Mɨkánda Lorụ 'Bɨ Lomo Kɨ́ Dosị́ Éyị́ E

aka: MɨKÁNDA LORỤ 'BɨLOMO KɨDOSỊ ÉYỊ E New Testament

Mɨkánda Lorụ 'Bɨ Lomo Kɨ́ Dosị́ Éyị́ E

Baka: MɨKÁNDA LORỤ 'BɨLOMO KɨDOSỊ́ ÉYỊ́ E New Testament+

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Baka

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source files dated 26 Apr 2025
9ebc1b62-650d-5302-9391-27a31d140102

Contents

Dosị́ éyị́ e 1
Matáyo 72
Máriko 124
Lúka 159
Yiwáni 217
Moko 'bi 'yịmikása e 264
Róma 319
1 Korịndo 342
2 Korịndo 368
Galatíya 383
Éfeso 393
Phịlịpo 401
Kolósayi 407
1 Tasalonịka 413
2 Tasalonịka 418
1 Timatíyo 421
2 Timatíyo 429
Tịto 435
Felemúna 439
Ébere 441
Yakóbo 460
1 Pétero 466
2 Pétero 473
1 Yiwáni 478
2 Yiwáni 484
3 Yiwáni 485
Yúda 486
'Dódoógụ 488

Dosị́ éyị́ e
Ledre gɨ ro bṵ́kṵ bɨ Dosị́ éyị́ e ní

Tónóne gɨ sɨmɨ kápita 1-11 bṵ́kṵ ba uku ledre gɨ ro dosị́ éyị́ e za mbá. Uku ledre gɨ ro ledre bɨ Lomo otoogṵ do sogo káṇgá ba kɨ́ éyị́ ga bɨ sɨmɨné ní mbá, kɨ́ngaya 'yịma'dí e bɨ oto yée káa do ngére e do éyị́ e za mbá ní. Bṵ́kṵ ba uku kpá ledre gɨ ro lúyú ledre kɨ́ 'do'dó ogṵní do sogo káṇgá káa be 'di. Zɨ́a kpá úku ledre gɨ ro ngíti géyị tara e kɨ́ ngíti géyị sị́ do 'yị e ogṵní káa be 'di, kɨ́ káa zɨ́ bɨ Lomo gelé Abarayáma gɨ sɨmɨ kúfú bɨ Yṵ́da ní kɨ́ bulúndu bulúndu née zɨ́ye ídíye 'yị ga bɨ kɨ́ ledreyé owóowó ní gɨ ro zɨ́ne 'dódo roko'bṵné zɨ́ye gɨ ro zɨ́ye 'dódotátá a zɨ́ ngíti géyị 'yị e.

Kápita 12-50 uku ledre gɨ ro Abarayáma kɨ́ 'yị 'bɨ 'be ené e kpá kɨ́ ledre gɨ ro owṵ́ 'bɨ ené Isáka kpá kɨ́ ledre owṵ́ 'bɨ Isáka Yakóbo kɨ́ ledre owṵ́ 'bɨ ené Yakóbo kɨ́ owṵ́ ga bɨ 'bɨ Yakóbo sokó doa gbre ní, kɨ́ngaya gɨ ro Yoséfa. Bṵ́kṵ ba uku ledre kpá gɨ ro káa zɨ́ bɨ Lomo ndɨ́sɨ́ lúrú bi kací 'yị ené ga bɨ kɨ́ ledreyé owóowó ní, abú nɨyí lá 'yị e ca dongará tṵ́'dṵ́ 'yị ga bɨ ndɨ́sɨ́ní óto úndru bɨcayi lomo ní. Uku kpá ledre gɨ ro káa zɨ́ bɨ Lomo ndɨ́sɨ́ óto komoné gɨ ro zɨ́ 'yị ené e ndɨ́sɨ́ óto úndruné zɨ́ye ndɨ́sɨ́yé méngị ledre bɨ nɨ óto née zɨ́ne ídíne owóowó do komo 'yị e mbá ní.

Bṵ́kṵ ba, kɨ́ Ólṵ́ógṵ kɨ́ Lévị e kɨ́ Ólo 'yị e, nda kɨ́ Gbre lorṵ, Yṵ́da e ndɨ́sɨ́ní ndólo yée "Lorṵ e" togṵ́ wá, "Lorṵ 'bɨ Mṵ́sa."

Ledre gɨ ro Dosị́ éyị́ e

1 Dosị́ éyị́ e tonónɨ́ kóo káa, Lomo oto ere e kɨ́ do sogo káṇgá.

2 Do sogo káṇgá nɨ aka kóo tɨ́ lá nyáráne, éyị́ e ndaní kóo doa mbá wá, zɨ́ mɨtṵlṵrṵ ídíne dṵṵ́ ne mbṵṵ́ do mongṵ́ mɨkavu. Zɨ́ Lomo kóo ndɨ́sɨ́né gámáne do iní née lá dṵṵ́ ne.

3 Zɨ́ Lomo úku ledre kɨ́dí, "Bimɨóṇgó idí óṇgó." Káa zɨ́ bɨ Lomo uku ní, zɨ́ bi tɨ́ óṇgóne.

4 Zɨ́ Lomo ídíne kɨ́ rokinyi gɨ ro bimɨóṇgó, zɨ́a ífi dongará bimɨóṇgó e kɨ́ mɨtṵlṵrṵ.

5 Zɨ́a ɨ́fɨ́ ɨrɨ́ bimɨóṇgó kɨ́dí, "Kadra" zɨ́ ɨrɨ́ mɨtṵlṵrṵ ídí 'bɨ ené "Ndṵlṵ." Zɨ́ kadra útúne, zɨ́ bi áráne. Née go sɨ́lɨ́ kɨ́é'do.

6 Zɨ́ Lomo úku ledre kɨ́dí, "Bi fúó idí ídí gɨ ro zɨ́a ífi dongará iní kɨ́ ezené iní."

7 Née ní, zɨ́ Lomo óto bifúó. Zɨ́a ífi dongará iní bɨ 'dága kɨ́ wo bɨ do káṇgá ní. Zɨ́a méngị roné tɨ́ kenée.

8 Zɨ́ Lomo ɨ́fɨ́ ɨrɨ́ bi bɨ 'dága ní kɨ́dí, "Ere." Zɨ́ kadra útúne, zɨ́ bi áráne, née go gbre sɨ́lɨ́.

9 Zɨ́ Lomo úku ledre kɨ́dí, "Iní máa wo bɨ do káṇgá ní idí yóko roné do bi kɨ́é'do zɨ́ ngáká bi ídíne sága." Zɨ́ ledre née méngị roné tɨ́ kenée.

10 Zɨ́ Lomo ɨ́fɨ́ ɨrɨ́ ngáká bi née kɨ́dí, "Káṇgá," zɨ́a ɨ́fɨ́ ɨrɨ́ iní ga bɨ yokoní royé do bi kɨ́é'do ní, "Mɨkavu e" Zɨ́ye émeyé komo Lomo.

11 Zɨ́ Lomo úku ledre kɨ́dí, "Káṇgá idí ndíkiógṵ ṛɨ́kɨ́ do kúfú éyị́ e. Idíní ṵ́tṵ do ánáye kɨ́ kúfúye e sɨmɨyé gɨ ro zɨ́ye ndɨ́sɨ́yé ṵ́tṵtátá royé." Zɨ́ ledre née méngị roné tɨ́ kenée.

12 Zɨ́ káṇgá ndíkiógṵ kúfú éyị́ e kací ṛɨ́kɨ́ sị́ doyé e mɨngúngúcua. Sɨmɨ bɨ Lomo lurú éyị́ ga gére née nɨyí go tɨ́ kenée ní, zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi.

13 Zɨ́ kadra née útúne, zɨ́ bi áráne, née go ota sɨ́lɨ́.

14 Zɨ́ Lomo úku ledre kɨ́dí, "Bimɨóṇgó e idíní ídí komo ere gɨ ro zɨ́a ífi dongará kadra kɨ́ ndṵlṵ gɨ ro zɨ́ 'yị e ówo toso ndumu kɨ́ lɨmɨ kɨ́ sɨ́lɨ́ e kpá kɨ́ sɨmɨbi e gɨ roa.

15 Bimɨóṇgó ga bɨ komo ere née idíní ndɨ́sɨ́ óṇgó bi do sogo káṇgá." Zɨ́ye méngị royé tɨ́ kenée.

16 Lomo oto mɨngburoko éyị́ mɨóṇgó e gbre gɨ ro zɨ́ye ndɨ́sɨ́yé óṇgó bi. Kadra oṇgó 'bɨ ené bi kɨ́ kadra. Éfé oṇgó 'bɨ ené bi kɨ́ ndṵlṵ. Zɨ́a kpá óto kele e.

17 Lomo oto éyị́ ga gére komo ere íri gɨ ro zɨ́ye ndɨ́sɨ́yé óṇgó bi do sogo káṇgá.

18 Ngíti a oṇgó 'bɨ ené bi kɨ́ kadra, ngíti
géyị́ 'bɨ eyé kɨ́ ndụlụ gɨ ro ífi dongará
bimɨóṇgó kɨ́ mɨtụlụrụ. Sɨmɨ bɨ Lomo lurú
éyị́ ga gére née mengịnɨ́ royé go tɨ́ kenée
ní, zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi.
19 Zɨ́ kadra née útúne, zɨ́ bi áráne, née
go eso sị́lị́.
20 Zɨ́ Lomo úku ledre kɨ́dí, “Iní idí
ndíkiógụ tụ́'dụ́ éyị́ trịdrị bɨ nɨyí ndịsị sɨmɨ
iní kacɨ́ ṛị́kị́ sị́ doyé mbá, solụ́ e idínɨ́ ídí
'bɨ eyé komo ere 'dága, zɨ́ye ndịsị ịnyị
ló'bó royé sɨmɨ síli 'dága.”
21 Née ní zɨ́ Lomo ótoógụ mɨngburoko
bangá iní e kpá kɨ́ ngíti géyị ṛị́kị́ éyị́ trịdrị
ga bɨ 'bɨ iní ní. Zɨ́a kpá ótoógụ ṛị́kị́ sị́ do
solụ́ e. Sɨmɨ bɨ Lomo lurú éyị́ ga gére née
mengịnɨ́ royé go tɨ́ kenée ní, zɨ́a ídíne kɨ́
rokinyi.
22 Zɨ́ Lomo í'bí úndru zɨ́ éyị́ trịdrị ga
gére née zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “Ídísé étrị
zɨ́se ídíse tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ sɨmɨ mɨkavu e
mbá. Solụ́ e idínɨ́ kpá étrị zɨ́ye ídíye tụ́'dụ́
tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ do sogo káṇgá.”
23 Zɨ́ kadra née útúne, zɨ́ bi áráne, née
go ịnyị sị́lị́.
24 Zɨ́ Lomo úku ledre kɨ́dí, “Káṇgá idí
ndíkiógụ ṛị́kị́ sị́ do bangá e. Yée ga bɨ
ndịsịnɨ́ ụ́lụ́ yée 'be, bangá súwú e nda kɨ́
éyị́ trịdrị máa yée ga bɨ ndịsịnɨ́ ndéré kɨ́
do sɨmɨyé bi ní.” Zɨ́ éyị́ ga gére née méngị
royé tɨ́ kenée.
25 Zɨ́ Lomo óto bangá ga gére née, yée
ga bɨ gɨ ro do ụ́lụ́ yée ní kacɨ́ sị́ doyé,
bangá súwú e 'bɨ eyé kpá kacɨ́ sị́ doyé, nda
kɨ́ éyị́ trịdrị máa yée ga bɨ ndịsịnɨ́ ndéré
kɨ́ do sɨmɨyé bi ní kpá kacɨ́ sị́ doyé. Sɨmɨ bɨ
Lomo lúrú éyị́ ga gére née mengịnɨ́ royé
go tɨ́ kenée ní, zɨ́ye útúásáye kacɨ́ komoa.
26 Zɨ́ Lomo úku ledre kɨ́dí, “Idízé mu
yéme 'yịma'dí e káa do tosozé, zɨ́ye ídíye
káa zɨ́ze ní, do ídíye ye ngére e do
kénzé e, solụ́ e nda za kɨ́ ṛị́kị́ sị́ do éyị́
trịdrị e mbá.”
27 Née ní zɨ́ Lomo go yéme 'yịma'dí káa zɨ́
ne ní,
zɨ́a yéme wo go tɨ́ kenée káa zɨ́ ne ní,
yeme yée o'do kɨ́ kára.
28 Zɨ́a í'bí úndru zɨ́ye kɨ́dí, “Ídísé ndíki
tụ́'dụ́ owụ́ e gɨ ro zɨ́ bulúndusé e ídíye
tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ do sogo káṇgá.” Zɨ́se ídíse
kéye káa do ngére e do kénzé e, solụ́ e
kpá kɨ́ ngíti géyị éyị́ trịdrị ga bɨ do sogo
káṇgá ní za mbá.
29 Née ní, zɨ́ Lomo úku ledre zɨ́ye kɨ́dí,
“Máí'bí ṛị́kị́ sị́ do kúfú éyị́ ga bɨ ndịsịnɨ́
áná mɨáná kɨ́ mɨáná kágá ga bɨ kɨ́ kúfúye
sɨmɨyé ní go zɨ́se do sogo káṇgá ba mbá
káa do éyị́ mɨánu zɨ́se.
30 Bɨ kenée ní, ṛị́kị́ sị́ do bangá e mbá,
solụ́ e nda kɨ́ éyị́ trịdrị máa yée ga bɨ
ndịsịnɨ́ ndéré kɨ́ do sɨmɨyé bi ní, máí'bí
mbílí éyị́ e go zɨ́ye káa do éyị́ mɨánu.” Zɨ́
éyị́ ga gére née méngị royé tɨ́ kenée.
31 Zɨ́ Lomo lúrú éyị́ ga bɨ mengị yée
née ní zɨ́ye émené komoa. Zɨ́ kadra née
útúne, zɨ́ bi áráne, née go ịnyị doa kéṛị́
sị́lị́.

2

1 Gị ona, moko 'bɨ otoogụ ere e kɨ́ do
sogo káṇgá za kɨ́ ngíti géyị éyị́ e mbá ní
zɨ́ Lomo méngịónzó a.
2 Lomo mengịonzó kóo moko ga gére
née mbá sɨmɨ sị́lị́ ịnyị doa kéṛị́, nda sɨmɨ
sị́lị́ ịnyị doa gbre máa née zɨ́a 'dówụ́roné
gɨ sɨmɨ moko bɨ kóo ndịsị méngị a ní.
3 Zɨ́ Lomo óto sị́lị́ bɨ ịnyị doa gbre née
kɨ́ ledrené owóowó gɨ zɨ́a 'dowụ́ kóo roné
sɨmɨa gɨ sɨmɨ moko 'bɨ ótoógụ éyị́ e bɨ kóo
ndịsị méngị a ní.

Ádama e kɨ́ Áwa sɨmɨ Édene

4 Ngére Lomo* otoogụ kóo ere e kɨ́ do
sogo káṇgá kenée.
Sɨmɨ bɨ Ngére Lomo otoogụ ere e kɨ́ do
sogo káṇgá ní,
5 fụtụ́ éyị́ ndanɨ́ eyé aka kóo do sogo
káṇgá mbá wá gɨ zɨ́a Lomo uku aka kóo
bɨ yaá iní idí mu tónó é'dị ní wá, 'yịma'dí
ndaá aka kóo gɨ ro méngị moko do sogo
káṇgá kpá wá.
6 Tɨ́ lá iní ndịsị aka kóo lá lágaógụ
mɨlágaógụ gɨ sɨmɨ káṇgá, zɨ́a ndịsịné
ndíndi káṇgá.

* **2:4 2:4** Ngére: Lomo uku kɨ́dí ịrịné nɨ Yáwe, bɨ ini ledre gɨ sɨmɨ a sɨmɨ tara Ébere kɨ́dí, “Wo bɨ nɨ trịdrịné zɨ́a fí ní.” Ndịsịzé ndólo a “Ngére” do bi kací ịrị bɨ Yáwe ní.

7 Née ní, zɨ́ Ngére Lomo 'dí'bi káṇgá
ó'bó a káa do o'do, zɨ́a lụ́wụ́ trịdrị sɨmɨ a
zɨ́a ídíne trịdrị.
8 Nda née ní zɨ́ Ngére Lomo líkpí yáká
sɨmɨ ngíti bi kɨ́ ịrịné Édene mɨ'dí gbére,
zɨ́a 'dí'bi o'do née óto wo yáká íri.
9 Zɨ́ Ngére Lomo úku ledre zɨ́ ṛ́ḳḭ́ tụ́'dụ́
bɨlámá kágá e ụ́tụógụyé sɨmɨ yáká née.
Yée ga bɨ kɨ́ bɨlámá tosoyé kpá bɨlámáye
gɨ ro ánu yée ní. Ngíti géyị kágá e
nɨyí 'bɨ eyé bo gbre yana yáká née íri,
ngíti a ndịsị í'bí trịdrị, ngíti a i'bí 'bɨ
ené komokenzị 'bɨ ówo bɨlámá ledre kɨ́
bɨsinyí a.
10 Ngbụru nɨ kóo bo ndịsị kúkú kpụrụ́
gɨ sɨmɨ Édene gɨ ore gɨ ro zɨ́ éyị́ ga bɨ yáká
ore ní ndḭsị ngbóróye. Nda go sogo yáká
íri zɨ́a rásáne eso.
11 Mɨzefị́ sḭ́lḭ́ a ndoloní, “Pịsóni.” Kukú
'dịyị roné sɨmɨ káṇgá bɨ kɨ́ ịrịné Avíla bɨ
kɨ́ dábu sɨmɨné ní.
12 Dábu ga bɨ do bi née ní nɨyí mbá
bɨlámáye kɨ́ tutú ga bɨ ṛ́ṛịrí ndịsịní úgú
yée kɨ́ tụ́'dụ́ késị́ ní, nda kɨ́ Abúṛengú ga
bɨ kɨ́ bɨlámá ndonyoyé ní.
13 Gbre sḭ́lḭ́ a ndoloní, “Gịyóna.” Kukú
ngịṛigi roné sɨmɨ káṇgá bɨ kɨ́ ịrịné Kụ́sụ
ní.
14 Ota sḭ́lḭ́ a ndoloní, “Tḭ́gịrị.” Kukú 'dịyị
'bɨ ené roné mɨ'dí gbére sɨmɨ káṇgá bɨ
kɨ́ ịrịné Asụ́rị ní. Esoyé ndịsịní 'bɨ eyé
ndólo a Efaráta.
15 Zɨ́ Ngére Lomo 'dí'bi o'do née óto wo
yáká bɨ Édene née íri zɨ́a ndḭ́sịné méngị
moko sɨmɨ a kpá kɨ́ lúrú bi kacɨ́ a.
16 Zɨ́ Ngére Lomo úku ledre zɨ́ o'do née
kɨ́dí, “Mɨáná kágá ga bɨ yáká née za mbá,
ídí ánu yée káa zɨ́ bɨ íli ní,
17 tɨ́ lá dụ́ụ́ kágá máa wo bɨ ndịsị
í'bí komokenzị 'bɨ ówo bɨlámá ledre kɨ́
bɨsinyí a ní ndá ánu a wá, gɨ zɨ́a togụ́ ánu
go yá, 'dí'biógụ umbu go komoyḭ́.”
18 Zɨ́ Ngére Lomo úku ledre kɨ́dí, “Ndaá
bɨlámáne zɨ́ o'do ba ndḭ́sịné ngúcuné wá.
Nɨ mɨútúásáne zɨ́ma ótoógụ 'yị sáká wo.”
19 Nda née ní, zɨ́ Ngére Lomo 'dí'bi
bangá ga bɨ kɨ́ solụ́ ga bɨ kóo otoogụ yée
gɨ sɨmɨ káṇgá ní kacɨ́ ṛ́ḭ́kḭ́ sḭ́ do eyé mbá
kó'dụ́ o'do née zɨ́a ndḭ́sịné ḭ́fḭ́ ịrị doyé.
Tɨ́ lá ịrị bɨ ịfḭ́ go do éyḭ́ trịdrị bɨ nɨ bo ní
née goó ịrịa.
20 Zɨ́ o'do née ḭ́fḭ́ ịrị do bangá ga gére
mbá, kɨ́ solụ́ e mbá, tɨ́ lá ngíti a bɨ zɨ́a
útúásáne sáká o'do née ní ndaá.
21 Née ní zɨ́ Ngére Lomo óto o'do née
zɨ́a útú 'dú'duné ṛí. Sɨmɨ bɨ nɨ cịkị sɨmɨ
kútú 'bí ní, zɨ́ Lomo lálaógụ ngúru cóngó
kó'dụ́ a, do 'dụ́tụlúgu bifúó née kɨ́ esị.
22 Cóngó kó'dụ́ bɨ Ngére Lomo 'di'biogụ
gɨ ro o'do née ní, zɨ́a ó'bóógụ a káa do
kára do í'bí wo zɨ́ o'do née.
23 Zɨ́ o'do née úku ledre kɨ́dí,
“Ba nda go cụ́ cóngó gɨ dongará
cóngóma e,
kpá esị gɨ sɨmɨ esịmá,
mááyí ndólo a ‘Kára,’†
gɨ zɨ́a 'di'biogụní wo gɨ sɨmɨ cóngó
kó'dụ́ma.”
24 Gɨ zɨ́ kéyị́ née, o'do nɨ ótoómo 'bụné kɨ́
mbágáne zɨ́a ófụ́ kára zɨ́ye ídíye kéne éyị́
kḭ́é'do.
25 Abú o'do née kɨ́ me'bené ndịsịní kóo
ndḭ́sị eyé ngíṛá yá, komoyé enyị́ ené e wá.

3

Kála ledre 'bɨ 'yịma'dí

1 Kámá nɨ kóo mongụ́ 'yị lóndó gɨ
dongará bangá sinyí ga bɨ Ngére Lomo
otoogụ yée ní mbá. Kadra kḭ́é'do zɨ́a
ógụné ndú'yú kára kɨ́dí, “Ma'díi, Lomo
ya ‘Ndásé ánu mɨáná kágá ga bɨ yáká ba
mbá wá káa’?”
2 Zɨ́ kára née úkulúgu ledre zɨ́ kámá
kɨ́dí, “Lomo yaá azé ánu mɨáná kágá ga
bɨ yáká ona ba mbá,
3 tɨ́ lá dụ́ụ́ kágá máa wo bɨ yana yáká
íri née, Lomo yaá ndazé ánu mɨáná a wá,
ndazé gbawá óto sḭ́lḭ́ze roa káa bɨ azé
úyu.”
4 Zɨ́ kámá úkulúgu ledre zɨ́ kára née
kɨ́dí, “Úyusé esé e wá.
5 Lomo owo bú kɨ́dí togụ́ ánusé mɨáná
kágá née go yá, komosé nɨ líkpí zɨ́se ówo
dongará bɨsinyí ledre kɨ́ bɨlámá ledre, zɨ́se
ídíse káa zɨ́ ne Lomo ní.”

† **2:23 2:23** Kára: Ndolo ịrịa kára gɨ zɨ́a 'di'biogụní wo gɨ sɨmɨ cóngó kó'dụ́ma.

6 Sɨmɨ bɨ kára née uwú kɨ́dí mɨáná
kágá née nɨ bɨlámáne kɨ́ bɨlámá tosoné
gɨ ro ánu a, nɨ kpá bɨlámáne gɨ ro í'bí
komokenzị zɨ́ 'yị ní, zɨ́a 'dí'bi a ánu a. Zɨ́a
í'bí ngíti a zɨ́ o'do 'bɨ ené bɨ nɨyí kéne ní
zɨ́a ánú a.
7 Née ní geré zɨ́ komo o'do née kɨ́
me'bené líkpíne, zɨ́ye ówo a kɨ́dí yée
ndịsịní ndị́sị ba ngíṛá. Zɨ́ye ndéréye 'décị
tịyị́ ócó a royé.
8 Nda sɨmɨ bɨ kadra 'bu'bú go ní, zɨ́ o'do
née kɨ́ me'bené úwú gboṛụ Ngére Lomo kɨ́
ógụ yáká ore, zɨ́ye geré ndéréye ló'boyé
dongará kágá ga bɨ yáká ore ní.
9 Zɨ́ Ngére Lomo ndólo ndú'yú o'do née
kɨ́dí, "Áyí 'da?"
10 Zɨ́ o'do née úkulúgu ledre kɨ́dí,
"Máúwú gáa gboṛụyị́ kɨ́ ogụ, zɨ́ma
ndéréma ló'bomá gɨ zɨ́ ngịrị gɨ zɨ́a mááyí
ngíṛá."
11 Ngére Lomo ya zɨ́a ní, "Ambí uku zɨ́yị
ne ya áyí ngíṛá? Ánu mɨáná kágá bɨ máyá
ndá ánu a wá ní ánu go?"
12 Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ Lomo kɨ́dí,
"Kára bɨ í'bíógụ wo zɨ́ma ba i'bí mɨáná
kágá née ne zɨ́ma go ánu a."
13 Zɨ́ Ngére Lomo úku ledre zɨ́ kára née
kɨ́dí, "Éyị́ bɨ méngị kenée née 'di?"
Zɨ́ kára née úkulúgu ledre zɨ́ Ngére
Lomo kɨ́dí, "Kámá londo máa ne zɨ́ma
ánu a."
14 Née ní zɨ́ Ngére Lomo úku ledre zɨ́
kámá kɨ́dí, "Gɨ zɨ́a bɨ méngị éyị́ go kenée
ní,
"Taramá nɨ ndéré kacɨ́yị gɨ dongará
bangákụlụ́ e kɨ́ bangá súwú e mbá,
áyị́ ndị́sị lála royị́ fú lá mɨlála bi do
sɨmɨyị́,
áyí ánu 'bɨ eyị́ fú lá 'bụrụ
gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ áyí úyu sɨmɨ a
ní.
15 Mááyí óto báfí
dongaráse kɨ́ kára née,
kpá dongará owụ́ 'bɨ eyị́ e kɨ́ owụ́ 'bɨ
ené e,
nɨ 'dítí kánya doyị́,
zɨ́yị náná 'bɨ eyị́ ṛítí a."
16 Zɨ́ Ngére Lomo úku ledre zɨ́ kára kɨ́dí,
"Mááyí í'bí 'do'dó royị́ sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ
árá owụ́,
áyí ndị́sị árá owụ́ e tɨ́ fú kɨ́ éyị́ mɨówo
'bú o'do 'bɨ eyị́ nɨ ndị́sị ídí doyị́ kpá fú
kɨ́ngaya
Áyí ídí fú lá sị́ sị́lị́ o'do 'bɨ eyị́."
17 Gɨ ore, zɨ́ Lomo ịnyịné úku ledre zɨ́
o'do kɨ́dí, "Gɨ zɨ́a bɨ úwú yị́ eyị́ ledre gɨ
tara me'beyị́, zɨ́yị ánu mɨáná kágá bɨ kóo
máyá, 'Ndá ánu a wá ní,'
"Máóto taramá go ro káṇgá gɨ zɨ́ ledre eyị́,
tɨ́ bɨ áyí ndị́sị ní, áyí méngị moko zɨ́yị
'dó'dóyị mɨ'dó'dó kí áyí fú ndíki éyị́
mɨánu ánu a.
18 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, káṇgá nɨ ndíkiógụ
bɨsinyí kágá ga bɨ kɨ́ kịṇịyé kɨ́ súwú
ga bɨ kɨ́ mbụ'dụyé ní zɨ́yị,
áyí ndị́sị méngị moko royé cụ́ kɨ́
mokoné áyí fú ndíki éyị́ mɨánu gɨ
sɨmɨ a.
19 Áyí ndị́sị méngị moko kɨ́ bɨsuwu té kí
éyị́ mɨánu nɨ fú ídí zɨ́yị.
Ledre máa née nɨ ndị́sị méngị roné
kenée gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ áyí
ndá'balúgu royị́ sɨmɨ a sɨmɨ káṇgá
kɨ́'dí bɨ kóo má'dí'biógụ yị́ị ní.
Gɨ zɨ́a bɨ ógụ gɨ sɨmɨ káṇgá ní,
sịndị́ kadra nɨ ógụ zɨ́yị ndá'balúgu
royị́ ídíyị té káa do káṇgá."
20 Nda née ní, zɨ́ Ádama ị́fị́ ịrị me'bené
Áwa,* gɨ zɨ́a nɨ ndíkiógụ 'yị e mbá ne.
21 Zɨ́ Ngére Lomo nda kóo yeme saná
káa zɨ́ bongó ní zɨ́ Ádama e kɨ́ Áwa ésị a
royé.

Lomo lagaoyó Ádama e kɨ́ Áwa gɨ yáká ené

22 Née ní, zɨ́ Ngére Lomo úku ledre
kɨ́dí, "Cakaba ní 'yị ga ba owoní dongará
bɨlámá ledre kɨ́ bɨsinyí ledre go káa zɨ́ ze
ní. Bɨ go kenée ní, ndazé ótoómo yée zɨ́ye
ndị́sị 'décị mɨáná kágá bɨ yáká née ndị́sị
ánu a do ndị́sịyé fí trịdrị wá."
23 Née ní, zɨ́ Ngére Lomo go 'dí'bióyó
Ádama e kɨ́ me'bené gɨ sɨmɨ yáká bɨ sɨmɨ
Édene ní, do óto wo zɨ́a ndị́sịné ó'do éyị́ gɨ
ro éyị́ mɨánu zɨ́ye gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ o'bóní
wo gɨ sɨmɨ a ní.

* **3:20 3:20** Áwa: Ini ledre gɨ sɨmɨ Áwa kɨ́dí trịdrị.

24 Zí Lomo 'dí'bi maláyika e† kí fúndúye zía í'bí roko'bụ zíye do óto yée simi yáká
bi Édene ní mi'dí gbére ndịsị lúrú bi
kací a. Zí éyị ndịsị gámá'díkí yáká née
gbaá káa zí mongụ́ maku ndịsị 'bílé'be ne
ní káa bi 'yị ni ólụ́ íri 'décị miáná kágá 'bi
trịdrị née ánu a ke.

4

Káyina ufu Ábele

1 Gi do kací ledre née ní, zí Ádama
ndịsịyé kí me'bené, zí me'bea ídíne kí
siminé, zía áráne owụ́o'do. Zí Áwa úku
ledre kídí, "Mááyí ịfị́ ịrịa Káyina* gi zía
mándíki wo kí sáká éyị́ bi gi zí Ngére
Lomo ní."
2 Gi do kací Káyina, zía kpá áráne
owụ́o'do do ịfị́ ịrị wo née 'bi ené Ábele.
Zí owụ́ ga gére née ngbóróógụyé
gbrengárá. Káyina áyí 'bi eyị́ 'yị ó'do éyị́,
Ábele ni 'bi ené nda 'yị ụ́lụ́ kábịṛịkị e.
3 Kadra kịé'do zí Káyina 'dí'bi ngíti géyị
éyị́ ga bi gi yáká ené ní ndéréne kíye í'bí
yée zí Ngére Lomo.
4 Tí lá zí Ábele óṇgoónzó 'duo ndíká
'bi kábịṛịkị ené, do 'dí'bi bilámá esị a bi
kí sụ'bụ́ roné ní í'bí a káa do mikawu zí
Ngére Lomo. Zí Lomo ídíne kí mongụ́
rokinyi gi zí Ábele kpá gi ro mikawu ené
bi i'bí ní,
5 tí lá nda gi ro mikawu máa bi 'bi
Káyina ní, Ngére Lomo ndaá 'bi ené
kóo kí rokinyi kíe wá. Née ní zí
mimbé'de Káyina ésịne, zí do komoa
ídíne bisinyíne.
6 Zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí,
"Káyina, éyị́ bi mimbé'deyị́ esị́ gi zía ní
'di? Éyị́ bi sínyi do komoyị́ gi zía kenée ní
'di?
7 Togụ́ ndịsị méngị ledre bi miútúásáne
ní, káa bi iliní yịị́ wá? Tí lá togụ́ méngị
ledre bi utúasá wá ní, bisinyí ledre ni
go gbóo kíyị. Ídí tóro ngbúó zíyị rómo
komoa."
8 Gi ore zí Káyina úku ledre zí lúnduné
Ábele kídí, "Nderézé aka lúrú bi yáká."
Nda simi bi niyí go yáká íri ní, zí Káyina
útúne do lúnduné Ábele zía ócóónzó wo.
9 Gi do kací ledre née ní, zí Ngére Lomo
ndú'yú Káyina kídí, "Ábele ni 'da?"
Zía úkulúgu ledre zí Lomo kídí,
"Máówo wá, mááyí nda go 'yị lúrú bi kací
lúndumá ma'dáa?"
10 Zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí,
"Méngị bisinyí ledre zí lúnduyị́ kenée gi
zí 'di? Máúwú gboṛụ sáma lúnduyị́ go kí
kúkú bi gi zíyị.
11 Cakaba ní, máóto taramá go kacíyị,
káṇgá bi ewé sáma lúnduyị́ akpa gi do
sịlịyị ní, utúasá lolụ zíyị ndá'bayị́ méngị
moko simi a wá.
12 Tónóne gi ona ndéréne 'dá'dá, abú
áyí ó'do éyị́, káṇgá utúasá 'dí'biógụ éyị́
miánu zíyị wá. Éyị́ bi kí ịrịné 'be ní ndaá
gi royị́ kpá wá, odụ ledre eyị́ ni ídí dụụ́
gámá rịị́ 'dága do sogo káṇgá ba."
13 Zí Káyina úkulúgu ledre zí Ngére
Lomo kídí, "Áko Ngére, 'do'dó bi óto
domá née romo do roko'bụmá go.
14 Karaba ní óto máa go zíma ịnyịmá gi
do bi bi mándịsị doa ní, máútúásá lolụ
kpá ídí gbóo kíyị wá, zíma nda ídíma go
lá migámáma 'dága ní, née go umbumá
gi zí 'yị e."
15 Tí lá zí Ngére Lomo úkulúgu ledre
zía kídí, "Ndaá kenée wá, togụ́ 'yị ufu yịị́,
mááyí í'bí 'do'dó ro 'yị née rómo do 'bi eyị́
ba kí'dí ịnyị doa gbre." Née ní, zí Lomo
éké tífí ro simi komo Káyina gi ro zí 'yị e
ówo a mbá káa bi niyí úfu wo ke.
16 Zí Káyina ịnyịné gi do komo Lomo gi
simi Édene gi ore ndéré ndịsịné simi ngíti
káṇgá mi'dí gbére kí ịrịné Nódụ.†

Ledre gi ro owụ́ 'bi Káyina e

17 Née ní, zí Káyina e kí me'bené ndíki
owụ́o'do zíye ịfị́ ịrịa Enóka. Simi sịndị́
kadra máa bi kóo née ní, Káyina ni kóo
ndịsị ó'bó gara, zía ịnyịné ịfị́ ịrị owụ́ 'bi
ené bi Enóka ní do gara máa née.
18 Simi bi Enóka ngboró ní zía ndíki
Iráda, zí Iráda ndíki 'bi ené Mazéla,

† **3:24 3:24** Maláyika e: Ndịsịní ndólo maláyika e kí tara Ébere kídí Keruḃịmị. Niyí éyị́ trịdrị e komo ere kí fúndúye. * **4:1 4:1** Káyina: Ịrị bi Káyina ní ini ledre gi simi a kí tara Ébere kídí ndíkiógụ owụ́. † **4:16 4:16** Nódụ: Ini ledre gi simi ịrị bi Nódụ ní kídí gámálící.

zí Mazéla ndíki 'bɨ ené Matụséla, zí Matụséla nda ndíki 'bɨ ené Laméke.
19 Zí Laméke ngbóróne zía 'dí'bi kará e gbre, Áda e kí Zíla.
20 Zí Áda ndíki owụ́ do ḭfḭ́ ịrịa Zabála. Zabála nɨ ne bulúndu 'yị ga bɨ ndịsịní gámá mɨ'da'dágá kí lúrú bi kací bangá eyé e sɨmɨ súwú ní.
21 Ịrị lúndua nɨ 'bɨ ené Zụbála. Zụbála nɨ ne bulúndu 'yị ga bɨ 'yị ụ́cụ kụ'dụ́ e kpá 'yị ímí káṇgá e ní.
22 Zí Zíla kpá ndíki 'bɨ ené owụ́o'do zía ḭfḭ́ ịrịa Tụbụ́la Káyina. Bɨ ngboróogụ ní, zía ídí 'bɨ ené 'yị ụ́cụ 'boro. Ịrị lémịa kóo Náma.
23 Kadra kḭ́é'do zí Laméke kóo úku ledre zí me'bené ga bɨ gbre ní kídí,
“Kará 'bɨ amá e, úwúsé aka kúrúma kúrú o'do 'bɨ esé.
Máúfu kóo ngíti owụ́o'do gɨ zía oto kóo uṇgú romá.
24 Togụ́ Lomo úku kóo kídí 'yị bɨ nɨ óto sḭ́lḭ́ne ro Káyina ní, née nɨ 'dó'do wo kí'dí ịnyị doa gbre. Máa Laméke togụ́ 'yị oto sḭ́lḭ́ne romá, mááyí 'bɨ amá 'dó'do wo kí'dí cḭ́ ota doa sokó doa ịnyị doa gbre.”
25 Gɨ do kací umbu Ábele, zí Ádama e ndíki ngíti owụ́o'do zíye ḭfḭ́ ịrị a Séte.‡ Zíye úku ledre kídí, “Mbófo éyị́, Lomo i'bíogụ dobikulú Ábele bɨ kóo lúndua ufu ní go zíze.”
26 Gɨ ore zí Séte ndíki owụ́o'do, zíye ḭfḭ́ ịrị a Enósa.
Née nda go sịndḭ́ kadra bɨ kóo zí 'yị e ndḭ́sịyé íni ini zí Ngére Lomo sɨmɨ a ní.

5

Ledre gɨ ro bulúndu bulúndu Ádama e

1 Ba ledre ga bɨ kóo gɨ ro Ádama kí bulúnduné e ní.
Sɨmɨ bɨ kóo Lomo otoogụ 'yịma'dí e ní, otoogụ kóo yée cé káa zí ne ní.
2 Otoogụ kóo yée o'do kí kára, zía ḭfḭ́ ịrịyé kídí, “'Yịma'dí e.” Zía ḭnyịné í'bí úndru zíye.
3 Sɨmɨ bɨ kóo sɨmɨbi 'bɨ Ádama nɨ go míya kḭ́é'do doa cḭ́ kéṛḭ́ doa sokó (130) ní, zía kóo ndíkiógụ tosoné owụ́o'do zía ḭfḭ́ ịrị owụ́ ma'dáa Séte.
4 Zí Ádama ndḭ́sịné gɨ do kací bɨ ndikiní Séte ní, sɨmɨbi míya ịnyị doa ota (800). Zía kóo kpá ndíki ngíti géyị owụ́ e, ya'dá e kí kará e.
5 Ádama nɨ úyu ní, mengị do sogo káṇgá go sɨmɨbi míya ịnyị doa eso doa cḭ́ kéṛḭ́ doa sokó (930).
6 Sɨmɨ bɨ kóo sɨmɨbi nɨ do Séte go míya doa ịnyị (105) ní, zía ndíki Enósa.
7 Gɨ do kací a née, zía ndḭ́sịné sɨmɨbi míya ịnyị doa ota doa ịnyị doa gbre (807). Zía ndíki ngíti géyị owụ́ e ya'dá e kí kará e.
8 Sɨmɨbi nɨ kóo do Séte mbá míya ịnyị doa eso doa sókó doa gbre (912) zía kóo úyuné.
9 Sɨmɨ bɨ kóo Enósa mengị go sɨmɨbi cḭ́ eso doa sokó (90) ní, zía ndíki Kenána.
10 Zí Enósa méngịné gɨ do kací Kenána née sɨmɨbi e míya ịnyị doa ota doa sokó doa ịnyị (815). Zía ndíki ngíti géyị owụ́ e ya'dá e kí kará e.
11 Nɨ nda kóo úyu ní sɨmɨbi nɨ kóo doa go mbá míya ịnyị doa eso doa ịnyị (905).
12 Sɨmɨ bɨ Kenána nɨ kóo go kí sɨmɨbi cḭ́ ota doa sokó (70) zía ndíki Malále.
13 Gɨ do kací Malále zía méngịné sɨmɨbi e míya ịnyị doa ota doa cḭ́ gbre (840), zía ndíki ngíti géyị owụ́ e, ya'dá e kí kará e.
14 Kenána mengị kóo mbá sɨmɨbi míya ịnyị doa eso doa sokó (910), zía úyuné.
15 Malále mengị kóo 'bɨ ené sɨmɨbi cḭ́ ota doa ịnyị (65), zía ndíki Yéreda.
16 Gɨ do kací a née, zí Malále méngịné sɨmɨbi míya ịnyị doa ota doa cḭ́ kéṛḭ́ doa sokó (830), zía ndíki ngíti géyị owụ́ e, ya'dá e kí kará e.
17 Malále mengị kóo mbá sɨmɨbi míya ịnyị doa ota doa cḭ́ eso doa sokó doa ịnyị (895), zía úyuné.
18 Yéreda mengị kóo mbá sɨmɨbi míya kḭ́é'do doa cḭ́ ota doa gbre (162) zía ndíki Enóka.
19 Nda gɨ do kací a née, zía méngịné sɨmɨbi míya ịnyị doa ota (800), zía ndíki ngíti géyị owụ́ e, ya'dá e kí kará e.

‡ **4:25 4:25** Séte: Ini ledre gɨ sɨmɨ ịrị bɨ Séte ní kí tara Ébere kídí, Lomo i'bíne zíma.

20 Yéreda mengị kóo mbá sɨmɨbi míya ịnyị doa eso doa cị ota doa gbre (962), zía úyuné.
21 Enóka mengị kóo mbá sɨmɨbi cị ota doa ịnyị (65), zía ndíki Metụséla.
22 Zía méngịné gɨ do kací Metụséla née sɨmɨbi míya ota (300), zía ndíki ngíti géyị owụ́ e, ya'dá e kí kará e. Iliofụní kóo ledre 'bɨ Lomo go.
23 Enóka mengị kóo mbá sɨmɨbi míya ota doa cị ota doa ịnyị (365).
24 Ndịsị 'bɨ Enóka kí mɨméngị ledre ené nɨ kóo bɨlámáne do komo Lomo. Gɨ zí kéyị née ní, zí Lomo kóo 'dí'bi wo lá wayí.
25 Zí Metụséla kóo méngịné mbá sɨmɨbi míya kịé'do doa cị eso doa ịnyị doa gbre (187), zía ndíki Laméke.
26 Gɨ do kací a née, zía méngịné sɨmɨbi míya ịnyị doa gbre doa cị eso doa gbre (782) zía ndíki ngíti géyị owụ́ e, ya'dá e kí kará e.
27 Zía nda kóo úyuné sɨmɨ bɨ mengị kóo go mbá sɨmɨbi míya ịnyị doa eso, doa cị ota doa ịnyị doa eso (969) ní.
28 Laméke mengị kóo mbá sɨmɨbi míya kịé'do doa cị eso doa gbre (182), zía ndíki owụ́o'do.
29 Zía ịfị ịrịa Nówa.* Zía úku ledre gɨ roa kídí, “Ba go owụ́ bɨ nɨ sáká zée gɨ sɨmɨ 'do'dó bɨ ndịsịzé 'dó'dó a kí méngị moko sɨmɨ káṇgá bɨ Lomo oto tarané kací a ní.”
30 Zí Laméke kóo méngịné mbá sɨmɨbi míya ịnyị doa cị eso doa sokó doa ịnyị (595) gɨ do kací bɨ ndikiní Nówa ní. Zía ndíki ngíti géyị owụ́ e, ya'dá e kí kará e.
31 Zía úyuné sɨmɨ bɨ kóo sɨmɨbi nɨ doa go mbá míya ịnyị doa gbre doa cị ota doa sokó doa ịnyị doa gbre (777) ní.
32 Sɨmɨ bɨ Nówa mengị go sɨmɨbi míya ịnyị (500) ní, zía ndíki owụ́ e ota mbá owụ́ ya'dá e. Owụ́ maáge kóo Séme, Áma nda kí Yépeta.

6

Mɨlúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e

1 Sɨmɨ bɨ 'yị e nɨyí nda go étrị do sogo káṇgá kíngaya ní, zí yée ndíki tụ́'dụ́ owụ́ kará e,
2 zí owụ́ ya'dá e gɨ sɨmɨ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go ní lurú owụ́ kará ga gére née kí 'búne gɨ zí lámá bɨ royé ní. Zíye ndịsịyé 'dí'bi yée káa do kará e.
3 Zí ledre née sínyíne ro Lomo, zía úku ledre kídí, “Máútúásá lolụ ótoómo 'Dówụ́ma sɨmɨ 'yịma'dí e zíye ndịsịyé trịdrịyé za fí ní wá gɨ zía nɨyí úyu mɨúyu. Odụ sɨmɨbi eyé nɨ ídí dụụ́ míya kịé'do doa cịkérị́ (120) zíye úyuyé.”
4 Mɨngburoko raga 'yị e nɨyí kóo bo do sogo káṇgá sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo owụ́ 'bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go ní ndịsịní ndiki owụ́ e kí nyị́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo wá ní. Nɨyí kóo ye 'yị ga bɨ kí roko'bụyé, ịrịyé ndịsị́ ówụ́ mɨówụ́ sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní.
5 Zí Lomo lurú mɨngbóró bɨsinyí ledre 'bɨ 'yịma'dí e do sogo káṇgá, mɨméngị ledre eyé kí mɨsómụ́ ledre eyé nɨ nda yị́ ené go mbá bɨsinyíne kíngaya kací kadra mbá,
6 zí ledre née sínyíne ro Ngére Lomo zí mɨmbé'dea 'décịné gɨ zía mɨ'décị gɨ zía bɨ otoogụ 'yịma'dí e ne do sogo káṇgá ní.
7 Zía úku ledre kídí, “Mááyí úfuóyó 'yị ga gére née mbá 'dá'ba. Zíma kpá úfuóyó bangá e, solụ́ e, kí éyị́ trịdrị ga bɨ ndịsịní ndéré kí do sɨmɨyé bi ní mbá 'dá'ba. Mááyí kí mongụ́ lerị́ zíma ótoógụ yée”
8 Odụ 'yị bɨ kóo nɨ bɨlámáne do komo Lomo ní dụụ́ Nówa.

Nówa yeme kụrúngba

9 Ba owụ́ ledre gɨ ro Nówa.

Nówa nɨ kóo mbigí 'yị 'bɨ Lomo, zí mɨméngị ledre ené ídíne mbá bɨlámáne gɨ dongará 'bɨ 'yị ga bɨ kóo sɨmɨ sịndị́ kadra née.
10 Nówa ma'dáa ndiki kóo owụ́ e ota, Séme, Áma kí Yépeta.
11 Nda gɨ ore zí mɨméngị ledre 'bɨ 'yịma'dí e do sogo káṇgá ídí ené nda go bɨsinyíne kíngaya do komo Lomo, gɨ zía ambáye nda yị́ ené kóo go lá góo rará.

* **5:29 5:29** Nówa: Ini ledre gɨ sɨmɨ ịrị bɨ Nówa ní kí tara Ébere kídí, 'dówụ́ro.

12 Simɨ bɨ Lomo lurú do sogo káṇgá nɨ nda yị́ ené go kenée ní, zía ówo a kídí do sogo káṇgá sinyí go gɨ zía mɨméngị ledre 'bɨ 'yịma'dí e nɨ nda yị́ ené go mbá bɨsinyíne.

13 Née ní zí Lomo úku ledre zí Nówa kídí, “Máyéme romá go gɨ ro zíma úfuónzó 'yịma'dí e za mbá, gɨ zía do sogo káṇgá sinyíonzó roné go gɨ zí rará eyé. Káa zí bɨ go kenée ní, mááyí go ógụ úfuónzó yée kí éyị́ trịdrị e gɨ do sogo káṇgá za mbá.

14 Ídí yéme mongụ́ kuṛúngba zíyị gɨ simɨ kágá bɨ kí roko'bụné ní. Zíyị ífi 'décị simɨa tụ́'dụ́ káa zí ifiní simɨ 'dịcị ní, zíyị kúṛúṛu simɨyé mɨkúṛúṛu kí ko'dó 'dịcị kí sága mbá.

15 Mɨyéme a idí ídí káa, mɨákpa a idí ídí mɨólo komo sịndị́ 'yị míya eso cị gbre doa sokó (450), mɨáya a idí ídí mɨólo komo sịndị́ 'yị cị ota doa sokó doa ịnyị (75), mɨóló a nda 'bɨ ené mɨólo komo sịndị́ 'yị cị gbre doa ịnyị (45).

16 Ídí 'dóro doa káa zí do 'dịcị ní, zíyị ótoómo bifúó dongará doa née kí gbígérị a gɨ ro síli. Simɨ kuṛúngba ma'dáa, idí ídí ota ngíti a 'dága, ngíti a yana ngíti a nda 'bɨ ené nde. Zíyị óto mbotụ do gboṛụ a.

17 Ídí úwú ledre ba bɨlámáne, gɨ zía mááyí go ógụ kásaógụ mongụ́ iní zía úcuné do sogo káṇgá mbá, zí 'yịma'dí e kí éyị́ trịdrị e úyuyé za mbá 'dá'ba.

18 Tí lá mɨyéme ledre nɨ ídí dongaráze kéyị káa, ídí 'dí'bi me'beyị́ kí owụ́ 'bɨ eyị́ e kí me'beyé e zíse ólụ́se simɨ kuṛúngba.

19 Ídí 'dí'biútú ṛịkị́ sị́ do éyị́ trịdrị e ya'dáye kí karáye mbá gɨ ro zíse ómosé kéye simɨ kuṛúngba íri gɨ ro zíye ídíye trịdrị gɨ zí mongụ́ iní.

20 Zíyị kpá 'dí'biútú ṛịkị́ sị́ do solụ́ e, bangá e kí éyị́ trịdrị ga bɨ ndịsịní ndéré kí do simɨyé bi ní, ya'dáye kí karáye mbá kpa kíyị simɨ kuṛúngba íri, gɨ ro zíse ómosé ndro kéye.

21 Gɨ ore zíyị kpá 'dí'bi éyị́ mɨánu kací sị́ doyé mbá kpa zíyị bándáóto yée gɨ rosé kí éyị́ trịdrị ga gére née.”

22 Zí Nówa méngị ledre ga gére née tí za cé káa zí bɨ Lomo uku zía ní.

7

Mongụ́ iní bɨ ucu ní

1 Simɨ bɨ sịndị́ kadra utúasá go ní, zí Ngére Lomo úku ledre zí Nówa kídí, “Nówa, ólụ́sé mu kí me'beyị́, kí 'yị 'bɨ 'be 'bɨ eyị́ e mbá simɨ kuṛúngba gɨ zía gɨ dongará 'yị ga bɨ simɨ sịndị́ kadra máa ba ní, áyí dụụ́ yịị mbigí 'yị amá.

2 Simɨ bɨ ásé go ólụ́ ní, ídí 'dí'bi ṛịkị́ sị́ do bɨlámá bangá e* ịnyị doa gbre, ya'dáye kí karáye. Zíyị 'dí'bi ṛịkị́ sị́ do bɨsinyí bangá e† ya'dáye kí karáye.

3 Nda gɨ ore zíyị 'dí'bi ṛịkị́ sị́ do solụ́ e kpá ịnyị doa gbre, ya'dáye kí karáye, káa bɨ kúfúye nɨ úngbụ ke.

4 Gɨ do kací sị́lị́ ịnyị doa gbre mááyí go ógụ kása iní zía é'dịné kí sị́lị́ cị gbre kí ndụlụ e kí kadra mbá gɨ ro zía úfuónzó éyị́ trịdrị ga bɨ ndịsịní ndísị gbére bɨ máótoógụ yée ní mbá 'dá'ba.”

5 Zí Nówa méngị ledre ga gére née go tí káa zí bɨ Ngére Lomo uku zía ní.

6 Simɨ bɨ iní née nɨ kóo ógụ é'dị ní, Nówa nɨ kóo go kí simɨbi míya ịnyị doa kéṛị́ (600).

7 Née ní, zí Nówa ịnyịyé kí me'bené, kí wotịne e kí me'beyé e mbá do ólụ́ye simɨ kuṛúngba gɨ ro ómoyé gɨ zí mongụ́ iní née.

8 Zí bɨlámá bangá kí bɨsinyí bangá ga bɨ Lomo uku ledreyé zí Nówa ní, solụ́ e, kí éyị́ trịdrị ga bɨ ndịsịní ndéré kí do simɨyé bi ní,

9 ya'dáye kí karáye ólụ́ye kí Nówa e mbá simɨ kuṛúngba káa zí bɨ Lomo uku zía ní.

10 Gɨ do kací sị́lị́ ịnyị doa gbre, zí mongụ́ iní née 'dí'bi bi do tónóne é'dịné.

11 Simɨ simɨbi bɨ simɨbi do Nówa go míya ịnyị doa kéṛị́ (600) ní, simɨ gbre éfé simɨ 'dú'du ené sokó doa ịnyị doa gbre, zí mongụ́ iní ndísị lágaógụné gɨ simɨ káṇgá

* **7:2 7:2** Bɨlámá bangá e: Bɨlámá bangá nɨyí bangá ga bɨ ndịsịní ánu yée kí 'dáná yée káa do éyị́ 'dáná zí Lomo ní. † **7:2 7:2** Bɨsinyí bangá e: Bɨsinyí bangá nɨyí 'bɨ eyé bangá ga bɨ anuní yée kí 'dáná yée káa do éyị́ 'dáná zí Lomo wá ní.

do sogo káṇgá, zí wo bɨ ndịsị́ é'dị́ gɨ komo ere ní ndịsị́ léfené káa zí ere likpí go mɨlíkpí ní.
12 Zí iní née é'dịné kí ndụlụ e kí kadra mbá kí sịlị́ cị́ gbre.

13 Née kadra bɨ kóo Nówa e kí me'bené kí wotíye ga bɨ ota, Séme, Áma kí Yépeta kí me'beyé e mbá olụ́ní sɨmɨ kụ́rúngba ní.
14 'Di'biutúní kóo bangá súwú e kací ṛịkị́ sị́ doyé, bangákụlụ́ e kací ṛịkị́ sị́ doyé, éyị́ trịdrị́ ga bɨ ndịsịní ndéré kí do sɨmɨyé bi ní kpá kací ṛịkị́ sị́ doyé, nda kí solụ́ e kí éyị́ trịdrị́ ga bɨ kí fúndúye ní kací ṛịkị́ sị́ doyé mbá.
15 Zí eyị́ trịdrị́ ga gére née ógụyé kací sị́ doyé e mbá gbre gbre ólụ́ye kí Nówa e sɨmɨ kụ́rúngba.
16 Éyị́ trịdrị́ ga bɨ kóo mbá olụ́ní sɨmɨ kụ́rúngba ní, nɨyí kóo kí ya'dáye kí karáye káa zí bɨ kóo Lomo uku zí Nówa ní. Gɨ ore zí Ngére Lomo 'dụ́tụ mbotụ.
17 Zí iní é'dịné kí sịlị́ cị́ gbre, do úcuné do sogo káṇgá kíngaya, zí mɨúcu iní née ndịsịné sịkpị́ kụ́rúngba ndéré kíe 'dága gɨ do sogo káṇgá.
18 Zí iní nda úcuné go bɨsinyíne kíngaya do sogo káṇgá, zí kụ́rúngba ndịsị́ élené doa ndéréne 'dága. 19 Nda gɨ ore zí mɨúcu iní née úcu'dụ́tụ do mɨngburoko ngbángbá landa ga bɨ do sogo káṇgá ní mbá.
20 Zía úcutátá roné 'dága kíngaya, zí mɨngburoko landa ga gére ídíye mbá sị́ iní nde. Zí iní ídíne 'dága gɨ do landa mítiri ịnyị́ doa gbre.
21 Za ṛịkị́ éyị́ trịdrị́ e ga bɨ ndịsịní ndịsị́ gbére kací sị́ doyé mbá, solụ́ e, bangákụlụ́ e, bangá súwú e nda kí éyị́ trịdrị́ máa yée ga bɨ ndịsịní ndéré kí do sɨmɨyé bi ní kí 'yịma'dí e, úyuónzó royé za mbá.
22 Éyị́ ga bɨ kí 'dówụ́ sɨmɨyé bɨ ndịsịní ndịsị́ gbére ní, zíye úyuónzó royé za mbá.
23 Lomo úfuónzó éyị́ trịdrị́ ga bɨ ndịsịní ndịsị́ gbére ní go za mbá, 'yịma'dí e, bangá e, solụ́ e, nda kí éyị́ trịdrị́ máa yée ga bɨ ndịsịní ndéré kí do sɨmɨyé bi ní. Otoomo tí lá dụ́ụ́ Nówa kí éyị́ trịdrị́ ga bɨ nɨyí kéye sɨmɨ kụ́rúngba íri ní.
24 Zí iní bɨ ucu née tóroné do sogo káṇgá kí sịlị́ míya kịé'do, cị́ gbre doa sokó.

8

Mɨndụ́kụ́ mongụ́ iní

1 Tí lá Lomo somụ́lịgị́ ledre Nówa kí éyị́ trịdrị́ ga bɨ kíe sɨmɨ kụ́rúngba ní wá. Zí Lomo kásaógụ síli zía ndịsị́ ílíne do sogo káṇgá gɨ ro zí iní bɨ ucu née tónó ndụ́kụ́ne.
2 Née ní zí mɨlága iní bɨ gɨ sɨmɨ káṇgá ótoómo kí lágaógụné, zí wo bɨ ndịsị́ é'dị́ gɨ komo ere ní ndímíne.
3 Zí iní bɨ kóo ucu née, tónó ndụ́kụ́ne ndoo gɨ do sogo káṇgá. Nɨ ndéréógụ sɨmɨ sịlị́ míya kịé'do, cị́ gbre doa sokó ní, iní ndụkụ́onzó roné go.
4 Nda sɨmɨ 'dú'du sokó doa ịnyị́ doa gbre 'bɨ ịnyị́ doa gbre éfé, zí kụ́rúngba ndéré ndịsịné do ngíti landa kí ịrịné Araráta.
5 Zí iní nda ndịsịné go fú lá ndụ́kụ́ tátá roné nde. Nda go sɨmɨ mɨzefị́ sịlị́ 'bɨ sokó éfé, zí do ngíti géyị landa e go ólụ́ógụyé sága.
6 Gɨ do kací sịlị́ cị́ gbre, zí Nówa líkpí bifúó bɨ otoomo ro kụ́rúngba ní,
7 zía ịnyịné kása solụ́ bɨ kí ịrịné fóro ní, nderé yị́ ené fí, zaá gị́ zí iní ndụ́kụ́ónzó roné té kí.
8 Gɨ do kací a née, zía kása kịṛịkó'do gɨ ro zía ndéréne lúrú bi togụ́ iní ndụkụ́onzó roné gɨ do káṇgá go yá.
9 Tí lá sɨmɨ bɨ kịṛịkó'do nderéogụ íri ní, bi útú a bi ndaá gɨ zía iní nɨ aka yị́ ené fú lá bo do sogo káṇgá, zía ndá'balúgu roné zí Nówa sɨmɨ kụ́rúngba. Zí Nówa ésịógụ sịlíne do 'dí'bilúgu wo sɨmɨ kụ́rúngba.
10 Zí Nówa ndịsịné kí sịlị́ ịnyị́ doa gbre, zía kpá kása ándá kịṛịkó'do ndéré lúrú bi.
11 Sɨmɨ bɨ kịṛịkó'do nda'baogụ nda kí tagá ní, nɨ nda go kí mbílí kágá bɨ olíva ní tarané. Gɨ ore zí Nówa owo a kídí iní ndụkụ́ go.
12 Zía ndịsịné gɨ do kací a née kpá sịlị́ ịnyị́ doa gbre, zía kpá kásalúgu kịṛịkó'do. Tí lá ndéré máa bɨ ndéré née ní, nda'balugu ené lolụ roné zí Nówa wá.
13 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní, sɨmɨbi 'bɨ Nówa nɨ kóo go míya ịnyị́

doa kérí doa kíé'do (601). Simi mizefi 'dú'du 'bi éfé 'bi simibi máa née ní, zí iní ndukúonzó roné gi do sogo káṇgá. Zí Nówa líkpí do kurúngba, ni lúrú bi ní, do káṇgá ni go gágá.
14 Ni ndéréógu bi simi sílí ci kérí doa inyi doa gbre 'bi gbre éfé ní, do káṇgá gagá go ngéré.
15 Née ní, zí Lomo úku ledre zí Nówa kídí,
16 "Nówa ólúógusé gi simi kurúngba mu, yíi kí me'beyí, nda kí wotíse e kí me'beyé e.
17 Zíyi 'dí'biógu éyí tridri ga bi kíyi íri ní sága, solú e, bangá e nda éyí tridri máa yée ga bi ndisiní ndéré kí do simiyé bi ní gi ro zíye étrilúgu royé do ídíye tú'dú do sogo káṇgá."
18 Née ní, zí Nówa ólúóguyé sága kí me'bené, nda kí wotíne e kí me'beyé e.
19 Zí bangá e, kí éyí tridri ga bi ndisiní ndéré kí do simiyé bi ní nda kí solú ga bi kóo kéye simi kurúngba ní ólúóguyé mbá sága kací sí doyé e mingúngúcua.

Lomo mócú éyí gi ro do sogo káṇgá

20 Née ní, zí Nówa ó'bó mbayi zí Ngére Lomo. Zía 'dí'bi ṛíkí sí do bilámá bangá e kí solú ga bi bilámáye ní óṇgoónzó yée do óngbó yée do mbayi née káa do éyí 'dáná. 21 Zí Lomo ídíne kí mongú rokinyi gi ro 'dáná éyí bi Nówa 'daná zía ní. Zía ódroné zíne kí roné kídí, "Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, máóto lolu taramá kací káṇgá gi zí lúyú ledre 'bi 'yima'dí e wá. Miméngi ledre 'bi 'yima'dí e mbá ni yí ené bisinyíne kú gi do owúye, tí lá máúfuónzó lolu éyí ga bi kí 'dówú simiyé ní káa zí wo bi máméngi ba wá.
22 "Tí káa zí bi do sogo káṇgá ni ídí 'bi ené ní,
sindí kadra 'bi éyí e mbá niyí ídí, sindí kadra 'bi 'díyí éyí e,
kí sindí kadra 'bi 'dó'dúógu éyí e gi yáká,
sindí kadra 'bi drú kí sindí kadra 'bi bi míṛí,
sindí kadra 'bi limi kí sindí kadra 'bi ndumu,
nda kí sindí kadra 'bi kadra kí sindí kadra 'bi ndulu.
Éyí ga gére née niyí ídí kenée za fí."

9

Miyéme ledre 'bi Lomo zí Nówa

1 Gi do kací née ní, zí Lomo í'bí úndru zí Nówa e kí wotíne e zía úku ledre zíye kídí, "Ídísé étri zí bulúndusé e ídíye tú'dú do sogo káṇgá.
2 Bangá e kí solú e mbá, nda kí éyí tridri ga bi ndisiní ndéré kí do simiyé bi ní kí kénzé e, niyí ndísi éré ngirisé miéré gi zía máóto yée go sí sílise.
3 Éyí ga bi za mbá ndisiní gámá migámá kí tridri simiyé ní, mái'bí yée go zíse káa do éyí miánu cé káa zí bi kóo mái'bí futú éyí e zíse ndísisé ánu yée ní.
4 "Tí lá ndásé ánu esi bi kí sáma siminé ní wá. Máási kíe gi zíse gi zía tridri bi simi sáma ni aka simi a.
5 Káa zí bi go kenée née ní, togú 'yi ufu ezené 'yima'dí mááyí kpá úfu wo. Kpá kenée bangá bi úfu 'yima'dí go ní mááyí kpá úfu a 'dá'ba.
6 Lomo otoogu 'yima'dí cé káa zí ne ní, gi zí kéyi née ní 'yi ufu 'yima'dí, eze a 'yima'dí ni úfu wo kpá ne.
7 Gi zí kéyi née ní, ili go zíse étrisé kíngaya zí bulúndusé e ídíye do sogo káṇgá ba za mbá."
8 Née ní zí Lomo úku ándá ledre zí Nówa kí wotíne e kídí,
9 "Bi ba ní, máóto miyéme ledre go gi ro zíma méngi a zíse kí bulúndusé ga bi niyí ógu gi do kacíse ní,
10 kpá kí éyí tridri ga bi ólúógusé kéye gi simi kurúngba, solú e, bangákulú e, kí bangá súwú e ní.
11 Máóto go káa do miyéme ledre zíze kíse, éyí ndaá lolu íri do úfuónzó éyí tridri e kí miúcu iní do sogo káṇgá ní wá."
12 Née ní zí Lomo úku ledre kídí, "Ba líli miyéme ledre bi máyéme go gi ro zía ídíne dongaráze kíse kí éyí tridri e mbá ní, yée ga bi cakaba ba kí yée ga bi niyí ídí karanée ní.

13 Máóto mɨ́kóṛṵ́ amá go komo ere zɨ́a ídíne káa do lɨ́lị mɨyéme ledre dongaráze kɨ́se kɨ́ do sogo káṇgá mbá.
14 Kɨ́'dí bɨ makása mongṵ́ iní go gɨ ro zɨ́a é'dịné do sogo káṇgá ní, mɨ́kóṛṵ́ nɨ ólṵ́ógụ.
15 Togṵ́ olṵ́ogụ go kenée, mááyí geré sómṵ́ndíki mɨyéme ledre bɨ máyéme dongaráze kɨ́se kɨ́ éyị́ trịdrị e kací sị́ doyé e mbá ní. Iní ucu andá lolụ roné zɨ́a úfuónzó éyị́ trịdrị mbá wá.
16 Kɨ́'dí bɨ mɨ́kóṛṵ́ ólṵ́ógụ go kenée ní, mááyí lúrúndíki a zɨ́ma geré sómṵ́ndíki ledre mɨyémeóto ledre bɨ máyéme dongaráze kɨ́se kɨ́ éyị́ trịdrị e do sogo káṇgá mbá ní."
17 Nda gɨ ore zɨ́ Lomo úku ledre zɨ́ Nówa kɨ́dí, "Ba go lɨ́lị mɨyéme ledre bɨ máyémeóto dongaráze kɨ́se kɨ́ éyị́ trịdrị e do sogo káṇgá mbá ní."

Wotị́ Nówa e

18 Wotị́ Nówa ga bɨ kóo olṵ́ogụní kéye gɨ sɨmɨ kụṛúngba ní nɨyí, Séme, Áma kɨ́ Yépeta. Áma nɨ ne 'bụ Kanána.
19 Wotị́ Nówa ga bɨ ota née, nɨyí ye bulúndu 'yịma'dí e do sogo káṇgá mbá.
20 Nówa nɨ ne mɨzefị 'yị bɨ kóo tonó ó'do yáká do 'dɨ́yị́ kóṛó sɨmɨ a ní.
21 Sɨmɨ bɨ Nówa ewé le'yị́ kóṛó née ní, zɨ́a kóyóne, zɨ́a útú 'dú'duné gɨ zɨ́a ngɨ́ṛá sị́ kṵ́tṵ́ kacíne.
22 Zɨ́ Áma 'bụ Kanána ólṵ́ ndíki 'bụyé kɨ́ 'dú'du ngɨ́ṛá, zɨ́a ólṵ́ógụné ndéréne úku a zɨ́ lúnduné e sága.
23 Tɨ́ lá zɨ́ Séme kɨ́ Yépeta 'dí'bi mbílí bongó yáya do goyé zɨ́ye ólṵ́ye kɨ́e kɨ́ sogoyé sị́ kṵ́tṵ́ do ló'bụ a do 'bụyé kɨ́ 'dú'du ngɨ́ṛá. Oyólo'bóní komoyé gbṵ́ gɨ 'dí keṛị́ káa bɨ yée nɨyí lúrú ngɨ́ṛá 'bụyé.
24 Sɨmɨ bɨ le'yị́ oṇgó gɨ komo Nówa zɨ́a úwú ledre bɨ wotị́ a Áma mengị zɨ́a ní,
25 zɨ́a úku ledre kɨ́dí,
"Máóto taramá go kací Kanána, nɨ ídí owṵ́kụlṵ́
'bɨ lúnduné e. Nɨ ídí 'bɨ ené za 'dá'ba kɨ́ngaya."
26 Zɨ́a kpá úku ledre kɨ́dí, "'Yị e mbá idíní í'bí mbófo éyị́ zɨ́ Ngére Lomo bɨ ndịsị sáká Séme ní.
Zɨ́ Kanána ídí 'bɨ ené nda owṵ́kụlṵ́ 'bɨ Séme.
27 Mááyí úku ledre zɨ́ Ngére Lomo idí í'bí úndru zɨ́ Yépeta, zɨ́a ndíki tṵ́'dṵ́ owṵ́ e,
zɨ́ bulúnduga ndị́sị ndị́sịyé ndro kɨ́ bulúndu Séme e,
zɨ́ Kanána ídí 'bɨ ené owṵ́kụlṵ́ 'bɨ Yépeta."
28 Zɨ́ Nówa ndị́sịné gɨ do kací mongṵ́ iní bɨ kóo ucu ní sɨmɨbi míya ota, cị́ gbre doa sokó (350).
29 Nówa mengị kóo mbá sɨmɨbi míya ịnyị doa eso, cị́ gbre doa sokó (950) zɨ́a úyuné.

10

Bulúndu Nówa e

1 Ba ledre gɨ ro bulúndu Nówa bɨ wotị́ga ga bɨ Séme, Áma kɨ́ Yépeta ndikiní yée gɨ do kací mongṵ́ iní bɨ kóo ucu ní.

Owṵ́ 'bɨ Yépeta e

2 Owṵ́ 'bɨ Yépeta e nɨyí, Goméra, Magága, Midáyi, Yavána, Tụbṵ́la, Misáka nda kɨ́ Tirása.
3 Zɨ́ owṵ́ 'bɨ Goméra ídí 'bɨ eyé, Asakenéza, Ripháta nda kɨ́ Togaráma.
4 Owṵ́ 'bɨ Yavána, 'bɨ eyé, Elísa, Tarasísi, Kịtị́mị, nda kɨ́ Rodanị́mị.
5 Ga ba sị́ do bulúndu Yépeta ga bɨ ndịsịní ndị́sị kací kó'dṵ́ mɨkavu e kɨ́ do cúkú e ní. Zɨ́ye ndị́sị óto 'be 'bɨ eyé e do bi e mɨngúngúcua do ndị́sị ódroyé sɨmɨ mbigí tara máa 'bɨ eyé ní.

Owṵ́ 'bɨ Áma e

6 Owṵ́ 'bɨ Áma 'bɨ eyé kóo, Kṵ́sụ, Ízibiti,* Pṵ́tụ nda kɨ́ Kanána.
7 Owṵ́ 'bɨ Kṵ́sụ nda 'bɨ eyé, Séba, Avíla, Sábata, Ráma nda kɨ́ Sabatéka. Zɨ́ owṵ́ 'bɨ Ráma e nda ídí 'bɨ eyé Síba e kɨ́ Dedána.
8 Ngíti owṵ́ 'bɨ Kṵ́sụ nɨ kóo bo kɨ́ ịrịné Nịmịróda, nɨ kóo ne bɨrará 'yị kɨ́ roko'bụné do sogo káṇgá.
9 Gɨ zɨ́ sáká éyị́ 'bɨ Ngére Lomo zɨ́ Nịmịróda ndị́sịné úfu bangá e kɨ́ngaya.

* **10:6 10:6** Ízibiti: Ngíti ịrị Ízibiti nɨ Miziráma.

Née sị́ ledre bɨ 'yị e ndịsịní úku ledre gɨ zía kídí, “Lomo idí í'bí komokenzị zíyị, zíyị ndịsịyị́ úfu bangá e kɨe káa zí 'bɨ Nịmịróda ní.”
10 Ga kóo 'desị́ ní, Nịmịróda ndịsị kóo ndịsị simɨ káṇgá bɨ Sinára ní. Nɨ ne mɨzefị mongụ́ ngére do gara ga bɨ ota, Babelóṇiya, Eréka, Akáda nda Kalané.
11 Nda gɨ ore zía ịnyịné ndéréne simɨ káṇgá bɨ kí ịrịné Asíriya, kí'dí bɨ o'bó mɨngburoko gara ga bɨ, Nịnévị, Rebóta Íra, Kála,
12 nda kí Résene bɨ nɨ dongará Nịnévị kí Kála bɨ nɨ ne mongụ́ gara doyé mbá ní.
13 Owụ́ 'bɨ Ízibiti nɨyí 'bɨ eyé Lịdịyádị, Aníma, Labíti, Nefatụ́ma,
14 Petarụ́sa, Kasélụ bɨ ndikiogụní kúfú 'yị ga bɨ Falasitíni ní, nda kí Kuréto.
15 Owụ́ 'bɨ Kanána e nɨyí Sidóna bɨ nɨ ndíká ní kí Éte.
16 Kanána nɨ kpá ne 'bụ, Zebụ́sa, Amóra, Girigási,
17 Ịvị́ta, Aréka, Sinóyi,
18 Avénda, Zemaráda nda kí Amáta.
Nda gɨ do kací a née zí 'yị 'bɨ Kanána e áṇgayé
19 zí mama bɨ dongaráye kí ngíti géyị 'yị e ní tónóne gɨ simɨ Sidóna ndéréógụné gị simɨ Gerári gbóo kí Gáza, nda mɨ'dí gbére simɨ Sodóma, Gomóra, Adéma, Zeboyị́ma gbóo kí Lasa.
20 Ga ba owụ́ 'bɨ Áma e kí bulúnduga ga bɨ ndịsịní ndịsị do bi e kací sị́ doyé kí tara eyé e mɨngúngúcua ní.

Owụ́ 'bɨ Séme

21 Zí Séme bɨ mongụ́ lúndua nɨ Yépeta ní kpá ndíki wotị́ne e. Séme nɨ ne bulúndu 'yị ga bɨ ndịsịní ndólo yée Ébere e ní mbá.
22 Owụ́ 'bɨ Séme ma'dáa nɨyí nda 'bɨ eyé Eláma, Asúra, Arɨpakasáda, Lụ́da nda kí Aráma.
23 Owụ́ 'bɨ Aráma nɨyí 'bɨ eyé, Ụ́zụ, Úla, Getéra nda kí Mása.
24 Arɨpakasáda nɨ 'bɨ ené 'bụ Séla, zí Séla nda ídí 'bɨ ené 'bụ Ébere.
25 Ébere ndíki kóo owụ́ e gbre. Ngíti a ịrịa 'bɨ ené Pelége† gɨ zía née sịndị́ kadra bɨ 'yịma'dí e ífi bayiní royé do sogo káṇgá ní. Ịrị lúndua 'bɨ ené nda Zakatáni.
26 Owụ́ 'bɨ Zakatáni nɨyí 'bɨ eyé, Alemodáda, Sélefa, Azaramavéta, Zéra,
27 Adoráma, Uzála, Dikéla,
28 Obála, Abimiyéle, Síba,
29 Opíra, Avíla nda kí Zobába. Ga gére née mbá owụ́ 'bɨ Zakatáni.
30 Káṇgá bɨ kóo ndịsịní simɨ a ní tonó gɨ simɨ Mésa ndéré'dịyị roné 'dí gbére do bi ekịekị́ bɨ gbóo kí Sefára ní.
31 Ga ba owụ́ 'bɨ Séme ga bɨ ndịsịní ndịsị do bi e kací sị́ doyé kí tara eyé e mɨngúngúcua ní.
32 Ga ba sị́ do bulúndu Nówa ga bɨ wotị́ ga ndikiní yée kací do 'be 'bɨ eyé e ní. Nɨyí ye 'yị ga bɨ ndikiogụní ṛịkị́ sị́ do 'yịma'dí e do sogo káṇgá gɨ do kací mongụ́ iní bɨ kóo ucu ní.

11

Lomo ifi bayi tara zí 'yịma'dí e

1 Ga kóo 'desị́ ní, tara nɨ aka yị́ ené kóo do sogo káṇgá dụụ́ kịé'do zí 'yị e ndịsị úku dụụ́ tara máa bɨ kịé'do née.
2 Simɨ bɨ 'yịma'dí e nɨyí ndịsị kí gámálící royé ní, zíye ndéré 'dịyị royé mɨ'dí gbére do ógụyé do mongụ́ nyárá bi simɨ Sinára,* zíye ndịsịyé ore.
3 Zíye úku ledre dengbịye kídí, “Ógụsé mu zíze ónzó bɨlóko do óngbó a bɨlámáne.” Yemení kóo bɨlóko née do bi kací tutú zí mɨcece'dị ko'bó nda ídí 'bɨ ené do bi kací éyị́ bɨ káa zí seméndị ní.
4 Née ní zíye úku ledre kídí, “Ógụsé mu, zíze ó'bó mongụ́ gara zíze, kí mongụ́ 'dịcị́ simɨné mbíwu 'dága zí doa ndéréógụné gị ro ere, gɨ ro zí ịrịzé ówụ́ne doa káa bɨ azé báyi do sogo káṇgá mbá ke.”
5 Tí lá zí Ngére Lomo ógụné lúrú mongụ́ gara kí mongụ́ 'dịcị́ bɨ 'yị ga gére nɨyí ndịsị ó'bó a née.
6 Zí Ngére Lomo úku ledre zíne kí roné kídí, “Káa zí bɨ 'yị ga ba nɨyí go 'yị kịé'do, ndịsịní ódro go kpá lá dụụ́ tara bɨ kịé'do

† **10:25 10:25** Pelége: Ini ledre gɨ simɨ ịrị bɨ Pelége ní kí tara Ébere kídí, “ífi éyị́ e.”
* **11:2 11:2** Sinára: Ngíti ịrị Sinára nɨ kóo Babelóṇiya.

zɨ́ye tónóye go méngị́ éyị́ káa zɨ́ ba ní, ledre bɨ nɨyí yéme a gɨ ro méngị́ a ní utúasá rómo yée wá.

7 Ógụsé mu zɨ́ze ndéréze gɨ́rágá báyi sɨmɨ tara eyé káa bɨ nɨyí ndɨ́sị́ úwú royé dengbɨ́ye ke.”

8 Née ní, zɨ́ Ngére Lomo báyi yée gɨrí do sogo káṇgá mbá, zɨ́ye ótoómo kɨ́ ó'bó mongụ́ gara bɨ kóo née.

9 Née sɨ́ ledre bɨ ɨfɨ́ṇí ɨrị́ bi née kɨ́dí Bábele† ní gɨ zɨ́a née bi bɨ Ngére Lomo gɨragá bayi tara bɨ do sogo káṇgá ba gɨ doa ní. Nda gɨ ore zɨ́ Ngére Lomo báyi yée mɨkékeṛɨ́a do sogo káṇgá mbá.

Ledre gɨ ro bulúndu Séme e

10 Ba ledre gɨ ro bulúndu Séme e.

Sɨmɨbi gbre gɨ do kacɨ́ mongụ́ iní bɨ kóo ucu ní, sɨmɨ bɨ sɨmɨbi 'bɨ Séme nɨ go míya (100) ní, zɨ́a ndíki Arɨpakasáda.

11 Gɨ do kacɨ́ a née ní, zɨ́ Séme ndɨ́sɨ́ṇé sɨmɨbi míya ɨ́ṇyị́ (500) zɨ́a ndíki ngíti géyị́ owụ́ e, ya'dá e kɨ́ kará e.

12 Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi 'bɨ Arɨpakasáda nɨ go cɨ́ kéṛɨ́ a doa sokó doa ɨ́ṇyị́ (35) ní, zɨ́a ndíki Séla.

13 Nda gɨ do kacɨ́ Séla, zɨ́ Arɨpakasáda méngị́ sɨmɨbi míya eso doa ota (403) zɨ́a ndíki ngíti géyị́ owụ́ e, ya'dá e kɨ́ kará e.

14 Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi nɨ do Séla go cɨ́ kéṛɨ́ a doa sokó (30) ní, zɨ́a ndíki Ébere.

15 Zɨ́ Séla méngị́ gɨ do kacɨ́ Ébere née sɨmɨbi míya eso doa ota (403), zɨ́a ndíki ngíti géyị́ owụ́ e, ya'dá e kɨ́ kará e.

16 Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi do Ébere go cɨ́ kéṛɨ́ a doa sokó doa eso (34) ní, zɨ́a ndíki Pelége.

17 Zɨ́ Ébere méngị́ gɨ do kacɨ́ Pelége née sɨmɨbi míya eso doa cɨ́ kéṛɨ́ a doa sokó (430), zɨ́a ndíki ngíti géyị́ owụ́ e, ya'dá e kɨ́ kará e.

18 Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi do Pelége go cɨ́ kéṛɨ́ a doa sokó (30) ní, zɨ́a ndíki Réwu.

19 Zɨ́ Pelége méngị́ gɨ do kacɨ́ Réwu née sɨmɨbi míya gbre doa ɨ́ṇyị́ doa eso (209), zɨ́a ndíki ngíti géyị́ owụ́ e, ya'dá e kɨ́ kará e.

20 Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi do Réwu go cɨ́ kéṛɨ́ a doa sokó doa gbre (32) ní, zɨ́a ndíki Serụ́ga.

21 Zɨ́ Réwu méngị́ gɨ do kacɨ́ Serụ́ga née sɨmɨbi míya gbre doa ɨ́ṇyị́ doa gbre (207), zɨ́a ndíki ngíti géyị́ owụ́ e, ya'dá e kɨ́ kará e.

22 Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi do Serụ́ga go cɨ́ kéṛɨ́ a doa sokó (30) ní, zɨ́a ndíki Nówara.

23 Zɨ́ Serụ́ga méngị́ gɨ do kacɨ́ Nówara née sɨmɨbi míya gbre (200), zɨ́a ndíki ngíti géyị́ owụ́ e, ya'dá e kɨ́ kará e.

24 Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi do Nówara go cɨ́ kéṛɨ́ a doa ɨ́ṇyị́ doa eso (29) ní, zɨ́a ndíki Téra.

25 Zɨ́ Nówara méngị́ gɨ do kacɨ́ Téra née sɨmɨbi míya kɨ́é'do doa sokó doa ɨ́ṇyị́ doa eso (119), zɨ́a ndíki ngíti géyị́ owụ́ e, ya'dá e kɨ́ kará e.

26 Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi do Téra go cɨ́ ota doa sokó (70) ní, zɨ́a ndíki Abaráma e kɨ́ Nówara nda kɨ́ Árana.

Ledre gɨ ro bulúndu Téra e

27 Ba ledre gɨ ro bulúndu Téra e.

Téra ndiki Abaráma e kɨ́ Nówara nda kɨ́ Árana. Zɨ́ Árana ndíki Lóto.

28 Sɨmɨ bɨ Téra 'bụ Árana nɨ aka kɨ́ komoné ní, zɨ́ Árana úyuné cɨkị́ sɨmɨ Ụ́rụ káṇgá bɨ ndikiní wo sɨmɨ a sɨmɨ Babelóṇiya ní.

29 Née ní zɨ́ Abaráma e kɨ́ Nówara gbrengárá 'dí'bi kará e. Ɨrị́ me'be Abaráma 'bɨ ené Sárayi, ɨrị́ me'be Nówara nɨ nda 'bɨ ené Mílika nyɨ́ Árana bɨ lémị́ Íseke ní.

30 Bɨ kenée ní Sárayi nɨ yɨ́ ené mɨkoto ndiki ené owụ́ wá.

31 Née ní, zɨ́ Téra 'dí'bi wotɨ́ne Abaráma kɨ́ bulúnduné Lóto bɨ wotɨ́ Árana nda kɨ́ Sárayi me'be wotɨ́ne Abaráma zɨ́ye ómụ́ye gɨ sɨmɨ Ụ́rụ bɨ sɨmɨ Babelóṇiya ní ndéréye sɨmɨ káṇgá bɨ Kanána ní. Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ nderéogụní sɨmɨ gara bɨ ndɨsɨ́ṇí ndólo a Arána ní, zɨ́ye ndɨ́sɨ́yé cɨkị́ ore.

32 Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi 'bɨ Téra nɨ go míya gbre doa ɨ́ṇyị́ (205) ní, zɨ́ Lomo 'dí'bi 'dówụ́ a cɨkị́ sɨmɨ Arána ore.

† **11:9 11:9** Bábele: Ledre ba kɨ́ tara Ébere ini ledre gɨ sɨmɨ a kɨ́dí, sínyi sɨmɨ do.

12

Lomo ndolo Abaráma

1 Zí Ngére Lomo úku ledre zí Abaráma kídí, “Ídí ótoómo káṇgá esé, 'yị eyị́ e kí 'bụyị́ e mbá, zíyị ómụ́yị simi káṇgá bi mááyí 'dódo a zíyị ní.
2 Mááyí í'bí úndru zíyị, zíma óto bulúnduyị́ e zíye étrịyé do ídíye káa do mongụ́ sị́ do. Mááyí óto ịrịyị́ zía ówụ́ne miówụ́ zíyị ídíyị 'yị bi 'yị e niyí ndịsị ndíki úndru kpụrụ́ gi zía ní.
3 Mááyí í'bí úndru zí 'yị ga bi niyí óto úndruyị́ ní, 'yị bi ni óto tarané kacíyị ní mááyí kpá óto taramá kací a. Nda kpụrụ́ gi simiyị́ mááyí í'bí úndru zí ṛịkị́ kúfú 'yịma'dí e do sogo káṇgá mbá.”
4 Née ní zí Abaráma ịnyịné ndéréne tí káa zí bi Ngére Lomo uku zía ní. Zí Lóto útúne do kací a. Simibi 'bi Abaráma ni kóo cị́ ota doa sokó doa ịnyị (75) simi bi omụ́ gi simi Arána ní.
5 Zí Abaráma ómụ́ye kí me'bené Sárayi e kí Lóto owụ́ 'bi lúnduné, zíye 'dí'bi za éyị́ ga bi 'bi 'be ní mbá, 'yị 'bi moko eyé ga bi kóo niyí kéye simi Arána ore ní mbá zíye ịnyịyé ndéréye simi káṇgá bi Kanána ní. Do ndéréógụyé íri.
6 Zíye ókpóye gi simi Kanána fú lá miókpó do ndéréógụyé simi owụ́ gara kí ịrịné Sekéme, do ndịsịyé cigí kágá bi ndịsịní ndólo a Móre. Simi sịndị́ kadra máa bi kóo née 'yị 'bi Kanána e ndịsịní kóo ndịsị́ ore.
7 Née ní zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Abaráma íri zía úku ledre zía kídí, “Mááyí í'bí káṇgá ba zí bulúnduyị́ e za fí.” Zí Abaráma ó'bó mbayi zí Ngére Lomo bi 'dódo roné zía ní ore.
8 Gi do kací née ní, zí Abaráma ịnyịyé ndéréye do bi bi ekịekị́ bi simi Bétele mi'dí gbére ní, zía óto táya ore. Bétele ni 'bi ené mi'dí gólụ Áyi ni 'bi ené mi'dí gbére. Zía ó'bó mbayi ore ndịsị́ íni ini zí Ngére Lomo sị́ a.
9 Zí Abaráma e kpá ịnyịyé gi ore ndéré 'dịyị royé mi'dí simi Negébe.

Abaráma nderé simi Ízibiti

10 Simi sịndị́ kadra máa bi kóo née ní, zí mongụ́ 'bú útúne. Zí Abaráma ịnyịyé gi ore ndéréye ndịsịyé cúku'dée simi Ízibiti gi zí mongụ́ 'bú née.
11 Simi bi ni go gbóo gi ro ólụ́ simi Ízibiti ní, zía úku ledre zí me'bené Sárayi kídí, “Sárayi, Máówo bú lámá ni royị́ kíngaya.
12 Simi bi 'yị ga bi 'bi Ízibiti niyí lúrúndíki yị́ị ní, niyí geré úku ledre kídí, ‘Ba me'bené.’ Née ní niyí úfu máa do ótoómo yị́ị trịdrị.
13 Togụ́ ndu'yúní yị́ị go yá, ídí úku a zíye kídí áyí lémịmá, gi ro zíye ndịsịyé méngị ledremá kíngaya gi royị́, utúasání ufu máa wá gi zíyị.”
14 Simi bi Abaráma ogụní simi Ízibiti ní, zí 'yị 'bi Ízibiti e lúrú Sárayi ni kára bi kí lámá roné kíngaya ní.
15 Nda simi bi ngíti géyị mingburoko 'yị 'bi ngbanga 'bi mongụ́ ngére Fáro lurúní Sárayi ni kí lámá roné kíngaya ní, zíye ndéréye úku ledrea zí mongụ́ ngére, zíye ógụyé 'dí'bi wo ndéré kíe 'be 'bi ngére zía ndịsịné íri.
16 Gi ro ledre Sárayi, zí ngére 'bi Ízibiti ndịsịné méngị ledre Abaráma kíngaya, do í'bí éyị́ ga bi káa zí kábịṛịkị e, Ịtị́ e, dongí e, owụ́kụlụ́ e nda kí gémele e ní zía.
17 Gi zía bi ngére 'bi Ízibiti 'dí'bi Sárayi me'be Abaráma ní, zí Ngére Lomo kása bisinyí ndíyá doa kí 'yị 'bi 'be 'bi ené e mbá.
18 Née ní zí ngére 'bi Ízibiti kákasa kací Abaráma do úku ledre zía kídí, “Méngị kéyị zíma kenée gi zí 'di? Úku kóo zíma yaá Sárayi ni yị́ ené me'beyị́ wá gi zí 'di?
19 Éyị́ bi úku ledre zíma gi zía yaá, ‘Sárayi ni lémịné’ gi zía ní 'di, bi zíma 'dí'bi wo káa do kára ní? Bi ba ní me'beyị́ ni go née. 'Dí'bi wo mu zíse ndérése.”
20 Née ní, zí ngére 'bi Ízibiti úku ledre gi ro Abaráma e kí me'bené kídí, idíní mu 'dí'bi éyị́ eyé e mbá zíye ólụ́ógụ gi simi Ízibiti gi ona 'dá'ba.

13

Miífi ro 'bi Abaráma e kí Lóto

1 Gɨ ore zɨ́ Abaráma e kɨ́ me'bené ḭnyịyé
gɨ sɨmɨ Ízibiti do 'dí'bi éyḭ eyé e mbá zɨ́ye
ndá'balúgu royé sɨmɨ Negébe. Zɨ́ Lóto
ndéréne kéye.
2 Abaráma nɨ nda kóo go kɨ́ tụ́'dụ́ éyḭ e
zɨ́ne, bangákụlụ́ e, késḭ e kpá kɨ́ dábu e.
3 Gɨ sɨmɨ Negébe zɨ́a ndḭ́sịné ómụ́ne
gɨ do bi e kɨ́rɨ́ née wá kɨ́rɨ́ née zɨ́a
ndéréógụné zaá gị sɨmɨ Bétele do bi kụrụ́
táya ené bɨ kóo 'desḭ dongará Bétele kɨ́
Áyi ní,
4 kɨ́'dí bɨ o'bó mɨzefḭ mbayi ní. Zɨ́
Abaráma ndḭ́sịné íni ini zɨ́ Ngére Lomo
ore.
5 Lóto bɨ kóo ndḭsịní gámálící royé kɨ́
Abaráma ní, nɨ nda kpá go kɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e
do kacɨ́ne, kpá kɨ́ kábḭ́rḭ́kị e, kɨ́ ḭ́tḭ́ e.
6 Tɨ́ lá bi eye lolụ kóo zɨ́ye gɨ ro zɨ́ye
ndḭ́sịyé ndro do bi kḭ́é'do wá gɨ zɨ́a éyḭ e
ofụní nda kóo zɨ́ye go bɨ utúasá ótoómo
yée zɨ́ye ndḭ́sịyé mbá do bi kḭ́é'do wá ní.
7 Zɨ́ 'yị ga bɨ ndḭsịní 'bá'bá bangá ga
bɨ 'bɨ Abaráma kɨ́ yée ga bɨ 'bɨ Lóto ní
ndḭ́sịyé ófụ́ye dongaráye gɨ ro bi. Sɨmɨ
sịndḭ́ kadra máa bɨ kóo née ní, 'yị 'bɨ
Kanána e kɨ́ 'yị 'bɨ Peréze e nɨyí kóo kpá
ore.
8 Nda née ní zɨ́ Abaráma úku ledre zɨ́
Lóto kɨ́dí, "Owụ́ 'bɨ amá a, ófụ́ nda ógụ
dongaráze kéyị wá togụ́ mbú dongará 'yị
'bá'bá bangá eyḭ e kɨ́ 'bɨ amá e wá.
9 Mongụ́ ḭrịgbére nɨ bɨ kó'dụ́yị́ íri née,
ifizé rozé mu. Ídí mu gélé bi bɨ íli ndéré
doa ní. Togụ́ ndéré go do anú, mááyí nda
ndéré 'bɨ amá do ngelị. Togụ́ do ngelị yá,
mááyí nda ndéré 'bɨ amá do anú."
10 Zɨ́ Lóto lúrú bi keree, zɨ́a lúrúndíki
'bululu bɨ kací kó'dụ́ Yeredéne nɨ kɨ́ iní
doné ngárá ndụkụ́ wá ní bɨ nɨ káa zɨ́
yáká 'bɨ Ngére Lomo kpá káa zɨ́ káṇgá 'bɨ
Ízibiti bɨ mɨ'dí sɨmɨ Zóra ní. Ledre máa
née mengị kóo roné 'dá'dá gɨ zɨ́ Ngére
Lomo kɨ́ óngbó gara ga bɨ Sodóma kɨ́
Gomóra ní.
11 Née ní zɨ́ Lóto gélé 'bululu bɨ kó'dụ́
Yeredéne ní, zɨ́ye ífi royé, zɨ́ Lóto ndéré
ndḭ́sị 'bɨ ené mɨ'dí gbére.
12 Nda née ní zɨ́ Abaráma ndḭ́sị 'bɨ
ené sɨmɨ káṇgá 'bɨ Kanána ore. Zɨ́ Lóto
ndéré ndḭ́sị 'bɨ ené dongará gara ga bɨ
sɨmɨ kpárá ní, zɨ́a óto táya ené gbóo kɨ́
Sodóma.
13 'Yị 'bɨ Sodóma e nɨyí 'yị méngị bɨsinyí
ledre e, ndḭsịní méngị mbá ledre ga bɨ
Ngére Lomo ili wá ní.

Abaráma omụ́ sɨmɨ Éborono

14 Gɨ do kací bɨ Lóto e ifiní royé kɨ́
Abaráma ní, zɨ́ Ngére Lomo úku ledre zɨ́
Abaráma kɨ́dí, "Sḭ́kpị aka doyḭ do bi bɨ áyí
doa née zɨ́yị lúrú'díkí bi cigíyị gbaá.
15 Bi bɨ áyí lúrú a née ní, mááyí í'bí a
zɨ́yị, kɨ́ bulúnduyḭ e za fí.
16 Mááyí óto bulúnduyḭ e zɨ́ye étrịyé
zɨ́ye ídíye káa zɨ́ 'bụrụ ní, gɨ ro togụ́ 'yị
utúasá go ólo 'bụrụ yá, nɨ útúásá ólo
bulúnduyḭ e.
17 Ḭnyị mu zɨ́yị gámá'díkí bi née gbaá,
gɨ zɨ́a mááyí go í'bí a mbá zɨ́yị."
18 Gɨ zɨ́ kéyị née ní zɨ́ Abaráma ómụ́ne
kɨ́ táya ené ndéré ndḭ́sịné sɨmɨ gara bɨ
ndḭsịní ndolo a Éborono cigí kágá bɨ kɨ́
ịrịné Mamaré kɨ́'dí bɨ o'bó mbayi zɨ́ Ngére
Lomo ní.

14

Abaráma yomo Lóto

1 Sɨmɨ sịndḭ́ kadra máa bɨ kóo née
ní, Amaraféle nɨ kóo mongụ́ ngére 'bɨ
Sinára, Ariyóka nɨ kóo 'bɨ ené 'bɨ Elesára,
Kedarolaméra nɨ 'bɨ ené 'bɨ Eláma, zɨ́
Tidála nda ídí 'bɨ ené 'bɨ Góyịma,
2 zɨ́ye ḭnyịyé ndéré útúye kɨ́ okó do
ngére e ịnyị. Ngére maáge nɨyí Béra
ngére 'bɨ Sodóma, Bịrása ngére 'bɨ
Gomóra, Sinába ngére 'bɨ Adéma, Se-
mebére ngére 'bɨ Zeboyḭma, nda kɨ́ ngére
'bɨ Béla bɨ nɨ Zóra ní.
3 Zɨ́ ngére ga bɨ ịnyị née yóko royé kɨ́
asikíri eyé e mbá sɨmɨ 'bululu bɨ kɨ́ ịrịné
Sịdḭmị bɨ gbóo kɨ́ mɨkavu bɨ éyḭ trịdrị
ndaní sɨmɨ a wá ní.
4 Ngére ga bɨ ịnyị née nɨyí kóo mbá sḭ
sḭ́lḭ́ Kedarolaméra kɨ́ sɨmɨbi sokó doa gbre,
tɨ́ lá nda sɨmɨ sokó doa ota sɨmɨbi zɨ́ye
óyóló'bó royé ḭcḭ okó roa.
5 Nda sɨmɨ sokó doa eso sɨmɨbi, zɨ́
Kedarolaméra kɨ́ ngére ga bɨ iliní aka fú
ledre ené ní, ḭnyịyé kɨ́ asikíri eyé e ndéré
útúye kɨ́ okó do 'yị 'bɨ Réfa e ga bɨ sɨmɨ

Aseteróta Karána ní do rómo komoyé cṵ́,
zíye rómo komo 'yị ga bɨ Zṵ́zṵ bɨ sɨmɨ
Áma kpá cṵ́, do ókpóye rómo komo 'yị
'bɨ Émị ga bɨ ndịsịní ndị́sị sɨmɨ 'bululu bɨ
Kiriyatámi kpá cṵ́,
6 zíye tátáye ro 'yị 'bɨ Órị e ga bɨ ndịsịní
ndịsị do bi ekịekị́ bɨ sɨmɨ káṇgá 'bɨ Seyíra
ní, do ógó ngíti géyị ndéré kíye mɨ'dí sɨmɨ
Eliparána sɨmɨ súwú.
7 Née ní zíye ndá'balúgu royé 'dá'ba do
ndéréógụyé sɨmɨ gara bɨ Misapáta sɨmɨ
Kadése ní. Zíye 'dí'bi za káṇgá 'bɨ 'yị
'bɨ Amaléki e kí 'bɨ 'yị 'bɨ Amóra e ga
bɨ ndịsịní ndị́sị sɨmɨ Azazóna Tamára ní
mbá.
8 Nda gɨ ore zí ngére 'bɨ Sodóma, kí 'bɨ
Gomóra, kí 'bɨ Adéma, kí 'bɨ Zeboyị́ma,
nda kí ngére 'bɨ Béla bɨ Zóra ní, zíye
ndéréye yóko royé mbá sɨmɨ 'bululu
sịdị́mị yéme royé gɨ ro okó,
9 kí Kedarolaméra ngére 'bɨ Eláma, kí
Tidála ngére 'bɨ Góyịma, kí Amaraféle
ngére 'bɨ Sinára, nda kí Ariyóka ngére 'bɨ
Elesára. Zí ngére ga bɨ eso née ịcị́ okó kí
ngére ga bɨ ịnyị ní.
10 Sɨmɨ sịndị́ kadra née ní 'Bululu Sịdị́mị
nɨ kóo kí mɨngburoko gu e kí mɨcece'dị
ko'bó sɨmɨné. Nda sɨmɨ bɨ ngére 'bɨ
Sodóma kí 'bɨ Gomóra ngásá bayiní royé
gɨ zí okó ní, zí ngíti géyị 'yị e útúye sɨmɨ
mɨngburoko gu ga gére née zí ngíti géyị
ngásá 'bɨ eyé do bi ga bɨ ekịekị́ ní.
11 Zí ngére ga bɨ eso née kókṵ́ éyị́ ga bɨ
kací ngére 'bɨ Sodóma kí Gomóra ní kí éyị́
mɨánu mbá Yóó ndéréye kíe.
12 Zíye kpá 'dí'bi Lóto owṵ́ 'bɨ lúndu
Abaráma, bɨ ndịsị ndị́sị sɨmɨ Sodóma ní
kí eyị́ ené e mbá ókpóye kíye.
13 Nda gɨ ore zí ngúru 'yị bɨ omo gɨ
dongaráye ní ịnyịné ndéréne úku ledre
Lóto zí Abaráma bɨ Ébere ní. Sɨmɨ sịndị́
kadra máa bɨ kóo née kṵ́tṵ́ 'bɨ Abaráma
nɨ kóo gbóo kí mongṵ́ kágá 'bɨ Mamaré
'yị 'bɨ Amóra e ní. Mamaré e kí lúnduné
Esekólo kí Anéra nɨyí kóo 'yị ga bɨ iliní
ledre 'bɨ Abaráma ní.
14 Sɨmɨ bɨ Abaráma uwú kídí 'di'biní
owṵ́ 'bɨ lúnduné go sɨmɨ okó ní, zía ịnyịné
yóko asikíri e ga bɨ gɨ sị́ sịndị́ne ní míya
ota doa sokó doa ịnyị doa ota (318) zíye
lódṵ́ yée gị sɨmɨ ngíti mongṵ́ gara kí ịrịné
Dána.
15 Kí ndụlụ a née zía ífi sɨmɨ asikíri ga
gére née do óto yée ịcị́ okó kí ngére ga
gére née do ésị ngásá sɨmɨ sịndị́ye zíye
lódṵ́ yée gị sɨmɨ Óba bɨ gɨ 'dí do ngelị gɨ
sɨmɨ Damásika ní.
16 Zí Abaráma ngákalúgu éyị́ ga bɨ kóo
ngakaní yée ní, do kpá ngákalúgu Lóto
owṵ́ 'bɨ lúnduné kí éyị́ ené e ga bɨ kóo
'di'biní yée ní ndro kí kará e kí ngíti géyị
'yị ga bɨ 'di'biní yée ní mbá.

Malekesédeke i'bí úndru zí Abaráma

17 Sɨmɨ bɨ Abaráma e nɨyí go ndá'baógụ
gɨ do kací bɨ romo komo ngére Kedaro-
laméra kí lafúga ngére e ní, zí ngére
'bɨ Sodóma ịnyịné ndéré 'dí'bi wo sɨmɨ
sụmụ sɨmɨ 'bululu bɨ Sáve (bɨ ndịsịní kpá
ndólo a 'Bululu Ngére) ní.
18 Zí Malekesédeke bɨ nɨ ngére 'bɨ
Salímu kpá 'yị 'dáná éyị́* zí Lomo bɨ
roko'bụ a ofụ go ní, 'dí'bi éyị́ mɨánu kí
le'yị́ e í'bí yée zí Abaráma kí 'yị ga bɨ
nda'baogụ kéye née ní.
19 Zía 'dí'bi sị́lị́ Abaráma, zía úku ledre
kídí,
"Lomo bɨ roko'bụa ofụ go ní,
bɨ otoogụ ere kí do sogo káṇgá ní, idí
ídí kíyị.
20 'Yịma'dí e idíní í'bí mbófo éyị́ zí Lomo
bɨ roko'bụ a ofụ go ní,
gɨ zía i'bí roko'bụ zíyị ne zíyị rómo
komo ezeokóyị e kíe."
Zí Abaráma 'dí'bi tákpásị́lị́ kịé'do gɨ sɨmɨ
sokó† 'bɨ éyị́ ga bɨ ngakaní yée gɨ sɨmɨ okó
ní í'bí yée zía.
21 Nda gɨ ore zí ngére 'bɨ Sodóma úku
ledre zí Abaráma kídí, "Ídí í'bílúgu 'yị
amá e zíma, zíyị 'dí'bi 'bɨ eyị́ éyị́ ga bɨ
ngakaní yée née."
22 Zí Abaráma úkulúgu ledre zía kídí,
"Málólóbṵ́ go zíma sị́kpị sị́lị́ma zí Ngére

* **14:18 14:18** 'Yị 'dáná éyị́: 'Yị 'dáná éyị́ nɨ 'yị bɨ ndịsị óṇgoónzo bangá káa do éyị́ 'dáná zí Lomo ní. † **14:20 14:20** Kịé'do gɨ sɨmɨ sokó: Togṵ́ Abarayáma ngaka éyị́ sokó gɨ sɨmɨ okó, née ní i'bí kóo kémbị́ éyị́ ga gére née go zí Malekesédeke.

Lomo bɨ roko'bụ a ofụ go ní, bɨ nɨ ne 'yị bɨ otoogụ ere e kɨ́ do sogo káṇgá ní kɨ́dí,
23 máútúásá amá ṇgúṇgu a zɨ́ma 'dí'bi éyị́ gɨ zɨ́yị wá, abú mongụ́ éyị́ togụ́ mbú owụ́ a, káa bɨ áyí óyóló'bó tarayị́ kɨ́lóndó yá, ‘Máí'bí tụ́'dụ́ éyị́ ga bɨ zɨ́ Abaráma née máa.’
24 Éyị́ bɨ má'dí'bi go ní, tɨ́ lá dụụ́ éyị́ mɨánu bɨ 'yị e amá e anunɨ́ ní. Ídí í'bí éyị́ e zɨ́ Anéra, Esekólo kɨ́ Mamaré e gɨ zɨ́a née 'yị ga bɨ nderézé kéye ní.”

15

Mɨyéme ledre 'bɨ Lomo zɨ́ Abaráma

1 Gɨ do kacɨ́ a née ní, zɨ́ Ngére Lomo ógụné do Abaráma sɨmɨ 'duru do úku ledre zɨ́a kɨ́dí,
“Ndá éré ngịrị wá Abaráma,
Mááyí ndịsị lúrú bi kacɨ́yị máa,
Mááyí kpá í'bí tákpásịlị́ zɨ́yị kɨ́ngaya.”
2 Tɨ́ lá Abaráma ya zɨ́a ní, “Áko Ngére Lomo áyí 'yị 'bɨ roko'bụ, áyí í'bí zɨ́ma bɨ káa 'di bɨ ngárá owụ́ 'bɨ amá ndaá ní. 'Yị bɨ nɨ 'dí'bi éyị́ sịlịma ga gére née ba Iliyázara bɨ gɨ sɨmɨ Damásika ní tée?”
3 Zɨ́ Abaráma kpá úku ledre kɨ́dí, “Ngárá í'bí owụ́ e zɨ́ma wá ní, bɨ kenée ní Iliyázara 'yị 'bɨ moko amá nɨ 'dí'bi éyị́ sịlịma ga gére née ne.”
4 Zɨ́ Ngére Lomo úkulúgu ledre zɨ́ Abaráma kɨ́dí, “O'do née 'di'bi ené éyị́ sịlịyị ne wá. Mbigí owụ́ bɨ gɨ sɨmɨyị́ ní, nɨ 'dí'bi eyị́ sịlịyị ga gére née ne.”
5 Zɨ́ Ngére Lomo ndóloógụ wo sága úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Lúrú aka bi 'dága komo ere zɨ́yị ólo kele ga gére ní, togụ́ áyí útúásá óloónzó yée yá. Bulúnduyị́ e nɨyí karanée ídí kpá tụ́'dụ́ kenée.”
6 Zɨ́ Abaráma ṇgúṇgu ledre bɨ Ngére Lomo uku zɨ́a ní, zɨ́a útúásáne kacɨ́ komo Lomo káa do mbigí 'yị ené.
7 Zɨ́ Ngére Lomo kpá úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Abaráma, Mááyí máa Ngére bɨ 'di'biogụ yịị gɨ sɨmɨ Ụ́rụ gara bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Babelónịya ní, gɨ ro í'bí káṇgá ba zɨ́yị káa do 'bɨ eyị́.”
8 Zɨ́ Abaráma ndú'yúlúgu wo kɨ́dí, “Áko Ngére Lomo roko'bụyị́ ofụ go, 'be tɨ́ kenée ní, sara mááyí ówo a bɨ kɨ́dí káṇgá née nɨ tɨ́ ídí 'bɨ amá ma'díi ní lárá a káa be 'di?”
9 Ngére Lomo ya zɨ́a ní, “Ídí ndéréógụ kɨ́ dụ́rụ́ ịtị́ kɨ́ dụ́rụ́ ína, nda kɨ́ ya'dá kábịṛịkị bɨ sɨmɨbi eyé nɨ aka za mbá ota ní, zɨ́yị 'dí'biútú kịṛịkó'do kɨ́ amámu gɨrí kpa.”
10 Zɨ́ Abaráma ógụné kɨ́ éyị́ ga gére née tɨ́ kenée zɨ́ Lomo. Zɨ́a óṇgo'décị sɨmɨyé mbá gbre gbre. Zɨ́a ndá'ba ótolúgu yée do bi kịé'do. Tɨ́ lá zɨ́a ótoómo solụ́ ga gére née kenée oṇgo'decị sɨmɨyé wá.
11 Nda sɨmɨ bɨ solụ́ ga bɨ ndịsịnɨ́ ánu esị ogụnɨ́ gɨ ro ánu esị ga gére ní, zɨ́ Abaráma ndịsịné ógóóyó yée 'dá'ba.
12 Sɨmɨ bɨ kadra nɨ go ndéré útú ní, zɨ́ Abaráma útúne ṛí 'dú'duné. Zɨ́ mongụ́ bɨsinyí mụtụlụrụ bɨ kɨ́ ngịrịné ní ídíne cigí a gbaá.
13 Née ní zɨ́ Ngére Lomo úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Abaráma, ídí ówo a kɨ́dí bulúnduyị́ e nɨyí karanée ídí káa do owụ́kụlụ́ e sɨmɨ káṇgá 'bɨ ngíti géyị 'yị e. Zɨ́ mịngị́ káṇgá máa ga gére née ndịsịyé 'dó'do yée kɨ́ sɨmɨbi e míya eso.
14 Tɨ́ lá mááyí í'bí mongụ́ 'do'dó ro mịngị́ káṇgá máa ga gére née bɨ nɨyí óto bulúnduyị́ e káa do owụ́kụlụ́ e née ní kɨ́ngaya. Nda gɨ do kacɨ́ a née, bulúnduyị́ ga gére née nɨyí ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ káṇgá 'bɨ 'yị ga gére kɨ́ tụ́'dụ́ éyị́ e zɨ́ye.
15 Nda gɨ royị́, áyí lú'bú mɨlú'bú do sogo káṇgá zɨ́yị ngókoyị́ gó'do gó'do kí, áyí fú úyu do nda óto yịị gu.
16 Bulúnduyị́ e nɨyí ndá'baógụ ándá royé gɨ 'dáa ona gɨ do kacɨ́ bɨ ndiki andánɨ́ yée go kɨ́'dí eso ní, gɨ zɨ́a lúyú ledre 'bɨ 'yị 'bɨ Amóra e utúasá aka bɨ gɨ ro zɨ́ma 'dó'do yée ní wá.”
17 Sɨmɨ bɨ kadra utúonzó roné ní, zɨ́ bi nda go ụ́lụ́ne, zɨ́ Abaráma lúrúndíki sɨ́ṛɛ́ṛé kɨ́ pho'dụ sɨmɨné kɨ́ mɨụ́ndụ pho'dụ. Zɨ́ pho'dụ ga gére née ndịsị ókpóye kpụrụ́ gɨ dongará esị ga bɨ bi née.
18 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née, zɨ́ Ngére Lomo yéme ledre kɨ́ Abaráma kɨ́dí, “Máí'bí káṇgá ba go zɨ́ bulúnduyị́ e tónóne gɨ ro ngbụru

'bɨ Ízibiti ndéréógụné gị ro ngbuṛu bɨ Efaráta ní,
19 bɨ nɨ káṇgá 'bɨ kúfú 'yị ga bɨ Kéna, Kenéze, Kadamóno,
20 Éte, Peréze, Réfa,
21 Amóra, Kanána, Girigási nda kɨ́ Zebụ́sa ní."

16

Ledre gɨ ro Agára e kɨ́ owụ́ 'bɨ ené Isɨméle

1 Sárayi me'be Abaráma ndiki ené kóo owụ́ wá. Tɨ́ lá owụ́kụlụ́ ené nɨ kóo bo nyị́ 'yị 'bɨ Ízibiti kɨ́ ịrịné Agára,
2 gɨ zɨ́ kéyị́ née ní zɨ́ Sárayi úku ledre zɨ́ Abaráma kɨ́dí, "Bɨ ngárá Ngére Lomo i'bí owụ́ zɨ́ma wá ní, ídí mu ṇgúṇgu ledre owụ́kụlụ́ amá née zɨ́se ndịsịsé kéne káa do kára kɨ́ o'do, éyị́ née kenée nɨ ndíki owụ́ e zɨ́ze."

Zɨ́ Abaráma ṇgúṇgu ledre bɨ Sárayi uku zɨ́a née.
3 Née ní gɨ do kacɨ́ bɨ Abaráma ndịsị sɨmɨ Kanána kɨ́ sɨmɨbi sokó ní, zɨ́ Sárayi í'bí owụ́kụlụ́ ené Agára bɨ nyị́ 'yị 'bɨ Ízibiti ní zɨ́ Abaráma káa do kará.
4 Zɨ́ Abaráma ndịsịné kɨ́ Agára káa do kára, zɨ́ Agára go ídíne kɨ́ sɨmɨné.

Sɨmɨ bɨ Agára lurú kɨ́dí née nɨ go kɨ́ sɨmɨné ní, zɨ́a tónóne nda ndịsị lúrúcáyi Sárayi mɨlúrúcáyi.
5 Née zɨ́ Sárayi uku ledre zɨ́ Abaráma kɨ́dí, "Bɨsinyí ledre bɨ mááyí ndịsị 'dó'dó gɨ zɨ́a ba ngịrị a idí ídí doyị́. Máí'bí owụ́kára bɨ owụ́kụlụ́ amá ní zɨ́a 'dú'duné sogoyị́, bɨ ba ní lurú nda roné nɨ go kɨ́ sɨmɨné ní, zɨ́a ndịsịné úku cáyi máa. Ngére Lomo idí 'décị ngbanga ne dongaráze kéyị."
6 Abaráma ya zɨ́a ní, "Ledre bɨ gɨ ro owụ́kụlụ́ eyị́ ní nɨ do sịlịyị. Éyị́ bɨ íli méngị a kɨ́e ní áyí méngị a káa zɨ́ bɨ íli ní." Gɨ zɨ́ ledre née ní zɨ́ Sárayi tónóne méngị Agára bɨsinyíne, zɨ́ Agára ngásáóyó roné gɨ 'be.
7 Zɨ́ maláyika 'bɨ Ngére Lomo* ndíki Agára do 'dawú sɨmɨ súwú, 'dawú máa née nɨ do mɨsi'di bɨ ndéré 'dịyị roné do bi bɨ Sụ́rụ ní.
8 Zɨ́a ndólo wo kɨ́dí, "Agára, owụ́kụlụ́ 'bɨ Sárayi, ógụ gɨ 'da? Sara áyí ndéré 'da?"

Agára ya zɨ́a ní, "Mángásáóyó romá gɨ zɨ́ mongụ́ 'yị amá Sárayi."
9 Zɨ́ maláyika 'bɨ Ngére Lomo úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, "Ndá'balúgu royị́ mu zɨ́ mongụ́ 'yị eyị́ 'be zɨ́yị ndịsịyị́ úwú ledre ené."
10 Gɨ ore zɨ́ maláyika 'bɨ Ngére Lomo kpá úku ngíti ledre zɨ́a kɨ́dí, "Mááyí óto bulúnduyị́ e zɨ́ye étrịyé do ídíye tụ́'dụ́ 'yị bɨ nɨ óloónzó yée ní ndaá."
11 Zɨ́ maláyika 'bɨ Ngére Lomo úku ledre zɨ́a kɨ́dí,

"Bɨ ba ní áyí go kɨ́ sɨmɨyị́,
áyí áráógụ a owụ́o'do
zɨ́yị ịfị́ ịrị a Isɨméle.†
Ledre gɨ sɨmɨa kɨ́dí, 'Ngére Lomo uwú ini eyị́ bɨ gɨ zɨ́ 'do'dó ní go.'
12 Owụ́ máa née nɨ ídí káa zɨ́ bangá rará ní dongará 'yịma'dí e,
nɨ ídí 'yị méngị okó kɨ́ 'yị e mbá,
gɨ zɨ́ kéyị́ née ní zɨ́ 'yị e ídíye kpá mbá okó roa,
nɨ ndịsị 'bɨ ené fú lá ngúcuné
abú gba kɨ́ lúnduné e."

13 Née ní zɨ́ Agára ịfị́ ịrị do Ngére Lomo bɨ odro zɨ́ne ní kɨ́dí, "Lomo bɨ lurú máa ní, bɨ ba ní málúrú wo bɨ lurú máa ní go cụ́ kɨ́ komomá."
14 Née sị́ ledre bɨ ndịsịní ndólo 'dawú née gɨ zɨ́a kɨ́dí, Béralayiróyi‡ bɨ ini ledre gɨ sɨmɨ a yaá 'dawú 'bɨ Lomo bɨ lurú máa ní. 'Dawú née nɨ karaba fú lá bo dongará ịrịgbére ga bɨ Kadése e kɨ́ Berede ní.
15 Née ní zɨ́ Agára ndíki owụ́o'do zɨ́ Abaráma, do ịfị́ ịrị a Isɨméle.
16 Agára nɨ ndíki Isɨméle zɨ́ Abaráma ní, sɨmɨbi 'bɨ Abaráma nɨ kóo go cị́ eso doa ịnyị doa kéṛị́ (86).

* **16:7 16:7** Maláyika 'bɨ Ngére Lomo: Maláyika 'bɨ Ngére Lomo, nɨ Ngére Lomo. Ólo Dosị́ éyị́ e 16:13. † **16:11 16:11** Isɨméle: Ịrị ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, Lomo uwú ledre bú. ‡ **16:14 16:14** Béralayiróyi: Béralayiróyi ini ledre gɨ sɨmɨ a yaá 'dawú 'bɨ Lomo bɨ nɨ trịdrịné bɨ lurú bi kacíma ní.

17

Mɨyéme ledre 'bɨ Lomo zɨ́ Abaráma gɨ ro útú ngbụ́ru

1 Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi 'bɨ Abaráma nɨ go cị́ eso doa sokó doa ịnyị doa eso (99) ní, zɨ́ Ngére Lomo 'dódo roné do úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Mááyí Lomo bɨ 'yị roko'bụ ní, ídí óto úndrumá zɨ́yị ndị́sịyị́ méngị fú lá ledre bɨ mɨútúásáne ní.
2 Mááyí yéme ledre dongaráze kéyị, zɨ́ma óto bulúnduyị́ e zɨ́ye étrịyé tụ́'dụ́.”

3 Geré zɨ́ Abaráma útú ló'bụ komoné bi, zɨ́ Ngére Lomo úku ledre zɨ́a kɨ́dí,
4 “Ba go mɨyéme ledre bɨ máyéme zɨ́yị ní. Áyí ídí bulúndu tụ́'dụ́ ṛị́kị́ sị́ do 'yịma'dí e.
5 Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ịrịyị́ ndaá lolụ Abaráma wá ịrịyị́ nda go Abarayáma.* Gɨ zɨ́a máóto yị́ị go káa do bulúndu tụ́'dụ́ ṛị́kị́ sị́ do 'yịma'dí e.
6 Mááyí óto bulúnduyị́ e zɨ́ye étrịyé tụ́'dụ́. Mááyí ótoógụ ṛị́kị́ sị́ do 'yịma'dí e gɨ sɨmɨyị́, zɨ́ mɨngburoko ngére e ólụ́ógụyé gɨ sɨmɨyị́.
7 Mááyí óto mɨyéme ledre amá dongaráze kéyị kpá kɨ́ bulúnduyị́ ga bɨ karanée nɨyí ógụ gɨ do kacɨ́yị zɨ́a ídíne za fí. Zɨ́ma ídíma Lomo bɨ ásé ndị́sị óto úndrua kɨ́ bulúnduyị́ e ga bɨ nɨyí ógụ gɨ do kacɨ́yị ní.
8 Káṇgá 'bɨ Kanána bɨ áyí sɨmɨ a 'yị lóṇgó ba ní, mááyí í'bí a zɨ́se kɨ́ bulúnduyị́ ga bɨ nɨyí ógụ gɨ do kacɨ́yị ní za fí, zɨ́ma ídíma Lomo bɨ nɨyí ndị́sị óto úndrua ní.”

9 Née ní zɨ́ Ngére Lomo úku ledre zɨ́ Abarayáma kɨ́dí, “Nɨ mɨútúásáne zɨ́yị bándá mɨyéme ledre bɨ dongaráze kéyị kpá kɨ́ bulúnduyị́ ga bɨ nɨyí ógụ gɨ do kacɨ́yị ní bɨlámáne.
10 Ba go mɨyéme ledre amá bɨ dongaráze kéyị kpá kɨ́ bulúnduyị́ ga bɨ nɨyí ógụ gɨ do kacɨ́yị ní. Mɨyéme ledre ba ili zɨ́se bándá a, ya'dá ga bɨ tara mbotụ esé ní mbá, idíní útú ngbụ́ru.
11 Ídísé útú ngbụ́ru gɨ ro zɨ́a 'dódo lị́lị mɨyéme ledre bɨ dongaráze kéyị ní.

12 Tónóne gɨ ona ndéréne 'dá'dá, owụ́ ya'dá ga bɨ nɨyí ndíki yée tara mbotụ esé e ní mbá, sɨmɨ bɨ sị́lị́ nɨ doyé go ịnyị doa ota ní, idíní útú ngbụ́ru. Gba owụ́ máa yée ga bɨ nɨyí ndíki yée zɨ́se 'be kɨ́ yée ga bɨ úgúsé yée kɨ́ késị́ gɨ zɨ́ 'yị lóṇgó e ngárá ndaní owụ́ 'bɨ esé wá ní, idíní kpá mbá útú ngbụ́ru.
13 Togụ́ owụ́ ga bɨ ndikiní zɨ́yị 'be togụ́ mbú yée ga bɨ úgú kɨ́ késị́ idíní mbá útú ngbụ́ru. Nɨ ídí lị́lị ledre bɨ nɨ 'dódo a kɨ́dí mɨyéme ledre bɨ dongaráze kéyị ní nɨ ídí za fí.
14 O'do máa wo bɨ útú ngbụ́ru wá ní, bandá ené mɨyéme ledre ené bɨ dongaráze kéne ní wá, bɨ kenée ní utúasá ídí káa do 'yị amá wá.”

15 Zɨ́ Ngére Lomo kpá úku ngíti ledre zɨ́ Abarayáma kɨ́dí, “Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ịrị me'beyị́ ndaá lolụ Sárayi wá, ịrị a nda go Sára.
16 Mááyí í'bí úndru zɨ́a, zɨ́a ndíki owụ́o'do zɨ́yị. Zɨ́ma í'bí úndru zɨ́a, zɨ́a ídíne mbágá ṛị́kị́ sị́ do 'yịma'dí e, mɨngburoko ngére ga bɨ nɨyí ídí do 'yị e ní nɨyí ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ a.”

17 Gɨ ore zɨ́ Abarayáma útú ló'bụ komoné bi. Zɨ́a kúkugú do úku ledre zɨ́ne kɨ́ roné kɨ́dí, “Utúasání go ndíki owụ́o'do zɨ́ o'do bɨ sɨmɨbi ené go míya ní? Sara Sára utúasá go ndíki owụ́ sɨmɨ bɨ sɨmɨbi ené nɨ go cị́ eso doa sokó ní?”
18 Zɨ́ Abarayáma ndá'bané ndú'yúlúgu Lomo kɨ́dí, “Sara togụ́ Isɨméle 'di'bi éyị́ sị́lị́ma e ne ní éyị́ bɨ nɨ méngị ní 'di?”

19 Zɨ́ Lomo úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “'Be tɨ́ kenée ní, tɨ́ lá me'beyị́ Sára nɨ ndíki owụ́o'do zɨ́yị, zɨ́yị ị́fị́ ịrị a Isáka. Mááyí óto mɨyéme ledre amá dongaráze kéne za fí gɨ ro bulúnduga ga bɨ karanée gɨ do kacɨ́ a ní.
20 Ini eyị́ bɨ gɨ ro Isɨméle ní máúwú go. Mááyí í'bí úndru zɨ́a zɨ́ bulúnduga étrịyé do ídíye tụ́'dụ́. Nɨ ídí bulúndu mɨngburoko ngére e sokó doa gbre, zɨ́ma óto wo zɨ́ tụ́'dụ́ ṛị́kị́ sị́ do 'yịma'dí e ólụ́ógụyé gɨ sɨmɨ a.

* **17:5 17:5** Abarayáma: Ịrị ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí 'bụ tụ́'dụ́ 'yị e.

21 Tí lá mááyí óto mɨyéme ledre amá gɨ ro Isáka bɨ Sára nɨ ndíki wo zíyị sɨmɨ sịndị́ kadra káa, kíbi ngíti a.”
22 Sɨmɨ bɨ Lomo ukuonzó ledre née zí Abarayáma kenée ní, zía ndéréókpó ené gɨ ore.
23 Kpá tí geré kadra née ní, zí Abarayáma 'dí'bi wotịne Isɨméle kí owụ́ ya'dá ga bɨ ndikiní yée zía 'be, kpá kí yée ga bɨ ugú yée kí kés̩ị́ kí ya'dá ga bɨ 'be 'bɨ ené ore ní mbá ndéré kíye óto yée zíye útúye ngbụru káa zí bɨ Lomo uku zía ní.
24 Sɨmɨ bɨ Abarayáma nɨ útú ngbụru ní, sɨmɨbi ené nɨ kóo go cị́ eso doa sokó doa ịnyị doa eso (99).
25 Sɨmɨbi 'bɨ wotị́ a Isɨméle 'bɨ ené kóo go sokó doa ota.
26 Abarayáma e kí wotịne Isɨméle utúní kóo ngbụru mbá kadra kịé'do.
27 Zaá ya'dá ga bɨ zí Abarayáma 'be ní, kí owụ́ ya'dá ga bɨ ndikiní yée ore, nda kí yée ga bɨ ugú gɨ zí 'yị lóṇgó e ní utúní kóo ngbụru mbá kadra máa née kí Abarayáma e.

18

Ṇgu e ota ogụní zí Abarayáma 'be

1 Kadra kịé'do sɨmɨ cóngó kadra, zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Abarayáma sɨmɨ bɨ nɨ mɨndị́sịné ku mbotụ kụ́tụ́ ené bɨ cigí mongụ́ kágá bɨ kí ịrịné Mamaré ní.
2 Zí Abarayáma sị́kpị doné 'dága, zía lúrúndíki ya'dá e ota mɨtóroyé kenée. Sɨmɨ bɨ lurúndiki yée ní, zía ịnyịné geré 'diya gɨ tara kụ́tụ́ ené ndéréne zíye do ótụ́ doné bi kó'dụ́ye.
3 Zía úku ledre zíye kídí, “Mɨngburoko 'yị amá e, togụ́ máútúásá tí go kací komosé yá, ndásé ókpó gɨ domá 'yị 'bɨ moko esé geré mɨókpó wá.
4 Idíní ógụ kí owụ́ iní zíse lúgu sịndịse kíe, zíse ndị́sịsé ca 'dówụ́rosé sị́ lịndị́ kágá ba ona.
5 Mááyí ba í'bí owụ́ éyị́ mɨánu zíse gɨ ro zíse ánu ó'bụ rosé kíe kí ásé nda fú ndéréókpó esé, gɨ zía bɨ ógụndíkisé máa 'yị 'bɨ moko esé go ní.”

Zí ya'dá ga bɨ ota née úkulúgu ledre zía kídí, “Bɨlámáne, méngị mu káa zí bɨ úku née.”
6 Née ní zí Abarayáma ndéré ólụ́ne 'diya zí Sára sị́ kụ́tụ́. Zía úku ledre zía kídí, “'Di'diya, 'dí'bi aka mongụ́ gbété tụdụ zíyị ụ́nzụ tụdụ bɨ memelị ní sɨmɨ a kí'dí ota zíyị ó'bó ambata gɨ sɨmɨ a.”
7 Zía ngásáókpóne gɨ ore do bi bɨ kí ịtị́ ené e doné ní, zía gélé zoro ịtị́ bɨ bɨlámáne ní í'bí a zí 'yị 'bɨ moko ené idí 'dị́'dị ụkụ́ 'diya.
8 Gɨ ore zí Abarayáma 'dí'bi iní umba bangá bɨ iri mɨíri ní kí wo bɨ kákárá ní nda kí éyị́ mɨánu ógụ óto a cụ́ ne kó'dụ́ye. Sɨmɨ bɨ nɨyí ánu éyị́ ní, nɨ 'bɨ ené mɨtóroné sị́ lịndị́ kágá kenée.
9 Zíye ndú'yú Abarayáma kídí, “Me'beyị́ Sára nɨ 'da?”
Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Nɨ bɨ sị́ kụ́tụ́ 'dáa ba.”
10 Née ní zí Ngére Lomo úku ledre kídí, “Mááyí ndá'baógụ ona kíbi ngíti a sɨmɨ sịndị́ kadra káa, née ní me'beyị́ Sára nɨ go kí owụ́o'do kó'dụ́ne.”
Sára nɨ kóo mɨndị́sịné sogo Abarayáma ku mbotụ kụ́tụ́ kenée zía ndị́sịné úwú ledre née.
11 Abarayáma e kí Sára nɨyí kóo go gbrengárá mbá ngokoyé. Sɨmɨbi 'bɨ Sára okpóomo yị́ ené kóo sɨmɨbi 'bɨ ndíki owụ́ go.
12 Née ní zí Sára útúne kúgú roné kí roné sɨmɨ bɨ sómụ́ ló'bó ledre née ní, zía úku ledre kídí, “Gɨ do kací bɨ sɨmɨbi bɨ gɨ ro zíma ndíki owụ́ okpó go, mịngị́ 'be 'bɨ amá nɨ go kpá ngokoné, mááyí fú lá ndíki owụ́?”
13 Zí Ngére Lomo* úku ledre zí Abarayáma kídí, “Éyị́ bɨ Sára kukugú zía úku ledre gɨ zía kídí, ‘Ma'díi mááyí tí ndíki owụ́ yá ní 'di, bɨ mááyí go ngokomá káa ní ní?’
14 Éyị́ bɨ nɨ mɨórụné zí Ngére Lomo ní 'di? Káa zí bɨ máúku ní, kíbi ngíti a káa zí ba ní, ‘Mááyí ndá'baógụ ndíki Sára go kí owụ́o'do kó'dụ́ne.’ ”

* **18:13 18:13** Ngére Lomo: Dongará ṇgu ga bɨ kóo ota née, ngúruyé nɨ kóo Lomo.

15 Zí ngịrị ledre née méngị Sára, zía ítí
kangú kídí, “Mákúgú amá kugú wá.”
Lomo ya zía ní, “Kúkugú go.”

Abarayáma ṇguṇgú roné gɨ ro 'yị 'bɨ Sodóma e

16 Sɨmɨ bɨ ya'dá ga gére née nɨyí go
ndéré ní, zíye óyó komoyé lúrú 'dịyị
bi nde mɨ'dí sɨmɨ Sodóma. Gɨ ore zí
Abarayáma 'dịyị yée tara mɨsi'di kenée.
17 Zí Ngére Lomo ódroné zíne kí
roné kídí, “Ledre bɨ máíli méngị a ba
ndaá mɨútúásáne zíma ótoécị a gɨ zí
Abarayáma wá.
18 Gɨ zía tụ́'dụ́ ṛịḳị́ sị́ do 'yị e kí
roko'bụyé nɨyí karanée ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ a.
Zí ṛịḳị́ sị́ do 'yịma'dí ga bɨ do sogo káṇgá
ní mbá mááyí í'bí úndru kpụrụ́ gɨ sɨmɨ a.
19 Mágélé wo go zía ídíne 'yị 'dódo
bɨlámá mɨsi'di zí owụ́ 'bɨ ené e kí 'yị 'bɨ
'be 'bɨ ené e mbá gɨ ro zíye ndịsịyé óto
úndrumá kí méngị ledre ga bɨ utúasání
mɨútúásá ní gɨ ro zí Ngére Lomo í'bí éyị́
bɨ mocụ́ ledre a zí Abarayáma ní zía.”
20 Née ní zí Ngére Lomo kpá úku ngíti
ledre kídí, “Abarayáma, máúwú ledre
bɨsinyí mɨméngị ledre 'bɨ 'yị 'bɨ Sodóma e
kí Gomóra e go yaá ofụ nda go.
21 Máíli ba ndéré lúrú ledre née za cụ́
kí komomá, togụ́ ledre bɨ mándịsị úwú a
née nɨ tí ma'díi yá. Togụ́ ndaní kenée wá,
mááyí kpá ówo a.”
22 Zí ya'dá ga bɨ gbre ní ndéré 'dịyị royé
mɨ'dí sɨmɨ Sodóma, zí Ngére Lomo ídíáká
'bɨ ené zí Abarayáma ore.
23 Zí Abarayáma ndósoógụné gbóo ro
Ngére Lomo zía ndú'yú wo kídí, “Bɨ née
ní ní áyí úfuónzó 'yị méngị bɨsinyí ledre e
kí 'yị méngị bɨlámá ledre e mbá?
24 Sara togụ́ 'yị méngị bɨlámá ledre e
nɨyí sɨmɨ gara née íri cị́ gbre doa sokó ní,
áyí úfuónzó 'yị e íri mbá útúásá ótoómo
bi gɨ ro ngíti géyị 'yị ga bɨ cị́ gbre doa sokó
née wá?
25 Bɨ née ní ní útúásá úfu kótrụ 'yị
méngị bɨlámá ledre e kí 'yị méngị bɨsinyí
ledre wá, útúásá kpá méngị lárá 'yị
méngị bɨlámá ledre e kí 'yị méngị bɨsinyí
ledre ndro wá. Áyí Lomo bɨ ndịsị 'décị
yéme ngbanga 'yị e do sogo káṇgá ní
mbá, ndịsị méngị yị́ eyị́ dụụ́ ledre bɨ
mɨútúásáne ní.”
26 Ngére Lomo ya zí Abarayáma ní,
“Togụ́ máógụ ndíki 'yị méngị bɨlámá
ledre e sɨmɨ Sodóma íri cị́ gbre doa sokó,
mááyí ótoómo kí úfuónzó 'yị ga bɨ íri née
gɨ royé.”
27 Zí Abarayáma úku ledre zía kídí,
“Ngére Lomo mándịsị ódro zíyị káa zí éyị́
bɨ roko'bụmá ofụ go ní, mááyí lá éyị́ bɨ
ngárá moko ndaá sɨmɨ a wá káa zí 'bụrụ
kí mbụkụ ní.
28 Sara togụ́ 'yị e nɨyí íri lá dụụ́ cị́ gbre
doa ịnyị (45) ní, áyí kpá fú úfuónzó 'yị ga
bɨ sɨmɨ gara née mbá?”
Lomo ya zía ní, “Togụ́ bɨlámá 'yị e nɨyí
cị́ gbre doa ịnyị yá, mááyí ótoómo kí
úfuónzó 'yị ga bɨ íri ní.”
29 Zí Abarayáma kpá ndú'yú ándá wo
kídí, “Sara togụ́ ndíki bɨlámá 'yị e íri lá
dụụ́ cị́ gbre ní?”
Lomo ya zía ní, “Gɨ ro bɨlámá 'yị ga bɨ
cị́ gbre née ní, máúfuónzó 'yị ga bɨ íri née
wá.”
30 Abarayáma ya zía ní, “Ngére Lomo
mɨmbé'deyị́ ndaá ésị́ romá wá. Mááyí aka
kpá ndú'yú ngíti ndu'yú káa. Sara togụ́
bɨlámá 'yị e nɨyí íri lá dụụ́ cị́ kéṛị́ doa sokó
ní?”
Lomo ya zía ní, “Abú bɨlámá 'yị e nɨyí
lá dụụ́ cị́ kéṛị́ doa sokó yá, máútúásá
úfuónzó 'yị ga bɨ íri née wá.”
31 Abarayáma ya zía ní, “Ngére Lomo
mándịsị nda ódro zíyị káa zí éyị́ bɨ
roko'bụmá ofụ go ní, sara togụ́ ndíki
bɨlámá 'yị e íri lá dụụ́ cị́kéṛị́ ní?”
Lomo ya zía ní, “Gɨ ro bɨlámá 'yị ga bɨ
cị́kéṛị́ née ní, máúfuónzó 'yị ga bɨ íri née
wá.”
32 Abarayáma ya zía ní, “Ngére Lomo
mɨmbé'deyị́ ndaá ésị́ romá wá. Mááyí aka
kpá ndú'yú ngíti ndu'yú káa. Sara togụ́
bɨlámá 'yị e nɨyí íri lá dụụ́ sokó ní?”
Lomo ya zía ní, “Gɨ ro bɨlámá 'yị ga bɨ
sokó née ní, máúfuónzó 'yị ga bɨ íri née
wá.”
33 Sɨmɨ bɨ Ngére Lomo odro asá roné
go zí Abarayáma ní, zía ndéréókpóne, zí
Abarayáma kpá ndá'balúgu roné 'be.

19

Lomo ongbó Sodóma e kí Gomóra

1 Zí maláyika ga bɨ gbre née ndéréógụyé sɨmɨ Sodóma kí tagá, ogụ ndikiní Lóto mɨndḭsḭné tara mbotụ gara ore. Sɨmɨ bɨ Lóto lurúndiki yée ní, zía ḭnyḭné ndéréne 'dí'bi yee sɨmɨ sụmụ, zía ló'bụ komoné bi óto úndruyé.

2 Zía úku ledre zɨye kídí, “Ndásé ókpó gɨ cigí 'be 'bɨ 'yị 'bɨ moko esé 'duo mɨókpó wá. Ídísé ógụ ndḭsḭ bi lúgu 'bụrụ gɨ ro sḭndḭse, zɨse 'dú'dusé ona, kí phḭyḭ zɨse nda ólụ́ógụsé ndérése.”

Zɨye úkulúgu ledre zí Lóto kídí, “Ɨ'ɨ, azé 'dú'du ezé gɨ 'dáa do mɨsi'di ona.”

3 Tí lá zí Lóto ódroné zɨye kíngaya, zɨye úwú ledre ené zɨye ndéréye zía 'be. Zía ó'bó ambata bɨ ngárá 'de'dḭ ndaá sɨmɨ wá ní do méngḭ éyḭ́ mɨánu zɨye ánu a.

4 'Dá'dá zí Lóto e kí ṇgu ené e 'dú'duyé, zí 'yị ga bɨ 'bɨ Sodóma ní mɨngburoko ya'dá e kí phɨṛangá ga bɨ sɨmɨ gara ore ní mbá ógụyé tóro 'díkí 'be 'bɨ Lóto gbaá.

5 Zɨye ndólo Lóto ndú'yú a kídí, “Ṇgu ga bɨ gáa ogụní zɨyị 'be ona ba nɨyí go 'da? Ídí 'dí'biógụ yée zɨze, zɨye 'dú'duyé sogozé káa do kará e.”

6 Née ní zí Lóto ólụ́ógụné zɨye sága, do 'dụ́tụ mbotụ kací ṇgu ga gére née.

7 Zía úku ledre zɨye kídí, “Ezegámáma e máṇgúṇgú romá zɨse, ndásé méngḭ bɨsinyí ledre káa zí bɨ ásé úku a née wá.

8 Lúrúsé aka, ṇgu ga bɨ ogụní née nɨyí cakaba sḭ sḭlḭma. Togụ́ ásé gɨ ro ledre káa zí bɨ ásé úku a née yá, nyḭma e nɨyí bo gbre owoní aka ledre 'bɨ ya'dá e wá, mááyí í'bíógụ yée zɨse, zɨse méngḭ ledre bɨ ílisé méngḭ a ní kɨye. Ndásé méngḭ kémbḭ bɨsinyí ledre kí 'yị ga gére née wá. Nɨyí ṇgu e 'be 'bɨ amá ona ili zɨma bándá yée.”

9 Née ní zɨye úku ledre zía kídí, “Ndá tóro 'dụ́tụ mɨsi'di zɨze wá, áyí gbékpḭ 'yị lóṇgó, íli úku ledre zɨze káa zí ambi. Azé útúásá méngḭ láráyḭ rómo wo bɨ ilizé méngḭ a zí ṇgu ga bɨ ogụní zɨyị 'be née.” Zɨye lányáye fú lá ro ledre née do ḭnyḭyé ndéré útúye 'déwe mbotụ 'bɨ Lóto.

10 Zí ṇgu ga gére née ólụ́ógụyé sága lálalúgu Lóto 'dḭcḭ, do 'dụ́tụ mbotụ.

11 Zɨye sémbḭ komo 'yị ga bɨ ku mbotụ ore ní zí mɨtụlụrụ útúne komoyé mbá, mɨngburoko 'yị e kí owụ́phɨṛangá e utúasání ndíki mbotụ wá.

12 Zí maláyika ga bɨ gbre née úku ledre zí Lóto kídí, “Ngíti géyị 'yị eyḭ́ e nɨyí bo ona káa zí ya'dá 'bɨ nyḭyị e, wotḭyị e, togụ́ nyḭyị e, togụ́ mbú ngíti géyị 'yị ga bɨ gɨ do kacɨyị ní sɨmɨ gara ona? Ídí 'dí'bióyó yée gɨ ona 'dá'ba,

13 gɨ zía azé go ndéré sínyiónzó gara née. Ngére Lomo uwú ledre bɨsinyí mɨméngḭ ledre eyé go kíngaya, bɨ kenée ní, kasaogụ zée go gɨ ro sínyiónzó gara ba.”

14 Née ní zí Lóto ḭnyḭné ndéréne úku ledre zí ya'dá ga bɨ karanée nɨyí 'dí'bi nyḭga ní kí nyḭne e kídí, “'Di'diya, ólụ́ógụsé gɨ ona mu. Ngére Lomo nɨ go ógụ sínyíónzó gara ba.” Tí lá somụ́ní yḭ eyé kídí ndḭsḭ ízi izi.

15 Nda go kí sḭ ndóndó, zí maláyika ga gére née úku ledre zí Lóto kídí, “'Di'diya ḭnyḭ mu zɨyị 'dí'bi me'beyḭ kí nyḭyị ga bɨ gbre née zɨse ólụ́ógụsé gɨ ona, káa bɨ ásé úyu sɨmɨ bɨ Ngére Lomo nɨ sínyiónzó gara ba ní.”

16 Sɨmɨ bɨ Lóto nɨ aka fú lá íngbí roné ní, zí maláyika ga gére née 'dí'bi sḭlḭ Lóto, sḭlḭ me'bea, nda kí sḭlḭ nyḭga ga bɨ gbre ní do 'dí'biógụ yée gɨ sɨmɨ gara gɨ ore 'dá'ba, gɨ zía Ngére Lomo ili yómo yée.

17 Kpá tí lá sɨmɨ bɨ 'di'biogụní yée gɨ sɨmɨ gara gɨ ore go ní, zí ngúru maláyika úku ledre zí Lóto e kídí, “Gɨ ro zɨse yómo trḭdrḭsé, ngásásé mu ndásé lúrú bi 'dá'ba wá, ndásé kpá tóro sɨmɨ 'bululu yana ore wá. Ídísé tí lá ngásáókpó geré do landa 'dága káa bɨ ásé úyu ke.”

18 Zí Lóto úkulúgu ledre zí ngúruyé kídí, “Ndaá kenée wá mɨngburoko 'yị e.

19 Lúrúsé aka mááyí 'yị 'bɨ moko esé mɨútúásá goó kací komosé, zɨse go sáká máa yómo trḭdrḭmá. Tí lá máṇgúṇgú romá zɨse máútúásá ngásá gbála do landa íri wá, bɨsinyí ledre née nɨ ndíki máa yana zɨma úyumá.

20 Owụ́ gara nɨ bɨ gbóo ba, nɨ yị́ ené
lá owụ́ bi cúku'dée. Abú eye wá, togụ́
ótoómosé mɨsi'di go zɨ́ze ngásáze íri kɨ́ 'yị
'bɨ 'be 'bɨ amá e yá azé ómo."

21 Maláyika née ya zɨ́ Lóto ní,
"Bɨlámáne máótoómo mɨsi'di go zɨ́yị
ndéréyị íri. Máútúásá sínyiónzó gara bɨ
úku ledre a née wá.
22 Bɨ go kenée ní, ngásásé mu 'di'diya
íri. Máútúásá aka méngị éyị́ wá, 'búó
togụ́ ógụsé go íri." Née sị́ ledre bɨ ndoloní
ịrị gara née gɨ zɨ́a Zóra* ní.

23 Lóto ngasáogụ sɨmɨ Zóra sɨmɨ bɨ
kadra ólụ́ógụ go ní.
24 Zɨ́ Ngére Lomo léfe mɨnguọgó so
pho'dụ zɨ́a ndɨ́sị ọ́ọ́rené gɨ komo ere do
Sodóma kɨ́ Gomóra.
25 Zɨ́a sínyiónzó gara ga bɨ gbre née kɨ́
'bululu ga bɨ sɨmɨyé ní, kɨ́ éyị́ trịdrị ga bɨ
íri ní mbá kpá kɨ́ kágá e za mbá.
26 Tɨ́ lá bɨ me'be Lóto oyó komoné lúrú
bi 'dá'ba ní, zɨ́a óyóló'bó roné káa do
mɨnguọgó to'do.

27 Nda kɨ́ phɨyị́ a née, zɨ́ Abarayáma
ịnyịné ndéréne kɨ́'dí bɨ karana toroní kɨ́
Ngére Lomo doa ní.
28 Zɨ́a lúrú 'dɨ́yị bi mɨ'dí sɨmɨ Sodóma kɨ́
Gomóra. Lurúndiki tɨ́ lá dụụ́ cika gụ́ndrụ
káa zɨ́ cika mụ'dụtụ́ ní.

29 Sɨmɨ bɨ Lomo sinyionzó gara ga
bɨ sɨmɨ 'bululu ní, zɨ́a sómụ́ndíki ledre
mɨyéme ledre bɨ kóo dongaráye kɨ́
Abarayáma ní, zɨ́a yómo Lóto gɨ sɨmɨ
mongụ́ bɨsinyí ledre bɨ mengị roné do bi
bɨ kóo Lóto ndɨ́sị ndɨ́sị doa ní.

Lóto e kɨ́ nyị́ne e

30 Zɨ́ Lóto e kɨ́ nyị́ne e ómụ́ye gɨ sɨmɨ
Zóra ndéré ndɨ́sịyé gbála sɨmɨ gu landa, gɨ
zɨ́a ngịrị mengị kóo yée mɨméngị kɨ́ ndɨ́sị
sɨmɨ Zóra ore.
31 Kadra kɨ́é'do zɨ́ nyị́ a bɨ mongụ́ ní úku
ledre zɨ́ owụ́ lémịné kɨ́dí, "'Bụzé nɨ go
ngokoné, ya'dá ndaní ona zɨ́ze 'dí'bi yée
gɨ ro ndíki owụ́ e wá.

32 Bɨ go kenée ní, idízé í'bí le'yị́ zɨ́a gɨ ro
zɨ́a kóyóne gɨ do bɨ zɨ́ze 'dú'duzé sogo a
káa do kará gɨ ro zɨ́ze ndíki owụ́ e."
33 Kɨ́ ndụlụ a née ní zɨ́ye í'bí le'yị́ zɨ́
'bụyé éwé a. Zɨ́ nyị́ a bɨ mongụ́ ní ịnyịné
ndéré 'dú'duné sogo a káa do káa kára. Tɨ́
lá Lóto owo bɨ ya née nyị́ne ní wá, owo
kpá bi ndá'ba a wá.
34 Kɨ́lóndó a née ní, zɨ́ mongụ́ úku ledre
zɨ́ owụ́ lémịné, kɨ́dí "Kɨ́ ndụlụna má'dú'du
go sogo babá. Idízé mu í'bí le'yị́ zɨ́a
kóyóne kɨ́e gɨ ro kɨ́ ndụlụ ba zɨ́yị kpá
ndéré 'dú'duyị́ sogo a gɨ ro zɨ́ze ídíze
gbrengárá mbá kɨ́ owụ́ e."
35 Kɨ́ ndụlụ née zɨ́ye go kpá í'bí le'yị́ zɨ́
'bụyé éwé a zɨ́a kóyóne. Zɨ́ nyị́ a bɨ owụ́ ní
kpá ndéréne 'dú'duné sogo a káa do kára.
Owo kpá bɨ ya née nyị́ne ní wá, owo kpá
bi ndá'ba a wá.
36 Née ní zɨ́ nyị́ Lóto ga bɨ gbre née ídíye
mbá kɨ́ sɨmɨyé gɨ zɨ́ 'bụyé.
37 Zɨ́ nyị́ a bɨ mongụ́ ní áráne owụ́o'do,
zɨ́a ịfị́ ịrịa Muwába.† Bɨ nɨ ne bulúndu
kúfú 'yị ga bɨ ndɨ́sịní ndólo yée karaba
kɨ́dí Muwába e ní.
38 Zɨ́ nyị́ a bɨ owụ́ ní kpá áráne owụ́o'do,
zɨ́a ịfị́ ịrịa Benámi.‡ Nɨ ne bulúndu kúfú
'yị ga bɨ ndɨ́sịní ndólo yée karaba kɨ́dí
Amóna ní.

20

Abarayáma e kɨ́ Abimaléke

1 Zɨ́ Abarayáma ómụ́ne gɨ ore ndéréne
mɨ'dí do anú sɨmɨ ịrịgbére bɨ ndoloní
Negébe ní, zɨ́a ndéré ndɨ́sịné dongará
Kadése kɨ́ Sụ́rụ. Zɨ́a ịnyịné gɨ ore ndéré
ndɨ́sịné ca sɨmɨ ngíti bi kɨ́ ịrịné Gerári ní,
2 zɨ́ Abarayáma uku yị́ ené zɨ́ 'yị e kɨ́dí,
"Sára nɨ yị́ ené lémịmá." Gɨ zɨ́ kéyị née
ní zɨ́ Abimaléke ngére 'bɨ Gerári kákasa
idíní ógụ kɨ́ Sára zíne.
3 Tɨ́ lá zɨ́ Ngére Lomo ógụné do Abi-
maléke sɨmɨ 'duru do úku ledre zɨ́a kɨ́dí,
"Áyí go ógụ úyu gɨ zɨ́a kára bɨ 'dí'bi née
nɨ yị́ ené me'be 'yị."
4 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní,
Abimaléke óto aka kóo Sára sogoné káa

* **19:22 19:22** Zóra: Ịrị ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, owụ́ gara. † **19:37 19:37** Muwába: Ịrị ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, "Ogụ gɨ zɨ́ babá." ‡ **19:38 19:38** Benámi: Ịrị ba ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, "Owụ́ 'bɨ sụmụmá e."

do kára wá. Zía ịnyịné úku ledre kídí,
“Ngére Lomo áyí útúásá úfu 'yị kí 'yị
ené e lá gbékpịne kenée?
5 Abarayáma ukune kí tarané zíma kídí,
‘Sára nɨ lémịmá,’ zí kụrụ'bụ kára née
kpá úku a kídí, ‘Abarayáma nɨ lúndumá.’
Máméngị ledre née kí mbigí ledre bɨ do
mɨmbé'demá ní, máméngị amá bɨsinyí
ledre wá.”
6 Née ní zí Lomo úkulúgu ledre zí Abi-
maléke sɨmɨ 'duru kídí, “Ma'díi máówo go
kídí, méngị ledre née kí mbigí ledre bɨ do
mɨmbé'deyị́ ní, bɨ kenée ní máụ́cụómo yị́ị
kpá go kí lúyú ledre romá. Née sị́ ledre bɨ
máóto yị́ị zíyị óto sị́lị́yị ro kára née gɨ zía
wá ní.
7 Bɨ goó kenée ní, ótoómo me'be o'do
née mu zía ndá'bané 'be 'bɨ ené, gɨ zía
o'do 'bɨ ené nɨ yị́ ené nébị́* nɨ íni ini gɨ
royị́ útúásá úyu wá. Tí lá togụ́ kála ledre
née goó, ásé úyu kí 'yị eyị́ e za mbá.”
8 Sɨmɨ bi mɨárá née ní, zí Abimaléke
ndóloyóko mɨngburoko 'yị 'bɨ ené e, zía
lị́kpị́ ledre bɨ mengị roné née mbá zíye.
Zí 'yị ga gére née ídíye mbá kí ngịrị royé
kíngaya.
9 Gɨ ore zí Abimaléke ndólo Abarayáma
úku ledre zía kídí, “Méngị zíze bɨ káa 'di?
Éyị́ bɨ máméngị zíyị bɨsinyíne ní 'di, bɨ
zíyị 'dí'biógụ mongụ́ bɨsinyí ledre káa zí
ba domá kí 'yị amá e ní? Éyị́ bɨ méngị
zíze née ní ndaá bɨlámáne wá.”
10 Zí Abimaléke ndú'yú Abarayáma
kídí, “Éyị́ bɨ sómụ́ wo zíyị méngị kéyị gɨ
zía kenée ní 'di?”
11 Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí,
“Máméngị kéyị kenée, máyá bɨ ngárá 'yị
ga bɨ ona ba erení eyé ngịrị Lomo wá ní,
nɨyí úfu máa gɨ ro ledre me'bemá ba.
12 Ma'díi Sára nɨ yị́ ené tí lémịmá, 'bụzé
kị́é'do tí lá mbágáze nɨ mɨngúngúcua. Gɨ
zí kéyị née ní zíma 'dí'bi wo káa do kára.†
13 Sɨmɨ bɨ Lomo uku ledre zíma ya
máídí ólụ́ógụ gɨ 'be 'bɨ babá zíma ndéré
kí gámáma mɨ'da'dágá ní, máúku kóo
ledre zí me'bemá máyá, ‘Ba mɨsi'di bɨ áyí
yómo máa doa ní. Bi ga bɨ azé gámá
doyé ní mbá, ídí úku a zí 'yị e kídí, “Nɨ
lúndumá.” ’ ”
14 Zí Abimaléke 'dí'bi kábịrị́kị e, ịtị e
kí owụ́kụlụ́ e ya'dáye kí karáye í'bí yée
zí Abarayáma. Zía í'bílúgu Sára me'be
Abarayáma zía.
15 Zí Abimaléke úku ledre zí
Abarayáma kídí, “Bi ga bɨ áyí lúrú yée
née za mbá nɨyí do sị́lị́ma. Wo bɨ utúasá
go kací komoyị́ ní, ídí geré ndéré ndịsị
doa.”
16 Zía ịnyịné úku ledre zí Sára kídí,
“Mááyí go í'bí mɨrị́rịrí késị́‡ álifu kị́é'do zí
lúnduyị́ gɨ ro zía ídíne mɨówoné zí 'yị e
mbá kídí kémbị́ ledre ndaá dongaráze
kéyị wá.”
17 Zí Abarayáma ịnyịné íni ini gɨ royé
zí Lomo. Zí Lomo yómo Abimaléke e, kí
me'bené e nda kí owụ́kụlụ́ ga bɨ kóo ore
owụ́kará e ní zíye ndá'bayé ndíki owụ́ e.
18 Ledre née mengị roné kenée gɨ zía
Lomo ụcụomo kóo kará ga bɨ zí Abi-
maléke 'be ní go kí ndíki owụ́ gɨ zí
ledre bɨ kóo Abimaléke ayí 'dí'bi me'be
Abarayáma ní. Gɨ do kací bɨ i'dí sị́lị́ne go
gɨ ro Sára ní.

21

Ledre gɨ ro mɨndíki Isáka

1 Née ní zí Ngére Lomo méngị yéme
ledre zí Sára tí káa zí bɨ kóo mocụ́ ledre a
zía ní.
2 Zí Sára ídíne kí sɨmɨné zía
árá owụ́o'do zí Abarayáma sɨmɨ bɨ
Abarayáma nɨ goó ngokoné té sɨmɨ
sịndị́ kadra bɨ kóo Lomo uku ledre a zí
Abarayáma ní.
3 Zí Abarayáma ịfị́ ịrị owụ́o'do bɨ Sára
ndiki zía née Isáka.*
4 Sɨmɨ bɨ wotị́ a mengị go sị́lị́ ịnyị doa
ota ní, zí Abarayáma ónzó wo ngbụrụ káa
zí bɨ kóo Lomo lorụ Abarayáma kíe ní.
5 Isáka nɨ árá ní, sɨmɨbi 'bɨ Abarayáma
nɨ kóo go míya kị́é'do (100).

* **20:7 20:7** Nébị́: Nébị́ nɨ 'yị bɨ ndịsị́ úku ledre bɨ Lomo ndịsị́ úkuí'bí a zía ní zí 'yị e. † **20:12 20:12** Kací ondụ́ 'bɨ Yụ́da e kára togụ́ mbú o'do ofụ́ní royé yị́ eyé bú do sụmụ. ‡ **20:16 20:16** Késị́: Sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo née ní, késị́ nɨ kóo kí ledrené owóowó. * **21:3 21:3** Isáka: Ịrị ba kí tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kídí, kugú.

6 Zí Sára úku ledre kídí, “Lomo oto kugú
go taramá. 'Yị ga bɨ nɨyí úwú ledre ba ní,
azé ị́nyị kéye mbá kúkugú.”
7 Zí Sára kpá úku ledre kídí, “Ambí owo
kóo bɨ ya mááyí ndíki owụ́ zí Abarayáma
ní ne? Bɨ ba ní, mándíki owụ́ go zí
Abarayáma tí bɨ nɨ ngokoné née.”

Agára e kí owụ́ 'bɨ ené Isɨméle

8 Zí komo owụ́ go énzịné, zíye 'dí'bióyó
wo gɨ tara umba. Kadra bɨ 'di'bioyóní
Isáka gɨ tara umba ní, zí Abarayáma
méngị mongụ́ ayímbi.
9 Tí lá sɨmɨ ngíti sị́lị́, zí Sára úwú do
Isɨméle wotị́ Abarayáma bɨ Agára nyị́ 'yị
'bɨ Ízibiti ndiki ní kí ndị́sị kí ódro ódro
fóló do bi ndeke,
10 zí Sára úku ledre zí Abarayáma kídí,
“Ídí ógóóyó kára owụ́kụlụ́ née kí owụ́ 'bɨ
ené née gɨ 'be gɨ ona 'dá'ba. Máili zí owụ́
gɨ sɨmɨ kára owụ́kụlụ́ née karanée ífi sɨmɨ
éyị́ sị́lị́yị kí wotị́ma Isáka wá.”
11 Zí Abarayáma ídíne kí mongụ́ lerị́ do
mɨmbé'dené gɨ ro owụ́ 'bɨ ené Isɨméle.
12 Tí lá zí Lomo úku ledre zí Abarayáma
kídí, “Ndá ídí kí mongụ́ lerị́ do
mɨmbé'deyị́ gɨ ro owụ́ 'bɨ eyị́ née kí kára
née wá, ídí lá méngị ledre bɨ Sára úku
zíyị ní. Ịrịyị́ nɨ ówụ́ do Isáka e kí owụ́ 'bɨ
ené e.
13 Mááyí kpá óto owụ́ bɨ gɨ sɨmɨ kára
owụ́kụlụ́ née zía ídíne bulúndu ṛị́kị́ sị́ do
'yịma'dí e gɨ zía nɨ kpá owụ́ 'bɨ eyị́.”
14 Akpa kí phịyị́ a née, zí Abarayáma
'dí'bi éyị́ mɨánu kí kúkú iní bɨ ịcịní gɨ sɨmɨ
saná ní í'bí a zí Agára. Zía ị́mbị́óto a do
gu Agára do úku ledre zía kídí olụ́ogụní
mu gɨ 'be gɨ ona kí owụ́ née 'dá'ba. Zí
Agára e 'dí'bi mɨsi'di ndéréye kí gámá
lící royé sɨmɨ yana súwú sɨmɨ ịṛịgbére bɨ
ndị́sịní ndólo a Bị́ṛịsába ní.
15 Sɨmɨ bɨ iní bɨ sɨmɨ kúkú née ụkụ́ ní,
zí Agára ị́mbị́ owụ́ 'bɨ ené née ndéré óto
wo sị́ lị́ndị́ mɨdedenye kágá kenée.
16 Zía ị́nyịné gɨ cigí a ndéré ndị́sịné
gbála éyị́ 'bɨ dongará sịndị́ 'yị míya (100).
Zía ódroné zíne kí roné kídí, “Máútúásá
ndị́sị ona lúrú wo kí úyu wá.” Zía tónóne
íni ini kí mongụ́ lerị́ do mɨmbé'dené.
17 Zí Lomo úwú do owụ́ née kí íni ini, zí
maláyika 'bɨ Lomo ndólo Agára gɨ komo
ere do úku ledre zía kídí, “Ledre máa káa
be 'di? Ndá sị́kpị mɨmbé'deyị́ 'dága wá.
Lomo uwú do owụ́ née go kí íni ini bi sị́
kágá íri.
18 Ị́nyị mu ndéré ị́mbị́ sị́kpị owụ́ née
'dága, gɨ zía mááyí óto wo zía ídíne
bulúndu tụ́'dụ́ sị́ do 'yịma'dí e.”
19 Gɨ ore zí Lomo 'dódo bi ngíti 'dawú bɨ
ore ní zí Agára. Sɨmɨ bɨ komo Agára utú
ro 'dawú née ní, zía ndéréne lóló iní gɨrí
'bé sɨmɨ kúkú ógụné kíe í'bí a zí owụ́ 'bɨ
ené éwé a.
20 Zí Lomo ídíne kí owụ́ née zía
ngbóróógụné. Ndị́sị kóo ndị́sị ené sɨmɨ
súwú, gɨ zí kéyị née ní zía ídíne 'yị méngị
bangá e.
21 Sɨmɨ bɨ nɨ sɨmɨ súwú sɨmɨ ị́ṛịgbére bɨ
Paráná ní, zí mbágá a ófụ́ kára zía gɨ sɨmɨ
nyị́ 'yị 'bɨ Ízibiti.

Mɨyéme ledre bɨ dongará Abimaléke kí Abarayáma ní

22 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née,
zí Abimaléke e kí Pịkóla bɨ nɨ mongụ́ 'yị
'bɨ asikíri ené e ní ógụyé úku ledre zí
Abarayáma kídí, “Lomo i'bí úndru go zíyị
sɨmɨ ledre ga bɨ ndị́sị méngị yée ní za
mbá.
23 Bɨ ba ní, máili go zíyị lólóbụ́ do komo
Lomo kídí, karaba ndéréne 'dá'dá áyí
ndị́sị méngị zíma kí owụ́ 'bɨ amá e kí owụ́
'bɨ owụ́ 'bɨ amá e fú lá bɨlámá ledre káa
zí bɨ má'dí'bi yị́ị bɨlámáne sɨmɨ sụmụ sɨmɨ
káṇgá bɨ áyí sɨmɨ a ona káa do 'yị lóṇgó
ba ní.”
24 Abarayáma ya zía ní, “Málólóbụ́ go,
mááyí ndị́sị méngị a tí kenée.”
25 Gɨ do kací a née ní, zí Abarayáma
úkuógụ ledre bɨ sinyí roné gɨ ro 'dawú
ené bɨ 'yị moko 'bɨ Abimaléke ngakaní ní.
26 Tí lá Abimaléke ya zía ní, “Máówo
wá, togụ́ ambí mengị ledre née ne. Úku
eyị́ zíma wá, máúwú go kpá bɨ gɨ tarayị́
née.”
27 Née ní zí Abarayáma 'dí'bi kábị́ṛị́kị e
kí ị́tị́ e í'bí yée zí Abimaléke, zíye
ị́nyịyé gbrengárá yéme ledre do ídíye
ezesáma e.

28 Zí Abarayáma kpá 'dí'bi dụ́rụ́ kábịṛ́ịkị e ịnyị doa gbre óto yée kpị́ gɨ dongará kábịṛ́ịkị ené e.
29 Zí Abimaléke ndú'yú wo kídí, “Éyị́ bɨ 'dí'bióyó nda dụ́rụ́ kábịṛ́ịkị eyị́ ga gére née gɨ dongará lafúye óto yée kpị́ gɨ zía ní 'di?”
30 Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, “Máíli zíyị 'dí'bi kábịṛ́ịkị ga gére née káa do 'bɨ eyị́ gɨ ro zía 'dódo a zí 'yị e mbá kídí máíci 'dawú ba máa.”
31 Née ní zíye ndólo ịrị bi née Bịṛịsába,† gɨ zía ya'dá ga bɨ gbre née yemení kóo ledre dongaráye ore.
32 Gɨ do kací bɨ yemeonzóní ledre goó dongaráye sɨmɨ Bịṛịsába ní, zí Abimaléke e kí Pịkóla manda 'bɨ asikíri ené e ịnyịyé ndá'balúgu royé sɨmɨ káṇgá 'bɨ 'yị 'bɨ Falasitíni e.
33 Zí Abarayáma 'dịyị́ kágá bɨ kí ịrịné tamarasíka sɨmɨ Bịṛịsába ore. Zía ndịsịné íni ini zí Ngére Lomo bɨ nɨ trịdrịné za fí ní ore.
34 Zí Abarayáma ma'dáa kóo ndịsịné sɨmɨ káṇgá 'bɨ Falasitíni e ore kí tụ́'dụ́ sɨmɨbi e.

22

Ngére Lomo uzu Abarayáma

1 Nda gɨ do kací tụ́'dụ́ sɨmɨbi e, zí Lomo ịnyịné úzu Abarayáma. Zía ndólo wo kídí, “Abarayáma.”

Zí Abarayáma ndịzịné zía kídí, “Ɨí.”

2 Lomo ya zía ní, “Ídí 'dí'bi Isáka kémbị́ wotịyị́ née, bɨ 'búa nɨ doyị́ kíngaya ní, zíyị ndéré kíe sɨmɨ káṇgá 'bɨ Moríya e. Ídí óṇgoónzó wo zíyị óngbó a káa do 'dáná éyị́ zíma do landa bɨ mááyí 'dódo a zíyị ní.”
3 Zí Abarayáma ịnyịné akpa kí phịyị́ ódó bi ndịsị do dongí ené, zía 'dí'bi wotịne Isáka kí 'yị 'bɨ moko ené e gbre ndéréye só'do ngịṛị́. Sɨmɨ bɨ só'do asání ngịṛị́ bɨ gɨ ro óngbó 'dáná éyị́ doa go ní, zíye ịnyịyé ndéréye do bi bɨ Lomo úku ledre a zí Abarayáma ní.
4 Nda go sɨmɨ sịlị́ ota bɨ mengịní kí ndéré ní, zí Abarayáma lúrúndíki landa bɨ Lomo uku ledre a ní gɨ gbála.
5 Zía ịnyịné úku ledre zí 'yị moko ené ga gére née kídí, “Ndịsịsé 'bɨ esé kí bangá ba ona sɨmɨ bɨ azé go ndéré kí wotịma íri ní. Azé ndéré íni ini zí Lomo, azé gɨrí ndá'baógụ.”
6 Zí Abarayáma ịmbịóto ngịṛị́ bɨ ayíní ndéré óngbó éyị́ 'dáná doa ní do Isáka. Zía 'dí'bi 'bɨ ené ṛụ́kpụ́ pho'dụ kí mongụ́ maku yóó zíye ndéréye.
7 Zí Isáka ndólo 'bụné Abarayáma kídí, “Babá.”

Zí 'bụa ndịzịné kídí, “Woyịị́ owụ́ 'bɨ amáa.”

Zí Isáka ndú'yú wo kídí, “Mongụ́ maku kí ṛụ́kpụ́ pho'dụ nɨyí go bo, sara owụ́ kábịṛ́ịkị bɨ gɨ ro óngbó a káa do 'dáná éyị́ ní nɨ nda 'bɨ ené goó 'da?”
8 'Bụa ya zía ní, “Owụ́ 'bɨ amáa, Lomo nɨ í'bíógụ owụ́ kábịṛ́ịkị bɨ gɨ ro óngbó a káa do 'dáná éyị́ ní.” Nɨyí kpá fú mɨndéréye.
9 Sɨmɨ bɨ nderéogụní go do bi bɨ Lomo uku ledre a ní, zí Abarayáma ó'bó mbayi, zía séséyéme ngịṛị́ e doa bɨlámáne. Zía ịnyịné 'dí'bi wotịne Isáka ódó wo ndá, do ịmbịóto wo do mbayi gá do ngịṛị́ ga bɨ seséyeme ní. 10 Zía ịnyịné 'dí'bi maku áyíne go gɨ ro óṇgoónzó wotịne.
11 Tí lá zí maláyika 'bɨ Ngére Lomo ndólo wo gɨ komo ere kídí, “Abarayáma.”

Zía ndịzịné kídí, “Ɨí.”

12 Zí Lomo úku ledre zía kídí, “Ndá óto so késị́ ro owụ́ née wá. Ndá gbawá méngị kémbị́ ledre kíe. Máówoyéme go kídí ma'díi óto úndrumá go kíngaya, gɨ zía ási eyị́ kí kémbị́ owụ́ 'bɨ eyị́ née gɨ zíma wá.”
13 Née ní sɨmɨ bɨ Abarayáma sịkpị doné lúrú bi káa ní, zía lúrúndíki ya'dá kábịṛ́ịkị bɨ ngịrí a lanyángeṛị roné go ngará kágá kenée. Zí Abarayáma ịnyịné ndéréne í'díógụ kábịṛ́ịkị née gɨ ngará kágá gɨrí ógụ kíe óṇgoónzó a 'dáná a zí Lomo do bi kací wotịne.
14 Zí Abarayáma ịfị́ ịrị bi née kídí, “Ngére Lomo nɨ í'bí a.” Ndéréógụné gị

† **21:31 21:31** Bịṛịsába: Kí tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kídí, 'dawú 'bɨ yéme ledre.

karaba ní, 'yị e ndịsịní kpá fú ndólo a ịrị bi máa née kídí, “Do landa bɨ Ngére Lomo nɨ í'bí a ní.”
15 Zí maláyika 'bɨ Ngére Lomo kpá ndólo ándá Abarayáma gɨ komo ere
16 do úku ledre zía kídí, “Málóbụ́ romá go máa Ngére Lomo gɨ zía ledre bɨ méngị bɨ ngárá ási kí í'bí kémbị́ owụ́ 'bɨ eyị́ zíma wá ní,
17 ma'díi mááyí í'bí úndru zíyị, zí bulúnduyị́ e étrịyé ídíye tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ káa zí kele ga bɨ komo ere kpá káa zí sayi bɨ do gbúṛóngó ní. Bulúnduyị́ e nɨyí rómo komo ezeokóye e zíye 'dí'bi mɨngburoko gara ga bɨ kacíye ní.
18 Kpụrụ́ gɨ sɨmɨ bulúnduyị́ e, Mááyí karanée í'bí úndru zí ṛị́kị́ sị́ do 'yịma'dí e do sogo káṇgá ona za mbá gɨ zía bɨ óto úndrumá ní.”
19 Zí Abarayáma ndá'balúgu roné zí 'yị 'bɨ moko ené e, zíye nda ị́nyịyé ndá'balúgu royé sɨmɨ Bị́rịsába kí'dí bɨ Abarayáma ndịsị ndị́sị ní.

Owụ́ ga bɨ 'bɨ Nówara ní

20 Nda gɨ do kací ledre ga gére ní, zí Abarayáma úwu ledre kídí, “Mílika ndiki owụ́ e go zí lúnduyị́ Nówara.
21 Ịrịyé nɨ Ụ̀zụ bɨ nɨ owụ́ndíká ní, Bụ́zụ, Kemụwéle 'bụ Aráma,
22 Keséde, Ázo, Piledása, Zidiláfa, nda kí Bétụwele.”
23 Bétụwele nɨ nda 'bɨ ené 'bụ Rebéka. Owụ́ ya'dá ga bɨ ịnyị doa ota née Mílika ndiki yée ne zí Nówara lúndu Abarayáma.
24 Zí Nówara 'dí'bi ngíti kára kí ịrịné Rúma. Zía kpá ndíki 'bɨ ené owụ́ e eso, ịrị owụ́ ga gére née nɨ, Téba, Gáma, Tésa nda kí Máka.

23

Ledre gɨ ro umbu Sára

1 Sára mengị kóo do sogo káṇgá mbá sɨmɨbi míya kí cị́kéṛị́ doa ịnyị doa gbre doné (127).
2 Zía kóo úyuné sɨmɨ Kiríta Arába bɨ ndịsịní kpá ndólo a Éborono Káṇgá 'bɨ 'yị 'bɨ Kanána e ní. Zí Abarayáma ídíne kí dokụlụ́ zía ndị́sịné íni me'bené née kíngaya.
3 Zía ị́nyịné gɨ do umbu me'bené zía úku ledre zí kúfú 'yị ga bɨ ndịsịní ndólo yée Éte e ní kídí,
4 “Mááyí dongaráse ona 'yị lóṇgó. Ídísé úgúóyó bi zíma gɨ ro zíma óto umbu me'bemá sɨmɨ a.”
5 Zíye úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí,
6 “Mongụ́ 'yị, úwú aka ledre bɨ azé úku a zíyị ba, áyí dongaráze ona 'yị bɨ kí úndruyị́ kíngaya ní. Ídí lúrú bi bɨ utúasá go kací komoyị́ do bi bɨ ndịsịzé óto umbu ezé e doa ní zíyị óto umbu eyị́ sɨmɨ a. 'Yị bɨ nɨ ási kí bi gɨ zíyị kí óto umbu eyị́ sɨmɨ a ní ndaá.”
7 Zí Abarayáma ị́nyịógụné do ótụ́ doné bi kó'dụ́ Éte e mị́ṇgị́ káṇgá e óto úndruyé.
8 Zía úku ledre zíye kídí, “Togụ́ ṇgúṇgusé tí go gɨ ro zíma óto umbu me'bemá ona yá, máṇgúṇgú romá zíse ídísé ndú'yú Éforono wotị́ Zóra do bi kacíma,
9 idí úgúóyó gu landa ené bɨ Makeféla tara yáká ené íri née zíma. Mááyí í'bí késị́ bɨ utúasá goó kací komoa ní zía gɨ ro zíma kpá ídíma kí bi óto umbu dongaráse ona ndị́sị óto 'yị amá e sɨmɨ a.”
10 Éforono bɨ 'yị 'bɨ Éte ní nɨ kóo mɨndị́sịné tara mbotụ gara ore dongará 'yị ené e zía úkulúgu ledre zí Abarayáma do komo 'yị 'bɨ Éte ga bɨ kóo ore mbá kídí,
11 “Ɨ'ɨ, ngére amá, úwú aka ledre bɨ mááyí úku a zíyị ba, máí'bí yáká née kí gu landa bɨ ndúndu'yú gɨ roa née go mbá zíyị. Máí'bí bi née go zíyị do komo 'yị amá ga ba gɨ ro zíyị ndị́sị óto umbu eyị́ e sɨmɨ a.”
12 Zí Abarayáma kpá ló'bụ komoné bi kó'dụ́ 'yị ga gére née.
13 Zía úku ledre zí Éforono do komo 'yị ga gére née kídí, “Utúasá mɨútúásá zíma nda gba í'bí késị́ zíyị gɨ ro yáká née. Ídí ṇgúṇgu a zíma kenée gɨ ro zíma óto umbu amá íri.”
14 Zí Éforono úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí,

15 “Mongụ́ 'yị, úwú aka ledre bɨ mááyí
úku a zɨ́yị ba, bi née gɨ ro úgú a, ili
mɨ́ṛɨ́ṛɨṛí késị́ míya eso. Tɨ́ lá ledre bɨ
dongaráze kéyị 'di? Ndéré mu óto umbu
eyị́.”
16 Zɨ́ Abarayáma ṇgúṇgu ledre bɨ
Éforono uku ní zɨa 'dí'biógụ mɨ́ṛɨ́ṛɨṛí késị́
míya eso í'bí a zɨa do komo 'yị 'bɨ Éte e
ore. Née késị́ bɨ 'yị úgúóyó éyị́ e ndɨsɨṇí
méngị moko kɨe dongaráye ní.
17 Née ní yáká 'bɨ Éforono bɨ sɨmɨ
Makeféla gbóo kɨ́ Mamaré ní kɨ́ gu landa
bɨ sɨmɨ yáká máa née ní, kɨ́ kágá ga bɨ
sɨmɨ a kɨ́ yée ga bɨ do mama ní mbá do
í'bí a
18 zɨ́ Abarayáma káa do 'bɨ ené do komo
'yị 'bɨ Éte ga bɨ kóo ku mbotụ mongụ́ gara
ore ní.
19 Gɨ do kacɨ́ née ní zɨ́ Abarayáma 'dí'bi
umbu me'bené Sára ndéré óto a sɨmɨ
Kanána sɨmɨ gu landa bɨ Makeféla cigí
Mamaré sɨmɨ gara bɨ Éborono ní.
20 Gɨ ore zɨ́ yáká kɨ́ gu landa née nda
ídíye 'bɨ Abarayáma. Ndɨsị nda kóo óto
umbu 'yị ené e fú sɨmɨ gu landa née ore.

24

Rebéka me'be Isáka

1 Lomo i'bí úndru zɨ́ Abarayáma sɨmɨ
éyị́ ga bɨ ndɨsị méngị yée ní mbá. Zɨa
'dú'duné do sogo káṇgá kɨ́ tụ́'dụ́ sɨmɨbi zɨa
nda ídíne ngokoné kɨ́ngaya.
2 Kadra kɨ́é'do zɨa ndólo manda 'bɨ 'yị
'bɨ moko ené e, zɨa úku ledre zɨ́ manda
née kɨ́dí, “Máili zɨ́yị lóló'bụ́ zɨ́ma
3 kɨ́ ịrị Ngére Lomo bɨ otoogụ ere kɨ́ do
sogo káṇgá ní kɨ́dí, útúásá lúrú kára zɨ́
wotɨ́ma Isáka gɨ sɨmɨ nyị́ 'yị 'bɨ Kanána
ga bɨ mááyí dongaráye ona ba wá.
4 Máili zɨ́yị ndéréyị sɨmɨ káṇgá amá zɨ́yị
ófụ́ kára zɨ́ wotɨ́ma Isáka gɨ dongará 'yị
amá e.”
5 Zɨ́ 'yị 'bɨ moko née ndú'yú Abarayáma
kɨ́dí, “Sara togụ́ mándéré zɨ́ma ófụ́ kára
go zɨ́ Isáka ili ené zɨ́ze óguzé kéne sɨmɨ
káṇgá ba yáa wá ní? Máídí ógụ 'dí'bi
Isáka ndá'ba kɨe sɨmɨ káṇgá esé íri?”
6 Zɨ́ Abarayáma úkulúgu ledre zɨ́ 'yị 'bɨ
moko née kɨ́dí, “Ídí ówo a bɨlámáne kɨ́dí
ndaá mɨútúásáne zɨ́yị 'dí'bilúgu wotɨ́ma
íri wá.
7 Ngére Lomo bɨ komo ere, kóo 'di'biogụ
máa gɨ 'be 'bɨ babá gɨ dongará sụmụmá e
gɨ sɨmɨ káṇgá ezé ona ní, mocụ́ kóo ledre
go zɨ́ma kɨ́dí, ‘Mááyí í'bí káṇgá ba zɨ́
bulúnduyị́ e ní,’ nɨ kásaógụ maláyika ené
zɨ́yị 'dá'dá íri gɨ ro zɨ́yị ófụ́ kára gɨrí ógụ
kɨe zɨ́ wotɨ́ma.
8 Togụ́ kára ma'dáa ili ené zɨ́se óguse
kéne wá ne, ledre eyị́ ndaá. Tɨ́ lá ndaá
mɨútúásáne zɨ́yị 'dí'bilúgu wotɨ́ma íri
wá.”
9 Née ní zɨ́ 'yị moko née lólóbụ́ zɨ́
mongụ́ 'yị ené Abarayáma kɨ́dí née nɨ
méngị ledre bɨ Abarayáma uku zɨ́ne née
tɨ́ kenée.
10 Zɨ́ 'yị 'bɨ moko née 'dí'bi gémele e
'bɨ mongụ́ 'yị ené sokó, zɨa 'dí'bi ngíti
géyị bɨlámá éyị́ ga bɨ kɨ́ tosoyé ní gɨ zɨ́
mongụ́ 'yị ené. Zɨa ndéréne sɨmɨ káṇgá bɨ
Mesopatómiya ní, do ókpóne sɨmɨ Aráma
Naráyima* gara bɨ Nówara ndɨsị sɨmɨ a
ní.
11 Sɨmɨ bɨ nderéogụ íri ní, zɨa óto
gémele e 'dówụ́royé cígí ngíti 'dawú
'dá'dá olụ́ní aka sɨmɨ gara wá. Née kóo
go kɨ́ kadra tagá sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kará e
ndɨsɨṇí íngi iní sɨmɨ a ní.
12 Née ní zɨa íni ini kɨ́dí, “Ngére Lomo,
áyí Lomo bɨ mongụ́ 'yị amá ndɨsị óto
úndruyị́ ní. Máṇgúṇgú romá zɨ́yị sɨmɨ sɨ́lị́
bɨ karaba ba ídí í'bí éyị́ bɨ málólóbụ́ gɨ roa
zɨ́ mongụ́ 'yị amá Abarayáma ní zɨ́ma gɨ
ro zɨa ídíne kɨ́ rokinyi.
13 Mááyí go bɨ mɨtóromá do 'dawú ba,
tụ́'dụ́ nyị́ 'yị ga bɨ 'bɨ gara ba nɨyí ógụ
cakaba íngi iní.
14 Ídí óto owụ́kára bɨ mááyí uku ledre
zɨa máyá, ‘Oto aka ndoko iní eyị́ bi zɨ́yị
í'bí iní zɨ́ma éwé a,’ zɨa ídíne ne wo bɨ nɨ
úku ledre zɨ́ma kɨ́dí, ‘Éwé iní mu mááyí
kpá í'bí a zɨ́ gémele eyị́ e éwé a,’ zɨa kpá
ídíne ne wo bɨ gélé wo go zɨ́ 'yị kasa eyị́
Isáka ní. Gɨ sɨmɨ ledre née ní mááyí ówo a

* **24:10 24:10** Aráma Naráyima: Aráma Naráyima nɨ kóo gara sɨmɨ káṇgá bɨ Mesopatómiya ní.

kıdí mıyéme ledre bı yéme wo zı́ mongụ́ 'yị amá Abarayáma ní née goó wo.”
15 'Dá'dá zıa kı́ íni ónzó ini zı́ Lomo, zı́ Rebéka nyị́ Bétụwele bı nı nyị́ Mílika me'be Nówara lúndu Abarayáma ní ógụné kı́ ndoko iní doné.
16 Nı aka lá owụ́kára tara mbotụ kı́ lámá roné kıngaya owo aka ledre 'bı ya'dá e wá. Zıa ógụné geré ndụ́rụ́'bụ́ne sımı 'dawú, íngi'dúcu ndoko iní ené do ólụ́ógụné.
17 Geré zı́ 'yị 'bı moko 'bı Abarayáma née ngásá'décị doa do úku ledre zıa kıdí, “Máṇgúṇgú romá zıyị, í'bí aka iní zıma éwé a gı sımı ndoko iní eyị́ née.”
18 Zı́ Rebéka ndálané kı́ ndoko iní née zıa úku ledre zıa kıdí, “Mongụ́ 'yị, éwé iní mu.” Zıa í'bí iní zıa éwé a.
19 Gı do kací bı ewé asá iní go ní, zı́ Rebéka úku ledre zıa kıdí, “Mááyí kpá í'bí iní zı́ gémele eyị́ e éwé e gị togụ́ ewé asání go ní.”
20 Geré 'diya zıa léfe iní bı sımı ndoko iní ené ní sımı éyị́ bı bangá e ndịsịní éwé iní gı sımı a ní zı́ gémele ga gére née, do ngásálúgu roné íngi yata iní léfe a zıye éwé a, do éwé ásá a.
21 'Yị 'bı moko née nı mıtóroné kenée ndịsị lúrú wo ịtị mbá wá, ili tı́ lá ówo a togụ́ Ngére Lomo mengị bılámá ledre go zıne sımı mıógụné ba yá.
22 Sımı bı gémele ga gére ewé asání iní go ní, zı́ o'do née 'dí'biógụ amafí bı gı sımı dábu ní ésị a ro somo Rebéka. Zıa kpá 'dí'biógụ mımbitá e gbre gı sımı dábu ésị ro sịlịa.
23 Zıa ịnyịné ndú'yú Rebéka kıdí, “Áyí nyị́ ambi? Bı née ní bi 'dú'du nı laká bo 'be 'bụyị́ íri gı ro zıze ndéré 'dú'duzé sımı a?”
24 Zı́ Rebéka úkulúgu ledre zıa kıdí, “Mááyí nyị́ Bétụwele wotị́ Mílika bı ndiki wo zı́ Nówara ní.”
25 Zıa kpá úku ledre kıdí, “Bi 'dú'du kı́ éyị́ mıánu 'bı bangá e nı bo zıze mongụ́ne. 'Dịcị́ nı kpá bo gı ro zıse 'dú'dusé sımı a.”
26 Née ní zı́ o'do née ótụ́ doné bi óto úndru Ngére Lomo,
27 zıa úku ledre kıdí “Mbófo éyị́ zı́ Ngére Lomo bı mongụ́ 'yị amá Abarayáma ndịsị óto úndrua ní, bı otoomo mıyéme ledre bı kóo yeme zıa ní wá ní. Gı romá, Ngére Lomo saká máa goó zıma ndéréógụmá gị 'be 'bı 'yị ga bı 'bı mongụ́ 'yị amá ní.”
28 Gı ore, zı́ Rebéka ngásálúgu roné 'be lịkpị́ ledre ga bı mengịní royé íri ní zı́ 'yị ga bı 'bı mbágáne ní.
29 Zı́ Labána lúndu Rebéka ịnyịné ngásáne zı́ o'do née do 'dawú íri.
30 Sımı bı lurúndiki amafí ro somo Rebéka kı́ mımbitá sịlịa, nda kı́ ledre bı uwú wo bı ndịsị lịkpị́ a bı o'do née uku zıa ní, zıa geré ndéréne ógụndíki o'do née kı́ tóro cígí gémele ené e do 'dawú íri.
31 Zı́ Labána úku ledre zıa kıdí, “Ógụ mu zıze ndéréze kéyị 'be. Áyí 'yị bı Lomo i'bí úndru go zıa ní. Ndịsị tóro do mısi'di ona gı ro 'di? Máyéme ómo bi goó gı royị́ nzíyiné kpá kı́ bi gı ro gémele eyị́ e.”
32 Née ní zı́ o'do née ndéréye kı́ Labána 'be, do líkpíóyó éyị́ e gı do gémele e. Do í'bí éyị́ mıánu kı́ bi 'dú'du 'bı bangá e zı́ gémele ga gére née kı́ iní zı́ o'do née zıye lúgu sịndịye kıe kı́ 'yị ga bı ogụní kéye ní.
33 Do í'bíógụ éyị́ mıánu zıye, tı́ lá zı́ o'do née úku ledre kıdí, “Máútúásá aka ánu éyị́ wá, 'búó togụ́ ledre bı máógụ kıe ba máúku go zıse.”

Labána ya zıa ní, “Úku ledre bı ógụ kıe ní mu zıze.”
34 Zıa úku ledre kıdí, “Mááyí 'yị 'bı moko 'bı Abarayáma.
35 Ngére Lomo i'bí úndru go zı́ mongụ́ 'yị amá Abarayáma kıngaya zıa ídíne kı́ tụ́'dụ́ éyị́ e zıne. I'bí kábịrịkị e, ína e, ịtị e, mırırırí késị e kı́ dábu e, kı́ 'yị 'bı moko e kará e kı́ ya'dá e nda kpá kı́ gémele e kı́ dongí e.
36 Sára me'be mongụ́ 'yị amá ndiki owụ́ zıa owụ́o'do do ngokoné, bı ba ní mongụ́ 'yị amá i'bí éyị́ sịlịne go mbá zı́ owụ́ máa née.
37 Zı́ mongụ́ 'yị amá óto máa lólóbụ́ zıne do úku ledre zıma kıdí, ‘Ndá ófụ́ kára zı́ wotịma gı sımı nyị́ 'yị 'bı Kanána e bı mááyí sımı káṇgá eyé ona 'yị lóṇgó ba wá,
38 ídí ndéré ófụ́ kára zı́ wotịma gı dongará sụmụ babá e gı tara mbotụ ezé.’

39 “Née ní zíma ndú'yú mongụ́ 'yị amá
máyá, ‘Togụ́ bɨ kára máa née ili ené útú
do kacíma wá ní?’
40 “Zía úkulúgu ledre zíma kɨ́dí, ‘Ngére
Lomo bɨ mándị́sị́ óto úndrua kací kadra
mbá ní, nɨ kása maláyika ené zíyị́ 'dá'dá
zía yémeómo ledre zíyị́, zíyị́ ófụ́ kára zí
wotị́ma gɨ dongará sụmụ babá e gɨ tara
mbotụ ezé.’
41 Togụ́ ndéréógụ goó dongará
sụmụmá e, asiní yị́ eyé ye kí ótoómo
sị́lị́ye gɨ ro kára ma'dáa kɨ́dí ndaá útú
do kacíyị́ wá yá, née ndaá ledre eyị́ wá.”
42 “Sɨmɨ bɨ gáa máógụ do 'dawú 'dáa
ní, zíma gáa íni ini máyá, ‘Ngére Lomo
bɨ mongụ́ 'yị amá Abarayáma ndị́sị́ óto
úndruyị́ ní, máṇgúṇgú romá zíyị́ ledre
bɨ máógụ gɨ roa ba ídí óto a zía ídíne
bɨlámáne.
43 Mááyí go bɨ mɨtóromá do 'dawú ba,
sɨmɨ bɨ nyị́ 'yị ga bɨ 'bɨ gara ba nɨyí ógụ
íngi iní, wo bɨ máúku ledre go zía máyá,
“Máṇgúṇgú romá zíyị́ í'bí aka iní zíma gɨ
sɨmɨ ndoko iní eyị́ ní.”
44 Togụ́ uku ledre go zíma kɨ́dí, “Mongụ́
'yị, éwé iní mu, mááyí kpá í'bí a zí gémele
eyị́ e éwé a yá,” idí ídíne owụ́kára máa
wo bɨ gélé wo go káa do kára zí wotị́
mongụ́ 'yị amá ní.’
45 “Máíniónzó aka ini ba gɨ do
mɨmbé'demá kpá wá, ve, zí Rebéka
ógụné kí ndoko iní doné. Zía ndụ́ṛụ́'bụ́ne
do 'dawú íri íngi iní. Zíma úku ledre zía
máyá, ‘Í'bí aka iní zíma éwé a.’
46 “Zía ndálané kí ndoko iní née zía úku
ledre zíma kɨ́dí, ‘Mongụ́ 'yị, éwé iní mu,
mááyí kpá í'bí a zí gémele eyị́ e éwé a.’
Née ní zíma éwé iní zía kpá í'bí a zí
gémele amá e.
47 “Zíma ndú'yú wo kɨ́dí, ‘Áyí nyị́ ambi?’
“Zía úkulúgu ledre kɨ́dí, ‘Mááyí nyị́
Bétụwele wotị́ Mílika bɨ ndiki wo zí
Nówara ní.’
“Née ní zíma ésị́ amafí ro somoa kí
mɨmbitá sị́lị́a.
48 Zíma ótụ́ domá bi óto úndru Ngére
Lomo máyá, mámbófo yị́ị́ go Ngére Lomo
bɨ mongụ́ 'yị amá ndị́sị́ óto úndrua ní,
sáká máa go zíma ógụmá ndíki owụ́kára
gɨ tara mbotụ 'bɨ mongụ́ 'yị amá káa do
kára zí wotị́a.
49 Bɨ ba ní máíli go ówo a gɨ zíse togụ́
ásé ṇgúṇgu a zíse méngị́ bɨlámá ledre
zí mongụ́ 'yị amá yá, togụ́ útúásásé wá,
ídísé úku a zíma gɨ ro zíma ówo éyị́ bɨ
mááyí méngị́ a ní.”
50 Zí Labána e kí 'bụné Bétụwele
úkulúgu ledre zía kɨ́dí, “Bɨ née yị́ ené go
mɨyéme ledre 'bɨ Ngére Lomo ní, ledre
ndaá tarazé úku a kací a zíyị́ wá.
51 Rebéka nɨ go née 'dí'bi wo mu, zíse
ndérése kéne zí wotị́ mongụ́ 'yị eyị́ káa
do kára káa zí bɨ Ngére Lomo uku ní.”
52 Sɨmɨ bɨ 'yị 'bɨ moko née uwú ledre bɨ
ukuní kenée ní, zía ótụ́ doné bi óto úndru
Ngére Lomo.
53 Gɨ do kací ledre née ní, zí 'yị moko
née 'dí'biógụ mɨṛíṛɨṛí késị́ kí dábu nda kí
bongó e í'bí yée zí Rebéka. Zía kpá í'bí
ngíti géyị́ éyị́ ga bɨ ugúní yée kí tụ́'dụ́ késị́
ní zí lúndua kí mbágáa.
54 Nda née ní, zí 'yị moko née kí 'yị ga
bɨ ogụní kéye ní ánu éyị́ do éwé éyị́, zíye
'dú'duyé ore bi ndre.
Nda go kí phɨyị́, zía úku ledre kɨ́dí,
“Másómụ́ utúasá go gɨ ro zíma ndá'bamá
kí sanda zí mongụ́ 'yị amá.”
55 Zí Labána e kí mbágáne úkulúgu
ledre kɨ́dí, “Ótoómosé aka Rebéka
ma'dáa zíze ona kí sị́lị́ ịnyị́ doa gbre togụ́
mbú sị́lị́ sokó, nɨ nda fú ógụ ndéré.”
56 Zía úku ledre zíye kɨ́dí, “Ndásé
lolụ ụ́cụómo máa wá, káa zí bɨ Ngére
Lomo yemeonzó ledre amá go ní.
Nɨ mɨútúásáne zíse í'bí mɨsi'di zíma
ndá'bamá zí mongụ́ 'yị amá.”
57 Zíye úkulúgu ledre kɨ́dí, “Ili go zíze
ndóloógụ Rebéka ma'dáa zíze úwú ledre
bɨ gɨ tara ní.”
58 Zíye ndóloógụ wo ndú'yú wo kɨ́dí, “Bɨ
née ní ní ásé go ógụ ndéré kí o'do ba yá?”
Rebéka ya zíye ní, “Ɨɨ, azé ndéré ndro
kéne.”
59 Née ní zíye í'bí mɨsi'di zí Rebéka e
kí kára bɨ 'yị 'bɨ moko ené ní, nda kí 'yị
moko 'bɨ Abarayáma née kí 'yị ga bɨ ogụní
kéye ní.
60 Zíye údru súrú do mɨmbé'de Rebéka
do úku ledre kɨ́dí,

“Ndéré mu, Lomo idí í'bí úndru zɨ́yị́,
zɨ́yị́ ndíki tụ́'dụ́ owụ́ e gɨ sɨmɨyị́,
zɨ́ tetéyị́ ga gére ndɨ́sɨyé rómo komo
ezeokóye e za mbá.”

61 Née ní zɨ́ Rebéka e kɨ́ kára bɨ 'yị́ 'bɨ moko ené ní yéme royé zɨ́ye ékɨ́ ndɨ́sɨyé do gémele e zɨ́ 'yị́ 'bɨ moko 'bɨ Abarayáma née 'dí'bi yée, yóó zɨ́ye ndéréye.

62 Sɨmɨ sɨndɨ́ kadra máa bɨ kóo née ní, Isáka nda'baogụ nda gɨ sɨmɨ Béralayiróyi bɨ ini ledre gɨ sɨmɨ a yaá 'dawú 'bɨ Lomo bɨ lurú máa ní go. Oto nda 'be go sɨmɨ Negébe.

63 Kadra kɨ́é'do kɨ́ tagá, zɨ́ Isáka ólụ́ógụné ndéré kɨ́ gámá 'dózo komo sɨndɨ́ne kɨ́ sómụ́ ngíti géyị́ ledre ené e, nɨ lúrú bi káa ní, gémele e nɨyí go ógụ.

64 Zɨ́ Rebéka sɨ́kpị́ doné zɨ́a lúrúndíki Isáka. Zɨ́a ndítíógụné bi gɨ do gémele ené.

65 Zɨ́a ndú'yú 'yị́ moko 'bɨ Abarayáma née kɨ́dí, “Ambí ndɨsɨ́ ógụ 'dɨ́yị́ roné gɨrí mɨ'dí zɨ́ze yáa née ne?”

Zɨ́ 'yị́ moko 'bɨ Abarayáma née úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Née Isáka, wotɨ́ mongụ́ 'yị́ amá.” Geré zɨ́ Rebéka ló'bụ'dụ́tụ komoné kɨ́ mbílí bongó.

66 Zɨ́ 'yị́ moko née lɨ́kpɨ́ ledre ga bɨ mengɨ́ní royé íri ní mbá zɨ́ Isáka.

67 Née ní zɨ́ Isáka 'dí'bi ésɨ́ Rebéka sɨmɨ kụ́tụ́ bɨ kóo mbágáa Sára ndɨsɨ́ ndɨ́sɨ́ sɨmɨ a ní, zɨ́a ídíne go kára zɨ́a. Isáka oto kóo 'búa go kɨ́ngaya. Mɨógụ a zɨ́ Isáka 'be, oto kóo Isáka go zɨ́a sómụ́lɨ́gɨ́ ledre umbu mbágáne.

25

Ledre gɨ ro umbu Abarayáma

1 Gɨ do kacɨ́ bɨ Sára uyu ní, zɨ́ Abarayáma 'dí'bi ngíti kára kɨ́ ịrịné Ketụ́ra.

2 Zɨ́ Ketụ́ra ndíki owụ́ ya'dá e zɨ́a, ịnyị́ doa kéṛɨ́. Nɨyí, Zimaráni, Zokosána, Midáni, Mịdịyáni, Isibáka nda kɨ́ Súwa.

3 Zɨ́ Zokosána ndíkiógụ 'bɨ ené Síba e kɨ́ Dedána. Zɨ́ Dedána ndíkiógụ 'bɨ ené Asuríma e, kɨ́ Letụsịtésị e nda kɨ́ Lewumịtésị.

4 Wotɨ́ Mịdịyáni nɨyí 'bɨ eyé, Éfa, Efére, Enóka, Abɨ́da, nda kɨ́ Eledáya. Née mbá owụ́ ga bɨ olụ́ogụní gɨ sɨmɨ Ketụ́ra ní.

5 Zɨ́ Abarayáma ótoómo éyị́ sɨ́lɨ́ne e mbá zɨ́ Isáka.

6 Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ Abarayáma nɨ aka kɨ́ komoné ní, zɨ́a í'bí ngíti géyị́ éyị́ sɨ́lɨ́ne e zɨ́ wotɨ́ne ga bɨ ndiki yée kɨ́ ngíti géyị́ kará e ní. Zɨ́a úku ledre kɨ́dí idíní ịnyị́ 'bɨ eyé gɨ cigí Isáka go ona 'dá'ba, do ndéré 'bɨ eyé sɨmɨ káṇgá bɨ mɨ'dí gbére ní.

7 Abarayáma mengị́ kóo do sogo káṇgá mbá sɨmɨbi míya doa cɨ́ ota doa sokó doa ịnyị́ (175).

8 Uyu nda kóo sɨmɨ bɨ ngoko goó za kɨ́ngaya ní.

9 Zɨ́ wotɨ́ga Isáka e kɨ́ Isɨméle óto wo kpá sɨmɨ gu landa bɨ Makeféla sɨmɨ yáká 'bɨ Éforono wotɨ́ Zóra 'yị́ 'bɨ Éte e gbóo cigí Mamaré ní,

10 née yáká bɨ kóo Abarayáma ugú gɨ zɨ́ 'yị́ 'bɨ Éte e ní. Otoní Abarayáma e kɨ́ me'bené Sára ore.

11 Gɨ do kacɨ́ umbu Abarayáma, zɨ́ Lomo í'bí úndru zɨ́ wotɨ́ a Isáka zɨ́a ógụ ndɨ́sɨné cigí 'dawú bɨ cigí Béralayiróyi ní.

Ịrị́ wotɨ́ Isɨméle e

12 Ga ba ịrị́ wotɨ́ Isɨméle bɨ Agára nyɨ́ 'yị́ 'bɨ Ízibiti bɨ 'yị́ 'bɨ moko 'bɨ Sára ndiki wo zɨ́ Abarayáma ní.

13 Ịrị́ wotɨ́ Isɨméle ga ba, zezéní kacɨ́ mɨndíki yée. Mɨzefiyé nɨ Nebayóta, Kedára, Adabéla, Mibasáma,

14 Misáma, Dụ́ma, Mása,

15 Adáda, Téma, Zetụ́ra, Nafísa nda kɨ́ Kedéma.

16 Nɨyí ye 'yị́ ga bɨ sɨ́ do ga bɨ sokó doa gbre née olụ́ogụ gɨ sɨmɨyé ní. Do ndolo ịrịyé kacɨ́ do 'be 'bɨ eyé e kɨ́ ịrị́ bi ga bɨ táya eyé e nɨyí doyé ní.

17 Isɨméle mengị́ kóo mbá sɨmɨbi míya doa cɨ́kéṛɨ́ doa sokó doa ịnyị́ doa gbre (137), zɨ́a úyu lódụ́ kacɨ́ 'yị́ ené e.

18 Zɨ́ bulúnduga ndɨ́sɨyé sɨmɨ ịrịgbére bɨ tonó gɨ sɨmɨ Avíla ndéréógụné gɨ sɨmɨ Sụ́rụ gbóo do mama bɨ dongará a kɨ́ Ízibiti sɨmɨ bɨ 'yị́ nɨ ndéré 'dɨ́yị́ roné mɨ'dí sɨmɨ Asụ́rị́ ní. Bɨlámá ndɨ́sɨ́ ndaá 'bɨ ené kóo dongaráye kɨ́ lúnduyé e wá.

Mɨárá Ésawu e kɨ́ Yakóbo

19 Ba ledre gɨ ro Isáka wotị́ Abarayáma.
20 Sɨmɨbi 'bɨ Isáka nɨ kóo cị́ gbre, zɨa
ófụ́ Rebéka nyị́ Bétụwele lémị́ Labána
bɨ nɨ 'yị́ 'bɨ Padána Aráma gɨ sɨmɨ
Mesopatómiya ní.
21 Zɨ́ Isáka íni ini zɨ́ Ngére Lomo do bi
kacɨ́ Rebéka gɨ zɨa nɨ kára mɨkoto. Zɨ́
Ngére Lomo úwú ini ené zɨ́ me'bea ídíne
kɨ́ sɨmɨné.
22 Zɨ́ owụ́ e ídíye sɨmɨ Rebéka toṇgo,
zɨ́ye ndɨ́sɨ́ ọ́ṛó royé kɨ́ ezené sɨmɨa. Zɨ́
Rebéka úku ledre kɨ́dí, "Éyị́ ndɨsɨ́ nda
méngị́ roné zɨ́ma káa gɨ zɨ́ 'di?" Née ní zɨa
ḭnyḭné ndéréne ndú'yú Ngére Lomo sɨmɨ
ini.
23 Zɨ́ Ngére Lomo úkulúgu ledre zɨa
kɨ́dí, "Ṛḭkḭ́ sḭ́ do 'yḭma'dí e nɨyí gbre
sɨmɨyḭ́, toṇgo ga gére née nɨyí ífi royé
mɨífi. Ngúru a nɨ ídí kɨ́ roko'bụné kɨ́ngaya
rómo do ezené, owụ́'dá'dá nɨ ídí 'yḭ́ ḭnyḭ
kasa zɨ́ owụ́'dá'ba."
24 Sɨmɨ bɨ sḭndḭ́ kadra 'bɨ Rebéka utúasá
go gɨ ro zɨa áráne ní, zɨa áráógụ tɨ́ owụ́
toṇgo e gbre mbá owụ́ ya'dá e.
25 Zɨ́ owụ́'dá'dá áráógụ 'bɨ ené bɨkesḭ́ne
kɨ́ bḭ́ roné mbá káa zɨ́ esḭ́nɨ́ roa bongó bɨ
yemenɨ́ gɨ sɨmɨ bḭ́ bangá ní. Née ní, zɨ́ye
ḭ́fḭ́ ḭṛḭa Ésawu.*
26 Zɨ́ lúndua bɨ aráogụ 'bɨ ené gɨ do
kacɨ́ a ní, aráogụ 'bɨ ené nyé kɨ́ sḭ́lḭ́ne
ndá ro sḭndḭ́ Ésawu. Née ní, zɨ́ye ḭ́fḭ́ ḭṛḭa
Yakóbo.† Sɨmɨ bɨ Rebéka nɨ árá owụ́ ga
gére ní, sɨmɨbi 'bɨ Isáka nɨ kóo go cḭ́ ota.
27 Sɨmɨ bɨ owụ́ ya'dá ga gére née ng-
boróogụnɨ́ go mɨngburokoyé ní, zɨ́ Ésawu
ídíne 'yḭ́ gámá súwú. Zɨ́ ambá sḭndḭ́ kadra
ené ídíne mbá sɨmɨ súwú. Née ní Yakóbo
áyí 'bɨ eyḭ́ lá 'be ndɨ́sɨ́ méngị́ moko ga bɨ
'bɨ 'be ní.
28 Isáka ndɨsɨ́ óto 'bú Ésawu kɨ́ngaya
gɨ zɨ́ esḭ́ bɨ ndɨsɨ́ ánu a gɨ do sḭ́lḭ́a ní, tɨ́
lá Rebéka oto 'bɨ ené yḭ́ ené 'bú Yakóbo
kɨ́ngaya.
29 Sɨmɨ ngíti sḭ́lḭ́, zɨ́ 'bú úfu Ésawu
kɨ́ngaya sɨmɨ bɨ nɨ ndá'baógụ kɨ́ gámá sɨmɨ
súwú ní, zɨa ógụndíki Yakóbo kɨ́ 'dḭ́'dḭ
phirinda ené,
30 zɨa úku ledre zɨ́ Yakóbo kɨ́dí, "Lúndu
'bɨ ené, lára aka phirinda eyḭ́ née gɨrí
'diya zɨ́ma ndéne a mááyí go úyu gɨ zɨ́
'bú." (Née sḭ́ ledre bɨ ndolonɨ́ wo gɨ zɨa
Edómo‡ ní.)
31 Zɨ́ Yakóbo úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí, "Ídí
ótoómo bi eyḭ́ 'bɨ owụ́ndíká née zɨ́ma kí,
mááyí fú í'bí a zɨ́yị́."
32 Née ní Ésawu ya zɨa ní, "Mááyí go
úyu gɨ zɨ́ 'bú, ídí káa do owụ́ndíká nɨ
méngị́ ndíki zɨ́ma 'di?"
33 Yakóbo ya zɨa ní, "Ídí lólóbụ́ zɨ́ma kí."
Née ní zɨ́ Ésawu lólóbụ́. Zɨa otoomo bi 'bɨ
owụ́ndíká go zɨ́ Yakóbo.
34 Gɨ ore, zɨ́ Yakóbo 'dí'bi phirinda kɨ́
ambata í'bí a zɨ́ Ésawu ánu a. Sɨmɨ bɨ anu
éyḭ́ zɨa éwé éyḭ́ ní, zɨa ḭnyḭ ndéréókpóne.
Ésawu lurúcayi mɨídíne bɨ káa do
owụ́ndíká ní kenée.

26

Isáka nderé sɨmɨ Gerári

1 Mongụ́ 'bú utú kóo sɨmɨ káṇgá née kpḭ́
gɨ zɨ́ wo bɨ kóo utú sɨmɨ sḭndḭ́ kadra 'bɨ
Abarayáma ní. Zɨ́ Isáka ḭnyḭné ndéréne
zɨ́ mongụ́ ngére Abimaléke 'bɨ kúfú 'yḭ́ ga
bɨ Falasitíni e ní, sɨmɨ káṇgá bɨ Gerári ní.
2 Zɨ́ Ngére Lomo 'dódo roné zɨ́ Isáka do
úku ledre zɨa kɨ́dí, "Ndá ndéré sɨmɨ Ízibiti
wá, ídí ndɨ́sɨ́ sɨmɨ káṇgá bɨ mááyí úku
ledre a zɨ́yị́ ndɨ́sɨ́yḭ́ sɨmɨ a ní.
3 Ídí ndɨ́sɨ́ ca sɨmɨ káṇgá ba ona,
mááyí ndɨ́sɨ́ sáká yḭ́ḭ zɨ́ma í'bí úndru
zɨ́yị́. Mááyí í'bí káṇgá ba mbá zɨ́yị́ kɨ́
bulúnduyḭ́ e, mááyí méngị́ ledre e zɨ́yị́
kacɨ́ mɨyéme ledre bɨ kóo dongaráze kɨ́
'bụyḭ́ Abarayáma ní.
4 Mááyí óto bulúnduyḭ́ e zɨ́ye étrḭyé káa
zɨ́ kele ga bɨ komo ere ní, zɨ́ma í'bí káṇgá
ba mbá zɨ́ye. Kpụrụ́ gɨ sɨmɨ bulúnduyḭ́ e
Mááyí karanée í'bí úndru zɨ́ ṛḭkḭ́ sḭ́ do
'yḭma'dí e do sogo káṇgá ona za mbá,
5 gɨ zɨa Abarayáma uwú kóo ledre amá
zɨa ndɨ́sḭné méngị́ ledre ga bɨ máíli yée, kɨ́

* **25:25 25:25** Ésawu: Ḭṛḭ ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, 'yḭ́ bɨ kɨ́ bḭ́ roné ní. † **25:26 25:26** Yakóbo: Ḭṛḭ ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, 'yḭ́ lóndó. ‡ **25:30 25:30** Edómo: Ini ledre sɨmɨa sɨmɨ tara Ébere kɨ́dí bɨkesḭ́ne.

ledre ga bɨ máúku yée ní nda kpá kɨ́ lódụ́
lorụ amá e.”
6 Née ní zɨ́ Isáka ídíákáne ndɨ́sịné sɨmɨ
Gerári.
7 Sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ ore ndu'yúnɨ́ Isáka gɨ
ro ledre me'bea ní, zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí,
“Nɨ lémịmá,” gɨ zɨ́a eré ngịrị kɨ́ úku ledre
zɨ́ye ya, “Nɨ me'bemá.” Somụ́ yaá 'yị ga
bɨ ore ní nɨyí úfu née gɨ ro ledre Rebéka
gɨ zɨ́a lámá nɨ roa kɨ́ngaya.
8 Sɨmɨ bɨ Isáka lu'bú nda go ore ní,
kadra kɨ́é'do zɨ́ Abimaléke ngére 'bɨ Fal-
asitíni lúrú bi gɨ do subáa zɨ́a lúrúndíki
Isáka e kɨ́ ndéndeke kɨ́ me'bené Rebéka.
9 Zɨ́ ngére Abimaléke kákasa kacɨ́ Isáka,
do úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ma'díi nɨ yị́ ené tɨ́
me'beyị́. Sara úku zɨ́ 'yị e yá, ‘Nɨ lémịmá’
ní gɨ zɨ́ 'di?”
Zɨ́ Isáka úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Gɨ zɨ́a
máyá 'bɨ amá nɨyí úfu máa gɨ roa.”
10 Zɨ́ Abimaléke úku ledre zɨ́ Isáka kɨ́dí,
“Éyị́ bɨ méngị́ kéyị́ zɨ́ze kenée gɨ zɨ́a ní
'di? Togụ́ bɨ kóo ngíti 'yị nderé só'do
me'beyị́ ní mbé 'dí'biógụ kóo komozé née
go umbu.”
11 Zɨ́ ngére Abimaléke í'bí lorụ zɨ́ 'yị
ené e za mbá kɨ́dí, “Togụ́ 'yị oto sɨ́lɨ́ne ro
Isáka togụ́ mbú ro me'bea sɨmɨ káṇgá ba
ona, yɨ́ị́ máa née odụ a 'bɨ eyị́ dụ́ụ́ umbu.”
12 Zɨ́ Isáka ó'do éyị́ sɨmɨ sɨmɨbi máa née,
zɨ́ éyị́ e ánáye zɨ́a kɨ́ngaya gɨ zɨ́a Ngére
Lomo i'bí úndru go zɨ́a.
13 Zɨ́a ídíne kɨ́ éyị́ e zɨ́ne, zɨ́ éyị́ máa ga
gére kpá fú ndɨ́sị́ éyeyé, odụ a zɨ́a nda
ídíne goó 'yị bɨ kɨ́ tụ́'dụ́ éyị́ e zɨ́ne ní.
14 Née ní gɨ zɨ́ kábịṛɨ́kị́ kɨ́ ịtị́ ga bɨ zɨ́a kpá
kɨ́ tụ́'dụ́ 'yị 'bɨ moko e ní, zɨ́ Falasitíni e
nda ndɨ́sị́ óto mɨmbé'deyé roa bɨsinyíne.
15 Gɨ zɨ́ mɨmbé'dekesị́, zɨ́ Falasitíni e
ásiyé kɨ́ 'dawú bɨ kóo 'yị 'bɨ moko 'bɨ
Abarayáma 'bụ Isáka iciní ní káa bɨ nɨyí
íngi a do ụ́nzụ 'dúcu a mbá kɨ́ káṇgá.
16 Née ní zɨ́ Abimaléke úku ledre zɨ́
Isáka kɨ́dí, “Ólụ́ógụ mu gɨ sɨmɨ káṇgá ba
gɨ ona 'dá'ba, roko'bụyị́ romo do 'bɨ ezé
go.”
17 Zɨ́ Isáka ómụ́ne gɨ ore ndéré óto táya
ené sɨmɨ 'Bululu 'bɨ gara bɨ Gerári ní
ndɨ́sị́né ore.
18 Zɨ́ Isáka ícilúgu 'dawú ga bɨ kóo 'bụa
Abarayáma ici, zɨ́ Falasitíni e ásiyé kɨ́e gɨ
do kacɨ́ umbu Abarayáma ní, zɨ́a ịfɨ́ịlúgu
kpá kémbị́ ịrị ga gére née do 'dawú ga
gére née.
19 Sɨmɨ ngíti sɨ́lɨ́ zɨ́ 'yị 'bɨ moko ga bɨ
'bɨ Isáka kpá ndéréye íci ngíti 'dawú sɨmɨ
'bululu bɨ ndɨ́sị́ kacɨ́ kó'dụ́ a ní, zɨ́ye íci
ndíki iní bɨ ndɨ́sị́ lágaógụ gɨ sɨ́ káṇgá ní.
20 Tɨ́ lá zɨ́ 'yị 'bá'bá bangá ga bɨ 'bɨ 'yị
'bɨ Gerári e ndɨ́sị́yé ófụ́ye dongaráye kɨ́ 'yị
'bá'bá bangá ga bɨ 'bɨ Isáka ní zɨ́ye úku
ledre zɨ́ 'yị 'bɨ Isáka e kɨ́dí, “Ba yị́ ené iní
ezé.” Née ní zɨ́ Isáka ịfɨ́ị́ ịrị 'dawú née
“Eséke,” ini ledre gɨ sɨmɨ a kɨ́dí 'dawú ófụ́
gɨ zɨ́a 'yị e ndɨ́sị́nɨ́ kóo ófụ́ ore.
21 Née ní zɨ́ 'yị 'bɨ moko 'bɨ Isáka e kpá
íci ngíti 'dawú, zɨ́ye kpá ófụ́ye gɨ roa.
Zɨ́ Isáka ịfɨ́ị́ ịrị 'dawú máa wo née nda,
“Sitína,”* ini ledre gɨ sɨmɨ a kɨ́dí 'dawú
okó.
22 Zɨ́ Isáka ómụ́ne gɨ ore ndéré íci ngíti
'dawú, 'yị ófụ́ ndaá lolụ kɨ́ye gɨ roa wá. Gɨ
zɨ́ kéyị́ née zɨ́a ịfɨ́ị́ ịrị 'dawú máa wo née
kɨ́dí, “Rebóta,”† ini ledre gɨ sɨmɨ a bikịdrị́
gɨ zɨ́a ófụ́ ndaá lolụ wá zɨ́a úku ledre kɨ́dí,
“Bɨ ba ní Ngére Lomo i'bí goó ne zɨ́ze, azé
go ógụ ídí kɨ́ tụ́'dụ́ éyị́ e zɨ́ze sɨmɨ káṇgá
ba ona.”
23 Gɨ ore, zɨ́ Isáka ndéréókpóne sɨmɨ
gara bɨ Bɨ́ṛɨsába.
24 Kɨ́ ndụlụ a née, zɨ́ Ngére Lomo 'dódo
roné zɨ́ Isáka do úku ledre zɨ́a kɨ́dí,
“Mááyí Lomo bɨ kóo 'bụyị́ Abarayáma
ndɨ́sị́ óto úndrua ní. Ndá éré ngịrị wá,
kacɨ́ kadra mbá mááyí ídí kɨ́yị́. Mááyí í'bí
úndru zɨ́yị́ zɨ́ bulúnduyị́ e étrịyé do ídíye
tụ́'dụ́ kacɨ́ mɨyéme ledre bɨ kóo máyéme
zɨ́ 'yị 'bɨ moko amá Abarayáma ní.”
25 Zɨ́ Isáka ó'bó mbayi ore ndɨ́sị́ íni ini
sɨ́ a ore zɨ́ Ngére Lomo. Zɨ́a ụ́bụ́ kụ́tụ́, zɨ́
'yị 'bɨ moko ené e íci ngíti 'dawú ore.

Mɨyéme dongará Abimaléke kɨ́ Isáka

* **26:21 26:21** Sitína: Ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí mɨmbé'de sinyí.

† **26:22 26:22** Rebóta: Ịrị ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, idízé ndɨ́sị́ sɨmɨ bikịdrị́.

26 Sɨmɨ ngíti sị́lị́ zí ngére Abimaléke ịnyịné gɨ sɨmɨ Gerári nɨyí kí Awụ́za 'yị́ í'bí
lorụ zía kí Pịkóla mongụ́ 'yị́ ené 'bɨ asikíri
ené e ndéréye zí Isáka.
27 Zí Isáka ndú'yú yée kídí, “Ógụsé
zíma yáa káa be 'di bɨ kóo bi ndị́sịmá
ndaá gɨ zíse wá zíse ịnyịsé ógó máa gɨ
sɨmɨ káṇgá esé ní?”
28 Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Owozé
go ma'díi kídí Ngére Lomo nɨ yị́ ené kíyị,
née ní zíze úku ledre kídí nɨ mɨútúásáne
zíze óto mɨyéme ledre dongaráze kése.
Idízé mu óto mɨyéme ledre dongaráze,
29 kídí útúásá méngị bɨsinyí ledre zíze
wá. Abú lagazé kóo yị́ị gɨ sɨmɨ káṇgá ezé
yá, otozé ezé kóo sị́lị́ze royị́ wá. Bɨ ba ní
Ngére Lomo i'bí úndru go zíyị.”
30 Zí Isáka méngị mongụ́ ayímbi gɨ royé,
zíye ánu éyị́ kpá kí éwé éyị́ e.
31 Nda goó akpa kí phịyị́ zíye lólóbụ́
mɨkékeṛịa dongaráye. Zí Isáka í'bí mɨsi'di
zíye ndéréye, zíye ịnyịyé ótoómo wo ore
zí mɨndị́sị a ídíne bɨlámáne.
32 Kadra née ní zí 'yị 'bɨ moko 'bɨ Isáka
ógụyé úku ledre 'dawú bɨ iciní ní zía. Zíye
úku ledre kídí, “Ndikizé iní go.”
33 Zí Isáka ịfị́ ịrị 'dawú née “Sị́ba.”‡
Ndéréógụné gị karaba ní, ịrị gara bɨ kóo
née ní fú lá Bị́rịsába.

Ledre gɨ ro me'be Ésawu ga bɨ 'yị lóṇgó e ní

34 Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi 'bɨ Ésawu nɨ go cị́
gbre ní, zía ófụ́ kará e gbre, Yodị́ta e kí
Basimáta mbá gɨ sɨmɨ nyị́ 'yị 'bɨ Éte e.
Yodị́ta nɨ 'bɨ ené nyị́ Bérị, Basimáta 'bɨ ené
nyị́ Éloni.
35 Tí lá zí kará ga bɨ gbre née í'bí dokogo
zí Isáka e kí Rebéka kíngaya.

27

Isáka i'bí luyú úndru 'bɨ Ésawu zí Yakóbo

1 Sɨmɨ bɨ Isáka ngoko go, komoa lurú
lolụ kpá bi mbị́ wá ní, zía ndólo mongụ́
wotị́ne Ésawu do úku ledre zía kídí,
“Owụ́ 'bɨ amáa.”
Zía úkulúgu ledre zía kídí, “Hí babá.”
2 Zí Isáka úku ledre zía kídí, “Mááyí go
ngokomá, máówo sị́lị́ bɨ mááyí úyu sɨmɨ a
ní wá.
3 'Dí'bi aka sama eyị́ kí kéré eyị́ zíyị
ólụ́ógụyị́ sɨmɨ súwú ndéré gámásó'do
owụ́ bɨlámá ụkụ́ zíma.
4 Ídí 'dị́'dị bɨlámá esị bɨ kí 'búne domá
kíngaya ní, zíyị ógụ kíe zíma ánu a gɨ
ro zíma í'bí úndru zíyị 'dá'dá zíma kí
úyumá.”
5 Née ní zí Rebéka úwú ledre ga bɨ
Isáka nɨ ndị́sị úku yée zí wotị́ne Ésawu ní
mbá. Sɨmɨ bɨ Ésawu nderé go sɨmɨ súwú
gámásó'do bangá úfu a ógụ kíe zí 'bụné
ní,
6 zí Rebéka úku ledre zí wotị́ne Yakóbo
kídí, “Lúrú aka máúwú gáa do 'bụyị́ kí
úku ledre zí lúnduyị́ Ésawu kídí,
7 ‘Ídí ndéréógụ kí esị zíma gɨ sɨmɨ súwú
zíyị 'dị́'dị a bikinyiné zíma ánu a gɨ ro
zíma í'bí úndru zíyị do komo Ngére Lomo
'dá'dá zíma kí úyumá.’
8 Bɨ ba ní owụ́ 'bɨ amáa, ídí úwú ledre
ba bɨlámáne zíyị méngị ledre bɨ mááyí
úku a zíyị ba.
9 Ndéré mu do bi bɨ kí bangá eyị́ e doné
ní zíyị ógụyị́ kí bɨlámá phɨṛangá ína e
gbre gɨ ro zíma 'dị́'dị a bikinyiné zí 'bụyị́
ánu a káa zí bɨ ili ní.
10 Zíyị 'dí'bi a ndéré kíe zía ánu a gɨ
ro zía í'bí úndru ené zíyị 'dá'dá zía kí
úyuné.”
11 Yakóbo ya zí mbágáne Rebéka ní,
“Lúndumá Ésawu nɨ yị́ ené o'do bɨ kí bị
roné ní ngárá 'bɨ amá bị ndaá romá wá
ní.
12 Sara togụ́ bɨ babá tatauzu máa, zía
ówo a ya mándá wo wá ní, mándá ídí zía
'yị ṛanga zía 'dí'bióyó úndru ené gɨ zíma
zí taraa nda ólụ́ne ne kacíma ní wá?”
13 Rebéka ya zía ní, “Owụ́ 'bɨ amáa,
tara a idí ólụ́ kacíma. Méngị aka lá ledre
bɨ máúku née, zíyị ndéréyị ógụ kí ína ga
gére née zíma.”
14 Née ní zí Yakóbo ndéréne ógụ kíye zí
mbágáne. Zí mbágáa méngị bikinyi éyị́
mɨánu tí káa zí bɨ 'bụa Isáka ili ní.

‡ **26:33 26:33** Sị́ba: Ịrị ba kí tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kídí, mɨyéme ledre.

15 Gɨ ore zɨ́ Rebéka 'dí'bi bɨlámá bongó
kací Ésawu, bɨ kóo nɨ zɨ́a 'dịcị́ ní ésị a ro
Yakóbo.
16 Zɨ́a kpá círıngbí saná ína ro kágá sı̨́lı̨́
Yakóbo kɨ́ ro goa mbá.
17 Zɨ́a í'bí bikinyi éyı̨́ mɨánu bɨ mengı̨
née kɨ́ ambata do sı̨́lı̨́ Yakóbo.
18 Zɨ́ Yakóbo 'dí'bi éyı̨́ mɨánu née ndéré
kɨ́e zɨ́ 'bụné, zɨ́a ndólo wo kɨ́dí, “Babá.”
Zɨ́ 'bụ a ndı̨́zı̨́né do ndúndu'yú kɨ́dí,
“Née 'bɨ ené náambi?”
19 Zɨ́ Yakóbo úkulúgu ledre kɨ́dí, “Née
máa Ésawu owụ́ndíká eyı̨́. Máméngı̨
ledre bɨ úku zɨ́ma ní go. Ị́nyı̨ógụ 'dága
ánu éyı̨́ mɨánu bɨ máógụ kɨ́e ba gɨ ro zɨ́yı̨
í'bí úndru zɨ́ma.”
20 Zɨ́ Isáka ndúndu'yú kɨ́dí, “Owụ́ 'bɨ
amáa úfu bangá máa ba lá 'diya káa ní
káa be 'di?”
Zɨ́ Yakóbo úkulúgu ledre zɨ́ 'bụné kɨ́dí,
“Ngére Lomo bɨ ndı̨́sı̨ óto úndrua ní
i'bíogụne zɨ́ma.”
21 Nda née ní zɨ́ Isáka úku ledre zɨ́
Yakóbo kɨ́dí, “Ndósoógụ mu gbóo yána gɨ
ro zɨ́ma tátáúzu yı̨́ı owụ́ 'bɨ amáa gɨ ro
zɨ́ma ówo a ma'díi togụ́ áyí tɨ́ Ésawu yá
togụ́ ndá wo wá.”
22 Zɨ́ Yakóbo ndósoógụné gbóo ro 'bụné.
Sɨmɨ bɨ 'bụa tatauzu roa ní, zɨ́a úku ledre
kɨ́dí, “Sɨmɨ kúrúyı̨ nɨ sɨmɨ kúrú Yakóbo, tɨ́
lá ro kágá sı̨́lı̨́yı̨ nɨ kágá sı̨́lı̨́ Ésawu.”
23 Owo 'dí'bi Yakóbo wá gɨ zɨ́a ro kágá
sı̨́lı̨́a nɨ kɨ́ bı̨ roné mbá káa zɨ́ 'bɨ Ésawu
ní. Née ní zɨ́ Isáka í'bí úndru zɨ́a.
24 Zɨ́a kpá ndú'yú ándá ndu'yú kɨ́dí,
“Ma'díi áyí tɨ́ owụ́ 'bɨ amá bɨ Ésawu ní?”
Zɨ́ Yakóbo úkulúgu ledre kɨ́dí, “Née tɨ́
máa.”
25 Zɨ́ Isáka úku ledre kɨ́dí, “Owụ́ 'bɨ
amáa í'bíógụ éyı̨́ mɨánu gɨrí mu zɨ́ma
ánu a gɨ ro zɨ́ma í'bí úndru zɨ́yı̨.”
Zɨ́ Yakóbo 'dí'biógụ éyı̨́ mɨánu óto a
kó'dụ́ 'bụné zɨ́ 'bụa ánu a, do kpá
'dí'biógụ le'yı̨́ kọ́ró zɨ́a éwé a.
26 Nda née ní zɨ́ 'bụa Isáka úku ledre zɨ́a
kɨ́dí, “Ndóso gɨrí mu gbóo zɨ́ma yána owụ́
'bɨ amáa zɨ́yı̨ fáka máa.”
27 Zɨ́ Yakóbo ndósoógụné gbóo fáka
'bụné. Sɨmɨ bɨ Isáka otụlurú ndonyo
bongó 'bɨ Ésawu ní, zɨ́ Isáka í'bí úndru
zɨ́a do úku ledre kɨ́dí,
“Ma'díi, ba tɨ́ ndonyo owụ́ 'bɨ amá,
káa zɨ́ ndonyo súwú
bɨ kɨ́ úndru 'bɨ Ngére Lomo sɨmɨné ní.
28 Lomo idí í'bí iní gɨ komo ere zɨ́a é'dı̨né
do yáká eyı̨́,
gɨ ro zɨ́ kére kɨ́ kágá ga bɨ yáká eyı̨́ ní
ndı̨́sı̨ ánáye bɨlámáye zɨ́yı̨ nda ídíyı̨
kɨ́ éyı̨́ mɨánu kɨ́ le'yı̨́ kọ́ró kɨ́ngaya.
29 Ṛı̨́kı̨ sı̨ do 'yı̨ma'dí e mbá idíní ídí 'yı̨
ị́nyı̨ kasa zɨ́yı̨,
zɨ́ye ndı̨́sı̨yé ótụ́ doyé bi óto úndruyı̨́.
Zɨ́yı̨ ídíyı̨ ngére do lúnduyı̨́ e,
owụ́ 'bɨ mbágáyı̨ e idíní ndı̨́sı̨ ótụ́
doyé zɨ́yı̨.
'Yı̨ ga bɨ nɨyí óto tarayé kacɨ́yı̨ ní tara
Lomo idí ólụ́ kacɨ́ye,
yée ga bɨ nɨyí méngı̨ bɨlámá ledre
zɨ́yı̨ ní, zɨ́yı̨ kpá méngı̨ bɨlámá ledre
zɨ́ye.”
30 Sɨmɨ bɨ Isáka i'bí asá úndru go zɨ́a,
Yakóbo olụ́ogụ okpó go ní, ve zɨ́ lúndua
Ésawu ndá'baógụné gɨ do bi gámá.
31 Zɨ́a kpá méngı̨ bikinyi éyı̨́ mɨánu ógụ
kɨ́e zɨ́ 'bụné. Zɨ́a úku ledre zɨ́ 'bụné kɨ́dí,
“Babá, ị́nyı̨ógụ mu ánu éyı̨́ mɨánu gɨ ro
zɨ́yı̨ í'bí úndru zɨ́ma.”
32 Zɨ́ 'bụa Isáka ndú'yú wo kɨ́dí, “Áyí
náambi?”
Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ 'bụné kɨ́dí, “Née
máa Ésawu owụ́ndíká eyı̨́.”
33 Zɨ́ bi sínyíne ro Isáka zɨ́a ndı̨́sı̨
lángbané, zɨ́a ndúndu'yú kɨ́dí, “Sara 'yı̨
bɨ gáa ogụ kɨ́ éyı̨́ mɨánu zɨ́ma kɨ́ra 'bɨ ené
náambi? Éyı̨́ mɨánu bɨ gáa ogụní kɨ́e ní
máánu go 'dá'dá gɨ zɨ́yı̨ kɨ́ ógụyı̨́, mái'bí
úndru go zɨ́a. Úndru née goó 'bɨ ené za
fí.”
34 Sɨmɨ bɨ Ésawu uwú ledre gɨ zɨ́ 'bụné
kenée ní, zɨ́a útúne íni ini kɨ́ngaya zɨ́a
úku ledre zɨ́ 'bụné kɨ́dí, “Babá ídí kpá í'bí
úndru zɨ́ma.”
35 Tɨ́ lá zɨ́ Isáka úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí,
“Lúnduyı̨́ ogụ ona lóndo máa 'di'bi úndru
go.”
36 Zɨ́ Ésawu úku ledre kɨ́dí, “Ị́fı̨́sé ı̨rı̨a
Yakóbo mbı̨́. Londo máa go kɨ́'dí gbre.
Mɨzefı̨ a londo máa gɨ ro zɨ́ne ídíne

owụ́ndíká do bi kacíma, bɨ ba ní 'di'bi úndru amá kpá go.” Zɨ́ Ésawu ndúndu'yú kɨ́dí, “Ótoómo eyị́ gáa ngítí úndru ma'dáa gɨ ro í'bí a zíma wá?”
37 Zɨ́ Isáka úkulúgu zɨa kɨ́dí, “Owụ́ 'bɨ amáa, máí'bí úndru go zɨa, zɨa ídíne ngére dosé. Máóto sụmụ ga go mbá zɨ́ye ndɨ́sɨyé óto úndrua. Máí'bí úndru go zɨa gɨ ro éyị́ ené ga bɨ yáká ní kpá kɨ́ le'yị́ kọ́ọ́ró. Éyị́ bɨ idíaká gɨ ro zíma í'bí a zɨ́yị ní ndaá.”
38 Zɨ́ Ésawu ṇgúṇgú roné zɨ́ 'bụné kɨ́dí, “Úndru nɨ zɨ́yị lá dụụ́ kɨ́é'do babá? Í'bí kpá úndru zíma ke babá.” Zɨ́ Ésawu kpá útúne íni ini kɨ́ngaya.
39 Zɨ́ Isáka úku ledre zɨa kɨ́dí,
“'Be 'bɨ eyị́ nɨ ídí
sɨmɨ ịrịgbére kɨ́'dí bɨ fụtụ́ éyị́ e ngboróní doa zɨ́ sanáye ídíne bɨlámáne wá ní,
kpá do bi bɨ ngárá iní e'dị doa gɨ komo ere wá ní.
40 Áyí ndɨ́sị fú lá kɨ́ éyị́ okó do sɨ́lɨ́yị
zɨ́yị ndɨ́sɨyị́ ịnyị kasa zɨ́ lúnduyị́.
Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ áyí 'dó'dó gɨ zɨa ní,
áyí ụ́cụóyó 'do'dó née
gɨ goyị́ 'dá'ba.”

Yakóbo ngasá 'be 'bɨ nokoné

41 Zɨ́ Ésawu óto ledre sɨmɨné ro lúnduné Yakóbo gɨ ro úndru bɨ gɨ zɨ́ 'bụyé ní. Zɨa sómụ́ ledre sɨmɨné kɨ́dí, “Karanée gɨ do kacɨ́ umbu babá, mááyí úfu lúndumá Yakóbo 'búó.”
42 Sɨmɨ bɨ Rebéka uwú mɨyéme ledre 'bɨ Ésawu née ní, zɨa ndólo Yakóbo úku ledre zɨa kɨ́dí, “Lúnduyị́ Ésawu yeme roné go gɨ ro úfu yɨ́ị.
43 Bɨ goó kenée ní owụ́ 'bɨ amáa ídí méngị ledre bɨ mááyí úku a ba, ídí geré ngásá 'be 'bɨ nokoyị́ Labána sɨmɨ Arána.
44 Ídí ndɨ́sị íri 'búó togụ́ mɨmbé'de lúnduyị́ ịdrị́ go kí.
45 Togụ́ okó bɨ mɨmbé'dea royị́ née ịdrị́ go somụ́lɨgị ledre ga bɨ méngị yée zɨa née go yá, mááyí kákasa zɨ́yị nda ndá'baógụyị́ gɨrí. Ndaá mɨútúásáne zíse úyusé zíma gbrengárá kadra kɨ́é'do wá.”
46 Née ní zɨ́ Rebéka úku ledre zɨ́ Isáka kɨ́dí, “Mááyí kɨ́ mongụ́ lerị́ do mɨmbé'demá gɨ zɨ́ kará 'yị lóṇgó ga bɨ Ésawu ofụ́ yée ba. Togụ́ ya zɨ́ Yakóbo kpá ófụ́ kára gɨ ona gɨ sɨmɨ nyị́ 'yị 'bɨ Éte e yá, mɨndɨ́sɨmá utúasá ídí bɨlámáne wá, bɨlámá a máídí úyu 'dá'ba.”

28

Isáka lorụ wotɨ́ne Yakóbo

1 Née ní zɨ́ Isáka ndóloógụ Yakóbo í'bí mandá zɨa, zɨa úku ledre zɨa kɨ́dí, “Ndá ófụ́ kára gɨ sɨmɨ nyị́ 'yị 'bɨ Kanána e wá.
2 Ịnyị mu zɨ́yị ndéréyị sɨmɨ Padána Aráma 'be 'bɨ bulúnduyị́ Bétụwele. Zɨ́yị ófụ́ kára zɨ́yị gɨ dongará nyị́ nokoyị́ Labána.
3 Lomo bɨ kɨ́ roko'bụné kɨ́ngaya ní idí í'bí úndru zɨ́yị, zɨa óto yɨ́ị zɨ́yị ndíki tụ́'dụ́ owụ́ e gɨ ro zɨ́yị ídíyị bulúndu ṛɨ́kɨ́ sị do 'yịma'dí e.
4 Idí í'bí úndru zɨ́yị kɨ́ bulúnduyị́ e za mbá káa zɨ́ bɨ kóo i'bí úndru zɨ́ Abarayáma ní, gɨ ro zɨ́yị 'dí'bi káṇgá bɨ ndɨ́sị sɨmɨ a káa do 'yị lóṇgó ba bɨ kóo i'bí zɨ́ Abarayáma ní.”
5 Zɨ́ Isáka kása Yakóbo sɨmɨ Padána Aráma 'be 'bɨ Labána wotɨ́ Bétụwele 'yị 'bɨ Aráma bɨ nɨ lúndu Rebéka mbágá Yakóbo e kɨ́ Ésawu ní.
6 Zɨ́ Ésawu ówo a kɨ́dí Isáka i'bí úndru go zɨ́ Yakóbo, kasa kpá wo go sɨmɨ Padána Aráma ndéré ófụ́ kára gɨrí. Owo kpá go kɨ́dí sɨmɨ bɨ i'bí úndru zɨ́ Yakóbo ní, zɨa lórụ wo kɨ́dí, “Ndaá 'dí'bi kára gɨ sɨmɨ nyị́ 'yị 'bɨ Kanána e wá.”
7 Zɨ́ Ésawu go kpá ówo a kɨ́dí Yakóbo uwú kúrú 'bụné kɨ́ mbágáne go zɨa ịnyịné ndéréne sɨmɨ Padána Aráma.
8 Née ní ábuwá Ésawu ówo go kɨ́dí 'bú nyị́ 'yị 'bɨ Kanána e ndaá 'bɨ ené do 'bụné Isáka wá.
9 Gɨ zɨ́ kéyị née ní zɨ́ Ésawu ndéréne 'be 'bɨ Isɨméle wotɨ́ Abarayáma. Zɨa ófụ́ nyɨ́a bɨ Maláta lémị Nebayóta ní káa do ngíti kára.

Yakóbo 'du'duru sɨmɨ Bétele

10 Zɨ́ Yakóbo ịnyịné gɨ sɨmɨ Bɨ́rɨsába 'dí'bi mɨsi'di yóó, ndéréne sɨmɨ Arána.
11 Zɨa ndéréógụné do ngíti bi, zɨa ndɨ́sịné 'dówụ́roné ore gɨ zɨa kadra utú go.

Zɨa 'dí'bi tutú óto doné gá doa zɨa útúne
'dú'duné.
12 Simɨ bɨ nɨ go simɨ 'bí ní, zɨa 'dú'duru.
Simɨ 'duru máa née ní, zɨa lúrúndíki
mɨsi'di bɨ toko roné kú gɨ do káṇgá zaá
gị komo ere, zɨ́ maláyika ga bɨ 'bɨ Lomo
ní ndịsịyé ékị́ye kɨ́ ndítíógụyé kacɨ́ mɨsi'di
máa née ní.
13 Zɨa lúrúndíki Ngére Lomo kɨ́ tóroné
doné zɨa úku ledre kɨ́dí, “Mááyí Ngére
Lomo bɨ Abarayáma e kɨ́ Isáka ndịsịní óto
úndrua ní. Káṇgá bɨ áyí mɨ'dú'duyị́ doa
ba mááyí í'bí a zɨ́se kɨ́ bulúnduyị́ e.
14 Bulúnduyị́ e nɨyí karanée étrị zɨ́ye
ídíye tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ zɨ́se áṇgasé zaá do sogo
káṇgá mbá. Ṛ́ḳị́ sị́ do 'yịma'dí do sogo
káṇgá mbá mááyí í'bí úndru zɨ́ye kpụrụ́
gɨ sɨmɨyị́ kɨ́ bulúnduyị́ e.
15 Ídí ówo a kɨ́dí, mááyí ídí kɨ́yị zɨ́ma
ndịsịmá bándá yịị́ do bi ga bɨ áyí gámá
doyé ní mbá, zɨ́ma 'dí'bilúgu yịị́ kpá gị
simɨ káṇgá bɨ áyí simɨ a ba. Máútúásá
ótoómo yịị́ wá 'búó togụ́ mɨyéme ledre bɨ
máyéme wo gɨ royị́ ní máméngị go.”
16 Simɨ bɨ Yakóbo urú gɨ simɨ 'bí ní,
zɨa úku ledre kɨ́dí, “Ábuwá ma'díi Ngére
Lomo nɨ bo do bi ba ona, máówo amá
kenée wá.”
17 Zɨ́ ngịrị útúne simɨ a zɨa úku ledre
kɨ́dí, “Bi ba nɨ kɨ́ úndruné, nɨ kpá mɨsi'di
bɨ ndịsị ndéré komo ere ní, Lomo nɨ ona.”
18 Nda go akpa kɨ́ phịyị́, zɨ́ Yakóbo
ịnyịógụné 'dí'bi tutú bɨ oto doné doa ní
ícióto a mbị́ 'dága do bi bɨ 'du'du doa née.
Zɨa 'dí'bi sụ'bụ́ léfe a doa.
19 Née ní zɨa ịfị́ ịrị bi née Bétele,* abú bɨ
kóo ndịsịní ndólo ịrị gara née “Lụ́zụ ní.”
20 Nda gɨ ore zɨ́ Yakóbo lólóbụ́ zɨ́ Ngére
Lomo kɨ́dí, “Togụ́ ma'díi áyí tɨ́ lúrú bi
kacíma simɨ ndéré bɨ mááyí ndéré a ba,
zɨ́yị ndịsịyị́ í'bí éyị́ mɨánu zɨ́ma kɨ́ bongó e
zɨ́ma ésị a,
21 gɨ ro zɨ́ma ndá'balúgu romá zɨ́ babá
'be bɨlámáne yá, née ní áyí ídí Ngére
Lomo amá.
22 Tutú bɨ máícióto 'dága ba ní, bi ba
nɨ go ógụ ídí bi bɨ nɨyí ndịsị íni ini zɨ́yị
doa ní. Éyị́ ga bɨ áyí ndịsị í'bí yée zɨ́ma
ní, mááyí ndịsị 'dí'bi kị́é'do gɨ simɨ sokó
í'bílúgu yée zɨ́yị.”

29

Yakóbo nderéogụ 'be 'bɨ nokoné Labána

1 Zɨ́ Yakóbo ịnyịné gɨ ore kpá fú
ndéréne, do ndéréógụné simɨ káṇgá bɨ
Mesopatómiya káṇgá 'bɨ mbágáne.
2 Simɨ bɨ nderéogụ do ngíti 'dawú*
ní, zɨa lúrúndíki kábịṛị́kị mɨífiyé do bi e
ota gbaá dongá 'dawú kɨ́ 'dú'du gɨ zɨa
née bi bɨ ndịsịní í'bí iní mɨéwé zɨ́ye doa
ní. Lo'bụ'dụtụní tara 'dawú máa née kɨ́
mongụ́ tutú.
3 Simɨ bɨ kábịṛị́kị e yokoní royé go mbá
ore ní zɨ́ 'yị 'bá'bá kábịṛị́kị e gbụ́ṛụ́gbụóyó
tutú née gɨ tara 'dawú née 'dá'ba do
ndịsịyé í'bí iní zɨ́ kábịṛị́kị eyé e éwé a.
Zɨ́ye ndá'bayé gbụ́ṛụ́gbụlúgu tutú née do
tara 'dawú née.
4 Zɨ́ Yakóbo ndú'yú 'yị 'bá'bá kábịṛị́kị ga
gére née kɨ́dí, “Lúndumá e ógụsé bɨ káa
ba gɨ 'da?”
Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí, “Ogụzé gɨ
simɨ Arána.”
5 Zɨa ndú'yú yée kɨ́dí, “Bɨ née ní ówosé
Labána owụ́ 'bɨ owụ́ 'bɨ Nówara bú?”
Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí, “Owozé wo
bú.”
6 Zɨa kpá ndú'yú yée, “Éyị́ roa 'di?”
Zɨ́ye úku ledre zɨa kɨ́dí, “Nɨ bɨlámáne,
éyị́ ndaá roa wá. Nyịa, Rayéle nɨ bɨ ógụ
kɨ́ kábịṛị́kị eyé e gɨrí née.”
7 Zɨ́ Yakóbo úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Lúrúsé
aka kadra nɨ aka nyé 'dága, ba ndaá aka
sịndị́ kadra bɨ zɨ́se yóko kábịṛị́kị e do bi
kị́é'do ní wá. Ídísé í'bí iní zɨ́ye éwé a, zɨ́se
ndá'basé kɨ́ye do bi éyị́ mɨánu.”
8 Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨ́ Yakóbo
kɨ́dí, “Utúasázé í'bí iní zɨ́ kábịṛị́kị e
mɨngúngúcua wá, 'búó togụ́ kábịṛị́kị e
yokoogụní royé go mbá, do gbụ́ṛụ́gbụóyó
tutú née gɨ tara 'dawú 'dá'ba, azé nda fú
í'bí iní zɨ́ye ndro.”

* **28:19 28:19** Bétele: Ịrị ba kɨ́ tara Ébere ini ledre simɨ a kɨ́dí, 'be 'bɨ Lomo. * **29:2 29:2** 'Dawú: 'Yị e ndịsịní kóo ící 'dawú e mɨólụ́ne kɨ́ngaya simɨ sịndị́ kadra 'bɨ Yakóbo gɨ ro ini zɨ́ bangá eyé e.

9 Sɨmɨ bɨ Yakóbo nɨ aka tɨ́ ndɪ́sɪ́ ódro zɨ́ye
ní, zɨ́ Rayéle 'déweógụ bi go kɨ́ kábɪ̣ɪ̣́kɪ̣ 'bɨ
'bụné e gɨ zɨ́a ndɪ́sɪ́ 'bá'bá yée ne.
10 Sɨmɨ bɨ Yakóbo lurúndiki Rayéle nyɪ́
nokoné Labána kɨ́ ógụ kɨ́ kábɪ̣ɪ̣́kɪ̣ eyé e
ní, zɨ́a ndéréne gbụ́ɪ̣ụ́gbụóyó tutú gɨ tara
'dawú 'dá'ba, do íngi iní í'bí a zɨ́ kábɪ̣ɪ̣́kɪ̣
'bɨ nokoné e éwé a.
11 Zɨ́a útúne fáka Rayéle, zɨ́a tónóne íni
ini roa.
12 Zɨ́a úku ledre zɨ́ Rayéle kɨ́dí, née nɨ
owụ́ 'bɨ lémɪ̣ Labána bɨ kɨ́ ɪ̣rɪ̣né Rebéka
ní. Née ní geré zɨ́ Rayéle ngásáne ndéré
úku ledre a zɨ́ 'bụné.
13 Sɨmɨ bɨ Labána uwú ledre Yakóbo
nɨ owụ́ 'bɨ lémɪ̣né ní, geré zɨ́a ɪ̣nyɪ̣né
ndéréne 'dí'bi wo do mɨsi'di. Zɨ́ Labána
fáka wo í'bí mandá zɨ́a kɨ́ 'búne, do
'dí'biógụ wo 'be. Zɨ́ Yakóbo lɪ̣́kpɪ̣́ ledre ga
bɨ mengɪ̣nɨ́ royé ní mbá zɨ́ Labána.
14 Zɨ́ Labána uku ledre zɨ́a kɨ́dí, "Áyí née
mbigí a 'bɨ amá, lémɪ̣má ndiki yɪ́ɪ̣ ne." Zɨ́
Yakóbo ndɪ́sɪ̣né ore éfé kɪ̣́é'do.

Yakóbo ofụ́ Léya e kɨ́ Rayéle

15 Zɨ́ Labána úku ledre zɨ́a kɨ́dí, "Abú
áyí mbigí a 'bɨ amá, lémɪ̣má ndiki yɪ́ɪ̣ ne
yá, útúásá ndɪ́sɪ́ méngɪ̣ moko zɨ́ma lá
gbékpɪ́ a wá, máídí í'bí zɨ́yɪ̣ ndu?"
16 Labána nɨ kɨ́ nyɪ̣́ne e gbre, ɪ̣rɪ̣ nyɪ́a bɨ
mongụ́ ní nɨ Léya, wo bɨ owụ́ ní ɪ̣rɪ̣a 'bɨ
né Rayéle.
17 Komo Léya ndaá bɨlámáne wá, zɨ́
Rayéle ídíne owụ́kára bɨ kɨ́ lámá roné
kɨ́ngaya do komo 'yɪ̣ e ní.
18 'Bú Rayéle nɨ kóo do Yakóbo kɨ́ngaya,
zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ Labána kɨ́dí, "Mááyí
méngɪ̣ moko zɨ́yɪ̣ kɨ́ sɨmɨbi ɪ̣nyɪ̣ doa gbre
gɨ ro zɨ́yɪ̣ í'bí nyɪ̣́yɪ̣ bɨ Rayéle ní zɨ́ma káa
do kára."
19 Zɨ́ Labána úkulúgu ledre kɨ́dí, "Nɨ
bɨlámáne zɨ́ma í'bí wo zɨ́yɪ̣ gɨ zɨ́ wo bɨ
mááyí í'bí a zɨ́ 'yɪ̣ lóṇgó ní. Ndɪ́sɪ́ mu ona
méngɪ̣ moko zɨ́ma"
20 Nda née ní zɨ́ Yakóbo méngɪ̣ moko kɨ́
sɨmɨbi ɪ̣nyɪ̣ doa gbre gɨ ro Rayéle. Sɪ́lɪ́ née
kóo zɨ́ Yakóbo lá káa zɨ́ owụ́ sɪ́lɪ́ cúku'dée
ní gɨ zɨ́a 'bú Rayéle ofụ kóo doa go.
21 Gɨ ore zɨ́ Yakóbo úku ledre zɨ́ Labána
kɨ́dí, "Í'bí me'bemá mu zɨ́ma. Sɨmɨbi kóo
óto zɨ́ma ní utúasá go, máíli go zɨ́a ógụné
'be."
22 Née ní zɨ́ Labána méngɪ̣ mongụ́
ayímbi, zɨ́a ndóloyóko 'yɪ̣ e gɨ roa.
23 Tɨ́ lá sɨmɨ ndụlụ máa bɨ kóo née ní,
zɨ́ Labána 'dí'bi yɪ́ ené nyɪ̣́ne bɨ Léya ní
í'bí a zɨ́ Yakóbo, zɨ́ Yakóbo go ówo wo káa
do kára.
24 Zɨ́ Labána 'dí'bi ngúru owụ́kára 'yɪ̣ 'bɨ
moko ené kɨ́ ɪ̣rɪ̣né Zílifa í'bí a zɨ́ Léya káa
do 'yɪ̣ 'bɨ moko zɨ́a.
25 Sɨmɨ bɨ bi ará nda go ní, Yakóbo nɨ
lúrú bi káa ní, nda yɪ́ ené go Léya. Zɨ́a
ɪ̣nyɪ̣né ndéréne úku ledre zɨ́ Labána kɨ́dí,
"Méngɪ̣ nda máa kenée gɨ zɨ́ 'di? Ndaá 'bɨ
né bɨ máméngɪ̣ moko zɨ́yɪ̣ gɨ ro Rayéle ní
wá? Lóndo nda máa gɨ zɨ́ 'di?"
26 Zɨ́ Labána úkulúgu ledre kɨ́dí, "Kacɨ́
ondụ́ 'bɨ káṇgá ezé ba ona, ofụ́nɨ́ eyé nyɪ́
'yɪ̣ bɨ owụ́ ní 'dá'dá gɨ zɨ́ mongụ́ wá.
27 Mengɪ̣onzózé aka ayímbi 'bɨ ófụ́ ro
máa wo ba mu kí, azé nda fú í'bí Rayéle
zɨ́yɪ̣. Zɨ́yɪ̣ méngɪ̣ kpá moko zɨ́ma gɨ roa kɨ́
sɨmɨbi ɪ̣nyɪ̣ doa gbre."
28 Zɨ́ Yakóbo go ṇgúṇgu a. Zɨ́a
méngɪ̣ónzó sɪ́lɪ́ ɪ̣nyɪ̣ doa gbre bɨ 'bɨ ayímbi
'bɨ ófụ́ ro 'bɨ Léya ní. Zɨ́ Labána 'dí'bi
nyɪ̣́ne bɨ Rayéle ní kpá í'bí wo zɨ́ Yakóbo
káa do kára.
29 Zɨ́ Labána 'dí'bi ngúru owụ́kára 'yɪ̣ 'bɨ
moko né kɨ́ bɨ ɪ̣rɪ̣né Bíla ní í'bí a zɨ́ Rayéle
káa 'yɪ̣ 'bɨ moko zɨ́a.
30 Zɨ́ Yakóbo kpá ówo Rayéle káa do
kára, tɨ́ lá Yakóbo oto yɪ́ ené kóo 'bú
Rayéle kɨ́ngaya rómo do Léya. Zɨ́a í'bí
roné méngɪ̣ moko zɨ́ Labána kɨ́ sɨmɨbi ɪ̣nyɪ̣
doa gbre.

Ledre gɨ ro owụ́ 'bɨ Yakóbo e

31 Sɨmɨ bɨ Ngére Lomo lúrú kɨ́dí Yakóbo
oto ené 'bú Léya kɨ́ngaya wá ní, zɨ́a óto
wo ndíki owụ́ e. Zɨ́ Rayéle ídíáká 'bɨ ené
goó mɨkoto.
32 Zɨ́ Léya ídíne kɨ́ sɨmɨné zɨ́a áráne
owụ́o'do zɨ́a ɪ̣fɪ̣́ ɪ̣rɪ̣a Rụ́bene.† Zɨ́a úku
ledre kɨ́dí, "Ledre mengɪ̣ roné zɨ́ma kenée
gɨ zɨ́a Ngére Lomo lurú lerɪ́ bɨ mááyí kɨ́e

† **29:32 29:32** Rụ́bene: Ɪ̣rɪ̣ ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, Lomo lurú 'do'dó amá go.

ní go. Bɨ ba ní, ma'díi o'do 'bɨ amá nɨ go
ógụ óto 'búma."
33 Zía kpá ídíne kí sɨmɨné, zía áráne
kpá owụ́o'do. Zía úku ledre kídí, "Ngére
Lomo owo go kídí Yakóbo oto kóo 'búma
wá, gɨ zí kéyị́ née zía go kpá í'bí ngíti
owụ́o'do zíma." Née ní zía ḭfḭ́ ḭrḭa
Simiyóna.‡
34 Gɨ ore zía kpá ídíne kí sɨmɨné, zía
áráne kpá owụ́o'do. Zía úku ledre kídí,
"Bɨ ba ní, o'do 'bɨ amá nɨ 'dí'bingéṛị́ máa
gɨ zía mándíki owụ́ ya'dá e zía go 'dényé
ota." Zía ḭfḭ́ ḭrḭ́ owụ́ máa née Lévị.§
35 Zía kpá ndá'ba ídíne kí ngíti sɨmɨné,
zía áráne owụ́o'do. Zía úku ledre kídí,
"Bɨ ba ní, ili zíma í'bí mbófo éyị́ zí Ngére
Lomo." Gɨ zí kéyị́ née ní zía ḭfḭ́ ḭrḭ́ wo née
Zụ́da.* Zía tóroné dụụ́ do owụ́ ga gére
née.

30

1 Sɨmɨ bɨ Rayéle owo kídí née ndiki
owụ́ e zí Yakóbo wá ní, zía óto ledre
sɨmɨné ro lémịné. Zía úku ledre zí Yakóbo
kídí, "Máíli kpá ndíki owụ́ e, togụ́ wá nɨ
mɨútúásáne zíma úyumá."
2 Zí mɨmbé'de Yakóbo ésḭ́ne ro Rayéle,
zía úku ledre kídí, "Mándá 'bɨ amá Lomo
zíma ụ́cụómo yḭ́ḭ́ kí ndíki owụ́ wá."
3 Zí Rayéle úkulúgu ledre kídí,
"Owụ́kára 'yị́ 'bɨ moko amá Bíla nɨ goó
ba zíse ndḭ́sḭ́sé kéne káa do kára gɨ ro zía
ndíki owụ́ e zíma, zí owụ́ máa ga gére
née ídíye owụ́ 'bɨ amá e."
4 Née ní zía í'bí 'yị́ moko ené Bíla zí
Yakóbo káa do kára. Zí Yakóbo ndḭ́sḭ́yé
kéne,
5 zí Bíla ídíne kí sɨmɨné zía áráne
owụ́o'do.
6 Née ní zí Rayéle úku ledre kídí, "Lomo
uwú ini amá go, 'decịyeme ngbanga amá
go zía í'bíógụ owụ́o'do zíma." Gɨ zí kéyị́
née zía ḭfḭ́ ḭrḭa Dána.*
7 Zí Bíla kpá ídíne kí ngíti sɨmɨné zía
áráne owụ́o'do.
8 Zí Rayéle úku ledre kídí, "Máóto kóo
mɨmbé'de sínyí goó ro lémịmá gɨ ro ledre
owụ́, bɨ ba ní 'yị́ 'bɨ moko amá ndiki
owụ́ go zíma." Zía ḭfḭ́ ḭrḭ́ owụ́ máa née
Nafatáli.†
9 Sɨmɨ bɨ Léya lurú kídí née ndiki lolụ
owụ́ wá ní, zía 'dí'bi 'yị́ 'bɨ moko ené Zílifa
í'bí a káa do kára zí Yakóbo.
10 Zí Zílifa 'yị́ 'bɨ moko 'bɨ Léya née
ndíki owụ́o'do zí Yakóbo.
11 Zí Léya úku ledre kídí, "Lomo eme
kíma go." Zía ḭfḭ́ ḭrḭ́ owụ́ née Gáda.‡
12 Zí Zílifa 'yị́ 'bɨ moko 'bɨ Léya née kpá
ndíki ngíti owụ́o'do zí Yakóbo.
13 Zí Léya úku ledre kídí, "Mɨmbé'demá
ḭdṛḭ́ go. Lafúma e kará e nɨyí ndólo máa
kára 'yị́ 'bɨ rokinyi." Zía ḭfḭ́ ḭrḭ́ owụ́ máa
née Aséra.§
14 Nda go sɨmɨ sḭndḭ́ kadra 'bɨ 'dó'dụ́ógụ
éyị́ gɨ yáká, zí Rụ́bene ndéréne ndíki
kágá bɨ ndḭsḭní ndólo a madaráka* ní
sɨmɨ súwú, zía 'décị́ mɨsúrú a ógụ kíe zí
mbágáne Léya. Rayéle ya zí Léya ní,
"Ụ́nzụ aka mɨsúrú madaráka bɨ wotḭ́ ogụ
kíe née zíma."
15 Zí Léya úku ledre zía kídí, "O'do 'bɨ
amá bɨ 'dí'bi wo née asá aka fú lá wá? Íli
ba kpá 'dí'bi mɨsúrú madaráka 'bɨ wotḭ́ma
drú doa?"
Zí Rayéle úkulúgu ledre zí Léya kídí,
"Bɨlámáne, í'bí mu zíma gɨ ro zíyị́
'dú'duyị́ karaba sogo Yakóbo do bi kulú
mɨsúrú madaráka 'bɨ wotḭ́yị́."
16 Nda sɨmɨ bɨ Yakóbo nda'baogụ gɨ
yáká kí tagá ní, zí Léya ndéréne úku ledre
zía kídí, "Karaba mááyí 'dú'du sogoyḭ́ gɨ
zía mái'bí mɨsúrú madaráka 'bɨ wotḭ́ma
go zí Rayéle." Sɨmɨ ndụlụ a née ní, zí
Léya 'dú'duné sogo Yakóbo.
17 Zí Lomo úwú ini 'bɨ Léya, zía ídíne kí
sɨmɨné zía ndíki ịnyị́ owụ́o'do zí Yakóbo.

‡ **29:33 29:33** Simiyóna: Ịrị́ ba kí tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kídí, 'yị́ úwú ledre. § **29:34 29:34** Lévị: Ịrị́ ba kí tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kídí, nɨ go ógụ óto 'búma. * **29:35 29:35** Zụ́da: Ịrị́ ba kí tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kídí, kófó ịrị́. * **30:6 30:6** Dána: Ịrị́ ba kí tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kídí, Lomo mengị́ bɨlámá ledre go zíma. † **30:8 30:8** Nafatáli: Ịrị́ ba kí tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kídí, ófụ́. ‡ **30:11 30:11** Gáda: Ịrị́ ba kí tara Yụdáya ini ledre sɨmɨ a kídí, komo bɨlámá ledre oṇgó go domá. § **30:13 30:13** Aséra: Ịrị́ ba kí tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kídí, rokinyi. * **30:14 30:14** Madaráka: Madaráka nɨ kágá umbu bɨ kará e ndḭsḭní ánu a gɨ ro zía sáká yée zíye ndíki owụ́ ní.

18 Zɨ́ Léya úku ledre kɨ́dí, “Lomo méngị bɨlámá ledre go zɨ́ma, gɨ zɨ́a máí'bí 'yị 'bɨ moko amá zɨ́ o'do 'bɨ amá káa do kára.”
Zɨ́a ị́fị́ ịrị owụ́ née Isakára.†
19 Née ní zɨ́ Léya kpá ídíne kɨ́ sɨmɨné zɨ́a ndíki ịnyị doa kéṛị́ owụ́o'do zɨ́ Yakóbo.
20 Zɨ́ Léya úku ledre kɨ́dí, “Lomo i'bí mongụ́ tákpásị́lị́ go zɨ́ma. Bɨ ba ní o'do 'bɨ amá nɨ go óto úndrumá kɨ́ngaya gɨ zɨ́a mándíki owụ́ ya'dá e go zɨ́a ịnyị doa kéṛị́.”
Zɨ́a ị́fị́ ịrị owụ́ máa wo née Zebụlụ́na.‡
21 Nda gɨ 'dá'ba zɨ́a ndíki owụ́kára, do ị́fị́ ịrị a Dína.
22 Née ní zɨ́ Lomo sómụ́ndíki ledre Rayéle, zɨ́a úwú ledre ené do líkpí mɨsi'di 'bɨ ndíki owụ́ zɨ́a.
23 Zɨ́ Rayéle ídíne kɨ́ sɨmɨné zɨ́a ndíki owụ́o'do, zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “Lomo 'di'bioyó lerị́ gɨ do mɨmbé'demá go.”
24 Zɨ́a ị́fị́ ịrị a owụ́ máa née Yoséfa.§ Zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “Ngére Lomo idí kpá í'bí ngíti owụ́o'do zɨ́ma.”

Bangákụlụ́ e etrịní zɨ́ Yakóbo

25 Gɨ do kacɨ́ bɨ Rayéle ndiki Yoséfa ní, zɨ́ Yakóbo úku ledre zɨ́ Labána kɨ́dí, “Ídí mu ṇgúṇgu a zɨ́ma ndá'balúgu romá sɨmɨ káṇgá amá.
26 Zɨ́yị í'bí me'bemá e kɨ́ owụ́ 'bɨ amá ga bɨ máméngị moko gɨ royé zɨ́yị ní zɨ́ma, zɨ́yị í'bí mɨsi'di zɨ́ma ndéréma gɨ zɨ́a ówo moko bɨ máméngị zɨ́yị ní go mbá.”
27 Tɨ́ lá zɨ́ Labána úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Togụ́ nɨ útúásá kacɨ́ komoyị́ yá, máṇgúṇgú romá zɨ́yị ndá ndéré wá. Lomo 'dodo go zɨ́ma kɨ́dí úndru bɨ Ngére Lomo i'bí zɨ́ma ba ní nɨ gɨ zɨ́yị.”
28 Zɨ́a kpá úku ngíti ledre zɨ́ Yakóbo kɨ́dí, “Ídí ólo éyị́ ga bɨ íli yée kacɨ́ moko bɨ méngị ní mbá, mááyí í'bí yée zɨ́yị.”
29 Zɨ́ Yakóbo úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ówo moko bɨ máméngị zɨ́yị ní bú bɨlámáne, zɨ́ma lúrú bi kacɨ́ bangá eyị́ e zɨ́ye étrịyé kɨ́ngaya.
30 Sɨmɨ bɨ kóo máógụ ní, éyị́ nɨyí kóo zɨ́yị lá cúku'dée. Bɨ nda ba ní, éyị́ etrịní zɨ́yị go kɨ́ngaya rómo do rómó. Ngére Lomo i'bí úndru go zɨ́yị, do bi ga bɨ za mbá mágámá doyé ní. Tɨ́ lá bɨ ba ní sịndị́ kadra ogụ go zɨ́ma gɨ ro zɨ́ma tónóma lúrú bi kacɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ amá e.”
31 Zɨ́ Labána úkulúgu ledre zɨ́ Yakóbo kɨ́dí, “Máídí í'bí zɨ́yị 'di?”
Zɨ́ Yakóbo úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ndá aka í'bí éyị́ zɨ́ma wá. Tɨ́ lá togụ́ áyí ṇgúṇgu yá, mááyí útúásá ndá'ba lúrú bi kacɨ́ bangá eyị́ e.
32 Ídí ṇgúṇgu a zɨ́ma gámáma dongará bangá eyị́ e za mbá, kábịṛịkị e kɨ́ ína e, yée ga bɨ kɨ́ ṛịkị́ tífí e royé mɨngúngúcua, téte téte, kpákpa kpákpa, dódórụ togụ́ mbú bụkụlụyé ní mbá zɨ́ma 'dí'bi yée káa do tákpásị́lị́ kacɨ́ moko bɨ máméngị zɨ́yị ní.
33 Togụ́ méngị go kenée, máútúásá lóndo yị́ị sɨmɨ bɨ áyí ógụ lúrúsó'do bangá eyị́ e dongará tákpásị́lị́ bɨ í'bí zɨ́ma kacɨ́ moko amá ní wá. Ína bɨ togụ́ tífí ndaá roa téte téte togụ́ kpákpa kpákpa wá togụ́ mbú owụ́ kábịṛịkị ga bɨ royé ndaá bụkụlụné wá ní, áyí ówo a kɨ́dí máúgu yée née goó mɨúgu.”
34 Zɨ́ Labána úkulúgu ledre kɨ́dí, “Bɨlámáne idí mu káa zɨ́ bɨ úku née.”
35 Sɨmɨ sị́lị́ máa bɨ kóo née ní, zɨ́ Labána ífi sɨmɨ bangá ené e, kábịṛịkị e kɨ́ ína e yée ga bɨ kɨ́ ṛịkị́ tífí e royé mɨngúngúcua, téte téte, kpákpa kpákpa, dódórụ, bụkụlụyé ní mbá, zɨ́a í'bí yée zɨ́ wotị́ne ndịsị lúrú bi kacɨ́ye.
36 Zɨ́a 'dí'bi bangá ga gére ndéré kɨ́ye do bi bɨ nɨ 'dí'bi 'yị sị́lị́ ota gɨ do bi bɨ Yakóbo nɨ doa ní.
37 Zɨ́ Yakóbo lágáógụ sị́lị́ kágá e ota káa do ngbángbá, zɨ́a lị́lị́ royé kpákpa kpákpa. Zɨ́a ófoóyó wo bɨ lịlị́ ní gɨ ro zɨ́ bɨkenyị́ cóngó a bɨ 'dí sɨmɨ née ídíne sága, do ótoómo bi bɨ lịlị́ wá ní kenée gɨ ro zɨ́ye ídíye kɨ́ tífíye.
38 Zɨ́a óto ngbángbá ga gére née do bi bɨ bangá e ndịsịní éwé iní doa ní, gɨ ro zɨ́a ídíne mbị́ kó'dụ́ bangá ga gére sɨmɨ bɨ nɨyí ógụ éwé iní ní. Sɨmɨ bɨ bangá ga gére nɨyí go 'bé'be royé, ogụní go éwé iní ní,

† **30:18 30:18** Isakára: Ịrị ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, sáká éyị́. ‡ **30:20 30:20** Zebụlụ́na: Ịrị ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, óto úndru. § **30:24 30:24** Yoséfa: Ịrị ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, idí étrị.

39 zí ya'dáye ndịsị́ lé'béye do karáye kó'dụ́ sị́lị́ kágá ga gére née. Zíye ndị́sịyé ndíki owụ́ e kí tífí royé téte téte ngíti géyị́ kpákpa kpákpa.
40 Zí Yakóbo óto mɨnzéré kábịṛị́kị́ ga gére zíye ídíye do bi eyé kpị́, tí lá zía óto ngítí bangá ga gére née ndị́sị́ lúrú bangá 'bɨ Labána ga bɨ kí tífí royé téte téte togụ́ mbú bụkụlụyé ní. Zía yéme bi kpị́ zí bangá ené e, oto kotrụ yée kí 'bɨ Labána wá.
41 Tí lá kí'dí bɨ mɨngburoko bangá ga gére née ogụní go éwé iní ní, zí Yakóbo óto ngbángbá née kó'dụ́ye do bi bɨ ndị́sịní éwé iní doa gɨ ro zíye ndị́sị́ 'bé'be royé cigí a,
42 tí lá bangá máa yée ga bɨ rógbóye roko'bụyé ndaá ní, Yakóbo oto ené ngbángbá née kó'dụ́ye wá. Gɨ ore zí bangá ga bɨ rógbóye roko'bụyé ndaá ní ídíye go mbá 'bɨ Labána, yée ga bɨ kí roko'bụyé ní mbá 'bɨ Yakóbo.
43 Née mɨsi'di bɨ oto Yakóbo ídíne kí tụ́'dụ́ éyị́ zíne ní. Nɨ nda goó 'yị́ bɨ kí tụ́'dụ́ bangá e zíne kpá kí tụ́'dụ́ 'yị́ 'bɨ moko e ya'dá e kí kará e, kpá kí gémele e kí dongí e ní.

31

Yakóbo ngasá gɨ zí Labána

1 Zí Yakóbo úwú ledre kídí wotị́ Labána e ndị́sịní úku ledre kídí, “Yakóbo 'di'bi éyị́ 'bɨ 'bụzé go mbá káa do 'bɨ ené. Tụ́'dụ́ éyị́ ga bɨ zí Yakóbo née gɨ sɨmɨ éyị́ 'bɨ 'bụzé.”
2 Zí Yakóbo ówo a kídí toso ndị́sị́ 'bɨ Labána ndaá 'bɨ ené lolụ kíne bɨlámáne káa zí bɨ kóna ní wá.
3 Nda née ní zí Ngére Lomo úku ledre zí Yakóbo kídí, “Ndá'balúgu royị́ mu sɨmɨ káṇgá 'bɨ 'bụyị́ e kí sụmụyị́ e, Mááyí lúrú bi kacíyị.”
4 Gɨ ore née ní zí Yakóbo kákasa zí Rayéle e kí Léya idíní ógụndíki née sɨmɨ súwú do bi bɨ bangá ené nɨyí doa ní.
5 Zía úku ledre zíye kídí, “Málúrú ndị́sị́ 'bɨ 'bụsé ndaá 'bɨ ené lolụ kíma bɨlámáne káa zí bɨ kóo 'dá'dá ní wá, tí lá Lomo bɨ ndị́sị́ lúrú bi kací babá nɨ bo kíma.
6 Ówosé bú kídí máméngị́ moko zí 'bụsé kí roko'bụmá mbá,
7 tí sɨmɨ ledre née ní zí 'bụsé ndị́sịné méngị́ láráma do óyóló'bó toso tákpásị́lị́ bɨ nɨ í'bí a zíma kací moko amá ní kí'dí sokó. Tí lá Lomo ili ené gɨ ro zía méngị́ máa bɨsinyíne wá.
8 Togụ́ Labána uku ledre go kídí, ‘Ína máa yée ga bɨ nɨyí árá yée kí sanáye téte téte nɨyí ídí tákpásị́lị́ kací moko eyị́,’ owụ́ ína ga bɨ ína e nɨyí árá yée ní nɨyí ídí mbá kí sanáye téte téte. Togụ́ uku kídí, ‘Yée ga bɨ kí sanáye kpákpa kpákpa nɨyí ídí tákpásị́lị́ kací moko eyị́,’ owụ́ ína ga bɨ nɨyí árá yée ní nɨyí ídí mbá kí sanáye kpákpa kpákpa.
9 Lomo 'di'bioyó bangá gɨ zí 'bụsé go 'dá'ba zía í'bí yée zíma.
10 “Sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ bangá e ndị́sịní 'bé'be royé ní, zíma 'dú'duru kídí ya'dá ína ga bɨ ndị́sịní lé'bé do karáye ní yị́ ené dụụ́ yée ga bɨ kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bɨ mɨdódórụyé ní.
11 Zí maláyika 'bɨ Ngére Lomo úku ledre zíma sɨmɨ 'duru kídí, ‘Yakóbo.’ Zíma ndị́zịmá kídí ‘Ɨí Ngére.’
12 Zía úku tátá ledre kídí, ‘Lúrú aka, ya'dá ína ga bɨ ndị́sịní lé'bé do karáye ní, yị́ eyé dụụ́ yée ga bɨ kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bɨ dódórụ ní. Máméngị́ ledre née zía méngị́ roné kenée gɨ zía máówo éyị́ bɨ Labána mengị́ kíyị́ née go.
13 Mááyí Lomo bɨ ndị́sị́ lúrú bi kací 'yị́ 'bɨ Bétele, kí'dí bɨ léfe sụ'bụ́ do tutú zíyị́ kí mócụ́ éyị́ zíma ní. Cakaba ní ḭnyị́ mu zíyị́ ndá'balúgu royị́ do bi bɨ aráni yḭ́ doa ní.’ ”
14 Zí Rayéle e kí Léya úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, “Éyị́ nɨ bo bɨ ídíáká zíze ífi a dongaráze káa do éyị́ kací 'bụzé ní?
15 Ndị́sị́ méngị́ láráze káa zí 'yị́ lóṇgó e ní gɨ zí 'di? Ugúoyó ené lá dụụ́ zée 'dá'ba wá, késị́ bɨ i'bíní kacíze ní sinyionzó go za mbá.

* **31:16 31:16** Tụ́'dụ́ éyị́ e: Tụ́'dụ́ éyị́ ga gére née bangá 'bɨ Yakóbo ga bɨ kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bɨ dódórụ ní.

16 Ma'díi tụ́'dụ́ éyị́* ga bɨ Lomo 'di'bioyó
yée gɨ zɨ́ 'bụzé née ní yị́ ené éyị́ ezé e kɨ́
owụ́ 'bɨ ezé e. Bɨ kenée ní méngị lá ledre
bɨ Lomo uku zɨ́yị ní.”
17 Zɨ́ Yakóbo óto owụ́ 'bɨ ené e kɨ́
me'bené e mbá do gémele e,
18 zɨ́a ócó bangá ené e mbá 'dá'dá kɨ́
éyị́ ga bɨ ndiki yée sɨmɨ Padána Aráma
ní mbá ndá'bané kɨ́ye zɨ́ 'bụné Isáka sɨmɨ
káṇgá bɨ Kanána ní.
19 Sɨmɨ bɨ Labána ndéré ólo bị kábịṛ́ịkị†
ené ní, gɨ do kacɨ́ a née ní zɨ́ Rayéle úgu
lomo 'bɨ 'bụné ga bɨ 'be ore ní.
20 Ábuwá Yakóbo londo yị́ ené lá
Labána 'yị 'bɨ Aráma káa bɨ nɨ ówo a kɨ́dí
née nɨ go ngásáókpó ené.
21 Zɨ́a 'dí'bi éyị́ ené e mbá do
ndéréókpóne. Zɨ́a 'dógụ ngbụru bɨ
Efaráta ní, zɨ́a 'dí'bi mɨsi'di ndéré 'dị́yị
roné do bi ekị́ekị́ bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Gịlị́dị
ní.

Labána ogólodụ́ Yakóbo

22 Sɨmɨ sị́lị́ ota do úku ledre zɨ́ Labána
kɨ́dí Yakóbo ngasáokpó go.
23 Zɨ́ Labána 'dí'bi 'yị ené e, zɨ́ye
ógólódụ́ Yakóbo kɨ́ sị́lị́ ịnyị doa gbre do
ógụndíki wo do bi ekị́ekị́ bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ
Gịlị́dị ní.
24 Kɨ́ ndụlụ a née, zɨ́ Lomo 'dódo roné
zɨ́ Labána 'yị 'bɨ Aráma sɨmɨ 'duru do
úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ídí bándá royị́, ndaá
úku bɨsinyí ledre togụ́ mbú mócụ́ éyị́ zɨ́
Yakóbo cúku'dée wá.”
25 Yakóbo oto kóo táya ené do bi ekị́ekị́
bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Gịlị́dị ní. Sɨmɨ bɨ Labána
kɨ́ sụmụné e ogụndikiní wo ní, zɨ́ye óto
'bɨ eyé táya kpá ore.
26 Zɨ́ Labána úku ledre zɨ́ Yakóbo kɨ́dí,
“Éyị́ bɨ lóndo máa zɨ́yị ngásáókpóyị kɨ́
nyị́ma e káa zɨ́ kará ga bɨ 'di'binɨ́ yée sɨmɨ
okó ní gɨ roa ní 'di?
27 Éyị́ bɨ úgu royị́ gɨ zɨ́a zɨ́yị ngásáókpóyị
úku 'dódo zɨ́ma gɨ zɨ́a wá ní 'di? Togụ́
úku 'dódo kóo zɨ́ma ní, mááyí kóo óto
ayímbi gɨ rosé zɨ́ze lé'bé ke'bị kɨ́ ụ́cụ
kụ'dụ́ zɨ́ma í'bí mɨsi'di zɨ́se kɨ́ rokinyi do
mɨmbé'demá.
28 Lúrú aka máúdru gbawá súrú
mɨmbé'de bulúndumá e kɨ́ nyị́ma e í'bí
mandá zɨ́ye. Méngị née bɨcayi ledre.
29 Mááyí kɨ́ roko'bụ zɨ́ma gɨ ro zɨ́ma
méngị bɨsinyí ledre kɨ́yị, tɨ́ lá kɨ́ ndụlụna
Lomo bɨ ndị́sị lúrú bi kacɨ́ 'bụyị́ e ní mada
máa kɨ́dí, ‘Mándá úku bɨsinyí ledre togụ́
mbú ésị ngịrị sɨmɨyị́ gbawá cúku'dée.’
30 Máówo bú kɨ́dí ndá'balúgu royị́ gɨ zɨ́a
'bú 'be 'bɨ esé ofụ doyị́ go. Tɨ́ lá éyị́ bɨ úgu
lomo amá e gɨ roa ní 'di?”
31 Zɨ́ Yakóbo úkulúgu ledre zɨ́ Labána
kɨ́dí, “Ngịrị mengị máa née, gɨ zɨ́a
másómụ́ 'bɨ amá kɨ́dí áyí 'dí'bióyó nyị́yị e
gɨ zɨ́ma kɨ́ cóngóro.
32 Tɨ́ lá togụ́ ówo 'yị go kɨ́ra kɨ́ lomo eyị́ e
zɨ́ne yá, idíní úfuóyó wo 'dá'ba. Do komo
'yị ezé e kɨ́ra ní. Ídí mu gámásó'do éyị́
eyị́ e dongará éyị́ amá e, togụ́ ówo go zɨ́yị
'dí'bi a.” Yakóbo owo ené bɨ kɨ́dí Rayéle
ugu lomo ga bɨ 'bɨ Labána ní go wá.
33 Zɨ́ Labána ndéréne gámásó'do bi sɨmɨ
kụ́tụ́ 'bɨ Yakóbo, zɨ́a ndéréne sɨmɨ kụ́tụ́ 'bɨ
Léya, nda gɨ ore sɨmɨ kụ́tụ́ 'bɨ kará ga bɨ
kóo gbre owụ́kụlụ́ e ní, ndiki lomo ené e
wá. Nda née ní zɨ́a ndéréne sɨmɨ kụ́tụ́ 'bɨ
Rayéle.
34 Ábuwá Rayéle 'di'bi lomo ga gére née
go do óto yée sị́ bindị́sị bɨ do gémele ené
ní zɨ́a ndị́sịné doyé. Zɨ́ Labána gámáne
sɨmɨ éyị́ ga bɨ sɨmɨ kụ́tụ́ ore ní mbá owo
kémbị́ éyị́ wá.
35 Zɨ́ Rayéle úku ledre zɨ́ 'bụné,
“Mɨmbé'deyị́ nda ésị́ wá, mongụ́ 'yị, tɨ́
lá máútúásá tóro 'dága do komoyị́ wá,
mááyí kɨ́ ndíyá ezé 'bɨ kará e romá.” Zɨ́
Labána gámáne má ndiki lomo ené e wá.
36 Zɨ́ mɨmbé'de Yakóbo ésịne. Zɨ́a
ndú'yú Labána kɨ́ mɨmbé'dekesị́ kɨ́dí, “Éyị́
bɨ máméngị zɨ́yị bɨsinyíne ní 'di? Lorụ
bɨ má'déwe wo, bɨ zɨ́yị ndị́sịyị́ ógólódụ́
kacɨ́ma gɨ roa kenée wo be 'di?
37 Bɨ gɨ́rágá báyi sɨmɨ éyị́ amá e go mbá
ní, éyị́ eyị́ bɨ ndíki dongará éyị́ amá e ní
go 'di? Óto mu gɨ 'dáa kó'dụ́ sụmụyị́ e
kɨ́ sụmụmá e ona, gɨ ro do 'décị ngbanga
dongaráze kéyị.

† **31:19 31:19** Bị kábịṛ́ịkị: 'Yị e ndị́sịní kóo ú'yú bongó e gɨ sɨmɨ bị kábịṛ́ịkị e.

38 “Ndịsịzé kéyị go kɨ́ sɨmɨbi cị́ kéṛí a.
Kábịṛíkị e kɨ́ ína eyí e ndịsịní ndíki owụ́ e
kací kadra mbá bɨlámáye, máúfu gbawá
ya'dá kábịṛíkị e gɨ sɨmɨ bangá eyí e zɨ́ma
ánu a.
39 Abú bangá sinyi 'di'bi bangá eyí e yá,
máímbíógụ umbuyé 'dódo a zɨ́yị kɨ́dí née
ndaá 'bɨ ené luyú amá wá ní wá. Bangá ga
bɨ ndịsịní ịndrị née zɨ́ ngíríye ídíne domá.
Zɨ́yị ndísịyí úku ledre zɨ́ma ndísị í'bílúgu
kulú bangá eyí ga bɨ togú ugunɨ́ yée go kɨ́
kadra togú mbú kɨ́ ndụlụ ní.
40 Mɨndísịmá nɨ kóo káa zɨ́ ba, kɨ́ kadra,
pho'dụ kadra nɨ ndísị óngbó máa. Nɨ ógụ
kɨ́ ndụlụ ní zɨ́ drú ólúne sɨmɨmá 'bí 'di'bi
gbawá komomá.
41 Sɨmɨbi cị́ kéṛí a mááyí mɨndísịmá zɨ́yị
'be. Zɨ́ma méngị moko zɨ́yị kɨ́ sɨmɨbi sokó
doa eso gɨ ro ófú nyíyị ga bɨ gbre née,
zɨ́ma méngị ngíti moko zɨ́yị kɨ́ sɨmɨbi ịnyị
doa kíé'do gɨ ro úgú bangá e kɨ́e gɨ zɨ́yị.
Sɨmɨ ledre ga gére née ní, zɨ́yị ndísịyí
óyóló'bó toso tákpásílí bɨ do í'bí a zɨ́ma
kací moko bɨ máméngị ní gbú gbú kɨ́'dí
tú'dú.
42 Togú Lomo bɨ ndịsị lúrú bi kací babá,
Lomo bɨ ndịsị lúrú bi kací Abarayáma e
kɨ́ Isáka ndaá ídí kɨ́ma wá, káa bɨ ma'díi
ógóóyó máa go 'dá'ba kɨ́ sílíma sokó.
Tɨ́ lá Lomo lurú 'do'dó amá kɨ́ moko bɨ
máméngị wo ní zɨ́a ịnyịné máda yíị kɨ́
ndụlụna.”

43 Zɨ́ Labána úkulúgu ledre zɨ́ Yakóbo
kɨ́dí, “Kará ga gére née nɨyí nyíma e, owú
'bɨ eyé ga gére née owú 'bɨ amá e kɨ́ bangá
ga gére née mbá. Éyí ga bɨ lúrú yée née
mbá éyí amá e. Bɨ kenée ní éyí bɨ mááyí
méngị a karaba gɨ ro nyíma e kɨ́ owú 'bɨ
eyé e ní 'di?
44 Ógụ mu zɨ́ze yéme ledre dongaráze
kéyị. Idízé ụṛụ́ tutú e kɨ́ra gɨ ro zɨ́ze
ndịsị sómụ́ndíki ledre mɨyéme ledre née
gɨ roa.”

45 Née ní zɨ́ Yakóbo 'dí'bi mongú tutú do
ícióto a cị́ 'dága káa do dosị́ a.
46 Zɨ́a úku ledre zɨ́ sụmụné e, “'Dó'dú
yókosé tutú e.” Née ní zɨ́ sụmụga
'dó'dúyóko tutú e do ụṛụ́ a ngị. Zɨ́ye
ndísịyé cigí mɨụ́ṛụ́ tutú ba ánu éyí mɨánu.
47 Zɨ́ Labána ífí ịrị bi máa née Zɨgárá
Sadụ́sa,‡ zɨ́ Yakóbo ífí 'bɨ ené yaá Gịlídị.
48 Zɨ́ Labána úku ledre kɨ́dí, “Karaba
ní tutú bɨ ụṛụ́zé ba nɨ go éyí bɨ nɨ óto
zée zɨ́ze ndísịzé sómụ́ndíki mɨyéme ledre
bɨ dongaráze kéyị ní.” Née sí ledre bɨ
ndolonɨ́ ịrị bi née Gịlídị gɨ zɨ́a ní.
49 Ndísịní kpá ndólo bi née Mizípa, gɨ
zɨ́a Labána uku ledre kɨ́dí, “Ngére Lomo
idí lúrú bi dozé sɨmɨ bɨ ndazé do bɨkéṛí a
kéyị wá ní.
50 Togú méngị lárá nyíma ga gére, togú
'dí'bi mbú ngíti géyị kará e, abú ngíti 'yị
uku'dodo zɨ́ma wá, ídí ówo a kɨ́dí Lomo
owo ledre née bɨ dongaráze kéyị ní go.”
51 Zɨ́ Labána kpá úku ngíti ledre zɨ́
Yakóbo kɨ́dí, “Mɨụ́ṛụ́ tutú nɨ go ba kɨ́
mongú tutú bɨ otozé wo dongaráze kéyị
ní.
52 Tutú bɨ ụṛụ́zé kɨ́ mongú tutú née
nɨ ndísị óto zée zɨ́ze ndísị sómụ́ndíki a
kɨ́dí, máútúásá ókpóómo tutú ga gére
née ndéré méngị bɨsinyí ledre kɨ́yị
wá, útúásá kpá ókpóómo a zɨ́yị ndéréyị
méngị bɨsinyí ledre kɨ́ma wá.
53 Lomo bɨ ndịsị lúrú bi kací
Abarayáma, Lomo bɨ ndịsị lúrú bi kací
Nówara e kɨ́ Lomo bɨ ndịsị lúrú bi kací
'bụyé e ní nɨ 'décị ngbanga née ne
dongaráze.”

Zɨ́ Yakóbo lólóbú kɨ́ ịrị Lomo bɨ 'bụa
Isáka ndịsị óto úndrua kɨ́dí née nɨ lódú
kací mɨyéme ledre née.
54 Zɨ́ Yakóbo 'dáná éyí do bi ekíekí
bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Gịlídị ní, do ndólo
sụmụné e zɨ́ye ánu éyí kéye. Gɨ do kací
éyí mɨánu zɨ́ye 'dú'duyé cịkị ore.
55 Akpa kɨ́ phịyí a née, zɨ́ Labána
fáka nyíne e kɨ́ bulúnduné e zɨ́a údru
súrú mɨmbé'deyé za mbá. Zɨ́a ịnyịné
ndá'balúgu roné 'be 'bɨ ené.

32

Yakóbo yeme roné ndéré lúrú Ésawu

‡ **31:47 31:47** Zɨgárá Sadụ́sa: Kɨ́ tara Ébere ini ledre gɨ sɨmɨ a kɨ́dí, Gịlídị bɨ nɨ tutú ga bɨ do sómụ́ndíki ledre gɨ roa ní.

1 Gɨ do kací́ née ní, Yakóbo nɨ
mɨndéréne do mɨsi'di, zí́ maláyika ga bɨ
'bɨ Lomo ní 'dódo royé zía.
2 Sɨmɨ bɨ Yakóbo lurúndiki yée ní, zía
úku ledre kídí, “Ba táya 'bɨ Lomo.” Née
ní zía ịnyịné ịfị́ ịrị bi née Manayíma.*
3 Zí́ Yakóbo ịnyịné kása 'yị kasa ené e
'dá'dá zí́ lúnduné Ésawu sɨmɨ káṇgá bɨ kí́
ịrịné Seyíra do bi bɨ kóo bulúndu Edómo
ndịsịní doa ní.
4 Zía úku ledre zíye kídí, “Togụ́ ndéré
ndíkisé mongụ́ 'yị amá Ésawu go yá, zíse
úku ledre zía yaá, ‘'Yị kasa eyị́ Yakóbo
uku ledre yaá, tụ́'dụ́ sɨmɨbi ga bɨ okpó ba
mbá mándịsị ndịsị 'be 'bɨ Labána.
5 Mándá'baógụ go mááyí kí́ tụ́'dụ́, ịtị́ e,
kí́ dongí e, kábịṛịkị e, ína e kpá kí́ 'yị
kasa e ya'dá e kí́ kará e zíma. Mákása
'yị kasa ga ba máa zíyị gɨ ro zíyị ótoómo
bɨsinyí ledre ga bɨ kóo máméngị yée zíyị
ní, zíyị 'dí'bi máa sɨmɨ sụmụ tí́ káa do owụ́
'bɨ mbágáyị.’ ”
6 Sɨmɨ bɨ 'yị kasa ga gére nda'balugunı́
royé ógụndíki Yakóbo ní, zíye úku ledre
zía kídí, “Nderé ndikizé lúnduyị́ Ésawu
go, cakaba ní nɨ gɨrí go do mɨsi'di
mɨógụné zíyị yána kí́ 'yị e do kacíne míya
eso (400).”
7 Zí́ ngịrị útúne sɨmɨ Yakóbo, zía ífi sɨmɨ
'yị ené e kí́ bangá ené e gbre.
8 Sɨmɨ sómụ́ ledre ené, “Togụ́ Ésawu
ogụ go útú kí́ okó do ngíti géyị 'yị ené e
yá, ngíti géyị 'yị ga bɨ utú aka doyé wá ní
nɨyí ngásáókpó zíye ómoyé.”
9 Née ní zí́ Yakóbo ịnyịné íni ini zí́
Lomo, “Mbófo éyị́ zíyị Lomo bɨ kóo ndịsị
lúrú bi kací́ bulúndumá Abarayáma kí́
'bụmá Isáka ní, áyí Ngére bɨ úku ledre
zíma kídí, ‘Ndá'ba mu sɨmɨ káṇgá eyị́ zí́
sụmụyị́ e, mááyí óto yịị́ zí́ bɨlámá ledre e
ndịsị méngị royé zíyị ní.’
10 Bɨ go kenée ní, Lomo mááyí bɨsinyí
'yị. Máútúásá kóo ówo bɨlámá ledre káa
zí́ bɨ méngị wo zíyị í'bí tụ́'dụ́ éyị́ e zíma ba
wá. Sɨmɨ bɨ kóo mááyí 'dógụ Yeredéne ní,
mááyí kóo dụụ́ kí́ ngbángbá do sịlịma, tí́
lá bɨ nda ba ní, mááyí go kí́ tụ́'dụ́ éyị́ e
zíma káa zí́ bɨ máífi sɨmɨyé gbre née.
11 Áko Lomo, máíni ini ba zíyị gɨ ro zíyị
yómo máa gɨ zí́ lúndumá Ésawu. Ngịrị a
ndịsị méngị máa gɨ zía nɨ ógụ útú kí́ okó
domá, kí́ kará e kí́ owụ́ ga ba mbá.
12 Tí́ lá úku kóo ledre kídí, ‘Mááyí óto
yịị́ zí́ bɨlámá ledre e ndịsị méngị royé zíyị,
bulúnduyị́ e nɨyí étrị káa zí́ sayi bɨ kó'dụ́
mɨkavu bɨ ngárá utúasání́ óloónzó a wá
ní.’ ”
13 Zí́ Yakóbo 'dú'duné cịkị́ íri. Gɨ sɨmɨ
éyị́ ga bɨ zía ní, zía ịnyịné gélé ngíti géyị
í'bí a zí́ lúnduné Ésawu.
14 'Di'bi kóo kará ína e míya gbre (200),
ya'dá ye cị́ kéṛị́ a (20), kará kábịṛịkị e
míya gbre (200), ya'dá ye cị́ kéṛị́ a (20),
15 kará gémele e cị́ kéṛị́ a doa sokó (30)
kí́ owụ́ 'bɨ eyé e, kará ịtị́ e cị́ gbre (40),
ya'dá ye sokó (10), nda kí́ kará dongí e cị́
kéṛị́ a (20) kí́ ya'dá ye sokó (10).
16 Zí́ Yakóbo ịnyịné ífi bangá ga gére
née kací́ sị́ doyé. Zía 'dí'bi 'yị kasa ené e
do óto yée kací́ bangá ga bɨ ifi yée née
kịé'do kịé'do mbá. Zía úku ledre zíye
kídí, “Ndérésé mu 'dá'dá íri, ídísé ndéré
kí́ dongaráse.”
17 Zía úku ledre zí́ wo bɨ nɨ 'dá'dá zí́
lafúne ní kídí, “Sɨmɨ bɨ ndíkísé go kí́
lúndumá Ésawu zía ndúndu'yú yaá, ‘Áyí
'yị 'bɨ ambi, sara áyí ndéré 'da, sara ambí
nɨ mịṇgị́ bangá ga bɨ kó'dụ́ ba ne ní?’
18 ídí úkulúgu ledre zía kídí, ‘Bangá ga
ba 'bɨ 'yị kasa eyị́ Yakóbo. Kasa yée zíyị
ngéré ené. Nɨ gɨ 'dá'ba gɨrí rayíi.’ ”
19 Zí́ Yakóbo kpá úku ledre zí́ ngíti géyị
'yị kasa ené ga gére née mɨkékeṛịa mbá
kídí, “Ídísé úku mbá kémbị́ ledre kịé'do
sɨmɨ bɨ ndíkísé go kí́ Ésawu e ní.
20 Ledre nda lígị sée kí́ úku a bɨ yaá, ‘'Yị
kasa eyị́ Yakóbo nɨ gɨ 'dá'ba gɨrí rayíi ní
wá.’ ” Kací́ sómụ́ ledre 'bɨ Yakóbo, i'bí kóo
tụ́'dụ́ éyị́ ga gére née zí́ Ésawu gɨ ro zí́ bi
émené roa zía ótoómo bɨsinyí ledre bɨ kóo
née mengị wo kíe ní.
21 Née ní zí́ Yakóbo kásaókpó éyị́ ga
gére ené 'dá'dá, tí́ lá zía 'dú'duné cịkị́ do

* **32:2 32:2** Manayíma: Ịrị ba kí́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kídí, bi 'dówụ́ro e gbre.

táya ore.

Yakóbo ọ́ọ́nı́ royé kı́ Lomo

22 Kı́ ndụlụ a née ní, zı́ Yakóbo 'dí'bi me'bené e gbrengárá kı́ owụ́kará 'yị 'bı̵ moko ené e gbre nda kı́ wotı̣́ne sokó doa kı̣́é'do (11) do kásaókpó yée sága ngbuṛu bı̵ kı́ ịrịné Zabụ́kụ ní.

23 Gı̵ do kacı́ bı̵ kásaókpó yée go sága ní, zı́a kpá kásaókpó éyị́ ené e mbá sága íri.

24 Née ní zı́ Yakóbo ídíákáne ore ngúcuné 'dogụ ené bi sága wá. Zı́ ngíti o'do ógụné útúne kı́ okó do Yakóbo, zı́ye ọ́ọ́ royé kéne bi ndre.

25 Sımı̵ bı̵ o'do née owo ya née utúasá ónzó ngọ́ọ́ a bi wá ní, zı́a ị́nyịné ócó komo 'bungono Yakóbo kpoó, zı́ komo 'bungono a éfı̣́ne.

26 Nda née ní, zı́ o'do née úku ledre kı́dí, “Í'dí sı̣́lı̣́yị gı̵ romá mu zı́ma ndéréma, bi ará go.”

Tı́ lá zı́ Yakóbo úkulúgu ledre zı́a kı́dí, “Máí'dí amá sı̣́lı̣́ma gı̵ royị́ wá, 'búó togụ́ údru súrú go mımbé'demá.”

27 Zı́ o'do née ndú'yú wo kı́dí, “Ịrịyị́ náambi?”

Zı́ Yakóbo úkulúgu ledre zı́a kı́dí, “Ịrịmá Yakóbo.”

28 Gı̵ ore zı́ o'do née úku ledre kı́dí, “Ịrịyị́ ndaá lolụ Yakóbo wá, ịrịyị́ nda go Isıréle† gı̵ zı́a rómo komo 'yị e do sogo káṇgá ba go mbá zı́yị go kpá rómo cụ́ komo Lomo.”

29 Zı́ Yakóbo úku ledre zı́a kı́dí, “Mongụ́ 'yị ı̣́fı̣́ aka kpá ịrịyị́ zı́ma.”

Zı́a úkulúgu ledre zı́ Yakóbo kı́dí, “Éyị́ bı̵ ndú'yú ịrịmá gı̵ roa ní 'di?” Zı́ o'do née nda ị́nyịné údru súrú mımbé'de Yakóbo.

30 Nda née ní, zı́ Yakóbo ndólo ịrị bi née Penuwéle.‡ “Máúku ledre née kenée gı̵ zı́a bı̵ málúrú Lomo go cụ́ kı́ komomá máúyu wá ní.”

31 Zı́ bi nda go aráónzó roné. Zı́ Yakóbo ị́nyịné gı̵ sımı̵ Penuwéle ndéréókpóne nda go mıécịné gı̵ zı́ 'bungononé bı̵ efı̣́ ní.

32 Née sı̣́ ledre bı̵ karaba Isıréle e anuní cídrí bı̵ sımı̵ longụ bangá gı̵ zı́a wá ní, gı̵ zı́a o'do née ocó kóo Yakóbo do cídrí a bı̵ komo 'bungono a ní.

33

Yakóbo ndikíní kı́ lúnduné Ésawu

1 Yakóbo nı̵ lúrú bi káa ní zı́a ónzó komoné gbó ro Ésawu kı́ ogụ kı́ tụ́'dụ́ 'yị e do kacı́ne míya eso (400). Née ní zı́ Yakóbo ị́nyịné ífi owụ́ e, yée ga bı̵ 'bı̵ Léya kı́ Rayéle nda kı́ 'bı̵ owụ́kará 'yị 'bı̵ moko ga bı̵ gbre ní.

2 Zı́a óto kará 'yị 'bı̵ moko ga gére née kı́ owụ́ 'bı̵ eyé e 'dá'dá, Léya kı́ 'bı̵ ené e gı̵ do kacı́ye, Rayéle kı́ Yoséfa nıyí 'bı̵ eyé nda dụụ́ gı̵ 'dá'ba.

3 Zı́ Yakóbo útúne zı́ye 'dá'dá, zı́a útúne do ngụ́ṛụ́ sı̣ndı̣́ne bi ótụ́ doné kó'dụ́ Ésawu bi kı́'dí ịnyị doa gbre sımı̵ bı̵ ogụ go gbóo cigí lúnduné ní.

4 Tı́ lá zı́ Ésawu ngásáne fáka Yakóbo do óto sı̣́lı̣́ne do goa tónóne íni ini roa. Zı́ye útúye mbá íni ini.

5 Zı́ Ésawu óyó komoné káa gbó ro kará e kı́ owụ́ e. Zı́a ndú'yú Yakóbo kı́dí, “'Yị ga bı̵ ógụsé kéye ba 'bı̵ eyé náambi?”

Zı́ Yakóbo úkulúgu ledre zı́a yaá, “Mongụ́ 'yị, née owụ́ ga bı̵ Lomo owo ledre kı́ma zı́a í'bí yée zı́ 'yị 'bı̵ moko eyị́ ní.”

6 Nda née ní, zı́ kará 'yị moko ga ba kı́ owụ́ 'bı̵ eyé e née ógụyé ótụ́ doyé bi í'bí mandá zı́ Ésawu.

7 Gı̵ do kacı́ye, zı́ Léya kı́ owụ́ 'bı̵ ené e ógụyé ótụ́ doyé bi kó'dụ́ Ésawu do kpá í'bí mandá zı́a. Odụyé nda dụụ́ zı́ Yoséfa e kı́ Rayéle ógụyé, zı́ye méngị a kpá kenée.

8 Zı́ Ésawu ndú'yú Yakóbo kı́dí, “Lúndu 'bı̵ enée, ndikízé kı́ 'yị e do mısi'di kı́ra mındéréye kı́ tụ́'dụ́ bangá e, ledre máa 'be káa be 'di?”

Zı́ Yakóbo úkulúgu ledre zı́a kı́dí, “Mákása bangá ga gére née máa zı́yị gı̵ ro zı́ mımbé'deyị́ ị́dṛı̣́ne romá mongụ́ 'yị.”

9 Tı́ lá zı́ Ésawu úkulúgu ledre zı́a kı́dí, “Lúndu 'bı̵ enée, máútúásá 'dí'bi tụ́'dụ́ bangá ga gére née wá, gı̵ zı́a tụ́'dụ́

† **32:28 32:28** Isıréle: Ịrị ba kı́ tara Ébere ini ledre sımı̵ a kı́dí, “Lomo mengị okó bú.” ‡ **32:30 32:30** Penuwéle: Ịrị ba kı́ tara Ébere ini ledre sımı̵ a kı́dí, “sımı̵ komo Lomo.”

bangá e nɨyí kpá bo zíma. 'Bɨ eyị́ ga gére
nee idíní zíyị.”
10 Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí,
“Mongụ́ 'yị, ndaá kenée wá. Togụ́ 'búma
nɨ doyị́, ídí 'dí'bi tákpásị́lị́ bɨ máí'bí zíyị
nee. Káa zí bɨ málúrú yị́ị karaba ba ní,
nda káa zí málúrú cụ́ Lomo ní. Gɨ zía bɨ
óto 'búma go zíyị 'dí'bi máa sɨmɨ sụmụ kí
mɨmbé'deyị́ kị́é'do ní.
11 Bɨ go kenée ní, mándéndị́ romá go
zíyị ídí 'dí'bi tákpásị́lị́ bɨ máí'bí yée zíyị
nee, gɨ zía Lomo saká máa go kíngaya kí
éyị́ ga gére nee.” Nda gɨ zía bɨ Yakóbo
lányá nda ro Ésawu go kíngaya ní, zí
Ésawu ṇgúṇgu a zía 'dí'bi yée.
12 Gɨ ore zí Ésawu úku ledre kídí,
“Nderézé mu 'be. Mááyí 'dị́yịóto sée.”
13 Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí,
“Mongụ́ 'yị, cóngó ro mɨnzéré owụ́ ga
ba ndaá. Ili kpá zíma lúrú kací mɨnzéré
bangá ga bɨ nɨyí aka ụ́lụ umba ní. Togụ́
nderézé kíye kakara kenée yá, lá kadra
kị́é'do bangá ga gére nee nɨyí úyuónzó
royé mbá.
14 Bɨ kenée ní, mongụ́ 'yị ndéré 'bɨ eyị́
mu zíma 'dá'dá íri, mááyí lódụ́yị́ gɨ yáa
ndoo kací ndéré bɨ bangá ga ba kí owụ́ e
nɨyí ndéré a ní, gị zíma ógụmá 'be 'bɨ
ngére sɨmɨ Seyíra.”
15 Nda nee ní zí Ésawu úku ledre zí
Yakóbo kídí, “Togụ́ kenée, mááyí ótoómo
ngíti géyị 'yị amá ga ba zíse ógụsé kéye.”
Zí Yakóbo ndúndu'yú kídí, “Nda nee
kenée gɨ ro 'di? Ngére máíli tí lá zíyị ị́drị
mɨmbé'deyị́ romá éyị́ bɨ nɨ méngị zée ní
ndaá.”
16 Nee ní kpá 'duo kadra nee, zí Ésawu
ị́nyịné ndá'balúgu roné sɨmɨ Seyíra.
17 Tí lá zí Yakóbo ị́nyịyé gɨ ore
ndéréógụyé do ngíti bi ndịsịní ndólo a
Sụkótụ kí'dí bɨ lagá kụ́tụ́ zíne kí bangá
ené e ní. Nee sị́ ledre bɨ ndoloní ịrị bi nee
gɨ zía Sụkóta ní.
18 Gɨ do kací bɨ Yakóbo ị́nyịní gɨ
sɨmɨ Padána Aráma ní, zíye ndéréógụyé
bɨlámáne sɨmɨ mongụ́ gara bɨ kí ịrịné
Sekéme sɨmɨ káṇgá 'bɨ Kanána, zía óto
táya ené mɨ'dí sɨmɨ súwú cigí mongụ́ gara
ore.
19 Zí Yakóbo ị́nyịné úgú bi bɨ oto táya
ené doa nee gɨ zí wotị́ Amóra 'yị 'bɨ
Sekéme kí mɨrírírí késị́ míya kị́é'do.
20 Nee ní zí Yakóbo ó'bó mbayi gɨ sɨmɨ
tutú ore do ị́fị́ ịrị a Lomo bɨ ndịsị lúrú bi
kací Isɨréle e ní.

34

Wotị́ Amóra ngaka Dína nyị́ Yakóbo

1 Kadra kị́é'do zí Dína nyị́ Yakóbo bɨ
ndikiní kí Léya ní ị́nyịné ndéréne lúrú
ngíti géyị kará e gɨ dongará 'yị ga bɨ 'bɨ
Sekéme ní.
2 Sɨmɨ bɨ komo wotị́ Amóra ngére bɨ ore
'yị 'bɨ Ịvị́ta bɨ kí ịrịné kpá Sekéme utú ro
Dína ní, zía ị́nyịné ngáka Dína ndị́sị kíe
káa do kára kí cóngóro.
3 Nda nee ní, zí 'bú Dína nyị́ Yakóbo
nda ídíne doa kíngaya, zía ndị́sịné lóndo
komo owụ́kára nee gɨ ro zí 'búne ídíne
doa.
4 Zí Sekéme úku ledre zí 'bụné Amóra
kídí, “Babá ófụ́ owụ́kára nee zíma.”
5 Sɨmɨ bɨ Yakóbo uwú ledre yaá ngakaní
nyịne Dína go ndị́sị kíe kí cóngóro ní, zía
ndécịne tí zaá gị sɨmɨ kadra bɨ wotị́ ga
nda'baogụní gɨ sɨmɨ súwú go 'be kí lúrú
kací bangá eyé e ní.
6 Nda nee ní, zí Amóra 'bụ Sekéme
ndéréne ndú'yú Yakóbo gɨ ro ledre nyị́ a
zí wotịne.
7 Sɨmɨ bɨ wotị́ Yakóbo e uwúní ledre
bɨ mengị roné zíye kenée ní, geré zíye
ndá'balúgu royé gɨ sɨmɨ súwú 'be. Zí
ledre nee í'bí komokenyị́ kí sɨmɨkesị́ zíye
kíngaya, gɨ zía éyị́ bɨ Sekéme mengị nee
oto kese go ro 'yị 'bɨ Isɨréle e. Nee bɨcayi
ledre bɨ utúasá zía méngị roné wá ní.
8 Tí lá zí Amóra úku ledre zíye kídí,
“Mɨmbé'de Wotịma Sekéme ili nyị́se nee
go kíngaya. Ótoómosé wo mu zía, zía
'dí'bi wo káa do me'bené.
9 Nɨ mɨútúásáne zíze yéme ledre ófụ́ ro
dongaráze kése. Azé 'dí'bi nyị́se e, zíse
kpá 'dí'bi nyị́ze e.
10 Ásé ndị́sị dongaráze sɨmɨ Sekéme ona
do bɨlámá bi. Azé kpá í'bí bi ga bɨ ona
ní mbá zíse, zíse ndị́sị gámáse kí bangá
esé e sɨmɨ a káa zí bɨ ílisé ní. Ásé kpá ówo
bɨlámá ledre gɨ sɨmɨ káṇgá ba ona.”

11 Zí Sekéme úku ledre zí 'bụ Dína e kí
lúnduga kídí, “Ótoómosé ledre zíma, zíze
ófụ́ rozé kéne. Mááyí í'bí éyị́ ga bɨ ílisé
yée ní mbá zíse.
12 Úkusé lá ledre éyị́ bɨ ílisé ní, zíse ólo
késị́ kára esé káa zí bɨ ílisé ní, mááyí í'bí a
zíse togụ́ ótoómosé nyị́se née go zíma
ófụ́ a ní.”
13 Gɨ zía bɨ sinyiní lémịyé Dína go ní,
zí wotị́ Yakóbo e sómụ́ndíki mani lóndo
Sekéme kí 'bụné Amóra kíe sɨmɨ bɨ nɨyí
ódro kéye ní kídí,
14 “Utúasázé méngị ledre káa zí née
wá. I'bízé ezé lémịzé zí o'do bɨ ngárá utú
ngbụ́ru wá ní wá. Née mongụ́ komokenyị́
zíze.
15 Azé ṇgúṇgu ledre née 'búó togụ́ 'yị
esé ga bɨ ya'dá e ní utúní go mbá ngbụ́ru
zíye ídíye go káa zíze ní.
16 Azé nda fú í'bí nyị́ze e zíse ófụ́yé e
zíze kpá ófụ́ nyị́se e. Togụ́ ledre née
mengị roné go kenée azé fú ógụ ndị́sị
kése káa do 'yị e kị́é'do.
17 Tí lá togụ́ ṇgúṇgusé esé ledre útú
ngbụ́ru wá, azé 'dí'bi lémịzé zíze ókpóze
kíe.”
18 Zí ledre bɨ ụkuní née útúásáne komo
Amóra e kí wotị́ne Sekéme.
19 Sekéme nɨ owụ́phɨṛangá bɨ kí ledrené
owóowó rómo do 'yị ga 'be 'bɨ eyé ore
mbá ní. Lu'bú wá, zía ị́nyịné geré ndéré
méngị ledre bɨ ukuní née gɨ zía 'bú nyị́
Yakóbo ofụ kóo doa go.
20 Née ní, zí Amóra kí wotị́ne Sekéme
ndéréye ku mbotụ mongụ́ gara ódroyé zí
'yị eyé ga bɨ sɨmɨ gara ore ní.
21 “'Yị ga gére nɨyí bɨlámá 'yị e. Nɨ
bɨlámáne zíye ndị́sịyé sɨmɨ káṇgá ezé ona
ndị́sị gámá kí bangá eyé e káa zí bɨ iliní
ní gɨ zía káṇgá ezé nɨ mongụ́ne kíngaya,
nɨ 'dí'bi zée kéye mbá. Azé ófụ́ nyị́ye zíye
kpá ófụ́ nyị́ze e.
22 Tí lá ledre kị́é'do. 'Yị ga gére née
nɨyí ṇgúṇgu a zíze ídíze kéye káa do 'yị
kị́é'do 'búó togụ́ zée ya'dá e utúzé go mbá
ngbụ́ru zíze ídíze káa zí ye ní.
23 Lúrúsé aka, tụ́'dụ́ bangá e kí tụ́'dụ́
ngíti géyị éyị́ ga bɨ zíye née nɨyí nda
ídí go káa zí 'bɨ ezé e ní. Bɨ kenée
ní, ṇguṇguzé mu zíye kenée gɨ ro zíye
ndị́sịyé dongaráze ona.”
24 Zí ya'dá ga bɨ nderéní ku mbotụ
mongụ́ gara ní ị́nyịyé mbá ṇgúṇgu ledre
'bɨ Amóra e kí wotị́ne Sekéme, zí ya'dá e
ị́nyịyé mbá útúye ngbụ́ru.
25 Gɨ do kací sị́lị́ ota, sɨmɨ bɨ uṇgú nɨ aka
ndị́sị 'dó'do yée ní, zí wotị́ Yakóbo e gbre,
Simiyóna e kí Lévị bɨ nɨyí gɨ sɨmɨ mbágá
kí Dína e ní ị́nyịyé 'dí'bi mongụ́ maku eyé
ndéré útú okó do 'yị ga gére née sɨmɨ bɨ
ledre lịgị yée go ní. Zíye úfu zaá ya'dá ga
bɨ sɨmɨ mongụ́ gara née ore mbá.
26 Zíye ógụyé kpụ́rụ́ gɨ do Amóra kí
wotị́ne Sekéme do úfu yée 'dá'ba. Zíye
'dí'bi lémịyé Dína gɨ 'be 'bɨ Sekéme yóó
zíye ókpóye kíe.
27 Zí ngíti géyị wotị́ Yakóbo e ndéréye
do bi bɨ ufuní 'yị e doa née do ngáka éyị́
kací 'yị ga bɨ sɨmɨ mongụ́ gara ore kí'dí bɨ
sinyiní lémịyé ní mbá.
28 Zíye 'dí'bi bangá ga bɨ kábịṛị́kị e, ị́tị́ e,
dongí e nda kí ngíti géyị éyị́ ga bɨ iliní yée
sɨmɨ mongụ́ gara gɨ ore ní mbá ókpó kíe
sɨmɨ súwú.
29 Gɨ do kací bɨ ngaka onzóní éyị́ ga bɨ kí
ledreyé owóowó ní go ní, zíye ị́nyịyé 'dí'bi
kará e kí owụ́ e kacíye mbá ókpó kíye.
30 Zí Yakóbo úku ledre zí Simiyóna e kí
Lévị kídí, “'Dí'biógụsé báfí go dongaráze
kí 'yị 'bɨ Kanána e kí 'yị 'bɨ Peréze e mị́ngị́
káṇgá ga ba. 'Yị ga gére née nɨyí go ógụ
ídí mbá okó romá. Lúrúsé aka eyezé kpá
wá, togụ́ kotrụní royé ógụ útú okó kíma
ní, nɨyí úfu máa kí éyị́ ga bɨ 'be 'bɨ amá
ní mbá 'dá'ba.”
31 Tí lá zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Nɨ
mɨútúásáne zía méngị lárá lémịzé káa zí
kára bɨ ndị́sị gámá kací ya'dá faa ní?”

35

Yakóbo omụ́lugu roné sɨmɨ Bétele

1 Gɨ do kací ledre née ní, zí Lomo úku
ledre zí Yakóbo kídí, “Ómụ́ mu ndéré
ndị́sịyị́ sɨmɨ Bétele, zíyị ó'bó mbayi íri zí
Lomo bɨ kóo 'dodo roné zíyị sɨmɨ bɨ kóo
áyí ndị́sị ngásá gɨ zí lúnduyị́ Ésawu ní.”
2 Née ní, zí Yakóbo úku ledre zí 'yị 'bɨ
'be 'bɨ ené e kí 'yị ga bɨ kóo nɨyí kéye ní

kıdí, “Ụcụóyósé lomo 'bı 'yị lóṇgó ga bı do sı́lı́se née mbá 'dá'ba, zıse méngị ondụ́ bı ndısị óto 'yị zıa útúásáne kací komo Lomo ní, zıse nda 'dí'bi bılámá bongó esé e ésị yée rosé.

3 Gı ore zıse ógụsé zıze ndéréze sımı Bétele, kı'dí bı mááyí ó'bó mbayi zı Lomo ní. Lomo bı ndısị úwú ini amá sımı bı mááyí kı mongụ́ sómụ́ ledre, zıa ndı́sı́né lúrú bi ne kacıma kací kadra mbá ní.”

4 Née ní, zıye í'bí lomo ga gére kı ngo'di ga bı ro mbílíye ní mbá zı Yakóbo. Zı Yakóbo ícióto lomo kı éyị́ mbílí ga gére née sımı káṇgá cıkị sı́ kágá sımı Sekéme ore.

5 Sımı bı Yakóbo e kı 'yị ené e ịnyịní go ndéré ní, zı Lomo ésị ngịrị sımı 'yị ga bı sımı gara ore ní mbá, káa bı nıyí ndéré lódụ́ Yakóbo e kı 'yị ené e ke.

6 Zı Yakóbo e kı 'yị ga bı kóo do kacıne ní ndéréógụyé sımı bi bı kı ịrịné Lụ́zụ bı ndısịní kpá ndólo a Bétele, sımı káṇgá bı Kanána ní.

7 Sımı Bétele íri, zıa ó'bó mbayi zı Lomo do ı́fı́ ịrị a, Lomo 'bı Bétele gı zıa Lomo 'dodo kóo roné zıa ore sımı bı nı ngásáóyó roné gı zı lúnduné ní.

8 Née ní, zı Débura bı ngboróogụ Rebéka ní úyuné. Do óto bi zıa sı́ ngíti mongụ́ kágá kı ịrịné óka sımı Bétele ore. Zıye ı́fı́ ịrị bi née Alóni Bakụ́tụ.*

9 Gı do kací bı Yakóbo nda'baogụ gı sımı Padána Aráma ní, zı Lomo 'dódo roné zıa do í'bí ándá úndru zıa.

10 Zı Lomo úku ledre zıa kıdí, “Ịrịyị́ nı yı́ ené tı Yakóbo, tı lá utúásání lolụ ndólo yı́ı́ Yakóbo wá, nıyí nda ndólo yı́ı́ go Isıréle.” Née ní zıa ịnyịné ı́fı́ ịrị doa Isıréle.

11 Gı ore zı Lomo úku ledre zıa kıdí, “Mááyí Lomo bı roko'bụ a ofụ go ní, máí'bí roko'bụ go zıyị ndíki tụ́'dụ́ owụ́ e, zı bulúnduyị́ e étrịyé tụ́'dụ́. Ṛı́kı́ sı́ do 'yịma'dí e, kı bi eyé e nıyí ólụ́ógụ gı sımıyı́, zı ngíti géyị ídíye káa do mıngburoko ngére e.

12 Káṇgá bı kóo máí'bí zı Abarayáma e kı Isáka ní, máí'bí kpá go zıyị, mááyí kpá í'bí káṇgá née zı bulúnduyị́ e gı do kacıyị.”

13 Sımı bı Lomo uku ledre née kenée ní, zıa ịnyịné ndéréókpóne gı do bi bı gáa ndısị ódro doa zı Yakóbo ní.

14 Gı ore, zı Yakóbo ícióto mongụ́ tutú cı́ 'dága do bi bı Lomo odro zıa doa née. Zıa ịnyịné 'dí'bi le'yı́ kı sụ'bụ́ léfe a do tutú née káa do 'dáná éyị́ óto úndru Lomo kıe.

15 Zı Yakóbo ı́fı́ ịrị bi bı Lomo odro zıa doa née Bétele.

Ledre gı ro umbu Rayéle

16 Née ní, zı Yakóbo e ómụ́ye gı sımı Bétele gı ore, sımı bı nıyí aka do mısi'di gbála gı sımı Efaráta ní, zı sịndı́ kadra útúásáne gı ro zı Rayéle áráne. Zı owụ́ nda tónóne ówoné sımı a bısinyíne kıngaya.

17 Gı zıa bı mıárá Rayéle 'do'do kóo wo go kıngaya ní, zı kára bı ndısị sáká wo gı ro zıa áráne ní úku ledre zıa kıdí, “Ndá éré ngịrị wá, áyí árá ngíti owụ́ 'bı eyı́ owụ́o'do.”

18 Sımı bı Rayéle nı nda go gbóo gı ro úyu ní, zıa ịnyịné ı́fı́ ịrị wotı́ne née Benóni.† Zı Yakóbo ı́fı́ 'bı ené Benzemúna.‡

19 Née ní zı Rayéle úyuné do ícióto wo do mısi'di kı ndéréye sımı Efaráta bı ndolonı kpá Beteléme ní.

20 Zı Yakóbo 'dí'bi mongụ́ tutú ícióto a do bi zı Rayéle. Tutú máa née gị sımı sịndı́ kadra bı karaba ba mıéké ledre nı roa kıdí bi zı Rayéle.

21 Gı do kací née, zı Isıréle ómụ́ne ndéré lágá kụ́tụ́ ndı́sı́né sımı a sogo bi bı kı ịrịné Mịgịdéle Edára.

22 Sımı bı Isıréle nı mındı́sı́né sımı ịrịgbére née ore ní, zı Rụ́bene ịnyịné ndéréne ndı́sı́né kı me'be 'bụné káa do kára bı kı ịrịné Bíla ní. Zı 'bụ a Isıréle úwú ledre née.

Wotı́ Yakóbo e nıyí kóo mbá sokó doa gbre.

23 Wotı́ga máa yée ga bı gı sımı Léya ní nıyí,
Rụ́bene bı nı ne owụ́ndíká 'bı Yakóbo,

* **35:8 35:8** Alóni Bakụ́tụ: Ini ledre gı sımı Alóni Bakụ́tụ nı kıdí kágá bı do ndısị íni ini sı́ a ní. † **35:18 35:18** Benóni: Ini ledre gı sımı Benóni owụ́ ba oto máa go zıma 'dó'dóma kıngaya. ‡ **35:18 35:18** Benzemúna: Ini ledre gı sımı Benzemúna owụ́ bı kı roko'bụné bı ogụ sáká máa ní.

Simiyóna, Lévị, Zụ́da, Isakára nda kɨ́
Zebụlụ́na.
24 Wotɨ́ga máa yée ga bɨ gɨ sɨmɨ Rayéle ní
nɨyí 'bɨ eyé,
Yoséfa e kɨ́ Benzemúna.
25 Yée máa yée ga bɨ gɨ sɨmɨ owụ́kára bɨ 'yị
'bɨ moko 'bɨ Rayéle bɨ kɨ́ ịrịné Bíla
ní nɨyí 'bɨ eyé,
Dána e kɨ́ Nafatáli.
26 Yée ga bɨ 'bɨ eyé gɨ sɨmɨ owụ́kára bɨ 'yị
'bɨ moko 'bɨ Léya bɨ kɨ́ ịrịné Zílifa
ní nɨyí 'bɨ eyé,
Gáda e kɨ́ Aséra.
Ga gére née ịrị wotɨ́ Yakóbo ga bɨ
ndikiní yée zɨ́a sɨmɨ Padána Aráma ní.
27 Zɨ́ Yakóbo ndéréne lúrú 'bụné Isáka
sɨmɨ Mamaré gbóo kɨ́ Kiríta Arába bɨ
ndịsịní ndólo a Éborono ní, kɨ́'dí bɨ kóo
Abarayáma e kɨ́ Isáka ndịsịní ndɨ́sị ní.
28 Isáka mengị kóo mbá sɨmɨbi míya
kɨ́é'do doa cɨ́ eso (180).
29 Uyu nda kóo sɨmɨ bɨ nɨ nda goó
ngokoné kɨ́ngaya ní. Zɨ́ wotɨ́ga ga bɨ
Ésawu e kɨ́ Yakóbo ní óto wo.

36

Ledre gɨ ro Ésawu kɨ́ bulúnduné e

1 Ba ledre gɨ ro bulúndu Ésawu ga bɨ
ndịsịní ndólo yée Edómo e ní.
2 Ésawu ofụ́ kóo kára gɨ sɨmɨ nyɨ́ 'yị 'bɨ
Kanána e. Ịrị me'bea bɨ nyɨ́ 'yị ga bɨ Éte e
ní nɨ Áda nɨ nyɨ́ Éloni. Me'bea máa wo
bɨ 'bɨ ené nyɨ́ 'yị 'bɨ Ịvɨ́ta ní ịrị a 'bɨ ené
Olibáma nyɨ́ Ána bulúndu Zibóna,
3 me'bea máa wo bɨ Basimáta ní, nɨ nyɨ́
Isɨméle lémị Nebayóta.
4 Me'be Ésawu e ota mbá 'yị ndíki
owụ́ e. Me'bea bɨ Áda ní ndiki 'bɨ ené
Elifáza, zɨ́ Basimáta ndíki 'bɨ ené Ruwéle,
5 zɨ́ Olibáma nda ndíki 'bɨ ené Zéwụsa e
kɨ́ Zaláma nda kɨ́ Kóra. Ga gére née ịrị
wotɨ́ Ésawu ga bɨ ndikiní yée zɨ́a sɨmɨ
Kanána ní.
6 Gɨ ore, zɨ́ Ésawu 'dí'bi me'bené e,
wotɨ́ne e, nyɨ́ne e, kɨ́ 'yị ga bɨ gɨ do kacíne
ní, bangá ené e kɨ́ ngíti géyị éyị́ 'bɨ 'be 'bɨ
ené e bɨ ndiki yée sɨmɨ Kanána ní mbá
do ómụ́ne ndéré ndɨ́sịné gbála gɨ do bi bɨ
Yakóbo nɨ doa ní.
7 Omụ́ kóo gɨ zɨ́a bi bɨ ndịsịní ndɨ́sị
doa kɨ́ Yakóbo e ní, eye lolụ kóo gɨ royé
gbrengárá wá. Bangá eyé e etrịní nda kóo
go kɨ́ngaya.
8 Née ní zɨ́ Ésawu bɨ ndịsịní kpá ndólo
wo Edómo ní ómụ́ne ndéré ndɨ́sịné sɨmɨ
káṇgá bɨ do bi ekɨ́ekɨ́ bɨ sɨmɨ Seyíra ní.
9 Ba ledre gɨ ro Ésawu bulúndu 'yị ga bɨ
ndịsịní ndólo yée Edómo e bɨ sɨmɨ káṇgá
bɨ do bi ekɨ́ekɨ́ sɨmɨ Seyíra ní.
10 Ga ba ní ịrị wotɨ́ Ésawu e. Ésawu e
ndikiní Elifáza kɨ́ me'bené bɨ Áda ní,
zɨ́ me'bea bɨ Basimáta ní ndíki 'bɨ ené
Ruwéle.
11 Wotɨ́ Elifáza ga bɨ ndíki yée ní nɨyí
Temána e, Ómara e, Zéfo e, Gatáma e,
nda kɨ́ Kenáza.
12 Zɨ́ Ésawu e kpá ndíki ngíti owụ́ kɨ́
ịrịné Elifáza bɨ nɨ 'bụ Amaléka kɨ́ 'berịné
bɨ Timáni ní. Ga gére née ịrị bulúndu
Ésawu e bɨ gɨ sɨmɨ me'bea bɨ Áda ní.
13 Wotɨ́ Ésawu bɨ ndikiní wo kɨ́
Basimáta kɨ́ ịrịné Ruwéle ní, ndiki 'bɨ ené
Náta e, Zéra e, Sáma e nda kɨ́ Miza. Ga
gére née ịrị bulúndu Ésawu ga bɨ gɨ sɨmɨ
me'bea bɨ Basimáta ní.
14 Wotɨ́ Ésawu máa yée ga bɨ Olibáma
nyɨ́ Ána bulúndu Zibóna ndiki yée ní, nɨyí
'bɨ eyé Zéwụsa e, Zaláma e nda kɨ́ Kóra.
15 Ga gére née kóo sɨ́ do ga bɨ gɨ
dongará bulúndu Ésawu e ní. Elifáza
bɨ owụ́ndíká 'bɨ Ésawu ní, nɨ ne 'yị bɨ
ndikiogụ mɨngburoko sɨ́ do ga bɨ kɨ́ ịrịyé
Temána e, Ómara e, Zéfo e, Kenáza e,
16 Kóra e, Gatáma e kɨ́ Amaléka e ní.
Née kóo mbá sɨ́ do bɨ Elifáza ndiki yée
sɨmɨ Edómo ní. Nɨyí bulúndu Ésawu bɨ
tetéye nɨ Áda ní.
17 Bulúndu Ésawu ga bɨ gɨ sɨmɨ wotɨ́ a
bɨ Ruwéle ní, nɨyí 'bɨ eyé sɨ́ do ga bɨ kɨ́
ịrịyé Náta e, Zéra e, Sáma e kɨ́ Miza e ní.
Sɨ́ do máa ga gére née Ruwéle ndikiogụ
yée ne sɨmɨ Edómo. Nɨyí bulúndu Ésawu
bɨ tetéye nɨ Basimáta ní.
18 Wotɨ́ Ésawu bɨ ndiki wo kɨ́ me'bené
bɨ Olibáma ní, ndikiogụ 'bɨ ené sɨ́ do ga
bɨ kɨ́ ịrịyé Zéwụsa e, Zaláma e kɨ́ Kóra e

ní. Ga gére née sị́ do ga bɨ gɨ sɨmɨ me'be
Ésawu bɨ Olibáma nyị́ Ána ní.
19 Ga gére née ịrị́ bulúndu Ésawu bɨ
ndịsịní ndólo yée Edómo ní. Nɨyí kóo
mbá mɨngburoko sị́ do gɨ sɨmɨ kúfú yée
née.
20 Ga ba ịrị́ wotị́ Seyíra* 'yị́ 'bɨ Órị́ bɨ
nɨyí ye mɨzefị́ 'yị́ ga bɨ kóo ndịsịní ndị́sị́
sɨmɨ Edómo ore 'desị́ ní. Ịrịyé nɨ, Lotána,
Sụbụ́la, Zibóna, Ána,
21 Disóna, Ezére e nda kí Disána. Wotị́
Seyíra ga gére née nɨyí kóo ye sị́ do 'yị́ 'bɨ
Órị́ e.
22 Wotị́ Seyíra bɨ kí ịrịné Lotána ndiki
'bɨ ené kóo Órị́ e kí Omámu. Timáni nɨ
'bɨ ené lémị́ Lotána.
23 Wotị́a máa wo bɨ kí ịrịné Sụbụ́la ní,
ndikiogụ 'bɨ ené kóo Alavána, Manáta,
Ebála, Séfo e nda kí Onáma.
24 Ngíti wotị́ Seyíra bɨ kí ịrịné Zibóna ní,
ndiki 'bɨ ené Ayá e kí Ána. Ána utúogụ
kóo do ngbụru bɨ iní a ịrị́ mɨị́rị́ sɨmɨ bɨ
ndị́sị́ ndéré kí dongí ga bɨ 'bɨ 'bụné sɨmɨ
súwú ánu éyị́ ní.
25 Wotị́ Seyíra máa wo bɨ kí ịrịné Ána
ní, ndiki kóo Disóna e kí Olibáma.
26 Wotị́ Seyíra máa wo bɨ kí ịrịné Disóna
ní, ndiki kóo Emadána, Esebána, Isarána
nda kí Keráni.
27 Zí wotị́a bɨ Ezére ní, ndiki 'bɨ ené
Bilána, Zavána e kí Akána.
28 Wotị́ Seyíra máa wo bɨ kí ịrịné Disána
ní, ndiki Úza e kí Arána.
29 Ga gére née sị́ do 'yị́ ga bɨ 'bɨ Órị́ e ní,
Lotána, Sụbụ́la, Zibóna nda kí Ána,
30 Disóna, Ezére e kí Disána. Wotị́
Seyíra ga gére née nɨyí kóo ye ngére kací
sị́ doyé ga gére née sɨmɨ káṇgá 'bɨ Seyíra
ore.

Mɨngburoko ngére ga bɨ 'bɨ Edómo

31 Ba ịrị́ mɨngburoko ngére ga bɨ kóo
'di'biní bi do ndị́sịyé do kúfú 'yị́ ga bɨ 'bɨ
Edómo ní mbá 'dá'dá gɨ zí mɨngburoko
ngére ga bɨ 'bɨ Isɨréle ní.
32 Mɨzefị́ mongụ́ ngére 'bɨ Edómo bɨ
'yị́ e otoní wo ní, nɨ Béla wotị́ Biyóra bɨ
mongụ́ gara ené nɨ gara bɨ kí ịrịné Dinába
ní.
33 Sɨmɨ bɨ Béla uyu ní, zí Zobába wotị́
Zéra 'yị́ 'bɨ Buzóra 'dí'bi bi kací a káa do
mongụ́ ngére.
34 Sɨmɨ bɨ Zobába uyu ní, zí Usáma bɨ gɨ
sɨmɨ káṇgá 'bɨ 'yị́ 'bɨ Temána ní 'dí'bi bi
kací a káa do mongụ́ ngére.
35 Sɨmɨ bɨ Usáma uyu ní, zí Adáda wotị́
Bedáda 'yị́ 'bɨ Avíti 'dí'bi bi kací a káa do
mongụ́ ngére. Adáda mengịní kóo okó
kí Mịdịyáni e sɨmɨ káṇgá 'bɨ Muwába zía
rómo komoyé cụ́.
36 Sɨmɨ bɨ Adáda uyu ní, zí Samála 'yị́ 'bɨ
Masaréka 'dí'bi bi kací a káa do mongụ́
ngére.
37 Sɨmɨ bɨ Samála uyu ní, zí Sáwụla 'yị́
'bɨ Rebóta gbóo kí ngbụru bɨ Efaráta ní
'dí'bi bi kací a káa do mongụ́ ngére.
38 Sɨmɨ bɨ Sáwụla uyu ní, zí Balanána
wotị́ Akóbo 'dí'bi bi kací a káa do mongụ́
ngére.
39 Sɨmɨ bɨ Balanána wotị́ Akóbo uyu ní,
zí Adára 'yị́ 'bɨ gara bɨ Péwu ní 'dí'bi bi
kací a káa do mongụ́ ngére. Ịrị́ me'bea
kóo Metabéle nyị́ Matírida bɨ kí ịrị́ nyịne
Mezába ní.
40 Ba ịrị́ kúfú 'yị́ ga bɨ Ésawu ndiki
ogụ yée ní. Ịrịyé nɨ Timína e, Aláva e,
Yetéte e,
41 Olibáma, Éla, Pinóna,
42 Kenáza, Temána, Mibizára,
43 Magadiyéle e kí Yiráma. Ga gére née
mbá ịrị́ sị́ do 'yị́ ga bɨ kóo nɨyí mɨngburoko
sị́ do sɨmɨ Edómo ní. Ịfịní ịrị́ ga gére née
kací káṇgá bɨ ndịsịní ndị́sị́ sɨmɨyé ní.

Ésawu ndiki ogụ sị́ do 'yị́ 'bɨ Edómo e
mbá ne.

37

Yoséfa 'du'duru

1 Yakóbo nderé ndịsị́ kóo sɨmɨ káṇgá bɨ
Kanána kí'dí bɨ kóo 'bụa ndịsịní ní.
2 Ba ledre gɨ ro Yakóbo.

Sɨmɨ bɨ Yoséfa nɨ kóo go owụ́phɨrangá
sɨmɨbi ené nɨ go sokó doa ịnyị́ doa
gbre ní, zíye kóo ndị́sịyé kí mɨngburoko
lúnduné e ndịsị́ 'bá'bá bangá 'bɨ 'bụyé.

* **36:20 36:20** Seyíra: Ịfịní kóo ịrị́ mongụ́ 'yị́ Seyíra do káṇgá bɨ do bi ekịekị́ ní. Nda gɨ 'dá'ba zí bulúndu Ésawu e nda ịfị́ ịrị́ bi máa née Edómo.

Lúnduga ga gére née kóo wotị́ me'be 'bụyé ga bɨ Bíla e kɨ́ Zílifa ní. Zɨ́ Yoséfa ógụné lịkpị́ bɨsinyí ledre ga bɨ ndịsịní méngị royé íri ní mbá zɨ́ 'bụyé.

3 Yakóbo otoofụ kóo yị́ ené 'bú Yoséfa go rómo do ngíti géyị wotịne e mbá, gɨ zɨa ndikiní kóo Yoséfa zɨa sɨmɨ bɨ nɨ kóo go ngokoné ní. Zɨa 'dí'bi bongó bɨ kɨ́ bɨlámá tífíne ní í'bí a zɨ́ Yoséfa ndịsị ésị a.

4 Sɨmɨ bɨ lúnduga owoní kɨ́dí 'bụyé oto 'bú Yoséfa go rómo doyé mbá ní, zɨ́ 'bú Yoséfa nzúlúne doyé, zɨye óto bɨsinyí mɨmbé'deyé roa, odroní lolụ bɨlámá ódro zɨa wá.

5 Sɨmɨ ngíti ndụlụ zɨ́ Yoséfa 'dú'duru, sɨmɨ bɨ lịkpị́ 'duru née zɨ́ lúnduné e ní, zɨ́ 'búa nzúlú tátá roné doyé nda 'dá'dá.

6 Zɨa úku ledre zɨye kɨ́dí, "Úwúsé aka 'duru bɨ má'dúru ba.

7 Má'dú'duru, azé ndịsị ódó kére yáká. 'Diya káa ní zɨ́ kụ́rụ'bụ kére bɨ máódó ní ịnyịógụné tóroné cị́ 'dága, zɨ́ kụ́rụ'bụ kére esé e yóko royé gbaá dongá kụ́rụ'bụ kére amá zɨye ótụ́ doyé zɨa bi."

8 Zɨ́ lúnduga úku ledre zɨa kɨ́dí, "Sɨmɨ sómụ́ ledre eyị́ ní íli ídí káa do mongụ́ ngére zɨ́ roko'bụyị́ ídíne dozé?" Zɨ́ 'bú Yoséfa nzúlúne doyé kɨ́ngaya gɨ zɨ́ 'duru bɨ 'duru kɨ́ ledre bɨ uku wo ní.

9 Gɨ ore zɨ́ Yoséfa kpá 'dúru ngíti 'duru, zɨa úku ledre zɨ́ lúnduné e kɨ́dí, "Má'dúru kpá ngíti 'duru go. 'Duru máa wo ba nɨ 'bɨ ené, zɨ́ kadra e kɨ́ éfé nda kele e sokó doa kịé'do ndịsịyé útúógụyé bi zɨma."

10 Sɨmɨ bɨ lịkpị́ 'duru née zɨ́ 'bụné kpá zɨ́ lúnduné e ní, zɨ́ 'bụa úku ledre zɨa o'bụóbụ kɨ́dí, "'Duru máa bɨ 'dúru née lárá 'duru 'di? Sómụ́ 'bɨ eyị́ yá mbágáyị kɨma kɨ́ lúnduyị́ e azé ógụ ótụ́ dozé bi do káṇgá kó'dụ́yị?"

11 Zɨ́ lúndu Yoséfa e óto ledre née sɨmɨyé roa, tɨ́ lá 'bụa bandá kóo ledre née sɨmɨ sómụ́ ledre ené.

Lúndu Yoséfa e ugúoyóní wo zɨ́ 'yị 'bɨ Ízibiti

12 Kadra kịé'do zɨ́ lúndu Yoséfa e 'dí'bi bangá 'bɨ 'bụyé ndéré kɨye do bi éyị́ mɨánu gbóo kɨ́ Sekéme,

13 zɨ́ Isɨréle úku ledre zɨ́ Yoséfa kɨ́dí, "Káa zɨ́ bɨ owo bú, lúnduyị́ e nderéní go kɨ́ bangá e do bi éyị́ mɨánu gbóo kɨ́ Sekéme ní, ógụ mu, máíli kása yị́ị́ zɨye íri."

Zɨ́ Yoséfa úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí, "Bɨlámáne."

14 Née ní zɨ́ 'bụa úku ledre zɨa kɨ́dí, "Ndéré mu lúrú lúnduyị́ e kɨ́ bangá ga gére née togụ́ nɨyí mbá bɨlámáye yá zɨyị ndá'baógụyị́ kɨ́ ledreyé zɨma." Zɨa kásaókpó wo gɨ do bi bɨ ndịsịní doa sɨmɨ 'bululu Éborono ní ndéré lúrú lúnduné e.

Sɨmɨ bɨ Yoséfa ogụ sɨmɨ Sekéme ní,

15 zɨ́ ngíti o'do ndíki wo kɨ́ gámá ló'bó roné sɨmɨ káṇgá née ore, zɨa ndú'yú Yoséfa kɨ́dí, "Ndịsị gámásó'do 'di?"

16 Zɨ́ Yoséfa úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí, "Mándịsị gámásó'do lúndumá e. Útúásá go 'dódo bi bɨ bangá eyé e ndịsịní ánu éyị́ doa ní zɨma?"

17 Zɨ́ o'do née úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí, "Omụ́ní yị́ eyé gɨ ona go. Máúwú ledre gɨ tarayé kɨ́dí, 'Nderézé mu sɨmɨ Dotána.' "

Née ní zɨ́ Yoséfa ndéréne lódụ́ kací lúnduné e, zɨa ndéré ndíki yée gbóo kɨ́ Dotána.

18 Zɨ́ lúnduga lúrúndíki wo gɨ gbála, 'dá'dá gɨ zɨa kɨ́ ógụné zɨye, zɨye ndómo tarayé gɨ ro zɨye úfuóyó wo.

19 Zɨye úku ledre dengbịye kɨ́dí, "'Yị 'duru ba nɨ gɨ 'dáa go ógụ.

20 Ogụ gɨrí mu, zɨze úfu wo zɨze ónzóóto umbu a sɨmɨ ngúru kụ́rú gu 'dawú ga ba. Zɨze úku a kɨ́dí bangá sinyí 'di'bi wo go, ánuónzó wo go. Zɨze aka ówo éyị́ bɨ nɨ ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ 'duru ené máa née ní ní."

21 Sɨmɨ bɨ Rụ́bene uwú ledre née kenée ní, zɨa sómụ́ só'do mɨsi'di bɨ née nɨ yómo Yoséfa doa gɨ zɨye ní. Zɨa úku ledre zɨye kɨ́dí, "Ndazé úfu wo wá.

22 Ndazé 'dí'biógụ sáma a kpá wá. 'Di'bizé lá wo zɨze ụ́cụ wo sɨmɨ kụ́rú gu 'dawú ga ba sɨmɨ súwú ona, tɨ́ lá ndazé méngị bɨsinyí ledre kɨe wá." Rụ́bene uku kóo ledre née kenée gɨ ro yómo wo gɨ zɨye gɨ ro zɨne 'dí'bi wo ndá'ba kɨe zɨ́ 'bụné.

23 Née ní, sɨmɨ bɨ Yoséfa ogụ ndiki lúnduné e ní, zɨye útú 'dí'bi wo í'díógụ bɨlámá bongó ené bɨ kɨ́ bɨlámá tífíne ní gɨ roa 'dá'ba,

24 zíye 'dí'bi wo ndéré kíe úcụ wo simi kuṛú gu 'dawú. Simi sịndị́ kadra née iní ndaá kóo simi gu 'dawú née wá.
25 Simi bi nda'bagunní royé go ndịsịyé bi ánu éyị́ ní, zíye lúrúndíki 'yị ga bi kí sị́ doyé Isiméle e ní kí óguyé gi simi Gịlịdị. Ịmbịní kóo kágá ga bi kí bilámá ndonyoyé kí ngíti géyị bilámá éyị́ mindonyo e do gémele eyé ndéré kíe úgúóyó yée simi Ízibiti.
26 Zí Zụ́da úku ledre zí lúnduné e kídí, "Togụ́ ufuzé lúnduzé zíze ótoécị ledre umbu a ní, éyị́ bi azé ówo a gi simi a ní 'di?
27 Togụ́ lá máa yá, idízé úgúóyó wo zí 'yị 'bi Isiméle e gi zí wo bi azé méngị bisinyí ledre kíe ní. Ówosé bú, ni lúnduzé, mbigí sanáze kpá sámazé." Zí lúnduga ṇgúṇgu a.
28 Née ní simi bi 'yị 'bi Isiméle ga bi gi simi Mịdịyáni ogụní ní, zí lúndu Yoséfa e lálaógụ wo gi simi gu 'dawú do úgúóyó wo kí komo késị́ cị́ kéṛị́ a zí 'yị 'bi Isiméle ga gére née, zíye 'dí'bi wo ókpó kíe simi Ízibiti.
29 Simi bi Rụ́bene nda'balugu roné do gu 'dawú íri ní, ni lúrú bi káa ní Yoséfa ndaá lolụ wá, zía lófo bongó gi roné gi zí simikesị́.
30 Zía ndá'balúgu roné úku ledre zí lúnduné e kídí, "Owụ́ ba ndaá 'bi ené lolụ íri wá. Mááyí méngị goó 'di?"
31 Gi do kací née ní, zíye óṇgoónzó ína do 'dí'bi bilámá bongó bi kí tífíne kací Yoséfa née ní ló'dó a simi sáma ína née.
32 Zíye 'dí'bi bongó née ndá'ba kíe zí 'bụyé. Zíye úku ledre kídí, "Owozé bongó ba bi. Lúrú yéme aka za kpó kpó kpó née ndaá bongó 'bi wotịyị wá?"
33 Zía ówo bongó née tí kóró zía úku ledre kídí, "Ba tí bongó 'bi wotịma. Bangá sinyí ufu wo go do ánuónzó a. Ma'díi lófo bayi Yoséfa go kụ́ṛị́ kụ́ṛị́."
34 Gi ore zí Yakóbo lófo bongó bi roné ní za mbá 'dá'ba, do 'dí'bi nzenze bongó ési a roné íni wotịne kíe kí tụ́'dụ́ sị́lị́ e.
35 Zí wotịga kí nyịga óguyé mbá zía gi ro ịdrị mimbé'dea, tí lá zía ásiné ili ené do ịdrị mimbé'dené wá. Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Mááyí íni wotịma née gị simi bi mááyí úyu zíma ólụ́ma simi káṇgá ní." Née ní zí Yakóbo ndịsịné íni wotịne née tí kenée.
36 Simi ledre née ní, zí 'yị 'bi Mịdịyáni ga gére née úgúóyó Yoséfa simi Ízibiti ore zí Potifá manda 'dá'dá 'bi 'yị 'bi moko e 'be 'bi mongụ́ ngére.

38

Zụ́da e kí Tamára

1 Simi sịndị́ kadra máa bi kóo née ní, zí Zụ́da ómụ́ne ótoómo lúnduné e ndéré ndịsịné simi gara bi Adulúma ní cigí 'be 'bi o'do bi kí ịrịné Íra ní.
2 Simi bi ni íri ní, zí Zụ́da ówo owụ́kára nyị́ ngíti o'do kí ịrịné Súwa gi simi nyị́ Kanána e. Zía ófụ́ wo zíye ndịsịyé kéne,
3 zí owụ́kára née ídíne kí siminé do ndíkiógụ owụ́o'do do ịfị́ ịrịa Éra.
4 Zí kára née kpá ídíne kí siminé zía ndíki owụ́o'do do ịfị́ ịrịa Onána.
5 Zía kpá ndíki ngíti owụ́o'do do ịfị́ ịrịa Séla. Aráni kóo wo simi bi Yụ́da e niyí simi gara bi Kezíbi ní.
6 Simi bi Éra owụ́ndíká 'bi Zụ́da ngboró ógụ go káa do ya'dá 'yị ní, zí Zụ́da ófụ́ kára zía kí ịrịné Tamára.
7 Tí lá Éra, owụ́ndíká 'bi Zụ́da ni yị́ ené bisinyí 'yị do komo Lomo. Née ní zí Ngére Lomo úfu wo.
8 Gi ore zí Zụ́da úku ledre zí Onána, "'Dí'bi lụ́mụ́yị́ née zíyị́ ndịsịyị́ kíe káa do kára zíse ndíki owụ́ e kéne simi lafa 'bi lúnduyị́."
9 Tí lá Onána owo bú kídí owụ́ ga bi yée niyí ndíki yée kéne ní ndaní eyé owụ́ 'bi ené wá. Simi bi ni go ndịsị́ kí kára umbu bi kací lúnduné née ní, zía ndịsị́ ndé'yị́ ené bi káa bi née ni óto owụ́ simi a zía ndíki a simi lafa 'bi lúnduné.
10 Ledre bi kóo ndịsị́ méngị a née ni kóo mongụ́ bisinyí ledre do komo Ngére Lomo. Zí Lomo kpá úfuóyó wo.
11 Gi ore zí Zụ́da úku ledre zí Tamára kára 'bi owụ́ 'bi ené kídí, "Ndá'ba aka mu ndịsị́ káa do kára umbu 'be 'bi 'bụyị́ gị togụ́ Séla ngboró ogụ go káa do ya'dá 'yị." Somụ́ 'bi ené ya, "Séla ni go kpá ógụ

úyu cé káa zí 'bɨ lúnduné e ní.” Née ní zí Tamára ndá'balúgu roné 'be 'bụné.

12 Gɨ do kací tụ́'dụ́ sɨmɨbi e zí me'be Zụ́da nyị́ Súwa úyuné. Sɨmɨ bɨ Zụ́da ini me'bené, lerị́ ụkụ́ nda gɨ roa go ní, zíye ịnyịyé ndéréye sɨmɨ Timána kí ezegámá Íra 'yị 'bɨ Adulúma zí ya'dá ga bɨ kóo ndịsịní ólo kálá kábịṛịkị ené e ní.

13 Sɨmɨ bɨ ukuní ledre zí Tamára kídí, “Tetéyị ya'dá 'yị ịnyị go gɨ ro ndéré sɨmɨ Timána ólo kálá kábịṛịkị ené e ní,”

14 zía í'díóyó bongó bɨ ndịsị ésị a 'bɨ kára umbu ní gɨ roné 'dá'ba. Zía 'dí'bi bɨlámá mbílí bongó ló'bụ a roné, doné e kí sɨmɨ komoné mbá gɨ ro zíne ídíne kpị́. Zía ndéré ndị́sịné tara mɨsi'di bɨ ndịsị ólụ́ sɨmɨ Enayíma do mɨsi'di bɨ ndịsị ndéré sɨmɨ Timána ní. Owoyeme bú bɨlámáne kídí, abú bɨ Séla ngboró ogụ go káa do ya'dá 'yị ní, iliní eyé í'bí née zía káa do me'bea wá.

15 Sɨmɨ bɨ Zụ́da lurúndiki wo ní, zía sómụ́ a kídí née kára bɨ ndịsị gámá kací ya'dá e faa ní, gɨ zía lo'bụ'dụtụ sɨmɨ komoné go.

16 Owo ené bɨ kídí née kára 'bɨ owụ́ 'bɨ ené ní wá. Zía ndéréne zía dogbọrụ mɨsi'di íri do úku ledre zía kídí, “Ógụ mu zíze ndị́sịzé kéyị káa kára kí o'do.”

Zí Tamára ndú'yú wo kídí, “Áyí í'bí zíma 'di gɨ ro zíze ndị́sị kéyị?”

17 Zí Zụ́da úkulúgu ledre zía kídí, “Mááyí kása owụ́ ína gɨ dongará ína amá e zíyị.”

Zí Tamára ndú'yú wo kídí, “Útúásá go ótoómo éyị́ zíma ona bɨ zía 'dódo a kídí ma'díi áyí kása ína ní?”

18 Zía úkulúgu ledre zí Tamára kídí, “Éyị́ bɨ íli zíma í'bí a zíyị ní 'di?”

Zí Tamára úkulúgu ledre zía kídí, “Ngo'di bɨ ro sị́lị́yị kí nyari bɨ goyị́ née kpá kí ngbángbá bɨ do sị́lị́yị née.” Zía ịnyịné í'bí éyị́ ga gére née zía, zíye ndị́sịyé kéne. Zía geré óto owụ́ sɨmɨ a.

19 Zí Tamára ndá'bané 'be, zía í'díógụ bɨlámá mbílí bongó bɨ lo'bụ roné ní do ésịlúgu bongó 'bɨ kará umbu e roné.

20 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa née ní, zí Zụ́da kása owụ́ ína do sị́lị́ ezegámáne bɨ 'yị 'bɨ Adulúma zía ndéré kíe zí kára née gɨ ro zía 'dí'bilúgu éyị́ ené ga bɨ zía íri ní, tí lá ogụndiki ené wo do biné née wá.

21 Zía ndú'yú 'yị ga bɨ ndịsịní ndị́sị ore ní kídí, “Kára bɨ tara mɨsi'di bɨ ndịsị ólụ́ sɨmɨ Enayíma ona bɨ ndịsị gámá kací ya'dá e faa* ba nɨ 'da?”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Kára ndaá 'bɨ ené ona bɨ ndịsị gámá kací ya'dá e faa ní wá.”

22 Née ní zía ndá'balúgu roné úku a zí Zụ́da kídí, “Máówo amá wo wá. 'Yị ga bɨ ndịsịní ndị́sị ore ní ukuní yaá, ‘Kára ndaá 'bɨ ené kú ore bɨ ndịsị gámá kací ya'dá e faa ní wá.’ ”

23 Zí Zụ́da úku ledre kídí, “Éyị́ ga gére née idí mu zía, káa bɨ azé ídí káa zí éyị́ kugú 'bɨ 'yị e. També mákása tí owụ́ ína go zía, tí lá bɨ ngárá ndíki wo wá ní.”

24 Gɨ do kací éfé ota zí ngíti 'yị úku ledre zí Zụ́da kídí, “Tamára kára 'bɨ owụ́ 'bɨ eyị́ luyú ledre go ndị́sị gámáne kací ya'dá e faa, gɨ zí kéyị née ní nɨ go kí owụ́ sɨmɨné.”

Sɨmɨ bɨ Yụ́da uwú ledre née ní, zía úku ledre kídí, “Idíní 'dí'bi Tamára do ónzó a ku pho'dụ zía áṛáónzó roné 'dá'ba.”

25 Sɨmɨ bɨ 'di'biní wo go ndéré kíe ní, zía kákasa zí teténe ya'dá 'yị. Zía úku ledre kídí, “Owụ́ bɨ sɨmɨmá ba mị́ngị́ éyị́ ga ba oto ne. Lúrú aka ngo'di, nyari kí ngbángbá ga ba, ówo mị́ngị́ a bú?”

26 Zụ́da áyí lúrú bi káa ní, gbó ro éyị́ ené e, zía úku ledre kídí, “Ledre ené nɨ ma'díi, málúyú ledre máa gɨ zía mái'bí amá Tamára zí wotị́ma Séla wá.” Gɨ do kací ledre née ní ndịsịní lolụ kéne káa do kára kí o'do wá.

27 Sɨmɨ bɨ sịndị́ kadra utúasá go gɨ ro zía áráne ní, zía áráógụ owụ́ toṇgo e mbá ya'dá e.

28 Sɨmɨ bɨ nɨ árá ní, zí ngúruyé ésịógụ sị́lị́ne sága zí kára bɨ ndị́sị árá do sị́lị́ a née 'dí'bi bɨkesị́ ká'dá bongó ódó a ro sị́lị́a. Zí kára née úku ledre kídí, “Wo ba aráụtụne.”

* **38:21 38:21** Kára bɨ ndịsị gámá kací ya'dá e faa ní: Kací ondụ́ 'bɨ 'yị 'bɨ Kanána e, nɨ mɨútúásáne zí kára umbu zía ndị́sịné kí tụ́'dụ́ ya'dá e gɨ ro zía ndíki owụ́ e sɨmɨ lafa 'bɨ ya'dá 'bɨ ené bɨ uyu ní.

29 Tí lá simi bi lalalugu sílíne ní, zí
lúndua geré ólúógụ ené. Zí kára née úku
ledre kídí, “Née ní go misi'di bi 'déwe
phútrụ zíyị́ áráyị́ doa ní.” Nda née ní do
ífí ịrịa Peréze.†
30 Zí lúndua bi odóní bikesị́ ká'dá bongó
ro sílía áráne do ífí ịrịa Zéra.‡

39

Yoséfa asi gi zí me'be Potifá

1 Simi sịndị́ kadra máa bi kóo née
nderéokpóní kí Yoséfa go simi Ízibiti. Zí
Potifá ngúru mongú 'yị bi do 'yị́ óndó bi
ga bi 'be 'bi mongú ngére ní, úgú wo gi
zí 'yị 'bi Isiméle ga gére née do ndá'bané
kíe 'be.
2 Ngére Lomo ni kóo kí Yoséfa zía óto
wo zí moko ené ídíne bilámáne kíngaya
simi mindísị a bi 'be 'bi mongú 'yị ené bi
'yị 'bi Ízibiti ní.
3 Simi bi mongú 'yị ené bi 'yị 'bi Ízibiti
owo yaá Ngére Lomo ni kí Yoséfa, i'bí
roko'bụ zía ne zí moko ené ndísị ndéréne
mbá bilámáne ní,
4 zí ledre 'bi Yoséfa émené komo Potifá
kíngaya zía gélé Yoséfa káa do bilámá 'yị
'bi moko ené. Zí Potifá óto Yoséfa káa do
'yị lúrú bi kací 'be 'bi ené, zía kpá ótoómo
éyị́ sílíne e mbá zí Yoséfa ndísị lúrú bi
kací a ne.
5 Gi simi sịndị́ kadra bi oto Yoséfa káa
do 'yị lúrú bi kací 'be 'bi ené, kpá kí éyị́
sílíne e mbá ní, zí Ngére Lomo í'bí úndru
simi éyị́ ga bi 'yị 'bi Ízibiti ní gi zí Yoséfa.
Lomo i'bí kóo úndru simi éyị́ ga bi 'bi
Potifá ní mbá. Éyị́ máa yée ga bi 'be kí
yée ga bi yáká ní.
6 Née ní zía ótoómo Yoséfa ndísịné lúrú
bi kací éyị́ ené e mbá ne. Potifá somú ené
lolụ ledre éyị́ ga gére née wá, nda lá dụú
ledre éyị́ bi gi ro zíne ánu a ní.

Yoséfa ni kóo bilámá owúphiṛangá kí
lámá roné,
7 gi zí kéyị́ née ní, zí me'be mongú 'yị
ené óto 'bú Yoséfa doné zía úku ledre zí
Yoséfa kídí, “Máíli zíze kótrụ bi 'dú'du
kéyị.”
8 Zí Yoséfa ási ené. Zía úku ledre zí kára
née kídí, “Lúrú aka mongú 'yị amá somú
ené ledre éyị́ ga bi 'be ba mbá wá, zía
ótoómo éyị́ ga gére née mbá zíma ndísị
lúrú bi kacíye.
9 'Yị ndaá 'be ona bi romo gi domá ní
wá. Mongú 'yị amá asi kí kémbị́ éyị́ kíé'do
káa gi zíma wá, lá dụú yíị gi zí bi áyí
me'bea ní. Mááyí méngị bisinyí ledre née
zíma lúyúma ro Lomo kenée lárá káa be
'di?”
10 Abú bi ndisị úku ledre née zí Yoséfa
kací kadra mbá ní, zía ásiné, kotrụní bi
'dú'du kéne wá, ndisị gbawá cígí a.
11 Kadra kíé'do, Yoséfa ndéré go 'dícị
méngị moko ené káa zí bi lengbe ní. 'Yị
'bi moko ga bi 'be ore ní ndaní mbá wá.
12 Zí me'be Potifá ólúne kací a íri zía
útúne tị ro bongó 'bi Yoséfa lála do úku
ledre zía kídí, “Ógụ mu ndísị kíma.” Tí lá
zí Yoséfa ótoómo bongó née cịkị do sílía
do gbúgbuógụné sága.
13 Simi bi lurú kídí Yoséfa otoomo bongó
ené go cịkị do sílíne gbugbuogụ go sága
ní,
14 zía ndólo 'yị moko ené ga bi ore ní.
Zía úku ledre zíye kídí, “Lúrúsé aka, 'yị
'bi Ébere bi 'di'biogụní wo zíze 'be ona
ba, ogụ gi ro zía ndísịné úku zée. Olú
lodú gáa kacíma 'dícị́ áyíne gi ro ngáka
máa, bi zíma mbúmbúdú ba.
15 Simi bi uwú domá kí mbúmbúdú gi
ro zí 'yị e óguyé sáká máa ní, zía ótoómo
bongó ené cigíma do gbúgbuógụné
sága.”
16 Zí me'be Potifá bándá bongó 'bi
Yoséfa cigíne ore gị zí mongú 'yị 'bi Yoséfa
ndá'baógụné 'be.
17 Gi ore zí kára née 'dí'bi ledre née
líkpị́ a zí o'do 'bi ené. “'Yị 'bi Ébere bi
'di'biogụní wo zíze 'be ona ba olú lodú
gáa kacíma 'dícị́ ona gi ro ngáka máa.
18 Tí lá simi bi mámbúmbúdú gi ro zí
'yị e ngásáógụyé sáká máa ní, zía ótoómo
bongó ené cigíma do gbúgbuógụné
sága.”
19 Simi bi mongú 'yị ené uwú ledre bi
me'bea lịkpị́ zía, ya “Née ledre bi 'yị 'bi

† **38:29 38:29** Peréze: Ịrị ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, “'déwe phútrụ.” ‡ **38:30 38:30** Zéra: Ini ledre gi simi ịrị bi Zéra ba kídí bikesịne.

moko eyị́ mengị kɨ́ma ní,” zɨ́ ledre née útúne sɨmɨa 'duo káa zɨ́ pho'dụ ní.
20 Zɨ́ mongụ́ 'yị 'bɨ Yoséfa 'dí'bi wo ónzó a sɨmɨ sɨ́gịnị́ kɨ́'dí bɨ ndɨ́sịní bándá 'yị ga bɨ 'di'biní yée mɨ'dí'bi 'be 'bɨ mongụ́ ngére ní.

Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ kóo Yoséfa nɨ sɨmɨ sɨ́gịnị́ ní,
21 Ngére Lomo nɨ kóo bo kɨ́e. Zɨ́a ówo ledre kɨ́ Yoséfa zɨ́ ledre ené óto 'yị ga bɨ ndɨ́sịní lúrú bi kacɨ́ sɨ́gịnị́ ore ní mbá ídíye kɨ́ rokinyi kɨ́e.
22 Née ní zɨ́ 'yị lúrú bi kacɨ́ sɨ́gịnị́ óto Yoséfa káa do manda 'dá'dá zɨ́ 'yị ga bɨ nɨyí mɨ'dí'biyé sɨmɨ sɨ́gịnị́ ore ní, zɨ́a kpá ndɨ́sịné lúrú bi kacɨ́ éyị́ ga bɨ ore ní mbá.
23 'Yị lúrú bi kacɨ́ sɨ́gịnị́ otoní eyé sómụ́ ledre kɨ́ngaya gɨ ro éyị́ ga bɨ Yoséfa ndɨ́sị lúrú bi kacɨ́ye ní wá, gɨ zɨ́a Ngére Lomo nɨ kóo bo kɨ́e zɨ́ moko ené ndɨ́sị ndéréne 'dá'dá.

40

Yoséfa ukuogụ ini ledre gɨ sɨmɨ 'duru

1 Gɨ do kacɨ́ ledre ga gére ní, zɨ́ 'yị í'bí le'yị́ e kɨ́ ezené 'yị ó'bó ambata zɨ́ mongụ́ ngére 'bɨ Ízibiti, méngị ledre bɨ emengụ́ ní do komo mongụ́ 'yị eyé mongụ́ ngére 'bɨ Ízibiti.
2 Zɨ́ mɨmbé'de ngére née ésịne ro 'yị 'bɨ moko ené ga bɨ gbre née bɨsinyíne kɨ́ngaya,
3 zɨ́a 'dí'bi yée ónzó yée sɨmɨ sɨ́gịnị́ 'be 'bɨ mongụ́ 'yị lúrú bi do 'yị óndó bi ga bɨ 'be 'bɨ mongụ́ ngére ore kɨ́'dí bɨ onzóní Yoséfa sɨmɨ sɨ́gịnị́ ní.
4 Zɨ́ mongụ́ 'yị bɨ ndɨ́sị lúrú bi do 'yị óndó bi e ní í'bí yée zɨ́ Yoséfa ndɨ́sị lúrú bi kacɨ́ye.

Gɨ do kacɨ́ bɨ ndɨ́sịní ore go kɨ́ tụ́'dụ́ sɨ́lɨ́ e ní,
5 sɨmɨ ngíti ndụlụ zɨ́ ya'dá ga bɨ otoní yée sɨmɨ sɨ́gịnị́ ba, 'yị í'bí le'yị́ kɨ́ 'yị ó'bó ambata zɨ́ mongụ́ ngére 'bɨ Ízibiti 'dú'duru. 'Duru máa ga gére née nɨyí mbá kɨ́ ini ledre e sɨmɨyé kpɨ́ kpɨ́ kpɨ́.
6 Sɨmɨ bɨ Yoséfa ogụ zɨ́ye kɨ́ phɨyị́ a née ní, zɨ́a ndíki yée kɨ́ ndɨ́sị sómụ́ ledre kɨ́ mongụ́ lerɨ́.
7 Zɨ́a ndú'yú mɨnbguroko 'yị moko 'bɨ mongụ́ ngére ga bɨ nɨyí kéye sɨmɨ sɨ́gịnị́ née ní kɨ́dí, “Ledre máa káa be 'di bɨ ndɨ́sɨsé karaba mbá kɨ́ lerɨ́ ní?”
8 Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Zée gbrengárá 'duruzé 'duru e, tɨ́ lá 'yị bɨ zɨ́a úkuógụ ini ledre gɨ sɨmɨyé zɨ́ze ní ndaá.”

Zɨ́ Yoséfa úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Lomo nɨ útúásá úkuógụ ini ledre gɨ sɨmɨ 'duru née ne. Lɨ́kpɨ́sé aka 'duru esé ma'dáa zɨ́ma.”
9 Née ní zɨ́ mongụ́ 'yị máa wo bɨ 'bɨ ené 'yị í'bí le'yị́ zɨ́ mongụ́ ngéré ní lɨ́kpɨ́ 'duru ené zɨ́ Yoséfa kɨ́dí, “Má'dúru mongụ́ kókó kọ́ọ́ kɨ́ tóro kó'dụ́ma,
10 kọ́ọ́ máa née ní nɨ kɨ́ mɨngarasáne e ota. Sɨmɨ bɨ mbílía tonó ụ́'bụ ní, zɨ́a sụ́rụ́ne do ánáógụ bɨkesɨ́ mɨánáne.
11 Mááyí kenée kɨ́ kó'do le'yị́ kọ́ọ́ 'bɨ mongụ́ ngére do sɨ́lɨ́ma. Zɨ́ma 'dí'bi bɨkesɨ́ mɨáná née lụ́rụ a sɨmɨ kó'do 'bɨ mongụ́ ngére zɨ́ma 'dí'bi a í'bí a zɨ́a.”
12 Zɨ́ Yoséfa úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ini ledre gɨ sɨmɨ 'duru née nɨ káa, mɨngarasá kọ́ọ́ ga bɨ ota née nɨyí sɨ́lɨ́ e ota.
13 Sɨmɨ sɨ́lɨ́ ota mongụ́ ngére nɨ 'dí'biógụ yɨ́ gɨ sɨmɨ sɨ́gịnị́ zɨ́a ótolúgu yɨ́ do bi moko eyị́ káa zɨ́ bɨ kóo 'dá'dá ní. Nda née ní zɨ́yị ndɨ́sɨyị́ í'bí le'yị́ kọ́ọ́ ené zɨ́a cé káa zɨ́ bɨ kóo ndɨ́sị méngị a zɨ́a bɨlámáne ní.
14 Karanée sɨmɨ bɨ ledre e emení go zɨ́yị ní, ídí sómụ́ndíki ledremá zɨ́yị ówo ledre kɨ́ma zɨ́yị kpá úkuógụ ledremá zɨ́ mongụ́ ngére zɨ́a 'dí'biógụ máa gɨ sɨmɨ sɨ́gịnị́.
15 'Yị e 'di'biogụní máa ona ye gɨ sɨmɨ káṇgá ezé 'bɨ Ébere e kɨ́ cóngóro. Ona máméngị kpá gbawá ledre bɨ do útúásá ónzó máa sɨmɨ sɨ́gịnị́ gɨ zɨ́a ní.”
16 Sɨmɨ bɨ mongụ́ 'yị máa wo bɨ 'bɨ ené 'yị ó'bó ambata zɨ́ mongụ́ ngére lurú ini ledre bɨ Yoséfa ukuogụ ba nɨ mɨútúásáne ní, zɨ́a úku ledre zɨ́ Yoséfa kɨ́dí, “Má'dúru kpá 'duru, zɨ́ma ɨ́mbɨ́ gbété e ota kɨ́ ambata sɨmɨyé domá.
17 Gbété bɨ do lafúne ní, toso bɨlámá ambata ga bɨ ndɨ́sịní ó'bó yée zɨ́ mongụ́ ngére ní nɨ sɨmɨ a, tɨ́ lá zɨ́ solụ́ e ndɨ́sɨyé lágá yée gɨ sɨmɨ gbété gɨ domá gɨ ore.”

18 Zí Yoséfa úku ledre zía kídí, “Ini ledre gı̈ sımı̈ 'duru née nı̈ káa, gbété ga bı̈ ota née ní, née sị́lị́ e ota.
19 Sımı̈ sị́lị́ ota mongụ́ ngére nı̈ 'dí'biógụ yị́ị gı̈ sımı̈ sị́gịnị zía íngíónzó yị́ị komo kágá. Zí solụ́ e ógụyé ndị́sị́ lágá umbuyị́.”
20 Sị́lị́ ota gı̈ do kací ledre née, née kóo sị́lị́ bı̈ arání mongụ́ ngére née sımı̈ a ní. Zía méngị ayímbi zí mıngburoko 'yị 'bı̈ moko ené e. Zía 'dí'biógụ 'yị í'bí kó'do le'yị́ zíne kí 'yị ó'bó ambata zíne gı̈ sımı̈ sị́gịnị. Zía óto yée kó'dụ́ mıngburoko 'yị moko ené e.
21 Zía 'dí'bilúgu 'yị í'bí kó'do le'yị́ zíne do bi moko, gı̈ ro zía ndị́sịné í'bí le'yị́ zíne.
22 Tí lá zía íngíónzó 'yị ó'bó ambata cé káa zí bı̈ Yoséfa uku zíye sımı̈ bı̈ ukuogụ ini ledre gı̈ sımı̈ 'dúru zíye ní.
23 Abú kenée ndotó, 'yị í'bí le'yị́ zí mongụ́ ngére somụ́ndiki ené ledre Yoséfa wá. Ledre bı̈ kóo Yoséfa uku zía ní somụ́lịgị yị́ ené go.

41

Mongụ́ ngére 'bı̈ Ízibiti 'du'duru e

1 Gı̈ do kací sımıbi e gbre, zí mongụ́ ngére 'bı̈ Ízibiti 'dú'duru. Nı̈ kenée mıtóroné kací kó'dụ́ mongụ́ ngbụ́ru bı̈ Náyili ní,
2 nı̈ lúrú bi káa ní, zí mıngburoko mıóto ị́tị́ e ịnyị doa gbre (7) kí bılámá sanáye ṛíṛịrí ólụ́ógụyé gı̈ sımı̈ iní ndị́sị́ ánu éyị́ dongará lómí e kenée.
3 Gı̈ do kací yée née ní, zí ngíti géyị mılárá rógbó ị́tị́ e ịnyị do a gbre (7) kpá ólụ́ógụyé gı̈ sımı̈ iní dongará yée ga bı̈ gáa ba do gbúṛóngó kenée.
4 'Diya káa ní, zí mılárá rógbó ị́tị́ ga gére née nánáónzó bılámá mıóto ị́tị́ ga bı̈ kí sanáye ṛíṛịrí née do ánuónzó yée mbá. Gı̈ ore zí mongụ́ ngére 'bı̈ Ízibiti úrúne gı̈ sımı̈ 'bí.
5 Zí 'bí kpá 'dí'bi ándá wo zía kpá 'dúru ándá ngíti 'duru. Sımı̈ 'duru máa née ní, zí mıngburoko do kére e ịnyị doa gbre (7) mbá mụdụ kí bılámá kúfúye ụ́tụ́ógụyé do kókó kére kị́é'do.
6 Gı̈ do kací née ní, zí ngíti géyị mılárá do kére e ịnyị doa gbre (7) mbá kíríkála kpá ụ́tụ́ógụyé do kókó kére kị́é'do.
7 Zí do kére bı̈ kíríkála ịnyị doa gbre (7) ba ụ́lụ mụdụ ga bı̈ kí bılámá kúfúye née mbá. Gı̈ ore zí mongụ́ ngére 'bı̈ Ízibiti úrúne gı̈ sımı̈ 'bí zía ówo a kídí yị́ ené 'duru.
8 Kí phịyị́ a née ní, zía ndị́sịné sómụ́ ledre née kíngaya. Née ní zía kákasa kací 'yị mála e kí 'yị 'bı̈ komokenzị ga bı̈ sımı̈ Ízibiti ore ní mbá. Zí mongụ́ ngére 'bı̈ Ízibiti lị́kpị́ 'duru bı̈ 'duru wo ní zíye, tí lá 'yị bı̈ nı̈ úkuógụ ini ledre gı̈ sımı̈ 'duru née zía ní ndaá.
9 Zí 'yị í'bí le'yị́ úku ledre zí mongụ́ ngére kídí, “Lúrú aka sımı̈ lịgị amá. Másómụ́ndíki lúyú ledre amá go.
10 Sımı̈ bı̈ kóo mımbé'deyị́ esị́ rozé kí 'yị ó'bó ambata zíyị 'dí'bi zée ónzó zée sımı̈ sị́gịnị 'be 'bı̈ mongụ́ 'yị 'bı̈ 'yị óndó bi eyị́ ní,
11 sımı̈ kémbị́ ndụlụ, zíze ị́nyịzé gbrengárá 'dú'duru, ini ledre gı̈ sımı̈ 'duru ga gére née mbá kpị́ kpị́ kpị́.
12 Tí lá owụ́ 'yị 'bı̈ Ébere nı̈ kóo bo kíze íri. Nı̈ 'yị 'bı̈ moko 'be 'bı̈ mongụ́ 'yị bı̈ ndị́sị́ lúrú bi do 'yị óndó bi bı̈ 'be 'bı̈ mongụ́ ngére ní. Zíze lị́kpị́ 'duru ezé e zía, zía úkuógụ ini ledre gı̈ sımıyé zíze.
13 Zí ledre ga bı̈ uku yée zíze ní méngị roné tí kenée. Zíyị 'dí'bilúgu máa do bi moko amá káa zí bı̈ kóo 'desị́ ní, zíyị íngíónzó ngíti o'do née.”
14 Née ní zí mongụ́ ngére née kákasa kací Yoséfa do geré 'dí'biógụ wo gı̈ sımı̈ sị́gịnị gırí 'diya. Sımı̈ bı̈ Yoséfa olo doné zía ésị́ bılámá bongó roné ní, zíye 'dí'bi wo ndéré kíe kó'dụ́ mongụ́ ngére.
15 Zí mongụ́ ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, “Má'dú'duru 'yị bı̈ zía úkuógụ ini ledre gı̈ sımı̈ a ní ndaá. Tí lá ukuní ledre gı̈ royị́ ya útúásá go úkuógụ ini ledre gı̈ sımı̈ 'duru née zíma.”
16 Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí mongụ́ ngére kídí, “Máútúásá amá úkuógụ ini ledre gı̈ sımıa wá, tí lá Lomo nı̈ úkulúgu ledre kací a ne zíyị bı̈ nı̈ útúásá do mımbé'deyị́ ní.”

17 Zɨ́ mongṵ́ ngére úku ledre zɨ́ Yoséfa kɨ́dí, “Má'dú'duru mááyí mɨtóromá do
gbúṛóngó Náyili,
18 zɨ́ mɨngburoko mɨóto ḭtḭ́ e ịnyị doa gbre (7) kɨ́ bɨlámá sanáye ṛíṛiṛí ólṵ́ógụyé
gɨ sɨmɨ ini ndḭ́sị ánu lómí.
19 Gɨ do kacɨ́ yée ga gére ní, zɨ́ ngíti géyị
mɨlárá rógbó ḭtḭ́ e ịnyị doa gbre (7) kpá
ólṵ́ógụyé gɨ sɨmɨ ini cóngó kɨ́rókóye mbá
sága. Málúrúndíki aka mɨlárá ḭtḭ́ e sɨmɨ
Ízibiti ona kenée wá.
20 Zɨ́ mɨlárá rógbó ḭtḭ́ ga bɨ kɨ́ cóngó
kɨ́rókóye mbá sága ba ánuónzó mɨzefị
bɨlámá mɨóto ḭtḭ́ ga bɨ gáa kɨ́ sanáye ṛíṛiṛí
née mbá 'dá'ba.
21 Tɨ́ bɨ gɨ do kacɨ́ bɨ anunɨ́ mɨóto ḭtḭ́ ga
gére ní, 'yị utúasá úku a bɨ yaá mengịnɨ́
ledre go kenée ní wá. Nɨyí yḭ́ eyé fú lá
rógbóye káa zɨ́ bɨ 'dá'dá ní. Gɨ ore zɨ́ma
úrúma gɨ sɨmɨ 'bí.

22 “Zɨ́ma kpá 'dú'duru zɨ́ mɨngburoko do
kére ịnyị doa gbre mbá mụdụ kɨ́ bɨlámá
kúfúye ṵ́tụ́ógụyé do kókó kére kḭ́é'do.
23 Gɨ do kacɨ́ née ní, zɨ́ ngíti géyị do
kére ga bɨ ịnyị doa gbre (7) née ídíye mbá
kíríkála kúfúye ndaá kpá wá, ṵ́tụ́ógụyé
do kókó kére kḭ́é'do.
24 Zɨ́ do kére bɨ kíríkála ịnyị doa gbre
née ṵ́lụ mụdụ ga bɨ kɨ́ bɨlámá kúfúye née
mbá. Zɨ́ma lḭ́kpḭ́ 'duru ba zɨ́ 'yị mála e,
tɨ́ lá 'yị bɨ zɨ́a úkuógụ ini ledre bɨ gɨ sɨmɨ
'duru née zɨ́ma ní ndaá.”

25 Zɨ́ Yoséfa úkulúgu ledre zɨ́ mongṵ́
ngére kɨ́dí, “'Duru ga bɨ gbre née ní yḭ́
eyé lá kémbḭ́ 'duru kḭ́é'do. Lomo 'dodo
zɨ́yị née ledre bɨ née nɨ ógụ méngị a ní.
26 Bɨlámá mɨngburoko mɨóto ḭtḭ́ ga bɨ
ịnyị doa gbre (7) née ní, née sɨmɨbi ịnyị
doa gbre, mụdụ ga bɨ ịnyị doa gbre (7)
née kpá sɨmɨbi ịnyị doa gbre (7). Née yḭ́
ené lá ledre kḭ́é'do kpá kémbḭ́ 'duru.
27 Mɨlárá rógbó ḭtḭ́ ga bɨ olṵ́ógụnɨ́ gɨ
'dá'ba ịnyị doa gbre née kɨ́ kíríkála ga
bɨ ịnyị doa gbre (7) née ní, née 'bɨ eyé
mongṵ́ 'bú bɨ nɨ útú kɨ́ sɨmɨbi ịnyị doa
gbre (7) ní.

28 “Ngére, ledre née nɨ méngị roné tɨ́ cé
kenée. Lomo 'dódo ledre bɨ née nɨ ógụ
méngị a ní go zɨ́yị.
29 Sɨmɨbi nɨ ídí ịnyị doa gbre (7) zɨ́ éyḭ́
mɨánu ndḭ́sị ídíne zɨ́ 'yị e sɨmɨ káṇgá 'bɨ
Ízibiti ona mbá káa zɨ́ ku'dú ní,
30 tɨ́ lá gɨ do kacɨ́ sɨmɨbi máa yée née
ní, mongṵ́ 'bú nɨ ógụ útú kɨ́ sɨmɨbi ịnyị
doa gbre (7). 'Yị e nɨyí sómṵ́ lịgị ledre éyḭ́
mɨánu bɨ kóo nɨ káa zɨ́ ku'dú sɨmɨ Ízibiti
ní mbá, zɨ́ 'bú ndḭ́sị léwe bi sɨmɨ káṇgá 'bɨ
Ízibiti dụụ́ ne.
31 'Yị e utúasánɨ́ sómṵ́ndíki ledre éyḭ́
mɨánu bɨ kóo née wá, gɨ zɨ́a 'bú bɨ nɨ ógụ
útú gɨ do kacɨ́ a née ní nɨ ídí bɨsinyíne
kɨ́ngaya.
32 Sḭ́ ledre bɨ 'duru née ogụ do mongṵ́
ngére do mɨsi'diné gbre ní, Lomo oto
yeme sómṵ́ ledre go gɨ roa bɨlámáne,
Lomo nɨ ógụ méngị a lu'bú lolụ wá.

33 “Bɨ ba ní ili go zɨ́ mongṵ́ ngére gélé
'yị 'bɨ komokenzị bɨ lurú bi bú sɨmɨ ledre
olṵ́olṵ́ do óto wo zɨ́a lúrú bi do káṇgá 'bɨ
Ízibiti mbá.
34 Mongṵ́ ngére idí gélé ngíti géyị
mɨngburoko 'yị e zɨ́ye 'dí'bi kḭ́é'do gɨ sɨmɨ
ịnyị (5)* gɨ sɨmɨ éyḭ́ mɨánu bɨ nɨ káa zɨ́
ku'dú sɨmɨ Ízibiti ona kacɨ́ sɨmɨbi bɨ ịnyị
doa gbre (7) née mbá.
35 Ídí í'bí lorụ idínɨ́ kótrụ éyḭ́ mɨánu ga
gére née mbá óto yée 'be 'bɨ mongṵ́ ngére
'bɨ Ízibiti zɨ́a ídíne sɨmɨ gara e káa do éyḭ́
mɨánu.
36 Éyḭ́ mɨánu ga gére née idínɨ́ bándá
óto yée káa do tóṇgó gɨ ro 'yị ga bɨ sɨmɨ
káṇgá ba, zɨ́ye ndḭ́sịyé ánu a gɨ zɨ́ mongṵ́
'bú bɨ nɨ ógụ útú sɨmɨ Ízibiti kɨ́ sɨmɨbi ịnyị
doa gbre (7) ní, káa bɨ 'yị e nɨyí úyuónzó
royé gɨ zɨ́ 'bú ke.”

37 Zɨ́ mɨyéme ledre née útúásáne komo
mongṵ́ ngére kɨ́ mɨngburoko 'yị 'bɨ moko
ené e.
38 Née ní zɨ́ mongṵ́ ngére ndú'yú 'yị 'bɨ
moko ené e, “Azé útúásá ówo 'yị káa zɨ́
o'do ba, bɨ kɨ́ 'Dówṵ́ Lomo sɨmɨné ní gɨ
'da?”

* **41:34 41:34** Éyḭ́ ga bɨ nɨ ólṵ́ógụ gɨ yáká ní, mḭngḭ́ yáká nɨ ífi sɨmɨa ịnyị kacɨ́ sɨmɨbi bɨ ịnyị doa gbre née mbá. Kémbḭ́ a gɨ sɨmɨ éyḭ́ mɨánu bɨ ifi sɨmɨyé née do í'bí a 'be 'bɨ mongṵ́ ngére.

39 Gɨ ore zɨ́ mongṵ́ ngére úku ledre zɨ́ Yoséfa kɨ́dí, “Káa zɨ́ bɨ Lomo óto yḭ́ go zɨ́yị́ ówoyéme ledre mbá bɨlámáne ní, ngíti 'yị́ bɨ zɨ́ze gélé a bɨ nɨ 'yị́ komokenzị́, lurú bi bú sɨmɨ ledre olṵ́olṵ́ káa zɨ́yị́ ní ndaá.
40 Bɨ kenée ní, mááyí go ógụ́ óto yḭ́ káa do 'yị́ lúrú bi kacɨ́ éyḭ́ ga bɨ 'be 'bɨ amá ona ní mbá. 'Yị́ ga bɨ sɨmɨ Ízibiti ona ní nɨyí úwú lorụ́ mbá gɨ zɨ́yị́. Lá gɨ zɨ́a bɨ mááyí mongṵ́ ngére ní 'bɨ amá roko'bụ́ nɨ rómo gɨ 'bɨ eyḭ́.”

Otoní Yoséfa lúrú bi kacɨ́ 'yị́ 'bɨ Ízibiti

41 Née ní zɨ́ mongṵ́ ngére úku ledre kɨ́dí, “Máóto yḭ́ go káa do 'yị́ lúrú bi do káṇgá 'bɨ Ízibiti mbá.”
42 Zɨ́ ngére née 'dí'bi ngo'di† ené bɨ ndịsị́ óto kacɨ́ sḭ́lḭ́ne kɨ́e sɨmɨ wáraga gɨ ro sḭ́lḭ́ne ní ésị́ a ro sḭ́lḭ́ Yoséfa. Zɨ́a ésị́ bɨlámá mɨ́ṛḭ́ṛḭ́ bongó roa. Do kpá í'bí nyari bɨ yemení gɨ sɨmɨ dábu ní zɨ́ Yoséfa ónzó a goné.
43 Zɨ́a í'bí arabíya bɨ usáni ndịsị́ lála ní zɨ́ Yoséfa bɨ nɨ geré do kacɨ́ mḭ́ngḭ́ káṇgá 'bɨ Ízibiti ní ndḭ́sị́ gámáne kɨ́e. Asikíri nɨyí 'bɨ eyé ndḭ́sị́ gbúrógbó kɨ́dí, “Ídísé ótoómo mɨsi'di fúó.” Née ní zɨ́a óto Yoséfa káa do 'yị́ lúrú bi kacɨ́ káṇgá 'bɨ Ízibiti mbá.
44 Zɨ́ mongṵ́ ngére úku ledre zɨ́ Yoséfa kɨ́dí, “Máóto yḭ́ máa kɨ́ roko'bụ́má 'bɨ mongṵ́ ngére 'bɨ káṇgá Ízibiti ba. Ledre bɨ úku go ní, 'yị́ bɨ nɨ óyóló'bó a ní ndaá sɨmɨ Ízibiti ona mbá wá.”
45 Zɨ́ mongṵ́ ngére ócó ịrị́ do Yoséfa kɨ́dí Zefanáta Panéya. Zɨ́a í'bí Aseníta nyḭ́ 'yị́ 'dáná éyḭ́ bɨ Potifára gɨ sɨmɨ Óno ní zɨ́ Yoséfa káa do me'bea. Zɨ́ Yoséfa gámáne sɨmɨ káṇgá 'bɨ Ízibiti mbá.
46 Sɨmɨbi 'bɨ Yoséfa nɨ kóo cḭ́ kéṛḭ́ a do sokó (30) sɨmɨ bɨ ólṵ́ sɨmɨ moko 'bɨ mongṵ́ ngére 'bɨ Ízibiti ní. Gɨ ro zɨ́a méngị moko ené, zɨ́a ólṵ́ógụné gɨ 'be 'bɨ mongṵ́ ngére ndéré kɨ́ gámáne sɨmɨ káṇgá 'bɨ Ízibiti za mbá.
47 Sɨmɨ sɨmɨbi ịnyị́ doa gbre (7) née ní, zɨ́ éyḭ́ mɨánu ólṵ́ógụné kɨ́ngaya.
48 Zɨ́ Yoséfa kótrụ́ éyḭ́ mɨánu ga bɨ olṵ́ogụní sɨmɨ sɨmɨbi bɨ ịnyị́ doa gbre (7) née sɨmɨ gara ga bɨ 'bɨ Ízibiti ní mbá do óto yée sɨmɨ gbagba ga bɨ sɨmɨ gara ga gére née. Éyḭ́ mɨánu ga bɨ olṵ́ogụní gɨ sɨmɨ yáká ga bɨ gbaá dongá gara ga gére mɨkékeṛḭ́a mbá zɨ́a óto yée sɨmɨ a ore.
49 Zɨ́ kére ga bɨ Yoséfa yoko yée ní ídíye ṛṵ́ṛṵ ṛṵ́ṛṵ káa zɨ́ sayi ga bɨ iní kotrụ́ yée kó'dṵ́ mɨkavu ní. Éyḭ́ mɨánu ofụ́ nda kóo go zɨ́a ótoómo kɨ́ ékéóto a bi gɨ zɨ́a bi ndárába ndaá lolụ́ wá.
50 'Dá'dá gɨ zɨ́ Mongṵ́ 'bú née kɨ́ útú ne, Aseníta nyḭ́ 'yị́ 'dáná éyḭ́ bɨ Potifára gɨ sɨmɨ Óno ndiki kóo owṵ́ go gbre zɨ́ Yoséfa.
51 Yoséfa ịfḭ́ ịrị́ owṵ́ndíká ené née Manási.‡ Ini Ledre gɨ sɨmɨ a kɨ́dí, “Lomo oto máa go zɨ́ma sómṵ́lḭ́gị́ ledre 'do'dó amá kɨ́ ledre 'yị́ amá ga bɨ zɨ́ babá 'be ní mbá.”
52 Ịfḭ́ ịrị́ gbre owṵ́ 'bɨ ené Efarayíma.§ Ini ledre gɨ sɨmɨ a kɨ́dí sɨmɨ 'do'dó amá mbá, “Lomo oto máa go zɨ́ma étrịmá.”
53 Zɨ́ sɨmɨbi ịnyị́ doa gbre (7) bɨ kóo éyḭ́ mɨánu aná sɨmɨ a kɨ́ngaya sɨmɨ Ízibiti ní ṵ́kṵ́ne.
54 Zɨ́ bizóró 'bɨ 'bú bɨ kóo Yoséfa uku ledre a ní tónóne tɨ́ káa zɨ́ bɨ kóo Yoséfa uku ní sɨmɨ ịrịgbére ga bɨ gbaá ro Ízibiti ní mbá. 'Bú nɨ tɨ́ bo ní, tɨ́ lá sɨmɨ káṇgá 'bɨ Ízibiti mbá éyḭ́ mɨánu nɨ yḭ́ ené bo.
55 Sɨmɨ bɨ 'yị́ 'bɨ Ízibiti e otụlurúní ndonyo 'bú ní, zɨ́ 'yị́ e tónóye íni ini zɨ́ mongṵ́ ngére gɨ ro éyḭ́ mɨánu zɨ́ye. Zɨ́ mongṵ́ ngére úku ledre zɨ́ 'yị́ 'bɨ Ízibiti e kɨ́dí, “Ndérésé zɨ́ Yoséfa, ledre bɨ uku go zɨ́se ní, ídísé méngị wo.”
56 Sɨmɨ bɨ 'bú aṇga nda go sɨmɨ káṇgá 'bɨ Ízibiti mbá ní, zɨ́ Yoséfa úku ledre idíní mu tónó úgú kére zɨ́ 'yị́ 'bɨ Ízibiti e gɨ zɨ́a 'bú nɨ nda kóo go bɨsinyíne kɨ́ngaya sɨmɨ Ízibiti.

† **41:42 41:42** Ngo'di: Ngo'di bɨ mongṵ́ ngére i'bí zɨ́ Yoséfa ní ini ledre gɨ sɨmɨ káa. Mongṵ́ ngére i'bí roko'bụ́ moko zɨ́ Yoséfa méngị moko do bi kacíne. ‡ **41:51 41:51** Manási: Ịrị ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, “Máómolḭ́gị́ go.” § **41:52 41:52** Efarayíma: Ịrị ba kɨ́ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kɨ́dí, “ídí étrị mɨétrị.”

57 Zí 'yị ga bɨ gɨ sɨmɨ ngíti géyị káṇgá e
ní ndị́sị́ ógụyé sɨmɨ Ízibiti ndị́sị́ úgú kére
gɨ zí Yoséfa gɨ zía 'bú utú kóo go bɨsinyíne
sɨmɨ káṇgá ga bɨ do sogo káṇgá ba mbá.

42

Lúndu Yoséfa e nderéní sɨmɨ Ízibiti

1 Sɨmɨ bɨ kóo Yakóbo úwú ledre kídí
kére nɨ bo sɨmɨ Ízibiti ní, zía úku ledre zí
wotị́ e kídí, "Éyị́ bɨ ndị́sị́sé lá lúrú komosé
gɨ roa ona ní 'di?
2 Máúwú ledre go kídí kére nɨ bo sɨmɨ
Ízibiti. Ndérésé mu íri úgú kére zíze káa
bɨ azé úyu gɨ zí 'bú."
3 Zí lúndu Yoséfa e sokó ịnyịyé ndéréye
sɨmɨ Ízibiti úgú kére.
4 Tí lá Yakóbo otoomo ené kóo Ben-
zemúna owụ́ lúndu Yoséfa zíye ndéréye
kéye wá káa bɨ ngíti ledre nɨ méngị wo
ke.
5 Née ní zí owụ́ 'bɨ Yakóbo ídíye don-
gará 'yị ga bɨ kóo nderéní úgú kére gɨ sɨmɨ
Ízibiti ní gɨ zía mongụ́ 'bú utú kóo kpá go
sɨmɨ Kanána.
6 Yoséfa nɨ ne gávana 'bɨ káṇgá 'bɨ
Ízibiti, ndị́sị́ne úgúóyó kére zí 'yị e. Sɨmɨ
bɨ lúnduga ogụní ní, zíye ótụ́ doyé bi do
káṇgá óto úndrua.
7 Sɨmɨ bɨ ogụní ní, geré zí Yoséfa ówo
tosoyé kídí ga ba lúnduné e. Tí lá ili ené
geré gɨ ro 'dódo roné zíye wá, zía ndị́sị́
ódroné zíye fú lá bɨsinyíne kídí, "Ógụsé
gɨ 'da?"
Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Ogụzé gɨ
sɨmɨ káṇgá 'bɨ Kanána, úgú kére."
8 Abú Yoséfa owo tí toso lúnduné e go
yá, lúnduga owoní eyé toso a wá.
9 Zí Yoséfa sómụ́ndíki 'duru kóo 'duru
gɨ royé ní, zía úku ledre zíye kídí, "Ásé
mbeze e. Ógụsé ba lúrú yéme bi bɨ
útúásásé go ógụ kí okó dozé gɨ doa ní."
10 Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Mongụ́
'yị, 'yị 'bɨ moko eyị́ e ogụní úgú éyị́
mɨánu.
11 Azé mbá owụ́ 'bɨ kémbị́ 'yị kị́é'do.
Ndazé ezé mbeze e wá."
12 Yoséfa ya zíye ní, "Ṛanga, ógụsé née
lúrú yéme bi bɨ útúásásé go ógụ kí okó
dozé gɨ doa ní."
13 Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Ndikiní
'yị 'bɨ moko eyị́ e sokó doa gbre (12) mbá
owụ́ ya'dá e, azé mbá owụ́ 'bɨ kémbị́ 'bụ
kị́é'do, o'do máa née ndị́sị́ ndị́sị́ sɨmɨ
Kanána. Lomo 'di'bi ngúruzé go, wo bɨ
owụ́ ní nɨ cịkị zí 'bụzé 'be."
14 Yoséfa ya zíye ní, "Tí káa zí bɨ máúku
ba, ásé mbeze e.
15 Mááyí ba ógụ úwú ma'díi ledre bɨ gɨ
rosé ní, togụ́ ndaá, málóbụ́ sịndị́ ngére
'bɨ káṇgá ba go zíse. Ólụ́ógụsé gɨ ona wá
'búó togụ́ owụ́ lúndusé bɨ úkusé ledre a
née ogụ go ona.
16 Sée mbá ásé ídíáká sɨmɨ sị́gịnị ona.
Ngúrusé idí mu ndéréógụ kí lúndusé bɨ
úkusé ledre a née gɨ ro zíma ówo a kídí
ledre bɨ úkusé ní nɨ ma'díi. Togụ́ kenée
wá málóbụ́ sịndị́ ngére 'bɨ káṇgá ba go
zíse ásé mbeze e."
17 Zía úku ledre do óto yée mbá sɨmɨ
sị́gịnị kí sị́lị́ ota.
18 Sɨmɨ sị́lị́ ota née, zía úku ledre zíye
kídí, "Mááyí kpá 'yị óto úndru Lomo.
Ledre bɨ mááyí úku a ba, ídísé méngị a
gɨ ro zíse ómosé.
19 Togụ́ ledre esé nɨ ma'díi, ídísé
ótoómo ngúrusé sɨmɨ sị́gịnị ona, zí ngítí
se ga gére 'dí'bi kére ndéré kíe zí 'yị esé e
'be gɨ zí 'bú.
20 Zíse 'dí'bi owụ́ lúndusé bɨ úkusé
ledre née girí ógụ kíe. Mááyí ówo a kídí
ledre bɨ úkusé zíma ní nɨ ma'díi. Gɨ ore,
ásé ómo ufuzé sée wá." Zíye go ṇgúṇgu
ledre née.
21 Zíye tónóye ódroyé dengbị́ye kídí,
"Ma'díi ndị́sị́ní 'dó'do zée gɨ ro lúnduzé.
Lúrúsé aka káa zí bɨ kóo lúnduzé nɨ ndị́sị́
íni ini kí ṇgúṇgú roné zíze gɨ ro trịdrịné
ní, 'dụtụzé mbílíze ngbụ́rụ́ lerị́ a mengị
zée wá. Lomo i'bí 'do'dó go rozé ba."
22 Ngúruyé bɨ kí ịrịné Rụ́bene ya zíye
ní, "Máúku kóo ledre go zíse kídí ndazé
méngị lúnduzé née kenée wá, úwúsé
esé e wá. Sáma a nda'ba dozé ba gɨ zí
ledre née."
23 Owoní eyé bɨ kídí Yoséfa owoyeme
ledre bɨ yée ndị́sị́ní úku a ba bú ní wá.
Gɨ zía togụ́ ili go úku ledre zíye yá, ngíti
'yị nɨ ógụ ne óyóló'bó a sɨmɨ tara bɨ owoní
bú ní.

24 Zía óyó roné gɨ cigíye tónóne íni ini.
Zía ndá'baógụné tónóne ódroné zíye. Zía
'dí'bi Simiyóna gɨ dongaráye do ódó wo
do komoyé ore.
25 Zí Yoséfa úku ledre idíní léfe kére
zíye sɨmɨ kombo eyé e, késị́ eyé e idíní
ótolúgu a zíye do kére eyé e. Idíní kpá
í'bí éyị́ mɨánu bɨ zíye ndéréye kí ánu a
kací mɨsi'di ní. Gɨ do kací bɨ mengịní
ledre ga gére née go zíye kenée ní,
26 zíye ịmbị́óto éyị́ e do dongí eyé e yóó
zíye ndéréye.
27 Nda go do bi 'dú'du kí ndụlụ, zí
ngúruyé líkpí tara kombo ené gɨ ro
'dí'biógụ éyị́ mɨánu í'bí a zí dongí ené ní,
nɨ lúrú bi káa ní, zía ndíki mɨ́ṛíṛiṛí késị́
ené otoluguní go sɨmɨ kombo ené.
28 Zía úku ledre zí lúnduné e kídí,
“I'bílugunı́ mɨ́ṛíṛiṛí késị́ amá go zíma,
lúrúsé aka nɨ bɨ sɨmɨ kombo amá ba.”
Zí mɨmbé'deyé 'déciné zíye ndị́sịyé
lángbayé zíye úku ledre dongaráye kídí,
“Éyị́ bɨ Lomo mengị nda zíze bɨ káa 'di?”
29 Sɨmɨ bɨ nderéogụní go zí 'bụyé
Yakóbo sɨmɨ Kanána ní, zíye líkpị́ ledre
ga bɨ mengịní royé íri ní mbá zía kídí,
30 “Mongụ́ 'yị bɨ sɨmɨ káṇgá 'bɨ Ízibiti
íri née, mengị zée bɨsinyíne. Zía ndị́sịné
méngị láráze káa zí éyị́ bɨ azé mbeze e
sɨmɨ káṇgá née ní ní.
31 Tí lá zíze ítí kangú zía kídí, ‘Azé yị́
ezé bɨlámá 'yị e. Ndazé ezé mbeze e wá.
32 'Bụzé ndiki zée sokó doa gbre (12)
mbá owụ́ ya'dá, ngúruzé ndaá lolụ wá,
wo bɨ owụ́ ní idíaká go cịkị zí 'bụzé 'be
sɨmɨ Kanána.’
33 “Zía úku ledre zíze kídí, ‘Gɨ ro zíma
ówo a kídí ásé bɨlámá 'yị e, ídísé ótoómo
ngúru lúndusé zíma ona, zíse 'dí'bi éyị́
mɨánu ndéré kíe zí 'yị esé e gɨ zí 'bú.
34 Tí lá ídísé 'dí'biógụ lúndusé bɨ
ambáodụ́ née gɨrí ógụ kíe zíma. Mááyí
ówo a kídí ndásé mbeze e wá ásé yị́ esé
bɨlámá 'yị e. Gɨ ore mááyí ótoómo sị́lị́ma
gɨ ro lúndusé zíse ndị́sị gámáse kí úgú
éyị́ e sɨmɨ káṇgá ba ona.’ ”
35 Sɨmɨ bɨ nɨyí ndị́sị léfeóyó kére gɨ
sɨmɨ kombo eyé ní, zíye ndíki owụ́
kombo mɨ́ṛíṛiṛí késị́ eyé e sɨmɨ kombo eyé
mɨkékeṛị́a mbá. Zí ngịrị ledre née méngị
yée kí 'bụyé e mbá mɨméngị.
36 Zí 'bụyé Yakóbo úku ledre zíye kídí,
“Ílisé go zí owụ́ 'bɨ amá e ụ́kụ́ye mbá?
Yoséfa ndaá lolụ wá, Simiyóna ndaá lolụ
kpá wá, bɨ ba ní ílisé go kpá 'dí'bi
Benzemúna. Lerị́ máa nɨ nda ídí romá
go cụ́ káa be 'di?”
37 Zí Rụ́bene úku ledre zí 'bụyé kídí,
“Babá, ídí ótoómo wo do sị́lị́ma, mááyí
lúrú bi kací a. Togụ́ mándá'baógụ kíe wá,
idíní úfu owụ́ 'bɨ amá e gbre do bi kací a.”
38 Zí Yakóbo úkulúgu ledre kídí,
“Máótoómo sị́lị́ma gɨ ro Benzemúna zía
útúne do kacíse zíse ndérése kéye sɨmɨ
Ízibiti wá. Lúnduga uyuní go mbá idíaká
go lá dụụ́ ne. Togụ́ zíse 'dí'bi wo née zía
kpá úyuné yá, née go kpá umbumá gɨ zía
mááyí go ngoko 'yị.”

43

Mɨndá'ba lúndu Yoséfa e sɨmɨ Ízibiti kí Benzemúna

1 'Bú nɨ aka fú lá méngị 'yị e kíngaya
sɨmɨ káṇgá bɨ Kanána ní.
2 Sɨmɨ bɨ Yakóbo kí owụ́ 'bɨ ené e an-
uonzóní kére bɨ kóo ogụní kíe gɨ sɨmɨ
Ízibiti ní go ní, zí Yakóbo úku ledre zí
wotị́ne e kídí, “Ndá'basé mu sɨmɨ Ízibiti
ndéré úgú ngíti owụ́ yata éyị́ mɨánu zíze.”
3 Zí Zụ́da úku ledre zía kídí, “Mongụ́ 'yị
bɨ íri née uku kóo ledre zíze o'bụó'bụ kídí
togụ́ ógụsé kí ambáodụ́se wá, ‘Útúásásé
lúrú komomá wá.’
4 Togụ́ ótoómo Benzemúna go zíze
ndéréze kéye yá, mɨúgú éyị́ mɨánu nɨ ídí
zíze 'diya.
5 Tí lá togụ́ ótoómo sị́lị́yị gɨ roa wá,
utúasázé ndéré wá gɨ zía mongụ́ 'yị née
uku kídí togụ́ ógụsé kí ambáodụ́se née
wá, ‘Útúásásé lúrú komomá wá.’ ”
6 Zí Yakóbo úku ledre kídí, “Méngịsé
kéyị zíma bɨsinyíne káa gɨ zí 'di, bɨ zíse
úku ledre zí o'do née íri kídí ngíti lúndusé
nɨ bo ní?”
7 Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “O'do née
ndu'yú zée do bɨlámá mɨsi'di gɨ ro ówo
ledre bɨ gɨ do bizé kí 'yị 'be 'bɨ ezé e kídí,
‘'Bụsé nɨ bo trịdrị? Ngíti lúndusé nɨ kpá

bo?’ Zíze úkulúgu ledre zía kací ndu'yú ené. Bı kenée ní azé ówo a bı kídí nı úku ledre yaá, ‘Idízé ógụ kí lúnduzé ní’ káa be 'di?”

8 Zí Zụ́da úku ledre zí 'bụyé kídí, “Ótoómo sị́lị́yị mu gı ro owụ́ née zíze ndéréze kéye úgú éyị́ mıánu, gı zí wo bı zée kése kí owụ́ 'bı ezé e, azé úyu mbá gı zí 'bú ní.

9 Mááyí ídí máa 'yị lúrú bi kací a. Áyí ndú'yú máa gı roa. Togụ́ mándá'baógụ kíe óto wo kó'dụ́yị wá, mááyí go máa bısinyí 'yị kíngaya gı ro ledre ené.

10 Idí ndazé lú'bú káa zí ba wá, káa bı nderé andázé rozé ba go kí'dí gbre.”

11 Zí 'bụyé Yakóbo úku ledre zíye kídí, “Togụ́ kenée yá, ídísé méngị ledre ba. Ídísé 'dí'bi ngíti géyị bılámá éyị́ ga bı gı sımı káṇgá ba gı ona sımı kombo esé e ndéré í'bí a zí o'do née káa do tákpásị́lị́. Kpá kí éyị́ ga bı káa zí sụ'bụ́ mındonyo, tezị, kágá ụkụ́, nda kí ngíti géyị kágá ga bı nıyí bo ní ndéré kíe zía.

12 Ídísé 'dí'bi mırírırí késị́ mongụ́ne gı ro togụ́ ógụsé go íri yá, késị́ máa wo bı kóna i'bílugunı́ zíse ní, zíse í'bí a. Éyị́ née kenée i'bíluyúnı́ née kóo mıí'bílúyú.

13 'Dí'bisé lúndusé mu zíse ḭnyịsé ndá'basé zí o'do née íri.

14 Lomo bı kí roko'bụné kíngaya ní, idí ḭdrị mımbé'de o'do née rosé gı ro zía í'dí sị́lị́ne gı ro lúndusé bı íri ní zíse ndá'baógụsé kéye kí Benzemúna e mbá bılámáse. Togụ́ 'bı amá ledre go dụụ́ zí owụ́ 'bı amá e ndḭsị́ úyuyé yá, mengị éyị́ wá, idí mu kenée.”

15 Zíye 'dí'bi tákpásị́lị́ ga bı yemenı́ yée ní, kí yata mırírırí késị́ nda kí lúnduyé Benzemúna yóó zíye ndéréye sımı Ízibiti, do ndéréógụyé zí Yoséfa.

16 Sımı bı Yoséfa lúrú kídí 'di'biogụnı́ Benzemúna go ní, zía úku ledre zí 'yị bı ndḭsị́ lúrú bi kací 'be 'bı ené ní kídí, “'Dí'bi ya'dá ga gére née ndéré kíye zíma 'be. Zíyị óṇgoónzó bangá zíyị méngị éyị́ mıánu zíze kéye kí yana kadra.”

17 Zí o'do née méngị tí ledre ga bı Yoséfa uku yée ní, do 'dí'bi yée 'be 'bı Yoséfa.

18 Sımı bı 'di'biotonı́ yée go 'dḭcḭ́ ní, zí ngịrị méngị yée kíngaya. Zíye ndḭsịyé sómụ́ ledre kídí, “'Di'biogụnı́ zée 'dḭcḭ́ kíra ba goó gı ro ledre késị́ ga bı kóo otoluguní yée sımı kombo ezé sımı mızefị ógụ bı ogụzé ona ní tée. Ayí gı ro 'dí'bingérị zée zíne ndḭsịné méngị láráze gı ro zíne 'dí'bi dongí ezé e gı ro zíne óto zée káa do owụ́kụlụ́ e.”

19 Née ní zíye ndéréye zí 'yị lúrú bi kací 'be 'bı Yoséfa née úku ledre zía sımı bı nıyí go ku mbotụ ní.

20 Zíye úku ledre zí 'yị 'bı moko née kídí, “Lúrú aka, ogụzé kóo go 'dá'dá ona úgú éyị́ mıánu.

21 Sımı bı nderéogụzé go do bi 'dówụ́ro azé líkpí tara kombo ezé e ní, zíze ndíki késị́ ezé e otoluguní go sımı kombo ezé e. Bı ba ní nda'baogụzé go kíe nı goó ba.

22 Owozé wá, togụ́ ambí otolugu késị́ máa née ne yá? Ogụzé kpá go kí yata késị́ gı ro úgú ngíti éyị́ mıánu kíe zíze.”

23 Zí 'yị 'bı moko née úku ledre kídí, “Ndásé éré ngịrị wá. Ambí owone, Lomo bı ndḭsịsé íni ini zía kí 'bụsé e ní i'bílugu mırírırí késị́ née ba ne zíse. Wo bı kóo úgúsé kére kíe ní, mándíki kóo go cé.” Nda gı ore zía 'dí'biógụ Simiyóna zíye.

24 Zía 'dí'bi yée ési yée 'dḭcḭ́ kací Yoséfa, í'bí iní zíye lúgu sịndḭye kíe. Zía kpá í'bí éyị́ mıánu zí dongí eyé e.

25 Zíye 'dí'biógụ éyị́ ga bı ogụnı́ kíye gı ro í'bí a zí Yoséfa káa do tákpásị́lị́ ní óto yée nzíyiyé gı zía uwúnı́ go kídí yée nıyí ánu éyị́ mıánu kí Yoséfa e.

26 Sımı bı Yoséfa nda'baogụ go 'be ní, zíye í'bí tákpásị́lị́ ga bı ogụnı́ kíe ní zía, zíye útú ló'bụ komoyé bi óto úndrua.

27 Zí Yoséfa ndú'yú ledre sımı sanáye kpá kí ledre ngoko 'bụyé kídí, “Ngoko 'bụsé bı úkusé ledrea zíma ona ní nı káa be 'di? Nı aka kí komoné?”

28 Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “'Bụzé bı 'yị 'bı moko eyị́ ní, nı bo kí komoné kí sanáne bılámáne.” Zíye ótụ́ doyé bi óto úndru a.

29 Zía lúrú bi kere, zía ónzó komoné ro Benzemúna bı owụ́ 'bı mbágáa ní. Zía ndú'yú yée kídí, “Née owụ́ lúndusé bı úkusé ledre a zíma ní?” Zía ḭnyịné úku

ledre kɨ́dí, “Lomo idí méngị bɨlámá ledre zɨ́yị owụ́ 'bɨ amáa.”
30 Zɨ́ sɨmɨkozo méngị wo do komo lúndua ore zɨ́a gbúgbuógụné sága lúrúsó'do bi bɨ́ née nɨ íni ini doa ní. Zɨ́a ólụ́ne ngúcuné 'dịcị́ ené íni ini íri.
31 Zɨ́a ụ́tụ sɨmɨné do lúgu komoné, zɨ́a ndá'balúgu roné dongaráye. Zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “'Dí'biógụsé éyị́ mɨánu mu.”
32 Zɨ́ye 'dí'bióto éyị́ mɨánu 'bɨ Yoséfa ngúcuné, 'bɨ lúnduga kpá ngúcuyé, 'yị ga bɨ 'bɨ Ízibiti bɨ ndịsịní ánu éyị́ kéye ní kpá ngúcuyé, gɨ zɨ́a 'yị 'bɨ Ízibiti e anu kotrụní éyị́ kɨ́ 'yị 'bɨ Ébere wá, ndịsịní lúrúcáyi 'yị 'bɨ Ébere e mɨlúrúcáyi.
33 Otoní bi ndịsị zɨ́ lúndu Yoséfa e mbá kací mɨndíki yée. Tónóne gɨ ro wo bɨ ndíká ní, ndéréógụné gị ro ambáodụ́ye. Zɨ́ tarayé ịdrịne sɨmɨ bɨ lurúní ledre née kenée ní.
34 Ndịsịní 'dí'bikása éyị́ mɨánu zɨ́ye gɨ do tarabíza bɨ kó'dụ́ Yoséfa ní. Éyị́ mɨánu bɨ i'bíní zɨ́ Benzemúna ní nɨ mongụ́ne rómo 'bɨ lúnduga ga gére née kɨ́'dí ịnyị. Née ní zɨ́ye ánu éyị́ kɨ́ éwé éyị́ do ídíye kɨ́ Yoséfa e mbá kɨ́ rokinyi.

44

Ledre gɨ ro mɨ́ṛɨ́ṛɨ́ṛí kó'do 'bɨ Yoséfa

1 Zɨ́ Yoséfa úku ledre zɨ́ 'yị moko bɨ ndịsị lúrú bi kací 'be 'bɨ ené ore ní kɨ́dí, “Ídí léfe kére cị́'dị́ sɨmɨ kombo 'bɨ 'yị ga gére née útúásáne kací roko'bụ bɨ zɨ́ye gɨ ro ịmbị́ a ní. Zɨ́yị 'dí'bi késị́ eyé ótolúgu a zɨ́ye do kére máa ga gére née.
2 Zɨ́yị óto kó'do amá bɨ gɨ sɨmɨ mɨ́ṛɨ́ṛɨ́ṛí késị́ ní do kére bɨ 'bɨ owụ́ lúnduyé ní, ndro kɨ́ késị́ ené bɨ i'bí gɨ ro kére ní.” Zɨ́ 'yị 'bɨ moko née méngị ledre ga gére née tɨ́ káa zɨ́ bɨ Yoséfa úku zɨ́a ní.
3 Akpa kɨ́ sị́ ndóndó do í'dí sị́lị́ 'yị gɨ royé kɨ́ dongí eyé e yóó do ndéréye.
4 Sɨmɨ bɨ nderéní aka kpálá ca gɨ sɨmɨ yana gara ní, zɨ́ Yoséfa úku ledre zɨ́ 'yị 'bɨ moko bɨ ndịsị lúrú bi kací 'be 'bɨ ené ní kɨ́dí, “'Di'diya, ngásá lódụ́ kací 'yị ga bɨ gáa ba mu, togụ́ ngásá ndíki yée go yá, ídí úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, ‘Méngịlúgusé bɨsinyí ledre do bi kací bɨlámá ledre gɨ zɨ́ 'di?
5 Ba ndaá kó'do bɨ mongụ́ 'yị amá ndịsị éwé éyị́ sɨmɨ a zɨ́a kpá ndịsị lúrú ledre ené e sɨmɨ a ní wá? Méngịsé bɨsinyí ledre go kɨ́ngaya.’ ”
6 Sɨmɨ bɨ 'yị 'bɨ moko née ngasá ndiki yée ní, zɨ́a úku ledre ga gére née zɨ́ye tɨ́ kenée.
7 Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị, úku lárá ledre zɨ́ze kenée gɨ zɨ́ 'di? Zée 'yị 'bɨ moko eyị́ e utúasázé méngị kéyị kenée wá.
8 Lúrú aka, késị́ ga bɨ kóo ndikizé yée do kére ezé e ní, nda'baogụzé kóo kɨ́e kú gɨ sɨmɨ káṇgá 'bɨ Kanána í'bílúgu a zɨ́yị. Éyị́ bɨ azé nda úgu mɨ́ṛɨ́ṛɨ́ṛí késị́ togụ́ mbú dábu gɨ 'be 'bɨ mongụ́ 'yị eyị́ gɨ roa ní 'di?
9 Togụ́ ndíki mɨ́ṛɨ́ṛɨ́ṛí kó'do née goó sɨmɨ éyị́ kací ngúruzé, idíní geré úfu wo 'dá'ba, zɨ́ ngítíze née ídíákáye káa do owụ́kụlụ́ sị́ sị́lị́yị.”
10 Zɨ́ o'do née úku ledre kɨ́dí, “Bɨlámáne, idí mu ídí káa zɨ́ bɨ úkusé née. Tɨ́ lá 'yị bɨ nɨyí ndíki wo kɨ́ mɨ́ṛɨ́ṛɨ́ṛí kó'do née zɨ́ne ní, nɨ ídí owụ́kụlụ́ zɨ́ma, ngítíse nɨyí ídíáká kɨ́ ro doyé.”
11 Geré née ní zɨ́ye ịmbị́óto kombo eyé e do tónóye líkpí tarayé.
12 Zɨ́ o'do née tónóne gámásó'do sɨmɨ éyị́ eyé e. Tonó kɨ́ ndíká ndéréógụné ro ambáodụ́ye. Zɨ́a ndíki kó'do sɨmɨ éyị́ kací Benzemúna bɨ ambáodụ́ ní.
13 Zɨ́ ledre née sínyíne royé bɨsinyíne, zɨ́ye tónóye lófo bongó gɨ royé.* Zɨ́ye ékị́lúgu royé do dongí eyé e ndá'bayé 'dá'ba kɨ́'dí bɨ ịnyịní gáa gɨ sɨmɨ gara ní.
14 Nɨyí ógụ ní, Yoséfa nɨ aka fú mɨndịsịné 'be. Zɨ́ Zụ́da kɨ́ lúnduné e ógụ útúye bi kó'dụ́ a kenée.
15 Zɨ́ Yoséfa úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Éyị́ bɨ méngịsé née kenée 'di? Ówosé esé bɨ kɨ́dí 'yị káa zɨ́ ma ba nɨ kɨ́ roko'bụ 'bɨ lúrúndíki ledre e ní wá?”
16 Zɨ́ Zụ́da úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị, azé úku a ba kɨ́dí 'di? Azé úku a bɨ kɨ́dí azé bɨlámá 'yị e ní lárá a káa be 'di? Lomo 'dodo ogụ lúyú ledre ezé go

* **44:13 44:13** Zɨ́ye lófo bongó gɨ royé: Lofoní bongó gɨ royé gɨ zɨ́a ndikiní kó'do sɨmɨ éyị́ kací Benzemúna. Zɨ́ ledre née í'bí lerị́ royé.

sága. Bɨ ba ní azé go mbá owṵ́kụlṵ́ eyị́ e, ndaá lá dụṵ́ wo bɨ ndikiní kó'do zía née wá.”
17 Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, “Éyị́ ndaá kenée wá, lá dụṵ́ 'yị bɨ ndikiní kó'do zía ní nɨ ídíákáne káa do owṵ́kụlṵ́ amá. Sée ga bɨ ledre esé ndaá ní, ásé ndá'ba zí 'bụsé 'be.”
18 Née ní zí Zṵ́da ndósoógụné gị ro Yoséfa úku ledre zía kídí, “Mongṵ́ 'yị, máówo bú roko'bụ bɨ zíyị ní nɨ gbóo kí 'bɨ mongṵ́ ngére, ịdrị aka mɨmbé'deyị́, ledre nɨ taramá máíli úku a zíyị.
19 Ndú'yú kóo zée kídí 'bụzé nɨ aka bo kí komoné yá? Ngíti géyị lúnduzé e nɨyí kpá bo yá?
20 Ukuluguzé kóo ledre go zíyị kídí, ‘Ngoko 'bụzé nɨ aka bo kí ambáodṵ́ ené bɨ ndikiní zía do ngokoné ní. Tí lá mongṵ́ lúndua bɨ nɨyí kéne gɨ sɨmɨ mbágá kịé'do ní uyune. 'Bụzé iliofụ ledre owṵ́ máa née go gɨ zía bɨ nɨ nda go lá ngúcuné gɨ sɨmɨ mbágáne ní.’
21 “Zíyị úku ledre zíze kídí, idízé ógụ kí owṵ́ máa née zíyị, gɨ ro zíyị lúrú wo.
22 Zíze kóo úkulúgu ledre zíyị kídí, ‘Owṵ́ née utúasá ótoómo 'bụné e wá, togṵ́ nderéoyó roné gɨ cigí 'bụné go yá, 'bụa née nɨ geré úyu.’
23 Tí lá zíyị úku ledre zíze kídí, 'búó togṵ́ ogụzé go kí owṵ́ lúnduzé née yá, azé fú lúrú komoyị́.
24 Sɨmɨ bɨ nderéogụzé zí 'yị 'bɨ moko eyị́ bɨ 'bụzé ní, zíze úku kúrúyị née zía.
25 “Née ní zí 'bụzé úku ledre kídí, ‘Ndá'ba ándásé rosé mu úgú yata éyị́ mɨánu zíze.’
26 Tí lá zíze úkulúgu ledre zía kídí, ‘Utúasázé ndéré wá 'búó togṵ́ owṵ́ lúnduzé ba ní nderé go kíze. Togṵ́ nderézé ngúcuzé utúasázé lúrú komo o'do née wá 'búó togṵ́ nderézé go ndro kí owṵ́ lúnduzé.’
27 “Zí 'bụzé úkulúgu ledre zíze kídí, ‘Ówosé bú bɨlámáne kídí me'bemá Rayéle ndiki kóo owṵ́ e zíma dụṵ́ gbre.
28 Ngúruyé ịndrị go, zíma úku ledre kídí, “Ma'díi bangá sinyí lófo bayi wo go kṵ́rị́ kṵ́rị́.” Tí bɨ kóo née ní zaá gị ba málúrú komoa wá.
29 Togṵ́ 'dí'bisé kpá wo ba go gɨ zíma zí ngíti ledre ndíki wo íri yá, lerị́ bɨ ótosé romá née nɨ úfu máa gɨ zía mááyí go ngoko 'yị.’
30 “Bɨ née ní mongṵ́ 'yị, togṵ́ nda'bazé zí 'bụzé 'dáa owṵ́ ba ndaá yá, bɨ 'bú owṵ́ ba ofụ do 'bụa go ní,
31 zía ówo a yaá nda'baogụzé go ngúcuzé owṵ́ née ndaá yá, nɨ geré úyu. Lerị́ bɨ nɨ ólṵ́ roa née nɨ úfu wo gɨ zía nɨ yị́ ené go ngoko 'yị.
32 Mááyí máa 'yị lúrú bi kací a zíma 'dí'bilúgu wo zí babá 'be kí bɨlámá sanáne. Zíma kóo go lólóbṵ́ zí babá kídí, ‘Togṵ́ mándá'baógụ kíe wá, lúyú ledre née idí ídí 'bɨ amá za fí.’
33 “Gɨ zí kéyị née ní, mánụ́ngú romá zíyị mongṵ́ 'yị, máídí ídíáká zíyị ona káa do owṵ́kụlṵ́, owṵ́ née idíní mu ndá'ba kí lúnduné.
34 Mááyí ndá'balúgu romá zí babá lárá a káa be 'di togṵ́ nda'bazé kí owṵ́ née wá ní? Ndá ótoómo máa zíma lúrú lerị́ bɨ nɨ ógụ ro babá gɨ zí sómṵ́ ledre bɨ gɨ ro owṵ́ née ní wá.”

45

Yoséfa 'dodo roné zí lúnduné e

1 Yoséfa utúasá ṵ́tụ sɨmɨné do komo 'yị moko ga bɨ mɨtóroyé kó'dṵ́ a ore ní wá, zía úku ledre kí kúrúne 'dága kídí, “'Yị e idíní ólṵ́ógụ gɨ do komoné gɨ ona mbá sága.” Née ní sɨmɨ bɨ 'yị e olṵ́ogụní ní, zía úku ledre gɨ do biné zí lúnduné e.
2 Zía útúne íni ini kí kúrúne 'dága zí 'yị 'bɨ Ízibiti e úwú doa. Zí 'yị ga bɨ 'be 'bɨ mongṵ́ ngére ní úwú ledre máa née.
3 Zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kídí, “Ba máa Yoséfa, lúndusé. Babá nɨ aka tí kí komoné?” Tí lá lúnduga utúasání úkulúgu ledre zía wá, gɨ zí ngịrị a bɨ nɨ kó'dṵ́ye née.
4 Zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kídí, “Ídísé ndósoógụ gbóo romá.” Sɨmɨ bɨ ndoso ogụní ní, zía úku ledre zíye kídí, “Ba máa Yoséfa lúndusé bɨ kóo úgúóyósé zí 'yị 'bɨ Ízibiti e ní.
5 Bi ndaá sínyí rosé zí mɨmbé'desé ésịne rosé gɨ zía bɨ kóo úgúóyósé máa ní wá.

Lomo 'di'biogụ máa ne 'dá'dá yáa gɨ ro yómo 'yị e.
6 Gɨ zía ba aka lá dụú gbre sɨmɨbi 'bɨ 'bú bɨ utú do 'yị e ní. Sɨmɨbi nɨ aka 'dá'dá ịnyị (5), 'yị ó'do éyị́ gɨ ro 'dí'biógụ éyị́ mɨánu ndaá.
7 Lomo 'di'biogụ máa ne zíse 'dá'dá yána gɨ ro yómo sée gɨ sɨmɨ bizóró ba, gɨ ro zíse ídíse kɨ́ bulúndusé e trịdrị.
8 "'Dí'biógụsé esé máa ona se wá, yị́ ené Lomo. Oto máa go zíma ídíma mongụ́ 'yị lúrú bi kací mongụ́ ngére kɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ ené e mbá, kpá kɨ́ roko'bụ zíma do 'yị e kɨ́ éyị́ ga bɨ sɨmɨ Ízibiti ona ní mbá.
9 "Bɨ ba ní ịnyịsé mu zíse ndá'basé zɨ́ babá úku ledre zía kídí, 'Ba ledre bɨ wotịyị Yoséfa uku ní. Lomo oto máa go zíma ídíma ngére do Ízibiti e mbá. Ídí mu ógụ 'diya zíma yána.
10 Áyí ógụ ndịsị sɨmɨ ịrịgbére bɨ Gósene ní gɨ ro zíyị ídíyị dongáma. Yịị, owụ́ 'bɨ eyị́ e kɨ́ bulúnduyị́ e kɨ́ bangá eyị́ e nda kɨ́ ngíti géyị éyị́ eyị́ ga bɨ 'bɨ 'be ní mbá.
11 Mááyí lúrú bi kacíse íri, gɨ zía sɨmɨbi 'bɨ mongụ́ 'bú bɨ utú do 'yị e ba nɨ aka 'dá'dá 'dényé sɨmɨbi ịnyị (5). Káa bɨ sée kɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ esé e nda kɨ́ ngíti géyị éyị́ esé e ásé úyu gɨ zɨ́ 'bú ke.'
12 "Lúrúsé go cụ́ kɨ́ rosé, lúndumá Benzemúna owo kpá go kɨ́dí ma'díi máa Yoséfa mándịsị ódro zíse ba tɨ́ máa.
13 Ndérésé mu zíse lịkpị́ ledre roko'bụ bɨ mááyí kɨ́e do 'yị 'bɨ Ízibiti e kɨ́ ledre ga bɨ lúrúsé yée yána cụ́ kɨ́ komosé ní zɨ́ babá. Zíse 'dí'biógụ wo zíma yána 'diya."
14 Zía ịnyịné fáka lúnduné Benzemúna zía íni ini roa, zɨ́ Benzemúna kpá fáka wo íni ini roa.
15 Zía ndéréne kɨ́ fáka lúnduné e kɨ́ ndịsị íni ini royé. Gɨ do kací a née ní zɨ́ lúnduga nda tónóye ódroyé zía.
16 Sɨmɨ bɨ sanda nderéogụ zɨ́ mongụ́ ngére kɨ́dí, lúndu Yoséfa ogụnɨ́ go ní, zɨ́ mongụ́ ngére kɨ́ 'yị ené e ídíye mbá kɨ́ rokinyi.
17 Zɨ́ mongụ́ ngére úku ledre zɨ́ Yoséfa kɨ́dí, "Ídí úku ledre zɨ́ lúnduyị́ e, 'Ịmbịótosé éyị́ e mu do dongí esé e, zíse ndá'balúgu rosé sɨmɨ káṇgá 'bɨ Kanána.
18 Idínɨ́ 'dí'biógụ 'bụyị́ kɨ́ 'yị 'be 'bɨ esé e mbá zíma yána. Mááyí í'bí bɨlámá bi zíye sɨmɨ Ízibiti ona, gɨ ro zíye kpá ndịsị ánu bɨlámá éyị́ bɨ 'bɨ káṇgá ba.'
19 "Ídí kpá úku ledre zíye idínɨ́ 'dí'bi arabíya gɨ sɨmɨ Ízibiti gɨ ona kpa gɨ ro 'dí'bi me'beyé e kɨ́ owụ́ e, zíye 'dí'biútú 'bụyị́ girí ógụ kɨ́e.
20 Ndásé sómụ́ ledre éyị́ e wá, gɨ zía bɨlámá éyị́ ga bɨ sɨmɨ Ízibiti ona ní, nɨyí ídí mbá 'bɨ esé."
21 Née ní zɨ́ owụ́ 'bɨ Yakóbo e méngị tɨ́ ledre ga bɨ mongụ́ ngére uku zíye ní. Zɨ́ Yoséfa í'bí arabíya zíye kɨ́ éyị́ mɨánu bɨ nɨyí ánu a do mɨsi'di ní tɨ́ káa zɨ́ bɨ mongụ́ ngére úku ledre a zía ní.
22 Zɨ́ Yoséfa í'bí mɨkánda bongó zíye kacíye cé. Tɨ́ lá zía í'bí 'bɨ Benzemúna bongó ịnyị kɨ́ mɨrịrịrí késị́ míya ota (300).
23 Zía í'bí kása éyị́ e káa zɨ́ ga ba zɨ́ 'bụné, ya'dá dongí e sokó (10) mbá kɨ́ bɨlámá éyị́ ga bɨ gɨ sɨmɨ Ízibiti ore ní doyé, mbágá dongí e kpá sokó mbá kɨ́ kére e, ambata e nda kɨ́ ngíti géyị éyị́ mɨánu bɨ 'bụa nɨ ánu a kací mɨsi'di ní doyé.
24 Zía í'bí mɨsi'di zɨ́ lúnduné e zíye ndéréye. Zɨ́ Yoséfa úku ledre zíye sɨmɨ bɨ nɨyí go ndéré ní kídí, "Ndásé ndéré kɨ́ ófụ́ do mɨsi'di wá."
25 Zíye ịnyịyé gɨ sɨmɨ Ízibiti ndá'bayé zɨ́ 'bụyé Yakóbo sɨmɨ káṇgá 'bɨ Kanána.
26 Zíye úku ledre zɨ́ 'bụyé kɨ́dí, "Yoséfa nɨ bo trịdrị. Nɨ ne kɨ́ roko'bụ zíne do káṇgá bɨ Ízibiti ní mbá." Zɨ́ Yakóbo ndịsịné ónzó komoné gɨ zía ṇgúṇgu ené kóo ledre eyé née wá.
27 Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ lịkpịnɨ́ ledre ga bɨ Yoséfa 'dicí yée mbá zía ní, nda sɨmɨ bɨ lurú arabíya ga bɨ Yoséfa kasa yée gɨ ro do 'dí'bi wo girí sɨmɨ a ní, zɨ́ lomo ro 'bụyé Yakóbo ndá'baógụné roa.
28 Zɨ́ Yakóbo úku ledre kɨ́dí, "Ma'díi, máṇgúṇgu go. Owụ́ 'bɨ amá Yoséfa nɨ bo trịdrị. Mááyí ógụ ndéré lúrú wo 'dá'dá zíma kɨ́ úyumá."

46

Yakóbo nderé sɨmɨ Ízibiti

1 Née ní zɨ́ Yakóbo kókṵ́ éyị́ ené e mbá,
nda sɨmɨ bɨ nderéogṵ sɨmɨ Bị́rịsába ní, zía
'dáná éyị́ zɨ́ Lomo bɨ kóo 'bụa Isáka ndịsị
óto úndrua ní ore.
2 Nda go kɨ́ ndụlụ, zɨ́ Lomo 'dódo roné zɨ́
Yakóbo sɨmɨ 'duru do úku ledre zía kɨ́dí,
"Yakóbo."
Zía úkulúgu ledre zía kɨ́dí, "Ɨ́ Ngére."
3 Zɨ́ Lomo úku ledre zía kɨ́dí, "Mááyí
Lomo bɨ kóo 'bụyị́ ndịsị óto úndrua ní.
Ngịrị ndaá méngị yị́ị kɨ́ ndéré sɨmɨ Ízibiti
wá, gɨ zía mááyí ógụ í'bí úndru zɨ́yị, zɨ́yị
ndíkiógụ tṵ́'dṵ́ ṛị́kị́ sị do 'yịma'dí e íri.
4 Mááyí 'dị́yịóto yị́ị gị sɨmɨ Ízibiti. Zɨ́ma
kpá 'dí'bilúgu yị́ị gɨrí. Áyí úyu do sị́lị́
mbigí wotị́yị Yoséfa."
5 Zɨ́ Yakóbo ị́nyịné gɨ sɨmɨ Bị́rịsába gɨ
ore, zɨ́ owṵ́ 'bɨ ené e 'dí'bi wo kɨ́ 'yị 'bɨ
'be 'bɨ eyé e mbá sɨmɨ arabíya bɨ mongṵ́
ngére i'bí gɨ ro do 'dí'bi wo kɨ́e ní.
6 Zɨ́ye kpá 'dí'bi za bangá eyé e kɨ́ éyị́
eyé ga bɨ 'bɨ 'be ga bɨ ndikiní sɨmɨ káṇgá
bɨ Kanána ní, zɨ́ye ndéréye sɨmɨ Ízibiti. Zɨ́
Yakóbo 'dí'bi bulúnduné e mbá kɨ́ne.
7 Zía 'dí'bi wotị́ne e, bulúnduné ga bɨ
owṵ́ ya'dá e ní, kɨ́ nyị́ne e, teténe e mbá
sɨmɨ Ízibiti.
8 'Yị ga bɨ 'bɨ Yakóbo nderé kɨ́ye sɨmɨ
Ízibiti ní, nɨyí, Rṵ́bene owṵ́ndíká ené,
9 Wotị́ Rṵ́bene nɨyí 'bɨ eyé, Anóka, Pálụ,
Ézorono nda kɨ́ Karamí.
10 Simiyóna, wotị́ga nɨyí 'bɨ eyé,
Zemụwéle, Zamína, Oyáda, Zakíni, Zóra,
nda Sálo wo bɨ mbágáa 'bɨ ené nyị́ 'yị 'bɨ
Kanána ní.
11 Lévị, wotị́ga nɨyí 'bɨ eyé, Geresóna,
Káta, kɨ́ Miráré.
12 Zṵ́da, wotị́ga nɨyí 'bɨ eyé, Éra, Onána,
Séla, Peréze nda kɨ́ Zéra. (Éra e kɨ́ Onána
uyuní 'bɨ eyé cịkị sɨmɨ Kanána.) Owṵ́ 'bɨ
Peréze 'bɨ eyé, Ézorono e kɨ́ Amṵ́lụ.
13 Isakára, wotị́ga nɨyí 'bɨ eyé, Tóla,
Púwa, Zasṵ́ba nda kɨ́ Simaróna.
14 Zebụlṵ́na, wotị́ga nɨyí 'bɨ eyé, Seréda,
Elóna, Zaléle.
15 Sɨmɨ bɨ Léya ndiki owṵ́ ga gére née zɨ́
Yakóbo sɨmɨ Padána Aráma ní, zía ndíki
owṵ́kára dongaráye kị́é'do kɨ́ ịrịné Dína.
Owṵ́ ga gére née nɨyí kóo mbá cị́ kéṛị́ a
doa sokó doa ota (33).
16 Gáda, wotị́ga nɨyí 'bɨ eyé, Zefóna,
Ági, Sṵ́ni, Ezebóno, Érị, Aródi, nda kɨ́
Aréli.
17 Aséra, wotị́ga nɨyí 'bɨ eyé, Imána,
Isáva, Isívi, nda kɨ́ Beríya. Ịrị lémịyé
Séra. Owṵ́ 'bɨ Beríya 'bɨ eyé, Ebére e kɨ́
Malakéle.
18 Ga ba ịrị owṵ́ ga bɨ Yakóbo ndikiní
yée kɨ́ Zílifa kára 'yị 'bɨ moko bɨ Labána
i'bí wo zɨ́ nyị́ne Léya ní. Nɨyí 'bɨ eyé mbá
sokó doa ịnyị doa kéṛị́ (16).
19 Wotị́ Yakóbo ga bɨ gɨ sɨmɨ Rayéle ní,
nɨyí dụṵ́ gbre, Yoséfa e kɨ́ Benzemúna.
20 Nda sɨmɨ Ízibiti íri, zɨ́ Aseníta, nyị́
Potifára 'yị 'dáná éyị́ bɨ gɨ sɨmɨ Óno ní,
ndíki Manási e kɨ́ Efarayíma zɨ́ Yoséfa.
21 Wotị́ Benzemúna nɨyí 'bɨ eyé, Béla,
Béka, Asebéla, Géra, Námana, Éyị, Rósa,
Mupíma, Apị́ma nda kɨ́ Aráda.
22 Ga ba 'bɨ eyé bulúndu Yakóbo ga bɨ
gɨ sɨmɨ Rayéle ní, nɨyí mbá sokó doa eso
(14).
23 Wotị́ Dána nɨ 'bɨ ené, Ụsị́ma.
24 Wotị́ Nafatáli nɨyí 'bɨ eyé, Zazéle,
Gṵ́nị, Zezére nda kɨ́ Siléma.
25 Ga ba 'bɨ eyé bulúndu Yakóbo ga bɨ
gɨ sɨmɨ Bíla bɨ owṵ́kára 'yị 'bɨ moko bɨ
Labána i'bí zɨ́ nyị́ne Rayéle ní, nɨyí mbá
ịnyị doa gbre (7).
26 Bulúndu Yakóbo ga bɨ nderéní kɨ́
Yakóbo sɨmɨ Ízibiti ní, nɨyí mbá cị́ ota doa
ịnyị doa kéṛị́ (66). Oloní kará 'bɨ owṵ́ e
wá.
27 Nda kɨ́ owṵ́ 'bɨ Yoséfa ga bɨ ndiki yée
gbre sɨmɨ Ízibiti ní, zɨ́ owṵ́ ga bɨ sị́ sịndị́
Yakóbo ní ídíye mbá cị́ ota doa sokó (70).

Yakóbo e nderéogụní sɨmɨ Gósene

28 Yakóbo kasaokpó Zṵ́da 'dá'dá zɨ́
Yoséfa sɨmɨ Ízibiti gɨ ro zía ógụné sóngó
yée sɨmɨ gara bɨ Gósene ní. Sɨmɨ bɨ
nderéogụní nda goó sɨmɨ Gósene ní,
29 zɨ́ Yoséfa ékị́ne sɨmɨ arabíya ené
ndéréne sɨmɨ Gósene sóngó 'bụné
Yakóbo. Sɨmɨ bɨ ndikíní ní, zɨ́ Yoséfa fáka
'bụné, zía íni ini kíngaya.
30 Zɨ́ Yakóbo úku ledre zɨ́ Yoséfa kɨ́dí,
"Bɨ ba ní, abú máúyu yá máúyu sara íri,
málúrú komoyị́ go, máówo go kɨ́dí áyí bo
trịdrị."

31 Née ní zɨ́ Yoséfa úku ledre zɨ́ lúnduné e kɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ 'bụné e ní mbá kɨ́dí, “Nɨ mɨútúásáne zíma ndéréma úku ledre zɨ́ mongụ́ ngére kɨ́dí, ‘Lúndumá e kɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ babá ní ogụní gɨ sɨmɨ Kanána go zíma ona.
32 Nɨyí yị́ eyé 'yị ụ́lụ́ bangá e, 'di'biogụní kábịṛ́ịkị e, ína e, ịtị́ e kɨ́ ngíti géyị éyị́ eyé e go mbá kɨ́ye.’
33 Sɨmɨ bɨ mongụ́ ngére ndolo sée go ndu'yú sée kɨ́dí, ‘Moko esé nɨ 'díya yá?’
34 Ídísé úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí, ‘Azé yị́ ezé 'yị ụ́lụ́ bangá e kú gɨ do owụ́ze káa zɨ́ bɨ kóo mɨngburoko 'yị ezé e ndịsịní méngị a ní.’ Gɨ ore nɨ ótoómo sée zíse ndịsịsé sɨmɨ ịrịgbére bɨ Gósene ní, gɨ zɨa 'yị ga bɨ 'bɨ Ízibiti ní, iliní ndịsị kótrụ royé kɨ́ 'yị ụ́lụ́ bangá e wá.”

47

1 Zɨ́ Yoséfa ndéréne úku ledre zɨ́ mongụ́ ngére, kɨ́dí, “Babá kɨ́ lúndumá e ogụní go gɨ sɨmɨ Kanána ona. 'Di'biogụní kábịṛ́ịkị e, ína e, ịtị́ e kɨ́ ngíti géyị éyị́ eyé e go mbá kɨ́ye sɨmɨ ịrịgbére bɨ Gósene ní.”
2 Yoséfa 'di'biutú lúnduné ga bɨ ịnyị (5) née ndéré 'dódo yée zɨ́ mongụ́ ngére.
3 Zɨ́ mongụ́ ngére ndú'yú yée kɨ́dí, “Ndịsịsé méngị moko 'di?”

Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị, azé yị́ ezé 'yị ụ́lụ́ bangá e cé káa zɨ́ 'bɨ bulúnduzé e ní.
4 Ogụzé go ndịsị ca sɨmɨ káṇgá ba ona, gɨ zɨa mongụ́ 'bú utú go bɨsinyíne sɨmɨ káṇgá 'bɨ Kanána, éyị́ bɨ zée kɨ́ bangá ezé e zíze ánu a ní ndaá lolụ wá. Bɨ ba ní ṇguṇgúzé rozé zɨ́yị, ídí ṇgúṇgu a zíze ndịsịzé sɨmɨ Gósene ona.”
5 Zɨ́ mongụ́ ngére úku ledre zɨ́ Yoséfa kɨ́dí, “'Bụyị́ e kɨ́ lúnduyị́ e ogụní go zɨ́yị,
6 káṇgá 'bɨ Ízibiti nɨ do sịlịyị, ídí óto 'bụyị́ e kɨ́ lúnduyị́ e idíní ídí sɨmɨ bɨlámá bi bɨ Gósene ní. Togụ́ lúrú ngíti géyị 'yị e nɨyí bo dongaráye bɨ nɨyí mɨútúásáye ní, ídí óto yée zɨ́ye ndịsịyé lúrú bi kací bangá amá e.”
7 Née ní zɨ́ Yoséfa 'dí'biógụ 'bụné Yakóbo 'dódo wo zɨ́ mongụ́ ngére. Gɨ do kací bɨ Yakóbo í'bí mandá zɨ́ mongụ́ ngére ní,
8 zɨ́ mongụ́ ngére ndú'yú wo kɨ́dí, “Sɨmɨbi eyị́ nɨ goó ndu?”
9 Zɨ́ Yakóbo úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí, “Sɨmɨbi amá nɨ go mbá míya kịé'do doa cị́ kéṛ́ị a doa sokó (130). Sɨmɨbi amá ndaá za káa zɨ́ 'bɨ bulúndumá e wá. Tɨ́ lá mándịsị yéme romá wá, mágámá lící romá go kíngaya gɨ zɨ́ 'do'dó.”
10 Zɨ́ Yakóbo í'bí mandá zɨ́ mongụ́ ngére, zɨa ịnyịné yóó ókpóne.
11 Née ní zɨ́ Yoséfa í'bí bɨlámá bi zɨ́ 'bụné e kɨ́ lúnduné e ndịsịyé sɨmɨ a sɨmɨ Ízibiti, do bɨlámá bi gbóo kɨ́ gara bɨ kɨ́ ịrịné Ramasé* káa zɨ́ bɨ mongụ́ ngére uku ní.
12 Zɨ́ Yoséfa í'bíógụ éyị́ mɨánu zɨ́ 'bụné e kɨ́ lúnduné e kɨ́ 'yị ga bɨ 'be 'bɨ eyé e ní zɨa útúásáne kacíye kɨ́ owụ́ e mbá.

Mongụ́ 'bú utú sɨmɨ Ízibiti

13 Éyị́ mɨánu ndaá lolụ kóo zɨ́ 'yị e sɨmɨ káṇgá e mbá wá gɨ zɨa 'bú utú go bɨsinyíne kíngaya, gɨ zɨ́ kéyị née zɨ́ roko'bụ 'yị 'bɨ Ízibiti kɨ́ Kanána ụ́kụ́ne goó mɨụ́kụ́ gɨ zɨ́ 'bú.
14 Zɨ́ Yoséfa 'dó'dụ́yóko késị́ ga bɨ ugúní kére kíe sɨmɨ káṇgá 'bɨ Ízibiti kɨ́ káṇgá 'bɨ Kanána ní mbá, zɨa 'dí'bi késị́ née ndéré kíe óto a 'be 'bɨ mongụ́ ngére.
15 Sɨmɨ bɨ késị́ ụkụ́ gɨ zɨ́ 'yị 'bɨ Ízibiti e kɨ́ 'yị 'bɨ Kanána e go ní, zɨ́ 'yị 'bɨ Ízibiti e ógụyé zɨ́ Yoséfa do úku ledre zɨa kɨ́dí, “Í'bí éyị́ mɨánu mu zíze. Azé go úyu gɨ zɨ́ 'bú. Késị́ ụkụ́ gɨ zíze go.”
16 Zɨ́ Yoséfa úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ídísé ógụ kɨ́ bangá e esé zíma, zíma í'bí éyị́ mɨánu doa zíse togụ́ késị́ esé ụkụ́ go mbá ní.”
17 Née ní zɨ́ye 'dí'biógụ bangá eyé e zɨ́ Yoséfa, zɨa í'bí éyị́ mɨánu zɨ́ye do usáni eyé e, kábịṛ́ịkị eyé e, ína eyé e ịtị́ eyé e, kpá dongí eyé e. Sɨmɨ Sɨmɨbi máa née ní zɨ́ Yoséfa ndịsịné í'bí éyị́ mɨánu zɨ́ye do bangá eyé e.

* **47:11 47:11** Ramasé: Mongụ́ gara bɨ Ramasé nɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Gósene ní.

18 Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi née ụkụ́ go ní, zɨ́ 'yị e
kpá ógụyé zɨ́ Yoséfa úku ledre zɨ́a kɨ́dí,
“Mongụ́ 'yị, utúasázé ótoécị ledre gɨ zɨ́yị
wá. Késị́ ezé e kɨ́ bangákụlụ́ ezé e nɨyí go
mbá 'bɨ eyị́. Owụ́ éyị́ bɨ idíaká cúku'dée
káa gɨ ro zɨ́ze í'bí a zɨ́yị ní ndaá lolụ
wá. Odụ éyị́ ga bɨ idíakání go lá dụụ́
kụ́rụ'bụzé kɨ́ gbékpị́ káṇgá bɨ zɨ́ze ní.
19 Azé úyu zɨ́ káṇgá ezé e sínyíye tɨ́
do komoyị́ káa gɨ ro 'di? Azé úgúóyó
kụ́rụ'bụzé kɨ́ káṇgá ezé e zɨ́yị gɨ ro éyị́
mɨánu, zɨ́ze ídíze kɨ́ káṇgá ezé e mbá
owụ́kụlụ́ 'bɨ mongụ́ ngére. Zɨ́yị í'bí kúfú
zɨ́ze gɨ ro zɨ́ze 'dɨ́yị́ a bɨ nɨ óto zée zɨ́ze
ídíze trịdrị kpá káa bɨ 'yị bɨ zɨ́a ndɨ́sịné
sɨmɨ káṇgá née ndaá lolụ wá.”
20 Zɨ́ Yoséfa úgú bi ga bɨ sɨmɨ Ízibiti
ní mbá zɨ́ mongụ́ ngére. 'Yị 'bɨ Ízibiti e
ugúoyóní bi eyé go mbá, gɨ zɨ́a 'bú mengị
nda kóo yée go kɨ́ngaya. Bi ga bɨ sɨmɨ
Ízibiti ore ní mbá nda goó 'bɨ mongụ́
ngére.
21 Zɨ́ Yoséfa óto 'yị e zɨ́ye ídíye go mbá
owụ́kụlụ́ 'bɨ mongụ́ ngére 'bɨ Ízibiti.
22 Odụ 'yị ga bɨ kóo ugú bi eyé wá ní dụụ́
'yị 'dáná éyị́ e,† gɨ zɨ́a mongụ́ ngére ndɨ́sị
kóo í'bí sáká éyị́ 'bɨ mɨánu zɨ́ 'yị 'dáná
éyị́ e kacɨ́ kadra mbá. Éyị́ mɨánu máa bɨ
kóo gɨ zɨ́ mongụ́ ngére ní, ndɨ́sị kóo ásá
kɨ́ye. Née sị́ ledre bɨ ugúoyóní bi eyé e gɨ
zɨ́a wá ní.
23 Zɨ́ Yoséfa úku ledre zɨ́ 'yị e kɨ́dí, “Bɨ ba
ní máúgú sée kɨ́ bi esé e go mbá zɨ́ mongụ́
ngére. Kúfú nɨ goó ba zɨ́se ó'do a yáká
esé e.
24 Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ sịndị́ kadra 'bɨ 'dí'biógụ
éyị́ gɨ yáká ogụ go ní, zɨ́se ífi sɨmɨ a ịnyị.
Kémbị́ a gɨ sɨmɨ ịnyị née zɨ́se í'bí a zɨ́
mongụ́ ngére. Zɨ́ ngítí a ídíne káa do kúfú
kɨ́ éyị́ mɨánu zɨ́se kɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ esé e.”
25 Zɨ́ye úkulúgu ledre kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị,
yómo trịdrịzé go. Azé kɨ́ rokinyi zɨ́ze ídíze
káa do owụ́kụlụ́ e zɨ́ mongụ́ ngére.”
26 Née ní zɨ́ Yoséfa óto ledre née zɨ́a
ídíne káa do lorụ gɨ ro bi ga bɨ sɨmɨ Ízibiti
ní kɨ́dí kɨ́é'do gɨ sɨmɨ ịnyị (5) 'bɨ éyị́ ga
bɨ nɨyí 'dí'biógụ a gɨ yáká ní, nɨ ídí 'bɨ
mongụ́ ngére. Lorụ née nɨ fú lá kenée gị
karaba. Bi bɨ ngárá ndaá 'bɨ mongụ́ ngére
wá ní, dụụ́ bi 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e.
27 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa née ní zɨ́
Isɨréle e óto 'be 'bɨ eyé sɨmɨ Ízibiti sɨmɨ
ịrịgbére bɨ Gósene ní. Zɨ́ye ndíki tụ́'dụ́
éyị́ e íri, do étrịyé zɨ́ye ídíye tụ́'dụ́.
28 Yakóbo ndịsị kóo sɨmɨ Ízibiti íri kɨ́
sɨmɨbi sokó doa ịnyị doa gbre (17). Sɨmɨbi
bɨ Yakóbo mengị ní, nɨ kóo mbá míya
kɨ́é'do cị́ gbre doa ịnyị doa gbre (147).
29 Sɨmɨ bɨ sịndị́ kadra nɨ go gbóo zɨ́
Yakóbo úyuné ní, zɨ́a ndólo Yoséfa úku
ledre zɨ́a kɨ́dí, “Togụ́ 'búma nɨ tɨ́ doyị́ ídí
óto sɨ́lɨ́yị ro kótóma zɨ́yị lólóbụ́ zɨ́ma yaá
née utúasá óto máa sɨmɨ Ízibiti ona wá.
30 Sɨmɨ bɨ togụ́ máúyu go ní, ídí ndéré
óto umbumá kɨ́'dí bɨ otoní bulúndumá e
ní.”
Zɨ́ Yoséfa úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí,
“Mááyí méngị a káa zɨ́ bɨ úku ní.”
31 Zɨ́ Yakóbo úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ídí
lólóbụ́ gɨ ro zɨ́ma ówo a.” Nda née ní zɨ́
Yoséfa lólóbụ́ zɨ́a, zɨ́ Yakóbo ótụ́ doné bi
gɨ do ṛangba ené íni ini zɨ́ Lomo.

48

Yakóbo i'bí úndru zɨ́ Manási e kɨ́ Efarayíma

1 Nda gɨ do kacɨ́ ngíti géyị sịndị́ kadra e
zɨ́ sanda ndéréne zɨ́ Yoséfa kɨ́dí, “'Bụyị́ nɨ
kɨ́ ndíyá kɨ́ngaya.” Zɨ́ Yoséfa 'dí'bi wotịne
ga bɨ gbre, Manási e kɨ́ Efarayíma ní kpa
kɨ́ne.
2 Sɨmɨ bɨ ukuní ledre zɨ́ Yakóbo kɨ́dí,
“Wotịyị Yoséfa ogụ go lúrú yị́ị ní,” zɨ́a ó'bụ
roné ịnyịné ndɨ́sịné tara ṛangba 'dága.
3 Zɨ́ Yakóbo úku ledre zɨ́ Yoséfa kɨ́dí,
“Lomo bɨ kɨ́ roko'bụné kɨ́ngaya ní 'dodo
kóo roné zɨ́ma sɨmɨ Lụ́zụ sɨmɨ káṇgá bɨ
Kanána ní, zɨ́a kóo í'bí úndru zɨ́ma,
4 zɨ́a úku ledre zɨ́ma kɨ́dí, ‘Mááyí óto
yị́ị zɨ́yị étrịyị́ kɨ́ngaya, zɨ́ bulúnduyị́ e
ndíkiógụ ṛịkị́ sị́ do 'yịma'dí e. Mááyí
karanée í'bí káṇgá ba zɨ́yị kɨ́ bulúnduyị́
ga bɨ nɨyí ógụ gɨ do kacɨ́yị ní za fí, zɨ́a
ídíne káa do 'bɨ eyé.’

† **47:22 47:22** 'Yị 'dáná eyị́ e: Mongụ́ ngére 'bɨ Ízibiti oto 'yị e zɨ́ye ídíye káa do 'yị 'dáná éyị́ e do ndɨ́sịyé óto úndru tụ́'dụ́ bɨcayi lomo e.

5 “Bɨ ba ní wotḭyị ga bɨ ndikiní yée
zɨ́yị gbre sɨmɨ káṇgá 'bɨ Ízibiti ona 'dá'dá
zɨ́ma kɨ́ ógụmá zɨ́yị sɨmɨ káṇgá 'bɨ Ízibiti
ní, nɨyí go ógụ ídí wotḭma e, Efarayíma e
kɨ́ Manási. Nɨyí go ógụ ídí zɨ́ma káa zɨ́
Rụ́bene e kɨ́ Simiyóna bɨ nɨyí wotḭma e ní.
6 Owụ́ ga bɨ gɨ do kacɨ́ye ní, nɨyí nda ídí
go 'bɨ eyḭ e. Éyḭ sḭ́lḭ́ bɨ nɨyí ógụndíki a ní,
nɨ ógụ gɨ zɨ́ Manási e kɨ́ Efarayíma.
7 Ledre nɨ gɨ ro mbágáyị káa. Sɨmɨ bɨ
máḭ́nyị gɨ sɨmɨ Padána zɨ́ Rayéle úyuné
do mɨsi'di sɨmɨ káṇgá 'bɨ Kanána ní, zɨ́a
kóo í'bí mongụ́ sómụ́ ledre zɨ́ma. Efaráta
bɨ ndḭsḭní kpá ndólo a Beteléme ní nɨ aka
yḭ ené kóo gbála, zɨ́ze kóo óto wo cḭkḭ do
mɨsi'di ore.”
8 Sɨmɨ bɨ Yakóbo lurú wotḭ Yoséfa ga
gére ní, zɨ́a ndúndu'yú kɨ́dí, “Owụ́ ga gére
née náambi e?”
9 Zɨ́ Yoséfa úkulúgu ledre zɨ́ 'bụné kɨ́dí,
“Babá, née owụ́ ga bɨ Lomo i'bí yée zɨ́ma
ona ní.”
Yakóbo ya zɨ́a ní, “Ógụ kɨ́ye zɨ́ma yána,
gɨ ro zɨ́ma í'bí úndru zɨ́ye.”
10 Komo Yakóbo lurú lolụ kóo bi mbḭ́
wá gɨ zɨ́ ngoko, gɨ zɨ́ kéyị née ní, utúasá
lúrú bi bɨlámáne wá. Née ní zɨ́ Yoséfa
'dí'biógụ wotḭne ga gére née gbóo ro
Yakóbo, zɨ́ 'bụa fáka yée roné í'bí úndru
zɨ́ye.
11 Zɨ́a úku ledre zɨ́ Yoséfa kɨ́dí, “Máówo
amá lolụ kóo bɨ kɨ́dí mááyí lúrú komoyḭ ní
wá. Bɨ ba ní Lomo otoomo máa go zɨ́ma
kpá lúrú owụ́ e gɨ sɨmɨyḭ.”
12 Zɨ́ Yoséfa ḭmbḭóyó yée gɨ do sịndḭ
Yakóbo do útúló'bụ komoné bi.
13 Zɨ́ Yoséfa 'dí'bi yée gbrengárá, zɨ́a
óto Efarayíma zɨ́ Yakóbo do ngelị do óto
Manási do anú.
14 Zɨ́ Yakóbo ngílífi sḭ́lḭ́ne. Zɨ́a óto sḭ́lḭ́ne
'bɨ anú do Efarayíma bɨ nɨ owụ́ ní. Do nda
óto sḭ́lḭ́ne 'bɨ ngelị do Manási bɨ ndíká ní.
15 Zɨ́a í'bí úndru zɨ́ Yoséfa do úku ledre
kɨ́dí,
“Lomo bɨ kóo bulúndumá Abarayáma
ndḭsḭ óto úndrua ní, zɨ́ babá Isáka
kpá ndḭsḭné óto úndrua ní,
nɨ kpá Lomo bɨ ndḭsḭ lúrú bi kacɨ́ma
gị karaba ní ní.
16 Nɨ ne Lomo bɨ lúrú bi kacɨ́ma sɨmɨ
ledre e za mbá ní,
idí í'bí úndru zɨ́ owụ́ ga ba
Ịrịmá idí ndḭsḭ ówụ́ doyé,
zɨ́ ịrị babá Abarayáma kɨ́ ịrị Isáka kpá
ndḭsḭ ówụ́ne doyé
Idíní étrị tụ́'dụ́
do sogo káṇgá.”
17 Sɨmɨ bɨ Yoséfa lurú 'bụné oto nda yḭ
ené sḭ́lḭ́ne 'bɨ anú do Efarayíma ní, zɨ́ bi
sínyíne roa. Zɨ́a ḭnyịné gɨ ro 'dí'bióyó sḭ́lḭ́
'bụné 'bɨ anú gɨ do Efarayíma gɨ ro óto a
do Manási.
18 Zɨ́ Yoséfa úku ledre zɨ́ 'bụné kɨ́dí,
“Babá, owụ́ndíká nɨ ba óto sḭ́lḭ́yị 'bɨ anú
doa.”
19 Tɨ́ lá Yakóbo asi yḭ ené mɨási. Zɨ́a úku
ledre kɨ́dí, “Máówo bú, owụ́ 'bɨ amáa,
máówo bú. Bulúndu Manási nɨyí kpá
ídí tụ́'dụ́. Tɨ́ lá bulúndu Efarayíma nɨyí
ídí tụ́'dụ́ rómo do 'bɨ Manási, bulúnduga
nɨyí ndíkiógụ tụ́'dụ́ sḭ́ do 'yịma'dí e.”
20 Zɨ́ Yakóbo í'bí úndru zɨ́ye sɨmɨ sḭ́lḭ́ bɨ
kóo née zɨ́a úku ledre kɨ́dí,
“Karanée Isɨréle e nɨyí ndḭsḭ ndólo ịrịsé
sɨmɨ bɨ iliní go í'bí úndru ní.
Nɨyí úku ledre kɨ́dí, ‘Lomo idí í'bí
úndru zɨ́yị káa zɨ́ bɨ i'bí úndru zɨ́
Efarayíma e kɨ́ Manási ní.’ ”
Née mɨsi'di bɨ kóo Yakóbo oto Efarayíma
kɨ́e 'dá'dá zɨ́ Manási ní.
21 Née ní, zɨ́ Yakóbo úku ledre zɨ́ Yoséfa
kɨ́dí, “Káa zɨ́ bɨ lúrú go née, málú'bú lolụ
gɨ do kací ba kíngaya wá. Tɨ́ lá Lomo
nɨ lúrú bi kacɨ́se zɨ́a 'dí'bilúgu sée sɨmɨ
káṇgá 'bɨ bulúndusé e.
22 Bɨ ba ní, máí'bí Sekéme go zɨ́yị ndaá
zɨ́ lúnduyḭ e wá. Née bɨlámá ḭrịgbére bɨ
kóo má'dí'bi gɨ zɨ́ ezeokóma e Amóra e
ní.”

49

Yakóbo i'bí úndru zɨ́ wotḭne e

1 Zɨ́ Yakóbo ndóloyóko wotḭne e úku
ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ídísé yóko rosé mbá do
bi kḭ́é'do gɨ ro ledre bɨ karanée nɨ méngị
roné zɨ́se ní zɨ́ma úku a zɨ́se.
2 “Ídísé yóko rosé zɨ́se úwú ledre ba sée
wotḭ Yakóbo e.

Ídísé úwú kúrúma kúrú 'bụsé, Isɨréle.
3 Rụ́bene áyí owụ́ndíká amá,
áyí yị́ị́ roko'bụ amá, mándíki yị́ị́ sɨmɨ
bɨ kóo mááyí aka do sịndịma ní.
Áyí yị́ị́ kɨ́ úndruyị́ kpá kɨ́ roko'bụ zɨ́yị.
4 Áyí cakaba tɨ́ lá káa zɨ́ mongụ́ ngbụru ní,
cóngó ledre bɨ zɨ́a ídíne gɨ do biyị́
ní ndaá,
gɨ zɨ́a ndɨ́sị́ go kɨ́ me'be 'bụyị́ káa do
kára
bi 'dú'du amá azá goó gɨ zɨ́yị.
5 Simiyóna e kɨ́ Lévị́ ásé do lúndu,
ásé ídí 'bɨ esé 'yị́ méngị́ okó kɨ́
mɨngburoko maku ga bɨ do sɨ́lɨ́se
née ní.
6 Máútúásá úku yéme ledre gɨ royé e wá,
máútúásá kpá ólụ́ sɨmɨ ledre eyé e
wá,
gɨ zɨ́a ufuní 'yị́ e goó kɨ́ mɨmbé'dekesɨ́ bɨ
zɨ́ye ní,
zɨ́ye ndɨ́sị́yé kɨ́ 'déwe sịndɨ́ ɨ́tɨ́ 'bɨ 'yị́ e
káa zɨ́ bɨ iliní ní.
7 Máóto taramá goó kacɨ́ mɨmbé'dekesɨ́
esé née bɨsinyíne,
sɨmɨkesɨ́ esé née ofụ nda go.
Bulúndusé e nɨyí báyi faa
dongará kúfú Isɨréle e mbá.
8 Zụ́da, lúnduyị́ e nɨyí ndɨ́sị́ mbófo yị́ị́,
zɨ́ye ndɨ́sị́ óto úndruyị́
gɨ zɨ́a áyí rómo komo ezeokóyị e.
9 Áyí ídí káa zɨ́ kemị́ ní,
nɨ nánáónzó bangá ené togụ́ anu go
zɨ́a lérené yá,
zɨ́a ndá'ba 'dú'duné bi.
Káa zɨ́ mbágá kemị́ ní, éyị́ bɨ nɨ tóro
'dụ́tụ kó'dụ́yị ní ndaá.
10 Áyí ídí kɨ́ ngbángbá 'bɨ ídí káa do
manda zɨ́yị,
bulúnduyị́ e nɨyí ídí ngére do kúfú
'yị́ e mbá
kúfú 'yịma'dí e mbá nɨyí ndɨ́sị́ óto
úndruyé
zɨ́ye ndɨ́sị́ í'bí tákpásɨ́lɨ́ zɨ́yị.
11 Nɨ ódóngéṛị́ dongí ené ro kókó sịndɨ́
kóṛó bɨ nɨ mɨútúásáne komoa ní.
Zɨ́a ndɨ́sị́né ló'dó bongó ené sɨmɨ iní
kóṛó* bɨ káa zɨ́ sáma ní.
12 Komoa nɨ ídí bɨkesɨ́ne rómo gɨ do iní
kóṛó,
soa nɨ ídí bɨkenyɨ́ne rómo do mɨényị́
iní umba.†
13 Zebụlụ́na, nɨ ndɨ́sị́ kɨ́ 'be tara mongụ́
ngbụru,
zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị́ e ndɨ́sị́ ógụ tóroyé do
gbúṛóngó ngbụru ma'dáa née.
Mamayé nɨ ídí geré gbóo kɨ́ káṇgá bɨ
Sidóna ní.
14 Isakára, nɨ ídí kɨ́ roko'bụné káa zɨ́ dongí
bɨ
ndɨ́sị́ 'dú'du dongará éyị́ ga bɨ ịmbɨ́
yée ní.‡
15 Sɨmɨ bɨ lúrú bi 'dówụ́ro née nɨ bɨlámáne
zɨ́ ịṛịgbére a ídíne kpá bɨlámáne ní,
nɨ óyóyéme sogoné, zɨ́a í'bí roné ndɨ́sị́
ịmbɨ́ éyị́ owóowó ga bɨ ore ní.
Zɨ́a ídíne owụ́kụlụ́ 'bɨ moko ga bɨ ore
ní.
16 Dána nɨ ídí 'yị́ 'décị́ yéme ngbanga zɨ́
'yị́ ené e
káa zɨ́ ngíti géyị́ 'yị́ ga bɨ kóo 'bɨ
Isɨréle e ní.
17 Owụ́ 'bɨ eyị́ e kɨ́ bulúnduyị́ e nɨyí ídí káa
zɨ́ kámá dogboṛụ mɨsi'di,
togụ́ lagá usáni go yá, 'yị́ bɨ ndɨ́sị́
ngásá kɨ́ usáni máa née nɨ útúógụ
gɨ doa.
18 Ngére Lomo mándɨ́sị́ óto komomá gɨ ro
zɨ́yị́
yómo zée.
19 Gáda, 'yị́ ngáka éyị́ e nɨyí karanée útú
kɨ́ okó do bulúnduyị́ e,
tɨ́ lá nɨyí rómo komo 'yị́ ga gére née
cụ́.
20 Bi bɨ Aséra, nɨ ndɨ́sị́ doa ní nɨ 'dí'biógụ
bɨlámá éyị́ mɨánu kɨ́ngaya.
Zɨ́a ndɨ́sị́né í'bí bɨlámá éyị́ mɨánu bɨ
nɨ mɨútúásáne gɨ ro mongụ́ ngére.

* **49:11 49:11** Lúgu bongó sɨmɨ iní kóṛó: Ledre bɨ Yakóbo uku née 'dodo ledre kɨ́dí Zụ́da nɨ karanée ídí kɨ́ tụ́'dụ́ éyị́ e zíne. Kóṛó ené nɨ áná kɨ́ngaya zɨ́ Zụ́da ndɨ́sị́né lúgu bongó e sɨmɨ iní a. † **49:12 49:12** Bɨkesɨ́ komo kɨ́ bɨkenyɨ́ so: Nɨ rokinyi bɨ nɨ ídí zɨ́a kɨ́ngaya gɨ zɨ́ éyị́ ga bɨ zɨ́a ní. ‡ **49:14 49:14** Dongará éyị́ ga bɨ ịmbɨ́ yée ní: Káṇgá 'bɨ Isakára nɨ ídí dongará káṇgá 'bɨ sɨ́ do Isɨréle e gbre. § **49:21 49:21** Káa zɨ́ nyazu bɨ ndɨ́sị́ ndíki mbá owụ́ ga bɨ kɨ́ lámá royé: Nafatáli, áyí ndɨ́sị́ ódro mbá bɨlámá ledre e.

21 Nafatáli, nɨ yị́ ené káa zɨ́ nyazu ní. Nɨ ndɨ́sị́ gámá kɨ́ ro doné.
Nɨ ndɨ́sị́ ndíki mbá owụ́ ga bɨ kɨ́ lámá royé§ kɨ́ngaya ní.
22 Yoséfa nɨ 'bɨ ené káa zɨ́ kọ́ró bɨ ndɨsị́ áná kɨ́ngaya ní,
kpá káa zɨ́ kọ́ró bɨ kó'dụ́ ngbụ́ru ní,
bɨ mɨrásá a rasá zɨ́a 'dụ́tụ bi mbá ní.
23 Ezeokóyị́ nɨyí ndɨ́sị́ útú kɨ́ okó doyị́,
zɨ́ye ndɨ́sị́yé méngị́ yɨ́ị́ 'duo kɨ́ mɨmbé'dekesị́.
24 Tɨ́ lá sama bɨ do sɨ́lɨ́a ní utúasá kɨ́zị́ wá,
sɨ́lɨ́a utúasá ó'dó kɨ́ é'be sama wá,
gɨ zɨ́a Lomo bɨ kɨ́ Roko'bụné kɨ́ngaya bɨ ndɨsị́ lúrú bi kacɨ́ Yakóbo ní,
nɨ ne bi ló'bo kpá 'yị́ 'bá'bá Isɨréle e,
25 gɨ zɨ́a Lomo bɨ 'bụyị́ ndɨsị́ óto úndrua ní ndɨsị́ sáká yɨ́ị́ ne,
gɨ zɨ́a Lomo bɨ kɨ́ roko'bụné kɨ́ngaya ní ndɨsị́ne í'bí úndru bɨ gɨ komo ere gɨ 'dága ní zɨ́yị́,
nɨ kpá í'bí úndru do iní bɨ ndɨsị́ lágaógụ gɨ sɨ́ káṇgá ní,
zɨ́ bangá eyị́ e, bulúnduyị́ e étrɨyé zɨ́ye ídíye tụ́'dụ́.
26 Úndru bɨ máí'bí zɨ́yị́ ba nɨ kɨ́ roko'bụné kɨ́ngaya rómo do úndru ga bɨ kóo 'desị́ ní mbá,
romo kpá gɨ do tákpásɨ́lɨ́ ga bɨ kóo gɨ zɨ́ bulúnduyị́ e ní mbá.
Úndru ga gére née idíní ógụ zɨ́ Yoséfa,
gɨ zɨ́a nɨ ídíne manda zɨ́ lúnduné e za mbá.
27 Benzemúna, nɨ ídí 'bɨ ené káa zɨ́ máárára bɨ kɨ́ 'bú roné ní,
kɨ́ phɨyị́ nɨ nánáónzó bangá e zɨ́a ánu yée, kɨ́ tagá zɨ́ye ífi sɨmɨ ngítí a kɨ́ lafúne e."
28 Ga bɨ sokó doa gbre (12) née mbá sị́ do Isɨréle. Née ledre bɨ 'bụyé Yakóbo uku zɨ́ye sɨmɨ bɨ nɨ í'bí úndru zɨ́ye kacɨ́ mɨsi'diné mɨngúngúcua ní.

Ledre gɨ ro umbu Yakóbo

29 Zɨ́ Yakóbo yóko wotɨ́ne e úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Mááyí go ógụ úyu zɨ́ze ndíkɨ́ze kɨ́ 'yị́ amá e. Ídísé óto máa cigí babá sɨmɨ gu landa bɨ sɨmɨ yáká 'bɨ Éforono 'yị́ 'bɨ Éte ní.
30 Gu landa bɨ Makeféla née nɨ kóo sɨmɨ yáká bɨ Abarayáma ugú gɨ ro ndɨsị́ óto bi e sɨmɨ a gɨ zɨ́ Éforono 'yị́ 'bɨ Éte, gbóo kɨ́ Mamaré sɨmɨ káṇgá 'bɨ Kanána ní.
31 Otoní kóo Abarayáma e kɨ́ me'bené Sára ore, do kóo óto Isáka e kɨ́ me'bené Rebéka kpá ore, máóto me'bemá Léya kpá ore.
32 Ugúní kóo yáká née go kɨ́ éyị́ ga bɨ sɨmɨyé ní mbá gɨ zɨ́ Éte e."
33 Sɨmɨ bɨ Yakóbo ukuonzó ledre go zɨ́ wotɨ́ne e ní, zɨ́a 'dú'dulúgu roné bi, zɨ́ sịndị́ kadra útúásáne zɨ́a úyuné.

50

1 Zɨ́ Yoséfa útúne kụkụrụkụ do umbu 'bụné do fáka wo zɨ́a ndɨ́sịné íni ini roa.
2 Zɨ́ Yoséfa ịnyịné úku ledre idíní yéme umbu 'bụné kɨ́ kágá bɨlámáne káa bɨ nɨ sínyí.
3 Sɨ́lɨ́ 'bɨ sụ́sụ kágá née nɨ mbá cɨ́ gbre (40). Zɨ́ 'yị́ 'bɨ Ízibiti e íni wo kɨ́ sɨ́lɨ́ cɨ́ ota doa sokó (70).
4 Sɨmɨ bɨ sɨ́lɨ́ 'bɨ ini ụkụ́ go ní, zɨ́ Yoséfa úku ledre zɨ́ mɨ́ṇgɨ́ káṇgá ga bɨ mɨngburoko 'yị́ 'bɨ moko 'bɨ mongụ́ ngére ní kɨ́dí, "Togụ́ ledre amá eme komosé tɨ́ mɨéme yá, ídísé ndéré kɨ́ sanda ba úku a zɨ́ mongụ́ ngére kɨ́dí,
5 'Babá oto kóo máa go lólóbụ́ zɨ́ne kɨ́dí, "Mááyí go ógụ úyu, ídí óto máa sɨmɨ gu bɨ kóo máícíómo gɨ romá sɨmɨ Kanána ní." Bɨ ba ní máṇgúṇgú romá zɨ́yị́ ídí ṇgúṇgu a zɨ́ma ndéréma óto 'bụmá zɨ́ma ndá'baógụmá.' "
6 Mongụ́ ngére ya zɨ́a ní, "Ndéré mu óto 'bụyị́ káa zɨ́ bɨ lólóbụ́ zɨ́a kɨ́dí née nɨ méngị́ a kenée ní."
7 Sɨmɨ bɨ Yoséfa 'dí'bi umbu 'bụné ndéré kɨ́e óto a ní, zɨ́ 'yị́ 'bɨ moko 'bɨ mongụ́ ngére nda kɨ́ mɨngburoko 'yị́ ga bɨ 'bɨ Ízibiti ní ndéréye 'dɨ́yị́óto Yoséfa.
8 Zɨ́ 'yị́ ga bɨ kacɨ́ Yoséfa kɨ́ yée ga bɨ kacɨ́ 'bụa ní ịnyịyé mbá ndéréye 'dɨ́yị́óto umbu. Odụ 'yị́ ga bɨ idíakání sɨmɨ Gósene ní dụụ́ mɨnzéré owụ́ e nda kɨ́ bangá eyé e.
9 Zɨ́ 'yị́ ngásá kɨ́ arabíya e kɨ́ 'yị́ ngásá kɨ́ usáni e kpá ndéréye ndro kéye. 'Yị́ e nɨyí kóo tụ́'dụ́ bɨ utúní do kacɨ́ Yoséfa ní.

10 Simɨ bɨ 'dogụní bi, nderéogụní goó simɨ Atáda bɨ sága Yeredéne mɨ'dí gbére kɨ́'dí bɨ ndịsịní ócó kére ní, zɨ́ye ndị́sịyé ore íni ini, íni ini kɨ́ngaya. Née ní zɨ́ Yoséfa íni 'bụné ore kɨ́ sị́lị́ ịnyị doa gbre (7).
11 Simɨ bɨ 'yị 'bɨ Kanána ga bɨ ndịsịní ndị́sị ore lurúní ini bɨ méngị roné kɨ́ngaya simɨ Atáda ní, zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, "Mongụ́ lerị́ ro 'yị 'bɨ Ízibiti e." Zɨ́ ịrị bi née nda ídíne Ábele Miziráma.*
12 Née ní, zɨ́ wotị́ Yakóbo e méngị ledre tɨ́ káa zɨ́ bɨ 'bụyé úku zɨ́ye ní.
13 Zɨ́ye 'dí'bi umbu 'bụyé ndéré kɨ́e simɨ Kanána óto a simɨ gu landa bɨ Makeféla gbóo kɨ́ Mamaré, bɨ simɨ yáká bɨ kóo Abarayáma ugú gɨ ro ndị́sị óto bi e simɨ a gɨ zɨ́ Éforono 'yị 'bɨ Éte e ní.
14 Gɨ do kacɨ́ bɨ otoní bi ní, zɨ́ Yoséfa ịnyịyé kɨ́ lúnduné e kɨ́ 'yị ga bɨ kóo nderéní kéye óto bi ní mbá ndá'balúgu royé simɨ Ízibiti.

Yoséfa uku ledre zɨ́ lúnduné e

15 Simɨ bɨ lúndu Yoséfa lurúní 'bụyé uyu go ní, zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, "Togụ́ Yoséfa somụ́ndiki bɨsinyí ledre bɨ kóo mengịzé zɨ́a, zɨ́a méngị lúgu a zɨ́ze ní, azé méngị 'di?"
16 Née ní zɨ́ye kákasa zɨ́ Yoséfa kɨ́dí, "'Bụyị́ uku kóo ledre zɨ́ze 'dá'dá zɨ́a kɨ́ úyuné,
17 'Ba ledre bɨ ídísé úku a zɨ́ Yoséfa ní. Máṇgúṇgú romá zɨ́yị ídí ótoómo luyú kɨ́ bɨsinyí ledre kóo lúnduyị́ e mengịní zɨ́yị ní.' Bɨ ba ní ídí ótoómo ledre zɨ́ze gɨ simɨ lúyú ledre ezé, zée ga bɨ ndịsịzé óto úndru Lomo 'bɨ 'bụyị́ ní." Simɨ bɨ Yoséfa uwú ledre née ní, zɨ́ simɨkozo méngị wo zɨ́a útúne íni ini.
18 Zɨ́ lúnduga ógụyé útúye ló'bụ komoyé bi kó'dụ́ a. Zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, "Azé cakaba go owụ́kụlụ́ eyị́ e."
19 Zɨ́ Yoséfa úkulúgu ledre zɨ́ lúnduné e kɨ́dí, "Ndásé éré ngịrị wá. Mándá kɨ́ roko'bụ zɨ́ma óyóló'bó ledre bɨ Lomo yeme go ní wá.
20 Abú yémesé kóo rosé gɨ ro méngị bɨsinyí ledre kɨ́ma yá, tɨ́ lá Lomo yeme kóo ledre née zɨ́a ídíne kenée ne gɨ ro zɨ́ne yómo tụ́'dụ́ 'yị e káa zɨ́ bɨ nɨ ndị́sị méngị roné cakaba ba.
21 Zɨ́a úku yéme ledre zɨ́ye kɨ́dí, bɨ goó kenée ní ndásé éré ngịrị wá. Mááyí í'bí éyị́ e zɨ́se kɨ́ owụ́ 'bɨ esé e mbá."

Ledre gɨ ro umbu Yoséfa

22 Yoséfa ndịsịní kóo kɨ́ lúnduné e simɨ Ízibiti. Nɨ úyu ní, simɨbi ené nɨ go míya kị́é'do doa sokó (110).
23 Yoséfa lu'bú kóo do sogo káṇgá go kɨ́ngaya. Zɨ́a lúrú owụ́ e gɨ simɨ Efarayíma kɨ́ bulúndu Efarayíma e. Zɨ́a kpá ị́mbị́ owụ́ ga bɨ gɨ simɨ Makíri wotị́ Manási ní.
24 Nda simɨ ngíti sịndị́ kadra zɨ́ Yoséfa úku ledre zɨ́ lúnduné e kɨ́dí, "Mááyí go ógụ úyu. Tɨ́ lá Lomo nɨ ógụ sáká sée do 'dí'bióyó sée gɨ simɨ káṇgá ba ndéré kɨ́se simɨ káṇgá bɨ kóo mocụ́omo ledre a zɨ́ Abarayáma, Isáka nda kɨ́ Yakóbo ní."
25 Bɨ ba ní, ídísé lólóbụ́ zɨ́ma kɨ́dí, ásé 'dí'bi umbumá kpa kɨ́se simɨ bɨ Lomo nɨ go 'dí'bi sée ndéré kɨ́se simɨ Kanána ní.
26 Née ní, zɨ́ Yoséfa úyuné cịkị simɨ Ízibiti ore simɨ bɨ simɨbi ené nɨ go míya kị́é'do doa sokó (110) ní. Do yéme umbu a bɨlámáne kɨ́ kágá do óto a simɨ sondụ́ụ.

* **50:11 50:11** Ábele Miziráma: Ịrị ba kɨ́ tara Ébere ini ledre simɨ a kɨ́dí, "'Yị 'bɨ Ízibiti e ndịsịní íni ini."

Bɨlámá ledre bɨ Matáyo eké ní

Ledre gɨ ro bṵ́kṵ bɨ Matáyo ní

Matáyo eké bṵ́kṵ ba ne. Nɨ ngúru 'yị gɨ dongará 'yịmɨkása ga bɨ sokó doa gbre 'bɨ Yésụ ní, ndịsịní kpá ndólo wo Lévị. Eké bṵ́kṵ ba gɨ ro 'dódo ledre kɨ́e zɨ́ ngíti géyị Yṵ́da e kɨ́dí Yésụ nɨ ne 'Yị yómo 'yị e bɨ kóo Lomo uku ledrea 'desị́ kɨ́dí née nɨ kása wo ógụné yómo 'yị e mbá ní. Matáyo tonó aka kóo fị éké ịrị bulúndu bulúndu Yésụ. Zía kpá úku ledre fúó kɨ́dí mɨógụ Yésụ 'dodo go kɨ́dí ledre ga bɨ kóo nébị e ndịsịní úku yée gɨ roa ní, nɨyí za mbá ma'díi ledre e, mengịní royé go tɨ́ cé káa zɨ́ bɨ kóo ndịsịní úku yée ní.

Zɨ́ Matáyo kpá uku ngíti ledre kɨ́dí Yésụ ndịsị kóo 'dódo ledre kɨ́dí, 'Be 'bɨ Lomo nɨ gɨ ro kúfú 'yị ga bɨ ndịsịní méngị ledre ga bɨ Lomo ili yée ní. Kápita 5-7 ukuní ledre gɨ ro ledre bɨ Yésụ uku gɨ ro 'Be 'bɨ Lomo sɨmɨ muruwayi ótoásá a kɨ́ ngíti géyị éyị́ e ní. Kápita 10 Yésụ uku ledre gɨ ro bɨlámá ledre 'bɨ Lomo, kɨ́dí nɨ karanée áṇga do sogo káṇgá za mbá. Kápita 13 Yésụ uku ledre 'Be 'bɨ Lomo sɨmɨ muruwayi ótoásá a kɨ́ ngíti géyị éyị́ e. Kápita 18 Yésụ uku ledre gɨ ro toso mɨméngị ledre bɨ azé méngị a gɨ ro zía óto zée ndịsịzé bɨlámáze 'Be 'bɨ Lomo ní. Kápita 24-25 Yésụ uku ledre kɨ́dí tṵ́'dṵ́ ledre e nɨyí aka méngị royé kí née nɨ nda fú ndá'baógụ do sogo káṇgá. Odụ bṵ́kṵ ba uku kpá ledre gɨ ro ledre bɨ Yésụ uku zɨ́ 'yị lódṵ́ kacíne e, idíní ndéré kɨ́ úku bɨlámá ledre 'bɨ Lomo zɨ́ kúfú 'yị e za mbá gɨ ro zɨ́ye kpá ídíye 'yị lódṵ́ kacíne e ní.

Uku ledre kpá gɨ ro mɨtónó ndịsị 'bɨ Yésụ do sogo káṇgá ndéréógụné gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ nda'ba sɨmɨ a komo ere ní. Tonó kɨ́ ledre gɨ ro mɨndíki wo, ledre gɨ ro babatị́za ené, kɨ́ úzu éyị́ bɨ ndiki gɨ zɨ́ Satána ní, nda kɨ́ kúrú Lomo bɨ Yésụ ma'dáa ndịsị úku a zɨ́ 'yị e ní. Kpá kɨ́ ledre ga bɨ ndịsị 'dódo yée zɨ́ 'yị e ní, nda kɨ́ ledre bɨ kóo ndịsị 'dí'bióyó ndíyá gɨ ro 'yị e sɨmɨ Galiláya ní. Bṵ́kṵ ba uku kpá ledre gɨ ro mɨndéré Yésụ bɨ kóo gɨ sɨmɨ Galiláya sɨmɨ Yerụsaléma, kɨ́ ledre ga bɨ mengịní royé zía sɨmɨ bɨ sịndị́ kadra 'bɨ odụ ndịsị ené do sogo káṇgá nɨ go gbóo ní. Do ṵ́kṵ́ne kɨ́ mɨphéphé wo do mɨngbúngbu kágá, mɨúyu a nda kɨ́ mɨúrú a.

Ledre gɨ ro bulúndu bulúndu Kɨ́résịto Yésụ
(Lúrú kpá Lúka 3:23-38)

1 Ba ledre gɨ ro bulúndu bulúndu Kɨ́résịto* Yésụ,† tonó gɨ ro ngére Dawídi
ndéréógụné gị ro Abarayáma.
2 Abarayáma ndiki Isáka.
Zɨ́ Isáka ndíki Yakóbo.
Zɨ́ Yakóbo ndíki Zṵ́da e kɨ́ lúnduné e.
3 Zɨ́ Zṵ́da ndíki 'bɨ ené Peréze e kɨ́ Zéra.
Mbágáye 'bɨ ené Tamára.
Zɨ́ Peréze ndíki 'bɨ ené Ézorono.
Zɨ́ Ézorono ndíki 'bɨ ené Ráma.
4 Zɨ́ Ráma ndíki 'bɨ ené Aminadába.
Zɨ́ Aminadába ndíki 'bɨ ené Nasóna.
Zɨ́ Nasóna ndíki 'bɨ ené Salamóna
5 Zɨ́ Salamóna ndíki 'bɨ ené Bowáza, ịrị
mbágáa Rába.
Zɨ́ Bowáza ndíki 'bɨ ené Óbede, ịrị
mbágáa Rúta.
Zɨ́ Óbede ndíki 'bɨ ené Zése.
6 Zɨ́ Zése ndíki 'bɨ ené Dawídi bɨ kóo nɨ
mongṵ́ ngére ní.
Dawídi ndiki 'bɨ ené Solomóna,
mbágáa nɨ Beteseyị́da kára umbu kacɨ́
Ụrị́ya.
7 Zɨ́ Solomóna ndíki 'bɨ ené Rebóma.
Zɨ́ Rebóma ndíki 'bɨ ené Abiyáza.
Zɨ́ Abiyáza ndíki 'bɨ ené Ása.
8 Zɨ́ Ása ndíki 'bɨ ené Zesofáti.
Zɨ́ Zesofáti ndíki 'bɨ ené Zeróma.
Zɨ́ Zeróma ndíki 'bɨ ené Uzíya.
9 Zɨ́ Uzíya ndíki 'bɨ ené Zotáma.
Zɨ́ Zotáma ndíki 'bɨ ené Áza.
Zɨ́ Áza ndíki 'bɨ ené Izikíya.
10 Zɨ́ Izikíya ndíki 'bɨ ené Manási.
Zɨ́ Manási ndíki 'bɨ ené Amóna.

* **1:1 1:1** Kɨ́résịto: Ini ledre gɨ sɨmɨa kɨ́dí, 'yị bɨ Lomo gelé wo káa do Ngére ní. † **1:1 1:1** Yésụ: Ini ledre gɨ sɨmɨa kɨ́dí, Lomo yomo 'yị e.

Zí Amóna ndíki 'bɨ ené Zosíya.
11 Zí Zosíya ndíki 'bɨ ené Zekíni, do
ndíki ngíti géyị lúnduga sɨmɨ bɨ
ezeokó Isɨréle e 'di'biní yée ndéré
kɨye sɨmɨ Babelóṇiya ní.
12 Gɨ do kací a bɨ Yụ́da e nda'baogụní 'bɨ
eyé gɨ sɨmɨ Babelóṇiya ní,
zí Zekíni ndíki 'bɨ ené Seretiyéle.
Zí Seretiyéle ndíki 'bɨ ené Zerụbábele.
13 Zí Zerụbábele ndíki 'bɨ ené Abiyụ́da.
Zí Abiyụ́da ndíki 'bɨ ené Alikíma.
Zí Alikíma ndíki 'bɨ ené Azóra.
14 Zí Azóra ndíki 'bɨ ené Zadóka.
Zí Zadóka ndíki 'bɨ ené Akímu.
Zí Akímu ndíki 'bɨ ené Elụyụ́da.
15 Zí Elụyụ́da ndíki 'bɨ ené Eliyázara.
Zí Eliyázara ndíki 'bɨ ené Matána.
Zí Matána ndíki 'bɨ ené Yakóbo.
16 Zí Yakóbo ndíki 'bɨ ené Yoséfa o'do
'bɨ Maríya. Née Maríya bɨ mbágá
Kɨrésịto Yésụ ní.
17 Bulúndu Yésụ nɨyí kóo mɨífiyé káa.
Tonó gɨ ro Abarayáma ndéréógụné gị ro
mongụ́ ngére Dawídi, ndiki andání kóo
ṛ́ḳị́ 'yị eyé e go kí'dí sokó doa eso (14). Do
tónó ndíki ngíti géyị gɨ sɨmɨ sịndḭ kadra 'bɨ
mongụ́ ngére Dawídi ndéréógụné gị sɨmɨ
sịndḭ kadra bɨ ezeokó Isɨréle e 'di'biní
yée ndéré kɨye sɨmɨ Babelóṇiya ní, kpá
sokó doa eso. Zí ngíti géyị tónóye gɨ ore
ndéréógụné gị sɨmɨ sịndḭ kadra bɨ aráni
Kɨrésịto sɨmɨ a ní. Ndiki andání ṛ́ḳị́ 'yị
eyé e go kpá sokó doa eso.

Ledre gɨ ro mɨndíki Kɨrésịto Yésụ (Lúrú kpá Lúka 2:1-7)

18 Ledre gɨ ro mɨndíki Kɨrésịto Yésụ
tonó kóo káa. Koróni‡ kóo mbágáa
Maríya zí ngíti o'do kí ịrịné Yoséfa. 'Dá'dá
zí Yoséfa kí ówo royé kéne káa do o'do
kí kára, zí Maríya ídíne kí sɨmɨné, owụ́
ma'dáa ogụ yḭ ené sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́
Lomo.
19 Gɨ zía bɨ Yoséfa ndịsị méngị ledre ga
bɨ Lomo ili yée ní, kpá gɨ zía bɨ ili ené í'bí
komokenyḭ ro do Maríya wá ní, zía kóo
áyíne gɨ ro ótoómo wo lá wayí kenée 'yị e
ndaní ówo a wá.
20 Sɨmɨ bɨ Yoséfa yeme roné go kenée
ní, zí Ngére kása maláyika§ 'diya ógụ
úku ledre zía sɨmɨ 'duru kídí, "Yoséfa
bulúndu ngére Dawídi, ndá sómụ́ ledre
gɨ ro ótoómo kí 'dí'bi Maríya káa do
me'beyḭ wá, owụ́ bɨ sɨmɨ a née ogụ ené
gɨ zí 'yịma'dí wá, Lomo yeme yḭ ené ne
sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ne.
21 Nɨ áráógụ owụ́ née owụ́o'do, ídí ḭfḭ́
ịrị a Yésụ, gɨ zía nɨ yómo 'yị ené e gɨ sɨmɨ
lúyú ledre eyé e."
22 Ledre bɨ kóo Ngére ukui'bí tara ngíti
nébị ní, mengị roné née goó ne tí káa zí
bɨ kóo uku ní kídí,
23 "Karanée ngíti owụ́kára ku mbotụ*
nɨ ídí kí sɨmɨné, zía áráne owụ́o'do, do
ndḭsị ndólo wo Imanuwéle," ledre gɨ
sɨmɨ a kídí, "Lomo nɨ kíze."
24 Sɨmɨ bɨ Yoséfa urú ní, zía tí 'dí'bi
Maríya káa do me'bené káa zí bɨ
maláyika 'bɨ Ngére ogụ úku a zía ní.
25 Abú Yoséfa 'di'bi tí Maríya go káa do
me'bené yá, kotrụní bi 'dú'du kéne wá,
zaá gị zí Maríya árá owụ́ bɨ sɨmɨné née té
kí, zí Yoséfa ḭfḭ́ ịrị a Yésụ.

2

'Yị komokenzị e ogụní sɨmɨ Beteléme

1 Gɨ do kací a bɨ kóo aráni Yésụ sɨmɨ
Beteléme ngíti gara sɨmɨ káṇgá bɨ Yụdáya
sɨmɨ bɨ kóo Eróde nɨ ore ne ngére ní, zí
ngíti géyị 'yị komokenzị e ógụyé gɨ gbére
sɨmɨ Yerụsaléma ore,
2 zíye ndúndu'yú kídí, "Owụ́ bɨ aráni
wo káa do ngére 'bɨ Yụ́da e ona ba, nɨ 'dí
'da? Kele ené 'dodo ledre a go zíze gbére
'dáa, ógụzé ba óto úndrua."
3 Sɨmɨ bɨ ngére Eróde uwú ledre née
kenée ní, zí bi sínyíne roa kí 'yị ga bɨ 'bɨ
Yerụsaléma ní mbá.
4 Zía ndóloyóko manda 'bɨ 'yị 'dáná
éyḭ e, kí 'yị 'dódo lorụ e, ndú'yú yée kídí,

‡ **1:18 1:18** Koróni wo gɨ ro ófụ́ a: Kací ondụ́ 'bɨ Yụ́da e née sịndḭ kadra sɨmɨ bɨ i'bíni lafa go tí lá 'dá'dá a gɨ zí o'do kí ndḭsịyé ndro kí me'bené káa do kára kí o'do. § **1:20 1:20** Maláyika e: Nɨyí lomo ga bɨ ndḭsịní ndḭsị kí Lomo komo ere ngárá kụrụ'bụyé ndaá káa zí 'yịma'dí e wá ní. Sɨmɨ ngíti géyị sịndḭ kadra e Lomo ndḭsị kása yée do sogo káṇgá kí sanda ené zí 'yị e. * **1:23 1:23** Owụ́kára ku mbotụ: Nɨ owụ́kára bɨ owo aka ledre 'bɨ ya'dá e wá ní. **1:23 1:23** Isáya 7:14

“Úwúsé kóo kıdí nıyí árá Kırésıto ma'dáa 'da?”
5 Zıye úkulúgu ledre kıdí, “Ukunı kóo kıdí, nıyí árá wo sımı Beteléme, káṇgá 'bı Yụdáya ona. Ngíti nébı uku kóo kıdí Lomo uku yaá,
6 “ ‘Beteléme,
ndaá 'bı eyı́ lá dụụ́ owụ́ gara sımı káṇgá 'bı Yụ́da e wá.
Mongụ́ ngére nı karanée ólụ́ógụ gı sımıyı́ gı ona
zıa ídíne 'yı lúrú bi kacı 'yı amá e Isıréle e za mbá.’ ”
7 Née ní, zı Eróde ndólo 'yı komokenzı ga gére née sımı ugu gı ro ówo a gı zıye lurúnı kóo kele máa née kı be 'di?
8 Zıa úku ledre zıye kıdí, “Ndérésé mu sımı Beteléme gámásó'do owụ́ máa née. Togụ́ ndíkisé wo goó, ídísé ndá'baógụ 'dódo bia zıma gı ro zıma kpá ndéréma óto úndrua.”
9 Sımı bı ngére Eróde odro go zıye ní, zıye ólụ́ógụyé ndéréye. Kele bı ndısı útú zıye 'dá'dá ní, nzara zıa kpá ólụ́ógụné útúne zıye 'dá'dá. Zıa ndéré tóroné té do 'be bı owụ́ máa née nı sımı a ní.
10 Nıyí kóo kı mongụ́ rokinyi kı lúrú kele née kı útúne zıye kpá fú 'dá'dá.
11 Zıye ndéréógụyé ndíki Yésụ kı mbágáne Maríya, zıye útúye do ngụ́rụ́ sındıye óto úndru a. Zıye líkpí tara kombo eyé e, 'dí'biógụ dábu kı abúrengú kı bılámá sụ'bụ́ mındonyo í'bí yée zı Yésụ.
12 Nda go kı ndụlụ, zı Lomo ódroné zıye sımı 'duru kıdí ndanı ndá'ba gı 'dí zı Eróde wá, idínı ndéré gı do ngíti mısi'di kpı́.

Ngasánı kı Yésụ sımı Ízibiti

13 Sımı bı ya'dá ga gére née okpónı go ní, zı Ngére Lomo kása maláyika ógụ ódroné zı Yoséfa sımı 'duru kıdí, “'Di'diya, ı́nyısé mu kı me'beyı́ zıse 'dí'bi owụ́ ba ngásá ndısı kıe sımı Ízibiti gı zıa Eróde ayí go gámásó'do wo gı ro úfu a. Ídísé ndısı́ íri 'búó togụ́ mándólolúgu sée máa.”
14 Kpá tı akpa kı ndụlụ née, zı Yoséfa e kı me'bené 'dí'bi owụ́ née, zıye ngásáye sımı Ízibiti,
15 zıye ndısıyé íri zı Eróde úyuné té kí. Ledre née 'dodo ini ledre gı sımı ledre kóo Ngére Lomo ukui'bí zı ngúru nébı úku a ní kıdí, “Mándólolúgu owụ́ 'bı amá go gı sımı Ízibiti.”
16 Sımı bı Eróde owo kıdí 'yı komokenzı ga gére née londonı née go ní, zı mımbé'dea ésı́ne zıa kása asikíri ené e ndéré úfu owụ́ ya'dá ga bı sımı Beteléme ore kpá kı yée ga bı gbaá ore ní mbá 'dá'ba. Tonónı úfu yée gı ro yée ga bı sımıbi eyé nı gbre ní ndá'baógụné nde.
17 Zı mongụ́ lerı́ ídíne tı káa zı bı kóo nébı Yeremáya uku ní kıdí,
18 “Do kará Isıréle e ndısı ówụ́ kı íni ini kı mbụ́mbụ́dụ́ kı mongụ́ lerı́ sımı gara bı Ráma ní. Ndısını íni ini gı ro owụ́ 'bı eyé e, gı zıa ufuonzónı yée go mbá. Mbámıowụ́ máa ga gére née ilinı do ụ́cụómo yée kı íni ini wá.”

Yoséfa nda'baogụnı sımı káṇgá eyé

19 Sımı bı Eróde uyu nda go ní, zı maláyika 'bı Ngére Lomo ógụné sımı 'duru zı Yoséfa sımı Ízibiti
20 zıa úku ledre kıdí, “Ínyısé mu kı me'beyı́ zıse 'dí'bi owụ́ zıse ndá'basé sımı káṇgá esé 'bı Isıréle e. Eróde bı kóo ayí gı ro úfu wo ní uyu go.”
21 Zı Yoséfa ı́nyıyé kı me'bené 'dí'bi Yésụ, yóó do ndá'bayé sımı Káṇgá eyé 'bı Isıréle e.
22 Ábuwá Arakaláyo nı nda goó ne ngére do bi kacı 'bụné sımı káṇgá bı Yụdáya ní. Zı ngırı méngı Yoséfa kı ndá'bané íri. Zı Lomo úku ledre zıa sımı 'duru, zıye nda ndéréye sımı Galiláya.
23 Ndısını nda kóo sımı gara bı Nazeréta ní. Utúasá go kı ledre bı kóo ngíti nébı uku gı ro Kırésıto ma'dáa kıdí, “Nıyí ndısı ndólo wo 'yı 'bı Nazeréta.”

3

Yiwáni uku kúrú Lomo zı 'yı e
(Lúrú kpá Márıko 1:1-8, Lúka 3:1-18, Yiwáni 1:19-28)

2:6 2:6 Míka 5:2 **2:15 2:15** Uzíya 11:1 **2:18 2:18** Yeremáya 31:15

1 Simɨ sịndḭ kadra máa bɨ kóo née ní,
ngíti o'do nɨ kóo bo kɨ́ ịrịné Yiwáni, nɨ
'yị Bábátḭzḭ 'yị e. Zɨ́a ndḭsịné úku ledre
'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e simɨ Yụdáya gbála simɨ
súwú
2 kɨ́dí, "Ídísé mu óyóló'bó mɨmbé'desé,
gɨ zɨ́a sịndḭ kadra nɨ go gbóo gɨ ro zɨ́ Lomo
bɨ komo ere ní ídíne Ngére esé."
3 Yiwáni nɨ o'do bɨ kóo nébị Isáya uku
ledre a kɨ́dí,
"'Yị nɨ karanée ndḭsị ótrṵ ledre zɨ́ 'yị simɨ
súwú kɨ́dí,
yémeómosé mɨsi'di mu nzíyiné zɨ́ Ngére,
ídísé 'dózo yéme mɨsi'di zɨ́a ní."
4 Yiwáni ésị kóo roné bongó bɨ u'yúnɨ́
gɨ simɨ bị bangá bɨ Gémele ní, zɨ́a ódó
roné ká'dá bɨ yemenɨ́ gɨ simɨ saná ní.
Mongṵ́ éyḭ́ mɨánu ené nɨ kóo mbíra kɨ́
tezị. 5 Tṵ́'dṵ́ 'yị e ịnyịnɨ́ kóo gɨ simɨ
Yerụsaléma, kɨ́ yée ga bɨ gɨ simɨ káṇgá
bɨ Yụdáya ní, nda kpá kɨ́ 'yị máa yée ga
bɨ gbóo gbóo kó'dṵ́ ngbụru bɨ Yeredéne
ore ní mbá ndéréye úwú ledre 'bɨ Lomo
gɨ tara Yiwáni.
6 Simɨ bɨ 'yị ga gére née ukuogụnɨ́
lúyú ledre eyé e ní, zɨ́a bábátḭzḭ yée simɨ
ngbụru bɨ ndolonɨ́ Yeredéne ní.

7 Simɨ bɨ lurú tṵ́'dṵ́ Farụsáyo e,* kɨ́
Sadụkáyo e† kɨ́ óguyé kɨ́'dí bɨ ndịsị í'bí
babatḭza ní, zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Sée
ga bɨ ásé bɨsinyíse káa zɨ́ kámá okó ní,
ambí uku zɨ́se ne ya ídísé ngásáóyó rosé
gɨ zɨ́ simɨkesḭ 'bɨ Lomo bɨ nɨ óguṵ dosé ní?
8 Togṵ́ kenée yá, ídísé méngị éyḭ́ bɨ
nɨ 'dódo a kɨ́dí óyóló'bósé mɨméngị ledre
esé go ma'díi ní.
9 Éyḭ́ ndaá kpá lóndo sée zɨ́se sómṵ́
ledre kɨ́dí Lomo nɨ ótoómo ledre zɨ́se gɨ
zɨ́a bɨ ásé bulúndu Abarayáma ní wá.
Máúku zɨ́se ma'díi tutú ga bɨ bi née, Lomo
utúasá go óyóló'bó yée zɨ́ye ídíye káa do
bulúndu Abarayáma.

10 Lomo nɨ go nzíyiné gɨ ro lágáónzó
kágá e bi. Ma'díi, kágá máa wo bɨ aná
bɨlámáne wá ní, nɨ lágáónzó a do ụ́cụ a
ku pho'dụ.
11 "Mándḭsị bábátḭzḭ sée kɨ́ iní gɨ ro
zɨ́se óyóló'bó sómṵ́ ledre esé. Tɨ́ lá gɨ do
kacɨ́ma ngíti mongṵ́ 'yị nɨ ógụ, bɨ romo
domá ní. Máútúásá gbawá í'díógụ wará
ené gɨ sịndḭa. Nɨ bábátḭzḭ 'bɨ ené sée kɨ́
roko'bụ 'bɨ 'Dówṵ́ Lomo kɨ́ pho'dụ.
12 Nɨ 'bɨ ené yḭ́ ené káa zɨ́ 'yị ócó
komo kére ní. Nɨ léfeóto kére ené simɨ
bɨlámá éyḭ́, cící a née zɨ́a kótrụ a trḭe do
óngbóóyó a 'dá'ba."

Yiwáni i'bí babatḭza zɨ́ Yésụ
(Lúrú kpá Márɨko 1:9-11, Lúka 3:21,22)

13 Simɨ ngíti sịndḭ kadra zɨ́ Yésụ ịnyịné
gɨ simɨ káṇgá bɨ Galiláya ní ndéréne
ngbụru bɨ Yeredéne ní gɨ ro zɨ́ Yiwáni
bábátḭzḭ née.
14 Zɨ́ Yiwáni úku ledre zɨ́a kɨ́dí, "Máíli ba
zɨ́yị í'bí babatḭza zɨ́ma yḭ́ị, ógụ nda zɨ́ma
ba lárá a káa be 'di?"
15 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ Yiwáni kɨ́dí,
"Ba go bɨlámá sịndḭ kadra gɨ ro zɨ́yị
bábátḭzḭ máa, gɨ zɨ́a ilizé mbá ndḭsị méngị
ledre ga bɨ Lomo ili yée ní." Zɨ́ Yiwáni
ṇgúṇgu a.
16 Zɨ́ Yiwáni go bábátḭzḭ wo. Simɨ bɨ
olụogụ gɨ simɨ iní ní, geré zɨ́ ere líkpí roné.
Zɨ́a lúrúndíki 'Dówṵ́ Lomo kɨ́ óguné doné
káa zɨ́ kḭ́ṛịkó'do ní.
17 Zɨ́ Lomo ódroné gɨ komo ere kɨ́dí, "Ba
mbigí Owṵ́ 'bɨ amá, 'búa ofụ domá go,
mááyí kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́a."

4

Satána uzu Yésụ
(Lúrú kpá Márɨko 1:12,13, Lúka 4:1-13)

1 Gɨ ore zɨ́ 'Dówṵ́ Lomo 'dí'bi Yésụ ndéré
kɨe simɨ súwú gbála gɨ ro zɨ́ ngére 'bɨ
bɨcayi lomo e úzu wo.*

3:3 3:3 Isáya 40:3 * **3:7 3:7** Farụsáyo: Née ngíti géyị Yụ́da ga bɨ ngárá nditi'dofụnɨ́ do lorụ bɨ Mụ́sa eké ní wá ní. Ṇguṇgunɨ́ ledre lomo e, kɨ́ ledre maláyika e kpá kɨ́ ledre mɨúrú 'yị e gɨ simɨ umbu. † **3:7 3:7** Sadụkáyo: Née ngíti géyị Yụ́da ga bɨ ngárá nditi'dofụnɨ́ do lorụ bɨ Mụ́sa eké ní wá ní. Tɨ́ lá ṇguṇgunɨ́ eyé bɨ kɨ́dí lomo ro 'yịma'dí e nɨ bo, maláyika e nɨyí bo, 'yị e urúnɨ́ gɨ simɨ umbu bú ní wá. Ólo Moko 'bɨ 'yịmɨkása e 23:6-8. * **4:1 4:1** Ngére 'bɨ bɨcayi lomo e: Ịrị a nɨ Satána. Nɨ manda 'bɨ maláyika ga bɨ ịcịnɨ́ okó ro Lomo do ụ́cụógụ yée gɨ komo ere ní. Zɨ́ maláyika ga gére née nda ídíye go bɨcayi lomo e kpá dokéké e. Ólo 'Dódoógụ 12:9. † **4:2 4:2** Órṵ́ tara 'yị: Simɨ ngíti géyị sịndḭ kadra Yụ́da e ilinɨ́ ánu eyḭ́ wá gɨ ro í'bí royé íni ini zɨ́ Lomo.

2 Zí Yésụ méngịné sɨmɨ súwú íri sḭlḭ cḭ
gbre (40) anu éyḭ† mbá wá. Zí 'bú nda go
méngị wo kíngaya.
3 Zí Satána ógụné úku ledre zía kídí,
“Togụ́ áyí tí mbigí Owụ́ 'bɨ Lomo yá, ídí
úku ledre zí owụ́ tutú ga bɨ bi ba idíní
óyóló'bó royé káa do ambata gɨ ro zíyị
ánu a gɨ zí 'bú.”

4 Zí Yésụ ḭnyịné úkulúgu ledre zí Satána
kídí, “Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo
kídí, ‘'Yịma'dí utúasá ídí trịdrị lá dụụ́ gɨ
zí éyḭ mɨánu wá. Kúrú Lomo nɨ óto 'yị e
ne zíye ídíye trịdrị.’ ”

5 Gɨ do kací ledre née, zí ngére 'bɨ bɨcayi
lomo e 'dí'bi Yésụ ndéré ékḭ kíe do mongụ́
'Dḭcḭ 'bɨ Lomo sɨmɨ Yerụsaléma‡ bɨ o'bóní
ngbángbáne 'dága ní do úku ledre zía
kídí,
6 “Togụ́ áyí tí Owụ́ 'bɨ Lomo yá, ídí mu
lé'béútú bi 'dáa. Gɨ zía nɨ mɨékéne sɨmɨ
mɨéké kúrú Lomo kídí,
“ ‘Lomo nɨ kása maláyika ené e
zíye sáká yḭị,
káa bɨ áyí útú útru sịndḭyị ro tutú e ke.’ ”

7 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí Satána kídí,
“Nɨ mɨékéne kídí, ‘Ndá úzu Ngére Lomo
eyḭ wá.’ ”

8 Zí ngére 'bɨ bɨcayi lomo e kpá 'di'bi wo
ndéré ékḭ kíe do mongụ́ ngbángbá landa
'dága, zía 'dódo káṇgá e kí manda eyé e
kí roko'bụ ga bɨ zíye ní mbá zí Yésụ.
9 Zía úku ledre zí Yésụ kídí, “Togụ́ útú
cakaba bi zíyị óto úndrumá yá, éyḭ ga bɨ
za mbá má'dódo yée zíyị née, mááyí í'bí
yée zíyị.”

10 Zí Yésụ úku ledre zí Satána§ kídí, “Ídí
ḭnyị gɨ cigíma íri, nɨ mɨékéne kídí, ídí óto
úndru Ngére Lomo eyḭ zíyị ndḭsịyḭ méngị
dụụ́ ledre ené.”

11 Gɨ do kací ledre née ní, zí ngére
'bɨ bɨcayi lomo e ndéréóyó roné, zí
maláyika e nda ógụyé sáká wo.

Dosḭ moko 'bɨ Yésụ
(Lúrú kpá Márɨko 1:14,15, Lúka 4:14,15)

12 Kací ledre née lu'bú wá, do ónzó
Yiwáni 'yị Bábátḭzḭ 'yị e sɨmɨ sḭgịnị. Sɨmɨ
bɨ Yésụ uwú kídí onzóní Yiwáni go sɨmɨ
sḭgịnị ní, zía ḭnyịné ndá'balúgu roné sɨmɨ
káṇgá bɨ Galiláya ní.
13 Ndịsị ené kóo sɨmɨ Nazeréta ore
wá, okpó geré mɨókpó sɨmɨ gara bɨ
Kapáranawúma ní. Gara máa née nɨ
kóo do gbúṛóngó mɨkavu Galiláya mɨ'dí
sɨmɨ káṇgá 'bɨ kúfú 'yị ga bɨ Zebụlụ́na kí
Nafatáli ní.
14 Ledre née utúasá go kpịnị kí ledre bɨ
nébị Isáya uku ní kídí,
15 “'Yị ga bɨ Zebụlụ́na e kí Nafatáli e ní,
ndịsịní ndḭsị gbóo kó'dụ́ mɨkavu Galiláya,
née Yụ́da e. 'Yị ga bɨ ndịsịní sága
Yeredéne gɨ 'dí keṛḭ nda kí yée ga bɨ sɨmɨ
Galiláya ní, nɨyí 'yị ga bɨ ngárá ndaní
Yụ́da e wá ní.
16 'Yị ga bɨ ndịsịní kóo ndḭsị sɨmɨ
mɨtụlụrụ ní, mongụ́ bimɨóṇgó ogụ go
zíye. Yée máa ga bɨ kóo ndịsịní 'bɨ eyé do
bi bɨ umbu ndịsị í'bí 'do'dó ro 'yị e sɨmɨ a
ní, bimɨóṇgó oṇgó go zíye.”

17 Gɨ sɨmɨ sịndḭ kadra máa bɨ kóo née
ní, zí Yésụ tónóne úku ledre 'bɨ Lomo zí
'yị e kídí, “Ídísé óyóló'bó mɨmbé'desé zíse
ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo. Gɨ zía sịndḭ kadra
nɨ go gbóo gɨ ro zía ídíne káa do Ngére
esé.”

Yésụ ndolo mɨzefḭ 'yị lódụ́ kacíne e
(Lúrú kpá Márɨko 1:16-20, Lúka 5:1-11)

18 Kadra kḭé'do, Yésụ nɨ go ndḭsị
ndéré do gbúṛóngó mɨkavu Galiláya,
zía lúrúndíki Simúna Pétero kí lúnduné
Andiríya. Nɨyí go ndḭsị ónzó mbírá kénzé
eyé sɨmɨ iní.
19 Zía ndólo yée kídí, “Ógụsé mu ndḭsị
lódụ́ kacíma, gɨ ro zíma óto sée káa do 'yị
'dí'biógụ 'yị e zíma.”

4:4 4:4 Gbre lorụ 8:3 ‡ **4:5 4:5** 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo: 'Dḭcḭ máa wo née nɨ dụụ́ kḭé'do sɨmɨ Yerụsaléma. 'Yị 'dáná éyḭ e ndịsịní lengbe 'dáná éyḭ sɨmɨa gɨ zía Lomo nɨ ore, gɨ ro zía ótoómo lúyú ledre 'bɨ 'yị e. **4:6 4:6** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 91:11,12 **4:7 4:7** Gbre lorụ 6:16 § **4:10 4:10** Satána: Satána nɨ kóo maláyika. Zía sínyi do lafúne e, zíye nda ídíye ezeokó Lomo. Gɨ zí kéyị née ní, zí Lomo ógóóyó gɨ komo ere 'dá'ba. Nɨ nda cakaba go ngére 'bɨ bɨcayi lomo e. Ólo 'Dódoógụ 12:9. **4:10 4:10** Gbre lorụ 6:13 **4:16 4:16** Isáya 9:1,2

20 Simi bi uwúní ledre née kenée ní,
geré zíye ótoómo mbírá eyé ore zíye ógụ
útúye do kací Yésụ.
21 Zíye ókpóye gi ore 'dá'dá, zía ndíki
Zebedịya kí wotịne e gbre, Yakóbo kí
lúnduné Yiwáni. Niyí simi kụrúngba
ndịsị yéme komo mbírá eyé. Zí Yésụ
ndólo phiṛangá ga gére née gbrengárá kí
lúnduné.
22 Geré zíye ótoómo mbírá eyé kí 'bụyé
ore, do útúye do kací Yésụ.

Yésụ yomo 'yị ndíyá e
(Lúrú kpá Lúka 6:17-19)

23 Zí Yésụ gámáne simi Galiláya mbá.
Togụ́ ogụ ndiki 'yị e go simi 'Dịcị
Kótrụro e,* niyí ndịsị íni ini zí Lomo yá,
zía 'dódo ledre 'bi Lomo zíye ore. Zía kpá
úku bilámá ledre bi yeme gi ro 'yịma'dí e
ní zíye. 'Yị ga bi niyí kí ṛịkị ndíyá e royé
ore ní, zía kpá yómo yée gi simi a.
24 Zí phanda ledre bi Yésụ ndịsị méngị a
née áṇgané simi ịṛịgbére bi Súṛiya ní
mbá. Zí tụ́'dụ́ 'yị e ndịsị ógụyé kí ṛịkị
ndíyá eyé e zí Yésụ ndịsịné 'dí'bióyó a gi
royé. 'Yị máa yée ga bi niyí kí dokéké
simiyé, kí yée ga bi simi doyé sinyí go
misínyí ní, nda kí yée ga bi kí umbu
sịndịye ní, zía yómo yée mbá.
25 Simi sịndị kadra máa bi kóo née ní,
zí tụ́'dụ́ 'yị e ndịsị ógụyé zí Yésụ. 'Yị ga bi
gi simi Galiláya, kí yée ga bi gi simi gara
bi Dikapolịsị, kí Yeṛụsaléma, kí káṇgá bi
Yụdáya, nda kí yée ga bi gi sága ngbụṛu
Yeredéne ní mbá.

5

Yésụ 'dodo ledre zí 'yị e do landa

1 Simi bi Yésụ lurú tụ́'dụ́ 'yị e niyí go
ndịsị ógụ zíne kíngaya ní, zía ékị ndịsịné
gá do landa. Zí 'yị lódụ́ kacíga ógụ ndịsiyé
cigí a.
2 Zía tónóne 'dódo ledre zíye kídí,
3 "Úndru ni ídí zí 'yị ga bi ṇguṇguní
ledre 'bi Lomo go ní, bilámá bi bi 'be
Lomo komo ere 'dáa ní, ni ídí 'bi eyé.
4 Úndru ni ídí zí 'yị ga bi ndịsịní íni
ini gi zía bi bi sínyí royé misínyí ní, niyí
karanée ídí kí rokinyi.
5 Úndru ni ídí zí 'yị ga bi ndịsịní 'búó'bụ́
royé mi'búó'bụ́ ní, niyí ídí ye mịngị do
sogo káṇgá ba.
6 Úndru ni ídí zí 'yị ga bi 'bú kí kodró 'bi
miméngị ledre ga bi Lomo ili yée ní doyé
ní, niyí ídí ye miléreyé gi zí Lomo.
7 Úndru ni ídí zí 'yị ga bi ndịsịní méngị
bilámá ledre zí lafúye ní, Lomo ni kpá
méngị bilámá ledre zíye.
8 Úndru ni ídí zí 'yị ga bi bisinyí ledre
ndaá do mimbé'deyé wá ní, niyí lúrú
Lomo cụ́ kí komoyé.
9 Úndru ni ídí zí 'yị ga bi ndịsịní
'dí'biógụ dụụ́ bilámá ledre dongará 'yị e
ní, niyí ndịsị ndólo yée Owụ́ 'bi Lomo.
10 Úndru ni ídí zí 'yị ga bi ndịsịní méngị
yée bisinyíne gi zía bi ndịsịní méngị ledre
ga bi Lomo ili yée ní, niyí ídíye 'be 'bi
Lomo komo ere.
11 "Úndru ni ídí zíse simi bi 'yị e niyí
ndịsị úku sée, 'dó'do sée kí ndịsị trótro
tụ́'dụ́ bisinyí ledre e rosé kí ṛanga gi zía
bi ṇgúṇgusé ledre amá ní.
12 Bi nda sínyí rosé wá. Ídísé kúkugú
kí rokinyi, gi zía tákpásịlị esé ni ídí
mongụ́ne komo ere. Ndịsịní kóo méngị
lárá nébị ga bi kóo gi zíse 'desị 'dá'dá ní
kpá kenée."

To'do kí bimióṇgó
(Lúrú kpá Máriko 9:50, Lúka 14:34,35)

13 Zí Yésụ kpá fú ndịsịné 'dódo ledre
zí 'yị lódụ́ kacíne e kídí, "Ásé do sogo
káṇgá ba káa zí to'do ní. Tí lá togụ́ to'do
nzulú go ní, ni útúásá áyálúgu roné káa
be 'di? Odụ a dụụ́ do léfeóyó a 'dá'ba zí
'yị e ndịsị gámáye doa.
14 "Nda kpá lá dụụ́ to'do wá, ásé do sogo
káṇgá ba káa zí bimióṇgó ní, gi zía gara
bi o'bóní wo có do landa 'dága ní, utúasá
ené ló'bo wá.
15 Kpá kenée 'yị e ụndụní eyé pho'dụ
ló'bụ'dụ́tụ a sị́ pheṛé wá. Ndịsịní yị́ eyé

* **4:23 4:23** 'Dịcị Kótrụro: Née 'dịcị ga bi Yụ́da e ndịsịní kótrụ royé simiyé gi ro íni ini zí Lomo kpá gi ro ndịsị 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yị eyé e simiyé ní.

óto a do nyárá bi gɨ ro zía óṇgó bi zí 'yị e 'dịcị ore mbá.
16 Mɨméngị ledre esé idí ídí bimɨóṇgó zí 'yị e gɨ ro zíye lúrú bɨlámá mɨméngị ledre esé zíye ndịsịyé mbófo 'Bụsé bɨ komo ere ní."

'Dódo ledre gɨ ro lorụ

17 "Ndásé sómụ́ a bɨ kɨdí máógụ go 'dí'bióyó lorụ ga bɨ kóo 'bɨ nébị e ní wá, máógụ yị́ amá tɨ́ lá gɨ ro zí 'dódo ledre eyé ídíne ma'díi.
18 Máúku zíse ma'díi, tɨ́ káa zí bɨ do sogo káṇgá kɨ́ ere nɨ aka bo ba ní, utúasání 'dí'bióyó ngíti owụ́ ledre cúku'dée gɨ dongará ledre ga bɨ ekéní sɨmɨ lorụ 'bɨ Lomo ní wá, 'búó togụ́ ledre ga bɨ ekéní yée sɨmɨ lorụ née mengịní royé go mbá ní.
19 'Yị bɨ asi go gɨ ro ledre kịé'do gɨ dongará ledre ga bɨ ekéní yée sɨmɨ lorụ 'bɨ Lomo, zía sínyi do ngíti 'yị idí kpá ási kenée ní, 'yị máa née utúasá ídí kɨ́ ledrené owóowó 'be 'bɨ Lomo komo ere wá. 'Yị máa wo bɨ nɨ ṇgúṇgu ledre lorụ 'bɨ Lomo zía ndịsịné 'dódotátá a zí lafúne e ní, nɨ ídí kɨ́ ledrené owóowó 'be 'bɨ Lomo komo ere.
20 Gɨ zí kéyị née ní máúku zíse, togụ́ méngịsé ledre ga bɨ Lomo ili yée ní rómo do Farụsáyo e kɨ́ 'yị 'dódo lorụ e wá, útúásásé ólụ́ 'be 'bɨ Lomo komo ere wá."

Úfu 'yị emengụ́

21 "Úwúsé ledre bɨ kóo ukuní zí bulúnduzé ga bɨ kóo 'desị ní go kɨ́dí, 'Ndá úfu 'yị wá.' 'Yị bɨ nɨ úfu 'yị ní, nɨyí 'décị ngbanga roa.
22 Tɨ́ lá máúku zíse 'yị bɨ sɨmɨa ndịsị ésị bɨsinyíne ro lafúne e ní, nɨyí 'décị ngbanga roa. Kpá kenée 'yị máa wo bɨ nɨ ndólo ezené yaá nɨ 'yị ṛifu ní, nɨyí 'dí'bi wo ndéré kɨe kó'dụ́ mɨngburoko 'yị 'décị ngbanga e. Tɨ́ lá 'yị máa wo bɨ nɨ úku ledre yaá moko ndaá sɨmɨ ezené wá ní, nɨyí ụ́cụ wo ku pho'dụ bɨ ngárá ịlị́ wá ní.
23 "Bɨ kenée ní, togụ́ íli gáa go ndéré í'bí tákpásịlị́ sị́ mbayi, zíyị sómụ́ndíki a kɨ́dí ledre nɨ bo dongaráse kɨ́ ngíti 'yị yá,
24 ídí ótoómo tákpásịlị́ née dongá mbayi ore kí, zíyị ndéréyị zíse yéme dongaráse kɨ́ 'yị née, zíyị nda ndá'baógụyị́ í'bí tákpásịlị́ eyị́.
25 "Togụ́ lúyú ledre go ro ngíti 'yị, ili go ndéré kɨ́yị do ngbanga yá, ídí ndéré zíse yéme ledre née kéne 'dá'dá gɨ zía kɨ́ ndéréne kɨ́yị do ngbanga, káa bɨ ngére nɨyí í'bí yị́ị do ónzó yị́ị sɨmɨ sị́gịnị.
26 Máúku zíse ma'díi, áyí ídí sɨmɨ sị́gịnị íri ólụ́ógụ wá 'búó togụ́ késị bɨ iliní gɨ zíyị ní í'bí go mbá."

Ndá méngị 'berị wá

27 "Úwúsé ledre kóo ukuní zí 'yị ezé ga bɨ kóna ní go kɨ́dí, 'Ndá méngị 'berị wá.'
28 Tɨ́ lá máúku zíse ma'díi, 'yị bɨ lurú kára zí 'bú kára máa née méngị wo ní, ndịsị go kɨ́ kára née sɨmɨ sómụ́ ledre.
29 Togụ́ komoyị́ bɨ do anú ayí óto yị́ị zíyị lúyú ledre yá, ídí 'dí'bióyó komoyị́ máa née 'dá'ba. Nɨ bɨlámáne zí kémbị́ éyị́ sínyíne gɨ royị́ gɨ zí wo bɨ do ụ́cụ kụ́rụ'bụyị́ nyé ku pho'dụ ní.
30 Kpá kenée togụ́ sịlịyị 'bɨ anú ayí óto yị́ị zíyị lúyú ledre yá, ídí 'dí'bióyó sịlịyị́ née 'dá'ba. Nɨ bɨlámáne zí kémbị́ éyị́ sínyíne gɨ royị́ gɨ zí wo bɨ do ụ́cụ kụ́rụ'bụyị́ nyé ku pho'dụ ní."

Ledre gɨ ro ótoómo kára
(Lúrú kpá Matáyo 19:9, Máriko 10:11,12, Lúka 16:18)

31 "Ngíti 'dódo ledre nɨ kpá káa, 'o'do bɨ otoomo me'bené go ní, idí í'bí wáraga 'bɨ ótoómo ro'yị zí kára máa née.'
32 Tɨ́ lá máúku zíse ma'díi, 'yị bɨ ótoómo me'bené lá gbékpịne ndaá gɨ zía bɨ mengị 'berị ní wá ní, oto kára née go 'yị méngị 'berị. 'Yị bɨ nɨ ofụ́ kára bɨ o'do otoomo wo née ní, mengị 'berị go."

'Dódo ledre gɨ ro lóbụ́

33 "Ngíti 'dódo ledre nɨ kóo kpá káa, zí bulúnduzé ga kóna 'desị ní kɨ́dí, 'Ledre bɨ lóbụ́ go kó'dụ́ Ngére Lomo ní, ndá óyóló'bó a wá idí ídí do biné.'

5:21 5:21 Ólụ́ógụ 20:13 **5:27 5:27** Ólụ́ógụ 20:14 **5:31 5:31** Gbre lorụ 24:1

34 Tɨ lá máúku zɨse, ndásé lólóbụ́ kú wá,
togụ́ mbú lóbụ́ ere, gɨ zɨa née bi ndịsị 'bɨ
Lomo.
35 Ndásé kpá lóbụ́ do sogo káṇgá wá gɨ
zɨa Lomo ndịsị óto sịndịne doa. Ndásé
kpá gbawá lólóbụ́ kɨ́ ịrị Yerụsaléma, nɨ
mongụ́ gara 'bɨ Mongụ́ Ngére.
36 Ndá kpá lólóbụ́ kɨ́ ịrị bị doyị́ wá, gɨ zɨa
utúasá eyị́ ótoógụ kémbị́ bịdo zɨa ídíne
bụkụlụné togụ́ mbú bɨkenyịne ní wá.
37 Bɨlámá a ídí úku lá éyị́ kịé'do, togụ́ 'Ɨɨ'
idí ídí 'ɨɨ,' togụ́ 'Ɨ'ɨ' idí ídí 'ɨ'ɨ.' Mɨúkuókpó
ledre káa zɨ́ yée ga gére ní ndịsị ógụ gɨ zɨ́
Satána."

Méngịlúgu bɨsinyí ledre emengụ́ (Lúrú kpá Lúka 6:29,30)

38 "Ngíti 'dódo ledre nɨ kóo kpá káa,
zɨ́ bulúnduzé ga kóna ní kɨ́dí, 'Togụ́ 'yị
mengịnɨ́ okó zɨ́ ngíti a útrulóko komo
ezené yá, idínɨ́ kpá útrulóko 'bɨ ené.
Togụ́ utru'dewe so ezené yá, idínɨ́ kpá
útru'déwe 'bɨ ené.'
39 Tɨ́ lá máúku zɨse, 'yị ndaá méngịlúgu
bɨsinyí ledre kɨ́ bɨsinyí ledre wá. Togụ́ 'yị
ongbo komoyị́, ídí óyó wo bɨ gɨ 'díkeṛị́ ní
zɨa kpá óngbo a.
40 Togụ́ ngíti 'yị ili ndólo yịị́ kó'dụ́
ngére e gɨ ro 'dí'bi ngúru bongó gɨ zɨyị yá,
ídí 'dí'bi ngíti a tákpa ro wo bɨ kịé'do née
í'bí a zɨa.
41 Togụ́ asikíri gaga yịị́ ịmbị́ éyị́ ené,
ndéré 'dógụ ngbụru kɨe kịé'do yá, ídí
ịmbị́ tátá a ndéré 'dógụ ngbụru e kɨe
gbre.
42 Togụ́ 'yị ombo éyị́ gɨ zɨyị yá, komoyị́
ndaá ịndị́ kɨe wá, ídí í'bí a zɨa. Wo bɨ ili
sáká késị́ gɨ zɨyị ní, ídí í'bí a zɨa."

Ídísé óto 'bú ezeokóse e (Lúrú kpá Lúka 6:27,28,32-36)

43 "Ngíti 'dódo ledre nɨ kóo kpá káa, zɨ́
bulúnduzé ga kóna ní kɨ́dí, 'Ídí óto 'bú
lafúyị e zɨyị sógó ezeokóyị e.'
44 Tɨ́ lá máúku zɨse, ídísé óto 'bú
ezeokóse e, zɨse ndịsịsé íni ini zɨ́ Lomo gɨ
ro ngíti géyị 'yị ga bɨ ndịsịnɨ́ méngị sée
bɨsinyíne ní,
45 méngị kéyị kenée, nɨ óto sée zɨse
ídíse mbigí owụ́ ga bɨ 'bɨ 'Bụsé bɨ komo
ere ní. Wo Lomo, ndịsị ótoómo kadra
súwuné zɨ́ bɨsinyí 'yị e kpá kɨ́ bɨlámá 'yị e.
Zɨa ndịsịné kása iní zɨ́ 'yị méngị bɨsinyí
ledre kpá kɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịnɨ́ méngị ledre
ga bɨ Lomo ili yée ní.
46 Togụ́ ótosé lá dụ́ụ́ 'bú 'yị ga bɨ ndịsịnɨ́
óto 'búse ní, Lomo nɨ nda í'bí tákpásịlị́
zɨse gɨ ro 'di? Gba 'yị ga bɨ ndịsịnɨ́ 'dó'dụ́
ụsórụ gɨ zɨ́ 'yị e ní ndịsịnɨ́ méngị kéyị kpá
kenée.
47 Togụ́ í'bí mandá lá dụ́ụ́ zɨ́ lafúyị e ní,
bɨlámá ledre bɨ ore romo do 'bɨ lafúyị e
ní wo be? Née ndaá kpá ledre bɨ 'yị ga bɨ
ṇguṇgunɨ́ aka ledre 'bɨ Lomo wá ndịsịnɨ́
méngị a ní wá?
48 Kacɨ́ kadra mbá, mɨméngị ledre esé
idí ídí bɨlámáne káa zɨ́ bɨ mɨméngị ledre
'bɨ 'Bụsé bɨ komo ere nɨ bɨlámáne ní."

6

Í'bí éyị́ zɨ́ 'yị lerị́ e

1 "Ndásé 'dódo méngị ledre ga bɨ Lomo
ili yée ní gɨ ro zɨ́ 'yị e lúrú a wá, káa bɨ
ásé zángá tákpásịlị́ gɨ zɨ́ 'Bụsé Lomo.
2 "'Yị ga bɨ ndịsịnɨ́ lóndo royé kɨ́dí yée
nɨyí mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní, ndịsịnɨ́
méngị kéyị kenée ye. Sɨmɨ bɨ nɨyí go sɨmɨ
'Dịcị́ Kótrụro e togụ́ mbú do mɨsi'di kɨ́'dí
bɨ 'yị e nɨyí ore tụ́'dụ́ ní, ndịsịnɨ́ méngị
kéyị kenée gɨ ro zɨ́ 'yị e ndịsị mbófo yée.
Máúku zɨse, odụ tákpásịlị́ eyé goó dụ́ụ́ wo
bɨ 'yị ga gére née i'bínɨ́ zɨye née.
3 Togụ́ í'bí éyị́ go zɨ́ 'yị yá, ndá ócó tarayị́
kɨe zɨ́ 'yị e ówo a mbá wá.
4 'Bụyị́ bɨ komo ere 'yị ówo mɨótoécị
ledre 'bɨ 'yị e ní, idí ówo a lá dụ́ụ́ ne gɨ
ro zɨa í'bí tákpásịlị́ zɨyị.."

Ledre gɨ ro ini zɨ́ Lomo (Lúrú kpá Lúka 11:2-4)

5 "Mááyí kpá úku a zɨse, ndásé ídí káa
zɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịnɨ́ lóndo royé togụ́ nɨyí
go sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro e togụ́ mbú dogbọrụ
mɨsi'di kɨ́'dí bɨ tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí ore ní, zɨye
ndịsị ịnyịógụyé ndịsị íni ini zɨ́ Lomo kɨ́
sómụ́ ledre bɨ gɨ ro zɨ́ 'yị e ówo yée kɨ́dí
yée nɨyí mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní, 'yị
ga bɨ ndịsịnɨ́ méngị kéyị kenée ní, 'di'binɨ́

5:38 5:38 Ólụ́ógụ 21:24, Lévị 24:20, Gbre lorụ 19:21 **5:43 5:43** Lévị 19:18

tákpásịlị eyé go gɨ zí 'yịma'dí e, ndaá gɨ zí
Lomo wá. 6 Togụ́ íli íni ini yá, ídí ólụ́ 'dịcị́,
zíyị 'dụ́tụ mbotụ kacíyị, zíyị íni ini zí 'Bụyị́
bɨ komo ere ní ndoo sɨmɨ ugu roné. Nɨ 'yị
bɨ owo ledre ga bɨ do mɨmbé'de 'yị e ní
mbá bú, nɨ í'bí tákpásịlị zíyị ne.
7 Togụ́ áyí go íni ini ma'dáa yá, ndá
ndịsị lála tụ́'dụ́ ledre e ngbángáne káa
zí 'yị ga bɨ owoní aka Lomo wá ní wá.
Somụ́ní 'bɨ eyé kídí Lomo nɨ úwú ini eyé
gɨ zí tụ́'dụ́ ledre ga bɨ yée nɨyí úku a ní.
8 Ndá ídí káa zíye wá. Gɨ zía éyị́ ga bɨ
íli yée ní, 'Bụyị́ owo mbá bú 'dá'dá gɨ zíyị
kí ndú'yú wo.
9 "Ini esé idí ídí káa,
" ''Bụzé komo ere,
'yị e za mbá idíní óto úndruyị́,
10 idíní ówo yịị́ káa do Ngére eyé,
idíní méngị ledre eyị́
do sogo káṇgá ona káa zí bɨ komo ere
'dága íri ní.
11 Ídí í'bí éyị́ mɨánu ezé 'bɨ karaba zíze.
12 Ídí ótoómo lúyú ledre ezé zíze
káa zí bɨ ndịsịzé ótoómo a zí yée ga
bɨ ndịsịní lúyú rozé ní.
13 Ndá úzu zée kíngaya wá,
ídí yómo zée gɨ zí Satána.'
14 "Togụ́ ótoómosé ledre go zí 'yị ga bɨ
mengịní sée bɨsinyíne ní, 'Bụsé bɨ komo
ere ní, nɨ kpá ótoómo ledre zíse.
15 Togụ́ ótoómosé ledre zí 'yị ga bɨ
luyúní ledre rosé ní wá, 'Bụsé bɨ komo ere
ní, ótoómo ené kpá lúyú ledre esé wá."

Ledre gɨ ro órụ́ tara'yị

16 "Sɨmɨ bɨ ásé go órụ́ tarasé ní, ndásé
óto rosé zí do komosé ídíne bɨsinyíne káa
zí 'yị ga bɨ ndịsịní lóndo royé gɨ ro do
ówo a mbá kídí ásé go órụ́ tarasé ní wá.
'Yị ga bɨ owoní Lomo wá ní, ndịsịní méngị
kéyị kenée ye. Máúku zíse, yée máa ga
gére née ndikiní tákpásịlị eyé goó gɨ zí
'yịma'dí e ndaá gɨ zí Lomo wá.
17 Abú ásé ndịsị órụ́ tarasé yá, sɨmɨ
komosé kí rosé mbá idí ídí bɨlámáne káa
zí bɨ lengbe ní.
18 'Yịma'dí e ndaní ówo a bɨ ya ásé go
órụ́ tarasé ní wá, 'Bụsé bɨ komo ere bɨ
ndịsị ówo ledre gɨ do mɨmbé'de 'yị ní, idí
ówo a lá dụụ́ ne gɨ ro zía í'bí tákpásịlị
zíse."

Ídísé óto komosé gɨ ro éyị́ ga bɨ komo ere ní
(Lúrú kpá Lúka 12:33,34)

19 "Ndásé 'dó'dụ́yóko éyị́ e zíse do sogo
káṇgá ona wá, gɨ zía ngánza nɨ ánu ngíti
géyị, zí kụndụ́ ó'bó ngíti géyị, zí 'yị ugu e
úgu ngíti géyị, zí éyị́ ga gére née sínyí eyé
mbá.
20 Bɨlámá a ídísé óto komosé gɨ ro éyị́ ga
bɨ komo ere ní. Gɨ zía ngánza kí kụndụ́ kí
'yị ugu e ndaní eyé íri gɨ ro sínyiónzó éyị́
ga gére née wá.
21 Kací kadra mbá, mɨmbé'desé idí ídí
gɨ ro éyị́ ga bɨ komo ere ní.
22 "Komosé nɨ káa zí mɨụ́ndụ pho'dụ
ní, togụ́ ụndụní pho'dụ bɨlámáne yá, ásé
lúrú bi kací a drá mɨtụlụrụ ndaá.
23 Togụ́ komosé lurú bi bɨlámáne wá,
ásé ndịsị fú lá sɨmɨ mɨtụlụrụ. Kpá kenée
togụ́ bimɨóṇgó 'bɨ Lomo ndaá sɨmɨsé wá,
mɨtụlụrụ bɨ ásé ídí sɨmɨ a ní nɨ nda rómo
mɨrómo.
24 "'Yị kịé'do útúásá ídí káa do 'yị 'bɨ
ngére e gbre wá. Nɨ óto 'bú wo bɨ kịé'do
ní, zía sógó ngíti a mɨsógó. Togụ́ kenée
wá, nɨ óto úndru ngíti a rómo do eze a.
Ndá óto komoyị́ ro Lomo kpá ro éyị́ ga bɨ
'bɨ sága ba wá.
25 "Ndásé ndịsị sómụ́ ledresé kíngaya kí
rosé, ledre gɨ ro éyị́ mɨánu, iní mɨéwé,
nda kí bongó e gɨ ro ésị yée wá. Ndaá 'bɨ
ené bɨ ledre trịdrịsé nɨ zí Lomo owóowó
rómo do éyị́ mɨánu ní wá, ndaá 'bɨ ené bɨ
ledre kụrụ'bụsé nɨ zí Lomo owóowó rómo
do bongó ní wá?
26 Lúrúsé aka lá dụụ́ solụ́ e, yáká eyé
ndaá, gbagba eyé ndaá kpá wá, 'Bụzé bɨ
komo ere ní ndịsị lúrú bi kacíye. Sée kí
solụ́ e, ambí romoní do lafúye ní ye, ndaá
sée wá?
27 Sómụ́ ledre bɨ ndịsịzé sómụ́ a gɨ rozé
kí rozé ní, utúasá ené óto zée zíze lú'búze
do sogo káṇgá ba wá.
28 "Éyị́ bɨ ndịsịsé sómụ́ sɨmɨsé gɨ ro
bongó gɨ roa ní 'di? Lúrúsé aka gba
mɨsụ́rụ́ kágá ga bɨ ngárá mengịní moko
wá ní, Lomo ndịsị kpá fú óto lámá royé.

29 Abú kpá za cṵ́ Solomóna mongṵ́
ngére bɨ kóo 'bɨ Isɨréle e ní, kɨ́ tṵ́'dṵ́
bɨlámá bongó ga bɨ kóo zɨ́ne ní mbá, lámá
bɨ kóo roa ní, romo ené do lámá bɨ ro
mɨsṵ́rṵ́ kágá e ní wá.
30 Togṵ́ bɨ Lomo oto lámá bú ro éyḭ ga bɨ
káa zɨ́ súwú e, karaba nɨyí ídí bɨlámáye
kɨ́lóndó gagánɨ́ go zɨ́ye áṛáónzó royé ní,
ala nda sée ga bɨ kɨ́ ledresé zɨ́a owóowó
ní? Éyḭ bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Lomo kɨ́
roko'bṵné gɨ zɨ́a wá ní 'di?
31 "Ndásé ndḭsḭ sómṵ́ ledre bɨ kɨ́dí, azé
ánu karaba 'díya, azé ndíki iní éwé a
'dáya, azé ndíki bongó ésḭ a 'dáya ní wá?
32 'Yḭ ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Lomo wá
ní ndḭsḭnɨ́ sómṵ́ ledre kenée ye. 'Bṵsé bɨ
komo ere ní, owo yḭ ené éyḭ ga bɨ ílisé yée
ní mbá bú.
33 Mɨzefḭ ledre, ídísé óto Lomo kɨ́ le-
drené owóowó, zɨ́se ndḭsḭsé méngḭ ledre
ga bɨ Lomo ili yée ní. Éyḭ ga bɨ za mbá
ílisé yée ní, nɨ í'bí yée zɨ́se.
34 "Ndásé ndḭsḭ sómṵ́ ledre ga bɨ 'bɨ
kɨ́lóndó ní wá, kɨ́lóndó owo ledre ga bɨ
gɨ roné ní ne. Ídísé óto komosé dṵṵ́ gɨ ro
ledre ga bɨ 'bɨ karaba ní ní."

7

Ndá 'décḭ ngbanga lafúyḭ e wá
(Lúrú kpá Lúka 6:37,38,41,42)

1 "Ndá 'décḭ ngbanga lafúyḭ e wá, káa
bɨ Lomo nɨ kpá 'décḭ ngbangayḭ́ ke.
2 Gɨ zɨ́a mɨsi'di bɨ ndḭsḭ 'dí'bi a 'décḭ
ngbanga lafúyḭ e doa née ní, Lomo nɨ
'dí'bi kpá wo 'décḭ ngbangayḭ́ doa. Éyḭ bɨ
méngḭ kɨ́ye ní, nɨ méngḭ kpá wo kɨ́yḭ.
3 "Éyḭ bɨ ndḭsḭsé úku ledre owṵ́ lúyú
ledre 'bɨ lafúse e bɨ cúku'dée ní kɨ́
roko'bṵné rómo do 'bɨ esé mɨngburoko
lúyú ledre e gɨ zɨ́a ní 'di?
4 Áyí úku ledre zɨ́ ezeyḭ yaá née idí
'dí'bióyó owṵ́ cící éyḭ gɨ komoa lárá a
káa be 'di? Sɨmɨ bɨ útúásá eyḭ́ lúrúndíki
mongṵ́ kṵṛṵ'bṵ éyḭ bɨ komoyḭ́ ní kɨ́ royḭ́
wá ní.
5 Sée 'yḭ ga bɨ ndḭsḭsé lóndo rosé gɨ ro
zɨ́ 'yḭ e ówo sée ní, ídísé 'dí'bióyó mongṵ́
kṵṛṵ'bṵ éyḭ bɨ komosé ní kí, gɨ ro zɨ́
komosé ídíne drá, ásé nda fú 'dí'bióyó
owṵ́ cící éyḭ gɨ komo lafúse."
6 Zɨ́ Yésṵ kpá úku ngíti ledre kɨ́dí, "Ndá
í'bí éyḭ bɨ 'bɨ Lomo ní zɨ́ ḭsḭ wá. Éyḭ bɨ
nɨ mɨṛíṛíne bɨlámáne káa zɨ́ dábu ní, ndá
ṵ́cṵóto a kó'dṵ́ mṵkṵ́ṛṵ́ e bi wá, nɨyí ndḭsḭ
'dítí sínyi a. Zɨ́ye ndá'bayé náná báyi
sɨmɨyḭ́ nzéré nzéré.

Éyḭ bɨ íli ní, Lomo nɨ í'bí a zɨ́yḭ
(Lúrú kpá Lúka 11:9-13)

7 "Éyḭ bɨ íli ní, ídí ómbo a Lomo nɨ
í'bí a zɨ́yḭ. Éyḭ bɨ ndaá zɨ́yḭ wá ní, ídí
gámásó'do a áyí ndíki a. Ídí kóko mbotṵ,
Lomo nɨ líkpí a zɨ́yḭ.
8 'Yḭ bɨ ndḭsḭ ómbo éyḭ́ ní, nɨyí í'bí a zɨ́a.
'Yḭ bɨ ndḭsḭ gámásó'do éyḭ́ ní, nɨ ndíki a.
'Yḭ bɨ ndḭsḭ kóko mbotṵ ní, nɨyí líkpí a zɨ́a.
9 "Ambí nɨ dongaráse ore ne togṵ́ owṵ́
'bɨ ené ombo ambata yá zɨ́a 'dí'bi tutú
í'bí a zɨ́a ní?
10 Togṵ́ ombo kénzé yá, zɨ́a 'dí'bi kámá
í'bí a zɨ́a ní?
11 Tɨ́ bɨ ásé 'yḭ lúyú ledre e ní, ówosé
kací í'bí bɨlámá éyḭ e bú zɨ́ owṵ́ 'bɨ esé e.
Bɨ kenée ní, 'Bṵsé bɨ komo ere ní, nɨ
nzíyiné gɨ ro í'bí bɨlámá éyḭ́ zɨ́ 'yḭ bɨ ombo
ní rómo do 'bɨ esé.
12 Bɨ goó kenée ní, sɨmɨ ledre mbá ídí
méngḭ zɨ́ 'yḭ e éyḭ́ bɨ íli zɨ́ye méngḭ a zɨ́yḭ
ní. Ledre née kotrṵ goó zaá ledre gɨ ro
ledre lorṵ kɨ́ ledre gɨ ro nébḭ e mbá.

Owṵ́ mbotṵ kɨ́ owṵ́ mɨsi'di
(Lúrú kpá Lúka 13:24)

13 "Ídí ólṵ́ 'be 'bɨ Lomo gɨ do owṵ́ mbotṵ
bɨ cúku'dée ní. Mongṵ́ mbotṵ bɨ wé,
kɨ́ mongṵ́ mɨsi'di bɨ ngúó ní, tṵ́'dṵ́ 'yḭ e
ndḭsḭnɨ́ ndéré gɨ doa zɨ́ umbu.
14 Tɨ́ lá owṵ́ mbotṵ kɨ́ owṵ́ mɨsi'di bɨ
cúku'dée ní, 'yḭ e cúku'dée nɨyí ndéré gɨ
doa lá ye ndíki trḭdrḭ.

Bɨlámá mɨáná kágá
(Lúrú kpá Lúka 6:43-45)

15 "Komosé idí ídí rosé gɨ zɨ́ nébḭ ga bɨ 'yḭ
ṛanga e ní. Nɨyí ógṵ zɨ́se kɨ́ bɨlámá tosoyé
lá gɨ 'dí sága, tɨ́ lá nda mɨ'dí sɨmɨ, nɨyí yḭ
eyé káa zɨ́ bangá sinyí e ní.

16 Ásé ówoyéme yée dụ́ụ́ gɨ ro mɨánáye.
'Yị e utúasání go 'décị mánga gɨ komo
kị́nị togụ́ mbú goófo gɨ komo ngéyé?
17 Kpá kenée bɨlámá kágá ndịsị ána dụ́ụ́
bɨlámá mɨánáne, bɨsinyí kágá áná 'bɨ ené
kpá dụ́ụ́ bɨsinyí mɨánáne.
18 Bɨlámá kágá aná ené bɨsinyí mɨáná
kágá wá, bɨsinyí kágá aná ené kpá bɨlámá
mɨáná kágá wá.
19 Kágá máa yée ga bɨ iliní áná bɨlámá
mɨánáye wá ní, mị́ngị́ a nɨ lágáóyó a
'dá'ba do óngbó a.
20 Bɨ kenée ní, ásé ówoyéme nébị ga
gére née gɨ zí mɨméngị ledre eyé.

Mbigí 'yị lódụ́ kací Yésụ
(Lúrú kpá Lúka 13:26,27)

21 "Ndaá 'bɨ ené bɨ kídí 'yị ga bɨ za mbá
ndịsịní ndólo máa Ngére, Ngére ní, nɨyí
ólụ́ mbá 'be 'bɨ Lomo komo ere ní wá.
Dụ́ụ́ wo bɨ ndịsị méngị ledre ga bɨ Babá
ili yée ní, nɨ ólụ́ dụ́ụ́ ne íri.
22 Kadra bɨ Lomo nɨ 'décị ngbanga
'yịma'dí e ní, tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí ndólo máa,
'Ngére, Ngére.' Zɨye ndị́sị úku ledre kɨdí,
ndịsịzé kóo úku ledre eyị́ ze zí 'yị e kí
roko'bụ bɨ kóo í'bí zɨze ní, zɨze ndị́sịzé
lágaóyó dokéké e gɨ sɨmɨ 'yị e kí ịrịyị́, zɨze
kpá kí méngị mɨngburoko ledre ga bɨ kí
roko'bụyé ní.
23 Tí lá Mááyí úkulúgu ledre zɨye máyá,
'Máówo amá sée wá, ídísé ị́nyị gɨ romá
íri sée 'yị luyú e.'

'Yị komokenzị
(Lúrú kpá Lúka 6:47-49)

24 "Bɨ kenée ní, 'yị bɨ nɨ úwú ledre bɨ
mááyí úku a ba, zɨa óto a sɨmɨ moko ní,
nɨ go káa zí 'yị bɨ ụ́bụ́ 'dị́cị́ ené, do landa
zí sị́ 'dị́cị́ ma'dáa ídíne ngị́rị ní.
25 Abú iní nɨ é'dị kí mongụ́ síli sɨmɨné
ndị́sị ílíne ro 'dị́cị́ née, zí ngbụ́rụ úcuyé
gị roa yá, ndụ́rụ wá gɨ zɨa otoní sị́ a go
ngị́rị.
26 Kpá kenée, 'yị máa wo bɨ nɨ úwúómo
ledre bɨ mááyí úku a ba lá kí mbílíne ní,
nɨ go cé káa zí bɨcayi 'yị bɨ ụbụ́ 'dị́cị́ ené
do sayi ní.
27 Sɨmɨ bɨ iní nɨ é'dị, zí ngbụ́rụ e úcuyé,
zí mongụ́ síli ógụné ndị́sị kị́zị 'dị́cị́ née ní,
nɨ geré ndụ́rụ sínyi roné bɨsinyíne."
28 Sɨmɨ bɨ Yésụ ukuonzó ledre ga gére
zɨye kenée ní, zɨa lụ́tụ́ne komoyé, zí
tarayé ị́drị́ne mbá mɨị́drị́ gɨ zí 'dódo ledre
ené,
29 gɨ zɨa 'dódo ledre ené nɨ káa zí 'yị bɨ
kí roko'bụ zíne, ndaá 'bɨ ené káa zí 'bɨ 'yị
ga bɨ 'yị 'dódo lorụ e ní wá.

8

Yésụ yomo o'do bɨ kí umbunonó roné ní
(Lúrú kpá Márɨko 1:40-45, Lúka 5:12-16)

1 Sɨmɨ bɨ Yésụ nditíogụ gɨ do landa kí
'dódo ledre zí 'yị e ní, zí tụ́'dụ́ 'yị e kpá
útúye do kací a.
2 Zí ngíti o'do kí umbunonó roné ógụ
útúne gbrị do ngụ́rụ́ sịndị́ne kó'dụ́ Yésụ
ṇgúṇgú roné kɨdí, "Áko Mongụ́ 'yị, togụ́
utúasá go kací komoyị́, ídí yéme máa zí
romá ídíne drá."
3 Zí Yésụ 'dózo sị́lị́ne óto a ro o'do née
zɨa úku ledre kɨdí, "Máíli go kenée royị́
eme mu." Geré zí umbunonó née ụ́kụ́ne
gɨ roa.
4 Zí Yésụ lórụ wo o'bụó'bụ kɨdí, "Éyị́ bɨ
mengị roné zɨyị née ndá aka geré úku a
zí 'yị e wá. Ídí aka ndéré zí 'yị 'dáná
éyị́, togụ́ lurú royị́ utúasá kací komoa go
yá, nɨ ṇgúṇgu a kɨdí ɨɨ, royị́ eme go. Zɨyị
nda 'dí'bi bangá ndéré óṇgoónzó a gɨ ro
í'bílúgu mbófo éyị́ kɨe zí Lomo káa zí bɨ nɨ
mɨékéne sɨmɨ lorụ 'bɨ Mụ́sa ní. 'Yị e nɨyí
geré ówo a mbá kɨdí royị́ eme go."

Ngúru mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo
(Lúrú kpá Lúka 7:1-10, Yiwáni 4:43-54)

5 Sɨmɨ bɨ Yésụ nda'baogụ sɨmɨ gara bɨ
Kapáranawúma ní, zí ngúru mongụ́ 'yị 'bɨ
asikíri e* 'bɨ káṇgá 'bɨ Róma ógụné úku
ledre zí Yésụ kɨdí,
6 "Mongụ́ 'yị, 'yị 'bɨ moko amá nɨ 'be
'dáa mɨ'dó'dóne kíngaya kí ndíyá umbu
sịndị́, nɨ mɨ'dú'duné gɨ zɨa bi."

* **8:5 8:5** Mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e: Nɨ mongụ́ 'yị bɨ ndịsị lúrú bi do asikíri e míya (100) ní.

7 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí,
“Bɨlámáne mááyí ógụ yómo wo gɨ do
ndíyá máa née.”
8 Zɨ́ mongụ́ 'yị́ née úkulúgu ledre zɨ́
Yésụ kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị́, mááyí 'yị́ lúyú
ledre, utúasá zɨ́yị́ ógụyị́ zɨ́ma 'be wá. Ídí
lá úku kása kúrúyị́ zɨ́ 'yị́ 'bɨ moko amá
máa née ómoné.
9 Gɨ zɨ́a mándɨ́sɨ́ méngɨ́ moko sɨ́ sɨ́lɨ́
mɨngburoko 'yị́ ga bɨ domá ní. Zɨ́ma nda
kpá ídíma mongụ́ 'yị́ do ngíti géyị́ 'yị́ e.
Mááyí úku ledre zɨ́ ngíti a kɨ́dí, ‘Ídí ndéré
'dáa’ zɨ́a tɨ́ ndéréne, Mááyí ndólo ngíti a
kɨ́dí, ‘Ógụ mu,’ zɨ́a tɨ́ ógụné. Mááyí úku
ledre zɨ́ 'yị́ 'bɨ moko kɨ́dí, ‘Ídí méngɨ́ moko
ba,’ zɨ́a tɨ́ méngɨ́ a.”
10 Sɨmɨ bɨ Yésụ uwú ledre née kenée
ní, zɨ́a úku ledre zɨ́ 'yị́ ga bɨ ndɨ́sɨ́nɨ́ lódụ́
kacɨ́ne ní kɨ́dí, “Máúku zɨ́se ma'díi, sɨmɨ
kúfúse Isɨréle e za mbá, mándíki aka 'yị́
kɨ́ ledre 'bɨ Lomo do mɨmbé'dené káa zɨ́
o'do ba wá.
11 Karanée 'dá'dá íri, rɨ́kɨ́ sɨ́
do 'yɨma'dí e gɨ sɨmɨ káṇgá eyé e
mɨngúngúcua a nɨyí ndéré zɨ́ye ndɨ́sɨ́
kótrụ royé ndro sɨmɨ ayímbi 'be 'bɨ Lomo
kɨ́ Abarayáma e kɨ́ Isáka e kɨ́ Yakóbo e,
mɨngburoko 'yị́ ga kóna ṇguṇgunɨ́ ledre
'bɨ Lomo go 'dá'dá ní.
12 Kúfú Isɨréle e mbá nɨyí kóo ndéré
ndɨ́sɨ́ 'be 'bɨ Lomo sɨmɨ rokinyi née íri ye.
Tɨ́ lá gɨ zɨ́a bɨ iliní zɨ́ Lomo ídíne ne Ngére
eyé wá ní, utúasánɨ́ lolụ ídí íri wá. Nɨyí
ụ́cụ yée sɨmɨ mongụ́ mɨtụlụrụ kɨ́'dí bɨ 'yị́ e
nɨyí ndɨ́sɨ́ mbụ́mbụ́dụ́ kɨ́ náná do soyé gɨ
zɨ́ éyɨ́ mɨówo ní.”
13 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ mongụ́ 'yị́ gáa
ogụ ndú'yú wo ní kɨ́dí, “Ndá'ba mu 'be.
Ṇgúṇgu ledre eyɨ́ oto 'yị́ ndíyá eyɨ́ go zɨ́a
ómoné.” Geré zɨ́ ndíyá ụ́kụ́ne gɨ ro 'yị́ 'bɨ
moko née 'be íri.

Yésụ yomo tụ́'dụ́ 'yị́ e gɨ do ndíyá
(Lúrú kpá Máriko 1:29-34, Lúka 4:38-41)

14 Sɨmɨ bɨ Yésụ nderéogụ 'be 'bɨ Pétero
ní, do úku ledre zɨ́a kɨ́dí ro towụ́ Pétero
ịrɨ́ mɨ́ɨrɨ́ nɨ mɨ'dú'duné gɨ zɨ́a bi.
15 Zɨ́ Yésụ ólụ́ne zɨ́a 'dɨ́cɨ́ íri, zɨ́a 'dí'bi
sɨ́lɨ́a lála sɨ́kpị́ wo 'dága, geré zɨ́ sɨmɨ
saná a émené. Zɨ́a tónóne yéme éyɨ́
mɨánu zɨ́ Yésụ kɨ́ 'yị́ ené ga gére ní.
16 Nda sɨmɨ bɨ kadra utú go ní, zɨ́ tụ́'dụ́
'yị́ e 'dí'biógụ 'yị́ eyé ga bɨ kɨ́ dokéké e
sɨmɨyé ní zɨ́ Yésụ. Zɨ́a lá úku kúrúne, zɨ́
dokéké e ólụ́ógụyé mbá gɨ sɨmɨ 'yị́ ga bɨ
gáa ogụní kɨ́ye zɨ́a ní. Zɨ́a kpá yómo tụ́'dụ́
'yị́ ndíyá e.
17 Ledre née mengɨ́ roné go tɨ́ káa zɨ́ bɨ
kóo nébɨ́ Isáya uku ní kɨ́dí,
“'Di'bioyó ndíyá gɨ rozé,
zɨ́a 'dí'bióyó éyɨ́ mɨówo gɨ rozé.”

Lódụ́ kacɨ́ Yésụ ndaá owụ́ ledre wá
(Lúrú kpá Lúka 9:57-62)

18 Sɨmɨ bɨ Yésụ lurú tụ́'dụ́ 'yị́ e nɨyí kpá
fú cigíne ore ní, zɨ́a úku ledre zɨ́ 'yị́ lódụ́
kacɨ́ne e kɨ́dí, yée 'dogụní aka bi mu sága
mɨkavu Galiláya gɨ 'dí keṛɨ́.
19 Ịnyịní aka ndéré wá, zɨ́ ngúru 'yị́
'dódo lorụ 'bɨ Mụ́sa ógụné úku ledre zɨ́
Yésụ kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị́, máíli zɨ́ze ndéréze
kése gɨ́ do bi bɨ íli ndéré doa ní.”
20 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ o'do née
kɨ́dí, “Lúrú goó, gba o'do bangá e emení
gɨ zɨ́ma ye gɨ zɨ́a nɨyí kɨ́ gu eyé e ndɨ́sɨ́
'dú'du sɨmɨ a. Solụ́ e nɨyí kɨ́ 'dɨ́cɨ́ eyé e
ndɨ́sɨ́nɨ́ 'dú'du sɨmɨ a. Tɨ́ lá Máa bɨ Owụ́
'bɨ 'Yɨma'dí ní, gba bi 'dówụ́ro ndaá zɨ́ma
wá.”
21 Zɨ́ ngúru 'yị́ lódụ́ kacɨ́ga ịnyịné úku
ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ngére, babá ngoko go,
ili aka zɨ́ma ndá'bamá óto wo kí zɨ́ma
ndá'baógụmá lódụ́ kacɨ́yị́.”
22 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “'Yị́
ga bɨ nɨyí go káa zɨ́ umbu 'yị́ e gɨ zɨ́a bɨ
ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Lomo wá ní idínɨ́ óto
wo. Ógụ 'bɨ eyɨ́ mu lódụ́ kacɨ́ma.”

Yésụ ụcụomo mongụ́ síli kɨ́ ílí
(Lúrú kpá Máriko 4:35-41, Lúka 8:22-25)

23 Nda gɨ ore zɨ́a ékɨ́ne sɨmɨ kuṛúngba,
zɨ́ 'yị́ lódụ́ kacɨ́ga ékɨ́ lódụ́ kacɨ́ a, Yóó zɨ́ye
ndéréye.
24 Nɨyí aka lá cɨkɨ́ sɨmɨ yana iní, zɨ́
mongụ́ síli ógụné kpị́ kpị́ kpị́ ndɨ́sɨ́ ílí iní
gbuwa gbuwa sɨmɨ kuṛúngba. Yésụ nɨ yɨ́
ené kóo mɨ'dú'duné. 25 Zɨ́ 'yị́ lódụ́ kacɨ́ga

8:17 8:17 Isáya 53:4

ndéréye úru wo kídí, “Ngére, 'di'diya yómo zée mu azé go úyu.”
26 Simi bi Yésụ ịnyịogụ ní, zía úku ledre zíye kídí, “Érésé ngịrị gi ro 'di, 'desị ba ṇgúṇgusé aka esé ledremá kíngaya fú lá wá?” Zía ịnyịógụné 'dága úku ledre zí mongụ́ síli née zía tóroné zí bi ídíne sií.
27 Zí tara 'yị ené ga gére née ịdrịne mbá mịịdrị zíye ndịsị úku ledre dengbịye kídí, “Bi káa lárá 'yị 'di? Bi síli uwú kúrú a gba ne ní.”

Ya'dá e gbre kí dokéké simiyé
(Lúrú kpá Máriko 5:1-20, Lúka 8:26-39)

28 Simi bi 'dogụní bi go sága gi 'dí kẹrị́ ní, zíye ndéréógụyé simi owụ́ do 'be 'bi 'yị ga bi ndịsịní ndólo yée Gadára e ní. Niyí aka cịkị do misi'di, zí ngíti géyị ya'dá e gbre kí dokéké simiyé, bi gámá 'yị e ndaá gi do misi'di née gi zí rará bi ro ya'dá ga gére née wá.
29 Zíye úku ledre zí Yésụ kídí, “Yịị, Owụ́ 'bi Lomo, éyị́ bi íli gi zíze ní 'di, ógụ lịngi ba go gi ro 'décị ngbanga rozé 'dá'dá gi zí sịndị́ kadra 'bi 'décị ngbangazé?”
30 Ábuwá mụkụ́rụ́ niyí yị eyé kóo gbóo ore ndịsị ánu éyị́ eyé.
31 Zí dokéké ga bi simi ya'dá ga gére ní ṇgúṇgú royé zí Yésụ kídí, “Togụ́ ili lágaóyó zée gi simi ya'dá ga ba yá, idí kása zée ndéré ndịsị simi mụkụ́rụ́ ga bi 'dáa ba.”
32 Zí Yésụ úku ledre zíye kídí, “Nderéní mu ólụ́ ndịsị simi mụkụ́rụ́ ga gére ní.” Geré zíye ndéréye. Simi bi olụní go simi mụkụ́rụ́ e ní, zí mụkụ́rụ́ e ụ́dụyé rụ gi dogborụ landa ngásá útúye simi mikavu do úyuyé mbá.
33 'Yị ga bi ndịsịní lúrú bi kací mụkụ́rụ́ ga gére ní, simi bi lurúní ledre bi Yésụ mengị née kenée ní, zíye ngásáye úku 'dódo a zí 'yị e simi gara.
34 Zí 'yị e gi simi gara girí ógụyé úku ledre zí Yésụ idí ólụ́ógụ gi simi gara eyé gi ona 'dá'ba.

9

Yésụ yomo ngíti o'do bi ni mịgịgịrị́ ní
(Lúrú kpá Máriko 2:1-12, Lúka 5:17-26)

1 Zí Yésụ ịnyịné ékịne simi kụrúngba, 'dógụ bi ndéréne simi gara bi ndịsị ndịsị simi a ní.
2 Nda go 'be íri, zí ngíti géyị 'yị e ịmbịógụ ngíti owụ́phịrangá bi ni mịgịgịrị́ ní zía kí gbagbara. Zí Yésụ owo a kídí 'yị ga gére née owoní go ya née ni útúásá yómo wo. Zía úku ledre zía kídí, “Owụ́ 'bi amáa ídí ódó mimbé'deyị́, máótoómo lúyú ledre eyị́ go.”
3 Geré zí ngíti géyị 'yị 'dódo lorụ ịnyịyé úku ledre dengbịye kídí, “Uku sinyi ledre go, otoasá roné go kí Lomo.”
4 Tí lá zí Yésụ ówo sómụ́ ledre eyé née, zía úku ledre zíye kídí, “Éyị́ bi mimbé'desé ni gi zía bisinyíne kenée ní 'di?
5 Wo be 'di ni née mi'diyíne zíma úku a, ‘Máótoómo lúyú ledre eyị́ go,’ togụ́ mbú, ‘Ịnyịógụ mu 'dága tónó gámáyị?’
6 Tí lá gi ro zíse ówo a kídí Owụ́ 'bi 'Yịma'dí ni kí roko'bụ zíne gi ro ótoómo lúyú ledre 'bi 'yị e do sogo káṇgá ona,” zía úku ledre zí mịgịgịrị́ ba kídí, “Ịnyịógụ mu 'dí'bi gbagbara eyị́ zíyị ndá'bayị́ 'be.”
7 Tí ma'dii zí o'do née ịnyịógụné ndá'bané 'be.
8 Simi bi tụ́'dụ́ 'yị e lurúní ledre née kenée ní, zí ngịrị méngị yée kíngaya, zíye ndịsịyé mbófo Lomo bi i'bí roko'bụ kenée zí 'yị e ní.

Yésụ ndólo Matáyo
(Lúrú kpá Máriko 2:13-17, Lúka 5:27-32)

9 Káa zí bi Yésụ ni go mindéréókpóne ní, zía ndíki ngíti o'do kí ịrịné Matáyo simi mákitabu ni 'yị 'dó'dụ́ ụsórụ, Yésụ ya zía ní, “Ídí lódụ́ kacíma,” Zí Matáyo útúne do kací a.
10 Simi bi Yésụ niyí go zí Matáyo 'be kí 'yị ené e do bi éyị́ miánu ní, zí tụ́'dụ́ 'yị 'dó'dụ́ ụsórụ e kí ngíti géyị 'yị luyú e, ógụyé zíye ndịsị ánu éyị́ kí Yésụ nda kí 'yị lódụ́ kacíga.
11 Zí ngíti géyị Farụsáyo e ógụye úku ledre zí 'yị lódụ́ kací Yésụ ga gére née kídí, “Éyị́ bi mongụ́ 'yị esé ndịsịní ánu éyị́ kí 'yị 'dó'dụ́ ụsórụ e kpá kí 'yị lúyú ledre e gi zía ní 'di?”

12 Simi bi Yésụ uwú ledre ba ní, zía úku ledre zí Farụsáyo ga gére née kídí, “'Yị bi ndíyá ndaá roa wa ní gamáso'do ené dokotóro wá, tí lá 'yị ndíyá e ndịsịní gámásó'do dokotóro ye.
13 Tí lá ndérésé mu zíse gámásó'do ini ledre gi simi ledre bi Lomo uku kídí, ‘Máili ídísé ídí 'yị ówo ledre kí 'yị e, ndaá 'bi ené 'dáná éyị esé e wá.’ Gi zía máógụ amá gi ro bilámá 'yị e wá, yị ené gi ro bisinyí 'yị e.”

Ndu'yúní Yésụ gi ro ledre órụ́ tara'yị
(Lúrú kpá Máriko 2:18-22, Lúka 5:33-39)

14 Nda simi ngíti sịlị, zí 'yị ga bi ndịsịní lódụ́ kací Yiwáni Babatịza ní ndú'yú Yésụ kídí, “Mongụ́ 'yị, zée kí Farụsáyo e ndịsịzé órụ́ tarazé, tí lá 'yị lódụ́ kacíyị orụ́ní 'bi eyé tarayé wá gi zí 'di?”
15 Yésụ ya zíye ní, “'Yị ga bi nderéní ófụ́ kára, mikánda adrúgu ni dongaráye ní, lerị́ mengị yée wá. Lerị́ ni méngị yée simi bi 'di'bioyóní wo gi dongaráye go ní.
16 “Ngíti a, 'yị utúasá ịcị 'dụ́tụ uṇgú bi ro kuṛú bongó ní kí mikánda a wá. Mikánda bongó née ni ngụ́rógụ́ zía lálalófo kuṛú a née kí mongụ́ uṇgú.
17 Kpá kenée, 'yị e utúasání lótó le'yị́ simi kuṛú ndoko wá. Togụ́ lotóní yá, le'yị́ née ni ụ́'bụ geré zí kuṛú ndoko née ndóko ené zí le'yị́ kúkúónzó roné bi. Idíní lótó le'yị́ simi mikánda ndoko gi ro zí ndoko e kí le'yị́ ídíye mibándáye.”

Yésụ yomo kára 'yị ndíyá
(Lúrú kpá Máriko 5:21-43, Lúka 8:40-56)

18 Cịkị ore, zí ngúru mongụ́ 'yị ógụ útúne gbrị kó'dụ́ Yésụ úku ledre kídí, “Nyịma otoomo 'dówụ́ne go cakaba, ógụ aka óto sịlịyị doa gi ro zía ómoné.”
19 Zí Yésụ ịnyịyé kí 'yị lódụ́ kacíne e ndéréye zí o'do née 'be.
20 Simi mindéréye do misi'di, zí kára kí ndíyá 'bi kará e roné simibi doa goó sokó doa gbre (12) ụkụ́ wá, ógụné gbóo sogo Yésụ do 'dí'bi tara bongó gi roa.
21 Zía úku ledre zíne kí roné kídí, “Togụ́ má'dí'bi lá tara bongó bi roa née yá, romá ni éme.”
22 Geré zí Yésụ óyó roné lúrúndíki wo. Zía úku ledre kídí, “Nyịma, ídí ódó mimbé'deyị́, ṇgúṇgu ledre eyị́ yómo yị́ị go.” Ma'díi, geré zí ro kára née émené.

Yésụ yomo owụ́kára gi simi umbu

23 Simi bi Yésụ niyí ógụ kí 'yị ené e 'be 'bi mongụ́ 'yị née íri ní, kụ'dụ́ ni ndịsị úku ledre, mbụ́dụ́ ni ówụ́,
24 zía úku ledre zíye kídí, “Ólụ́ógụsé aka sága, owụ́kára ba uyu ené wá 'du'du yị́ ené lá mi'dú'du.” Zí 'yị e útúye mbá kúgú a.
25 Simi bi 'yị e olụ́ogụní gi 'dịcị́ ini go mbá sága ní, zí Yésụ ólụ́ne ndéré 'dí'bi sịlị umbu, geré zía úrúne, do ịnyịógụné 'dága.
26 Zí phanda ledre née áṇgané simi gara e za mbá.

Yésụ likpí komo ya'dá e gbre

27 Simi mindéréókpó Yésụ gi ore, zí ya'dá e gbre komoyé ndaá lódụ́ wo kí ṇgúṇgú royé zía kídí, “Mongụ́ 'yị, Bulúndu ngére Dawídi,* ídí ówo ledre zíze.”
28 Simi bi ni goó za 'dịcị́ ní zí ya'dá ga bi komoyé ndaá ba ólụ́ lódụ́ kací a gị 'dịcị́, zía ndú'yú yée kídí, “Ṇgúṇgusé go kídí mááyí útúásá likpí komosé?”
Zíye úkulúgu ledre kídí, “Ii, ṇguṇguzé go kenée Ngére.”
29 Zí Yésụ óto sịlịne ro komoyé zía úku ledre kídí, “Gi zí ṇgúṇgu ledre esé mááyí yómo sée,”
30 zí komoyé tí likpíne. Zí Yésụ lórụ yée o'bụóbụ kídí, “Ndásé úku ledre bi máméngị zíse née zí 'yị e wá.”
31 Abú kenée ndotó, tí lá bi olụ́ogụní gi ore ní, zíye úku ledre née zí phanda a báyiné simi gara e za mbá.
32 Kpá lá bi Yésụ kí 'yị ené e niyí aka gi ro ólụ́ógụ ní, zí ngíti géyị ya'dá e ịmbịógụ ngíti o'do kí dokéké siminé odro gi zía wá zí Yésụ.

9:13 9:13 Uzíya 6:6 * **9:27 9:27** Bulúndu Dawídi: Yụ́da e owoní bú kídí niyí karanée ndíkiógụ Kírésịto gi simi kúfú ngére Dawídi.

33 Nda sɨmɨ bɨ Yésụ ógóóyó dokéké née
ní, o'do bɨ kóo odro wá ní, zía geré tónó
ódroné. Zí ledre née lụ́tụ́ne komo 'yị ga bɨ
ore née zíye úku ledre kídí, “Ledre mengị
aka roné zíze Isɨréle e ona kenée wá.”
34 Tí lá Farụsáyo e ya, “Satána i'bí
roko'bụ née zía ndịsị ogóóyó dokéké e kíe
gɨ sɨmɨ 'yị e ne.”

Lerị̄ 'yị e mengị Yésụ

35 Zí Yésụ gámáne sɨmɨ gara kí ịrịgbére
ga bɨ ore ní, kí ndịsị 'dódo ledre 'bɨ Lomo
zí 'yị e sɨmɨ 'Dịcị Kótrụro e eyé e, kí ndịsị
úku bɨlámá ledre gɨ ro 'be 'bɨ Lomo zí
'yị e nda kpá kí sịkpị 'yị e gɨ do ṛịkị ndíyá
eyé e.
36 Sɨmɨ bɨ lurú tụ́'dụ́ 'yị e 'dii ní, zí lerịye
méngị wo gɨ zía 'yị ga gére née ngíti géyị
'yị e ndịsịní méngị láráye 'yị sáká yée
ndaá, káa zí kábịṛịkị bɨ ngárá mịngịye
ndaá ní.
37 Zía úku ledre zí 'yị lódụ́ kacíne ga
gére née kídí, “Tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí go nzíyiyé
gɨ ro úwú ledre 'bɨ Lomo, tí lá sée 'yị 'dódo
ledre maáge, éyesé wá.
38 Bɨ kenée ní, ídísé íni ini zí Ngére bɨ
nɨ mịngị moko ma'dáa ní, zía kásaógụ
yata 'yị 'bɨ moko zíse gɨ ro zíse ndịsị 'dódo
bɨlámá ledre kéye zí 'yị e mbá.”

10

Yésụ gelé 'yịmɨkása e sokó doa gbre (Lúrú kpá Máriko 3:13-19, Lúka 6:12-16)

1 Zí Yésụ ndólo 'yị lódụ́ kacíne ga bɨ sokó
doa gbre (12) ní, í'bí roko'bụ 'bɨ ógóóyó
bɨcayi lomo e kpá kí sịkpị 'yị ndíyá e kíe
zíye.
2 Ba ịrị 'yịmɨkása* ga bɨ sokó doa gbre
(12) ní. Simúna bɨ ngíti ịrịa kpá Pétero
ní, kí lúnduné Andiríya, Yakóbo wotị
Zebedịya, kí lúnduné Yiwáni,
3 nda Phịlịpo, kí Batilimáyo, Tóma kí
Matáyo 'yị 'dó'dụ́ ụsórụ, Yakóbo wotị
Alafáyo, nda Tadéyo,
4 kí Simúna Zíloto, kí Yụ́da bɨ gɨ sɨmɨ
gara bɨ Keriyóta bɨ i'bí ngbángá Yésụ ní.

Yésụ kasa 'yịmɨkása e sokó doa gbre (Lúrú kpá Máriko 6:7-13, Lúka 9:1-6)

5 Sɨmɨ bɨ Yésụ kasa 'yịmɨkása ené ga bɨ
sokó doa gbre (12) ní, zía úku ledre zíye
kídí, “Ndásé ndéré 'be 'bɨ 'yị ga bɨ ndaní
Yụ́da e wá ní wá, togụ́ sɨmɨ káṇgá 'bɨ 'yị
ga bɨ Samáriya e ní kpá wá.
6 Ídísé ndéré 'be 'bɨ Isɨréle e gɨ zía oyóní
sogoyé go zí Lomo.
7 Zíse úku ledre zíye kídí, ‘Sịndị̄ kadra
nɨ go gbóo gɨ ro zí Lomo ídíne Ngére
doyé.’
8 Zíse sịkpị 'yị ndíyá e kpá kí úru 'yị e
gɨ sɨmɨ umbu. 'Yị ga bɨ kí sámá royé ní,
zíse yéme sanáye, zíse ógóóyó dokéké e
gɨ sɨmɨ 'yị e. 'Yị e ndaní í'bí éyị̄ zíse gɨ ro
moko máa née wá gɨ zía mái'bí roko'bụ
née zíse gbékpịne.
9 Sɨmɨ mɨndérése, ndásé 'dí'bi késị̄ wá,
10 ndásé gbawá 'dí'bi yata bongó e kí
éyị̄ sịndị e zíse sɨmɨ kombo, ndásé kpá
gbawá 'dí'bi ngbángbá. 'Yị ga bɨ ásé
ndéré méngị moko zíye née nɨyí lúrú bi
kacíse.
11 “Gara togụ́ do 'be bɨ ógụsé go sɨmɨ a
ní, zí ngúru mịngị 'be 'dí'bi sée sɨmɨ
sụmụ yá, ídíse 'dú'du ore, ásé nda fú
ndéréókpó.
12 'Be bɨ ógụsé go sɨmɨ a ní, ídísé í'bí
mandá ore.
13 Togụ́ 'di'biní sée go sɨmɨ sụmụ, ídísé
íni ini zí Lomo idí í'bí úndru zíye ore.
Togụ́ 'di'biní sée wá, úndru esé née idí
ídíáká zíse.
14 'Yị ga bɨ 'di'biní sée sɨmɨ sụmụ gɨ ro
úwú ledre ga bɨ ógụsé kíe zíye ní wá ní,
ídísé ụ́'bụ́ómo 'bụrụ bɨ ro sịndịse ní cịkị
ore gɨ ro do ówo a mbá kídí asiní goó gɨ
rosé.
15 Zía kpá úku ngíti ledre zíye kídí,
Máúku zíse ma'díi, 'do'dó 'bɨ 'yị ga bɨ kóo
Lomo 'do'do yée sɨmɨ Sodóma kí Gomóra†
ní emene gɨ zí 'do'dó bɨ nɨ 'dó'do 'yị ga bɨ
asiní kí úwú ledre gɨ tarasé ní.

* **10:2 10:2** 'Yịmɨkása: Née 'yị ga bɨ Yésụ i'bí roko'bụ zíye, zía ndịsị kása yée ndéré kí méngị moko ené e káa zí úku bɨlámá ledre ené zí 'yị e, kí sịkpị 'yị ndíyá e kpá kí ógóóyó bɨcayi lomo e gɨ sɨmɨ 'yị e ní. † **10:15 10:15** Sodóma kí Gomóra: Lomo ongbóonzó gara ga gére née gɨ zía bɨsinyí mɨméngị ledre eyé ofụ kóo go sɨmɨ sịndị kadra 'bɨ Abarayáma. Ólo Dosị̄ eyị̄ e 18:20—19:24.

16 Ásé ídí dongará bɨsinyí 'yị e íri káa zɨ́ kábịṛ́ịkị ga bɨ dongará máárára e mịngịye ndaá ní. Gɨ zɨ́ kéyị née ní, komosé idí ídí rosé, zɨ́ mɨmbé'desé ídíne zɨ́ 'yị e mbá bɨlámáne.

17 “Ídísé kpá bándá rosé gɨ zɨ́ ngíti géyị Yụ́da e, nɨyí 'dí'biógụ sée kó'dụ́ mɨngburoko 'yị eyé e sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro e, zɨ́ye 'dó'do sée.

18 Ásé ídí zɨ́ye káa zɨ́ bɨsinyí 'yị e ní, zɨ́ye 'dí'biógụ sée kó'dụ́ mɨngburoko 'yị e kpá kɨ́ mɨngburoko ngére e gɨ ro zɨ́ye 'décị ngbanga rosé. Ábuwá ásé go ndéré 'dódo ledre amá zɨ́ye kpá kɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ndanɨ́ Yụ́da e wá ní.

19 Togụ́ 'di'binɨ́ sée go yá, ndásé sómụ́ ledre kɨ́dí, ásé ndéré úku a ba ya 'díya wá. 'Dówụ́ Lomo nɨ úkuí'bí ledre ne zɨ́se úku a.

20 Ásé ndịsị úku dụ́ụ́ éyị́ bɨ 'Bụsé Lomo nɨ ndịsị úkuí'bí a zɨ́se sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ne ní.

21 “Karanée ngíti géyị 'yị e nɨyí í'bí ngbángá lúnduyé e kɨ́ lémịyé do úfu yée, zɨ́ ngíti géyị 'bụmɨowụ́ e méngị a zɨ́ owụ́ 'bɨ eyé e kpá kenée, zɨ́ owụ́ e ídíye okó ro 'yị ndíki yée do úfu 'yị ndíki yée gɨ zɨ́ye.

22 Tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí karanée sógó sée gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre amá ní. Yée bɨ ṇguṇgunɨ́ ledremá zɨ́ye tóroyé ngbúó sɨmɨ 'do'dó ní, Lomo nɨ karanée í'bí trịdrị zɨ́ye.

23 Togụ́ 'do'donɨ́ sée sɨmɨ gara bɨ ásé sɨmɨ a gɨ zía bɨ ndịsịsé 'dódo ledre amá ore ní, ídísé ngásá sɨmɨ ngíti a. Mááyí ndá'baógụ 'diya 'dá'dá gɨ zɨ́se kɨ́ gámá lící rosé kenée sɨmɨ káṇgá 'bɨ Isɨréle e mbá kɨ́ úku ledre amá zɨ́ 'yị e.

24 “'Yị bɨ ndịsịnɨ́ 'dódo ledre zía ní, romo ené do 'yị 'dódo ledre wá. Kpá kenée 'yị 'bɨ moko romo ené do mongụ́ 'yị ené wá.

25 Káa zɨ́ bɨ mááyí 'yị 'dódo ledre zɨ́se kpá manda esé ní, ídísé ówo a kɨ́dí nɨyí ndólo sée Belezabụ́bụ‡ káa zɨ́ bɨ ndịsịnɨ́ ndólo máa ní gɨ zía mááyí mongụ́ 'yị esé.

26 “Ndásé éré 'yị ga bɨ nɨyí ndịsị méngị láráse gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre amá ní wá. Lomo ili ídísé 'dódo ledre ené e za mbá zɨ́ 'yị e bɨkéṛị́ a ndaá ló'bo wá.

27 Ledre ga bɨ mɨ'dódo yée zɨ́se kɨ́ ndụlụ kɨ́ kadra ní ídísé ózoógụ yée zɨ́ kadra zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e úwú yée mbá.

28 Ndásé éré 'yị ga bɨ nɨyí úfu lá dụ́ụ́ gbékpị́ rosé, utúasánɨ́ óto sịlịye ro trịdrịsé wá ní wá. Ídísé éré ngịrị Wo bɨ nɨ úcụ kụṛụ'bụsé nyé ku pho'dụ ní.

29 Mɨnzéré owụ́ solụ́ e, ledreyé ndaá owóowó wá, 'yị nɨ úgú yée 'dényé gbre dụ́ụ́ kɨ́ giníya kịé'do. Lomo bɨ otoogụ yée ní, ili ené zɨ́ye úyuyé lá sɨkala wá gɨ zía owo yị́ ené yée mbá bú.

30 Lomo owo ledre gɨ rosé bú bɨlámáne, gba bị dosé olo yée kékịé'do mbá.

31 Ndásé éré ngịrị 'yị ga bɨ ilinɨ́ dụ́ụ́ úfu gbékpị́ rosé ní wá, ledresé nɨ zɨ́ Lomo owóowó rómo do gbékpị́ éyị́ trịdrị e mbá.

32 “'Yị ga bɨ erénɨ́ ngịrị wá, togụ́ toronɨ́ ngịrị úku ledre fúó zɨ́ 'yị e kɨ́dí yée nɨyí 'yị amá e yá, mááyí úku ledreyé zɨ́ Babá komo ere kpá fúó kɨ́dí, ma'díi nɨyí tɨ́ 'yị amá e.

33 Togụ́ asinɨ́ gɨ romá gɨ zɨ́ komo 'yị e yá, mááyí kpá ási gɨ royé kó'dụ́ Babá bɨ komo ere ní kɨ́dí ndanɨ́ eyé 'yị amá e wá.

34 “Ndásé sómụ́ a bɨ kɨ́dí bɨ máógụ ba ledre e nɨyí ídí mbá bɨlámáye ní wá. 'Yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledremá wá ní, mɨmbé'deyé nɨ ndịsị ídí pho'dụ zɨ́ye ndịsịyé kɨ́ úfu ngíti géyị 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre amá go ní.

35 Ngíti géyị

“ ‘owụ́ ya'dá e nɨyí zíngi ro 'bụyé e kɨ́dí 'bụyé ṇguṇgunɨ́ ledremá gɨ ro 'díya.

Zɨ́ owụ́kará e méngị a zɨ́ mbágáye kpá kenée gɨ zía bɨ mbágáye ṇguṇgunɨ́ ledremá ní.

Kará 'be e nɨyí méngị a kpá kenée zɨ́ tetéye e.

36 Ledre née 'dodo go kɨ́dí, okó nɨ ógụ ro 'yị bɨ ṇguṇgu ledre amá go ní cịkị gɨ zɨ́ 'yị ené e gɨ 'be.’

‡ **10:25** **10:25** Belezabụ́bụ: Ba kpá ngíti ịrị ngére 'bɨ bɨcayi lomo bɨ ndịsịnɨ́ kpá ndólo wo Satána ní. **10:36** **10:36** Míka 7:6

37 “Togụ́ 'yị oto 'bú 'yị 'bɨ 'be 'bɨ ené e
rómo domá yá, 'yị née utúasá ené ídí 'yị
lódụ́ kacɨ́ma wá.
38 'Yị bɨ utúasá ḭmbḭ́ mɨngbúngbu kágá§
ené í'bí roné kɨ́e zɨ́ 'do'dó kɨ́ umbu gɨ romá
wá ní, utúasá ídí káa do 'yị lódụ́ kacɨ́ma
wá.
39 Togụ́ 'yị ya née ṇguṇgu ledremá wá
káa bɨ ezeokóma e nɨyí úfu née yá, sɨmɨ
bɨ ufunɨ́ wo go ní, ndiki trịdrị bɨ za fí ní
wá. Togụ́ ezeokóma e ufunɨ́ 'yị gɨ zɨ́a bɨ
ṇguṇgu ledremá ní yá, nɨ ndiki trịdrị bɨ
za fí ní.
40 “Togụ́ 'yị 'di'bi sée sɨmɨ sụmụ gɨ zɨ́a
bɨ ásé 'yị amá e ní, 'yị née 'di'bi kpá máa
go. 'Yị bɨ 'di'bi máa go sɨmɨ sụmụ ní, 'di'bi
kpá babá go gɨ zɨ́a kasaogụ máa ne.
41 Togụ́ 'yị 'di'bi nébị sɨmɨ sụmụ gɨ zɨ́a bɨ
Lomo kasaogụ wo ne ní yá, Lomo nɨ í'bí
tákpásḭ́lḭ́ zɨ́ye ndro kɨ́ nébị ma'dáa. Togụ́
'yị 'di'bi 'yị méngị ledre ga bɨ Lomo ili yée
ní sɨmɨ sụmụ, Lomo nɨ í'bí tákpásḭ́lḭ́ zɨ́ye
ndro kɨ́ 'yị máa née.
42 Ndaá kpá lá dụụ́ née wá, togụ́ 'yị
i'bí iní zɨ́se éwé a gɨ zɨ́a bɨ ásé 'yị lódụ́
kacɨ́ma e ní yá, Lomo nɨ í'bí úndru zɨ́a.”

11

Yiwáni Babatḭ́za kasa 'yị e ené e zɨ́ Yésụ (Lúrú kpá Lúka 7:18-35)

1 Sɨmɨ bɨ Yésụ ukuonzó ledre zɨ́ 'yị lódụ́
kacɨ́ne ga bɨ sokó doa gbre née kenée ní,
zɨ́a ḭnyịné ndéréne kɨ́ 'dódo ledre kpá kɨ́
úku ledre 'bɨ Lomo sɨmɨ gara ga bɨ 'bɨ
Galiláya ore ní.
2 Yiwáni 'yị Bábátḭ́zḭ́ 'yị e nɨ sɨmɨ sḭ́gḭ́nị.
Zɨ́ phanda Kɨ́résịto ówụ́ ndíki wo 'dḭ́cḭ́ íri.
Zɨ́a kása 'yị lódụ́ kacɨ́ne e zɨ́ Yésụ ndú'yú
wo kɨ́dí,
3 “Áyí ba Kɨ́résịto bɨ nébị e ukunɨ́ ledrea
kɨ́dí nɨ ógụ ní, ala áyí ngíti 'yị kpḭ́?”
4 Zɨ́ Yésụ kásalúgu yée kɨ́dí, “Ledre ga
bɨ mándḭ́sị 'dódo yée, zɨ́se úwú a go kɨ́
mbílíse kɨ́ yée ga bɨ lúrúsé máa kɨ́ méngị
yée ní, ídísé ndéré úku yée zɨ́ Yiwáni kɨ́dí,
5 'yị ga bɨ lurú bi wá ní málíkpí komoyé
go, mɨgḭ́gḭ́ṛḭ́ e máyéme sịndḭ́ye go, 'yị ga bɨ
kɨ́ sámá royé ní máyéme yée go, mɨmbílí
ngbụtụ́ e málíkpí mbílíye go, umbu e nɨyí
go kɨ́ úrú, mááyí go kpá ndḭ́sị úku bɨlámá
ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị lerḭ́ e.
6 Ídísé kpá úku a zɨ́a kɨ́dí, Lomo nɨ í'bí
úndru zɨ́ 'yị ga bɨ asinɨ́ gɨ romá wá gɨ zɨ́
ledre ga bɨ mándḭ́sị méngị yée ní.”
7 Sɨmɨ bɨ 'yị lódụ́ kací Yiwáni nɨyí
go ndá'ba ní, zɨ́ Yésụ óyólúgu komoné
tónóne úku ledre zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga ba ní
gɨ ro Yiwáni kɨ́dí, “O'do bɨ kóo ndḭ́sịsé
ndéré lúrú wo sɨmɨ súwú 'dáa ní náambi?
Ówosé kóo wo lá káa zɨ́ lómí bɨ síli ndḭ́sị
ílí a káa zɨ́ cící éyḭ́ ní?
8 Togụ́ kenée wá ní, ílisé kóo zɨ́a ídíne
íri kɨ́ mongụ́ bɨlámá bongó roné? 'Yị ga
bɨ kɨ́ bongó e royé kenée ní ndḭ́sịnɨ́ ndḭ́sị
dụụ́ ye do mɨngburoko bi ga bɨ 'bɨ ngére e
ní.
9 Sara togụ́ kenée ní, éyḭ́ bɨ kóo ndérésé
lúrú a ní 'di? Ndérésé lúrú nébị? 'Be tɨ́
kenée ní, máúku zɨ́se o'do née romo do
nébị.
10 Née o'do bɨ kóo Lomo uku ledre a do
éké ledre gɨ roa kɨ́dí,

“ ‘Mááyí kása 'yị kasa amá zɨ́yị 'dá'dá,
gɨ ro zɨ́a yémeómo mɨsi'di zɨ́yị
nzíyiné.’

11 Máúku zɨ́se ma'díi, gɨ dongará 'yị ga bɨ
kará e ndikinɨ́ yée ní 'yị rómo do Yiwáni
Babatḭ́za ndaá. Tɨ́ lá 'yị máa wo bɨ nɨ
odụ 'yị 'be 'bɨ Lomo komo ere ní, romo
do Yiwáni dụụ́ ne.
12 Tónóne gɨ sɨmɨ sịndḭ́ kadra bɨ kóo
Yiwáni Babatḭ́za ndḭ́sị úku ledre 'bɨ Lomo
zɨ́ 'yị e, ndéréógụné gị karaba ní, ledre 'bɨ
Lomo bɨ komo ere ní nɨ kóo go mɨndéréne
'dá'dá, tɨ́ lá 'yị ga bɨ otonɨ́ royé okó
ro ledre 'bɨ Lomo ní ndḭ́sịnɨ́ gámásó'do
mɨsi'di gɨ ro ụ́cụómo a kɨ́ cóngó ro.
13 Ledre ga bɨ mbá nébị e ekénɨ́ yée nda
kpá kɨ́ lorụ 'bɨ Mụ́sa, ndéréógụné gị sɨmɨ
sịndḭ́ kadra 'bɨ Yiwáni, nɨyí gɨ ro ledre 'be
'bɨ Lomo.
14 Togụ́ ṇgúṇgusé go kenée, Yiwáni ba-
batḭ́za nɨ nébị káa zɨ́ Ilíya nébị bɨ kóo
Lomo uku'dodo ledre mɨógụ ené ní.

§ **10:38 10:38** Mɨngbúngbu kágá: Née kágá bɨ Róma e ndḭ́sịnɨ́ úfu 'yị e doa sɨmɨ bɨ phephénɨ́ yée go zɨ royé ndḭ́sị ówoné kɨngaya uyu 'diyínɨ́ royé wá ní. **11:10 11:10** Maláki 3:1

15 'Yị bɨ kɨ́ mbílí ro doné, idí índi mbílíne úwúyéme ledre ba bɨlámáne.
16 “Mááyí ótoásá 'yị ga bɨ cakaba ba kɨ́ 'di? Nɨyí yị́ eyé káa zɨ́ owụ́ ga bɨ nɨyí do bi ndeke ní. Zɨ́ ngíti géyị ndịsịyé ndólo lafúye,
17 úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, ‘Ndịsịzé úku ke'bị kɨ́ ụ́cụ kịdrị́, ógụsé lé'bé ke'bị zɨ́ze wá, ukuzé ke'bị ini, sɨmɨkozo 'di'bi sée kpá wá.
18 Sɨmɨ bɨ Yiwáni ogụ ní, anu bɨlámá éyị́ wá, ewé le'yị́ kọ́rọ́ kpá wá ní, úkusé yị́ esé kɨ́dí nɨ kɨ́ dokéké sɨmɨné.’
19 Zɨ́ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí ógụné ndịsị kɨ́ ánu éyị́ kpá kɨ́ éwé éyị́ e kɨ́ 'yị e ní, úkusé yị́ esé kɨ́dí, ‘Lúrúsé aka o'do ba. Nɨ 'yị mɨmbé'de, 'yị kóyó kpá ezegámá 'yị 'dó'dụ́ ụsórụ e kɨ́ 'yị lúyú ledre e.’ Tɨ́ lá komokenzị ndịsị 'dódo roné ma'díi kacɨ́ mɨméngị ledre.”

'Do'dó ro 'yị kála ledre e (Lúrú kpá Lúka 10:13-15)

20 Zɨ́ Yésụ tónóne úku ledre zɨ́ 'yị e sɨmɨ gara ga bɨ kóo mengị tụ́'dụ́ mɨngburoko ledre e ga bɨ kɨ́ roko'bụyé sɨmɨyé ní, gɨ zɨ́a oyólo'bónɨ́ eyé mɨmbé'deyé zɨ́ye ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo wá.
21 “Áko, sée 'yị 'bɨ gara ga bɨ Korazíni kɨ́ Beteseyịda* ní, Lomo nɨ karanée 'dó'do sée bɨsinyíne. Togụ́ mɨngburoko ledre ga bɨ mengịnɨ́ royé káa do 'dódo ledre zɨ́se ní, idí mengịnɨ́ kóo royé née sɨmɨ gara ga bɨ Táyire kɨ́ Sidóna ní, káa bɨ 'yị ga bɨ íri née oyólo'bónɨ́ kóo mɨmbé'deyé go 'desị zɨ́ye ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo.
22 Máúku zɨ́se, abú 'yị ga bɨ 'bɨ Táyire kɨ́ Sidóna Lomo nɨ karanée 'dó'do yée yá, nɨ ídí kɨ́ ngítíne.
23 Sée 'yị 'bɨ gara bɨ Kapáranawúma ní, sómụ́sé kɨ́dí Lomo nɨ 'dí'bi sée 'be 'bɨ ené komo ere? Ɨ'ɨ, 'di'bi ené sée íri wá. Nɨ ụ́cụ sée ku pho'dụ bɨ za fí ní. Togụ́ mɨngburoko ledre ga bɨ máméngị yée sɨmɨ gara esé ona ní, idí mengịnɨ́ kóo royé née sɨmɨ gara Sodóma, káa bɨ idíaká ba go gị karaba.
24 Karanée kadra ngbanga, Lomo nɨ 'dó'do sée rómo do 'bɨ Sodóma.”

Yésụ i'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo (Lúrú kpá Lúka 10:21,22)

25 Zɨ́ Yésụ ịnyịné mbófo Lomo kɨ́dí, “Babá, áyí Ngére do éyị́ e za mbá, kpá do Ere kɨ́ Káṇgá. Mámbófo yị́ị gɨ zɨ́a ótoécị ma'díi ledre eyị́ ba gɨ zɨ́ 'yị ga bɨ ya yée nɨyí 'yị ówo ledre e ní, zɨ́yị nda 'dódo a zɨ́ yée ga bɨ kɨ́ owụ́ ówo ledre ní.
26 Babá, née ledre bɨ utúasá kacɨ́ komoyị́ ní, gɨ ro zɨ́a ídíne kenée.”
27 Zɨ́a kpá úku ngíti ledre kɨ́dí, “Babá, i'bí roko'bụ ledre e go za mbá zɨ́ma. 'Yị bɨ owoyeme ledre gɨ romá ní ndaá dụụ́ Babá, 'yị ówoyéme ledre gɨ ro Babá ndaá dụụ́ máa kɨ́ 'yị ga bɨ mágélé yée go gɨ ro 'dódo Babá zɨ́ye ní.
28 “Sée ga bɨ za mbá ndịsịsé 'dó'dó gɨ zɨ́ lorụ bɨ mɨngburoko 'yị esé e ịmbịotonɨ́ dosé ní, ídísé ógụ zɨ́ma, mááyí sáká sée gɨ ro zɨ́se 'dówụ́rosé.
29 Ídísé í'bí mɨmbé'desé zɨ́ma, zɨ́se ndịsịsé lódụ́ dụụ́ kacɨ́ lorụ amá, gɨ zɨ́a mɨmbé'demá nɨ bɨlámáne ro 'yị e gɨ zɨ́a bɨ mándịsị ówo 'do'dó eyé ní. Togụ́ ílisé ledre amá go yá, mááyí ịdrị mɨmbé'desé zɨ́a ịdrịne nzoó zɨ́se 'dówụ́rosé.
30 Gɨ zɨ́a lorụ bɨ mááyí í'bí a zɨ́se ní ndaá 'bɨ ené owóowó wá, nɨ yị́ ené fáfáka utúasá í'bí kụ́rụ́ rosé wá.”

12

'Yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ anunɨ́ ngorụ kére (Lúrú kpá Máriko 2:23-28, Lúka 6:1-5)

1 Sɨmɨ Sịlị́ 'bɨ 'Dówụ́ro*, zɨ́ Yésụ 'décị bi kpụrụ́ gɨ sɨmɨ ngíti yáká kére. Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga ndịsịyé lófo ngorụ kére kɨ́ ánu a gɨ zɨ́ 'bú.
2 Zɨ́ ngíti géyị Farụsáyo e ịnyịyé úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, “Lúrú aka 'yị lódụ́

* **11:21 11:21** Korazíni kɨ́ Beteseyịda: Née gara ga bɨ Yụ́da e ndịsịnɨ́ ndịsị sɨmɨyé ní, tɨ́ lá 'yị ga ngárá ndanɨ́ Yụ́da e wá ní ndịsịnɨ́ ndịsị 'bɨ eyé sɨmɨ Táyire kɨ́ Sidóna. * **12:1 12:1** Sịlị́ 'bɨ 'Dówụ́ro: Nɨ mongụ́ sịlị́ 'bɨ Isɨréle 'bɨ ini zɨ́ Lomo, mengịnɨ́ moko sɨmɨ a wá. Zɨ́ye ndịsịyé sómụ́ndíki ledre kɨ́dí Lomo otoogụ ere kɨ́ do sogo káṇgá kpá kɨ́ ledre bɨ Lomo yomo yée gɨ sɨmɨ moko 'bɨ owụ́kụlụ́ e gɨ sị́ sịlị́ ngére 'bɨ Ízibiti ní. Ólo Ólụ́ógụ 20:8-11, Gbre lorụ 5:12-16.

kacíyị ga ba nɨyí go méngị moko sɨmɨ Sḭlḭ
'bɨ 'Dówṵro."

3 Yésụ ya zɨye ní, "Ówosé éyḭ bɨ kóo
Dawídi kɨ́ 'yị ené e mengịní sɨmɨ bɨ kóo
'bú mengị yée ní bú?
4 Olṵní kɨ́ 'yị ené e 'Dịcḭ 'bɨ Lomo, éyḭ ga
bɨ 'danání Lomo kɨ́e, 'yị 'dáná éyḭ e nɨyí
ánu a lá dụṵ ye ní, zɨye 'dí'bi a ánu a.
5 Ólosé esé ledre bɨ Mṵsa eké sɨmɨ lorụ
kɨ́dí 'yị 'dáná éyḭ bɨ sḭlḭ ené 'bɨ moko sɨmɨ
'Dịcḭ 'bɨ Lomo utú go ndro sɨmɨ Sḭlḭ 'bɨ
'Dówṵro ní, idí méngị a ndaá zɨa lúyú
ledre wá ní wá?
6 Máúku zɨse ma'díi, wo bɨ kɨ́ roko'bụné
rómo do roko'bụ 'bɨ 'Dịcḭ 'bɨ Lomo ní nɨ
ona.
7 Idí ówosé ini ledre bɨ sɨmɨ mɨéké kúrú
Lomo kɨ́dí, 'Máili ídísé ídí 'yị ówo ledre
kɨ́ 'yị e, ndaá 'bɨ ené 'dáná éyḭ esé e wá ní
bo,' káa bɨ úku sínyisé esé ledre ro 'yị e
amá e wá.
8 Bɨ kenée ní Owṵ́ 'bɨ 'Yịma'dí nɨ ngére
do Sḭlḭ 'bɨ 'Dówṵro."

9 Zɨ́ Yésụ ókpóne gɨ ore 'dá'dá, zɨa ndéré
ólṵne sɨmɨ ngíti 'Dịcḭ Kótrụro 'bɨ Yṵ́da e,
10 ngíti o'do nɨ ore cídrí sḭlḭa gagá
mɨgágá nzɨ sḭlḭga mengịní lolụ moko wá.
Zɨ́ Farụsáyo e gámásó'do mɨsi'di gɨ ro
'dí'bi Yésụ. Zɨye ndú'yú wo kɨ́ mani kɨ́dí,
"Togṵ́ 'yị nɨ kɨ́ ndíyá ní, nɨ mɨútúásáne do
sḭkpị wo sɨmɨ Sḭlḭ 'bɨ 'Dówṵro?"

11 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨye kɨ́dí, "'Yị
nɨ bo dongaráse ore togṵ́ Kábịṛḭkị ené utú
sɨmɨ gu sɨmɨ Sḭlḭ 'bɨ 'Dówṵro ní utúasá
lálaógụ a wá?
12 'Yịma'dí nɨ kɨ́ ledrené owóowó rómo
do Kábịṛḭkị. Gɨ zɨ́ kéyị née, nɨ mɨútúásáne
do ndịsị méngị dụṵ́ bɨlámá ledre sɨmɨ Sḭlḭ
'bɨ 'Dówṵro."

13 Zɨa ịnyịné úku ledre zɨ́ o'do bɨ sḭlḭa
mengị moko wá née kɨ́dí, "'Dózo aka sḭlḭ
née mu." Sɨmɨ bɨ 'dózo ní, geré zɨ́ sḭlḭa
ídíne bɨlámáne.
14 Zɨ́ ledre née sínyíne ro Farụsáyo e.
Zɨye ólṵógụyé ndéré ndómo tarayé gɨ ro
úfu Yésụ 'dá'ba.

'Yị bɨ Lomo gelé káa do 'yị kasa ené ní

15 Zɨ́ Yésụ ndéré óyó yḭ ené roné gɨ ore.
Zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yị e kpá útúye rụrụ do kací a, zɨa
'dí'bióyó ndíyá gɨ royé mbá.
16 Zɨa lórụ 'yị ga bɨ 'di'bioyó ndíyá gɨ
royé ní, ndaní úku ledrené zɨ́ 'yị e faa wá.
17 Ledre bɨ Yésụ mengị née 'dodo go
ledre bɨ kóo nébị Isáya eké ní kɨ́dí,
18 "Ba wo bɨ mágélé káa do 'yị kasa amá
ní, 'búa ofụ domá go, mááyí kɨ́ mongṵ́
rokinyi gɨ roa. Mááyí í'bí 'dówṵma zɨa,
zɨa ndịsịné úku ledre zɨ́ kúfú 'yị e mbá
kɨ́dí, Lomo nɨ karanée 'décị ngbanga zɨye
bɨlámáne.
19 'Yị kása amá máa née ndaá 'bɨ ené 'yị
ófṵ́ kɨ́ gbúrógbó do 'yị e wá. Nderé ené
kpá kɨ́ 'dódo ledre zɨ́ 'yị e kací mɨsi'di e kɨ́
doné wó'dṵ́ wó'dṵ́ wá.
20 Nɨ í'bí roko'bụ zɨ́ 'yị máa yée ga bɨ
ṇguṇguní ledre Lomo go ní. 'Yị máa yée
ga bɨ ṇguṇguní aka wá ní, asi ené gɨ royé
wá. Nɨ ndịsị tóro gɨ ro 'yị ené e fú kenée
tí bɨ zɨa rómo komo Satána ní.
21 Nɨ ne 'yị bɨ 'yị e do sogo káṇgá mbá
nɨyí óto mɨmbé'deyé roa ní."

Yésụ lágaóyó dokéké
(Lúrú kpá Máriko 3:20-30, Lúka 11:14-23, 12:10)

22 Kadra kḭé'do do kókóógụ ngíti o'do
nɨ kɨ́ dokéké sɨmɨné, lurú bi gɨ zɨa wá,
odro kpá wá. Zɨ́ Yésụ lágaóyó dokéké née
gɨ sɨmɨ a, geré zɨ́ komoa líkpíne, zɨa kpá
tónóne ódroné.
23 Zɨ́ tara 'yị e ịdrḭne mbá mɨḭdrḭ, zɨye
ndịsịyé úku ledre kɨ́dí, "Ba ndaá Bulúndu
ngére Dawídi wá?"
24 Sɨmɨ bɨ Farụsáyo e uwúní ledre née
kenée ní, zɨye úku ledre kɨ́dí, "Yésụ
ndịsị lágaóyó dokéké gɨ zɨa manda eyé
Belezabṵ́bụ i'bí roko'bụ née zɨa ne."
25 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨye kɨ́dí,
"Togṵ́ 'yị 'bɨ káṇgá kḭé'do, togṵ́ mbú gara
kḭé'do togṵ́ mbú 'be ndịsịní méngị okó
dengbḭye yá, 'be 'bɨ eyé née nɨ báyi ené.
26 Kpá kenée togṵ́ Satána ndịsịní méngị
okó dengbḭye yá, toro yemení royé wá,
nɨyí báyi eyé mɨbáya.
27 Togṵ́ málágaóyó dokéké e kɨ́ roko'bụ
bɨ gɨ zɨ́ Belezabṵ́bụ ní, sara 'yị esé e

12:7 12:7 Uzíya 6:6 **12:21 12:21** Isáya 42:1-4

ndịsịní 'bɨ eyé lágaóyó yée kɨ́ roko'bụ gɨ zɨ́ ambi? 'Yị esé maáge nɨyí úku yéme a ye sómụ́ ledre esé ndaá mbḭ wá.
28 Togụ́ lágaóyó dokéké kɨ́ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo, 'dodo go kɨ́dí Lomo ogụ go káa do Ngére dosé."
29 Zɨ́ Yésụ kpá úku muruwayi kɨ́dí, "'Yị ugu utúasá ngáka éyḭ gɨ zɨ́ 'yị bɨ kɨ́ roko'bụné ní wá, 'búó togụ́ roko'bụa romo do 'bɨ mḭngḭ éyḭ née go.
30 "'Yị bɨ ṇguṇgu ya málágaóyó bɨcayi lomo e kɨ́ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo wá ní, nɨ okó romá. 'Yị ga bɨ iliní ndḭsị báyi 'yị e káa bɨ nɨyí ṇgúṇgu ledre amá ní, nɨyí okó romá.
31 Lomo nɨ ótoómo ledre zɨ́ 'yị abú luyú ba kóo za lúyú ledre bɨ káa be 'díya. Éyḭ kḭé'do togụ́ 'yị ukucayi ledre gɨ do bi 'Dówụ́ Lomo, Lomo otoomo ené ledre zɨ́a wá.
32 Máúku zɨ́se, Máa bɨ Lomo kasaogụ máa ba, togụ́ 'yị ukucayi ledre gɨ do bi Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí yá, Lomo nɨ ótoómo ledre zɨ́a. Togụ́ ukucayi ledre gɨ do bi 'Dówụ́ Lomo yá, tɨ́ bɨ nɨ ndḭsị 'bɨ ené ní, Lomo otoomo ledre zɨ́a kú wá.
33 "Ndịsịní ówoyéme 'yịma'dí gɨ zɨ́ mɨméngị ledre ené. Bɨlámá 'yị, mɨméngị ledre ené nɨ bɨlámáne. Bɨsinyí 'yị, mɨméngị ledre ené nɨ kpá bɨsinyíne.
34 Máúku zɨ́se, éyḭ ga bɨ ndḭsịsé úku yée sɨmɨ 'dódo ledre esé zɨ́ 'yị e ní, ndịsị ówo royé káa zɨ́ okó pho'dụ ní, ndḭsịsé née úku ledre ga bɨ do mɨmbé'desé ní zɨ́ye.
35 Bɨlámá ledre ndịsị ólụ́ógụ gɨ ku bɨlámá 'yị. Zɨ́ bɨsinyí ledre ndḭsị ólụ́ógụ 'bɨ ené kpá gɨ ku bɨsinyí 'yị. Gɨ zɨ́a née éyḭ bɨ nɨ sɨmɨ mɨmbé'dea ní.
36 Lomo nɨ 'dódoógụ bɨsinyí ledre ga bɨ 'yị e ndịsịní úku yée ní mbá karanée kadra ngbanga, zɨ́a 'décị ngbanga royé kacɨ́ a.
37 Lomo nɨ 'décị ngbanga 'yị kacɨ́ mɨódro 'bɨ 'yị. Wo bɨ nɨ bɨlámáne ní, zɨ́a úku a yaá ba bɨlámá 'yị. Togụ́ bɨsinyíne yá, zɨ́a úku a yaá ba bɨsinyí 'yị."

Ledre mengị kóo roné zɨ́ nébị Yóna
(Lúrú kpá Máriko 8:11,12, Lúka 11:29-32)

38 Zɨ́ Farụsáyo e kɨ́ 'yị 'dódo lorụ 'bɨ Yụ́da e úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, "Mongụ́ 'yị, méngị aka ledre bɨ kɨ́ roko'bụné ní mu zɨ́ze lúrú a."
39 Yésụ ya zɨ́ye ní, "Sée 'yị luyú ledre e, ledre mengị kóo roné kɨ́ roko'bụné zɨ́ nébị Yóna káa do 'dódo ledre e zɨ́se, tɨ́ lá ílisé esé ṇgúṇgu a wá.
40 Mongụ́ kénzé ụlụ kóo Yóna, zɨ́a méngịné sḭlḭ ota (3) sɨmɨ a, zɨ́a nda sí'diógụ wo. Kpá kenée, Máa bɨ Lomo kasaogụ máa ba ní, Mááyí méngị sɨmɨ káṇgá kpá sḭlḭ ota (3) zɨ́ma nda úrúma.
41 'Yị 'bɨ Nịnévị nɨyí karanée úku ledre kɨ́dí ásé 'yị lúyú ledre e, gɨ zɨ́a oyólo'bóní kóo mɨmbé'deyé zɨ́ye ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo bɨ kóo Yóna ndịsị úku a ní. Bɨ ba ní, máa bɨ márómo do Yóna ní ílisé kpá óyóló'bó mɨmbé'desé zɨ́se ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo gɨ taramá wá.
42 Mongụ́ ngére nɨ kóo bo kára 'yị, ịnyị kú gɨ sɨmɨ káṇgá ené Séba ógụ úwú ledre gɨ tara Solomóna. Nɨ karanée 'décị ngbangasé, gɨ zɨ́a máa bɨ márómo gɨ do Solomóna ní, ílisé úwú ledre gɨ taramá wá.
43 "Togụ́ bɨcayi lomo olụ́ogụ go gɨ sɨmɨ 'yị, nɨ ndéré gámásó'do kpá té ngíti 'yị gɨ ro ólụ́ ndḭsịné sɨmɨ a. Togụ́ ndiki ngíti 'yị mbá wá,
44 nɨ úku ledre kɨ́dí, 'Bɨlámá a máídí ndá'ba kɨ́'dí bɨ kóo mándḭsị ndḭsị ní.' Togụ́ nderé ndiki 'Dówụ́ Lomo ndaá sɨmɨ mɨmbé'de 'yị née fú lá wá, nɨ ídí ené kɨ́ rokinyi.
45 Nɨ ndéré ndóloógụ lafúne e bɨcayi lomo e ịnyị doa gbre yée ga bɨ nda bɨsinyíye kíngaya ní zɨ́ye ndḭsịyé kéye mɨmbé'de 'yị née íri, zɨ́ 'yị née nda sínyí tátá roné 'dá'dá. Sée 'yị ga bɨ cakaba ba ní, née éyḭ bɨ nɨ méngị roné zɨ́se ní."

Mbágá Yésụ kɨ́ lúnduga
(Lúrú kpá Máriko 3:31-35, Lúka 8:19-21)

46 Sɨmɨ bɨ Yésụ nɨ fú ndḭsị 'dódo ledre zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e 'dḭcḭ ní, zɨ́ mbágáa kɨ́ lúnduga ógụ tóroyé sága kákasa kɨ́dí yée iliní Yésụ.

47 Zí ngíti 'yị gɨ dongará 'yị ga bɨ ore née
úku ledre zía kídí, “Mbágáyị kí lúnduyị e
iliní yịị sága 'dáa iliní ódro zíyị.”
48 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí,
“mbágáma e 'be náambi e? Sara
Lúndumá e 'be náambi e?”
49 Zía kụ́'dụ sịlịne ro 'yị lódụ́ kacíne e,
zía úku ledre kídí, “Ga gére née
mbágáma e kí lúndumá e.
50 'Yị ga bɨ ndịsịní méngị ledre ga
bɨ Babá bɨ komo ere ili ní, nɨyí ye
mbágáma e, lémịmá e kí lúndumá e.”

13

Muruwayi gɨ ro 'yị ó'do yáká
(Lúrú kpá Máriko 4:1-9, Lúka 8:4-8)

1 Cịkị sɨmɨ sịlị́ née, sɨmɨ ngíti sịndị́
kadra, zí Yésụ ólụ́ógụyé kí 'yị lódụ́
kacíne e gɨ 'be ndéré ndịsịné kó'dụ́
mɨkavu Galiláya.
2 Zí tụ́'dụ́ 'yị e yóko royé cigí a íri gɨ
ro úwú ledre e gɨ taraa. Zía ékị́ ndịsịné
sɨmɨ kụrúngba 'yị e nɨyí 'bɨ eyé mbá do
gbúṛóngó sága.
3 Zía 'dódo tụ́'dụ́ ledre e zíye sɨmɨ mu-
ruwayi kídí, “Ngíti 'yị ịnyị kóo ndéré óyụ
kúfú yáká ené, zía ndịsịné ó'do éyị́.
4 Kúfú ga bɨ ndịsị óyụ yée ní, ngíti géyị
utúní do mɨsi'di, zí solụ́ e lagá yée.
5 Ngíti géyị utúní do landa zíye ụ́tụyé
'diya gɨ zía bɨ káṇgá ndaá ore mbị́ wá ní.
6 Sɨmɨ bɨ kadra suwu ní, zíye gágáye
rúfú gɨ zía cíyíye ndaá sɨmɨ káṇgá wá.
7 Ngíti géyị utúní 'bɨ eyé dongará kịnị e.
Sɨmɨ bɨ ngboróní ní, zí kịnị ga gére née
ála'dụ́tụ yée anání wá, zíye ndá'bá eyé
mbá andulé.
8 Ngíti géyị utúní 'bɨ eyé sɨmɨ bɨlámá
káṇgá. Zí mịngị́ yáká ówo gɨ sɨmɨ ngíti bi
kongụ ịnyị (100), gɨ sɨmɨ ngíti a kongụ ota
(60), gɨ sɨmɨ ngíti a 'bɨ ené kongụ kịé'do
doa sokó (30).
9 'Yị bɨ uwú ledre bú ní, ídí úwú ledre
ba bɨlámáne.”
10 Nda gɨ 'dá'ba, zí 'yị lódụ́ kacíga ógụ
ndú'yú wo kídí, “Mongụ́ 'yị, éyị́ bɨ ndịsị
ódro zíze fú lá sɨmɨ muruwayi gɨ zía ní
'di?”
11 Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Lomo
'dódo mɨótoécị ledre ga bɨ 'be 'bɨ ené
komo ere ní go zíse, tí lá 'dodo ené zí ngíti
géyị 'yị e wá.
12 Tí lá 'yị bɨ kí éyị́ zíne ní nɨyí í'bí yata
zía, zí éyị́ nda ídíne zía kíngaya. 'Yị máa
wo bɨ éyị́ ndaá zía wá ní, gba owụ́ a bɨ zía
ní, nɨyí 'dí'bióyó a gɨ zía 'dá'ba.
13 Née sị́ ledre bɨ mándịsị ódro zí 'yị e
sɨmɨ muruwayi gɨ zía ní.
“Abú nɨyí tí lúrú éyị́ ga bɨ mááyí ndịsị
méngị yée ní kí komoyé yá, lurú
yemení eyé wá,
abú nɨyí tí kí úwú ledre ga bɨ mááyí
ndịsị úku yée ní kí mbílíye yá, olụ́
ené sɨmɨ doyé wá.
14 “Ledre née mengị roné go tí cé káa
zí bɨ kóo Lomo uku zí nébị Isáya eké a ní,
kídí,
“ ‘Ásé úwú ledre ga bɨ mááyí ndịsị úku
yée ní utúasá ené ólụ́ sɨmɨ dosé wá,
abú ásé lúrú éyị́ ga bɨ mándịsị méngị
yée ní, utúasá esé ówoyéme a wá.
15 Gɨ zía bɨ doyé orụ yị́ ené mɨórụ ní,
utúasání eyé úwú ledre kí mbílíye
wá, 'dụtụní komoyé kpá go ngbụ́rụ́.
Nɨyí kóo ndịsị lúrú éyị́ ga bɨ mándịsị
méngị yée ní kí komoyé,
zíye ndịsị úwú a kí mbílíye,
zíye ndịsịyé ówoyéme sɨmɨ ledre e kí
mɨmbé'deyé
do ndá'baógụyé zíma, káa bɨ mááyí yómo
yée.’
16 “Tí lá Lomo nɨ í'bí úndru zíse gɨ zía
komosé lurú bi bú, mbílíse uwú ledre bú
bɨlámáne ní.
17 Bɨ kenée ní, máúku zíse ma'díi, tụ́'dụ́
nébị e kí ngíti géyị 'yị ga bɨ kóo 'desị́
ndịsịní méngị ledre ga bɨ Lomo ili yée ní,
ndịsịní kóo óto komoyé gɨ ro lúrú éyị́ ga
bɨ lúrúsé yée ní tí lá utúasání lúrú a wá,
ndịsịní kpá índi mbílíye gɨ ro úwú ledre
ga bɨ úwúsé yée ní utúasání úwú a wá.
18 “Úwúsé nda ini ledre gɨ sɨmɨ mu-
ruwayi 'bɨ 'yị bɨ nderé óyụ kúfú ní mu.
19 Kúfú ga bɨ utúní do mɨsi'di ní, nɨyí
'bɨ eyé káa zí 'yị ga bɨ abú uwúní tí
bɨlámá ledre bɨ gɨ ro 'be 'bɨ Lomo ní go

13:15 13:15 Isáya 6:9,10

yá, owoyemení eyé ledre gɨ sɨmɨ a wá, zí Satána óguné 'dí'bióyó bɨlámá ledre née gɨ do mɨmbé'deyé 'dá'ba.
20 Kúfú ga bɨ utúní do landa ní, nɨyí 'bɨ eyé káa zí 'yị ga bɨ uwúní lá ledre 'bɨ Lomo geré zíye 'dí'bióto a 'diya do mɨmbé'deyé ní.
21 Gɨ zía bɨ cíyí ledre ma'dáa ndaá do mɨmbé'deyé wá ní, sɨmɨ bɨ 'do'dó ogụ go royé gɨ zía bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo ní, geré zíye óyó sogoyé zí Lomo.
22 Kúfú máa wo bɨ utú 'bɨ ené dongará kị́ṇị ní, nɨ 'bɨ ené káa zí 'yị máa wo bɨ abú uwú tí ledre 'bɨ Lomo go yá, tí lá mongụ́ somụ́ ledre ené yị́ ené gɨ ro tụ́'dụ́ éyị́ ga bɨ 'bɨ sága ba. Gɨ zí kéyị́ née, ledre 'bɨ Lomo bɨ ṇguṇgu ní, mɨáná a ndaá 'bɨ ené sɨmɨ a wá.
23 'Yị́ máa wo bɨ uwú yeme ledre 'bɨ Lomo ní, nɨ 'bɨ ené káa zí kúfú ga bɨ utúní sɨmɨ bɨlámá káṇgá, ngíti a aná 'bɨ ené míya (100), ngíti a 'bɨ ené cị́ ota (60) zí ngíti a ídí 'bɨ ené cị́ kéṛị́ a doa sokó (30) ní."

Muruwayi gɨ ro tó'dó

24 Zí Yésụ kpá ị́nyịné úku ngíti muruwayi kídí, "Ledre nɨ gɨ ro ledre ga bɨ 'be 'bɨ Lomo komo ere ní káa zí o'do bɨ nderé óyụ bɨlámá kúfú yáká ené ní.
25 Nda go sɨmɨ ngíti sịndị́ kadra kí ndụlụ, zí 'yị bɨ nɨ okó ro mị́ngị́ yáká née ndéréne óyụ kúfú angángúya sɨmɨ kére 'bɨ o'do née, zía ndéréókpó ené.
26 Sɨmɨ bɨ kére ngboró do gbóṛụ́ne nɨ nda go léfe kúfúne ní, zí angángúya kpá ólụ́ógụné dongará a.
27 "Zí 'yị 'bɨ moko 'bɨ mị́ngị́ yáká née óguyé úku ledre zí mongụ́ 'yị eyé kídí, 'Mongụ́ 'yị, bɨ kóo oyụní yáká 'dáa dụụ́ kúfú kére ní, sara angángúya née ogụní nda 'bɨ eyé íri gɨ 'da?'
28 "Mị́ngị́ yáká ya kídí, 'Ezeokóma e oyụní ye.'
"'Yị 'bɨ moko e ya kídí, 'Íli go zíze ndéré lálaóyó yée 'dá'ba?'
29 "Mị́ngị́ yáká ya zíye ní, 'Ɨ'ɨ, ótoómosé aka kenée káa bɨ ásé lála kótrụ yée ndro kí kére e ke.
30 Idíní aka ídí mbá kenée, gị sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ óṇgo kére. Mááyí ogụ úku a zí 'yị ga bɨ nɨyí óṇgo kére ní kídí, idíní aka ndéré fị lálaóyó angángúya née ódó yée, do óngbóóyó yée 'dá'ba, zíye nda óṇgo kére ndéré kíe sɨmɨ gbagba.' "

Muruwayi gɨ ro kúfú musɨtáda

31 Zí Yésụ kpá úku ngíti muruwayi kídí, "Ledre nɨ gɨ ro ledre ga bɨ 'be 'bɨ Lomo komo ere ní káa zí o'do bɨ 'di'bi kúfú kágá bɨ ndịsịní ndólo a musɨtáda nderé kíe óyụ a yáká ené ní.
32 Abú kágá née kúfú ga nɨyí nzéré yá, sɨmɨ bɨ oyụ ní, zía ngbóró óguné mongụ́ kágá rómo do ngíti géyị́ kágá e yáká ore mbá. Zía nda ídíne go kágá bɨ zí solụ́ e óguyé ndịsị́ ụ́bụ́ 'be 'bɨ eyé komo a."

Muruwayi gɨ ro 'de'dị́

33 Zía kpá úku ngíti muruwayi kídí, "Ledre nɨ gɨ ro ledre ga bɨ 'be 'bɨ Lomo komo ere ní káa zí owụ́ 'de'dị́ bɨ lá cúku'dée kará e ndịsịní lótó mongụ́ le'yị́ kíe zía átáne gɨ zía ní."
34 Yésụ ndịsị́ kóo úku éyị́ ga gére née zí 'yị e mbá sɨmɨ muruwayi. Ledre bɨ kị́é'do zía úku a zíye ndaá sɨmɨ muruwayi wá ní ndaá.
35 Yésụ ndịsị́ née méngị́ ledre ga bɨ kóo Lomo uku zí ngúru nébị́ éké a kídí,
"Mááyí ndịsị́ úku ledre zíye sɨmɨ muruwayi.
Mááyí úku 'dódo ledre ga bɨ kóo mɨótoécịné kú sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo máótoógụ do sogo káṇgá sɨmɨ a ní zíye."

Ini ledre gɨ sɨmɨ muruwayi bɨ gɨ ro tó'dó ní

36 Nda gɨ do kací 'dódo ledre, zí Yésụ ótoómo tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ore zía ndá'bané 'be kí'dí bɨ ndịsị́ 'dú'du ní do ólụ́ne 'dịcị́. Zí 'yị́ lódụ́ kacíga ólụ́ lódụ́ kací a zíye ndú'yú wo kídí, "Mongụ́ 'yị, úkuógụ aka ini ledre gɨ sɨmɨ muruwayi 'bɨ tó'dó ga úku ní zíze."
37 Zía úkulúgu ledre zí 'yị́ lódụ́ kacíne e kídí, "O'do bɨ oyụ bɨlámá kúfú née Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí.

13:35 13:35 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 78:2

38 Yáká nɨ 'bɨ ené do sogo káṇgá ba. Bɨlámá kúfú nɨ 'bɨ ené 'yị ga bɨ ṇguṇguní Lomo go káa do ngére eyé ní. Bɨsinyí kúfú 'bɨ ené 'yị ga bɨ ndịsịní méngị ledre ga bɨ 'bɨ Satána ní.
39 Ezeokó mịngị́ yáká bɨ oyụ bɨsinyí kúfú ní nɨ 'bɨ ené ngére 'bɨ bɨcayi lomo e. Kadra óṇgo kére nɨ 'bɨ ené odụ sịndị́ kadra 'bɨ do sogo káṇgá ba. 'Yị óṇgo kére nɨyí 'bɨ eyé maláyika e.
40 "Bɨsinyí kúfú ga bɨ odóní yée óngbó yée née, nɨyí 'bɨ eyé née 'yị ga bɨ Lomo nɨ 'décị ngbangayé sɨmɨ odụ sịndị́ kadra ní.
41 Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí nɨ kása maláyika ené e ndéré ị́cị́óyó tó'dó kɨ́ éyị́ ga bɨ ndịsị 'dí'biógụ luyú kɨ́ 'yị méngị bɨsinyí ledre gɨ 'be 'bɨ ené mbá 'dá'ba.
42 Do ụ́cụ yée mbá sɨmɨ mongụ́ gu pho'dụ bɨ ịlị́ wá ní zɨ́ye ndịsịyé mbụ́mbụ́dụ́ kɨ́ náná do soyé gɨ zɨ́ éyị́ mɨówo.
43 'Yị ga bɨ ndịsịní méngị ledre ga bɨ Lomo ili yée ní, zɨ́ royé ndịsị ṛíṛíne káa zɨ́ sụ́lụ́ kadra gɨ zɨ́ roko'bụ 'bɨ 'Bụyé Lomo bɨ doyé ní. Togụ́ mbílíse nɨ bo yá, ídísé úwú ledre bɨ máúku née."

Muruwayi gɨ ro mongụ́ késị́

44 Zɨ́a kpá úku ngíti muruwayi kɨ́dí, "Ledre nɨ gɨ ro ledre ga bɨ 'be 'bɨ Lomo komo ere ní káa 'yị bɨ ndiki mongụ́ késị́ bɨ otoecịní sɨmɨ káṇgá ní." Zɨ́a kpá ótoécị ándá a. Gɨ zɨ́ rokinyi zɨ́a ndá'bané úgúóyó éyị́ ga bɨ zɨ́ne 'be ní mbá, do ndá'bané úgú bi bɨ ótoécị késị́ née doa ní zɨ́ne.
45 Zɨ́a kpá úku ngíti muruwayi kɨ́dí, "Ledre nɨ gɨ ro ledre ga bɨ 'be 'bɨ Lomo komo ere ní káa zɨ́ 'yị bɨ nderé gámásó'do gali bɨ kɨ́ tosoné ṛíṛịṛí kɨ́ mongụ́ ke'bịné 'dága ní gɨ ro úgú a.
46 Sɨmɨ bɨ nderé ndíki ní, zɨ́a ndá'bané úgúóyó éyị́ ga bɨ zɨ́ne 'be ní mbá do ndéréne úgú gali née."

Muruwayi gɨ ro mbírá kénzé

47 Zɨ́a kpá úku ngíti a kɨ́dí, "Ledre nɨ gɨ ro ledre ga bɨ 'be 'bɨ Lomo komo ere ní káa zɨ́ 'yị méngị kénzé ga bɨ onzóomoní mbírá kénzé sɨmɨ iní zɨ́ ṛịkị́ kénzé e lákayé sɨmɨ a ní.
48 Sɨmɨ bɨ tụ́'dụ́ kénzé e lakaní go sɨmɨ a ní, zɨ́ mịngị́ mbírá ógụyé lálaógụ mbírá do gbúṛóngó, ndịsịyé gélé kénzé e. Zɨ́ye 'dí'bióto yée ga bɨ iliní ní sɨmɨ éyị́, yée ga bɨ iliní wá ní, zɨ́ye ụ́cụóyó yée 'dá'ba.
49 Karanée sɨmɨ odụ sịndị́ kadra ledre e nɨyí méngị royé kenée. Maláyika e nɨyí ógụ ífi dongará bɨsinyí 'yị e kɨ́ bɨlámá 'yị e,
50 do 'dí'bi yée ụ́cụ yée sɨmɨ mongụ́ gu pho'dụ bɨ ịlị́ wá ní, kɨ́'dí bɨ 'yị e nɨyí ndịsị mbụ́mbụ́dụ́ kɨ́ náná do soyé gɨ zɨ́ éyị́ mɨówo ní."
51 Zɨ́ Yésụ ndú'yú yée kɨ́dí, "Ówosé ini ledre gɨ sɨmɨ ledre ga bɨ máúku yée née go?"

Zɨ́ye ṇgúṇgu a kɨ́dí, "Ɨɨ, owozé go."
52 Zɨ́ Yésụ kpá úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Ini ledre sɨmɨa nɨ káa, 'yị 'dódo lorụ ga bɨ mbá ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go ní nɨyí ídí 'be 'bɨ Lomo komo ere káa zɨ́ mịngị́ 'be bɨ olụ́ 'dịcị́ zɨ́a 'dó'dụ́ógụ mɨkánda éyị́ e kɨ́ kuṛúga mbá sága gɨ 'dịcị́ ené ní."

'Yị 'bɨ Nazeréta e asiní gɨ ro Yésụ (Lúrú kpá Máriko 6:1-6, Lúka 4:16-30)

53 Sɨmɨ bɨ Yésụ 'dodo asá ledre sɨmɨ muruwayi zɨ́ye ore ní, zɨ́a ndéréókpóne gɨ ore.
54 Sɨmɨ bɨ nderéogụ sɨmɨ Nazeréta sɨmɨ gara bɨ ngboró sɨmɨ a ní, zɨ́a tónóne 'dódo ledre zɨ́ Yụ́da e sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro. 'Yị ga bɨ owoní wo kɨ́ 'dódo ledre ní zɨ́ tarayé ịdrịne mbá mɨịdrị́. Zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, "Ndiki roko'bụ kɨ́ mongụ́ ówo ledre bɨ zɨ́a ndịsịné 'dódo mɨngburoko ledre kɨ́e bɨ káa ba gɨ 'da? Sara mɨngburoko ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé née?
55 Owozé wo bú bɨlámáne nɨ wotị́ Yoséfa bɨ 'yị yéme éyị́ e gɨ sɨmɨ kágá ní, ịrị mbágáa Maríya. Lúndu ga nɨyí Yakóbo e, Yoséfa e, Simúna e nda kɨ́ Yụ́da e.
56 Lémị ga nɨyí kpá mbá kɨ́ze ona. Sara ndiki roko'bụ zɨ́a ndịsịné méngị ledre ga gére née kɨ́e née gɨ 'da?"
57 Zɨ́ 'yị ga gére née óto mɨmbé'dekesị́ ro Yésụ.

Zɨ́a ịnyịné úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Ndịsịní óto úndru nébị do bi ga bɨ 'dí sogo ní tí

lá bi bɨ nébị́ née ngboró doa kɨ́ 'yị́ 'be 'bɨ ené otoní eyé úndrua wá.”
58 Gɨ zía bɨ 'yị́ 'bɨ Nazeréta e ṇguṇguní eyé ledre 'bɨ Yésụ wá ní, Yésụ mengị́ ené mɨngburoko ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé ní zɨ́ye ore wá.

14

Ufuní Yiwáni 'yị́ Bábátị́zị́ 'yị́ e
(Lúrú kpá Máriko 6:14-29, Lúka 9:7-9)

1 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa née ní, zɨ́ phanda Yésụ ówụ́ ndíki mbílí ngére Eróde,*
2 zía úku ledre zɨ́ ngíti géyị́ 'yị́ 'bɨ moko ené e kɨ́dí, “Née Yiwáni 'yị́ Bábátị́zị́ 'yị́ e bɨ kóo ufuní wo ní urúne, ndịsị́ méngị́ mɨngburoko ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé née ne gɨ zɨ́ kéyị́ née.”
3 Eróde onzó kóo Yiwáni sɨmɨ sị́gịnị́ gɨ ro do úfu wo gɨ ro Erodíya me'be lúnduné Phị́lịpo,†
4 gɨ zía Yiwáni ndịsị́ úku ledre kɨ́dí, “Eróde, ndaá bɨlámáne wá, lúnduyị́ nɨ aka kɨ́ komoné áyí 'dí'bi me'be a káa do kára zɨ́yị́ káa be 'di?”
5 Eróde ayí kóo geré gɨ ro úfu Yiwáni mɨúfu tɨ́ lá bi úfu wo ndaá gɨ zía tụ́'dụ́ 'yị́ e ṇguṇguní yị́ eyé mbá ledre ga bɨ Yiwáni ndịsị́ úku yée ní gɨ zía owoní go kɨ́dí Yiwáni nɨ yị́ ené nébị́.
6 Nda sɨmɨ sị́lị́ 'bɨ ayímbi, née ayímbi 'bɨ sị́lị́ bɨ kóo aráni Eróde ma'dáa sɨmɨ a ní, zɨ́ nyị́ Erodíya kára bɨ 'di'bi gɨ zɨ́ lúnduné ba ndịsịné lé'bé ke'bị́, zɨ́ Eróde ídíne kɨ́ mongụ́ rokinyi
7 zía lólóbụ́ zɨ́ owụ́kára née kɨ́dí éyị́ bɨ ili ní idí úku ledre a née nɨ í'bí a zía.
8 Zɨ́ owụ́kára née ndú'yú mbágáne, née idí úku ledre 'di? Mbágáa ya zía ní, idí úku a kɨ́dí, “Máíli do lágá'décị́ go Yiwáni Babatị́za zɨ́ye ógụ kɨ́ doa gɨrí do éyị́ zɨ́ma.”
9 Zɨ́ ledre née í'bí mongụ́ sómụ́ ledre zɨ́ ngére Eróde. Nda lá gɨ zía bɨ uku gáa ledre née do komo tụ́'dụ́ mɨngburoko 'yị́ ga bɨ ndolo ogụ yée ní, zía tɨ́ kákasa
10 idíní mu ndéré úfu Yiwáni zɨ́ye ógụ kɨ́ doa do éyị́ zɨ́ owụ́kára née lúrú a.
11 Zɨ́ye ógụ kɨ́ do Yiwáni do éyị́ í'bí a zɨ́ owụ́kára née, zía ndéréne 'dódo a zɨ́ mbágáne.
12 Zɨ́ sanda ndéréne zɨ́ 'yị́ lódụ́ kacɨ́ Yiwáni, zɨ́ye ógụyé 'dí'bi umbu Yiwáni ndéré óto a. Zɨ́ye ndéréye úku ledre bɨ mengị́ roné née zɨ́ Yésụ.

Yésụ i'bí éyị́ mɨánu zɨ́ 'yị́ e, álifu ịnyị́
(Lúrú kpá Máriko 6:30-44, Lúka 9:10-17, Yiwáni 6:1-14)

13 Sɨmɨ bɨ Yésụ uwú ledre umbu Yiwáni ní, zía ịnyịné kɨ́ 'yịmɨkása ené e ékị́ye sɨmɨ kụrúngba 'dógụ mɨkavu Galiláya aka gɨ ro ndéré ndịsịyé do bi bɨ tụ́'dụ́ 'yị́ e ndaní doa wá ní. Zɨ́ 'yị́ ga bɨ íri née kpá úwú ledre a zɨ́ye ndéréye sóngó wo.
14 Nɨyí ndéréógụ bɨ do gbúṛóngó ní, tụ́'dụ́ 'yị́ e nɨyí go íri 'dii. Zɨ́ lerị́ye méngị́ wo zía 'dí'bióyó ndíyá e gɨ royé.
15 Nda go za kɨ́ tagá, zɨ́ 'yị́ lódụ́ kacɨ́ga úku ledre zía kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị́, kadra utú go, éyị́ mɨánu ndaá kpá ona wá. Ótoómo sị́lị́yị́ gɨ ro 'yị́ ga gére née mu zɨ́ye ndéréye gámásó'do éyị́ mɨánu zɨ́ye ánu a.”
16 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ 'yị́ lódụ́ kacɨ́ne ga gére née kɨ́dí, “Ndaní ndéré wá, ídísé í'bí éyị́ mɨánu se zɨ́ye.”
17 Zɨ́ 'yị́ lódụ́ kacɨ́ga úkulúgu ledre kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị́, odụ éyị́ bɨ do sị́lị́ze ona ní lá dụụ́ ambata ịnyị́ (5) kɨ́ mɨnzéré kénzé e gbre.”
18 Zía úku ledre kɨ́dí, “Ógụsé aka kɨ́ ambata máa ga gére née yáa.”
19 Yésụ ya 'yị́ e idíní ndịsị́ do súwú ga gére née bi ore. Zía 'dí'bi ambata kɨ́ kénzé ga bɨ gbre née do sị́lị́ne, zía lúrú bi komo ere, zía í'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo, zía 'déweífi sɨmɨyé. Zía í'bí a do sị́lị́ 'yị́ lódụ́ kacɨ́ne ga gére née idíní ífi yée zɨ́ 'yị́ e ánu a.
20 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị́ ga ba ánu éyị́ zɨ́ye léreyé mbá. Ngítí a ga bɨ idíaká ní, zɨ́ 'yị́ lódụ́

* **14:1 14:1** Ngére Eróde: Ndịsịní ndólo wo Eróde Ánítipasi. Nɨ wotị́ mongụ́ ngére Eróde bɨ kóo nɨ ngére sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ aráni Yésụ ní. Eróde Ánítipasi nɨ kpá ngére bɨ onzó Yiwáni Babatị́za sɨmɨ sị́gịnị́ do úfu wo ní.
† **14:3 14:3** Phị́lịpo: Phị́lịpo nɨ aka kóo tɨ́ kɨ́ komoné zɨ́ lúndua Eróde Ánítipasi 'dí'bi me'bea Erodíya.

kacígа ga gére née 'dó'dụ́ 'dúcu gbété e kíe sokó doa gbre (12).
21 'Yị ga bɨ anuní éyị́ ní, ya'dá e nɨyí kóo álifu ịnyị (5,000). Oloní kará e kí owụ́ e wá.

Yésụ nderé do iní
(Lúrú kpá Máriko 6:45-52, Yiwáni 6:15-21)

22 Geré gɨ do kací éyị́ mɨánu née, zí Yésụ úku ledre zí 'yị lódụ́ kacíne ga gére née idíní mu 'dógụ mɨkavu ndéréókpóye 'dá'dá. Zía aka ídíáká 'bɨ ené 'dá'ba gɨ ro úku ledre zí 'yị ga gére née ndá'bayé 'be.
23 Sɨmɨ bɨ uku ledre go zí 'yị ga gére née kídí bayiní mu ní, zía ndéré ékịne do landa ngúcuné íni ini zí Lomo. Ndịsị íri gị kí tagá ngúcuné.
24 Kụrúngba bɨ gáa 'yị lódụ́ kacíga nɨyí sɨmɨ a ní nderé go sɨmɨ iní gbála gɨ do gbúṛóngó. Gɨ zí síli bɨ ndịsị ílí do iní kí roko'bụné ní, zí iní nda ndịsịné ụ́cụ́ló'bó kụrúngba gbụ́ gbụ́ gbụ́, bi ndéré eme lolụ ngụ́.
25 Nda kí sị́ ndóndó, zí Yésụ ékịógụné gɨ do landa gɨrí ndịsị ndéréne do iní zí 'yị ené ga bɨ sɨmɨ kụrúngba née káa zí ndịsị ndéré do ngáká bi ní.
26 Sɨmɨ bɨ 'yị lódụ́ kacíga ga gére née lurúní wo do iní kí ndịsị ógụ'dịyị roné mɨ'dí zíye ní, zí ngịrị méngị yée. Zíye útúye ndịsị mbụ́mbụ́dụ́ gɨ zía somụ́ní 'bɨ eyé kídí née go "'Yị lárá."
27 Geré 'diya zí Yésụ úku ledre zíye kídí, "Ndásé éré ngịrị wá, née máa."
28 Zí Pétero úkulúgu ledre zía ya, "Mongụ́ 'yị togụ́ née tí yị́ị ma'díi, ídí mu ṇgúṇgu a zíma ndéréma gɨ do iní ógụmá zíyị íri."
29 Yésụ ya zía ní, "Ógụ mu."
Zí Pétero ékịógụné gɨ sɨmɨ kụrúngba ndịsị ndéréne do iní mɨ'dí zí Yésụ.
30 Tí lá sɨmɨ bɨ Pétero lurú iní nɨ ndịsị kịzị kí roko'bụné kíngaya gɨ zí mongụ́ síli ní, zí ngịrị méngị wo, geré zía tónóne ólụ́ne sɨmɨ iní. Zía ótrụ́ ledre kídí, "Ngére yómo máa mu."
31 Geré zí Yésụ á'dané sáká wo, zía úku ledre kídí, "Pétero ṇgúṇgu aka eyị́ ledremá kíngaya fú wá, éré ngịrị gɨ ro 'di?"
32 Sɨmɨ bɨ Pétero ekịluguní royé kí Yésụ sɨmɨ kụrúngba ní, geré zí mongụ́ síli bɨ gáa ba tóroné.
33 Zí 'yị ga bɨ sɨmɨ kụrúngba née óto úndrua, zíye úku ledre kídí, "Yésụ, áyí Owụ́ 'bɨ Lomo ma'díi."
34 Zíye 'dógụ bi do ndéréógụyé sɨmɨ owụ́ gara bɨ kí ịrịné Geneseréta ní.
35 Sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ 'bɨ gara née owoní kídí Yésụ ogụ née ne ní, zíye kákasa sɨmɨ gara ore mbá kídí 'yị ga bɨ 'yị eyé e nɨyí kí ndíyá ní, idíní ógụ kéye zí Yésụ, nɨ go sɨmɨ gara ore.
36 Zí 'yị ndíyá e ṇgúṇgú royé zía idí ṇgúṇgu a zíye óto sị́lị́ye lá gba ro tara bongó ené. Ma'díi yée ga bɨ otoní sị́lị́ye ro tara bongó ené ní, zí ndíyá eyé e tí ụ́kụ́ne gɨ royé.

15

Ondụ́ 'bɨ Yụ́da e
(Lúrú kpá Máriko 7:1-13)

1 Nda gɨ ore zí ngíti géyị Farụsáyo e kí ngíti géyị 'yị ga bɨ ndịsịní 'dódo lorụ ní, ógụyé gɨ sɨmɨ Yerụsaléma ndú'yú Yésụ kídí,
2 "Éyị́ bɨ 'yị lódụ́ kacíyị ga ba iliní méngị kéyị kací ondụ́ ezé gɨ zía wá ní 'di? Ndịsịní ánu éyị́ geré mɨánu iliní lúgu sị́lị́ye kí wá ní."
3 Zí Yésụ ndú'yú lúgu yée kídí, "Sara ílisé méngị kéyị kací lorụ 'bɨ Lomo wá gɨ ro 'di, bɨ zíse ndịsịsé méngị dụụ́ ledre ga bɨ ondụ́ esé ili yée ní.
4 Lomo i'bí lorụ kídí, 'Ídí óto úndru 'bụyị́ e kí mbágáyị.' "Yị bɨ nɨ uku tara sinyí zí 'bụné e kí mbágáne ní, idíní úfu wo 'dá'ba.'
5 Tí lá ndịsịsé 'dódo ledre kídí, togụ́ 'yị uku ledre zí 'bụné e kí mbágáne kídí, 'Éyị́ ga bɨ ílisé gɨ ro zíye sáká sée kíe ní, máí'bí go káa do tákpásị́lị́ zí Lomo,'
6 ndaá gɨ ro zíye óto úndruyé kíe wá. 'Déwesé née go lorụ 'bɨ Lomo gɨ ro ondụ́ esé 'bɨ Yụ́da e.

15:4 15:4 Ólụ́ógụ 20:12, Gbre lorụ 5:16 **15:4 15:4** Ólụ́ógụ 21:17, Lévị 20:9

7 Ndịsịsé lóndo rosé kɨdí ásé 'yị méngị
ledre 'bɨ Lomo, ábuwá ledre bɨ nébị Isáya
uku gɨ rosé ní nɨ ma'díi kɨdí,
8 “ ‘'Yị ga ba ndịsịní óto úndrumá lá dụ́ụ́
do tarayé,
tɨ́ lá mɨmbé'deyé nɨ yị́ ené gɨ romá
gbála.
9 Ndịsịní óto úndrumá lá gbékpịne,
ndịsịní tɨ́ 'dódo ledre ní, tɨ́ lá yị́ eyé
lorụ eyé 'bɨ 'yịma'dí e.’ ”
10 Gɨ do kacɨ́ ledre née ní, zɨ́ Yésụ
ndóloyóko tụ́'dụ́ 'yị e zɨ́a úku ledre zɨ́ye
kɨdí, “Ídísé úwú ledre ba zɨ́se ówoyéme a
bɨlámáne.
11 Ndaá 'bɨ ené éyị́ mɨánu bɨ 'yị ánu ní
nɨ oto wo ne zɨ́a ídíne 'yị lúyú ledre wá,
yị́ ené bɨsinyí ódro bɨ gɨ tara'yị ní.”
12 Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ógụyé úku ledre
zɨ́a kɨdí, “Mongụ́ 'yị, ówo go kɨdí ledre bɨ
gáa úku ba sinyí yị́ ené ro Farụsáyo e go
mɨsínyí?”
13 Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ye kɨdí, “Éyị́ ga
bɨ mbá ngárá Babá bɨ komo ere 'dịyị́ yée
ne wá ní, nɨ lálaóyó yée mbá 'dá'ba.
14 Ndásé óto komosé ro ledre 'bɨ
Farụsáyo ga gére née wá, nɨyí yị́ eyé
manda ga bɨ komoyé ndaá ní. 'Yị bɨ
komoa ndaá ní togụ́ lala ezené bɨ komoa
ndaá ní, yée gbrengárá nɨyí útú sɨmɨ gu.”
15 Zɨ́ Pétero úku ledre kɨdí, “Mongụ́ 'yị,
úku 'dódo aka ini ledre gɨ sɨmɨ muruwayi
bɨ úku née zɨ́ze.”
16 Yésụ ya zɨ́ye ní, “Áyí, ówosé esé kpá
wá?
17 Ówosé bɨ kɨdí éyị́ mɨánu ndịsị ólụ́
gɨ ku 'yị, zɨ́a ókpóne sɨmɨ 'yị, zɨ́a nda
ólụ́ógụné gɨ sɨmɨ 'yị 'dá'ba ní wá?
18 Bɨsinyí ledre bɨ ndịsị ówụ́ gɨ tara'yị
ní, ndịsị ólụ́ógụ gɨ yana mɨmbé'de 'yị. Gɨ
zɨ́ kéyị́ née zɨ́ 'yị ídíne bɨsinyíne do komo
Lomo.
19 Bɨ kenée ní, bɨsinyí ledre ga bɨ káa zɨ́
úfu 'yị, só'do ro'yị kɨ́ 'yị bɨ ófụ́sé rosé kéne
wá ní, kɨ́ ledre 'bɨ gámá faa kacɨ́ kará e
togụ́ ya'dá e, kɨ́ ugu, kɨ́ ṛanga, kpá úku
tara sinyí zɨ́ 'yị e. Ledre ga gére née mbá
olụ́ogụní gɨ do mɨmbé'de 'yị.
20 Éyị́ ga gére née ndịsịní óto 'yị e ye
zɨ́ye ídíye bɨsinyíye do komo Lomo. Ndaá
'bɨ ené ánu éyị́ mɨánu togụ́ mbú 'yị lúgu
sịlịne wá ní óto 'yị ne zɨ́a ídíne do komo
Lomo bɨsinyíne ní wá.”

Yésụ yomo nyị́ ngíti kára
(Lúrú kpá Máriko 7:24-30)

21 Zɨ́ Yésụ nda ịnyịné gɨ ore ndéréne
sɨmɨ gara ga bɨ Táyire kɨ́ Sidóna ní.
22 Zɨ́ ngíti kára gɨ sɨmɨ kúfú bɨ Kanána e
ndịsị ndịsị do bi gbóo ore ógụné ṇgúṇgú
roné zɨ́ Yésụ kɨdí, “Ngére, Bulúndu
Dawídi, ówo aka ledre kɨ́ma. Nyịma
dokéké e ndịsịní méngị wo bɨsinyíne
kɨ́ngaya.”
23 Tɨ́ lá Yésụ ukulugu ené ledre zɨ́a wá.
Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ógụyé úku ledre zɨ́
Yésụ kɨdí, “Ógóóyó kára née gɨ ore 'dá'ba.
Ndịsị fú lá gbúrógbó do kacɨ́ze kɨ́ ledre
ené née.”
24 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ kára née
kɨdí, “Lomo kasaogụ máa lá dụ́ụ́ gɨ ro
sáká 'yị amá e Isɨréle e gɨ zɨ́a nɨyí káa zɨ́
kábịṛịkị ga bɨ mịngịye ndaá ní.”
25 Zɨ́ kára née ndósoógụné gbóo útúne
gbrị kó'dụ́ Yésụ. Zɨ́a úku ledre zɨ́ Yésụ
kɨdí, “Ngére, sáká máa mu.”
26 Yésụ ya zɨ́a ní, “Ndaá 'bɨ ené
bɨlámáne do 'dí'bi éyị́ mɨánu 'bɨ owụ́ e
í'bí a zɨ́ ịsị e wá.”*
27 Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨdí,
“Ngére, nɨ tɨ́ kenée. Tɨ́ lá ịsị e 'do'dụ́ní
nyụnyụ́ éyị́ mɨánu gɨ sị́ tarabíza 'bɨ
mịngịye bú.”
28 Née ní, zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ kára
née kɨdí, “Kára ṇgúṇgu ledre eyị́ ofụ go.
Éyị́ bɨ íli ní mááyí méngị a zɨ́yị.” Kpá tɨ́
geré sɨmɨ sịndị́ kadra née zɨ́ ro nyị́ kára
née émené.

Yésụ i'bí éyị́ mɨánu zɨ́ 'yị e álifu eso

29 Zɨ́ Yésụ ịnyịné gɨ ore ndá'bané kó'dụ́
mɨkavu Galiláya. Zɨ́a ndéré ékịne do
landa ndịsịné bi.
30 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e ndịsị ógụyé zɨ́a kɨ́ 'yị eyé
ga bɨ kɨ́ umbu sịndịye, 'yị komo mɨ'dụ́tụ e,
mɨgịgịṛị́ e, yée ga bɨ odroní wá ní, nda

15:9 15:9 Isáya 29:13 * **15:26 15:26** Owụ́ e kɨ́ ịsị e: Owụ́ ga bɨ Yésụ uku ledreyé ona ba ní née Yụ́da e. Ịsị ga bɨ uku ledreyé née 'bɨ ené 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní. Yụ́da e ndịsịní ukucayi 'yị lóṇgó e káa zɨ́ ịsị e ní.

kpá kɨ́ yée ga bɨ kɨ́ toso ndíyá eyé e
mɨngúngúcua ní. Do ógụ óto yée mbá
cigí Yésụ bi kenée, zɨ́a óto sɨ́lɨ́ne royé zɨ́ye
ómo yée mbá.
31 Zɨ́ tara'yị e ịdrɨ́ne kɨ́ lúrú 'yị ga bɨ
odronɨ́ wá ní kɨ́ ódro, mɨgịgɨ́rɨ́ e sịndɨ́ye
'dózo roné go, yée ga bɨ kɨ́ umbu sịndɨ́ye
ní nɨyí go kɨ́ gámá, mɨkomo mɨ'dụ́tụ nɨyí
go lúrú bi. Zɨ́ye mbófo Lomo bɨ Isɨréle e
ndɨsịnɨ́ íni ini zɨ́a ní.
32 Zɨ́ Yésụ ndólo 'yị lódụ́ kacɨ́ne e zɨ́a
úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Lerɨ́ 'yị ga ba mengị
máa go, mengịzé kéye go sɨ́lɨ́ ota éyɨ́
mɨánu ndaá zɨ́ye wá. Ndaá bɨlámáne
zɨ́ma ótoómo yée zɨ́ye ndá'bayé kɨ́ 'bú wá
káa bɨ komoyé nɨ ụ́lụ́ yana zɨ́ye útúye ke.”
33 Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga úkulúgu ledre zɨ́a
kɨ́dí, “Azé ówo éyɨ́ mɨánu sɨmɨ súwú ona
í'bí a zɨ́ tụ́'dụ́ káa zɨ́ wo née gɨ 'da?”
34 Yésụ ya zɨ́ye ní, ambata nɨ zɨ́se kɨ́rɨ́
née ndu? Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí,
“Ambata e nɨyí ịnyị doa gbre (7) nda lá
kɨ́ mɨnzéré kénzé e.”
35 Zɨ́a úku ledre zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née
ndɨ́sịyé bi do káṇgá.
36 Zɨ́a 'dí'bi ambata ga bɨ ịnyị doa gbre
(7) kɨ́ mɨnzéré kénzé ga gére née, sɨmɨ bɨ
i'bí mbófo éyɨ́ go zɨ́ Lomo ní, zɨ́a 'déweífi
sɨmɨyé zɨ́a í'bí yée zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne e, zɨ́ye
nda í'bí a zɨ́ 'yị ga gére ní.
37 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ánu éyɨ́,
zɨ́ye léreyé mbá. Ngítí éyɨ́ mɨánu ga bɨ
idíakánɨ́ ní, zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga 'dó'dụ́ 'dúcu
gbété e kɨ́e kpá ịnyị doa gbre (7).
38 Gɨ sɨmɨ 'yị ga bɨ kóo anunɨ́ éyɨ́ ní,
olonɨ́ lá dụ́ụ́ ya'dá e álifu eso (4,000).
Olonɨ́ kará e kɨ́ owụ́ e wá.
39 Gɨ do kací bɨ Yésụ bayi 'yị ga gére
née go ní, zɨ́a nda ékɨ́ne sɨmɨ kuṛúngba
zɨ́ye ndéréye sɨmɨ bi bɨ ndɨsịnɨ́ ndólo a
Magadána ní.

16

Farụsáyo e uzunɨ́ Yésụ
(Lúrú kpá Máriko 8:11-13, Lúka 12:54-56)

1 Sɨmɨ ngíti sɨ́lɨ́, zɨ́ Farụsáyo e kɨ́
Sadụkáyo e ógụyé úzu Yésụ idí méngị
ledre bɨ kɨ́ roko'bụné ní gɨ ro zɨ́ye ówo a
kɨ́dí Lomo kasaogụ wo ne gɨ komo ere.
2 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Togụ́
go kɨ́ tagá yá, ndɨ́sịsé úku ledre kɨ́dí,
‘Kɨ́lóndó kadra nɨ súwu gɨ zɨ́a bi nɨ komo
ere gbawu káa.’
3 Togụ́ kɨ́ phịyị́ yá, zɨ́se ndɨ́sịsé úku ledre
kɨ́dí, ‘Mụ́kụ́ nɨ go kụụ née ní iní nɨ é'dị
karaba.’ Ówosé tɨ́ lá kací úku ledre gɨ ro
éyɨ́ ga bɨ ndɨsịnɨ́ méngị royé komo ere ní,
togụ́ nda gɨ ro éyɨ́ ga bɨ ndɨ́sịnɨ́ méngị royé
ca cakaba ní yá, ówosé esé e wá.
4 Ílisé lúrú ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé ní
té kí ásé fú ṇgúṇgu a. Gɨ zɨ́a bɨ ásé 'yị
luyú ledre e ní, útúásásé esé ṇgúṇgu a
wá. Ledre bɨ mááyí 'dódo a zɨ́se ní dụ́ụ́
wo bɨ kóo mengị roné zɨ́ Yóna* ní.” Gɨ
ore, zɨ́ Yésụ ndéréókpóne.

Farụsáyo e kɨ́ Sadụkáyo e ndanɨ́ lóndo sée wá
(Lúrú kpá Máriko 8:14-21)

5 Sɨmɨ bɨ Yésụ 'dogụnɨ́ bi sága ní, 'yị
lódụ́ kacɨ́ga nɨyí lúrú bi ní, otoomo lịgịnɨ́
ambata go.
6 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Komosé
idí ídí rosé gɨ zɨ́ bɨsinyí 'dódo ledre 'bɨ
Farụsáyo e kɨ́ Sadụkáyo e bɨ káa zɨ́ 'de'dɨ́
bɨ ndɨsịnɨ́ óto a sɨmɨ ambata eyé e ní.”
7 Zɨ́ye úkuló'bó ledre dongaráye kɨ́dí,
“Uku ledre née kenée ba gɨ zɨ́a bɨ ledre
lịgị zée kɨ́ 'dí'biútú ambata ní.”
8 Yésụ owo sómụ́ ledre eyé née go bú.
Zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Éyɨ́ bɨ ndɨ́sịsé úku
ledre ambata gɨ roa ní 'di, ṇgúṇgusé aka
esé ledremá fú wá ke?
9 Sómụ́lịgịsé ledre ambata bɨ kóo ịnyị
máí'bí zɨ́ 'yị e álifu ịnyị ní go, sara ngítíye
bɨ idíaká ní, 'dó'dụ́ 'dúcusé kóo gbété kɨ́e
ndu?
10 Togụ́ wo née wá ní, sara ambata bɨ
kóo ịnyị doa gbre (7) máí'bí zɨ́ 'yị e álifu
eso (4,000) ánu a ní, 'dó'dụ́ 'dúcusé kóo
gbété kɨ́ ngítíye ndu?
11 Éyɨ́ bɨ sómụ́sé ledre gɨ zɨ́a kɨ́dí máúku
gáa née ledre ambata gɨ roa ní 'di?

* **16:4 16:4** Lɨ́lị ledre gɨ ro Yóna: Cé káa zɨ́ ledre bɨ kénzé ụlụ Yóna zɨ́a ndɨ́sịné sɨmɨa sɨ́lɨ́ ota ní. Ólo yata ledre gɨ roa sɨmɨ Matáyo 12:39-40.

Komosé idí ídí rosé gɨ zɨ́ bɨsinyí 'dódo ledre 'bɨ Farụsáyo e kɨ́ Sadụkáyo e.”
12 Zɨ́ye nda ówoyéme a kɨ́dí uku ené gáa ba ledre gɨ ro ambata wá, uku yḭ ené ledre bɨsinyí 'dódo ledre 'bɨ Farụsáyo e kɨ́ Sadụkáyo e.

Tụ́'dụ́ 'yị e somụ́lo'bóní ledre gɨ ro Yésụ (Lúrú kpá Máriko 8:27-30, Lúka 9:18-21)

13 Sɨmɨ bɨ Yésụ nderéogụní gbóo kɨ́ gara bɨ Kayisaríya Phḭlịpo ní, zɨ́a ndú'yú 'yị lódụ́ kacíne e kɨ́dí, “'Yị e ndịsịní sómụ́ a kɨ́dí, Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí nɨ náambi?”
14 Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ngíti géyị 'yị e ya nɨ Yiwáni 'yị Bábátḭzḭ 'yị e, ngíti géyị ya nɨ Ilíya, ngíti géyị ya nɨ Yeremáya, togụ́ wá, nɨ ngúru nébị e.”
15 Zɨ́a ndú'yúlúgu yée kɨ́dí, “Sara sómụ́sé 'bɨ esé kɨ́dí mááyí náambi?”
16 Simúna Pétero ya zɨ́a ní, “Áyí Kɨ́résịto, Owụ́ 'bɨ Lomo bɨ nɨ trịdrị ní.”
17 Yésụ ya zɨ́a ní, “Simúna wotḭ Yóna, Lomo i'bí úndru go zɨ́yị. 'Yịma'dí ukui'bí ené ledre née zɨ́yị ne wá, Babá bɨ komo ere ní ukui'bí ne.
18 Máúku zɨ́yị, ịrịyḭ nɨ karaba go Pétero, ledre gɨ sɨmɨ a kɨ́dí, ‘Landa.’ Mááyí óto sḭ 'dịcḭ amá doa. Umbu utúasá ndụ́rụ 'dịcḭ máa née wá.
19 Mááyí í'bí roko'bụ bɨ gɨ 'be 'bɨ Lomo komo ere ní zɨ́yị. Éyḭ bɨ ási go gɨ roa ní, Lomo nɨ kpá ási gɨ roa gɨ komo ere. Éyḭ bɨ ṇgúṇgu ledre a go ní, Lomo nɨ kpá ṇgúṇgu a.”
20 Nda gɨ ore zɨ́a ésị sḭ́lḭ́ne komo 'yị lódụ́ kacíne e kɨ́dí ndaní aka úku 'dódo a bɨ ya née nɨ Kɨ́résịto ní zɨ́ 'yị e wá.

Yésụ uku ledre umbuné (Lúrú kpá Máriko 8:31—9:1, Lúka 9:22-27)

21 Gɨ do kací ledre née ní, zɨ́ Yésụ ndịsịné úku ledre zɨ́ 'yị lódụ́ kacíne e kɨ́dí, nɨ mɨútúásáne zíne ndéréne sɨmɨ Yerụsaléma. Gɨ ro zɨ́ mɨngburoko 'yị e, manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ e ní kɨ́ 'yị 'dódo lorụ e 'dó'do née, zɨ́ye úfu née, sɨmɨ sḭ́lḭ́ ota zíne úrúne.
22 Zɨ́ Pétero ndólo wo sogo éyḭ úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ngére Lomo, ndá ótoómo ledre née zɨ́a méngị roné zɨ́yị wá.”
23 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ịnyị gɨ romá íri, áyí zíma go káa zɨ́ tutú bɨ toro 'dụtụ mɨsi'di ní, sómụ́ ledre eyḭ ndaá 'bɨ Lomo wá, yḭ ené 'bɨ Satána.”
24 Nda gɨ ore zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Togụ́ 'yị ili ídí 'yị lódụ́ kacíma yá, ídí ótoómo kɨ́ méngị 'bɨ ené ledre bɨ ili ne ní, zɨ́a ḭmbḭ́ mɨngbúngbu kágá ené 'bɨ 'do'dó lódụ́ máa.
25 Togụ́ 'yị íli bándá trịdrịné kɨ́ roné, zɨ́a úyuné. Togụ́ i'bí roné zɨ́ umbu gɨ romá yá, zɨ́a ndíki trịdrị.
26 Wo be 'di emene, zɨ́ 'yị ídíne kɨ́ éyḭ ga bɨ do sogo káṇgá mbá zíne, zɨ́a úyuné mɨúyu? Sara togụ́ uyu go ní, éyḭ nɨ bo nɨ í'bí a zɨ́ Lomo gɨ ro í'bílúgu trịdrị zɨ́a?
27 Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí nɨ ndá'baógụ sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Bụné gɨ komo ere kɨ́ maláyika e, zɨ́a í'bí tákpásḭ́lḭ́ zɨ́ 'yịma'dí e kací mɨméngị ledre eyé.
28 Máúku zíse, ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse ga bɨ ásé tóro née, utúasání aka úyu wá, nɨyí lúrú Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí kɨ́ ndá'baógụ ídíne Ngére kí.”

17

Toso Yésụ oyólo'bó roné (Lúrú kpá Máriko 9:2-13, Lúka 9:28-36)

1 Sḭ́lḭ́ ịnyị doa kéṛḭ́ (6) gɨ do kací ledre née ní, zɨ́ Yésụ 'dí'bi Pétero e kɨ́ Yakóbo nda Yiwáni owụ́ lúndu Yakóbo, yée ota zíye ndéré ékḭ ndịsịyé do landa ngúcuyé.
2 Zɨ́ toso Yésụ óyóló'bó roné zíye do landa íri. Zɨ́ sɨmɨ komoa ndịsị ndícíne káa zɨ́ sụ́lụ́ kadra ní, zɨ́ bongó bɨ ro a ní ényḭ́ne kpḭ́lélé káa zɨ́ bimɨóṇgó ní.
3 Tɨ́ do komoyé née, zɨ́ Ilíya e kɨ́ Mụ́sa ógụyé zɨ́ye ndịsị ódroyé kɨ́ Yésụ.
4 Zɨ́ Pétero úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, “Ngére, utúasá mɨútúásá zɨ́ze ndịsịzé ona. Togụ́ ṇgúṇgu go yá, mááyí lágá kụ́tụ́ e ota (3) kɨ́ra, kḭ́é'do zɨ́yị, kḭ́é'do zɨ́ Mụ́sa ngíti a zɨ́ Ilíya.”
5 Sɨmɨ bɨ nɨ aka ngbụ́rụ́ ndịsị úku ledre née ní, zɨ́ bɨkenyḭ́ bụṛụngụ́ ógụné kụụ káa zɨ́ cika ní sólụ yée yeré. Zɨ́ kúrú

'yị ówụ́ne kpụrụ́ gɨ sɨmɨ bụrụngụ́ gɨrí kɨ́dí, “Ba Owụ́ 'bɨ amá, 'búa ofụ domá go, mááyí kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́a. Ídísé úwú ledre gɨ taraa.”
6 Sɨmɨ bɨ 'yị lódụ́ kacɨ́ga uwúní ledre née kenée ní, zɨ́ ngịrị útúne sɨmɨyé zɨ́ye útú ló'bụ komoyé bi.
7 Tɨ́ lá zɨ́ Yésụ ógụné óto sḭlḭ́ne royé úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ndásé éré ngịrị wá, ḭnyịógụsé mu 'dága.”
8 Sɨmɨ bɨ sḭkpḭní doyé 'dága ní, lurúndikiní ngíti 'yị wá lá dụụ́ Yésụ.
9 Kɨ́ ndítíógụyé gɨ do landa gɨrí, zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ndásé aka úku ledre ga bɨ gáa lúrúsé née zɨ́ ngíti géyị 'yị e wá 'búó togụ́ lúrúsé Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí urú go gɨ sɨmɨ umbu.”
10 Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga ga gére née úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Sara éyḭ́ bɨ 'yị 'dódo lorụ ukuní ledre gɨ zɨ́a kɨ́dí, Ilíya nɨ ndá'baógụ ụ́tụ roné fị ne gɨ zɨ́a ní 'di?”
11 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ma'díi, Ilíya nɨ óguụ́tụ roné ne zɨ́a ótoyéme éyḭ́ e za mbá do mɨsi'diyé?
12 Máúku zɨ́se Ilíya ogụ yḭ́ ené tɨ́ go, tɨ́ lá mɨngburoko 'yị e iliní eyé 'dí'bi wo sɨmɨ sụmụ wá, mengịní nda yḭ́ eyé wo bɨsinyíne. Nɨyí ógụ méngị lárá Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí kpá kenée.”
13 Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga ówo a kɨ́dí uku née ledre Yiwáni Babatḭza.

Yésụ lagaoyó dokéké gɨ sɨmɨ owụ́o'do (Lúrú kpá Máriko 9:14-29, Lúka 9:37-43a)

14 Sɨmɨ bɨ ogụní nda go dongará tụ́'dụ́ 'yị e ní, zɨ́ ngíti o'do ógụné útúne sḭ́ sịndḭ́ Yésụ úku ledre zɨ́a kɨ́dí,
15 “Ngére ídí ówo ledre kɨ́ wotḭma,” nɨ kɨ́ dokéké sɨmɨné, ndịsị nda 'dó'dó gɨ zɨ́a go kɨngaya. Ndịsị kɨ́ lálaónzó wo ku pho'dụ kpá sɨmɨ iní.
16 Má'dí'biógụ gáa wo zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́yị ga ba, tɨ́ lá utúasání eyé sáká wo wá.
17 Zɨ́ Yésụ ḭnyịné úku ledre zɨ́ye kɨ́ 'yị ga bɨ ore ní mbá kɨ́dí, “Dosé orụ go kɨngaya gɨ ro zɨ́se ṇgúṇgu ledremá. Máídí ndḭ́sị zɨ́se ona gị kɨ́ be 'di? Máídí ụ́tụsɨmɨmá zɨ́ze ndḭ́sị kése kenée gị kɨ́ be 'di? Ógụsé kɨ́ owụ́o'do née gɨrí mu yána.”
18 Sɨmɨ bɨ ogụní kɨ́ owụ́o'do née ní ní, zɨ́ Yésụ ódroné zɨ́ dokéké née kɨ́ roko'bụné, geré zɨ́a ólụ́ógụné gɨ sɨmɨ owụ́o'do née zɨ́ roa émené cịkị ore.
19 Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ógụyé ndú'yú wo sɨmɨ bɨ nɨ ngúcuné ní kɨ́dí, “Éyḭ́ bɨ utúasázé lágaóyó dokéké née gɨ zɨ́a wá ní 'di?”
20 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Yḭ́ ené gɨ zɨ́a bɨ ṇgúṇgu ledre esé nɨ cúku'dée ní. Abú ṇgúṇgu ledre esé nɨ cúku'dée káa zɨ́ kúfú musɨtáda, ásé úku ledre zɨ́ mongụ́ landa bɨ 'dáa kɨ́dí, ‘Ḭnyị mu 'dá'ba,’ nɨ tɨ́ ḭnyị gɨ ore. Máúku zɨ́se, éyḭ́ bɨ nɨ órụ zɨ́se ní ndaá.”
21 Zɨ́a kpá úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Dokéké e káa zɨ́ ga gére née ásé lágáóyó yée gɨ sɨmɨ 'yị 'búó togụ́ ínisé ini kɨ́ órụ́ rosé zɨ́ Lomo kí.”

Yésụ uku ledre umbuné

22 Sɨmɨ bɨ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ogụní go mbá ndro sɨmɨ Galiláya ní, zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Sịndḭ́ kadra nɨ go gbóo gɨ ro do í'bí ngbángá Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí zɨ́ ezeokóga.
23 Zɨ́ye úfu wo, nda sɨmɨ sḭlḭ́ ota zɨ́a úrú ené.” Zɨ́ ledre née í'bí lerḭ́ ro 'yị lódụ́ kacɨ́ga mbá.

Yésụ nderé sɨmɨ Kapáranawúma

24 Gɨ kacɨ́ bɨ Yésụ kɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne e nderéogụní sɨmɨ gara bɨ Kapáranawúma ní, zɨ́ 'yị 'dó'dụ́ ụsórụ ga bɨ 'bɨ 'Dịcḭ 'bɨ Lomo ní ógụyé ndú'yú Pétero kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị esé í'bí ụsórụ 'bɨ 'Dịcḭ 'bɨ Lomo bú?”
25 Pétero ya zɨ́ye ní, “Ɨɨ i'bí bú.”
Sɨmɨ bɨ nderéogụní nda go 'be ní, zɨ́ Yésụ ndú'yú Pétero kɨ́dí, “Simúna, sɨmɨ sómụ́ ledre eyḭ́ ní, ngére ga bɨ do sogo káṇgá ba ndịsịní 'dó'dụ́ ụsórụ akpa gɨ zɨ́ 'yị eyé e, togụ́ mbú gɨ zɨ́ 'yị lóṇgó e?”
26 Zɨ́ Pétero úkulúgu ledre kɨ́dí, “Ndịsịní 'dó'dụ́ ụsórụ gɨ zɨ́ 'yị lóṇgó e.”
Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “'Yị eyé e ndaní kɨ́ ledre wá.
27 Tɨ́ lá ilizé ezé zɨ́ mɨmbé'deyé ésḭ́ne rozé wá, ndéré mu ngburu ḭ́kpḭ́ iní, mɨzefḭ́ kénzé bɨ áyí ḭ́kpḭ́ógụ a ní, ídí líkpí taraa,

áyí ndíki késị́ ku a, zíyị 'dí'bi a ndéré í'bí a káa do ụsórụ gɨ rozé kéyị.”

18

Mongụ́ 'yị 'be 'bɨ Lomo
(Lúrú kpá Máriko 9:33-37, Lúka 9:46-48)

1 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa née ní, zí 'yị lódụ́ kací Yésụ ógụyé ndú'yú wo kídí, “Mongụ́ 'yị, ambí nɨ karanée ídí ne mongụ́ 'yị 'be 'bɨ Lomo komo ere zí lafúne e mbá?”
2 Zí Yésụ ndóloógụ owụ́ tóroné dongará 'yị e kírí née.
3 Zía úku ledre gɨ ro owụ́ née kídí, “Máúku zíse ma'díi, togụ́ ótosé rosé ndoo káa zí mɨnzéré owụ́ e wá, útúásásé ógụ 'be 'bɨ Lomo komo ere wá.
4 Bɨ go kenée ní, 'yị bɨ 'bo'bụ́ roné go káa zí owụ́ ba ní ní, nɨ go ne mongụ́ 'yị 'be 'bɨ Lomo 'dáa.
5 “Kpá kenée, togụ́ 'yị 'di'bi owụ́ bɨ cúku'dée káa zí wo ba sɨmɨ sụmụ, kídí 'dí'bi née go kpá máa.
6 'Yị bɨ ṇguṇgu ledremá abú nɨ aka lá cúku'dée káa zí owụ́ ba, zí ngíti 'yị ógụné lóndo wo zía lúyú ledre yá, nɨ ídí bɨlámáne togụ́ odóní ká'dá ro goa, do odóngeṛị wo kíe ro tutú do ụ́cụ wo kíe bu sɨmɨ mongụ́ kụ́lụ́.
7 “Mongụ́ nduwú nɨ ídí zí 'yị ga bɨ nɨyí ndị́sị lóndo 'yị e zíye lúyú ledre ní. Ma'díi, ngíti géyị 'yị e nɨyí ídí 'yị lóndo 'yị e. 'Yị máa ga gére ní, Lomo nɨ 'dó'do yée bɨsinyíne kíngaya.
8 Togụ́ lúrú ngíti sị́lị́yị togụ́ mbú ngíti sịndị́yị ayí óto yị́ị zíyị lúyú ledre yá, ídí óṇgoóyó a 'dá'ba. Nɨ bɨlámáne zíyị ndíki trịdrị bɨ za fí ní kí sịndị́yị kị́é'do gɨ zí wo bɨ áyí ídí kí sịndị́yị togụ́ mbú sị́lị́yị gbrengárá do ụ́cụ yị́ị nyé sɨmɨ mongụ́ gu pho'dụ bɨ ịlị́ wá ní.
9 Togụ́ ngúru komoyị́ ayí óto yị́ị zíyị lúyú ledre yá, ídí cígíóyó a 'dá'ba. Nɨ bɨlámáne zíyị ndíki trịdrị bɨ za fí ní kí komoyị́ kị́é'do gɨ zí wo bɨ áyí ídí kí komoyị́ gbrengárá do ụ́cụ yị́ị nyé sɨmɨ mongụ́ gu pho'dụ bɨ ịlị́ wá ní.”

Muruwayi gɨ ro kábịṛị̂kị
(Lúrú kpá Lúka 15:3-7)

10 “Ídísé ówo a kídí, 'yị ndaá lúrú cáyi 'yị gɨ dongará mɨnzéré owụ́ ga ba wá. Máúku zíse ma'díi, maláyika ga bɨ ndịsịní ndị́sị kí Babá komo ere ní, nɨyí í'bí ngbángá 'yị máa née zí Babá.
11 “Babá kasaogụ máa yómo 'yị lúyú ledre e.
12 “Sómụ́sé 'bɨ esé káa be 'di? Togụ́ 'yị nɨ kí kábịṛị̂kị e zíne míya zí kémbị́ a ịndrịné ní, mị́ngị́ a utúasá ótoómo yée ga bɨ cị́ eso doa sokó doa ịnyị doa eso (99) née zía ndéréne gámásó'do wo bɨ ịndrị née wá?
13 Sɨmɨ bɨ togụ́ ndiki go ní, máúku zíse ma'díi, nɨ ídí kí mongụ́ rokinyi gɨ roa kíngaya rómo do yée ga bɨ cị́ eso doa sokó doa ịnyị doa eso (99) ngárá ịndrịní wá ní.
14 Kpá kenée 'Bụsé Lomo bɨ komo ere ní, ili ené zí bɨkéṛị́ owụ́ ịndrịné gɨ dongará lafúne wá.”

'Yị bɨ luyú ledre ro ezené ní
(Lúrú kpá Lúka 17:3)

15 “Togụ́ ezeyị́ bɨ ṇguṇgu ledremá go ní luyú ledre royị́ yá, ídí ndéré úku 'dódo luyú ené née zía sɨmɨ bɨ ásé lá gbre kéne ní. Togụ́ ṇguṇgu go yá, yéme dongaráse go kéne.
16 Togụ́ ili ené ṇgúṇgu a wá, ídí ndólo 'yị kị́é'do togụ́ mbú gbre zíse ídíse kéye, ‘Gɨ ro ledre ga bɨ za mbá ásé ótoyéme yée dongará 'yị kí ezené ní idí ídí do komo 'yị e gbre togụ́ mbú ota (3).’
17 Togụ́ ili ené kpá úwú ledre gɨ tara 'yị ga gére née wá, zíyị ndéré kíe zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go ní zíye ódroyé zía. Togụ́ íli kpá fú wá, ídísé ási gɨ roa káa zí 'yị bɨ ngárá ṇgúṇgu aka ledre 'bɨ Lomo wá ní, togụ́ mbú 'yị 'dó'dụ́ ụsórụ gɨ zí 'yị e.
18 “Máúku zíse ma'díi, ledre bɨ tórosé go doa do sogo káṇgá ona ní, Lomo bɨ komo ere ní toro kpá go doa kenée. Wo bɨ ásisé go gɨ roa ní Lomo bɨ komo ere nɨ kpá ási gɨ roa kenée.
19 “Mááyí go kpá úku ándá a zíse, togụ́ 'yị e gbre gɨ dongaráse do sogo káṇgá ona otoní sómụ́ ledre eyé go kị́é'do ndú'yú

18:16 18:16 Gbre lorụ 19:15

Lomo gɨ ro éyḭ bɨ iliní ní, Babá Lomo bɨ komo ere ní nɨ í'bí a zíye.
20 Nɨ kenée ma'díi, togṵ 'yḭ e gbre togṵ mbú ota yokoní royé íni ini gɨ zía bɨ nɨyí 'yḭ amá e ní, mááyí ídí dongaráye.”

Muruwayi gɨ ro ótoómo ledre zí 'yḭ

21 Zí Pétero óguné zí Yésụ do ndú'yú wo kídí, “Ngére, togṵ ezemá ndḭsḭ lúyú ledre romá ní, máídí ótoómo ledre zía kí'dí ndu? Kí'dí ḭnyḭ doa gbre?”
22 Yésụ ya zía ní, “Ɨ'ɨ, ndaá lá kí'dí ḭnyḭ doa gbre (7) wá, idí ídí kí'dí cḭ ota doa sokó doa ḭnyḭ doa gbre (77).”*
23 Bɨ kenée ní, ledre gɨ ro 'be 'bɨ Lomo nɨ cé káa zí ngére bɨ kóo 'yḭ moko ené e 'di'biní késḭ gɨ zía ili nda go zíye í'bílúgu a ní.
24 Káa zí bɨ mongṵ 'yḭ nɨ go tónó ótoyéme ledre ga gére née ní, zíye 'dí'biógụ ngúru 'yḭ 'bɨ moko bɨ kóo 'di'bi tṵ'dṵ késḭ ené ní kó'dṵ a.
25 Gɨ zía bɨ roko'bụ bɨ zí 'yḭ moko née í'bílúgu mongṵ késḭ née kíe ndaá ní, mongṵ 'yḭ ené ya kídí togṵ kenée yá, idíní 'dí'bi wo kí me'bea kí owṵ 'bɨ ené e nda kí éyḭ ga bɨ zía ní mbá úgúóyó yée 'dá'ba gɨ ro do í'bílúgu késḭ ené née.
26 “Zí 'yḭ moko née útúne do ngṵṛṵ sḭndḭne kó'dṵ mongṵ 'yḭ ené ṇgúṇgú roné zía kídí, ‘Áko mongṵ 'yḭ, ótoómo ledre zíma, mááyí í'bílúgu késḭ née mbá.’
27 Zí leṛḭa méngḭ mongṵ 'yḭ née zía ótoómo ledre zía kídí ndá lolụ í'bílúgu késḭ née wá.
28 “Tí lá bɨ ḭnyḭ gɨ ore ndéréne ní, zía ówo ngúru ezené 'yḭ moko bɨ kóo 'di'bi késḭ gɨ zía kpá lá cúku'dée ní. Zía útúne doa geré 'dí'bi kúrúa ngḭṛḭ kídí, ‘Í'bílúgu késḭ amá bɨ zíyḭ ní mu.’
29 “Zí eze a née útúne do ngṵṛṵ sḭndḭne ṇgúṇgú roné zía kídí, ‘Áko, ótoómo ledre zíma, mááyí í'bílúgu késḭ née mbá.’
30 “Eze moko a née asi yḭ ené mɨási. Sɨmɨ ledre née ní, zía lála wo ndéré kíe sɨmɨ sḭgḭnḭ. Zí eze a née ndḭsḭné íri gḭ do í'bíónzó késḭ ené née té kí.
31 Sɨmɨ bɨ lafúga 'yḭ 'bɨ moko e lurúní ledre bɨ mengḭ kí ezené née ní, zía sínyíne royé kíngaya do ndéréye úku 'dódo ledre ga bɨ mengḭní royé née ní mbá zí mongṵ 'yḭ eyé.
32 “Zí mongṵ 'yḭ née ndólo 'yḭ 'bɨ moko née do úku ledre zía kídí, ‘Áyí bɨsinyí 'yḭ, Máótoómo kóo tṵ'dṵ késḭ amá bɨ kacíyḭ gɨ zía ṇgúṇgú royḭ kídí máídí ótoómo ledre zíyḭ ní.
33 Útúásá eyḭ ótoómo ledre zí ezeyḭ née káa zí bɨ kóo máótoómo ledre zíyḭ ní wá?’
34 Gɨ zí sɨmɨkesḭ, zí mongṵ 'yḭ ené 'dí'bi a ndéré kíe sɨmɨ sḭgḭnḭ do ndḭsḭ 'dó'do wo gḭ zía í'bílúgu késḭ bɨ kóo 'di'bi ní za mbá kí.
35 “Née ledre bɨ Babá gɨ komo ere nɨ méngḭ a zíse ní, 'búó togṵ ótoómosé ledre go zí lafúse gɨ yana mɨmbé'desé.”

19

Ledre gɨ ro ótoómo kára
(Lúrú kpá Máriko 10:1-12)

1 Sɨmɨ bɨ Yésụ 'dódo asá ledre née ní, zía ḭnyḭné gɨ sɨmɨ Galiláya ndéréne sága ngbuṛu bɨ Yeredéne sɨmɨ káṇgá bɨ Yụdáya ní.
2 Zí tṵ'dṵ 'yḭ e lódṵ wo íri, zía ndḭsḭné yómo yée ga bɨ kí ndíyá royé ní.
3 Zí ngíti géyḭ Faṛụsáyo e óguyé úzu Yésụ kí ndu'yú kídí, “Nɨ mɨútúásáne zí 'yḭ ótoómo me'bené tí lá gɨ ro owṵ ledre bɨ nɨ bo ní?”
4 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, “Ólosé esé mɨéké kúrú Lomo wá? Kú gɨ dosḭne Lomo ‘otoogụ 'yḭma'dí e o'do kí kára,’
5 ‘Née kpá sḭ ledre bɨ o'do nɨ ótoómo 'bụné kí mbágáne kenée zía ófṵ kára zíye ódó royé kí me'bené ídíye éyḭ kḭé'do ní.’
6 Gɨ ore, ndaní lolụ 'yḭ e gbre wá, nɨyí goó éyḭ kḭé'do. Bɨ kenée ní, éyḭ bɨ Lomo kótrụ go ní, 'yḭma'dí ndaá báyi a wá.”
7 Zíye ndú'yú Yésụ kídí, “Togṵ kenée ma'díi ní, sara Mṵsa eké nda kóo kídí 'yḭ idí í'bí wáraga 'bɨ ótoómo ro'yḭ zí kára máa née zía ndéréne kíe gɨ ro 'di?”

* **18:22 18:22** Cḭ ota doa sokó doa ḭnyḭ doa gbre kí'dí ḭnyḭ doa gbre: Yésụ uku ledre mongṵ námba née gɨ zía ili zí 'yḭ e ndḭsḭyé fú lá ndḭsḭ ótoómo ledre zí lafúye. **19:4 19:4** Dosḭ éyḭ e 1:27 **19:5 19:5** Dosḭ éyḭ e 2:24

8 Yésụ ya zɨye ní, “Mụ́sa eké kóo ledre
née zɨse Yụ́da e kenée gɨ ro zɨse ótoómo
me'besé e gɨ zɨa dosé orụ mɨórụ. Tɨ́
lá ndaá 'bɨ ené kóo mɨyémené kenée gɨ
dosḭne wá.
9 Máúku zɨse, togụ́ me'beyḭ so'do ené
o'do 'dí sogo wá, zɨ́yḭ ótoómo wo zɨ́yḭ
ndéréyḭ ófụ́ ngíti kára yá, lúyú ledre go,
gɨ zɨa só'do née go royḭ 'dí sogo.”
10 'Yḭ lódụ́ kacɨ́ga ya zɨa ní, “Togụ́ ledre
nɨ nda yḭ́ ené gɨ ro o'do kɨ́ kára goó kenée
yá, nɨ bɨlámáne 'yḭ ndaá 'bɨ ené lolụ ófụ́
kára wá.”
11 Yésụ ya zɨ́ye ní, “Tụ́'dụ́ 'yḭ e utúasání
'dí'bi 'dódo ledre née wá, tɨ́ lá dụụ́ yée ga
bɨ utúasání go ndḭsḭ ngúcuyé ní.
12 Ngíti géyḭ utúasání 'dí'bi kará e wá gɨ
zɨa aráni yḭ́ eyé yée kú kenée. Ngíti géyḭ,
'yḭ e mengḭní yée ye. Ngíti géyḭ asini yḭ́
eyé kú ye gɨ zɨa bɨ i'bíní royé go méngḭ
dụụ́ moko bɨ 'be 'bɨ Lomo komo ere ní.
'Yḭ bɨ utúasá go ṇgúṇgu ledre née ní, zɨa
ṇgúṇgu a.”

Yésụ i'bí úndru zɨ́ mɨnzéré owụ́ e (Lúrú kpá Márɨko 10:13-16, Lúka 18:15-17)

13 Nda gɨ ore zɨ́ ngíti géyḭ 'yḭ e ógụyé kɨ́
mɨnzéré owụ́ e zɨ́ Yésụ íni ini doyé kpá kɨ́
í'bí úndru zɨ́ye. Tɨ́ lá zɨ́ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ga
ndḭsḭyé ụ́cụómo 'yḭ ga bɨ ogụní kɨ́ owụ́ ga
gére ní.
14 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ye kɨ́dí,
“Ótoómosé mɨnzéré owụ́ ga gére née zɨ́ye
ógụyé zɨ́ma. Ndásé ụ́cụómo yée wá, 'Be
'bɨ Babá bɨ komo ere ní, nɨ gɨ ro 'yḭ ga bɨ
káa zɨ́ mɨnzéré owụ́ e ní.”
15 Sɨmɨ bɨ Yésụ ini ini go zɨ́ Lomo idí í'bí
úndru zɨ́ owụ́ ga gére ní, zɨa ndéréókpóne
gɨ ore.

Owụ́phɨṛangá bɨ kɨ́ tụ́'dụ́ éyḭ́ e zɨ́ne ní (Lúrú kpá Márɨko 10:17-31, Lúka 18:18-30)

16 Nda née ní, zɨ́ ngíti owụ́phɨṛangá
ógụné ndú'yú Yésụ kɨ́dí, “Mongụ́ 'yḭ,
bɨlámá ledre bɨ máídí méngḭ a gɨ ro zɨ́ma
ndíki trḭdrḭ bɨ za fí ní 'di?”
17 Yésụ ya zɨa ní, “Ndú'yú máa gɨ ro
bɨlámá ledre gɨ ro 'di? Lomo nɨ dụụ́ ne
bɨlámáne. Togụ́ íli trḭdrḭ bɨ za fí ní yá, ídí
lódụ́ lorụ ga bɨ Lomo uku yée ní.”
18 Zɨ́ phɨṛangá née ndú'yú ándá wo kɨ́dí,
“Lorụ ga bɨ káa zɨ́ yée ga be 'di?”
Yésụ ya zɨa ní, lorụ ga bɨ káa zɨ́, “ ‘Ndá
úfu 'yḭ wá, ndásé só'do rosé kɨ́ 'yḭ bɨ ófụ́sé
rosé kéne wá ní wá, ndá úgu ugu wá, ndá
ṛáṛanga wá,
19 ídí óto úndru 'bụyḭ kɨ́ mbágáyḭ,’ zɨ́yḭ
‘óto 'bú lafúyḭ e káa zɨ́ bɨ óto 'búyḭ kɨ́ royḭ
ní.’ ”
20 Owụ́phɨṛangá née ya zɨa ní, “Óo, lorụ
ga gére née máméngḭ yée go mbá kenée.
Ngítí a bɨ idíaká ní nda go 'di?”
21 Zɨ́ Yésụ úkulúgu a zɨa kɨ́dí, “Togụ́
íli méngḭ zaá ma'díi ledre yá, ídí ndéré
úgúóyó éyḭ́ eyḭ́ e gɨ 'be mbá 'dá'ba. Zɨ́yḭ
í'bióyó késḭye zɨ́ 'yḭ lerḭ́ e, gɨ ore zɨ́yḭ
nda ndá'baógụyḭ́ lódụ́ máa. Lomo nɨ í'bí
mongụ́ úndru zɨ́yḭ komo ere.”
22 Sɨmɨ bɨ owụ́phɨṛangá née uwú ledre
bɨ Yésụ uku zɨa kenée ní, zɨ́ bi sínyíne roa
gbála. Zɨa ókpóne gɨ ore kɨ́ do komoné
bɨsinyíne gɨ zɨa nɨ kɨ́ tụ́'dụ́ éyḭ́ e zɨ́ne.
23 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ne e
kɨ́dí, “Máúku zɨ́se ma'díi, nɨ mɨórụné
kɨ́ngaya zɨ́ 'yḭ bɨ kɨ́ tụ́'dụ́ éyḭ́ e zɨ́ne ní
ógụné 'be 'bɨ Lomo komo ere.
24 Mááyí kpá úku a zɨ́se kɨ́dí, ndaá
mɨórụné zɨ́ mongụ́ bangá bɨ gémele ní ólụ́
phụ́trụ bi gɨ sɨmɨ gu lḭ́bḭra wá, nda zɨ́ 'yḭ bɨ
kɨ́ tụ́'dụ́ éyḭ́ e zɨ́ne ní, nɨ mɨórụné kɨ́ngaya
zɨa ólụ́ne 'be 'bɨ Lomo.”
25 Sɨmɨ bɨ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ Yésụ uwúní ledre
née kenée ní, zɨ́ye ónzó komoyé kɨ́ngaya,
zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, “Ambí nɨ nda ómo goó
ne?”
26 Zɨ́ Yésụ lúrú yée gbóó, zɨa úku ledre
kɨ́dí, “Éyḭ́ bɨ 'yḭma'dí utúasá méngḭ a wá
ní, Lomo utúasá yḭ́ ené bú méngḭ a.”
27 Zɨ́ Pétero úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí,
“Sara aka nda zée ga bɨ otoomozé 'bɨ ezé
éyḭ́ e go mbá zɨ́ze ndḭsḭzé lódụ́ go lá dụụ́
yḭ́ḭ ní, 'bɨ ezé nɨ nda ídí 'bɨ ené go 'di?”
28 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye
kɨ́dí, “Máúku zɨ́se ma'díi, sɨmɨ bɨ

19:19 19:19 Ólụ́ógụ 20:12-16, Gbre lorụ 5:16-20 **19:19 19:19** Lévḭ 19:18

karanée ledre e nɨyí oyólo'bó royé mbá mɨkándayé ní, zí Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí ídíne goó mɨndịsịné do kịtị ngére ené kɨ́ mongụ́ roko'bụné ní, sée ga bɨ ásé 'yị lódụ́ kacíma e ba ní, ásé ídí kpá mɨndịsịsé do kịtị ngére zíse ndịsịsé 'décị ngbanga Isɨréle e kací sị doyé ga bɨ sokó doa gbre née mbá.

29 'Yị ga bɨ otoomoní éyị eyé e za mbá, 'be 'bɨ eyé e, lúnduyé e, lémịyé e, 'bụyé e kɨ́ mbágáye e, kɨ́ owụ́ 'bɨ eyé e gɨ ro lódụ́ kacíma ní, Lomo nɨ í'bí tụ́'dụ́ éyị e zíye, kpá kɨ́ trịdrị bɨ za fí ní.

30 Tí lá tụ́'dụ́ 'yị máa yée ga bɨ cakaba nɨyí zí lafúye 'dá'dá ní, nɨyí karanée ídí 'dá'ba. Tụ́'dụ́ 'yị máa yée ga bɨ nɨyí 'dá'ba nɨyí karanée ídí 'dá'dá."

20

Muruwayi gɨ ro 'be 'bɨ Lomo

1 Zɨ́ Yésụ tónóne úku muruwayi kɨ́dí, "Ledre gɨ ro 'be 'bɨ Lomo komo ere nɨ káa zí mịngị́ yáká bɨ nderé ndólo 'yị e gɨ ro óguyé méngị moko késị́ sɨmɨ yáká ené ní.

2 Sɨmɨ bɨ 'yị ga gére née odóní sómụ́ ledre go kí mịngị́ yáká ní, zía kása yée kɨ́dí nderéní mu méngị moko sɨmɨ yáká ené.

3 "Sɨmɨ sịndị́ kadra ịnyị doa eso (9), zí mịngị́ yáká kpá ndéréne ndíki ngíti géyị 'yị e mɨtóroyé sɨmɨ sụ́ụ gbékpịne moko ndaá royé wá.

4 Zía úku ledre zíye kɨ́dí, 'Máili gáa sée, zíse kpá ndérése méngị moko yáká amá. Mááyí í'bí késị́ bɨ mɨútúásáne ní zíse.'

5 Zí 'yị ga gére née ndéréye.

"Kí yana kadra nda kpá kí komo kadra tagá, zía ndéréne méngị a kpá kenée.

6 Nda go za kí tagá, zía kpá ndéréne ndíki ngíti géyị 'yị e nɨyí mɨtóroyé. Zía úku ledre zíye kɨ́dí, 'Éyị́ bɨ ndịsị́ ónzósé kadra gbékpịne méngịsé moko gɨ zía wá ní 'di?'

7 "Zí 'yị ga gére née úkulúgu ledre zía kɨ́dí, 'Gɨ zía 'yị bɨ zía í'bí moko zíze ní ndaá.'

"Zía úku ledre zíye kɨ́dí, 'Nɨ mɨútúásáne zíse ndérése méngị moko yáká amá.'

8 "Kí tagá a née, zí mịngị́ yáká úku ledre zí 'yị lúrú bi kací moko ené kɨ́dí, 'Ndólo ógụ 'yị 'bɨ moko ga bɨ yáká 'dáa ní mu zíye 'dí'bi késị́ eyé. Ídí tónó a kí 'yị ga bɨ ogụní gɨ 'dá'ba ní nda gị ro yée ga bɨ tonóní ní.'

9 "Zí 'yị ga bɨ tonóní moko kí tagá ní óguyé 'dí'bi késị́ eyé kpá káa zí 'bɨ 'yị ga bɨ tonóní moko kí phịyị́ ní.

10 Nda sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ tonóní moko kí phịyị́ ogụní 'dí'bi késị́ eyé ní, somụ́ní 'bɨ eyé kɨ́dí késị́ eyé nɨ ídí mongụ́ne. Nɨyí ídí kɨ́e ní, i'bíní zíye go kpá késị́ bɨ i'bíní zí 'yị ga bɨ tonóní moko gɨ 'dá'ba ní.

11 Sɨmɨ bɨ 'di'biní késị́ née ní ní, zíye tónóye úku mɨngụ́ngụ́rụ́ ledre dongaráye ro mịngị́ yáká.

12 Zíye úku ledre zía kɨ́dí, 'Zée ga bɨ tonózé méngị moko kú akpa kí phịyị́ gị kí tagá ní, áyí í'bí késị́ zíze útúásáne kí 'yị ga bɨ ogụní 'bɨ eyé gɨ 'dá'ba ní lárá a káa be 'di? Kenée ndaá bɨlámáne wá.'

13 "Zía úku ledre zí ngúruyé kɨ́dí, 'Máméngị amá sée bɨsinyíne wá. Máí'bí zíse née tí késị́ bɨ gáa ṇgúṇgusé ledre a ní.

14 'Dí'bisé késị́ esé mu zíse ndérése. Máili í'bí zí 'yị ga bɨ tonóní moko kí tagá ní, kpá késị́ bɨ máí'bí zíse née.

15 Née yị ené késị́ amá, éyị́ bɨ máili méngị a kɨ́e ní, mááyí méngị a. Bi sinyí rosé née gɨ zía bɨ mááyí 'yị méngị bɨlámá ledre zí 'yị e ní?' "

16 Née ní, zí Yésụ úku ledre kɨ́dí, "'Yị ga bɨ 'dá'ba ní nɨyí ídíye 'dá'dá. Yée ga bɨ 'dá'dá ní nɨyí ídí 'dá'ba."

Yésụ uku andá ledre umbuné
(Lúrú kpá Máriko 10:32-34, Lúka 18:31-34)

17 Sɨmɨ bɨ Yésụ nɨ mɨndéréne sɨmɨ Yerụsaléma ní, zía ndólo 'yị lódụ́ kacíne ga bɨ sokó doa gbre (12) ní sogo éyị́, zía úku ledre zíye kɨ́dí,

18 "Azé go bɨ ndéré sɨmɨ Yerụsaléma ba, ngíti géyị 'yị e nɨyí í'bí ngbángá Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí zí manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e ní kí 'yị 'dódo lorụ e. Nɨyí 'décị ngbanga a do úfu a,

19 do í'bí wo zí 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní, zíye fóló wo, ócó a do

phéphé a do mɨngbúngbu kágá. Tɨ́ lá gɨ do kací sḭ́lḭ́ ota (3) nɨ úrú gɨ sɨmɨ umbu.”

Ledre gɨ ro ndu'yú 'bɨ mbágá Yakóbo e kɨ́ Yiwáni
(Lúrú kpá Máriko 10:35-45)

20 Gɨ ore, zɨ́ me'be Zebedḭya 'dí'bi wotḭ́ne ga bɨ Yakóbo e kɨ́ Yiwáni ógụ útúne kéye kó'dụ́ Yésụ ṇgúṇgú roné zɨ́a.
21 Zɨ́ Yésụ ndú'yú wo kɨ́dí, “Éyḭ́ bɨ íli ní 'di?”
Kára née ya zɨ́a ní, “Kɨ́'dí bɨ áyí go do Kḭ́tḭ Ngére eyḭ́ ní, owụ́ 'bɨ amá ga bɨ gbre ba ídí 'dí'bióto yée cigíyḭ. Ngíti a do sḭ́lḭ́yḭ 'bɨ anú ngíti a do ngelḭ.”
22 Yésụ ya zɨ́ye ní, “Ówosé esé éyḭ́ bɨ ásé ndúndu'yú gɨ roa ní wá. Útúásásé go ṇgúṇgu a zɨ́se 'dó'dóse káa zɨ́ bɨ mááyí ógụ 'dó'dó ní?”
Yakóbo e kɨ́ Yiwáni ya zɨ́a ní, “Azé útúásá.”
23 Yésụ ya zɨ́ye ní, “Ɨ́, ásé tɨ́ 'dó'dó. Tɨ́ lá óto 'yḭ e zɨ́ye ndḭ́sḭyé do anú kɨ́ do ngelḭ ní, ndaá 'bɨ ené moko amá wá. Babá ndḭsḭ yḭ́ ené yéme ledre máa wo née ne.”
24 Sɨmɨ bɨ 'yḭ lódụ́ kací Yésụ ga bɨ ore sokó uwúní ledre née ní, zɨ́ mɨmbé'deyé ésḭ́ne ro Yakóbo e kɨ́ Yiwáni kɨ́ngaya.
25 Zɨ́ Yésụ ndólo 'yḭ ené ga gére née úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ówosé bú, ngére ga bɨ do sogo káṇgá ba ndḭsḭní ndḭ́sḭ do 'yḭ e kɨ́ roko'bụ. Zɨ́ye ndḭ́sḭyé méngḭ yée káa zɨ́ bɨ iliní yḭ́ eyé ní.
26 Tɨ́ lá ndásé méngḭ kéyḭ kenée wá. Togụ́ 'yḭ gɨ dongaráse ili zɨ́ne ídíne 'dá'dá zɨ́ lafúne e yá, idí ídí 'yḭ ḭ́nyḭ kasa zɨ́ lafúne,
27 wo bɨ ili zɨ́ne ídíne 'dá'dá ní, idí óto roné káa do owụ́kụlụ́ zɨ́ lafúne,
28 cé káa zɨ́ bɨ Owụ́ 'bɨ 'Yḭma'dí ogụ ené gɨ ro zɨ́ 'yḭ e ḭ́nyḭ kasa zɨ́a wá ní, yḭ́ ené gɨ ro ḭ́nyḭ kasa zɨ́ 'yḭ e, kpá gɨ ro í'bí roné zɨ́ umbu gɨ ro yómo tụ́'dụ́ 'yḭ e.”

Mɨkomo mɨ'dụ́tụ e gbre
(Lúrú kpá Máriko 10:46-52, Lúka 18:35-43)

29 Sɨmɨ bɨ Yésụ kɨ́ 'yḭ lódụ́ kacíne e nɨyí go ndéréókpó gɨ sɨmɨ Zérḭko ní, zɨ́ tụ́'dụ́ 'yḭ e lódụ́ wo.
30 Sɨmɨ sḭndḭ́ kadra máa née ní, mɨkomo mɨ'dụ́tụ e gbre mbá ya'dá e, nɨyí kóo mɨndḭ́sḭyé dogborụ mɨsi'di kenée. Sɨmɨ bɨ uwúní ledre kɨ́dí Yésụ ndḭsḭ ndéré née ne ní, zɨ́ye ótrụ́ ledre 'dága kɨ́dí, “Ngére, Bulúndu Dawídi, ídí aka lúrú lerḭ́ze.”
31 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yḭ e ụ́cụómo yée kɨ́dí ndaní gbúrógbó wá. Tɨ́ lá gbúrógbó tatání nda royé 'dá'dá kɨ́dí, “Ngére, Bulúndu Dawídi, ídí aka lúrú lerḭ́ze.”
32 Zɨ́ Yésụ tóroné ndólo yée, zɨ́a ndú'yú yée kɨ́dí, “Ílisé máídí méngḭ zɨ́se 'di?”
33 Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ngére, ilizé zɨ́yḭ líkpí komozé.”
34 Zɨ́ lerḭ́ye méngḭ Yésụ. Zɨ́a óto sḭ́lḭ́ne ro komoyé, geré zɨ́ komoyé líkpíne, zɨ́ye útúye lódụ́ kací a.

21

Yésụ olụ́ sɨmɨ Yerụsaléma
(Lúrú kpá Máriko 11:1-11, Lúka 19:28-38, Yiwáni 12:12-19)

1 Sɨmɨ bɨ Yésụ kɨ́ 'yḭ lódụ́ kacíne e nderéogụní go gbóo kɨ́ Yerụsaléma zɨ́ye ógụyé sɨmɨ gara kɨ́ ḭrḭné Betefége do landa bɨ kɨ́ kágá ga bɨ olíva doné bɨ ndḭsḭní ndólo a Landa Olíva ní, zɨ́a kásaókpó 'yḭ lódụ́ kacíne e gbre 'dá'dá,
2 kɨ́dí, “Ndéréókpósé mu sɨmɨ gara íri, ásé ndéré ndíki mbágá dongí kɨ́ owụ́ 'bɨ ené mɨódóótoyé tara mɨsi'di kenée, ídísé líkpí yée gbrengárá ógụ kɨ́ye zɨ́ma yáa.
3 Togụ́ ngíti 'yḭ ayí úku ledre kɨ́dí, líkpísé bangá ga gére née gɨ ro 'díya yá, ídísé úku a zɨ́a kɨ́dí Ngére ili yée ne. Nɨ geré ótoómo yée zɨ́se.”
4 Ledre née mengḭ roné go té káa zɨ́ bɨ kóo ngúru nébḭ eké ní,
5 Kɨ́dí, “Ídísé úku ledre zɨ́ nyḭ́ 'yḭ ga bɨ 'bɨ Yerụsaléma ní,
‘Lúrúsé aka, Ngére esé nɨ go ógụ zɨ́se.
Nɨ 'yḭ mɨmbé'de kḭdrḭ́, ndḭsḭ ógụ gbóo do dongí,
nɨ bɨ mɨndḭ́sḭné do owụ́ dongí gɨrí née.’ ”
6 Zɨ́ 'yḭ lódụ́ kacíga ga gére née ndéréye méngḭ tɨ́ ledre bɨ Yésụ uku zɨ́ye ní.

21:5 21:5 Zakaríya 9:9

7 Zɨye ógụyé kɨ́ dongí ga gére née zɨ́ Yésụ, zɨ́ ngíti géyị ónzó bongó eyé e do dongí ga gére née. Zɨ́ Yésụ ékị́ ndịsịné doyé.
8 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e ízí bongó eyé e do mɨsi'di, zɨ́ ngíti géyị 'décị 'bɨ eyé mbílí tịyị́ e ízí yée do mɨsi'di.
9 Zɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ utúní zɨ́ Yésụ 'dá'dá, nda kɨ́ yée ga bɨ gɨ do kací a ní ndịsịyé mbófo wo kɨ́dí,
"Mbófo éyị́ zɨ́ Bulúndu Dawídi."
"Úndru idí ídí zɨ́ wo bɨ ogụ kɨ́ ịrị Ngére Lomo ní."
"Mbófo éyị́ zɨ́ Lomo bɨ komo ere ní."
10 Sɨmɨ bɨ Yésụ olụ́ sɨmɨ Yerụsaléma ní, zɨ́ bi kịzịné mɨkịzị gɨ zɨ́ 'yị e. Zɨ́ 'yị e ndịsịyé ndúndu'yú kɨ́dí, "'Yị máa bɨ ogụ ba káa náambi?"
11 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ Yésụ ogụní kéye née úkulúgu ledre kɨ́dí, "Née Yésụ, nébị bɨ gɨ sɨmɨ Nazeréta owụ́ gara bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Galiláya ní."

Yésụ lagabayi 'yị e
(Lúrú kpá Máriko 11:15-19, Lúka 19:45-48, Yiwáni 2:13-22)

12 Zɨ́ Yésụ ndéré ólụ́ne do ligá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo, zɨa ógóbáyi 'yị ga bɨ ndịsịní úgúóyó éyị́ kɨ́ yée ga bɨ ndịsịní úgú eyị́ e ore ní mbá 'dá'ba. Zɨa ịtrịónzó tarabíza 'bɨ 'yị óyóló'bó késị́ e kɨ́ bi ndịsị 'bɨ 'yị ga bɨ ndịsịní úgúóyó amámu e ní kpụkpụ́kpụ bi.
13 Zɨa úku ledre zɨye kɨ́dí, "Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí, ''Dịcị́ amá nɨ 'dịcị́ 'bɨ ini zɨma,' tɨ́ lá óyóló'bósé nda yị́ esé go káa do 'bi ló'bo 'bɨ 'yị ugu e.' "
14 Gɨ do kací ledre née zɨ́ 'yị e ógụyé kɨ́ 'yị ga bɨ kɨ́ komoyé mɨ'dụ́tụné kɨ́ mɨgịgịṛị́ e zɨa 'Dịcị́ 'bɨ Lomo ore, zɨa yómo yée.
15 Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e kɨ́ 'yị 'dódo lorụ e lurúní mɨngburoko ledre ga bɨ Yésụ ndịsị méngị yée kenée née ní, zɨye ndịsịyé kpá úwú do owụ́ e kɨ́ ndịsị mbófo wo do ligá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo kɨ́dí, "Mbófo éyị́ zɨ́ Bulúndu Dawídi", zɨ́ bi sínyíne royé gbála.
16 Zɨ́ mɨngburoko 'yị ga gére née ndú'yú Yésụ kɨ́dí, "Úwú ledre bɨ owụ́ ga gére née ndịsịní úku a née goó?"
Yésụ ya zɨye ní, "Ɨɨ, Máúwú go. Sara ólosé esé ledre bɨ ekéní sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí,
" ''Dódo ledre go zɨ́ owụ́ e kɨ́ síṛí owụ́ e zɨye í'bí mbófo éyị́ zɨma ní wá'?"
17 Zɨ́ Yésụ ólụ́ógụné gɨ sɨmɨ Yerụsaléma gɨ ore ndéré 'dú'duné sɨmɨ owụ́ gara bɨ Beteníya ní.

Yésụ oto tarané kací ndóṛí
(Lúrú kpá Máriko 11:12-14,20-24)

18 Akpa kɨ́ phịyị́ sɨmɨ bɨ Yésụ nɨ go ndá'balúgu roné sɨmɨ Yerụsaléma ní, 'bú ufu kóo wo go mɨúfu.
19 Zɨa lúrúndíki ndóṛí dogboṛụ mɨsi'di. Sɨmɨ bɨ olụ́ sị́ a ní, kémbị́ mɨáná a ndaá tɨ́ lá dụụ́ mbílía. Zɨa úku ledre zɨ́ kágá née kɨ́dí, "Tɨ́ bɨ áyí ndịsị 'bɨ eyị́ ní, áná lolụ kú wá." Geré zɨ́ ndóṛí née gágáne.
20 Sɨmɨ bɨ 'yị lódụ́ kacíga lurúní ledre née kenée ní, zɨ́ tarayé ịdṛịne mbá mɨịdṛị́. Zɨye úku ledre kɨ́dí, "Bɨ káa lárá ledre 'di, kágá ba gagá 'diya gɨ zɨ́ 'di?"
21 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨye kɨ́dí, "Máúku zɨse ma'díi, togụ́ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Lomo go ítísé kangú a wá, útúásásé méngị lá dụụ́ ledre bɨ máméngị zɨ́ ndóṛí née wá, ásé kpá útúásá úku ledre zɨ́ landa ba, 'Ndéré mu, útú sɨmɨ mongụ́ iní bɨ 'dáa,' zɨa tɨ́ méngị roné kenée.
22 Togụ́ ṇgúṇgu tɨ́ ledre 'bɨ Lomo go, éyị́ ga bɨ áyí íni ini zɨ́ Lomo gɨ royé ní, nɨ í'bí a zɨyị.."

Mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da e ndu'yúní Yésụ
(Lúrú kpá Máriko 11:27-33, Lúka 20:1-8)

23 Zɨ́ Yésụ ndá'balúgu roné do ligá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo, sɨmɨ bɨ nɨ ndịsị 'dódo ledre zɨ́ 'yị e ní, zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e kpá kɨ́ ngíti géyị mɨngburoko Yụ́da e ógụyé zɨa. Zɨye ndú'yú wo kɨ́dí, "Ndíki roko'bụ bɨ ndịsị méngị éyị́ ga ba kɨe ba gɨ 'da? Ambí i'bí roko'bụ máa née zɨyị ne?"

21:9 21:9 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 118:26 **21:13 21:13** Isáya 56:7 **21:13 21:13** Yeremáya 7:11 **21:16 21:16** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 8:2

24 Yésụ ya zíye ní, 'dá'dá zíma kí úku
ledre zíse, “Mááyí aka kpá ndú'yú sée.
Togụ́ úkulúgusé ledre go kací a zíma,
mááyí nda fú úku 'dódo ledre 'yị bɨ i'bí
roko'bụ zíma ndịsị méngị éyị́ ga gére kíe
ní.
25 Roko'bụ bɨ Yiwáni ndịsị í'bí babatịza
kíe zí 'yị e ní ogụ gɨ zí Lomo gɨ komo ere
togụ́ mbú gɨ zí 'yịma'dí e?”
Zíye ódroyé dongaráye kídí, “Togụ́
ukuzé yaá ogụ gɨ komo ere yá, nɨ ndú'yú
zée kídí, ‘Sara ṇguṇguzé nda ledre ené
wá gɨ ro 'di?’
26 Tí lá togụ́ ukuzé yaá roko'bụ née ogụ
gɨ zí 'yịma'dí e yá, tụ́'dụ́ 'yị ga ba nɨyí
zíngi eyé gɨ zía owoní Yiwáni bú kídí nɨ
yị́ ené nébị.”
27 Nda née ní, zíye úkulúgu ledre zí
Yésụ kídí, “Owozé ezé e wá.”
Zía úku ledre zíye kídí, “Bɨ kenée ní,
máúku 'dódo amá ledre 'yị bɨ i'bí roko'bụ
zíma ndịsị méngị éyị́ ga gére née kíe ní
wá.”

Muruwayi gɨ ro ngíti o'do kí wotịne e gbre

28 Zí Yésụ úku ledre zí mɨngburoko 'yị
ga gére née kídí, “Ili zíse sómụ́ ledre sɨmɨ
muruwayi ba bɨlámáne. Ngíti o'do nɨ kóo
bo kí wotịne e gbre. Kadra kịé'do zía úku
ledre zí owụ́ndíká kídí, ‘Ndéré aka karaba
méngị moko yáká.’
29 “Owụ́ndíká née ya zí 'bụné ní,
‘Mándéré amá a wá.’ Tí lá nda gɨ 'dá'ba,
zía óyóló'bó sómụ́ ledre ené zía ndéréne.
30 “Zí 'bụa ndéréne úku kpá kémbị́
ledre née zí ngíti wotịne. Zía úkulúgu
ledre zía kídí, ‘Babá mááyí ndéré.’ Abú
uku kenée, nderé ené wá.
31 “Gɨ dongará wotịga ga bɨ gbre née,
ambí mengị ledre kací kúrú 'bụyé ní ne?”
Zíye úkulúgu ledre zí Yésụ kídí,
“Owụ́ndíká mengị ne.”
Zí Yésụ úku ledre zíye kídí, “Ídísé
ówo a bɨlámáne, 'yị 'dó'dụ́ ụsórụ e kí
kará ga bɨ ndịsịní gámá kací ya'dá e faa
ní, togụ́ oyólo'bóní sómụ́ ledre eyé, nɨyí
óguụ́tụ eyé ye 'be 'bɨ Lomo gɨ zíse.
32 Gɨ zí kéyị née, Yiwáni ogụ kóo 'dódo
mɨsi'di méngị ledre ga bɨ Lomo ili yée
ní zíse, ṇgúṇgusé esé ledre ené wá, tí lá
'yị 'dó'dụ́ ụsórụ e kí kará ga bɨ ndịsịní
gámá kací ya'dá e faa ní, ṇguṇguní nda
yị́ eyé ledre ené ye. Abú lúrúsé yée tí kí
méngị ledre ga bɨ Lomo ili yée ní yá, ílisé
esé óyóló'bó somụ́ ledre esé zíse ṇgúṇgu
ledre ené wá.

Muruwayi gɨ ro 'yị bɨ otoní wo lúrú bi kací yáká ní

(Lúrú kpá Máriko 12:1-12, Lúka 20:9-19)

33 “Úwúsé aka kpá ngíti muruwayi ba.
Ngíti o'do o'do kóo yáká ené zía 'dịyị́ kọ́ọ́
sɨmɨ a. Zía íci'díkí gara gbaá roa. Zía
íci gu káa do ndoko gɨ ro do ndịsị lụ́rụ
mɨáná kọ́ọ́ née sɨmɨ a. Zía yéme bi ndịsị
'dága gɨ ro zí 'yị 'bá'bá yáká máa née
ékị́ ndịsịné doa 'bá'bá éyị́. Zía óto 'yị
'bɨ moko e ndịsị méngị moko ore, yóó zía
ndéréókpóne do bi gbála.
34 Sɨmɨ bɨ sịndị́ kadra 'bɨ kpɨ́ṛékpe
mɨáná kọ́ọ́ ogụ ní, zí mịngị́ yáká kása 'yị
kasa ené zí 'yị lúrú bi kací yáká idí ụ́nzụ
kọ́ọ́ máa 'bɨ ené gɨ ro do ógụ kíe zíne.
35 “Zí 'yị 'bɨ moko ga bɨ yáká íri née
'dí'bi 'yị ga bɨ mịngị́ yáká kasa yée née.
Zíye ócó ngíti a bɨsinyíne, zíye úfu ngíti a
geré mɨúfu, zíye óngbo otayé kí tutú.
36 Zía kpá kása ngíti géyị 'yị 'bɨ moko
ené e rómo gɨ do yée ga bɨ 'dá'dá ní, zíye
yáká íri. Zíye méngị yée kpá bɨsinyíne
káa zí yée ga bɨ 'dá'dá ní.
37 “Odụ a, zía nda kása cụ́ owụ́ 'bɨ ené
zíye yáká íri. Zía úku ledre kídí, ‘Nɨyí óto
úndru wotịne.’
38 “Tí lá sɨmɨ bɨ lurúndikiní owụ́ née ní,
zíye yéme ledre kídí, ‘Nɨ ídíne karanée
mịngị́ yáká ba. Óguṣé mu zíze úfu wo
'dá'ba zíze 'dí'bi yáká ba káa do 'bɨ ezé.’
39 Gɨ ore zíye 'dí'bi wo, do lála óyó wo
gɨ yáká gɨ ore 'dá'ba, zíye úfu wo.
40 “Bɨ kenée ní, sɨmɨ bɨ mịngị́ yáká née
nɨ ndá'baógụ ní, nɨ méngị kí 'yị 'bɨ moko
ga gére née 'di?”
41 Zíye úkulúgu ledre zí Yésụ kídí, “Nɨ
úfu 'yị 'bɨ moko ga gére née mbá 'dá'ba,
zía 'dí'biógụ mɨkánda 'yị 'bɨ moko e gɨ ro
zíne kpá ndíki éyị́ gɨ yáká ené née.”

42 Yésụ ya zɨye ní, “Ówosé bú kɨdí
mɨéké kúrú Lomo uku kɨdí,
“ ‘Tutú bɨ 'yị ó'bó 'dịcị e asiní gɨ roa ní,
ogụ nda yị ené go tutú bɨ kɨ ledrené
owóowó ní wá.
Ngére mengị ledre née ne zɨa ídíne
kenée.
Née ledre bɨ owó komozé mɨówó ní.’
43 “Máúku zɨse ma'díi, bɨlámá bi bɨ 'be
'bɨ Lomo 'dáa ní, Lomo nɨ 'dí'bióyó a gɨ
zɨse, zɨa í'bí a zɨ 'yị ga bɨ nɨyí méngị moko
ené do bɨlámá mɨsi'diné ní.
44 'Yị bɨ nɨ lése utú do tutú née ní,
nɨ 'déwe geré mɨ'déwe. 'Yị máa wo bɨ
tutú née nɨ útú doa ní, nɨ kányá geré
mɨkányá.”
45 Sɨmɨ bɨ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná
éyị e kɨ Farụsáyo e uwúní ledre ga bɨ Yésụ
ndịsị úku yée sɨmɨ muruwayi kenée ní,
zɨye ówo a kɨdí, ndịsị úku ledre née gɨ
royé.
46 Zɨye ndịsịyé gámásó'do mɨsi'di gɨ ro
'dí'bi wo, tɨ lá bi 'dí'bi wo ndaá, ngịrị
tụ́'dụ́ 'yị e mengị yée mɨméngị gɨ zɨa
ambá 'yị e ṇguṇguní yị eyé mbá ledrea
kɨdí nɨ nébị.

22

Ayímbi 'bɨ ófụ́ kára
(Lúrú kpá Lúka 14:15-24)

1 Zɨ́ Yésụ kpá úku ngíti ledre zɨye sɨmɨ
muruwayi kɨdí,
2 “Ledre gɨ ro 'be 'bɨ Lomo nɨ káa zɨ́
mongụ́ ngére bɨ mengị ayímbi 'bɨ owụ́ 'bɨ
ené bɨ ofụ́ kára ní.
3 Zɨa kása 'yị 'bɨ moko ené e ndéré
ndólo 'yị ga bɨ ili zɨye óguyé sɨmɨ ayímbi
ní. Tɨ́ lá 'yị ga bɨ ndolo yée ní, asiní yị eyé
mbá mɨási ogụní eyé e wá.
4 “Zɨ́ ngére née kpá kása ngíti géyị 'yị
'bɨ moko ené e zɨ́ 'yị ga bɨ ndolo yée 'dá'dá
ní kɨdí, ‘Úkusé zɨye máúfu tụ́'dụ́ ịtị́ amá e
go, éyị́ mɨánu nɨyí go mbá nzíyiné ogụní
mu sɨmɨ ayímbi.’
5 “'Yị ga bɨ ndolo yée née asiní yị eyé
fú lá mɨási. Ngíti géyị ịnyịní ndéré eyé
yáká, ngíti géyị nderéní yị eyé sɨmɨ ngíti
géyị moko eyé e.
6 Zɨ́ ngíti géyị 'dí'bi 'yị ga bɨ ogụní kɨ
sanda née ócó yée bɨsinyíne, do úfu yée.
7 “Zɨ́ ledre née sínyíne ro ngére née, zɨa
í'bí okó do 'yị ga bɨ mengịní ledre née, do
úfu yée, do óngbó gara eyé mbá 'dá'ba.
8 “Zɨa nda úku ledre zɨ́ 'yị 'bɨ moko ené
ga bɨ nda'baogụní née kɨdí, ‘Káa zɨ́ bɨ
sịndị́ kadra ogụ go 'yị ga bɨ mándólo yée
ngárá utúasání eyé óguní wá ní,
9 ndá'ba ándásé rosé mu do mɨsi'di, tɨ́
lá 'yị ga bɨ ndíkisé yée go ní, ídísé ndólo
yée idíní ógụ.’
10 Nda gɨ ore zɨ́ 'yị 'bɨ moko ga gére
née ólụ́ógụyé do mɨsi'di íri zɨye ndólo tɨ́
lá 'yị ga bɨ ndikiní yée go ní, bɨlámáye
kɨ́ bɨsinyíye mbá, zɨ́ bi ndịsị ídíne mbá kɨ́
'yị e.
11 “Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ ngére ịnyị ndéré kɨ́ í'bí
mandá zɨ́ ṇgu ené e ní, zɨa ónzó komoné
ro ngíti 'yị dongará ṇgu ga gére née
bongó 'bɨ ayímbi ndaá roa wá.
12 Zɨ́ ngére née úku ledre zɨa kɨdí,
‘Ezegámá ólụ́ yáa káa be 'di, ngárá bongó
'bɨ ayímbi ndaá royị́ wá ní.’ Ledre ndaá
kóo tara o'do née wá.
13 “Zɨ́ ngére úku ledre zɨ́ 'yị moko ené e
kɨdí, ‘Ódósé sịlị́ o'do née kɨ́ sịndịa, zɨse
ụcụógụ wo sɨmɨ mụtụlụrụ sága 'dáa, kɨ́'dí
bɨ karanée 'yị e nɨyí ndịsị íni ini kɨ́ náná
do soyé ní.’
14 “Tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí mɨndóloyé, tɨ́ lá
mɨgéléye nɨyí cúku'dée.”

Ledre gɨ ro í'bí ụsórụ
(Lúrú kpá Máriko 12:13-17, Lúka 20:20-26)

15 Zɨ́ Farụsáyo e yéme ledre gɨ ro 'dí'bi
Yésụ togụ́ uku luyú ledre go ní.
16 Zɨye kása ngíti géyị 'yị lódụ́ kacɨye
kpá kɨ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Eróde ní
zɨ́ Yésụ. Sɨmɨ bɨ ogụní íri ní, zɨye ndólo
wo kɨdí, “'Yị 'dódo ledre, owozé go kɨdí,
'yị e otoní úndruyị́ go kɨngaya gɨ zɨa ndịsị
'dódo zɨye dụụ́ ma'díi ledre bɨ Lomo
ili zɨye méngị a ní. Ífi eyị́ sɨmɨ 'yị e
wá. 'Yịma'dí e nɨyí zɨyị mbá kɨ́ ledreyé
owóowó.

21:42 21:42 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 118:22,23

17 Í'bí aka somụ́ ledre zíze. Kací komoyị́ ní, nɨ mɨútúásáne zíze í'bí ụsórụ zí Káyísara* togụ́ ndazé í'bí a wá?”
18 Tí lá Yésụ owo mani eyé née bú. Zía úku ledre zíye kídí, “Sée ga bɨ ndịsịsé lóndo rosé kídí ásé bɨlámáse ní, éyị́ bɨ ógụsé úzu máa gɨ roa ní 'di?
19 'Dódosé aka késị́ bɨ ndịsịsé lengbe í'bí a káa do ụsórụ ona ní zíma lúrú a.” Zíye í'bíógụ a zía.
20 Zía ndú'yú yée kídí, “Bɨ sɨmɨ késị́ máa ba lịlị ambi? Sara bɨ roa ba ịrị ambi?”
21 Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Née lịlị Káyísara.”

Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, “Éyị́ bɨ 'bɨ Káyísara ní ídísé í'bí a zí Káyísara. Wo bɨ 'bɨ Lomo ní, ídísé í'bí a zí Lomo.”
22 Sɨmɨ bɨ uwúní ledre née kenée ní, zí tarayé ịdrịne mbá mịịdrị́. Zíye ịnyịyé gɨ cigí Yésụ gɨ ore ókpóye.

Úrú gɨ sɨmɨ umbu
(Lúrú kpá Máriko 12:18-27, Lúka 20:27-40)

23 Kpá sɨmɨ kémbị́ kadra née ní, zí Sadụkáyo e bɨ ngárá ṇguṇguní 'bɨ eyé ledre úrú gɨ sɨmɨ umbu wá ní, ógụyé zí Yésụ zíye ndólo wo kídí,
24 “'Yị 'dódo ledre, Mụ́sa ekéomo kóo zíze sɨmɨ lorụ kídí, togụ́ 'yị ofụ́ kára ndikiní owụ́ kéne wá, zía úyuné yá, lúndu a idí 'dí'bi kára umbu née zíye ndíki owụ́ kéne zía.
25 Lúrú aka, 'yị e nɨyí kóo bo dongaráze ona ịnyị doa gbre mbá lúndu e. Zí ndíká eyé 'dí'bi kára, ndikiní owụ́ kéne wá, zía úyuómo kára máa née zí lúndua bɨ gɨ do kací a ní 'dí'bi kára máa née.
26 Zía kpá úyuné, zí ota lúnduyé 'dí'bi a, zía kpá úyuné. Zía ndéréne kenée ógụné gị ro ambáodụ́ye.
27 Odụ a, zí kára née úyuné.
28 Bɨ kenée ní, sɨmɨ bɨ karanée 'yị e nɨyí úrú gɨ sɨmɨ umbu ní, kára máa née nɨ nda ídí go me'be ambi. Bɨ kóo nɨ go me'beyé mbá ní?”
29 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, “Sómụ́ lúyúsé ledre go gɨ zía ówosé esé mɨéké kúrú Lomo, togụ́ mbú roko'bụ 'bɨ Lomo wá.
30 Sɨmɨ bɨ Lomo nɨ úru 'yị e gɨ sɨmɨ umbu ní, ngíti éyị́ bɨ zía ídíne kídí ófụ́ ro'yị togụ́ mbú ndéré do o'do ní ndaá. 'Yị e nɨyí ídí dụụ́ káa zí maláyika e komo ere ní.
31 Gɨ ro ledre úrú gɨ sɨmɨ umbu ní, ólosé esé ledre bɨ Lomo uku zíse sɨmɨ mɨéké kúrúne ní wá.
32 Uku kídí, ‘Mááyí Lomo bɨ ndịsị lúrú kací Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.’ Ndaá 'bɨ ené Lomo 'bɨ umbu e wá, nɨ yị́ ené Lomo 'bɨ 'yị ga bɨ trịdrị ní.”
33 Sɨmɨ bɨ tụ́'dụ́ 'yị e uwúní ledre bɨ Yésụ uku kenée ní, zí tarayé ịdrịne mbá mịịdrị́ gɨ zí mɨ'dódo ledre ené.

Lorụ bɨ kí ledrené owóowó ní
(Lúrú kpá Máriko 12:28-34, Lúka 10:25-28)

34 Sɨmɨ bɨ Yésụ romo komo Sadụkáyo e go ní, zí Farụsáyo ndíkíye ndómo tarayé.
35 Zí ngúruyé bɨ owo ledre gɨ ro lorụ go bɨlámáne ní ịnyịné úzu Yésụ kí ndu'yú kídí,
36 “'Yị 'dódo ledre, lorụ be 'di nɨ ne kí ledrené owóowó?”
37 Yésụ ya zía ní, “ ‘Ídí óto 'bú Ngére bɨ Lomo eyị́ ní kí mɨmbé'deyị́ kịé'do, kí lomo royị́ mbá, kpá kí sómụ́ ledre eyị́ mbá.’
38 Née mɨzefị lorụ bɨ kí ledrené owóowó ní.
39 Gbre a 'bɨ ené nda wo ba, ‘Ídí óto 'bú lafúyị e káa zí bɨ óto 'búyị kí royị́ ní.’
40 Lorụ ga bɨ Mụ́sa eké yée kí yée ga bɨ ngíti géyị nébị e ekéní yée ní, odóní royé mbá ro lorụ ga bɨ gbre née.”

Kírésịto nɨ owụ́ 'bɨ ambi?
(Lúrú kpá Máriko 12:35-37, Lúka 20:41-44)

41 Sɨmɨ bɨ Farụsáyo ga gére née nɨyí aka fú cigí Yésụ ore ní, zía ndú'yú yée kídí,
42 “Ndịsịsé sómụ́ a ní, Kírésịto nɨ náambi? Nɨ mbị́ owụ́ 'bɨ ambi?”

* **22:17 22:17** Káyísara: Káyísara ini ledre gɨ sɨmɨa kídí mongụ́ ngére 'bɨ Róma. Nɨ mongụ́ ngére do ngíti géyị lafúne ngére e ga bɨ 'bɨ ngíti géyị káṇgá e káa zí Yụdáya kí Galiláya. **22:32 22:32** Ólụ́ógụ 3:6 **22:37 22:37** Gbre lorụ 6:5 **22:39 22:39** Lévị 19:18

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Nɨ owụ́ 'bɨ ngére Dawídi.”
43 Yésụ ya zíye ní, “Sara togụ́ kenée ní, 'Dówụ́ Lomo uku nda kóo ledre zí Dawídi ndólo Kírésịto Ngére ené gɨ ro 'di? Dawídi ma'dáa uku kóo kídí,
44 “ ‘Lomo uku ledre zí Ngére amá kídí,
“Ndịsị do sịlịma 'bɨ anú ona,
gị sɨmɨ sịndị kadra bɨ mááyí
óto ezeokóyị e mbá sị sịndịyị ní.” ’
45 Togụ́ Dawídi ndolo nda wo go Ngére ní, sara nɨ nda ídí owụ́ 'bɨ ené lárá a káa be 'di?”
46 'Yị bɨ zía útúásáne úkulúgu ledre kací ndu'yú bɨ Yésụ ndu'yú née ndaá. Tónóne sɨmɨ sịndị kadra bɨ kóo née 'yị bɨ zía tóroógụné ndú'yú wo kí ngíti ndu'yú ní ndaá.

23

Yésụ enzị komo 'yị ené e
(Lúrú kpá Máriko 12:38-40, Lúka 11:37-52, 20:45-47)

1 Nda gɨ ore zí Yésụ ódroné zí tụ́'dụ́ 'yị e kí 'yị lódụ́ kacíne e kídí,
2 “'Yị 'dódo lorụ e kí Farụsáyo e otoní nda royé go kídí, yée nɨyí ye 'yị 'dódoyéme lorụ 'bɨ Mụ́sa.
3 Bɨ kenée ní, ídísé úwú ledre eyé zíse ndịsịsé méngị éyị́ ga bɨ nɨyí úku yée zíse ní. Tí lá ndásé 'dí'bi mɨméngị ledre eyé wá gɨ zía ledre ga bɨ ndịsịní 'dódo yée ní mengịní eyé wá.
4 Otoní tụ́'dụ́ lorụ owóowó do 'yị e gɨ ro zíye ndịsịyé méngị yée, tí lá yée kí royé utúasání eyé kpá méngị lorụ máa ga gére née wá.
5 “Ndịsịní méngị ledre eyé e gɨ ro do lúrú a. Ekéotoní gba mɨéké kúrú Lomo ro saná zíye ódóóto a mụ́ụ́ sɨmɨ komoyé, ngíti géyị ro kágá sịlịye. Zíye íngí kelele e ndríí tara bongó eyé e.
6 Sɨmɨ ayímbi iliní ndịsị 'duo do mɨngburoko bi ndịsị e kí bi ndịsị ga bɨ otoní yée 'dá'dá sɨmɨ 'Dịcị Kótrụro e ní.
7 “Sɨmɨ bɨ nɨyí sɨmɨ sụ́ụ́ ní, iliní zí 'yị e ndịsị óto úndruyé sɨmɨ bɨ nɨyí í'bí mandá zíye ní kpá kí ndịsị ndólo yée ‘'Yị 'dódo ledre e.’
8 “Tí lá ndásé óto rosé zí 'yị e ndịsị ndólo sée ‘'Yị 'dódo ledre e,’ wá, gɨ zía mongụ́ 'yị esé nɨ dụ́ụ́ kịé'do. Ásé mbá lúndu e kí lémị e.
9 Ndásé kpá ndólo 'yị do sogo káṇgá ona ‘'bụsé’ wá, gɨ zía 'Bụsé nɨ dụ́ụ́ kịé'do wo bɨ komo ere ní.
10 Ndásé ótoómo rosé zí 'yị e ndólo sée ‘mongụ́ 'yị,’ wá, gɨ zía mongụ́ 'yị esé nɨ kịé'do, máa Kírésịto.
11 Mongụ́ 'yị bɨ dongaráse ní, nɨ idí 'yị ịnyị kasa zí lafúne.
12 'Yị bɨ ndịsị óto roné zí lafúne 'dá'dá ní, nɨ ídí 'dá'ba, 'yị máa wo bɨ ndịsị óto roné 'dá'ba ní, nɨ ídíne zí lafúne e 'dá'dá.
13-14 “Sée 'yị 'dódo lorụ e, kí Farụsáyo e, ndịsịsé lóndo rosé gbékpịne. Lomo nɨ í'bí 'do'dó rosé karanée. 'Dụ́tụsé mbotụ ólụ́ 'be 'bɨ Lomo komo ere go gɨ zí 'yị e. Kụrụ'bụsé, útúásásé kpá ólụ́ íri wá togụ́ mbú ótoómo bi zí 'yị máa yée ga bɨ ayíní ólụ́ íri ní wá.
15 “Sée 'yị 'dódo lorụ e, kí Farụsáyo e, ndịsịsé lóndo rosé gbékpịne. Lomo nɨ í'bí 'do'dó rosé. Ndịsịsé gámá do sogo káṇgá kí mɨkavu mbá gámásó'do 'yị bɨ nɨ ṇgúṇgu ledre esé ní, sɨmɨ bɨ ówosé kémbị 'yị máa go ní, zíse ndịsịsé 'dódo ledre bɨ nɨ ési wo ku pho'dụ rómo gɨ do wo bɨ 'dá'dá ní gɨ ro zía ídíne káa zí se.
16 “Ásé go sɨmɨ 'do'dó. Sée 'yị 'dó'do ledre zí 'yị e ngárá komosé ndaá ní. 'Dódosé ledre zí 'yị e kídí, ‘Togụ́ 'yị lobụ́ 'Dịcị 'bɨ Lomo yá, ndaá 'bɨ ené luyú wá. Tí lá togụ́ 'yị lobụ́ dábu bɨ 'Dịcị 'bɨ Lomo ní, née lúyú ledre.’
17 Ówosé ledre wá gɨ zí 'di. Éyị́ bɨ kí ledrené owóowó ní nɨ 'di? Dábu togụ́ mbú 'Dịcị 'bɨ Lomo bɨ oto dábu ne zía ídíne luyú ndaá roa wá ní?
18 'Dódosé kpá ledre zí 'yị e kídí, ‘Togụ́ 'yị lobụ́ mbayi bɨ ndịsịní 'dáná éyị́ zí Lomo doa ní yá, ledre ndaá sɨmɨ a wá. Tí lá togụ́ 'yị lobụ́ éyị́ bɨ i'bíní wo zí Lomo ní, née lúyú ledre.’
19 Ówosé ledre wá gɨ zí 'di. Éyị́ bɨ kí ledrené owóowó ní nɨ 'di? Éyị́ bɨ i'bíní zí Lomo ní togụ́ mbú mbayi bɨ ndịsịní 'dáná

22:44 22:44 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 110:1

éyḭ zɨ́ Lomo doa ní, bɨ oto éyḭ née ne zɨ́a ídíne luyú ndaá roa wá ní.
20 'Yḭ bɨ lobṵ́ mbayi 'bɨ Lomo ní, lobṵ́ go za éyḭ ga bɨ sḭ mbayi ore ní mbá.
21 Kpá kenée 'yḭ bɨ lobṵ́ 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo go ní, lobṵ́ née go Lomo bɨ mḭngḭ 'dḭcḭ máa née ní.
22 'Yḭ bɨ lobṵ́ ere go ní, lobṵ́ née go kḭtḭ ngére 'bɨ Lomo kpá kɨ́ kṵṛṵ'bṵ Lomo ma'dáa.
23 "Sée 'yḭ 'dódo lorṵ e, kɨ́ Farṵsáyo e, ndḭsḭsé lóndo rosé gbékpḭ́ne. Lomo nɨ 'dó'do sée bɨsinyíne. Ndḭsḭsé tɨ́ 'dí'bi zaá éyḭ ga bɨ gɨ yáká esé e ní í'bí yée zɨ́ Lomo káa do mɨkawu. Tɨ́ lá méngḭsé esé mbigí ledre bɨ kóo ásé méngḭ a káa zɨ́ méngḭ bɨlámá ledre zɨ́ 'yḭ e, lúrúndúwú 'yḭ e, méngḭ ma'díi ledre e ní wá. Née kóo éyḭ ga bɨ ásé ndḭsḭ méngḭ yée ndro kɨ́ yée ga bɨ ndḭsḭsé méngḭ yée née.
24 Sée 'yḭ 'dódo ledre ga bɨ ngárá komosé ndaá ba, ndḭsḭsé ḭ́kpḭ́óyó owṵ́ ṇgoṇgó bɨ cúku'dée do iní bɨ ílisé éwé a ní 'dá'ba, tɨ́ lá ḭ́kpḭ́óyósé esé mongṵ́ mɨsosókó bɨ sɨmɨ iní née wá, zɨ́se éwé a sɨmɨsé.
25 "Sée 'yḭ 'dódo lorṵ e, kɨ́ Farṵsáyo e, ndḭsḭsé lóndo rosé gbékpḭ́ne. Lomo nɨ 'dó'do sée bɨsinyíne. Ndḭsḭsé lúgu lá dṵṵ́ ro kó'do kɨ́ éyḭ ga bɨ ndḭsḭsé ánu éyḭ sɨmɨyé ní, tɨ́ lá zɨ́se ótoómo sɨmɨyé ngurongbo kɨ́ ḭndrḭ bɨ mongṵ́ mɨmbé'de kɨ́ mongṵ́ 'bú éyḭ ní.
26 Sée Farṵsáyo bɨ ngárá komosé ndaá ní, ídísé lúgu sɨmɨ kó'do kɨ́ éyḭ ga bɨ ndḭsḭsé ánu éyḭ sɨmɨyé ní kí. Gɨ ore, royé bɨ 'dí sága ní nɨ kpá árá ené zɨ́ye ídíye drá.
27 "Sée 'yḭ 'dódo lorṵ e, kɨ́ Farṵsáyo e, ndḭsḭsé lóndo rosé gbékpḭ́ne. Lomo nɨ 'dó'do sée bɨsinyíne. Ásé cé káa zɨ́ bi bɨ o'bóní wo bɨlámáne kɨ́ lámá roné gɨ 'dí sága, tɨ́ lá sɨmɨ a íri yḭ́ ené lá dṵṵ́ cóngó kɨ́ bɨsinyí alá éyḭ e ní.
28 Ásé cé kenée gɨ 'dí sága. Do komo 'yḭ e, ásé 'yḭ méngḭ bɨlámá ledre e, tɨ́ lá 'dí sɨmɨsé, mɨmbé'desé kɨ́ mɨméngḭ ledre esé emení eyé e ngṵ́.
29 "Sée 'yḭ 'dódo lorṵ e, kɨ́ Farṵsáyo e, ndḭsḭsé lóndo rosé gbékpḭ́ne. Lomo nɨ 'dó'do sée bɨsinyíne. Ndḭsḭsé ó'bó bi zɨ́ nébḭ e zɨ́se ndḭsḭsé kpá kɨ́ kṵṛḭṛi yéme ro bi zɨ́ mbigí 'yḭ ga bɨ ndḭsḭní méngḭ ledre 'bɨ Lomo ní.
30 Zɨ́se ndḭsḭsé úku ledre kɨ́dí, 'Togṵ́ ásé kóo bo sɨmɨ sḭndḭ kadra bɨ kóo 'bɨ bulúndusé e ní yá, káa bɨ útúásásé esé kóo ṇgúṇgu a zɨ́se kótrṵ rosé kéye léfe sáma nébḭ e wá.'
31 Bɨ kenée ní, úkusé go cṵ́ kɨ́ tarasé kɨ́dí ásé bulúndu 'yḭ ga bɨ kóo ufuní nébḭ ga bɨ kóo née.
32 Káa zɨ́ bɨ go kenée ní, 'dí'bisé mɨméngḭ ledre 'bɨ bulúndusé ga gére née mu ndéré kɨ́e 'dá'dá.
33 "Ásé káa zɨ́ kámá okó ní. Ndḭsḭsé ṵ́lṵ́ bɨsinyí ledre bɨ káa zɨ́ súrú kámá ní. Ásé ómo gɨ sɨmɨ pho'dṵ bɨ Lomo nɨ ṵ́cṵ sée sɨmɨ a ní lárá a káa be 'di?
34 Bɨ kenée ní, Mááyí kása nébḭ e kɨ́ 'yḭ 'bɨ komokenzḭ e kɨ́ 'yḭ 'dódo ledre e zɨ́se. Tɨ́ lá ásé úfu ngíti géyḭ, zɨ́se phéphéónzó ngíti géyḭ do mɨngbúngbu kágá, zɨ́se ndḭsḭsé kɨ́ ócó ngíti géyḭ sɨmɨ 'Dḭcḭ Kótrṵro e, kpá kɨ́ ógó lící ngíti géyḭ gɨ sɨmɨ ngíti gara sɨmɨ ngíti a.
35 Gɨ zɨ́ kéyḭ née ní, Lomo nɨ í'bí 'do'dó rosé gɨ ro bɨlámá 'yḭ ené ga bɨ úfusé yée ní, tónóne gɨ ro Ábele ndéréógṵné gḭ ro Zakaríya wotḭ Berekíya, bɨ kóo úfusé wo za cṵ́ dongará 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo kɨ́ mbayi bɨ ndḭsḭní 'dáná éyḭ sḭ a zɨ́ Lomo ní.
36 Máúku zɨ́se ma'díi, Lomo nɨ í'bí 'do'dó 'bɨ bɨsinyí ledre ga gére née dosé sée 'yḭ máa ga bɨ sɨmɨ sḭndḭ kadra bɨ cakaba ba."

Yésṵ ini ini gɨ ro 'yḭ ga bɨ 'bɨ Yerṵsaléma ní

(Lúrú kpá Lúka 13:34,35)

37 "Sée 'yḭ 'bɨ Yerṵsaléma, úfusé kóo nébḭ e, zɨ́se kpá óngbóónzó ngíti géyḭ 'yḭmɨkása ga bɨ kóo Lomo kasaogṵ yée zɨ́se ní kɨ́ tutú. Máíli kóo tɨ́ gɨ ro kótrṵ owṵ́ 'bɨ esé e káa zɨ́ mbágá ngono bɨ kotrṵ owṵ́ 'bɨ ené trḭé sḭ fúndúne ní, tɨ́ lá ílisé esé kenée wá.
38 Bɨ kenée ní, 'Dḭcḭ esé 'bɨ Lomo nɨ go ógṵ ídí tobó.
39 Máúku ba go wo zɨ́se, tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, útúásásé aka lolṵ lúrú

máa wá 'búó togụ́ ásé úku ledre kɨ́ tarasé kí kɨ́dí, ‘Úndru idí ídí zɨ́ wo bɨ ogụ kɨ́ ịrị Ngére Lomo ní.’ ”

24

'Yị e ndanɨ́ lóndo sée wá
(Lúrú kpá Máriko 13:1,2, Lúka 21:5,6)

1 Sɨmɨ bɨ Yésụ olụ́ogụ gɨ sɨmɨ 'Dịcị́ 'bɨ Lomo gɨ ore nɨ nda go ndéréókpó ní, zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga ndịsị úku ledre toso mɨó'bó 'dịcị́ ga bɨ ore ní zɨ́a.

2 Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Lúrúsé 'dịcị́ ga gére née go? Máúku zɨ́se ma'díi, tutú bɨ kịé'do karanée nɨ ídíáká do lafúne ní ndaá, nɨyí ndụ́rụónzó yée za mbá bi.”

3 Sɨmɨ bɨ Yésụ nɨ mɨndịsịné ngúcuné do Landa Olíva ní, zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga ógụyé zɨ́a. Zɨ́ye ndú'yú wo kɨ́dí, “Ledre máa née nɨ méngị roné kɨ́ be 'di? Sara éyị́ bɨ nɨ 'dódo mɨndá'baógụyị́ kɨ́ odụ do sogo káṇgá ba ní ní 'di?”

4 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Komosé idí ídí rosé, ngíti géyị 'yị e ndanɨ́ lóndo sée wá.

5 Tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí ógụ úku ledre kɨ́dí mákása yée máa, ngíti géyị nɨyí úku 'bɨ eyé kɨ́dí, ‘Mááyí Kɨ́résịto,’ bɨ kenée ní, nɨyí lóndo tụ́'dụ́ 'yị e.

6 Ásé úwú gboṛụ okó e, kɨ́ ledre okó máa yée ga bɨ nɨyí ndịsị méngị royé do ngíti géyị bi e ní, ndásé sịkpị mɨmbé'desé 'dága wá. Ledre ga gére née nɨyí méngị royé kenée kí, tɨ́ lá née ndaá 'bɨ ené aka odụ do sogo káṇgá ba wá.

7 Ngíti géyị 'yị e gɨ sɨmɨ ngíti káṇgá nɨyí ịnyị ndéré útú kɨ́ okó do ngíti káṇgá. Ngíti mịngị́ káṇgá nɨ kása 'yị ené e ndéré útú kɨ́ okó do ezené bɨ 'bɨ ngíti káṇgá kpị́ ní. Bizóró 'bɨ 'bú nɨ útú do 'yị e mbá, zɨ́ mɨkị́'dị káṇgá ídíne do bi e mɨngúngúcua bɨsinyíne.

8 Ga gére née aka yị́ ené lá dosị́ nduwú.

9 “Ngíti géyị 'yị e nɨyí 'dí'bi sée í'bí sée zɨ́ mɨngburoko mịngị́ káṇgá e zɨ́ye 'dó'do sée, do kɨ́ úfu ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse. Tụ́'dụ́ 'yị e mbá nɨyí sógó sée gɨ zɨ́a bɨ ṇgúṇgusé ledremá ní.

10 Gɨ zɨ́ ngịrị, tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị e nɨyí ási gɨ romá, zɨ́ye óyóló'bó royé sógó lafúye zɨ́ye kpá ndịsịyé í'bí lafúye e zɨ́ ezeokóye.

11 Nda kpá lá dụụ́ wo née wá, tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị ṛanga e nɨyí ógụ kɨ́dí yée nɨyí kpá nébị e zɨ́ye lóndo tụ́'dụ́ 'yị e.

12 Gɨ zɨ́ tụ́'dụ́ bɨsinyí ledre ga bɨ nɨyí méngị royé kenée ní, zɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị e ótoómo kɨ́ óto 'bú lafúye.

13 Tɨ́ lá 'yị bɨ nɨ ódó mɨmbé'dené zɨ́a tóroné ngbúó oyó sogoné zɨ́ma mbá wá ní, sɨmɨ odụ sịndị́ kadra, nɨ ídí kɨ́ trịdrị bɨ za fí ní.

14 Bɨlámá ledre bɨ gɨ ro 'be 'bɨ Lomo ní, nɨyí aka úku 'dódo a zɨ́ 'yị e za mbá kí, odụ do sogo káṇgá ba nɨ nda fú ógụ.

15 “Née ní sɨmɨ bɨ lúrúndíkisé ‘mongụ́ éyị́ bɨsinyí go kɨ́ tóro do bi 'bɨ Lomo’ cé káa bɨ kóo nébị Dániyele uku ledreyé ní, 'yị bɨ nɨ ólo ledre ba ní, idí ówoyéme ini ledre gɨ sɨmɨ a bɨlámáne.

16 Sɨmɨ bɨ ledre máa ga gére née nɨyí go méngị royé ní, 'yị ga bɨ nɨyí sɨmɨ Yụdáya ní, idíní ngásá komo landa e.

17 'Yị bɨ ledre née nɨ ndíki wo do 'dịcị́ ní, ndaá ndítíógụ ólụ́ 'dịcị́ 'dí'bi éyị́ e kí wá.

18 'Yị máa wo bɨ ledre née ndiki wo yáká ní, ndaá ndá'ba 'be gɨ ro 'dí'bi bongó ené kí wá.

19 Nɨ ídí bɨsinyí sịndị́ kadra zɨ́ kará ga bɨ kɨ́ sɨmɨyé kpá kɨ́ kará máa yée ga bɨ owụ́ nɨyí ndịsị ụ́lụ umba kó'dụ́ye ní.

20 Ídísé íni ini zɨ́ Lomo, bɨsinyí ledre née ndaá méngị roné sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ drụ́ togụ́ mbú sɨmɨ Sịlị́ 'bɨ 'Dówụ́ro wá.

21 'Do'dó née nɨ rómo yée ga bɨ kóo mengịní royé kú gɨ sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo Lomo otoogụ káṇgá ba sɨmɨ a ní. Toso bɨsinyí ledre née mengị andá lolụ roné kenée pịṛịwá.

22 Togụ́ Lomo nda kóo 'dósoógụ sịndị́ kadra 'bɨ 'do'dó née zɨ́a ídíne gbú'du wá, káa bɨ 'yị ómo ndaá. Tɨ́ lá gɨ ro ledre 'yị ené ga bɨ gelé yée ní, zɨ́a 'dósoógụ sịndị́ kadra née gbú'du.

23 “Sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ bɨsinyí ledre

23:39 23:39 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 118:26 **24:15 24:15** Dániyele 9:27, 11:31, 12:11

máa née ní, togụ́ 'yị ogụ úku ledre zɨ́se kɨ́dí, ‘Kɨ́résịto nɨ go ba,’ togụ́ mbú kɨ́dí ‘Nɨ go bɨ 'dáa’ yá, ndásé ṇgúṇgu a wá.
24 Gɨ zɨ́a tụ́'dụ́ 'yị ṛanga e nɨyí ógụ zɨ́ye ndɨ́sị úku ledre ya yée nɨyí Kɨ́résịto, ngíti géyị ya yée nɨyí nébị e. Zɨ́ye ndɨ́sịyé méngị mɨngburoko ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé ní gɨ ro lóndo kpá za cụ́ mɨgélé 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní togụ́ mɨsi'di nɨ bo zɨ́ye ní.
25 Ledre ga bɨ máénzị komosé kɨ́e née ní, ndaá lɨ́gị sée wá.
26 “Togụ́ 'yị uku ledre zɨ́se ya, ‘Kɨ́résịto nɨ sɨmɨ súwú 'dáa yá,’ ndásé ndéré íri wá. Togụ́ uku mbú ya ‘Kɨ́résịto nɨ 'dɨ́cɨ́ ona yá, ndásé ṇgúṇgu a wá.’
27 Gɨ zɨ́a mɨndá'baógụ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí, nɨ ídí káa zɨ́ nzagba bɨ 'bɨle'be, zɨ́ pho'dụ a óṇgóne kú gɨ gbére gị gólụ ní. 'Yị e nɨyí lúrú a mbá kɨ́ komoyé.
28 Bi bɨ umbu eyɨ́ nɨ doa ní, lugúnu e nɨyí yóko royé ore.
29 “Geré gɨ do kacɨ́ 'do'dó ga gére ní,

“ ‘zɨ́ kadra ɨ́lɨ́ne mbụ́ụ́,
éfé oṇgó kpá wá,

zɨ́ kele e ndɨ́sị ṛéṛeyé gɨ 'dága gɨrí,
née ní zɨ́ éyɨ́ ga bɨ komo ere ní mbá ndɨ́sị kɨ́zɨyé.’

30 “Sɨmɨ sịndɨ́ kadra máa née ní, éyɨ́ bɨ nɨ 'dódo mɨógụ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí ní nɨ 'dódo roné komo ere, zɨ́ 'yịma'dí e do sogo káṇgá útúye mbá ndɨ́sị íni ini. Nɨyí lurúndikiní Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí kɨ́ ógụ gɨ komo ere kpụrụ́ gɨ sɨmɨ bụṛụngụ́ kɨ́ cóngó roné kpá kɨ́ mongụ́ roko'bụné.
31 Nɨ kása maláyika e ené e ndéréye kɨ́ ímí dɨbɨlɨ e do bi e za mbá gɨ ro zɨ́ye 'dó'dụ́yóko 'yị ené ga bɨ gelé yée go zɨ́ne ní gɨ do sogo káṇgá mbá.

32 “Ídísé lúrútóko lɨ́lɨ ledre gɨ ro kágá e. Sɨmɨ bɨ mbílí kágá tonó go ụ́'bụlúgu roné ní, kɨ́dí ndumu nɨ go gbóo.
33 Kpá kenée, sɨmɨ bɨ lúrúsé éyɨ́ ga gére née nɨyí go kɨ́ méngị royé kenée ní, ídísé ówo a kɨ́dí, sịndɨ́ kadra bɨ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní nɨ go gbóo.
34 Máúku zɨ́se ma'díi, ledre née nɨ méngị roné 'dá'dá kí gɨ zɨ́ 'yị ga bɨ cakaba ba kɨ́ úyuónzó royé.
35 Do sogo káṇgá kɨ́ ere nɨyí ụ́kụ́ mbá, tɨ́ lá ledre amá ụkụ́ ené wá.”

Sɨ́lɨ́ kɨ́ sịndɨ́ kadra ledre 'yị ówo a ndaá (Lúrú kpá Máriko 13:32-37, Lúka 17:26-30,34-36)

36 “'Yị bɨ owo sịndɨ́ kadra kɨ́ sɨ́lɨ́ bɨ ledre ga gére née nɨyí méngị royé sɨmɨ a ní ndaá. Gba maláyika ga bɨ komo ere kɨ́ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí ní owonɨ́ wá. Tɨ́ lá Babá owo dụ́ụ́ ne.
37 Sɨmɨ bɨ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí nɨ ndá'baógụ ní, ledre nɨyí ídí cé káa zɨ́ bɨ kóo sɨmɨ sịndɨ́ kadra bɨ kóo 'bɨ Nówa ní.
38 Gɨ zɨ́a, 'dá'dá gɨ zɨ́ mongụ́ iní bɨ kóo e'dị zɨ́a úcuné do sogo káṇgá ba za mbá ní, 'yị e otonɨ́ yɨ́ eyé kóo komoyé lá dụ́ụ́ gɨ ro ánu éyɨ́ e kɨ́ éwé éyɨ́ e, ngíti géyị kɨ́ ófụ́ royé ndéréne kenée gị sɨmɨ sịndɨ́ kadra bɨ zɨ́ Nówa ólụ́ye sɨmɨ kuṛúngba ní.
39 'Yị e owonɨ́ eyé kóo éyɨ́ bɨ nɨ ógụ méngị roné ní wá, zaá gị sɨmɨ bɨ mongụ́ iní e'dị zɨ́a úcuné do sogo káṇgá ba zɨ́a úfuónzó 'yị e za mbá ní. Mɨndá'baógụ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí nɨ lɨ́yị 'yị e gú kenée.
40 Ma'díi, kadra bɨ mááyí ndá'baógụ ní, togụ́ 'yị e gbre nɨyí méngị moko yáká yá, mááyí yomo wo bɨ kɨ́é'do ṇguṇgu ledre amá go ní zɨ́ma ótoómo wo bɨ ṇguṇgu ledre amá wá ní.
41 Kpá kenée, togụ́ kará e nɨyí gbre do bi ụ́sụ éyɨ́, mááyí yomo wo bɨ kɨ́é'do ṇguṇgu ledre amá go ní zɨ́ma ótoómo wo bɨ ṇguṇgu ledre amá wá ní.
42 “Bɨ kenée ní, ídísé ídí kɨ́ komosé rosé, gɨ zɨ́a bɨ ngárá ówosé kadra bɨ Ngére esé nɨ ndá'baógụ sɨmɨa ní wá ní.
43 Ówosé bú kɨ́dí, togụ́ kóo mɨ́ṇgɨ́ 'be owo sịndɨ́ kadra bɨ 'yị ugu nɨ ógụ úgu éyɨ́ ené sɨmɨ a bú ní, káa bɨ nɨ óndóráyi bi ndre, otoomo 'yị ugu zɨ́a úgu éyɨ́ ené e wá.
44 Bɨ kenée ní, ledre ndaá lɨ́gị sée wá, gɨ zɨ́a mɨndá'baógụ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí nɨ lɨ́yị sée mɨlɨ́yị. Ówosé sịndɨ́ kadra a wá.

24:29 24:29 Isáya 13:10, 34:4

45 “'Yị 'bɨ moko bɨ mɨménǵị ledre ené nɨ
mɨútúásáne nɨ kpá 'yị komokenzị ní nɨ wo
be 'di, wo bɨ mongụ́ 'yị ené oto wo lúrú bi
kací lafúga 'yị 'bɨ moko e, zía ndịsịné í'bí
éyị́ mɨánu eyé e zíye sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ
mɨútúásáne ní?
46 Nɨ ídí bɨlámáne zí 'yị moko née togụ́
mongụ́ 'yị ené ogụ ndiki wo tí fú kí lúrú
bi kací lafúne kenée ní.
47 Máúku zíse ma'díi, mịngị́ 'be née nɨ
óto 'yị moko née zía ídíne 'yị lúrú bi kací
yị́ ené ga bɨ 'be ore ní mbá.
48 Tí lá idí kóo 'yị 'bɨ moko née nɨ bɨsinyí
'yị zía sómụ́ ledre kídí, ‘Mongụ́ 'yị ené
nderé go gbála nda'baogụ ené 'diya wá,’
49 zía ndịsịné kí ócó lafúne ga gére née
bɨsinyíne kpá kí ánu éyị́ kí éwé le'yị́ kí 'yị
kóyó e.
50 Mongụ́ 'yị née nɨ ndá'baógụ sɨmɨ sịlị́
kí sịndị́ kadra bɨ 'yị 'bɨ moko née owo wá
ní.
51 Nɨ 'dó'do 'yị 'bɨ moko née bɨsinyíne,
zía ónzó wo dongará 'yị ga bɨ ndịsịní
lóndo royé kídí yée nɨyí bɨlámá 'yị e ní
kí'dí bɨ ini nɨ gú ídí kí náná do so 'yị gɨ zí
éyị́ mɨówo ní.”

25

Muruwayi gɨ ro owụ́kará e sokó

1 “Sɨmɨ sịndị́ kadra máa née ní, ledre
gɨ ro 'be 'bɨ Lomo komo ere nɨ ídí káa zí
owụ́kará ga bɨ sokó (10) 'di'biní lámba eyé
ndéréye sóngó mɨkánda adrúgu bɨ ili ógụ
ní.
2 Yée ga bɨ ịnyị (5) ní nɨyí 'yị komo-
kenzị e, ngítí géyị ga bɨ ịnyị (5) ní nɨyí 'bɨ
eyé 'yị cayi e.
3 Yée ga bɨ 'yị cayi e ní 'di'biní lámba
eyé e tí go ní, tí lá 'di'biutúní eyé yata
sụ'bụ́ pho'dụ wá.
4 Yée ga bɨ 'yị komokenzị ní 'di'biní
'bɨ eyé lámba eyé, zíye 'dí'bi yata sụ'bụ́
pho'dụ kpa sɨmɨ kúkú ndéré kíe.
5 Zí mɨkánda adrúgu née lú'búne
kíngaya ogụ ené 'diya wá. Zí 'bí 'dí'bi
owụ́kará ga bɨ ndịsịní sóngó wo ba zíye
útúye mbá 'dú'duyé.
6 “Nda go kí yana ndụlụ, zí ngíti
'yị gbúrógbóne kídí, ‘'Di'diya, mɨkánda
adrúgu ogụ go, ịnyịógụsé mu 'dí'bi wo
sɨmɨ sụmụ.’
7 “Zí owụ́kará ga gére née gbúgbu
úrúye óto pho'dụ do lámba eyé e.
8 Zí yée ga bɨ 'yị cayi e ní úku ledre zí
lafúye ga bɨ 'yị komokenzị ní kídí, ‘Sákásé
aka zée kí owụ́ sụ'bụ́ pho'dụ. Lámba ezé
ayíní go ịlị́.’
9 “Zí owụ́kará ga bɨ 'yị komokenzị ní,
úkulúgu ledre zí lafúye ga gére née kídí,
‘Sụ'bụ́ pho'dụ utúasá ásá zíze kése mbá
wá, bɨlámá a ídísé ndéré úgú 'bɨ esé.’
10 “Tí lá sɨmɨ bɨ oyóní aka lá sogoyé
ndéréye úgú sụ'bụ́ pho'dụ ní, zí mɨkánda
adrúgu née ógụné. Zí owụ́kará ga bɨ 'yị
komokenzị bɨ kóo nɨyí yị́ eyé nzíyiyé ní
ndéréye kéye sɨmɨ 'dịcị́ bɨ ayíní ófụ́ kára
sɨmɨ a ní. Do 'dụ́tụ mbotụ.
11 “Nda gɨ 'dá'ba zí yée ga bɨ
gáa nderéní úgú sụ'bụ́ pho'dụ ní
ndá'baógụyé. Zíye ndóndóló kídí,
‘Ngére, Ngére, líkpí mbotụ zíze.’
12 “Tí lá zía úkulúgu ledre zíye kídí,
‘Máúku zíse ma'díi, máówo amá sée wá.’
13 “Bɨ kenée ní, komosé idí ídí rosé gɨ
zía ówosé esé sịlị́ kí sịndị́ kadra bɨ ledre
née nɨ méngị roné sɨmɨ a ní wá.

Ledre gɨ ro 'yị 'bɨ moko e ota
(Lúrú kpá Lúka 19:11-27)

14 “Nɨ ídí kpá káa zí 'yị bɨ ịnyị ndéré do
ngíti bi zía í'bíómo éyị́ ené ga bɨ 'bɨ 'be ní
mbá zí 'yị 'bɨ moko ené e ní.
15 I'bí késị́ álifu ịnyị (5,000) zí mɨzefịyé,
zía í'bí álifu gbre (2,000) zí gbreyé nda zí
otayé (3) 'bɨ ené álifu kịé'do (1,000) kpịnị
kací roko'bụyé mɨkékeṛịa. Zía ịnyịné
ndéréókpóne.
16 Zí wo bɨ i'bíní álifu ịnyị (5,000) zía
ní, geré tónóne méngị moko kíe zía ndíki
yata a doa kpá álifu ịnyị (5,000).
17 Wo bɨ i'bíní zía álifu gbre (2,000) ní,
zía ndíki yata a doa kpá álifu gbre (2,000).
18 Tí lá wo bɨ i'bíní zía álifu kịé'do ní, zía
'dí'bi késị́ 'bɨ mongụ́ 'yị ené née ndéréne
ícióto a sɨmɨ káṇgá.
19 “Nda gɨ do kací ngbángbá sịlị́,
zí mongụ́ 'yị née ndá'baógụné. Zía
ndóloyóko 'yị 'bɨ moko ené ga gére née

ndú'yú yée gɨ ro éyḭ bɨ mengḭní wo go kɨ́
késḭ ené ní.
20 Zɨ́ wo bɨ kóo mongṵ́ 'yḭ i'bí zɨ́a álifu
ḭnyḭ (5,000) ní 'dí'biógṵ kpá ngíti álifu
ḭnyḭ. Zɨ́a úku ledre kɨ́dí, ‘Mongṵ́ 'yḭ, í'bí
kóo zɨ́ma álifu ḭnyḭ (5,000), mándíki yata a
doa go kpá álifu ḭnyḭ (5,000).’
21 “Mongṵ́ 'yḭ ené ya zɨ́a ní, ‘Mbófo éyḭ
zɨ́yḭ, áyí cóngó 'yḭ 'bɨ moko. Méngḭ moko
go kɨ́ owṵ́ késḭ bɨ cúku'dée ní bɨlámáne,
mááyí óto yḭ́ḭ 'yḭ lúrú bi kacɨ́ tṵ́'dṵ́ éyḭ
amá e. Ógṵ mu zɨ́ze ídíze kéyḭ sɨmɨ
rokinyi.’
22 “Zɨ́ wo bɨ i'bíní zɨ́a álifu gbre (2,000)
ní 'dí'biógṵ kpá ngíti álifu gbre. Zɨ́a úku
ledre kɨ́dí, ‘Mongṵ́ 'yḭ, í'bí kóo zɨ́ma álifu
gbre (2,000), mándíki yata a doa go kpá
álifu gbre (2,000).’
23 “Mongṵ́ 'yḭ ené ya zɨ́a ní, ‘Mbófo éyḭ
zɨ́yḭ, áyí cóngó 'yḭ 'bɨ moko. Méngḭ moko
go kɨ́ owṵ́ késḭ bɨ cúku'dée ní bɨlámáne,
mááyí óto yḭ́ḭ 'yḭ lúrú bi kacɨ́ tṵ́'dṵ́ éyḭ
amá e. Ógṵ mu zɨ́ze ídíze kéyḭ sɨmɨ
rokinyi.’
24 “Zɨ́ wo bɨ i'bíní zɨ́a álifu kḭ́é'do (1,000)
ní ógṵné. Zɨ́a úku ledre kɨ́dí, ‘Mongṵ́ 'yḭ,
máówo bú bi ndeke ndaá 'bɨ ené royḭ wá.
Abú ó'do éyḭ wá áyí fú lá 'dí'biógṵ éyḭ e
gɨ yáká, zɨ́yḭ ndḭ́sḭyḭ kpá kótrṵ éyḭ mɨánu
gɨ do bi bɨ 'dḭyḭ éyḭ doa yḭ́ḭ wá ní.
25 Ngḭrḭyḭ mengḭ máa ne, zɨ́ma ótoécḭ
késḭ eyḭ sɨmɨ káṇgá. Lúrú aka ba tɨ́ kacɨ́
sḭ́lḭyḭ bɨ kóo ódó kɨ́e ní.’
26 “Mongṵ́ 'yḭ ené ya zɨ́a ní, ‘Áyí bɨsinyí
'yḭ kpá 'yḭ ngḭdrḭ. Ówo bú mándḭ́sḭ
'dí'biógṵ éyḭ e gɨ yáká bɨ máó'do máa wá
ní, zɨ́ma ndḭ́sḭmá kpá kótrṵ éyḭ mɨánu gɨ
do bi bɨ má'dḭyḭ éyḭ doa wá ní.
27 Áyí kóo ndéré kɨ́ késḭ amá née
óto a zɨ́a méngḭ moko zɨ́ma gɨ ro zɨ́ma
ndá'baógṵmá ndíki a ngboró go.’
28 “Zɨ́ mongṵ́ 'yḭ née úku ledre kɨ́dí,
‘'Dí'bisé álifu kḭ́é'do (1,000) née gɨ zɨ́a
'dá'ba zɨ́se í'bí a zɨ́ wo bɨ nɨ kɨ́ álifu zɨ́ne
sokó (10,000) ní.
29 Gɨ zɨ́a 'yḭ bɨ kɨ́ éyḭ zɨ́ne ní, Lomo nɨ
í'bí yata éyḭ e zɨ́a, zɨ́a nda ídíne kɨ́ tṵ́'dṵ́
éyḭ e zɨ́ne kɨ́ngaya. Tɨ́ lá 'yḭ máa wo bɨ éyḭ
ndaá 'bɨ ené zɨ́a wá ní, owṵ́ a bɨ zɨ́a ní,
nɨyí 'dí'bióyó a gɨ zɨ́a 'dá'ba.
30 'Yḭ 'bɨ moko máa wo bɨ moko ndaá
sɨmɨ a wá née, 'dí'bisé wo, zɨ́se ṵ́cṵógṵ
wo sɨmɨ mṵtṵlṵrṵ sága kɨ́'dí bɨ ini nɨ gú
ídí kɨ́ náná do so 'yḭ gɨ zɨ́ éyḭ mɨówo ní.’

Yésṵ nɨ 'décḭ ngbanga 'yḭ e kacɨ́ mɨméngḭ ledre eyé

31 “Sɨmɨ bɨ Owṵ́ 'bɨ 'Yḭma'dí nɨ
ndá'baógṵ kɨ́ mongṵ́ roko'bṵné káa do
Ngére kɨ́ maláyika e ené ní, nɨ ndḭ́sḭ do
kḭ́tḭ ngére ené kɨ́ roko'bṵ bɨ gɨ komo ere
ní.
32 Zɨ́a ndóloyóko ṛḭ́kḭ́ sḭ do 'yḭma'dí e za
mbá kó'dṵ́ne, zɨ́a ndḭ́sḭné ífi sɨmɨyé káa zɨ́
'yḭ 'bá'bá kábḭṛḭ́kḭ e ndḭ́sḭ ífi sɨmɨ ína e kɨ́
kábḭṛḭ́kḭ e ní.
33 Nɨ óto kábḭṛḭ́kḭ e do sḭ́lḭ́ne 'bɨ ánu, zɨ́a
óto ína e 'bɨ eyé do ngelḭ.
34 “Née ní, Ngére Yésṵ nɨ úku ledre zɨ́
yée ga bɨ do sḭ́lḭ́ne 'bɨ anú ní kɨ́dí, ‘Sée
ga bɨ Babá i'bí úndru go zɨ́se ní, ógṵsé
mu 'dí'bi úndru bɨ Lomo yemeomo gɨ rosé
'be 'bɨ ené kú 'desḭ 'dá'dá gɨ zɨ́ Lomo kɨ́
ótoógṵ do sogo káṇgá ba ní ní.
35 Gɨ zɨ́a sɨmɨ bɨ kóo mááyí kɨ́ 'bú ní,
zɨ́se í'bí éyḭ mɨánu zɨ́ma, sɨmɨ bɨ mááyí kɨ́
kodró ní, zɨ́se í'bí iní mɨéwé zɨ́ma, sɨmɨ bɨ
mááyí káa zɨ́ 'yḭ lóṇgó ní, zɨ́se 'dí'bi máa
sɨmɨ sṵmṵ.
36 Mááyí do lerḭ bongó, zɨ́se í'bí bongó
zɨ́ma. Mááyí kɨ́ ndíyá, zɨ́se ndḭ́sḭsé cigíma.
Onzóní máa sɨmɨ sḭ́gḭnḭ, zɨ́se ndḭ́sḭ ógṵsé
lúrú máa.’
37 “Née ní 'yḭ ga bɨ ndḭsḭní méngḭ ledre
ga bɨ Lomo ili yée ní nɨyí úkulúgu ledre
kɨ́dí, ‘Ngére, áyí kóo kɨ́ 'bú kɨ́ be 'di bɨ zɨ́ze
í'bí éyḭ mɨánu zɨ́yḭ ní, togṵ́ mbú kɨ́ kodró
royḭ kɨ́ be 'di bɨ zɨ́ze í'bí iní mɨéwé zɨ́yḭ ní?
38 Áyí kóo káa zɨ́ 'yḭ lóṇgó 'da bɨ zɨ́ze
'dí'bi yḭ́ḭ sɨmɨ sṵmṵ ní, togṵ́ mbú do lerḭ
bongó kɨ́ be 'di bɨ zɨ́ze í'bí bongó zɨ́yḭ ní.
39 Útú kóo ndíyá togṵ́ mbú onzóní yḭ́ḭ
sɨmɨ sḭ́gḭnḭ zɨ́ze ndéréze lúrú yḭ́ḭ ní kɨ́ be
'di?’
40 “Ngére Yésṵ nɨ úkulúgu ledre kɨ́dí,
‘Máúku zɨ́se ma'díi, ledre ga bɨ za mbá
ndḭ́sḭsé méngḭ yée zɨ́ 'yḭ amá e ga bɨ ngárá

ndaní kɨ́ ledreyé owóowó wá ní, méngịsé
nee zíma.'
41 "Nɨ úku ledre zɨ́ 'yị ga bɨ do sịlịne 'bɨ
ngelị ní kɨ́dí, 'Ịnyịsé gɨ romá íri sée 'yị
ga bɨ Babá ndaá kɨ́ rokinyi gɨ zíse wá ní.
Bi esé nɨ go mongụ́ pho'dụ bɨ kotụ́omoní
gɨ ro ngére 'bɨ bɨcayi lomo e kɨ́ maláyika
ené e za fí ní.
42 Gɨ zía sɨmɨ bɨ mááyí kɨ́ 'bú ní, í'bísé
éyị́ mɨánu zíma wá, mááyí kɨ́ kodró, í'bísé
iní mɨéwé zíma wá,
43 sɨmɨ bɨ mááyí 'yị lóṇgó ní, 'dí'bisé esé
máa sɨmɨ sụmụ wá, mááyí do lerị́ bongó,
í'bísé esé bongó zíma wá. Mááyí kɨ́ ndíyá
zíma kpá ídíma sɨmɨ sịgịnị, óguṣé esé lúrú
máa wá.'
44 "Nɨyí kpá úkulúgu ledre kɨ́dí, 'Ngére,
áyí kóo kɨ́ 'bú togụ́ mbú kodró, zɨ́yị ídíyị
'yị lóṇgó ní kɨ́ be 'di? Áyí kóo do lerị́
bongó togụ́ kɨ́ ndíyá, togụ́ mbú sɨmɨ sịgịnị
ní 'da, bɨ zíze óguṣé lúrú yị́ị wá ní?'
45 "Ngére nɨ úkulúgu ledre kɨ́dí,
'Máúku zíse ma'díi 'yị amá ga bɨ ledreyé
ndaá owóowó wá, bɨ ngárá sákásé yée
wá ní, sákásé esé kpá máa wá.'
46 "Nda gɨ ore nɨyí ụ́cụ bɨsinyí 'yị e sɨmɨ
'do'dó bɨ odụ a ndaá ní, tɨ́ lá bɨlámá 'yị e
nɨyí ndéré 'bɨ eyé sɨmɨ rokinyi bɨ za fí ní."

26

Yemení ledre gɨ ro úfu Yésụ
(Lúrú kpá Máriko 14:1,2, Lúka 22:1,2, Yiwáni 11:45-53)

1 Sɨmɨ bɨ Yésụ ukuonzó ledre ga bɨ ndịsị
úku yée née go mbá ní, zía ịnyịné úku
ledre zɨ́ 'yị lódụ́ kacíne e kɨ́dí,
2 "Káa zɨ́ bɨ ówosé go bɨlámáne kɨ́dí
sịndị́ kadra 'bɨ Ayímbi Umbuokpó* nɨ
go kɨ́lóndó sogo a re ní, née go kpá
sịndị́ kadra bɨ nɨyí í'bí ngbángá Owụ́ 'bɨ
'Yịma'dí sɨmɨ a zɨ́ ezeokóga phéphéónzo
wo do mɨngbúngbu kágá ní."
3 Kpá cịkị sɨmɨ sịlị́ bɨ kóo née ní, zɨ́
manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e kpá kɨ́ ngíti
géyị mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da e yóko royé
'be 'bɨ ngúru mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ kɨ́ ịrịné
Kayáfa,†
4 yokoní royé yéme ledre gɨ ro 'dí'bi úgu
Yésụ úfu wo 'dá'ba.
5 "Tɨ́ lá ndazé 'dí'bi wo sɨmɨ sịlị́ 'bɨ
ayímbi wá, káa bɨ 'yị e nɨyí zíngi."

Lefení sụ'bụ́ do Yésụ sɨmɨ Beteníya
(Lúrú kpá Máriko 14:3-9, Yiwáni 12:1-8)

6 Sɨmɨ bɨ kóo Yésụ nɨ sɨmɨ Beteníya 'be
'bɨ ngíti o'do kɨ́ ịrịné Simúna bɨ kóo kɨ́
sámá roné ní,
7 zɨ́ ngíti kára óguné kɨ́ sụ'bụ́ mɨndonyo
bɨ ugúní kɨ́ tụ́'dụ́ késị́ ní sɨmɨ kúkú, zía
dụ́dụ a mbá do Yésụ sɨmɨ bɨ nɨ mɨndísịné
dongará 'yị lódụ́ kacíne e ánu éyị́ ní.
8 Sɨmɨ bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ lurúní kára
née kɨ́ léfe sụ'bụ́ kenée ní, zɨ́ bi sínyíne
royé zíye úku ledre kɨ́dí, "Kára née lefe
sinyi nda sụ'bụ́ née bi kenée gɨ ro 'di?"
9 Zíye kpá úku ledre kɨ́dí, "Nɨyí kóo
úgúóyó sụ'bụ́ née kɨ́ tụ́'dụ́ késị́ do ífi
báyi a zɨ́ 'yị lerị́ e."
10 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kɨ́dí,
"Ndásé sínyi ịrị kára née wá, mengị
bɨlámá ledre go zíma.
11 'Yị lerị́ ga bɨ ndísịsé úku ledreyé
née, ásé ídí kéye kací kadra mbá, tɨ́ lá
máútúásá lolụ ídí kése kací kadra e mbá
wá.
12 Sɨmɨ bɨ kára née lefe sụ'bụ́ domá ní,
yeme née umbumá gɨ ro óto a.
13 Máúku zíse ma'díi, kɨ́'dí bɨ 'yị e nɨyí
go ndísị úku bɨlámá ledre 'bɨ Lomo do
sogo káṇgá mbá ní, ledre bɨ kára née
mengị zíma née nɨyí ndísị úkuógụ a do
ndísị 'yị sómụ́ndíki ledrea gɨ roa."

Yụ́da Keriyóta yeme ledre gɨ ro úfu Yésụ
(Lúrú kpá Máriko 14:10,11, Lúka 22:3-6)

* **26:2 26:2** Ayímbi Umbuokpó: Nɨ sịndị́ kadra bɨ Yụ́da e ndịsịní sómụ́ndíki ledre bɨ kóo Ngére Lomo okpó gɨ do 'be 'bɨ eyé e ufu owụ́ 'bɨ eyé e wá gɨ zía bɨ oṛóní sáma owụ́ kábịṛị́kị ro kágá mbotụ eyé e ní. Zía kóo 'di'biogụ yée gɨ sɨmɨ Ízibiti gɨ sɨmɨ 'do'dó bɨ kóo nɨyí sɨmɨ a ní. Ólo Ólụ́ógụ 12:14-17. † **26:3 26:3** Mongụ́ 'yị 'dáná éyị́: Mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ romo do manda 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e zɨ́ Lomo. Ndịsị lengbe ólụ́ dụ́ụ́ ne sɨmɨ 'dịcị́ bɨ Mongụ́ Bi 'bɨ Lomo sɨmɨ 'Dịcị́ 'bɨ Lomo ní gɨ ro 'dáná éyị́ zɨ́ Lomo kɨ́'di kéṛị́ sɨmɨ sɨmɨbi kịé'do. Ndịsị 'dí'bi sáma bangá bɨ oṇgoonzóní gɨ ro 'dáná a zɨ́ Lomo ní ólụ́ kíe 'dịcị́ íri gɨ ro zɨ́ Lomo ótoómo lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e.

14 Zɨ́ ngúru 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ bɨ ndịsịnɨ́
ndólo a Yụ́da Keriyóta ní ịnyịné ndéréne
zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e ní,
15 zɨa ndú'yú yée kɨ́dí, “Togụ́ máí'bíógụ
wo go zɨse ní, éyị́ bɨ ásé í'bí a zɨ́ma ní 'di?”
Zɨ́ye ólo késị́ cị́ kéṛị́ a doa sokó í'bí a zɨ́
Yụ́da.
16 Tónóne sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo
née ní, zɨ́ Yụ́da ndịsịné gámásó'do bɨlámá
mɨsi'di bɨ gɨ ro 'dí'bíógụ Yésụ doa zɨ́ye.

Yésụ anunɨ́ odụ éyị́ mɨánu kɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne e
(Lúrú kpá Máriko 14:12-21, Lúka 22:7-13, Yiwáni 13:21-30)

17 Sɨmɨ mɨzefị sị́lị́ 'bɨ Ayímbi bɨ ndịsịnɨ́
ndólo a 'De'dị́ ndaá ní,‡ zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́
Yésụ ógụyé ndú'yú Yésụ kɨ́dí, “Íli zɨ́ze
ndéréze yéme éyị́ mɨánu zɨ́yị gɨ ro Ayímbi
Umbuokpó 'da?”
18 Zɨa úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ídísé
ndéré zɨ́ ngíti o'do sɨmɨ gara 'dáa zɨse úku
ledre zɨa kɨ́dí, ‘'Yị 'dódo ledre uku yaá
sịndị́ kadra nɨ go gbóo. Mááyí ógụ kɨ́ 'yị
lódụ́ kacɨ́ma e ánu Ayímbi Umbuokpó zɨ́yị
'be ona.’ ”
19 Zɨ́ 'yịmɨkása ga gére née ndéréye
yéme éyị mɨánu 'bɨ Ayímbi née íri tɨ́ káa
zɨ́ bɨ Yésụ uku zɨ́ye ní.
20 Sɨmɨ bɨ nda go kɨ́ tagá ní, zɨ́ Yésụ
tónóye ánu éyị́ kɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne ga bɨ
sokó doa gbre ní.
21 Sɨmɨ bɨ nɨyí go ánu éyị́ mɨánu ní,
zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Máúku zɨse
ma'dii, ngúrusé nɨ í'bí ngbángáma zɨ́
ezeokóma e.”
22 Zɨ́ ledre née sínyíne royé, zɨ́ye tónóye
ítí kangú gɨ royé kɨ́dí, “Wo bɨ nɨ ma'dii ní,
Ngére, ndaá 'bɨ ené máa wá.”
23 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Kpá
tɨ́ akpa ngúrusé bɨ ndịsịzé ésị kótrụ sị́lị́ze
kéne sɨmɨ éyị́ mɨánu ní nɨ í'bí ngbángáma
ne.
24 Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí, nɨ ndéré tɨ́ káa
ledre bɨ ekénɨ́ gɨ roa ní. Tɨ́ lá mongụ́
'do'dó nɨ ídí zɨ́ 'yị bɨ nɨ í'bí ngbángáma
Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí ní. Nɨ kóo ídí zɨa
bɨlámáne togụ́ ndikiogụnɨ́ wo wá ní.”
25 Zɨ́ Yụ́da bɨ nɨ i'bí ngbángá Yésụ ní
úku ledre kɨ́dí, “Wo bɨ ma'dii ní, 'yị 'dódo
ledre, ndaá 'bɨ ené máa wá.”
Yésụ ya zɨa ní, “Tɨ́ yị́ị.”
26 Sɨmɨ bɨ nɨyí ndịsị ánu éyị́ ní, zɨ́ Yésụ
'dí'bi ambata, zɨa í'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo
gɨ roa, zɨa 'déweífi sɨmɨ a zɨa í'bí a zɨ́ 'yị
lódụ́ kacɨ́ne e, zɨa úku ledre kɨ́dí, “Ba
kụṛụ'bụmá, ídísé 'dí'bi a zɨse ánu a.”
27 Gɨ do kacɨ́ née, zɨa 'dí'bi kó'do, do í'bí
mbófo éyị́ gɨ roa zɨ́ Lomo, zɨa í'bí a zɨ́ye,
zɨa úku ledre kɨ́dí, “Sée mbá ídísé éwé a.”
28 Née sámamá bɨ nde'yị́ bi káa do
mɨyéme ledre dongaráse kɨ́ Lomo gɨ ro zɨa
ótoómo lúyú ledre esé ní.
29 Gɨ do kacɨ́ éyị́ mɨánu, zɨ́ Yésụ úku
ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Utúasázé lolụ éwé le'yị́
kóṛó kése káa zɨ́ wo ba wá, gị sɨmɨ sịndị́
kadra bɨ azé éwé mɨkánda éyị́ kése 'be 'bɨ
Babá ní.”
30 Sɨmɨ bɨ ukunɨ́ ke'bị ní, zɨ́ye
ndéréókpóye do Landa Olíva.

Yésụ ya Pétero nɨ ási gɨ roné
(Lúrú kpá Máriko 14:27-31, Lúka 22:31-34, Yiwáni 13:36-38)

31 Nda née ní, zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ye
kɨ́dí, “Kɨ́ ndụlụ ba, ásé ási gɨ romá mbá,
káa zɨ́ bɨ nɨ mɨékéne kɨ́dí,
“ ‘Mááyí úfu 'yị 'bá'bá kábịṛị́kị e,
zɨ́ kábịṛị́kị e ngásá báyi royé mbá.’
32 Tɨ́ lá, gɨ do kacɨ́ bɨ mááyí úrú gɨ sɨmɨ
umbu ní, mááyí ógụ ndéréụ́tụ romá máa
'dá'dá zɨse sɨmɨ káṇgá bɨ Galiláya ní.”
33 Zɨ́ Pétero úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí,
“Abú lafúma e nɨyí ngásáómo yị́ị mbá yá,
máótoómo yị́ị wá.”
34 Yésụ ya zɨa ní, “Máúku zɨ́yị ma'dii, kɨ́
ndụlụ ba ní, 'dá'dá zɨ́ ngono kɨ́ ụ́cụ koko,
áyí ási gɨ romá kɨ́'dí ota.”
35 Tɨ́ lá zɨ́ Pétero úkulúgu ledre kɨ́dí,
“Togụ́ kpá umbu yá, máótoómo yị́ị wá.”
Zɨ́ ngíti géyị lafúga ga bɨ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ
ní uku a kpá mbá kenée.

‡ **26:17 26:17** Ayímbi bɨ ndịsịnɨ́ ndólo a 'De'dị́ ndaá: Ayímbi máa wo née ndịsị lengbe 'dí'bi sị́lị́ ịnyị doa gbre, ndịsị tónó kɨ́ Ayímbi máa wo bɨ Umbuokpó ní Yụ́da e ndịsịnɨ́ sómụ́ndíki sịndị́ kadra bɨ kóo Lomo 'di'bioyó yée gɨ sɨmɨ Ízibiti sɨmɨa ní. Ólo Ólụ́ógụ 12:17-20. **26:31 26:31** Zakaríya 13:7

Yésụ nderéní kí 'yị ené e simi Getesemáni
(Lúrú kpá Máriko 14:32-42, Lúka 22:39-46)

36 Zí Yésụ ịnyịyé kí 'yị lódụ́ kacíne e gi ore ndéréye simi ngíti bi kí ịrịné Getesemáni, zía úku ledre zí 'yị lódụ́ kacíne ga gére née kídí, "Ndịsịsé aka ona mááyí aka ndéré 'dá'dá 'dáa íni ini zí Lomo."
37 Zía ndólo Pétero e kí wotị Zebedịya e gbre, Yakóbo e kí Yiwáni zíye ndéréye kéye, zí simikozo kí sómụ́ ledre tónóne méngị wo kíngaya.
38 Zía úku ledre zíye kídí, "Mááyí go kí mongụ́ lerị do mimbé'demá kíngaya 'dówụ́ma ayí ụ́kụ́ gi zía geré miụ́kụ́. Ídísé ndịsị kí komosé rosé."
39 Zía ndéré 'dóso roné cúku'dée 'dá'dá kenée, zía útúló'bụ komoné bi íni ini zí Lomo kídí, "Babá, togụ́ ni útúásáne kací komoyị́ yá, ndá ótoómo máa zíma 'dó'dóma wá. Tí lá ndaá ídí káa zí bi máíli máa ní wá, idí ídí kací miyéme ledre eyị́."
40 Simi bi ini asá ini ní, zía ndá'balúgu roné zí 'yị lódụ́ kacíne e. Ni ógụ ní, niyí yị́ eyé go mbá 'dú'du eyé. Zía ndú'yú Pétero kídí, "Útúásásé ó'bụ rosé zíse ndịsịsé dilá kí owụ́ sịndị́ kadra kị́é'do wá?
41 Ídísé ndịsị íni ini zí Lomo zí komosé ídíne rosé káa bi ásé útú simi lúyú ledre ke. Ílisé tí gi ro méngị ledre ga bi ma'díi ní, tí lá roko'bụ ndaá rosé wá."
42 Zía kpá ndá'ba ándá roné íni ini káa zí gáa 'dá'dá ní kídí, "Babá, togụ́ ni miyémené gi ro zíma 'dó'dóma té kí yá, idí mu méngị roné káa zí bi íli ní."
43 Simi bi nda'baogụ ní, zía ndíki yée kpá mi'dú'duyé, gi zía ko'dóní gi zí 'bí go mikó'dó.
44 Zía kpá ndá'balúgu roné íni ini zí Lomo. Née kóo go ota mindéré a íni ini zí Lomo, uku kpá fú ledre bi kị́é'do ba ní.
45 Zía ndá'baógụné úku ledre zí 'yị lódụ́ kacíne e kídí, "Ásé aka yị́ esé fú lá 'dú'du 'dówụ́rosé? Lúrúsé go, sịndị́ kadra ni go gbóo do í'bí ngbángá Owụ́ 'bi 'Yịma'dí zí 'yị lúyú ledre e.
46 Ịnyịógụsé mu zíze ndéréze. Lúrúsé aka, wo bi i'bí ngbángáma ní ni girí go ógụ née."

'Di'biní Yésụ
(Lúrú kpá Máriko 14:43-50, Lúka 22:47-53, Yiwáni 18:3-12)

47 Simi bi Yésụ ni aka cịkị ndịsị ódro ní, zí Yụ́da bi ngúru 'yị gi dongará 'yị lódụ́ kací Yésụ ga bi kóo sokó doa gbre (12) ní ógụné. Ogụní kóo kí tụ́'dụ́ 'yị e mbá kí mingburoko maku e kí ngbóndó e do sịlịye. Manda ga bi 'bi 'yị 'dáná éyị́ e kí ngíti géyị mingburoko 'yị e kasaní yée ye.
48 Yụ́da ma'dáa yemeomo ledre go kíye kídí, "'Yị bi mááyí ndéré geré fáka wo í'bí mandá zía ní, née go wo, ídísé geré 'dí'bi wo."
49 Zí Yụ́da ndéréne geré mbị́ zí Yésụ, zía fáka Yésụ, í'bí mandá zía kídí, "'Yị 'dódo ledre, mandá zíyị."
50 Zí Yésụ úkulúgu ledre zía kídí, "Ezegámá, méngị ledre bi ógụ gi roa ní mu."
Geré zí 'yị ga gére née ógụyé 'dí'bi Yésụ.
51 Zí ngúru 'yị lódụ́ kací Yésụ lálaógụ mongụ́ maku lágá 'décị mbílí ngúru 'yị 'bi moko 'bi mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ e kíe.
52 Zí Yésụ úku ledre zía kídí, "Ótolúgu mongụ́ maku eyị́ née do biné, gi zía 'yị ga bi mbá úfu 'yị kí mongụ́ maku ní, niyí úfu yée kpá kí mongụ́ maku.
53 Ówo eyị́ bi kídí, togụ́ mándólo Babá yá, ni geré kásaógụ tụ́'dụ́ maláyika e 'dii sáká máa ní wá?
54 Tí lá togụ́ máméngị go kenée ní, ledre bi miéké kúrú Lomo uku kídí ni méngị roné zíma kenée ní, ni nda ídí káa do ma'díi káa be 'di?"
55 Zí Yésụ úku ledre zí 'yị ga bi ogụní 'dí'bi wo née kídí, "Éyị́ bi ógụsé kí maku e kí ngbóndó e 'dí'bi máa gi roa káa zí éyị́ bi málúyú ledre ní 'di? Mándịsị 'dódo ledre simi 'Dịcị́ 'bi Lomo kací kadra mbá 'dí'bisé máa wá gi zí 'di?
56 Tí lá éyị́ née mengị roné kenée gi ro zí ledre ga bi kóo nébị e ukuní yée ní ídíye ma'díi." Nda née ní, zí 'yị lódụ́ kacíga ngásá báyi royé mbá.

Ogụní kí Yésụ kó'dụ́ Kayáfa
(Lúrú kpá Máriko 14:53-65, Lúka 22:54,55,63-71, Yiwáni 18:13,14,19-24)

57 Zɨ́ 'yị ga bɨ 'dí'bi Yésụ ní 'dí'bi wo
ndéré kɨ́e 'be 'bɨ Kayáfa mongụ́ 'yị 'dáná
éyḭ e, kɨ́'dí bɨ 'yị 'dódo lorụ e kɨ́ ngíti géyị
mɨngburoko 'yị e kotrụnɨ́ royé ní.
58 Tɨ́ lá, zɨ́ Pétero útúne do kacɨ́ye gɨ
gbála gị zɨ́ye ndéré ólụ́ye kɨ́ Yésụ do
ligá ngbanga 'bɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ. Zɨ́
Pétero ólụ́ne ndḭsḭné dongará 'yị ga bɨ
ndḭsḭnɨ́ óndó mbotụ ore ní gɨ ro lúrú ledre
bɨ nɨyí ógụ méngị a kɨ́e ní.
59 Zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ e kɨ́
mɨngburoko 'yị 'décị ngbanga e ndḭsḭyé
gámásó'do ledre bɨ gɨ ro úkuóto a ro Yésụ
gɨ ro zɨ́ye úfu wo gɨ roa ní.
60 Tɨ́ lá ndikinɨ́ eyé lúyú ledre roa wá,
abú tụ́'dụ́ 'yị e ogụnɨ́ gɨ ro trótro ledre roa
kɨ́ ṛanga.

Odụ a zɨ́ 'yị e gbre ógụyé

61 úku ledre kɨ́dí, “O'do ba úku ledre
kɨ́dí, ‘Mááyí ndụ́rụ 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo, zɨ́ma
ụ́bụ́lúgu a sɨmɨ sḭ́lḭ́ ota (3).’ ”
62 Zɨ́ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ́ née ḭ́nyḭné
'dága úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, “Ledre ndaá
tarayḭ́ zɨ́yị úku a kacɨ́ ledre ba wá? Úwú
eyḭ́ ledre bɨ 'yị ga gére née nɨyí ndḭsḭ
trótro a royḭ́ née wá?”
63 Tɨ́ lá Yésụ ịtị ené e wá.

Zɨ́ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ́ úku ledre zɨ́a
kɨ́dí, “Mándú'yú ba yḭ́ḭ do komo Lomo. Ídí
úku ma'díi zɨ́ze, áyí Kɨ́résịto bɨ nɨ Owụ́ 'bɨ
Lomo ní?”
64 Yésụ ya zɨ́a ní, “Ɨɨ, tɨ́ káa zɨ́ bɨ úku née.
Tɨ́ lá máúku ba wo zɨ́se mbá, karanée ásé
lúrú Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí kɨ́ ndḭsḭ zɨ́ Lomo bɨ
roko'bụa ofụ go ní do anú kpá kɨ́ ógụ gɨ
komo ere kpụrụ́ gɨ sɨmɨ bụṛụngụ́.”
65 Sɨmɨ bɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ́ uwú ledre
née kenée ní, zɨ́a lófo bongó gɨ roné kɨ́
mɨmbé'dekesḭ́. Zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “Uku
sinyi ledre go, éyḭ́ bɨ ilizé ngíti géyị 'yị e
zɨ́ye ógụyé úku ngíti ledre gɨ roa ní ndaá
lolụ wá. Úwúsé tara sinyí bɨ uku née go
cụ́ kɨ́ mbílíse.
66 Sómụ́sé 'bɨ esé káa be 'di?”

Zɨ́ye úkulúgu ledre kɨ́dí, “Utúasá go gɨ
ro do úfu wo 'dá'ba.”
67 Zɨ́ye ndḭsḭyé údru súrú komo Yésụ kɨ́
útru wo kɨ́ sḭ́lḭ́ye. Ngíti géyị sembḭ́nɨ́ 'bɨ
eyé kóo wo mɨsémbḭ́.
68 Kɨ́ ndḭsḭ ndú'yú wo kɨ́dí, “Bɨ úku yá
née nɨ Kɨ́résịto ní, ambí ocó yḭ́ḭ née ne?”

Pétero ási gɨ ro Yésụ
(Lúrú kpá Máriko 14:66-72, Lúka 22:56-62, Yiwáni 18:15-18,25-27)

69 Pétero nɨ kóo mɨndḭsḭné dongará 'yị e
do ligá kenée. Zɨ́ owụ́kára 'bɨ moko bɨ
ore ní ógụné úku ledre zɨ́ Pétero kɨ́dí,
“Málúrú káa zɨ́ áyí kpá ngúru 'yị bɨ kóo
ndḭsḭnɨ́ gámá kɨ́ Yésụ bɨ gɨ sɨmɨ Galiláya
ní.”
70 Tɨ́ lá zɨ́ Pétero ítí kangú do komoyé
ore mbá kɨ́dí, “Máówo amá ledre gɨ ro
ledre bɨ áyí úku a née wá.”
71 Zɨ́ Pétero ḭ́nyḭné gɨ ore ndéréne
tara mbotụ gara, kɨ́'dí bɨ ngíti owụ́kára
lurúndiki wo zɨ́a úku ledre zɨ́ 'yị ga bɨ íri
ní gɨ ro Pétero kɨ́dí, “'Yị née nɨyí kóo kɨ́
Yésụ 'yị 'bɨ Nazeréta.”
72 Zɨ́ Pétero lólóbụ́ kɨ́dí, “Do komo
Lomo, máówo o'do née wá.”
73 Kacɨ́ ledre ba lu'bú kpá wá, zɨ́ ngíti
géyị 'yị ga bɨ kóo mɨtóroyé ore ní ógụyé
úku ledre zɨ́ Pétero kɨ́dí, “Ma'díi, áyí
ngúruyé gɨ zɨ́a ndḭsḭ ódro káa zɨ́ 'yị 'bɨ
Galiláya e ní.”
74 Zɨ́a lólóbụ́ kɨ́dí, “Do komo Lomo,
máówo amá o'do née wá.”

Geré, zɨ́ ngono ụ́cụ koko.

75 Zɨ́ ledre bɨ kóo Yésụ uku zɨ́a kɨ́dí,
“'Dá'dá zɨ́ ngono ụ́cụ koko, áyí ási gɨ
romá kɨ́'dí ota (3) ní,” geré zɨ́ ledre
née ngásáógụné sɨmɨ Pétero. Gére zɨ́
sɨmɨkozo méngị wo, zɨ́a ólụ́ógụné sága
ndḭsḭ íni ini kɨ́ngaya.

27

Yụ́da ingíonzó roné
(Lúrú kpá Máriko 15:1, Lúka 23:1,2, Yiwáni 18:28-32)

1 Nda go kɨ́ sḭ́ ndóndó, zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ
'yị 'dáná éyḭ́ e kɨ́ ngíti géyị mɨngburoko 'yị
'bɨ Yụ́da e ólụ́ógụyé kɨ́ ledre bɨ kɨ́dí idínɨ́
úfu Yésụ ní.
2 Zɨ́ye ódó Yésụ do 'dí'bi wo ndéré kɨ́e
kó'dụ́ Piláto bɨ nɨ ne gávana ní.
3 Sɨmɨ bɨ Yụ́da Keriyóta bɨ i'bí ngbángá
Yésụ owo kɨ́dí 'decḭnɨ́ ngbanga Yésụ go 'bɨ
umbu ní, zɨ́ sɨmɨkozo méngị wo zɨ́a 'dí'bi

késį̣ bɨ kóo i'bíní zía cį̣ kéṛį̣ a doa sokó (30) ní í'bílúgu a zí manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyį̣ e ní kí ngíti géyị mɨngburoko 'yị e.
4 Zía úku ledre zíye kídí, “Málúyú ledre go zíma í'bí ngbángá 'yị bɨ ngárá luyú ledre wá ní.”
Zí 'yị ga gére née úkulúgu ledre zí Yụ́da kídí, “Née ndaá lolụ ledre ezé wá, née ledre eyį̣.”
5 Gɨ ore zí Yụ́da ónzóóto késį̣ née cịkị sɨmɨ 'Dịcį̣ 'bɨ Lomo ore do ndá'bané ndéré ingíonzó roné.
6 Zí manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyį̣ e ní, 'dí'bi késį̣ née gɨ bi, zía úku ledre kídí, “Kací lorụ utúasání bándáóto késį̣ ba 'Dịcį̣ 'bɨ Lomo ona wá gɨ zía née késį̣ sáma.”
7 Née ní zíye 'dí'bi késį̣ née ndéréye úgú bi kíe gɨ zí 'yị ó'bó pheṛé gɨ ro ndịsị óto umbu 'yị lóṇgó e sɨmɨ a.
8 Née sį̣ ledre bɨ ndịsịní ndólo bi née gɨ zía zaá gị karaba kídí Yáká Sáma ní.
9 Zí ledre bɨ kóo nébị Yeremáya uku ní ídíne ma'díi, “Zíye 'dí'bi komo késį̣ bɨ kóo cį̣ kéṛį̣ a doa sokó (30), née késį̣ bɨ 'yị 'bɨ Isɨréle e ṇguṇguní ledre a í'bí a gɨ roa ní,
10 zíye 'dí'bi késį̣ née ndéréye úgú bi kíe gɨ zí 'yị ó'bó pheṛé káa zí bɨ Ngére Lomo uku zíma ní.”

Yésụ do ngbanga kó'dụ́ Piláto
(Lúrú kpá Máriko 15:2-5, Lúka 23:3-5, Yiwáni 18:33-38)

11 Sɨmɨ bɨ ogụní kí Yésụ kó'dụ́ Gávana Piláto ní, zía ndú'yú Yésụ kídí, “Áyí mongụ́ ngére 'bɨ Yụ́da e?”
Yésụ ya zía ní, “Ɨɨ, nɨ kpá tí káa zí bɨ úku née.”
12 Sɨmɨ bɨ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyį̣ e kí mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da e ukuotoní ledre roa ní, ịtị ené wá.
13 Zí Piláto kpá ndú'yú Yésụ kídí, “Úwú eyį̣ ledre bɨ nɨyí ndịsị trótro a royį̣ née wá?”
14 Tí lá Yésụ ịtị wá, uku gbawá bɨkéṛį̣ ledre kací ledre bɨ ukuotoní roa ní. Zí tara Piláto ịdrịne gɨ zí ledre née mɨịdrį̣ kíngaya.
15 Kadra Ayímbi Umbuokpó e mbá, gávana ndịsị lengbe ótoómo kémbį̣ 'yị gɨ sɨmɨ sį̣gịnị wo bɨ tụ́'dụ́ 'yị e gelení go mbá wo ní.
16 Sɨmɨ sịndį̣ kadra máa née ní, ngíti o'do nɨ kóo bo sɨmɨ sį̣gịnị ore 'yị méngị bɨsinyí ledre kí ịrịné Barába.
17 Née ní sɨmɨ bɨ Piláto ndú'yú tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ kotrụní royé ní kídí, “'Yị bɨ ílisé zíma ótoómo wo zíse gɨ sɨmɨ sį̣gịnị ní náambi, Barába togụ́ mbú Yésụ bɨ ndịsịní ndólo wo yaá Kírésịto ní?”
18 Gɨ zía Piláto owo bú kídí Yụ́da e otoní bɨsinyí mɨmbé'deyé ro Yésụ gbékpịne zíye óguyé kíe kó'dụ́ne ní.
19 Sɨmɨ bɨ Piláto nɨ mɨndịsịné do kịtị ngére ené ní, zí me'bea kákasa zía kídí, “Ndá óto sį̣lį̣yị ro o'do bɨ luyú ené ledre wá née wá, gɨ zía bɨsinyí 'duru ogụ ándá roné go domá gɨ ro ledre ené.”
20 Tí lá zí manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyį̣ e kí mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da e 'dí'bi do tụ́'dụ́ 'yị ga gére née kí ledre kídí idíní úku ledre gɨ ro do ótoómo Barába, do úfu Yésụ 'dá'ba.
21 Zí gávana kpá ndúndu'yú kídí, “'Yị ga bɨ gbre ba, 'yị bɨ ílisé zíma ótoómo wo zíse ní náambi?”
Zí 'yị e ịnyịyé mbá úkulúgu ledre zía kídí, “Barába.”
22 Zí Piláto ndúndu'yú kídí, “Sara máídí nda méngị kí Yésụ bɨ ndịsịní kpá ndólo wo Kírésịto ní go 'di?”
Zíye ịnyịyé mbá úkulúgu ledre kídí, “Ídí phéphéónzo wo do mɨngbúngbu kágá.”
23 Zí Piláto ndú'yú yée kídí, “Gɨ ro 'di? Ledre bɨ luyú wo ní 'di?”
Tí lá zí tụ́'dụ́ 'yị ga gére gbúrógbó tátá royé nda 'dá'dá kídí, “Ídí phéphéónzo wo do mɨngbúngbu kágá.”
24 Sɨmɨ bɨ Piláto lurú 'yị e ayíní yį̣ eyé go zíngi eyé, mbį̣ éyį̣ bɨ zíne méngị a ní ndaá ní, zía 'dí'bi iní lúgu sį̣lį̣ne kíe do komoyé ore. Zía úku ledre kídí, “Mɨsi'di umbu o'do née ndaá do sį̣lį̣ma wá. Née yį̣ ené ledre esé.”
25 Zí 'yị e ịnyịyé mbá úkulúgu ledre kídí, “Sáma a idí ndá'ba dozé kí owụ́ 'bɨ ezé e.”

27:10 27:10 Zakaríya 11:12,13, Yeremáya 19:1-13, 32:6-9

26 Gɨ ore zía 'dí'biógụ Barába gɨ sɨmɨ sḭgịnị. Zía 'dí'biógụ Yésụ ócó wo, do ótoómo wo zíye ndéréye kíe phéphé wo do mɨngbúngbu kágá.

Asikíri e foloní Yésụ
(Lúrú kpá Máriko 15:16-21, Yiwáni 19:2,3)

27 Zí asikíri ga bɨ 'bɨ gávana ní 'dí'bi Yésụ ndéré kíe sɨmɨ mongụ́ bi eyé 'bɨ asikíri e zíye yóko royé mbá cigí a íri.
28 Zíye í'dióguụ bongó 'bɨ Yésụ gɨ roa 'dá'ba do ésị mongụ́ ngbángbá bongó eyé 'bɨ asikíri e roa,
29 do kụ́ṛókụ́ kḭnị káa do komụ́ ésị a ro doa. Zíye í'bí ngbángbá do sḭlḭa káa zí 'bɨ ngére ní. Do ndḭsịyé útúye do ngụ́ṛụ́ sịndḭye fólo wo kídí, "Ba, mongụ́ ngére 'bɨ Yụ́da e."
30 Zíye ndḭsịyé údru súrú roa, do 'dí'bi ngbángbá bɨ gɨ do sḭlḭa née ndḭsịyé ócó wo kíe ro doa.
31 Sɨmɨ bɨ folo asání wo go ní, zíye í'dióguụ mongụ́ ngbángbá bongó bɨ gáa roa ní, zíye ésịlúgu bongó máa 'bɨ ené ní roa. Zíye 'dí'bi wo ndéréye kíe phéphé wo do mɨngbúngbu kágá.

Yésụ do mɨngbúngbu kágá
(Lúrú kpá Máriko 15:22-32, Lúka 23:27-43, Yiwáni 19:17-27)

32 Sɨmɨ mɨndéréye, zíye ndíkíye kí ngíti o'do do mɨsi'di kí ịrịné Simúna ndịsị óguụ gɨ sɨmɨ gara bɨ kí ịrịné Kuréne ní. Zíye gága o'do née ḭmbḭ mɨngbúngbu kágá 'bɨ Yésụ.
33 Zíye ndéréóguụé do landa bɨ ndịsịní ndólo a Gologóta bɨ ini ledre gɨ sɨmɨ a kídí, "Cóngó do'yị ní."
34 Sɨmɨ bɨ nderéoguní do landa née íri ní, zíye í'bí le'yḭ kóṛó bɨ lefení kágá sɨmɨ a ní zí Yésụ idí éwé a gɨ zí okó éyḭ mɨówo. Tí lá sɨmɨ bɨ ewéuzu ní, zía ási ené kí éwé a.
35 Sɨmɨ bɨ phephéní wo go do mɨngbúngbu kágá ní, zíye ónzó gbégbé* ífi báyi bongó ené e kíe dongaráye.
36 Zí asikíri ga gére née ndéré ndḭsịyé bi ndḭsị lúrúkása wo.
37 Zíye ékéóto ledre bɨ ufuní wo gɨ roa ní gá doa 'dága kídí, BA YÉSỤ, MONGỤ́ NGÉRE 'Bɨ YỤ́DA E.
38 Phephéní kóo kpá 'yị ugu e gbre kéne sɨmɨ sịndḭ kadra máa née. Kémbḭ a do sḭlḭ Yésụ 'bɨ anú, ngíti a do ngelḭ.
39 Zí 'yị ga bɨ ndịsịní ndéré kací mɨsi'di gɨ ore ní ndḭsịyé úku sínyi ledre zí Yésụ, kpá kí ndḭsị lágá doyé,
40 kí ndḭsị úku ledre zía kídí, "Úku yaá née nɨ ógụ ndụ́ṛụ 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo zíne ụ́bụ́lúgu a sɨmɨ sḭlḭ ota, togụ́ áyí tí Owụ́ 'bɨ Lomo ma'díi yá, ídí mu yómo royḭ, zíyị ndítióguyḭ gɨ do mɨngbúngbu kágá gɨrí bi yáa."
41 Zí manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ e ní kí 'yị 'dódo lorụ e nda kí mɨngburoko Yụ́da e ndḭsịyé fólo wo kpá kenée.
42 Zíye ndḭsịyé úku ledre kídí, "Nɨ 'yị yómo 'yị e, tí lá utúasá yómo roné wá gɨ zí 'di? Nɨ kpá mongụ́ ngére 'bɨ Isɨréle e. Idí mu ndítióguụ gɨ do mɨngbúngbu kágá gɨrí, zíze ṇgúṇgu ledrea.
43 Ndịsị úku ledre kídí, 'Mááyí Owụ́ 'bɨ Lomo.' Née nɨ 'yị bɨ ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo go ní. Lomo idí mu yómo wo cakaba togụ́ Lomo ili wo bú ní."
44 Kpá kenée, gba 'yị ugu ga bɨ phephéní yée kéye ní, zíye kpá ndḭsịyé ụ́ṛụ́ kese doa.

Ledre gɨ ro umbu Yésụ
(Lúrú kpá Máriko 15:33-41, Lúka 23:44-49, Yiwáni 19:28-30)

45 Nda gɨ ore née ní, nɨ ndéréógụ kí yana kadra ní, zí mụtụlụrụ útúne sɨmɨ gara ore mbụ́ụ́ bi oṇgó wá zaá gị sɨmɨ sịndḭ kadra ota kí tagá.
46 Sɨmɨ sịndḭ kadra ota (3) kí tagá née ní, zí Yésụ gbúrógbóne 'dága kídí, "Ilóyi, Ilóyi, Lḭma sabákatani?" Ledre gɨ sɨmɨ a kídí, "Lomo amá, Lomo amá, ótoómo máa gɨ zí 'di?"
47 Sɨmɨ bɨ ngíti géyị 'yị ga bɨ nɨyí mɨtóroyé ore uwúní ledre ba ní, zíye úku ledre kídí, "Nɨ go ndólo Ilíya."
48 Zí ngíti 'yị gɨ dongará 'yị ga bɨ gáa ore ní geré ngásáne 'dí'bi katúu. Zía ónzó a

* **27:35 27:35** Ónzó gbégbé: Ba mɨsi'di bɨ kóo Yụ́da e ndịsịní gélé 'yị kíe gɨ moko 'bɨ Lomo ní. **27:46 27:46** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 22:1

bu sɨmɨ mɨndogó le'yḭ́ kóṛó do ésḭóto a do kágá ndéré kɨ́e óto a tara Yésụ gɨ ro zɨ́a mbṵ́lṵ́ a.
49 Zɨ́ ngíti géyḭ 'yḭ e úku ledre kɨ́dí, “Idízé ótoómo wo ngúcuné. Zɨ́ze aka lúrú a togṵ́ Ilíya nɨ ógụ yómo wo yá.”
50 Gɨ do kací bɨ Yésụ gbúrógbó andá kpá roné kɨ́ kúrúne 'dága ní, zɨ́a ótoómo 'dówṵ́ne.
51 Sɨmɨ sḭndḭ́ kadra bɨ kóo née, zɨ́ mongṵ́ mbílí bongó bɨ ingí 'decḭní sɨmɨ 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo kɨ́e ní, lófo ífi sɨmɨné gberé gbre kú gɨ 'dága gḭ bi. Zɨ́ do sogo káṇgá kḭ́zḭné landa e kɨ́ ífi báyi sɨmɨyé.
52 Zɨ́ bi ga bɨ zɨ́ 'yḭ ga bɨ kóo uyunɨ́ go 'desḭ́ ní ndókoyé. Zɨ́ 'yḭ ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go ní úrúye gɨ sɨmɨ umbu do ídíye trḭdrḭ.
53 Zɨ́ye ólṵ́ógụyé gɨ sɨmɨ bi. Nda gɨ do kací a bɨ Yésụ urú gɨ sɨmɨ umbu ní, zɨ́ 'yḭ ga gére née ndá'balúgu royé sɨmɨ Yerụsaléma zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yḭ e lúrú yée cṵ́ kɨ́ komoyé trḭdrḭ.
54 Sɨmɨ bɨ mongṵ́ 'yḭ 'bɨ asikíri e kɨ́ asikíri ené ga bɨ ndḭsḭní óndó Yésụ sɨmɨ bi bɨ otoní wo sɨmɨ a lurúní kḭ'dḭ káṇgá kɨ́ ledre ga bɨ mengḭní royé mbá ní, zɨ́ ngḭrḭ útúne sɨmɨyé kɨ́ngaya, zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, “Ma'díi, nɨ yḭ́ ené tɨ́ Owṵ́ 'bɨ Lomo.”
55 Tṵ́'dṵ́ kará ga bɨ ogụní kɨ́ Yésụ gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Galiláya ndḭsḭyé sáká wo kɨ́ éyḭ́ bɨ ili ní, nɨyí kóo mɨtóroyé ndḭsḭ lúrú kasa bi gɨ gbála.
56 Dongará kará ga gére née kóo Maríya bɨ gɨ sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ḭrḭné Magɨdála ní, Maríya bɨ mbágá Yakóbo e kɨ́ Yoséfa, nda kɨ́ mbágá Yakóbo e kɨ́ Yiwáni.

Otoní bi zɨ́ Yésụ
(Lúrú kpá Márɨko 15:42-47, Lúka 23:50-56, Yiwáni 19:38-42)

57 Nɨ ndéréógụ kɨ́ tagá ní, zɨ́ ngíti o'do kɨ́ ḭrḭné Yoséfa nɨ 'yḭ bɨ kɨ́ tṵ́'dṵ́ éyḭ́ zɨ́ne ní ógụné gɨ sɨmɨ gara bɨ ndḭsḭní ndólo a Aramatáyo ní. Nɨ ngúru 'yḭ lódṵ́ kací Yésụ.
58 Zɨ́a ndéréne ndú'yú Piláto idí ṇgúṇgu a zɨ́ne 'dí'bi umbu Yésụ ndéré óto a. Zɨ́ Piláto úku ledre do í'bí umbu Yésụ zɨ́a.
59 Zɨ́ Yoséfa 'dí'bi umbu Yésụ yeme a sɨmɨ bɨlámá bɨkenyḭ́ mbílí bongó,
60 ndéré kɨ́e óto a sɨmɨ mɨkánda bi ené bɨ iciomo gɨ roné sɨmɨ landa ní. Zɨ́a gbṵ́ṛṵ́gbụóto mongṵ́ mɨsɨsɨlekpe tutú ngbụtụrṵ́ tara bi ma'dáa do ndéréókpóne.
61 Maríya bɨ gɨ sɨmɨ Magɨdála nda kɨ́ ezené Maríya nɨyí kóo mɨndḭsḭyé íri re kenée ndḭsḭ lúrú kása bi máa née.

Asikíri e ondóní bi bɨ zɨ́ Yésụ ní

62 Kɨ́lóndó a née kóo Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówṵ́ro, zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yḭ 'dáná éyḭ́ e ní kɨ́ Farụsáyo e ḭnyḭyé ndéréye zɨ́ Piláto.
63 Zɨ́ye úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Mongṵ́ 'yḭ, ledre bɨ 'yḭ ṛanga ba uku sɨmɨ bɨ kóo nɨ aka trḭdrḭ ní ngásáógụ go sɨmɨzé. Uku kóo ledre kɨ́dí, ‘Née nɨ úyu, gɨ do kací sḭ́lḭ́ ota zɨ́ne úrúne.’
64 Idí kása asikíri e zɨ́ye ndéré ndḭsḭyé sḭ́ bi íri óndó bi kɨ́ sḭ́lḭ́ ota (3) káa bɨ 'yḭ lódṵ́ kacɨ́ga nɨyí ógụ úgu umbua zɨ́ye úku a zɨ́ 'yḭ e kɨ́dí urú go gɨ sɨmɨ umbu. Ṛanga máa wo née nɨ nda áṇga zɨ́a sínyíne rómo gɨ do yée ga bɨ kóo 'dá'dá ní za mbá.”
65 Zɨ́ Piláto úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “'Dí'bisé asikíri e mu zɨ́se ndérése óto yée ndḭsḭ óndó bi née zaá bɨlámáne káa zɨ́ bɨ ásé ówo kací a ní.”
66 Née ní zɨ́ ya'dá ga gére née ndéréye sḭ́ bi. Zɨ́ye kṵ́ṛṵ́ṛu 'dṵ́tụ tara bi née kuṛí, do 'dí'bióto asikíri e íri ndḭsḭ óndó a.

28

Yésụ urú gɨ sɨmɨ umbu
(Lúrú kpá Márɨko 16:1-8, Lúka 24:1-12, Yiwáni 20:1-10)

1 Akpa kɨ́ sḭ́ ndóndó sɨmɨ sḭ́lḭ́ gɨ do kací Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówṵ́ro, zɨ́ Maríya Magɨdála kɨ́ ezené Maríya ḭnyḭyé ndéréye sḭ́ bi.
2 'Diya káa ní, zɨ́ mongṵ́ kḭ'dḭ káṇgá méngḭ roné, zɨ́ maláyika 'bɨ Ngére Lomo ógụné gɨ komo ere gbṵ́ṛṵ́gbụóyó tutú bɨ otoní ngbụtụrṵ́ tara mbotụ bi bɨ zɨ́ Yésụ ní 'dá'ba, do ndḭsḭné gá do tutú née.
3 Zɨ́ sɨmɨ komo maláyika née ndḭsḭ ṛḭṛíne ganya ganya ganya káa zɨ́ mɨ'bɨ́lé'be iní ní, zɨ́ bongó bɨ roa ní ídíne bɨkenyḭ́ne kpɨ́lélé.

4 Zɨ́ asikíri ga bɨ otonɨ́ yée ndɨ̨sɨ̨ 'bá'bá
bi née ní ní, zɨ́ royé úyuné za mbá mɨúyu
gɨ zɨ́ ngɨrɨ̨, zɨ́ye ídíye káa zɨ́ éyɨ̨ bɨ uyunɨ́
go mɨúyu ní.
5 Zɨ́ maláyika née úku ledre zɨ́ kará
ga gére née kɨ́dí, “Ndásé esé éré ngɨrɨ̨
wá. Máówo bú kɨ́dí ndɨ̨sɨ̨sé gámásó'do
umbu Yésụ bɨ phephéonzónɨ́ wo do
mɨngbúngbu kágá ní.
6 Ndaá 'bɨ ené lolụ ona wá, urú yɨ̨ ené
go káa zɨ́ bɨ kóo uku zɨ́se ní. Ógụsé mu
lúrú bi kacɨ́ a kɨ́'dí bɨ kóo otonɨ́ wo ní.
7 Ndérésé mu 'di'diya úku a zɨ́ 'yɨ̨ lódụ́
kacɨ́ga kɨ́dí, ‘Urú yɨ̨ ené gɨ sɨmɨ umbu go,
ndéréókpó go zɨ́se 'dá'dá íri sɨmɨ káṇgá bɨ
Galiláya ní. Ásé ndéré ndíki wo íri.’ Née
ledre bɨ mááyí úku a zɨ́se ní.”
8 Gɨ ore zɨ́ kará ga gére née
gbúgbuógụyé gɨ sɨmɨ bi girí abú kɨ́ ngɨrɨ̨
royé yá, mɨmbé'deyé nɨ mɨ'dúcuné kɨ́
mongụ́ rokinyi. Zɨ́ye ngásáye úku ledre
née zɨ́ 'yɨ̨ lódụ́ kacɨ́ga.
9 'Diya káa ní zɨ́ Yésụ ndíkíye kɨ́ kará ga
gére née. Zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Mandá
zɨ́se.” Zɨ́ kará ga gére née óguyé gbóo
cigí a do útúye sɨ̨ sɨndɨ̨a óto úndrua.
10 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ndásé
éré ngɨrɨ̨ wá. Ndérésé mu úku a zɨ́
'yɨ̨ lódụ́ kacɨ́ma e, zɨ́ye ndéréye sɨmɨ
Galiláya, nɨyí ógundíki máa íri.”

Asikíri ukunɨ́ ma'díi ledre gɨ ro mɨúrú Yésụ

11 Sɨmɨ bɨ kará ga gére née nɨyí do
mɨsi'di mɨndéréye ní, zɨ́ asikíri ga bɨ
otonɨ́ yée ndɨ̨sɨ̨ óndó bi bɨ zɨ́ Yésụ ní
ɨ̨nyɨ̨yé ndéréye sɨmɨ gara úku ledre ga bɨ
mengɨ̨nɨ́ royé íri ní mbá zɨ́ manda ga bɨ
'bɨ 'yɨ̨ 'dáná éyɨ̨ e ní.
12 Sɨmɨ bɨ manda ga bɨ 'bɨ 'yɨ̨ 'dáná éyɨ̨ e
yóko royé kɨ́ ngíti géyɨ̨ mɨngburoko 'yɨ̨
eyé e yéme ledre bɨ yée nɨyí méngɨ̨ a ní,
zɨ́ye úgú komo asikíri ga gére née kɨ́ tụ́'dụ́
késɨ̨,
13 zɨ́ye úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “ídísé úku a
zɨ́ 'yɨ̨ e kɨ́dí, ‘'Yɨ̨ lódụ́ kacɨ́ga ogụnɨ́ kɨ́
ndụlụna zɨ́ye úgu umbua sɨmɨ bɨ ásé
'dú'du ní.’
14 Togụ́ gávana nɨ úwú ledre née yá, azé
ódro zɨ́a utúasá méngɨ̨ sée bɨsinyíne wá.”
15 Gɨ ore zɨ́ asikíri e 'dí'bi késɨ̨ née, zɨ́ye
méngɨ̨ a tɨ́ káa zɨ́ bɨ ukunɨ́ zɨ́ye ní. Zɨ́
phanda ledre née áṇgané tɨ́ kadra née
dongará Yụ́da e ore mbá.

Yésụ 'dodo roné zɨ́ 'yɨ̨ lódụ́ kacɨ́ne e (Lúrú kpá Máriko 16:14-18, Lúka 24:36-49, Yiwáni 20:19-23, Moko 'bɨ 'yɨmɨkása e 1:6-8)

16 Nda gɨ ore zɨ́ 'yɨ̨ lódụ́ kacɨ́ Yésụ ga
bɨ sokó doa kɨ̨é'do ní ɨ̨nyɨ̨yé ndéréye sɨmɨ
Galiláya do landa bɨ Yésụ uku ledre a zɨ́ye
ní.
17 Sɨmɨ bɨ ogụndikinɨ́ wo íri, zɨ́ye óto
úndrua, tɨ́ lá ledre née utúasá ené kacɨ́
komo ngíti géyɨ̨ 'yɨ̨ lódụ́ kacɨ́ga wá.
18 Zɨ́ Yésụ nda go óguné za gbóo cigíye
zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Babá i'bí úndru
ledre ga bɨ komo ere kɨ́ yée ga bɨ do sogo
káṇgá ona ní go mbá zɨ́ma.
19 Bɨ kenée ní, ídísé mu ndéré zɨ́ kúfú
'yɨ̨ e za mbá, zɨ́se óyóló'bó yée káa do 'yɨ̨
lódụ́ kacɨ́ma e, zɨ́se bábátɨ̨zɨ̨ yée kɨ́ ɨ̨rɨ̨ 'Bụ,
kɨ́ ɨ̨rɨ̨ Owụ́, nda kɨ́ 'Dówụ́ Lomo.
20 Ídísé 'dódo ledre zɨ́ye idínɨ́ óto úndru
ledre ga bɨ máúku yée zɨ́se ní mbá. Ma'díi
mááyí ídí kése kacɨ́ kadra mbá zaá gɨ sɨmɨ
bɨ mááyí ndá'baógụ do sogo káṇgá ona
ní.”

Bilámá ledre bi Máriko eké ní

Ledre gi ro búkụ bi Máriko ní

Máriko eké Búkụ ba ne. Ndịsịní kpá ndólo wo Yiwáni Máriko. Ni aka kóo lá owụphịrangá simi bi kóo Yésụ ni simi Yerụsaléma ní, zía kóo ídíne 'yị lódụ́ kací Yésụ. Nda gi 'dá'ba zíye ndịsịyé gámáye kí Páwulo bi 'yịmikása 'bi Yésụ ní, gi do kací a née, zía kpá ndịsịné sáká Pétero bi ni kpá 'yịmikása 'bi Yésụ ní. Simi ledre bi eké gi ro Yésụ ní, zía úkuógụ ngíti géyị ini ledre ga bi simi tara 'bi Yụ́da e ní, zía kpá úkuógụ ini ledre gi do bi ondụ́ 'bi Yụ́da e. Ore, ni go miówoné kídí Máriko eké ledre ba 'dódoyéme ledre 'bi Yésụ kíe zí 'yị ga bi ngárá ndaní Yụ́da e wá ní, bi ṇguṇguní ledre Yésụ go ní.

Máriko uku kpá ledre gi ro ledre ga bi Yésụ mengị yée ní rómo do ledre ga bi uku yée ní. Owozé go kídí Yésụ mengị kóo tụ́'dụ́ ledre ga bi kí mingburoko roko'bụyé ní go, zía 'dí'bióyó ndíyá gi ro tụ́'dụ́ 'yị e, zía lágaóyó dokéké e gi simi tụ́'dụ́ 'yị e, zía kpá ndịsịné ótoómo lúyú ledre 'bi 'yị e zíye. Miméngị ledre née 'dódo go kídí Yésụ ni kí roko'bụ ledre e zíne gi zí Lomo. Ogụ zía úyuné do bi kací 'yịma'dí e gi ro 'dí'bióyó umbu bi kóo niyí úyu a ye gi zí lúyú ledre eyé e ní 'dá'ba.

Máriko uku ledre gi ro mindịsị Yésụ do sogo káṇgá, kí ledre gi ro ledre moko ené, tonó kí ledre babatịza bi kóo Yiwáni i'bí zía ní. Lịkpị ledre ga bi mengịní royé zí Yésụ 'dá'dá phephéní aka kóo wo wá ní, zía kpá lịkpị ledre gi ro miúrú Yésụ gi simi umbu kpá kí ledre gi ro mindá'ba a bi komo ere ní.

Yiwáni babatịza uku ledre miógụ Kírésịto
(Lúrú kpá Matáyo 3:1-12, Lúka 3:1-18, Yiwáni 1:19-28)

1 Ba dosị bilámá ledre gi ro Kírésịto Yésụ* Owụ́ 'bi Lomo.
2 Ni káa zí bi kóo nébị Isáya eké kídí,
"Mááyí kása 'yị kasa amá zíyị 'dá'dá,
gi ro zía yémeómo misi'di zíyị nzíyiné."
3 "'Yị ni karanée ndịsị ótrụ́ ledre zí 'yị e simi súwú kídí,
yémeómosé misi'di mu nzíyiné zí Ngére,
ídísé 'dózo yéme misi'di zía."
4 Zí Yiwáni ógụ ndịsịné simi súwú ndịsị úku ledre 'bi Lomo zí 'yị e kídí, "Ídísé ṇgúṇgu ledre 'bi Lomo zíse óyóló'bó mimbé'desé do bábátịzị sée gi ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre esé e."
5 Zí tụ́'dụ́ 'yị e gi do bi e mingúngúcua, ngíti géyị gi simi káṇgá bi Yụdáya ní kí tụ́'dụ́ ngíti géyị gi simi Yerụsaléma ndéréye zí Yiwáni. Zíye úkuógụ lúyú ledre eyé e, zía bábátịzị yée simi ngbụru bi Yeredéne ní.
6 Yiwáni esị kóo roné bongó bi u'yúní gi simi bị bangá bi gémele ní, zía ódó roné ká'dá bi yemení gi simi saná ní, éyị miánu ené ni kóo mbíra kí tezị.
7 Zía kóo kpá úku ledre kídí, "'Yị bi ni ógụ gi do kacíma ní, roko'bụa romo do 'bi amá go kíngaya. Máútúásá gbawá ídíma káa do 'yị líkpí ká'dá wará ené gi ro í'diógụ a gi sịndịa.
8 Máí'bí babatịza zíse lá kí iní, ni í'bí 'bi ené zíse babatịza bi kí 'Dówụ́ Lomo ní."

Yiwáni i'bí babatịza zí Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 3:13-17, Lúka 3:21-22)

9 Simi sịndị kadra máa bi kóo née ní, zí Yésụ óguné gi simi gara bi Nazeréta simi káṇgá bi Galiláya ní, zí Yiwáni bábátịzị wo simi ngbụru bi Yeredéne ní.
10 Simi bi Yésụ ni nda go ólụ́ógụ gi simi iní ní, zía lúrú ere likpí roné go, zí 'Dówụ́ Lomo óguné doa pá pá pá pá káa zí kịrịkó'do ní.
11 Geré zí kúrú ówụ́ne zía girí kídí, "Áyí Owụ́ 'bi amá 'búyị ofụ domá go. Mááyí kí rokinyi gi zíyị."

* **1:1 1:1** Kírésịto: Ini ledre gi simia kídí, 'yị bi Lomo gelé wo káa do Ngére ní. Yésụ: Ini ledre gi simi a kídí, Lomo yomo 'yị e. **1:2 1:2** Maláki 3:1 **1:3 1:3** Isáya 40:3

Satána uzu Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 4:1-11, Lúka 4:1-13)

12 Gɨ ore geré, zí 'Dówụ́ Lomo, 'dí'bi wo
ndéré kíe gbála sɨmɨ súwú,
13 zía ndịsịné íri kí sịlị́ cị gbre, zí Satána†
ndịsịné úzu wo. Bangá súwú e nɨyí kóo
kpá kíye íri. Zí ngíti géyị maláyika e
ndịsịyé sáká wo.

Yésụ tonó moko 'bɨ Lomo sɨmɨ Galiláya
(Lúrú kpá Matáyo 4:12-17, Lúka 4:14-15)

14 Gɨ do kací bɨ Eróde ónzó Yiwáni sɨmɨ
sịgịnị ní, zí Yésụ ịnyịné ndéréne sɨmɨ
Galiláya, zía úku bɨlámá ledre 'bɨ Lomo
zí 'yị e íri kídí,
15 "Sịndị kadra nɨ go gbóo gɨ ro zí Lomo
ídíne Ngére esé. Ídísé mu ṇgúṇgu bɨlámá
ledre 'bɨ Lomo zíse ótoómo bɨsinyí ledre e
mbá 'dá'ba."
16 Kadra kịé'do, zí Yésụ ịnyịné ndéréne
do gbúṛóngó mɨkavu Galiláya, zía
lúrúndíki Simúna e kí lúnduné Andiríya,
kí ónzó mbírá eyé sɨmɨ iní gɨ zía nɨyí yị
eyé 'yị 'dí'bi kénzé e.
17 Zía úku ledre zíye, kídí, "Ógụsé mu
lódụ́ kacíma, zíma 'dódo ledre zíse, gɨ ro
zíse ídíse 'yị 'dí'biógụ 'yị e, ndaá lolụ 'yị
'dí'bi kénzé wá."
18 Geré zíye ótoómo mbírá gɨ do sịlịye
zíye lódụ́ Yésụ.
19 Zía ndéréókpóne gɨ ore lá cúku'dée,
zía lúrúndíki wotị Zebedịya, Yakóbo e kí
lúnduné Yiwáni sɨmɨ kụṛúngba, ndịsịní
tóko komo mbírá eyé.
20 Sɨmɨ bɨ Yésụ lurúndiki yée ní, zía
ndólo yée. Zíye ótoómo 'bụyé Zebedịya e,
kí 'yị 'bɨ moko eyé e sɨmɨ kụṛúngba
ore, zíye útúye do kací Yésụ, yóó zíye
ndéréókpóye.

Yésụ ogóoyó bɨcayi lomo e
(Lúrú kpá Lúka 4:31-37)

21 Zíye ndéréógụyé sɨmɨ ngíti gara sɨmɨ
Galiláya bɨ kí ịrịné Kapáranawúma ní.
Nda sɨmɨ ngíti Sịlị 'bɨ 'Dówụ́ro,‡ zíye ólụ́ye
'Dịcị Kótrụro, zí Yésụ ndịsịné 'dódo ledre
'bɨ Lomo zí 'yị e.
22 Zí tara 'yị ga bɨ uwúní 'dódo ledre ené
ní ịdrịne mbá mɨịdrị, gɨ zía mɨ'dódo ledre
ené nɨ kóo kí roko'bụné, ndaá 'bɨ ené kóo
káa zí 'bɨ 'yị 'dódo lorụ 'bɨ Mụ́sa wá.
23 Sɨmɨ sịndị kadra máa bɨ kóo née ní,
ngíti o'do nɨ kóo kpá bo sɨmɨ 'Dịcị Kótrụro
ore nɨ kí dokéké sɨmɨné. Zía tónóne íni
ini, zía ịnyịné úku ledre zí Yésụ kídí,
24 "Yịị, 'yị 'bɨ Nazeréta ba, éyị bɨ íli gɨ
zíze ní 'di? Ógụ kíra go gɨ ro úfuónzó zée?
Máówo yịị bú. Áyí Yésụ, Mbigí Owụ́ 'bɨ
Lomo."
25 Zí Yésụ úku ledre zí dokéké née cụ́ kí
sɨmɨné kídí, "Ídí ndécị tí, ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ
o'do née mu"
26 Zí dokéké kángba o'do née bɨsinyíne,
zía óto wo ndịsị lángbané zi zi zi. Zí
dokéké gbúrógbóne 'dága sɨmɨ o'do née
íri, ábuwá née go mɨólụ́ógụ a.
27 Zí ledre née lụ́tụ́ne komo 'yị e za
mbá, zíye tónóye úku ledre dongaráye
kídí, "Bɨ káa 'bɨé ledre 'di? 'Bɨé mɨkánda
ledre? O'do ba i'bí lorụ zí dokéké e zíye tí
úwú kúrúa."
28 Zí phanda ledre bɨ Yésụ mengị née
áṇgané sɨmɨ Galiláya za mbá.

Yésụ yomo tụ́'dụ́ 'yị e
(Lúrú kpá Matáyo 8:14-17, Lúka 4:38-41)

29 Sɨmɨ bɨ olụ́ogụní gɨ sɨmɨ 'Dịcị Kótrụro
ní, zíye ndéréye kí Yakóbo e kí Yiwáni 'be
'bɨ Simúna e kí Andiríya.
30 Nɨyí ndéréógụ íri ní, towụ́ Simúna
kára 'yị nɨ mɨ'dú'duné bi, gɨ zía roa ịrị
mɨịrị. Zíye ịnyịyé úku ledrea zí Yésụ.
31 Zí Yésụ ndéré 'dí'bi sịlịa, lálasịkpị wo
'dága. Geré zí sɨmɨ saná kára née zázáne,
zía méngị éyị mɨánu zí Yésụ kí 'yị ené e.

† **1:13 1:13** Satána: Satána nɨ kóo maláyika. Zía sínyi do lafúne e, zíye nda ídíye ezeokó Lomo. Gɨ zí kéyị née ní, zí Lomo ógóóyó gɨ komo ere 'dá'ba. Nɨ nda cakaba go ngére 'bɨ bɨcayi lomo e. Mɨ'dódo 12:9. ‡ **1:21 1:21** Sịlị 'bɨ 'Dówụ́ro: Nɨ mongụ́ sịlị 'bɨ Isɨréle 'bɨ ini zí Lomo, mengịní moko sɨmɨ a wá. Zíye ndịsịyé sómụ́ndíki ledre kídí Lomo otoogụ ere kí do sogo káṇgá kpá kí ledre bɨ Lomo yomo yée gɨ sɨmɨ moko 'bɨ owụ́kụlụ́ e gɨ sị sịlị ngére 'bɨ Ízibiti ní. Ólo Ólụ́ógụ 20:8-11, Gbre lorụ 5:12-16. § **1:32 1:32** Lorụ 'bɨ Mụ́sa: Lorụ 'bɨ Mụ́sa uku kídí 'yị e ndaní méngị moko sɨmɨ Sịlị 'bɨ 'Dówụ́ro wá. Née sị ledre bɨ kóo 'yị e ndịsịní gɨ zí kadra útúne kí, née ní Sịlị 'bɨ 'Dówụ́ro ụkụ́ go zíye óguyé kí 'yị ndíyá eyé e zí Yésụ yómo yée ní.

32 Nda go kɨ tagá§, zɨ tụ́'dụ́ 'yị e ndịsị
ógụyé kɨ 'yị ndíyá eyé e kpá kɨ yée ga bɨ
kɨ dokéké e sɨmɨyé ní zɨ Yésụ.
33 Zɨ 'yị ga bɨ 'bɨ gara née yóko royé
tụ́'dụ́ tara mbotụ 'dịcị bɨ Yésụ nɨ sɨmɨ a
ní,
34 zɨa 'dí'bióyó ṛịḳị ndíyá eyé e gɨ royé
mbá. Yée ga bɨ kɨ dokéké e sɨmɨyé ní, zɨa
lágaóyó yée gɨ sɨmɨyé mbá, zɨa ụ́cụómo
dokéké ga gére née ndaní ódro wá, gɨ zɨa
owoní Yésụ bú.

Yésụ 'dódo ledre 'bɨ Lomo sɨmɨ Galiláya
(Lúrú kpá Lúka 4:42-44)

35 Zɨ Yésụ áfáne akpa ngúcuné kɨ sị
ndóndó sɨmɨ bɨ bi nɨ aka mbumbumbu
ní, ndéréne gɨ cigí 'be re gbála íni ini zɨ
Lomo.
36 Zɨ Simúna e kɨ lafúne e ndéréye
gámásó'do wo.
37 Sɨmɨ bɨ nderé ndikiní wo ní, zɨye
úku ledre zɨa kɨdí, “Tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí ndịsị
gámásó'do yịị.”
38 Zɨa úku ledre zɨye kɨdí, “Nderézé aka
sɨmɨ ngíti géyị owụ́ gara ga bɨ kpị́ ní, máíli
kpá úku bɨlámá ledre 'bɨ Lomo zɨ 'yị ga bɨ
íri ní. Gɨ zɨa, née moko bɨ máógụ gɨ roa
ní.”
39 Zɨye gámáye sɨmɨ tụ́'dụ́ ngíti géyị owụ́
gara ga bɨ sɨmɨ Galiláya ore ní, kɨ úku
ledre 'bɨ Lomo sɨmɨ 'Dịcị Kótrụro e, kpá
kɨ lágaóyó dokéké e gɨ sɨmɨ 'yị e 'dá'ba.

Yésụ yomo ngíti 'yị kɨ bɨsinyí umbunonó
(Lúrú kpá Matáyo 8:1-4, Lúka 5:12-16)

40 Zɨ ngíti 'yị kɨ bɨsinyí umbunonó roné
ógụné ṇgúṇgú roné zɨ Yésụ, kɨdí, “Áko,
togụ́ utúasá go kací komoyị́, ídí yómo
máa.”
41 Zɨ lerị́ méngị Yésụ, zɨa óto sị́lị́ne ro
o'do née, zɨa úku ledre kɨdí, “Máíli go
kenée, royị́ eme mu.”
42 Geré, zɨ bɨsinyí umbunonó née ụ́kụ́ne
gɨ roa, zɨ roa ndá'baógụné bɨlámáne.
43 Zɨ Yésụ kásalúgu wo kɨ lórụ o'bụó'bụ
kɨdí,
44 “Ndá úku 'dódo ledre née zɨ 'yị e wá.
Ídí ndéré zɨ 'yị 'dáná éyị́, zɨyị óṇgoónzó
bangá í'bí mbófo éyị́ kɨe zɨ Lomo káa
zɨ bɨ Mụ́sa eké ní, nɨyí geré ówo a kɨdí
umbunonó* bɨ royị́ ní ụkụ́ go.”†
45 O'do née tonó nda yị́ ené geré úku
ledre née zɨ 'yị e. Gɨ zɨ kéyị née, Yésụ
utúasá lolụ ndéré sɨmɨ ngíti géyị gara e
wá. Ndịsịní nda kóo lá do bi bɨ ngárá 'yị e
ndaní doa tụ́'dụ́ wá ní. Abú kenée ndotó,
tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí kpá fú ndịsị ógụ zɨa kací
gara e mɨngúngúcua.

2

Yésụ yeme sịndị̂ mɨgɨgị̂ṛị̂
(Lúrú kpá Matáyo 9:1-8, Lúka 5:17-26)

1 Gɨ do kací owụ́ sị́lị́ ca, zɨ
Yésụ ndá'balúgu roné sɨmɨ gara bɨ
Kapáranawúma, zɨ 'yị e úwú ledrea kɨdí
nda'baogụ go 'be.
2 Zɨ tụ́'dụ́ 'yị e ógụyé, 'dúcu 'dịcị bɨ nɨ
sɨmɨ a ní ndá, kémbị́ bifúó ndaá lolụ wá.
Zɨa ndịsịné 'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨye.
3 Zɨ ngíti géyị ya'dá e eso (4) ḭmbḭógụ
ngíti mɨgɨgị́ṛị́ kɨ gbagbara zɨa.
4 Gɨ zɨa bɨ bi ndéréógụyé zɨ Yésụ íri
ndaá gɨ zɨ 'yị wá ní, zɨye ékị́ye ícipḥụ́trụ
do 'dịcị́ fúó, zɨye ḭmbḭésị o'do née zɨ Yésụ
'dịcị́ íri, kɨ ká'dá nyé kɨ gbagbara née.
5 Sɨmɨ bɨ Yésụ lurú kɨdí ya'dá ga gére
née ṇguṇguní ledre ené go ní, zɨa úku
ledre zɨ mɨgɨgị́ṛị́ née kɨdí, “Owụ́ 'bɨ amáa,
máótoómo lúyú ledre eyị́ go.”
6 Ngíti géyị 'yị 'dódo lorụ e nɨyí kóo
mɨndịsịyé kenée ndịsị sómụ́ ledre kɨdí,
7 “O'do née uku née kenée ledre 'di?
Uku sinyi ledre go. Lomo nɨ dụụ́ ne 'yị
ótoómo lúyú ledre 'bɨ 'yị e.”
8 Geré zɨ Yésụ ówo sómụ́ ledre eyé, zɨa
úku ledre zɨye kɨdí, “Ndịsịsé sómụ́ ledre
kenée gɨ zɨ 'di?
9 Ledre be 'di nɨ 'diya zɨma gáa úku a
zɨ o'do née, ‘Máótoómo lúyú ledre eyị́
go, togụ́ ḭnyịógụ mu, 'dí'bi sáka eyị́ zɨyị
ndá'bayị́ 'be’?
10 Máíli ídísé ówo a kɨdí, máa Owụ́ 'bɨ
'Yịma'dí, mááyí kɨ roko'bụ gɨ ro ótoómo
lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e kɨe do sogo káṇgá

* **1:44 1:44** Umbunonó: Lorụ bɨ Mụ́sa eké ní uku kɨdí 'yị bɨ kɨ umbunonó roné ní ndaá drá wá ili kpá zɨa ndịsịné dongará Yụ́da e wá. Togụ́ ndíyá née ụkụ́ gɨ roa go yá, 'yị née idí ndéré 'dódo roné zɨ 'yị 'dáná éyị́. Née ní 'yị 'dáná éyị́ nɨ úku a ne kɨdí nɨ go drá. Ólo Lévị 14:1-32. † **1:44 1:44** Lorụ ga bɨ gɨ ro ro'yị ídíne drá ní nɨ sɨmɨ Lévị 14:2-31.

ba.” Zía óyó komoné úku ledre zí mıgıgı́ı̣́ı̣́
née kídí,
11 “Ịnyı̣ógụ mu, 'dí'bi sáka eyı́ mu zíyı̣
ndá'bayı́ 'be.”
12 Zí o'do née ı̣́nyı̣ógụné tí do komoyé
née, 'dí'bi sáka ené, yóó do ndá'bané
'be. Zí tara 'yı̣ ga bı kóo ore ní ı̣́drı́ye
mbá mıı̣́drı́, zíye ndı́sı̣yé úku ledre kídí,
“Mbófo éyı́ zí Lomo. Tí bı ndı̣sı̣zé ona ní,
lurúzé aka ledre káa zí wo ba kú wá.”

Yésụ ndolo Lévı̣ lódụ́ née
(Lúrú kpá Matáyo 9:9-13, Lúka 5:27-32)

13 Zí Yésụ kpá ndá'ba ándá roné do
gbúṛóngó mıkavu Galiláya, zí tụ́'dụ́ 'yı̣ e
ógụyé zía, zía ndı́sı̣né 'dódo ledre zíye.
14 Zía ndéréókpóne gı ore, zía lúrúndíki
'yı̣ 'dó'dụ́ ụsórụ* gı zí 'yı̣ e kí ı̣rı̣né Lévı̣
Matáyo, owụ́ 'bı Alafáyo, mındı́sı̣né sımı
mákıtabu. Yésụ ya zía ní, “Ógụ mu, lódụ́
kacíma.” Geré zí Matáyo ı̣́nyı̣ógụné zíye
ndéréye kí Yésụ.
15 Kí tagá a née zí Lévı̣ yéme éyı́ mıánu
zí Yésụ kí 'yı̣ lódụ́ kacíne e. Zí tụ́'dụ́ ngíti
géyı̣ 'yı̣ 'dó'dụ́ ụsórụ kpá ógụyé íri kí ngíti
géyı̣ 'yı̣ lúyú ledre e gı zía nıyí nda kóo go
mbá 'yı̣ lódụ́ kací Yésụ.
16 Sımı bı 'yı̣ 'dódo lorụ e ga bı
Farụsáyo e† lurúndiki Yésụ kí ánu éyı́
mıánu kí 'yı̣ ga gére née ní, zíye ı̣́nyı̣yé
ndú'yú 'yı̣ lódụ́ kacíga kídí, “Mongụ́ 'yı̣
née ndı́sı̣ní ánu éyı́ kí 'yı̣ 'dó'dụ́ ụsórụ kpá
kí lúyú ledre ga gére née gı ro 'di?”
17 Sımı bı Yésụ uwú ledre née kenée ní,
zía úku ledre zíye kídí, “'Yı̣ ga bı ndaní
'yı̣ ndíyá e wá ní, nderéní eyé lengbe zí
dokotóro e wá, dụ́ụ́ 'yı̣ ndíyá e. Máógụ
amá gı ro bılámá 'yı̣ e wá, yı́ ené gı ro 'yı̣
lúyú ledre e.”

'Yı̣ e ndu'yúní Yésụ gı ro órụ́ tara'yı̣
(Lúrú kpá Matáyo 9:14-17, Lúka 5:33-39)

18 'Yı̣ ga bı ndı́sı̣ní lódụ́ kací Yiwáni ní,
kí Farụsáyo e ndı́sı̣ní lengbe órụ́ éyı́. Zí
ngíti géyı̣ 'yı̣ e ndú'yú Yésụ kídí, “Mongụ́
'yı̣, 'yı̣ lódụ́ kací Yiwáni e kí Farụsáyo e
nıyí go órụ́ éyı́, sara 'yı̣ eyı́ e orụ́ní 'bı eyé
éyı́ wá gı zí 'di?”
19 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, “'Yı̣
ga bı ogụní 'dı́yı̣óto mıkánda kára ní, nıyí
ndı́sı̣ı̣ 'bú lárá a káa be 'di bı mıkánda
adrúgu nı kíye ore ní? Utúasání ndı́sı̣ı̣ 'bú
wá.
20 Sı̣ndı́ı̣ kadra nı ógụ, do 'dí'bióyó
mıkánda adrúgu née gı zíye, née go sı̣ndı́ı̣
kadra bı zíye órụ́ éyı́ ní.
21 “Utúasá zí 'yı̣ ı̣́cı́ı̣'dụ́tụ ụngú bı ro kụṛú
bongó ní, kí tara mıkánda bongó wá.
Mıkánda bongó née, nı lálalófo kụṛú a
née fúó, zí ụngú née nda áyané rómo wo
bı 'dá'dá ní.
22 Utúasá kpá do lótó mıkánda le'yı́ı̣
kóṛó sımı kụṛú ndoko wá, gı zía mıkánda
le'yı́ı̣ née nı ụ́'bụ kí cóngó roné, zía lóko
kụṛú ndoko née gburá, zí le'yı́ı̣ kí ndoko
née sı̣́nyı́ye gbrengárá. Bılámá a, idíní
lótó mıkánda le'yı́ı̣ sımı mıkánda ndoko
ené kpı́ı̣.”

Yésụ nı kí roko'bụ do Sı̣́lı́ı̣ 'bı 'Dówụ́ro
(Lúrú kpá Matáyo 12:1-8, Lúka 6:1-5)

23 Kadra kı́ı̣́'do sımı ngíti Sı́lı́ı̣ 'bı
'Dówụ́ro, zí Yésụ ı̣́nyı̣yé kí 'yı̣ lódụ́
kacíne e ndéréye kpụṛụ́ gı sımı ngíti yáká
kére, zí 'yı̣ lódụ́ kacíga ga gére née tónóye
lófo ngorụ kére, kí ánu a.
24 Zí Farụsáyo e úku ledre zía kídí,
“Mongụ́ 'yı̣, éyı́ bı 'yı̣ eyı́ e ndı́sı̣ní méngı̣
moko sımı Sı́lı́ı̣ 'bı 'Dówụ́ro bı ngárá ndaá
sı́lı́ı̣ 'bı moko wá ní gı zía ní 'di?”
25 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí,
“Ólosé esé ledre bı kóo Dawídi mengı̣ sımı
sı̣ndı́ı̣ kadra bı kóo 'bú mengı̣ yée kí 'yı̣ ené
mıméngı̣ ní wá?
26 Kóo sımı sı̣ndı́ı̣ 'bı Abiyatára mongụ́
'yı̣ 'dáná éyı́‡ ní, 'bú mengı̣ kóo Dawídi

* **2:14 2:14** “Ụsórụ” nı késı́ı̣ bı akúma ndı́sı̣ı̣ 'dó'dụ́ a gı zí 'yı̣ e gı ro méngı̣ moko eyé 'bı akúma kíe ní. † **2:16 2:16** Farụsáyo: Née ngíti géyı̣ Yụ́da ga bı ngárá nditi'dofụní do lorụ bı Mụ́sa eké ní wá ní. Ṇguṇguní kídí lomo ro 'yı̣ma'dí e nı bo, maláyika e nıyí bo, 'yı̣ e ndı́sı̣ní kpá úru gı sımı umbu. Ólo Moko 'bı 'yı̣mıkása e 23:6-8. ‡ **2:26 2:26** Mongụ́ 'yı̣ 'dáná éyı́: Mongụ́ 'yı̣ 'dáná éyı́ romo do manda 'bı 'yı̣ 'dáná éyı́ e zí Lomo. Ndı́sı̣ı̣ lengbe ólụ́ dụ́ụ́ ne sımı 'dı́cı́ı̣ bı Mongụ́ Bi 'bı Lomo sımı 'Dı́cı́ı̣ 'bı Lomo ní gı ro 'dáná éyı́ı̣ zí Lomo kí'di kéṛı́ı̣ sımı sımıbi kı́ı̣́'do. Ndı́sı̣ı̣ 'dí'bi sáma bangá bı oṇgoonzóní gı ro 'dáná a zí Lomo ní ólụ́ kíe 'dı́cı́ı̣ íri gı ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bı 'yı̣ma'dí e.

kí 'yị ené e go kíngaya, zía ólụ́ne 'Dịcị́ 'bı Lomo. Zía 'dí'bi ambata bı kóo 'yị 'dáná éyị́ e nıyí ánu a lá dụ́ụ́ ye ní, zía ánu a, zía í'bí ngíti géyị zí 'yị ené e ánu a."

27 Zí Yésụ úku ledre zíye kídí, "Sịlị́ 'bı 'Dówụ́ro nı gı ro 'yịma'dí e, ndaá 'bı ené 'yịma'dí e gı ro Sịlị́ 'bı 'Dówụ́ro wá.

28 Owụ́ 'bı 'Yịma'dí, nı Ngére do Sịlị́ 'bı 'Dówụ́ro."

3

1 Sımı ngíti Sịlị́ 'bı 'Dówụ́ro, zí Yésụ ólụ́ne sımı 'Dịcị́ Kótrụro, ngíti o'do nı kóo ore, kí umbusịlị́ne.

2 Zí ngíti géyị Farụsáyo e ndịsịyé lúrú bi togụ́ Yésụ yéme sịlị́ o'do née go sımı Sịlị́ 'bı 'Dówụ́ro yá, zíye í'bí ngbángá a zí mıngburoko 'yị e.

3 Zí Yésụ úku ledre zí o'do née kídí, "Ịnyịógụ mu tóro 'dága do komo 'yị ga ba."

4 Zí Yésụ ndú'yú Farụsáyo ga gére ní, "Ledre be 'di nı mıútúásá do méngị a sımı Sịlị́ 'bı 'Dówụ́ro. Méngị bılámá ledre káa zí sáká 'yị? Togụ́ méngị bısinyí ledre káa zí úfu 'yị?" Ukuluguní ledre mbá wá.

5 Zía lúrú yée, zí bi sínyíne roa, zía ídíne kpá kí mongụ́ sómụ́ ledre, gı zía bı doyé orụ mıórụ ní. Zía úku ledre zí o'do née kídí, "'Dózo sịlịyị née mu mbị́." Zía 'dózo a, zí sịlịa ndá'baógụné bılámáne.

6 Zí Farụsáyo ga gére née ịnyịyé, ndéréye kótrụ royé kí mıngburoko 'yị ga bı 'bı Eróde e ní yéme mısómụ́ ledre gı ro úfu Yésụ.

Tụ́'dụ́ 'yị e lodụ́ní kací Yésụ

7 Zí Yésụ ịnyịyé kí 'yị lódụ́ kacíne e ndéréye do gbụ́róngó mıkavu Galiláya. Zí tụ́'dụ́ 'yị e gı sımı káṇgá bı Galiláya ní lódụ́ wo íri.

8 Sımı bı 'yị e uwúní ledre ga bı ndịsị méngị yée ní, zí ngíti géyị ịnyịyé gı sımı Yerụsaléma kí káṇgá ga bı Yụdáya kí Ịdụmáya, nda kí ngíti géyị ịrịgbére ga bı sága Yeredéne kí gara bı Táyire, kí Sidóna ní ógụyé zía.

9 Gı zía bı, 'yị máa ga gére née ofụní nda go ní, zía úku ledre zí 'yị lódụ́ kacíne e yémeómo ngíti owụ́ kụrúngba nzíyiné zíne ndịsịné sımı a gı zí bi kí ídíne royé ndá ke.

10 Zía sịkpị tụ́'dụ́ 'yị e gı do ndíyá eyé e. Zí ngíti géyị 'yị ndíyá e ndịsị kí ịtrị royé gı ro ógụyé gbóo ro Yésụ, gı ro óto sịlịye roa.

11 Sımı bı bıcayi lomo e lurúndikiní wo ní, zíye ndịsị útúye bi kó'dụ́ Yésụ gbúrógbóye 'dága kídí, "Áyí Owụ́ 'bı Lomo."

12 Zí Yésụ lórụ yée kídí, ndaní úku 'dódo ledrené zí 'yị e wá.

Yésụ geléogụ 'yịmıkása e sokó doa gbre (Lúrú kpá Matáyo 10:1-4, Lúka 6:12-16)

13 Zí Yésụ ékịne do landa, zía ndólo 'yị ga bı ili yée ní,

14 zía géléógụ ya'dá e sokó doa gbre (12), káa do 'yịmıkása ené e* gı ro zíne kása yée kací bi e kí úku ledre 'bı Lomo zí 'yị e,

15 kpá gı ro zíye ídíye kí roko'bụ do dokéké e gı ro ndịsị lágaóyó yée kíe.

16 Ba ịrị 'yị ga bı gelé yée sokó doa gbre ní. Simúna, wo bı Yésụ í'bí ngíti ịrị zía, "Pétero" ní,

17 nda Yakóbo e kí lúnduné Yiwáni, owụ́ 'bı Zebedịya e. Née yée ga bı kóo Yésụ ịfị ịrịyé kídí, "Owụ́ Rará e" ní,

18 Nda Andiríya, Phịlịpo, Batilimáyo, Matáyo, Tóma, Yakóbo wotị Alafáyo, Tadéyo, Simúna Zíloto†,

19 nda kí Yụ́da Keriyóta, bı í'bí ngbángá Yésụ ní.

'Yị 'dódo lorụ e ya Yésụ nı kí Belezabụ́bụ sımıné (Lúrú kpá Matáyo 12:22-32, Lúka 11:14-23, 12:10)

20 Zí Yésụ ndá'bayé 'be, zí tụ́'dụ́ 'yị e kpá yóko royé, bi ánu éyị́ ndaá lolụ zía kí 'yị lódụ́ kacíne e wá.

21 Sımı bı 'yị ené e uwúní ledre a ní, zíye ịnyịyé ndéréye gı ro 'dí'bilúgu wo,

* **3:14 3:14** 'Yịmıkása: Née 'yị ga bı Yésụ i'bí roko'bụ zíye, zía ndịsị kása yée ndéré kí méngị moko ené e káa zí úku bılámá ledre ené zí 'yị e, kí sịkpị 'yị ndíyá e kpá kí ógóóyó bıcayi lomo e gı sımı 'yị e ní. † **3:18 3:18** Zíloto: Ini ledre gı sımıa kídí, Wo bı 'bú káṇgá ené ofụ doa go ní.

gɨ zía, ukuní go ya, “Simɨ doa sinyí go mɨsínyí.”

Roko'bụ Yésụ romo do 'bɨ Satána

22 Ngíti géyị 'yị 'dódo lorụ ga bɨ ogụní
gɨ simɨ Yerụsaléma ní, ukuní 'bɨ eyé kídí,
“Yésụ nɨ kí Belezabụ́bụ simɨné. I'bí cóngó
ro zía ne, zía ndịsịné lágaóyó dokéké e
kíe.”
23 Zí Yésụ ndólo yée, úku ledre zíye
simɨ muruwayi kídí, “Satána nɨ kpá ndịsị
lágaóyó Satána 'dá'ba?
24 Togụ́ 'yị 'bɨ ngére ndịsịní méngị
okó dengbịye yá, káṇgá 'bɨ ngére née
toroyeme roné wá.
25 Kpá kenée togụ́ sụmụ e ifiní royé,
ndịsị méngị okó akpa dengbịye yá, 'be 'bɨ
eyé née toroyeme roné wá.
26 Togụ́ Satána ndịsị nda go méngị okó
akpa kí 'yị ené e ní, nɨyí nda ndịsị méngị
moko ené káa be 'di? Roko'bụ a nɨ ụ́kụ́.
27 'Yị utúasá ólụ́ 'dịcị 'bɨ mongụ́ ngére,
ngáka éyị́ ené e wá, 'búó togụ́ odóụtụ
ngére née kí, nɨ nda fú ngáka éyị́ ené e
gɨ 'dịcị ndéré kíe.
28 “Máúku zíse ma'díi, Lomo nɨ ótoómo
mɨlúyú ledre 'bɨ 'yị e, kí ledre ga bɨ
ndịsịní úku sínyi yée ní mbá.
29 Togụ́ 'yị uku sinyi ledre gɨ do bɨ 'Dówụ́
Lomo yá, Lomo otoomo ledre zía kú wá,
gɨ zía mengị née go bɨsinyí ledre bɨ ngárá
utúasá ụ́kụ́ kú wá ní.”
30 Yésụ uku ledre née kenée, gɨ zía bɨ 'yị
'dódo lorụ ga gére née ukuní ledre kídí,
“Nɨ kí bɨcayi lomo simɨné ní.”

Ledre gɨ ro mbágá Yésụ kí lúnduga
(Lúrú kpá Matáyo 12:46-50, Lúka 8:19-21)

31 Zí mbágá Yésụ kí lúnduga
ndéréógụyé do bi bɨ nɨ doa ní, zíye tóroyé
cịkị sága, kákasa 'dịcị íri ndóloógụ wo
zíye.
32 Zí tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ gbaá cigí Yésụ ní
úku ledre zía kídí, “Mongụ́ 'yị, mbágáyị
kí lúnduyị́ e nɨyí ndólo yịị́ sága 'dáa.”
33 Zí Yésụ ndú'yú yée kídí, “Mbágáma e
kí lúndumá e 'be náambi e?”
34 Zía lúrú 'yị ga bɨ nɨyí mɨndịsịyé cigíne
gbaá ba, zía úku ledre kídí, “Ga bɨ nɨyí
ndịsị ba, mbágáma e kí lúndumá e.
35 'Yị ga bɨ ndịsịní méngị ledre ga
bɨ Lomo ili yée ní, nɨyí ye lúndumá e
lémịmá e kí mbágáma e.”

4

Muruwayi gɨ ro kúfú
(Lúrú kpá Matáyo 13:1-9, Lúka 8:4-8)

1 Simɨ ngíti sịndị́ kadra zí Yésụ kpá
ndéréne ndịsị 'dódo ledre zí 'yị e do
gbụ́róngó mɨkavu Galiláya. Zí tụ́'dụ́ 'yị e
yóko royé cigí a gbaá. Zía ékị́ ndịsịné simɨ
kụrúngba ndịsị 'dódokása ledre zíye.
2 'Dódo tụ́'dụ́ ledre e zíye simɨ mu-
ruwayi kídí,
3 “Úwúsé aka ledre ba, ngíti o'do nderé
kóo óyụ kúfú ené.
4 Simɨ bɨ ndịsị óyụ kúfú ní, zí ngíti géyị
útúye do mɨsi'di, zí solụ́ e ógụyé lágá yée.
5 Ngíti géyị utúní 'bɨ eyé do gbụ́gbụ́rụ́
kí'dí bɨ káṇgá ndaá 'be'be'de ore wá ní.
Zíye ụ́tụyé 'diya gɨ zía cíyíye olụ́ ené simɨ
káṇgá mbị́ wá.
6 Simɨ bɨ bɨrará kadra suwu kíngaya ní,
zíye á'dáye gɨ zía cíyíye ndaá simɨ káṇgá
mbị́ wá, zíye gágáye rúfú.
7 Ngíti géyị kúfú utú 'bɨ ené do bɨ kí
kịnị e doné ní. Simɨ bɨ ụtụ ní, ngboró
yeme roné wá gɨ zía kịnị olụ́ịndị́ yị́ ené
nda 'dụ́tụ bi ngbóró gɨ zía mbá.
8 Ngíti a utú 'bɨ ené simɨ ngomụ káṇgá,
zía ánáne bɨlámáne kíngaya. Gɨ simɨ ngíti
bi mịngị́ yáká owo kongụ kịé'do doa sokó,
gɨ simɨ ngíti a 'bɨ ené kongụ ota. Zía ówo
gɨ simɨ ngíti a kongụ ịnyị.”
9 Zí Yésụ úku ledre kídí, “'Yị bɨ mbílía
uwú ledre bú ní, idí úwú ledre née.”
10 Simɨ bɨ Yésụ nɨ nda go ngúcuné ní,
zí 'yịmɨkása ené e kí ngíti géyị 'yị lódụ́
kacíga ndú'yú wo kídí, “Mongụ́ 'yị, ledre
'bɨé gɨ simɨ muruwayi gána ní káa be 'di?”
11 Zía úku ledre zíye kídí, “Mááyí ba go
'dódo a zíse. Togụ́ zí ngíti géyị 'yị e yá,
mááyí 'dódo a zíye simɨ muruwayi,
12 gɨ ro
“ ‘nɨyí lúrú éyị́ ga bɨ mándịsị méngị yée
ní, utúasá esé ówoyéme a wá,
zíye ndịsịyé úwú ledre ga bɨ mááyí
ndịsị úku yée ní utúasá ené ólụ́
simɨ dosé wá

Idí oyólo'bóní misómụ́ ledre eyé ba bo,
káa bi Lomo otoomo milúyú ledre
eyé go.' "

13 Zía kpá úku ledre zíye kídí, "Ówosé
esé ini ledre gi simi muruwayi née fú
lá wá? Ásé nda ówoyéme ngíti géyị
muruwayi ga bi mááyí úku yée ní káa be
'di?
14 Kúrú Lomo ni káa zí kúfú bi ndịsịní
óyụ a yáká ní.
15 Ngíti géyị 'yị e niyí 'bi eyé káa zí kúfú
bi utú do misi'di ní. Niyí úwú kúrú Lomo
'diya, lu'bú kpá wá, geré zí Satána ógụné
'dí'bióyó a gi simiyé.
16 Ngíti géyị 'yị e niyí 'bi eyé káa zí
landa ní. Niyí úwú kúrú Lomo zíye ídíye
'diya kí rokinyi.
17 Nda gi zía bi cíyí ledre ma'dáa ndaá
simiyé wá ní, geré zíye ótoómo a gi zí
'do'dó bi ndiki yée go ní.
18 Ngíti géyị niyí 'bi eyé káa zí kúfú bi
utú dongará kịnị ní,
19 nda gi zí sómụ́ ledre éyị́ ga bi 'bi
sága, zíye ndịsịyé óto 'búye kíngaya ní,
zí 'bú ledre 'bi Lomo nda ụ́kụ́ne gi doyé,
utúasání eyé lolụ áná bilámá miánáye
wá.
20 Ngíti géyị 'yị e niyí 'bi eyé káa zí
ngomụ káṇgá ní. Simi bi úwú kúrú
Lomo ní, zíye ṇgúṇgu a, zí sómụ́ ledre
eyé óyóló'bó roné bilámáne, zíye 'dí'bi a,
zíye ndịsịyé méngị ledre ga bi Lomo ili
ní, zí miméngị ledre eyé ídíne bilámáne
káa zí kúfú bi anáogụ kongụ kịé'do doa
sokó (30), kongụ ota (60) nda kí yée ga bi
anáogụní kongụ ịnyị (100) ní."

Muruwayi gi ro bimióṇgó
(Lúrú kpá Lúka 8:16-18)

21 Zí Yésụ kpá úku ngíti ledre zíye kídí,
"'Yị ụndụoto pho'dụ bú 'dịcị́ kacíne, zía
ló'bụ'dụ́tụ a sị́ pheṛé, togụ́ sị́ ṛangba? Ni
óto pho'dụ née do nyárá bi.
22 Gi ro zí éyị́ ga bi simi mitụlụrụ ní,
ídíye mbá do nyárá bi. Gba ledre ga bi
niyí miótoécịyé ní do ówo yée mbá.
23 'Yị bi mbílía úwú ledre bú ní, idí úwú
ledre née."

24 Zía kpá úku ledre kídí, "Ídísé óto
ledre ga bi úwúsé yée née simi dosé.
Misi'di bi ndịsịsé méngị 'yị e kíe ní, ni ídí
kpá ne misi'di bi do méngịsé e kíe nda za
kíngaya ní.
25 'Yị bi ni kí éyị́ e zíne ní, niyí í'bí
yata a zía nda za kíngaya. 'Yị máa wo bi
ngárá éyị́ eyení zía wá ní, abú wo bi zía
cúku'dée née niyí 'dí'bióyó a gi zía kpụ́rụ́
'dá'ba."

Ngíti muruwayi gi ro kúfú

26 Zí Yésụ úku ngíti muruwayi kídí,
"Ledre gi ro 'be 'bi Lomo káa zí 'yị bi oyụ
kúfú yáká ní.
27 Kí kadra kí ndụlụ mbá togụ́ ni 'dú'du
togụ́ ni mbú dilá yá, kúfú ga bi oyụ yée ní
niyí ụ́tụ zíye ngbóróye abú owo wá.
28 Káṇgá ndịsị í'bí éyị́ miánu zíye lá dụ́ụ́
ne, zíye ngbóróye kíe, aka kókó sịndị́ye,
nda girí zíye ngbóróye, zíye gbóṛụ́ye, nda
geré go miánáye.
29 Nda simi bi kére ni go nzíyiné gi ro
óṇgó a ní, zía nda tónóne óṇgo a."

Muruwayi gi ro kúfú musitáda
(Lúrú kpá Matáyo 13:31,32, Lúka 13:18,19)

30 Zí Yésụ kpá úku ngíti muruwayi zíye
kídí, "Mááyí ótoásá ledre gi ro 'be 'bi
Lomo 'dáa ní kí 'di? Muruwayi bi ni
útúásá kíe ní wo be 'di?
31 Ni káa zí kúfú musitáda ní. Gi zía ni
kúfú bi ni nzéré kíngaya ní.
32 Abú kúfú kágá née ni nzéré kenée
ndotó, togụ́ 'dịyị́ní go yáká ụtụ go yá, zía
ngbóró rómoné do ngíti géyị éyị́ ga bi
yáká ore ní mbá. Ni rásá tụ́'dụ́, zí solụ́ e
ndịsị ụ́bụ́ 'be 'bi eyé komoa."

33 Yésụ ndịsị kóo 'dódo ledre zí 'yị e
simi muruwayi. Mengị kenée gi do bi zíye
ówo'dí'bi ini ledre gi simiyé.
34 Kací kadra e mbá, togụ́ Yésụ ni go
ndịsị 'dódo ledre yá, zía ndịsịné 'dódo
ngíti géyị ledre e simi muruwayi. Simi
bi lurú go tí lá céré yée kí 'yị lódụ́
kacíne e ní, zía ịnyịné úkuógụ ledre gi
simi muruwayi ga gére née mbá zíye.

4:12 4:12 Isáya 6:9, 10

Yésụ ụcụomo mongụ́ síli kɨ́ ílí
(Lúrú kpá Matáyo 8:23-27, Lúka 8:22-25)

35 Nda kɨ́ tagá a née ní, zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ 'yị lódụ́ kacíne e kɨ́dí, "'Dogụzé aka bi mu sága gɨ 'dí keṛị́."

36 Zíye ịnyịyé ótoómo tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ yokonɨ́ royé née ore, zɨ́ 'yị lódụ́ kacíga ékịlódụ́ kací a sɨmɨ owụ́ kụṛúngba bɨ gáa ndịsị sɨmɨ a ní, zɨ́ ngíti géyị 'yị e ékị́ 'bɨ eyé sɨmɨ ngíti géyị kụṛúngba e yóó, zíye ndéréókpóye.

37 Zɨ́ mongụ́ síli ógụné kpịkpịkpịkpị, zía ndịsịné ílíógụ iní sɨmɨ kụṛúngba bɨ Yésụ nɨ sɨmɨ a ní, gbuwa gbuwa gbuwa, ngítí kụṛúngba nda kɨ́ 'dúcu go cúku'dée.

38 Yésụ, nɨ mɨ'dú'duné, kɨ́ doné gá do éyị́ 'dága. Zɨ́ 'yị lódụ́ kacíga ga ba ịnyịyé úru wo, kɨ́dí, "Áko, 'Yị 'dódo ledre, sómụ́ eyị́ ledre umbu bɨ azé go úyu a, ba wá?"

39 Zía ịnyịógụné, úku ledre zɨ́ síli kpá kɨ́ kụ́ṛụ́mụ iní kɨ́dí, "Ídí tóro tí." Zɨ́ síli tóroné tí, zɨ́ mongụ́ gboṛụ bi bɨ gáa ba ídíne sií.

40 Zɨ́ Yésụ óyó komoné úku ledre zɨ́ 'yị lódụ́ kacíne ga gére née kɨ́dí, "Áyi, érésé ngịṛị gɨ zɨ́ 'di? Ṇgúṇgusé aka esé ledremá fú lá wá?"

41 Zɨ́ ngịṛị ledre bɨ Yésụ mengị née ólụ́ne royé gbála, zíye tónóye úku ledre dengbịye kɨ́dí, "Bɨ káa lárá 'yị 'di, bɨ síli kɨ́ kụ́ṛụ́mụ iní uwúnɨ́ ledre ené gba ye ní?"

5

Yésụ lagaoyó dokéké gɨ sɨmɨ ngíti o'do
(Lúrú kpá Matáyo 8:28-34, Lúka 8:26-39)

1 Zɨ́ Yésụ kɨ́ 'yị lódụ́ kacíne e go 'dógụ bi ndéréógụyé sɨmɨ gara bɨ Gerésa ní.

2 Sɨmɨ bɨ Yésụ nɨ go ndítíógụ gɨ sɨmɨ kụṛúngba ní, zɨ́ ngíti o'do kɨ́ dokéké sɨmɨné ólụ́ógụné gɨ dongará bi e zía.

3 O'do máa née, ambá bi ndịsị ené nda yị́ ené kóo sị́ bi e íri. 'Yị bɨ nɨ útúásá ódó wo abú kpá gba cụ́ kɨ́ ká'dá késị́ ní ndaá.

4 Odó andánɨ́ kóo sịndịa kɨ́ sị́lịa go mɨódó ándá kɨ́ ká'dá késị́ ndịsị 'décị yée gɨ roné fú lá mɨ'décị, gɨ zía, cóngó roa ofụ kóo go. 'Yị bɨ zía útúásáne gba gɨ ro 'dí'bingéṛị wo ní ndaá kpá wá.

5 Kɨ́'dí bɨ nɨ go dongará bi máa ga gére née íri, togụ́ kɨ́ kadra togụ́ kɨ́ ndụlụ yá, zía ndịsị gbúrógbóne 'dága kpá ndịsị kɨ́ óṇgo roné kɨ́ tutú e.

6 Sɨmɨ bɨ o'do née lúrúndíki Yésụ gɨ gbála ní, geré zía ngásáógụné zía íri, zía útúne gbrị do ngúṛú sịndịne bi kó'dụ́ Yésụ.

7 Zía gbúrógbóne 'dága kɨ́dí, "Yésụ, yịị́ Owụ́ 'bɨ Lomo bɨ komo ere ní, éyị́ bɨ íli gɨ zíma ní 'di? Ídí lólóbụ́ zíma do komo Lomo kɨ́dí, ógụ eyị́ ba gɨ ro méngị bɨsinyí ledre kíma wá."

8 O'do née uku ledre kenée gɨ zía bɨ Yésụ úku ledre zɨ́ dokéké née kɨ́dí, "Ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ o'do née mu."

9 Zɨ́ Yésụ ndú'yú wo kɨ́dí, "Ịṛịyị́ náambi?"

Zía úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, "Ịṛịmá Owụ́tụ́'dụ́, gɨ zía bɨ, azé tụ́'dụ́ ní."

10 Zía ndịsịné dódó roné ro Yésụ kíngaya kɨ́dí, "Ndá lágaóyó zée gɨ ore wá."

11 Tụ́'dụ́ mụkụ́ṛụ́ e nɨyí kóo gbóo ore, ndịsịnɨ́ ánu éyị́ dogboṛụ landa.

12 Zɨ́ dokéké ga gére née dódó royé zɨ́ Yésụ kɨ́dí, "Kása zée ndéré ndịsị sɨmɨ mụkụ́ṛụ́ ga bɨ 'dáa ba."

13 Zɨ́ Yésụ í'bí mɨsi'di zɨ́ dokéké e ólụ́ógụyé gɨ sɨmɨ o'do née, zíye ndéré ólụ́ye sɨmɨ mụkụ́ṛụ́ e. Zɨ́ tụ́'dụ́ mụkụ́ṛụ́ ga gére née éyị́ 'bɨ álifu gbre, ịnyịyé rụ ndụ́ṛụ́'bụ́ye gɨ do gboṛụ landa, ndéré útúye mbá sɨmɨ mongụ́ mɨkavu do úyuyé mbá.

14 Zɨ́ 'yị 'bá'bá mụkụ́ṛụ́ ga gére née ịnyịyé ngásáye úku 'dódo ledre bɨ mengị roné née sɨmɨ gara, kpá kɨ́ ngíti géyị bi ga bɨ gbóo gbóo ore ní mbá. Zɨ́ 'yị e ógụyé mbá lúrú ledre bɨ mengị roné née.

15 Sɨmɨ bɨ ogụnɨ́ zɨ́ Yésụ ní, zíye ndíki o'do bɨ Yésụ lagaogụ dokéké e gɨ sɨmɨ a ba kɨ́ ndịsị bɨlámáne kɨ́ bongó roné. Zɨ́ ngịṛị méngị 'yị ga gére née kíngaya.

16 'Yị ga bɨ lurúnɨ́ ledre bɨ méngị roné zɨ́ o'do née, kpá kɨ́ wo bɨ zɨ́ mụkụ́ṛụ́ e ní, zíye ndịsịyé úku a zɨ́ lafúye e.

17 Zí 'yị máa ga gére née ndịsị dódó royé
ro Yésụ, idí mu ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ káṇgá eyé
gɨ ore 'dá'ba.
18 Sɨmɨ bɨ Yésụ ékị́ go sɨmɨ kụrúngba ní,
zí o'do bɨ dokéké e olụ́ogụní gɨ sɨmɨ a ní
dódó roné ro Yésụ yée idíní ndéré kéne.
19 Yésụ ṇguṇgu ené zɨ́ye ndéréye kéne
wá, tí lá zɨ́a úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ndá'ba
aka 'be zí 'yị eyị́ e, zɨ́yị lịkpị́ bɨlámá
ledre bɨ Ngére Lomo mengị zɨ́yị kɨ́ bɨlámá
mɨmbé'dené ní zɨ́ye.”
20 Zí o'do née ịnyịné ndéréne kí úku
'dódo ledre bɨ Yésụ mengị zɨ́a née zí 'yị e
sɨmɨ káṇgá bɨ Dikapolísị kí tụ́'dụ́ gara ga
bɨ ore sokó ní mbá. Zí tara 'yị ga bɨ kóo
ore ní ịdrịne mbá mɨịdrị.

Yésụ romo do umbu kí ndíyá
(Lúrú kpá Matáyo 9:18-26, Lúka 8:40-56)

21 Zí Yésụ ékịlúgu roné sɨmɨ kụrúngba
zɨ́a 'dógụ bi sága gɨ 'dí kéṛị́, zí tụ́'dụ́
'yị e kpá ịnyịyé yóko royé gbaá cigí a do
gbúṛóngó mɨkavu Galiláya íri.
22 Zí ngúru mongụ́ 'yị 'bɨ 'Dịcị́ Kótrụro
kí ịrịné Yáyiro ógụné íri. Sɨmɨ bɨ
lurúndiki Yésụ ní, zɨ́a ógụ ndịsịné ndoo
sị́ sịndị́ Yésụ,
23 ṇgúṇgú roné kɨ́ngaya kɨ́dí, “Áko,
mongụ́ 'yị, nyịma nɨ kí ndíyá zaá o'bụó'bụ
ógụ aka ndéré óto sịlịyị roa, gɨ ro zí ndíyá
máa née ụ́kụ́ne gɨ roa zɨ́a ídíne trịdrị.”
24 Zí Yésụ ịnyịyé ndéréye kí o'do née.

Zí tụ́'dụ́ 'yị e útúye rụụ do kacíye,
mɨsi'di eye lolụ kóo zɨ́ye wá, ndịsịní nda
ndéré kí ịtrị́ royé mɨịtrị́.
25 Ngíti kára nɨ kóo dongará 'yị ga gére
née kírí née kí ndíyá ká'dá 'bɨ kará e
roné, sɨmɨbi doa kɨ́e go sokó doa gbre.
26 Gamá zí tụ́'dụ́ dokotóro e go má, zí
késị́ ụ́kụ́ne gɨ zɨ́a mɨụ́kụ́, tí lá ndíyá tatá
nda yị́ ené roa 'dá'dá.
27 Sɨmɨ bɨ kára née uwú ledre Yésụ ní,
geré zɨ́a ndéréne gɨ 'dí sogo a gɨ dongará
tụ́'dụ́ 'yị ga gére née óto sịlịne ro bongó
bɨ ro Yésụ ní.
28 Zɨ́a somụ́ ledre kɨ́dí, “Togụ́ máóto
sịlịma lá ro bongó ené yá, ndíyá ba nɨ ụ́kụ́
gɨ romá.”

29 Sɨmɨ bɨ mengị kenée ní, geré zí ndíyá
née ụ́kụ́ne gɨ roa. Zɨ́a ówo a kɨ́dí sɨmɨ
sanáne eme go.
30 Zí Yésụ kpá ówo a kɨ́dí roko'bụ bɨ
sɨmɨné ní mengị moko go. Zɨ́a lúrú bi
'dí sogoné, zɨ́a ndúndu'yú kɨ́dí, “Ambí oto
sịlịne ro bongó amá ne?”
31 Zí 'yị lódụ́ kacíga úku ledre zɨ́a kɨ́dí,
“Mongụ́ 'yị, ‘Lúrú aka lá tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ
gbaá cigíyị ba, áyí ówo 'yị bɨ oto sịlịne royị́
ní káa be 'di?’ ”
32 Abú ndotó, Yésụ nɨ kpá fú ndịsị lúrú
bi kere gɨ ro ówo 'yị bɨ oto sịlịne roné ní.
33 Zí kára née owo ledre bɨ mengị roné
zíne ní, zɨ́a ógụné kí mbé'bé gɨ zí ngịrị
útúne sị́ sịndị́ Yésụ, do úku ledre e gɨ do
biné zí Yésụ.
34 Zí Yésụ úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Owụ́
'bɨ amáa, ndíyá ụkụ́ go gɨ royị́, gɨ zɨ́a bɨ
ṇgúṇgu ledremá ní. Ndéré mu bɨlámáne
'dó'dó lolụ wá.”
35 Sɨmɨ bɨ Yésụ nɨ aka ndịsị ódro ní, zí
ngíti géyị 'yị e ógụyé gɨ 'be 'bɨ Yáyiro, zɨ́ye
úku ledre zí Yáyiro kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị, nyịyị
otoomo 'dówụ́ go. Ndá lolụ 'dó'do mongụ́
'yị née wá.”
36 Ledre née ata ené kóo kací komo Yésụ
wá, zɨ́a ịnyịné úku ledre zí Yáyiro kɨ́dí,
“Lomo royị́ ndaá úyu wá, ídí lá ṇgúṇgu
ledremá.”
37 Yésụ ili ené zí tụ́'dụ́ 'yị e lódụ́ née wá,
lá dụụ́ Pétero e kí Yakóbo e kí lúnduné
Yiwáni e.
38 Nɨyí ógụ bɨ 'be 'bɨ Yáyiro íri ní, tụ́'dụ́
'yị e nɨyí go íni ini kí mbụ́mbụ́dụ́.
39 Zí Yésụ ịnyịné ólụ́ne 'dịcị́ ini, zɨ́a úku
ledre zí 'yị ga bɨ íri née kɨ́dí, “Ndásé íni
ini wá, owụ́ née uyu ené wá, 'du'du yị́ ené
née lá mɨ'dú'du.”
40 Zí 'yị ga bɨ 'dịcị́ íri née útúye coo
kúgú wo mɨkúgú.

Gɨ do kací bɨ uku ledre zɨ́ye ólụ́ógụyé
sága ní, zɨ́a 'dí'bi 'bụmɨowụ́ kí mbágáa
nda kí 'yị lódụ́ kacíga ga bɨ nɨyí kéye ní
do ólụ́ókpóye sɨmɨ ngíti sɨmɨ 'dịcị́ bɨ otoní
umbu owụ́ née sɨmɨ a ní.
41 Zí Yésụ 'dí'bi sịlị́ owụ́ née do úku
ledre zɨ́a kí tara Aráma kɨ́dí, “Talíta
kụ́mụ” kɨ́dí, “Nyịma, ịnyịógụ mu 'dága”

42 Geré zí owúkára née úrúne, zía
ịnyịógụné 'dága ndịsị gámáne. Zí tara
'bụa kí mbágáa kí 'yị lódụ́ kací Yésụ
ịdrịne mbá mịịdrị.
43 Zí Yésụ úku ledre o'bụóbụ zí 'bụa kí
mbágáa kídí 'yị e ndaní aka ówo ledre bi
mengị roné née wá. Zía kpá úku ledre
zíye idíní í'bí éyị mianu zía ánu a.

6

'Yị e asiní gi ro Yésụ simi Nazeréta
(Lúrú kpá Matáyo 13:53-58, Lúka 4:16-30)

1 Gi do kací ledre née ní, zí Yésụ e ịnyịyé
kí 'yị lódụ́ kacíne e gi ore ndá'balúgu royé
simi Nazeréta, owụ́ gara bi Yésụ ngboró
simi a ní.
2 Simi ngíti Sịlị 'bi 'Dówụ́ro zí Yésụ
ndịsịné 'dódo ledre zí tụ́'dụ́ 'yị e simi 'Dịcị
Kótrụro. Zí tara 'yị e ịdrịne mbá mịịdrị kí
úwú ledre ga bi ndịsị úku yée ní.
Zíye ndịsịyé úku ledre kídí, "O'do ba
ndiki mongụ́ ówo ledre bi 'dényé káa ba
gi 'da? Ambí 'dodo ledre ga gére née zía
ne? Sara aka lá roko'bụ bi ndịsị méngị
mingburoko ledre ga gére née kíe née,
ndiki gi 'da?"
3 Zí ngíti géyị 'yị e úku ledre kídí, "Née
ndaá 'yị yéme éyị e gi simi kágá ba wá?
Bi ni owụ́ 'bi Maríya bi lúnduga niyí
Yakóbo, Yoséfa, Yụ́da kí Simúna e ní wá?
Lémịga ndịsịní ndịsị fú kíze ona" Zíye
lúrúcáyi wo do ásiyé kí ṇgúṇgu ledre
ené.
4 Yésụ ya zíye ní, "'Yị lóṇgó e ndịsịní
óto úndru nébị ye. Togụ́ nda 'be yá,
sụmụga otoní eyé úndrua wá."
5 Gi zía bi tụ́'dụ́ye ṇguṇguní ledre ené
wá ní, mengị ené ledre ga bi kí roko'bụyé
ní ore wá, 'di'bioyó ndíyá lá gi ro ngíti
géyị 'yị e.
6 Zía kóo ndịsịné sómụ́ló'bó ledre bi 'yị
ga gére née ṇguṇguní ledrené, gi zía wá
ní.

Yésụ kasa 'yịmikása e sokó doa gbre
(Lúrú kpá Matáyo 10:5-15, Lúka 9:1-6)

Zí Yésụ ịnyịyé ndéréye simi owụ́ gara
ga bi gbóo gbóo ore ní, kí 'dódo ledre zí
'yị e.
7 Nda simi ngíti sịlị, zía ndóloyóko
'yịmikása ené ga bi sokó doa gbre (12) ní,
zía í'bí roko'bụ zíye ídíye do dokéké e, zía
kása yée gbre gbre.
8 Zía úku ledre zíye kídí, "Simi
mindérése, ídísé 'dí'bi lá dụụ́ ngbángbá.
Ndásé 'dí'bi kombo e, ambata e, kí késị
wá.
9 Wará bi sịndịse ní asá go, ndásé
'dí'biṛóngó bongó wá.
10 "Togụ́ ógụsé go simi ngíti gara, ídísé
ndịsị simi 'be bi 'di'biní sée go simi a simi
sụmụ ní ásé nda fú ókpó gi ore.
11 'Be máa wo bi 'di'biní sée simi a simi
sụmụ wá, uwúní ledre esé kpá simi a wá
ní yá, ídísé ụ́'bụ́ 'bụrụ gi ro sịndịse cịkị
ore simi bi ásé go ndéréókpó ní gi ro zía
'dódo a kídí, asiní go gi romá."
12 Zíye ndéréókpóye, ndịsị úku ledre zí
'yị e, idíní óyóló'bó mimbé'deyé.
13 Zíye lágaóyó dokéké e gi simi tụ́'dụ́
'yị e, zíye sụ́sụ'bụ́ ro tụ́'dụ́ 'yị ndíyá e, zí
ndíyá eyé ụ́kụ́ne.

Ledre umbu Yiwáni Babatịza
(Lúrú kpá Matáyo 14:1-12, Lúka 9:7-9)

14 Zí ngére Eróde* úwú phanda ledre
Yésụ. Zí ngíti géyị 'yị e ndịsịyé úkuló'bó
ledre kídí, "Yiwáni 'yị bábátịzị 'yị e bi kóo
ufuní wo ba, urú go ne, ndịsị méngị ledre
ga bi kí roko'bụyé gére née gi zí kéyị née."
15 Ngíti géyị 'yị e ya, Yésụ ni, "Nébị Ilíya
kóna ní." Ngíti géyị ya, "Ni ngúru nébị gi
dongará nébị ga bi kóo 'desị ní."
16 Simi bi Eróde uwú ledre ga bi 'yị e
ndịsịní úku yée gi ro Yésụ kenée ní, zía
úku 'bi ené kídí, "Zí Yiwáni kóo máúfu
wo ní, úrúne née go tí ne ma'díi?"
17 Eróde 'di'bi kóo Erodíya me'be
lúnduné Phịlịpo. Zí Yiwáni úku ledre kídí
ndaá bilámáne zía méngị kéyị kenée wá.
Zía 'dí'bi Yiwáni óto wo simi sịgịnị.

* **6:14 6:14** Ngére Eróde: Ndịsịní ndólo wo Eróde Ánítipasi. Ni wotị mongụ́ ngére Eróde bi kóo ni ngére simi sịndị kadra bi aráni Yésụ ní. Eróde Ánítipasi ni kpá ngére bi onzó Yiwáni Babatịza simi sịgịnị do úfu wo ní.
† **6:18 6:18** Lúndu Eróde: Lúndu née ni aka kóo tí kí komoné zí Eróde Ánítipasi 'dí'bi me'bea Erodíya gi zía zíne káa do kára.

18 Yiwáni ya kıdí, “Ndaá mıútúásáne
zıyı 'dí'bióyó kára gı zı lúnduyı̨† nda zıyı
wá.”
19 Gı zı kéyı nee ní, kémbı̨ 'bú Yiwáni
ndaá kóo do Erodíya wá. Zıa kóo óto
ledre sımıné kıdí, nee nı úfu Yiwáni 'búó.
20 Eróde ndısı kóo éré kı úfu Yiwáni
kpá ngırı, gı zıa owo bú kıdí, Yiwáni luyú
ené ledre wá. Zıa úku ledre zı 'yı 'bı
sı̨gını e idíní lúrú bi kací a. Abú ledre
bı Yiwáni ndısı kóo úku a ní ndısı 'dó'do
sómṵ ledre ené yá ili kóo kpá fú ndı̨sı úwú
yata ledre e gı zı Yiwáni.
21 Zı mısi'di líkpíne zı kára nee Erodíya,
gı ro úfu Yiwáni. Eróde mengı ayímbi
'bı sı̨lı̨ bı kóo aráni nee sımı a ní. Zıa
ndóloógụ mıngburoko 'yı ené e kpá kı
mıngburoko manda ga bı 'bı asikíri e‡
ndısını méngı moko kéye sımı káṇgá bı
Galiláya ní.
22 Zı nyı̨ Erodíya ólụ́ne ndı̨sı lé'bé ke'bı,
zı rokinyi méngı Eróde e kı 'yı ga bı kóo
ndısını ánu éyı̨ kéye ní mbá.
Zı Ngére ı̨nyını́ú úku ledre zı owṵ́ nee
kıdí, “Éyı̨ bı íli zıma í'bí a zıyı ní 'di?
Mááyí í'bí a zıyı.”
23 Zıa ı̨nyını́ú lólóbṵ́ zı owṵ́ nee kıdí, “Tı
lá éyı̨ bı íli wo ní mááyí í'bí a zıyı, abú
yana káṇgá bı mááyí ngére sımı a ba.”
24 Zı owṵ́ nee ngásáne ndú'yú mbágáne
kıdí, “Máídí úku ledre 'di?”
Mbágáa ya zıa ní, “Idíní í'bíógụ
kúṛógbó do Yiwáni 'yı bábátı̨zı̨ 'yı e zıyı.”
25 Zı owṵ́ nee geré ı̨nyını́ú ngásándá'bané
úku ledre zı ngére kıdí, “Máíli idíní
í'bíógụ kúṛógbó do Yiwáni Babatı̨za zıma
do éyı̨ ona.”
26 Zı bi sı̨nyı̨́ne ro ngére gbála. Nda
lá, gı zıa bı, lolóbṵ́ go do komo 'yı ga bı
ndoloogụ yée ní, zı ngırı méngı wo asi
wá.
27 Zıa kása 'yı kıdí, “Ndéré mu úfu
Yiwáni zıyı ógụyı̨ kı kúṛógbó doa gırí.”
Zı asikíri nee ndéréne sımı sı̨gını́ íri, zıa
úfu Yiwáni, zıa óṇgo 'décı̨ goa,
28 do ógụné kı kúṛógbó doa do éyı̨, zıa
ı̨nyını́ú í'bí a zı owṵ́ nee. Zıa ndéréne kıe
í'bí a zı mbágáne.
29 Sımı bı 'yı lódṵ́ kací Yiwáni uwúní
ledre a ní, zıye ógụyé 'dí'bi umbu a,
ndéréye kıe óto a.

Yésụ i'bí éyı̨ mıánu zı 'yı e álifu ı̨nyı̨
(Lúrú kpá Matáyo 14:13-21, Lúka 9:10-17, Yiwáni 6:1-14)

30 Zı 'yımıkása e ndá'baógụyé, zıye úku
'dódo ledre ga bı mengını́ yée kı ledre
ga bı 'dodoní yée zı 'yı e ní, mbá zı Yésụ
ma'dáa.
31 Née ní zı tṵ́'dṵ́ 'yı e nda kóo ndı̨sı kı
ógụ zıye gbṵ́rṵ́ gbụrụ gbṵ́rṵ́ gbụrụ, sındı̨
kadra zı Yésụ ánu éyı̨ kı 'yımıkása ené e
ndaá. Zıa úku ledre zı 'yımıkása ené e
kıdí, “Nderézé aka mu do ngíti owṵ́ bi gı
ro zıse aka 'dówṵ́rosé cúku'dée.”
32 Zıye ı̨nyıyé ngúcuyé kı kuṛúngba
ndéréye do ngíti owṵ́ bi.
33 Zı tṵ́'dṵ́ 'yı e lúrú yée kı ndéré, zıye
tónóye ógụyé gı sımı gara ga bı ore ní
mbá, ndı̨sı ngásáye rụụ gı do gbúṛóngó,
ógụṵ́tụ royé fı ye gı zı Yésụ íri.
34 Sımı bı Yésụ ekı̨ogụ gı sımı kuṛúngba
ní, zıa lúrú tṵ́'dṵ́ 'yı ga gére nee, zı lerı̨ye
méngı wo, gı zıa nıyí kací komoa káa zı
kábı̨ṛı̨kı ga bı 'yı lúrú bi ndaá kacíye wá
ní. Zıa tónóne 'dódo tṵ́'dṵ́ ledre e zıye.
35 Nda go kı tagá, zı 'yı lódṵ́ kacíga
ógụyé úku ledre zıa kıdí, “Mongṵ́ 'yı, bi
ba 'be ndaní doa wá, kadra utú kpá go.
36 Ídí úku ledre zı 'yı ga ba ndéréye do
bi ga bı gbóo gbóo kıra ní ní, gı ro zıye
úgú éyı̨ mıánu, zıye ánu a.”
37 Zı Yésụ úku ledre zıye kıdí, “Ídísé í'bí
éyı̨ mıánu zıye.”
Zıye úkulúgu ledre zı Yésụ kıdí, “'Yı ga
gére nee ofụní go. Abú késı̨ idí ba gáa
zıze ona kpá za cṵ́ késı̨ 'bı 'yı bı mengı
moko gı roa sımıbi kı̨é'do ní yá, utúasá fú
lá úgú éyı̨ mıánu, zıa ásáne kı 'yı ga gére
nee wá.”
38 Zı Yésụ ndú'yú yée kıdí, “Ambata nı
zıse kırí nee mbá ndu?”
Sımı bı nderéní lúrú a ní, zıye ógụyé kı
ledre kıdí, “Ambata nı íri lá dụṵ́ ı̨nyı̨, kı
mınzéré kénzé e gbre.”

‡ **6:21 6:21** Mongṵ́ manda 'bı asikíri e: Ndısı lúrú bi kací asikíri e álifu. Nı 'bı ené do manda ga bı 'bı asikíri e ní.

39 Zí Yésụ úku ledre, idíní ífibáyi 'yị ga
gére née zíye ndịsịyé bi do súwú e ore.
40 Zí 'yị e ndịsịyé bi e mingúngúcua,
ngíti géyị míya, ngíti géyị cị gbre doa
sokó.
41 Zí Yésụ 'dí'bi ambata bi ịnyị kí
minzéré kénzé ga bi gbre née, zía lúrú
bi komo ere 'dága, zía í'bí mbófo éyị zí
Lomo, do 'déweífi simi a. Zía í'bí yée zí
'yị lódụ́ kacíne e ífi yée zí 'yị e. Zía ífi
minzéré kénzé ga bi gbre née kacíye kpá
kenée.
42 Zí 'yị ga gére née ánu éyị, zía
útúásáne kíye kpịnị.
43 Zí lódụ́ kacíga 'dó'dụ́yóko nyụnyụ́
ambata kí kénzé bi 'yị e lereomoní ní, zí
gbété e 'dúcuyé kíye sokó doa gbre.
44 'Yị ga bi kóo anuní éyị́ née ní, oloní
ya'dá e mbá álifu ịnyị.

Yésụ nderé do iní
(Lúrú kpá Matáyo 14:22-33, Yiwáni 6:15-21)

45 Geré gi ore, zí Yésụ kása 'yị lódụ́
kacíne e ndéré 'bi eyé 'dá'dá kí kụrúngba
sóngó née simi Beteseyịda. Zía aka ídíáká
'bi ené 'dá'ba úku ledre zí 'yị ga gére née
ndá'bayé 'be.
46 Simi bi uku ledre go zí 'yị ga gére née
kídí bayiní mu ní, zía ékịne do landa íni
ini zí Lomo.
47 Zía ndịsịné do gbúṛóngó íri ngúcuné
gị kí tagá, zí 'yị lódụ́ kacíga ndéréógụyé
kí kụrúngba yana mongụ́ mikavu.
48 Zí Yésụ lúrúndíki 'yị lódụ́ kacíne e
kí 'dó'dó kí ndéré yana iní, gi zía bi síli
ilí 'dịyị roné yóó doyé ní. Nda go kí sị
ndóndó zí Yésụ tónó ndéréne do iní zíye
íri, zía áyíne ókpóómo yée.
49 Zíye lúrúndíki Yésụ kí ndéré do iní,
somụ́ní 'bi eyé kídí, ni 'yị lárá, zíye tónó
gbúrógbóye gi zí ngịrị.
50 Simi bi ịnyịní mbá lúrúndíki Yésụ ní,
zí ngịrị méngị yée kíngaya.
Zí Yésụ úku ledre kídí, "Ndásé éré ngịrị
wá, ídísé ódó mimbé'desé née yị ené
máa."
51 Zía ékịne zíye simi kụrúngba, geré zí
mongụ́ síli bi gáa née ndécịne, zí bi ídíne
sií. Zí ledre née lụ́tụ́ne komoyé.
52 Abú lurúní ledre bi Yésụ méngị zía
óyóló'bó ambata bi cúku'dée ní, ídíne
mongụ́ éyị zí tụ́'dụ́ 'yị e mbá ánu a ní,
go cụ́ kí komoyé yá, zí sómụ́ ledre eyé
'dụ́tụné owo'di'biní ini ledre gi simi a wá.
53 Simi bi 'dogụní bi go sága ní, zíye
ndéréye simi gara bi Geneseréta ní, zíye
ịnyịyé ódóngéṛị kụrúngba ore.
54 Simi bi ekịogụní ní, geré zí 'yị e ówo a
kídí Yésụ ogụ née ne.
55 Zí 'yị ga gére née báyiyé simi gara ga
bi ore ní mbá kí ịmbịógụ 'yị ndíyá eyé e
zí Yésụ tí káa zí bi lengbe ndịsịní méngị a
togụ́ owoní go ya Yésụ ni go ore ní.
56 Bi ga bi za mbá Yésụ ndịsị ndéré doyé
ní, 'yị e ndịsịní ịmbịógụ 'yị ndíyá eyé e
zía, togụ́ simi sụ́ụ zíye ndịsị dódó royé roa
gi ro zí 'yị ndíyá eyé e 'dí'bi lá gba tara
bongó bi gi roa ní. Yée ga bi 'di'biní sịlịye
roa ní, zí ndíyá eyé ụ́kụ́ne gi royé mbá.

7

Yésụ 'dodo ledre gi ro ondụ́ 'bi Yụ́da e
(Lúrú kpá Matáyo 15:1-9)

1 Kadra kịé'do zí Farụsáyo e kí ngíti
géyị 'yị 'dódo lorụ ga bi ogụní gi simi
Yerụsaléma ní yóko royé cigí Yésụ.
2 Zíye lúrúndíki ngíti géyị 'yị lódụ́ kací
Yésụ kí ndịsị ánu éyị́ kí "ịndrị" née kídí
luguní sịlịye kí wá.
3 Yụ́da e, kíngaya kí Farụsáyo e, anuní
eyé eyị geré miánu wá, niyí aka lúgu
sịlịye kací ondụ́ eyé kí.
4 Togụ́ nda'baogụní go gi simi sụ́ụ yá,
niyí aka lúgu sịlịye kí niyí fú ánu éyị. Zíye
ndịsịyé kpá lódụ́ kací ngíti géyị ondụ́ ga
bi káa zí lúgu simi éyị́ ga bi ndịsịní ánu
éyị simiyé ní.
5 Zí Farụsáyo e kí 'yị 'dódo lorụ ga gére
née ndú'yú Yésụ kídí, "Éyị́ bi 'yị lódụ́
kacíyị mengịní ledre e gi zía kací lorụ 'bi
ondụ́ 'bi mingburoko 'yị ezé e gi zía wá ní
'di? Bi zíye ndịsịyé ánu éyị geré miánu,
luguní sịlịye kí wá ní?"
6 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí,
"Ábuwá, nébị Isáya uku kóo gi rosé tí
mbigí ledre kídí,
" ''Yị ga ba ndịsịní óto úndrumá lá dụ́ụ́
do tarayé,

tí lá mimbé'deyé ni yị ené gi romá gbála.
7 Ndịsịní mbófo máa lá gbékpịne,
ndịsịní tí 'dódo ledre ní, tí lá yị eyé lorụ eyé 'bi 'yịma'dí e.'
8 Ótoómosé mbigí lorụ 'bi Lomo kenée, zíse nda yị esé lányáse ro ondụ́ esé 'bi 'yịma'dí e."
9 Zía úku ándá ledre zíye kídí, "Ndịsịsé lé'bé'dófụ do lorụ 'bi Lomo, zíse ndịsịsé méngị ledre esé e kací ondụ́ 'bi bulúndusé e.
10 Mụ́sa i'bí kóo lorụ 'bi Lomo go zíse kídí, 'Ídí óto úndru 'bụyị e kí mbágáyị. 'Yị bi ni uku tara sinyí zí 'bụné e kí mbágáne ní, idíní úfu wo 'dá'ba.'
11 Ndịsịsé 'dódo lorụ bi 'bi bulúndusé e ní zí 'yị e kídí, togụ́ 'yị 'bụa togụ́ mbú mbágáa ili sáká éyị gi zía yá, ni miútúásáne 'yị née idí úku ledre zí 'bụné née togụ́ mbágáne kídí, 'Éyị bi máili sáká yịị kíe ní, ndaá lolụ wá, mái'bí go zí Lomo.'
12 Ndịsịsé née go sínyiónzó 'yị e, sakání lolụ 'bụyé e kí mbágáye wá.
13 Ótoómosé lorụ bi 'bi Lomo kenée, zíse lányáse ro ondụ́ esé. Zíse ndịsịsé méngị tụ́'dụ́ ngíti géyị bisinyí ledre e."
14 Zí Yésụ ndóloógụ tụ́'dụ́ 'yị e, zía úku ledre zíye kídí, "Ídísé aka úwú ledre bi mááyí úku a ba, zíse ówo ini ledre gi simi a.
15 Éyị bi 'yịma'dí ánu siminé ní, oto ené wo zía ídíne bisinyíne do komo Lomo wá. Bisinyí ledre bi ndịsị olụ́ogụ gi tara'yị ní, ndịsị óto 'yị ne, zía ídíne bisinyíne do komo Lomo.
16 'Yị bi mbílía uwú ledre bú ní, ídí úwú ledre née bilámáne."
17 Simi bi Yésụ nda'baní nda gi ore go 'be, niyí go 'dịcị ní, zí 'yị lódụ́ kací̱ga ndú'yú wo gi ro muruwayi bi gáa uku née.
18 Zía úku ledre zíye kídí, "Ówosé esé ini ledre gi simi ledre bi gáa máúku née fú lá wá? Máyá, éyị bi 'yịma'dí anu wo siminé ní, oto ené wo zía ídíne bisinyíne do komo Lomo wá.
19 Éyị miánu nderé ené ndịsị simi mimbé'de 'yị wá, ndịsị lá simi 'yị, nda girí, zía ólụ́ógụné gi simi a sága. Éyị miánu e mbá niyí bilámáye gi ro ánu yée."*
20 Zía ịnyịné kpá úku ngíti ledre kídí, "Éyị bi ndịsị 'dí'bióyó 'yị gi ro Lomo 'dá'ba ní, ni lá dụ́ụ́ bisinyí mimbé'de 'yị.
21 Gi zía 'yị bi mimbé'dea emengụ́ ní, bisinyí misómụ́ ledre niyí ndịsị ógụ zía káa zí: méngị 'berị, kí úgu ugu, kí úfu 'yị e, kí só'do ro'yị kí 'yị bi ófụ́sé rosé kéne wá ní,
22 kí óto 'bú éyị 'bi 'yị e, kí ngíti géyị bisinyí ledre e, kí lóndo 'yị e, kí ledre bi ndịsị 'dí'biógụ komokenyị ní, kí óto bisinyí mimbé'de ro 'yị e, kí lịkpị ịrị 'yị, kí ịlị, nda kpá kí bicayi ledre e.
23 Bisinyí ledre káa zí ga gére ní, ndịsịní ólụ́ógụ gi simi mimbé'de 'yị, zíye óyóló'bó 'yị bisinyíne do komo Lomo."

Yésụ yomo nyị 'yị lóṇgó
(Lúrú kpá Matáyo 15:21-28)

24 Zí Yésụ ịnyịné gi ore ndéréne simi gara bi Táyire ní. Zía ólụ́ne simi ngíti 'dịcị ili ené kóo zí ngíti 'yị ówo a wá. Abú kenée ndotó, ledrea utúasá ené ló'bo wá.
25 Ngíti kára ni kóo ore nyịa ni kí dokéké siminé. Simi bi uwú ledre kídí Yésụ ni simi ngíti 'be ore ní, zía geré ógụné útúne do ngụ́ṛụ́ sịndịne bi kó'dụ́ Yésụ.
26 Kára máa née ni nyị 'yị 'bi Gịrịgị aráni wo simi káṇgá bi Sụ́rịya bi ndịsịní kpá ndólo a Fonịsịya ní. Zía ógụ dódó roné zí Yésụ idí ndéré lágaóyó dokéké gi simi nyịne 'dá'ba.
27 Zí Yésụ úkulúgu ledre zía kídí, "Éyị miánu 'bi owụ́ e idíní ánu yị eyé ye, ndaní í'bí a zí ịsị e wá."†
28 Kára née ya, "Ni tí káa zí bi úku née Ngére. Abú kenée ndotó, ịsị niyí 'dó'dụ́

7:7 7:7 Isáya 29:13 **7:10 7:10** Ólụ́ógụ 20:12, Gbre lorụ 5:16 **7:10 7:10** Ólụ́ógụ 21:17, Lévị 20:9 * **7:19 7:19** Éyị miánu bi utúasá wá ní: Lorụ 'bi Mụ́sa uku kídí Yụ́da e ndaní ánu ngíti géyị bangá ga bi esịyé utúasá zíye ánu a wá ní wá. Lúrú simi Levị 11. † **7:27 7:27** Éyị miánu bi i'bíní zí ịsị e ní: Yụ́da e ndịsịní ndólo 'yị ga bi ngárá ndaní Yụ́da e wá ní ịsị e.

'bɨ eyé gbóo nyụnyụ́ a bɨ nɨ ndɨ́sɨ ṛéṛe gɨ tara owụ́ maáge ní.”

29 Yésụ ya zía ní, “Ódro go bɨlámáne, ndá'ba mu 'be, dokéké olụ́ogụní gɨ sɨmɨ owụ́ 'bɨ eyɨ́ go.”

30 Zí kára née ndá'balúgu roné 'be, zía ógụndíki owụ́ kí 'dú'du dokéké olụ́ogụní gɨ sɨmɨa go.

Yésụ likpí mbílí mɨmbílí ngbụtụ́

31 Zí Yésụ ɨ́nyɨ́né gɨ sɨmɨ gara bɨ Táyire, ndéréne kpụrụ́ gɨ sɨmɨ wo bɨ Sidóna ní, zía ndéréógụné do mɨkavu Galiláya, zía ndéréókpóne sɨmɨ Dikapolɨ́sɨ.

32 Zí ngíti géyɨ 'yɨ e ógụyé kí ngíti o'do, nɨ mɨmbílí ngbụtụ́, odroenzɨ roné gɨ zía wá, zíye dódó royé ro Yésụ, idí óto sɨ́lɨ́ne ro o'do née.

33 Sɨmɨ bɨ Yésụ 'dí'bi o'do née ndoo 'dí sogo ní, zía ési nzisɨ́lɨ́ne gu mbílía. Zía lú'bu súrú, zía óto a do dondene o'do née.

34 Zí Yésụ ɨ́nyɨ́né lúrú bi komo ere 'dága, zía 'dówụ́ne difi, zía úku ledre kídí, “Éfata” ledre gɨ sɨmɨ a kídí, “Líkpí mu”

35 Geré, zí mbílí o'do née líkpíne, zí dondenea kpá líkpí roné, zía tónó ndɨ́sɨ ódroné zí 'yɨ e bɨlámáne.

36 Zí Yésụ úku ledre kídí, “Ndásé aka úku 'dódo ledre née zí 'yɨ e wá.” Abú ụcụomo yée kenée ndotó, ukutatání nda yɨ́ eyé ledre née 'dá'dá.

37 Sɨmɨ bɨ 'yɨ e uwúní ledre née ní, zía lụ́tụ́ne kací komoyé, zíye úku ledre kídí, “Ábuwá, Yésụ nɨ yɨ́ ené bɨlámá 'yɨ. Mengɨyeme ofụ ledre e go. Yeme 'yɨ ga bɨ odroní wá ní zíye ódroyé. Yée ga bɨ mɨmbílí ngbụtụ́ e ní, zíye úwú ledre.”

8

Yésụ i'bí éyɨ́ mɨánu zí 'yɨ e álifu eso (Lúrú kpá Matáyo 15:32-39)

1 Sɨmɨ ngíti sɨndɨ́ kadra, zí tụ́'dụ́ 'yɨ e kpá yóko royé. Sɨmɨ bɨ éyɨ́ mɨánu ndaá lolụ zíye wá ní, zí Yésụ ndóloógụ 'yɨ lódụ́ kacíne e úku ledre zíye kídí,

2 “Lerɨ́ 'yɨ ga ba mengɨ máa yáa go mɨménɡɨ, mengɨzé kéye kíra go sɨ́lɨ́ ota, éyɨ́ mɨánu ndaá zíye wá.

3 Utúasá zíma ótoómo yée ndá'bayé 'be kí 'bú wá, komoyé nɨ ụ́lụ́ do mɨsi'di, zíye útúye gɨ zía ngíti géyɨ ogụní gɨ gbála.”

4 'Yɨ lódụ́ kacíga ya zía ní, “Azé ówo éyɨ́ mɨánu sɨmɨ súwú ona í'bí a zí tụ́'dụ́ 'yɨ e káa zí ga gére née gɨ 'da?”

5 Zí Yésụ ndú'yú yée kídí, “Ambata nɨ zíse kírí née ndu?”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ambata nɨ lá dụ́ụ́ ɨnyɨ doa gbre (7).”

6 Zía úku ledre zí 'yɨ e kídí ndɨ́sɨsé aka bi. Zía 'dí'bi ambata ga bɨ ɨnyɨ doa gbre (7) née, í'bí mbófo éyɨ́ zí Lomo gɨ royé, zía 'déweífi sɨmɨyé, í'bí yée zí 'yɨ lódụ́ kacíne e gɨ ro ífi yée zí 'yɨ e, zíye ménɡɨ a tí kenée.

7 Mɨnzéré kénzé e nɨyí kóo kpá bo zíye ore cúku'dée, zí Yésụ kpá í'bí mbófo éyɨ́ zí Lomo, zía ɨ́nyɨ́né úku ledre zí 'yɨ lódụ́ kacíne ga gére née, idíní kpá ífi kénzé ga gére née zí 'yɨ e.

8 Zí 'yɨ ga gére née ánu éyɨ́, zía ásáne kíye mbá. Zí 'yɨ lódụ́ kacíga 'dó'dụ́yóko ngítí a bɨ 'yɨ e lereomoní ní, kí mbụ́ra e kpá ɨnyɨ doa gbre.

9 'Yɨ e nɨyí kóo tụ́'dụ́, ya'dá e nɨyí 'bɨ eyé álifu eso (4,000). Zí Yésụ í'bí mɨsi'di zíye ndá'bayé 'be 'bɨ eyé e.

10 Geré zíye ɨ́nyɨ 'bɨ eyé kí 'yɨ lódụ́ kacíne e ékɨ́ye sɨmɨ kụrúngba ndéréye sɨmɨ ngíti káṇgá kí ɨrɨ́né Dalamanụ́ta.

Farụsáyo e uzuní Yésụ (Lúrú kpá Matáyo 16:1-4)

11 Zí ngíti géyɨ Farụsáyo e ógụyé úzu Yésụ kí ndú'yú kídí, “Idí ménɡɨ ngíti géyɨ ledre ga bɨ kí roko'bụyé komo ere ní.”

12 Zí Yésụ 'dówụ́ne difi, zía úku ledre zíye kídí, “Éyɨ́ bɨ 'yɨ ga bɨ cakaba ba ndɨsɨní ndúndu'yú gɨ ro zíye lúrú ledre bɨ kí roko'bụyé té kí kí komosé gɨ zía ní 'di? Máúku zíse ma'díi, máútúásá ménɡɨ éyɨ́ kenée zí 'yɨ e káa zíse née wá.”

13 Zía ótoómo yée ore, zía ndá'ba ékɨ́lúgu roné sɨmɨ kụrúngba, do 'dógụ mɨkavu sága gɨ 'dí keṛɨ́.

Bɨsinyí 'dódo ledre 'bɨ Farụsáyo (Lúrú kpá Matáyo 16:5-12)

14 Ábuwá 'yịmɨkása e otoomolịgịní ambata go. Wo bɨ zɨ́ye sɨmɨ kuṛúngba ní nɨ lá dụụ́ kị́é'do.
15 Yésụ ya zɨ́ye ní, “Komosé idí ídí rosé. Zɨ́se 'bá'bá rosé gɨ zɨ́ bɨsinyí 'dódo ledre 'bɨ Faṛụsáyo e kɨ́ 'yị 'bɨ Eróde e bɨ káa zɨ́ 'de'dị́ bɨ ndịsịní óto a sɨmɨ ambata eyé e ní.”
16 Zɨ́ye tónó ódroyé dengbị́ye kɨ́dí, “Uku ledre née kenée gɨ zɨ́a bɨ ambata ndaá zɨ́ze ona wá ní?”
17 Yésụ ówo sómụ́ ledre eyé née go, zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ndị́sịsé ódro gɨ ro ambata bɨ ngárá ndaá ní gɨ ro 'di? Ówoyémesé esé fú lá ledre née wá? Éyị́ bɨ mɨmbé'desé nɨ gɨ zɨ́a bɨsinyíne kenée ní 'di?
18 Bɨ komosé nɨ bo ní, lúrúsé esé bi wá? Mbílíse uwú ené kpá ledre wá? Sómụ́ndíkisé esé kpá ledre wá?
19 Sɨmɨ bɨ kóo má'déweífi sɨmɨ ambata ga bɨ ịnyị (5), zɨ́ 'yị ga bɨ álifu ịnyị (5,000) ní, ngítí a bɨ kóo anuomoní ní, 'ducuní kóo gbété e ndu?”

Zɨ́ye úkulúgu ledre kɨ́dí, “Gbété e sokó doa gbre (12).”
20 “Sara yée ga bɨ kóo ịnyị doa gbre (7) má'déweífi sɨmɨyé zɨ́ 'yị ga bɨ álifu eso (4,000) ní, 'dó'dụ́ 'dúcusé kóo mbụ́ra e kɨ́ ngítí ye ndu?”

Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, “Mbụ́ra e ịnyị doa gbre (7).”
21 Yésụ ya zɨ́ye ní, “Sara née ní ní, ówosé aka ledre gɨ sɨmɨ a fú lá wá?”

Yésụ likpí komo o'do sɨmɨ Beteseyị́da

22 Zɨ́ye ógụyé sɨmɨ Beteseyị́da, zɨ́ ngíti géyị 'yị e 'dí'biógụ ngíti o'do komoa ndaá, zɨ́ye dódó royé ro Yésụ idí óto sị́lị́ne ro o'do née.
23 Zɨ́ Yésụ 'dí'bi sị́lị́a, zɨ́ye ólụ́ógụyé kéne gɨ sɨmɨ owụ́ gara née sága. Zɨ́a ọ́ṛó súrú ro komo o'do née, zɨ́a óto sị́lị́ne roa, zɨ́a ndú'yú wo kɨ́dí, “Lúrúndíki éyị́ e go íri?”
24 Zɨ́a lúrú bi cii, zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “Málúrúndíki tɨ́ 'yị e go ní, tɨ́ lá nɨyí káa zɨ́ kágá e ndịsịní gámá ye ní.”
25 Zɨ́ Yésụ kpá ótoándá sị́lị́ne ro komoa, zɨ́ komoa líkpíne zɨ́a nda lúrúyéme éyị́ e bɨlámáne.
26 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ndá'ba mu 'be, tɨ́ lá ndá aka 'dódo royị́ zɨ́ 'yị e sɨmɨ gara íri wá.”

Pétero uku ledre Yésụ kɨ́dí nɨ Kɨ́résịto (Lúrú kpá Matáyo 16:13-20, Lúka 9:18-21)

27 Zɨ́ Yésụ ịnyịyé gɨ sɨmɨ Beteseyị́da gɨ ore kɨ́ 'yị lódụ́ kacíne e, do ndéréógụyé sɨmɨ do 'be ga bɨ cigí gara bɨ Kayisaríya Phị́lịpo ní. Sɨmɨ ndéréye do mɨsi'di, zɨ́a ndú'yú 'yị lódụ́ kacíne e kɨ́dí, “'Yị e ndịsịní úku a ya mááyí náambi?”
28 Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, “Ngíti géyị 'yị e ukuní 'bɨ eyé kɨ́dí, áyí Yiwáni 'yị Bábátị́zị́ 'yị e, ngíti géyị ya, áyí nébị Ilíya, ngíti géyị ya, áyí ngúru nébị ga bɨ kóo 'desị́ ní.”
29 Zɨ́ Yésụ kpá ndú'yú ándá yée kɨ́dí, “Sara nda sée, úkusé 'bɨ esé kɨ́dí mááyí náambi?”

Pétero ya zɨ́a ní, “Áyí Kɨ́résịto.”
30 Zɨ́ Yésụ lórụ yée kɨ́dí, “Ndásé aka úku 'dódo ledre máa née zɨ́ 'yị e wá.”

Yésụ uku'dodo ledre umbuné (Lúrú kpá Matáyo 16:21-28, Lúka 9:22-27)

31 Zɨ́ Yésụ tónóne 'dódo ledre bɨ 'yị e nɨyí méngị née kɨ́e ní zɨ́ 'yị lódụ́ kacíne kɨ́dí, “Mɨngburoko 'yị e, kɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e, kpá kɨ́ 'yị 'dódo lorụ e nɨyí karanée ịnyị mbá méngị láráma, zɨ́ye úfu máa, gɨ do kací sị́lị́ ota, zɨ́ma úrúma.”
32 Sɨmɨ bɨ uku ledre fúó kenée ní, kɨ́dí nɨyí karanée méngị láráne zɨ́ye kpá úfu née ní, zɨ́ Pétero 'dí'bi wo ndéré kɨ́e ndoo 'dí sogo, ndị́sịné úku ledre zɨ́a éyị́ ndaá méngị roné kenée wá.
33 Zɨ́ Yésụ óyó kó'dụ́ne zɨ́ 'yị lódụ́ kacíne e, zɨ́a úku ledre zɨ́ Pétero kɨ́dí, “Ịnyị gɨ cigíma íri Satána. Sómụ́ ledre eyị́ née ndaá 'bɨ ené 'bɨ Lomo wá, yị́ ené 'bɨ 'yịma'dí.”
34 Nda gɨ ore, zɨ́ Yésụ ndóloyóko tụ́'dụ́ 'yị e kpá kɨ́ 'yị lódụ́ kacíne e zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Togụ́ 'yị ili ídí 'yị lódụ́ kacíma yá, idí ótoómo ledre ené e mbá zɨ́a ị́mbị́ mɨngbúngbu kágá ené lódụ́ máa.
35 'Yị bɨ ili yómo roné kɨ́ roné ní, omo gú wá. Togụ́ 'yị i'bí roné za mbá zɨ́ma

kpá gɨ ro bɨlámá ledre 'bɨ Lomo yá, nɨ ídí kí trịdrị bɨ za fí ní.
36 Abú 'yị nɨ ba kí éyị́ ga bɨ do sogo káṇgá ba za mbá zíne, togụ́ trịdrị bɨ za fí ní ndaá zía wá yá, éyị́ ga gére née mengịní éyị́ zía mbá wá.
37 Éyị́ bɨ kịé'do do sogo káṇgá ona yaá nɨ 'dí'biógụ trịdrị bɨ za fí ní zí 'yị ní ndaá.
38 Togụ́ dokuwu mengị 'yị zía otoomo ledre amá lá gɨ zí ngịrị 'yị lúyú ledre ga bɨ iliní ledre amá wá ní yá, sɨmɨ bɨ karanée máa Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí, mááyí ndá'baógụ kí maláyika amá e sɨmɨ roko'bụ 'bɨ Babá ní, dokuwu nɨ kpá méngị máa zíma ótoómo 'yị máa née."

9

1 Zía kpá úku ándá ledre zíye kídí, "Máúku zíse ma'díi, ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse bɨ ásé tóro née, nɨyí aka lúrú roko'bụ bɨ gɨ 'be 'bɨ Lomo ní kí komoyé té kí nɨyí nda fú úyu."

Toso Yésụ oyólo'bó roné
(Lúrú kpá Matáyo 17:1-13, Lúka 9:28-36)

2 Gɨ do kací sịlị́ ịnyị doa kéṛị́ (6), zí Yésụ 'dí'bi Pétero e, kí Yakóbo e, kí lúnduné Yiwáni zíye ndéré ékịye ngúcuyé do ngbángbá landa 'dága. Zí toso Yésụ óyóló'bó roné do komoyé do landa íri.
3 Zí bongó bɨ roa ní óyóló'bó roné bɨkenyịne kpílélé, ngíti éyị́ ndaá káa zía wá.
4 Zí mɨngburoko 'yị e gbre, Ilíya e kí Mụ́sa bɨ kóo Lomo 'di'bi yée go 'desị́ ní, ólụ́ógụyé zí Yésụ, zíye ndịsị ódroyé kéye.
5 Zí Pétero úku ledre zí Yésụ kídí, "'Yị 'dódo ledre, utúasá mɨútúásá zíze ndịsịzé ona. Nɨ bɨlámáne zíze yéme kụ́tụ́ e ota kíra, 'bɨ eyị́, 'bɨ Mụ́sa kí 'bɨ Ilíya."
6 Pétero owo mbị́ éyị́ bɨ née ndịsị úku a née wá gɨ zía ngịrị mengị yée go mɨméngị kíngaya.
7 Geré zí mongụ́ bụṛụngụ́ ógụné kụụ sólụ yée yeré, zí kúrú 'yị ówụ́ne gɨrí kídí, "Ba Owụ́ 'bɨ amá, 'búa ofụ domá go. Ídísé úwú ledre gɨ taraa."
8 Zíye lúrú bi cigíye gbaá, lurúndikiní lá dụụ́ Yésụ, Mụ́sa e kí Ilíya ndaní eyé lolụ wá.
9 Nda sɨmɨ mɨékịógụyé gɨ do landa gɨrí, zía ịnyịné lórụ 'yị lódụ́ kacíne ga gére née kídí, "Ndásé úku 'dódo ledre bɨ gáa lúrúsé née zí 'yị e wá, 'búó togụ́ karanée máa Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí, máúrú go gɨ sɨmɨ umbu."
10 Pétero e ukuní ledre née zí 'yị e mbá wá. Zíye ndịsịyé úkuló'bó a lá dengbịye kídí, "Née kenée lárá ledre 'di, kí ledre 'bɨ úrú gɨ sɨmɨ umbu sɨmɨné kenée née?"
11 Zíye ndú'yú Yésụ kídí, "Ndaá 'bɨ ené bɨ 'yị 'dódo lorụ 'bɨ Mụ́sa ukuní kídí, Ilíya nɨ aka ógụ 'dá'dá kí zí Kírésịto nda ógụné ní wá?"
12 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, "Ma'díi, Ilíya nɨ aka ndá'baógụ fị ne yémelúgu ledre ga bɨ kóo sinyíní ní kí. Sara éyị́ bɨ mɨéké kúrú Lomo uku ledre gɨ zía kídí, Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí nɨ 'dó'dó zí 'yị e ásiyé gɨ ro a gɨ zía kí ní 'di?
13 Máúku zíse, Ilíya ogụ kóo go mengịní kóo lárá a bɨsinyíne cé káa zí bɨ mɨéké kúrú uku Lomo ní."

Yésụ lagaoyó bɨcayi lomo gɨ sɨmɨ owụ́
(Lúrú kpá Matáyo 17:14-20, Lúka 9:37-43a)

14 Sɨmɨ bɨ Yésụ nda'baogụní zí 'yị lódụ́ kacíne ga bɨ idíakání 'bɨ eyé 'dá'ba ore ní, zíye ógụndíki tụ́'dụ́ 'yị e, 'yị 'dódo lorụ e nɨyí go ndịsị ítí kangú kí 'yị lódụ́ kacíga ga gére ní.
15 Sɨmɨ bɨ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née lurúndikiní Yésụ ní, zí tarayé ịdṛịne mbá mɨịdṛị́, zíye ụ́dụyé mbá rụụ ngásáye í'bí mandá zía.
16 Zí Yésụ ndúndu'yú kídí, "Ndịsịsé ítí kangú bɨ 'dényé bɨ káa ba ba gɨ ro 'di?"
17 Zí ngíti o'do gɨ do ngárá 'yị e kírí née úku ledre kídí, "'Yị 'dódo ledre, máógụ gáa kí owụ́ 'bɨ amá ba zíyị. Dokéké ndịsị méngị wo, 'dụ́tụ taraa go, odro lolụ gɨ zía wá.
18 Togụ́ tonó wo go yá, zía lálaónzó wo gbụ bi, zí somụ́ ndịsị ógụné taraa kodụ kodụ kodụ káa. Zía ndịsịné kí náná do soné, zía órụné gɨ zía 'duo gbɨgaga káa. Mándú'yú gáa 'yị lódụ́ kacíyị ga ba, gɨ

ro zɨye lágaóyó a gɨ sɨmɨ a ní, romo yée mɨrómo utúasání kɨe wá.”

19 Yésụ ya zɨye ní, “Ṇgúṇgusé aka esé ledremá wá? Azé ndịsị go fú lá kése káa ní? Utúasá idí kenée wá. Ógụsé kɨ owụ́ née gɨrí mu zɨma yáa.”

20 Zɨye ógụyé kɨ owụ́ née zɨ Yésụ. Sɨmɨ bɨ bɨcayi lomo lúrúndíki Yésụ ní, zɨa óto owụ́ née zɨ roa ndịsị lángbané, zɨa lálaónzó owụ́ née gbụ bi, zɨa ndịsị gbúrógbóne, zɨ somụ́ kpá ndịsị ógụné gɨ taraa.

21 Zɨ Yésụ ịnyịné ndú'yú 'bụa kɨdí, “Éyị́ máa née lu'bú kɨe goó?”

'Bụa ya zɨ Yésụ ní, “Tonó kóo méngị wo go kú gɨ do owụ́ a zaá gị karaba ba.

22 Ndịsị kɨ lálaónzó wo ku pho'dụ, kpá kɨ lálaónzó wo sɨmɨ iní gɨ ro zɨne úfu wo 'dá'ba. Togụ́ útúásá go sáká zée, lúrú aka lerịze zɨyị lágaóyó a gɨ sɨmɨ owụ́ née 'dá'ba.”

23 Yésụ ya zɨ 'bụ owụ́ née ní ní, “Úku yá togụ́ mááyí útúásá yá? 'Yị bɨ ṇguṇgu ledremá go ní, owo bú kɨdí máútúásá go méngị éyị́ e mbá.”

24 Geré zɨ 'bụ owụ́ née úku ledre kɨdí, “Ma'díi, máṇgúṇgu ledreyị́ go lá cúku'dée. Ídí sáká máa, gɨ ro zɨma ṇgúṇgu ledreyị́ nda za kɨngaya.”

25 Sɨmɨ bɨ Yésụ lurú tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí go yóko royé cigíye kɨ o'do née ní ní, zɨa úku ledre zɨ bɨcayi lomo née kɨdí, “Yị́ị, bɨ 'dụ́tụ mbílí owụ́ ba kpá kɨ taraa ní, ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ a mu ndá lolụ ndá'balúgu royị́ sɨmɨ a wá.”

26 Zɨ bɨcayi lomo née ịdrị́ónzó owụ́ née gbụ bi zɨa ndịsị gbúgbúne káa zɨ ayí go úyu ní, geré zɨ bɨcayi lomo née ólụ́ógụné gɨ sɨmɨ a, zɨ owụ́ née ídíne káa zɨ uyu go ní. Zɨ tụ́'dụ́ 'yị e úku ledre kɨdí, “Uyu go.”

27 Zɨ Yésụ 'dí'bi sịlị́ owụ́ née, lálasịkpị wo 'dága zɨ roa ídíne bɨlámáne.

28 Zɨ Yésụ ndá'bayé kɨ 'yị lódụ́ kacíne e 'be zɨye ndú'yú wo kɨdí, “Mongụ́ 'yị, éyị́ bɨ gáa utúasázé lágaóyó bɨcayi lomo gɨ sɨmɨ owụ́ née gɨ zɨa wá ní 'di?”

29 Yésụ ya zɨye ní, “Ini zɨ Lomo utúasá kɨ ledre e káa zɨ ga gére ne dụụ́ ne.”

Yésụ uku andá ledre mɨúyuné
(Lúrú kpá Matáyo 17:22,23, Lúka 9:43b-45)

30 Zɨye ịnyịyé gɨ ore ndéréye kpụrụ́ gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Galiláya ní. Yésụ ili kóo zɨ kémbị́ 'yị ówo bi bɨ yée nɨyí ndéré ndịsị doa ní wá,

31 gɨ zɨa bɨ kóo ndịsị 'dódo ledre zɨ 'yị lódụ́ kacíne e ní. Zɨa úku ledre zɨye kɨdí, “Nɨyí karanée í'bí ngbángá, Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí zɨ 'yịma'dí e, do úfu wo. Nda sɨmɨ sịlị́ ota (3) zɨa úrú ené.”

32 'Yị lódụ́ kacíga owo'di'biní ledre gɨ sɨmɨ ledre bɨ kóo ndịsị 'dódo a née wá, gɨ zɨ kéyị née, 'yị ndú'yú wo ndaá kóo wá gɨ zɨ ngịrị.

Ambí nɨ kɨ ledrené owóowó ní ne?
(Lúrú kpá Matáyo 18:1-5, Lúka 9:46-48)

33 Zɨye ndá'baógụyé 'be sɨmɨ gara bɨ Kapáranawúma ní. Zɨ Yésụ ndú'yú 'yị lódụ́ kacíne e kɨdí, “Ndịsịsé gáa ítí kangú do mɨsi'di 'dáa gɨ ro 'di?”

34 Ukuluguní ledre kacɨ a zɨa wá, gɨ zɨa ndịsịní ítí kangú gɨ ro ambí nɨ dongaráye ne ledrea owóromo do 'bɨ lafúne e.

35 Zɨ Yésụ ndịsịné bi, zɨa ndóloógụ 'yị lódụ́ kacíne ga bɨ sokó doa gbre (12) ní, zɨa úku ledre zɨye kɨdí, “Togụ́ 'yị ili ídí 'dá'dá zɨ lafúne e yá, idí óto roné ndoo, zɨa ídíne 'dá'ba, zɨa kpá ídíne 'yị ịnyị kasa zɨ lafúne e za mbá.”

36 Zɨ Yésụ 'dí'bi ngíti owụ́ úku ledre zɨa tóroné kó'dụ́ 'yị lódụ́ kacíne ga gére née. Zɨa fáka owụ́ née zɨa úku ledre zɨ 'yị lódụ́ kacíne e kɨdí,

37 “Togụ́ 'yị 'di'bi owụ́ káa zɨ wo ba sɨmɨ sụmụ gɨ zɨa bɨ nɨ 'yị lódụ́ kacíma ní, 'di'bi née kpá go máa sɨmɨ sụmụ. 'Yị bɨ 'di'bi máa go sɨmɨ sụmụ ní, 'di'bi ené née lá dụụ́ máa wá, 'di'bi née go kpá wo bɨ kasaogụ máa ní sɨmɨ sụmụ.”

Bɨlámá ndịsị kɨ lafú 'yị e
(Lúrú kpá Lúka 9:49-50)

38 Geré zɨ Yiwáni úku ledre kɨdí, “'Yị 'dódo ledre, ogụ ndikizé ngíti o'do kɨ ndịsị lágaóyó dokéké e gɨ sɨmɨ 'yị e. Zɨze ụcụómo wo gɨ zɨa ndaá 'bɨ ené ngúruzé wá.”

39 Yésụ ya zía ní, “Ndásé ụ́cụómo 'yị́ káa
zí wo née wá. 'Yị́ bı́ ndısı́ méngı́ bılámá
ledre kí ırımá ní, úku sínyi ené ledre gı́
do bi máa wá.
40 'Yị́ bı́ ngárá ndaá okó rozé wá ní, née
go 'yị́ ezé.
41 Máúku zíse ma'díi, abú 'yị́ i'bí zíse lá
gba iní mıéwé, gı́ zía bı́, ásé 'yị́ 'bı́ Kírésıto
ní, Lomo nı́ karanée méngı́ bılámá ledre
zía.
42 “Owụ́ káa zí wo ba ṇguṇgu ledremá
go, togụ́ 'yị́ londo wo zía lúyú ledre yá, nı́
ídí bılámáne togụ́ odóní ká'dá ro goa, do
odóngeṛıní wo kíe ro tutú do ụ́cụ wo kíe
bu sımı́ mongụ́ iní yá, nı́ éme gbála.
43-44 Togụ́ ngúru sı́lı́yı́ ayí óto yı́ı́ zíyı́
lúyú yá, ídí óṇgooyó a 'dá'ba. Nı́ bılámáne zíyı́
ndéréyı́ 'be 'bı́ Lomo kí
sı́lı́yı́ kı́é'do, gı́ zí wo bı́ áyí ndéré kí sı́lı́yı́
gbrengárá ku pho'dụ bı́ ılı́ wá ní.
45-46 Kpá kenée, togụ́ ngúru sındı́yı́ ayí
óto yı́ı́ zíyı́ lúyú ledre yá, ídí óṇgooyó a
'dá'ba. Nı́ bılámáne zíyı́ ndéréyı́ 'be 'bı́
Lomo kí sındı́yı́ kı́é'do, gı́ zí wo bı́ áyí
ndéré ku pho'dụ kí sındı́yı́ gbrengárá ní.
47 Togụ́ ngúru komomyı́ ayí óto yı́ı́,
zíyı́ lúyú ledre yá, ídí cígíóyó a 'dá'ba.
Nı́ bılámáne zíyı́ ndéréyı́ 'be 'bı́ Lomo
kí komoyı́ kı́é'do, gı́ zí wo bı́ áyí ndéré
kí komoyı́ gbrengárá do ụ́cụ yı́ı́ nyé ku
pho'dụ bı́ ılı́ wá ní,
48 kí'dí bı́
“ ‘kidri ga bı́ ndısıní ánu 'yị́ e ngárá uyuní
wá,
kí pho'dụ bı́ ngárá ılı́ kpá wá ní.’
49 'Yımа'dí nı́ ídí mıútúásáne do komo
Lomo kpụrụ́ gı́ sımı́ 'do'dó káa zí to'do bı́
lefení sımı́ ụkụ́ ní.
50 “To'do nı́ bılámá éyı́. Togụ́ ayá lolụ
wá, moko ndaá lolụ sımı́ a wá. Mımengı́
ledre esé e idíní ínyi zí lafúse e káa zí
to'do ní gı́ ro zíse ndısısé kéye sımı́
bikıdrı́.”

10

Ledre gı́ ro ótoómo kára
(Lúrú kpá Matáyo 19:1-12, Lúka 16:18)

1 Zí Yésụ ınyıné gı́ ore ndéréne sımı́
káṇgá 'bı́ Yụdáya sága ngbuṛu Yeredéne.
Zí tụ́'dụ́ 'yı́ e kpá ógụyé zía ore, zía
tónóne 'dódo ledre zíye káa zí bı́ lengbe
ní.
2 Zí ngíti géyı́ Farụsáyo e ógụyé úzu
wo kídí, “Mongụ́ 'yı́, nı́ mıútúásáne zí 'yı́
ótoómo me'bené?”
3 Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Mụ́sa eké
kóo zíse sımı́ lorụ yaá 'di?”
4 Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Mụ́sa
ekéomo kóo zíze kídí, togụ́ 'yı́ otoomo
me'bené yá, idí í'bí wáraga 'bı́ ótoómo
ro'yı́ zí kára máa née.”
5 Zí Yésụ úku ledre zíye kídí, “Mụ́sa eké
kóo lorụ née zíse kenée gı́ zía bı́ dosé
orụofụ go ní.
6 Sımı́ bı́ kóo Lomo otoogụ éyı́ e ní,
‘otoogụ 'yımа'dí e o'do kí kára.’
7 ‘Gı́ zí kéyı́ née, o'do nı́ ótoómo 'bụné
kí mbágáne, zía ófụ́ kára zíye óto 'be
kéne.
8 Zí 'yı́ ga bı́ gbre née ídíye nda éyı́
kı́é'do.’ Ndaní lolụ gbre wá, nıyí goó éyı́
kı́é'do.
9 Éyı́ bı́ Lomo oto go káa do éyı́ kı́é'do
ní, 'yımа'dí ndaá ífi sımı́ a wá.”
10 Sımı́ bı́ olụní nda go 'dıcı́ ní, zí 'yı́
lódụ́ kacíga ndú'yú wo gı́ ro ledre gána
née.
11 Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Máúku
zíse ma'díi, 'yı́ bı́ otoomo mızefı́ me'bené,
zía ndéréne ófụ́ ngíti kára ní, mengıní
née go 'berı́ ro mızefı́ me'bené.
12 Kpá kenée, togụ́ kára otoomo mızefı́
o'do 'bı́ ené, zía nda ndéréne 'dí'bi ngíti
o'do yá, mengıní née go kpá 'berı́ kí ngíti
o'do née ro mızefı́ o'do 'bı́ ené.”

Yésụ i'bí úndru zí mınzéré owụ́ e
(Lúrú kpá Matáyo 19:13-15, Lúka 18:15-17)

13 'Yı́ e ndısıní kóo ógụ kí owụ́ 'bı́ eyé e
zí Yésụ gı́ ro zía í'bí úndru zíye. Zí 'yı́ lódụ́
kací Yésụ ụ́cụómo yée.
14 Zí ledre née kóo sínyíne ro Yésụ.
Zía úku ledre zí 'yı́ lódụ́ kacíne ga gére
née kídí, “Ndásé ụ́cụómo owụ́ e kí ógụyé
zíma wá, ótoómosé yée idíní ógụ zíma.

9:48 9:48 Isáya 66:24 **10:6 10:6** Dosı́ éyı́ e 1:27 **10:8 10:8** Dosı́ éyı́ e 2:24

Bi bɨ 'be 'bɨ Lomo nɨ gɨ ro 'yị ga bɨ káa zí mɨnzéré owụ́ ga gére née.
15 Ma'díi, 'yị bɨ ṇguṇgu ledre 'be 'bɨ Lomo káa zí owụ́ wá ní, utúasá ólụ́ íri wá."
16 Zía tónóne ḭmbḭ́ owụ́ ga gére née kékḭé'do ndḭsḭ kí óto sḭ́lḭ́ne doyé í'bí úndru zíye.

Ledre gɨ ro o'do bɨ kí tụ́'dụ́ éyḭ́ sḭ́lḭ́ne e ní
(Lúrú kpá Matáyo 19:16-30, Lúka 18:18-30)

17 Sɨmɨ bɨ Yésụ nɨ nda go gɨ ro ndéréókpó ené gɨ ore ní, zí ngíti o'do ngásáógụné útúne gbrị do ngụ́rụ́ sịndḭne, úku ledre zí Yésụ kídí, "Bɨlámá 'yị 'dódo ledre, mááyí méngị káa be 'di zíma ndíki trịdrị bɨ za fí ní?"
18 Yésụ ya zía ní, "Ndólo máa bɨlámá 'yị gɨ ro 'di? Bɨlámá 'yị ndaá. Odụ bɨlámá 'yị dụụ́ Lomo.
19 Owo lorụ e bú bɨlámáne, 'Ndá úfu 'yị wá, ndásé só'do rosé kí 'yị bɨ ófụ́sé rosé kéne wá ní wá, ndá úgu ugu wá, ndá úkuóto ledre ro 'yị wá, ndá lóndo 'yị gɨ ro éyḭ́ ené wá, ídí óto úndru 'bụyḭ́ e kí mbágáyị.' "
20 O'do née ya, "'Yị 'dódo ledre, tónóne kú gɨ do owụ́ma, málé'bé amá gɨ do lorụ wá."
21 Gɨ zía 'búa nɨ kóo do Yésụ. Zí Yésụ lúrú wo gbóó, zía úku ledre zía kídí, "Éyḭ́ nɨ bo kḭ́é'do méngị aka wá. Ndéré mu úgúóyó éyḭ́ ga bɨ zíyị 'be ní mbá 'dá'ba, zíyị ífibáyi késḭye zí 'yị lerḭ́ e, zíyị ndá'baógụyḭ́ lódụ́ kacíma. Lomo nɨ karanée í'bí tụ́'dụ́ éyḭ́ zíyị."
22 Gɨ zí ledre bɨ Yésụ uku kenée ní, zí bi sínyíne ro o'do née gbála. Zía ndéréne gɨ ore kí do komoné mɨsínyíne, gɨ zía nɨ kóo kí tụ́'dụ́ éyḭ́ e zíne.
23 Zí Yésụ lúrú bi keree, zía úku ledre zí 'yị lódụ́ kacíne e kídí, "Nɨ mɨórụné kíngaya gɨ ro zí 'yị ga bɨ kí tụ́'dụ́ éyḭ́ e zíye ní ólụ́ye 'be 'bɨ Lomo."
24 Zí ledre née lụ́tụ́ne komo 'yị lódụ́ kacíga ga gére née. Zí Yésụ kpá úku ándá ledre zíye kídí, "Owụ́ 'bɨ amáa e, ma'díi, nɨ mɨórụné kíngaya gɨ ro zí 'yị ólụ́ne 'be 'bɨ Lomo.
25 Nɨ owụ́ ledre cúku'dée zí mongụ́ bangá bɨ gémele ní, ólụ́ógụné gɨ sɨmɨ gu lḭbḭra gɨ 'dí kerḭ́. Tí lá gɨ ro 'yị bɨ kí tụ́'dụ́ éyḭ́ e zíne ní, nɨ mɨórụné gɨ ro zía ólụ́ne 'be 'bɨ Lomo."
26 Sɨmɨ bɨ 'yị lódụ́ kacíga uwúní ledre née kenée ní, zía lụ́tụ́ne komoyé, zíye ódroyé dengbḭye kídí, "Sara togụ́ nda go kenée ní, ambí nɨ nda ómo ne?"
27 Zí Yésụ lúrú yée keree, zía úku ledre zíye kídí, "Togụ́ zí 'yịma'dí e yá, ledre káa zí née nɨ ídí mɨórụné. Ledre e nɨyí yḭ́ eyé kací komo Lomo mbá cúku'dée."
28 Zí Pétero úku ledre zía kídí, "Lúrú áka, mongụ́ 'yị, otoomozé éyḭ́ ezé e go mbá, zíze útúze do kacíyị káa zí ba."
29 Yésụ ya zía ní, "Pétero, togụ́ 'yị otoomo 'be 'bɨ ené, kí owụ́ 'bɨ ené e, kí lúnduné e kí lémịné e nda kí mbágáne kí 'bụné e, kpá kí yáká ené e gɨ romá kí bɨlámá ledre yá,
30 nɨ ndíki tụ́'dụ́ éyḭ́ e, 'dḭcḭ́ e, lúndu e, lémị e, mbágá e, owụ́ e kí yáká e rómo gɨ do yée ga bɨ cakaba ba nda kpá kí 'do'dó e. Karanée zía kpá ndíki trịdrị bɨ za fí ní.
31 Tụ́'dụ́ 'yị máa yée ga bɨ ledreyé nɨ mɨówóne ní, utúasání lolụ gú karanée ídí kí ledreyé owóowó wá. Yée ga ledreyé ndaá owóowó wá ní, nɨyí nda ídí ye kí ledreyé owóowó."

Yésụ uku andá ledre mɨúyuné
(Lúrú kpá Matáyo 20:17-19, Lúka 18:31-34)

32 Zíye ḭnyịyé 'dí'bi mɨsi'di bɨ nderé 'dịyị roné sɨmɨ Yerụsaléma ní, Yésụ nɨ kóo za 'dá'dá zí 'yị lódụ́ kacíne e, zí ledre née lụ́tụ́ne komoyé, zí ngíti géyị 'yị ga bɨ utúní do kací a ní, ídíye kí ngịrị royé. Zía kpá ḭnyịné ndóloyóko 'yịmɨkása ené e 'dí sogo, zía úkuógụ ledre bɨ nɨ gú méngị née ní zíye,
33 kídí, "Úwúsé aka ledre bɨ mááyí úku a zíse ba. Azé ba go ndéré sɨmɨ Yerụsaléma, kí'dí bɨ nɨyí í'bí ngbángá Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí zí manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ́ e kí 'yị 'dódo lorụ e ní. Nɨyí

10:19 10:19 Ólụ́ógụ 20:12, Gbre lorụ 5:16-20

'déci̱ ngbanga a idíní úfu wo, do í'bí wo do sı̱lı̱ 'yı̱ ga bı ngárá ndaní Yúda e wá ní.
34 Zíye ndı̱sı̱yé kí fólo máa, zíye lúbu súrú komomá, zíye ócó máa, zíye ı̱nyı̱yé úfu máa. Zíma ídíma umbumá kí sı̱lı̱ ota, zíma úrú amá."

Yakóbo e kí Yiwáni iliní ídí káa do ngére e do lafúye e
(Lúrú kpá Matáyo 20:20-28)

35 Née ní, zí Yakóbo e kí Yiwáni wotı̱ Zebedı̱ya ógụyé ndoo zí Yésụ, ya zía ní, "Mongú 'yı̱, éyı̱ nı bo, ilizé gáa zíyı̱ méngı̱ a zíze."
36 Zía ndú'yú yée kídí, "Ílisé gáa zíma méngı̱ zíse 'di?"
37 Zíye úku a zía kídí, "Sımı bı áyí gú karanée ndı̱sı̱ do kı̱tı̱ ngére eyı̱ ní, ilizé zíze ídíze gbrengárá káa do mıngburoko 'yı̱ eyı̱ e gbóo kíyı̱, ngíti 'yı̱ do sı̱lı̱yı̱ 'bı anú, ngíti 'yı̱ 'bı ené do ngelı̱."
38 Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Ɨ'ı, ówosé esé éyı̱ bı ásé ndúndu'yú gı roa ní wá. Útúásásé go gı ro éwé tara kó'do nduwú bı mááyí gú ógụ éwé a ní ma'díi? Útúásásé go gı ro 'dí'bi babatı̱za 'bı nduwú bı mááyí gú ógụ 'dí'bi a ní?"
39 Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Ɨı, azé útúásá." Yésụ ya zíye ní, "Ɨıı, tí ma'díi, ásé tí gú éwé tara kó'do ndúwú bı mááyí ógụ éwé a ní kpá kí babatı̱za 'bı nduwú bı mááyí gú ógụ 'dí'bi a ní.
40 Tí lá gı ro ndı̱sı̱ bı do anú kí do ngelı̱ ní, ndaá 'bı ené ledre amá wá. Bi ga gére née nıyí yı̱ eyé gı ro 'yı̱ ga bı yemeotoní go gı royé ní."
41 Sımı bı 'yı̱ lódú kacíga ga bı sokó uwúní ledre née ní, zí sımıyé ésı̱ne ro Yakóbo e kí Yiwáni.
42 Zí Yésụ ndóloyóko yée do úku ledre zíye kídí, "Ídísé ówo a kídí 'yı̱ ga bı lurúní yée káa do ngére e nda kpá kí ngíti géyı̱ mıngburoko 'yı̱ ga bı ngárá ndaní Yúda e wá ní nıyí ye 'yı̱ ga bı kí roko'bụyé do 'yı̱ e mbá ní. Zíye ndı̱sı̱yé óto 'yı̱ e méngı̱ moko zíye káa zí éyı̱ bı 'yı̱ e nıyí owúkụlú eyé e ní.
43 Éyı̱ ndaá kenée dongaráse wá. Togú 'yı̱ gı dongaráse ili ídíne mongú 'yı̱, idí óto roné káa do 'yı̱ kasa 'bı lafúne e mbá.
44 Togú ngíti 'yı̱ gı dongaráse ili zíne ídíne manda 'dá'dá zí lafúne e mbá yá, idí ídí káa do 'yı̱ 'bı moko 'bı lafúne e mbá.
45 Abú gba Owú 'bı 'Yı̱ma'dí ógụ ené gı ro zí 'yı̱ e méngı̱ moko zía wá, ogụ yı̱ ené gı ro méngı̱ moko zí 'yı̱ e, kpá gı ro í'bí roné úyuné gı ro yómo tú'dú 'yı̱ e."

Yésụ likpí komo owú 'bı Timáyo
(Lúrú kpá Matáyo 20:29-34, Lúka 18:35-43)

46 Zí Yésụ kí 'yı̱ lódú kacíne ndéréógụyé sımı gara bı Zérı̱ko ní. Sımı bı nıyí go mındéréókpóye kí 'yı̱ lódú kacíne e nda kí tú'dú 'yı̱ e gı sımı gara gı ore ní, zíye ndíki o'do bı komoa ndaá ní. Nı wotı̱ Timáyo bı ndı̱sı̱ní kpá ndólo a Batimáyo ní, nı mındı̱sı̱né dogboru mısi'di ndı̱sı̱ ómbo éyı̱ gı zí 'yı̱ e.
47 Sımı bı úwú ledre kídí, née Yésụ 'yı̱ 'bı Nazeréta ogụ ne ní, zía gbúrógbóne 'dága kídí, "Yésụ Owú 'bı Dawídi, lúrú aka lerı̱ma."*
48 Zí tú'dú 'yı̱ ga bı ndı̱sı̱ní ndéré kí Yésụ e née, ndı̱sı̱yé kíngaya ụcụómo wo kídí, idí múkú. Abú kenée ndotó, zí o'do née nda gbúrógbó tátá roné 'dá'dá kídí, "Yésụ Owú 'bı Dawídi, lúrú aka lerı̱ma."
49 Zí Yésụ úwú ledre née, zía tóroné, zía úku ledre zí 'yı̱ ga gére née kídí, "Ndólosé aka o'do bı ndı̱sı̱ gbúrógbó née gırí yáa." Zíye ı̱nyı̱yé úku ledre zía kídí, "Royı̱ inyi nda mu, ı̱nyı̱ógụ mu 'dága nı go ndólo yı̱ı̱."
50 Geré zía ụcụóyó mongú bongó bı onzó roné ní 'dá'ba, zía ı̱nyı̱ógụné 'dága do sı̱ndı̱ne ógụné zí Yésụ.
51 Zí Yésụ ndú'yú wo kídí, "Máídí méngı̱ zíyı̱ 'di?"
Zía úku ledre kídí, "'Yı̱ 'dódo ledre, máíli lá dụú lúrú bi."

* **10:47 10:47** 'Yı̱ e owoní kóo bú kídí Kírésı̱to bı yée ndı̱sı̱ní sóngó wo gı ro zía ógụné ní, nı ídí ngúru bulúndu Dawídi bı kóo ngére 'bı Isıréle e 'desı̱ ní. Gı zí kéyı̱ née ní, do kóo ndı̱sı̱ ndólo Kírésı̱to ma'dáa kídí, "Bulúndu ngére Dawídi." Ṇguṇguní kóo kpá kídí Kírésı̱to ma'dáa togú ogụ go yá, nı ndı̱sı̱ yómo 'yı̱ e gı sımı ndíyá eyé e.

52 Yésụ ya zía ní, “Bilámáne, ndéré mu,
komoyị eme go, gi zía bi ṇgúṇgu ledremá
go ní.” Geré née ní, zí komoa líkpíphụ́trụ
roné. Simi bi Yésụ niyí nda go ndéréókpó
ní, zí o'do ba útúne kpíṛáká do kacíye,
yóó, zíye ndéréye kéye.

11

Yésụ olụ́ simi Yerụsaléma
(Lúrú kpá Matáyo 21:1-11, Lúka 19:28-40, Yiwáni 12:12-19)

1 Simi bi Yésụ kí 'yị lódụ́ kacíne e niyí
go gbóo kí Yerụsaléma, nderéní kpụrụ́
gi simi owụ́ gara bi Betefége kí Beteníya
cigí Landa Olíva ní, zí Yésụ kása 'yị lódụ́
kacíne e gbre 'dá'dá,
2 kídí, “Ndérésé mu simi 'be ga bi
do'dónozé 'dáa née. Ásé óguṇdíki
owụ́phiṛangá dongí bi ngárá 'yị e ekịní
aka doa kú wá ní, miódóótoné kenée tara
ngíti 'be. Ídísé líkpí a, zíse óguṣé kíe
girí zíma yáa. 3 Togụ́ 'yị e ndu'yúní sée
kídí, méngịsé kéyị kenée gi ro 'díya yá,
ídíse úku a zíye kídí, Ngére ili ne, ni girí
kásalúgu a 'diya.”
4 Zíye ndéréye, do óguyé ndíki
phiṛangá dongí miódóótoné tara ngíti 'be
cigí misi'di kenée tí káa zí bi Yésụ uku ní.
Geré zíye tónóye líkpí a.
5 Ngíti géyị 'yị e niyí kóo kpá mitóroyé
do misi'di ore, zíye ịnyịyé úku ledre zí
ya'dá ga bi gbre Yésụ kasa yée née kídí,
“'Bié ledre 'di, bangá bi ásé líkpí a née 'bi
ambi?”
6 Zíye úkulúgu ledre zí 'yị ga gére née
tí káa zí bi Yésụ uku zíye ní. Zí 'yị ga
gére née ótoómo yée, zíye 'dí'bi bangá
née ndéréye kíe.
7 Zíye óguyé kíe zí Yésụ, zíye ónzó ngíti
géyị bongó eyé e doa, zí Yésụ ékị́ ndịsịné
doa.
8 Zí ngíti géyị 'yị e 'dí'biógụ bongó
eyé e, ngíti géyị 'decịní 'bi eyé mbílí tịyị́ e
do ízí yée zía kí rokinyi do misi'di gi ro
óto úndrua.
9 Zí 'yị ga bi niyí 'bi eyé 'dá'dá, kí yée
ga bi gi do kací a gi 'dá'ba ní, ndịsịyé ụ́cụ
koko kí yéyéyị́ kí ndịsị ótrụ́ ledre 'dága
kídí,
“Mbófo éyị́ zí Lomo.
Úndru idí ídí zí wo bi ogụ kí ịrị Ngére
Lomo ní.”
10 Úndru idí ídí zí wo bi ogụ go ndịsị do
kịtị ngére 'bi bulúnduzé Dawídi*
ní.
Mbófo éyị́ zí Lomo Komo Ere.
11 Zí Yésụ ịnyịyé kí 'yị ené e ólụ́ye simi
Yerụsaléma, do ndéréye do ligá 'Dịcị 'bi
Lomo. Gi zía, kadra utú nda kóo go
miútú, zía lúrú éyị́ ga bi ore ní, nda go
lá 'di'diya, zíye ịnyịyé kí 'yị lódụ́ kacíne
ga bi sokó doa gbre (12) ní gi ore, yóó do
ndá'balúgu royé 'dá'ba simi Beteníya.

Yésụ oto tarané kací ndóṛí
(Lúrú kpá Matáyo 21:18-19)

12 Zí bi áráló'bó roné, zí Yésụ ịnyịyé
ndá'balúgu royé gi simi Beteníya simi
Yerụsaléma, 'bú mengị nda kóo Yésụ
ma'dáa go miméngị.
13 Zía lúrúndíki ndóṛí 'bi 'be gi gbála
kí mbílíne gbụkụ. Abú née ndaá aka kóo
sịndị́ kadra gi ro mikánda miáná a wá yá,
zía sómụ́ ledre kídí, ambí owo ne, éyị́ née
kenée kụrụ miánága ga bi idíakání ní,
niyí ba bo 'dága íri. Zía ịnyịné ndéréne gị
sị́ ndóṛí née íri lúrú bi, lurú bi má, kémbị́
miáná a ndaá.
14 Cịkị ore, zí Yésụ ịnyịné óto tarané
kací a née kídí, “Tí káa zí bi áyí go née ní,
útúásá 'bi eyị́ lolụ áná gi ro zí 'yị e ánu
miánáyị kú wá.” 'Yị lódụ́ kacíga uwúní
kóo ledre bi uku née go.

Yésụ olụ́ do ligá 'Dịcị́ 'bi Lomo
(Lúrú kpá Matáyo 21:12-17, Lúka 19:45-48, Yiwáni 2:13-22)

15 Simi bi olụní nda go simi Yerụsaléma
ní, zí Yésụ ólụ́ne do ligá 'Dịcị 'bi Lomo,
zía ógóbáyi 'yị ga bi ndịsịní úgú éyị́ e
kpá kí úgúóyó éyị́ e ore ní 'dá'ba. Zía
kpá ndísịné kí ịtrịónzó tarabíza bi 'yị
óyóló'bó késị́ e ndịsịní óyóló'bó késị́ e
doa ní kpụkpụ́kpụ bi. Nda kpá kí bi ndísị
'bi 'yị ga bi ndịsịní úgúóyó amámu e ní.

11:9 11:9 Ke'bị 'bi Dawídi e 118:25-26 * **11:10 11:10** Dawídi: Ni kóo Mongụ́ ngére 'bi Isiréle e kpá bulúndu Yésụ bi Lomo kasaogụ wo káa do Mongụ́ ngére simi káṇgá bi Dawídi ni kóo ngére simi a ní. Ólo Sámele 16:1-13, Moko 'bi 'yịmikása e 2:3

16 Yésụ ili ené zí 'yị e ḭmbḭ éyḭ e
ndéré'décị bi kíe gɨ do ligá 'dḭcḭ 'bɨ Lomo
wá.
17 Sɨmɨ bɨ ndịsị 'dódo ledre ní, zía úku
ledre zíye kídí, “Ndaá 'bɨ ené mɨékéne bɨ
kídí,
“ ‘'Dḭcḭ amá nɨ
'dḭcḭ 'bɨ ini zíma’?
Tí lá óyóló'bósé nda yḭ esé go káa do ‘bi
ló'bo 'bɨ 'yị ugu e.’ ”
18 Sɨmɨ bɨ ledre ga bɨ Yésụ ndịsị 'dódo
yée do ligá 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo ní, owụ́ndiki
mbílí manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ e kpá kí
'yị 'dódo lorụ e ní, zíye ndḭsịyé gámásó'do
mɨsi'di gɨ ro zíye úfu wo. Abú kenée
ndotó, nɨyí kóo mbá kí ngịrị royé, gɨ zía,
tụ́'dụ́ 'yị e iliní yḭ eyé kóo mbá Yésụ gɨ zí
bɨlámá 'dódo ledre ené.
19 Nda go kí tagá ndụlụ, gɨ do kací 'dódo
ledre, zí Yésụ ma'dáa ólụ́ógụyé kí 'yị lódụ́
kacíne e gɨ sɨmɨ gara gɨ ore 'dá'ba.

Mɨówo ledre gɨ sɨmɨ ledre 'bɨ ndọ́rí bɨ Yésụ oto tarané kací a ní
(Lúrú kpá Matáyo 21:20-22)

20 Nda káa zí kílóndó a née kí phịyḭ, nɨyí
kpá go ndá'balúgu royé sɨmɨ Yerụsaléma,
zíye lúrú ndọ́rí bɨ karana Yésụ oto tarané
kací a ní, gagá go zawu gɨ 'dága gị ro
cíyíne e.
21 Zí Pétero ḭnyịné sómụ́ndíki ledre bɨ
karana Yésụ mengị ní, zía úku ledre
kídí, “Ɨ, 'yị 'dódo ledre, lúrú aka kágá bɨ
karana óto tarayḭ kací a ba, gagá go.”
22 Zí Yésụ úku ledre zíye kídí, “Ídísé
ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo.
23 Ídísé óto ledre ba sɨmɨ dosé. 'Yị bɨ i'bí
roné go za mbá zí Lomo ní, togụ́ uku ledre
zí landa bɨ 'dáa kídí, ‘Ídí ḭnyị gɨ ore zíyị
ndéré útúyị sɨmɨ mɨkavu bɨ 'dáa,’ togụ́ 'yị
née owo go bɨlámáne kídí ledre bɨ née
uku née nɨ méngị roné yá, zí Lomo óto
ledre née, zía tí méngị roné zí 'yị née
kenée.
24 Káa zí bɨ éyḭ nɨ kenée bo ní, máúku
zíse ma'díi, togụ́ í'bísé rosé go mbá zí
Lomo, nda sɨmɨ bɨ ásé ndḭsị íni ini zí
Lomo, zíse ndú'yú wo gɨ ro éyḭ ní, ídísé
ṇgúṇgu a kídí, éyḭ bɨ ndú'yúsé wo gɨ roa
née, ásá tí ndíki a ma'díi, Lomo nɨ tí í'bí
éyḭ ma'dáa zíse.
25 Ndásé íni ini zí 'Bụzé Lomo nyé kí
bɨsinyí ledre sɨmɨsé ro lafúse e wá, gɨ ro
zí Lomo úwú ini esé.
26 Togụ́ ásé go íni ini zí 'Bụsé Lomo gɨ
ro zía ótoómo lúyú ledre esé yá, ídísé
ówo a kídí lafúse ga bɨ nɨyí ógụ ndú'yú
sée gɨ ro zíse ótoómo ledre zíye ní, ídísé
ḭdrị mɨmbé'desé, zíse ótoómo ledre zíye.
'Bụzé Lomo nɨ kpá ótoómo lúyú ledre
esé.”†

Ndu'yú gɨ ro ówo roko'bụ 'bɨ Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 21:23-27, Lúka 20:1-8)

27 Née ní, zí Yésụ ndéréógụyé kí 'yị lódụ́
kacíne e go sɨmɨ Yerụsaléma, zíye ndḭsịyé
gámáye do ligá 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo. Zí ngíti
géyị manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ e, kí
ngíti géyị 'yị 'dódo lorụ e, kí ngíti géyị
mɨngburoko ngére e ógụyé zí Yésụ.
28 Zíye úku ledre zía kídí, “Ndíki 'bɨ eyḭ
roko'bụ máa bɨ zíyị ndḭsịyḭ méngị ledre e
kíe 'dényé bɨ káa ba ba gɨ 'da? Ambí i'bí
roko'bụ máa née zíyị ne?”
29 Yésụ ya zíye ní, “Máíli aka ndú'yú sée
kí ndu'yú kḭé'do kí. Togụ́ úkulúgusé ledre
go kací a zíma, mááyí nda fú úku 'dódo
ledre roko'bụ bɨ mándḭsị méngị ledre e
kíe ba zíse.
30 Úkusé aka zíma, Yiwáni ndiki kóo
roko'bụ bɨ zía ndḭsịné bábátḭzḭ 'yị e kíe ní
gɨ 'da? Gɨ zí 'yịma'dí e? Togụ́ kenée wá,
nda gɨ zí Mbigí Lomo?”
31 Zíye tónóye ndḭsị úku ledre dengbḭye
kídí, “Azé úku a zía ba kídí 'di? Togụ́
ukuzé ya gɨ zí Lomo, nɨ geré úku a kídí,
bɨ kenée ní, ilizé nda kóo ledre ené wá gɨ
zí 'di?
32 Togụ́ ukuzé ya ndiki roko'bụ née gɨ
zí 'yịma'dí e, utúasá kpá wá.” Gɨ zía, nɨyí
kóo kí ngịrị royé gɨ zí 'yị e, gɨ zía, tụ́'dụ́
'yị e ṇguṇguní kóo go mbá kídí, Yiwáni
nɨ nébị.

11:17 11:17 Isáya 56:7 **11:17 11:17** Yeremáya 7:11 † **11:26 11:26** Nda gɨ 'dá'ba, zí ngíti 'yị ékétóko ledre ro ledre ga bɨ Máriko eké yée ní kídí, “Togụ́ ḭdrịsé mɨmbé'desé ro 'yị ga bɨ mengịní bɨsinyí ledre zíse ní wá, 'Bụsé bɨ 'dága 'dáa ní, otoomo ené kpá mɨlúyú ledre esé zíse wá.”

33 Zíye nda ịnyịyé úkulúgu ledre kací a zía kídí, “Owozé wá.”
Yésụ ya zíye ní, “Ɨi, bɨ kenée ní, máili amá lolụ kpá úku ledre roko'bụ bɨ mándịsị méngị ledre e kíe ní, zíse wá.”

12

Muruwayi gɨ ro bɨsinyí 'yị ga bɨ ufuní owụ́ 'bɨ mịngị́ yáká ní
(Lúrú kpá Matáyo 21:33-46, Lúka 20:9-19)

1 Zí Yésụ ịnyịné úku ledre zí mɨngburoko 'yị ga gére née sɨmɨ muruwayi kídí, “Ngíti o'do, 'di'biogụ kóo kúfú kọ́ọ́ zía 'dịyị́ a yáká ené. Zía ịnyịné ící'díkí gara ro yáká máa née gbaá, zía ící gu gɨ ro do ndịsị lụ́rụ kọ́ọ́ ma'dáa sɨmɨ a. Gɨ ore, zía ó'bóyéme bi gɨ ro zí 'yị bɨ nɨ ndịsị 'bá'bá yáká ma'dáa a née ní, ndịsịné sɨmɨ a 'dága kí lúrú bi. Zía yéme ledre kí ngíti géyị 'yị e, zía ótoómo yáká máa née zíye, idíní ndịsị méngị moko sɨmɨ a. Yóó zía ndéréókpóne gbála.

2 “Nda sɨmɨ kadra mɨ'décị mɨáná kọ́ọ́ máa ga gére ní, zía ịnyịné kása ngíti 'yị kasa ené zí 'yị ga bɨ yáká íri ní, gɨ ro zíye kpá í'bí 'bɨ ené kọ́ọ́ gɨ sɨmɨ a.

3 Sɨmɨ bɨ 'yị kasa née ogụ íri ní, zí 'yị ga gére née 'dí'bi wo, zíye ócó wo, zía ngásálúgu roné zí mịngị́ yáká kí gbékpị́ sị́lị́ne.

4 Zí mịngị́ yáká ịnyịné kpá kása ngíti 'yị kasa ené, zí 'yị ga gére née kpá ịnyịyé ócó wo do ócólóko doa, zíye méngịlárá a 'duo bɨsinyíne.

5 Zía kpá kása ngíti 'yị kasa, zí 'yị ga gére née ịnyịyé úfu wo. Zía kpá kása tụ́'dụ́ ngíti géyị, mengịní yée kpá kenée, ocóní ngíti géyị bɨsinyíne, zíye úfu ngíti géyị mɨúfu.

6 “Ngíti 'yị kasa gɨ ro zía kása a ndaá lolụ kóo wá. Mbigí owụ́ 'bɨ ené bɨ oto 'búa kíngaya ní, idíaká nda kóo go lá dụ́ụ́ ne. Zía nda ịnyịné kása cụ́ wo dụ́ụ́ gɨ 'dá'ba kí sómụ́ ledre bɨ kídí, ‘Bɨ ba nda go zaá mbigí owụ́ 'bɨ amá ní, nɨyí go ógụ éré wo.’

7 “Sɨmɨ bɨ ya'dá ga bɨ yáká íri née, lurúndikiní nda go cụ́ mbigí owụ́ 'bɨ mịngị́ yáká ní, zíye úku ledre dengbị́ye kídí, ‘Ndazé ṛifu zíze ótoómo yáká ba wá. Idízé úfu owụ́ 'bɨ ené née kpá 'dá'ba, gɨ ro zí yáká máa ba nda ídíne geré 'bɨ ezé.’

8 Née ní, zíye ịnyịyé 'dí'bi owụ́ née, ócó a, do ócóónzó wo, zíye 'dí'bi umbua ndéréye ụ́cụ a tara yáká kenée.”

9 Née ní, zí Yésụ ndú'yú yée kídí, “Bɨ kenée ní, mịngị́ yáká nɨ nda méngị goó 'di? Máúku zíse, otoomo 'yị 'bɨ moko ga gére née wá, nɨ ógụ úfu yée mbá do bi kulú owụ́ 'bɨ ené née, zía nda óto ngíti géyị 'yị e ndịsịyé méngị moko sɨmɨ yáká ené née.”

10 Ólosé aka esé mɨéké kúrú Lomo bɨ uku kídí,
“ ‘Tutú bɨ kóo 'yị ó'bó 'dịcị́ e asiní gɨ roa ní,
ogụ nda yị́ ené go tutú bɨ kí ledrené owóowó ní.
11 Ledre ba ní, Ngére ezé Lomo mengị kóo ne,
zía nda ówóne go mɨówó, zía émené komozé.’ ”

12 Zí mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da e áyíye gɨ ro 'dí'bi Yésụ, gɨ zía, owoní go kídí, uku muruwayi née royé. Tí lá zíye éré ngịrị tụ́'dụ́ 'yị e, zíye ótoómo wo, do ndéréókpóye gɨ cigí a.

Ngíti géyị Farụsáyo e uzuní Yésụ kí ledre ụsórụ
(Lúrú kpá Matáyo 22:15-22, Lúka 20:20-26)

13 Gɨ do kací ledre née ní, zí mɨngburoko Isɨréle ga gére née kása ngíti géyị Farụsáyo e kí ngíti géyị 'yị 'bɨ Eróde e* zí Yésụ gɨ ro úzu wo togụ́ Yésụ ma'dáa uku luyú ledre go ro akúma 'bɨ Róma yá, zíye 'dí'bi wo.

14 Zíye ịnyịyé ógụyé zía, ya zí Yésụ ní, “'Yị 'dódo ledre, owozé bú kídí, ṛánga eyị́ lengbe ṛanga kú wá, ledre bɨ 'yị e ndịsịní sómụ́ a ní, ata ené kací komoyị́ kpá wá, sómụ́ eyị́ ledre moko 'bɨ 'yị e kpá wá, ndịsị 'dódo yị́ eyị́ tí lá dụ́ụ́ mbigí ledre 'bɨ Lomo. Bɨ kenée ní, úku aka zíze, utúasá

12:11 12:11 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 118:22-23 * **12:13 12:13** 'Yị 'bɨ Eróde e nɨyí 'yị ga bɨ iliní zí ngúru 'yị gɨ dongará bulúndu Eróde e ídíne mongụ́ ngére 'bɨ káṇgá 'bɨ Isɨréle e ní.

mɨútúásá zɨze í'bí ụsórụ zɨ́ mongụ́ 'yị Káyísara† ngére 'bɨ káṇgá Róma? Idízé í'bí a? Ídí úku a zɨze. Togụ́ ndazé í'bí a wá, ídí kpá úku a zɨze."

15 Zɨ́ Yésụ ówo mani eyé née téké, zɨa úku ledre zɨye kɨ́dí, "Ílisé úzu máa gɨ ro 'di? Í'bíógụsé aka komo késị́ gɨrí zɨ́ma yáa."

16 Zɨye ḭnyịyé ógụ kɨe zɨa. Zɨa ndú'yú yée kɨ́dí, "Bɨ ro késị́ ba lḭ́lị́ sɨmɨ komo ambi, sara ịrị 'yị ba, née ịrị ambi?"

Zɨye úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí, "Née, lḭ́lị́ sɨmɨ komo Káyísara."

17 Née ní, Yésụ ya zɨye ní, "Togụ́ kenée yá, ídísé í'bí éyḭ́ bɨ 'bɨ Káyísara ní zɨa, zɨse í'bí éyḭ́ bɨ 'bɨ Lomo ní, zɨ́ Lomo."

Zɨ́ tara ya'dá ga gére née ḭdrḭ́ne mbá mɨḭ́drḭ́, gɨ zɨ́ ledre bɨ Yésụ ukulugu zɨye ní, zɨye ḭnyịyé ótoómo wo.

Ledre gɨ ro úrú gɨ sɨmɨ umbu
(Lúrú kpá Matáyo 22:23-33, Lúka 20:27-40)

18 Nda gɨ ore, zɨ́ Sadụkáyo ga bɨ ngárá ṇguṇguní ledre úrú gɨ sɨmɨ umbu wá ní ógụyé ndú'yú Yésụ.

19 Zɨye ndú'yú Yésụ kɨ́dí, "'Yị 'dódo ledre, Mụ́sa eké kóo lorụ ba zɨze kɨ́dí, togụ́ 'yị uyuomo owụ́ e do kacɨ́ne wá, 'yị ma'dáa bɨ uyu née, lúndua idí 'dí'bi kára umbu bɨ kací a née, gɨ ro zɨa ndíkiógụ owụ́ do bi kací lúndu máa née.

20 Ngíti ledre mengị kóo roné káa, owụ́ ya'dá e nɨyí kóo bo ịnyị doa gbre (7) mbá lúndu e. Zɨ́ mongụ́ye ofụ́ kára, kára máa née ndiki aka kóo owụ́ zɨa wá, geré zɨa úyuómo kára née.

21 Zɨ́ lúndua bɨ utú do sogoa ní, 'dí'bi kára umbu eyé máa née, ndikiní owụ́ kéne kpá wá, zɨa kpá úyu ené, ótoómo kára máa née. Zɨ́ ota (3) lúnduyé 'dí'bitátá kára máa née, ndikiní owụ́ kéne kpá wá, zɨa kpá úyuné.

22 Zɨ́ ledre née ndéréne kenée kací owụ́ ya'dá ga gére née za mbá. Odụa nda dụụ́ ambáodụ́ye, zɨa 'dí'bi kára máa née, ndikiní owụ́ kpá wá, zɨa kpá úyu ené, ótoómo kára née. Nda gɨ do kací ya'dá ga gére née mbá, zɨ́ kára née nda úyu 'bɨ ené dụụ́ gɨ 'dá'ba.

23 Bɨ goó kenée ní, togụ́ karanée urúní kɨ́ ya'dá ga gére née go gɨ sɨmɨ umbu mbá ní, kára máa née nɨ nda ídí go mbḭ́ me'be ambi? Bɨ owụ́ ya'dá ga bɨ ịnyị doa gbre (7) née, kára née nɨ kóo go me'beyé mbá ní."

24 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨye kɨ́dí, "Lúyúsé go gbála, gɨ zɨa bɨ ówosé esé ini ledre gɨ sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́ roko'bụ 'bɨ Lomo kpá wá ní.‡

25 Sɨmɨ bɨ 'yị e nɨyí úrú gɨ sɨmɨ umbu ní, kará e kɨ́ ya'dá e 'di'biní lolụ royé wá, nɨyí nda ídí eyé mbá káa zɨ́ maláyika ga bɨ komo ere 'dága 'dáa ní.

26 Nda gɨ ro ledre mɨúrú gɨ sɨmɨ umbu, ólosé esé mɨéké kúrú Lomo bɨ uku ledre gɨ ro kadra bɨ kóo kúrú Lomo owụ́ogụ zɨ́ Mụ́sa gɨ sɨmɨ pho'dụ kɨ́ ndící komo kágá ní wá? Ekéní sɨmɨ a íri kɨ́dí, Lomo uku zɨ́ Mụ́sa kɨ́dí, 'Mááyí Lomo bɨ ndịsị lúrú kací Abarayáma, kɨ́ Isáka nda kɨ́ Yakóbo e ní.'

27 Sée Sadụkáyo e, lúyúsé ledre go. Ndaá 'bɨ ené Lomo 'bɨ 'yị ga bɨ nɨyí umbuyé ní wá, yḭ́ ené Lomo 'bɨ 'yị ga bɨ trịdrị ní."

Lorụ bɨ kɨ́ ledrené owóowó kíngaya ní
(Lúrú kpá Matáyo 22:34-40, Lúka 10:25-28)

28 Ngíti 'yị 'dódo lorụ 'bɨ Mụ́sa nɨ kóo kpá dongará 'yị e ore, ndịsị kóo úwú ledre ga bɨ Sadụkáyo ga gére ndịsịní úkuló'bó a kɨ́ Yésụ e ní, owo kóo go kɨ́dí, Yésụ ukulugu ledre go zɨ́ Sadụkáyo e bɨlámáne, née ní, zɨa ḭnyịné ógụné ndú'yú Yésụ kɨ́dí, "Mongụ́ 'yị, lorụ bɨ romo gɨ do lafúne e mbá ní, 'bɨé wo be 'di?"

29 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí, "Lorụ bɨ kɨ́ ledrené owóowó ní nɨ ba, 'Úwúsé

† **12:14 12:14** Káyísara: Káyísara ini ledre gɨ sɨmɨa kɨ́dí mongụ́ ngére 'bɨ Róma. Nɨ mongụ́ ngére do ngíti géyị lafúne ngére e ga bɨ 'bɨ ngíti géyị káṇgá e káa zɨ́ Yụdáya kɨ́ Galiláya. ‡ **12:24 12:24** Sadụkáyo e ndịsịní yḭ́ eyé kóo ólo lá dụụ́ bụ́kụ e ịnyị gɨ dongará tụ́'dụ́ kuṛú bụ́kụ ga bɨ 'bɨ mɨéké kúrú Lomo ní. Ólụ́ógụ nɨ ngúru bụ́kụ gɨ dongará bụ́kụ ga bɨ ịnyị Sadụkáyo e ndịsịní ólo yée ní. Née sḭ́ ledre bɨ Yésụ 'di'bi véresị née gɨ roa gɨ sɨmɨ Ólụ́ógụ ní, gɨ zɨa, née ngúru véresị bɨ Sadụkáyo e owoní bú ní. **12:26 12:26** Ólụ́ógụ 3:6

aka sée Isiréle e, Mbigí Lomo ni dụ́ụ́ kị́é'do bi ni Ngére ezé ní.
30 Ídí óto 'bú Ngére bi Lomo eyị́ ní
kí mimbé'deyị́ kị́é'do, kí sómụ́ ledre eyị́
mbá, kí lomo royị́ mbá nda kpá kí
roko'bụyị́ za mbá.'
31 Ngíti a bi kpá káa zía romo gi do
lafúne e mbá ní, ni 'bi ené. Ídí óto 'bú
lafúyị e káa zí bi óto 'búyị kí royị́ ní. Ngíti
cóngó lorụ bi romo gi do yée ga bi gbre
née ndaá."
32 Zí o'do née úkulúgu ledre zí Yésụ
kídí, "Bilámáne, 'yị 'dódo ledre, ledre née
ni tí kenée ma'díi. Káa zí bi úku née, tí lá
ngére ezé Lomo ni dụ́ụ́ ne bikéṛị́ ngére,
ngíti a ndaá 'bi ené do kací a née wá.
33 Togụ́ óto 'bú Lomo kíngaya kí
mimbé'deyị́ kị́é'do, kí sómụ́ ledre eyị́
mbá, kí roko'bụyị́ za mbá, zíyị óto 'bú
lafúyị e káa zí bi óto 'búyị kí royị́ ní
yá, méngị née go mongụ́ bilámá ledre bi
Lomo ni ídí gi zíyị kí rokinyi kíngaya ní,
gi zía, ledre née romo go do 'dáná éyị́ e
za mbá."
34 Zí Yésụ ịnyịné ówo a gi zía téké kídí,
miúkulúgu ledre ené ni kí bilámá sómụ́
ledre siminé, ya zí o'do née ní ní, "Mbófo
éyị́, sómụ́ ledre eyị́ emesá. Áyí go lá gbóo
gi ro ówo Lomo káa do ngére eyị́." Nda
gi do kací ledre née ní, 'yị ga bi kóo niyí
okó ro Yésụ ní, utúasání lolụ kóo ógụ úzu
Yésụ kí ngíti ndu'yú wá.

Yésụ uzu ezeokóne e kí ndu'yú
(Lúrú kpá Matáyo 22:41-46, Lúka 20:41-44)

35 Zí Yésụ kóo ndịsịné kpá fú 'dódo ledre
zí 'yị e do ligá 'Dịcị́ 'bi Lomo íri, zía ịnyịné
ndúndu'yú kídí, "Sara 'yị 'dódo lorụ e
ukuní ledre kídí Kírésịto ni bulúndu
Dawídi lárá káa be 'di?
36 Ngére Dawídi uku kóo ledre kací
kúrú 'Dówụ́ Lomo gi ro Kírésịto ma'dáa
kídí,
" 'Ngére ezé Lomo ni úku ledre zí ngére
amá kídí,
"Ndịsị do sị́lị́ma 'bi anú ona,
gị simi sịndị́ kadra bi mááyí óto
ezeokóyị e mbá
sị́ sịndị́yị ní." '
37 Dawídi kí roné ndịsị ndólo Kírésịto
Ngére, togụ́ kenée ní, Kírésịto ni ídí
bulúndu a lárá a káa be 'di?"
Zí tụ́'dụ́ 'yị e ndịsịyé úwú ledre ené kí
mongụ́ rokinyi ní.

Yésụ mada 'yị e gi ro Farụsáyo e kí 'yị 'dódo lorụ e
(Lúrú kpá Matáyo 23:1-36, Lúka 20:45-47)

38 Zí Yésụ ịnyịné 'dódo ledre zíye kídí,
"Komosé idí ídí rosé, ndásé ídí káa zí 'yị
'dódo lorụ e wá. Ndịsịní ésị mingburoko
mikokoro bongó e royé ndịsị kí gámáye
kíe simi sụ́ụ, gi ro zí 'yị e ndịsịyé í'bí
mandá zíye kí dokuwu.
39 Togụ́ olụ́ní go simi 'Dịcị́ Kótrụro e,
togụ́ mbú mingburoko ayímbi yá, iliní
ndịsị té do mingburoko bi ndịsị e gi ro
zíye ídíye owóowó.
40 Ndịsịní éṛị 'be 'bi kará umbu e zí kará
umbu ga gére née ndịsịyé sáká yée. Owụ́
éyị́ bi do sị́lị́ kará ga gére ní, zíye ndịsịyé
í'bí a zíye ánu. Togụ́ nda go sịndị́ kadra
'bi ini zí Lomo yá, zíye ndịsịyé ódroyé
ngbángbáne. Gi zí kéyị née ní, Lomo ni
'dó'do yée bisinyíne."

Tákpásị́lị́ 'bi ngíti kára umbu
(Lúrú kpá Lúka 21:1-4)

41 Nda gi do kací 'dódo ledre do ligá
'Dịcị́ 'bi Lomo, zí Yésụ ndéré ndịsịné gbóo
cigí bi bi 'yị e ndịsịní ónzó késị́ e doa ní,
zía ndịsịné lúrú 'yị ga bi ndịsịní ónzó késị́
káa do tákpásị́lị́ zí Lomo ní. 'Yị ga bi kí
tụ́'dụ́ késị́ e zíye ní, zíye ndịsịyé ónzó a
simi sondụ́ụ́ née íri.
42 Née ní, zí ngíti kára umbu 'yị leṛị́
ngárá éyị́ ndaá zía wá ní, ógụné kí odụ
owụ́ késị́ bi zíne bi niyí útúásá úgú lá owụ́
éyị́ bi cúku'dée kíe ní, ónzó a simi sondụ́ụ́
káa do tákpásị́lị́ zí Lomo.
43 Zí Yésụ ịnyịné ndóloyóko 'yị lódụ́
kacíne e tṛị́é do bi kéṛị́ a, ya zíye ní,
"Máúku zíse ma'díi, kára bi gáa ogụ ónzó
késị́ kíra ba, onzóromo késị́ go gi do 'yị ga
bi gáa onzóní késị́ ona ní za mbá,

12:30 12:30 Gbre lorụ 6:4-5 **12:31 12:31** Lévị 19:18 **12:36 12:36** Ke'bị 'bi Dawídi e 110:1

44 gɨ zía, 'yị máa ga gére née onzónɨ lá késị bɨ gɨ do tụ́'dụ́ a bɨ zíye ní. Kára ba, za kɨ́ lerị ené née mbá, i'bí 'bɨ ené késị bɨ do sịlịne ní go mbá, née kóo wo bɨ otoomo gɨ ro éyị mɨánu zíne ní."

13

Ledre gɨ ro mɨndụ́rụ 'dịcị 'bɨ Lomo
(Lúrú kpá Matáyo 24:1-2, Lúka 21:5-6)

1 Sɨmɨ bɨ Yésụ nɨ go ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ 'Dịcị 'bɨ Lomo ní, zɨ́ ngúru 'yị lódụ́ kacía ịnyịné úku ledre kɨ́dí, "'Yị 'dódo ledre, lúrú aka lá mɨngburoko tutú ga bɨ o'bónɨ 'dịcị ga ba kɨ́e ba, kpá kɨ́ lámá bɨ ro 'dịcị máa ga gére née."

2 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zía kɨ́dí, "Née kpá éyị? 'Dịcị ga gére née kɨ́ mbágá lámá née bɨ royé née, kpá kɨ́ mɨngburoko tutú ga bɨ o'bónɨ yée kɨ́e née mbá, nɨyí ógụ ndụ́rụónzó yée kɨ́rɨ́ née mbá bi, bɨkérị tutú bɨ zía ídíákáne do ezené 'dága ní ndaá."

3 Sɨmɨ bɨ Yésụ nɨ go mɨndịsịné gá do Landa Olíva mɨ'dí zɨ́ 'Dịcị 'bɨ Lomo ní, zɨ́ Pétero e, kɨ́ Yakóbo e, kɨ́ Yiwáni e, kɨ́ Andiríya ógụyé ndoo ndú'yú wo,

4 "Úku aka zíze, ledre máa née nɨ méngị roné kenée kɨ́ be 'di? Lịlị ledre bɨ nɨ 'dódo a zíze kɨ́dí ledre née nɨ ógụ méngị roné kenée ní 'di?"

Ledre gɨ ro 'do'dó bɨ 'yị 'bɨ Yésụ nɨyí ógụ 'dó'dó a ní
(Lúrú kpá Matáyo 24:3-14, Lúka 21:7-19)

5 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zíye kɨ́dí, "Komosé idí ídí rosé, 'yị e ndanɨ́ lóndo sée wá.

6 Tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí karanée ógụ kɨ́ ịrịmá, zíye ndịsị úku ledre kɨ́dí yée nɨyí Kɨ́résịto, gɨ zɨ́ kéyị née ní, nɨyí lóndo tụ́'dụ́ 'yị e.

7 Ásé karanée úwú ledre kɨ́dí okó nɨ go ógụ, ngíti géyị yá kɨ́dí okó nɨ go 'dáa, sɨmɨ bɨ ledre ga gére nɨyí go ndịsị méngị royé kenée ní, ndásé sịkpị mɨmbé'desé 'dága wá. Ledre ga gére nɨyí méngị royé kenée, tɨ́ lá née ndaá 'bɨ ené aka odụ do sogo káṇgá ba wá.

8 Kúfú ngíti géyị 'yị e nɨyí karanée ndéré útú kɨ́ okó do kúfú ngíti géyị 'yị e, zɨ́ ngíti káṇgá ndéré útúne kɨ́ okó do ngíti káṇgá. Mongụ́ 'bú nɨ útú, zɨ́ kị'dị káṇgá ndịsị méngị roné do ngíti géyị bi e. Née aka lá dosị 'do'dó ma'dáa.

9 "Ídísé tóro ngbúó káa zɨ́ bɨ ásé go 'yị lódụ́ kacíma e ní. Ngíti géyị 'yị e nɨyí karanée 'dí'bi sée ógụ kɨ́se kó'dụ́ 'yị úku ngbanga e do ócó sée sɨmɨ 'Dịcị Kótrụro e. Nɨyí karanée 'dí'biógụ sée kó'dụ́ gávana e kɨ́ mɨngburoko ngére e gɨ ro úku ledre gɨ romá zíye.

10 'Dá'dá zɨ́ do sogo káṇgá ba ụ́kụ́ne, nɨ mɨútúásáne do 'dódo bɨlámá ledre zɨ́ ṛịkị kúfú 'yị e za mbá.

11 Togụ́ karanée 'di'binɨ́ sée go do ógụ kɨ́se kó'dụ́ mɨngburoko 'yị ga gére née yá, ndásé ndịsị sómụ́ ledre sɨsɨkala 'dá'dá gɨ ro úku a togụ́ iliní go úwú ledre gɨ tarasé ní wá. Ídísé úku zíye tɨ́ lá dụụ́ ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo uku go zíse ní. Gɨ zía, úkusé née kúrú Lomo, née ndaá sómụ́ ledre esé wá.

12 "Lúndu e nɨyí í'bí lúnduyé e zɨ́ umbu, 'bụmɨowụ́ nɨ méngị a kpá kenée zɨ́ owụ́ 'bɨ ené. Owụ́ e nɨyí zíngi ro 'yị ndíki yée do í'bí yée zɨ́ umbu.

13 Tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí sógó sée gɨ zía bɨ ásé 'yị lódụ́ kacíma e ní. Abú kenée ndotó, 'yị bɨ nɨ i'bí roné ndịsị lódụ́ kacíma gị sɨmɨ odụ sịndị kadra 'bɨ do sogo káṇgá ba ní, nɨ ndíki trịdrị bɨ za fí ní."

Ledre gɨ ro mɨsínyiónzó Yerụsaléma
(Lúrú kpá Matáyo 24:15-21, Lúka 21:20-24)

14 "Sɨmɨ bɨ lúrúndíkisé mongụ́ bɨsinyí éyị kɨ́ tóro do bi bɨ ngárá ndaá zía tóroné doa wá ní, 'yị bɨ nɨ ólo ledre ba ní, idí ówoyéme ini ledre gɨ sɨmɨ a bɨlámáne. Gɨ ore 'yị ga bɨ nɨyí sɨmɨ Yụdáya ní, idínɨ́ ngásá komo landa e.

15 Togụ́ bɨsinyí ledre máa née ogụndiki 'yị do 'dịcị,* ndaá ndítíógụ ólụ́ 'dịcị gɨ ro 'dí'bi éyị kí wá.

13:14 13:14 Dániyele 9:27, 11:31, 12:11c * **13:15 13:15** Do 'dịcị: Ga kóo 'desị ní Yụ́da e ndịsịní ụ́bụ́ 'dịcị eyé kɨ́ doné sɨsɨlekpe. Zíye ndịsịyé ékịye doa 'dága íri ndịsị méngị ngíti géyị ledre eyé e.

16 Togụ́ 'yị bɨ ledre máa née ndiki wo
yáká ní, ndaá lolụ ngásá ndá'ba 'be gɨ ro
'dí'bi yata bongó wá.
17 Kadra máa née nɨ sínyí gbála, zɨ́ kará
ga bɨ kɨ́ sɨmɨyé, kpá kɨ́ yée ga bɨ kɨ́ owụ́ e
kó'dụ́ye ní.
18 Ídísé íni ini zɨ́ Lomo kɨ́ngaya kɨ́dí,
ledre máa née, ndaá méngị roné sɨmɨ
kadra drụ́ wá,
19 'do'dó 'bɨ sịndị́ kadra máa née nɨ
ídí bɨsinyíne kɨ́ngaya zɨ́a rómoné gɨ do
bizóró e za mbá, gɨ zɨ́a mengị aka roné
'dá'dá a do sogo káṇgá ona kú wá, tónóne
sɨmɨ kadra bɨ kóo Lomo otoogụ káṇgá
ba kɨ́ ere e, do ndéréógụné gị cakaba ní.
Ngíti ledre utúasá lolụ kpá méngị roné
kenée wá.
20 Idí Ngére Lomo ndaá kóo 'dósoógụ
sịndị́ kadra ledre máa née gbú'du wá, káa
bɨ 'yị ómo ndaá. Nda lá gɨ ro mɨgéléógụ
'yị ené e, zɨ́a 'dósoógụ a gbú'du.
21 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa née togụ́ ngíti
'yị uku ledre kɨ́dí, 'Lúrúsé aka Kɨ́résịto
ogụ go.' Togụ́ kenée wá, 'Nɨ go bɨ 'dáa
yá,' ndásé ṇgúṇgu a wá.
22 Tụ́'dụ́ 'yị ṛanga e nɨyí karanée ógụ
kɨ́ ịrị Kɨ́résịto ngíti géyị kɨ́ ịrị nébị e, zɨ́ye
ndịsịyé méngị mɨngburoko ledre ga bɨ kɨ́
roko'bụyé ní gɨ ro ndịsị lóndo mɨgélé 'yị
ga bɨ 'bɨ Lomo ní, togụ́ nɨ útúásá zɨ́ye
méngị a kenée yá.
23 Káa zɨ́ bɨ go kenée ní, komosé idí ídí
rosé kɨ́ngaya. Máénzị komosé go 'dá'dá gɨ
zɨ́ ledre káa zɨ́ ga gére née kɨ́ méngị royé.
24 "Tɨ́ lá sɨmɨ sịndị́ kadra máa née, gɨ do
kacɨ́ 'dó'dó née ní,
" 'zɨ́ kadra ịlịne mbụ́ụ́,
éfé oṇgó kpá wá,
25 zɨ́ kele e ndịsị ṛéṛeyé gɨ 'dága gɨrí,
zɨ́ éyị́ ga bɨ komo ere ní mbá ndịsị
kịzịyé.'
26 "Sɨmɨ sịndị́ kadra née 'yị e nɨyí lúrú
Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí kɨ́ ógụ gɨ komo ere
kpụrụ́ gɨ sɨmɨ bụṛụngụ́ kɨ́ cóngó roné kpá
kɨ́ mongụ́ roko'bụné.
27 Nɨ kása maláyika ené e zɨ́ye báyiyé
do bi e do sogo káṇgá za mbá, zɨ́ye
'dó'dụ́yóko 'yị ené e ga bɨ gelé yée go ní,
mbá do bi kịé'do.
28 "Ídísé lúrú lịlị ledre bɨ mándịsị úku a
ba lá dụ́ụ́ gɨ ro ndóṛí. Togụ́ lúrúsé
mɨkánda mbílí ndóṛí nɨyí go ụ́'bụ yá, kɨ́dí
ndumu nɨ go gbóo.
29 Kpá kenée, togụ́ lúrúsé ṛịkị́ ledre e go
kɨ́ méngị royé kenée komo ere yá, ídísé
ówo a kɨ́dí, kadra mɨndá'baógụmá nɨ go
gbóo.
30 Máúku zɨ́se kɨ́dí, ledre máa née nɨ
méngị roné sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ cakaba ba
uyuonzó aka roné wá ní.
31 Ere e kɨ́ do sogo káṇgá ba nɨyí ụ́kụ́
mbá, tɨ́ lá kúrúma ụkụ́ ené e wá.

Mɨndá'baógụ Yésụ nɨ lịyị 'yị e mɨlịyị
(Lúrú kpá Matáyo 24:36-44)

32 "Kadra mɨndá'baógụmá, 'yị e mbá
utúasáni ówo a wá, abú maláyika ga bɨ
komo Ere ní, owoni wá, gba máa Owụ́ 'bɨ
Lomo máówo kpá wá. 'Bụzé Lomo owo
dụ́ụ́ ne.
33 Káa zɨ́ bɨ go kenée ní, komosé idí ídí
rosé. Zɨ́se ídíse nzíyisé gɨ zɨ́a kadra ledre
máa née ówosé wá.
34 "Mɨndá'baógụmá nɨ ídí ené káa zɨ́ 'bɨ
o'do bɨ kóo ịnyị gɨ 'be 'bɨ ené ndéréne do
ngíti bi gbála ní. Sɨmɨ bɨ kóo ịnyị ndéré
ní, zɨ́a ífibáyi moko zɨ́ 'yị 'bɨ moko ené e
mbá kpịkpịkpị, zɨ́a kpá úkuómo ledre zɨ́
'yị 'bɨ moko máa wo bɨ ndịsị 'bɨ ené lúrú
bi kacɨ́ mbotụ gara ní kɨ́dí, 'Komoyị́ idí
ídí kacɨ́ma do mɨsi'di, mándéré go, mááyí
ndá'baógụ.'
35 "Gɨ zɨ́ kéyị́ née ní, komosé idí ídí rosé
gɨ zɨ́a ówosé esé kadra bɨ mịngị́ 'be née
nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní wá. Ambí owo ne
ngíti géyị yá, nɨ ndá'baógụ kɨ́ tagá, togụ́
kɨ́ ndụlụ, kɨ́ sɨmɨbi, togụ́ kɨ́ phịyị́.
36 Abú mɨógụ a nɨ lịyị sée mɨlịyị yá, idí
ógụndíki sée fú lá kɨ́ óndó bi.
37 Ledre bɨ máúku zɨ́se ba, máúku go zɨ́
'yị amá e mbá, 'Komosé idí ídí rosé.' "

14

Ledre bɨ yemení wo wayí ro Yésụ ní
(Lúrú kpá Matáyo 26:1-5, Lúka 22:1-2, Yiwáni 11:45-53)

13:25 13:25 Isáya 13:10, 34:4

1 Simɨ sịndḭ kadra née ngítí sḭ́lḭ́ idíaká
kóo go gbre gɨ ro do méngị Ayímbi
Umbuokpó* kɨ́ Ayímbi Ambata bɨ 'De'dḭ́
ndaá simɨ a wá ní.† Zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị
'dáná éyḭ́ e, kɨ́ 'yị 'dódo lorụ e yéme royé
ndḭ́sị gámásó'do mɨsi'di bɨ do 'dí'bi Yésụ
doa wayí gɨ ro úfu wo ní.
2 Zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, "Tɨ́ lá ndazé 'dí'bi
wo kadra ayímbi wá, káa bɨ 'yị e nɨyí
zíngi rozé ke."

Lefení sụ'bṵ́ do Yésụ simɨ Beteníya
(Lúrú kpá Matáyo 26:6-13, Yiwáni 12:1-8)

3 Simɨ bɨ Yésụ nɨ simɨ Beteníya do bi
éyḭ́ mɨánu 'be 'bɨ Simúna bɨ kɨ́ umbunonó
roné ní, zɨ́ ngíti kára ógụné kɨ́ bɨlámá
sụ'bṵ́ mɨndonyo bɨ ugúní kɨ́ tṵ́'dṵ́ késḭ́ ní,
zɨ́a líkpí tara kúkú sụ'bṵ́ née do léfe a
mbá do Yésụ.
4 Zɨ́ bi sínyíne ro ngíti géyị 'yị ga bɨ kóo
ore ní, zɨ́ye tónóye úku ledre dongaráye
kɨ́dí, "Áyi, kára née lefe sinyi nda sụ'bṵ́
née kenée gɨ ro 'di?
5 Nɨyí kóo úgúóyó a kɨ́ tṵ́'dṵ́ késḭ́, káa
zɨ́ késḭ́ bɨ gɨ ro í'bí a zɨ́ 'yị bɨ mengị moko
go kɨ́ tṵ́'dṵ́ éfé e, go gbóo zɨ́a ídíne simɨbi
kḭ́é'do ní,‡ do í'bí a zɨ́ 'yị lerḭ́ e." Zɨ́ye
ịnyịyé úku sínyi ledre zɨ́ kára née 'duo
gbála.
6 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ye kɨ́dí,
"Ótoómosé kára née, 'yị ndaá 'dó'do wo
wá. Mengị mongṵ́ bɨlámá ledre go zɨ́ma.
7 Ásé ídí kacɨ́ kadra ga ba mbá kɨ́ 'yị
lerḭ́ ga gére née, zɨ́se ndḭ́sịsé í'bí éyḭ́ zɨ́ye
simɨ kadra bɨ ílisé go í'bí a simɨ a ní. Tɨ́ lá
mándḭ́sị amá kɨ́se za fí wá.
8 Mengị zɨ́ma née go 'bɨ ené ledre bɨ
utúasá go méngị a ní. Lefeụtụ sụ'bṵ́
mɨndonyo née domá gɨ ro yémeómo máa
nzíyiné gɨ ro bi bɨ nɨyí óto a zɨ́ma ní.
9 Máúku zɨ́se ma'díi, bi ga bɨ nɨyí úku
bɨlámá ledre doyé ní mbá, ledre bɨ kára
née mengị wo zɨ́ma ní, nɨyí úkuógụ a zɨ́
'yị e ndḭ́sịyé sómṵ́ndíki ledrea gɨ roa."
10 Zɨ́ Yṵ́da Keriyóta, ngúru 'yị lódṵ́ kacɨ́
Yésụ ndéréne zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná
éyḭ́ e ní í'bí ngbángá Yésụ zɨ́ye.
11 Zɨ́ bi émené royé gbála kɨ́ úwú ledre
bɨ Yṵ́da uku née, zɨ́ye úku ledre zɨ́a kɨ́dí,
yée nɨyí í'bí késḭ́ zɨ́a. Née ní, zɨ́ Yṵ́da
tónóne gámásó'do bɨlámá mɨsi'di bɨ gɨ ro
zɨ́ne í'bíógụ Yésụ ma'dáa doa zɨ́ye ní.

Yemení éyḭ́ mɨánu 'bɨ Ayímbi Umbuokpó
(Lúrú kpá Matáyo 26:17-25, Lúka 22:7-14,21-23, Yiwáni 13:21-30)

12 Simɨ mɨzefḭ́ sḭ́lḭ́ 'bɨ Ayímbi Ambata bɨ
ngárá 'De'dḭ́ ndaá simɨ wá ní, kacɨ́ ondṵ́
bɨ Yṵ́da e, née sḭ́lḭ́ bɨ ndḭ́sịní óṇgoónzó
phɨ̣rangá kábɨ̣ṛḭ́kị simɨ a gɨ ro Ayímbi
Umbuokpó ní, zɨ́ 'yị lódṵ́ kacɨ́ Yésụ ịnyịyé
ndú'yú wo kɨ́dí, "Íli gáa zɨ́ze ndéréze
yéme bi gɨ ro Ayímbi Umbuokpó 'da?"
13 Née ní zɨ́a kása 'yị e gbre gɨ don-
garáye 'yị lódṵ́ kacɨ́ne e kɨ́dí, "Ndérésé
mu simɨ Yerụsaléma íri, ásé ndíki ngíti
o'do íri kɨ́ ndá'baógụ gɨ ngbụ̣ru kɨ́ ndoko
iní doné. Ídísé lódṵ́ wo
14 zaá gị 'be, zɨ́se ndú'yú mḭ́ngḭ́ 'be máa
née kɨ́dí, 'Yị 'dódo ledre ya, 'bɨ ené 'dḭ́cḭ́
bɨ yée nɨyí ánu éyḭ́ mɨánu 'bɨ Ayímbi
Umbuokpó simɨ a kɨ́ 'yị lódṵ́ kacɨ́ne e ní,
nɨ 'bɨ ené wo bɨ 'di?
15 Nɨ 'dódo bi 'bɨ ṇgu e zɨ́se simɨ 'dḭ́cḭ́
máa wo bɨ ụbṵ́ní wo gá do ezené 'dḭ́cḭ́
'dága ní, yemeomoní bi go mbá nzíyiné,
zɨ́se simɨ a íri, ídísé yéme éyḭ́ mɨánu 'bɨ
ayímbi simɨ a íri nzíyiné gɨ rozé."
16 Zɨ́ 'yị lódṵ́ kacɨ́ga ga bɨ gbre née
ndéréye, zɨ́ye óguyé simɨ Yerụsaléma íri,
zɨ́ye ndíki éyḭ́ e tɨ́ káa zɨ́ bɨ Yésụ uku

* **14:1 14:1** Ayímbi Umbuokpó: Nɨ sịndḭ́ kadra bɨ Yṵ́da e ndḭ́sịní sómṵ́ndíki ledre bɨ kóo Ngére Lomo okpó gɨ do 'be 'bɨ eyé e ufu owṵ́ 'bɨ eyé e wá gɨ zɨ́a bɨ ọ́ọ́ní sáma owṵ́ kábɨ̣ṛḭ́kị ro kágá mbotụ eyé e ní. Zɨ́a kóo 'di'biogụ yée gɨ simɨ Ízibiti gɨ simɨ 'do'dó bɨ kóo nɨyí simɨ a ní. Ólo Ólṵ́ógụ 12:1-20. † **14:1 14:1** Ayímbi 'bɨ Ambata bɨ 'De'dḭ́ ndaá simɨ wá ní: Nɨ ayímbi bɨ Yṵ́da e ndḭ́sịní méngị a kɨ́ sḭ́lḭ́ ịnyị doa gbre kɨ́ sómṵ́ndíki ledre mɨólṵ́ógụ bulúnduyé e gɨ simɨ 'dó'dó bɨ kóo simɨ Ízibiti ní. Ayímbi Umbuokpó nɨ mɨzefḭ́ sḭ́lḭ́ 'bɨ Ayímbi 'bɨ Ambata bɨ 'de'dḭ́ ndaá simɨa wá ní. Simɨ sḭ́lḭ́ bɨ ịnyị doa gbre née, lorụ 'bɨ Mṵ́sa uku kɨ́dí Yṵ́da e ndaní ánu ambata bɨ kɨ́ 'de'dḭ́ simɨné ní wá. Ólo Ólṵ́ógụ 12:17-20. ‡ **14:5 14:5** Togṵ́ ólo véresị ba simɨ báyíbulu 'bɨ gịṛḭ́gị e yá, áyí ólondíki ledre dinári 'bɨ Róma míya ota (300) simɨ a. Dinári kḭ́é'do nɨ késḭ́ bɨ ndḭ́sịní í'bí a zɨ́ 'yị gɨ ro moko bɨ mengị wo, ili 'dí'bi késịa kadra kḭ́é'do ní.

ledre a zɨye ní, zɨye ḭnyḭyé yéme éyḭ́ mɨánu 'bɨ Ayímbi Umbuokpó ore.

17 Nda go kɨ́ tagá, zɨ́ Yésụ ógụyé kɨ́ 'yḭ lódụ́ kacíne ga bɨ sokó doa gbre née mbá sɨmɨ Yerụsaléma do bi bɨ gáa yemeomoní go zɨye nzíyiné ní.

18 Sɨmɨ bɨ nɨyí nda go ánu éyḭ́ ní, zɨ́ Yésụ ḭnyḭné úku ledre zɨye kɨ́dí, “Máúku zɨse ma'díi, ngúrusé nɨ í'bí ngbángáma zɨ́ ezeokóma e. Tɨ́ 'yḭ bɨ ndḭsḭzé ésḭkótrụ sḭ́lḭze kéne sɨmɨ éyḭ́ mɨánu ní.”

19 Sɨmɨ bɨ uwúní ledre née ní, zɨ́ bi sínyíne royé gbála, zɨye tónóye úku ledre zɨa mɨkékeṛḭa kɨ́dí, “Mongụ́ 'yḭ, wo bɨ ma'díi ní ndaá 'bɨ ené máa wá.”

20 Yésụ ya zɨye ní, “'Yḭ ma'dáa nɨ ídí gɨ dongaráse ga bɨ sokó doa gbre bɨ ndḭsḭzé ésḭkótrụ sḭ́lḭze kéye sɨmɨ éyḭ́ mɨánu ní.

21 Gɨ romá, wo bɨ ogụ go káa do 'yḭma'dí ní, ledre amá ndaá. Mɨéké kúrú Lomo ukuyeme go kɨ́dí nɨyí 'dó'do máa, zɨye úfu máa. Ledre née nɨ tɨ́ ógụ méngḭ roné kenée ma'díi, nɨ sínyí gbála zɨ́ 'yḭ bɨ nɨ í'bíógụ máa ní. Nɨ kóo ídí bɨlámáne zɨ́ 'yḭ máa née togụ́ ndanɨ́ kóo ndíkiógụ wo wá ní.”

Éyḭ́ mɨánu gɨ ro sómụ́ndíki ledre mɨúyu Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 26:26-30, Lúka 22:14-23, 1 Korḭndo 11:23-25)

22 Sɨmɨ bɨ nɨyí aka fú ánu éyḭ́ ní, zɨ́ Yésụ ma'dáa ḭnyḭné 'dí'bi ambata, zɨa í'bí mbófo éyḭ́ zɨ́ Lomo, zɨa 'déweífi sɨmɨ a, zɨa í'bí a zɨ́ 'yḭ lódụ́ kacíne e ga gére née, ya zɨye ní, “Ánusé mu, née kụṛụ'bụmá.”

23 Zɨa kpá 'dí'bi kó'do bɨ kɨ́ le'yḭ́ kóṛó sɨmɨné ní, zɨa í'bí mbófo éyḭ́ zɨ́ Lomo, zɨa í'bí kó'do máa née zɨye, zɨye éwé le'yḭ́ kóṛó bɨ sɨmɨ a née kacɨye cé.

24 Yésụ ya zɨye ní, “Ba lḭ́lḭ sámamá bɨ ndé'yḭ́ bi káa do yéme ledre zɨ́ tụ́'dụ́ 'yḭ e ní, née go éyḭ́ bɨ nɨ yéme mɨkánda ledre dongará 'Bụzé Lomo kɨ́ tụ́'dụ́ 'yḭ e ní.

25 Máúku zɨse ma'díi, máéwé ándá aka lolụ le'yḭ́ kóṛó káa zɨ́ wo ba 'diya wá, mááyí éwé 'búó mɨkánda a 'be 'bɨ Lomo.”

26 Née ní, zɨ́ Yésụ kɨ́ 'yḭmɨkása ené e úku ke'bḭ mbófo Lomo, zɨye ḭnyḭyé yóó ndéréye do Landa Olíva.

Yésụ uku ledre mɨási Pétero gɨ roné
(Lúrú kpá Matáyo 26:31-35, Lúka 22:31-34, Yiwáni 13:36-38)

27 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ 'yḭ lódụ́ kacíne e kɨ́dí, “Ásé ḭnyḭ mbá ngásáómo máa, káa zɨ́ bɨ nɨ mɨékéne sɨmɨ kúrú Lomo ní kɨ́dí,
“ ‘Mááyí úfu 'yḭ 'bá'bá kábḭṛḭ́kḭ e,
zɨ́ kábḭṛḭ́kḭ e ngásá báyi royé mbá.’

28 Togụ́ máúrú go gɨ sɨmɨ umbu yá, mááyí ndéréókpó sóngó sée sɨmɨ káṇgá bɨ Galiláya ní.”

29 Pétero ya zɨa ní, “Mongụ́ 'yḭ, togụ́ lafúma ga ba nɨyí ngásáómo yḭ́ḭ ye yá, mángásáómo yḭ́ḭ kú wá.”

30 Yésụ ya zɨa ní, “Ɨɨ, ídí óto ledre ba sɨmɨ doyḭ́ bɨlámáne, karaba kɨ́ ndụlụ, sɨmɨ bɨ o'do ngono ụcụ aka koko kɨ́'dí gbre wá ní, áyí ási gɨ romá kɨ́'dí ota (3), yá née owo ené máa wá.”

31 Zɨ́ Pétero ḭnyḭné úku ledre cụ́ kɨ́ sɨmɨné zɨa kɨ́dí, “Mongụ́ 'yḭ, máútúásá úku ledre kɨ́dí ‘máówo yḭ́ḭ wá’ ní kú wá. Togụ́ umbu yá, umbu.” Zɨ́ lafúga ḭnyḭyé úku ledre kpá mbá kenée.

Yésụ ini ini zɨ́ Lomo sɨmɨ Getesemáni
(Lúrú kpá Matáyo 26:36-46, Lúka 22:39-46)

32 Sɨmɨ bɨ ogụní nda go do Landa Olíva ní, zɨye ḭnyḭyé ógụyé do bi bɨ kɨ́ ḭṛḭné Getesemáni ní. Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ 'yḭ lódụ́ kacíne máa ga gére née kɨ́dí, “Ndḭsḭsé aka kɨ́ra, mááyí aka ndéré íni ini zɨ́ Lomo.”

33 Née ní, zɨa ḭnyḭné 'dí'bi lá dụụ́ Simúna Pétero e, kɨ́ Yakóbo e, kɨ́ Yiwáni e, zɨye ndéréye kéye. Zɨ́ Yésụ ma'dáa ídíne kɨ́ mongụ́ sómụ́ ledre, do ndúwúne kpá mɨndúwú,

34 zɨa úku ledre zɨye kɨ́dí, “Sómụ́ ledre bɨ mááyí kɨe yáa ní ofụ go, másómụ́ sómụ́ ledre née nɨ úfu máa goó ne, ídísé aka ndḭsḭ ona kɨ́ komosé rosé.”

35 Zɨa ḭnyḭné ndéréne gḭe re cúku'dée kenée, zɨa útúne gbrḭ do ngụ́ṛụ́ sḭndḭ́ne, do ló'bụ komoné bi, tónóne íni ini kɨ́dí,

14:27 14:27 Zakaríya 13:7

"Babá Lomo, togụ́ sịndị́ kadra utúasá go ne gɨ zɨ́yị yá, ndá lolụ ótoómo máa zɨ́ma ndúwúma wá.
36 Babá, roko'bụyị́ romo do ledre e za mbá, ídí 'dí'bióyó nduwú ba gɨ romá 'dá'ba. Máúku amá née kɨ́dí ídí méngị ledre ma'dáa káa zɨ́ bɨ máíli ní wá. Ledre bɨ yéme go yɨ́ị ní, ídí méngị dụụ́ wo."
37 Zɨ́a ịnyịné gɨ ore ndá'balúgu roné zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne ga bɨ ota née. Nɨ ógụ íri ní, nɨyí yị́ eyé go mbá 'dú'du eyé. Zɨ́a ịnyịné úku ledre zɨ́ Pétero kɨ́dí, "Simúna, ásé yị́ esé go mbá 'dú'du esé, útúásásé esé ndịsị dilá gba kɨ́ sịndị́ kadra kịé'do wá?
38 Komosé idí ídí rosé, zɨ́se kpá ndịsịsé íni ini zɨ́ Lomo káa bɨ ásé lúyú ledre ke. Lomo rosé ili tɨ́ go ní, tɨ́ lá cóngó rosé ndaá."
39 Zɨ́a ịnyịné kpá ndá'balúgu roné íni ini zɨ́ Lomo, zɨ́a úku kpá té bɨkéṛị́ ledre bɨ gáa uku 'dá'dá ní.
40 Zɨ́a ịnyịné ndá'balúgu roné zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne e, zɨ́a ógụndíki yée kpá kɨ́ 'dú'du eyé, gɨ zɨ́a, saná komoyé owó nda go mɨówó kɨ́ngaya. Ledre ndaá lolụ kóo tarayé zɨ́ye úku a zɨ́a wá.
41 Nda sɨmɨ ota (3) mɨndá'baógụa, zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Ásé aka yị́ esé kpá fú 'dú'du esé? Asá go. Kadra ledre ogụ go. Lúrúsé aka, i'bínɨ́ máa, wo bɨ ogụ káa do 'yịma'dí ní, go do sịlị́ 'yị mɨlúyú ledre e.
42 Ịnyịógụsé mu zɨ́ze ndéréze. Lúrúsé aka 'yị bɨ nɨ í'bí máa zɨ́ 'yị ga ba ní, nɨ gɨrí go née."

Yụ́da i'bíogụ Yésụ zɨ́ ezeokóga
(Lúrú kpá Matáyo 26:47-56, Lúka 22:47-53, Yiwáni 18:3-12)

43 Sɨmɨ bɨ ngárá Yésụ ukuonzó aka ledre gɨ tarané wá ní, geré zɨ́ Yụ́da ma'dáa bɨ ngúru 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ní, ógụyé kɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e rụụ kɨ́ maku okó e, kɨ́ ngbóndó e do sịlịye. Manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e, 'yị 'dódo lorụ e, kɨ́ mɨngburoko ngére e ní, kasaní kóo yée ye gɨ ro 'dí'bi Yésụ.
44 Yụ́da uku gáa ledre go zɨ́ye kɨ́dí, "Tɨ́ lá 'yị bɨ mááyí fáka wo ní, née 'yị máa bɨ ásé 'dí'bi wo ní. Ídísé geré 'dí'bingéṛị wo, zɨ́se ndéré kɨ́e."
45 Sɨmɨ bɨ Yụ́da ogụní ní, zɨ́a ndéréne geré zɨ́ Yésụ ya zɨ́a ní, "'Yị 'dódo ledre," zɨ́a ịnyịné fáka wo.
46 Geré née ní, zɨ́ye ịnyịyé 'dí'bingéṛị Yésụ.
47 Zɨ́ ngúru 'yị gɨ dongará 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ma'dáa lálaógụ maku okó gɨ sɨmɨ sɨṛíkpa, zɨ́a ịnyịné lágá'décị mbílí 'yị moko 'bɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ tụ.
48 Yésụ ya zɨ́ye ní, "Ógụsé kɨ́ maku okó e, kɨ́ ngbóndó e gɨ ro 'dí'bi máa ní. Mááyí 'yị méngị bɨsinyí ledre e?
49 Mááyí kɨ́se kɨ́ra kacɨ́ kadra mbá kɨ́ ndịsị 'dódo ledre e zɨ́se do ligá 'Dịcị 'bɨ Lomo, 'dí'bisé nda kóo máa wá gɨ zɨ́ 'di? Nɨ go méngị roné káa zɨ́ bɨ mɨéké kúrú Lomo uku ní."
50 Née ní, zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga ụ́dụyé mbá ngásáye, zɨ́ye ótoómo wo kɨ́ ngúcuné do sịlị́ 'yị ga bɨ ogụní 'dí'bi wo ní.
51 Ngíti owụ́phɨṛangá nɨ kóo ore, onzó roné lá bongó mɨónzó, zɨ́a ịnyịné lódụ́ Yésụ. Sɨmɨ bɨ iliní nda kóo kpá gɨ ro 'dí'bi wo ní,
52 zɨ́ mɨónzó bongó née líkpíne gɨ roa, zɨ́a ótoómo a cịkị kɨ́rɨ́ née, do ngásáne ngíṛá.

Yésụ kó'dụ́ 'yị 'décị ngbanga e
(Lúrú kpá Matáyo 26:57-68, Lúka 22:54,55,63-71, Yiwáni 18:13,14,19-24)

53 Née ní, zɨ́ 'yị ga bɨ kóo 'di'biní Yésụ ní, ịnyịyé ndéréye kɨ́ Yésụ ma'dáa 'be 'bɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyị́. Zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e, kɨ́ mɨngburoko ngére e, kpá kɨ́ 'yị 'dódo lorụ e yóko royé mbá íri.
54 Abú ledre née nɨ kóo o'bụó'bụ ndotó, zɨ́ Pétero kóo ódó mɨmbé'dené, zɨ́a ndịsịné kpá fú lódụ́ kacɨ́ Yésụ ndo ndo ndo gɨ 'dá'ba gɨ ro zɨ́ne lúrú ledre bɨ iliní méngị a kɨ́ Yésụ ma'dáa ní. Sɨmɨ bɨ olụ́okpóní go kɨ́ Yésụ 'be 'bɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ íri ní, zɨ́ Pétero ma'dáa ólụ́úgu roné do ligá íri do ndéré ndịsịné gɨ zɨ́ drụ́ ro pho'dụ dongará 'yị ga bɨ 'bɨ moko ore ní.
55 Zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e nda kɨ́ ngíti géyị mɨngburoko 'yị 'décị ngbanga e ndịsịyé gámásó'do ledre bɨ zɨ́ye úkuóto a ro Yésụ gɨ ro zɨ́ye 'dí'bi wo

úfu a ní, tí lá ledre bɨ kḭé'do káa zíye
ówo a ní ndaá.
56 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, abú
tṵ'dṵ́ ngíti géyḭ 'yḭ e ukuotoní ledre ro
Yésṵ ma'dáa ndotó yá, ledre ga bɨ ukuo-
toní yée ní, nderéní eyé mbá cee kḭé'do
wá.
57 Zí ngíti géyḭ 'yḭ e úkuóto 'bɨ eyé kídí,
58 "Uwúzé gɨ taraa kídí, née nɨ
ndṵ́rṵónzó mongṵ́ 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo bɨ
bulúnduzé e ṵbṵ́ní ye ba, zíne ṵ́bṵ́lúgu a
do biné dṵṵ́ sɨmɨ sḭ́lḭ́ ota, 'yḭ e ṵbṵ́ní ye
wá."
59 Abú ukuní kenée ndotó, kúrúye nɨ
kóo kpá fú kpḭ́kpḭ́kpḭ́.
60 Zí mongṵ́ 'yḭ 'dáná éyḭ́ ḭ́nyḭógṵ tóroné
kó'dṵ́ye mbá, zía ndú'yú Yésṵ, kídí,
"Ledre ndaá tarayḭ́ zíyḭ úku a kací ledre
ga bɨ 'yḭ ga gére née ukuní née wá?"
61 Tí lá Yésṵ ḭtḭ ené wá.
Zí mongṵ́ 'yḭ 'dáná éyḭ́ kpá ndú'yú ándá
Yésṵ kídí, "Áyí ba Kírésḭto, wo bɨ Lomo
geléogṵ wo go káa do Mbigí Owṵ́ 'bɨ ené
ní?"
62 Yésṵ ya zía ní, "Ɨɨ, mááyí tí wo ma'díi,
ásé gú lúrú Owṵ́ 'bɨ 'Yḭma'dí kí ndḭ́sḭ zí
Lomo bɨ roko'bṵa ofṵ go ní do anú, kpá kí
ógṵ gɨ komo ere kpṵrṵ́ gɨ sɨmɨ bṵṛṵngṵ́."
63 Geré zí mongṵ́ 'yḭ 'dáná éyḭ́ ḭ́nyḭné
lófo bongó gɨ roné kí sɨmɨkesḭ́, zía úku
ledre zí 'yḭ e kídí, "Éyḭ́ bɨ ilizé kpá fú úwú
ledre gɨ zí ngíti géyḭ 'yḭ e gɨ roa ní 'di
64 bɨ uku tara sinyí go ro Lomo cṵ́ kí
tarané ya née nɨ Ngére Lomo ní. Sómṵ́
ledre esé nɨ káa be 'di?"
Zíye ḭ́nyḭyé mbá úku ledre kídí, "Née
ndaá ledre bɨ nɨyí ótoómo kí úfu wo gɨ
zía ní wá, idíní úfu wo 'dá'ba."
65 Zí ngíti géyḭ tónóye ndḭ́sḭ lúbu súrú
komoa, do ḭ́nyḭyé ódó'dṵ́tṵ komoa kí
bongó, do ócó wo, zíye úku ledre kídí,
"Ambí ocó yḭ́ḭ́ née ne? Ḭ́fḭ́ aka ḭrḭa." Zí
'yḭ óndó bi ga bɨ ore née ḭ́nyḭyé kpá ócó
wo.

Pétero ití kangú kídí née owo ené Yésṵ wá
(Lúrú kpá Matáyo 26:69-75, Lúka 22:56-62, Yiwáni 18:15-18,25-27)

66 Sɨmɨ bɨ Pétero nɨ aka kpá fú ndḭ́sḭ do
ligá ore ro pho'dṵ ní, zí owṵ́kára 'yḭ 'bɨ
moko bɨ 'be 'bɨ mongṵ́ 'yḭ 'dáná éyḭ́ ore
ní, ógṵné.
67 Sɨmɨ bɨ lurúndiki Pétero ní, zía lúrú
wo gbóó.
Zía úku ledre zí Pétero kídí, "Áyi, áyí ba
tí ngúru 'yḭ gɨ dongará 'yḭ ga bɨ 'bɨ Yésṵ 'yḭ
'bɨ Nazeréta ba ke."
68 Zí Pétero úkulúgu ledre zí kára née
kídí, "Úku née kenée ledre 'di? Máówo
amá o'do née wá. Máówo'dí'bi amá kpá
ledre gɨ sɨmɨ ledre bɨ áyí ndḭ́sḭ úku a née
wá." Zí Pétero ḭ́nyḭné ndéréne mɨ'dí ku
mbotṵ bɨ olṵogṵ sága ní.§
69 Gɨ do kací a née ní, zí owṵ́kára née
kpá ḭ́nyḭné ndéréne tara mbotṵ íri, zía
lúrúndíki Pétero kí tóro, zía ḭ́nyḭné úku
ándá ledre zí 'yḭ ga bɨ kóo ndḭsḭní tóro ore
ní kídí, "Nɨ kpá tí ngúru 'yḭ gɨ dongará 'yḭ
ga bɨ 'bɨ Yésṵ ní ma'díi."
70 Zí Pétero kpá ḭ́nyḭné ití kangú.
Do kací ledre máa wo née akpa kpá
wá, geré zí 'yḭ ga bɨ kóo ndḭsḭní tóro ore
ní, ḭ́nyḭyé kpá úku ledre zí Pétero kídí,
"Utúasá zíyḭ ití kangú yá née ndaá 'yḭ 'bɨ
Yésṵ wá ní wá, gɨ zía, owozé kpá tí bú áyí
'yḭ 'bɨ Galiláya."
71 Née ní, zí Pétero tónóne lólóbṵ́ kídí,
"Togṵ́ ledre bɨ máúku ba ndaá ma'díi
ledre wá, Lomo idí í'bí mongṵ́ 'do'dó
zíma. 'Yḭ bɨ ndḭ́sḭsé úku ledre gɨ roa née,
máówo amá wo kú wá."
72 Geré née ní, zí o'do ngono ṵ́cṵ koko
zí Pétero sómṵ́ndíki ledre bɨ Yésṵ uku zía
kídí, "Karaba kí ndṵlṵ kí'dí bɨ ngono ṵcṵ
aka koko kí'dí gbre wá ní, áyí ití kangúma
kí'dí ota yá, née owo ené máa wá." Zí
mongṵ́ sɨmɨkozo méngḭ Pétero, zía útúne
geré ndḭ́sḭné íni ini.

15

Yésṵ kó'dṵ́ Ngére Piláto
(Lúrú kpá Matáyo 27:1,2,11-14, Lúka 23:1-5, Yiwáni 18:28-38)

1 Akpa kí phḭyḭ́, zí manda ga bɨ 'bɨ 'yḭ
'dáná éyḭ́ e ní, mɨngburoko 'yḭ e kpá kí
'yḭ 'dódo lorṵ ga bɨ 'bɨ Mṵ́sa ní, nda

§ **14:68 14:68** Sɨmɨ ngíti géyḭ bṵ́kṵ ga kóna ní, mɨéké yata ledre ba nɨ bo: Geré née ní, zí o'do ngono ṵ́cṵ koko.

kí mingburoko 'yị 'déci̱ ngbanga e, yóko royé za mbá gi ro yéme ledre ki̱é'do. Zíye i̱nyi̱yé ódó Yésụ, zíye 'dí'bi wo ndéréye kíe kó'dụ́ Piláto.

2 Simi bi ogụní kí Yésụ íri ní, zí Piláto ndúndu'yú kídí, "'Yị ga ba ukuní ya úku ledre yá née ni mongụ́ ngére 'bi Yụ́da e. Áyí tí mongụ́ ngére 'bi Yụ́da e ma'díi?"

Yésụ ya zía ní, "Kpá tí káa zí bi úku née."

3 Zí manda ga bi 'bi 'yị 'dáná éyi̱ e ní úkuóto tụ́'dụ́ ledre e roa.

4 Zí Piláto kpá i̱nyi̱né ndú'yú wo kídí, "Ledre ndaá tarayi̱ zíyị úku a kací ledre ga bi ndi̱si̱ní trótro yée ba wá? Lúrú aka tụ́'dụ́ ledre ga bi ndi̱si̱ní úku yée ba."

5 Yésụ uku ené ledre kací ledre ga gére née zía mbá wá, zí ledre née lụ́tụ́ne kací komo Piláto gbála.

6 Simi kadra Ayímbi Umbuokpó, Piláto ndi̱si̱ lengbe ótoómo 'yị bi 'yị e ndu'yúní wo gi roa gi simi si̱gi̱ni̱ ní.

7 Simi si̱ndi̱ kadra máa née ní, ngíti o'do ni kóo bo simi si̱gi̱ni̱ ore kí i̱ri̱né Barába. Wo kí ngíti géyị lafúne 'di'bi kóo yée gi zía ufuní 'yị e simi bi tụ́'dụ́ 'yị e yokoní royé ndi̱si̱ gbúrógbóye kí ndi̱si̱ méngị ledre bi utúasá wá ní.

8 Zí tụ́'dụ́ 'yị ga bi yokoní royé ní ógụyé ndú'yú Piláto gi ro zía í'dí si̱li̱ne gi ro kémbi̱ 'yị gi simi si̱gi̱ni̱ káa zí bi lengbe ndi̱si̱ méngị a ní.

9 Zí Piláto ndú'yú yée kídí, "Ílisé zíma ótoómo zíse ngére bi 'bi Yụ́da e ní?"

10 Piláto owo bi kídí manda ga bi 'bi 'yị 'dáná éyi̱ e ní, ogụní kí Yésụ zíne gi zía bi otoní bisinyí mimbé'deyé roa.

11 Zí manda ga bi 'bi 'yị 'dáná éyi̱ e ní úku ledre, 'yị e idíní úku ledre zí Piláto idí ótoómo Barába gi simi si̱gi̱ni̱.

12 Zí Piláto kpá i̱nyi̱né ndú'yú yée kídí, "Máídí nda méngị kí Yésụ bi ndi̱si̱sé ndólo wo mongụ́ ngére 'bi Yụ́da e ní 'di?"

13 Zíye i̱nyi̱yé ótrụ́lúgu ledre zí Piláto kídí, "O'do née idí úyu, idíní phéphé wo do mingbúngbu kágá, zía úyuné 'dá'ba."

14 Piláto ya zíye ní, "Bisinyí ledre bi mengị wo ní, ni 'di?"

Tí lá otrụ́tatáni̱ ledre nda 'dá'dá kídí, "Ídí phéphéónzo wo do mingbúngbu kágá."

15 Piláto ili kóo méngị 'yị ga gére née gi ro zí bi émené royé, zía i̱nyi̱né ótoómo Barába zíye. Zía úku ledre zí asikíri ené e ócó Yésụ bisinyíne, do 'dí'bi wo ndéré phéphéónzó a.

Piláto i'bí Yésụ zí asikíri ené e
(Lúrú kpá Matáyo 27:27-30, Yiwáni 19:2,3)

16 Zí asikíri ga gére née nda 'dí'bi Yésụ gi ore ndéré kíe 'be 'bi ngére, zíye i̱nyi̱yé ndóloyóko royé mbá do ídíye tụ́'dụ́ íri.

17 Zíye ési̱ migbagbawu bongó ro Yésụ, zíye kpá kụ́rókụ́ ki̱ni̱ zíye ési̱ a ro do Yésụ.

18 Née ní, zíye tónóye ndi̱si̱ lágá si̱li̱ye zía kí ledre kídí, "Simibi idí ídí doyi̱ tụ́'dụ́, mongụ́ ngére 'bi Yụ́da e."

19 Zíye ndi̱si̱yé kí ócó doa kí ngbángbá, kpá kí lúbu súrú komoa, zíye útúye do ngụ́rụ́ si̱ndi̱ye, ndi̱si̱yé fóló wo kídí, yée otoní née úndrua.

20 Simi bi folo asáni̱ nda wo go ní, zíye i̱nyi̱yé í'díógụ ngbángbá migbagbawu bongó bi esi̱ní gáa roa ní, do i̱nyi̱yé ési̱lúgu mbigí bongó ené roa. Zíye nda i̱nyi̱yé ólụ́ógụ kíe gi ro ndéré kíe kí'dí bi bi iliní phéphé wo doa ní.

Phephéni̱ Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 27:31-44, Lúka 23:27-43, Yiwáni 19:17-27)

21 Simi bi asikíri ga gére née niyí go mindéréye do misi'di kí Yésụ ní, zíye ndíkíye kí ngíti o'do do misi'di i̱ri̱a Simúna, o'do máa née ni 'yị 'bi gara bi 'yị e ndi̱si̱ní ndólo a Kuréne ní. Simúna ma'dáa ni 'bụ Alakizánde e kí Rụ́fụ. Ni kóo go ólụ́ simi Yerụsaléma. Zí asikíri ga gére née gága wo i̱mbi̱ mingbúngbu kágá bi Yésụ i̱mbi̱ née.

22 Zíye ógụyé kí Yésụ do bi bi ndi̱si̱ní úfu 'yị e doa ní, ndoloní Gologóta, ledre gi simi a kídí, cóngó do'yị.

23 Nda íri, zíye i̱nyi̱yé í'bí le'yi̱ kóro̱ bi kotrụní kí ngíti kágá ní zí Yésụ, gi ro zía éwé a gi ro zí okó éyi̱ miówo ụ́kụ́ne gi roa, zía ási ené kí éwé a.

24 Née ní, zíye í'díógụ bongó ené, zíye
ịnyịyé phéphé wo do mɨngbúngbu kágá
máa née, zíye sịkpị wo kɨe 'dága, zíye
ónzó gbégbé ífibáyi bongó ené e kɨe don-
garáye.
25 Ledre máa née mengị kóo roné sɨmɨ
sịndị kadra ịnyị doa eso kɨ́ phịyị.
26 Zíye ịnyịyé éké ledre bɨ kóo ufuní wo
gɨ roa ní, do phéphéóto a doa 'dága kɨdí,
“Ba, mongụ́ ngére 'bɨ Yụ́da e.”
27-28 Phephéní kóo yée kɨ́ 'yị ugu e gbre,
ngíti a do sịlịa 'bɨ anú, ngíti a do ngelị.*
29 'Yị ga bɨ kóo ndịsịní ókpó kací mɨsi'di
gɨ ore ní, zíye ndịsịyé úku wo kpá kɨ́
úkucáyi ledre gɨ do bi a kɨdí, “Bɨ kóo úku
yá áyí ndụ́rụ mongụ́ 'Dịcị 'bɨ Lomo, zíyị
ụ́bụ́lúgu a lá sɨmɨ sịlị ota ní,
30 ékịógụ nda lolụ gɨrí zíyị yómo royị
wá gɨ zɨ́ 'di?”
31 Zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị e,
kɨ́ 'yị 'dódo lorụ e ndịsịyé kpá fóló wo
kɨdí, “Ndịsị kóo lá yómo ngíti géyị 'yị e
ní, yomo nda lolụ roné wá?
32 Káa zɨ́ bɨ nɨ wo bɨ Lomo geléogụ wo
káa do Kɨ́résịto, mongụ́ ngére 'bɨ Isɨréle e
ní, idízé aka lúrú a, togụ́ ekịogụ gɨ do
kágá gɨrí go cakaba bi yáa yá, azé geré
ṇgúṇgu wo.” 'Yị ga bɨ kóo gbre phephéní
yée kɨ́ Yésụ e ní, ndịsịní kóo kpá úku wo.

Ledre gɨ ro mɨúyu Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 27:45-56, Lúka 23:44-49, Yiwáni 19:28-30)

33 Sɨmɨ bɨ kóo kadra nɨ nda go
kpíkpíṛíkpí sɨmɨ do ní, zɨ́ mụtụlụrụ útúne
do káṇgá mbá kɨ́ sịndị kadra ota.
34 Sɨmɨ bɨ sịndị kadra ota ogụ nda go
ní, zɨ́ Yésụ ịnyịné íni ini 'dága kɨdí, “Ilóyi,
Ilóyi, Lịma sabákatani?” Ledre gɨ sɨmɨ a
kɨdí, “Lomo amá, Lomo amá, ótoómo
máa gɨ zɨ́ 'di?”
35 Zɨ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ ore ní, ịnyịyé
úwú doa, zíye úku ledre kɨdí, “Úwúsé aka,
nɨ go ndólo nébị Ilíya.”
36 Née ní, zɨ́ ngúru 'yị gɨ dongaráye
ịnyịné ngásáne 'dí'bi éyị káa zɨ́ katúu ní,
zɨa ónzó a bu sɨmɨ mɨndógó le'yị kóṛó, zɨa
ésị a do kágá, zɨa sịkpị a, óto a tara Yésụ
'dága íri. Zɨa úku ledre zɨ́ lafúne e kɨdí,
“Ndịsịsé aka tí, zíze lúrú a togụ́ Ilíya nɨ
gɨrí ógụ gɨ ro ịmbịóto wo bi yá.”
37 Zɨ́ Yésụ íni ini kɨ́ mongụ́ kúrúne
'dága, geré zɨa ótoómo 'dówụ́ne.
38 Née ní geré zɨ́ mongụ́ mbílí bongó bɨ
ingí 'decịní sɨmɨ 'Dịcị 'bɨ Lomo kɨe ní, lófo
ífi sɨmɨné gberé gbre kú gɨ 'dága gị bi.
39 Sɨmɨ bɨ mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e† bɨ kóo
ndịsị tóro ore kó'dụ́ Yésụ do mɨngbúngbu
kágá, uwú ini bɨ Yésụ ini wo kɨ́ mongụ́
kúrúne geré zɨa ótoómo 'dówụ́ne ní, zɨa
ịnyịné úku ledre kɨdí, “Máúku zíse zaá
ma'díi, o'do ba nɨ mbigí Owụ́ 'bɨ Lomo.”
40 Ngíti géyị kará e nɨyí kóo kpá
ore, ndịsị lúrúkása bi gɨ gbála, Maríya
Magɨdála kɨ́ Salóme kɨ́ Maríya mbágá
Yoséfa kɨ́ Yakóbo owụ́, nɨyí kóo bo don-
garáye.
41 Utúní kóo do kací Yésụ kú gɨ sɨmɨ
káṇgá bɨ Galiláya ní kóo kɨ́ ịnyị kasa zɨa.
Tụ́'dụ́ ngíti géyị kará ga bɨ kóo ogụní kɨ́
Yésụ sɨmɨ Yerụsaléma ní, nɨyí kóo kpá
mbá ore.

Otoní bi zɨ́ Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 27:57-61, Lúka 23:50-56, Yiwáni 19:38-42)

42 Nda kóo go za kɨ́ tagá sɨmɨ sịndị kadra
bɨ 'yị e ndịsịní yéme royé gɨ ro Sịlị 'bɨ
'Dówụ́ro ní,
43 zɨ́ ngíti o'do kɨ́ ịrịné Yoséfa gɨ sɨmɨ
gara bɨ Aramatáyo ódó mɨmbé'dené káa
zɨ́ o'do 'yị ní, zɨa ndéréne ndú'yú Piláto
gɨ ro umbu Yésụ. Yoséfa nɨ ngúru 'yị gɨ
dongará mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da e. Ndịsị
kpá óto komoné gɨ ro mɨógụ Lomo káa do
ngére do 'yịma'dí e.
44 Sɨmɨ bɨ Piláto uwú kɨdí, Yésụ uyu
go ní, zɨ́ tara a ịdrịne mɨịdrị, zɨa úku
ledre kɨdí, “Née kenée lárá ledre 'di, bɨ
zɨ́ o'do née úyuné lá 'diya kenée ní?” Zɨa
ndóloógụ mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e gána ní
ndú'yú wo togụ́ Yésụ uyu tɨ́ go ma'díi yá.

* **15:27-28 15:27** Sɨmɨ ngíti géyị bụ́kụ ga bɨ 'bɨ Máriko ní, ngíti géyị 'yị e ekéní yata ledre ba ye: Kɨrí née 'dodo kɨdí ledre bɨ Mɨéké Kúrú Lomo uku ní ogụ go ma'díi kɨdí, “Nɨyí óto wo dongará 'yị mɨlúyú ledre e.” (Isáya 53:12) **15:34 15:34** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 22:1 † **15:39 15:39** Mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e: Nɨ mongụ́ 'yị bɨ ndịsị lúrú bi do asikíri e míya (100) ní.

45 Simi bi Piláto uwú ya Yésụ uyu tí go
ma'díi ní, zía ịnyịné úku ledre zí Yoséfa
kídí, “'Dí'bi umbu Yésụ ma'dáa mu ndéré
óto a.”
46 Zí Yoséfa úgú bilámá bikenyị mbílí
bongó, zíye 'dí'biógụ umbu Yésụ, óto a
simi a, zíye ndéréye óto wo simi bi bi kóo
iciní kací ondụ́ eyé simi landa ní. Zíye
gbụ́rụ́gbụóto mongụ́ tutú ngbụtụrụ́ tara
bi ma'dáa.
47 Maríya Magidála, kí Maríya mbágá
Yoséfa e ndịsịní kóo lúrúkása bi bi otoní
Yésụ ma'dáa doa ní.

16

Yésụ urú gi simi umbu
(Lúrú kpá Matáyo 28:1-8, Lúka 24:1-12, Yiwáni 20:1-10)

1 Gi do kací Sịlị 'bi 'Dówụ́ro, zí Maríya
Magidála, kí Salóme, kí Maríya mbágá
Yakóbo e úgú sụ'bụ́ mindonyo e gi ro
ndéré sụ́sụ a ro umbu Yésụ.
2 Akpa kí phịyị simi sịlị gi do kací Sịlị 'bi
'Dówụ́ro simi bi sụ́lụ́ kadra ni go 'dága ní,
zíye ịnyịyé ndéréye sị bi.
3 Kí ndéréye do misi'di, zíye ndú'yú
royé dengbịye kídí, “Ambí ni laká
gbụ́rụ́gbụóyó mongụ́ tutú karaba zíze gi
tara bi ne?”
4 Tí lá simi bi niyí lúrú bi káa ní, zíye
ówo a kídí gbụrụgbụ oyóní mongụ́ tutú
née go 'dá'ba.
5 Simi bi kará ga gére née olụ́ní simi
bi íri ní, zíye ónzó komoyé káa gbó ro
owụ́phịrangá kí ndịsị simi bi íri do sịlị
'bi anú, kí ngbángbá bikenyị bongó roné.
Zí Lomo royé lịyịné, zí tarayé ịdrịne mbá
mịịdrị, gi zí lárá ledre káa zí wo née.
6 Geré zí owụ́phịrangá née úku ledre
zíye kídí, “Ɨ'i, ndásé lịyị wá, máówo bú
kídí, ógụsé ba lúrú bi gi ro Yésụ 'yị 'bi
Nazeréta bi ufuní wo ní. Ndaá 'bi ené
lolụ kíra wá, urú yị ené gi simi umbu go.
Lúrúsé aka lá, ba bi bi kóo otoní wo doa
ní.
7 Ndérésé mu cakaba úku a zí Pétero e,
kí lafúne e 'yị lódụ́ kací Yésụ kídí, ‘Yésụ
ma'dáa ni ndéréụ́tụ roné fị ne 'dá'dá
zíse simi káṇgá bi Galiláya ní, ásé nda
ógụndíki wo geré íri káa zí bi kóo uku
zíse ní.’ ”
8 Née ní, zíye ólụ́ógụyé gi simi bi
milángbayé gi zí ngịrị, geré zíye tónóye
ngásáye. Uku'dodoní kóo ledre máa née
zí 'yị e do misi'di mbá wá.
Odụ ledre bi Máriko ekéne kí sịlịne ní.*

Yésụ 'dodo roné zí Maríya Magidála
(Lúrú kpá Matáyo 28:9,10, Yiwáni 20:11-18)

9 Simi sịlị gi do kací Sịlị 'bi 'Dówụ́ro bi
Yésụ urú gi simi umbu simi a akpa kí sị
ndóndó ní, zía 'dódoụ́tụ roné zí Maríya
Magidála, bi kóo Yésụ lagaogụ dokéké e
ịnyị doa gbre (7) gi simia ní.
10 Zí Maríya ma'dáa ịnyịné ndéréne
úku 'dódo a zí ezegámáne e, 'yị lódụ́ kací
Yésụ ga bi kóo niyí 'bi eyé ndịsị íni Yésụ
ma'dáa ní.
11 Simi bi uwúní gi taraa kídí Yésụ urú
gi simi umbu go, née lurú gáa wo go trịdrị
cụ́ kí komoné ní, ṇguṇguní eyé kóo ledre
máa née wá.

Yésụ 'dodo roné zí 'yị lódụ́ kacíne ga bi gbre ní
(Lúrú kpá Lúka 24:13-35)

12 Gi do kací a née, zí Yésụ kpá 'dódo
roné simi ngíti tosoné kpị zí 'yị lódụ́
kacíne ga bi kóo gbre, simi bi niyí
mindéréye do misi'di gi simi gara ní.
13 Zíye ndá'balúgu royé simi
Yerụsaléma, zíye úku 'dódo ledre née zí
lafúye e, tí lá a ṇguṇguní eyé kóo ledre
máa née kpá wá.

Yésụ 'dodo roné zí 'yịmikása e sokó doa kéṛị
(Lúrú kpá Matáyo 28:16-20, Lúka 24:36-49, Yiwáni 20:19-23, Moko 'bi 'yịmikása e 1:6-8)

14 Nda girí, simi bi 'yịmikása ga bi sokó
doa kéṛị (11) née ndịsịní ánu éyị ní, zí
Yésụ 'dódo roné zíye, zía úku ledre zíye,
gi zía do ngíti géyị lafúye e orụ yị ené kóo
miórụ kí ṇgúṇgu ledre 'bi lafúye ga bi
lurúní trịdrịné go cụ́ kí komoyé ní.

* **16:8 16:8** Ledre bi Máriko eké ne simi bụ́kụ ba kí sịlịne simi kápita ené sokó doa ịnyị doa kéṛị ní, tonó gi ro véresị kịé'do gị ro ịnyị doa ota. Gi ore ndéréne 'dá'dá ngíti géyị 'yị e ekéní nda go ye.

15 Nda née ní, zɨ́ Yésụ ma'dáa úku ledre
zɨ́ye kɨ́dí, “Ndérésé mu kacɨ́ bi e za mbá
kɨ́ úku bɨlámá ledremá zɨ́ 'yị e za mbá.
16 'Yị bɨ ṇguṇgu ledremá go ní, zɨ́se
bábátị́zị́ wo, nɨ gú ómo gɨ sɨmɨ 'do'dó bɨ
odụa nda ní. 'Yị bɨ ṇguṇgu wá ní, nɨyí
'dó'do wo.
17 Zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ go ní, ídíye kɨ́
roko'bụ káa zɨ́ bɨ nɨyí go 'yị amá e ní, zɨ́ye
kɨ́ ódroyé sɨmɨ ṛ́ḳ́ tara e kɨ́ ndị́sị lágaóyó
dokéké e gɨ sɨmɨ 'yị e kɨ́ ịrịmá.
18 Abú 'di'binɨ́ kámá okó kɨ́ sị́lị́ye, abú
ewénɨ́ ngónụ́ kémbị́ éyị́ mengị yée wá.
Nɨyí óto sị́lị́ye ro 'yị ndíyá e, zɨ́ ndíyá eyé
ụ́kụ́ne.”

Yésụ nda'balugu roné komo Ere
(Lúrú kpá Lúka 24:50-53, Moko 'bɨ 'yịmɨkása e 1:9-11)

19 Sɨmɨ bɨ Yésụ ukuonzó ledre go zɨ́ye
ní, zɨ́ Lomo nda 'dí'bilúgu wo 'be 'bɨ ené
komo ere, zɨ́a ndị́sịné do sị́lị́ anú 'bɨ Lomo
káa do mongụ́ ngére.
20 Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ Ngére Yésụ ga gére
ndéréye kɨ́ úku bɨlámá ledre zɨ́ 'yị e kacɨ́
bi e za mbá. Zɨ́ Ngére kóo ndị́sịné méngị
moko kɨ́ye, zɨ́ mɨngburoko ledre ga bɨ
ndị́sịnɨ́ méngị yée kɨ́ roko'bụné ní 'dódo a
kɨ́dí ledre ga bɨ úku yée ní nɨ ma'díi.

Bɨlámá ledre bɨ Lúka eké ní

Ledre gɨ ro bṵ́kṵ bɨ Lúka ní

Bṵ́kṵ ba Lúka eké ne, eké wo bɨ Moko 'bɨ 'yịmɨkása e ní kpá ne. Lúka ndaá 'bɨ ené gɨ sɨmɨ kúfú Yṵ́da e wá, nɨ 'yị bɨ olo ledre go kɨ́ngaya gɨ sɨmɨ kúfú Gịrḭgị e ní. Zɨ́a ḭnyịné ṇgúṇgu ledre Yésṵ. 'Dịyịoto kóo Páwulo sɨmɨ bɨ kóo Páwulo nɨ ndéré kɨ́ úku bɨlámá ledre 'bɨ Yésṵ zɨ́ 'yị e ní. Eké ledre gɨ ro Yésṵ kɨ́ ledre moko ga bɨ kóo Yésṵ ndịsị méngị yée ní zɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yṵ́da e wá ní ówoyéme a.

Ledre ga bɨ Lúka eké yée sɨmɨ bṵ́kṵ ené ba ndaní mɨékéye sɨmɨ ngíti géyị bṵ́kṵ ga bɨ Matáyo, Máriko kɨ́ Yiwáni ní wá. Ledre ga bɨ káa zɨ́ ledre gɨ ro mɨndíki Yiwáni 'yị í'bí babatḭza, ledre gɨ ro mɨndíki Yésṵ kɨ́ mɨngbóró a, kpá kɨ́ ledre gɨ ro bɨlámá ledre ga bɨ kóo 'bɨ Lomo Yiwáni ndịsị ndéré kɨ́ úku yée zɨ́ 'yị e ní. Zɨ́a kpá úku ledre gɨ ro káa zɨ́ bɨ Lomo oto 'bú 'yịma'dí e mbá ní. Yésṵ 'dodo kóo lḭlị ledre née go sɨmɨ muruwayi káa zɨ́ muruwayi bɨ gɨ ro bɨlámá 'yị 'bɨ Samáriya ní (sɨmɨ kápita 10), kɨ́ muruwayi bɨ gɨ ro owṵ́ bɨ ịndrị ní (sɨmɨ kápita 15) kɨ́ mɨndḭsịyé bɨ kɨ́ manda 'dá'dá 'bɨ 'yị 'dó'dṵ́ ṵsórṵ bɨ 'yị e iliní wo wá ní (sɨmɨ kápita 19) nda kɨ́ ledre trịdrị bɨ za fí bɨ mocṵ́ ledre a zɨ́ ngúru 'yị lúyú ledre bɨ kóo phephéní yée kéne gɨ zɨ́ lúyú ledre eyé ní (sɨmɨ kápita 23).

Zɨ́ Lúka úku andá ledre kɨ́'dí tṵ́'dṵ́ kɨ́dí 'Dówṵ́ Lomo ndịsị méngị moko sɨmɨ Yésṵ ne gɨ zɨ́a ndịsị íni ini zɨ́ Lomo kɨ́ngaya. Nda go gbóo kɨ́ odṵ ledre, zɨ́a úku ledre kɨ́dí Yésṵ 'dodo kóo roné kɨ́'dí tṵ́'dṵ́ zɨ́ 'yị lódṵ́ kacɨ́ne e sɨmɨ bɨ kóo urú gɨ sɨmɨ umbu ní. Ledre ga gére née 'dodoní go kɨ́dí ma'díi Yésṵ urú kóo go gɨ sɨmɨ umbu.

Lúka eké ledre gɨ ro Yésṵ

1 Mongṵ́ 'yị Teyófḭlo, tṵ́'dṵ́ ngíti géyị 'yị e eké omoní ledre ga bɨ kóo gɨ do bi Yésṵ, bɨ kóo Yésṵ ma'dáa ndịsị méngị yée dongaráze ní go bi 'desḭ.

2 Ekéní tí za cé ledre ga bɨ kóo 'yịmɨkása ga kóo 'desḭ lurúní kɨ́ komoyé zɨ́ye ndḭsịyé lḭkpḭ a ní.

3 Gɨ zɨ́a bɨ ledre ga bɨ 'yị ga gére née ekéní ní, nɨyí mbá ma'díi ledre e ní, máyá nɨ mɨútúásáne zɨ́ma éké kása yée zɨ́yị,

4 gɨ do bɨ zɨ́yị ówoyéme a yá 'dodoní kóo ma'díi ledre e go zɨ́ne.

Ledre gɨ ro mɨndíki Yiwáni Babatḭza

5 Sɨmɨ bɨ kóo Eróde nɨ mongṵ́ ngére 'bɨ káṇgá bɨ Yṵdáya ní, ngíti 'yị 'dáná mbayi 'bɨ Lomo nɨ kóo bo kɨ́ ịrịné Zakaríya. Nɨ gɨ dongará 'yị 'dáná éyḭ ga bɨ manda eyé nɨ mbá Abiyáza ní. Ịrị me'bea Elizebéta, nɨ kpá gɨ sɨmɨ kúfú bulúnduyé bɨ Aróna ní.

6 Zakaríya e gbrengárá kɨ́ me'bené, mɨméngị ledre eyé nɨ kací kadra mbá fú lá mbḭ do komo Lomo, gɨ zɨ́a ndịsịní éré lorṵ 'bɨ Ngére Lomo.

7 Tí lá owṵ́ ndaá 'bɨ ené kóo zɨ́ye wá gɨ zɨ́a me'bea nɨ mɨkoto, nɨyí nda kpá yḭ eyé go ngokoyé utúasáni lolṵ ndíki owṵ́ wá.

8 Nda sɨmɨ ngíti sḭlḭ, sịndḭ kadra utúasá go zɨ́ Zakaríya e kɨ́ lafúne ndéréye sɨmɨ 'Dịcḭ 'bɨ Lomo 'dáná éyḭ zɨ́ Lomo, 9 kací ondṵ́ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ e. Zɨ́ gbégbé 'dódo Zakaríya zɨ́a ólṵ́ne 'Dịcḭ 'bɨ Lomo 'dáná éyḭ zɨ́ Lomo.

10 Sɨmɨ bɨ Zakaríya olṵ́ go 'Dịcḭ 'bɨ Lomo nɨ go ndḭsị óngbó abúṛengú kɨ́ ndonyoné 'dịcḭ íri ní, tṵ́'dṵ́ 'yị ga bɨ ogụní ní nɨyí 'bɨ eyé ndḭsị íni ini zɨ́ Lomo sága.

11 Cịkị 'dịcḭ íri, zɨ́ maláyika bɨ Ngére Lomo kasa ní ógṵ tóroné do sḭlḭ 'bɨ anú cigí mbayi bɨ ndḭsịní 'dáná éyḭ doa ní.

12 Sɨmɨ bɨ Zakaríya lurú maláyika née kenée ní, zɨ́ lomo roa lḭyịné gɨ zɨ́ ngịrị.

13 Zɨ́ maláyika née úku ledre kɨ́dí, “Ndá éré ngịrị wá Zakaríya, Lomo uwú ini bɨ ndḭsị íni a ní go. Me'beyḭ Elizebéta nɨ ndíki owṵ́ zɨ́yị owṵ́o'do. Ídí ḭfḭ ịrịa Yiwáni.

14 Nɨ óto sée kɨ́ me'beyḭ zɨ́se ídíse kɨ́ rokinyi, tṵ́'dṵ́ 'yị e nɨyí ídí kɨ́ rokinyi sɨmɨ bɨ nɨyí úwú a kɨ́dí aráni wo go ní.

15 Nɨ ídí kɨ́ ledrené owóowó sɨmɨ moko
bɨ 'bɨ Ngére Lomo ní. Ndaá 'yị éwé le'yḭ
wá, nɨ dụ́ụ́ mɨ'dúcuné kɨ́ 'Dówṵ́ Lomo kú
gɨ sɨmɨ mbágáne.
16 Nɨ 'dí'bilúgu ngíti géyị Isɨréle e ga
kóna luyúnɨ́ gɨ do mɨsi'di 'bɨ Ngére Lomo
go ní zɨ́ Lomo.
17 Nɨ ndḭsị gámá kɨ́ úku kúrú Lomo sɨmɨ
roko'bụ 'Dówṵ́ Lomo cé káa zɨ́ nébị Ilíya
kóna ní, zɨ́a ndḭsịné kɨ́ yéme dongará 'yị
ga bɨ sinyí go kɨ́ owṵ́ 'bɨ eyé e ní, kpá
kɨ́ sáká 'yị ga bɨ sómṵ́ ledre eyé ndaá
bɨlámáne do mɨsi'di 'bɨ Lomo wá ní, nda
kpá kɨ́ yémeómo 'yị e nzíyiyé zɨ́ Ngére
Yésụ."
18 Zɨ́ Zakaríya ndú'yú maláyika née
kɨ́dí, "Mááyí ówo a bɨ kɨ́dí éyḭ nɨ ndéré
méngị roné zɨ́ma kenée ní lárá a káa be
'di? Bɨ mááyí go ngokomá káa zɨ́ ba, kára
bɨ zɨ́ma ní nɨ go kpá ngokoné ní."
19 Zɨ́ maláyika née úkulúgu ledre zɨ́
Zakaríya kɨ́dí, "Zakaríya, ịrịmá Gábɨrele.
Kacɨ́ kadra mbá azé fú lá kɨ́ Lomo do bi
kḭé'do, kasa máa ne kɨ́ bɨlámá ledre née
ógụ úku a zɨ́yị.
20 Gɨ zɨ́a bɨ íli ṇgúṇgu ledre bɨ máúku
zɨ́yị ba wá ní, tarayḭ nɨ ídí mɨ'dụ́tụné ódro
wá gị sɨmɨ sịndḭ kadra bɨ owṵ́ née nɨ árá
sɨmɨ a ní."
21 Gɨ zɨ́ kéyị née, 'yị ga bɨ ndḭsịnɨ́ sóngó
wo sága ní ndḭsịnɨ́ go má zɨ́ye úku ledre
kɨ́dí, "'Bɨé laká nda 'di, Zakaríya lu'bú
karaba sɨmɨ 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo 'dényé káa ní
ní."
22 Sɨmɨ bɨ olụ́ogụ gɨ 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo gɨrí
ní, ndḭsị nda ódro zɨ́ye lá kɨ́ sḭ́lḭ́ne. Zɨ́ 'yị
ga gére née tɨ́ geré ówo a kɨ́dí Lomo 'dodo
ngíti mɨkánda ledre go zɨ́a 'dḭcḭ́ íri.
23 Sɨmɨ bɨ sịndḭ kadra 'bɨ moko ené ụkụ́
ní, zɨ́a ḭnyị ndá'balúgu roné 'be.
24 Nda gɨ do kacɨ́ sḭ́lḭ́ cúku'dée, zɨ́ me'bea
Elizebéta ídíne kɨ́ sɨmɨné. Zɨ́a ndḭsịné 'be
éfé ḭnyị, olụ́ogụ gɨ 'be wá.
25 Zɨ́ Elizebéta í'bí mbófo éyḭ zɨ́ Lomo
kɨ́dí, "Mbófo éyḭ zɨ́yị Ngére Lomo gɨ ro
ledre bɨ méngị zɨ́ma ba. Ówo ledre go
kɨ́ma zɨ́yị 'dí'bióyó mongṵ́ dokuwu bɨ
mááyí kɨ́e ní gɨ domá 'dá'ba."

Maláyika uku ledre gɨ ro mɨndíki Yésụ

26 Sɨmɨ bɨ Elizebéta nɨ go kɨ́ sɨmɨné 'bɨ
éfé ḭnyị doa kéṛḭ́ (6) ní, zɨ́ Lomo kpá kása
maláyika Gábɨrele sɨmɨ Nazeréta ngíti
owṵ́ gara sɨmɨ Galiláya,
27 zɨ́ owṵ́kára tara mbotụ nɨ kóo go
mɨkóróne zɨ́ ngíti o'do kɨ́ ịrịné Yoséfa. Nɨ
gɨ sɨmɨ kúfú ngére Dawídi. Owṵ́ kára
ma'dáa ịrị a Maríya.
28 Zɨ́ Gábɨrele ndéréógụné íri, zɨ́a í'bí
mandá kɨ́dí, "Mandá zɨ́yị Maríya, útúásá
go kacɨ́ komo Ngére Lomo, Lomo idí kɨ́yị."
29 Zɨ́ Maríya ndḭsị ónzó komoné kɨ́ toso
mandá bɨ maláyika ogụ í'bí a zɨ́ne née.
30 Zɨ́ maláyika úku ledre zɨ́ Maríya kɨ́dí,
"Maríya, ndá éré ngịrị wá, útúásá yḭ eyḭ
mɨútúásá kacɨ́ komo Lomo."
31 Áyí ógụ ídí kɨ́ sɨmɨyḭ zɨ́yị árá ógụ a
owṵ́o'do. Ídí ḭfḭ ịrị a Yésụ.*
32 Nɨ ídí mongṵ́ 'yị. 'Yị e nɨyí ndḭsị ndólo
wo Owṵ́ 'bɨ Lomo. Ngére Lomo nɨ óto
wo káa do ngére káa zɨ́ bulúndua bɨ kóo
Dawídi ní.
33 Nɨ ídí ngére do kúfú Isɨréle e za fí, 'yị
'dí'bióyó wo ndaá.
34 Maríya ya zɨ́ maláyika ní, "Ledre máa
née nɨ méngị roné née lárá a kɨ́e 'di bɨ
máówo aka kpá ledre 'bɨ ya'dá e wá ní?"
35 Maláyika ya zɨ́a ní, "Owṵ́ née nɨ ógụ
ené sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówṵ́ Lomo. Lomo
nɨ ndḭsị ne sáká yḭị gɨ zɨ́a owṵ́ bɨ áyí
ndíkiógụ a née nɨ yḭ ené Owṵ́ 'bɨ Lomo.
36 Lúrú aka gba ngoko sụmụyḭ bɨ
Elizebéta ba, nɨ go kɨ́ sɨmɨné 'bɨ éfé ḭnyị
doa kéṛḭ́ (6). 'Yị e owonɨ́ go mbá kɨ́dí
utúasá lolụ kóo ndíki owṵ́ wá.
37 Ledre bɨ Lomo uku go ní, nɨ méngị
roné."
38 Maríya ya, "Káa zɨ́ bɨ mááyí 'yị
'bɨ moko 'bɨ Ngére Lomo ní, máṇgúṇgu
ledre bɨ úku ili méngị a zɨ́ma ní go." Geré
zɨ́ maláyika née lélḭ ené gɨ ore.

Maríya nderé lúrú Elizebéta

39 Zɨ́ Maríya yéme roné ndéréne lúrú
Elizebéta sɨmɨ owṵ́ gara do bi ekḭekḭ sɨmɨ
Yụdáya,
40 zɨ́a ógụné 'be 'bɨ Zakaríya zɨ́a í'bí
mandá.

* **1:31 1:31** Yésụ: Ini ledre gɨ sɨmɨ a kɨ́dí, Lomo yomo 'yị e.

41 Sɨmɨ bɨ Elizebéta uwú kúrú Maríya
ní, geré zɨ́ sɨmɨa ndɨ́sɨ́né ndéndeke kɨ́
mongṵ́ rokinyi. Zɨ́ Elizebéta lúrú roko'bụ
'bɨ 'Dówṵ́ Lomo roné.
42 Zɨa ódroné kɨ́ kúrúne 'dága kɨ́dí,
“Maríya, Lomo i'bí úndru go zɨ́yɨ́ rómo
do 'bɨ lafúyɨ́ e mbá. I'bí kpá úndru go zɨ́
Owṵ́ bɨ sɨmɨyɨ́ née.
43 Áko, Lomo eme laká kɨ́ma káa gɨ zɨ́
'di, bɨ zɨ́ mbágá Ngére amá ɨ́nyɨ́né za cṵ́
ne ógụné lúrú máa ní?
44 Maríya, sɨmɨ bɨ gáa máúwú kúrú yɨ́ɨ́
ní, geré zɨ́ sɨmɨmá ndɨ́sɨ́né ndéndeke kɨ́
mongṵ́ rokinyi.
45 Ngére Lomo idí ídí kɨ́yɨ́, gɨ zɨa
ṇgúṇgu go yá éyɨ́ bɨ ili méngɨ́ a zɨ́yɨ́ ní,
idí mu méngɨ́ a.”

Ke'bɨ́ bɨ Maríya uku ní

46 Maríya ya kɨ́dí, “Mákófó ɨ́rɨ́ Ngére
amá Lomo.
47 Mááyí go kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́ Lomo 'yɨ́
yómo máa.
48 Máa bɨ mándá éyɨ́ wá ba, oto ledremá
go zɨ́ne owóowó. Tónóne karaba ndéréne
'dá'dá, tṵ́'dṵ́ 'yɨ́ e nɨyí ndɨ́sɨ́ úku ledre kɨ́dí
Lomo i'bí úndru go zɨ́ma.
49 Wo, Mbigí Lomo bɨ kɨ́ roko'bụné
kɨ́ngaya ní mengɨ́ mongṵ́ ledre go zɨ́ma.
'Yɨ́ e idíní ndɨ́sɨ́ kófó ɨ́rɨ́a.
50 'Yɨ́ ga bɨ nɨyí ndɨ́sɨ́ óto úndru a ní,
nɨ ndɨ́sɨ́ méngɨ́ bɨlámá ledre zɨ́ye ndéréne
mɨndéré za fí.
51 Mengɨ́ tṵ́'dṵ́ mɨngburoko ledre e go,
Ngére máa yée ga bɨ ndɨsɨní ɨ́lɨ́ mɨɨ́lɨ́ ní,
nɨ báyi yée mbá 'dá'ba.
52 Zɨa 'dí'bióyó roko'bụ gɨ zɨ́ yée ga bɨ
ndɨsɨní óto ledreyé kɨ́ royé owóowó ní, zɨa
óto yée ga bɨ 'bụo'bṵ́ní royé mɨ'búó'bṵ́ ní
do bi kacɨ́ye.
53 I'bí tṵ́'dṵ́ éyɨ́ e go zɨ́ 'yɨ́ ga bɨ kóna
ndɨsɨní ndúwú gɨ zɨ́ lerɨ́ ní, oto yée ga bɨ
kɨ́ tṵ́'dṵ́ éyɨ́ e zɨ́ye ní go káa do 'yɨ́ lerɨ́ e.
54 Ledre bɨ kóo mocṵ́ gɨ ro sáká Isɨréle e
ní lɨgɨ́ wo wá, nɨ go ndɨ́sɨ́ sáká yée.
55 Uku kóo zɨ́ bulúnduzé Abarayáma kɨ́
owṵ́ 'bɨ owṵ́ 'bɨ ené e kpá kenée kɨ́dí née
nɨ ndɨ́sɨ́ sáká yée kenée za fí odụ a ndaá.”
56 Maríya ndɨ́sɨ́ kóo zɨ́ Elizebéta íri káa
zɨ́ éyɨ́ 'bɨ éfé ota ní, zɨa nda ndá'balúgu
roné 'be 'bɨ ené.

Mɨárá Yiwáni

57 Née ní, zɨ́ sɨndɨ́ kadra 'bɨ Elizebéta
útúásáne, zɨa áráne owṵ́o'do.
58 Zɨ́ phanda ledre née ówṵ́ ndíki sụmụ
Elizebéta kɨ́ eze 'be 'bɨ ené e mbá kɨ́dí,
Ngére Lomo mengɨ́ bɨlámá ledre go zɨa.
Zɨ́ Elizebéta kɨ́ 'yɨ́ ga gére née mbá ídíye
kɨ́ rokinyi.
59 Sɨmɨ bɨ sɨ́rɨ́ owṵ́ mengɨ́ go sɨ́lɨ́ ɨ́nyɨ́ doa
ota ní, zɨ́ye yóko royé ónzó wo ngbụru,
kacɨ́ ondṵ́ eyé 'bɨ Yṵ́da e. Iliní kóo gɨ ro
ɨ́fɨ́ ɨ́rɨ́ 'bụa doa, Zakaríya.
60 Zɨ́ mbágá a úku ledre kɨ́dí, “Ɨ́'ɨ, ndaní
ɨ́fɨ́ ɨ́rɨ́ 'bụa doa wá, ɨ́rɨ́a idí ídí Yiwáni.”
61 Zɨ́ye ṵ́tụyé zɨa kɨ́dí, “Ɨ́, ɨ́rɨ́ káa zɨ́ née
ndaá sɨmɨ kúfúse wá.”
62 Zɨ́ye ndú'yú Zakaríya kɨ́ sɨ́lɨ́ye togṵ́ ili
zɨ́ ɨ́rɨ́ owṵ́ ba ídíne náambi yá?
63 Zɨa ndú'yú yée kɨ́ sɨ́lɨ́ne gɨ ro éyɨ́
'bɨ éké ledre. Zɨa éké ɨ́rɨ́ owṵ́ née zɨ́ye,
“Yiwáni.”
64 Geré zɨ́ tara Zakaríya líkpíne zɨa
tónóne ódroné kɨ́ ndɨ́sɨ́ mbófo Lomo.
65 Zɨ́ tara eze 'be 'bɨ ené e ɨ́drɨ́ye mbá
mɨɨ́drɨ́, zɨ́ 'yɨ́ e ídíye sɨmɨ Yụdáya mbá kɨ́
ledre née tarayé.
66 Ngíti géyɨ́ 'yɨ́ ga bɨ uwúní ledre máa
née ní ní, zɨ́ye ndɨ́sɨ́yé sómṵ́ ló'bó ledre
kɨ́dí, “Owṵ́ née nɨ gú ídí toso 'yɨ́ máa bɨ
kɨ́e 'di káa zɨ́ bɨ Ngére Lomo yeme ledre
gɨ roa ne kenée ní?”

Ke'bɨ́ bɨ Zakaríya uku ní

67 Zɨ́ 'Dówṵ́ Lomo 'dúcu Zakaríya, zɨa
ɨ́nyɨ́né úku ledre bɨ gú karanée nɨ méngɨ́
roné ní kɨ́dí,
68 “Mbófo éyɨ́ zɨ́ Lomo bɨ nɨ Ngére 'bɨ
Isɨréle e ní, gɨ zɨa ogụ go yómo 'yɨ́ ené e.
69 Kasaogụ 'yɨ́ bɨ kɨ́ roko'bụné ní go gɨ
sɨmɨ kúfú ngére Dawídi gɨ ro yómo zée,
70 káa zɨ́ bɨ kóo ukui'bí tara nébɨ́ ené ga
kóna 'desɨ́ ní.
71 Bɨ ba ní, omozé gɨ zɨ́ ezeokóze e kpá
kɨ́ yée ga bɨ ndɨsɨní sógó zée ní go.
72 Lomo mengɨ́ bɨlámá ledre née zɨ́
bulúnduzé e kenée gɨ ro 'dódo a kɨ́dí

ledre bɨ kóo née yeme zɨ́ye ní lịgị ené née wá.
73 Née mɨyéme ledre kóo dongaráye kɨ́ bulúnduzé Abarayáma,
74 gɨ ro zɨ́ze ómozé gɨ zɨ́ ezeokóze e, gɨ do bɨ zɨ́ze ndɨ́sịzé méngị moko ené kɨ́ sómṵ́ ledre ezé kɨ́ḗ'do ngịrị ndaá,
75 gɨ zɨ́a azé go mbigí 'yị ené e do komo a kacɨ́ kadra mbá.
76 Yɨ́ị, owṵ́ 'bɨ amá, 'yị e nɨyí ndɨ́sị ndólo yɨ́ị kɨ́dí nébị 'bɨ Lomo gɨ zɨ́a áyí ndɨ́sị ndéré zɨ́a 'dá'dá kɨ́ yémeómo 'yị e zɨ́ Ngére nzíyiné.
77 Áyí 'dódo ledre zɨ́ye yá idíní ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo gɨ do bɨ zɨ́ Lomo ótoómo lúyú ledre eyé gɨ ro zɨ́ye ndíki trịdrị bɨ za fí ní.
78 Ledre née nɨ méngị roné kenée gɨ zɨ́ bɨlámá mɨmbé'de Lomo bɨ rozé ní, nɨ kásaógṵ 'yị gɨ komo ere káa do bimɨóṇgó zɨ́ze do sogo káṇgá ona,
79 zɨ́ bi óṇgóne zɨ́ 'yị ga bɨ nɨyí sɨmɨ mɨtṵlṵrṵ 'bɨ lúyú ledre zɨ́ ngịrị umbu ndɨ́sịné méngị yée kacɨ́ kadra mbá ní, zɨ́a ndɨ́sịné 'dódo mɨsi'di 'bɨ Lomo zɨ́ze, zɨ́ mɨmbé'dezé ḭdrḭ́ne gɨ zɨ́a.
80 “Née ní, zɨ́ Yiwáni nda ngbóró ógụné go ya'dá 'yị. Zɨ́ Lomo í'bí roko'bụ zɨ́a, zɨ́a ndéré ndɨ́sịné sɨmɨ súwú gbála gị sɨmɨ sịndḭ kadra bɨ zɨ́a tónóne 'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́ Isɨréle e ní.”

2

Ledre gɨ ro mɨndíki Yésụ (Lúrú kpá Matáyo 1:18-25)

1 Sɨmɨ sịndḭ kadra kɨ́ḗ'do, zɨ́ Agṵ́sụto bɨ ndoloní wo Káyísara* ní i'bí lorụ kɨ́dí, idíní ólo 'yị 'bɨ Róma mbá gɨ ro zɨ́ne ówo a togṵ́ nɨyí mbá ndu.
2 Née kóo mɨzefḭ ólo 'yị e bɨ oloní sɨmɨ bɨ Korịnḭ́yo nɨ gávana sɨmɨ ngíti gara 'bɨ Róma kɨ́ ịrịné Sṵ́rịya ní.
3 Zɨ́ 'yị e ndɨ́sị ndéréye sɨmɨ gara eyé e gɨ ro do ólo yée íri.
4 Zɨ́ Yoséfa bulúndu ngére Dawídi ḭnyịné gɨ sɨmɨ Nazeréta owṵ́ gara sɨmɨ Galiláya, ndéréne sɨmɨ Beteléme mongṵ́ gara bɨ kóo Dawídi nɨ ngére sɨmɨ a, sɨmɨ Yụdáya ní.
5 Nderéní kɨ́ Maríya bɨ koróní zɨ́a ní gɨ do bɨ do ólo yée kéne íri. Sịndḭ kadra 'bɨ Maríya ma'dáa nɨ kóo go gbóo gɨ ro zɨ́a áráne.
6 Sɨmɨ bɨ nɨyí aka cịkị íri ní, zɨ́ sịndḭ kadra ené 'bɨ árá go útúásáne.
7 Zɨ́a tɨ́ árá mɨzefḭ owṵ́ 'bɨ ené née owṵ́o'do. Zɨ́a kṵ́rṵ́kṵ yéme wo kɨ́ mbílí bongó do óto wo kɨ́e yaa sɨmɨ kụrungbú bɨ bangá e ndɨsịní ánu éyḭ sɨmɨ a ní, gɨ zɨ́a bi ndaá lolụ kóo zɨ́ye sɨmɨ 'dɨ́cḭ 'bɨ ṇgu e wá.

Maláyika 'bɨ Lomo ogụ zɨ́ 'yị 'bá'bá kábịṛḭ́kị e

8 Sɨmɨ sịndḭ kadra máa bɨ kóo née ní, 'yị 'bá'bá kábịṛḭ́kị e nɨyí kóo gbóo kɨ́rɨ́ née ndɨ́sị 'bá'bá bangá eyé e kɨ́ ndụlụ.
9 Zɨ́ maláyika 'bɨ Ngére Lomo ógụné zɨ́ye íri, zɨ́ roko'bụ 'bɨ Lomo óṇgó bi cigíye gbaá wéé, zɨ́ ngịrị méngị yée kíngaya.
10 Zɨ́ maláyika née úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ndásé éré ngịrị wá. Máógụ kɨ́ bɨlámá sanda zɨ́se wo bɨ bi nɨ éme rosé gɨ zɨ́a mɨéme kpá kɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yị e mbá ní.
11 Aráni gáa owṵ́ go zɨ́se wo bɨ nɨ ídí 'Yị yómo 'yị e ní, sɨmɨ Beteléme gara bɨ kóo Dawídi nɨ sɨmɨ a ngére ní. Nɨ Kɨ́résịto† kpá Ngére.
12 Togṵ́ ndérésé yá, ásé ndíki owṵ́ ma'dáa mɨkṵ́rṵ́kụné sɨmɨ mbílí bongó otoní wo go kɨ́e sɨmɨ kụrungbú bɨ bangá e ndɨsịní ánu éyḭ sɨmɨ a ní.”
13 Lu'bú wá, zɨ́ tṵ́'dṵ́ ngíti géyị maláyika e ógụyé gɨ komo ere ídíye ndro kɨ́ ezeyé gáa ogụ ní. Zɨ́ye ndɨ́sịyé kófó ịrị Lomo kɨ́dí,
14 “Idízé kófó ịrị Lomo bɨ komo ere ní, bikịdrḭ idí ídí zɨ́ 'yịma'dí e do sogo káṇgá gɨ zɨ́a mengị bɨlámá ledre go zɨ́ye.”
15 Sɨmɨ bɨ maláyika e nda'baluguní royé komo ere ní, zɨ́ 'yị 'bá'bá kábịṛḭ́kị ga gére née yéme ledre kɨ́dí, “Nderézé aka mu sɨmɨ Beteléme lúrú ledre bɨ mengị roné íri, bɨ Ngére Lomo kasa ledre a zɨ́ze ba.”

* **2:1 2:1** Káyísara: Káyísara ini ledre gɨ sɨmɨa kɨ́dí mongṵ́ ngére 'bɨ Róma. Nɨ mongṵ́ ngére do ngíti géyị lafúne ngére e ga bɨ 'bɨ ngíti géyị káṇgá e káa zɨ́ Yụdáya kɨ́ Galiláya. † **2:11 2:11** Kɨ́résịto: Ini ledre gɨ sɨmɨa kɨ́dí, 'yị bɨ Lomo gelé wo káa do Ngére ní.

16 Zɨye ndéréógụyé íri ndíki Maríya kɨ́ Yoséfa kɨ́ síṛí owụ́ mɨ'dú'duné sɨmɨ kuṛungbú tɨ́ káa zɨ́ bɨ ukuní zɨye ní.
17 Sɨmɨ bɨ nderé ndikiní owụ́ née tɨ́ kenée ní, zɨye lḭkpḭ ledre bɨ mengḭ roné zɨye gɨ ro owụ́ née ní ní mbá zɨ́ Maríya kɨ́ Yoséfa.
18 'Yḭ ga bɨ uwúní ledre née kenée ní, zɨ́ tarayé ḭdṛḭne mbá mɨḭdṛḭ.
19 Zɨ́ Maríya ụ́lụ ledre ga gére née mbá sɨmɨné ndḭsḭ kɨe.
20 Zɨ́ ya'dá ga gére née ḭnyḭ ndá'balúgu royé kɨ́ kófó ḭṛḭ Lomo kpá kɨ́ mbófo wo gɨ ro ledre bɨ uwúní zɨye lúrú a go cụ́ kɨ́ komoyé tɨ́ káa zɨ́ bɨ maláyika e ukuní zɨye ní.

Nderéní kɨ́ síṛí Yésụ sɨmɨ 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo

21 Sɨmɨ bɨ síṛí Yésụ mengḭ go sḭlḭ ḭnyḭ doa ota (8) ní, née kóo go sḭlḭ bɨ do ónzó wo ngbuṛu sɨmɨ a ní kacɨ́ ondụ́ 'bɨ Yụ́da e. Do ḭfḭ ḭṛḭa Yésụ, née ḭṛḭ bɨ kóo maláyika ḭfḭ 'dodo sɨmɨ bɨ Yésụ ma'dáa ndaá aka kóo wá ní.
22 Nda gɨ ore zɨ́ sḭndḭ kadra útúásáne zɨ́ Maríya gɨ do kacɨ́ árá bɨ ará ní, gɨ ro zɨa ndá'ba ólụ́lúgu roné 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo káa zɨ́ bɨ lorụ 'bɨ Mụ́sa uku ní. Zɨye 'dí'bi síṛí Yésụ ndéré kɨe sɨmɨ Yeṛụsaléma sɨmɨ 'Dḭcḭ kótrụro í'bí mbófo éyḭ zɨ́ Lomo gɨ roa.
23 Nɨ mɨékéne sɨmɨ lorụ 'bɨ Lomo kɨ́dí, "Owụ́ndíká ga bɨ ya'dá e ní, idíní ndéré kɨye zɨ́ Lomo,"
24 gɨ ro do í'bí tákpásḭlḭ káa zɨ́ bɨ lorụ 'bɨ Lomo uku ní, "Nɨyí 'dí'bi amámu e gbre kɨ́ kḭṛḭkó'do kpá gbre ndéré kɨe káa do éyḭ 'dáná."
25 Sɨmɨ sḭndḭ kadra máa bɨ kóo née ní, ngoko o'do nɨ kóo bo sɨmɨ Yeṛụsaléma ore kɨ́ ḭṛḭné Simiyóna, nɨ 'yḭ bɨ i'bí roné za mbá zɨ́ Lomo ní. O'do née nɨ mɨ'dúcuné kɨ́ 'Dówụ́ Lomo, kacɨ́ kadra mbá ndḭsḭ óto komoné gɨ ro Kɨ́résḭto zɨa ógụné yómo Isɨréle e.
26 'Dówụ́ Lomo uku kóo ledre go zɨa kɨ́dí, wo Simiyóna utúasá aka úyu wá 'búó togụ́ lurú Kɨ́résḭto bɨ Ngére Lomo nɨ kásaógụ wo ní go kɨ́ komoné kí.
27 Sɨmɨ sḭlḭ máa bɨ kóo née ní, zɨ́ 'Dówụ́ Lomo kása Simiyóna zɨa ndéréne do ligá 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo. Nɨ ógụ íri ní, Maríya kɨ́ Yoséfa 'di'biogụní síṛí Yésụ go íri gɨ ro zɨa í'bí úndru zɨ́ Yésụ ma'dáa káa zɨ́ bɨ bụ́kụ 'bɨ lorụ uku ní.
28 Zɨ́ Simiyóna ḭmbḭ wo do í'bí mbófo éyḭ zɨ́ Lomo gɨ roa kɨ́dí,
29 "Yḭḭ Lomo bɨ kɨ́ mongụ́ roko'bụyḭ ní, uku kóo zɨma yá útúásá aka 'dí'bi máa wá, 'búó togụ́ málúrú 'yḭ yómo 'yḭ e bɨ kóo uku ledre a ní go, áyí nda fú 'dí'bi máa. Bɨ ba ní, 'dí'bi nda máa 'yḭ kasa eyḭ mu.
30 Komomá lurú nda 'yḭ yómo 'yḭ e go,
31 kásaógụ wo go zɨ́ 'yḭ e za mbá.
32 Nɨ go káa zɨ́ bimɨóṇgó ní gɨ ro 'dódo yḭḭ zɨ́ 'yḭ ga bɨ owoní aka yḭḭ wá ní. Nɨ kpá óto kúfú Isɨréle e ndḭsḭ kófó ḭṛḭyḭ."

33 Zɨ́ tara Yoséfa kɨ́ Maríya ḭdṛḭne gɨ zɨ́ ledre bɨ Simiyóna ndḭsḭ úku a gɨ ro Yésụ ní.
34 Zɨ́ Simiyóna í'bí úndru zɨ́ Yoséfa kɨ́ Maríya, zɨa úku ledre zɨ́ Maríya kɨ́dí, "Owụ́ 'bɨ eyḭ ba ní karanée óto Lomo zɨa 'dí'bióyó roko'bụ gɨ zɨ́ ngíti géyḭ Isɨréle, zɨa í'bí a zɨ́ ngíti géyḭ. Owụ́ ba nɨ kpá ídí 'yḭ bɨ nɨyí lúrú tóko lḭlḭ ledre gɨ roa ní. Gɨ zɨ́ kéyḭ née, nɨyí karanée ndḭsḭ sógó wo. Nɨ óto 'yḭ ga bɨ ṇguṇguní ledre ené ní zɨye ídíye kɨ́ rokinyi.
35 Nɨ 'dódoógụ ledre ga bɨ do mɨmbé'de ngíti géyḭ 'yḭ e ní mbá. Gɨ zɨ́ kéyḭ née, mɨmbé'deyḭ nɨ karanée 'décḭ kɨ́ lúrú ndúwú wo."

36 Ngíti nébḭ nɨ kóo kpá bo ngoko kára kɨ́ ḭṛḭné Ána nyḭ Fanuwéle gɨ sɨmɨ kúfú bɨ ndoloní Aséra ní. Nɨ kára umbu. Ofụ́ní royé kɨ́ o'do 'bɨ ené mengḭní sɨmɨbi lá dụ́ụ ḭnyḭ doa gbre (7) geré zɨ́ o'do 'bɨ ené née úyu ené.
37 Zɨa ndḭsḭné gɨ kacɨ́ o'do 'bɨ ené née kɨ́ sɨmɨbi cḭ eso doa eso (84). Otoomo 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo wá, ndḭsḭ íni ini kɨ́ órụ́ tarané zɨ́ Lomo kɨ́ ndụlụ kɨ́ kadra mbá.
38 Sɨmɨ bɨ Simiyóna nɨ ndḭsḭ í'bí úndru ní, zɨ́ kára née ógụné geré ndḭsḭ í'bí mbófo éyḭ zɨ́ Lomo. Zɨa úku ledre bɨ gɨ do bɨ Yésụ ní mbá zɨ́ 'yḭ ga bɨ ndḭsḭní óto komoyé gɨ ro Ngére 'yḭ yómo 'yḭ e bɨ Lomo

2:23 2:23 Ólụ́ógụ 13:2,12 **2:24 2:24** Lévḭ 12:8

uku ledre kásaógụ wo sɨmɨ Yerụsaléma
káa do 'yị yómo 'yị e ní.
39 Sɨmɨ bɨ Yoséfa e kɨ́ Maríya
mengịonzóní ledre bɨ lorụ 'bɨ Lomo
ili zɨ́ye méngị a ní go ní, zɨ́ye ịnyịyé
ndá'balúgu royé 'be sɨmɨ Nazeréta sɨmɨ
Galiláya.
40 Zɨ́ Yésụ ngbóróne go mongụ́ne kɨ́
roko'bụné, zɨ́a ídíne kɨ́ mongụ́ ówo ledre
zɨ́ne gɨ zɨ́a Lomo ndịsị sáká wo ne.

Yésụ idíaká sɨmɨ 'Dịcị 'bɨ Lomo

41 Kací sɨmɨbi e mbá Yoséfa kɨ́ Maríya
ndịsịní ndéré sɨmɨ Yerụsaléma sɨmɨ
Ayímbi bɨ Umbuokpó ní.‡
42 Sɨmɨ bɨ Yésụ mengị go sɨmɨbi sokó doa
gbre ní, zɨ́ye ndéréye kɨ́ mbágá née sɨmɨ
ayímbi máa née kací ondụ́ 'bɨ Yụ́da e.
43 Nda go gɨ do kací ayímbi, zɨ́ mbágáa
ịnyịyé ndá'balúgu royé 'be, ábuwá Yésụ
idíaká go cịkị 'dá'ba sɨmɨ Yerụsaléma
owoní eyé e wá.
44 Somụ́ní 'bɨ eyé kɨ́dí nɨ ba bo dongará
tụ́'dụ́ 'yị ga ba zɨ́ye ndéréye kadra teké.
Zɨ́ye tóroyé lúrú só'do wo dongará sụmụ
yée kpá kɨ́ ezegámáye.
45 Má, ndikiní eyé wo wá. Zɨ́ye
ịnyị ndá'balúgu royé drú 'dá'ba sɨmɨ
Yerụsaléma ndéré lúrú bi gɨ roa íri.
46 Nda gɨ do kací sịlị ota zɨ́ye ndéréye
ndíki wo sɨmɨ 'Dịcị 'bɨ Lomo, mɨndịsịné
dongará 'yị 'dódo ledre e, ndịsị úwú yée,
zɨ́a kpá kɨ́ ndú'yú yée.
47 'Yị ga bɨ ndịsịní úwú wo ní zɨ́ tarayé
ịdrịne mbá mɨịdrị gɨ zɨ́ ówo ledre bɨ nɨ kɨ́e
kpá kɨ́ ledre ga bɨ ndịsị kɨ́ úkulúgu yée ní.
48 Sɨmɨ bɨ mbágáa kɨ́ 'bụa lurúndikiní
wo ní, zɨ́ wo bɨ gɨ zɨ́ye ní ụ́kụ́ne mɨụ́kụ́. Zɨ́
mbágáa úku ledre kɨ́dí, "Owụ́ 'bɨ amáa,
méngị zée káa gɨ zɨ́ 'di? Bɨ zɨ́ze ndịsịzé kɨ́
'bụyị gámásó'do yịị má ní."
49 Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ mbágáne kɨ́dí,
"Ndịsịsé gámásó'do máa gɨ ro 'di? Ówosé
esé bɨ kɨ́dí ili zɨ́ma ndịsị ndịsịmá sɨmɨ 'dịcị
'bɨ Babá ní wá."
50 Owo 'di'biní eyé ledre gɨ sɨmɨ ledre bɨ
uku née wá.
51 Zɨ́a óto úndruyé do útúne do'dónoyé
zɨ́ye ndá'bayé sɨmɨ Nazeréta. Zɨ́ mbágáa
óto ledre ga gére née mbá sɨmɨné.
52 Zɨ́ Yésụ nda ngbóróógụné kɨ́ bɨlámá
sanáne, do ídíne kɨ́ mongụ́ ówo ledre zɨ́
'búa ídíne do 'yị e kɨ́ngaya zɨ́a óto Lomo
ídíne kɨ́ rokinyi.

3

Yiwáni 'yị Bábátịzị 'yị e
(Lúrú kpá Matáyo 3:1-12, Máriko 1:1-8, Yiwáni 1:19-28)

1 Sɨmɨ bɨ kóo Tịbérịya Káyísara nɨ ngére
do káṇgá 'bɨ Róma kɨ́ sɨmɨbi sokó doa
ịnyị ní, do kóo óto Pánato Piláto káa
do gávana do 'yị ga bɨ sɨmɨ Yụdáya ní,
Eróde* nɨ 'bɨ ené gávana do 'yị ga bɨ sɨmɨ
Galiláya ní, Phịlịpo lúndu Eróde nɨ 'bɨ ené
gávana do 'yị ga bɨ sɨmɨ Itụ́rịya kpá kɨ́ yée
ga bɨ sɨmɨ Trakóni ní, zɨ́ Liyasaníya nda
ídí 'bɨ ené gávana do 'yị ga bɨ sɨmɨ Abiléne
ní.
2 Sɨmɨ sịndị kadra máa bɨ kóo née
ní, Ána kɨ́ towụ́ne Kayáfa nɨyí ye
mɨngburoko 'yị 'dáná éyị e. Yiwáni wotị
Zakaríya nɨ yị ené kóo sɨmɨ súwú. Zɨ́
Lomo í'bí moko zɨ́a íri.
3 Zɨ́a tónó gámáne kɨ́ úku ledre 'bɨ Lomo
zɨ́ 'yị e kací kó'dụ́ ngbụ́ru bɨ Yeredéne
ní, sága gɨ 'dí keṛị́ kpá sága gɨ 'dí keṛị́.
Kɨ́dí 'yị e idíní ótoómo kɨ́ lúyú ledre zɨ́ye
ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo gɨ ro do bábátịzị́
yée zɨ́ Lomo ótoómo lúyú ledre eyé 'dá'ba.
4 Nébị Isáya uku kóo ledre a go 'desị́
sɨmɨ bụ́kụ ené kɨ́dí,
"'Yị nɨ karanée ndịsị ótrụ́ ledre sɨmɨ súwú
zɨ́ 'yị e kɨ́dí,
yémeómosé mɨsi'di mu nzíyiné zɨ́ Ngére,
ídísé 'dózo yéme mɨsi'di zɨ́a ní.
5 Ídísé lóso'dụ́tụ 'bululu e 'dá'ba.
Landa e kɨ́ bi ekịekị e, ídísé lóso yée
kpɨ́kási.

‡ **2:41 2:41** Ayímbi Umbuokpó: Nɨ sịndị kadra bɨ Yụ́da e ndịsịní sómụ́ndíki ledre bɨ kóo Ngére Lomo okpó gɨ do 'be 'bɨ eyé e ufu owụ́ 'bɨ eyé e wá gɨ zɨ́a bɨ ọ́ọní sáma owụ́ kábịṛịkị ro kágá mbotụ eyé e ní. Zɨ́a kóo 'di'biogụ yée gɨ sɨmɨ Ízibiti gɨ sɨmɨ 'do'dó bɨ kóo nɨyí sɨmɨ a ní. Ólo Ólụ́ógụ 12:1-20. * **3:1 3:1** Ngére Eróde: Ndịsịní ndólo wo Eróde Ánítipasi. Nɨ wotị mongụ́ ngére Eróde bɨ kóo nɨ ngére sɨmɨ sịndị kadra bɨ aráni Yésụ ní. Eróde Ánítipasi nɨ kpá ngére bɨ onzó Yiwáni Babatịza sɨmɨ sịgịnị do úfu wo ní.

Zíse 'dózo yéme mingó'dụ́ misi'di e zíye
ídíye mbị́.
Zíse lóso'dụ́tụ gírítí e kuṛí.
6 Kúfú 'yịma'dí e mbá niyí ówo a kídí o'do
ba Lomo kasa wo ne ógụ yómo
'yị e.”
7 Née ní, zí tụ́'dụ́ 'yị e go ndịsị ógụyé
mutruu zí Yiwáni gi ro zía bábátịzị́ yée.
Zía úku ledre zíye o'bụó'bụ kídí, “Sée 'yị
mani ga bi miméngị ledre esé ni bisinyíne
káa zí kámá okó ní, ambí uku zíse ya ídísé
ngásáóyó rosé gi zí zingi 'bi Lomo bi ni
ógụ dosé ní ne?
8 Togụ́ ílisé tí gi ro zíse ndíki trịdrị
yá, ídísé ótoómo lúyú ledre zíse ṇgúṇgu
ledre 'bi Lomo, zí miméngị ledre esé
ndịsị ídíne bilámáne. Ndásé ídí dụụ́ kí
sómụ́ ledre bi kídí, azé yị́ ezé bulúndu
Abarayáma omozé 'bi ezé yị́ ezé go ní
wá. Lomo ni kí roko'bụ zía óyóló'bó tutú
ga bi bi ba zíye ídíye káa do bulúndu
Abarayáma.
9 Ásé zí Lomo káa zí kágá bi 'dịyị́ní
mi'dịyị́ yáká ní. Goṇgo 'bi Lomo ni
go do sị́lị́a nzíyiné, kágá máa wo bi
bilámá miáná a ndaá ní, ni lágáónzó a do
óngbóóyó a 'dá'ba.”
10 Zí tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ndú'yú Yiwáni
kídí, “Éyị́ bi idízé nda méngị a ní 'di?”
11 Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí,
“Togụ́ bongó ni zíyị gbre, ídí í'bí ngúru a
zí 'yị bi bongó nda zía wá ní. Togụ́ éyị́
miánu ni bo zíyị, ídísé ánu a kí 'yị bi ni
'bú ní.”
12 Abú kpá 'yị ga bi ndịsịní 'dó'dụ́ ụsórụ
gi zí 'yị e simi sụ́ụ ní, zíye ndéréye gi
ro babatịza. Zíye ndú'yú Yiwáni kídí,
“Mongụ́ 'yị, Sara nda zée, idízé méngị 'bi
ezé 'di?”
13 Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí,
“Ndásé 'dí'bi késị́ ma'dáa rómo do wo bi
mingburoko 'yị e esé e iliní ní wá.”
14 Zí asikíri e ndú'yú wo kídí, “Sara nda
zée?”
Yiwáni ya zíye ní, “'Yị e ndaní úgú
komosé wá, ndásé kpá gágaóto ledre ro
'yị wá. Késị́ bi ndịsịní í'bí a zíse do bi
moko ní, ídísé 'dí'bi dụụ́ wo.”

15 Gi zí ledre ga gére ní, Zí sómụ́ ledre
'bi 'yị e ndịsị ídíne gi ro Yiwáni faa, ngíti
géyị ya ala zía ídíne née Kírésịto bi Lomo
uku ledre kásaógụ a káa do 'yị yómo 'yị e
ní wá?
16 Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí,
“Mábábátịzị́ 'bi amá sée lá kí iní. Ngíti
'yị ni bo roko'bụ a romo do 'bi amá ni
ógụ. Máútúásá gbawá ndósoógụ cigí a gi
ro lálaógụ wará ené gi sịndịa. Ni 'bi ené
bábátịzị́ sée kí 'Dówụ́ Lomo.
17 Ni 'bi ené yị́ ené káa zí 'yị ócó
komo kére ní. Ni léfeóto kére ené simi
bilámá éyị́, cící a née zía kótrụ a trịe do
óngbóóyó a 'dá'ba.”
18 Née ledre bi kóo Yiwáni ndịsị úku a
zíye do tụ́'dụ́ misi'di e gi ro bilámá ledre
'bi Lomo bi kóo ndịsị 'dódo a zíye ní.
19 Yiwáni ndịsị kóo kpá máda ngére
Eróde Andipá gi zí bisinyí ledre ga bi
ndịsị mengị yée káa zí bi ngakaoyó kára
Erodíya gi zí lúnduné 'dí'bi yị́ ené zíne ní.
20 Zí Eróde kpá lúyú ngíti ledre zía 'dí'bi
Yiwáni ónzó a ngbriwó simi sị́gịnị.

Yiwáni i'bí babatịza zí Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 3:13-17, Máriko 1:9-11)

21 'Dá'dá do ónzó Yiwáni simi sị́gịnị,
kadra kị́é'do ni go ndịsị bábátịzị́ tụ́'dụ́
'yị e, zí Yésụ ndéréne zía, zía bábátịzị́ wo.
Simi bi Yésụ ma'dáa ni ndịsị íni ini zí
Lomo ní, zí ere líkpíne zía káa zí mbotụ
ní.
22 Zí 'Dówụ́ Lomo ógụné doa káa zí
kị́ṛịkó'do ní. Zí kúrú 'yị ówụ́ne girí kídí,
“Áyí mbigí owụ́ 'bi amá, 'búyị ofụ domá
go, mááyí kí rokinyi gi zíyị.”
23 Yésụ tonó kóo méngị moko 'bi Lomo
simi bi mengị go simibi cị́ kéṛị́ a do sokó
(30) ní. 'Yị e mbá ndịsịní 'bi eyé kóo
sómụ́ a kídí ni owụ́ 'bi Yoséfa bi kí ịrịné
Élị ní.
24 Élị ni 'bi ené owụ́ 'bi Matáta, Matáta
ni 'bi ené owụ́ 'bi Lévị, Lévị ni 'bi ené
owụ́ 'bi Mélịkị, Mélịkị ni 'bi ené owụ́ 'bi
Zanáyi, Zanáyi ni 'bi ené owụ́ 'bi Yoséfa.
25 Yoséfa ni 'bi ené owụ́ 'bi Matatíya,
Matatíya ni 'bi ené owụ́ 'bi Amósa.
Amósa ni 'bi ené owụ́ 'bi Nawúma.

3:6 3:6 Isáya 40:3-5

Nawúma nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Esíli. Esíli nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Nagáyi.
26 Nagáyi nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Máta. Máta nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Matatíya. Matatíya nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Seméni. Seméni nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Yoséke. Yoséke nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Yóda.
27 Yóda nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Yonána. Yonána nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Résa. Résa nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Zerụbábele. Zerụbábele nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Seretiyéle. Seretiyéle nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Nérị.
28 Nérị nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Meléki. Meléki nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Ádi. Ádi nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Kosóma. Kosóma nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Elimadáma. Elimadáma nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Éra.
29 Éra nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Yósuwa. Yósuwa nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Eliyázara. Eliyázara nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Zoríma. Zoríma nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Matáta. Matáta nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Lévị.
30 Lévị nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Simiyóna. Simiyóna nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Yụ́da. Zụ́da nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Yoséfa. Yoséfa nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Yonáma. Yonáma nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Alikíma.
31 Alikíma nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Melíya. Melíya nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Ména. Ména nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Matáta. Matáta nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Natána. Natána nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Dawídi.
32 Dawídi nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Zése. Zése nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Óbede. Óbede nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Bowáza. Bowáza nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Solomóna. Solomóna nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Nasóna.
33 Nasóna nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Aminadába. Aminadába nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Adimíni nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Aráni. Aráni nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Ézorono. Ézorono nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Peréze. Peréze nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Zụ́da.
34 Zụ́da nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Yakóbo. Yakóbo nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Isáka. Isáka nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Abarayáma. Abarayáma nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Téra. Téra nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Nówara.
35 Nówara nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Serụ́ga. Serụ́ga nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Réwu. Réwu nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Pelége. Pelége nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Ébere. Ébere nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Séla.
36 Séla nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Kayinána. Kayinána nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Arafakasáda. Arafakasáda nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Séme. Séme nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Nówa. Nówa nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Laméke.
37 Laméke nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Metụséla. Metụséla nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Enóka. Enóka nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Zérada. Zérada nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Malále. Malále nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Kenána.
38 Kenána nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Enósa. Enósa nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Séte. Séte nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Ádama. Ádama nɨ 'bɨ ené owụ́ 'bɨ Lomo.

4

Satána uzu Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 4:1-11, Máriko 1:12,13)

1 Sɨmɨ bɨ Yiwáni i'bí babatịza go zí Yésụ ní, zí 'Dówụ́ Lomo 'dúcu Yésụ, zía ịnyịné gɨ sɨmɨ Yeredéne gɨ ore sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo ndéréne sɨmɨ súwú gbála,
2 zí ngére 'bɨ bɨcayi lomo e* úzu wo sɨmɨ súwú íri 'dényé kí sịlị́ cị gbre anu éyị́ mbá wá, zí 'bú kóo méngị wo kíngaya.
3 Zí ngére 'bɨ bɨcayi lomo e úku ledre zía kídí, “Bɨ áyí tí Owụ́ 'bɨ Lomo ní, ídí óyóló'bó tutú ga bɨ bi ba káa do ambata zíyị ánu a gɨ zí 'bú ke.”
4 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí Satána kídí, “Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kídí, ‘'Yịma'dí utúasá ídí trịdrị lá dụ́ụ́ gɨ zí éyị́ mɨánu wá, kúrú Lomo nɨ óto 'yị e ne zíye ídíye trịdrị.’ ”
5 Zí ngére 'bɨ bɨcayi lomo e kpá ndólo wo ékị́ kíe do mongụ́ bi ekịekị́ 'dága 'dódo éyị́ ga bɨ do sogo káṇgá ba mbá zía.
6 Zía úku ledre zí Yésụ kídí, “Lúrú go, éyị́ ga bɨ za mbá áyị́ lúrú yée née, mááyí máa mịngịye. Togụ́ ili yá, mááyí óto yịị́ ngére doyé mbá. I'bíní éyị́ ga gére née go

* **4:2 4:2** Ngére 'bɨ bɨcayi lomo e: Ịrị a nɨ Satána. Nɨ manda 'bɨ maláyika ga bɨ ịcịní okó ro Lomo do ụ́cụógụ yée gɨ komo ere ní. Zí maláyika ga gére née nda ídíye go bɨcayi lomo e kpá dokéké e. Ólo 'Dódoógụ 12:9. **4:4 4:4** Gbre lorụ 8:3

mbá zíma, mááyí í'bí yée zí 'yị káa zí bɨ
máíli ní.
7 Ili tí lá zíyị óto sómụ́ ledre eyḭ romá
zíyị óto úndrumá.”
8 Yésụ ya zí Satána ní, “Ịnyị gɨ cigíma
íri, nɨ mɨékéne kídí, ‘Ídí óto úndru Ngére
Lomo eyḭ, zíyị ndḭsịyḭ méngị dụ́ụ́ ledre
ené.’ ”
9 Gɨ ore zí Satána ndólo wo ndéré ékḭ
kíe do mongụ́ ngbángbá 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo
'dága sɨmɨ Yerụsaléma do úku ledre zía
kídí, “Togụ́ áyí tí Owụ́ 'bɨ Lomo ma'díi,
lé'béútú mu bi 'dáa. 10 Nɨ mɨékéne sɨmɨ
mɨéké kúrú Lomo kídí, ‘Lomo nɨ kása
maláyika ené e sáká yḭ́ị.
11 Nɨyí sáká yḭ́ị káa bɨ áyí útú útru
sịndḭyị ro tutú e ke.’ ”
12 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí Satána kídí,
“Nɨ mɨékéne kídí, ‘Ndá úzu Ngére Lomo
eyḭ wá.’ ”
13 Sɨmɨ bɨ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e uzu
wo go má ní, zía aka ótoómo wo gɨ ro
ngíti sịndḭ kadra.

'Yị e asiní gɨ ro Yésụ sɨmɨ Nazeréta
(Lúrú kpá Matáyo 4:12-17, Márɨko 1:14,15)

14 Nda gɨ do kací ledre ga gére ní, zí
Yésụ ḭnyịné sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo
ndá'balúgu roné sɨmɨ káṇgá bɨ Galiláya
ní. Zí phanda ledre ga bɨ ndịsị méngị yée
ní áṇgané sɨmɨ gara ore za mbá.
15 Sɨmɨ ngíti sịndḭ kadra zía ólụ́ne sɨmɨ
'Dḭcḭ Kótrụro e ndḭsịné 'dódo ledre 'bɨ
Lomo zí 'yị e. Zí 'yị e ḭnyịyé mbá ndḭsị
í'bí mbófo éyḭ zí Lomo gɨ ro 'dódo ledre
ené.
16 Zía ndéréókpóne sɨmɨ Nazeréta kí'dí
bɨ kóo ngboró ní. Nda sɨmɨ Sḭ́lḭ́ 'bɨ
'Dówụ́ro† zía ndéréne sɨmɨ 'Dḭcḭ Kótrụro
káa zí bɨ lengbe ndịsị méngị a ní. Zía ḭnyị
tóroné 'dága ólo mɨéké kúrú Lomo.
17 Zíye í'bíógụ bụ́kụ 'bɨ nébị Isáya zía,
zía líkpí bi bɨ ndịsị ódro kídí,
18 “Lomo i'bí 'Dówụ́ne go zíma,
gɨ zía oto máa go ndḭsị 'dódo bɨlámá
ledre ené zí 'yị lerḭ e.
Kasa máa kídí née Lomo née nɨ líkpíóyó
'yị ga bɨ mɨódó yée sɨmɨ ká'dá 'bɨ
lúyú ledre ní,
'yị ga bɨ komoyé lurú bi wá ní, née nɨ
líkpí a gɨ ro zíye lúrú bi,
kasa máa kpá gɨ ro 'yị ga bɨ ngíti géyị 'yị e
ndịsịní lúrú 'dófụ bi gɨ doyé ní, zíye
ídíye kí ledreyé owóowó,
19 kasa máa kpá gɨ ro úku 'dódo a
zí 'yị e kídí, sịndḭ kadra bɨ gɨ ro zí
Ngére Lomo yómo yée sɨmɨ a ní nɨ
go gbóo.”
20 Sɨmɨ bɨ Yésụ oloonzó ledre ní, zía
í'bílúgu bụ́kụ zí 'yị 'bɨ moko bɨ ore ní, zía
ndá'ba ndḭsịné bi. Zí komo 'yị ga bɨ sɨmɨ
'Dḭcḭ Kótrụro ore ní ídíye mbá roa círii.
21 Zía ḭnyịné úku ledre zíye kídí, “Ledre
bɨ gáa máólo née, ukuní kóo go 'desḭ,
karaba ní, lúrúsé nda go cụ́ kí komosé.”
22 Zí tara 'yị ga gére née ḭdrḭne mbá
mɨḭdrḭ gɨ zí ledre ga bɨ uku yée ní. Zíye
ndḭsịyé úkuló'bó ledre dongaráye kídí,
“Áyi, owụ́ née ndiki ledre née kenée gɨ
'da, née ndaá 'bɨ ené wotḭ Yoséfa bɨ kíra
ba wá?”
23 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí,
“Ledre ga bɨ kóo úwúsé mándḭsị méngị
yée sɨmɨ Kapáranawúma ní, utúasá
mɨútúásá kací komosé gɨ ro zíma méngị
yée ona? Nɨ mɨékéne kídí, ‘'Yị mála idí
yómo roné kí, zía nda yómo ngíti géyị
'yị e.’ ”
24 Zía kpá úku ledre zíye kídí, “Máúku
zíse ma'díi, otoní úndru nébị sɨmɨ káṇgá
ené wá.
25 Ídísé ówo a kídí tụ́'dụ́ umbu nɨyí
kóo bo sɨmɨ káṇgá 'bɨ Isɨréle e sɨmɨ sịndḭ
kadra 'bɨ nébị Ilíya. Iní oro kóo kí sɨmɨbi
kḭé'do kí éfé ḭnyị doa kérḭ doné, zí 'bú kóo
útúne do 'yị e kíngaya.
26 Lomo kasa ené kóo Ilíya ndéré sáká
kará umbu ga gére née mbá wá, kasa
kóo wo ndéré sáká dụ́ụ́ kára umbu máa
wo bɨ sɨmɨ gara bɨ Zarefáta sɨmɨ káṇgá bɨ
Sidóna ní.

4:8 4:8 Gbre lorụ 6:13 **4:11 4:11** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 91:1,12 **4:12 4:12** Gbre lorụ 6:16 † **4:16 4:16** Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówụ́ro: Née nɨ mongụ́ sḭ́lḭ́ 'bɨ Isɨréle 'bɨ ini zí Lomo, mengịní moko sɨmɨ a wá. Zíye ndḭsịyé sómụ́ndíki ledre kídí Lomo otoogụ ere kí do sogo káṇgá kpá kí ledre bɨ Lomo yomo yée gɨ sɨmɨ moko 'bɨ owụ́kụlụ́ e gɨ sḭ́ sḭ́lḭ́ ngére 'bɨ Ízibiti ní. Ólo Ólụ́ógụ 20:8-11, Gbre lorụ 5:12-16. **4:19 4:19** Isáya 61:1,2

27 Ngíti géyị Isiréle e niyí kóo bo simi
sịndị́ kadra 'bi nébị Ilísa kí sámá royé,
sámá née ụkụ́ kóo gi royé wá, odụ 'yị
bi 'di'bioyóní sámá née gi roa ní dụ́ụ́
Námana bi 'yị 'bi Súriya ní."
28 Simi bi 'yị ga bi simi 'Dịcị́ Kótrụro
ore uwúní ledre bi Yésụ uku née kenée
ní, zíye zíngi eyé geré mizíngi.
29 Zíye 'dí'bi Yésụ lála wo ólụ́ógụ kíe gi
simi gara sága, ndéré ékị́ kíe do bi ekịekị́
'dága née bi ekịekị́ bi o'bóní gara née
doa ní gi ro zíye ịtrị́ wo girí gi do bi zía
útúónzó roné 'dá'ba.
30 Zía ụ́cụ lịlịné dongará tụ́'dụ́ 'yị e do
ndéréókpó ené gi zíye.

Yésụ lagaoyó bicayi lomo e
(Lúrú kpá Máriko 1:21-28)

31 Zía ịnyịné ndá'balúgu roné simi
Kapáranawúma ngíti owụ́ gara simi
Galiláya, simi Sịlị́ 'bi 'Dówụ́ro, zía ndịsịné
'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yị e.
32 'Yị ga bi kóo íri ndịsịní úwú 'dódo
ledre ené ní, zí tarayé ịdrịne mbá miịdrị́
gi zía 'dódo ledre ené ni kí roko'bụ 'bi
Lomo siminé.
33 Simi sịndị́ kadra bi Yésụ ni ndịsị
'dódo ledre simi 'Dịcị́ Kótrụro née, ngíti
o'do bi kí bicayi lomo siminé ní ni ore,
geré zía tónóne gbúrógbóne do Yésụ kídí,
34 "Yịị Yésụ, máówo yịị bú áyí mbigí
Owụ́ 'bi Lomo gi simi gara Nazeréta. Ógụ
ba go geré gi ro úfuónzó zée?"
35 Zí Yésụ ódroné zí bicayi lomo bi simi
o'do née kí roko'bụ kídí, "Ídí ndịsị tí, ndá
líkpí tarayị wá. Ólụ́ógụ gi simi o'do née
mu." Zí bicayi lomo kángba o'do née do
ịdrịónzó wo gbụ bi do komo 'yị ga bi ore
née mbá, do ólụ́ógụné gi simi a, oto uụgú
ro o'do née mbá wá.
36 Zí tara 'yị e ịdrịne gi zí ledre née
mbá miịdrị́ zíye ndịsịyé úku ledre kídí,
"Bi káa lárá ledre bi káa be 'di, zí o'do ba
ndịsị ódroné kí cóngó ro kpá kí mongụ́
roko'bụné ní? Uku ledre zí bicayi lomo e,
zíye úwú kúrúa, zíye ólụ́ógụyé gi simi
o'do ba tí ma'díi."
37 Zí phanda Yésụ áụgané do bi ga gére
née kírí née za mbá.

Yésụ yomo tụ́'dụ́ 'yị ndíyá e
(Lúrú kpá Matáyo 8:14-17, Máriko 1:29-34)

38 Nda go gi do kací 'dódo ledre, zí Yésụ
ólụ́ ógụyé gi simi 'Dịcị́ Kótrụro kí 'yị lódụ́
kacíne e ndéréye 'be 'bi Simúna Pétero.
Ábuwá towụ́ Simúna ma'dáa roa emengụ́,
ni kí drụ́ roné. Zí 'yị ga bi 'be ore ní
ndú'yú Yésụ, idí yómo wo.
39 Zí Yésụ ndéré tóroné cigí a, zía úku
ledre zí bisinyí drụ́ bi ro kára née kídí,
"Ólụ́ógụ gi simi a mu." Geré zí ro kára
née zázáne, zía ịnyịné ndéréne méngị éyị́
miánu zíye.
40 Nda go kí tagá ndụlụ, zí 'yị e ndịsị
'dí'biógụ 'yị eyé ga bi kí ndíyá royé ní ógụ
kíye zí Yésụ gi ro zía yómo yée.
41 Ngíti géyị 'yị ga gére née niyí 'bi eyé
kí bicayi lomo e simiyé. Gi zí roko'bụ
Yésụ, zíye gbúgbuógụyé gi simi 'yị ga
gére ní kí ndịsị gbúrógbóye kídí, "Áyí
Owụ́ 'bi Lomo." Zí Yésụ ụ́cụómo yée kí
ódro gi zía owoní wo bú ni Kírésịto wo bi
Lomo kasaogụ káa do 'yị yómo 'yị e ní.
42 Nda káa zí kílóndó a née kí phịyị́ zí
Yésụ ịnyị ndéré ené do bi bi 'yị e ndaní
doa wá ní. Zí 'yị e ndịsịyé gámásó'do
wo. Simi bi ndikiní wo ní, zíye úku ledre
zía kídí, "Mongụ́ 'yị, ilizé ezé lolụ zíyị
ndéréómo zée wá."
43 Zía úkulúgu ledre zí 'yị ga gére née
kídí, "Ndásé lá dụ́ụ́ se 'yị ga bi Babá kasa
máa 'dódo ledre ené zíye ní wá. Máíli kpá
'dódo bilámá ledre bi gi ro 'be 'bi Lomo ní
zí ngíti géyị 'yị e. Kasaogụ máa gi ro zíma
méngị a kenée."
44 Gi do kací ledre née, zí Yésụ kpá fú
ndịsị kí gámáne kí 'dodo ledre 'bi Lomo zí
'yị e simi 'Dịcị́ Kótrụro ga bi simi Yụdáya
ore ní za mbá.

5

Yésụ gelé mizefị 'yị lódụ́ kacíne e
(Lúrú kpá Matáyo 4:18-22, Máriko 1:16-20)

1 Kadra kịé'do zí Yésụ ndéré tóroné do
gbúróngó mongụ́ mikavu bi Galiláya* ní,

* **5:1 5:1** Mongụ́ Mikavu bi Galiláya ní: Gịrígị e ndoloní 'bi eyé kídí Mikavu Geneseréta.

zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yị e yóko royé cigí a zɨ́a ndị́sịné
'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́ye.
2 Zɨ́a óyó komoné do lúrúndíki
kuṛúngba e gbre mịngị́ye odóngeṛịní go
kó'dṵ́ gbúṛóngó kenée, nɨyí go ndị́sị lúgu
mbírá eyé e.
3 Zɨ́a ndéré ékịne sɨmɨ ngúru kuṛúngba,
née wo bɨ 'bɨ Simúna ní. Zɨ́a úku ledre
kɨ́dí, "Ịtrị́ 'dóso aka kuṛúngba ma'dáa
mɨ'dí sɨmɨ iní íri." Sɨmɨ bɨ Simúna ịtrị́
ní, zɨ́ Yésụ ndị́sị yéme roné bi ndị́sị 'dódo
ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e.
4 Sɨmɨ bɨ 'dodo asá ledre ní, zɨ́a úku
ledre zɨ́ Simúna kɨ́dí, "Ịtrị́ tátá mu sɨmɨ
yana iní gɨ ro zɨ́yị ónzó mbírá."
5 Simúna ya zɨ́a ní, "Mongṵ́ 'yị, icizé
rozé kɨ́ mbírá go bi ndre ba, kémbị́ éyị́
ndaá. Nda lá kací kúrúyị, mááyí ónzó a."
6 Sɨmɨ bɨ onzóní mbírá ní, zɨ́ tṵ́'dṵ́
kénzé e útúye sɨmɨ a. Gɨ zɨ́a bɨ ofụní nda
go ní, zɨ́ mbírá tónóne lófoné.
7 Zɨ́ Simúna e tónó kéwu lafúye ga bɨ
sɨmɨ ngíti kuṛúngba ní, idíní ógụ sáká
yée. Zɨ́ lafúye ga gére née ógụyé do
tónóye lála mbírá kɨ́ kénzé ga gére née
sɨmɨ kuṛúngba. Zɨ́ kénzé e ídíye sɨmɨ
kuṛúngba ga bɨ gbre née cị́'dị́. Nda gɨ zɨ́
mɨówó ye, kuṛúngba ayí nda go ólṵ́ sị́ iní.
8 Sɨmɨ bɨ Simúna Pétero lurú ledre née
kenée ní, zɨ́a útúne sị́ sịndị́ Yésụ bi,
ṇgúṇgú roné do úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí,
"Ngére, mááyí 'yị lúyú ledre, máútúásá
ídí gbóo kɨ́yị wá, ídí ịnyị gɨ cigíma 'dá'ba."
9 Zɨ́ tara Simúna Pétero kɨ́ lafúne ga
gére née ịdrịne mbá mɨ́ịdrị́ gɨ zɨ́ tṵ́'dṵ́
kénzé ga bɨ 'di'biní yée kenée ní.
10 Ngíti géyị lafú Simúna ga bɨ Yakóbo e
kɨ́ Yiwáni wotị Zebedịya ní, zɨ́ tarayé
ịdrịne kpá mbá mɨ́ịdrị́ gɨ zɨ́ ledre máa née.
Gɨ zɨ́ ledre bɨ gáa Simúna uku ní, zɨ́ Yésụ
úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, "Simúna ndá éré
ngịrị wá. Tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá,
áyí ídí go 'yị 'dí'biógụ 'yị e zɨ́ Lomo."
11 Geré née ní, zɨ́ Simúna ịnyịyé kɨ́
lafúne ga gére née ódóóto kuṛúngba
eyé e kó'dṵ́ gbúṛóngó ore, yóó, do útúye
do kací Yésụ.

Yésụ 'di'bioyó sámá gɨ ro ngíti o'do
(Lúrú kpá Matáyo 8:1-4, Máriko 1:40-45)
12 Sɨmɨ ngíti sịndị́ kadra sɨmɨ ngíti owṵ́
gara, zɨ́ ngíti o'do kɨ́ sámá roné ógụné zɨ́
Yésụ. Zɨ́a útúne kó'dṵ́ Yésụ bi ṇgúṇgú
roné zɨ́a kɨ́dí, "Ngére, togṵ́ utúasá kací
komoyị́ mɨútúásá, ídí 'dí'bióyó sámá ba
gɨ romá gɨ ro zɨ́ romá ídíne drá."
13 Zɨ́ Yésụ óto sị́lịne ro o'do née do úku
ledre zɨ́ o'do née kɨ́dí, "Máṇgúṇgu go,
royị́ idí mu ídí drá." Tɨ́ ma'díi, geré zɨ́
sámá ṵ́kṵ́ne gɨ ro o'do née.
14 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́a kɨ́dí, "Ndá aka
'dí'bi ledre née tarayị́ wá. Ídí aka ndéré zɨ́
'yị 'dáná éyị́ kí. Zɨ́yị í'bí tákpásị́lị́ zɨ́ Lomo
káa zɨ́ bɨ Mṵ́sa eké ledre a 'yị e idíní ndị́sị
méngị a kenée sɨmɨ bɨ togṵ́ bɨlámá ledre
mengị roné go zɨ́ye ní. Gɨ ro do ówo a
mbá kɨ́dí éyị́ mengị roné go."
15 Abú kenée ndotó, 'desị́ phanda ledre
bɨ Yésụ mengị née, aṇga go do bi ga bɨ kɨ́rɨ́
née née za mbá. Zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yị e nda ndị́sị
ógụyé úwú ledre ga bɨ nɨ ndị́sị 'dódo yée
ní. Zɨ́a kpá ndị́sịné kɨ́ yómo ngíti géyị gɨ
do ndíyá eyé e.
16 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, kɨ́'dí bɨ
Yésụ ili go íni ini zɨ́ Lomo ní, zɨ́a ndéréne
do bi bɨ 'yị e ndaní doa wá ní, zɨ́a íni ini
zɨ́ Lomo íri.

Yésụ yomo o'do kɨ́ umbu sịndị̂ne
(Lúrú kpá Matáyo 9:1-8, Máriko 2:1-12)
17 Sɨmɨ ngíti sị́lị́ kpị́, Yésụ nɨ go ndị́sị
'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e. Farụsáyo e[†]
kɨ́ 'yị 'dódo lorụ ga bɨ 'bɨ Lomo ní nɨyí
kóo mɨndị́sịyé gbóo kɨ́rɨ́ née. Ngíti géyị
ogụní gɨ sɨmɨ gara ga bɨ 'bɨ Galiláya
mɨngúngúcua ní, ngíti géyị 'bɨ eyé gɨ sɨmɨ
káṇgá bɨ Yụdáya kpá kɨ́ Yerụsaléma ní.
Zɨ́ Ngére Lomo í'bí roko'bụ zɨ́ Yésụ, zɨ́a
ndị́sịné 'dí'bióyó ndíyá kɨ́e gɨ ro 'yị e ore.
18 'Yị e nɨyí lúrú bi ní, ịmbị́ogụní ngíti
o'do go do gbagbara nɨ kɨ́ umbu sịndị́
gamá gɨ zɨ́a wá. Iliní kóo ólṵ́ kɨ́e ndéré
óto wo kó'dṵ́ Yésụ 'dị́cị́ íri. 19 Sɨmɨ bɨ bi
ólṵ́ kɨ́ o'do née zɨ́ Yésụ gɨ 'dí tara mbotụ

† **5:17 5:17** Farụsáyo: Née ngíti géyị Yụ́da ga bɨ ngárá nditi'dofụní do lorụ bɨ Mṵ́sa eké ní wá ní. Ṇguṇguní kɨ́dí lomo ro 'yịma'dí e nɨ bo, maláyika e nɨyí bo, 'yị e ndị́sịní kpá úru gɨ sɨmɨ umbu. Ólo Moko 'bɨ 'yịmɨkása e 23:6-8.

ndaá gɨ zí tụ́'dụ́ 'yị e ní, zíye ékịye kíe do
'dịcị 'dága. Zíye líkpí phụ́trụ bi mbị́ kí'dí
bɨ Yésụ nɨ ore ní, zíye ḭmbị́ ési o'do née
nyé kí gbagbara née gɨ doa zía íri.
20 Sɨmɨ bɨ Yésụ owo kídí ya'dá ga gére
née ṇguṇguní ledrené go ní, zía úku
ledre zí o'do bɨ ịmbịogụní wo née kídí,
"Lúndu 'bɨ ené e, máótoómo lúyú ledre
eyị́ go."
21 Gɨ zí ledre bɨ Yésụ uku née ní, geré
zí Farụsáyo e kí 'yị 'dódo lorụ ga gére
née tónóye ódroyé dengbịye kídí, "O'do
máa née 'be ené náambi bɨ nɨ ndịsị úku
bɨsinyí ledre kenée née? Lomo nɨ dụ́ụ́ ne
'yị ótoómo lúyú ledre zí 'yị e."
22 Yésụ owo sómụ́ ledre eyé née go zía
ndú'yú yée kídí, "Éyị́ bɨ ndịsịsé sómụ́
ledre do mɨmbé'desé gɨ zía kenée ní 'di?
23 Ledre máa wo be 'di nɨ gáa née gbóo
zíma úku a, máótoómo lúyú ledre eyị́ go,
togụ́ kenée wá, máídí úku a máyá ḭnyịógụ
mu 'dí'bi sáka eyị́ zíyị ndá'bayị́ 'be?
24 Máíli úku a zíse, máa bɨ Lomo
kasaogụ máa káa do 'yịma'dí ní, mááyí
kí roko'bụ zíma do sogo káṇgá ona gɨ
ro ótoómo lúyú ledre 'bɨ 'yị e kíe." Zía
ḭnyịné úku ledre zí o'do bɨ kí umbu
sịndịne née kídí, "ḭnyịógụ mu, 'dí'bi sáká
eyị́ mu zíyị ndá'bayị́ 'be."
25 Geré née ní, kíráwu zía ḭnyịógụné
'dága tí do komo 'yị ga gére née mbá
'dí'bi sáka ené do ndá'bané 'be kí mongụ́
rokinyi kí ndịsị í'bílúgu mbófo éyị́ zí
Lomo.
26 Zí ledre née ówóne komo tụ́'dụ́ 'yị
ga bɨ ore née mbá zíye ídíye kí mongụ́
ngịrị royé do ndịsịyé í'bílúgu mbófo éyị́
zí Lomo kídí, "Éyị́ bɨ mengị roné karaba
ba, 'yịma'dí utúasá méngị a wá."

Yésụ ndolo Lévị
(Lúrú kpá Matáyo 9:9-13, Máriko 2:13-17)

27 Zí Yésụ ólụ́ógụné gɨ ore ndéré ndíki
Lévị kí ndịsị tara mákɨtabu ené 'bɨ 'dó'dụ́
ụsórụ gɨ zí 'yị e. Zí Yésụ ndólo wo kídí,
"Lévị, áyí go 'yị 'bɨ moko amá, ógụ mu
zíze ndéréze kéyị."
28 Lévị kala wá, zía ótoómo éyị́ ga bɨ 'bɨ
moko née yóó do útúne lódụ́ kací Yésụ.
29 Nda sɨmɨ ngíti sịlị́, zí Lévị yéme
mongụ́ éyị́ mɨánu kí ịrị Yésụ. Zí Lévị
ma'dáa ndólo tụ́'dụ́ lafúne ga bɨ ndịsịní
'dó'dụ́ ụsórụ kéye í'bí a zí akúma ní, nda
kpá kí ngíti géyị 'yị e gɨ ro zíye ánu éyị́
mɨánu máa née kí Yésụ e.
30 Sɨmɨ bɨ Farụsáyo e kí 'yị 'dódo lorụ e
lurúní Yésụ kí ánu éyị́ kí 'yị ga gére née
kenée ní, zía sínyí ené royé mɨsínyí. Zíye
ndịsịyé úku mɨngụ́ngụ́rụ́ ledre ro Yésụ.
Zíye úku ledre zí 'yị lódụ́ kacíga kídí, "Éyị́
bɨ mongụ́ 'yị esé née ndịsị ánu éyị́ gɨ roa
kí 'yị lúyú ledre e kpá kí 'yị 'dó'dụ́ ụsórụ e
káa zí née ní ní 'di?"
31 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí,
"Máúku zíse, 'yị bɨ ndíyá ndaá roa wá ní,
nderé ené zí dokotóro wá, 'yị ndíyá ndịsị
ndéréne gɨ ro do yómo née.
32 Máógụ amá gɨ ro 'yị ga bɨ ya yée
nɨyí eyé bɨlámáye ní wá. Máógụ gɨ ro 'yị
lúyú ledre e zíye óyóló'bó mɨmbé'deyé gɨ
ro zíye ómoyé."

'Yị e ndu'yúní Yésụ gɨ ro órụ́ tara'yị
(Lúrú kpá Matáyo 9:14-17, Máriko 2:18-22)

33 Nda gɨ ore, zí ngíti géyị 'yị e gɨ
dongará 'yị ga gére née ndú'yú Yésụ kídí,
"'Yị lódụ́ kací Yiwáni 'yị í'bí babatịza
ndịsịní órụ́ tarayé zíye kpá ndịsị íni ini zí
Lomo, 'yị 'bɨ Farụsáyo e ndịsịní méngị a
kpá kenée. Sara 'yị eyị́ e orụ́ní 'bɨ eyé
tarayé wá gɨ zí 'di?"
34 Zí Yésụ úkulúgu ledre kídí, "Sɨmɨ
sómụ́ ledre esé ní, 'yị ga bɨ ndoloogụní
yée sɨmɨ ayímbi 'bɨ ófụ́ ro'yị ní ndaní ánu
éyị́ wá tí bɨ mɨkánda adrúgu nɨ bo kíye
ore ní?
35 Sịndị́ kadra nɨ ógụ wo bɨ nɨyí
'dí'bióyó wo gɨ dongará 'yị ené ga gére ní,
zíye nda ndịsịyé kí 'bú."
36 Zía kpá úku ngíti muruwayi kídí,
"'Yị nda ịcị tóko tara mɨkánda bongó
ro kụrú a wá. Togụ́ mengị kenée yá,
mɨkánda bongó née nɨ lála lófo kụrú a
née zí uṇgú a nda ídíne mongụ́ne, bi ịcị a
ndaá lolụ wá.
37 Kpá kenée, togụ́ kára ili lótó le'yị́ ené
yá, nda lótó a sɨmɨ sorụ́ ndoko wá. Gɨ zía

sɨmɨ bɨ le'yḭ́ née nɨ ṵ́'bṵ ní, zɨ́ sorṵ́ ndoko
née ndóko ené, zɨ́ le'yḭ́ sínyíne mbá bi.
38 Bɨlámá a, idíní́ lótó le'yḭ́ tɨ́ sɨmɨ
mɨkánda ndoko.
39 Ngíti géyḭ 'yḭ e iliní́ éwé yḭ́ eyé tɨ́ fú
lá kṵrṵ́ le'yḭ́. Gɨ zɨ́ kéyḭ née iliní́ eyé
mɨkánda le'yḭ́ kóṛó‡ wá kɨ́dí ndumu eme
yḭ́ ené ne."

6

Yésṵ uku ledre gɨ ro Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówṵ́ro
(Lúrú kpá Matáyo 12:1-8, Máriko 2:23-28)

1 Kadra kḭ́é'do sɨmɨ Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówṵ́ro, zɨ́
Yésṵ ḭ́nyḭné kɨ́ 'yḭ lódṵ́ kacíne e ndéré
'décḭ bi kpṵrṵ́ gɨ sɨmɨ yáká, sɨmɨ bɨ kére nɨ
aka lá ngorṵné ní. Zɨ́ 'yḭ lódṵ́ kacíga ndḭ́sḭ
lófo ngorṵ kére ga gére née kɨ́ ánu a.
2 Zɨ́ Farṵsáyo e ḭ́nyḭyé úku ledre kɨ́dí,
"Áyi, tɨ́ bɨ ówosé bú karaba Sḭ́lḭ́ 'bɨ
'Dówṵ́ro ní, ndḭ́sḭsé nda méngḭ moko
sɨmɨ a gɨ ro 'di?"
3 Zɨ́ Yésṵ úkulúgu ledre zɨ́ Farṵsáyo ga
gére née kɨ́dí, "Ólosé esé ledre bɨ kóo
Dawídi mengḭ sɨmɨ bɨ kóo 'bú mengḭ yée
kɨ́ 'yḭ ené e ní wá?
4 Kadra kḭ́é'do 'bú mengḭ kóo Dawídi kɨ́
'yḭ ené go kíngaya. Zɨa ndéré ólṵ́ne sɨmɨ
'dḭ́cḭ 'bɨ Lomo, zɨa 'dí'bi ambata ga kóo
ore, 'yḭ 'dáná éyḭ́ zɨ́ Lomo nɨyí ánu a dṵṵ́
ye ní zɨa ánu a. Zɨa kpá í'bí a zɨ́ 'yḭ ené ga
bɨ kóo nɨyí kéye ní."
5 Zɨ́ Yésṵ úku odṵ ledre yaá, "Máa
Owṵ́ 'bɨ 'Yḭma'dí mááyí Ngére do Sḭ́lḭ́ 'bɨ
'Dówṵ́ro."

Méngḭ bɨlámá ledre sɨmɨ Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówṵ́ro
(Lúrú kpá Matáyo 12:9-14, Máriko 3:1-6)

6 Sɨmɨ ngíti sḭndḭ́ kadra kpḭ́ sɨmɨ Sḭ́lḭ́
'bɨ 'Dówṵ́ro, zɨ́ Yésṵ ndéré ólṵ́ne 'Dḭ́cḭ́
Kótrṵro ndḭ́sḭ 'dódo ledre. Ngíti o'do nɨ
kpá ore sḭ́lḭ́a 'bɨ anú ngṵrogṵ́ mɨngṵ́rógṵ́
mengḭ moko wá.
7 Ngíti géyḭ Farṵsáyo e kɨ́ 'yḭ 'dódo
lorṵ e nɨyí kóo ore ndḭ́sḭ gámásó'do
mɨsi'di bɨ togṵ́ Yésṵ luyú ledre go yá, zɨ́ye
'dí'bi wo. Gɨ zɨ́ kéyḭ née ní, zɨ́ye ndḭ́sḭyé
sémbe wo mɨsémbe kɨ́dí togṵ́ nɨ yéme sḭ́lḭ́
o'do née karaba sɨmɨ Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówṵ́ro yá.
8 Yésṵ owo sómṵ́ ledre bɨ nɨyí kɨ́e née
bú, zɨa ḭ́nyḭné úku ledre zɨ́ o'do bɨ kɨ́
mɨngṵ́rógṵ́ sḭ́lḭ́ne née kɨ́dí, "Ḭ́nyḭógṵ mu
tóro do nyárá bi kɨ́ra gɨ do bɨ zɨ́ 'yḭ ga ba
mbá lúrú yḭ́ḭ." Zɨ́ o'do née tɨ́ ḭ́nyḭ tóroné
do komo 'yḭ e 'dága.
9 Zɨ́ Yésṵ úkulúgu ledre zɨ́ 'yḭ ga gére
née kɨ́dí, "Mándú'yú aka sée, ledre máa
wo be 'di emene do méngḭ a sɨmɨ Sḭ́lḭ́ 'bɨ
'Dówṵ́ro, méngḭ bɨsinyí ledre togṵ́ mbú
méngḭ bɨlámá ledre bɨ yómo 'yḭ togṵ́ mbú
ótoómo 'yḭ zɨa úyuné?"
10 Zɨa lúrú bi kere gbaá 'yḭ ḭ́tḭ ndaá. Zɨa
úku ledre zɨ́ o'do née kɨ́dí, "'Dózo sḭ́lḭ́yḭ
mu." Nɨ 'dózo sḭ́lḭ́ne káa ní, sḭ́lḭ́ a nɨ go
bɨlámáne.
11 Zɨ́ ledre née óto Farṵsáyo e kɨ́ 'yḭ
'dódo lorṵ e kɨ́ mongṵ́ mɨmbé'de késḭ
ro Yésṵ, zɨ́ye ndḭ́sḭ ódroyé dengbḭ́ye
gámásó'do mɨsi'di bɨ yée nɨyí 'dí'bi Yésṵ
úfu wo doa.

Yésṵ gelé 'yḭmɨkása e sokó doa gbre
(Lúrú kpá Matáyo 10:1-4, Máriko 3:13-19)

12 Sɨmɨ ngíti sḭ́lḭ́ gɨ do kací ledre née,
zɨ́ Yésṵ ndéré ékḭ́ne do mongṵ́ landa,
ndḭ́sḭné íni ini zɨ́ Lomo.
13 Zɨ́ bi áráne nda go kɨ́ phḭyḭ́, zɨa ndólo
'yḭ lódṵ́ kacíne e. Sɨmɨ bɨ ogṵní ní, zɨa
gélé ngíti géyḭ sokó doa gbre (12) zɨa úku
ledre kɨ́dí, "Yée ga ba nɨyí go 'yḭmɨkása
amá e."* Nɨyí,
14 Simúna, bɨ Yésṵ ḭfḭ́ ngíti ḭrḭa Pétero
ní, nɨyí kɨ́ owṵ́ 'bɨ mbágáne Andiríya nda
Yakóbo, Yiwáni, Phḭ́lḭpo, Batilimáyo,
15 Matáyo, Tóma, Yakóbo wotḭ́ Alafáyo,
Simúna bɨ ndḭsḭní́ ndólo wo Owṵ́rará ní.
Gɨ zɨa mɨmbé'dea ndḭsḭ ésḭ́ gɨ ro 'yḭ ené e.

‡ **5:39 5:39** Mɨkánda le'yḭ́ kóṛó: Bɨlámá ledre bɨ 'dódoní gɨ ro Yésṵ ní nɨ káa zɨ́ mɨkánda le'yḭ́ kóṛó, lorṵ 'bɨ Mṵ́sa nɨ 'bɨ ené káa zɨ́ kṵrṵ́ le'yḭ́ kóṛó ní. Yṵ́da e ndḭsḭní́ bándá le'yḭ́ kóṛó eyé kɨ́ sɨmɨbi kḭ́é'do ngíti géyḭ yá sɨmɨbi gbre.

* **6:13 6:13** 'Yḭmɨkása: Née 'yḭ ga bɨ Yésṵ i'bí roko'bṵ zɨye, zɨa ndḭsḭ kása yée ndéré kɨ́ méngḭ moko ené e káa zɨ́ úku bɨlámá ledre ené zɨ́ 'yḭ e, kɨ́ sḭ́kpḭ 'yḭ ndíyá e kpá kɨ́ ógóóyó bɨcayi lomo e gɨ sɨmɨ 'yḭ e ní.

16 Yụ́da wotị́ Yakóbo, nda Yụ́da Keriyóta
bɨ i'bí ngbángá Yésụ ní.

Yésụ 'dodo ledre zɨ́ 'yị e, zía kpá yómo 'yị ndíyá e
(Lúrú kpá Matáyo 4:23-25)

17 Zía ndítíógụné kɨ́ 'yị ené ga gére née
gɨ do bi ekịekị́ gɨrí ndéré tóroné kenée,
zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e ndịsị yóko royé cigí a. Zɨ́
'yị lódụ́ kacíga kɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị e
gɨ sɨmɨ Yụdáya mbá, yée ga bɨ gɨ sɨmɨ
Yerụsaléma ní, nda kɨ́ ngíti géyị ga bɨ
ogụní gɨ gbála gɨ sɨmɨ Táyire kɨ́ Sidóna ní.
18 Ngíti géyị 'yị ga gére née ogụní 'bɨ
eyé úwú ledre ga bɨ Yésụ ma'dáa ndịsị
'dódo yée ní. Ngíti ogụní 'bɨ eyé kɨ́ ndíyá
eyé e gɨ ro zía yómo yée. Yée ga bɨ kɨ́
bɨcayi lomo e sɨmɨyé ní gɨ ro zía lágaóyó
yée 'dá'ba.
19 'Yị ga bɨ kɨ́ ndíyá royé ní mbá, zɨ́ye
ndịsịyé trịtrị́ royé gɨ zía ofụní go gɨ ro zɨ́ye
óto sịlịye ro Yésụ gɨ ro zɨ́ ndíyá eyé ụ́kụ́ne
mbá gɨ zía owoní go nɨ kɨ́ roko'bụ 'bɨ yómo
'yị e zɨ́ne.
20 Zía óyó komoné lúrú 'yị lódụ́ kacíne
ga gére ní, zía úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Sée
'yị lerị́ e, Lomo i'bí úndru go zɨ́se gɨ zía
ásé go 'yị 'bɨ 'Be 'bɨ ené e.
21 Sée ga bɨ kɨ́ 'bú rosé ní, Lomo i'bí
úndru go zɨ́se gɨ zía nɨ karanée í'bí éyị́
mɨánu bɨ ụkụ́ wá ní zɨ́se. Sée ga bɨ ásé
cakaba ndịsịsé íni ini ní, Lomo i'bí úndru
go zɨ́se ásé karanée ídí kɨ́ mongụ́ rokinyi.
22 Togụ́ 'yị e ndịsịní sógó sée, zɨ́ye
'dí'bióyó sée gɨ dongaráye 'dá'ba kpá kɨ́
úkucáyi sée gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledremá
máa bɨ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí ní, Lomo nɨ í'bí
úndru zɨ́se.
23 "Abú mengịní sée bɨsinyíne kenée
ndotó, ídísé ídí kɨ́ rokinyi gɨ zía Lomo nɨ
karanée 'dí'bióto sée 'be 'bɨ ené. 'Yị ga
gére née 'yị eyé e ndịsịní kóo 'dó'do nébị
ga kóna ní kpá kenée.
24 Sée ga bɨ ásé kɨ́ rokinyi gɨ zía ásé kɨ́
tụ́'dụ́ éyị́ e zɨ́se ní, odụ a nɨ nda karanée
ídí zɨ́se lerị́ sɨmɨ bɨ ngárá éyị́ ga gére née
ndaní lolụ zɨ́se wá ní.
25 Sée ga bɨ ásé bɨlámáse ndịsịsé ánu
dụụ́ bɨlámá éyị́ e ní, ásé karanée ídí do
lerị́ éyị́ mɨánu. Kpá kenée, sée ga bɨ ásé
sɨmɨ rokinyi ní, ásé karanée ídí kɨ́ mongụ́
lerị́.
26 "Sée ga bɨ 'yị e mbá ndịsịní mbófo
sée ní, ásé karanée ídí kɨ́ mongụ́ lerị́. 'Yị
ga gére née, 'yị eyé e ndịsịní kóo mbófo
nébị 'yị ṛanga e kpá kenée."

Óto 'bú ezeokó 'yị
(Lúrú kpá Matáyo 5:38-48, 7:12a)

27 Zɨ́ Yésụ kpá úku ngíti ledre zɨ́ 'yị
lódụ́ kacíne ga gére née kɨ́dí, ídísé óto
'bú ezeokóse, zɨ́se ndịsịsé méngị bɨlámá
ledre zɨ́ 'yị ga bɨ otoní 'búse wá ní.
28 Ndásé méngị lúgu bɨsinyí ledre zɨ́ 'yị
ga bɨ mengịní sée bɨsinyíne ní wá, ídísé
íni ini zɨ́ Lomo gɨ royé.
29 Togụ́ 'yị ongbo komoyị́ bɨ gɨ 'dí kerị́
ní yá, ídí óyóló'bó wo bɨ gɨ 'dí kerị́ ní zía
óngbo a. Togụ́ 'yị ngaka éyị́ eyị́ yá, ndá
lálalúgu a gɨ zía wá.
30 Togụ́ 'yị ombo éyị́ gɨ zɨ́yị, ídí í'bí a zía,
wo bɨ saká éyị́ gɨ zɨ́yị ní togụ́ ili í'bílúgu a
wá, ndá lolụ ndéré ndú'yú wo gɨ roa wá.
31 Éyị́ bɨ íli zɨ́ 'yị e méngị a zɨ́yị ní, ídí
méngị kpá wo zɨ́ye.
32 Togụ́ ótosé dụụ́ 'bú 'yị ga bɨ ndịsịní
óto 'búse ní, Lomo mengị ené bɨlámá
ledre zɨ́se wá. 'Yị ga bɨ ṇguṇguní ledre
'bɨ Lomo wá ní, ndịsịní óto dụụ́ 'bú 'yị ga
bɨ ndịsịní óto 'búye ní.
33 Togụ́ ndịsịsé méngị bɨlámá ledre dụụ́
zɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịní méngị bɨlámá ledre zɨ́se
ní yá, Lomo mengị ené bɨlámá ledre zɨ́se
wá. 'Yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo wá
ní, ndịsịní méngị bɨlámá ledre dụụ́ zɨ́ 'yị
ga bɨ ndịsịní méngị bɨlámá ledre zɨ́ye ní.
34 Togụ́ í'bí éyị́ lá dụụ́ zɨ́ 'yị bɨ nɨ í'bí éyị́
zɨ́yị ní yá, Lomo mengị ené bɨlámá ledre
zɨ́yị wá. 'Yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo
wá ní, ndịsịní í'bí éyị́ dụụ́ zɨ́ 'yị ga bɨ nɨyí
í'bí éyị́ zɨ́ye ní.
35 Ídísé óto 'bú ezeokóse e zɨ́se ndịsịsé
méngị bɨlámá ledre zɨ́ye. Togụ́ í'bísé éyị́
go zɨ́ye yá, ndásé lolụ sómụ́ ledre a wá.
Lomo nɨ méngị mongụ́ bɨlámá ledre zɨ́se
kací a gɨ zía ásé go mbigí owụ́ ga bɨ 'bɨ
Lomo bɨ roko'bụ a ofụ go ní. Ndịsị lengbe
méngị bɨlámá ledre zɨ́ bɨsinyí 'yị e kpá kɨ́
bɨlámáye e.

36 Lerị́ lafúse idí méngị sée kpá káa zɨ́ bɨ lerị́se ndịsị méngị 'Bụsé Lomo ní.

Lerị́ lafúse idí méngị sée
(Lúrú kpá Matáyo 7:1-5)

37 “Ndásé 'décị ngbanga 'yị wá káa bɨ Lomo nɨ kpá 'décị ngbangasé. Ndásé úku sínyi ledre gɨ do bi 'yị wá, káa bɨ ásé kpá ídí zɨ́ Lomo bɨsinyí 'yị e. Ídísé ótoómo lúyú ledre 'bɨ lafúse e gɨ ro zɨ́ Lomo kpá ótoómo lúyú ledre esé.

38 Ídísé í'bí éyị́ zɨ́ 'yị e gɨ ro zɨ́ Lomo kpá í'bí éyị́ zɨ́se. Togụ́ méngịsé go kenée, Lomo nɨ méngị bɨlámá ledre zɨ́se rómo wo bɨ méngịsé née kɨ́e. Bɨlámá ledre ga bɨ ndị́sịsé méngị yée née, Lomo nɨ méngị lúgu a zɨ́se kpá kenée.”

39 Zɨ́a kpá úku muruwayi máa wo ba kɨ́dí, “Sɨmɨ sómụ́ ledre esé ní, 'yị komo mɨ'dụ́tụ nɨ 'dí'bi sị́lị́ ezené 'yị komo mɨ'dụ́tụ lála wo ndéré kɨ́e? Togụ́ mengị kenée, nɨ lála ezené née zɨ́ye útú eyé gbrengárá sɨmɨ gu.

40 'Yị bɨ ndịsịní 'dódo ledre zɨ́a ní, romo ené do 'yị 'dódo ledre zɨ́ne wá. Kɨ́'dí bɨ owoyeme nda ledre go ní, zɨ́a ndị́sịné méngị té ledre ga bɨ 'yị 'dódo ledre ené ndịsị méngị yée ní.

41 “Ndá ndị́sị óto komoyị́ lá dụ́ụ́ ro owụ́ ledre bɨ ngíti 'yị mengị luyú go, zɨ́yị ndị́sịyị́ úku dụ́ụ́ ledre a ní wá. Ídí óto komoyị́ ro mongụ́ lúyú ledre bɨ ndị́sị lúyú a ngárá ówo wá ní.

42 Bɨ áyí kpá 'yị lúyú ledre ní, áyí úku lárá ledre káa be 'di zɨ́ ngíti 'yị idí ótoómo kɨ́ lúyú ledre. Yị́ị 'yị mani ba ídí ótoómo 'bɨ eyị́ lúyú ledre kí, áyị́ nda fú úku ledre zɨ́ 'yị idí ótoómo kɨ́ lúyú ledre.”

Ledre gɨ ro mɨáná kágá
(Lúrú kpá Matáyo 7:17-20, 12:34b,35)

43 “Née sị́ ledre bɨ bɨlámá kágá ndịsị ánáógụ bɨlámá mɨánáne gɨ zɨ́a ní. Bɨsinyí kágá ndịsị ánáógụ 'bɨ ené kpá té bɨsinyí mɨánáne.

44 Ndịsịní ówoyéme kágá e mbá dụ́ụ́ gɨ ro mɨánáye. Utúasání líkpí mánga gɨ komo ngéyé wá. Togụ́ goófo yá, likpíní gɨ komo ráka kpá wá.

45 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, bɨlámá 'yị ndịsị méngị bɨlámá ledre dụ́ụ́ ne gɨ zɨ́a bɨlámá ledre máa née nɨ sɨmɨ mɨmbé'de a. Bɨsinyí 'yị ndịsị méngị 'bɨ ené dụ́ụ́ bɨsinyí ledre gɨ zɨ́a mɨmbé'de a nɨ bɨsinyíne. Ledre bɨ 'yị ndịsị úku a kɨ́ méngị a ní, 'dị́cị́ a nɨ yana mɨmbé'de a.”

'Dị́cị́ bɨ ụbụ́ní rịngị́ ní
(Lúrú kpá Matáyo 7:24-27)

46 “Éyị́ bɨ ndị́sịsé ndólo máa gɨ roa Ngére, Ngére, ní 'di? Bɨ ngárá ílisé kpá méngị ledre ga bɨ mándị́sị 'dódo yée zɨ́se ní wá ní.

47 Máúku aka owụ́ ledre zɨ́se gɨ ro 'yị bɨ ndịsị méngị ledre amá ní.

48 'Yị née nɨ cé káa zɨ́ 'yị bɨ togụ́ ili ụ́bụ́ 'dị́cị́ yá, nɨ aka íci kágá 'dị́cị́ née sɨmɨ káṇgá ngị́rị́ kí, zɨ́a nda ụ́bụ́ a. Abú mongụ́ iní nɨ ógụ kɨ́ mongụ́ síli é'dịné yá, 'dị́cị́ née utú wá gɨ zɨ́a ụbụ́ní go do bɨlámá mɨsi'diné.

49 'Yị máa wo bɨ ili úwú ledre amá zɨ́a ndị́sịné méngị ledre kací a wá ní, nɨ káa zɨ́ 'yị máa wo bɨ ụbụ́ ené 'dị́cị́ ené do bɨlámá mɨsi'diné wá ní. Sɨmɨ bɨ mongụ́ iní nɨ ogụ kpá kɨ́ mongụ́ síli ní, geré zɨ́ 'dị́cị́ née útú ené gɨ zɨ́a ụbụ́ní eyé do bɨlámá mɨsi'diné wá.”

7

Yésụ yomo ngúru 'yị 'bɨ moko
(Lúrú kpá Matáyo 8:5-13, Yiwáni 4:43-54)

1 Sɨmɨ bɨ Yésụ ukuasá ledre ga bɨ gáa ndịsị úku yée née go ní, zɨ́ye ị́nyịyé kɨ́ 'yị lódụ́ kacíne e gɨ ore ndá'bayé sɨmɨ gara bɨ Kapáranawúma ní.

2 Sɨmɨ gara ore, ngíti mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e* 'bɨ Róma nɨ kóo bo 'yị 'bɨ moko ené 'bɨ 'be bɨ kɨ́ ledrené zɨ́a owóowó ní nɨ kɨ́ ndíyá kíngaya, kpá gbóo gɨ ro zɨ́ 'dówụ́ a ụ́kụ́ne.

3 Sɨmɨ bɨ mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e née uwú ledre Yésụ ní, zɨ́a ị́nyịné kása ngíti géyị mɨngburoko 'yị ga bɨ 'bɨ Yụ́da e ní zɨ́ Yésụ idí ógụ yómo 'yị 'bɨ moko ené ba.

4 Zɨ́ mɨngburoko 'yị ga gére née ógụyé zɨ́ Yésụ, zɨ́ye ṇgúṇgú royé kɨ́dí, “Áko mongụ́

* **7:2 7:2** Mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e: Nɨ mongụ́ 'yị bɨ ndịsị lúrú bi do asikíri e míya (100) ní.

'yị, utúasá mɨútúásá zɨ́yị ndéréyị yómo
'yị moko 'bɨ mongụ́ 'yị née. Mongụ́ 'yị
née nɨ zɨ́ze kɨ́ra bɨlámáne.
5 'Bú 'yị ezé e nɨ doa kɨ́ngaya, ụbụ́
mongụ́ 'Dịcị́ Kótrụro bɨ zɨ́ze kɨ́ra ba ne."
6 Zɨ́ Yésụ ịnyịné zɨ́ye ndéréye. Sɨmɨ bɨ
nɨyí nda go gbóo 'be ní, zɨ́ mongụ́ 'yị 'bɨ
asikíri e née kása ngíti eze lámáne ndéré
úku ledre zɨ́ Yésụ do mɨsi'di kɨ́dí, "Ngére,
ndá 'dó'dó royị́ ógụyị́ cụ́ zɨ́ma 'be wá áyí
yị́ eyị́ mongụ́ 'yị gɨ zɨ́a mándá 'bɨ amá kɨ́
ledremá owóowó wá.
7 "Née ngúru sị́ ledre bɨ máíli ógụ gɨ zɨ́a
cụ́ máa zɨ́yị wá ní. Bɨlámá a ídí lá úku
kúrúyị, nɨ óto 'yị moko amá zɨ́a ịnyịné gɨ
do ndíyá.
8 Mándịsị méngị moko sị́ lorụ zɨ́ma kpá
ídíma kɨ́ asikíri e sị́ sɨ́lịma. Togụ́ máyá
ngúru a idí ógụ yá, zɨ́a tɨ́ ógụné. Togụ́
máyá idí ndéré do bi káa yá, zɨ́a ndéréne.
Togụ́ máí'bí moko zɨ́ 'yị moko amá 'be yá,
zɨ́a tɨ́ méngị a."
9 Sɨmɨ bɨ Yésụ uwú ma'díi ledre bɨ o'do
née uku kenée ní, zɨ́ ledre née ówóne
komoa. Zɨ́a ịnyị óyó komoné úku ledre zɨ́
tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ ndịsịní lódụ́ kacɨ́ a née kɨ́dí,
"Do ngará Isɨréle e mbá, mándíki aka 'yị
bɨ ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo go kɨ́ngaya káa
zɨ́ 'bɨ o'do ba ní ní wá."
10 'Yị ga bɨ o'do née kasa yée zɨ́ Yésụ,
nɨyí ndá'baógụ bɨ íri ní, 'yị moko bɨ kɨ́
ndíyá ba roa eme yị́ ené go.

Yésụ uru owụ́ 'bɨ ngíti kára umbu

11 Do kacɨ́ ledre máa wo née ní, zɨ́ Yésụ
ịnyịné kɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne ené e gɨ ore zɨ́
tụ́'dụ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ a útúye do kacɨ́ye zɨ́ye
ndéréye sɨmɨ ngíti gara kɨ́ ịrịné Náyína.
12 Ngíti kára umbu nɨ kóo sɨmɨ gara née
ore ndiki owụ́ kpá lá dụụ́ kị́é'do owụ́o'do.
Ábuwá bɨkéṛị owụ́ née uyu yị́ ené go tụ́'dụ́
'yị e ogụnɨ́ go sɨmɨ ini ore nɨyí go ndéré
óto a.
13 Sɨmɨ bɨ Ngére Yésụ lurú kára née
kenée ní, zɨ́ sɨmɨkozo méngị wo zɨ́a úku
ledre kɨ́dí, "Ndá lolụ íni ini wá."
14 Zɨ́ Yésụ ma'dáa 'dí'bingéṛị gbagbara.
Zɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịní ịmbị́ umbu ba tóroyé.
Zɨ́a úku ledre zɨ́ umbu kɨ́dí, "Owụ́, ịnyịógụ
mu."
15 Beré, zɨ́ owụ́phɨṛangá líkpí phụ́trụ
komoné, do ịnyịógụ ndịsịné 'dága ndịsị
ódroné. Yésụ ya zɨ́a ní, ndá'ba mu zɨ́
mbágáyị 'be.
16 Zɨ́ tara 'yị ga bɨ sɨmɨ ini née ịdrịne
mbá mɨịdrị́. Zɨ́ye ndịsịyé mbófo Lomo
kɨ́dí, "Mbófo éyị́, Lomo kasaogụ ngúru
mongụ́ nébị go ógụ ndịsị sáká zée 'yị
ené e."
17 Zɨ́ phanda ledre bɨ Yésụ mengị née
báyiné kacɨ́ tara 'be ga bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ
Yụdáya ore ní za mbá.

Yiwáni kasa 'yị ené e gbre zɨ́ Yésụ (Lúrú kpá Matáyo 11:1-19)

18 Née ní, zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yiwáni ịnyịyé
ndéré úku ledre ga bɨ Yésụ mengị yée née
mbá zɨ́ Yiwáni.
19 Zɨ́ Yiwáni ma'dáa kása 'yị e gbre gɨ
dongará 'yị lódụ́ kacɨ́ne ga gére née kɨ́dí,
ndérésé aka mu ndú'yú Ngére, "Nɨ née
go tɨ́ owụ́ 'bɨ Lomo bɨ kóo uku ledre a kɨ́dí
née nɨ kásaógụ wo ní, ala née aka ngíti
'yị kpị́?"
20 Zɨ́ ya'dá ga bɨ Yiwáni Babatị́za kasa
yée née ndéréógụyé zɨ́ Yésụ zɨ́ye ndú'yú
wo kɨ́dí, "Mongụ́ 'yị, mongụ́ 'yị ezé Yiwáni
kasa zée ógụ ndú'yú yị́ị kɨ́dí, áyí ba go tɨ́
'yị bɨ Lomo uku ledre kásaógụ wo káa do
'yị yómo 'yị e ní ala áyí aka ba ngíti 'yị
kpị́?"
21 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní,
Yésụ nɨ go ndịsị yómo tụ́'dụ́ 'yị ndíyá e
gɨ sɨmɨ ṛị́kị́ ndíyá eyé e. Zɨ́a kpá lágaóyó
bɨcayi lomo e gɨ sɨmɨ ngíti géyị 'yị e 'dá'ba.
'Yị máa yée ga bɨ komoyé 'dụtụ mɨ'dụ́tụ
ní zɨ́a líkpí a.
22 Sɨmɨ bɨ mengị onzó moko bɨ gáa 'yị 'bɨ
Yiwáni ogụ ndikiní wo roa ní, zɨ́a ịnyịné
úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Ledre ga bɨ lúrúsé
yée kɨ́ yée ga bɨ úwúsé yée ní, ídísé ndéré
úku a zɨ́ Yiwáni. 'Yị ga bɨ kóo ngárá
lurúní bi wá ní, nɨyí go lúrú bi, yée ga
bɨ kóo mɨgịgị́ṛị́ ní nɨyí go gámá. Yée ga
bɨ kɨ́ sámá royé ní, royé eme go. Mɨmbílí
ngbụtụ́ nɨyí go ndịsị úwú ledre. Umbu e
urúní gɨ sɨmɨ umbu go. 'Yị ga bɨ ndịsịní
lúrú yée káa zɨ́ moko ndaá sɨmɨyé wá ní,
nɨyí go úwú bɨlámá ledre 'bɨ Lomo.

23 'Yị bɨ nɨ í'bí roné ndịsị lódụ́ kacɨ́ma sɨmɨ ledre e za mbá ní, nɨ ídí mbigí 'yị amá, Lomo nɨ óto wo zɨ́a ídíne kɨ́ mongụ́ rokinyi.”

24 Sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ Yiwáni kasaogụ yée née nda'baluguní royé ní, zɨ́ Yésụ ndá'ba ndịsị ódroné zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ gáa ba kɨ́dí, “Sɨmɨ bɨ kóo ndịsịsé úwú ledre ga bɨ Yiwáni ndịsị úku yée zɨ́se sɨmɨ yana súwú ní, lúrúsé kóo wo kací komosé káa zɨ́ bɨcayi 'yị bɨ sómụ́ ledre ené nɨ gbre gbre káa zɨ́ lómí ga bɨ síli ndịsị ílíló'bó yée ní?

25 Togụ́ kenée wá ní, ndérésé nda kóo íri lúrú 'yị bɨ esị bɨlámá bongó roné ní? 'Yị ga bɨ ndịsịní ésị bɨlámá bongó ga bɨ ugúní yée kɨ́ tụ́'dụ́ késị́ ní, nɨyí ye 'yị ga bɨ ndịsịní ndịsị 'be 'bɨ mongụ́ ngére ní, gɨ zɨ́a nɨyí yị́ eyé 'yị ga bɨ kɨ́ tụ́'dụ́ éyị́ e zɨ́ye ní.

26 Nɨ ma'díi, máówo bú kɨ́dí ndérésé kóo lúrú Yiwáni gɨ zɨ́a ówosé bú kɨ́dí nɨ nébị. Máúku zɨ́se, roko'bụ ledre ené romo do 'bɨ nébị e.

27 Née o'do bɨ ekéní ledre a sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí,

“ ‘Mááyí kása 'yị kasa amá zɨ́yị 'dá'dá,
gɨ ro zɨ́a yémeómo mɨsi'di zɨ́yị nzíyiné.’

28 Máúku zɨ́se ma'díi, 'yịma'dí ga bɨ ndikiogụní yée do sogo káṇgá ba za mbá, wo bɨ nɨ rómo do Yiwáni ní ndaá. Dụ́ụ́ 'yị bɨ nɨ cúku'dée 'be 'bɨ Lomo ní, ledre ené nɨ rómo 'bɨ Yiwáni ne.”

29 Sɨmɨ bɨ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née uwúní ledre bɨ Yésụ uku kenée ní, zɨ́ye ḭnyịyé za kɨ́ 'yị 'dó'dụ́ ụsórụ e mbá ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo, gɨ zɨ́a Yiwáni í'bí kóo babatịza go zɨ́ye.

30 Zɨ́ Farụsáyo e kɨ́ yée ga bɨ nɨyí 'bɨ eyé 'yị 'dódo lorụ ga bɨ kóo Mụ́sa eké yée ní, ási eyé mɨási gɨ ro Lomo kpá kɨ́ úwú ledre ga bɨ Yiwáni ndịsị úku yée ní gɨ zɨ́a Yiwáni í'bí ené kóo babatịza zɨ́ye wá.

31 Zɨ́ Yésụ úku ledre gɨ ro 'yị ga gére née kɨ́dí, “Mááyí ótoásá 'yị ga ba kɨ́ 'di? Bɨ ngárá ṇguṇguní ledre amá wá ní?

32 Bɨlámá a nɨyí káa zɨ́ mɨnzéré owụ́ e do bi ndeke kɨ́ lafúye ní. Yée ga bɨ ndịsịní úku ke'bị kɨ́ ụ́cụ kịdrị́ ní, zɨ́ye úku ledre zɨ́ ngíti géyị lafúye kɨ́dí,

“ ‘Ledre esé sinyí kenée gɨ zɨ́ 'di? Togụ́ ukuzé ke'bị rokinyi kɨ́ ụ́cụ kịdrị́ yá,
ílisé lé'bé ke'bị wá,
togụ́ ukuzé nda ke'bị ini yá,
ílisé kpá íni ini wá ní.’

33 Lúrúsé aka, sɨmɨ bɨ kóo Yiwáni Babatịza ma'dáa ogụ dongaráse zɨ́a ndịsịné káa zɨ́ órụ́ roné mɨórụ́ ní, anu éyị́ mɨánu kɨ́ngaya wá, nda kpá 'yị éwé le'yị́ wá, zɨ́se ndịsịsé fála wo kɨ́dí nɨ kɨ́ bɨcayi lomo e sɨmɨné.

34 Sɨmɨ bɨ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí ógụ ndịsị dongaráse kɨ́ ánu kótrụ éyị́ kpá kɨ́ éwé éyị́ e ndro kése ní, ndịsịsé kpá fála Máa kɨ́dí Mááyí 'yị mɨmbé'de kpá 'yị kóyó zɨ́ma ụ́nzụ 'yị lúyú ledre e kɨ́ 'yị 'dó'dụ́ ụsórụ óto yée káa do ezegámá e.

35 Sée ga bɨ ndịsịsé úwú ledre ga bɨ Yiwáni uku yée kɨ́ yée ga bɨ máógụ ndịsị úku yée ní, ásé ówoyéme a dụ́ụ́ se kɨ́dí ndịsịzé úku née ledre ga bɨ 'bɨ Lomo ní.”

Yésụ otoomo lúyú ledre 'bɨ ngíti kára

36 Nda gɨ do kací ledre ga gére née sɨmɨ ngíti sịlị́ kpị́, zɨ́ ngíti mongụ́ 'yị nɨ Farụsáyo kɨ́ ịrịné Simúna. Zɨ́a yéme éyị́ mɨánu 'be 'bɨ ené do ndólo Yésụ gɨ roa. Zɨ́ Yésụ ndéréne go ógụné íri do ndịsịyé ánu éyị́.

37 Ngíti kára nɨ kóo bo sɨmɨ gara bɨ Simúna nɨ sɨmɨ a ore ní. 'Yị ga bɨ ore ní owoní wo mbá nɨ kára bɨ mɨméngị ledre ené emengụ́ ní. Sɨmɨ bɨ kára máa née uwú ledre kɨ́dí Yésụ nɨ 'be 'bɨ Simúna bɨ Farụsáyo ore ní, zɨ́a 'dí'bi bɨlámá sụ'bụ́ mɨndonyo bɨ kɨ́ ndonyoné trụụ ní, ndéréne ólụ́ne kɨ́e ru 'dịcị bɨ Yésụ nɨyí ndịsị ánu éyị́ sɨmɨ a kɨ́ 'yị e ní.

38 Zɨ́a óyó roné gɨ 'dí sogo Yésụ ndéré útúne sị́ sịndịa bi, 'dí'bi sịndị́ Yésụ ma'dáa ngbúó ndịsịné íni ini roa. Zɨ́ do sogo sịndị́ Yésụ sílíne zɨ́lí'béte gɨ zɨ́ iní komoa. Sɨmɨ bɨ ini asá ini ní, zɨ́a ndịsịné ó'dó iní komoné née gɨ ro sịndị́ Yésụ kɨ́ bi doné bɨ alamɨála née. Zɨ́a 'dí'bi sụ'bụ́ mɨndonyo bɨ gáa ogụ kɨ́e ní dụ́dụ a mbá ro sịndị́ Yésụ.

7:27 7:27 Maláki 3:1

39 Sɨmɨ bɨ Simúna bɨ Farụsáyo lurú
ledre ga bɨ kára née nɨ ndḭsḭ méngḭ yée
ro Yésụ kenée ní, zɨ́a ndḭsḭ ódroné zɨ́ne kɨ́
roné kɨ́dí, “Áyi, ábuwá mongṵ́ 'yḭ ba ndaá
'bɨ ené nébḭ wá ke. Idí ídí nébḭ yá, káa
bɨ owo go kɨ́dí kára née nɨ 'yḭ lúyú ledre,
utúasá ótoómo wo ndósoógụné ndḭsḭ óto
sį̰lį̰ne roné wá.”

40 Sɨmɨ bɨ Yésụ owo kɨ́dí Simúna nɨ go
ndḭsḭ sómṵ́ ledre kenée ní, zɨ́a į̰nyį̰né úku
ledre zɨ́ Simúna kɨ́dí, “Máili aka gáa úku
owṵ́ ledre zɨ́yḭ.”

Zɨ́ Simúna úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí,
“Ódro mu mongṵ́ 'yḭ.”

41 Zɨ́a úku ledre kɨ́dí ya'dá e nɨyí kóo bo
gbre, zɨ́ye į̰nyį̰yé ndéréye sáká késį̰ gɨ zɨ́
ngíti mongṵ́ 'yḭ. Gɨ dongará ya'dá ga bɨ
gbre née, ngíti 'yḭ saká 'bɨ ené míya į̰nyį̰
(500), 'bɨ ngíti a 'bɨ ené dụṵ́ cį̰ gbre doa
sokó (50).

42 Késį̰ bɨ ya'dá ga gére née sakání ní
ụkṵ́ yḭ ené go. Roko'bụ bɨ zɨ́ye í'bílúgu a
kɨ́e ní ndaá 'bɨ ené lolụ kpá wá. Zɨ́ mį̰ngį̰
késį̰ lúrú a kenée, zɨ́a úku ledre zɨ́ ya'dá
ga gére née kɨ́dí, “Ndásé lolụ sómṵ́ ledre
wá, késį̰ née idí mu ndásé í'bílúgu a wá.
Gɨ dongará ya'dá ga bɨ gbre née, ambi nɨ
óto 'bú mį̰ngį̰ késį̰ née za kɨ́ngaya ní ne?”

43 Zɨ́ Simúna úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí,
“Mongṵ́ 'yḭ, o'do bɨ kɨ́ tṵ́'dṵ́ késį̰ kacɨ́ne ní,
nɨ óto 'bú mį̰ngį̰ késį̰ née ne kɨ́ngaya.”

Yésụ ya zɨ́a ní, “Úku go ma'díi, wo bɨ kɨ́
tṵ́'dṵ́ késį̰ sogoné ní, nɨ óto 'bú mį̰ngį̰ késį̰
ne kɨ́ngaya.”

44 Zɨ́ Yésụ óyó komoné zɨ́ kára gáa
ndḭsḭ íni ini ní, zɨ́a úku ledre zɨ́ Simúna
kɨ́dí, “Lúrú go Simúna, kára ba ṇguṇgu
ledremá go rómo doyį̰ kɨ́e. Bɨ gáa máógụ
'be 'bɨ eyį̰ ona ní, í'bí eyį̰ iní zɨ́ma lúgu
'bụrụ gɨ ro sḭndį̰ma kɨ́e wá. Zɨ́a léfe
za cṵ́ iní komoné ro sḭndį̰ma do ndḭsį̰né
ó'dóóyó a kpá za cṵ́ kɨ́ bḭ doné.

45 Sɨmɨ bɨ máólṵ́ zɨ́yḭ 'be ona ní, fáka
máa kɨ́ í'bí mandá zɨ́ma kɨ́ 'búne wá. Kára
née i'bí mandá zɨ́ma ne kɨ́ 'búne, zɨ́a fáka
sḭndį̰ma ndá sɨmɨ kó'dṵ́ne.

46 'Dí'bi máa sɨmɨ sụmụ bɨlámáne kpá
wá, kára née 'di'bi nda máa ne sɨmɨ sụmụ
káa zɨ́ mį̰ngį̰ 'be nɨ nda ne wo ní.†

47 Máúku zɨ́yḭ Simúna, gɨ zɨ́a bɨ kára
née ṇguṇgu ledremá go kɨ́ngaya ní, Lomo
lụlụoyó tṵ́'dṵ́ lúyú ledre ené ga kóo née
go za mbá. 'Yḭ bɨ otoomoní lúyú ledre
ené lá cúku'dée ní, 'bú 'yḭ e nɨ doa kpá
cúku'dée. 'Yḭ bɨ otoomoní lúyú ledre
ené mongṵ́ne ní, 'bú 'yḭ e nɨ doa kpá
mongṵ́ne.”

48 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ kára máa née
kɨ́dí, “Máúku zɨ́yḭ, máótoómo lúyú ledre
eyį̰ e go za mbá.”

49 Zɨ́ ngíti géyḭ ṇgu ga bɨ nɨyí kpá ore
ní, į̰nyį̰yé ndḭsḭ úku ledre dengbį̰ye kɨ́dí,
“O'do née ili ótoásá roné kɨ́ Lomo ndḭsḭ
ótoómo lúyú ledre 'bɨ 'yḭ e 'dá'ba.”

50 Zɨ́ Yésụ kpá úku ándá ledre zɨ́a kɨ́dí,
“Gɨ zɨ́a bɨ ṇgúṇgu ledremá go ní, ómo yį̰
eyį̰ go. Ndá'ba mu 'be, mɨmbé'deyį̰ idí ídí
teéteké.”

8

Muruwayi gɨ ro kúfú

1 Nda gɨ do kacɨ́ ledre máa wo née ní, zɨ́
Yésụ į̰nyį̰né kɨ́ 'yḭ lódṵ́ kacɨ́ne ga bɨ sokó
doa gbre (12) née ndḭsḭ gámáye kɨ́ úku
bɨlámá ledre gɨ ro 'be Lomo zɨ́ye.

2 Ngíti géyḭ kará ga bɨ kóo Yésụ lagaoyó
bɨcayi lomo e gɨ sɨmɨyé, kɨ́ yée ga bɨ kóo
sḭkpḭ yée gɨ do ndíyá, káa zɨ́ Maríya bɨ
gɨ sɨmɨ Magɨdála bɨ Yésụ lagaoyó bɨcayi
lomo e gɨ sɨmɨ a į̰nyį̰ doa gbre,

3 nda kɨ́ Zowána me'be Kúza. Kúza
ma'dáa nɨ manda 'bɨ 'yḭ 'bɨ moko ga bɨ 'bɨ
ngére Eróde ní. Nda kpá kɨ́ ngíti kára kɨ́
į̰rį̰né Suzéna, nda kpá kɨ́ ngíti géyḭ kará e.
Kará ga gére née ndḭsį̰ní kóo lódṵ́ kacɨ́
Yésụ kɨ́ 'yį̰mɨkása ené e kɨ́ ndḭsḭ í'bí eyį̰ ga
bɨ Yésụ iliní yée kɨ́ 'yį̰mɨkása ne e ní zɨ́ye.

4 Zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yḭ e į̰nyį̰yé gɨ sɨmɨ gara gɨ ore
kpá kɨ́ ngíti géyḭ kacɨ́ do 'be ga bɨ ore ní
ndḭsḭ ógụyé zɨ́ Yésụ kɨ́ úwú bɨlámá ledre
ga bɨ ndḭsḭ úku yée ní. Zɨ́a úku ngíti ledre
zɨ́ye sɨmɨ muruwayi kɨ́dí,

5 “Kadra kį̰é'do, zɨ́ ngíti o'do 'dí'bi kúfú
zɨ́a ndéréne yáká. Sɨmɨ bɨ ogụ go yáká

† **7:46 7:46** Kacɨ́ ondṵ́ 'bɨ Yṵ́da e kára née lefe kóo sụ'bṵ́ do Yésụ kpá ro sḭndį̰ a gɨ ro 'dódo a kɨ́dí née 'di'bi wo go sɨmɨ sụmụ.

ní, geré zɨa tónóne óyụ kúfú. Zɨ́ ngíti géyị lé'béútúye do mama, zɨ́ 'yị e ndịsịyé 'dítí a kɨ́ ndéréye. Gɨ zɨa bɨ nɨyí do nyárá bi ní, zɨ́ solụ́ e ógụyé ánu yée.

6 Zɨ́ ngíti géyị útú 'bɨ eyé do landa. Gɨ zɨa bɨ ngárá mɨ'be'be káṇgá ndaá ore bɨlámáne wá ní, zɨ́ye ụ́tụ́ógụyé 'diya. Sɨmɨ bɨ bɨrará kadra suwu nda ní, zɨ́ye gágáye rúfú gɨ zɨa mɨ'be'be káṇgá nda zɨ́ cíyíye ólụ́ne sɨmɨ a wá.

7 Ngíti géyị utúní 'bɨ eyé dongará kịnị e. Zɨ́ye ụ́tụyé ngbóróye ndro kɨ́ kịnị ga gére ní. Sɨmɨ bɨ kịnị ga gére olụ́ịndịní nda yị́ eyé ní, zɨ́ kére ga gére née nda ídí eyé mbá andulé, anání eyé lolụ wá.

8 Ngíti géyị utúní 'bɨ eyé do bɨlámá káṇgá, do ụ́tụyé ngbóróye kɨ́ mɨngburoko kókó sịndịye do ánáye mbá mụdụ."

Sɨmɨ bɨ ukuasá ledre née go ní, zɨa 'dụ́tụ a kɨ́ ledre bɨ kídí, "Ídísé sómụ́ sɨmɨ ledre née bɨlámáne."

9 Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga ịnyịyé ndú'yú wo kídí, "Ini ledre gɨ sɨmɨ muruwayi née yaá 'di?"

10 Zɨa úku ledre zɨ́ye kídí, "Máúku phụ́trụ ledre gɨ ro ledre 'be 'bɨ Lomo zɨ́se go fúó. Mándịsị úku a zɨ́ ngíti géyị 'yị e sɨmɨ muruwayi.

" 'Abú nɨyí tɨ́ lúrú bi, utúasání lurúndikiní éyị́ wá.
Abú nɨyí tɨ́ úwú ledre e, utúasání ówoyéme a.'

11 "Ini ledre gɨ sɨmɨ muruwayi bɨ gáa ba nɨ kídí, kúrú Lomo bɨ ndịsịní úku a zɨ́ 'yị e ní nɨ káa zɨ́ ndịsịní óyụ kúfú ní.

12 Kúfú máa yée ga bɨ utúní do mama ní, nɨyí 'bɨ eyé káa zɨ́ 'yị máa yée ga bɨ ukuní tɨ́ ledre 'bɨ Lomo go zɨ́ye, 'di'biotoní eyé ngịrị sɨmɨ yana mɨmbé'deyé wá ní. Sɨmɨ bɨ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e lurú ngárá cíyí a ndaá do mɨmbé'deyé wá ní, zɨa ógụné 'diya 'dí'bióyó a gɨ sɨmɨyé 'dá'ba káa bɨ nɨyí lányá ro ledre 'bɨ Lomo, zɨa yómo yée ke.

13 Kúfú máa yée ga bɨ utúní do landa ní, nɨyí 'bɨ eyé káa zɨ́ 'yị máa yée ga bɨ togụ́ ukuní ledre 'bɨ Lomo go zɨ́ye yá, zɨ́ye ṇgúṇgu a 'diya kɨ́ 'búne, tɨ́ lá cíyí ledre ma'dáa ndaá 'bɨ ené ngịrị sɨmɨ mɨmbé'deyé wá. Sɨmɨ bɨ 'do'dó ndiki yée go ní, geré zɨ́ye ónzóóto ledre 'bɨ Lomo bɨ ṇguṇguní née.

14 Kúfú máa yée ga bɨ utúní 'bɨ dongará kịnị e ní, nɨyí 'bɨ eyé káa zɨ́ 'yị máa yée ga bɨ ṇguṇguní tɨ́ ledre Lomo go ní, ndaá 'bɨ ené za kɨ́ mɨmbé'deyé mbá wá, gɨ zɨ́ kéyị née roko'bụyé ndaá 'bɨ ené e wá. Gɨ zɨa mɨmbé'deyé nɨ yị́ ené kpá mongụ́ne gɨ ro éyị́ ga bɨ 'bɨ sága ba, kpá kɨ́ rokinyi bɨ 'bɨ sága ba. Gɨ zɨ́ kéyị née utúasání eyé tóro ngbúó méngị ledre 'bɨ Lomo wá.

15 Kúfú máa yée ga bɨ utúní 'bɨ eyé sɨmɨ ngomụ káṇgá ní, nɨyí 'bɨ eyé káa zɨ́ 'yị máa yée ga bɨ uwúní ledre 'bɨ Lomo zɨ́ye 'dí'bi a do mɨmbé'deyé kíngaya, zɨ́ye ndịsịyé méngị mbá bɨlámá ledre ga bɨ Lomo ili ní."

Muruwayi gɨ ro bimɨóṇgó
(Lúrú kpá Máriko 4:21-25)

16 Zɨ́ Yésụ kpá ịnyịné úku ngíti muruwayi gɨ do kací wo bɨ 'dá'dá ní kídí, "Máúku zɨ́se 'yị bɨ kịé'do káa yaá ụndụoto pho'dụ go 'dịcị kacíne kɨ́ ndụlụ zɨa ló'bụ'dụ́tụ a sị́ pheṛé togụ́ zɨa ésịóto e ru sị́ ṛangba ní nda. Togụ́ ụndụotoní pho'dụ go kɨ́ ndụlụ 'dịcị yá, ndịsịní lengbe óto a gá do éyị́ 'dága gɨ do bɨ zɨa óṇgó bi 'dịcị komo 'yị e.

17 Sịndị́ kadra nɨ ógụ zɨ́ 'yị e ówoyéme ledre amá mbá zaá bɨlámáne wo bɨ kịé'do zɨa ló'boné ní nda gɨ zɨa Lomo nɨ nda 'dódo a za cụ́ ne zɨ́ye fúó.

18 Ídísé úwú ledre ga bɨ mándịsị úku yée zɨ́se ba bɨlámáne zɨ́se ṇgúṇgu a. Gɨ zɨa togụ́ 'yị ṇguṇgu ledre amá go yá, Lomo nɨ nda 'dódo yata ledre e zɨa za kíngaya. 'Yị bɨ ili ṇgúṇgu ledre amá wá, gɨ zɨa somụ́ yị́ ené ya née owo yị́ ené ledre bú, owụ́ ledre bɨ owo née, Lomo nɨ lụ́lụ a gɨ sɨmɨ doa mbá zɨa ídíákáne gbékpịe."

Mbágá Yésụ kɨ́ lúnduga
(Lúrú kpá Matáyo 12:46-50, Máriko 3:31-35)

19 Gɨ ore, zɨ́ ngíti géyị owụ́ 'bɨ mbágá Yésụ, nda kpá kɨ́ mbágáye Maríya

8:10 8:10 Isáya 6:9

ndéréye lúrú Yésụ. Simi bi ogụní kí'dí bi Yésụ ni ore ní, bi ógụyé ndaá kóo gbóo ro Yésụ ma'dáa wá gi zí tụ́'dụ́ 'yị e.

20 Zí ngíti 'yị gi dongará tụ́'dụ́ 'yị ga bi ndịsị 'dódo ledre zíye née ịnyịné ndéréne ndoo gị zí Yésụ uku ledre zía kídí, "Mongụ́ 'yị, mbágáyị kí lúnduyị́ e niyí sága 'dáa ogụní zíyị."

21 Zía úkulúgu ledre zí 'yị ga gére née mbá kídí, "Máúku zíse ma'díi, 'yị ga bi ndịsịní úwú ledre 'bi Lomo bi mándịsị 'dódo a, zíye ndịsịyé méngị ledre e kací a ní, niyí go kpá mbágáma e kí lúndumá e."

Yésụ ụcụomo mongụ́ síli
(Lúrú kpá Matáyo 8:23-27, Máriko 4:35-41)

22 Nda simi ngíti sịlị́, zí Yésụ úku ledre zí 'yị lódụ́ kacíne e kídí, "'Dogụzé aka mikavu mu sága gi 'dí kerị́." Zíye ékịye simi kuṛúngba, go ndéréye gi ro 'dógụ bi sága.

23 Zíye ndéréógụyé go simi yana mikavu, ṛí zí Yésụ útú 'dú'du ené. Zí mongụ́ síli ógụné kpị kpị kpị, zí iní ndịsị kádané gi zía simi kuṛúngba, zí kuṛúngba ndịsị kịzịné kí ízi roné kí éwé iní siminé áyíne go kpá gbóo gi ro ólụ́ sị́ iní, umbu ogụ go zíye.

24 Gi zí ngịrị, zí 'yịmikása ené ga gére née úru wo kídí, "Mongụ́ 'yị, mongụ́ 'yị, 'di'diya ịnyịógụ mu azé go úyu." Zí Yésụ úrúne ndíki ledre ni go tí ndịsị méngị roné kenée.

Zía ịnyịné úku ledre zí síli kídí, "Ídí tóro tí, ndá ílí wá." Zía kpá úku ledre zí iní bi ndịsị káda ba kídí, "Ídí tóro kpá tí, ndá káda wá." Tí ma'díi zí síli kí mikáda iní tóroyé zí bi ídíne sií.

25 Zía ịnyịné úku ledre zí 'yịmikása ené ga gére née kídí, "Érésé ngịrị gi zí 'di, ṇgúṇgusé aka esé ledremá fú lá wá ke?"

Zí tarayé ịdrịne mbá miịdrị gi zí ledre máa wo née zíye ndịsị ódroyé dengbịye kídí, "Bi káa lárá 'yị bi káa be 'di bi odro lá kí tarané zí síli kí iní úwú kúrú a ní."

Yésụ lagaoyó bicayi lomo e gi simi ngíti o'do
(Lúrú kpá Matáyo 8:28-34, Máriko 5:1-20)

26 Zíye 'dógụ mikavu Galiláya ndéréógụyé simi gara 'bi 'yị ga bi Gerésa ní.

27 Ábuwá ngíti o'do ni kóo simi ngíti gara simi káṇgá née íri, ni kí tụ́'dụ́ bicayi lomo e siminé. Kpálá bi Yésụ nditíogụ gi simi kuṛúngba ní, geré zíye ndíkíye kí o'do bi kí bicayi lomo e siminé née. Ni nda yị́ ené kóo gi zíye go kí nzanga komoné ndịsị nda gámá ené go ngíṛá, olụogụ nda gi 'be ndịsị 'dú'du ené dongará bi ga bi zí umbu e ní.

28 Kpálá bi lurúndiki Yésụ ní, zía tónó gbúrógbóne gi zí nzanga bicayi lomo ga gére née, zía ndéré útúne gbrị kó'dụ́ Yésụ do kpá gbúrógbóne 'dága kídí, "Yésụ, yị́ị owụ́ 'bi mbigí Lomo, éyị́ bi íli méngị a kíma ní 'di? Máṇgúṇgú romá zíyị, ndá geré 'dó'do máa wá."

29 O'do née uku ledre kenée gi zía, Yésụ ódro zí bicayi lomo ga gére née idíní ólụógụ gi simi o'do née 'dá'ba. Ndịsịní nda kóo méngị wo bisinyíne zí 'yị e nda kóo ndịsị éré wo mbá miéré. Abú utú'di'biní ba zaá wo do ódó sịlị́a kí sịndịa miódó cụ́ kí ká'dá késị́, í'i, zía ndịsị 'décị éyị́ ga gére née gi roné mbá kí roko'bụ bicayi lomo ga gére née. Zía ndịsị gámáne gi zíye nda lá rịị́ 'dága.

30 Zí Yésụ ndú'yú bicayi lomo bi simi o'do née kídí, "Ịrịyị́ náambi?"

Zía úkulúgu ledre zí Yésụ tara o'do née kídí, "ịrịmá owụ́tụ́'dụ́." Ịfị́ ịrịné kenée gi zía niyí simi o'do née tí tụ́'dụ́ ma'díi.

31 Zíye ṇgúṇgú royé zí Yésụ kídí, "Ndaá aka geré ógó yée zíye ndéré útúye simi mongụ́ gu 'bi nduwú bi gi ro bicayi lomo e ní wá."

32 Tụ́'dụ́ mikụ́ṛụ́ niyí kóo kpá ro ngíti owụ́ landa ore ndịsị ánu éyị́. Zí bicayi lomo ga gére úku ledre zí Yésụ idí ṇgúṇgu a zíye ndéré ólụ́ ndịsịyé simi mikụ́ṛụ́ ga bi íri née.

33 Zíye ólụógụyé gi simi o'do née ndéré ólụye mbá simi mikụ́ṛụ́ ga gére ní. Zí éyị́ ídíne simi do mikụ́ṛụ́ ga gére née

káa zí nzanga ní, zíye ụ́dụyé rụụ ngásá ndúṛú'bụ́ye, ndéré útúye simi mikavu nónụ́ye gi zí iní do úyuyé mbá.

34 Simi bi 'yị 'bá'bá mikụ́ṛụ́ ga gére née lurúní ledre bi mengị roné kenée ní, zíye ịnyịyé ngásá ndá'bayé simi gara kí úku ledre bi mengị roné née zí 'yị e kpá kí ngíti géyị bi ga bi gbóo gbóo ore ní mbá.

35 Zí 'yị e ndéréye kací ledre ga bi uwúní ní. Zíye ndéréye ndíki o'do bi bicayi lomo e olụ́ogụní gi simi a ba ni go ndịsị cigí sịndị́ Yésụ bi kenée komoa oṇgó yị́ ené go ni go kí bilámá bongó roné. Zí ngịrị ledre née ólụ́ne ro 'yị ga bi lurúní ní mbá.

36 Zíye ndịsịyé úkutátá a zí 'yị ga bi lurúní kí komoyé wá ní kídí, ma'díi Yésụ yomo o'do née go.

37 Gi zí ngịrị ledre bi mengị roné née, zí 'yị 'bi Gerésa e úku ledre zí Yésụ idí mu ólụ́ógụ gi simi káṇgá eyé gi ore 'dá'ba. Zí Yésụ ékịye kí 'yị ené e simi kụṛúngba zíye ndéréóyó royé gi ore 'dá'ba.

38 Zí o'do bi lagaoyóní bicayi lomo e gi simia ba ṇgúṇgú roné zí Yésụ kídí, "Mongụ́ 'yị azé ndéré ezé kése." Zí Yésụ úku ledre zía kídí,

39 "Ndá'ba aka 'be zíyị úku ledre bi Lomo mengị zíyị née zí 'yị e 'be íri." Tí ma'díi, zí o'do née ndá'bané 'be ndéré kí úku ledre bi Yésụ mengị zía née zí 'yị e simi gara ore mbá.

Yésụ uru nyị́ Yáyiro gi simi umbu
(Lúrú kpá Matáyo 9:18-26, Máriko 5:21-43)

40 Zí Yésụ ịnyịyé gi ore 'dógụ bi ndá'balúgu royé simi Galiláya. Simi bi ogụní íri ní, zí tụ́'dụ́ 'yị e 'dí'bi wo simi sụmụ gi zía ndịsịní go kú sóngó wo.

41 Ngíti mongụ́ 'yị ni kóo bo ore kí ịrịné Yáyiro, ni mongụ́ 'yị bi ndịsị lúrú bi kací moko simi 'Dịcị Kótrụro 'bi Lomo ní. Zía óguné útúne sị́ sịndị́ Yésụ ṇgúṇgú roné zía idí ógụ 'be 'bi ené.

42 Ábuwá, bikéṛị́ nyị́ a, odụ owụ́ ma'dáa kpá dụụ́ née kịé'do née, owụ́ 'bi simibi sokó doa gbre ni kí ndíyá gbála, go gbóo kí umbu.

Simi bi Yésụ uwú ledre née kenée ní, zíye ịnyịyé kí Yáyiro e go ndéréye lúrú ndíyá. Gi zía 'yị e ofụní go, bi ndéré ndaá lolụ kóo bilámáne wá.

43 Ábuwá ngíti kára ni kóo kpá bo dongará tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ore ni kí ndíyá 'bi kará e roné ndịsị nda kóo méngị wo bisinyíne ndaá do bilámá misi'diné káa zí bi lengbe ní wá. 'Di'bi kíe 'dényé simibi sokó doa gbre. Tí lá 'yị bi ni yómo wo ní ndaá.

44 Zí kára née ólụ́ne ndoo gi ngará tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ndéré óto sị́lịne ro tara bongó bi ro Yésụ ní. Geré zí bisinyí sáma ndíyá bi kóo ndịsị léfeógụ ro kára née káa zí 'díya ní tóro ní.

45 Yésụ owo gáa go kídí 'yị oto sị́lịne go roné. Zía ndúndu'yú kídí, "Ambí oto sị́lịne romá ne?"

Simi bi 'yị e itíní nda go mbá kangú ní, zí Pétero bi ngúru 'yịmikása ené ní úku ledre kídí, "Mongụ́ 'yị, lúrú aka lá tụ́'dụ́ 'yị ga ba, zíyị úku ledre yá ambi oto sị́lịne royị́ ne?"

46 Yésụ ya, "Abú tí kenée ndotó, máówo go kídí 'yị oto sị́lịne go romá, gi zía roko'bụ bi romá ní mengị moko go."

47 Simi bi kára née lurú ledre bi mengị roné kenée ní, bi ló'bo a ndaá lolụ wá, zía ịnyịné tí do komo tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ógụ útúne sị́ sịndị́ Yésụ úku ledre zía kídí, "Mongụ́ 'yị, máóto sị́lịma máa royị́ gi zía mááyí kí ndíyá, gi zí kéyị née, ndíyá bi romá ní ụkụ́ go."

48 Zía úku ledre zí kára née kídí, "Owụ́ 'bi amáa, ndíyá ụkụ́ gi royị́ gi zía bi ṇgúṇgu ledremá ní. Ndéré yị́ eyị́ mu, mimbé'deyị́ idí ídí teéteké."

49 Simi bi Yésụ ni ngbụ́ṛụ́ ndịsị úku ledre máa wo née yá, sanda ogụ go zí Yáyiro mongụ́ 'yị bi ndịsị lúrú bi kací 'Dịcị Kótrụro 'bi Lomo ní kídí, "Owụ́ otoomo 'dówụ́ go, ndá lolụ ndolo mongụ́ née zía ndéréne gbékpịe wá."

50 Simi bi Yésụ uwú ledre bi ukuní zí Yáyiro kenée ní, zía óyó komoné úku ledre zí Yáyiro kídí, "Mimbé'deyị́ ndaá 'décị gi zí ledre bi ukuní née wá, ídí lá

ṇguṇgu ledremá kıdí roko'bụ nı bo zıma, owụ́ 'bı eyị́ née nı ómo ené.”
51 Zı Yésụ ịnyịyé gı ore mbá ndéréye 'be
'bı Yáyiro íri. Sımı bı Yésụ ayí ólụ́ 'dịcị́ íri
ní, zıa úku ledre dụụ́ zı 'yịmıkása ené e
ota. Née kóo Pétero e kı Yiwáni nda kı
Yakóbo. Nda lá dụụ́ 'bụmıowụ́ kı mbágáa
zıye ólụ́ye 'dịcị́ ini.
52 Ini nı kenée mındéréne. Zı Yésụ
ma'dáa ịnyịné ụ́cụómo 'yị e kıdí, “Ndásé
íni ini wá, owụ́kára ba uyu ené e wá,
'du'du yị́ ené lá mı'dú'du.”
53 Zı 'yị ga bı ndịsịní íni ini née útúye
kúkugú gı zıa owoní tı go owụ́kára née
uyu go mıúyu ma'díi.
54 Zı Yésụ 'dí'bi sị́lị́ umbu do úku ledre
kıdí, “Owụ́ 'bı amáa, ịnyịógụ mu.”
55 Beré, zı owụ́kára líkpíphụ́trụ
komoné, zı 'dówụ́ a ndá'baógụné. Zıa
úku ledre kıdí idíní í'bí éyị́ mıánu zıa.
56 Zı tara mbágá owụ́ née kı 'bụa ịdrị́ye
mbá mıịdrị́. Tı lá zı Yésụ úku ledre zıye
kıdí ledre bı mengị roné née ndaní úku a
zı 'yị e wá.

9

Yésụ i'bí roko'bụ zı 'yịmıkása ené e
(Lúrú kpá Matáyo 10:5-15, Márıko 6:7-13)

1 Sımı bı Yésụ ndolo yoko 'yịmıkása ené
ga bı ịnyị doa gbre go mbá do bi kị́é'do
ní, zıa í'bí cóngó ro kı roko'bụ zıye gı ro
zıye rómo komo bıcayi lomo e kıe kpá gı
ro zıye ndịsịyé 'dí'bióyó ndíyá kıe gı ro
'yị e 'dá'ba.
2 Zıa kása yée kıdí, “Ndérésé mu kı
'dódo bılámá ledre bı gı ro 'be 'bı Lomo
ní, zıse kpá kı sị́kpị 'yị e gı do ndíyá
eyé e.”
3 Zıa kpá úku ledre zıye kıdí, “Sımı bı
ásé go ndéré ní, ndásé ídí kı sómụ́ ledre
gı ro 'dí'bi éyị́ ga bı káa zı ngbángbá ní,
togụ́ kombo, togụ́ ambata, togụ́ mbú késị́,
nda kı ngíti géyị bongó e, gı ro zı éyị́ máa
ga gére née sáká sée wá.
4 Togụ́ ógụsé go sımı ngíti 'be, mịngị́
'be maáge 'di'biní sée go sımı sụmụ yá,
ndásé ndéréókpó wá, ídísé ndịsị ore.
5 'Be bı ógụsé sımı a 'di'biní sée sımı
sụmụ wá ní, ídísé ụ́'bụ́ 'bụrụ bı gı ro
sịndịse cịkị ore zıa 'dódo a kıdí asiní go
gı ro bılámá ledre amá.”
6 Yóó, zı 'yịmıkása ga gére née ndéréye
kací tara 'be ga bı ore ní za mbá kı
úku bılámá ledre 'bı Lomo zı 'yị e kpá kı
'dí'bióyó ndíyá gı ro 'yị e 'dá'ba.
7 Zı ngíti géyị 'yị e úku ledre ga bı
Yésụ ndịsị méngị yée née mbá zı Eróde
Andipá. Ngíti géyị somụ́ní 'bı eyé kıdí
Yésụ nı Yiwáni 'yị í'bí babatị́za zı 'yị e bı
kóo ufuní wo ní urú go ne gı sımı umbu
ndịsị méngị ledre ga gére née ne. Zı ledre
máa née kóo sínyíne mısínyí ro Eróde.
8 Ngíti géyị yá Yésụ nı nda mbú nébị
kóo kı ịrịné Ilíya ní urú ne gı sımı umbu
zıa ndịsịné méngị ledre ga gére ní, ngíti
géyị ya nı ngúru 'yị gı dongará nébị ga
kóo uyuní 'desị́ ní urúne zıa ógụné ndịsị
méngị ledre ga gére ní.
9 Zı Eróde ndịsịné úkuló'bó ledre zıne
kı roné kıdí, “'Yị née ndaá Yiwáni wá. Gı
zıa ufuní kóo Yiwáni go, do óṇgo 'décị goa
tụ, ayí úrú láráne kıe 'di? Née ndaá wo
wá. Togụ́ kenée yá, máili aka lúrú wo cụ́
kı komomá.”

Yésụ i'bí éyị́ mıánu zı 'yị e álifu ịnyị
(Lúrú kpá Matáyo 14:13-21, Márıko 6:30-44, Yiwáni 6:1-14)

10 Zı 'yịmıkása ga bı Yésụ kasa yée
ndéré kı úku bılámá ledre 'bı Lomo zı
'yị e ní ndá'baógụyé, zıye úku ledre ga
bı mengịní yée íri ní mbá zı Yésụ. Gı
do kací ledre ga gére ní, zı Yésụ ma'dáa
'dí'bi yée ndéré kıye sımı ngíti owụ́ gara
'bı Galiláya ore kı ịrịné Beteseyịda.
11 Zı 'yị e úwú ledre a kıdí nderéní go
kı 'yị lódụ́ kacíne e sımı Beteseyịda, zıye
lódụ́ógụ wo gị́ íri. Zıa 'dí'bi yée sımı
sụmụ do ndịsịné úku bılámá ledre gı ro
'be 'bı Lomo zıye. Zıa ndịsịné kpá kı sị́kpị
'yị máa yée ga bı kı ndíyá ní gı do ndíyá
eyé e.
12 Sımı bı 'yịmıkása ené e lurúní kıdí
kadra utú go ní, zıye ógụyé úku ledre zıa
kıdí, “Mongụ́ 'yị, lurúzé kadra utú go ili
go zı 'yị ga gére née báyiyé ndéréye do
bi ga bı nıyí útúásá ndíki bi 'dú'du kı éyị́

mɨánu zɨ́ye doa gɨ zɨ́a bi bɨ azé doa ba yḭ́ ené owṵ́ bi, bi 'dú'du kɨ́ éyḭ́ mɨánu utúasá ídí ona gɨ ro sáká tṵ́'dṵ́ 'yḭ e káa zɨ́ née wá.”

13 Zɨ́ Yésṵ úkulúgu ledre zɨ́ 'yḭmɨkása ené ga gére née kɨ́dí, “Ásé í'bí éyḭ́ mɨánu zɨ́ye.”

Zɨ́ 'yḭmɨkása ga gére née úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ɨ́, mongṵ́ 'yḭ, azé ndíki éyḭ́ mɨánu í'bí a zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yḭ e káa zɨ́ née gɨ 'da? Odṵ éyḭ́ bɨ zɨ́ze ona lá dṵṵ́ ambata e ḭnyḭ kɨ́ mɨóngbó kénzé e gbre. Née ndaá éyḭ́ bɨ nɨ méngḭ moko ní wá. 'Búó azé 'dí'bi mongṵ́ komo késḭ́ ndéré úgú éyḭ́ mɨánu kɨ́e tée?”

14 'Yḭ ga gére née nɨyí kóo tṵ́'dṵ́, ya'dá e ngúcuyé nɨyí 'bɨ eyé álifu ḭnyḭ (5,000).

Zɨ́a úku ledre zɨ́ 'yḭ lódṵ́ kacɨ́ne e kɨ́dí, “Ífi báyisé yée idíní ndḭ́sḭ bi, do bi e kékḭ́é'do cḭ́ gbre doa sokó (50).”

15 Zɨ́ 'yḭ lódṵ́ kacɨ́ga ífi báyi 'yḭ ga gére née tɨ́ kenée káa zɨ́ bɨ Yésṵ uku ní, zɨ́ 'yḭ e ndḭ́sḭyé bi.

16 Zɨ́ Yésṵ ḭ́nyḭné 'dí'bi ambata ga bɨ ḭnyḭ kɨ́ kénzé ga bɨ gbre née, zɨ́a sḭ́kpḭ a 'dága, zɨ́a í'bí mbófo éyḭ́ zɨ́ Lomo gɨ roa, zɨ́a 'dí'bi ambata, zɨ́a 'déwe sɨmɨ a. Zɨ́a í'bí kása a zɨ́ 'yḭ lódṵ́ kacɨ́ne e, idíní í'bí a zɨ́ 'yḭ ga gére née ánu a.

17 Zɨ́ 'yḭ ga gére née ánu éyḭ́ zɨ́ye léreyé mbá. Zɨ́ 'yḭmɨkása e ṵ́nzṵ 'dúcu gbété e sokó doa gbre (12) kɨ́ ngítí éyḭ́ mɨánu ga bɨ idíakání ní.

Pétero uku mbigí ledre gɨ ro Yésṵ
(Lúrú kpá Matáyo 16:13-19, Márɨko 8:27-29)

18 Sɨmɨ ngíti sḭndḭ́ kadra zɨ́ Yésṵ ḭ́nyḭné lá kɨ́ 'yḭ lódṵ́ kacɨ́ne e ndéréye lé do ngíti owṵ́ bi kɨ́'dí bɨ ngárá tṵ́'dṵ́ 'yḭ e ndaní íri wá ní, zɨ́a ndḭ́sḭné íni ini zɨ́ Lomo. Zɨ́a ḭ́nyḭné ndú'yú 'yḭmɨkása ené ga gére née kɨ́dí zɨ́ye na, “Úkusé aka mbigí ledre zɨ́ma, 'yḭ e ndḭsḭní úku ledre gɨ do bimá kɨ́dí mááyí amá kú mbḭ́ náambi?”

19 Zɨ́ 'yḭmɨkása ené ga gére née úkulúgu ledre e zɨ́a mbá mɨngúngúcua, “Ngíti géyḭ ya nɨ Yiwáni 'yḭ Bábátḭ́zḭ́ 'yḭ e kóna ní, ngíti géyḭ ya ɨ́'ɨ, nɨ nébḭ kóo 'desḭ́ kɨ́ ḭrḭné Ilíya ní, ngíti géyḭ ya nɨ ngúru nébḭ gɨ dongará nébḭ ga kóna uyuní ní urú ne zɨ́a ndá'baógṵné née.”

20 Zɨ́a nda ndú'yú za cṵ́ sómṵ́ ledre 'bɨ 'yḭmɨkása ené ga gére née kɨ́dí, “Sara aka nda sée, ndḭ́sḭsé 'bɨ esé úku a dongaráse ní kɨ́dí, mááyí náambi?”

Zɨ́ ngúru 'yḭmɨkása ené bɨ Pétero ní úkulúgu a zɨ́a kɨ́dí, “Áyí Kɨ́résḭto, wo bɨ Lomo kasa wo ógṵ yómo zée 'yḭma'dí e ní.”

21 Zɨ́ Yésṵ ésḭ sḭ́lḭ́ne komoyé kɨ́dí, “Ndásé aka úku ledre née zɨ́ 'yḭ e wá.”

Yésṵ uku ledre gɨ ro mɨúyuné
(Lúrú kpá Matáyo 16:20-28, Márɨko 8:30—9:1)

22 Zɨ́ Yésṵ kpá úku ledre zɨ́ 'yḭ lódṵ́ kacɨ́ne e kɨ́dí, “Gɨ zɨ́a bɨ mááyí Owṵ́ 'bɨ 'Yḭma'dí ní, ngíti géyḭ mɨngburoko 'yḭ e kɨ́ mɨngburoko manda ga bɨ 'bɨ 'yḭ 'dáná éyḭ́ e zɨ́ Lomo ní, nda kɨ́ 'yḭ ga bɨ ndḭsḭní 'dódo lorṵ ní nɨyí úfu máa, sɨmɨ sḭ́lḭ́ ota zɨ́ma úrúma.”

23 Zɨ́ Yésṵ úku ledre zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yḭ ga gére née kɨ́dí, “Máúku zɨ́se ma'díi, togṵ́ 'yḭ ili ídíne 'yḭ lódṵ́ kacɨ́ma, idí ídí nzíyiné gɨ ro úyu gɨ romá.

24 'Yḭ bɨ ili yómo roné ne kɨ́ roné ní, nɨ úyu ené gɨ zɨ́a utúasá ené yómo roné wá. Wo bɨ nɨ ótoómo roné mbá zɨ́ma, togṵ́ umbu yá, née idí úyu kɨ́ lódṵ́ kacɨ́ma ní, mááyí yómo wo.

25 Wo be 'di emene, zɨ́yḭ óyó sogoyḭ́ zɨ́ tṵ́'dṵ́ gbékpḭ́ éyḭ́ ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ba mbá zɨ́yḭ ndḭ́sḭyḭ́ lódṵ́ dṵṵ́ kacɨ́ma gɨ ro zɨ́yḭ ídíyḭ kɨ́ trḭdrḭ bɨ za fí ní?

26 Sɨmɨ odṵ sḭndḭ́ kadra kɨ́'dí bɨ karanée Owṵ́ 'bɨ 'Yḭma'dí nɨ ndá'baógṵ do sogo káṇgá ba kɨ́ maláyika e kpá kɨ́ roko'bṵ bɨ Babá i'bí zɨ́ma ní, mááyí kpá ási gɨ ro 'yḭ bɨ asi kɨ́ úwú ledre amá ní.

27 Máúku zɨ́se ma'díi, ngíti géyḭ 'yḭ e gɨ dongaráse bɨ ásé tóro née utúasání aka úyu cakaba wá, 'búó togṵ́ lurúní roko'bṵ 'bɨ 'be 'bɨ Lomo go.”

Yésṵ 'dodo Roko'bṵné
(Lúrú kpá Matáyo 17:1-8, Márɨko 9:2-8)

28 Sɨmɨ sḭ́lḭ́ ḭnyḭ doa ota gɨ do kací ódro née ní, zɨ́ Yésṵ ḭ́nyḭné 'dí'bi 'yḭmɨkása ené ota, née kóo Pétero, Yiwáni, nda

kɨ́ Yakóbo, zɨ́ye ndéréye do ngíti mongṵ́ landa do bi ené bɨ utúasá komoa gɨ ro zɨ́ne ndɨ́sɨné doa íni ini zɨ́ Lomo ní.
29 Sɨmɨ bɨ nɨ aka cɨkɨ́ íni ini zɨ́ Lomo ní, zɨ́ roko'bṵ 'bɨ Lomo óyóló'bó tosoa, zɨ́ toso sɨmɨ komoa óyóló'bó roné kpɨ́, zɨ́ bongó bɨ roa ní ényɨ́ne kpɨ́lélé.
30 Zɨ́ ya'dá e gbre Mṵ́sa e kɨ́ Ilíya,
31 ólṵ́ógṵyé sɨmɨ roko'bṵ 'bɨ Lomo zɨ́ye ndɨ́sɨyé ódroyé dongaráye kɨ́ Yésṵ. Ndɨ́sɨní kóo úku mɨsi'di ledre umbu bɨ Yésṵ nɨ ndéré úyu a sɨmɨ Yerṵsaléma ní.
32 Sɨmɨ bɨ nɨyí ndɨ́sɨ́ ódro ní, zɨ́ Pétero e kɨ́ lafúne ga bɨ gbre née útúye 'dú'duyé. Zɨ́ye gbúgbu úrúye ndíki Yésṵ kɨ́ ya'dá ga bɨ gáa gbre ogṵní zɨ́a ní. Zɨ́ roko'bṵ 'bɨ Lomo oto wo zɨ́ roa ndɨ́sɨ́ ɨ́rɨ́rí mɨɨ́rí.
33 Sɨmɨ bɨ Pétero lurú kɨ́dí ya'dá ga gére née nɨyí go ndéré eyé ní, zɨ́ Pétero ma'dáa úku ledre zɨ́ Yésṵ kɨ́dí, “Mongṵ́ 'yɨ́, 'yɨ́ ga gére née ayíní nda ndéré 'da, idízé ndɨ́sɨ́ kéye ona. Azé yéme kṵ́tṵ́ ota (3) zɨ́se kéye, kɨ́é'do zɨ́yɨ́, ngíti a zɨ́ Mṵ́sa ngíti a nda 'bɨ ené zɨ́ Ilíya.” Pétero uku ledre née lá sɨmɨ mɨtṵlṵrṵ owo wá.
34 Sɨmɨ bɨ Pétero nɨ aka cɨkɨ́ ndɨ́sɨ́ úku ledre née kenée ní, zɨ́ roko'bṵ 'bɨ Lomo ógṵné káa zɨ́ bṵɨ́ṵngṵ́ ní, sólṵ Yésṵ kɨ́ ya'dá ga gére née nda kɨ́ Pétero e kɨ́ lafúne ga gére née yeré. Zɨ́ ngɨrɨ́ méngɨ́ Pétero e gɨ zɨ́ ledre née mɨméngɨ́ kɨ́ngaya.
35 Zɨ́ Lomo úku kása ledre kpṵrṵ́ gɨ sɨmɨ bṵɨ́ṵngṵ́ née zɨ́ Pétero e kɨ́ lafúne ga gére née kɨ́dí, “Ba Owṵ́ 'bɨ amá, mágélé wo máa. Ídísé úwú ledre gɨ taraa.”
36 Sɨmɨ bɨ Lomo odro go zɨ́ye ní, nɨyí ídí kɨ́e ní Mṵ́sa e kɨ́ Ilíya ndaní eyé lolṵ wá, nda lá Yésṵ ngúcuné. Sɨmɨ sɨndɨ́ kadra bɨ kóo née, ukuní ledre née zɨ́ 'yɨ́ e wá.

Yésṵ lagaoyó bɨcayi lomo e gɨ sɨmɨ owṵ́o'do
(Lúrú kpá Matáyo 17:14-18, Máriko 9:14-27)

37 Zɨ́ bi áráne kɨ́ phɨyɨ́, zɨ́ye ndítíógṵyé gɨ do landa gɨrí. Zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yɨ́ ga bɨ otoomoní yée ore ní ógṵyé zɨ́ Yésṵ.
38 Ábuwá ngíti o'do nɨ dongará 'yɨ́ ga gére née kɨ́rí née ndiki owṵ́ kpálá kpó kɨ́é'do owṵ́ née bɨcayi lomo e olṵní go sɨmɨ a. Zɨ́ o'do née ótrṵ́ ledre zɨ́ Yésṵ kɨ́dí, “Mongṵ́ 'yɨ́, ógṵ aka yómo owṵ́ 'bɨ amá, odṵ owṵ́ bɨ zɨ́ma ní tɨ́ dṵṵ́ née kɨ́é'do née.
39 Bɨcayi lomo ga gére née ndɨ́sɨ́ nda méngɨ́ wo bɨsinyíne kɨ́ lálaónzó wo bi zɨ́a ndɨ́sɨné kɨ́ gbúrógbóne gɨ zɨ́ye, zɨ́ somṵ́ ndɨ́sɨ́ ólṵ́ógṵné gɨ taraa kotrṵ kotrṵ kotrṵ káa. Ili ndɨ́sɨ́ ótoómo wo wá 'búó togṵ́ lurú cóngó ro owṵ́ née ṵkṵ́ go mɨṵ́kṵ́.
40 Má'dí'biógṵ wo zɨ́ 'yɨ́ lódṵ́ kacɨ́yɨ́ ga ba gɨ ro zɨ́ye lágaóyó dokéké ga gére née gɨ sɨmɨ a ní, utúasání kɨ́e wá, zɨ́ma ndɨ́sɨ́má sóngó yɨ́ɨ́ ba.”
41 Zɨ́ Yésṵ ɨ́nyɨ́né úku ledre zɨ́ 'yɨ́mɨkása ga gére née kɨ́dí, “Ílisé ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo kɨ́ mɨmbé'desé kɨ́é'do wá gɨ zɨ́ 'di. Azé ndɨ́sɨ́ go fú lá kése kenée?” Zɨ́a úku ledre zɨ́ 'bṵmɨowṵ́ née kɨ́dí, “Ógṵ kɨ́ owṵ́ née gɨrí mu yáa.”
42 Sɨmɨ bɨ owṵ́ née nɨ go ógṵ zɨ́ Yésṵ ní, zɨ́ éyɨ́ kpá lálaónzó wo bi ndɨ́sɨ́ kángba wo bɨsinyíne. Zɨ́ Yésṵ lágaóyó bɨcayi lomo ga gére née gɨ sɨmɨ a zɨ́a í'bílúgu wo zɨ́ 'bṵa.
43 Zɨ́ tara 'yɨ́ ga gére née ɨ́drɨ́ne mbá mɨɨ́drɨ́. Zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, “Lurúzé mbigí roko'bṵ 'bɨ Lomo go cṵ́ kɨ́ komozé.”
Sɨmɨ bɨ 'yɨ́ e nɨyí aka fú kɨ́ ledre máa née yá, zɨ́ Yésṵ óyóló'bó roné úku ledre zɨ́ 'yɨ́ lódṵ́ kacɨ́ne ga gére née kɨ́dí,
44 “Ídísé úwú ledre ba zɨ́se óto a sɨmɨ dosé. Sɨndɨ́ kadra nɨ ógṵ do í'bí Owṵ́ 'bɨ 'Yɨ́ma'dí zɨ́ ezeokóga.”
45 Owo'di'biní ini ledre gɨ sɨmɨ ledre bɨ Yésṵ uku née wá, gɨ zɨ́a nɨ yɨ́ ené mɨótoécɨné gɨ zɨ́ye. Utúasání kpá gbawá ndú'yú wo, gɨ zɨ́a ngɨrɨ́ mengɨ́ yɨ́ ené yée mɨméngɨ́.

Ambí nɨ ídí manda zɨ́ lafúne e ne
(Lúrú kpá Matáyo 18:1-5, Máriko 9:33-37)

46 Zɨ́ 'yɨ́ lódṵ́ kacɨ́ Yésṵ gére née tónóye go ndɨ́sɨ́ úkuló'bó ledre dongaráye yaá, “Ambí gɨ dongaráze ba nɨ ídíne manda 'dá'dá zɨ́ lafúne e ne?”
47 Zɨ́ Yésṵ 'dí'bióto ngíti owṵ́ tóroné cigíne gɨ zɨ́a owo sómṵ́ ledre 'bɨ 'yɨ́mɨkása ené ga gére née go.
48 Zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Lúrúsé owṵ́ ba go? 'Yɨ́ bɨ 'dí'bi owṵ́ káa zɨ́ wo ba go

sɨmɨ sụmụ gɨ romá ní, 'di'bi máa go sɨmɨ sụmụ. 'Yị bɨ 'di'bi máa go sɨmɨ sụmụ ní, 'di'bi kpá Lomo bɨ kasaogụ máa ní go sɨmɨ sụmụ. 'Yị bɨ ndịsị 'búó'bụ́ roné mɨ'búó'bụ́ ní, nɨ ídí kɨ́ ledrené owóowó zɨ́ Lomo."
49 Zɨ́ Yiwáni ngúru 'yịmɨkása 'bɨ Yésụ ịnyịné úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, "mongụ́ 'yị, nderé ndikizé ngíti o'do kɨ́ ndịsị lága óyó bɨcayi lomo e gɨ sɨmɨ 'yị e kɨ́dí í'bí roko'bụ zɨ́ne yịị. Zɨ́ze ụ́cụómo wo gɨ zɨ́a owozé bú ndaá 'bɨ ené ngúruzé wá."
50 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ Yiwáni kɨ́dí, "Ndásé ụ́cụómo wo wá. Ndịsị née go óto moko ezé zɨ́a ngbóró tátá roné. Née ndaá ezeokóze wá."

'Yị 'bɨ Samáriya asiní gɨ ro Yésụ

51 Sɨmɨ bɨ sịndị́ kadra nɨ nda go gbóo gɨ ro zɨ́ Yésụ ma'dáa ndá'balúgu roné komo ere ní, zɨ́a yéme roné ndéréne sɨmɨ Yerụsaléma.
52 Zɨ́a kása 'yị kasa ené e idíní yémeómo bi nzíyiné sɨmɨ ngíti owụ́ gara kɨ́ ịrịné Samáriya.
53 Sɨmɨ bɨ 'yị kasa ga bɨ Yésụ kasa yée née ogụní íri ní, 'yị 'bɨ Samáriya e ya yée utúasání eyé yémeómo bi zɨ́ Yésụ wá gɨ zɨ́a ndaá 'bɨ ené ngu eyé wá, ili ndéré ené mɨndéré sɨmɨ Yerụsaléma.
54 Zɨ́ ledre bɨ 'yị 'bɨ Samáriya e mengịní ngárá iliní yéme bi zɨ́ Yésụ wá ní sínyíne ro 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ga bɨ Yakóbo e kɨ́ Yiwáni ní. Zɨ́ye úku ledre zɨ́ Ngére Yésụ, idí úku ledre, Lomo idí ụ́cụógụ pho'dụ gɨ komo ere sɨmɨ Samáriya gɨ ro zɨ́ 'yị ga gére née áṛáónzó royé 'dá'ba.
55 Yésụ ya zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne ga gére ní, idíní ótoómo ledre née 'dá'ba, sómụ́ ledre eyé née ndaá bɨlámáne wá.
56 Yóó, zɨ́ye ndéréókpóye, 'dú'duyé nda gbála sɨmɨ ngíti owụ́ gara kpị́.

Ambí nɨ ídí bɨlámá 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ne (Lúrú kpá Matáyo 8:19-22)

57 Yésụ nɨyí aka fú do mɨsi'di mɨndéréye sɨmɨ Yerụsaléma, zɨ́ye ndíkíye kɨ́ ngíti o'do. Zɨ́ o'do née úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, "Mongụ́ 'yị, máíli zɨ́ze ndéréze kéyị kɨ́'dí bɨ íli ndéré ní."
58 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ o'do née kɨ́dí, "Máa Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí 'be ndaá 'bɨ ené gɨ romá wá, mááyí yị́ amá 'yị gámá 'dáa 'dága gba o'do bangá e nɨyí kɨ́ gu eyé ga bɨ ndịsịní ólụ́ 'dú'du sɨmɨ a ní. Kpá gba solụ́ e nɨyí mbá kɨ́ 'be 'bɨ eyé e. Éyị́ ga gére née ndaní gɨ romá mbá wá, gbawá bi 'dówụ́ro zɨ́ma."
59 Sɨmɨ ngíti sịndị́ kadra, zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ ngíti o'do kɨ́dí, "Ógụ mu lódụ́ máa."
O'do née ya zɨ́ Yésụ ní, "Ngére, máóto aka babá kí."
60 Yésụ ya zɨ́a ní, ngíti géyị 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledremá wá ní, nɨyí yị́ eyé go káa zɨ́ umbu e ní, idíní ndịsị cigí 'bụyị́ zɨ́ye óto wo. Yịị bɨ ṇgúṇgu ledremá go ba ní, ídí mu ndéré kɨ́ úku bɨlámá ledre bɨ gɨ ro 'be 'bɨ Lomo ní zɨ́ 'yị e.
61 Kpá kenée sɨmɨ ngíti sịndị́ kadra, ngíti o'do ya zɨ́ Yésụ ní, "Máṇgúṇgu ledreyị́ go Ngére, mááyí lódụ́ yịị. Tɨ́ lá ili aka zɨ́ma ndéréma 'dící kacɨ́ma zɨ́ 'yị amá e, zɨ́ma nda ndá'baógụmá lódụ́ kacɨ́yị."
62 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, "Máúku zɨ́yị, 'yị bɨ nɨ kɨ́ mɨsómụ́ ledre gbre gbre ní, utúasá ídí 'yị 'be 'bɨ Lomo wá."

10

Yésụ kasa 'yị ené e cị́ ota doa sokó doa gbre

1 Gɨ do kacɨ́ ódro ga bɨ Ngére Yésụ odro yée née mbá, wo Yésụ ma'dáa zɨ́a ịnyịné ndólo 'yị e cị́ ota doa sokó doa gbre (72) zɨ́a úkuí'bí ledre tarayé idíní ídí gbre gbre ndéré kɨ́ úku ledre zɨ́ 'yị e do bi ga bɨ née ili ndéréógụ doyé ní mbá.
2 Kɨ́dí, tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí go nzíyiyé gɨ ro ṇgúṇgu mɨkánda bɨlámá ledre bɨ máógụ kɨ́e ní, 'yị kasa eyení aka zɨ́ma gɨ ro zɨ́ye 'dí'bi bɨlámá ledre máa ba báyiyé kɨ́e zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e mbá wá. Káa zɨ́ bɨ Ngére Lomo nɨ ne mị́ngị́ moko ma'dáa ní, ídísé íni ini zɨ́a idí géléógụ yata 'yị kasa e gɨ ro zɨ́ye báyiyé kɨ́ úku bɨlámá ledre ené zɨ́ 'yị e za mbá.
3 Ídísé mu ndéré. Ásé ídí dongará bɨsinyí 'yị e íri káa zɨ́ kábịṛịkị ga bɨ dongará máárára e mị́ngị́ye ndaá ní.

4 Ndásé 'dí'bi komo késį̣ gɨ ro ndéré kɨ́
úgú éyį̣ mɨánu kɨ́e zɨ́se wá, gba kombo,
ndásé 'dí'bi a wá, ndásé kpá 'dí'bi yata
éyį̣ sịndį̣ drú yata wo bɨ sịndịse ní wá.
Ndásé kpá sínyi sịndį̣ kadra kɨ́ í'bí mandá
zɨ́ 'yị e do mɨsi'di wá.
5 'Be bɨ ógụsé go sɨmɨ a ní, ídísé í'bí
mandá. Gɨ do kacɨ́ a née, mɨzefį̣ ledre bɨ
ásé úku a zɨ́ye ní idí ídí kɨ́dí Lomo idí ídí
kɨ́se sɨmɨ 'be ba.
6 Togụ́ mịngį̣ 'be née nɨ 'yị bɨ kɨ́ ledre
'bɨ Lomo do mɨmbé'dené ní, mandá bɨ ásé
í'bí a kɨ́ úndru 'bɨ Lomo sɨmɨné ní, nɨ ídí
káa do úndru sɨmɨ 'be née. Togụ́ ledre 'bɨ
Lomo ndaá 'bɨ ené sɨmɨ 'be née wá, úndru
'bɨ Lomo ogụ ené ore kpá wá.
7 'Be bɨ 'di'binɨ́ sée go sɨmɨ a sɨmɨ sụmụ
ní, ídísé ndịsị dụụ́ ore, ndásé gámá faa
wá. Éyį̣ mɨánu esé e kɨ́ iní mɨéwé esé e
idí ídí dụụ́ yée ga bɨ i'bínɨ́ go zɨ́se ore ní.
Nɨ mɨútúásáne zɨ́ 'yị 'bɨ moko ndíki éyį̣
kacɨ́ moko bɨ mengị wo ní.
8 'Be ga bɨ za mbá ásé ógụ sɨmɨyé ní,
togụ́ mịngịye 'di'binɨ́ sée go sɨmɨ sụmụ yá,
ídísé ndịsị ore, zɨ́se ánu éyį̣ ga bɨ nɨyí í'bí
yée zɨ́se ore ní.
9 Togụ́ 'yị ndíyá nɨyí ore yá, zɨ́se íni ini zɨ́
Lomo kɨ́ óto sį̣lį̣se doyé gɨ ro zɨ́ ndíyá eyé
ụ́kụ́ne gɨ royé. Zɨ́se úku ledre 'bɨ Lomo
zɨ́ye kɨ́dí, sịndį̣ kadra ogụ go zɨ́ye, idínɨ́ mu
ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo gɨ ro zɨ́ye ógụyé
'be 'bɨ Lomo.
10 'Be bɨ 'di'binɨ́ sée sɨmɨ sụmụ wá ní,
ídísé ólụ́ógụ ókpó esé, zɨ́se úku ledre zɨ́ye
kɨ́dí,
11 "Azé go ụ́'bụ́ 'bụrụ gɨ ro sịndịze
ótoómo a cịkị zɨ́se ona. Ídísé ówo a kɨ́dí,
sịndį̣ kadra 'bɨ ledre ga bɨ 'be 'bɨ Lomo ní,
nɨ go gbóo."
12 Gɨ do kacɨ́ ledre máa wo née, zɨ́ Yésụ
úku ngíti ledre kpá zɨ́ 'yịmɨkása ga gére
née gɨ ro 'yị ga bɨ nɨyí asi gɨ ro ledre 'bɨ
Lomo ní kɨ́dí, "Máúku zɨ́se zaá ma'dii, 'yị
ga bɨ za mbá nɨyí ási gɨ rosé ní, 'do'dó bɨ
Lomo nɨ í'bí a royé ní, nɨ rómo do wo bɨ
kóo i'bí ro 'yị lúyú ledre ga bɨ kóo sɨmɨ
káṇgá bɨ Sodóma ní."
13 Zɨ́a kpá úku ngíti ledre gɨ ro 'yị ga bɨ
ndịsị gámá kɨ́ ledre 'bɨ Lomo dongaráye
ní kɨ́dí, "Sée 'yị ga bɨ 'bɨ gara Korazíni
kɨ́ sée ga bɨ sɨmɨ Beteseyịda ní, karanée
'dá'dá íri Lomo nɨ í'bí 'do'dó rosé gɨ zɨ́a
ílisé ṇgúṇgu ledre ené wá. Mɨngburoko
ledre ga bɨ 'bɨ Lomo máméngị sɨmɨ gara
esé ba, idí máméngị kóo née sɨmɨ gara 'bɨ
ngíti géyị 'yị e káa zɨ́ yée ga bɨ sɨmɨ Táyire
kɨ́ Sidóna ní, káa bɨ oyólo'bónɨ́ sómụ́ ledre
eyé go, ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Lomo go 'desį̣.
14 Ídísé ówo a bɨlámáne kɨ́'dí bɨ karanée
Lomo ili go 'décị ngbanga 'bɨ 'yịma'dí e
do sogo káṇgá ní, sée 'yị 'bɨ Korazíni kɨ́
Beteseyịda, Lomo nɨ 'dó'do sée rómo do
'bɨ Táyire kɨ́ Sidóna.
15 Kpá kenée gɨ rosé, sée 'yị ga bɨ
sɨmɨ mongụ́ gara bɨ Kapáranawúma ní.
Ndásé sómụ́ a bɨ kɨ́dí 'bɨ esé ledre nɨ ídí
bɨlámáne kadra 'décị ngbanga ní wá gɨ
zɨ́a ásisé kpá kɨ́ ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo
go. Ásé ídí kpá sɨmɨ 'do'dó kɨ́ umbu bɨ
odụ a ndaá ní."
16 Zɨ́ Yésụ ma'dáa nda kpá úku ngíti
ledre zɨ́ 'yị ga bɨ nɨ kása yée née kɨ́dí,
"Togụ́ 'yị asi gɨ rosé, asi née go kpá gɨ
romá. Togụ́ 'yị 'di'bi sée sɨmɨ sụmụ, 'di'bi
née go kpá máa sɨmɨ sụmụ. Wo bɨ asi gɨ
romá go ní, asi née go kpá gɨ ro Lomo bɨ
kasaogụ máa ní."

Mɨndá'baógụ 'yị ga bɨ Yésụ kasa yée ní

17 Sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ Yésụ kasa yée
nda'baogụnɨ́ ní, zɨ́ye úku ledre zɨ́ Yésụ
kɨ́ mongụ́ rokinyi kɨ́dí, "Ngére, sɨmɨ bɨ
ndịsịzé 'dódo ledre eyį̣ zɨ́ 'yị e ní, zɨ́ bɨcayi
lomo e ndịsịyé éré ngịrị gɨ zɨ́ ịrịyį̣ bɨ
ndịsịzé ịfị a ní, zɨ́a ndịsị ngásáóyó roné."
18 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ye kɨ́dí,
"Málúrúndíki Satána go kɨ́ útúóyo roné
gɨ komo ere káa zɨ́ mɨ'bɨ́lé'be iní ní.
19 Roko'bụ née nɨ gɨ ro zɨ́se ndịsịsé
méngị okó kɨ́ Satána kɨ́e, zɨ́se kɨ́ rómo
komoa sɨmɨ ledre e za mbá za fí utúasá
úfu trịdrịsé wá.
20 Ndásé ídí kɨ́ rokinyi lá gɨ zɨ́a bɨ bɨcayi
lomo e ngasáoyónɨ́ royé gɨ zɨ́se ní go wá.
Ídísé ídí kɨ́ rokinyi gɨ ro ịrịsé bɨ Lomo nɨ
éké a sɨmɨ bụ́kụ 'bɨ trịdrị komo ere ní."

Yésụ i'bí mbófo éyį̣ zɨ́ Lomo
(Lúrú kpá Matáyo 11:25-27, 13:16,17)

21 Sɨmɨ kadra bɨ kóo née ní, zɨ́ 'Dówụ́
Lomo óto Yésụ zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi, zɨ́a

úku ledre zɨ́ Lomo kɨ́dí, “Babá, áyí Ngére
do ere kpá kɨ́ do sogo káṇgá mbá, mbófo
éyḭ́ zɨ́yḭ, zɨ́yḭ ótoécḭ roko'bụyḭ́ gɨ zɨ́ 'yḭ ga
bɨ ndḭsḭnɨ́ óto royé kɨ́ royé káa do 'yḭ ówo
ledre e ní, zɨ́yḭ nda 'dódo a zɨ́ yée ga bɨ 'yḭ
ówo ledre e lurúnɨ́ yée moko ndaá sɨmɨyé
wá ní. Méngḭ 'dḭyḭ kenée gɨ zɨ́a née ledre
bɨ utúasá mɨútúásá kacɨ́ komoyḭ́ ní.”
22 Zɨ́a kpá úku ledre kɨ́dí, “Babá,
otoomo ledre e go za mbá do sḭ́lḭ́ma gɨ
zɨ́a owoyeme máa dụ́ụ́ ne. Kpá káa zɨ́ bɨ
máówoyéme wo dụ́ụ́ máa ní. 'Yḭ máa yée
ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre amá go, nɨyí go 'yḭ
amá e ní, mááyí 'dódoyéme wo zɨ́ye.”
23 Sɨmɨ bɨ Yésụ nɨyí nda go céré ye kɨ́
'yḭ lódụ́ kacɨ́ne e ní, zɨ́a úku phụ́trụ ledre
zɨ́ye kɨ́dí, “Lúrúsé go, Lomo mengḭ bɨlámá
ledre go zɨ́se, ndḭsḭsé go lúrú a kɨ́ méngḭ
mɨngburoko ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé ní
cụ́ kɨ́ komosé.
24 Máúku ledre née zɨ́se gbékpḭ́ne wá.
Tụ́'dụ́ nébḭ e kɨ́ mɨngburoko ngére tonónɨ́
kóo go 'desḭ́ óto komoyé gɨ ro zɨ́ye
lúrú ledre ga bɨ ásé lúrú yée ba, tɨ́ lá
lurúndikinɨ́ wá, kpá gɨ ro úwú ledre ga
bɨ ásé úwú yée ba, uwúnɨ́ kpá wá.”

Muruwayi gɨ ro bɨlámá 'yḭ 'bɨ Samáriya

25 Gɨ do kacɨ́ ledre ga gére ní, nda go
kpá sɨmɨ ngíti sḭ́lḭ́, zɨ́ ngúru mongụ́ 'yḭ
'dódo lorụ ga bɨ 'bɨ Lomo, ḭ́nyḭógụ tóroné
'dága úzu Yésụ kɨ́'dí bɨ Yésụ nɨ 'dódo ledre
zɨ́ 'yḭ e ní kɨ́dí, “Mongụ́ 'yḭ, éyḭ́ bɨ máídí
méngḭ a gɨ ro zɨ́ma ndíki trḭdrḭ bɨ za fí ní
'di?”
26 Yésụ ya zɨ́a ní, “Sara bɨ áyí tɨ́ mongụ́
'yḭ 'dódo lorụ ní, lorụ ma'dáa uku yaá 'di?
Sara ndḭsḭ ólo a zɨ́yḭ ndḭsḭyḭ́ 'dódo a zɨ́ 'yḭ e
lárá a káa be 'di?”
27 Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí,
“ ‘Ídí óto 'bú Ngére bɨ Lomo eyḭ́ ní kɨ́
mɨmbé'deyḭ́ kḭ́é'do, kɨ́ lomo royḭ́ mbá za
kɨ́ roko'bụyḭ́ kɨ́ sómụ́ ledre eyḭ́ mbá.’ ‘Zɨ́yḭ
óto 'bú lafúyḭ e káa zɨ́ bɨ óto 'búyḭ kɨ́ royḭ́
ní.’ ”
28 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ o'do bɨ gáa
née kɨ́dí, “Bɨlámáne, ídí méngḭ ledre ga
gére née kenée, áyí ndíki trḭdrḭ bɨ za fí
ní.”
29 O'do née ili kpá fú óto roné zɨ́
Yésụ kɨ́dí ledre bɨ née ndḭsḭ úku a née,
née owoyeme bú. Zɨ́a ndú'yú Yésụ
kɨ́dí “Lafúma ga bɨ máídí óto 'búye ní
náambi?”
30 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ o'do née
do ngíti mɨsi'diné kpḭ́ kɨ́dí, “Kadra kḭ́é'do,
ngíti o'do ḭnyḭ kóo gɨ sɨmɨ Yerụsaléma
ndéréne sɨmɨ ngíti owụ́ gara kɨ́ ḭrḭné
Zérḭko, zɨ́ 'yḭ ugu e útúye roa ócó wo gbóo
kɨ́ umbu zɨ́ye ngáka éyḭ́ ené e gɨ roa mbá
do ngásáókpó eyé ótoómo wo ngbali bi
kenée.”
31 Kutrú gɨ do kacɨ́ 'yḭ ugu ga bɨ ngasá
bayinɨ́ royé née ní, zɨ́ ngúru 'yḭ 'dáná éyḭ́
ógụné kpá kacɨ́ mɨsi'di née. Zɨ́a ógụndíki
o'do née ngbali bi. Zɨ́a 'décḭ bi gɨ dogborụ
mɨsi'di yóó, ókpó ené.
32 Zɨ́ ngíti o'do gɨ sɨmɨ kúfú 'yḭ ga bɨ
ndḭsḭnɨ́ ndolo yée Lévḭ e ní, nɨ kpá 'yḭ
méngḭ moko sɨmɨ 'Dḭcḭ́ Kótrụro 'bɨ Lomo.
Sɨmɨ bɨ lurú o'do née ngbali bi ní, zɨ́a kpá
'décḭ bi yóó do ókpó ené.
33 Zɨ́ 'yḭ 'bɨ Samáriya ógụndíki o'do née
kpá fú ngbali bi, zɨ́ lerḭ́ o'do née méngḭ
wo kɨ́ngaya.
34 Zɨ́ Samáriya née ndósoógụné truú ro
o'do née do sḭ́kpḭ wo 'dága. Zɨ́a lúgu
uṇgú ga bɨ roa née drá, zɨ́a óto kágá
komo a do ódó a. Zɨ́a ḭ́mbḭ́ óto wo do
bangá ené bɨ ndḭsḭ ḭ́mbḭ́ 'yḭ ní ndéré óto
wo sɨmɨ 'dḭcḭ́ 'bɨ ṇgu e gɨ ro do lúrú bi
kacɨ́ a ore.
35 Sɨmɨ bɨ bi arálo'bó roné ní, zɨ́a
ótoómo késḭ́ zɨ́ 'yḭ bɨ ndḭsḭ lúrú bi kacɨ́ bi
máa née. Zɨ́a úkuómo ledre kɨ́dí togụ́ késḭ́
ba ụkụ́ go, ídí kpá lúrú kacɨ́ a kɨ́ késḭ́ bɨ nɨ
bo ní, mááyí ndá'baógụ í'bílúgu a.
36 Sɨmɨ bɨ Yésụ ukuonzó ledre ga gére
née go ní, zɨ́a ḭnyḭné ndú'yú 'yḭ 'dódo
lorụ née kɨ́dí, “Sɨmɨ sómụ́ ledre eyḭ́ ní, gɨ
dongará ya'dá ga bɨ ota máúku ledreyé
née, ambí mengḭ bɨlámá ledre zɨ́ 'yḭ bɨ 'yḭ
ugu e ocónɨ́ wo ní ne?”
37 Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, “'Yḭ bɨ
saká o'do bɨ 'yḭ ugu e ocónɨ́ wo ní mengḭ
bɨlámá ledre ne.”

10:27 10:27 Gbre lorụ 6:5 **10:27 10:27** Lévḭ 19:18

Yésụ ya zɨa ní úku go ma'díi, “Ndéré mu zɨ́yị ndịsịyị́ méngị bɨlámá ledre zɨ́ 'yị e kpá kenée.”

Márata e kɨ́ lémịné maríya

38 Yésụ nɨyí aka kpá fú do mɨsi'di mɨndéréye sɨmɨ Yerụsaléma. Zɨ́ye ndéréógụyé sɨmɨ gara bɨ Márata e kɨ́ lémịné nɨyí sɨmɨ a ní. Zɨ́ Márata 'dí'bi yée 'be 'bɨ ené ore sɨmɨ sụmụ.
39 Zɨ́ Maríya lémị Márata ma'dáa ndéré ndịsịné cigí Ngére Yésụ ndịsị úwú ledre 'bɨ Lomo bɨ ndịsị 'dódo a ní.
40 Gɨ zɨa bɨ Márata 'di'bi nda ambá sịndị́ kadra go ngúcuné sɨmɨ moko ndịsị yéme éyị́ mɨánu zɨ́ Yésụ kɨ́ 'yị kasa ené e ní, zɨa ógụné úku ledre kɨ́dí, “Ngére, úku aka ledre zɨ́ Maríya idí ógụ sáká máa. Lúrú aka mongụ́ moko bɨ mándịsị méngị a lá ngúcumá ba, nɨ nda lá ndịsị ené cigíyị íri gbékpịne ní.”
41 Zɨ́ Ngére Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ Márata kɨ́dí, “Márata ndá óto tụ́'dụ́ gbékpị́ ledre ga gére née kɨ́ ledreyé zɨ́yị owóowó wá.
42 Lémịyị́ gelé go ledre 'bɨ Lomo gɨ ro ndịsị úwú a. Née go éyị́ bɨ kɨ́ ledrené owóowó rómo do ledre e za mbá ní. Utúasánɨ́ 'dí'bióyó a gɨ zɨa wá.”

11

Yésụ 'dodo mɨsi'di 'bɨ íni ini zɨ́ Lomo zɨ́ 'yị ené e
(Lúrú kpá Matáyo 6:9-13, 7:7-11)

1 Kadra kịé'do zɨ́ Yésụ lúrú ngíti owụ́ bi zɨa ndéré ndịsịné doa íni ini zɨ́ 'Bụné Lomo. Sɨmɨ bɨ ini asá ini go ní, zɨ́ ngúru 'yị lódụ́ kacɨ́ga ógụné ndú'yú wo kɨ́dí, “Ngére, 'dódo aka mɨsi'di 'bɨ íni ini zɨ́ Lomo zɨ́ze káa zɨ́ bɨ kóo Yiwáni 'yị Bábátịzị́ 'yị e ndịsị 'dódo a zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne e ní.”
2 Gɨ ore zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Togụ́ ásá gɨ ro íni ini zɨ́ Lomo yá, ídísé íni a káa,
“ ‘'Bụzé,
ịrịyị́ idí ídí kɨ́ úndruné,
'yị e za mbá idínɨ́ ówo yị́ị káa do Ngére eyé.
3 Ídí í'bí éyị́ mɨánu ezé 'bɨ karaba zɨ́ze.
4 Ídí ótoómo lúyú ledre ezé zɨ́ze,
káa zɨ́ bɨ ndịsịzé ótoómo a zɨ́ yée ga bɨ ndịsịní lúyú rozé ní.
Ndá ótoómo zée zɨ́ze lúyú ledre gɨ zɨ́ úzu éyị́ wá.’ ”
5 Zɨ́ Yésụ kpá fú 'dodo yata ledre kɨ́dí, “Togụ́ ngúru 'yị gɨ dongaráse nderé kɨ́ yana ndụlụ úku ledre zɨ́ eze 'be 'bɨ ené kɨ́dí, ‘Togụ́ nzíyi éyị́ mɨánu nɨ bo do sị́lị́yị yá, sáká aka máa kɨ́e.
6 Ṇgu ogụ go zɨ́ma cakaba, nzíyi éyị́ ndaá do sị́lị́ma zɨ́ma í'bí a zɨa wá.’
7 “Zɨ́ eze 'be 'bɨ ené née úku kása ledre zɨa cịkị gɨ 'dịcị́ gɨrí kɨ́dí, ‘Ndá 'dó'do máa wá, mbotụ nɨ yị ené go mɨ'dụ́tụné, azé yị ezé kɨ́ owụ́ e go kpá mbá mɨ'dú'duzé. Éyị́ bɨ zɨ́ma ị́nyịógụmá í'bí a zɨ́yị cakaba ní ní ndaá 'bɨ ené e wá.’
8 Abú eze 'be 'bɨ ené née ili ị́nyịógụ méngị sáká éyị́ zɨa wá, nda lá gɨ zɨa bɨ nɨ fú lá ndịsị ṇgúṇgú roné ní, zɨ́ eze 'be 'bɨ ené née ị́nyịógụné í'bí sáká éyị́ nda za kɨ́ngaya rómo wo bɨ gáa ili ní.”
9 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Máúku zɨ́se, togụ́ ílisé éyị́, ídísé ómbo a, Lomo nɨ í'bí a zɨ́se. Éyị́ bɨ ílisé ní, ídísé gámásó'do a, ásé ndíki a. Togụ́ ndịsịsé kpá fú ṇgúṇgú rosé gɨ ro éyị́ yá, nɨyí í'bí a zɨ́se.
10 Nɨ ma'díi, 'yị bɨ ndịsị ómbo éyị́ gɨ zɨ́ Lomo ní, nɨ í'bí a zɨa. Wo bɨ ndịsị gámásó'do éyị́ kɨ́ ịrị Lomo ní, nɨ ndíki a. Wo bɨ ndịsị ṇgúṇgú roné gɨ ro éyị́ ní, Lomo nɨ líkpí mɨsi'di a zɨa.
11 “Sée 'bụmɨowụ́ e, togụ́ owụ́ 'bɨ eyị́ ombo kénzé gɨ zɨ́yị, gɨ ro zɨ́ne ánu a ní, áyí nda í'bí zɨa kámá?
12 Togụ́ ombo gɨ zɨ́yị mbú 'bu ngono ní, áyí nda í'bí zɨa ágarabu?
13 Togụ́ sée 'yịma'dí e kɨ́ lúyú ledre rosé ówosé kacɨ́ í'bí bɨlámá éyị́ bú zɨ́ owụ́ 'bɨ esé e ní, 'Bụsé Lomo bɨ komo ere ní, nɨ í'bí 'bɨ ené nda za cụ́ 'Dówụ́ Lomo bɨ eme romo do éyị́ e mbá ní zɨ́ 'yị bɨ nɨ íni ini gɨ roa ní.”

Yésụ lágaóyó bɨcayi lomo
(Lúrú kpá Matáyo 12:22-30, Márɨko 3:20-27)

14 Kadra kḭé'do zí Yésụ lágaóyó bicayi
lomo gi simi ngíti o'do. Geré zía o'do née
tónóne ódroné. Zí tara tụ́'dụ́ 'yị ga bi ore
née ḭdrḭye mbá mḭḭdrḭ.
15 Zí ngíti 'yị gi dongará 'yị ga bi ore ní
úku ledre kídí, Belezabụ́bụ bi ngére 'bi
bicayi lomo e ní i'bí roko'bụ ne zí Yésụ
ndḭsịné lágaóyó bicayi lomo e kíe.
16 Zí ngíti géyị 'yị ndú'yú wo idí méngị
ledre bi kí roko'bụ bi gi komo ere ní gi ro
zíye lúrú a.
17 Yésụ owo sómụ́ ledre eyé née bú,
zía úku ledre zíye kídí, togụ́ 'yị 'bi káṇgá
kḭé'do, togụ́ mbú 'be kḭé'do ndḭsịní méngị
okó dengbḭye yá, 'be 'bi eyé née ni báyi
ené.
18 Kpá kenée togụ́ Satána ndḭsịní méngị
okó dengbḭye yá, toro yemení royé wá,
niyí báyi eyé mibáya. Máúku ledre née
kenée gi zía úku ledre kídí, Belezabụ́bụ
i'bí roko'bụ ne zíma lágaóyó bicayi lomo
kíe.
19 Togụ́ málágaóyó bicayi lomo e kí
roko'bụ bi gi zí Belezabụ́bụ ní, sara 'yị
esé e ndḭsịní lágaóyó yée kí roko'bụ 'bi
ambi? 'Yị esé maáge niyí úku yéme a ye
kídí sómụ́ ledre esé ndaá mbḭ wá.
20 Togụ́ kenée wá, málágaóyó bicayi
lomo e kí roko'bụ 'bi Lomo, 'dodo go kídí
Lomo ogụ go káa do Ngére dosé.
21 Mḭngḭ 'be bi ni yḭ ené kí roko'bụné ní,
'yị ugu utúasá ndéré úgu éyḭ ené wá.
22 'Búó togụ́ roko'bụ 'yị ugu romo do
'bi mḭngḭ 'be née go yá, ni nda fú ndéré
ngáka 'be née kí éyḭ ga bi simi 'be née
mbá do ífibáya yée.
23 'Yị bi ṇguṇgu ledre amá wá ní, ni okó
romá. 'Yị máa wo bi ndolo yoko 'yị e zíma
wá ní, ndḭsị báyi 'yị amá e.
24 "Togụ́ bicayi lomo olụ́ogụ go gi simi
'yị, ni ndéré gámásó'do kpá té ngíti 'yị
gi ro ólụ́ ndḭsịné simi a. Togụ́ ndiki ngíti
'yị mbá wá, ni úku ledre kídí, 'Bilámá a
máídí ndá'ba kí'dí bi kóo mándḭsị ndḭsị
ní.'
25 "Togụ́ nderé ndiki 'Dówụ́ Lomo ndaá
simi mimbé'de 'yị née fú lá wá, ni ídí ené
kí rokinyi.
26 Ni ndéré ndóloógụ lafúne e bicayi
lomo e ịnyị doa gbre yée ga bi nda
bisinyíye kíngaya ní zíye ndḭsịyé kéye
mimbé'de 'yị née, zí 'yị née nda sínyí tátá
roné 'dá'dá."
27 Simi bi Yésụ ni aka fú ndḭsị úku ledre
ga gére ní, zí ngíti kára ore ḭnyịné úku
ledre kídí, "Yésụ, mbágáyị bi ndiki yḭị ní,
Lomo í'bí úndru go zía."
28 Zí Yésụ úkulúgu ledre kídí, "Lomo ni
í'bí úndru zí 'yị ga bi ndḭsịní úwú ledre
ené zíye 'dí'bióto a do mimbé'deyé ní."

'Yị e iliní lúrú ledre bi kí roko'bụné ní
(Lúrú kpá Matáyo 12:38-42, Máriko 8:12)

29 Simi bi tụ́'dụ́ 'yị e niyí fú lá ndḭsị ógụ
ní, zí Yésụ úku ledre zíye kídí, "Sée 'yị
luyú ledre e ga bi cakaba ba, ílisé lúrú
ngíti ledre bi kí roko'bụné ní. Útúásásé
lúrú a wá, go tí lá wo bi kóo mengị Yóna
ní.
30 Ledre bi mengị roné zí Yóna ní, 'dodo
go zí 'yị 'bi Nịnévị kídí Lomo kasa wo
ne. Kpá kenée, Máa Owụ́ 'bi 'Yịma'dí, ni
méngị roné zíma kenée gi ro zí 'yị ga bi
cakaba ba, ówo a kídí Lomo kasaogụ Máa
ne.
31 Mongụ́ ngére ni kóo bo kára, ịnyị
kú gi simi káṇgá ené Séba ógụ úwú
ledre gi tara Solomóna. Ni karanée 'décị
ngbangasé, gi zía máa bi márómo gi do
Solomóna ní, ílisé úwú ledre gi taramá
wá.
32 'Yị 'bi gara Nịnévị oyólo'bóní kóo
mimbé'deyé zíye ṇguṇguní ledre 'bi
Lomo gi zí Yóna. Niyí 'décị ngbangasé,
gi zía máa bi márómo do Yóna ní, ílisé
ṇgúṇgu ledremá wá."

Bimióṇgó emesá
(Lúrú kpá Matáyo 5:15, 6:22,23)

33 "Ụndụotoní eyé Pho'dụ 'dḭcḭ do
ló'bụ'dụ́tụ a sḭ pheṛé wá, ndḭsịní óto a do
nyárá bi gi ro zía óṇgó bi zí 'yị e 'dḭcḭ ore
mbá.
34 Komosé ni bimióṇgó. Togụ́ komoyḭ ni
bilámáne, áyí ndḭsị simi bimióṇgó. Togụ́
komoyḭ ndaá bilámáne wá, áyí ndḭsị ndḭsị
simi mitụlụrụ.
35 Ledre ga bi má'dódo yée zíse ní niyí
go bimióṇgó zíse. Ídísé ówo a kídí ndaní
eyé mitụlụrụ wá.

36 Togụ́ ledre 'bɨ Lomo nɨ go sɨmɨsé, ngítí
owụ́ bɨsinyí ledre utúasá ídíáká sɨmɨsé
wá, ásá útúásá ówo ledre ga bɨ Lomo ili
zɨ́ 'yị e ndịsị méngị yée ní mbá."

Yésụ uku ledre bɨsinyí ledre 'bɨ Farụsáyo e
(Lúrú kpá Matáyo 23:1-36, Máriko 12:38-40, Lúka 20:45-47)

37 Sɨmɨ bɨ Yésụ 'dodo asá ledre go ní,
zɨ́ ngúru 'yị gɨ dongará Farụsáyo e ógụné
ndólo wo gɨ ro éyị́ mɨánu 'be 'bɨ ené. Zɨ́
Yésụ ndéréne ndịsịné do bi éyị́ mɨánu.
38 Sɨmɨ bɨ mịngị́ 'be née lurú Yésụ tonó
geré ánu éyị́ lugu sịlịne kací ondụ́ eyé 'bɨ
Farụsáyo e kí wá ní, zɨ́ tara ịdrịne mɨịdrị.
39 Zɨ́ Ngére Yésụ úkulúgu ledre zɨa
kɨdí, "Sée Farụsáyo e, ndịsịsé yéme
lá dụụ́ sanáse gɨ 'dí sága, yémesé
esé mɨmbé'desé wá. Mɨmbé'desé nɨ
mɨ'dúcuné kɨ́ 'bú éyị́ kpá kɨ́ bɨsinyí
ledre e.
40 Ówosé ledre wá gɨ zɨ́ 'di, ndaá 'bɨ ené
bɨ kɨdí Lomo bɨ yeme sanáse née, yeme
mɨmbé'desé kpá ne ní wá?
41 Togụ́ ndịsịsé go í'bí éyị́ zɨ́ 'yị lerị́ e,
Lomo nɨ ídí kɨ́ rokinyi kɨse zɨse ídíse mbigí
'yị ené e.
42 "Sée Farụsáyo e, Lomo nɨ karanée
'do'dó sée kɨngaya. Abú ásé tɨ́ ndịsị í'bí
mɨkawu éyị́ esé e zɨa yá,* ili ídísé kpá
ndịsị méngị bɨlámá ledre zɨ́ 'yị e, zɨse kpá
óto 'búa.
43 "Sée Farụsáyo e, Lomo nɨ karanée
'dó'do sée kɨngaya gɨ zɨa bɨ ndịsịsé óto
ledresé owóowó sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro e, ílisé
ndịsị dụụ́ do mɨngburoko bi ndịsị e, ílisé
kpá 'yị e idíní ndịsị óto úndrusé togụ́
ayíní go í'bí mandá zɨse ní."
44 "Sée Farụsáyo e, Lomo nɨ karanée
'dó'do sée kɨngaya gɨ zɨa 'yị e ndịsịní lúrú
rosé gɨ 'dí sága nɨ bɨlámáne, owoní eyé bɨ
kɨdí mɨmbé'desé emengụ́ ní wá."
45 Zɨ́ ngúru 'yị 'dódo lorụ ịnyịné úku
ledre zɨ́ Yésụ kɨdí, "Mongụ́ 'yị, ndịsị née
go kpá úkucáyi zée."
46 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨa kɨdí, "Sée
'yị 'dódo lorụ e, Lomo nɨ karanée kpá
'dó'do sée kɨngaya gɨ zɨa ndịsịsé gága 'yị e
idíní ndịsị lódụ́ kací lorụ, tɨ́ lá méngịsé
esé e wá."
47 Zɨa kpá úku ngíti ledre kɨdí, "Sée
Yụ́da e, abú ndịsịsé ó'bó yéme bi e zɨ́
nébị ga bɨ kóo ufuní yée 'desị́ ní ndotó,
Lomo nɨ karanée 'dó'do sée kɨngaya gɨ zɨa
bulúndusé e ufuní kóo nébị ga gére née
ye.
48 Ndịsịsé née 'dódo a kɨdí ledre bɨ kóo
bulúndusé e mengịní née nɨ bɨlámáne,
ufuní nébị e, zɨse ídí 'bɨ esé 'yị ó'bó bi e
zɨye.
49 Gɨ zɨa bɨ Lomo nɨ yị́ ené 'yị komo-
kenzị ní, zɨa úku ledre kɨdí, 'Mááyí kása
nébị amá e kɨ́ 'yịmɨkása amá e zɨ́ Yụ́da e,
nɨyí úfu ngíti géyị, zɨye 'dó'do ngíti géyị
bɨsinyíne.'
50 Gɨ zɨ́ kéyị née, sée Yụ́da ga bɨ cakaba
ba, Lomo nɨ nda 'dó'do go sée gɨ ro nébị
ga bɨ kóo bulúndusé e tonóní úfu yée kú
sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo otoogụ do sogo
káṇgá ní.
51 Tónóne gɨ ro Káyina wotị́ Ádama bɨ
kóo ufu Ábele lúnduné ní, ndéréógụné
gị ro Zakaríya bɨ kóo ufuní wo za cụ́
dongará 'dịcị́ 'bɨ Lomo kɨ́ mbayi kɨ́'dí bɨ
ndịsịní 'dáná éyị́ zɨ́ Lomo ní. Máúku zɨse
ma'díi, sée 'yị ga bɨ cakaba ba nɨyí 'dódo
sée gɨ ro ledre ga gére née.
52 "Sée 'yị 'dódo lorụ e, Lomo nɨ
karanée kpá 'dó'do sée kɨngaya gɨ zɨa ílisé
esé zɨ́ 'yị e ówo mbigí ledre bɨ 'bɨ Lomo ní
wá. Gɨ zɨa sée, ílisé esé kpá ledre 'bɨ Lomo
wá."
53 Sɨmɨ bɨ Yésụ ukuonzó ledre ga gére
ní, zɨ́ Farụsáyo e kɨ́ 'yị 'dódo lorụ e
ndịsịyé fála ledre gáa ndịsị úku yée ní kɨ́
ndịsị ndú'yú 'dó'do wo kɨ́ ndu'yú e,
54 gɨ do bɨ 'dí'bi wo kɨdí luyú ledre go.

12

Komosé idí ídí rosé

1 Nda sɨmɨ ngíti sịlị́ gɨ do kací ledre máa
wo née ní, zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e yóko royé 'dii cigí
Yésụ gɨ ro úwú ledre bɨ gɨ taraa ní. Gɨ
zɨa bɨ ofụní nda kóo go ní, zɨye ndịsịyé
'dítílúyú do sogo sịndị́ lafúye. Sɨmɨ bɨ

* **11:42 11:42** Kịé'do gɨ sɨmɨ sokó: Kací Lorụ 'bɨ Mụ́sa, togụ́ Yụ́da e owoní éyị́ go nɨyí ífi sɨmɨa sokó, do 'dí'bi kémbị́ a gɨ sɨmɨa do í'bí a zɨ́ Lomo.

Yésụ tonó ódro ní, zía úkuụ́tụ ledre fị zí 'yị lódụ́ kacíne e kídí, “Komosé idí ídí rosé gɨ zí Farụsáyo nɨyí 'yị mani e.”

2 Karanée 'dá'dá íri sɨmɨ odụ sịndị́ kadra 'bɨ 'décị ngbanga, bɨkéṛị́ lúyú ledre 'bɨ Farụsáyo ga gére née wo bɨ yaá 'dodoogụní do nyárá bi wá ní ndaá. Nɨyí karanée ózoógụ yée za mbá zí kadra.

3 Ledre ga bɨ za mbá úkuúgusé yée mɨúkuúgu sɨmɨ mɨtụlụrụ togụ́ mbú sɨmɨ bɨ ólụ́sé go 'dịcị́ ní, Lomo nɨ karanée 'dódoógụ yée zí tụ́'dụ́ mbílí e mbá úwú a.

4 Máúku zíse, ndásé éré ngịrị 'yị ga bɨ roko'bụ eyé nɨ cúku'dée lá dụụ́ 'bɨ úfu sanáse bɨ nɨ káṇgá ní wá. Ngíti éyị́ bɨ nɨyí méngị a gɨ do kací a ní ndaá 'bɨ ené e wá.

5 'Yị bɨ ídísé éré a ní, nɨ Lomo gɨ zía nɨ ne kí roko'bụ 'bɨ úfu 'yị kpá kí roko'bụ 'bɨ ónzó 'yị ku mongụ́ pho'dụ bɨ ngárá ịlị́ kú wá ní. Máúku zíse ídísé éré wo.

6 Lúrúsé aka, abú mɨnzéré owụ́ solụ́ ndaní kí ledreyé owóowó zí 'yịma'dí e wá yá, Lomo owo yée kékị́é'do mbá bú. Wo bɨ kị́é'do yaá owo wá ní ndaá.

7 Abú gba bị dosé, Lomo owo kékị́é'do mbá. Ásé kí ledresé zí Lomo owóowó rómo do tụ́'dụ́ owụ́ solụ́ e. Gɨ zí kéyị́ née, máyá zíse ní, ndásé éré ngịrị gɨ zí gbékpị́ roko'bụ 'bɨ 'yịma'dí e wá.

8 'Yị bɨ eré ngịrị gɨ zí gbékpị́ roko'bụ bɨ lá 'bɨ 'yịma'dí e ní, zía ódó mɨmbé'dené úku ledre fúó dongará tụ́'dụ́ 'yị e kídí née nɨ 'yị amá gɨ zía née ṇguṇgu ledremá go ní, Máa Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí, karanée kadra 'décị ngbanga, Mááyí tóro do komo Lomo kí maláyika ené e úku ledre gɨ ro 'yị née kídí, ma'díi née 'yị amá ṇguṇgu ledremá go.

9 'Yị bɨ nɨ éré ngịrị gɨ zí roko'bụ 'bɨ 'yịma'dí e zía óyó sogoné zíma ní, mááyí karanée kpá óyó sogomá zía do komo maláyika e kadra 'décị ngbanga.

10 Máúku aka ngíti ledre zíse, togụ́ 'yị uku cayi ledre gɨ do bi Má, Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí yá, Lomo nɨ ótoómo ledre zía. Togụ́ uku sinyi ledre kídí roko'bụ bɨ Mándịsị méngị ledre e kíe ba ndaá roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo bɨ ogụ gɨ zí Lomo wá, Lomo otoomo ledre zí 'yị née wá.

11 Togụ́ karanée 'di'biogụní sée gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre amá ní sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro e kó'dụ́ mɨngburoko 'yị 'dáná mbayi 'bɨ Lomo, togụ́ mbú kó'dụ́ ngére e yá, ndásé éré ngịrị kí ndịsị sómụ́ ló'bó ledre bɨ ásé úkulúgu a togụ́ ndu'yúní sée go ní wá.

12 'Dówụ́ Lomo nɨ úkuí'bí ledre bɨ zíse úkulúgu a ní ne zíse.

Muruwayi gɨ ro bɨcayi 'yị bɨ kí tụ́'dụ́ éyị́ e zíne ní

13 Zí ngúru 'yị gɨ dongará 'yị ga bɨ Yésụ ndịsị ódro zíye née ị́nyịné úku ledre zí Yésụ kídí, “Mongụ́ 'yị, ídí úku ledre zí mongụ́ lúndumá, éyị́ ga bɨ 'bụzé uyuomo yée ní, idí mu ífi sɨmɨyé zía í'bíógụ 'bɨ amá.”

14 Zí Yésụ úkulúgu ledre zía kídí, “Lúrú goó, máógụ amá do sogo káṇgá ona gɨ ro ífi sɨmɨ éyị́ ga bɨ 'bụsé uyuomo yée ní wá.”

15 Gɨ do kací ledre née ní, zí Yésụ ndá'bané kpá úku ledre zí tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ ndịsị ódro zíye ní kídí, “Komosé idí ídí rosé, ndásé 'dí'bi 'bú éyị́ 'bɨ sága ba óto a zíse 'dá'dá wá, gɨ zía tụ́'dụ́ éyị́ 'bɨ sága ba yomoní eyé 'yị wá abú áyí kíye ba cụ́ káa zí 'díya.”

16 Nda gɨ ore zí Yésụ ị́nyịné úku ngíti ledre zíye sɨmɨ muruwayi kídí, “Ngíti o'do, o'do kóo mongụ́ yáká ené zí kére ánáye zía nguku, do ṛóngoyé mbá mɨṛóngo.

17 Zía ndịsịné sómụ́ ledre kídí, ‘Kíbi ba kére aná zíma go kíngaya, bɨ ngárá gbagba eye wá ba, mááyí ndíṛíóto yée 'da?’

18 “Zía úku ledre zíne kí roné kídí, ‘Togụ́ kenée yá, mááyí ndụ́rụóyó kụrú gbagba née 'dá'ba, zíma ụ́bụ́ mɨkánda nda mongụ́ne, zíma ndíṛí kére née za kí mɨnzéré éyị́ ga bɨ 'bɨ 'be ní mbá sɨmɨ a.

19 Kíbi ngíti a, máméngị moko wá, mááyí ánu kí éwé lá dụụ́ éyị́ ga gére née zí odụ ledre amá ídíne dụụ́ rokinyi.’

20 “Zí Lomo úkulúgu ledre zí o'do née kídí, ‘Ówo ledre wá gɨ zí 'di, sómụ́ yá trịdrị nɨ do sị́lị́yị? Togụ́ kenée yá, mááyí 'dí'bi 'dówụ́yị kí ndụlụ ba togụ́ éyị́ ga bɨ

kɨ́ ledreyé zɨ́yị owóowó née nɨyí nda ídí
'bɨ ambí yá?' "
21 Yésụ ya née ledre bɨ nɨ méngị roné
zɨ́ 'yị ga bɨ otonɨ́ komoyé dụ́ụ́ gɨ ro éyḭ ga
bɨ 'bɨ sága ba iliní óto ledre 'bɨ Lomo zɨ́ye
owóowó wá ní.

Ndásé sómụ́ sɨmɨsé gɨ ro éyḭ wá
(Lúrú kpá Matáyo 6:25-34)

22 Zɨ́ Yésụ ndá'bané úku ledre zɨ́ 'yị
lódụ́ kacɨ́ne ga gére née kɨ́dí, "Bɨ kenée
ní, máúku zɨ́se, ndásé sómụ́ ledre gɨ ro
trịdrịsé, éyḭ bɨ ásé ánu a ní, togụ́ mbú
sanáse kɨ́ bongó bɨ ásé ḭsị a ní wá.
23 Trịdrị idí ídí ne kɨ́ ledrené owóowó gɨ
zía romo do éyḭ mɨánu kɨ́ bongó.
24 Lúrúsé aka solụ́ e, tɨ́ bɨ ngárá ledreyé
ndaá owóowó wá ní, Lomo ndịsị lúrú bi
kacɨ́ye. Ledresé nɨ zɨ́ Lomo owóowó nɨ
lúrú bi kacɨ́se rómo 'bɨ solụ́ e mbá.
25 Éyḭ ga bɨ 'yị e ndịsịní sómụ́ ledreyé
née mbá, i'bíní eyé trịdrị zɨ́ 'yị e wá,
Lomo ndịsị í'bí trịdrị zɨ́ 'yị e dụ́ụ́ ne.
26 Káa zɨ́ bɨ gbékpḭ éyḭ ga gére née, i'bíní
eyé trịdrị zɨ́ 'yị wá ní, ndásé óto komosé
dụ́ụ́ royé wá.
27 "Lúrúsé aka mɨsúrú kágá ga bɨ sɨmɨ
súwú ní, kɨ́ lámá ga bɨ royé ní mbá, ngíti
géyị mɨ́ṛíṛíye gindri gindri 'di'biogụní
bongó zɨ́ye wá. Abú za cụ́ mongụ́ ngére
kóo kɨ́ ịrịné Solomóna ní, abú nɨ kɨ́ tụ́'dụ́
éyḭ zɨ́ne, bongó ené emeogụní káa zɨ́
mɨsúrú kágá ga gére née mbá wá.
28 Éyḭ bɨ ílisé ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo gɨ
zía wá ní 'di. Togụ́ bɨ Lomo lurú bi kací
gbékpḭ mɨsúrú kágá e sɨmɨ súwú bú ní, nɨ
nda 'bɨ ené ótoómo kɨ́ í'bí bongó e zɨ́se ga
bɨ kɨ́ ledresé zía owóowó wá ní káa be 'di?
29 Ndásé óto mɨmbé'desé dụ́ụ́ gɨ ro éyḭ
mɨánu kɨ́ éyḭ mɨéwé, zɨ́se ndḭsịsé sómụ́
sɨmɨsé gɨ royé wá
30 'Yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo
wá ní, 'bú éyḭ ga gére née ndịsị 'dí'bióyó
sómụ́ ledre eyé gɨ zɨ́ Lomo. Ndásé sómụ́
ledre wá, 'Bụsé owo éyḭ ga bɨ ílisé yée ní
mbá bú nɨ í'bí yée zɨ́se.
31 Bɨlámá a ídísé óto Lomo zɨ́se káa do
Ngére esé. Owo éyḭ ga bɨ ílisé yée ní mbá
bú, nɨ í'bí yée zɨ́se.
32 "Sée 'yị lódụ́ kacɨ́ma e, ngịrị ndaá
méngịsé wá. 'Bụsé bɨ komo ere ní,
yemeomo bi go 'be 'bɨ ené gɨ rosé.
33 Ndásé óto komosé dụ́ụ́ ro éyḭ ga bɨ 'bɨ
do sogo káṇgá ba wá gɨ zía ndḭsịní sinyí
eyé mɨsínyí zɨ́ye ndḭsị ụ́kụ́ eyé kpá mɨụ́kụ́.
Ídísé óto komosé dụ́ụ́ ro ledre 'bɨ Lomo bɨ
ụkụ́ wá, sinyí kpá wá ní.
34 Bi bɨ óto éyḭ eyḭ bɨ kɨ́ ledrené owóowó
doa ní, mɨmbé'deyḭ nɨ ídí kpá fú íri."

Ndásé ndḭsị lḭgị rosé wá
(Lúrú kpá Matáyo 24:45-51)

35 "Sée 'yị amá e máúku zɨ́se, ndásé
ndḭsị lḭgị rosé wá. Kací kadra mbá ídísé
ídí nzíyisé gɨ ro mɨndá'baógụmá,
36 cé káa zɨ́ 'yị 'bɨ moko bɨ ndịsịní tɨ́ fú lá
gó'do sóngó mongụ́ 'yị eyé kɨ́ ndá'baógụ
gɨ sɨmɨ ayímbi gɨ ro zɨ́ne ḭnyịné 'diya líkpí
mbotụ zía ní.
37 Togụ́ mongụ́ 'yị née ogụ ndiki 'yị
'bɨ moko ené ga gére née kɨ́ óto komoyé
kacɨ́ne yá, nɨ ídí kɨ́ye kɨ́ rokinyi zía méngị
bɨlámá ledre zɨ́ye gɨ ro zɨ́ye ídíye kpá kɨ́
rokinyi.
38 Sịndḭ kadra 'bɨ mongụ́ née ndaá
mɨówoné wá. Togụ́ sɨmɨ kútú ndụlụ
togụ́ kɨ́ sɨmɨbi mɨárá yá, 'yị ówo a ndaá.
Mongụ́ ledre tɨ́ lá togụ́ ogụ go yá, nɨ
méngị bɨlámá ledre zɨ́ 'yị 'bɨ moko ga bɨ
nɨ ógụndíki yée nzíyiyé ní.
39 Úwúsé aka ledre ba, 'yị bɨ owo bú
bɨlámáne kɨ́dí 'yị ugu nɨ ógụ karaba lágá
'déwe mbotụ ené zía úgu éyḭ e ní, 'yị née
utúasá ené ólụ́ógụ gɨ 'be wá.
40 Nɨ kpá kenée gɨ ro mɨndá'baógụ Owụ́
'bɨ 'Yịma'dí. Ídísé ídí nzíyisé gɨ zía
mɨndá'baógụmá ówosé esé e wá, Mááyí
lḭyị sée mɨlḭyị."
41 Zɨ́ ngúru 'yịmɨkása 'bɨ Yésụ bɨ kɨ́
ịrịné Pétero ní ḭnyịné ndú'yú Yésụ kɨ́dí,
"Ngére, muruwayi bɨ úku née nɨ dụ́ụ́ zɨ́ze
togụ́ kpá za zɨ́ ngíti géyị 'yị e mbá?"
42 Zɨ́ Ngére Yésụ úkulúgu ledre zía kɨ́dí,
"Bɨlámá 'yị bɨ nɨ kɨ́ komokenzị zía ndḭsịné
méngị ledre bɨ mɨútúásáne bɨ mongụ́ 'yị
ené utúasá go óto wo zía ndḭsịné lúrú bi
kací 'yị kasa ené e gɨ ro zía ndḭsịné í'bí éyḭ
eyé e sɨmɨ sịndḭ kadra ené ní, nɨ náambi?

43 Nɨ ídí bɨlámáne zɨ́ 'yị kasa bɨ mongṵ́
'yị ené nɨ ógụndíki wo ndịsị méngị moko
ené do bɨlámá mɨsi'diné ní.
44 Máúku zɨ́se ba ma'díi, mongṵ́ 'yị née
nɨ óto wo zɨ́a ndịsị lúrú bi kacɨ́ éyị ené e
mbá.
45 Togṵ́ zɨ́ 'yị 'bɨ moko née somṵ́ a kɨ́dí,
‘Mongṵ́ 'yị amá ógụ aka 'diya wá,’ zɨ́a
ndịsị ené kóyó ené kɨ́ ócó ngíti géyị 'yị
'bɨ moko ga bɨ ya'dá e kɨ́ kará e kɨ́ le'yị́
komoné.
46 Nɨ lịyị ní mongṵ́ 'yị ené ógụndíki wo
go ngbṵ́rṵ́ ro ledre née kenée, mongṵ́ 'yị
née nɨ 'dó'do wo bɨsinyíne do ógóóyó wo
zɨ́a ndéré ndịsịné zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́
ledre 'bɨ Lomo wá ní.
47 “Togṵ́ 'yị 'bɨ moko bɨ owo éyị́ ga
bɨ mongṵ́ 'yị ené ili zɨ́ne méngị a ní bú
bɨlámáne zɨ́a ásiné kɨ́ méngị a ní, ma'díi,
mongṵ́ 'yị ené née nɨ 'dó'do wo kɨ́ngaya.
48 Tɨ́ lá 'yị moko máa wo bɨ owo ené
éyị́ bɨ mongṵ́ ené ili zɨ́ne méngị a ní wá
ní, togṵ́ luyú ledre go yá, mongṵ́ 'yị née
nɨ tɨ́ 'dó'do wo ndaá za kɨ́ngaya wá. Kpá
kenée 'yị máa wo bɨ Lomo méngị bɨlámá
ledre go zɨ́a ní, Lomo ili zɨ́a méngị ledre
bɨlámáne zɨ́ne. 'Yị máa wo bɨ Lomo
mengị bɨlámá ledre go zɨ́a za kɨ́ngaya
ní, Lomo ili zɨ́a méngị ledre zɨ́ne kpá za
kɨ́ngaya.”

Máógụ gɨ ro zɨ́ 'yị e ífi sɨmɨyé (Lúrú kpá Matáyo 10:34-36)

49 Zɨ́ Yésụ kpá úku ledre kɨ́dí, “Máógụ
amá kɨ́ bikịdrị́ do sogo káṇgá ba wá, yị́
ené pho'dụ. Nɨ kóo ídí bɨlámáne togṵ́ do
sogo káṇgá máa tonó go ấṛá.
50 Tɨ́ lá mááyí ógụ ídí sɨmɨ mongṵ́
úzu éyị́, zɨ́ma 'dó'dóma mɨ'dó'dó kɨ́ngaya,
'búó togṵ́ 'do'dó máa née ụkṵ́ go.
51 Lúrúsé íri káa zɨ́ éyị́ bɨ máógụ kótrụ
sée ní? Ɨ'ɨ, máógụ gɨ ro zɨ́se ífi sɨmɨsé.
52 Togṵ́ 'yị e nɨyí 'be 'bɨ eyé ịnyị yá, yée
ga bɨ gbre ní nɨyí óyóló'bó royé ídíye okó
ro yée ga bɨ ota ní. Togṵ́ kenée wá, yée
ga bɨ ota ní, nɨyí óyóló'bó royé ídíye okó
ro yée ga bɨ gbre ní.
53 'Bụmɨowṵ́ nɨ ídí okó ro wotịne, zɨ́
wotịa ídíne okó roa. Mbámɨowṵ́ nɨ ídí okó
ro nyịne, zɨ́ nyịa ídíne okó roa. Togṵ́ kára
nɨ ídí okó ro me'be wotịne, zɨ́ me'be wotịa
ídíne okó roa.”

Ídísé ówo éyị́ bɨ ayí go méngị roné ní (Lúrú kpá Matáyo 16:2,3, 5:25,26)

54 Zɨ́a kpá úku ngíti ledre zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yị ga
gére née mbá kɨ́dí, “Togṵ́ lúrúsé iní nɨ go
ụ́lụ gɨ gbére kɨ́ngaya yá, geré zɨ́se ówo a
kɨ́dí iní nɨ go ógụ é'dị. Tɨ́ ma'díi zɨ́ iní
é'dịné.”
55 Kpá kenée togṵ́ síli nɨ go ndịsị ílíógụ
ịrị́ ịrị́ yá, ásé geré ówo a kɨ́dí bi mɨ́ịrị́ ogụ
go. Tɨ́ ma'díi, zɨ́a ídíne kenée.
56 Sée ga bɨ ótosé rosé káa do 'yị ówo
ledre e, kɨ́ ndịsị ówo ini ledre gɨ sɨmɨ toso
síli ledre ga bɨ ndịsịnɨ́ ílí komo ere kɨ́ yée
ga bɨ bi ona ní, sara ówoyémesé ini ledre
gɨ sɨmɨ lịlị ledre bɨ Lomo ndịsị mengị yée
zɨ́ma cakaba ba wá ní gɨ zɨ́ 'di?
57 “Nɨ kóo ídí bɨlámáne zɨ́se ówo ma'díi
ledre zɨ́se méngị wo.
58 Togṵ́ ngíti 'yị i'bí ngbángáyị go zɨ́
ngére e yá, ídísé yéme dongaráse kéne
'dá'dá zɨ́a kɨ́ 'dí'bi ókpó yị́ị do ngbanga
zɨ́ye 'décị ngbanga royị́ do í'bí yị́ị zɨ́
asikíri e ndéréye kɨ́yị sɨmɨ sịgịnị.
59 Togṵ́ ótoómo go zɨ́ éyị́ méngị roné
kenée, áyí ídí sɨmɨ sịgịnị 'búó togṵ́ késị́ bɨ
ilinɨ́ gɨ zɨ́yị née í'bíónzó go, áyí fú ólụ́ógụ.”

13

Ídísé óyóló'bó mɨmbé'desé zɨ́ Lomo

1 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní,
zɨ́ ngíti géyị 'yị e úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí,
Piláto i'bí okó go ro 'yị ga bɨ 'bɨ Galiláya
bɨ nɨyí ndịsị 'dáná éyị́ zɨ́ Lomo sɨmɨ 'Dịcị́
Kótrụro do úfu ngíti géyị.
2 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí,
“Lúrúsé íri káa zɨ́ éyị́ bɨ umbu bɨ ngíti géyị
'yị 'bɨ Galiláya ga gére uyunɨ́ née nɨ gɨ zɨ́a
bɨ lúyú ledre eyé romo do 'bɨ lafúye go
mbá ní?
3 Máúku zɨ́se, togṵ́ óyóló'bósé
mɨmbé'desé zɨ́se ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo
wá, ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse nɨyí úyu
kpá kenée.
4 Sara nda yée ga bɨ kóo sokó doa
ịnyị doa ota mongṵ́ 'dịcị́ ndụrụonzó yée
sɨmɨ Yerụsaléma cigí mɨkavu bɨ Silowámo
ní. Sómṵ́sé ledre née méngịné roné zɨ́ye

kenée née gɨ zía bɨ lúyú ledre eyé romo do 'bɨ ngíti géyị 'yị ga bɨ sɨmɨ Yerụsaléma ní?
5 Ya'dá ga gére née luyúní eyé ledre wá. Togụ́ óyóló'bósé mɨmbé'desé zíse ndá'baógụsé zí Lomo wá, ásé úyu kpá kenée.”

Muruwayi gɨ ro kágá bɨ aná wá ní

6 Gɨ do kací ledre máa wo née ní, zí Yésụ tónóne úku muruwayi kídí, “Ngíti o'do 'dịyị́ kóo ndọ́rí 'bɨ 'be yáká ené. Kadra kịé'do zía ndéréne gɨ ro mɨáná a, ogụ ndiki ené fú lá mɨáná a wá.
7 Zí mịngị́ yáká née úku ledre zí 'yị 'bɨ moko bɨ oto wo ndịsị lúrú bi kací yáká née ní ní kídí, ‘Ndọ́rí ba mengị kíra go sɨmɨbi ota aná wá. Sị́ ledre bɨ zía ndịsịné gɨ roa kírí née ní ní ndaá, 'dụtụ bi née go gbékpịe, ídí lágáóyó a 'dá'ba.’
8 “Zí 'yị 'bɨ moko née úkulúgu ledre zí mongụ́ 'yị ené née kídí, ‘Mongụ́ 'yị, otoomozé aka kenée kí sɨmɨbi kịé'do. Mááyí aka ící'díkí a gbaá, zíma ụ́nzụ ngénye nyaṇgu léfe a sị́ a.
9 Togụ́ aná lolụ kpá wá, kí bi ngíti a zíze nda lágáóyó a.’ ”

Yésụ yomo ngíti kára sɨmɨ Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro

10 Sɨmɨ ngíti sịndị́ kadra sɨmɨ Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro, zí Yésụ kóo ndịsịné 'dódo ledre zí 'yị e sɨmɨ ngúru 'Dịcị́ Kótrụro e.
11 Ábuwá ngíti kára nɨ kóo dongará 'yị ga bɨ Yésụ ndịsị 'dodo ledre zíye née ore nɨ kí dokéké e sɨmɨné, zíye gó'dụ wo zía ndịsị ndéréne gɨ zíye nda goro goro káa kí sɨmɨbi e sokó doa ịnyị doa ota.
12 Zí Yésụ lúrú kára née, zía ndólo wo kídí, Mamá, ógụ gɨrí zíma 'dá'dá yáa. Zí kára née ógụné, zí Yésụ úku ledre zía kídí, “Ndíyá bɨ ndịsị 'dó'do yị́ị kí tụ́'dụ́ sɨmɨbi ba Lomo 'di'bioyó go.”
13 Zía óto sị́lị́ne ro sogo kára née, geré zí sogoa 'dózo roné, zía tónóne í'bílúgu mbófo éyị́ zí Lomo.
14 Zí ledre bɨ Yésụ mengị née sínyí ené ro mongụ́ 'yị 'bɨ 'Dịcị́ Kótrụro mɨsínyí kídí yomo 'yị sɨmɨ Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro gɨ ro 'díya. Zí mongụ́ 'yị 'bɨ 'Dịcị́ Kótrụro née kpá úku ledre zí 'yị e kídí, “Azé kí gbékpị́ sị́lị́ e ịnyị doa kéṛí́ gɨ ro méngị moko sɨmɨ a, ídísé ógụ dongará sị́lị́ ga gére ní gɨ ro do 'dí'bióyó ndíyá gɨ rosé sɨmɨ a. Ndaá sɨmɨ Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro wá.”
15 Zí Ngére Yésụ úkulúgu ledre zía kídí, “Ndịsịsé lóndo rosé kenée gɨ zí 'di? Sara bɨ ndịsịsé líkpí bangá esé e sɨmɨ Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro ndéré kíye gɨ ro éwé iní ní.
16 Kára née nɨ bulúndu Abarayáma, Satána odóngeṛị kóo wo kí sɨmɨbi sokó doa ịnyị doa ota (18). Mándá líkpí wo sɨmɨ Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro wá?”
17 Zí ledre bɨ Yésụ uku née sínyíne ro ezeokóga ga gére ní. Zí bi émené ro tụ́'dụ́ 'yị e mbá gɨ zí mongụ́ bɨlámá ledre bɨ Yésụ mengị née.

Muruwayi gɨ ro kúfú kágá bɨ musɨtáda ní

(Lúrú kpá Matáyo 13:31-33, Máriko 4:30-32)

18 Zí Yésụ úku muruwayi zíye kídí, “'Be 'bɨ Lomo nɨ káa zí 'di? Éyị́ bɨ mááyí óto ásá a kíe ní 'di?
19 'Be 'bɨ Lomo nɨ káa zí kúfú kágá bɨ musɨtáda 'yị 'dịyị́ wo yáká ené ní. Abú kúfú a nɨ nzéré káa zí kúfú kịndrị́ ní yá, nɨ ngbóró ógụ ené mongụ́ kágá kí tụ́'dụ́ mɨrásáne e zí tụ́'dụ́ solụ́ e ndịsị ógụ útúye komoa kpá kí ụ́bụ́ 'be 'bɨ eyé e.”
20 Zía kpá úku ándá ledre kídí, “Éyị́ bɨ mááyí óto ásá 'be 'bɨ Lomo kíe ní 'di?
21 Nɨ ídí káa zí owụ́ 'de'dị́ bɨ cúku'dée ní, nɨyí lótó mongụ́ le'yị́ kíe, zí le'yị́ née 'dị́'dịné gɨ zía.”

Owụ́ mbotụ bɨ cúku'dée ní
(Lúrú kpá Matáyo 7:13,14,21-23)

22 Zí Yésụ ịnyịné gɨ ore ndéréne kí ólụ́ne kací do 'be e kí gara ga bɨ kací mɨsi'di ní kí 'dodo ledre 'bɨ Lomo zí 'yị e gị zía ndéré ólụ́ne sɨmɨ Yerụsaléma.
23 Zí ngíti 'yị gɨ dongará 'yị ga bɨ ndịsị 'dódo ledre zíye ní ndú'yú wo kídí, “Ngére, Lomo nɨ yómo lá dụụ́ ngíti géyị 'yị e ndaá 'yị e mbá wá?”
Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye mbá kídí,
24 “'Yị idí gámásó'do mɨsi'di za kí roko'bụné mbá gɨ ro zía ólụ́ne 'be 'bɨ Lomo. Tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí yéme royé gɨ ro zíye ólụ́ye íri, utúasání eyé ólụ́ wá.

25 Sɨmɨ bɨ togụ́ Lomo 'dụtụ mbotụ ené
go ní, sée ga bɨ nɨ 'dụ́tụómo sée sága ní,
ásé tóro tara mbotụ ndɨ́sɨ ṇgúṇgú rosé
kɨ́dí, ‘Mongụ́ 'yɨ, idí líkpí mbotụ zíze.’
“Nɨ úkulúgu ledre zíse gɨrí kɨ́dí,
‘Máówo amá sée wá. Máówo amá kpá
bi bɨ ógụsé gɨ doa ní wá?’
26 “Ásé úku ledre zía kɨ́dí, ‘Luyúzé
komoyɨ́ go, anuzé kóo éyɨ́ mɨánu kɨ́ éwé
éyɨ́ e kése, ndɨ́sɨ kóo kpá 'dódo ledre sɨmɨ
gara ezé e.’
27 “Nɨ úkulúgu ledre zíse gɨrí kɨ́dí,
‘Ma'díi, máówo amá sée wá, máówo amá
kpá bi bɨ ógụsé gɨ doa ní wá. Ídísé ḭnyɨ gɨ
ore 'dá'ba sée 'yɨ lúyú ledre e.’
28 “Gɨ ore, ásé ndɨ́sɨ íni ini kɨ́ ndɨ́sɨ náná
do sosé gɨ zía ásé lúrú kása Abarayáma e
kɨ́ Isáka e kɨ́ Yakóbo e nda kɨ́ ngíti géyɨ
nébɨ e kɨ́ ndɨ́sɨ 'be 'bɨ Lomo íri. Tɨ́ lá sée,
ndásé íri wá.
29 Ṛɨ́kɨ́ sɨ́ do 'yɨma'dí e gɨ do sogo káṇgá
ba za mbá nɨyí ógụ sɨmɨ ayímbi 'be 'bɨ
Lomo íri.
30 Ídísé lúrú ledre née bɨlámáne. 'Yɨ ga
bɨ kóo ledreyé ndaá zɨ́ 'yɨma'dí e owóowó
wá ní, nɨyí nda yɨ́ eyé go kɨ́ ledreyé zɨ́
Lomo owóowó.”

Yésụ kasalugu Farụsáyo e zɨ́ Eróde Andipá

31 Cɨkɨ sɨmɨ sɨndɨ́ kadra bɨ Yésụ ndɨsɨ
'dódo ledre sɨmɨa née ní, zɨ́ ngíti géyɨ
Farụsáyo e ógụyé úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí,
“Ólụ́ógụ mu gɨ ona 'dá'ba gɨ zía ngére
Eróde Andipá yeme ledre go gɨ ro úfu yɨ́ɨ.”
32 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ Farụsáyo ga
gére née kɨ́dí, “Ídísé ndá'ba úku ledre zɨ́
Eróde 'yɨ mani née kɨ́dí, karaba kɨ́ kɨ́lóndó
máíli aka lágaóyó bɨcayi lomo e gɨ sɨmɨ
'yɨ e kɨ́ yómo 'yɨ ndíyá e kí. Nda sɨmɨ ota
sɨ́lɨ́ zɨ́ moko máa née ụ́kụ́ne.”
33 Karaba kɨ́ kɨ́lóndó ndéréógụné sɨmɨ
sɨ́lɨ́ ota, mááyí ídí mɨndéréma 'dá'dá gɨ
sɨmɨ Yerụsaléma, ngíti éyɨ́ ụcụomo máa
yana wá. Nébɨ ga bɨ kóo 'dá'dá ní ufuní
yée mbá íri.
34 Zɨ́ Yésụ ṇgúṇgú roné gɨ ro 'yɨ ga bɨ
'bɨ Yerụsaléma ní kɨ́dí, “Áko, sée 'yɨ ga
bɨ 'bɨ Yerụsaléma ní, mááyí kɨ́ mongụ́ lerɨ́
gɨ rosé gɨ zía Lomo kasa kóo nébɨ e zíse,
zíse úfu yée. Zíse óngboónzó ngíti géyɨ 'yɨ
ga bɨ Lomo kasa yée zíse kɨ́ bɨlámá sanda
ní kɨ́ tutú. Máí'bí romá gɨ ro kótrụ sée
trɨ́é káa zɨ́ mbágángono bɨ kotrụ owụ́ 'bɨ
ené e sɨ́ fúndúne ní, ílisé esé e wá.
35 Ídísé ówo a bɨlámáne kɨ́dí Lomo oyó
sogoné go zíse. Útúásásé lúrú máa cak-
aba wá 'búó togụ́ sɨndɨ́ kadra ogụ go zíse
úku ledre kɨ́dí, ‘Úndru idí ídí zɨ́ wo bɨ nɨ
ógụ kɨ́ ɨrɨ Ngére Lomo ní.’ ”

14

Yésụ ndéré ṇgu 'be 'bɨ ngíti Farụsáyo

1 Nda go sɨmɨ ngíti sɨndɨ́ kadra kpɨ́
sɨmɨ Sɨ́lɨ́ 'bɨ 'Dówụ́ro, zɨ́ ngúru manda 'bɨ
Farụsáyo e ndólo Yésụ gɨ ro éyɨ́ mɨánu 'be
'bɨ ené. Zɨ́ 'yɨ máa yée ga bɨ nɨyí okó ro
Yésụ ní, ndɨ́sɨyé lúrú sémbe Yésụ.
2 Nɨyí ídí kɨ́e ní, ngíti o'do sɨndɨ́a kɨ́ sɨ́lɨ́a
ụrụ́ní mbá mɨụ́rụ́ gɨ dongará 'yɨ ga bɨ ore
ní, ɨnyɨ toro go 'dága kó'dụ́ Yésụ kenée.
3 Zɨ́ Yésụ ndú'yú Farụsáyo máa ga
gére née kɨ́ 'yɨ 'dódo lorụ e kɨ́dí, “Nɨ
mɨútúásáne do yómo 'yɨ sɨmɨ Sɨ́lɨ́ 'bɨ
'Dówụ́ro?”
4 Ukuluguní ledre mbá wá. Zɨ́ Yésụ
'dí'bi sɨ́lɨ́ne ro o'do née geré zɨ́ ndíyá
ụ́kụ́ne gɨ roa. Zɨ́ Yésụ kásalúgu wo 'be,
bɨlámáne.
5 Gɨ do kací ledre née ní, zɨ́ Yésụ ndú'yú
yée kɨ́dí, “Togụ́ ngúru 'yɨ gɨ dongaráse
née zɨ́ owụ́ 'bɨ ené, togụ́ ngúru bangákụlụ́
ené útúne sɨmɨ gu sɨmɨ Sɨ́lɨ́ 'bɨ 'Dówụ́ro
ní, nɨ ótoómo a íri gɨ zía née ndaá sɨ́lɨ́ 'bɨ
moko wá?”
6 Ledre ndaá tarayé mbá wá.
7 Sɨmɨ bɨ Yésụ lurú ṇgu ga bɨ ndɨsɨní
ógụ gelení mbá mɨngburoko bi ndɨ́sɨ gɨ
ro ndɨ́sɨ doa ní, zía ḭnyɨné úku muruwayi
kɨ́dí,
8 “Togụ́ ndoloní yɨ́ɨ go sɨmɨ ayímbi yá,
ndá lúrú té mongụ́ bi ndɨ́sɨ gɨ ro ndɨ́sɨ
doa wá, éyɨ́ née kenée ndoloní kpá ngíti
mongụ́ 'yɨ bɨ romo doyɨ́ ní go.
9 Sɨmɨ bɨ mongụ́ ṇgu née ogụ go ní,
mɨ́ṇgɨ́ 'be nɨ ógụ sɨ́kpɨ yɨ́ɨ kɨ́dí, ‘Ídí ndéré
ndɨ́sɨ do bi máa wo bɨ 'dáa, mongụ́ 'yɨ bɨ

13:35 13:35 Ke'bɨ 'bɨ Dawídi e 118:26

ogụ ba nɨ ógụ ndɨ́sɨ ona.’ Mɨ́ɨ̨nyɨ̨yɨ́ nɨ ídí kɨ́ komokenyɨ́.
10 Togụ́ ndoloní yɨ́ɨ̨ go do ngíti bi, kɨ́'dí bɨ ógụ go íri ní, ídí aka ndéré ndɨ́sɨ do owụ́ bi ndɨ́sɨ kí. 'Yɨ bɨ ndolo yɨ́ɨ̨ née nɨ ógụ sɨ́kpɨ́óto yɨ́ɨ̨ ne do bi bɨ yeme gɨ royɨ́ ní. Áyí ówó komo 'yɨ ga bɨ ore née geré mɨówó.
11 Gɨ zɨ́a 'yɨ bɨ ndɨsɨ óto roné cúku'dée ní, nɨyí sɨ́kpɨ wo 'dága. Wo bɨ ndɨsɨ sɨ́kpɨ roné 'dága ní, nɨyí óto wo nde.”
12 Gɨ ore zɨ́ Yésụ ndá'bané úku ledre zɨ́ mɨ́ngɨ́ 'be kɨ́dí, “Togụ́ yéme éyɨ́ mɨánu go gɨ ro 'yɨ e yá, ndá ndólo lá dụ́ụ́ ezegámáyɨ e kɨ́ sụmụyɨ́ e kɨ́ mɨngburoko 'yɨ ga bɨ kɨ́ éyɨ́ e zɨ́ye ní wá. Gɨ zɨ́a togụ́ iliní kpá yéme éyɨ́ mɨánu gɨ ro 'yɨ e yá, nɨyí ndólo kpá té dụ́ụ́ yɨ́ɨ̨. I'bílugunɨ́ éyɨ́ bɨ kóo méngɨ zɨ́ye née go zɨ́yɨ.
13 Sɨmɨ bɨ óto ayímbi go ní, ídí ndólo 'yɨ lerɨ́ e kɨ́ mɨgɨ́gɨ́rɨ́ e, kɨ́ yée ga bɨ kɨ́ siri ro sɨndɨ́ye ní, nda kɨ́ 'yɨ komo mɨ'dụ́tụ e.
14 Abú utúasánɨ́ méngɨ lúgu ledre zɨ́se wá yá, karanée sɨmɨ sɨndɨ́ kadra bɨ Lomo nɨ úru mbigí 'yɨ e ené e gɨ sɨmɨ umbu ní, Lomo nɨ í'bí úndru zɨ́yɨ.”

Muruwayi gɨ ro mongụ́ Ayímbi (Lúrú kpá Matáyo 22:1-10)

15 Sɨmɨ bɨ ngúru 'yɨ gɨ dongará 'yɨ ga bɨ ndɨsɨnɨ́ gbóo cigí Yésụ ánu éyɨ́, uwú ledre bɨ Yésụ ndɨsɨ 'dódo a née kenée ní, zɨ́a ɨ́nyɨ́né úku ledre kɨ́dí, “'Yɨ ga bɨ karanée nɨyí ndɨ́sɨ ánu éyɨ́ sɨmɨ ayímbi 'be 'bɨ Lomo ní, nɨyí ídí kɨ́ rokinyi.”
16 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ o'do née kɨ́dí, “Ngíti o'do mengɨ kóo mongụ́ ayímbi zɨ́a ndóloyóko tụ́'dụ́ 'yɨ e gɨ roa.
17 Sɨmɨ bɨ sɨndɨ́ kadra utúasá go ní, zɨ́ mɨ́ngɨ́ 'be kása 'yɨ 'bɨ moko ené ndéré kɨ́ úku ledre zɨ́ 'yɨ e kɨ́dí, ‘Sɨndɨ́ kadra utúasá go ogụní mu.’
18 “'Yɨ ga bɨ ndoloní yée ní ogụní eyé e mbá wá, ya yée nɨyí kɨ́ moko eyé e. Mɨzefɨ 'yɨ ya, ‘Máúgú yáká cakaba máíli ndéré lúrú a. Gɨ zɨ́ kéyɨ née, máútúásá ógụ wá.’
19 “Ngíti a ya, ‘Máúgú ɨ́tɨ́ e cakaba ɨ́nyɨ gɨ ro ndɨ́sɨ méngɨ moko kɨ́ye, mááyí aka ndéré úzu yée togụ́ utúasánɨ́ go méngɨ moko yá. Máútúásá ógụ wá.’
20 “Ngíti a ya, ‘Máófụ́ kára cakaba, máútúásá ógụ wá.’
21 “Zɨ́ 'yɨ 'bɨ moko ndá'bané úku ledre ga gére née zɨ́ mongụ́ 'yɨ ené. Zɨ́ bi sínyíne roa gbála. Zɨ́a kása 'yɨ 'bɨ moko née kɨ́dí, ‘Ídí ólụ́ógụ do mɨsi'di íri zɨ́yɨ ndólo 'yɨ lerɨ́ e kɨ́ mɨgɨgɨ́rɨ́ e, kɨ́ 'yɨ komo mɨ'dụ́tụ e, kɨ́ yée ga bɨ kɨ́ siri ro sɨndɨ́ye ní.’
22 “Zɨ́ 'yɨ 'bɨ moko née ndéréne, zɨ́a ndá'baógụné úku ledre zɨ́ mɨ́ngɨ́ 'be kɨ́dí, ‘Mongụ́ 'yɨ, 'yɨ ga gére née ogụní go, tɨ́ lá ngíti géyɨ bi ndɨ́sɨ nɨyí aka gbékpɨ́e 'yɨ ndanɨ́ doyé wá.’
23 Zɨ́a kpá kása ándá 'yɨ 'bɨ moko née, ‘Ídí ólụ́ógụ do mɨsi'di kɨ́ 'be 'bɨ 'yɨ e, zɨ́yɨ ndólo yée gɨ ro zɨ́ bi ndɨ́sɨ ga gére née ídíye mbá kɨ́ 'yɨ e doyé.
24 'Yɨ ga bɨ mándólo yée 'dá'dá ngárá ogụní wá ní, ma'díi utúasánɨ́ ndéne úzu to'do éyɨ́ mɨánu bɨ máyéme gɨ royé ba wá.’ ”

Lódụ́ kacɨ́ Yésụ nɨ mongụ́ ledre (Lúrú kpá Matáyo 10:37,38)

25 Nda gɨ ore, zɨ́ Yésụ ɨ́nyɨ́né kpá fú lódụ́ mɨsi'di ndéréne sɨmɨ Yerụsaléma. Tụ́'dụ́ 'yɨ e nɨyí go kpá rụụ do kací a. Zɨ́a óyó komoné úku ledre zɨ́ye kɨ́dí,
26 “Togụ́ 'yɨ ili ídí 'yɨ lódụ́ kacɨ́ma yá, idí óto 'búma rómo do 'bụné kɨ́ mbágáne, kɨ́ me'bené kɨ́ owụ́ 'bɨ ené e kɨ́ lúnduné e kɨ́ lémɨné e kpá kɨ́ kụ́rụ́'bụné mbá, nɨ fú ídí 'yɨ lódụ́ kacɨ́ma.
27 Ndaá kpá lá dụ́ụ́ wo née wá, 'yɨ bɨ ili go ídíne 'yɨ lódụ́ kacɨ́ma ní, idí í'bí roné zɨ́ umbu gɨ romá.
28 “Ledre née nɨ káa zɨ́ togụ́ 'yɨ ili ụ́bụ́ 'dɨ́cɨ́ yá, nɨ aka ówo roko'bụ késɨ́ do sɨ́lɨ́ne kí nɨ fú tónó moko.
29 Togụ́ mengɨ kenée wá, nɨ méngɨ moko née lá mburu yana zɨ́ roko'bụ a ụ́kụ́ne zɨ́ 'yɨ e kúgú wo.
30 Zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, ‘Oto dosɨ́ moko, mengɨonzó wá romo wo go mburu yana.’
31 “Kpá kenée ngére bɨ nɨ kɨ́ 'yɨ e zɨ́ne álifu sokó, togụ́ ili ndéré útú kɨ́ okó do ezené ngére bɨ nɨ yɨ́ ené kɨ́ 'yɨ e ené álifu cɨ́ kérɨ́ a ní yá, nɨ aka lúrú roko'bụné kí nɨ fú ndéré méngɨ okó née.

32 Togụ́ owo go kídí roko'bụné nda yá,
ni kákasa zí ezeokóne née kídí, ‘Okó ndaá
ídí wá, yée idíní yéme dongaráye.’
33 Ni gi rosé kpá kenée. Togụ́ 'yị ili ídí
'yị lódụ́ kacíma yá, ídí ótoómo yị́ ené e za
mbá, zía ídíne 'yị lódụ́ kacíma.
34 “To'do ni bilámá éyị́. Togụ́ ayá lolụ
wá ní, áyí méngị lárá a káa be 'di zía
áyálúgu roné?
35 Bi ngárá moko ndaá lolụ simi a,
gbawá gi ro do méngị ngíti géyị éyị́ e kíe
wá ní, odụ a dụụ́ do léfeóyó a 'dá'ba.
“'Yị bi uwú ledre bú ní, idí úwú ledre
bi máúku née.”

15

Muruwayi gi ro Kábịṛịkị
(Lúrú kpá Matáyo 18:12-14)

1 Kadra kịé'do 'yị 'dó'dụ́ ụsórụ e gi zí
'yị e kí tụ́'dụ́ 'yị lúyú ledre e ogụní go
ndịsị úwú ledre ga bi Yésụ ni ndịsị 'dódo
yée zí 'yị e ní.
2 Zí Farụsáyo e kí ngíti géyị 'yị 'dódo
lorụ e ndịsiyé úku mingụ́ngụ́rụ́ ledre ro
Yésụ kídí, “O'do née otoomo 'yị lúyú
ledre e zíye ndịsiyé ánu éyị́ kéye.”
3 Zí Yésụ ódroné zíye simi muruwayi
kídí,
4 “Togụ́ áyí kí kábịṛịkị e zíyị míya (100),
zí wo bi kịé'do ní ịndrịné, útúásá ótoómo
yée ga bi cị eso doa sokó doa ịnyị doa
eso (99) née zíyị ndéréyị gámásó'do wo
bi ịndrị kịé'do née wá?
5 Simi bi ndíki go ní, áyí ídí kí mongụ́
rokinyi zíyị ó'bo a ndá'ba kíe 'be.
6 Simi bi ógụ goó 'be ní, áyí ndóloyóko
lafúyị e yá, ‘Mándólo sée gi ro zíze
ndịsizé kése kí rokinyi gi zía kábịṛịkị amá
bi ịndrị ní mándíki go.’
7 Yésụ ya zíye ní, ledre née ni kpá kenée
komo ere. Togụ́ 'yị lúyú ledre kịé'do,
oyólo'bó sómụ́ ledre ené go zía ṇgúṇgu
ledre 'bi Lomo yá, Lomo ni ídí kí rokinyi
gi roa rómo do tụ́'dụ́ 'yị ga bi oyólo'bóní
sómụ́ ledre eyé wá ní.

Muruwayi gi ro késị́ bi ịndrị ní

8 “Sara togụ́ ngíti kára ni kí komo késị́
ené sokó (10), zí wo bi kịé'do ní útúịndrị
roné gi simi a cịkị 'dịcị́ ore, utúasá
ụ́ndụ pho'dụ zía ndịsịné ókósó'do a gị zía
ndíki a kí ní wá?
9 Simi bi ndíki go ní, ni ndóloyóko
lafúne e kí eze 'be 'bi ené e zía úku ledre
zíye kídí, ‘Mándólo sée gi ro zíze ndịsizé
kése kí rokinyi gi zía késị́ amá bi ịndrị ní,
mándíki go.’
10 Ledre née ni kpá kenée komo ere.
Togụ́ 'yị lúyú ledre kịé'do oyólo'bó sómụ́
ledre ené go zía ṇgúṇgu ledre 'bi Lomo
yá, maláyika e mbá niyí ídí kí rokinyi gi
ro bi kéṛị́ 'yị lúyú ledre bi oyólo'bó sómụ́
ledre ené zía ṇgúṇgu ledre 'bi Lomo ní.”

Muruwayi gi ro owụ́ bi ịndrị ní

11 Zí Yésụ kpá úku ngíti muruwayi kídí,
“Ngíti o'do ni kóo bo kí wotịne e gbre.
12 Zí wotịa bi owụ́ ní úku ledre zí 'bụyé
kídí, ‘Babá, éyị́ sịlịyị ga bi gi ro ífi báyi
yée zíze owụ́ 'bi eyị́ e ní, í'bí 'bi amá mu
gi simiyé.’ 'Bụyé kala kpá wá, zía ífi báyi
éyị́ sịlịne zía i'bí 'bi owụ́ 'bi ené bi owụ́
ní.
13 “Lá owụ́ sịlị́ cúku'dée, zí wotịa bi
owụ́ ní úgúóyó 'bi ené éyị́ bi 'bụyé i'bí
zía ní mbá 'dá'ba, zía 'dí'bi késị́ ndéréne
gbála simi ngíti káṇgá. Zía sínyiónzó késị́
née íri simi ledre ga bi ngárá moko ndaá
simiyé wá ní.
14 Ni ídí kíe ní, 'bú utú go simi káṇgá
bi ni simia íri née, késị́ ndaá lolụ zía ánu
éyị́ kíe wá.
15 Zía ídíne káa do 'yị 'bi moko 'bi ngíti
o'do gi dongará mịngị́ káṇgá ga bi íri ní,
ndịsị lúrú bi kací mụkụ́ṛụ́ ené e kí í'bí éyị́
miánu zíye.
16 'Yị í'bí éyị́ miánu ndaá zía wá, ni nda
kóo go gbóo gi ro ánu éyị́ miánu ga bi 'bi
mụkụ́ṛụ́ e ní.
17 “Zía sómụ́ló'bó simi doné zía úku
ledre kídí, ‘'Yị 'bi moko ga bi 'bi babá ní,
éyị́ miánu ni gi royé bo kíngaya. Mááyí
ndịsị úyu gi zí 'bú ona ba.
18 Mááyí ndá'ba zíma úku ledre zía
máyá, “Babá, málúyú go ro Lomo kpá
royị́.
19 Máútúásá amá lolụ ídíma káa do owụ́
'bi eyị́ wá. Ídí nda óto máa dongará 'yị 'bi
moko eyị́ e.” ’
20 Yóó, zía ịnyịné ndá'bané 'be zí 'bụné.

“Zɨ́ 'bụa lúrúndíki wo gɨ gbála kɨ́ ógụné do mɨsi'di, zía ídíne kɨ́ mongụ́ sɨmɨkozo gɨ roa. Zía ngásáne ndéré útúne ro wotḭne fáka wo í'bí mandá zía kɨ́ 'búne.
21 “Zɨ́ wotḭa úku ledre zía kɨ́dí, ‘Babá, málúyú go ro Lomo kpá royḭ. Máútúásá lolụ ídíma káa do owụ́ 'bɨ eyḭ wá.’
22 “Zɨ́ 'bụa úku ledre zɨ́ 'yḭ moko e kɨ́dí, ‘Ngásásé mu 'di'diya ndéréógụ kɨ́ bɨlámá bongó, kɨ́ ngo'di kɨ́ éyḭ sḭndḭ zía ésḭ yée.
23 Zíse ndéréógụsé kɨ́ zoro ḭtḭ óṇgoónzó a gɨ ro zíze ánu a kɨ́ rokinyi.
24 Wotḭma ba nɨ kóo go umbuné. Bɨ ba ní, nda'baogụ go trḭdrḭ. Ḭndrḭ kóo go, nda'baogụ go.’ Zíye tónóye ánu éyḭ kɨ́ rokinyi.
25 “Ledre ba nɨ ndḭsḭ méngḭ roné ní, wotḭa bɨ mongụ́ ní nɨ aka 'bɨ ené yáká. Zía ḭnyḭné gɨ yáká gɨrí go sɨkala ndá'baógụné 'be. Zía ógụ ólụ́ne sɨmɨ gborụ kḭdrḭ́ kɨ́ do 'yḭ e, ke'bḭ nɨ go ndḭsḭ méngḭ roné zíye 'be.
26 Zía ndólo ngúru 'yḭ 'bɨ moko bɨ 'be ore ndú'yú wo kɨ́dí, ‘Éyḭ bɨ mengḭ roné ní 'di?’
27 Zɨ́ 'yḭ 'bɨ moko née úkulúgu ledre kɨ́dí, ‘Bɨsinyí ledre ndaá, lúnduyḭ kóo ḭndrḭ ní, nda'baogụne zɨ́ 'bụsé úku ledre do óṇgoónzó zoro ḭtḭ gɨ ro zɨ́ 'yḭ e ánu a, bɨ nɨyí ndḭsḭ ndéndeke née.’
28 “Zɨ́ ledre née sínyíne ro wotḭa bɨ mongụ́ née gbála, zía ásiné cḭkḭ do mɨsi'di ili ógụ 'be wá. Zɨ́ 'bụyé ndéréne dódó roné roa idí mu ógụ 'be.
29 Zía úkulúgu ledre zɨ́ 'bụyé kɨ́dí, ‘Lúrú aka, tụ́'dụ́ sɨmɨbi ga ba za mbá azé kéyḭ ona. Zíma ndḭsḭmá óto úndruyḭ kɨ́ méngḭ moko kpá káa zɨ́ 'yḭ 'bɨ moko ní, í'bí zíma gbawá owụ́ ína zíma gɨ ro zíze ánua kɨ́ lafúma e.
30 Lúrú aka nda 'yḭ máa bɨ sinyionzó késḭ eyḭ mbá do kará ga bɨ moko ndaá sɨmɨyé wá ní, sɨmɨ bɨ ledre romo wo, nda'baogụ nda goó 'be ní, zíyḭ úfu za cụ́ ḭtḭ zía gɨ ro zɨ́ 'yḭ e ógụyé ánu a.’
31 “Zɨ́ 'bụa úkulúgu ledre zía kɨ́dí, ‘Lúrú ledre máa née kíe? Mbé bɨ azé kéyḭ ona ní, éyḭ ga bɨ 'bɨ amá ní nɨyí fú mbá 'bɨ eyḭ.
32 Ufuní ḭtḭ née gɨ zía lúnduyḭ née nɨ kóo go umbuné. Bɨ ba ní, nda'baogụ go trḭdrḭ. Ḭndrḭ kóo go, nda'baogụ go.’ ”

16

Muruwayi gɨ ro ngíti 'yḭ 'bɨ moko

1 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ 'yḭ lódụ́ kacíne e kɨ́dí, “Ngíti mongụ́ 'yḭ nɨ kóo bo, zɨ́ 'yḭ e úku ledre zía kɨ́dí, 'yḭ 'bɨ moko ené bɨ ndḭsḭ lúrú bi kací késḭ ní, ndḭsḭ sínyi késḭ.
2 Zɨ́ mongụ́ 'yḭ née ndólo 'yḭ 'bɨ moko ené née úku ledre zía kɨ́dí, ‘Máúwú tụ́'dụ́ bɨsinyí ledre go gɨ royḭ. 'Dí'biógụ aka késḭ ga bɨ ndḭsḭ méngḭ moko kíe ní zíma lúrú a. Gɨ zía tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ndá lolụ 'yḭ 'bɨ moko amá ona wá.’
3 “'Yḭ 'bɨ moko née ya zía ní, ‘Mongụ́ 'yḭ amá nɨ go otoomo máa gɨ sɨmɨ moko. Roko'bụmá ndaá gɨ ro ndéré kɨ́ ící gu kíe zɨ́ 'yḭ e gɨ ro késḭ wá, máútúásá kpá ómbo éyḭ wá, mááyí méngḭ ba goó 'di?
4 Zía sómụ́ndíki ledre kɨ́dí togụ́ kenée yá, gɨ ro zɨ́ 'yḭ e 'dí'bi née sɨmɨ sụmụ gɨ do kací a bɨ née ndaá lolụ sɨmɨ moko wá ní, née nɨ méngḭ éyḭ káa.’
5 “Zía ndólo 'yḭ ga bɨ kóo ndḭsḭní 'dí'bi késḭ 'bɨ mongụ́ 'yḭ ené gɨ zía ní. Zía ndú'yú mɨzefḭyé kɨ́dí, ‘'Di'bi kóo késḭ 'bɨ mongụ́ 'yḭ amá gɨ zíma ndu?’
6 “Zía úkulúgu ledre zɨ́ 'yḭ 'bɨ moko née kɨ́dí, ‘Má'dí'bi kóo gɨ zíyḭ kúkú sụ'bụ́ míya ḭnyḭ doa ota.’
“'Yḭ 'bɨ moko née ya, ‘Ídí nda éké a lá dụụ́ míya eso.’
7 “Zía ndú'yú ngíti 'yḭ kɨ́dí, ‘'Bɨ eyḭ 'bɨ ené ndu?’
“Zía úkulúgu a zɨ́ 'yḭ 'bɨ moko née kɨ́dí, ‘Suwáli kére álifu kḭé'do.’
“Zɨ́ 'yḭ 'bɨ moko née úku a zía ya, ‘Éké nda lá míya ḭnyḭ doa ota.’
8 “Zɨ́ mongụ́ 'yḭ née úku ledre zɨ́ 'yḭ 'bɨ moko ené née kɨ́dí méngḭ née komokenzḭ zíyḭ. 'Yḭ 'bɨ do sogo káṇgá nɨyí kɨ́ komokenzḭ gɨ royé kɨ́ royé romo do 'yḭ ga bɨ 'bɨ Lomo ní.
9 Sée 'yḭ lódụ́ kacíma e, ídísé méngḭ bɨlámá ledre zɨ́ 'yḭ e kɨ́ éyḭ ga bɨ zíse do sogo káṇgá ba, gɨ ro karanée togụ́ éyḭ ga gére née ụkụ́ní go yá, ásé nda ndíki bɨlámá bi bɨ za fí ní komo ere.
10 “'Yḭ bɨ utúasá go lúrú bi kací owụ́ éyḭ ní, nɨ kpá útúásá lúrú bi kací mongụ́

éyḭ. Togṵ utúasá lúrú bi kací owṵ éyḭ wá, utúasá kpá lúrú bi kací mongṵ éyḭ wá.
11 Togṵ i'bíní owṵ éyḭ 'bɨ do sogo káṇgá ba gɨ ro zíyḭ lúrú bi kací a, útúásá lolṵ kíe wá ní, nɨyí nda í'bí mongṵ éyḭ 'bɨ komo ere ní zíyḭ káa be 'di?
12 Togṵ útúásá lúrú bi kací éyḭ 'bɨ ngíti 'yḭ wá ní, ambí nɨ nda í'bí éyḭ zíyḭ gɨ ro zía ídíne káa do 'bɨ eyḭ ní ne?
13 "'Yḭ kḭé'do utúasá ídí 'yḭ 'bɨ ngére e gbre wá. Nɨ óto 'bú wo bɨ kḭé'do ní, zía sógó ngíti a. Kpá kenée, útúásá óto ledre Lomo kí késḭ zíyḭ mbá owóowó wá."
14 Gɨ zía bɨ Farṵsáyo e nɨyí kí 'bú késḭ doyé kíngaya ní, sɨmɨ bɨ uwúní ledre bɨ Yésṵ uku née kenée ní, zíye ndḭsḭyé kúgú wo mɨkúgú.
15 Zí Yésṵ úku ledre zíye kídí, "Ndḭsḭsé óto rosé zí 'yḭ e kí ledresé owóowó, ówosé esé bɨ kídí Lomo owo ledre ga bɨ do mɨmbé'desé bú ní wá. Éyḭ bɨ do sogo káṇgá ba ndḭsḭní lúrú a kí ledrené owóowó ní, moko ndaá bɨ ené sɨmɨ a zí Lomo wá.
16 "'Dá'dá gɨ zí Yiwáni babatḭza, 'yḭ e ndḭsḭní aka kóo mbá óto úndru lorṵ bɨ kóo Mṵsa eké kpá kí ledre ga bɨ kóo nébḭ e ndḭsḭní úku yée ní. Sɨmɨ bɨ Yiwáni ogṵ nda ndḭsḭ 'dódo bɨlámá ledre gɨ ro 'be 'bɨ Lomo kídí, 'yḭ e idíní ówo Lomo káa do Ngére eyé ní, mɨmbé'deyé nɨ go mbá íri.
17 Abú karanée Lomo nɨ óyóló'bó do sogo káṇgá ba kí ere yá, ngíti éyḭ bɨ kḭé'do gɨ sɨmɨ ledre ga bɨ kóo ekéní yée sɨmɨ lorṵ nɨyí 'dí'bíóyó a 'dá'ba ní ndaá.
18 "'Yḭ bɨ otoomo me'bené, zía nda ndéréne ofṵ ngíti kára ní, luyú ledre go. Nda gɨ ore o'do bɨ ófṵ kára née go ní, luyú kpá ledre go."

Lázoro e kí o'do bɨ kí tṵ'dṵ éyḭ e zíne ní

19 "Ngíti mongṵ 'yḭ nɨ kóo bo, kací kadra mbá ndḭsḭ ésḭ roné fú lá bɨlámá bongó, zía ndḭsḭné ánu fú lá bɨlámá éyḭ mɨánu.
20 Zí ngíti géyḭ 'yḭ e ndḭsḭyé ḭmbḭógṵ ngíti 'yḭ lerḭ nɨ kí ḭrḭné Lázoro, roa ba za mbá uṇgú, ndḭsḭ óto wo tara mbotṵ 'be 'bɨ mongṵ 'yḭ née.
21 Lázoro ma'dáa ili tí lá zíne ndḭsḭné ánu nyṵnyṵ éyḭ mɨánu bɨ nɨ ndḭsḭ ṛéṛe sḭ tarabíza 'bɨ o'do née bi ní káa bɨ née nɨ úyu gɨ zí 'bú ke. Sɨmɨ ledre ga gére née mbá zí ḭsḭ ndḭsḭyé léwe uṇgú ga bɨ ro Lázoro ní.
22 "Nda sɨmɨ ngíti sḭlḭ, zí 'yḭ lerḭ née úyuné. Zí maláyika e 'dí'bi wo ndéré kíe do bi kí'dí bɨ Abarayáma ndḭsḭ ndḭsḭ ní. Zí mongṵ 'yḭ née úyuné do óto bi zía.
23 Zí trḭdrḭ a ndéréókpó 'bɨ ené geré do bɨsinyí bi bɨ 'bɨ 'do'dó kíngaya ní. Nɨ sḭkpḭ doné lúrú bi 'dága káa ní, zía lúrúndíki Lázoro 'yḭ lerḭ bɨ kóo ba gbála kí ndḭsḭ eyé kí Abarayáma do bɨlámá bi.
24 Gɨ zí éyḭ mɨówo, zí o'do née gbúrógbóne 'dága kídí, 'Áko mongṵ 'yḭ Abarayáma, ótoómo ledre zíma, mááyí go úyu. Kása aka Lázoro idí lá ésḭ nzisḭlḭne bɨ do tifi ní sɨmɨ iní kḭdrḭ, ógṵ é'de a dondenemá, gḭe zí owṵ bi ḭdrḭne romá.'
25 "Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, 'Sómṵ aka lá sɨmɨ bɨ kóo áyí aka do sogo káṇgá ní, rokinyi nɨ dṵṵ 'bɨ eyḭ, zí lerḭ ídíne dṵṵ 'bɨ Lázoro. Bɨ ba ní, áyí go sɨmɨ lerḭ Lázoro nɨ go sɨmɨ rokinyi.
26 Nda kpá lá dṵṵ née wá, mongṵ gu nɨ go dongaráze kése. 'Yḭ ndaá gɨ yáa ndéréne íri togṵ gɨrí ógṵné yáa wá.'
27 "Zí mongṵ 'yḭ née úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí, 'Togṵ kenée yá, kása nda lá Lázoro ma'dáa zíze 'be 'dáa.
28 Lúndumá e nɨyí bo íri ḭnyḭ, idí úku ledre zíye ndaní méngḭ bɨsinyí ledre zí 'yḭ e wá, káa bɨ nɨyí ógṵ kpá sɨmɨ 'do'dó bɨ mááyí sɨmɨ a yáa ba ke.'
29 "Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, 'Ɨ'ɨ Lázoro utúasá ndéré íri wá. Idíní ndḭsḭ úwú lorṵ bɨ kóo Mṵsa eké kí ledre ga bɨ kóo nébḭ e ndḭsḭní úku yée ní.'
30 "O'do née ya, 'Ɨ'ɨ, mongṵ 'yḭ, ili za cṵ 'yḭ bɨ urú go gɨ sɨmɨ umbu ní, zía ndéréne uku ledre née zíye ne nɨyí fú ṇgúṇgu a.'
31 "Abarayáma ya zía ní, 'Togṵ utúasání eyé ṇguṇgu ledre 'bɨ Mṵsa e kí nébḭ e wá, abú 'yḭ urú gɨ sɨmɨ umbu zía ndéréne úku ledre zíye ya, utúasání eyé kpá fú lá ṇgúṇgu a wá.' "

17

Yésụ 'dodo ledre zɨ́ 'yị lódụ́ kacíne e
(Lúrú kpá Matáyo 18:6,7,21,22, Máriko 9:42)

1 Zɨ́ Yésụ ḭnyịné úku ngíti ledre zɨ́ 'yị lódụ́ kací née kɨ́dí, "'Yị bɨ ndịsị lóndo lafúne e gɨ ro zɨ́ye lúyú ledre ní, nɨ go gbóo. 'Yị máa née nɨ ndíki mongụ́ bɨsinyí nduwú.
2 'Yị káa zɨ́ née, 'be kóo do ódóngéṛị mongụ́ tutú ro goa do ụ́cụ wo kɨ́e bu sɨmɨ mongụ́ iní zɨ́a úyuné íri. Gɨ zɨ́ wo bɨ nɨ óto owụ́ bɨ cúku'dée káa zɨ́ wo ba zɨ́a lúyú ledre ní.
3 Komosé idí ídí rosé.
"Togụ́ ngúru 'yị gɨ dongará 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledremá go ní, luyú ledre go yá, ídísé lórụ wo. Togụ́ oyólo'bó sómụ́ ledre ené go yá, ídísé ótoómo ledre zɨ́a.
4 "Togụ́ luyú ledre royḭ́ kɨ́'dí ịnyị doa gbre (7) kadra kḭ́é'do, zɨ́a kpá ógụné zɨ́yị kɨ́'dí ịnyị doa gbre (7) kadra kḭ́é'do ya ídí ótoómo ledre zíne yá, ídí ótoómo ledre zɨ́a."
5 Kadra kḭ́é'do zɨ́ 'yịmɨkása 'bɨ Yésụ ḭnyịyé úku ledre kɨ́dí, "Ngére, ídí sáká zée, zɨ́ze ṇgúṇgu ledre eyḭ́ nda za kɨ́ngaya."
6 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Abú ledre 'bɨ Lomo bɨ ṇgúṇgu ní nɨ cúku'dée káa zɨ́ kúfú kágá bɨ musɨtáda ní yá, áyí útúásá úku ledre zɨ́ mongụ́ kágá bɨ káa zɨ́ ngónó ní kɨ́dí, 'Ḭ'bịóyó royḭ́ gɨ ore, zɨ́yị ndéré tóroyḭ́ gbála sɨmɨ mɨkavu 'dáa.' Kágá née nɨ úwú yḭ́ị, zɨ́a méngị a tɨ́ kenée."
7 Zɨ́ Yésụ kpá úku ngíti muruwayi zɨ́ye kɨ́dí, "Togụ́ 'yị 'bɨ moko nda'baogụ go 'be gɨ do bi moko gáa ndịsị méngị a ní, mongụ́ 'yị ené nɨ geré úku ledre zɨ́a ya, 'Ógụ ndḭ́sị bi ánu éyḭ́?'
8 Ḭ'ɨ, mongụ́ 'yị ené nɨ úku ledre zɨ́a kɨ́dí, 'Méngị éyḭ́ mɨánu 'bɨ tagá zíma ánu a kí, áyí nda fú ógụ ndḭ́sị bi ánu 'bɨ ené éyḭ́.'
9 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, mongụ́ 'yị née utúasá ené í'bí mbófo éyḭ́ zɨ́ 'yị moko née wá gɨ zɨ́a née moko bɨ ogụ gɨ roa ní.
10 Ledre née nɨ gɨ rosé kpá kenée. Togụ́ méngịsé moko bɨ i'bíní zɨ́se ní go yá, ídísé lá úku a kɨ́dí, 'Azé 'bɨ ezé lá 'yị 'bɨ moko e, ndịsịzé méngị dụ́ụ moko bɨ i'bíní zɨ́ze ní.' "

Ya'dá e sokó kɨ́ umbunonó royé

11 Sɨmɨ bɨ Yésụ nɨ do mɨsi'di mɨndéréne sɨmɨ Yerụsaléma ní, nderé kóo kpụrụ́ gɨ dongará káṇgá ga bɨ gbre, Samáriya kɨ́ Galiláya ní.
12 Zɨ́ye ndéréógụyé go sɨmɨ ngíti do 'bé, zɨ́ ya'dá e sokó (10) mbá kɨ́ umbunonó royé ógụ tóroyé dogbọrụ mɨsi'di re kenée.
13 Sɨmɨ bɨ Yésụ ogụ nda go gbóo ní, zɨ́ye ḭnyịyé mbá ótrụ́ ndólo wo kɨ́dí, "Áko, Yésụ, mongụ́ 'yị, ídí lúrú lerḭ́ze zɨ́yị sáká zée ke."
14 Zɨ́ Yésụ lúrú yée zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Ídísé ndéré zɨ́ 'yị 'dáná éyḭ́ e gɨ ro zɨ́ye lúrú rosé togụ́ umbunonó née ụkụ́ go yá." Nɨyí ndéréógụ yana ní, royé nɨ go bɨlámáne.
15 Sɨmɨ bɨ ngúruyé lurú roné nɨ go bɨlámáne ní, zɨ́a ndá'baógụné ndḭ́sị í'bílúgu mbófo éyḭ́ zɨ́ Lomo kɨ́ kúrúne 'dága.
16 Zɨ́a útúne ló'bụ komoné bi kó'dụ́ Yésụ ndḭ́sịné mbófo wo gɨ zɨ́a ndaá 'bɨ ené Yụ́da wá, nɨ gɨ sɨmɨ kúfú 'yị ga bɨ Samáriya e ní.
17 Zɨ́ Yésụ ndú'yú wo kɨ́dí, "Ndaá 'bɨ ené bɨ gáa ásá sokó ní wá? Sara yée ga bɨ ịnyị doa eso ní nɨyí nda goó 'da?
18 Bɨ zɨ́ 'yị lóṇgó ba ógụné dụ́ụ ne í'bílúgu mbófo éyḭ́ zɨ́ Lomo ní?"
19 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ o'do máa née kɨ́dí, "Gɨ zɨ́a bɨ ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo go ní, Lomo yomo yḭ́ị go, ndá'ba yḭ́ eyḭ́ mu 'be."

Ledre gɨ ro 'be 'bɨ Lomo
(Lúrú kpá Matáyo 24:23-28,37-41)

20 Nda gɨ ore zɨ́ Farụsáyo e ndú'yú Yésụ kɨ́dí, "Lomo nɨ ógụ ídíne káa do ngére do sogo káṇgá kɨ́ be 'di?" Yésụ ya zɨ́ye ní, "Mɨógụ Lomo ídíne káa do ngére, lurúní eyé kɨ́ komo 'yị káa zɨ́ bɨ ndḭ́sịsé sómụ́ a née wá.
21 'Yị e utúasání kpá úku a bɨ kɨ́dí, 'Lúrúsé aka, nɨ goó ba, togụ́ nɨ goó bɨ 'dáa ba wá,' gɨ zɨ́a Lomo nɨ cakaba go dongaráse."
22 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ 'yị lódụ́ kacíne ga gére née kɨ́dí, "Sịndḭ́ kadra nɨ ógụ zɨ́se

ídíse nzíyisé gɨ ro lúrú mɨndá'baógụ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí, tí lá útúásásé lúrúndíki a wá.
23 Ngíti géyị 'yị e nɨyí úku ledre zíse kídí, ‘Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí ogụ go ona togụ́ mbú ogụ go 'dáa yá,’ ndásé úwú ledre eyé ga gére née wá.
24 Gɨ zía mɨndá'baógụ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí nɨ ídí káa zí mɨ'bílé'be iní bɨ 'bɨle'be zía óṇgóné kú gɨ komo ere zaá gị bi ní.
25 Éyị́ bɨ nɨ aka ídí ní, 'yị ga bɨ nɨyí aka trịdrị ba nɨyí ási gɨ romá, zíye 'dó'do máa kíngaya kí tụ́'dụ́ ṛịḳị́ sị́ do 'do'dó e kí.

26 “Sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ Mááyí ndá'baógụ sɨmɨ a ní, mɨméngị ledre 'bɨ 'yịma'dí e nɨ ídí ené cé káa zí ledre kóo 'yị e ndịsịní méngị a sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo 'bɨ Nówa ní.
27 'Yị e otoní yị́ eyé komoyé dụ́ụ́ ro éyị́ mɨánu eyé e kí éyị́ mɨéwé eyé e, zí ngíti géyị kí ófụ́ royé. Zí ledre née méngị roné kenée gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ zí Nówa kí 'yị 'bɨ 'be 'bɨ ené e ólụ́ye mbá sɨmɨ kuṛúngba ní. Zí mongụ́ iní úcuné úfuónzó 'yị ga bɨ kóo sága ní mbá.

28 “Ledre née mengị kóo roné kpá kenée sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ ngíti mongụ́ 'yị kí ịrịné Lóto. 'Yị e otoní yị́ eyé kóo komoyé dụ́ụ́ ro éyị́ mɨánu e kí éyị́ mɨéwé eyé e, ngíti géyị nɨyí ndịsị 'bɨ eyé úgúóyó éyị́ e, ngíti géyị ndịsịní 'bɨ eyé úgú éyị́ e zíye, ngíti géyị nɨyí 'bɨ eyé ó'do éyị́ ngíti géyị ndịsịní 'bɨ eyé ụ́bụ́ 'dịcị́ e.
29 Sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ Lóto kí owụ́ 'bɨ ené e olụ́ogụní gɨ sɨmɨ Sodóma ní, zí Lomo kasaogụ pho'dụ kí mɨnguṛogó so pho'dụ bɨ ndịsịní ndóló a barụ́tụ ní gɨ komo ere ndịsị é'dịné zí 'yị ga bɨ kóo ore ní áṛáónzó royé mbá.

30 “Ledre née nɨ ídí cé kenée sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí ndá'baógụ sɨmɨ a ní.
31 Sɨmɨ sịndị́ kadra née ní, 'yị bɨ nɨ do 'dịcị́ ní, ndaá ndítíógụ ólụ́ 'dịcị́ gɨ ro 'dó'dụ́ ógụ yị́ ené e sága kí wá. Wo bɨ gáa nɨ 'bɨ ené yáká ní, utúasá ndá'baógụ 'be kí wá.
32 Ídísé sómụ́ndíki ledre bɨ kóo mengị me'be Lóto ní.

33 Togụ́ 'yị ya née ili ndịsị lódụ́ kacíma wá káa bɨ née nɨ úyu yá, omo ené e wá. 'Yị bɨ ya née nɨ lódụ́ kacíma, abú née uyu yá mengị éyị́ wá ní, uyu ené e wá.
34 Máúku zíse, sɨmɨ ndụlụ bɨ ledre née nɨ méngị roné sɨmɨ a ní, togụ́ 'yị e gbre nɨyí mɨ'dú'duyé do ṛangba kịé'do yá, wo bɨ ṇguṇgu ledremá go ní, Lomo nɨ 'dí'bi dụ́ụ́ wo zía ótoómo eze a née kenée.
35 Kará e gbre nɨyí do bi ụ́sụ éyị́, Lomo nɨ 'dí'bi wo bɨ ṇguṇgu ledremá go ní, zía ótoómo eze a née kenée.
36 Kpá kenée ya'dá e nɨyí ídí yáká gbre, wo bɨ ṇguṇgu ledremá go ní, Lomo nɨ 'dí'bi dụ́ụ́ wo zía ótoómo eze a née kenée.”
37 Zí 'yị lódụ́ kacíga ga gére née úku ledre zía kídí, “Ngére, ledre máa née nɨ méngị roné 'da?”

Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye sɨmɨ muruwayi kídí, “Ledre máa née lo'bo wá, nɨ ídí cé káa zí umbu bangá bɨ bi zí lugúnu e ówo a mbá ní.”

18

Ndásé 'dó'dó gɨ zí íni ini zí Lomo wá

1 Gɨ do kací ledre née ní, zí Yésụ 'dódo ledre zí 'yị lódụ́ kacíne ga gére née gɨ ro ledre 'bɨ ini zí Lomo, ndaní 'dó'dó gɨ zí íni ini zí Lomo wá.
2 Zía úku ledre zíye kídí, “Ngíti ngére 'bɨ ngíti káṇgá nɨ kóo bo, ndaá 'bɨ ené 'yị éré Lomo wá, somụ́ ené kpá do 'yị e wá.
3 Kára umbu nɨ kóo bo sɨmɨ káṇgá 'bɨ ngére máa née ngíti géyị 'yị e mengịní kóo wo bɨsinyíne. Zí kára née ndịsị éṛịné kí ngbanga ené née zí ngére née má.
4 “Zí ngére née ásiné kí sáká kára née kí ngbángbá sịndị́ kadra. Odụ a, zía úku ledre zíne kí roné kídí, ‘Abú mándá 'yị éré Lomo wá, másómụ́ kpá do 'yịma'dí e wá yá,
5 nɨ mɨútúásáne zíma sáká kára ba. Togụ́ máméngị kenée wá, nɨ fú lá ndịsị ógụ 'dó'do máa.’ ”
6 Zí Yésụ úku ledre zíye kídí, “Ngére née ndaá 'bɨ ené 'yị éré Lomo wá, sómụ́sé aka sɨmɨ ledre bɨ uku née.
7 Sómụ́sé Lomo utúasá méngị bɨlámá ledre zí 'yị ga bɨ ndịsịní ndú'yú wo gbụ́ụ́

gɨ ro sáká éyḭ ní wá? Nɨ ndḭsḭ ógólúgu yée fú lá mɨógólúgu?
8 Nɨ ndḭsḭ sáká yée 'diya. Sɨmɨ bɨ karanée, Owṵ́ 'bɨ 'Yḭma'dí nɨ ndá'baógṵ ní, nɨ kpá fú ógṵndíki 'yḭ e kɨ́ ṇgúṇgu ledrené?”

Muruwayi gɨ ro Farṵsáyo e kɨ́ 'yḭ 'dó'dṵ́ ṵsórṵ

9 Zɨ́ Yésṵ kpá úku muruwayi gɨ ro 'yḭ ga bɨ ndḭsḭní lúrú royé kɨ́dí yée nɨyí ye mbigí 'yḭ 'bɨ Lomo, zɨ́ye ndḭsḭyé lúrú cáyi lafúye e mbá mɨlúrú cáyi ní
10 kɨ́dí, “Kadra kḭ́é'do, zɨ́ ya'dá e gbre ḭ́nyḭyé ndéréye sɨmɨ 'Dḭ́cḭ́ 'bɨ Lomo íni ini zɨ́ Lomo. Ngíti a 'bɨ ené Farṵsáyo, ngíti a 'bɨ ené 'yḭ 'dó'dṵ́ ṵsórṵ gɨ zɨ́ 'yḭ e.
11 Zɨ́ wo bɨ Farṵsáyo ní ḭ́nyḭ tóroné 'dága mbófo roné zɨ́ Lomo kɨ́dí, ‘Mbófo éyḭ́ zɨ́yḭ Lomo, gɨ zɨ́a mándá 'bɨ amá 'yḭ lúyú ledre káa zɨ́ 'yḭ ugu e wá, kpá káa zɨ́ ngíti géyḭ 'yḭ ga bɨ ndḭsḭní méngḭ bɨsinyí ledre ní wá, máóto komomá dṵṵ́ ro me'bemá. Mándá 'bɨ amá kpá káa zɨ́ 'yḭ 'dó'dṵ́ ṵsórṵ bɨ 'dáa ba wá.
12 Sɨmɨ sḭ́lḭ́ ḭ́nyḭ doa gbre (7), mándḭsḭ órṵ́ taramá kɨ́'dí gbre máánu éyḭ́ wá. Zɨ́ma ndḭsḭmá í'bí ngíti géyḭ éyḭ́ ga bɨ mándḭsḭ ndíki yée ní káa do tákpásḭ́lḭ́ zɨ́yḭ.’*
13 “Nda née ní, zɨ́ ngíti o'do bɨ nɨ 'bɨ ené 'yḭ 'dó'dṵ́ ṵsórṵ ba ḭ́nyḭné 'búó'bṵ́ roné ndéré tóroné gbála, ótṵ́ doné bi kɨ́ lerḭ́ gɨ zɨ́ lúyú ledre ené ndḭsḭ íni ini zɨ́ Lomo kɨ́ ndḭsḭ óngbo kó'dṵ́ne kɨ́dí, ‘Lomo, mááyí 'yḭ lúyú ledre, ídí ótoómo ledre zɨ́ma.’ ”
14 Zɨ́ Yésṵ úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Máúku zɨ́se ma'dii, 'yḭ bɨ nda'ba gɨ ore drá lúyú ledre ndaá lolṵ roa wá ní, nɨ wo bɨ ndḭsḭ 'búó'bṵ́ roné íni ini zɨ́ Lomo ní, ndaá Farṵsáyo bɨ gáa née wá. 'Yḭ bɨ ndḭsḭ 'búó'bṵ́ roné mɨ'búó'bṵ́ ní, nɨ ídí kɨ́ ledrené owóowó, wo bɨ ndḭsḭ óto ledrené owóowó ní, nɨyí óto wo nde.”

Yésṵ i'bí úndru zɨ́ mɨnzéré owṵ́ e (Lúrú kpá Matáyo 19:13-15, Máriko 10:13-16)

15 Kadra kḭ́é'do zɨ́ 'yḭ e ndḭsḭ ógṵyé kɨ́ owṵ́ 'bɨ eyé e zɨ́ Yésṵ gɨ ro zɨ́a í'bí úndru zɨ́ye. Zɨ́ ledre née kóo sínyí ené ro 'yḭ lódṵ́ kacɨ́ga mɨsínyí. Zɨ́ye úku ledre kɨ́dí ndásé ndḭsḭ 'dó'do mongṵ́ 'yḭ kɨ́ ledre esé née wá.
16 Yésṵ ya zɨ́ye ní, “Ídísé ótoómo mɨnzéré owṵ́ e zɨ́ye ógṵyé zɨ́ma, ndásé ógólúgu yée wá. Mbigí 'yḭ ga bɨ 'bɨ 'be 'bɨ Lomo ní, yḭ́ ené dṵṵ́ yée ga bɨ ndḭsḭní ótoómo royé káa zɨ́ mɨnzéré owṵ́ e ní.
17 Ma'dii, 'yḭ ga bɨ iliní ótoómo royé káa zɨ́ mɨnzéré owṵ́ e zɨ́ Lomo ídíne Ngére eyé wá ní, utúasání ógṵ 'be 'bɨ Lomo wá.”

O'do bɨ kɨ́ tṵ́'dṵ́ éyḭ́ zɨ́ne ní (Lúrú kpá Matáyo 19:16-30, Máriko 10:17-31)

18 Kadra kḭ́é'do zɨ́ ngíti mongṵ́ 'yḭ ógṵné ndú'yú Yésṵ kɨ́dí, “Mongṵ́ 'yḭ, áyí bɨlámá 'yḭ 'dódo ledre, éyḭ́ bɨ máídí méngḭ a zɨ́ma ndíki trḭdrḭ bɨ za fí ní 'di?”
19 Zɨ́ Yésṵ úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Éyḭ́ bɨ ndólo máa gɨ roa bɨlámá 'yḭ ní 'di? Odṵ bɨlámáne 'yḭ yḭ́ ené dṵṵ́ Lomo.
20 Ówo lorṵ bɨ Mṵ́sa eké kɨ́dí, ‘Ndásé só'do rosé kɨ́ 'yḭ bɨ ófṵ́sé rosé kéne wá ní wá, ndá úfu 'yḭ wá, ndá úgu ugu wá, ndá ṛáṛanga wá, ídí óto úndru 'bṵyḭ́ kɨ́ mbágáyḭ ní bú bɨlámáne.’ ”
21 Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ Yésṵ kɨ́dí, “Mátónó kóo méngḭ ledre ga gére née go kú gɨ do owṵ́ma ndéréógṵné gḭ karaba.”
22 Sɨmɨ bɨ Yésṵ uwú ledre née kenée ní, zɨ́a úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Bɨlámáne, ngítí ledre nɨ bo kḭ́é'do méngḭ aka wá. Ídí ndéré úgúóyó éyḭ́ ga bɨ zɨ́yḭ 'be ní mbá 'dá'ba. Zɨ́yḭ í'bí késḭ́ye zɨ́ 'yḭ lerḭ́ e, zɨ́yḭ ndá'baógṵyḭ́ lódṵ́ kacɨ́ma. Áyí ídí kɨ́ tṵ́'dṵ́ éyḭ́ e zɨ́yḭ komo ere.”
23 Sɨmɨ bɨ o'do née uwú ledre née kenée ní, zɨ́ bi sínyíne roa gɨ ro éyḭ́ ené e gɨ zɨ́a nɨ 'yḭ bɨ kɨ́ tṵ́'dṵ́ éyḭ́ e zɨ́ne ní.
24 Zɨ́ Yésṵ lúrú kacɨ́ o'do née kɨ́ ndéré, zɨ́a úku ledre zɨ́ 'yḭ lódṵ́ kacɨ́ne e kɨ́dí, “Máúku zɨ́se ma'dii, nɨ mɨórṵné kɨ́ngaya zɨ́ 'yḭ ga bɨ kɨ́ tṵ́'dṵ́ éyḭ́ e zɨ́ye ní gɨ ro zɨ́ye ógṵyé 'be 'bɨ Lomo.

---

* **18:12 18:12** Kḭ́é'do gɨ sɨmɨ sokó: Kacɨ́ Lorṵ 'bɨ Mṵ́sa, togṵ́ Yṵ́da e owoní éyḭ́ go nɨyí ífi sɨmɨa sokó, do 'dí'bi kémbḭ́ a gɨ sɨmɨa do í'bí a zɨ́ Lomo. **18:20 18:20** Ólṵ́ógṵ 20:12, Gbre lorṵ 5:16-20

25 Nɨ ídí mɨ'diyíne zɨ́ gémele ólṵ́phṵ́trṵ bi gɨ sɨmɨ gu lḭ́bḭra, tɨ́ lá nɨ ídí mɨórṵné kɨ́ngaya zɨ́ 'yḭ bɨ kɨ́ tṵ́'dṵ́ éyḭ́ e zɨ́ne ní ógṵné 'be 'bɨ Lomo.”
26 Zɨ́ 'yḭ ga bɨ uwúnɨ́ ledre bɨ Yésṵ úku née ndú'yú Yésṵ kɨ́dí, “Togṵ́ nda go kenée ní, ambí nɨ nda ómo ne?”
27 Zɨ́ Yésṵ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Éyḭ́ bɨ nɨ mɨórṵné zɨ́ 'yḭma'dí e ní, orṵ ené zɨ́ Lomo wá.”
28 Zɨ́ Pétero úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Mongṵ́ 'yḭ, sara zée ga bɨ otoomozé yḭ́ ezé e go mbá zɨ́ze í'bí rozé lódṵ́ kacɨ́yḭ ba, ledre nɨ ídí gɨ rozé káa be 'di?”
29 Zɨ́ Yésṵ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ma'díi, togṵ́ 'yḭ otoomo 'be 'bɨ ené go, kɨ́ me'bené kɨ́ owṵ́ 'bɨ ené e, lúnduné e kɨ́ 'yḭ ga ndikiogṵnɨ́ wo ní gɨ ro zɨ́ne ídíne 'yḭ 'bɨ 'be 'bɨ Lomo yá,
30 Lomo nɨ í'bí tṵ́'dṵ́ éyḭ́ e zɨ́ 'yḭ máa née, zɨ́a kpá ndíki trḭdrḭ bɨ za fí ní gɨ zɨ́ Lomo ma'dáa.”

Yésṵ uku'dodo ledre umbuné
(Lúrú kpá Matáyo 20:17-19, Márɨko 10:32-34)

31 Gɨ do kacɨ́ ledre née ní, zɨ́ Yésṵ ndólo 'yḭmɨkása ené ga bɨ sokó doa gbre née 'dí sogo, zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Káa zɨ́ bɨ azé go ndéré sɨmɨ Yerṵsaléma ba, ídísé ówo a bɨlámáne kɨ́dí, ledre ga bɨ kóo nébḭ e ukunɨ́ yée 'desḭ́, gɨ ro Owṵ́ 'bɨ 'Yḭma'dí ní, nɨyí go ógṵ méngḭ royé mbá káa zɨ́ bɨ kóo ukunɨ́ ní.
32 Nɨyí í'bí ngbángá a zɨ́ asikíri ga bɨ 'bɨ Róma ní, zɨ́ye ndḭ́sḭyé kɨ́ fóló wo, kɨ́ úkucáyi wo, zɨ́ ngíti géyḭ kɨ́ údru súrú roa, zɨ́ye ócó wo, do 'dí'bi wo úfu a.
33 Sɨmɨ bɨ otonɨ́ bi zɨ́a ní, zɨ́a méngḭné lá dṵṵ́ sḭ́lḭ́ gbre, nda sɨmɨ ota sḭ́lḭ́, zɨ́a úrú ené.”
34 'Yḭ lódṵ́ kacɨ́ga owonɨ́ eyé ini ledre gɨ sɨmɨ ledre bɨ ndḭsḭ úku a née wá. Gɨ zɨ́a ledre née nɨ yḭ́ ené mɨótoécḭné gɨ zɨ́ye.

Yésṵ likpí komo o'do bɨ lurú bi wá ní
(Lúrú kpá Matáyo 20:29-34, Márɨko 10:46-52)

35 Sɨmɨ bɨ Yésṵ nderé ógṵ go gbóo kɨ́ Zérḭko ní, zɨ́ye ógṵndíki ngíti o'do komoa ndaá mɨndḭ́sḭné dogborṵ mɨsi'di kenée ndḭ́sḭ ómbo éyḭ́ gɨ zɨ́ 'yḭ e.
36 Sɨmɨ bɨ uwú do tṵ́'dṵ́ 'yḭ e kɨ́ ndḭ́sḭ ndéré ní, zɨ́a ndúndu'yú kɨ́dí, “'Bɨé karaba ledre 'di bɨ tṵ́'dṵ́ 'yḭ e ndḭsḭnɨ́ ndéré káa ní ní?”
37 Zɨ́ ngíti géyḭ 'yḭ e úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Yésṵ bɨ 'yḭ 'bɨ Nazeréta ní ndéréne bɨ zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yḭ e ndḭ́sḭyé lódṵ́ wo née.”
38 Geré zɨ́ o'do née gbúrógbóne 'dága kɨ́dí, “Yésṵ bulúndu ngére Dawídi, ídí ówo ledre kɨ́ma.”
39 Zɨ́ ngíti géyḭ 'yḭ e gɨ dongará 'yḭ ga bɨ nɨyí ndḭ́sḭ ndéré née ḭ́nyḭyé ṵ́cṵómo wo kɨ́dí, ndá gbúrógbó wá. Zɨ́a nda gbúrógbóne 'dá'dá kɨ́ngaya kɨ́dí, “Yésṵ bulúndu ngére Dawídi, ídí ówo ledre kɨ́ma.”
40 Zɨ́ Yésṵ tóroné zɨ́a úku ledre zɨ́ 'yḭ ga gére née idínɨ́ 'dí'biógṵ o'do née gɨrí zɨ́ne yáa. Sɨmɨ bɨ 'di'biogṵnɨ́ wo ní, zɨ́ Yésṵ ndú'yú wo kɨ́dí,
41 “Éyḭ́ bɨ íli máídí méngḭ a zɨ́yḭ ní 'di?”
Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ Yésṵ kɨ́dí, “Ngére, máíli lá dṵṵ́ lúrú bi.”
42 Zɨ́ Yésṵ úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Gɨ zɨ́a bɨ ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo go ní, komoyḭ́ likpí mu.”
43 Tɨ́ ma'díi, zɨ́ komoa líkpíne zɨ́a geré útúne do kacɨ́ Yésṵ ndéré kɨ́ í'bílúgu mbófo éyḭ́ zɨ́ Lomo. Sɨmɨ bɨ tṵ́'dṵ́ 'yḭ ga gére née lurúnɨ́ ledre bɨ mengḭ roné née kenée ní, zɨ́ye tónóye kpá ndḭ́sḭ mbófo Lomo.

19

Yésṵ nderé ṇgu 'be 'bɨ Zakáyo

1 Zɨ́ Yésṵ ógṵyé sɨmɨ ngíti gara kɨ́ ḭrḭné Zérḭko, nɨ yḭ́ ené fú lá mɨndéréókpóne.
2 Ngíti mongṵ́ 'yḭ kɨ́ tṵ́'dṵ́ éyḭ́ e zɨ́ne nɨ sɨmɨ gara née ore kɨ́ ḭrḭné Zakáyo, nɨ manda 'dá'dá 'bɨ 'yḭ 'dó'dṵ́ ṵsórṵ gɨ zɨ́ 'yḭ e ndḭ́sḭ í'bí a zɨ́ akúma.
3 Sɨmɨ bɨ Yésṵ olṵ́ sɨmɨ gara née ore ní, Zakáyo ili kóo gɨ ro zɨ́ne lúrú wo, mɨsi'di ndaá zɨ́a wá gɨ zɨ́a nɨ gbṵ́gbṵ́ 'yḭ, 'yḭ e ofṵnɨ́ kóo go.
4 Zɨ́ Zakáyo ngásá 'décḭ bi ndéré ékḭ́ne komo mongṵ́ bongó kɨ́'dí bɨ Yésṵ nɨ ógṵ ndéréókpóne gɨ ore ní.

5 Zɨ́ Yésụ ógụné sị́ kágá née ore, zía lúrú
bi 'dága, zía ndólo Zakáyo kɨ́dí, “Zakáyo
ndítí ógụ gɨrí mu 'diya, mááyí ba ndéré
ṇgu 'be 'bɨ eyị́.”
6 Zɨ́ Zakáyo ndítí ógụné 'dí'bi Yésụ
ndéré kɨe 'be 'bɨ ené, zía yéme mongụ́ éyị́
mɨánu zɨ́ Yésụ kɨ́ 'yị ené e mbá.
7 'Yị ga bɨ owonɨ́ Zakáyo bú ní, sɨmɨ
bɨ uwúnɨ́ ledre bɨ Yésụ uku kɨ́dí née
nɨ ṇgu 'bɨ Zakáyo ní, zɨ́ye ndɨ́sɨyé úku
mɨngụ́ngụ́rụ́ ledre kɨ́dí, “Nderé ṇgu 'be
'bɨ 'yị lúyú ledre.”
8 Sɨmɨ bɨ ndɨsɨnɨ́ nda go ní, zɨ́ Zakáyo
ḭnyɨógụné úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, “Ngére,
éyị́ ga bɨ 'bɨ amá 'bɨ 'be ní, mááyí ífi
sɨmɨyé í'bí yée zɨ́ 'yị lerị́ e. Togụ́ má'dí'bi
kóo késị́ go gɨ zɨ́ 'yị e kɨ́ yatané sɨmɨ ugu
yá, mááyí í'bílúgu a zɨ́ye kpá kɨ́ yatané
rómoné mɨrómo kɨ́'dí eso (4).”
9 Zɨ́ Yésụ ḭnyɨné uku ledre zɨ́ Zakáyo
kɨ́dí, “Zakáyo, yḭ́ kɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ eyị́ e
mbá, Lomo otoomo lúyú ledre esé go
karaba gɨ zía áyí bulúndu Abarayáma.
10 Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí ogụ ené gɨ ro bɨlámá
'yị e wá, ogụ yḭ́ ené gɨ ro gámásó'do 'yị
lúyú ledre e gɨ ro yómo yée.”

Muruwayi gɨ ro mɨsi'di 'bɨ méngị moko kɨ́ késị́
(Lúrú kpá Matáyo 25:14-30)

11 Zɨ́ 'yị e ndɨ́sɨyé kpá fú uwú ledre
ga bɨ Yésụ ndɨsɨ úku yée ní. Sɨmɨ bɨ
nderéogụnɨ́ go gbóo kɨ́ mongụ́ gara bɨ
Yerụsaléma ní, ngíti géyị 'yị e somụ́nɨ́ 'bɨ
eyé kóo go geré kɨ́dí sɨndɨ́ kadra bɨ zɨ́ye
ídíye 'yị 'bɨ 'be 'bɨ Lomo ní ogụ go. Gɨ zɨ́
kéyị née ní, zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ye sɨmɨ
muruwayi kɨ́dí,
12 Zía úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ngíti mongụ́
'yị ḭnyị kóo gɨ sɨmɨ káṇgá ené ndéréne
sɨmɨ ngíti káṇgá gɨ ro do óto née gɨrí
mongụ́ ngére, zɨ́ne ndá'baógụné ídíne
ngére sɨmɨ káṇgá ené.
13 Sɨmɨ bɨ ayí go gɨ ro ndéré ní, zía
ndólo 'yị ené ga bɨ sokó 'bɨ moko ore ní,
zía ótoómo késị́ do sḭ́lḭ́ye kɨ́dí, ‘Ídí méngị
moko kɨ́ késị́ amá ba zía ngbóróne zɨ́ma
ndá'baógụmá ndíki a.’
14 “Tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ sḭ́ sḭ́lḭ́a ore
ní, sogónɨ́ yḭ́ eyé wo mɨsógó. Zɨ́ye kása 'yị
zɨ́ mongụ́ ngére kɨ́dí, ‘Ilizé ezé do óto o'do
née káa do ngére dozé wá.’
15 “Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, do tɨ́
óto wo káa do ngére. Sɨmɨ bɨ nda'baogụ
ní, zía kákasa zɨ́ 'yị 'bɨ moko ené ga bɨ
otoomo késị́ do sḭ́lḭ́ye gɨ ro zɨ́ye ngbóró a
ní, ili go zɨ́ne ówo a.
16 “Zɨ́ mɨzefɨyé úku ledre kɨ́dí, ‘Mongụ́
'yị, késị́ kóo í'bí zɨ́ma míya kḭ́é'do gɨ
ro ngbóró a ní, ndikiogụ owụ́ e go míya
sokó.’
17 “Mongụ́ 'yị ené ya zía ní, ‘Mbófo éyị́
áyí bɨlámá 'yị 'bɨ moko. Káa zɨ́ bɨ útúásá
go lúrú bi kacɨ́ owụ́ késị́ bɨ cúku'dée ní,
máóto yḭ́ go káa do ngúru mongụ́ 'yị ndɨ́sɨ
lúrú bi kacɨ́ gara amá e sokó.’
18 “Zɨ́ gbre 'yị úku ledre kɨ́dí, ‘Mongụ́
'yị, késị́ máa 'bɨ amá bɨ í'bí zɨ́ma míya
kḭ́é'do gɨ ro ngbóró a ní, ndikiogụ owụ́ e
go míya ḭnyị.’
19 “Mongụ́ 'yị ya zía ní, ‘Máóto yḭ́ go
káa do ngúru mongụ́ 'yị ndɨ́sɨ lúrú bi kacɨ́
gara amá e kpá ḭnyị.’
20 “Zɨ́ ota 'yị 'dí'biógụ 'bɨ ené tɨ́ dụ́ụ́
komo késị́ kóo mongụ́ 'yị ené i'bí zía ní.
Zía úku ledre kɨ́dí, ‘Mongụ́ 'yị, 'bɨ amá
késị́ bɨ í'bí zɨ́ma míya kḭ́é'do ní nɨ goó ba,
cé do bi née. Máódó wo, zɨ́ma ótoécị a ṛḭ́ḭ́
káa bɨ nɨ ḭndrị.
21 Máméngị kenée gɨ zɨ́ ngɨrị, gɨ zía ndá
'bɨ eyị́ 'yị ndéndeke kɨ́ 'yị e wá. Éyị́ bɨ
ngárá ndaá 'bɨ eyị́ wá ní, ndɨ́sɨ 'dí'bi a.
Éyị́ kacɨ́ ngíti 'yị gɨ yáká, zɨ́yị 'dí'bi a káa
zɨ́ 'dɨ́yị́ yḭ́ ní.’
22 “Ngére ya zía ní, ‘Áyí bɨcayi 'yị 'bɨ
moko. Mááyí go 'décị ngbangayị́ káa zɨ́ bɨ
úku née. Ówo bú bɨlámáne kɨ́dí, mándá
'yị ndeke wá. Éyị́ bɨ ngárá ndaá 'bɨ amá
wá ní, mándɨ́sɨ 'dí'bi a. Éyị́ kacɨ́ ngíti 'yị
yáká, zɨ́ma 'dí'bi a káa zɨ́ má'dɨ́yị́ máa ní.
23 Éyị́ bɨ óto késị́ amá gɨ zía sɨmɨ moko gɨ
ro zía ngbóróne wá ní 'di? Káa bɨ mááyí
ógụ ba ndíki a ndiki owụ́ go.’
24 “Zɨ́ ngére úku ledre zɨ́ ngíti géyị 'yị 'bɨ
moko ga bɨ nɨyí mɨtóroyé kenée ní kɨ́dí,
‘'Dí'bisé míya bɨ kḭ́é'do née mu gɨ zía zɨ́se
í'bí a zɨ́ wo bɨ nɨ kɨe zɨ́ne sokó ní.’

25 “Zɨ́ ngíti géyị 'yị 'bɨ moko ga gére née
úkulúgu ledre zɨ́ ngére kɨ́dí, ‘Mongụ́ 'yị,
ezezé née nɨ go kɨ́ kés̩ị́ zíne 'dényé sokó.’
26 “Ngére ya zɨ́ye ní, ‘Máúku zɨ́se
ma'díi, 'yị bɨ nɨ kɨ́ tụ́'dụ́ éyị́ e zíne ní,
nɨyí í'bí yata a zía. Wo bɨ kɨ́ éyị́ e zíne
cúku'dée ní, nɨyí 'dí'bióyó a gɨ zía 'dá'ba.
27 'Yị ga bɨ otoní royé káa do
ezeokóma e ní, ídísé 'dí'biógụ yée
kó'dụ́ma ona úfu yée 'dá'ba.’ ”

Yésụ olụ́ sɨmɨ Yerụsaléma kɨ́ mongụ́ roko'bụné
(Lúrú kpá Matáyo 21:1-11, Márɨko 11:1-11, Yiwáni 12:12-19)

28 Nda gɨ do kací ledre ga bɨ Yésụ uku
yée ní, zɨ́ Yésụ ị́nyịné kpá fú lódụ́ mɨsi'di
ndéréne sɨmɨ Yerụsaléma.
29 Sɨmɨ bɨ nderéogụ go gbóo kɨ́ owụ́ gara
ga bɨ gbre Betefége kɨ́ Beteníya do landa
bɨ kɨ́ kágá ga bɨ ndɨ̣sɨ̣ní ndólo yée Olíva
doné ní, zía kása 'yị lódụ́ kacíne e gbre
kɨ́dí,
30 “Ndéréókpósé mu sɨmɨ gara bɨ
kó'dụ́ze íri née, sɨmɨ bɨ ásé go ólụ́ íri
ní, ásé ndíki phɨ̣rangá Dongí bɨ ngárá
ekị́nɨ́ aka doa wá ní mɨódóótoné dogboṛụ
mɨsi'di kenée. Ídísé líkpí a ógụ kɨ́e zíma
yáa.
31 Togụ́ ngíti 'yị ndu'yú sée ya líkpísé
bangá née gɨ ro 'díya yá, ídísé úku a zía
kɨ́dí, ‘Ngére iline.’ ”
32 Zɨ́ ya'dá ga gére née ndéréye ndíki
éyị́ e tɨ́ káa zɨ́ bɨ gáa ngére uku ní.
33 Sɨmɨ bɨ tonóní líkpí a ní, zɨ́ mị́ngị́ga
úku ledre kɨ́dí, “Ndɨ̣sɨ̣sé líkpí bangá née
gɨ ro 'di?”
34 Zɨ́ye úkulúgu ledre zía kɨ́dí, “Ngére
iline.”
35 Zɨ́ye ógụ kɨ́ bangá née, zɨ́ye ónzó
bongó eyé e doa, zɨ́ye ị́mbị́oto Yésụ gá
doa.
36 Zɨ́ ngíti géyị 'yị e ónzó 'bɨ eyé bongó
eyé e do mɨsi'di óto úndru Yésụ kɨ́e gɨ ro
zía ógụ ndéréókpóne gɨ doa.
37 Sɨmɨ bɨ nderéogụ go gbóo kɨ́ mɨsi'di
bɨ ndụṛụ'bụ́ gɨ do Landa Olíva ní, zɨ́ tụ́'dụ́
'yị lódụ́ kacíga ga gére née tónóye ndɨ̣sɨ̣
mbófo Lomo kɨ́ mongụ́ rokinyi kɨ́ kúrúye
'dága kací mɨngburoko ledre ga bɨ Yésụ
mengị yée zɨ́ye lúrú a za cụ́ kɨ́ komoyé ní.
38 Zɨ́ye ndɨ̣sɨ̣yé úku ledre kɨ́dí, “Úndru
idí ídí zɨ́ ngére bɨ ogụ kɨ́ ịrị Ngére
Lomo ní.”
“Mɨndɨ̣sɨ̣ ezé kéye idí ídí bɨlámáne.
'Yị e za mbá idíní í'bí mbófo éyị́ zɨ́
Lomo bɨ nɨ komo ere ní.”
39 Zɨ́ ngíti géyị Farụsáyo ga bɨ dongará
tụ́'dụ́ 'yị ga gére ní ị́nyịyé úku ledre zɨ́
Yésụ kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị, ídí úku ledre zɨ́ 'yị
lódụ́ kací 'yị ga gére née ndaní ndɨ̣sɨ̣ úku
ledre kɨ́ gbúrógbó kenée wá.”
40 Yésụ ya zɨ́ye ní, “Máúku zɨ́se ma'díi,
togụ́ yaá 'yị ga gére née ndaní gbúrógbó
wá, tutú ga bɨ bi née nɨyí ị́nyị mbá
gbúrógbó kɨ́ ndɨ̣sɨ̣ mbófo máa.”
41 Sɨmɨ bɨ nderéogụ go gbóo kɨ́
Yerụsaléma, lurú do gara go cáa ní, zía
útúne íni ini.
42 Zía úku ledre kɨ́dí, “Áko 'yị ga bɨ
'bɨ Yerụsaléma ní, 'yị lódụ́ kacíma owoní
éyị́ bɨ yée nɨyí méngị a zɨ́ dongaráye
ídíne bɨlámáne kɨ́ Lomo ní go. Nɨ kóo
ídí bɨlámáne togụ́ ị́nyịsé káa mbá ówo a
kenée ní. Tɨ́ lá nɨ yị́ ené mɨló'boné gɨ zíse.
43 Ídísé ówo a kɨ́dí, ezeokóse nɨyí ógụ
tóro 'díkí gara esé gbaá, zɨ́ye ndɨ̣sɨ̣yé ị́cị́
okó rosé bi ólụ́ógụsé ndaá.
44 Nɨyí 'déwe gara née, zɨ́ye sínyiónzó
éyị́ ga bɨ ore ní mbá ngítí éyị́ bɨ nɨ ídíáká
ní ndaá. Éyị́ née nɨ méngị roné kenée gɨ
zía ówosé esé sị́ndị́ kadra bɨ Lomo ógụ
yómo sée sɨmɨ a ní wá.”

Yésụ ólụ́ 'Dị́cị́ 'bɨ Lomo
(Lúrú kpá Matáyo 21:12-17, Márɨko 11:15-19, Yiwáni 2:13-22)

45 Zɨ́ Yésụ ólụ́ne do ligá 'Dị́cị́ 'bɨ Lomo,
zía lágaóyó 'yị ga bɨ ndɨ̣sɨ̣ní úgúóyó éyị́ e
ore ní mbá 'dá'ba.
46 Zía úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Nɨ mɨékéne
sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí, ‘'Dị́cị́ amá nɨ
'dị́cị́ 'bɨ ini zíma,’ ‘Tɨ́ lá óyóló'bósé nda yị́
esé go káa do bi ló'bo 'bɨ 'yị ugu e.’ ”
47 Gɨ do kací ledre née ní, zía nda
ndɨ̣sɨ̣né 'dódo ledre zɨ́ 'yị e sɨmɨ 'Dị́cị́ 'bɨ
Lomo kací kadra mbá. Gɨ zɨ́ ledre née ní,
zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e, kɨ́ 'yị

19:38 19:38 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 118:26 **19:46 19:46** Isáya 56:7 **19:46 19:46** Yeremáya 7:11

ga bɨ ndịsịní 'dódo lorụ bɨ Mụ́sa eké ní, kpá kɨ́ ngíti géyị mɨngburoko 'yị e, zɨ́ye ndị́sịyé yéme ledre gɨ ro úfu Yésụ.
48 Mɨsi'di bɨ zɨ́ye ndíki a gɨ ro úfu wo ní nda gɨ zía 'yị e ndịsịní yị́ eyé mbá úwú ledre ga bɨ Yésụ ma'dáa ndịsị úku yée ní.

20

Yụ́da e ndu'yúní Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 21:23-27, Máriko 11:27-33)

1 Kadra kị́é'do zɨ́ Yésụ ndị́sịné 'dódo ledre kpá kɨ́ úku bɨlámá ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e do ligá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo. Nɨ ídí kɨ́e ní, manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e kɨ́ 'yị 'dódo lorụ e 'bɨ Mụ́sa nda kpá kɨ́ ngíti géyị mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da maáge ogụní go. Zɨ́ye ndú'yú Yésụ kɨ́dí,
2 "Yị́ị ba, ambí i'bí roko'bụ zɨ́yị ndị́sịyị́ 'dódo ledre kɨ́e sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro ní ne?"
3 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, "'Dá'dá zɨ́ma kɨ́ úkulúgu ledre zɨ́se, mándú'yú aka sée.
4 Roko'bụ bɨ Yiwáni ndịsị í'bí babatị́za kɨ́e zɨ́ 'yị e née ndiki gɨ 'da? Lomo i'bí zía ne gɨ komo ere, togụ́ kenée wá ní, nda 'yịma'dí e gɨ do sogo káṇgá gɨ ona?"
5 Zɨ́ ya'dá ga gére née tónóye ódroyé dongaráye kɨ́dí, "Togụ́ uku luguzé ledre zía kɨ́dí, Lomo i'bí roko'bụ ne zɨ́ Yiwáni yá, nɨ geré úku a kɨ́dí, 'Sara togụ́ kenée ní ṇguṇguzé nda ledre ené wá gɨ ro 'di?'
6 Togụ́ ukuzé kɨ́dí, ''Yịma'dí,' i'bí roko'bụ née ne zía yá, 'yị ga bɨ ndịsịní úwú 'dódo ledre ené ní, nɨyí zíngi zɨ́ye óngbo zée kɨ́ tutú gɨ zía nɨ go sɨmɨ doyé bɨlámáne kɨ́dí Yiwáni nɨ yị́ ené nébị."
7 Zɨ́ye ịnyịyé úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, "Owozé wá togụ́ Yiwáni ndiki roko'bụ née gɨ 'dáya yá."
8 Yésụ ya zɨ́ye ní, "Togụ́ kenée yá, máúku lúgu amá kpá ledre zɨ́se kacɨ́ ndu'yú esé née wá."

Muruwayi gɨ ro 'yị méngị bɨsinyí ledre e

9 Gɨ do kacɨ́ ledre née ní, zɨ́ Yésụ úku muruwayi kɨ́dí, "Ngíti o'do o'do kóo yáká ené, zía ótoómo a do sị́lị́ ngíti géyị 'yị e idíní ndị́sị méngị moko sɨmɨ a. Zía ịnyịné ndéréne gbála sɨmɨ ngíti káṇgá.
10 Sɨmɨ bɨ éyị́ ga bɨ yáká née anání go ní, zɨ́ mịngị́ yáká máa née kása ngúru 'yị 'bɨ moko ené idí ndéré zɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịní méngị moko yáká ené íri ní, idíní í'bí 'bɨ ené éyị́ bɨ gɨ yáká gɨrí ní zíne. Sɨmɨ bɨ 'yị bɨ kasaní wo née nderéogụ íri ní, zɨ́ 'yị ga bɨ yáká íri ní ịnyịyé ócó wo zɨ́ye ógólúgu wo kɨ́ gbékpị́ sị́lị́ne.
11 Zía kása ngíti 'yị 'bɨ moko zɨ́ye méngị wo kpá kenée óto dokuwu roa zɨ́ye ógólúgu wo kɨ́ gbékpị́ sị́lị́ne.
12 Zía kpá kása ngíti 'yị, zɨ́ye kpá ócó wo óto uṇgú roa zɨ́ye ịtrị́ ógụ wo gɨ sɨmɨ gara sága.
13 "Mịngị́ yáká ya, 'Mááyí nda méngị ba 'di? Togụ́ kenée yá, mááyí nda kása za cụ́ mbigí owụ́ 'bɨ amá bɨ kɨ́ 'búne domá kɨ́ngaya ní, éyị́ née kenée nɨyí óto úndrua.'
14 "Sɨmɨ bɨ 'yị ga gére lurúní nda owụ́ 'bɨ mịngị́ yáká ní, zɨ́ye yéme ledre dongaráye kɨ́dí, 'Wotịa nɨ bɨ ógụ gɨrí née, nɨ ídí karanée ne mịngị́ yáká ba. Idízé úfu wo 'dá'ba gɨ ro zɨ́ yáká ba nda ídíne káa do 'bɨ ezé.'
15 Zɨ́ye ịnyịyé 'dí'bi wo lála ógụa gɨ yáká sága zɨ́ye úfu wo.
"Bɨ née ní ní, mịngị́ yáká née nɨ nda méngị kɨ́ye goó 'di?
16 Máúku zɨ́se ma'díi, o'do née nɨ 'dí'bi 'yị ga gére née úfu yée mbá, zía í'bí yáká née zɨ́ ngíti géyị 'yị e nda ndị́sịyé méngị moko sɨmɨ a ye." Sɨmɨ bɨ ngíti géyị 'yị e uwúní ledre née kenée ní, zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, "Toso ledre káa zɨ́ wo née nda méngị roné wá."
17 Zɨ́ Yésụ lúrú yée gbóó, zía úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Úkusé go mbị́, sara ledre bɨ mɨéké kúrú Lomo uku kɨ́dí,
" 'Tutú bɨ 'yị ó'bó 'dịcị́ e asiní gɨ roa ní,
ogụ nda yị́ ené go tutú bɨ kɨ́ ledrené owóowó ní?'
18 'Yị bɨ nɨ útú do tutú née ní, nɨ útú 'déwe roné. Wo bɨ tutú née nɨ útú doa ní, nɨ kányá a geré mɨkányá."
19 Geré zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e kpá kɨ́ 'yị 'dódo lorụ e ní, yéme

20:17 20:17 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 118:22

royé gɨ ro 'dí'bi Yésụ gɨ zía owoní go kídí uku muruwayi née gɨ royé. Utúasání kóo 'dí'bi wo sɨmɨ sịndị kadra née wá gɨ zí ngịrị. Owoní bú kídí 'yị e nɨyí zíngi royé gɨ zía 'yị e iliní yị eyé ledre 'bɨ Yésụ ma'dáa.

Mani gɨ ro 'dí'bi Yésụ

20 Nda gɨ ore zí 'yị ga bɨ iliní 'dí'bi wo ní, ndịsịyé sémbe wo. Zíye kása mbeze eyé e ndịsị sémbe wo gɨ ro togụ́ uku ledre go bɨsinyíne kí 'bɨ eyé yá, zíye 'dí'bi wo í'bí a zí akúma 'bɨ Róma.
21 Zí ngúru 'yị gɨ dongará mbeze ga gére née ndú'yú Yésụ kídí, “Mongụ́ 'yị, owozé go kídí ledre ga bɨ ndịsị úku yée kí 'dódo yée ní, nɨyí yị eyé mbá ma'díi. Ndá 'bɨ eyị 'yị ífi sɨmɨ 'yị e wá. Ndịsị 'dódo zí 'yị e dụ́ụ́ ma'díi ledre bɨ gɨ zí Lomo ní.
22 Sómụ́ ledre eyị nɨ káa be 'di, idízé í'bí ụsórụ zí Káyísara ngére 'bɨ Róma togụ́ ndazé í'bí a wa?”
23 Yésụ owo sómụ́ ledre eyé née bú, zía úku ledre zíye kídí,
24 “Ambí nɨ kí késị́ zíne ore ne. Bɨ sɨmɨ késị́ máa ba lịlị ambi?”
25 Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Née lịlị Káyísara.”

Yésụ ya zíye ní, togụ́ kenée yá, “Éyị́ bɨ 'bɨ Káyísara ní ídísé í'bí a zía, wo bɨ 'bɨ Lomo ní, ídísé í'bí a zí Lomo.”
26 Gɨ zí tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ ore née, bi 'dí'bi Yésụ ndaá kóo wá káa bɨ 'yị ga gére née nɨyí zíngi ke. Odụ a zíye ndá'ba ndịsịyé sií, tarayé ịdrị́ go mbá mɨịdrị́ gɨ zí ledre bɨ Yésụ uku ní.

Úrú gɨ sɨmɨ umbu

27 Nda gɨ ore zí ngíti géyị Yụ́da ga bɨ ndịsịní ndólo yée Sadụkáyo e*ní, ṇguṇguní eyé bɨ kídí 'yị e urúní gɨ sɨmɨ umbu bú ní wá. Zíye ịnyịyé ndéréye ndú'yú Yésụ kídí,
28 “Mongụ́ 'yị, Mụ́sa eké sɨmɨ lorụ kídí togụ́ 'yị 'di'bi kára ndikiní owụ́ kéne wá, zí o'do máa née úyuné yá, lúndua idí 'dí'bi kára umbu née. Gɨ ro zía ndíki owụ́ zí lúnduné bɨ uyu née.
29 O'do née ndikiní kóo yée ịnyị doa gbre (7). Mɨzefịyé 'di'bi kára zía úyuné ótoómo kára máa née.
30 Zí gbreyé kpá 'dí'bi wo zía kpá úyuné.
31 Sɨmɨ bɨ otayé (3) 'di'bi kára máa née ní ní, zía kpá úyu ené ótoómo kára née owụ́ nda kpá wá.
32 Odụ a nda zí kára máa née úyuné ne.
33 Togụ́ ma'díi 'yị e nɨyí tí úru gɨ sɨmɨ umbu, kí'dí bɨ karanée urúní go ní, kára máa née nɨ nda ídí go me'be ambi, bɨ ya'dá ga bɨ ịnyị doa gbre (7) née kára nɨ kóo go me'beyé mbá ní?”
34 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, “Ledre 'bɨ ófụ́ kára kí ledre 'bɨ 'dí'bi o'do nɨ lá dụ́ụ́ zí 'yị e do sogo káṇgá ona.
35 'Yị máa yée ga bɨ uyuní gɨ do sogo káṇgá gɨ ona go nɨyí nda go 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní togụ́ karanée Lomo uru yée go yá, éyị́ ndaá lolụ zíye kídí 'dí'bi ro'yị káa do kára kí o'do ní wá.
36 Utúasání lolụ kpá úyu wá gɨ zía nɨyí nda yị eyé go káa zí maláyika e ní. Nɨyí go owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní gɨ zía Lomo uru yée go gɨ sɨmɨ umbu.
37 Gɨ ro úrú gɨ sɨmɨ umbu, Mụ́sa uku kóo ledre goó gɨ roa sɨmɨ bɨ kóo lurú pho'dụ kí ndící komo kágá ní kídí ma'díi, 'yị e nɨyí úrú gɨ sɨmɨ umbu. Ndịsị ndólo Ngére Lomo kídí, ‘Máayí Lomo bɨ ndịsị lúrú kací Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.’
38 Lomo bɨ ya'dá ga gére ndịsịní kóo íni ini zía née ndaá 'bɨ ené Lomo 'bɨ 'yị ga bɨ uyuní go mɨúyu ní wá, yị ené Lomo 'bɨ 'yị ga bɨ nɨyí trịdrị ní.”
39 Zí ngíti géyị 'yị 'dódo lorụ e úku ledre zí Yésụ kídí, “Ledre bɨ úkulúgu née nɨ ma'díi.”
40 Gɨ do kací ledre née, 'yị bɨ nɨ útúásá ndú'yú Yésụ ní ndaá.

Kírésịto nɨ mbî owụ́ 'bɨ ambi?

41 Zí Yésụ ndú'yú Yụ́da ga gére née kídí, “Éyị́ bɨ ngíti géyị 'yị e ndịsịní úku ledre gɨ zía kídí, Kírésịto nɨ lá gbóo bulúndu ngére Dawídi gɨ zía ní 'di?

* **20:27 20:27** Sadụkáyo: Née ngíti géyị Yụ́da ga bɨ ngárá nditi'dofụní do lorụ bɨ Mụ́sa eké ní wá ní. Tí lá ṇguṇguní eyé bɨ kídí lomo ro 'yịma'dí e nɨ bo, maláyika e nɨyí bo, 'yị e urúní gɨ sɨmɨ umbu bú ní wá. Ólo Moko 'bɨ 'yịmikása e 23:6-8. **20:37 20:37** Ólụ́ógụ 3:6

42 Dawídi ma'dáa uku kóo go kpá cṵ kɨ
tarané sɨmɨ Ke'bị 'bɨ Dawídi e kɨdí,
“ ‘Ngére Lomo uku kóo ledre zɨ́ Ngére 'yị
yómo 'yị e kɨdí,
“Ndɨ́sị do sɨ́lɨ̣ma 'bɨ anú ona
43 gị sɨmɨ sịndɨ́ kadra bɨ mááyí óto
ezeokóyị mbá sɨ́ sịndɨ́yị ní.” ’
44 Sara togṵ́ bɨ Dawídi ndolo nda kóo
Kɨ́résịto go Ngére ené ní, Kɨ́résịto ma'dáa
nɨ nda ídí owṵ́ 'bɨ ené lárá káa be 'di?”
45 Sɨmɨ bɨ 'yị e nɨyí ndɨ́sị úwú ledre ga
bɨ Yésụ nɨ ndɨ́sị úku yée ba ní, zɨ́a į̣nyịné
úku ledre zɨ́ 'yị lódṵ́ kacɨ́ne ga gére née
kɨdí,
46 “Komosé idí ídí rosé gɨ zɨ́ 'yị ga
bɨ ndɨsịnɨ́ 'dódo lorụ ní. Ndɨsịnɨ́ ési
mɨngburoko ngbángbá bongó e royé ndɨ́sị
kɨ́ gámáye kɨ́e gɨ dongará 'yị e gɨ ro zɨ́
'yị e lúrú yée kɨdí yée nɨyí mɨngburoko
'yị e. Zɨ́ye ndɨ́sị ndɨ́sịyé do mɨngburoko
bi ndɨ́sị e 'dá'dá sɨmɨ 'Dɨ́cɨ́ Kótrụro e, nda
kɨ́ mɨngburoko bi ndɨ́sị ga bɨ do bi ayímbi
ní.
47 Zɨ́ye ndɨ́sịyé kpá lóndo kará umbu e,
zɨ́ kará umbu ga gére née ndɨ́sị í'bí éyɨ́ e
zɨ́ye. Zɨ́ye ndɨ́sị lóndo royé ndɨ́sị íni
ngbángbá ini gɨ ro zɨ́ 'yị e lúrú yée káa do
mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní. Ábuwá Lomo
nɨ karanée 'dó'do yée bɨsinyíne kɨ́ngaya.”

21

Kára umbu i'bí romo tákpásɨ̣́lɨ̣́ gɨ do 'yị e

1 Nda go sɨmɨ sịndɨ́ kadra 'bɨ í'bí
tákpásɨ̣́lɨ̣́, zɨ́ Yésụ ndɨ́sịné lúrú 'yị ga bɨ kɨ́
tṵ́'dṵ́ éyɨ́ e zɨ́ye ní kɨ́ ndɨ́sị ndéré í'bí 'bɨ
eyé tákpásɨ̣́lɨ̣́ eyé sɨmɨ 'Dɨ́cɨ́ 'bɨ Lomo.
2 Zɨ́a kpá lúrú ngíti kára bɨ nɨ kára
umbu ní kɨ́ ndéré í'bí 'bɨ ené odụ owṵ́ késɨ́
bɨ zɨ́ne ní 'dé káa do tákpásɨ̣́lɨ̣́ ne.
3 Zɨ́ Yésụ į̣nyịné úku ledre zɨ́ 'yị lódṵ́
kacɨ́ne ga gére née kɨdí, “Máúku zɨ́se
ma'díi, kára umbu née i'bí késɨ́ go káa do
tákpásɨ̣́lɨ̣́ rómo do 'bɨ ngíti géyị 'yị e kɨ́e
mbá.
4 'Yị ga bɨ kɨ́ tṵ́'dṵ́ késɨ́ zɨ́ye ní, 'di'biní lá
owṵ́ a bɨ cúku'dée ní í'bí a zɨ́ Lomo. Kára
née 'di'bi tɨ́ lá odụ owṵ́ késɨ́ bɨ zɨ́ne ní mbá
í'bí a zɨ́ Lomo.”

Yésụ uku'dodo ledre ga bɨ nɨyí méngị royé ní
(Lúrú kpá Matáyo 24:1,2, Márɨko 13:1,2)

5 Zɨ́ ngíti géyị 'yị lódṵ́ kacɨ́ Yésụ ndɨ́sị
ódroyé gɨ ro 'Dɨ́cɨ́ 'bɨ Lomo bɨ o'bóní
bɨlámáne kpá kɨ́ bɨlámá tutú e ní. Zɨ́ye
kpá ndɨ́sị ódroyé gɨ ro bɨlámá éyɨ́ ga bɨ
'yị e i'bíní yée zɨ́ Lomo ní. Zɨ́ Yésụ į̣nyịné
úkulúgu ledre zɨ́ye kɨdí,
6 “Máúku zɨ́se ma'díi, tutú ga bɨ ásé
ndɨ́sị úku ledreyé née, sịndɨ́ kadra nɨ ógụ
do ndṵ́rụónzó yée za mbá bi, wo bɨ kɨ́é'do
káa yaá nɨ ídíáká do ezené ịtrɨ̣́onzóní bi
wá ní ndaá.”
7 Gɨ zɨ́ ledre bɨ Yésụ uku zɨ́ye kenée ní,
zɨ́ye į̣nyịyé ndú'yú lúgu wo kɨdí mongṵ́
'yị, “Ledre máa née nɨ méngị roné née kɨ́
be 'di? Éyɨ́ bɨ nɨ 'dódo a zɨ́ze kɨdí ledre ayí
go méngị roné kenée ní ní 'di?”
8 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨdí,
“Mɨzefɨ́ éyɨ́ bɨ mááyí úku a zɨ́se ní nɨ
komosé idí ídí rosé. Ndásé ótoómo 'yị e
zɨ́ye lóndo sée kɨdí yée nɨyí go máa
Kɨ́résịto ní wá. Nɨyí kpá úku ledre kɨdí
ba go sịndɨ́ kadra bɨ zɨ́ Lomo ídíne ngére
do 'yị e sɨmɨ a ní. Ndásé ṇgúṇgu ledre
née wá.
9 Nda kpá lá dụṵ́ wo née wá, togṵ́ ásé go
ndɨ́sị úwú ledre okó kị'dị kị'dị kị'dị, kɨdí
okó ayí go útú 'dáa togṵ́ mbú ayí útú ona
yá, ndásé éré ngịrị wá, née ndaá 'bɨ ené
aka sịndɨ́ kadra bɨ zɨ́ do sogo káṇgá ba
ụ́kụ́ne sɨmɨ a ní wá. Éyɨ́ ga gére née nɨyí
aka méngị royé kenée mbá kí.”
10 Zɨ́ Yésụ kpá úku ngíti ledre zɨ́ye kɨdí,
“Kúfú ngíti géyị 'yị e nɨyí į̣nyị ndéré útú kɨ́
okó do ngíti kúfú. Mongṵ́ ngére 'bɨ ngíti
káṇgá nɨ į̣nyị ndéré útúne kɨ́ okó do ezené
'bɨ ngíti káṇgá.
11 Zɨ́ kị'dị káṇgá kɨ́zị bi kɨ́ roko'bụné
kɨ́ngaya, zɨ́ mongṵ́ 'bú útúne sɨmɨ ngíti
géyị káṇgá e zɨ́ 'yị e ndɨ́sị kɨ́ úyuyé, zɨ́
mɨngburoko lárá ledre ga bɨ mengịní aka
royé 'dá'dá a wá ní ndɨ́sị méngị royé

20:43 20:43 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 110:1

komo ere, zí 'yị e lúrú a kí komoyé zí ngịrị
ndịsịné méngị yée kíngaya gɨ zía.
12 “'Dá'dá zí ledre ga gére née kí
méngị royé, ngíti géyị 'yị e nɨyí karanée
'dí'bi sée zíye méngị láráse kíngaya,
zíye ógụ kíse sɨmɨ 'Dịcị Kótrụro e kó'dụ́
mɨngburoko ngére eyé e kpá kí ngíti géyị
mɨngburoko 'yị eyé 'bɨ Yụ́da e, do óto
ngíti géyị lafúse sɨmɨ sịgịnị gɨ zía bɨ
ṇgúṇgusé ledre amá ní.
13 Togụ́ Yụ́da ga gére née 'di'biogụní
sée go dongaráye kenée yá, née go sịndị
kadra gɨ ro zíse úku bɨlámá ledre amá
zíye.
14 Sɨmɨ bɨ 'di'biní sée go ní, ndásé sómụ́
ledre gɨ ro ledre bɨ ásé úku a gɨ ro zíse
ómosé ní wá.
15 Mááyí í'bí komokenzị zíse, ledre bɨ
ásé úku a ní, 'yị bɨ kịé'do káa gɨ dongará
ezeokóse ga gére née nɨ kálá ní ndaá.
16 Ngíti géyị bɨsinyí ledre e kpị́ gɨ zí yée
ga gére née nɨyí kpá bo nɨyí méngị sée.
'Yị ndíki sée kí lúndusé e kí sụmụsé e kí
eze lámáse e nɨyí í'bí ngbángá ngíti géyị
'yị e gɨ dongaráse zí Yụ́da ga gére née úfu
yée.
17 Tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí karanée sógó sée gɨ
zía bɨ ṇgúṇgusé ledremá ní.
18 Abú ledre e nɨyí karanée méngị sée
kenée ndotó, 'yị óto sịlịne ndaá ro trịdrịsé
wá.
19 Togụ́ ledre máa ga gére née nɨyí
go méngị sée yá, ídísé tóro ngbúó, ásé
karanée ndíki trịdrị bɨ za fí ní.
20 “Togụ́ lúrúsé mongụ́ gara bɨ
Yerụsaléma, ezeokóga toro 'dikíní go
gbaá kí okó, ídísé ówo a kídí née go
bizóró.
21 Sée ga bɨ sịndị́ kadra 'bɨ ledre máa
née, nɨ ndíki sée ásé sɨmɨ Yụdáya ní, ídísé
ngásá 'bɨ esé geré komo landa. Lafúse
ga bɨ ledre máa née nɨ ndíki yée sɨmɨ
Yerụsaléma ore ní, ndaní ndịsị wá idíní
geré ólụ́ógụ 'dá'ba. Yée ga bɨ ngárá
ndaní gáa sɨmɨ gara ore wá ní, ndaní lolụ
ndá'balúgu royé íri gɨ ro 'dó'dụ́ éyị́ eyé e
wá.
22 Née go sịndị́ kadra zí éyị́ ga bɨ kóo
ekéní ledreyé sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo ní
méngị royé tí káa zí bɨ ekéní ní.
23 Sịndị́ kadra née nɨ ídí bɨsinyíne zí
kará ga bɨ kí sɨmɨyé kpá zí yée ga bɨ kí
owụ́ e do sịlịye ní. Sɨmɨ Yụdáya ore mbá,
nɨyí 'dó'do 'yị e zíye ídíye mɨ'dó'dóye
kíngaya.
24 Yụ́da e, 'yị ga bɨ 'bɨ Yerụsaléma
née, ezeokóye nɨyí lágáónzó ngíti géyị kí
mɨngburoko maku e, do 'dí'bi ókpó ngíti
géyị sɨmɨ káṇgá bɨ kpị́ ndaá 'bɨ eyé 'bɨ
Yụ́da e wá ní. Yerụsaléma, mongụ́ gara
née nɨ ídí sị́ sịndị́ ezeokó née, 'búó togụ́
sịndị́ kadra utúasá go zí Lomo í'bí bikịdrị́
sɨmɨ a.
25 “Lárá ledre nɨyí méngị roné komo
ere. Toso kadra kí toso éfé kpá kí toso
kele e nɨyí óyóló'bó royé mbá kpị́. Nda
gɨ ore, zí mɨngburoko ngbụru e ndịsị
kádayé kí kúkúye kí roko'bụyé. Zí
mɨmbé'de 'yịma'dí e do sogo káṇgá mbá
ndịsị lé'béne kpịkpị kpịkpị kpịkpị gɨ zí
ngịrị ledre née.
26 Zí cóngó ro 'yị e ụ́kụ́ne mɨụ́kụ́ gɨ zí
ngịrị, gɨ zía owoní go kídí Lomo nɨ go
ndéré kịzị ere zí éyị́ ga bɨ gɨrí ní útúógụyé
do 'yịma'dí e.
27 Nda gɨ ore zíye lúrúndíki Owụ́ 'bɨ
'Yịma'dí kí ógụ gɨ komo ere kpụrụ́ gɨ sɨmɨ
bụrụngụ́ kí cóngó roné kpá kí mongụ́
roko'bụné.
28 Éyị́ ga bɨ máúku ledreyé née, sɨmɨ bɨ
nɨyí go méngị royé ní, ídísé tóro ngbúó gɨ
zía sịndị́ kadra bɨ zí Lomo 'dí'bióyó sée gɨ
sɨmɨ 'do'dó ní nɨ go gbóo.”
29 Zí Yésụ úku muruwayi zí 'yị lódụ́
kacíne ga gére née kídí, “Lúrúsé aka
bongó née kpá kí ngíti géyị kágá ga gére.
30 Togụ́ lúrúsé mbufu nɨyí go ndịsị ụ́'bụ
yá, ídísé ówo a kídí iní nɨ go gbóo gɨ ro
ndá'baógụ é'dị.
31 Ledre née nɨ kpá kenée gɨ ro Lomo.
Éyị́ ga bɨ máúku ledreyé ní mbá togụ́
lúrúsé yée nɨyí go méngị royé yá, ídísé
ówo a kídí sịndị́ kadra bɨ zí 'yị e ídíye 'yị
ga bɨ 'bɨ 'be 'bɨ Lomo ní nɨ go gbóo.”
32 Zí Yésụ kpá úku ngíti ledre kídí,
“Ma'díi, ledre ga bɨ máúku yée née mbá,
ndaá 'bɨ ené bɨ ya kídí nɨyí méngị royé
sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ nɨyí trịdrị ba uyuonzóní
royé go ní wá, nɨyí lúrú a cụ́ kí komoyé.

33 Abú do sogo káṇgá kɨ́ ere nɨyí ụ́kụ́ yá,
ledre amá ụkụ́ enée wá.
34 “Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, ndásé ndḭsḭ
lḭ́gḭ rosé dụụ́ sómụ́ ledre éyḭ́ mɨánu kɨ́ éyḭ́
mɨéwé e kpá kɨ́ ledre 'do'dó ga bɨ nɨyí
ndḭsḭ kɨ́ ndíki sée ní wá, káa bɨ sḭndḭ́ kadra
'bɨ ledre ga bɨ máúku yée zɨ́se née nɨ lḭ́yḭ
sée mɨlḭ́yḭ ke.
35 Ledre ga bɨ máúku yée née nɨ lḭ́yḭ 'yḭ e
mɨlḭ́yḭ káa zɨ́ éyḭ́ ndụrụ ne rụ doyé ní.
36 Gɨ zɨ́ kéyḭ née, ídísé ídí fú lá nzíyisé
kacɨ́ kadra mbá. Ídísé ndḭsḭ íni ini zɨ́
Lomo idí í'bí roko'bụ zɨ́se, gɨ ro zɨ́se ndḭsḭ
tórosé ngbúó gḭ sɨmɨ sḭndḭ́ kadra bɨ Owụ́
'bɨ 'Yḭma'dí nɨ ndá'baógụ ndíki sée sɨmɨ a
ní.”
37 Yésụ ndḭsḭ kóo 'dódo ledre zɨ́ 'yḭ e
sɨmɨ 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo sɨmɨ Yerụsaléma ore
kacɨ́ kadra e za mbá. Togụ́ nda go
kɨ́ ndụlụ yá, zɨ́ye ólụ́ógụyé kɨ́ 'yḭ lódụ́
kacɨ́ne e gɨ sɨmɨ mongụ́ gara gɨ ore ndéré
'dú'duyé sɨmɨ owụ́ gara do landa bɨ
ndḭsḭ́ní ndólo a Landa Olíva ní.
38 Togụ́ bi ará go kɨ́ phɨyḭ́ yá, zɨ́ tụ́'dụ́
'yḭ e ndḭsḭ óguyé ndḭsḭ úwú ledre bɨ nɨ
ndḭsḭ 'dódo a zɨ́ye sɨmɨ 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo sɨmɨ
Yerụsaléma ní.

22

Yụ́da Keriyóta yeme ledre gɨ ro úfu Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 26:1-5,14,16, Máriko 14:1,2,10,11, Yiwáni 11:45-53)

1 Née ní, sḭndḭ́ kadra 'bɨ Ayímbi bɨ
ndḭsḭ́ní ndólo a 'De'dḭ́ ndaá* ndḭsḭ́ní kpá
ndólo a Umbuokpó ní nɨ go gbóo.
2 Sɨmɨ sḭndḭ́ kadra máa bɨ kóo née ní, zɨ́
manda ga bɨ 'bɨ 'yḭ 'dáná éyḭ́ e ní, kɨ́ 'yḭ
ga bɨ ndḭsḭ́ní 'dódo lorụ ní, nɨyí go ndḭsḭ
gámásó'do Yésụ gɨ ro úfu wo wayí gɨ zɨ́
ngḭrḭ tụ́'dụ́ 'yḭ e.
3 Ábuwá Satána olụ́ go sɨmɨ ngúru
'yḭmɨkása 'bɨ Yésụ kɨ́ ḭrḭné Yụ́da. Nɨ gɨ
sɨmɨ owụ́ gara kɨ́ ḭrḭné Keriyóta. Ndḭsḭ́ní
nda ndólo wo Yụ́da 'yḭ 'bɨ Keriyóta.
4 Zɨ́ Yụ́da ma'dáa lóloné ndéréne zɨ́
manda ga bɨ 'bɨ 'yḭ 'dáná éyḭ́ e kpá kɨ́ ngíti
géyḭ mɨngburoko 'yḭ ga bɨ ndḭsḭ́ní lúrú bi
kacɨ́ 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo ní, gámásó'do mɨsi'di
bɨ née nɨ í'bíógụ Yésụ do a gɨ ro zɨ́ye 'dí'bi
wo ní.
5 Zɨ́ ya'dá ga gére née ídíye kɨ́ rokinyi,
zɨ́ye ṇgúṇgu ledre í'bí késḭ́ zɨ́ Yụ́da gɨ ro
zɨ́a í'bíógụ Yésụ zɨ́ye.
6 Sɨmɨ bɨ Yụ́da 'di'bi késḭ́ ní, zɨ́a ídíne kɨ́
rokinyi, zɨ́a ndḭsḭ́né gámásó'do mɨsi'di bɨ
née nɨ í'bíógụ Yésụ zɨ́ye doa wayí tụ́'dụ́
'yḭ e utúasáníɨ́ ówo a wá ní.

Yésụ anunɨ́ odụ éyḭ́ kɨ́ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ne e
(Lúrú kpá Matáyo 26:17-25, Máriko 14:12-21, Yiwáni 13:21-30)

7 Zɨ́ sḭ́lḭ́ 'bɨ Ayímbi bɨ ndḭsḭ́ní ndólo a
'De'dḭ́ ndaá ní, née mɨzefḭ sḭ́lḭ́ bɨ
ndḭsḭ́ní óṇgoónzó phɨṛangá kábḭṛḭ́kḭ e kɨ́
sómụ́ndíki ledre Umbuokpó.
8 Zɨ́ Yésụ ḭnyḭné kása 'yḭ lódụ́ kacɨ́ne e
gbre, Pétero kɨ́ Yiwáni, kɨ́dí “Ndérésé
mu yémeómo bi zɨ́ze nzíyiné gɨ ro zɨ́ze
ndéréze ánu Ayímbi Umbuokpó doa.”
9 Zɨ́ye ndú'yú lúgu Yésụ kɨ́dí, “Íli idízé
ndéré yémeómo bi máa née 'da?”
10 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí,
“Ndérésé mu sɨmɨ gara íri, ásé ndíki ngíti
o'do kɨ́ ndá'baógụ gɨ ngbụru kɨ́ ndoko iní
o'bo do goné, ídísé lódụ́ógụ wo gḭ 'be.
11 Zɨ́se ndú'yú mḭngḭ́ 'be kɨ́dí, Mongụ́ 'yḭ
ezé ya kɨ́dí, 'dḭcḭ́ bɨ yémeómo gɨ ro zɨ́ne
ógụné kɨ́ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ne e ánu Ayímbi
Umbuokpó sɨmɨ a ní nɨ wo be 'di?
12 Yésụ ya kɨ́dí, nɨ 'dódo 'dḭcḭ́ zɨ́se wo bɨ
o'bóníɨ́ do ezené 'dága ní. Yemeníɨ́ bi go
sɨmɨa íri mbá nzíyiné, ídísé ótoyéme éyḭ́
mɨánu ma'dáa sɨmɨ a íri.”
13 Zɨ́ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ga ga gére née ndéréye
ndíki éyḭ́ e, tɨ́ káa zɨ́ bɨ Yésụ úku zɨ́ye ní.
Zɨ́ye yéme Umbuokpó ore.
14 Sɨmɨ bɨ go sḭndḭ́ kadra 'bɨ éyḭ́ mɨánu
ní, zɨ́ Yésụ ndéréye kɨ́ 'yḭmɨkása ené ga bɨ
sokó doa gbre (12) née ndḭsḭyé gbaá ánu
éyḭ́.
15 Zɨ́a ḭnyḭné úku ledre zɨ́ 'yḭmɨkása
ené ga gére née kɨ́dí, “Mándḭsḭ kú óto
komomá gɨ ro sḭndḭ́ kadra 'bɨ Ayímbi

* **22:1 22:1** Ayímbi bɨ ndḭsḭ́ní ndólo a 'De'dḭ́ ndaá: Ayímbi máa wo née ndḭsḭ lengbe 'dí'bi sḭ́lḭ́ ḭnyḭ doa gbre, ndḭsḭ tónó kɨ́ Ayímbi máa wo Umbuokpó ní. Yụ́da e ndḭsḭ́ní sómụ́ndíki sḭndḭ́ kadra bɨ kóo Lomo 'di'bioyó yée gɨ sɨmɨ Ízibiti sɨmɨa ní. Ólo Ólụ́ógụ 12:17-20.

Umbuokpó ba gɨ ro zíze ánu a ndro kése
káa 'dá'dá zí sịndị́ kadra amá 'bɨ 'do'dó
óguné.
16 Ma'díi, utúasázé aka lolụ ánu kótrụ
sị́lị́ze kése kadra ayímbi káa zí wo ba
'diya wá, 'búó togụ́ ini ledre gɨ sɨmɨ
ayímbi káa zí ba 'yị e owoyemení go sɨmɨ
bɨ nɨyí go 'yị ga bɨ 'bɨ 'be Lomo ní.”
17 Gɨ do kací née ní, zía 'dí'bi kó'do le'yị́,
zía í'bí mbófo éyị́ zí Lomo gɨ roa, zía úku
ledre kídí, “Sée mɨkékeṛị́a mbá ídísé éwé
le'yị́ ba.
18 Utúasázé éwé ándá le'yị́ kóṛó kése
káa zí wo ba aka lolụ 'diya wá, 'búó togụ́
sịndị́ kadra bɨ Lomo nɨ ógụ ídí káa do
Ngére do 'yị e sɨmɨ a ní ogụ go.”
19 Gɨ do kací née, zía 'dí'bi ambata, zía
í'bí mbófo éyị́ zí Lomo, zía 'déwe sɨmɨ a,
zía í'bí a zí 'yịmɨkása ené e, zía úku ledre
kídí, “Ba kụṛụ'bụmá bɨ máí'bí gɨ rosé ní,
ídísé ánu a kí sómụ́ndíki ledremá.”
20 Kpá kenée gɨ do kací éyị́ mɨánu, zía
'dí'bi kó'do, zía úku ledre kídí, “Bɨ sɨmɨ
kó'do ba sámamá bɨ nɨ ndé'yị́ bi gɨ rosé gɨ
ro yéme ledre dongaráse kí Lomo ní.
21 'Yị máa wo bɨ nɨ í'bí ngbángáma do
úfu máa ní, nɨ dongaráze ona ndị́sị́zé ánu
kótrụ sị́lị́ze ba tí kéye.
22 Ma'díi, Máa Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí, nɨ úyu,
gɨ zía Lomo yeme ne kenée. Tí lá nɨ
ídí mongụ́ nduwú zí 'yị bɨ nɨ tóro í'bí
ngbángá a ní gɨ zía Lomo nɨ 'dódo wo
kíngaya.”
23 Sɨmɨ bɨ 'yịmɨkása ga gére née uwúní
ledre bɨ Yésụ uku kenée ní, zíye tónóye
úku mɨngụ́ngụ́rụ́ ledre dongaráye kídí,
“Ambí ili méngị bɨsinyí ledre née kenée
ne?”
24 Zí 'yịmɨkása ga gére née kpá ndị́sị́yé
úkuló'bó ledre dongaráye kídí, “Ambí gɨ
dongaráze ba nɨ ídíne manda 'dá'dá zí
lafúne e?”
25 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí,
“Ngére ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ba
ndị́sị́ní óto royé zí 'yị eyé e kídí yée nɨyí
mɨngburoko 'yị e. Zíye óto royé kídí yée
nɨyí bɨlámá 'yị sáká 'yị e.
26 Máúku zíse, ndásé ídí káa zíye née
wá. Togụ́ 'yị nɨ dongaráse kí ledrené
owóowó yá, idí ídí káa zí 'yị bɨ ledrea
ndaá owóowó wá ní. Wo bɨ nɨ manda ní,
idí ídí káa zí 'yị 'bɨ moko ní.
27 Mándú'yú aka sée ambí nɨ mongụ́ 'yị
ní ne? 'Yị máa wo bɨ ndị́sị́ lá mɨndị́sị́
mengị moko wá ní togụ́ mbú wo bɨ ndị́sị́
méngị moko ní? Tí lá mááyí dongaráse
ona káa zí 'yị méngị moko ní.
28 Mbófo éyị́ zíse, sɨmɨ 'do'dó ga bɨ
ndikiní máa ní mbá, óyósé sogosé zíma
wá.
29 Káa zí bɨ Babá i'bí roko'bụ zíma, zíma
ídíma káa do ngére ní, mááyí kpá í'bí
roko'bụ zíse,
30 gɨ ro zíze ndị́sị́zé do bi kị́é'do kése 'be
'bɨ Lomo kí ánu éyị́ kpá kí 'décị ngbanga
ro kúfú Isɨréle e bɨ sokó doa gbre ní.”

Yésụ esị sị́lị́ne komo Simúna Pétero (Lúrú ḳpá Matáyo 26:31-35, Máriko 14:27-31, Yiwáni 13:36-38)

31 Zí Yésụ ị́nyịné úku ledre zí Simúna
kídí, “Lúrú aka Simúna, Satána yeme
roné go gɨ ro úzu yị́ị o'bụó'bụ káa zí
mɨgombị mengị moko ne ní.
32 Abú kenée ndotó, máíni ini go zí Babá
gɨ royị́, gɨ ro zíyị tóroyị́ ngbúó sɨmɨ úzu éyị́
née útúásá útú wá. Sɨmɨ bɨ ndá'baógụ go
zíma ní, ídí ndị́sị́ í'bí roko'bụ zí lafúyị e.”
33 Zía ị́nyịné úkulúgu ledre zí Yésụ kídí,
“Ngére, mááyí go nzíyimá gɨ royị́. Togụ́
sị́gịnị yá, idíní óto zée kéyị, togụ́ umbu
yá, azé úyu kéyị.”
34 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí Pétero kídí,
“Máúku zíyị Pétero, kílóndó kí sɨmɨbi
'dá'dá zí ngono kí ụ́cụ koko, áyí ási gɨ
romá kí'dí ota yá née owo ené máa wá.”
35 Gɨ do kací ledre bɨ uku zí Pétero ní,
zía nda ị́nyịné ndú'yú 'yị lódụ́ kacíne ga
gére née mbá kídí, “Sɨmɨ bɨ kóo mákása
sée lá kí gbékpị́ sị́lị́se ndéré kí 'dódo
bɨlámá ledre amá zí 'yị e, 'dí'bisé kés̩ị́ gɨ
ro ánu éyị́ kíe wá, gbawá kombo, gbawá
ngíti wará ní, leṛị́ éyị́ mengịní kóo sée
goó?”
Zíye úkulúgu ledre zí Yésụ kídí, “Leṛị́
kémbị́ éyị́ mengị zée wá.”
36 Zía úku ngíti ledre zíye kídí, “Ba ndaá
lolụ ledre máa bɨ kóo née wá, ili nda go
zíse 'dí'bi kés̩ị́ kí kombo esé e kpa. 'Yị bɨ
mongụ́ maku ndaá zía wá ní, idí úgúóyó

ngíti bongó ené 'dá'ba, zɨa ndéréne úgú maku zíne.
37 Ídísé ówo a kɨdí, ledre ga bɨ kóo
ekéomonɨ́ gɨ romá 'desḭ́ sɨmɨ mɨéké kúrú
Lomo kɨdí, 'Nɨyí karanée 'dó'do máa káa
zɨ́ 'yḭ bɨ mengḭ́ bɨsinyí ledre ní,' sḭndḭ́
kadra ené ogụ go."
38 Sɨmɨ bɨ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ a uwúnɨ́ ledre bɨ
uku née kenée ní, zɨ́ye úkulúgu ledre zɨa
'diya kɨdí, "Ngére, mɨngburoko maku nɨyí
bo zɨ́ze ona gbre."

Zɨa úkulúgu ledre zɨ́ye kɨdí, "Ledre máa
wo née asá go kenée."

Yésụ ini ini zɨ́ Lomo
(Lúrú kpá Matáyo 26:36-46, Máriko 14:32-42)

39 Zɨ́ Yésụ ólụ́ógụné gɨ sɨmɨ yana gara gɨ
ore káa zɨ́ bɨ lengbe ní ndéréne do Landa
bɨ kɨ́ kágá ga bɨ ndḭsḭnɨ́ ndólo yée Olíva
doné ní. Zɨ́ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ga ndéréye lódụ́
wo íri.
40 Sɨmɨ bɨ nderéogụ íri ní, zɨa úku ledre
zɨ́ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ne ga gére née kɨdí, "Ídísé
ndḭsḭ íni ini zɨ́ Lomo gɨ ro zɨa ndḭsḭné sáká
sée gɨ sɨmɨ ledre ga bɨ nɨyí kɨ́ ndḭsḭ ndíki
sée ní."
41 Gɨ do kacɨ́ ledre née ní, zɨa ḭ́nyḭné
gɨ cigíye ndéréne re, do útúne do ngụ́rụ́
sḭndḭ́ne íni ini zɨ́ Lomo kɨdí,
42 "Babá, togụ́ nɨ útúásá kacɨ́ komoyḭ́
yá, ndá ótoómo máa zɨ́ma ndúwúma sɨmɨ
nduwú bɨ nɨ go ógụ ba wá. Ledre ma'dáa
idí méngḭ roné kacɨ́ mɨyéme ledre eyḭ́,
nda ídí kacɨ́ sómụ́ ledre amá wá."
43 Zɨ́ Lomo kásaógụ maláyika ógụ í'bí
roko'bụ zɨa.
44 Gɨ zɨ́ mongụ́ éyḭ́ mɨówo, zɨa ndḭsḭné
íni ini zɨ́ Lomo cụ́ kɨ́ sɨmɨné. Zɨ́ bɨsuwu bɨ
ndḭsḭ kúkú gɨ roa trɨḭ bi ní, óyóló'bó roné
ídíne bɨkesḭ́ne káa zɨ́ sáma ní.
45 Zɨa ḭ́nyḭné ndá'balúgu roné zɨ́ 'yḭ lódụ́
kacɨ́ne e. Nɨ ógụ íri ní, nɨyí go mbá 'dú'du
cóngó royé ụkụ́ kpá go mbá mɨụ́kụ́ gɨ zɨ́
lerḭ́.

46 Zɨa úku ledre zɨ́ye kɨdí, "Ásé yḭ́ esé
'dú'du esé? Ídísé ndḭsḭ íni ini zɨ́ Lomo gɨ
ro zɨa ndḭsḭné sáká sée gɨ sɨmɨ ledre ga bɨ
nɨyí kɨ́ ndḭsḭ ndíki sée ní."

'Di'binɨ́ Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 26:47-56, Máriko 14:43-50, Yiwáni 18:3-11)

47 Sɨmɨ bɨ Yésụ nɨ aka ngbụ́rụ́ ndḭsḭ
úku ledre zɨ́ 'yḭ ené ga gére ní, rụụ, zɨ́
tụ́'dụ́ ngíti géyḭ 'yḭ e ndé'yḭ́ógụyé, Yụ́da
bɨ nɨ ngúru 'yḭ lódụ́ kacɨ́ Yésụ ma'dáa ní,
'di'biogụ yée ne. Zɨa ndéréne geré fáka
Yésụ í'bí mandá zɨa.
48 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨa kɨdí, "Yụ́da, ógụ
fáka 'dódo Owụ́ 'bɨ 'Yḭma'dí kɨ́ í'bí mandá
zɨa ba gɨ zɨa bɨ í'bí ngbángáma go ní?"
49 Sɨmɨ bɨ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ Yésụ owonɨ́ kɨdí
bɨsinyí ledre ogụ née go ne ní, zɨ́ye úku
ledre zɨ́ Yésụ kɨdí "Ngére, ilizé go tónó
lágá yée kɨ́ mɨngburoko maku ga ba?"
50 Zɨ́ ngúruyé ḭ́nyḭné kóo gɨ ro lágá ónzó
'yḭ 'bɨ moko 'bɨ mongụ́ 'yḭ 'dáná éyḭ́† fí
umbu, zɨ́ mongụ́ maku nda útúne lá gbóo
ro mbílía do anú, lágá 'décḭ a tụ.
51 Zɨ́ Yésụ gbúrógbóne do 'yḭ lódụ́
kacɨ́ne ga gére née kɨdí, "Asɨ́ go,
ótoómosé yée mu." Zɨa óto sḭ́lḭ́ne ro mbílí
o'do née zɨ́ mbílí a émené.
52 Gɨ ore zɨ́ Yésụ ḭ́nyḭné úku ledre zɨ́
manda ga bɨ 'bɨ 'yḭ 'dáná éyḭ́ e kpá kɨ́ 'yḭ
ga bɨ ndḭsḭnɨ́ lúrú bi kacɨ́ 'Dḭ́cḭ́ 'bɨ Lomo
ní, nda kɨ́ mɨngburoko 'yḭ 'bɨ Yụ́da e kɨdí,
"Mengḭ́ káa be 'di zɨ́se ógụsé gɨ romá kɨ́
mɨngburoko maku e kɨ́ ngbóndó e káa zɨ́
éyḭ́ bɨ mááyí 'yḭ méngḭ bɨsinyí ledre ní?
53 Kacɨ́ kadra mbá azé kése do ligá 'bɨ
'Dḭ́cḭ́ 'bɨ Lomo 'dí'bisé nda kóo máa wá gɨ
zɨ́ 'di togụ́ mááyí 'yḭ méngḭ bɨsinyí ledre
ní? Ba go sḭndḭ́ kadra gɨ ro zɨ́se méngḭ
éyḭ́ bɨ ílisé méngḭ a ní gɨ zɨa roko'bụ 'bɨ
Satána ala'dụtụ do sogo káṇgá go."

Pétero uku ya née owo ené Yésụ wá
(Lúrú kpá Matáyo 26:57,58,67-75, Máriko 14:53,54,66-72, Yiwáni 18:12-18,25-27)

22:37 22:37 Isáya 53:12 † **22:50 22:50** Mongụ́ 'yḭ 'dáná éyḭ́: Mongụ́ 'yḭ 'dáná éyḭ́ romo do manda 'bɨ 'yḭ 'dáná éyḭ́ e zɨ́ Lomo. Ndḭsḭ lengbe ólụ́ dụụ́ ne sɨmɨ 'dḭ́cḭ́ bɨ Mongụ́ Bi 'bɨ Lomo sɨmɨ 'Dḭ́cḭ́ 'bɨ Lomo ní gɨ ro 'dáná éyḭ́ zɨ́ Lomo kɨ́'di kɛ́ṛḭ́ sɨmɨ sɨmɨbi kḭ́é'do. Ndḭsḭ 'dí'bi sáma bangá bɨ oṇgoonzónɨ́ gɨ ro 'dáná a zɨ́ Lomo ní ólụ́ kɨe 'dḭ́cḭ́ íri gɨ ro zɨ́ Lomo ótoómo lúyú ledre 'bɨ 'yḭma'dí e.

54 Tɨ ma'dii, zɨye 'dí'bi Yésụ ndéré kɨe
'be 'bɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyị́. Zɨ́ Pétero
útúne do kacɨye gɨ gbála ndịsị lódụ́ yée.
55 Gɨ zɨ́ drụ́ 'bɨ bi mɨárá, zɨye kótụ́
mongụ́ pho'dụ sɨmɨ yana ligá ndịsịyé gbaá
roa. Zɨ́ Pétero kpá ógụ ólụ́ne dongaráye
ndịsịné gɨ zɨ́ drụ́.
56 Ábuwá, ngíti kára bɨ ndịsị méngị
moko 'be 'bɨ mongụ́ 'yị ore ní lurúndiki
wo go kacɨ́ mbílí pho'dụ, zɨa úku ledre
kɨ́dí, "O'do née nɨ ngúru 'yị gɨ dongará 'yị
ga bɨ 'bɨ o'do née."
57 Zɨ́ Pétero úkulúgu ledre zɨ́ kára née
kɨ́dí, "Ndá úku ledre kenée wá, máówo
amá o'do née wá."
58 Kpá lá ca gɨ do kacɨ́ ledre née ní,
zɨ́ ngíti 'yị ógụné, zɨa ónzó komoné ro
Pétero zɨa úku ledre zɨ́ Pétero kɨ́dí, "Áyí
ngúru 'yị 'bɨ mongụ́ 'yị bɨ 'di'binɨ́ wo ba."
Zɨ́ Pétero úkulúgu ledre zɨ́ o'do née
kɨ́dí, "Ndá úku ledre kenée wá, máówo
amá mongụ́ 'yị née wá."
59 Gɨ do kacɨ́ sịndị́ kadra kị́é'do, zɨ́
ngíti 'yị kpá úku ledre gɨ ro Pétero kɨ́dí,
"Ma'dii, o'do ba nɨ ngúru 'yị 'bɨ mongụ́ 'yị
ba, gɨ zɨa nɨyí kéye mbá gɨ sɨmɨ Galiláya
gɨrí."
60 Zɨ́ Pétero úkulúgu ledre zɨ́ o'do née
kɨ́dí, "Ndá úku ledre kenée wá, máówo
amá mongụ́ 'yị née wá." Sɨmɨ bɨ Pétero
nɨ aka ngbụ́rụ́ ndịsị ódro ní, kokọ̄ịyoko,
zɨ́ ngono ụ́cụ koko.
61 Zɨ́ Ngére Yésụ óyó komoné lúrú
Pétero, geré zɨ́ ledre bɨ Yésụ uku kɨ́dí,
"Kɨ́lóndó 'dá'dá zɨ́ ngono kɨ́ ụ́cụ koko,
áyí ási gɨ romá kɨ́'dí ota ní ngásáógụné
sɨmɨ a."
62 Zɨ́ sɨmɨkozo méngị Pétero, zɨa
ólụ́ógụné ndoo 'dí sogo ndịsịné íni íni
kɨ́ngaya.

Asikíri foloní Yésụ

63 Zɨ́ asikíri ga bɨ otoní yée ndịsị lúrú bi
káa bɨ Yésụ nɨ ngásá ní, ndịsịyé fóló wo
kpá kɨ́ ndịsị ócó wo.
64 Zɨye ódó'dụ́tụ komoa zɨ́ ngíti 'yị kpá
ócó wo, zɨye ndú'yú fóló wo kɨ́dí, "Nébị,
úku aka zɨze, ambi ocó yị́ị́ née ne?"
65 Nda gɨ ore zɨye ndịsịyé úku sínyi
tụ́'dụ́ bɨsinyí ledre ga bɨ kɨ́ kese e sɨmɨyé
ní zɨa.

Yésụ kó'dụ́ mɨngburoko 'yị e
(Lúrú kpá Matáyo 26:59-66, Máriko 14:55-64, Yiwáni 18:19-24)

66 Akpa kɨ́ sịndóndó, zɨ́ mɨngburoko 'yị
ga bɨ 'bɨ Yụ́da e ní, kɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị
'dáná éyị́ e, kɨ́ 'yị 'dódo lorụ e yóko royé,
do 'dí'biógụ Yésụ dongaráye.
67 Zɨye úku ledre zɨa kɨ́dí, "Úku aka
ma'dii zɨze, áyí ba Kɨ́résịto bɨ kóo ukunɨ́
ledre a yaá nɨ ógụ ní?"
Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨye kɨ́dí, "Togụ́
máúku ledre zɨse yá, ṇgúṇgusé esé e wá.
68 Abú mándú'yú kpá sée, úkulúgusé
esé ledre kacɨ́ a zɨ́ma wá.
69 Éyị́ bɨ máówo ní, ásé karanée lúrú
Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí kɨ́ ndịsị zɨ́ Lomo bɨ
roko'bụa ofụ go ní do anu."
70 Zɨ́ mɨngburoko 'yị ga gére née ndú'yú
wo kɨ́dí, "Káa zɨ́ bɨ úku kenée ní, áyí Owụ́
'bɨ Lomo?"
Zɨa úkulúgu ledre zɨye kɨ́dí, "Ledre
ma'dáa nɨ tɨ́ káa zɨ́ bɨ úkusé née."
71 Zɨye ódroyé dengbịye kɨ́dí, "Éyị́ bɨ
ilizé kpá fú ngíti géyị 'yị e úwú ledre gɨ
tarayé gɨ roa ní 'di, otoasá roné go kɨ́
Lomo, uwúzé go cụ́ gɨ tara ní."

23

Yésụ kó'dụ́ Piláto
(Lúrú kpá Matáyo 27:1,2,11-14, Máriko 15:1-5, Yiwáni 18:28-38)

1 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e yóko royé, zɨye 'dí'bi
Yésụ gɨ ore ndéré kɨe kó'dụ́ Piláto, ngúru
mongụ́ 'yị 'bɨ akúma 'bɨ Róma.
2 Zɨye tónóye í'bí ngbángá a kɨ́dí, "O'do
ba ndịsị sínyi do 'yị ezé e kɨ́ ledre kɨ́dí
ndanɨ́ í'bí ụsórụ zɨ́ Káyísara wá. Zɨa kpá
úku ngíti ledre kɨ́dí née nɨ yị́ ené goó ne
Kɨ́résịto, mongụ́ Ngére 'bɨ Yụ́da e."
3 Zɨ́ Piláto go ndú'yú Yésụ kɨ́dí, "Ma'dii,
áyí ngére 'bɨ Yụ́da e?"
Yésụ ya zɨa ní, "Tɨ́ káa zɨ́ bɨ úku née."
4 Zɨ́ Piláto ịnyịné úku ledre zɨ́ manda ga
bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e kɨ́dí, "Málúrúndíki
amá lúyú ledre bɨ do 'décị ngbanga ro
o'do ba gɨ roa ní wá."

5 Zí 'yị ga gére née kpá fú ndịsị úku
ledre zí Piláto kídí, “O'do née sinyi do
'yị e simi káṇgá bi Yụdáya ní go mbá.
Tonó kóo sínyi do 'yị e go kú gi simi káṇgá
bi Galiláya ní, bi ba ní ogụ kíe go gị ona.”
6 Simi bi uwú ledre kenée ní, zí Piláto
ndú'yú yée kídí, “O'do née ni gi simi gara
Galiláya?”
7 Zí 'yị ga gére née úkulúgu ledre kídí ii,
Yésụ ni gi simi gara bi Galiláya ní. Piláto
yaá togụ́ kenée yá, idíní 'dí'bi Yésụ ndéré
kíe zí ngére Eróde, gi zía Eróde ma'dáa
ogụ go simi Yerụsaléma ore.
8 Simi bi Eróde lurú Yésụ ni go kó'dụ́ne
ní, zía ídíne kí mongụ́ rokinyi gi zía ndịsị
kóo go óto komoné gi ro lúrú Yésụ kí
méngị ledre ga bi kí roko'bụyé ní gi zía
uwú andá go miúwú ándá.
9 Zía ndú'yú Yésụ kí tụ́'dụ́ ndu'yú e,
Yésụ ukulugu ené ledre zía mbá wá.
10 Manda ga bi 'bi 'yị 'dáná éyị́ e kí 'yị
'dódo lorụ niyí kpá fú mitóroyé ore ndịsị
í'bí ngbángá a kí roko'bụyé mbá.
11 Zí Eróde kí asikíri ené e ịnyịyé ndịsị
fóló Yésụ kpá kí úkucáyi wo. Zíye
'dí'biógụ bongó 'bi mingburoko ngére e
ésị a roa fóló wo kíe. Zí Eróde ma'dáa
kásalúgu wo zí Piláto.
12 Geré zí dongará Eróde kí Piláto bi kóo
sinyí misínyí ní émené gi zía bi 'di'biní
Yésụ go ní.

Piláto ici roné gi ro yómo Yésụ má
(Lúrú kpá Matáyo 27:15-26, Máriko 15:6-15, Yiwáni 18:39—19:16)

13 Zí Piláto ịnyịné ndóloyóko manda ga
bi 'bi 'yị 'dáná éyị́ e ní, kí mingburoko
'yị e, nda kpá kí ngíti géyị 'yị ga bi ore
ní,
14 zía úku ledre zíye kídí, “Úkusé
ledre kídí, o'do ba ndịsị sínyi do 'yị e,
mándú'yú ló'bó wo go do komosé mbá,
mándíki amá lúyú ledre gi zía gi ro 'décị
ngbanga roa káa zí bi úkusé ní wá.
15 Eróde kasalugu wo zíma yáa gi zía
ndiki ené kpá lúyú ledre roa wá. Ni go
miówoné mbá kídí sị́ ledre bi do úfu wo
gi zía ní ndaá, luyú ené ledre wá.
16 Gi zí kéyị́ née, máíli go ótoómo wo.
'Dá'dá zía kí ndéréne, mááyí aka í'bí wo
zí asikíri amá e ócó wo kí.”
17 Piláto ni kí roko'bụ zíne 'bi ndịsị í'dí
sịlịne kíe gi ro kémbị́ 'yị simi sịndị́ kadra
'bi ayímbi.
18 'Yị e iliní eyé ledre née wá, zíye
ịnyịyé mbá gbúrógbóye 'dága kídí, “O'do
née idí úyu, zíyị́ ótoómo sịlịyị́ gi ro
Barába.”
19 Barába ma'dáa yéme kóo roné gi ro
útúne kí okó do akúma 'bi Róma simi
Yerụsaléma. Zía kóo úfu 'yị simi sịndị́
kadra máa bi kóo née, do kóo 'dí'bi wo
simi sịgịnị́ gi ro úfu a.
20 Gi zía Piláto ili tí gi ro zíne yómo
Yésụ, zía úku ándá ledre zí 'yị ga gére
née.
21 Zí 'yị e kpá gbúrógbó ándá royé kídí,
“O'do née idí úyu, o'do née idí úyu.”
22 Zía kpá úku ándá ledre zíye kídí,
“O'do née luyú ené ledre wá, sị́ ledre bi
do úfu wo gi roa ní ndaá. Mááyí aka í'bí
wo zí asikíri amá e ócó wo kí, zíma nda
ótoómo wo.”
23 Zí 'yị e ịnyịyé mbá gbúrógbóye nda
'dága kíngaya kídí o'do née idí úyu. Gi zí
kéyị́ née, zía ótoómo Yésụ do úfu wo.
24 Nda gi ore zí Piláto méngị ledre
ma'dáa káa zí bi iliní ní.
25 Barába bi kóo yéme roné gi ro útú kí
okó do akúma 'bi Róma simi Yerụsaléma
ní, zía kóo úfu 'yị simi sịndị́ kadra máa
bi kóo née. Do kóo 'dí'bi wo simi sịgịnị́
gi ro úfu a ní, zíye ótoómo wo. Zía nda
í'bí Yésụ zí asikíri ené e ndéréye úfua kací
kúrú 'yị e.

Phephéní Yésụ do mingbúngbu kágá
(Lúrú kpá Matáyo 27:31-44, Máriko 15:21-32, Yiwáni 19:17-27)

26 Simi bi asikíri ga gére née niyí go
mindéréye do misi'di kí Yésụ gi ro úfu a
ní, zíye ndíkíye kí ngíti o'do ịrịa Simúna.
Ni 'yị 'bi gara bi ndịsịní ndólo a Kuréne
ní, ayí ógụ simi Yerụsaléma. Zí asikíri
ga gére née gága wo ịmbị́ ngbụru kágá
bi Yésụ ndịsị ịmbị́ a ba útúne kíe do kací
Yésụ ma'dáa.
27 Zí tụ́'dụ́ 'yị e útúye do kací Yésụ
mutruu, kará e kí íni ini kí mbụ́mbụ́dụ́.

28 Zɨ́ Yésụ óyó komoné úku ledre zɨ́ kará ga gére née kɨ́dí, “Sée kará 'yị 'bɨ Yerụsaléma, ndásé íni ini gɨ romá wá, ídísé íni 'bɨ esé lerị́ bɨ ayí go ógụ rosé kɨ́ owụ́ 'bɨ esé e ba.
29 Ídísé ówo a kɨ́dí sịndị́ kadra nɨ go gbóo ngíti géyị 'yị e nɨyí úku ledre kɨ́dí, ‘Kará ga bɨ ndikiní owụ́ e wá, kɨ́ yée ga bɨ owụ́ ụlụní umba kó'dụ́ye wá ní, 'bɨ eyé eme yị́ ené ne.’
30 'Yị ga bɨ nɨyí ídíáká sɨmɨ Yerụsaléma ore sɨmɨ bɨsinyí sịndị́ kadra née ní ní, nɨyí úku ledre kɨ́dí,

“ ‘Mɨngburoko landa ga ba ógụsé mu útúló'bụ zée.’
‘Káṇgá líkpí royị́ mu zɨ́yị 'dụ́tụ zée sɨmɨyị́.’

31 Máa bɨ ngárá málúyú ledre wá, do 'dó'do máa káa zɨ́ wo ba ní ní, Lomo nɨ karanée 'dó'do 'yị lúyú ledre ga gére née bɨsinyíne.”

32 Ngíti géyị 'yị lúyú ledre e nɨyí kóo bo gbre 'di'biní yée kpa kɨ́ Yésụ gɨ ro úfu yée.
33 Sɨmɨ bɨ nderéogụní go kɨ́ Yésụ do bi bɨ ndịsịní úfu 'yị e doa, ndoloní Gologóta, ledre gɨ sɨmɨ a kɨ́dí, cóngó do'yị ní, zɨ́ye phéphé wo ore. Zɨ́ye kpá phéphé ngíti géyị 'yị lúyú ledre e gbre, ngíti a do sị́lị́ Yésụ 'bɨ anú, ngíti a do ngelị.
34 Zɨ́ye ónzó gbégbé* ífibáyi bongó ené e kɨ́e dongaráye. Zɨ́ Yésụ íni ini zɨ́ 'Bụné kɨ́dí, “Babá, ídí ótoómo ledre zɨ́ 'yị ga bɨ mengịní bɨsinyí ledre zɨ́ma ba, gɨ zɨ́a owoní eyé éyị́ bɨ ndịsịní méngị a née wá.”

35 Zɨ́ 'yị mɨndéré e ndị́sị tóroyé dogboṛụ mɨsi'di ndị́sị lúrúkása wo do mɨngbúngbu kágá, zɨ́ mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da e ndị́sịyé fóló wo kɨ́dí, “Sara bɨ kóo yá née nɨ Kɨ́résịto, 'yị yómo 'yị e, Lomo kasaogụ née ne ní, idí mu yómo roné ke.”

36 Zɨ́ asikíri e kpá ndị́sịyé fóló wo gɨ zɨ́a bɨ uku ya née nɨ ngére ní. Zɨ́ye ógụyé kɨ́ mɨndogó le'yị́ í'bí a zɨ́a,
37 zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, “Togụ́ bɨ áyí tɨ́ ngére 'bɨ Yụ́da e ní, yómo royị́ mu ke.”

38 Zɨ́ye éké sị́ ledre bɨ ufuní wo gɨ roa ní phéphé óto a doa 'dága kɨ́dí, “BA MONGỤ́ NGÉRE 'BɨYỤ́DA E.”
39 Zɨ́ ngúru 'yị lúyú ledre bɨ phephéní yée ba úku sínyi ledre kɨ́dí, “Togụ́ áyí ba tɨ́ Kɨ́résịto ma'díi ní, yómo royị́ mu gɨ ro zɨ́yị kpá yómo zée ke.”
40 Zɨ́ eze a úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Éré Lomo wá gɨ zɨ́ 'di, ndaá bɨ umbu bɨ áyí úyu a née nɨ úyu ba kpá wo ní wá?
41 Bɨ 'do'doní zée ba mbị́ gɨ zɨ́a bɨ luyúzé ledre ní. Sara o'do née luyú ledre go, luyú ené kémbị́ ledre wá.”
42 Zɨ́a úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị, kɨ́'dí bɨ áyí go ngére ní, ndá sómụ́lị́gị ledre máa wá.”
43 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ndá sómụ́ ledre wá, azé ídí karaba kéyị sɨmɨ 'be bɨ 'yị e ndịsịní ídí sɨmɨ a kɨ́ rokinyi ní.”

Ledre gɨ ro umbu Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 27:45-56, Mɨríko 15:33-41, Yiwáni 19:28-30)

44 Nda go kɨ́ yana kadra, zɨ́ kadra ịlịne mbụ́ụ́, zɨ́ mɨtụlụrụ ídíne mbị́rị ndéréógụné gị ro sịndị́ kadra ota.
45 Zɨ́ mongụ́ mbílí bongó bɨ odó 'dụtụní sɨmɨ 'Dị́cị́ 'bɨ Lomo kɨ́e káa bɨ ngíti géyị 'yị e nɨyí ólụ́ sɨmɨ 'dị́cị́ máa wo bɨ kɨ́ ịrị Lomo ní lófoné gberé kú gɨ 'dága gị bi.
46 Zɨ́ Yésụ íni ini zɨ́ Lomo kɨ́ kúrúne 'dága kɨ́dí, “Babá, 'dí'bi 'dówụ́ma mu zɨ́yị íri.” Kací ledre bɨ uku née lu'bú wá, zɨ́ 'dówụ́a ólụ́ógụné.
47 Sɨmɨ bɨ mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri ga gére née lurú ledre bɨ Yésụ mengị née kenée ní, zɨ́a í'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo kɨ́dí, “Ma'díi, o'do ba ndaá 'yị lúyú ledre wá.”
48 Tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ yokoní royé ore ndị́sị lúrú Yésụ 'dága do mɨngbúngbu kágá, sɨmɨ bɨ lurúní mongụ́ ledre bɨ Yésụ mengị née nɨ kɨ́ kị́kịné ní, zɨ́ye báyiyé gɨ ore kɨ́ ndị́sị sémbị́ kó'dụ́ye gɨ zɨ́a ledre ma'dáa nɨ kɨ́ mongụ́ roko'bụné.
49 Zɨ́ eze lámá Yésụ ma'dáa kpá kɨ́ ngíti géyị kará ga bɨ ṇguṇguní ledre ené zɨ́ye lódụ́ kací a kú gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Galiláya

23:30 23:30 Uzíya 10:8 * **23:34 23:34** Ónzó gbégbé: Ba mɨsi'di bɨ kóo Yụ́da e ndịsịní gélé 'yị kɨ́e gɨ moko 'bɨ Lomo ní.

ní, tóro kása royé gbála ndḭsḭ lúrú ledre bɨ ndḭsḭ méngḭ roné zí Yésụ née.

Otoní bi zí Yésụ
(Lúrú kpá Matáyo 27:57-61, Máriko 15:42-47, Yiwáni 19:38-42)

50 Ngúru mongṵ́ 'yḭ 'bɨ Yṵ́da e nɨ kóo bo ḭrḭa Yoséfa, nɨ bɨlámá o'do kpá mbigí 'yḭ 'bɨ Lomo.
51 Ṇguṇgu ené ledre 'bɨ lafúga ga bɨ ndḭsḭní yéme a gɨ ro méngḭ Yésụ kíe ní wá. Ogụ yḭ́ ené gɨ sɨmɨ owṵ́ gara 'bɨ káṇgá 'bɨ Yụdáya bɨ ndḭsḭní ndólo a Aramatáyo ní, kí mongṵ́ óto komo gɨ ro 'yḭ bɨ Lomo nɨ kása ógụ a káa do mongṵ́ ngére ní.
52 Zía ḭnyḭné ndéréne zí mongṵ́ 'yḭ Piláto ndú'yú wo idí ótoómo umbu Yésụ zíne ndéréne óto a.
53 Zí Yoséfa ḭmbḭóto umbu Yésụ bi gɨ do mɨngbúngbu kágá. Zíye yéme wo sɨmɨ bɨkenyḭ́ mbílí bongó, zíye 'dí'bi umbua ndéré óto a sɨmɨ gu bɨ iciní sɨmɨ landa ngárá otoní aka 'yḭma'dí sɨmɨ a wá ní.
54 Kadra máa née kóo sḭndḭ́ kadra 'bɨ yéme ro'yḭ, gɨ zía kílóndó a née go Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówṵ́ro.
55 Zí kará ga bɨ lodṵ́ní kací Yésụ ma'dáa kú gɨ sɨmɨ Galiláya ní kpa útúye do kací Yoséfa gḭ sḭ́ bi íri, zíye lúrú mɨótoa cṵ́ kí komoyé.
56 Sɨmɨ bɨ otoonzóní bi go ní, zí kará ga gére née ndá'bayé 'be, yémeómo sụ'bṵ́ mɨndonyo kpá kí ngíti géyḭ kágá e mbá nzíyiyé zíye ndḭsḭyé kí gɨ zía otoní née úndru lorụ 'bɨ Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówṵ́ro.

24

Yésụ urú gɨ sɨmɨ umbu
(Lúrú kpá Matáyo 28:1-10, Máriko 16:1-8, Yiwáni 20:1-10)

1 Nda go akpa kí sḭ́ ndóndó sɨmɨ sḭ́lḭ́ gɨ do kací Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówṵ́ro, zí kará ga gére née 'dí'bi sụ'bṵ́ mɨndonyo ga bɨ yemeomoní yée ní ndéré kíe sḭ́ bi. 2 Nɨyí ógụ íri ní, gbụ́rụgbụ oyóní tutú gɨ tara mbotụ bi go.
3 Geré zíye ólṵ́ye sɨmɨ gu, lurúní bi káa ní, umbu Ngére Yésụ ndaá 'bɨ enée lolụ wá, zí tarayé ḭdrḭ́ne mbá mɨḭ́drḭ́.
4 Nɨyí aka cḭkḭ ndḭsḭ sómṵ́ló'bó ledre née yá, zí ya'dá e gbre mbá kí bɨkenyḭ́ bongó gindri gindri royé ólṵ́ógụ tóroyé kenée.
5 Zí kará ga gére née lḭyḭyé, zíye ésḭ doyé mbá bi gɨ zí ngḭrḭ. Zí ya'dá ga gére née úku ledre kídí, “Ndḭsḭsé gámásó'do 'yḭ bɨ nɨ trḭdrḭ ní dongará umbu e gɨ ro 'di?
6 Ndaá 'bɨ ené lolụ ona wá, urú yḭ́ ené go. Ledre kóo uku zíse sɨmɨ káṇgá bɨ Galiláya ní ndaá lḭ́gḭ sée wá, mengḭ roné née ne.
7 Uku kóo kídí, ‘Ngíti géyḭ 'yḭ e nɨyí karanée í'bí ngbángá Owṵ́ 'bɨ 'Yḭma'dí zí 'yḭ lúyú ledre e úfu wo. Nda sɨmɨ ota sḭ́lḭ́, zía úrúne.’ ”
8 Geré zí kará ga gére née sómṵ́ndíki ledre kóo uku ní.
9 Zí kará ga gére née ḭnyḭyé gɨ sḭ́ bi gɨ ore ngásá ndá'bayé úku ledre bɨ lurúní sḭ́ bi íri née zí 'yḭmɨkása ga bɨ idíakání sokó do kéṛḭ́ ní, nda kpá kí ngíti géyḭ 'yḭ lódṵ́ kacíga ga bɨ ore ní.
10 Kará máa ga gére née kóo Maríya gɨ sɨmɨ owṵ́ gara bɨ kí ḭrḭné Magɨdála ní, nda kí ngíti a kí ḭrḭné Zowána, kpá kí ngíti Maríya kpḭ́, née 'bɨ ené mbágá Yakóbo nda kí ngíti géyḭ lafúye kará e, ukuní ledre máa née ye zí 'yḭmɨkása ga bɨ 'bɨ Yésụ née.
11 'Yḭ ga gére née ṇguṇguní eyé kóo ledre bɨ kará ga gére née ukuní ní wá. Somṵ́ní yaá kará ga gére née ukuní yḭ́ eyé née ngbékpḭ́ ledre.
12 Abú tí kenée ndotó, zí Pétero ḭnyḭné ngásáne sḭ́ bi íri, zía ndálané lúrú bi sɨmɨ gu, Ngére Yésụ ndaá 'bɨ ené lolụ wá. Lá bongó bɨ yemení wo sɨmɨ a ní idíakáne sɨmɨ gu. Zía ndá'bané kí ndḭsḭ sómṵ́ ledre née, owo 'di'bi mbḭ́ éyḭ́ bɨ mengḭ roné née wá.

Yésụ 'dodo roné zí 'yḭ lódṵ́ kacíne ga bɨ gbre ní
(Lúrú kpá Máriko 16:12,13)

13 Kpá cḭkḭ sɨmɨ sḭ́lḭ́ máa née ní, zí ngíti géyḭ 'yḭ lódṵ́ kací Yésụ ga bɨ gbre ní ḭnyḭyé ndéréye sɨmɨ owṵ́ gara bɨ kí ḭrḭné Imawú ní. Nɨ méyḭlḭ e ḭnyḭ doa gbre gɨ ro mongṵ́ gara Yerụsaléma.

14 Simi mindéréye do misi'di, zíye
ndịsịyé kí ódroyé gi ro ledre bi mengị
roné née.
15 Simi bi niyí ndịsị kí úkuló'bó ledre ga
gére née dongaráye ní, zí Yésụ ólụ́ógụné
zíye, zíye ndịsị lódụ́ misi'di kéye.
16 Owoní eyé bi kídí née wo ní wá, gi
zía Lomo ụcụomo kóo yée née káa bi niyí
ówo wo.
17 Zía ndú'yú yée kídí, "Ledre máa bi
ndịsịsé ndéré kí úku a tí bi gáa ba ní 'bié
ledre 'di?"
Zíye tóroyé, zí simi komoyé ídíne mbá
misínyíne.
18 Zí ngúruyé kí ịrịné Kiliyópa úku ledre
zía kídí, "Mongụ́ ledre bi mengị roné do
sị́lị́ ga ba simi Yerụsaléma íri ba ówo wá
ní, ógụ 'bi eyị́ gi 'da?"
19 Yésụ ya zíye ní, "'Bié ledre 'di?"
Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Née Yésụ,
nébị gi simi gara Nazeréta, Lomo i'bí kóo
roko'bụ go zía, zía ndịsịné 'dódo ledre zí
'yị e kpá kí méngị mingburoko ledre e, zí
Lomo kí 'yịma'dí e ídíye mbá kí rokinyi
gi zía.
20 Kara kóo ba zí manda ga bi 'bi 'yị
'dáná éyị́ e kpá kí ngíti géyị mingburoko
'yị ezé e í'bí ngbángá a zí akúma 'bi Róma
idíní úfu wo. Do úfu wo do mingbúngbu
kágá.
21 Azé 'bi ezé kóo go kí mongụ́ rokinyi
kídí née go Kírésịto kóo Lomo uku ledre
kásaógụ a ní, ogụ go gi ro yómo zée
Isiréle e. Éyị́ ndaá lolụ wá, mengị karaba
simi káṇgá go 'dényé sị́lị́ ota.
22 Tarazé ịdrị́ gáa gi zí ngíti géyị kará e
gi dongaráze. Simi bi gáa ịnyịní akpa kí
sị́ndóndó ndéréye sị́ bi ní,
23 niyí ógụ íri ní, o'do máa née ndaá
'bi ené lolụ wá. Zí ngíti géyị maláyika e
'dódo royé zí kará máa ga gére née, zíye
úku ledre kídí o'do máa urú yị́ ené.
24 Zí ngíti géyị 'yị ezé e kpá geré ịnyị
ngásáye íri, tí ma'díi ogụ ndikiní eyé wo
wá."
25 Zí Yésụ úku ledre zíye kídí, "Ówosé
esé ledre wá gi zí 'di, ledre ga bi kóo
nébị ukuní yée gi romá kídí Lomo ni
kásaógụ a ní ílisé ṇgúṇgu wá gi zí 'di?"
26 Ídísé ówo a kídí Kírésịto ni aka
'dó'dó zía kpá úyuné zía úrúne kí, zía
ndá'balúgu roné komo ere kí mongụ́
roko'bụné.
27 Nda gi ore zí Yésụ ma'dáa tónóne
úku yéme ini ledre gi simi ledre ga bi
kóo nébị e ukuní gi roné do éké yée simi
miéké kúrú Lomo ní zíye. Tonó kí Mụ́sa
nda kí yée ga bi ngíti géyị nébị e ukuní
ní.
28 Simi bi nderéogụní nda go gbóo kí
gara bi ya'dá ga geré niyí ndéré simi a ní,
zí Yésụ ídíne káa zí ayí ókpó ené miókpó
ní.
29 Zí ya'dá ga gére née ụ́cụómo wo kídí,
"Kadra utú go ndá lolụ ndéré wá, idízé
'dú'du kése ona togụ́ bi ará go yá, zíyị
ndéréyị." Zí Yésụ ndéréye kéye.
30 Nda go do bi éyị́ miánu, zí Yésụ 'dí'bi
ambata zía í'bí mbófo éyị́ zí Lomo gi roa,
zía 'déwe simi a zía í'bí a zíye.
31 Geré zí komo ya'dá ga gére née
óṇgóne zíye ówo a kídí ábuwá ba yị́ ené
Yésụ ke. Zía lélịne gi zíye gi ore.
32 Zí ya'dá ga gére née úku ledre
dengbịye kídí, "Ábuwá ledre bi gáa ndịsị
úku a zíze do misi'di 'dáa ní utú yeme
roné do mimbé'dezé kpịnị gi zí kéyị née."
33 Geré zíye ịnyịyé ndá'balúgu royé
simi Yerụsaléma. Niyí ógụ íri ní, ngítí
'yịmikása ga bi sokó doa kéṛị́ ní nda kpá
kí ngíti géyị 'yị e yokoní royé go mbá do
bi kịé'do.
34 Kpálá bi ogụní ní, geré zí lafúye ga bi
gáa ore ní, úku ledre zíye kídí, "Ma'díi,
Ngére úrú go 'dodo roné go za cụ́ zí
Simúna."
35 Zí lafúye ga bi gáa gbre nda'baogụní
gi simi Imawú ní kpá lịkpị́ ledre bi mengị
roné zíye do misi'di nda kpá kí wo bi simi
bi 'dewe ambata ní, zíye ówoyéme wo.

Yésụ olụ́ogụ dongará 'yị lódụ́ kacíne e
(Lúrú kpá Matáyo 28:16-20, Máriko 16:14-18, Yiwáni 20:19-23, Moko 'bi 'yịmikása e 1:6-8)

36 Simi bi niyí aka ndịsị lịkpị́ ledre
née kenée ní, ve, zí Yésụ kpá ólụ́ógụné
dongaráye ore. Zía úku ledre zíye kídí,
"Mimbé'desé ịdrị́ mu."

37 Simi bi Yésụ olụ́ogụ ve dongaráye ní,
zíye líyịyé gi zía somụ́ní 'bi eyé go kídí 'yị
lárá ogụ ne.
38 Zía úku ledre zíye kídí, “Ndásé éré
ngịrị wá, ídísé ṇgúṇgu a kídí máúrú gi
simi umbu go ma'díi.
39 Lúrú aka mbịri ga bi simi sịlịma ba
kí yée ga bi ro sịndịma ní. Táta lúrú aka
romá, née tí máa ndaá 'bi ené 'yị lárá
wá, 'yị lárá ndaá kí esị roné kpá kí cóngó
siminé wá.”
40 Gi do kací ledre née ní, zía 'dózo
sịlịne zíye kí sịndịne gi ro zíye lúrú mbịri.
41 'Yị ga gére née mbá, ledre née ni aka
zíye káa zí ṛanga ní, togụ́ Yésụ urú née tí
go née yá. Zía ndú'yú yée kídí, “Owụ́ éyị́
miánu ni laká tí zíse ona bo?”
42 Zíye í'bíógụ milíci kénzé zía,
43 zía ánu a tí dongaráye ore.
44 Zía úku ledre zíye kídí, “Mááyí ba kpá
úku ándá ledre kóo 'dá'dá ní zíse. Lorụ
ga bi kóo Mụ́sa ekéní yée kí nébị e kpá kí
yée ga bi simi Ke'bị 'bi Dawídi e gi romá
ní niyí méngị royé mbá.”
45 Zía sáká 'yị ené ga gére née gi ro
zíye ówoyéme ini ledre gi simi ledre ga
bi ekéní gi roné simi miéké kúrú Lomo
ní.
46 Ba ledre bi ekéní ní kídí, “Kírésịto
ni 'dó'dó zía úyuné, nda simi sịlị́ ota zía
úrúne gi simi umbu.
47 Ngíti a nda 'bi ené kídí 'yị ené e niyí
tónó gi simi Yerụsaléma ndéré kí úku
bilámá sanda ené zí 'yịma'dí e mbá idíní
ótoómo méngị bisinyí ledre zíye ṇgúṇgu
ledre 'bi Lomo gi ro zíye ómoyé.
48 Sée 'yịmikása amá e ásá 'dókó ledre
máa ga ba se kídí ledre ga bi mengịní royé
zíma ba niyí ma'díi ledre e.
49 Ídísé ówo a kídí 'Dówụ́ Lomo kóo
Babá uku ledre a gi ro í'bí a zíse káa do
sáká éyị́ ní, mááyí go ndéré kásaógụ a.
Tí lá ídísé aka ndịsị simi Yerụsaléma ona
zí sáká éyị́ née ógụné káa do roko'bụ zíse
té kí.”

Yésụ nda'ba komo ere
(Lúrú kpá Máriko 16:19,20, Moko 'bi 'yịmikása e 1:9-11)

50 Zí Yésụ 'dí'bi yée zíye ólụ́ógụyé gi
simi Yerụsaléma gi ore ndéréye simi ngíti
owụ́ gara kí ịrịné Beteníya. Simi bi ogụní
íri ní, zía sịkpị sịlịne 'dága í'bí úndru zíye.
51 Ngbụ́rụ́ simi bi ni ndịsị íni ini zí Lomo
kí í'bí úndru ní, yóó zía ndá'balúgu roné
komo ere.
52 Zíye óto úndrua ore, zíye nda
ịnyịyé ndá'balúgu royé simi Yerụsaléma
kí mongụ́ rokinyi.
53 Kací kadra mbá, zíye ndịsị ndéréye
simi 'Dịcị 'bi Lomo íni ini zí Lomo.

Bɨlámá ledre bɨ Yiwáni eké ní

Ledre gɨ ro bụ́kụ bɨ Yiwáni ní

Yiwáni eké bụ́kụ ba ne. Nɨ ngúru 'yị gɨ dongará 'yịmɨkása ga bɨ sokó doa gbre 'bɨ Yésụ ní. Eké bụ́kụ ba gɨ ro 'dódo ledre kɨ́e zɨ́ Yụ́da e kpá kɨ́ kúfú ngíti géyị 'yị e gɨ ro zɨ́ye ṇgúṇgu ledre Yésụ. Yiwáni lịkpị́ ené ledre gɨ ro mɨndịsị Yésụ do sogo káṇgá wá. Uku ledre geré gɨ ro mɨngburoko ledre ga bɨ Yésụ ndịsị mengị yée kpá kɨ́ ledre ga bɨ ndịsị 'dódo yée ní. Ledre née 'dodo kɨ́rɨ́ née kɨ́dí Yésụ ndaá 'bɨ ené dụ́ụ́ 'yịma'dí wá, nɨ yị́ ené kpá za cụ́ Lomo (Kápita 1:14).

Bụ́kụ ba uku ledre zɨ́ze kɨ́dí Yésụ nɨ kúrú Lomo bɨ Lomo kasaogụ wo do sogo káṇgá, ógụ úyuné káa do éyị́ 'dáná gɨ ro 'dí'bióyó dụ́ụ́ lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e ní wá, nɨ Masíya bɨ kóo nébị e ndịsịní úku ledrea kɨ́dí nɨ ógụ ní. Sɨmɨ kápita ga bɨ 13-17 Yiwáni uku ledre gɨ ro 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ kɨ́dí oto 'búye go kɨ́ngaya kpá kɨ́ ledre ga bɨ Yésụ uku yée 'dá'dá do kɨ́ 'dí'bi wo kɨ́ tagá née ní ní. Sɨmɨ odụ a, Yiwáni uku ledre gɨ ro ngbanga Yésụ kɨ́ mɨphéphé wo do mɨngbúngbu kágá kɨ́ ledre gɨ ro mɨúrúa gɨ sɨmɨ umbu kpá kɨ́ ledre bɨ 'dodo roné zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne e kɨ́'dí tụ́'dụ́ ní.

Yésụ nɨ Ledre

1 Sɨmɨ bɨ kóo Lomo otoogụ aka do sogo káṇgá ba wá ní, Ledre nɨ kóo kú goó bo 'desị́, nɨyí kóo kɨ́ Lomo do bi kị́é'do. Nɨ kpá Lomo bɨ kị́é'do née.

2 Nɨ kú kɨ́ Lomo do bi kị́é'do 'dá'dá Lomo otoogụ aka kóo do sogo káṇgá ba wá.

3 Ledre otoogụ éyị́ ga bɨ do sogo káṇgá ba za mbá ne. Éyị́ bɨ kị́é'do káa yaá otoogụ ne wá ní ndaá.

4 Ledre ma'dáa nɨ yị́ ené ne trịdrị, zɨ́ trịdrị máa née nda ídíne zɨ́ 'yịma'dí e káa do bimɨóṇgó.

5 Trịdrị máa née ogụ ne káa do bimɨóṇgó zɨ́ 'yịma'dí e, mɨtụlụrụ utúasá 'dụ́tụ a wá.

6 Née ní, zɨ́ Lomo kóo kásaógụ ngíti o'do ịrịa Yiwáni, nɨ 'yị í'bí babatị́za zɨ́ 'yị e.

7 Yiwáni ma'dáa Lomo kasaogụ wo 'dódo ledre gɨ ro bimɨóṇgó zɨ́ 'yịma'dí e gɨ do bɨ zɨ́ye ṇgúṇgu a.

8 Yiwáni ma'dáa ndaá 'bɨ ené ne bimɨóṇgó máa née ne wá, ogụ 'bɨ ené lá 'dódo ledre zɨ́ 'yịma'dí e gɨ ro bimɨóṇgó ma'dáa.

9 'Yị bɨ nɨ mbigí bimɨóṇgó zɨ́ 'yịma'dí e ní, nɨ go ógụ zɨ́ 'yịma'dí e do sogo káṇgá.

10 Abú Lomo otoogụ 'yịma'dí e do sogo káṇgá ba kpụrụ́ gɨ sɨmɨ roko'bụ 'bɨ bimɨóṇgó yá, sɨmɨ bɨ bimɨóṇgó ogụ nda ndị́sị dongará 'yịma'dí e do sogo káṇgá ní, owonɨ́ eyé lolụ kóo bɨ kɨ́dí née wo ní wá.

11 Tɨ́ bɨ ogụ dongará 'yịma'dí e do sogo káṇgá ní, ɨ́'ɨ, 'yị ené e asinɨ́ yị́ eyé gɨ roa fú lá mɨási.

12 Bɨ nda kenée ní, zɨ́ 'yị bɨ nɨ bimɨóṇgó née nda yị́ ené méngị bɨlámá ledre zɨ́ 'yị máa yée ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre ené go ní, zɨ́ye ídíye mbigí owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní.

13 Ndaá bɨ ya kɨ́dí Lomo ndikiogụ yée káa zɨ́ bɨ 'yịma'dí e ndịsịní ndíki owụ́ e ní wá. Lomo 'di'bi yée káa do owụ́ 'bɨ ené e, yị́ ené kacɨ́ mɨyéme ledre ené 'bɨ Lomo.

14 Zɨ́ 'yị bɨ ndịsịní ndólo wo Ledre bɨ kóo nɨyí kú kɨ́ Lomo komo ere ní, ógụ ndị́sịné dongaráze 'yịma'dí e do sogo káṇgá, gɨ zɨ́a oto 'búze go kɨ́ngaya. Zée 'yịmɨkása ené e, owoyemezé roko'bụ a go bɨlámáne kɨ́dí roko'bụ 'bɨ bɨkéṛị́ Owụ́ 'bɨ Lomo ogụ go gɨ zɨ́ 'Bụné kɨ́ ma'díi ledre kpá kɨ́ bɨlámá mɨméngị ledre do sogo káṇgá.

15 Née 'yị bɨ kóo Yiwáni 'yị Bábátị́zị́ 'yị e uku ledre a kɨ́dí "Ngíti mongụ́ 'yị nɨ bo nɨ ógụ gɨ do kacɨ́ne roko'bụ a kɨ́ mɨméngị ledre ené e mbá romonɨ́ do 'bɨ ené 'bɨ Yiwáni go ní. Romo doné gɨ zɨ́a nɨ yị́ ené kóo kú bo 'desị́."

16 Zée 'yị ga bɨ ṇguṇguzé ledre 'bɨ mongụ́ 'yị máa née go ní, azé go kɨ́ mongụ́ rokinyi kacɨ́ kadra mbá gɨ zɨ́ bɨlámá ledre

ga bɨ mengị yée zɨ́ze kɨ́ úndru bɨ i'bí zɨ́ze odụ a ndaá ní.
17 Nɨ tɨ́ kenée ma'díi, gɨ zɨ́a Lomo i'bíogụ
ené kóo zɨ́ Mụ́sa lá dụ́ụ́ lorụ idí éké a zɨ́ze
'yịma'dí e wá. Kasaogụ za cụ́ Kɨ́résịto*
Yésụ† ógụ 'dódoyéme mɨsi'di bɨ née nɨ
yómo zée do a ní zɨ́ze.
18 'Yị bɨ yaá lurú Lomo go kɨ́ komoné
ní ndaá. Lá dụ́ụ́ bɨkéṛ́ị Owụ́ 'bɨ Lomo, bɨ
nɨyí kɨ́ 'Bụné kḭé'do ní, ogụ ne 'dódoyéme
Lomo zɨ́ze.

Yụ́da e ndu'yúnɨ́ Yiwáni Babatḭza (Matáyo 3:1-12, Máriko 1:1-8, Lúka 3:15-17)

19 Kadra kḭé'do zɨ́ mɨngburoko 'yị ga bɨ
'bɨ Yụ́da ga bɨ sɨmɨ Yerụsaléma ní ḭnyịyé
kása ngíti géyị 'yị e gɨ sɨmɨ kúfú 'yị ga
bɨ ndolonɨ́ yée Lévị e ní kpá kɨ́ ngíti géyị
'yị 'dáná éyḭ e zɨ́ Lomo kɨ́dí, idínɨ́ ndéré
ndú'yú Yiwáni, togụ́ nɨ tɨ́ ma'díi Kɨ́résịto
'yị yómo 'yị e bɨ yée ndịsịnɨ́ óto komoyé
kacɨ́ a ba yá?
20 Zɨ́ Yiwáni úkulúgu ledre zɨ́ye fúó kɨ́dí,
"Ɨ'ɨ, mándá 'bɨ amá Kɨ́résịto wá."
21 Zɨ́ye ndú'yúlúgu wo kɨ́dí, "Sara bɨ née
ní, áyí nda go náambi? O'do bɨ nɨ nébị‡
kɨ́ ịrịné Ilíya§ ní?"
Zɨ́ Yiwáni kpá úkulúgu ledre kɨ́dí, "Ɨ'ɨ,
mándá 'bɨ amá Ilíya wá."
Mɨngburoko 'yị ga gére née ya zɨ́a ní,
"Áyí nda go náambi, ngúru nébị bɨ Lomo
kasaogụ wo ne ní?"
Yiwáni ya zɨ́ye ní, "Mándá 'bɨ amá kpá
ngúru nébị bɨ Lomo kasaogụ ne ní wá."
22 Mɨngburoko 'yị ga gére née ya zɨ́
Yiwáni ní bɨlámáne. Bɨ goó kenée ní, úku
aka nda mbigí ledre gɨ royḭ zɨ́ze gɨ do bɨ
zɨ́ze ndá'bazé úku a zɨ́ mɨngburoko 'yị ezé
ga bɨ kasanɨ́ zée zɨ́yị ba.
23 Zɨ́ Yiwáni úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí,
"Mááyí ba 'yị bɨ kóo nébị Isáya uku
ledre a 'desḭ kɨ́dí, 'yị nɨ karanée ndḭsị ótrụ́
ledre zɨ́ 'yị e sɨmɨ súwú kɨ́dí,
" 'Yémeómosé mɨsi'di mu nzíyiné zɨ́
Ngére,
ídísé 'dózo yéme mɨsi'di zɨ́a.' "
24 Zɨ́ ngíti géyị Farụsáyo ga bɨ* nɨyí
dongará mɨngburoko 'yị ga bɨ Yụ́da e
kasanɨ́ yée ndéré ndú'yú Yiwáni ní,
25 "Ḭnyịyé ndú'yú Yiwáni kɨ́dí, sara togụ́
bɨ ndá Kɨ́résịto wá, ndá kpá nébị bɨ kɨ́
ịrịné Ilíya ní wá, ndá kpá ngúru nébị bɨ
Lomo kasaogụ ní wá ní, ambi i'bí nda
roko'bụ zɨ́yị, zɨ́yị ndḭsịyḭ méngị babatḭza
kɨ́e zɨ́ 'yị e ní ne?"
26 Zɨ́ Yiwáni úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí,
"Mándḭsị méngị 'bɨ amá lá dụ́ụ babatḭza
bɨ kɨ́ iní ní. 'Yị nɨ bo dongaráse, tɨ́ lá
ówosé esé wo wá.
27 Née mongụ́ 'yị bɨ kóo máúku ledre a
kɨ́dí, nɨ ógụ gɨ do kacɨ́ma ní. Máútúásá
gbawá ndḭsị méngị moko zɨ́a do bɨlámá
mɨsi'diné káa zɨ́ bɨ ili ní."
28 Ledre máa née mengị kóo roné
sɨmɨ gara Beteníya sága mongụ́ ngbụru
bɨ Yeredéne kɨ́'dí bɨ kóo Yiwáni ndịsị
bábátḭzḭ 'yị e ní.

Yésụ Owụ́ Kábịṛḭkị 'bɨ Lomo

29 Nda káa zɨ́ kɨ́lóndó a née, zɨ́ Yiwáni
lúrúndíki Yésụ nɨ go ndḭsị ógụ mɨ'dí zɨ́ye.
Zɨ́ Yiwáni ma'dáa ḭnyịné úku ledre zɨ́ 'yị
ga bɨ cigíne ore ní kɨ́dí, "Lúrúsé aka
o'do bɨ nɨ ndḭsị ógụ gɨ 'dáa ba, née Owụ́
Kábịṛḭkị† bɨ Lomo kasaogụ wo zɨ́a ógụ
'dí'bióyó lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e ní."
30 Née 'yị bɨ máúku ledre a zɨ́se kɨ́dí nɨ
ógụ gɨ do kacɨ́ma, roko'bụ ledre ené romo
do 'bɨ amá go kɨ́ngaya gɨ zɨ́a nɨ yḭ ené kóo
kú go bo 'desḭ ní.
31 Máówoyéme amá aka kóo wo 'dá'dá
kpá wá, nda té sɨmɨ bɨ mándḭsị bábátḭzḭ
sée ní. Ábuwá Lomo yeme ledre née

* **1:17 1:17** Kɨ́résịto: Ini ledre gɨ sɨmɨa kɨ́dí, 'yị bɨ Lomo gelé wo káa do Ngére ní. † **1:17 1:17** Yésụ: Ini ledre gɨ sɨmɨa kɨ́dí, Lomo yomo 'yị e. ‡ **1:21 1:21** Nébị: Ndịsịnɨ́ kóo úku ledre née gɨ ro nébị kóo Mụ́sa uku ledrea kɨ́dí nɨ ógụ ní. Ólo Gbre lorụ 18:15-18 kɨ́ Moko 'bɨ 'yịmɨkása e 3:22-23. § **1:21 1:21** Ilíya: Ilíya nɨ kóo nébị 'bɨ Yụ́da e bɨ kóo Lomo 'di'bilugu wo 'desḭ komo ere ní. **1:23 1:23** Isáya 40:3 * **1:24 1:24** Farụsáyo: Née ngíti géyị Yụ́da ga bɨ ngárá nditi'dofụnɨ́ do lorụ bɨ Mụ́sa eké ní wá ní. Ṇguṇgunɨ́ kɨ́dí lomo ro 'yịma'dí e nɨ bo, maláyika e nɨyí bo, 'yị e ndịsịnɨ́ kpá úru gɨ sɨmɨ umbu. Ólo Moko 'bɨ 'yịmɨkása e 23:6-8. † **1:29 1:29** Owụ́ kábịṛḭkị: Lomo uku ledre zɨ́ Mụ́sa kɨ́dí idí úku ledre zɨ́ 'yị e idínɨ́ 'dáná Owụ́ kábịṛḭkị zɨ́ Lomo gɨ ro do ótoómo lúyú ledre eyé e. Née sḭ ledre bɨ ndịsịnɨ́ ndólo Yésụ Owụ́ kábịṛḭkị gɨ zɨ́a nɨ úyu zɨ́a 'dí'bióyó lúyú ledre ezé e.

kenée zíma gɨ ro zíma ndịsịmá bábátịzị́
sée Isɨréle e kí iní gɨ ro 'dódoyéme wo
zíse.
32 Yiwáni uku kóo ledre gɨ roa kídí,
“Sɨmɨ bɨ kóo mándịsị bábátịzị́ wo zí
'Dówụ́ Lomo‡ ógụné gɨ komo ere doa káa
zí kírịkó'do ní. 33 Nda té zí Lomo bɨ kasa
máa ndịsị ménghị babatịza zí 'yị e ní úku
ledre a kídí, ‘'Yị bɨ lúrú 'Dówụ́ Lomo ógụ
doa káa zí kírịkó'do née ní, née wo bɨ nɨ
bábátịzị́ 'yị e kí roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo
ní.’
34 Máúku zíse ma'díi, o'do née
máówoyéme nda wo go, nɨ mbigí Owụ́
'bɨ Lomo.”

Mɨzefị 'yị ga bɨ lodụ́ní kací Yésụ ní

35 Gɨ do kací ledre née, nda sɨmɨ ngíti
sịlị́ kpị́, Yiwáni nɨyí go ndịsị tóro kí 'yị
lódụ́ kacíne e gbre.
36 Zía lúrúndíki Yésụ kí ndéré 'déci bi
gbála. Zía ịnyịné úku ledre zí 'yị lódụ́
kacíne ga gére née kídí, “Lúrúsé aka
o'do bɨ 'dáa, née Owụ́ Kábịrịkị bɨ Lomo
kasaogụ gɨ ro úyuné do bi kací 'yịma'dí e
ní.”
37 Sɨmɨ bɨ 'yị lódụ́ kací Yiwáni uwúní
ledre bɨ Yiwáni uku zíye kenée ní, zíye
ịnyịyé gbrengárá ndéréye lódụ́ kací Yésụ.
38 Zí Yésụ lúrúndíki yée do kacíne. Zía
ndú'yú yée kídí, “Ílisé 'di?”
Zí ya'dá ga gére née úkulúgu ledre zí
Yésụ kídí, “'Yị 'dódo ledre ndịsị ndịsị
'da?”
39 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí,
“Ógụsé mu ndéré ówo bi ndịsịmá.”
Zíye ndéréógụyé do bi bɨ Yésụ ndịsị doa
ní. Zíye ndịsịónzó ngítí kadra née teké zí
Yésụ íri, gɨ zía ndikíní kóo née nda go kí
kadra tagá éyị́ 'bɨ sịndị́ kadra eso.
40 Ngúru 'yị gɨ dongará ya'dá ga bɨ
gbre uwúní ledre bɨ Yiwáni uku zíye,
zíye ịnyịyé ndéréye lódụ́ kací Yésụ ní, nɨ
Andiríya, lúndu Simúna Pétero.
41 Sɨmɨ bɨ nda'baogụní gɨ zí Yésụ gɨrí
ní, geré zí Andiríya ndéréókpóne úku
ledre zí lúnduné Simúna Pétero kídí,
“Ndikizé Masíya go.” Ledre gɨ sɨmɨ ndóló
bɨ Masíya née kídí Kírésịto, née wo bɨ
Lomo kasaogụ wo káa do 'yị yómo 'yị e
ní.
42 Zí Andiríya 'dịyịóto lúnduné Simúna
Pétero zí Yésụ íri.
Zí Yésụ lúrú Simúna cii, zía úku ledre
zí Simúna kídí, “Máówo yịị́ bú, áyí wotị́
Yiwáni. Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá,
mɨkánda ịrịyị́ nɨ go Pétero.” Ini ledre gɨ
sɨmɨ a kídí, “Tutú.”
43 Nda sɨmɨ ngíti sịlị́, gɨ do kací ledre
máa wo née ní, zí Yésụ ịnyịné ndéréne
sɨmɨ káṇgá bɨ Galiláya ní. Zíye ndíkíye
íri kí ngíti o'do kí ịrịné Phịlịpo. Zí Yésụ
úku ledre zía kídí, “Máili zíyị ídíyị 'yị lódụ́
kacíma Phịlịpo.”
44 Phịlịpo ma'dáa nɨ kpá gɨ sɨmɨ Bete-
seyịda, gara bɨ Andiríya kí lúnduné
Pétero nɨyí gɨ sɨmɨa ní.
45 Zí Phịlịpo ndéréne ndíki ngíti ezené
kí ịrịné Natanịyele zía úku ledre zía kídí,
“Natanịyele, o'do bɨ kí ịrịné Yésụ, wotị́
Yoséfa bɨ sɨmɨ Nazeréta bɨ kóo Mụ́sa kí
ngíti géyị nébị e ekéní ledre a sɨmɨ bụ́kụ
'bɨ lorụ ní, ndikizé wo go.”
46 Zí Natanịyele úkulúgu ledre zí
Phịlịpo kídí, “Óo, éyị́ 'be kpá Nazeréta zí
bɨlámá ledre ménghị roné sɨmɨ a?”
Phịlịpo ya zía ní, “Ndá ítí kangú wá,
nderézé mu kéyị, zíyị lúrú wo za cụ́ kí
komoyị́.”
47 Sɨmɨ bɨ Natanịyele ogụ go gbóo ro
Yésụ ní, zí Yésụ úku ledre gɨ roa kídí,
“O'do ba nɨ mbigí Isɨréle, bɨsinyí sómụ́
ledre ndaá do mɨmbé'de a wá.”
48 Zí Natanịyele úkulúgu ledre zí Yésụ
kídí, “Mongụ́ 'yị, ówo máa 'da, bɨ zíyị úku
ledre gɨ romá kenée ní.”
Zí Yésụ úkulúgu ledre zía kídí, “Málúrú
yịị́ go sɨmɨ bɨ gáa áyí ndịsị 'dówụ́royị́ sị́
kágá íri, 'dá'dá Phịlịpo ndólo aka yịị́ wá
ní.”
49 Gɨ zí ledre bɨ Yésụ uku kenée ní, geré
zí Natanịyele úku ledre fúó zí Yésụ kídí,
“'Yị 'dódo ledre áyí mbigí Owụ́ 'bɨ Lomo
ma'díi, Ngére do kúfúze Isɨréle za mbá.”
50 Yésụ ya zía ní, ṇgúṇgu ledremá née
lá gɨ zí ledre bɨ máúku máyá málúrúndíki

‡ **1:32 1:32** 'Dówụ́ Lomo: 'Dówụ́ Lomo nɨ 'Dówụ́ bɨ sɨmɨ Lomo ní. Bụ́kụ 'bɨ Yiwáni uku zíze kídí Lomo nɨ 'Bụ, Yésụ bɨ Owụ́ 'bɨ ené ní nɨ kpá Lomo zí 'Dówụ́ Lomo nɨ 'bɨ ené 'Dówụ́ sɨmɨ Lomo ní.

yịị kí 'dówụ́royị sị́ kágá ní? Togụ́ kenée yá, áyí lúrú tụ́'dụ́ mɪngburoko ledre e gɪ zí wo née.
51 Zí Yésụ kpá fú úku yata ledre zí Natanḭyele kídí, “Ásé karanée lúrú ere likpíní go fúó káa zí mbotụ ní. Máa Owụ́ 'bɪ 'Yịma'dí zíma ídíma dongará ere kí do sogo káṇgá káa zí 'bé'bé ní zí maláyika e ndḭsị ékḭógụyé gɪ doa bi kpá kí ékḭlúgu royé 'dága komo ere.”

2

Yésụ oyólo'bó iní káa do le'yḭ́ kóṛó sɪmɪ Kána

1 Sḭlḭ́ gbre gɪ do kací a bɪ Yésụ ndolo Phḭlịpo e kí Natanḭyele káa do 'yị lódụ́ kacíne e ní, zí ngíti 'yị méngị ayímbi 'bɪ ófụ́ ro'yị 'be 'bɪ ené sɪmɪ Kána, ngíti owụ́ gara sɪmɪ Galiláya. Maríya mbágá Yésụ nɪ kóo kpá sɪmɪ ayímbi máa née íri.
2 Ndolonɪ́ kóo kpá Yésụ kí 'yị lódụ́ kacíne e sɪmɪ ayímbi máa née íri.
3 'Yị e nɪyí ídí kíe ní, le'yḭ́ kóṛó ụkụ́ go. Zí Maríya ḭnyịné úku ledre zí Yésụ kídí, “Bɪ áyí lúrú a ba ní le'yḭ́ ụkụ́ yḭ́ ené go, éyḭ́ bɪ zí 'yị éwé a ní ndaá lolụ wá.”
4 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí mbágáne kídí, “Mamá, ba ndaá aka sịndḭ́ kadra bɪ zíma 'dódo roko'bụmá sɪmɪ a zí 'yị e ní wá.”
5 Nda gɪ ore, zí Maríya ma'dáa ḭnyịné úku ledre zí 'yị 'bɪ moko ga bɪ ore ní kídí, “Togụ́ uku ledre go zíse yá, ídísé méngị 'duo wo.”
6 Mɪngburoko ndoko iní nɪyí kóo kírí née ịnyị doa kéṛḭ́ (6) ndḭsịní íngi'dúcu yée kí iní gɪ ro do ndḭsị méngị moko e kpá kí lúgu éyḭ́ e kíe kací ondụ́ 'bɪ Yụ́da e. Pheṛé* máa ga gére née kacíye kékḭé'do mbá bɪkéṛíye ndḭsị 'dí'bi kúkú e cḭ́ kéṛḭ́ a (20) togụ́ wá, cḭ́ kéṛḭ́ a doa sokó (30).
7 Zí Yésụ ḭnyịné úku ledre zí 'yị 'bɪ moko ga gére née kídí, “Ndíṛí'dúcusé aka ndoko iní ga gére née mu kí iní.” Zí 'yị 'bɪ moko ga gére née tí méngị a kenée, zíye íngi 'dúcu pheṛé ga gére née 'bé.
8 Zí Yésụ úku ledre zíye kídí, “Íngisé iní máa ga gére née mu ndéré kíe zí 'yị bɪ ndḭsị lúrú bi kací 'yị e ní.” Zí 'yị 'bɪ moko ga gére née méngị a tí kenée.
9 Zí 'yị lúrú bi kací 'yị e 'dí'bi iní née éwéúzu a. Sɪmɪ bɪ ewéuzu ní, oyólo'bó yḭ́ ené roné go le'yḭ́ kóṛó, inyiromo nda kpá go do le'yḭ́ bɪ ewéní 'dá'dá ore ní mbá. Owo bi bɪ ogụní kí bɪkinyi le'yḭ́ née gɪ doa ní wá, 'yị 'bɪ moko ga bɪ ogụní kíe ní owonɪ́ dụ́ụ́ ye. Geré zí 'yị lúrú bi kací 'yị e née ḭnyịné ndólo mḭ́ngḭ́ ayímbi,
10 do úku ledre zía kídí, “Méngịsé bɪ káa ledre 'di? Ásé aka gáa í'bíógụ mbigí le'yḭ́ zí 'yị e 'dá'dá kí, káa zí bɪ legbe ndḭsịzé méngị a ní abú ásé nda í'bíógụ iní a gɪ 'dá'ba yá ndaá káa do ledre wá, née 'yị e lerení go.”
11 Née mɪzefḭ́ mongụ́ ledre bɪ Yésụ mengị wo bɪ gbékpḭ́ 'yị utúasá méngị a wá, oyólo'bó iní káa do le'yḭ́ sɪmɪ Kána owụ́ gara sɪmɪ bɪ Galiláya ní. Sɪmɪ sịndḭ́ kadra máa bɪ kóo née ní, zí tụ́'dụ́ 'yị e ówo a mbá kídí nɪ kí roko'bụ ledre e zíne. Gɪ zí kéyị née, zí 'yị lódụ́ kacíga nda ṇgúṇgu ledre a za kíngaya.
12 Sɪmɪ bɪ ayímbi utú nda go ní, zí Yésụ ḭnyịyé kí mbágáne kí lúnduné e nda kpá kí 'yị lódụ́ kacíne e ndéré ndḭsịyé sɪmɪ ngíti owụ́ gara kí ịṛịné Kapáranawúma kí owụ́ sḭlḭ́ cúku'dée.

Yésụ ogóbayi 'yị e
(Matáyo 21:12-13, Máriko 11:15-17, Lúka 19:45-46)

13 Sɪmɪ bɪ ngítí sḭlḭ́ 'bɪ Ayímbi 'bɪ Yụ́da e bɪ ndḭsịní ndóló a Umbuokpó† idíaká go lá cúku'dée gɪ ro zía tónóne ní, zí Yésụ ḭnyịné kí 'yị lódụ́ kacíne e ndéréye sɪmɪ Yeṛụsaléma.
14 Sɪmɪ bɪ ogụní íri ní, geré zíye ndéréókpóye do ligá mongụ́ 'Dḭcḭ́ 'bɪ Lomo.‡ Nɪyí ógụ íri ní, ngíti géyị 'yị e

* **2:6 2:6** Pheṛé máa ga gére née nɪyí gɪ sɪmɪ tutú. † **2:13 2:13** Ayímbi Umbuokpó: Nɪ sịndḭ́ kadra bɪ Yụ́da e ndḭsịní sómụ́ndíki ledre bɪ kóo Ngére Lomo okpó gɪ do 'be 'bɪ eyé e ufu owụ́ 'bɪ eyé e wá gɪ zía bɪ oṛóní sáma owụ́ kábịṛḭ́kị ro kágá mbotụ eyé e ní. Zía kóo 'di'biogụ yée gɪ sɪmɪ Ízibiti gɪ sɪmɪ 'do'dó bɪ kóo nɪyí sɪmɪ a ní. Ólo Ólụ́ógụ 12:1-20. ‡ **2:14 2:14** 'Dḭcḭ́ 'bɪ Lomo: 'Dḭcḭ́ máa wo née nɪ dụ́ụ́ kḭé'do sɪmɪ Yeṛụsaléma. 'Yị 'dáná éyḭ́ e ndḭsịní lengbe 'dáná éyḭ́ sɪmɪa gɪ zía Lomo nɪ ore, gɪ ro zía ótoómo lúyú ledre 'bɪ 'yị e.

niyí go ndịsị úgúóyó ịtị e, kábịrịkị e kpá kí amámu e zí lafúye gi ro do ndịsị 'dáná éyị kíe zí Lomo. Ngíti géyị 'yị ogụní 'bi eyé kí késị e ndịsị kí óyóló'bó yée.

15 Zí ledre bi 'yị ga gére ndịsịní méngị a née sínyíne ro Yésụ, zía 'dí'bi sí'dí bi kí mirásáne ní ndịsịné ócó bayi 'yị ga gére née kpá kí bangá eyé ga gére née kíe do ligá 'Dịcị 'bi Lomo. Zía sịkpị tarabíza ga bi 'yị óyóló'bó késị e ndịsịní óyóló'bó késị eyé e doyé ní do ịtrịónzó yée kpụkpụ́kpụ bi, zí késị eyé ga gére née báyiyé faa bi.

16 Zía ndéréne úku ledre zí yée ga bi ndịsịní úgúóyó amámu e ní kídí, "'Dí'bióyósé yị esé ga gére née gi ore mu káa zí bi mááyí úku a ba. Ndásé óyóló'bó 'Dịcị bi 'yị e ndịsịní ógụ íni ini simi a zí Babá ní káa do sụ́ụ wá."

17 Simi bi 'yị lódụ́ kací Yésụ lurúní ledre ga bi Yésụ mengị yée gi ro 'Dịcị 'bi Lomo kenée ní, geré zíye sómụ́ndíki ledre bi kóo ngére Dawídi uku wo do éké a simi miéké kúrú Lomo kídí, "Lomo, 'bú 'dịcị eyị ofụ domá go."

18 Zí ledre bi Yésụ mengị gi ro 'Dịcị 'bi Lomo née sínyíne ro mingburoko 'yị ga bi 'bi Yụ́da e ní. Zíye ógụyé útúye do Yésụ kí ledre kídí, "Éyị bi méngị kéyị gi zía kenée ní 'di? Togụ́ kenée yá, méngịógụ aka ngíti mongụ́ ledre cakaba, wo bi kí roko'bụné ní gi ro zíze ówo a kídí ma'díi Lomo kasaogụ yịị ne."

19 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí Yụ́da ga gére née kídí, "Togụ́ ílisé ówo roko'bụmá, ndụ́rụsé aka mongụ́ 'Dịcị 'bi Lomo née mbá bi, mááyí ụ́bụ́lúgu a dụụ́ simi sịlị ota."

20 Zí Yụ́da ga gére née úkulúgu ledre zí Yésụ kídí, "Úu, úku née ledre? 'Dịcị 'bi Lomo bi simibi nderé do 'yị e kí ụ́bụ́ a 'dényé cị gbre doa ịnyị doa kéṛị (46) ní, yá togụ́ ndụrụní yá née ni ụ́bụ́lúgu a dụụ́ simi sịlị ota (3)?"

21 Yésụ uku ené née ledre 'Dịcị 'bi Lomo wá, uku yị ené née ledrené.

22 Simi bi úrú gi simi umbu ní, geré zí 'yị lódụ́ kací Yésụ sómụ́ndíki ledre bi kóo uku ní. Gi zí kéyị née, zí 'yị lódụ́ kací ga ṇgúṇgu ledre ga bi miékéye simi miéké kúrú Lomo kpá kí ngíti géyị ledre ga bi Yésụ ma'dáa uku yée ní.

23 Simi bi kóo Yésụ niyí simi Yerụsaléma ní, simi Ayímbi 'bi Umbuokpó, zí Yésụ ma'dáa kóo ndịsịné méngị tụ́'dụ́ mingburoko ledre e íri. Gi zí kéyị née, zí tụ́'dụ́ 'yị e ṇgúṇgu ledre a ma'díi.

24 Tí lá Yésụ ma'dáa ili ené kóo méngị kéyị kací misómụ́ ledre 'bi 'yị e wá gi zía owo bú mimbé'deyé ndaá bilámáne wá.

25 Yésụ ma'dáa ili ené zí 'yịma'dí úku ledre 'yịma'dí zíne wá gi zía owo yị ené bisinyí misómụ́ ledre 'bi 'yịma'dí e mbá bú.

3

Yésụ 'dodo ledre 'bi Lomo zí Nịkodịmo

1 Ngíti o'do ni kóo bo ịrịa Nịkodịmo, ni ngúru 'yị gi dongará 'yị ga bi ndịsịní ndólo yée Farụsáyo e ní,* ni kpá ngúru mongụ́ 'yị 'bi Yụ́da e.

2 Simi ngíti sịlị, zía lóloné kí ndụlụ ndéréne úku ledre zí Yésụ kídí, "'Yị 'dódo ledre, zée Isiréle e za mbá owozé go bú kídí Lomo kasaogụ yị ené yịị ne ógụ 'dódo ledre ené. Owozé gi zía éyị ga bi ndịsị méngị yée ní, gbékpị 'yị utúasá ené méngị yée wá 'búó togụ́ 'yị bi Lomo i'bí roko'bụ ledre máa née go zía ní."

3 Zí Yésụ úkulúgu ledre zía kídí, "Máúku zíyị ma'díi, togụ́ 'yị ili gi ro zíne ógụné 'be 'bi Lomo yá, idíní ndíkiógụ wo mikándané kí."

4 Nịkodịmo ya zí Yésụ ní, "Ledre máa née ni méngị roné kenée née láráa káa be 'di? Bi mááyí nda kpá go mongụ́ma káa zí ba, mááyí ólụ́lúgu romá simi mbágáma do ndíkiógụ máa kpá mikándané née lárá a káa be 'di?"

5 Yésụ ya, "Máúku zíyị ma'díi Nịkodịmo, togụ́ ndikiogụní 'yị mikándané kí 'Dówụ́ Lomo kpá kí iní wá yá, utúasá ógụ 'be 'bi Lomo wá.

2:17 2:17 Ke'bị 'bi Dawídi e 69:9 * **3:1 3:1** Farụsáyo: Née ngíti géyị Yụ́da ga bi ngárá nditi'dofụní do lorụ bi Mụ́sa eké ní wá ní. Ṇguṇguní ledre 'dówụ́ Lomo, kí ledre maláyika e kpá kí ledre miúrú 'yị e gi simi umbu.

6 'Yị máa wo bɨ ndikiogụ wo lá mɨndíkiógụ do sogo káṇgá ba ní,
mɨméngị ledre ené nɨ dụ́ụ́ 'bɨ 'yịma'dí e.
'Yị máa wo bɨ 'Dówụ́ Lomo ndikiogụ wo
go mɨkándané ní, nɨ go mbigí 'yị bɨ 'bɨ
Lomo ní.
7 Zí Yésụ kpá úku ngíti ledre zía kídí,
'Nịkodịmo, ndá ónzó komoyị́ gɨ zí ledre
bɨ máúku máyá 'Dówụ́ Lomo idí ndíkiógụ
'yịma'dí e mɨkándané ní wá.'
8 'Yị bɨ ndikiogụní wo go mɨkándané ní,
mɨméngị ledre ené gbékpị́ 'yị e utúasání
eyé ówo a wá gɨ zía 'Dówụ́ Lomo ndịsị
úkuí'bí yée zía ne. Cé káa zí síli bɨ 'yị e
uwúní lá gboṛụ a lurúní roa wá ní."
9 Nịkodịmo ya zí Yésụ ní, "Ledre máa
née nɨ nda kú méngị roné née kenée
lárá a káa be 'di?"
10 Yésụ ya zí Nịkodịmo ní, "Bɨ áyí ba
tí mongụ́ 'yị, ndịsị 'dódo ledre zí lafúyị e
Isɨréle yịị́ ní, sara ówo ini ledre gɨ sɨmɨ
ledre née wá gɨ zí 'di?
11 Máúku zíyị ma'díi Nịkodịmo, ledre ga
bɨ za mbá ndịsịzé úku yée zíse Yụ́da e ní,
nɨyí za mbá ma'díi ledre e gɨ zía lurúzé
ledre máa ga gére née go za cụ́ kí komozé.
Tí lá ílisé esé ṇgúṇgu yée wá.
12 Lúrú aka Nịkodịmo, mándịsị úku
ledre zíse ótoásá a kí éyị́ ga bɨ do sogo
káṇgá ona ní, útúásásé esé ówoyéme ini
ledre gɨ sɨmɨ a wá. Sara togụ́ máúku zíse
lá dụ́ụ́ ledre ga bɨ 'bɨ Lomo komo ere ní,
ásé ṇgúṇgu a, ɨ'ɨ, ṇgúṇgusé esé e wá.
13 'Yị bɨ ogụ go gɨ komo ere zía ówoyéme
ledre ga bɨ íri ní ndaá, tí lá dụ́ụ́ máa bɨ
Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí ní.
14 Máa Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí, máúku zíse,
káa zí bɨ kóo Mụ́sa yeme lịlị kámá zía
phéphéngéṛị a ro kágá sịkpị a kíe 'dága
ní, nɨyí karanée phéphéngéṛị máa ro
kágá do sịkpị máa kpá kenée, 15 gɨ ro 'yị bɨ
ṇguṇgu ledremá go ní zía ídíne kí trịdrị
bɨ za fí ní.
16 "Gɨ zía 'yịma'dí e do sogo káṇgá
za mbá Lomo oto 'búye go kíngaya, zía
ịnyịné kásaógụ bɨkéṛị́ Owụ́ 'bɨ ené ógụ
úyuné gɨ royé. Yaá 'yị bɨ ṇguṇgu ledre a
go ní uyu wá, nɨ ídí trịdrịné za fí.
17 Lomo kasaogụ ené bɨkéṛị́ Owụ́ 'bɨ
ené née gɨ ro zía ógụné 'décị ngbanga
'yịma'dí e wá. Kasaogụ wo gɨ ro zía
ógụné yómo 'yịma'dí e.
18 'Yị bɨ ṇguṇgu ledre bɨkéṛị́ Owụ́ 'bɨ
Lomo née go ní, Lomo 'decị ené ngbanga
roa bɨsinyíne wá. 'Yị máa wo bɨ ṇguṇgu
ledre Owụ́ 'bɨ Lomo née wá ní, Lomo 'decị
ngbanga roa go 'desị́.
19 Lomo kasaogụ owụ́ 'bɨ ené kí bɨlámá
'dódo ledre, zí bɨlámá 'dódo ledre máa
née ídíne zí 'yịma'dí e káa zí bimɨóṇgó ní.
'Yịma'dí e asiní nda yị́ eyé gɨ ro bimɨóṇgó
née mɨási gɨ zía mɨméngị ledre eyé nɨ yị́
ené mbá bɨsinyíne.
20 Bɨsinyí ledre nɨ yị́ ené káa zí mɨtụlụrụ
ní. 'Yị ga bɨ ndịsịní méngị bɨsinyí ledre
ní sogóní yị́ eyé bimɨóṇgó mɨsógó káa bɨ
bimɨóṇgó nɨ 'dódoógụ bɨsinyí ledre eyé
ke.
21 'Yị máa wo bɨ ndịsị méngị yị́ ené dụ́ụ́
bɨlámá ledre ní, nɨ yị́ ené sɨmɨ bimɨóṇgó.
'Yị e nɨyí ịnyị mbá ówo bɨlámá mɨméngị
ledre ené zíye ndịsịyé úku a kídí, ma'díi,
'yị ba ndịsị mengị ledre bɨ Lomo ili ní."

Yiwáni 'yị Bábátịzị 'yị e uku ledre Yésụ

22 Gɨ do kací ledre máa wo née ní,
zí Yésụ ịnyịyé kí 'yị lódụ́ kacíne e gɨ
sɨmɨ Yerụsaléma ndéréye sɨmɨ káṇgá bɨ
Yụdáya ní. Zíye ndịsịyé 'dódo ledre 'bɨ
Lomo zí 'yị e. 'Yị máa yée ga bɨ ṇguṇguní
go ní, zía ndịsịné kí bábátịzị yée.
23 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní,
Yiwáni nɨ kóo ore sɨmɨ ngíti owụ́ bi kí
ịrịné Ayinóno gbóo kí ngíti owụ́ bi kí ịrịné
Salíma ndịsị bábátịzị 'yị e. Gɨ zía mongụ́
iní nɨ kóo bo ore utúasá go gɨ ro bábátịzị
tụ́'dụ́ 'yị e sɨmɨ a.
24 Ledre máa née ndịsị kóo méngị
roné née sɨmɨ bɨ kóo ngárá ngére Eróde
Andipá onzó aka kóo Yiwáni ma'dáa sɨmɨ
sịgịnị wá ní.
25 Zí ngíti o'do gɨ dongará Yụ́da e ógụné
zíye ndịsịyé ítí kangú dongaráye kí 'yị ga
bɨ 'yị lódụ́ kací Yiwáni ní gɨ ro ledre 'bɨ
ídí 'yị drá do komo Lomo.
26 Sɨmɨ bɨ 'yị lódụ́ kací Yiwáni uwúní
ledre bɨ o'do née uku zíye kenée ní, zíye
ịnyịyé ndéréye ndú'yú Yiwáni kídí, "'Yị
'dódo ledre, o'do bɨ kóo Yésụ ndịsịzé kéye
sága Yeredéne 'dáa, bɨ zíyị úku yéme

ledre gɨ roa ní, uwúzé yaá nɨ nda yị ené
íri go kpá ndịsị bábátịzị 'yị e, tụ́'dụ́ 'yị e
nɨyí nda yị eyé go ndịsị ndéré zɨa íri gɨ ro
babatịza.”
27 Zɨ́ Yiwáni úkulúgu ledre zɨ́ 'yị lódụ́
kacíne ga gére née kɨ́dí, “Ɨ'ɨ, bi ndaá sínyí
rosé wá. O'do née mengị ené ledre née lá
kɨ́ roné wá, Lomo i'bí roko'bụ ledre née
ne zɨa.
28 Máúku kóo ledre zɨse go fúó kɨ́dí,
‘Mándá 'bɨ amá Kɨ́résịto wá. Mándịsị lá
yémeómo 'yị e nzíyiyé zɨ́ 'yị yómo 'yị e
ma'dáa.’
29 Máúku zɨse, máa Yiwáni, mááyí 'bɨ
amá lá mɨsanda. Káa zɨ́ bɨ ówosé bú togụ́
'yị ili ófụ́ kára yá, nɨ kása mɨsanda 'dá'dá
gɨ ro yéme mɨsi'di ledre kára máa née ní.
Mɨsanda née nɨ ídí kɨ́ mongụ́ rokinyi kɨ́
lúrú o'do 'bɨ kára née 'be 'bɨ towụ́ga íri
sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ í'bí lafa. Máa Yiwáni,
mááyí go kɨ́ mongụ́ rokinyi gɨ zɨa 'yị bɨ
mándịsị yémeómo 'yị e zɨa ní ogụ go.”
30 Utúasá mɨútúásá zɨ́ ledre Yésụ ídíne
ne owóowó, ndaá zɨ́ ledremá ídíne ne
owóowó zɨ́ 'yịma'dí e wá.
31 Gɨ zɨa bɨ Yésụ ogụ 'bɨ ené cụ́ gɨ komo
ere, Lomo kasa wo ne ní, nɨ ndịsị 'dódo
zɨ́ 'yị e mbigí ledre bɨ gɨ zɨ́ Lomo ní.
Máa Yiwáni, mááyí 'bɨ amá 'yịma'dí, 'bɨ
amá mɨ'dódo ledre nɨ ndéré 'dịyị roné
kací mɨméngị ledre 'bɨ 'yịma'dí e. Dụ́ụ́
wo bɨ Lomo kasaogụ wo gɨ komo ere ní,
roko'bụa romo ne.
32 Nɨ ndịsị 'dódo 'bɨ ené zɨ́ 'yịma'dí e za
cụ́ ledre bɨ lurú kɨ́ komoné, zɨa úwú a kpá
za cụ́ kɨ́ mbílíne gɨ tara Lomo ní. Ledre
ga bɨ ndịsị 'dódo yée née mbá, tụ́'dụ́
'yịma'dí e iliní eyé ṇgúṇgu a wá.
33 Togụ́ 'yị ṇguṇgu ledre ga bɨ Yésụ
ndịsị 'dódo yée née go yá, 'yị máa née
ṇguṇgu kpá go kɨ́dí Lomo kasaogụ wo ne.
34 Ndịsị 'dódo mbigí ledre ga gére née
kenée gɨ zɨa Lomo kasaogụ wo ne. Lomo
ma'dáa i'bí roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ne go zɨa.
35 Lomo otoomo ledre ené e za mbá zɨ́
Owụ́ 'bɨ ené máa née gɨ zɨa oto 'bú Owụ́
ma'dáa go kɨ́ngaya.
36 'Yị máa wo bɨ ṇguṇgu ledre Owụ́ máa
née go ní, uyu wá nɨ ídí kɨ́ trịdrị bɨ za fí
ní. 'Yị máa wo bɨ nɨ ási mɨási ṇguṇgu
ledre Owụ́ máa née wá ní, utúasá ndíki
trịdrị bɨ za fí ní gɨ zɨ́ Lomo wá. Lomo 'decị
ngbanga go roa 'desị́.

4

Yésụ uku ledre e zɨ́ nyị́ 'yị 'bɨ Samáriya

1 Zɨ́ Farụsáyo e úwú ledre kɨ́dí, 'yị lódụ́
kací Yésụ ndịsịní nda go ógụ eyé zɨ́ Yésụ
gɨ ro babatịza rómo do 'bɨ Yiwáni.
2 Abú tụ́'dụ́ 'yị e ndịsịní ndéré zɨ́ Yésụ
gɨ ro babatịza yá ní, i'bí ené babatịza zɨye
ne wá. 'Yị lódụ́ kacɨ́ga ndịsịní yị́ eyé í'bí
babatịza ye.
3 Sɨmɨ bɨ Yésụ owo kɨ́dí Farụsáyo owoní
go ya tụ́'dụ́ 'yị e ndịsịní nda go ndéré zɨne
ní, zɨa ịnyị ené gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Yụdáya
ní gɨ ore ndá'balúgu roné sɨmɨ káṇgá bɨ
Galiláya ní.
4 Sɨmɨ mɨndá'ba a sɨmɨ Galiláya, nderé
kpụrụ́ gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Samáriya ní.
5 Sɨmɨ bɨ nderéogụ sɨmɨ Samáriya ní,
zɨa ndéréókpóne sɨmɨ ngíti owụ́ gara 'bɨ
Samáriya bɨ kɨ́ ịrịné Sakára gbóo kɨ́ bi bɨ
kóo Yakóbo ndịsị ndịsị doa, zɨa ótoómo a
zɨ́ owụ́ 'bɨ ené Yoséfa ní.
6 'Dawú bɨ kóo Yakóbo iciomo ní nɨ
kóo kpá bo ore. Sɨmɨ bɨ Yésụ ogụní do
'dawú née ore ní, zɨa 'dówụ́roné do 'dawú
máa née kɨ́rɨ́ née gɨ zɨ́ kụ́rụ́ 'bɨ ngbángbá
ndéré. Née kóo kɨ́ yana kadra sɨmɨ sịndị́
kadra sokó doa gbre.
7 Ndịsị aka kpá lá ca, geré zɨ́ ngíti kára
nyị́ 'yị 'bɨ Samáriya ógụné íngi iní ené.
Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ kára máa née kɨ́dí,
“Áko, sáká aka máa kɨ́ iní mɨéwé”
8 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní,
'yị lódụ́ kacɨ́ga nderéní go mbá úgú éyị́
mɨánu zɨye sɨmɨ owụ́ gara bɨ ore née.
9 Zɨ́ nyị́ 'yị 'bɨ Samáriya née úkulúgu
ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, “Úku née kenée ledre
'di, tɨ́ bɨ ówo bú ngárá zée Samáriya e
ilizé rozé kɨ́ Yụ́da e wá ní, zɨyị úku ledre
yá máídí í'bí iní zɨyị éwé a?”
10 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ kára née
kɨ́dí, “Idí ówo sáká éyị́ 'bɨ Lomo bɨ zɨyị
ní bo, zɨyị ówo 'yị bɨ ombo iní gɨ zɨyị ba
bo, káa bɨ ómbo iní mɨéwé go gɨ do bɨ zɨa
í'bí a zɨyị, wo bɨ nɨ óto yịị zɨyị ídíyị trịdrịyị́
za fí ní.”

11 Zɨ́ kára née úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ
kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị, bɨ 'dawú ba olụ́ yḭ́ ené
mɨólụ́ kɨ́ngaya, ngárá ká'dá 'bɨ lála iní gɨ
sɨmɨ gu 'dawú gɨrí ndaá kpá zɨ́yị wá ní,
áyí ndíki iní bɨ zɨa óto 'yị trịdrị za fí ní gɨ
'da?
12 Rómo do bulúnduzé Yakóbo bɨ kóo
iciomo mongụ́ 'dawú ba, zɨa úyuómo a
zɨ́ze ndḭ́sịzé éwé a kɨ́ bangákụlụ́ ezé e ní
kɨ́ 'di?”
13 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ kára née
kɨ́dí, “'Yị bɨ ndḭsị éwé dụ́ụ́ iní 'dawú ba
ní, kodró nɨ kpá fú ndḭ́sị méngị wo.
14 Togụ́ 'yị ewé iní bɨ máí'bí máa zɨa ní,
kodró mengị andá lolụ wo wá, gɨ zɨa iní
máa née nɨ ndḭ́sị kúkúógụ sɨmɨ a káa zɨ́
'dawú ní, zɨa í'bí trịdrị bɨ za fí ní zɨ́ 'yị
ma'dáa.”
15 Geré zɨ́ kára née úkulúgu ledre zɨ́
Yésụ kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị, togụ́ ngíti iní nɨ bo
kpḭ́ zɨ́yị gɨ zɨ́ wo ba ní, ídí mu í'bí a zɨ́ma
káa bɨ kodró nɨ kpá fú ndḭ́sị méngị máa
zɨ́ma ndḭ́sị ógụmá ona ke.”
16 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ kára née
kɨ́dí, “Bɨlámáne, ndéré mu kacɨ́ o'do bɨ eyḭ́
zɨ́se ógụsé kéne.”
17 Kára née ya zɨa ní, “Mongụ́ 'yị, o'do
'bɨ amá ndaá 'bɨ enée wá.”
Yésụ ya zɨa ní, “Nɨ ma'díi, zɨ́yị úku ledre
yá o'do 'bɨ eyḭ́ ndaá,
18 gɨ zɨa 'dí'bi kóo ya'dá e go 'dá'dá ịnyị
(5), o'do máa wo bɨ cakaba áyí zɨa née
ndaá 'bɨ ené o'do 'bɨ eyḭ́ wá. Éyḭ́ bɨ úku
née nɨ ma'díi.”
19 Zɨ́ kára née úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ
kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị, máówo go kɨ́dí áyí
nébị.”
20 Ngíti éyḭ́ kḭ́é'do, zée Samáriya e,
bulúnduzé e 'dodoomonɨ́ kóo zɨ́ze kɨ́dí,
idízé ndḭ́sị íni ini zɨ́ Lomo dụ́ụ́ do mongụ́
landa ezé bɨ Gịrịzḭ́mị ní ona. Sée Yụ́da e,
úkusé 'bɨ esé kɨ́dí odụ bɨlámá bi 'bɨ ini zɨ́
Lomo nɨ dụ́ụ́ sɨmɨ Yerụsaléma.
21 Yésụ ya zɨa ní, “Ídí úwú ledre ba
bɨlámáne. Sịndḭ́ kadra nɨ go gbóo zɨ́ Babá
ndḭ́sịné úwú ini 'bɨ 'yị e zaá do bi e mbá.
Ndaá lolụ bɨ yaá nɨ ndḭ́sị úwú ini 'bɨ 'yị e
dụ́ụ́ do landa Gịrịzḭ́mị, togụ́ mbú dụ́ụ́ sɨmɨ
Yerụsaléma ní wá.
22 Sée Samáriya, ndḭ́sịsé íni ini zɨ́ Lomo
do bɨsinyí mɨsi'di. Zée Yụ́da e, ndḭ́sịzé íni
ini zɨ́ Lomo ma'dáa do bɨlámá mɨsi'diné gɨ
zɨa owoyemezé wo bú, kasaogụ 'yị yómo
'yị e gɨ sɨmɨ kúfúze.
23 Máúku zɨ́yị ma'díi, sịndḭ́ kadra ogụ go
zɨ́ 'yị e ndḭ́sịyé íni ini zɨ́ Babá sɨmɨ roko'bụ
'bɨ 'Dówụ́ Lomo do bɨlámá mɨsi'diné. Née
ledre bɨ Lomo ili mbigí 'yị ené e idínɨ́ ndḭ́sị
méngị a ní.
24 Lomo nɨ kpá ne 'Dówụ́. Gɨ zɨ́ kéyị
née, ili mbigí 'yị ené e, idínɨ́ ndḭ́sị íni ini
zɨa kɨ́ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo do bɨlámá
mɨsi'diné.”
25 Zɨ́ kára née úkulúgu ledre kɨ́dí,
“Ma'díi, máówo go kɨ́dí Masíya nɨ ógụ. Nɨ
ne wo bɨ ndḭ́sịnɨ́ kpá ndólo wo Kɨ́résịto
ní. Nɨ ógụ 'dódoyéme ledre gɨ ro ledre ga
gére née zɨ́ze.”
26 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ kára née
kɨ́dí, “Kɨ́résịto bɨ ndḭ́sị úku ledre a née nɨ
go tɨ́ máa bɨ mááyí ndḭ́sị ódro zɨ́yị ba.”
27 Geré zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ga bɨ
gáa nderénɨ́ úgú éyḭ́ mɨánu ní ndá'baógụ
ndíki wo nɨ go ndḭ́sị úku ledre zɨ́ kára née.
Zɨ́ tarayé ḭdrḭ́ne mbá mɨḭdrḭ́. 'Yị bɨ zɨa líkpí
tarané gɨ dongaráye úku ledre zɨa kɨ́dí,
“Uku zɨ́ kára née ledre 'di ní ndaá.”
28 Zɨ́ kára née ótoómo ndoko iní ené
cḭkḭ do 'dawú ore zɨa ndá'balúgu roné 'be
kɨ́'dí bɨ gáa ogụ ní. Zɨa úku ledre ga bɨ
gáa Yésụ uku yée zɨa do 'dawú íri ní mbá
zɨ́ 'yị ga bɨ zɨ́ne 'be ní kpá kɨ́ tụ́'dụ́ ngíti
géyị 'yị e kɨ́dí,
29 “Máógụ ndíki ngíti o'do do 'dawú
'dáa, zɨa úku ledre ga bɨ gɨ do bimá ní
za mbá zɨ́ma, máówo wá togụ́ née ndaá
Kɨ́résịto wá yá? Ógụsé aka ndéré lúrú
wo.”
30 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e ịnyịyé ndéréye lúrú
Yésụ do 'dawú íri.
31 Gɨ do kacɨ́ kára née bɨ nderé go 'be
ní, zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga 'dí'biógụ éyḭ́ mɨánu
bɨ gáa nderénɨ́ úgú a ní zɨ́ Yésụ zɨ́ye úku
ledre zɨa kɨ́dí, “'Yị 'dódo ledre, utúasá
mɨútúásá zɨ́yị aka ánu éyḭ́.”
32 Zɨ́ Yésụ ukulugu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ɨ́'ɨ,
éyḭ́ mɨánu amá nɨ yḭ́ ené bo, ówosé esé
ledre gɨ roa wá.”

33 Zí 'yị lódụ́ kacígа ga gére née ndịsị́
ódroyé dengbịye kídí, “Ɨ, née kenée lárá
ledre 'di. Ngíti 'yị ogụ kí éyị́ mıánu ne zıa
tée?”
34 Zí Yésụ úkulúgu ledre zıye kídí, “Éyị́
mıánu amá nı moko bı Babá kasaogụ
máa gı ro ndịsị́ méngị a ní, gı ro zíma
méngịónzó a.”
35 Yésụ nı lúrú bi ní, tụ́'dụ́ 'yị e nıyí go
ndịsị́ ógụ rụụ, zıa úku muruwayi gı ro 'yị
ga bı ndịsịní ógụ née zí 'yịmıkása ené e
kídí, “Káa zí bı owozé mbá bú otoomo go
éfé eso gı do bı do óṇgo kére ní, lúrúsé
aka bi do mısi'di 'dáa. Tụ́'dụ́ 'yị ga bı nıyí
ógụ née nıyí go káa zí kére bı sịndị́ kadra
'bı óṇgo a utúasá go ní.
36 Babá kasa máa ógụ óyụ ledre ené zí
'yịma'dí e za mbá cé káa zí 'yị ndịsị́ óyụ
kúfú gı ro ó'do a ní. Sée 'yịmıkása amá e,
ásé 'yị sáká máa kí moko ma'dáa gı ro zí
'yịma'dí e ndíki trịdrị bı za fí ní. Idízé
mu úku ledre 'bı babá kése zí 'yị ené e.
Babá ma'dáa nı ídí kıze kí rokinyi, zıa í'bí
tákpásị́lị́ zíze.
37 Muruwayi bı kídí, ‘'Yị ó'do kére nı
kpị́, zí 'yị óṇgo a nda ídí 'bı ené kpá kpị́
ní,’ nı ma'díi.
38 Mákása sée lá ndéré óṇgo nzíyi kére
gı yáká kí'dí bı ngárá ó'dosé esé yáká máa
née se kí bısuwu komosé trịị wá ní. Ídísé
ánu 'bı esé lá nzíyi éyị́ mıánu.”

Tụ́'dụ́ 'yị 'bı Samáriya ṇguṇguní ledre Yésụ

39 Sımı bı nyị́ 'yị 'bı Samáriya uku ledre
zí tụ́'dụ́ 'yị e kídí, “Ledre ga bı kóo za mbá
máméngị yée ní, wo bı kịé'do káa yaá
o'do née owo wá ní ndaá.” Gı zí ledre bı
kára née uku kenée ní, zí tụ́'dụ́ 'yị ga bı
'bı gara Samáriya née ṇgúṇgu ledre Yésụ.
40 Zí 'yị ga bı 'bı gara Samáriya née
ógụyé gị zí Yésụ ndú'yú wo kídí, idí aka
ndịsị́ zıye ore cúku'dée. Zí Yésụ kóo tí
ndịsịné zıye ore kí sị́lị́ gbre.
41 Gı zí sị́lị́ bı Yésụ mengị zıye ore 'dényé
gbre kí 'dódo ledre zıye ní, zí tụ́'dụ́ye
ṇgúṇgu ledre 'bı Lomo gı zí mı'dódo ledre
ené.
42 Zí 'yị ga gére née úku ledre zí kára bı
uku ledre Yésụ zıye ní kídí, “Ma'díi, o'do
née Lomo kasaogụ wo ne káa do 'Yị yómo
'yị e. Uwúzé ledre ga bı uku yée ní go
za cụ́ kí mbílíze gı tara a, ndaá lolụ dụ́ụ́
ledre bı úku zíze gı roa ní wá. Gı zí kéyị
née ṇguṇguzé ledre a go.”

Yésụ yomo owụ́
(Matáyo 8:5-13, Lúka 7:1-10)

43 Gı do kací sị́lị́ gbre bı Yésụ mengịní
sımı káṇgá bı Samáriya ore ní, zıye ịnyịyé
kí 'yịmıkása ené e yóó ndéréókpóye sımı
káṇgá bı Galiláya ní.
44 Ba ledre bı kóo Yésụ uku 'dá'dá zí
'yịmıkása ené e ní kídí, “Máúku zíse, togụ́
'yị nı nébị yá, sụmụga otoní eyé úndru a
wá.”
45 Sımı bı Yésụ nderéogụní sımı káṇgá
bı Galiláya ní, zí tụ́'dụ́ 'yị e 'dí'bi wo sımı
sụmụ gı zıa lurúní mıngburoko ledre ga
bı kóo ndịsị́ méngị yée sımı Ayímbi bı
Umbuokpó sımı Yerụsaléma ní go za cụ́
kí komoyé.
46 Gı sımı Galiláya gı ore, zí Yésụ ma'dáa
ịnyịyé ndá'balúgu royé drú 'dá'ba sımı
Kána owụ́ gara bı kóo oyólo'bó iní sımı a
káa do le'yị́ kọ́ró ní. Sımı sịndị́ kadra máa
bı kóo née ní, ngíti mongụ́ 'yị nı kóo ore,
nı gı sımı ngíti owụ́ gara 'bı Galiláya kí
ịrịné Kapáranawúma, owụ́ 'bı mongụ́ 'yị
máa née nı kóo kí ndíyá bısinyíne.
47 Sımı bı o'do née uwú ledre kídí Yésụ
ogụ go nı sımı Galiláya ní, zıa ịnyịné
gı sımı Yụdáya ndéréne ṇgúṇgú roné zí
Yésụ kídí, “Mongụ́ 'yị, owụ́ 'bı amá ndíyá
eme roa íri ngụ́, ógụ aka ndéré yómo wo.”
48 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí o'do née
kídí, “Sée 'yịma'dí e, ílisé 'bı esé ba
máídí méngị mıngburoko ledre ga bı
kí roko'bụyé ní té kí, ásé fú ṇgúṇgu
ledremá?”
49 O'do née ya zí Yésụ ní, “Áko mongụ́
'yị, ndíyá née eme íri ngụ́, ógụ aka mu
ndéré yómo owụ́ née 'dá'dá zí cóngó roa
kí ụ́kụ́ne.”
50 Zí Yésụ kpá úkulúgu ledre zí o'do
née kídí, “Ndá sị́kpị mımbé'deyị́ 'dága
wá, ndá'ba mu zıye 'be íri, bısinyí ledre
mengịní ené owụ́ née wá.”
Zí o'do née ṇgúṇgu ledre bı Yésụ uku
née, zıa ịnyịné ndá'bané 'be.

51 Sɨmɨ bɨ o'do née nɨ aka cịkị do mɨsi'di
nda go gbóo 'be ní, zɨ́ye ndíkíye kɨ́ ngíti
géyị 'yị 'bɨ moko ené e. Geré zɨ́ye úku
ledre zɨ́a kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị, éyḭ ndá 'bɨ ené
lolụ ro owụ́ wá, roa eme yḭ ené go.”
52 Zɨ́a ndú'yúlúgu yée kɨ́dí, “Ndíyá née
ụkụ́ gɨ roa sịndḭ kadra 'di? Zɨ́ 'yị moko ené
ga gére née úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, ledre
née mengị roné karana kutrú gɨ do kacɨ́
yana kadra, sɨmɨ sịndḭ kadra kḭ́é'do.”
53 Geré zɨ́ 'bụmɨowụ́ née sómụ́ndíki
sịndḭ kadra bɨ Yésụ odro zɨ́a sɨmɨ a kɨ́dí,
“Ndá sḭ́kpị mɨmbé'deyḭ 'dága wá, ndá'ba
mu zɨ́ye 'be íri, bɨsinyí ledre mengị ené
owụ́ née wá ní.” Gɨ zɨ́ ledre bɨ mengị roné
née ní, zɨ́ o'do née ḭ́nyịyé za kɨ́ 'yị 'bɨ 'be
'bɨ ené e mbá ṇgúṇgu ledre Yésụ.
54 Née go ngíti mongụ́ ledre gɨ dongará
mɨngburoko ledre ga bɨ Yésụ mengị yée
gbre sɨmɨ Galiláya sɨmɨ bɨ ogụ gɨ sɨmɨ
Yụdáya ní.

5

Yésụ sịkpị 'yị ndíyá

1 Gɨ do kacɨ́ ledre máa wo née ní, zɨ́
Yésụ ḭ́nyịné gɨ ore ndá'balúgu roné sɨmɨ
Yerụsaléma gɨ ro ayímbi 'bɨ Yụ́da e íri.
2 Ngíti gḭ́ṛḭndḭ iní nɨ kóo bo sɨmɨ
Yerụsaléma gbóo kɨ́ mbotụ gara bɨ ndɨsɨní
ndólo a mbotụ kábịṛḭkị e ní, ndolonɨ́ Bete-
seyḭda kɨ́ tara Aráma. Ici'dikínɨ́ kóo kpíkí
kɨ́ mɨngburoko kụ́tụ́ e ịnyị.
3 Kacɨ́ kadra mbá, tụ́'dụ́ 'yị ndíyá e
ndɨsɨní ndɨ́sị cigí iní máa née íri 'dii. Yée
ga bɨ komoyé nda, yée ga bɨ kɨ́ umbu
sịndḭye, nda kɨ́ yée ga bɨ mɨgịgḭṛḭ e ní.
4 Gɨ zɨ́a, uwúnɨ́ kóo yaá maláyika 'bɨ
Lomo ndɨsị lengbe ógụ ndɨ́sị ndítí sɨmɨ
iní née ore, zɨ́ iní máa née ndɨ́sị kádané
gbuwa, gbuwa, gbuwa. 'Yị ndíyá máa wo
bɨ utúụtụ roné go ne 'dá'dá sɨmɨ iní née
gɨ zɨ́ lafúne ní, geré zɨ́ ndíyá ené ụ́kụ́ne gɨ
roa.
5 Dongará tụ́'dụ́ 'yị ndíyá ga gére née
ore, ngíti 'yị luru nɨ kóo bo, o'do máa née
mengị kóo go bi sɨmɨbi cḭ́ kḭṛḭ́ a doa sokó
doa ịnyị doa ota (38).
6 Sɨmɨ bɨ Yésụ nderéogụ dongará 'yị
ndíyá ga gére née íri ní, geré zɨ́ komoa
útúne ro o'do 'yị luru née, gɨ zɨ́a Yésụ owo
kóo go kɨ́ roné kɨ́dí o'do née lu'bú kɨ́ ndíyá
bi go. Zɨ́ Yésụ ndú'yú wo kɨ́dí, “Áyí kɨ́ 'bú
ḭ́nyị gɨ do ndíyá née doyḭ?”
7 Zɨ́ o'do née úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ
kɨ́dí, “Áko, mongụ́ 'yị, 'yị ndaá romá wá.
Sɨmɨ bɨ iní née nɨ go káda ní, máaka íci
romá mɨíci yá, ezemá bɨ yḭ ené kɨ́ owụ́
roko'bụné ní, 'diya ndití yḭ ené go fị ne.”
8 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ḭ́nyịógụ
mu, 'dí'bi sáka eyḭ zɨ́yị ndá'bayḭ 'be.”
9 Kɨ́ráwu zɨ́ o'do née ḭ́nyịógụné 'dága,
'dí'bi sáka ené, yóó do ndá'bané 'be.
Ledre máa née mengị kóo roné née sɨmɨ
Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówụ́ro.*
10 Sɨmɨ bɨ mɨngburoko manda 'bɨ Yụ́da e
onzónɨ́ komoyé ro o'do bɨ ịnyị gɨ do ndíyá
ba kɨ́ sáka ené doné ní, geré zɨ́ Yụ́da ga
gére née máda wo o'bụó'bụ kɨ́dí, “Née
kenée 'di, tɨ́ bɨ ówo bú karaba Sḭ́lḭ́ 'bɨ
'Dówụ́ro ní, zɨ́yị ḭ́mbḭ éyḭ sɨmɨ a 'du'dorụ́
ndítí'dófụ do lorụ go.”
11 Zɨ́ o'do née úkulúgu ledre kɨ́dí,
“Ledre amá nda, o'do bɨ sịkpị máa gɨ do
ndíyá ní, úku ledre ne zɨ́ma kɨ́dí má'dí'bi
sáka amá mu zɨ́ma ndá'bamá 'be.”
12 Yụ́da ga gére née ya zɨ́a ní, “O'do máa
née náambi, bɨ uku ledre zɨ́yị ya 'dí'bi
sáka éyḭ mu zɨ́yị ndá'bayḭ 'be ní?”
13 O'do née, gɨ zɨ́a bɨ 'yị e ofụní go ní,
toso Yésụ luyú yḭ ené komoyḭ go, Yésụ
olụ́okpó kpá yḭ ené go dongará tụ́'dụ́ 'yị
ga bɨ ore née.
14 Nda sɨmɨ ngíti sḭ́lḭ́, zɨ́ o'do bɨ kóo Yésụ
sịkpị wo gɨ do ndíyá ní ndéréne sɨmɨ 'Dḭ́cḭ́
'bɨ Lomo, zɨ́ Yésụ lúrúndíki wo íri. Zɨ́ Yésụ
úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Máúku zɨ́yị, káa zɨ́ bɨ
ómo go ní, ndá lolụ lúyú ledre wá, káa
bɨ ngíti mongụ́ bɨsinyí ledre nɨ méngị yḭ́ị
ke.”
15 Zɨ́ o'do née ḭ́nyịné gɨ ore ndéréne úku
ledre zɨ́ mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da e kɨ́dí,

* **5:9 5:9** Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówụ́ro: Née nɨ mongụ́ sḭ́lḭ́ 'bɨ Isiréle 'bɨ ini zɨ́ Lomo, mengịní moko sɨmɨ a wá. Zɨ́ye ndɨ́sịyé sómụ́ndíki ledre kɨ́dí Lomo otoogụ ere kɨ́ do sogo káṇgá kpá kɨ́ ledre bɨ Lomo yomo yée gɨ sɨmɨ moko 'bɨ owụ́kụlụ́ e gɨ sḭ́ sḭ́lḭ́ ngére 'bɨ Ízibiti ní. Ólo Ólụ́ógụ 20:8-11, Gbre lorụ 5:12-16.

"O'do bɨ kóo sịkpị máa gɨ do ndíyá ní ịrịa Yésụ."

Yésụ nɨyí kɨ́ Lomo éyị̂ kị̂é'do

16 Geré zɨ́ Yụ́da ga gére née ódó somụ́ ledre gɨ ro 'dí'bi Yésụ gɨ zɨ́a bɨ sịkpị kóo o'do née gɨ do ndíyá sɨmɨ Sị̂lị̂ 'bɨ 'Dówụ́ro ní.
17 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Kacɨ́ kadra mbá, Babá ndịsị fú lá méngị moko, Máa, mááyí kpá ndị́sị méngị moko."
18 Zɨ́ ledre bɨ Yésụ uku née sínyíne ro mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da ga gére née gbála. Zɨ́ye yéme royé gɨ ro úfu wo, nda lá gɨ zɨ́a bɨ mengị moko sɨmɨ Sị̂lị̂ 'bɨ 'Dówụ́ro ní wá, uku kpá ledre kɨ́dí Lomo nɨ 'Bụné, ótoásá roné go kɨ́ Lomo.

Mááyí mbigí owụ́ 'bɨ Lomo

19 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Máúku zɨ́se ma'díi, Owụ́ utúasá méngị ledre e kɨ́ roné wá, nɨ méngị dụụ́ ledre ga bɨ lurú 'Bụné ndịsị méngị yée ní, gɨ zɨ́a éyị̂ ga bɨ 'bụa ndịsị méngị yée ní, Owụ́ ma'dáa nɨ méngị kpá wo.
20 Babá 'dódo tị̂'bị ledre ené e go za mbá zɨ́ma Owụ́ 'bɨ ené gɨ zɨ́a otoofụ 'búma go. Ngíti géyị mɨngburoko ledre e nɨyí aka fú bo nɨ 'dodo yée zɨ́ma. Sɨmɨ bɨ mááyí ndị́sị méngị ledre ga gére née ní, tarasé nɨ ndị́sị ị̂drị̂ mbá mɨ̂ị̂drị̂ kɨ́ lúrú yée.
21 Babá nɨ 'yị úru 'yị e gɨ sɨmɨ umbu. Máa Yésụ, roko'bụ ledre e nɨyí go zɨ́ma, Mááyí ndị́sị úru 'yị ga bɨ máíli go úru yée ní gɨ sɨmɨ umbu kpá kenée.
22 Gɨ zɨ́ kéyị née, ídísé ówo a kɨ́dí Babá i'bí roko'bụ 'bɨ 'décị ngbanga 'yị e goó za mbá zɨ́ma,
23 gɨ ro zɨ́ 'yịma'dí e ndị́sịyé óto úndrumá cé káa zɨ́ bɨ ndịsịnɨ́ óto úndru Babá ní. 'Yị bɨ oto úndrumá wá ní, oto ené kpá úndru Babá bɨ kasaogụ Máa ní wá.
24 "Máúku zɨ́se ma'díi, togụ́ 'yị uwú ledre ga bɨ mándị́sị úku yée ní, zɨ́a ṇgúṇgu a yaá Babá kasaogụ máa ne yá, mááyí í'bí trịdrị bɨ za fí ní zɨ́a. Má'décị lolụ ngbanga roa wá, omo gɨ sɨmɨ umbu go. Nɨ yị̂ ené go trịdrị.
25 Máúku zɨ́se ma'díi, éyị̂ ga bɨ máúku ledreyé née sịndị̂ kadra eyé nɨ go gbóo gɨ ro zɨ́ye méngị royé. Sịndị̂ kadra ma'dáa nɨ go tɨ́ ba. Máa Owụ́ 'bɨ Lomo, mááyí go kɨ́ roko'bụ zɨ́ma gɨ ro úru 'yị ga bɨ kóo uyunɨ́ go ní gɨ do bɨ zɨ́ye ídíye kɨ́ mɨkánda trịdrị, uyu andánɨ́ lolụ royé wá.
26 Gɨ zɨ́a Babá nɨ kɨ́ roko'bụ 'bɨ í'bí trịdrị sɨmɨné. I'bí kpá roko'bụ 'bɨ í'bí trịdrị ma'dáa née go zɨ́ma Owụ́ 'bɨ ené.
27 Née sị̂ ledre bɨ Babá i'bí roko'bụ 'bɨ 'décị ngbanga 'yịma'dí e zɨ́ma ní, gɨ zɨ́a mááyí Owụ́ 'bɨ ené.
28 "Sómụ́ ledre esé nda ídí sɨkala gɨ zɨ́ ledre bɨ máúku née wá. Togụ́ sịndị̂ kadra 'bɨ ledre máa née ogụ go yá, 'yị ga bɨ za mbá uyunɨ́ ní, mááyí ndólo yée kɨ́ kúrúma 'dága.
29 'Yị máa yée ga bɨ mɨméngị ledre eyé nɨ yị̂ ené kóo bɨlámáne ní, zɨ́ma í'bí mɨkánda trịdrị zɨ́ye. Yée máa ga bɨ kóo mɨméngị ledre eyé ndaá bɨlámáne wá ní, mááyí 'dó'do yée kɨ́ 'do'dó bɨ odụ a ndaá ní.
30 Máméngị amá ledre máa yée ga bɨ 'bɨ amá ní wá, mándị́sị 'décị ngbanga dụụ́ kacɨ́ ledre ga bɨ Babá ukui'bí yée zɨ́ma ní. Née sị̂ ledre bɨ mándị́sị 'décị ngbanga 'yị e gɨ zɨ́a bɨlámáne ní. Máíli zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́a kasaogụ máa ne.

Babá i'bí roko'bụ go zɨ́ma

31 "Togụ́ máúku yéme ledre gɨ romá zɨ́se kɨ́ romá yá, nɨ ídí ené zɨ́se káa zɨ́ ledre ṛanga ní, ṇgúṇgusé esé wá.
32 Ngíti 'yị ukuyeme kóo ledre gɨ romá go zɨ́se. Ledre bɨ uku gɨ romá ní nɨ ma'díi.
33 "Kásasé kóo ngíti géyị 'yị esé e ndéré ndú'yú Yiwáni 'yị í'bí babatị̂za. Ledre ga bɨ kóo uku yée zɨ́se gɨ romá ní, nɨyí za mbá ma'díi ledre e.
34 Máúku zɨ́se, ndaá 'bɨ ené bɨ ya kɨ́dí mátóro dụụ́ do ledre bɨ Yiwáni uku gɨ romá ní wá. Máúkuógụ ledre Yiwáni ma'dáa gɨ do bɨ zɨ́se ṇgúṇgu ledre ga bɨ ndịsị úku yée ní. Togụ́ ṇgúṇgusé ledre ga bɨ uku yée gɨ romá ní go yá, ásé ndíki trịdrị bɨ za fí ní gɨ zɨ́ Lomo.
35 Yiwáni nɨ kóo cé káa zɨ́ 'yị bɨ ụndụ pho'dụ kɨ́ ndụlụ útú kɨ́e zɨ́se 'dá'dá gɨ do bɨ zɨ́se ndị́sị ndérése kacɨ́ nyárá bi káa bɨ ásé 'díkí ní ke. 'Dí'bisé bɨlámá 'dódo ledre

ga gére née lá kɨ́ sḭ́lḭ́ kḭ́é'do, lu'bú kpá wá zɨ́se ónzóóto a.
36 “Abú kenée ndotó, éyḭ́ ga bɨ mándḭ́sḭ́ méngḭ yée ní, Babá i'bí roko'bụyé zɨ́ma ne romoní do ledre ga bɨ Yiwáni uku yée zɨ́se ní. Ore, moko ga bɨ máméngḭ yée ní, 'dodoní go kɨ́dí, Babá kasaogụ máa ne méngḭónzó yée.
37 Lúrúsé aka, za cụ́ kụ́rụ́'bụ Babá bɨ kasaogụ máa ní, lúrúsé wo kɨ́ komosé wá, úwúsé kpá gbawá kúrúa kɨ́ mbílíse. Uku mbigí ledre gɨ romá go za fúó.
38 Ledre ga bɨ Babá uku yée gɨ romá ní, idí ṇgúṇgusé bo, káa bɨ ṇgúṇgusé go kɨ́dí Babá kasaogụ máa née.
39 Ndḭ́sḭ́sé ólo mɨéké kúrú Lomo za kɨ́ sómụ́ ledre esé mbá gɨ zɨ́a ílisé gɨ ro zɨ́se ndíki trḭdrḭ bɨ za fí ní. Sómụ́sé kɨ́dí 'yḭ í'bí trḭdrḭ ma'dáa zɨ́ 'yḭ e ní 'be náambi, mbé fú máa bɨ mɨéké kúrú Lomo ndḭsḭ ódro gɨ romá ní.
40 Sara bɨ ṇgúṇgusé ledremá wá ní, mááyí nda í'bí lárá trḭdrḭ máa née zɨ́se káa be 'di?
41 “Ndḭ́sḭ́sé sómụ́ ledre kɨ́dí, máúku ledre ga gére née kenée gɨ zɨ́a máíli 'yḭ e idíní ndḭ́sḭ́ mbófo máa? Ɨ́'ɨ, née ndaá 'bɨ ené ledre amá wá.
42 Máówo bú kɨ́dí, ótosé esé 'bú Lomo dosé wá.
43 Lúrúsé aka lá ledre bɨ méngḭsé ní, tɨ́ bɨ Babá kasaogụ máa ne dongaráse ní, 'dí'bisé esé máa sɨmɨ sụmụ wá. Togụ́ ngíti 'yḭ ogụ nda ne kɨ́ 'bɨ ené ledre ené 'bɨ 'yḭma'dí yá, zɨ́se 'dí'bi wo sɨmɨ sụmụ.
44 Ásé ṇgúṇgu ledremá lárá a kɨ́e 'di togụ́ ílisé óto yḭ́ esé 'yḭma'dí e zɨ́ye ídíye kɨ́ rokinyi gɨ do bɨ zɨ́ye ndḭ́sḭ́yé mbófo sée ní? Nɨ kóo ídí mɨútúásáne zɨ́se óto Lomo zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi kɨ́se wá?
45 “Ndásé sómụ́ ledre kɨ́dí gɨ zɨ́ ledre bɨ máúku née, mááyí go í'bí ngbángáse zɨ́ Babá ní wá. Mụ́sa bɨ kóo eké lorụ zɨ́se óto sómụ́ ledre esé mbá roa ní, nɨ í'bí ngbángáse ne zɨ́ Lomo.
46 Idí ṇgúṇgusé ledre ga bɨ Mụ́sa eké yée ní bo yá, kɨ́dí ṇgúṇgusé ledremá go. Gɨ zɨ́a eké ledre ga gére née mbá gɨ romá.
47 Sara bɨ ngárá ṇgúṇgusé lolụ ledre ga bɨ Mụ́sa eké yée ní wá ní, ásé nda ṇgúṇgu ledremá lárá a káa be 'di?”

6

Yésụ i'bí éyḭ́ mɨánu zɨ́ 'yḭ e álifu ḭnyḭ (Matáyo 14:13-21, Máriko 6:30-44, Lúka 9:10-17)

1 Nda sɨmɨ ngíti sḭ́lḭ́, zɨ́ Yésụ ḭ́nyḭné kɨ́ 'yḭmɨkása ené e 'dógụ mɨkavu Galiláya bɨ ngíti géyḭ 'yḭ e ndḭsḭní ndólo a mɨkavu 'bɨ Tḭbérḭya ní.
2 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yḭ e kóo kpá lódụ́ wo gḭ sága 'dí 'dí íri gɨ zɨ́a owoyemení go kɨ́dí nɨ kɨ́ roko'bụ 'bɨ sḭ́kpḭ 'yḭ e gɨ do ndíyá zɨ́ne.
3 Nda go sága íri, zɨ́ Yésụ ndéré ndḭ́sḭné gá do bi ekḭ́ekḭ́ 'dága zɨ́ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ga ógụ ndḭ́sḭyé gbaá cigí a.
4 Ledre máa née mengḭ kóo roné née sɨmɨ bɨ ngíti sḭ́lḭ́ idíaká go cúku'dée zɨ́ Yụ́da e méngḭ Ayímbi eyé bɨ ndḭsḭní ndólo a Umbuokpó ní.
5 Yésụ nɨ lúrú bi ní, tụ́'dụ́ 'yḭ e nɨyí go mutruu ndḭ́sḭ́ ógụ. Zɨ́a ḭ́nyḭné úku ledre zɨ́ Phḭ́lḭpo ngúru 'yḭ lódụ́ kacíne kɨ́dí, “Phḭ́lḭpo, azé ndíki éyḭ́ mɨánu í'bí a zɨ́ tụ́'dụ́ 'yḭ ga gére née ánu a gɨ 'da?”
6 Yésụ owo éyḭ́ bɨ née ili méngḭ a ní bú, ndu'yú Phḭ́lḭpo tɨ́ lá gɨ ro úzu sómụ́ ledre 'bɨ Phḭ́lḭpo kɨ́e togụ́ owo roko'bụ bɨ née nɨ kɨ́e ní bú yá.
7 Zɨ́ Phḭ́lḭpo úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, “Ɨ́'ɨ, mongụ́ 'yḭ, 'yḭ ga gére née ofụní go, késḭ́ bɨ zɨ́ze úgú éyḭ́ mɨánu kɨ́e zɨ́a ásáne kɨ́ye ní ndaá. Abú késḭ́ ma'dáa nɨ gáa kpá bo zaá mongụ́ne yá, utúasá fú lá úgú éyḭ́ mɨánu zɨ́a ásáne kɨ́ tụ́'dụ́ 'yḭ ga gére née wá.”
8 Sɨmɨ ledre née ní, geré zɨ́ ngúru 'yḭ lódụ́ kacɨ́ Yésụ bɨ kɨ́ ḭrḭné Andiríya lúndu Simúna Pétero ní, ḭ́nyḭné úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí,
9 “Ma'díi mongụ́ 'yḭ, éyḭ́ ndaá. Odụ éyḭ́ bɨ máówo ní, tɨ́ lá ngíti owụ́ nɨ ona kɨ́ ambata e zíne ḭnyḭ (5) kɨ́ mɨnzéré kénzé e gbre, née ndaá kpá kú éyḭ́ bɨ do úku ledre a gɨ ro tụ́'dụ́ 'yḭ e káa zɨ́ ga gére née wá.”
10 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ 'yḭ lódụ́ kacíne ga gére née kɨ́dí, “Ídísé úku ledre zɨ́ 'yḭ ga gére née idíní ndḭ́sḭ́ za mbá bi.” Zɨ́ye ndḭ́sḭyé mbá bi do bɨlámá mɨmomoli

ngoru súwú e. Ya'dá e nɨyí 'bɨ eyé kóo álifu ịnyị (5,000).
11 Zɨ́ Yésụ 'dí'bi ambata bɨ owụ́ née i'bí ní zɨa sḭ́kpị a zɨ́ Lomo 'dága, zɨa íni ini zɨ́ Lomo idí í'bí úndru sɨmɨ a. Zɨa í'bí yée zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne e idíní ífi yée zɨ́ 'yị e. Zɨa íni ini gɨ ro kénzé ga bɨ gbre née kpá kenée. Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ánu éyḭ, zɨ́ye léreyé mbá zɨ́ éyḭ mɨánu ídíákáne.
12 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne ga gére née kɨ́dí, "Ídísé ótoyéme ngítí éyḭ mɨánu bɨ idíaká née bɨlámáne káa bɨ nɨyí sínyí."
13 Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga 'dó'dụ́ 'dúcu gbété e za 'dényé sokó doa gbre (12) kɨ́ ngítí éyḭ mɨánu bɨ 'yị e lereomoní gɨ sɨmɨ ambata ga bɨ gáa dụụ́ ịnyị (5) kɨ́ mɨnzéré kénzé e cigíne dụụ́ gbre ní.
14 Sɨmɨ bɨ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née lurúní mongụ́ ledre bɨ Yésụ mengị kenée ní, zɨ́ye ndḭsḭyé úku ledre kɨ́dí, "Ba nda gbékpḭ́ 'yị wá, ba go nébị bɨ kóo ekéní ledre a sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí, Lomo nɨ kásaógụ wo gɨ komo ere do sogo káṇgá ní, ogụ goó ne."
15 Sɨmɨ bɨ Yésụ owo sómụ́ ledre 'bɨ 'yị ga gére née nɨ go gɨ ro óto gága née káa do ngére doyé ní, zɨa ịnyị ené gɨ dongaráye gɨ ore lá ndoo ndéré ékḭ́ ndḭsḭ ené gbála do ngíti mongụ́ bi ekḭ́ekḭ́ ngúcuné gɨ zɨa ili ené ledre ma'dáa do méngị a kenée wá.

Yésụ nderé do iní
(Matáyo 14:22-27, Máriko 6:45-52)

16 Nda go kɨ́ tagá ndụlụ a née, zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga ga gére née ịnyịyé ndéréye kó'dụ́ mɨkavu íri.
17 Kadra nɨ nda go útú, Yésụ ndaá aka íri fú lá wá. Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga ga gére née ékḭ́ye sɨmɨ ngíti kụrúngba gɨ ro zɨ́ye 'dógụ bi sága gɨ 'dí kẹṛḭ́ ndéréye sɨmɨ ngíti owụ́ gara bɨ kɨ́ ịrịné Kapáranawúma ní.
18 Sɨmɨ bɨ nɨyí aka lá cịkị yana iní 'dogụní aka bi wá ní, zɨ́ mongụ́ síli ógụné rịị kpị kpị kpị kpị, zɨ́ iní ndḭsḭ kḭ́zịné bɨsinyíne née ndaá ledre wá.
19 Nɨyí kpá fú mɨndéréye. Sɨmɨ bɨ nɨyí nda go za gbála sɨmɨ yana iní ní, zɨ́ye lúrúndíki Yésụ nɨ go ndḭsḭ ógụ 'dḭyị roné mɨ'dí zɨ́ye gá gá gá gɨ do iní. Zɨ́ ngịrị méngị yée bɨsinyíne.
20 Zɨ́ Yésụ úku kúrúne zɨ́ye kɨ́dí, "Ndásé éré ngịrị wá, née máa Yésụ."
21 Zɨ́ síli ílíne ro 'yị lódụ́ kacɨ́ga ga gére née vịị. Zɨ́ Yésụ ógụ ékḭ́ne zɨ́ye sɨmɨ kụrúngba, 'diya káa ní zɨ́ye ndéréógụyé do gbúṛóngó kɨ́'dí bɨ gáa iliní ndéré ní.
22 Sɨmɨ bɨ bi arálo'bó roné ní, zɨ́ 'yị ga bɨ karana Yésụ i'bí éyḭ mɨánu zɨ́ye ní ndḭsḭyé gámásó'do wo. Gɨ zɨa sɨmɨ bɨ karana nɨyí aka kɨ́ Yésụ kɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne e mbá do bi kḭ́é'do íri ní, kụrúngba nɨ lá dụụ́ kḭ́é'do. Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga ékḭ́ye sɨmɨ kụrúngba ma'dáa 'dógụ bi sága, Yésụ ndaá 'bɨ ené dongaráye wá.
23 'Diya káa ní, zɨ́ ngíti géyị kụrúngba e ógụyé gɨ sɨmɨ gara bɨ Tịbérịya ní gị kɨ́'dí bɨ Ngére Yésụ i'bí éyḭ mɨánu karana zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e álifu ịnyị ní.
24 Sɨmɨ bɨ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née lurúní bi gɨ ro Yésụ má, lurúndikiní wo kɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne e mbá wá ní, zɨ́ 'yị máa ga bɨ ndḭsḭní lúrú bi gɨ ro Yésụ née ékḭ́ye sɨmɨ kụrúngba ga bɨ gáa ogụní ní ndéréye gámásó'do Yésụ sɨmɨ Kapáranawúma.
25 Sɨmɨ bɨ 'yị ga gére née nderé ndikiní Yésụ sɨmɨ Kapáranawúma sága mɨkavu gɨ 'dí kẹṛḭ́ ní, zɨ́ye ịnyịyé ndú'yú wo kɨ́dí, "'Yị 'dódo ledre, bɨ ngárá lurúzé kpá yḭ́ị kɨ́ ékḭ́ sɨmɨ kụrúngba gɨ 'dáa wá ní, ógụ yáa 'diya lárá a káa be 'di, bɨ azé ndḭsḭ gámásó'do yḭ́ị sága 'dáa ba?"
26 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Máówo sómụ́ ledre esé née bú. Gámásó'dosé esé máa née gɨ zɨa bɨ ówosé go kɨ́dí mááyí kɨ́ roko'bụ 'bɨ méngị mɨngburoko ledre e ní wá. Gámásó'dosé máa lá gɨ zɨa bɨ máí'bí éyḭ mɨánu zɨ́se ní.
27 Ndásé óto komosé lá dụụ́ ro gbékpḭ́ éyḭ ga bɨ ndḭsḭní ụ́kụ́ mɨụ́kụ́ káa zɨ́ éyḭ mɨánu ní wá. Ídísé óto komosé romá Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí, gɨ zɨa mááyí óto sée máa zɨ́se ídíse trịdrịsé za fí. Mááyí dụụ́ máa 'yị bɨ Babá Lomo i'bí roko'bụ go zɨ́ma gɨ ro zɨ́ma í'bí trịdrị bɨ za fí ní zɨ́ 'yịma'dí e."
28 Sɨmɨ bɨ 'yị ga gére née uwúní ledre bɨ Yésụ uku zɨ́ye kenée ní, zɨ́ye ịnyịyé ndú'yú wo kɨ́dí, "Mongụ́ 'yị, éyḭ bɨ idízé

méngị a zíze ídíze gɨ zía mbigí 'yị ga bɨ
'bɨ Lomo ní 'di?”
29 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, “Gɨ
do bɨ zíse ídíse mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo
ní, ídísé ṇgúṇgu ledremá gɨ zía kasaogụ
máa ne.”
30 Zíye úkulúgu ledre zí Yésụ kídí,
“Togụ́ kenée yá, ídí mu méngị ngíti ledre
bɨ kí roko'bụné ní zíze lúrú a kí komozé
gɨ do bɨ zíze ṇgúṇgu ledreyị́. Éyị́ nɨ bo áyí
méngị a?”
31 Ukuzé kenée gɨ zía, sɨmɨ bɨ kóo
bulúnduzé e Isɨréle e nɨyí sɨmɨ yana súwú
gbála ní, ndịsịní kóo ánu éyị́ mɨánu bɨ
ngúru mongụ́ ezé Mụ́sa ndịsị í'bíógụ a
zíye gɨ komo ere ndịsịní ndóló a Mána ní.
Ledre née mengị kóo roné tí za cé káa zí
bɨ kóo Mụ́sa ma'dáa eké sɨmɨ mɨéké kúrú
Lomo ní kídí, “Lomo ndịsị kóo í'bíógụ éyị́
mɨánu zíye gɨ komo ere.”
32 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí 'yị ga
gére née kídí, “Máúku zíse ma'díi, Mụ́sa
ndịsị ené kóo ne í'bíógụ éyị́ mɨánu zí
bulúndusé ga gére née gɨ komo ere wá.
Babá i'bíogụ éyị́ mɨánu ga gére née ne zí
Mụ́sa, zí Mụ́sa nda lá í'bí a zíse.”
33 Yésụ ya zíye ní, “Máúku zíse ma'díi,
mááyí máa mbigí éyị́ mɨánu 'bɨ Lomo bɨ
ogụ gɨ komo ere gɨ ro í'bí trịdrị bɨ za fí ní
zí 'yị e.”
34 Zíye úkulúgu ledre zí Yésụ kídí,
“Mongụ́ 'yị, togụ́ kenée yá, utúasá
mɨútúásá zíyị í'bí éyị́ mɨánu bɨ ógụ kíe
gɨ komo ere née zíze ánu a káa bɨ 'bú nɨ
fú ndịsị méngị zée kací kadra mbá ke.”
35 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí,
“Kụrụ'bụmá, mááyí máa éyị́ mɨánu bɨ gɨ
komo ere ndịsị í'bí trịdrị bɨ za fí zí 'yị e
ní. 'Yị bɨ ṇgúṇgu ledremá go, zía ndịsịné
lódụ́ kacíma ní, 'bú kí kodró mengịní lolụ
wo wá.
36 Tí káa zí bɨ mándịsị úku a zíse ní, abú
lúrúsé máa go tí kí komosé yá, ílisé esé
ṇgúṇgu ledremá fú lá wá.
37 Abú kenée ndotó, 'yị máa yée ga bɨ
ṇguṇguní ledremá go, utúasání go kací
komo Babá káa do 'yị e amá e ní, máóyó
amá sogomá zíye wá.
38 Gɨ zía máógụ amá gɨ ro méngị ledre
ga bɨ máíli yée ní wá. Babá kasaogụ máa
méngị dụ́ụ́ ledre ené e.
39 Babá ili máídí ndịsị 'bá'bá 'yị ga bɨ
née i'bí yée go zíma née káa bɨ ngúruyé
nɨ lúyú ledre ke. Máídí 'bá'bá yée kenée,
gị sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ í'bí trịdrị bɨ za fí zí
'yị e ní, sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ 'décị ngbanga.
40 Babá ili kídí 'yị ga bɨ ṇguṇguní
ledremá go ní, idíní ídí kí trịdrị bɨ za fí ní.
Née sị́ ledre bɨ ili Máídí ndịsị 'bá'bá yée
gị sɨmɨ odụ sịndị́ kadra 'bɨ 'décị ngbanga
ní.”
41 Gɨ zí ledre bɨ Yésụ uku kídí née
nɨ éyị́ mɨánu bɨ Lomo kasaogụ gɨ komo
ere ní, zí Yụ́da ga gére née tónóye úku
mɨngụ́ngụ́rụ́ ledre dongaráye kídí nɨ úku
ledre yaá, “Mááyí éyị́ mɨánu gɨ komo ere
lárá a káa be 'di?
42 Tí bɨ owozé wo bú nɨ wotị́ Yoséfa ní.
Owozé ezé nda Yoséfa ma'dáa kí me'bené
née ba cakaba. Nɨ úku lárá ledre kídí née
ogụ gɨ komo ere káa be 'di?”
43 Geré zí Yésụ úku ledre zíye o'bụó'bụ
kídí, “Ótoómosé ledre cayi esé ga gére
née 'dá'ba.
44 Máúku zíse, 'yị bɨ nɨ útúásá ídíne káa
do 'yị amá ní, dụ́ụ́ wo bɨ ṇguṇgu ledremá
go, zí Babá í'bí wo zíma ní. Mááyí ndịsị
'bá'bá wo gị sɨmɨ odụ sịndị́ kadra 'bɨ
ngbanga.
45 Ngíti géyị nébị ga bɨ kóo 'bɨ Lomo
'dá'dá ní ekéomoní kóo go sɨmɨ mɨéké
kúrú Lomo kídí, ‘Lomo nɨ ndịsị 'dódo
ledre ené zí 'yịma'dí e.’ 'Yị máa yée ga bɨ
nɨyí ṇgúṇgu ledre ga bɨ Babá nɨ 'dódo a
zíye ní, nɨyí ídí mbigí 'yị amá e.
46 “'Yị bɨ lurú Babá Lomo go kí komoné
ní ndaá. Málúrú wo dụ́ụ́ máa gɨ zía
máógụ máa gɨ zía gɨ komo ere gɨrí.
47 Máúku zíse ma'díi, 'yị bɨ ṇguṇgu
ledremá go ní, mááyí í'bí trịdrị bɨ za fí
ní zía.
48 Gɨ zía mááyí máa éyị́ mɨánu bɨ ndịsị
óto 'yị, zí 'yị ídíne trịdrịné za fí ní.
49 Sómụ́ndíkisé esé ledre née wá gɨ
zí 'di, bɨ kóo bulúndusé e anuní lá dụ́ụ́
gbékpị́ éyị́ mɨánu ní nɨyí karaba bo, mbé
uyuní go mbá.

6:31 6:31 Ólụ́ógụ 16:4, Nimáya 9:15, Ke'bị 'bɨ Dawídi e 78:24 **6:45 6:45** Isáya 54:13

50 Mbigí éyị miánu nɨ wo bɨ Babá
kasaogụ gɨ komo ere ní. Togụ́ 'yị anu éyị
miánu máa wo née go yá, nɨ ídí kɨ́ trịdrị
bɨ za fí ní.
51 Mááyí máa éyị miánu bɨ nɨ trịdrị bɨ
Babá kasaogụ gɨ komo ere ní. Togụ́ 'yị
anu kụrụ'bụmá go yá, mááyí í'bí trịdrị bɨ
za fí ní zía. Gɨ zía Babá kasaogụ máa ógụ
úyumá do sogo káṇgá gɨ ro 'yịma'dí e gɨ
do bɨ zíye ídíye kɨ́ trịdrị bɨ za fí ní."
52 Geré zɨ́ Yụ́da ga gére née tónóye úku
ledre dengbịye o'bụó'bụ kɨ́dí, "Née kenée
lárá ledre 'di, o'do née nɨ í'bí kụrụ'bụné
zíze ánu a lárá a káa be 'di?"
53 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zíye kɨ́dí,
"Máúku zíse ma'díi, máa Owụ́ 'bɨ
'Yịma'dí, togụ́ ánusé kụrụ'bụmá zíse éwé
sámamá wá, máútúásá í'bí trịdrị bɨ za fí
ní zíse wá.
54 Tɨ́ ma'díi, 'yị máa wo bɨ nɨ ánu
kụrụ'bụmá, zía kpá éwé sámamá ní,
mááyí í'bí trịdrị bɨ za fí ní zía sɨmɨ bɨ
karanée mááyí úru 'yị e gɨ sɨmɨ umbu,
kadra 'décị ngbanga ní.
55 Kụrụ'bụmá romo do gbékpị́ éyị
miánu. Togụ́ 'yị anu kụrụ'bụmá, zía kpá
éwé sámamá yá, 'bú kɨ́ kodró mengịní
lolụ wo wá.
56 'Yị máa wo bɨ anu kụrụ'bụmá, zía
kpá éwé sámamá ní, azé kéne go éyị
kịé'do.
57 Gɨ zía Babá bɨ kasaogụ máa ní nɨ yị
ené trịdrịné za fí. Née sị́ ledre bɨ mááyí
gɨ zía kpá trịdrịmá za fí ní. Gɨ zɨ́ kéyị née,
togụ́ 'yị anu kụrụ'bụmá go yá, nɨ kpá ídí
trịdrịné za fí.
58 Mándá 'bɨ amá gbékpị́ éyị miánu
bɨ kóo bulúndusé e ndịsịní ánu a zíye
úyuónzó royé mbá ní wá. Mááyí mbigí
éyị miánu bɨ ogụ gɨ komo ere ní, togụ́ 'yị
anu kụrụ'bụmá yá, nɨ ídí trịdrịné za fí."
59 Née ledre ga bɨ kóo Yésụ ndịsị 'dodo
yée zɨ́ ngíti géyị 'yị e sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro*
sɨmɨ owụ́ gara bɨ Kapáranawúma ní.

Muruwayi gɨ ro trịdrị bɨ za fí ní

60 Sɨmɨ bɨ tụ́'dụ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ uwúní
ledre ga bɨ Yésụ 'dódo yée kenée ní,
zíye ndịsịyé úku ledre dengbịye kɨ́dí, "Ɨ'ɨ,
owozé ezé ini ledre gɨ sɨmɨ ledre ga bɨ uku
yée née wá. Ambí nɨ útúásá méngị ledre
máa ga gére née ne?"
61 Zɨ́ Yésụ ówo sómụ́ ledre bɨ sɨmɨ 'yị
lódụ́ kacíne ga gére ní téké zía úku ledre
zíye kɨ́dí, "Bi sinyí rosé née gɨ zɨ́ ledre bɨ
máúku zíse née ní?
62 Sara togụ́ bɨ lúrúsé nda máa Owụ́
'bɨ 'Yịma'dí kɨ́ ndá'balúgu romá komo ere
kɨ́'dí bɨ kóo máógụ ní, ásé nda úku a yaá
'di?
63 Trịdrị bɨ za fí ní 'Dówụ́ Lomo
ndịsị í'bíógụ a ne zɨ́ 'yịma'dí e. Gbékpị́
'yịma'dí utúasá í'bíógụ trịdrị wá. Ledre
ga bɨ máúku yée zíse née nɨyí óto sée zíse
ídíse kɨ́ trịdrị bɨ za fí ní gɨ zía mááyí kɨ́
roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo zíma.
64 Máówo bú ngíti géyị 'yị e nɨyí bo
dongaráse ṇguṇguní eyé ledremá wá."
Yésụ owo bú kɨ́dí ngíti 'yị nɨ bo dongará
'yị lódụ́ kacíne e ṇguṇgu ené ledrené wá,
nɨ karanée í'bí ngbángáne.
65 Zɨ́ Yésụ kpá úku ngíti ledre kɨ́dí, "Née
sị́ ledre bɨ máúku ledre zíse gɨ zía kɨ́dí 'yị
bɨ nɨ ídí 'yị lódụ́ kacíma ní, dụụ́ wo bɨ
ṇguṇgu ledremá go zɨ́ Babá í'bí wo zíma
ní."
66 Gɨ zɨ́ ledre ga bɨ Yésụ uku yée kenée
ní, zɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị lódụ́ kacíga ga
gére née báyiyé do ótoómo kɨ́ lódụ́ wo.
67 Zɨ́ Yésụ óyó komoné úku ledre zɨ́
'yịmɨkása ené ga bɨ sokó doa gbre ní kɨ́dí,
"Sara sée, ásisé 'bɨ esé kpá go, ásé go
ótoómo kɨ́ lódụ́ kacíma?"
68 Zɨ́ Simúna Pétero úkulúgu ledre zía
kɨ́dí, "Ngére, ngíti 'yị yómo 'yị e gɨ do
kacɨ́yị ba ndaá, odụ 'yị yómo 'yị e nɨ dụụ́
yịị́, otoomozé ezé kacɨ́yị wá.
69 Owoyemezé yịị́ go bɨlámáne, áyí
mbigí owụ́ 'bɨ Lomo, gɨ zɨ́ kéyị née zíze
ṇgúṇgu ledreyị́."
70 Zɨ́ Yésụ ịnyịné úkulúgu ledre zɨ́
Pétero kɨ́dí, "'Be tɨ́ kenée mbị́, lúrú aka

* **6:59 6:59** 'Dịcị́ Kótrụro: Née 'dịcị́ ga bɨ Yụ́da e ndịsịní kótrụ royé sɨmɨyé gɨ ro íni ini zɨ́ Lomo kpá gɨ ro ndịsị 'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị eyé e sɨmɨyé ní. † **6:70 6:70** Ngére 'bɨ bɨcayi lomo e: Ịrị a nɨ Satána. Nɨ manda 'bɨ maláyika ga bɨ ịcịní okó ro Lomo do ụ́cụógụ yée gɨ komo ere ní. Zɨ́ maláyika ga gére née nda ídíye go bɨcayi lomo e kpá dokéké e. Ólo 'Dódoógụ 12:9.

dongaráse ga bɨ sokó doa gbre mágélé sée
ní, ngíti 'yị nɨ bo kị́é'do ili 'bɨ ené yị́ ené
ledre 'bɨ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e."†
71 Yésụ uku née ledre Yụ́da wotị́ o'do bɨ
kɨ́ ịrịné Simúna Keriyóta wo bɨ kóo i'bí
ngbángá Yésụ ma'dáa ní.

7

Lúndu Yésụ lurú'dofuní bi do Yésụ

1 Gɨ do kací tụ́'dụ́ ledre ga gére née
mbá, zí Yésụ yéme roné aka ndịsị ené fú
sɨmɨ káṇgá bɨ Galiláya ní 'dódo ledre 'bɨ
Lomo zí 'yị e ore. Ili aka ené ndéré sɨmɨ
káṇgá bɨ Yụdáya ní wá gɨ zía mɨngburoko
'yị 'bɨ Yụ́da maáge yemení royé goó gɨ ro
úfu wo.
2 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née, ngíti
Ayímbi 'bɨ Yụ́da e bɨ ndịsịní ndólo a kɨ́dí,
Ayímbi 'bɨ ndịsị sị́ kụ́tụ́ ní nɨ go gbóo.*
3 Née ní, zí lúndu Yésụ ịnyịyé úku
ledre zí Yésụ kɨ́dí, "Ndá ndịsị lá dụ́ụ́ sɨmɨ
Galiláya ona wá, káa zí bɨ sị́lị́ 'bɨ ayímbi
nɨ go gbóo ba ní, ídí ndéré sɨmɨ Yụdáya gɨ
ro zí tụ́'dụ́ 'yị lódụ́ kací yị́ị ga bɨ yóko royé
íri née, lúrú mɨngburoko ledre ga bɨ áyí
méngị yée ní gɨ ro zíye ṇgúṇgu ledreyị́.
4 Bɨlámá a ídí ólụ́ógụ zíye do nyárá bi
togụ́ íli tí gɨ ro zí 'yị e ówoyị́ kɨ́ mɨméngị
ledre eyị́ e mbá ní."
5 Ledre ga bɨ lúnduga ukuní née
ndaní eyé gɨ yana mɨmbé'deyé wá gɨ zía
ṇguṇguní eyé ledre a wá.
6 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí lúnduné
ga gére née kɨ́dí, "Máútúásá aka ndéré
lá kenée wá, gɨ zía sịndị́ kadra 'bɨ
mɨndéréma íri utúasá aka gɨ zí Babá wá.
Útúásásé bú ndéré gɨ zía sịndị́ kadra 'bɨ
ledre esé e nɨyí yị́ eyé mbá do sị́lị́se.
7 Gɨ zía bɨ ndịsịsé méngị dụ́ụ́ ledre ga
bɨ bi ndịsị éme ro 'yịma'dí e gɨ zíye ní,
sogóní eyé sée wá. Ndịsịní sógó máa
mɨsógó gɨ zía bɨ mándịsị úku lóko bɨsinyí
ledre eyé gburá gburá gburá doyé ní.
8 Káa zí bɨ sịndị́ kadra 'bɨ Ayímbi utúasá
go ní, ndérésé mu sɨmɨ Ayímbi máa íri.
Máútúásá aka ndéré wá gɨ zía sịndị́ kadra
'bɨ mɨndéréma ogụ aka wá."
9 Sɨmɨ bɨ Yésụ uku ledre née kenée ní, tí
ma'díi, zíye ótoómo wo cịkị sɨmɨ Galiláya
ore.
10 Nda zaá ndoo gɨ 'dá'ba sɨmɨ bɨ
lúnduga nderéokpóní go sɨmɨ Ayímbi ní,
zí Yésụ ma'dáa ịnyịné lódụ́ kacíye gɨ
'dá'ba gɨ zía ili ené zí tụ́'dụ́ 'yị e lúrú née
íri wá.
11 Abú kenée ndotó, Yụ́da ga bɨ ogụní
sɨmɨ Ayímbi íri ní, yemení royé go nzíyiyé
ndịsị óndó Yésụ. Zíye ndịsịyé kɨ́ ndú'yú
ledre kɨ́dí, "O'do ba komo 'yị e utú roa wá
ní, nɨ 'da?"
12 Tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ yokoní royé sɨmɨ
Ayímbi ore ní, ambá ledre bɨ ndịsịní
úku a ní dụ́ụ́ ledre Yésụ.
Ngíti géyị 'yị e ya kɨ́dí, "O'do Yésụ née,
nɨ bɨlámá 'yị." Zí ngíti géyị úku 'bɨ eyé
kɨ́dí, "Ótoómosé 'yị, bɨlámá 'yị 'di. Mongụ́
'yị ṛanga née."
13 'Yị bɨ zía tóroné úku ledre Yésụ fúó ní
ndaá, gɨ zí ngịrị mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da
ga gére née káa bɨ nɨyí zíngi ke.
14 Zí Yésụ ndịsịné tí kenée e, sɨmɨ bɨ
Yụ́da mengịogụní Ayímbi go mburu yana,
ngítí sị́lị́ 'bɨ mɨụ́kụ́ a nɨ aka fú 'dá'dá ní,
zí Yésụ ólụ́ógụné gɨ dongará 'yị e gɨ ore
ndoo ndéré ólụ́ne do ligá 'Dịcị 'bɨ Lomo
ndịsị 'dódo ledre zí 'yị e.
15 Zí ledre ga bɨ Yésụ ndịsị 'dódo yée
ní 'dí'bi do tụ́'dụ́ mɨngburoko Yụ́da e
mbá mɨ'dí'bi. Zíye ndịsịyé úku ledre
dongaráye kɨ́dí, "Ma'díi, o'do ba ndiki
mongụ́ ówo ledre bɨ káa ba gɨ 'da, bɨ
ngárá 'dódoní kpá ledre 'bɨ Lomo zía wá
ní."
16 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kɨ́dí,
"Sómụ́sé 'bɨ esé kɨ́dí mándịsị 'dódo zíse
née lá ledre amá, née ledre 'bɨ 'yị bɨ
Kasaogụ máa gɨ ro zíma ndịsịmá 'dódo
yée zíse ní.
17 'Yị ga bɨ i'bí royé go ndịsị lódụ́ kací
Lomo ní, nɨyí geré ówo a kɨ́dí, mándịsị
'dódo ba ledre bɨ 'bɨ Lomo ní, ndaá 'bɨ
ené ledre amá kɨ́ romá wá.

* **7:2 7:2** Ayímbi 'bɨ ndịsị sị́ kụ́tụ́: Née sị́lị́ bɨ kóo Isɨréle ndịsịní sómụ́ndíki ledre bulúnduyé ga kóna ndịsịní ndịsị sị́ kụ́tụ́ sɨmɨ súwú gbála kɨ́ sɨmɨbi cị́ gbre sɨmɨ bɨ olụ́ogụní gɨ sɨmɨ Ízibiti ní. Ólo Lévị e 23:39-43.

18 'Yị ga bɨ ndịsịní 'dódo ledre gɨ royé kí royé ní, iliní gɨ ro do ndísị 'yị mbófo yée. Máa, mándísị 'dódo 'bɨ amá zíse ma'díi ledre ga bɨ 'bɨ 'yị bɨ kasaogụ máa ní, gɨ ro zíse ndísịsé mbófo wo gɨ royé. Née sị ledre bɨ lúyú ledre ndaá sɨmɨ 'dódo ledre amá e gɨ zía wá ní.

19 Ndísịsé úku ledre kídí Mụ́sa ekéomo lorụ zíse, sara bɨ méngịsé lolụ ledre bɨ lorụ ili ní wá ní, zíse nda yéme rosé gɨ ro úfu máa ní, zée kése ambí nɨ 'yị lúyú ledre ne?"

20 Zí 'yị ga gére née úkulúgu ledre zía ịrị ịrị kídí, "Dokéké bɨ sɨmɨyị́ née, úku ledre kenée ambí iliní úfu yị́ị ne?"

21 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, "Máúku ledre née zíse kenée gbékpịe wá, lúrúsé aka ledre ga bɨ kóo ndísịsé úku sínyi yée zíma sɨmɨ bɨ kóo másị́kpị ngíti o'do gɨ do ndíyá sɨmɨ sị́lị́ esé ní.

22 Bulúndusé e ukuní kóo ledre káa do lorụ 'bɨ ónzó owụ́ e ngbụru, zí Mụ́sa kóo ékéómo ledre máa née kídí, togụ́ aráni owụ́ go, sị́lị́ ené 'bɨ ónzó wo ngbụru† utúasá go yá, ídísé geré ónzó wo abú sị́lị́ máa née utú sɨmɨ Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro. Ndaá bɨ ndísịsé go tí méngị a kenée ní wá?

23 Sara togụ́ bɨ ónzósé owụ́ 'bɨ esé e bú ngbụru sɨmɨ Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro gɨ zía bɨ lorụ 'bɨ Mụ́sa uku kenée ní, zíngisé nda romá sɨmɨ bɨ másị́kpị za cụ́ kụ́rụ'bụ 'yịma'dí gɨ do ndíyá sɨmɨ Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro ní gɨ ro 'di?

24 Togụ́ ásé úku ledre gɨ romá yá, ídísé sómụ́ sogo a bɨlámáne kpó kpó kpó kí, káa bɨ ásé úku lúyú ledre e ke."

'Yị 'bɨ Yerụsaléma iliní 'dí'bi Yésụ

25 Gɨ do kací ledre bɨ Yésụ uku kenée ní, zí 'yị 'bɨ Yerụsaléma ga gére née ndísị ódroyé dengbịye kídí, "Née ndaá laká o'do bɨ mɨngburoko 'yị ezé e ndịsịní gámásó'do wo gɨ ro úfu wo ba wá?"

26 Sara bɨ nɨ nda tí goó bɨ do nyárá bi ndísị ódro zí tụ́'dụ́ 'yị e ba, mɨngburoko 'yị ezé ga ba ịtịní lolụ wá ní, ala owoyemení go kídí, "Née go Kírésịto bɨ kóo Lomo uku ledre a 'desị kídí née nɨ kásaógụ wo yómo 'yị e ní tée?"

27 Zí ngíti géyị 'yị e úku ledre kídí, "Ɨ́'ɨ, née ndaá Kírésịto bɨ Lomo uku ledre kásaógụ wo ní wá. O'do née owozé ledre gɨ do bi a kí 'be 'bɨ ené e bú bɨlámáne. Idí née Kírésịto bɨ Lomo ili kásaógụ wo ní yá, utúasázé ówoyéme ledre gɨ do bi a wá."

28 Yésụ nɨ aka fú ndísị 'dódo ledre do ligá 'Dịcị 'bɨ Lomo. Zía ịnyịné úku ledre kí kúrúne 'dága kídí, "Úkusé kídí ówosé bi bɨ máógụ gɨ doa ní bú káa? Máúku zíse, máógụ amá kí 'bɨ amá ledre wá. Wo bɨ nɨ ma'díi ní kasaogụ máa ne. Ówosé esé wo wá.

29 Máówoyéme wo dụ́ụ́ máa, gɨ zía azé yị ezé kú kéne, kasaogụ máa kpá ne."

30 Zí ledre bɨ Yésụ uku née útúne sɨmɨ Yụ́da e 'duo vuu bɨsinyíne. Zíye ịnyịyé gɨ ro 'dí'bi wo, ɨ́'ɨ, 'yị bɨ zía óto sị́lị́ne ro Yésụ ní ndaá gɨ zía sịndị́ kadra 'bɨ 'dí'bi wo utúasá aka ené e wá.

31 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní, tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị e ṇguṇguní yị́ eyé ledre Yésụ go. Nɨyí go ndísị úku ledre kídí, "Ma'díi, ba yị́ ené go tí Kírésịto bɨ kóo Lomo uku ledre kásaógụ wo ní. Gɨ zía, mengị go tí za cé mɨngburoko ledre ga bɨ kóo Lomo uku ledreyé kídí nɨ ógụ méngị yée ní."

32 Sɨmɨ bɨ Farụsáyo e uwúní ledre ga bɨ 'yị e ukuní kenée ní, zíye ịnyịyé kí manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e kása ngíti géyị asikíri eyé ga bɨ ndịsịní 'bá'bá 'Dịcị 'bɨ Lomo ní, idíní ndéré 'dí'bi Yésụ.

33 Sɨmɨ bɨ Yésụ nɨ aka kpá fú ndísị 'dódo ledre zí 'yị e do ligá 'Dịcị Kótrụro ní, zía úku ledre zíye kídí, "Utúasázé lolụ ndísị kése ngbángbáne wá, sịndị́ kadra nɨ go gbóo gɨ ro zíma ndá'balúgu romá zí wo bɨ kasaogụ máa ní.

34 Ásé lúrú bi gɨ romá má, útúásásé ndíki máa wá gɨ zía bi bɨ mááyí ndéré doa ní útúásásé ógụ íri wá."

35 Gɨ zí ledre bɨ Yésụ uku kenée ní, zí Yụ́da ga gére née ndísịyé úku ledre dongaráye kídí, "Ili ndéré 'da? Bɨ zía úku ledre kídí togụ́ née nderé go yá utúasázé

† **7:22 7:22** Útú ngbụru: Lomo i'bí lorụ zí Abarayáma kídí togụ́ Yụ́da e ndikiní mɨkánda owụ́ go, owụ́o'do yá, idí méngị 'dịcị sị́lị́ ịnyị doa ota do ónzó wo ngbụru gɨ ro zía ídíne mbigí 'yị 'bɨ Lomo. Ólo Dosị́ éyị́ e 17:10.

ndíki née wá ní? Ayí ndéré sɨmɨ ngíti káṇgá kpḭ sɨmɨ káṇgá 'bɨ Gɨrḭgɨ e kɨ́'dí bɨ kóo ngíti géyḭ bulúnduzé e nderéní ní gɨ ro zíne 'dódo ledre zɨ́ Gɨrḭgɨ máa ga gére née íri?

36 Sara togṵ́ kenée wá ní uku ledre kɨ́dí togṵ́ née nderé go yá, utúasázé ndíki née wá ní káa be 'di? Kpá kɨ́dí káṇgá bɨ née nɨ ndéré sɨmɨ a ní utúasázé ógṵ sɨmɨ a wá ní káa be 'di?"

37 Nda go kadra mongṵ́ Ayímbi née go kadra mɨútú a. Zɨ́ Yésṵ ḭnyḭné úku ledre kɨ́ mongṵ́ kúrú zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yḭ ga bɨ ore ní kɨ́dí, "Yḭḭ bɨ ówo royḭ go kodró nɨ royḭ ní, ídí ógṵ zíma gɨ ro iní mɨéwé.

38 Káa zɨ́ bɨ mɨéké kúrú Lomo uku ní kɨ́dí, 'yḭ bɨ ṇguṇgu ledremá go ní, Lomo nɨ kása iní bɨ zía óto 'yḭ trḭdrḭ za fí ní zía ndḭsḭ kúkúógṵné sɨmɨ a, zɨ́ mɨmbé'de a ḭdrḭ́ne fú lá mɨḭdrḭ odṵ rokinyi ené ndaá."

39 Yésṵ uku ené née ledre mbigí iní wá, uku yḭ́ ené née ledre 'Dówṵ́ Lomo kɨ́dí togṵ́ née nda'balugu roné go komo ere yá, née nɨ ídí kɨ́ ledrené owóowó zɨ́ Lomo. Zíne kásaógṵ 'Dówṵ́ Lomo zía ógṵ ndḭsḭné sɨmɨ 'yḭ ga bɨ ṇguṇguní ledrené go ní, zíye ídíye kɨ́ rokinyi za fí.

40 Sɨmɨ bɨ 'yḭ e uwúní ledre bɨ Yésṵ uku kenée ní, zɨ́ ngíti géyḭ ḭnyḭyé úku ledre kɨ́dí, "Ma'díi, o'do ba nɨ nébḭ, Lomo kásaógṵ wo ne."

41 Ngíti géyḭ ya, "Nɨ Kɨ́résḭto bɨ ogṵ 'yḭ yómo 'yḭ e ní."

Ngíti géyḭ ya, "Káṇgá bɨ Galiláya ní ndaá bi bɨ 'yḭ yómo 'yḭ e nɨ ógṵ gɨ sɨmɨ a ní wá.

42 Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí, Kɨ́résḭto nɨ ógṵ ené gɨ sɨmɨ kúfú ngére Dawídi, nɨyí ndíki wo sɨmɨ Beteléme kɨ́'dí bɨ kóo Dawídi ma'dáa ndḭsḭ ní."‡

43 Gɨ zɨ́ mɨúkuló'bó ledre e, zɨ́ sómṵ́ ledre nda ídíne sɨmɨ do 'yḭ e go faa, utúasání lolṵ ídí kɨ́ sómṵ́ ledre kḭ́é'do gɨ ro Yésṵ wá.

44 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, ngíti géyḭ mɨngburoko 'yḭ 'bɨ Yṵ́da e iliní 'bɨ eyé kóo go fú lá gɨ ro 'dí'bi Yésṵ ma'dáa, ɨ́'ɨ, 'yḭ bɨ zía útúásáne óto sḭ́lḭ́ne roa gɨ ro 'dí'bi wo ní ndaá.

Manda 'bɨ Yṵ́da e asiní gɨ ro Yésṵ

45 Má, zɨ́ 'yḭ ga bɨ mɨngburoko 'yḭ eyé e kasaní yée ndéré 'dí'bi Yésṵ ní ndá'baógṵyé gbékpḭ́ e, Yésṵ ndaá. Zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yḭ 'dáná éyḭ́ e ní kpá kɨ́ Farṵsáyo e ndú'yú ya'dá ga bɨ nda'baogṵní née kɨ́dí, "O'do máa née nɨ nda goó 'da?"

46 Zɨ́ ya'dá ga gére née úkulúgu ledre kɨ́dí, "'Di'biogṵzé wo wá gɨ zía, tɨ́ bɨ ndḭsḭzé kése ona ní, 'yḭ bɨ zía aka 'dódoyéme ledre 'bɨ Lomo kɨ́ roko'bṵné zɨ́ 'yḭ e káa zɨ́ 'bɨ o'do née ní ní ndaá."

47 Zɨ́ Farṵsáyo ga gére née úkulúgu ledre o'bṵó'bṵ kɨ́dí, "Ṇgúṇgusé go ledre 'bɨ 'yḭ ṛanga née ní?

48 'Yḭ bɨ kḭ́é'do gɨ dongaráze kɨ́ mɨngburoko 'yḭ ezé e mbá lúrúsé wo ṇguṇgu ledre 'bɨ 'yḭ ṛanga née go ní náambi? Ndaá.

49 'Yḭ ga bɨ lorṵ ezé ndaá zíye kɨ́ ledrené owóowó wá, zíye nda ṇguṇgu yḭ́ eyé ledre 'bɨ 'yḭ ṛanga née ní ní, Lomo idí í'bí 'dó'do royé."

50 Ledre ga gére née mengḭní kóo royé née mbá do komo Nḭkodḭ́mo bɨ kóo nderé ódro kɨ́ Yésṵ kɨ́ ndṵlṵ nɨ ngúruyé ní.

51 Zía ḭnyḭné úku ledre zɨ́ lafúne ga gére née kɨ́dí, "Ndazé aka geré 'dí'bi o'do née 'dó'do wo wá, idízé aka úwú ledre gɨ tara a zíze ówo lúyú ledre ené kí gɨ zía lorṵ ezé uku kenée."

52 Zɨ́ lafúga úkulúgu ledre zía kɨ́dí, "Úku nda mbú bɨ káa lárá ledre 'di, áyí go kpá 'yḭ 'bɨ Galiláya, ólo ndíki go kɨ́dí ngúru nébḭ 'bɨ Lomo nɨ bo nɨ ógṵ gɨ sɨmɨ Galiláya?"

53 Nda gɨ do kací ódro née ní, zíye báyiyé gɨ ore ndá'bayé 'be 'bɨ eyé e.

8

Kára bɨ 'di'biní wo kɨ́ o'do ní

‡ **7:42 7:42** Matáyo 2:1, Lúka 2:4-6. Aráni Yésṵ sɨmɨ gara bɨ Beteléme ní gɨ sɨmɨ kúfú ngére Dawídi. * **8:1 8:1** Olíva: Née ngíti géyḭ kágá ga bɨ Yṵ́da e ndḭsḭní 'dḭyḭ yée gɨ ro ndḭsḭ lṵ́rṵ sṵ'bṵ́ gɨ sɨmɨ mɨánáye gɨ ro ánua kpá gɨ ro ndḭsḭ ṵ́ndṵ a ní.

1 Nda gɨ do kací a bɨ 'yị ga gére née
bayiní ní, zí Yésụ ndéré ékịne do mongụ́
landa bɨ ndịsịní ndólo a Olíva* ní.
2 Simɨ bɨ bi arálo'bó roné ní, akpa
kí sị́ ndóndó, zía ndá'balúgu roné gɨrí
ndéréne do ligá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo. Zí
tụ́'dụ́ 'yị e yóko royé kpá 'dii kó'dụ́ a, zía
ndịsịné 'dódo ledre 'bɨ Lomo zíye.
3 'Dódo ledre nɨ aka kpá fú ndéré,
zí Farụsáyo e kí ngíti géyị 'yị 'dódo
lorụ e lálaógụ ngíti kára, ogụ ndikiní wo
ngbụ́rụ́ kí méngị 'berị. Zíye ólụ́ye kí kára
máa née ru dongará tụ́'dụ́ 'yị ga gére née
do óto wo tóroné kó'dụ́ Yésụ kenée. 4 Zí
Farụsáyo ga gére née úku ledre zí Yésụ
kídí, "Mongụ́ 'yị, ogụzé kí kára ba kó'dụ́yị
gbékpịe wá, luyú ledre. Otoomo o'do 'bɨ
ené kenée zía ndéréne só'do ngíti o'do bɨ
kpị́ ní.
5 Nɨ mɨékéne zíze sɨmɨ lorụ bɨ gɨ zí Mụ́sa
ní kídí, togụ́ kára luyú ledre go káa zí bɨ
kára ba mengị ba yá, 'yị e idíní yóko royé
óngbo wo kí tutú zía úyuné 'dá'ba. Éyị́ bɨ
idízé méngị e kíe ní goó 'di?"
6 Farụsáyo ga gére née ogụní eyé
zí Yésụ née kí mbigí ngbanga wá,
gamáso'doní yị́ eyé mɨsi'di gɨ ro zíye 'dí'bi
wo.
Zí Yésụ ndécị́ ené tí, do ndálané ndịsị
éké éyị́ do káṇgá kí nzisị́lịne.
7 Zíye kpá fú ndịsị ịrịye kí Yésụ
idí úkulúgu ledre kací ndu'yú bɨ yée
ndu'yúní wo kíe ba. Zí Yésụ sị́kpịlúgu
roné 'dága zía úku ledre zí Farụsáyo
ga gére née kídí, "'Yị bɨ owo roné bú
bɨlámáne kídí née ndaá 'yị lúyú ledre wá
ní, idí 'dí'bi tutú óngboụ́tụ kára née kíe
fị ne."
8 Zí Yésụ ndálalúgu roné bi kpá fú ndịsị
éké ledre.
9 Sɨmɨ bɨ Farụsáyo ga gére née uwúní
ledre bɨ Yésụ uku kenée ní, zíye báyiyé
mbá mɨkékeṛịa tonó kí mɨngburokoyé e.
Yésụ idíaká kírí née go lá dụ́ụ́ ne kára bɨ
gáa ogụní kíe ba, nɨ go tóro kó'dụ́ a nzúó.
10 Zí Yésụ kpá sị́kpịlúgu roné 'dága,
zía úku ledre zí kára née kídí, "'Yị ga bɨ
gáa ba nɨyí goó 'da? 'Yị bɨ idíaká gɨ ro
óngboónzó yị́ị ní ndaá?"
11 Zí kára née úkulúgu ledre zí Yésụ
kídí, "Ɨ'ɨ, mongụ́ 'yị, kémbị́ 'yị ndaá."
Zí Yésụ úkulúgu ledre zía kídí,
"Bɨlámáne, má'décị amá kpá ngbangayị́
wá, ndéré mu 'be. Tí lá ndá lolụ lúyú
ledre wá."

Yésụ nɨ káa zí bimɨóṇgó ní

12 Zí Yésụ kpá úku ledre zíye kídí,
"Mááyí zí 'yịma'dí e káa zí bimɨóṇgó ní,
gɨ zía mándịsị 'dódo mbigí ledre 'bɨ Lomo
zíye. 'Yị bɨ ṇguṇgu ledremá go zía ndịsịné
lódụ́ kacíma ní, luyú lolụ ledre wá, gɨ zía
ṇguṇgu ledremá go."
13 Geré zí Farụsáyo ga gére née
úkulúgu ledre zí Yésụ kídí, "Ledre ga bɨ
ndịsị úku yée gɨ do biyị́ ní ndaní eyé
ma'díi wá, gɨ zía ndịsị mbófo royị́ kí royị́."
14 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí,
"Ledre ga bɨ mándịsị úku yée gɨ do bimá
ní nɨyí za mbá ma'díi. Gɨ zía bi bɨ máógụ
gɨ doa kpá kí'dí bɨ mááyí ndá'balúgu
romá ní máówo bú. Sée, ówosé esé e wá.
15 Ndịsịsé 'décị ngbanga kí sómụ́ ledre
'bɨ 'yịma'dí e do sogo káṇgá ona. Máa,
má'décị amá ngbanga 'yịma'dí e lá kí
romá wá.
16 Togụ́ mááyí 'décị ngbanga yá, ng-
banga bɨ mááyí 'décị a ní nɨ ídí do bɨlámá
mɨsi'diné gɨ zía azé ndịsị do kịtị 'décị
ngbanga ma'dáa kí Babá bɨ kasaogụ máa
ní.
17 Ówosé bú bɨlámáne sɨmɨ lorụ bɨ
Mụ́sa ekéomo ní, kídí togụ́ 'yị e gbre
ukuní kúrúye go mbá kịé'do gɨ ro ledre
yá, ledre née nɨ go ma'díi.
18 Mándịsị tóro sogo ledre ga bɨ mándịsị
úku yée ní gɨ zía máówo bú nɨyí mbá
ma'díi ledre e. Babá bɨ kasaogụ máa ní
owo kpá bú kídí ledre ga bɨ mándịsị úku
yée ní, nɨyí mbá ma'díi ledre e."
19 Zí Farụsáyo ga gére née ndú'yú wo
kídí, "'Bụyị́ bɨ úku ledre a née nɨ 'da?"
Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, "Ásé
ówo Babá ma'dáa lárá káa be 'di bɨ ngárá
ówosé máa wá ní. Idí ówosé máa bo, káa
bɨ ówosé Babá kpá go."
20 Née ledre ga bɨ Yésụ uku yée zí
Farụsáyo e sɨmɨ bɨ nɨ ndịsị 'dódo ledre
zí 'yị e do ligá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo ní. Yésụ

ma'dáa ndịsị kóo gbóo kí gbété bɨ otoní zí 'yị e ndịsị ónzó késị́ sɨmɨ a káa do tákpásịlị́ ní. Abú 'yị ga bɨ nɨyí okó ro Yésụ ma'dáa ní nɨyí kóo ore yá, 'yị bɨ kịé'do gɨ dongaráye zía óto sịlịne ro Yésụ gɨ ro 'dí'bi wo ní ndaá. Gɨ zía sịndị́ kadra 'bɨ 'dí'bi wo utúasá aka gɨ zí Lomo wá.

'Yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo wá ní

21 Gɨ do kací ledre máa wo née ní, zí Yésụ úku ledre zí mɨngburoko 'yị ga bɨ 'bɨ Yụ́da e née kídí, “Máúku zíse ma'díi, sịndị́ kadra amá nɨ ógụ zíma ótoómosé e, ásé gámásó'do máa má útúásásé ndíki máa wá, zíse úyusé nyé kí mɨlúyú ledre rosé gɨ zía Lomo otoomo ené lúyú ledre esé e wá.”

22 Zí mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da ga gére née tónó ódroyé dengbịye kídí, “Uku née za cụ́ ledre. 'Bɨ ené bi bɨ nɨ ndéré doa utúasázé ógụ doa wá née 'bɨé bi máa wo be 'di? 'Búó nɨ úfu roné mɨúfu tée?”

23 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, “Ndịsịsé lúrú máa komosé káa zí éyị́ bɨ mááyí gɨ do sogo káṇgá ona ní, ɨ'ɨ, mándá 'bɨ amá gɨ ona wá, mááyí yị́ amá gɨ komo ere. Née sị́ ledre bɨ sómụ́ ledre ezé ndíkí kése gɨ zía wá ní.

24 Káa zí bɨ máúku máyá ásé úyu sɨmɨ lúyú ledre ní, 'búó togụ́ ṇgúṇgusé ledremá go, kídí mááyí máa 'yị bɨ Lomo kasaogụ wo gɨ komo ere ní, togụ́ kenée wá ásé úyu mbá kí lúyú ledre rosé gɨ zía Lomo otoomo ené lúyú ledre esé e wá.”

25 Zí 'yị ga gére née úkulúgu ledre zí Yésụ kídí, “Ndịsị úku ledre kenée, áyí eyị́ kú náambi?”

Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, “Ásé ndú'yú máa kenée lárá káa be 'di, mátónó úku ledre gɨ romá zíse ba cakaba?

26 Tụ́'dụ́ ledre e nɨyí bo taramá gɨ ro úku yée 'décị ngbangasé kíe gɨ zí mɨméngị ledre esé. Abú ndotó, mááyí úku zíse dụụ́ ledre 'bɨ 'yị bɨ ukui'bí taramá, zía kásaógụ máa kíe ní. Ledre ga bɨ 'yị ma'dáa ukui'bí yée zíma ní, nɨyí mbá ma'díi gɨ zía ndaá 'bɨ ené 'yị ṛanga wá.”

27 'Yị ga gére née owoní eyé bɨ kídí Yésụ ndịsị úku zíye née ledre 'Bụné Lomo komo ere ní wá.

28 Zí Yésụ úku ledre zíye kídí, “Máówo bú sịndị́ kadra nɨ ógụ zíse ṇgúṇgu ledre ga bɨ máúku yée zíse ní. Ledre ma'dáa nɨ méngị roné sɨmɨ bɨ togụ́ phéphésé máa Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí goó do mɨngbúngbu kágá, zíse sịkpị máa kíe 'dága ní. Babá yeme ledre ga gére née ne zíma úku yée zíse née.

29 Babá bɨ kasaogụ máa ní nɨ kíma kí rokinyi, nɨ ndịsị í'bí roko'bụ zíma kací kadra mbá, gɨ zía mándịsị méngị dụụ́ ledre ga bɨ ili yée ní.”

30 Zí tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ ore ní ịnyịyé mbá ṇgúṇgu ledre Yésụ gɨ zí ledre bɨ uku née ní kídí ma'díi, Lomo kasaogụ wo ne.

Bulúndu Abarayáma e

31 Zí Yésụ kpá úku ngíti ledre zí Yụ́da ga bɨ ṇguṇguní ledre ené née kídí, “Togụ́ lányásé tí fú ro ledre ga bɨ mándịsị 'dódo yée zíse ní yá, ásé ídí mbigí 'yị lódụ́ kací amá e.

32 Zíse ówo ma'díi ledre 'bɨ Lomo, zí mɨmbé'desé ídíne vịị, lúrúsé lolụ rosé káa zí owụ́kụlụ́ e wá.”

33 Zí ledre bɨ Yésụ uku née útúne sɨmɨ manda 'bɨ Yụ́da ga gére née geré vuu bɨsinyíne, zíye úku ledre zí Yésụ kídí, “Née ndaá ledre bɨ áyí úku a zíze ní wá. Tí bɨ ndịsịzé ona ní ndazé owụ́kụlụ́ 'bɨ ngíti géyị 'yị e wá. Odụ mongụ́ 'yị ezé dụụ́ kịé'do bulúnduzé bɨ Abarayáma ní. Áyí ndólo ịrị owụ́kụlụ́ e dozé lárá a káa be 'di?”

34 Yésụ ya zíye ní, “Máúku zíse zaá ma'díi, 'yị bɨ ndịsị lúyú ledre ní, nɨ go owụ́kụlụ́ 'bɨ lúyú ledre.

35 Owụ́kụlụ́ 'di'bi ené 'be kací mịngị́ 'be wá. Mbigí owụ́ 'bɨ mịngị́ 'be ndịsị yị́ ené 'dí'bi 'be ne kací 'bụné.

36 Máa Yésụ bɨ mbigí Owụ́ 'bɨ Lomo ní, togụ́ má'dí'bióyó lúyú ledre máa gɨ rosé yá, ásé útúásá kací komo Babá, 'do'do lolụ sée wá.

37 Máówo bú bɨlámáne kídí ásé bulúndu Abarayáma. Abú kenée ndotó, zíse ásisé 'du'dorụ́ kí ṇgúṇgu ledre ga bɨ mándịsị 'dódo yée zíse ní. Zíse yéme rosé drú gɨ ro úfu máa.

38 Nɨ kenée ma'díi, ndịsịsé méngị née ledre ga bɨ 'bụsé Satána ndịsịní 'dódo yée

zíse ní. Nɨ gɨ romá kpá kenée, mándḭsḭ 'dódo zíse ba ledre ga bɨ Babá 'dódo yée zíma ní."
39 Zí 'yḭ ga gére née kpá úkulúgu ledre zí Yésụ kídí, "Ma'díi, azé bulúndu Abarayáma."
Yésụ ya zíye ní, "Idí ídísé ba tí bulúndu Abarayáma ma'díi ní, káa bɨ ásé ndḭsḭ ba méngḭ ledre ga bɨ 'bɨ Abarayáma ní.
40 Lúrúsé aka nda bɨ ílisé úfu máa gɨ zía bɨ mándḭsḭ 'dódo ledre 'bɨ Lomo zíse ní. Abarayáma ili ené kóo úfu 'yḭ bɨ ndḭsḭ 'dódo ledre 'bɨ Lomo ní wá.
41 Gɨ zí kéyḭ née, zíse ndḭsḭsé méngḭ dụ́ụ́ ledre ga bɨ 'bụsé Satána ndḭsḭní 'dódo yée zíse ní."
Gɨ zí ledre bɨ Yésụ uku née, zí Yụ́da ga gére née úkulúgu ledre kídí, "Ndá úku ledre kenée wá. Lúrú zée íri káa zí éyḭ́ bɨ azé gɨ 'dí sogo ní? 'Bụzé nɨ dụ́ụ́ kḭ́é'do Lomo."
42 Yésụ ya zíye ní, "Togụ́ ma'díi Lomo nɨ tí 'Bụsé yá, káa bɨ ótosé 'búma go gɨ zía Lomo ma'dáa kasaogụ máa née dongaráse.
43 Ledre ga bɨ mándḭsḭ 'dódo yée zíse ní ówosé éyḭ́ bɨ útúásásé ówoyéme a gɨ zía wá ní bú? Gɨ zía bɨ ásisé mɨási kí índi mbílíse gɨ ro ledre ga bɨ mándḭsḭ 'dódo yée zíse ní.
44 Máúku zíse, ásé owụ́ ga bɨ 'bɨ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e ní. Née sḭ́ ledre bɨ ndḭsḭsé méngḭ dụ́ụ́ ledre ga bɨ 'bɨ ené ní. Tí bɨ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e nɨ née, ndaá cóngó 'yḭ wá. Odụ ledre ené dụ́ụ́ ṛanga kí úfu 'yḭ e.
45 Mándḭsḭ 'dódo zíse dụ́ụ́ ma'díi ledre e, gɨ zía bɨ ngárá ílisé esé ma'díi wá ní, zíse ndḭsḭ ásisé gɨ ro 'dódo ledre amá.
46 'Yḭ nɨ bo kḭ́é'do gɨ dongaráse nɨ kụ́'dụ sḭ́lḭ́ne romá ya málúyú ledre go? Ndaá. Sara togụ́ 'yḭ ndaá ní, ílisé ṇgúṇgu ma'díi ledre ga bɨ mándḭsḭ 'dódo yée zíse ní wá ní gɨ ro 'di?
47 Owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní, nɨyí méngḭ dụ́ụ́ ledre ga bɨ 'bɨ 'bụyé Lomo ní. Ledre 'bɨ Lomo bɨ mándḭsḭ 'dódo a zíse ní, ílisé ṇgúṇgu a wá gɨ zía ásé yḭ́ esé owụ́ ga bɨ 'bɨ Satána ní."

Yésụ nɨ 'dá'dá gɨ zí Abarayáma

48 Zí Yụ́da ga gére née úkulúgu ledre zí Yésụ bɨsinyíne kídí, "É'e, ábuwá ndaá gɨ sɨmɨ kúfúze Yụ́da e wá ma'díi. Áyí 'yḭ gɨ sɨmɨ Samáriya sɨmɨ doyḭ́ sinyí go mɨsínyí gɨ zí dokéké."
49 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, "Ɨ'ɨ, dokéké ndaá 'bɨ ené sɨmɨmá wá. Mándḭsḭ yḭ́ amá óto úndru Babá gɨ zí kéyḭ née, zíse ndḭsḭsé úkucáyi máa.
50 Máíli amá máa kídí, 'yḭ e idíní ndḭsḭ óto úndrumá ní wá. Babá bɨ kasaogụ máa ní ili yḭ́ ené ne kídí 'yḭ e idíní ndḭsḭ óto úndrumá. Mengḭ ledre née kenée gɨ zía nɨ ne kí roko'bụ 'bɨ 'décḭ ngbanga zíne.
51 Máúku zíse ma'díi, togụ́ 'yḭ ṇguṇgu ledre ga bɨ mándḭsḭ 'dódo yée zíse ba ní, 'yḭ née uyu ené wá."
52 Yụ́da e ya zía ní, "Ma'díi, owoyemezé go kídí sɨmɨ doyḭ́ sinyí go mɨsínyí gɨ zí dokéké. Bulúnduzé Abarayáma kí mɨngburoko nébḭ ga kóna ní uyuní go mbá, zíyḭ úku ledre yá togụ́ 'yḭ ṇguṇgu ledre eyḭ́ yá, uyu wá?
53 Áyí náambi zíyḭ úku ledre kenée ní? Bulúnduzé Abarayáma kí nébḭ ga bɨ kóna uyuní ní, rómo doyé kí 'di?"
54 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, "Togụ́ mámbófo romá kí romá yá, moko ndaá sɨmɨ a wá. Babá bɨ úkusé ledre a kídí nɨ kpá Lomo esé ní iline kídí 'yḭ e idíní ndḭsḭ mbófo máa.
55 Ma'díi ówosé esé Lomo wá. Máówoyéme wo dụ́ụ́ máa. Née sḭ́ ledre bɨ mándḭsḭ óto úndrua gɨ zía ní. Togụ́ máúku máyá máówo wo wá yá, mááyí go kpá 'yḭ ṛanga káa zí sée ní.
56 Bulúndusé Abarayáma ndḭsḭ kóo óto komoné kacíma gɨ ro mɨógụmá káa do mongụ́ sáká éyḭ́ zí 'yḭma'dí e. Sɨmɨ bɨ owoyeme sḭndḭ́ kadra 'bɨ mɨógụmá ní, zía kóo ídíne kí mongụ́ rokinyi."
57 Zí mɨngburoko 'yḭ 'bɨ Yụ́da ga gére née úku ledre zí Yésụ kídí, "ṛifu mɨṛífu, sɨmɨbi ogụ aka doyḭ́ cḭ́ gbre doa sokó (50) kpá wá, zíyḭ úku ledre yá, ówosé rosé kí Abarayáma bú?"
58 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, "Máúku zíse ma'díi, Abarayáma nɨ owụ́.

Nɨyí ndíki wo ní, mááyí yị amá kóo kú goó bo.”
59 Zɨ́ mɨmbé'de Yụ́da ga gére née ésịne, zɨ́ye 'dí'bi tutú e gɨ ro óngbóónzó Yésụ kɨ́e. Sɨmɨ bɨ Yésụ lurú ledre née kenée ní, zɨ́a ụ́cụ yị́ ené lịlịné gɨ do ligá 'Dịcị 'bɨ Lomo gɨ ore 'dá'ba.

9

Yésụ likpí komo ngíti o'do

1 Sɨmɨ ngíti sịlị́, Yésụ nɨyí go ndịsị ndéré 'décị bi kɨ́ 'yị lódụ́ kacíne e. Zɨ́ye ógụyé ndíki ngíti o'do, tɨ́ bɨ kóo mbágáa ndiki wo ní komoa lurú bi wá.
2 Zɨ́ 'yị lódụ́ kací Yésụ ndú'yú Yésụ kɨ́dí, “'Yị 'dódo ledre, o'do née lurú bi wá née gɨ zɨ́ lúyú ledre 'bɨ 'yị ga bɨ ndikiní wo ní, togụ́ lúyú ledre ené?”
3 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ 'yị lódụ́ kacíne ga gére née kɨ́dí, “Ɨ'ɨ, 'yị lúyú ledre ndaá. Lomo mengị ledre née kenée gɨ ro zɨ́ 'yịma'dí e ówo roko'bụné gɨ roa.
4 Máúku zɨ́se, mé bɨ azé aka kése kadra utú aka wá ní, idízé mu méngị moko bɨ Lomo kasa máa gɨ roa ní. Gɨ zɨ́a togụ́ bi ụlụ́ go yá, 'yị utúasá lolụ méngị moko wá.
5 Máúku zɨ́se ma'díi, káa zɨ́ bɨ mááyí aka kɨ́se do sogo káṇgá ona ní, mááyí zɨ́se 'yịma'dí e káa zɨ́ bimɨóṇgó ní.”
6 Sɨmɨ bɨ Yésụ uku ledre née kenée ní, zɨ́a lúbu súrú do káṇgá, zɨ́a ógo káṇgá máa née ọ́ṛó a ro komo o'do née.
7 Zɨ́a úku ledre zɨ́ o'do máa née kɨ́dí, “Ndéré mu lúgu káṇgá née gɨ komoyị́ sɨmɨ mɨkavu bɨ kɨ́ ịrịné Silowámo ní.” Zɨ́ o'do née ndéréne lúgu komoné drá. Nɨ ndá'baógụ gɨrí ní, komoa nɨ go lúrú bi.
8 Sɨmɨ bɨ o'do née nda'baogụ gɨ do mɨkavu gɨrí ní, 'yị ga bɨ owoní wo bú ní, zɨ́ye ndịsịyé úku ledre kɨ́dí, “Áyi, née ndaá o'do bɨ komoa ndaá, ndịsị lengbe ómbo éyị́ e gɨ zɨ́ 'yị e kɨ́ra ba wá?”
9 Ngíti géyị ya, “Ɨɨ́ née tɨ́ wo.”

Ngíti géyị ya, “Ɨ'ɨ, née ndaá wo wá, tosoyé utúasá mɨútúásá.”

Zɨ́ o'do née úku ledre kɨ́dí, “Née tɨ́ máa nda ngíti 'yị wá.”
10 Zɨ́ 'yị ga gére née úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Úku bɨ káa ledre 'di, sara komoyị́ likpí láráne káa be 'di?”
11 Zɨ́ o'do máa née úku ledre zɨ́ 'yị ga gére née kɨ́dí, “Ngíti o'do kɨ́ ịrịné Yésụ, likpí komomá ne. Yésụ ma'dáa lubu súrú bi do káṇgá, zɨ́a ógo káṇgá bɨ kɨ́ súrú sɨmɨné née ọ́ṛó a ro komomá, zɨ́a kása máa ya máídí ndéré lúgu káṇgá máa née gɨ komomá sɨmɨ mɨkavu bɨ kɨ́ ịrịné Silowámo ní. Zíma tɨ́ ndéréma, kpá lá bɨ málúgu ní, geré zɨ́ komomá líkpíne káa zɨ́ bɨ ásé lúrú a née.”
12 Zɨ́ye ndú'yú wo kɨ́dí, “Sara o'do máa née nɨ nda goó 'da?”

Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Máówo wá togụ́ nɨ 'dáya yá.”

Komo o'do née likpí káa be 'di?

13 Zɨ́ye 'dí'bi o'do bɨ komo a likpí née ndéréye kɨ́e zɨ́ Farụsáyo e.
14 Sịlị́ bɨ kóo Yésụ lubu súrú do káṇgá, zɨ́a ịnyịné ógo káṇgá bɨ kɨ́ súrú sɨmɨné née ọ́ṛó a komo o'do née zɨ́a líkpíne ní nɨ Sịlị́ 'bɨ 'Dówụ́ro.
15 Zɨ́ Farụsáyo ga gére née ndú'yú wo kɨ́dí, “Úku aka ma'díi ledre zíze, komoyị́ likpí lárá ne káa be 'di?” Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “O'do bɨ kɨ́ ịrịné Yésụ ní, likpí komomá ne. Lubu súrú do káṇgá, zɨ́a ịnyịné ógo káṇgá bɨ kɨ́ súrú sɨmɨné née ọ́ṛó a komomá, ya máídí ndéré lúgu a. Sɨmɨ bɨ málúguóyó káṇgá née gɨ komomá ní, geré zɨ́ komomá líkpíne.”
16 Zɨ́ ngíti géyị 'yị e gɨ dongará Farụsáyo ga gére née úku ledre kɨ́dí, “O'do née ndaá 'yị 'bɨ Lomo wá. Idí née 'yị bɨ Lomo kasaogụ wo née ní, káa bɨ utúasá méngị kéyị kenée sɨmɨ Sịlị́ 'bɨ 'Dówụ́ro wá, 'dewe lorụ 'bɨ Lomo go.”

Ngíti géyị yaá “Lomo kasaogụ wo ne, idí ndaá kenée wá, káa bɨ utúasá ndịsị méngị mɨngburoko ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé ní wá.” Gɨ zɨ́ mɨúkuló'bó ledre e zɨ́ sómụ́ ledre 'bɨ 'yị ga gére née nda ídíne go faa.
17 Zɨ́ye ndú'yú o'do bɨ komo a likpí née kɨ́dí, “Sara aka nda yị́ị, sómụ́ 'bɨ eyị́ yá o'do bɨ likpí komoyị́ née nɨ náambi?”

O'do née ya zɨ́ye ní, “Másómụ́ née nébị Lomo kasaogụ wo ne.”

18 Yụ́da ga gére née ṇguṇgunɨ́ eyé kóo
fú lá bɨ kɨ́dí, “Ma'díi, o'do née komoa lurú
kóo bi wá ní wá.” Zɨ́ye ḭnyḭyé kákasa kacɨ́
'bụa kɨ́ mbágáa.
19 Sɨmɨ bɨ 'bụa kɨ́ mbágáa ogụnɨ́ ní, zɨ́ Yụ́da ga gére née ndú'yú yée kɨ́dí, “Ba owụ́ 'bɨ esé, ma'díi, tɨ́ bɨ kóo ndíkisé wo ní, lurú bi wá? Éyḭ bɨ méngḭsé nda kɨ́ komoa ma'dáa ní 'di, bɨ cakaba nɨ nda go lúrú bi ní?”
20 Zɨ́ o'do née kɨ́ me'bené ḭnyḭyé úkulúgu ledre kɨ́dí, “Ɨɨ, née owụ́ 'bɨ ezé ma'díi. Tɨ́ bɨ kóo ndikizé wo ní, komoa lurú bi wá.
21 Owozé wá togụ́ komoa máa née mengḭ láráne káa be 'di bɨ nɨ nda go ndḭsḭ lúrú bi née. Bɨlámá a ndú'yúsé aka cụ́ wo zɨ́ze úwú a gɨ taraa.”
22 'Bụ ya'dá née ilinɨ́ úku ledre bɨ ya kɨ́dí Yésụ likpí komo owụ́ 'bɨ eyé ne ní wá, gɨ zɨ́ ngḭrḭ mɨngburoko manda 'bɨ Yụ́da e. Gɨ zɨ́a Yụ́da ga gére née i'bínɨ́ lorụ kɨ́dí, togụ́ 'yḭ uku ledre ya Yésụ nɨ Kɨ́résḭto, Lomo kasaogụ wo ne yá, 'yḭ máa née yée nɨyí ụ́cụómo wo, olụ́ lolụ dongará lafúne íni ini zɨ́ Lomo sɨmɨ 'Dḭcḭ Kótrụro wá.
23 Gɨ zɨ́ kéyḭ née, zɨ́ 'bụa kɨ́ mbágáa lá úku ledre kɨ́dí “Ídísé ndú'yú cụ́ wo, ndaá owụ́ wá, idí ódro gɨ roné kɨ roné.”
24 Zɨ́ Yụ́da ga gére née kpá ndóloógụ ándá ya'dá bɨ komoa likpí née zɨ́ye úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Owozé bú bɨlámáne kɨ́dí, o'do bɨ Yésụ née, nɨ 'yḭ lúyú ledre. Lóbụ aka Lomo zɨ́ze, éyḭ bɨ ówo gɨ roa ní 'di?”
25 Zɨ́ o'do née úkulúgu ledre zɨ́ Yụ́da ga gére née kɨ́dí, “Mándá kɨ́ tụ́'dụ́ ledre gɨ ro úku a wá, togụ́ Yésụ nɨ 'yḭ lúyú ledre togụ́ ndaá 'yḭ lúyú ledre wá. Éyḭ bɨ máówo ní, komomá lurú ené kóo bi wá, bɨ nda ba ní, komomá nɨ go lúrú bi.”
26 Zɨ́ Yụ́da ga gére née kpá ndú'yúlúgu wo kɨ́dí, “Sara éyḭ bɨ Yésụ mengḭ zɨ́yḭ, zɨ́ komoyḭ líkpíne ní 'di?”
27 Zɨ́ o'do née kpá úkulúgu ledre zɨ́ Yụ́da ga gére née kɨ́dí, “Máúku ga kpá ledre née go zɨ́se, ílisé esé úwú a wá. Éyḭ bɨ ílisé úwúándá ledre máa née gɨ roa ní 'di? Ílisé go ídí 'yḭ lódụ́ kacɨ́ga tée?”
28 Zɨ́ye úku ledre zɨ́ o'do née ḭrḭ́ ḭrḭ́ kɨ́dí, “Ndazé ezé 'yḭ lódụ́ kacɨ́ o'do née wá, áyí yḭ́ḭ 'yḭ lódụ́ kacɨ́a wá. Lodụ́zé 'bɨ ezé yḭ́ ezé kacɨ́ Mụ́sa.
29 Gɨ zɨ́a kóo 'desḭ́ ní, Mụ́sa ma'dáa odronɨ́ kɨ́ Lomo bú. O'do bɨ Yésụ née owozé wá togụ́ ogụ 'bɨ ené gɨ 'dáya yá.”
30 Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ Yụ́da ga gére née kɨ́dí, “Née kenée lárá ledre 'di, bɨ ówosé bi bɨ o'do née ogụ gɨ doa ní wá ní. Éyḭ bɨ máówo ní, likpí 'bɨ ené komomá go.
31 Owozé bú bɨlámáne Lomo ndaá lengbe kɨ́ rokinyi kɨ́ 'yḭ lúyú ledre e wá. Nɨ kɨ́ rokinyi dụ́ụ́ kɨ́ 'yḭ ga bɨ ndḭsḭnɨ́ úwú ledre ené ní.
32 Tɨ́ bɨ kóo Lomo oto do sogo káṇgá ba, uwúzé aka bɨ ya kɨ́dí ngíti 'yḭ nɨ bo kɨ́ roko'bụ 'bɨ likpí komo 'yḭ bɨ ndikinɨ́ wo komoa lurú bi wá ní zɨ́ne ní wá.
33 O'do bɨ likpí komomá ba, idí ndaá 'yḭ bɨ Lomo kasaogụ wo née ní wá yá, káa bɨ likpí komomá wá.”
34 Zɨ́ye ódroyé kpá o'bụó'bụ zɨ́ o'do bɨ komo a likpí née kɨ́dí, “Yḭ́ḭ 'yḭ lúyú ledre bɨ ndikiogụnɨ́ yḭ́ḭ kɨ́ lúyú ledre kú gɨ sɨmɨ ní, íli 'dódo ledre zɨ́ze? Togụ́ kenée yá, tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ólụ́ lolụ dongará 'yḭ e sɨmɨ 'Dḭcḭ Kótrụro íni ini zɨ́ Lomo wá.”

'Yḭ bɨ owo'di'bi Lomo wá ní

35 Zɨ́ Yésụ úwú ledre kɨ́dí, o'do bɨ née likpí komoa ba Yụ́da ilinɨ́ lolụ zɨ́a ólụ́ne sɨmɨ 'Dḭcḭ Kótrụro wá. Zɨ́ Yésụ ndéréne zɨ́ o'do bɨ komoa likpí née ndú'yú wo kɨ́dí, “Ṇgúṇgu ledre Owụ́ 'bɨ 'Yḭma'dí goó?”
36 O'do née ya zɨ́ Yésụ ní, “Mongụ́ 'yḭ, 'yḭ née máówo'dí'bi ledre gɨ roa wá, 'dódo aka ledre gɨ ro a zɨ́ma gɨ do bɨ zɨ́ma ṇgúṇgu ledrea.”
37 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ndaá ngíti 'yḭ sɨkala wá, née kpá tɨ́ máa bɨ mááyí ódro zɨ́yḭ ba.”
38 Geré zɨ́ o'do née útúne sḭ́ sḭndḭ́ Yésụ bi óto úndru a, zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “Ngére, máṇgúṇgu ledreyḭ́ go,”
39 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ o'do née kɨ́dí, “Máógụ do sogo káṇgá ba gɨ ro 'décḭ ngbanga zɨ́ komo sómụ́ ledre 'bɨ 'yḭma'dí e líkpíne. 'Yḭ ga bɨ owoyemenɨ́ ledre gɨ ro Lomo wá ní, zɨ́ye ówoyéme a. 'Yḭ ga bɨ ya yée owoyemenɨ́ yḭ́ eyé wo bú

ní, nɨyí ídíáká 'bɨ eyé sɨmɨ luyú káa zí 'yị ga bɨ komoyé ndaá ní.”

40 Geré zí Farụsáyo ga bɨ gáa ore ní ḭnyịyé úku ledre zí Yésụ kídí, “Úku yá 'dí yaá, komozé ndaá káa?”

41 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, “Idí ídísé ba káa zí 'yị ga bɨ komoyé ndaá ní yá, káa bɨ lúyú ledre esé ndaá lolụ ba wá. Nda lá gɨ zía bɨ sómụ́sé yḭ esé kídí ówosé ledre bú ní, zí lúyú ledre esé ídíne fú lá bo.”

10

Bɨlámá 'yị 'bá'bá kábịṛḭkị e

1 Zí Yésụ úku ledre zí Farụsáyo ga gére née sɨmɨ muruwayi kídí, “'Yị bɨ olụ́ lódụ́ kací kábịṛḭkị e 'dḭcḭ ndaá gɨ 'dí tara mbotụyé wá ní, née ndaá mḭngḭ kábịṛḭkị maáge wá, née 'yị ugu, kpá yḭ ené bɨsinyí 'yị.

2 Mḭngḭ kábịṛḭkị e ndịsị ólụ́ lódụ́ kací kábịṛḭkị ené e fú lá gɨ tara mbotụyé.

3 Togụ́ mḭngḭ kábịṛḭkị ga gére née ogụ go yá, zí 'yị 'bɨ moko bɨ ore ní líkpí mbotụ. Sɨmɨ bɨ ndolo kábịṛḭkị ené e kí ịrịyé ní, zíye úwú kúrú mḭngḭye zíye ídíye mbá kí rokinyi.

4 Sɨmɨ bɨ kábịṛḭkị ga gére née olụ́ogụní go sága ní, kpá lá bɨ mḭngḭye utú zíye 'dá'dá ní, geré zíye útúye ngbẹṛḭ do kací a gɨ zía owoyemení sɨmɨ kúrú a bú.

5 Togụ́ ngíti 'yị kpḭ yá, kábịṛḭkị ga gére née nɨyí ngásá eyé gɨ zía mɨngásá gɨ zía bɨ owoyemení eyé wo wá ní.”

6 Farụsáyo ga gére née owoní eyé ini ledre gɨ sɨmɨ muruwayi bɨ Yésụ uku née wá.

7 Zí Yésụ úku phụ́trụ ledre zí Yụ́da ga gére née kídí, “Máúku zíse ma'díi, mááyí zí 'yịma'dí e káa zí mbotụ kábịṛḭkị e ní.

8 'Yị ga bɨ ngárá Babá kasa ené yée ne wá ní, ogụní yḭ eyé kí royé kídí yée nɨyí bɨlámá 'yị 'dódo ledre 'bɨ Lomo, ábuwá yḭ eyé 'yị ṛanga e kpá 'yị ugu e. 'Yị amá e uwúní eyé kóo ledre ga bɨ 'yị ga gére née ndịsịní 'dódo yée ní wá.

9 Mááyí káa zí mbotụ 'dḭcḭ ní. Togụ́ 'yị ogụ gɨ 'dí zíma yá, mááyí yómo wo gɨ zía mááyí go 'yị 'bá'bá wo, káa zí mḭngḭ kábịṛḭkị bɨ ndịsị 'bá'bá yée do bi 'bɨ éyḭ mɨánu zía kpá ndá'bané kíye 'be bɨlámáne ní.

10 'Yị ugu ndịsị ndéré 'bɨ ené gɨ ro úgu éyḭ, kí ngáka éyḭ kpá kí úfu 'yị e. Máa Yésụ, mándá 'bɨ amá káa zí 'yị ṛanga ga gére née wá, máógụ 'bɨ amá gɨ ro zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledremá go ní ídíye kí trịdrị kpá kí rokinyi bɨ ngárá odụ a ndaá ní.

11 “Mááyí bɨlámá 'yị lúrú bi kací kábịṛḭkị amá e. Mái'bí romá tóromá kací kábịṛḭkị amá e gɨ zí bɨsinyí ledre kí méngị yée. Togụ́ umbu yá, máídí úyu máa, ndaní úyu wá. 12 'Yị bɨ ndaá mḭngḭ kábịṛḭkị e wá, ogụ 'bɨ ené lá méngị moko gɨ ro késḭ ní, togụ́ lurú bangá sinyí go kí ógụ gɨ ro 'dí'bi ngúru kábịṛḭkị ga gére née yá, nɨ óyó sogoné zí kábịṛḭkị ga gére née, zí bangá sinyí nánáónzó ngúruyé ánu a, zí ngíti géyị báyiyé faa.

13 'Yị 'bɨ moko née ngasáoyó roné gɨ zía kábịṛḭkị ga gére née ndaní eyé 'bɨ ené wá, mengị 'bɨ ené lá dụụ́ moko gɨ ro késḭ.

14 “Mááyí bɨlámá 'yị 'bá'bá kábịṛḭkị e gɨ zía mááyí máa mḭngḭ ye. Kábịṛḭkị amá e owoní máa bú,

15 káa zí bɨ ledremá nɨ zí Babá owóowó zí ledrea ídíne zíma kpá owóowó ní, ledre kábịṛḭkị amá e nɨ zíma kpá owóowó. Née sḭ ledre bɨ mái'bí romá zí umbu gɨ royé gɨ roa ní.

16 Ngíti géyị 'yị amá e nɨyí aka kpá fú bo yée ga bɨ ndaní gɨ sɨmɨ kúfú Yụ́da e wá ní. Mááyí kpá 'dí'biógụ yée, ésị yée dongará lafúye gɨ do bɨ zíye ídíye kḭé'do ndḭsị úwú dụụ́ kúrúma, gɨ zía mááyí máa 'yị 'bá'bá yée.

17 Ledremá nɨ zí Babá owóowó gɨ zía máúwú kúrúa bú. Mááyí í'bí romá zí umbu gɨ ro 'yịma'dí e. Abú máúyu yá, nɨ úrulúgu máa.

18 'Yị bɨ kḭé'do káa nɨ gága máa gɨ ro ledre ní ndaá. Mááyí kí roko'bụ ledre e za mbá zíma gɨ zí Babá gɨ ro zíma í'bí romá zí umbu, togụ́ mbú zíma ásimá gɨ roa.”

19 Gɨ zí ledre bɨ Yésụ uku kenée ní, zí sómụ́ ledre 'bɨ Yụ́da e ífi sɨmɨné, toroní eyé lolụ do sómụ́ ledre kḭé'do wá.

20 Ngíti géyị odroní 'bɨ eyé gɨ do bɨ Yésụ bɨsinyíne kídí, “O'do née nɨ kí dokéké

siminé, née ndaá 'yị bɨ azé ndịsị úwú ledre gɨ taraa ní wá.”
21 Ngíti géyị ya, “Ɨ'ɨ, o'do née dokéké ndaní simi a wá. 'Yị bɨ kí dokéké siminé ní, utúasá ndịsị 'dódo ledre kí roko'bụné wá. Utúasá kpá líkpí komo 'yị bɨ 'dụtụ mɨ'dụ́tụ ní wá.”

Ngíti géyị Yụ́da e asiní gɨ ro Yésụ

22 Gɨ do kací ledre née ní, geré zí sịndị kadra bɨ legbe ndịsịní sómụ́ndíki ledre 'dịcị bɨ kóo 'bɨ Lomo 'danání simi Yerụsaléma ní ógụné. Ledre máa née mengị kóo roné née kí yana ndumu.
23 Zí Yésụ ndịsị gámáne do ligá 'Dịcị 'bɨ Lomo née. Zía ndéré ólụ́ne gị do bi bɨ kóo o'bóní ngba'daka ro 'Dịcị 'bɨ Lomo, bɨ ịfịní ịrị Solomóna doa ní.
24 Zí Yụ́da ga gére née ólụ́ lódụ́ kací Yésụ íri. Zíye úku ledre zía kídí, “Mongụ́ 'yị, ndá lolụ fú lá ndịsị ló'bo gɨ zíze wá. Togụ́ áyí go Kírésịto bɨ Lomo kasaogụ ní yá, ídí geré úku a zíze.”
25 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, “Ásé ndú'yú 'dó'do máa née kenée gɨ ro 'di, tí bɨ máúku ledre go zíse, ílisé ṇgúṇgu a wá ní. Mɨngburoko ledre ga bɨ mándịsị méngị yée bɨ ngárá gbékpị 'yị e utúasání méngị yée wá ní, nɨyí 'dódo máa ye zíse ówo a kídí Babá kasaogụ máa ne.
26 Ṇgúṇgusé ledremá wá gɨ zía ndásé esé 'yị amá e wá.
27 'Yị ga bɨ ṇguṇguní ledremá go ní, ndịsịní lengbe úwú kúrúma. Máówo yée bú bɨlámáne gɨ zía nɨyí 'yị lódụ́ kacíma e.
28 'Yị amá ga gére née má'dí'bi sịlịma go royé ndá, mááyí í'bí trịdrị bɨ za fí ní zíye. 'Yị bɨ nɨ 'dí'bióyó yée gɨ zíma ní ndaá.
29 Babá bɨ i'bí 'yị amá ga gére née zíma ní, roko'bụa romo do éyị e za mbá. 'Yị bɨ nɨ útúásá 'dí'bióyó 'yị amá ga bɨ i'bí yée zíma née ní ndaá.
30 Zée kí Babá, azé dụ́ụ́ 'yị kịé'do.”
31 Zí ledre née útúne simi Yụ́da ga gére vuu bɨsinyíne. Zíye ịnyịyé 'dí'bi tutú e gɨ ro óngboónzó wo kɨe.
32 Zí Yésụ úku ledre zíye kídí, “Mɨngburoko ledre ga bɨ Babá i'bí yée zíma ndịsị méngị yée ní, máméngị yée mbá do komosé. Wo bɨ sinyí rosé ílisé úfu máa gɨ roa ní wo be 'di?”

33 Yụ́da e ya zía ní, “Lúyú ledre eyị nɨ wo bɨ úku yá née nɨ kpá Lomo tí bɨ áyí gbékpị 'yịma'dí ní. Née ledre bɨ azé úfu yịị gɨ zía ní, ledre ezé ndaá 'bɨ ené kí bɨlámá moko eyị wá.”

34 Yésụ ya zíye ní, “Sara bɨ nɨ mɨékéne do sịlịse simi bụ́kụ 'bɨ lorụ, Lomo uku kídí, ‘Sée ga bɨ mágéléógụ sée káa do manda e ní, ásé go kí roko'bụ zíse káa zí Lomo ní.’
35 Togụ́ Lomo uku ledre kídí née geléogụ ngíti géyị 'yị e kí roko'bụ zíye káa zí Lomo ní. Ledre bɨ Lomo uku go ní, 'yị óyóló'bó a ndaá.
36 Sara bɨ mááyí nda tí mbigí Owụ́ 'bɨ Lomo, Babá ma'dáa kasa máa ne do sogo káṇgá méngị moko ené ní, éyị bɨ bi sinyí nda rosé zíse úku ledre gɨ zía kídí máúku sínyi ledre go simi bɨ máúku máyá mááyí Owụ́ 'bɨ Lomo ní 'di?
37 Moko ga bɨ mándịsị méngị yée ní za mbá, togụ́ ndaní moko ga bɨ 'bɨ Babá ní wá, ndásé ṇguṇgu ledremá wá.
38 Abú ílisé ṇgúṇgu ledremá wá, moko ga bɨ mándịsị méngị yée ní togụ́ ṇgúṇgusé go kídí Lomo uku ne ya máídí méngị yée kenée, ṇgúṇgusé go kídí azé kí Babá 'yị kịé'do.”
39 Zí Yụ́da ga gére née kpá ịnyịyé áyíye 'dí'bi Yésụ gɨ zí ledre bɨ uku zíye kenée ní. Zía ụ́cụ lịlịné gɨ zíye gɨ ore.

40 Zí Yésụ ịnyịné gɨ simi Yerụsaléma gɨ ore 'dógụ ngburu Yeredéne, ndéré 'dịyị roné do bi bɨ Yiwáni 'yị Bábátịzị 'yị e ndịsị í'bí babatịza doa zí 'yị e ní, zía ndịsịné íri kí owụ́ sịlị cúku'dée.
41 Zí tụ́'dụ́ 'yị e ndịsị ndéréye zí Yésụ do bi bɨ nɨ doa íri ní. Zí ngíti géyị 'yị e ndịsị úku ledre kídí, “Abú Yiwáni mengị mɨngburoko ledre ga bɨ kí roko'bụné ní wá yá, ledre ga bɨ uku yée gɨ ro Yésụ ní, nɨyí mbá ma'díi ledre e.”
42 Gɨ zí kéyị née, zí tụ́'dụ́ 'yị e ṇgúṇgu ledre Yésụ kídí nɨ owụ́ 'bɨ Lomo.

10:34 10:34 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 82:6

11

Sanda ndíyá Lázoro nderé zɨ́ Yésụ

1 Ngíti o'do nɨ kóo bo kɨ́ ịrịné Lázoro,
lúndu Maríya e kɨ́ Márata, ndịsịní sɨmɨ
Beteníya. Lázoro ma'dáa nɨ kóo kɨ́ ndíyá
bɨsinyíne.
2 Lémịa bɨ Maríya máa née, née wo bɨ
kóo lefe sụ'bụ́ mɨndonyo ro sịndị́ Ngére
Yésụ, zía ndị́sịné ó'dóóyó a kɨ́ bi doné ní.
3 Zɨ́ owụ́ kará ga gére née kákasa zɨ́
Yésụ kídí, “Ngére, ro ezegámáyị ménghị
wo yáa mɨménghị bɨsinyíne.”
4 Sɨmɨ bɨ Yésụ uwú ledre née kenée
ní, zía úku ledre kídí, “Ɨ'ɨ abú ro Lázoro
ma'dáa menghị wo kenée ndotó, utúasá
'dí'biógụ zía umbu wá. Roa née nɨ óto
'yị e zɨ́ye ówo roko'bụ 'bɨ Lomo, zɨ́ye
ndị́sịyé óto úndrumá bɨ Owụ́ 'bɨ Lomo
ní.”
5 Lázoro kɨ́ lémịné ga bɨ gbre née, Yésụ
oto kóo 'búye go kíngaya.
6 Abú tɨ́ kenée ndotó, sɨmɨ bɨ sanda
ledre ro Lázoro nderé ndiki Yésụ ní,
Yésụ ma'dáa ịnyị ené kóo geré ndéré wá,
menghị aka yị́ ené kóo kpá za 'dényé sị́lị́
gbre kí.
7 Nda gɨ 'dá'ba, zɨ́ Yésụ úku ledre
zɨ́ 'yị lódụ́ kacíne ga gére née kídí,
“Nda'baluguzé aka rozé mu sɨmɨ Yụdáya
'dáa.”
8 Zɨ́ 'yị lódụ́ kacíga ga gére née úku
ledre zía kídí, “Ɨ, 'yị 'dódo ledre, lúrú aka
mongụ́ ledre bɨ Yụ́da e menghịní yị́ị kíe íri,
ayíní gɨ ro óngboónzó yị́ị kɨ́ tutú ní, ili ba
kpá go ndá'balúgu royị́ zɨ́ye íri?”
9 Yésụ eré ené ngịrị kɨ́ ndá'ba íri wá, gɨ
zɨ́ kéyị née ní, zía úku ledre kídí, “Togụ́ bi
ará go yá, mɨtụlụrụ ndaá lolụ wá. 'Yị bɨ
ndịsị gámá kɨ́ kadra ní, utúasá ené 'díkí
wá gɨ zía bimɨóṇgó 'bɨ kadra oṇgó bi go
zía bɨlámáne.
10 'Yị bɨ otoomo nda bimɨóṇgó kenée
zía nda ndị́sị gámáne kɨ́ ndụlụ ní, ndịsị
'díkíne gɨ zía nɨ yị́ ené sɨmɨ mɨtụlụrụ.”
11 Gɨ do kací ledre bɨ Yésụ uku née ní,
zía kpá úku ngíti ledre zɨ́ 'yịmɨkása ené ga
gére née kídí, “Káa zɨ́ bɨ mááyí úku ledre
ba, lúnduzé Lázoro nɨ go 'dú'du, nderézé
mu íri gɨ do bɨ zíma úru wo.”
12 Zɨ́ 'yị lódụ́ kacíga ga gére née
úkulúgu ledre zía kídí, “Ngére, bɨsinyí
ledre ndaá ke. Togụ́ 'du'du yị́ ené kpá lá
mɨ'dú'du ní, íli ndéré té yị́ị úru wo gɨ ro
'di?”
13 'Yị lódụ́ kacíga ga gére née owoní eyé
kóo ini ledre gɨ sɨmɨ ledre bɨ Yésụ uku née
wá. Ábuwá uku née kídí Lázoro uyu go.
14 Zɨ́ Yésụ nda úku a zɨ́ye fúó kídí,
“Lázoro uyu go.”
15 Nɨ bɨlámáne gɨ zía sɨmɨ bɨ Lázoro uyu
ní, ndazé kése íri wá. Nderézé mu gɨ
ro zíse lúrú ledre bɨ mááyí ménghị a íri
ní za cụ́ kɨ́ komosé gɨ do bɨ zíse ṇgúṇgu
ledremá nda za kíngaya.
16 Zɨ́ ngúru 'yị lódụ́ kací Yésụ bɨ
kɨ́ ịrịné Tóma bɨ ndịsịní kpá ndólo
wo Máárátoṇgo ní ịnyịné úku ledre zɨ́
lafúne e kídí, “Ndazé ótoómo kací mongụ́
'yị wá, idízé ndéré kéye. Togụ́ Yụ́da iliní
úfu wo yá, zɨ́ye úfukótrụ zée ndro kéye.”

Yésụ nderé sɨmɨ ini ro Lázoro

17 Sɨmɨ bɨ Yésụ nderéogụní sɨmɨ
Beteníya ní, Lázoro menghị sɨmɨ káṇgá
go sị́lị́ eso (4).
18 Gara bɨ Beteníya ininí Lázoro sɨmɨ a
ní, ndaá gbála gɨ ro Yeruṣaléma wá.
19 Gɨ zɨ́ ledre bɨ utú do Márata e kɨ́
lémịné Maríya ní, zɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị
Yụ́da e ndéréye zɨ́ Márata kɨ́ lémịné íri
ndị́sị ị́drị mɨmbé'deyé kací lúnduyé bɨ
uyu ní.
20 Sɨmɨ bɨ Márata uwú ledre ya Yésụ nɨ
go gbóo do mɨsi'di ní, zía ị́nyịné ndéré
óndó do Yésụ, Maríya idíaká 'bɨ ené cịkị
'be.
21 Sɨmɨ bɨ Márata lurúndiki Yésụ ní, zɨ́
sɨmɨkozo menghị wo, zía útúne íni ini zía
úku ledre zɨ́ Yésụ kídí, “Áko Ngére, idí ídí
karakóna ona, káa bɨ owụ́ 'bɨ babá ba uyu
wá.
22 Máówo bú togụ́ ndú'yú Lomo yá, nɨ
ménghị éyị́ bɨ ndú'yú wo gɨ roa née zɨ́yị.”
23 Yésụ ya, “Márata, ndá sómụ́ sɨmɨyị́
wá, lúnduyị́ nɨ úrú gɨ sɨmɨ umbu bɨ uyu
née.”
24 Márata ya zɨ́ Yésụ ní, “Ma'díi mongụ́
'yị, máṇgúṇgu go kenée kídí sɨmɨ sịndị́
kadra 'bɨ úru 'yị e gɨ sɨmɨ umbu, nɨ úrú
zía ídíne trịdrịné.”

25 Yésụ ya, “Márata, mááyí máa 'yị úru
'yị e gɨ sɨmɨ umbu. Mááyí kpá máa 'yị í'bí
trịdrị bɨ za fí ní zɨ́ 'yị e. 'Yị bɨ ṇguṇgu
ledremá go ní abú uyu yá, mááyí úru wo.
26 'Yị bɨ nɨ aka trịdrị togṹ ṇguṇgu
ledremá go yá, uyu lolụ wá. Ṇgúṇgu
ledre née go Márata?”
27 Márata ya kɨ́dí, “Ngére, máṇgúṇgu
ledre née go. Máówo go kɨ́dí áyí Kírésịto
Owṹ 'bɨ Lomo bɨ Lomo uku ledre kásaógụ
wo káa do 'yị yómo 'yị e ní.”
28 Gɨ do kací ódro ga gére ní, zɨ́ Márata
ndá'balúgu roné 'be zɨa úku ledre zɨ́
lémịné kɨ́dí, “'Yị 'dódo ledre ogụ go nɨ
ndịsị ndúndu'yú gɨ royị.”
29 Sɨmɨ bɨ Maríya uwú ledre née kenée
ní, zɨa ịnyịné kpụrụ ndéréne zɨ́ Yésụ.
30 Yésụ nɨ aka do mɨsi'di kɨ́'dí bɨ Márata
nderé ndiki wo ní.
31 Yṹda ga bɨ ogụní sɨmɨ ini ore, sɨmɨ bɨ
lurúní Maríya ịnyị kpụrụ ndéréne mɨ'dí
do mɨsi'di ní, zɨ́ ngíti géyị útúye do kacɨa
gɨ zɨa somṹní 'bɨ eyé ya, ayí ndéré sị bi íni
ini.
32 Sɨmɨ bɨ Maríya nderé ndiki Yésụ ní,
zɨa útúne sị sịndị Yésụ bi íni ini kɨ́ úku
ledre kɨ́dí, “Áko Ngére, idí ídí karakóna
ona, káa bɨ owṹ 'bɨ babá ba uyu wá.”
33 Sɨmɨ bɨ Yésụ lurú Maríya kɨ́ Yṹda ga
bɨ ogụní zɨ́ye sɨmɨ ini nɨyí nda go ndịsị
íni ini kɨ́ngaya ní, zɨ́ sɨmɨkozo kpá méngị
Yésụ, zɨ́ Yésụ kpá útúne íni ini.
34 Zɨ́ Yésụ ndúndu'yú kɨ́dí, “Otoní wo
'da?”
Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, “Azé
'dịyịóto yị́ị Ngére.”
35 Geré zɨ́ íni komo Yésụ ndé'yịógụné.
36 Zɨ́ Yṹda ga gére née ndịsị ódroyé don-
garáye kɨ́dí, “Lúrúsé aka, ábuwá mongṹ
'yị ba oto 'bú Lázoro go kɨ́ngaya.”
37 Zɨ́ ngíti géyị úku ledre kɨ́dí, “Bɨ nɨ
kɨ́ roko'bụ ledre zɨ́ne, likpí komo 'yị go
zɨa lúrú bi ní, sara ogụ nda kóo ṹcụómo
Lázoro kɨ́ úyu wá gɨ ro 'di?”

Lázoro urú gɨ sɨmɨ umbu

38 Otoní bi zɨ́ Lázoro sɨmɨ gu bɨ lagání
sɨmɨ landa ní, do gbṹṛṹgbụ mɨsɨsɨlekpe
tutú ngbụtụrṹ tara a. Sɨmɨ bɨ Yésụ
nderéogụ sị bi íri ní, zɨ́ sɨmɨkozo méngị
wo rómo wo bɨ gáa 'dá'dá ní.
39 Zɨa úku ledre kɨ́dí, “Gbṹṛṹgbụóyósé
aka tutú née 'dá'ba.”
Márata ya zɨa ní, “Ngére, karaba go
'dényé sị́lị́ eso (4), ndonyo bi eme lolụ íri
ngṹ.”
40 Yésụ ya zɨa ní, “Máúku amá gáa zɨ́yị
máyá 'di Márata? Ndaá bɨ máyá togṹ
ṇgúṇgu ledremá go yá, áyí lúrú roko'bụ
'bɨ Lomo kɨ́ komoyị́ ní wá?”
41 Gɨ zɨ́ ledre bɨ Yésụ uku kenée ní, zɨ́
'yị e gbṹṛṹgbụóyó tutú bɨ tara mbotụ gu
landa kɨ́'dí bɨ otoní Lázoro ní. Zɨ́ Yésụ
ịnyịné íni ini zɨ́ 'bụné kɨ́dí, “Babá, mbófo
éyị́ zɨ́yị ndịsịyị́ úwú máa.
42 Máówo bú bɨlámáne togṹ mándú'yú
yị́ị go yá, zɨ́yị tɨ́ méngị ledre ma'dáa.
Máúku ledre née kenée gɨ ro zɨ́ 'yị ga bɨ
azé kéye ba úwú a gɨ do bɨ zɨ́ye ṇgúṇgu a
kɨ́dí ma'díi kásaógụ máa yị́ị.”
43 Gɨ do kací ledre née ní, zɨa ịnyịné
ndólo Lázoro kɨ́ mongṹ kúrú kɨ́dí,
“Lázoro ólṹógụ gɨrí mu.” 44 Geré zɨ́
Lázoro úrúne, zɨa ólṹógụné nyé kɨ́ ká'dá
bongó bɨ cịringbíní wo kɨ́e kpá kɨ́ mbílí
bongó bɨ odó'dụtụní komo a kɨ́e kací ondṹ
eyé 'bɨ Yṹda e ní roné.
Zɨ́ Yésụ úku ledre kɨ́dí, “Líkpísé ká'dá
ga gére née gɨ roa mu zɨa ndá'bané 'be.”

Yemení ledre gɨ úfu Yésụ
(Matáyo 26:1-5, Máriko 14:1,2, Lúka 22:1,2)

45 Yṹda ga bɨ nderéní kɨ́ Maríya gị zɨ́
Yésụ íri, sɨmɨ bɨ lurúní ledre bɨ Yésụ
mengị née, geré zɨ́ye ṇgúṇgu ledre Yésụ
kɨ́dí ma'díi, Lomo kasaogụ wo ne.
46 Zɨ́ ngíti géyị ndéréye úku ledre bɨ
Yésụ mengị née zɨ́ Farụsáyo e.
47 Zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e kɨ́
Farụsáyo kpá kɨ́ ngíti géyị mɨngburoko
'yị 'décị ngbanga e, ndịsịyé ndómo tarayé
kɨ́dí,
“Éyị́ bɨ idízé méngị a kɨ́ Yésụ ní 'di?
Mɨngburoko ledre ga bɨ ndịsị méngị yée
kɨ́ roko'bụné ní ofụní nda go.
48 Togṹ lurúomozé wo kenée, tṹ'dṹ 'yị e
nɨyí nda ówo go tɨ́ dụṹ wo kɨ́dí nɨ Kírésịto
ma'díi. Geré zɨ́ asikíri 'bɨ Róma ógụyé

ndụ́rụ mongụ́ 'dịcị ezé bɨ 'bɨ ini zɨ́ Lomo kpá kɨ́ 'be 'bɨ ezé e mbá, utúasázé lolụ ídí kɨ́ bi zíze wá.”

49 Zɨ́ ngúruyé bɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyị́* kɨ́ ịrịné Kayáfa mongụ́ manda 'dá'dá sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ịnyịné úku ledre zɨ́ lafúne ga gére née kɨ́dí, “Ówosé ledre wá gɨ zɨ́ 'di?

50 Bɨlámá a, bɨkéṛị́ 'yị idí úyu ne gɨ do bɨ zɨ́ 'yị ezé e ómoyé, gɨ zɨ́ wo bɨ zɨ́ 'yị ezé e úyuyé ye zɨ́ bɨkéṛị́ 'yị ómoné ní.”

51 Kayáfa uku ené née kóo lá ledre ené wá. Gɨ zía bɨ nɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ ní, zɨ́ Lomo úkuí'bí ledre née taraa gɨ ro zía úku a kenée. Lomo yeme ne kú kenée zɨ́ Yésụ úyuné ne gɨ do bɨ zée Yụ́da e zíze ómozé.

52 Mɨúyu Yésụ née nda kíngaya lá dụ́ụ́ gɨ ro Yụ́da e wá, kpá gɨ ro kúfú ngíti géyị 'yịma'dí e mbá, zɨ́ye ídíye dụ́ụ́ kịé'do owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní.

53 Tónóne gɨ sɨmɨ sịndị́ kadra née ndéréne 'dá'dá, zɨ́ mɨngburoko 'yị ga gére née ndịsịyé gámásó'do mɨsi'di gɨ ro úfu Yésụ.

54 Gɨ do kacɨ́ ledre née ní, Yésụ ndịsị ené lolụ kóo zɨ́ Yụ́da ga gére née do nyárá bi wá. Zía ịnyịné kɨ́ 'yị lódụ́ kacíne e gɨ ore yóó ndéréye sɨmɨ ngíti owụ́ gara kɨ́ ịrịné Efarayíma gbóo cigí bi bɨ ngárá 'yị e ndanɨ́ do a wá ní ndịsịyé íri.

55 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní, Ayímbi 'bɨ Yụ́da e bɨ ndịsịnɨ́ ndólo a Umbuokpó ní nɨ go gbóo. 'Dá'dá zɨ́ ayímbi née tónóne, tụ́'dụ́ 'yị e ndịsịnɨ́ lengbe ịnyị gɨ sɨmɨ gara eyé e mɨngúngúcua ndéréye sɨmɨ Yerụsaléma íri gɨ ro órụ́ royé kacɨ́ ondụ́ eyé 'bɨ Yụ́da e gɨ ro zɨ́ye útúásáye kacɨ́ komo Lomo.

56 Sɨmɨ bɨ nɨyí do ligá 'Dịcị 'bɨ Lomo ní, zɨ́ye ndịsịyé ndómo tarayé gɨ ro 'dí'bi Yésụ. Zɨ́ye ndịsị ndú'yú royé kɨ́dí, “Sómụ́ ledre esé nɨ kɨ́e 'di, togụ́ ogụ go ona ní?”

57 Ukunɨ́ ledre née kenée gɨ zía manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e kɨ́ Farụsáyo e ní i'bíomonɨ́ lorụ go zɨ́ 'yị e kɨ́dí togụ́ lurúndikinɨ́ Yésụ go sɨmɨ ayímbi ore yá, idínɨ́ úku 'dódo ledrea gɨ ro do 'dí'bi wo.

12

Maríya oto úndru Yésụ (Matáyo 26:6-13, Máriko 14:3-9)

1 Sɨmɨ bɨ ngítí sịlị́ idíaká go ịnyị doa kéṛị́ (6) gɨ ro zɨ́ Ayímbi Umbuokpó 'bɨ Yụ́da e née tónóne ní, zɨ́ Yésụ ịnyịné gɨ sɨmɨ owụ́ gara bɨ Efarayíma ní ndéréne 'be 'bɨ Lázoro sɨmɨ Beteníya kɨ́'dí bɨ kóo uru Lázoro ma'dáa gɨ sɨmɨ umbu ní.

2 Zɨ́ 'yị e yóko royé do méngị mongụ́ éyị́ mɨánu gɨ ro 'dí'bi Yésụ kɨ́e sɨmɨ sụmụ. Márata ndịsị kóo lúrú bi kacɨ́ éyị́ mɨánu bɨ zɨ́ 'yị e née ne, Lázoro anunɨ́ 'bɨ eyé éyị́ kɨ́ Yésụ.

3 Zɨ́ Maríya lémị Lázoro ndéré 'dí'biógụ bɨlámá sụ'bụ́ mɨndonyo bɨ kóo ugú kɨ́ tụ́'dụ́ késị́ ní, dụ́dụ a za mbá ro sịndị́ Yésụ kɨ́'dí bɨ ndịsịnɨ́ kɨ́ Lázoro e ánu éyị́ 'dịcị́ ní. Zía ndịsịné ó'dóóyó sụ'bụ́ máa née gɨ ro sịndị́ Yésụ kɨ́ bịdoné bɨ alamɨála ní. Zɨ́ ndonyo sụ'bụ́ 'dí'bi sɨmɨ 'dịcị́ bɨ Yésụ ndịsịnɨ́ sɨmɨ a née yeré.

4 Geré zɨ́ Yụ́da Keriyóta bɨ ngúru 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ bɨ nɨ ógụ i'bí ngbángá Yésụ ní, ịnyịné úku ledre zɨ́ Maríya kɨ́dí,

5 “Áyi, lefe sinyinɨ́ nda sụ'bụ́ née bi kenée gɨ ro 'di, nɨyí kóo úgúóyó a kɨ́ mongụ́ tụ́'dụ́ késị́ bɨ 'yị nɨ méngị moko gɨ roa kɨ́ sɨmɨbi kpuú ní do sáká 'yị lerị́ e kɨ́ késị́ máa née.”

6 Yụ́da uku ené ledre née gɨ zía bɨ ili ndịsị sáká 'yị lerị́ e ní wá, yị́ ené gɨ zía bɨ nɨ 'yị lúrú bi kacɨ́ késị́ ní, ili idínɨ́ í'bí késị́ née do sịlịne gɨ do bɨ zíne ndịsị úgu ngíti géyị éyị́ e gɨ sɨmɨ a sáká roné kɨ́e.

7 Geré zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ Yụ́da kɨ́dí, “Ndá úku ledre zɨ́ kára née wá. Sụ'bụ́ bɨ sụsụ romá née, yemeomo née go máa gɨ zía sịndị́ kadra 'bɨ óto máa sɨmɨ gu nɨ go gbóo.

* **11:49 11:49** Mongụ́ 'yị 'dáná éyị́: Mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ romo do manda 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e zɨ́ Lomo. Ndịsị lengbe ólụ́ dụ́ụ́ ne sɨmɨ 'dịcị́ bɨ Mongụ́ Bi 'bɨ Lomo sɨmɨ 'Dịcị́ 'bɨ Lomo ní gɨ ro 'dáná éyị́ zɨ́ Lomo kɨ́'di kéṛị́ sɨmɨ sɨmɨbi kịé'do. Ndịsị 'dí'bi sáma bangá bɨ oṇgoonzóní gɨ ro 'dáná a zɨ́ Lomo ní ólụ́ kɨ́e 'dịcị́ íri gɨ ro zɨ́ Lomo ótoómo lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e.

8 Ídí ówo a kídí kací kadra mbá, ásé fú
lá kí 'yị lerị e do bi kịé'do. Máa, utúasázé
ídí kése fú lá do bi kịé'do wá."
9 Ábuwá tụ́'dụ́ Yụ́da e uwúní go ya Yésụ
ni simi Beteníya ore. Zí tụ́'dụ́ ye ndéréye
íri. Ndaá 'bi ené bi yaá nderéní née lá
dụ́ụ́ zí Yésụ ní wá, nderéní kpá gi ro lúrú
Lázoro bi Yésụ ma'dáa uru wo gi simi
umbu ní.
10 Zí manda ga bi 'bi 'yị 'dáná éyị́ e ní
yéme royé kídí, yée idíní kpá úfu Lázoro
'dá'ba,
11 gi zía bi Yésụ uru wo gi simi umbu ní,
zí tụ́'dụ́ Yụ́da e nda yị́ eyé ṇgúṇgu ledre
Yésụ.

Yésụ olụ́ kí mongụ́ roko'bụné simi Yerụsaléma
(Matáyo 21:1-11, Máriko 11:1-11, Lúka 19:28-40)

12 Zí bi áráló'bó roné, Zí Yésụ ị́nyịné
gi simi Beteníya gi ore ndéréne simi
Yerụsaléma. Zí ledre owụ́ ndíki tụ́'dụ́
'yị ga bi yokoní royé simi ayímbi simi
Yerụsaléma ore ní kídí Yésụ ni go ógụ
simi Yerụsaléma íri. 13 Zí tụ́'dụ́ 'yị ga
gére née 'décị mbílí tịyị́ e do sị́lịye ị́nyịyé
mutruu ndéré óndó do Yésụ do misi'di.
Zíye ndị́sịyé ótrụ́ ledre e 'dága kídí,
"Mbófo éyị́ zí Lomo."
"Úndru idí ídí zí wo bi ogụ kí ịrị Ngére
Lomo ní."
"Úndru idí ídí zí Mongụ́ Ngére 'bi
Isiréle e."
14 Yésụ ekị́ ndịsị go do owụ́ dongí bi ogụní
kíe zía ní, tí káa zí bi kóo miéké kúrú
Lomo uku ní kídí,
15 "Sée nyị́ 'yị ga bi 'bi Yerụsaléma ní,
ndásé éré ngịrị wá,
lúrúsé aka ngére esé bi ni ógụ
ni bi mindị́sịné do owụ́ dongí girí
née."
16 Simi sịndị́ kadra máa bi kóo née ní,
'yị lódụ́ kací Yésụ owoyemení aka eyé kóo
bi ya kídí miógụ Yésụ née 'dodo go kídí
ledre bi kóo ni miékéne ní sịndị́ kadra
ené ogụ go ndịsị méngị roné née goó ne
ní wá. Owoyemení nda té simi bi Yésụ
nda'balugu roné go komo ere niyí nda go
kí ndị́sị sómụ́ndíki ledre ga bi kóo Yésụ
ndịsị méngị yée ní kídí ábuwá miéké
kúrú Lomo uku ba kóo ledrea, yée ndịsịní
kóo ba tí óto úndrua.
17 'Yị ga bi kóo lurúní Yésụ uru Lázoro
gi simi umbu do komoyé ní, niyí 'bi eyé
fú lá ndị́sị úkutátá ledre máa bi kóo née
zí tụ́'dụ́ lafúye.
18 Née kpá ngúru sị́ ledre bi tụ́'dụ́ 'yị e
nderéní gi zía lúrú Yésụ simi bi ogụ simi
Yerụsaléma ní gi zía uwúní ledre Lázoro
bi kóo uru wo ní go.
19 Zí Farụsáyo ga gére née ódroyé
dengbị́ye kídí, "O'do ba 'dódo ledre ené
nda yị́ ené zí 'yị e goó kí roko'bụné.
Lúrúsé aka tụ́'dụ́ 'yị e niyí nda yị́ eyé
go ndị́sị ndéré kací a. Ngíti éyị́ bi zíze
méngị a ní, ndaá lolụ wá."

Yésụ uku'dodo ledre umbuné

20 Simi sịndị́ kadra bi kóo 'bi ayímbi née
ní, ngíti géyị 'yị ga bi kí sị́ doyé Gịrị́gị e ní,
ogụní kóo kpá go simi Yerụsaléma ore gi
ro mbófo Lomo ndro kí 'yị ga bi ore ní.
21 Zí Gịrị́gị ga gére née ndéréye zí ngúru
'yịmikása 'bi Yésụ bi kí ịrịné Phị́lịpo ní,
zíye ndú'yú wo kídí, "Mongụ́ 'yị, ilizé ga
gi ro ówo Yésụ." Phị́lịpo ma'dáa ni gi simi
ngúru owụ́ gara 'bi Galiláya bi kí ịrịné
Beteseyịda ní.
22 Zí Phị́lịpo ị́nyịné ndéréne úku ledre
née zí ezené Andiríya. Zíye nda ị́nyịyé
gbrengárá ndéréye kí ledre née zí Yésụ.
23 Zí Yésụ úku ledre kídí, "Sịndị́ kadra
ogụ go zí 'yị e lúrú roko'bụ 'bi Lomo kí
úru máa Owụ́ 'bi 'Yịma'dí gi simi umbu.
24 Ídísé úwú ledre ba bilámáne. 'Yị
ga bi za mbá ndịsịní ó'do kére ní, niyí
aka óyụ kúfú kére née simi káṇgá kí,
ni nda fú ánáógụ tụ́'dụ́ do ónzó a do
lángbá. Ledre ni gi romá kpá kenée.
Mááyí aka úyu do óto máa simi káṇgá kí,
zíma úrúma í'bí mikánda trịdrị zí tụ́'dụ́
'yịma'dí e.
25 'Yị bi ni lúrúcáyi máa, zía óto
mimbé'dené lá gi ro ledre ga bi 'bi sága
ba ní ní, simi bi uyu go ní, trịdrị bi za fí
ní, ndiki wá. Wo bi ṇguṇgu 'bi ené yị́ ené
ledremá ní, ni ndíki trịdrị ne.

12:13 12:13 Ke'bị 'bi Dawídi e 118:25, 26 **12:15 12:15** Zakaríya 9:9

26 'Yị bɨ ṇguṇgu go ídíne káa do 'yị
lódṵ́ kacíma ní, idí ndị́sị́ méngị́ dụṵ́ ledre
amá e. Bi bɨ mááyí ídí doa ní, 'yị amá máa
née nɨ ídí kpá doa. Babá nɨ ídí kɨ́ rokinyi
kɨ́ 'yị amá máa née."
27 Zɨ́ Yésụ úku ledre zíne kɨ́ roné kɨ́dí,
"Lomo romá ndaá lolụ wá. 'Bɨé ba gáa
zíma úku ledre zɨ́ Babá idí 'dí'bióyó umbu
ba gɨ komomá 'dá'ba? Ɨ́'ɨ, née go tɨ́ ledre
bɨ kasaogụ máa gɨ roa ní."
28 Gɨ do kacɨ́ ódro née ní, zɨ́ Yésụ íni
ini zɨ́ Lomo kɨ́dí, "Babá, ídí mu 'dódo
roko'bụyị́ gɨ do bɨ zɨ́ 'yịma'dí e do sogo
káṇgá mbá ówo a."
Geré gɨ do kacɨ́ ini née ní, zɨ́ kúrú Lomo
ówṵ́ne gɨ komo ere kɨ́dí, "Mɨngburoko
ledre ga bɨ méngị́ yée ní za mbá, 'dodoní
go kɨ́dí, méngị́ ledre ga gére née kɨ́
roko'bụmá, mákása yị́ị́ máa. Áyí kpá
méngị́ ngíti mongṵ́ ledre gɨ do bɨ zíye
ówotátá a kɨ́dí ma'díi, mááyí bo."
29 Tṵ́'dṵ́ ngíti géyị́ 'yị ga bɨ kóo toroní
cigí Yésụ ore ní, owo'di'biní eyé bɨ kóo
ya kɨ́dí, Lomo odro née ne gɨ komo ere
zɨ́ Yésụ ní wá. Ngíti géyị́ ukuní 'bɨ eyé
yaá "Nzagba embé ne." Ngíti géyị́ ya "Ɨ́'ɨ,
maláyika odrone zɨa."
30 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ 'yị ga bɨ ndị́sị́ní
úkuló'bó ledre née kɨ́dí, "Ledre bɨ ukuní
née ndaá zíma wá, ukuní zíse gɨ do bɨ zíse
ṇgúṇgu a gɨ do bɨ zɨ́ Lomo sáká sée.
31 Sị́ndị́ kadra ogụ go gɨ ro zíma 'décị́
ngbanga 'yịma'dí e kacɨ́ mɨméngị́ ledre
eyé, kpá gɨ ro zíma rómo komo Satána za
fí.
32 Née go kpá sị́ndị́ kadra bɨ nɨyí úfu
máa, zíma kɨ́ úrúma sɨmɨ a ní. Gɨ do
kacɨ́ a née ní, zíma úku ledre zɨ́ ṛ́ḳḭ́ sị́ do
'yịma'dí e za mbá, gɨ ro zíye ógụyé mbá
zíma."
33 Yésụ uku ledre née kenée gɨ do bɨ zɨ́
'yị e ówo toso umbu bɨ née nɨ uyu a, zíne
kɨ́ úrúne ní.
34 Zɨ́ 'yị ga gére née úkulúgu ledre zɨ́
Yésụ kɨ́dí, "Bɨ lorụ bɨ Mṵ́sa eké ní uku zíze
kɨ́dí, Kɨ́résịto nɨ ídí trị́drị́ za fí ní. Áyí úku
lárá ledre káa be 'di, 'Yá nɨyí phéphéónzó
Ówṵ́ 'bɨ 'Yịma'dí do mɨngbúngbu kágá'?
Owṵ́ 'bɨ 'Yịma'dí máa née nda 'bɨ ené go
náambi?"
35 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Mé
bɨ mááyí aka dongaráse kɨ́ 'dódo yata
ledre e zíse ba, ṇgúṇgu ledre esé idí
ngbóró tátá roné kpá fú 'dá'dá gɨ zɨa 'dódo
ledre amá nɨ zíse káa zɨ́ bimɨóṇgó ní. 'Yị
máa wo bɨ 'di'bi sómṵ́ ledre amá wá ní,
utúasá méngị́ ledre e do bɨlámá mɨsi'diné
wá, gɨ zɨa 'di'bi sómṵ́ ledre gɨ zíma wá, nɨ
yị́ené sɨmɨ mɨtụlụrụ.
36 Mé bɨ mááyí aka dongaráse káa zɨ́
bimɨóṇgó ba, ídísé lányá ro ledre ga bɨ
mándị́sị́ 'dódo yée zíse ní, gɨ do bɨ zíse
ídíse mbigí 'yị amá e. Sɨmɨ bɨ Yésụ uku
ledre née zɨye kenée ní, zɨa ndéréóyó yị́
ené roné gɨ do komoyé gɨ ore."

Yṵ́da e asiní yị́ eyé gɨ ro ledre 'bɨ Yésụ fú lá mɨási

37 Abú Yésụ mengị́ kóo tɨ́ mɨngburoko
ledre e go za cṵ́ do komo Yṵ́da ga gére
née yá, asiní yị́ eyé gɨ ro Yésụ fú lá mɨási.
38 Ledre bɨ Yṵ́da mengịní née utúasá
'duo kpịní kɨ́ ledre bɨ kóo nébị́ Isáya uku
ní kɨ́dí,
"Ngére Lomo, ukuzé tɨ́ ledre eyị́ go zɨ́ 'yị e,
ambí ṇguṇgu kóo ne?
'Yị ṇguṇgu a bɨ ya yị́ị́ Lomo 'dodo
roko'bụyị́ go zɨye do sogo káṇgá ní
ndaá kpá wá."
39 Gɨ zɨa bɨ doyé orụ mɨórụ kenée ní,
utúasání kpá ṇgúṇgu ledre Yésụ wá.
Utúasá kpá té kɨ́ ledre bɨ kóo nébị́ Isáya
uku kɨ́dí,
40 "Lomo 'dụtụ komoyé go
zɨa óto yée zɨ́ doyé órụné,
née ní, utúasání lúrúndíki ledre e kɨ́
komoyé wá,
utúasání gbawá ówoyéme sɨmɨ
ledre e kɨ́ mɨmbé'deyé,
utúasání kpá gbawá ndá'baógụ Lomo
kɨ́dí gɨ ro zɨa yómo yée."
41 Isáya uku ledre ga gére née kóró kóró
kóró kenée gɨ zɨa Lomo 'dodo kóo Yésụ go
zɨa. Yésụ ma'dáa, nɨ kɨ́ roko'bụ 'bɨ ledre e
zíne. Isáya úku ledrea kenée gɨ zɨ́ kéyị́
née.

12:38 12:38 Isáya 53:1 **12:40 12:40** Isáya 6:10

42 Abú ngíti géyị mɨngburoko 'yị 'bɨ
Yụ́da e ṇguṇguní kóo tí ledre Yésụ go ní,
iliní zí lafúye ga bɨ Farụsáyo e bɨ ndịsịní
'dódo lorụ 'bɨ Lomo ní ówo a wá. Káa
bɨ lafúye máa ga gére nee nɨyí zíngi do
ụ́cụómo yee kí ólụ́ sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro 'bɨ
Lomo ke.
43 Yụ́da ga gére nee iliní nda yị́ eyé zí
'yịma'dí e ídíye ye kí rokinyi kíye, gɨ zí
wo bɨ Lomo nɨ ídí ne kí rokinyi kíye ní.

'Yị bɨ ṇguṇgu ledre Yésụ go ní, ṇguṇgu kpá ledre Lomo go

44 Zí Yésụ úku ledre kí mongụ́ kúrú
zí Yụ́da ga gére nee kídí, "Máúku zíse
ma'díi, togụ́ 'yị ṇguṇgu ledremá go yá,
ṇguṇgu go kpá ledre Babá bɨ kasaogụ
máa ní.
45 'Yị bɨ lurú kụ́rụ'bụmá go ní, lurú
kụ́rụ'bụ Babá kpá go.
46 Máógụ kí bɨlámá 'dódo ledre zí
'yịma'dí e do sogo káṇgá. 'Yị bɨ ṇguṇgu
ledremá go ní, luyú lolụ ledre wá gɨ zía nɨ
go kí bɨlámá ówo ledre sɨmɨ doné.
47 "Togụ́ 'yị ṇguṇgu lolụ ledre ga bɨ
mándịsị úku yée ba wá, née ndaá lolụ
ledre amá wá, gɨ zía máógụ amá 'décị
ngbanga 'yịma'dí e wá, máógụ yị́ amá gɨ
ro yómo yée.
48 'Yị ga bɨ asiní 'du'dorụ́ kí ṇgúṇgu
ledre ga bɨ mándịsị 'dódo yée ní, karanée
sɨmɨ odụ sịndị́ kadra 'bɨ 'décị ngbanga,
ledre ga gére née nɨyí 'décị ngbanga ro
'yị máa ga gére née ye, ndaá máa wá.
49 Gɨ zía ledre máa ga bɨ mándịsị 'dódo
yée née, ndaní eyé ledre amá e wá, née
ledre ga bɨ Babá ukui'bí yée ní.
50 Máówo bú ledre ga bɨ Babá uku yée
ní togụ́ 'yị e ṇguṇguní yá, nɨyí ndíki trịdrị
bɨ za fí ní. Gɨ zí kéyị née, zíma ndịsịmá
'dódo ledre ga gére née zí 'yị e."

13

Yésụ lugu sịndị́ 'yị lódụ́ kacíne e

1 Káa zí kílóndó a née go Ayímbi Um-
buokpó. Yésụ owoyeme go bɨlámáne kídí
sịndị́ kadra ogụ go zíne óyó sogoné zí
'yị kasa ené e, zíne ndá'balúgu roné zí
'Bụné komo ere. Zía méngị ledre sụmụ zí
'yịmɨkása ené ga gére gɨ do bɨ zíye ówo a
kídí, ma'díi née oto 'búye go kíngaya née
i'bí roné go zí umbu gɨ royé.*
2 Nda go kí tagá, Yésụ yokoní royé
go kí 'yịmɨkása ené e do bi éyị́ mɨánu.
Abú Yụ́da Keriyóta wotị́ Simúna nɨ kpá tí
ngúru 'yịmɨkása ga gére née yá, ngére 'bɨ
bɨcayi lomo e olụ́ yị́ ené go sɨmɨ a, gága
wo gɨ ro zía í'bíógụ Yésụ zí mɨngburoko
'yị 'bɨ Yụ́da e.
3 Yésụ owo bú bɨlámáne kídí 'Bụné
Lomo í'bí roko'bụ ledre e go mbá zíne,
kasaogụ née ne do sogo káṇgá, née nɨ
ndá'balúgu roné kpá zía íri.
4 Nda gɨ do kací éyị́ mɨánu, zí Yésụ
lálaóyó bongó bɨ esịrongó do ezené ní
'dá'ba, zía 'dí'bi ngíti mbílí bongó kpị́
ódó a ro sɨmɨné.
5 Zía léfe iní sɨmɨ pheṛé ndúgú ndịsị
lúgu sịndị́ 'yị lódụ́ kacíne ga gére née kíe,
do ndịsịné ó'dóóyó iní née gɨ ro sịndị́ye kí
mbílí bongó bɨ gáa ro sɨmɨné née.
6 Sɨmɨ bɨ Yésụ ayí nda go gɨ ro lúgu sịndị́
Simúna Pétero ní, zía ịnyịné úku ledre zí
Yésụ kídí, "Ngére, nda za cụ́ yị́ị zíyị lúgu
sịndị́ma?"
7 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí Pétero kídí,
"Ndá lúrú éyị́ bɨ mándịsị méngị a née
kací komoyị́ káa zí owụ́ ledre wá, nɨ
útúásá kací komoyị́ karanée 'dá'dá íri."
8 Zí Pétero kpá úku ándá ledre kídí, "Ɨ'ɨ,
Mongụ́ 'yị, ndaá mɨútúásáne zíyị lúgu
sịndị́ma za cụ́ yị́ị wá."

Yésụ ya zía ní, "Pétero, togụ́ málúgu
sịndị́yị wá, útúásá ídí káa do 'yịmɨkása
amá wá."
9 Simúna Pétero ya Ngére, "Togụ́ nda
go kenée yá, ndá lolụ lúgu lá dụụ́ sịndị́ma
wá, ídí lúgu máa geré mbá mɨlúgu."
10 Yésụ ya zía ní, "Ɨ'ɨ, royị́ nɨ go drá gɨ
zía ndúgú go. Éyị́ bɨ íli ní, nda lá dụụ́ lúgu
sịndị́yị. Rosé nɨ go mbá drá dụụ́ bɨkéṛị́ 'yị
gɨ dongaráse ndaá ne drá wá."

* **13:1 13:1** Ayímbi Umbuokpó: Nɨ sịndị́ kadra bɨ Yụ́da e ndịsịní sómụ́ndíki ledre bɨ kóo Ngére Lomo okpó gɨ do 'be 'bɨ eyé e ufu owụ́ 'bɨ eyé e wá gɨ zía bɨ oṛóní sáma owụ́ kábịṛị́kị ro kágá mbotụ eyé e ní. Zía kóo 'di'biogụ yée gɨ sɨmɨ Ízibiti gɨ sɨmɨ 'do'dó bɨ kóo nɨyí sɨmɨ a ní. Ólo Ólụ́ógụ 12:14-17.

11 Yésụ owo 'yị bɨ ili í'bíógụ née zí
mɨngburoko 'yị ga bɨ 'bɨ Yụ́da e ní bú.
12 Sɨmɨ bɨ luguonzó sịndịye go ní, zía
ésịlúgu bongó bɨ gáa lalaogụ gɨ roné ní
roné, do ndá'ba ndịsịné bi. Zía ndú'yú
'yịmɨkása ené ga gére née kɨ́dí, “Ledre bɨ
máméngị zíse née, ówoyémesé ledre gɨ
sɨmɨ a go?
13 Nɨ zíse ma'díi, zíse ndịsịsé ndólo máa
Ngére kpá 'yị 'dódo ledre, mááyí tɨ́ kenée
ma'díi.
14 Togụ́ Ngére esé kpá 'yị 'dódo ledre
zíse lugu sịndịse yá, ídísé kpá ídí 'yị lúgu
sịndị lafúse e.
15 Máméngị 'dódo ledre née zíse kenée
gɨ do bɨ zíse ndịsịsé méngị a zí lafúse e
kpá kenée.
16 Máúku zíse ma'díi, 'yị 'bɨ moko romo
ené do mongụ́ 'yị ené wá, 'yị kasa romo
ené kpá do 'yị bɨ kasa wo ní wá.
17 Ídísé méngị ledre ga bɨ má'dódo yée
zíse née tɨ́ za cé kenée gɨ do bɨ zí Lomo
í'bí úndru zíse.
18 “Máúku amá ledre née gɨ rosé mbá
wá, 'yị máa yée ga bɨ nɨyí go mbigí 'yị
amá e ní, máówo mɨmbé'deyé mbá bú.
Máméngị kenée gɨ do bɨ zía útúásáne kɨ́
ledre bɨ nɨ mɨékéne kɨ́dí, ‘Ngíti 'yị kịé'do
gɨ dongaráse ndịsịzé ánukótrụ sịlịze ndro
kéye ní nɨ ne okó romá.’
19 “Máúku 'dódo ledre ga gére née zíse
kenée gɨ ro karanée togụ́ ledre máa née
mengị roné go kenée yá, zíse ṇgúṇgu a
kɨ́dí ma'díi, mááyí Kírésịto.
20 Ledre ga bɨ ásé ndéré kɨ́ 'dódo yée
zí 'yị e gɨ romá ní togụ́ 'yị ṇgúṇgu go
yá, ṇguṇgu ledremá go. Togụ́ 'yị ṇguṇgu
ledremá go yá, ṇguṇgu kpá ledre Babá bɨ
kasaogụ máa ní go.”

Yésụ uku ledre kɨ́dí nɨyí 'dí'bi née (Matáyo 26:20-25, Máriko 14:17-21, Lúka 22:21-23)

21 Gɨ do kací ledre ga bɨ Yésụ uku yée
zí 'yịmɨkása ené ga gére ní, zí bi sínyíne
roa kíngaya zía ịnyịné úkulóko ledre zíye
fúó kɨ́dí, “Ngúrusé nɨ í'bíógụ máa zí 'yị e,
zíye úfu máa.”
22 Zí ledre née ówóne kací komo 'yị
lódụ́ kacíga ga gére née zíye tónóye lúrú
komoyé kí sómụ́ ledre kɨ́dí ambí nɨ méngị
bɨsinyí ledre née kenée ba ne bɨ Yésụ uku
ledre a née.
23 Ngúruyé 'yị lódụ́ kací Yésụ, wo bɨ
Yésụ oto 'búa kíngaya ní nɨ kpá bo ore
ndịsị 'bɨ ené geré gbóo cigí Yésụ.
24 Zí Simúna Pétero ódroné zí ezeyé née
kí komoné, idí aka ndú'yú Yésụ togụ́ uku
née ledre ambí yá.
25 Zí ya'dá bɨ Pétero odro zía née
'dóṇgo roné ndoo gị ro Yésụ zía ndú'yú
wo kɨ́dí, “Ngére, úku née ledre ambi?”
26 Zí Yésụ úku ledre kɨ́dí, “'Yị bɨ mááyí
ụ́gụ ndụkụ ésị a sɨmɨ ụkụ́ í'bí a do sịlịa
ní, née go wo bɨ máúku ledre a ní.”
Zía ịnyịné 'dí'bi éyị mɨánu í'bí a zí Yụ́da
Keriyóta wotị Simúna.
27 Sɨmɨ bɨ anu ní, geré zí Satána† óto 'bú
méngị bɨsinyí ledre kí Yésụ, zí mɨmbé'dea
kpúṛúkpú ne.
Zí Yésụ úku ledre zía kɨ́dí, “Ndá ndịsị
wá, éyị bɨ yéme royị go gɨ ro méngị a ní,
ídí mu méngị a 'diya.”
28 Lafú Yụ́da Keriyóta ga gére née
owoní sị ledre bɨ Yésụ uku ledre zí Yụ́da
gɨ zía kenée ní wá.
29 Ngíti géyị somụ́ní 'bɨ eyé kɨ́dí gɨ zía
bɨ Yụ́da ma'dáa nɨ 'yị lúrú bi kací késị ní,
ambí owo ne Yésụ kasa wo go ndéré úgú
éyị mɨánu zíye gɨ ro ayímbi, togụ́ kenée
wá, ili Yụ́da idí í'bí késị káa do sáká áyí
zí 'yị lerị e.
30 Nda go kí ndụlụ sɨmɨ bɨ Yụ́da an-
uonzóní éyị mɨánu go kí lafúne e ní, geré
zía ólúógụné gɨ dongará ye sága.

Yésụ uku ledre kɨ́dí Pétero nɨ ási gɨ roné

31 Sɨmɨ bɨ Yụ́da olụogụ ní, zí Yésụ úku
ledre zí lafúga ga gére née kɨ́dí, “Ba
go sịndị kadra zí 'yịma'dí e ówo a mbá
kɨ́dí mááyí Owụ́ 'bɨ 'Yịma'dí zíye ndịsịyé
mbófo máa gɨ zí éyị bɨ mááyí méngị a ní.

13:18 13:18 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 41:9 † **13:27 13:27** Satána: Satána nɨ kóo maláyika. Zía sínyi do lafúne e, zíye nda ídíye ezeokó Lomo. Gɨ zí kéyị née ní, zí Lomo ógóóyó gɨ komo ere 'dá'ba. Nɨ nda cakaba go ngére 'bɨ bɨcayi lomo e. Ólo 'Dódoógụ 12:9.

Gɨ do bɨ zíye kpá mbófo Lomo gɨ zí éyị bɨ mááyí méngị a ní.
32 Togụ́ 'yị e mbofoní Lomo gɨ zí éyị bɨ Máa méngị ní yá, Máa Owụ́ 'bɨ ené ledre Má nɨ ídí zía owóowó gɨ zí éyị bɨ Mááyí go ndéré méngị a 'diya née.
33 “Owụ́ 'bɨ amáa e, sịndị kadra ndaá lolụ zíma ngbara gɨ do bɨ zíze ídíze fú lá kése ní wá. Káa zí bɨ kóo máúku zí lafúse ga bɨ Yụ́da e ní, mááyí lélị gɨ dongaráse cakaba. Bi bɨ mááyí ndéré doa née útúásásé ógụ íri wá.
34 “Ba go kúrúma zíse, ídísé óto 'bú lafúse e kíngaya kí mɨmbé'desé kịé'do kpá káa zí bɨ máóto 'búse ní.
35 Togụ́ ótosé 'bú lafúse e go tí káa zí bɨ máúku née yá, 'yị e nɨyí ówo a mbá kídí ma'díi, ásé 'yị lódụ́ kacíma e.”
36 Zí Simúna Pétero ngúru 'yịmɨkása ené ndú'yú wo kídí, “Ngére, ndịsị úku ledre kenée ní íli ndéré 'da?”
Yésụ ya zía ní, “Pétero, bi bɨ mááyí ndéré doa ní, útúásá lódụ́ máa zíze ndéréze kéyị wá, 'búó togụ́ karanée sịndị kadra ogụ go zíyị.”
37 Pétero ya zí Yésụ ní, “Ngére, máútúásá ótoómo kacíyị wá, togụ́ umbu yá, idízé úyu kéyị.”
38 Yésụ ya zía ní, “Pétero úku ledre née gbékpịe. Máúku zíyị, sɨmɨ bɨ karaba kadra ledre nɨ súwu ní, áyí ási gɨ romá 'dényé kí'dí ota yá née owo máa wá. Gɨ do kací a née geré zí ngono ụ́cụ koko.”

14

Yésụ nɨ mɨsi'di

1 Zí Yésụ úku ledre zíye kídí, “Bi ndaá sínyí rosé wá. Ídísé fú ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo, zíse kpá ṇgúṇgu ledremá.
2 'Be 'bɨ Babá nɨ mongụ́ 'be. Mááyí ba go ndéré yémeómo bi zíse íri nzíyiné. Idí bɨlámá ledre ndaá íri kenée wá, káa bɨ máúku go zíse.
3 Togụ́ máyémeómo bi gɨ rosé go nzíyiné yá, mááyí ndá'baógụ 'dí'bi sée zíze ndéré ndịsịzé kése do bi máa née íri za fí.
4 Ówosé mɨsi'di bɨ nderéogụ zí Babá íri ní go bɨlámáne.”
5 Zí ngúru 'yịmɨkása 'bɨ Yésụ bɨ kí ịrịné Tóma ní ịnyịné úku ledre kídí, “Ngére, bi bɨ íli ndéré doa née owozé aka ezé e wá. Azé 'dí'bi mɨsi'di máa wo be 'di zíze ndéréógụzé íri?”
6 Zí Yésụ úkulúgu ledre kídí, “Mááyí máa mɨsi'di 'be 'bɨ Lomo, mándịsị 'dódo ma'díi ledre ga bɨ gɨ do bɨ Lomo ní máa zí 'yị e. Mááyí kpá máa 'yị í'bí trịdrị zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre ma'dáa go ní. Togụ́ 'yị ṇguṇgu ledremá wá, máútúásá ótoómo wo zía ndéréne 'be 'bɨ Babá Lomo wá.
7 Káa zí bɨ ówosé máa go ní, ówosé Babá kpá go. Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ówoyémesé Babá go za kpó kpó kpó.”
8 Zí ngúru 'yịmɨkása bɨ Phịlịpo ní kpá ịnyịné úku ledre zí Yésụ kídí, “Ngére, 'dódo aka 'Bụyị bɨ úku ledre a née zíze gɨ do bɨ zíze ówoyéme wo.”
9 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí Phịlịpo kídí, “Phịlịpo, tụ́'dụ́ sɨmɨbi ga ba za mbá, ówo aka eyị fú lá bɨ kídí azé yị ezé kí Babá kịé'do ní wá. Togụ́ 'yị owo máa go yá, owo Babá kpá go. Mengị káa be 'di zíyị úku ledre yá, máídí 'dódo Babá zíse?
10 Ṇgúṇgu bɨ kídí azé kí Babá kịé'do ní wá gɨ ro 'di? Sómụ́ yá ledre ga bɨ mándịsị 'dódo yée zíse née ogụní gɨ 'da? Bɨ Babá ukui'bí yée ne zíma ní.
11 Nɨ mɨútúásáne zíse ṇgúṇgu a kídí azé kí Babá kịé'do. Togụ́ ledre bɨ máúku née owó komosé gɨ ro zíse ṇgúṇgu a wá, mɨngburoko ledre ga bɨ máméngị yée ní, ídísé nda ṇgúṇgu ledremá lá gɨ royé.
12 Máúku zíse ma'díi, togụ́ 'yị ṇguṇgu ledremá, 'yị máa née nɨ kpá méngị mɨngburoko ledre e káa zí ga bɨ mándịsị méngị yée ní. Gɨ zía bɨ mááyí go ndá'balúgu romá zí Babá ní, mááyí í'bí roko'bụ zía, zía nda ndịsịné méngị mɨngburoko ledre e kíe rómoné mɨrómo.
13 Éyị ga bɨ za mbá ásé ndú'yú Babá gɨ royé kí ịrịmá ní, Mááyí úku ledre zía idí méngị yée zíse gɨ do bɨ zí 'yị e ówo a mbá kídí kasaogụ Máa ne zíye ndịsịyé mbófo wo.
14 Gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledremá go ní, éyị ga bɨ za mbá ásé ndú'yú máa gɨ royé ní, mááyí méngị yée zíse.”

Ledre gɨ ro kása 'Dówụ́ Lomo

15 Zɨ́ Yésụ kpá úku ngíti ledre zɨ́ 'yịmɨkása ené ga gére née kɨ́dí, “Ma'díi, togụ́ ótosé tɨ́ 'búma go yá, ídísé méngị ledre ga bɨ máúku yée zɨ́se ní.
16 Mááyí ndú'yú Babá zɨ́a kása 'Dówụ́ Lomo ógụné kpá ndịsị sáká sée za fí.
17 Née 'Dówụ́ Lomo bɨ ndịsị 'dódo ma'díi ledre gɨ do bi Lomo ní. 'Yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledremá wá ní, 'di'binɨ́ eyé wo sɨmɨ sụmụ wá gɨ zɨ́a owonɨ́ eyé wo wá. Sée ga bɨ ṇgúṇgusé ledremá go ní, ówosé wo go, nɨ ógụ ndịsị sɨmɨsé.

18 “Máótoómo amá sée ngúcusé káa zɨ́ owụ́sala e wá, mááyí ndá'baógụ.
19 Sịndị́ kadra idíaká go lá cúku'dée zɨ́ma ótoómo do sogo káṇgá ba. 'Yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledremá wá ní, lurúnɨ́ 'bɨ eyé lolụ komomá wá, ásé lúrú ándá komomá dụụ́ se. Gɨ zɨ́a bɨ mááyí ídí trịdrịmá za fí ní, ásé kpá ídí trịdrị za fí.
20 Sɨmɨ bɨ karanée mááyí ndá'baógụ gɨ zɨ́ Babá gɨ komo ere gɨ ro 'décị ngbanga 'yị e ní, ásé geré ówo a kɨ́dí ábuwá azé yị́ ezé kɨ́ Babá kịé'do. Zɨ́se kpá ówo a kɨ́dí azé kése kpá éyị́ kịé'do.
21 'Yị bɨ nɨ úwú ledre ga bɨ mándịsị úku yée zɨ́se ba, zɨ́a ndịsịné méngị ledre e tɨ́ kací a ní, née go 'yị bɨ oto 'búma go ní, Babá nɨ kpá óto 'bú a. Mááyí kpá óto 'bú 'yị máa née zɨ́ma 'dódo ledre ga bɨ gɨ do bimá ní mbá zɨ́a.”
22 Zɨ́ ngúru 'yịmɨkása kɨ́ ịrịné kpá Yụ́da, ndaá Yụ́da Keriyóta wá, ịnyịné ndú'yú Yésụ kɨ́dí, “Ngére, ledre sɨmɨ ledre née káa be 'di bɨ úku yá sɨmɨ bɨ karanée áyí ndá'baógụ gɨ zɨ́ 'Bụyị́ gɨ komo ere ní, 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledreyị́ wá ní lurúnɨ́ komoyị́ wá, azé lúrú komoyị́ dụụ́ ze ní?”
23 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ Yụ́da kɨ́dí, “Máúku ledre née kenée gɨ zɨ́a, 'yị bɨ oto 'búma go ní, nɨ ndịsị méngị té ledre ga bɨ máúku yée zɨ́a ní. Babá nɨ kpá óto 'bú 'yị máa née. Zée kɨ́ Babá azé ndịsị kɨ́ 'yị máa née do bi kịé'do za fí.
24 'Yị bɨ oto 'búma wá ní, utúasá ené kpá méngị ledre ga bɨ mándịsị 'dódo yée zɨ́se ní wá. Gɨ zɨ́a ledre ga bɨ mándịsị 'dódo yée zɨ́se ní, Babá bɨ kasaogụ máa ní ndịsị úkuí'bí yée ne zɨ́ma.
25 “Máúku ledre ga gére née zɨ́se gɨ zɨ́a bɨ mááyí aka dongaráse ba.
26 'Dówụ́ Lomo bɨ Babá nɨ kásaógụ a zɨ́se do bi kacɨ́ma ní, nɨ nda ndịsị sáká sée ne kɨ́ 'dódoyéme ledre ga gére née zɨ́se káa bɨ nɨyí lịgịsé e.
27 Bi ndaá sínyí rosé wá, ngịrị nda kpá méngịsé wá. Máíli ídísé ndịsị bɨlámáne. Mááyí óto sée zɨ́se ídíse kɨ́ rokinyi. 'Yị 'bɨ do sogo káṇgá e utúasánɨ́ méngị ledre máa wo née wá. Abú 'yị e nɨyí méngị láráse yá, ídísé tóro ngbúó.
28 “Máúku go zɨ́se fúó kɨ́dí, mááyí go gbóo gɨ ro ndá'balúgu romá zɨ́ Babá 'dáa, mááyí kpá gɨrí ndá'baógụ. Togụ́ ótosé tɨ́ 'búma go kɨ́ngaya, ídísé ídí kɨ́ rokinyi gɨ ro mɨndá'balúgu romá bɨ zɨ́ Babá íri ní, gɨ zɨ́a nɨ ne kɨ́ roko'bụ ledre e rómo domá.
29 Nɨ bɨlámáne zɨ́ma úku 'dódo ledre née zɨ́se kenée 'dá'dá gɨ zɨ́ sịndị́ kadra a. Sɨmɨ bɨ ledre ma'dáa mengị roné go tɨ́ káa zɨ́ bɨ mándịsị úku a ní, gɨ do bɨ zɨ́se ṇgúṇgu a kɨ́dí ma'díi, Babá kasaogụ máa ne.
30 Máíli lolụ lála ledre zɨ́se wá, gɨ zɨ́a ba goó sịndị́ kadra 'bɨ Satána ngére 'bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledremá wá ní zɨ́a ógụné. Tɨ́ lá wo Satána, ndaá 'bɨ ené ngére domá wá.
31 Mááyí ba go ndéré méngị éyị́ bɨ Babá ili zɨ́ma méngị a ní, gɨ do bɨ zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ní mbá ówo a kɨ́dí 'bú Babá ofụ domá go.” Gɨ do kací ledre máa wo née ní, zɨ́a úku ledre zɨ́ 'yịmɨkása ené ga gére née kɨ́dí,
“Ịnyịsé mu zɨ́ze ndéréze.”

15

Ídísé lányá romá

1 Zɨ́ Yésụ kpá úku ngíti ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Mááyí mbigí kókó kọ́ró bɨ 'di'biogụnɨ́

* **15:1 15:1** Kọ́ró: Née kọ́ró 'bɨ 'be, nɨyí kɨ́ ledreyé owó owó zɨ́ Yụ́da e. Ndịsịnɨ́ 'dịyị́ yée yáká do ndịsịyé méngị le'yị́ gɨ sɨmɨ mɨánáye. Ledre Isɨréle nɨ zɨ́ Lomo owó owó káa zɨ́ ledre kọ́ró bɨ nɨ owó owó zɨ́ Yụ́da e ní. Née sị́ ledre bɨ Lomo ndolo Isɨréle e gɨ zɨ́a kóró ní. Ólo Isáya 5:1-7, Ke'bị 'bɨ Dawídi e 80:8-16.

'dịyị a* yáká ní, Babá nɨ 'bɨ ené mịngị
yáká ma'dáa. 2 Babá ndịsị lágáóyó
mɨrásáma ga bɨ anání wá ní 'dá'ba gɨ do
bɨ zí bi ídíne fúó ro yée ga bɨ anání bú ní,
zíye ndịsịyé ánátátá royé kíngaya.
3 Ledre ga bɨ mándịsị 'dódo yée zíse ní,
oto sée go zíse ídíse mbigí 'yị amá e.
4 Ndásé lolụ 'dí'bióyó sómụ́ ledre esé gɨ
romá wá gɨ do bɨ zíze ídíze kése kịé'do.
Ídísé ówo a kídí sịlị́ kọ́ró bɨ 'deweoyó
roné go ní, aná ené lolụ wá gɨ zía ndaá
lolụ ro kókóne wá. Nɨ gɨ rosé kpá kenée,
útúásásé méngị bɨlámá ledre e wá 'búó
togụ́ lányásé go romá.
5 "Mááyí úku ándá zíse, mááyí zíse go
káa zí kọ́ró ní ásé nda 'bɨ esé zíma káa
zí mɨrásáma ní. Azé kése go éyị́ kịé'do.
'Yị bɨ óto sómụ́ ledre ené go mbá romá
ní, zí sómụ́ ledre amá ídíne kpá za mbá
roa. 'Yị bɨ oto sómụ́ ledre ené romá wá ní,
útúásá méngị bɨlámá ledre e káa zí éyị́ bɨ
ndịsị áná mɨáná ní wá.
6 'Yị bɨ 'di'bioyó sómụ́ ledre ené gɨ romá
go ní, nɨ yị́ ené go káa zí sịlị́ kágá bɨ
'deweoyó roné gɨ ro kókóne go ní, nɨ
geré gágá ené do óngbóóyó a 'dá'ba gɨ zía
moko ndaá lolụ sɨmɨ a wá.
7 Togụ́ ótosé sómụ́ ledre esé za mbá
romá, zíse lányáse ro ledre ga bɨ mándịsị
'dódo yée zíse ní yá, ásé ówo kací íni ini
zí Babá. Nɨ ídí kí rokinyi zía í'bí éyị́ bɨ
ínisé ini gɨ roa ní zíse.
8 Togụ́ ndịsịsé go kpá fú méngị bɨlámá
ledre e káa zí éyị́ bɨ ndịsị áná mɨáná ní
yá, 'yị e nɨyí ówo a kídí ásé go mbigí 'yị
lódụ́ kacíma e, zíye ndịsịyé mbófo Babá.
9 "Máóto 'búse go kíngaya cé káa zí bɨ
Babá oto 'búma ní. Bɨ goó kenée ní, ndásé
méngị ledre bɨ zí 'búse nzúlúne gɨ domá
gɨ zía ní wá.
10 Togụ́ lányásé tí fú lá ro lorụ amá yá,
éyị́ bɨ nɨ 'dí'bióyó 'búse gɨ domá ní ndaá.
Kpá káa zí bɨ mándịsị lányá ro lorụ 'bɨ
Babá ní, ngíti éyị́ bɨ zía 'dí'bióyó 'búma gɨ
doa ní ndaá.
11 Máúku ledre ga gére née zíse kenée
gɨ do bɨ zíse ídíse kí rokinyi kíngaya káa
zí bɨ mááyí kí rokinyi ní.
12 Ba go kúrúma zíse, ídísé óto 'bú
lafúse e káa zí bɨ máóto 'búse ní.
13 Ídísé ówo a kídí máóto 'bú 'yịma'dí e
go kíngaya zíma í'bí za cụ́ kụ́rụ́'bụmá zí
umbu gɨ ro zíye ómoyé. Ngíti óto 'bú 'yị e
káa zí wo née ndaá.
14 Togụ́ ndịsịsé go tí fú méngị ledre ga
bɨ mándịsị úku yée zíse née yá, ásé ógụ
ídí mbigí lúndumá e.
15 Ndásé lolụ zíma káa zí 'yị 'bɨ moko e
wá. Gɨ zía 'yị bɨ ogụ mɨógụ ní utúasá
ené ówoyéme ledre bɨ mịngị́ 'be ndịsị
méngị a ní wá. Ásé go mbigí lúndu má e
gɨ zía ledre ga bɨ Babá ukui'bí yée zíma
ní, má'dódo yée go mbá zíse.
16 "Ndólosé esé máa se wá, mándólo
sée máa zíma í'bí moko amá zíse méngị a
gɨ do bɨ zía áná ne kíngaya 'yịma'dí e
utúasání ánuónzó a wá. Éyị́ ga bɨ ásé
ndú'yú Babá gɨ royé ní, nɨ méngị yée
zíse gɨ zía ndịsịsé go méngị ledre e kací
kúrúma.
17 Mááyí kpá úku ándá a, ídísé óto 'bú
lafúse e."

Yésụ lorụ 'yị lódụ́ kacíne e

18 "Máúku zíse, togụ́ ngíti géyị 'yị e nɨyí
sógó sée yá, ídísé ówo a kídí nɨyí yị́ eyé
kú kenée, sogóụtụní go cụ́ máa.
19 Togụ́ sómụ́ ledre esé nɨ ndro kí 'yị
ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo wá ní yá,
sogóní eyé sée wá. Nɨyí sógó sée ba gɨ zía
bɨ ṇgúṇgusé ledre amá zíma ndólo sée
káa do 'yị amá e ní.
20 Ídísé sómụ́ndíki ledre bɨ máúku zíse
máyá, ''Yị 'bɨ moko romo ené do mongụ́
'yị ené wá ní.' Togụ́ sogóní máa bɨ mongụ́
'yị esé ní, nɨyí sógó sée kpá kenée. Idí
ṇguṇguní kóo ledre amá bo, káa bɨ nɨyí
kpá ṇguṇgu ledre esé.
21 "'Yị ga gére née nɨyí sógó sée gɨ zía bɨ
ṇgúṇgusé ledre amá ní. Gɨ zía owoní eyé
bɨ ya kídí Lomo kasaogụ máa ne ní wá.
22 'Yị ga gére née, Lomo nɨ 'dí'bi yée
kí ngbanga bɨsinyíne gɨ zía tí bɨ máógụ
'dódo bɨlámá ledre ené go zíye gɨ ro zíye
ótoómo bɨsinyí ledre e ní, iliní eyé e wá.
Gɨ zí kéyị́ née, Lomo otoomo ené ledre
zíye wá.

15:20 **15:20** Yiwáni 13:16

23 “'Yị bɨ sogó máa go ní, sogó kpá Babá go.
24 Idí ndaní kóo lúrú mɨngburoko ledre ga bɨ mándịsị máméngị yée, yée ga bɨ ngíti 'yị utúasá méngị yée wá ní kí komoyé wá yá, kídí Lomo nɨ kóo ótoómo ledre zíye. Nda tí lá bɨ lurúní ledre ga gére née go cụ́ kí komoyé, zíye 'dụ́tụ mbílíye ngbụ́rụ́ ndịsị sógó zée gbrengárá kí Babá ní.
25 Mɨméngị ledre 'bɨ 'yị ga gére née utúasá go kpịnị kí ledre bɨ mɨékéne sɨmɨ lorụ ní kídí, ‘'Yị ga gére née sogóní eyé máa née gɨ zía bɨ ya málúyú ledre ní wá, sogóní máa lá gbékpịne.’
26 “Mááyí kása 'Dówụ́ Lomo 'yị 'dódo ma'díi ledre e gɨ zí Babá girí, zía ógụné 'dódo ma'díi ledre bɨ gɨ do bimá ní zíse.
27 Ídísé kpá fú ndịsị 'dódotátá ledremá zí 'yị e gɨ zía tonózé moko ma'dáa ba kú kése.”

16

1 Zí Yésụ kpá úku ándá ledre zí 'yịmɨkása ené ga gére née kídí, “Máénzị komosé kí ledre ga gére née gɨ zía máíli zíse tórosé kpá fú ngbúó sɨmɨ moko amá.
2 Yụ́da ga gére née ngíti géyị nɨyí karanée lágaóyó sée gɨ sɨmɨ 'Dịcị Kótrụro 'bɨ Lomo sága. Zí ngíti géyị úfu lafúse e, zíye ndịsịyé mbófo royé gɨ zí ledre bɨ mengịní née kídí yée nɨyí go méngị yéme ledre 'bɨ Lomo.
3 Gɨ zía bɨ ngárá owoní eyé zée kí Babá wá ní, zíye ndịsịyé méngị bɨsinyí ledre ga gére née zíse.
4 Sɨmɨ bɨ ledre ga gére née nɨyí go méngị sée kenée ní, ídísé sómụ́ndíki a kídí, ba goó ledre ga bɨ máénzị komosé gɨ royé ní. Máúku kóo ledre née zíse 'dá'dá gɨ zía azé aka kóo kése do bi kịé'do.

Yésụ uku ledre gɨ ro 'Dówụ́ Lomo

5 “Máúku phụ́trụ ledre ga gére née zíse gɨ zía mááyí go ótoómo sée. Sịndị́ kadra ogụ go gɨ ro zíma ndá'balúgu romá zí Babá bɨ kasaogụ máa ní. Ịtịsé mbá wá, ngúrusé ndu'yú gbawá máa ní, 'be káa be 'di?
6 Bi sinyí rosé née go gɨ zí ledre bɨ máúku máyá nɨyí karanée méngị láráse ní?
7 Utúasá mɨútúásá zíma ndéréma gɨ ro zí bɨlámá ledre ógụné zíse. Togụ́ mándéré go yá, mááyí kása 'Dówụ́ Lomo zía ógụné ndịsị sáká sée.
8 “Togụ́ 'Dówụ́ Lomo née ogụ go yá, nɨ 'dódo ma'díi ledre zí 'yịma'dí e zíye ówo mɨméngị ledre eyé kídí emengụ́, togụ́ otoomoní wá, Lomo bɨ ngárá ndaá 'yị lúyú ledre wá ní, nɨ 'décị ngbangayé bɨsinyíne.
9 Lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e bɨ 'Dówụ́ Lomo nɨ 'dódo a zíye ní nɨ wo bɨ asiní kí ṇgúṇgu ledremá ní.
10 Nɨ 'dódo a zí 'yịma'dí e kídí, ma'díi, mándá 'yị lúyú ledre wá, née sị́ ledre bɨ mááyí go ndá'ba gɨ zía zí Babá ní. 'Yịma'dí e utúasání lolụ lúrú máa wá.
11 Ndaá kpá lá dụ́ụ́ ledre máa wo née wá, 'Dówụ́ Lomo nɨ kpá 'dódo a zíye kídí, Satána ngére 'bɨ 'yị lúyú ledre e, Lomo 'decị ngbanga a go bɨsinyíne.
12 “Tụ́'dụ́ yata ledre e nɨyí gáa kpá fú bo tí gɨ ro zíma úku yée zíse ní, útúásásé ówoyéme ini ledre gɨ sɨmɨyé mbá wá.
13 Sɨmɨ bɨ 'Dówụ́ Lomo 'yị 'dódo ma'díi ledre e ogụ go ní, nɨ sáká sée zíse ówo mɨnzénzéré ledre e za mbá. Nɨ úku zíse dụ́ụ́ ledre ga bɨ Lomo ukui'bí yée ne zía ní, zía kpá 'dódo ledre ga bɨ nɨyí méngị royé karanée ní zíse.
14 'Dówụ́ Lomo nɨ óto úndrumá zía 'dódoyéme ledre ga bɨ mándịsị úku yée ní mbá zíse.
15 Máúku ledre née kenée gɨ zía sómụ́ ledre bɨ sɨmɨ Babá ní, nɨ kpá sómụ́ ledre bɨ sɨmɨmá ní. Née sị́ ledre bɨ máúku ledre gɨ zía máyá 'Dówụ́ Lomo nɨ ógụ úku 'dódo a zíse fúó kídí ledre ga bɨ má'dódo yée zíse ní, nɨyí mbá ma'díi ledre e ní.

Lerị́ esé nɨ óyóló'bó roné káa do rokinyi

16 “Ngítí sị́lị́ idíaká go lá cúku'dée zíma ndéréóyó romá gɨ dongaráse gɨ ona. Málú'bú íri wá, mááyí ndá'baógụ 'diya zíze ndíkílúgu rozé kése.”

15:25 15:25 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 35:19, 69:4

17 Zí 'yị lódụ́ kacígа ga gére née ndịsị
ódroyé dengbịye kídí, “Mongụ́ 'yị ndịsị
úku née kenée lárá ledre 'di bɨ kídí, ngítí
sịlị́ idíaká go lá cúku'dée zíne ndá'balúgu
roné zí 'Bụné née lu'bú íri wá, née nɨ
ndá'baógụ 'diya zíze ndíkílúgu rozé kéye
ní.”
18 Zíye kpá úku ándá ledre kídí, “Sara
aka nda ngítí sịlị́ bɨ uku ledre a kídí idíaká
go lá cúku'dée ní, née sịlị́ 'bɨ 'di bɨ ngárá
owo'di'bizé ledre gɨ roa wá ní.”
19 Yésụ owo sómụ́ ledre 'bɨ 'yịmɨkása
ené ga gére née go kídí ilinɨ́ ndú'yú
née. Zía ịnyịné úku ledre zíye kídí, “Ílisé
ndú'yú máa ba gɨ ro ledre bɨ máúku
máyá ngítí sịlị́ idíaká go cúku'dée zíma
ndéréóyó romá gɨ dongaráse, málú'bú íri
wá, mááyí ndá'baógụ 'diya zíze ndíkílúgu
rozé kése ní?
20 Nɨ ma'díi zíse sómụ́ ledre kenée. 'Yị
ga bɨ 'búma ndaá doyé wá ní, nɨyí ídí
kí rokinyi kí lúrú ledre bɨ nɨ méngị máa
ní. Ásé ídí gboó sɨmɨ iní komosé. Nda gɨ
'dá'ba zí sɨmɨkozo esé óyóló'bó roné káa
do rokinyi zíse.
21 “Cé káa zí mbámɨowụ́ sɨmɨ bɨ sịndị́
kadra ené utúasá go gɨ ro zía áráne ní.
Nɨ aka náná do soné gɨ zí mɨówo owụ́
kí. Sɨmɨ bɨ owụ́ 'bɨ ené ará nda go ní,
somụ́ndiki lolụ ledre éyị́ mɨówo bɨ gáa
roné ní wá gɨ zía lurú owụ́ 'bɨ ené nɨ go
do sịlị́ne.
22 Nɨ zíse cakaba kpá kenée bi sinyí rosé
go mɨsínyí. Karanée ásé ídí kí mongụ́
rokinyi sɨmɨ bɨ azé ndíkílúgu rozé kése
ní. Nda gɨ ore ngíti 'yị bɨ zía ógụné óto
lerị́ rosé ní ndaá lolụ wá.
23 Ledre e orụnɨ́ lolụ zíse wá, éyị́ ga bɨ
ásé ndú'yú Babá gɨ royé kí ịrịmá ní, nɨ
geré méngị yée zíse. Ndaá lolụ té bɨ ya
ásé ndú'yú máa kí ní wá.
24 Káa zí bɨ ndú'yúsé aka Babá gɨ ro
éyị́ wá ní, ba go bɨlámá sịndị́ kadra zíse.
Ndú'yúsé wo mu gɨ ro éyị́ ga bɨ ílisé yée
ní gɨ do bɨ zía méngị yée zíse, zíse ídíse
nda kí rokinyi kíngaya.
25 “Abú mándịsị kóo 'dódo ambá ledre e
zíse sɨmɨ muruwayi yá, tónóne gɨ do
kací sịndị́ kadra cúku'dée ndéréne 'dá'dá,
ledre ga bɨ gɨ do bi Babá ní, mááyí nda
úku yée zíse fúó fúó fúó, ndaá lolụ sɨmɨ
muruwayi wá.
26 Togụ́ sịndị́ kadra 'bɨ ledre máa ga
gére née ogụnɨ́ go yá, gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé
ledremá go ní, éyị́ ga bɨ ílisé yée gɨ zí Babá
ní, ásé nda úku ledreyé geré se zía, ndaá
lolụ fú lá bɨ zíma ndịsịmá úkuí'bí ledre
esé e máa zía ní wá.
27 Oto 'búse gɨ zía ótosé 'búma zíse
ṇgúṇgu ledremá kídí kasaogụ máa ne.
28 Ma'díi, Babá kasaogụ máa ne do sogo
káṇgá ona. Mááyí ba go ótoómo do
sogo káṇgá ba zíma ndá'balúgu romá zía
komo ere íri.”
29 Zí 'yị lódụ́ kacígа ga gére née úku
ledre zía kídí, “Mongụ́ 'yị, ledre bɨ
úku née owoyemezé go gɨ zía ndaá lolụ
mɨótoécịné sɨmɨ muruwayi wá.
30 Owoyemezé go bɨlámáne kídí éyị́ bɨ
kịé'do káa ya ówo wá ní ndaá. Ma'díi,
ṇguṇguzé go kídí Lomo kasaogụ yịị́ ne.”
31 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí,
“Ṇgúṇgusé ledremá go nda té bɨ cakaba
ba ní?”
32 Sịndị́ kadra nɨ go gbóo, zíse ngásá
báyi rosé mbá ótoómo lá dụụ́ máa
ngúcumá dongará ezeokóma e. Abú
kenée ndotó, Babá nɨ bo kíma.
33 Káa zí bɨ azé kése go éyị́ kịé'do ní,
máili zí mɨmbé'desé ịdrịne. Née sị́ ledre
bɨ máúku ledre ga gére née zíse gɨ zía ní.
Márómo komo do sogo káṇgá go. Abú 'yị
ga bɨ sogónɨ́ máa mɨsógó ní nɨyí méngị
láráse gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledremá ní yá,
bi ndaá sínyí rosé wá.

17

Yésụ ini ini zí 'Bụné

1 Sɨmɨ bɨ Yésụ ukuonzó ledre go zí 'yị
ené ga gére ní, zía sịkpị doné lúrú bi
'dága komo ere. Zía íni ini zí 'Bụné kídí,

“Babá, ídí mu 'dódo a zí 'yị e kídí í'bí
roko'bụ go zíma Owụ́ 'bɨ eyị́. Kpá gɨ
romá, Máa Owụ́ 'bɨ eyị́ ma'dáa zíma í'bí
mbófo éyị́ zíyị.

2 Í'bí roko'bụ née mu zíma, gɨ ro zíma
ídíma Ngére do 'yị e za mbá, gɨ do bɨ zíma
í'bí trịdrị bɨ za fí ní zí 'yị ga bɨ í'bí yée go
zíma ní.

3 'Yị ga bɨ mááyí í'bí trịdrị bɨ za fí zɨ́ye ní, dụ́ụ́ 'yị ga bɨ owoní yị́ị́ bú kɨ́dí
áyí mbigí Lomo, zɨ́ye kpá ówo a kɨ́dí máa
Kɨ́résịto Yésụ, kásaógụ máa yị́ị́.
4 Sɨmɨ bɨ máméngịónzó moko bɨ
kásaógụ máa gɨ roa do sogo káṇgá ní, zɨ́
'yịma'dí e mbá ówo a kɨ́dí ma'díi, máóto
ịrịyị́ go tara 'yịma'dí e zɨ́ye ndị́sịyé mbófo
yị́ị́.
5 Babá ídí mu í'bí roko'bụ zɨ́ma, zɨ́yị
'dí'bióto máa zɨ́ze ídíze kéyị do bi kị́é'do
káa zɨ́ bɨ kóo azé kéyị do bi kị́é'do sɨmɨ
roko'bụ 'dá'dá do sogo káṇgá ba ndaá aka
wá ní."

Yésụ ini ini zɨ́ 'Bụné gɨ ro 'yị lódụ́ kacɨ́ne e

6 "Mbófo éyị́ zɨ́yị gɨ ro 'yị ga bɨ í'bí yée
zɨ́ma ba. Nɨyí kóo 'yị ga bɨ 'bɨ do sogo
káṇgá, zɨ́yị í'bí yée go zɨ́ma, gɨ ro zɨ́ma
ídíma Ngére eyé. Má'dódoyéme yị́ị́ go
zɨ́ye, nɨyí go ndị́sị méngị ledre eyị́ káa
zɨ́ bɨ íli ní.
7 Owoyemení kpá go bɨlámáne kɨ́dí,
ledre ga bɨ za mbá mándị́sị méngị yée ní
í'bí yée yị́ị́ zɨ́ma, gɨ do bɨ zɨ́ma ndị́sịmá
méngị yée kenée.
8 Ledre ga bɨ í'bí yée zɨ́ma née,
má'dódo yée go mbá zɨ́ 'yị ga bɨ í'bí yée
zɨ́ma ba. Ṇguṇguní ledre ga gére née go
mbá kɨ́dí née mbigí ledre e gɨ zɨ́a owoní
go kɨ́dí kásaógụ máa yị́ị́.
9 "Máíni ini zɨ́yị gɨ royé, ndaá gɨ ro
'yị ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ba wá gɨ zɨ́a
í'bí yée go zɨ́ma. Abú í'bí yée go zɨ́ma
yá, ídí sáká yée gɨ zɨ́a nɨyí yị́ eyé kú 'yị
eyé e.
10 Abú í'bí yée go zɨ́ma kenée yá, nɨyí
kpá fú 'yị ezé e kéyị. Káa zɨ́ bɨ í'bí yée zɨ́ye
ídíye sị́ sị́lị́ma ní, owoní go kɨ́dí roko'bụ nɨ
bo zɨ́ma.
11 Babá káa zɨ́ bɨ sịndị́ kadra ogụ go
gɨ ro zɨ́ma ndá'balúgu romá zɨ́yị íri ní,
máútúásá lolụ fú lá ndị́sị dongará 'yị ezé
ga ba do sogo káṇgá ona wá. Ídí 'bá'bá
yée gɨ zɨ́ bɨsinyí ledre e, idíní ndị́sị kɨ́
mɨmbé'deyé mbá kị́é'do káa zɨ́ bɨ ndịsịzé
ndị́sị kéyị kɨ́ mɨmbé'dezé kị́é'do ní.
12 Sɨmɨ ndị́sị ezé bɨ kéye ní, mándị́sị
lúrú bi kacɨ́ye kpịnị kpịnị kpịnị kɨ́ roko'bụ
bɨ í'bí zɨ́ma ní káa bɨ ngúruyé nɨ ịndrị
gɨ ngará lafúne e ke. Tɨ́ ma'díi, ngúruyé
bɨ ịndrị ní ndaá. Odụ 'yị bɨ ịndrị gɨ
dongaráye ní dụ́ụ́ wo bɨ kóo mɨéké kúrúyị
úku ledre gɨ roa yaá nɨ lúyú ne gɨ dongará
lafúne e ní. Ledre bɨ mɨéké kúrúyị uku ní
mengị roné go tɨ́ ma'díi.
13 "Sịndị́ kadra ogụ go zɨ́ma
ndá'balúgu romá zɨ́yị íri. Ledre ga bɨ gɨ
do bizé kéyị ní, máúku go mbá zɨ́ye gɨ
do bɨ zɨ́ye ídíye kɨ́ rokinyi kɨ́ngaya káa
zɨ́ máa ní.
14 'Yị ga bɨ ṇguṇguní ledre eyị́ wá ní,
otoní mɨmbé'deyé go bɨsinyíne ro 'yị ezé
ga ba, gɨ zɨ́a bɨ 'yị ezé maáge otoomoní
ledre 'bɨ sága ba go zɨ́ye nda ṇgúṇgu
ledre eyị́ ní nɨyí go kpá káa zɨ́ máa ní.
15 Babá, máúku amá née kɨ́dí ídí mu
'dí'bióyó 'yị ezé ga ba gɨ do sogo káṇgá
'dá'ba wá. Ídí 'bá'bá yée gɨ zɨ́ Satána.
16 'Yị ezé maáge 'di'bioyóní sómụ́
ledre eyé gɨ ro 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre
eyị́ wá ní go. Mɨméngị ledre ezé nɨ nda yị́
ené go kéye kị́é'do gɨ zɨ́a ndazé ezé 'yị ga
bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ní wá.
17 Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, idíní mu ídí
mbigí 'yị ezé e kéyị za fí, gɨ zɨ́a ndịsịní úku
dụ́ụ́ ma'díi ledre e.
18 Kpá káa zɨ́ bɨ kásaógụ máa ógụ
'dódo ledre eyị́ zɨ́ 'yịma'dí e do sogo
káṇgá ní. Mákása kpá yée go idíní mu
ndéré kɨ́ 'dódo ledre eyị́ zɨ́ 'yịma'dí e do
sogo káṇgá za mbá.
19 Káa zɨ́ bɨ máótoómo romá za mbá
zɨ́yị ní, ídí sáká yée gɨ do bɨ zɨ́ye ótoómo
royé kpá za mbá zɨ́yị.
20 "Máíni amá ini zɨ́yị ba lá dụ́ụ́ gɨ ro
'yị ezé máa yée ga ba wá. Máíni ini
kpá gɨ ro yée ga bɨ karanée nɨyí ṇgúṇgu
ledremá kɨ́dí mááyí 'yị yómo 'yị e gɨ zɨ́
'dódo ledre 'bɨ 'yị ezé ga ba ní ní.
21 Babá 'yị ezé ga ba idíní ndị́sị mbá
kɨ́ mɨmbé'deyé kị́é'do káa zɨ́ bɨ zée kéyị
mɨmbé'dezé nɨ yị́ ené kị́é'do ní. Kpá gɨ do
bɨ zɨ́ mɨmbé'dezé ídíne kéye kị́é'do gɨ ro zɨ́
'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre eyị́ wá ní ówo a
kɨ́dí, ma'díi kásaógụ máa yị́ị́.
22 Máóto úndruyé go kpá káa zɨ́ bɨ óto
úndrumá ní gɨ ro zɨ́ye ídíye kị́é'do káa zɨ́
bɨ azé kéyị kị́é'do ní.

23 Ma'díi, mɨmbé'dezé nɨ go kéye kḭé'do káa zɨ́ bɨ mɨmbé'dezé nɨ yḭ ené kéyḭ
kú kḭé'do ní. 'Yḭma'dí e nɨyí ówo a mbá
kɨ́dí kásaógụ máa yḭ́ḭ. Zɨ́ye kpá ṇgúṇgu a
kɨ́dí ma'díi 'yḭ ezé ga ba 'búye nɨ bo doyḭ́
kɨ́ngaya kpá káa zɨ́ 'búma bɨ doyḭ́ ní.
24 "Babá, 'yḭ ga bɨ í'bí yée zɨ́ma ba,
mándú'yú yḭ́ḭ gɨ royé, ídí sáká yée gɨ do
bɨ zɨ́ze ndḭ́sḭzé kéye do bi kḭé'do 'be 'bɨ
eyḭ́ íri. Gɨ do bɨ zɨ́ye ówo a kɨ́dí 'búma
nɨ bo doyḭ́ gɨ zɨ́a í'bí roko'bụ ledre e go
zɨ́ma 'desḭ́, 'dá'dá zɨ́yḭ kóo kɨ́ ótoógụ do
sogo káṇgá ba.
25 "Babá, yḭ́ḭ bɨ áyí mbigí Lomo
kpá 'yḭ méngḭ bɨlámáne ledre ní, abú
'yḭma'dí e owonɨ́ kenée wá, máówo bú
bɨlámáne. Má'dódo yḭ́ḭ go zɨ́ 'yḭ ezé
ga bɨ í'bí yée zɨ́ma ba, owoyemenɨ́ go
bɨlámáne kɨ́dí kásaógụ máa yḭ́ḭ.
26 Abú má'dódo yḭ́ḭ go zɨ́ye yá, mááyí
kpá fú 'dódo ándá yḭ́ḭ zɨ́ye gɨ do bɨ zɨ́ye
ówo a kɨ́dí máóto 'búye go kpá káa zɨ́ bɨ
óto 'búma ní gɨ ro zɨ́ze ídíze kéye kḭé'do."

18

Yụ́da e 'di'binɨ́ Yésụ
(Matáyo 26:47-56, Márɨko 14:43-50, Lúka 22:47-53)

1 Gɨ do kacɨ́ ini bɨ Yésụ ini wo zɨ́
'Bụné ní, zɨ́a ḭnyḭné kɨ́ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ne e
gɨ ore, zɨ́ye ndéréye sága 'bɨlulu bɨ kɨ́
ḭrḭné Kidróne ní, zɨ́ye ólụ́ndḭ́sḭyé sɨmɨ
ngíti mongụ́ yáká íri, kɨ́'dí bɨ 'dḭyḭ́nɨ́ kágá
ga bɨ ndḭsḭnɨ́ ndólo yée olíva ní.
2 Yụ́da, ngúru 'yḭmɨkása 'bɨ Yésụ bɨ í'bí
ngbángá Yésụ gɨ ro do úfu wo ní owo bi
máa née bú gɨ zɨ́a Yésụ ndḭsḭ lengbe ndéré
ndḭ́sḭ íri kɨ́ 'yḭ lódụ́ kacɨ́ne e.
3 Zɨ́ Yụ́da 'dí'bi asikíri ga bɨ manda ga bɨ
'bɨ 'yḭ 'dáná éyḭ́ e kɨ́ Farụsáyo e kasanɨ́ yée
ní kɨ́ ndụlụ kpá kɨ́ asikíri ga bɨ ndḭsḭnɨ́ lúrú
bi kacɨ́ 'Dḭ́cḭ́ Kótrụro ní, ngíti géyḭ ụndụnɨ́
'bɨ eyé pho'dụ, zɨ́ye ndéré útúye do Yésụ
kɨ́ ndụlụ née.
4 Yésụ owo éyḭ́ bɨ nɨ go ógụ méngḭ née ní
bú. Sɨmɨ bɨ lurú asikíri ga gére née ogụnɨ́
go ní, geré zɨ́a ndéréne zɨ́ye, zɨ́a ndú'yú
yée kɨ́dí, "Gámásó'dosé náambi?"
5 Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí,
"Gamáso'dozé Yésụ, o'do bɨ gɨ sɨmɨ Naz-
eréta ní."
Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, "O'do
máa née máa, mááyí ba." Yụ́da bɨ i'bí
ngbángáa ní nɨ 'bɨ ené kenée mɨtóroné.
6 Sɨmɨ bɨ Yésụ uku ledre kɨ́dí, "O'do máa
née máa ní," zɨ́ ya'dá ga bɨ ogụnɨ́ 'dí'bi wo
née ndá'bayé mɨ'dí sogo do útúye mbá bi
káa zɨ́ éyḭ́ bɨ uyunɨ́ go mɨúyu ní.
7 Zɨ́ Yésụ kpá ndú'yú ándá yée kɨ́dí,
"Gámásó'dosé náambi yaá?"
Zɨ́ye úkulúgu ledre kɨ́dí, "Gamáso'dozé
Yésụ, o'do bɨ gɨ sɨmɨ Nazeréta ní."
8 Zɨ́ Yésụ kpá úkulúgu ledre kɨ́dí,
"Máúku gáa ledre go zɨ́se, máyá o'do bɨ
ndḭsḭ gámásó'do wo née máa. Ídísé 'dí'bi
nzúó máa, ndásé 'dí'bi 'yḭ lódụ́ kacɨ́ma ga
ba wá."
9 Yésụ uku ledre née kenée gɨ do bɨ zɨ́a
útúásáne kɨ́ ledre bɨ uku zɨ́ 'Bụné kɨ́dí,
"Babá, 'yḭ ga bɨ í'bí yée zɨ́ma ba ngúruyé
bɨ kḭé'do yaá ḭndrḭ gɨ dongará lafúne e go
ní ndaá."
10 Simúna Pétero ngúru 'yḭmɨkása 'bɨ
Yésụ nɨ kpá nyé kɨ́ 'bɨ ené maku. Sɨmɨ
bɨ lurú kɨ́dí 'yḭ ga gére née ayínɨ́ go gɨ ro
'dí'bi Yésụ ní, zɨ́a lálaógụ 'bɨ ené maku gɨ
sɨmɨ sɨrḭ́kpa ku, lágá'décḭ mbílí Málakasa
ngúru 'yḭ 'bɨ moko 'bɨ mongụ́ 'yḭ 'dáná éyḭ́
kɨ́e tụ mɨlágá, sáma nɨ go trḭḭ.
11 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ Pétero kɨ́dí, "Née
ndaá ledre bɨ áyí méngḭ a ní wá. Ésḭlúgu
maku née sɨmɨ sɨrḭ́kpa. Sómụ́ yá 'do'dó
bɨ Babá kasaogụ máa gɨ roa ní, mándá
'dó'dó a wá?"

Yésụ kó'dụ́ Ána
(Matáyo 26:57-58, Márɨko 14:53-54, Lúka 22:54)

12 Zɨ́ asikíri ga gére née kɨ́ mongụ́ 'yḭ*
eyé, nda kɨ́ mɨngburoko 'yḭ 'bɨ Yụ́da e
'dí'bi Yésụ do ódó sḭ́lḭ́ a ndá mɨódó.
13 Zɨ́ye 'dí'bi wo gɨ ore fḭ ndéré kɨ́e kó'dụ́
ngúru mongụ́ 'yḭ kɨ́ ḭrḭné Ána, o'do bɨ
Kayáfa ofụ́ nyḭ́ a ní. Sɨmɨ sḭndḭ́ kadra máa

18:9 18:9 Yiwáni 6:39 * **18:12 18:12** Mongụ́ manda 'bɨ asikíri e: Ndḭsḭ lúrú bi kacɨ́ asikíri e álifu. Nɨ 'bɨ ené do manda ga bɨ 'bɨ asikíri e ní.

bɨ kóo née ní, Kayáfa ma'dáa nɨ kóo ne mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ.
14 Née 'yị bɨ kóo uku ledre zɨ́ Yụ́da e kɨ́dí, utúasá mɨútúásá zɨ́ bɨkéṛḭ 'yị úyuné gɨ ro zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e ídíye trịdrịyé ní.

Pétero asi gɨ ro Yésụ
(Matáyo 26:69-70, Máriko 14:66-68, Lúka 22:55-57)

15 Sɨmɨ bɨ 'di'binɨ́ Yésụ nɨyí go ndéré kɨ́e ní, zɨ́ Simúna Pétero kɨ́ ngíti ezené bɨ kpá 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ní útúye do kacɨ́ a. Eze Pétero máa née mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ owo wo bú. Née sḭ ledre bɨ otoomonɨ́ mɨsi'di zɨ́a ólụ́lódụ́ kacɨ́ Yésụ gị do ligá 'be 'bɨ Kayáfa mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ íri ní.
16 Pétero idíaká aka 'bɨ ené cịkị tara mbotụ gara sága. Zɨ́ eze a bɨ kpá 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ bɨ gáa olụ́ née, gɨ zɨ́a bɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ owonɨ́ wo bú ní, zɨ́a ndéréne úku ledre zɨ́ kara bɨ ndịsị líkpí mbotụ gara ní kɨ́dí idí í'bí mɨsi'di zɨ́ Pétero ólụ́ne sɨmɨ gara.
17 Sɨmɨ bɨ Pétero olụ́ ní, zɨ́ kára née ndú'yú wo kɨ́dí "Tosoyḭ nda káa zɨ́ ngúru 'yị gɨ dongará 'yị lódụ́ kacɨ́ o'do bɨ 'di'binɨ́ wo ba ní ní?"
Pétero ya "Ɨ'ɨ, née ndaá máa wá."
18 'Di'binɨ́ kóo Yésụ née kɨ́ ndụlụ, drụ́ nɨ nda go kɨ́ngaya, bi ịdrḭ kpá go lḭlḭlḭ. Zɨ́ bolḭsị ga bɨ ndịsịnɨ́ 'bá'bá 'be 'bɨ mongụ́ 'yị ore, nda kpá kɨ́ 'yị máa yée ga bɨ ndịsịnɨ́ méngị moko ore ní kótụ́ pho'dụ ndḭsịyé roa. Zɨ́ Pétero kóo kpá ndósoógụné ndoo ro pho'dụ máa née ḭbị roné gɨ zɨ́ drụ́.

Mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ ndu'yú Yésụ
(Matáyo 26:59-66, Máriko 14:55-64, Lúka 22:66-71)

19 Née ní, mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ bɨ ogụnɨ́ kɨ́ Yésụ kó'dụ́ a bɨ kɨ́ ịrịné Ána ní, nɨ go ndḭsị ndú'yú Yésụ gɨ ro 'yị lódụ́ kacɨ́ga kɨ́ ledre ga bɨ ndịsị 'dódo yée zɨ́ 'yị e ní.
20 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ mongụ́ 'yị née kɨ́dí, "Ledre ga bɨ mándḭsị 'dódo yée ní za mbá, ndanɨ́ eyé sɨmɨ ugu royé wá. Mándḭsị 'dódo ledre zɨ́ 'yị e sɨmɨ 'Dḭcḭ Kótrụro e kpá kɨ́ 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo nda kpá do bi ga bɨ tụ́'dụ́ Yụ́da e ndịsịnɨ́ yóko royé doyé ní.
21 Ndá ndú'yú máa wá, bɨlámá a ídí geré ndú'yú 'yị ga bɨ mándḭsị 'dódo ledre máa née zɨ́ye ní, owoyemenɨ́ go bɨlámáne gɨ zɨ́a uwúnɨ́ go cụ́ kɨ́ mbílíye."
22 Sɨmɨ bɨ Yésụ uku ledre née kenée ní, geré zɨ́ ngíti bolḭsị bɨ toro gbóo cigí Yésụ ní ịnyịné óngbo komo Yésụ gbiya mɨóngbo. Zɨ́a úku ledre zɨ́ Yésụ kɨ́dí, "Née ndaá ledre bɨ áyí úku a zɨ́ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ ní wá."
23 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ o'do née kɨ́dí, "Bɨsinyí ledre bɨ máúku zɨ́ mongụ́ 'yị ní wo be 'di, bɨ zɨ́yị ócó máa gɨ zɨ́a geré mɨócó ní, úku 'dódo aka zɨ́ma. Togụ́ máúku tɨ́ bɨlámá ledre ní, sara ócó nda máa gɨ ro 'di?"
24 Nda gɨ ore, zɨ́ Ána úku ledre kɨ́dí 'di'biokpónɨ́ Yésụ mu nyé mɨódóne kenée ndéré kɨ́e kó'dụ́ Kayáfa bɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ ní.

Pétero asi andá kpá roné gɨ ro Yésụ
(Matáyo 26:71-75, Máriko 14:69-72, Lúka 22:58-62)

25 Sɨmɨ bɨ nɨyí ndḭsị ndú'yú Yésụ ní, Simúna Pétero nɨ aka fú ndḭsị tóro ro pho'dụ gɨ zɨ́ drụ́. Zɨ́ ngíti géyị 'yị e ndú'yú Pétero kɨ́dí, "Tosoyḭ nda tɨ́ káa zɨ́ áyí ngúru 'yị gɨ dongará 'yị lódụ́ kacɨ́ o'do bɨ 'di'binɨ́ wo ba ní ní?"
Zɨ́ Pétero úkulúgu ledre kɨ́dí, "Ɨ'ɨ, mándá 'bɨ amá gɨ dongará 'yị ga gére née wá."
26 Ngíti o'do nɨ kóo kpá bo dongará 'yị ga bɨ ndịsịnɨ́ úku ledre zɨ́ Pétero née. O'do máa née nɨ sụmụ o'do bɨ Pétero lagá'decị ngúru mbílí a kɨ́ mongụ́ maku ní, nɨ 'yị 'bɨ moko 'bɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ. Zɨ́ o'do máa née kpá úku ledre zɨ́ Pétero kɨ́dí, "Sɨmɨ bɨ gáa 'di'binɨ́ Yésụ yáká 'dáa ní, komomá utú ro ngíti 'yị íri tɨ́ káa zɨ́yị ní."
27 Zɨ́ Pétero kpá ítíándá kangú kɨ́dí, "Ɨ'ɨ, née ndaá 'bɨ ené máa wá." Geré zɨ́ ngono ụ́cụ koko.

Yésụ kó'dụ́ gávana Piláto
(Matáyo 27:1-2,11-14, Máriko 15:1-5, Lúka 23:1-5)

28 Nda gɨ ore akpa kɨ́ sḭndóndó, zɨ́ Kayáfa kásaókpó Yésụ kó'dụ́ Piláto gávana 'bɨ Róma. Sɨmɨ bɨ Yụ́da

nderéogụní kí Yésụ 'be 'bɨ Piláto ní, Yụ́da maáge idíakání 'bɨ eyé cịkị sága olụ́ní 'dịcị wá gɨ zía Piláto nɨ 'yị lóngó, orụ́ roné káa zí yée Yụ́da e wá. Togụ́ yée olụ́ní go sɨmɨ gara 'bɨ Piláto yá, yée 'dewení lorụ 'bɨ ondụ́ eyé go, yée utúasání lolụ ánu Ayímbi Umbuokpó ndro kí lafúye e wá.

29 Née sị́ ledre bɨ Piláto olụ́ogụ zíye sága ndú'yú yée kídí, "O'do bɨ ógụsé kíe ba lúyú ledre ené nɨ 'di?"

30 Zí mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da ga gére née úkulúgu ledre zí Piláto kídí, "Idí o'do née luyú ledre wá yá, káa bɨ 'di'biogụzé wo kó'dụ́yị ona wá."

31 Zí Piláto úku ledre zí Yụ́da ga gére née kídí, "'Dí'bióyósé wo mu gɨ ona zíse 'décị ngbanga roa kací lorụ esé bɨ 'bɨ Yụ́da e ní."

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Mongụ́ 'yị, ogụzé kí o'do née kó'dụ́yị gɨ zía áyí dụụ́ yị́ị 'yị 'décị ngbanga 'yị gɨ ro do úfu a."

32 Ledre née mengị roné kenée gɨ ro zía útúásáne kpịnị kí ledre bɨ Yésụ uku kídí nɨyí úfu née mɨúfu ní.

33 Zí Piláto ólụ́lúgu roné 'dịcị ngbanga, zía úku ledre kídí idíní ndá'baógụ kí Yésụ kó'dụ́ ne. Sɨmɨ bɨ Yésụ ogụ ní, zía ndu'yú Yésụ kídí, "Ma'díi, áyí Ngére 'bɨ Yụ́da e?"

34 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí zía kídí, "Ledre bɨ úku née tí sómụ́ ledre eyị́, ala née sómụ́ ledre 'bɨ ngíti géyị 'yị e?"

35 Piláto yaá, "Ledre amá ndaá, mándá 'bɨ amá Yụ́da wá. 'Yị eyị́ e kí manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e 'di'biogụní yị́ị ye kó'dụ́ma. Éyị́ bɨ méngị bɨsinyíne ní 'di?"

36 Zí Yésụ úkulúgu ledre zí Piláto kídí, "Roko'bụ 'bɨ ídíma bɨ káa do Ngére ní, ogụ ené gɨ zí 'yịma'dí e gɨ do sogo káṇgá ona wá. Idí roko'bụ amá nɨ gɨ zí 'yịma'dí e yá, káa bɨ 'yịmɨkása amá e ụdụní okó go sɨmɨ bɨ Yụ́da e 'di'biní máa ógụ kíma kó'dụ́ mɨngburoko 'yị eyé e ní."

37 Piláto ya zí Yésụ ní, "Úku ledre kenée ní, áyí Ngére ke."

Yésụ ya zía ní, "Úku go ma'díi yá mááyí Ngére. Née sị́ ledre bɨ kasaogụní máa do ndíki máa do sogo káṇgá ona gɨ roa ní, gɨ ro zíma 'dódo ma'díi ledre 'bɨ Lomo zí 'yịma'dí e. 'Yị ga bɨ iliní ma'díi ní, ndịsịní índi mbílíye dụụ́ ye úwú ledre ga bɨ mándịsị 'dódo yée ní."

'Decịní ngbanga Yésụ gɨ ro úfu wo (Matáyo 27:15-31, Máriko 15:6-20, Lúka 23:13-25)

38 Piláto yaá, "Ma'díi bɨ úku ledre a kírí née, née ma'díi 'bɨ 'di?" Sɨmɨ bɨ uku ledre née kenée ní, geré zía ólụ́ógụ ndéréne zí Yụ́da ga bɨ 'di'biogụní Yésụ ní, zía úku ledre zíye kídí, "Málúrúndíki amá lúyú ledre gɨ zí o'do bɨ 'dí'biógụsé wo ba wá.

39 Káa zí bɨ nɨ mɨyémené kací ondụ́ esé 'bɨ Yụ́da e kídí, kadra Ayímbi Umbuokpó máídí ndịsị ótoómo 'yị kị́é'do zía ólụ́ógụné gɨ sɨmɨ sị́gịnị ní, máídí mu ótoómo Yésụ Ngére esé 'bɨ Yụ́da e ba zía ólụ́ógụné?"

40 Zí Yụ́da ga gére née ịnyịyé mbá ótrụ́ ledre kídí, "Ídí ótoómo Barába zía ólụ́ógụné zíze." (Barába nɨ 'yị lúyú ledre bɨ kóo ịcị okó ro akúma 'bɨ Róma zíye úfu 'yị e ní.)

19

'Decịní ngbanga úfu Yésụ

1 Gɨ do kací a bɨ 'yị e ya yée iliní Piláto idí ótoómo zíye Barába ní, zí Piláto í'biógụ Yésụ zí asikíri e idíní mu ócó wo.

2 Sɨmɨ bɨ ocóasání wo go ní, zí asikíri maáge lágáógụ kị́nị kụ́ṛókụ́ a káa zí tagíya 'bɨ mɨngburoko ngére e ní ésị a ro do Yésụ. Zíye 'dí'biógụ mɨgbagbawu bongó* bɨ káa zí 'bɨ mɨngburoko ngére ní, zíye ésị a ro Yésụ ma'dáa.

3 Zíye ndịsịyé fólo wo kí úku ledre zía kídí, "Azé go óto úndruyị́ ngére 'bɨ Yụ́da e." Nda gɨ 'dá'ba, do ndịsịyé óngbo komoa.

4 Zí Piláto kpá ólụ́ógụ ándá roné zí Yụ́da ga gére née sága zía úku ledre zíye kídí, "O'do bɨ ógụsé kíe ba málúrúndíki amá lúyú ledre gɨ zía, bɨ nɨ óto máa zíma 'décị ngbanga ro a bɨsinyíne ní wá." 5 Zí Piláto úku ledre kídí Yésụ olụ́ogụ mu sága. Zí Yésụ ólụ́ógụné sága nyé kí mɨkụ́ṛókụ́ kị́nị

* **19:2 19:2** Mɨgbagbawu bongó e: Bongó ga gére née mɨngburoko ngére e ndịsịní kóo ésị a dụụ́ ye.

gána ní ro doné, kpá kɨ́ mɨgbagbawu bongó gáa esịní roa ní roné. Zɨ́ Piláto úku ledre zɨ́ Yụ́da maáge kɨ́dí, “'Yị esé ba nɨ goó ba.”

6 Simɨ bɨ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ e kɨ́ mɨngburoko 'yị eyé e lurúní Yésụ ní, zɨ́ye ḭnyịyé mbá úku ledre kɨ́dí, “O'do née idí úyu 'dá'ba.”

Piláto ya zɨ́ye ní, “Togụ́ gɨ ro úfu wo yá, ídísé úfu yḭ esé se. Togụ́ máa yá, málúrúndíki amá lúyú ledre roa do úfu wo gɨ zɨ́a wá.” Zɨ́a ndólolúgu Yésụ kpá 'dḭcḭ.

7 Zɨ́ Yụ́da ga gére née úkulúgu ledre zɨ́ Piláto kɨ́dí, “Lorụ ezé nɨ bo, uku ledre kɨ́dí, 'yị káa zɨ́ o'do née idí úyu 'dá'ba gɨ zɨ́a o'do ma'dáa uku ledre ya née nɨ Owụ́ 'bɨ Lomo.”

8 Simɨ bɨ Piláto uwú ledre gɨ tara Yụ́da ga gére née kɨ́dí Yésụ uku ya née nɨ Owụ́ 'bɨ Lomo ní, zɨ́ ngịrị méngị wo bɨsinyíne.

9 Zɨ́ Piláto ma'dáa ólụ́lúgu roné 'dḭcḭ, zɨ́a ndú'yú Yésụ kɨ́dí, “Áyí yḭ eyḭ gɨ 'da? Yésụ ịtị ené e wá.”

10 Gɨ zɨ́a bɨ Yésụ ịtị wá ní, zɨ́ Piláto úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ḭtị eyḭ wá ní, ówo eyḭ bɨ kɨ́dí mɨsi'di yómo yḭ́ị kɨ́ úfu yḭ́ị nɨyí mbá do sḭ́lḭma ní wá?”

11 Yésụ ya zɨ́a ní, “Áyí 'décị ngbangamá lá dụ́ụ́ gɨ zɨ́a bɨ Lomo i'bí roko'bụ ledre máa née ne zɨ́yị ní. Idí ndaá kenée wá yá, 'yịma'dí e utúasání 'décị ngbangamá wá. 'Yị bɨ i'bí máa zɨ́yị gɨ ro zɨ́yị 'décị ngbanga má ní, lúyú ledre ené romo gɨ do 'bɨ eyḭ go.”

12 Gɨ zɨ́ ledre ga bɨ Yésụ uku yée kenée ní, Piláto ili ené lolụ kóo bɨ yaá idíní úfu Yésụ ní wá. Ḭ'ɨ, Yụ́da iliní kenée wá. Zɨ́ye ndḭsị ódroyé o'bụó'bụ kɨ́dí, “Togụ́ yómo o'do née go yá, áyí go okó ro Káyísara† ngére 'bɨ Róma. Gɨ zɨ́a togụ́ 'yị ya née nɨ go kpá ngére yá, oto roné go ezeokó ngére ezé Káyísara.”

13 Gɨ zɨ́ ledre bɨ Yụ́da e odóní royé go kḭ́é'do kɨ́dí 'búó Yésụ idí úyu kí ní, zɨ́ Piláto ólụ́ógụ ndḭsịné do nyárá bi do kḭ́tị ngére kɨ́'dí bɨ ndịsị lengbe ndḭsị 'décị ngbanga umbu ní, ịrị bi máa née kɨ́ tara Aramáyika kɨ́dí, “Gabata” (ini ledre gɨ simɨ a kɨ́dí mɨsisɨlekpe tutú.)

14 Ledre máa née mengị kóo roné née simɨ bɨ kadra nɨ go kpɨtere simɨ do ní. Née kóo go sịndḭ kadra bɨ Yụ́da e ndịsịní yéme royé simɨ a gɨ ro Ayímbi bɨ Umbuokpó ní.

Zɨ́ Piláto í'bí Yésụ zɨ́ye, zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “Ngére esé ba nɨ goó ba.”

15 Zɨ́ Yụ́da ga gére née kpá fú úku ledre kɨ́dí, “Idí úyu 'dá'ba. O'do née idí úyu 'dá'ba.”

Piláto ya zɨ́ye ní, “Bɨ nɨ Mongụ́ ngére esé, idíní úfu wo 'dá'ba?”

Manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ e ní ya zɨ́ Piláto ní, “Ngére ezé nɨ dụ́ụ́ kḭ́é'do Káyísara.”

16 Gɨ zɨ́a bɨ ukuní yḭ eyé ye kenée ní, Piláto yaá ufuní wo mu.

Ufuní Yésụ
(Matáyo 27:32-44, Máriko 15:21-32, Lúka 23:26-43)

Geré zɨ́ asikíri e 'dí'bi Yésụ.

17 Zɨ́ Yésụ ḭmbḭ mɨngbúngbu kágá bɨ ayíní ndéré úfu wo doa ní ólụ́ógụ kɨ́e gɨ simɨ yana gara sága ndéréye kɨ́e do bi bɨ lengbe ndịsịní úfu 'yị e doa ní. Aramáyika ndoloní ịrị bi máa née kɨ́dí, “Gologóta.” Ya cóngó do'yị.

18 Ufukotrụní yée kɨ́ 'yị ugu e gbre, phephéní yée mbá mɨphéphé do mɨngbúngbu kágá. Yésụ nɨ 'bɨ ené yana.

19 Zɨ́ Piláto éké ledre ro éyḭ orụórụ zɨ́a í'bí a idíní phéphéngéṛị a ro mɨngbúngbu kágá kpɨtere do Yésụ 'dága kɨ́dí, “BA YÉSỤ 'YỊ 'BỊ NAZERÉTA, MONGỤ́ NGÉRE 'BỊ YỤ́DA E.”

20 Piláto eké kóo ledre née simɨ tara e mɨngúngúcua káa zɨ́ tara Latíni, Aráma nda kpá kɨ́ Gịṛḭgị gɨ do bɨ zɨ́ tụ́'dụ́ Yụ́da e ólo a zɨ́ye ówoyéme ledre gɨ ro Yésụ, gɨ zɨ́a ufuní kóo wo gbóo kɨ́ mongụ́ gara bɨ Yerụsaléma ní.

21 Zɨ́ ledre née sínyíne ro manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ e ní gbála, zɨ́ye ḭnyịyé ndéréye úku ledre zɨ́ Piláto kɨ́dí, “Nda ídí ya Yésụ nɨ Ngére ezé 'bɨ Yụ́da e wá.

† **19:12 19:12** Káyísara: Káyísara ini ledre gɨ simɨ a kɨ́dí mongụ́ ngére 'bɨ Róma. Nɨ mongụ́ ngére do ngíti géyị lafúne ngére e ga bɨ 'bɨ ngíti géyị káṇgá e káa zɨ́ Yụdáya kɨ́ Galiláya.

Ídí éké a yá, uku ya née nɨ Ngére ezé 'bɨ Yụ́da e.”

22 Zɨ́ Piláto úkulúgu ledre zɨ́ mɨngburoko 'yị ga bɨ ogụní zíne née o'bụó'bụ kɨ́dí, “Ledre bɨ máéké go ní máéké go.”

23 Zɨ́ asikíri ga gére née lálaógụ ngíti géyị bongó 'bɨ Yésụ gɨ roa, zɨ́ye phéphé wo do mɨngbúngbu kágá. Gɨ do kacɨ́ a née, zɨ́ye 'dí'biógụ bongó ené e ífi báyi a sɨmɨ a eso, 'yị kɨ́ 'bɨ ené kịé'do. Ngíti bongó ené ma'dáa nɨ 'bɨ ené mbílíne, ndịsị ónzó a roné mɨónzó.

24 Gɨ ro bongó máa wo bɨ mbílíne née ní, zɨ́ asikíri ga gére née úku ledre kɨ́dí, “Ndazé lófosínyi wo ba mɨlófosínyi wá, idízé ónzó gbégbé. 'Yị bɨ utú go zɨ́a ní, zɨ́a 'dí'bi a ne.”

Ledre ga bɨ asikíri ga gére née mengịní ní, utúasá go kpịnị kɨ́ ledre ga bɨ kóo Lomo ukui'bí zɨ́ ngúru nébị úku a kɨ́dí,

“Nɨyí ífi báyi bongó amá dongaráye,
zɨ́ye kpá ónzó gbégbé gɨ ro mbílí bongó amá ní.”

Asikíri ga gére née mengịní kóo ledre née tɨ́ za cé káa zɨ́ bɨ kóo nébị uku ní.

25 Née ní, Maríya mbágá Yésụ odóní mɨmbé'deyé kɨ́ lémịné nderé toroní go gbóo cigí mɨngbúngbu kágá bɨ phephéní Yésụ doa ní. Zɨ́ ngíti géyị kará e gbre ịrịyé mbá Maríya, ngíti a 'bɨ ené me'be Keliyópa, ngíti a 'bɨ ené gɨ sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Magɨdála ní ndịsị tóroyé ndro kɨ́ mbágá Yésụ.

26 Sɨmɨ bɨsinyí sịndị́ kadra née ní, zɨ́ ngúru 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ bɨ 'búa nɨ do Yésụ kíngaya ní, nderé toro go gbóo cigí mbágá Yésụ kenée. Zɨ́ Yésụ úku kása ledre gɨ do mɨngbúngbu kágá gɨrí zɨ́ mbágáne kɨ́dí, “Mamá, owụ́o'do bɨ nɨ tóro cigíyị íri née, idí nda ídí zɨ́yị káa do owụ́ 'bɨ eyị́.”

27 Zɨ́ Yésụ kpá úku ledre zɨ́ 'yị lódụ́ kacíne née kɨ́dí, “Kára née nɨ nda go mbágáyị.” Tónóne sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née, 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ née ndịsị nda lúrú bi kacɨ́ mbágá Yésụ go ne.

Ledre gɨ ro umbu Yésụ
(Matáyo 27:45-56, Máriko 15:33-41, Lúka 23:44-49)

28 Sɨmɨ bɨ Yésụ owoyeme go bɨlámáne kɨ́dí ledre ga bɨ 'Bụné kasaogụ née gɨ ro méngị yée, née mengị go mbá tɨ́ káa zɨ́ bɨ ili ní, zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “Mɨmbé'demá ịrị́ mɨ́ịrị́.” Ledre née utúasá go kpịnị kɨ́ ledre ga bɨ nɨyí mɨékéye sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo ní.

29 Ábuwá asikíri ga gére née 'di'biogụní mɨndogó le'yị́ kọ́ró eyé go kɨ́rɨ́ née ndị́sị kɨ́ éwé yị́ eyé. Sɨmɨ bɨ uwúní ledre bɨ Yésụ uku kɨ́dí, mɨmbé'dené ịrị́ mɨ́ịrị́ ní, zɨ́ ngúruyé ndéréne 'dí'biógụ éyị́ káa zɨ́ katúu ní ónzó a bu sɨmɨ mɨndogó le'yị́ eyé ba, ésị a ro ngbángbá kágá sị́kpịóto a tara Yésụ.

30 Sɨmɨ bɨ Yésụ mbulúonzó mɨndogó le'yị́ née ní ní, zɨ́ Yésụ ma'dáa úku ledre kɨ́dí, “Moko ga bɨ kóo kásaógụ máa gɨ royé ní, máméngịónzó yée go.” Geré gɨ do kacɨ́ ledre née ní, zɨ́a ótoómo 'dówụ́ne, geré zɨ́ komo go a útúne ngẹ́rẹ.

31 Gɨ zɨ́a yị́ ené go sịndị́ kadra 'bɨ Yụ́da e 'bɨ yéme royé kɨ́lóndó a née go Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro bɨ kɨ́ ledrené owó owó ní. Zɨ́ mɨngburoko 'yị 'dáná éyị́ e ndéréye zɨ́ Piláto, idí í'bí lorụ gɨ ro zɨ́ asikíri e ndéréye ócó'déwe sịndị́ 'yị ga bɨ phephéní yée née gɨ ro zɨ́ye úyuyé 'diya zɨ́ sụmụyé e ógụyé 'dí'bióyó yée gɨ do mɨngbúngbu kágá 'dá'dá zɨ́ ngítí kadra kɨ́ útúne gɨ zɨ́a kɨ́lóndó go Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro, kacɨ́ ondụ́ ezé 'yị méngị moko ndaá.

32 Zɨ́ Piláto kása asikíri ené e idíní mu ndéré ócó'déwe sịndị́ 'yị ga phephéní yée née. Tonóní ócó'déwe fị sịndị́ 'yị ga bɨ phephéní yée kɨ́ Yésụ ní.

33 Sɨmɨ bɨ ogụní nda gɨ ro 'déwe sịndị́ Yésụ ní, nɨyí lúrú bi káa ní, Yésụ uyu yị́ ené go. Gɨ zɨ́ kéyị née 'dewení eyé lolụ sịndị́a wá.

34 Zɨ́ ngúru asikíri ịnyịné lụ́kụ dogboọ̀rụ sɨmɨ Yésụ kɨ́ phala, geré zɨ́ sáma kɨ́ iní ndé'yị́ógụné gɨ sɨmɨa.

35 Máa Yiwáni, máéké zɨ́se ba ma'dii ledre, ledre ma'dáa mengị roné za cụ́ do

19:24 19:24 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 22:18

komomá. Máéké gɨ do bɨ zíse ówo a, gɨ ro
zíse ṇgúṇgu ledre Yésụ ma'dáa.
36 Gɨ zía mɨéké kúrú Lomo uku kenée
kídí, “Kémbị́ cóngó Yésụ bɨ 'déwe ní
ndaá.” Ledre bɨ mengị roné zí Yésụ ní
nɨ go tí kenée, kémbị́ cóngó a bɨ 'dewe ní
ndaá.
37 Nɨ kpá mɨékéne kídí, “Nɨyí karanée
ndị́sị lúrú kása 'yị bɨ lụkụní wo kí phala
ní.”

Yoséfa oto umbu Yésụ
(Matáyo 27:57-61, Máriko 15:42-47, Lúka 23:50-56)

38 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa née ní, ngíti
o'do nɨ kóo bo kí ịrịné Yoséfa, nɨ gɨ sɨmɨ
gara bɨ ndịsịní ndólo a Aramatáyo ní.
O'do née nɨ kóo 'yị lódụ́ kací Yésụ, tí
lá ili ené zí 'yị e ówo a wá gɨ zía ngịrị
Yụ́da e ndịsị méngị wo mɨméngị. Zí o'do
née ị́nyịné ndéréne ndú'yú Piláto, idí
ṇgúṇgu a zíne 'dí'bi umbu Yésụ ndéré
óto a.
39 Nịkodị́mo bɨ kóo nderé ódro kí Yésụ
kí ndụlụ ní nɨ kóo kpá bo ore sɨmɨ bɨ
Yoséfa nɨ ndéré ndúndu'yú gɨ ro 'dí'bi
umbu Yésụ ní. Zí Nịkodị́mo ma'dáa
'dí'bi mongụ́ sụ'bụ́ bɨ kí bɨlámá kágá
mɨndonyo e sɨmɨné bɨ ugúní kí tụ́'dụ́ késị́
ní kpa gɨ ro ndéré sụ́sụ a ro umbu Yésụ.
Zíye ndéréye kí Yoséfa.
40 Sɨmɨ bɨ ogụní íri ní, zíye 'dí'bi umbu
Yésụ círígbí a yeré kí bɨlámá ká'dá bongó,
zíye sụ́sụ sụ'bụ́ mɨndonyo bɨ ogụní kíe ní
ro a kací ondụ́ eyé 'bɨ Yụ́da e gɨ ro zíye
óto wo.
41 Bi bɨ kóo ufuní Yésụ doa née, yáká nɨ
kóo ore. Mị́ngị́ yáká ma'dáa iciomo kóo
gu ore nzíyiné otoní aka 'yị sɨmɨ a wá.
42 Gɨ zía née sị́lị́ bɨ Yụ́da e ndịsịní yéme
royé sɨmɨ a gɨ ro Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro ní, gɨ zí
kéyị née zíye 'dí'bi umbu Yésụ 'diya ndéré
óto a ore.

20

Mɨúrú Yésụ gɨ sɨmɨ umbu
(Matáyo 28:1-10, Máriko 16:1-8, Lúka 24:1-12)

1 Sɨmɨ sị́lị́ gɨ do kací Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro
akpa kí sị́ ndóndó, zí Maríya bɨ gɨ sɨmɨ
gara bɨ Magɨdála ní, ị́nyịné ndéréne sị́ bi
zí Yésụ. Nɨ ógụ íri ní, mɨsɨsɨlekpe tutú
bɨ gbụ́rụgbụ otoní ngbụtụ́rụ́ tara mbotụ
gu ní, gbụ́rụgbụ oyóní go, bi kací a go
fúó. 2 Zí kára née ị́nyịné gɨ ore ngásálúgu
roné úku ledre zí 'yịmɨkása ga bɨ 'bɨ Yésụ
ní, Simúna Pétero e kí ngíti 'yị lódụ́ kací
Yésụ bɨ 'búa nɨ doa kíngaya ní. Zía úku
ledre zíye kídí, “Máógụ ba gɨ sị́ bi, ngíti
géyị 'yị e 'di'bioyóní umbu Ngére Yésụ gɨ
sɨmɨ gu go, togụ́ otoní nda wo go 'dáya yá,
máówo wá.”
3 Sɨmɨ bɨ Pétero uwúní ledre née kí
ezené née kenée ní, geré zíye ị́nyịyé
ngásáye sị́ bi íri.
4 Zí eze Pétero bɨ ngúru 'yị lódụ́ kací
Yésụ ngasání kí Pétero ní, ógụ́ụ́tụ roné fị
ne sị́ bi íri.
5 Sɨmɨ bɨ ogụ íri ní, zía ndị́sịné cịkị sága
lúrúkása bi sɨmɨ gu. Lurúndiki lá dụ́ụ́
bɨkenyị́ bongó bɨ otoní Yésụ kíe ní.
6 Zí Simúna Pétero ngásáógụ 'bɨ ené
nda gɨ 'dá'ba, geré zía ólụ́ne sɨmɨ gu.
Ndiki íri kpá lá dụ́ụ́ bɨkenyị́ bongó bɨ otoní
Yésụ kíe ní.
7 Zía kpá lúrú mbílí bongó máa wo bɨ
lo'bụ'dụtụní komo Yésụ kíe ní, kó'dụ́ gu
'dí kerị́ kenée.
8 Zí 'yị lódụ́ kací Yésụ gáa ogụ́ụtụ roné sị́
bi íri ní ólụ́ne sɨmɨ gu. Gɨ zía bɨ ogụndiki
tí bongó ga gére née íri ní, zía ṇgúṇgu a
kídí, ma'díi, Yésụ urú go.
9 'Yị lódụ́ kací Yésụ owoyemení aka eyé
kóo ledre bɨ sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo bɨ ya
Yésụ nɨ úrú gɨ sɨmɨ umbu ní wá.
10 Nda gɨ ore, zí Pétero ị́nyịyé kí ezené
née ndá'balúgu royé 'be.

Yésụ 'dodo roné zí Maríya Magɨdalá
(Máriko 16:9-11)

11 Zí Maríya Magɨdalá kpá ndá'balúgu
roné sị́ bi íri ndị́sị íni ini kí ndálané kpá
fú kí lúrú bi sɨmɨ gu.
12 Zía lúrúndíki maláyika e gbre sɨmɨ
toso 'yịma'dí e, esịní royé mbá bɨkenyị́
bongó nɨyí go mɨndị́sịyé kí'dí bɨ otoní

19:36 19:36 Ólụ́ógụ 12:46, Ólo 'yị e 9:12, Ke'bị 'bɨ Dawídi e 34:20 **19:37 19:37** Zakaríya 12:10, 'Dódoógụ 1:7

Yésụ ní. Ngíti a ndịsị 'bɨ ené 'dí sị́ do, ngíti a 'bɨ ené sị́ sịndị́.

13 Zɨ́ maláyika ga gére née ndú'yú wo kɨ́dí, “Mamá, ndị́sị́ íni ini gɨ ro 'di?”

Zɨ́ Maríya úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Ngíti géyị 'yị e 'di'bioyónɨ́ umbu Ngére amá gɨ ona go. Máówo wá togụ́ nderénɨ́ nda oto wo ba go 'dáya yá.”

14 Gɨ do kacɨ́ ódro née, zɨ́a óyó roné nɨ lúrú bi káa yá, zɨ́a lúrúndíki Yésụ kɨ́ tóro, owo ené bɨ ya née Yésụ ní wá.

15 Zɨ́ Yésụ nda kpá ndú'yú wo kɨ́dí, “Mamá, ndị́sị́ íni ini gɨ ro 'di? Sara ndị́sị́ gámásó'do náambi?”

Maríya somụ́ 'bɨ ené ya née go o'do bɨ ndịsị́ lúrú bi kacɨ́ yáká ba ogụ ndị́sị́ ódro née ne. Zɨ́ Maríya úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị, togụ́ 'dí'bióyó wo gɨ ona yị́ị yá, ídí 'dódo a gɨ ro zɨ́ma ndéréma 'dí'bi ókpó wo.”

16 Geré zɨ́ Yésụ ndólo wo fúó kɨ́dí, “Maríya.”

Zɨ́ Maríya óyó roné 'diya zɨ́a, gɨ zɨ́a owoyeme sɨmɨ kúrú a go kɨ́dí, née Yésụ. Zɨ́a ndólo Yésụ kɨ́ tara Aramáyika kɨ́dí, “Raboní.” Ini ledre gɨ sɨmɨ a kɨ́dí, “'Yị 'dódo ledre.”

17 Zɨ́a úku ledre zɨ́ Maríya kɨ́dí, “Ndá aka óto sị́lị́yị romá wá, gɨ zɨ́a máókpó aka amá gị zɨ́ Babá 'dáa wá. Ndéré mu zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ma e, mándị́sị́ kpá ndólo yée lúndumá e. Ídí úku ledre zɨ́ye yá, máúrú gɨ sɨmɨ umbu go. Mááyí go yéme romá gɨ ro ndá'balúgu romá zɨ́ 'Bụzé bɨ nɨ kpá Lomo ezé kése ní.”

18 Nda gɨ ore, zɨ́ Maríya Magɨdála ndéréne úku a zɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịnɨ́ lódụ́ kacɨ́ Yésụ ní kɨ́dí, “Ngére urú go, málúrú wo go cụ́ kɨ́ komomá.” Zɨ́a kpá lị́kpị́ ledre ga bɨ Yésụ uku yée zɨ́a ní mbá zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga.

Yésụ 'dodo roné zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne e (Matáyo 28:16-20, Márɨko 16:14-18, Lúka 24:36-49)

19 Nda go kɨ́ tagá ndụlụ sɨmɨ sị́lị́ gɨ do kacɨ́ Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga yokonɨ́ royé go mbá sɨmɨ 'dị́cị́ kị́é'do, zɨ́ye 'dụ́tụ mbotụ kacɨ́ye go ndá ndá ndá gɨ zɨ́ ngịrị mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da e. Ábuwá Yésụ ogụ go tóroné dongaráye 'dị́cị́ íri. Nɨyí óyó komoyé káa yá, gbó ro Yésụ. Zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Lomo idí kɨ́se.”

20 Zɨ́a 'dódo mbịri bɨ sɨmɨ sị́lị́ne kɨ́ wo bɨ dogboọ̀ụ sɨmɨné ní zɨ́ye. Sɨmɨ bɨ 'yị lódụ́ kacɨ́ga lurúnɨ́ kenée ní, zɨ́ye ídíye mbá kɨ́ rokinyi kɨ́dí Ngére eyé nda'baogụ go.

21 Zɨ́ Yésụ kpá úku ándá ledre zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne ga gére née kɨ́dí, “Lomo idí kɨ́se. Káa zɨ́ bɨ Babá kasaogụ máa 'dódo ledre ené zɨ́ 'yịma'dí e ní, mááyí go kpá kása sée, ídísé mu ndéré kɨ́ 'dódotátá ledre ené zɨ́ 'yịma'dí e.”

22 Sɨmɨ bɨ ukuonzó ledre ga gére go ní, zɨ́a lụ́wụ́ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo doyé, zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “'Dówụ́ Lomo idí ndị́sị́ sáká sée.

23 Kɨ́ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo bɨ mái'bí zɨ́se née togụ́ ótoómosé ledre go zɨ́ 'yị lúyú ledre yá, Lomo nɨ kpá ótoómo ledre zɨ́a. Togụ́ ótoómosé ledre zɨ́a wá yá, Lomo otoomo ené kpá ledre zɨ́a wá.”

Yésụ uku ledre zɨ́ Tóma

24 Sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo Yésụ 'dodo roné zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne ga bɨ sokó doa gbre (12) ní, ngúruyé bɨ Tóma ní nda kóo ore wá. Gɨ zɨ́a bɨ Tóma ma'dáa nɨyí toọ̀ngo e ní, ndịsịnɨ́ nda ndólo wo, “Máárátoọ̀ngo.”

25 Sɨmɨ bɨ Tóma nda'baogụ dongará lafúne e 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ní, zɨ́ lafúga maáge úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Lurúzé Ngére Yésụ go trịdrị cụ́ kɨ́ komozé.”

Zɨ́ Tóma úku ledre zɨ́ lafúne ga gére née kɨ́dí, “Ɨ́'ɨ, 'búó togụ́ málúrú bi kacɨ́ musumári ga bɨ kóo phephénɨ́ wo kɨ́e, zɨ́ma tátáúzu mbịri phala bɨ kóo lụkụnɨ́ wo kɨ́e ní go, mááyí fú ọ̀ngụ̀ngu ledre bɨ úkusé née. Togụ́ kenée wá, máọ̀ngụ̀ngu amá ledre esé née wá.”

26 Gɨ do kacɨ́ sị́lị́ e ịnyị do a gbre (7), 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ yokonɨ́ royé kpá go mbá 'dị́cị́ kị́é'do, Tóma nɨ kóo nda goó bo, mbotụ nɨ kpá mɨ'dụ́tụné. Geré zɨ́ Yésụ ógụ tóroné dongaráye zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Lomo idí kɨ́se.”

27 Zɨ́a úku ledre zɨ́ Tóma kɨ́dí, “Tóma, lúrú aka mbịri bɨ sɨmɨ sị́lị́ma ba, zɨ́yị tátáúzu wo bɨ dogboọ̀ụ sɨmɨmá ní. Ídí

ótoómo kála ledre, zɨyị ṇgúṇgu a kɨdí ma'díi, máúrú go gɨ sɨmɨ umbu.”
28 Nda gɨ ore, zɨ́ Tóma úku ledre zɨ́ Yésụ kɨdí, “Ma'díi, áyí Lomo kpá Ngére amá.”
29 Yésụ ya zɨa ní, “Ṇgúṇgu ledremá née lá gɨ zɨa bɨ lúrú máa go cụ́ kɨ́ komoyị́ ní? Mongụ́ úndru nɨ ídí zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledremá 'dá'dá zɨye kɨ́ lúrú máa kɨ́ komoyé ní.”
30 Tụ́'dụ́ mɨngburoko ledre e nɨyí kóo bo Yésụ mengị yée, zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ga ga gére née kóo lúrú yée cụ́ kɨ́ komoyé, tɨ́ lá ledre maáge ndanɨ́ mbá mɨékéye sɨmɨ bụ́kụ ba wá.
31 Yée ga bɨ máéké yée sɨmɨ bụ́kụ ba, nɨyí gɨ do bɨ zɨse ówo yée, zɨse ṇgúṇgu ledre Kɨ́résịto Yésụ ma'dáa kɨdí, nɨ mbigí Owụ́ 'bɨ Lomo. Lomo kasaogụ wo do sogo káṇgá káa do Ngére. Togụ́ ṇgúṇgusé ledre ené go yá, nɨ í'bí trịdrị bɨ za fí ní zɨse.

21

'Yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ 'di'binɨ́ tụ́'dụ́ kénzé e

1 Gɨ do kacɨ́ ngíti géyị sịlị́ e, zɨ́ Yésụ kpá 'dódo ándá roné zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne e kó'dụ́ mɨkavu sɨmɨ Galiláya kɨ́ ịrịné Tịbérịya. Ledre ma'dáa mengị kóo roné káa. 2 Ngíti géyị 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ga gére née kóo Simúna Pétero kɨ́ Tóma bɨ ndịsịnɨ́ kpá ndólo wo Máárátoṇgo ní, kɨ́ Natanị́yele ngíti o'do gɨ sɨmɨ gara kɨ́ ịrịné Kána sɨmɨ Galiláya, nda kɨ́ owụ́ ga bɨ 'bɨ Zebedị́ya ní, nda kpá kɨ́ ngíti géyị 'yị e gbre. Zɨ́ 'yị ga gére née yóko royé go mbá do bi kịé'do.
3 Zɨ́ Simúna Pétero úku ledre zɨ́ lafúne ga gére née kɨdí, “Mááyí ba ndéré ónzó kénzé.” Lafúga ya zɨa ní, “Bɨlámáne, nderézé aka yị́ ezé mu.” Zɨye ịnyịyé gɨ ore ndéréye ngbụru do ékịye sɨmɨ kụrúngba tónó ónzó mbírá sɨmɨ iní kɨ́ ndụlụ née zaá bi dre, 'di'binɨ́ kémbị́ éyị́ wá.
4 Nda goó akpa kɨ́ phịyị́ zɨ́ Yésụ ndéré tóroné do gbúṛóngó, 'yị lódụ́ kacɨ́ga owonɨ́ eyé bɨ kɨdí née wo ní wá.
5 Zɨ́ Yésụ ndú'yú yée kɨdí, “Owụ́ 'bɨ amáa e, 'dí'bindíkisé laká yée goó?”

Zɨye úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨdí, “É'e mongụ́ 'yị, kémbị́ éyị́ ndaá.”
6 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨye kɨdí, “Ónzó'dịyịsé aka mbírá ma'dáa do sịlị́se 'bɨ anú ásé 'dí'bi kénzé e” Sɨmɨ bɨ onzónɨ́ ní, zɨye 'dí'bi tụ́'dụ́ kénzé e utúasánɨ́ lálalúgu mbírá née sɨmɨ kụrúngba wá gɨ zɨ́ mɨówó a.
7 Née ní, zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ bɨ 'búa nɨ do Yésụ kɨngaya ní úku ledre zɨ́ Simúna Pétero kɨdí, “'Yị bɨ íri née Ngére Yésụ.” Sɨmɨ bɨ Pétero uwú ya née Ngére Yésụ ní, zɨa ésịlúgu bongó gáa lalaogụ gɨ roné ní do lé'béógụné gɨ sɨmɨ kụrúngba ndéréne zɨ́ Yésụ do gbúṛóngó íri.
8 Zɨ́ ngíti géyị 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ idíakánɨ́ 'bɨ eyé cịkị sɨmɨ kụrúngba ndịsị lálaógụ mbírá bɨ kɨ́ kénzé e sɨmɨné ní do gbúṛóngó, gɨ zɨa nɨyí nda kóo go lá mítiri míya (100) gɨ ro gbúṛóngó.
9 Sɨmɨ bɨ lalaogụnɨ́ kénzé eyé e go do gbúṛóngó ní, nɨyí lúrú bi ní, kotụ́nɨ́ pho'dụ go, otónɨ́ kénzé e go komoa ambata e nɨyí go kpá mbá nzíyiyé.
10 Zɨ́ Yésụ úku ledre zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne ga gére née kɨdí, “Ógụsé aka kɨ́ ngíti géyị kénzé ga bɨ 'dí'bisé yée née gɨrí zɨma yáa.”
11 Née ní, zɨ́ Simúna Pétero ékịne sɨmɨ kụrúngba lálaógụ mbírá kɨ́ kénzé ga bɨ sɨmɨné née bi. Kénzé maáge nɨyí kóo mbá míya kịé'do kɨ́ doné cị gbre doa sokó do a ota (153). Sɨmɨ tụ́'dụ́ kénzé ga gére née mbá, komo mbírá 'decị gbawá kịé'do.
12 Zɨ́ Yésụ ndólo 'yị lódụ́ kacɨ́ne ga gére née kɨdí, “Ógụsé mu ánu éyị́.” Gɨ zɨa bɨ 'yị lódụ́ kacɨ́ga ga gére née owoyemenɨ́ go ya née Ngére Yésụ ní, 'yị bɨ kịé'do káa zɨa ndú'yú wo ya áyí náambi ní ndaá.
13 Sɨmɨ bɨ yokonɨ́ royé go ní, zɨa 'dí'bi ambata í'bí a zɨye. Zɨa kpá 'dí'bi kénzé bɨ liciní ní í'bí a kacɨ́ a zɨye.
14 Née kóo go ota 'dódo ro bɨ Yésụ 'dodo roné zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ne e sɨmɨ bɨ urú gɨ sɨmɨ umbu ní.

Yésụ i'bí úndru zɨ́ Pétero

15 Sɨmɨ bɨ anuonzónɨ́ éyị́ go ní, zɨ́ Yésụ ndólo Pétero 'dí sogo zɨa ndú'yú wo kɨdí, “Simúna wotị́ Yiwáni, ma'díi 'búma nɨ tɨ́ doyị́?”

Pétero ya zɨa ní, “Ngére, ówo bú bɨlámáne kɨdí 'búyị nɨ domá.”

Yésụ ya zɨa ní, “Ídí mu lúrú bi kacɨ mɨnzéré kábịṛịkị amá e.”

16 Zɨ́ Yésụ kpá ndú'yú ándá bɨkéṛị́ ndú'yú née kɨdí, “Simúna wotị́ Yiwáni, ma'díi 'búma nɨ tɨ́ doyị́?”

Zɨ́ Pétero kpá úkulúgu ledre zɨa kɨdí, “Ngére, ówo bú bɨlámáne kɨdí 'búyị nɨ domá.”

Yésụ ya zɨa ní, “Ídí mu lúrú bi kacɨ kábịṛịkị amá e.”

17 Zɨ́ Yésụ kpá ndú'yú ándá Pétero kɨdí, “Simúna wotị́ Yiwáni ma'díi 'búma nɨ tɨ́ doyị́?”

Zɨ́ sɨmɨkozo méngị Pétero gɨ zɨ́ ndu'yú bɨ Yésụ ndu'yú wo za 'dényé kɨ́'dí ota ní. Zɨa ị́nyịné úkulúgu ledre zɨ́ Yésụ kɨdí, “Ngére, éyị́ bɨ kị́é'do káa ya ówo wá ní ndaá. Ówo go bú bɨlámáne kɨdí 'búyị nɨ bo domá.”

Yésụ ya zɨa ní, “Ídí mu lúrú bi kacɨ kábịṛịkị amá e.”

18 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ Pétero kɨdí, “Máúku zɨ́yị ma'díi, sɨmɨ bɨ kóo áyí aka owụ́phɨṛangá ní, ndị́sị yéme royị́ zɨ́yị ndị́sị ídíyị drá drá drá. Éyị́ ga bɨ íli méngị yée ní, 'yị ụ́cụómo yị́ị ndaá gɨ royé wá. Sɨmɨ bɨ ngóko go ní, áyí 'dóko sị́lị́yị zɨ́ ngíti 'yị ndị́sịné ne lála yị́ị ndéré kɨ́yị do bi bɨ gáa ngárá íli ndéré doa wá ní.”

19 Yésụ 'dodo zɨ́ Pétero née mɨsi'di bɨ karanée nɨyí úfu wo Pétero kɨe gɨ ro zɨ́ 'yịma'dí e ndị́sịyé mbófo Lomo ní. Nda sɨmɨ bɨ Yésụ ukuasá ledre máa wo née go zɨ́ Pétero ní, zɨa kpá úku ledre kɨdí, “Ídí lányá romá Pétero.”

20 Zɨ́ Pétero óyó roné káa zɨ́ ayí lúrú bi sogoné káa yá, zɨa ónzó komoné ro ngúru ezeyé 'yị lódụ́ kacɨ Yésụ bɨ 'búa nɨ do Yésụ kɨngaya ní. Née wo bɨ kóo 'dọngo roné ndoo gị ro Yésụ sɨmɨ bɨ kóo nɨyí ánu odụ éyị́ mɨánu 'bɨ tagá ní. Zɨa ndú'yú Yésụ kɨdí, “Ngére, ambí nɨ mengị bɨsinyí ledre née zɨ́yị kenée ba ne.”

21 Sɨmɨ bɨ komo Pétero utú ro ezeyé née kenée ní, zɨ́ Pétero ndú'yú Yésụ kɨdí, “Ngére, sara ezezé ba, éyị́ bɨ nɨ 'bɨ ené méngị roné zɨa ní 'di?”

22 Zɨ́ Yésụ úkulúgu ledre zɨ́ Pétero kɨdí, “Ledre eyị́ nda zɨa wá. Togụ́ máíli zɨa ídíne tṛịdṛịné gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ karanée mááyí ndá'baógụ sɨmɨ a ní yá, nɨ mbá do sị́lị́ma née ndaá ledre eyị́ wá. Éyị́ bɨ máíli ní lá dụ́ụ́, ídí lányá romá.”

23 Gɨ do kacɨ ódro née ní, zɨ́ ledre áṇgané dongará 'yị lódụ́ kacɨ Yésụ kɨdí, ezeyé bɨ 'búa nɨ do Yésụ kɨngaya ba uyu 'bɨ ené lolụ wá, nɨ ídí 'bɨ ené tṛịdṛịné za fí. Yésụ uku ené kóo ledre née bɨ kɨdí o'do née uyu wá ní wá. Uku yị́ ené kɨdí, “Togụ́ máíli máa, o'do née nɨ ídí tṛịdṛịné gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ mááyí ndá'baógụ sɨmɨ a ní, ledre bɨ 'yị ndaá sɨmɨ a wá.”

Odụ kúrú

24 Ba máa Yiwáni bɨ 'yị lódụ́ kacɨ Yésụ ní. Ledre ga bɨ sɨmɨ mɨéké ledre ba máúku yée máa. Zée kése owozé mbá bú bɨlámáne kɨdí nɨyí za mbá ma'díi ledre e.

25 Tụ́'dụ́ ngíti géyị mɨngburoko ledre e nɨyí kóo bo Yésụ mengị yée, togụ́ ekéní kóo ledre máa ga gére née mbá yá, 'yị ga bɨ do sogo káṇgá ba mbá utúasání ị́mbị́sị́kpị bụ́kụ ma'dáa gɨ do biné wá.

Moko 'bɨ 'yịmɨkása e Ledre gɨ ro bụ́kụ 'bɨ 'yịmɨkása e

Lúka eké bụ́kụ ba ne. Eké wo bɨ ndịsịní ndólo a Lúka ní kpá ne. Sɨmɨ bụ́kụ ba eké ledre gɨ ro káa zí bɨ kóo 'Yịmɨkása 'bɨ Yésụ ndịsịní ndéré kí úku ledrea zí 'yị e gɨ do kacía bɨ nda'balugu roné go komo ere ní. Mɨzefị a sɨmɨ káṇgá 'bɨ Yụ́da e kpá kí káṇgá 'bɨ 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní. Eké sɨmɨ bụ́kụ ba ledre gɨ ro bɨlámá ledre ga bɨ 'Yịmɨkása 'bɨ Yésụ ndịsịní kóo ndéré kí úku yée sɨmɨ káṇgá 'bɨ Yụ́da e kpá kí káṇgá 'bɨ 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní. Lúka uku kpá ngíti ledre kídí 'Dówụ́ Lomo nɨ ógụ fị zí 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ní, zía ndịsịné 'dódo bɨlámá mɨsi'di zíye kpá kí í'bí roko'bụ zí manda eyé e.

Sɨmɨ kápita 1-12 Lúka uku tụ́'dụ́ ledre e gɨ ro ledre ga bɨ 'yịmɨkása Pétero mengị yée nda kpá kí ledre ga bɨ kóo mengịní royé zí 'yị e ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go sɨmɨ Yerụsaléma ní. 'Dówụ́ Lomo ndịsị kóo sáká yée do tụ́'dụ́ mɨsi'di e gɨ ro zíye ówoyéme a kídí Lomo ili zí Bɨlámá ledre bɨ gɨ ro Yésụ ní idíní úku a zí kúfú ṛịkị́ sị do 'yịma'dí e mbá, nda lá dụụ́ zí Yụ́da e wá. Kápita 13-28 Lúka uku andá kpá ledre kídí 'Dówụ́ Lomo ndịsị kóo sáká 'yịmɨkása Páwulo zía ndịsịné ndéréne kí úku bɨlámá ledre née sɨmɨ ṛịkị́ káṇgá e káa zí Ásiya, Yụ́ropɨ odụ a sɨmɨ gara bɨ Róma ní. Zía kpá úku ledre gɨ ro kúrú Lomo bɨ Páwulo kí ngíti géyị lafúne 'yịmɨkása ndịsịní ndéré kí úku yée ní. Owoyemezé go bɨlámáne kídí Páwulo 'dodoní bɨlámá ledre bɨ gɨ ro Yésụ ní go zí tụ́'dụ́ 'yị e sɨmɨ ṛịkị́ ngíti géyị sịndị́ kadra e.

Yésụ nda'ba komo ere

1 Áko mongụ́ 'yị Teyófịlo, mɨzefị bụ́kụ bɨ kóo máéké ní, máéké kóo ledre gɨ ro ledre ga bɨ Yésụ* tonó 'dodo yée kí yée ga bɨ mengị yée ní, ndéréógụné

2 gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ Lomo 'di'bilugu wo sɨmɨa komo ere ní. 'Dá'dá gɨ zía kóo kí ndá'balúgu roné komo ere, zía kóo úku ledre kí roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo zí 'yị ga bɨ gelé yée káa do 'yịmɨkása† ené e ní.

3 Gɨ do kací 'do'dó bɨ kóo 'do'dóní Yésụ ma'dáa kíe, zía úyuné do mɨngbúngbu kágá, zía kóo úrúne go gɨ sɨmɨ umbu, zía 'dódo roné zí 'yịmɨkása ené e kí'dí tụ́'dụ́ kí sịlị́ cị́ gbre. 'Dodo kóo roné zíye kí'dí tụ́'dụ́ née gɨ ro zíye ówo a kídí ma'díi née urú go. Zía ndịsịné 'dódoyéme mɨsi'di ledre ga bɨ 'be Lomo ní zíye.

4 Kadra kịé'do sɨmɨ bɨ Yésụ kotrụní royé go do bi kịé'do kí 'yịmɨkása ené e ánu éyị́ ní, zía úku ledre zíye kídí, "Ndásé aka ịnyị báyi rosé gɨ sɨmɨ Yerụsaléma gɨ ona wá. Ídísé ndịsị ona gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ Babá nɨ kása 'Dówụ́ne zíse káa do sáká éyị́ káa zí bɨ mocụ́ ledre a, zíma kóo ndịsịmá úku ledre a zíse ní.

5 Yiwáni ndịsị í'bí babatịza kí iní, tí lá gɨ do kací sịlị́ ca Lomo bábátịzị́ sée kí 'Dówụ́ne."

Mɨndá'ba Yésụ komo ere

6 Sɨmɨ bɨ Yésụ kotrụní royé go ndro kí 'yịmɨkása ené e ní, zíye ndú'yú wo kídí, "Ngére,‡ bɨ ba ní áyí go ógụ í'bílúgu ngére 'bɨ Isɨréle e zíye?"

7 Zí Yésụ úkulúgu ledre zíye kídí, "Sịndị́ kadra gɨ ro ledre ga gére nɨ yị́ ené do sịlị́ Babá. Ndaá 'bɨ ené mɨútúásáne gɨ ro zíse ówo a wá.

8 Tí lá ídísé ówo a kídí, 'Dówụ́ Lomo nɨ ógụ ndịsị sɨmɨsé. Zía ndịsịné í'bí roko'bụ zíse, zíse ndịsịsé úku ledre gɨ romá kí roko'bụné zí 'yị ga bɨ sɨmɨ Yerụsaléma, kpá kí ngíti géyị bi ga bɨ sɨmɨ Yụdáya kí Samáriya ní, zaá gị do odụ do sogo káṇgá mbá."

* **1:1 1:1** Yésụ: Ini ledre gɨ sɨmɨa kídí, Lomo yomo 'yị e. † **1:2 1:2** 'Yịmɨkása: Née 'yị ga bɨ Yésụ i'bí roko'bụ zíye, zía ndịsị kása yée ndéré kí méngị moko ené e káa zí úku bɨlámá ledre ené zí 'yị e, kí sịkpị 'yị ndíyá e kpá kí ógóóyó bɨcayi lomo e gɨ sɨmɨ 'yị e ní. ‡ **1:6 1:6** Ngére: Ndólo bɨ Ngére ní, nɨ zí Lomo kpá zí Yésụ gɨ zía nɨyí gbrengárá mbá Lomo kpá Ngére e.

9 Gɨ do kací bɨ Yésụ ukuonzó lá ledre gɨ
tarané káa ní, tí do komoyé née ní, geré
zí Lomo 'dí'bilúgu wo komo ere. Nɨyí ídí
kíe ní, yeré nɨ yị ené go sogo bụrụngụ́
lurúndikiní lolụ wo wá.
10 Sɨmɨ bɨ nɨyí aka fú lá ndịsị lúrú lódụ́
kací a kí ndéréókpóne 'dága ní, 'diya káa
ní, zí ya'dá e gbre mbá kí bɨkenyị bongó
royé nɨyí go mɨtóroyé cigíye kenée.
11 Zí ya'dá ga bɨ gbre ba úku ledre zí
'yịmɨkása ga gére née kídí, “Sée 'yị 'bɨ
káṇgá bɨ Galiláya ní, éyị bɨ tórosé ndịsị
lúrú bi gɨ roa komo ere ní 'di? Yésụ bɨ
Lomo 'di'bilugu wo gɨ zíse komo ere née,
nɨ karanée ndá'baógụ cé káa zí bɨ lúrúsé
wo kí ndéréókpó komo ere née ní.”

Gelení 'yị do bi kací Yụ́da

12 Gɨ ore, zí 'yịmɨkása e ndá'balúgu
royé gɨ do Landa bɨ ndịsịní ndolo a Olíva
ní, sɨmɨ Yerụsaléma. Landa máa née nɨ
kilomịta kịé'do gɨ sɨmɨ Yerụsaléma.
13 Sɨmɨ bɨ nda'baogụní sɨmɨ gara íri
ní, zíye ékị ókpóye geré 'dága sɨmɨ 'dịcị
bɨ o'bóṛongóní do ezené kí'dí bɨ kóo
ndịsịní ndịsị ní. 'Yị ga bɨ kóo ore
ní nɨyí kóo, Pétero, Yiwáni, Yakóbo e
kí Andiríya, Phịlịpo e kí Tóma, Batil-
imáyo e kí Matáyo, Yakóbo wotị Alafáyo,
Simúna ngúru 'yị ga bɨ kí 'bú káṇgá eyé
'bɨ Isɨréle e doné ní, nda kí Yụ́da wotị
Yakóbo.
14 Zí 'yịmɨkása ga gére née ndịsị ndịsị
kótrụ royé trịé do bi kịé'do íni ini zí Lomo
kací kadra mbá. Ndịsịní kóo ndịsị íni ini
máa née ndro kí ngíti géyị kará e nda kí
Maríya mbágá Yésụ kpá kí lúndu Yésụ
maáge.
15 Gɨ do kací owụ́ sịlị cúku'dée, zí
'yị e míya kịé'do doa cị kéṛị a yée ga
bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní kótrụ
royé do bi kótrụro 'bɨ ini zí Lomo. Zí
Pétero ịnyịógụné 'dága ódroné zí 'yị ga
bɨ kotrụní royé née kídí,
16 “Owụ́ 'bɨ babá e, mɨéké kúrú Lomo
ogụ go ma'díi káa zí bɨ kóo 'Dówụ́ Lomo
ukui'bí zí Dawídi éké a gɨ ro Yụ́da bɨ kóo
utú káa do manda 'dá'dá zí 'yị ga bɨ kóo
'di'biní Yésụ ní.
17 Yụ́da nɨ kóo ngúru 'yị gɨ dongaráze.
Gelení kóo wo káa do ezezé sɨmɨ moko bɨ
azé sɨmɨ a ba ní.”
18 Gɨ zí késị bɨ kóo Yụ́da owo gɨ sɨmɨ
bɨsinyí mɨméngị ledre ené ní, sɨmɨ bɨ
kóo ingíonzó roné zía útúlóko sɨmɨné ní,
zí manda 'bɨ Yụ́da e kóo úgú bi bɨ kóo
ingíonzó roné doa née óto umbua sɨmɨ a.
19 'Yị ga bɨ kóo sɨmɨ Yerụsaléma
ní uwúní kóo ledre née go za mbá.
Zíye ndịsịyé ndólo bi máa née kí tara
Aramáyika kídí Akeledáma, ini ledre gɨ
sɨmɨa kídí, Bi 'bɨ óto Umbu e.
20 Zí Pétero tátáne 'dá'dá kí ledre kídí,
“Nɨ mɨéké née sɨmɨ Ke'bị 'bɨ Dawídi kídí,
‘'Be 'bɨ ené idí ídí káa do tobó, 'yị ndịsị
sɨmɨ a ndaá.’ Nɨ kpá mɨékéne kídí, ‘Ngíti
'yị idí 'dí'bi moko kací a ne.’
21 “Bɨ go kenée ní, nɨ mɨútúásáne zíze
gélé ngúru 'yị gɨ dongaráze bɨ azé kú kéye
sɨmɨ sịndị kadra bɨ kóo Ngére Yésụ nɨ
dongaráze ní,
22 tónóne gɨ sɨmɨ sịndị kadra 'bɨ Yiwáni
Babatịza zaá gị sɨmɨ sịndị kadra bɨ Lomo
'di'bilugu Yésụ gɨ zíze komo ere sɨmɨ a ní.
Gɨ ro zí 'yị máa née ídíne 'yị bɨ lurú mɨúrú
Yésụ gɨ sɨmɨ umbu go cụ́ kí komoné ní.”
23 Gɨ ore, zí 'yịmɨkása e kí ngíti géyị
'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go ní
í'bí somụ́ ledre eyé gɨ ro ya'dá e gbre
Yoséfa bɨ ndịsịní kpá ndólo wo Barasába
(bɨ owoyemení wo kpá kí ịrịa bɨ Zụ́sụto
ní) kí Matíya.
24 Zíye ótụ́ doyé íni ini zí Ngére
Yésụ kídí, “Ówo mɨmbé'de 'yị e mbá bú
mɨkékeṛịa. Ídí nda mu 'dódo 'yị bɨ gɨ
dongará ya'dá ga bɨ gbre ba wo bɨ gélé
wo go
25 gɨ ro zía ídíne káa do 'yịmɨkása do
bi kací Yụ́da bɨ kóo otoomo moko zía
ndéréne do bi ené bɨ ili ní.”
26 Gɨ do kací ini zí Lomo, zíye ónzó
gbégbé§ gɨ ro gélé kémbị 'yị gɨ dongará
ya'dá ga gére née. Zí gbégbé útúne zí
Matíya. Do go gélé wo káa do ngúru

1:20 1:20 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 69:25 **1:20 1:20** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 109:8 § **1:26 1:26** Ónzó gbégbé: Ba mɨsi'di bɨ kóo Yụ́da e ndịsịní gélé 'yị kíe gɨ moko 'bɨ Lomo ní.

'yịmɨkása yata yée máa ga bɨ kóo sokó doa kḭé'do (11) ní.

2

'Dówṵ́ Lomo ogụ do 'yị e sɨmɨ Yerụsaléma

1 Sɨmɨ bɨ sịndḭ́ kadra 'bɨ Pénítakote* utúasá ní, zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní kótrụ royé mbá do bi kḭé'do sɨmɨ Yerụsaléma.
2 Nɨyí ídí kɨ́e ní, zí gboṛụ éyḭ́ ówṵ́ne gɨ komo ere káa zí gboṛụ mongṵ́ síli bɨ káa zí mɨgombị ní sɨmɨ 'dḭcḭ́ bɨ kóo nɨyí sɨmɨ a ní.
3 Sɨmɨ ledre bɨ ndḭ́sị́ méngị roné ba ní, zɨ́ye lúrúndíki éyḭ́ káa zí mɨngálánga mbílí pho'dụ ní. Zí éyḭ́ bɨ káa zí mbílí pho'dụ ba ífi báyi roné do 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní za mbá.
4 Gɨ do kací ledre bɨ mengị roné kenée ní, zí 'Dówṵ́ Lomo í'bí roko'bụ zɨ́ye, zɨ́ye tónóye ódroyé sɨmɨ ngíti géyị tara e káa zí bɨ 'Dówṵ́ Lomo 'dodo zɨ́ye ní.
5 Sɨmɨ sịndḭ́ kadra máa kóo née ní, tṵ́'dṵ́ Yṵ́da ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go ní, nɨyí kóo bo ogụní sɨmɨ Yerụsaléma ore gɨ do bi e do sogo káṇgá za mbá.
6 Sɨmɨ bɨ 'yị ga gére née uwúní mongṵ́ gboṛụ éyḭ́ bɨ owṵ́ née ní, zɨ́ye ṵ́dụyé mbá ngásáye do bi bɨ ledre ba mengị roné doa ní. Zɨ́ye ndḭ́sị́ ónzó komoyé gɨ zɨ́a ledre ga bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ndḭsḭní úku a ní, ndḭsḭní úwú a tɨ́ káa zí ndḭsḭní úku ledre née sɨmɨ tara eyé ní.
7 Zí tarayé ḭ́drḭ́ne mbá mɨḭ́drḭ́ gɨ zí ledre bɨ mengị roné née. Zɨ́ye ndḭ́sḭyé ódroyé dengbḭ́ye kɨ́dí, "'Yị ga ba nɨyí mbá gɨ sɨmɨ Galiláya mengị káa be 'di zɨ́ye ndḭ́sị́ ódroyé sɨmɨ tara ezé?
8 Éyḭ́ bɨ mengị roné ní 'di. Bɨ uwúzé nda ledre ga bɨ ndḭsḭní úku yée tɨ́ káa zí ukuní sɨmɨ tara ezé ní?
9 Bɨ ogụzé 'bɨ ezé yḭ́ ezé zaá gɨ sɨmɨ káṇgá ga bɨ Pátiya, Medḭ́ya kɨ́ Elamḭ́tị, kpá zaá gɨ sɨmɨ Mesopatómiya, Yụdáya nda kɨ́ Kapadósiya, kpá gɨ sɨmɨ Pánato kɨ́ Ásiya,
10 ngíti géyị ogụní 'bɨ eyé gɨ sɨmɨ Pharagáyi, Pamafíliya kɨ́ gɨ sɨmɨ Ízibiti kɨ́ bi ga bɨ sɨmɨ Lḭbịya gbóo kɨ́ Seréna ní. Ngíti géyị ogụní 'bɨ eyé gɨ sɨmɨ mongṵ́ gara bɨ Róma ní,
11 gba Yṵ́da e kɨ́ ngíti géyị kúfú ga bɨ oyólo'bóní royé káa do 'yị ga bɨ 'yị ṇgúṇgu 'dódo ledre 'bɨ Yṵ́da e ní, kɨ́ ngíti géyị ga bɨ ogụní 'bɨ eyé gɨ sɨmɨ Kuréto kɨ́ Arábiya ní, uwúzé ledre ga bɨ ndḭsḭní úku yée kɨ́ tara ezé gɨ ro mongṵ́ ledre bɨ Lomo mengị ba mbá bú."
12 Gɨ zí ledre née ní, zí tarayé ḭ́drḭ́ne mbá mɨḭ́drḭ́. Zɨ́ye ndḭ́sị́ ónzó komoyé kací ledre bɨ mengị roné née ní, owo 'di'biní mbḭ́ éyḭ́ bɨ mengị roné ní wá. Zɨ́ye ndḭ́sị́ ndú'yú ló'bo royé dengbḭ́ye kɨ́dí, "Ini ledre gɨ sɨmɨ ledre bɨ mengị roné ba 'di?"
13 Zí ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráye fóló 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go née kɨ́dí, "'Yị ga gére née koyóní yḭ́ eyé mɨkóyó."

Pétero odro zí 'yị e kadra Pénítakote

14 Zí Pétero e kɨ́ lafúne 'yịmɨkása ga bɨ kóo sokó doa kḭé'do (11) ní ịnyịógụyé 'dága. Zí Pétero úku ledre kɨ́ mongṵ́ kúrú zí tṵ́'dṵ́ 'yị ga bɨ kóo kotrụní royé ní kɨ́dí, "Lafúma e Yṵ́da e kɨ́ 'yị ga bɨ ndḭsḭní ndḭ́sị́ sɨmɨ Yerụsaléma ona ní, índisé aka mbílíse zíma yáa gɨ ro zíma úku 'dódo ini ledre sɨmɨ ledre bɨ mengị roné ba zíse.
15 'Yị ga ba ní koyóní eyé e wá. Ba aka lá sịndḭ́ kadra ịnyị doa eso kɨ́ phɨyḭ́.
16 Yḭ́ ené ba ledre bɨ kóo nébị Yúwele uku ledre gɨ roa kɨ́dí,
17 " 'Lomo uku ledre kɨ́dí, sɨmɨ odụ sḭ́lḭ́,
Mááyí karanée kásaógụ 'Dówṵ́ma zɨ́a ógụ ndḭ́sḭné sɨmɨ 'yị e za mbá.
Wotḭ́se e kɨ́ nyḭ́se e nɨyí karanée ndḭ́sị́ úkutátá ledre gɨ romá zí 'yị e,
phɨ̣rangá esé e nɨyí karanée lúrúndíki éyḭ́ ga bɨ nɨyí méngị royé ní 'dá'dá gɨ zɨ́ye kɨ́ méngị royé,
zí ngoko 'yị e ndḭ́sḭyé 'dú'duru bɨ Mááyí ógụ kɨ́e doyé ní.
18 Gba 'yị kasa amá e, ya'dá e kɨ́ kará e

* **2:1 2:1** Sịndḭ́ kadra 'bɨ Pénítakote: Née sḭ́lḭ́ cḭ gbre doa sokó gɨ do kací Umbuokpó. Yṵ́da e ndḭsḭní ógụ sɨmɨ sḭ́lḭ́ née sɨmɨ Yerụsaléma í'bí mɨzefḭ éyḭ́ eyé ga bɨ gɨ yáká ní zí Lomo. Ólo Lévị e 23:15-21.

Mááyí karanée kása 'Dówụ́ma zía
ógụ ndịsịné sɨmɨyé sɨmɨ kadra bɨ nɨ
útúásá ní
gɨ ro zíye ndịsị úkutátá ledre amá zí
'yị e.
19 Mááyí karanée méngị mɨngburoko
ledre e komo ere kí ngíti géyị do
sogo káṇgá ona gɨ ro zía 'dódo
roko'bụ amá zí 'yị e.
Sɨmɨ bɨ karanée ledre máa née nɨ
ndịsị méngị roné do sogo káṇgá
ona ní,
okó nɨ útú zí sáma 'yị e kúkúne,
pho'dụ kí mongụ́ cika nɨ ídí lịrị do
bi e mbá.
20 Komo kadra nɨ ịlị́ zí mɨtụlụrụ útúne
mbụụ́,
zí komo éfé óyóló'bó roné bɨkesịne
káa zí sáma ní.
Ledre ga gére née nɨyí méngị royé
'dá'dá gɨ zí mongụ́ sịlị́ 'bɨ Ngére
Lomo kí ógụné.
21 Gɨ ore, 'yị bɨ nɨ íni ini
zí Ngére Lomo ní, Lomo nɨ tí yómo
wo.'
22 "Lafúma e Isɨréle e, ídísé úwú ledre
bɨ mááyí úku a zíse ba. Yésụ 'yị 'bɨ Naz-
eréta nɨ kí roko'bụ 'bɨ méngị mɨngburoko
ledre zíne, káa zí bɨ 'dodo roné go zíse
sɨmɨ ledre ga bɨ ndịsị méngị yée kí
roko'bụ bɨ Lomo i'bí zía ní. Ówoyémesé
bú bɨlámáne káa zí bɨ kóo ndịsị méngị
yée dongaráse ona ní.
23 Kací mɨyéme ledre 'bɨ Lomo, ótoómo
kóo Yésụ do sịlịse gɨ ro zíse í'bí wo zí
'yị lúyú ledre e phéphé wo zía úyuné do
mɨngbúngbu kágá.
24 Bɨ kenée ní, Lomo uru wo go gɨ sɨmɨ
umbu gɨ zía Yésụ utúasá ídí sị́ sịlị́ roko'bụ
'bɨ umbu wá. Cakaba ba ní, Lomo oto yị́
ené wo go zía ídíne kí ro doné.
25 Dawídi eké kóo owụ́ 'bɨ mbágá ledre
go kpá kenée gɨ ro Yésụ ya Yésụ nɨ gú úku
ledre kídí,
" 'Máówo bú kídí Ngére Lomo nɨ gbóo
kíma kací kadra mbá.
Gɨ zía bɨ nɨ gbóo kíma ní,
máútúásá éré ngịrị gɨ zí ledre e wá.
26 Gɨ zí kéyị née ní, rokinyi ucu go do
mɨmbé'demá,
gba ódro ga bɨ ndịsịní ólụ́ógụ gɨ
taramá ní nɨyí mbá ódro 'bɨ rokinyi.
Káa zí bɨ mááyí ba ní, mɨmbé'demá
ịdrị́ go nzoó kací óto komo bɨ kóo
mándịsị óto a ní,
27 gɨ zía útúásá ótoómo máa sɨmɨ bi wá,
útúásá kpá ótoómo 'Yị eyị́ bɨ lúyú
ledre ndaá roa wá ní ényené wá.
28 Bɨ kenée ní, 'dódo mɨsi'di trịdrị go
zíma,
gɨ ro zíze ndịsịzé kéyị sɨmɨ rokinyi bɨ
za fí ní.'
29 "Owụ́ 'bɨ babá e, máúku ba wo zíse
fúó kídí, bulúnduzé ngére Dawídi bɨ 'yị e
owoní wo mbá bú ní, uyu kóo do óto bi
zía, bi nɨ zía karaba bo do sogo káṇgá ona.
30 Owozé bú kídí Dawídi uku ené kóo
ledre ga gére née gɨ ro kụrụ'bụné wá. Tí
lá nɨ yị́ ené kóo nébị, owo bú kídí Lomo
mocụ́ kóo éyị́ go zíne. Lomo mocụ́ ya née
nɨ gú karanée óto ngúru bulúndu Dawídi
káa do ngére káa zí Dawídi ní.
31 Dawídi owo yị́ ené kóo ledre bɨ Lomo
nɨ méngị a ní go 'desị́ 'dá'dá. Née sị́
ledre bɨ kóo uku ledre kídí, Lomo nɨ úru
Kírésịto† gɨ sɨmɨ umbu gɨ zía ní. Lomo
utúasá ené ótoómo wo sɨmɨ bi wá, útúásá
kpá gbawá ótoómo wo zía ényené.
32 "Bɨ kenée ní, Lomo uru Yésụ go gɨ
sɨmɨ umbu. Lurúzé ledre bɨ mengị roné
née go ma'díi cụ́ kí komozé.
33 'Bụa Lomo, í'bí mongụ́ úndru go zí
Yésụ ma'dáa gɨ ro zía ídíne mɨndịsịné do
sịlị́ 'bɨ anú 'bɨ 'Bụné Lomo. Lomo i'bí
kóo roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ne go zí Yésụ káa
zí bɨ kóo mocụ́ ledre a zía ní. Ledre bɨ
lúrúsé kí wo bɨ úwúsé wo ba ní, yị́ ené
née 'Dówụ́ Lomo bɨ Yésụ kasa zía ógụ
ndịsịné sɨmɨzé ní.
34 Ndaá 'bɨ ené bɨ kídí Dawídi nderé kóo
komo ere, zía kóo uku ledre kídí,
" 'Ngére Lomo uku ledre zí Ngére amá
Kírésịto kídí,
"Ndịsị do sịlịma 'bɨ anú ona,
35 gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ Mááyí óto
ezeokóyị e mbá

2:21 2:21 Yowéle 2:28-32 **2:28 2:28** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 16:8-11 † **2:31 2:31** Kírésịto: Ini ledre gɨ sɨmɨa kídí, 'yị bɨ Lomo gelé wo káa do Ngére ní. **2:35 2:35** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 110:1

sḭ sịndḭyị káa zɨ́ owṵ́ gbá'dá bɨ ndḭsị
óto sịndḭyị doa ní.” ’
36 “Bɨ go kenée ní, sée 'yị 'bɨ Isɨréle e,
ídísé ówo a ma'díi kɨ́dí, Yésụ bɨ phéphésé
wo do mɨngbúngbu kágá née ní, nɨ ne wo
bɨ Lomo oto wo zɨ́ye ídíye kéne káa do
Ngére kpá Kɨ́résịto dozé ní.”
37 Sɨmɨ bɨ 'yị ga gére née uwúnɨ́ ledre bɨ
Pétero uku zɨ́ye kenée ní, zɨ́ mɨmbé'deyé
'décịné 'duo tụ. Zɨ́ye ndú'yú Pétero e kɨ́
ngíti géyị lafúga 'yịmɨkása e kɨ́dí, “Owṵ́
babá e, azé nda méngị go 'di?”
38 Zɨ́ Pétero úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí,
“Sée mɨkékeṛịa mbá, ídísé ótoómo kɨ́
lúyú ledre. Do bábátḭzḭ sée kɨ́ ịrị Kɨ́résịto
Yésụ‡ gɨ ro zɨ́ Lomo lṵ́lṵóyó lúyú ledre esé.
Gɨ ore, Lomo nɨ í'bí tákpásḭ́lḭ́ bɨ 'Dówṵ́ne
ní zɨ́se.
39 Ledre bɨ kóo Lomo mocṵ́ wo ní, nɨ
kóo gɨ rosé kɨ́ owṵ́ 'bɨ esé e, kɨ́ 'yị ga bɨ
nɨyí gbála gɨ ro Lomo ní kɨ́ yée ga bɨ Ngére
ezé Lomo ndolo yée káa do 'yị ené e ní.”
40 Zɨ́ Pétero úku tṵ́'dṵ́ ledre ga bɨ
o'bụóbụ ní zɨ́ye. Zɨ́a ndéndḭ roné zɨ́ye
kɨ́dí, “Mé ba ní, ídísé mu ndú'yú Lomo gɨ
ro zɨ́se ómosé káa bɨ Lomo nɨ 'dó'do sée
sɨmɨ bɨ nɨ 'dó'do 'yị ga bɨ 'yị lúyú ledre e
ní.”
41 Gɨ ore 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre bɨ
Pétero uku ní, zɨ́ye óyóló'bó somṵ́ ledre
eyé do í'bí babatḭza zɨ́ye. 'Yị ga bɨ kóo
oyólo'bónɨ́ somṵ́ ledre eyé sɨmɨ kadra
máa bɨ kóo née ní, nɨyí kóo mbá álifu ota.
42 Nda gɨ do kacɨ́ a bɨ oyólo'bónɨ́ somṵ́
ledre eyé ní, zɨ́ye í'bí royé ndḭsị ówoyéme
ledre gɨ ro Yésụ gɨ zɨ́ 'yịmɨkása ené e, zɨ́
ndḭsị eyé kɨ́ ánu éyḭ́ mɨánu 'bɨ sómṵ́ndíki
ledre umbu Ngére Yésụ kɨ́ ini zɨ́ Lomo
ídíne ndro do bi kḭ́é'do.

Ndḭsị 'bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Lomo go ní

43 Zɨ́ 'yị ga bɨ sɨmɨ Yerụsaléma ní ḭnyịyé
mbá ndḭsị óto úndru Lomo gɨ zɨ́ roko'bụ bɨ
ndḭsị í'bí a zɨ́ 'yịmɨkása e ndḭsịyé méngị
mɨngburoko ledre e kɨ́e kacɨ́ kadra e mbá
ní.
44 Bɨ kenée ní, zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́
ledre Yésụ go ní kótrụ royé zɨ́ye ndḭsịyé
méngị ledre eyé e kacɨ́ kadra mbá ndro.
45 Zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ
go ní ndḭsịyé togṵ́ ugúoyónɨ́ éyḭ́ eyé e
go yá, zɨ́ye ndḭsịyé ífi késḭ́ye dongaráye
mɨútúásáne kpịnị kacɨ́ éyḭ́ bɨ 'yị ili wo ní.
46 Kacɨ́ kadra mbá zɨ́ye ndḭsịyé kótrụ
royé do ligá 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo,§ ngíti géyị
yá 'be 'bɨ eyé e ndḭsịyé ánu éyḭ́ mɨánu
'bɨ sómṵ́ndíki ledre umbu Ngére Yésụ kɨ́
mongṵ́ rokinyi do mɨmbé'deyé.
47 Sɨmɨ bɨ ledre née nɨ ndḭsị méngị roné
kenée ní, zɨ́ye ndḭsịyé kófó ịrị Lomo. Zɨ́
'yị ga bɨ sɨmɨ Yerụsaléma ní mbá ndḭsịyé
óto 'bú ledre bɨ ndḭsịnɨ́ méngị a née doyé.
Nda gɨ zɨ́ kéyị née ní, zɨ́ Ngére Yésụ
ndḭsịné 'dí'biógụ ngíti géyị yata 'yị e gɨ ro
zɨ́ye ómoyé.

3

Pétero yomo o'do bɨ mɨgịgḭ́rḭ́ ní

1 Kadra kḭ́é'do zɨ́ Pétero e kɨ́ Yiwáni
ḭnyịyé ndéréye sɨmɨ 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo sɨmɨ
sịndḭ kadra ota (3) gɨ do kacɨ́ yana kadra
sɨmɨ bɨ 'yị e nɨyí go mbá íri ndḭsị íni ini zɨ́
Lomo ní.
2 Sɨmɨ bɨ ogụnɨ́ ku mbotụ bɨ ndḭsịnɨ́
ndólo a Mbotụ Lámá ní, zɨ́ye ndíki o'do bɨ
aránɨ́ wo kú mɨgịgḭ́rḭ́ ní ore. 'Yị e ndḭsịnɨ́
ḭmbḭ́óto wo ore gɨ ro zɨ́a ndḭsịné ómbo
késḭ́ gɨ zɨ́ 'yị ga bɨ ndḭsịnɨ́ ndéré íni ini zɨ́
Lomo do ligá 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo ore ní.
3 Sɨmɨ bɨ onzó komoné ro Pétero e kɨ́
Yiwáni kɨ́ ólṵ́ sɨmɨ 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo ní, zɨ́a
ḭnyịné ómbo késḭ́ gɨ zɨ́ye.
4 Zɨ́ Pétero e kɨ́ Yiwáni lúrú wo gbóó, zɨ́
Pétero úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Lúrú aka bɨ
zɨ́ze yáa.”
5 Zɨ́a sḭ́kpị komoné lúrú yée kɨ́ sómṵ́
ledre bɨ yaá nɨyí go í'bí éyḭ́ zɨ́ne.
6 Sɨmɨ bɨ nɨ go gbóó ndḭsị lúrú yée ní,
zɨ́ Pétero úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Késḭ́ ndaá
'bɨ ené zɨ́ma wá, éyḭ́ bɨ Mááyí í'bí a zɨ́yị
ní nɨ, kɨ́ ịrị Kɨ́résịto Yésụ 'yị 'bɨ Nazeréta,

‡ **2:38 2:38** Kɨ́résịto Yésụ: Ini ledre gɨ sɨmɨa kɨ́dí, 'yị bɨ Lomo gelé wo káa do Ngére ní. Yésụ, ledre gɨ sɨmɨ ịrị née kɨ́dí, ómo, 'yị yómo 'yị e. § **2:46 2:46** 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo: 'Dḭcḭ́ máa wo née nɨ dụṵ́ kḭ́é'do sɨmɨ Yerụsaléma. 'Yị 'dáná éyḭ́ e ndḭsịnɨ́ lengbe 'dáná éyḭ́ sɨmɨa gɨ zɨ́a Lomo nɨ ore, gɨ ro zɨ́a ótoómo lúyú ledre 'bɨ 'yị e.

ịnyịógụ mu 'dága zíyị tónó ndéréyị do sịndịyị.”
7 Gɨ do kací ledre bɨ Pétero uku née
ní, zía sịkpị o'do bɨ mɨgịgịrị́ née 'dága kí
sịlịne 'bɨ anú. Sịndịga kí komo ṛigiga ga
bɨ kóo ngárá roko'bụyé ndaá ní, zíye geré
ídíye eyé kí roko'bụyé.
8 Zía ịnyịógụ tóroné 'dága, zía tónóne
gámálící roné do sịndịne. Gɨ ore zíye
ólụ́ye ndro kí Pétero e kí Yiwáni do ligá
'Dịcị 'bɨ Lomo nɨ go mɨndéréne ndịsị kí
lé'bélící roné kí kófó ịrị Lomo.
9 Sɨmɨ bɨ 'yị e lurúní wo nɨ go
mɨndéréne kí ndịsị kófó ịrị Lomo ní,
10 zíye ówoyéme ledre gɨ roa kídí, ba tí
o'do bɨ ndịsị ómbo éyị́ ku mbotụ 'Dịcị 'bɨ
Lomo bɨ ndịsịní ndólo a Mbotụ Lámá ona
ba. Zí tara 'yị e ịdrịne mbá mɨịdrị gɨ zí
mongụ́ ledre bɨ mengị roné zía née.

Ledre bɨ Pétero uku zí 'yị e ní

11 Gɨ zía bɨ o'do née lanyá nda go fú lá
ngónó ngónó do kací Pétero e kí Yiwáni
ní, zí tara 'yị e ịdrịne mbá mɨịdrị. 'Yị e
owo 'di'biní mbị́ éyị́ bɨ nɨyí méngị a ní
wá. Zíye ụ́dụyé mbá ngásá lódụ́ Pétero e
kí Yiwáni sị́ mbílí 'dịcị bɨ ndịsịní ndólo a
Mbílí 'dịcị 'bɨ Solomóna ní.
12 Sɨmɨ bɨ Pétero lurú nda ledre ba
káa ní, zía úku ledre zíye kídí, “Lafúma
Isɨréle e, tarasé ịdrị kí lúrú ledre bɨ mengị
roné zí o'do ba gɨ zí 'di? Éyị́ bɨ ndịsịsé
ndá'bá kí lúrú zée kenée gɨ zía ní 'di?
Sómụ́sé 'bɨ esé kídí roko'bụ bɨ o'do née
ịnyịogụ kíe do sịndịne née ogụ gɨ zíze?
13 Máúku zíse ma'díi, éyị́ bɨ mengị
roné née, Lomo bɨ kóo ndịsị lúrú bi kací
bulúndusé Abarayáma, kí Isáka e nda kí
Yakóbo ní, i'bí kóo mongụ́ úndru go zí
'yị 'bɨ moko ené Yésụ. Zíse kóo 'dí'bi wo
í'bí a zí ngére ga bɨ do sogo káṇgá ona ní
gɨ ro do úfu a, zíse kpá ásisé gɨ roa sɨmɨ
bɨ 'di'biogụní wo kó'dụ́ Piláto ní, tí bɨ kóo
Piláto ayí go í'dí sị́lịne gɨ roa ní.
14 Tí 'yị bɨ ngará lúyú ledre ndaá roa
wá ní, zíse ásisé gɨ roa yaá Piláto ídí í'dí
sị́lịne gɨ ro 'yị bɨ kóo úfu 'yị e ní.
15 Zíse ịnyịsé úfu 'yị bɨ nɨ ne mɨsi'di
trịdrị bɨ za fí ní. Bɨ ba ní, Lomo úru
wo gɨ sɨmɨ umbu go. Lurúzé wo go cụ́ kí
komozé.
16 Gɨ zía bɨ ṇguṇguzé ledre Yésụ ní,
o'do bɨ mɨgịgịrị́ bɨ lúrúsé wo karaba go kí
sanáne bɨlámáne filo née ní gɨ zí roko'bụ
'bɨ Yésụ. Ṇgúṇgu ledre Yésụ oto wo ne zía
ídíne bɨlámáne káa zí bɨ lúrúsé wo née
ní.”
17 “Owụ́ 'bɨ babá e, máówo bú kídí
ledre bɨ méngịsé kí manda esé e zí Yésụ
née ní, gɨ zía bɨ ówosé esé yaá nɨ 'Yị yómo
'yị e ní wá.
18 Ledre née ní ogụ go té do ledre bɨ kóo
Lomo ukui'bí tara nébị e 'desị́ gɨ ro zíye
úkutátá a ya Kírésịto bɨ Lomo nɨ kása
wo ní nɨ 'dó'dó mɨ'dó'dó, sɨmɨ odụ a zía
úyuné.
19 Bɨ kenée ní, ídísé mu ótoómo kí lúyú
ledre, zíse ndịsịsé méngị dụụ́ ledre bɨ nɨ
óto Lomo zía ídíne kí rokinyi kíse ní gɨ ro
zía lụ́lụóyó lúyú ledre esé, gɨ ro zíse ídíse
kí rokinyi gɨ zía.
20 Togụ́ ótosé Lomo go zía ídíne kí
rokinyi, sịndị́ kadra nɨ ógụ, zía kása
Kírésịto Yésụ bɨ kóo gelé wo go 'desị́ káa
do Ngére ní zíse.
21 Gɨ zí kéyị née ní, Yésụ nɨ aka ndịsị
fú komo ere gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ togụ́
Lomo óyóló'bó ledre e go mbá mɨkándayé
ní. Lomo ukui'bí kóo ledre née go 'desị́
tara nébị ené e yaá idíní úkutátá a zí 'yị e.
22 Mụ́sa uku kóo kídí, ‘Ngére esé Lomo
nɨ karanée kásaógụ nébị zíse káa zí bɨ
kasa máa ní gɨ dongará 'yị esé e. Ledre
ga bɨ mbá nɨ úku yée zíse ní ídísé úwú
yée zíse ṇgúṇgu a.
23 'Yị máa yée ga bɨ uwúní ledre gɨ tara
nébị máa née wá ní, Lomo nɨ 'dí'bióyó
yée gɨ dongará 'yị ené e 'dá'ba.’
24 “Ma'díi, nébị e mbá tónóne gɨ sɨmɨ
sịndị́ kadra 'bɨ nébị Sámele, ndéréógụné
gị ro lafúga nébị ga bɨ kóo gɨ do kací a ní,
ndịsịní kóo go úkuógụ tí fú lá ledre ga bɨ
ndịsị méngị roné do sị́lị́ ga ba ní ní.
25 Mɨyéme ledre bɨ Lomo yeme kpụrụ́
gɨ sɨmɨ nébị ené e ní, nɨ gɨ rozé kése
mbá, ásé ndíki mɨyéme ledre bɨ Lomo
yeme kí bulúndusé ní. Káa zí bɨ kóo
uku go zí Abarayáma kídí, ‘Kpụrụ́ gɨ sɨmɨ

3:23 3:23 Gbre lorụ 18:15,18,19

bulúnduyị́ e, Mááyí karanée í'bí úndru zɨ́ ṛịkị́ sị́ do 'yịma'dí e do sogo káṇgá ona za mbá.'
26 Gɨ zɨ́ kéyị́ née ní, zɨ́ Lomo gélé 'yịmɨkása ené Yésụ zía kásaụ́tụ wo zíse Isɨréle e, gɨ ro zíse ótoómo kɨ́ méngị́ bɨsinyí ledre gɨ ro zɨ́ Lomo í'bí úndru zíse."

4

Yụ́da e 'di'binɨ́ Pétero e kɨ́ Yiwáni

1 Sɨmɨ bɨ Pétero e kɨ́ Yiwáni nɨyí aka cịkị́ ndịsị́ úku ledre máa bɨ mengị́ roné ba zɨ́ 'yị́ e ní, ve, zɨ́ 'yị́ 'dáná éyị́ e kɨ́ manda 'bɨ 'yị́ ga bɨ ndịsịní 'bá'bá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo ní kɨ́ Sadụkáyo e* ógụyé.
2 Zɨ́ komoyé ésịne 'duo káa zɨ́ so pho'dụ ní gɨ zía bɨ 'yịmɨkása ga gére née ndịsịní 'dódo ledre zɨ́ 'yị́ e kɨ́ ndịsị́ úku ledre kɨ́dí 'yị́ e nɨyí úrú gɨ sɨmɨ umbu cé káa zɨ́ bɨ Yésụ urú gɨ sɨmɨ umbu ní.
3 Zíye 'dí'bi Pétero e kɨ́ Yiwáni gɨ zía bɨ kóo go kɨ́ tagá ní, do bándá yée sɨmɨ sịgịnị́ zaá gị́ kɨ́ phịyị́.
4 Abú kenée ndotó, tụ́'dụ́ 'yị́ máa yée ga bɨ uwúní ledre bɨ gɨ tara Pétero e kɨ́ Yiwáni zíye go ṇgúṇgu ledre Yésụ ní, zíye éye ógụyé za álifu ịnyị́.
5 Sɨmɨ bɨ bi arálo'bó roné ní, zɨ́ manda 'bɨ Yụ́da e kɨ́ mɨngburoko 'yị́ eyé e kɨ́ 'yị́ 'dódo lorụ e kótrụ royé mbá sɨmɨ Yerụsaléma.
6 Mongụ́ 'yị́ 'dáná éyị́† bɨ kɨ́ ịrịné Ána ní nɨyí kóo bo kɨ́ Kayáfa, Yiwáni e kɨ́ Alakɨzánde nda kɨ́ ngíti géyị́ 'yị́ e gɨ tara mbotụ 'bɨ mongụ́ 'yị́ 'dáná éyị́ nɨyí kóo za mbá bo do bi kótrụro máa née ore.
7 Zíye 'dí'biógụ Pétero e kɨ́ Yiwáni kó'dụ́ye do ngbanga. Zíye tónó ndú'yú yée kɨ́dí, "Ówosé roko'bụ bɨ méngịsé ledre ba kɨ́e ní gɨ 'da? Méngịsé ledre máa née kɨ́ roko'bụ 'bɨ ambi?"
8 Zɨ́ Pétero úkulúgu ledre zɨ́ye sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo kɨ́dí, "Sée manda ezé e kɨ́ ngíti géyị́ mɨngburoko 'yị́ e,
9 togụ́ ndịsịsé ndú'yú zée ba gɨ ro bɨlámá ledre bɨ mengị́ roné zɨ́ o'do bɨ mɨgịgịṛị́ ba gɨ ro zíse ówo mɨsi'di bɨ sịndịa eme doa ní yá, nɨ bɨlámáne.
10 Sée 'yị́ 'bɨ Isɨréle e mbá, ídísé ówo a kɨ́dí o'do bɨ nɨ mɨtóroné kó'dụ́se go bɨlámáne ba ní, nɨ gɨ zɨ́ roko'bụ 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ 'yị́ 'bɨ Nazeréta bɨ kóo phéphésé wo zía úyuné do mɨngbúngbu kágá zɨ́ Lomo úru wo gɨ sɨmɨ umbu ní.
11 Ekéní kóo ledre go gɨ roa sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí,
" 'Tutú bɨ sée 'yị́ ó'bó 'dịcị́ e ásisé gɨ roa ní,
ogụ nda yị́ ené go tutú bɨ kɨ́ ledrené owóowó ní.'
12 Do sogo káṇgá ba mbá, ngíti 'yị́ bɨ zía yómo zée ní ndaá 'bɨ ené wá. Nɨ dụ́ụ́ née 'yị́ yómo zée."
13 Sɨmɨ bɨ mɨngburoko 'yị́ ga gére née lurúní ngịrị́ ndaá ro Pétero e kɨ́ Yiwáni kɨ́ úkulúgu ledre kací ndu'yú eyé wá ní, kɨ́ ówo a bɨ yaá oloní eyé ledre kpá wá ní, zɨ́ tarayé ịdrịne mbá mɨịdrị́. Zíye ówo a ma'díi kɨ́dí ya'dá ga ba ní nɨyí 'yị́ lódụ́ kací Yésụ.
14 Gɨ zía bɨ o'do bɨ mɨgịgịṛị́ bɨ yomoní wo ba nɨ nda go tí mɨtóroné kó'dụ́ye kenée ní, éyị́ bɨ zíye méngị́ a ní ndaá.
15 Gɨ ore, zɨ́ manda 'bɨ Yụ́da e úku ledre zíye kɨ́dí idíní 'dí'bióyó Pétero e kɨ́ Yiwáni nda kɨ́ o'do bɨ yomoní wo née gɨ kó'dụ́ye gɨ ore 'dá'ba. Nda née ní, zɨ́ mɨngburoko 'yị́ 'décị́ ngbanga ga gére née tónóye ndómo tarayé dongaráye.
16 Azé méngị́ kɨ́ ya'dá ga gére née 'di? 'Yị́ ga bɨ sɨmɨ Yerụsaléma ona ní owoní go mbá kɨ́dí mongụ́ ledre bɨ mengị́ roné ba mengịní ye, 'yị́ bɨ nɨ kála a ní ndaá.
17 Éyị́ bɨ nɨ bo ní, káa bɨ ledre Yésụ nɨ

3:25 3:25 Dosị́ éyị́ e 22:18, 26:4 * **4:1 4:1** Sadụkáyo: Née ngíti géyị́ Yụ́da ga bɨ ngárá nditi'dofụní do lorụ bɨ Mụ́sa eké ní wá ní. Tí lá ṇguṇguní eyé bɨ kɨ́dí lomo ro 'yịma'dí e nɨ bo, maláyika e nɨyí bo, 'yị́ e úru gɨ sɨmɨ umbu bú ní wá. Ólo Moko 'bɨ 'yịmɨkása e 23:6-8. † **4:6 4:6** Mongụ́ 'yị́ 'dáná éyị́: Mongụ́ 'yị́ 'dáná éyị́ romo do manda 'bɨ 'yị́ 'dáná éyị́ e zɨ́ Lomo. Ndịsị́ lengbe ólụ́ dụ́ụ́ ne sɨmɨ 'dịcị́ bɨ Mongụ́ Bi 'bɨ Lomo sɨmɨ 'Dịcị́ 'bɨ Lomo ní gɨ ro 'dáná éyị́ zɨ́ Lomo kɨ́'di kéṛị́ sɨmɨ sɨmɨbi kịé'do. Ndịsị́ 'dí'bi sáma bangá bɨ oṇgoonzóní gɨ ro 'dáná a zɨ́ Lomo ní ólụ́ kɨ́e 'dịcị́ íri gɨ ro zɨ́ Lomo ótoómo lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e. **4:11 4:11** Ke'bị́ 'bɨ Dawídi e 118:22

báyi zɨ́ 'yị e mbá, idízé máda yée ndaní
lolụ fú lá ndịsị kɨ́ ịrị Yésụ tarayé wá.
18 Zɨ́ye ndólolúgu Pétero e kɨ́ Yiwáni
íri máda yée kɨdí, gɨ do kací ledre ba
ní, ndásé lolụ ndịsị ódro togụ́ mbú 'dódo
ledre Yésụ zɨ́ 'yị e wá.
19 Gɨ zɨ́ ledre née ní, zɨ́ Pétero e kɨ́
Yiwáni úkulúgu ledre zɨ́ye kɨdí, “Ídísé mu
ífiyéme sɨmɨ ledre bɨ nɨ ma'díi do komo
Lomo ní, idízé ndịsị méngị ledre kací
kúrúse togụ́ mbú kací kúrú Lomo?
20 Ukuzé zɨ́se ma'díi, utúasázé ezé
ótoómo kɨ́ úku ledre bɨ lurúzé go cụ́ kɨ́
komozé kɨ́ wo bɨ uwúzé kpá go cụ́ kɨ́
mbílíze ní zɨ́ 'yị e wá.”
21 Gɨ do kací mada bɨ mɨngburoko 'yị
ga gére née madaní Pétero e kɨ́ Yiwáni
ní, zɨ́ye ótoómo sḭlḭye gɨ royé. Utúasání
ówo mbḭ́ éyḭ́ bɨ yée nɨyí 'dó'do Pétero e kɨ́
Yiwáni gɨ roa ní wá, gɨ zɨ́a 'yị e nɨyí kóo
go mbá kófó ịrị Lomo gɨ ro bɨlámá ledre
bɨ mengị roné ba ní.
22 Sɨmɨbi 'bɨ o'do bɨ kóo yomoní wo ba
ní romo kóo gɨ do cḭ gbre go.

Lomo uwú ini 'bɨ 'yị e gɨ ro Pétero e kɨ́ Yiwáni

23 Kpá tɨ́ lá gɨ do kací bɨ otoomoní sḭlḭye
gɨ ro Pétero e kɨ́ Yiwáni ní, zɨ́ Pétero e kɨ́
Yiwáni ndá'balúgu royé do bi bɨ lafúye
nɨyí doa ní. Zɨ́ye lḭkpḭ́ ledre ga bɨ manda
ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ́ e kɨ́ mɨngburoko 'yị
'bɨ Yụ́da e ukuní zɨ́ye ní zɨ́ lafúye.
24 Sɨmɨ bɨ lafúye uwúní ledre née kenée
ní, zɨ́ye kótrụ royé ndro íni ini zɨ́ Lomo
kɨdí, “Áko Ngére Lomo, 'yị ótoógụ́ ere kɨ́
do sogo káṇgá, mɨngburoko ngbụru e kɨ́
éyḭ́ ga bɨ sɨmɨyé ní mbá.
25 Kɨ́ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo, úkuí'bí
kóo ledre go tara bulúnduzé Dawídi bɨ 'yị
'bɨ moko eyḭ́ ní kɨdí,

“ ‘Éyḭ́ bɨ mɨmbé'de 'yị ga bɨ gɨ sɨmɨ ngíti
géyị káṇgá e ní ndịsị ésḭ́ gɨ zɨ́a ní
'di?
Zɨ́ 'yị eyḭ́ e ndḭ́sịyé méngị bɨcayi ledre
bɨ ngárá moko ndaá sɨmɨyé wá ní?
26 Mɨngburoko ngére ga bɨ do sogo káṇgá
ona
kɨ́ ngíti géyị 'yị lúrú bi do 'yị e,
kotrụní kóo royé go ndro
ḭcḭ okó ro Ngére Lomo
kɨ́ 'yị ené bɨ kasaogụ wo káa do 'Yị
yómo 'yị e ní.’
27 Bɨ ba ní ledre bɨ kóo née ogụ go tɨ́
ma'díi. Eróde‡ e kɨ́ Pánato Piláto kotrụní
royé go ndro sɨmɨ gara ona kɨ́ 'yị ga bɨ
ngárá ndaní Yụ́da e wá ní nda kɨ́ 'yị 'bɨ
Isɨréle e ḭcḭ okó ro Yésụ 'yị moko eyḭ́ ngárá
luyú ndaá roa wá, bɨ óto wo káa do 'Yị
yómo 'yị e ní.
28 Kotrụní kóo royé née méngị ledre ga bɨ
yḭ́ị kɨ́ roko'bụ eyḭ́ nda kɨ́ kací íli ledre eyḭ́,
yéme kóo go gɨ ro zɨ́a méngị roné kenée
ní.
29 Cakaba ní, Ngére Lomo ówo ledre bɨ
ndịsịní yéme a gɨ ro 'dó'do zée ní bú, ídí
nda mu sáká zée 'yị 'bɨ moko eyḭ́ e gɨ
ro zɨ́ze ndḭ́sịzé 'dódo ledre eyḭ́ zɨ́ 'yị e kɨ́
roko'bụzé za mbá.
30 Ídí mu 'dóko sḭlḭyị sḭkpị 'yị ndíyá e, zɨ́yị
kpá ndḭ́sịyḭ́ méngị ledre ga bɨ 'yị e ndịsịní
lúrútóko roko'bụyḭ́ gɨ roa kɨ́ ngíti géyị
mɨngburoko ledre ga bɨ ndịsịní méngị
royé kɨ́ ịrị Yésụ bɨ nɨ 'yị moko eyḭ́ bɨ ngárá
lúyú ledre ndaá roa wá ní.”
31 Sɨmɨ bɨ ini onzóní ini ní, zɨ́ bi bɨ kóo
ndịsịní íni ini doa née ní tónóne kḭzịné.
Zɨ́ 'Dówụ́ Lomo ógụ ndḭ́sịné sɨmɨyé do í'bí
roko'bụ zɨ́ye, ngịrị ndaá lolụ royé kɨ́ 'dódo
ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e wá.

Ndḭ́sị 'bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇguní Yésụ go ní

32 Sómụ́ ledre 'bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇguní
ledre 'bɨ Yésụ go ní kɨ́ mɨméngị ledre
eyé e nɨ kóo mbá kḭ́é'do. 'Yị bɨ zɨ́a úku
ledre ya ba éyḭ́ ené ní ndaá, tɨ́ lá éyḭ́ bɨ nɨ
bo ní, ndịsịní kóo ífi sɨmɨyé mbá ndro.
33 Gɨ zɨ́ mongụ́ roko'bụ bɨ 'Dówụ́ Lomo
i'bí zɨ́ 'yịmɨkása e ní, zɨ́ye ndḭ́sịyé úku
ledre mɨúrú Ngére Yésụ gɨ sɨmɨ umbu zɨ́
'yị e. Gɨ zɨ́ kéyị née ní, zɨ́ Lomo í'bí úndru
zɨ́ye mbá.

4:26 4:26 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 2:1-2 ‡ **4:27 4:27** Ngére Eróde: Ndịsịní ndólo wo Eróde Ánítipasi. Nɨ wotḭ́ mongụ́ ngére Eróde bɨ kóo nɨ ngére sɨmɨ sịndḭ́ kadra bɨ aráni Yésụ ní. Eróde Ánítipasi nɨ kpá ngére bɨ onzó Yiwáni Babatḭza sɨmɨ sḭ́gịnị do úfu wo ní.

34 Éyị́ bɨ zɨ́ lerị́ a ídíne ro 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ go ní ndaá. Sɨmɨ ngíti géyị sịndị́ kadra e, 'yị máa yée ga bɨ kɨ́ yáká zɨ́ye ngíti géyị ga bɨ kɨ́ 'dịcị́ e zɨ́ye ní, zɨ́ye ndịsịyé úgúóyó éyị́ ga gére née 'dá'ba ndịsịyé ógụ kɨ́ késị́ a
35 í'bí a zɨ́ 'yịmɨkása e do ndịsịyé ífi a dongaráye 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ go ní mɨkékeṛị́a mbá mɨútúásáne kpịnị kacɨ́ éyị́ bɨ 'yị ili wo ní.
36 Ngíti o'do nɨ kóo bo kɨ́ ịrịné Yoséfa, gɨ sɨmɨ kúfú Lévị e gɨ do cúkú bɨ Sáyípuroso ní. 'Yịmɨkása e ndịsịnɨ́ kpá ndólo wo Baranába, ini ledre gɨ sɨmɨ ịrị máa née yaá, "'Yị 'dókó lafúne e sɨmɨ ledre e,"
37 úgúóyó ngúru yáká ené zɨ́a ógụné kɨ́ késị́ a í'bí a zɨ́ 'yịmɨkása e.

5

Ananíya e kɨ́ me'bené Safíra

1 Tɨ́ lá ngíti o'do nɨ kóo bo kɨ́ ịrịné Ananíya nɨyí kɨ́ me'bené Safíra, zɨ́ye kpá úgúóyó 'bɨ eyé yáká eyé.
2 Kacɨ́ mɨyéme ledre eyé kɨ́ me'bené, zɨ́ye ótoécị ngíti késị́ bɨ kóo owonɨ́ gɨ do yáká bɨ ugúoyónɨ́ ní gɨ royé zɨ́ Ananíya lá 'dí'bi wo bɨ nɨ bo ní ndéré kɨ́e zɨ́ 'yịmɨkása e.
3 Sɨmɨ bɨ ogụ íri ní, zɨ́ Pétero úku ledre zɨ́a kɨ́dí, "Ananíya, éyị́ bɨ ótoómo royị́ gɨ roa zɨ́ Satána* ála'dụ́tụ doyị́ kɨ́ roko'bụ ené, zɨ́yị ógụyị́ ṛáṛanga zɨ́ 'Dówụ́ Lomo sɨmɨ bɨ ótoécị ngíti késị́ bɨ ówo gɨ do yáká bɨ úgúóyó wo ní 'di?
4 'Dá'dá gɨ zɨ́yị kɨ́ úgúóyó yáká née, yáká née nɨ yáká eyị́, gɨ do kacɨ́ bɨ úgúóyó ní, késị́ a nɨ yị́ ené kpá fú késị́ eyị́. Bɨcayi ledre bɨ méngị wo née sómụ́ yá nɨ sáká yịi? Ṛanga eyị́ ṛanga née zɨ́ze wá, yị́ ené zɨ́ Lomo."
5 Sɨmɨ bɨ Ananíya uwú ledre née kenée ní, zɨ́a útúne bi geré fí umbu. Zɨ́ ngịrị útúne sɨmɨ 'yị ga bɨ kóo uwúnɨ́ ledre bɨ mengị Ananíya née ní kíngaya.
6 Zɨ́ owụ́phɨṛangá ga bɨ kóo ore ní ógụyé yéme umbua kɨ́ mbílí bongó ịmbị́ a ndéré kɨ́e ícióto a.
7 Zɨ́ kacɨ́ ledre née lú'búne éyị́ 'bɨ sịndị́ kadra ota, zɨ́ me'bea ógụné ówo ené ledre bɨ mengị ya'dá 'bɨ ené ba wá.
8 Sɨmɨ bɨ ogụ ní, zɨ́ Pétero ndú'yú wo kɨ́dí, "Ídí aka úku zaá ma'díi, ba go tɨ́ odụ késị́ bɨ ówosé kɨ́ ya'dá 'bɨ eyị́ gɨ do yáká bɨ úgúóyósé ní?"

Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ Pétero kɨ́dí, "Ɨ́, née go tɨ́ odụ a."
9 Gɨ do kacɨ́ ledre bɨ uku kenée ní, zɨ́ Pétero úku ledre zɨ́a kɨ́dí, "Sée kɨ́ ya'dá 'bɨ eyị́, éyị́ bɨ ílisé úzu 'Dówụ́ Ngére Lomo gɨ zɨ́a ní 'di? Úwú go, ya'dá ga bɨ gáa nderénɨ́ óto umbu o'do 'bɨ eyị́ ní, nɨyí go bɨ tara mbotụ ba, nɨyí kpá ịmbị́ógụ umbuyị́ cakaba sága."
10 Gɨ ore, zɨ́ Safíra geré útúne fí umbu dongá sịndị́ Pétero kenée. Zɨ́ phɨṛangá ga bɨ gáa ba ógụndíki Safíra uyu go. Zɨ́ye ịmbị́ umbua ndéré ícióto a cigí ya'dá 'bɨ ené.
11 Zɨ́ ngịrị útúne sɨmɨ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ go ní kíngaya, gɨ zɨ́ ledre bɨ Lomo mengị wo zɨ́ Ananíya e kɨ́ me'bené Safíra ní.

'Yịmɨkása e yomonɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e

12 Zɨ́ Lomo í'bí roko'bụ zɨ́ 'yịmɨkása e ndịsịyé méngị mɨngburoko ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé ní, kɨ́ yée ga bɨ tara 'yị ndịsị ịdrị́ gɨ zɨ́ye mɨịdrị́ ní kɨ́e. Zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ go ní ndịsị kótrụ royé kacɨ́ kadra e mbá do bi bɨ ndịsịnɨ́ ndólo a Mbílí 'dịcị́ 'bɨ Solomóna ní.
13 Zɨ́ ngịrị ndịsị ólụ́ne ro 'yị ga bɨ ngárá ṇguṇgunɨ́ aka ledre Yésụ wá ní kɨ́ kótrụ royé kɨ́ yée ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledrea go ní. Abú kenée ndotó, 'yị e ndịsịnɨ́ tɨ́ fú óto úndru 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ go ní.
14 Gɨ ore zɨ́ tụ́'dụ́ ya'dá e kɨ́ kará e tónóye ṇgúṇgu ledre 'bɨ Ngére Yésụ, zɨ́ye ógụyé kótrụ royé kɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ go ní.
15 Gɨ zɨ́ kéyị́ née ní, zɨ́ 'yị e ndịsịyé ịmbị́ógụ 'yị ndíyá e óto yée do ṛangba e kɨ́ sáka e dogboṛụ mɨsi'di gɨ ro togụ́

* **5:3 5:3** Satána: Satána nɨ kóo maláyika. Zɨ́a sínyi do lafúne e, zɨ́ye nda ídíye ezeokó Lomo. Gɨ zɨ́ kéyị́ née ní, zɨ́ Lomo ógóóyó a gɨ komo ere 'dá'ba. Nɨ nda cakaba go ngére 'bɨ bɨcayi lomo e. Ólo Mɨ'dódo 12:9.

Pétero nderéogụ go gɨ ore yá, abú lḭlịa okpó gɨ doyé gba ne yá, nɨyí ịnyịógụ gɨ do ndíyá eyé e.

16 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ gbóo gbóo sɨmɨ Yerụsaléma ní ndḭsị́ óguyé kɨ́ sụmụyé e kɨ́ ezegámáye ga bɨ nɨyí kɨ́ ndíyá ní, kɨ́ yée ga bɨ kɨ́ bɨcayi lomo e sɨmɨyé ní, zɨ́ 'yịmɨkása e ndḭsị́ yómo yée.

'Do'donɨ́ 'yịmɨkása e

17 Gɨ ore zɨ́ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ́ e kɨ́ mɨngburoko 'yị ené ga bɨ Sadụkáyo e sɨmɨ Yerụsaléma ore ní, óto ledre sɨmɨyé ro 'yịmɨkása e.

18 Zɨ́ye 'dí'bi 'yịmɨkása e do ónzó yée sɨmɨ mongụ́ sḭ́gịnị.

19 Tɨ́ lá kɨ́ ndụlụ a née ní, zɨ́ maláyika 'bɨ Ngére Lomo óguné líkpí phụ́trụ mbotụ sḭ́gịnị do 'dí'biógụ 'yịmɨkása e sága.

20 Zɨ́ maláyika úku ledre zɨ́ 'yịmɨkása e kɨ́dí, “Ndérésé mu do ligá 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo zɨ́se ndḭsị́sé 'dódo ledre Yésụ zɨ́ 'yị e gɨ ro zɨ́ mɨménḡị ledre eyé ídíne mɨkándané.”

21 Zɨ́ 'yịmɨkása e úwú kúrú maláyika née, kɨ́ sḭ́ ndóndó zɨ́ye ịnyịyé ndéréye do ligá 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo tónóye 'dódo ledre gɨ ro Yésụ zɨ́ 'yị e.

Zɨ́ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ́ e óguné kɨ́ ngíti géyị mɨngburoko 'yị ené e, zɨ́a ndóloyóko mɨngburoko 'yị 'décị ng-banga e 'bɨ Isɨréle e zɨ́ye kótrụ royé. Do kákasa kací 'yịmɨkása e sɨmɨ sḭ́gịnị.

22 Tɨ́ lá Sɨmɨ bɨ asikíri nderéogụní íri ní, nɨyí lúrú bi káa ní, 'yịmɨkása e ndaní eyé lolụ sɨmɨ sḭ́gịnị wá. Zɨ́ye ndá'balúgu royé kɨ́ sanda zɨ́ mɨngburoko 'yị eyé e,

23 “Sɨmɨ bɨ oguzé íri ní, mbotụ sḭ́gịnị nɨ tɨ́ ngbụ́rụ́ mɨ'dụ́tụné, asikíri ga bɨ otoní yée ndḭsị́ óndó bi ore ní nɨyí tɨ́ mɨtóroyé ku mbotụ. Sɨmɨ bɨ likpízé mbotụ ólúze 'dḭcḭ́ íri gɨ ro 'dí'biógụ yée ní, azé lúrú bi káa ní, 'yị e ndaní eyé e wá.”

24 Sɨmɨ bɨ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ́ e kɨ́ manda 'bɨ asikíri ga bɨ ndḭsị́ní lúrú bi kací 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo uwúní ledre ba ní, zɨ́ tarayé ḭdrḭ́ne mbá mḭ́ḭdrḭ́, owoní éyḭ́ bɨ mengị roné zɨ́ 'yịmɨkása e née wá.

25 Nɨyí ídí kɨ́e ní, ngíti o'do ógụ go zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Úwúsé ledre ba goó. Ya'dá ga bɨ ótosé yée sɨmɨ sḭ́gịnị ba ní, nɨyí yḭ́ eyé go do ligá 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo 'dáa ndḭsị́ 'dódo ledre gɨ ro Yésụ zɨ́ 'yị e.”

26 Gɨ ore, zɨ́ manda 'bɨ asikíri ga bɨ ndḭsị́ní lúrú bi kací 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo ní ịnyịyé kɨ́ 'yị ené e ndéréye 'dí'biógụ 'yịmɨkása e. Rokpóní kóo yée mɨrókpó wá, gɨ zɨ́a 'yị ga bɨ ndḭsị́ní lúrú bi kací 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo ní eréní ngịrị́ káa bɨ 'yị e nɨyí ógboónzó yée kɨ́ tutú ke.

27 Sɨmɨ bɨ 'di'bi ogụní 'yịmɨkása e kó'dụ́ mɨngburoko 'yị 'décị ngbanga e ní, zɨ́ye óto yée tóroyé kó'dụ́ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ́ gɨ ro zɨ́a ndú'yú yée.

28 Zɨ́ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ́ úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Madazé kóo sée go o'bụóbụ kɨ́dí ndásé ndḭsị́ 'dódo ledre zɨ́ 'yị e kɨ́ ịrị́ o'do ba wá. Lúrúsé aka, ledre bɨ 'dódosé zɨ́ 'yị e ní ifi bayi roné go sɨmɨ Yerụsaléma za mbá, ílisé née óto ledre umbu Yésụ dozé.”

29 Zɨ́ Pétero e kɨ́ lafúne 'yịmɨkása e úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Azé úwú dụ́ụ́ kúrú bɨ ógụ gɨ zɨ́ Lomo ní, ndaá wo bɨ gɨ zɨ́ 'yịma'dí e ní wá.

30 Lomo 'bɨ bulúnduzé uru kóo Yésụ go gɨ sɨmɨ umbu, gɨ do kací bɨ phéphéónzósé wo do mɨngbúngbu kágá ní.

31 Lomo í'bí mongụ́ úndru go zɨ́ Yésụ, zɨ́a ídíne karaba go mɨndḭsị́né do sḭ́lḭa 'bɨ anú káa do Manda kpá káa do 'Yị yómo 'yị e. Lomo mengị ledre née kenée gɨ ro í'bí sịndḭ́ kadra zɨ́ 'yị 'bɨ Isɨréle e gɨ ro zɨ́ye ótoómo kɨ́ lúyú ledre, gɨ ro do lụ́lụóyó lúyú ledre eyé gɨ royé 'dá'ba.

32 Ndḭsị́zé úku zɨ́ 'yị e ba ledre bɨ owozé bú mengị roné zɨ́ Yésụ ní. 'Dówụ́ Lomo bɨ Lomo i'bí wo zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre ené ní, ndḭsị́ úku a kpá kenée yaá ledre née nɨ tɨ́ ma'díi.”

33 Sɨmɨ bɨ ukuluguní ledre zɨ́ mɨngburoko 'yị ga gére née kenée ní, zɨ́ mɨmbé'deyé ésḭ́ne ro 'yịmɨkása e zɨ́ye áyí go gɨ ro úfu yée.

---

† **5:34 5:34** Farụsáyo: Née ngíti géyị Yụ́da ga bɨ ngárá nditi'dofụní do lorụ bɨ Mụ́sa eké ní wá ní. Ṇguṇguní kɨ́dí lomo ro 'yịma'dí e nɨ bo, maláyika e nɨyí bo, 'yị e ndḭsị́ní kpá úru gɨ sɨmɨ umbu. Ólo Moko 'bɨ 'yịmɨkása e 23:6-8.

34 Tɨ́ lá zɨ́ ngúru Farụsáyo† kɨ́ ịrịné
Gamaléle, 'yị 'dódo lorụ 'bɨ Yụ́da e bɨ 'yị e
ndịsịnɨ́ óto úndrua kɨ́ngaya ní, ịnyịógụné
'dága úku ledre zɨ́ mɨngburoko 'yị 'décị
ngbanga ga bɨ kotrụnɨ́ royé née kɨ́dí,
'di'biogụnɨ́ aka 'yịmɨkása ga gére née
cúku'dée sága.
35 Gɨ do kacɨ́ bɨ 'di'biogụnɨ́ yée go sága
ní, zɨ́a úku ledre zɨ́ lafúne ga gére née
kɨ́dí, "Lafúma e Isɨréle e, ídísé lúrú rosé
bɨlámáne kɨ́ ledre bɨ ílisé méngị a kɨ́ ya'dá
ga gére née.
36 Lúrúsé aka, sɨmɨ ngíti sɨmɨbi kóo 'desị
'dá'ba 'dáa ní, ngíti o'do kɨ́ ịrịné Tadéyo
ịnyị kóo kɨ́ do okó ndịsị mbófo roné kɨ́dí
ngíti 'yị bɨ zɨ́a ídíne káa zɨ́ne ní ndaá. Zɨ́
'yị e eyị́ 'bɨ míya eso útúye do kacɨ́ a. Sɨmɨ
bɨ ufunɨ́ wo ní, ngbríí, zɨ́ 'yị ga gére née
báyiyé mbá. Née kóo go mɨ́ụ́kụ́ ledre máa
née.
37 Gɨ do kacɨ́ a née ní, zɨ́ ngúru 'yị gɨ
sɨmɨ káṇgá bɨ Galiláya kɨ́ ịrịné Yụ́da kpá
ịnyịné kɨ́ 'bɨ ené, sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo
ndịsịnɨ́ éké ịrị 'yị e ní, zɨ́a 'dí'bi tụ́'dụ́ 'yị e
do kacíne. Sɨmɨ bɨ ufunɨ́ wo ní, zɨ́ 'yị e ené
ga gére née kpá báyiyé mbá.
38 "Máúku ba wo zɨ́se, gɨ ro ledre máa
wo bɨ nɨ ndịsị méngị roné cakaba ba ní,
ndásé méngị éyị́ kɨ́ ya'dá ga gére née wá.
Ótoómosé lá yée zɨ́ye méngị ledre eyé ga
gére née. Togụ́ ledre bɨ ndịsịnɨ́ méngị a
née ogụ gɨ zɨ́ 'yịma'dí e, nɨ ụ́kụ́ ené.
39 Togụ́ yị́ ené gɨ zɨ́ Lomo, útúásásé esé
rómo komo ya'dá ga gére née wá. Káa
bɨ ásé ídí kɨ́e ní, ásé go ndịsị ịcị okó ro
Lomo." Zɨ́ mɨngburoko 'yị ga bɨ kóo do bi
kótrụro ore ní úwú kúrú Gamaléle bɨ uku
zɨ́ye ní.
40 Gɨ ore, zɨ́ye ndólolúgu 'yịmɨkása ga
gére née zɨ́ye íri, ésị sí'dí sɨmɨyé do máda
yée kpó kpó kpó kɨ́dí ndanɨ́ lolụ ịfị́ ịrị
Yésụ tarayé wá. Zɨ́ye í'dí sị́lị́ye gɨ ro
'yịmɨkása e zɨ́ye ndéréye.
41 Káa zɨ́ bɨ 'yịmɨkása e olụ́ogụnɨ́ gɨ do
ngbanga gɨ ore nɨyí go mɨndéréye ní, zɨ́ye
ídíye kɨ́ rokinyi kɨ́ngaya gɨ zɨ́a owonɨ́ bú
ya Lomo i'bí úndru go zɨ́ye, 'do'donɨ́ yée
go gɨ zɨ́a bɨ yée nɨyí 'yị ga bɨ 'bɨ Yésụ ní.
42 Zɨ́ 'yịmɨkása e ndịsịyé nda go kɨ́ 'dódo
bɨlámá ledre zɨ́ 'yị e do ligá 'Dịcị 'bɨ Lomo
kpá kacɨ́ 'be e kacɨ́ kadra e mbá, ya Yésụ
nɨ Kɨ́résịto.

6

Gelénɨ́ 'yị e ịnyị doa gbre

1 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née, sɨmɨ
bɨ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ eyenɨ́ nda go ní, zɨ́
ófụ́ ịnyịné dongará Yụ́da ga bɨ ndịsịnɨ́ úku
tara Ébere kɨ́ Yụ́da ga bɨ ndịsịnɨ́ úku 'bɨ
eyé tara Gịrị́gị ní. Yụ́da máa yée ga bɨ
ndịsịnɨ́ 'bɨ eyé úku tara Gịrị́gị ní kɨ́dí, kacɨ́
kadra e mbá lurúnɨ́ eyé bi kacɨ́ kará umbu
eyé e bɨlámáne kɨ́'dí bɨ nɨyí go ndịsị ífi éyị́
mɨánu zɨ́ 'yị e ní wá.
2 Sɨmɨ bɨ ledre née utú gu mbílí
'yịmɨkása ga kóo sokó doa gbre (12) ní,
zɨ́ye ndóloyóko 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ úku
ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Ndaá mɨútúásáne zɨ́ze
ótoómo kɨ́ 'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e,
zɨ́ze nda ndá'baógụzé ndịsị lúrú bi kacɨ́
éyị́ mɨánu wá.
3 Bɨ goó kenée ní, owụ́ 'bɨ babá e
ídísé mu gélé 'yị e ịnyị doa gbre (7) gɨ
dongaráse 'yị ga bɨ ówosé bú kɨ́dí nɨyí 'yị
'bɨ komokenzị, 'Dówụ́ Lomo nɨ bo sɨmɨyé
gɨ ro zɨ́ze óto yée zɨ́ye ídíye káa do 'yị lúrú
bi kacɨ́ moko máa bɨ 'bɨ éyị́ mɨánu née ní.
4 Zɨ́ odụ moko ezé ídíne dụ́ụ́ ini zɨ́ Lomo
kɨ́ úku kúrú Lomo zɨ́ 'yị e."
5 Zɨ́ ledre née óto 'yị e mbá kɨ́ rokinyi,
zɨ́ye gélé Sitifáno bɨ ṇguṇgu ledre 'bɨ Yésụ
go kɨ́ngaya kɨ́ 'Dówụ́ Lomo sɨmɨné ní. Zɨ́ye
kpá gélé Phị́lịpo, Pụrụkoróna, Nikonóra,
Timóna, Paména kɨ́ Nikóla bɨ nɨ gɨ sɨmɨ
gara bɨ Ánatiyoko ní. Nɨ nda yị́ ené go 'yị
bɨ ndịsị lódụ́ ondụ́ 'bɨ Yụ́da e ní.
6 Zɨ́ye ógụyé kɨ́ ya'dá gére née zɨ́
'yịmɨkása e óto sị́lị́ye doyé sɨmɨ bɨ nɨyí íni
ini gɨ royé zɨ́ Lomo ní.
7 Nda gɨ ore, zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre
'bɨ Yésụ go ní kpá ndịsịyé úku kúrú Lomo
zɨ́ 'yị e. Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ éye eyé nda
go faa sɨmɨ Yerụsaléma mbá. Do ngará 'yị
ga gére ní, tụ́'dụ́ 'yị 'dáná éyị́ 'bɨ Yụ́da e
nɨyí kóo bo bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre Yésụ ní.

Yụ́da e 'di'binɨ́ Sitifáno

8 Sitifáno nɨ 'yị bɨ kɨ́ úndruné kɨ́ roko'bụ gɨ zɨ́ Lomo, zɨa ndịsịné méngị mɨngburoko
ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé kɨ́ yée ga bɨ tara
'yị ndịsị ịdrị gɨ zɨ́ye mɨịdrị ní dongará
'yị e.
9 Tɨ́ lá, ngíti géyị Yụ́da ga bɨ ndịsịní
kótrụ royé kací kadra e mbá sɨmɨ 'Dịcị
Kótrụro bɨ ndịsịní ndólo a 'Yị ga bɨ kɨ́
ro doyé ní, ndịsịní úkucáyi ledre gɨ ro
Sitifáno. Yụ́da máa ga gére née ogụní
kóo gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Kuréne kɨ́ gara bɨ
Alakɨzandarịya ní. Yée kɨ́ ngíti géyị Yụ́da
ga bɨ ogụní gɨ sɨmɨ káṇgá ga bɨ ndoloní
yée Silísiya kɨ́ Ásiya ní tónóye ítí kangú
kɨ́ Sitifáno.
10 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, 'yị bɨ zɨa
'dí'bi ledre gɨ tara Sitifáno ní ndaá, gɨ zɨa
komokenzị 'bɨ 'Dówụ́ Lomo ndịsị saká wo
ne zɨa ndịsị ódroné do bɨlámá mɨsi'diné.
11 Gɨ ore, zɨ́ye lóloyé ndéréye úgú komo
ngíti géyị 'yị e, idíní ṛáṛanga ro Sitifáno
kɨdí, “Owozé wo kɨ́ úkucáyi ledre ro Mụ́sa
kpá ro Lomo.”
12 Ledre bɨ ukuní née ní, esịní pho'dụ
go sɨmɨ 'yị e kɨ́ mɨngburoko 'yị eyé e
kpá za kɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịní 'dódo lorụ
ní. Zɨ́ye 'dí'bi Sitifáno ndéréye kɨe kó'dụ́
mɨngburoko 'yị 'décị ngbanga e.
13 Zɨ́ye 'dí'biógụ ngíti géyị 'yị e gɨ ro
ṛáṛanga roa. Sɨmɨ bɨ ogụní íri ní, zɨ́ye úku
ledre kɨdí, “Kací kadra mbá o'do ba ndịsị
fú lá úkucáyi ledre gɨ ro bi 'bɨ Lomo bɨ
lúyú ledre ndaá sɨmɨa wá ní kpá kɨ́ lorụ
'bɨ Mụ́sa.
14 Zɨ́ze kpá úwú ledre gɨ tara a kɨdí,
Yésụ bɨ 'yị 'bɨ Nazeréta ní nɨ ndụ́rụ 'Dịcị
'bɨ Lomo ba, zɨa óyóló'bó 'dú'du 'be 'bɨ
ezé kpị gɨ zɨ́ wo bɨ kóo Mụ́sa 'dodo zɨ́
bulúnduzé e ní.”
15 Zɨ́ 'yị ga bɨ mɨndịsịyé do ngbanga ore
ní ịnyịyé mbá ndịsị lúrú sínyi Sitifáno.
Nɨyí ídí kɨe ní sɨmɨ komo Sitifáno nɨ yị
ené nda go mɨṛíṛíne káa zɨ́ sɨmɨ komo
maláyika ní.

7

Sitifáno ukulugu ledre zɨ́ 'yị 'décị ngbanga e

1 Zɨ́ mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ ndú'yú Sitifáno
kɨdí, “Ledre bɨ ukuní née ní nɨ ma'dii?”
2 Zɨ́ Sitifáno úkulúgu ledre zɨa kɨdí,
“Ídísé aka úwú ledre bɨ mááyí úku a ba
mɨngburoko 'yị amá e kɨ́ owụ́ 'bɨ babá e.
Sɨmɨ bɨ kóo bulúnduzé Abarayáma nɨ sɨmɨ
káṇgá bɨ Mesopatómiya bɨ nɨ dongará
mɨngburoko ngbụru e gbre ómụ́ aka ndịsị
sɨmɨ gara bɨ Arána wá ní, Lomo bɨ kɨ́
roko'bụné bɨ 'yị e mbá ndịsịní kófó ịrịa
ní, 'dodo kóo roné zɨa.
3 Zɨ́ Ngére Lomo úku ledre zɨ́ Abaráma
kɨdí, ‘Ídí ótoómo káṇgá esé, 'yị eyị́ e kɨ́
'bụyị́ e mbá zɨ́yị ómụ́yị sɨmɨ káṇgá bɨ
Mááyí 'dódo a zɨ́yị ní.’
4 “Née ní, zɨ́ Abarayáma ómụ́ne gɨ
sɨmɨ káṇgá bɨ Kaladíya bɨ nɨ dongará
mɨngburoko ngbụru e gbre ní ndéré
ndịsịné sɨmɨ Arána. Gɨ do kací umbu
'bụa, zɨ́ Lomo kása Abarayáma idí ndéré
ndịsị sɨmɨ káṇgá bɨ ásé cakaba mɨndịsịsé
sɨmɨ a ba ní.
5 Sɨmɨ ledre ga bɨ Lomo mengị née mbá,
i'bí ené bi zɨ́ Abarayáma ya née go 'bɨ ené
ní wá, gbawá owụ́ bi kɨ́ ịrịa. Zɨ́ Lomo
mócụ́ ledre zɨa kɨdí, ‘Mááyí karanée í'bí
káṇgá ba zɨ́yị kɨ́ bulúnduyị́ ga bɨ nɨyí ógụ
gɨ do kacɨ́yị ní za fí.’ Sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ
kóo Lomo nɨ mócụ́ ledre née ní, owụ́ ndaá
aka kóo zɨ́ Abarayáma wá.
6 Ba ledre bɨ kóo Lomo uku zɨ́
Abarayáma ní, ‘Bulúnduyị́ e nɨyí karanée
ídí káa do owụ́kụlụ́ e sɨmɨ káṇgá 'bɨ ngíti
géyị 'yị e. Zɨ́ mịngị́ káṇgá máa ga gére
née ndịsịyé 'dó'do yée kɨ́ sɨmɨbi e míya
eso.’
7 Zɨ́ Lomo úku ledre zɨ́ye kɨdí, ‘Mááyí
í'bí mongụ́ 'do'dó ro mịngị́ káṇgá máa
ga gére née bɨ nɨyí óto bulúnduyị́ e káa
do owụ́kụlụ́ e née ní kɨngaya. Nda gɨ do
kací a née, bulúnduyị́ ga gére née nɨyí
ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ káṇgá 'bɨ 'yị ga gére née
zɨ́ye nda ndịsị óto úndrumá sɨmɨ káṇgá
máa wo ba ní.’
8 “Zɨ́ mɨyéme ledre ídíne dongará Lomo
kɨ́ Abarayáma yaá, owụ́ ga bɨ owụ́ ya'dá e
ní, idíní mbá útú ngbụru. Nda gɨ do kací
ledre née ní, do ndíki Isáka gɨ do kací sịlị́
ịnyị do ota, zɨa útúne ngbụru. Gɨ do kací

7:3 **7:3** Dosị́ éyị́ e 12:1 **7:7** **7:7** Dosị́ éyị́ e 15:13-14

née ní, zí Isáka ndíki Yakóbo, zí Yakóbo ndíki owụ́ e sokó doa gbre (12) bɨ sị́ dozé Yụ́da e tonó gɨ royé ní.

9 “Gɨ zía bɨ Yakóbo mengị ofụ ledre owụ́ 'bɨ ené Yoséfa go ní, zí lúnduga óto ledre sɨmɨyé roa. Kací ledre bɨ ndịsịní sómụ́ a roa ní, zíye úgúóyó wo zí 'yị ga bɨ ndịsịní úgúóyó éyị́ e ní zíye 'dí'bi ókpó a sɨmɨ Ízibiti káa do owụ́kụlụ́. Abú kenée ndotó Lomo otoomo ené wo wá,

10 zía 'dí'biógụ wo kí sanáne filo gɨ sɨmɨ mbágá tụ́'dụ́ 'do'dó bɨ ndiki wo ní. Zí Lomo í'bí komokenzị zí Yoséfa gɨ zí bɨlámá mɨméngị ledre ené. Zí mongụ́ ngére 'bɨ Ízibiti óto wo káa do mongụ́ 'yị sɨmɨ Ízibiti kí 'be máa 'bɨ ené 'bɨ ngére ní za mbá.

11 “Sɨmɨ ledre née ní, zí mongụ́ 'bú útúne sɨmɨ káṇgá ga bɨ Ízibiti kí Kanána ní mbá. Éyị́ mɨánu bɨ zía útúásáne kí 'yị e ní ndaá. Zía kóo í'bí 'do'dó ro bulúnduzé e kíngaya.

12 Sɨmɨ bɨ Yakóbo uwú ya éyị́ mɨánu nɨ bo sɨmɨ Ízibiti ní, zía kása owụ́ 'bɨ ené ga bɨ nɨyí bulúnduzé e ní úgú éyị́ mɨánu ógụ kíe zíye. Née kóo mɨzefị́ ndéré eyé sɨmɨ Ízibiti.

13 Nda sɨmɨ gbre ógụ eyé sɨmɨ Ízibiti, zí Yoséfa 'dódo ledre gɨ roné zí lúnduné e. Née kóo go sịndị́ kadra bɨ mongụ́ ngére 'bɨ Ízibiti ówo ledre gɨ ro Yoséfa kí sụmụga ní.

14 Gɨ do kací née ní, zí Yoséfa ịtrị́ sanda kací 'bụné Yakóbo kí 'yị ga bɨ 'be 'bɨ eyé íri ní za mbá gɨ ro do ógụyé sɨmɨ Ízibiti. 'Yị máa ga gére née nɨyí kóo cị́ ota doa sokó doa ịnyị.

15 Gɨ ore, zí Yakóbo ịnyịyé kí 'yị 'bɨ 'be 'bɨ ené e ndéréye sɨmɨ Ízibiti, kí'dí bɨ uyuní kí owụ́ 'bɨ ené ga bɨ bulúnduzé e ní.

16 Do 'dí'bilúgu umbuyé ndá'ba ícióto a sɨmɨ bi bɨ kóo Abarayáma ugú kí késị́ gɨ zí owụ́ 'bɨ Amóra sɨmɨ Sekéme ní.

17 “Sɨmɨ bɨ sịndị́ kadra 'bɨ ledre bɨ Lomo mocụ́ ledre a zí Abarayáma nɨ nda go gbóo ní, zí 'yị ezé ga bɨ sɨmɨ Ízibiti ní ídíye nda go mɨéyeyé kí kíngaya.

18 Zí ngíti 'yị bɨ owo ledre gɨ ro Yoséfa wá ní ídíne go née káa do ngére 'bɨ Ízibiti.

19 Zí ngére née ndịsịné méngị bulúnduzé e bɨsinyí kíngaya. Zía ndịsị rókpó 'yị ezé e kí cóngó ro idíní ụ́cụóyó sírí owụ́ 'bɨ eyé ga bɨ owụ́ ya'dá e ní 'dá'ba gɨ ro zíye úyuyé.

20 “Née sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo aráni Mụ́sa sɨmɨ a ní. Mụ́sa nɨ kóo owụ́ bɨ kí lámá roné kíngaya ní. Zí 'yị ndíki ga lúrú bi kací a kí éfé ota (3).

21 Sɨmɨ bɨ 'di'bioyoní wo gɨ 'be óto wo 'dí sogo ní, zí nyị́ ngére 'bɨ Ízibiti ndíki wo. Zía 'dí'bi Mụ́sa ụ́lụ́ a káa do owụ́ 'bɨ ené.

22 Zí 'yị 'dódo ledre ga bɨ 'bɨ Ízibiti ní 'dódo tụ́'dụ́ ledre e zí Mụ́sa bɨ nɨ í'bí komokenzị zía ní. Sɨmɨ bɨ ngboró ogụ nda go káa do ya'dá 'yị ní, zí ódro ené kí mɨméngị ledre ené e ídíye mbá kí roko'bụyé.

23 “Sɨmɨ bɨ sɨmɨbi 'bɨ Mụ́sa nɨ go cị́ gbre ní, zía ịnyịné ndéréne ṇgu zí lafúne Isɨréle e.

24 Zía lúrúndíki ngúru 'yị 'bɨ Ízibiti kí ndịsị ócó 'dó'do ngíti 'yị 'bɨ Isɨréle. Zí Mụ́sa ndéréne útúne sɨmɨ okó née ní, zía ịnyịné úfu 'yị 'bɨ Ízibiti bɨ kóo ndịsị ócó 'dó'do 'yị 'bɨ Isɨréle ní.

25 Mụ́sa somụ́ 'bɨ ené kídí lafúne Isɨréle nɨyí ówo a kídí Lomo kasa née go gɨ ro zíne ógụné yómo yée gɨ sɨmɨ moko 'bɨ owụ́kụlụ́ e. Ábuwá owoní eyé e wá.

26 Kílóndó a née ní zí Mụ́sa ógụndíki Isɨréle e gbre kí ócó royé. Zía úku ledre zíye sɨmɨ bɨ ayí gɨ ro láfa yée ní kídí, ‘Ya'dá e, éyị́ bɨ ndịsịsé ócó rosé dengbị́se Isɨréle e gɨ ro ní 'di?’

27 “Tí lá, o'do máa wo kóo ndịsị ócó láya ezené née ní ịtrịoyó kóo Mụ́sa gɨ roné 'dá'ba. Zía ndú'yú Mụ́sa kídí, ‘Ambí oto yịị́ káa do ngére zíyị ndịsịyị́ 'décị ngbangazé ní ne?

28 Íli go gɨ ro úfu máa kpá káa zí 'yị 'bɨ Ízibiti bɨ karana úfu wo ní?’

29 Sɨmɨ bɨ Mụ́sa uwú ledre bɨ o'do née uku zía kenée ní, zía ngásáne gɨ sɨmɨ Ízibiti ndéré ndịsịné sɨmɨ káṇgá 'bɨ

7:28 7:28 Ólụ́ógụ 2:14

Mịdịyáni e. Sɨmɨ bɨ nɨ íri ní, zía ndíki owụ́ 'bɨ ené e owụ́ ya'dá e gbre.

30 “Gɨ do kací sɨmɨbi cị gbre, zí maláyika 'bɨ Ngére Lomo 'dódo roné zí Mụ́sa sɨmɨ mɨndící pho'dụ komo kágá sɨmɨ súwú do landa bɨ kí ịrịné Sináya ní.
31 Sɨmɨ bɨ Mụ́sa lurúndiki pho'dụ kí ndící komo kágá ní, zía ndịsịné ónzó komoné kí ledre ba zía ndéréógụné za gbóo gɨ ro zíne lúrú yéme a. Tí lá sɨmɨ bɨ nɨ nda go gbóo kíe ní, zía úwú kúrú Ngére Lomo kí úku ledre kídí,
32 ‘Mááyí Lomo bɨ ndịsị lúrú kací bulúndusé Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.’ Zí Mụ́sa lángbané gɨ zí ngịrị zía óto'dụ́tụ komoné káa bɨ née nɨ lúrú pho'dụ née.

33 “Zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, ‘Ídí í'dióguụ wará eyị́ née 'dá'ba, gɨ zía bi bɨ tóro doa née ní, née bi amá lúyú ledre ndaá doa wá.
34 Máówo bɨsinyí 'do'dó bɨ ro 'yị amá Isɨréle e sɨmɨ Ízibiti ní go. Máúwú ini bɨ ndịsịní íni a gɨ sɨmɨyé gɨ zí 'do'dó ní go, máyéme romá go gɨ ro sáká yée. Óguụ mu zíma kása yịị́ ndéré 'dí'biógụ yée gɨ sɨmɨ Ízibiti 'dá'ba.’
35 “Née tí kémbị́ Mụ́sa bɨ Isɨréle e asiní gɨ roa sɨmɨ bɨ ndu'yúní wo kídí, ‘Ambí oto yịị́ káa do ngére zíyị ndịsịyị́ 'décị ngbangazé ní ne?’ Nɨ kóo ne 'yị bɨ Lomo kasa wo zía ídíne káa do ngére do Isɨréle e gɨ ro zía sáká yée zíye ídíye kí ro doyé kí sáká éyị́ gɨ zí maláyika bɨ 'dodo roné zía sɨmɨ mɨndící pho'dụ komo kágá sɨmɨ súwú ní.
36 Nɨ kóo manda zí Isɨréle e sɨmɨ bɨ nɨyí ólụ́óguụ gɨ sɨmɨ Ízibiti ní, zía ndịsịné méngị mɨngburoko ledre ga bɨ kí roko'bụyé kí yée ga bɨ tara 'yị ndịsị ịdrị́ gɨ zíye mɨịdrị́ ní sɨmɨ bɨ nɨyí aka sɨmɨ Ízibiti ní, kí kací kó'dụ́ Bɨkesị mɨkavu kí sɨmɨbi cị gbre (40) sɨmɨ yana súwú.
37 “Mụ́sa uku kóo ledre née zí Isɨréle e kídí, ‘Lomo nɨ karanée kásaóguụ nébị zíse káa zí bɨ kasa máa ní gɨ dongará 'yị esé e.’
38 Nɨ kóo ne manda zí Isɨréle e do bi kótrụro bɨ kóo sɨmɨ súwú kí bulúnduzé e kpá kí maláyika bɨ úku ledre zía do Landa Sináya ní, zía ndịsịné úkuí'bí kúrú Lomo zíze ní.
39 “Tí lá bulúnduzé e iliní eyé úwú ledre ené wá. Gɨ ore zíye nda óto yị́ eyé mɨmbé'deyé kíngaya gɨ ro ndá'ba eyé sɨmɨ Ízibiti.
40 Zíye úku ledre zí Aróna kídí, ‘Yéme lomo mu zíze bɨ nɨ útú káa do manda 'dá'dá zíze ní. Owozé ezé lolụ éyị́ bɨ ndịsị méngị Mụ́sa bɨ kóo 'di'biogụ zée ne gɨ sɨmɨ Ízibiti ní wá.’
41 Née sịndị́ kadra bɨ kóo zíye yéme lomo kí tosoné káa zí owụ́ ịtị́ ní, do 'dáná éyị́ e zía. Zíye ndịsịyé lé'bé ke'bị kí rokinyi kí óto úndru lomo máa née ní.
42 Gɨ zí kéyị née zí mbigí Lomo óyó sogoné zíye, do ótoómo yée zíye ndịsị óto nda gbóo úndru kadra, éfé kí kele e ga bɨ komo ere, káa zí bɨ nɨ mɨékéne sɨmɨ bụ́kụ 'bɨ nébị e yaá Lomo uku ledre kídí,

“ ‘Sée Isɨréle e bangá ga bɨ kóo ndịsịsé óṇgoónzó yée
kí ndịsị 'dáná yée kí sɨmɨbi cị gbre sɨmɨ bɨ ásé sɨmɨ súwú ní, 'dánásé esé kóo yée née zíma wá.
43 Ndịsịsé kóo yị esé ịmbị́ tátá kụ́tụ́ 'bɨ lomo bɨ Moléke ní,*
kí lịlị Ráfana kele bɨ ótosé wo káa do lomo esé ní,
née mbá lịlị éyị́ ga bɨ kóo yémesé yée gɨ ro zíse ndịsịsé óto úndruyé ní.
Bɨ kenée ní, mááyí kása sée sɨmɨ ngíti káṇgá gbála sogo bi bɨ kí ịrịné Babelóṇiya ní.’
44 “Kụ́tụ́ 'bɨ Lomo bɨ ndịsị 'dódo a kídí, Lomo nɨ bo kíye nɨ kóo bo zí bulúnduzé e sɨmɨ súwú íri. Yemení kóo kụ́tụ́ née kací kúrú Lomo bɨ uku zí Mụ́sa ní kí toso a bɨ 'dodo ní. 45 Gɨ do kací a née ní, zí bulúnduzé e 'dí'bi kụ́tụ́ née gɨ zí 'bụyé e, do ịmbịútú a sɨmɨ bɨ nderéní kí Yósuwa e 'dí'bi káṇgá bɨ Lomo ogóoyó ṛịkị́ sị do 'yị e gɨ sɨmɨ a zíye ní. Zí kụ́tụ́ née ndịsịné fú lá ore gị sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ Dawídi,

7:32 7:32 Ólụ́óguụ 3:6 **7:34 7:34** Ólụ́óguụ 3:5-10 **7:37 7:37** Gbre lorụ 18:15 **7:40 7:40** Ólụ́óguụ 32:1 * **7:43 7:43** Lomo bɨ Moléke: Nɨ lomo 'bɨ 'yị 'bɨ Kanána e. **7:43 7:43** Amósa 5:25

46 bɨ Lomo oto wo zɨa ídíne kɨ́ rokinyi ní,
zɨa ndú'yú Lomo gɨ ro zɨ́ Lomo ṇgúṇgu a
zíne ụ́bụ́ 'Dịcị́ zɨ́ Lomo bɨ lúrú bi kacɨ́
Yakóbo ní ndịsịné sɨmɨ a.
47 Tɨ́ lá Solomóna wotị́ Dawídi ụbụ́ nda
kóo 'Dịcị́ 'bɨ Lomo máa née ne zɨ́ Lomo.
48 "Nda tɨ́ lá gɨ zɨa Lomo bɨ roko'bụ a
romo do éyị́ e mbá ní, ndịsị́ ené sɨmɨ 'dịcị́
bɨ 'yịma'dí e ụbụ́nɨ́ kɨ́ sịlịye ní wá, káa zɨ́
bɨ nébị́ Isáya éké ní kɨ́dí,
49 "Ngére Lomo uku ledre kɨ́dí, 'Ere nɨ bi
ndịsị́ amá,
do sogo káṇgá nɨ 'bɨ ené bi óto
sịndịma.
'Dịcị́ bɨ ásé ụ́bụ́ a zɨ́ma ní toso a nɨ ídí káa
be 'di?
Bi bɨ nɨ útúásá zɨ́ma ndịsịmá sɨmɨa ní
wo be 'di?
50 Ndaá 'bɨ ené bɨ máméngị́ éyị́ ga gére
née mbá máa ní wá?'
51 "Éyị́ bɨ ílisé líkpí mbotụ mɨmbé'desé
úwú kúrú Lomo, zɨ́se ndịsịsé índi mbílíse
gɨ ro ledre bɨ úku yée zɨ́se gɨ zɨa wá ní
'di. Mɨméngị́ ledre esé nɨ yị́ ené go cé káa
zɨ́ 'bɨ bulúndusé ga kóna ní. Kacɨ́ kadra
mbá ndịsịsé ịcị́ okó ro 'Dówụ́ Lomo káa zɨ́
bɨ kóo bulúndusé e ndịsịnɨ́ méngị́ a ní.
52 Nébị́ nɨ bo kịé'do káa yaá
bulúndusé e 'do'donɨ́ wo wá? Ufunɨ́ gba
nébị́ ga bɨ kóo ndịsịnɨ́ úku ledre mɨógụ
'Yị́ bɨ ngárá lúyú ledre ndaá roa wá ní. Bɨ
ba ní, méngịsé lárá a go zɨ́se úfuóyó wo.
53 Úwúsé lorụ bɨ kóo Lomo i'bí zɨ́
maláyika ógụné kɨ́e í'bí a zɨ́ bulúnduzé e
ní mbá bú, sɨmɨ ledre ga gére née mbá,
ílisé esé ṇgúṇgu lorụ née wá."

Ongboonzónɨ́ Sitifáno kɨ́ tutú

54 Sɨmɨ bɨ 'yị́ 'décị́ ngbanga e uwúnɨ́
ledre bɨ Sitifáno uku káa ní ní, zɨ́
mɨmbé'deyé ésịne. Zɨ́ye ndịsị́ náná do
soyé gɨ ro Sitifáno kɨ́ mɨmbé'de késị́.
55 Tɨ́ lá gɨ zɨa Sitifáno nɨ kɨ́ 'Dówụ́
Lomo sɨmɨné ní, zɨa lúrú bi komo ere,
zɨa lúrúndíki roko'bụ 'bɨ Lomo kɨ́ Yésụ
mɨtóroné do sịlị́ Lomo 'bɨ anú.
56 Zɨ́ Sitifáno uku ledre kɨ́dí, "Lúrúsé
aka, málúrú mbotụ ere likpí go, Owụ́ 'bɨ
'Yịma'dí nɨ mɨtóroné cigí Lomo do sịlịa 'bɨ
anú."
57 Zɨ́ 'yị́ 'décị́ ngbanga e ụ́cụ koko kɨ́ ésị́
'dụ́tụ gu mbílíye kɨ́ sịlịye. Zɨ́ye ụ́dụyé mbá
ngásá ngáka Sitifáno,
58 do 'di'bi wo ólụ́ógụyé kɨ́e 'dí sogo gɨ
sɨmɨ yana gara, tónóye óngbo wo kɨ́ tutú.
'Yị́ ga bɨ kóo nderénɨ́ óngbo Sitifáno ní
otoomonɨ́ kóo bongó eyé e zɨ́ owụ́o'do kɨ́
ịrịné Sáwulo zɨa ndịsị́ lúrú bi kacɨ́ a.
59 Tɨ́ bɨ nɨyí ndịsị́ óngbo Sitifáno ní, zɨa
íni ini zɨ́ Lomo kɨ́dí, "Ngére Yésụ, 'dí'bi
'dówụ́ma mu zɨ́yị́ íri."
60 Zɨ́ Sitifáno útúne do ngụ́rụ́ sịndịne.
Zɨa úku ledre kɨ́ kúrúne gbélị́ kɨ́dí,
"Ngére, ndá 'dó'do yée wá. Ídí ótoómo
ledre zɨ́ye gɨ sɨmɨ lúyú ledre eyé." Gɨ do
kacɨ́ ledre bɨ uku káa ní zungu, zɨa úyuné.

8

'Do'dó ro 'yị́ ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ ní

1 Sáwulo ṇguṇgu kóo ne kɨ́dí idínɨ́ úfu
Sitifáno.
Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní, zɨ́
mongụ́ okó tónóne ro 'yị́ ga bɨ ṇguṇgunɨ́
ledre 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ sɨmɨ Yerụsaléma
ní. Zɨ́ye ngásá báyi royé sɨmɨ káṇgá bɨ
Yụdáya kɨ́ Samáriya ní mbá, do ótoómo
'yịmɨkása e ngúcuyé sɨmɨ Yerụsaléma.
2 Zɨ́ ngíti géyị́ 'yị́ ga bɨ i'bínɨ́ royé go ndịsị́
méngị́ moko 'bɨ Lomo kɨ́ mɨmbé'deyé
kịé'do ní, íni Sitifáno kɨ́ roko'bụyé mbá.
Zɨ́ye 'dí'bi wo ndéré óto a.
3 Tɨ́ lá zɨ́ Sáwulo tónóne 'dó'do 'yị́ ga
bɨ ṇgúṇgu ledre 'bɨ Yésụ ní, do ndéréne
kɨ́ 'dí'bi yée, ya'dá e kɨ́ kará e kɨ́ cóngó
ro kacɨ́ 'be 'bɨ eyé e mɨkékeṛịa ndịsịné kɨ́
ónzó yée sɨmɨ sịgịnị.

Phịlịpo uku kúrú Lomo zɨ́ 'yị́ e sɨmɨ Samáriya

4 Zɨ́ 'yị́ ga bɨ kóo ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ
Yésụ sɨmɨ Yerụsaléma bɨ ogó bayinɨ́ yée
ní, ndịsịyé kpá fú 'dódo bɨlámá ledre bɨ
gɨ ro Ngére Yésụ ní zɨ́ 'yị́ e do bi ga bɨ nɨyí
doyé ní.
5 Zɨ́ Phịlịpo ndéréne zaá sɨmɨ ngíti gara
sɨmɨ káṇgá bɨ Samáriya ní, ndịsịné 'dódo
ledre gɨ ro Kɨ́résịto zɨ́ 'yị́ e íri. 6 Sɨmɨ
bɨ tụ́'dụ́ 'yị́ e uwú ledre bɨ Phịlịpo ndịsị́

7:50 7:50 Isáya 66:2

úku a zɨ́ye kɨ́ lúrúndíki mɨngburoko ledre ga bɨ ndịsị kɨ́ méngị yée ní, zɨ́ye ndị́sị índi mbílíye úwú ledre bɨ Phị́lịpo ndịsị úku yée ní.

7 Zɨ́ bɨcayi lomo e ndị́sị ólụ́ógụyé gɨ sɨmɨ tụ́'dụ́ 'yị e 'duo kɨ́ ini tarayé, zɨ́ 'yị máa yée ga bɨ ngárá nderéní wá ní kɨ́ mɨgịgị́ṛị́ e ịnyịógụyé mbá.

8 Nda née ní, zɨ́ 'yị e ídíye kɨ́ mongụ́ rokinyi sɨmɨ gara ore.

9 Ngíti o'do nɨ kóo sɨmɨ gara ore kɨ́ ịrịné Simúna, nɨ mongụ́ 'yị mála bɨ tara 'yị 'bɨ Samáriya e ịdrị́ gɨ zía mbá mɨ́ịdrị́ ní. Zía ndị́sị mbófo roné kídí ngíti 'yị bɨ zía rómo gɨ doné ní ndaá.

10 'Yị ga bɨ sɨmɨ gara ore ní za mbá, gbékpị́ 'yị e kɨ́ mɨngburoko 'yị ga kɨ́ ledreyé owóowó ní ndịsịní úwú mbá ledre ené. Zɨ́ 'yị e ndị́sịyé úku ledre gɨ roa kídí, "O'do ba nɨ kɨ́ mongụ́ roko'bụ 'bɨ bɨcayi lomo e bɨ yaá, Roko'bụ a ofụ go ní zɨ́ne."

11 Ndịsịní índi mbílíye úwú ledre ené kɨ́ngaya gɨ zía go ngbángbá sịndị́ kadra ndịsị óto yée zɨ́ tarayé ndị́sị ịdrịne mɨ́ịdrị́ gɨ zɨ́ mɨónzó mála ené.

12 Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ ṇguṇguní bɨlámá ledre bɨ Phị́lịpo 'dódo zɨ́ye gɨ ro bi bɨ Lomo nɨ ne mongụ́ Ngére doa kɨ́ ledre gɨ ro Kɨ́résịto Yésụ ní, zɨ́ Phị́lịpo bábátịzị́ yée ya'dá e kɨ́ kará e.

13 Zɨ́ Simúna kpá ṇgúṇgu ledre Yésụ do bábátịzị́ wo. Gɨ do kací bɨ babatịzị́ní wo ní, otoomo lolụ kací Phị́lịpo wá, zɨ́ tara a ịdrịne kɨ́ lúrú mɨngburoko ledre ga bɨ Phị́lịpo mengị yée kɨ́ roko'bụyé kɨ́ yée ga bɨ tara 'yị ndịsị ịdrị́ gɨ zɨ́ye mɨ́ịdrị́ ní.

14 Sɨmɨ bɨ 'yịmɨkása e uwúní ledre née sɨmɨ Yerụsaléma yaá 'yị ga bɨ sɨmɨ Samáriya ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní, zɨ́ye kása Pétero e kɨ́ Yiwáni íri.

15 Sɨmɨ bɨ ogụní zɨ́ 'yị ga gére née íri ní, zɨ́ye íni ini zɨ́ Lomo idí kása 'Dówụ́ne ógụ ndị́sịné sɨmɨyé.

16 Gɨ zía bɨ 'Dówụ́ Lomo ndaá aka sɨmɨyé wá ní, 'di'biní go lá babatịza kɨ́ ịrị Ngére Yésụ.

17 Zɨ́ Pétero e kɨ́ Yiwáni óto sị́lị́ye doyé, zɨ́ 'Dówụ́ Lomo ógụ ndị́sịné sɨmɨyé.

18 Sɨmɨ bɨ Simúna owo ya, 'Dówụ́ Lomo ogụ go sɨmɨ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ, gɨ zía bɨ 'yịmɨkása e otoní sị́lị́ye doyé ní, zɨ́ Simúna áyí ne gɨ ro í'bí késị́ zɨ́ Pétero e kɨ́ Yiwáni.

19 Zía úku ledre zɨ́ye kídí, "Ídísé kpá í'bí roko'bụ née zɨ́ma, gɨ ro 'yị bɨ máóto sị́lị́ma go doa ní, zía ndíki 'Dówụ́ Lomo."

20 Zɨ́ Pétero úkulúgu ledre zía kídí, "Umbu 'di'bi yị́ị kɨ́ késị́ eyị́ née wá gɨ zɨ́ 'di, gɨ zía sómụ́ 'bɨ eyị́ kídí útúásá bú úgú tákpásị́lị́ 'bɨ Lomo kɨ́ késị́.

21 Bifúó ndaá zɨ́yị togụ́ mbú éyị́ gɨ royị́ sɨmɨ moko bɨ azé sɨmɨa ba wá, gɨ zía mɨmbé'deyị́ ndaá 'bɨ ené mɨútúásáne do komo Lomo wá.

22 Ídí óyóló'bó sómụ́ ledre eyị́ gɨ sɨmɨ bɨsinyí ledre 'dá'ba. Zɨ́yị íni ini zɨ́ Ngére Lomo gɨ ro zía lụ́lụóyó bɨsinyí sómụ́ ledre née gɨ sɨmɨyị́ 'dá'ba.

23 Málúrú yị́ị, mɨmbé'deyị́ sinyí ofụ go, bɨ ndịsị ódóngéṛị yị́ị sɨmɨ lúyú ledre ní."

24 Zɨ́ Simúna úku ledre zɨ́ Pétero e kɨ́ Yiwáni kídí, "Ídísé mu íni ini zɨ́ Ngére Lomo gɨ romá káa bɨ 'do'dó bɨ úkusé ledre a née nɨ ndéréógụ romá ke."

25 Gɨ do kací bɨ Pétero e kɨ́ Yiwáni ukuní ledre gɨ do biyé kɨ́ ledre gɨ ro Ngére Yésụ go zɨ́ 'yị e ní, zɨ́ye ịnyịyé ndá'balúgu royé sɨmɨ Yerụsaléma. Kɨ́ ndá'bayé, zɨ́ye ndéréye kɨ́ úku bɨlámá ledre 'bɨ Yésụ zɨ́ 'yị e sɨmɨ mɨnzénzéré gara ga bɨ sɨmɨ Samáriya ní mbá.

Phị́lịpo e kɨ́ mongụ́ 'yị 'bɨ Ịtópịya

26 Kadra kị́é'do, zɨ́ maláyika 'bɨ Ngére Lomo úku ledre zɨ́ Phị́lịpo kídí, "Yéme royị́ mu zɨ́yị ndéréyị kɨ́ mɨsi'di súwú bɨ ogụ gɨ sɨmɨ Yerụsaléma mɨ'dí do anú ndéré née sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Gáza ní."

27 Zɨ́ Phị́lịpo 'dí'bi mɨsi'di súwú née tónó ndéréne, zɨ́ye ndíkíye kɨ́ ngíti o'do gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Ịtópịya ní. Nɨ kóo mongụ́ 'yị bɨ kɨ́ ledrené owóowó, 'yị lúrú bi kací késị́ 'bɨ Kandáke, kára bɨ me'be ngére 'bɨ Ịtópịya ní. O'do née nderé kóo íni ini zɨ́ Lomo sɨmɨ Yerụsaléma.

28 Nda go sɨmɨ mɨndá'ba a 'be, zía ékị́ne sɨmɨ arabíya ené bɨ usáni ndịsị lála a ne

ní, ndịsịné ólo ledre gɨ sɨmɨ bụ́kụ 'bɨ nébị Isáya.

29 Zɨ́ 'Dówụ́ Lomo úku ledre zɨ́ Phịlịpo kɨ́dí, “Ídí ndéré mɨ'dí zɨ́ arabíya bɨ usáni ndịsị lála a íri née, zɨ́yị ndịsị ndéréyị gbóo cigí a.”

30 Zɨ́ Phịlịpo ngásá ndíki o'do bɨ sɨmɨ arabíya née kɨ́ ólo ledre gɨ sɨmɨ bụ́kụ 'bɨ nébị Isáya. Zía ndú'yú o'do née kɨ́dí, “Ówo yéme ini ledre gɨ sɨmɨ ledre bɨ ndịsị ólo a née bú?”

31 Zɨ́ o'do née úkulúgu ledre zɨ́ Phịlịpo kɨ́dí, “Mááyí ówoyéme a káa be 'di? 'Búó togụ́ ngíti 'yị nɨ úku yéme a ne zíma.” Zía úku ledre zɨ́ Phịlịpo ya, ékị́ gɨrí mu zíze ndéréze kéyị.

32 Ledre bɨ kóo o'do née ndịsị ólo a ní nɨ káa zɨ́ ba,

“Nɨ yị́ ené káa zɨ́ kábịṛịkị bɨ 'di'binɨ́ wo ndéré kɨ́e óṇgoónzó a ní,
kpá káa zɨ́ Owụ́ Kábịṛịkị bɨ ndecị́ yị́ ené tɨ́ lá tí sɨmɨ bɨ nɨyí ólooyó bị a mengị kéyị wá ní.

33 Nɨyí méngị lárá a 'du'dorụ́ 'decịnɨ́ ng-banga a do bɨlámá mɨsi'diné wá.
'Yị bɨ kịé'do káa bɨ nɨ útúásá úku ledre gɨ ro 'yị ené e ní ndaá,
gɨ zía ndịsị ené do sogo káṇgá ona ụkụ́ go.”

34 Zɨ́ o'do née ndú'yú Phịlịpo kɨ́dí, “Úku yéme aka ledre ba mu zíma, nébị ndịsị úku ledre née gɨ ro ambi? Gɨ roné togụ́ mbú gɨ ro ngíti 'yị kpị́?”

35 Zɨ́ Phịlịpo tónóne 'dódo bɨlámá ledre zía gɨ sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo bɨ gáa ndịsị ólo a ba gɨ ro Ngére Yésụ.

36 Káa zɨ́ bɨ nɨyí mɨndéréye kacɨ́ mɨsi'di ní, zɨ́ye ndéréógụyé do bi bɨ kɨ́ iní doné ní, zɨ́ o'do ba úku ledre zɨ́ Phịlịpo kɨ́dí, “Iní nɨ go ba. Éyị́ bɨ nɨ ụ́cụómo máa kɨ́ 'dí'bi babatịza ní 'di?”

37 Zɨ́ Phịlịpo úku ledre zía kɨ́dí, “Togụ́ ṇgúṇgu ledre 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ go za kɨ́ mɨmbé'deyị́ kịé'do, mááyí bábátịzị́ yị́ị.”

Zɨ́ o'do née úkulúgu ledre zɨ́ Phịlịpo kɨ́dí, “Máṇgúṇgu go kɨ́dí Kɨ́résịto Yésụ nɨ mbigí Owụ́ 'bɨ Lomo.”

38 Zɨ́ o'do née úku ledre zɨ́ 'yị ené bɨ ndịsị úku ledre zɨ́ usáni ndịsị lála yée kɨ́ arabíya ba ní yaá idí tóro. Zɨ́ Phịlịpo e gbre kɨ́ o'do née ndítíye sɨmɨ iní, zɨ́ Phịlịpo bábátịzị́ wo.

39 Sɨmɨ bɨ olụ́ogụní gɨ sɨmɨ iní ní, 'diya káa ní zɨ́ 'Dówụ́ Lomo 'dí'bióyó Phịlịpo gɨ ore 'dá'ba. O'do ba owo ené lolụ bi bɨ Phịlịpo nderé doa ní wá, zía ndéréókpóne gɨ ore kɨ́ mongụ́ rokinyi.

40 Nda gɨ ore, zɨ́ Phịlịpo lúrúndíki roné gére sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Azóto. Zía ndéréókpóne sɨmɨ gara bɨ ndịsịní ndólo a Kayisaríya ní ndịsịné kɨ́ úku bɨlámá ledre gɨ ro Yésụ zɨ́ 'yị e sɨmɨ gara ga bɨ kacɨ́ mɨsi'di ore ní mbá.

9

Sáwulo ṇguṇgu ledre Ngére Yésụ
(Lúrú kpá Moko 'bɨ 'yịmɨkása e 22:6-16, 26:12-18)

1 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní, Sáwulo nɨ aka kóo fú lá mámada kɨ́ sɨmɨ késị́ kɨ́dí née nɨ úfu 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kacɨ́ Ngére Yésụ ní. Zía ndéréne zɨ́ mongụ́ 'yị 'dáná éyị́,

2 ndú'yú wo gɨ ro zía í'bí wáraga bɨ née nɨ ndéré kɨ́e do sịlịne zɨ́ manda 'bɨ Yụ́da ga bɨ sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro ga bɨ sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Damásika ní, gɨ ro togụ́ née ogụ ndiki 'yị e go íri bɨ ndịsịní lódụ́ kacɨ́ Mɨsi'di 'bɨ Ngére ní, zíne 'dí'bi yée gɨrí ya'dá e kɨ́ kará e ógụ kɨ́ye ónzó yée sɨmɨ sịgịnị sɨmɨ Yerụsaléma.

3 Sɨmɨ bɨ Sáwulo nderéogụ nda go gbóo kɨ́ Damásika ní, 'diya káa ní zɨ́ roko'bụ 'bɨ Lomo óṇgóne zía gɨ komo ere.

4 Zía útúne geré bi, zía úwú kúrú 'yị kɨ́ úku ledre kɨ́dí, “Sáwulo, Sáwulo, éyị́ bɨ ndịsị 'dó'do máa gɨ ro kenée ní 'di?”

5 Zɨ́ Sáwulo ndúndu'yú kɨ́dí, “Née náambi Ngére?”

Zía úkulúgu ledre zɨ́ Sáwulo kɨ́dí, “Née máa Yésụ bɨ ndịsị esị 'do'dó romá ní.

6 Ịnyịógụ mu zɨ́yị ndéréókpóyị sɨmɨ mongụ́ gara íri, áyí ówo 'yị íri nɨ 'dódo éyị́ bɨ áyí méngị a ní zɨ́yị.”

7 Zɨ́ 'yị ga bɨ kóo ndịsịní ndéré kɨ́ Sáwulo e ní tóroyé, 'yị úku ledre ndaá.

8:33 8:33 Isáya 53:7-8

Uwúní tí kúrú 'yị go, tí lá lurúndikiní kụrụ'bụ 'yị ma'dáa wá.
8 Simɨ bɨ Sáwulo ịnyịogụ gɨ bi ní, nɨ líkpí komoné bɨ káa ní, mbụ́ụ́ komoa lurú ené lolụ bi wá. Nda née ní, zí 'yị ga bɨ kóo nɨyí kéye ní kókó wo goó mɨkókó ndéré kíe simɨ Damásika.
9 Sáwulo lurú bi wá kí sḭlḭ ota, anu éyḭ wá, ewé gbawá iní.
10 Ngíti o'do nɨ kóo bo simɨ Damásika nɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ịrịa Ananíya. Zí Ngére Yésụ 'dódo roné zía káa zí ndḭsḭ 'dú'duru ní kídí, "Ananíya."
Zía ndḭzḭné, "Hí, Ngére."
11 Zí Ngére úku ledre zí Ananíya kídí, "Ídí ndéré 'be 'bɨ Yụ́da bɨ kací mɨsi'di bɨ ndḭsḭní ndólo a mɨsi'di bɨ Mbḭ ní, zíyị ndúndu'yú gɨ ro o'do bɨ ogụ gɨ simɨ gara bɨ Tarasísi kí ịrịné Sáwulo ní. Nɨ go ndḭsḭ íni ini zí Lomo.
12 Simɨ 'duru máa bɨ kóo née ní, zía kóo lúrúndíki ngíti o'do kí ịrịné Ananíya bɨ ogụ zía óto sḭlḭne doa gɨ ro zí komo a óṇgóne ní."
13 Zí Ananíya úkulúgu ledre zí Ngére kídí, "Tụ́'dụ́ 'yị e ukuní ledre gɨ ro o'do née go zíma kí bɨsinyí ledre ga bɨ ndḭsḭ méngị yée kí 'yị eyḭ e simɨ Yerụsaléma ní.
14 Ogụ simɨ Damásika ona ba kí roko'bụ gɨ zí manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ e ní gɨ ro zíne 'dí'bi 'yị eyḭ ga bɨ ndḭsḭní óto úndruyḭ ona ní."
15 Zí Ngére úku ledre zía kídí, "Ndéré mu. Gɨ zía mágélé wo go káa do 'yị 'bɨ moko amá bɨ nɨ 'dódo ledre gɨ romá zí 'yị ga bɨ ndaní kúfú Yụ́da e wá ní kí mɨngburoko ngére eyé e nda kí 'yị 'bɨ Isɨréle e.
16 Mááyí 'dódo tụ́'dụ́ ledre e zía, zía ndḭsḭné 'dó'dóne simɨ a simɨ bɨ nɨ ndḭsḭ 'dódo ledre gɨ romá zí 'yị e ní."
17 Zí Ananíya ịnyịné ndéré ólụ́ne simɨ 'dḭcḭ bɨ Sáwulo nɨ simɨ a ní do óto sḭlḭne do Sáwulo, zía úku ledre kídí, "Sáwulo lúndu 'bɨ ené, Ngére Yésụ bɨ 'dodo roné zíyị do mɨsi'di simɨ bɨ áyí ógụ yáa ní, kasa máa née zíyị gɨ ro zí komoyḭ líkpílúgu roné zí 'Dówụ́ Lomo ógụ ndḭsḭné simɨyḭ."
18 Née ní, geré zí éyḭ útúógụné gɨ komo Sáwulo sɨlekpe káa zí sókó kénzé ní, zí komoa líkpíne zía ndḭsḭné lúrú bi. Zí Sáwulo ịnyịógụné 'dága zí Ananíya bábátḭzḭ wo.
19 Gɨ do kací bɨ ánu éyḭ ní, zí roko'bụa ndá'baógụné roa.

Sáwulo uku ledre Yésụ zí 'yị e simɨ Damásika

Kí tụ́'dụ́ sḭlḭ e, Sáwulo ndḭsḭní nda kóo ndḭsḭ kí 'yị ga bɨ ndḭsḭní lódụ́ kací Yésụ ní simɨ Damásika.
20 Zía ịnyịné ndéréne simɨ 'Dḭcḭ Kótrụro e tónó 'dódo ledre zí 'yị e gɨ ro Yésụ kídí, Yésụ nɨ Owụ́ 'bɨ Lomo.
21 'Yị ga bɨ owoní Sáwulo kí úku ledre gɨ ro Ngére Yésụ ní, zíye ndḭsḭyé ónzó komoyé kíngaya. Zíye ndḭsḭ úkuló'bó ledre dengbḭye kídí, "També ba fú o'do bɨ ndḭsḭ úfu 'yị ga bɨ ndḭsḭní óto úndru Yésụ simɨ Yerụsaléma 'dáa ní? Ogụ ona ba kpá go gɨ ro 'dí'bi 'yị ga bɨ 'bɨ Yésụ ní ndá'ba kíye zí manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ e ní?"
22 Tí lá zí 'dódo ledre 'bɨ Sáwulo ídí ené kí roko'bụné kíngaya. Zí ledre bɨ ndḭsḭ úku a ní 'dódo a kídí Yésụ nɨ Kírésịto. Zía 'dí'bi do Yụ́da ga bɨ simɨ Damásika ní mbá ledre bɨ zíye úkulúgu a zía kací a ní ndaá.
23 Nda gɨ do kací tụ́'dụ́ sḭlḭ e, zí ngíti géyị Yụ́da e kótrụ royé do bi kḭé'do yéme ledre gɨ ro zíye úfuóyó wo 'dá'ba.
24 Tí lá uwú kóo ledre ga bɨ yemení née go mbá. Zíye ndḭsḭyé óndó wo tara mɨsi'di ga bɨ ndḭsḭní ólụ́ógụ gɨ simɨ gara gɨ ore ní kí ndụlụ e kí kadra e mbá gɨ ro zíye úfu wo.
25 Tí lá zí 'yị lódụ́ kací Sáwulo ódó ká'dá ro mongụ́ mbụ́ra do ḭmbḭóto wo kíe kí ndụlụ gɨ do bifúó gɨ dogbọrụ gara bɨ o'bóní wo gbaá dongá Damásika ní.

Mɨndá'baógụ Sáwulo simɨ Yerụsaléma

26 Simɨ bɨ Sáwulo ogụ simɨ Yerụsaléma ní, zía áyíne gɨ ro zíye ídíye ndro kí 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ní, tí lá ngịrịa ndḭsḭ yḭ ené kóo méngị yée mɨméngị kí ṇgúṇgu a bɨ yaá nɨ go mbigí 'yị lódụ́ kací Yésụ ní.
27 Zí Baranába ógụné 'dí'bi Sáwulo ndéré úku ledre gɨ roa zí 'yịmɨkása e. Zía lḭkpḭ yéme ledre bɨ kóo Ngére Yésụ 'dodo roné zí Sáwulo do mɨsi'di Damásika, kí ledre ga bɨ Ngéré uku zía ní. Zía kpá lḭkpḭ

ledre bɨ ngịrị olụ́ ro Sáwulo kɨ́ 'dodo ledre zɨ́ 'yị e gɨ ro ledre Yésụ sɨmɨ Damásika wá ní.
28 Née ní zɨ́ Sáwulo e nda go kótrụ royé ndro kɨ́ 'yịmɨkása e do gámáye sɨmɨ Yerụsaléma mbá ndịsị úku ledre gɨ ro Ngére Yésụ ngịrị ndaá lolụ royé wá.
29 Zɨa kpá ítí kangú kɨ́ úku ledre zɨ́ Yụ́da ga bɨ ndịsịní ódro tara Gịrígị ní, tɨ́ lá ayíní go gɨ ro úfu wo.
30 Sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ uwúní ledre ba ní, zɨ́ye 'dɨ́yịóto Sáwulo sɨmɨ gara bɨ Kayisaríya ní, do ótoómo wo zɨa ndéréókpóne sɨmɨ Tarasísi.
31 Née go sịndị́ kadra bɨ zɨ́ 'yị ṇgúṇgu ledre 'bɨ Yésụ ga bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Yụdáya, Galiláya, Samáriya ní 'dówụ́royé zɨ́ mɨndịsịyé ídíne bɨlámáne ní. Kɨ́ sáká éyị́ gɨ zɨ́ 'Dówụ́ Lomo zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní éyeyé do ídíye kɨ́ roko'bụyé, káa zɨ́ bɨ ndịsị eyé nɨ nda go fú lá óto úndru Ngére Yésụ ní.

Pétero nderé sɨmɨ Lịda kɨ́ Zópa

32 Káa zɨ́ bɨ Pétero gamá go do bi e mbá ní, sɨmɨ ngíti sịlị́ zɨa ịnyịné ndéréne lúrú 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ga bɨ sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Lịda ní.
33 Sɨmɨ Lịda íri, zɨa ógụndíki o'do kɨ́ ịrịné Enási, nɨ mɨgịgịrị́ mengị go sɨmɨbi ịnyị doa ota ịnyị gɨ do ṛangba wá.
34 Zɨ́ Pétero ndólo wo kɨ́dí, “Enási, Kɨ́résịto Yésụ yomo yịị go. Ịnyịógụ mu 'dága yéme bi 'dú'du eyị́.” Geré zɨ́ Enási ịnyịógụné 'dága.
35 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ ndịsịní ndịsị sɨmɨ Lịda kɨ́ Sárona ní mbá lúrú wo, zɨ́ye ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ.
36 Kára nɨ kóo bo kɨ́ ịrịné Tabíta ndịsị ndịsị sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Zópa ní nɨ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ. (Ịrịa bɨ kɨ́ tara Gịrígị ní nɨ Dóroka, ini ledre bɨ gɨ sɨmɨ a ní nɨ nyazu.) Dóroka i'bí sịndị́ kadra ené mbá ndịsị méngị bɨlámá ledre kɨ́ ndịsị sáká 'yị lerị́ e.
37 Sɨmɨ sịndị́ kadra née ní zɨ́ ndíyá 'dí'bi Dóroka zɨa úyuné. Do yéme umbua óto a sɨmɨ 'dịcị́ bɨ o'bóṛongóní do ezené 'dága ní.
38 Do ngará Zópa akpa ené kóo kɨ́ Lịda wá. Sɨmɨ bɨ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ga bɨ sɨmɨ Zópa uwúní ya Pétero nɨ bo sɨmɨ Lịda ní, zɨ́ye kása ya'dá e gbre kɨ́ sanda zɨa kɨ́dí, “Áko mongụ́ 'yị, nderézé aka mu 'diya kése sɨmɨ Zópa.”
39 Née ní zɨ́ Pétero geré ịnyịné zɨ́ye ndéréye. Sɨmɨ bɨ ogụní íri ní, do 'dí'bi wo ndéré kɨ́e sɨmɨ 'dịcị́ bɨ o'bóṛongóní do ezené kɨ́'dí bi bɨ kará umbu e toro 'dikíní wo gbaá ndịsị íni ini kɨ́ ndịsị 'dódo bongó ga bɨ mɨịcị́ yée kɨ́ mbílí bongó ga bɨ i'bí yée zɨ́ 'yị e sɨmɨ bɨ Dóroka nɨ aka trịdrị ní.
40 Zɨ́ Pétero úku ledre zɨ́ye yaá idíní aka ólụ́ógụ sága, zɨa útúne gbrị do ngụ́ṛụ́ sịndịne ótụ́ doné íni ini zɨ́ Lomo. Nda gɨ ore zɨa sịkpị doné lúrú umbu zɨa ndólo wo kɨ́dí, “Tabíta, ịnyịógụ mu 'dága.” Zɨ́ Tabíta líkpí komoné, sɨmɨ bɨ onzó komoné gbó ro Pétero ní, zɨa ịnyịógụné ndịsịné 'dága.
41 Nda née ní, zɨ́ Pétero 'dí'bi sịlịa, zɨa lála sịkpị wo 'dága. Zɨ́ Pétero nda ndólolúgu 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní kɨ́ kará umbu ga gére mbá 'dịcị́ íri, zɨa í'bí wo zɨ́ye go trịdrị.
42 Zɨ́ phanda ledre bɨ mengị roné ore née ndéréne mɨndéré sɨmɨ Zópa za mbá. Gɨ zɨ́ kéyị née ní, zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ.
43 Gɨ do kacɨ́ née ní, zɨ́ Pétero ndịsịné sɨmɨ Zópa kɨ́ tụ́'dụ́ sịlị́ e 'be 'bɨ ngíti o'do kɨ́ ịrịné Simúna nɨ 'yị yéme éyị́ e gɨ sɨmɨ saná.

10

Pétero e kɨ́ Koronólịyo

1 Ngíti o'do nɨ kóo bo sɨmɨ gara bɨ Kayisaríya ní kɨ́ ịrịné Koronólịyo, nɨ kóo mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e* bɨ ndịsịní ndólo yée asikíri e gɨ sɨmɨ Itáliya ní.
2 Wo kɨ́ 'yị 'be 'bɨ ené e mbá nɨyí 'yị óto úndru Lomo abú ndaní gɨ sɨmɨ kúfú Yụ́da e wá. Ndịsị sáká 'yị lerị́ e zɨa ndịsịné kpá íni ini zɨ́ Lomo gbụ́ụ́.
3 Kadra kịé'do, sɨmɨ sịndị́ kadra ota (3) gɨ do kacɨ́ yana kadra, zɨ́ maláyika 'bɨ

* **10:1 10:1** Mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e: Nɨ mongụ́ 'yị bɨ ndịsị lúrú bi do asikíri e míya (100) ní.

Lomo 'dódo roné zɨ́ Koronólịyo zɨ́a ndólo wo kɨ́dí, “Koronólịyo.”

4 Zɨ́ Koronólịyo lúrú wo gbóó gɨ zɨ́ ngịrị, do ndú'yú wo kɨ́dí, “Káa be 'di?”

Zɨ́ maláyika úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Lomo nɨ kɨ́ rokinyi kɨ́ úwú ini bɨ ndịsị íni a, kɨ́ sáká éyị́ bɨ ndịsị sáká 'yị lerị́ e kɨ́e ní, nɨ go nzíyiné gɨ ro úkulúgu ledre kací a zɨ́yị.

5 Cakaba ní ídí mu kása 'yị e sɨmɨ Zópa kací ngíti o'do kɨ́ ịrịné Simúna bɨ ngíti ịrịa Pétero ní.

6 Nɨ ṇgu 'be 'bɨ Simúna bɨ 'yị yéme éyị́ e gɨ sɨmɨ saná e ní, 'be 'bɨ ené nɨ kací kó'dụ́ mɨkavu bɨ sɨmɨ Zópa íri ní.”

7 Sɨmɨ bɨ maláyika nderéokpóní ní, zɨ́ Koronólịyo ndólo 'yị kasa ené e gbre kɨ́ kémbị́ asikíri ené bɨ i'bí roné go zɨ́ Lomo ngúru 'yị bɨ ndịsị lúrú bi kací a ní.

8 Zɨ́a lịkpị́ ledre bɨ mengị roné zɨ́ne ní mbá zɨ́ye, do kása yée sɨmɨ Zópa.

Lomo 'dodo roné zɨ́ Pétero

9 Sɨmɨ bɨ bi arálo'bó roné, ya'dá ga gére née nɨyí go gbóo kɨ́ Zópa ní, zɨ́ Pétero ékịne do 'dịcị́ kɨ́ yana kadra íni ini zɨ́ Lomo.

10 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa née ní 'bú mengị kóo wo go kɨ́ngaya ili kóo go zɨ́ne ánu éyị́. Sɨmɨ bɨ nɨyí aka méngị éyị́ mɨánu mɨméngị ní, zɨ́ Lomo 'dódo roné zɨ́a.

11 Zɨ́ Pétero lúrúndíki ere likpí roné go fúó, zɨ́a lúrúndíki mongụ́ sáka éyị́ kɨ́ ógụné do sogo káṇgá kɨ́ ríríne eso. 12 Do mongụ́ sáka éyị́ née íri, za éyị́ trịdrị e kací sị́ doyé mbá, bangá e, kɨ́ éyị́ ga bɨ ndịsịní lála royé do sɨmɨyé ní nda kɨ́ solụ́ e.

13 Zɨ́ kúrú Lomo ówụ́ne zɨ́a kɨ́dí, “Ịnyịógụ mu 'dága Pétero, zɨ́yị úfu éyị́ ga gére née zɨ́yị ánu yée.”

14 Tɨ́ lá zɨ́ Pétero úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ndaá kenée wá, Ngére. Tɨ́ bɨ mááyí ba ní, máánu amá éyị́ ga bɨ lorụ yaá 'yị e ndaní ánu wá ní wá.”†

15 Zɨ́ kúrú Lomo kpá ówụ́ ándá roné zɨ́ Pétero kɨ́dí, “Éyị́ ga bɨ Lomo uku yaá 'yị e idíní ánu a ní, ndá úku a kɨ́dí ndaní ánu a wá ní wá.”

16 Ledre née mengị roné kenée kɨ́'dí ota, gɨ ore zɨ́ Lomo 'dí'bilúgu éyị́ ga gére née komo ere.

17 Sɨmɨ bɨ Pétero nɨ ndịsị sómụ́ só'do ini ledre gɨ sɨmɨ ledre née ní, ya'dá ga bɨ Koronólịyo kása yée ní, ndu'yú so'doní mɨsi'di 'be 'bɨ Simúna owoní go nɨyí go mɨtóroyé tara mbotụ gara.

18 Zɨ́ye ndólo 'yị ndú'yú a kɨ́dí, “Ṇgu nɨ bo 'be ona kɨ́ ịrịné Simúna Pétero?”

19 Sɨmɨ bɨ Pétero nɨ aka fú lá sómụ́ ledre bɨ Lomo 'dodo roné kɨ́e zɨ́a ba ní, zɨ́ 'Dówụ́ Lomo úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Simúna, ya'dá e nɨyí bɨ ota (3) 'dáa ba ndịsị gámásó'do yị́ị.

20 Yéme royị́ mu zɨ́yị ídíyị nzíyiyị́ zɨ́se ndérése kéye. Ndá asi wá, mákása yée máa kacɨ́yị.”

21 Zɨ́ Pétero ndítíógụné zɨ́a úku ledre zɨ́ ya'dá ga gére née kɨ́dí, “Mááyí 'yị bɨ ndịsịsé gámásó'do wo ba. Ógụsé gɨ ro 'di?”

22 Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨ́ Pétero kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e bɨ Koronólịyo ní kasa zée née zɨ́yị abú ndaá gɨ sɨmɨ kúfú Yụ́da e wá. Nɨ bɨlámá 'yị, ndịsị óto úndru Lomo, 'yị 'bɨ Yụ́da e mbá ndịsịní óto dokuwu a kɨ́ngaya. Maláyika 'bɨ Ngére Lomo uku ledre zɨ́a kɨ́dí, idí úku ledre zɨ́yị, zɨ́yị ógụyị́ 'be 'bɨ ené zɨ́a úwú ledre bɨ gɨ tarayị́ ní.”

23 Zɨ́ Pétero 'dí'bi ya'dá ga gére née sɨmɨ sụmụ 'be 'bɨ ené.

Sɨmɨ bɨ bi arálo'bó roné ní, zɨ́ Pétero yéme roné zɨ́ye ndéréye kéye. Zɨ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ sɨmɨ Zópa ore ní, ndéréye ndro kéye.

24 Nda káa zɨ́ kɨ́lóndó a née ní, zɨ́ye ndéréógụyé sɨmɨ Kayisaríya. Nɨyí ógụ íri ní, Koronólịyo ndoloyoko sụmụné e kɨ́ bɨlámá ezegámáne e go ndịsị sóngó yée.

25 Sɨmɨ bɨ Pétero ayí go gɨ ro ólụ́ 'be ní, zɨ́ Koronólịyo 'dí'bi wo sɨmɨ sụmụ 'duo gɨ tara mɨsi'di, zɨ́a útúne do ngụ́ṛụ́ sịndịne óto úndru Pétero.

26 Nda gɨ ore zɨ́ Pétero úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ịnyịógụ mu 'dága. Ndá óto úndrumá wá, mááyí 'bɨ amá kpá 'yịma'dí káa zɨ́yị ní.”

† **10:14 10:14** Éyị́ ga bɨ lorụ yaá 'yị e ndaní ánu wá ní: Ólo Lévị 11.

27 Zɨ́ Pétero ndɨ́sịné fú lá ódroné zɨ́ Koronólịyo zaá gị sɨmɨ bɨ olụ́ní 'dɨ́cɨ́ bɨ tụ́'dụ́ 'yị e yokonɨ́ royé sɨmɨ a ní.
28 Zɨ́ Pétero úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Sée, ówoyémesé bú bɨlámáne kacɨ́ lorụ ezé 'bɨ Yụ́da e, ndɨ́sị kotrụzé ezé rozé kɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ndanɨ́ Yụ́da e wá ní wá. Tɨ́ lá Lomo uku'dodo go zɨ́ma ya, mándá úku ledre gɨ ro 'yị yaá ndá mɨútúásáne do komo Lomo wá ní wá.
29 Bɨ kenée née ní, sɨmɨ bɨ kákasa kacɨ́ma ní, máási wá, máɨ́nyị geré zɨ́ma ógụmá. Mándú'yú nda ba go yɨ́ị, kákasa kacɨ́ma gɨ ro 'di?”
30 Zɨ́ Koronólịyo úkulúgu ledre kɨ́dí, “Mááyí kóo mɨndɨ́sịmá 'dɨ́cɨ́ íni ini zɨ́ Lomo káa zɨ́ bɨ lengbe mándɨ́sị méngị a sɨmɨ sịndɨ́ kadra ota kacɨ́ kadra mbá ní. 'Diya káa ní, zɨ́ma lúrúndíki o'do kɨ́ bɨkenyɨ́ mɨ́rɨ́rɨ́rí bongó roné kɨ́ tóro kó'dụ́ma. Kacɨ́ ledre née mengị karaba go sɨ́lɨ́ eso.
31 Zɨ́a úku ledre zɨ́ma kɨ́dí, ‘Koronólịyo, Lomo uwú ini eyɨ́ go kɨ́ ledre sáká éyị bɨ ndɨ́sị sáká 'yị lerɨ́ e kɨ́e ní.
32 Kása 'yị e mu sɨmɨ Zópa kacɨ́ o'do kɨ́ ịrịné Simúna bɨ ndɨsịní kpá ndólo wo Pétero ní. Nɨ ṇgu 'be 'bɨ Simúna bɨ 'yị yéme éyɨ́ e gɨ sɨmɨ saná ní, 'be 'bɨ ené nɨ kó'dụ́ mɨkavu bɨ Zópa íri ní.’
33 Née ní, zɨ́ma geré kákasa zɨ́yị. Mɨógụyɨ́ eme go sá. Cakaba kotrụzé rozé do komo Lomo ona gɨ ro zɨ́ze úwú ledre ga bɨ mbá Ngére Lomo nɨ úkuí'bí a tarayɨ́ gɨ ro zɨ́yị úku a zɨ́ze ní.”

Ledre bɨ Pétero uku ní

34 Gɨ ore zɨ́ Pétero tónóne ódroné kɨ́dí, “Máówoyéme go bɨlámáne kɨ́dí ma'dii Lomo ifi ené dongará 'yị e wá.
35 Lomo ndɨsị óto 'bú ṛɨ́kɨ́ sɨ́ do 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre ené zɨ́ye ndɨ́sɨyé méngị ledre bɨ ma'dii do komoné ní.
36 Úwúsé sanda bɨ kóo Lomo kasa zɨ́ 'yị 'bɨ Isɨréle e, bɨ ndɨsị 'dódo ledre gɨ ro bɨlámá ledre 'bɨ bikịdrɨ́ kpụrụ́ gɨ zɨ́ Kɨ́résịto Yésụ bɨ nɨ ne Ngére do 'yị e mbá ní go.
37 Ówosé mongụ́ ledre bɨ kóo mengị roné sɨmɨ káṇgá bɨ Yụdáya, tonó gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Galiláya ní gɨ do kacɨ́ ledre babatɨ́za bɨ Yiwáni 'dodo zɨ́ 'yị e ní go.
38 Ówosé kpá ledre gɨ ro Yésụ 'yị 'bɨ Nazeréta káa zɨ́ bɨ Lomo i'bí 'Dówụ́ne kɨ́ roko'bụné zɨ́a ní bú. Gamá kóo do bi e mbá ndɨsị méngị bɨlámá ledre zɨ́ 'yị e kɨ́ ndɨ́sị yómo 'yị ga bɨ sɨ́ sɨ́lɨ́ roko'bụ 'bɨ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e ní,‡ gɨ zɨ́a Lomo nɨ bo kɨ́e.
39 “Zée 'yịmɨkása e, lurúzé éyɨ́ ga bɨ Yésụ mengị yée sɨmɨ káṇgá 'bɨ Yụ́da e nda kɨ́ sɨmɨ Yerụsaléma ní go cụ́ kɨ́ komozé. Zɨ́ye phéphéónzó wo do mɨngbúngbu kágá.
40 Tɨ́ lá, zɨ́ Lomo úru wo gɨ sɨmɨ umbu sɨmɨ sɨ́lɨ́ ota do óto wo zɨ́a 'dódo roné zɨ́ 'yị e,
41 ndaá kóo 'yị e mbá wá, tɨ́ lá zɨ́ 'yị ga bɨ lurúní wo go cụ́ komoyé bɨ kóo Lomo gelé yée go 'dá'dá ní. Née zée ga bɨ ndɨsịzé anu éyɨ́ kɨ́ éwé éyɨ́ kéye gɨ do kacɨ́ bɨ urú go gɨ sɨmɨ umbu ní.
42 Zɨ́a úku ledre zɨ́ze ndɨ́sịzé 'dódo ledre zɨ́ 'yị e kɨ́ ndɨ́sị úku ledre gɨ roné ya née nɨ 'yị bɨ Lomo gelé née gɨ ro zɨ́ne 'décị ngbanga 'yị ga bɨ uyuní go kɨ́ yée ga bɨ nɨyí aka trịdrị ní.
43 Za nébị e mbá ukuní kóo ledre go gɨ roa kɨ́dí, 'yị ga bɨ mbá nɨyí ṇgúṇgu ledre ené ní, Lomo nɨ lụ́lụóyó lúyú ledre eyé mbá 'dá'ba kpụrụ́ gɨ sɨmɨ roko'bụ 'bɨ Yésụ.”
44 Sɨmɨ bɨ Pétero nɨ aka tɨ́ ngbụ́rụ́ ódro ní, zɨ́ 'Dówụ́ Lomo ógụ ndɨ́sịné sɨmɨ 'yị máa ga bɨ kóo ndɨsịní úwú ledre bɨ ndɨsị úku a née ní.
45 Yụ́da máa yée ga bɨ kóo ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ogụní kɨ́ Pétero e gɨ sɨmɨ Zópa ní, zɨ́ye ndɨ́sɨyé ónzó komoyé kɨ́dí Lomo i'bí kpá tákpásɨ́lɨ́ ené bɨ 'Dówụ́ Lomo ní go zɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ndanɨ́ Yụ́da e wá ní.
46 Zɨ́ Yụ́da ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní úwú doyé kɨ́ ndɨ́sị mbófo Lomo kɨ́

‡ **10:38 10:38** Ngére 'bɨ bɨcayi lomo e: Ịrị a nɨ Satána. Nɨ manda 'bɨ maláyika ga bɨ ịcịní okó ro Lomo do ụ́cụógụ yée gɨ komo ere ní. Zɨ́ maláyika ga gére née nda ídíye go bɨcayi lomo e kpá dokéké e. Ólo 'Dódoógụ 12:9.

ódro sɨmɨ tara bɨ ngárá odroní aka sɨmɨ a 'desị wá ní.
Zí Pétero úku ledre kí kúrúne 'dága kídí,
47 “'Yị ga ba ndikiní 'Dówụ́ Lomo go kpá cé káa zí ze ní. 'Yị nɨ bo bɨ nɨ ụ́cụómo yée kí 'dí'bi babatịza bɨ kí iní ní?”
48 Zí Pétero úku ledre do bábátịzị yée kí ịrị Kírésịto Yésụ. Nda née ní, zíye úku ledre zía ya yée idíní aka ndịsị kéye kí owụ́ sịlị cúku'dée.

11

Pétero odro zí 'yị e sɨmɨ Yerụsaléma

1 Zí 'yịmɨkása e kí ngíti géyị 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go sɨmɨ káṇgá 'bɨ Yụdáya ní mbá úwú ledre yaá 'yị ga bɨ ngárá ndaní gɨ sɨmɨ kúfú Yụ́da e wá ní ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go.
2 Sɨmɨ bɨ Pétero nderé sɨmɨ Yerụsaléma ní, zí 'yị ga bɨ utúní go ngbụru zíye ṇgúṇgu ledre 'bɨ Yésụ go ní útúye do Pétero fála wo.
3 Zíye úku ledre zía kídí, “Ndéré kóo ṇgu 'be 'bɨ 'yị ga bɨ ngárá utúní ngbụru wá ní zíse go ánu éyị́ kéye.”
4 Zí Pétero tónóne lịkpị́ ledre bɨ mengị roné ní zíye zaá gɨ do sịne.
5 “Sɨmɨ bɨ mááyí ndịsị íni ini zí Lomo sɨmɨ gara bɨ Zópa ní, zí Lomo 'dódo roné zíma. Zíma lúrúndíki mongụ́ sáka éyị́ kí ríríne eso (4) kí ógụ gɨ komo ere. Zía ógụ tóroné do bi bɨ mááyí doa ní.
6 Sɨmɨ mongụ́ sáka éyị́ ba ní, zíma lúrúndíki éyị́ trịdrị e kací sị́ doyé mbá, bangá 'bɨ 'be, kí bangá súwú e, kí éyị́ ga bɨ ndịsịní lála royé do sɨmɨyé nda kí solụ́ ga bɨ ndịsịní gámá 'dága sɨmɨ síli ní.
7 Gɨ ore, zí kúrú Lomo ówụ́ne zíma kídí, ‘Ịnyịógụ mu 'dága Pétero zíyị úfu éyị́ ga gére née zíyị ánu yée.’
8 “Zíma úkulúgu ledre zía kídí, ‘Ngére Lomo, wo bɨ ma'díi ní, máánu amá aka éyị́ bɨ ndaá mɨútúásáne do komoyị́ wá ní wá.’
9 “Zí kúrú Lomo kpá ówụ́ ándá roné zíma gɨ komo ere kídí, ‘Ndá úku ledre gɨ ro éyị́ bɨ Lomo óto go mɨútúásáne ní, kídí ndaá mɨútúásáne gɨ ro zí 'yị ánu a wá ní wá.’
10 Ledre née mengị roné kí'dí ota, gɨ ore do lálalúgu mongụ́ sáka éyị́ bɨ kí éyị́ trịdrị ga bɨ doné née nyé komo ere.
11 “Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní, zí ya'dá ga bɨ kóo ota kasaní yée zíma gɨ sɨmɨ gara bɨ Kayisaríya ní ógụyé sɨmɨ 'be bɨ kóo mándịsị ndịsị sɨmɨ a ní.
12 Zí 'Dówụ́ Lomo úku ledre zíma kídí, mándá ási kí ndéré kéye wá. Zí 'yị lódụ́ kací Yésụ ga bɨ ịnyị doa kéṛị́ (6) sɨmɨ gara bɨ Zópa ore ní ịnyịyé útúye do kacíma 'dịyịóto máa zaá gị zí Koronólịyo 'be.
13 Zí Koronólịyo úku 'dódo ledre mɨógụ maláyika kóo zíne 'be ní zíze, kpá kí ledre bɨ úku zíne kídí, ‘Kása 'yị e mu sɨmɨ Zópa kací o'do kí ịrịné Simúna Pétero ní.
14 Nɨ úku ledre bɨ yị́ị kí 'yị 'bɨ 'be 'bɨ eyị́ e ásé ómo gɨ zía ní zíyị.’
15 “Nda sɨmɨ bɨ mátónó ódro ní, zí 'Dówụ́ Lomo ógụné doyé cé káa zí bɨ kóo ogụ dozé sɨmɨ mɨzefị ógụ ené ní.
16 Gɨ ore née ní, zíma sómụ́ndíki ledre bɨ kóo Ngére Yésụ uku ní, ‘Yiwáni ndịsị í'bí babatịza kí iní, tí lá Lomo bábátịzị sée kí 'Dówụ́ne.’
17 Togụ́ Lomo i'bí go kpá kémbị́ tákpásịlị́ bɨ kóo i'bí zíze ga bɨ ṇguṇgúzé ledre 'bɨ Ngére Kírésịto Yésụ ní, zí 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní, mááyí 'bɨ amá náambi zíma ụ́cụómo ledre bɨ Lomo mengị yị́ ené go ne ní?”
18 Sɨmɨ bɨ uwúní ledre ba káa ní, ledre bɨ tarayé ní ndaá lolụ wá. Nda née ní zíye mbófo Lomo kídí, “Lomo i'bí bifúó zí 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní zíye ótoómo kí méngị bɨsinyí ledre zíye ówo trịdrị bɨ za fí ní.”

'Yị e ṇguṇguní Ledre 'bɨ Yésụ sɨmɨ Ánatiyoko

19 Zí ngíti géyị 'yị ṇgúṇgu ledre 'bɨ Yésụ ga bɨ kóo ngasá bayiní royé gɨ zí 'do'dó bɨ kóo ndịsị méngị yée sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ ufuní Sitifáno ní, ndéréógụyé gị sɨmɨ káṇgá 'bɨ Fonịsịya, kí cúkú bɨ Sáyípuroso ní nda kí gara bɨ Ánatiyoko, ndịsịyé úku bɨlámá ledre bɨ gɨ ro Ngére Yésụ ní dụụ́ zí Yụ́da e.
20 Tí lá ngíti géyị 'yị ṇgúṇgu ledre 'bɨ Yésụ máa yée ga bɨ kóo gɨ sɨmɨ

Sáyípuroso kɨ́ káṇgá bɨ Kuréne ní, ndéré
'bɨ eyé sɨmɨ Ánatiyoko ndịsị úku bɨlámá
ledre zɨ́ Gịrịgị e kpá kɨ́ 'dódo bɨlámá ledre
bɨ gɨ ro Ngére Yésụ ní zɨ́ye.
21 Roko'bụ 'bɨ Ngére Lomo nɨ kóo bo
kɨ́ye, zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo
zɨ́ye óyóló'bó mɨmbé'deyé zɨ́ Ngére Yésụ.
22 Zɨ́ phanda ledre née ndéréógụné zɨ́
'yị ṇgúṇgu ledre 'bɨ Yésụ ga bɨ sɨmɨ
Yerụsaléma ní, zɨ́ye kása Baranába sɨmɨ
Ánatiyoko íri.
23 Sɨmɨ bɨ ogụ íri ní, nda kɨ́ lúrú úndru
bɨ Lomo í'bí zɨ́ 'yị e ní, zɨ́a ídíne kɨ́ mongụ́
rokinyi. Zɨ́a ịnyịné úku ledre zɨ́ye mbá
kɨ́dí ma'díi, ídísé kpá fú ṇgúṇgu ledre
Ngére Yésụ kɨ́ mɨmbé'desé kịé'do.
24 Baranába nɨ kóo bɨlámá o'do kɨ́
'Dówụ́ Lomo sɨmɨné kpá 'yị bɨ ṇguṇgu
ledre 'bɨ Lomo go ní, zɨ́a 'dí'biógụ tụ́'dụ́
'yị e zɨ́ye ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ.
25 Nda gɨ ore zɨ́ Baranába ndéréne
gámásó'do Sáwulo sɨmɨ gara bɨ Tarasísi
ní.
26 Sɨmɨ bɨ nderé ndiki wo ní, zɨ́a 'dí'bi
wo zɨ́ye ndéréye sɨmɨ Ánatiyoko. Mengị
nyé sɨmɨbi kịé'do Baranába e kɨ́ Sáwulo
nɨyí ro moko ndíkí kɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́
ledre 'bɨ Yésụ go sɨmɨ Ánatiyoko ní ndịsị
'dódo ledre gɨ ro Ngére Yésụ zɨ́ye. Née
sịndị́ kadra bɨ tonónɨ́ ndólo 'yị lódụ́ kacɨ́
Yésụ kɨ́dí 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní.
27 Sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo née ní, zɨ́ ngíti
géyị nébị e ịnyịyé gɨ sɨmɨ Yerụsaléma
ndéréye sɨmɨ Ánatiyoko íri.
28 Zɨ́ ngúru nébị gɨ dongará nébị ga gére
née, kɨ́ ịrịné Ágaba tóroné 'dága sɨmɨ
roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo úku 'dódo ledre
mongụ́ 'bú bɨ nɨ ógụ útú do sogo káṇgá
mbá ní. Mongụ́ 'bú née utú kóo go sɨmɨ
sịndị́ kadra bɨ kóo Kɨládiyo Káyísara nɨ
mongụ́ ngére 'bɨ Róma ní.
29 Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ yéme ledre kɨ́dí,
yée nɨyí kótrụ késị́ kpịnị kacɨ́ éyị́ bɨ zɨ́ye ní
kacɨ́ye mɨkékeṛịa mbá, kása a sáká lafúye
ga bɨ 'yị ṇgúṇgu ledre 'bɨ Yésụ sɨmɨ káṇgá
'bɨ Yụdáya ní.
30 Zɨ́ 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ní kótrụ
késị́ née tɨ́ káa zɨ́ bɨ yemenɨ́ ledre gɨ roa
ní do kása Baranába e kɨ́ Sáwulo kɨ́e zɨ́
manda 'bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ
Yésụ go sɨmɨ Yerụsaléma ní.

12

Yata 'do'dó ro 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre Yésụ ní

1 Sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo née ní, zɨ́
ngére bɨ Eróde ní tónóne méngị lárá ngíti
géyị 'yị e gɨ dongará 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́
ledre 'bɨ Yésụ go ní.
2 Zɨ́a úku ledre do lágáónzó Yakóbo
lúndu Yiwáni kɨ́ mongụ́ maku.
3 Sɨmɨ bɨ lurú nda go kɨ́dí ledre née ní
oto 'yị 'bɨ Yụ́da e go kɨ́ rokinyi ní, zɨ́a
ndéréne 'dí'bi Pétero. Ledre née mengị
roné kadra Ayímbi bɨ ndịsịnɨ́ ndólo a
'De'dị́ ndaá ní.*
4 Gɨ do kacɨ́ bɨ 'di'binɨ́ Pétero ní, do
ónzó wo sɨmɨ sịgịnị, kɨ́'dí bɨ otonɨ́ asikíri e
eso (4) eso (4) dongá a gbaá ndịsị bándá
wo ní. Eróde yeme kóo ledre gɨ ro
'décị ngbanga Pétero gɨ do kacɨ́ Ayímbi
Umbuokpó† do komo tụ́'dụ́ 'yị 'bɨ Yụ́da e.
5 Née ní, do bándáóto Pétero sɨmɨ sịgịnị
íri. Tɨ́ lá zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ
Yésụ go ní ndịsịyé kótrụ royé íni ini zɨ́
Lomo gɨ ro Pétero kɨ́ roko'bụyé mbá.
6 Sɨmɨ ndụlụ bɨ 'dá'dá gɨ zɨ́ Eróde
kɨ́ 'dí'biógụ Pétero 'décị ngbanga a ní,
Pétero nɨ kóo mɨ'dú'duné mɨódóne kɨ́
ká'dá késị́ e gbre, kɨ́ asikíri gbre dongáne.
Asikíri máa yée ga bɨ kóo do bi moko
ore ní nɨyí 'bɨ eyé mɨtóroyé bándá mbotụ
sịgịnị.
7 'Diya káa ní, zɨ́ maláyika 'bɨ Ngére
Lomo ólụ́ne tóroné, zɨ́ bi óṇgóne 'dịcị́
sịgịnị ore wéé. Zɨ́a kịzị Pétero ro fúndú a,
do úrú wo, zɨ́a úku ledre zɨ́ Pétero kɨ́dí,

* **12:3 12:3** Ayímbi bɨ ndịsịnɨ́ ndólo a 'De'dị́ ndaá: Ayímbi máa wo née ndịsị lengbe 'dí'bi sịlị́ ịnyị doa gbre, ndịsị tónó kɨ́ Ayímbi máa wo Umbuokpó ní. Yụ́da e ndịsịnɨ́ sómụ́ndíki sịndị́ kadra bɨ kóo Lomo 'di'bioyó yée gɨ sɨmɨ Ízibiti sɨmɨa ní. Ólo Ólụ́ógụ 12:17-20. † **12:4 12:4** Ayímbi Umbuokpó: Nɨ sịndị́ kadra bɨ Yụ́da e ndịsịnɨ́ sómụ́ndíki ledre bɨ kóo Ngére Lomo okpó gɨ do 'be 'bɨ eyé e ufu owụ́ 'bɨ eyé e wá gɨ zɨ́a bɨ ọṛónɨ́ sáma owụ́ kábịṛịkị ro kágá mbotụ eyé e ní. Zɨ́a kóo 'di'biogụ yée gɨ sɨmɨ Ízibiti gɨ sɨmɨ 'do'dó bɨ kóo nɨyí sɨmɨ a ní. Ólo Ólụ́ógụ 12:1-20.

"'Di'diya ịnyịógụ mu 'dága." Geré zɨ́ ká'dá kés̩ ga gére née ndé'dé útúóyó royé gɨ ro sị̄lị̄a.

8 Nda gɨ ore zɨ́ maláyika úku ledre zɨ́a kɨ́dí, "Ési bongó eyị mu kɨ́ wará eyị." Zɨ́ Pétero méngị ledre ga gére née tɨ́ kenée. Zɨ́ maláyika kpá úku ledre zɨ́a kɨ́dí, "Kụ́rụ́kụ mongụ́ ngbángbá mbílí bongó eyị́ née mu royị́ zɨ́yị lódụ́ máa."

9 Zɨ́ Pétero lódụ́ kací a zɨ́ye ólụ́ógụyé sága gɨ sɨmɨ sị̄gịnị. Tɨ́ lá owo ené bɨ yaá ledre bɨ maláyika ndịsị méngị a ba nɨ ma'díi ní wá. Somụ́ 'bɨ ené ya kɨ́dí Lomo 'dodo roné zɨ́ne ne sɨmɨ 'duru.

10 Zɨ́ maláyika e kɨ́ Pétero ókpóómo mɨzefị bi 'bɨ asikíri ga bɨ ndịsịní óndó bi ní, kɨ́ gbre bi eyé, ndéréógụyé gị ro odụ a bɨ mbotụ kés̩ bɨ ndịsị ólụ́ógụ sɨmɨ mongụ́ gara ní. Zɨ́ mbotụ kés̩ née líkpí roné zɨ́ye kɨ́ roné, zɨ́ye ólụ́ógụyé sága. Sɨmɨ bɨ olụ́ogụní ní, zɨ́ye lódụ́ mongụ́ mɨsi'di re kenée, 'diya káa ní, zɨ́ maláyika lélị ené ótoómo wo.

11 Nda née ní, zɨ́ sómụ́ ledre 'bɨ Pétero ndá'baógụné roa, zɨ́a úku ledre kɨ́dí, "Cakaba ní, máówo go ma'díi. Ngére Lomo kasaogụ maláyika ené née ne gɨ ro yómo máa gɨ sɨmɨ ledre bɨ Eróde yemeoto gɨ romá kɨ́ ledre ga bɨ mbá Yụ́da e ndịsịní sómụ́ a idíní méngị máa kɨ́e ní."

12 Sɨmɨ bɨ Pétero owoyeme nda kenée ní, zɨ́a ndéréne 'be 'bɨ Maríya mbágá Yiwáni bɨ ngíti ịrịa nɨ kpá Máriko ní, kɨ́'dí bɨ tụ́'dụ́ 'yị e kotrụní royé ndịsị íni ini zɨ́ Lomo ní.

13 Mɨógụ Pétero íri, zɨ́a ndóndóló ku mbotụ, zɨ́ owụ́kára bɨ 'yị moko 'be ore kɨ́ ịrịné Róda ní ógụ ndịzịné zɨ́a.

14 Sɨmɨ bɨ owo kɨ́dí née kúrú Pétero ní, zɨ́a ídíne kɨ́ mongụ́ rokinyi likpí aka gbawá mbotụ, zɨ́a ngásálúgu roné úku ledre kɨ́dí, "Pétero nɨ bɨ tóro sága 'dáa ba ní."

15 Zɨ́ye úku ledre zɨ́a kɨ́dí, "Áyí 'yị ịrifu." Zɨ́a kpá fú lányáne ro ledre née. Gɨ ore zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, "Née ba íri maláyika ené."

16 Sɨmɨ ledre bɨ nɨyí kɨ́e ba ní, Pétero nɨ 'bɨ ené kpá fú ndóndóló. Nda sɨmɨ bɨ likpíní mbotụ zɨ́ye lúrúndíki wo ní, zɨ́ tarayé ịdrịne.

17 Zɨ́ Pétero méngị kéyị zɨ́ye kɨ́ sị̄lị̄ne yaá idíní ndécị tí, zɨ́a lị̄kpị̄ ledre mɨ'dí'biógụ wo bɨ Ngére Lomo 'di'biogụ wo gɨ sɨmɨ sị̄gịnị ní zɨ́ye. Zɨ́a úkuómo ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Ídísé lị̄kpị̄ a zɨ́ Yakóbo e kɨ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ní kenée." Nda née ní zɨ́a ndéréókpó ené do ngíti bi.

18 Kɨ́ phịyị a née ní, zɨ́ mongụ́ ófụ́ ịnyịné dongará asikíri ga bɨ kóo ndịsịní bándá Pétero ní gɨ zɨ́a owoní éyị bɨ mengị wo ní wá.

19 Zɨ́ Eróde úwú ledre née ní, zɨ́a kása asikíri e gámásó'do wo. Gamání má, ndikiní wo wá. Zɨ́ Eróde ndólo asikíri ga bɨ kóo ndịsịní bándá Pétero ní ndú'yú yée, zɨ́a úku ledre kɨ́dí idíní úfu yée 'dá'ba. Gɨ do kací ledre née ní, zɨ́ Eróde ómụ́ne gɨ sɨmɨ káṇgá 'bɨ Yụdáya ndéré ndịsịné ca sɨmɨ gara bɨ Kayisaríya ní.

Mɨúyu Eróde

20 Ndịsị 'bɨ Eróde ndaá kóo bɨlámáne kɨ́ 'yị ga bɨ sɨmɨ gara ga bɨ Táyire kɨ́ Sidóna ní wá. Zɨ́ye kótrụ royé ndéré lúrú Eróde. 'Dá'dá odroní kɨ́ ngíti o'do kɨ́ ịrịné Bɨlásɨta ní, nɨ ne 'yị bɨ kɨ́ ledrené owóowó 'be 'bɨ Eróde ore ní gɨ ro zɨ́a sáká yée. Nda gɨ do kací née ní, zɨ́ye ndéréye zɨ́ Eróde gɨ ro zɨ́ye yéme ndịsị eyé zɨ́a ídíne bɨlámáne, gɨ zɨ́a yée ndịsịní ómo do éyị́ mɨánu bɨ ndịsịní ógụ kɨ́e gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Eróde nɨ ne mongụ́ ngére sɨmɨ a ní.

21 Sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ otoní gɨ ro zɨ́ye ódroyé ní, zɨ́ Eróde ési 'duo bongó bɨ ngére e ndịsịní ési a dụ́ụ́ ye ní ógụ ndịsịné kɨ́e do kị̄tị ngére ené ndịsị ódroné kɨ́ 'yị e.

22 Zɨ́ye ángáye 'duo diri kɨ́dí, "Ba nda kúrú 'yịma'dí wá, yị́ ené kúrú lomo."

23 Geré zɨ́ maláyika 'bɨ Ngére Lomo sémbị́ ónzó Eróde gbụ bi, gɨ zɨ́a oto ené úndru Lomo wá. Zɨ́ kidri e ólụ́ye ro Eróde zɨ́a úyuné.

24 Tɨ́ sɨmɨ ledre née ní, ledre 'bɨ Yésụ nɨ yị́ ené fú lá ngbóró ené 'dá'dá kɨ́ ndịsị áṇgané.

25 Sɨmɨ bɨ Baranába e kɨ́ Sáwulo mengịonzóní moko bɨ kóo kasaní yée

ndéré méngị a ní, zɨ́ye ndá'balúgu royé gɨ sɨmɨ Yerụsaléma sɨmɨ gara bɨ Ánatiyoko, 'di'biutúní Yiwáni bɨ ngíti ịrịa kpá Máriko ní kpa kɨ́ye.

13

Gelénɨ́ Baranába e kɨ́ Sáwulo kása yée

1 Dongará 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ sɨmɨ gara bɨ Ánatiyoko ní, nébị e kɨ́ 'yị 'dódo ledre e nɨyí kóo bo. Baranába, Simiyóna bɨ ndɨ́sịní kpá ndólo wo Bụkụlụ gɨ zɨ́ saná a bɨ bụkụlụné ní, Lụsɨ́ya bɨ ogụ gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Kuréne ní, Manéna bɨ ngboró 'be 'bɨ ngére Eróde ní nda kɨ́ Sáwulo.

2 Sɨmɨ bɨ nɨyí ndɨ́sị óto úndru Ngére Yésụ kɨ́ ndɨ́sị órụ́ éyị́ mɨánu ní, zɨ́ 'Dówụ́ Lomo úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, "Ídísé í'dí sɨ́lɨ́se gɨ ro Baranába e kɨ́ Sáwulo zɨ́ma, gɨ ro zɨ́ye méngị moko bɨ mágélé yée gɨ roa ní."

3 Nda gɨ do kacɨ́ éyị́ mɨánu bɨ orụ́nɨ́ kɨ́ ini bɨ ininɨ́ zɨ́ Lomo ní, zɨ́ye óto sɨ́lɨ́ye do Baranába e kɨ́ Sáwulo do í'dí sɨ́lɨ́ye gɨ royé zɨ́ye ndéréye.

Baranába e kɨ́ Sáwulo ogụnɨ́ sɨmɨ Sáyípuroso

4 Kɨ́ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo zɨ́ Baranába e kɨ́ Sáwulo ndéréógụyé sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Selụ́siya ní, zɨ́ye nda 'dógụ bi gɨ ore kɨ́ kụrụ́ngba sɨmɨ cúkú bɨ Sáyípuroso ní. 5 Sɨmɨ bɨ nderéogụnɨ́ sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Salamísa ní, zɨ́ye 'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e sɨmɨ 'Dɨ́cɨ́ Kótrụro e 'bɨ Yụ́da e. 'Di'biutúní kóo Yiwáni* kpa zɨ́a ndɨ́sị sáká yée kɨ́ moko.

6 Zɨ́ye ndéré 'décị bi gɨ sɨmɨ cúkú née vé gị sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Páfoso, kɨ́'dí bɨ ogụ ndikiní 'yị mála kɨ́ ịrịné wotị́ Yósuwa bɨ mengị roné ya née nɨ nébị ní.

7 Nɨ ezegámá Seregɨ́su Páwulosu gávana 'bɨ cúkú máa née ní, nɨ 'yị ówo ledre kɨ́ngaya. Gɨ ore, zɨ́ gávana née kákasa kacɨ́ Baranába e kɨ́ Sáwulo gɨ zɨ́a ili gɨ ro úwú kúrú Lomo gɨ zɨ́ye.

8 Tɨ́ lá zɨ́ 'yị mála bɨ Elimási, bɨ née ịrị a sɨmɨ tara Gɨrɨ́gị ní ndɨ́sịné fála yée, áyíne gɨ ro 'dí'bióyó sómụ́ ledre 'bɨ gávana 'dá'ba káa bɨ nɨ ṇgụṇgu ledre Yésụ ke.

9 Nda née ní, Sáwulo bɨ ndɨ́sịní kpá ndólo wo Páwulo ní, sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo, zɨ́a lúrú bi mbị́ komo Elimási zɨ́a úku ledre kɨ́dí,

10 "Áyí owụ́ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e. Bɨ nɨ kpá okó ro bɨlámá ledre e za mbá. Áyí 'yị ṛanga kpá 'yị méngị bɨsinyí ledre e. Kacɨ́ kadra e mbá, íli 'bɨ eyị́ fú lá óyóló'bó ma'díi ledre 'bɨ Ngére Lomo káa do ṛanga.

11 Cakaba ní, Ngére Lomo nɨ í'bí 'do'dó zɨ́yị, zɨ́ komoyị́ 'dụ́tụné kɨ́ sɨ́lɨ́ nyere útúásá lúrúndíki mɨsúwu kadra wá."

Geré zɨ́ komo Elimási 'dụ́tụné, zɨ́a ndɨ́sị gámálící roné kɨ́ só'do 'yị bɨ nɨ kókó née ní.

12 Sɨmɨ bɨ gávana lurú ledre bɨ mengị roné zɨ́ Elimási káa ní ní, zɨ́a ṇgụṇgu ledre Ngére Yésụ. Zɨ́ taraa ịdrịne kɨngaya kɨ́ úwú ledre bɨ 'dódonɨ́ gɨ ro Yésụ ní.

Páwulo úku bɨlámá ledre 'bɨ Yésụ sɨmɨ Pɨsɨ́dɨya

13 Gɨ sɨmɨ Páfoso, zɨ́ Páwulo e kɨ́ lafúne e ịnyịyé ndéréye kɨ́ kụrụ́ngba sɨmɨ Perɨ́ga gara bɨ sɨmɨ Pamafíliya, kɨ́'dí bɨ Yiwáni otoomo yée zɨ́a ndá'balúgu roné sɨmɨ Yerụsaléma ní.

14 Zɨ́ye ịnyịyé gɨ sɨmɨ Perɨ́ga ndéréógụyé sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Ánatiyoko bɨ sɨmɨ Pɨsɨ́dɨya ní, nda sɨmɨ Sɨ́lɨ́ 'bɨ 'Dówụ́ro† zɨ́ye ndéré ndɨ́sịyé bi sɨmɨ 'Dɨ́cɨ́ Kótrụro 'bɨ Yụ́da e.

15 Gɨ do kacɨ́ ledre bɨ oloní gɨ sɨmɨ lorụ bɨ Mụ́sa eké kɨ́ yée ga bɨ nébị e ekéní ní, zɨ́ manda 'bɨ 'Dɨ́cɨ́ Kótrụro kákasa zɨ́ye kɨ́dí, "Lúndumá e, togụ́ ledre nɨ bo tarasé gɨ ro zɨ́se sáká 'yị e kɨ́e yá, ógụsé mu úku a."

16 Zɨ́ Páwulo ịnyịógụné 'dága, zɨ́a ụ́cụómo yée kɨ́ sɨ́lɨ́ne, zɨ́a nda tónóne ódroné. "Lafúma Isɨréle e kɨ́ 'yị ga bɨ

* **13:5 13:5** Yiwáni: Yiwáni ba ndɨ́sịní kpá ndólo wo Máriko. Mɨzefị́ ledre bɨ ukuní gɨ roa ní nɨ sɨmɨ Moko 'bɨ 'yịmɨkása e 12:12. Bụ́kụ bɨ Bɨlámá ledre bɨ Máriko eké ní eké ne. † **13:14 13:14** Sɨ́lɨ́ 'bɨ 'Dówụ́ro: Née nɨ mongụ́ sɨ́lɨ́ 'bɨ Isɨréle 'bɨ ini zɨ́ Lomo, mengịní moko sɨmɨ a wá. Zɨ́ye ndɨ́sịyé sómụ́ndíki ledre kɨ́dí Lomo otoogụ ere kɨ́ do sogo káṇgá kpá kɨ́ ledre bɨ Lomo yomo yée gɨ sɨmɨ moko 'bɨ owụ́kụlụ́ e gɨ sɨ́ sɨ́lɨ́ ngére 'bɨ Ízibiti ní. Ólo Ólụ́ógụ 20:8-11, Gbre lorụ 5:12-16.

ngárá ndanɨ́ Yụ́da e wá ní bɨ ndịsịsé óto
úndru Lomo ní, índisé aka mbílíse zíma.
17 Lomo bɨ 'yị lúrú bi kacɨ́ Isɨréle e ní,
gelé kóo bulúnduzé e ne káa do 'yị ené e,
zía óto yée zɨ́ye étrịyé kɨ́ngaya sɨmɨ bɨ
nɨyí sɨmɨ káṇgá 'bɨ Ízibiti ní, kɨ́ mongụ́
roko'bụ 'bɨ Lomo, zía 'dí'biógụ yée gɨ sɨmɨ
Ízibiti 'dá'ba,
18 zía ụ́tụsɨmɨné kɨ́ sɨmɨbi cị́ gbre sáká
yée sɨmɨ bɨ nɨyí sɨmɨ súwú ní.
19 Zɨ́ Lomo í'bí roko'bụ zɨ́ Isɨréle e zɨ́ye
rómo komo sị́ do 'yị ga bɨ ịnyị doa gbre
bɨ ndịsịnɨ́ ndịsị sɨmɨ Kanána ní, zía í'bí
káṇgá née zɨ́ 'yị ené e ndịsịyé sɨmɨ a káa
do 'bɨ eyé.
20 Ledre née mengị kóo roné mbá kɨ́
sɨmɨbi míya eso doa cị́ gbre doa sokó
(450).
"Gɨ do kacɨ́ ledre née ní, zɨ́ Lomo gélé
'yị 'décị ngbanga e zɨ́ye ndịsị lúrú bi doyé
gị sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ nébị Sámele.
21 Nda sɨmɨ bɨ 'yị e ndu'yúnɨ́ ndu'yú
gɨ ro do óto ngére zɨ́ye ní, zɨ́ Lomo
óto Sáwulo owụ́ 'bɨ Kísi gɨ sɨmɨ kúfú
Benzemúna káa do ngére, mengị kóo
moko kɨ́ sɨmɨbi e cị́ gbre.
22 Gɨ do kacɨ́ bɨ 'di'bioyonɨ́ wo ní, zɨ́
Lomo óto Dawídi káa do ngére. Ba ledre
bɨ Lomo úku gɨ roa ní, 'Máówo bú kɨ́dí
Dawídi owụ́ 'bɨ Zése nɨ o'do bɨ utúasá
kpịnị kacɨ́ mɨmbé'demá ní. Nɨ 'yị bɨ nɨ
méngị ledre ga bɨ máíli yée ní mbá.
23 "Gɨ dongará bulúndu Dawídi e, Lomo
'di'biogụ Yésụ 'Yị yómo 'yị e go zɨ́ Isɨréle e
káa zɨ́ bɨ kóo mocụ́ ledre a 'desị́ ní.
24 'Dá'dá gɨ zɨ́ Yésụ kɨ́ ógụné, Yiwáni
ndịsị kóo 'dódo ledre óyóló'bó sómụ́ ledre
kɨ́ í'bí babatịza zɨ́ Isɨréle e.
25 Káa zɨ́ bɨ Yiwáni nɨ kóo go gbóo gɨ
ro méngịónzó moko ené ní, zía kóo úku
ledre kɨ́dí, 'Sómụ́sé esé ya mááyí 'bɨ amá
náambi? Mándá 'bɨ amá 'Yị yómo 'yị e
bɨ ndịsịsé óto komosé gɨ roa ní wá. Tɨ́
lá nɨ ógụ 'bɨ ené gɨ do kacíma, máútúásá
í'díógụ gbawá wará ené gɨ sịndịa.'
26 "Lafúma Isɨréle e, bulúndu
Abarayáma e, nda kɨ́se 'yị óto úndru
Lomo ga bɨ ngárá ndásé Yụ́da e wá ní
mbá, sanda bɨ gɨ ro 'Yị yómo 'yị e ba ní,
Lomo kasa gɨ rozé mbá.
27 'Yị ga bɨ ndịsịnɨ́ ndịsị sɨmɨ
Yerụsaléma kɨ́ manda eyé e mbá, owo
'di'binɨ́ eyé bɨ ya Yésụ nɨ 'Yị yómo 'yị e ní
wá. Gba kúrú nébị ga bɨ ndịsịnɨ́ ólo a kacɨ́
Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro ní za mbá owo 'di'binɨ́ eyé
ini ledre gɨ sɨmɨ a wá. Zɨ́ye 'décị ngbanga
roa gɨ ro zɨ́ ledre bɨ nébị e ukunɨ́ ní ógụné
ma'díi.
28 Abú owonɨ́ eyé mbigí sị́ ledre bɨ gɨ ro
do úfu wo gɨ roa ní wá yá, zɨ́ye úku ledre
zɨ́ Piláto idí úfu wo 'dá'ba.
29 "Sɨmɨ bɨ mengịonzónɨ́ ledre bɨ nébị
ekénɨ́ gɨ ro Yésụ go ní, zɨ́ye ịmbị́óto wo gɨ
do mɨngbúngbu kágá ndéré kɨ́e óto a.
30 Tɨ́ lá, Lomo uru wo goó gɨ sɨmɨ umbu,
31 zía 'dódo ándá roné kɨ́ tụ́'dụ́ sị́lị́ e zɨ́
'yị ené ga bɨ kóo nderénɨ́ kéye gɨ sɨmɨ
káṇgá bɨ Galiláya sɨmɨ Yerụsaléma ní.
Nɨyí cakaba go ye 'yị ga bɨ lurúnɨ́ wo go
cụ́ kɨ́ komoyé do ndịsịyé úku ledre gɨ roa
zɨ́ 'yị ezé e ní.
32 "Ogụzé ona úku 'dódo bɨlámá ledre
zíse. Éyị́ bɨ kóo Lomo mocụ́ ledre a zɨ́
bulúnduzé e ní,
33 méngị roné go zíze bulúndu yée,
kpụrụ́ gɨ sɨmɨ mɨúru Yésụ zía ídíne trịdrị.
Káa zɨ́ bɨ Dawídi eké sɨmɨ gbre Bụ́kụ ené
'bɨ ke'bị ní.
" 'Áyí owụ́ 'bɨ amá,
karaba mááyí go 'Bụyị́.'
34 Ba ledre bɨ Lomo uku gɨ ro mɨúru Yésụ
ní, umbua utúasá énye sɨmɨ bi wá,
'Mááyí í'bí úndru bɨ ma'díi lúyú ledre
ndaá sɨmɨ a wá ní zɨ́yị, káa zɨ́ bɨ
mámócụ́ ledrea zɨ́ Dawídi ní.'
35 Káa zɨ́ bɨ Dawídi eké do ngíti bi sɨmɨ
ke'bị ené kɨ́dí,
'Útúásá eyị́ ótoómo 'Yị eyị́ bɨ lúyú ledre
ndaá roa wá ní zía ényené wá.'
36 "Sɨmɨ bɨ kóo Dawídi méngị ledre bɨ
Lomo ili zía méngị a sɨmɨ sịndị́ kadra máa
'bɨ ené ní, zía úyuné, do óto wo káa zɨ́ 'bɨ
bulúnduga ga kóna ní, zɨ́ umbu a ényené
cịkị sɨmɨ bi ore.
37 Tɨ́ lá Yésụ bɨ Lomo uru wo gɨ sɨmɨ
umbu ní, umbu a enye ené sɨmɨ bi wá.

13:33 13:33 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 2:7 **13:34 13:34** Isáya 55:3 **13:35 13:35** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 16:10

38 “Bɨ nda go kenée ní, lúndu 'bɨ ené e,
máili go zíse ówo a kídí bɨlámá ledre bɨ
má'dódo zíse 'bɨ lụ́lụóyó lúyú ledre ní, nɨ
kpụrụ́ gɨ sɨmɨ Yésụ.
39 Kpụrụ́ gɨ sɨmɨ Yésụ ma'dáa 'yị ga bɨ
ṇguṇgunɨ́ ledrea go ní, Lomo nɨ lụ́lụóyó
lúyú ledre eyé bɨ lorụ 'bɨ Mụ́sa utúasá
lụ́lụóyó a gɨ rosé 'dá'ba wá ní.
40 Ídísé bándá rosé káa bɨ ledre bɨ
nébị e ukunɨ́ ní kɨ́ méngị sée.
41 Zɨ́ Lomo úku ledre kídí,
“ ‘Lúrúsé aka, sée 'yị ga bɨ ndị́sịsé
úkucáyi ledre gɨ romá ní,
tarasé nɨ karanée ị́drị́ zíse úyusé
mɨúyu.
Mááyí ógụ méngị ledre sɨmɨ sịndị́ kadra
esé
útúásásé ṇgúṇgu a wá,
abú ngíti 'yị uku yeme ledre gɨ roa
zíse.’ ”
42 Káa zɨ́ bɨ Páwulo e kɨ́ Baranába
nɨyí go ólụ́ógụ eyé gɨ sɨmɨ 'Dị́cị́ Kótrụro
'dá'ba ní, zɨ́ 'yị e úku ledre zɨ́ye ya idínɨ́
ndá'baógụ sɨmɨ ngíti Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro gɨ do
kacɨ́ wo ba gɨ ro úku ándá bɨlámá ledre gɨ
ro ledre née zɨ́ye.
43 Sɨmɨ bɨ 'yị e bayinɨ́ gɨ do bi kótrụro
ní, zɨ́ tụ́'dụ́ Yụ́da e kɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ndanɨ́
Yụ́da e wá ní bɨ oyólo'bónɨ́ royé káa do 'yị
ṇgúṇgu 'dódo ledre 'bɨ Yụ́da e ní, ịnyịyé
lódụ́ Páwulo e kɨ́ Baranába, bɨ odronɨ́ zɨ́ye
kídí idínɨ́ kpá fú lányá ro bɨlámá ledre 'bɨ
Lomo bɨ uwúnɨ́ née.
44 Sɨmɨ Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro bɨ gɨ do kacɨ́ a
née ní, zɨ́ 'yị e gɨ sɨmɨ gara ore za mbá
ógụyé úwú ledre gɨ ro Ngére Yésụ.
45 Sɨmɨ bɨ Yụ́da e lurúnɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ
yokonɨ́ royé ní, zɨ́ye óto ledre sɨmɨyé kɨ́
ndị́sị́ úku sínyi ledre gɨ ro ledre ga bɨ
Páwulo ndị́sị́ úku yée ní.
46 Nda née ní, zɨ́ Páwulo e kɨ́ Baranába
úkulúgu ledre zɨ́ Yụ́da ga gére née
o'bụó'bụ kídí, “Azé kóo úku ụ́tụ ledre 'bɨ
Lomo zíse 'dá'dá kí. Tɨ́ lá bɨ ásisé yị́ esé
mɨási ílisé esé óto rosé kɨ́ ledresé owóowó
gɨ ro zíse ówo trịdrị bɨ fí ní wá ní, azé go
ógụ ótoómo sée zíze ndéré ezé zɨ́ 'yị ga bɨ
ngárá ndanɨ́ Yụ́da e wá ní.
47 Ba ledre bɨ Ngére Lomo uku zíze ní,
“ ‘Máóto sée go bimɨóṇgó zɨ́ 'yị ga bɨ
ngárá ndanɨ́ Yụ́da e wá ní,
gɨ ro zɨ́ 'yị e do sogo káṇgá mbá
ómoyé.’ ”
48 Sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ ngárá ndanɨ́ Yụ́da e
wá ní uwúnɨ́ ledre née kenée ní, zɨ́ye
ídíye kɨ́ rokinyi kpá kɨ́ óto úndru bɨlámá
ledre Ngére Yésụ. Zɨ́ 'yị máa ga bɨ kóo nɨyí
go mɨgéléye gɨ ro trịdrị bɨ za fí ní ṇgúṇgu
ledre Yésụ.
49 Zɨ́ ledre 'bɨ Ngére Yésụ áṇgané kacɨ́
bi e za mbá.
50 Tɨ́ lá, zɨ́ Yụ́da e ésị́ ledre sɨmɨ
mɨngburoko kará ga bɨ kɨ́ ledreyé
owóowó bɨ ndị́sịnɨ́ óto úndru Lomo ní
kpá kɨ́ mɨngburoko ya'dá ga bɨ nɨyí ye
manda zɨ́ lafúye sɨmɨ gara ore ní. Zɨ́ye
tónó méngị lárá Páwulo e kɨ́ Baranába,
do ógóóyó yée gɨ sɨmɨ káṇgá eyé gɨ ore
'dá'ba.
51 Nda gɨ ore née ní, zɨ́ 'yịmɨkása ga
gére née ụ́'bụ́ 'bụrụ gɨ ro sịndị́ye gɨ ro
'dódo a zɨ́ Yụ́da e kídí Lomo asi go gɨ royé,
zɨ́ye ndéréókpó eyé sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné
Ikonị́yomo ní.
52 Zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ga bɨ sɨmɨ
Ánatiyoko ní, ndị́sị́ ídíye kɨ́ mongụ́
rokinyi kpá kɨ́ 'Dówụ́ Lomo sɨmɨyé.

14

Páwulo e kɨ́ Baranába ogụnɨ́ sɨmɨ Ikonị̂yomo

1 Ledre kéyị kéṛị́ ba méngị kpá roné
sɨmɨ gara bɨ Ikonị́yomo ní. Zɨ́ Páwulo e
kɨ́ Baranába ndéréye sɨmɨ 'Dị́cị́ Kótrụro.
Zɨ́ye ndị́sị́ úku 'duo ledre ga bɨ ndị́sị́ 'dí'bi
do 'yị e mɨ'dí'bi ní. Zɨ́ tụ́'dụ́ Yụ́da e kɨ́ 'yị
ga bɨ ngárá ndanɨ́ Yụ́da e wá ní ṇgúṇgu
ledre Ngére Yésụ.
2 Tɨ́ lá zɨ́ Yụ́da máa yée ga bɨ asinɨ́ kɨ́
ṇgúṇgu ledre Yésụ ní, esị́ ledre sɨmɨ 'yị
ga bɨ ngárá ndanɨ́ Yụ́da e wá ní gɨ ro zɨ́
sɨmɨ doyé sínyíne ro 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́
ledre Yésụ go ní.
3 Née ní zɨ́ Páwulo e kɨ́ Baranába
lú'búye ore cúku'dée, do ndị́sị́ ódroyé kɨ́
roko'bụ gɨ ro Ngére Yésụ, bɨ 'dodo kídí
ma'díi í'bí roko'bụ ne zɨ́ye ndị́sịyé méngị

13:41 13:41 Abụkụ́kụ 1:5 **13:47 13:47** Isáya 49:6

mɨngburoko ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé, kɨ́ yée ga bɨ tara 'yị ndịsị ịdrị́ gɨ zɨ́ye mɨ́ịdrị́ ní.
4 Zɨ́ 'yị ga bɨ kóo sɨmɨ gara ore ní ífi sɨmɨyé, ngíti géyị ṇguṇguní 'bɨ eyé kóo ledre 'bɨ Yụ́da e, ngíti géyị ṇguṇguní 'bɨ eyé ledre 'bɨ 'yịmɨkása e.
5 Gɨ ore, zɨ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní kɨ́ Yụ́da e, ndro kɨ́ manda eyé e yéme ledre dongaráye gɨ ro méngị lárá 'yịmɨkása e gɨ ro óngboónzó yée kɨ́ tutú.
6 Sɨmɨ bɨ 'yịmɨkása e uwúní ledre née ní, zɨ́ye ngásáókpó eyé sɨmɨ Lísitra kɨ́ Dérebe gara ga bɨ sɨmɨ Lịkóniya kpá kɨ́ ngíti géyị bi ga bɨ sɨmɨ Lịkóniya ní.
7 Sɨmɨ bɨ nɨyí íri ní, zɨ́ye ndị́sịyé fú lá 'dódo bɨlámá ledre 'bɨ Ngére Yésụ zɨ́ 'yị e.

Páwulo 'dodo ledre sɨmɨ Lísitra kɨ́ Dérebe

8 Sɨmɨ bɨ Páwulo nɨ ndị́sị 'dódo ledre zɨ́ 'yị e sɨmɨ Lísitra ní, o'do nɨ kóo bo ore mɨgịgị́rị́ kú bɨ aráni wo ní nderé ené wá.
9 Zɨ́ o'do née ndị́sịné índi mbílíne úwú ledre bɨ Páwulo ndịsị úku a ba. Zɨ́ Páwulo lúrú cụ́ mbigí kụrụ'bụ komoa, zɨa ówo a kɨdí o'do ba ṇguṇgu ledre Yésụ go, utúasá go do yómo wo.
10 Zɨ́ Páwulo ndólo wo kɨ́ kúrúne 'dága kɨdí, "Ịnyịógụ mu tóro 'dága do sịndị́yị." Zɨ́ o'do née lé'béne geré mɨlé'bé 'dága do tónóne gámálící roné.
11 Sɨmɨ bɨ tụ́'dụ́ 'yị e lurúní ledre bɨ Páwulo mengị ba ní, zɨ́ye gbúrógbóye kɨ́ tara eyé 'bɨ Lịkóniya e kɨdí, "lomo e ogụní go zɨ́ze kɨ́ toso 'yịma'dí royé."
12 Zɨ́ye ịfị́ ịrị lomo eyé bɨ Zíya ní do Baranába, lomo máa wo bɨ kɨ́ ịrịné Ámasi ní do ịfị́ ịrịa do Páwulo gɨ zɨa 'di'bi kóo manda 'bɨ ódro ne.
13 Zɨ́ 'yị 'dáná éyị́ zɨ́ lomo bɨ Zíya, bɨ kɨ́ 'dịcị́ 'bɨ lomo gbóo cigí gara ore ní, ógụné kɨ́ ya'dá ịtị́ e kɨ́ mɨsụ́rụ́ kágá e, gɨ zɨa wo kɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née iliní í'bí éyị́ ga gére née káa do 'dáná éyị́ eyé zɨ́ 'yịmɨkása e.
14 Sɨmɨ bɨ 'yịmɨkása ga bɨ, Baranába e kɨ́ Páwulo uwúní ledre née kenée ní, zɨ́ye lófo bongó e gɨ royé zɨ́ye ngásá útúye dongará tụ́'dụ́ 'yị ga gére née, kɨ́ gbúrógbóye kɨdí,
15 "Méngịsé ledre kenée gɨ ro 'di? Azé 'bɨ ezé kpá lá 'yịma'dí káa zɨ́ sée ní. Ogụzé ona ba kɨ́ bɨlámá ledre zɨ́se, ódrozé zɨ́se gɨ ro zɨ́se ótoómo kɨ́ méngị bɨcayi ledre e, zɨ́se ndá'balúgu rosé zɨ́ Lomo bɨ nɨ trịdrịné za fí ní, bɨ otụ́ ere kɨ́ do sogo káṇgá nda kɨ́ mɨkavu e kɨ́ éyị́ ga bɨ sɨmɨyé za mbá ní.
16 Ga kóo 'desị́ ní, Lomo otoomo kóo ṛịkị́ sị́ do 'yị e zɨ́ye ndị́sịyé méngị ledre eyé bɨ utúasá kací komoyé ní.
17 Tɨ́ lá bɨ ba ní, Lomo ndịsị fú lá 'dódo roné zɨ́se kɨdí, née nɨ bo kɨ́ bɨlámá éyị́ ga bɨ ndịsị méngị yée zɨ́se ní. Ndịsị kása iní zɨ́se gɨ komo ere do fụtụ́ éyị́ mɨánu esé e sɨmɨ bɨlámá sịndị́ kadra, nɨ ne 'yị bɨ ndịsị í'bí éyị́ mɨánu zɨ́se, kpá 'yị óto sée kɨ́ rokinyi."
18 Tɨ́ do mbágá ledre bɨ 'yịmɨkása e ukuní ba ní, nɨ kóo mɨórụné zɨ́ye kɨ́ngaya gɨ ro zɨ́ye ụ́cụómo tụ́'dụ́ 'yị ga gére née kɨ́ 'dáná éyị́ zɨ́ye.
19 Gɨ ore, zɨ́ ngíti géyị Yụ́da e ógụyé gɨ sɨmɨ Ánatiyoko kɨ́ Ikonị́yomo sɨmɨ Pịsị́dịya sínyíónzó sɨmɨ do tụ́'dụ́ 'yị ga gére née zɨ́ye útú eyé go do kacɨ́ye. Zɨ́ye óngbo Páwulo kɨ́ tutú do óỵo wo ndéré ónzó óto a gɨ sɨmɨ gara sága kɨ́ sómụ́ ledre bɨ yaá uyu go ní.
20 Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ogụní tóro gbaá dongá Páwulo ní, zɨa ịnyịógụné 'dága ndá'balúgu roné sɨmɨ gara íri. Sɨmɨ bɨ bi arálo'bó roné ní, zɨ́ Páwulo e kɨ́ Baranába ndéréókpóye sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Dérebe ní.

'Yịmɨkása nda'baní sɨmɨ Ánatiyoko kɨ́ Sụ́rịya

21 Zɨ́ Páwulo e kɨ́ Baranába ndị́sịyé 'dódo ledre bɨlámá ledre sɨmɨ gara do 'dí'bi do tụ́'dụ́ 'yị e zɨ́ye ídíye 'yị lódụ́ kací Yésụ. Nda née ní zɨ́ye ndá'balúgu royé sɨmɨ Lísitra, Ikonị́yomo nda kɨ́ Ánatiyoko.
22 Sɨmɨ gara ga bɨ nderéogụní gɨ sɨmɨyé née ní, zɨ́ye ndị́sịyé sáká 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ní gɨ ro zɨ́ye tóroyé ngbúó sɨmɨ ṇgúṇgu ledre eyé. Zɨ́ye úku ledre kɨdí, "Azé 'dó'dó mɨ'dó'dó kí azé fú ógụ 'be 'bɨ Lomo."

23 Zí Páwulo e kí Baranába gélé
manda e zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre Yésụ
go ní do bi eyé e mɨkékeṛịa za mbá. Zíye
órụ́ éyị́ kí íni ini zí Lomo, zíye ótoómo
manda ga gére née do sị́lị́ Ngére Yésụ, bɨ
nɨ dụ́ụ́ ne 'yị bɨ ótoní mɨmbé'deyé roa ní.
24 Gɨ do kací bɨ Páwulo e kí Baranába
gamáonzóní bi ga bɨ sɨmɨ Pịsị́dịya go
ní, zíye ndéréógụyé sɨmɨ káṇgá bɨ Pa-
mafíliya ní.
25 Nda sɨmɨ bɨ 'dodoní ledre zí 'yị e sɨmɨ
gara bɨ Períga ní, zíye ókpóye sɨmɨ gara
bɨ kí ịrịné Atalíya.
26 Nda gɨ ore, zíye 'dógụ bi kí kụrúngba
ndá'balúgu royé sɨmɨ Ánatiyoko kí'dí
bɨ kóo 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre Yésụ
i'bíní yée do sị́lị́ Lomo kí sáká éyị́ ené
gɨ ro moko bɨ Páwulo e kí Baranába
mengịonzóní ní.
27 Sɨmɨ bɨ ogụní sɨmɨ Ánatiyoko bɨ sɨmɨ
káṇgá 'bɨ Sụ́rịya ní, zíye yóko zaá 'yị ga
bɨ ṇguṇguní ledre Yésụ go ní ndro do bi
kị́é'do do lị́kpị́ ledre ga bɨ Lomo mengị yée
kí mɨsi'di bɨ Lomo likpí zí 'yị ga bɨ ngárá
ndaní Yụ́da e wá ní ṇgúṇgu ledre Yésụ ní.
28 Nda née ní, zíye ndị́sịyé kí lafúye
ga bɨ nɨyí 'yị lódụ́ kací Yésụ ní ore kí
ngbángbá sị́lị́ e.

15

'Yị e kotrụní royé sɨmɨ Yerụsaléma

1 Zí ngíti géyị ya'dá e ógụyé gɨ sɨmɨ
káṇgá 'bɨ Yụdáya sɨmɨ gara bɨ Ánatiyoko
ní tónóye 'dódo ledre zí 'yị ga bɨ 'yị lódụ́
kací Yésụ ní kídí, “Togụ́ útúsé ngbụru káa
zí bɨ lorụ bɨ Mụ́sa 'dodo ní wá, ómosé
wá.”
2 Zí Páwulo e kí Baranába ndị́sịyé ítí
kangú kíngaya kí úku ló'bó ledre née
dongaráye kéye. Gɨ ore née ní, do gélé
Páwulo e kí Baranába kí ngíti géyị lafúye
'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní
gɨ ro do ndéréye ódro ledre gɨ ro ledre
née kí 'yịmɨkása e kí mɨngburoko 'yị ga
bɨ sɨmɨ Yerụsaléma ní.
3 Zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ
go ní í'bí mɨsi'di zíye ndéréye. Nderéní
kóo kpụrụ́ gɨ sɨmɨ káṇgá ga bɨ Fonị́sịya kí
Samáriya ní. Zíye lị́kpị́ ledre gɨ ro 'yị ga
bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní bɨ ṇguṇguní
ledre 'bɨ Yésụ ní. Zí ledre née óto 'yị ga
bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ní ídíye kí mongụ́
rokinyi.
4 Sɨmɨ bɨ nderéogụní sɨmɨ Yerụsaléma
ní, zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ
go ní, kí 'yịmɨkása e nda kí mɨngburoko
'yị ga bɨ íri ní 'dí'bi yée sɨmɨ sụmụ. Zí
Páwulo e kí Baranába lị́kpị́ ledre ga bɨ
Lomo mengị yée kpụrụ́ gɨ sɨmɨyé ní zíye.
5 Tí lá zí ngíti géyị 'yị ṇgúṇgu ledre 'bɨ
Yésụ máa yée ga bɨ 'bɨ eyé Farụsáyo e
ní úku ledre kídí, “'Yị lódụ́ kací Yésụ ga
bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní, idíní útú
ngbụru, do ndị́sịyé lódụ́ lorụ 'bɨ Mụ́sa.”
6 Zí 'yịmɨkása e kí mɨngburoko 'yị e
yóko royé ódroyé do ledre née.
7 Gɨ do kací ngbángbá ódro, zí Pétero
ị́nyịógụné 'dága ódroné zíye kídí, “Owụ́
'bɨ babá e, ówosé bú kídí Lomo gelé
máa goó 'desị́ gɨ dongaráse gɨ ro zí 'yị
ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní úwú
bɨlámá ledre 'bɨ Yésụ gɨ taramá gɨ ro zíye
ṇgúṇgu a.
8 Lomo bɨ owo sómụ́ ledre 'bɨ 'yị e mbá
bú ní, 'dodo go kídí née oto 'búye go. Sɨmɨ
bɨ kása 'Dówụ́ne zía ógụ ndị́sịné sɨmɨyé
káa zí bɨ kóo mengị zíze ní.
9 Ifi ené dongaráze kéye wá, lụlụoyó lá
lúyú ledre eyé gɨ zía bɨ ṇguṇguní ledre
Ngére Yésụ go ní.
10 Bɨ kenée ní, éyị́ bɨ ílisé úzu Lomo kí
ị́mbị́óto mongụ́ éyị́ owóowó do 'yị lódụ́
kací Yésụ ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá
ní, bɨ gba zée kí bulúnduzé e utúasázé
ị́mbị́ a wá ní gɨ ro 'di?
11 Ngére ezé Yésụ mengị bɨlámá ledre
go zíze, gɨ zía bɨ ṇguṇguzé ledre ené ní, zí
Lomo yómo zée kpá káa zí bɨ kóo yomo 'yị
ga bɨ ndaní Yụ́da e wá sɨmɨ bɨ ṇguṇguní
ledre Yésụ ní.”
12 Zí 'yị ga bɨ kóo yokoní royé ore
ní mụ́kụ́ye 'duo tí, ndị́sị úwú kací
mɨngburoko ledre kí ledre ga bɨ tara 'yị e
ndị́sị ị́drị́ gɨ zía mɨị́drị́ bɨ Baranába e kí
Páwulo ndị́sịní lị́kpị́ a bɨ Lomo mengị
kpụrụ́ gɨ sɨmɨyé dongará 'yị ga bɨ ndaní
Yụ́da e wá ní.

13 Sɨmɨ bɨ ukuonzóní ledre eyé go ní, zí
Yakóbo úku ledre zíye kí kúrúne 'dága
kídí, “Owụ́ 'bɨ babá e, úwúsé aka ledre
bɨ mááyí úku a ba.
14 Simúna lịkpị́ yeme mɨsi'di bɨ kóo
Lomo 'dodo sáká éyị́ ené zí 'yị ga bɨ ngárá
ndaní Yụ́da e wá ní go sɨmɨ bɨ gelé 'yị e gɨ
dongaráye zíye ídíye káa do 'yị ené e ní.
15 Kúrú nébị e utúasá go kpịnị kíe, káa
zí bɨ nɨ mɨéké ní.
16 Lomo uku kídí,
“ ‘Gɨ do kací ba ní, mááyí ndá'baógụ
í'bílúgu ngére 'bɨ Dawídi
bɨ utú káa zí kụ́tụ́ bɨ ndụrụ go ní.
Mɨndụ́rụ a née ní,
mááyí ụ́bụ́lúgu a zía ndá'baógụné
rịngị́ do biné,
17 gɨ ore, ngíti géyị sị́ do 'yị e mbá nɨyí
ógụ zíma kí 'yị máa yée ga bɨ ngárá
ndaní Yụ́da e wá ní, nɨyí ídí 'yị
amá e. Máa Ngére máyéme kóo
ledre ga gére née máa’
18 káa zí bɨ 'yị e ówoní kóo bú 'desị́
ní.
19 “Kací sómụ́ ledre amá, ndazé ndịsị
tóro 'dụ́tụ kó'dụ́ 'yị ga bɨ ngárá ndaní
Yụ́da e wá ní kí ndá'balúgu royé zí Lomo
wá.
20 Nɨ mɨútúásáne idízé éké wáraga zíye
kídí, ndaní ánu éyị́ mɨánu bɨ 'danání zí
lomo ga bɨ yemení yée kí sị́lị́ 'yị ní wá.
Ndaní só'do royé kí 'yị bɨ ofụ́ní aka royé
kéne wá ní wá. Ndaní kpá ánu esị togụ́
mbú sáma bangá bɨ kpụrọnyó 'dewení lá
go a ngárá sáma loloonzó roné gɨ sɨmɨ wá
ní wá.
21 Gɨ zía 'dodoní kóo lorụ bɨ Mụ́sa eké
ní go 'desị́ zí 'yị e sɨmɨ mɨngburoko gara e
kací Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro e mbá sɨmɨ 'Dịcị́
Kótrụro e.”

Wáraga zí 'yị 'bɨ Yésụ ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní

22 Nda née ní, zí 'yịmɨkása e kí ngíti
géyị mɨngburoko 'yị e ndro kí 'yị ga bɨ
ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní za mbá,
yéme ledre gɨ ro do gélé 'yị e gɨ dongaráye
do kása yée kí Páwulo e kí Baranába
sɨmɨ Ánatiyoko. Zíye gélé ya'dá e gbre
Yụ́da bɨ ndịsịní ndólo wo Barasába ní
kí Síla bɨ nɨyí kí ledreyé owóowó zí 'yị
ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go sɨmɨ
Yerụsaléma ore ní.
23 Ba wáraga bɨ ekéní do kasa yée kíe
ní.
Zée 'yịmɨkása e kí ngíti géyị
mɨngburoko 'yị e nda kí lafúse ga bɨ
ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ káa zí sée ní.
I'bízé mandá go zíse, sée ga bɨ ngárá
ndásé Yụ́da e wá zíse ṇgúṇgu ledre ené
sɨmɨ gara bɨ Ánatiyoko sɨmɨ káṇgá bɨ
Sụ́rịya nda kí káṇgá bɨ Silísiya íri ní.
24 Uwúzé go kídí ngíti géyị 'yị e gɨ
dongaráze gɨ yáa ogụní go ndị́sị 'dó'do
sée kí ledre bɨ nɨ í'bí lerị́ sɨmɨ sanáse
zía kpá kí sínyi sómụ́ ledre esé kí ledre
ga bɨ ndịsịní úku a ní. I'bízé ezé mɨsi'di
née ze zíye wá.
25 Bɨ kenée ní, kotrụzé rozé go
ndro do bi kị́é'do zíze go gélé 'yị e zíye
ndéréye zíse íri kí bɨlámá ezegámáze ga
bɨ Baranába e kí Páwulo,
26 ga bɨ kóo i'bíní royé zí umbu gɨ ro
kéyị Ngére ezé Kírésịto Yésụ ní.
27 Bɨ nda go kenée ní, kasazé Yụ́da e
gɨ yáa go zíse íri kí Síla gɨ ro zíse úwú
ledre bɨ ekézé zíse ba cụ́ gɨ tarayé.
28 Utúasá go ro 'Dówụ́ Lomo kpá ndro
kíze kídí, utúasázé óto ngíti éyị́ mɨówó
dosé rómo gɨ do lorụ bɨ ndị́sịsé lódụ́ a ní
wá.
29 Ndásé ánu éyị mɨánu bɨ 'danání zí
lomo ga bɨ yemení yée kí sị́lị́ 'yị ní wá.
Ndásé só'do rosé kí 'yị bɨ ófụ́sé aka rosé
kéne wá ní wá. Ndásé kpá ánu sáma togụ́
mbú esị bangá bɨ kpụrọnyó 'dewení lá
go a ngárá sáma loloonzó roné gɨ sɨmɨ a
wá ní wá. Ídísé í'dí sị́lị́se gɨ ro éyị́ ga gére
zí mɨndị́sịsé ídíne bɨlámáne.
Lomo idí kíse íri.
30 Zí ya'dá ga bɨ gelení yée née ní 'dí'bi
mɨsi'di ndéréye sɨmɨ Ánatiyoko kí'dí bɨ
ndolo yokoní zaá 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre
'bɨ Yésụ go ní do í'bí wáraga née ní zíye.
31 Sɨmɨ bɨ 'yị e oloní wáraga née ní,
zíye ídíye mbá kí rokinyi kí úwú ledre bɨ
ukuní zía sáká yée ní.
32 Yụ́da e kí Síla nɨyí ye nébị ga bɨ kóo

15:17 **15:17** Amósa 9:11-12

'di'binɨ́ ngbángbá sịndị́ kadra ndị́sị́ sáká yée kɨ́ úku ledre zɨ́ye gɨ ro zɨ́ye ídíye kɨ́ roko'bụyé ní.
33-34 Gɨ do kací bɨ ndị́sị́nɨ́ ore kɨ́ owụ́ sị́lị́ ca ní, zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ go ní í'bí mɨsi'di zɨ́ye ndá'bayé, bɨlámáne zɨ́ 'yị ga bɨ kóo kasanɨ́ yée ní.
35 Páwulo e kɨ́ Baranába idíakánɨ́ 'bɨ eyé cịkị́ sɨmɨ Ánatiyoko ore, kɨ́'dí bɨ yée kɨ́ ngíti géyị́ tụ́'dụ́ lafúye ndị́sị́nɨ́ 'dódo bɨlámá ledre 'bɨ Ngére Yésụ ní.

Páwulo ifinɨ́ dongaráye kɨ́ Baranába

36 Gɨ do kací sị́lị́ ca, zɨ́ Páwulo úku ledre zɨ́ Baranába kɨ́dí, “Nda'bazé aka mu lúrú lafúze ga bɨ kóo 'dodozé ledre gɨ ro Ngére Yésụ zɨ́ye kací gara ga gére née mbá, gɨ ro zɨ́ze ówo mɨsi'di bɨ ndị́sị́nɨ́ méngị́ ledre ga bɨ kóo 'dodozé zɨ́ye doa ní.” 37 Baranába ili kóo 'dí'biútú Yiwáni bɨ ndị́sị́nɨ́ kpá ndólo wo Máriko ní kpa zɨ́ye ndéréye kéye.
38 Tɨ́ lá kací sómụ́ ledre 'bɨ Páwulo, ndaá mɨútúásáne zɨ́ye 'dí'biútú wo wá, gɨ zɨ́a otoomo kóo yée sɨmɨ káṇgá bɨ Pamafíliya ní, mengị́ ogụzé kóo moko kéye gị do odụné wá.
39 Zɨ́ lála ká'dá ídíne dongará Páwulo e kɨ́ Baranába mɨórụné kɨ́ngaya. Gɨ ore zɨ́ye ífi sɨmɨyé. Zɨ́ Baranába 'dí'bi Máriko zɨ́ye 'dógụ bi kɨ́ kụrúngba ndéréye do cúkú Sáyípuroso.
40 Zɨ́ Páwulo gélé Síla zɨ́ye ndéré 'bɨ eyé kéne, gɨ do kací bɨ 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ininɨ́ ini zɨ́ Lomo do ótoómo yée do sị́lị́ Ngére Lomo gɨ ro zɨ́a lúrú bi kacɨ́ye ní.
41 Zɨ́a 'dí'bi mɨsi'di bɨ kpụrụ́ gɨ sɨmɨ Súrịya kɨ́ Silísiya ní, kɨ́ úku ledre bɨ nɨ sáká 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ go íri ní.

16

Páwulo gelé Timatíyo e kɨ́ Síla

1 Zɨ́ Páwulo e kɨ́ Síla ndéréye sɨmɨ gara ga bɨ Dérebe kɨ́ Lísitra ní, kɨ́'dí bɨ ngúru 'yị lódụ́ kací Yésụ bɨ kɨ́ ịrịné Timatíyo ndị́sị́ ndị́sị́ ní. Mbágáa nɨ kóo Yụ́da bɨ ṇguṇgu ledre 'bɨ Yésụ go ní, tɨ́ lá 'bụ a nɨ kóo 'bɨ ené Gịrị́gị.
2 'Yị lódụ́ kací Yésụ ga bɨ sɨmɨ gara ga bɨ Lísitra kɨ́ Ikonị́yomo lịkpị́nɨ́ mbá bɨlámá ledre gɨ ro Timatíyo.
3 Páwulo ili kóo 'dí'biútú Timatíyo kpa zɨ́ye ndéréye kéye, née ní zɨ́a óto Timatíyo zɨ́a útúne ngbụrụ, gɨ zɨ́a Yụ́da ga bɨ kóo do bi bɨ ndị́sị́ ndị́sị́ doa ní owonɨ́ mbá bú kɨ́dí 'bụ Timatíyo nɨ Gịrị́gị.
4 Káa zɨ́ bɨ Páwulo e nɨyí ndị́sị́ kɨ́ gámá kací gara ga gére ní, zɨ́ye ndị́sị́yé 'dódo lorụ bɨ kóo 'yịmɨkása e kɨ́ mɨngburoko 'yị ga bɨ sɨmɨ Yerụsaléma ekénɨ́ gɨ ro zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ go ní zɨ́ye ndị́sị́yé lódụ́ a.
5 Bɨ kenée ní, zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ go ní tóroyé ngbúó sɨmɨ ṇgúṇgu ledre eyé. Zɨ́ ledre 'bɨ Lomo ndị́sị́ ngbóróne 'dá'dá kací kadra mbá.

Lomo 'dodo roné sɨmɨ 'duru zɨ́ Páwulo sɨmɨ Tóra

6 Zɨ́ Páwulo e kɨ́ lafúne ndéréye kɨ́ gámáónzó bi e sɨmɨ káṇgá 'bɨ Pharagáyi kɨ́ Galatíya mbá, gɨ zɨ́a 'Dówụ́ Lomo ili ené kóo zɨ́ye úku kúrú Lomo zɨ́ 'yị e sɨmɨ káṇgá 'bɨ Ásiya wá.
7 Sɨmɨ bɨ nderéogụnɨ́ do mama bɨ dongará káṇgá ga bɨ Mayásiya kɨ́ Beteníya ní, zɨ́ye áyíye go gɨ ro ndéréye sɨmɨ Beteníya, tɨ́ lá 'Dówụ́ Yésụ ṇguṇgu ené kóo zɨ́ye ndéréye íri kpá wá.
8 Bɨ kenée ní, zɨ́ye 'décị́ bi gɨ dongá Mayásiya zɨ́ye ndéréókpóye sɨmɨ gara bɨ Tóra ní.
9 Kɨ́ ndụlụ a née ní, zɨ́ Lomo 'dódo roné sɨmɨ 'duru zɨ́ Páwulo, zɨ́a lúrúndíki lị́lị́ o'do gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Mekedonị́ya ní kɨ́ ndéndị́ roné zɨ́a kɨ́dí, “Ógụ mu sáká zée 'yị 'bɨ Mekedonị́ya.”
10 Kpá lá gɨ do kací bɨ Lomo 'dodo lị́lị́ o'do née zɨ́ Páwulo ní, geré zɨ́ze ịnyịzé ndéréze sɨmɨ Mekedonị́ya, gɨ zɨ́a ṇguṇguzé go kɨ́dí Lomo ndolo zée* go ndéré 'dódo bɨlámá ledre 'bɨ Yésụ zɨ́ 'yị ga bɨ íri ní.

* **16:10 16:10** Zée: Zée bɨ ukunɨ́ ledre kɨ́ra ní gɨ zɨ́a Lúka bɨ eké bụ́kụ 'bɨ Moko 'bɨ 'yịmɨkása e ní olụ́ go dongará Páwulo e kɨ́ 'yị ené e zɨ́ye ndéréye kɨ́ye.

Lụ́dịya ṇguṇgu ledre Ngére Yésụ

11 Zɨ́ze 'dógụ bi gɨ sɨmɨ Tóra kɨ́ kụṛúngba mbḭ geré sɨmɨ cúkú bɨ kɨ́ ịrịné Samoturési. Nda sɨmɨ bɨ bi arálo'bó roné ní, zɨ́ze ndéréógụzé sɨmɨ gara bɨ Nipólisi ní.
12 Gɨ ore zɨ́ze ndéréze sɨmɨ gara bɨ Phḭlḭpoyị, bɨ nɨ ne mongụ́ gara sɨmɨ Mekedonḭya bɨ kóo tụ́'dụ́ 'yị 'bɨ Róma e omụ́ogụní ndḭsị sɨmɨ a ní. Zɨ́ze ndḭsịzé ore ca.
13 Sɨmɨ Sḭlḭ 'bɨ 'Dówụ́ro, zɨ́ze ólụ́ógụzé gɨ sɨmɨ mongụ́ gara gɨ ore ndéréze kó'dụ́ ngbụṛu, kɨ́'dí bɨ somụ́zé 'bɨ ezé ya 'yị e kotrụní royé go íri íni ini zɨ́ Lomo ní. Zɨ́ze ndḭsịzé ódrozé zɨ́ kará ga bɨ kóo kotrụní royé íri ní.
14 Ngúru 'yị gɨ dongaráye bɨ uwú ledre ezé ní, nɨ kára kɨ́ ịrịné Lụ́dịya 'yị 'bɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Tayatíra, moko ené ndḭsị úgúóyó mɨgbagbawu bongó e. Nɨ kóo kára bɨ ndḭsị óto úndru Lomo ní. Zɨ́ Ngére Yésụ lḭkpí sómụ́ ledre ené zɨ́a ndḭsịné índi mbílíne úwú ledre bɨ Páwulo ndḭsị úku a ní.
15 Sɨmɨ bɨ babatịzḭní wo kɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ ené e ní, zɨ́a ndólo zée 'be 'bɨ ené. Zɨ́ Lụ́dịya úku ledre kɨ́dí, "Togụ́ mɨútúásá go komosé káa do 'yị bɨ ṇguṇgu ledre Ngére Yésụ go ní yá, ógụsé mu zɨ́se ndḭsịsé 'be 'bɨ amá ona." Ledre ga bɨ uku yée ní, zɨ́a 'dí'bi dozé zɨ́ze ndéré ndḭsịzé zɨ́a 'be.

Páwulo lagaoyó bɨcayi lomo gɨ sɨmɨ owụ́kára

16 Kadra kḭé'do, sɨmɨ bɨ azé mɨndéréze do bi bɨ ndḭsịní íni ini doa zɨ́ Lomo ní, zɨ́ze ndíkíze kɨ́ owụ́kára nɨ kóo owụ́kụlụ́ kɨ́ bɨcayi lomo sɨmɨné bɨ ndḭsị óto wo zɨ́a ndḭsịné úkuógụ ledre bɨ gú karanée nɨ méngị roné ní. 'Di'biogụ tụ́'dụ́ késḭ zɨ́ mongụ́ 'yị ené gɨ do ledre ga bɨ ndḭsị úku 'dódo yée ní.
17 Zɨ́ owụ́kára née tónóne lódụ́ zée kɨ́ Páwulo e, zɨ́a ndḭsịné gbúrógbóne kɨ́dí, "Ya'dá ga ba ndḭsịní méngị moko 'bɨ mbigí Lomo bɨ kɨ́ roko'bụné ní. Ndḭsịní úku 'dódo zɨ́se née mɨsi'di bɨ ásé ómo doa ní."
18 Zɨ́a ndḭsịné fú lá úku ledre née kenée kɨ́ tụ́'dụ́ sḭlḭ e. Odụ a, zɨ́ Páwulo 'dó'dóne gɨ zɨ́ ledre née, zɨ́a óyó roné úku ledre zɨ́ bɨcayi lomo bɨ sɨmɨ owụ́kára née kɨ́dí, "Kɨ́ ịrị Kɨ́résịto Yésụ, ídí mu ólụ́ógụ gɨ sɨmɨa 'dá'ba." Zɨ́ bɨcayi lomo bɨ kóo sɨmɨ owụ́kára née ní geré ólụ́ógụné 'dá'ba.
19 Sɨmɨ bɨ mɨngburoko 'yị 'bɨ owụ́kára née owoní yaá mɨsi'di 'bɨ ówo késḭ eyé sinyí go ní, zɨ́ye 'dí'bi Páwulo e kɨ́ Síla lála yée ndéré kɨ́ye kó'dụ́ mɨngburoko 'yị e do bi bɨ tụ́'dụ́ 'yị e ndḭsịní kótrụ royé doa ní.
20 Zɨ́ye ógụyé kɨ́ye kó'dụ́ mɨngburoko 'yị ga bɨ 'yị lúrú bi sɨmɨ ledre e ní. Zɨ́ye úku ledre gɨ royé kɨ́dí, "Ya'dá ga ba nɨyí Yụ́da e, nɨyí go ndḭsị óto tụ́'dụ́ 'yị e zɨ́ye méngị bɨsinyí ledre zɨ́ze sɨmɨ mongụ́ gara ona.
21 Ndḭsịní 'dódo ondụ́ kɨ́ lorụ bɨ nderé ené kɨ́ lorụ ezé 'bɨ Róma wá ní gɨ ro zɨ́ze ṇgúṇgu a zɨ́ze ndḭsịzé lódụ́ a."
22 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e ólụ́ye sɨmɨ ledre née ḭcḭ okó ro Páwulo e kɨ́ Síla. Nda née ní, zɨ́ mɨngburoko 'yị lúrú bi sɨmɨ ledre ga bɨ ore ní úku ledre do lófo bongó gɨ ro Páwulo e kɨ́ Síla do ócó yée.
23 Gɨ do kací mongụ́ ócó bɨ ocó sinyiní Páwulo e kɨ́ Síla kɨ́e ní, do ónzó yée kpá drú sɨmɨ sḭgịnị. Zɨ́ye úku ledre zɨ́ 'yị bɨ ndḭsị lúrú bi kací sḭgịnị ore ní kɨ́dí, idí 'dụ́tụ mbotụ kacɨ́ye bɨlámáne.
24 Sɨmɨ bɨ ukuní ledre zɨ́a kenée ní, zɨ́ 'yị lúrú bi kací sḭgịnị née ónzó yée sɨmɨ sḭgịnị do ódóngéṛị sịndḭye ro ngbụṛu kágá bɨ ṛḭḭ yana 'dḭcḭ́ íri ní.
25 Nda go gbóo kɨ́ yana ndụlụ, sɨmɨ bɨ Páwulo e kɨ́ Síla nɨyí ndḭsị íni ini zɨ́ Lomo kɨ́ ndḭsị kófó ịrịa ní, zɨ́ 'yị ga bɨ kóo mɨ'dí'biyé sɨmɨ sḭgịnị ore ní ndḭsịyé índi mbílíyé zɨ́ye.
26 'Diya káa ní, zɨ́ mongụ́ bɨsinyí kị'dị káṇgá kḭzị 'dḭcḭ́ sḭgịnị kú gɨ sɨmɨ káṇgá. Geré zɨ́ mbotụ e lḭkpíye mbá, zɨ́ ká'dá késḭ ga bɨ odóngeṛịní 'yị ga bɨ nɨyí mɨ'dí'biyé sɨmɨ sḭgịnị ore ní 'décịyé mbá.
27 Zɨ́ 'yị bɨ ndḭsị lúrú bi kací sḭgịnị ní úrúne gɨ sɨmɨ 'bí. Sɨmɨ bɨ lurúndiki mbotụ sḭgịnị nɨyí go mbá fúó ní, zɨ́a lálaógụ mongụ́ maku ené áyí ne go gɨ ro úfu roné kɨ́e gɨ zɨ́a somụ́ 'bɨ ené ya 'yị ga bɨ sɨmɨ sḭgịnị ore ní ngasá okponí yḭ eyé go.

28 Tɨ́ lá zɨ́ Páwulo gbúrógbóne zɨ́a kɨ́dí,
“Ndá úfu royị́ wá. Azé yị́ ezé za mbá bo.”
29 Zɨ́ 'yị bɨ ndịsị́ lúrú bi kacɨ́ sɨ́gịnị́ ní
ndólo 'yị kɨ́ pho'dụ, zɨ́a gbúgbu ólụ́ne
'dịcị́ do útúne kó'dụ́ Páwulo e kɨ́ Síla ndịsị́
lángbané.
30 Nda née ní, zɨ́a 'dí'biógụ Páwulo e
kɨ́ Síla sága do ndú'yú yée kɨ́dí,
“Mɨngburoko 'yị e, mááyí méngị káa be
'di zɨ́ma ómomá?”
31 Zɨ́ye úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Ídí
ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ zɨ́yị ómoyị́, yɨ́ị
kɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ eyị́ e mbá.”
32 Nda née ní zɨ́ye úku kúrú Ngére Yésụ
zɨ́a kɨ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ 'be 'bɨ ené ní mbá.
33 Kpá tɨ́ geré kɨ́ ndụlụ a née ní, zɨ́ 'yị bɨ
ndịsị́ lúrú bi kacɨ́ sɨ́gịnị́ ní 'dí'bi yée ndéré
ráya komo uṇgúye. Gɨ ore, zɨ́ye bábátɨ́zɨ́
wo kɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ ené e mbá.
34 Nda née ní zɨ́a 'dí'bi Páwulo e kɨ́ Síla
ndéré kɨ́ye gị 'be 'bɨ ené do í'bí éyị́ mɨ́ánu
zɨ́ye ánu a. Zɨ́ o'do née kɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ ené
ídíye mbá kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́a bɨ ṇguṇguní
ledre 'bɨ Lomo go ní.
35 Sɨmɨ bi mɨárá a née ní, zɨ́ mɨngburoko
'yị ga bɨ 'yị lúrú bi sɨmɨ ledre e ní, kása
mongụ́ 'yị 'bɨ bolɨ́sị e zɨ́ 'yị bɨ ndịsị́ lúrú bi
kacɨ́ sɨ́gịnị́ ní kɨ́dí, “Ótoómo ya'dá ga gére
née mu zɨ́ye ndéréye.”
36 Zɨ́ 'yị bɨ ndịsị́ lúrú bi kacɨ́ sɨ́gịnị́ née
úku ledre zɨ́ Páwulo kɨ́dí, “Mɨngburoko
'yị ga bɨ 'yị lúrú bi sɨmɨ ledre e ní ukuní
go kɨ́dí sée kɨ́ Síla máídí mu í'dí sɨ́lɨ́ma gɨ
rosé. Cakaba ní, útúásásé go ndéré esé.
Ndérésé mu, Lomo idí kɨ́se.”
37 Tɨ́ lá zɨ́ Páwulo úku ledre zɨ́
mɨngburoko 'yị 'bɨ bolɨ́sị ga gére née kɨ́dí,
“Ocóní zée dongará tụ́'dụ́ 'yị e 'dá'dá zɨ́ye
'décị ngbangazé, tɨ́ bɨ azé 'yị 'bɨ Róma e
ní. Gɨ ore zɨ́ye kpá ónzó zée sɨmɨ sɨ́gịnị́.
Bɨ ba ní, iliní go í'dí sɨ́lɨ́ye gɨ rozé lá wayí
kenée. Ɨ́'ɨ, Mɨngburoko 'yị ga gére née
idíní ógụ 'búó ye í'dí sɨ́lɨ́ye gɨ rozé.”
38 Zɨ́ mɨngburoko 'yị 'bɨ bolɨ́sị ga
gére née 'dí'bi ledre née ndéré kɨ́e zɨ́
mɨngburoko 'yị ga bɨ ndịsịní lúrú bi sɨmɨ
ledre e ní. Sɨmɨ bɨ uwúní ya, Páwulo e kɨ́
Síla nɨyí 'yị 'bɨ Róma e ní, zɨ́ ngịrị́ útúne
sɨmɨyé.
39 Nda gɨ ore zɨ́ye ịnyịyé ndéréye
ndéndị́ royé zɨ́ Páwulo e kɨ́ Síla, do
'dí'biógụ yée gɨ sɨmɨ sɨ́gịnị́. Zɨ́ye úku ledre
zɨ́ Páwulo e kɨ́ Síla kɨ́dí idíní ólụ́ógụ gɨ
sɨmɨ gara gɨ ore 'dá'ba.
40 Gɨ do kacɨ́ bɨ Páwulo e kɨ́ Síla
olụ́ogụní gɨ sɨmɨ sɨ́gịnị́ ní, zɨ́ye ndéréye
'be 'bɨ Lụ́dịya kɨ́'dí bɨ ndikíní kɨ́ 'yị ga bɨ
ṇguṇguní ledre Yésụ go ní. Zɨ́ Páwulo e
kɨ́ Síla sáká yée kɨ́ ódro bɨ nɨ sáká yée ní.
Zɨ́ Páwulo e ịnyịyé ndéréókpóye.

17

Páwulo uku kúrú Kɨ́résịto sɨmɨ Tasaloṇ̣ika

1 Sɨmɨ bɨ Páwulo e kɨ́ Síla nderéní kóo
kpụrụ́ gɨ sɨmɨ gara ga bɨ Amufịpolisi kɨ́
Apoloníya ní, zɨ́ye ndéréógụyé sɨmɨ gara
bɨ kɨ́ ịrịné Tasaloṇ̣ika ní kɨ́'dí bi bɨ 'Dịcị́
Kótrụro 'bɨ Yụ́da e nɨ doa ní.
2 Káa zɨ́ bɨ lengbe ní, zɨ́ Páwulo ndéréne
sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro, sɨmɨ Sɨ́lɨ́ 'bɨ 'Dówụ́ro e
ota zɨ́a ndịsịné ódroné kɨ́ 'yị e do ledre ga
bɨ sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo ní.
3 Zɨ́a ndịsịné úku yéme ledre gɨ roa zɨ́ye
kɨ́ 'dódo a kɨ́dí, Kɨ́résịto nɨ aka 'dó'dó zɨ́a
úyuné 'búó kí, zɨ́a úrúne gɨ sɨmɨ umbu.
Zɨ́ Páwulo úku ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Yésụ bɨ
mándịsị́ úku ledre a zɨ́se ba ní, nɨ ne
Kɨ́résịto ma'dáa.”
4 Zɨ́ ledre née 'dí'bi do ngíti géyị Yụ́da e
zɨ́ye útúye do kacɨ́ Páwulo e kɨ́ Síla. Zɨ́
tụ́'dụ́ kará ga bɨ kɨ́ ledreyé owóowó kɨ́
tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ ndịsịní óto úndru
Lomo bɨ nɨyí Gịrị́gị e ní útúye do kacɨ́ye
kpá kenée.
5 Tɨ́ lá Yụ́da e otoní kóo ledre sɨmɨyé ro
Páwulo. Zɨ́ye yóko 'yị ga bɨ moko ndaá
royé wá ní gɨ sɨmɨ sụ́ụ ore, zɨ́ye ịnyịyé
ndéréye mutruu kɨ́ gbúrógbóye sɨmɨ gara
ore zaá gị 'be 'bɨ o'do bɨ kɨ́ ịrịné Yásona
kɨ́ gámásó'do Páwulo e kɨ́ Síla gɨ ro 'dí'bi
yée ndéré kɨ́ye do bi bɨ tụ́'dụ́ 'yị e yokoní
royé doa ní.
6 Tɨ́ lá nɨyí ógụ íri ní, owoní eyé yée wá.
Zɨ́ye útúye ro Yásona e kɨ́ ngíti géyị 'yị ga
bɨ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ga bɨ kóo ore ní óvo
yée ndéré kɨ́ye kó'dụ́ mɨngburoko 'yị ga bɨ
sɨmɨ gara ore ní. Zɨ́ye ndịsịyé gbúrógbóye
kɨ́dí, “Ya'dá ga ba sinyi onzóní do tụ́'dụ́

'yị e go do tụ́'dụ́ ngíti géyị bi e. Cakaba
ní, ogụní kɨ́ ledre née go zíze gara ona.
7 Bɨ ba ní, Yásona 'di'bioto yée go káa
do ṇgu e 'be 'bɨ ené. Ndịsịní 'déwe
lorụ 'bɨ mongụ́ ngére Káyísara* kɨ́dí ngíti
Mongụ́ ngére nɨ bo kɨ́ ịrịné Yésụ."
8 Sɨmɨ bɨ uwúní ledre née kenée ní, zía
útúne sɨmɨ 'yị e kɨ́ mɨngburoko 'yị ga bɨ
ore ní 'duo káa zɨ́ pho'dụ ní.
9 Zɨ́ mɨngburoko 'yị ga gére née óto
Yásona kɨ́ ngíti géyị lafúne ga gére née
í'bí késị́ gɨ ro do í'dí sịlịye gɨ royé zíye
ndéréye.

Páwulo uku kúrú Lomo zɨ́ 'yị e sɨmɨ Beréya

10 Geré kɨ́ ndụlụ a née ní, zɨ́ 'yị ṇgúṇgu
ledre 'bɨ Yésụ 'dịyịóto ókpó Páwulo e kɨ́
Síla gɨ ore 'dá'ba sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné
Beréya ní. Sɨmɨ bɨ ogụní íri ní, zíye
ndéréye sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro 'bɨ Yụ́da e.
11 'Yị 'bɨ Beréya nɨyí yị́ eyé 'yị ga bɨ kɨ́
mɨngburoko sɨmɨ doyé rómo do 'bɨ 'yị ga
bɨ sɨmɨ Tasaloṇịka ní. Zíye ndịsịyé índi
mbílíye kɨ́ 'búne ro ledre bɨ Páwulo ndịsị
úku a gɨ ro Yésụ ní. Zíye ndịsịyé kpá ólo
kúrú Lomo kacɨ́ kadra mbá gɨ ro ówo a
togụ́ ledre bɨ Páwulo ndịsị úku a ba nɨ
ma'díi yá.
12 Zɨ́ tụ́'dụ́ Yụ́da e ṇgúṇgu ledre Yésụ
nda kpá kɨ́ mɨngburoko kará Gịrịgị ga bɨ kɨ́
ledreyé owóowó kɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị ya'dá
ga bɨ Gịrịgị e ní.
13 Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ Yụ́da ga bɨ sɨmɨ Tasa-
loṇịka uwúní ya Páwulo nɨ go kpá úku
kúrú Lomo zɨ́ 'yị e sɨmɨ Beréya ní, zíye
kpá ịnyịyé ndéréye íri úku ledre zɨ́ 'yị e
gɨ ro zɨ́ mɨmbé'de tụ́'dụ́ 'yị ga gére née
ésịne ro Páwulo.
14 Geré née ní, zɨ́ 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ ga
bɨ ore ní kásaókpó Páwulo kó'dụ́ mɨkavu,
tɨ́ lá Síla e kɨ́ Timatíyo idíakání ye sɨmɨ
Beréya ore ye.
15 'Yị ga bɨ kóo 'dịyịotoní Páwulo ní,
'dịyịotoní wo gị sɨmɨ mongụ́ gara bɨ kɨ́
ịrịné Átani ní, zíye ndá'balúgu royé kɨ́
sanda zɨ́ Síla e kɨ́ Timatíyo gɨ ro zíye lódụ́
Páwulo íri 'diya.

Páwulo uku kúrú Lomo zɨ́ 'yị e sɨmɨ Átani

16 Sɨmɨ bɨ kóo Páwulo nɨ ndịsị sóngó
Síla e kɨ́ Timatíyo sɨmɨ Átani ní, zía ídíne
kɨ́ mongụ́ lerị́ do mɨmbé'dené kɨ́ lúrú
lomo ga bɨ yemení yée mɨyéme kɨ́ sịlị́ 'yị
ní do bi e sɨmɨ mongụ́ gara ore za mbá.
17 Née ní, zía ịnyịné ndéréne sɨmɨ 'Dịcị́
Kótrụro ódroné kɨ́ Yụ́da e kɨ́ Gịrịgị ga bɨ
ndịsịní óto úndru Lomo ní, kpá kɨ́ 'yị ga
bɨ nɨ ówo yée sɨmɨ sụ́ụ ní kacɨ́ kadra mbá.
18 Zɨ́ ngíti géyị 'yị 'dódo ledre ga bɨ
ndịsịní ndólo yée Epịkụrịya e kɨ́ Sotéke
ní tónóye ítí kangú kɨ́ Páwulo. Zɨ́ ngíti
géyị ndúndu'yú kɨ́dí, "Wo bɨ owo kacɨ́
ledre kpá wá ba, ili úku 'bɨ ené ba kpá
yaá 'di?" Zɨ́ ngíti géyị úkulúgu ledre kɨ́dí,
"Káa zɨ́ ndịsị úku ledre gɨ ro lomo 'bɨ ngíti
géyị 'yị e ní." Ukuní ledre née kenée gɨ
zía Páwulo ndịsị 'dódo bɨlámá ledre gɨ ro
Yésụ kɨ́ mɨúrú a gɨ sɨmɨ umbu.
19 Gɨ ore, zíye 'dí'bi Páwulo ógụyé kíe
do bi bɨ ndịsịní ndólo a Arupágu kɨ́dí bɨ
mɨngburoko 'yị lúrú bi kacɨ́ gara ndịsịní
kótrụ royé doa ní. Zíye úku ledre zɨ́
Páwulo kɨ́dí, "Ilizé ówo a gɨ zíyị, mɨkánda
ledre bɨ ndịsị 'dódo a ba nɨ gɨ ro ambi?
20 Ngíti géyị ledre ga bɨ ndịsịzé úwú yée
ní utúasání eyé gu mbílíze wá. Ilizé gɨ ro
zíze úwú yéme ini ledre bɨ gɨ sɨmɨ a ní."
21 Gɨ zía, 'yị 'bɨ Átani e kɨ́ ṇgu ga bɨ
ogụní ndịsị ona sinyi onzoní sịndị́ kadra
eyé go gbékpịne ndịsị úwú mɨkánda ledre
kɨ́ ódro gɨ ro mɨkánda ledre máa née.
22 Zɨ́ Páwulo ịnyịógụné 'dága do bi
kótrụro ore do úku ledre kɨ́dí, "Sée 'yị 'bɨ
Átani e, máówo go kɨ́dí sɨmɨ ledre e mbá,
ledre 'bɨ Lomo nɨ sɨmɨsé kíngaya.
23 Káa zɨ́ bɨ mándịsị gámá sɨmɨ gara ona
kɨ́ lúrú éyị́ ga bɨ ndịsịsé óto úndruyé ní,
zíma lúrúndíki mbayi kɨ́ mɨéké ledre roné
kɨ́dí, 'ZɨI LOMO BɨI OWOZÉ WO WÁ NÍ.' Éyị́
bɨ ndịsịsé óto úndrua abú bɨ ówosé wo

* **17:7 17:7** Káyísara: Káyísara ini ledre gɨ sɨmɨa kɨ́dí mongụ́ ngére 'bɨ Róma. Nɨ mongụ́ ngére do ngíti géyị lafúne ngére e ga bɨ 'bɨ ngíti géyị káṇgá e káa zɨ́ Yụdáya kɨ́ Galiláya.

wá ní, cakaba, mándịsị 'dódo ba ledre gɨ roa zíse.

24 “Lomo nɨ 'yị bɨ otoogụ do sogo káṇgá kɨ́ éyḭ ga bɨ sɨmɨné ba mbá ne ní. Nɨ ne Ngére 'bɨ do sogo káṇgá kɨ́ ere. Ndịsị ené sɨmɨ 'dḭcḭ ga bɨ 'yịma'dí e ụbụ́nɨ́ yée kɨ́ sḭ́lḭ́ye ní wá.
25 Ili ené kpá éyḭ ga bɨ azé í'bí a zía sɨmɨ bɨ azé ndḭsị méngị moko ené ní wá. Gɨ zía bɨ nɨ ne 'yị í'bí trịdrị kɨ́ 'dówụ́ nda kɨ́ éyḭ e mbá zɨ́ 'yị e ní.
26 Lomo otoogụ kóo 'yịma'dí dụụ́ kḭ́é'do, gɨ sɨmɨa zɨ́ ṛḭkḭ́ sḭ do 'yịma'dí e ógụyé do sogo káṇgá ba mbá. Zía kpá yéme ledre gɨ ro bi bɨ sḭ do 'yị ga gére née nɨyí ndḭsị doa kɨ́ sịndḭ kadra bɨ nɨ útúásá zɨ́ye sɨmɨ bi máa née ní ní.
27 Lomo mengị ledre née kenée gɨ ro zɨ́ 'yị e gámásó'do née. Ngíti géyị yá zɨ́ye ógụyé zɨ́ne gɨ ro zɨ́ye ówo née, abú ndaá gɨ rozé gbála wá.
28 Yḭ ené gɨ zɨ́ ówo ledre ené kɨ́ ze, zíze ídíze trịdrị kɨ́ ndḭsị gámáze kɨ́ méngị ledre ga bɨ ndḭsịzé méngị yée ba, káa zɨ́ bɨ kóo ngíti mongụ́ 'yị éké ledre esé uku kɨ́dí, ‘Azé owụ́ 'bɨ Lomo ní.’

29 “Gɨ zía bɨ azé go owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní, ndazé sómụ́ a bɨ kɨ́dí Lomo nɨ éyḭ bɨ káa zɨ́ lḭ́lḭ éyḭ bɨ 'yị e yemení gɨ sɨmɨ dábu, togụ́ késḭ, togụ́ mbú gɨ sɨmɨ tutú kɨ́ ówo ledre 'bɨ 'yịma'dí e ní wá.
30 'Desḭ ga kóo ní, Lomo ndḭsị lúrú cáyi ledre née gɨ zía bɨ 'yị e owoní aka wo wá ní, tɨ́ lá bɨ nda ba ní, Lomo ndḭsị go í'bí lorụ zɨ́ 'yị e do bi e mbá kɨ́dí 'yị e idíní óyóló'bó sómụ́ ledre eyé.
31 Otoyeme sịndḭ kadra bɨ née nɨ ógụ 'décḭ ngbanga 'yịma'dí e sɨmɨ a do bɨlámá mɨsi'diné do sogo káṇgá mbá kpịnị kací mɨméngị ledre eyé ní go kpụrụ́ gɨ sɨmɨ 'yị ené bɨ gelé wo ní. 'Dodo ledre née go zɨ́ 'yị e ma'díi kɨ́ mɨúru a bɨ uru wo gɨ sɨmɨ umbu ní.”

32 Sɨmɨ bɨ uwúní ledre gɨ ro ledre úrú gɨ sɨmɨ umbu ní, zɨ́ ngíti géyị 'yị e kúkugú fóló Páwulo kɨ́e. Tɨ́ lá zɨ́ ngíti géyị úku ledre kɨ́dí, “Ilizé aka úwú ándá ledre bɨ úku née.”

33 Gɨ do kací ledre bɨ ukuní kenée ní, zɨ́ Páwulo ndéréókpó ené gɨ do bi kótrụro gɨ ore 'dá'ba.
34 Gɨ ore née ní, zɨ́ ngíti géyị 'yị e útúye kpa do kací Páwulo zɨ́ye ṇgúṇgu ledre Yésụ. Dongará 'yị máa ga gére née kóo ngíti o'do bɨ ndḭsị ógụ gbụụ́ do bi kótrụro ore kɨ́ ịrịné Diyonósisi kpá kɨ́ ngíti kára kɨ́ ịrịné Damaríya nda kɨ́ ngíti géyị 'yị e.

18

Páwulo uku kúrú Kɨ́résịto zɨ́ 'yị e sɨmɨ Korḭndo

1 Gɨ do kací ledre née ní, zɨ́ Páwulo ḭnyịné gɨ sɨmɨ mongụ́ gara bɨ Átani ní ndéréne sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ịrịné Korḭndo ní.
2 Zía ógụndíki ngíti Yụ́da bɨ ogụ gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ kɨ́ ịrịné Ponɨ́tiyo ịrịa Akúwíla. Ogụní kɨ́ me'bené Purisíla gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ kɨ́ ịrịné Ítali ní, kacɨ́ye lu'bú aka wá, gɨ zía Káyísara Kɨládiyo mongụ́ ngére 'bɨ Róma 'di'biogụ lorụ kɨ́dí Yụ́da e idíní ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ Róma mbá 'dá'ba. Zɨ́ Páwulo ndéréne lúrú yée.
3 Nda gɨ zía bɨ Páwulo nɨ kpá 'yị yéme kụ́tụ́ káa zɨ́ ye ní, zía ndḭsịné zɨ́ye ndḭsị méngị moko eyé kéye ndro.
4 Kací Sḭ́lḭ́ 'bɨ 'Dówụ́ro mbá, zɨ́ Páwulo ndḭsị ndéréne ódroné sɨmɨ 'Dḭcḭ Kótrụro 'bɨ Yụ́da e, gámásó'do mɨsi'di bɨ née nɨ 'dí'bi do Yụ́da e kɨ́ Gịrḭgị e kɨ́e ní.
5 Sɨmɨ bɨ Síla e kɨ́ Timatíyo ogụní gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Mekedonḭya ní, zɨ́ Páwulo í'bí roné mbá ndḭsị 'dódo ledre gɨ ro Yésụ kɨ́ ndḭsị úku 'dódo a zɨ́ Yụ́da e kɨ́dí Yésụ nɨ Kɨ́résịto.
6 Sɨmɨ bɨ Yụ́da e falaní Páwulo kɨ́ ndḭsị úku sínyi ledre gɨ roa ní, zía ụ́'bụ́ 'bụrụ gɨ ro bongó ené kɨ́ sɨmɨ késḭ zía úku ledre kɨ́dí, “Sámasé idí ndá'ba dosé kɨ́ rosé. Ledre amá ndaá lolụ sɨmɨ a wá. Gɨ ona ndéréne 'dá'dá mááyí go ndéré amá zɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní.”
7 Gɨ ore zía ólụ́ógụné ótoómo yée sɨmɨ 'Dḭcḭ Kótrụro ore, zía ndéréne ndḭsịné 'be 'bɨ Titíyo Zụ́sụto bɨ ngárá ndaá Yụ́da wá ní, nɨ 'yị óto úndru Lomo. 'Be 'bɨ ené nɨ gbóo cigí 'Dḭcḭ Kótrụro ore.
8 Zɨ́ Kɨrísipo manda 'bɨ 'Dḭcḭ Kótrụro 'bɨ Yụ́da e kɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ ené e mbá ṇgúṇgu

ledre Ngére Yésụ. Zí tụ́'dụ́ 'yị 'bɨ Korịndo ga bɨ uwúní ledre née ní kpá ṇgúṇgu ledre Yésụ do ịnyịyé bábátịzị́ yée.

9 Simɨ ndụlụ kịé'do, zí Ngére Yésụ ódroné zí Páwulo simɨ 'duru kídí, “Ndá éré ngịrị wá. Ídí kpá fú ódro zí 'yị e gɨ romá, ndá mụ́kụ́ wá.

10 Mááyí sáká yịị, 'yị bɨ kịé'do káa bɨ nɨ útúásá méngị bɨsinyí ledre kíyị ona ní ndaá 'bɨ ené wá, gɨ zía tụ́'dụ́ 'yị amá e nɨyí bo simɨ mongụ́ gara ba ona.”

11 Nda gɨ ore zí Páwulo ndịsịné ore kí simɨbi kịé'do kí yanané, ndịsị 'dódo ledre 'bɨ Lomo zí 'yị e.

12 Simɨ bɨ otoní Galíyo káa do gávana 'bɨ káṇgá bɨ Ákaya ní, zí Yụ́da ga bɨ íri ní kótrụ royé 'dí'bi Páwulo do ndéré kíe do ngbanga.

13 Zíye úkuóto ledre ro Páwulo kídí, “O'do ba ndịsị ṛáṛanga zí 'yị e kídí née ndịsị 'dódo ledre 'bɨ Lomo. Zía 'dí'bióto yée do mɨsi'di 'bɨ óto úndru Lomo bɨ kpị́ gɨ zí wo bɨ 'bɨ lorụ ní.”

14 Simɨ bɨ Páwulo ayí aka lá gɨ ro sị́kpị tarané gɨ ro ódro ní, zí Galíyo úku ledre zí Yụ́da ga gére née kídí, “Togụ́ o'do ba luyú gáa lá owụ́ ledre cúku'dée, togụ́ mbú mongụ́ bɨsinyí ledre yá, nɨ gáa ídí mɨútúásáne zíma índi mbílíma úwú ledre esé.

15 Bɨ togụ́ yị́ ené tí lá ledre bɨ kálasé tarasé gɨ ro ledre 'bɨ ódro kí ledre 'bɨ ịrị e nda kí ledre lorụ esé ní, ásé yéme ledre esé ga gére née se. Mándá 'yị 'décị ngbanga ledre ga bɨ kenée née wá.”

16 Nda née ní, zía lágaóyó yée gɨ do ngbanga gɨ ore 'dá'ba.

17 Née ní, zíye óyóló'bó royé 'dí'bi ngíti o'do kí ịrịné Soseténe bɨ nɨ manda 'Dịcị́ Kótrụro 'bɨ Yụ́da e ní, ócó a tí do ngbanga ore. Tí bɨ mengịní kenée ní, Galíyo somụ́ ené do ledre eyé née wá.

Páwulo nda'balugu roné simɨ Ánatiyoko

18 Páwulo ndịsị simɨ Korịndo kí tụ́'dụ́ sị́lị́ e, zía ótoómo 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ní ndéréne yéme roné gɨ ro zíne 'dógụ bi ndéréne simɨ káṇgá bɨ Sụ́rịya ní. Purisíla e kí Akúwíla 'dịyịotoní kóo wo ye. 'Dá'dá gɨ zíye kí 'dógụ bi, zí Páwulo ndéréne ólo doné simɨ gara bɨ kí ịrịné Kenekaríya ní gɨ zí ledre bɨ kóo mocụ́ wo zí Lomo ní.

19 Zíye ndéréógụyé simɨ gara bɨ Éfeso ní, kí'dí bɨ Páwulo otoomo Purisíla e kí Akúwíla ní. Zía ndéréne ódroné kí Yụ́da e simɨ 'Dịcị́ Kótrụro.

20 Simɨ bɨ ụcụomoní wo kídí yée idíní aka ndịsị kéye ore kí ngbángbá sịndị́ kadra ní, zí Páwulo ási ené.

21 Tí lá simɨ bɨ ịnyị go gɨ ro ndéré ní, zía mocụ́ éyị́ kídí, “Togụ́ Lomo ṇguṇgu go, mááyí gɨrí ndá'baógụ.” Nda née ní, zía ịnyịné 'dógụ bi gɨ simɨ Éfeso ndéréókpóne.

22 Simɨ bɨ 'dogụogụní bi simɨ gara bɨ Kayisaríya ní, zía ndéréne í'bí mandá zí 'yị ṇgúṇgu ledre 'bɨ Yésụ ga bɨ simɨ Yerụsaléma ní. Nda gɨ ore zía ndéréókpóne simɨ gara bɨ Ánatiyoko simɨ Sụ́rịya ní.

23 Gɨ do kací ndịsị bɨ ndịsị simɨ Ánatiyoko ní, zí Páwulo ịnyịné gɨ ore ndéré kí gámáne kací bi ga bɨ kóo gámá go doyé simɨ káṇgá ga bɨ Galatíya kí Pharagáyi ní mbá, kí úku ledre bɨ nɨ óto 'yị lódụ́ kací Yésụ zíye ídíye kí roko'bụyé ní.

24 Simɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní, Yụ́da nɨ kóo bo kí ịrịné Apólo, arání wo simɨ gara bɨ Alakɨzandarị́ya ogụ gɨ simɨ Éfeso. Nɨ 'yị bɨ olo ledre go kíngaya, owoyeme ledre gɨ ro mɨéké kúrú Lomo go bú ní.

25 'Dodoní kóo mɨsi'di 'bɨ Ngére Yésụ go zía, zía ndịsịné 'dódo ma'díi ledre gɨ ro Yésụ kí mongụ́ rokinyi do mɨmbé'dené do bɨlámá mɨsi'diné, abú owo dụụ́ ledre gɨ ro babatịza 'bɨ Yiwáni.

26 Zía tónóne ódroné o'bụóbụ zí 'yị e simɨ 'Dịcị́ Kótrụro. Simɨ bɨ Purisíla e kí Akúwíla uwúní ledre bɨ ndịsị 'dódo a ní, zíye 'dí'bi wo ndéré kíe 'be 'bɨ eyé, do úku yéme ledre gɨ ro mɨsi'di 'bɨ Yésụ zí Apólo.

27 Simɨ bɨ Apólo yéme ledre gɨ ro zíne ndéréne simɨ Ákaya ní, zí 'yị lódụ́ kací Yésụ ga bɨ simɨ Éfeso ore ní sáká wo éké wáraga zí 'yị lódụ́ kací Yésụ ga bɨ simɨ

Ákaya ní kɨdí idíní 'dí'bi wo sɨmɨ sụmụ. Sɨmɨ bɨ ogụ íri ní, nɨ kóo mongụ́ sáká éyị́ zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ kpụrụ́ gɨ sɨmɨ sáká éyị́ 'bɨ Lomo zíye ní.
28 Gɨ zí ódro bɨ tara Apólo kí roko'bụné ní, zía 'dí'bi ledre gɨ tara Yụ́da e dongará tụ́'dụ́ 'yị e, kí ledre bɨ gɨ sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo ní, bɨ 'dódo kɨdí ma'díi, Yésụ nɨ Kírésịto ní.

19

Páwulo nda'balugu roné sɨmɨ Éfeso

1 Sɨmɨ bɨ Apólo nɨ sɨmɨ gara bɨ Korịndo ní, zí Páwulo 'décị bi kí mɨsi'di bɨ gɨ yana ní ndéréógụné sɨmɨ Éfeso. Zía ógụndíki ngíti géyị 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ní íri,
2 do ndú'yú yée kɨdí, “Ndíkisé 'Dówụ́ Lomo go sɨmɨ bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Yésụ ní?”
Zíye úkulúgu ledre zía kɨdí, “Ɨ'ɨ, uwúzé gbawá ledre kɨdí 'Dówụ́ Lomo nɨ bo.”
3 Gɨ ore, zí Páwulo ndú'yú yée kɨdí, “Bɨ kenée ní babatịzịní sée kí babatịza máa wo be 'di?”
Zíye úkulúgu ledre zía kɨdí, “Babatịza 'bɨ Yiwáni.”
4 Zí Páwulo úku ledre kɨdí, “Babatịza 'bɨ Yiwáni nɨ kóo babatịza bɨ zí 'yị e oyólo'bó sómụ́ ledre eyé ní. Uku kóo ledre zí 'yị e kɨdí, idíní ṇgúṇgu ledre 'yị bɨ nɨ ógụ gɨ do kacíne ní, 'yị ma'dáa nɨ Yésụ.”
5 Sɨmɨ bɨ uwúní ledre née kenée ní, do bábátịzị́ yée kí ịrị Ngére Yésụ.
6 Nda sɨmɨ bɨ Páwulo óto sị́lị́ne doyé ní, zí 'Dówụ́ Lomo ógụ ndị́sịné sɨmɨyé, do í'bí roko'bụ zíye, zíye ndị́sị ódroyé sɨmɨ ṛịkị́ tara e kpá kí úku 'dódo ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo 'dodo zíye ní.
7 Nɨyí kóo mbá 'yị e káa zí sokó doa gbre (12) ní.
8 Zí Páwulo ndị́sị ndéréne ódroné o'bụóbụ zí 'yị e sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro sɨmɨ éfé bɨ kóo ota (3) née mbá. Zía ndị́sịné úku ledre bɨ nɨ 'dí'bi doyé gɨ ro ledre ga bɨ 'be 'bɨ Lomo 'dáa ní.
9 Tí lá ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráye doyé orụ yị́ ené mɨórụ ṇguṇguní eyé ledre Yésụ wá. Tí dongará 'yị e ore zíye ndị́sịyé úku sínyi ledre gɨ ro mɨsi'di 'bɨ Ngére Yésụ. Gɨ ore, zí Páwulo ótoómo yée zía lá 'dí'bi 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ní zíye ndị́sị ódroyé do ledre e kí ndị́sị 'dódo ledre zíye sɨmɨ mongụ́ 'dị́cị́ 'bɨ ngíti o'do kí ịrịné Tarána.
10 Ledre máa née mengị kóo kenée kí sɨmɨbi gbre gɨ ro zí Yụ́da e kí Gịrị́gị ga bɨ ndịsịní ndị́sị sɨmɨ káṇgá bɨ Ásiya ní úwú ledre gɨ ro Ngére Yésụ.

Bɨcayi lomo odro zí wotị́ Sekéva e

11 Zí Lomo ndị́sị méngị mɨngburoko bɨku'dú ledre e kpụrụ́ gɨ sɨmɨ Páwulo.
12 Gba mandị́lị kí bongó bɨ Páwulo esị roné togụ́ 'di'biní ndéré kíe zí 'yị ndíyá e yá, zí ndíyá eyé ndị́sị úkụ́ne gɨ royé kpá zí bɨcayi lomo e ndị́sị ólụ́ógụyé gɨ sɨmɨyé.
13 Ngíti géyị Yụ́da ga bɨ ndị́sịní gámá kí lágaóyó bɨcayi lomo e gɨ sɨmɨ 'yị e ní, ayíní kóo gɨ ro 'dí'bi ịrị Ngére Yésụ ndị́sịyé lágaóyó bɨcayi lomo e kíe. Zíye úku ledre zí bɨcayi lomo e kɨdí, “Máúku zíse, ídísé ólụ́ógụ 'dá'ba kí ịrị Yésụ bɨ Páwulo ndịsị 'dódo ledre gɨ roa ní.”
14 Wotị́ Sekéva bɨ manda 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ ga bɨ kóo ịnyị doa gbre ní ndịsịní kóo méngị ledre née ye.
15 Kadra kị́é'do zí bɨcayi lomo úkulúgu ledre zíye ya, “Máówo Yésụ bú, máówo kpá ledre gɨ ro Páwulo bú, ásé 'bɨ esé náambi?”
16 Nda née ní, zí o'do bɨ kí bɨcayi lomo e sɨmɨné ba útú'dí'bi yée tónóne ócó yée zí roko'bụ a rómoné gɨ do 'bɨ eyé mbá. Zíye ụ́dụyé ngásáye gɨ 'be 'bɨ ené, kí uṇgú royé, bongó e mbá mɨlófoné.
17 Sɨmɨ bɨ Yụ́da e kí Gịrị́gị ga bɨ sɨmɨ Éfeso ore uwúní ledre née kenée ní, zí ngịrị útúne sɨmɨyé, zíye ndị́sịyé óto úndru Ngére Yésụ.
18 Sɨmɨ sịndị́ kadra née ní, zí tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre Yésụ go ní ógụyé úkuógụ bɨsinyí ledre eyé fúó dongará 'yị e.
19 Zí tụ́'dụ́ 'yị máa yée ga bɨ 'bɨ eyé 'yị kágá e ní ógụyé kí kágá eyé e do óngbóóyó yée mbá 'dá'ba do komo tụ́'dụ́ 'yị e. Sɨmɨ bɨ oloní késị́ kágá ga bɨ ongbóní yée née mbá ní, késị́ a nɨ kóo mongụ́ne kíngaya.

20 Gɨ zí kéyị née ní, zí ledre 'bɨ Ngére
Yésụ ngbóróne, zía báyiné kí roko'bụné
kíngaya.
21 Gɨ do kací ledre ga bɨ mengịní royé
née mbá ní, zí Páwulo yéme ledre gɨ ro
ndéréne sɨmɨ Yerụsaléma kpụrụ́ gɨ sɨmɨ
káṇgá ga bɨ Mekedoṇíya kí Ákaya ní.
Zía úku ledre yaá, “Gɨ do kací máógụmá
íri, Mááyí kpá ndéré sɨmɨ mongụ́ gara bɨ
Róma ní.”
22 Gɨ ore, zía kása Timatíyo e gbre kí
Erésito gɨ dongará 'yị ené ga bɨ ndịsịní
sáká wo ní 'dá'dá sɨmɨ Mekedoṇíya íri,
sɨmɨ bɨ ndịsị kí owụ́ sḭḷḭ́ ngbara sɨmɨ káṇgá
bɨ Ásiya ní.

'Yị 'boro e zinginí sɨmɨ Éfeso

23 Sɨmɨ sịndḭ́ kadra máa bɨ kóo née ní,
zí mongụ́ 'do'dó ídíne kíngaya ro 'yị ga bɨ
ṇguṇguní ledre Ngére Yésụ ní.
24 Ngíti 'yị 'boro nɨ kóo bo kí ịrịné
Dometḭ́rịyo nɨ 'yị yéme lḭ́lị 'dḭ́cḭ́ 'bɨ kára
lomo bɨ kí ịrịné Aratémisi ní gɨ sɨmɨ késḭ́.
Moko née ndịsị kóo 'di'biogụ késḭ́, zí 'yị
ụ́cụ ga kíngaya.
25 Zí Dometḭ́rịyo ndóloyóko lafúne e
mbá kí ngíti géyị lafúye ga bɨ ndịsịní kpá
ụ́cụ éyḭ́ káa zí 'bɨ eyé ní. Zía úku ledre
zíye kídí, “Ya'dá e, ówosé bú kídí ndịsịzé
ówo tụ́'dụ́ késḭ́ gɨ do moko bɨ ndịsịzé
méngị a ba.
26 Cakaba ní, ledre bɨ 'yị bɨ Páwulo ba
ndịsị méngị a ní, lúrúsé go cụ́ kí komosé,
úwúsé kpá go cụ́ kí mbílíse. 'Di'bi do
tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ sɨmɨ Éfeso ona kí sɨmɨ
káṇgá bɨ Ásiya ní go mbá kí ledre bɨ yaá
lomo ga bɨ 'yịma'dí yemení ye ní, ndaní
eyé lomo e wá.
27 Bɨsinyí a, moko ezé bɨ ndịsịzé
méngị a ba ní ịrịa nɨ go ógụ sínyí. Nda
kpá lá dụụ́ wo née wá, tí lá moko
utúasá lolụ kpá ídí sɨmɨ 'dḭ́cḭ́ 'bɨ lomo bɨ
Aratémisi bɨ 'yị e ndịsịní óto úndrua sɨmɨ
káṇgá bɨ Ásiya kí do sogo káṇgá mbá ní
wá. Úndru née utúasá lolụ ídí zía wá.”
28 Sɨmɨ bɨ uwúní ledre née kenée ní,
zía ónzó komoyé 'duo ṛifu. Zíye tónóye
gbúrógbóye, “Mongụ́ úndru idí ídí zí
Aratémisi bɨ 'bɨ lomo 'bɨ Éfeso e ní.”
29 Kpá lá 'diya née ní, zí ledre née
báyiné sɨmɨ gara ore mbá. Zí 'yị e
yóko royé tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ ndḭ́sị méngị ledre
ga bɨ utúasání wá ní kí gbúrógbóye.
Zíye útú'dí'bi Gáyosi e kí Arisitáka 'yị 'bɨ
Mekedoṇíya bɨ ndịsịní gámá kí Páwulo e
ní do ngásá kíye do mongụ́ bi bɨ 'yị e
ndịsịní yóko royé doa ní.
30 Páwulo ili kóo go gɨ ro zíne ndéréne
zíye dongará tụ́'dụ́ 'yị ga gére née íri, tí
lá 'yị lódụ́ kací Yésụ otoomoní sḭ́lḭ́ye gɨ roa
zía ndéréne wá.
31 Gba ngíti géyị mɨngburoko 'yị ga bɨ
ore ní, zaá ezegámá ga mbá, zíye kákasa
zía kídí, ndá ndéré do mongụ́ bi bɨ 'yị e
ndịsịní yóko royé doa née íri wá.
32 Sɨmɨ bɨ kotrụní royé nɨyí nda go lá
gbúrógbó faa, yée ga bɨ nɨyí kí 'bɨ eyé,
ngíti géyị nɨyí kí 'bɨ eyé gɨ 'dí kerḭ́ gɨ zía
tụ́'dụ́ 'yị e owoní eyé sḭ́ ledre bɨ kotrụní
royé gɨ roa ní wá.
33 Zí ngíti géyị 'yị e úku ledre kídí
Alakɨzánde nɨ ne manda 'dá'dá, gɨ zía bɨ
Yụ́da e ịtrḭ́ní wo 'dá'dá ní. Zí Alakɨzánde
méngị kéyị kí sḭ́lḭ́ne zí 'yị e gɨ ro zíye
mụ́kụ́ye, gɨ ro zíne úku yéme ledre née
zíye.
34 Tí lá sɨmɨ bɨ owoní ya Alakɨzánde
nɨ Yụ́da ní, zíye gbúrógbóye kí kúrúye
kḭ́é'do kí sịndḭ́ kadra gbre, “Mongụ́ úndru
idí ídí zí Aratémisi bɨ 'bɨ lomo 'bɨ Éfeso e
ní.”
35 Odụ a, zí 'yị éké ledre 'bɨ mongụ́
'yị bɨ sɨmɨ gara ore ní ógụné ụ́cụómo
tụ́'dụ́ 'yị ga gére née. Zía úku ledre zíye
ya, “Lafúma e 'yị 'bɨ Éfeso e. 'Yị e mbá
owoní bú kídí gara bɨ Éfeso ba nɨ bi bɨ
ndịsịní bándá 'dḭ́cḭ́ 'bɨ mongụ́ kára lomo
Aratémisi doa kí lḭ́lịa bɨ utúogụ gɨ komo
ere ní.
36 'Yị bɨ nɨ kála ledre ba ní ndaá. Bɨ
kenée ní, ndécḭ́sé mu ndásé méngị bɨcayi
ledre e wá.
37 'Dí'biógụsé ya'dá ga ba go ngákáne,
abú ngakaní eyé éyḭ́ gɨ sɨmɨ 'dḭ́cḭ́ 'bɨ lomo
ezé e wá, uku sinyiní kpá gbawá ledre gɨ
ro kára lomo ezé.
38 Togụ́ Dometḭ́rịyo e kí 'yị 'bɨ moko
ené e nɨyí kí ledre kí 'yị yá, mɨngburoko
'yị 'décḭ́ ngbanga ezé e nɨyí bo kací sḭ́lḭ́

ga bɨ 'bɨ 'décị ngbanga ní mbá, nɨyí 'décị ngbanga née ye íri.
39 Tɨ́ lá togṵ́ ledre nɨ bo, wo bɨ ílisé bɨ romo gɨ do wo máa ba ní, nɨyí ótoyéme a do bi kótrụro bɨ 'yị e ịnyịní za mbá ówo ledre gɨ roa ní.
40 Gɨ do kací ledre bɨ mengị roné karaba ba ní, 'yị e nɨyí úku a kídí ndịsịzé gbúrógbó bɨsinyí gbúrógbó sɨmɨ gara. Sɨmɨ ledre née ní, utúasázé úku ma'díi wá gɨ zía sị́ ledre bɨ zía ídíne káa ní ndaá 'bɨ ené wá."
41 Gɨ do kací bɨ uku ledre káa ní, zía úku ledre zí 'yị ga bɨ kotrụní royé ní zíye báyiyé.

20

Páwulo nderé sɨmɨ Mekedonîya kí Ákaya

1 Sɨmɨ bɨ mongṵ́ gbúrógbó née ụkṵ́ ní, zí Páwulo kákasa kací 'yị ga bɨ 'yị lódṵ́ kací Yésụ ní. Zía úku ledre zíye bɨ nɨ óto yée zíye ídíye kí roko'bụyé ní. Zía í'bí mandá zíye zía ndéréókpóne sɨmɨ káṇgá bɨ Mekedonîya ní.
2 Zía ndéréne gɨ do bi ga gére née mbá, ndịsị sáká 'yị e kí ledre bɨ nɨ í'bí roko'bụ zíye ní, do ndéréókpóne sɨmɨ káṇgá bɨ Ákaya,
3 kí'dí bɨ ndịsị íri kí éfé ota (3) ní. Ndịsị kóo ore kí yéme roné gɨ ro 'dógụ bi sɨmɨ káṇgá bɨ Sṵ́rịya ní. Sɨmɨ bɨ owo kídí Yṵ́da e nɨyí go ndịsị yéme bɨsinyí ledre gɨ ro méngị née kíe ní, zía yéme sómṵ́ ledre gɨ ro ndá'balúgu roné kpụrṵ́ gɨ sɨmɨ Mekedonîya.
4 Zí Sopáta wotị́ Pịrị́sa bɨ gɨ sɨmɨ gara bɨ Beréya ní ndéréye kí Páwulo. Nɨyí kóo kí Arisitáka e kí Sékendụsụ nɨyí 'bɨ eyé gɨ sɨmɨ gara bɨ Tasalonîka, Gáyo e kí Timatíyo gɨ sɨmɨ gara bɨ Dérebe, Takíka e kí Tarafímo nɨyí 'bɨ eyé gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Ásiya ní.
5 Ya'dá ga gére nderéní 'bɨ eyé kóo sóngó zée sɨmɨ gara bɨ kí ịrịné Tóra ní.
6 Tí lá zíze 'dógụ 'bɨ ezé bi gɨ sɨmɨ gara bɨ Phịlịpoyị gɨ do kací Ayímbi bɨ ndịsịní ndólo a Ambata bɨ 'De'dị́ ndaá ní. Zíze ndíki ze kéye sɨmɨ Tóra gɨ do kací sị́lị́ ịnyị. Zíze ndịsịzé ore kí sị́lị́ ịnyị doa gbre (7).

Odụ ógụ 'bɨ Páwulo sɨmɨ Tóra

7 Sɨmɨ sị́lị́ gɨ do kací Sị́lị́ 'bɨ 'Dówṵ́ro, zíze kótrụ rozé ndịsịzé ánu éyị́ mɨánu 'bɨ sómṵ́ndíki ledre umbu Ngére Yésụ. Zí Páwulo tónóne ódroné zí 'yị e, ódroné, ódroné zaá gị kí yana ndụlụ, gɨ zía kílóndó a née ili go gɨ ro ndéréókpó.
8 Tṵ́'dṵ́ lámba e nɨyí kóo bo mɨndícíye sɨmɨ 'dịcị́ bɨ o'bórongóní gá do ezené kí'dí bɨ kotrụzé rozé ní.
9 Phɨrangá nɨ kóo bo kí ịrịné Yụtịka nɨ kóo mɨndịsịné do subáa kenée, sɨmɨ bɨ Páwulo nɨ nda go fú lá ódro ngbángbáne ní, zí Yụtịka tónóne ṛị́'bịne, ṛị́'bịne, odụ a ṛí 'bí 'di'bi wo go, zía ndé'déne kú gɨ 'dága gɨrí útúne gbụ bi. Sɨmɨ bɨ sịkpịní wo káa ní, uyu yị́ ené go.
10 Zí Páwulo ndítíógụné útúne doa fáka wo, zía úku ledre ya, "Ndásé íni ini wá, nɨ go trịdrị."
11 Nda née ní, zí Páwulo ékị́lúgu roné 'dága sɨmɨ 'dịcị́ bɨ gáa nɨyí sɨmɨ a ní, zía 'déwe ambata ánu a. Gɨ do kací ledre née ní, zí Páwulo ódroné zí 'yị e tí má zaá gị kí phịyị́. Zía ịnyịné ótoómo yée zía ndéréne.
12 Zí ngíti géyị 'yị e 'dí'bi phɨrangá née ndá'bayé kíe 'be trịdrị zíye nda ídíye kí mongṵ́ rokinyi.

Mɨndéréze gɨ sɨmɨ Tóra sɨmɨ Meléto

13 Nderézé kóo 'dá'dá do bi kụrúngba 'dógụ bi ndéréze sɨmɨ gara kí ịrịné Áso, kí'dí bi bɨ kóo azé ógụ 'dí'bi Páwulo doa sɨmɨ kụrúngba ní. Yeme kóo ledre née kenée gɨ zía nderé kóo íri kí sịndịne.
14 Sɨmɨ bɨ ndikízé sɨmɨ Áso ní, zíze 'dí'bi wo kíze sɨmɨ kụrúngba ndéréógụzé sɨmɨ gara bɨ Mịtụléne ní.
15 Zíze ịnyịzé gɨ ore sɨmɨ bi mɨárá a née ndéréze sɨmɨ cúkú bɨ Kịyo. Gɨ do kací sị́lị́ kịé'do zíze 'dógụ bi ndéréógụzé sɨmɨ cúkú bɨ kí ịrịné Sámo. Nda káa zí kílóndó a née, zíze ógụzé sɨmɨ gara bɨ kí ịrịné Meléto ní.
16 Páwulo yeme kóo sómṵ́ ledre gɨ ro zíne 'décị bi geré mɨ'décị gɨ cigí gara bɨ Éfeso ní, káa bɨ née nɨ sínyi sịndị́

kadra sɨmɨ káṇgá bɨ Ásiya ní ke. Nderé kóo 'di'diya gɨ ro togṵ́ nɨ útúásá yá, zíne ídíne sɨmɨ Yerụsaléma sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ Pénítakote.

Páwulo odro kɨ́ mɨngburoko 'yị ga bɨ 'bɨ Éfeso ní

17 Gɨ sɨmɨ Meléto, zɨ́ Páwulo kákasa sɨmɨ Éfeso kací mɨngburoko 'yị ga bɨ 'bɨ 'yị lódṵ́ kací Yésụ ní.
18 Sɨmɨ bɨ ogụní ní, zía úku ledre zɨ́ye ya, “Ówosé káa zɨ́ bɨ kóo ndịsịzé kése ní bú, gɨ sɨmɨ mɨzefị kadra bɨ máógụ sɨmɨ a sɨmɨ káṇgá bɨ Ásiya ní.
19 Mándịsị 'bó'bṵ́ romá zɨ́ iní komomá ndịsị ídíne trịị kɨ́ ndịsị méngị moko káa zɨ́ 'yị 'bɨ moko 'bɨ Ngére Yésụ kɨ́ mbágá tṵ́'dṵ́ 'do'dó bɨ mándịsị ndíki yée gɨ zɨ́ bɨsinyí ledre 'bɨ Yṵ́da e ní.
20 Ówosé bú bɨlámáne, máótoómo kémbị́ ledre kɨ́é'do wo bɨ nɨ útúásá sáká sée, sɨmɨ bɨ mándịsị úku kúrú Lomo zɨ́se kɨ́ 'dódo ledre zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yị e kpá kɨ́ 'be 'bɨ esé e ní wá.
21 Máúku 'dódo go zɨ́ Yṵ́da e kɨ́ Gịrị́gị e mbá kɨ́dí, idíní óyóló'bó sómṵ́ ledre eyé ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ gɨ ro zɨ́ye ógụyé zɨ́ Lomo.
22 “Cakaba ní, kací íli ledre 'bɨ 'Dówṵ́ Lomo, mááyí go ógụ ndéré sɨmɨ Yerụsaléma, máówo éyị́ bɨ nɨ méngị roné zɨ́ma íri ní wá.
23 Éyị́ bɨ máówo ní, 'Dówṵ́ Lomo mada máa go kɨ́dí, sɨmɨ mɨngburoko gara ga bɨ mááyí ógụ sɨmɨyé ní mbá, sị́gịnị kɨ́ 'do'dó nɨyí bo ndịsị sóngó máa íri.
24 Tɨ́ lá máóto amá ledre trịdrịmá zɨ́ma owóowó wá, máíli dụṵ́ méngịónzó ledre bɨ mándịsị óto komomá gɨ roa ní kɨ́ moko 'bɨ Ngére Yésụ bɨ i'bí zɨ́ma ndịsịmá méngị a, bɨ nɨ úku 'dódo bɨlámá ledre gɨ ro sáká éyị́ 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e ní.
25 “Mágámá go kɨ́ úku ledre gɨ ro ledre ga bɨ 'be 'bɨ Lomo 'dáa ní zɨ́se mbá. Bɨ ba ní, máówo go kɨ́dí útúásásé lolụ lúrú máa ona wá.
26 Bɨ kenée ní, máúku zɨ́se ba go wo karaba, togṵ́ 'yị luyú ledre go, ledre amá ndaá lolụ sɨmɨ a wá.
27 Gɨ zía máótoómo amá kɨ́ ótrṵ́ kodo mɨyéme ledre bɨ Lomo yeme go gɨ rosé ní zɨ́se wá.
28 Bɨ kenée ní, ídísé bándá rosé kpá kɨ́ kábịrị́kị ga bɨ 'Dówṵ́ Lomo i'bí yée zɨ́se ndịsịsé lúrú bi kacíye née ní. Ídísé ídí 'yị lúrú bi kací 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go, bɨ ugú yée kɨ́ sáma Wotịne ní.
29 Máówo bú kɨ́dí gɨ do kacíma ba, ngíti géyị 'yị e nɨyí ógụ ólṵ́ dongaráse káa zɨ́ máárára e ní, gɨ ro báyi kábịrị́kị ga gére née 'dá'ba.
30 Sịndị́ kadra nɨ ógụ kɨ́'dí bɨ ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse nɨyí ndịsị ṛáṛanga gɨ ro sínyíónzó sɨmɨ do 'yị lódṵ́ kací Yésụ gɨ ro do ndịsịyé lódṵ́ kacíye ní.
31 Gɨ zɨ́ kéyị́ née ní, komosé idí ídí rosé, zɨ́se ndịsịsé sómṵ́ndíki ledre ga bɨ má'dódo yée zɨ́se kɨ́ iní komomá trịị kací kadra e kɨ́ ndụlụ mbá kɨ́ sɨmɨbi ota ba ní.
32 “Cakaba máótoómo sée go do sị́lị́ Lomo kɨ́ ledre 'bɨ sáká éyị́ ené bɨ utúasá go í'bí roko'bụ zɨ́se gɨ ro zɨ́se ndíki úndru 'bɨ Lomo bɨ yeme gɨ ro mɨgélé 'yị ené e ní.
33 Máóto amá 'bú késị́, togṵ́ mbú dábu kɨ́ bongó 'bɨ 'yị e wá.
34 Sée kɨ́ rosé ówosé bú, mándịsị kóo méngị moko amá kɨ́ sị́lị́ma gɨ ro éyị́ ga bɨ ilizé yée ní kɨ́ 'yị amá e.
35 Má'dódo go zɨ́se sɨmɨ ledre ga bɨ mbá mándịsị méngị yée ní kɨ́dí, méngị moko kɨ́ roko'bụné kenée nɨ óto ze zɨ́ze sáká 'yị ga bɨ ngárá roko'bụyé ndaá ní kɨ́ sómṵ́ndíki kúrú Ngére Yésụ bɨ uku ya, ‘Rokinyi 'bɨ 'yị í'bí éyị́ rómo gɨ do 'bɨ 'yị 'dí'bi nzíyi éyị́ ní.’ ”
36 Sɨmɨ bɨ Páwulo uku ledre née zɨ́ye kenée ní, zɨ́ye útúye do ngṵ́ṛṵ́ sịndịye bi íni ini zɨ́ Lomo.
37 Zɨ́ye ṵ́dụyé mbá íni ini kɨ́ óto sị́lị́ye do go Páwulo fáka wo sɨmɨ bɨ nɨyí í'bí mandá dongaráye kɨ́ Páwulo e ní.
38 Sɨmɨkozo 'di'bi kóo yée kɨ́ngaya gɨ zía bɨ Páwulo uku go zɨ́ye kɨ́dí utúasání lolụ lúrú née wá ní. Nda née ní zɨ́ye 'dịyịóto wo do bi kụṛúngba.

21

Mɨndéré Páwulo sɨmɨ Yerụsaléma

1 Gɨ do kací odụ mandá bɨ i'bízé dongaráze ní, zíze ótoómo yée ndéréze do ékịze sɨmɨ kuṛúngba, zíze 'dógụ bi geré mbị sɨmɨ cúkú bɨ Kóso ní. Sɨmɨ bi mɨárá a née zíze ndéréógụzé sɨmɨ cúkú bɨ kí ịrịné Róde, nda gɨ ro zíze ndéréókpóze sɨmɨ cúkú bɨ Patára ní.

2 Gɨ sɨmɨ Patára, zíze ówo kuṛúngba bɨ ndịsị ndéré sɨmɨ káṇgá bɨ Foṇísịya ní, zíze ékịze sɨmɨ a zía 'dógụ ógụ zée sága.

3 Zíze ndéréze do iní zaá gị do bi bɨ lurúzé nda do cúkú bɨ Sáyípuroso ní go za mbá, zíze óyó rozé do gboṛụ a mɨ'dí do anú ndéréze sɨmɨ káṇgá bɨ Súṛịya ní. Zíze ndítíógụzé do gbúṛóngó sɨmɨ gara bɨ Táyire do bi bɨ ịmbịoyóní éyị ga bɨ kóo sɨmɨ mongụ́ kuṛúngba máa née 'dá'ba doa ní.

4 Zíze ówo ngíti géyị 'yị lódụ́ kací Yésụ ore, zíze ndịsịzé kéye ore kí sịlị ịnyị doa gbre. Sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo, zíye úku ledre zí Páwulo kídí ndaá ndéré sɨmɨ Yeṛụsaléma wá.

5 Tí lá bɨ sịndị kadra ezé utúasá ní, zíze 'dí'bi mɨsi'di ndéréze Yeṛụsaléma. Zí 'yị lódụ́ kací Yésụ ga bɨ ore ní ịnyịyé kí me'beyé e, owụ́ 'bɨ eyé e mbá, 'dịyịóto zée gɨ sɨmɨ gara gɨ ore gị kó'dụ́ mɨkavu, kí'dí bɨ utúzé do ngụ́ṛụ́ sịndịze kéye bi íni ini zí Lomo ní.

6 Nda gɨ ore, zíze í'bí mandá dongaráze, azé 'bɨ ezé ékị sɨmɨ kuṛúngba, zíye ịnyị 'bɨ eyé yóó ndá'bayé 'be 'bɨ eyé.

7 Zíze ịnyịzé kí kuṛúngba gɨ sɨmɨ Táyire née ní ndéréze sɨmɨ gara bɨ kí ịrịné Potolemáyi, kí'dí bɨ ndéréze í'bí mandá zí 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ga bɨ ore ní, zíze 'dú'duzé ore sịlị kịé'do.

8 Kílóndó a née ní, zíze ịnyịzé ndéréógụzé sɨmɨ gara bɨ Kayisaríya ní. Ndịsịzé kóo íri 'be 'bɨ Phịlịpo bɨ ndịsị úku kúrú Lomo zí 'yị e ní, nɨ ngúru 'yị gɨ dongará 'yị ga bɨ kóo gelénɨ yée ịnyị doa gbre* ní.

9 Nyị ga nɨyí kóo bo eso 'di'binɨ aka ya'dá e wá, ndịsịnɨ úkutátá ledre bɨ Lomo ukui'bí tarayé ní zí 'yị e.

10 Gɨ do kací bɨ ndịsịzé ore go kí sịlị nyere ní, zí nébị bɨ kí ịrịné Ágaba ógụné gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Yụdáya ní.

11 Sɨmɨ bɨ ogụ lúrú zée ní, zía í'dí ká'dá bɨ gɨ ro Páwulo ní, ódó sịlịne kí sịndịne kíe, zía ịnyịné úku ledre ya, "'Dówụ́ Lomo uku ya, 'Yụ́da ga bɨ sɨmɨ Yeṛụsaléma ní nɨyí ódó mịngị ká'dá ba káa, do í'bí wo do sịlị 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní.' "

12 Sɨmɨ bɨ uwúzé ledre née kenée ní, zíze ịnyịzé kí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní mbá úku ledre zí Páwulo kídí ndaá ndéré sɨmɨ Yeṛụsaléma wá.

13 Nda née ní, zí Páwulo úkulúgu ledre zíze ya, "Éyị bɨ ndịsịsé íni ini, zíse ndịsịsé 'décị mɨmbé'demá kenée gɨ roa ní 'di? Mándá nzíyimá lá dụụ́ gɨ ro do ódó máa sɨmɨ Yeṛụsaléma wá, kpá gɨ ro zíma úyumá íri gɨ ro ledre Ngére Yésụ."

14 Sɨmɨ bɨ ṇguṇgu ené ledre bɨ ukuzé zía née wá ní, zíze ndécị ezé. Zíze lá úku ledre zía ya, "Idí mu méngị roné kací íli ledre 'bɨ Ngére Yésụ."

15 Gɨ do kací née ní, zíze ndịsịzé ore cúku'dée kí yéme éyị ezé e zíye ídíye nzíyiyé gɨ ro zíze ndéréze sɨmɨ Yeṛụsaléma.

16 Zí ngíti géyị 'yị lódụ́ kací Yésụ ga bɨ sɨmɨ gara bɨ Kayisaríya ní 'dịyịóto ógụ zée zaá gị 'be 'bɨ Menasóna, kí'dí bɨ ilizé ndéré ndịsị ní. Nɨ 'yị gɨ sɨmɨ cúkú bɨ Sáyípuroso ní, nɨ kuṛú 'yị lódụ́ kací Yésụ kú 'desị.

Páwulo nderé ṇgu 'be 'bɨ Yakóbo

17 Sɨmɨ bɨ ogụzé sɨmɨ Yeṛụsaléma ní, zí 'yị lódụ́ kací Yésụ ga bɨ íri ní 'dí'bi zée sɨmɨ sụmụ bɨlámáne kíngaya.

18 Sɨmɨ bi mɨárá a née, zí Páwulo 'dí'bi zée zíze ndéréze lúrú Yakóbo kí mɨngburoko 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ní, nɨyí kóo mbá 'be 'bɨ ené ore.

19 Zí Páwulo í'bí mandá zíye mbá, zía tónóne lịkpị ledre ga bɨ Lomo mengị yée zí 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní kpụṛụ́ gɨ sɨmɨ moko bɨ née mengị ní.

20 Sɨmɨ bɨ uwúní ledre née ní, zíye mbófo ịrị Lomo. Gɨ ore, zíye úku ledre zí Páwulo ya, "Lúndu 'bɨ ené, lúrú káa zí

* **21:8 21:8** Ya'dá e ịnyị doa gbre: Ólo ledre gɨ ro ya'dá ga ịnyị doa gbre ba sɨmɨ Moko 'bɨ 'yịmɨkása e 6:1-6.

bɨ tụ́'dụ́ álifu Yụ́da e ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ ní go, ówo kpá káa zí bɨ ndịsịní í'bí royé lódụ́ lorụ 'bɨ Mụ́sa ní bú.

21 Uwúní ledreyị́ go kídí ndịsị́ kóo 'dódo ledre zí Yụ́da ga bɨ sɨmɨ káṇgá 'bɨ 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní ya, ndaní ndịsị́ lódụ́ kací lorụ bɨ Mụ́sa eké ní wá, owụ́ 'bɨ eyé e ndaní kpá útú ngbụrụ togụ́ mbú lódụ́ ondụ́ 'bɨ Yụ́da e wá.

22 Ma'díi, nɨyí go ógụ úwú a kídí ógụ go, azé méngị go 'di?

23 Ba ledre bɨ ilizé zíyị méngị a ní. Ya'dá e nɨyí ona eso mocụ́ní éyị́† go zí Lomo.

24 Ídí 'dí'bi yée zíse ndérése méngị ondụ́ bɨ ndịsị́ óto 'yị zía ídíne drá ní gɨ rosé ndro kéye, zíyị́ í'bí késị́ gɨ ro eyị́ bɨ nɨyí 'dáná éyị́ zí Lomo sɨmɨ bɨ nɨyí ólo doyé ní. Gɨ ore 'yị e nɨyí ówo a mbá kídí ábuwá ndịsị́ yị́ eyị́ méngị ledre e kací lorụ 'bɨ Mụ́sa, ledre bɨ ndịsịní lịkpị́ a gɨ royị́ ba nda 'bɨ ené ma'díi wá.

25 Tí lá 'yị máa yée ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní, kasazé wáraga go zíye kídí, ndaní ánu éyị́ mɨánu bɨ 'danání lomo ga bɨ 'yịma'dí yemení ye kí sịlịye ní wá. Ndaní ánu esị bɨ kí sáma sɨmɨné ní wá, esị bangá bɨ kpụrọnyó 'dewení lá goa sáma a loloonzó roné gɨ sɨmɨ a wá ní wá, ndaní kpá só'do royé kí 'yị ga bɨ ofụ́ní aka royé kéye wá ní wá."

26 Zí Páwulo 'dí'bi ya'dá ga gére née kílóndó a née, zíye ndéréye méngị ondụ́ bɨ ndịsị́ óto 'yị zía ídíne drá ní gɨ roné ndro kéye. Nda gɨ ore zía ndéréne úku 'dódo ledre odụ sịlị́ 'bɨ ondụ́ bɨ mengịní ní kí sịndị́ kadra bɨ nɨyí 'dáná éyị́ gɨ royé sɨmɨ 'Dịcị́ 'bɨ Lomo ní.

Yụ́da e 'di'biní Páwulo sɨmɨ 'Dịcị́ 'bɨ Lomo

27 Sɨmɨ bɨ sịlị́ 'bɨ ondụ́ bɨ ịnyị doa gbre nɨ go gbóo gɨ ro ụ́kụ́ ní, zí ngíti géyị Yụ́da e gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Ásiya ní lúrúndíki Páwulo sɨmɨ 'Dịcị́ 'bɨ Lomo. Zíye óto 'yị e zí mɨmbé'deyé ésịne ro Páwulo gɨ ro zíye 'dí'bi wo.

28 Zí Yụ́da ga gére née gbúrógbóye, "Lafúze Isɨréle e, sákásé zée. Ba o'do bɨ ndịsị́ gámá kí 'dódo bɨsinyí ledre ro 'yị ezé e kí lorụ bɨ Mụ́sa eké ní, kí ledre gɨ ro bi 'bɨ Lomo. Cakaba ní, 'di'biogụ Gịrịgị e go sínyíónzó do ligá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo bɨ ngárá lúyú ledre ndaá doa wá ní."

29 Ukuní kóo ledre née kenée gɨ zía lurúndikiní Páwulo e kí Tarafímo 'yị 'bɨ Éfeso sɨmɨ mongụ́ gara, somụ́ní 'bɨ eyé ya, Páwulo nderé kíe go do ligá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo.

30 Sɨmɨ bɨ 'yị e uwúní ya bɨsinyí ledre nɨ go méngị roné do ligá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo 'dáa ní, zíye ụ́dụyé ngásáye íri, kací tara mɨsi'di e mbá 'yị e. Zíye 'dí'bi Páwulo óṵoógụ wo 'dá'ba gɨ do ligá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo, geré zíye 'dụ́tụ mbotụ e mbá.

31 Sɨmɨ bɨ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ayíní go gɨ ro úfu Páwulo ní, zí sanda ógụné zí mongụ́ manda 'bɨ asikíri 'bɨ Róma e‡ kídí, bɨsinyí ledre nɨ go méngị roné sɨmɨ Yerụsaléma, gara 'dáa.

32 Zí mongụ́ manda 'bɨ asikíri 'bɨ Róma née geré 'dí'bi asikíri e 'diya ndéréye íri. Sɨmɨ bɨ 'yị e lurúndikiní wo kí asikíri ené e ní, zíye ótoómo kí ócó Páwulo.

33 Zí mongụ́ manda 'bɨ asikíri e née ógụné zí Páwulo, do 'dí'bi wo. Zía úku ledre zí 'yị ené e kídí idíní ódó wo kí ká'dá késị e gbre. Gɨ ore zía ndúndu'yú ya, "O'do máa ba 'bɨ ené náambi, éyị́ bɨ mengị ní 'di?"

34 Zí ngíti géyị 'yị e gɨ dongará tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ndịsịyé gbúrógbóye kí ledre kịé'do, ngíti géyị gburogbóní 'bɨ eyé kí ngíti ledre kpị́. Gɨ zí ledre ga bɨ faa née ní, mongụ́ manda 'bɨ asikíri ga gére utúasá ówo mbigí ma'díi sị́ ledre bɨ mengị roné ní wá. Zía úku ledre zí 'yị ené e kídí, idíní mu 'dí'bi Páwulo ndéré kíe do bi eyé 'bɨ asikíri e.

35 Sɨmɨ bɨ Páwulo nderéogụní do bi bɨ gɨ ro zíye ékị́ ókpóye sɨmɨ 'dịcị́ bɨ o'bóní wo do ezené ní, zí asikíri ga gére née ịmbị́ wo gɨ zía roko'bụ 'bɨ okó bɨ kóo tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ndịsịní ógụ kíe ní ofụ go.

† **21:23 21:23** Mocụ́ éyị́: Ídí ólo ledre gɨ ro éyị́ bɨ kóo Yụ́da e ndịsịní méngị a sɨmɨ bɨ mocụ́ní éyị́ go ní sɨmɨ bụ́kụ bɨ Ólo 'yị e ní 6:1-27. ‡ **21:31 21:31** Mongụ́ manda 'bɨ asikíri e: Ndịsị́ lúrú bi kací asikíri e álifu. Nɨ 'bɨ ené do manda ga bɨ 'bɨ asikíri e ní.

36 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ị́nyịyé lódụ́ wo kɨ́ ndị́sị gbúrógbóye ya, “Úfusé wo mɨúfu.”

Páwulo odro zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née

37 Sɨmɨ bɨ asikíri nɨyí go gbóo gɨ ro ógụ kɨ́ Páwulo do bi eyé 'bɨ asikíri e ní, zɨa úku ledre zɨ́ mongụ́ manda 'bɨ asikíri e née kɨdí, “Máútúásá go úku ledre ba zɨ́yị?”

Zɨa úkulúgu ledre zɨ́ Páwulo kɨdí, “Úku tara Gịŕịgị bú?

38 Bɨ kenée ní, ndá 'bɨ eyị́ 'yị 'bɨ Ízibiti bɨ kóo 'di'bi do okó álifu eso do ólụ́ kɨ́ye sɨmɨ súwú ní wá?”

39 Zɨ́ Páwulo úkulúgu ledre zɨa kɨdí, “Mááyí yị́ amá Yụ́da, aránɨ́ máa sɨmɨ gara bɨ Tarasísi sɨmɨ Silísiya ní, 'yị gɨ sɨmɨ gara bɨ kɨ́ ledrené owóowó ní. Mándéndị́ romá gɨ ro zɨ́yị í'bí mɨsi'di zɨ́ma ódromá kɨ́ 'yị ga ba.”

40 Sɨmɨ bɨ mongụ́ manda née i'bí mɨsi'di zɨa ní, zɨ́ Páwulo tóroné 'dága méngị kéyị zɨ́ 'yị e kɨ́ sị́lị́ne gɨ ro zɨ́ye mụ́kụ́ye. Sɨmɨ bɨ mụkụ́nɨ́ ní, zɨ́ Páwulo úku ledre zɨ́ye kɨ́ tara Aramáyika.

22

1 “Owụ́ 'bɨ babá e kɨ́ babá e, ídísé índi mbílíse úwú ledre bɨ mááyí úku a zɨ́se ba.”

2 Sɨmɨ bɨ uwúnɨ́ kɨdí ndị́sị ódro zɨ́ye kɨ́ tara Aramáyika ní, zɨ́ye mụ́kụ́ye 'duo sií.

Gɨ ore, zɨ́ Páwulo úku ledre zɨ́ye kɨdí,

3 “Mááyí yị́ amá Yụ́da, aránɨ́ máa sɨmɨ gara bɨ Tarasísi sɨmɨ Silísiya ní, tɨ́ lá mángbóró sɨmɨ Yerụsaléma ona. Gamaléle 'dodo kóo ledre gɨ ro lorụ 'bɨ bulúnduzé e go zɨ́ma bɨlámáne kɨ́ngaya, zɨ́ma í'bí romá karaba méngị ledre 'bɨ Lomo kɨ́ roko'bụmá kpá cé káa zɨ́ se ní.

4 Mándị́sị kóo 'dó'do 'yị ga bɨ ndị́sịnɨ́ lódụ́ kacɨ́ Mɨsi'di 'bɨ Yésụ ní, kɨ́ úfu yée, kpá kɨ́ ódó ya'dá e kɨ́ kará e ónzó yée sɨmɨ sị́gịnị.

5 Mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ kɨ́ mɨngburoko 'yị lúrú bi sɨmɨ ledre ga bɨ sɨmɨ gara ona ní, nɨyí ṇgúṇgu ledre bɨ mááyí úku a zɨ́se ba ya nɨ ma'dii. I'bínɨ́ wáraga bɨ ekénɨ́ zɨ́ lafúma Yụ́da ga bɨ sɨmɨ Damásika ní zɨ́ma 'dí'bi a ndéré kɨ́e gɨ ro 'dí'bi 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ máa yée ga bɨ íri ní, ógụ kɨ́ye sɨmɨ Yerụsaléma gɨ ro do 'dó'do yée.

Mɨsi'di bɨ Páwulo oyólo'bó sómụ́ ledre ené doa ní

6 “Káa zɨ́ bɨ mándéréógụ go gbóo kɨ́ Damásika ní, kɨ́ yana kadra, zɨ́ mongụ́ bimɨóṇgó óṇgóne gɨ komo ere cigíma gbaá.

7 Zɨ́ma útúma bi, nda née ní zɨ́ma úwú kúrú 'yị kɨ́ úku ledre zɨ́ma kɨdí, ‘Sáwulo, Sáwulo, Éyị́ bɨ ndị́sị 'dó'do máa gɨ roa kenée ní 'di?’

8 “Zɨ́ma ndúndu'yú kɨdí, ‘Áyí náambi Ngére?’

“Zɨa úkulúgu ledre zɨ́ma kɨdí, ‘Née máa Yésụ, 'yị 'bɨ Nazeréta bɨ ndị́sị 'dó'do wo ní.’

9 'Yị ga bɨ kóo azé kéye ní lurúndikinɨ́ 'bɨ eyé lá bimɨóṇgó, uwú 'di'binɨ́ eyé kúrú 'yị bɨ ndị́sị ódro zɨ́ma ba wá.

10 “Zɨ́ma ndúndu'yú kɨdí, ‘Máídí méngị 'di Ngére?’

“Zɨ́ Ngére úku ledre zɨ́ma kɨdí, ‘Ị́nyịógụ mu 'dága zɨ́yị ndéréyị sɨmɨ Damásika. Nɨyí úku 'dódo ledre ga bɨ Lomo ili yée zɨ́yị méngị a ní zɨ́yị íri.’

11 Gɨ ore, zɨ́ komomá 'dụ́tụné gɨ zɨ́ mongụ́ bimɨóṇgó bɨ utú komomá ní. Zɨ́ 'yị amá ga bɨ kóo azé kéye ní 'dí'bi sị́lị́ma kókó máa ndéré kɨ́ma sɨmɨ Damásika.

12 “Zɨ́ ngíti o'do kɨ́ ịrịné Ananíya ógụné lúrú máa. Nɨ 'yị bɨ ndị́sị óto úndru Lomo kɨ́ ndị́sị lódụ́ kacɨ́ lorụ ezé ní. Yụ́da ga bɨ sɨmɨ Damásika ní ndị́sịnɨ́ óto dokuwu a kɨ́ngaya.

13 Zɨa ógụné tóroné cigíma, zɨa úku ledre ya, ‘Lúndu 'bɨ ené e Sáwulo, komoyị́ idí mu líkpí, zɨ́yị lúrú bi.’ Geré sɨmɨ sịndị́ kadra née ní, zɨ́ komomá líkpíne, zɨ́ma lúrúndíki wo.

14 “Nda née ní, zɨa úku ledre zɨ́ma ya, ‘Lomo 'bɨ bulúnduzé e gelé yị́ị go zɨ́yị ówo íli ledre ené, zɨ́yị lúrú 'Yị bɨ ngará lúyú ledre ndaá roa wá ní, zɨ́yị úwú ledre cụ́ gɨ taraa kɨ́ mbílíyị.

15 Áyí ídí 'yị bɨ nɨ ndị́sị úku 'dódo ledre ga bɨ lúrú yée kɨ́ komoyị́ kɨ́ yée ga bɨ úwú yée gɨ roa ní zɨ́ 'yị e mbá.

16 Éyị́ bɨ ndịsị sóngó a ní 'di? Ịnyịógụ
mu 'dága, do bábátịzị́ yịị́, zíyị íni ini kɨ́
ịrị Yésụ nɨ lúguóyó lúyú ledre eyị́ 'dá'ba.'
17 "Sɨmɨ bɨ mándá'balúgu romá sɨmɨ
Yerụsaléma ndịsịmá íni ini zɨ́ Lomo sɨmɨ
'Dịcị́ 'bɨ Lomo zɨ́ Ngére Yésụ 'dódo roné
zíma.
18 Zɨa úku ledre zíma ya, ''Di'diya. Ídí
mu geré ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ Yerụsaléma gɨ ona
'dá'ba, gɨ zɨa 'yị e utúasání eyé ṇgúṇgu
ledre bɨ áyí úku a gɨ romá ní wá.'
19 "Zíma úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí, 'Ngére,
'yị ga gére née owoní bú kɨ́dí mándịsị kóo
tátá kɨ́ 'dí'bi 'yị e gɨ sɨmɨ 'Dịcị́ Kótrụro kɨ́
ndịsị ócó 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre eyị́ go
ní.
20 Sɨmɨ bɨ kóo nɨyí úfu Sitifáno 'yị eyị́
bɨ ndịsị úku ledre gɨ royị́ ní, mááyí kóo
bo íri ndịsị ṇgúṇgu ledre mɨúfu a kɨ́ ndịsị
lúrú bi kacɨ́ bongó 'bɨ 'yị ga bɨ ufuní wo
ní.'
21 "Zɨ́ Ngére úku ledre zíma kɨ́dí, 'Ndéré
mu, Mááyí kása óyó yịị́ gɨ ona 'dá'ba gbála
zɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní.' "

Páwulo nɨ 'yị 'bɨ Róma

22 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ndịsịyé úwú
ledre née tɨ́ kenée e, lá sɨmɨ bɨ Páwulo
ukuogụ ledre gɨ ro 'yị ga bɨ ngárá ndaní
Yụ́da e wá ní, zɨ́ ledre née útúne sɨmɨyé
'duo vuu zɨye tónóye gbúrógbóye kɨ́
kúrúye 'dága, "Úfusé wo mɨúfu. Utúasá
zɨa ídíne trịdrị wá."
23 Káa zɨ́ bɨ kóo nɨyí ndịsị gbúrógbó kɨ́
lálaóyó bongó gɨ royé ụ́cụóyó a, kɨ́ ndịsị
óyụ 'bụrụ sɨmɨ síli ní,
24 zɨ́ mongụ́ manda 'bɨ asikíri ga gére
née úku ledre zɨ́ asikíri ené e idíní 'dí'bi
Páwulo ndéré kɨe do bi eyé 'bɨ asikíri e.
Zɨa úku ledre idíní ócó wo gɨ ro zɨa úku
'dódo sị́ ledre bɨ 'yị e ndịsịní gbúrógbó
doa kenée gɨ roa ní.
25 Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ odóonzóní wo go bi
kenée gɨ ro do ócó wo ní, zɨ́ Páwulo úku
ledre zɨ́ mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e bɨ kóo
mɨtóroné ore ní kɨ́dí, "Nɨ mɨútúásáne zíse
ócó 'yị 'bɨ Róma bɨ 'decịní aka ngbanga a
do ówo lúyú ledre ené wá ní?"
26 Sɨmɨ bɨ mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e née
uwú ledre née kenée ní, zɨa ndéréne
ndú'yú mongụ́ manda 'bɨ asikíri e née
kɨ́dí, "Áyí méngị go 'di? O'do ba nɨ yị́ ené
'yị 'bɨ Róma."
27 Zɨ́ mongụ́ manda née ndéréne ndú'yú
Páwulo, "Ídí aka úku a zíma, ma'díi áyí
'yị 'bɨ Róma?"
Zɨ́ Páwulo úkulúgu ledre zɨa ya, "Ɨɨ,
mááyí 'yị 'bɨ Róma."
28 Gɨ ore, zɨ́ mongụ́ manda 'bɨ asikíri e
née úku ledre kɨ́dí, "Máí'bí kóo mongụ́
késị́ gɨ ro zíma ídíma 'yị 'bɨ Róma."
Zɨ́ Páwulo úkulúgu ledre zɨa kɨ́dí,
"Arání 'bɨ eyé máa kú 'yị 'bɨ Róma."
29 Geré zɨ́ 'yị ga bɨ kóo nɨyí gɨ ro ndú'yú
Páwulo ní, ígí royé gɨ roa. Zɨ́ ngịrị útúne
sɨmɨ mongụ́ manda 'bɨ asikíri ga gére née
sɨmɨ bɨ owo kɨ́dí née odó Páwulo bɨ nɨ 'yị
'bɨ Róma ní go kɨ́ ká'dá késị́ e ní.

'Di'biogụnɨ́ Páwulo do ngbanga

30 Sɨmɨ bɨ bi arálo'bó roné ní, zɨ́ mongụ́
manda 'bɨ asikíri ga gére née áyíne fú lá
gɨ ro zíne ówo sị́ ledre bɨ Yụ́da e ndịsịní
í'bí ngbángá Páwulo gɨ roa ní. Zɨa líkpí
ká'dá késị́ gɨ ro Páwulo, zɨa úku ledre
zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e ní
kɨ́ mɨngburoko 'yị 'décị ngbanga e yóko
royé. Gɨ ore zɨa 'dí'biógụ Páwulo, zɨ́
Páwulo tóroné kó'dụ́ye.

23

1 Zɨ́ Páwulo lúrú bi mbị́ komo
mɨngburoko 'yị 'décị ngbanga ga gére
née, zɨa úku ledre zɨye kɨ́dí, "Lafúma e
Yụ́da e, gị karaba máméngịónzó moko
amá go zɨ́ Lomo bɨlámáne, máówo amá
éyị́ bɨ máméngị wo nɨ bɨsinyí ní wá."
2 Gɨ zɨ́ ledre bɨ uku kenée ní, zɨ́ mongụ́
'yị 'dáná éyị́, Ananíya úku ledre zɨ́ 'yị ga
bɨ toroní gbóo cígí Páwulo ní kɨ́dí, idíní
óngbo tara a.
3 Zɨ́ Páwulo úku ledre zɨa kɨ́dí, "Lomo nɨ
'dó'do yịị́ bɨ lóndo royị́ ya née nɨ 'yị lódụ́
kacɨ́ lorụ ní. Ndịsị 'décị ngbanga romá
née kacɨ́ lorụ, zɨyị tóroyị́ 'déwe lorụ ya
idíní ócó máa."
4 Zɨ́ 'yị ga bɨ kóo toroní gbóo cigí Páwulo
ní úku ledre zɨa kɨ́dí, "Ngịrị mengị yịị́ kɨ́
úku ledre zɨ́ mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ 'bɨ Lomo
wá gɨ zɨ́ 'di?"

5 Zɨ́ Páwulo úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí,
“Owụ́ 'bɨ babá e, máówo amá bɨ ya née
mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ ní wá. Nɨ mɨékéne
kɨ́dí, ‘Ndá úku tara sinyí ro ngére bɨ nɨ do
'yị eyị́ e ní wá.’ ”
6 Sɨmɨ bɨ Páwulo owo kɨ́dí ngíti géyị 'yị e
gɨ dongaráye nɨyí Sadụkáyo, ngíti géyị 'bɨ
eyé Farụsáyo ní, zɨ́a úku ledre kɨ́ kúrúne
'dága do ngbanga ore kɨ́dí, “Lafúma e
Yụ́da e, mááyí owụ́ Farụsáyo, babá nɨ kpá
Farụsáyo. 'Di'biogụnɨ́ máa do ngbanga
ona gɨ zɨ́a bɨ máóto komomá kɨ́dí 'yị ga
bɨ uyunɨ́ go ní nɨyí karanée úrú gɨ sɨmɨ
umbu ní.”
7 Sɨmɨ bɨ Páwulo uku ledre née kenée
ní, zɨ́ Farụsáyo e kɨ́ Sadụkáyo e tónóye
ófụ́ye. Nda née ní, zɨ́ kótrụro ífi roné.
8 Sadụkáyo e ṇguṇgunɨ́ eyé bɨ ya 'yị nɨ
úrú gɨ sɨmɨ umbu bú ní wá, ṇguṇgunɨ́ eyé
kpá bɨ ya maláyika e kɨ́ lomo e nɨyí bo ní
wá. Tɨ́ lá Farụsáyo e ṇguṇgunɨ́ 'bɨ eyé
ledre ga gére née ye ota cé.
9 Gɨ ore tonónɨ́ nda go gbúrógbó eyé
'dága, zɨ́ ngíti géyị 'yị 'dódo lorụ ga
bɨ 'bɨ eyé 'yị 'bɨ Farụsáyo e ní tóroyé
'dága ítí kangú o'bụó'bụ kɨ́dí, “Owozé ezé
lúyú ledre ro o'do ba wá. Ambí owone,
maláyika e, ngíti géyị yá lomo e ukunɨ́
ledre go zɨ́a?”
10 Zɨ́ kangú née ólụ́ne sɨmɨ mɨólụ́mbịrị́.
Zɨ́ ngịrị útúne sɨmɨ mongụ́ manda 'bɨ
asikíri e ba kɨ́dí, nɨyí go ógụ lófo báyi
Páwulo nzénzéré. Zɨ́a úku ledre zɨ́ asikíri
ené e kɨ́dí idínɨ́ ndéré 'dí'bíóyó Páwulo gɨ
dongaráye gɨrí kɨ́ cóngó ro ógụ kɨ́e do bi
eyé 'bɨ asikíri e yáa.
11 Kɨ́ nduḷụ a née, zɨ́ Ngére Yésụ ógụ
tóroné cigí Páwulo, zɨ́a úku ledre zɨ́a ya,
“Ndá éré ngịrị wá, úku ledre gɨ romá go
zɨ́ 'yị e sɨmɨ Yerụsaléma, ídí méngị a kpá
cé kenée sɨmɨ mongụ́ gara bɨ Róma ní.”

Yụ́da e yemenɨ́ royé gɨ ro úfu Páwulo

12 Kɨ́ phɨyị́ née ní, zɨ́ ngíti géyị Yụ́da e
kótrụ royé yéme ledre gɨ ro úfu Páwulo.
Zɨ́ye lólóbụ́ kɨ́dí, yée utúasánɨ́ ánu éyị́
togụ́ mbú éwé éyị́ wá, 'búó togụ́ yée ufunɨ́
Páwulo go.
13 'Yị ga bɨ kóo kotrụnɨ́ royé ndro yeme
ledre née ní romonɨ́ kóo gɨ do cị́ gbre go.
14 Gɨ ore, zɨ́ye ndéréye úku ledre
ba zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e
kɨ́ mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da e ní kɨ́dí,
“Lobụ́zé lóbụ́ go ya, utúasázé ánu éyị́
togụ́ mbú éwé éyị́ wá, 'búó togụ́ ufuzé
Páwulo go.
15 Bɨ go kenée ní, ili go yịị́ kɨ́
mɨngburoko 'yị 'décị ngbanga eyị́ e zɨ́se
kákasa zɨ́ mongụ́ manda 'bɨ asikíri 'bɨ
Róma née, lóndo wo idí ógụ kɨ́ Páwulo
zɨ́se, ílisé ówo mbigí ledre gɨ roa. Azé ídí
nzíyizé gɨ ro úfu wo 'dá'dá gɨ zɨ́a kɨ́ ógụné
ona.”
16 Tɨ́ lá sɨmɨ bɨ wotị́ lémị a uwú ledre bɨ
yemenɨ́ née ní, zɨ́a ndéréne úku ledre zɨ́
Páwulo sɨmɨ bi bɨ nɨ doa, bi 'bɨ asikíri e
ní.
17 Née ní, zɨ́ Páwulo ndólo ngúru
mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e úku ledre zɨ́a ya,
“'Dí'bi phɨ́rangá ba ndéré kɨ́e zɨ́ mongụ́
manda esé, ledre nɨ bo taraa ili úku a zɨ́a.”
18 Zɨ́a 'dí'bi phɨ́rangá née ndéré kɨ́e zɨ́
mongụ́ manda eyé.
Zɨ́a úku ledre zɨ́ mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e
née ya, “Páwulo bɨ sɨmɨ sịgịnị ona ba
kakasa kacɨ́ma, zɨ́a úku ledre zɨ́ma ya
máídí ógụ kɨ́ phɨ́rangá ba zɨ́yị, gɨ zɨ́a ledre
nɨ bo taraa ili úku a zɨ́yị.”
19 Zɨ́ mongụ́ manda 'bɨ asikíri e née
'dí'bi sịlị́ phɨ́rangá née, zɨ́ye ólụ́ógụyé kɨ́e
'dí sogo, zɨ́a ndú'yú wo ya, “Ledre bɨ íli
úku a zɨ́ma ní ledre 'di?”
20 Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí,
“Mɨngburoko 'yị 'décị ngbanga 'bɨ Yụ́da e
yemenɨ́ ledre go gɨ ro zɨ́yị 'dí'biógụ
Páwulo zɨ́ye kɨ́lóndó, ya kɨ́dí yée iliní ówo
mbigí ledre gɨ roa.
21 Ndá 'bɨ eyị́ úwú ledre eyé née wá. Gɨ
zɨ́a 'yị e yemenɨ́ royé go rómo gɨ do 'yị e cị́
gbre mɨló'boyé sóngó wo. Lobụ́nɨ́ lóbụ́ go
kɨ́dí, yée utúasánɨ́ ánu éyị́ togụ́ mbú éwé
éyị́ wá 'búó togụ́ yée ufunɨ́ Páwulo go.
Nɨyí cakaba go nzíyiyé gɨ ro zɨ́ye sóngó
ledre bɨ nɨ ógụ gɨ tarayị́ ní.”
22 Zɨ́ mongụ́ manda 'bɨ asikíri e née úku
ledre zɨ́a ya, “Ndá úku a zɨ́ ngíti 'yị kɨ́dí
née uku'dodo ledre née go zɨ́ma ní wá.”

23:5 23:5 Ólụ́ógụ 22:28

Asikíri e 'dịyịotoní Páwulo sɨmɨ Kayisaríya

23 Nda née ní, zí mongụ́ manda 'bɨ asikíri e née ndólo mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri ené e gbre, zía úku ledre zíye ya, “Ídísé yéme asikíri e míya gbre, 'yị ịcị okó kí Usáni e cị ota doa sokó ndro kí ya'dá e míya gbre mbá kí phala do sịlịye, zíse ndérése kéye sɨmɨ gara bɨ Kayisaríya ní kí ndụlụ ba sɨmɨ sịndị kadra ịnyị doa eso.
24 Zíse 'dí'biógụ usáni gɨ ro zí Páwulo ndéréne kíe. Zí komosé ídíne roa gɨ ro zíse óguṣé kíe kí sanáne filo 'be gávana Fịlekɨsi.”

25 Zí mongụ́ manda 'bɨ asikíri e éké wáraga.
26 Mandá eyị. Máa Kɨládiyo Lịsịya, máéké ledre ba máa zíyị gávana Fịlekɨsi.
27 Yụ́da e 'di'biní o'do ba áyíye go gɨ ro úfu wo, tí lá zíma óguṣmá kí asikíri amá e yómo wo gɨ zíye, gɨ zía máúwú ledre gɨ roa kídí nɨ 'yị 'bɨ Róma.
28 Máíli kóo gɨ ro zíma ówo éyị bɨ ndịsịní í'bí ngbángá a gɨ roa ní. Zíma 'dí'bi wo ndéré kíe kó'dụ́ mɨngburoko 'yị 'décị ngbanga e.
29 Zíma ówo a kídí luyú ené ledre bɨ nɨ útúásá do úfu wo togụ́ mbú do óto wo sɨmɨ sịgịnị gɨ roa ní wá. Ledre bɨ uku otoní roa ní, yị ené ledre lorụ eyé 'bɨ Yụ́da e.
30 Sɨmɨ bɨ máúwú ya yemení ledre go gɨ ro úfu wo ní, geré zíma kása wo zíyị íri. Máúku ledre go zí 'yị ga bɨ uku otoní ledre roa ní, idíní ndéré úku ledre ga gére née kó'dụ́yị íri.

31 Gɨ ore née ní, zí asikíri ga gére née méngị a tí káa zí bɨ manda eyé uku ní. Zíye 'dí'bi Páwulo kí ndụlụ née ndéréógụyé gị sɨmɨ gara bɨ Anitipatirịsi ní.
32 Sɨmɨ bɨ bi arálo'bó roné ní, zí asikíri máa yée ga bɨ nderéní 'bɨ eyé kí sịndịye ní ndá'balúgu royé do bi eyé 'bɨ asikíri e bɨ sɨmɨ Yerụsaléma ní. Zíye ga bɨ nderéní 'bɨ eyé kí usáni ní ókpóye kí Páwulo.
33 Sɨmɨ bɨ asikíri ga bɨ 'dịyịotoní Páwulo ogụní sɨmɨ Kayisaríya ní, zíye í'bí wáraga bɨ mongụ́ manda eyé eké zí gávana ní, do ótoómo Páwulo do sịlị a.
34 Zí gávana ólo wáraga née, zía ndú'yú Páwulo kídí, “Ógụ gɨ sɨmɨ káṇgá máa wo be 'di?” Zí Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, “Gɨ sɨmɨ Silísiya.”
35 Gɨ ore, zí gávana úku ledre kídí, “Mááyí úwú ledre gɨ royị sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ i'bíní ngbángáyị ní ogụní go ní.” Zía úku ledre kídí Páwulo idí ídí mɨbándáne sɨmɨ mongụ́ 'be 'bɨ ngére Eróde.

24

Páwulo do ngbanga kó'dụ́ Fịlekɨsi

1 Kací ledre née mengị lá sịlị ịnyị, zí mongụ́ 'yị 'dáná éyị, Ananíya ịnyịyé kí ngíti géyị mɨngburoko 'yị e nda kí ngíti o'do bɨ owo ofụ lorụ go ní kí ịrịné Tetụ́lụ ndéréye sɨmɨ gara bɨ Kayisaríya ní kí ledre eyé bɨ uku otoní ro Páwulo ní, óto a kó'dụ́ gávana.
2 Sɨmɨ bɨ ndolo ogụní Páwulo ní, zí Tetụ́lụ tónóne óto ledre ené e kó'dụ́ Fịlekɨsi káa zí ba, “Mongụ́ 'yị, tụ́'dụ́ sɨmɨbi bɨ mengịzé sị sịlịyị ní oto zée go zí ndịsị ezé ídíne bɨlámáne. Komokenzị eyị bɨ 'bɨ ótoyéme ledre oyólo'bó toso ledre go zíye ídíye bɨlámáye sɨmɨ káṇgá ba.
3 Bɨ kenée ní, mongụ́ 'yị Fịlekɨsi, azé kí mongụ́ rokinyi kí ndịsị í'bílúgu mbófo éyị zíyị kací ledre bɨ méngị yée zíze do tụ́'dụ́ mɨsi'di e do bi e mbá ní.
4 Tí lá káa bɨ mááyí 'dí'biónzó sịndị kadra eyị, mándéndị romá zíyị gɨ ro zíyị índi mbílíyị úwú owụ́ gbụ́gbụ́ ledre bɨ tarazé ba.
5 “Owozé go, o'do ba nɨ 'yị méngị bɨsinyí ledre. Ndịsị ési mɨmbé'de késị sɨmɨ Yụ́da e zíye ndịsị ịnyịyé kí okó do sogo káṇgá ba mbá ne. Nɨ kpá ne manda 'bɨ 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ 'yị 'bɨ Nazeréta ní.
6 Ayí go kpá íngbí roné óto 'Dịcị 'bɨ Lomo káa do bi lúyú ledre. Gɨ zí kéyị née zíze 'dí'bi wo.
7 Tí lá zí Lịsịya bɨ manda 'bɨ asikíri 'bɨ Róma e ní óguné kí asikíri ené e do 'dí'bióyó wo gɨ zíze kí cóngó ro.

8 Togụ́ ndú'yú wo ní, áyí útúásá ówo a kɨ́dí ledre ga bɨ ukuzé yée gɨ roa ba ní,
nɨyí mbá ma'díi ledre e.”
9 Zɨ́ Yụ́da ga bɨ kóo ore ní ṇgúṇgu a kɨ́dí,
ledre ga gére née nɨyí mbá ma'díi.

Páwulo uku yomo roné kó'dụ́ Fị́lekɨsi

10 Sɨmɨ bɨ gávana ndolo Páwulo gɨ ro
úwú ledre gɨ tara a ní, zɨ́ Páwulo úkulúgu
ledre zɨ́a kɨ́dí, “Mongụ́ 'yị, máówo bú kɨ́dí
'décị ngbanga go kɨ́ tụ́'dụ́ sɨmɨbi e sɨmɨ
káṇgá 'bɨ Yụ́da e ona. Bɨ kenée ní, mááyí
kɨ́ rokinyi gɨ ro zɨ́ma úku ledre gɨ romá gɨ
'dáa kó'dụ́yị ona.
11 Káa zɨ́ bɨ ówo bú kɨ́ royị́ ní, sị́lị́ okpó
aka sokó doa gbre (12) sɨmɨ bɨ mándéré
íni ini zɨ́ Lomo sɨmɨ Yerụsaléma ní wá.
12 Yụ́da e ogụ ndikiní eyé máa kɨ́ ítí
kangú kɨ́ 'yị e sɨmɨ 'Dịcị́ 'bɨ Lomo wá.
Gbawá kɨ́ ésị ledre sɨmɨ 'yị e sɨmɨ 'Dịcị́
Kótrụro e togụ́ mbú do ngíti bi kpị́ sɨmɨ
Yerụsaléma ona ní kpá wá.
13 Bɨ kenée ní, utúasání eyé 'dódo
ma'díi ledre máa bɨ nɨ 'dódo ledre bɨ
ndịsịní úkuóto a romá née wá.
14 “Ledre bɨ mááyí ṇgúṇgu a zɨ́yị ní nɨ,
Mándịsị óto úndru Lomo 'bɨ bulúnduzé e
kɨ́ ndịsị lódụ́ Mɨsi'di 'bɨ Ngére Yésụ
bɨ Yụ́da e ukuní kɨ́dí nɨ bɨcayiné ní.
Máṇgúṇgu zaá ledre ga bɨ utúasání kací
lorụ 'bɨ Mụ́sa ní, kɨ́ yée ga bɨ mɨékéye sɨmɨ
bụ́kụ 'bɨ nébị e ní mbá.
15 Mááyí kɨ́ óto komo ro Lomo cé káa
zɨ́ 'bɨ Farụsáyo e bɨ kɨ́dí Lomo nɨ karanée
úru 'yị e mbá gɨ sɨmɨ umbu, bɨlámáye kɨ́
bɨsinyíye ní.
16 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, zɨ́ma í'bí romá ndịsị
méngị ledre bɨ ma'díi do komo Lomo kpá
kɨ́ 'yịma'dí e ní.
17 “Gɨ do kací tụ́'dụ́ sɨmɨbi bɨ ngárá
mándá sɨmɨ Yerụsaléma wá ní, mándéré
kóo íri kɨ́ késị́ zɨ́ 'yị amá e, sáká éyị́ zɨ́ 'yị
lerị́ e nda kɨ́ 'dáná éyị́ e zɨ́ Lomo.
18 Sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo mándịsị
méngị ondụ́ bɨ nɨ óto 'yị zɨ́a ídíne drá ní,
zɨ́ye ogụ ndíki máa do ligá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo
kɨ́ méngị a. Ndazé kóo íri tụ́'dụ́ wá, ledre
bɨ zɨ́a ídíne bɨsinyíne ní ndaá kpá wá.
19 Tɨ́ lá ngíti géyị Yụ́da ga bɨ ogụní
gɨ sɨmɨ káṇgá 'bɨ Ásiya ní nɨyí kóo ore.
Utúasá kóo mɨútúásá zɨ́ye ógụyé kó'dụ́yị
ona í'bí ngbángáma togụ́ ledre nɨ tarayé
romá yá.
20 Togụ́ mbú yée ga bɨ nɨyí ona ba, idíní
úku 'dódo lúyú ledre bɨ owoní romá sɨmɨ
bɨ 'di'biogụní máa kó'dụ́ mɨngburoko 'yị
'décị ngbanga e ní.
21 Odụ ledre bɨ máúku ní dụụ́ kị́é'do
sɨmɨ bɨ mááyí mɨtóromá kó'dụ́ye ní yaá,
‘'Di'biogụní máa karaba do ngbanga ona
ba gɨ zɨ́a bɨ máṇgúṇgu kɨ́dí Lomo nɨ
karanée úru 'yị e gɨ sɨmɨ umbu ní.’ ”
22 Gɨ ore, Fị́lekɨsi bɨ owoyeme ledre gɨ ro
Mɨsi'di 'bɨ Ngére Yésụ bú ní, zɨ́a ụ́cụómo
Páwulo e kɨ́ 'yị ga bɨ ukuotoní ledre roa ní
kɨ́dí idíní mụ́kụ́. Zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí,
“Sɨmɨ bɨ Lịsị́ya mongụ́ manda 'bɨ asikíri
'bɨ Róma e nɨ ógụ ní, mááyí ógụ úku ledre
sɨmɨ ledre esé née.”
23 Zɨ́a úku ledre zɨ́ mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri
bɨ ndịsị lúrú kací Páwulo káa bɨ nɨ ngásá
ní kɨ́dí, idí ídí mɨbándáne, tɨ́ lá idíní
otoomo owụ́ bifúó zɨ́a ídíne kɨ́ ro doné kɨ́
ezegámága, ga bɨ ndịsịní sáká wo kɨ́ éyị́
ga bɨ ili yée ní.

Páwulo lịkpị́ ledre Yésụ zɨ́ Fị́lekɨsi e kɨ́ Durusíla

24 Gɨ do kací sị́lị́ cúku'dée, zɨ́ Fị́lekɨsi kɨ́
me'bené Durusíla, bɨ nɨ 'yị 'bɨ Yụ́da ní
ndéréye do bi bɨ ndịsịní bándá Páwulo
doa ní. Zɨ́ Fị́lekɨsi kákasa kací Páwulo gɨ
ro zɨ́ye úwú ledre ṇgúṇgu ledre Kɨ́résịto
Yésụ gɨ tara a.
25 Tɨ́ lá bɨ Páwulo odro aka lá gɨ ro éyị́
bɨ 'yị nɨ méngị a zɨ́a óto Lomo kɨ́ rokinyi,
bándá ro'yị kɨ́ ledre 'bɨ sịndị́ kadra 'bɨ
'décị ngbanga ní, zɨ́ ngịrị útúne sɨmɨ
Fị́lekɨsi zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “Cakaba ba ní
asá go ore. Mááyí ndólo yị́ị togụ́ máówo
bifúó go ní.”
26 Sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kéyị kẹ́rị́ née,
Fị́lekɨsi oto kóo komoné kɨ́dí Páwulo nɨ
úgú komoné kɨ́ késị́. Née sị́ ledre bɨ kóo
ndịsị kákasa kací Páwulo kpụ́rú kpụ́rú
zɨ́ye ndịsị ódroyé kéne ní.
27 Gɨ do kací sɨmɨbi gbre, zɨ́ Porụ́kịyo
Fésito ógụné káa do gávana do bi kací
Fị́lekɨsi. Tɨ́ lá gɨ zɨ́a bɨ Fị́lekɨsi ili zɨ́ Yụ́da e

ídíye kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́ne ní, zɨ́a ótoómo Páwulo zɨ́a ídíne sɨmɨ sɨ́gịnị.

25

Páwulo úku yómo roné kó'dụ́ Fésito

1 Sɨ́lɨ́ ota (3) gɨ do kacɨ́ bɨ Fésito ogụ káa do gávana 'bɨ káṇgá née ní ní, zɨ́a ịnyịné gɨ sɨmɨ gara bɨ Kayisaríya ndéréne sɨmɨ Yerụsaléma,

2 kɨ́'dí bɨ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e kɨ́ mɨngburoko 'yị 'bɨ Yụ́da e ogụnɨ́ kɨ́ ledre bɨ ukuotonɨ́ ro Páwulo ní. Zɨ́ye úku ledre zɨ́ Fésito,

3 gɨ ro zɨ́a sáká yée 'dí'biógụ Páwulo zɨ́ye sɨmɨ Yerụsaléma kɨ́ sómụ́ ledre bɨ gɨ ro zɨ́ye sóngó wo do mɨsi'di gɨ ro zɨ́ye úfu wo ní.

4 Zɨ́ Fésito úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, “Páwulo nɨ mɨbándáne sɨmɨ sɨ́gịnị sɨmɨ gara bɨ Kayisaríya, máa kɨ́ romá mááyí ógụ ndá'balúgu romá íri do sɨ́lɨ́ ga ba.

5 Idízé ndéré kɨ́ ngíti géyị manda esé e sɨmɨ Kayisaríya zɨ́ye í'bí ngbángá Páwulo íri togụ́ luyú tɨ́ ledre go yá.”

6 Gɨ do kacɨ́ née ní zɨ́ Fésito ndɨ́sịné kɨ́ye ore éyị́ 'bɨ sɨ́lɨ́ ịnyị doa ota (8) togụ́ mbú sokó (10) yá, zɨ́a ịnyị ndá'balúgu roné sɨmɨ Kayisaríya. Sɨmɨ bi mɨárá née zɨ́a ndéréne do bi bɨ ndɨsị úku ngbanga doa ní, zɨ́a úku ledre ya idínɨ́ ógụ kɨ́ Páwulo.

7 Sɨmɨ bɨ Páwulo ogụ ní, zɨ́ Yụ́da ga bɨ ogụnɨ́ gɨ sɨmɨ Yerụsaléma ní tónóye úkuóto mɨngburoko ledre máa yée ga bɨ utúasánɨ́ úku 'dódo ma'díi ledre ga gére wá ní ro Páwulo.

8 Tɨ́ lá zɨ́ Páwulo úku yómo roné kɨ́dí, “Máméngị amá bɨsinyí ledre kɨ́ lorụ 'bɨ Yụ́da e wá, togụ́ mbú ro 'Dɨ́cɨ́ 'bɨ Lomo kɨ́ Káyísara kpá wá.”

9 Tɨ́ lá gɨ zɨ́a bɨ Fésito ili zɨ́ ledre ené émené ro Yụ́da e ní, zɨ́a ndú'yú Páwulo kɨ́dí, “Útúásá go ndéré sɨmɨ Yerụsaléma gɨ ro do 'décị ngbanga eyị́ kó'dụ́ma íri?”

10 Zɨ́ Páwulo úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Mátóro ba do bi bɨ Káyísara ndɨsị 'décị ngbanga doa ní, nɨ bɨlámáne do 'décị ngbanga romá ona. Máméngị amá bɨsinyí ledre zɨ́ Yụ́da e kɨ́é'do káa wá, káa zɨ́ bɨ yị́ị ówoyéme bú bɨlámá née ní.

11 Togụ́ máídí bɨsinyí 'yị bɨ máméngị ledre bɨ nɨ útúásá gɨ ro do úfu máa ní, káa bɨ máígí romá gɨ zɨ́a wá. Tɨ́ lá togụ́ ledre bɨ ukuotonɨ́ romá née nda 'bɨ ené ma'díi wá, 'yị bɨ nɨ í'bí máa zɨ́ye gɨ ro do úfu máa ní ndaá 'bɨ ené wá. Nɨ bɨlámáne zɨ́ Káyísara 'décị ngbangamá ne.”

12 Gɨ ore, sɨmɨ bɨ Fésito lurúnɨ́ bi sɨmɨ ledre née kɨ́ mɨngburoko 'yị 'décị ngbanga ené e ní, zɨ́ Fésito úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, “Káa zɨ́ bɨ úku go kɨ́dí née nɨ ndéré kɨ́ ledre ené zɨ́ Káyísara 'décị ngbangané ne ní, áyí go ógụ ndéré kɨ́ ledre eyị́ 'dá'dá kó'dụ́ Káyísara.”

'Di'biogụnɨ́ Páwulo kó'dụ́ Agụrị́pa e kɨ́ Bụrụnị́ke

13 Gɨ do kacɨ́ owụ́ sɨ́lɨ́ cúku'dée, zɨ́ ngére bɨ Agụrị́pa kɨ́ lémịné Bụrụnị́ke ní ógụyé ṇgu sɨmɨ Kayisaríya gɨ ro 'dí'bi Fésito sɨmɨ sụmụ.

14 Gɨ do kacɨ́ bɨ ndɨsịnɨ́ ore kɨ́ sɨ́lɨ́ cúku'dée ní, zɨ́ Fésito úku yéme ledre bɨ gɨ ro Páwulo zɨ́ ngére née kɨ́dí, “Ngíti o'do nɨ bo Fị́lekisi otoomo wo sɨmɨ sɨ́gịnị ona.

15 Nda sɨmɨ bɨ mándéré sɨmɨ Yerụsaléma ní, zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e kɨ́ mɨngburoko Yụ́da e í'bí ngbángá a zɨ́ma. Zɨ́ye ndú'yú máa gɨ ro zɨ́ma 'décị ngbanga roa.

16 “Zɨ́ma úkulúgu ledre zɨ́ye kɨ́dí, ondụ́ 'bɨ Róma e 'decị ené ngbanga ro 'yị 'dá'dá gɨ zɨ́ ngbanga wá, 'búó togụ́ 'yị bɨ i'bínɨ́ ngbángá a kɨ́ 'yị bɨ i'bí ngbángá ní toronɨ́ go úku ngbanga dongaráye, zɨ́ 'yị bɨ i'bínɨ́ ngbángá a ní úkulúgu ledre kacɨ́ ledre bɨ ukuotonɨ́ roa ní.

17 “Sɨmɨ bɨ ogụnɨ́ ní, lu'bú wá, kɨ́lóndó a née geré zɨ́ma sɨ́kpị ngbanga, zɨ́ma úku ledre do ndéré 'dí'biógụ o'do née.

18 Zɨ́ 'yị ga bɨ i'bínɨ́ ngbángá ní tóroyé 'dága úku ngbanga. Tɨ́ lá ukuogụnɨ́ eyé ledre bɨ Páwulo mengị bɨsinyíne káa zɨ́ bɨ kóo mándɨ́sị sómụ́ a ní wá.

19 Ledre bɨ kóo ndɨsịnɨ́ úku a ní, yị́ ené ledre gɨ ro ṇgúṇgu ledre eyé 'bɨ Yụ́da e kɨ́ ledre ngíti o'do bɨ kóo uyu kɨ́ ịrịné Yésụ bɨ Páwulo ndɨsị úku ledrea ya nɨ trịdrị ní.

20 “Ma'díi ledre bɨ zɨ́ma ówo'dí'bi a sɨmɨ ledre ba, gɨ ro zɨ́ma ndú'yú Páwulo kɨ́e ní nda 'bɨ ené wá. Zɨ́ma ndú'yú wo togụ́ nɨ

útúásá zía ndéréne sɨmɨ Yerụsaléma gɨ ro do 'décị ngbanga máa née íri yá.
21 Tí lá zí Páwulo úkulúgu ledre kídí, nɨ bɨlámáne do bándá née ona gɨ ro zí Káyísara 'décị ngbangané. Zíma úku ledre idíní ótolúgu wo sɨmɨ sígịnị, gị sɨmɨ sịndị kadra bɨ mááyí kása wo do ngbanga 'be 'bɨ Káyísara ní."
22 Zí Agụrịpa úkulúgu ledre zí Fésito kídí, "Máíli úwú ledre née cụ máa gɨ tara o'do née." Zí Fésito úkulúgu ledre zía kídí, "Áyí úwú a gɨ tara a kílóndó."

'Di'biogụní Páwulo kó'dụ́ Agụrịpa

23 Zí bi áráló'bó roné, zí ngére Agụrịpa e kí Bụrụnịke ési bɨlámá bongó 'bɨ 'yị ga bɨ kí ledreyé owóowó ní royé ógụ ólụ́ye kíe sɨmɨ 'dịcị ngbanga. Nɨyí kí mɨngburoko manda 'bɨ asikíri e kí mɨngburoko 'yị ga bɨ kí ledreyé owóowó sɨmɨ gara ore ní. Zí Fésito úku ledre idíní 'dí'biógụ Páwulo 'dịcị íri. 24 Zí Fésito úku ledre kídí, "Ngére Agụrịpa kí 'yị ga bɨ azé kéye 'dịcị ona ní mbá, lúrúsé aka o'do ba. Bɨ Yụ́da ga bɨ sɨmɨ Kayisaríya ona kí yée ga bɨ sɨmɨ Yerụsaléma ogụní í'bí ngbángá a zíma ní. Ukuní ledre gɨ roa kí ndịsị gbúrógbóye kídí mándá ótoómo wo zía ídíne trịdrị wá.
25 Tí lá máówo amá éyị bɨ mengị bɨsinyíne zía útúásáne gɨ ro do úfu wo ní wá. Bɨ uku ledre go kídí née ili ndéré kí ledre née 'dá'dá kó'dụ́ Káyísara ní, máyéme sómụ́ ledre go gɨ ro kása wo sɨmɨ mongụ́ gara bɨ Róma ní.
26 Tí lá ledre ndaá taramá bɨ zíma éké a gɨ roa zí ngére Káyísara ní wá. Née sị ledre bɨ má'dí'biógụ wo kó'dụ́se okpó ṛá kó'dụ́ ngére Agụrịpa gɨ ro zíse lúrú bi sɨmɨ ledre ené, ambí owone mááyí ówo ledre bɨ zíma éké a gɨ roa ní gɨ zíse.
27 Ndaá mɨútúásáne gɨ ro zíma kása 'yị bɨ nɨ mɨ'dí'biné sɨmɨ sígịnị ngárá ma'díi ndaá sɨmɨ ngbángá bɨ i'bíní roa wá ní wá."

26

Páwulo uku ledre gɨ roné zí Agụrịpa

1 Zí Agụrịpa úku ledre zí Páwulo kídí, "Otoomoní mɨsi'di go zíyị, gɨ ro zíyị úku ledre bɨ gɨ royị ní." Zí Páwulo kóco komo sịlịne, zía tónóne lịkpị ledre gɨ roné káa zí ba.
2 "Ngére Agụrịpa, málúrú romá kídí kodo amá nɨ bo, bɨ karaba mááyí go úku ledre gɨ romá kó'dụ́yị ona gɨ sɨmɨ tụ́'dụ́ ledre ga bɨ mbá Yụ́da e ndịsịní úku a gɨ romá ní.
3 Kíngaya gɨ zía bɨ ówoyéme ondụ́ kí kangú 'bɨ Yụ́da e mbá bú ní, mándéndị romá go zíyị gɨ ro zíyị ịdrị mɨmbé'deyị úwú ledre bɨ mááyí úku a ba.

4 "Yụ́da e mbá owoní ndịsị amá sɨmɨ bɨ mááyí aka do owụ́ma ní bú. Owoní ledre ga bɨ mándịsị méngị yée sɨmɨ mɨzefị ndịsị amá dongará 'yị amá e sɨmɨ mbigí káṇgá amá kí sɨmɨ Yerụsaléma ní mbá bú.
5 Owoní ledre gɨ romá go kí tụ́'dụ́ sɨmɨbi e. Utúasání bú lịkpị a zíyị togụ́ iliní go kenée ní kídí 'dá'dá kóna mááyí ngúru 'yị bɨ toro ngbúó gɨ ro ledre ṇgúṇgu ledre ezé káa zí Farụsáyo e ní.
6 Bɨ ba ní 'di'biogụní máa go do ngbanga gɨ zía bɨ mándịsị óto komomá gɨ ro éyị bɨ kóo Lomo mócụ́ ledre a zí bulúnduzé e ní.
7 Ba mócụ́ éyị bɨ sị dozé ga bɨ sokó doa gbre ndịsịní óto komoyé gɨ roa, zíye ndịsịyé íni ini zí Lomo kí ndụlụ e kí kadra mbá ní. Ngére, Yụ́da e i'bíní ngbángáma ba gɨ zí kéyị née.
8 Éyị bɨ nɨ mɨórụné zíse ga bɨ ona gɨ ro zíse ṇgúṇgu a kídí Lomo uru umbu bú gɨ zía ní 'di?

9 "Máa kí romá, mándịsị kóo gámásó'do mɨsi'di bɨ nɨ útúásá fála ledre 'bɨ Yésụ 'yị 'bɨ Nazeréta ní.
10 Née ledre bɨ máméngị wo sɨmɨ Yerụsaléma ní. Manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị e ní i'bíní roko'bụ zíma ndịsịmá óto tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Yésụ ní sɨmɨ sígịnị. Sɨmɨ bɨ togụ́ 'decịní ngbangayé gɨ ro do úfu yée yá, zíma ndịsị tóromá sogo ledre bɨ kídí idíní úfu yée ní.
11 Zíma ndịsị gámá andá romá kí'dí tụ́'dụ́ sɨmɨ 'Dịcị Kótrụro e gɨ sɨmɨ ngíti a 'duo sɨmɨ ngíti a ndịsị í'bí 'do'dó royé, gɨ ro zíye úku sínyi ledre gɨ ro Kírésịto. Mɨmbé'demá esị kóo royé go gbála zíma

ndéréma kɨ́ gámásó'do yée gba sɨmɨ káṇgá 'bɨ 'yị lóṇgó e gɨ ro 'dó'do yée.

12 “Née sị́ ledre bɨ kóo mándéré gɨ roa sɨmɨ gara bɨ Damásika ní. Manda ga bɨ 'bɨ 'yị 'dáná éyị́ e ní ukuní ye kɨ́ roko'bụ bɨ i'bíní zíma ní.

13 Ngére, sɨmɨ bɨ 'di'bizé mɨsi'di go mɨndéréze ní, kɨ́ yana kadra zɨ́ mongụ́ bimɨóṇgó óṇgóne gɨ komo ere cigíma kɨ́ 'yị ga bɨ kóo azé kéye ní gbaá.

14 Zíze útúze mbá bi, nda née ní zɨ́ma úwú kúrú 'yị kɨ́ úku ledre zɨ́ma kɨ́ tara Aramáyika kɨ́dí, ‘Sáwulo, Sáwulo. Éyị́ bɨ ndịsị 'dó'do máa gɨ roa kenée ní 'di? Ndịsị née 'dí'biógụ bɨsinyí ledre zɨ́yị kɨ́ royị́.’

15 “Zɨ́ma ndúndu'yú kɨ́dí, ‘Áyí náambi Ngére?’

“Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ma kɨ́dí, ‘Née máa Yésụ 'yị 'bɨ Nazeréta bɨ ndịsị 'dó'do wo ní.

16 Tɨ́ lá ḭnyịógụ mu zɨ́yị tóroyị́ 'dága do sịndịyị. Má'dódo romá zɨ́yị gɨ ro zɨ́yị ídíyị káa do 'yị moko amá ndịsị úku 'dódo ledre ga bɨ ówo yée gɨ romá ní kɨ́ yée ga bɨ mááyí karanée 'dódo yée zɨ́yị ní.

17 Mááyí yómo yị́ị gɨ zɨ́ Yụ́da e kɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní. Mááyí ógụ kása yị́ị zɨ́ye

18 gɨ ro zɨ́yị líkpí komoyé, zɨ́ye ólụ́ógụyé gɨ sɨmɨ mɨtụlụrụ sɨmɨ bimɨóṇgó, gɨ sị́ sị́lị́ roko'bụ 'bɨ Satána do sị́lị́ Lomo, gɨ ro zɨ́ye ṇgúṇgu ledremá, Lomo nɨ ótoómo lúyú ledre eyé, zɨ́ye ólụ́ye dongará 'yị ga bɨ Lomo gelé yée go ní.’

19 “Ngére Agụrị́pa, gɨ ore mákála amá ledre bɨ Ngére Yésụ uku ya máídí méngị a sɨmɨ bɨ 'dodo roné zɨ́ma gɨ komo ere ní wá.

20 Má'dódoụ́tụ ledre gɨ roa zɨ́ Yụ́da ga bɨ sɨmɨ gara bɨ Damásika ní, gɨ ore sɨmɨ Yerụsaléma, nda kɨ́ sɨmɨ káṇgá 'bɨ Yụdáya mbá, odụ a zɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní. Má'dódo zɨ́ye kɨ́dí idíní óyóló'bó mɨmbé'deyé zɨ́ye ndá'baógụyé zɨ́ Lomo, zɨ́ye ndịsịyé méngị ledre ga bɨ nɨ 'dódo a kɨ́dí oyólo'bóní mɨmbé'deyé go ní.

21 “Née sị́ ledre bɨ Yụ́da e 'di'biní máa gɨ do ligá 'Dịcị́ 'bɨ Lomo áyíye gɨ ro úfu máa ní.

22 Tɨ́ lá do sị́lị́ ba, Lomo ndịsị sáká máa née. Mátóro ona ba uku ledre zɨ́se mɨngburoko 'yị ga bɨ kɨ́ ledreyé owóowó ní kɨ́ yée ga bɨ ndaní kɨ́ ledreyé owóowó wá ní mbá. Máúku amá ledre rómo gɨ do ledre bɨ nébị e kɨ́ Mụ́sa ukuní kɨ́dí nɨ ógụ méngị roné ní wá.

23 Bɨ ya kɨ́dí, Kɨ́résịto nɨ 'dó'dó kí, zɨ́a ídíne ne mɨzefị 'yị bɨ nɨ úrú gɨ sɨmɨ umbu, nɨ ótrụ́ kodo bimɨóṇgó zɨ́ 'yị ené e kɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní.”

24 Páwulo lịkpị́ ogụ aka ledre lá gị kɨ́ra ní, zɨ́ Fésito gbúrógbóne kɨ́dí, “Páwulo, ṛífu yị́ eyị́ go. Mongụ́ ólo ledre bɨ ólo ba nɨ go óto yị́ị zɨ́yị ṛífuyị́.”

25 Zɨ́ Páwulo úkulúgu ledre zɨ́ Fésito kɨ́dí, “Gávana, mándá amá 'yị rịfu wá. Mándịsị lịkpị́ née mbigí cóngó ledre bɨ ma'díi ní.

26 Máéré amá ngịrị kɨ́ úku ledre zɨ́ ngére Agụrị́pa wá, gɨ zɨ́a owo ledre gɨ ro ledre ga gére née bú. Máówo bú ma'díi kɨ́dí ledre ga bɨ máúku yée ba, 'di'bi do ledre ga gére née go mbá gɨ zɨ́a mengịní kóo royé mɨótoécịné dogboṛụ bi wá.

27 Ngére Agụrị́pa, ṇgúṇgu ledre ga bɨ 'bɨ nébị e ní bú? Máówo bú kɨ́dí ṇgúṇgu bú.”

28 Nda gɨ ore zɨ́ Agụrị́pa úku ledre zɨ́ Páwulo, “Sómụ́ 'bɨ eyị́ yá sɨmɨ owụ́ sịndị́ kadra bɨ cúku'dée ba útúásá go óto máa zɨ́ma ídíma 'yị 'bɨ Kɨ́résịto?”

29 Zɨ́ Páwulo úkulúgu ledre kɨ́dí, “Togụ́ owụ́ sịndị́ kadra cúku'dée togụ́ mbú mongụ́ne, ini amá nɨ zɨ́ Lomo kɨ́dí yị́ị kɨ́ 'yị ga bɨ karaba bɨ uwúní ledre bɨ máúku ba ní, idíní ṇgúṇgu ledre Yésụ káa zɨ́ máa ní, tɨ́ lá ndaní ónzó sée sɨmɨ sị́gịnị wá.”

30 Gɨ ore zɨ́ ngére e ḭnyịyé 'dága, kɨ́ gávana e kɨ́ Bụrụnị́ke nda kɨ́ 'yị ga bɨ kóo nɨyí kéye ní.

31 Zɨ́ye ólụ́ógụyé gɨ 'dịcị́ ndéréye, sɨmɨ bɨ ndịsịní ódro kɨ́ úkuló'bó ledre née dongaráye ní, zɨ́ye úku ledre ya, “O'do née mengị ené bɨsinyí ledre bɨ gɨ ro do úfu wo togụ́ mbú óto wo sɨmɨ sị́gịnị ní wá.”

32 Zɨ́ Agụrị́pa úku ledre zɨ́ Fésito ya, “Idí o'do née ndaá úku ledre kɨ́dí née nɨ ndéré 'dá'dá zɨ́ Káyísara 'décị ngbangané ne wá,

káa bɨ i'dízé sịlịze gɨ roa go zía ndéré ené.”

27

Páwulo 'dogụ bi ndéréne sɨmɨ Róma

1 Sɨmɨ bɨ yemezé sómụ́ ledre gɨ ro zíze
'dógụ bi ndéréze sɨmɨ káṇgá bɨ Ítali ní,
do í'bí Páwulo e kí ngíti géyị 'yị ga bɨ
nɨyí kéye sɨmɨ sịgịnị ní do sịlị́ mongụ́
'yị 'bɨ asikíri e kí ịrịné Zụ́lụya, bɨ nɨ ne
manda zí asikíri ga bɨ ndịsịní ndólo yée
do okó 'bɨ Káyísara ní. 2 Zíze ékịze sɨmɨ
mongụ́ kụrúngba gɨ sɨmɨ gara bɨ kí ịrịné
Adaramịtị bɨ nɨ go nzíyiné gɨ ro ndéréne
sɨmɨ gara ga bɨ do mama bɨ dongaráye kí
káṇgá bɨ Ásiya ní. Zíze 'dógụ bi sága.
Azé kóo kí Arisitáka bɨ 'yị 'bɨ gara bɨ
Tasalonịka bɨ sɨmɨ Mekedonịya ní.
3 Sɨmɨ bɨ bi arálo'bó roné ní, zíze
ndéréógụzé sɨmɨ gara bɨ kí ịrịné Sidóna.
Mɨmbé'de Zụ́lụya nɨ kóo bɨlámáne ro
Páwulo kíngaya, zía í'bí mɨsi'di zí Páwulo
zía ndéréne kí lúrú ezegámáne e gɨ ro
zíye sáká wo kí éyị́ bɨ ili ní.
4 Zíze ịnyịzé ndéréze gɨ ore, gɨ zía bɨ kóo
azé sị́ síli ní, zíze ízi rozé óyóómo cúkú
Sáyípuroso mɨ'dí do ngelị.
5 Sɨmɨ bɨ 'dogụzé mɨkavu sága do mama
káṇgá ga bɨ Silísiya kí Pamafíliya ní, zíze
ógụzé sɨmɨ gara bɨ ndịsịní ndólo a Mịra
bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Lịsịya ní.
6 Gɨ sɨmɨ Mịra, zí mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e
née óto zée sɨmɨ mongụ́ kụrúngba bɨ ogụ
gɨ sɨmɨ gara bɨ Alakɨzandarịya bɨ sɨmɨ
Ízibiti gɨ ro ndéréne sɨmɨ Ítali ní.
7 Zíze ndéréze gɨ ore tí ndoo kí tụ́'dụ́
sịlị́ e zíze ndéréógụzé gbóo cigí gara bɨ kí
ịrịné Nidụ́sụ ní. Sɨmɨ bɨ síli nɨ nda go kí
roko'bụné kíngaya, utúasázé lolụ ndéré
mbị́ kó'dụ́ze wá ní, zíze ízi rozé dogbọrụ
cúkú bɨ Keréto bɨ oto asá roné ndro kí bi
bɨ ndịsịní ndólo a Salamúne mɨ'dí do anú
ní.
8 Gɨ ore zíze ndéréze fú lá ndoo
gbóo kací kó'dụ́ gbúṛóngó Keréto, zíze
ndéréógụzé do bi bɨ kí ịrịné Bɨlámá bi
bándá kụrúngba e bɨ gbóo kí gara bɨ
Laséya ní.
9 Ndịsịzé kóo ore kí ngbángbá sịlị́,
ndéré kí kụrúngba nɨ yị́ ené kóo go
bɨsinyíne kíngaya gɨ zía née kóo gɨ do kací
Sịlị́ 'bɨ Órụ́ Éyị́* mɨánu. Zí Páwulo úku
ledre zí 'yị ga bɨ nɨyí kéye ní ya,
10 “Ya'dá e, mɨndéréze gɨ ona 'dá'dá nɨ
ógụ ídí bɨsinyíne kíngaya. Kụrúngba ezé
nɨ sínyí kí éyị́ ga bɨ roné ní mbá, ngíti géyị
yá, iní nɨ kpá 'dí'bi ókpó 'yị.”
11 Tí lá mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e née oto
ené komoné ro ledre bɨ Páwulo uku ní wá,
lodụ́ nda yị́ ené kací ledre 'bɨ 'yị kpụ́ṛónyó
kụrúngba e kí ledre bɨ mịngị́ kụrúngba
ukuní ní.
12 Gɨ zía bɨ gbúṛóngó mɨkavu bɨ ndịsịní
bándá kụrúngba e sɨmɨ a ní utúasá gɨ
ro zí 'yị e ndịsịyé sɨmɨ a kí lịmị wá. Zí
tụ́'dụ́ 'yị e yéme sómụ́ ledre kídí, idízé
mu ndéré gɨ ona kí óto komo gɨ ro zíze
ógụzé sɨmɨ gara bɨ kí ịrịné Phonékisi bɨ
sɨmɨ káṇgá bɨ Keréto ní togụ́ nɨ útúásá
yá, zíze ndịsịzé ore kí lịmị ba.

Mɨgombị kangba kụrúngba komo mɨkavu

13 Sɨmɨ bɨ owụ́ síli tonó ílí gɨ 'dí do anú
ní, zí 'yị kpụ́ṛónyó kụrúngba e sómụ́ 'bɨ
eyé kídí ledre bɨ kóo yée iliní wo ní utúasá
go. Zíye ịmbịóyó késị bɨ ndịsị ódóngéṛị
kụrúngba sɨmɨ iní káa bɨ nɨ ndéré ní,
zíze tónóze ndéréze kací kó'dụ́ gbúṛóngó
Keréto.
14 Tí lá gɨ do kací owụ́ sịndị kadra
cúku'dée, zí mongụ́ bɨsinyí síli bɨ 'yị e
ndịsịní ndólo a “síli gɨ 'dí do ngelị mɨ'dí
gbére ní” ógụné kpụrụ́ gɨ 'dí sɨmɨ cúkú
gɨrí.
15 Zía kpére mongụ́ kụrúngba ba
bɨsinyíne kíngaya bi ndéréze ndaá 'dá'dá
gɨ zí mɨgombị née wá. Zí 'yị kpụ́ṛónyó
kụrúngba e nda lá ótoómo a zí mɨgombị
ndéréne kíe kí'dí bɨ ndịsị ílí 'dịyị roné ní.
16 Sɨmɨ bɨ okpóomozé owụ́ cúkú bɨ kí
ịrịné Kawuda mɨ'dí do anú ní, kí 'do'dó
ga gére née mbá, zíze 'dí'biógụ owụ́

* **27:9 27:9** Sịlị́ 'bɨ Órụ́ Éyị́: Née sịlị́ bɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ ndịsị ólụ́ sɨmɨ Mongụ́ Bi 'bɨ Lomo bɨ sɨmɨ 'Dịcị́ 'bɨ Lomo ní ndịsị óyụ sáma gɨ ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bɨ Isɨréle e ní. Zí Isɨréle e ndịsịyé órụ́ éyị́ sɨmɨ kadra máa née ní. Ólo Lévị 16.

kụrúngba bɨ ndịsị sáká 'yị e sɨmɨ ledre bɨ kakara ní tí do roné.
17 Zíye ịmbịóto owụ́ kụrúngba née do mongụ́ kụrúngba zíye ódóngéṛị mongụ́ kụrúngba née kí ká'dá ngịrị. Erénɨ́ ngịrị káa bɨ yée nɨyí ngásá ógụ do bi bɨ sayi ụṛụ́ 'dụtụ komo iní do bi bɨ ndịsịnɨ́ ndólo Sítiresi bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Lịbịya ní, zíye ónzólúgu késị bɨ ndịsị ówóngéṛị kụrúngba káa bɨ nɨ ndéré ní sɨmɨ iní do ótoómo síli zía ndịsịné ịtrị mongụ́ kụrúngba ne ndéré kíe.
18 Sɨmɨ bɨ bi arálo'bó roné ní, cóngó ro mɨgombị kí mɨkáda iní tatá nda 'dá'dá zíze tónóze ụ́cụóyó éyị́ ga bɨ sɨmɨ mongụ́ kụrúngba ní 'dá'ba.
19 Sịlị́ ota gɨ do kací ledre née ní, zíye ụ́cụóyó ambá éyị́ ga bɨ sɨmɨ mongụ́ kụrúngba ní 'dá'ba cụ́ kí sịlịye.
20 'Di'bi zée tụ́'dụ́ sịlị́ utúasázé lúrúndíki kadra togụ́ mbú kele wá. Mɨgombị nɨ 'bɨ ené fú lá ro moko ílí ené kí roko'bụné kíngaya. Odụ a, zíze 'dí'bióyó ledre bɨ ya azé ómo ní gɨ sɨmɨ dozé 'dá'ba.

21 Gɨ do kací bɨ 'yị ga bɨ sɨmɨ kụrúngba mengịnɨ́ go tụ́'dụ́ sịlị́ anunɨ́ éyị́ wá ní, zí Páwulo ịnyịógụné 'dága úku ledre zíye kídí, “Ya'dá e idí úwúsé kóo ledre bɨ máúku zíse kídí ndazé ịnyị gɨ sɨmɨ Keréto ndéréze wá ní, káa bɨ éyị́ bɨ zía sínyíne kí ịndrịné káa ní ní ndaá.
22 Tí lá cakaba ní, mándéndị́ romá go zíse ídísé ódó mɨmbé'desé, 'yị bɨ nɨ úyu gɨ dongaráse ní ndaá, mongụ́ kụrúngba nɨ sínyí lá ne.
23 Kí ndụlụna, Lomo bɨ mááyí 'yị ené, mándịsị méngị moko zía ní, kasa maláyika ené zíma,
24 zía úku ledre kídí, ‘Ndá éré ngịrị wá Páwulo. Áyí tóro kó'dụ́ Káyísara úku ngbanga née. Lomo yomo 'yị ga bɨ ásé kéye sɨmɨ kụrúngba née go mbá gɨ zí bikịdrị́ mɨmbé'dea bɨ royị́ ní.’
25 Bɨ kenée ní, ya'dá e ídísé ódó mɨmbé'desé. Máówo bú kídí Lomo nɨ méngị ledre née tí káa zí bɨ maláyika uku zíma ní.
26 Tí lá mongụ́ kụrúngba nɨ útru roné zía sínyíne kíze do ngíti cúkú.”

27 Sɨmɨ sokó doa eso (14) sịlị́, mɨgombị nɨ fú lá ndịsị ịtrị́ ló'bó zée komo mɨkavu bɨ kí ịrịné Medịterénịya ní. Kí yana ndụlụ zí sómụ́ ledre ógụné sɨmɨ do 'yị kpúṛónyó mongụ́ kụrúngba e kídí azé go gbóo gɨ ro 'dógụ bi.
28 Zíye ndírábɨ mɨólụ́ iní do ówo a kídí mɨólụ́ a nɨ mítiri cị́ gbre. Zíye ndéré 'dóso royé cúku'dée 'dá'dá do kpá ndírábɨ ándá a, zíye ówo a kídí mɨólụ́ a nɨ go mítiri cị́ kéṛị́ a doa sokó.
29 Ngịrị ndịsị kóo méngị yée káa bɨ mongụ́ kụrúngba nɨ ndéré útru roné ro tutú e, zíye ónzóóto késị́ ga bɨ ndịsịnɨ́ ówóngéṛị kụrúngba ní eso (4) sɨmɨ iní gɨ 'dí sogo mongụ́ kụrúngba. Zíye ndịsịyé íni ini zí Lomo gɨ ro zí bi árá ndíki yée.
30 Gɨ ore, 'yị kpúṛónyó kụrúngba e ayínɨ́ kóo go gɨ ro lólo eyé gɨ sɨmɨ mongụ́ kụrúngba 'dá'ba. Zíye ịmbịóto owụ́ kụrúngba bɨ sɨmɨ mongụ́ kụrúngba ní sɨmɨ iní, lóndo royé káa zí ayínɨ́ ndéré óto késị́ bɨ ndịsị ówóngéṛị kụrúngba ní tara somo mongụ́ kụrúngba.
31 Tí lá zí Páwulo úku ledre zí mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri e kí asikíri e ya, “Togụ́ 'yị kpúṛónyó mongụ́ kụrúngba e ndịsịnɨ́ eyé sɨmɨ kụrúngba ona wá, ndásé óto komosé kídí ásé ídí trịdrị ní wá.”
32 Née ní, zí asikíri e óṇgo 'décị ká'dá bɨ odónɨ́ owụ́ kụrúngba kíe ní tụ do í'dí sịlịye gɨ roa zía ndéréókpóne.

33 Sɨmɨ bɨ bi nɨ aka lá 'bo'boṇgo gɨ ro árá ní, zí Páwulo úku ledre zí 'yị ga bɨ kóo nɨyí kéye sɨmɨ mongụ́ kụrúngba ní gɨ ro zíye ánu éyị́. “Órụ́sé tarasé cakaba go kí sịlị́ sokó doa eso zíse ídíse kí mongụ́ sómụ́ ledre, sịndị́ kadra ga gére née mbá ánusé éyị́ mɨánu wá.
34 Cakaba ní, mándéndị́ romá go zíse gɨ ro zíse ánu éyị́ mɨánu. Sanáse ili éyị́ mɨánu gɨ ro zíse ídíse trịdrịsé. 'Yị bɨ dongaráse kị́é'do káa bɨ nɨ úyu ní ndaá.”
35 Gɨ do kací bɨ Páwulo uku ledre née kenée ní, zía 'dí'bi ambata do í'bí mbófo éyị́ zí Lomo do komoyé ore, zía 'déwe a tónóne ánu a.
36 Zí ledre née í'bí roko'bụ zíze, zíze ịnyịzé mbá ánu éyị́ mɨánu.

37 Azé kóo sɨmɨ mongụ́ kụṛúngba za mbá (276) míya gbre cị́ ota doa sokó doa ịnyị doa kéṛị́.
38 Gɨ do kací bɨ 'yị e anuní éyị́ go zɨ́ye léreyé mbá mɨlére ní, zɨ́ye ụ́cụóyó kúfú éyị́ ga bɨ kóo sɨmɨ mongụ́ kụṛúngba ní sɨmɨ mɨkavu gɨ ro óto kụṛúngba zɨ́a ídíne fáfáka.
39 Sɨmɨ bɨ bi oṇgoonzó nda roné go ní, 'yị kpúṛónyó mongụ́ kụṛúngba e owo'di'biní mbị́ ịṛịgbére bɨ nɨyí sɨmɨa ní wá. Zɨ́ye lúrúndíki do mongụ́ nyárá bi were kí sayi doné kó'dụ́ gbúṛóngó ore. Zɨ́ye yéme sómụ́ ledre ya, togụ́ nɨ útúásá yá, yée nɨyí kpúṛónyó mongụ́ kụṛúngba ndéré tóro kɨ́e do ngáká bi née íri.
40 Gɨ ore, zɨ́ye óṇgo 'décị ká'dá gɨ ro kési bɨ ndịsị ówóngéṛị kụṛúngba ní do ótoómo a zɨ́a ólụ́ne sị́ iní. Nda sɨmɨ sịndị́ kadra máa née ní, zɨ́ye líkpíóyó ká'dá bɨ ro éyị́ bɨ ndịsịní kịṛị́gbị iní kɨ́e gɨ ro zí kụṛúngba ndéréne ní 'dá'ba. Nda née ní, zɨ́ye sị́kpịóyó éyị́ bɨ tara somo mongụ́ kụṛúngba ní 'dága gɨ ro zí síli ndịsịné ílí mongụ́ kụṛúngba ndéré kɨ́e 'dá'dá, née go mɨndéréze do gbúṛóngó.
41 Tí lá zí mongụ́ kụṛúngba útru roné ro mɨụ́ṛụ́ sayi do ngásá ógụné do ngáká bi. Zí tara somo a lányáne ngịṛị utúasá lolụ ndéré wá. Zí sono mongụ́ kụṛúngba 'déwe sínyi roné nzéré nzéré gɨ zí bɨsinyí mɨkáda iní bɨ kí roko'bụné ní.
42 Zí asikíri e yéme ledre gɨ ro úfu 'yị ga bɨ kóo nɨyí mɨ'dí'biyé sɨmɨ sị́gịnị ní mbá 'dá'ba káa bɨ nɨyí ndéré 'dógụ bi zɨ́ye ngásáókpóye ke.
43 Tí lá mongụ́ 'yị 'bɨ asikíri ga gére née ili kóo gɨ ro yómo Páwulo zɨ́a ídíne trịdrị, zɨ́a ụ́cụómo asikíri ga gére née kí méngị ledre bɨ kóo yemení née. Zɨ́a nda yị́ ené úku ledre zí 'yị ga bɨ ụcụní bada bú ní kídí idíní mu útú sɨmɨ iní zɨ́ye 'dógụụ́tụ bi sága.
44 Ngíti géyị 'yị ga gére née idíní 'dí'bi sị́lị́ye ro ngbangbála kágá togụ́ mbú mɨ'déwe éyị́ ga bɨ gɨ ro mongụ́ kụṛúngba ní zɨ́ye 'dógụ lódụ́ kací lafúye. Née mɨsi'di bɨ 'dogụzé bi doa sága kí sanáze bɨlámáne ní.

28

Páwulo do cúkú bɨ Maláta ní

1 Sɨmɨ bɨ 'dogụogụzé bi go mbá bɨlámáne do gbúṛóngó ní, zɨ́ze úwú ledre kídí azé ba do cúkú bɨ ndịsịní ndólo a Maláta ní.
2 Zí 'yị ga bɨ sɨmɨ cúkú ore ní, 'dí'bi zée sɨmɨ sụmụ do bɨlámá mɨsi'di. Zɨ́ye kótụ́ pho'dụ zɨ́ze ndịsịzé roa gɨ zí drụ́ gɨ zɨ́a iní ndịsị kóo é'dị kɨ́ngaya.
3 Zí Páwulo káka ụ́ṛụ́ nzị ngịṛị́, sɨmɨ bɨ nɨ go óto a ku pho'dụ ní, zí kámá gbúgbuógụné gɨ sɨmɨ nzɨ ngịṛị́ née gɨ zí bi mɨịṛị́ zɨ́a náná Páwulo ro sị́lị́a.
4 Sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ ndịsịní ndịsị sɨmɨ cúkú ore lurúndikiní kámá kí cíṛíngbí roné sị́lị́ Páwulo ní, zɨ́ye úku ledre dongaráye kídí, “O'do ba nɨ 'yị úfu 'yị e. Abú omo gɨ zí umbu gɨ sɨmɨ mɨkavu go ní, ngúru lomo ga bɨ 'yị 'décị ngbanga 'bɨ 'yị e ní, utúasá ótoómo wo zɨ́a ídíne trịdrị wá.”
5 Gɨ ore, zí Páwulo fúfuóyó kámá née gɨ ro sị́lị́ne ku pho'dụ, éyị́ bɨ zɨ́a ídíne roa bɨsinyíne ní ndaá.
6 Ndịsịní kóo go lá sóngó Páwulo zí saná a ụ́ṛụ́ne ngíti géyị yá, 'diya káa ní nɨ útú geré fí umbu. Tí lá bɨ ndịsịní má, lurúndikiní éyị́ bɨ bɨsinyí zɨ́a méngị wo ní wá ní, zɨ́ye óyóló'bó tarayé kídí, “O'do ba nɨ ngúru lomo káa zí lomo bɨ kí ịṛịné 'Yị 'décị yéme ngbanga ní.”
7 Gbóo cigí bi bɨ kotụ́ní pho'dụ zɨ́ze doa née ní, yáká 'bɨ ngíti o'do kí ịṛịné Pábụlịsị nɨ kóo ore, nɨ ne 'yị bɨ kí ledrené owóowó sɨmɨ cúkú máa née. Zɨ́a 'dí'bi zée sɨmɨ sụmụ kí sị́lị́ ota (3) azé ṇgu e 'be 'bɨ ené.
8 Sɨmɨ sịndị́ kadra née ní, 'bụ Pábụlịsị nɨ kóo kí ro mɨịṛị́ kpá kí sɨmɨkowo mɨ'dú'duné komo ṛangba. Zí Páwulo ólụ́ne lúrú wo 'dịcị́ íri, gɨ do kací ini zí Lomo, zí Páwulo óto sị́lị́ne doa zí saná a zázáne.
9 Sɨmɨ bɨ ledre née mengị roné kenée ní, zí ngíti géyị 'yị ga bɨ kóo kí ndíyá do cúkú ore ní ógụyé zí Páwulo zí sanáye kpá zázáne.
10 Zɨ́ye óto úndruzé do tụ́'dụ́ mɨsi'di e. Sɨmɨ bɨ azé go nzíyizé gɨ ro 'dógụ bi ní, zɨ́ye ógụyé kí éyị́ ga bɨ ilizé yée ní í'bí yée zɨ́ze.

Mɨndéréze gɨ sɨmɨ Maláta sɨmɨ Róma

11 Gɨ do kací éfé ota (3), zíze ịnyịzé
ndéréze kí mongụ́ kụrúngba bɨ kóo
nɨ mɨtóroné ore kí lịmị ní. Mongụ́
kụrúngba máa née nɨ kóo gɨ sɨmɨ gara bɨ
Alakɨzandarịya ní, kí lịlị kúrógbó do lomo
ga bɨ toṇgo e, kí ịrịyé Kásata e kí Pólụsụ
ní roné.
12 Zíze ndéréógụzé sɨmɨ mongụ́ gara bɨ
kí ịrịné Surakúso ní. Zíze ndịsịzé ore kí
sịlị ota (3).
13 Gɨ ore, zíze 'dógụ bi ndéréógụzé sɨmɨ
gara bɨ kí ịrịné Rịgịmu ní. Sɨmɨ bi mɨárá a
née ní zí síli tónó ílíne gɨ 'dí do anú, lá sịlị
gbre zíze ndéréógụzé sɨmɨ gara bɨ kí ịrịné
Potịyólịsị ní.
14 Zíze ówo ngíti géyị 'yị ga bɨ 'yị lódụ́
ací Yésụ ní ore. Zíye úku ledre zíze kídí,
idízé ndịsị kéye ore kí sịlị ịnyị doa gbre.
Nda née ní, zíze 'dí'bi mɨsi'di ndéréze
sɨmɨ mongụ́ gara bɨ Róma ní.
15 Zí 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ací Yésụ sɨmɨ
Róma ní úwú ledrezé kídí azé go ógụ.
Zíye lódụ́ ndíki zée zaá gị sɨmɨ gara bɨ
Sụ́ụ 'bɨ Apịyosụ bɨ kí 'Dịcị 'bɨ Ṇgu e Ota
ní. Sɨmɨ bɨ Páwulo lurúndiki yée ní, zí
ledre née í'bí rokinyi do mɨmbé'dea zía
í'bí mbófo éyị zí Lomo gɨ ro ledre née.
16 Sɨmɨ bɨ ogụzé sɨmɨ Róma ní, do í'bí
mɨsi'di zí Páwulo idí ndịsị kí ro doné zí
kémbị asikíri ndịsịné bándá wo.

Páwulo 'dodo ledre 'bɨ Lomo sɨmɨ Róma

17 Gɨ do kací sịlị ota (3), zí Páwulo
ndóloyóko manda 'bɨ Yụ́da e. Sɨmɨ bɨ
yokoní royé ní, zía úku ledre zíye kídí,
"Lafúma e Yụ́da e, abú máúku bɨsinyí
ledre ro 'yị ezé e kí gɨ ro ledre ondụ́ bɨ
bulúnduzé e i'bíní zíze ní wá, zí manda
ezé e 'dí'bi máa sɨmɨ Yerụsaléma do í'bí
máa do sịlị 'yị 'bɨ Róma e.
18 Sɨmɨ bɨ mɨngburoko 'yị 'bɨ Róma e
lurúní bi sɨmɨ ledre née ní, iliní go gɨ ro
í'dí sịlịye gɨ romá gɨ zía owoní eyé bɨsinyí
ledre bɨ máméngị zía útúásáne gɨ ro do
úfu máa ní wá.
19 Tí lá gɨ zía bɨ ngárá Yụ́da e ṇguṇguní
eyé kenée wá ní, zía óto máa zíma úku
ledre kídí nɨ bɨlámáne zíma ndéré kí ledre
née kó'dụ́ Káyísara. Ndaá 'bɨ ené bɨ
ya mándéré née í'bí ngbángá mbigí 'yị
amá e ní wá.
20 Gɨ zí kéyị née zíma ndólo sée gɨ ro
lúrú sée zíma kpá ódromá kíse. Onzóní
máa sɨmɨ sịgịnị gɨ zía bɨ máṇgúṇgu ledre
bɨ zée Isɨréle e ndịsịzé óto komozé gɨ roa
ní."
21 Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Ndikizé
ezé wáraga gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Yụdáya kí
ịrịyị́ wá. Gbawá 'yị ezé bɨ zía ógụné lịkpị
ledre togụ́ mbú úku bɨsinyí ledre kí ịrịyị
ní ndaá.
22 Tí lá ilizé úwú sómụ́ ledre eyị gɨ ro
'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní, gɨ
zía owozé bú kídí do bi e mbá 'yị e ndịsịní
úku sínyi ledre gɨ ro 'yị lódụ́ kacíga."
23 Zíye óto sịndị kadra kí Páwulo e bɨ
yée nɨyí ndíkí sɨmɨ a ní. Kadra née ní, zí
Yụ́da ga gére née ógụyé kí tụ́'dụ́ ngíti géyị
lafúye do bi bɨ Páwulo ndịsị ndịsị doa ní.
Zí Páwulo úku yéme ledre gɨ ro ledre ga bɨ
'be 'bɨ Lomo ní zíye kú kí phịyị gị kí tagá.
Zía áyíne gɨ ro zíne 'dí'bi doyé kí ledre
Yésụ gɨ sɨmɨ lorụ 'bɨ Mụ́sa kí 'bɨ nébị e.
24 Zí ledre née 'dí'bi do ngíti géyị, tí lá
ngíti géyị ṇguṇguní 'bɨ eyé e wá.
25 Zíye báyiyé kí ndịsị ítí kangú don-
garáye gɨ do kací bɨ Páwulo uku odụ
kúrúne zíye kídí, "'Dówụ́ Lomo uku kóo
ledre go ma'díi sɨmɨ bɨ ukui'bí ledre tara
nébị Isáya zí bulúndusé e kídí Lomo uku
ya,
26 " 'Ndéré mu úku ledre zí 'yị ga ba,

"Ásé índi mbílíse úwú sanda bɨ gɨ ro
Lomo ní má,
tí lá útúásá esé úwú yéme ini ledre bɨ
sɨmɨ a ní wá.
Ásé kpá lúrú éyị ga bɨ ndịsị
méngị yée ní, tí lá útúásásé esé
lúrúndíki a wá."
27 Gɨ zía sɨmɨ do 'yị ga ba nɨ yị ené go
mɨ'dụ́tụné, esị 'dụtụní gu mbílíye
go,
'dụtụní komoyé kpá go mɨ'dụ́tụ.
Idí kóo ndaá kenée wá,
káa bɨ nɨyí lúrú bi kí komoyé zíye úwú
ledre kí mbílíye,

28:27 28:27 Isáya 6:9-10

zɨ́ sɨmɨ doyé ówo'dí'bi ini ledre gɨ
sɨmɨ a,
zɨ́ye ndá'balúgu royé zɨ́ma.
Nda née ní, zɨ́ma yómo yée.’
28-29 “Bɨ kenée ní, máíli sée Yụ́da e, zɨ́se
ówo a kɨ́dí Lomo kasa sanda bɨ 'bɨ yómo
'yị e ní go zɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ndanɨ́ Yụ́da e
wá ní. Nɨyí úwú a zɨ́ye ṇgúṇgu a.”
30 Zɨ́ Páwulo ndḭsịné ore kɨ́ sɨmɨbi gbre
sɨmɨ 'dḭcḭ ené bɨ ndịsị í'bí késḭ gɨ roa née
ní. 'Yị ga bɨ mbá ndịsịnɨ́ ógụ lúrú wo ní,
zɨ́a ndḭsịné 'dí'bi yée sɨmɨ sụmụ.
31 Gɨ ore, zɨ́a ndḭsịné úku ledre zɨ́ 'yị e
gɨ ro 'be 'bɨ Lomo nda kɨ́ 'dódo ledre gɨ ro
Ngére Kɨ́résịto Yésụ, ngịrị ndaá roa wá.
'Yị bɨ zɨ́a ụ́cụómo wo ní ndaá kpá wá.

Wáraga bɨ Páwulo eké zɨ́ 'yị ga bɨ sɨmɨ Róma ní

Ledre gɨ ro bṵ́kụ bɨ Róma ní

Páwulo bɨ 'yịmɨkása ní eké ledre ba ne zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto sɨmɨ Róma ní. Eké gɨ ro ótoyéme ledre gɨ ro ledre ga bɨ née 'dodo kóo yée sɨmɨ ngíti géyị bi e ní zɨ́ye. Uku kɨ́dí bɨlámá ledre 'bɨ Yésụ 'dodo kɨ́dí Lomo oto 'yị e do sogo káṇgá mbá káa do mbigí 'yị ené e kacɨ́ mɨméngị ledre eyé e kpá kɨ́ ledre ené bɨ ṇguṇguní ní káa be 'di? Uku zɨ́ Yṵ́da ga bɨ ṇguṇguní kpá ledre 'bɨ Kɨ́résịto go ní kɨ́dí bɨlámá ledre née nɨ kpá bo sɨmɨ kuṛú bṵ́kụ, zɨ́ 'yị máa yée ga bɨ ngárá ndaní Yṵ́da e wá ní, kɨ́dí bɨlámá ledre née oto yée go zɨ́ye kpá ídíye mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní. Uku kpá kɨ́dí utúasázé go kacɨ́ komo Lomo káa do mbigí 'yị ené e, éyị́ ndaá lolụ íri bɨ kɨ́dí azé óto Lomo kɨ́ rokinyi sɨmɨ bɨ azé ndɨ́sị lódṵ́ kacɨ́ lorụ ené kɨ́ roko'bụzé ní wá. Togṵ́ otoomozé 'Dówṵ́ Lomo go zɨ́a ndɨ́sịné sɨmɨzé kɨ́ 'dodo mbigí ledre e zɨ́ze yá, azé ndɨ́sị méngị ledre e káa zɨ́ bɨ Lomo ili ní.

Sɨmɨ kápita ga bɨ 12-15 ní, Páwulo í'bí lorụ zɨ́ 'yị e ro mɨsi'di bɨ nɨyí útúásá ídí doa káa do mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní. Uku ledre gɨ ro óto 'bú lafú 'yị e, ndro kɨ́ yée ga bɨ iliní ledre ezé e wá, kpá kɨ́ yée ga bɨ ndɨ́sịní méngị lárá ze ní. Kɨ́dí idízé kpá óto úndru yée ga bɨ sɨmɨ akúma Lomo óto yée dozé ní. Odụ a sɨmɨ kápita 16 i'bí mandá zɨ́ ezelámáne ga bɨ sɨmɨ Róma ní kɨ́ ịrịyé kékɨ́é'do mbá.

1 Máa Páwulo bɨ Lomo gelé máa káa do 'yị 'bɨ moko ené, kpá 'yịmɨkása ené gɨ ro ndéré kɨ́ úku bɨlámá ledre ené zɨ́ 'yịma'dí e ní, máéké ledre ba máa zɨ́se, sée 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ ásé sɨmɨ Róma ní.

2 Née bɨlámá ledre bɨ kóo Lomo yemeomo, zɨ́a úku a zɨ́ nébị ga bɨ kóna 'desị́ ékéómo a sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo ní.

3 Ábuwá, Lomo uku kóo ba ledre kásaógụ owṵ́ 'bɨ ené do ndíkiógụ wo sɨmɨ kúfú Dawídi bɨ kóo nɨ ngére ní.

4 Sɨmɨ bɨ Lomo uru wo gɨ sɨmɨ umbu ní, zɨ́ Lomo ma'dáa í'bí roko'bụ zɨ́a sɨmɨ 'Dówṵ́ne, zɨ́a ídíne Owṵ́ 'bɨ ené bɨ kɨ́ roko'bụné ní. Née Kɨ́résịto Yésụ bɨ nɨ Ngére ezé ní.

5 Nda gɨ zɨ́ Yésụ ma'dáa, zɨ́ Lomo í'bí roko'bụ zɨ́ze gɨ ro zɨ́ze ndɨ́sịzé úku bɨlámá ledre ené kɨ́e zɨ́ kúfú 'yị ga bɨ ndaní Yṵ́da e wá ní gɨ ro zɨ́ye ṇgúṇgu a, zɨ́ye ndɨ́sịyé óto úndruné.

6 Née éyị́ bɨ oto máa zɨ́ma éké ledre ba zɨ́se gɨ roa ní, gɨ zɨ́a ásé go kpá ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ ní.

7 Lomo oto 'búse go kíngaya, née sị́ ledre bɨ gelé sée gɨ roa zɨ́se ídíse káa do 'yị ené e ní. 'Bụzé Lomo ma'dáa kɨ́ Kɨ́résịto Ngére Yésụ idíní í'bí úndru zɨ́se gɨ do bɨ zɨ́se ndɨ́sịsé bɨlámáse.

Páwulo i'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo

8 'Dá'dá gɨ zɨ́ ledre e za mbá, máí'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo gɨ rosé za mbá, gɨ zɨ́a phanda ledre aṇga go do bi e kpá za mbá kɨ́dí 'dí'bisé sɨ́lɨ́se go ngbúó ro ledre 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ bɨ ṇgúṇgusé ní.

9 Lomo bɨ mándɨ́sị 'dódo bɨlámá ledre 'bɨ Owṵ́ 'bɨ ené zɨ́ 'yị e kɨ́ mɨmbé'demá mbá ní, owo bú bɨlámáne kɨ́dí mándɨ́sị íni ini zɨ́ne gɨ rosé kacɨ́ kadra mbá.

10 Mándɨ́sị kpá íni ini kɨ́dí togṵ́ utúasá go kacɨ́ komo Lomo yá, idí líkpí mɨsi'di zɨ́ma, gɨ ro zɨ́ma ngásáógụmá íri ónzó komomá rosé.

11 Máíli ngásáógụ lúrú sée gɨ ro í'bí yata komokenzị zɨ́se gɨ ro zɨ́se ídíse kɨ́ roko'bụsé sɨmɨ moko 'bɨ Kɨ́résịto.

12 Togṵ́ azé kése kɨ́é'do sɨmɨ ledre 'bɨ Kɨ́résịto bɨ ṇguṇguzé ní yá, azé ndɨ́sị sáká rozé, zɨ́ze ídíze kése mbá kɨ́ roko'bụzé.

13 Káa bɨ máógụ ba kóo go íri 'desị́, ngíti géyị ledre e ndɨ́sịní 'décịómo máa ye. Máíli ógụ úku bɨlámá ledre 'bɨ Lomo zɨ́se káa zɨ́ bɨ máúku zɨ́ tṵ́'dṵ́ ngíti géyị 'yị e ní.

14 Lomo iline kıdí máídí úku bılámá
ledre née zı́ 'yı e mbá. 'Yı komokenzı e,
kı́ 'yı máa yée ga bı ngárá ndanı́ 'yı
komokenzı e wá ní.
15 Née sı́ ledre bı máíli ndéré úku
bılámá ledre née zıse sımı gara 'bı Róma
íri gı roa ní.

Odu mısi'di nı dụụ́ ṇgúṇgu ledre 'bı Kırésıto

16 Domá utúasá ówó kı́ úku bılámá
ledre 'bı Ngére Yésụ zı́ 'yı e wá. Roko'bụ
'bı Lomo nı sımı a gı ro yómo 'yı ga bı
ṇguṇgunı́ ledre ené go ní kıe. Tonó kóo
go 'dá'dá kı́ Yụ́da e, zıa nda ndéréógụné
gı ro ṛı̣kı̣ sı́ do ngíti géyı 'yıma'dí e mbá.
17 Bılámá ledre 'bı Kırésıto née 'dodo
mısi'di bı azé ídí doa káa do mbigí 'yı ga
bı 'bı Lomo ní go zıze. Odụ mısi'di nı
dụụ́ kı̣é'do togụ́ ṇgúṇgu ledre 'bı Kırésıto
go zıyı lányáyı roa. Káa zı́ bı nı sımı
mıéké kúrú Lomo kıdí, “Mbigí 'yı amá e
nıyí ndíki trıdrı bı za fí ní gı zıa ṇguṇgunı́
ledre amá go ní.”

Lomo nı 'dó'do 'yı lúyú ledre e

18 Lomo uku'dodo kóo go zıze fúó gı
komo ere kıdí née nı 'dó'do 'yı ga bı asını́
kı́ ṇgúṇgu ma'dıi ledre ené 'du'dorụ́ zıye
nda ndı̣sı̣yé méngı bısinyí ledre e ní.
19 Lomo 'dodo tı́ ledre ené go zıye do
tụ́'dụ́ mısi'di e mıngúngúcua.
20 Abú utúasázé lúrú Lomo kı́
roko'bụné bı odụ a ndaá née wá yá, azé
ówo wo kpụrụ́ gı sımı éyı̣ ga bı otoogụ
yée ní. Gı zı́ kéyı née, utúasánı́ ítí kangú
bı kıdí yée owonı́ wo wá ní wá.
21 Tı́ bı owonı́ Lomo bú ní, ilını́ óto
úndrua wá, i'bínı́ gbawá mbófo éyı̣ zıa.
Mımbé'deyé nı yı̣ ené dụụ́ ro bıcayi ledre
eyé ga bı moko ndaá sımıyé wá ní.
22 Abú ukunı́ ledre ya yée nıyí 'yı komo-
kenzı e yá, ı́'ı, ndanı́ eyé 'yı komokenzı e
wá.
23 Ilını́ eyé óto úndru Lomo bı nı trıdrı
za fí ní wá. Ndı̣sı̣nı́ nda yı̣ eyé óto úndru
lı̣lı̣ éyı̣ ga bı 'yı yemenı́ yée ní, káa zı́ lı̣lı̣
'yıma'dí, lı̣lı̣ solụ́, lı̣lı̣ bangá nda kı́ lı̣lı̣ ngíti
géyı éyı̣ ga bı káa zı́ kámá ní. Éyı̣ ga gére
née nıyí úyu eyé mıúyu.

24 Gı zı́ kéyı̣ née ní, zı́ Lomo i'bí mısi'di
zıye idínı́ ndı̣sı̣ méngı bısinyí eyé ledre ga
bı mımbé'deyé ili ní. Zıye nda ndı̣sı̣yé go
méngı ledre ga bı ndı̣sı̣ 'dí'biógụ dokuwu
zı́ 'yı e ní, akpa dongaráye.
25 Ma'dıi ledre bı 'bı Lomo ní ilını́ eyé
ṇgúṇgu a wá, zıye nda ṇgúṇgu yı̣ eyé
ledre ṛanga. Zıye ótoómo kı́ óto úndru
Lomo kenée do nda yı̣ eyé óto úndru éyı̣
ga bı Lomo otoogụ yée née ní. Lomo nı
dụụ́ ne 'Yı bı do ndı̣sı̣ óto úndrua ní. Idí
kenée.
26 Gı zı́ ledre cayi eyé ga gére ní, Lomo
otoomo sı̣lı̣ne gı royé go. Kará e ndı̣sı̣nı́
nda go óto lafúye kará e sogoyé káa do
kará e. Née ndaá 'bı ené ledre máa wo bı
kóo Lomo otoogụ ní wá.
27 Ya'dá e go kpá kenée. Mbigí ledre
máa wo bı kóo Lomo otoogụ ní, otoomonı́
nda go kenée ndı̣sı̣nı́ nda óto lafúye
ya'dá e sogoyé káa do kará e. Lomo nı
'dó'do yée gı zı́ ledre née bısinyíne.

28 Káa zı́ bı asını́ go 'du'dorụ́ gı ro Lomo
ní, Lomo otoomo yée go, idínı́ aka mu
méngı ledre bı mımbé'deyé ili ní.
29 'Yı ga gére née ndı̣sı̣nı́ méngı bısinyí
ledre e. Nıyí 'yı mımbé'de e, ngíti géyı 'yı
sógó lafúye, ngíti géyı 'yı óto mımbé'de
sinyí ro lafúye, ngíti géyı 'bı eyé 'yı úfu
'yı e, ngíti géyı 'bı 'yı méngı okó e, ngíti
géyı 'yı lóndo 'yı e, ngíti géyı 'bı eyé 'yı
lı̣kpı̣ e,
30 ngíti géyı 'yı tara sinyí e, ngíti géyı
'yı sógó Lomo, ngíti géyı 'yı úku kese e,
ngíti géyı 'yı ı́lı̣ e, zı́ ngíti géyı ídí 'bı eyé
'yı sı̣kpı̣ fúndúye 'dága, kacı́ kadra mbá
ngíti géyı ndı̣sı̣nı́ gámásó'do mısi'di gı ro
méngı bısinyí ledre e, nda kı́ yée ga bı
ilını́ 'bı eyé úwú kúrú 'yı ndíki yée wá ní.
31 'Yı ga gére née yı̣ eyé bıcayi 'yı e,
ma'dıi ndaá sımı ledre eyé e mbá wá.
Otonı́ kpá 'bú 'yı e wá, lerı̣ 'yı e mengı yée
kpá wá.
32 Tı́ bı owonı́ bú bılámáne kıdí togụ́
'yı e ndı̣sı̣nı́ méngı kéyı kenée yá, Lomo
nı karanée 'décı ngbangayé, odụ a dụụ́
umbu. Ndı̣sı̣nı́ nda yı̣ eyé méngı ledre
máa ga gére née akpa ye. Zıye ndı̣sı̣yé

1:17 1:17 Abụkụ́kụ 2:4

lóndo 'yị e kɨdí ga gére née ndaá 'bɨ ené bɨsinyí ledre wá, 'yị idíní ndịsị méngị yée.

2

Lomo nɨ 'décị ngbanga 'yị e

1 Máúku zɨse, ndásé ídí 'yị 'décị ngbanga lafúse e wá, káa bɨ Lomo nɨ 'décị ngbangasé ke. Gɨ zɨa bɨsinyí ledre bɨ ndịsịní méngị a zɨse ídíse 'yị 'décị ngbangayé gɨ roa née ní, ndịsịsé méngị kpá wo.
2 Owozé bú bɨlámáne kɨdí Lomo nɨ útúásá ne 'décị yéme ngbanga bɨsinyí ledre 'bɨ 'yịma'dí e káa zí ga gére ní gɨ zɨa nɨ ne kí ma'díi zɨne.
3 Sée ga bɨ ásá kpá 'yị lúyú ledre e káa zí lafúse ga gére ní, ásá 'décị ngbangayé ní, sómụ́sé Lomo nɨ ótoómo sée? Ɨ'ɨ, otoomo ené sée wá, nɨ kpá 'décị ngbangasé.
4 Bɨlámá ledre bɨ Lomo mengị zɨse ili aka 'décị ngbangasé wá, zɨa ndịsị ụ́tụsɨmɨné kí ótoómo ledre zɨse ní, lúrúsé yị́ esé káa zí éyị́ bɨ ṛifu mɨṛífu ní? Lomo ili ídísé óyóló'bó mɨmbé'desé zɨse ótoómo kí méngị lúyú ledre.
5 Gɨ zɨa bɨ dosé orụ yị́ ené mɨórụ ngárá ílisé óyóló'bó mɨmbé'desé wá ní, ómosé esé e wá. Kí'dí bɨ karanée sịndị́ kadra ogụ go gɨ ro zí Lomo 'décị ngbanga 'yịma'dí e ní, nɨ 'décị ngbangasé bɨsinyíne kíngaya.
6 Lomo "nɨ 'décị ngbanga 'yịma'dí e mɨútúásáne kací mɨméngị ledre eyé."
7 'Yị máa yée ga bɨ ndịsịní méngị bɨlámá ledre gɨ zɨa iliní gɨ ro zí Lomo ídíne kí rokinyi kíye, kpá gɨ ro zɨa óto úndruyé gɨ zɨa ndịsịní óto komoyé gɨ ro trịdrị bɨ za fí ní, Lomo nɨ í'bí trịdrị bɨ za fí ní zíye.
8 Yée ga bɨ iliní ledre 'bɨ Lomo wá, iliní yị́ eyé ndịsị méngị ledre bɨ iliní yị́ eyé ye ní, Lomo nɨ 'décị ngbangayé bɨsinyíne.
9 Kúfú 'yị ga bɨ ndịsịní lúyú ledre káa zí ga gére ní, Lomo nɨ 'décị ngbangayé bɨsinyíne. Nɨ tónó a aka fị kí kúfú Yụ́da e, zɨa nda ógụné kíe ro kúfú 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní.
10 'Yị máa yée ga bɨ ndịsịní méngị bɨlámá ledre ní, Lomo nɨ mbófo yée, zɨa ndịsịné óto úndruyé. Mɨndịsịyé nɨ ídí bɨlámáne, nɨ tónó kí Yụ́da e zɨa nda ógụné ro 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní.
11 Lomo ifi ené sɨmɨ 'yị e zɨa méngị bɨlámá ledre kpara zí ngíti géyị, zɨa ótoómo ngíti géyị wá.
12 Kúfú 'yị ga bɨ ndaní Yụ́da e wá, owoní kpá lorụ bɨ kóo Lomo i'bí zí Mụ́sa ndịsịné 'dódo a ní wá ní, togụ́ luyúní ledre yá, Lomo nɨ 'décị ngbangayé kpá kací 'bɨ eyé mɨméngị ledre. Togụ́ Yụ́da e luyúní ledre ye yá, Lomo nɨ 'dí'bi akpa lorụ bɨ kóo Mụ́sa ndịsị 'dódo a zíye ní 'décị ngbangayé kíe.
13 'Yị ga bɨ nɨyí útúásá kací komo Lomo ní, ndaá 'bɨ ené yée ga bɨ ndịsịní úwúómo lorụ 'bɨ Lomo lá kí mbílíye ní wá, yị́ ené yée ga bɨ ndịsịní méngị ledre ga bɨ lorụ 'bɨ Lomo ili ní.
14 'Yị máa yée ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá, owoní eyé kpá lorụ 'bɨ Lomo wá, zíye ndịsịyé méngị ledre ga bɨ Lomo nɨ kí rokinyi gɨ royé ní, mengịní née go ledre ga bɨ lorụ ili yée ní.
15 Utúasá yị́ ené go káa zí éyị́ bɨ eké omoní kóo lorụ 'bɨ Lomo go 'desị́ do mɨmbé'deyé zíye ndịsịyé méngị ledre e dụ́ụ́ kací a ní. Gɨ zɨa owoyemení go, mɨméngị ledre máa wo be 'di nɨ bɨlámáne, wo be 'di nɨ bɨsinyíne.
16 Karanée sɨmɨ odụ sịndị́ kadra, Lomo nɨ 'dí'biógụ 'yịma'dí e mbá kó'dụ́ne zí Kírésịto Yésụ ndịsịné 'décị ngbangayé kací mɨméngị ledre eyé kpá kí mɨsómụ́ ledre eyé e mbá. Née ledre ga bɨ mándịsị 'dódo yée zí 'yị e ní.

Lorụ bɨ Mụ́sa eké ní

17 Sée ga bɨ ásé Yụ́da e ndịsịsé mbófo rosé kɨdí ówoyémesé lorụ 'bɨ Lomo se, zɨse óto rosé kɨdí ásé go mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní.
18 Ówoyémesé mɨméngị ledre ga bɨ Lomo ili yée ní go, gɨ zɨa ówosé lorụ ené bú bɨlámáne útúásásé go ífiyéme dongará ledre e bɨsinyí a kí bɨlámá a.
19 Nɨ sɨmɨ dosé kɨdí útúásásé go 'dódoyéme ledre 'bɨ Lomo zí 'yị ga bɨ nɨyí sɨmɨ mɨtụlụrụ ní, zɨse ídíse zíye káa zí bimɨóṇgó ní.

2:6 2:6 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 62:12, Muruwayi 24:12

20 Gɨ zía bɨ komokenzị kí ma'díi nɨ sɨmɨ
lorụ 'bɨ Lomo ówosé bú bɨlámáne ní, zía
ídíne sɨmɨ dosé kídí ásé útúásá 'dódo a zí
'yị ga bɨ owoní aka wá ní, togụ́ mbú zí yée
ga bɨ owoní aka lá cúku'dée ní.
21 Káa zí bɨ ótosé rosé ya ásé 'yị 'dódo
ledre zí 'yị e ní, sara méngịsé lolụ ledre
máa ga bɨ ndịsịsé 'dódo a née wá gɨ zí 'di?
Ndịsịsé úku ledre kídí 'yị e ndaní úgu ugu
wá, zíse nda mbú ndá'basé kpá akpa se
ndịsị úgu ugu.
22 Ndịsịsé úku ledre kídí 'yị e ndaní
só'do royé kí 'yị ga bɨ ofụ́ní royé kéye wá
ní wá, zíse nda mbú ndịsị méngị ledre ga
gére née kpá akpa se. Ndịsịsé kpá úku
ledre kídí 'yị e ndaní ndéré zí lomo ga bɨ
yemení yée mɨyéme ní wá, zíse nda mbú
ndá'basé kpá akpa se ndịsị 'dí'biúgu dábu
ga bɨ 'bɨ lomo ga bɨ yemení yée mɨyéme
ní.
23 Ndịsịsé úku ledre kídí ówoófụsé lorụ
'bɨ Lomo go, zíse ndịsị ndítí'dófụsé do
lorụ ma'dáa kpá akpa se, ndịsịsé née
í'bílúgu komokenyị́ zí Lomo.
24 Mɨméngị ledre esé nɨ yị́ ené go cé káa
zí ledre kóo ekéní sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo
kídí, “Sée Yụ́da e, 'yị ga bɨ ngárá ndaní
Yụ́da e wá ní nɨyí ndịsị úku sínyi ịrị Lomo
gɨ zíse ní.”
25 Sée Yụ́da e, togụ́ ótosé mɨmbé'desé lá
dụ́ụ́ ro útú ngbụru, ndaá ro lorụ 'bɨ Lomo
wá, moko ndaá sɨmɨ útú ngbụru wá. Togụ́
ndịsịsé go ndítí'dófụsé gɨ do lorụ 'bɨ Lomo
yá, ásé ídí esé kpá cé káa zí 'yị ga bɨ ngárá
owoní lorụ 'bɨ Lomo wá ní.
26 'Yị máa yée ga bɨ owoní lorụ 'bɨ Lomo
wá, togụ́ ndịsịní go méngị mbá ledre ga bɨ
Lomo nɨ kí rokinyi gɨ royé ní, nɨyí útúásá
ídí kací komo Lomo káa do 'yị úwú lorụ
ené e.
27 'Yị máa yée ga bɨ owoní lorụ 'bɨ Lomo
wá, zíye ndịsịyé méngị ledre ga bɨ ndịsịní
óto Lomo zía ídíne kí rokinyi ní, nɨyí
útúásá í'bí ngbángáse, sée ga bɨ ndịsịsé
ndítí'dófụ gɨ do lorụ 'bɨ Lomo ní.
28 Ndịsịsé útú ngbụru gɨ ro do ówo a
kídí ásé Yụ́da e, née lá ledre 'bɨ sága ba,
ndaá 'bɨ ené gɨ ro zíse ídíse mbigí 'yị ga
bɨ 'bɨ Lomo ní wá.
29 Sée Yụ́da e gɨ ro zíse útúásáse kací
komo Lomo káa do mbigí Yụ́da e, ídísé
óyóló'bó mɨmbé'desé, ndaá 'bɨ ené dụ́ụ́
méngị ledre kací lorụ wá.

3

Bɨlámá mɨméngị ledre 'bɨ Lomo

1 Mándú'yú aka sée, togụ́ 'yị nɨ gɨ sɨmɨ
kúfú bɨ Yụ́da ní, togụ́ 'yị utú ngbụru kací
lorụ 'bɨ ondụ́ 'bɨ Yụ́da e ní, éyị́ bɨ nɨ kí
ledrené owóowó ní 'di?
2 Máówo bú kídí zée Yụ́da e Lomo
'dodoụtụ kóo ledre ené zíze.
3 Nɨ ma'díi ngíti géyị Yụ́da ga gére
née ṇguṇguní eyé ledre 'bɨ Lomo wá.
Ndásé sómụ́ ledre bɨ kídí Lomo nɨ ótoómo
Yụ́da e go mbá gɨ ro yée ga bɨ ṇguṇguní
ledre ené wá ní wá. Mɨyéme ledre bɨ
Lomo yeme gɨ ro í'bí trịdrị bɨ za fí zí 'yị e
ní, nɨ yị́ ené fú lá bo nɨ í'bí trịdrị née zíye.
4 Lomo oyólo'bó ené ledre ené wá, éyị́
bɨ uku go ní, nɨ fú lá méngị a. 'Yịma'dí e
nɨyí yị́ eyé 'yị ṛanga ye. Nɨ mɨékéne sɨmɨ
mɨéké kúrú Lomo kídí,
“Lomo, ndaá 'bɨ eyị́ 'yị ṛanga wá.
Sɨmɨ bɨ Lomo i'bí trịdrị née go zí 'yị e
ní, 'yị e mbá nɨyí ówo a kídí Lomo
ndaá 'bɨ 'yị ṛanga wá.”
5 Kací kadra mbá lúyú ledre ezé ndịsị
'dódo a zí 'yị e kídí Lomo ndaá 'bɨ ené
'yị lúyú ledre wá. Togụ́ kenée yá nɨ
mɨútúásáne zí Lomo 'décị ngbangazé.
Mándịsị úku ledre ba kí sómụ́ ledre bɨ 'bɨ
'yịma'dí ní.
6 Ɨ'ɨ, ndaá 'bɨ ené kenée wá. Togụ́ idí
kóo kenée yá, sị́ ledre bɨ zí Lomo 'décị
ngbanga 'yị lúyú ledre e gɨ roa ní ndaá 'bɨ
ené e wá.
7 Togụ́ 'yị uku ledre kídí, “Ṛanga bɨ
mándịsị ṛánga ndịsị óto ngíti géyị 'yị e
zíye ndịsịyé kófó ịrị Lomo gɨ zía bɨ Lomo
ndaá 'bɨ ené 'yị ṛanga wá ní, Lomo nɨ nda
'décị ngbangamá gɨ ro 'di?”
8 Ngíti 'yị utúasá kpá go úku ledre kídí,
“Idízé ndịsị úku sínyi ledre gɨ ro zí 'yị e
ówo éyị́ bɨ nɨ bɨlámáne ní 'di?” Ngíti géyị
'yị e ukuní kídí ndịsịzé úku ledre kenée.
Éyị́ ndaá 'bɨ ené kenée wá, ṛanganí yị́ eyé

2:24 2:24 Isáya 52:5, Izikéle 36:22 **3:4 3:4** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 51:4

née ṛanga. Nɨ mɨútúásáne zɨ́ Lomo 'dó'do
'yị ga gére née.

'Yị e nɨyí mbá 'yị lúyú ledre e

9 Ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráze Yụ́da e
somụ́nɨ́ 'bɨ eyé kɨ́dí mɨméngị ledre eyé
nɨ dụ́ụ́ ne bɨlámáne do komo Lomo rómo
'bɨ kúfú 'yị ga bɨ ngárá ndanɨ́ Yụ́da e wá
ní. Éyḭ ndaá 'bɨ ené kenée wá, gɨ zía zée
Yụ́da e kɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ndanɨ́ Yụ́da e wá
ní, azé mbá 'yị lúyú ledre e.
10 Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo
kɨ́dí,
"'Yị bɨ kḭé'do káa yaá nɨ mɨútúásáne kacɨ́
komo Lomo ní ndaá.
11 'Yị bɨ kḭé'do káa yaá owoyeme ledre 'bɨ
Lomo go, bɨlámáne ní ndaá.
'Yị bɨ nɨ kɨ́ 'bú Lomo doné ní ndaá.
12 'Yị e za mbá oyónɨ́ sogoyé go zɨ́ Lomo,
Nɨyí yḭ eyé go káa zɨ́ gbékpḭ cící éyḭ
ní.
'Yị bɨ kḭé'do káa yaá ndịsị méngị
bɨlámá ledre ní ndaá."
13 "Ledre ga bɨ ndịsịnɨ́ úku yée ní inyinɨ́
wá.
Dondeneyé ndịsị ṛánga yḭ ené dụ́ụ́
ṛanga."
"Ódro bɨ ndịsị ólụ́ógụ gɨ tarayé ní nɨ
bɨsinyíne káa zɨ́ wowó kámá okó
ní."
14 "'Yị ga gére née odụ ledre eyé nɨ
dụ́ụ́ lómụ 'yị e."
15 "Mɨmbé'deyé ndịsị ésḭ 'diya zɨ́ye
ndḭsịyé óto uṇgú ro 'yị e.
16 Ogụnɨ́ eyé dongará 'yị e kɨ́ bikịdrḭ
wá, ndịsịnɨ́ ógụ 'bɨ eyé yḭ eyé fú lá
kɨ́ bɨsinyí ledre.
17 Iliní eyé ledre bɨ ndḭsị óto 'yị e zɨ́ye
ídíye kɨ́ rokinyi ní wá."
18 "Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, erénɨ́
eyé kpá Lomo wá."
19 Née sḭ ledre bɨ máúku ledre gɨ zía zɨ́se
lorụ uku kɨ́dí, 'yị bɨ kḭé'do yaá ndaá 'yị
lúyú ledre wá ní ndaá. 'Yịma'dí e za mbá
nɨyí 'yị lúyú ledre e do komo Lomo.
20 'Yị nɨ bo nɨ úku ledre ya née ndaá 'yị
lúyú ledre wá, Née ndịsị méngị ledre e za
mbá kacɨ́ lorụ? Lorụ ndịsị úku 'dódo mbá
bɨsinyí mɨméngị ledre ezé e.

Ṇgúṇgu ledre nɨ mɨsi'di 'bɨ ómo

21 Bɨ ba ní, mɨkánda mɨsi'di nɨ goó bo
kpḭ gɨ zɨ́ lorụ bɨ kóo Mụ́sa eké sɨmɨ mɨéké
kúrú Lomo bɨ 'yị nɨ útúásá ídí doa káa do
mbigí 'yị 'bɨ Lomo ní. Lomo 'dodo ogụ go.
Mɨsi'di máa née nɨ ledre bɨ kóo Mụ́sa éké,
zɨ́ nébị e kpá ódroyé kóo gɨ roa go 'desḭ ní.
22 Odụ mɨsi'di bɨ zɨ́ 'yị e ídíye doa mbigí
'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní nɨ dụ́ụ́ ṇgúṇgu ledre
Kɨ́résịto Yésụ, abú áyí gɨ sɨmɨ kúfú máa
wo be 'di.
23 'Yịma'dí e za mbá luyúnɨ́ kóo ledre
go, utúasánɨ́ útúásá kacɨ́ komo Lomo káa
do mbigí 'yị ené e wá.
24 Yḭ ené tɨ́ lá gɨ zía bɨ Lomo nɨ bɨlámá 'yị
ní, 'búze 'yịma'dí e ofụ doa go. Zía kása
Kɨ́résịto Yésụ ógụ yómo zée gɨ sɨmɨ umbu
bɨ kóo azé úyu a ze gɨ zɨ́ lúyú ledre ezé e
ní.
25 Lomo kasaogụ Yésụ úyuné káa do
'dáná éyḭ gɨ ro yémelúgu dongaráze kéne.
'Yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Yésụ go ní,
Lomo nɨ yómo yée. 'Dá'dá zɨ́ Yésụ kɨ́
ógụné, Lomo ndịsị kóo ụ́tụsɨmɨné mɨụ́tụ
'do'do ené kóo 'yị lúyú ledre e wá.
26 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, cakaba Lomo 'dódo
ma'díi ledre ené go kpụrụ́ gɨ sɨmɨ umbu
bɨ Yésụ uyu gɨ rozé ní. Mengị ledre ga
gére née kenée gɨ ro zía 'dódo a kɨ́dí née
lụlụoyó lúyú ledre 'bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́
ledre 'bɨ Yésụ ní go 'dá'ba.
27 Bɨ née ní ní, éyḭ nɨ bo zɨ́ze mbófo
rozé gɨ roa? Ɨ'ɨ, éyḭ ndaá. 'Yịma'dí utúasá
ené útúásá kacɨ́ komo Lomo gɨ zɨ́ lódụ́
kacɨ́ lorụ 'bɨ Mụ́sa wá, yḭ ené gɨ zía bɨ
ṇguṇguzé ledre Yésụ ní.
28 Utúasázé kacɨ́ komo Lomo ba ndaá
'bɨ ené gɨ zía bɨ ndịsịzé méngị ledre ga bɨ
lorụ 'bɨ Mụ́sa uku yée ní wá, yḭ ené gɨ zía
bɨ ṇguṇguzé ledre Yésụ ní.
29 Ndḭsịsé sómụ́ a káa zɨ́ éyḭ bɨ Lomo oto
lá dụ́ụ́ 'bú kúfúze Yụ́da e ní? Ɨ'ɨ, oto kpá
'bú kúfú 'yị ga bɨ ngárá ndanɨ́ Yụ́da e wá
ní.

3:12 3:12 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 14:1-3, 53:1-3, 'Yị 'dódo ledre e 7:20 **3:13 3:13** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 5:9 **3:13 3:13** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 140:3 **3:14 3:14** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 10:7 **3:17 3:17** Isáya 59:7,8 **3:18 3:18** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 36:1

30 Lomo nɨ dụ́ụ́ kḭé'do. Mɨsi'di bɨ azé
útúásá doa kací komoa togụ́ zée Yụ́da e
togụ́ mbú 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e
wá ní, nɨ dụ́ụ́ kḭé'do togụ́ ṇguṇguzé ledre
Yésụ go ní.
31 Káa zí bɨ ṇguṇguzé nda go ledre Yésụ
ní, idízé mu ụ́cụóyó lorụ ga bɨ Mụ́sa éké
yée ní 'dá'ba? Ɨ'ɨ, ndaá kenée wá. Ndịsịzé
née óto ledre ga bɨ kóo Mụ́sa eké yée ní
zíye ídíye ma'díi.

4

Abarayáma nɨ mbigí 'yị 'bɨ Lomo

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, ídísé ówo a bɨlámáne
kídí Abarayáma nɨ tí ma'díi 'yị bɨ 'di'bi
ledre 'bɨ Lomo go kíngaya, nɨ kpá mongụ́
bulúnduzé tara mbotụ ezé 'bɨ Yụ́da e ní.
2 Idí ya kóo bɨlámá mɨméngị ledre 'bɨ
Abarayáma oto wo ne zía útúásáne káa
do mbigí 'yị 'bɨ Lomo, káa bɨ nɨ kóo ndḭsị
mbófo roné gɨ roa. Ɨ'ɨ, ndaá 'bɨ ené kenée
wá.
3 Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo
kídí, "Abarayáma utúasá kací komo
Lomo káa do mbigí 'yị ené yḭ ené gɨ zía
bɨ ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo ní."
4 Késḭ bɨ ndịsịní í'bí a zí 'yị 'bɨ moko do
odụ éfé ní ndaá 'bɨ ené káa do sáká éyḭ
wá, yḭ ené gɨ zía mengịní moko go gɨ roa.
5 Togụ́ 'yị ndịsị tí fú dụ́ụ́ méngị moko
óyóló'bó sómụ́ ledre ené zía ṇgúṇgu ledre
'bɨ Lomo wá, utúasá útúásá kací komo
Lomo káa do mbigí 'yị ené wá.
6 Ngúru mongụ́ 'yị Dawídi eké omo kóo
ledre sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kídí, éyḭ bɨ
ndịsị óto 'yị zía ídíne mbigí 'yị 'bɨ Lomo
ní ndaá 'bɨ ené bɨlámá moko ené wá, yḭ
ené ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo.
7 Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo
kídí,
"'Yị ga bɨ nɨyí ídí kí rokinyi kíngaya ní
yḭ ené yée ga bɨ Lomo otoomo lúyú
ledre eyé go ní.
8 Ma'díi, 'yị née nɨ ídí kí rokinyi kíngaya
gɨ zía lúyú ledre bɨ kóo roa ní Ngére
Lomo 'di'bioyó go."
9 Sómụ́sé 'bɨ esé kídí rokinyi née nɨ ídí
dụ́ụ́ zíze Yụ́da e gɨ zía bɨ utúzé go ngbụ́ru
ní, togụ́ kpá zí kúfú 'yị ga bɨ ngárá ndaní
Yụ́da e wá ní? Káa zí bɨ kóo máúku
úwúsé go ní, kídí Abarayáma utúasá kací
komo Lomo káa do mbigí 'yị ené gɨ zía bɨ
ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo ní.
10 Abarayáma utúasá kací komo Lomo
ndaá 'bɨ ené gɨ do kací a bɨ utú go ngbụ́ru
ní wá, yḭ ené 'dá'dá gɨ zía kí útúne
ngbụ́ru.
11 Abarayáma ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo
'dá'dá nɨ nda fú útú ngbụ́ru. Utú nda
ngbụ́ru gɨ 'dá'ba lá gɨ ro do 'dódo a kídí
née nɨ go mbigí 'yị 'bɨ Lomo. Née sḭ
ledre bɨ nɨ gɨ zía bulúndu 'yị ga bɨ za
mbá ṇguṇguní ledre Lomo go abú utúní
ngbụ́ru wá ní.
12 Abarayáma nɨ kpá bulúndu 'yị
ga bɨ utúní go ngbụ́ru ní, 'búó togụ́
ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go káa zí bɨ
kóo Abarayáma ma'dáa ṇguṇgu ledre 'bɨ
Lomo 'dá'dá zía kí útúne ngbụ́ru ní.
13 Lomo uku kóo ledre kídí née nɨ í'bí do
sogo káṇgá mbá zí Abarayáma kí owụ́ 'bɨ
ené e zía ídíne káa do 'bɨ eyé. Lomo uku
ené kóo ledre née gɨ zía bɨ Abarayáma
ndịsị lódụ́ kací lorụ ga bɨ Mụ́sa eké yée
ní wá, yḭ ené gɨ zía bɨ Abarayáma ma'dáa
ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo ní.
14 Idí yaá Lomo ili kóo méngị bɨlámá
ledre dụ́ụ́ zí 'yị ga bɨ ndḭsịné lódụ́ kací
lorụ ní yá, káa bɨ moko ndaá ba sɨmɨ
ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo wá.
15 Togụ́ lorụ nɨ bo yá, 'do'dó nɨ bo zí 'yị
ga bɨ nɨyí 'déwe lorụ ma'dáa ní. Togụ́ lorụ
ndaá yá, éyḭ bɨ nɨyí 'déwe a ní ndaá.
16 Lomo ndịsị í'bí éyḭ zí 'yị e kací bɨlámá
mɨmbé'dené gɨ zía ili idíní ótoómo royé
mbá zíne. Éyḭ bɨ kóo Lomo uku ledre a
kídí née nɨ í'bí a zí Abarayáma kí owụ́ 'bɨ
ené e ní, nɨ gɨ ro 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre
'bɨ Lomo go káa zí Abarayáma ní. Ndaá
'bɨ ené dụ́ụ́ zí 'yị ga bɨ nɨyí kí lorụ zíye ní
wá. Gɨ zí kéyị née zí Abarayáma ídíne go
bulúnduzé ga bɨ ṇguṇguzé ledre 'bɨ Lomo
ní.
17 Née sḭ ledre bɨ Lomo uku ledre
zí Abarayáma kídí, "Máóto yḭ́ị go káa
do bulúndu tụ́'dụ́ ṛḭkḭ sḭ do 'yịma'dí e."

4:3 4:3 Dosḭ éyḭ e 15:6 **4:8 4:8** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 32:1,2 **4:17 4:17** Dosḭ éyḭ e 17:5

Gɨ zía mɨméngị ledre 'bɨ Abarayáma nɨ mɨútúásáne kací komo Lomo, zía ịnyịné ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo bɨ ndịsị úru 'yị e ne gɨ sɨmɨ umbu, kpá 'yị otoogụ éyị́ e ní.

18 Gɨ zía bɨ Abarayáma oto komoné kací ledre bɨ Lomo uku zía ní, zía ídíne 'bụ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo ní za mbá tí káa zí kóo Lomo uku zía kídí, “Bulúnduyị́ e nɨyí karanée ídí kpá tụ́'dụ́ kenée.”

19 Abú Abarayáma owo tí go kídí née ngoko go gɨ zía sɨmɨbi doné go cị́ ịnyị (100), me'bené Sára nɨ go kpá ngokoné yée utúasání lolụ kóo ndíki owụ́ e wá yá,

20 zía kóo fú lá óto komoné kací ledre kóo Lomo uku zía ní. Zí ṇgúṇgu ledre ené í'bí roko'bụ zía, zía ndịsịné í'bí mbófo éyị́ zí Lomo.

21 Gɨ zía owo bú kídí ledre bɨ Lomo uku zíne ba ní, nɨ méngị roné gɨ zía, roko'bụ nɨ zí Lomo ma'dáa.

22 Née sị́ ledre bɨ Abarayáma utúasá kací komo Lomo gɨ zía káa do mbigí 'yị ené ní.

23 Abú Abarayáma nɨ mɨútúásáne kací komo Lomo yá, ndaá lá dụụ́ wo wá,

24 azé kpá mɨútúásáze kací komo Lomo gɨ zía ṇguṇguzé ledre ené go, gɨ zía uru Ngére ezé Yésụ ne gɨ sɨmɨ umbu.

25 Yésụ uyu gɨ ro lúguóyó lúyú ledre ezé.

5

Utúasázé go kací komo Lomo

1 Éyị́ bɨ karaba oto zée zíze útúásáze kací komo Lomo ní, nɨ ledre ené bɨ ṇguṇguzé ní. Gɨ zí kéyị née zía kásaógụ owụ́ 'bɨ ené Kírésịto Yésụ bɨ nɨ Ngére ní 'dí'bilúgu zée zíne.

2 Gɨ zía bɨ ṇguṇguzé ledre 'bɨ Lomo ní, oto zée go zíze ówoyéme mɨmbé'de Lomo bɨ bɨlámáne rozé ní. Azé go kí mongụ́ rokinyi gɨ zía owoyemezé go kídí, azé karanée ídí 'be 'bɨ Lomo sɨmɨ mongụ́ rokinyi.

3 Ndaá kpá lá dụụ́ ledre máa wo née wá, togụ́ 'do'dó ndiki zée mbú ne yá, azé kpá lá ndịsị í'bí mbófo éyị́ zí Lomo gɨ zía karanée gɨ do kací 'do'dó née, azé ídí kí rokinyi gɨ zí Lomo.

4 Togụ́ torozé go kpá fú lá ngbúó yá, azé útúásá kací komo Lomo gɨ zía azé go kí mongụ́ óto komo zía.

5 Utúasá ené ótoómo zée fú lá sɨmɨ 'do'dó wá gɨ zía oto 'búze go doné kíngaya zía i'bí 'Dówụ́ne ógụ ndịsịné sɨmɨzé ndịsị í'bí roko'bụ zíze gɨ ro zíze óto 'búne kíngaya.

6 Mengị bɨlámá ledre née zíze kenée gɨ zía owo bú kídí utúasázé yómo rozé kí rozé wá. Zía kása Kírésịto ógụ yómo zée.

7 Ma'díi 'yị bɨ kị́é'do do sogo káṇgá ba nɨ ṇgúṇgu a zíne úyuné gɨ ro ezené ní ndaá. Abú eze a máa née nɨ mbigí 'yị 'bɨ Lomo togụ́ nɨ 'yị méngị bɨlámá ledre. Togụ́ zí 'yị úyuné gɨ ro ezené kenée yá, 'búó togụ́ nɨ ódó mɨmbé'dené mɨódó.

8 Lomo oto 'búze go kíngaya tí bɨ ngárá ndazé bɨlámá 'yị e wá ní, zía kásaógụ Kírésịto úyuné do bi kacíze.

9 Káa zí bɨ Yésụ uyu go gɨ rozé, Lomo 'di'bioyó lúyú ledre ezé go gɨ zía ní, azé nda go mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní, mɨmbé'de Lomo esị́ lolụ rozé wá.

10 Abú azé kóo ezeokó Lomo yá, sɨmɨ bɨ Yésụ ogụ úyu gɨ rozé ní, dongaráze eme go kí Lomo. Azé ídí go trịdrịzé za fí káa zí bɨ Yésụ urú gɨ sɨmɨ umbu zía ídíne trịdrịné za fí ní.

11 Ndaá ídí lá dụụ́ ledre máa wo née wá, idízé ndịsị mbófo Lomo gɨ ro bɨlámá ledre bɨ Kírésịto Yésụ Ngére ezé mengị, zía yéme dongaráze kí Lomo gɨ ro zíze ídíze mbigí 'yị ené e ní.

Ledre gɨ ro Ádama e kí Kírésịto

12 Gɨ zía bɨ Ádama nɨ mɨzefị 'yị lúyú ledre ní, zí lúyú ledre ógụné do sogo káṇgá mbá, zí umbu ógụné do 'yịma'dí e gɨ zía nɨyí go mbá 'yị lúyú ledre e.

13 Lomo nɨ úkuí'bí lorụ zí Mụ́sa éké a ní, lúyú ledre nɨ kóo kú goó bo. Tí lá gɨ zía bɨ lorụ ndaá 'bɨ ené aka kóo wá ní, éyị́ bɨ nɨ 'dódo a kídí 'yị ndítí'dófụ do lorụ go ní ndaá.

14 'Yịma'dí e tonóní kóo úyu go kú 'desị́ do ndéréógụné gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ zí

4:18 4:18 Dosị́ éyị́ e 15:5

Lomo í'bíógụ lorụ zí Mụ́sa éké a ní. Abú 'yị ga gére née nditi'dofụní eyé gɨ do lorụ 'bɨ Lomo káa zí bɨ kóo Ádama mengị ní wá ndotó.

Ledre née 'dodo kɨ́dí Ádama nɨ manda 'bɨ 'yị ga bɨ kóo 'desị́ ní, Yésụ nɨ 'bɨ ené manda 'bɨ 'yị ga bɨ utúasání go kací Lomo ní.

15 Éyị́ ga bɨ Ádama kí Yésụ mengịní ní oto éyị́ e gbre zíye méngị royé zí tụ́'dụ́ 'yị e. Éyị́ ga bɨ mengịní yée ní nɨyí mbá mɨngúngúcua nderéní eyé do mɨsi'di kịé'do wá. Kála ledre bɨ Ádama kala kúrú Lomo ní 'di'biogụ umbu go do tụ́'dụ́ 'yị e. Kpá kenée úwú kúrú Lomo bɨ Kírésịto Yésụ uwú ní, 'di'biogụ trịdrị go zí tụ́'dụ́ 'yị e gɨ zí bɨlámá mɨmbé'de Lomo bɨ royé ní.

16 Lúyú ledre 'bɨ bɨkéṛị́ 'yị oto mɨmbé'de Lomo ésịne zía 'décị ngbanga 'yịma'dí e. Sáká éyị́ bɨ Lomo mengị kpụrụ́ gɨ sɨmɨ Yésụ ní oto tụ́'dụ́ 'yị e go zíye útúásáye komo Lomo káa do mbigí 'yị ené e.

17 Bɨkéṛị́ 'yị luyú ledre ne zí umbu ógụné komo 'yịma'dí e mbá. Sɨmɨ bɨ Kírésịto Yésụ ogụ zía úyuné gɨ ro 'yịma'dí e ní, zí mɨmbé'de Lomo ịdrịne ro 'yị ga bɨ ndikiní sáká éyị́ bɨ gɨ zí Lomo ma'dáa ní, zía yómo yée.

18 Káa zí bɨ kenée ní, kála ledre bɨ kóo Ádama kala ledre 'bɨ Lomo ní, zí ledre ené kpá kí ledre 'bɨ 'yịma'dí e mbá sínyíne komo Lomo zía 'décị ngbangayé mbá. Nda gɨ zía bɨ ngárá Yésụ kala ené kúrú Lomo wá ní, zía ógụné úyuné gɨ rozé karaba zíze útúásáze kací komo Lomo káa do mbigí 'yị ené e.

19 Gɨ zí kála ledre 'bɨ bɨkéṛị́ 'yị, zí tụ́'dụ́ 'yị e ídíye mbá 'yị lúyú ledre e. Kpá kenée gɨ zí bɨkéṛị́ 'yị bɨ uwú kúrú Lomo ní, zí tụ́'dụ́ 'yị e ídíye mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní.

20 Ekéní lorụ gɨ ro zía 'dódoógụ lúyú ledre nda za kíngaya. Sɨmɨ bɨ 'yị e nɨyí ndịsị lúyú ledre nda za kíngaya ní, zí mɨmbé'de Lomo nda ịdrịne royé kíngaya.

21 Káa zí bɨ lúyú ledre ala'dụtụ do 'yịma'dí e mbá, zía 'dí'biógụ umbu doyé ní, kpá kenée mɨmbé'de Lomo ala'dụtụ do 'yị ga bɨ utúasání go kací komoa ní zía 'dí'biógụ trịdrị bɨ za fí ní zíye kpụrụ́ gɨ sɨmɨ Kírésịto Yésụ bɨ nɨ Ngére ezé ní.

6

Urúzé gɨ sɨmɨ umbu 'bɨ lúyú ledre go

1 Owozé go kɨ́dí mɨmbé'de Lomo nɨ bɨlámáne káa zí bɨ goó kenée ní, idízé fú ndịsị lúyú ledre 'du'dorụ́ gɨ ro zí Lomo ndịsịné ótoómo ledre zíze gɨ zía bɨ mɨmbé'dea nɨ bɨlámáne ní?

2 Ɨ'ɨ, ndaá kenée wá. Sɨmɨ bɨ kóo ngárá ṇguṇguzé aka ledre Yésụ wá ní, azé yị́ ezé kóo go mbá umbuzé sɨmɨ lúyú ledre. Nda bɨ i'bíní babatịza zíze ní, uruní zée go gɨ sɨmɨ umbu 'bɨ lúyú ledre zíze ídíze trịdrịzé.

3 Zée ga bɨ za mbá 'di'bizé babatịza kí ịrị Kírésịto Yésụ ní, nɨ yị́ ené kóo go káa zí éyị́ bɨ uyuzé go ndro kí Yésụ ní.

4 Sɨmɨ bɨ i'bíní babatịza zíze ní, nɨ kóo káa zí éyị́ bɨ kóo uyuzé go mɨúyu do óto zée ndro kí Kírésịto ní. I'bíní babatịza zíze gɨ ro zíze úrúze sɨmɨ mɨkánda trịdrị cé káa zí bɨ 'Bụzé Lomo kí mongụ́ roko'bụné uru Kírésịto ní.

5 Káa zí bɨ azé kóo go kí Yésụ éyị́ kịé'do sɨmɨ mɨúyua ní, azé go kpá éyị́ kịé'do kéne sɨmɨ mɨúrúa.

6 Owozé go kɨ́dí kụrú mɨméngị ledre ga bɨ kóo azé kíe ní, Yésụ 'di'bi kóo go mbá roné úyuné kíe do mɨngbúngbu kágá. Gɨ zí kéyị née ní, ndazé lolụ fú lá 'yị lúyú ledre e wá.

7 Lúyú ledre ndaá lolụ kí roko'bụné dozé wá gɨ zía uyuzé go zíze ólụ́ógụ ezé gɨ sɨmɨ a.

8 Káa zí bɨ Kírésịto uyu gɨ rozé ní, uyuzé kóo go ndro kéye. Nda sɨmɨ bɨ urú ní, zíze úrúze ndro kéye.

9 Gɨ zí kéyị née, owoyemezé go bɨlámáne, kɨ́dí bɨ kóo Kírésịto uyu zía úrúne ní, uyu andá ené lolụ roné wá, nɨ nda ídí ené go trịdrị za fí.

10 Sɨmɨ bɨ uyu gɨ ro lúyú ledre ezé ní, uyu dụụ́ kí'di kéṛị́, urú kpá dụụ́ kí'di kéṛị́. Nɨ cakaba mɨndịsịné trịdrị kí Lomo do bi kịé'do za fí.

11 Ídísé ówo a kɨ́dí lúyú ledre ala'dụtụ lolụ dosé wá, Kírésịto Yésụ i'bí mɨkánda trịdrị go zíse, ásé go trịdrịsé zí Lomo.

12 Káa zí bɨ goó kenée ní, ndásé ótoómo
lúyú ledre zía ídíne ngére esé, zíse ndịsịsé
méngị dụ́ụ́ bɨsinyí ledre ga bɨ rosé ili yée
ní wá, gɨ zía rosé née nɨ ógụ úyu ené
mɨúyu.
13 Káa zí bɨ Lomo i'bí mɨkánda trịdrị go
zíse ní, ndásé lolụ í'bí rosé ndịsị méngị
bɨcayi ledre ga bɨ rosé ili yée ne ní wá.
Ídísé í'bí rosé ndịsị méngị dụ́ụ́ ledre ga
bɨ Lomo ili yée ní.
14 Lúyú ledre nda ídí ngére dosé wá gɨ
zía lorụ bɨ Mụ́sa eké ní ala'dụtụ ené dosé
wá. Bɨlámá mɨmbé'de Lomo bɨ rosé ní,
ala'dụtụ yị́ ené dosé goó ne.

Azé nda go owụ́kụlụ́ 'bɨ Lomo

15 Káa zí bɨ ndazé lolụ sị́ lorụ bɨ Mụ́sa
eké ní wá ní, bɨlámá mɨmbé'de Lomo bɨ
rozé ní, ala'dụtụ yị́ ené dozé goó ne ní,
idízé mu ndá'ba ndịsị lúyú ledre? Ɨ'ɨ, éyị́
ndaá ídí kenée wá.
16 Ndásé ótoómo rosé káa do owụ́kụlụ́
'bɨ lúyú ledre zía ídíne ngére esé wá,
gɨ zía lúyú ledre ndịsị 'dí'biógụ umbu.
Bɨlámá a ídísé ótoómo Lomo zía ídíne ne
Ngére esé zíse ndịsịsé méngị dụ́ụ́ ledre ga
bɨ ili yée ní.
17 Kóo 'desị́ ní, ásé kóo owụ́kụlụ́ 'bɨ lúyú
ledre. Mbófo éyị́ zí Lomo gɨ zía 'dí'bisé
bɨlámá ledre ené bɨ ndịsịní 'dódo a zíse
ní go kí mɨmbé'desé kị́é'do.
18 Lomo otoomo sée gɨ sɨmɨ lúyú ledre
esé e go, ásá nda go owụ́kụlụ́ ené e.
19 Mándịsị úku ledre owụ́kụlụ́ e zíse gɨ
ro zíse ówoyéme ledre ga bɨ mándịsị úku
yée ní gɨ zía ṇgúṇgu ledre esé ndaá aka
kí roko'bụné wá. Kóo 'desị́ ní, ótoómosé
kóo rosé káa do owụ́kụlụ́ 'bɨ lúyú ledre,
zíse ndịsịsé méngị ledre ga bɨ Lomo ndaá
kí rokinyi gɨ royé wá ní. Ili nda go zíse
í'bí rosé mbá ndịsị méngị dụ́ụ́ éyị́ ga bɨ
Lomo ili yée ní.
20 Sɨmɨ bɨ kóo lúyú ledre nɨ aka ngére
esé ní, sómụ́ndíkisé esé kóo ledre méngị
bɨlámá ledre ga bɨ nɨyí mɨútúásáye kací
komo Lomo ní wá.
21 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní,
éyị́ bɨ kóo ndíkisé sɨmɨ mɨméngị ledre ga
bɨ kóo ásé sɨmɨ a ní 'di? Bɨ tí lá komokenyị́
kí umbu ní.
22 Káa zí bɨ lúyú ledre ndaá lolụ ngére
esé wá ní, ásé nda go owụ́kụlụ́ ga bɨ 'bɨ
Lomo ní. Ndịsịsé nda go méngị ledre ga
bɨ nɨyí mɨútúásáye kací komo Lomo ní,
odụ a ásé ndíki trịdrị bɨ za fí ní.
23 Lúyú ledre ndịsị 'di'biogụ zí 'yị e
umbu, Lomo 'di'biogụ 'bɨ ené zí 'yị e sáká
éyị́ bɨ nɨ trịdrị bɨ za fí ní gɨ zí bɨlámá
mɨmbé'dea bɨ rozé kpụrụ́ gɨ sɨmɨ Kírésịto
Yésụ bɨ nɨ Ngére ezé ní.

7

Ólụ́ógụsé gɨ sɨmɨ lorụ 'bɨ Mụ́sa go

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, másómụ́ ówosé bú
bɨlámáne kídí lorụ nɨ kí roko'bụné dụ́ụ́
do 'yị bɨ nɨ aka trịdrị ní. Máúku ledre ba
zíse, sée ga bɨ ówosé lorụ bú ní.
2 Lị́lị a nɨ káa zí togụ́ ofụ́ní kára go yá,
lorụ odóngeṛị wo go dụ́ụ́ zí o'do bɨ ofụ́ wo
née. 'Búó togụ́ o'do máa née uyu go yá,
kára née ndaá lolụ mɨódóngéṛịné zí o'do
máa née wá.
3 Togụ́ o'do 'bɨ kára née nɨ aka bo zía
ndéréne só'do ngíti o'do yá, lorụ ya kídí
née go lúyú ledre, kára née mengị 'berị
go. Togụ́ o'do 'bɨ kára née uyu go mɨúyu
yá, kára máa née mengị ené née 'berị wá.
4 Zée kése, azé kóo mbá sị́ lorụ. Sɨmɨ
bɨ Kírésịto uyu gɨ rozé ní, uyuzé kóo go
ndro kéye. Zíze úrúze kpá ndro kéye gɨ
ro zíze ndịsịzé méngị éyị́ ga bɨ Lomo ili
yée ní.
5 Sɨmɨ bɨ kóo ngárá ṇguṇguzé aka ledre
Yésụ wá ní, ndịsịzé kóo mbá méngị ledre
ga bɨ rozé ili yée ní, ambá ledre maáge
ndịsịní 'dí'biógụ umbu gɨ zía ndịsịzé kóo
lódụ́ dụ́ụ́ kací lorụ bɨ Mụ́sa eké ní.
6 Bɨ ba ní, ndazé ezé lolụ sị́ lorụ wá gɨ
ro zíze méngị dụ́ụ́ éyị́ ga bɨ Lomo ili yée
ní gɨ zía kụrụ́ ledre ga bɨ azé kíe ní uyuní
gɨ sɨmɨzé go, mɨkánda ledre nɨ nda goó ne
sɨmɨzé sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo.

Ịcị̂ okó kí lúyú ledre

7 Bɨ née ní ní, lorụ nɨ bɨsinyí éyị́ ke?
Ɨ'ɨ, togụ́ lorụ ndaá kóo ídí wá yá, káa bɨ
máútúásá ówo a bɨ kídí lúyú ledre nɨ bo
ní wá. Káa zí bɨ lorụ uku kídí, “Ndá óto
'bú éyị́ 'bɨ 'yị wá ní.” Káa bɨ máútúásá

7:7 7:7 Ólụ́ógụ 20:17, Gbre lorụ 5:21

kpá ówo a bɨ kɨdí óto 'bú éyḭ 'bɨ lafú 'yḭ e nɨ bɨsinyí ledre ní wá.
8 Lúyú ledre oyólo'bó lorụ gɨ ro zɨ́ 'bú bɨsinyí ledre ndḭsḭ ngbóróne sɨmɨmá. Idí kóo lorụ nda ídí wá, káa bɨ lúyú ledre ndaá ba kɨ́ roko'bụné wá.
9 Sɨmɨ bɨ kóo ngárá máówo aka kóo lorụ wá ní, mááyí yḭ amá kóo kɨ́ ro domá. Sɨmɨ bɨ máówo nda lorụ ní, zɨ́ komomá líkpíne zɨ́ma ówoyéme a kɨdí lúyú ledre nɨ go sɨmɨmá kɨ́ngaya.
10 Másómụ́ 'bɨ amá kóo kɨdí mɨndḭsḭmá nɨ ídí bɨlámáne gɨ zɨ́ lorụ, ábuwá lorụ ogụ nda yḭ ené óto mɨndḭsḭmá zɨ́a ídíne bɨsinyíne.
11 Lúyú ledre owo mɨ'dogụ ené kpụrụ́ gɨ sɨmɨ lorụ, zɨ́a lóndo máa. Gɨ zɨ́ kéyḭ née ní, zɨ́ mɨndḭsḭmá nda ídíne go bɨsinyíne.
12 Abú kenée ndotó, lorụ nɨ yḭ ené 'bɨ Lomo, nɨ bɨlámáne ndḭsḭ 'dódo mbigí ledre ga bɨ Lomo ili yée ní.
13 Togụ́ lorụ nɨ bɨlámá éyḭ ní, nɨ óto mɨndḭsḭmá zɨ́a ídíne bɨsinyíne lárá a káa be 'di? Ɨ'ɨ, éyḭ ndaá kenée wá. Yḭ ené lúyú ledre bɨ owo mɨ'dogụ ené kpụrụ́ gɨ sɨmɨ lorụ zɨ́a óto mɨndḭsḭmá bɨsinyíne ní. Gɨ zɨ́ kéyḭ née ní, 'dodo go kɨdí lúyú ledre nɨ bɨsinyí éyḭ.
14 Owozé go kɨdí lorụ nɨ yḭ ené 'bɨ Lomo. Lúyú ledre nɨ yḭ ené gɨ zɨ́ma bɨ málányá yḭ amá fú ro méngḭ bɨsinyí mɨméngḭ ledre ní.
15 Máówoyéme amá éyḭ bɨ mándḭsḭ méngḭ a ní wá, máméngḭ nda yḭ amá éyḭ bɨ ili zɨ́ma méngḭ a wá ní.
16 Togụ́ mándḭsḭ méngḭ éyḭ ga bɨ ili kóo zɨ́ma méngḭ yée wá ní yá, máṇgúṇgu go kɨdí ma'díi lorụ nɨ yḭ ené bɨlámá éyḭ.
17 Máméngḭ amá éyḭ ga gére née máa wá, yḭ ené lúyú ledre bɨ ála'dụ́tụ domá ní, oto máa née zɨ́ma ndḭsḭmá méngḭ ledre ga gére née.
18 'Bú méngḭ bɨlámá ledre nɨ yḭ ené kóo tɨ́ bo domá, bi méngḭ a ndaá kóo zɨ́ma wá gɨ zɨ́a lúyú ledre oto kóo 'be 'bɨ ené go sɨmɨmá.
19 Gɨ zɨ́a bɨ 'be 'bɨ lúyú ledre nɨ nda kóo sɨmɨmá ní, zɨ́a ndḭsḭné gága máa, zɨ́ma nda ndḭsḭmá méngḭ ledre ga bɨ ili yée ní.
20 Togụ́ máméngḭ lúyú ledre yá, née ndaá 'bɨ ené ledre amá wá, née ledre 'bɨ lúyú ledre bɨ oto 'be 'bɨ ené sɨmɨmá ní.
21 Lorụ ndḭsḭ 'dódo a zɨ́ma, kɨ́'dí bɨ máíli go méngḭ bɨlámá ledre ní, lúyú ledre bɨ sɨmɨmá ní ndḭsḭne 'dụ́tụ mɨsi'di a gɨ zɨ́ma.
22 Abú kenée ndotó, zɨ́ma í'bí romá kɨ́ sómụ́ ledre amá mbá méngḭ dụụ́ ledre bɨ lorụ 'bɨ Lomo ili zɨ́ma méngḭ a ní.
23 Máówo go kɨdí do okó e nɨyí bo gbre do mɨmbé'demá kací kadra mbá ndḭsḭ ọ́rọ́ royé. Ngíti a ili máídí ndḭsḭ méngḭ bɨsinyí ledre, ngíti a ili 'bɨ ené máídí ndḭsḭ méngḭ ledre bɨ Lomo ili ní.
24 Máówo kóo wá, mááyí kóo ólụ́ógụ gɨ sḭ́ sḭ́lḭ́ lúyú ledre bɨ ala'dụtụ domá ní lárá a káa be 'di?
25 Mbófo éyḭ zɨ́ Lomo, zɨ́a kásaógụ Kɨ́résḭto Yésụ Ngére ezé yómo máa.

Mándḭsḭ nda go méngḭ éyḭ bɨ lorụ ené ili ní, tɨ́ lá gɨ zɨ́a bɨ mááyí 'yḭma'dí ní, romá ili fú lá máídí méngḭ bɨsinyí ledre.

8

Mɨkánda trḭdrḭ nɨ gɨ zɨ́ 'Dówụ́ Lomo

1 Káa zɨ́ bɨ azé go 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kɨ́résḭto Yésụ ní, Lomo 'decḭ ené ngbangazé bɨsinyíne wá,
2 gɨ zɨ́a 'Dówụ́ Lomo 'di'bioyó zée gɨ sɨmɨ roko'bụ 'bɨ lúyú ledre bɨ kóo nɨ 'dí'biógụ umbu dozé ní go. I'bí nda mɨkánda trḭdrḭ go zɨ́ze gɨ zɨ́ bɨlámá ledre bɨ Kɨ́résḭto Yésụ méngḭ zɨ́ze ní.
3 Lorụ 'bɨ Mụ́sa utúasá ené í'bí mɨkánda trḭdrḭ zɨ́ze wá, gɨ zɨ́a lúyú ledre bɨ ala'dụtụ dozé ní 'di'bioyó roko'bụ gɨ zɨ́ze go. Née sḭ́ ledre bɨ Lomo kasaogụ owụ́ 'bɨ ené Yésụ zɨ́ze yáa káa do 'yḭma'dí gɨ ro zɨ́a rómo komo lúyú ledre.
4 Lomo mengḭ ledre née kenée gɨ ro zɨ́ze ndḭsḭzé méngḭ dụụ́ bɨlámá ledre ga bɨ nɨyí mɨútúásáye káa zɨ́ bɨ Lorụ 'bɨ Mụ́sa uku ní. Ndḭsḭzé nda go méngḭ dụụ́ ledre ga bɨ 'Dówụ́ Lomo uku yée ní, ndaá lolụ kací ledre ga bɨ rozé ili yée ní wá.
5 'Yḭ ga bɨ ndḭsḭní méngḭ ledre ga bɨ royé ili ní, i'bíní 'bɨ eyé sómụ́ ledre eyé mbá gɨ ro ledre ga bɨ royé ili yée ní. 'Yḭ máa yée ga bɨ ndḭsḭní lódụ́ kací ledre ga bɨ 'Dówụ́

Lomo ndịsị úku yée ní, i'bíní 'bɨ eyé sómụ́ ledre eyé mbá zɨ́ 'Dówụ́ Lomo.
6 Mɨméngị ledre kacɨ́ sómụ́ ledre bɨ rozé ili yée ní, ndịsị 'dí'biógụ zɨ́ 'yị umbu. Mɨméngị ledre kacɨ́ sómụ́ ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo ndịsị í'bí a ne ní, ndịsị óto 'yị e zɨ́ye ídíye kɨ́ trịdrị bɨ za fí ní kpá kɨ́ mɨmbé'de kịdrị.
7 'Yị ga bɨ ndịsịní méngị dụ́ụ́ ledre ga bɨ royé ili yée ní, nɨyí ezeokó Lomo. Gɨ zɨ́ kéyị née utúasání eyé méngị ledre kacɨ́ lorụ 'bɨ Lomo wá.
8 'Yị ga bɨ ndịsịní méngị dụ́ụ́ ledre ga bɨ royé ili yée ní, utúasání eyé óto Lomo zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi wá.
9 Sée ga bɨ ngárá méngịsé lolụ ledre ga bɨ rosé ili yée ní wá ní, ásá nda go kpị́ gɨ zɨ́a 'Dówụ́ Lomo nɨ nda go sɨmɨsé ndịsịsé nda go méngị ledre ga bɨ ndịsị úku yée zɨ́se ní. 'Yị ga bɨ ngárá Kɨ́résịto ndaá do mɨmbé'deyé wá ní, ndaní eyé 'yị ené e wá.
10 Káa zɨ́ bɨ Kɨ́résịto nɨ go do mɨmbé'desé ní, abú gbékpị́ rosé née nɨ úyu gɨ zɨ́a bɨ lúyú ledre 'di'biogụ umbu go do sogo káṇgá ní yá, 'Dówụ́ Lomo nɨ í'bí mɨkánda trịdrị zɨ́se gɨ zɨ́a útúásásé go kacɨ́ komo Lomo káa do mbigí 'yị ené e.
11 Lomo bɨ kóo uru Kɨ́résịto Yésụ gɨ sɨmɨ umbu ní, nɨ kpá úru sée gɨ sɨmɨ umbu gɨ zɨ́a 'Dówụ́ Lomo nɨ go sɨmɨsé.
12 Owụ́ 'bɨ Babá e, káa zɨ́ bɨ ngárá lúyú ledre ala'dụtụ lolụ dosé wá ní, ndásé lolụ ndịsị méngị éyị́ ga bɨ rosé ili yée ní wá.
13 Togụ́ ndịsịsé méngị bɨsinyí ledre, Lomo nɨ 'décị ngbangasé bɨsinyíne. Ídísé ótoómo mɨmbé'desé zɨ́ 'Dówụ́ Lomo ndịsịné sɨmɨ a zɨ́a í'bí roko'bụ zɨ́se, gɨ ro zɨ́se ótoómo bɨsinyí ledre e za mbá 'dá'ba.
14 'Yị ga bɨ ndịsịní méngị ledre e kacɨ́ kúrú 'Dówụ́ Lomo ní, nɨyí go mbigí owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní.
15 Lomo i'bí 'Dówụ́ne sɨmɨzé née gɨ ro 'dí'bióyó ngịrị kɨ́e gɨ rozé 'dá'ba, gɨ do bɨ zɨ́ze ówo née káa do 'Bụzé.
16 'Dówụ́ Lomo ndịsị ódro do mɨmbé'dezé kɨ́dí ma'díi, azé owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní.
17 Káa zɨ́ bɨ ṇguṇguzé ledre 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ owụ́ 'bɨ Lomo go ní, azé go ndro kɨ́ Yésụ owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní. Káa zɨ́ bɨ kóo Yésụ 'do'dó gɨ rozé ní, nɨ bɨlámáne zɨ́ze kpá 'dó'dóze gɨ ro ledre ené azé karanée ídí ndro kɨ́ Yésụ ma'dáa sɨmɨ rokinyi.

Idízé kpá fú tóro ngbúó

18 'Do'dó ga bɨ ndịsịzé 'dó'dó yée ba za mbá nɨ lá owụ́ éyị́ cúku'dée, utúasání ótoásá a kacɨ́ mongụ́ úndru bɨ Lomo nɨ karanée í'bí a zɨ́ze ní wá.
19 Éyị́ ga bɨ Lomo otoogụ yée do sogo káṇgá ba za mbá ndịsịní óto komoyé gɨ ro mongụ́ úndru bɨ karanée Lomo nɨ í'bí a zɨ́ze owụ́ 'bɨ ené ní. Nɨyí kpá ndíki éyị́ gɨ sɨmɨ a.
20 Lomo otoogụ yị́ ené kóo éyị́ ga bɨ do sogo káṇgá ba go za mbá bɨlámáne. Karaba ba ní, éyị́ ga gére née ledre eyé sinyí go za mbá ndaá 'bɨ ené bɨ yaá iliní ye kenée ní wá. Yị́ ené gɨ zɨ́ lúyú ledre 'bɨ bulúnduzé Ádama. Abú kenée ndotó, sinyíonzó ené roné za fí wá,
21 gɨ zɨ́a Lomo nɨ líkpí éyị́ ga bɨ otoogụ yée ní gɨ sɨmɨ umbu bɨ nɨyí ógụ úyu a ní za mbá. Zɨ́a kpá í'bí éyị́ gɨ sɨmɨ mongụ́ úndru bɨ nɨ gú í'bí a zɨ́ owụ́ 'bɨ ené e ní zɨ́ye.
22 Owozé go kɨ́dí éyị́ ga bɨ do sogo káṇgá ní za mbá ndịsịní náná do soyé gɨ zɨ́ éyị́ mɨówo bɨ royé ní káa zɨ́ mbámɨowụ́ ndịsị náná do soné gɨ zɨ́ owụ́ mɨówo gɨ ro árá ní.
23 Abú kenée ndotó, zée ga bɨ kɨ́ 'Dówụ́ Lomo sɨmɨzé ní, ndịsịzé aka kpá fú náná do sozé kɨ́ óto komozé gɨ ro zɨ́ Lomo 'dí'bi zée zɨ́ze ídíze káa do mbigí owụ́ 'bɨ ené e. Owozé go kɨ́dí ma'díi karanée óyóló'bó zée zɨ́ze ídíne mɨkándazé.
24 Sɨmɨ bɨ Lomo yomo zée ní, zɨ́a í'bí óto komo née zɨ́ze. Sị́ ledre bɨ zɨ́ 'yị ndịsị óto komoné gɨ ro éyị́ bɨ i'bíní go zɨ́a ní ndaá.
25 Káa zɨ́ bɨ ngárá ledre née mengị aka roné wá ní, idízé tóro ngbúó kɨ́ ndịsị ụ́tụsɨmɨzé káa zɨ́ bɨ azé go ndịsị óto komozé gɨ ro ledre máa née ní ní.
26 Sɨmɨ bɨ azé go íni ini zɨ́ Lomo ní, ngíti géyị yá owozé ezé kacɨ́ íni ini ma'dáa do bɨlámá mɨsi'diné wá. Zɨ́ 'Dówụ́ Lomo nda ógụné sáká zée ndịsị íni ini kɨ́ ṇgúṇgú roné zɨ́ Lomo gɨ rozé.

27 Lomo owo ledre ga bɨ do mɨmbé'dezé
ní mbá bú, káa zɨ́ bɨ owo sómṵ́ ledre
'bɨ 'Dówṵ́ Lomo bú sɨmɨ bɨ 'Dówṵ́ Lomo
ma'dáa nɨ ndɨ́sɨ́ ṇgúṇgú roné gɨ ro 'yɨ́ ga
bɨ 'bɨ Lomo ní káa zɨ́ bɨ Lomo ili ní.
28 'Yɨ́ ga bɨ otoní 'bú Lomo go za kɨ́
mɨmbé'deyé mbá ní, Lomo nɨ ndɨ́sɨ́ lúrú
bi kacɨ́ye kɨ́ roko'bụné kpá za mbá. Gɨ zɨ́a
geléogụ yée go káa do mbigí 'yɨ́ ené e.
29 Lomo owo kóo kú go 'desɨ́ kɨ́dí née
nɨ géléógụ zée, zɨ́ne óyóló'bó zée zɨ́ sómṵ́
ledre ezé ídíne káa zɨ́ 'bɨ Yésụ ní. Yésụ
ma'dáa nɨ nda 'bɨ ené zɨ́ze káa zɨ́ mɨzefɨ́
owṵ́ ní.
30 'Yɨ́ máa yée ga bɨ Lomo géléógụ yée
go ní, nɨ 'dí'bióto yée káa do mbigí 'yɨ́
ené e. Sɨmɨ bɨ nɨyí go 'yɨ́ ené e kenée ní,
zɨ́ye nda ídíye kéye kɨ́é'do sɨmɨ rokinyi.

Éyɨ́ bɨ nɨ 'dí'bióyó zée gɨ ro Lomo ní ndaá

31 Ledre nɨ bo tarazé zɨ́ze úku a kacɨ́
bɨlámá ledre bɨ Lomo mengɨ zɨ́ze née ní?
Káa zɨ́ bɨ Lomo oto 'búze go cṵ́ kenée ní,
ngíti éyɨ́ nɨ bo zɨ́ze ndɨ́sɨ́zé sómṵ́ sɨmɨzé gɨ
zɨ́a?
32 Káa zɨ́ bɨ Lomo kasaogụ za cṵ́ owṵ́ 'bɨ
ené ógụ úyuné gɨ rozé ní, sómṵ́sé 'bɨ esé
kɨ́dí éyɨ́ ga bɨ za mbá ilizé yée ní Lomo
utúasá í'bí yée zɨ́ze wá?
33 Togṵ́ Lomo gelé yɨ́ ené zée go cṵ́ ne
káa do mbigí 'yɨ́ ené e ní, ngíti 'yɨ́ nɨ bo nɨ
ógụ tóro zɨ́a 'décɨ́ ngbanga rozé?
34 'Yɨ́ 'décɨ́ ngbangazé nda gɨ zɨ́a
Kɨ́résɨ́to Yésụ uyu kóo ne gɨ rozé. Zɨ́
Lomo kóo úru wo gɨ sɨmɨ umbu, nɨ cakaba
mɨndɨ́sɨ́né do sɨ́lɨ́ a 'bɨ anú ndɨ́sɨ́ ṇgúṇgú
roné zɨ́a gɨ rozé.
35 Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, éyɨ́ bɨ nɨ
'dí'bióyó 'bú Kɨ́résɨ́to Yésụ gɨ dozé ní 'di?
'Do'dó bɨ rozé gɨ zɨ́ ngíti géyɨ́ 'yɨ́ e ní,
rokinyi bɨ ndaá rozé wá ní, ndɨ́sɨ́ bɨ ndɨ́sɨ́
yemezé rozé wá ní, 'bú bɨ ndɨ́sɨ́ méngɨ́ zée
gɨ zɨ́a 'yɨ́ í'bí éyɨ́ mɨánu ndaá zɨ́ze wá ní,
lerɨ́ bongó bɨ ndɨ́sɨ́ méngɨ́ zée ní, nda kɨ́
umbu?
36 Káa zɨ́ bɨ mɨéké kúrú Lomo uku ní,
"Ndɨ́sɨ́zé ótoómo rozé zɨ́ umbu gɨ rosé
kacɨ́ kadra mbá
káa zɨ́ Kábɨ́ṛɨ́kɨ́ e ní."

37 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, Kɨ́résɨ́to
oto 'búze go, zɨ́a ndɨ́sɨ́né kpá fú í'bí
roko'bụ zɨ́ze, zɨ́ze ndɨ́sɨ́zé rómo komo
ledre ga gére née kɨ́e.
38 Gɨ zɨ́ kéyɨ́ née ní, máówo go bɨlámáne
kɨ́dí éyɨ́ bɨ nɨ 'dí'bióyó zée gɨ ro Kɨ́résɨ́to
Yésụ ní ndaá. Togṵ́ umbu, togṵ́ rokinyi,
abú kpá za maláyika e gɨ komo ere, togṵ́
mbú bɨcayi lomo e, togṵ́ mbú ledre ga bɨ
nɨyí ndíki zée kɨ́ yée ga bɨ nɨyí ndíki zée
karanée ní.
39 Gba roko'bụ ga bɨ komo ere 'dága kɨ́ yée
ga bɨ do sogo káṇgá ona ní, togṵ́ kpá mbú
ngíti géyɨ́ éyɨ́ ga bɨ gɨ do dongará éyɨ́ ga bɨ
Lomo otoogụ yée ní yá, utúasání 'dí'bióyó
zée gɨ ro Lomo bɨ oto 'búze kpṵ́rṵ́ gɨ sɨmɨ
Kɨ́résɨ́to Yésụ Ngére ezé ní wá.

9

Lomo gelé 'yɨ́ ené e

1 Owṵ́ 'bɨ Babá e, Máa Páwulo máúku
zɨ́se ma'díi do komo Kɨ́résɨ́to kpá do
komo 'Dówṵ́ Lomo bɨ 'yɨ́ ówo ledre gɨ do
mɨmbé'demá ní.
2 Mááyí kɨ́ mongṵ́ sɨmɨkozo gɨ ro 'yɨ́
ezé e Yṵ́da e gɨ zɨ́a bɨ asiní kɨ́ ṇgúṇgu
ledre 'bɨ Ngére Yésụ ní.
3 Idí kóo éyɨ́ bɨ Lomo ṇguṇgu bo zɨ́ne
'dí'bióyó máa 'dá'ba gɨ ro Kɨ́résɨ́to gɨ
do bɨ zɨ́ne yómo Yṵ́da e yá, mááyí geré
ṇgúṇgu a.
4 Lomo gelé kóo Isɨréle e go 'desɨ́ káa do
mbigí 'yɨ́ ené e gɨ ro zɨ́ye ídíye kéye éyɨ́
kɨ́é'do. Zɨ́a 'dódo roko'bụné zɨ́ye, zɨ́a óto
mɨyéme ledre dongaráne kéye, zɨ́a í'bí
lorụ ené zɨ́ye kɨ́ mɨsi'di bɨ nɨyí ndɨ́sɨ́ íni ini
doa sɨmɨ 'Dɨ́cɨ́ 'bɨ Lomo ní, zɨ́a mócṵ́ éyɨ́
zɨ́ye kɨ́dí, née nɨ í'bí úndru zɨ́ye kɨ́ngaya.
5 Mɨngburoko bulúnduzé ga bɨ kúfú
Yṵ́da e tonó gɨ royé ní, nɨyí kpá ye
bulúndu Kɨ́résɨ́to bɨ nɨ ngére do éyɨ́ e za
mbá ní. Ịrɨ́ Lomo idí ídí mɨmbófoné za fí.
Idí kenée.
6 Úndru bɨ kóo Lomo uku ledre í'bí a zɨ́
bulúndu Abarayáma e ní, tṵ́'dṵ́ye ndikiní
eyé e wá. Bɨ née ní ní Lomo nɨ 'yɨ́ ṛanga?
ƒ'ɨ, ndaá kenée wá. Yɨ́ ené gɨ zɨ́a bɨ
Isɨréle e ndaní eyé mbá mbigí 'yɨ́ ga bɨ 'bɨ
Lomo ní wá.

8:36 8:36 Ke'bɨ́ 'bɨ Dawídi e 44:22

7 Ndaá 'bɨ ené bɨ kɨ́dí bulúndu
Abarayáma ịnyịní za mbá ṇgúṇgu ledre
'bɨ Lomo káa zɨ́ 'bɨ Abarayáma ní wá.
Lomo uku ledre zɨ́ Abarayáma kɨ́dí, “Ịrịyị́
nɨ ówṵ́ do Isáka e kɨ́ owṵ́ 'bɨ ené e.”
8 Káa zɨ́ bɨ kenée ní, ndaá 'bɨ ené bɨ kɨ́dí
bulúndu Abarayáma nɨyí za mbá 'yị ga bɨ
ṇguṇguní ledre bɨ Lomo mocṵ́ wo ní káa
zɨ́ bɨ Abarayáma ma'dáa ṇguṇgu ní wá,
lá dụṵ́ yée ga bɨ Lomo mocṵ́ ledre gɨ royé
'desị́ ní.
9 Ba mocṵ́ éyị́ bɨ Lomo mocṵ́ ní kɨ́dí, kɨ́bi
ngíti a káa zɨ́ ba ní, “Mááyí ndá'baógụ
ndíki Sára go kɨ́ owṵ́o'do kó'dụ́ne.”
10 Ówosé kpá Ledre kóo mengị roné
zɨ́ Rebéka me'be Isáka sɨmɨ bɨ kóo nɨ kɨ́
sɨmɨné ní go.
11 Sɨmɨ bɨ aráni aka toṇgo ga gére née
wá ní, zɨ́ Lomo úku ledre zɨ́ Rebéka kɨ́dí,
'dá'dá zɨ́ ngúruyé kɨ́ méngị bɨlámá ledre
togṵ́ mbú bɨsinyí ledre, mócṵ́ éyị́ 'bɨ Lomo
nɨ 'bɨ ené yị́ ené tɨ́ fú do biné.
12 Ndaá 'bɨ ené gɨ zɨ́ bɨlámá mɨméngị
ledre kpá wá, Lomo ili yị́ ené kú ne
kɨ́dí, “Owṵ́'dá'dá nɨ ídí 'yị ịnyị kasa zɨ́
owṵ́'dá'ba.”
13 Káa zɨ́ bɨ nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú
Lomo ní kɨ́dí, “'Bú Yakóbo ofụ domá go,
'bú Ésawu ndaá 'bɨ ené domá wá.”
14 Káa zɨ́ bɨ kenée ní, azé úku a kɨ́dí
Lomo nɨ bɨsinyí 'yị? Ɨ́'ɨ, ndaá bɨsinyí 'yị
wá.
15 Lomo uku kóo ledre zɨ́ Mụ́sa kɨ́dí,
“'Yị bɨ mágélé wo go ní,
mááyí méngị ledre zɨ́a dụṵ́ kacɨ́
mɨmbé'demá.”
16 Lomo ndịsị méngị ledre ené kacɨ́
mɨmbé'dené ndaá 'bɨ ené kacɨ́ mɨméngị
ledre 'bɨ 'yịma'dí e wá.
17 Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí,
Lomo uku kóo ledre zɨ́ mongṵ́ ngére 'bɨ
Ízibiti kɨ́dí “Máóto yị́ị́ káa do ngére gɨ ro
zɨ́ 'yị e ówo roko'bụmá gɨ ro zɨ́ye ndịsịyé
mbófo nda dụṵ́ máa do sogo káṇgá.”
18 Lomo ndịsị méngị bɨlámá ledre dụṵ́ zɨ́
'yị bɨ ili go méngị bɨlámá ledre zɨ́a ní. 'Yị
máa wo bɨ ili go zɨ́ doa óruné mɨórụ ní, nɨ
óto wo zɨ́ doa óruné.

19 Ngíti géyị 'yị e nɨyí úku ledre kɨ́dí,
“Sara Lomo nɨ nda 'décị ngbangazé lárá a
káa be 'di? Ndaá 'bɨ ené bɨ ndịsị óto ngíti
géyị 'yị e ne zɨ́ doyé óruné mɨórụ ní wá?”
20 'Yị bɨ nɨ útúásá ịtrị́ ledre do Lomo ní
'be náambi? “Éyị́ bɨ Lomo yeme ne ní,
utúasá go úku ledre kɨ́ Lomo kɨ́dí, ‘Yéme
máa káa gɨ ro 'díya?’ ”
21 'Yị ó'bó pheṛé nɨ kɨ́ roko'bụ do ko'bó
bɨ ogo gɨ ro ó'bó a ní. Nɨ ó'bó a kacɨ́ íli
ledre ené togṵ́ kɨ́ bɨlámá tífí roné ṛịṛịrí
togṵ́ mbú fufuroto.
22 Abú utúasá kóo go mɨútúásá kacɨ́
komo Lomo gɨ ro 'dó'do 'yị ga bɨ uwúní
ledre ené wá, utúasáni go mɨútúásá
gɨ ro do 'dó'do yée, gɨ ro zɨ́ye ówo
roko'bụné yá, zɨ́a 'dó'dóne kɨ́ ụ́tụsɨmɨné
ngbángbáne. Lomo nɨ kɨ́ ma'díi zɨ́ne gɨ
ro méngị éyị́ e kenée.
23 Lomo mengị ledre née kenée gɨ ro
do 'dódo mongṵ́ óto 'bú 'yị e kɨ́ mɨịdrị́
mɨmbé'dené bɨ née oto ro 'yị ga bɨ née
yemeoto gɨ royé ní.
24 'Yị ga bɨ Lomo ndolo yée ní, ndaá 'bɨ
ené lá dụṵ́ kúfúze Yụ́da e wá, ndolo kpá
kúfú 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní.
25 Uku sɨmɨ bụ́kụ 'bɨ Uzíya kɨ́dí,
“'Yị ga bɨ kóo ngárá ndaní 'yị amá e wá ní,
zɨ́ma ndịsịmá ndólo yée 'yị amá e,
yée ga bɨ kóo 'búye ndaá domá wá ní,
zɨ́ 'búye ídíne domá.”
26 Zɨ́ Uzíya úku ándá a kɨ́dí,
“Kpá tɨ́ do bi bɨ ndịsịní kóo úku a kɨ́dí
ndásé 'yị e amá e wá ní,
nɨyí ndolo sée owṵ́ ga bɨ 'bɨ Lomo bɨ nɨ
trịdrị ní.”
27 Nébị Isáya uku kóo ledre o'bụó'bụ zɨ́
Isɨréle kɨ́dí Lomo uku kɨ́dí,
“Abú Isɨréle etrịní káa zɨ́ sayi bɨ kó'dụ́
mongṵ́ ngbuṛu ní yá,
'yị ga bɨ nɨyí ómo ní nɨyí ídí lá ca.
28 Tɨ́ káa zɨ́ bɨ kóo Ngére Lomo uku kɨ́dí
née nɨ 'décị ngbanga 'yị e do sogo
káṇgá mbá ní,
nɨ tɨ́ 'décị ngbangayé kɨ́ngaya kenée.”
29 Isáya uku kpá ngíti ledre kɨ́dí,

9:7 **9:7** Dosị́ éyị́ e 21:12 **9:9** **9:9** Dosị́ éyị́ e 18:10,14 **9:12** **9:12** Dosị́ éyị́ e 25:23 **9:13** **9:13** Maláki 1:2,3 **9:15** **9:15** Ólụ́ógụ 33:19 **9:17** **9:17** Ólụ́ógụ 9:16 **9:20** **9:20** Isáya 29:16, 45:9 **9:25** **9:25** Uzíya 2:23 **9:26** **9:26** Uzíya 1:10 **9:28** **9:28** Isáya 10:22,23

"Idí Ngére Lomo bɨ roko'bụ a ofụ go ní ndaá kóo
ótoómo ngíti géyị 'yị e káa do kúfú wá,
káa bɨ ụkụ́zé go káa zí kúfú 'yị ga bɨ kóo
sɨmɨ gara bɨ Sodóma kí Gomóra bɨ Lomo ufuonzó yée ní."

Mɨsi'di ómo nɨ dụ́ụ́ kị́é'do

30 'Yị ga bɨ kóo ngárá iliní ledre 'bɨ Lomo wá ní, sɨmɨ bɨ oyólo'bóní mɨmbé'deyé zíye ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo ní, zíye útúásáye kací komo Lomo káa do mbigí 'yị ené e.
31 Isɨréle e iliní 'bɨ eyé, yée idíní éme komo Lomo ba gɨ zía bɨ yée ndịsịní méngị ledre e mbá kací lorụ 'bɨ ondụ́ eyé ní. Ábuwá lorụ 'bɨ ondụ́ yomo ené 'yị wá.
32 Utúasání kací komo Lomo wá gɨ zía iliní eyé ṇgúṇgu ledre 'bɨ Yésụ zíye ndịsịyé méngị ledre e káa zí bɨ Lomo ili ní wá.
33 Ledre née utúasá go kpịnị kí ledre bɨ kóo ngíti nébị uku kídí nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kídí,
"Lúrúsé aka mááyí go óto tutú bɨ 'yị e nɨyí ndịsị 'díkí roa ní sɨmɨ gara amá bɨ Záyono ní.
Kpá tutú bɨ 'yị e nɨyí ndịsị léseútú doa ní ṇguṇguní ledre 'bɨ 'yị née wá, utúasání ndíki mɨsi'di zíye óguyé zíne wá.
'Yị ga bɨ nɨyí ṇgúṇgu ledre a ní, komokenyị utúasá ídí ro doyé e wá."

10

Páwulo ini ini zí Lomo gɨ ro Yụ́da e

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, mándịsị íni ini zí Lomo gɨ ro Yụ́da e cụ́ kí sɨmɨmá, idíní ómo.
2 Máówo bú iliní tí go kíngaya gɨ ro méngị ledre ga bɨ Lomo ili yée ní, tí lá owoyemení aka eyé éyị́ bɨ Lomo ili zíye méngị a ní wá.
3 Gɨ zía bɨ owoyemení mɨsi'di bɨ Lomo nɨ óto 'yị doa káa do mbigí 'yị ené wá ní, zíye ndịsịyé lódụ́ 'bɨ eyé mɨsi'di eyé bɨ iliní wo ní. Née sị́ ledre bɨ iliní lódụ́ mɨsi'di 'bɨ Lomo ní wá ní.
4 Sɨmɨ bɨ Kírésịto ogụ ní née go odụ lorụ bɨ Mụ́sa eké ní, gɨ do bɨ zí 'yị e ídíye mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní togụ́ ṇguṇguní ledre Kírésịto go ní.
5 Mụ́sa uku kídí, "'Yị bɨ ili zíne útúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yị ené gɨ zía bɨ née ndịsị lódụ́ kací lorụ ní yá, idí ndịsị méngị ledre ga bɨ lorụ ili yée ní kí mɨmbé'dené mbá."
6 'Yị bɨ ṇgúṇgu ledre Yésụ go ní, nɨ go mbigí 'yị bɨ 'bɨ Lomo, úku ené ledre bɨ kídí, "Ambí nɨ ndéré komo ere ne gɨ ro 'dí'biógụ Kírésịto gɨrí bi do sogo Káṇgá ona ní ne?"
7 Uku ené kpá ledre bɨ kídí, "'Yị bɨ nɨ ndéré do bi bɨ 'bɨ trịdrị 'yị ga bɨ uyuní go ní ne, gɨ ro 'dí'biógụ Kírésịto gɨrí ní?"
8 'Yị bɨ ṇgúṇgu ledre Yésụ go, gɨ zí kéyị née nɨ go mbigí 'yị 'bɨ Lomo ní, nɨ úku ledre kídí, "Kúrú Lomo nɨ go gbóo kíyị, nɨ kpá go tarayị́ kí do mɨmbé'deyị́." Kúrú Lomo née nɨ sanda 'bɨ ṇgúṇgu ledre Kírésịto bɨ ndịsịzé úku a ba.
9 Togụ́ ṇgúṇgu go do mɨmbé'deyị́ kídí, Lomo uru kóo Yésụ go gɨ sɨmɨ umbu, zíyị úku a fúó yá, "Yésụ nɨ Ngére amá," Lomo nɨ í'bí trịdrị bɨ za fí ní zíyị.
10 Gɨ zía bɨ ṇgúṇgu go do mɨmbé'deyị́ útúásá go komo Lomo káa do 'yị ené ní, zíyị kpá úku a go fúó kí tarayị́ ní, Lomo nɨ í'bí trịdrị zíze.
11 Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kídí, "'Yị bɨ ṇguṇgu ledre a go ní, komokenyị́ utúasá ídí ro doa wá."
12 Ndaá 'bɨ ené kí ledre wá togụ́ ayí gɨ sɨmɨ kúfú Yụ́da e togụ́ gɨ sɨmɨ kúfú 'yị ngárá ndaní wá ní yá, Ngére esé nɨ za mbá dụ́ụ́ kị́é'do Yésụ. 'Yị ga bɨ nɨyí íni ini zía idí yómo yée ní, nɨ tí yómo yée ma'díi.
13 Nɨ kenée ma'díi, "'Yị bɨ nɨ íni ini zí Ngére Lomo ní, Lomo nɨ tí yómo wo."
14 'Yị e nɨyí ndú'yú Yésụ yaá idí sáká yée lárá a káa be 'di togụ́ ṇguṇguní ledre a wá ní? Nɨyí ṇgúṇgu ledre a káa be 'di togụ́ uwúní ledre a wá ní? Nɨyí úwú ledre a lárá a káa be 'di togụ́ 'yị úku ledre a nda zíye wá ní?

9:29 9:29 Isáya 1:9 **9:33 9:33** Isáya 8:14, 28:16 **10:5 10:5** Lévị 18:5 **10:6 10:6** Gbre lorụ 30:13 **10:7 10:7** Gbre lorụ 30:13 **10:8 10:8** Gbre lorụ 30:14 **10:11 10:11** Isáya 28:16 **10:13 10:13** Yowéle 2:32

15 Nɨyí 'dódo ledre 'bɨ Lomo káa be 'di
idí kóo ndaní kása yée wá ní? Gɨ zía bɨ nɨ
mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨdí, "'Yị
ga bɨ ndịsịní úku bɨlámá ledre 'bɨ Lomo zí
'yị e ní, ledre eyé ma'dáa ịnyịofụ go, 'yị e
ndịsịní úwú a mbá kí 'búne."
16 Ndaá 'bɨ ené kóo bɨ ya Yụ́da e ịnyịní
kóo mbá ṇgụ́ṇgu bɨlámá ledre 'bɨ Lomo
ní wá. Nébị Isáya eké kóo kɨdí, "Ngére
Lomo, ukuzé tí ledre eyị́ go zí 'yị e, ambí
ṇguṇgu kóo ne?"
17 Nɨyí aka úku bɨlámá ledre gɨ ro
Kɨrésịto zí 'yị e úwú a kí, nɨyí nda fú
ṇgụ́ṇgu a.
18 Bɨ née ní ní Yụ́da e uwúní aka bɨlámá
ledre bɨ 'bɨ Kɨrésịto ní fú lá wá? Uwúní
go gɨ zía mɨéké kúrú Lomo uku kɨdí,
"Ledre 'bɨ Lomo aṇga go zaá do sogo
káṇgá mbá."
19 Bɨlámá ledre bɨ gɨ ro Kɨrésịto née
Isɨréle e owoyemení kóo goó? Ɨ, owoye-
mení go gɨ zía Mụ́sa éké kóo go kɨdí, Lomo
uku yaá,
"Mááyí óto 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e
wá, bɨ ndịsịní lúrú yée kɨdí owoní
ledre amá wá ní, zɨye ídíye mbigí
'yị amá e.
Mááyí óto sée Yụ́da e zí mɨmbé'desé
ndịsị ésịne royé mɨésị́."
20 Lomo ukui'bí kóo ledre zí nébị Isáya
uku tátá a o'bụó'bụ kɨdí,
"'Yị ga bɨ kóo owoní máa wá ní, owoye-
mení nda máa go.
Má'dódo ledre bɨ gɨ do bimá ní go zí
'yị ga bɨ kóo ngárá owoyemení máa
wá ní."
21 Zí Lomo úku ledre kɨdí,
"Máóto 'bú Isɨréle e go kíngaya. Mándịsị
yáya sị́lị́ma gɨ royé kí kadra kí
ndụlụ mbá gɨ ro zɨye ógụyé zíma,
doyé orụ yị́ ené fú lá mɨórụ iliní eyé
ledre amá née mbá wá."

11

Lomo oyó ené sogoné zí Yụ́da e wá

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, bɨ née ní ní Lomo oyó
sogoné go zí Isɨréle e? Ɨ'ɨ, mááyí ngúruyé.
Mááyí bulúndu Abarayáma gɨ tara mbotụ
bɨ 'bɨ Benzemúna ní.
2 Máúku zíse, zée Isɨréle e azé yị́ ezé 'yị
ga bɨ kóo Lomo gelé ụtụ kóo zée 'desị́ zíne
káa do mbigí 'yị ené e ní. Nɨ mɨékéne sɨmɨ
mɨéké kúrú Lomo, nébị Ilíya uku sinyi
kóo ledre gɨ do bɨ zée Isɨréle e zí Lomo
kɨdí,
3 "Áko Ngére Lomo, Yụ́da ga gére née
emení ngụ́, 'di'biní kóo ngíti géyị nébị
ga bɨ kóo 'dá'dá ní úfu yée 'dá'ba, zíma
ngásá ómomá gɨ zɨye dụụ́ máa. Zɨye
ịnyịyé ólụ́ye sɨmɨ 'dịcị́ bɨ 'bɨ mbófo yị́ị́ ní
zɨye óngbo lóko mbayi ga bɨ o'bóní yée gɨ
sɨmɨ tutú gɨ ro ndịsị 'dáná éyị́ e zɨyị doyé
ní mbá 'dá'ba."
4 Zí Lomo úkulúgu ledre zí Ilíya kɨdí,
"Ndá sómụ́ ledre wá. Tụ́'dụ́ 'yị amá e
nɨyí bo éyị́ 'bɨ álifu ịnyị doa gbre (7,000)
mábándá óto yée go zíma, née 'yị ga bɨ
iliní eyé ledre 'bɨ bɨcayi lomo bɨ ndịsịní
ndólo a Bála ní wá."
5 Ngítíze ngíti géyị nɨyí bo Lomo bandá
oto yée go gɨ zí bɨlámá mɨmbé'de a bɨ royé
ní gɨ zía ṇguṇguní ledre ngére Yésụ go.
6 Bɨlámá ledre bɨ Lomo mengị née
ndaá 'bɨ ené gɨ zí bɨlámá mɨméngị ledre
'bɨ 'yịma'dí e wá, yị́ ené gɨ zí bɨlámá
mɨmbé'dea bɨ royé ní.
7 Ngíti géyị Isɨréle ga bɨ Lomo gelé yée
ní ndikiní bɨlámá ledre bɨ gɨ zí Lomo ní
dụụ́ ye. Yée ga bɨ doyé orụ mɨórụ ní
ndikiní eyé bɨlámá ledre máa née wá.
8 Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo
kɨdí,
"Gɨ zía bɨ doyé orụ mɨórụ ní, zí Lomo
ótoómo yée. Gɨ zí kéyị née,
abú komoyé nɨ ba tí ro ledre ga bɨ
Lomo nɨ ndịsị méngị yée ní yá,
ɨ́'ɨ utúasání eyé lúrú yéme a wá gɨ
zía nɨyí yị́ eyé go káa zí 'yị ga bɨ
komoyé ndaá ní.
Abú nɨyí ba tí ndịsị kí úwú ledre 'bɨ
Lomo bɨ 'yị ené e nɨyí ndịsị úku a
zɨye ní yá, utúasání úwú yéme a
wá gɨ zía nɨyí yị́ eyé go káa zí
mɨmbílí ngbụtụ́ e ní."

10:15 10:15 Isáya 52:7 **10:16 10:16** Isáya 53:1 **10:18 10:18** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 19:4 **10:19 10:19** Gbre lorụ 32:21 **10:20 10:20** Isáya 65:1 **10:21 10:21** Isáya 65:2 **11:3 11:3** 1 Mɨngburoko ngére e 19:10,14 **11:4 11:4** 1 Mɨngburoko ngére e 19:18 **11:8 11:8** Gbre lorụ 29:4, Isáya 29:10

9 Ngére Dawídi uku kóo ledre kıdí,
“Áko Lomo, 'yị ga gére née rokinyi 'bı
sága ba 'dụtụ komoyé go, gı zí kéyị
née utúasání eyé lúrúndíki ledre
eyị wá,
nıyí go mılákayé sımı ká'dá eyị
nzíyiyé gı ro zíyị 'dó'do yée.
10 Gı zía bı ilini ledre eyị wá ní, ídí 'dụ́tụ
komo sómụ́ ledre eyé,
gı ro zí odụ ledre eyé ídíne dụụ́ méngị
bısinyí ledre.”

Lomo nı i'bí trıdrı zí kúfú ngíti géyị 'yị e

11 Ma'díi Lomo oyó sogoné go zí Yụ́da e za fí utúasá 'dí'bilúgu yée zíne wá? Ɨ'ı, ndaá kenée wá. Lomo i'bí trıdrı zí kúfú ngíti géyị 'yị e, zí ledre née sínyíne ro Yụ́da e zíye ṇgúṇgu ledre Yésụ.

12 Togụ́ Lomo i'bí trıdrı zí kúfú ngíti géyị 'yị e gı zía bı Yụ́da asiní mıási ní, sımı bı Yụ́da maáge nıyí ṇgúṇgu ledre 'bı Lomo ní, nıyí ídí kí mongụ́ rokinyi kíngaya gı zí Lomo.

13 Máúku ledre ba rị́ zíse, sée ga bı ndásé gı sımı Yụ́da e wá ní. Moko bı Lomo i'bí zíma gı ro méngị a dongaráse ní, mááyí méngị a kí roko'bụmá mbá.

14 Máíli kpá zí ngíti géyị 'yị amá e Yụ́da e ṇgúṇgu ledre 'bı Lomo káa zíse ní gı ro zíye ómoyé.

15 Sımı bı Yụ́da e oyóní sogoyé zí Lomo ní, zí Lomo yị́ ené í'bí trıdrı zí kúfú ngíti géyị 'yị e. Sımı bı Yụ́da ga gére née nıyí óyóló'bó mımbé'deyé zíye ṇgúṇgu ledre Kírésịto ní, nı ídí bılámá ledre káa zí éyị́ bı Lomo uru yée gı sımı umbu ní.

16 Káa zí bı bulúnduzé nı mbigí 'yị 'bı Lomo ní, zée owụ́ ga bı gı sımı a ní, azé go kpá mbigí 'yị ga bı 'bı Lomo ní. Cé káa zí togụ́ cíyí kágá nı sımı káṇgá bılámáne yá, mırásága nıyí ídí kpá mbá bılámáye.

17 Ngíti géyị Yụ́da e, owụ́ ga bı gı sımı bulúnduzé Abarayáma ní Lomo asi gı royé go. Sée ga bı ndásé Yụ́da e wá ní, ásé zí Lomo go kí ledresé owóowó.

18 Káa zí bı ásé go zí Lomo kí ledresé owóowó ní, ndásé ndịsị mbófo rosé wá. Gı zía í'bísé esé úndru zí Lomo se wá, Lomo í'bí yị́ ené úndruné zíse.

19 Ngíti géyị yá, sómụ́sé ledre go kıdí, Lomo oyó sogoné zí Yụ́da e gı ro zí ledresé ídíne zía owóowó.

20 Nı kpá tí kenée, Lomo oyó sogoné zíye gı zía bı ṇguṇguní ledre ené wá ní. Sée, ásé zía kí ledresé owóowó gı zía ṇgúṇgusé ledre ené go. Káa zí bı goó kenée ní, ndásé ndịsị ịlị́ kí óto ledresé owóowó wá. Ídísé óto komosé gı ro éyị́ bı Lomo nı karanée méngị a zíse ní.

21 Togụ́ ótoómosé ledre ené, nı óyó sogoné zíse kpá káa zí bı oyó sogoné zí Yụ́da e gı zía bı ṇguṇguní ledre ené wá ní.

22 Ídísé ówo a kıdí 'yị bı ṇguṇgu ledre 'bı Lomo go ní, Lomo nı ídí kíe kí rokinyi. Wo bı ṇguṇgu ledre 'bı Lomo wá ní, Lomo nı 'dí'bióyó wo 'dá'ba gı dongará 'yị ené e.

23 Togụ́ Yụ́da ga gére née nda'baogụní go ṇgúṇgu ledre 'bı Lomo yá, Lomo nı 'dí'bilúgu yée zíne. Nı kí roko'bụ 'bı méngị ledre e káa zí ga gére née zíne.

24 Sée ga bı ngárá ndásé Yụ́da e mbigí 'yị ga bı 'bı Lomo ní wá ní, nda gı zía bı ṇgúṇgusé ledre 'bı Lomo go zía 'dí'bióto sée go káa do mbigí 'yị enée ní, wo Lomo nı 'dí'bilúgu Yụ́da e kí ledreyé zíne owóowó.

Lomo oyó ené sogoné zí Yụ́da e fí wá

25 Sée ga bı ndásé Isıréle e wá ní, máíli ídísé ówo mongụ́ ledre bı Lomo mengị ba bılámáne, káa bı ásé ndịsị mbófo rosé ke. Ngíti géyị Isıréle e esị'dụtụní mbílíye kí úwú ledre 'bı Lomo go. Nıyí méngị ledre née kenée 'búó togụ́ sée ga bı ndásé Yụ́da e wá ní ịnyịsé go mbá ṇgúṇgu ledre Kírésịto.

26 Nda gı 'dá'ba zí Lomo yómo Isıréle ga gére née kpá za mbá. Lomo uku kóo go sımı mıéké kúrúne kıdí,
“'Yị yómo 'yị e bı mááyí kásaógụ wo ní,
nı ógụ gı do landa bı Záyono sımı
gara bı Yerụsaléma ní,
'dí'bióyó bulúndu Yakóbo e gı sị́ sịlị́
Satána 'dá'ba.

11:10 11:10 Ke'bị 'bı Dawídi e 69:22,23 **11:27 11:27** Isáya 59:20,21, 27:9, Yeremáya 31:33,34

27 Ledre kóo máyéme dongaráze kɨ Yụ́da e
kɨdí mááyí lụ́lụóyó lúyú ledre eyé ní
nɨ do biné.”

28 Gɨ zɨ́a bɨ kóo Yụ́da e asiní kɨ́ ṇgúṇgu
bɨlámá ledre bɨ gɨ ro Kɨ́résịto Yésụ ní, zɨ́ye
ídíye go ezeokó Lomo. Gɨ zɨ́ kéyị́ née ní,
zɨ́ Lomo nda yị́ ené méngị́ bɨlámá ledre
zɨ́se ga bɨ 'yị́ lóṇgó e ní. Abú kenée ndotó,
Yụ́da e nɨyí kpá fú kɨ́ ledreyé owóowó gɨ
zɨ́a bulúnduyé Abarayáma ṇguṇgu ofụní
kóo ledre 'bɨ Lomo go.

29 Togụ́ Lomo yeme ledre go zɨ́ 'yị́ yá,
oyólo'bó enée wá, ledre lịgị́ ené kpá wo
gɨ roa wá.

30 Sée ga bɨ ndásé Yụ́da e wá ní, ásisé
kóo gɨ ro ledre 'bɨ Lomo kpá káa zɨ́ Yụ́da e
ní. Sɨmɨ bɨ Yụ́da e asiní 'bɨ eyé ní, zɨ́ Lomo
nda méngị́ bɨlámá ledre née zɨ́se.

31 Gɨ zɨ́a bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Lomo
zɨ́a méngị́ bɨlámá ledre zɨ́se ní, togụ́ Yụ́da
ga gére née oyólo'bóní mɨmbé'deyé zɨ́ye
ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo yá, Lomo nɨ ḭdrị́
mɨmbé'dené zɨ́a méngị́ bɨlámá ledre zɨ́ye
kpá kenée.

32 'Yịma'dí e za mbá nɨyí 'yị́ lúyú ledre e
gɨ zɨ́a asiní kóo gɨ ro Lomo go mbá mɨási.
Zɨ́ye ídíye go mbá mɨ́ódóye sɨmɨ ká'dá 'bɨ
Lomo. Mengị́ kenée gɨ ro zɨ́ne ótoómo
ledre zɨ́ 'yịma'dí e za mbá.

33 Ambí nɨ útúásá kɨ́ mongụ́ ówo ledre 'bɨ
Lomo kpá kɨ́ komokenzị́ bɨ Ngére
Lomo nɨ kɨ́e ní ne?
Sara ambí nɨ útúásá ówo mɨméngị́
ledre ga bɨ 'bɨ Lomo ní ne
zɨ́a ndɨ́sịné úkuógụ a kɨ́dí Lomo ndịsị́
méngị́ kéyị́ káa ní ní ne?

34 “Ambí utúasá bɨ ówoyéme sómụ́ ledre
'bɨ Ngére Lomo ní ne,
bɨ zɨ́a ndɨ́sịné í'bí lorụ zɨ́a ní?”

35 “'Yị́ nɨ bo Lomo 'di'bi éyḭ́ gɨ zɨ́a bɨ
ili zɨ́ Lomo í'bílúgu a zɨ́ne?”

36 Lomo nɨ ne mḭ́ngḭ́ éyḭ́ e za mbá gɨ zɨ́a
otoogụ éyḭ́ e za mbá ne.
Gɨ zɨ́ kéyị́ née, ịrị́ Lomo idí ídí
mɨmbófoné za fí. Idí kenée.

11:34 11:34 Isáya 40:13 **11:35 11:35** Eyóbo 41:11

12

Yésụ nɨ mbigí éyḭ́ 'dáná

1 Owụ́ Babá e, mɨméngị́ ledre 'bɨ Lomo
nɨ bɨlámáne gɨ ro 'yịma'dí e za mbá. Gɨ zɨ́
kéyị́ née ní, ídísé í'bí rosé zɨ́ Lomo káa do
éyḭ́ 'dáná bɨ nɨ trịdrị́ ní.

2 Mɨméngị́ ledre esé nda ídí káa zɨ́ 'bɨ
'yị́ ga bɨ owoní aka ledre 'bɨ Ngére Yésụ
wá ní wá. Lomo idí óyóló'bó mɨmbé'desé
gɨ ro zɨ́ sómụ́ ledre esé kɨ́ mɨméngị́ ledre
esé ídíne kpḭ́ mɨkándané. Toso mɨméngị́
ledre ga bɨ ndịsị́ óto Lomo zɨ́a ídíne kɨ́
rokinyi ní ásé ówo a zɨ́se ndḭ́sịsé méngị́
dụụ́ wo nɨ ídí kɨ́ rokinyi kɨ́se.

3 Káa zɨ́ bɨ Lomo ma'dáa gelé máa ne
káa do 'yịmɨkása ené ní, máésị́ sḭ́lḭ́ma
go komosé o'bụó'bụ ndásé lúrú rosé kɨ́dí
rómosé go do 'yị́ e mbá ní wá. Mɨméngị́
ledre esé idí ídí bɨlámáne mɨútúásáne
kpịnị́ kɨ́ ledre 'bɨ Lomo bɨ do mɨmbé'desé
ní.

4 Kụrụ'bụzé bɨ kḭ́é'do ní nɨ mɨífi báyiné
tụ́'dụ́, zɨ́ye ídíye kɨ́ moko eyé e mbá
mɨngúngúcua.

5 Ledre née nɨ gɨ rozé kpá kenée, abú
azé tụ́'dụ́ yá tokozé rozé mbá ro Kɨ́résịto
bɨ kḭ́é'do ní, azé ndḭ́sị́ ídí ndro kɨ́ lafúze.

6 Lomo i'bí moko e zɨ́ze go mbá kpḭ́ kpḭ́
kpḭ́. Yḭ́ị bɨ Lomo i'bí zɨ́yị́ moko 'bɨ úku
'dódo ledre bɨ née Lomo ili méngị́ a ní yá,
ídí úku a kɨ́ roko'bụ 'bɨ ṇgúṇgu ledre bɨ
Lomo i'bí zɨ́yị́ ní.

7 Togụ́ 'bɨ eyḭ́ moko bɨ Lomo i'bí zɨ́yị́ ní
nɨ 'bɨ ndḭ́sị́ sáká 'yị́ e yá, ídí méngị́ a kɨ́
'búne. Yḭ́ị bɨ áyí 'yị́ 'dódo ledre zɨ́ 'yị́ e ní,
ídí 'dódo a do bɨlámá mɨsi'diné.

8 Yḭ́ị bɨ áyí 'bɨ eyḭ́ 'yị́ ḭdrị́ mɨmbé'de 'yị́ e
sɨmɨ bɨ bi sinyí royé mɨsínyí ní yá, ídí
méngị́ a kɨ́ 'búne. Yḭ́ị bɨ késḭ́ nɨ bo zɨ́yị́
ní, ídí sáká 'yị́ ga bɨ iliní sáká éyḭ́ ní kɨ́e.
Togụ́ Lomo i'bí zɨ́yị́ moko 'bɨ ídí káa do
manda yá, ídí tóro zɨ́ye 'dá'dá kɨ́ bɨlámá
mɨmbé'deyḭ́ kḭ́é'do. Togụ́ áyí 'bɨ eyḭ́ 'yị́
méngị́ bɨlámá ledre zɨ́ 'yị́ e yá, ídí ndḭ́sị́
méngị́ a kɨ́ rokinyi.

Óto 'bú lafúse idí ógụ gɨ yana mɨmbé'desé

9 Togụ́ gɨ ro óto 'bú lafú 'yị e yá, 'búye
idí ídí zaá gɨ yana mɨmbé'deyḭ. Ídí sógó
bɨsinyí mɨméngị ledre zɨ́yị lányáyị dụ́ụ́ ro
méngị bɨlámá ledre.
10 Ídí lúrú 'yị e zɨ́yị mbá káa do
lúnduyḭ e kɨ́ lémɨyḭ e zɨ́yị óto 'búye doyḭ
kɨ́ngaya. Zɨ́ ledreyé ídíne zɨ́yị owóowó
rómo do ledreyḭ bɨ zɨ́yị kɨ́ royḭ ní.
11 Ngịdrị moko nda méngị yḭ́ị wá, ídí
méngị moko 'bɨ Ngére Lomo kɨ́ 'búne kacɨ́
kúrú 'Dówụ́ Lomo.
12 Ledre ga bɨ za mbá Lomo yéme yée
ní, idínɨ́ méngị royé zɨ́yị ní togụ́ nɨyí go
ndḭsị méngị royé yá, ídí ídí kɨ́ rokinyi.
Togụ́ 'do'dó ogụ ne zɨ́yị yá, ídí ụ́tụsɨmɨyḭ,
zɨ́ mongụ́ ledre eyḭ ídíne ini zɨ́ Lomo.
13 Togụ́ ngíti géyị lafúse 'yị 'bɨ Kɨ́résịto
ogụnɨ́ zɨ́se ro sáká éyḭ yá, ídísé sáká yée.
Mbotụ 'be 'bɨ esé idí ídí zɨ́ ṇgu e fúó.
14 Togụ́ 'yị e mengịnɨ́ bɨsinyí ledre zɨ́se
gɨ zɨ́a bɨ ásé 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní yá,
ndásé méngị lúgu bɨsinyí ledre zɨ́ye wá.
Ídísé íni ini zɨ́ Lomo gɨ royé, Lomo ndaá
méngị bɨsinyí ledre zɨ́ye wá.
15 'Yị ga bɨ nɨyí sɨmɨ rokinyi ní, ídísé
ndéré zɨ́ye gɨ ro zɨ́se ídíse kéye sɨmɨ
rokinyi ma'dáa. Yée ga bɨ nɨyí sɨmɨ ini
ní, ídísé ndéré zɨ́ye sɨmɨ ini.
16 Mɨndḭsị esé kɨ́ 'yịma'dí e za mbá idí
ídí bɨlámáne. Ndásé óto rosé zɨ́ 'yị e káa
zɨ́ éyḭ bɨ rómosé go do 'yị e mbá ní wá.
17 Ndásé méngị lúgu bɨsinyí ledre 'bɨ
'yị ga bɨ mengịnɨ́ bɨsinyí ledre zɨ́se ní wá.
Ídísé méngị zɨ́ 'yị e mbá bɨlámá ledre gɨ
ro zɨ́ye óto úndrusé.
18 Ídísé méngị za mbá ledre ga bɨ
utúasánɨ́ mɨútúásá ní gɨ ro zɨ́ mɨndḭsịsé
kɨ́ 'yị e ídíne sɨmɨ bɨkịdrḭ.
19 Owụ́ 'bɨ Babá e, mááyí kpá úku
ándá a zɨ́se, ndásé méngị lúgu bɨsinyí
ledre zɨ́ 'yị ga bɨ mengịnɨ́ bɨsinyí ledre
zɨ́se ní wá, ídísé ótoómo a zɨ́ sɨmɨkesḭ bɨ
'bɨ Ngére Lomo ní gɨ zɨ́a nɨ mɨékéne sɨmɨ
mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí, “Mááyí dụ́ụ́ máa
wo bɨ nɨ mɨútúásáne gɨ ro méngị lúgu
bɨsinyí ledre zɨ́ 'yị ní.”
20 Gɨ zɨ́a nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú
Lomo kɨ́dí,
“Togụ́ ezeokóyị nɨ 'bú yá, ídí í'bí éyḭ
mɨánu zɨ́a.
Togụ́ nɨ kodró, ídí í'bí iní zɨ́a éwé a.
Bɨlámá ledre bɨ méngị zɨ́a née nɨ í'bí zɨ́a
komokenyḭ gɨ zɨ́a mengị kóo bɨsinyí
ledre go zɨ́yị.”
21 Ndásé ótoómo bɨsinyí ledre zɨ́ roko'bụ a
rómoné dosé wá. Roko'bụ 'bɨ bɨlámá
mɨméngị ledre esé idí rómo ne.

13

Ídísé óto úndru manda esé e

1 Ídísé óto úndru manda esé e gɨ zɨ́a
Lomo gelé yée ne. 'Yị bɨ Lomo gelé ené
wo ne wá ní, utúasá ídí káa do manda
wá. Manda e za mbá ndḭsịnɨ́ méngị moko
kɨ́ roko'bụ bɨ gɨ zɨ́ Lomo ní.
2 Togụ́ 'yị asi go kɨ́ óto úndru lorụ bɨ gɨ
tara manda ní, asi née go cụ́ gɨ ro ledre bɨ
Lomo ukui'bíne ní. 'Yị bɨ mengị kéyị go
kenée ní, Lomo nɨ 'décị ngbanga roa.
3 Manda e ndḭsịnɨ́ lengbe 'dó'do 'yị ga
bɨ ndḭsịnɨ́ méngị bɨsinyí ledre ní mɨ'dó'do.
Togụ́ ílisé gɨ ro zɨ́se ndḭsịsé bɨlámáne sɨmɨ
bɨkịdrḭ gɨ zɨ́ manda esé e yá, ídísé úwú
lorụ gɨ tarayé.
4 Lomo gelé manda e ne gɨ ro zɨ́ye sáká
sée. Gɨ ro zɨ́se ndḭsịsé kéye bɨlámáne
ngịrị mengị sée wá. Ídísé ndḭsị méngị
dụ́ụ́ bɨlámá ledre e gɨ zɨ́ ngịrịyé kɨ́ méngị
sée ke. Manda ga gére ní, moko eyé nɨ
ndḭsị 'dó'do 'yị ga bɨ ndḭsịnɨ́ méngị bɨsinyí
ledre e ní.
5 Nɨ bɨlámáne zɨ́se óto úndru manda
esé e, ndaá lá gɨ zɨ́a bɨ ndḭsịnɨ́ 'dó'do 'yị
méngị bɨsinyí ledre e ní wá, kpá gɨ ro zɨ́se
ídíse kɨ́ bɨlámá ówo ledre sɨmɨ dosé.
6 Éyḭ ga bɨ manda ilinɨ́ gɨ zɨ́se ní, togụ́ ya
ídísé í'bí ụsórụ yá, ídísé í'bí a gɨ ro zɨ́ye
útúásáye mengị moko bɨ Lomo gelé yée
gɨ roa née do bɨlámá mɨsi'diné.
7 'Yị ga bɨ nɨyí manda e ní, éyḭ ga bɨ ilinɨ́
gɨ zɨ́se ní, ídísé í'bí a zɨ́ye. Togụ́ ya ídísé
ụsórụ yá, ídísé í'bí a. Togụ́ ngíti moko
eyé nɨ bo ilinɨ́ késḭ gɨ zɨ́se gɨ roa yá, ídísé
í'bí a. Togụ́ ilinɨ́ ídíse lúrú yée zɨ́se kɨ́

12:19 12:19 Gbre lorụ 32:35 **12:20 12:20** Muruwayi 25:21-22

ledreyé owóowó zíse ndịsịsé óto úndruyé yá, ídísé méngị a.

Óto 'bú lafú'yị e nɨ bɨlámá ledre

8 Togụ́ sáká éyị́ go gɨ zí 'yị yá, ídí í'bílúgu a zía kpá 'diya. Ídí ndịsị óto 'bú lafúyị e kíngaya. 'Yị bɨ ndịsị óto 'bú lafúne ní, ndịsị go méngị ledre ga bɨ Lomo ili yée ní gɨ zía nɨ mɨékéne sɨmɨ lorụ kenée.
9 Ndaá lá dụụ́ wo née wá, tụ́'dụ́ ngíti géyị ledre e nɨyí kpá bo sɨmɨ lorụ máa née káa zí, "Ndá méngị 'berị wá. Ndá úfu 'yị wá. Ndá úgu ugu wá. Ndá óto 'bú éyị́ 'bɨ 'yị wá." Ledre ga gére née nɨyí go za mbá sɨmɨ lorụ bɨ uku kídí, "Ídí óto 'bú lafúyị káa zí bɨ óto 'búyị kí royị́ ní."
10 'Yị bɨ kí 'bú 'yị e doné ní, ndaá 'bɨ ené 'yị méngị bɨsinyí ledre zí 'yị e wá. Gɨ zí kéyị née ní, óto 'bú lafú'yị e kotrụ go za tụ́'dụ́ lorụ ga gére née mbá sɨmɨné.
11 Ndásé ndịsị lịgị rosé káa zí bɨ kóo ṇgúṇgusé aka ledre 'bɨ Lomo lá mɨkándané ní wá. Líkpísé komosé mu sịndị́ kadra bɨ zí Ngére Yésụ ndá'baógụné yómo zée sɨmɨ a ní nɨ go gbóo.
12 Ndịsịzé aka kóo ndịsị káa zí 'yị ga bɨ nɨyí sɨmɨ mɨtụlụrụ ní, bɨ ba ní, bɨmɨóṇgó nɨ go ógụ. Gɨ zí kéyị née, ndazé lolụ fú lá ndịsị káa zí 'yị ga bɨ nɨyí sɨmɨ mɨtụlụrụ ní wá. Mɨméngị ledre ezé idí ídí 'bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Kírésịto Yésụ Ngére go ní.
13 Mɨméngị ledre ezé e za mbá idíní ídí bɨlámáye ledre 'bɨ 'yị bɨmɨóṇgó e. Ndásé ndéré sɨmɨ ayímbi bɨ kí bɨsinyí mɨméngị ledre sɨmɨné ní, zíse ndịsịsé éwé le'yị́ kí kóyó kíe, kí só'do rosé kí 'yị ga bɨ ófụ́sé rosé kéye wá, zíse ndịsịsé méngị okó kí óto mɨmbé'desé bɨsinyíne gɨ ro éyị́ 'bɨ lafúse e wá.
14 Kací kadra za mbá, ídísé 'dí'bi sịlịse ngbúó ro Kírésịto Yésụ Ngére ezé, idí 'dí'bióyó 'bú bɨsinyí ledre 'bɨ sága ba gɨ dosé 'dá'ba.

14

Ídísé 'dí'bi lafúse sɨmɨ sụmụ

1 'Yị ga bɨ cíyí ledre 'bɨ Kírésịto ndaá aka sɨmɨyé rịngị́ wá ní, ndásé ndịsị ítí kangú kéye gɨ ro mɨméngị ledre eyé e wá.
2 'Yị ga bɨ cíyí ledre 'bɨ Kírésịto nɨ go ngịrị sɨmɨyé ní, anuní yị́ eyé éyị́ e mbá mɨánu. Yée ga bɨ cíyí ledre 'bɨ Kírésịto nɨ aka sɨmɨyé lá cúku'dée ní, ukuní 'bɨ eyé kídí yée nɨyí ánu lá dụụ́ mbílí ụkụ́.
3 'Yị ga bɨ anuní 'bɨ eyé éyị́ e mbá mɨánu ní ndaní lúrú cáyi yée ga bɨ gelení 'bɨ eyé éyị́ e mɨgélé ní wá. Gɨ zía utúasání go kpá mɨútúásá kací komo Lomo.
4 'Yị ga gére née ndaní eyé 'yị kasa esé e wá, nɨyí yị́ eyé 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní. Togụ́ ledre eyé ndaá mbị́ wá, Ngére eyé nɨ 'dózo yéme yée ne.

5 Ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse somụ́ní 'bɨ eyé kídí odụ sịlị́ bɨ kí ledrené owóowó ní nɨ dụụ́ kịé'do sịlị́ gɨ do kací Sịlị́ 'bɨ 'Dówụ́ro. Ngíti géyị ya sịlị́ e nɨyí kí ledreyé mbá owóowó. Ídísé óto a sɨmɨ dosé kídí sịlị́ e mbá nɨyí yị́ eyé kí ledreyé owóowó zí Lomo.
6 'Yị bɨ ya kídí sịlị́ gɨ do kací Sịlị́ 'bɨ 'Dówụ́ro nɨ dụụ́ ne kí ledrené owóowó ní, mengị go kpá bɨlámáne zí Ngére Yésụ. Wo bɨ ya née gelé éyị́ ánua wá ní, mengị go kpá bɨlámáne zí Ngére Yésụ. Wo bɨ ya née nɨ gélé éyị́ mɨgélé ánu a gɨ ro zí Lomo ídíne kí rokinyi ní, mengị go kpá bɨlámáne zí Ngére Yésụ.
7 Ndazé ezé lá kí ro dozé gɨ ro ndịsị méngị dụụ́ ledre ga bɨ ilizé yée gɨ ro zíze ídíze kí rokinyi ní wá, ledre ga bɨ gɨ do bizé ní nɨyí za mbá do sịlị́ Lomo.
8 Togụ́ azé trịdrị, azé 'yị 'bɨ Ngére Yésụ. Abú uyuzé kpá mbú mɨúyu yá, azé fú 'yị ené e. Trịdrị kí umbu, éyị́ ga bɨ gbre née ngúruyé utúasá ené 'dí'bióyó zée gɨ zí Ngére Yésụ wá.

9 Née sị́ ledre bɨ Kírésịto uyu zía úrúne gɨ zía ní, gɨ ro zía ídíne Ngére 'bɨ 'yị ga bɨ nɨyí trịdrị kpá kí yée ga bɨ uyuní go ní.
10 Gɨ zí kéyị née ní, ndásé lúrú'dófụ bi gɨ do 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní zíse ndịsịsé 'décị ngbangayé wá. Lomo nɨ dụụ́ ne 'yị bɨ nɨ 'décị ngbangazé ní.

13:9 13:9 Ólụ́ógụ 20:13-15,17, Gbre lorụ 5:17-19, 5:21

13:9 13:9 Lévị 19:18

11 Ngére Lomo uku simi miéké kúrúne kídí,
“Málóbụ́ romá kí romá,
'yịma'dí e za mbá niyí ndịsị ṇgúṇgú royé zíma
zíye ndịsịyé mbófo dụ́ụ́ máa.”
12 Zée mikékeṛịa mbá, 'yị ni úku té 'bi ené ledre bi gi do biné ní ne zí Lomo kí tarané.

13 Gi zí kéyị née ní, ídísé ótoómo kí 'décị ngbanga lafúse 'dá'ba. Ndásé ndịsị 'dụ́tụ misi'di ledre 'bi Kírésịto gi zí lafúse wá.

14 Ngére Yésụ 'dodo yeme go bilámáne kídí Lomo otoogụ eyị́ e za mbá bilámáne gi ro ánu yée. Togụ́ ngíti 'yị uku ledre kídí ngíti éyị́ ni bo ndaá bilámáne gi ro zíne ánu a wá, lúyú ledre ndaá née go éyị́ bi eme zía ngụ́ ní.

15 Éyị́ bi ndịsị ánu a ní togụ́ bi ndịsị sínyí ro ngíti géyị lafúyị e 'yị 'bi Kírésịto gi zía misínyí yá, ndá gága a wá káa bi niyí ótoómo kí lódụ́ kací Kírésịto gi zía Kírésịto ma'dáa uyu kóo kpá gi royé.

16 Bilámá éyị́ miánu eyị́ ndaá óto ngíti 'yị e zíye ndịsị úku sínyi ledre gi do bi a wá.

17 'Yị utúasá ené ídíne mbigí 'yị 'bi Lomo gi zí éyị́ miánu wá, yị́ ené gi zí méngị ledre ga bi Lomo ili yée ní, kí bilámá ndịsị, nda kí rokinyi bi 'Dówụ́ Lomo ndịsị í'bíógụ a ne ní.

18 Yịị bi ndịsị méngị moko 'bi Kírésịto kí bilámá miméngị ledre ní, áyí óto Lomo zía ídíne kí rokinyi. Zí 'yị e kpá ídíye kíyị kí rokinyi.

19 Zée 'yị ga bi 'bi Kírésịto ní, idízé ídí éyị́ kịé'do gi ro zí lafúze ídíye kí roko'bụ royé.

20 Ndá sínyiónzó moko 'bi Lomo lá gi ro éyị́ miánu wá. Abú éyị́ miánu niyí kpá tí za mbá bilámáye yá, togụ́ lúrú éyị́ bi ndịsị ánu a ní ni óto ngíti 'yị zía ótoómo kí lódụ́ kací Kírésịto, zía kpá ótoómo kí méngị bilámá ledre yá, ndá gága a ánu a wá.

21 Ni bilámáne togụ́ mbú ánu esị, togụ́ éwé le'yị́, togụ́ mbú ngíti géyị miméngị ledre ga bi niyí óto lafúyị e zíye ótoómo kí lódụ́ kací Kírésịto, zía kpá lúyú ledre yá, ídí ótoómo yée 'dá'ba.

22 Miméngị ledre bi lúrú ni ídí zí ngíti géyị 'yị 'bi Kírésịto bisinyíne abú ni yị́ ené tí bilámáne yá, idí nda ídí lá dụ́ụ́ do mimbé'deyị́ zí Lomo ówo a kpá dụ́ụ́ ne. Lomo ni í'bí úndru zíyị gi zía ówoyéme miméngị ledre eyị́ bú.

23 Éyị́ bi ngárá ówoyéme wá, sómụ́ ledre eyị́ ni gi roa gbre gbre ní ndá ánu a wá, togụ́ ánu yá ni ídí zíyị lúyú ledre gi zía née ndaá 'bi ené ledre bi ṇgúṇgu ní wá.

15

Idízé óto lafúze e zíye ídíye kí rokinyi

1 Zée ga bi cíyí ledre 'bi Kírésịto olụ́ go do mimbé'dezé ní, idízé sáká lafúze ga bi cíyí ledre ma'dáa ndaá aka do mimbé'deyé wá ní kí bilámá 'dódo ledre gi ro zíze óto yée zíye ídíye kí rokinyi.

2 Togụ́ 'dodozé ledre go zíye kenée yá, ni óto yée zíye ídíye kí rokinyi gi zía 'dịyịzé née go ledre 'bi Lomo zía ngbóróne simiyé.

3 Kírésịto oto ené roné zíne ídíne kí rokinyi wá. Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo, Kírésịto uku kídí, “Babá, 'yị ga bi ndịsịní úkucáyi yịị ní niyí go kpá ndịsị úku máa kenée.”

4 Eké omoní kóo ledre ga gére née kenée zíye ídíye káa do 'dódo ledre zíze gi ro zíze ídíze kí roko'bụ rozé kí ndịsị óto komozé dụ́ụ́ ro ledre bi 'bi Lomo ní.

5 Lomo bi ndịsị í'bí roko'bụ zíze, zíze ndịsịzé ụ́tụsimizé ní, ídí sáká sée zí mindịsịsé kí lafúse 'yị ga bi 'bi Kírésịto Yésụ ní ídíne bilámáne.

6 Gi ro zíse ịnyịsé mbá ndịsị kófó ịrị Lomo bi 'Bụ Ngére ezé Kírésịto Yésụ ní.

7 Ledre lafúse idí ídí zíse owóowó káa zí bi ledresé ni zí Kírésịto owóowó ní gi ro zí 'yị e ndịsịyé í'bí mbófo éyị́ zí Lomo.

8 Máúku zíse, Kírésịto ogụ zía ídíne káa do 'yị kasa zí Yụ́da e gi ro zíye ówo a kídí ledre kóo Lomo ukuomo zí bulúnduyé ní mengị roné go. Kírésịto ogụ tí go ma'díi.

14:11 14:11 Isáya 45:23 **15:3 15:3** Ke'bị 'bi Dawídi e 69:9

9 Nɨ kenée gɨ ro zí 'yị ga bɨ ndaní Yụ́da e
wá ní kpá í'bí mbófo éyị́ zí Lomo gɨ zía
mengị kpá bɨlámá ledre go zíye. Nɨ sɨmɨ
mɨéké kúrú Lomo kídí,
“Mááyí ndịsị mbófo yịị́ dongará 'yị ga bɨ
ndaní Yụ́da e wá ní.
Zíma ndịsịmá kófó ịrịyị́ sɨmɨ ke'bị.”
10 Ngíti a nɨ kpá mɨékéne kídí,
“Sée ga bɨ ndásé Yụ́da e wá ní, ídísé ị́nyị
kí Yụ́da e mbá ndịsị kófó ịrị Lomo.”
11 Do kpá éké ngíti a kídí,
“Sée 'yị ga bɨ ngárá ndásé Yụ́da e wá ní,
ídísé kófó ịrị Ngére Lomo.
Sée 'yịma'dí e do sogo káṇgá za mbá,
ídísé kófó ịrịa.”
12 Nébị Isáya uku kóo ledre kídí,
“Ngúru 'yị gɨ sɨmɨ kúfú ngére Dawídi nɨ
karanée ógụ
zía ídíne ngére do 'yị ga bɨ ngárá
ndaní Yụ́da e wá ní mbá.
Zíye ị́nyịyé mbá ndịsị óto úndru 'yị máa
née.”
13 Lomo bɨ ndịsị sáká 'yị e zíye ndịsịyé
óto komoyé ro ledre ené ní, idí 'dúcu
sée kí rokinyi gɨ ro zíse ndịsịsé bɨlámáse.
Gɨ zía 'Dówụ́ Lomo i'bí roko'bụ go zíse
ṇgúṇgu ledre ené kíe.

Páwulo dongará 'yị ga bɨ ndaní Yụ́da e wá ní

14 Owụ́ 'bɨ Babá e, máówo bú bɨlámáne
kídí ásé 'yị ówo ledre e, ledre bɨ máéké
ba útúásásé go 'dódo yée zí lafúse.
15 Máúkulógụ́ née lá ledre ma'dáa zíse
káa bɨ nɨ lịgị sée ke. Née bɨlámá ledre
bɨ Lomo mengị zía í'bí moko ené gɨ ro
zíma ndịsịmá méngị a ní. 16 Gelé máa
káa do 'yị kasa zí Kírésịto Yésụ gɨ ro zíma
ndịsịmá úku bɨlámá ledre ené zí 'yị ga
bɨ ndaní Yụ́da e wá ní gɨ ro zíye ṇgúṇgu
bɨlámá ledre máa née, gɨ do bɨ zí 'Dówụ́
Lomo lúguráyi yée drá zíye útúásáye kací
komo Lomo káa do mbigí 'yị ené e.
17 Mááyí kí mongụ́ rokinyi gɨ ro roko'bụ
bɨ Kírésịto Yésụ i'bí zíma, zíma ndịsịmá
méngị moko kíe zí Lomo ní.
18 Máútúásá 'dó'dó kí ndịsị úku gbékpị́
ledre e wá. Odụ ledre bɨ mááyí ndịsị
úku a ní dụụ́ ledre Kírésịto bɨ i'bí roko'bụ
zíma, ndịsịmá úku bɨlámá ledre ené kíe zí
'yị ga bɨ ndaní Yụ́da e wá ní, gɨ ro zíye óto
úndru Lomo.
19 Mbófo éyị́ gɨ ro 'Dówụ́ Lomo kí
roko'bụné bɨ sɨmɨmá ní. Zía sáká máa
zíma méngị mɨngburoko ledre e kpá kí
úku bɨlámá ledre 'bɨ Kírésịto zí tụ́'dụ́
'yị e kú gɨ sɨmɨ gara bɨ Yerụsaléma ní,
ndéréógụ kíe gị sɨmɨ káṇgá bɨ ndoloní
kídí Ilírikúma ní.
20 Kací kadra mbá, mongụ́ sómụ́ ledre
amá nɨ kíngaya gɨ ro úku bɨlámá ledre 'bɨ
Kírésịto zí 'yị ga bɨ ngárá uwúní aka wá
ní, gɨ zí wo bɨ mááyí úku ándá a kpá fú zí
'yị ga bɨ ukuní go zíye ní.
21 Gɨ zía nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú
Lomo kídí,
“'Yị ga bɨ ukuní ledrea zíye wá ní, nɨyí
lúrú wo kí komoyé,
yée ga bɨ uwúní ledre a kí mbílíye wá
ní, nɨyí ówoyéme ledre gɨ roa.”
22 Moko 'bɨ úku bɨlámá ledre 'bɨ Kírésịto
zí ngíti géyị 'yị e ụcụomo kóo máa ne kí
ógụmá zíse íri 'diya, gɨ zí kéyị née zíse
sóngó máa kí tụ́'dụ́ sɨmɨbi e.

Páwulo yeme roné gɨ ro ndéréne sɨmɨ Róma

23 Bɨ ba ní moko bɨ do sịlịma ní ụkụ́ go.
Mááyí go nzíyimá gɨ ro ógụmá zíse íri.
24 Máa yéme romá go gɨ ro ndéréma
sɨmɨ káṇgá bɨ Isipáyini ní, 'dá'dá zíma kí
ndéréókpóma geré mɨndéréókpó, mááyí
aka ógụ zíze ndịsịzé cúku'dée kése sɨmɨ
Róma ore kí, zíse nda í'bí mɨsi'di zíma
ndéréókpóma.
25 Ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto
sɨmɨ gara ga bɨ Mekedoṇiya kí Ákaya
ní, yokoní késị́ sáká lafúye ga bɨ sɨmɨ
Yerụsaléma ní kíe, mááyí aka ókpó kí
késị́ née geré í'bí a zíye íri kí zíma nda
ndá'baógụmá zíse ore.
26 'Yị ga gére née yokoní késị́ gɨ zía
uwúní kídí lafúye 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto
sɨmɨ Yerụsaléma ní nɨyí mɨ'dó'dóye
kíngaya.
27 Gɨ zía bɨ 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e
wá ndikiní bɨlámá ledre 'bɨ Kírésịto gɨ zí

15:9 15:9 2 Sámele 22:50, Ke'bị 'bɨ Dawídi e 18:49 **15:10 15:10** Gbre lorụ 32:43 **15:11 15:11** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 117:1 **15:12 15:12** Isáya 11:10 **15:21 15:21** Isáya 52:15

Yụ́da e ní, utúasá mɨútúásá zɨ́ye méngị
éyị́ kenée zɨ́ Yụ́da e.
28 Togụ́ máí'bí sáká éyị́ eyé née go zɨ́
Yụ́da e sɨmɨ Yerụsaléma íri yá, mááyí
geré ógụ zɨ́se íri zɨ́ma nda ókpóma sɨmɨ
Isipáyini.
29 Máówo bú mɨógụmá zɨ́se íri nɨ kɨ́
mongụ́ úndru bɨ gɨ zɨ́ Kɨ́résịto ní.
30 Owụ́ 'bɨ Babá e, mándú'yú sée kɨ́
roko'bụ bɨ gɨ zɨ́ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé
ní, kpá gɨ zɨ́a 'Dówụ́ Lomo oto 'búma go
dosé. Ídísé íni ini zɨ́ Lomo gɨ romá.
31 Ídísé íni ini zɨ́ Lomo gɨ zɨ́a ngíti géyị
'yị ga bɨ sɨmɨ káṇgá 'bɨ Yụdáya ní iliní
eyé ledre 'bɨ Lomo wá, Lomo idí yómo
máa gɨ zɨ́ye. Ídísé kpá íni ini zɨ́ Lomo gɨ
ro zɨ́ moko bɨ mááyí ndéré méngị a sɨmɨ
Yerụsaléma íri ní ndéréne bɨlámáne.
32 Lomo idí líkpí mɨsi'di zɨ́ma ógụmá kɨ́
rokinyi do mɨmbé'demá gɨ ro zɨ́ze sáká
rozé kése kɨ́ 'búne.
33 Mándịsị kpá íni ini kɨ́dí Lomo bɨ 'yị
méngị bɨlámá ledre zɨ́ 'yị e ídí ndịsị lúrú
bi kacɨ́se mbá. Ídí kenée.

16

Mandá gɨ zɨ́ Páwulo

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, kára bɨ Fóyịbe ba, nɨ
ngúru 'yị 'bɨ moko sɨmɨ Kanịsa bɨ ndoloní
Kenekaríya ní. Togụ́ ogụ go zɨ́se íri yá,
ídísé 'dí'bi wo sɨmɨ sụmụ sɨmɨ Lomo.
2 Ídísé 'dí'bi wo sɨmɨ sụmụ kɨ́ ledrené
zɨ́se owóowó gɨ zɨ́a nɨ ngúru 'yị 'bɨ Ngére
Yésụ. Ndịsị go sáká tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ 'bɨ
Kɨ́résịto ní do bɨlámá mɨsi'diné. Ndịsị
sáká máa kpá kenée.
3 Mandá zɨ́ Akúwíla kɨ́ me'bené Purisíla.
Née 'yị ga bɨ ndịsịzé méngị moko 'bɨ
Kɨ́résịto Yésụ kéye ní.
4 I'bíní royé cụ́ zɨ́ umbu gɨ ro sáká máa.
Gɨ zɨ́ kéyị née ní, zɨ́ze ḭnyịzé kɨ́ 'yị ga bɨ
ndaní Yụ́da e wá ní za mbá ndịsị mbófo
yée.
5 Mandá kpá zɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịní yóko
royé íni ini zɨ́ Lomo zɨ́ye 'be íri ní mbá.
Mandá kpá zɨ́ Epenétono, 'bú a nɨ domá
kɨ́ngaya gɨ zɨ́a nɨ mɨzefị 'yị bɨ sɨmɨ káṇgá
bɨ Ásiya ṇguṇgu ledre Kɨ́résịto ní.
6 Mandá kpá zɨ́ Maríya bɨ ndịsị méngị
moko zɨ́se íri kɨ́ngaya gɨ ro zɨ́se ndḭsịsé
bɨlámáne ní.
7 Andronika e kɨ́ Zụ́nịya, ga gére née
sụmụmá e onzóní kóo zée kéye sɨmɨ sḭgịnị
gɨ ro ledre Kɨ́résịto. Ṇguṇgu ụtụní
ledre Kɨ́résịto 'dá'dá gɨ zɨ́ma. 'Yịmɨkása e
ndịsịní óto úndruyé kɨ́ngaya. Máí'bí
mandá go zɨ́ye kɨ́ngaya.
8 Nda kpá lá dụụ́ yée ga gére née wá,
mandá kpá zɨ́ Ambilétono, máóto 'bú a go
domá kɨ́ngaya gɨ zɨ́a ṇguṇgu ledre Ngére
go.
9 Máí'bí kpá mandá zɨ́ Ụrụbáno e kɨ́
Isitéka. Ga gére née kpá 'yị ga bɨ ndịsịzé
méngị moko 'bɨ Kɨ́résịto kéye ní.
10 Mandá zɨ́ Ápelene, nɨ 'yị bɨ
mɨútúásáne kací komo Kɨ́résịto ní.
Mandá kpá zɨ́ 'yị ga bɨ 'be 'bɨ Arisitobụ́lụ.
11 Máí'bí kpá mandá zɨ́ Erodiyána
sụmụmá bɨ íri ní. Mandá kpá zɨ́ 'yị ga
bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ndịsịní yóko royé íni ini
zɨ́ Lomo 'be 'bɨ Narakisówụ ní.
12 Mandá zɨ́ Traphéna e kɨ́ Traphósa.
Kará ga gére née ndịsịní méngị moko 'bɨ
Ngére za kɨ́ mɨmbé'deyé mbá. Mandá kpá
zɨ́ Peresísi née kpá ngúru kára bɨ ndịsị
méngị moko 'bɨ Ngére kɨ́ mɨmbé'dené
mbá ní.
13 Mandá zɨ́ Rụfụ́sa e kɨ́ mbágáne. Née
'yị ga bɨ Ngére gelé yée go zɨ́ne ní. Kára
née mááyí zɨ́a káa zɨ́ mbigí owụ́ gɨ sɨmɨ a
ní.
14 Mandá zɨ́ Asenekịrḭto e kɨ́
Phélégono e kɨ́ Érémesi e kɨ́ Pátroba e kɨ́
Érémasi e nda kɨ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ nɨyí
kéye íri ní mbá.
15 Máí'bí kpá mandá zɨ́ Philólogụ e kɨ́
Zụ́lịya e kɨ́ Néra e kɨ́ Lémịné, nda kɨ́
Ólimbása kpá kɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto nɨyí
kéye íri ní mbá.
16 Kɨ́'dí bɨ ndíkísé go do bi kḭé'do íni
ini zɨ́ Lomo ní, ídísé ndḭsị í'bí mandá
dongaráse kɨ́ 'búne. 'Yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto
azé kéye yáa ní, i'bíní mandá zɨ́se íri
kɨ́ngaya.

Odụ lorụ gɨ zɨ́ Páwulo

17 Komosé idí ídí rosé gɨ zɨ́ ngíti géyị 'yị
ga bɨ iliní 'bɨ eyé dụụ́ bɨsinyí ledre gɨ ro zɨ́

'yị e ndịsịyé ífi dongaráye kɨ́ lafúye ní. 'Yị ga gére née 'dódo ledre eyé nɨ bɨsinyíne kpị́ gɨ zɨ́ ledre ga bɨ 'dodozé yée zɨ́se ní. Ndásé ndịsị, ndịsị kótrụ rosé kéye wá.

18 'Yị ga gére née mengịnɨ́ eyé née moko bɨ 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé ní wá, mengịnɨ́ yị́ eyé moko eyé gɨ royé. Ndịsịnɨ́ lóndo 'yị ga bɨ owoyemenɨ́ aka ledre 'bɨ Kɨ́résịto wá ní kɨ́ bɨkinyi ódro gɨ ro zɨ́ye ṇgúṇgu ledre ṛanga eyé ga gére née.

19 Tụ́'dụ́ 'yị e owonɨ́ go kɨ́dí ndịsịsé go óto úndru ledre 'bɨ Kɨ́résịto kɨ́ngaya. Éyị́ bɨ méngịsé née oto máa go zɨ́ma ídíma kɨ́ mongụ́ rokinyi. Ídísé ídí 'yị komokenzị e, zɨ́se ígí rosé mɨígí gɨ zɨ́ méngị lúyú ledre.

20 Lomo 'yị í'bí bikịdrị́ zɨ́ 'yị e nɨ í'bí roko'bụ zɨ́se rómo komo ezeokóse Satána kɨ́e zɨ́a nda ídíne káa do sɨmɨ sịndịse.

Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé idí sáká sée.

21 Timatíyo eze 'yị mokozé i'bí mandá zɨ́se. Lụkụ́yo e kɨ́ Zésona e kɨ́ Sosopéta ga bɨ sụmụmá e ní, i'bízé mandá kéye zɨ́se íri za mbá.

22 Máa Teritáyo 'yị éké ledre ba, máí'bí kpá mandá go zɨ́se 'yị ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní.

23 Gáyo bɨ mándịsị zɨ́a 'be gɨ zɨ́a 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ndịsịnɨ́ yóko royé zɨ́a 'be íni ini ní, i'bí kpá mandá zɨ́se íri.

Ngíti mongụ́ 'yị bɨ 'bɨ akúma yáa, Erésito, nda kɨ́ Kúta lúnduzé sɨmɨ Lomo, i'bínɨ́ mandá zɨ́se íri.

24 Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé idí sáká sée.

25 Lomo bɨ mándịsị 'dódo bɨlámá ledre 'bɨ owụ́ 'bɨ ené Kɨ́résịto Yésụ zɨ́se ní, idí í'bí roko'bụ zɨ́se. Bɨlámá ledre née nɨ kóo mɨótoécịné gɨ zɨ́se kɨ́ tụ́'dụ́ sɨmɨbi e.

26 Bɨ ba ní, nɨ nda go mɨ'dódoné zɨ́se fúó. Lomo bɨ nɨ trịdrị za fí ní ukui'bí ledre zɨ́ nébị e éké bɨlámá ledre máa née gɨ ro zɨ́ ṛịkị́ sị́ do 'yịma'dí e mbá ówo a gɨ do bɨ zɨ́ye ṇgúṇgu a.

27 Gɨ zɨ́a bɨ Lomo nɨ 'yị komokenzị kasaogụ Kɨ́résịto Yésụ ne ní, ịrịa idí ndịsị ídí mɨmbófoné za fí. Idí kenée.

Mɨzefị wáraga bɨ Páwulo eké zí 'yị ga bɨ sɨmɨ Koṛndo ní

Ledre gɨ ro mɨzefị bụ́kụ bɨ Koṛndo ní

Páwulo bɨ 'yịmɨkása ní eké ledre ba ne zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto sɨmɨ Koṛndo bɨ ngúru mongụ́ gara sɨmɨ Gɨrṛsị ní. Páwulo 'dodo kóo bɨlámá ledre 'bɨ Yésụ zí 'yị e sɨmɨ Koṛndo rómo do sɨmɨbi kṛ́é'do. Sɨmɨ Moko 'bɨ 'yịmɨkása e kápita 18, zí tụ́'dụ́ 'yị e kóo ṇgúṇgu ledre Yésụ. Sɨmɨ bɨ Páwulo nderéokpó do ngíti bi ní, zí bɨsinyí ledre e óguyé dongará 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní íri. Née éyị́ bɨ oto Páwulo éké ledre ba kása a sɨmɨ koṛndo ní gɨ ro zíye ótoómo kí méngị bɨsinyí ledre káa zí ga gére née 'dá'ba.

Sɨmɨ kápita 1-4 Páwulo eké kídí ndaá bɨlámáne zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní ífi sɨmɨyé ndṛ́sị ófụ́ye dongaráye wá. Sɨmɨ kápita 5-6 esị sṛ́lṛ́ne komo yée ga bɨ ndṛsịní méngị kéyị kenée káa zí éyị́ bɨ owoní aka Lomo wá ní. Sɨmɨ kápita 7, 'dodo ledre gɨ ro toso ndṛ́sị 'bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre Kírésịto go ní nɨyí ndṛ́sị kí me'beyé e, ya'dá 'bɨ eyé e kí 'yị 'bɨ 'be 'bɨ eyé e mbá ní. Zía í'bí lorụ zíye gɨ ro 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go ní nɨyí ndṛ́sị kí yée ga bɨ ṇguṇguní eyé ledre 'bɨ mbigí Lomo wá ní káa be 'di. 'Yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go ní nɨyí ndṛ́sị íni ini zí Lomo káa be 'di? Zía kpá úku ledre kídí 'Dówụ́ Lomo i'bí úndru moko go zíze tụ́'dụ́ mɨngúngúcua, kíngaya sɨmɨ kápita 13 uku ledre úndru 'bɨ óto 'bú lafú 'yị e. 'Dówụ́ Lomo née nɨ sáká zée zíze ndṛ́sịzé íni ini zí Lomo do bɨlámá mɨsi'diné tí káa zí 'yị ga bɨ ṇguṇgní ledre Kírésịto go ní. Née ní zía úku ledre zíye kídí káa zí bɨ Lomo uru kóo Kírésịto go gɨ sɨmɨ umbu ní togụ́ karanée uyuzé go yá nɨ kpá úru zée.

Mandá zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto sɨmɨ Koṛndo ní

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, máa Páwulo bɨ Lomo gelé máa, zía óto zée kí Sosoténe káa do 'yịmɨkása 'bɨ Kírésịto Yésụ ní.

2 Máéké ledre ba máa zíse, sée 'yị ga bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Lomo go sɨmɨ Koṛndo íri ní. Ledre bɨ máéké ní, ndaá kpá lá dụụ́ zíse wá, kpá zí 'yị ga bɨ do ngíti géyị bi e ṇguṇguní kpá ledre Kírésịto Yésụ Ngére ezé gɨ zía gelé zée go kéye káa do mbigí 'yị ga bɨ Lomo ní.

3 'Bụzé Lomo kí Kírésịto Yésụ Ngére ezé, idíní lúrú bi kacíse, zíye méngị bɨlámá ledre zíse gɨ do bɨ zíse ndṛ́sịsé bɨlámáse.

4 Kací kadra mbá, mándṛ́sị í'bí mbófo éyị́ zí Lomo kací bɨlámá ledre bɨ mengị zíse, zíse ídíse go mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto Yésụ ma'dáa ní.

5 Ngére Yésụ i'bí roko'bụ née zíse gɨ ro zíse ndṛ́sịsé ówoyéme ledre ené zaá bɨlámáne kpá gɨ ro zíse ndṛ́sịsé 'dódoyéme a zí 'yị e do bɨlámá mɨsi'diné.

6 Gɨ zí kéyị née ní, 'yị e nɨyí ịnyị mbá ówo a kídí ledre bɨ 'dodozé zíse gɨ ro Kírésịto Yésụ ní nɨ ma'díi ledre.

7 'Dówụ́ Lomo i'bí tákpásṛ́lṛ́ ga gére née zíse kenée gɨ ro zíse ndṛ́sịsé méngị mbá ledre ga bɨ utúasání mɨútúásá ní gɨ zía ndṛ́sịsé go óto komosé gɨ ro mɨndá'baógụ Kírésịto Yésụ Ngére ezé.

8 Ngére Yésụ nɨ ndṛ́sị 'dókó sée gɨ ro zíse ndṛ́sị tórosé fú lá ngbúó gị sɨmɨ sịndṛ́ kadra bɨ Ngére ezé Kírésịto Yésụ ma'dáa nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní.

9 Ɨ, tí ma'díi, Lomo gelé sée ne gɨ ro zí mɨndṛ́sịsé ídíne kṛ́é'do kí Owụ́ 'bɨ ené Kírésịto Yésụ bɨ nɨ Ngére ezé ní. Ledre ga bɨ uku yée gɨ rosé ní nɨ méngị yée mbá tí káa zí bɨ uku yée ní.

'Yị 'bɨ Kírésịto idíní ndṛ́sị kí mɨmbé'deyé kṛ́é'do

10 Owụ́ 'bɨ Babá e, máésị sṛ́lṛ́ma komosé kí roko'bụ bɨ zíma gɨ zí Kírésịto Yésụ Ngére ezé ní kídí, ndásé sógó rosé zíse ndṛ́sịsé kí ófụ́se dongaráse wá. Ídísé ndṛ́sị káa do 'yị e kṛ́é'do. Mɨmbé'desé kí mɨméngị ledre esé idí ídí mbá kṛ́é'do.

11 Máúku ledre née gbékpịe wá,
mbílíma uwú ndiki ledre go. Ngíti géyị
'yị e ogụní gɨ 'be 'bɨ Kulúwe yáa zɨ́ye úku
ledre zɨ́ma kɨ́dí, ndịsị esé ndaá 'bɨ ené íri
bɨlámáne wá. Ndịsịsé ndịsị íri fú lá kɨ́ ófụ́
dongaráse.
12 Ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse ya yée
nɨyí yị́ eyé 'bɨ eyé 'yị ga bɨ 'bɨ "Páwulo
ní." Ngíti géyị ya yée nɨyí yị́ eyé 'yị ga bɨ
'bɨ "Apólo ní." Ngíti géyị ya yée nɨyí yị́
eyé 'bɨ eyé 'yị ga bɨ 'bɨ "Pétero ní." Ngíti
géyị ya yée nɨyí yị́ eyé 'bɨ eyé 'yị ga bɨ 'bɨ
"Kɨ́résịto ní."
13 Ásé ífi sɨmɨ Kɨ́résịto kenée lárá a káa
be 'di? Ambí uyu kóo gɨ ro yómo sée ní
ne? Páwulo? Babatịzịní kóo sée kɨ́ ịrị
ambi? Kɨ́ ịrị Páwulo?
14 Mámbófo Lomo go, gɨ zɨ́a máí'bí amá
kóo babatịza zɨ́ bɨkéṛị́ 'yị gɨ dongaráse wá.
Odụ 'yị ga bɨ má ówo, máí'bí kóo babatịza
go zɨ́ye ní dụ́ụ́, Kɨrísipo e kɨ́ Gáyo.
15 Gɨ zɨ́ kéyị́ née ní, bɨkéṛị́ 'yị gɨ don-
garáse bɨ nɨ úku ledre kɨ́dí babatịzịní kóo
née kɨ́ ịrịmá ní ndaá.
16 Woyịị, ledre Sitịfáno ayí go lɨ́gị́ máa.
Ngíti 'yị bɨ kóo máí'bí bábátịzị́ go zɨ́a
ní, Sitifáno kɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ ené e. Gɨ
do kacɨ́ye née togụ́ ngíti 'yị nɨ kpá bo
mábábátịzị́ kóo wo go yá, másómụ́ndíki
aka wá.
17 Kɨ́résịto Yésụ kasa ené kóo máa lá
dụ́ụ́ í'bí babatịza zɨ́ 'yị e wá, kasa máa
úku bɨlámá ledre ené zɨ́ 'yị e za mbá.
Mándịsị úku zɨ́ 'yị e dụ́ụ́ ledre mɨúyu kɨ́
mɨúrú Yésụ gɨ sɨmɨ umbu nda kɨ́ ledre
roko'bụ 'bɨ yómo 'yị e bɨ zɨ́a ní. Idí
mándịsị kóo úku ledre née kɨ́ sómụ́ 'bɨ
'yịma'dí e yá, káa bɨ mɨúyu Yésụ bɨ kóo
do mɨngbúngbu kágá ní moko ndaá ba
sɨmɨ a wá.

Ledre gɨ ro umbu Yésụ

18 Owụ́ 'bɨ Babá e, ledre gɨ ro umbu
Yésụ nɨ mongụ́ ledre gɨ zɨ́a 'Bụzé Lomo
yeme ledre née kenée gɨ ro yómo zée.
Owozé ledre née kenée gɨ zɨ́a owoyemezé
ledre gɨ ro roko'bụ 'bɨ Lomo go. 'Yị
máa yée ga bɨ ngárá owoyemení ledre
gɨ ro roko'bụ 'bɨ Lomo wá ní, lurúní
yị́ eyé ledre umbu bɨ kóo Yésụ uyu do
mɨngbúngbu kágá ní zɨ́ye káa zɨ́ ledre
cayi ní.
19 Nɨ sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí,
"'Yị ga gére née kɨ́ ówo ledre ga gére
née nɨyí yị́ eyé kací komomá mbá
bɨcayiyé moko ndaá sɨmɨyé wá.
Mááyí óto yée zɨ́ bi ndịsị sínyíne royé
mɨsínyí kɨ́ ówo ledre ga gére née
mbá."
20 Togụ́ nda go kenée ní, 'yị ga bɨ ndịsịní
méngị́ kéyị́ kɨ́dí yée owoofụní ledre go
ní, nɨyí kací komo Lomo go káa be 'di?
Nɨyí go mbá bɨcayiyé. Gɨ zɨ́a Lomo uku go
kenée.
21 Lomo nɨ dụ́ụ́ ne 'yị bɨ owoonzó
ledre gɨ ro ledre e za mbá ní, ili ené zɨ́
'yịma'dí e ówo née kɨ́ 'bɨ eyé ówo ledre
eyé 'bɨ 'yịma'dí e wá. Gɨ zɨ́ kéyị́ née ní
zɨ́a úku ledre kɨ́dí, ledre ené bɨ ndịsịzé
'dódo a zɨ́ 'yị e, zɨ́ ngíti géyị 'yị e ndịsịyé
lúrú a kɨ́dí moko ndaá sɨmɨ a wá ní, nɨ
ídíne mɨsi'di 'bɨ ómo zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní
ledre ma'dáa go ní.
22 'Yị ga bɨ Yụ́da e ní, iliní 'bɨ eyé
yée idíní lúrú mɨngburoko lárá ledre e kɨ́
méngị́ royé té kí yée nɨyí fú ṇgúṇgu a
kɨ́dí ma'díi, Lomo kasaogụ Yésụ ne. Ngíti
géyị 'yị máa yée ga bɨ ndaní gɨ sɨmɨ kúfú
Yụ́da e wá ní, iliní 'bɨ eyé idízé 'dódo
ledre ma'dáa kɨ́ ówo ledre bɨ 'yịma'dí e 'bɨ
do sogo káṇgá ní yée nɨyí fú ṇgúṇgu a.
23 Ndịsịzé 'dódo dụ́ụ́ ledre umbu bɨ
kóo Kɨ́résịto Yésụ uyu do mɨngbúngbu
kágá ní. Yụ́da e ṇguṇguní eyé bɨ kɨ́dí
Lomo nɨ kásaógụ Kɨ́résịto zɨ́a úyuné do
mɨngbúngbu kágá ní wá. Kúfú ngíti géyị
'yị e lurúní 'bɨ eyé kɨ́dí née ledre cayi.
24 'Yị máa yée ga bɨ Lomo gelé yée go
káa do mbigí 'yị ené e ní, togụ́ Yụ́da e
togụ́ kúfú ngíti géyị 'yị e yá, lurúní ledre
ga bɨ 'dodozé yée née káa do ledre bɨ kɨ́
roko'bụné ní gɨ zɨ́a owoní go bɨlámáne
kɨ́dí, Kɨ́résịto 'dodo ledre máa ga gére née
ne zɨ́ze. Zɨ́a kpá 'dódo ledre gɨ ro roko'bụ
bɨ 'bɨ Lomo kpá komokenzị ené ní zɨ́ze.
25 Ledre bɨ Lomo mengị́ née ngíti géyị
'yị e lurúní yị́ eyé kací komoyé káa do
bɨcayi ledre. Ábuwá roko'bụ 'bɨ Lomo kɨ́

1:19 1:19 Isáya 29:14

owo ledre ené romo gɨ do 'bɨ 'yịma'dí e do sogo káṇgá go za mbá.

26 Owụ́ 'bɨ Babá e, sómụ́sé aka kɨ́ rosé. Simɨ bɨ kóo ngárá Lomo ndolo aka sée gɨ ro zíse ídíse káa do 'yị lódụ́ kací Kírésịto wá ní ndásé kóo kací komo 'yị e káa zí 'yị ówo ledre e ní wá, ndásé kóo kpá káa zí mɨngburoko 'yị e ní wá.

27 Lomo otoomo bɨcayi ledre ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ba gɨ ro zí dokuwu méngị 'yị ga bɨ ya yée nɨyí 'yị ówo ledre e ní gɨ zía. Zía ótoómo ledre máa yée ga bɨ moko ndaá sɨmɨyé wá ní zí dokuwu méngị 'yị ga bɨ kí cóngó royé ní gɨ zía.

28 Lomo ndịsị lengbe gélé 'yị ga bɨ yaá owoní ledre wá ní gɨ ro zíye ídíye káa do 'dódo ledre zí 'yị ga bɨ otoní royé ya yée owoofụní ledre go ní kídí ówo ledre eyé née moko ndaá 'bɨ ené sɨmɨ a zíne wá.

29 Lomo mengị ledre née kenée káa bɨ ngíti géyị 'yị e nɨyí ndịsị mbófo royé zíne.

30 Lomo 'di'bilugu zée, zía óto zée zíze ídíze kí Kírésịto Yésụ káa do 'yị e kịé'do ba ndaá gbékpịne wá, gɨ zía Yésụ ma'dáa uyu kóo go gɨ rozé, zía kpá 'dódo ledre bɨ gɨ ro Lomo ní zíze ówoyéme a. Gɨ zí kéyị née, zía yómo zée, zía 'dí'bióyó lúyú ledre gɨ rozé, zíze ídíze mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní.

31 Nɨ sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kídí, "Togụ́ 'yị ili mbófo roné yá, idí mbófo roné gɨ ro éyị́ ga bɨ Ngére Lomo ndịsị méngị yée ní."

2

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, sɨmɨ bɨ kóo máógụ zíse sɨmɨ Koṛindo íri ní, má'dódo kóo zíse dụụ́ ledre bɨ 'bɨ Lomo ní. Mándịsị amá kóo mbófo romá kí úku mɨngburoko ledre e zíse káa zí éyị́ bɨ máówoófụ ledre go ní wá.

2 Máóto kóo sómụ́ ledre amá ndịsị 'dódo zíse lá dụụ́ ledre Yésụ kí ledre umbu bɨ kóo Kírésịto Yésụ ma'dáa uyu wo do mɨngbúngbu kágá ní.

3 Sɨmɨ bɨ kóo mándịsị 'dódo ledre ga gére née zíse ní, mɨmbé'demá ndaá kóo wá. Máyá 'bɨ amá útúásásé esé kóo ṇgúṇgu ledre ga bɨ kóo mándịsị 'dódo yée zíse née wá.

4 Ṇgúṇgusé kóo ledre ga bɨ má'dódo yée zíse gɨ ro Ngére Yésụ née ndaá gɨ zía bɨ ya máówo kací 'dódo a go ní wá, yị ené gɨ zía 'Dówụ́ Lomo ndịsị kóo 'dódoyéme ledre máa ga gére née zíse za cụ́ ne kí mongụ́ roko'bụné kídí, née mbigí ledre bɨ gɨ zí Lomo ní.

5 Gɨ zí kéyị née, ndásé óto mɨmbé'desé ro mɨsómụ́ ledre 'bɨ 'yịma'dí e wá. Ídísé óto mɨmbé'desé dụụ́ ro ledre bɨ 'bɨ Lomo ní gɨ zía bɨ Lomo nɨ kí roko'bụ ledre e za mbá zíne ní.

Cóngó komokenzị nɨ dụụ́ gɨ zí 'Dówụ́ Lomo

6 Ledre ga bɨ ndịsịzé 'dódo yée zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Kírésịto go kíngaya ní, nɨyí komokenzị bɨ 'bɨ Lomo ní. Ndaá komokenzị bɨ gɨ zí 'yịma'dí e ní wá, ndaá kpá komokenzị gɨ zí 'yị ga bɨ kí mɨngburoko roko'bụyé do sogo káṇgá ba ní ní wá. Gɨ zía moko nda sɨmɨ komokenzị 'bɨ 'yịma'dí e zí Lomo wá.

7 Ndịsịzé úku ba ledre komokenzị bɨ 'bɨ Lomo bɨ Lomo ma'dáa otoecị kóo mɨótoécị gɨ zí 'yịma'dí e ní. Lomo yemeomo kóo ledre go gɨ rozé 'desị́ 'dá'dá zía kí ótoógụ éyị́ e, kídí, née nɨ óto zée kí ledrezé zíne owóowó. Otoecị yị́ ené kóo ledre née mɨótoécị uku'dodo ené kóo zí bɨkéṛị́ 'yị do sogo káṇgá wá.

8 Mɨngburoko ngére ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ba owoyemení ledre gɨ ro mongụ́ komokenzị bɨ Lomo yemeomo kóo ledre kíe gɨ ro 'yịma'dí e née wá. Idí owoyemení kóo bo yá, káa bɨ i'bíní kóo lorụ do phéphéónzó Ngére Yésụ bɨ nɨ kí mongụ́ úndruné ní wá.

9 Ledre née utúasá go 'duo kpịnị kí ledre bɨ kóo nébị Isáya uku ní kídí,

"'Yị e utúasání lúrú a,
'yị e utúasání kpá úwú a wá,
abú uku'dodoní zíye utúasá kpá ólụ́ sɨmɨ doyé wá.
Née Ledre bɨ Lomo yemeomo gɨ ro méngị a zí 'yị ga bɨ otoní 'búa go ní."

1:31 1:31 Yeremáya 9:24 **2:9 2:9** Isáya 64:4

10 Zée 'yị ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní, Lomo
'dodo yeme kóo ledre máa née go zɨ́ze
sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ne.
Gɨ zɨ́a 'Dówụ́ Lomo ma'dáa owoyeme
sómụ́ ledre 'bɨ Lomo bú bɨlámáne.
11 Ngíti 'yị kpị́ utúasá bú ówoyéme
sómụ́ ledre 'bɨ ezené? Ɨ́'ɨ, éyị́ ndaá kenée
wá. 'Yị ndịsị ówoyéme sómụ́ ledre ené
dụụ́ ne kɨ́ roné. Nɨ gɨ ro Lomo kpá kenée.
'Dówụ́ Lomo ndịsị ówoyéme sómụ́ ledre
'bɨ Lomo dụụ́ ne.
12 Owoyemezé ledre bɨ Lomo mengị zɨ́ze
ní go bɨlámáne. Bɨ owoyemezé ní, ndaá bɨ
ya kɨ́dí 'yị ga bɨ do sogo káṇgá ba 'dodoní
ye zɨ́ze ní wá. Lomo kasa 'Dówụ́ne ne zɨ́a
ógụ ndịsịné sɨmɨzé ndịsị 'dódoyéme ledre
ga bɨ yeme yée go gɨ rozé ní zɨ́ze.
13 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, zɨ́ze ndịsịzé 'dódo
zɨ́ 'yị e 'duo dụụ́ cóngó ledre bɨ 'Dówụ́
Lomo 'dodo yée ne zɨ́ze ní. 'Dodozé ezé
ledre bɨ ogụ gɨ zɨ́ 'yịma'dí kɨ́ sómụ́ ledre
'bɨ 'yịma'dí sɨmɨné ní wá.
14 'Yị máa wo bɨ ngárá 'Dówụ́ Lomo
ndaá sɨmɨ a wá ní, utúasá ené ówoyéme
ledre ga bɨ 'Dówụ́ Lomo ndịsị 'dódo yée
zɨ́ze ní wá. Ledre ga gére née nɨyí ídí
eyé zɨ́a káa zɨ́ ledre cayi ní gɨ zɨ́a utúasá
ené ówoyéme yée lá kɨ́ roné wá. 'Búó
togụ́ 'Dówụ́ Lomo 'dódo yée ne zɨ́a nɨ fú
ówoyéme yée gɨ zɨ́a ledre ga gére née
ogụní yị́ eyé gɨ zɨ́ Lomo.
15 'Yị bɨ nɨ kɨ́ 'Dówụ́ Lomo sɨmɨné ní,
útúásá go ówoyéme dongará ledre e za
mbá bɨlámáne. 'Yị máa wo bɨ ngárá
ṇguṇgu ené ledre 'bɨ Lomo wá ní, utúasá
ené ówoyéme ledre 'bɨ 'yị máa wo bɨ
ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo go, nɨ kɨ́ 'Dówụ́
Lomo sɨmɨné ní wá.
16 Ledre née utúasá go kpịnị kɨ́ ledre bɨ
nébị Isáya uku ní kɨ́dí,
“Ambí utúasá bɨ ówoyéme sómụ́ ledre 'bɨ
Ngére Lomo ní ne,
bɨ zɨ́a ndịsịné í'bí lorụ zɨ́a ní?”
Tɨ́ lá utúasázé ówoyéme ledre bɨ Kɨ́résịto
ndịsị sómụ́ ní.

3

'Yị 'bɨ Kɨ́résịto ndaní ífi royé wá

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, sɨmɨ bɨ kóo mááyí zɨ́se
sɨmɨ Koṛindo íri ní, mándịsị kóo 'dódo
ledre 'bɨ Lomo zɨ́se lá ndoo káa zɨ́ éyị́
bɨ ṇgúṇgusé aka ledre 'bɨ Lomo wá ní.
Mándịsị kóo 'dé'de sée née mɨ'dé'de gɨ zɨ́a
cíyí ledre 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ bɨ ṇgúṇgusé ní
ndaá aka kóo sɨmɨsé kɨ́ngaya wá.
2 Togụ́ owụ́ nɨ aka sɨ́ṛíne yá, ndịsị aka
ụ́lụ 'bɨ ené lá dụụ́ umba. Née sị́ ledre bɨ
kóo mándịsị 'dódo ledre zɨ́se gɨ zɨ́a ndoo
ní, gɨ zɨ́a roko'bụsé ndaá aka kóo gɨ ro
mɨngburoko 'dódo ledre ga bɨ 'bɨ Lomo ní
wá.
3 Máméngị kenée gɨ zɨ́a ambá mɨméngị
ledre esé nɨ aka yị́ ené fú lá 'bɨ 'yị ga
bɨ owoyemení aka ledre 'bɨ Lomo wá ní.
Ásé aka fú kɨ́ ledre 'bɨ sɨmɨkesị́ ro lafúse e
kɨ́ngaya, ledre 'bɨ ófụ́ kɨ́ lafúse e nɨ aka
kpá fú zɨ́se kɨ́ngaya. Mɨméngị ledre ga
gére née 'dodoní kɨ́dí cíyí ledre 'bɨ Lomo
ndaá aka sɨmɨsé wá. Mɨméngị ledre esé
nɨ aka yị́ ené mbá 'bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇguní
aka ledre 'bɨ Lomo wá ní.
4 Togụ́ ngíti 'yị gɨ dongaráse uku ledre
kɨ́dí, “Káa zɨ́ bɨ ásé lúrú máa ba, máúwú
amá ledre 'bɨ ngíti 'yị kpị́ wá, mándịsị
úwú dụụ́ ledre ga bɨ Páwulo ndịsị 'dódo
yée ní.” Zɨ́ ngítia úku 'bɨ ené kɨ́dí, “Ɨ́'ɨ,
mándá 'bɨ amá sɨmɨ tụ́'dụ́ ledre esé ga
gére née wá. Mándịsị úwú 'bɨ amá ledre
amá dụụ́ gɨ zɨ́ Apólo.” Máúku zɨ́se ma'díi,
ndịsịsé née aka fú lá méngị mɨméngị
ledre 'bɨ 'yị máa yée ga bɨ ṇguṇguní aka
ledre Kɨ́résịto káa do Ngére eyé fú lá wá
ní.
5 Máa Páwulo kɨ́ Apólo, ndazé ezé
mɨngúngúcua wá. Azé lá dụụ́ kịé'do
'yịmɨkása ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní. Née
sị́ ledre bɨ 'dodozé ledre ené zɨ́se, zɨ́se go
ṇgúṇgu a ní. Ndịsịzé méngị née moko bɨ
Lomo i'bí zɨ́ze ní.
6 Máa Páwulo, mááyí 'bɨ amá káa zɨ́ 'yị
bɨ o'doomo kére yáká ní. Ezemá Apólo
nɨ nda 'bɨ ené káa zɨ́ 'yị ịcị́ tó'dó gɨ komo
kére ma'dáa ní. 'Yị bɨ ndịsị í'bí roko'bụ
zɨ́ kére ga bɨ yáká née ngbóróye kɨ́e ní, yị́
ené Lomo ndaá 'bɨ ené zée 'yịma'dí e wá.
7 Gɨ dongaráze ga bɨ gbre née, 'yị ó'do
yáká kɨ́ 'yị ịcị́ tó'dó, wo bɨ romo do ezené

2:16 2:16 Isáya 40:13

ní ndaá 'bɨ ené wá. Odụ 'yị bɨ romo ní dụ́ụ́ Lomo bɨ i'bí roko'bụ zɨ́ éyḭ ga bɨ yáká
nee ngbóróye kɨe ní.
8 Abú moko ga bɨ ndịsịzé méngị yee
kɨ́ Apólo nee nɨyí cúku'dee kpḭ kpḭ yá,
ndịsịzé méngị yee mbá kɨ́ sómụ́ ledre
kḭé'do. Tákpásḭlḭ nɨ nda ífi sɨmɨzé goó ne.
Lomo nɨ nda í'bí tákpásḭlḭ zɨ́ 'yị kacɨ́ 'bɨ
ené moko bɨ mengị ní.
9 Zée gbrengárá, azé 'yị moko ga bɨ 'bɨ
Lomo ní. Gelé zée gɨ ro zɨ́ze méngị moko
sɨmɨ yáká ené. Sée 'yị ga bɨ 'bɨ Koṛndo
ní, ásé se yáká 'bɨ Lomo. Ndaá kpá lá dụ́ụ́
yáká wá, ásé kpá káa zɨ́ 'dḭcḭ ní.
10 Máa Páwulo, Lomo mengị bɨlámá
ledre zɨ́ma zɨ́a kásaụ́tụ máa ógụ 'dódoụ́tụ
ledre ené zɨ́se. Mááyí káa zɨ́ 'yị bɨ otoụtụ
sḭ 'dḭcḭ gɨ ro ó'bó a ní. 'Yị ga bɨ ndịsịnɨ́
'dódotátá ledre nee zɨ́se ní, nɨyí 'bɨ eyé
nda káa zɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịnɨ́ ó'bótátá 'dḭcḭ
ma'dáa ní. Mongụ́ ledre bɨ máíli gɨ zɨ́ 'yị
máa ga gére ní, idínɨ́ 'dódo ledre ma'dáa
zɨ́se do bɨlámá mɨsi'diné káa zɨ́ 'yị ga bɨ
o'bótatánɨ́ 'dḭcḭ ma'dáa go bɨlámáne ní.
11 Kɨ́résịto Yésụ nɨ dụ́ụ́ ne dosḭ 'dḭcḭ bɨ
'yị e ndịsịnɨ́ ó'bótátá ní, ngíti 'yị bɨ nɨ óto
ngíti dosḭ 'dḭcḭ kpḭ gɨ zɨ́ wo máa nee ní ní
ndaá.
12 Sɨmɨ mɨ'dódo ledre 'bɨ Ngére Yésụ,
ngíti géyị 'yị e 'dodonɨ́ 'bɨ eyé tɨ́ kɨ́
roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo gɨ ro zɨ́a ídíne kɨ́
roko'bụné. Ledre nee nɨ cé káa zɨ́ 'dḭcḭ bɨ
ụbụ́nɨ́ kɨ́ bɨlámá kágá e do ḭtị doa kɨ́ ngoko
súwú bɨ utúasá énye 'diya wá ní. Ngíti
géyị 'yị e ụbụ́nɨ́ 'bɨ eyé kɨ́ ngorụ kágá kpá
kɨ́ ngorụ súwú e.
13 Sɨmɨ bɨ karanée Yésụ nɨ ndá'baógụ do
sogo káṇgá ona ní, nɨ lúrú kacɨ́ moko ezé,
zée 'yị lódụ́ kacɨ́ga mɨkékeṛḭa mbá togụ́
mengịzé moko ené go do bɨlámá mɨsi'diné
togụ́ ndaá do bɨlámá mɨsi'diné wá yá. Éyḭ
bɨ kḭé'do togụ́ mengịzé go nɨ ló'bo gɨ zɨ́
Yésụ ma'dáa yaá lurú wá ní nda.
14 'Yị máa wo bɨ kacɨ́ moko ené nɨ ídí
bɨlámáne do komo Yésụ káa zɨ́ 'dḭcḭ bɨ
ụbụ́nɨ́ rịngḭ utú gɨ zɨ́ mongụ́ síli wá ní, zɨ́
Yésụ ma'dáa í'bí tákpásḭlḭ bɨ trịdrị bɨ za fí
ní zɨ́ 'yị máa nee.
15 'Yị máa wo bɨ Yésụ nɨ ndá'baógụ
ndíki kacɨ́ moko ené ndaá bɨlámáne wá,
cé káa zɨ́ 'yị bɨ ụbụ́ 'dḭcḭ bɨcayiné zɨ́ 'dḭcḭ
ma'dáa ndụ́rụné gɨ zɨ́ mongụ́ síli ní, 'yị
máa nee abú nɨ aka tɨ́ ómo tako yá ní,
utúasá ídí kɨ́ ledrené owóowó zɨ́ Ngére
Yésụ wá.
16 Sée 'yị ga bɨ 'bɨ Koṛndo ní, ídísé
ówo a kɨ́dí ásé 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo, 'Dówụ́
Lomo ndịsị ndḭsị sɨmɨsé.
17 Máúku zɨ́se, togụ́ ngíti 'yị sinyi dosé
kɨ́ bɨcayi 'dódo ledre, nɨ yḭ ené go káa zɨ́
'yị bɨ ili ndụ́rụ 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo ní. Lomo
nɨ 'dó'do 'yị máa nee kɨ́ 'do'dó bɨ ngárá
odụ a ndaá ní gɨ zɨ́a ásé yḭ esé mbigí 'Dḭcḭ
'bɨ Lomo, Lomo ma'dáa ndịsị ndḭsị sɨmɨsé.
18 Gɨ zɨ́ kéyị nee ní, owụ́ 'bɨ Babá e,
ndásé lóndo rosé kɨ́dí ásé 'yị ówo ledre e
ní wá. Ídísé óto rosé káa do 'yị ga bɨ
owonɨ́ ledre wá ní, gɨ ro zɨ́ Lomo í'bí mbigí
ówo ledre zɨ́se ne.
19 Éyḭ ga bɨ ndịsịzé méngị yee kɨ́ ówo
ledre 'bɨ 'yịma'dí e ní, nɨyí yḭ eyé kacɨ́
komo Lomo mbá bɨcayiyé. Gɨ zɨ́ kéyị nee,
nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí,
"'Yị ga bɨ otonɨ́ royé ya yee owoofụnɨ́
ledre e go ní, Lomo ndịsị lengbe óyóló'bó
ówo ledre eyé nee káa do gbékpḭ cící éyḭ e
bɨ moko ndaá sɨmɨyé zɨ́ Lomo wá."
20 Ndaá kpá lá dụ́ụ́ wo nee wá, uku
kóo kpá kɨ́dí, "'Yị ga bɨ ya yee owoofụnɨ́
ledre go ní, sómụ́ ledre eyé nɨ yḭ ené kacɨ́
komo Ngére Lomo 'duo bɨcayiné moko
ndaá sɨmɨ a wá."
21 Gɨ zɨ́ kéyị nee ní, ndásé ndḭsị mbófo
rosé kɨ́ ledre manda e wá. Gɨ zɨ́a Lomo
kasa zée 'yị kasa e 'dódo ledre ené zɨ́se gɨ
do bɨ zɨ́se ídíse kɨ́ roko'bụ zɨ́se sɨmɨ ledre e
za mbá.
22 Mbágá tụ́'dụ́ éyḭ ga bɨ do sogo káṇgá
ba nɨyí go mbá 'bɨ esé, kpá cụ́ mbigí do
sogo káṇgá ma'dáa kɨ́ ledre 'bɨ ndḭsị bɨ
sɨmɨ a trịdrị, kpá kɨ́ ledre mɨúyu 'yị, nda
kpá kɨ́ ledre máa wo bɨ nɨ méngị roné
karaba togụ́ mbú kɨ́lóndó ní, ledre gɨ ro
ledre ga gére nee nɨyí go mbá do sḭlḭse.
Nee ledre ga bɨ máa Páwulo, kɨ́ Apólo nda
kɨ́ Pétero, Lomo kasa zée ógụ 'dódoyéme
mɨsi'diyé zɨ́se ní.

3:19 3:19 Eyóbo 5:13 **3:20 3:20** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 94:11

23 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, sée ga bɨ ṇgúṇgusé
ledre Kɨ́résịto Yésụ go ní, ídísé ndị́sị
méngị dụ́ụ́ ledre ga bɨ Kɨ́résịto ili zɨ́se
méngị yée ní. Gɨ zɨ́a ndịsị yị́ ené méngị
lá dụ́ụ́ ledre ga bɨ Lomo ili idí méngị yée
ní.

4

'Yịmɨkása ga bɨ 'bɨ Yésụ ní

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, máa Páwulo máúku
zɨ́se, ndásé lúrú zée kɨ́ ledrezé owóowó
rómo do ngíti 'yị e wá, azé lá dụ́ụ́
'yịmɨkása ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ ní.
Yésụ ma'dáa kasa zée ne ndéré kɨ́ 'dódo
ledre bɨ kóo Lomo yemeomo 'desị́ ní zɨ́
'yịma'dí e gɨ zɨ́a, sịndị́ kadra utúasá go gɨ
ro zɨ́ye ówo a.
2 Nɨ mɨútúásáne togụ́ i'bíní moko go
zɨ́yị méngị a yá, ídí méngị a kɨ́ 'búne, gɨ
zɨ́a mịngị́ moko ma'dáa owo bú kɨ́dí áyí
útúásá méngị moko ené née káa zɨ́ bɨ née
ili ní.
3 Gɨ romá ní, togụ́ 'yị ga bɨ 'bɨ do sogo
káṇgá ba 'decịní ngbangamá ya, máówo
kací moko 'bɨ Ngére Yésụ wá yá, owo
ené romá wá. Máútúásá amá kpá 'décị
ngbangamá kɨ́ romá kɨ́dí máméngị yéme
moko go ní wá.
4 Málúrúndíki amá bɨsinyí ledre amá
sɨmɨ moko 'bɨ Yésụ bɨ mándị́sị méngị a ní
wá. Máúku amá née bɨ ya kɨ́dí mándá 'yị
lúyú ledre wá ní wá. Ngére Yésụ nɨ ówo
kací 'décị ngbangamá ne mɨútúásáne
kpịnị kací mɨméngị ledre amá.
5 Sée 'yị ga bɨ sɨmɨ gara bɨ Koṛndo ní,
ndásé ndị́sị 'décị ngbanga lafúse 'dá'dá
zɨ́ sịndị́ kadra 'bɨ 'décị ngbanga bɨ gɨ zɨ́
Ngére Yésụ kɨ́ útúásáne ní wá. Ídísé ndị́sị
zɨ́ Yésụ ndá'baógụné té kí. Lúyú ledre
ga bɨ 'yị e otoecịní yée mɨótoécị ní, Yésụ
ma'dáa nɨ 'dódoógụ yée mbá, zɨ́a nda
'décị ngbangayé gɨ roa. 'Yị máa yée ga
bɨ ledre eyé nɨ yị́ ené mbá bɨlámáne ní, zɨ́
Lomo óto yée zɨ́ye ídíye kɨ́ rokinyi.
6 Owụ́ 'bɨ Babá e, Máa Páwulo, máúku
ledrezé kɨ́ eze 'yị mokomá Apólo zɨ́se gɨ do
bɨ zɨ́se 'dí'bi mɨméngị ledre ezé. Ledre ga
bɨ ngárá ndaní mɨékéye sɨmɨ mɨéké kúrú
Lomo wá ní, ndásé méngị yée wá. Káa
bɨ ásé ndị́sị lúrú ngíti géyị manda e kɨ́
ledreyé owóowó rómo gɨ do lafúye ke.
7 Ndásé óto rosé káa zɨ́ éyị́ bɨ ówo
rómosé ledre go gɨ do lafúse e ní wá.
Ndaá 'bɨ ené bɨ Lomo i'bí roko'bụ née zɨ́se
ne ní wá? Sara togụ́ i'bíní éyị́ zɨ́yị kpá
mɨí'bí ní zɨ́yị ndị́sị mbófo royị́ káa zɨ́ éyị́
bɨ yémeógụ éyị́ máa née yị́ị ní?
8 Ma'díi, éyị́ ga bɨ ílisé yée ní, nɨyí go
zɨ́se. Lúrúsé rosé go éyị́ ofụní zɨ́se go. Née
go sị́ ledre bɨ ílisé úwú ledre gɨ tarazé gɨ
zɨ́a wá ní. Idí kóo Lomo oto sée bo káa do
ngére e yá, káa bɨ ba ní azé ídí ba go káa
do ngére e kése do lafúze e.
9 Gɨ rozé, zée 'yị ga bɨ Lomo gelé zée káa
do 'yịmɨkása ené e kɨ́ Ngére Yésụ, gɨ zɨ́
ledre ga bɨ ndịsịzé úku yée zɨ́ 'yị e ní, zɨ́ze
nda ídíze go káa zɨ́ 'yị ga bɨ ufuní umbu
ní, ili idíní úfu zée kpá 'dá'ba. Azé cé
kenée gɨ ro zɨ́ 'yịma'dí e kpá kɨ́ maláyika e
mbá lúrú a. Gɨ zɨ́a i'bízé rozé zɨ́ lerị́ kɨ́
umbu gɨ ro ledre Ngére Yésụ.
10 Ma'díi, zée 'yị kasa ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto
ní, ndị́sịsé lúrú zée káa zɨ́ moko ndaá
sɨmɨzé wá ní. Zɨ́se ndị́sịsé úku ledre
kɨ́dí, ówosé yị́ esé ledre 'bɨ Kɨ́résịto bú
bɨlámáne. Ndị́sịsé lúrú zée kací komosé
káa do 'yị ga bɨ ngárá roko'bụyé nda ní,
zɨ́se óto rosé yị́ esé káa do 'yị ga bɨ kɨ́
roko'bụyé kɨ́ngaya ní. 'Yịma'dí e ndịsịní
óto úndrusé, zɨ́ye ndị́sịyé lúrúcáyi zée
mɨlúrúcáyi.
11 Tɨ́ bɨ kóo i'bízé rozé ndị́sị méngị
moko née ní ní, azé yị́ ezé fú lá 'yị lerị́ e.
Sɨmɨ ngíti géyị sịndị́ kadra, ndịsịzé 'dú'du
'bú, ngíti géyị yá, zɨ́ze 'dú'duzé kodró,
ngíti géyị yá, bɨlámá bongó bɨ zɨ́ze ésị a
rozé ní ndaá. Sɨmɨ ledre ga gére née mbá,
'be ndaá zɨ́ze kpá wá. Zɨ́ ngíti géyị 'yị e
ndị́sịyé kɨ́ ócó'dó'do zée kpá drú.
12 Sɨmɨ 'do'dó ga gére née mbá, ndịsịzé
méngị moko ezé cụ́ ze kɨ́ sị́lịze kɨ́ bɨsuwu
komozé trịị gɨ ro zɨ́ze ndị́sịzé sáká rozé.
'Yị máa yée ga bɨ ndịsịní úkucáyi zée ní,
kugúzé zɨ́ye lá kugú. Yée ga bɨ ndịsịní kɨ́
ócó zée ní, zɨ́ze ndị́sịzé ụ́tụsɨmɨzé gɨ ro zɨ́
moko 'bɨ Ngére Yésụ ndéréne fú 'dá'dá.
13 'Yị ga bɨ ndịsịní trótro ṛanga rozé ní,
ndịsịzé úkulúgu zɨ́ye fú lá bɨlámá ledre e.
Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, zɨ́ze ídíze

kací komoyé 'duo bɨcayizé káa zí cící éyḭ bɨ moko ndaá lolụ sɨmɨ a wá lefeoyóní go do gụ́sụ ní.

14 Owụ́ 'bɨ amáa e, máúku ényḭ née komosé wá, máénzḭ née komosé gɨ zía máóto 'búse go gbála.
15 Abú tụ́'dụ́ ngíti géyḭ 'yḭ e nɨyí bo ndḭsḭní kpá 'dódo ledre 'bɨ Kírésḭto Yésụ zíse yá, máa Páwulo mááyí zíse go káa zí 'bụsé ní gɨ zía má'dódoụ́tụ ledre 'bɨ Lomo zíse go fḭ máa gɨ zí ngíti géyḭ 'yḭ máa ga gére née.
16 Máili ídísé ṇgúṇgu ledre 'bɨ Yésụ kíngaya káa zí bɨ máṇgúṇgu ní.
17 Née sḭ ledre bɨ mákása owụ́ 'bɨ amá sɨmɨ Lomo, Timatíyo zíse íri gɨ roa ní, 'bú a ofụ domá go, gɨ zía ndḭsḭ méngḭ moko 'bɨ Ngére Yésụ kí mɨmbé'dené mbá káa zíma ní. Mákása wo zíse íri née gɨ ro zía ndéréne énzḭ yata komosé kí ledre 'bɨ Kírésḭto. Nɨ énzḭ komosé tí káa zí bɨ mándḭsḭ énzḭ komo tụ́'dụ́ 'yḭ e do tụ́'dụ́ ngíti géyḭ bi e ní.

18 Mákása wo gɨ zía bi eme go ro ngíti géyḭ 'yḭ e, somụ́ní yḭ eyé go kídí máútúásá amá lolụ ógụ zíse sɨmɨ Koṛindo íri wá.
19 Togụ́ Ngére Yésụ saká máa yá, mááyí ngásáógụ lúrú sée íri sḭ́lḭ a ndaá lolụ gbála wá. Gɨ ro zíma aka lúrú ledre 'bɨ 'yḭ ga bɨ ndḭsḭní ṛánga ṛanga royé íri kídí yée nɨyí go manda esé e ní, togụ́ ndikiní roko'bụ 'bɨ ledre máa ga gére née gɨ 'dáya yá.
20 Mɨsi'di bɨ 'yḭ e ndḭsḭní útúásá ídíye doa káa do manda 'bɨ Lomo ní, ndaá 'bɨ ené lá dụụ́ gɨ zí ódro ga bɨ ndḭsḭní ódro yée lá kí tarayé née wá. Lomo ndḭsḭ yḭ ené í'bí roko'bụ ne zí 'yḭ gɨ ro zía ídíne káa do manda.
21 Ílisé máídí ógụ zíse íri láráma káa be 'di, kí sí'dí ndḭsḭ ócó sée kɨe mɨócó? Ɨ'ɨ, ndaá kenée wá. Mááyí ógụ ndḭsḭmá mɨndḭsḭ zíse bi gɨ zí 'búse bɨ domá ní. Ledre ga bɨ nɨyí bo ní, zíma úku yée zíse ndoo gɨ ro zíye ólụ́ye sɨmɨ dosé bɨlámáne.

5

'Yḭ 'bɨ Kírésḭto ndaní méngḭ bɨsinyí ledre wá

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, máúwú ledre kídí bɨcayi ledre ofụ dongaráse íri go. Ngíti 'yḭ gɨ dongaráse 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kírésḭto íri ní, mengḭ 'berḭ kí me'be 'bụné. Abú gba 'yḭ ga bɨ ṇguṇguní ledre Yésụ wá ní, mengḭní kéyḭ kenée kpá wá.
2 Bɨcayi, ledre káa zí née bi ndḭsḭ éme rosé kí lúrú a kí ndḭsḭ méngḭ roné dongaráse née lárá a káa be 'di? Née éyḭ bɨ kóo nɨ ndḭsḭ í'bí lerḭ́ rose ní. 'Yḭ bɨ ndḭsḭ méngḭ kéyḭ káa zí née ásé kóo ógóóyó wo gɨ dongaráse gére 'dá'ba.
3 Máúku zíse máa Páwulo, abú kụṛụ'bụmá ndaá dongaráse íri wá yá, azé kése sɨmɨ 'Dówụ́ Lomo. 'Yḭ bɨ mengḭ bɨcayi ledre née, má'décḭ ngbanga a go káa zí éyḭ bɨ azé kése íri do bi kḭ́é'do ní.
4 Ídísé yóko rosé tí káa zí 'yḭ ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní, zíse lúrú bi sɨmɨ bɨcayi ledre 'bɨ o'do née zíse 'décḭ ngbanga roa. Ndásé ngúcusé wá, azé kése sɨmɨ 'Dówụ́ Lomo. Roko'bụ 'bɨ Ngére Yésụ nɨ sáká sée zíse 'décḭ ngbanga née bɨlámáne.
5 Gɨ zía bɨ ili ndḭsḭ méngḭ ledre bɨ Satána ili ní, ídísé 'dí'bióyó wo gɨ dongaráse 'dá'ba zíse ótoómo wo zí Satána 'dó'do wo gɨ ro zía óyóló'bó sómụ́ ledre ené. Gɨ do bɨ karanée zí Ngére Yésụ ndá'baógụné ndíki wo otoomo méngḭ bɨsinyí ledre go gɨ ro zía ídíne kí trḭdrḭ bɨ za fí ní.
6 Owụ́ 'bɨ Babá e, ndásé mbófo rosé káa zí éyḭ bɨ bɨsinyí ledre káa zí née utúasá sínyiónzó sée wá ní wá. Ówosé bɨ kídí togụ́ ngáká esḭ nɨyí tụ́'dụ́ zí kidri ólụ́ne sɨmɨ wo bɨ kḭ́é'do ní, nɨ óto ngáká esḭ ga gére née zíye ényeyé mbá ní wá? Mbé ówosé tí bú?
7 Máúku zíse, bɨsinyí 'yḭ káa zí née dongaráse nɨ go cé káa zí ngénye esḭ bɨ kḭ́é'do dongará lafúne e ní. Ídísé 'dí'bióyó ledre káa zí ga gére née gɨ dongaráse 'dá'ba gɨ do bɨ zíse ídíse mbigí 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kírésḭto ní, gɨ zía i'bí kóo roné úyuné

* **5:7 5:7** Ólụ́ógụ 12:21-22 Ayímbi Umbuokpó: Nɨ sḭndḭ kadra bɨ Yụ́da e ndḭsḭní sómụ́ndíki ledre bɨ kóo Ngére Lomo okpó gɨ do 'be 'bɨ eyé e ufu owụ́ 'bɨ eyé e wá gɨ zía bɨ oṛóní sáma owụ́ kábḭṛḭ́kḭ ro kágá mbotụ eyé e ní. Zía kóo 'di'biogụ yée gɨ sɨmɨ Ízibiti gɨ sɨmɨ 'do'dó bɨ kóo nɨyí sɨmɨ a ní. Ólo Ólụ́ógụ 12:14-17.

káa zɨ́ owṵ́ kábịṛ́ịkị bɨ Yṵ́da e ndịsịnɨ́ oṇgoonzó a sɨmɨ Ayímbi Umbuokpó* ní gɨ ro yómo zée gɨ sɨmɨ umbu 'bɨ lúyú ledre ezé.

8 Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, idízé ótoómo ledre 'bɨ méngị bɨsinyí ledre e kacɨ́ sị́ doyé za mbá 'dá'ba. Zɨ́ze ndị́sịzé dụṵ́ méngị ledre ga bɨ nɨyí ndị́sị óto Lomo zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi ní.

9 Máúku kóo ledre go zɨ́se 'dá'dá kɨ́dí, ndásé ndị́sị kótrụ rosé kɨ́ 'yị ga bɨ mongṵ́ ledre eyé lá dụṵ́ ndị́sị só'do royé kɨ́ ngíti géyị kará e togṵ́ mbú ngíti géyị ya'dá e 'dí sogo ní wá.

10 Ledre bɨ kóo máúku née, ndaá 'bɨ ené zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ aka ledre Ngére Yésụ wá, káa zɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịnɨ́ só'do royé kɨ́ 'yị ga bɨ ofṵ́nɨ́ royé kéye wá ní, 'yị 'bú éyị́ e, 'yị lóndo 'yị e, nda kɨ́ yée ga bɨ ndịsịnɨ́ óto úndru lomo ga bɨ yemenɨ́ yée kɨ́ sị́lị́ 'yị ní wá. Togṵ́ ótoómosé kɨ́ ndị́sị kótrụ rosé kɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịnɨ́ méngị ledre káa zɨ́ ga gére née go yá, ásé ási gɨ ro 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ aka ledre 'bɨ Ngére Yésụ wá ní mbá.

11 Máéké ledre ba tɨ́ zɨ́se ga bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Ngére Yésụ go ní. Ngíti géyị 'yị e nɨyí bo ndịsịnɨ́ úku ledre kɨ́dí, "Yée nɨyí mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Yésụ ní." Abú ndịsịnɨ́ úku ledre kenée yá, mengịnɨ́ eyé nda ledre ga bɨ Yésụ ma'dáa ili yée ní wá. Ngíti géyị ndịsịnɨ́ yị́ eyé só'do royé kɨ́ 'yị ga bɨ ofṵ́nɨ́ royé kéye wá ní, ngíti géyị yị́ eyé nda 'yị 'bú éyị́ e, zɨ́ ngíti géyị ídí 'bɨ eyé 'yị íni ini zɨ́ lomo ga bɨ yemenɨ́ yée kɨ́ sị́lị́ 'yị, zɨ́ ngíti géyị ídí 'bɨ eyé 'yị úku tarasinyí, zɨ́ ngíti géyị ídí 'bɨ eyé dụṵ́ 'yị ndị́sị kóyó e kacɨ́ kadra mbá, zɨ́ ngíti géyị ídí 'bɨ eyé 'yị lóndo lafúye e gɨ ro ndị́sị 'dí'bi éyị́ e gɨ zɨ́ye. 'Yị káa zɨ́ ga gére née ndásé esé kótrụ sị́lị́se kéye sɨmɨ éyị́ mɨánu wá.

12 Gɨ ro 'yị máa yée ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Lomo wá, asinɨ́ yị́ eyé mɨási ní, née ndaá 'bɨ ené ledre amá gɨ ro 'décị ngbanga royé wá, ásé ídí se 'yị ífiyéme sɨmɨ mɨméngị ledre 'bɨ lafúse ga bɨ 'yị 'bɨ Ngére Yésụ ní.

13 'Yị ga bɨ iliní ótoómo bɨsinyí ledre wá ní, mɨéké kúrú Lomo uku kɨ́dí, "Ídísé ógóoyó yée gɨ dongaráse 'dá'ba." Gɨ zɨ́a Lomo nɨ 'décị ngbanga 'yị ga bɨ ngárá iliní ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ wá ní.

6

'Yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní

1 Owṵ́ 'bɨ Babá e, togṵ́ owṵ́ ledre nɨ goó bo dongaráse kɨ́ lafúse e yá, ndásé ndéré kɨ́e zɨ́ ngére e do ngbanga wá gɨ zɨ́a ndanɨ́ eyé 'yị 'bɨ Kɨ́résịto wá. Bɨlámá a ídísé yéme ledre esé e dengbị́se.

2 Ówosé esé bɨ kɨ́dí Lomo nɨ karanée óto sée zɨ́se ndị́sịsé ífiyéme sɨmɨ ledre dongaráse kɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Ngére Yésụ wá ní wá? Sara togṵ́ útúásásé bú ífi sɨmɨ ledre e kenée ní, éyị́ bɨ mengị sée togṵ́ owṵ́ ledre nɨ go bo dongaráse yá, ílisé yéme a dengbị́se gɨ zɨ́a wá ní 'di?

3 Ówosé esé bɨ kɨ́dí sɨmɨ bɨ karanée Ngére Yésụ nɨ ndá'baógụ ní azé ndị́sị ndro kéye zɨ́ze 'décị ngbanga maláyika e kéye ní wá? Togṵ́ roko'bụ nɨ bo zɨ́ze gɨ ro méngị mɨngburoko ledre e kɨ́e kenée ní, sara mɨnzéré ledre ga bɨ dongaráse ní útúásásé yéme yée wá gɨ zɨ́ 'di?

4 Togṵ́ owṵ́ ledre luyú go dongaráse kɨ́ lafúse yá, ídísé ndólo ngíti géyị 'yị ga bɨ dongaráse ní zɨ́ye ógụyé ódroyé sɨmɨ ledre née do bɨlámá mɨsi'di bɨ 'bɨ Lomo ní, gɨ ro zɨ́ dongaráse ídíne tɨ́ fú lá bɨlámáne.

5 Komosé enyị́ wá gɨ zɨ́ 'di? 'Yị bɨ kị́é'do káa dongaráse íri nɨ útúásá yéme ledre e dongaráse ní ndaá?

6 Ledre bɨ ndị́sịsé méngị a, zɨ́se ndị́sịsé ndólo lafúse 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto do ngbanga kó'dṵ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Ngére Yésụ wá ní emengṵ́.

7 Née ndaá kóo éyị́ bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre Yésụ go zɨ́ye ndị́sịyé méngị a ní wá. Togṵ́ ezeyị́ mengị bɨsinyí ledre zɨ́yị ní, útúásá ụ́tụsɨmɨyị́ zɨ́yị ótoómo ledre zɨ́ 'yị née wá?

8 Ndị́sịsé lúyú ledre ro lúndusé ga bɨ sɨmɨ Lomo ṇguṇgunɨ́ ledre Ngére Yésụ go káa zɨ́ se ní. Née ndaá bɨlámá ledre wá.

5:13 5:13 Gbre lorụ 17:7, 19:19, 21:21, 22:21,24, 24:7

9 Ówosé ledre bɨ kɨ́dí, togṵ́ 'yị ṇguṇgu
ledre 'bɨ Lomo wá yá, 'yị née utúasá ógụ
'be 'bɨ Lomo wá ní wá? 'Yị ga bɨ ndịsịní
méngị 'berị, nda kɨ́ ya'dá ga bɨ ndịsịní
só'do royé kɨ́ lafúye ya'dá e ní, kpá kɨ́ 'yị
ga bɨ ndịsịní íni ini zɨ́ lomo ga bɨ yemení
yée kɨ́ sḭḷḭ 'yị ní omoní wá
10 'Yị mɨmbé'de e kɨ́ 'yị ugu e kɨ́ 'yị éwé
le'yḭ e nda kpá kɨ́ 'yị úku kese e, yée ga
gére née mbá, Lomo nɨ 'décị ngbangayé
bɨsinyíne.
11 Ga kóo 'desḭ ní, ndḭsịsé kóo méngị tɨ́
ledre ga gére ní. Eme lá gɨ zɨa ótoómosé
ledre máa ga gére née go, zɨ́ Lomo
lúguráyi sée kɨ́ sáma Owṵ́ 'bɨ ené Kɨ́résịto
Yésụ Ngére ezé kpá kɨ́ roko'bụ 'bɨ 'Dówṵ́
Lomo zɨ́se nda ídíse karaba go mbigí 'yị
ga bɨ 'bɨ Lomo ní. Ídísé óto Lomo zɨa
ídíne kɨ́ rokinyi.

'Berị nɨ lúyú ledre

12 Ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse ndịsịní
sómṵ́ ledre kɨ́dí, "Éyḭ ndaá, yée utúasání
go méngị ledre eyé e mbá káa zɨ́ bɨ yée
iliní ní." 'Be tɨ́ kenée mbḭ ní, ndaá 'bɨ
ené bɨ ya kɨ́dí éyḭ e za mbá nɨyí ídí zɨ́se
bɨlámáye ní wá. Máútúásá ṇgṵ́ṇgu a zɨ́
ngíti géyị ledre e óto máa zɨ́ma lúyú ledre
wá.
13 Ngíti géyị 'yị e ndịsịní úku ledre kɨ́dí,
"Togṵ́ éyḭ mɨánu, yée nɨyí ánu a gɨ zɨa
Lomo otoogụ 'yịma'dí tɨ́ gɨ ro zɨa ánu éyḭ."
'Be tɨ́ kenée ní, ídísé ówo a kɨ́dí 'yịma'dí
kɨ́ éyḭ mɨánu nɨyí ṵ́kṵ́ eyé mɨṵ́kṵ́. Gɨ zɨ́
kéyị née máúku zɨ́se, Lomo otoogụ ené
zée 'yịma'dí e gɨ ro zɨ́ze ndḭsịzé kɨ́ só'do
rozé sɨkala 'dí sogo kɨ́ 'yị ga bɨ ofṵ́zé rozé
kéye wá ní wá gɨ zɨa kụrụ'bụzé nɨ 'bɨ
Ngére Yésụ.
14 Lomo uru kóo Owṵ́ 'bɨ ené Ngére
Yésụ gɨ sɨmɨ umbu. Zée ga bɨ ṇguṇguzé
ledre 'bɨ Lomo ma'dáa go ní, nɨ úru zée
gɨ sɨmɨ umbu kpá kenée.
15 Owṵ́ 'bɨ Babá e, ásé go kɨ́ Kɨ́résịto
ma'dáa kụrụ'bụ 'yịma'dí kḭé'do. Káa zɨ́ bɨ
azé go kɨ́ Kɨ́résịto kụrụ'bụ 'yị kḭé'do ní,
utúasá mɨútúásá zɨ́ze ndḭsịzé kpá fú kɨ́
só'do rozé kɨ́ kará ga bɨ ofṵ́zé rozé kéye
wá ní? Ɨ'ɨ. Éyḭ utúasá ndḭsị méngị roné
kenée wá.
16 Ówosé bɨ kɨ́dí togṵ́ 'yị olṵogụ 'dí sogo
só'do royé kɨ́ 'yị bɨ ofṵ́ní royé kéne wá ní,
"Nɨyí goó éyḭ kḭé'do" káa zɨ́ bɨ mɨéké kúrú
Lomo uku ní wá?
17 'Yị bɨ i'bí roné go mbá zɨ́ Ngére Yésụ
ní, nɨyí kɨ́ Yésụ ma'dáa go 'yị kḭé'do sɨmɨ
roko'bụ 'bɨ 'Dówṵ́ Lomo.
18 Ídísé ótoómo só'do rosé kɨ́ 'yị ga bɨ
ófṵ́sé rosé kéye wá ní 'dá'ba. Mɨméngị
ledre káa zɨ́ ga gére née nɨ óto sée zɨ́se
ídíse bɨsinyí 'yị e do komo Lomo. Abú
ngíti géyị lúyú ledre e nɨyí bo yá, née
yée ga bɨ 'yị e nɨyí lúyú yée ro lafúye ní.
Lúyú ledre 'bɨ só'do ro'yị 'dí sogo ndịsị
óto kụrụ'bụ 'yịma'dí zɨa lúyúne roné kɨ́
roné.
19 Ndásé lúrú rosé káa zɨ́ éyḭ bɨ ndásé 'yị
'bɨ Lomo wá ní wá, ásé 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo
ní. Lomo ma'dáa kasa 'Dówṵ́ne zɨa ógụ
ndḭsịné sɨmɨsé gɨ zɨ́ kéyị née.
20 Lomo ugú sée kɨ́ sáma owṵ́ 'bɨ ené,
ásé go mbigí 'yị ené e. Ídísé óto úndrua
sɨmɨ mɨméngị ledre esé e mbá.

7

Ledre gɨ ro ófṵ́ ro'yị

1 Ékésé kóo ledre ndú'yú máa gɨ ro
ledre ófṵ́ ro'yị kɨ́dí ndaá bɨlámáne zɨ́ 'yị e
ófṵ́ royé wá ya? Nɨ bɨlámáne togṵ́ 'yị e
ofṵ́ní royé wá.
2 Nda lá gɨ zɨa bɨ ambá ya'dá e
mɨmbé'deyé nɨ mbá gɨ ro kará e ní,
bɨlámá a idíní mu ófṵ́ kará e. Togṵ́ kára
yá, idí kpá mu 'dí'bi o'do.
3 O'do idí ndḭsị méngị ledre zɨ́ me'bené
bɨlámáne. Zɨ́ kára kpá ndḭsịné méngị
ledre zɨ́ o'do 'bɨ ené bɨlámáne.
4 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, kára nda lúrú roné
ngíti 'yị kpḭ gɨ zɨ́ o'do, zɨ́ o'do lúrú roné
kpá 'yị kpḭ wá, nɨyí go dụṵ́ 'yị kḭé'do.
5 Gɨ zɨ́ kéyị née, 'yị nda ási gɨ zɨ́
ezené wá. 'Búó togṵ́ yemení mɨyéme kɨ́dí
karaba yée ndaní 'dú'dukótrụ royé wá gɨ
zɨa yée iliní íni ini zɨ́ Lomo. Nda sɨmɨ
bɨ inionzóní ini go ní, idíní ndá'baógụ
'dú'dukótrụ royé káa bɨ Satána nɨ lóndo

6:16 6:16 Dosḭ éyḭ e 2:24

ngúruyé zɨa lúyú ledre gɨ zɨ́ 'bú ledre bɨ doa ní.
6 Máúku ledre née zɨse kenée nda káa do lorụ wá, máí'bí lá sómụ́ ledre.
7 Nɨ kóo ídí bɨlámáne zɨ́ 'yị e ndịsịyé mbá káa zɨ́ma ní ofụ́nɨ́ kára wá. Nda lá gɨ zɨa bɨ Lomo i'bí toso mɨméngị ledre e zɨ́ 'yị e go mbá mɨngúngúcua ní, nɨ mɨútúásáne zɨ́ ngíti géyị 'yị e ófụ́ kará e zɨ́ ngíti géyị ndịsịyé bángá.

8 Togụ́ gɨ ro kará umbu e, nda kɨ́ 'yị máa yée ga bɨ ofụ́nɨ́ aka royé wá ní yá, mááyí úku a máyá nɨ bɨlámáne togụ́ ndịsịnɨ́ nda yị́ eyé geré fí ngúcuyé káa zɨ́ma ní, ndanɨ́ lolụ fú lá sómụ́ ledre gɨ ro ófụ́ royé wá.
9 Togụ́ yị́ị bɨ útúásá ụ́tụsɨmɨyị́ wá ní yá, nɨ bɨlámáne ídí 'dí'bi kára togụ́ o'do. Gɨ zɨ́ wo bɨ áyí ndịsị 'dó'dó kɨ́ sómụ́ sɨmɨyị́ gɨ zɨ́ 'bú ledre bɨ doyị́ ní.

10 Sée ga bɨ ófụ́sé rosé go ní, máúku zɨse kɨ́ roko'bụ 'bɨ Ngére Yésụ, kára ndaá ịnyị gɨ zɨ́ o'do 'bɨ ené née wá.
11 Kára bɨ ịnyị gɨ zɨ́ o'do 'bɨ ené go ní, ndaá lolụ 'dí'bi ngíti o'do wá, idí nda ndịsị geré gbékpịe, togụ́ kenée wá, idí ndá'balúgu roné té zɨ́ o'do 'bɨ ené née. Kpá kenée, o'do nda ótoómo me'bené wá.

12 Yị́ị 'yị máa wo bɨ ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ go, togụ́ me'beyị́ nɨ 'yị bɨ ṇguṇgu ledre Yésụ wá ní yá, ndá ógó kára máa née wá, ídísé mu óto 'be kéne. Née lorụ bɨ máí'bí máa zɨse ní, ogụ ené gɨ zɨ́ Ngére Yésụ wá.
13 Kpá kenée gɨ ro yị́ị kára bɨ ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ go, togụ́ o'do 'bɨ eyị́ nɨ 'yị bɨ ṇguṇgu ledre Yésụ wá ní yá, togụ́ ili kpá fú zɨse ndịsịsé kéne káa do kára kɨ́ o'do yá, ndá ịnyị gɨ zɨ́ o'do máa née wá, ídísé mu óto 'be kéne.
14 Kára bɨ ṇguṇgu ledre Yésụ go, togụ́ o'do 'bɨ ené ndaá 'yị bɨ ṇguṇgu ledre Yésụ go ní wá yá, Lomo nɨ ídí kɨ́ rokinyi kɨ́ o'do née gɨ zɨa oto 'be go kɨ́ 'yị bɨ ṇguṇgu ledre Ngére Yésụ go ní. Nɨ kpá kenée, o'do bɨ ṇguṇgu ledre Yésụ go, togụ́ me'be a nɨ 'yị bɨ ṇguṇgu ledre Yésụ wá ní yá, Lomo nɨ ídí kɨ́ kára née kɨ́ rokinyi gɨ zɨa oto 'be go kɨ́ 'yị bɨ ṇguṇgu ledre 'bɨ Yésụ go ní. Lomo yéme ledre née kenée gɨ ro zɨ́ owụ́ 'bɨ 'yị ga bɨ káa zɨ́ née, zɨye ídíye mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní.
15 Togụ́ kára bɨ ṇguṇgu ledre Yésụ wá ili go ịnyị gɨ zɨ́ o'do 'bɨ ené bɨ ṇguṇgu ledre Yésụ go ní yá, o'do 'bɨ ené ndaá ási kɨe wá, kára máa née ịnyị yị́ ené mu. Kpá kenée o'do bɨ ṇguṇgu ledre Yésụ wá togụ́ ili ótoómo me'bené bɨ ṇguṇgu ledre 'bɨ Yésụ go ní yá, kára née ndaá ási wá, idí mu ndá'ba ené 'be 'bɨ eyé gɨ zɨa Lomo ili zɨ́ mɨndịsịzé ídíne bɨlámáne.
16 Ambí owo ne o'do bɨ kóo otoomo yị́ị, togụ́ kára bɨ kóo ịnyị gɨ zɨ́yị ní nɨ oyólo'bó mɨmbé'dené zɨa ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo.
17 Owụ́ 'bɨ Babá e, káa zɨ́ bɨ Ngére Yésụ ifi bayi mɨméngị ledre e zɨ́ 'yị e za mbá mɨngúngúcua ní, ídísé ndịsị méngị ledre e 'duo dụụ́ kacɨ́ ndóló bɨ Lomo ndolo sée gɨ roa ní. Née lorụ bɨ máa Páwulo máí'bí zɨse, sée 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto do bi ga bɨ ásé doyé mbá ní.
18 Togụ́ 'yị gɨ dongaráse ndịsị kóo méngị ledre e dụụ́ kacɨ́ ondụ́ 'bɨ Isɨréle e yá, ndaá lolụ óyóló'bó a wá. 'Yị bɨ ngárá ndaá Isɨréle wá, ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ go ní, ndaá gámásó'do ngíti géyị mɨsi'di gɨ ro zɨ́ne ndịsịné méngị ondụ́ 'bɨ Isɨréle e wá.
19 Togụ́ méngị ledre kacɨ́ ondụ́ 'bɨ Yụ́da e togụ́ méngị wá ndaá 'bɨ ené káa do ledre wá. Éyị́ bɨ kɨ́ ledrené zɨ́ Lomo owóowó ní, yị́ ené óto lorụ 'bɨ Lomo kɨ́ ledrené owóowó.
20 'Yị idí ndịsị mengị ledre ené e tɨ́ káa zɨ́ bɨ kóo ndịsị méngị yée ndéréógụné kɨe gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ kóo zɨ́ Lomo óyóló'bó wo káa do mbigí 'yị ené 'bɨ Lomo ní.
21 Yị́ị bɨ áyí owụ́kụlụ́ ní bi nda sínyí royị́ wá, ídí ídí kɨ́ rokinyi. Togụ́ 'yị bɨ áyí do sị́lị́ a née áyí ótoómo yị́ị gɨ zɨa bɨ ṇguṇgu ledre Ngére Yésụ ní yá, bi ndaá sínyí royị́ wá ídí ndéré eyị́.
22 Togụ́ 'yị nɨ owụ́kụlụ́ zɨa ṇgúṇgu ledre Ngéré Yésụ yá, Ngére nɨ ídí kɨe kɨ́ rokinyi gɨ zɨa ndaá lolụ owụ́kụlụ́ wá. Kpá kenée togụ́ 'yị ndaá owụ́kụlụ́ wá, zɨa ṇgúṇgu ledre Kɨ́résịto yá, 'yị máa née nɨ go owụ́kụlụ́ 'bɨ Kɨ́résịto.
23 Lomo kasaogụ Yésụ úyuné gɨ rozé káa bɨ azé kpá fú ídí owụ́kụlụ́ e ke. Gɨ zɨ́ kéyị

née 'yị ndaá ṇguṇgu ledre gɨ ro ídíne owṵ́kụlṵ́ 'bɨ ngíti 'yị wá.
24 Togṵ́ áyí Isɨréle togṵ́ mbú gɨ sɨmɨ ngíti
kúfú zɨ́ Lomo go ndólo yḭ́ị́ káa do mbigí 'yị
ené yá, ídí ídí tɨ́ fú gɨ sɨmɨ kúfú máa wo
née. Mááyí úku a kpá kenée zɨ́ 'yị bɨ nɨ
owṵ́kụlṵ́ kɨ́ wo bɨ ndaá owṵ́kụlṵ́ wá ní.

25 Gɨ ro owṵ́ kará ga bɨ bángá e ní, Yésụ
i'bí ené lorụ gɨ ro ledre eyé wá. Máa
Páwulo mándḭ́sị́ í'bí lorụ zɨ́se gɨ ro ledre
ga gére née gɨ zɨ́a Ngére Yésụ i'bí roko'bụ
gɨ ro ledre káa zɨ́ ga gére née go zɨ́ma gɨ
ro zɨ́ma ndḭ́sị́má kɨ́ í'bí lorụ zɨ́ 'yị e sɨmɨ
ledre káa zɨ́ ga gére ní.
26 Lúrúsé aka lá bɨsinyí sịndḭ́ kadra bɨ
azé sɨmɨ a ba. Togṵ́ kóo lá máa yá, ndaá
'bɨ ené lúyú ledre zɨ́ 'yị ídíne kɨ́ kára zɨ́ne
togṵ́ mbú ídíne bángá wá.
27 Yḭ́ị́ bɨ ófṵ́ kára go ní, ndá lolụ
'dí'biógụ sómṵ́ ledre gɨ ro ótoómo wo wá.
Yḭ́ị́ bɨ ófṵ́ kára wá ní, ndá lolụ 'dí'biógụ
sómṵ́ ledre gɨ ro ófṵ́ kára wá.
28 Yḭ́ị́ bɨ ófṵ́ kára go ní, ndaá 'bɨ ené zɨ́yị
lúyú ledre wá. Kára bɨ 'di'bi o'do wá ní,
ndaá 'bɨ ené kpá lúyú ledre zɨ́a wá. Sée
ga bɨ ófṵ́sé kará e go ní, 'do'dó esé nɨ ídí
go 'bɨ sómṵ́ ledre gɨ ro mɨndḭ́sị́ kará ga
gére ní. Gɨ zɨ́ kéyị́ née ní, máyá ídísé ndḭ́sị́
gbékpḭ́ne ndásé ófṵ́ kará e wá káa bɨ ásé
ndḭ́sị́ ídí kɨ́ yata 'do'dó 'bɨ somṵ́ ledre ke.

29 Máúku zɨ́se, sịndḭ́ kadra nɨ go gbóo.
Sée ga bɨ kɨ́ kará e zɨ́se ní, ídísé mu tónó
ndḭ́sị́ káa zɨ́ éyḭ́ bɨ kará e ndanɨ́ zɨ́se wá ní.
30 Sée ga bɨ 'yị esé e uyunɨ́ go ní, ndásé
íni yée za kɨ́ roko'bụsé mbá wá. Sée ga
bɨ ásé sɨmɨ rokinyi ní, rokinyi née ndaá
ídí zɨ́se kɨ́ ledrené owóowó wá. Sée ga bɨ
ásé ndḭ́sị́ úgú ógụ éyḭ́ e ní, éyḭ́ esé máa ga
gére née ndanɨ́ ídí zɨ́se kɨ́ ledreyé owóowó
wá.
31 'Yị ga bɨ kɨ́ tṵ́'dṵ́ éyḭ́ e zɨ́ye ní. Do
sogo káṇgá ba nɨ ógụ ṵ́kṵ́ ené kɨ́ éyḭ́ ga bɨ
sɨmɨné née cakaba.

32 Ndásé ndḭ́sị́ sómṵ́ ledre éyḭ́ ga bɨ 'bɨ
do sogo káṇgá ba wá. Yḭ́ị́ bɨ kára ndaá
zɨ́yị wá ní, ídí sómṵ́ dụṵ́ ledre éyḭ́ bɨ áyḭ́
méngị a zɨ́a óto Ngére Yésụ zɨ́a ídíne kɨ́
rokinyi ní.

33 'Yị bɨ kɨ́ kára zɨ́ne ní, sómṵ́ ledre
ené ndaá dụṵ́ gɨ ro óto Lomo zɨ́a ídíne kɨ́
rokinyi wá. Ambá sómṵ́ ledre ené nɨ ídí
ené ro me'bené gɨ zɨ́a ili óto me'bené née
zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi.
34 Mɨsómṵ́ ledre ené nɨ ídí ené gbre
gbre. Kára máa wo bɨ o'do 'bɨ ené ndaá
ní, sómṵ́ ledre ené ndaá 'bɨ ené kenée
wá. Sómṵ́ ledre ené nɨ dụṵ́ ro Ngére Yésụ.
Togṵ́ 'di'bi o'do yá, sómṵ́ ledre ené nɨ ídí
gbre gbre. Nɨ ndḭ́sị́ óto mɨmbé'dené ro éyḭ́
ga bɨ 'bɨ sága ba gɨ ro zɨ́ ledre ené émené
komo o'do 'bɨ ené.
35 Máúku ledre ga gére née zɨ́se gɨ ro
kụrụ'bụsé ndaá bɨ ya máódóngérị́ sée
ní wá, máíli mɨsómṵ́ ledre esé idí ídí
bɨlámáne dụṵ́ kḭ́é'do zɨ́ Ngére Yésụ.
36 Togṵ́ o'do owo kára gɨ ro ófṵ́ a, sịndḭ́
kadra nɨ nda go fú lá ndéré ofṵ́nɨ́ aka royé
fú lá wá yá, mɨmbé'de o'do máa née nɨ
nda go fú 'dága gɨ ro kára máa née yá,
idí mu geré 'dí'bi kára máa née, née ndaá
lúyú ledre wá.
37 'Yị bɨ oyólo'bó sómṵ́ ledre ené gɨ ro
ófṵ́ kára go, ya née nɨ útúásá ndḭ́sị́ bángá
ní, nɨ bɨlámáne née ndaá lúyú ledre zɨ́ 'yị
máa née wá.
38 'Yị bɨ ofṵ́ kára go ní, mengị go
bɨlámáne. 'Yị máa wo bɨ ya née ili ené
ófṵ́ kára wá, née ili ndḭ́sị́ bángá ní, mengị
go bɨlámáne kíngaya.
39 Kára bɨ ofṵ́nɨ́ wo go ní, nɨ ídí dụṵ́
me'be o'do bɨ kḭ́é'do née. Togṵ́ o'do 'bɨ
ené máa née uyu go yá, kára umbu née
nɨ nda fú 'dí'bi ngíti o'do. Mɨkánda o'do
ma'dáa idí ídí 'yị bɨ ṇguṇgu ledre Ngére
Yésụ go ní.
40 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, togṵ́ kóo
lá máa yá, 'yị bɨ nɨ kɨ́ dokụlṵ́ ní ndaá lolụ
kóo lúrú bi kpá fú gɨ ro zɨ́ye ófṵ́ royé
kɨ́ ngíti 'yị wá. Másómṵ́ 'Dówṵ́ Lomo
ukui'bí ledre née taramá ne gɨ ro zɨ́ma
úku a.

8

'Dáná lomo e

1 Togṵ́ gɨ ro ledre éyḭ́ bɨ ndḭ́sị́nɨ́ 'dáná
lomo ga bɨ yemenɨ́ yée kɨ́ sḭ́lḭ́ 'yị ní yá,
owozé ledre gɨ roa kése kpá mbá bú. Ówo
ledre nɨ kpá tɨ́ bɨlámá éyḭ́, mongṵ́ a óto

'bú lafú 'yị e nɨ ne éyḭ bɨ ndḭsḭ óto 'yị e zɨ́ye ídíye kḭ́é'do kɨ́ lafúye ní.
2 'Yị bɨ ya, née owoofụ ledre go ní,
ṛanga yḭ́ ené ṛanga owo aka ené ledre wá.
3 'Yị bɨ oto 'bú Lomo go doné ní, zɨ́ Lomo
ówo wo káa do mbigí 'yị ené.
4 Togṵ́ gɨ ro ánu éyḭ bɨ 'danání lomo ga
gére kɨ́e ní yá, owozé bú moko ndaá 'bɨ
ené sɨmɨ lomo e wá, Lomo nɨ yḭ́ ené nɨ dụṵ́
kḭ́é'do.
5 Togṵ́ tṵ́'dṵ́ ngíti géyị 'yị e ndḭsḭní
sómṵ́ a kɨ́dí lomo e nɨyí tṵ́'dṵ́, ngére nɨyí
'bɨ eyé kpá tṵ́'dṵ́ yá, ngíti géyị nɨyí komo
ere ngíti géyị nɨyí do sogo káṇgá.
6 Owozé bú kɨ́dí, mbigí Lomo nɨ dụṵ́
kḭ́é'do Lomo bɨ nɨ 'Bụzé ní. Nɨ kpá ne
Lomo bɨ otoogụ éyḭ e, zɨ́ze ídíze 'yị ené
ní. Gɨ zɨ́ kéyị née, zɨ́ze ṇgúṇgu ledre
ené. Ngére ezé nɨ kpá dụṵ́ kḭ́é'do Kɨ́résḭto
Yésụ. Lomo i'bí éyḭ ga bɨ mengị yée do
sogo káṇgá ba go za mbá do sḭ́lḭ́ Yésụ
ma'dáa. Trḭdrị bɨ za fí azé kɨ́e ní nɨ kpá gɨ
zɨ́ Yésụ ma'dáa.
7 Ngíti géyị 'yị e owoní eyé ledre née
wá. Somṵ́ní 'bɨ eyé kɨ́dí togṵ́ yée anuní
éyḭ bɨ 'danání lomo ga bɨ yemení yée kɨ́
sḭ́lḭ́ 'yị ní yá, yée luyúní ledre go.
8 Éyḭ mɨánu 'di'biogụ 'yị gbóo kɨ́ Lomo
wá, togṵ́ anuzé wá yá, ndaá 'bɨ ené lúyú
ledre wá, togṵ́ anuzé yá, oto ené kpá zée
kɨ́ Lomo kḭ́é'do wá.
9 Sée ga bɨ ndḭ́sḭsé úku ledre kɨ́dí ásé
'yị ówo ledre e ní, ndásé méngị ledre e
sɨsɨkala zɨ́ sómṵ́ ledre 'bɨ 'yị máa yée ga
bɨ owoní aka ledre wá ní ndḭ́sḭ sínyíne gɨ
zɨ́ se wá.
10 Yḭ́ḭ bɨ yá née ṇguṇgu ledre Kɨ́résḭto
go ndḭ́sḭ úku ledre yá moko ndaá sɨmɨ
'dáná éyḭ zɨ́ lomo ga gére née wá, nda
sɨmɨ ngíti sḭ́lḭ́, zɨ́ ngíti ezeyḭ́ 'yị 'bɨ Kɨ́résḭto
ndéré ndíki yḭ́ḭ do bi 'dáná éyḭ zɨ́ lomo e
kpá kɨ́ ánu éyḭ ga bɨ ndḭsḭní 'dáná yée ore
ní, ezeyḭ́ née nɨ sómṵ́ a kɨ́dí togṵ́ kenée
yá, ma'díi nɨ bo sɨmɨ ledre née. Née nɨ ba
kpá ndá'ba ndḭ́sḭ méngị a kenée.
11 Yḭ́ḭ bɨ ndḭ́sḭ méngị kéyị kenée ní, áyí
go 'yị bɨ zɨ́ lafúyị ga bɨ 'yị 'bɨ Kɨ́résḭto, bɨ
Kɨ́résḭto uyu gɨ royé ní ótoómo kɨ́ lódṵ́
kací Kɨ́résḭto gɨ zɨ́yị.
12 Yḭ́ḭ bɨ ndḭ́sḭ méngị kéyị kenée, zɨ́ sómṵ́
ledre 'bɨ ngíti géyị 'yị e ndḭ́sḭ sínyíne gɨ
zɨ́yị ní, áyí go 'yị lúyú ledre ro Kɨ́résḭto
Yésụ.
13 Togṵ́ éyḭ bɨ mándḭ́sḭ ánu a ní ayí óto
sómṵ́ ledre 'bɨ ngíti 'yị zɨ́a lúyú ledre yá,
bɨlámá a máídí ótoómo a 'dá'ba káa bɨ
sómṵ́ ledre 'bɨ ezemá née nɨ sínyí zɨ́a lúyú
ledre ke.

9

Máa Páwulo, mááyí 'yịmɨkása 'bɨ Ngére Yésụ

1 Owṵ́ 'bɨ Babá e, kɨ́dí mándá kɨ́
ro domá wá? Mándá 'yịmɨkása wá?
Málúrú kóo Ngére Yésụ cṵ́ kɨ́ komomá
wá? Ṇgúṇgusé ledre Yésụ née, ndaá bɨ
má'dódo ledre ené zɨ́se máa ní wá?
2 Abú ngíti géyị 'yị e owoní kenée wá,
sée 'yị ga bɨ 'bɨ Koṛndo ní, ṇgúṇgusé
ledre Ngére Yésụ née ndaá gɨ zɨ́ ngíti 'yị
kpḭ́ wá, má'dódo ledre ené tɨ́ máa zɨ́se.
Ore, nɨ go mɨówoné kɨ́dí ma'díi, mááyí
'yịmɨkása 'bɨ Ngére Yésụ.
3 Née go kúrúma zɨ́ 'yị ga bɨ iliní ndḭ́sḭ
ítí kangú roko'bụ moko bɨ do sḭ́lḭ́ma ní.
4 Sɨmɨ sómṵ́ ledre esé ní, zée ga bɨ
ndḭsḭzé méngị moko 'bɨ Ngére Yésụ ní,
ndaá mɨútúásáne zɨ́se í'bí éyḭ mɨánu zɨ́ze
kací kṵ́rṵ́ moko née wá?
5 Ndaá mɨútúásáne zɨ́ze 'dí'bi me'bezé e
kpa kɨ́ze gɨ zɨ́a ṇguṇguní kpá ledre 'bɨ
Lomo go ní wá? Káa zɨ́ bɨ kóo ngíti géyị
'yịmɨkása e kɨ́ lúndu Ngére Yésụ nda kpá
kɨ́ Pétero mengịní ní wá?
6 Ala ílisé kóo tɨ́ lá dụṵ́ zée kɨ́ Baranába
idízé sáká rozé kɨ́ rozé 'yị e ndaní sáká
zée wá?
7 Lḭ́lḭ́ ledre bɨ mándḭ́sḭ úku a ba nɨ káa
zɨ́ 'yị bɨ nɨ asikíri 'bɨ akúma ní, ndaá bɨ
akúma nɨ ndḭ́sḭ í'bí késḭ́ zɨ́a ne ní wá? Kpá
kenée 'yị bɨ ndḭsḭ 'bá'bá yáká ní, ndaá bɨ
nɨ ndíki éyḭ mɨánu zɨ́ne cḭkḭ gɨ yáká gɨ ore
ní wá? Sara aka nda 'yị bɨ ndḭsḭ lúrú bi
kací ḭ́tḭ́ e ní, ndaá bɨ nɨ ndḭ́sḭ éwé kpá tɨ́
akpa iní umba ḭ́tḭ́ ga gére née ní wá?
8 Ledre bɨ máúku née ndaá lá kɨ́ sómṵ́
ledre 'bɨ 'yịma'dí wá, ndaá bɨ nɨ mɨékéne
sɨmɨ Lorụ bɨ Mṵ́sa eké ní ní wá?

9 Lorụ bɨ Mụ́sa eké ní nɨ kɨ́dí, “Ndá
ótoómo 'yị moko eyḭ́ zɨ́a ndḭ́sịné méngị
moko yáká kɨ́ 'bú wá.” Sómụ́sé Lomo uku
ledre née kenée dụ́ụ́ gɨ ro 'yị ga bɨ ndịsịní
méngị moko yáká ní?*
10 Odro née ndaá lá dụ́ụ́ gɨ ro 'yị ga bɨ
ndịsịní méngị moko yáká ní wá, ódro née
nɨ kpá gɨ rozé zée ga bɨ ndịsịzé gámá kɨ́
'dódo ledre 'bɨ Yésụ zɨ́ 'yị e ní. Ndaá 'bɨ
ené bɨ togụ́ otoní 'yị o'do éyḭ́ yáká ní, nɨ
ánu éyḭ́ gɨ sɨmɨ yáká née ní ní wá? Kpá
kenée togụ́ ndịsị ócó kére ní, ndaá 'bɨ ené
bɨ nɨ 'dí'bi tákpásḭ́lḭ́ ne ní wá?
11 Zée 'dodozé ledre 'bɨ Lomo go zɨ́se
káa zɨ́ 'dịyḭ́zé kúfú ní. Azé ze mɨzefḭ 'yị ga
bɨ 'dodozé ledre 'bɨ Lomo zɨ́se ní. Bɨ née
ní, utúasázé ndíki tákpásḭ́lḭ́ gɨ zɨ́se kací
moko bɨ mengịzé ní wá?
12 Togụ́ ngíti géyị 'yị e ndikiní sáká éyḭ́
bú gɨ zɨ́se ní, ndaá 'bɨ ené bɨ ásé í'bí sáká
éyḭ́ zɨ́ze rómo do 'bɨ eyé kɨ́e ní wá? Ilizé
ezé óto ledre 'bɨ sáká zée zɨ́se kɨ́ ledrené
owóowó wá, káa bɨ nɨ 'dụ́tụ mɨsi'di 'bɨ
ngbóró moko 'bɨ Kɨ́résịto dongaráse ke.
13 Ówosé bɨ kɨ́dí 'yị ga bɨ ndịsịní méngị
moko sɨmɨ 'Dḭ́cḭ́ 'bɨ Lomo ní ndịsịní ndíki
sáká éyḭ́ zɨ́ye cịkị gɨ ore ní wá? Yée ga
bɨ ndịsịní 'bɨ eyé 'dáná éyḭ́ sḭ́ mbayi 'bɨ
Lomo ní ndịsịní sáká royé akpa kɨ́ éyḭ́ ga
bɨ ndịsịní 'dáná Lomo kɨ́e ní wá?
14 Nɨ kpá kenée gɨ rozé, zée ga bɨ Ngére
Yésụ kasa zée ndéré kɨ́ 'dódo ledre ené zɨ́
'yị e ní, uku kɨ́dí azé ndíki sáká éyḭ́ cịkị gɨ
sɨmɨ moko bɨ ndḭ́sịzé méngị a née.
15 Abú ma'díi née nɨ tɨ́ bo kenée yá,
máúku amá té bu kɨ́dí idíní ndḭ́sị sáká
máa ní wá. Máéké amá ledre ba zɨ́se gɨ
ro zɨ́se í'bí éyḭ́ sáká máa kɨ́e wá. Togụ́
máúyu gɨ zɨ́ 'bú ngbụ́rụ́ kɨ́ méngị moko 'bɨ
Lomo yá, mengị éyḭ́ wá gɨ zɨ́ wo bɨ mááyí
ótoómo moko 'bɨ Lomo gɨ zɨ́ 'bú ní.
16 Máíli amá ndḭ́sị mbófo romá gɨ zɨ́a
bɨ mándḭ́sị 'dódo bɨlámá ledre 'bɨ Ngére
Yésụ ní wá gɨ zɨ́a née moko bɨ i'bí zɨ́ma
méngị a ní. Nɨ ídí zɨ́ma mongụ́ lerḭ́ togụ́
máótoómo moko 'bɨ Ngére ní.
17 Idí mándḭ́sị méngị née moko bɨ
máyéme ledre gɨ roa máa ní yá, nɨ kóo
ídí bɨlámáne zɨ́ 'yị e sáká máa. Bɨ Lomo
i'bí moko máa née ne ní, mááyí méngị a
káa zɨ́ bɨ ili ní.
18 Káa zɨ́ bɨ kenée ní, máútúásá ndíki
sáká éyḭ́ sɨmɨ moko bɨ mándḭ́sị méngị a
née mbá wá? Mongụ́ sáká éyḭ́ bɨ mándḭ́sị
ndíki a ní nɨ rokinyi bɨ Yésụ ndịsị í'bí a
zɨ́ma ní. Yésụ ndịsị í'bí rokinyi née
sɨmɨmá gɨ zɨ́a mándḭ́sị 'dódo bɨlámá ledre
ené zɨ́se lá gbékpḭ́e. Née sḭ́ ledre bɨ máíli
amá sáká éyḭ́ gɨ zɨ́se gɨ zɨ́a wá ní gɨ zɨ́a
rokinyi bɨ mááyí kɨ́e gɨ zɨ́ Yésụ ní romo do
éyḭ́ e go mbá.

19 'Yị bɨ kḭ́é'do káa ya mááyí sḭ́ sḭ́lḭ́a ní
ndaá. Máóto yḭ́ amá romá máa ídíma
owụ́kụlụ́ 'bɨ 'yịma'dí e gɨ zɨ́a máíli 'yị e
idíní úwú ledre 'bɨ Ngére Yésụ.
20 Sɨmɨ bɨ mándḭ́sị 'dódo ledre 'bɨ Ngére
Yésụ zɨ́ Yụ́da e ní, mándḭ́sị méngị kpá té
toso ledre ga bɨ ndịsịní méngị yée ní.
Zɨ́ma ndḭ́sịmá kpá té méngị kéyị kací lorụ
eyé 'bɨ Isɨréle e bɨ Mụ́sa eké ní abú lorụ
eyé ma'dáa ndaá 'bɨ ené lolụ kɨ́ ledrené
zɨ́ma owóowó wá. Máíli tɨ́ lá óto yée zɨ́ye
ídíye kɨ́ rokinyi gɨ ro úwú 'dódo ledre 'bɨ
Ngére Yésụ.
21 Kpá kenée togụ́ mándḭ́sị 'dódo ledre
'bɨ Kɨ́résịto zɨ́ kúfú ngíti géyị 'yị e kpḭ́
yá, zɨ́ma ótoómo Lorụ bɨ Mụ́sa eké ní
kenée, zɨ́ma ndḭ́sịmá méngị ledre e té káa
zɨ́ wo bɨ kúfú ngíti géyị 'yị ga gére née
ndịsịní méngị a ní. Máméngị ledre ga
gére née kenée ndaá 'bɨ ené bɨ ya kɨ́dí
máóyó sogomá go zɨ́ Lorụ 'bɨ Lomo ní
wá, máíli tɨ́ lá zɨ́ 'yị ga gére née ídíye kɨ́
rokinyi gɨ ro úwú 'dódo ledre 'bɨ Kɨ́résịto
Yésụ.
22 Togụ́ mááyí nda mbú dongará 'yị
ga bɨ owoní aka ledre wá ní yá, zɨ́ma
ídíma zɨ́ye kpá káa zɨ́ 'yị bɨ owo ledre
wá ní. Máíli tɨ́ lá gɨ ro zɨ́ye úwú ledre
'bɨ Ngére Yésụ. Mándḭ́sị ólụ́ dongará 'yị e
zɨ́ma ndḭ́sịmá méngị té ledre ga bɨ ndịsịní
méngị a ní gɨ ro zɨ́ye úwú ledre 'bɨ Ngére
Yésụ gɨ do bɨ zɨ́ye ómoyé.
23 Mándḭ́sị méngị ledre ga gére née
kenée gɨ ro 'yị e mbá idíní úwú bɨlámá

9:9 9:9 Gbre lorụ 25:4 * **9:9 9:9** Lorụ bɨ Mụ́sa eké ní, uku kɨ́dí togụ́ óto ịtḭ́ go méngị moko zɨ́yị yá, idí ánu cịkị kére bɨ ore ní.

ledre 'bɨ Ngére Yésụ gɨ taramá gɨ do bɨ zɨ́ Lomo í'bí úndru zɨ́ze kéye ndro.

24 Owụ́ 'bɨ Babá e, ówosé bú bɨlámáne kɨ́dí togụ́ 'yị e ndịsịní ngásá mɨdogelịgélị yá, gɨ dongará tụ́'dụ́ 'yị ga gére ní, kémbị́ 'yị nɨ ngásá rómo doyé dụụ́ ne. Bɨ kenée ní, ídísé ịnyị mbá ngásá gɨ ro zɨ́ Ngére Yésụ í'bí tákpásịlị́ zɨ́se.

25 Ma'díi, 'yị ga bɨ ndịsịní ngásá mɨdogelịgélị ní, yemení royé gɨ roa mɨyéme kɨ́ngaya, zɨ́ye ndịsị ngásáye kɨ́ roko'bụyé za mbá gɨ do bɨ zɨ́ye ndíki tákpásịlịye. Tɨ́ lá 'bɨ eyé tákpásịlị eyé ndịsị ụ́kụ́ ené mɨụ́kụ́. Ngasázé 'bɨ ezé gɨ ro tákpásịlị bɨ ngárá ụkụ́ wá ní.

26 Née sị́ ledre bɨ máí'bí romá méngị moko 'bɨ Ngére Yésụ kɨ́ roko'bụmá gɨ zɨ́a mbá ní, kpá káa zɨ́ 'yị bɨ i'bí roné sɨmɨ mɨdogelịgélị zɨ́a ngásáne za kɨ́ roko'bụné gɨ ro zɨ́ne ngásá ógụụ́tụ roné ne ní.

27 Máí'bí romá kɨ́ sómụ́ ledre amá za kɨ́ roko'bụmá mbá ndịsị 'dódo dụụ́ ledre 'bɨ Ngére Yésụ zɨ́ 'yị e gɨ ro zɨ́a í'bí tákpásịlị́ bɨ trịdrị bɨ za fí ní zɨ́ma.

10

Isɨréle e olụ́ogụní gɨ sɨmɨ Ízibiti

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, ndásé sómụ́lịgị ledre bɨ kóo Lomo mengị zɨ́ bulúnduzé ga kóna Isɨréle e sɨmɨ bɨ kóo oto roko'bụné zɨ́a ídíne doyé gɨ zɨ́ pho'dụ kadra gɨ sɨmɨ Ízibiti zɨ́ye 'dógụ Bɨkesị́ Mɨkavu sága ní wá.

2 'Dógụ bi bɨ kóo 'dogụní née nɨ kóo zɨ́ye káa zɨ́ i'bíní babatịza zɨ́ye sɨmɨ mongụ́ iní née ní ní gɨ zɨ́a lanyání kóo go ro ledre ga bɨ Mụ́sa ndịsị úku a zɨ́ye ní.

3 Ndịsịní kóo ánu tɨ́ fú lá dụụ́ toso éyị́ mɨánu bɨ Lomo ndịsị kóo í'bíógụ a zɨ́ye ne ní.

4 Zɨ́ye kpá ndị́sị éwé iní bɨ Lomo ndịsị í'bíógụ a zɨ́ye ne ní. Iní máa née ndịsị ógụ gɨ sɨmɨ roko'bụ bɨ kóo ndịsị ndéré ndro kéye bɨ nɨ Kɨ́résịto ní.

5 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, tụ́'dụ́ ngíti géyị mengịní eyé ledre ga bɨ Lomo ndịsị úku a zɨ́ye ní wá. Gɨ zɨ́ kéyị née zɨ́ Lomo ótoómo yée zɨ́ye ndị́sị úyuyé, zɨ́ káṇgáye ídíne kacɨ́ mɨsi'di faa.

6 Ledre née idí ídí zɨ́ze káa do 'dódo ledre káa bɨ azé ndị́sị méngị bɨsinyí ledre káa zɨ́ bulúnduzé ga kóna née ke.

7 Ngíti géyị lanyání yị́ eyé fú lá ro ledre 'bɨ 'dáná éyị́ zɨ́ lomo ga bɨ yemení kɨ́ sị́lị́ 'yị ní. Ndásé ídí káa zɨ́ ye wá. Nɨ mɨékéne kɨ́dí, "'Yị ga gére née ndịsịní fú lá óṇgoónzó bangá sị́ mbayi, do ndá'bayé kpá akpa ndị́sị ánu esị máa ga gére ní. Zɨ́ye ídíye kɨ́ rokinyi do ndị́sịyé éwé le'yị́ kóyó kɨe kɨ́ ndị́sị lé'bé ke'bị."

8 Ngíti géyị ndịsịní kóo kpá méngị bɨcayi ledre kɨ́ só'do royé kɨ́ 'yị ga bɨ ofụní royé kéye wá ní. Gɨ zɨ́ kéyị née, zɨ́ mɨmbé'de Lomo ésịne royé zɨ́a úfu tụ́'dụ́ ngíti géyị sɨmɨ ndụlụ kịé'do álifu cị́ kérị́ a doa ota (23,000).

9 Ndazé kála ledre Kɨ́résịto káa zɨ́ 'bɨ lafúze ga bɨ kóna née wá káa bɨ mɨmbé'de Lomo nɨ ésị́ rozé zɨ́a úfu zée káa zɨ́ bɨ kóo kasaogụ tụ́'dụ́ kámá e úfu lafúze ga bɨ kóna née ní ní ke.

10 'Yị ga bɨ Lomo gelé yée go zɨ́ye ndị́sị úku ledre ené zɨ́se ní, ndásé kála ledre gɨ tarayé wá. Isɨréle ga gére née ngíti géyị ndịsịní kóo kála ledre gɨ tara manda eyé e kenée, zɨ́ Lomo kóo kása ngíti géyị maláyika ené e ógụ úfu 'yị kála ledre ga gére née mbá 'dá'ba.

11 Ledre née mengị kóo roné káa do 'dódo ledre zɨ́ze. Ekéotoní kóo ledre máa née sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kenée gɨ ro zée 'yị ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní, zɨ́ze lúrútóko ledre gɨ roa gɨ zɨ́a sịndị́ kadra 'bɨ ndá'baógụ Yésụ ma'dáa nɨ go gbóo.

12 Sée ga bɨ ówosé rosé go kɨ́dí ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Kɨ́résịto go ní, ídísé tóro ngbúó káa bɨ ásé lúyú ledre ke.

13 Ídísé ówo a kɨ́dí 'do'dó ga bɨ ogụní rosé ní mbá gɨ ro zɨ́se lúyú ledre ní, ogụụtụní kóo royé go zɨ́ ngíti géyị lafúse 'dá'dá. Abú kenée ndotó, Lomo otoomo ené 'do'dó née zɨ́a rómo roko'bụsé wá, nɨ í'bí roko'bụ 'bɨ ụ́tụsɨmɨ zɨ́se gɨ do bɨ zɨ́se ólụ́ógụsé gɨ sɨmɨ 'do'dó máa née.

14 Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní owụ́ 'bɨ Babá e, ídísé ótoómo óto úndru lomo ga

10:7 10:7 Ólụ́ógụ 32:6

bɨ yemení yée kí sḭlḭ 'yị ní 'dá'ba.
15 Sée ga bɨ ásé 'yị ówo ledre e ní, ówosé bú kídí ledre bɨ máúku ba nɨ ma'díi.
16 Sáma Kírésịto bɨ ndịsịzé éwé a kí í'bílúgu mbófo éyḭ zí Lomo gɨ roa ní, 'dodo kídí azé kí Kírésịto go kḭé'do. Kpá kenée gɨ ro ambata bɨ ndịsịzé 'déweífi a dongaráze kí ánu a ní 'dodo kídí anuzé née kụṛụ'bụ Kírésịto.
17 Zée ga bɨ ndịsịzé ánu ambata bɨ kḭé'do née abú azé tṵ'dṵ ndotó, azé go dụṵ 'yị kḭé'do.

18 Ledre née nɨ kpá kenée gɨ ro Isɨréle ga bɨ kóna ndịsịní ánu éyḭ ga bɨ kóo ndịsịní 'dáná mbayi 'bɨ Lomo kíe ní. Née 'dodo kídí nɨyí kí Lomo go éyḭ kḭé'do.
19 Máúku zíse ma'díi, togṵ́ 'yị ánu éyḭ ga bɨ ndịsịní 'dáná lomo ga bɨ yemení yée kí sḭlḭ 'yị ní, togṵ́ anuní wá, moko ndaá sɨmɨ lomo ga gére née wá.
20 Éyḭ bɨ 'danání lomo ga gére kíe ní, ndịsịní 'dáná a née zí bɨcayi lomo e, mengịní eyé moko kí 'Bụzé Lomo wá. Máíli ndásé ídí kḭé'do kí bɨcayi lomo e wá.
21 Utúasá ené zíse ndḭsịsé éwé sáma Ngére Yésụ kpá kí ánu kụṛụ'bụ a, zíse nda mbú ndá'basé kpá ndḭsị kí 'dáná éyḭ zí bɨcayi lomo e wá.
22 Ílisé óto mɨmbé'de Ngére Yésụ zía ésḭne rosé? Togṵ́ mɨmbé'de a esḭ go rosé ní, roko'bụsé nɨ bo zíse rómo komo a kíe?

'Yị 'bɨ Kírésịto nɨyí kí ro doyé

23 Abú ngíti géyị 'yị e ukuní ledre kídí ledre e emení kací komoyé mbá mɨéme gɨ ro méngị yée yá, í'ɨ, utúasání eyé mbá sáká yée wá. Ngíti géyị mɨméngị ledre e nɨyí bo ndịsịní sínyíónzó sómṵ́ ledre 'bɨ 'yị e.
24 Ndásé ndḭsị sómṵ́ dụṵ́ ledresé gɨ ro bɨlámá ledre wá, ídísé kpá sómṵ́ ledre lafúse e.
25 Togṵ́ ógụndíkisé esị go 'bɨ mɨúgú a yá, ídísé lá geré úgú a ánu a ndásé ndú'yú a bɨ kídí, 'danání bɨcayi lomo e kí esị máa née wá ya ní wá.

26 Gɨ zía mɨéké kúrú Lomo uku kídí, “Do sogo káṇgá ba kí éyḭ ga bɨ sɨmɨné ní za mbá Ngére Lomo otoogụ yée ne.”
27 Togṵ́ 'yị bɨ ṇguṇgu ledre Ngére Yésụ wá, ndolo sée go gɨ ro éyḭ mɨánu yá, ídísé geré ánu a mɨánu ndásé ndú'yú a kídí esị ba 'danání lomo e kíe wá ya ní wá, éyḭ mɨánu sinyionzó ené 'yị do komo Lomo wá.
28 'Búó togṵ́ ngíti 'yị uku go kídí, “Ndásé ánu esị née wá 'danání lomo ga bɨ yemení kí sḭlḭ 'yị go kíe yá,” zíse ótoómo a kí ánu a. Togṵ́ kálasé ledre bɨ 'yị née uku née yá, ótosé 'yị máa née go zí sómṵ́ ledre ené lúyúne zía ánu esị bɨ 'danání bɨcayi lomo e go kíe ní gɨ zíse.
29 'Yị née nɨ úku ledre kídí, togṵ́ kenée yá, née utúasá ótoómo bɨlámá ledre ené gɨ zí sómṵ́ ledre 'bɨ ngíti 'yị wá. Gɨ zí kéyị née ní, ndá ánu éyḭ bɨ 'danání wo zí bɨcayi lomo e wá káa bɨ sómṵ́ ledre 'bɨ 'yị nɨ sínyi gɨ zíyị ke.
30 Togṵ́ éyḭ bɨ gáa máíli go ánu a, máí'bí mbófo éyḭ go zí Lomo gɨ roa ní, éyḭ bɨ ngíti 'yị idí ụ́cụómo máa kí ánu a ní 'di?
31 Mɨméngị ledre esé e za mbá togṵ́ éyḭ mɨéwé togṵ́ mbú éyḭ mɨánu yá, idíní ídí bɨlámáye gɨ do bɨ zí 'yị e í'bí mbófo éyḭ zí Lomo gɨ royé.
32 Ndásé méngị ledre bɨ zí bi ndḭsị sínyíne ro lafúse gɨ zía mɨsínyí ní wá. Togṵ́ 'yị bɨ ṇguṇgu ledre Ngére Yésụ go, togṵ́ mbú Yụ́da e, Gịrḭgị e, togṵ́ mbú ngíti 'yị bɨ 'bɨ Lomo ní, bi ndaá sínyí roa gɨ zí mɨméngị ledre esé wá.
33 Máa Páwulo, mongṵ́ ledre amá nɨ kací kadra mbá ndḭsị óto 'yị e zíye ídíye kí rokinyi. Máóto amá ledremá owóowó gɨ zí ledre 'yị e wá, mándḭsị óto ledre 'yị e owóowó. Gɨ ro zíye ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ zíye ndíki trịdrị bɨ za fí ní gɨ zí Lomo.

11

1 Ídísé méngị lódṵ́ kací mɨméngị ledre amá e gɨ zía mándḭsị méngịlódṵ́ ledre ga bɨ 'bɨ Kírésịto Yésụ ní.

Yata lorụ zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní

10:26 10:26 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 24:1

2 Mbófo éyḭ zɨse gɨ zɨa ledremá ḷigḭ sée
wá, ledre ga bɨ kóo má'dódo yée zɨse ní,
ndḭsḭsé go kpá fú méngḭ yée káa zɨ́ bɨ kóo
má'dódo yée zɨse ní.

3 Ídísé ówo a kɨ́dí, Ngére Yésụ nɨ dụ́ụ́ ne
kɨ́ mongụ́ roko'bụné do ya'dá e, zɨ́ ya'dá e
nda ídí 'bɨ eyé kɨ́ roko'bụyé do me'beyé e.
'Bụzé Lomo nɨ nda 'bɨ ené ne kɨ́ roko'bụné
do Kɨ́résḭto.

4 Gɨ zɨ́ kéyḭ née, togụ́ o'do ini ini zɨ́
Lomo, togụ́ ndḭsḭ mbú úku kúrú Lomo yá,
ndaá ódó'dụ́tụ doné wá. Togụ́ odó 'dụtụ
doné yá, 'yḭ e nɨyí fála wo gɨ zɨ́ ledre máa
née.

5 Gɨ ro kára e, togụ́ kára ḭnyḭne íni ini
zɨ́ Lomo, togụ́ mbú úku kúrú Lomo togụ́
odó doné wá, 'yḭ e nɨyí fála wo nda káa
zɨ́ éyḭ bɨ kára máa née luyú kóo ledre do
ólo doa mɨólo gɨ zɨ́ lúyú ledre ma'dáa ní.

6 Togụ́ kára ili ódó 'dụtụ doné wá, idí
geré ólo doné ma'dáa drá 'dá'ba. Gɨ
zɨ́ kéyḭ née ní, kará e ndanɨ́ ótoómo
doyé fúó wá, idínɨ́ ndḭsḭ ódó'dụ́tụ doyé
mɨódó'dụ́tụ.

7 Gɨ ro o'do, ndaá mɨútúásáne zɨa
ódó'dụ́tụ doné wá, gɨ zɨa Lomo yeme o'do
kɨ́ roko'bụ ledre e zɨ́ne káa zɨ́ne Lomo ní,
gɨ ro zɨ́ 'yḭ e ndḭsḭyé mbófo née. Kará e
idínɨ́ ndḭsḭ ódó doyé mɨódó gɨ ro zɨ́ 'yḭ e
ndḭsḭ mbófo ya'dá 'bɨ eyé e gɨ zɨ́ bɨlámá
mɨméngḭ ledre eyé.

8 Lomo yemeogụ ené mɨzefḭ o'do bɨ kpá
mɨzefḭ bulúnduzé ní gɨ sɨmɨ kára wá,
yemeógụ mɨzefḭ kára bɨ kpá mɨzefḭ tetéze
ní gɨ sɨmɨ o'do máa née.

9 Lomo yemeogụ ené o'do zɨ́ kára wá,
yemeogụ kára zɨa ndḭsḭ sáká o'do ma'dáa.

10 Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, utúasá
mɨútúásá zɨ́ kára ndḭsḭ ódó doné mɨódó
gɨ ro zɨ́ 'yḭma'dí e do sogo káṇgá kpá
kɨ́ maláyika e komo ere ówo a mbá kɨ́dí
kára née ndḭsḭ go óto úndru o'do 'bɨ ené.

11 Lomo yeme o'do zɨa kpá yéme kára
gɨ ro zɨ́ye ndḭsḭyé kɨ́ sáká lafúye gɨ zɨa nɨyí
dụ́ụ́ 'yḭ kḭ́é'do sɨmɨ Ngére Yésụ.

12 Nɨ tɨ́ kenée, Lomo yemeogụ kára gɨ
sɨmɨ cóngó kó'dụ́ o'do, nda gɨ 'dá'ba zɨ́
kára ndíkiógụ o'do. Lomo yeme ledre ga
gére née kenée gɨ zɨa nɨ ne 'yḭ yéme éyḭ e.

13 Sómụ́sé aka ledre née kɨ́ rosé. Nɨ
mɨútúásáne zɨ́ kára ndḭsḭné íni ini zɨ́
Lomo do komo 'yḭ e odó'dụtụ doné wá ní,
nɨ mbḭ́?

14 Nɨ gɨ ro o'do kpá kenée. Togụ́ o'do
otoomo doné ụ́'bụsínyi roné gbụkụ yeme
wá, 'yḭ e nɨyí ndḭsḭ kúgú wo mɨkúgú.

15 Zɨ́ kará e ní, kára máa wo bɨ bḭ doa
ala mɨála ní, lámá nɨ nda ídí roa za
kɨngaya. Zɨ́ 'yḭ e ndḭsḭyé mbófo wo kɨ́dí,
“Lámá ofụ ro kára née go.” Bḭ doa née
oto nda doa go zɨa ídíne káa zɨ́ éyḭ bɨ ndḭsḭ
ódó'dụ́tụ a fú lá mɨódó'dụ́tụ ní.

16 Togụ́ ngíti 'yḭ kpḭ́ nɨ kɨ́ ledre tarané
gɨ ro ledre ódó do'yḭ zɨ́ kará e yá, zée bɨ
kése, 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kɨ́résḭto ní, lorụ nɨ zɨ́ze
kɨ́dí, kará e idínɨ́ ndḭsḭ ódó doyé mɨódó do
bi ga bɨ nɨyí ndḭsḭ doyé íni ini zɨ́ Lomo ní.

Sómụ́ ledre 'bɨ 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kɨ́résḭto ní idí ídí kḭ́é'do

17 Mɨzefḭ ledre amá, mándá kɨ́ rokinyi gɨ
zɨse wá, gɨ zɨa kɨ́'dí bɨ yókosé rosé go do
bi kḭ́é'do íni ini zɨ́ Lomo ní, bɨlámá ledre
ndaá dongaráse wá.

18 Mándḭsḭ úwú a kɨ́dí kɨ́'dí bɨ yókosé
rosé go do bi kḭ́é'do ní, sómụ́ ledre esé
ndaá kḭ́é'do wá, ífisé rosé mbá mɨífi.
Másómụ́ ledre née ndaá ṛanga wá nɨ
ma'díi.

19 Ɨ́, mbigí mɨífi sɨmɨ 'yḭ e nɨ bo wo bɨ nɨ
'dódo a kɨ́dí ba goó mbigí 'yḭ 'bɨ Kɨ́résḭto kɨ́
mɨmbé'dené kḭ́é'do ní, wo ba mɨmbé'de a
nɨ 'bɨ ené gbre gbre.

20 Mándá kɨ́ rokinyi gɨ zɨse wá. Gɨ
zɨa kɨ́'dí bɨ yókosé rosé go do bi kḭ́é'do
ánu éyḭ mɨánu 'bɨ sómụ́ndíki ledre mɨúyu
Ngére Yésụ ní, mɨméngḭ ledre esé ndaá
bɨlámáne wá.

21 Kɨ́'dí bɨ 'di'biogụnɨ́ éyḭ mɨánu go ní,
ngíti géyḭ 'yḭ e songónɨ́ eyé lafúye wá,
tonónɨ́ geré ánu éyḭ zɨ́ lafúye ga bɨ gɨ
'dá'ba ní ídíáká 'bɨ eyé 'bú. Yée ga bɨ
tonónɨ́ éwé le'yḭ́ kóṛó go ní, nɨyí 'bɨ eyé
go mɨkóyóye.

22 'Be 'bɨ esé ndaá gɨ ro zɨse ndḭsḭsé kɨ́
ánu éyḭ e kɨ́ éwé éyḭ e sɨmɨ a wá? Ílisé tɨ́
lá óto ḭrḭ 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kɨ́résḭto ní zɨa ndḭsḭ
ázáne, zɨ́ komokenyḭ́ ndḭsḭ ndá'bané do 'yḭ
ga bɨ éyḭ mɨánu nda zɨ́ye wá ní. Ma'díi,

née ndaá ledre bɨ mááyí mbófo sée gɨ roa
ní wá.
23 Ledre sómụ́ndíki ledre mɨúyu Ngére
Yésụ kóo máúku zíse ní, máúwú kóo za cụ́
gɨ tara a. Sɨmɨ bɨ kóo i'bíní ngbángá a zí
ezeokóga ní, zía kóo ḭnyịné 'dí'bi ambata,
24 sɨmɨ bɨ í'bí mbófo éyḭ́ zí Lomo gɨ roa
ní, zía 'déweífi sɨmɨ a zía úku ledre kídí,
"Ba kụrụ'bụmá bɨ máí'bí gɨ rosé ní. Ídísé
ndḭsḭ ánu a kí sómụ́ndíki ledremá."
25 Kpá kenée gɨ do kací éyḭ́ mɨánu,
zía 'dí'bi kó'do bɨ kí éyḭ́ mɨéwé sɨmɨné
ní, zía úku ledre kídí, "Bɨ sɨmɨ kó'do ba
sámamá bɨ 'di'biogụ mɨkánda yéme ledre
dongaráse kí Lomo ní. Ídísé éwé a zíse
ndḭsḭsé kí sómụ́ndíki ledremá."
26 Sɨmɨ bɨ ásé ndḭsḭ ánu ambata née
kpá kí éwé sáma née ní ní, ndḭsḭsé née
go 'dódotátá ledre gɨ ro mɨúyu Ngére
Yésụ ndéréógụné gḭ sɨmɨ sḭndḭ́ kadra bɨ
karanée nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní.
27 Togụ́ 'yḭ lurú éyḭ́ mɨánu 'bɨ sómụ́ndíki
ledre mɨúyu Ngére Yésụ lá káa zí owụ́
ledre cúku'dée, zía ndḭsḭné ánu a yeme
roné gɨ roa mɨyéme wá, 'yḭ née luyú ledre
go cụ́ ro Ngére Yésụ.
28 Togụ́ ílisé go ánu éyḭ́ mɨánu 'bɨ
sómụ́ndíki ledre mɨúyu Ngére Yésụ yá,
ídísé órụ́ rosé bɨlámáne kpó kpó kí, ásé
nda fú 'dí'bi éyḭ́ mɨánu ánu a kí éwé
sáma.
29 'Yḭ bɨ ndḭsḭ ánu éyḭ́ mɨánu née kí éwé
sáma née lá káa zí gbékpḭ́ éyḭ́ ní, Lomo nɨ
'dó'do wo bɨsinyíne.
30 Née sḭ́ ledre bɨ ndíyá ndḭsḭ méngḭ
ngíti géyḭ 'yḭ e gɨ dongaráse, zí ngíti géyḭ
ndḭsḭ kí ó'bóye bɨsinyíne, gɨ zí kéyḭ née
tụ́'dụ́ ngíti géyḭ uyuní go.
31 Togụ́ ndḭsḭzé órụ́ rozé bɨlámáne zíze
ndḭsḭzé ánu éyḭ́ mɨánu 'bɨ sómụ́ndíki ledre
mɨúyu 'bɨ Ngére Yésụ yá, éyḭ́ bɨ bi nɨ sínyí
ro Lomo zía 'décḭ ngbanga rozé gɨ zía
bɨsinyíne ní ndaá.
32 Togụ́ Ngére Yésụ i'bí 'do'dó rozé yá,
ndaá bɨsinyí ledre wá. Ndḭsḭ née énzḭ
komozé gɨ ro zíze óto komozé dụụ́ roné,
zíne yómo zée sɨmɨ bɨ karanée, née nɨ
'décḭ ngbanga 'yḭ ga bɨ ṇguṇguní ledrené
wá ní.
33 Togụ́ yókosé rosé go do bi éyḭ́ mɨánu
'bɨ sómụ́ndíki ledre mɨúyu Ngére Yésụ yá,
ídísé sóngó lafúse kí, zíse nda ánu éyḭ́
ma'dáa ndro.
34 Togụ́ lúrúsé mɨyóko rosé née 'bú
ndḭsḭ méngḭ sée kíngaya yá, bɨlámá a kí'dí
bɨ ásé go ḭnyḭ gɨ 'be ní, ídísé ánu owụ́ éyḭ́
kí. Gɨ ro kí'dí bɨ ásé nda ánu éyḭ́ mɨánu
'bɨ sómụ́ndíki ledre mɨúyu Ngére Yésụ ní,
zíse ánu a ndoo do bɨlámá mɨsi'di, bɨsinyí
ledre utúasá ídí sɨmɨ a wá.
Togụ́ ngíti géyḭ yata ledre e nɨyí bo yá,
mááyí úku yée zíse sɨmɨ bɨ máógụ go zíse
sɨmɨ Koṛndo íri ní.

12

Roko'bụ 'Dówụ́ Lomo

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, máíli ídísé ówoyéme
ledre gɨ ro ledre ga bɨ 'Dówụ́ Lomo ndḭsḭ
méngḭ yée zíse ní bɨlámáne.
2 Sɨmɨ bɨ kóo ngárá ṇgúṇgusé aka ledre
Ngére Yésụ wá ní, ndḭsḭsé kóo óto úndru
lomo ga bɨ yemení yée kí sḭ́lḭ́ 'yḭ ní.
3 Gɨ zí kéyḭ née máúku zíse, 'yḭ bɨ ngárá
'Dówụ́ Lomo ndaá sɨmɨ a wá ní, ndḭsḭ
ukusinyi ledre gɨ do bi Yésụ ne. 'Yḭ bɨ kí
'Dówụ́ Lomo sɨmɨné ní, ndḭsḭ úku ledre
fúó kídí, "Yésụ nɨ Ngére."
4 'Yḭma'dí e za mbá nɨyí kí moko eyé e
mbá mɨngúngúcua. 'Dówụ́ Lomo bɨ
kḭ́é'do ní ífibáyi moko née zíye ne.
5 Abú 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kírésḭto ndḭsḭní méngḭ
toso moko e mɨngúngúcua yá, méngḭní
née mbá moko 'bɨ Ngére Yésụ bɨ kḭ́é'do
ní.
6 Tụ́'dụ́ moko ga bɨ za mbá ndḭsḭzé
méngḭ yée mɨngúngúcua née, Lomo bɨ
kḭ́é'do ní ndḭsḭ í'bí roko'bụ zíze ndḭsḭzé
méngḭ moko ga gére née kíe ne.
7 'Dówụ́ Lomo ndḭsḭ í'bí roko'bụ zí 'yḭ e
gɨ ro zíye ndḭsḭyé sáká lafúye kíe.
8 I'bí roko'bụ zí ngíti géyḭ 'yḭ e gɨ ro
zíye ówoyéme kúrú Lomo bɨ ekéní ní
kíe bɨlámáne. Zía í'bí zí ngíti géyḭ 'yḭ e
roko'bụ 'bɨ úkuógụ ini ledre gɨ sɨmɨ mɨéké
kúrú Lomo zí lafúye. Éyḭ́ ga gére née
ogụní mbá gɨ zí 'Dówụ́ Lomo.
9 I'bí zí ngíti géyḭ 'yḭ e roko'bụ 'bɨ
ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo kíngaya, zía í'bí zí

ngíti géyị 'yị e roko'bụ 'bɨ íni ini zɨ́ Lomo geré zɨ́ ndíyá ụ́kụ́ne gɨ ro 'yị 'dá'ba.
10 I'bí zɨ́ ngíti géyị 'yị e 'bɨ ené roko'bụ 'bɨ méngị mɨngburoko ledre ga bɨ 'yị e utúasání méngị yée kɨ́ gbékpḭ roko'bụyé wá ní kɨ́e, 'bɨ ngíti géyị 'bɨ ené úkutátá ledre bɨ Lomo ukui'bí ní. 'Bɨ ngíti géyị 'yị e 'bɨ ené roko'bụ 'bɨ ífiyéme sɨmɨ ledre e wo bɨ gɨ zɨ́ 'Dówụ́ Lomo kɨ́ wo bɨ gɨ zɨ́ bɨcayi lomo e ní. Zɨ́a í'bí zɨ́ ngíti géyị 'yị e 'bɨ ené roko'bụ 'bɨ ndḭsị ódro sɨmɨ ṛḭkḭ́ tụ́'dụ́ tara e. 'Bɨ ngíti géyị 'bɨ ené roko'bụ 'bɨ ówo ini ledre gɨ sɨmɨ ngíti géyị tara e do ndḭsịyé úku 'dódo a zɨ́ lafúye.
11 Bɨkéṛḭ 'Dówụ́ Lomo bɨ kḭ́é'do ní ndḭsị ífibáyi tụ́'dụ́ moko ga bɨ mɨngúngúcua née zɨ́ 'yị e ne kacɨ́ íli ledre ené.

Kụṛụ'bụ 'yịma'dí nɨ kḭ́é'do bi tókoga tụ́'dụ́

12 Ledre gɨ ro 'yịma'dí e nɨ cé kenée. Abú bi tóko 'yịma'dí nɨyí tụ́'dụ́ yá, kụṛụ'bụ 'yịma'dí nɨ dụụ́ kḭ́é'do. Nɨ kpá kenée gɨ rozé azé tụ́'dụ́, tokozé rozé mbá ro Kɨ́résịto Yésụ bɨ kḭ́é'do ní.
13 Togụ́ azé gɨ sɨmɨ kúfú Yụ́da e, togụ́ mbú gɨ sɨmɨ Gịṛḭgị e, togụ́ mbú owụ́kụlụ́ e, togụ́ azé lá gbékpḭ 'yị e yá, i'bíní babatḭza zɨ́ze mbá sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo bɨ kḭ́é'do ní. Zɨ́ 'Dówụ́ Lomo ma'dáa ndḭsịné sɨmɨzé kɨ́ í'bí roko'bụ ledre e zɨ́ze.
14 Lúrútókosé aka ledre née lá gɨ ro 'yịma'dí. 'Yịma'dí nɨ kụṛụ'bụ éyḭ kḭ́é'do bi tókoga nɨyí 'bɨ eyé nda tụ́'dụ́.
15 Togụ́ sịndḭ uku ledre kɨ́dí, ngárá née ndaá sḭ́lḭ wá ní, née ndaá 'bɨ ené ngúru éyḭ gɨ ro 'yịma'dí wá. Abú kenée yá, sịndḭ nɨ kpá fú ngúru éyḭ gɨ ro 'yịma'dí.
16 Kpá kenée togụ́ mbílí uku ledre kɨ́dí, ngárá née ndaá komo wá ní, née ndaá 'bɨ ené ngúru éyḭ gɨ ro 'yịma'dí wá, Abú kenée yá, mbílí nɨ kpá fú ngúru éyḭ gɨ ro 'yịma'dí.
17 Sara togụ́ kụṛụ'bụ 'yịma'dí nɨ kóo lá dụụ́ komo ní, nɨ nda ndḭsị úwú ledre kɨ́ 'di? Togụ́ kụṛụ'bụ 'yịma'dí nɨ kóo lá dụụ́ mbílí ní, nɨ nda kóo ndḭsị ótụlúrú ndonyo éyḭ kɨ́ 'di?
18 Éyḭ ga bɨ rozé ní za mbá, Lomo oto yée kɨ́ sḭ́ ne gɨ ro zɨ́ye ídíye kpá mbá kɨ́ moko eyé e.
19 Togụ́ kụṛụ'bụ 'yịma'dí nɨ lá dụụ́ éyḭ bɨ kḭ́é'do ní, 'yị máa née nɨ nda kóo ndḭsị méngị moko lárá a káa be 'di?
20 Abú éyḭ nɨyí ro 'yịma'dí tụ́'dụ́ ndḭsịní méngị moko e mbá mɨngúngúcua yá, kụṛụ'bụ 'yịma'dí nɨ dụụ́ kḭ́é'do.
21 Komo utúasá go úku ledre zɨ́ sḭ́lḭ kɨ́dí, “Sḭ́lḭ máíli yḭ́ị wá?” Do utúasá go úku ledre zɨ́ sịndḭ kɨ́dí, “Sịndḭ máíli yḭ́ị wá.”
22 Ngíti géyị éyḭ nɨyí bo rozé, lurúzé yée káa zɨ́ éyḭ bɨ ngárá moko ndaá sɨmɨyé wá ní. Togụ́ éyḭ ga gére née ndaní kóo wá, káa bɨ utúasázé méngị yéme moko wá.
23 Tụ́'dụ́ éyḭ e nɨyí bo rozé, nɨyí kɨ́ ledreyé owóowó. Ngíti géyị nɨyí bo, nɨyí 'bɨ eyé 'bɨ dokuwu. Gɨ zɨ́ kéyị née, zɨ́ze ndḭsịzé ésị bongó rozé káa bɨ azé ndḭsị gámá kɨ́ dokuwu ke.
24 Ngíti géyị éyḭ nɨyí bo rozé utúasázé ótoécị yée mɨótoécị wá, éyḭ ga bɨ rozé née za mbá, Lomo yeme yée kɨ́ sḭ́ ne, abú lurúzé ngíti géyị káa zɨ́ moko ndaá sɨmɨyé wá yá, nɨyí mbá kɨ́ ledreyé mbá owóowó.
25 Gɨ zɨ́ kéyị née, wo bɨ romo do ezené do ndḭsị 'yị ífi sɨmɨyé gɨ zɨ́a mɨífi ní ndaá.
26 Káa zɨ́ bɨ éyḭ ga bɨ rozé nɨyí mbá kḭ́é'do ní, togụ́ ngúruyé nɨ go ówo yá, zɨ́ éyḭ ga bɨ rozé née ówoyé kpá za mbá. Togụ́ éyḭ owo ro ngúruyé wá, zɨ́ rozé ídíne kpá za mbá bikịdṛḭne.
27 Sée 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní, ídísé ówo a kɨ́dí, abú ásé tụ́'dụ́ yá, ásé mbá mɨtókosé ro Yésụ bɨ kḭ́é'do ní.
28 Née sḭ́ ledre bɨ Lomo ifibayi moko e zɨ́ze gɨ zɨ́a mbá mɨngúngúcua ní. Mɨzefḭ a, zée ga bɨ gelé zée káa do 'yịmɨkása ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní. Gbre, 'yị e 'bɨ eyé nda nébị e. Ota, 'bɨ eyé yée ga bɨ 'yị 'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e ní. Zɨ́ ngíti géyị ídí 'bɨ eyé 'yị méngị mɨngburoko ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé ní. Zɨ́ ngíti géyị ídí 'bɨ eyé 'yị íni ini do 'yị ndíyá e, zɨ́ ndíyá ndḭsị ụ́kụ́ne gɨ ro'yị. Ngíti géyị 'yị e nɨyí 'bɨ eyé 'yị sáká lafúye. Ngíti géyị 'bɨ eyé 'yị ótoyéme mɨsi'di moko zɨ́ lafúye. Ngíti géyị 'bɨ eyé 'yị ódro

sɨmɨ ṛɨḳɨ tara e káa zɨ́ bɨ 'Dówṵ́ Lomo i'bí roko'bṵ a zɨ́ye ní.
29 'Yị e ndaní eyé mbá 'yịmɨkása 'bɨ Kírésịto wá, ndaní kpá mbá nébị e wá, ndaní kpá mbá 'yị 'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e wá, ndaní kpá mbá kɨ́ roko'bṵ 'bɨ méngị mɨngburoko ledre zɨ́ye wá.
30 Ndaní kpá mbá 'yị íni ini do 'yị ndíyá e zɨ́ ndíyá ndɨ́sị ṵ́kṵ́ne wá. Ndaní kpá mbá 'yị ódro sɨmɨ ṛɨḳɨ tara e wá, ndaní kpá mbá 'yị úkuógṵ ini ledre e gɨ sɨmɨ ngíti géyị tara e wá.
31 Ídísé óto komosé gɨ ro bɨlámá mɨméngị ledre bɨ 'Dówṵ́ Lomo i'bí wo zíse gɨ ro zíse ndɨ́sị sáká lafúse 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto kɨe ní.
Ba go éyɨ́ bɨ kɨ́ ledrené owóowó máíli úku a zíse ní.

13

Óto 'bú lafú'yị e

1 Togṵ́ mááyí 'yị úku ṛɨḳɨ tara ga bɨ do sogo káṇgá ba, zíma kpá úku tara ga bɨ maláyika e ndɨsịní úku a dụṵ́ ye ní, togṵ́ 'bú 'yị e ndaá domá wá, éyɨ́ ga bɨ mándɨ́sị méngị yée née mbá, moko ndaá sɨmɨyé wá.
2 Kpá kenée togṵ́ mááyí nébị 'yị úkutátá ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e, togṵ́ mááyí kpá 'yị bɨ ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo go kíngaya, máówoyéme ledre gɨ ro mɨngburoko ledre ga bɨ 'bɨ Lomo ní mbá bú bɨlámáne bɨ utúasá bú óto máa zíma méngị mɨngburoko ledre kɨe ní, togṵ́ 'bú 'yị e ndaá domá wá, ṛanga, moko ndaá sɨmɨ tṵ́'dṵ́ ledre amá ga gére née za mbá wá.
3 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, togṵ́ má'dí'bi éyɨ́ ga bɨ zíma 'be ní mbá í'bí yée zɨ́ 'yị lerɨ́ e, zíma kpá ótoómo romá za cṵ́ zɨ́ ezeokó Kírésịto úfu máa gɨ zía bɨ máyá mááyí go 'yị 'bɨ Kírésịto ní, togṵ́ 'bú 'yị e ndaá domá wá, ṛanga, ledre amá ga gére née mbá moko ndaá 'bɨ ené sɨmɨyé wá.
4 'Yị óto 'bú 'yị e nɨ 'yị sɨmɨkụtụ, nɨ 'yị méngị bɨlámá ledre zɨ́ye. 'Yị óto 'bú 'yị e ndaá kpá 'yị mongṵ́ mɨmbé'de gɨ ro éyɨ́ 'bɨ 'yị e wá, ndaá kpá 'yị ɨ́lɨ́ wá.
5 Óto 'bú 'yị e ndaá 'bɨ ené ndɨ́sị méngị bɨsinyí ledre zɨ́ye wá. 'Yị óto 'bú 'yị e oto ené roné zɨ́ 'yị e fú lá 'dá'dá wá, nda kpá 'yị 'bɨ sɨmɨ késɨ́ wá, nda kpá 'yị óto ledre sɨmɨné wá.
6 'Yị bɨ nɨ kɨ́ 'bú 'yị e doné ní, togṵ́ bɨsinyí ledre mengị go zɨ́ ngíti 'yị yá, bi ndɨsị sínyí roa mɨsínyí. Ndɨsị ídí kɨ́ rokinyi sɨmɨ bɨ bɨlámá ledre mengị go zɨ́ lafúga ní.
7 Óto 'bú 'yị e nɨ ótoómo bɨsinyí ledre bɨ 'yị mengị ní zía, 'yị óto 'bú 'yị e, 'bú ledre 'bɨ 'yị e nzulú ené doa wá ndɨsị lúrú ledre eyé zíne mbá ma'díi, kací kadra mbá mɨmbé'dea nɨ fú lá kɨ́ rokinyi gɨ ro zɨ́ bɨlámá ledre ndɨ́sị méngị roné zɨ́ye. Zɨ́ 'bú 'yị bɨ mengị bɨsinyí ledre née kpá fú ídíne zía sɨmɨ ledre e mbá.
8 Óto 'bú 'yị e nɨ éyɨ́ bɨ ngárá ụkṵ́ wá ní. Abú áyí ba nébị, abú áyí 'yị owo ṛɨḳɨ tara e, zɨ́yị ídíyị 'yị úkuógṵ ini ledre gɨ sɨmɨ ṛɨḳɨ tara e, zɨ́yị ídíyị kɨ́ mongṵ́ ówo ledre gɨ ro ledre 'bɨ Lomo, éyɨ́ ga gére née mbá ndɨsịní ṵ́kṵ́ eyé mɨṵ́kṵ́ zɨ́ óto 'bú 'yị e ídíákáne dụṵ́ ne.
9 Zée 'yịma'dí e, utúasázé ówoyéme ledre 'bɨ Lomo lá kɨ́ roko'bụzé wá, gɨ zía tṵ́'dṵ́ ngíti géyị ledre e nɨyí aka bo zɨ́ Lomo lurúzé aka yée wá.
10 Sɨmɨ bɨ karanée Lomo otoyeme ledre ga bɨ ili yée ní go mbá ní, azé lúrú ngíti géyị ledre ga bɨ lurúzé aka yée wá ní mbá kɨ́ komozé.
11 Sɨmɨ bɨ kóo mááyí aka owṵ́ ní, mɨódromá kɨ́ mɨsómṵ́ ledre amá kɨ́ mɨméngị ledre amá e mbá nɨyí kóo 'bɨ owṵ́ e. Nda té sɨmɨ bɨ mángbóróógṵ go mongṵ́ ya'dá 'yị ní, zíma nda ndɨ́sịmá méngị dụṵ́ ledre ga bɨ 'bɨ mɨngburoko 'yị e ní.
12 Cakaba ní, azé aka sɨmɨ ledre 'bɨ Lomo káa zɨ́ mɨnzéré owṵ́ e ní, gɨ zía owoyemezé aka za mbɨ́ mbɨ́ wá. 'Búó sɨmɨ bɨ karanée ogụzé go za cṵ́ 'be 'bɨ Lomo íri ní, zíze nda ówoyéme mbigí ledre 'bɨ Lomo zaá bɨlámáne kpá káa zɨ́ bɨ wo Lomo ma'dáa owoyeme zée kɨ́ mɨméngị ledre ezé e ní. Káa zɨ́ bɨ mááyí aka ba ní, máówoyéme aka ledre 'bɨ Lomo za kíngaya wá, mááyí ówoyéme a sɨmɨ bɨ karanée máógṵ go 'be 'bɨ ené íri ní.
13 Ledre e nɨyí bo ota, ṇgúṇgu ledre 'bɨ

Lomo, óto komo 'yị gɨ ro ledre ga bɨ Lomo yemeomo yée gɨ rozé ní, nda óto 'bú lafú'yị e. Gɨ dongará ledre ga bɨ ota née mbá, óto 'bú 'yị e okpó romo do lafúne e mbá gɨ zɨa Lomo nɨ dosị a ne.

14

Tákpásị̂lị̂ 'bɨ ódro sɨmɨ ngíti géyị tara e

1 Mongụ́ ledre esé, ídísé ndị́sị óto 'bú 'yị e za kɨ́ngaya, zɨ́se óto mɨmbé'desé ro ledre ga bɨ 'Dówụ́ Lomo nɨ ndị́sị 'dódo yée zɨ́se ní. Mongụ́ a, 'dódo ledre bɨ Lomo ukui'bí ne ní zɨ́ 'yị e.

2 Gɨ zɨa togụ́ 'yị ndị́sị ódro sɨmɨ ngíti tara bɨ ngárá tụ́'dụ́ 'yị e owoní wá ní yá, ledre bɨ 'yị née ndị́sị úku a ní, Lomo uwú dụụ́ ne gɨ zɨa née yị́ ené mɨótoécị ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo ndị́sị úkuí'bí a ne ní.

3 Togụ́ 'yị 'dodo ledre bɨ Lomo ukui'bí ne ní zɨ́ lafúne yá, ledre née nɨ geré sáká lafúga ga gére née zɨ́ye ídíye kɨ́ roko'bụ royé zɨ́ye ndị́sịyé bɨlámáne.

4 'Yị bɨ ndị́sị úku ledre 'bɨ Lomo lá dụụ́ sɨmɨ tara máa bɨ lafúga owoní wá ní, uku ledre née yị́ ené dụụ́ zɨ́ne ngúcuné. Togụ́ uku ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e sɨmɨ tara bɨ 'yị e owoní mbá bú ní, nɨ ídí mongụ́ sáká éyị́ zɨ́ tụ́'dụ́ lafúga. Gɨ zɨa nɨyí úwúyéme ledre 'bɨ Lomo zɨ́ye ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ.

5 Nɨ kóo ídí bɨlámáne togụ́ ásé ba kóo mbá kɨ́ roko'bụ 'bɨ ówo ngíti géyị tara e zɨ́se. Mongụ́ a, 'yị idí ídí kɨ́ roko'bụ 'bɨ 'dódo ledre bɨ Lomo ukui'bí ne ní zɨ́ lafúne gɨ ro zɨ́ lafúga máa ga gére née ṇgúṇgu ledre Yésụ.

6 Owụ́ 'bɨ Babá e, togụ́ máógụ 'dódo ledre bɨ Lomo ukui'bí ní zɨ́se sɨmɨ ngíti tara bɨ ngárá ówosé wá ní, É'e útúásásé ówo ini ledre gɨ sɨmɨ a wá. 'Búó togụ́ má'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́se, sɨmɨ tara bɨ ówosé bú ní, ásé fú ówoyéme ini ledre gɨ sɨmɨ a.

7 Togụ́ sɨmɨ ke'bị, mɨcéyé kɨ́ kị́drị́ kɨ́ alabịrị, 'di'biogụní bɨlámá gbọrụyé wá ní ambí nɨ lé'bé ke'bị ne? 'Yị lé'bé ke'bị ndaá.

8 Kpá kenée togụ́ dịbịlị owụ́yeme roné gɨ ro mara wá ní, 'yị e nɨyí yóko royé lárá a káa be 'di?

9 Gɨ rosé kpá kenée, togụ́ ódrosé zɨ́ 'yị e sɨmɨ tara bɨ ngárá owoní wá ní, nɨyí úwúyéme a lárá a káa be 'di? Uwúyemení eyé ini ledre gɨ sɨmɨ a wá.

10 Tụ́'dụ́ ṛị́kị́ tara e nɨyí bo do sogo káṇgá ndị́sịní mbá úkuógụ ini ledre e.

11 Togụ́ 'yị ódro zɨ́ma sɨmɨ tara bɨ ngárá máówo ini ledre gɨ sɨmɨ a wá ní, 'yị née ndazé kéne gɨ sɨmɨ kúfú kị́é'do wá.

12 Ndị́sịsé sómụ́ ledre kɨ́dí 'Dówụ́ Lomo idí í'bí roko'bụ zɨ́se gɨ ro méngị moko kɨ́e. Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, ídísé íni ini zɨ́ Lomo idí í'bí 'Dówụ́ne zɨ́se gɨ ro zɨ́se ndị́sịsé sáká lafúse e gɨ ro zɨ́ moko 'bɨ Kɨ́résịto ngbóróne dongaráse.

13 Kpá kenée, togụ́ 'Dówụ́ Lomo 'dodo ledre zɨ́yị ndị́sịyị́ úku a sɨmɨ ngíti tara yá, ídí ndú'yú Lomo idí í'bí roko'bụ zɨ́yị, gɨ ro zɨ́yị úkuógụ ini ledre gɨ sɨmɨ ngíti tara máa née zɨ́ lafúyị e ówoyéme a bɨlámáne.

14 Togụ́ máíni ini zɨ́ Lomo sɨmɨ tara bɨ ngárá máówo ini ledre gɨ sɨmɨ a wá ní, lomo romá ndị́sị íni ini née lá dụụ́ ne cíyí a ndaá yana mɨmbé'demá wá.

15 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, ngíti géyị yá ledre ga bɨ mándị́sị úku yée sɨmɨ ini zɨ́ Lomo ní, 'Dówụ́ Lomo owoyeme dụụ́ ne, ngíti yá zɨ́ma ówoyéme a. Ngíti géyị yá, zɨ́ma ndị́sịmá kófó ịrị Lomo máówo ini ledre gɨ sɨmɨ a wá, ngíti géyị yá zɨ́ma ówo ini ledre gɨ sɨmɨ a.

16 Togụ́ ndị́sị í'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo sɨmɨ tara bɨ kpị́ ní, sara 'yị máa wo bɨ dongaráse ore ngárá owo tara máa née wá ní, nɨ ṇgúṇgu a kɨ́dí, “Idí kenée” ní lárá káa be 'di?

17 Ambí owo ne, ngíti géyị yá, ledre ga bɨ áyí ndị́sị úku yée née yị́ eyé mbá bɨlámá ledre. Nda lá togụ́ 'yị e uwúní ini ledre máa née wá, éyị́ bɨ nɨ sáká yée gɨ sɨmɨ a ní ndaá 'bɨ ené e wá.

18 Máí'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo gɨ zɨa mándị́sị ódro sɨmɨ ṛị́kị́ tụ́'dụ́ tara e rómo dosé kɨ́e mbá.

19 Togụ́ nda dongará tụ́'dụ́ 'yị e yá, mándị́sị ódro zɨ́ye sɨmɨ tara bɨ owoní bú ní. Abú máúku lá owụ́ ledre cúku'dée, zɨ́ye ówo ini ledre gɨ sɨmɨ a yá eme romo do wo bɨ mááyí úku tụ́'dụ́ ledre sɨmɨ tara bɨ kpị́ owoní ini ledre gɨ sɨmɨ a wá ní.

20 Mɨsómụ́ ledre esé sɨmɨ ledre 'bɨ Lomo
ndaá ídí káa zɨ́ 'bɨ mɨnzéré owụ́ e wá,
ídísé ídí tɨ́ mɨngburoko 'yị e. Togụ́ nda
sɨmɨ méngị bɨsinyí ledre yá, ídísé ási
ndásé méngị bɨsinyí ledre wá.
21 Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo
kɨ́dí,
“Máa Ngére Lomo, abú mákása 'yị lóṇgó
e
ndéré úku ledre amá sɨmɨ tara bɨ kpḭ
ní,
zɨ́ma kpá ódromá zɨ́ 'yị ga gére née yá,
iliní eyé uwú wá.”
22 Togụ́ Lomo ódro zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní
ledre ené wá ní sɨmɨ tara bɨ ngárá owoní
wá ní yá, ili née zɨ́ 'yị máa ga gére
née ógụyé zɨ́ne. Togụ́ nda zɨ́ 'yị ga bɨ
ṇguṇguní ledre ené go ní, ndḭsị ódro zɨ́ye
kɨ́ tara bɨ owoní bú ní gɨ ro zɨ́ye ídíye fú
kɨ́ roko'bụ royé.
23 Togụ́ yókosé rosé kɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e do bi
kḭé'do íni ini zɨ́ Lomo, zɨ́se ndḭsịsé ódrosé
dụụ́ sɨmɨ tara bɨ ngíti géyị 'yị e owoní wá
ní yá, 'yị ga bɨ dongaráse ore ṇguṇguní
aka ledre 'bɨ Lomo wá ní nɨyí úku ledre
kɨ́dí sɨmɨ dosé sinyí go mɨsínyí gɨ zɨ́a bɨ
owoní ini ledre bɨ ndḭsịsé úku a née wá
ní.
24 Togụ́ 'yị bɨ ṇgúṇgu aka ledre 'bɨ Lomo
wa ní ogụ ólụ́ dongaráse do bi ini zɨ́
Lomo, ndḭsịsé ódro sɨmɨ tara bɨ 'yị née
owoyeme ledre gɨ sɨmɨa bú ní, 'yị née nɨ
geré óyóló'bó sómụ́ ledre ené, zɨ́a úku
ledre kɨ́dí ábuwá ledre ga bɨ née ndḭsị
méngị yée ní emení ngụ́ zɨ́a ṇgúṇgu ledre
'bɨ Lomo.
25 Kpá kenée, togụ́ 'yị lúyú ledre nɨ
dongaráse, ndḭsịsé úku ledre 'bɨ Lomo
sɨmɨ tara bɨ owo bú ní, ngḭrị nɨ útú
sɨmɨ a zɨ́a úkuógụ lúyú ledre ga bɨ kóo
mɨótoécịné do mɨmbé'dea ní. Nda gɨ ore,
zɨ́a tónóne mbófo Lomo. Zɨ́a úku ledre
kɨ́dí, “Lomo nɨ dongaráse ona.”

Ledre gɨ ro ini zɨ́ Lomo

26 Owụ́ 'bɨ Babá e, togụ́ yókosé rosé go
do bi kḭé'do íni ini zɨ́ Lomo, zɨ́ ngíti 'yị
gɨ dongaráse ídíne kɨ́ ke'bị mbófo Lomo
yá, née bɨlámá ledre. Togụ́ ngíti 'yị nɨ
'bɨ ené kɨ́ lorụ gɨ ro lórụ lafúne kɨ́e yá,
nɨ bɨlámáne. Togụ́ ngíti 'yị nɨ kɨ́ ledre
bɨ Lomo ukui'bí zɨ́a ní, ili úkutátá a zɨ́
lafúne e yá, nɨ bɨlámáne. Togụ́ ngíti 'yị
nɨ kɨ́ roko'bụ 'bɨ ódro sɨmɨ ngíti tara yá,
nɨ bɨlámáne. Togụ́ ngíti a nɨ 'bɨ ené kɨ́
roko'bụ 'bɨ úkuógụ ini ledre gɨ sɨmɨ ngíti
tara yá, nɨ bɨlámáne. Ídísé méngị éyḭ ga
gére née mbá kenée do bɨlámá mɨsi'diné
gɨ ro zɨ́a óto ledre 'bɨ Kɨ́résịto zɨ́a ídíne kɨ́
roko'bụné sɨmɨsé.
27 Togụ́ 'yị e nɨyí bo, iliní gɨ ro ódro
sɨmɨ ngíti géyị tara e yá, ndaní ídí tụ́'dụ́
wá. Idíní ídí lá 'yị e gbre kɨ́ ota zɨ́ye ndḭsị
ódroyé kéḳḭé'do gɨ ro zɨ́ ngíti géyị 'yị e
ndḭsịyé úkuógụ ini ledre gɨ sɨmɨ ledre ga
bɨ nɨyí ndḭsị úku yée née zɨ́ lafúye.
28 Togụ́ ngíti 'yị bɨ zɨ́a úkuógụ ini ledre
gɨ sɨmɨ ngíti géyị tara ga gére née ndaní
wá yá, 'yị ga bɨ iliní ódro sɨmɨ ngíti géyị
tara e née ndaní ódro fúó fúó wá. Idíní
ódro lá cịkị gɨ do mɨmbé'deyé Lomo nɨ
úwú a.
29 Togụ́ yókosé rosé go do bi íni ini zɨ́
Lomo yá, lá dụụ́ 'yị e gbre kɨ́ ota idíní
úkutátá ledre bɨ Lomo ukui'bí zɨ́ye ní
ye, ngíti géyị 'yị e idíní ndḭsị 'bɨ eyé lá
lúrú bi sɨmɨ ledre ga bɨ lafúye ndḭsịní
úkutátá a née togụ́ ukuní née tɨ́ ledre bɨ
Lomo ukui'bí zɨ́ye ne ní yá.
30 Togụ́ Lomo ukui'bí ledre zɨ́ ngíti 'yị,
nɨ go úkutátá a, zɨ́ Lomo kpá úkuí'bí ledre
zɨ́ ngíti 'yị gɨ ro úkutátá a yá, 'yị máa wo
bɨ gáa ndḭsị úkutátá ledre 'dá'dá née, idí
ótoómo bi zɨ́ ezené née kpá ódroné.
31 Ndásé ḭnyị ndro sɨmɨ sịndḭ kadra
kḭé'do úku kúrú Lomo wá. Ídísé ndḭsị
úku kúrú Lomo kéḳḭé'do. Gɨ do bɨ zɨ́se
ówoyéme ledre 'bɨ Lomo zɨ́se ídíse kɨ́
roko'bụsé.
32 'Yị ga bɨ ndḭsịní úkutátá ledre bɨ
Lomo ukui'bí ní 'Dówụ́ Lomo ndḭsị í'bí
sịndḭ kadra gɨ roa ne zɨ́ye.
33 Gɨ zɨ́a Lomo nɨ yḭ́ ené 'yị 'bɨ
bikḭdrḭ́, ndḭsị ótoyéme ledre ené e mbá
mɨótoyéme.
Sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto yokoní royé
go gɨ do bi e mbá ndḭsị íni ini zɨ́ Lomo ní,
34 kará e ndaní ídí káa do manda e ndḭsị
'dódo ledre 'bɨ Kɨ́résịto zɨ́ 'yị e wá. Idíní

14:21 14:21 Isáya 28:11-12

ídí sị lorụ 'bɨ ya'dá 'bɨ eyé e káa zɨ́ bɨ nɨ mɨékéne sɨmɨ lorụ bɨ Mụ́sa eké ní.
35 Togụ́ ngíti géyị ledre e nɨyí bo iliní gɨ ro ówoyéme a yá, idíní ndú'yú ya'dá 'bɨ eyé 'be. Gɨ zía nɨ mɨékéne kará e ndaní ódro do bi yóko ro'yị do bi 'bɨ ini zɨ́ Lomo wá.
36 Sée 'yị 'bɨ Koṛndo, óworómosé esé ledre 'bɨ Lomo gɨ do ngíti géyị 'yị e wá. Ndásé esé kpá se mɨzefị 'yị ga bɨ ledre 'bɨ Lomo ogụụtụ roné zɨ́ye ní wá.
37 'Yị bɨ owo roné bú kɨ́dí née nɨ 'yị úkutátá ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e ní, idí kpá ówo a kɨ́dí ledre bɨ máéké zɨ́se ba nɨ lorụ gɨ zɨ́ Ngére Yésụ.
38 Ledre bɨ máéké zɨ́se ba 'yị bɨ lurú kɨ́ ledrené owóowó wá ní, ndásé kpá lúrú wo kɨ́ ledrené zɨ́se owóowó wá.
39 Mongụ́ ledre esé idí ídí úku kúrú Lomo zɨ́ 'yị e. Togụ́ ngíti 'yị ili kpá úkutátá kúrú Lomo sɨmɨ ngíti tara yá, ndásé ụ́cụómo wo wá.
40 Ídísé ndịsị méngị yéme ledre e mbá mɨméngị yéme do bɨlámá mɨsi'diné.

15

Mɨúrú Yésụ gɨ sɨmɨ umbu

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, máíli úku ándá ledre zɨ́se gɨ ro bɨlámá ledre kóo má'dódo zɨ́se gɨ ro Kɨ́résịto Yésụ, zɨ́se ṇgúṇgu a kɨ́ mɨmbé'desé kḭé'do ní.
2 Bɨlámá ledre née nɨ óto sée zɨ́se ndíki trịdrị bɨ za fí ní. Togụ́ karanée zɨ́se zángá trịdrị yá, kɨ́dí ṇgúṇgusé esé kóo ledre máa née kɨ́ mɨmbé'desé kḭé'do wá.
3 Máéké zɨ́se ba ledre bɨ 'Bụzé Lomo 'dodoyeme ní, nɨ ledre bɨ kɨ́ ledrené owóowó ní, kɨ́dí Kɨ́résịto uyu kóo sɨmɨ lúyú ledre ezé, káa zɨ́ bɨ nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo ní,
4 do kóo óto wo. Nda sɨmɨ sḭlḭ ota zía úrúne, Ledre née mengị kóo roné tɨ́ cé káa zɨ́ bɨ mɨéké kúrú Lomo uku ní.
5 Zía kóo 'dódo roné zɨ́ Pétero kpá kɨ́ ngíti géyị lafúga bɨ kóo nɨyí kéye sokó doa gbre (12) ní.
6 Zía kóo kpá 'dódo roné zɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị e rómoní cḭ ịnyị (500) go. Abú ngíti géyị uyuní kóo go yá, tụ́'dụ́ ngíti géyị nɨyí aka bo kɨ́ komoyé.
7 Zía kóo kpá 'dódo roné zɨ́ Yakóbo, nda gɨ do kací a née, zɨ́ 'yịmɨkása ené e za mbá.
8 Odụ a nda dụụ́ zía ógụ 'dódo roné zɨ́ma 'duo kakara káa zɨ́ owụ́ bɨ utúogụ mɨútúógụ sịndḭ kadra ené 'bɨ árá utúasá ené wá ní.
9 Mááyí gɨ dongará 'yịmɨkása ga bɨ gbála 'dá'ba ní. Mɨútúásá kóo gbawá ídíma káa do 'yịmɨkása 'bɨ Yésụ gɨ zía mándịsị kóo méngị 'yị ga bɨ 'bɨ Yésụ ma'dáa ní bɨsinyíne kpá kɨ́ úfu ngíti géyị.
10 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, Lomo oyó sogoné zɨ́ma wá. Gɨ zɨ́ kéyị née, zɨ́ma ídíma káa zɨ́ bɨ mááyí ba. Ịdrị mɨmbé'dené romá zía í'bí moko ené zɨ́ma ndịsịmá méngị a. Abú máméngị moko ené née za kɨ́ roko'bụmá mbá rómo ngíti géyị 'yị e kɨ́e yá, yḭ ené gɨ zɨ́ roko'bụ bɨ Lomo i'bí zɨ́ma ní.
11 Ídísé ówo a kɨ́dí ledre 'bɨ Ngére Yésụ nɨ yḭ ené dụụ́ kḭé'do, togụ́ má'dódo máa zɨ́se, togụ́ ngíti géyị 'yị e 'dodoní ye, née dụụ́ ledre bɨ kḭé'do ṇgúṇgusé ní.

Mɨúrú 'yị e gɨ sɨmɨ umbu

12 Togụ́ máa kɨ́ ngíti géyị lafúma e, 'dodozé kóo ledre go zɨ́se kɨ́dí Lomo uru kóo Kɨ́résịto gɨ sɨmɨ umbu ní, sara mengị káa be 'di zɨ́ ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse ndịsị ítí kangú kɨ́dí togụ́ 'yị uyu go yá utúasá úrú gɨ sɨmɨ umbu wá ní?
13 Máúku zɨ́se togụ́ úrú gɨ sɨmɨ umbu ndaá yá, káa bɨ sḭ ledre bɨ zɨ́ Kɨ́résịto úrúne gɨ sɨmɨ umbu ní ndaá.
14 Togụ́ Kɨ́résịto nda kóo úrú gɨ sɨmɨ umbu wá, ledre ga bɨ kóo ndịsịzé 'dódo yée zɨ́se ní moko ndaá sɨmɨyé mbá wá, moko ndaá kpá sɨmɨ ṇgúṇgu ledre esé wá.
15 Azé kóo ídí go 'yị ṛanga e ro Lomo gɨ zía ukuzé kɨ́dí uru kóo Kɨ́résịto gɨ sɨmɨ umbu. Ábuwá uru ené wo wá, 'yị e urúní eyé kpá gɨ sɨmɨ umbu wá.
16 Idí yaá 'yị e urúní gɨ sɨmɨ umbu wá, káa bɨ Kɨ́résịto urú ené kpá wá.
17 Idí Kɨ́résịto ndaá kóo úrú gɨ sɨmɨ umbu wá, ṇgúṇgu ledre esé née moko ndaá ba sɨmɨ a wá, káa bɨ ásé aka ba fú lá 'yị lúyú ledre e.

18 Káa bɨ lafúze 'yị 'bɨ Kɨ́résịto ga kóna
ṇguṇguní ledre a uyuní go ní, moko ndaá
lolụ ba sɨmɨyé wá, uyuní go fí.
19 Idí Kɨ́résịto nda kóo ídí kɨ́ roko'bụ 'bɨ
úrú gɨ sɨmɨ umbu wá, zée ga bɨ azé aka
trịdrị ba ní, éyị́ bɨ zɨ́ze óto komozé gɨ roa
káa do trịdrị bɨ za fí ní ndaá. Odụ a azé
kóo ídí kací komo 'yị e éyị́ bɨ moko ndaá
sɨmɨ a wá ní.

20 Bɨlámá a Kɨ́résịto nɨ go ne mɨzefị 'yị
bɨ urúụtụ roné ne gɨ sɨmɨ umbu gɨ zɨ́
lafúze ga bɨ uyuní kóo go 'dá'dá ní.
21 Kóo 'desị́ ní, mɨzefị 'yịma'dí bɨ
Ádama ní 'di'biogụ lúyú ledre ne zɨ́
'yịma'dí e ndịsị úyuyé. Kpá kenée Yésụ bɨ
Lomo kasaogụ káa do 'yịma'dí ní urúụtụ
roné ne gɨ sɨmɨ umbu karaba zɨ́ 'yịma'dí e
ndịsị úrúye gɨ sɨmɨ umbu.
22 Máúku zɨ́se ma'díi, 'yịma'dí e za mbá
nɨyí úyu mɨúyu gɨ zɨ́a Ádama 'di'biogụ
umbu doyé ne. Yée ga bɨ ṇguṇguní ledre
Kɨ́résịto go ní, togụ́ uyuní go yá, nɨyí úrú.
23 Gɨ zɨ́a bɨ Kɨ́résịto nɨ ne mɨzefị 'yị bɨ
urúụtụ roné gɨ sɨmɨ umbu ní, zée ga bɨ
'yị ené e ní, togụ́ sịndị́ kadra 'bɨ úrú ogụ
go yá, azé úrú mbá.
24 Sɨmɨ bɨ Yésụ romo komo roko'bụ 'bɨ
bɨcayi lomo e gɨ do sogo káṇgá ba go ní,
zɨ́a nda ótoómo bi zɨ́ 'Bụné Lomo ídíne ne
Ngére za fí. Née go mɨụ́kụ́ do sogo káṇgá
kɨ́ bɨsinyí ledre ga bɨ sɨmɨné ní za mbá.

25 Cakaba ní, Yésụ ma'dáa nɨ aka fú
ne Ngére do sogo káṇgá ba gị sɨmɨ sịndị́
kadra bɨ zɨ́a rómo komo ezeokóne zɨ́ye
ídíye mbá sị́ sịndịa ní.
26 Odụ ezeokó Yésụ bɨ Yésụ nɨ rómo
komo a ní dụ́ụ́ umbu.
27 Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo
kɨ́dí, “Lomo oto éyị́ e goó za mbá sị́
sịndịa.” Ndaá bɨ kɨ́dí Yésụ nɨ kpá ídí
Ngére do Lomo ní wá, gɨ zɨ́a Lomo oto wo
ne zɨ́a ídíne káa do Ngére do éyị́ e mbá.
28 Gɨ do kací a bɨ Yésụ nɨ kóo go Ngére
do éyị́ e za mbá ní, zɨ́a nda ótoómo bi zɨ́
'Bụné Lomo nda ídíne ne Ngére doné kɨ́
éyị́ e za fí. Gɨ zɨ́a wo Lomo, i'bí roko'bụ
ne zɨ́ Yésụ zɨ́ Yésụ ídíne káa do Ngére.

29 Togụ́ bɨ Lomo uru 'yị e gɨ sɨmɨ umbu
wá ní, sara 'yị ga bɨ i'bíní babatịza zɨ́ye
do bi kací sụmụyé ga bɨ uyuní ní, nɨyí
nda méngị goó 'di? Sara togụ́ Lomo uru
ené 'yị e wá ní, éyị́ bɨ 'yị e ndịsịní ṇgúṇgu
ledre babatịza do í'bí a zɨ́ye gɨ roa ní 'di?
30 Aka nda zée, idí ndaá gɨ zɨ́a bɨ ya kɨ́dí
'yị e nɨyí úrú gɨ sɨmɨ umbu ní wá ní, káa
bɨ i'bízé ezé rozé ndịsị 'dó'dóze gbékpịe
wá?
31 Máí'bí romá zɨ́ umbu zɨ́ma ndịsị
'dó'dóma gɨ ro Kɨ́résịto Yésụ bɨ nɨ Ngére
ezé née ndaá gbékpịe wá, gɨ zɨ́a ma'díi nɨ
sɨmɨ ledre ené. Zɨ́ma kpá ídíma kɨ́ mongụ́
rokinyi gɨ zɨ́a ṇgúṇgusé ledre ené go.
32 Máótoómo romá zɨ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ
'bɨ Éfeso yée ga bɨ ṇguṇguní aka ledre 'bɨ
Lomo wá ní ndịsị 'dó'do máa kɨ́ngaya née
gbékpịne wá, gɨ zɨ́a máówo go bɨlámáne
kɨ́dí úrú gɨ sɨmɨ umbu nɨ bo. Idí ndaá kóo
kenée wá,
“Idízé lá ndịsị ánu éyị́ e kɨ́ éwé éyị́ e,
sịndị́ kadra ogụ go yá, zɨ́ze úyuzé.”
33 Ndásé ótoómo rosé zɨ́ 'yị e lóndo sée
wá. “'Yị bɨ sómụ́ ledre ené ndaá bɨlámáne
wá ní, ndịsị sínyiónzó ezené bɨ kɨ́ bɨlámá
sómụ́ ledre sɨmɨné ní.”
34 Ídísé ótoómo ledre cayi 'bɨ 'yị ga gére
née 'dá'ba. Zɨ́se ídíse tɨ́ fú bɨlámáse. Zɨ́se
kpá ótoómo méngị bɨsinyí ledre 'dá'ba.
Ngíti géyị 'yị e nɨyí fú lá bo gɨ dongaráse
owoní aka eyé ledre 'bɨ Lomo fú lá wá.
Dosé owó gɨ zɨ́ ledre née wá gɨ zɨ́ 'di?

Umbu e nɨyí úrú kɨ́ mɨkánda sanáye royé

35 Ngíti 'yị nɨ ndúndu'yú kɨ́dí, “Togụ́ 'yị
uyu go mɨúyu ní nɨ nda úrú 'bɨ ené gɨ sɨmɨ
umbu lárá a káa be 'di? Nɨ ólụ́ógụ kɨ́ toso
sanáne máa wo bɨ káa be 'di?”
36 Née kenée bɨcayi sómụ́ ledre bɨ káa
be 'di. Bɨ ndịsịsé 'dịyị́ kúfú ní, ndịsị ụ́tụ
zɨ́a ólụ́ógụné nyé kɨ́ kụrụ́ sókóne roné,
mbé uyu kí?
37 Éyị́ ga bɨ ndịsịsé 'dịyị́ yée ní, togụ́
mbómụ́ togụ́ 'díya, ndaá 'bɨ ené bɨ kɨ́dí
'dí'bisé kụrụ'bụ éyị́ née 'dịyị́ a ní wá, tɨ́ lá
dụ́ụ́ kúfú a.

15:27 15:27 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 8:6 **15:32 15:32** Isáya 22:13

38 Lomo ndịsị nda í'bí mɨkánda saná zɨ́ye ne kací mɨyéme ledre ené.
39 Éyị́ trịdrị ga bɨ za mbá ní, Lomo
i'bí saná zɨ́ye kpá za mbá mɨngúngúcua.
'Yịma'dí togụ́ bangá togụ́ solụ́ togụ́ kénzé
éyị́ ga gére née za mbá, toso sanáye nɨ
mbá mɨngúngúcua.
40 Éyị́ ga bɨ komo ere ní nɨyí 'bɨ eyé kpá
bo tosoyé kɨ́ lámáye nɨ mbá mɨngúngúcua
gɨ ro éyị́ máa yée ga bɨ do sogo káṇgá ona
ní.
41 Mɨsúwu kadra nɨ kpị́ gɨ zɨ́ éfé, zɨ́
kele e ídíye kpá kpị́. Ngíti géyị ndị́sịní
ndící kɨ́ roko'bụyé rómo do lafúye.

42 Ledre nɨ gɨ ro mɨúrú 'yị e gɨ sɨmɨ
umbu kpá kenée. Saná 'yị bɨ nɨyí óto wo
kɨ́e sɨmɨ gu ní, nɨ wo bɨ ndịsị úyu mɨúyu
ní. Wo bɨ nɨ úrú kɨ́e ní, nɨ nda 'bɨ ené toso
saná bɨ ngárá uyu lolụ wá ní.
43 Togụ́ 'yịma'dí uyu go yá zɨ́ saná a née
ényené, roko'bụ a ndaá lolụ wá do óto a
sɨmɨ káṇgá. Sɨmɨ bɨ Lomo nɨ nda úru wo
gɨ sɨmɨ umbu ní, saná a enye lolụ wá, zɨ́a
nda ídíne kɨ́ roko'bụné.
44 Sanáze bɨ azé kɨ́e ba ní, nɨ 'bɨ do sogo
káṇgá. Mɨkánda a bɨ Lomo nɨ í'bí a sɨmɨ
bɨ nɨ úru zée ní, nɨ nda ídí sɨmɨ roko'bụ
'bɨ 'Dówụ́ Lomo za fí.

45 Mɨéké kúrú Lomo uku kɨ́dí, "Zɨ́ mɨzefị
'yịma'dí bɨ Lomo otoogụ wo Ádama ní,
ídíne trịdrị." Zɨ́ gbre 'yị ídí 'bɨ ené nda
Yésụ, 'yị í'bí trịdrị bɨ za fí ní zɨ́ 'yị e sɨmɨ
roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo ní.
46 Lomo otoụtụ aka kóo sanáze bɨ 'bɨ
do sogo káṇgá ní. Nda gɨ do kací a née,
zɨ́a ótoógụ sanáze bɨ kɨ́ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́
Lomo ní.
47 Lomo yeme mɨzefị 'yịma'dí gɨ sɨmɨ
káṇgá, zɨ́a nda kásaógụ gbre 'yịma'dí bɨ
nɨ Yésụ ní 'bɨ ené gɨ komo ere.
48 'Yị 'bɨ do sogo káṇgá nɨyí 'bɨ eyé 'yị
ga bɨ 'bɨ Ádama ní gɨ zɨ́a nɨ 'yị 'bɨ do sogo
káṇgá. 'Yị 'bɨ komo ere nɨyí 'bɨ eyé 'yị ga
bɨ 'bɨ Yésụ ní gɨ zɨ́a nɨ yị́ ené 'yị 'bɨ komo
ere.
49 Cakaba ní, azé aka káa zɨ́ mɨzefị 'yị
bɨ 'bɨ do sogo káṇgá bɨ Ádama ní. Nda
karanée zɨ́ze ídíze káa zɨ́ Yésụ bɨ ogụ gɨ
komo ere ní.
50 Owụ́ 'bɨ Babá e, sanáze bɨ 'bɨ do sogo
káṇgá ba, utúasázé ndéré ndị́sị kɨ́e komo
ere 'be 'bɨ Lomo wá, gɨ zɨ́a ndịsị úyu
mɨúyu, zɨ́a ndị́sị énye ené kpá mɨénye.
51 Máúku zɨ́se ma'díi, ndaá 'bɨ ené
bɨ kɨ́dí Yésụ nɨ ndá'baógụ sɨmɨ bɨ zée
'yị ené uyuonzózé rozé go mbá ní wá.
Nɨ ndá'baógụ ndíki ngíti géyị 'yị e gɨ
dongaráze aka tɨ́ kɨ́ komoyé. Zɨ́a nda
oyóló'bó sanáze mbá kpị́ mɨkándané, yée
ga bɨ uyunɨ́ go kɨ́ yée ga bɨ uyunɨ́ aka wá
ní.
52 Ledre máa née nɨ lịyị 'yị e mɨlịyị sɨmɨ
bɨ nɨyí ímí dịbịlị gɨ ro úru 'yị ga bɨ kóo
uyunɨ́ go ní, zɨ́ye ólụ́ógụyé kɨ́ mɨkánda
sanáye royé née go saná máa bɨ enye lolụ
wá ní, zɨ́ze ídíze kéye nda mbá trịdrịzé za
fí.
53 Rozé máa wo bɨ ndịsị úyu mɨúyu,
zɨ́a ndị́sị ényené kpá mɨénye ní, Lomo nɨ
óyóló'bó a sɨmɨ ngíti tosoné kpị́ ndaá lolụ
wo bɨ nɨ kpá fú úyu mɨúyu ní wá.
54 Sɨmɨ bɨ Lomo i'bí mɨkánda saná go
zɨ́ze mbá ní, zɨ́ ledre ma'dáa ídíne tɨ́ káa
zɨ́ bɨ nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo ní
kɨ́dí, "Umbu, éyị́ ndaá lolụ wá, roko'bụyị́
ụkụ́ go."
55 "Umbu, roko'bụyị́ bɨ dozé káa zɨ́
ngére ní ndaá lolụ wá, ụkụ́ go. Útúásá
lolụ ndị́sị í'bí éyị́ mɨówo do mɨmbé'dezé
wá."
56 Lúyú ledre ndịsị 'dí'biógụ umbu. Gɨ
zɨ́a lúyú ledre ndịsị óto lorụ 'bɨ Lomo káa
do roko'bụ zɨ́ne.
57 Mbófo éyị́ zɨ́ Lomo kásaógụ Ngére
ezé Kɨ́résịto Yésụ ógụ úyuné 'dí'bióyó
umbu bɨ kóo azé úyu a ze gɨ zɨ́ lúyú ledre
ezé e ní gɨ komozé.
58 Owụ́ 'bɨ Babá e, káa zɨ́ bɨ goó kenée
ní, ídísé tóro sɨmɨ moko 'bɨ Lomo ngbúó.
Ndásé ótoómo rosé zɨ́ ngíti géyị ledre e
'dí'bióyó sée wá. Gɨ zɨ́a kụ́rụ́ moko 'bɨ
Ngére Yésụ bɨ ndị́sịsé méngị a née nderé
ené gbékpị́ne wá.

16

Yóko késị́ gɨ ro kása a sɨmɨ Yerụsaléma

15:45 15:45 Dosị́ éyị́ e 2:7 **15:54 15:54** Isáya 25:8 **15:55 15:55** Uzíya 13:14

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, togụ́ gɨ ro yóko komo
kés̨ı́ sáká lafúze 'yı̨ ga bɨ 'bɨ Kírésı̨to ní
kɨe yá, ídísé méngı̨ ledre bɨ kóo máúku zɨ́
yée ga bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Galatíya ní.
2 Sɨmɨ sı̨l̨ı́ gɨ do kacɨ́ Sı̨l̨ı́ 'bɨ 'Dówụ́ro
mbá, ídíse ndı̨s̨ı 'dí'bióto ngíti géyı̨ kés̨ı́ e
kpı̨́ kɨ́ ı̨rı̨ lafúze ga gére ní, gɨ do bɨ zíma
ógụmá ndíki a nzíyiné gɨ ro zíma kása a
sáká yée kɨe. Gɨ zɨ́ wo bɨ ásé méngı̨ a
gbagbagba sɨmɨ bɨ mááyí go zɨse íri ní.
3 Ídísé kpá lúrúómo ngíti géyı̨ 'yı̨ e gɨ
do ngárá 'yı̨ ga bɨ ásé kéye íri mɨméngı̨
ledre eyé nɨ za mbá bɨlámáne ní gɨ ro
togụ́ máógụ go zɨse íri yá, zɨ́ma éké
wáraga í'bí a kɨ́ kés̨ı́ bɨ yókosé ní do s̨ı̨l̨ı́ye
gɨ ro zɨ́ye ndéré sáká lafúze ga bɨ sɨmɨ
Yeruṣaléma íri ní kɨe.
4 Togụ́ málúrú utúasá mɨútúásá zɨ́ma
ndéréma yá, zɨ́ze ndéréze kéye.

Mɨyéme ledre 'bɨ Páwulo

5 Nɨ kóo ídí tɨ́ bɨlámáne zɨ́ma ndéréma
geré zɨse íri, tɨ́ lá máíli aka ndéré lúrú
ngíti géyı̨ lafúze 'yı̨ ga bɨ 'bɨ Kírésı̨to sɨmɨ
káṇgá bɨ Mekedoṇiya ní kí, mááyí nda fú
ógụ zɨse íri.
6 Togụ́ máógụ go zɨse íri yá, azé aka
lú'bú kése zaá mɨlú'bú kí. Gɨ zía kɨ́ lı̨mı̨
ba máíli ndı̨s̨ı bi. Togụ́ nda go kɨ́ ndumu
yá, mááyí nda fú ı̨nyı̨ ndéré do ngíti géyı̨
bi e. Ili kpá zɨse sáká máa gɨ ro gámá ga
bɨ mándı̨s̨ı kɨ́ gámá yée kacɨ́ moko e ní.
7 Ndaá bɨlámáne zɨ́ma ógụmá zɨse íri lá
'dá'dága wá. Togụ́ Ngére Yésụ ṇguṇgu
go zɨ́ma ógụmá zɨse íri yá, azé aka lú'bú
kése zaá mɨlú'bú kí.
8 Mááyí aka ídí fú sɨmɨ Éfeso yáa gı̨ sɨmɨ
s̨ı̨ndı̨ kadra bɨ 'bɨ Pénítakote ní.*
9 Máíli aka fú ndı̨s̨ı sɨmɨ gara bɨ Éfeso
yáa gɨ zía Lomo ili aka zɨ́ma ndı̨s̨ı̨má
'dódo ledre ené zɨ́ 'yı̨ ga bɨ yáa ní abú
tụ́'dụ́ ngíti géyı̨ iliní kenée wá.
10 Togụ́ Timatíyo ogụ go zɨse íri yá,
ndásé lúrú wo lá kɨ́ komosé wá, ídísé
'dí'bi wo sɨmɨ sụmụ kɨ́ s̨ı̨l̨ı́se sokó gɨ zía
nɨ 'yı̨ bɨ ndı̨s̨ı̨ méngı̨ moko 'bɨ Ngére Yésụ
kɨ́ mɨmbé'dené mbá k̨ı́é'do kpá káa zɨ́ bɨ
mándı̨s̨ı̨ méngı̨ a ní.
11 Ndásé lúrúcáyi wo wá. Ídísé sáká
wo gɨ ro zía gámáne kacɨ́ moko 'bɨ Ngére
Yésụ kɨ́ rokinyi do mɨmbé'dené kpá gɨ ro
zía ndá'baógụné zɨ́ma yáa 'diya. Mándı̨s̨ı̨
yáa óto komomá kacɨ́ a kpá kɨ́ ngíti géyı̨
'yı̨ ga bɨ 'bɨ Kírésı̨to ní.
12 Máúku ledre go zɨ́ Apólo eze 'yı̨
mokozé o'bụó'bụ idíní ndéré kɨ́ ngíti géyı̨
'yı̨ 'bɨ Kírésı̨to lúrú sée íri. Másómụ́
utúasá aka kacɨ́ komoa wá, togụ́ ndiki
bɨlámá s̨ı̨ndı̨ kadra go yá, nɨ ógụ lúrú sée
íri.

Odụ ledre zɨse

13 Ídísé 'dí'bi s̨ı̨l̨ı́se ro ledre Kírésı̨to
sokó gɨ do bɨ zɨse ídíse kɨ́ roko'bụsé do
ndı̨s̨ı̨ tórosé ngbúó.
14 Ídísé ndı̨s̨ı̨ óto 'bú lafúse e sɨmɨ
ledre e za mbá.
15 Káa zɨ́ bɨ ówosé Sitifáno kɨ́ 'yı̨ 'bɨ
'be 'bɨ ené e mbá bú bɨlámáne nɨyí
ye mɨzefı̨ 'yı̨ ga bɨ kóo sɨmɨ káṇgá bɨ
Ákaya ṇguṇguní ledre 'bɨ Ngére Yésụ
zɨ́ye ndı̨s̨ı̨yé sáká 'yı̨ ga bɨ 'bɨ Yésụ ní,
16 máúku zɨse, ídísé 'dí'bi lorụ gɨ tara
sitifáno kpá kɨ́ ngíti géyı̨ 'yı̨ ga bɨ nɨyí íri
ṇguṇguní ledre 'bɨ Ngére Yésụ go ní.
17 Sɨmɨ bɨ kóo Sitifáno ma'dáa, kɨ́ Foro-
tonáto nda kɨ́ Akayíka ogụní zɨ́ma yáa ní,
abú ndásé yáa wá, mááyí geré kɨ́ mongụ́
rokinyi gɨ zɨ́ye zɨ́ma ndı̨s̨ı̨má mbófo yée
kíngaya gɨ ro sáká éyı̨ bɨ ogụní kɨe zɨ́ma
gɨ zɨse girí ní.
18 I'bíní rokinyi go zɨ́ma kíngaya kpá
káa zɨ́ bɨ ndı̨s̨ı̨ní í'bí rokinyi zɨse íri
ní. Idízé ndı̨s̨ı̨ mbófo yée kíngaya gɨ zía
ndı̨s̨ı̨ní go méngı̨ moko 'bɨ Kírésı̨to cụ́ kɨ́
sɨmɨyé.

Odụ ledre gɨ zɨ́ Páwulo

19 'Yı̨ ga bɨ 'bɨ Kírésı̨to gɨ sɨmɨ ngíti
géyı̨ gara ga bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Ásiya yáa
ní, i'bíní mandá zɨse kíngaya. Akúwíla
kɨ́ me'bené Purisíla nda kpá kɨ́ 'yı̨ ga bɨ
ndı̨s̨ı̨ní yóko royé 'be 'bɨ Akúwíla íni ini

* **16:8 16:8** S̨ı̨ndı̨ kadra 'bɨ Pénítakote: Née s̨ı̨l̨ı́ sokó doa ı̨nyı̨ doa kéṛı̨ gɨ do kacɨ́ Umbuokpó. Yụ́da e ndı̨s̨ı̨ní ógụ sɨmɨ s̨ı̨l̨ı́ née sɨmɨ Yeruṣaléma í'bí mɨzefı̨ éyı̨ eyé ga bɨ gɨ yáká ní zɨ́ Lomo. Née kpá s̨ı̨l̨ı́ bɨ kóo 'Dówụ́ Lomo ogụ do 'yı̨ ga bɨ ṇguṇguní ledre ené ní. Ólo Lévı̨ 23:15-21, Moko 'bɨ 'yı̨mɨkása e 2:1-4.

zɨ́ Ngére Yésụ ní, i'bíní kpá mandá zɨ́se kɨ́ngaya.
20 Lafúze 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto yáa ní,
i'bíní mandá zɨ́se íri kɨ́ngaya. Ídísé ndịsị
ídí kɨ́ rokinyi dongaráse kacɨ́ kadra za cé.
21 Máa Páwulo, mái'bí kása kpá mandá
zɨ́se íri.
22 'Yị ga bɨ nɨyí óyó sogoyé zɨ́ Lomo ní,
Lomo ma'dáa idí í'bí 'do'dó royé. Ngére
Yésụ ndá'baógụ mu 'diya.
23 Ngére Yésụ idí ndịsị lúrú bi kacɨ́se gɨ
do bɨ zɨ́se ndịsịsé bɨlámáse.
24 Kacɨ́ kadra mbá ásé sɨmɨ yana
mɨmbé'demá sée 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ
ní.

Gbre wáraga bɨ Páwulo eké zɨ́ 'yị ga bɨ sɨmɨ Koṛndo ní

Ledre gɨ ro gbre bụ́kụ bɨ Koṛndo ní

Páwulo eké ledre ba ne zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto sɨmɨ Koṛndo ngúru mongụ́ gara sɨmɨ káṇgá 'bɨ 'yị ga bɨ Gɨrṛ́sị e ní. Eké ledre née zɨ́ye sɨmɨ bɨ nɨ do mɨsi'di mɨndéréne íri ní. Oto kóo dosṛ́ ledre 'bɨ Lomo go zɨ́ye íri, gɨ zɨ́ kéyị née ili ndéré íri í'bí yata bɨlámá sómụ́ ledre zɨ́ye. Née sṛ́ ledre bɨ eké ledre ba kása zɨ́ye íri gɨ roa ní. Abú nɨ tɨ́ kɨ́ ledre ga gére née kenée yá, bɨsinyí ledre nɨ fú lá yṛ́ ené bo dongaráye íri. Páwulo ili 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto née idíní yéme dongaráye 'dá'dá zɨ́ne kɨ́ ógụné íri.

Ngíti géyị ukuní 'bɨ eyé kɨ́dí Páwulo ndaá 'bɨ ené mbigí 'yịmɨkása 'bɨ Kɨ́résịto wá ndịsị sínyi késṛ́ 'bɨ kanṛ́sa. Sɨmɨ ledre bɨ eké ba, uku mbigí ledre gɨ roné kɨ́ ledre bɨlámá ledre 'bɨ Yésụ bɨ Lomo i'bí zɨ́ne bɨ née ndịsị úku a zɨ́ 'yị e ní. Sɨmɨ kápita 9-10 'dodo ledre zɨ́ 'yị e gɨ ro káa zɨ́ bɨ nɨyí ndṛ́sị sáká 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo kpá kɨ́ Kanṛ́sa ga bɨ do ngíti géyị bi e kɨ́ késṛ́ ga bɨ zɨ́ye née.

1 Sée 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto sɨmɨ gara bɨ Koṛndo kɨ́ lafúse ga bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Ákaya ní.

Máa Páwulo bɨ Lomo gelé máa káa do 'yịmɨkása 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ ní, máéké wáraga ba máa zɨ́se. Lúnduzé Timatíyo sɨmɨ Lomo, bɨ azé kéye yáa ní, i'bízé mandá kéne zɨ́se íri kɨ́ngaya.

2 'Bụzé Lomo kɨ́ Ngére ezé Kɨ́résịto Yésụ, idíní í'bí úndru zɨ́se gɨ do bɨ zɨ́se ndṛ́sịsé bɨlámáne.

Páwulo i'bí mbófo éyṛ́ zɨ́ Lomo

3 Mbófo éyṛ́ zɨ́ Lomo bɨ 'Bụ Ngére ezé Kɨ́résịto Yésụ ní. Nɨ ne 'yị bɨ ndịsị sáká zée do ṛ́ṛ́kṛ́ tụ́'dụ́ mɨsi'di e za mbá ní.

4 Lurúomo zée lá kɨ́ komoné wá, sɨmɨ bɨ azé go sɨmɨ ledre ní, ndịsị sáká zée kɨ́ í'bí roko'bụ zɨ́ze gɨ do bɨ zɨ́ze útúásáze ndṛ́sị sáká lafúze e sɨmɨ ledre e káa zɨ́ bɨ ndịsị sáká zée ní.

5 Nɨ kenée ma'díi, káa zɨ́ bɨ kóo Kɨ́résịto 'do'dó gɨ rozé ní, zée ga bɨ azé go 'yị ené e ní, azé 'dó'dó kpá kenée. Káa zɨ́ bɨ kóo Lomo ndịsị í'bí roko'bụ zɨ́a sɨmɨ bɨ ndịsị 'dó'dó ní, Lomo nɨ kpá í'bí roko'bụ zɨ́ze kenée.

6 Sɨmɨ bɨ azé go ndṛ́sị 'dó'dó ní, zɨ́ze ndṛ́sị ndíki roko'bụ kɨ́ komokenzị gɨ zɨ́ Lomo gɨ ro sáká sée kɨ́e gɨ ro zɨ́se ndíki trịdrị. Saká zée sɨmɨ 'do'dó ga bɨ ndịsịní ndíki zée ní gɨ do bɨ zɨ́se ówo a kɨ́dí ndịsị í'bí roko'bụ zɨ́ze ne gɨ do bɨ zɨ́ze sáká sée. Sɨmɨ bɨ ásé ndṛ́sị ụ́tụsɨmɨsé cé káa zɨ́ bɨ ndịsịzé ụ́tụsɨmɨzé ní.

7 Owozé go bɨlámáne kɨ́dí gɨ zɨ́a bɨ ndṛ́sịsé go ụ́tụsɨmɨsé sɨmɨ 'do'dó kpá cé káa zɨ́ze ní, Lomo nɨ í'bí roko'bụ zɨ́se káa zɨ́ bɨ i'bí zɨ́ze ní.

8 Owụ́ 'bɨ Babá e, utúasá mɨútúásá zɨ́ze úku ledre 'do'dó bɨ kóo 'dodozé sɨmɨ Ásiya ní zɨ́se. Née ndaá kóo 'do'dó wá, yṛ́ ené umbu, olụ́ogụzé gɨ sɨmɨ gu.

9 Lomo rozé ndaá lolụ kóo wá, gɨ zɨ́a owozé nda kóo tɨ́ go kɨ́dí azé yṛ́ ezé go umbu. Gɨ zɨ́ kéyị née, zɨ́ze nda kóo ótoómo rozé mbá dụ́ụ́ zɨ́ Lomo gɨ zɨ́a roko'bụ 'bɨ úru 'yị e gɨ sɨmɨ umbu nɨ dụ́ụ́ zɨ́a.

10 Ma'díi, zɨ́a kóo yómo zée gɨ tara umbu née. Owoyemezé go bɨlámáne kɨ́dí nɨ ndṛ́sị sáká zée fú kenée sɨmɨ ledre e za mbá.

11 Ídísé íni ini zɨ́ Lomo gɨ rozé. Sɨmɨ bɨ nɨ ndṛ́sị sáká zée ní, nɨ óto tụ́'dụ́ 'yị e zɨ́ye ídíye kɨ́ rokinyi do ndṛ́sịyé mbófo Lomo gɨ zɨ́se.

Páwulo oyólo'bó ledre kóo yeme ní

12 Dukuwu ndaá ro dozé wá. Ndịsịzé ndṛ́sị kɨ́ dozé 'dága gɨ zɨ́a ndṛ́sị bɨ ndịsịzé ndṛ́sị a kɨ́ 'yị e kpá kése ní nɨ do mɨsi'di bɨ Lomo ili ní.

13 Togụ́ mákása ledre go zɨ́se yá, ndṛ́sịsé ówoyéme a 'diya gɨ zɨ́a sómụ́ ledre amá ndaá 'bɨ ené gbre gbre wá.

14 Abú ówoyémesé aka ledre ga bɨ ukuzé yée zɨse ba wá, sɨmɨ bɨ karanée Ngére Yésụ nɨ ndá'baógụ ní, ásé ídí kɨ́ rokinyi kɨ́ze kpá káa zɨ́ bɨ azé kɨ́ rokinyi gɨ zɨse ní.

15 Máówo go bɨlámáne kɨ́dí ásé kɨ́ rokinyi. Nɨ bɨlámáne zɨ́ma ógụ andá romá zɨse íri gɨ ro zɨse ídíse kɨ́ úndru za kɨ́ngaya.

16 Mɨzefị sómụ́ ledre amá nɨ kɨ́dí, mááyí ịnyị gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Ásiya ní ndéréma sɨmɨ Mekedoṇiya. Mááyí 'décị bi kpụrụ́ gɨ zɨse gɨ ore kɨ́ lúrú sée. Kpá kenée sɨmɨ mɨndá'baógụmá, mááyí ógụ kpá kpụrụ́ gɨ 'dí zɨse gɨ ore gɨ ro zɨse sáká máa gɨ ro zɨ́ma ndéréma sɨmɨ Yụdáya káṇgá 'bɨ Yụ́da e.

17 Ndásé lúrú máa káa zɨ́ 'yị bɨ togụ́ yeme ledre go yá, zɨa ndɨ́sịné óyóló'bó a gbụ́ gbụ́ gbụ́ ní wá.

18 Mándá 'yị óyóló'bó ledre wá, éyɨ́ bɨ máúku go ní, nɨ méngị roné tɨ́ káa zɨ́ bɨ máúku ní. Máúku née ledre bɨ Lomo owo bú ní.

19 Kɨ́résịto Yésụ Owụ́ 'bɨ Lomo bɨ zée kɨ́ Timatíyo e kɨ́ Siliváno e ndɨsịzé úku ledre a zɨse ba ní, nɨ 'yị bɨ togụ́ uku ledre go yá zɨa tɨ́ méngị a ní.

20 Ledre ga bɨ za mbá Lomo yeme yée gɨ ro yómo 'yịma'dí ní, Yésụ ogụ mengị yée go mbá. Gɨ zɨ́ kéyị née, zɨ́ze ndɨ́sịzé í'bí mbófo éyɨ́ zɨ́ Lomo. Zɨ́ze ṇgúṇgu a kɨ́dí "Idí kenée."

21 Wo, Lomo ma'dáa geléogụ zée ne zɨa í'bí roko'bụ née zɨ́ze kése gɨ do bɨ zɨ́ze ṇgúṇgu ledre Kɨ́résịto kɨ́ngaya zɨ́ze ndɨ́sị tórozé ngbúó sɨmɨ moko ené bɨ i'bí zɨ́ze ní.

22 'Dá'dá kasa 'dówụ́ne sɨmɨzé káa do mɨzefị sáká éyɨ́ zɨ́ze gɨ ro zɨ́ze ndɨ́sịzé méngị dụụ́ ledre ené gɨ do bɨ zɨ́ 'yị e ówo a mbá kɨ́dí azé go mbigí 'yị ené e.

23 Lomo owo sɨ́ ledre bɨ máógụ gɨ zɨa zɨse íri 'diya wá ní bú. Togụ́ máógụ kóo 'diya yá, mááyí kóo ódro zɨse o'bụó'bụ.

24 Otozé ezé rozé zɨse zɨ́ze ídíze kɨ́ ledrezé owóowó wá. Ilizé zɨ́ze ndɨ́sị méngị moko 'bɨ Kɨ́résịto kése ndro gɨ zɨa bɨ ṇgúṇgusé ledre ené go ní gɨ do bɨ zɨse ídíse kɨ́ rokinyi.

2

1 Gɨ zɨ́ kéyị née, máóyóló'bó sómụ́ ledre amá go kɨ́ ndéréma zɨse íri káa bɨ mááyí úku ledre bɨ nɨ óto uṇgú do mɨmbé'desé ní zɨse ke.

2 Togụ́ máóto uṇgú do mɨmbé'desé kɨ́ ódro bɨ o'bụó'bụ zɨ́ bi sínyíne rosé ní, ásé nda óto máa zɨ́ bi émené romá ní lárá a káa be 'di? Ótosé esé lolụ máa zɨ́ bi émené romá wá.

3 Máódro 'dɨ́yị romá sɨmɨ ledre bɨ máéké ba kenée gɨ zɨa sɨmɨ bɨ mááyí ógụ íri ní, ásé óto máa se zɨ́ bi émené romá. Rokinyi bɨ ásé ídí kɨ́e ní, nɨ óto máa ne zɨ́ma ídíma kɨ́ rokinyi.

4 Sɨmɨ bɨ kóo mááyí éké ledre née zɨse ní, rokinyi ndaá kóo romá wá, bi sinyí kóo romá mɨsínyí zɨa oto máa zɨ́ma ndɨ́sịmá gɨ zɨa gboó sɨmɨ iní komomá. Máéké kóo ledre née zɨse kenée gɨ zɨa 'búse ofụ domá go.

Ótoómo ledre zɨ́ 'yị lúyú ledre e

5 Togụ́ ngúrusé luyú ledre yá, abú bi nɨ tɨ́ sínyí romá gɨ zɨa yá ní, bi nɨ sínyí rosé mbá rómo domá.

6 'Do'dó bɨ í'bísé zɨa gɨ zɨ́ ledre bɨ luyú wo née ní utúasá go kɨ́e kpịnị.

7 Bɨ ba ní, sịndɨ́ kadra ogụ go gɨ ro zɨse ótoómo ledre zɨa, zɨse 'dí'bilúgu wo sɨmɨ sụmụ dongaráse káa bɨ nɨ nda lúrú roné káa zɨ́ kémbɨ́ moko ndaá lolụ sɨmɨné wá ní ke.

8 Ídísé fú lá 'dódo a zɨa kɨ́dí nɨ ngúrusé bɨ 'bú a nɨ fú bo dosé ní.

9 Máéké kóo ledre zɨse 'dá'dá gɨ ro ówo a togụ́ ásé tɨ́ óto úndrumá sɨmɨ ledre ga bɨ mándɨ́sị úku yée zɨse ní yá.

10 Togụ́ ótoómosé ledre go zɨ́ 'yị yá, mááyí kpá ótoómo ledre zɨa. Togụ́ máótoómo ledre go zɨ́ 'yị yá, Kɨ́résịto Yésụ owo tɨ́ go kɨ́dí ma'díi máótoómo ledre go zɨ́ 'yị née gɨ zɨa ótoómosé kpá ledre go zɨa.

11 Nɨ mɨútúásáne zɨse ndɨ́sịsé ótoómo ledre zɨ́ 'yị bɨ luyú ledre go ní káa bɨ Satána nɨ ndíki bifúó zɨa ólụ́ne dongaráze, gɨ zɨa owozé mɨméngị ledre ené bú.

12 Sɨmɨ bɨ máịnyị ndéré sɨmɨ gara bɨ Tóra gɨ ro úku ledre 'bɨ Kɨ́résịto zɨ́ 'yị ga bɨ íri ní, mááyí ógụ íri ní, Ngére Yésụ olụ́

go do mɨmbé'de tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí go nzíyiyé ndịsị sóngó bɨlámá ledre bɨ máógụ kɨ́e ní.
13 Gɨ zɨ́a bɨ ngárá máógụ ndíki lúnduzé Tịto sɨmɨ Lomo ore wá ní, má'dú'du nda kóo zɨ́ye ore lá ca, zíma 'dícíómo kacɨ́ma zɨ́ye, yóó zíma ndéréókpóma sɨmɨ Mekedonịya.
14 Mbófo éyị́ zɨ́ Lomo zɨ́a óto Kɨ́résịto káa do mongụ́ manda zɨ́a ndịsị útúne zɨ́ze 'dá'dá sɨmɨ ledre e za mbá kɨ́ mongụ́ roko'bụné káa zɨ́ mongụ́ manda 'bɨ asikíri e ní. Zɨ́ Lomo ma'dáa ndịsịné sáká zée zɨ́ze ndịsịzé úku bɨlámá ledre bɨ gɨ do bɨ Yésụ ní zɨ́ 'yị e. Bɨlámá ledre née inyi kóo zɨ́ 'yị e rómo do bikinyi ledre e mbá.
15 Azé zɨ́ Lomo kɨ́ ledrezé owóowó káa zɨ́ bɨlámá sụ'bụ́ mɨndonyo ní. Kpá zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre Kɨ́résịto go ní, kɨ́ yée ga bɨ ṇguṇguní wá ní.
16 'Yị ga bɨ ṇguṇguní ledre Yésụ wá ní, ndịsịní éré gɨ zɨ́ ndonyozé ngịrị gɨ zɨ́a ndonyozé née nɨ zɨ́ye káa zɨ́ ndonyo umbu ní gɨ zɨ́a nɨyí úyu kpá kenée. Ambí nɨ útúásá méngị moko 'bɨ Lomo ní ne? Nda zɨ́ yée ga bɨ ṇguṇguní ledre Yésụ go ní ndonyozé nɨ zɨ́ye ndonyo trịdrị gɨ zɨ́a nɨyí ídí 'bɨ eyé trịdrị.
17 Ndazé ezé káa zɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ iliní ndịsị úku kúrú Lomo gɨ do bɨ do í'bí éyị́ zɨ́ye ní wá. Ndịsịzé úku zɨ́ 'yị e mbigí ledre 'bɨ Lomo gɨ zɨ́a uzu zée, go utúasázé go komoa 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní gɨ ro moko ené.

3

Mɨkánda mɨyéme ledre 'bɨ Lomo

1 Ndịsịsé lúrú a íri káa zɨ́ éyị́ bɨ ndịsịzé mbófo rozé ní? Ílisé kóo idíní éké do sịlịze wáraga káa zɨ́ bɨ ndịsịní éké a do sịlị ngíti géyị 'yị e ní ógụ 'dódo a zɨ́se kɨ́dí azé 'yị ga bɨ 'bɨ moko 'bɨ Lomo ní, togụ́ kenée wá ní, ílisé kóo éké wáraga ma'dáa zɨ́ze se? Ɨ'ɨ, ndaá 'bɨ ené kenée wá.
2 Ásé se zɨ́ze káa zɨ́ mɨéké wáraga ní. Gɨ zɨ́a 'dódosé kacɨ́ moko bɨ ndịsịzé méngị a dongaráse ní go zɨ́ 'yị e ówo a mbá kɨ́dí azé 'yị 'bɨ moko 'bɨ Lomo.
3 Ásé go káa zɨ́ mbigí wáraga bɨ Kɨ́résịto eké ne ní, gɨ zɨ́a 'dódosé bɨlámá moko bɨ mengịzé zɨ́ Lomo ní go sɨmɨ mɨméngị ledre esé e. Ledre ga bɨ gɨ do bisé ní ekéní eyé mɨéké wá, 'Dówụ́ Lomo mengị yị́ ené ne.
4 Ukuzé ledre ga gére née kenée gɨ zɨ́a owozé go ma'díi kɨ́dí Lomo i'bí roko'bụ go zɨ́ze ndịsịzé méngị moko ené kɨ́e sị́ sịlị́ Kɨ́résịto.
5 Utúasázé úku ledre bɨ kɨ́dí ndịsịzé méngị ledre ga gére née kɨ́ roko'bụ ezé 'bɨ 'yịma'dí e ní wá. Lomo i'bí roko'bụ ledre ga bɨ mengịzé née zɨ́ze ne.
6 Geléogụ zée ne gɨ ro zɨ́ze ndịsịzé úku bɨlámá ledre bɨ yeme mɨkándané ní. Ndaá 'bɨ ené lorụ bɨ kóo Mụ́sa eké ní wá. Gɨ zɨ́a 'Dówụ́ Lomo ndịsị í'bí trịdrị ne zɨ́ 'yị e, ndaá 'bɨ ené lorụ wá.

Lorụ i'bí ené trịdrị zɨ́ 'yị e wá

7 Lorụ bɨ kóo Mụ́sa eké ní uku kɨ́dí togụ́ 'yị ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo wá yá, nɨ úyu. Lorụ née nɨ kóo mɨékéótoné ro tutú. Abú kenée ndotó, lorụ máa née oto kóo sɨmɨ komo Mụ́sa ndịsị ṛíṛíne mɨṛíṛí Isɨréle e utúasáni ndịsị lúrú a wa. Abú kenée ndotó, roko'bụ máa née nɨ ụ́kụ́ ené mɨụ́kụ́.
8 Mɨkánda yéme ledre bɨ Lomo yeme zɨ́a kásaógụ 'Dówụ́ne gɨ ro í'bí trịdrị bɨ za fí ní romo do lorụ bɨ ekéní mɨéké ní.
9 Togụ́ 'yị e nɨyí kɨ́ rokinyi lá gbóo gɨ ro lorụ bɨ ngárá i'bí ené trịdrị zɨ́ 'yị e wá ní, sara nɨyí nda ídí kɨ́ rokinyi gɨ ro mɨkánda ledre bɨ nɨ í'bí trịdrị zɨ́ye ní cụ́ káa be 'di?
10 Mɨkánda lorụ bɨ Lomo i'bíogụ ba, romo do lorụ bɨ kóo Mụ́sa eké ní.
11 Togụ́ 'yị e nɨyí kóo kɨ́ rokinyi gɨ ro lorụ bɨ ndịsị ụ́kụ́ mɨụ́kụ́ ní, sara nɨyí nda ídí kɨ́ rokinyi gɨ ro lorụ bɨ ngárá ụkụ́ 'bɨ ené kú wá cụ́ káa be 'di?
12 Káa zɨ́ bɨ Lomo gelé zée ne zɨ́ze ndịsịzé 'dódo mɨkánda mɨyéme ledre ené ba zɨ́ 'yị e ní, azé óto komozé ndịsị méngị moko née ngịrị ndaá rozé wá.
13 Ndazé ezé káa zɨ́ Mụ́sa bɨ kóo onzó'dụtụ komoné kɨ́ mbílí bongó gɨ zɨ́ Isɨréle e kɨ́ lúrú roko'bụ 'bɨ Lomo bɨ nɨ ókpó gɨ roné ní wá.
14 Bɨ ba ní, 'dụtụní yị́ eyé sɨmɨ doyé go, abú 'dodoní ba nda tɨ́ mbigí lorụ ga bɨ Mụ́sa ekéní ní zɨ́ye yá, utúasáni eyé

úwú a wá. 'Búó togụ́ ṇguṇguní ledre
Kírésịto go, zí simi doyé líkpíne.
15 Gi zí kéyị née ní, abú oloní ba nda tí
lorụ ga bi kóo Mụ́sa eké yée ní zíye yá,
mimbé'deyé utúasá ené lolụ ṇgúṇgu a
wá gi zía simi doyé ni yị́ ené fú lá
mi'dụ́tụné.
16 'Búó togụ́ 'yị ṇguṇgu ledre 'bi Lomo
go, Ngére Lomo ni fú ótoómo ledre zía.
17 Ngére Lomo kí 'Dówụ́ Lomo ni kị́é'do.
'Yị bi ṇguṇgu ledre 'bi Lomo go ní, 'Dówụ́
Lomo ni go simi a gi zía owo yị́ ené Lomo
go, ni go simi rokinyi.
18 Gi zía bi ngárá komozé ndaá
mi'dụ́tụné wá ní, 'yị e ndịsịní lúrútóko
bilámá miméngị ledre 'bi Ngére bi ndịsị
ngbóró tátá roné simizé ní gi zí roko'bụ
'bi 'Dówụ́ Lomo bi simizé ní.

4

Úku ledre 'bi Lomo

1 Yị́ ené gi zí 'búze bi do Lomo ní, zía
gélé zée gi ro zíze ndịsịzé 'dódo mikánda
yéme ledre ené zí 'yị e. Gi zí kéyị née ní,
rozé uyu ené kí méngị moko ma'dáa wá.
2 Ledre ga bi ndịsịzé méngị yée ní za
mbá, kémbị́ ledre bi ni 'dí'biógụ dokuwu
zí 'yị ní ndaá. Ukuingbízé ezé ledre zí 'yị e
simi bi azé ndịsị 'dódo ledre 'bi Lomo zíye
ní wá. Ledre ezé e niyí za mbá miózoyé zí
kadra 'yị bi ni úkuóto ledre rozé ní ndaá.
3 Bilámá ledre ga bi ndịsịzé 'dódo yée ní
togụ́ ngíti géyị 'yị e owoyemení ini ledre
gi simi a wá, née yị́ ené yée ga bi asiní
miási kí úwú a ní.
4 Gi zía Satána bi oto roné ngére 'bi
do sogo káṇgá ba 'dụtụ yị́ ené simi doyé
go ní. Utúasání eyé 'dí'bi bilámá ledre
'bi Kírésịto bi ni káa zí Lomo bi ndịsịzé
'dódo ledre ené zíye káa zí bimióṇgó zíye
ndịsịyé méngị ledre e kací a ní wá.
5 Ledre ga bi ndịsịzé 'dódo yée ní, ndaní
eyé ledre e ga bi gi rozé ní wá, ndịsịzé
'dódo bilámá ledre bi 'bi Kírésịto Yésụ
Ngére ezé ní. Kasa zée kí bilámá ledre
née ne zíse.
6 Lomo uku kóo ledre kídí, "Bimióṇgó
idí óṇgó simi mitụlụrụ." Karaba ní
bilámá ledre 'bi Lomo bi Kírésịto ogụ kíe
ní, oto zée go zíze ndịsịzé lúrú roko'bụ 'bi
Lomo gi zía azé go simi bimióṇgó.
7 Abú azé 'yịma'dí e roko'bụzé ndaá,
azé káa zí pheṛé ní yá, Lomo i'bí moko
ené bi kí ledrené owóowó ní go do
sị́lị́ze. Gi zí kéyị née, zí 'yị e ówo a mbá
kídí ma'díi, Lomo ndịsị í'bí roko'bụ zíze
ne, zíze ndịsịzé méngị moko ma'dáa kíe
utúasázé ótoómo a wá.
8 Abú 'yị e ndịsịní 'dó'do zée kací kadra
mbá yá, cóngó rozé utúasá ụ́kụ́ wá. Abú
simi ngíti géyị sịndị́ kadra owo'di'bizé éyị́
bi azé méngị a ní wá yá, oyózé sogozé zí
Lomo wá.
9 Togụ́ azé go simi 'do'dó yá, Lomo ndịsị
kpá fú sáká zée. Abú simi ngíti géyị sịndị́
kadra azé go gbóo gi ro do úfu zée yá,
Lomo ndịsị kpá fú sáká zée.
10 Kací kadra mbá ndịsịzé gámá kí
umbu komozé gi zí 'yị e káa zí 'bi Yésụ
kóna ní. Togụ́ uyuzé yá ni úru zée zí 'yị e
lúrútóko roko'bụa rozé.
11 Ni ma'díi, kací kadra mbá 'yị e niyí
fú lá nzíyiyé gi ro úfu zée gi zía bi ndịsịzé
úku bilámá ledre ené ní. Nda gi ore, zí
'yị e ówo a mbá kídí Yésụ ni kí roko'bụ gi
ro yómo rozé bi ndịsị úyu miúyu ba.
12 Ndịsịzé gámá kí umbu komozé kací
kadra mbá gi zía bi ilizé gi ro zíse ndíki
tṛịdṛị bi za fí ní.
13 Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo
kídí, "Mándịsị 'dódo ledre 'bi Lomo gi
zía máṇgúṇgu go." Gi zía bi zée kése
ṇguṇguzé go mbá ledre bi kị́é'do née ní
ní, zíze ndịsịzé go 'dódo a zí 'yị e.
14 Gi zía owozé go kídí Lomo uru kóo
Ngére Yésụ go gi simi umbu, ni úru zée
kpá kenée.
15 Ledre ga gére née mbá, niyí gi
do bi zíse ídíse mbị́, simi bi 'yị e niyí
ówoyéme a gi zíse kídí ábuwá Lomo ni
bilámáne ní, zíye ndịsịyé mbófo wo kpá
kí óto úndrua.
16 Née sị́ ledre bi utúasázé ótoómo ledre
née gi zía wá ní. Abú roko'bụzé ili ba za
ụ́kụ́ miụ́kụ́ yá, zí 'Dówụ́ Lomo ndịsịné í'bí
roko'bụ zíze.

4:6 **4:6** Dosị́ éyị́ e 1:3 **4:13** **4:13** Ke'bị 'bi Dawídi e 116:10

17 'Do'dó ga gére née ndịsịní yéme zée gɨ ro zíze ndíki trịdrị bɨ za fí ní.
18 Gɨ zí kéyị née ní, otozé ezé komozé ro éyḭ ga bɨ ndịsịzé go lúrú yée née wá, ndịsịzé óto komozé gɨ ro éyḭ ga bɨ ngárá lurúzé aka yée wá ní.

5

Azé ndḭsị simɨ mɨkánda 'be

1 Kụrụ'bụ rozé ba trịdrịzé ndịsị ndḭsị simɨ a do sogo káṇgá ona. Togṵ́ kụrụ'bụ rozé bɨ trịdrị ndịsị ndḭsị simɨ a ba uyu go yá, Lomo nɨ 'dí'bióto trịdrịzé simɨ mɨkánda 'be bɨ yemeomo gɨ rozé komo ere ní, zíze ndḭsịzé íri za fí.
2 Abú 'do'dózé kɨ́ ndḭsị ndándada gɨ zí éyḭ miówo rozé do sogo káṇgá ona ndotó, azé kɨ́ mongṵ́ óto komo gɨ ro 'dówṵ́ro bɨ Lomo yemeomo go zíze komo ere íri ní,
3 gɨ zía utúasázé ndḭsị íri kɨ́ sanáze bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ba wá. Azé ídí íri kɨ́ mɨkánda sanáze bɨ 'Dówṵ́ Lomo yemene ní.
4 Kụrụ'bụ rozé 'bɨ sága ba ndịsị ówo miówo zíze ndḭsịzé íni ini gɨ zí éyḭ miówo. Abú kenée ndotó, ilizé ezé zí trịdrịzé ólṵ́ógụné gɨ simɨ a wá. Éyḭ bɨ ilizé ní, mɨkánda trịdrị bɨ 'bɨ Lomo ní idí ógụ ndḭsị simɨzé óyóló'bó zée mɨkándané.
5 Lomo yeme ledre née ne zíze bɨlámáne kenée. Kasa 'Dówṵ́ne gɨ ro zíze ówo a kɨ́dí ledre ga bɨ née yeme yée gɨ rozé ní, née nɨ méngị yée mbá.
6 Gɨ zí kéyị née, zíze ówoyéme a bɨlámáne kɨ́dí togṵ́ azé aka kɨ́ kụrụ'bụ rozé 'bɨ do sogo káṇgá ba yá, ndazé aka mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní wá.
7 Ndịsịzé ndḭsị ba gɨ zía ṇguṇguzé go kenée abú ledre ma'dáa mengị aka roné wá ndotó.
8 Idízé ídí kɨ́ rokinyi gɨ zía bɨ azé ótoómo do sogo káṇgá ba zíze ndéré ndḭsịzé kɨ́ Ngére Yésụ do bi kḭé'do ní.
9 Togṵ́ azé go kéne do bi kḭé'do, togṵ́ ndazé kéne do bi kḭé'do wá, ili zíze óto wo zía ídíne kɨ́ rokinyi.
10 Gɨ zía azé karanée tóro mbá kó'dṵ́ Kɨ́résịto zía 'décị ngbangazé mbá mɨkékeṛị́a kací mɨméngị ledre ezé e do sogo káṇgá ona.

Mɨyéme ledre dongará 'yị e kɨ́ Lomo

11 Gɨ zía bɨ ṇguṇguzé ledre Ngére Yésụ go, zíze ndḭsịzé óto úndrua kɨ́ ndḭsị 'dí'biógụ 'yị e zía ní, Lomo owo bú kɨ́dí ndịsịzé úku ma'díi ledre e. Sée ówosé kpá bú kenée.
12 Ndịsịzé ezé née mbófo rozé zíse wá, ilizé gɨ ro zíse ídíse kɨ́ ledre tarasé. Gɨ do bɨ zíse útúásáse úkulúgu ledre zí 'yị ga bɨ ndịsịní mbófo royé abú mengịní eyé ma'díi ledre zí Lomo wá ní.
13 Togṵ́ lúrúsé zée kací komosé káa zí ṛifuzé mɨṛífu ní yá, yḭ ené gɨ ro zí 'yị e ndḭsị í'bí mbófo éyḭ zí Lomo. Togṵ́ ṛifuzé wá, ilizé sáká sée gɨ ro zíse ówoyéme Lomo.
14 'Búze bɨ Kɨ́résịto oto ní, oto zée née zíze ndḭsịzé méngị ledre ga gére née kenée gɨ zía nɨ dụṵ́ ne bɨkéṛḭ́ 'yị bɨ uyu yómo tṵ́'dṵ́ 'yị ga bɨ kóo uyuní simɨ lúyú ledre ní.
15 Uyu káa bɨ yée ga bɨ nɨ yómo yée ní, nɨyí ndḭsị ngúcuyé ke. Ili gɨ ro zíye ídíye káa do 'yị ené e zíye ndḭsị ndḭsịyé kéye. Gɨ zía uyu zía úrúne gɨ royé.
16 Bɨ ba ní, 'decịzé ezé lolụ ngbanga 'yịma'dí e kací ledre ga bɨ ndịsịní méngị a ní kɨ́ sómṵ́ ledre ezé 'bɨ 'yịma'dí e wá. Abú bɨ ndịsịzé kóo 'dá'dá 'décị ngbanga Kɨ́résịto kenée yá, bɨ ba ní, owoyemezé wo go 'decịzé ezé lolụ ngbanga a kenée wá.
17 'Yị bɨ ṇguṇgu ledre Kɨ́résịto go ní, nɨ go mɨkánda 'yị simɨ mɨméngị ledre ené e. Ledre ga bɨ kóo ndịsị méngị yée 'dá'dá bɨsinyíye ní otoomo yée go mbá, ndịsị nda go méngị ledre ga bɨ bɨlámáye ní.
18 Lomo oyólo'bó zée ne zí mɨméngị ledre ezé e ídíye bɨlámáye née. Kasaogụ Kɨ́résịto ógụ yéme ledre dongaráze kéne Lomo. Zía kása zée kɨ́ bɨlámá ledre ndḭsị úku a zí 'yị e idíní yéme dongaráye kɨ́ Lomo gɨ ro zí mɨndḭsịyé ídíne bɨlámáne.
19 Gɨ zía bɨ Lomo kɨ́ Kɨ́résịto nɨyí kḭé'do ní, zía kása Yésụ ógụ yéme ledre dongaráne Lomo kɨ́ 'yịma'dí e. Gɨ zía ili ené lolụ fú lá lúrú 'yịma'dí e káa do 'yị lúyú ledre e wá, idíní ndá'baógụ zíne.
20 Azé ba 'yịmɨkása ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní. Ndịsịzé úku ba ledre ga bɨ gɨ taraa ní.

Éyḭ bɨ Lomo ili gɨ zɨ́se ní ídísé úwú ledre ma'dáa zɨ́se ndá'baógụsé zɨ́ne.
21 Abú Yésụ ma'dáa ndaá 'bɨ ené 'yḭ lúyú ledre wá, zɨ́ Lomo kásaógụ wo ógụ 'dí'bi lúyú ledre 'bɨ 'yḭma'dí e roné. Zɨ́a úyuné káa zɨ́ 'yḭ lúyú ledre ní gɨ ro zɨ́ 'yḭma'dí e útúásáye kacɨ́ komoné káa do mbigí 'yḭ ené e.

6

1 Káa zɨ́ bɨ azé go kḭ́é'do kɨ́ Yésụ sɨmɨ mɨméngḭ ledre ezé e ní, bɨlámá ledre bɨ kóo Lomo mengḭ zɨ́ze zɨ́ Yésụ úyuné gɨ rozé ní, ṇguṇgúzé rozé zɨ́se ndásé ótoómo a zɨ́a ndéréne gbékpḭ́ne wá.
2 Gɨ zɨ́a bɨ Lomo uku sɨmɨ mɨéké kúrúne kɨ́dí,
"Togṵ́ ínisé ini zɨ́ma gɨ ro sáká éyḭ́, zɨ́ma lúrú a kɨ́dí née go bɨlámá sḭndḭ́ kadra gɨ ro zɨ́ma sáká sée yá, mááyí sáká sée.
Togṵ́ sḭndḭ́ kadra 'bɨ yómo 'yḭ e utúasá go yá, mááyí kása 'yḭ yómo 'yḭ e zɨ́a ógụné yómo sée."
Máúku zɨ́se, ba goó sḭndḭ́ kadra 'bɨ sáká éyḭ́ gɨ zɨ́ Lomo kɨ́ sḭndḭ́ kadra 'bɨ yómo 'yḭ e.

'Do'dó ga bɨ ndikiní Páwulo ní

3 Ndḭsḭzé óto komozé ro moko bɨ ndḭsḭzé méngḭ a ní kɨ́ngaya gɨ do bɨ zɨ́a ndéréne do bɨlámá mɨsi'diné káa bɨ ngíti géyḭ 'yḭ e nɨyí lúrúndíki lúyú ledre rozé zɨ́ye ásiyé kɨ́ ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo ke.
4 Sɨmɨ ṛḭ́kḭ́ tṵ́'dṵ́ 'do'dó ga bɨ ndikizé née za mbá, ndḭsḭzé tɨ́ fú lá ṵ́tụsɨmɨzé zɨ́ye gɨ ro zɨ́a 'dódo zée kɨ́dí azé mbigí 'yḭ 'bɨ moko ga bɨ 'bɨ Lomo ní.
5 Sɨmɨ ngíti géyḭ sḭndḭ́ kadra ndḭsḭní ócó zée, 'dí'bi zée ónzó zée sɨmɨ sḭ́gḭnḭ, ndḭ́sḭ kɨ́ gbúrógbóye dozé kɨ́ sɨmɨkesḭ́, do ndḭsḭyé kɨ́ í'bí mɨngburoko moko e zɨ́ze. Sɨmɨ ngíti géyḭ ndụlụ 'bí 'di'bi komozé wá, zɨ́ze ndḭ́sḭ kɨ́ 'dú'duzé kpá 'bú.
6 Ledre ga bɨ mengḭzé yée ní za mbá 'dodoní go kɨ́dí, azé go mbigí 'yḭ ga bɨ 'bɨ Lomo ní gɨ zɨ́a lúyú ledre ndaá sɨmɨ mɨméngḭ ledre ezé e wá, owozé éyḭ́ ga bɨ Lomo ili zɨ́ze ndḭ́sḭzé méngḭ yée ní go bú, zɨ́ze kɨ́ ṵ́tụsɨmɨzé sɨmɨ ledre e kpá kɨ́ méngḭ bɨlámá ledre zɨ́ yée ga bɨ ndḭsḭní méngḭ zée bɨsinyíne ní kɨ́ mbigí óto 'bú 'yḭ e dozé nda kpá kɨ́ 'Dówṵ́ Lomo bɨ sɨmɨzé ní.
7 Ndḭsḭzé úku mbigí ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yḭ e, zɨ́ Lomo ndḭ́sḭné í'bí roko'bụ moko ma'dáa zɨ́ze ne. Gɨ zɨ́a bɨ utúasázé go komo Lomo ní, zɨ́ze ndḭsḭzé dụṵ́ méngḭ éyḭ́ ga bɨ Lomo ili yée ní. Sɨmɨ 'do'dó ezé mbá, ledre ga bɨ ndḭsḭzé úku yée kɨ́ éyḭ́ ga bɨ ndḭsḭzé méngḭ yée ní, nɨyí mbá mɨútúásáye.
8 Ndḭsḭzé 'dódo dụṵ́ mbigí ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yḭ e. Togṵ́ ngíti géyḭ otoní úndruzé bú togṵ́ otoní wá, togṵ́ ngíti géyḭ mbofoní zée bú née ndaá 'bɨ ledre ezé wá, kacɨ́ kadra mbá ndḭsḭzé úku dụṵ́ mbigí ledre. Sɨmɨ ma'díi ga gére née mbá, ngíti géyḭ 'yḭ e ya azé fú lá 'yḭ ṛanga e.
9 Abú owoní bú kɨ́dí azé 'yḭmɨkása ga bɨ 'bɨ Lomo ní yá, ɨ́, ngíti géyḭ 'yḭ e iliní eyé kenée wá. Zɨ́ye ndḭ́sḭyé ócó zée í'bí zɨ́ze 'duo umbu, abú kenée ndotó uyuzé ezé gɨ zɨ́ ócó née wá.
10 Abú mɨmbé'dezé ndḭsḭ 'décḭ mɨ'décḭ gɨ zɨ́ ledre ga gére née yá, azé kpá fú lá kɨ́ rokinyi. Abú éyḭ́ ga bɨ 'bɨ sága ba ndaní zɨ́ze wá, ndḭsḭzé kpá fú óto ledre 'bɨ Lomo zɨ́a ngbóróne mɨngbóró sɨmɨyé. Éyḭ́ ga bɨ Lomo otoogụ yée sága ba nɨyí mbá 'bɨ ezé.
11 Sée lúnduzé e sɨmɨ Lomo 'yḭ ga bɨ 'bɨ Koṛndo ní, ukuzé kóo ledre go fúó zɨ́se kɨ́dí otozé 'búse go dozé kɨ́ngaya.
12 Ma'díi, 'búse nɨ yḭ́ ené fú bo dozé. Yḭ́ ené sée, ílisé yḭ́ esé 'dí'bióyó 'búze gɨ dosé se.
13 Mándḭ́sḭ ódro zɨ́se ba káa zɨ́ 'yḭ odro zɨ́ owṵ́ 'bɨ ené ní, ídísé óto 'búze.

'Yḭ ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ wá ní

14 'Yḭ ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní, ndḭsḭ kotrụní eyé royé kɨ́ yée ga bɨ ṇguṇguní ledre a wá ní wá. 'Yḭ ga bɨ ndḭsḭní méngḭ bɨlámá ledre ní ndḭsḭ kotrụní eyé royé kɨ́ 'yḭ méngḭ bɨsinyí ledre e wá. Kpá káa zɨ́ bɨ bimɨóṇgó ndikiní eyé kɨ́ mụtụlụrụ wá ní.
15 Kpá kenée, togṵ́ Kɨ́résḭto ndḭsḭ kotrụní royé kɨ́ Satána wá ní, sara zée 'yḭ

6:2 6:2 Isáya 49:8

ga bɨ 'bɨ Yésụ ní azé nda ndḭsḭ kótrụ 'bɨ ezé rozé kɨ́ 'yḭ ga bɨ ṇguṇguní ledre Yésụ wá ní lárá a káa be 'di? Kenée ogụ wá.
16 Sée 'yḭ ga bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Yésụ go ní, ásé go káa zɨ́ 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo ní gɨ ro zɨ́a ndḭsḭné sɨmɨsé. Gɨ zɨ́ kéyḭ née ní, ndaá mɨútúásáne zɨ́se ndá'basé ndḭsḭ óto úndru lomo ga bɨ yemení yée kɨ́ sḭ́lḭ́ 'yḭ ní wá. Lomo uku kenée kɨ́dí, “Mááyí ndḭsḭ dongará 'yḭ amá e, zɨ́ma ndḭsḭ gámáma dongaráye gɨ zɨ́a mááyí Lomo eyé nɨyí 'bɨ eyé nda 'yḭ amá e.”
17 Zɨ́ Ngére kpá lórụ 'yḭ ené ga gére née kɨ́dí,
“'Yḭ ga bɨ ṇguṇguní ledre amá wá ní,
ndásé ndḭsḭ kótrụ rosé kéye wá.
Ndásé ndḭsḭ méngḭ lódṵ́ ledre eyé wá,
gɨ ro zɨ́se útúásáse kací komomá.”
18 Zɨ́ Lomo úku ledre kɨ́dí,
“Mááyí ídí 'Bụsé, zɨ́se ídíse owṵ́ 'bɨ amáa e,
Mááyí Ngére Lomo, bɨ kɨ́ roko'bụ ledre e zɨ́ma ní, máúku ledre ga gére née máa.”

7

1 Owṵ́ 'bɨ Babá e sɨmɨ Lomo, káa zɨ́ bɨ 'Bụzé uku ledre go zɨ́ze kenée ní, idízé í'bí rozé za mbá zɨ́a zɨ́ze ndḭsḭzé dụṵ́ méngḭ ledre ga bɨ nɨyí óto wo zɨ́a ídíne kɨ́ze kɨ́ rokinyi ní.

Páwulo nɨ go kɨ́ rokinyi gɨ ro Tḭto

2 Máṇgúṇgú romá zɨ́se, ídísé óto 'búze. Luyúzé ezé ledre rosé mbá wá, mengḭzé ezé gbawá ledre máa wo bɨ zɨ́ bi sínyíne ro ngúrusé ní wá. Londozé gbawá ngúru 'yḭ gɨ dongaráse gɨ ro éyḭ́ ené.
3 Máúku amá ledre née kɨ́ sómṵ́ ledre bɨ kɨ́dí ásé bɨsinyí 'yḭ e ní wá. Máúku ledre née kenée gɨ zɨ́a 'búse nɨ domá kɨ́ngaya káa zɨ́ bɨ kóo máúku zɨ́se 'dá'dá ní. Togṵ́ mbú umbu yá, azé úyu kése, togṵ́ mbú ídí trḭdrḭ yá, azé ídí trḭdrḭ kpá kése.
4 Máówo bú kɨ́dí ásé ndḭsḭ méngḭ fú lá ledre ga bɨ Lomo ili yée ní. Gɨ zɨ́ kéyḭ née zɨ́ bi ndḭsḭ émené romá gɨ zɨ́se. Mɨméngḭ ledre esé esḭ roko'bụ go sɨmɨmá. Sɨmɨ 'dó'dó ga bɨ mándḭsḭ 'dó'dó yée née za mbá, mááyí fú lá kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́se.
5 Sɨmɨ bɨ ogụzé sɨmɨ káṇgá bɨ Mekedoníya, síli ilí rozé wá, 'di'bizé mɨmbé'dezé mbá do sḭ́lḭ́ze gɨ zɨ́ ṛḭ́kḭ́ 'do'dó ga bɨ 'do'doní zée kɨ́e ní.
6 Lomo ndḭsḭ lengbe í'bí rokinyi zɨ́ 'yḭ ga bɨ utúasání ndíki a wá ní. Mɨndá'baógụ Tḭto gɨ zɨ́se gɨrí i'bí mongṵ́ rokinyi go zɨ́ze.
7 Ma'díi, mɨndá'baógụ a oto zée go zɨ́ze ídíze kɨ́ mongṵ́ rokinyi. Mongṵ́ a, nɨ wo bɨ ndḭsḭsé kóo sáká wo íri ní. Uku zɨ́ze kɨ́dí ásé íri kɨ́ mongṵ́ sómṵ́ ledre gɨ romá. Ledre ga gére née mbá oto máa go zɨ́ma ídíma kɨ́ mongṵ́ rokinyi.
8 Máówo bú kɨ́dí wáraga kóo máéké ní, oto uṇgú go ca ro mɨmbé'desé. Abú kenée ndotó, mándá kɨ́ mongṵ́ sómṵ́ ledre wá, gɨ zɨ́a máówo bú nɨ zɨ́se káa do sáká éyḭ́.
9 Káa zɨ́ bɨ mááyí úku ledre ba ní, azé go kɨ́ rokinyi. Ndaá gɨ zɨ́a bɨ ya odrozé kóo go zɨ́se zɨ́a ówoné rosé ní wá, yḭ́ ené gɨ zɨ́a ówosé kóo go kɨ́ rosé kɨ́dí lúyúsé kóo ledre go. Gɨ zɨ́ kéyḭ née, zɨ́se nda go óyóló'bó sómṵ́ ledre esé gɨ zɨ́a Lomo ili kenée. Ídísé ówo a kɨ́dí otozé ezé uṇgú ro mɨmbé'desé wá.
10 Togṵ́ bi sinyí ro 'yḭ gɨ zɨ́a bɨ luyú gɨ do mɨsi'di 'bɨ Lomo ní, zɨ́a óyóló'bó sómṵ́ ledre ené do ndá'baógụné do mɨsi'di 'bɨ Lomo yá, Lomo nɨ í'bí trḭdrḭ bɨ za fí ní zɨ́a, zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi. Togṵ́ do sogo káṇgá ba oto yḭ́ḭ zɨ́ bi sínyíne royḭ́, zɨ́yḭ ídíyḭ kɨ́ lerḭ́ gɨ zɨ́a yá, nɨ 'dí'biógụ yḭ́ḭ zɨ́ umbu.
11 Lúrúsé aka bɨlámá mɨmbé'de Lomo rosé. Sɨmɨ bɨ lúyúsé ledre, zɨ́se óyóló'bó mɨmbé'desé do ndá'baógụsé zɨ́a ní, zɨ́a 'dí'bilúgu sée zɨ́ne sɨmɨ sụmụ. Gɨ zɨ́ kéyḭ née nɨ cakaba go mɨówóné kɨ́dí ásé go mbigí 'yḭ ga bɨ 'bɨ Lomo ní, gɨ zɨ́a lúyú ledre ndaá lolụ rosé wá.
12 Máéké amá ledre née gɨ ro óto 'yḭ bɨ luyú ledre née do bɨsinyí mɨsi'di, togṵ́ gɨ ro úku yéme ledre gɨ ro 'yḭ máa wo bɨ mengḭní bɨsinyí ledre zɨ́a ní wá. Máéké gɨ ro zɨ́se ówo a kɨ́dí méngḭ yémesé ledre go gɨ rozé.

6:16 **6:16** Lévḭ 26:12, Yeremáya 32:38, Izikéle 37:27 **6:17** **6:17** Isáya 52:11, Izikéle 20:34,41 **6:18** **6:18** 2 Sámele 7:14, 7:8

13 Ledre née oto zée go zɨze ídíze kɨ́ rokinyi.
Ndaá kpá lá dụ́ụ́ zée wá, kpá Tị́to. Gɨ zɨa Sɨmɨ bɨ kóo kasazé wo zɨse íri ní, zɨse 'dí'bi wo sɨmɨ sụmụ kɨ́ 'búne, zɨa ndị́sịné bɨlámáne somụ́ ledre wá.
14 Máúku ledresé zɨa máyá ásé bɨlámá 'yị e. Sɨmɨ bɨ ogụ zɨse íri ní, zɨa lúrú ledre ga bɨ máúku yée zɨa gɨ rosé ní za cụ́ kɨ́ komoné. Ótosé máa go zɨma ídíma kɨ́ rokinyi.
15 Ledresé nɨ go zɨa owóowó gɨ zɨ́ bɨlámá ledre bɨ méngịsé zɨa, zɨse 'di'bi wo kɨ́ 'búne sɨmɨ sụmụ ní.
16 Mááyí kɨ́ mongụ́ rokinyi gɨ zɨse, ledresé nɨ zɨma owóowó.

8

'Yị 'bɨ Mekedonị̂ya e sakání lafúye

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, ilizé úku 'dódo a zɨse kɨ́dí Lomo mengị bɨlámá ledre go sɨmɨ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto sɨmɨ káṇgá bɨ Mekedonị́ya ní.
2 'Yị 'bɨ Mekedonị́ya ga gére née abú tụ́'dụ́ 'do'dó ndịsị ndíki yée, zɨye kpá ídíye 'yị lerị́ e yá, yokoní sị́lị́ye za kɨ́ sómụ́ ledre eyé mbá sáká lafúye 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní.
3 Sị́lị́ye bɨ yokoní ní, rorómó go, gɨ zɨa i'bíní za kɨ́ mɨmbé'deyé mbá.
4 Bɨ ba ní, nɨyí ba ndị́sị ṇgúṇgú royé zɨze, idízé ṇgúṇgu a gɨ do bɨ zɨye yóko sị́lị́ye sáká lafúye 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto sɨmɨ Yerụsaléma ní kɨ́e.
5 Éyị́ bɨ mengịní ní, nɨ nda yị́ ené go kpị́ gɨ zɨ́ ledre bɨ ndịsịzé sómụ́ a gɨ royé ní. I'bíụtụní aka yị́ eyé royé mbá zɨ́ Ngére Yésụ kí, zɨye nda ndá'baógụyé ndị́sị lódụ́ kacɨze káa zɨ́ bɨ Lomo ndịsị úkuí'bí a zɨye ní.
6 Káa zɨ́ bɨ kóo ówosé bú Tị́to lúnduzé sɨmɨ Lomo ndịsị kóo 'dókó sée ne kɨ́ sómụ́ ledre 'bɨ yóko sị́lị́ ní, azé go kpá kásalúgu wo zɨse íri gɨ ro zɨa kpá fú 'dókó sée kɨ́ sómụ́ ledre gɨ ro zɨse yóko sị́lị́se rómo gɨ do wo bɨ kóo 'dá'dá ní.
7 Ásé go ndị́sị méngị tụ́'dụ́ bɨlámá ledre e. Ledre 'bɨ Kɨ́résịto bɨ ṇgúṇgusé ní i'bí roko'bụ 'bɨ 'dódo ledre go zɨse, ásé go kɨ́ mɨngburoko ówo ledre e, kpá nzíyisé gɨ ro sáká 'yị e gɨ zɨa ótosé 'búze go. Bɨ ba ní, ídísé nda mu ndị́sị sáká 'yị e rómoné mɨrómo.
8 Máúku amá bɨ kɨ́dí ídísé mu yóko sị́lị́se ní wá, máúku 'dódo lá ledre ga bɨ lafúse 'yị 'bɨ Kɨ́résịto ndịsịní méngị a ní zɨse, togụ́ ndị́sị́sé go kpá méngị a kenée kɨ́ mɨmbé'desé kị́é'do yá.
9 Lúrútókosé aka ledre bɨ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé ní. Ịnyị za cụ́ gɨ komo ere ógụné do sogo káṇgá ona káa zɨ́ 'yịma'dí ní, ídíne káa do 'yị lerị́ gɨ do bɨ zɨse ídíse kɨ́ éyị́ zɨse bɨ nɨ trịdrị bɨ fí ní.
10 Kɨ́bi kóna ásé se mɨzefị 'yị ga bɨ i'bíní royé ndị́sị yóko sị́lị́ye gɨ ro sáká lafúse ga bɨ 'yị 'bɨ Kɨ́résịto nɨyí 'yị lerị́ e ní.
11 Káa zɨ́ bɨ kóo tónósé go yóko sị́lị́se ní, ídísé kpá fú mu méngị a kenée gɨ do bɨ zɨa útúásáne kpịnị kacɨ mɨmbé'desé bɨ kóna née. Ídísé í'bí a kpịnị kacɨ roko'bụ éyị́ bɨ do sị́lị́se ní.
12 Éyị́ bɨ nɨ kɨ́ ledrené owóowó ní ndaá 'bɨ ené bɨ ya í'bí go cụ́ kɨ́e 'di ya ní wá, yị́ ené bɨlámá mɨmbé'deyị́ bɨ ndị́sị í'bí a kɨ́e ní, ndịsị óto Lomo ne ídíne kɨ́ rokinyi.
13 Máíli amá gága sée mɨgága gɨ ro í'bí éyị́ zɨ́ 'yị e, zɨse ídíákase sɨmɨ 'do'dó wá. Yị́ ené dụ́ụ́ sáká éyị́ bɨ kɨ́ 'búne ní gɨ ro zɨse ídíse mbá kɨ́ éyị́ e zɨse.
14 Bɨ ba ní, éyị́ nɨ bo zɨse ídísé mu í'bí a zɨ́ lafúse. Sɨmɨ ngíti sịndị́ kadra nɨyí óyóló'bó royé í'bí a zɨse. Mɨméngị kéyị bɨ kenée ní nɨ ótosé e mbá zɨse ídíse kɨ́ éyị́ e zɨse.
15 Káa zɨ́ bɨ nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí, "'Yị ga bɨ 'do'dụ́ yokoní éyị́ mɨánu go kɨ́ngaya ní, bandáomoní eyé ngíti a gɨ royé wá. Yée ga bɨ 'do'dụ́ yokoní 'bɨ eyé lá ca ní, idíakání eyé lá kɨ́ wo bɨ zɨye ca née wá."

Kasaluguní Tị́to sɨmɨ Koṛịndo

16 Mbófo éyị́ zɨ́ Lomo zɨa óto 'búse do Tị́to kpá káa zɨ́ bɨ óto 'búse domá ní.
17 Sɨmɨ bɨ ukuzé ledre zɨa gɨ ro zɨa ndá'ba ándá roné zɨse íri ní, nɨ kóo kɨ́ rokinyi gɨ zɨa ili kpá fú gɨ ro ndị́sị sáká sée kɨ́ sómụ́ ledre.

8:15 8:15 Ólụ́ógụ 16:18

18 Kasazé yée gɨ yáa kɨ́ ngíti lúnduzé sɨmɨ Lomo, nɨ 'yị bɨ 'yị 'bɨ Kɨ́résịto owonɨ́
wo mbá bú gɨ zɨ́ bɨlámá ledre 'bɨ Lomo bɨ
ndịsị úku a ní.
19 Lafúze e 'yị 'bɨ Kɨ́résịto gelénɨ́ wo ye
gɨ ro zɨ́a 'dɨ́yịóto zée kɨ́ éyḭ ga bɨ yókosé
yée zɨ́ze ndéréze saká lafúze ga bɨ sɨmɨ
Yerụsaléma ní kɨ́e ní. Née mɨméngị ledre
bɨ nɨ óto 'yị e zɨ́ye ndḭsịyé í'bí mbófo éyḭ
zɨ́ Ngére Lomo gɨ roa ní. 'Dodo kɨ́rɨ́ née
kɨ́dí azé nzíyizé gɨ ro ndḭsị sáká lafúze e
ga bɨ iliní sáká éyḭ ní.
20 Nɨ mɨútúásáne zɨ́ze ndéréze kɨ́
lúnduzé bɨ gélésé wo ní, káa bɨ ngíti
géyị 'yị e nɨyí sómụ́lúyú ledre kɨ́dí késḭ bɨ
yókosé ní, sinyizé go kɨ́e.
21 Máúku ledre née kenée, gɨ zɨ́a máíli
Ngére Lomo kɨ́ 'yịma'dí e mbá idínɨ́ ówo a
kɨ́dí ndịsịzé go méngị moko ené do
bɨlámá mɨsi'diné.
22 Káa do yata ledre, esịzé ngíti lúnduzé
sɨmɨ Lomo go zɨ́ Tḭto e kɨ́ ezené bɨ máúku
ledre a née, nɨyí ndéré gɨ yáa zɨ́se íri ní.
Owoyemezé ledre gɨ roa go bɨlámáne do
tụ́'dụ́ mɨsi'di e, moko ené zɨ́ Ngére Yésụ nɨ
bɨlámáne. Nɨ kɨ́ rokinyi gɨ ro zɨ́ye ndéréye
kɨ́ lafúne ga gére née zɨ́se íri.
23 Togụ́ 'yị nɨyí ndú'yú sée gɨ ro Tḭto yá,
née kú ngúru eze 'yị mokomá bɨ ndịsịzé
méngị moko kéne gɨ ro sáká sée ní. Gɨ
ro ngíti géyị ya'dá ga bɨ gbre née, 'yị 'bɨ
Kɨ́résịto ga bɨ yáa ní kasanɨ́ yée ye gɨ ro
zɨ́ye ndḭsị mengị moko zɨ́se íri. Kacɨ́ moko
eyé ndịsị óto tụ́'dụ́ 'yị e zɨ́ye ndḭsịyé í'bí
mbófo éyḭ zɨ́ Yésụ.
24 Ídísé óto 'búye, zɨ́se 'dí'bi yée sɨmɨ
sụmụ gɨ do bɨ zɨ́ 'yị ga bɨ kasanɨ́ yée ní,
ówo a kɨ́dí ledre ga bɨ ndịsịzé mbófo sée
kɨ́e ní, nɨyí ma'díi.

9

Yóko sḭlḭ́ zɨ́ 'yị 'bɨ Kɨ́résịto ga bɨ sɨmɨ Yerụsaléma

1 Máíli amá fú lá ndḭsị éké ándá ledre
gɨ ro yóko sḭlḭ́ bɨ yémesé ledre gɨ ro ndḭsị
í'bí a gɨ ro zɨ́a sáká 'yị 'bɨ Kɨ́résịto ga bɨ
sɨmɨ Yerụsaléma ní wá.
2 Máówo bú kɨ́dí í'bísé rosé go zɨ́se ndḭsị
sáká lafúse. Née sḭ ledre bɨ mándḭsị
mbófo sée zɨ́ 'yị 'bɨ Kɨ́résịto ga bɨ sɨmɨ
káṇgá bɨ Mekedonḭya ní, kɨ́dí sée 'yị 'bɨ
Koṛndo sɨmɨ káṇgá bɨ Ákaya ní yémesé
kóo rosé go 'desḭ kɨ́bi kóna gɨ ro yóko sḭlḭ́se
sáká lafúse kɨ́e. Ledre bɨ méngịsé née,
oto tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní
go ndḭsị yóko sḭlḭ́ye gɨ ro sáká lafúye kɨ́e.
3 Gɨ zɨ́ kéyị née, mááyí gɨ yáa go kása
Tḭto kɨ́ lafúne ga gére née gɨ do bɨ zɨ́ye
sáká sée kɨ́ moko 'bɨ yóko sḭlḭ́ gɨ ro
zɨ́se ídíse kɨ́ nzíyi éyḭ do sḭlḭ́se. Gɨ zɨ́a
togụ́ ogụzé íri ndásé nzíyisé wá, nɨyí
sómụ́ ledre kɨ́dí mbágá tụ́'dụ́ ledre ga bɨ
mándḭsị úku yée gɨ do bisé ní nɨyí yḭ eyé
mbá ṛanga.
4 Máúku kenée gɨ zɨ́a togụ́ ogụzé gɨ yáa
kɨ́ ngúru 'yị gɨ dongará 'yị 'bɨ Kɨ́résịto ga
bɨ sɨmɨ Mekedonḭya ní togụ́ nzíyi éyḭ ndaá
yá, mááyí ídí kɨ́ mongụ́ komokenyḭ, zɨ́ 'bɨ
esé nda rómoné cụ́ gɨ do 'bɨ amá.
5 Née sḭ ledre bɨ mákása Tḭto kɨ́ lafúne
ga gére née idínɨ́ ndéré 'dá'dá íri gɨ ro
sáká sée kɨ́ moko 'bɨ yóko sḭlḭ́ née. Gɨ ro
zɨ́se í'bí a káa zɨ́ bɨ yémesé ní, ndaá káa
zɨ́ gaganɨ́ sée gɨ roa mɨgága ní wá.
6 Ásé lúrú lḭlḭ ledre née gɨ ro ledre 'bɨ
yóko sḭlḭ́. Togụ́ 'yị i'bí éyḭ cúku'dée, Lomo
nɨ í'bí úndru zɨ́a kpá cúku'dée, togụ́ 'yị
i'bí éyḭ mongụ́ne, Lomo nɨ í'bí úndru zɨ́a
kpá mongụ́ne.
7 'Yị idí í'bí éyḭ kacɨ́ mɨmbé'dené bɨ ili
ní, ndaá sómụ́ sɨmɨné káa zɨ́ éyḭ bɨ gaganɨ́
wo roa mɨgága ní wá. Lomo ndḭsị lengbe
óto 'bú 'yị ga bɨ iliní ndḭsị í'bí éyḭ kɨ́
mɨmbé'dené kḭ́é'do ní.
8 Togụ́ ndḭsị go í'bí éyḭ zɨ́ 'yị e kɨ́
mɨmbé'deyḭ kḭ́é'do kenée yá, Lomo nɨ í'bí
úndru zɨ́yị, zɨ́yị ídíyị kɨ́ ṛḭkḭ́ tụ́'dụ́ éyḭ e,
zɨ́yị ndḭsịyḭ́ sáká ngíti géyị 'yị e kɨ́e.
9 Káa zɨ́ bɨ mɨéké kúrú Lomo uku ní
kɨ́dí,
"'Yị ga bɨ ndịsịní sáká 'yị lerḭ e ní,
Lomo nɨ ndḭsị méngị bɨlámá ledre
zɨ́ye za fí."
10 Lomo bɨ nɨ 'yị í'bí kúfú kɨ́ éyḭ mɨánu
zɨ́ 'yị e ní, nɨ í'bí úndru zɨ́se gɨ ro zɨ́ éyḭ e

9:9 9:9 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 112:9

ụ́wụ́ye zɨse mɨụ́wụ́ gɨ do bɨ zɨse ndɨ́sɨsé
sáká 'yɨ e kɨ́e.
11 Lomo nɨ í'bí úndru zɨse, zɨse ídíse kɨ́
éyɨ́ e do sɨ́lɨ́se ndɨ́sɨ sáká 'yɨ e kɨ́e. Zɨ́ye
ndɨ́sɨyé í'bí mbófo éyɨ́ zɨ́ Lomo sɨmɨ bɨ togụ́
i'bízé sáká éyɨ́ bɨ gɨ zɨse ní go zɨ́ye ní.

12 Ídísé ówo a kɨ́dí, yóko sɨ́lɨ́ bɨ ndɨ́sɨsé
yóko a sáká 'yɨ 'bɨ Kɨ́résɨto ga bɨ sɨmɨ
Yerụsaléma kɨ́e ní, nɨ óto yée zɨ́ye ndɨ́sɨyé
í'bí mbófo éyɨ́ zɨ́ Lomo kɨ́ngaya.
13 Yóko sɨ́lɨ́se née nɨ óto 'yɨ 'bɨ Kɨ́résɨto
ga bɨ sɨmɨ Yerụsaléma ní, zɨ́ye ndɨ́sɨyé
mbófo Lomo kɨ́dí ma'díi, ṇgúṇgusé
bɨlámá ledre 'bɨ Ngére Yésụ go.
14 Bɨ ba ní, nɨyí ba ndɨ́sɨ íni ini gɨ rosé kɨ́
mɨmbé'deyé kɨ́é'do gɨ do bɨ zɨ́ye kóo ídíye
kése do bi kɨ́é'do. Gɨ zɨ́a bɨ owonɨ́ sáká éyɨ́
'bɨ Lomo go gɨ zɨse ní.
15 Mbófo éyɨ́ zɨ́ Lomo zɨ́a kásaógụ owụ́
'bɨ ené káa do mongụ́ sáká éyɨ́ ené zɨ́ze.

10

Páwulo uku yeme ledre gɨ ro moko 'bɨ Kɨ́résɨto

1 Ba máa Páwulo, índisé aka mbílíse
zɨ́ma, zɨse úwú ledre bɨ máili úku a zɨse
ndoo kpá kɨ́ bikɨdrɨ́ mɨmbé'demá káa zɨ́
bɨ Kɨ́résɨto ndɨsɨ méngɨ a ní. Abú ngíti
géyɨ 'yɨ e gɨ dongaráse ukucayinɨ́ ledre
kɨ́dí mándɨ́sɨ ódro o'bụó'bụ zɨse lá dụụ́
sɨmɨ mɨéké ledre togụ́ nda goó do komosé
yá, máódro kenée wá.
2 Ngíti géyɨ 'yɨ e gɨ dongaráse ndɨsɨnɨ́
úku ledre kɨ́dí ndazé ezé mbigí 'yɨ ga bɨ 'bɨ
Lomo ní wá. Máṇgúṇgú romá zɨse, ídísé
ụ́cụómo yée. Gɨ zɨ́a sɨmɨ bɨ togụ́ máógụ
go zɨ́ye íri ní, mááyí ésɨ sɨ́lɨ́ma komoyé
o'bụó'bụ.
3 Máówo bú azé 'yɨma'dí e do sogo
káṇgá, ndɨsɨzé méngɨ 'bɨ ezé yɨ́ ezé ledre
ga bɨ Lomo ili yée ní, ndaá káa zɨ́
mɨméngɨ ledre 'bɨ 'yɨ ga bɨ owonɨ́ Lomo
wá ní wá.
4 Éyɨ́ ga bɨ ndɨsɨzé ɨ́cɨ́ okó kɨ́e ní mbá
ogụnɨ́ gɨ zɨ́ Lomo, ndanɨ́ eyé komokenzɨ
'bɨ okó ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ba wá. Yɨ́
ené roko'bụ 'bɨ Lomo bɨ zɨ́ze ní ndɨsɨne
rómo cóngó ro Satána.
5 Ndɨsɨzé 'déweóyó cóngó ro 'bɨ Satána
bɨ ndɨsɨ ụ́cụómo 'yɨ e kɨ́ ṇgúṇgu ledre 'bɨ
Lomo, zɨ́ze kpá ndɨ́sɨzé 'déweóyó cóngó
ro bɨcayi ledre ga bɨ ndɨsɨnɨ́ úku yée ní.
Zɨ́ze ndɨ́sɨzé 'dódo ledre 'bɨ Kɨ́résɨto zɨ́ye
kɨ́ roko'bụ 'bɨ Lomo bɨ zɨ́ze née gɨ do bɨ
zɨ́ye ṇgúṇgu a.
6 Sée ga bɨ 'bɨ Koṛndo ní, ilizé ídísé
ɨ́nyɨ mbá ṇgúṇgu ledre 'bɨ Kɨ́résɨto. Togụ́
méngɨsé go tɨ́ kenée yá, azé ɨ́nyɨ kése
mbá ésɨ sɨ́lɨ́ze o'bụó'bụ komo 'yɨ ga bɨ ilinɨ́
ṇgúṇgu ledre Kɨ́résɨto wá ní.
7 Sómụ́ ledre née ogụ sɨmɨsé kenée yɨ́
ené gɨ zɨ́a bɨ ótosé komosé lá dụụ́ ro ledre
ga bɨ ndɨsɨnɨ́ méngɨ royé do sogo káṇgá
ona ní. Ídísé ówo a bɨlámáne kɨ́dí ndazé
ezé káa zɨ́ ngíti géyɨ 'yɨ ga bɨ ndɨsɨnɨ́ ímí
dɨbɨlɨ kɨ́ ledreyé kɨ́dí yée nɨyí 'yɨ ga bɨ 'bɨ
Kɨ́résɨto ní wá. Azé yɨ́ ezé ze mbigí 'yɨ ga
bɨ 'bɨ Kɨ́résɨto ma'dáa ní.
8 Togụ́ lúrúsé káa zɨ́ éyɨ́ bɨ mándɨ́sɨ ɨ́lɨ́
kɨ́ úku ledre roko'bụ bɨ Ngére i'bí zɨ́ze
née yá, nɨ bɨlámáne. I'bí roko'bụ née
gɨ ro zɨ́ze 'dódo ledre kɨ́ zɨse, ndaá gɨ ro
ónzóóto sée kɨ́e bi wá. Née sɨ́ ledre bɨ
dokuwu mengɨ máa gɨ zɨ́a wá ní.
9 Bɨ goó kenée ní, ndásé sómụ́ a bɨ kɨ́dí
mándɨ́sɨ ésɨ ngɨrɨ sɨmɨsé kɨ́ wáraga ga bɨ
mándɨ́sɨ éké yée zɨse ní wá.
10 Máúku ledre née kenée, gɨ zɨ́a ngíti
géyɨ 'yɨ e gɨ dongaráse ukunɨ́ ledre kɨ́dí,
"Togụ́ Páwulo eké kasa ledre mɨékékása
yá, ledre ga bɨ uku kasa yée ní nɨyí kɨ́
roko'bụyé. Togụ́ nda do komosé yá, ledre
ga bɨ zɨ́a úku a zɨse kɨ́ roko'bụné kenée ní
ndaá."
11 'Yɨ ga gére née ndɨsɨnɨ́ úku née
gbékpɨ́ ledre. Ledre bɨ máúku o'bụó'bụ
sɨmɨ wáraga ní, nɨ ídí kpá ledre bɨ mááyí
úku a sɨmɨ bɨ máógụ go zɨse íri ní.
12 Otozé ezé ledrezé zɨ́a ídíne owóowó
káa zɨ́ bɨ ngíti géyɨ 'yɨ e ndɨsɨnɨ́ méngɨ a ní
wá, ndɨsɨnɨ́ yɨ́ eyé née lá óto royé kɨ́ royé
kɨ́dí ledreyé nɨ owóowó, ṛifunɨ́ yɨ́ eyé née
mɨṛífo.
13 Ndɨsɨzé úku dụụ́ ledre moko bɨ
Lomo i'bí zɨ́ze ndɨ́sɨzé méngɨ a gɨ ro
ndéréógụmá kɨ́e gɨ zɨse íri ní.
14 Sɨ́ ledre bɨ zɨ́ze ndɨ́sɨzé mbófo rozé
gɨ roa ní ndaá. Owozé bú azé ze mɨzefɨ

'yị ga bɨ ogụụtụnɨ́ royé kɨ́ bɨlámá ledre 'bɨ Kɨ́résịto zɨ́se ní.
15 Ilizé ezé kpá mbófo rozé gɨ ro éyḭ ga
bɨ ngíti géyị 'yị e mengịnɨ́ ye, káa zɨ́ éyḭ
bɨ mengịzé ze ní wá. Mongụ́ óto komozé
nɨ gɨ ro zɨ́ ledre 'bɨ Lomo ngbóróne sɨmɨsé
zía óto moko ga bɨ ndịsịzé méngị yée née
áṇgané do bi e mbá.
16 Gɨ do bɨ zɨ́ze útúásáze ndéréze kɨ́
bɨlámá sanda 'bɨ Kɨ́résịto kpá zɨ́ ngíti géyị
'yị ga bɨ sɨmɨ ngíti géyị gara e kɨ́'dí bɨ
ngíti géyị 'yị e ogụnɨ́ aka íri wá ní. Ilizé
ezé mbófo rozé kɨ́ moko bɨ ngíti géyị 'yị e
mengịnɨ́ go sɨmɨ ngíti géyị gara ní wá.
17 Mɨéké kúrú Lomo uku kɨ́dí, “Togụ́ 'yị
ili mbófo roné yá, idí mbófo roné gɨ ro éyḭ
ga bɨ Ngére Lomo ndịsị méngị yée ní.”
18 'Yị ndaá sómụ́ a bɨ yaá ledre ga
bɨ née ndịsị méngị yée ní utúasánɨ́ go
mɨútúásá ní wá. Ngére Lomo ndịsị
ówoyéme mɨméngị ledre 'bɨ 'yị bɨ utúasá
go mɨútúásá ní dụụ́ ne.

11

Páwulo ukucayi ledre gɨ ro 'yị ṛanga e

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, togụ́ nɨ zɨ́se káa zɨ́
éyḭ bɨ mándḭsị mbófo romá ní yá, ónzósé
aka mɨmbé'desé zɨ́ma ndoo sɨmɨ ledre ṛifu
máa née.
2 Kacɨ́ kadra mbá ledresé nɨ zɨ́ma
owóowó kpá káa zɨ́ bɨ ledresé nɨ zɨ́ Lomo
owóowó ní. Máíli ídísé ídí dụụ́ 'yị ga bɨ 'bɨ
Kɨ́résịto ní zɨ́se ndḭsịsé méngị dụụ́ ledre
ené.
3 Mándḭsị sómụ́ sɨmɨmá gɨ rosé kɨ́dí
karanée ngíti géyị 'yị e nɨyí lóndo sée káa
zɨ́ bɨ kóo Satána londo Áwa ní, zɨ́se óyó
sogosé zɨ́ Kɨ́résịto.
4 Ótosé komosé kḭ́é'do wá gɨ zɨ́ 'di? Sɨmɨ
bɨ kóo 'dodozé ledre 'bɨ Ngére Yésụ zɨ́se
ní, zɨ́se kóo ṇgúṇgu a zɨ́ 'Dówụ́ Lomo
kóo go ógụné sɨmɨsé. Bɨ ba ní ótoómosé
bɨlámá ledre 'bɨ Lomo bɨ kóo née go
kenée, ndḭsịsé nda yḭ́ esé go úwú 'dódo
ledre bɨ kpḭ́ ngárá ndaá 'bɨ Yésụ kɨ́ 'Dówụ́
Lomo sɨmɨné wá ní.
5 Abú 'yị ṛanga ga gére née ukunɨ́ ledre
kɨ́dí yée nɨyí mbigí 'yịmɨkása ga bɨ 'bɨ
Yésụ ní yá née ṛanga, utúasánɨ́ rómo
domá kɨ́ ledre wá.
6 Abú 'yị ṛanga ga gére née ndịsịnɨ́
'dódo ledre káa éyḭ bɨ owo romonɨ́ ledre
domá ní yá, wo bɨ ma'díi ní, máówo rómo
doyé kɨ́ ledre. Ówo yémesé go bɨlámáne
sɨmɨ ledre ga bɨ mándḭsị 'dódo yée zɨ́se ní.
7 Ndaá 'bɨ ené kóo lúyú ledre zɨ́ma
ndḭsịmá 'bó'bụ́ romá kɨ́ óto úndrusé sɨmɨ
bɨ mándḭsị 'dódo bɨlámá ledre 'bɨ Lomo
zɨ́se lá gbékpḭ́ne má'dí'bi éyḭ gɨ zɨ́se wá ní
wá.
8 Má'dí'bi gága amá éyḭ gɨ zɨ́ 'yị e méngị
moko 'bɨ Kɨ́résịto kɨ́e dongaráse wá. 'Yị e
i'bínɨ́ yḭ́ eyé éyḭ e ye kɨ́ mɨmbé'deyé kḭ́é'do.
9 Sɨmɨ bɨ kóo mááyí dongaráse íri ní,
abú lerḭ́ ngíti géyị éyḭ e mengịnɨ́ kóo máa
ndotó, máómbo amá kóo éyḭ e gɨ zɨ́se
wá. Ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto
ogụnɨ́ gɨ sɨmɨ Mekedonḭ́ya ní, i'bínɨ́ sáká
éyḭ go zɨ́ma. Gɨ zɨ́ kéyị née, tónóne
karaba ndéréne 'dá'dá, máíli ídí káa do
éyḭ mɨówó dosé gɨ ro sáká éyḭ wá.
10 Máúku zɨ́se ma'díi káa zɨ́ bɨ mááyí
'yịmɨkása 'bɨ Kɨ́résịto ní, ledre bɨ kóo
mándḭsị mbófo romá kɨ́e máyá ndásé í'bí
éyḭ sáká máa kɨ́e wá ní, mááyí fú lá ndịsị
mbófo a sɨmɨ Ákaya ona 'yị bɨ nɨ ụ́cụómo
máa ní ndaá.
11 Ndaá 'bɨ ené gɨ zía bɨ ya 'búse ndaá
domá wá ní wá. Lomo owo bú kɨ́dí 'búse
nɨ domá kɨ́ngaya.
12 Mááyí ndḭsị méngị moko amá tɨ́ fú
káa zɨ́ bɨ lengbe ní. Káa bɨ 'yị ṛanga ga
gére née nɨyí ndḭsị mbófo royé kɨ́dí moko
eyé nɨ kpá káa zɨ́ 'bɨ ezé ní ke.
13 'Yị ga gére née ndanɨ́ eyé mbigí
'yịmɨkása ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní wá, moko
eyé ndaá kpá mɨútúásáne wá. Ndịsịnɨ́
lá lóndo sée kɨ́ úku ledre kɨ́dí yée nɨyí
'yịmɨkása 'bɨ Kɨ́résịto.
14 Mɨméngị ledre eyé née utúasá ówó
kacɨ́ komomá wá, gɨ zía Satána utúasá
kpá bú lóndo roné zɨ́ 'yị e, ndḭsị lóndo
'yị e kɨ́dí née nɨ maláyika 'bɨ Lomo.
15 Gɨ zɨ́ kenée née, 'yị ṛanga ga gére
née utúasánɨ́ yḭ́ eyé bú kɨ́ roko'bụ bɨ gɨ
zɨ́ Satána ní ógụ ndḭsị 'dódo ledre zɨ́ 'yị e
káa zɨ́ 'yịmɨkása ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní.

10:17 10:17 Yeremáya 9:24

Karanée Lomo nɨ 'dó'do yée ásáne kpịnị kɨ́ mɨméngị ledre ga gére née.

Páwulo 'do'dó gɨ ro ledre 'bɨ Kɨ́résịto

16 Mááyí kpá úku ándá zɨ́se, 'yị ndaá sómụ́ a bɨ ya mándḭsị mbófo romá née mááyí 'yị ṛifu ní wá. Togụ́ nɨ káa zɨ́ mándḭsị mbófo romá ní yá, índisé aka mbílíse zɨ́ma zɨ́se úwú ledre ga bɨ mándḭsị úku yée ní mbḭ́mbḭ.

17 Mámbófo amá romá née kɨ́ sómụ́ ledre bɨ kɨ́dí Ngére ili ne ní wá, máíli máa zɨ́ma ídíma káa zɨ́ 'yị ṛifu ní.

18 Káa zɨ́ bɨ ngíti géyị 'yị e ndịsịní mbófo royé gɨ ro éyḭ ga bɨ mengịní yée ye ní. Mááyí kpá ndḭsị mbófo romá gɨ ro moko 'bɨ Kɨ́résịto bɨ mándḭsị méngị a ní.

19 Káa zɨ́ bɨ lúrúsé kɨ́dí ásé 'yị ówo ledre e ní, ídísé mu ndḭsị ndḭsị kótrụ rosé fú kɨ́ 'yị ṛanga ga gére née ásé ówo mɨsínyíye.

20 Ówosé ledre wá gɨ zɨ́ 'di? 'Yị ga bɨ ndịsịní óto sée káa do owụ́kụlụ́ eyé e, zɨ́ye ndḭsịyé lóndo sée kɨ́ 'dí'bi éyḭ esé e ní, do ndḭsịyé kɨ́ óngbo komosé kpá drú ní. Éyḭ bɨ mengị sée zɨ́se ndá'ba ndḭsị ndḭsị kótrụ rosé kéye ní 'di?

21 Mánḡúṇgu go kɨ́dí máúku kóo ledre e go zɨ́se káa zɨ́ 'yị bɨ owo ledre wá ní káa zɨ́ bɨ ngíti géyị 'yị e somụ́ní ní.

Abú 'yị ṛanga ga gére née ndịsịní mbófo royé gɨ ro ledre ga bɨ ndịsịní méngị yée née yá, mááyí mbófo romá kpá kenée abú nɨ zɨ́se káa zɨ́ ledre ṛifu ní.

22 Togụ́ ukuní kɨ́dí yée nɨyí gɨ sɨmɨ kúfú bɨ Ébere ní yá, mááyí kpá gɨ sɨmɨyé, togụ́ ya gɨ sɨmɨ kúfú Isɨréle e yá, mááyí kpá gɨ sɨmɨyé, togụ́ ukuní ya yée nɨyí gɨ sɨmɨ bulúndu Abarayáma yá, mááyí kpá bulúndu Abarayáma.

23 Togụ́ ukuní ledre zɨ́se kɨ́dí yée nɨyí 'yị 'bɨ moko 'bɨ Kɨ́résịto yá, mááyí úku ledre zɨ́se káa zɨ́ 'yị bɨ doa sinyí mɨsínyí ní, mándḭsị méngị moko 'bɨ Kɨ́résịto rómo doyé mbá, do óto ándá máa mɨótoándá sɨmɨ sḭ́gịnị, do ndḭsịyé ócó máa kɨ́ngaya do í'bí zɨ́ma 'duo umbu zɨ́ma ndḭsị ólụ́ógụmá gɨ zɨ́ye 'duo gɨ gu.

24 Kɨ́'dí ịnyị sɨmɨ ngíti géyị sịndḭ kadra, Yụ́da ga gére née ndịsịní ócó máa kɨ́ sí'dí cḭ́kéṛḭ a doa sokó doa ịnyị doa eso (39).

25 Mɨngburoko 'yị 'bɨ Róma ocóní máa kɨ́ ngbángbá kɨ́'dí ota (3), zɨ́ ngíti géyị 'yị e óngbo máa kɨ́ tutú e kɨ́'di kéṛḭ. Sɨmɨ ngíti sịndḭ kadra zɨ́ kuṛúngba 'déwené kɨ́ma kɨ́'dí ota (3), zɨ́ bi áráne domá ndre kɨ́ ndḭsị éle do iní.

26 'Do'dó ga bɨ mándíki yée sɨmɨ gámá ga bɨ kací moko 'bɨ Kɨ́résịto ní, ngíti géyị nɨyí ngbụṛu e ndịsịní kɨ́ úcu'dụ́tụ mɨsi'di e, ngíti géyị yá 'yị ugu e ndịsịní kɨ́ tóro 'dụ́tụ mɨsi'di e, ngíti géyị yá 'yị amá e kɨ́ 'yị lóṇgó e ndḭsịyé 'dó'do máa. Ngíti géyị yá zɨ́ma ndíki 'do'dó gɨ zɨ́ 'yị ga bɨ sɨmɨ gara ní. Zɨ́ma kɨ́ 'dó'dóma sɨmɨ yana súwú gɨ zɨ́ ndéré ga bɨ gbála ní, ngíti géyị yá, gɨ zɨ́ mɨngburoko síli ga bɨ ndịsị kḭzị kụṛúngba do iní ní, ngíti géyị yá gɨ zɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịní óto royé kɨ́dí yée nɨyí 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní.

27 Mándḭsị méngị moko kɨ́ roko'bụmá mbá gɨ ro zɨ́ma sáká romá. Ngíti géyị yá 'bí 'di'bi komomá kɨ́ ndụlụ wá. Ngíti géyị yá zɨ́ma ndḭsịmá kadra teké éyḭ mɨánu kɨ́ iní ogụní taramá wá. Ngíti géyị zɨ́ma ndḭsị 'dó'dóma gɨ zɨ́ drụ́ gɨ zɨ́ lerḭ bongó.

28 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, mongụ́ a mándḭsị sómụ́ ledre 'do'dó ga bɨ ndịsị ndíki 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní.

29 Kací kadra mbá mándḭsị sómụ́ ledre gɨ ro yée ga bɨ roko'bụ 'bɨ Lomo ndaá aka sɨmɨyé wá ní gɨ ro zɨ́ma sáká yée, zɨ́ mɨmbé'demá ndḭsị ésḭ́ne mɨésḭ gɨ ro yée ga bɨ londoní yée go gɨ ro zɨ́ye lúyú ledre ní.

30 Togụ́ mándḭsị mbófo romá, nɨ mɨútúásáne zɨ́ma ndḭsị mbófo romá gɨ ro éyḭ ga bɨ mándḭsị méngị yée zɨ́se ndḭsịsé lúrú máa káa zɨ́ mááyí 'yị ṛifu ní.

31 Máúku zɨ́se ba ma'díi ledre. Lomo bɨ 'Bụ Ngére Yésụ, bɨ nɨ mɨútúásáne zɨ́ 'yị e ndḭsịyé mbófo wo ní owo bú kɨ́dí máṛánga amá ṛanga wá, mándḭsị úku mbigí ledre.

32 Sɨmɨ bɨ kóo mááyí sɨmɨ gara bɨ Damásika ní, gávana bɨ kóo ndịsị méngị moko sḭ sḭ́lḭ mongụ́ ngére bɨ Aréta ní oto kóo asikíri ené e tara mbotụ gara máa

née gɨ do bɨ zɨ́ye 'dí'bi máa.
33 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, zɨ́ma ékị́ ndị́sịmá sɨmɨ mongụ́ gbété zɨ́ ngíti géyị 'yị e ésị́ógụ máa kɨ́e kɨ́ ká'dá sága gɨ do bifúó bɨ ro gara bɨ o'bóní ro gara máa née ní ní. Née mɨsi'di bɨ máómo doa ní.

12

Lomo 'dodo ere zɨ́ Páwulo

1 Nɨ mɨútúásáne zɨ́ma ndị́sị mbófo romá, abú máútúásá amá ndíki éyị́ gɨ sɨmɨ a wá ndotó. Ledre ga bɨ Ngére Yésụ 'dodo yée zɨ́ma ndị́sị lúrú yée ní, mááyí fú lá ndị́sị úku ledreyé.
2 Máówo bú bɨlámáne kɨ́dí Lomo 'di'bi kóo ngúru 'yị 'bɨ Kɨ́résịto go gị komo ere 'desị́. Kacɨ́ ledre máa née mengị sɨmɨbi go sokó doa eso (14). Éyị́ bɨ máówo'dí'bi wá ní, togụ́ Lomo 'di'bi kóo née kụ́rụ'bụ a nyé, togụ́ lá lomo roa yá máówo wá. Lomo owo yị́ ené ne.
3 Ma'díi éyị́ bɨ máówo'dí'bi ní, Lomo 'di'bi kóo wo go. Togụ́ kụ́rụ'bụ a nyé, togụ́ lá lomo roa yá, Lomo owo ne.
4 Lomo 'di'bi kóo wo go gị komo ere sɨmɨ 'be 'bɨ rokinyi bɨ ndị́sịní ndólo a paradị́sa ní. Zɨ́ma úwú tụ́'dụ́ ledre e íri wo bɨ 'yịma'dí utúasá lị́kpị́ a ne zɨ́se wá ní.
5 Togụ́ gɨ ro ledre mbófo ro 'yị káa zɨ́ o'do née yá, née kóo go éyị́ bɨ mááyí mbófo romá gɨ roa ní, tɨ́ lá máíli méngị ledre máa wo née wá. Mááyí ndị́sị gbúrógbó dụ́ụ́ kɨ́ ledre máa wo bɨ kɨ́dí mááyí 'yị lúyú ledre ní.
6 Abú mááyí kóo mbófo romá yá, ndaá 'bɨ ené ṛifu wá, gɨ zɨ́a máúku yị́ amá née ma'díi ledre. Tɨ́ lá máíli amá mbófo romá wá. Máíli 'yị e idíní óto komoyé dụ́ụ́ ro ledre bɨ mándị́sị mengị a kpá kɨ́ úku a zɨ́ye ní.
7 Gɨ zɨ́a bɨ mándị́sị mbófo ledre ga bɨ Lomo 'dodo yée zɨ́ma ní, zɨ́ Lomo ótoómo mɨsi'di zɨ́ Satána ógụné ndị́sị í'bí 'do'dó romá.
8 Máíni ini go zɨ́ Ngére Yésụ kɨ́'dí ota, idí 'dí'bióyó 'do'dó née gɨ romá 'dá'ba.
9 Zɨ́ Kɨ́résịto úkulúgu ledre zɨ́ma kɨ́dí, "Ndá sómụ́ ledre wá, mááyí sáká yị́ị, roko'bụmá nɨ bo kɨ́ngaya gɨ ro sáká 'yị ga bɨ roko'bụyé ndaá ní kɨ́e." Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, mááyí ndị́sị mbófo romá kɨ́ngaya gɨ zɨ́a máówo go kɨ́dí Kɨ́résịto nɨ ndị́sị í'bí roko'bụ zɨ́ma.
10 Née éyị́ bɨ mááyí gɨ zɨ́a kɨ́ rokinyi ní. Abú roko'bụ ndaá romá wá, abú ukucayiní máa, abú 'do'dó ndiki máa ba káa zɨ́ 'díya, abú kpá umbu, mááyí ṇgúṇgu éyị́ ga gére née mbá gɨ zɨ́a mááyí 'yị 'bɨ Kɨ́résịto. Abú nɨ káa zɨ́ roko'bụmá ndaá yá, roko'bụmá nɨ bo.

Sómụ́ ledre 'bɨ Páwulo gɨ ro 'yị ga bɨ 'bɨ Koṛindo ní

11 Nɨ zɨ́ma komokenyị́ zɨ́ma ndị́sịmá ódromá gɨ romá káa zɨ́ 'yị ṛifu ní, ndaá káa do ledre wá, ótosé máa sée zɨ́ma ndị́sị ódromá kenée. Ásé kóo ídí se 'yị ndị́sị úku yéme ledre gɨ romá. Abú mááyí kenée yá, ndaá 'bɨ ené bɨ yaá 'yị ṛanga ga gére née romoní domá ní wá, márómo doyé sɨmɨ mɨméngị ledre e.
12 Sɨmɨ bɨ kóo mááyí dongaráse íri ní, mándị́sị kóo méngị mbá éyị́ ga bɨ kɨ́ roko'bụyé 'dodoní kɨ́dí ma'díi, mááyí 'yịmɨkása 'bɨ Kɨ́résịto mándị́sị ụ́tụsɨmɨmá mɨụ́tụ.
13 Togụ́ lúrúsé kóo káa zɨ́ éyị́ bɨ 'búse ndaá domá wá gɨ zɨ́a bɨ mándú'yú sée gɨ ro zɨ́se sáká máa wá káa zɨ́ bɨ mándị́sị ndú'yú ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní wá ní, ídísé ótoómo ledre zɨ́ma.
14 Ba ní sịndị́ kadra ogụ go gɨ ro ota ngásáógụmá lúrú sée íri. Máútúásá ídí káa do éyị́ mɨówó dosé gɨ ro zɨ́se sáká máa wá. Mongụ́ ledre amá nɨ gɨ ro sáká sée gɨ do bɨ zɨ́ ledre 'bɨ Kɨ́résịto ngbóróne sɨmɨsé. Gɨ zɨ́a mááyí 'bụsé sɨmɨ Lomo. Ówosé bú bɨlámáne kɨ́dí mɨnzéré owụ́ e sakání eyé 'yị ndíki yée ye wá, 'yị ndíki yée ndị́sịní sáká yée ye gɨ ro zɨ́ye ngbóróye.
15 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, mááyí í'bí éyị́ ga bɨ zɨ́ma ní za mbá ndị́sị sáká sée kɨ́e zɨ́ma kpá í'bí cụ́ kụ́rụ'bụmá zɨ́ ṛị́kị́ 'do'dó e gɨ ro sáká sée. Sara togụ́ máméngị éyị́ e go gɨ rosé kenée ní, útúásásé gbawá óto 'búma cúku'dée?
16 Ma'díi, tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse owoní bú kɨ́dí sɨmɨ bɨ kóo mááyí zɨ́se íri ní, mándá 'bɨ amá kóo éyị́ mɨówó

dosé zíse ndịsị sáká máa wá. Abú kenée ndotó, ngíti géyị 'yị e ndịsịní kóo fú uku ledre kídí mándịsị kóo 'dí'bi éyị e gɨ zíse sɨmɨ ugu roné.
17 Abú gba 'yị ga bɨ kóo mákása yée zíse íri ní, 'di'biní kóo eyé éyị e gɨ zíse ógụ kíe zíma wá.
18 Mákása kóo Tịto e kí ngíti 'yị lódụ́ kací Yésụ zíse íri. Mɨméngị ledre ezé kí ya'dá ga gére née nɨ yị ené kóo mbá kịé'do, bɨkérị 'yị bɨ gɨ dongaráye 'di'bi kóo éyị e go gɨ zíse ní ndaá.
19 Ledre bɨ mááyí úku a ba, ndásé sómụ́ a bɨ kídí ndịsịzé née ítí kangúze gɨ zía bɨ ngíti géyị 'yị e ukuní kídí 'di'bizé kóo éyị e go gɨ zíse ní wá. Ukuzé zíse mbigí ledre do komo Lomo gɨ zía azé mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto Yésụ ní. Ilizé sáká sée gɨ do bɨ zíse ídíse mbigí 'yị ené e.
20 Mándịsị yáa sómụ́ sɨmɨmá gɨ rosé gɨ ro ledre ga kóna mándịsị 'dódo yée zíse ní. Sɨmɨ bɨ mááyí ógụ zíse íri ní, máógụndíki amá lolụ gú sée do mɨsi'di 'bɨ Kírésịto káa zí kóo má'dódo zíse ní wá. Ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse nɨyí nda yị eyé ba íri go ndịsị ófụ́ dongaráye kí lafúye, kí óto 'bú éyị 'bɨ lafúye doyé, kí ledre 'bɨ rará dongaráye, zíye ndịsị kí ífi dongaráye kí lafúye 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní, kí ṛánga óto ṛanga ro lafúye, kí lịlịkpị dongaráye, kí ndịsị óto royé kídí yée oworomoní ledre gɨ do lafúye, nda kpá kí úkuóto ledre ga bɨ zía ífi dongaráye ní.
21 Mándịsị kpá sómụ́ ledre kídí, sɨmɨ bɨ mááyí ógụ zíse íri ní, mááyí ídí kí mongụ́ dokuwu kó'dụ́ Lomo. Gɨ zía tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ kóo luyúní ledre ní, oyólo'bóní eyé aka sómụ́ ledre eyé zíye ndá'baógụyé zí Lomo fú lá wá. Nɨyí aka yị eyé fú lá ndịsị méngị ledre 'bɨ dukuwu 'bɨ ndịsị méngị 'berị.

13

Páwulo mada 'yị 'bɨ Kírésịto ga bɨ sɨmɨ Korịndo ní

1 Ídísé ówo a kídí ba go ota mɨógụmá gɨ ro lúrú sée íri. “Ledre ga bɨ za mbá ásé ótoyéme yée dongará 'yị kí ezené ní idí ídí do komo 'yị e gbre togụ́ mbú ota.”
2 Máésị kóo sịlịma go komosé sɨmɨ gbre mɨógụmá bɨ kóo íri ní. Mááyí ba go kpá ésị ándá sịlịma komosé abú mándá aka íri wá. Sɨmɨ bɨ mááyí ógụ íri ní, mááyí í'bí 'do'dó ro 'yị ga bɨ kóo luyúní ledre go ní.
3 Idí ídí mɨówoné zíse kídí, Kírésịto ndịsị úku ledre ga gére née ne kpụrụ́ gɨ sɨmɨmá zíse. Ndaá 'bɨ ené bɨ kídí roko'bụ ndaá zía méngị ledre kíe wá ní wá. Roko'bụa romo do ledre e mbá.
4 Abú ufuní kóo Yésụ káa zí 'yị bɨ roko'bụa ndaá ní yá, Lomo ili ne kenée. Zí Lomo kóo go úru wo kí roko'bụné. Zée 'yị ené e azé kpá cé káa zía ní, Lomo nɨ í'bí roko'bụ zíze káa zí bɨ kóo i'bí roko'bụné zía ní gɨ ro zíze ndịsịzé sáká sée kíe.
5 Ídísé lúrú mɨméngị ledre esé e bɨlámáne, togụ́ nɨyí bɨlámáye yá kídí ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Kírésịto Yésụ go, ásé kéne go éyị kịé'do.
6 Másómụ́ ówoyémesé go bɨlámáne kídí azé mbigí 'yị 'bɨ moko ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní.
7 Ndịsịzé íni ini zí Lomo idí ndịsị sáká sée gɨ do bɨ zíse ndịsịsé méngị mbá ledre ga bɨ nɨyí mɨútúásáye ní. Ukuzé ezé ledre née kenée gɨ zía bɨ yaá azé bɨlámá 'yị e ní wá. Ilizé gɨ ro zíse ndịsịsé méngị ledre ga bɨ nɨyí bɨlámáye ní, abú ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse lurúní zée káa zí moko ndaá sɨmɨzé wá ndotó.
8 Ilizé yị ezé ndịsị méngị dụụ́ mbigí ledre ga bɨ Kírésịto ili yée ní, káa bɨ azé ndịsị méngị ledre bɨ ngárá ndaní eyé ma'díi ledre e wá ní ke.
9 Azé kí rokinyi abú 'yị e lurúní zée káa zí roko'bụ ndaá zíze wá, owozé go bɨlámáne kídí ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Kírésịto bɨ 'dodozé zíse ní go. Azé ndịsị íni ini gɨ rosé gɨ ro zíse útúásáse kací komo a káa do mbigí 'yị ené e.
10 Née sị ledre bɨ máéké ledre ba kása zíse énzị komosé kíe ní. Sɨmɨ bɨ mááyí ógụ zíse íri ní, mááyí ógụndíki sée fú ndịsị méngị ledre ga bɨ utúasání mɨútúásá ní. Gɨ zía roko'bụ bɨ Ngére Yésụ

13:1 13:1 Gbre lorụ 19:15

i'bí zɨ́ma ní, ndaá gɨ ro zɨ́ma ndḭsḭ 'dó'do
sée kɨ́e wá, nɨ gɨ ro sáká sée.

Odụ mandá gɨ zɨ́ Páwulo

11 Owṵ́ 'bɨ Babá e, ba go odụ kúrúma
zɨ́se. Ídísé ndḭsḭ bɨlámáne. Zɨ́se óto
komosé ro ledre ga bɨ máúku yée zɨ́se ní,
gɨ ro zɨ́ ndḭsḭ esé kɨ́ lafúse ídíne bɨlámáne.
Mááyí íni ini gɨ rosé zɨ́ Lomo idí óto 'bú
lafúse dosé gɨ do bɨ zɨ́se ndḭsḭsé bɨlámáse.
12 Ídísé ndḭsḭ í'bí mandá dongaráse kɨ́
lafúse kɨ́ 'búne.
13 'Yḭ 'bɨ Kɨ́résḭto ga bɨ azé kéye yáa ní,
i'bí mandá zɨ́se íri kɨ́ngaya.
14 Sáká éyḭ́ 'bɨ Ngére ezé Kɨ́résḭto Yésụ,
kɨ́ óto 'bú 'yḭ e bɨ 'bɨ Lomo ní, kɨ́ kéyḭ lámá
'bɨ 'Dówṵ́ Lomo idí ídí kɨ́ze cakaba za fí.

Wáraga bɨ Páwulo eké zí 'yị ga bɨ sɨmɨ Galatíya ní

Ledre gɨ ro bụ́kụ bɨ Galatíya ní

Kápita 1-2, Galatíya nɨ káṇgá bɨ ndịsịní karaba ndólo a Táki ní. Sɨmɨ Moko 'bɨ 'Yịmɨkása e kápita 13-14, Páwulo e kí Baranába ukuní kóo bɨlámá ledre 'bɨ Kírésịto sɨmɨ ngíti géyị gara bɨ 'bɨ Galatíya ní. Zí tụ́'dụ́ 'yị e kóo ṇgúṇgu ledre 'bɨ Kírésịto. Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní, zí ngíti géyị 'yị e kpị́ kóo ógụyé 'dódo ngíti ledre kpị́ kídí 'yị 'bɨ Kírésịto idíní óto úndru lorụ kí ondụ́ 'bɨ Yụ́da e. Ndaá lá dụ́ụ́ ledre máa wo née wá, ya'dá e mbá, idíní útú ngbuṛu. Née ní zí Páwulo úku ándá ledre zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto née kídí Lomo yomo 'yị e go mbá, ndaá 'bɨ ené 'yị ga bɨ ndịsịní lódụ́ lorụ 'bɨ ondụ́ eyé e ní wá. Sɨmɨ Moko 'bɨ 'Yịmɨkása e 15, uku ledre zíye kídí née go ledre bɨ 'yịmɨkása ga bɨ 'bɨ Kírésịto sɨmɨ Yerụsaléma odóní go kenée ní.

Sɨmɨ kápita 3-4, Páwulo otoyeme do bɨlámá mɨsi'diné kídí utúasázé ezé óto Lomo zía ídíne kí rokinyi kí ledre ga bɨ ndịsịzé méngị yée ní wá. Zía kpá úku ledre kídí azé ídí mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní gɨ zí ledre ené bɨ ṇguṇguzé go ní cé káa zí Abarayáma bɨ mɨzefị bulúndu Yụ́da e ní. Zía kpá úku ngíti ledre sɨmɨ kápita ga bɨ 5-6 ní kídí 'Dówụ́ Lomo idí ndịsị́ ótoyéme zée gɨ ro zíze ndịsịzé úwú ledre 'bɨ Lomo kí ndịsị́ óto 'bú 'yị e.

1 Máa Páwulo, mááyí 'yịmɨkása 'bɨ 'Bụzé Lomo kpá 'bɨ Kírésịto Yésụ 'yị yómo 'yị e. Roko'bụ bɨ zíma ní Kírésịto Yésụ kí 'Bụzé Lomo bɨ uru Yésụ ma'dáa gɨ sɨmɨ umbu ní i'bíní ye ndaá 'bɨ ené 'yịma'dí e wá.

2 Máéké ledre ba máa zíse, sée ga bɨ ṇgúṇgusé ledre Kírésịto Yésụ ásé do bi e mɨngúngúcua sɨmɨ káṇgá bɨ Galatíya ní. Lafúze ga bɨ ṇguṇguní kpá ledre Kírésịto Yésụ go azé kéye yáa ní, i'bízé mandá kéye zíse íri kíngaya.

3 'Bụzé Lomo kí Kírésịto Yésụ* Ngére† ezé idíní ndịsị́ sáká sée, gɨ ro zíse ndịsị́sé bɨlámáse.

4 Ídísé ówo a bɨlámáne kídí 'Bụzé Lomo yeme ledre née ne gɨ rozé. Zí Yésụ úyuné gɨ ro lúyú ledre ezé gɨ ro zí Lomo yómo zée gɨ zí bɨsinyí ledre ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ba.

5 Gɨ zí bɨlámá ledre née ní, idízé ndịsị́ mbófo Lomo kací kadra za mbá. Idí kenée.

Mbigí 'dódo ledre nɨ dụ́ụ́ 'bɨ Kírésịto

6 Owụ́ 'bɨ Babá e, éyị́ bɨ mengị́ sée ní 'di? Lomo yeme ledre go zíse, gɨ zía bɨ oto 'búse go kíngaya zíse ṇgúṇgu ledre owụ́ 'bɨ ené Kírésịto Yésụ ní, mengị́ káa be 'di, zíse óyó sogosé 'diya zí Lomo. Zíse ṇgúṇgu ledre bɨ ngárá ndaá bɨlámá 'dódo ledre wá ní.

7 Máówo go kídí ngíti géyị 'yị 'bɨ Kírésịto ogụní go zíse íri ndịsị́ sínyi dosé kí 'dódo ledre kpị́ gɨ ro bɨlámá ledre bɨ 'bɨ Kírésịto ní.

8 Mááyí kpá úku ándá a zíse, togụ́ ngúruzé, togụ́ mbú ngúru maláyika ogụ ne 'dódo bɨlámá ledre kpị́ gɨ ro ledre 'bɨ Kírésịto bɨ 'dodozé zíse ní yá, 'yị máa née Lomo idí 'décị ngbanga roa bɨsinyíne.

9 Mááyí úku ándá a kídí togụ́ 'yị ogụ kí ngíti 'dódo ledre kpị́ gɨ zí wo bɨ 'dodozé zíse ní yá, 'yị máa née Lomo idí 'décị ngbanga roa bɨsinyíne.

10 Máili amá 'dódo ledre lá gɨ ro zíse ídíse kí rokinyi wá. Lomo idí ídí ne kí rokinyi gɨ zí 'dódo ledre amá. Idí máili gɨ ro zí 'yị e mbófo máa gɨ ro zíma ídíma kí rokinyi yá, káa bɨ mándá ba 'yị moko 'bɨ Kírésịto wá.

Lomo gelé Páwulo

* **1:3 1:3** Kírésịto Yésụ: Ini ledre gɨ sɨmɨa kídí, 'yị bɨ Lomo gelé wo káa do Ngére ní. Yésụ, ledre gɨ sɨmɨ ịrị née kídí, ómo, 'yị yómo 'yị e. † **1:3 1:3** Ngére: Ndólo bɨ Ngére ní, nɨ zí Lomo kpá zí Yésụ gɨ zía nɨyí gbrengárá mbá Lomo kpá Ngére e.

11 Owụ́ 'bɨ Babá e, ídísé ówo a kɨ́dí
bɨlámá ledre ga bɨ mándḭsḭ 'dódo yée zɨ́se
ba ní, ogụ ené gɨ zɨ́ 'yḭma'dí e wá.
12 Ɨ́ɨ, nɨ kenée 'yḭma'dí i'bí ené ne,
togụ́ mbú 'yḭma'dí 'dodo ne zɨ́ma ní wá.
Kɨ́résḭto Yésụ i'bí ne zɨ́ma sɨmɨ bɨ kóo
'dodo roné zɨ́ma ní.
13 Úwúsé kóo go sɨmɨ bɨ kóo Ngére Yésụ
'dodo aka kóo roné zɨ́ma wá ní, mándḭsḭ
kóo méngḭ dụụ́ ledre ga bɨ kací ondụ́ ezé
bɨ mɨngburoko 'yḭ ezé 'bɨ Yụ́da e 'dodoní
yée zɨ́ze ní. Gɨ zɨ́ kéyḭ née ní, zɨ́ma kóo
ndḭsḭmá méngḭ 'yḭ ga bɨ ṇguṇguní ledre
Yésụ ní bɨsinyíne, kɨ́ ónzó ngíti géyḭ sɨmɨ
sḭ́gḭnḭ zɨ́ma ídíma kpá nzíyimá gɨ ro úfu
ngíti géyḭ.
14 Má'dí'bi kóo sḭ́lḭ́ma sokó ro ondụ́ bɨ
Lomo i'bí zɨ́ze Yụ́da e ní rómo do 'bɨ
eze sḭndḭ́ma e mbá. Máóto kóo sómụ́
ledre amá mbá dụụ́ 'dódo ledre bɨ kóo
bulúnduzé e Yụ́da e 'dodoní yée zɨ́ze ní.
15 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, ábuwá
Lomo oto 'búma go kɨ́ngaya, yeme yḭ́ ené
kóo ledre go gɨ ro zɨ́ma ídíma 'yḭ méngḭ
moko ené 'dá'dá ndikiogụní aka kóo máa
do sogo káṇgá ba wá. Sɨmɨ bɨ Lomo ili
16 'dodo Owụ́ 'bɨ ené Yésụ zɨ́ma gɨ do
bɨ zɨ́ma ndḭsḭmá 'dódo bɨlámá ledre 'bɨ
Owụ́ 'bɨ ené máa née zɨ́ kúfú 'yḭ ga bɨ
ndaní Yụ́da e wá ní, mándéré amá kóo zɨ́
ngíti géyḭ 'yḭ e gɨ ro zɨ́ye í'bí komokenzḭ
'bɨ moko máa née zɨ́ma wá.
17 Máḭ́nyḭ amá kóo kpá geré ndéré sɨmɨ
Yerụsaléma ndéré 'dí'bi komokenzḭ moko
máa née gɨ zɨ́ ngíti géyḭ 'yḭmɨkása ga bɨ
nɨyí kóo kú sɨmɨ Yerụsaléma íri 'dá'dá gɨ
zɨ́ma ní wá. Mándéré yḭ́ amá kóo geré
sɨmɨ káṇgá bɨ 'bɨ Árabi e ní. Nda gɨrí,
zɨ́ma ndá'balúgu romá sɨmɨ Damásika.
18 Nda gɨ do kací sɨmɨbi ota, zɨ́ma ḭ́nyḭmá
ndéréma lúrú Pétero sɨmɨ Yerụsaléma,
máméngḭ kóo zɨ́a íri sḭ́lḭ́ sokó doa ḭnyḭ.
19 Ngíti 'yḭmɨkása bɨ kóo mándíki wo zɨ́
Pétero íri ní nɨ Yakóbo, bɨ lúndu Ngére
Yésụ ní.
20 Máúku zɨ́se ba ma'díi ledre do komo
Lomo ndaá ṛanga wá.
21 Nda gɨ sɨmɨ Yerụsaléma gɨ ore zɨ́ma
ḭnyḭmá ndéréma sɨmɨ káṇgá 'bɨ 'yḭ ga bɨ
Sụ́rḭya kɨ́ yée ga bɨ Silísiya e ní.
22 Sɨmɨ sḭndḭ́ kadra máa bɨ kóo née ní,
'yḭ 'bɨ Kɨ́résḭto ga bɨ nɨyí sɨmɨ Yụdáya ní,
owoní aka eyé kóo máa wá.
23 Ndḭsḭní tɨ́ lá úwú ledre kɨ́dí, “O'do bɨ
kóo nɨ okó ro 'yḭ ga bɨ 'bɨ Yésụ gɨ zɨ́a bɨ
ṇguṇguní ledrea ní, oyólo'bó sómụ́ ledre
ené go, ṇguṇgu ledre Yésụ go, ndḭsḭ nda
go cụ́ ne 'dódo bɨlámá ledre 'bɨ Yésụ zɨ́
'yḭ e.”
24 Zɨ́ye mbófo Lomo kɨ́ mongụ́ rokinyi
gɨ zɨ́a máṇgúṇgu ledre Yésụ go.

2

'Yḭmɨkása e ṇguṇguní ledre 'bɨ Páwulo

1 Gɨ do kací sɨmɨbi sokó doa eso
(14), zɨ́ma kpá ndéré ándá romá sɨmɨ
Yerụsaléma. Nderézé kɨ́ Baranába,
mándóloútú Tḭ́to kpa do kacɨ́ma.
2 Mándéré ándá romá íri née gbékpḭ́e
wá. Lomo yeme ne kɨ́dí máídí ndéré
ótoyéme bɨlámá ledre ené bɨ mándḭsḭ
'dódo a zɨ́ kúfú 'yḭ ga bɨ ndaní Yụ́da e wá
ní zɨ́ 'yḭ ga bɨ kɨ́ ledreyé owóowó, zɨ́ 'yḭ ga
bɨ 'bɨ Kɨ́résḭto íri ní, gɨ zɨ́ moko ga bɨ kóo
máméngḭ yée kɨ́ yée bɨ mááyí ndḭsḭ méngḭ
yée ba kɨ́ ndéréye gbékpḭ́e. Ndḭsḭzé kóo
céré ze kɨ́ manda máa ga gére née sɨmɨ bɨ
mándḭsḭ ótoyéme ledre née zɨ́ye ní.
3 Abú Tḭ́to ndaá Yụ́da wá, utú ngbụru
kací ondụ́ ezé 'bɨ Yụ́da e wá, nda gɨ zɨ́a bɨ
ṇguṇgu ledre Kɨ́résḭto go ní, sɨmɨ bɨ azé
sɨmɨ Yerụsaléma íri ní, zɨ́ manda ga gére
née kpá fú ówo wo káa do mbigí 'yḭ 'bɨ
Kɨ́résḭto.
4 Nderézé sɨmɨ Yerụsaléma gɨ zɨ́a ngíti
géyḭ 'yḭ ṛanga e ya yée nɨyí kpá 'dódo
ledre 'bɨ Yésụ. Iliní tɨ́ lá sínyíónzó moko
'bɨ Kɨ́résḭto bɨ do sḭ́lḭ́ze ní gɨ ro zɨ́ze ídíze
mɨódóze káa do owụ́kụlụ́ 'bɨ lúyú ledre.
5 Abú nɨyí kɨ́ ledre eyé ga gére née
kenée yá, indizé ezé mbílíze zɨ́ye wá,
gɨ zɨ́a ilizé zɨ́ bɨlámá ledre 'bɨ Lomo bɨ
ndḭsḭzé 'dódo a ní ndíki bi do mɨmbé'desé
kɨ́ngaya.
6 Abú manda ga bɨ 'bɨ 'yḭ 'bɨ Kɨ́résḭto
ga gére née nɨyí kací komo tụ́'dụ́ 'yḭ e
mɨngburokoyé yá, née ndaá 'bɨ ené
mongụ́ ledre zɨ́ma wá. Gɨ zɨ́a zée
'yḭma'dí e ledrezé nɨ kací komo Lomo

mbá owóowó. Ndaní kí yata ledre ési a simi ledre ga bi mándísi 'dódo yée ní wá.
7 Manda ga gére née owoní bú bilámáne kídí Lomo kasa máa ne 'dódo bilámá ledre ené zí kúfú 'yi ga bi ndaní Yúda e wá ní. Kpá káa zí bi kasa Pétero kí ledre máa née ndéré 'dódo a zí Yúda e ní.
8 Lomo bi kasa Pétero 'yimikása nderé 'dódo ledre ené zí Yúda e ní, ni kpá ne bikéri Lomo bi kasa máa káa do 'yimikása ndéré 'dódo ledre ené zí 'yi ga bi ndaní Yúda e wá ní.
9 Zí Pétero e kí Yakóbo e kpá kí Yiwáni e bi niyí kí ledreyé owóowó zí 'yi 'bi Kírésito ga bi simi Yerusaléma ní ídíye kí mongú rokinyi kíze kí Baranába gi zía Lomo ifi bayi moko ené go zíze kéye. Zíze ndísi 'bi ezé 'dódo ledre zí kúfú 'yi ga bi ndaní Yúda e wá ní. Zí Pétero e kí Yakóbo e kí Yiwáni ndísi 'bi eyé 'dódo ledre zí Yúda e.
10 Odu owú ledre bi ukuní zíze ní ni idízé sáká lafúze ga bi 'yi 'bi Kírésito ngárá éyí ndaá zíye wá ní. Née kóo ledre bi mándísi gámá kíe simi domá kací kadra mbá ní.

Páwulo mada Pétero simi Ánatiyoko

11 Simi bi kóo Pétero ogundiki máa simi Ánatiyoko ní, zíma kóo máda wo zaá o'buó'bu gi zía ndisi nda go méngi ledre ga bi utúasání wá ní.
12 Simi bi kóo Yúda ga bi nguŋguní ledre 'bi Kírésito oguní aka gi zí Yakóbo gi simi Yerusaléma wá ní, Pétero ndisiní aka kóo tí ánu kótru éyí kí kúfú 'yi ga bi nguŋguní ledre 'bi Kírésito utúní ngburu wá ní. Nda gi 'dá'ba, simi bi ngíti géyi Yúda ga bi niyí kí Yakóbo e simi Yerusaléma oguní ní, zí Pétero ásiné kí ánu kótru éyí kí 'yi ga bi nguŋguní ledre 'bi Kírésito utúní ngburu wá ní káa bi Yúda e ga gére née niyí sínyi irané ke.
13 Ngíti géyi Yúda ga bi nguŋguní ledre Kírésito go, simi bi lurúní Pétero kí méngi kéyi kenée ní, zíye kpá ásiyé kí ánu kótru éyí kí 'yi ga bi nguŋguní ledre 'bi Kírésito utúní ngburu wá ní. Zí Baranába kpá 'dí'bi ledre 'bi Pétero née, zí miméngi ledre eyé ndísi ídíne kpí gi zí ledre ga bi nguŋguzé gi ro ndísi méngi yée ní.
14 Simi bi málúrú miméngi ledre 'bi 'yi 'bi Kírésito ga gére née utúasá ené lolu kací bilámá ledre 'bi Kírésito ní wá gi zí miméngi ledre 'bi Pétero ní, zíma inyimá máda Pétero do komoyé o'buó'bu kídí, "Pétero, née kenée lárá ledre 'di? Abú áyí Yúda yá, méngi lolu ondú bi 'bi Yúda e wá ní, sara íli nda gága 'yi máa yée ga bi kúfúye ndaní Yúda e wá ní, idíní ndísi méngi ledre máa wo bi ondú 'bi Yúda e iliní gi ro 'di?"
15 Simi bi 'buzé e ndikiní zée ní, 'dodoní zíze tí za mbá loru ga bi Lomo i'bí zíze Yúda e ní. 'Yi máa yée ga bi ndikiní yée simi ngíti kúfú ndaní Yúda e wá ní, ndisizé kóo lúrú yée káa do 'yi lúyú ledre e gi zía bi menginí eyé ledre kací loru bi Lomo i'bí zíze wá ní.
16 Nda gi 'dá'ba zíze óguzé ówoyéme a kídí, í'i, 'yima'dí utúasá ené ídí mbigí 'yi 'bi Lomo gi zía bi ndisi méngi ledre e duú kací loru bi Lomo i'bí zíze ní wá, yí ené duú togú 'yi nguŋgu ledre Kírésito Yésu go. Née sí ledre bi nguŋguzé ledre Yésu gi zía ní, gi do bi zíze ídíze mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní.
17 Gi zía bi otoomozé loru ezé 'bi Yúda e kenée zíze nguŋgu ledre Kírésito ní, zí ngíti géyi 'yi ezé e lúrú zée káa do 'yi lúyú ledre e. Ma'díi, ngúŋgu ledre 'bi Kírésito, oto zée go káa do 'yi lúyú ledre e? Ranga, éyí ndaá kenée wá.
18 Mááyí ídí 'yi lúyú ledre togú máótoómo mbigí 'dódo ledre bi 'bi Lomo ní go, zíma ndá'bamá kpá té méngi ledre kací ondú 'bi loru ezé 'bi Yúda e bi kóo máótoómo go ní.
19 Simi bi kóo máŋgúŋgu aka ledre 'bi Kírésito wá ní, loru ezé 'bi Yúda e ni kóo duú ne kí ledrené zíma owóowó. Gi zí kéyi née zíma ówo a máyá mándá mbigí 'yi 'bi Lomo wá. Bi ba ní, ledre 'bi loru ezé ndaá 'bi ené lolu lá duú ne zíma owóowó wá, mándísi nda méngi yí amá go duú éyí ga bi Lomo ili yée ní.
20 Miméngi ledre ga bi kóo mándísi méngi yée 'dá'dá ngárá ndaní bilámáye

wá ní, mɨúyu Kɨrésịto Yésụ do mɨngbúngbu kágá ufuoyó yée go mbá gɨ zía máṇgúṇgu go kɨdí nɨ Owụ́ 'bɨ Lomo, mááyí nda go mbigí 'yị ené. Mándịsị nda go méngị dụụ́ ledre ené gɨ zía oto 'búma go zía úyuné gɨ romá.

21 Sómụ́sé kɨdí bɨlámá ledre bɨ Lomo mengị zíze zía yómo zée née gɨ zía bɨ ndịsịzé méngị ledre kací ondụ́ 'bɨ lorụ ezé 'bɨ Yụ́da e ní? Ɨ'ɨ, ndaá 'bɨ ené gɨ zí ledre née wá. Yị ené gɨ zía bɨ 'búze nɨ doa kɨngaya ní. Máási amá gɨ ro bɨlámá ledre bɨ mengị zíma née wá. Idí yaá lorụ nɨ yómozé e ne yá, káa bɨ umbu bɨ kóo Kɨrésịto uyu wo ní moko ndaá sɨmɨ a wá.

3

Lorụ bɨ Lomo i'bí ní yomo ené 'yị wá

1 Áko, sée 'yị ga bɨ 'bɨ Galatíya ní, méngịsé kéyị káa zí éyị́ bɨ ówosé ledre wá ní gɨ zí 'di? Ambí londo sée ne? Tí bɨ kóo 'dodozé ledre gɨ ro Kɨrésịto Yésụ go zíse fúó kɨdí ufunɨ wo do mɨngbúngbu kágá gɨ rosé ní.

2 Úkusé aka zíma, sómụ́ ledre esé nɨ kɨdí Lomo i'bí kóo 'Dówụ́ne sɨmɨsé gɨ zía bɨ ndịsịsé méngị kéyị kací lorụ bɨ Lomo i'bí zíze Yụ́da e ní? Ɨ'ɨ, yị́ ené gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre Kɨrésịto bɨ 'dodozé zíse ní.

3 Ṛífusé mɨṛífu, zíse óyó sogosé zí 'Dówụ́ Lomo bɨ ndịsịsé go lódụ́ a ní, zíse ndịsị lódụ́ kací lorụ kɨdí gɨ do bɨ zíse ómosé?

4 Kụ́rụ́ ga bɨ rosé gɨ zí ngíti géyị 'yị e gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Kɨrésịto ní, ílisé zía ídíákáne lá goo rosé gbékpịne?

5 Lomo i'bí 'Dówụ́ne sɨmɨsé zíse ndịsịsé méngị mɨngburoko ledre e kɨe née gɨ zía bɨ ndịsịsé méngị kéyị kací lorụ bɨ 'bɨ Yụ́da e ní? Ɨ'ɨ, yị́ ené gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre Kɨrésịto bɨ 'dodozé zíse ní.

6 Ídísé óto ledre ba sɨmɨ dosé, "Abarayáma útúásá kací komo Lomo káa do mbigí 'yị yị́ ené gɨ zía bɨ ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo ní."

7 Ídísé ówo a bɨlámáne kɨdí 'yị ga bɨ za mbá ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Lomo go ní, nɨyí go owụ́ ga bɨ 'bɨ Abarayáma ní sɨmɨ Lomo.

8 Nɨ kóo go mɨékéne 'desị́ sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨdí, 'yị ga bɨ nɨyí zí Lomo kɨ́ ledreyé owóowó káa do mbigí 'yị ené e ní, dụụ́ yée ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Lomo go ní. Káa zí bɨ kóo Lomo ma'dáa uku zí Abarayáma ní kɨdí, "Mááyí í'bí úndru zí ṛịkị́ kúfú 'yịma'dí e do sogo káṇgá mbá kpụrụ́ gɨ sɨmɨyị.́"

9 'Yị ga bɨ za mbá ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Lomo go ní, Lomo nɨ í'bí úndru zíye káa zí bɨ kóo i'bí úndru zí Abarayáma ní.

10 'Yị máa yée ga bɨ i'bíní 'bɨ eyé royé dụụ́ ndịsị méngị ledre kací lorụ bɨ Lomo i'bí zí Yụ́da e gɨ do bɨ zíye útúásáye kací komo Lomo ní, utúasánɨ́ eyé méngị lorụ ga gére née mbá wá. Gɨ zí kéyị née, Lomo nɨ í'bí 'do'dó royé. Káa zí bɨ nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨdí, "'Yị bɨ mengị ledre kací lorụ ga bɨ mɨékéye sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo née mbá wá ní, Lomo nɨ 'dó'do wo bɨsinyíne ní."

11 Owoyemezé go bɨlámáne kɨdí, 'yịma'dí utúasá ídí mbigí 'yị 'bɨ Lomo kɨ́ méngị kéyị kací lorụ bɨ kóo i'bí zí Yụ́da e ní wá, gɨ zía "Mbigí 'yị amá e nɨyí ndíki trịdrị bɨ za fí ní gɨ zía ṇguṇgunɨ́ ledre amá go ní."

12 'Dí'bi lorụ bɨ Lomo i'bí zí Yụ́da e kɨ́ ledre ené owóowó ndaá 'bɨ ené mbigí mɨsi'di 'bɨ ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo wá. Yị́ ené ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo nɨ óto 'yị ne kɨ́ ledrené owóowó. "'Yị bɨ ili zíne útúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yị ené gɨ zía bɨ née ndịsị lódụ́ kací lorụ ní yá, idí ndịsị méngị ledre ga bɨ lorụ ili yée ní kɨ́ mɨmbé'dené mbá."

13 Umbu bɨ kóo azé úyu a gɨ zí Lomo gɨ zía bɨ utúasázé lúrú bi kací lorụ bɨ Lomo i'bí ní bɨlámáne wá ní, Kɨrésịto 'di'bioyó gɨ komozé go, uyu nda kóo go ne do bi kacíze. Nɨ mɨékéne kɨdí, "Mɨmbé'dekesị́ 'bɨ Lomo nɨ nda ídí go ro 'yị bɨ nɨyí úfu wo do mɨngbúngbu kágá ní."

14 Sɨmɨ bɨ Yésụ uyu do bi kacíze 'yịma'dí e ní, zí úndru bɨ kóo Lomo i'bí

3:6 3:6 Dosị́ éyị́ e 15:6 **3:8 3:8** Dosị́ éyị́ e 12:3, 18:18, 22:18 **3:10 3:10** Gbre lorụ 27:26 **3:11 3:11** Abụkụ́kụ 2:4 **3:12 3:12** Lévị 18:5 **3:13 3:13** Gbre lorụ 21:23

zɨ́ Abarayáma ní báyiné ndéréógụné gị zɨ́ kúfú 'yịma'dí e do sogo káṇgá za mbá gɨ zɨa bɨ ṇguṇguzé ledre Kɨ́résịto Yésụ ní. Zɨ́ 'Dówụ́ Lomo bɨ Lomo uku ledrea ní ógụ ndịsịné sɨmɨzé.

Mɨyéme ledre 'bɨ Lomo

15 Owụ́ 'bɨ Babá e, máúku aka zɨse kací mɨménḡị ledre 'bɨ 'yịma'dí e, sómụ́sé togụ́ 'bụmɨowụ́ yeme ledre go zɨ́ owụ́ 'bɨ ené, zɨ́ 'bụmɨowụ́ máa née go úyuné ní, ngíti 'yị gɨ 'dí sogo nɨ ógụ 'dí'bióyó ledre née togụ́ 'dí'bi ngíti ledre ési a sɨmɨ a? Ɨ'ɨ, éyị́ utúasá méngị roné kenée wá. Nɨ gɨ ro ledre bɨ Lomo yeme ní kenée.

16 Kpá kenée, Lomo yeme ledre go i'bí úndru zɨ́ Abarayáma kɨ́ ngúru owụ́ gɨ dongará bulúnduga owụ́ ga bɨ gɨ sɨmɨ kúfú Abarayáma ma'dáa ní. "Ngúru owụ́" bɨ Lomo uku ledre a née nɨ "Kɨ́résịto." Ndaá 'bɨ ené Yụ́da e wá.

17 Ba éyị́ bɨ máíli zɨse ówoyéme a gɨ sɨmɨ ledre bɨ kóo Lomo yemeomo zɨ́ Abarayáma ní. Do kací a mengị kóo sɨmɨbi míya eso, cị́kéṛị́ a doa sokó (430), zɨ́ Lomo kóo í'bí lorụ zɨ́ Mụ́sa. Bɨ kenée ní, lorụ bɨ kóo Mụ́sa ekéomo née, roko'bụ a ndaá zɨa 'dí'bióyó mɨyéme ledre bɨ Lomo yeme zɨ́ Abarayáma ní wá.

18 Ndásé sómụ́ lúyú ledre kɨ́dí, Lomo nɨ í'bí úndru bɨ nɨ trịdrị ní zɨse gɨ zɨa bɨ ndịsịsé 'dí'bi sị́lị́se ro lorụ ndá ní wá. Yị́ ené gɨ zɨa Lomo ma'dáa yemeomo yị́ ené ledre máa née ne kú kenée. Née sị́ ledre bɨ zɨa úku a zɨ́ Abarayáma gɨ roa ní. 'Yị bɨ nɨ 'dí'bióyó mɨyéme ledre 'bɨ Lomo née ní ní ndaá.

19 Sara togụ́ Lomo yeme kóo ledre go kenée ní, i'bíogụ nda kóo lorụ zɨ́ Mụ́sa éké a gɨ ro 'di? Lomo kasa kóo maláyika ené ógụ úkuí'bí lorụ née zɨ́ Mụ́sa éké a gɨ do bɨ zɨ́ lorụ ma'dáa ndịsịné 'dókó zée gɨ zɨa zée 'yịma'dí e ndịsịzé lúyú kací kadra za mbá. Lorụ máa née nɨ ndịsị 'dókó zée gɨ ro zɨ́ze ówo ma'díi ledre gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ bulúndu Abarayáma Kɨ́résịto nɨ ógụ dongaráze, zɨa nda ndịsịné 'dódo ma'díi ledre e zɨ́ze ní.

20 Lomo kasa ené kóo ngíti 'yị do bɨ kacíne idí ndéré úku ledre zɨ́ Abarayáma kɨ́dí née yeme ledre go zɨa ní wá. Lomo ịnyị yị́ ené cụ́ ne úku ledre kɨ́dí, "Abarayáma, máyéme ledre go zɨ́yị."

21 Ndásé sómụ́ lúyú ledre kɨ́dí, lorụ bɨ Lomo i'bí zɨ́ Mụ́sa eké a ní nɨ nda go ne do bɨ kací mɨyéme bɨ ledre bɨ kóo Lomo yeme zɨ́ Abarayáma gɨ ro í'bí úndru zɨ́ kúfú 'yịma'dí e za mbá ní wá. Ɨ'ɨ, ndaá kenée wá. Lorụ née ndaá kpá gɨ ro zɨa óto zée zɨ́ze útúásáze kací komo Lomo gɨ ro trịdrị bɨ za fí ní wá.

22 Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí, "Zée 'yịma'dí e za mbá, azé mɨlákazé sɨmɨ ká'dá 'bɨ mɨlúyú ledre e." Nda gɨ zɨ́ ledre née ní, zɨa yéme ledre kɨ́dí, née nɨ yómo zée gɨ sɨmɨ umbu 'bɨ lúyú ledre 'búó togụ́ ṇguṇguzé ledre Kɨ́résịto Yésụ go.

23 Sɨmɨ bɨ kóo ṇguṇguzé aka ledre Kɨ́résịto wá ní, azé kóo mbá mɨlákazé sɨmɨ ká'dá 'bɨ mɨlúyú ledre e. Lorụ nɨ kóo fú lá ndịsị kụ́'dụ sị́lị́ne rozé kɨ́dí ndazé méngị lúyú ledre e wá. Omozé karaba ba gɨ zɨa bɨ Kɨ́résịto ogụ go, ṇguṇguzé ledre ené nda go ní.

24 Lorụ ndịsị 'bɨ ené kóo 'dódo zɨ́ze lá dụ́ụ́ mɨsi'di. Nda té sɨmɨ bɨ Kɨ́résịto ogụ, zɨ́ze ṇgúṇgu ledre ené ní, karaba utúasázé go kací komo Lomo káa do mbigí 'yị ené e.

25 Mbófo éyị́ gɨ zɨa Kɨ́résịto ogụ go líkpíóyó zée gɨ sɨmɨ ká'dá 'bɨ mɨlúyú ledre e. Lorụ kụ'dụ lolụ sị́lị́ne rozé fú lá kɨ́dí azé 'yị lúyú ledre e wá, gɨ zɨa ṇguṇguzé ledre 'bɨ Kɨ́résịto go.

Mbigí owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní

26 Lúrúsé aka, gɨ zɨa bɨ ṇgúṇgusé ledre Kɨ́résịto Yésụ go ní, útúásásé kací komo Lomo go káa do owụ́ 'bɨ ené e.

27 Gɨ zɨa bɨ kóo ṇgúṇgusé ledre Kɨ́résịto ma'dáa ní, née sị́ ledre bɨ do í'bí babatịza zɨse gɨ zɨa ní. Gɨ ro do ówo a mbá kɨ́dí ásé go mbigí 'yị ené e, ndịsịsé go méngị dụ́ụ́ ledre ga bɨ 'bɨ ené e ní.

28 Nda gɨ ore, azé do komo Lomo go dụ́ụ́ owụ́ 'bɨ ené e. Ngíti éyị́ ndaá lolụ íri, yaá

3:16 3:16 Dosị́ éyị́ e 12:7, Dosị́ éyị́ e 13:15, Dosị́ éyị́ e 24:7

wo ba nɨ 'bɨ ené gɨ sɨmɨ ngíti kúfú kpḭ, togṵ wo ba nɨ 'bɨ ené Yṵda, ba 'bɨ ené gbékpḭ kára, togṵ wo ba 'bɨ ené ya'dá 'yḭ, togṵ 'yḭ bɨ kɨ́ ro doné togṵ mbú owṵ́kṵlṵ́ ní wá. Éyḭ ndaá lolṵ íri kenée wá gɨ zía ṇgúṇgusé ledre Kɨ́résḭto Yésṵ go, ásé go dṵṵ́ éyḭ kḭé'do sɨmɨ Lomo.

29 Gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Kɨ́résḭto go ní, ásé nda go kpá bulúndu Abarayáma sɨmɨ Lomo. Ásé ómo gɨ sɨmɨ umbu mbá káa zɨ́ bɨ kóo yeme go kenée zɨ́ Abarayáma ní.

4

1 Gɨ ro zɨ́se ówoyéme ledre née bɨlámáne, mááyí aka úku lḭ́lḭ ledre zɨ́se gɨ ro owṵ́ 'bɨ 'be. Togṵ́ 'bṵ a uyuomo wo nɨ aka lá cúku'dée, abú éyḭ ga bɨ 'bɨ 'bṵ a ní nɨyí tɨ́ 'bɨ ené yá, gɨ zía bɨ nɨ aka cúku'dée ní, nɨ aka yḭ ené káa zɨ́ owṵ́kṵlṵ́ ní.

2 Owṵ́ née ngíti 'yḭ nɨ aka ndḭsḭ lúrú bi kacɨ́ a ne, gḭ sɨmɨ sḭndḭ kadra bɨ 'bṵ a yéme zɨ́ owṵ́ née útúásáne 'dí'bi 'be ní, zía nda 'dí'bi 'be.

3 Do sogo káṇgá ba odóngeṛḭ zée kenée, káa zɨ́ 'yḭ bɨ 'di'bigaganɨ́ wo mɨ'dí'bigága ní gɨ ro zíze ndḭsḭzé méngḭ dṵṵ́ ledre ga bɨ ili yée ní.

4 Sɨmɨ bɨ sḭndḭ kadra bɨ kóo Lomo oto utúasá nda go ní, zɨ́ Lomo kásaógṵ mbigí owṵ́ 'bɨ ené do ndíkiógṵ wo káa do 'yḭma'dí dongará Yṵda e bɨ kóo Lomo i'bí lorṵ zɨ́ye ní.

5 'Bṵ a Lomo kasaogṵ wo lálaógṵ zée gɨ sḭ́ sḭ́lḭ́ lorṵ 'bɨ Yṵda e gɨ ro zíze ídíze mbigí 'yḭ ené e.

6 Gɨ zɨ́ kéyḭ née ní, sée mbá, ídísé ówo a kɨ́dí ásé go mbigí 'yḭ ga bɨ 'bɨ Lomo ní ma'díi, gɨ zía kasa 'Dówṵ́ne go ógṵ ndḭsḭné sɨmɨ mɨmbé'dezé 'dódo Lomo zíze gɨ ro zíze ówo wo káa do 'Bṵzé.

7 Gɨ zɨ́ mɨyéme ledre 'bɨ Lomo gɨ rozé, ndásé lolṵ owṵ́kṵlṵ́ e wá, ásé go owṵ́ 'bɨ ené e, bɨlámá ledre ga bɨ ndḭsḭ méngḭ yée zɨ́ 'yḭ e ní, nɨ kpá méngḭ yée zɨ́se.

Ídísé kpá fú ídí mbigí 'yḭ ga bɨ 'bɨ Lomo ní

8 Sɨmɨ bɨ kóo ngárá ówoyémesé aka ledre gɨ ro mbigí Lomo wá ní, ndḭsḭsé aka kóo íni ini zɨ́ lomo ga bɨ ngárá ndanɨ́ mbigí Lomo wá ní.

9 Bɨ ba ní, ówoyémesé Lomo go káa do mbigí 'Bṵsé, ásé zía go kɨ́ ledresé owóowó káa do mbigí owṵ́ 'bɨ ené e gɨ zía 'di'bi sée go zíne. Sara ílisé óyó sogosé zía, zíse ndá'basé méngḭ bɨcayi ledre 'bɨ lomo ga bɨ ngárá ndanɨ́ mbigí Lomo wá ní gɨ zɨ́ 'di?

10 Ngíti géyḭ 'yḭ e ukunɨ́ zíma kɨ́dí ndá'basé yḭ esé go drú ndḭsḭ méngḭ ondṵ́ ga bɨ, óto úndru mɨkánda éfé kɨ́ ngíti géyḭ sḭ́lḭ́ ga bɨ sɨmɨ 'dú'du 'bɨ éfé ní nda kpá kɨ́ ngíti géyḭ mɨngburoko ayímbi ga bɨ kacɨ́ ondṵ́ 'bɨ Yṵda e ní.

11 Éyḭ bɨ méngḭsé née oto máa go zíma ídíma kɨ́ mongṵ́ sómṵ́sɨmɨ gɨ zɨ́ ledre bɨ méngḭsé née. Ngḭrḭ mengḭ máa gɨ zía, máíli zɨ́ mongṵ́ 'dódo ledre bɨ kóo má'dódo zíse íri ní ndéréne gbékpḭe wá.

12 Owṵ́ 'bɨ Babá e, máṇgúṇgú romá zíse, ídísé ótoómo ledre 'bɨ ndḭsḭ óto úndru ondṵ́ bɨ 'bɨ Yṵda e ní 'dá'ba, zíse ídíse káa zɨ́ máa ní gɨ zía mándá 'bɨ amá mɨódóngéṛḭmá kɨ́ ondṵ́ 'bɨ Yṵda ga gére née wá, mááyí nda go káa zɨ́ bɨ kóo ásé 'dá'dá ní. Bɨsinyí ledre ndaá dongaráze kése wá.

13 Ówosé bú bɨlámáne sɨmɨ bɨ kóo máógṵ 'dódo bɨlámá ledre 'bɨ Kɨ́résḭto zíse íri ní, sɨmɨ sanáma ndaá kóo bɨlámáne wá.

14 Abú mɨídíma bɨ kóo kɨ́ ndíyá dongaráse íri née nɨ kóo zíse mongṵ́ úzu éyḭ yá, zíse kpá fú 'dí'bi máa sɨmɨ sṵmṵ kɨ́ sḭ́lḭ́se sokó. Zíse ídíse kɨ́ rokinyi gɨ romá káa zɨ́ maláyika, togṵ́ kenée wá, nda káa zɨ́ éyḭ bɨ mááyí go za cṵ́ Kɨ́résḭto Yésṵ ní.

15 Máówo kóo bú bɨlámáne kɨ́dí sɨmɨ sḭndḭ kadra bɨ kóo née, togṵ́ ya ídísé kóo útú ku pho'dṵ gɨ romá, ásé kóo tɨ́ geré méngḭ a kenée. Bɨ nda ba ní, éyḭ ndaá 'bɨ ené lolṵ kenée wá, bɨlámá ledre née lelḭ nda gɨ zɨ́ 'di?

16 Óyósé nda máa karaba go káa do ezeokóse ba gɨ zía bɨ mándḭsḭ 'dódo mbigí ledre zíse ní?

17 'Yḭ 'dódo ledre ga gére née ogṵnɨ́ ndḭsḭ úku bɨlámá ledre ga gére née zíse za mbá gbékpḭe, iliní tɨ́ lá lóndo sée. 'Dódo ledre eyé ga gére née ndanɨ́ eyé ma'díi

'dódo ledre e wá. Iliní tí lá gɨ do bɨ zíse ótoómo 'dódo ledre amá, zíse lányáse ro 'dódo ledre eyé.

18 Utúasá mɨútúásá zí mɨmbé'desé ídíne 'dága gɨ ro méngị bɨlámá ledre e, abú sɨmɨ sịndị̄ kadra bɨ ndazé kése do bi kẹ́rị́ a wá ní.

19 Owụ́ 'bɨ amáa e sɨmɨ Lomo, máí'bí ándá kpá romá go zí 'do'dó gɨ ro 'dódo ándá ledre 'bɨ Lomo zíse 'búó togụ́ málúrú kídí 'dí'bisé Kírésịto go ngị́rị do mɨmbé'desé.

20 Má'dí'bi mɨmbé'demá yáa do sị́lị́ma gɨ rosé. Nɨ kóo ídí bɨlámáne togụ́ azé kése ba do bi kị́é'do, káa bɨ máútúásá úku ledre zíse o'bụó'bụ káa zí ba wá.

'Yị ga bɨ iliní fú lá ídí sị̄ sị́lị́ lorụ ní

21 Sée ga bɨ 'dí'bisé lorụ bɨ Mụ́sa ekéomoní zí Yụ́da e ndá do sị́lị́se ní, ówosé ini ledre gɨ sɨmɨ a bú, uku yaá 'di?

22 Mɨéké kúrú Lomo uku kídí, Abarayáma ndiki kóo owụ́ e gbre. Ngúru a mbágáa nɨ kára 'be. Ngúru a mbágáa nɨ 'bɨ ené gɨ 'dí sogo owụ́kụlụ́.

23 Owụ́ máa wo bɨ mbágáa nɨ 'bɨ ené gɨ 'dí sogo ní, ndikiní 'bɨ eyé wo kí sómụ́ ledre bɨ gɨ zí 'yịma'dí ní. Wo bɨ mbágáa nɨ kára 'be ní, ndikiní 'bɨ eyé wo gɨ zía Lomo yemene kenée.

24 Kará ga bɨ gbre née, Agára kí Sára, ledre ga bɨ gɨ royé ní 'dodoní mɨsi'di ga bɨ gbre nɨyí mɨyéme ledre 'bɨ Lomo gɨ ro 'yị ené e ní. Mɨyéme ledre bɨ kóo Lomo i'bí zí Mụ́sa do Landa bɨ kí ịrịné Sináya ní, owụ́ ga bɨ 'bɨ Agára nɨyí 'bɨ eyé mbá káa zí 'yị ga bɨ nɨyí sị́ sị́lị́ lorụ ní, gɨ zía mbágáye nɨ owụ́kụlụ́.

25 Ledre gɨ ro Agára 'dodo ledre gɨ ro Landa bɨ kí ịrịné Sináya ní. Landa née nɨ sɨmɨ káṇgá bɨ ndoloní Arábiya ní, nɨ cé káa zí Yerụsaléma bɨ do sogo káṇgá ona ní. Gɨ zía 'yị ga bɨ 'bɨ Yerụsaléma ní, lorụ nɨ ne kí roko'bụné doyé.

26 Sára bɨ nɨ 'bɨ ené kára 'be ní, nɨ 'bɨ ené go káa zí mɨkánda Yerụsaléma bɨ nɨ ógụ gɨ komo ere ní. Zée ga bɨ ṇguṇguzé ledre Kírésịto go ní, azé go mbá owụ́ 'bɨ ené e ndazé lolụ sị́ sị́lị́ lorụ káa zí owụ́kụlụ́ e wá.

27 Ledre ba nɨ kpá mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kídí,

"Bi eme royị́ mu yị́ị́ kára mɨkoto,
Ídí mu yéyéyị́ 'dága kí rokinyi
abú ndíki eyị́ owụ́ kú wá.
Áyí ndíki tụ́'dụ́ owụ́ e
rómo kára bɨ tonó ndíki owụ́ e go gɨ zíyị́ 'dá'dá ní."

28 Bɨ ba ní owụ́ 'bɨ babá e, azé go owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní gɨ zía Lomo ma'dáa yeme kóo ledre née go kú kenée 'desị́ kpá káa zí bɨ kóo yeme ledre gɨ ro Isáka zí Sára ndíki wo zí Abarayáma ní.

29 Sɨmɨ bɨ kóo owụ́ 'bɨ Abarayáma ga bɨ gbre née nɨyí aka nzéré, zí wo bɨ kóo mbágáa nɨ gɨ 'dí sogo owụ́kụlụ́ ní, i'bí 'do'dó ro owụ́ máa wo bɨ ndikiní wo kací mɨyéme ledre 'bɨ Lomo sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo bɨ mbágáa nɨ kára 'be ní. Nɨ karaba zíze kpá kenée, 'yị ga bɨ gɨ 'dí sogo ní ndịsịní 'dó'do zée 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní mɨ'dódo.

30 Owụ́ 'bɨ Abarayáma ga bɨ gbre née, mɨéké kúrú Lomo uku 'bɨ ené gɨ royé yaá 'di? Mɨéké kúrú Lomo uku kídí, "Ídí ógóóyó kára owụ́kụlụ́ née kí owụ́ 'bɨ ené née gɨ 'be gɨ ona 'dá'ba. Máíli zí owụ́ gɨ sɨmɨ kára owụ́kụlụ́ née karanée ífi sɨmɨ éyị́ sị́lị́yị kí wotị̄ma Isáka wá."

31 Gɨ zí kéyị́ née ní owụ́ 'bɨ babá e, máúku zíse kídí ndazé ezé owụ́ ga bɨ mbágáze nɨ owụ́kụlụ́ ní wá. Azé yị́ ezé gɨ sɨmɨ kára bɨ nɨ mbigí kára 'be ní.

5

Idízé lányá dụ́ụ́ ro ledre 'bɨ Kírésịto

1 Máúku zíse owụ́ 'bɨ babá e, Kírésịto uyu gɨ ro 'dí'bióyó zée gɨ sị́ roko'bụ 'bɨ lorụ. Káa zí bɨ goó kenée ní, idízé lányá dụ́ụ́ ro ledre 'bɨ Yésụ káa bɨ azé fú ídí sị́ lorụ ke.

2 Máúku zíse ma'díi, togụ́ ótosé komosé fú lá gɨ ro ledre 'bɨ útú ngbụru gɨ do bɨ zíse útúásásé kací komo Lomo káa do mbigí 'yị ené e yá, umbu bɨ kóo Kírésịto uyu do

4:27 4:27 Isáya 54:1 **4:30 4:30** Dosị́ éyị́ e 21:10

mɨngbúngbu kágá gɨ rosé ní, moko ndaá sɨmɨ a zíse wá.
3 Mááyí kpá úku ándá a zíse, togụ́ 'yị ya
née ili útú ngbụru té kí kací lorụ yá, idí
ndịsị méngị ledre ga bɨ lorụ uku yée ní za
cé.
4 Sée ga bɨ ílisé ndịsị méngị ledre dụụ́
kací lorụ gɨ do bɨ zíse útúásásé kací komo
Lomo káa do mbigí 'yị ené e ní, ídísé
ówo a bɨlámáne kídí óyósé sogosé go zí
Kírésịto, trịdrị bɨ Lomo yemeomo gɨ rosé
ní, ndaá lolụ 'bɨ esé wá.
5 Gɨ zía 'bɨ ezé ní, 'Dówụ́ Lomo 'dodo
yeme go zíze bɨlámáne kídí togụ́ sịndị
kadra utúasá go yá, azé útúásá ídí mbigí
'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní gɨ zía ṇguṇguzé ledre
Kírésịto go.
6 Yịị 'yị bɨ ṇgúṇgu ledre Kírésịto Yésụ
go ní, togụ́ útú go ngbụru togụ́ útú wá,
née ndaá 'bɨ ené mongụ́ ledre zí Lomo
wá. Éyị bɨ nɨ kí ledrené owóowó ní, yị ené
ledre 'bɨ Kírésịto bɨ ṇgúṇgusé, zía óto sée
zíse ndịsịsé óto 'bú lafúse ní.*

7 Málúrú, 'dí'bisé kóo ledre 'bɨ Kírésịto
bɨ 'dodoní zíse ní go kíngaya ndịsị lódụ́ a,
sara ambí lóndo nda sée ne, zíse óyó
sogosé zí mbigí 'dódo ledre ní?
8 Sómụ́ ledre bɨ 'bɨ óyó sogo 'yị zí mbigí
'dódo ledre ní, ogụ ené gɨ zí Lomo wá. Gɨ
zía Lomo ma'dáa ndolo sée née gɨ ro zíse
ṇgúṇgu ledre Kírésịto.
9 Bɨsinyí 'dódo ledre nɨ káa zí kidri ní.
Nɨ óto ngáká esị kịé'do zía ényené. Zí
ngáká esị bɨ kịé'do née nda óto tụ́'dụ́
lafúne e zíye ényeyé mbá.
10 Gɨ zía ṇgúṇgusé ledre Ngére Yésụ go,
máówo bú kídí ledre bɨ mááyí úku a ba
ásé úwú a. 'Yị bɨ ndịsị sínyi dosé née,
karanée 'dá'dá íri Lomo nɨ 'décị ngbanga
roa bɨsinyíne.

11 Owụ́ 'bɨ Babá e, idí mándịsị ba kóo
fú 'dódo ledre gɨ ro útú ngbụru yá, káa
bɨ 'yị e 'do'doní máa ba wá. Ledre bɨ
kóo má'dódo zí 'yị e ní, nɨ dụụ́ wo bɨ kídí
Yésụ uyu kóo do mɨngbúngbu kágá gɨ ro
'yịma'dí e, 'yị e idíní ṇgúṇgu ledrea gɨ ro
zíye ómoyé ní. Née éyị bɨ oto Yụ́da e zí
mɨmbé'deyé ésịne ní.
12 Áko, 'yị ga bɨ ndịsịní sínyi dosé kídí,
útú ngbụru emesá, útú ngbụru emesá ní,
ndaá kóo ídí zíye dụụ́ útú ngbụru née wá,
'be kóo zí Lomo í'dióyó yée gɨ sɨmɨ bongó
mɨí'dióyó 'dá'ba gɨ do bɨ zíye ídíákáye lá
wọróye kenée.
13 Owụ́ 'bɨ Babá e, Lomo 'di'bioyó sée
gɨ sɨmɨ kụrú lorụ 'bɨ Yụ́da ga gére née
go, ásé nda go kí ro dosé. Ndásé lolụ
'dí'bi bɨlámá ledre bɨ Lomo mengị zíse
née ndịsị méngị bɨsinyí ledre kíe gɨ zí 'bú
ledre bɨ dosé ní wá. Bɨlámá a, ídísé óto
'bú lafúse e zíse ndịsịsé ịnyị kasa zíye.
14 Lorụ bɨ Mụ́sa ekéomo zíze ní mongụ́
ledre gɨ sɨmɨ a nɨ wo bɨ uku kídí, "Ídí óto
'bú lafúyị e káa zí bɨ óto 'búyị kí royị ní."
15 Togụ́ ndịsịsé kpá fú kí méngị okó
dengbịse yá, bɨlámá ledre utúasá ené lolụ
ídíne dongaráse wá, zí moko 'bɨ Kírésịto
úyuné gɨ dongaráse.

'Dówụ́ Lomo idí sáká sée ne

16 Máúku zíse, ídísé í'bí rosé ndịsị
méngị dụụ́ ledre ga bɨ 'Dówụ́ Lomo nɨ
ndịsị 'dódo yée zíse ní. 'Bú ledre 'bɨ do
sogo káṇgá ba ndaá lóndo sée zíse lúyú
ledre wá.
17 'Dówụ́ Lomo nderéní eyé do mɨsi'di
kịé'do kí 'bú méngị bɨsinyí ledre wá.
'Dówụ́ Lomo bɨ sɨmɨsé kpá kí 'bú méngị
bɨsinyí ledre bɨ sɨmɨsé ní, éyị ga bɨ gbre
née ndịsịní ọ́ró royé sɨmɨsé. Gɨ zí kéyị née
ní, útúásásé ndịsị méngị bɨlámá ledre bɨ
ílisé ndịsị méngị a ní wá.
18 Togụ́ ndịsịsé méngị dụụ́ ledre ga bɨ
'Dówụ́ Lomo nɨ ndịsị 'dódo yée zíse ní yá,
moko esé ndaá lolụ kí lorụ bɨ kóo Mụ́sa
eké ní wá.
19 Ga ba bɨsinyí ledre ga bɨ kí 'búne dozé
ili zíze ndịsị méngị yée ní, só'do ro'yị kí
'yị bɨ ófụ́sé rosé kéne wá ní, ledre ga bɨ
ndịsịní 'dí'biógụ dokuwu, ledre bɨ 'yị e
ndịsịní 'dí'biógụ royé do sịlịye ní,
20 óto úndru lomo ga bɨ yemení yée kí
sịlị 'yị ní, ledre 'bɨ lóndụ́, kí méngị okó,

* **5:6 5:6** Ónzó wo ngbụru: Lomo i'bí lorụ zí Abarayáma kídí togụ́ Yụ́da e ndikiní mɨkánda owụ́ go, owụ́o'do yá, idí méngị 'dịcị sịlị ịnyị doa ota do ónzó wo ngbụru gɨ ro zía ídíne mbigí 'yị 'bɨ Lomo. **5:14 5:14** Lévị 19:18

bɨsinyí mɨmbé'de, mɨmbé'dekesḭ, sómṵ́ ledre bɨ 'yḭ oto lá gɨ roné ní,
21 óto 'bú éyḭ́ 'bɨ lafú 'yḭ e, kóyó, nda kpá kɨ́ ngíti géyḭ bɨsinyí ledre ga bɨ nɨyí bo ní. Mááyí kpá úku ándá a zɨ́se, 'yḭ ga bɨ ndḭsḭní méngḭ toso ledre káa zɨ́ ga gére ní, bi ndaá gɨ royé dongará 'yḭ ga bɨ Kɨ́résḭto nɨ ídí Ngére doyé karanée ní wá.
22 Mɨméngḭ ledre 'bɨ 'yḭ ga bɨ kɨ́ 'Dówṵ́ Lomo sɨmɨyé ní nɨ káa, Nɨyí 'yḭ óto 'bú lafúye, nɨyí 'yḭ ga bɨ kɨ́ rokinyi 'bɨ Lomo do mɨmbé'deyé ní, nɨyí 'yḭ mɨmbé'de kḭdrḭ́, nɨyí 'yḭ ga bɨ sómṵ́ ledre eyé nɨ bɨlámáne ní. Nɨyí 'yḭ ṵ́tṵsɨmɨ, 'yḭ í'bí sḭ́lḭ́ zɨ́ lafúye e, kpá 'yḭ ndḭ́sḭ méngḭ cóngó ledre e.
23 Kpá 'yḭ ódro ndoo zɨ́ lafúye e, nɨyí 'yḭ ódó mɨmbé'deyé sɨmɨ ledre e. 'Yḭ bɨ mengḭ icí sḭ́ do bɨlámá ledre ga gére née go mbá kenée ní, utúasá lúyú ledre zɨ́ Lomo 'décḭ ngbanga roa bɨsinyíne ní wá.
24 'Yḭ bɨ ṇguṇgu ledre Kɨ́résḭto Yésṵ go ní, ufu oyó 'bú bɨsinyí ledre ga bɨ 'bɨ sága ba gɨ doné go za mbá.
25 Káa zɨ́ bɨ 'Dówṵ́ Lomo nɨ nda go sɨmɨzé ní, idízé nda ndḭ́sḭ méngḭ dṵṵ́ ledre ga bɨ 'Dówṵ́ Lomo ma'dáa ili zɨ́ze ndḭ́sḭ méngḭ yée ní.
26 Ndazé ndḭ́sḭ mbófo rozé, zɨ́ze óto rozé rómo do lafúze e wá. Ndazé kpá ndḭ́sḭ óto mɨmbé'dezé bɨsinyíne ro lafúze wá.

6

Sáká lafú 'yḭ e sɨmɨ ledre

1 Owṵ́ 'bɨ Babá e, káa zɨ́ bɨ ásé 'bɨ esé go kɨ́ 'Dówṵ́ Lomo sɨmɨsé ní, togṵ́ lúrúsé ngíti 'yḭ nɨ go lúyú ledre yá, ídísé ódro zɨ́a ndoo gɨ ro zɨ́se ótolúgu wo do mɨsi'di 'bɨ Lomo. Sɨmɨ bɨ ásé go kɨ́ ledre máa née kenée ní, ídísé kpá 'bá'bá rosé bɨlámáne káa bɨ ásé lúyú ledre ke.
2 Ídísé ndḭ́sḭ sáká lafúse ga bɨ kɨ́ mɨówóowó ledre doyé ní mɨsáká. Togṵ́ ndḭ́sḭsé go méngḭ kéyḭ kenée, kɨ́dí ndḭ́sḭsé née go méngḭ ledre ga bɨ Kɨ́résḭto ili yée ní.
3 Togṵ́ 'yḭ ya née nɨ kɨ́ ledrené owóowó, tɨ́ bɨ ledrea ndaá 'bɨ ené owóowó wá ní, ndḭ́sḭ née lóndo roné kɨ́ roné.
4 'Yḭ idí lúrú 'bɨ ené mɨméngḭ ledre ené e, togṵ́ nɨyí bɨlámáye yá, zɨ́a nda ídíne kɨ́ rokinyi. Tɨ́ lá ndaá óto ásé roné kɨ́ 'yḭ wá.
5 Idí kpá ndḭ́sḭ méngḭ 'bɨ ené moko bɨ Lomo i'bí zɨ́a ní.
6 Togṵ́ 'yḭ ndḭ́sḭ sáká yḭ́ḭ do mɨsi'di máa wo bɨ 'bɨ 'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́yḭ ní yá, ídí nda 'bɨ eyḭ́ sáká wo kɨ́ éyḭ́ máa wo bɨ nɨ bo do sḭ́lḭ́yḭ ní.
7 Ndásé lóndo rosé wá, gɨ zɨ́a 'yḭ utúasá ené méngḭ fóló ro Lomo wá. Lomo ndḭ́sḭ í'bí tákpásḭ́lḭ́ zɨ́ 'yḭ té kacɨ́ mɨméngḭ ledre ené. Lúrúsé aka lá, 'yḭ ó'do yáká ndḭ́sḭ 'dí'bi té éyḭ́ bɨ o'do wo ní ndá'ba kɨ́e 'be.
8 Togṵ́ 'yḭ ndḭ́sḭ méngḭ bɨsinyí ledre gɨ zɨ́ 'bú bɨsinyí ledre ga bɨ doa ní yá, tákpásḭ́lḭ́ ené nɨ ídí umbu bɨ nɨ úyu a ní. 'Yḭ máa wo bɨ ndḭ́sḭ méngḭ dṵṵ́ ledre ga bɨ 'Dówṵ́ Lomo ndḭ́sḭ úkuí'bí yée zɨ́a ne ní yá, Lomo nɨ í'bí trḭdrḭ bɨ za fí ní zɨ́a káa do tákpásḭ́lḭ́.
9 Ndásé 'dó'dó kɨ́ méngḭ bɨlámá ledre zɨ́ 'yḭ e wá, gɨ ro karanée kadra bɨ Yésṵ nɨ ndá'baógṵ sɨmɨ a ní, zɨ́ Lomo í'bí tákpásḭ́lḭ́ ezé trḭdrḭ bɨ za fí ní.
10 Togṵ́ ledre nɨ goó bo ili sáká éyḭ́ gɨ zɨ́se yá, ídísé sáká a. Ídísé ndḭ́sḭ méngḭ bɨlámá ledre e kenée zɨ́ 'yḭ e za mbá. Kɨ́ngaya zɨ́ lafúse ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre Kɨ́résḭto go ní.

Odṵ kúrúma zɨ́se

11 Ledre ba máéké máa zɨ́se, ídísé lúrú lá kacɨ́ sḭ́lḭ́ma ga bɨ máéké mɨngburokoné née.
12 'Yḭ ga bɨ ndḭsḭní gága sée kɨ́dí nɨ mɨútúásáne ídísé útú ngbuṛu ní, gaganɨ́ sée née gbékpḭe wá, iliní gɨ ro zɨ́ Yṵ́da e ídíye kɨ́ rokinyi kɨ́ye gɨ zɨ́a iliní eyé do 'dó'do yée gɨ ro ledre Kɨ́résḭto bɨ uyu do mɨngbúngbu kágá ní wá.
13 Máúku ledre née kenée gɨ zɨ́a yée ga bɨ ndḭsḭní úku ledre kɨ́dí ídísé méngḭ ledre e kacɨ́ lorṵ 'bɨ ondṵ́ ní, kṵṛṵ'bṵyé, mengḭní eyé kpá wá. Iliní tɨ́ lá ídísé útú ngbuṛu gɨ ro zɨ́ye ndḭ́sḭyé mbófo royé kɨ́dí ṇgúṇgusé ledre eyé go.
14 Togṵ́ lá máa Páwulo ba yá, máili amá mbófo romá gɨ ro éyḭ́ ga bɨ mándḭ́sḭ méngḭ yée ní wá. Éyḭ́ bɨ mámbófo 'bɨ amá Lomo

gɨ roa ní dụ́ụ́ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé bɨ ufuní wo do mɨngbúngbu kágá gɨ ro yómo 'yịma'dí e ní. Gɨ zɨ́ kéyị́ née, 'bú do sogo káṇgá ba ndaá domá wá, kpá káa zɨ́ bɨ 'búma ndaá doa wá ní.

15 Útú ngbụ́ru, togụ́ útú ngbụ́ru wá, ndaá 'bɨ ené kɨ́ ledrené owóowó wá. Mongụ́ éyị́ bɨ kɨ́ ledrené owóowó ní yị́ ené togụ́ Lomo oyólo'bó 'yị go mɨkándané gɨ zía ṇguṇgu ledre Yésụ go ní.

16 'Yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre ba go ní, Lomo idí kɨ́ye gɨ ro zɨ́ye ndɨ́sịyé bɨlámáye bɨsinyí ledre nda ndíki yée wá gɨ zía nɨyí go mbigí 'yị ené e.

17 Máúku zɨ́se tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, 'yị ndaá lolụ fú lá ndɨ́sị 'dó'do máa gɨ zɨ́ ledre ga bɨ mándɨ́sị 'dódo yée ní wá. Ambá mbịri ga bɨ romá ba 'dodonɨ́ go kɨ́dí mááyí mbigí 'yị 'bɨ Ngére Yésụ.

18 Owụ́ 'bɨ Babá e, Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé idí méngị bɨlámá ledre zɨ́se gɨ do bɨ zɨ́se ndɨ́sịsé bɨlámáse. Idí kenée.

Wáraga bɨ Páwulo eké zí 'yị ga bɨ simɨ Éfeso ní

Ledre gɨ ro bụ́kụ bɨ Éfeso ní

Éfeso nɨ kóo ngúru mongụ́ gara simɨ bɨ káṇgá bɨ karaba ndịsịní ndólo a Táki ní mɨ'dí gólụ. Simɨ Moko 'bɨ 'Yịmɨkása e kápita 19 Páwulo ndịsị kóo íri simɨbi ota ndịsị 'dódo ledre 'bɨ Lomo zí 'yị e íri. Zí 'yị ga bɨ simɨ gara ore kí yée ga bɨ simɨ ngíti géyị bi ga bɨ gbóo gbóo ore mbá ṇgúṇgu ledre 'bɨ Kírésịto. Nda gɨ do kací a née simɨ bɨ otoní Páwulo simɨ sị́gịnị simɨ Róma ní, zía eké ledre ba zíye kídí Lomo yeme ne gɨ ro zíye ṇgúṇgu ledre ené gɨ ro zíye ówo a kídí Kírésịto nɨ ne Ngére do éyị́ ga bɨ do sogo káṇgá ba kí yée ga bɨ komo ere ní za mbá.

Simɨ kápita 1-3 Páwulo uku yeme kídí Lomo yeme ledre ne gɨ ro zí Kírésịto ógụ úyuné simɨ lúyú ledre eyé gɨ ro zíye ómoyé simɨ mɨúrúye ndro kí Yésụ simɨ bɨ nɨ úrú gɨ simɨ umbu ní. Nda simɨ kápita 4-6 uku ledre zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní idíní ndịsị bɨlámáne tí káa zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre kírésịto ndịsịní ndịsị ní.

1 Máa Páwulo bɨ Lomo gelé máa káa do 'yịmɨkása 'bɨ Kírésịto Yésụ ní.

Máéké ledre ba máa zíse 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Kírésịto ásé simɨ gara bɨ Éfeso ní.

2 'Bụzé Lomo kí Kírésịto Yésụ Ngére ezé, idíní ówo ledre kíse, zíye méngị bɨlámá ledre zíse gɨ do bɨ zíse ndịsịsé bɨlámáse.

Úndru bɨ gɨ komo ere ní

3 Idízé í'bí mbófo éyị́ zí Lomo bɨ 'Bụ Kírésịto Yésụ Ngére ezé ní, gɨ zía i'bí úndru bɨ gɨ komo ere ní go mbá zíze, gɨ zía azé 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní.

4 Wo Lomo, uku kóo go 'desị́ zí Kírésịto idí gélé zée zíne, zíze ídíze drá do komoné lúyú ledre ndaá rozé wá, gɨ zía bɨ oto 'búze go ní. Yeme kóo ledre née go 'desị́ simɨ bɨ kóo otoogụ aka do sogo káṇgá ba wá ní.

5 Ledre bɨ kóo yeme gɨ ro zíze ídíze káa do owụ́ 'bɨ enée kpụrụ́ gɨ simɨ umbu bɨ Kírésịto Yésụ uyu gɨ rozé ní, oyólo'bó ené e wá, nɨ kóo kí mongụ́ rokinyi gɨ roa.

6 Idízé í'bí mbófo zí Lomo gɨ zí bɨlámá ledre bɨ mengị wo zíze, gɨ zía ṇguṇguzé ledre owụ́ 'bɨ ené bɨ 'búa ofụ doa go ní go.

7 Kírésịto i'bí roné úyuné gɨ rozé gɨ ro zí Lomo líkpí zée gɨ do ká'dá 'bɨ lúyú ledre gɨ zía otoomo ledre go zíze, gɨ zí bɨlámá mɨmbé'dea bɨ rozé ní.

8 Lomo mengị ledre née kenée gɨ ro zíze ówo a kídí née otoofụ 'búze go, née nɨ kpá 'yị í'bí ówo ledre gɨ ro ledre e mbá zíze.

9 Mɨyéme ledre 'bɨ Lomo bɨ nɨ mɨótoécịné gɨ zíze ní, 'dodo go zíze. Lomo ma'dáa nɨ kí rokinyi zía kása ógụ Yésụ méngị ledre bɨ kóo otoecị wo née.

10 Ba mɨyéme ledre ma'dáa. Togụ́ sịndị́ kadra utúasá go kací komo Lomo yá, zí Kírésịto ídíne Ngére do éyị́ e mbá, yée ga bɨ komo ere kí yée ga bɨ do sogo káṇgá ní.

11 Lomo gelé kóo zée Yụ́da e go 'desị́ káa do 'yị ené e gɨ zía azé go kị́é'do kí Kírésịto. Éyị́ bɨ Lomo yeme go ní, nɨ tí méngị a.

12 Gɨ zí kéyị née, nɨ mɨútúásáne zí 'yị e í'bí mbófo éyị́ zí Lomo, gɨ zía ṇguṇgu ụtụzé ledre Kírésịto ze gɨ zí ngíti géyị 'yị e mbá.

13 Bɨ ba ní, sée ga bɨ ngárá ndásé Yụ́da e wá ní, úwúsé ma'díi ledre go kí mbílíse, kídí Lomo yomo sée go. Gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé bɨlámá ledre 'bɨ Kírésịto go ní, zí Lomo kása 'Dówụ́ne ógụ ndịsịné simɨsé káa zí bɨ uku ní, gɨ ro do ówo a kídí ásé go 'yị ené e za fí.

14 'Dówụ́ Lomo bɨ kasa simɨzé ní, 'dodo go kídí bɨlámá ledre ga bɨ yeme yée ní nɨ méngị yée zíze za mbá. Gɨ zí kéyị née, idízé ndịsị kófó ịrịa kpá kí óto úndru a.

Páwulo íni ini zí Lomo

15 Máúwú go kídí ṇgúṇgusé ledre Ngére Yésụ go, ndịsịsé kpá go óto 'bú lafúse 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní.

16 Gɨ zí kéyị née, kací kadra mbá zíma
ndịsịmá í'bí mbófo éyị́ zí Lomo gɨ rosé
sɨmɨ bɨ mááyí go ndịsị́ íni ini zía ní.
17 Mándịsị́ íni ini zí 'Bụzé Lomo bɨ kí
roko'bụné, bɨ kpá 'Bụ Kírésịto Yésụ Ngére
ezé ní, idí í'bí komokenzị bɨ gɨ komo ere
ní zíse gɨ ro zíse ówoyéme ledre ené kíe.
18 Mándịsị́ kpá íni ini zía, idí líkpí
mbotụ mɨmbé'desé gɨ ro zíse ówo a kídí
rokinyi bɨ yemeomo gɨ rosé kí ngíti géyị
lafúse ní, nɨ kí ledrené owóowó. Ídísé
ówo a kídí i'bí mongụ́ úndru go zíse 'yị
ené e.
19 Ídísé kpá ówo a kídí Lomo i'bí mongụ́
roko'bụ go zíze ga bɨ ṇguṇguzé ledre
Kírésịto go ní.
20 Née roko'bụ bɨ kóo uru Kírésịto kíe,
zía 'dí'bióto wo zíye ndịsịyé kéne do bi bɨ
kí ledrené owóowó bɨ komo ere ní.
21 Lomo i'bí roko'bụ go zí Kírésịto ídíne
Ngére do 'yị ga bɨ kí roko'bụ zíye kpá kí
ngíti géyị éyị́ ga bɨ komo ere kí roko'bụ
zíye ní mbá. Nɨ Ngére do éyị́ trịdrị e do
sogo káṇgá za mbá, yée ga bɨ nɨyí go bo
kpá kí yée ga bɨ nɨyí ídí karanée ní.
22 Ma'dii, Kírésịto nɨ go Ngére do éyị́ e
za mbá. Nɨ kpá Ngére do 'yị ga bɨ
ṇguṇguní ledre ené go ní.
23 'Yị ga bɨ ṇguṇguní ledre Kírésịto go
ní, nɨyí go kụrụ'bụ Kírésịto ma'dáa. Zía
ndịsịné kéye ndro komo ere kpá do sogo
káṇgá ndịsị́ í'bí roko'bụ zíye gɨ ro ledre e
za mbá.

2

Lomo i'bí trịdrị go zíze

1 Ásé kóo go mbá umbusé gɨ zí lúyú
ledre esé zí Lomo.
2 Ndịsịsé yị́ esé kóo méngị mbá ledre
'bɨ 'yị 'bɨ do sogo káṇgá e, zíse ndịsịsé óto
úndru Satána bɨ nɨ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e
bɨ kí roko'bụné do 'yị ga bɨ ṇguṇguní
ledre 'bɨ Lomo wá ní.
3 Azé kóo kpá kenée, ndịsịzé kóo méngị
mbá ledre ga bɨ rozé kí somụ́ ledre ezé
iliní yée ní. Otozé kóo mɨmbé'de Lomo
go ésịne rozé. Ayí kóo go í'bí 'do'dó rozé
káa zí 'bɨ 'yị ga bɨ kóo ṇguṇguní ledre ené
wá ní.
4 Nda lá gɨ zía bɨ 'búze nɨ doa kíngaya
ní, zía ndịsịné ówo ledre kíze.
5 Abú uyuzé kóo go gɨ zí lúyú ledre ezé
yá, bɨ nda ba ní, gɨ zía bɨ azé go 'yị ga
bɨ 'bɨ Kírésịto ní, Lomo i'bí trịdrị go zíze
sɨmɨ bɨ kóo uru Kírésịto gɨ sɨmɨ umbu ní.
Yomo zée gɨ zí bɨlámá mɨmbé'dea bɨ rozé
ní.
6 Gɨ zía bɨ uru kotrụ zée gɨ sɨmɨ umbu
ndro kí Kírésịto ní, i'bí bi ndịsị́ go zíze cigí
Kírésịto Yésụ komo ere 'dága.
7 Lomo oto ledre née zía méngị roné
kenée, gɨ ro 'dódo a kídí née ịdrị
mɨmbé'dené go rozé. Owo ledre kíze
kenée née, gɨ zía bɨ Kírésịto Yésụ uyu gɨ
rozé ní.
8 Máúku zíse, Lomo yomo ené sée née
gɨ zí bɨlámá mɨméngị ledre esé wá, yị́ ené
tákpásịlị́ gɨ zía kí bɨlámá mɨmbé'dea bɨ
rosé gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre ené ní.
9 Ómo bɨ omozé gɨ sɨmɨ umbu née ndaá
'bɨ ené gɨ zí bɨlámá mɨméngị ledre ezé wá,
gɨ zí kéyị née ní, sị́ ledre bɨ zí 'yị mbófo
roné ní ndaá.
10 Zée 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto Yésụ ní,
Lomo otụ́ zée zía í'bí moko ené ga bɨ ili
zíze méngị yée ní mbá zíze. Yemeomo
kóo ledre máa ga gére née go kú 'desị́.

Kírésịto kotrụ zée go

11 Sée ga bɨ ngárá ndásé Yụ́da e wá ní,
ledre mɨndịsịsé ga bɨ kóo 'dá'dá ní ndaá
lịgị sée wá. Yụ́da e ndịsịní kóo lúrú cáyi
sée ga bɨ útúsé ngbụru káa zí 'bɨ eyé wá
ní. Ídísé ówo a kídí útú ngbụru utúasá
ené í'bí trịdrị zí 'yị wá.
12 Ga kóo 'desị́ ní, ówosé aka esé kóo
ledre 'bɨ Kírésịto wá. Lomo gelé ené
aka kóo sée zía óto sée dongará 'yị ené e
Isɨréle e kpá wá. Ówosé aka esé ledre bɨ
kóo Lomo yeme kí 'yị ené e ní wá. Éyị́
bɨ zíse óto komosé gɨ ro a ní ndaá gɨ zía
ówosé aka esé Lomo wá.
13 Bɨ nda ba ní, Lomo 'di'biogụ sée go
truú roné gɨ zía bɨ Kírésịto Yésụ uyu kóo
gɨ ro yómo sée ní.
14 Karaba ní, Yụ́da e kí 'yị ga bɨ ndaní
Yụ́da e wá ní ndaní lolụ mɨngúngúcua
wá, nɨyí nda go dụụ́ 'yị e kị́é'do, gɨ zía
Kírésịto yeme ledre bɨ kóo dongaráye

ní go gɨ ro zí mɨmbé'de kési̱ bɨ kóo dongaráye ní ụ́kụ́ne.
15 Kírésịto uyu gɨ ro zí lorụ 'bɨ ondụ́ 'bɨ Yụ́da e bɨ kóo Mụ́sa eké ní ụ́kụ́ne 'dá'ba, gɨ ro zí Yụ́da e kí 'yị ga bɨ ndaní Yụ́da e wá ní ídíye kịé'do zí mɨndịsịyé ídíne bɨlámáne.
16 Umbu bɨ Kírésịto uyu wo do mɨngbúngbu kágá ní 'di'bioyó sógó ro bɨ kóo do ngárá Yụ́da e kí 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní go, gɨ zía nɨyí go 'yị e kịé'do kó'dụ́ Lomo. 'Di'biogụ kpá bikịdrį̣ go dongaráze 'yịma'dí e kí Lomo.
17 Kírésịto ogụ úku bɨlámá ledre 'bɨ bikịdrį̣ zí Yụ́da ga bɨ kóo owoní ledre 'bɨ Lomo go ní kpá zíse 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní bɨ ówosé aka ledre 'bɨ Lomo wá ní.
18 Gɨ zí umbu bɨ Kírésịto uyu ní, 'Dówụ́ Lomo oto zée go zíze ídíze dụụ́ 'yị e kịé'do kó'dụ́ 'Bụzé Lomo.
19 Sée 'yị ga bɨ ngárá ndásé Yụ́da e wá ní, ndásé lolụ fú lá 'yị lọ́ngó e wá, ásé go kịé'do kí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go ní, ásé go mbigí 'yị 'bɨ Lomo.
20 Ásé káa zí 'dịcị bɨ 'yịmɨkása e kí nébị e o'bóní ye ní, Kírésịto Yésụ nɨ nda 'bɨ ené káa zí cóngó tutú bɨ o'bóní 'dịcị máa née doa ní.
21 Kírésịto ma'dáa i'bí roko'bụ ne zí 'dịcị máa née ídíne rịngį̣ mbigí 'Dịcị 'bɨ Lomo.
22 Sée 'yị ga bɨ ngárá ndásé Yụ́da e wá ní, ásé go ndro kí Yụ́da ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Kírésịto go ní, gɨ zía Kírésịto yeme sée go gɨ ro zí 'Dówụ́ Lomo ndịsịné sɨmɨsé.

3

Moko bɨ Lomo i'bí zí Páwulo méngị a ní

1 Máa Páwulo, mááyí sɨmɨ sį̣gịnį̣ ba gɨ zía bɨ mándịsį̣ úku bɨlámá ledre 'bɨ Kírésịto Yésụ zíse ga bɨ ndásé Yụ́da e wá ní.
2 Úwúsé kóo go bɨlámáne kídí Lomo i'bí moko née ne do sį̣lį̣ma gɨ ro zíma ndịsịmá úku bɨlámá ledre bɨ yeme gɨ rosé ní zíse ga bɨ ngárá ndásé Yụ́da e wá ní, gɨ zía oto 'búze go kíngaya.
3 Káa zí bɨ máúku 'dá'dá ní, Lomo 'dodo ledre bɨ kóo nɨ mɨótoécịné 'desį̣ ní go zíma.
4 Sɨmɨ bɨ ásé ólo ledre bɨ máéké zíse ba ní, ásé ówo a kídí, máówoyéme ledre bɨ nɨ mɨótoécịné gɨ ro Kírésịto ní go.
5 Ledre bɨ kóo Lomo otoecị née 'dodo aka ené kóo zí 'yị e wá, gị sɨmɨ sịndį̣ kadra máa 'bɨ ezé ba ní, zí 'Dówụ́ Lomo úku 'dódo a zí 'yịmɨkása ené e kí nébị e.
6 Ba ledre bɨ kóo Lomo otoecị ní. Úndru 'bɨ Lomo nɨ go zí 'yị e mbá, zí Yụ́da e kpá kí 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní. Bɨlámá ledre bɨ gɨ ro Kírésịto Yésụ ní, ogụ go zí Yụ́da e kí 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní mbá.
7 Lomo i'bí moko née zíma gɨ zí bɨlámá mɨmbé'dea bɨ romá ní. Zía í'bí roko'bụ zíma ndịsịmá úku bɨlámá ledre ené kíe zí 'yị e.
8 Mándá 'bɨ amá kí ledremá owóowó káa zí 'bɨ ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo kí ledreyé owóowó ní wá. Abú kenée ndotó, zía ówo ledre kíma, zía kása máa ndéré úku bɨlámá ledre ené zí 'yị ga bɨ ngárá ndaní Yụ́da e wá ní kídí, togụ́ ṇguṇguní ledre Kírésịto go yá, nɨyí ídí kí úndru bɨ ụkụ́ wá ní.
9 Lomo bɨ 'yị ótoógụ éyį̣ e mbá ní, kasa máa ne ndéré úku 'dódo mɨyéme ledre bɨ kóo née otoecị gɨ zí 'yị e ní, gɨ ro zíye ówo a.
10 Lomo mengị ledre née kenée, gɨ ro zí maláyika e kí bɨcayi lomo e ówo a kídí Lomo nɨ mongụ́ 'yị ówo ledre kíngaya, gɨ zía 'yị ené e nɨyí go éyį̣ kịé'do.
11 Lomo yeme kóo ledre née go kenée kú 'desį̣. Zí Kírésịto Yésụ bɨ nɨ Ngére ezé ní ógụ úyuné gɨ ro zí ledre née méngị roné.
12 Gɨ zía bɨ ṇguṇguzé ledre Kírésịto go ní, azé kéne go ndro kịé'do, utúasázé go ógụ kó'dụ́ Lomo kí rokinyi, ngịrị ndaá lolụ rozé wá.
13 Bi ndaá sínyí rosé gɨ zía bɨ ndịsịní 'dó'do máa yáa ba gɨ zía bɨ mándịsį̣ úku bɨlámá ledre 'bɨ Lomo zíse ní wá. 'Do'dó née nɨ 'dí'biógụ zíse bɨlámá ledre.

Páwulo íni ini gɨ ro 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní

14 Gɨ zí kéyị née, zíma ndịsịmá íni ini zí
'Bụzé Lomo,
15 gɨ zía i'bí trịdrị ne zí éyị ga bɨ komo
ere kí yée ga bɨ do sogo káṇgá ona ní.
16 Lomo nɨ kí tụ́'dụ́ éyị e zíne gɨ ro sáká
zée kíe. Máíni ini zía, 'Dówụ́a idí í'bí
roko'bụ zíse, gɨ ro zíse ídíse kí roko'bụsé
kíngaya.
17 Kací kadra mbá, Kírésịto idí ídí sɨmɨ
yana mɨmbé'desé gɨ zía ṇgúṇgusé ledre
ené go. Ídísé óto 'bú lafúse kíngaya gɨ ro
zíse ídíse kí roko'bụsé.
18 Sée 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní kí lafúse e
za mbá, Lomo idí sáká sée zíse ówo a kídí
ma'díi Kírésịto oto 'búse go kíngaya.
19 Ídísé ówo a kídí Kírésịto oto 'búse
go za kíngaya abú bɨ nɨ mɨórụné gɨ ro do
ówoónzó a. Máíni ini zía, idí ndịsị sɨmɨsé,
gɨ ro zí mɨméngị ledre esé ídíye káa zí 'bɨ
ené ní.
20 Lomo nɨ kí roko'bụné kíngaya gɨ ro
méngị ledre e kíe zíze rómo do éyị ga bɨ
zée kí ówo ledre ezé azé ndú'yú wo gɨ
royé ní. Nɨ nzíyiné gɨ ro méngị ledre e
zíze kí roko'bụné máa née.
21 Kírésịto Yésụ kí 'yị ené e mbá, idíní
ndịsị í'bí mbófo éyị zía odụ a ndaá ídí wá.
Idí kenée.

4

Ídísé ídí kị́é'do sɨmɨ Kírésịto

1 Máa Páwulo, mááyí sɨmɨ sịgịnị ba
gɨ zía bɨ mándịsị úku bɨlámá ledre 'bɨ
Ngére Yésụ ní. Máúku zíse mɨndịsịsé kí
mɨméngị ledre esé e mbá idíní ídí tí 'bɨ
'yị ga bɨ Lomo gelé yée go káa do mbigí
'yị ené e ní.
2 Kací kadra mbá, ídísé 'búó'bụ́ rosé
mɨ'búó'bụ́, ídísé ídí ndoo. Ídísé ídí 'yị
ụ́tụsɨmɨ zí lafúse gɨ zía 'búye nɨ dosé.
3 Zíse ódó rosé kí lafúse káa do éyị
kị́é'do. 'Dówụ́ Lomo idí kótrụ sée gɨ ro
zí mɨmbé'desé ídíne kị́é'do gɨ do bɨ zí
mɨndịsịsé ídíne sɨmɨ bikịdrị.
4 Azé go éyị kị́é'do, 'Dówụ́ Lomo bɨ
sɨmɨzé ní nɨ kpá dụ́ụ́ kị́é'do. Lomo ndolo
zée dụ́ụ́ gɨ ro bɨlámá éyị kị́é'do bɨ ndịsịzé
óto komozé gɨ roa ní.
5 Ngére ezé nɨ dụ́ụ́ kị́é'do bɨ nɨ Kírésịto
ní, zíze ṇgúṇgu dụ́ụ́ ledrea, do bábátịzị
zée kpá dụ́ụ́ kí babatịza bɨ kị́é'do ní.
6 Lomo nɨ dụ́ụ́ kị́é'do kpá 'Bụ 'yị e za
mbá. Nɨ ne do 'yị e kpá za mbá, ndịsị
sáká zée ne zíze ndịsị tórozé ngbúó gɨ zía
ndịsị ndịsị sɨmɨzé.
7 Kírésịto kací mɨyéme ledre ené
zíze, i'bí úndru ledre e zíze go mbá
mɨngúngúcua.
8 Née sị ledre bɨ nɨ mɨékéne gɨ zía sɨmɨ
mɨéké kúrú Lomo kídí,
"Sɨmɨ bɨ kóo ịnyị ndá'bané komo ere ní,
'dodo aka kóo kí kídí née romo komo
ezeokóne e go.
Zía nda ífi báyi úndru zí 'yị ené e."
9 Ledre bɨ yaá, "Ịnyị ndá'bané komo ere
ní," ledre gɨ sɨmɨ a kídí ogụ aka kóo nde
do sogo káṇgá ona kí.
10 Kírésịto kóo ogụ nde do sogo káṇgá
ní, nda'balugu roné 'dága komo ere.
Roko'bụa nɨ do éyị ga bɨ komo ere kí do
sogo káṇgá ní mbá.
11 I'bí bayi moko e ne zíze. Oto ngíti
géyị 'yị e káa do 'yịmɨkása ené e. Zía óto
ngíti géyị káa do nébị e. Zía óto ngíti géyị
káa do 'yị ndéré kí úku bɨlámá ledre ené
zí 'yị e. Ngíti géyị 'bɨ eyé pásɨta e. Zía óto
ngíti géyị káa 'yị 'dodo ledre e.
12 Kírésịto ifi bayi moko zí 'yị ga gére
née kenée gɨ ro zíye sáká 'yị ga bɨ
ṇguṇguní ledre ené go ní zíye ídíye kí
roko'bụyé gɨ ro zíye ndịsịyé méngị moko
ené do tóroyé ngbúó sɨmɨ ṇgúṇgu ledre
eyé.
13 Ledre née nɨ ídí fú kenée 'búó togụ́
zée 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní mbá, azé go
kị́é'do sɨmɨ ledre ené bɨ ṇguṇguzé ní, zíze
ówoyéme wo káa do mbigí Owụ́ 'bɨ Lomo
zí ledre ené ndịsị ngbóró tátá roné sɨmɨzé
yá, azé útúásá ídíze káa zía ní.
14 Nda gɨ ore, 'yị ṛanga e utúasání lolụ
lóndo zée káa zí mɨnzéré owụ́ ga bɨ
ṇguṇguní 'bɨ eyé tí lá ledre máa wo bɨ
ukuní go zíye ní wá.
15 Ambá ledre ezé idí ídí 'dódo ma'díi
ledre 'bɨ Lomo zí 'yị e, zíze ndịsịzé kí
óto 'búye. Gɨ ro zíze ndịsị útúásáze kací

4:8 4:8 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 68:18

kadra mbá, tí káa do mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto bɨ nɨ manda ezé ní.
16 Gɨ zía tokozé rozé go mbá roa, nɨ nda 'bɨ ené zíze go káa zí do ní. Ndịsị í'bí roko'bụ ne zíze, zíze ịnyịzé mbá ndịsị méngị moko ené kíe do bɨlámá mɨsi'diné.

Mɨméngị ledre esé idí nda mu ídí mɨkándané

17 Kí roko'bụ bɨ Ngére Yésụ i'bí zíma ní, máúku zíse ndásé lolụ fú lá ndịsị lúyú ledre káa zí 'yị ga bɨ owoní aka ledre 'bɨ Lomo wá ní wá, gɨ zía sómụ́ ledre eyé toro yeme aka roné wá.
18 Owoní eyé dongará bɨlámá ledre kí bɨsinyí ledre wá, mɨkánda ledre bɨ Lomo i'bíogụ zíye ba owoní aka eyé e wá. Iliní eyé kpá do 'dódo mɨkánda ledre zíye wá.
19 Otoní nda yị́ eyé somụ́ ledre eyé go mbá ndịsị méngị dụụ́ ledre ga bɨ royé ili ní.
20 Ledre 'bɨ Kírésịto bɨ 'dodoní zíse ní ndaá 'bɨ ené ledre máa wo née wá.
21 Úwúsé kóo ledre Yésụ go, 'dodoní zíse tí ma'díi bɨ gɨ do bi a ní
22 'Dodoní kóo zíse kídí ledre ga bɨ kóo ndịsịsé méngị yée sɨmɨ bɨ kóo ṇgúṇgusé aka ledre Kírésịto wá ní, ídísé ótoómo yée mbá 'dá'ba gɨ zía, nɨyí lóndo sée zíye 'dí'biógụ zíse umbu.
23 Mɨsómụ́ ledre esé kí mɨméngị ledre esé idí nda mu ídí mbá mɨkándané.
24 Káa zí bɨ ásé nda go mɨkánda 'yị e ní, ledre ga bɨ za mbá ásé ndịsị méngị yée ní, idíní ídí kpá za mbá mɨkándayé gɨ ro zíse ídíse mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní lúyú ledre ndaá lolụ rosé wá.
25 Ndazé lolụ ídí fú 'yị ṛanga e wá, idízé ndịsị úku dụụ́ ma'díi ledre zí lafúze 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní gɨ zía azé go dụụ́ 'yị e kị́é'do.
26 “Sɨmɨkesị́ eyị́ ndaá óto yị́ị zíyị lúyú ledre wá.” Ndá ndịsịútú kadra kí sɨmɨkesị́ do mɨmbé'deyị́ wá.
27 Ndá ótoómo mɨsi'di zí ngére 'bɨ bɨcayi lomo e wá.
28 Yị́ị bɨ áyí 'yị ugu ní, ídí ótoómo kí úgu ugu, zíyị ndá'bayị́ méngị moko gɨ ro zí éyị́ ídíne zíyị, zíyị ndịsịyị́ sáká 'yị lerị́ e.
29 Ídísé ótoómo tara sinyí 'dá'ba, ódro ga bɨ gɨ tarasé ní idíní ídí mbá bɨlámáye gɨ ro zíye ndịsịyé sáká 'yị e.
30 Bi nda ndịsị sínyí ro 'Dówụ́ Lomo gɨ zí mɨméngị ledre esé wá, gɨ zía 'Dówụ́ Lomo bɨ sɨmɨyị́ née 'dodo go kídí karanée kadra 'décị ngbanga, Lomo nɨ yómo sée.
31 Ídísé ótoómo rará, kí bɨsinyí mɨmbé'de, kí ndịsị gbúrógbó do lafú'yị e, kí 'déwe ledre zí lafú'yị e, kí mɨmbé'de késị́ ro lafú'yị e, kí lịkpị́, kí sógó lafúse mbá 'dá'ba.
32 Ídísé ídí 'yị sáká lafúse e, 'yị méngị bɨlámá ledre zí 'yị e, zíse kí ótoómo ledre zí yée ga bɨ mengịní sée bɨsinyíne ní, zíse ndịsịsé ótoómo ledre zí 'yị e káa zí bɨ Lomo otoomo ledre zíse ní, gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre Kírésịto ní.

5

1 Káa zí bɨ ásé go owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní, ídísé 'dí'bi mɨméngị ledre ga bɨ 'bɨ Lomo ní.
2 Zíse ndịsịsé óto 'bú lafúse e káa zí bɨ Kírésịto oto 'búze zía í'bí roné zí umbu do úyuné káa do 'dáná éyị́ gɨ ro zí Lomo ídíne kí rokinyi zía ótoómo lúyú ledre ezé e ní.
3 Káa zí bɨ goó kenée ní, ídísé ótoómo ledre 'bɨ só'do ro'yị kí 'yị ga bɨ ófụ́sé rosé kéye wá ní 'dá'ba. Ídísé kpá ótoómo mɨméngị ledre ga bɨ ngárá ndaní bɨlámáye wá ní, kpá kí mongụ́ mɨmbé'de mbá 'dá'ba, gɨ zía ásé go mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní.
4 Gba toso ódro ga bɨ ndịsị 'dí'biógụ dokuwu ní, kí lịkpị́ ledre cayi ga bɨ ngárá utúasá sáká 'yị e wá ní, ídísé ótoómo yée za mbá 'dá'ba. Nɨ mɨútúásáne zíse ndịsịsé mbófo Lomo.
5 'Yị mongụ́ mɨmbé'de ndịsị óto mɨmbé'dené mbá ro éyị́ ga ili yée ní. Ówo yémesé bú bɨlámáne kídí 'yị ga bɨ ndịsịní méngị toso ledre káa zí ga gére ní, utúasání ndịsị kótrụ royé kí Kírésịto kpá kí Lomo do bi kị́é'do wá. Gɨ zía 'yị mongụ́ mɨmbé'de nɨ yị́ ené káa zí 'yị bɨ óto úndru bɨcayi lomo ní.

4:26 **4:26** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 4:4

6 'Yị ga bɨ ndịsịní méngị bɨsinyí ledre
káa zí ga gére née, ndaní lóndo sée zíse
'dí'bi ledre eyé ga gére née wá. Mɨmbé'de
Lomo ndịsị ésị́ ro 'yị ga bɨ káa zí ga gére
née mɨésị́.
7 'Yị káa zí ga gére née, ndásé óto
ezegámá kéye wá.
8 Ga kóo 'desị́ ní, ndị́sịsé kóo méngị
ledre e sɨmɨ mɨtụlụrụ káa zí 'yị ga bɨ
owoní ledre 'bɨ Ngére Yésụ wá ní. Bɨ nda
ba ní, ásé go mɨkándasé káa zí 'yị ga bɨ
ndịsịní ndị́sị sɨmɨ bimɨóṇgó ní. Gɨ zía
ṇgúṇgusé ledre ené go. Mɨméngị ledre
esé idí ídí káa do bimɨóṇgó zí 'yị e.
9 Bɨlámá mɨméngị ledre esé nɨ 'dódo
ma'díi ledre bɨ zí 'yị e méngị a ní.
10 Ídísé ndị́sị méngị dụ́ụ́ éyị́ ga bɨ Ngére
Yésụ ili yée ní.
11 Ndásé ndị́sị méngị ledre káa zí 'bɨ 'yị
ga bɨ ndịsịní ndị́sị sɨmɨ mɨtụlụrụ ní wá.
Ídísé úku a fúó kídí ga gére née bɨsinyí
mɨméngị ledre e.
12 Abú nɨ komokenyị́ do ndị́sị úkuógụ
ledre 'bɨ 'yị ga bɨ owoní Lomo wá ndịsịní
méngị yée sɨmɨ mɨtụlụrụ ní.
13 Sɨmɨ bɨ uku lokoní yée go ní, zí 'yị e
ówo a mbá kídí née lúyú ledre.
14 Ma'díi ledre 'bɨ Lomo nɨ káa zí
bimɨóṇgó ní. Ndịsị 'dódo ógụ lúyú ledre
sága, káa zí bɨ ukuní sɨmɨ ke'bị sɨmɨ
mɨéké kúrú Lomo ní kídí,
“Sée ga bɨ sɨmɨ 'bí ní, úrúsé mu,
ị́nyịógụsé mu gɨ sɨmɨ umbu,
gɨ ro zí Kírésịto í'bí bimɨóṇgó
mɨmbé'desé.”
15 Mɨméngị ledre esé idí ídí 'bɨ 'yị ga bɨ
owoní ledre bú ní, ndásé ídí káa zí 'yị ga
bɨ owoní ledre wá ní wá.
16 Togụ́ bifúó nɨ go bo gɨ ro méngị
bɨlámá ledre yá, ídísé mu méngị a gɨ zía
ambá 'yị e ndịsịní nda go méngị bɨsinyí
ledre.
17 Ídísé ídí 'yị komokenzị e, zíse ówo
éyị́ bɨ Ngére Yésụ ili zíse méngị a ní, zíse
méngị wo.
18 Ndá éwé le'yị́ wá, káa bɨ roko'bụa nɨ
ála'dụ́tụ doyị́. 'Dówụ́ Lomo idí ála'dụ́tụ
doyị́ ne gɨ ro zíyị ndị́sị méngị bɨlámá
ledre.
19 Togụ́ ndíkísé go kí lafúse yá, ódro ga
bɨ nɨyí ndị́sị ólụ́ógụ gɨ tarasé ní idíní ídí
bɨkinyiyé, ke'bị ga bɨ Dawídi ekéní yée
ní, kpá kí ngíti géyị ke'bị ga bɨ 'bɨ mbófo
Lomo ní, nda kí yée ga bɨ 'Dówụ́ Lomo
ukui'bí yée do mɨmbé'desé ní ídísé úku
yée zí Ngére Yésụ.
20 Kací kadra mbá, ídísé ndị́sị í'bí
mbofo éyị́ zí 'Bụzé Lomo gɨ ro ledre e mbá
kí ịrị Ngére ezé Kírésịto Yésụ.

Kará e kí Ya'dá 'bɨ eyé e

21 Ídísé óto ledre lafúse owóowó rómo
gɨ dosé gɨ zía bɨ ndị́sịsé óto úndru Kírésịto
ní.
22 Kára idí óto ledre o'do 'bɨ ené
owóowó káa zí bɨ ndị́sị óto ledre Ngére
Yésụ owóowó ní.
23 Gɨ zía lorụ 'bɨ ledre e mbá ndịsị
ólụ́ógụ gɨ zí o'do 'bɨ ené, káa zí bɨ lorụ
ndịsị ólụ́ógụ zíze gɨ zí Kírésịto bɨ yomo
zée ní.
24 Káa zí goó bɨ kenée ní, kará e idíní
óto ledre ya'dá 'bɨ eyé e zíye owóowó
káa zí bɨ 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto otoní ledre
Kírésịto zíye owóowó ní.
25 Ya'dá e, ídísé óto 'bú me'besé e dosé
kíngaya káa zí bɨ Kírésịto oto 'búze, zée
ga bɨ ṇguṇguzé ledre ené go ní. Zía í'bí
roné úyuné gɨ rozé,
26 gɨ ro zíze idízé mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ
Lomo ní, lúyú ledre ndaá lolụ rozé wá
gɨ zía bɨ ṇguṇguzé ledre Kírésịto go, zía
go lúguráyi zée drá káa zí 'yị bɨ ndugú
mɨndúgú ní.
27 Kírésịto mengị ledre née kenée gɨ ro
zíne 'dí'biógụ zée zíne káa do mbigí 'yị
ené e, ngíti owụ́ lúyú ledre ndaá rozé wá.
28 Kpá kenée, ya'dá e idíní óto 'bú
me'beyé e káa zí bɨ ndịsịní óto 'búye kí
royé ní. 'Yị bɨ ndịsị óto 'bú me'bené ní,
ndịsị née go óto 'búne kí roné.
29 'Yị bɨ sogó roné bú ní ndaá. Ndịsị ánu
éyị́, zía ndị́sịné kí lúrú bi kací kụṛụ'bụné
káa zí bɨ Kírésịto ndịsị lúrú bi kacíze ní,
30 gɨ zía azé go kụṛụ'bụa.
31 Née sị́ ledre bɨ nɨ gɨ zía mɨékéne
sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo ní kídí, “O'do nɨ
ótoómo 'bụné kí mbágáne zía ófụ́ kára

5:31 5:31 Dosị́ éyị́ e 2:24

zɨye óto 'be 'bɨ eyé gɨ zɨa nɨyí goó éyḭ
kḭé'do.”
32 Née lḭlḭ ledre bɨ o'bụ mɨó'bụ ní, née
lḭlḭ ledre gɨ ro Kɨrésịto kɨ́ 'yḭ ené e.
33 Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, o'do idí óto
'bú me'bené káa zɨ́ bɨ oto 'búne kɨ́ roné
ní. Kára idí óto úndru o'do 'bɨ ené.

6

Owṵ́ e kɨ́ 'yḭ ndíki yée

1 Owṵ́ e, ídísé úwú kúrú 'yḭ ndíki sée.
Née ledre bɨ ili zɨ́ owṵ́ ga bɨ ṇguṇguní
ledre Ngére Yésụ go zɨ́ye ndḭsḭyé méngḭ a
ní.
2 Ba mɨzefḭ lorụ bɨ Lomo uku ledre a
kɨ́dí née í'bí úndru zɨ́ 'yḭ e gɨ roa ní. Uku
kɨ́dí, “Ídí óto úndru 'bụyḭ́ kɨ́ mbágáyḭ,
3 gɨ ro zɨ́ mɨndḭsḭyḭ́ ídíne bɨlámáne, zɨ́yḭ
lú'búyḭ mɨlú'bú do sogo káṇgá ba.”
4 Sée 'bụmɨowṵ́ e kɨ́ mbámɨowṵ́ e,
ndásé ndḭsḭ méngḭ owṵ́ 'bɨ esé e bɨsinyíne
zɨ́ mɨmbé'deyé ndḭsḭ ésḭ́ne wá. Ídísé
'dódo bɨlámá ledre zɨ́ye gɨ ro zɨ́ye ṇgúṇgu
ledre Ngére Yésụ.

Owṵ́kụlṵ́ e kɨ́ mɨngburoko 'yḭ eyé e

5 Owṵ́kụlṵ́ e, ídísé úwú kúrú
mɨngburoko 'yḭ esé e, zɨ́se ndḭsḭsé óto
úndruyé kɨ́ mɨmbé'desé kḭé'do káa zɨ́
ótosé née úndru Kɨrésịto ní.
6 Ndásé ndḭsḭ méngḭ moko kɨ́ roko'bụné
lá gɨ zɨ́ komoyé gɨ ro zɨ́ye ídíye kɨ́ rokinyi
wá. Ídísé méngḭ moko kɨ́ mɨmbé'desé
mbá gɨ zɨa ndḭsḭsé méngḭ moko née zɨ́
Kɨrésịto, née éyḭ́ bɨ Lomo iline kenée ní.
7 Ídí méngḭ moko eyḭ́ kɨ́ 'bú ne kpa kɨ́
rokinyi gɨ zɨa méngḭ moko née zɨ́ Ngére
Yésụ nda 'bɨ ené dụṵ́ zɨ́ 'yḭma'dí wá.
8 Ídísé ówo a kɨ́dí Ngére Yésụ ndḭsḭ í'bí
tákpásḭ́lḭ́ zɨ́ 'yḭ bɨ ndḭsḭ méngḭ moko kɨ́
'búne ní. Togṵ́ 'yḭ née nɨ owṵ́kụlṵ́ togṵ́
nɨ 'yḭ bɨ kɨ́ ro doné ní.
9 Kpá kenée, sée mɨngburoko 'yḭ e ídísé
méngḭ owṵ́kụlṵ́ esé e bɨlámáne, ndásé
ésḭ ngḭrḭ sɨmɨyé wá, gɨ zɨa ásé kéye mbá
owṵ́kụlṵ́ 'bɨ Mongṵ́ 'yḭ esé bɨ nɨ komo
ere ní. 'Yḭma'dí e nɨyí zɨa kɨ́ ledreyé mbá
owóowó.

Okó kɨ́ Satána

10 Odụ ledre, káa zɨ́ bɨ ásé 'yḭ ga bɨ 'bɨ
Kɨrésịto Ngére ezé ní, idí í'bí roko'bụ zɨ́se
gɨ ro zɨ́se ndḭsḭ tórosé ngbúó.
11 Bɨlámá ledre ga bɨ Lomo i'bí yée zɨ́se
ní, ídísé ụ́nzụ yée káa do éyḭ́ sḭ́lḭ́ ya'dá e gɨ
ro zɨ́se ḭcḭ okó kɨ́e ro mani ga bɨ 'bɨ ngére
'bɨ bɨcayi lomo e ní.
12 Okó bɨ ndḭsḭzé ḭcḭ a née nda kɨ́ lafúze
'yḭma'dí e wá. Ndḭsḭzé ḭcḭ okó kɨ́ Satána kɨ́
'yḭ ené e ga bɨ i'bí roko'bụ zɨ́ye, zɨ́ye ídíye
do bi e za mbá do sogo káṇgá ní.
13 Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, ídísé 'dí'bi
sḭ́lḭ́se ro éyḭ́ sḭ́lḭ́se e bɨ Lomo i'bí ní ngbúó
gɨ ro ḭcḭ okó kɨ́ Satána kɨ́ mani ené e, gɨ ro
zɨ́se tórosé ngbúó káa bɨ nɨ lóndo sée ke.
14 Kacɨ́ kadra mbá, ídísé tóro ngbúó
sɨmɨ mbigí ledre 'bɨ Lomo gɨ ro zɨ́se ídíse
nzíyisé káa bɨ Satána nɨ lóndo sée ke. Káa
zɨ́ bɨ Lomo lugurayi sée go ásé go mbigí 'yḭ
ené e ní, ídísé lányá ro ledre née káa bɨ
Satána nɨ úkuóto ledre rosé.
15 Bɨlámá ledre bɨ Lomo yeme don-
garáne kɨ́ 'yḭma'dí e ní, ídísé ndéré kɨ́
úku a zɨ́ 'yḭ e, gɨ ro zɨ́se ídíse mbá nzíyisé
ḭcḭ okó kɨ́ Satána.
16 Kacɨ́ kadra mbá, ídísé lányá ro ledre
'bɨ Kɨrésịto bɨ ṇgúṇgusé ní zɨa bándá sée.
Togṵ́ méngḭsé go kenée, abú Satána uzu
sée ba cṵ́ káa zɨ́ 'díya yá, útúásásé lúyú
ledre wá.
17 Kpá kenée, ídísé ówo a kɨ́dí, Kɨrésịto
yomo sée go nɨ bándá sómṵ́ ledre esé.
Ídísé lányá ro úku kúrú Lomo bɨ nɨ kɨ́
roko'bụ 'bɨ 'Dówṵ́ a sɨmɨné ní, nɨ rómo
komo Satána.
18 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, ídísé
ndḭsḭ íni ini zɨ́ Lomo gɨ ro éyḭ́ ga bɨ ílisé
yée ní, káa zɨ́ bɨ 'Dówṵ́ Lomo nɨ 'dódo yée
zɨ́se ní. Ídísé ndḭsḭ kɨ́ komosé rosé zɨ́se
kpá fú ndḭsḭ íni ini gɨ ro lafúse 'yḭ ga bɨ
'bɨ Kɨrésịto ní.
19 Zɨ́se kpá íni ini gɨ romá, Lomo idí
í'bí bɨlámá ódro taramá gɨ ro úku bɨlámá
ledre 'bɨ Kɨrésịto zɨ́ 'yḭ e kɨ́ roko'bụmá
mbá.
20 Née ledre bɨ onzóní máa gɨ roa sɨmɨ
sḭ́gḭnḭ ní. Lomo i'bí moko née ne zɨ́ma
ndḭsḭmá méngḭ a. Bɨ kenée ní, ídísé íni

6:3 **6:3** Gbre lorụ 5:16

ini gɨ romá, zɨ́ma ndɪ́sɪmá méngɪ moko
née kɨ́ roko'bụmá mbá.

Odụ ledre gɨ zɨ́ Páwulo

21 Takíka lúndumá sɨmɨ Lomo, bɨ
'yɪ méngɪ moko 'bɨ Ngére Yésụ kɨ́
mɨmbé'dené kɪ́é'do ní, togụ́ ogụ go zɨ́se íri
yá, nɨ úku yéme ledre gɨ rozé kɨ́ ledre ga
bɨ mándɪ́sɪ méngɪ yée yáa ní zɨ́se íri.
22 Née sɪ́ ledre bɨ mákása wo zɨ́se íri gɨ
roa ní gɨ ro ówoyéme ledre gɨ do bizé gɨ
ro zɨ́se ídíse kɨ́ rokinyi.
23 'Bụzé Lomo kɨ́ Ngére ezé Kɨ́résɪto
Yésụ, idíní lúrú bi kacɨ́se gɨ do bɨ zɨ́se
ndɪ́sɪsé bɨlámáse kɨ́ óto 'bú lafúse, zɨ́se
tórosé ngbúó sɨmɨ ledre 'bɨ Kɨ́résɪto bɨ
ṇgúṇgusé ní.
24 'Yɪ ga bɨ za mbá ndɪsɪní óto 'bú
Kɨ́résɪto Yésụ Ngére ezé ní, Lomo idí lúrú
bi kacɨ́ye.

Wáraga bɨ Páwulo eké zɨ́ 'yị ga bɨ sɨmɨ Phịlịpoyị ní Ledre gɨ ro bụ́kụ bɨ Phịlịpo ní

Gara bɨ Phịlịpoyị ní nɨ sɨmɨ Mekedonịya bɨ nɨ mongụ́ gara 'bɨ káṇgá bɨ Gɨrịsị mɨ'dí do ngelị ní. Sɨmɨ Moko 'bɨ 'Yịmɨkása e kápita 16 Páwulo uku kóo ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yị e íri zía kpá óto dosị kanịsa zɨ́ 'yị e íri. Nda gɨ do kací tụ́'dụ́ sɨmɨbi, do kóo ónzó Páwulo sɨmɨ sịgịnị, zɨ́ 'yị 'bɨ Kɨ́résịto ga bɨ sɨmɨ Phịlịpo íri ní kása késị sáká wo kɨ́e. Gɨ zɨ́ kéyị née zɨ́ Páwulo éké ledre ba kása zɨ́ye mbófo yée kɨ́e.

Zía kpá úku ledre zɨ́ye sɨmɨ ledre bɨ eké ba kɨ́dí née Páwulo, née eré ené ngịrị umbu wá. Née uku ba wo zɨ́ye idíní tóro ngbúó sɨmɨ ledre 'bɨ Lomo bɨ ṇguṇguní ní sɨmɨ bɨ ngíti géyị 'yị e nɨyí karanée go ndịsị méngị láráye ní. Páwulo ili 'yị 'bɨ Kɨ́résịto ga gére née idíní ndịsị 'búó'bụ́ royé mɨ'búó'bụ́ káa zɨ́ 'bɨ Kɨ́résịto ní. Zía úku andá ledre zɨ́ye kɨ́dí ledre 'bɨ Kɨ́résịto bɨ ṇguṇguní zɨ́ye ídíye go éyị́ kị́é'do kɨ́ kɨ́résịto ní nɨ tákpásị́lị́ 'bɨ Lomo zɨ́ye. Gɨ zɨ́ kéyị née ndaní lódụ́ kací 'yị 'dódo ledre ga bɨ yị́ eyé 'yị ṛanga e ndịsịní úku ledre kɨ́dí 'yị e idíní lódụ́ kací toso mɨméngị ledre 'bɨ Lomo bɨ kací ondụ́ 'bɨ Yụ́da e ní wá.

1 Sée 'yị ga bɨ sɨmɨ gara bɨ Phịlịpoyị, ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé ní, máa Páwulo kɨ́ Timatíyo ezemá 'yị moko 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ.

Máéké ledre ba máa zɨ́se kɨ́ manda esé ga bɨ íri ní, nda kpá kɨ́ 'yị ga bɨ do kacɨ́ye ní.

2 'Bụzé Lomo kɨ́ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé idíní ówo ledre kɨ́se, zɨ́ye méngị bɨlámá ledre zɨ́se.

Páwulo i'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo

3 Mándịsị sómụ́ ledresé kací kadra mbá, zɨ́ma ndịsịmá kɨ́ mbófo Lomo gɨ rosé.

4 Ndaá kpá lá dụụ́ wo née wá, mándịsị íni ini zɨ́ Lomo kɨ́ rokinyi do mɨmbé'demá gɨ rosé,

5 gɨ zía í'bísé rosé go kɨ́ngaya ndịsị sáká máa gɨ ro zɨ́ bɨlámá ledre 'bɨ Kɨ́résịto bɨ mándịsị méngị a ní ngbóró tátá roné fú 'dá'dá. Tónósé kóo sáká máa go kú geré gɨ sɨmɨ mɨzefị ógụ kóo máógụ zɨ́se sɨmɨ Phịlịpoyị íri ní.

6 Gɨ zɨ́ kéyị née, máówo go kɨ́dí bɨlámá ledre bɨ Lomo oto do mɨmbé'desé ásé go ndịsị méngị ledre e kɨ́e kenée née, utúasá ídí lá gbékpịne wá. Wo Lomo nɨ ndịsị í'bí roko'bụ zɨ́se, gɨ ro zɨ́se ndịsịsé méngị bɨlámá ledre ga gére née kɨ́e fú kenée ndéréógụné gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ karanée Kɨ́résịto Yésụ nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní.

7 Utúasá mɨútúásá zɨ́ma kpá óto 'búse gɨ zía bɨ ótosé 'búma go gbála ní. Ótoómosé máa sɨmɨ bɨ mááyí ndịsị úkulúgu ledre kací ndu'yú 'bɨ 'yị e kɨ́dí ledre 'bɨ Kɨ́résịto nɨ ma'díi, kpá sɨmɨ bɨ onzóní máa sɨmɨ sịgịnị gɨ ro moko 'bɨ Kɨ́résịto ní óyósé sogosé zɨ́ma wá. Ndịsịsé kpá fú tóro ngbúó sogomá kɨ́ sáká máa do tụ́'dụ́ mɨsi'di e.

8 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, Lomo owo go bɨlámáne kɨ́dí máóto 'búse go kɨ́ mɨmbé'demá kị́é'do káa zɨ́ bɨ Kɨ́résịto Yésụ oto 'búze ní.

9 Ba sị́ ledre bɨ mándịsị íni ini zía, idí sáká sée zɨ́se ndịsịsé óto 'búse kɨ́ lafúse e gɨ ro zɨ́ cíyí ledre ené ídíne sɨmɨsé ngịrị, zɨ́se ówoyéme ledre ené nda za kɨ́ngaya gɨ zía ní,

10 gɨ ro zɨ́se ówo mbigí ledre 'bɨ Lomo bɨlámáne kpá gɨ ro zɨ́se ídísé 'yị ga bɨ lúyú ledre ndaá royé wá, ndéréógụné gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ karanée Kɨ́résịto Yésụ nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní.

11 Togụ́ ndịsịsé tɨ́ go ndịsị méngị ledre ga bɨ utúasání mɨútúásá ní do komo Lomo kɨ́ 'yịma'dí e sɨmɨ roko'bụ 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ ndéré kɨ́e fú kenée 'dá'dá yá, nɨ óto 'yị e zɨ́ye ndịsịyé í'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo kɨ́ngaya.

Moko 'bɨ Kɨ́résịto idí ngbóró

12 Owụ́ 'bɨ Babá e, máíli zíse ówo a kɨ́dí
mɨónzó máa bɨ sɨmɨ sị́gịnị ní, likpí mɨsi'di
go zɨ́ bɨlámá ledre 'bɨ Kɨ́résịto ngbóró tátá
roné 'dá'dá.
13 Ndaá 'bɨ ené mɨótoécị ledre wá,
asikíri ga bɨ yáa kpá kɨ́ ngíti géyị
mɨngburoko 'yị e owonɨ́ go mbá kɨ́dí
onzónɨ́ máa sɨmɨ sị́gịnị ba gɨ zía bɨ
mándị́sị ménghị moko 'bɨ Kɨ́résịto ní.
14 Gɨ zía bɨ onzónɨ́ máa sɨmɨ sị́gịnị ní,
zɨ́ Lomo í'bí roko'bụ zɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị
'yị ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní, zíye ndị́sịyé
úku bɨlámá ledre ené zɨ́ 'yị e nda za kɨ́
roko'bụyé, gɨ zía ngịrị ndaá lolụ royé wá.

15 Ngíti géyị 'yị e ndị́sịnɨ́ 'bɨ eyé ménghị
moko 'bɨ Kɨ́résịto ma'dáa kɨ́ bɨsinyí
mɨmbé'deyé gɨ zía ilinɨ́ gɨ ro zɨ́ 'yị e
ndị́sịyé mbófoyé, ngíti géyị menghịnɨ́ 'bɨ
eyé kɨ́ bɨlámá mɨmbé'deyé.
16 Yée ga bɨ ukunɨ́ 'bɨ eyé ledre ma'dáa
kɨ́ bɨlámá mɨmbé'deyé kɨ́ 'búne ní, gɨ zía
owonɨ́ go kɨ́dí onzónɨ́ máa sɨmɨ sị́gịnị gɨ
zía bɨ mándị́sị úku yéme bɨlámá ledre gɨ
ro Kɨ́résịto ní.
17 Yée ga bɨ ndị́sịnɨ́ úku ledre 'bɨ
Kɨ́résịto kɨ́ bɨsinyí mɨmbé'deyé née, gɨ
zía bɨ iliní 'bɨ eyé zíma ídíma kɨ́ lerị́ do
mɨmbé'demá sɨmɨ sị́gịnị yáa ní.
18 Yée ga bɨ ukunɨ́ 'bɨ eyé kɨ́ bɨsinyí
mɨmbé'deyé, kɨ́ yée ga bɨ ukunɨ́ 'bɨ eyé kɨ́
bɨlámá mɨmbé'deyé ní, ledre ga gére née
ata ené komo wá, mááyí kɨ́ rokinyi gɨ zía
moko 'bɨ Kɨ́résịto nɨ mɨndéréne 'dá'dá.

Gɨ zɨ́ ledre ga gére née mááyí kpá fú ídí
kɨ́ rokinyi,
19 gɨ zía máówo bú kɨ́dí ini bɨ ndị́sịsé
íni a zɨ́ Lomo gɨ romá ní, Lomo nɨ úwú a,
karanée nɨyí 'dí'biógụ máa gɨ sɨmɨ sị́gịnị
sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo bɨ Kɨ́résịto
Yésụ kasa ní.
20 Ba ledre bɨ mándị́sị óto komomá gɨ
roa ní, dokuwu mengị máa wá. Máíli í'bí
romá ndị́sị ménghị moko 'bɨ Kɨ́résịto za kɨ́
sómụ́ ledre amá mbá. Togụ́ ídí trịdrị, togụ́
mbú umbu yá, mááyí nzíyimá gɨ roa.
21 Mongụ́ sómụ́ ledre amá cakaba dụụ́
ndị́sị ménghị moko 'bɨ Kɨ́résịto. Togụ́ ufunɨ́
mbú máa gɨ zía bɨ mándị́sị ménghị moko
zía ní yá, mengị éyị́ wá, kasaluguní née
máa 'diya zɨ́ Kɨ́résịto ma'dáa.
22 Togụ́ umbu 'di'bi aka máa wá, nɨ kpá
bɨlámáne zíma aka 'dódo yata ledre 'bɨ
Kɨ́résịto zía ndị́sịné sáká sée. Máówo wá
wo be 'di nɨ mɨútúásáne.
23 Ledre e nɨyí bo gbre mbá gɨ romá.
Mongụ́ a nɨ wo bɨ utúasá mɨútúásá zíma
úyumá gɨ ro zíma ndá'bamá zɨ́ Kɨ́résịto
Yésụ ní.
24 Nda lá gɨ rosé gɨ ro zíma 'dódo yata
ledre 'bɨ Kɨ́résịto zíse, utúasá mɨútúásá
zíma aka ídíma fú kɨ́ komomá.
25 Gɨ zɨ́ kéyị née máówo bú bɨlámáne
kɨ́dí, Lomo nɨ yómo máa gɨ sɨmɨ 'do'dó
bɨ mááyí sɨmɨ a ba máúyu wá, gɨ ro
zíma 'dódo ledre ené zíse gɨ do bɨ zíse
ṇgúṇgu a za kɨ́ mɨmbé'desé mbá, zíse
ndị́sị ídíse kɨ́ rokinyi.
26 Togụ́ luguogụnɨ́ máa gɨ sɨmɨ sị́gịnị go,
sɨmɨ bɨ mááyí ógụ zíse íri ní, ásé ídí mbá
kɨ́ mongụ́ rokinyi kɨ́ ndị́sị í'bí mbófo éyị́
zɨ́ Kɨ́résịto Yésụ gɨ romá.
27 Abú ledre e nɨyí kɨ́ ménghị máa yá,
mɨndị́sịsé idí ídí fú 'bɨ 'yị ga bɨ 'bɨ
Kɨ́résịto ní, gɨ ro zɨ́ 'yị e ndị́sịyé óto úndru
bɨlámá ledre ené bɨ ndị́sịsé 'dódo a née.
Togụ́ máógụ go lúrúsé e togụ́ máógụ wá,
mááyí kpá fú úwú a kɨ́dí mɨndị́sịsé nɨ
kị́é'do tɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní, gɨ ro zɨ́
moko ené ngbóróne.
28 Togụ́ 'yị ga bɨ nɨyí okó ro Kɨ́résịto
ní ayíní ndị́sị úkucáyi sée yá, ndásé éré
ngịrị gɨ zíye wá, gɨ ro zɨ́ 'yị e ówo a kɨ́dí
Lomo yomo sée ne, nɨ 'dó'do yée gɨ rosé.
29 Bɨlámá ledre bɨ Lomo yeme zíse ní
ndaá 'bɨ ené lá dụụ́ gɨ ro ṇgúṇgu ledre
Kɨ́résịto Yésụ wá, kpá gɨ ro zíse 'dó'dóse
mɨ'dó'dó gɨ ro ledre ené.
30 Togụ́ 'dó'dósé yá, má'dó'dó kóo kpá
kenée, ndéréógụné gị karaba ní mááyí
aka kpá fú 'dó'dó gɨ ro moko 'bɨ Kɨ́résịto.

2

Ídísé 'bó'bụ́ rosé káa zɨ́ 'bɨ Yésụ ní

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, káa zɨ́ bɨ ásé go kị́é'do
kɨ́ Kɨ́résịto gɨ zɨ́ kéyị née zía óto 'búse zía
ndị́sịné sáká sée sɨmɨ ledre e ní, kpá káa
zɨ́ bɨ ásé go kị́é'do kɨ́ 'Dówụ́ Lomo, ndị́sị

go í'bí roko'bụ zíse zí lerị lafúse ndịsịné méngị sée kíngaya ní.
2 Káa zí bɨ goó kenée ní, máíli ídíse ndịsị kí mɨmbé'desé mbá kịé'do kí 'bú lafúse dosé. Togụ́ máúwú go kídí ásé go ndịsị méngị ledre ga gére née kenée yá, mááyí ídí kíse kí rokinyi kíngaya.
3 Ndásé óto rosé káa zí éyị́ bɨ rómosé go do 'yị e mbá ní wá. Ídísé 'bó'bụ́ rosé mɨ'búó'bụ́. Ledre lafúse idí ídí zíse owóowó rómo do ledresé.
4 Ndásé ndịsị sómụ́ lá dụụ́ ledresé wá, ídísé kpá ndịsị sómụ́ ledre lafúse zíse ndịsịsé sáká yée.
5 Mɨsómụ́ ledre esé idí ídí mbá bɨlámáne kpá cé káa zí 'bɨ Kírésịto Yésụ ní.
6 Tí bɨ Yésụ ma'dáa nɨ ma'díi Lomo ní,
tí lá ili ené óto roné zí 'yị e owóowó
káa zí Lomo wá.
7 Otoomo roné zía ógụné do sogo káṇgá
káa do 'yịma'dí ídíne
káa zí owụ́kụlụ́ ní.
8 'Búó'bụ́ roné mɨ'búó'bụ́ zí Lomo,
zía ótoómo roné zí umbu,
do phéphé wo do mɨngbúngbu kágá
káa zí 'yị lúyú ledre ní.
9 Gɨ zía bɨ uwú kúrú Lomo ní, zí Lomo
óto ledrea owóowó rómo do 'bɨ
'yịma'dí e kí maláyika e komo ere
mbá.
Gɨ zí kéyị née zía ídíne kí úndruné
kíngaya rómo do éyị́ e za mbá.
10 Káa zí bɨ ledre nɨ goó gɨ ro Yésụ kenée
ní, 'yịma'dí e,
yée ga bɨ nɨyí aka trịdrị kí yée ga bɨ
uyuní go ní, kí maláyika e komo
ere kpá mbá, nɨyí ịnyị mbá óto
úndru Yésụ,
11 nɨyí ịnyị kpá mbá ndịsị úku ledre kí
tarayé kídí ma'díi Kírésịto Yésụ nɨ
Ngére.
Gɨ zí kéyị née ní, zí ịrị 'Bụzé Lomo
ídíne mɨkófóne kíngaya.

Mɨméngị ledre esé idí 'dí'biógụ 'yị e zí Yésụ

12 Owụ́ bɨ Babá e, máówo bú bɨlámáne kídí 'dí'bisé kóo sịlịse go ro ledre 'bɨ Lomo kíngaya sɨmɨ bɨ kóo mááyí dongaráse íri ní. Abú cakaba mándá dongaráse íri wá, ídíse nda méngị ledre 'bɨ Lomo kíngaya rómoné mɨrómo kí óto úndrua. Nɨ óto 'Bụzé Lomo zía ídíne kí rokinyi karanée zía í'bí trịdrị bɨ za fí ní zíse.
13 Káa zí bɨ Lomo iline ídísé ndịsị méngị éyị́ ga bɨ ili yée ní, nɨ í'bí roko'bụ zíse gɨ royé.
14 Ndásé ndịsị méngị moko 'bɨ Lomo kí mɨngụ́ngụ́rụ́ ledre e dongaráse kpá kí ndịsị ítí kangú wá,
15 ídísé ndịsị méngị bɨlámá ledre gɨ zí 'yị ga bɨ asiní gɨ ro ledre 'bɨ Lomo ásé dongaráye íri née, kí lúrúndíki lúyú ledre rosé gɨ zía ásé zíye go bimɨóṇgó,
16 gɨ zía lányásé go ro 'dódo ledre bɨ ndịsị í'bí trịdrị zí 'yị e ní. Ídísé ndịsị méngị ledre e kenée, gɨ ro zíma ídíma kí mongụ́ rokinyi sɨmɨ bɨ karanée Kírésịto Yésụ nɨ ndá'baógụ ní, káa bɨ kụ́rụ́ moko bɨ mándịsị méngị a dongaráse ní nɨ ndéré lá gbékpịne ke.
17 Togụ́ ṇgúṇgusé ledre Kírésịto go yá, kídí í'bísé née go rosé káa do 'dáná éyị́ zí Lomo. Abú ufuní máa ndotó, née mbá yata 'do'dó bɨ ndịsịsé ndíki a gɨ ro ledre Kírésịto ní. Nɨ óto máa zíma ídíma kí rokinyi gɨ zía máúyu née gɨ ro moko 'bɨ Kírésịto ma'dáa.
18 Bi ndaá kpá sínyí rosé wá, idízé ídí kése mbá kí rokinyi.

Ledre gɨ ro Timatíyo

19 Togụ́ Ngére Yésụ ṇguṇgu zíma yá, mááyí kása Timatíyo zíse íri do sịlị́ ga ba gɨ ro zía ndá'baógụné úku yéme ledre ga bɨ gɨ do bisé íri ní zíma gɨ ro zí mɨmbé'demá ịdrịne.
20 Nɨ yáa kí ledresé kíngaya. Ngíti 'yị bɨ máówo yáa káa zía ní ndaá.
21 Lúrúsé aka, tụ́'dụ́ 'yị e somụ́ní eyé ledre lafúye 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto Yésụ ní wá, ndịsịní somụ́ yị́ eyé ledreyé kíngaya.
22 Tí lá nɨ go mɨówoné Timatíyo nɨ go bɨlámá 'yị 'bɨ Yésụ. Ndịsị sáká máa yáa ne kí moko 'bɨ úku bɨlámá ledre 'bɨ Kírésịto káa zí owụ́ bɨ ndịsị sáká 'bụné kí moko ní.
23 Másómụ́ nɨyí 'déci ngbangamá do sịlị́ ga ba. Ledre bɨ nɨyí úku a gɨ do bimá ní

mááyí kása Timatíyo kɨe zɨse íri gɨ ro zɨse
ówo a.
24 Máówo go bɨlámáne kɨ́ roko'bụ 'bɨ
Ngére Yésụ, mááyí ógụ lúrú sée.

Páwulo mbofo Epáfaradḭta

25 Másómụ́ nɨ mɨútúásáne zɨ́ma aka
nda mbú kásalúgu lúndumá sɨmɨ Lomo
Epáfaradḭta zɨse íri. Nɨ bɨlámá 'yị moko
káa zɨ́ asikíri bɨ kóo kásasé wo gɨ ro
zɨa ógụné sáká máa ní, saká máa go do
bɨlámá mɨsi'di.
26 Ili ndéré lúrú sée gɨ zɨa 'búse ndḭsị
go méngị wo kɨ́ngaya. Zɨa ídíne kpá
kɨ́ mongụ́ sómụ́ ledre gɨ do kacɨ́ mongụ́
ndíyá kóo mengị wo zɨse úwú ledre a kɨe
ní.
27 Ma'díi, ndíyá née mengị kóo wo go
kɨ́ngaya Lomo saká kóo wo lá ne. Lomo
saká ené née kóo lá dụụ́ wo wá, saká née
kóo kpá máa gɨ zɨa lerḭ́ nɨ kóo méngị máa
gɨ do kacɨ́ a kɨ́ngaya.
28 Utúasá mɨútúásá zɨa aka kpá
ndá'bané gị zɨse íri gɨ ro zɨse lúrú wo
zɨse ídíse kpá kɨ́ rokinyi káa zɨ́ máa ní.
29 Ídísé 'dí'bi wo sɨmɨ sụmụ zɨse óto
úndru a gɨ zɨa ndḭsị méngị moko 'bɨ
Ngére Yésụ, zɨse ndḭsḭsé kpá óto úndru
ngíti géyị 'yị ga bɨ káa zɨa née ní.
30 Ma'díi, Epáfaradḭta i'bí kóo roné go zɨ́
umbu gɨ ro moko 'bɨ Kɨ́résḭto káa zɨ́ bɨ kóo
ogụ gɨ ro ndḭsị sáká máa ní gɨ zɨa ndásé
yáa wá.

3

Owo Kɨ́résḭto nɨ bɨlámá ledre

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, máútúásá 'dó'dó kɨ́
úku ándá ledre ga ba zɨse wá, máíli zɨse
ídíse kɨ́ rokinyi gɨ zɨa ásé go 'yị ga bɨ 'bɨ
Ngére Yésụ ní. Ledre bɨ mááyí úku a ba
nɨ sáká sée.
2 Komosé idí ídí rosé gɨ zɨ́ 'yị ga bɨ
ndḭsḭnɨ́ lóndo 'yị e kɨ́ úku ledre kɨ́dí 'búó
togụ́ 'yị utú ngbụru kí nɨ fú útúásá káa do
'yị 'bɨ Kɨ́résḭto ní.
3 Azé yḭ́ ezé go ze mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ
Kɨ́résḭto ní, togụ́ utúzé go ngbụru togụ́
utúzé wá. 'Dówụ́ Lomo i'bí roko'bụ ne
zɨ́ze ndḭsḭzé óto úndru Ngére Yésụ kɨe.
Mbofozé ezé rozé gɨ zɨ́ éyḭ́ ga bɨ ndḭsḭzé
méngị yée ní wá.
4 Idí kóo mɨméngị ledre kacɨ́ ondụ́ 'bɨ
Yụ́da e i'bí trḭdrḭ zɨ́ 'yị e bo yá, káa bɨ
ledrea nɨ kóo ídí zɨ́ma owóowó rómo 'bɨ
ngíti géyị 'yị e mbá.
5 Mááyí ba mbigí Ébere 'yị 'bɨ Isɨréle gɨ
sɨmɨ kúfú Benzemúna. Sɨmɨ bɨ kóo aráni
máa ní, zɨ́ma méngḭmá sḭ́lḭ́ ḭnyị doa ota
do ónzó máa ngbụru káa zɨ́ bɨ kóo Mụ́sa
eké káa do lorụ ní. Ledre lorụ née nɨ kóo
zɨ́ma owóowó gɨ zɨa bɨ mááyí Farụsáyo ní.
6 Gɨ zɨ́ kéyị née, zɨ́ma kóo í'bí romá ndḭsị
'dó'do 'yị ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní kɨ́ngaya,
gɨ ro do ówo a kɨ́dí má'dí'bi sḭ́lḭ́ma go ro
lorụ née kɨ́ngaya. Gɨ zɨ́ kéyị née lafúma e
utúasání kóo lúrúndíki lúyú ledre romá
wá.
7 Gɨ zɨa bɨ máówo nda ma'díi ledre 'bɨ
Kɨ́résḭto Yésụ go ní, ledre ga bɨ kóo 'bɨ
ondụ́ ní, moko ndaá 'bɨ ené lolụ sɨmɨyé
zɨ́ma wá.
8 Bɨ ba ní, ledre ga bɨ kóo mándḭsị sómụ́
yée kɨ́ méngị yée ní mbá, ma'díi moko
ndaá 'bɨ ené kóo sɨmɨyé wá, máụ́cụóyó
yée gɨ do sḭ́lḭ́ma go mbá gɨ ro zɨ́ma 'dí'bi
Ngére Yésụ kɨ́ sḭ́lḭ́ma sokó (10). Odụ
ma'díi ledre nɨ dụụ́ ówo Kɨ́résḭto bɨ nɨ
Ngére amá ní.
9 Née éyḭ́ bɨ oto máa zɨ́ma útúásáma
kacɨ́ komo Lomo gɨ zɨa káa do mbigí 'yị
ené ní. Ndaá 'bɨ ené gɨ zɨa bɨ má'dí'bi
ledre lorụ kɨ́ngaya ní wá, yḭ́ ené gɨ zɨa bɨ
mángungu ledre Kɨ́résḭto ní.
10 Máíli ówoyéme wo bɨlámáne. Lomo
i'bí kóo roko'bụ zɨa úrúne gɨ sɨmɨ umbu.
Idí kpá í'bí roko'bụ máa née zɨ́ma gɨ
ro tóromá ngbúó sɨmɨ 'do'dó gị zɨ́ umbu
ógụndíki máa kpá káa zɨ́ 'bɨ Yésụ ma'dáa
ní,
11 gɨ ro togụ́ máúyu go yá, zɨ́ma kpá
úrúma káa zɨ́ bɨ kóo Yésụ ma'dáa urú ní.

Í'bí ro'yị kɨ́ngaya zɨ́ Yésụ

12 Ndaá 'bɨ ené bɨ ya máméngị ledre ga
gére née go mbá ní wá. Mándḭsị méngị
moko kɨ́ roko'bụmá mbá gɨ ro zɨa ídíne
káa zɨ́ bɨ Kɨ́résḭto Yésụ ili zɨ́ma méngị a
ní.
13 Owụ́ 'bɨ Babá e, ma'díi máméngị ógụ
aka amá moko ma'dáa gị do odụné wá,

éyị̄ bɨ máówo ní, máótoómo ledre ga bɨ kóo mándịsị ménghị yée ní go mbá 'dá'ba, máóto nda komomá go lá dụụ́ ro ledre bɨ do'dónomá ní.
14 Máí'bí romá ménghị moko 'bɨ Kírésịto Yésụ kɨ́ roko'bụmá mbá gɨ ro tákpásị̄lị̄ bɨ komo ere gɨ zɨ́ Lomo kɨ́ Kírésịto ní zɨ́ma ndíki a.
15 Zée ga bɨ kése komozé enzị go sɨmɨ moko 'bɨ Kírésịto ní, sómụ́ ledre káa zɨ́ ga gére née idí ídí sɨmɨ dozé. Togụ́ mɨsómụ́ ledre 'bɨ ngíti 'yị nɨ kpị̄ yá, Lomo nɨ 'dódo ma'díi zɨ́a.
16 Zɨ́ze lányáze ro ledre 'bɨ Kírésịto kɨngaya rómoné mɨrómo.
17 Owụ́ 'bɨ Babá e, ili ídísé ịnyị mbá í'bí rosé ménghị moko ma'dáa káa zɨ́ bɨ mándịsị ménghị a ní. Zɨ́se kpá ndịsịsé ménghị lódụ́ kacɨ́ yée ga bɨ kóo 'dodozé ledre ma'dáa zɨ́ye 'dá'dá ní.
18 Máúku kóo ledre ba go zɨ́se 'dá'dá. Mánghúngú romá zɨ́se kɨ́ iní komomá, ídísé 'bá'bá rosé gɨ zɨ́ 'yị lóndo 'yị e. Otonɨ́ royé go káa do okó ro Kírésịto bɨ uyu do mɨngbúngbu kágá ní.
19 'Yị ga gére née Lomo nɨ karanée 'dó'do yée bɨsinyíne. Ledre ga bɨ royé ili ní, nɨ yị̄ ené zɨ́ye go lomo eyé. Ledre ga bɨ 'bɨ dokuwu ní, bi ndịsị éme ené royé gɨ zɨ́a mɨéme. Mongụ́ sómụ́ ledre eyé nɨ yị̄ ené gɨ ro éyị̄ ga bɨ 'bɨ do sogo kánghá ba.
20 Azé 'bɨ ezé yị̄ ezé 'yị ga bɨ 'bɨ komo ere ní. Ndịsịzé yị̄ ezé ba sóngó mɨndá'baógụ 'Yị yómo zée, bɨ nɨ Kírésịto Yésụ Ngére ezé ní.
21 Nɨ ndá'baógụ kɨ́ mongụ́ roko'bụné bɨ nɨ ídí do éyị̄ e mbá ní, zɨ́a óyóló'bó kụrụ'bụzé káa zɨ́ ne ní, uyuzé lolụ wá.

4

Ídísé kpá fú 'dí'bi sị̄lị̄se ngbúó ro ledre 'bɨ Lomo

1 Owụ́ 'bɨ Babá e sɨmɨ Lomo, ledresé ndịsị ówo romá gɨ zɨ́a máóto 'búse go kɨngaya. Ngére Yésụ idí í'bí roko'bụ zɨ́se gɨ ro zɨ́se tórosé ngbúó sɨmɨ moko ené. Máówo go kɨ́dí karanée Yésụ nɨ mbófo máa gɨ rosé. Mááyí kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́se.
2 Kará ga gére née, Ewudíya kɨ́ Sitíke idíní nda mu ndịsị kɨ́ mɨmbé'deyé kị́é'do gɨ zɨ́a nɨyí go 'yị ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní.
3 Yị̄ị lúndumá sɨmɨ Lomo, ídí sáká kará ga gére née, i'bíní kóo royé go ndịsị sáká máa sɨmɨ moko 'bɨ Kírésịto. Ídí sáká yée idíní ndịsị bɨlámáye kɨ́ mɨmbé'deyé kị́é'do. Kará ga gére née ndro kɨ́ Kelémeniti kpá kɨ́ ngíti géyị 'yị e, nɨyí ye 'yị ga bɨ ndịsịní sáká máa kɨngaya sɨmɨ moko 'bɨ úku bɨlámá ledre 'bɨ Ngére Yésụ zɨ́ 'yị e ní. Ga gére née go 'yị ga bɨ ịrịyé nɨ go mɨékéne sɨmɨ bụ́kụ 'bɨ trịdrị ní.
4 Gɨ zɨ́a bɨ ásé go 'yị ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní, kacɨ́ kadra mbá ídísé ídí kɨ́ rokinyi. Mááyí kpá úku ándá a, ídísé ídí kɨ́ rokinyi.
5 Kacɨ́ kadra mbá ídísé ídí kɨ́ bikịdrị̄ mɨmbé'de zɨ́ 'yị e za mbá. Gɨ zɨ́a sịndị̄ kadra nɨ go gbóo gɨ ro zɨ́ Ngére Yésụ ndá'baógụné.
6 Mɨmbé'desé nda ndịsị ídí kpụkpụkpụ gɨ ro éyị̄ ga bɨ 'bɨ sága ba wá. Éyị̄ ga bɨ ílisé yée ní, ídísé úku ledreyé zɨ́ Lomo, nɨ í'bí yée zɨ́se. Zɨ́se í'bí mbófo éyị̄ zɨ́a gɨ ro éyị̄ ga bɨ mengị yée go zɨ́se ní.
7 Togụ́ ménghịsé kéyị go kenée yá, Lomo nɨ 'dí'bióyó mɨmbé'de bɨ kpụkpụkpụ gɨ ro éyị̄ ní gɨ sɨmɨsé 'dá'ba, zɨ́a í'bí mongụ́ sɨmɨkụtụ zɨ́se gɨ zɨ́a ásé go 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto Yésụ ní.
8 Owụ́ 'bɨ Babá e sɨmɨ Lomo, ngíti yata ledre nɨ ba máíli kpá úku a zɨ́se. Ídísé óto mɨmbé'desé dụụ́ gɨ ro ledre 'bɨ Lomo, gɨ ro ledre bɨ nɨ óto 'yị e zɨ́ye óto úndrusé gɨ zɨ́a ní, gɨ ro ledre bɨ utúasá mɨútúásá ní, gɨ ro bɨlámá mɨménghị ledre, gɨ ro ledre bɨ 'yị e iliní ní, gɨ ro ledre bɨ utúasá kacɨ́ komo 'yị e mbá mɨútúásá ní, gɨ ro ledre bɨ nɨ bɨlámáne ní, nda kɨ́ ledre bɨ nɨyí mbófo sée gɨ zɨ́a mɨmbófo ní.
9 Ówosé ledre ga bɨ kóo má'dódo yée zɨ́se ní go, úwúsé kpá yée ga bɨ kóo máúku yée zɨ́se ní go, nda kɨ́ yée ga bɨ lúrúsé máa cụ́ kɨ́ komosé kɨ́ ménghị yée ní, ídísé ndịsị ménghị yée kpá kenée. Lomo 'yị í'bí bikịdrị̄ zɨ́ 'yị e nɨ sáká sée.

Páwulo mbofo 'yị 'bɨ Phị̄lị̄poyị e

10 Mbófo éyí zí Ngére Yésụ gɨ ro ngíti
sáká éyí bɨ méngị ándásé zíma ní. Tónósé
kóo íci rosé gɨ ro sáká ándá máa go 'desí,
tí lá mɨsi'di ndaá kóo zíse wá ne.
11 Máúku amá ledre née gɨ zía bɨ mááyí
do lerí ní wá, máówo yí amá kací ídí kí
rokinyi kí owú éyí bú.
12 Togú tú'dú éyí nɨyí bo zíma, togú mbú
cúku'dée yá, máówo yí amá kací ídí kí
rokinyi kíe bú.
13 Ngére Yésụ ndịsị í'bí roko'bụ zíma ne
sɨmɨ ledre e za mbá.
14 Abú kenée ndotó, mámbófo sée go gɨ
zía í'bísé rosé sáká máa sɨmɨ sịndí kadra
'bɨ lerí.
15 Sée 'yị ga bɨ 'bɨ Phílípoyị, sɨmɨ
bɨ kóo ṇgúṇgusé aka ledre 'bɨ Kírésịto
mɨkándané ní, sákásé kóo máa dụú se
sɨmɨ bɨ kóo máínyị gɨ sɨmɨ káṇgá esé
Mekedoníya ní.
16 Ndaá kpá lá dụú wo née wá, kpá
sɨmɨ bɨ kóo mááyí sɨmɨ gara bɨ Tasaloníka
ní, sáká ándásé kóo máa go mɨsáká ándá
sɨmɨ bɨ mááyí do lerí ní.
17 Máúku amá née gɨ zía bɨ máíli gága
sée gɨ ro sáká éyí ní wá, yí ené Lomo idí
méngị bɨlámá ledre zíse gɨ zí sáká éyí bɨ
ndísísé méngị a zíma ní.
18 Éyí ga bɨ kásasé sáká máa kíe
do sílí lúnduzé sɨmɨ Lomo Epáfaradíta
ní, mándíki yée go mbá, utúasání go
mɨútúásá. Lomo nɨ kí mongú rokinyi gɨ
royé gɨ zía nɨyí káa zí bɨlámá 'dáná éyí ní.
19 'Bụzé Lomo bɨ nɨ míngí éyí e mbá, nɨ
í'bí éyí ga bɨ za mbá ílisé yée ní zíse gɨ zía
ásé go 'yị ga bɨ 'bɨ Owú 'bɨ ené Kírésịto
Yésụ ní.
20 Idízé ndísị kófó ịrị 'Bụzé Lomo kací
kadra za mbá. Idí kenée.

Mandá gɨ zí Páwulo e kí lafúne

21 Mandá zíse íri za mbá. 'Yị ga bɨ
'bɨ Kírésịto Yésụ azé kéye yáa ní, i'bíní
mandá zíse íri kpá za mbá.
22 'Yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto sɨmɨ Róma yáa
ní mbá, kíngaya yée ga bɨ ndịsịní méngị
moko 'be 'bɨ Káyísara ngére 'bɨ Róma ní,
i'bíní mandá zíse íri kíngaya.
23 Kírésịto Yésụ Ngére ezé idí méngị
bɨlámá ledre zíse gɨ do bɨ zíse ndísísé
bɨlámáse. Idí kenée.

Wáraga bɨ Páwulo eké zɨ́ 'yị ga bɨ sɨmɨ Kolósayi ní

Ledre gɨ ro bụ́kụ bɨ Kolósayi ní

Kolósayi nɨ gara mɨ'dí gólụ sɨmɨ káṇgá bɨ karaba ndịsịní ndólo a Táki ní. 'Yịmɨkása Páwulo nderéogụ aka ené íri wá, nɨ kɨ́ mongụ́ sómụ́ ledre gɨ zía uwú go kɨ́dí 'yị ṛanga e nɨyí dongará 'yị 'bɨ Kɨ́résịto ga bɨ íri ní. Ukuní ledre zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto íri ní kɨ́dí idíní lódụ́ kacɨ́ ondụ́ 'bɨ Yụ́da e bɨ káa zɨ́ útú ngbụ́ru, óto úndru maláyika e ní gɨ ro zɨ́ Lomo ídíne kɨ́ rokinyi. Née ní zɨ́ Páwulo úku ándá ledre zɨ́ye sɨmɨ ledre bɨ eké ba kɨ́dí umbu bɨ Kɨ́résịto uyu ní omoní ba gɨ zía, nɨ cakaba komo ere 'dága Ngére do maláyika e kɨ́ lomo e kpá za kɨ́ éyị́ ga bɨ do sogo káṇgá ní mbá. Zía kpá úku ledre zɨ́ye kɨ́dí gɨ do kacɨ́ Kɨ́résịto ngíti éyị́ bɨ nɨyí óto úndrua ní ndaá. Idíní óto dụ́ụ́ úndru Kɨ́résịto. Mɨméngị ledre eyé idí ídí mɨméngị ledre 'bɨ 'yị ga bɨ Lomo gelé yée go káa do 'yị ené e ní.

1 Máa Páwulo bɨ Lomo gelé máa káa do 'yịmɨkása zɨ́ Kɨ́résịto Yésụ ní, azé kɨ́ lúnduzé sɨmɨ Lomo Timatíyo.

2 Ekézé ledre ba zɨ́se ga bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Kɨ́résịto go, zɨ́se ídíse go mbigí 'yị ené e sɨmɨ Kolósayi ní.

'Bụzé Lomo idí lúrú bi kacɨ́se gɨ do bɨ zɨ́se ndịsịsé bɨlámáse.

Páwulo i'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo

3 Kacɨ́ kadra e mbá ndịsịzé, í'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo bɨ 'Bụ Ngére ezé Kɨ́résịto Yésụ ní gɨ rosé sɨmɨ bɨ azé go ndịsị íni ini zía ní.

4 Gɨ zía uwúzé go kɨ́dí ṇgúṇgusé ledre Kɨ́résịto Yésụ go kɨ́ngaya, zɨ́se ndịsịsé go óto 'bú lafúse e ga bɨ 'yị ené e ní dosé kɨ́ngaya.

5 Ndịsịsé méngị ledre née kenée, gɨ zía ndịsịsé go óto komosé gɨ ro rokinyi bɨ Lomo ndịsị bándáóto a zɨ́se komo ere ní. Ówo yémesé ledre a sɨmɨ bɨ kóo úwúsé bɨlámá ledre ené ní.

6 Bɨlámá ledre née nɨ go fú lá aṇga do sogo káṇgá. Tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí go ndịsị óyóló'bó sómụ́ ledre eyé gɨ zía, cé káa zɨ́ bɨ kóo mengị roné zɨ́se sɨmɨ bɨ kóo úwúsé ma'díi ledre zɨ́se ówoyéme a kɨ́dí Lomo yomo sée gɨ zɨ́ bɨlámá mɨmbé'dea bɨ rosé ní.

7 Úwúụ́tụsé kóo bɨlámá sanda née gɨ tara Epáfura, ngúru ezezé. Nɨ bɨlámá 'yị moko 'bɨ Kɨ́résịto, ndịsị sáká sée ne ngárá ndazé íri wá ní.

8 Uku ledresé ne zɨ́ze kɨ́dí ndịsịsé go óto 'bú lafúse sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo.

9 Sɨmɨ bɨ uwúzé ledre née kenée ní, zɨ́ze ndịsịzé íni ini zɨ́ Lomo gɨ rosé kacɨ́ kadra mbá. Idí 'dódo éyị́ bɨ ili ídísé méngị a ní zɨ́se gɨ ro zɨ́se ídíse kɨ́ komokenzị 'bɨ 'Dówụ́ Lomo.

10 Ndịsịzé íni ini zɨ́ Ngére ezé Kɨ́résịto gɨ ro zɨ́ mɨméngị ledre esé óto wo zía ówo a kɨ́dí ndịsịsé go óto úndruné zía ídíne kɨ́ rokinyi kɨ́ ledre esé e mbá. Zía ndịsịné í'bí mɨkánda ówo ledre 'bɨ Lomo zɨ́se kacɨ́ kadra mbá, zɨ́se ndịsịsé méngị dụ́ụ́ bɨlámá ledre e.

11 Ndịsịzé kpá íni ini, idí í'bí roko'bụ zɨ́se kɨ́ngaya gɨ ro togụ́ mɨndịsịsé ndaá bɨlámáne wá yá, zɨ́se ndịsịsé ụ́tụsɨmɨsé gɨ ro zɨ́se ídíse kpá fú kɨ́ rokinyi.

12 Ídísé mbófo 'Bụzé Lomo gɨ zía oto sée go zɨ́se ídíse mbigí 'yị ené e gɨ ro ndịsịsé sɨmɨ bɨlámá bi bɨ bandá oto go gɨ ro 'yị ené ga bɨ nɨyí go sɨmɨ bɨmɨóṇgó ené ní.

13 Lomo yomo zée go gɨ zɨ́ Satána kɨ́ ídíne ngére dozé. Zía nda óto Owụ́ 'bɨ ené bɨ 'búa nɨ doa kɨ́ngaya ní, káa do Ngére ezé.

14 Ngére Yésụ ma'dáa ugú gozé ne gɨ sɨmɨ umbu 'bɨ lúyú ledre, zɨ́ Lomo ótoómo ledre zɨ́ze gɨ zía.

Kɨ́résịto romo do eyị́ e mbá

15 Mɨméngị ledre 'bɨ Kɨ́résịto ndịsị 'dódo mɨméngị ledre 'bɨ Lomo bɨ lurúzé wo kɨ́ komozé wá ní. Romo do éyị́ ga bɨ Lomo otoogụ yée ní za mbá, zía kpá ídíne kɨ́ roko'bụné doyé.

16 Sɨmɨ bɨ Lomo otoogụ do sogo káṇgá
ba kɨ́ ere kɨ́ éyḭ ga bɨ sɨmɨné ní mbá,
yée ga bɨ lurúzé bú kɨ́ yée ga bɨ lurúzé
wá ní, otoogụní kóo yée kɨ́ Owụ́ 'bɨ
ené Kɨ́résịto Yésụ. Zɨ́ye kpá ótoógụ
mɨngburoko ngére e kɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị
mɨngburoko 'yị e, kɨ́ roko'bụ ga bɨ zɨ́ye ní
mbá, zɨ́a óto Kɨ́résịto káa do Ngére doyé.
17 'Dá'dá gɨ zɨ́ éyḭ ga gére née mbá,
Kɨ́résịto nɨ yḭ ené goó bo. Ndḭsị bándá éyḭ
ga gére née ne zɨ́ye ndḭsị ídíye.
18 Nɨ káa zɨ́ do ní zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní
ledre ené go ní. Nɨ ne mɨzefḭ 'yị bɨ urúụtụ
roné gɨ sɨmɨ umbu ní. Gɨ zɨ́ kéyị née
zɨ́a ídíne kɨ́ ledrené owóowó rómo do
'yịma'dí e kɨ́ éyḭ e mbá.
19 Lomo nɨ kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́a Owụ́ 'bɨ ené
née nɨ cé káa zɨ́ ne ní sɨmɨ ledre e za mbá.
20 Yeme ledre ba gɨ ro zɨ́ Kɨ́résịto i'bí
roné úyuné do mɨngbúngbu kágá gɨ ro
zɨ́ne ídíne kɨ́ rokinyi, zɨ́ne 'dí'bilúgu éyḭ
ga bɨ komo ere kɨ́ yée ga bɨ do sogo káṇgá
ní mbá sɨmɨ sụmụ.
21 Bɨsinyí mɨméngị ledre esé kɨ́ mɨsómụ́
ledre esé oto kóo sée go zɨ́se ídíse ezeokó
Lomo.
22 Cakaba ní Lomo 'di'bilugu sée go sɨmɨ
sụmụ gɨ zɨ́ umbu bɨ Owụ́ 'bɨ ené Kɨ́résịto
uyu wo gɨ rosé ní. Mengị ledre née kenée
gɨ ro sɨmɨ bɨ karanée kadra ngbanga ásé
ógụ tóro kó'dụ́ne ní, ásé go drá lúyú ledre
bɨ do 'décị ngbanga rosé gɨ zɨ́a ní ndaá
lolụ wá.
23 Gɨ zɨ́ kéyị née, ídísé lányá ngbúó ro
ledre 'bɨ Kɨ́résịto bɨ ṇgúṇgusé ní. Ndásé
óyóló'bó sómụ́ ledre esé kpḭ kpá kɨ́ óto
komosé bɨ ótosé gɨ ro bɨlámá sanda bɨ kóo
ogụní kɨ́e zɨ́se ní wá. Bɨlámá sanda née
ukuní go zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e do sogo káṇgá za
mbá. Máa Páwulo Lomo gelé máa gɨ ro
ndḭsị úku ledre bɨlámá sanda máa née zɨ́
'yị e.

Kɨ́résịto nɨ gɨ ro 'yị e mbá

24 Mááyí kɨ́ rokinyi sɨmɨ bɨ mááyí ndḭsị
'dó'dó gɨ rosé ní. Rokinyi máa née
nɨ gɨ zɨ́a 'do'dó bɨ mándḭsị 'dó'dó a ba,
máméngị í'dí ba ledre bɨ kóo Kɨ́résịto
yemeoto ya máídí 'dó'dó gɨ rosé 'yị ené e
ní.
25 Lomo i'bí moko née zɨ́ma gɨ ro
ndḭsịmá gámáma kɨ́ úku bɨlámá sanda
née mbá zɨ́se 'yị ga bɨ ndásé Yụ́da e wá
ní. Mándḭsị méngị née moko bɨ Lomo ili
zɨ́ma méngị a zɨ́ 'yị ené e ní.
26 Bɨlámá sanda née nɨ kóo mɨótoécịné
gɨ zɨ́ 'yị e kɨ́ tụ́'dụ́ sɨmɨbi e. Karaba ní
Lomo 'dodo ogụ nda go gbụṛaṛa zɨ́ 'yị ené
ga bɨ ṇguṇguní ledrené go ní.
27 Lomo ili zɨ́ 'yị ené e mbá ówoyéme
mongụ́ ledre bɨ née mengị zɨ́se ga bɨ ngárá
ndásé Yụ́da e wá ní bɨlámáne. Ledre máa
née, nɨ Kɨ́résịto ndḭsị go ndḭsị sɨmɨsé kacɨ
kadra mbá zɨ́se kpá go ówo a bɨlámáne
kɨ́dí, karanée Lomo i'bí úndru zɨ́se.
28 Kacɨ kadra mbá komokenzị bɨ Lomo
i'bí zɨ́ze ní, ndḭsịzé 'dódo ledre gɨ ro
Kɨ́résịto kɨ́e zɨ́ 'yị e mbá, gɨ ro zɨ́ 'yị máa
yée bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Kɨ́résịto go ní,
zɨ́ye ídíye kɨ́ roko'bụ royé ndḭsị ngbóróye
nda 'dá'dá za kɨ́ngaya.
29 Née sḭ ledre bɨ mándḭsị méngị moko
née kɨ́ roko'bụ ga bɨ mbá Lomo í'bí zɨ́ma
ní.

2

1 Ídísé ówo a kɨ́dí máí'bí romá go mbá
ndḭsị méngị moko gɨ rosé kɨ́ ngíti géyị 'yị
ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Kɨ́résịto nɨyí sɨmɨ
Lawudikíya nda kpá kɨ́ ngíti géyị ga bɨ
ngárá owoní aka máa wá ní.
2 Mándḭsị méngị ledre née kenée gɨ ro
zɨ́se ídíse kɨ́ roko'bụ rosé, zɨ́se ndḭsịsé óto
'bú lafúse kɨ́ rokinyi, zɨ́se ídíse éyḭ kḭé'do
sɨmɨ ledre e mbá gɨ ro zɨ́se ówoyéme
Kɨ́résịto bɨ kóo Lomo otoecị ledre a ní do
bɨlámá mɨsi'diné.
3 Owo ledre kɨ́ komokenzị nɨyí za mbá
do sḭlḭ Kɨ́résịto.
4 Mándḭsị úku a kenée née káa bɨ ásé
ótoómo rosé zɨ́ 'yị e sínyi sɨmɨ dosé kɨ́
bɨkinyi ódro bɨ utúasá sáka sée wá ní ke.
5 Abú ndazé kése do bi kḭé'do wá,
másómụ́lḭgị ledresé wá. Mááyí kɨ́ mongụ́
rokinyi romá kacɨ kadra mbá kɨ́ úwú ledre
bɨlámá ndḭsị esé kpá kɨ́ ṇgúṇgu ledre esé
bɨ nɨ kɨ́ roko'bụné kɨ́ngaya óyósé sogosé
zɨ́ Kɨ́résịto wá ní.

Kɨ́résịto 'dodo mɨkánda mɨméngị ledre go zɨ́ze

6 Káa zí bɨ ṇgúṇgusé ledre Kírésịto
Yésụ go káa do Ngére esé ní, ídísé nda
mu lányá ro moko 'bɨ Kírésịto,
7 zíse ési cíyíse ngịrị kí ndịsị ó'bó yéme
ndịsị esé sɨmɨ Kírésịto gɨ ro zí ṇgúṇgu
ledre esé ídíne ngbúó káa zí bɨ kóo
'dodoní wo zíse ní. Mɨmbé'desé idí 'dúcu
kí rokinyi sɨmɨ bɨ ásé ndịsị í'bílúgu mbófo
éyị́ zía ní.
8 Ídísé mu bándá rosé bɨlámáne
kíngaya káa bɨ bɨcayi 'yị 'dódo ledre ga
bɨ sága ona ba nɨyí sínyi sɨmɨ dosé kí
'dó'do ledre bɨ ndịsị ógụ gɨ zí komokenzị
'bɨ 'yịma'dí e ní. 'Dódo ledre eyé ndịsị
ógụ gɨ zí roko'bụ 'bɨ do sogo káṇgá ba,
ndaá gɨ zí Kírésịto wá.
9 Kírésịto ogụ do sogo káṇgá ona 'dódo
mɨménghị ledre 'bɨ Lomo zí 'yị e. Úndru kí
roko'bụ 'bɨ Lomo nɨ mbá roa.
10 Gɨ zí kéyị́ née ní, ngíti éyị́ bɨ lerị́ a nɨ
ídí rosé ní ndaá, gɨ zía 'dú'du esé nɨ go
nyé káa zí 'bɨ Kírésịto ní. Nɨ ne Ngére do
ngére e kí roko'bụ bɨ do sogo káṇgá ona
ní mbá.
11 Gɨ zía bɨ ásé go kị́é'do kí Kírésịto ní,
née kóo go mɨútúse ngbụrụ. Ndaá 'bɨ
ené útú ngbụrụ bɨ 'yịma'dí mengị ne ní
wá. Nɨ útú ngbụrụ bɨ Kírésịto oṇgooyó
lúyú ledre ezé ụ́cụóyó a 'dá'ba, zíze ídíze
karaba kí ro dozé, gɨ zí roko'bụ 'bɨ lúyú
ledre bɨ sɨmɨ rozé ní.
12 Kadra bɨ kóo babatịzịní sée ní, ásé
kóo go mɨótosé gu kí Kírésịto, zí Lomo
úru sée gɨ sɨmɨ umbu, gɨ zía ṇgúṇgusé
ledre roko'bụ 'bɨ Lomo bɨ uru Kírésịto kíe
gɨ sɨmɨ umbu ní go.
13 Gɨ zía kóo 'desị́ ní, ásé kóo mɨúyusé
sɨmɨ Lomo gɨ zí lúyú ledre esé e kpá gɨ zía
bɨ ṇgúṇgusé kóo ledre 'bɨ Lomo zíse ídíse
káa do mbigí 'yị ené wá ní. Zía 'dí'biógụ
sée go gɨ ro zíse ídíse trịdrịsé ndro kí
Kírésịto. Cakaba ní Lomo otoomo ledre
go zíze gɨ sɨmɨ lúyú ledre ezé e za mbá.
14 Mengị ledre née kenée gɨ zía lụlụoyó
bɨsinyí mɨménghị ledre ezé ga kóna eké
otoní wo do sogozé ní go mbá 'dá'ba.
Zía 'dí'bi a mbá ndéré kíe phéphé a do
mɨngbúngbu kágá.
15 Sɨmɨ bɨ phephéní Yésụ nɨ aka cịkị
do mɨngbúngbu kágá ní, zía 'dí'bióyó
roko'bụ gɨ zí ezeokóne kpá kí bɨcayi lomo
ga bɨ ndịsịní óto úndru Satána ma'dáa ní
mbá. Zí Lomo 'dódo a zí 'yị e ówo a mbá
kídí ma'díi, Kírésịto romo komo Satána
go.
16 Bɨ kenée ní, ndásé óto komosé ro
ledre 'bɨ 'yị e bɨ yaá Lomo nɨ í'bí 'do'dó
zíse gɨ ro toso éyị́ ga bɨ ndịsịsé ánu yée kí
éwé yée bɨ lorụ 'bɨ Yụ́da e ili zíse ánu yée
kí éwé yée wá ní wá. Kpá kenée, ndásé
óto komosé ro ledre 'bɨ 'yị ga bɨ ya ídísé
ndịsị lódụ́ ondụ́ 'bɨ mɨngburoko sị́lị́ ga bɨ
kí ledreyé owóowó, Sị́lị́ 'bɨ 'Dówụ́ro nda
kí mɨkánda éfé wá.
17 Ledre ga gére née mbá nɨyí yị́ eyé lá
lị́lị ledre bɨ gú karanée nɨ ógụ ní. Mbigí
ledre nɨ yị́ ené dụ́ụ́ Kírésịto Yésụ.
18 Ndásé óto komosé ro ledre 'bɨ 'yị ga
bɨ yaá, Lomo utúasá í'bí úndru zíse wá, gɨ
zía 'bó'bụ́sé esé rosé do komo Lomo kpá
kí ótosé úndru maláyika káa zí yée wá ní
wá. 'Yị ga gére née ndịsịní ị́lị́ kí ledre ga
bɨ yaá Lomo ukui'bíne zíye sɨmɨ 'duru ní,
ledre máa née ogụ ené gɨ zí Lomo wá, yị́
ené sómụ́ ledre eyé 'bɨ 'yịma'dí e.
19 Bɨ kenée ní, 'dodoní eyé mbigí 'dódo
ledre 'bɨ Kírésịto bɨ nɨ manda 'dá'dá ezé
ní wá, gɨ zía 'dódo ledre eyé nɨ yị́ ené kí
sómụ́ ledre 'bɨ 'yịma'dí e. Kírésịto bɨ nɨ
manda 'bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre ené ní
ndịsị í'bí roko'bụ ne zí 'yị ené e gɨ ro zíye
kótrụ royé ndịsị tátá kí ledre ené 'dá'dá
kí roko'bụ 'bɨ Lomo.
20 Káa zí bɨ kóo kụrụ́ rosé bɨ 'bɨ lúyú
ledre uyu go ndro kí Kírésịto bɨ uyu ní,
roko'bụ 'bɨ sága ba ndaá lolụ dosé wá. Éyị́
bɨ ndịsịsé mengị rosé káa zí ásé aka fú lá
sị́ sị́lị́ lorụ ga 'bɨ sága ba káa zí,
21 “Ndásé óto sị́lị́se ro ngíti géyị éyị́ e
wá, Ndásé ánu ngíti géyị éyị́ e wá.”
22 Lorụ ga gére née za mbá ogụní gɨ sɨmɨ
sómụ́ ledre 'bɨ 'yịma'dí gɨ ro éyị́ ga bɨ nɨyí
ụ́kụ́ eyé mɨụ́kụ́ ní.
23 Ngíti géyị 'yị e somụ́ní ya lorụ ga gére
née nɨyí bɨlámáye gɨ ro zí 'yị e ndịsịyé
lódụ́ a, gɨ zía oto yée go ndịsị mengị
mɨngburoko ledre ga bɨ nɨ 'dódo a kídí
yée ndịsịní née go ma'díi óto úndru Lomo
ní. Lorụ ga gére née otoní 'yị e go zíye

ndịsị 'bó'bụ́ royé kpá kɨ́ ásiyé gɨ ro éyị́ ga bɨ royé ndịsị íli yée ní. Tɨ́ lá roko'bụ 'bɨ lorụ ga gére née utúasá ené sáká 'yị e gɨ zɨ́ roko'bụ 'bɨ éyị́ ga bɨ royé ndịsị íli yée ní wá.

3

1 Lomo uru kótrụ kóo sée go ndro kɨ́ Kɨ́résịto, ídísé nda mu óto komosé dụ́ụ́ ro cóngó ledre ga bɨ komo ere kɨ́'dí bɨ Kɨ́résịto ma'dáa nɨ mɨndịsịné do sịlị́ 'bụné 'bɨ anú káa do Ngére ní.

2 Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, ídísé nda mu óto komosé dụ́ụ́ ro ledre ga bɨ komo ere, ndaá éyị́ ga bɨ do sogo káṇgá ona ní wá.

3 Cakaba ní, trịdrịsé nɨ go do sịlị́ Kɨ́résịto bɨ nɨyí mɨndịsịyé kɨ́ Lomo komo ere ní.

4 Kɨ́résịto Yésụ nɨ née 'yị bɨ i'bí trịdrị zɨ́ze ní. Sɨmɨ bɨ karanée nɨ ndá'baógụ ní, azé ídí kéye mbá 'yị ga bɨ nɨyí go mɨútúásáye do komo Lomo ngárá lúyú ledre ndaá royé wá ní.

5 Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, 'bú bɨsinyí ledre ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ba, ledre 'bɨ só'do ro'yị kɨ́ 'yị bɨ ófúsé rosé kéne wá ní, mongụ́ mɨmbé'de bɨ nɨ óto mɨmbé'de 'yị dụ́ụ́ ro éyị́ ga bɨ 'yị ili yée ní kɨ́ ledre ga bɨ emení ngụ́ ní mbá, ídísé úfuóyó 'búye gɨ dosé za mbá 'dá'ba. Mɨméngị ledre ga gére née nɨ káa zɨ́ 'yị ndịsị óto úndru lomo ga bɨ yemení yée kɨ́ sịlị́ 'yị ní.

6 Née mɨméngị ledre ga bɨ mɨmbé'de Lomo ndịsị ésị́ gɨ zɨ́a ro 'yị e mɨésị́ ní.

7 Sɨmɨ bɨ kóo ṇgúṇgusé aka ledre Yésụ wá ní, ndịsịsé kóo méngị mbá ledre ga gére ní.

8 Ga ba kpá ngíti géyị ledre ga bɨ ili zɨ́se ótoómo yée 'dá'ba ní. Mɨmbé'dekesị́, óto bɨsinyí mɨmbé'de ro lafú'yị e, bɨsinyí ódro ga bɨ ndịsị 'dí'biógụ dokuwu ní kɨ́ á'bá ledre, ídísé ótoómo ledre ga gére née za mbá 'dá'ba,

9 gba ṛanga, káa zɨ́ bɨ ásé go mɨkánda 'yị e ní, ídísé ótoómo ṛanga kpá 'dá'ba.

10 Lomo oyólo'bó sómụ́ ledre esé go, ásé go mɨkánda 'yị ené e, mɨméngị ledre esé nɨ go cé káa zɨ́ 'bɨ ené ní, gɨ zɨ́a ásé go ówoyéme wo kɨ́ngaya.

11 Azé dụ́ụ́ kúfú 'yịma'dí e kịé'do. Éyị́ nda íri kɨ́dí ba 'bɨ ené Yụ́da, wo ba 'bɨ Gịrị́gị, togụ́ wo bɨ utú go ngbụru togụ́ utú wá, togụ́ áyí 'yị bɨ kɨ́ tụ́'dụ́ éyị́ e zɨ́yị togụ́ éyị́ ndaní zɨ́yị wá, togụ́ áyí owụ́kụlụ́ togụ́ ndá owụ́kụlụ́ wá. Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, Kɨ́résịto nɨ dụ́ụ́ ne kɨ́ ledrené owóowó. Ndịsị ndịsị sɨmɨzé mɨkékeṛị́a mbá.

12 Káa zɨ́ bɨ Lomo oto 'bú sée go zɨ́a gélé sée káa do mbigí 'yị ené e ní, ídísé ídí 'yị lúrú lerị́ lafúse, 'yị méngị bɨlámá ledre zɨ́ 'yị e, 'yị sáká 'yị e kacɨ́ kadra e mbá. Zɨ́se ídíse 'yị lúrú bi sɨmɨ ledre e kere kí ásé fú ịtị. Zɨ́se ídíse ndoo kpá 'yị 'bó'bụ́ ro sɨmɨ ledre e.

13 Ídísé ídí 'yị ótoómo ledre zɨ́ 'yị e, káa zɨ́ bɨ kóo Ngére Yésụ otoomo ledre zɨ́se ní.

14 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, ídísé óto 'bú lafúse gɨ zɨ́a née éyị́ bɨ ndịsị ódókótrụ 'yị e zɨ́ye ídíye kịé'do ní.

15 Gɨ zɨ́a bɨ Lomo gelé sée go káa do mbigí 'yị ené e ní, Kɨ́résịto i'bí roko'bụ go zɨ́se gɨ ro zɨ́ mɨndịsịsé ídíne kịé'do kɨ́ lafúse. Bɨ kenée ní, zɨ́se ndịsịsé kɨ́ mɨmbé'desé kịé'do sɨmɨ ledre e mbá kpá kɨ́ ndịsị í'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo.

16 Kacɨ́ kadra mbá cíyí ledre 'bɨ Kɨ́résịto idí ídí sɨmɨsé ngịrị gɨ ro zɨ́se útúásásé ndịsị 'dódo ledre ené kpá kɨ́ í'bí lorụ kɨ́e zɨ́ lafúse. Zɨ́se ndịsịsé úku ke'bị mbófo Lomo kéye kacɨ́ kadra mbá.

17 Éyị́ ga bɨ ásé méngị yée ní mbá, togụ́ mɨódrosé togụ́ mɨméngị ledre esé e, ídísé méngị a za mbá kɨ́ ịrị Ngére Yésụ. Káa zɨ́ bɨ ndịsịsé í'bí mbófo éyị́ zɨ́ 'Bụzé Lomo gɨ zɨ́a ní.

Lorụ zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní

18 Sée ga bɨ me'be ya'dá e ní, ídísé úwú kúrú ya'dá 'bɨ esé e gɨ do bɨ zɨ́se útúásásé káa do mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní.

19 Sée ya'dá 'bɨ kará e, ídísé óto 'bú me'besé e kɨ́ngaya, ndásé ndịsị ésị lerị́ royé wá.

20 Sée owụ́ e ídísé ídí 'yị úwú kúrú 'yị ndíki sée gɨ ro zɨ́ Ngére Yésụ ídíne kɨ́ rokinyi kɨ́se.

21 Sée 'bụmɨowụ́ e kɨ́ mbámɨowụ́ e, ndásé ndịsị lorụ owụ́ 'bɨ esé e kɨ́ bɨsinyí

mɨmbé'desé wá káa bɨ sómṵ́ ledre eyé nɨ sínyí ke.
22 Sée owṵ́kṵlṵ́ e, ídísé ndḭsḭ méngḭ moko zí mɨngburoko 'yḭ esé e kí mɨmbé'desé kḭ́é'do káa zí éyḭ́ bɨ méngḭsé moko née zí Ngére Yésṵ ní. Ndásé méngḭ a kenée 'búó togṵ́ komo mɨngburoko 'yḭ esé e nɨ rosé gɨ ro zíye ídíye kí rokinyi ní wá.
23 Sɨmɨ moko esé e mbá, ídísé ndḭsḭ méngḭ a kí mɨmbé'desé kḭ́é'do gɨ zía ndḭsḭsé méngḭ moko née zí Ngére Yésṵ, ndaá 'bɨ ené zí 'yḭma'dí wá.
24 Ndḭsḭsé méngḭ moko née zí Kírésḭto Yésṵ Ngére. Ma'díi, nɨ í'bí tákpásḭ́lḭ́ zíse kací bɨlámá moko bɨ méngḭsé wo née.
25 Tí lá ídísé ówo a kídí, togṵ́ 'yḭ luyú ledre go yá, Lomo nɨ 'décḭ ngbanga roa útúásáne kpḭnḭ kí bɨsinyí ledre bɨ mengḭ wo ní.

4

1 Sée mɨngburoko 'yḭ ga bɨ owṵ́kṵlṵ́ e ndḭsḭní méngḭ moko zíse ní, ídísé í'bí zíye tí éyḭ́ bɨ nɨ útúásá sáká yée ní, gɨ zía 'bɨ esé mongṵ́ 'yḭ nɨ kpá bo dosé komo ere.

Ídísé ndḭsḭ íni ini zí Lomo kíngaya

2 Ídísé ndḭsḭ íni ini zí Lomo kí mɨmbé'desé mbá, zíse ndḭsḭsé kí 'bá'bá rosé gɨ zí bɨsinyí ledre, zíse ndḭsḭsé í'bí mbófo éyḭ́ zí Lomo.
3 Ídísé kpá íni ini zí Lomo gɨ rozé, idí likpí mɨsi'di zíze gɨ do bɨ zíze úku bɨlámá ledre 'bɨ Kírésḭto zí 'yḭ ga bɨ ngárá owoní aka wá ní. Née sḭ́ ledre bɨ onzóní máa gɨ zía sɨmɨ sḭ́gḭnḭ ní.
4 Ídísé íni ini, Lomo idí í'bí roko'bṵ zíma úku bɨlámá ledre 'bɨ Kírésḭto kíe zí 'yḭ e do bɨlámá mɨsi'diné.
5 Kací kadra mbá ídísé ídí 'yḭ komokenzḭ e dongará 'yḭ ga bɨ owoní aka ledre 'bɨ Kírésḭto wá ní. Ídísé ndḭsḭ úku 'dódo ledre 'bɨ Kírésḭto zíye kací kadra mbá.
6 Sɨmɨ bɨ ásé ndḭsḭ 'dódo ledre zíye ní, ídísé ódro do bɨlámá mɨsi'diné gɨ do bɨ zíse ídíse nzíyisé gɨ ro úkulúgu ledre kací ndu'yú ga bɨ togṵ́ nɨyí ndú'yú sée kíe ní.

Odṵ ledre zíse

7 Mákása Takíka gɨ yáa go zíse íri. Ledre ga bɨ gɨ do bimá ní, ásé úwú yéme yée gɨ taraa. Nɨ bɨlámá ezemá bɨ ndḭsḭzé méngḭ moko 'bɨ Ngére Yésṵ kéne ní. 'Búa nɨ domá kíngaya.
8 Mákása wo gɨ ro zía úku mbigí ledre bɨ gɨ do bizé yáa ní zíse gɨ ro zí mɨmbé'desé ḭdrḭ́ne.
9 Takíka ma'dáa nɨyí gɨ yáa go do mɨsi'di kí Onésḭmo bɨ kpá ngúru bɨlámá 'yḭ 'bɨ moko 'bɨ Kírésḭto nɨ kpá kí 'búne domá kíngaya ní. Nɨyí úku mbigí ledre ga bɨ gɨ do bizé yáa ní zíse íri.

10 Ezemá bɨ azé kéne sɨmɨ sḭ́gḭnḭ yáa, Arisitáka kí Máriko bɨ kóo máúku ledre a zíse yaá nɨ owṵ́ 'bɨ sṵmṵ Baranába ní i'bíní mandá zíse íri. Togṵ́ Máriko ma'dáa ogṵ go zíse íri yá, ídísé 'dí'bi wo sɨmɨ sṵmṵ bɨlámáne.
11 Yásuwa bɨ ndḭsḭní kpá ndólo wo Yṵ́sḭto ní i'bí kpá mandá zíse íri. Ya'dá ga bɨ ota née, Arisitáka, Máriko nda kí Yṵ́sḭto, ga gére née Yṵ́da ga bɨ yáa i'bíní mɨmbé'deyé go zí Ngére Yésṵ ní. Ndḭsḭní sáká máa yáa ye kí moko 'bɨ Ngére Yésṵ bɨ mándḭsḭ méngḭ a ní.

12 Epáfura bɨ nɨ kpá ngúru 'yḭ 'bɨ Kolósayi, lúndusé sɨmɨ Lomo, i'bí kpá mandá zíse íri. Nɨ kpá ngúru bɨlámá 'yḭ moko 'bɨ Kírésḭto Yésṵ. Kací kadra mbá ndḭsḭ íni ini zí Lomo gɨ rosé, Lomo idí í'bí roko'bṵ zíse gɨ ro zíse tórosé ngbúó sɨmɨ moko ené 'bɨ Lomo bɨ ásé sɨmɨ a ní.
13 Máúku zíse ma'díi, Epáfura i'bí roné go ndḭsḭ méngḭ moko gɨ rosé Kolósayi ní kíngaya. Zía kpá í'bí roné gɨ ro lafúse ga bɨ sɨmɨ Lawudikíya ní kpá kí yée ga bɨ sɨmɨ Yerapolísi ní.
14 Ezelámáze Lúka, bɨ dokotóro ní kí Démasi i'bíní kpá mandá zíse kíngaya.

15 Mandá zí 'yḭ 'bɨ Kírésḭto ga bɨ sɨmɨ Lawudikíya ní, okpó mbá zí Nífa kí 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kírésḭto ndḭsḭní yóko royé ndḭsḭ íni ini zí Lomo zía 'be íri ní.

16 Togṵ́ ólosé ledre ba go yá, ídísé kpá kása a zí lafúse ga bɨ sɨmɨ Lawudikíya ní. Wo bɨ kóo mákása zíye íri ní, idíní kása zíse gɨ ro zíse kpá ólo a.

17 Ídísé úku ledre zɨ́ Arakípo idí méngị
moko bɨ Ngére i'bí do sị́lị́a ní bɨlámáne
ndéréógụné kɨ́e gị do odụné.
18 Máa Páwulo, máéké ledre ba máa
kɨ́ sị́lị́ma zɨ́se. Mandá zɨ́se íri kɨ́ngaya.
Ndásé sómụ́lị́gị ledremá sɨmɨ sị́gịnị yáa
wá. Lomo idí méngị bɨlámá ledre zɨ́se.
Idí kenée.

Mɨzefị wáraga bɨ Páwulo eké zí 'yị ga bɨ sɨmɨ Tasaloṇ̨ka ní

Ledre gɨ ro mɨzefị bụ́kụ bɨ Tasaloṇ̨ka ní

Sɨmɨ Moko 'bɨ 'yịmɨkása e kápita ené 17, 'yịmɨkása Páwulo tonó kóo kaṇ̨sa sɨmɨ Tasaloṇ̨ka, bɨ nɨ ne mongụ́ gara 'bɨ Makedoṇ̨ya sɨmɨ káṇgá bɨ Gɨrị́sị ní. Páwulo ịnyị kóo ndá'ba gɨrí 'diya gɨ zía ngíti géyị Yụ́da e iliní kóo gɨ ro útú doa méngị wo bɨsinyíne. Nda gɨ 'dá'ba zí Timatíyo bɨ ndịsị sáká Páwulo ní ógụné úku ledre zía kídí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto sɨmɨ Tasaloṇ̨ka ní nɨyí yị́ eyé kpá fú mɨtóroyé ngbúó sɨmɨ ledre 'bɨ Lomo bɨ ṇguṇguní ní abú ngíti géyị 'yị e ndịsịní kí méngị yée bɨsinyíne ndotó. Née ní zí Páwulo éké ledre ba zíye gɨ ro í'bí roko'bụ zíye kpá kí úkulúgu ledre kací ndu'yú eyé zía.

Sɨmɨ ledre bɨ Páwulo eké ní, i'bí mbófo éyị́ zí Lomo kpá zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto sɨmɨ Tasaloṇ̨ka ní gɨ ro ledre 'bɨ Lomo bɨ ṇguṇguní, kpá kí ledre 'bɨ óto 'bú lafúye bɨ ndịsịní óto a ní. Zía kpá úku ledre gɨ ro ndị́sị bɨ kóo née ndịsị dongaráye íri tí ndị́sị 'bɨ 'yị bɨ ṇguṇgu ledre Kírésịto go ní. Zía kpá úku ledre zíye gɨ ro ledre ga bɨ nɨyí méngị royé zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto gɨ do kací umbu kpá wo bɨ nɨ méngị roné zíye sɨmɨ bɨ Kírésịto nɨ ndá'baógụ do sogo káṇgá ní. Odụ a zía í'bí lorụ zíye káa zí bɨ nɨyí ndị́sị ndị́sị tí káa zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní gị sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ nɨ útúásá ní.

Mɨzefị wáraga bɨ Páwulo eké zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto sɨmɨ Tasaloṇ̨ka ní

1 Sée 'yị ga bɨ 'bɨ Tasaloṇ̨ka bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ 'Bụzé Lomo kí Kírésịto Yésụ Ngére 'yị yómo 'yị e go ní, mandá zíse.

Azé, máa Páwulo, Siliváno nda kí Timatíyo.

Lomo idí lúrú bi kacíse gɨ do bɨ zíse ndị́sịsé bɨlámáse.

Mbófo éyị́ zí Lomo gɨ ro 'yị ené ga bɨ sɨmɨ Tasaloṇ̨ka ní

2 Kí'dí bɨ azé go íni ini zí 'Bụzé Lomo ní, ndịsịzé sómụ́ndíki ledresé, zíze ndị́sịzé mbófo wo gɨ zía bɨ ówosé wo bú bɨlámáne, zíse ṇgúṇgu ledre ené, zíse ndị́sịsé méngị moko zía ní.

3 Kací kadra mbá ndịsịzé mbófo bɨlámá moko bɨ méngịsé gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Kírésịto go zíse ndị́sị tórosé ngbúó kpá kí mɨóto komosé gɨ ro mɨndá'baógụ Kírésịto Yésụ Ngére ezé ní zí 'bụzé Lomo.

4 Owụ́ 'bɨ Babá e, ndịsịzé kpá mbófo ándá Lomo gɨ zía bɨ owozé bú kídí oto 'búse go, zía géléógụ sée káa do 'yị ené e ní.

5 Owozé ledre née gɨ zía, 'Dówụ́ Lomo ndịsị sáká zée ne, zíze ndị́sịzé ódro ódro bɨ kí roko'bụné sɨmɨ bɨ azé ndị́sị úku bɨlámá ledre 'bɨ Lomo zíse ní. Zí 'Dówụ́ Lomo kpá sáká sée kíngaya, zíse ówo a kídí ledre bɨ ukuzé zíse ní, nɨ ma'díi ledre. Ówosé mɨndị́sịzé bɨ kóo dongaráse íri gɨ ro sáká sée ní bú.

6 Nda sɨmɨ bɨ 'yị e tonóní 'dó'do sée kíngaya gɨ zía bɨ ndị́sịsé úwú ledre ga bɨ ndịsịzé úku yée zíse ní, zíse ụ́tụsɨmɨsé kíngaya do tórosé ngbúó, cé káa zí bɨ kóo lúrúsé zée, ụtụzé sɨmɨzé kíngaya, zíze tórozé kpá ngbúó káa zí Ngére ezé Yésụ ní. Abú 'dó'dósé kíngaya yá, 'Dówụ́ Lomo ndịsị kpá fú sáká sée, zíse ndị́sị ídíse kí rokinyi.

7 Nda sɨmɨ bɨ 'yị 'bɨ Mekedoṇ̨ya e kí 'yị 'bɨ Ákaya ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Ngére Yésụ go, lurúní 'dú'du esé kí mɨméngị ledre esé e nɨyí nda yị́ eyé go kpị́ bɨlámáye ní, zíye ịnyịyé mbá ndị́sị méngị lódụ́ kací bɨlámá ledre ga bɨ ndị́sịsé méngị yée ní.

8 Bɨ ndị́sịsé úku ledre gɨ ro Ngére Yésụ ndaá lá dụụ́ zíye wá, gɨ zía bɨ phanda ledre máa née aṇga go kací bi e za mbá ní. Ndaá lolụ mɨútúásáne zíze úku ledre gɨ ro ledre 'bɨ Lomo bɨ ṇgúṇgusé ní wá.

9 'Yị máa ga gére née mbá, itíní phanda ledre go kídí méngị yémesé ledre go gɨ rozé. Kpá kí ledre bɨ ótoómosé ledre

'bɨ bɨcayi lomo ga bɨ 'bɨ sága ba, zɨ́se go óyóló'bó mɨmbé'desé ndɨ́sɨ mbófo lá dụ́ụ́ Lomo bɨ nɨ Ma'díi kpá Trɨ̣drɨ ní kɨ́ méngɨ moko zɨ́a.
10 Zɨ́se ndɨ́sɨsé kɨ́ óto komosé gɨ ro mɨndá'baógụ Yésụ Owụ́ 'bɨ Lomo gɨ komo ere, wo bɨ kóo 'Bụzé Lomo uru wo gɨ sɨmɨ umbu ní, nɨ yómo zée gɨ tara mongụ́ nduwú bɨ nɨ gú ógụ ní.

2

Mɨndɨ̣sɨ Páwulo bɨ kóo sɨmɨ Tasaloṇ̨ka ní

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, ngíti géyɨ 'yɨ e ukuní kɨ́dí, ogụzé kóo zɨ́se íri lá gbékpɨ̣e. Éyɨ́ ndaá kenée wá.
2 Ówosé bú kɨ́dí, 'yɨ ga bɨ ngárá ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo wá ní, 'do'doní kóo zée sɨmɨ Phɨ́lɨ́poyɨ kɨ́ úku zée. Nda née ní, sɨmɨ kadra bɨ kóo ogụzé zɨ́se íri ní, ndɨsɨní kóo kpá kála ledre 'bɨ Lomo bɨ ndɨsɨzé úku a zɨ́se ní. Abú kenée ndotó, Lomo i'bí kóo roko'bụ ené go zɨ́ze gɨ ro úku bɨlámá ledre ené kɨ́e zɨ́se.
3 Ukuzé ezé kóo ledre née zɨ́se gɨ ro zɨ́se í'bí késɨ́ zɨ́ze wá, ndaá kpá gɨ ro zɨ́ 'yɨ e mbófo zée wá. Ingbízé ezé kóo rozé zɨ́se kɨ́ lóndo sée gɨ ro zɨ́ bi émené rosé wá.
4 Londozé ezé kóo kpá komosé gɨ zɨ́a bɨ azé 'yɨ mɨmbé'de e ní wá. Ukuzé kóo zɨ́se mbigí bɨlámá ledre 'bɨ Lomo káa zɨ́ 'yɨ ga bɨ Lomo ma'dáa uzu yée go, zɨ́ye útúásáye kací komoa, zɨ́a ṇgúṇgu a zɨ́ye gɨ ro zɨ́ye úku ledre ené ní.
5 Ilizé óto Lomo, wo bɨ owo ledre gɨ sɨmɨzé bú ní, zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi, ndaá gɨ ro zɨ́ 'yɨ e ídíye kɨ́ rokinyi ye wá, ndaá kpá sée kɨ́ ngíti géyɨ 'yɨ e wá.
6 Ndɨsɨzé ezé kóo íri gɨ ro zɨ́se kɨ́ ngíti géyɨ 'yɨ e mbófo zée wá.
Káa zɨ́ 'yɨmɨkása ga bɨ 'bɨ Kɨ́résɨto ní, ásé kóo 'dó'dó mɨ'dó'dó kɨ́ lúrú bi kacɨ́ze,
7 tɨ́ lá ndɨsɨzé kóo lúrú bi kacɨ́se káa zɨ́ mbámɨowụ́ ndɨsɨ lúrú bi kací owụ́ 'bɨ ené e ní.
8 Ukuzé kóo bɨlámá ledre 'bɨ Lomo zɨ́se, gɨ zɨ́a otozé 'búse go kɨ́ngaya, zɨ́ze kpá méngɨ ledre bɨ nɨ mɨútúásáne gɨ rosé ní.
9 Sɨmɨ bɨ kóo azé ndɨ́sɨ úku bɨlámá ledre 'bɨ Lomo zɨ́se ní, ndɨsɨzé ezé kóo gbékpɨ̣e lá lúrú bi zɨ́se gɨ ro éyɨ́ mɨánu wá, ndɨsɨzé kóo méngɨ moko ezé cụ́ ze kɨ́ sɨ̣lɨ̣ze kací kadra za mbá, káa bɨ kụ́rụ́ 'bɨ lúrú bi kacɨ́ze nɨ kóo méngɨ sée ke.
10 Ledre bɨ máúku ba ní, ṛanga ndaá sɨmɨ a wá ówosé bú, Lomo owo kpá bú. Mɨlúyú ledre ndaá sɨmɨ ndɨ́sɨ ezé bɨ kóo kése íri ní wá.
11 Mengɨzé kóo ledresé kɨ́ úku ledre zɨ́se, kɨ́ lórụ sée káa zɨ́ 'bụmɨowụ́ mengɨ ledre owụ́ 'bɨ ené e ní,
12 gɨ ro zɨ́ mɨméngɨ ledre esé í'bí rokinyi zɨ́ Lomo, gɨ zɨ́a ndolo sée gɨ ro zɨ́se ówo née káa do Ngére esé kpá kɨ́ mbófo née.
13 Ndɨsɨzé í'bí mbófo éyɨ́ zɨ́ Lomo kací kadra za mbá, gɨ zɨ́a kadra bɨ kóo úwúsé ledre bɨ ukuzé zɨ́se ní, úwúsé káa zɨ́ kúrú Lomo ní. Sómụ́sé kóo go kɨ́dí, née ndaá ledre bɨ gɨ zɨ́ 'yɨma'dí ní wá, ówosé kóo go téké kɨ́dí, née ledre bɨ gɨ zɨ́ Lomo ní. Nɨ óto sée, zɨ́se ídíse kɨ́ roko'bụ rosé gɨ zɨ́a ílisé ledre ma'dáa go.
14 Ụ́tụsé sɨmɨsé go bɨlámáne sɨmɨ bɨ kóo 'yɨ esé e ndɨsɨní 'dó'do sée ní, cé káa zɨ́ 'yɨ 'bɨ Kɨ́résɨto Yésụ ga kóna sɨmɨ káṇgá 'bɨ Yụdáya ụtụní sɨmɨyé sɨmɨ bɨ kóo 'yɨ eyé e 'do'doní yée ní.
15 'Yɨ 'bɨ Yụ́da ga gére ní, ngíti géyɨ ufuní kóo Ngére Yésụ ye. 'Dá'dá gɨ zɨ́a née ní, ndɨsɨní kóo go úfu nébɨ e 'desɨ́. Ogóoyóní kóo zée kpá ye gɨ sɨmɨ gara esé. Kací kadra za mbá, ndɨsɨní fú lá méngɨ éyɨ́ bɨ mɨmbé'de Lomo ndɨsɨ ésɨ́ gɨ zɨ́a mɨésɨ́ ní. Owozé go kɨ́dí otoní royé go ndɨ́sɨ 'dó'do 'yɨ e za mbá,
16 gɨ zɨ́a bɨ iliní ụ́cụómo zée kɨ́ úku ledre 'bɨ Lomo zɨ́ kúfú ngíti géyɨ 'yɨ e gɨ ro zɨ́ye ómoyé ní. 'Yɨ 'bɨ Yụ́da ga gére ní, lúyú ledre eyé rorómó go. Lomo nɨ karanée í'bí ndúwu royé kɨ́ngaya.

Páwulo oto 'bú 'yɨ ga bɨ 'bɨ Lomo sɨmɨ Tasaloṇ̨ka ní

17 Owụ́ 'bɨ Babá e, yemezé ezé kóo rozé mɨyéme gɨ ro ndéréómo sée wá, gaganí kóo zée mɨgága. Abú kenée ndotó, azé fú lá ndɨ́sɨ sómụ́ ledresé. Ndɨsɨzé sómụ́ ledre kɨ́ngaya gɨ ro ógụzé lúrú sée.
18 Mengɨzé kéyɨ za kɨ́ roko'bụzé mbá. Mongụ́ a, máa Páwulo, máyéme romá

kɨ'dí tụ́'dụ́ gɨ ro ógụmá zɨse íri, utúasá mbá wá. Satána sinyi mɨsi'di ledre ga gére née mbá mɨsínyi.
19 Ilizé ógụ ndị́sị́ lúrú sée kenée, gɨ zɨa ásé se 'yị́ ga bɨ nɨyí óto zée, zɨze ídíze kɨ́ rokinyi, kadra bɨ Ngére ezé Yésụ nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní.
20 Azé ídí kɨ́ mongụ́ rokinyi gɨ zɨse kadra máa née.

3

1 Gɨ zɨa bɨ 'búse ofụ dozé go ní, zɨze ndị́sị́zé sómụ́ ledresé kɨngaya. Zɨa útúásáne kacɨ́ komozé kɨdí abú ndị́sị́zé sɨmɨ Átani kɨ́ ngúcuzé yá mengị́ éyị́ wá.
2 Zɨze kása lúnduzé Timatíyo, eze 'yị́ mokozé bɨ Lomo ndolo wo, zɨze ndị́sị́zé úku bɨlámá ledre gɨ ro Kɨrésị́to Yésụ 'Yị́ yómo 'yị́ e ndro kéye ní. Ukuzé kóo ledre zɨa kɨdí, idí sáká sée sɨmɨ sómụ́ ledre kpá kɨ́ lórụ́ sée kɨngaya gɨ ro zɨ́ cíyí ledre 'bɨ Lomo ídíne sɨmɨsé kɨngaya.
3 Káa bɨ ngúru 'yị́ gɨ dongaráse nɨ ótoómo ledre 'bɨ Lomo gɨ zɨ́ úzu éyị́ bɨ ásé sɨmɨ a née. Ówosé bú kɨdí, zée 'yị́ ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní, gɨ zɨa bɨ ndị́sị́zé fú lódụ́ kacɨ́ a ní, ezeokóga nɨyí ndị́sị́ úzu zée.
4 Sɨmɨ bɨ kóo azé íri ní, enzị́zé kóo komosé go kɨ́ ledre 'dá'dá kɨdí, ídísé tóro ngbúó, nɨyí karanée 'dó'do zée. Ówosé go bɨlámáne, mengị́ zɨze go tɨ́ káa zɨ́ bɨ kóo ukuzé zɨse ní.
5 Née sị́ ledre bɨ kasazé Timatíyo zɨse íri gɨ roa ní, gɨ zɨa ilizé úwúyéme ledresé, togụ́ ṇgúṇgu ledre esé zɨ́ Lomo nɨ fú bo yá. Ndị́sị́zé sómụ́ló'bó ledre gɨ rosé kɨdí ambí owo ne Satána londo yị́ ené sée ba go, ụcụomo sée go kɨ́ ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo, zɨ́ moko bɨ kóo mengị́zé dongaráse íri ní ndéréne lá gbékpị́e.

Ledre bɨ Timatíyo lịkpị̂ gɨ rosé ní oto zée kɨ́ mongụ́ rokinyi

6 Mbófo éyị́ gɨ ro mɨndá'baógụ Timatíyo gɨ zɨse gɨrí. Ledre bɨ uku zɨze gɨ rosé ní, síli ilí rozé gɨ zɨa mɨílí kɨdí, née lurúndiki ené bɨsinyí ledre gɨ zɨse íri wá. Ledre 'bɨ Yésụ bɨ ṇgúṇgusé kɨ́ óto 'búse bɨ dengbị́se kpá gị́ zɨ́ ngíti géyị́ 'yị́ e ní, nɨ yị́ ené do biné kɨdí, ndị́sị́sé kpá fú sómụ́ ledrezé káa zɨ́ mbigí ezelámáse ní. Ílisé gɨ ro ówo zée kpá káa zɨ́ bɨ ilizé gɨ ro ówo sée ní. 7 Owụ́ 'bɨ Babá e, abú azé ndíki tụ́'dụ́ ṛị́kị́ úzu ledre e gɨ zɨ́ ngíti géyị́ 'yị́ e ndotó, sɨmɨ bɨ uwúzé ledre ga gére ní, oto mɨmbé'dezé go ị́drị́ne.
8 Abú azé sɨmɨ tụ́'dụ́ úzu éyị́ e kpá kɨ́ 'do'dó ndotó yá, azé kɨ́ mongụ́ rokinyi kɨngaya, gɨ zɨa bɨ ṇgúṇgu ledre esé oto sée go fú ndị́sị́ lódụ́ kacɨ́ Ngére Yésụ ma'dáa ndéré kɨe 'dá'dá ní.
9 Éyị́ bɨ méngị́sé née ní, oto zée go zɨze ídíze kɨ́ mongụ́ rokinyi, owozé wá azé í'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo ba lárá a káa be 'di kacɨ́ bɨlámá ledre bɨ méngị́sé zɨze née?
10 Kacɨ́ kadra za mbá, ndị́sị́zé kɨ́ íni ini zɨ́ Lomo kɨngaya gɨ rosé, gɨ do bɨ zɨze ógụzé zɨse íri sáká sée kɨ́ énzị́ komosé, gɨ ro zɨse ndị́sị́sé lódụ́ kacɨ́ Yésụ kɨ́ roko'bụsé nda za kɨngaya rómo do wo bɨ ndị́sị́sé méngị́ a née ní.
11 Ndị́sị́zé íni ini kɨdí, 'Bụzé Lomo kɨ́ Ngére ezé Yésụ idíní líkpí mɨsi'di zɨze gɨ ro ógụzé zɨse íri.
12 Ngére ezé idí sáká sée, zɨse óto 'búse dengbị́se kɨ́ 'bú ngíti géyị́ 'yị́ e kɨngaya kpá káa zɨ́ bɨ otozé 'búse ní.
13 Idí sáká sée zɨse óto 'bú lafúse e kenée gɨ ro zɨ́ mɨméngị́ ledre esé e ídíye bɨlámáye káa bɨ ásé ídí kɨ́ lúyú ledre rosé do komo Lomo bɨ 'Bụzé ní kadra bɨ Ngére ezé Yésụ nɨ ndá'baógụ kɨ́ maláyika ené e sɨmɨ a ní ke.

4

Bɨlámá ndị́sị́ bɨ zɨ́ Lomo ídíne kɨ́ rokinyi gɨ roa ní

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, káa zɨ́ bɨ kóo enzị́zé komosé kɨ́ 'dódo ledre gɨ ro bɨlámá ndị́sị́ kɨ́ bɨlámá mɨméngị́ ledre bɨ nɨ óto Lomo zɨa ídíne kɨ́ rokinyi gɨ zɨse ní, owozé go, ásé go tɨ́ ndị́sị́ méngị́ a kenée. Azé kpá fú úku ándá a, ídísé ndị́sị́ méngị́ bɨlámá ledre ga gére née fú kenée zɨa rómoné mɨrómo. Ukuzé ledre née zɨse kenée do bɨ kacɨ́ Ngére Yésụ.
2 Ówosé mbá bú, i'bí lorụ ledre ga gére née zɨze ne, bɨ zɨze kóo ndị́sị́zé 'dódo ledre ené kɨe zɨse íri ní.

3 Lomo ili ídísé ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ lúyú
ledre 'dá'ba, gɨ ro zɨ́se útúásásé kací
komoné káa do mbigí 'yị ené e. Sée ga
bɨ ófụ́sé rosé go ní, ndásé méngị 'berị wá.
Sée ga bɨ ngárá ófụ́sé aka rosé wá ní, ídísé
ófụ́'dóro rosé kí, ásé nda fú ówo rosé káa
do kára kɨ́ o'do.
4 Ídísé óto dokuwu ófụ́ ro'yị, zɨ́a
ídíne bɨlámáne do komo Lomo kpá kɨ́
'yịma'dí e.
5 'Yị ga bɨ ngárá iliní ledre 'bɨ Lomo wá,
zɨ́ye 'dí'bi lá dụ́ụ́ ledre 'bɨ só'do royé ní,
sée, ndásé méngị ledre eyé née wá.
6 Sɨmɨ ledre káa zɨ́ ga gére ní, 'yị ndaá
méngịsínyi ledre zɨ́ ezené lá gɨ zɨ́ 'bú ledre
gɨ doné wá. Gɨ zɨ́a Ngére Yésụ nɨ gú í'bí
ndúwu ro'yị e gɨ zɨ́ lúyú ledre káa zɨ́ ga
gére ní. Ukuzé kóo ledre ga gére née zɨ́se
go 'dá'dá, kpá kɨ́ ụ́cụómo sée gɨ ro lúyú
ledre káa zɨ́ ga gére ní,
7 Lomo ndolo ené kóo zée gɨ ro zɨ́ze
ídíze 'yị lúyú ledre e wá, ili zɨ́ze ídíze
mbigí 'yị ené e do komoné.
8 Togụ́ 'yị asi go kɨ́ úwú ledre ba ní, asi
ené née kɨ́ úwú ledre 'bɨ 'yịma'dí wá, asi
yị́ ené née kɨ́ úwú ledre 'bɨ Lomo bɨ kasa
zɨ́a sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ne ní.
9 Togụ́ gɨ ro bɨlámá ndị́sị kɨ́ óto 'búse
dengbị́se kpá kɨ́ ngíti géyị 'yị e yá,
utúasázé éké ledre gɨ roa zɨ́se wá, gɨ zɨ́a
Lomo 'dodo ledre gɨ roa go zɨ́se.
10 Méngịsé go tɨ́ kenée, ótosé 'bú 'yị ga
bɨ 'bɨ Kɨ́résịto sɨmɨ Mekedoṇ́ya íri ní go
mbá. Ili, ídísé fú ndị́sị méngị a kenée zɨ́a
rómoné mɨrómo.
11 Idí ídí sɨmɨ dosé kɨ́dí, mɨméngị ledre
esé nɨ bɨlámáne. Ndásé ésị tarasé sɨmɨ
ledre 'bɨ 'yị e wá. Ídísé méngị moko
kɨ́ngaya káa zɨ́ bɨ kóo 'dodozé zɨ́se ní.
12 Ídísé méngị a kenée gɨ do bɨ zɨ́ 'yị
ga bɨ ngárá iliní ledre 'bɨ Lomo wá ní
óto dokuwusé, kpá káa bɨ ásé ndị́sị óto
komosé dụ́ụ́ go ro sáká éyị́ gɨ zɨ́ 'yị e ke.

Ledre gɨ ro mɨndá'baógụ Ngére Yésụ

13 Owụ́ 'bɨ Babá e, ilizé zɨ́se ówo ledre gɨ
ro 'yị ga bɨ kóo 'bɨ Lomo, uyuní go 'dá'dá
ní, káa bɨ ásé ndị́sị íni yée káa zɨ́ 'yị ga
bɨ somụ́ní 'bɨ eyé kɨ́dí, Lomo uru 'yị e gɨ
sɨmɨ umbu wá ní ke.
14 Owozé go kɨ́dí, 'yị ga bɨ kóo 'bɨ Yésụ
uyuní 'dá'dá ní, Lomo nɨ úru yée gɨ sɨmɨ
umbu mbá, cé káa zɨ́ bɨ kóo uru Yésụ
ma'dáa ní.
15 Ndásé sómụ́ a bɨ yaá kadra bɨ Ngére
ezé Yésụ nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní, 'yị ené
ga kóo uyuní 'dá'dá ní, nɨyí ídí 'bɨ eyé fí
sɨmɨ gu, nda lá zée ga bɨ azé trịdrị ní, azé
ị́nyị dụ́ụ́ ze ndéré ndíkí kɨ́e wá. Éyị́ ndaá
kenée wá. Uku'dodozé ba ledre bɨ uku ne
ní. Ledre ma'dáa nɨ ídí káa.
16 Ngére Yésụ nɨ ndá'baógụ gɨ komo
ere, zɨ́a ótrụ́ lorụ kɨ́ mongụ́ kúrúne 'dága,
zɨ́ ngére maláyika e úku ledre zɨ́ ngíti
maláyika gɨ do bɨ zɨ́a ímí dịbịlị 'bɨ Lomo
gɨ ro zɨ́ 'yị ga bɨ kóo 'bɨ Kɨ́résịto uyuní ní
úrúye mbá.
17 Gɨ ro zɨ́ lafúne e 'dó'dụ́yóko zée 'yị ga
bɨ 'bɨ Yésụ azé aka trịdrị ní ndro kɨ́ lafúze
ga bɨ Yésụ nɨ úru yée ní, zɨ́ze ị́nyịzé kéye
mbá ndéré ndíkí kɨ́ Ngére Yésụ ma'dáa
sɨmɨ síli 'dága. Zɨ́ze nda ídíze kéye kpá kɨ́
Ngére Yésụ do bi kị́é'do za fí.
18 Idízé ndị́sị úku ledre káa zɨ́ wo ba zɨ́
lafúze e gɨ ro 'dí'bióyó mongụ́ sómụ́ ledre
kɨ́e gɨ dozé 'dá'ba, káa bɨ azé ndị́sị ídí kɨ́
mongụ́ lerị́ gɨ ro 'yị ezé ga bɨ uyuní go ní
ke.

5

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, ndazé kɨ́ ngíti
ledre kpị́ tarazé úku zɨ́se gɨ ro kadra
mɨndá'baógụ Ngére Yésụ wá,
2 gɨ zɨ́a ówoyémesé go bɨlámáne kɨ́dí,
mɨndá'baógụ a nɨ lị́yị 'yị e mbá mɨlị́yị.
3 Kadra mɨndá'baógụ Ngére Yésụ, 'yị ga
bɨ ṇguṇguní ledre ené wá ní owoní eyé e
wá. Nɨyí ndị́sị úku ledre eyé kɨ́dí, éyị́
ndaá, yée nɨyí yị́ eyé bɨlámáye. Bɨsinyí
ledre nɨ ógụ zɨ́ye 'diya káa ní, utúasání
ómo gɨ zɨ́a wá, cé káa zɨ́ mbámɨowụ́
bɨ sɨmɨa tonó ówo gɨ ro árá ní, utúasá
ụ́cụómo a wá.
4 Bɨ gɨ rosé ní, sée ga bɨ ṇgúṇgusé ledre
Yésụ go ní, lị́yị ené sée mɨlị́yị wá.
5 Zée kése, gɨ zɨ́a ṇguṇguzé ledre Yésụ
go, azé yị́ ezé go 'yị ga bɨ 'bɨ bɨmɨóṇgó
ní. Ndazé ezé 'yị ga bɨ 'bɨ mɨtụlụrụ ní
wá, bɨ kenée ní, ndazé ídí káa zɨ́ 'yị ga
bɨ ṇguṇguní ledre Yésụ wá ní wá.

6 Gɨ zɨa, owonɨ́ eyé ledre gɨ ro ledre
'bɨ Lomo wá, nɨyí yḭ́ eyé cé káa zɨ́ 'yḭ ga
bɨ nɨyí mɨ'dú'duyé, ngíti géyḭ mɨkóyóye,
owo'di'binɨ́ eyé ledre ga bɨ nɨyí ndḭ́sḭ
méngḭ royé ní wá.
7 Abú kenée ndotó, azé yḭ́ ezé káa zɨ́ 'yḭ
ga bɨ nɨyí dilá kɨ́ kadra sɨmɨ bimɨóṇgó ní,
owozé ledre ga bɨ gɨ ro ledre 'bɨ Yésụ ní
bú. Idízé óto komozé ro ledre ené kpá kɨ́
'bá'bá rozé gɨ zɨ́ Satána.
8 Ledre 'bɨ Ngére Yésụ bɨ ṇguṇguzé kɨ́
óto 'bú 'yḭ e kpá kɨ́ óto komozé kacɨ́ 'Yḭ
yómo zée ma'dáa ní, idí tátá fú 'dá'dá.
Togṵ́ mengḭzé go fú kenée yá, azé útúásá
'bá'bá rozé gɨ zɨ́ Satána, zíze ídíze nzíyizé
gɨ ro mɨndá'baógụ Yésụ.
9 Lomo ili go kɨ́dí zée 'yḭ ga bɨ 'bɨ
Kɨ́résḭto Yésụ ní, azé ídí kɨ́ trḭdrḭ bɨ za fí
ní, gɨ zɨa Ngére Yésụ 'yḭ yómo 'yḭ e uyu
kóo go gɨ rozé. Nduwú bɨ za fí ní, ogụ
rozé wá.
10 Togṵ́ azé fú trḭdrḭ, zíze ndḭ́sḭzé fú kɨ́
óto komozé kacɨ́ Yésụ ma'dáa, gḭ kadra bɨ
nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní yá, azé ídí kéne
do bi kéṛḭ́ a. Togṵ́ uyuụtụzé rozé mbú ze
'dá'dá, bɨsinyí ledre ndaá, azé kpá fú ídí
kéne do bi kéṛḭ́ a.
11 Bɨ kenée ní, ídísé ndḭ́sḭ énzḭ komosé
dengbḭ́se kɨ́ lafúse e kɨ́ sáká rosé tɨ́ káa zɨ́
wo bɨ ndḭ́sḭsé méngḭ a née, gɨ ro zɨ́ Lomo
ídíne kɨ́ rokinyi kɨ́se.

Odụ lorụ gɨ zɨ́ Páwulo gɨ ro bɨlámá ndḭ́sḭ

12 Owṵ́ 'bɨ Babá e, dodózé rozé rosé,
ídísé óto úndru 'yḭ ga bɨ Ngére ezé Yésụ
oto yée go zɨ́se káa do manda 'dá'dá e, bɨ
ndḭsḭnɨ́ lórụ sée kɨ́ méngḭ moko kɨ́ngaya
dongaráse ní.
13 Ídísé óto 'búye, zɨ́se ndḭ́sḭsé kéye
bɨlámáne gɨ zɨ́ moko bɨ ndḭsḭnɨ́ méngḭ a
dongaráse íri ní. Ndásé ndḭ́sḭ kɨ́ ófṵ́
dongaráse kéye wá.
14 Ídísé lórụ 'yḭ ngḭdrḭ e idínɨ́ méngḭ
moko, zɨ́se kpá lórụ 'yḭ máa yée ga bɨ kɨ́
ngḭrḭ royé, roko'bụyé ayí go ndá'ba 'dá'ba
kɨ́ lódṵ́ kacɨ́ Yésụ ní. Zɨ́se sáká yée ga bɨ
ngárá utúasánɨ́ sáká royé wá ní, zɨ́se óto
mɨmbé'desé bɨlámáne kɨ́ 'yḭ e za mbá.
15 Ndásé méngḭlúgu bɨsinyí ledre zɨ́ 'yḭ
ga bɨ méngḭnɨ́ bɨsinyí ledre go zɨ́se ní
wá. Ídísé ndḭ́sḭ méngḭ yéme ledre zɨ́se
dengbḭ́se kpá gḭ zɨ́ 'yḭ e za mbá.
16 Ídísé ídí kɨ́ rokinyi kacɨ́ kadra za mbá.
17 Zɨ́se ndḭ́sḭsé kɨ́ íni ini zɨ́ Lomo kpá kacɨ́
kadra za mbá.
18 Abú ledre e mengḭnɨ́ sée ndotó, ídísé
í'bí mbófo éyḭ́ zɨ́ Lomo, gɨ zɨa, née ledre bɨ
Lomo ma'dáa ili, zée 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kɨ́résḭto
Yésụ zíze ndḭ́sḭzé méngḭ a ní.
19 Ndásé úkucáyi ledre gɨ ro kúrú Lomo
bɨ ndḭsḭnɨ́ úkutátá a zɨ́se ní wá,
20 káa bɨ ásé úfu moko 'bɨ 'Dówṵ́ Lomo
ke.
21 Ídísé ndḭ́sḭ lúrú ledre e mbá mɨlúrú
bɨlámáne kpó kpó kpó. Wo bɨ nɨ gɨ zɨ́
'Dówṵ́ Lomo ní, ásé ówo a, zɨ́se 'dí'bi dụṵ́
wo,
22 zɨ́se ótoómo bɨsinyí a 'dá'ba.
23 Lomo 'Yḭ í'bí bikḭdrḭ́ zɨ́ 'yḭ e, idí
óyóló'bó sée ne káa do mbigí 'yḭ
ené e. Zɨa lúrú bi kacɨ́se bɨlámáne, kɨ́
mɨmbé'desé, kɨ́ mɨsómṵ́ ledre esé kpá
kɨ́ mɨméngḭ ledre esé e za mbá, káa bɨ
ásé ídí kɨ́ mɨlúyú ledre rosé sɨmɨ kadra
bɨ Kɨ́résḭto Yésụ Ngére 'Yḭ yómo 'yḭ e nɨ
ndá'baógụ sɨmɨ a ní ke.
24 Káa zɨ́ bɨ Lomo ndoloogụ sée go káa
do 'yḭ ené e ní, nɨ tɨ́ méngḭ ledre máa ga
gére née zɨ́se ma'díi.

Odụ mandá gɨ zɨ́ Páwulo e

25 Owṵ́ 'bɨ Babá e, ídísé íni ini zɨ́ Lomo
kpá gɨ rozé.
26 I'bízé mandá zɨ́se 'yḭ ga bɨ 'bɨ Lomo
ní za mbá kɨ́ngaya.
27 Máúku ba wo zɨ́se do komo Ngére
Yésụ kɨ́dí, idínɨ́ ólo ledre ba zɨ́ 'yḭ ga bɨ
'bɨ Lomo bɨ nɨyí íri ní za mbá.
28 Kɨ́résḭto Yésụ Ngére ezé idí kɨ́se.

Gbre wáraga bɨ Páwulo eké zɨ́ 'yị ga bɨ sɨmɨ Tasaloṇ́ka ní

Ledre gɨ ro gbre bụ́kụ bɨ Tasaloṇ́ka ní

Páwulo eké gbre Tasaloṇ́ka ba gɨ do kacɨ́ bɨ eké mɨzefị Tasaloṇ́ka go ní gɨ do kacɨ́ éfé e ca zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto sɨmɨ Tasaloṇ́ka ní. Uku zɨ́ye sɨmɨ ledre bɨ eké ba kɨ́dí idíní tóro kpá fú ngbúó sɨmɨ ledre 'bɨ Lomo bɨ ṇguṇguní ní abú ngíti géyị 'yị e nɨyí kɨ́ ndɨ́sị méngị yée bɨsinyíne ndotó. Ngíti géyị 'yị e ndɨsịní kóo úku ledre zɨ́ 'yị ga bɨ Kɨ́résịto née kɨ́dí Kɨ́résịto ogụ yị́ ené go, ngíti géyị ya nɨ ógụ ca cakaba, ndaní lolụ ndɨ́sị méngị 'dó'dó royé kɨ́ moko wá. Páwulo ya 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto née ndaní úwú ledre 'bɨ 'yị ṛanga ga gére née wá. Zɨ́a ótoyéme a zɨ́ye kɨ́dí 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní ndaní ídí 'yị ngịdrị e wá, gɨ zɨ́a 'dá'dá zɨ́ Kɨ́résịto ndá'baógụné, sịndị́ kadra nɨ ídí zɨ́ mɨngburoko bɨsinyí ledre e ndɨ́sị méngị tátá royé 'dá'dá do sogo, née ní zɨ́ manda 'yị méngị bɨsinyí ledre útúne 'dá'dá zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ oyóní sogoyé go zɨ́ Lomo ní ịcị́ okó ro Lomo.

Gbre wáraga bɨ Páwulo eké zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto sɨmɨ Tasaloṇ́ka ní

1 Sée 'yị ga bɨ 'bɨ Tasaloṇ́ka bɨ ílisé ledre 'bɨ 'Bụzé Lomo kɨ́ Kɨ́résịto Yésụ Ngére 'Yị yómo 'yị e ní, i'bízé mandá zɨ́se.

Azé, máa Páwulo kɨ́ Siliváno kpá kɨ́ Timatíyo e.

2 'Bụzé Lomo kɨ́ Kɨ́résịto Yésụ Ngére 'Yị yómo 'yị e, idíní lúrú bi kacɨ́se gɨ do bɨ zɨ́se ndɨ́sịsé bɨlámáse.

Páwulo i'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo gɨ ro 'yị ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní

3 Owụ́ 'bɨ Babá e, utúasá mɨútúásá zɨ́ze í'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo gɨ rosé za mbá, gɨ zɨ́a bɨ ásé kpá fú ndɨ́sị lódụ́ kacɨ́ Ngére Yésụ kɨ́ngaya ndéré kɨ́e 'dá'dá kpá kɨ́ óto 'búse bɨ dengbɨ́se kɨ́ngaya ní.

4 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, zɨ́ze ndɨsịzé kpá fú mbófo ledresé zɨ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní, gɨ zɨ́a, ásé kpá fú mɨtórosé ngbúó sɨmɨ mɨngburoko úzu éyị́ e, kɨ́ mɨngburoko 'do'dó ga bɨ gɨ zɨ́ 'yị e ní.

5 Ndɨsịní méngị láráse née gɨ zɨ́a bɨ ásé 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní, abú kenée ndotó, cíyí ledre 'bɨ Lomo nɨ yị́ ené kpá fú sɨmɨsé kɨ́ngaya. Sɨmɨ ledre máa ga gére née mbá, owozé go kɨ́dí Lomo nɨ karanée 'décị ngbanga esé bɨlámáne kɨ́dí, útúásásé go zɨ́ye ndɨ́sịyé kése 'be 'bɨ ené.

6 Ídísé ówo a kɨ́dí, 'yị ga bɨ ndɨsịní 'dó'do sée née, Lomo nɨ karanée kpá 'dó'do yée bɨsinyíne kɨ́ngaya.

7 Gɨ do kacɨ́ 'do'dó esé née, Lomo nɨ nda í'bí mongụ́ 'dówụ́ro zɨ́ze kése. Kadra bɨ 'yị e za mbá nɨyí lúrú Ngére Yésụ kɨ́ ndá'baógụ gɨ komo ere gɨrí kɨ́ maláyika ené ga bɨ cóngó royé ofụ go ní, kɨ́ mongụ́ pho'dụ.

8 Nɨ í'bí ndúwu ro 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre Lomo wá ní. Gɨ zɨ́a, asiní go kɨ́ úwú bɨlámá ledre 'bɨ Ngére Yésụ.

9 Bɨsinyí 'yị ga gére née, Ngére Yésụ utúasá ené lolụ méngị bɨlámá ledre bɨ kɨ́ roko'bụné ní zɨ́ye wá. Nɨ ógóóyó yée gɨ do komoné 'dá'ba, do í'bí ndúwu royé, nduwú bɨ ngárá odụ a ndaá ní.

10 Ledre máa née, nɨ méngị roné sɨmɨ bɨ Yésụ ma'dáa nɨ ndá'baógụ gɨ ro zɨ́ 'yị ené e mbófo wo kɨ́ngaya ní. Ásé kpá ídí dongaráye gɨ zɨ́a bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Lomo bɨ ukuzé kóo zɨ́se ní go.

11 Káa zɨ́ bɨ owozé bú kenée ní, ndɨsịzé íni ini zɨ́ Lomo gɨ rosé kacɨ́ kadra mbá kɨ́dí, idí óto sée, zɨ́se útúásásé káa do mbigí 'yị ené e, káa zɨ́ bɨ geléogụ sée go née ní. Idí í'bí roko'bụ zɨ́se gɨ ro zɨ́se méngịónzó bɨlámá ledre kɨ́e zɨ́a, gɨ zɨ́a ṇgúṇgusé ledre ené go.

12 Sɨmɨ kadra bɨ nɨ méngị ledre máa ga gére ní, 'yị e nɨyí mbófo ịrị Kɨ́résịto Yésụ Ngére gɨ zɨ́ mɨméngị ledre esé. Nda née ní, Kɨ́résịto Yésụ nɨ úku ledre kɨ́dí, méngị yémesé ledre go bɨlámáne. Ledre née nɨ ídí kenée, gɨ zɨ́a 'Bụzé Lomo kɨ́ Kɨ́résịto

Yésụ Ngére 'yị yómo 'yị e iliní gɨ ro sáká
sée.

2

Ídí ídí nzíyiyị̄ gɨ ro mɨndá'baógụ Yésụ

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, somụ́zé nɨ
mɨútúásáne zíze úku ándá ledre gɨ ro
mɨndá'baógụ Kɨ́résịto Yésụ Ngére 'yị
yómo 'yị e kpá kɨ́ ledre mɨndíkíze kéne
zíse.
2 Sómụ́ ledre esé nda ídí sɨkala gɨ ro
mɨndá'baógụ ené wá. Togụ́ ngíti 'yị uku
kóo ledre go ya, Ngére nda'baogụ go yá,
ndásé ṇgúṇgu a wá. Togụ́ ngíti 'yị uku
kóo ledre go kenée káa zɨ́ nébị ní yá,
ndásé kpá ṇgúṇgu a wá. Togụ́ kasaogụní
kóo wáraga go zíse kɨ́ ledre káa zɨ́ née
lóndo sée kɨ́e kɨ́dí, kasaogụzé ze yá, ndásé
kpá ṇgúṇgu a wá.
3 'Yị e ndaní lóndo sée kɨ́ ledre káa zɨ́
née wá. Gɨ zía, ngíti géyị ledre e nɨyí
aka méngịútụ royé kí, Yésụ ma'dáa nɨ
nda fú ndá'baógụ. Mɨzefị a, 'yị e nɨyí aka
ási gɨ ro mbigí Lomo kɨ́ngaya kí, zɨ́ ngíti
mongụ́ bɨsinyí 'yị lóndo 'yị e ólúógụné,
zía ndịsịné úku sínyi ledre gɨ ro lomo ga
bɨ 'yị e ndịsịní íni ini zíye ní 'duo gbála.
4 Nɨ óto roné káa do Lomo, do lomo máa
ga gére née. Zía ógụ ndịsịné dongará 'yị
ga bɨ 'bɨ Lomo ní, sɨmɨ 'Dịcị 'bɨ Lomo ndịsị
úku ledre kɨ́dí, née nɨ mbigí Lomo, ábuwá
yị̄ ené ṛanga. Nda gɨ do kací a née ní,
zɨ́ Yésụ ógụné í'bí ndúwu roa, nduwú bɨ
ngárá odụ a ndaá ní.
5 Máúku kóo ledre ga gére née go zíse
fúó sɨmɨ bɨ kóo azé kése íri ní kɨ́dí,
6 ngíti éyị̄ nɨ bo bɨ ndịsị aka 'dí'bingéṛị
bɨsinyí 'yị máa née kɨ́ ógụ ní, ówosé
éyị̄ máa née bú. Ledre máa née mengị
roné kenée gɨ zɨ́ bɨsinyí 'yị née aka kɨ́
ógụné, 'búó togụ́ kadra a utúasá go gɨ ro
do 'dó'do bɨsinyí 'yị máa née.
7 Roko'bụ 'bɨ méngị okó ro mbigí Lomo
nɨ go kɨ́ okó roa mɨótoécịné, ngíti 'yị nɨ
bo ndịsị 'dí'bingéṛị roko'bụ máa née ne,
nɨ ndịsị méngị a kenée 'búó togụ́ oyó roné
go 'dá'ba.
8 Née ní, zɨ́ bɨsinyí 'yị máa née nda
ógụné. Nda gɨ 'dá'ba sɨmɨ bɨ Ngére Yésụ
nɨ ógụ 'bɨ ené kɨ́ mongụ́ roko'bụné ní, zía
lụ́wụ́ónzó bɨsinyí 'yị máa née za fí umbu.
9 Bɨsinyí 'yị née nɨ ógụ kɨ́ roko'bụ 'bɨ
Satána,
10 zía ndịsịné méngị mɨngburoko ledre
ṛanga e kɨ́ bɨsinyí mɨméngị ledre e gɨ ro
lóndo 'yị ga bɨ ngárá iliní ṇgúṇgu ma'díi
ledre gɨ ro ómoyé wá ní mɨlóndo.
11 Gɨ zía bɨ asiní kɨ́ ṇgúṇgu ledre 'bɨ
mbigí Lomo go ní, Lomo otoomo yée go
gɨ ro zíye méngị ledre cayi bɨ iliní ndịsị
méngị a ní, gɨ ro zɨ́ bi émené royé.
12 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, Lomo nɨ gú kpá í'bí
ndúwu royé, nduwú bɨ ngárá odụ a ndaá
ní.

Ídísé tóro ngbúó sɨmɨ ledre 'bɨ Kɨ́résịto

13 Owụ́ 'bɨ Babá e, utúasá mɨútúásá
ma'díi, zíze ndịsịzé í'bí mbófo éyị̄ zɨ́
Ngére Yésụ gɨ rosé, gɨ zía oto 'búse go
kɨ́ngaya, zía géléógụ sée kpụrụ́ gɨ sɨmɨ
roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo káa do mbigí 'yị
ené e, gɨ zía ṇgúṇgusé ledre ené go.
14 Gelé sée, gɨ zía sɨmɨ bɨ kóo ogụzé
kɨ́ bɨlámá ledre ené 'dódo a zíse íri ní,
zíse kóo ṇgúṇgu a. Gɨ zɨ́ kéyị née, zíse
útúásásé kací komoa, do ídíse káa do
mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé
ní za fí.
15 Bɨ goó kenée ní, owụ́ 'bɨ Babá e, ledre
ga bɨ kóo 'dodozé yée zíse kɨ́ yée ga bɨ
ekézé yée mɨéké ní, ídísé 'dí'bi sị̄lị̄se royé
ngbúó, gɨ ro zíse ídíse kɨ́ roko'bụsé sɨmɨ
ledre e za mbá.
16 Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé kɨ́ 'Bụzé
Lomo yemení ledre née kenée gɨ ro zíze
ídíze kɨ́ rokinyi kpá kɨ́ óto komo gɨ ro
trịdrị bɨ za fí ní. Lomo mengị ledre née
kenée gɨ zɨ́ bɨlámá mɨmbé'dea rozé kpá kɨ́
'búze bɨ oto ní.
17 Idíní ndịsị 'dí'bióyó ngịrị gɨ sɨmɨsé
'dá'ba, zíye í'bí roko'bụ zíse gɨ ro zɨ́
mɨméngị ledre esé e kɨ́ mɨódrosé e ídíye
mbá bɨlámáye.

3

Páwulo i'bí lorụ zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, azé kpá fú kɨ́ yata
ledre gɨ ro úku a zíse. Ídísé ndịsị íni
ini zɨ́ 'Bụzé Lomo gɨ rozé kɨ́dí, ledre 'bɨ

Ngére Yésụ idí ngbóró ndéréne fú 'dá'dá, 'yị e idíní ówo a káa do mongụ́ ledre zíye ṇgúṇgu a káa zí bɨ ówoyémesé go bú ní.
2 Ídísé kpá íni ini zí Lomo gɨ ro zía yómo zée gɨ zí bɨsinyí 'yị ga bɨ ngárá ṇguṇguní aka ledre 'bɨ Lomo ma'dáa wá ní.
3 Ma'díi, Ngére Yésụ nɨ 'yị méngị bɨlámá ledre zí 'yị e, nɨ í'bí roko'bụ zíse, nɨ kpá 'bá'bá sée gɨ zí bɨsinyí ledre e.
4 Azé go kí mongụ́ rokinyi gɨ zí Ngére Yésụ, gɨ zía ásé go tí ndịsị méngị kéyị káa zí bɨ kóo ukuzé zíse ní. Owozé go yaá, ledre ga bɨ ukuzé yée zíse ní, ásé ndịsị méngị yée fú kenée ndéré kíe 'dá'dá.
5 Ngére Yésụ idí sáká sée, gɨ ro zíse ówo óto 'búse bɨ Lomo oto ní, zíse kpá ówo a kídí, Kírésịto bɨ nɨ 'yị yómo 'yị e ní, nɨ ndịsị sáká sée gɨ ro zíse ndịsịsé lódụ́ kacíne nda za kíngaya.

Lorụ gɨ ro moko

6 Owụ́ 'bɨ Babá e, lorụzé sée ba do bi kací Kírésịto Yésụ Ngére 'yị yómo 'yị e. Ídísé ígí rosé gɨ ro 'yị ngịdrị bɨ dongaráse íri ní 'dá'ba, wo bɨ ngárá ili 'bɨ ené méngị moko kíngaya wá, káa zí bɨ kóo 'dodozé zíse ní.
7 Ówosé bú kídí, utúasá mɨútúásá zíse méngị moko za kíngaya káa zí bɨ kóo mengịzé dongaráse íri ní. Ndazé ezé kóo 'yị ngịdrị e wá.
8 Otozé ezé kóo komozé lá ro 'yị e gɨ ro éyị́ mɨánu wá. Mengịzé kóo moko ezé cụ́ ze kí sịlịze kí bɨsuwu trịị kadra teké, káa bɨ kụ́rụ́ 'bɨ lúrú bi kacíze nɨ kóo méngị sée ke.
9 Eme mɨéme gɨ ro zíse í'bí éyị́ mɨánu zí 'yị 'dódo ledre e zíse. Abú kenée ndotó, sɨmɨ bɨ kóo oguzé 'dódo ledre zíse íri ní, ilizé ezé kóo ledre máa née wá. Mengịzé kóo moko ezé cụ́ ze kí sịlịze gɨ ro éyị́ mɨánu zíze, gɨ ro zía ídíne káa do 'dódo ledre zíse, zíse ndịsịsé méngị moko kpá kenée.
10 I'bízé kóo lorụ zíse gɨ ro 'yị ngịdrị e sɨmɨ bɨ kóo azé kése íri ní kídí, togụ́ 'yị ili méngị moko wá, ndaní í'bí éyị́ mɨánu zía wá.
11 Ukuzé ledre née kenée, gɨ zía uwúzé go kídí, ngíti géyị 'yị e nɨyí bo dongaráse íri, nɨyí 'yị ngịdrị e, iliní eyé méngị moko wá. Ambá ledre eyé lá ndịsị ésị tarayé sɨmɨ ledre 'bɨ lafúye e.
12 Ukuzé ledre ba zíse kí roko'bụ 'bɨ Kírésịto Yésụ Ngére ezé, ídísé lórụ 'yị ga gére née, ndaní ndịsị gbékpịe wá, idíní ndịsị méngị moko kí sịlịye gɨ ro éyị́ mɨánu zíye.
13 Owụ́ 'bɨ Babá e, ndásé 'dó'dó kí méngị bɨlámá ledre wá.
14 'Yị bɨ asi go kí éré ngịrị ledre bɨ ekézé sɨmɨ wáraga ba ní ní, ídísé lúrúómo wo kí komosé gɨ ro zí komoa ényịne.
15 Ndásé sógó wo wá, ídísé ésị sịlịse komoa tí káa zí 'yị esị sịlịne komo lúnduné ní, gɨ ro zía ndá'baógụné méngị ledre bɨ utúasá mɨútúásá ní.

Odụ mandá gɨ zí Páwulo e

16 Ngére Yésụ 'yị í'bí bikịdrị́ zí 'yị e, idí ídí kíse, abú tụ́'dụ́ bɨsinyí ledre e nɨyí ndịsị méngị sée ndotó, Lomo idí ịdrị mɨmbé'desé, zíse ídíse kí bikịdrị́ kací kadra za mbá.
17 Máa, Páwulo, máí'bí mandá zíse, máéké ledre ba máa kí sịlịma, gɨ ro zíse ówo a kídí, ledre ma'dáa ba nɨ tí gɨ zíma ma'díi, gɨ zía mándịsị éké ledre amá e kú kenée.
18 Kírésịto Yésụ Ngére ezé idí méngị bɨlámá ledre zíse.

Mɨzefị wáraga bɨ Páwulo eké zí Timatíyo ní

Ledre gɨ ro mɨzefị bụ́kụ bɨ Timatíyo ní

Timatíyo nɨ kóo owụ́phɨṛangá bɨ ṇguṇgu ledre Kírésịto do owụ́ne ní. Gamání kóo go kí 'yịmɨkása Páwulo kí tụ́'dụ́ sɨmɨbi e. Ndịsị sáká Páwulo sɨmɨ moko 'bɨ úku bɨlámá ledre gɨ ro Kírésịto Yésụ zí 'yị e. Gɨ do kací ledre ga gére née, zí Páwulo kása wo ídíne káa do manda 'bɨ kaṇísa sɨmɨ gara bɨ Éfeso ní.

Páwulo eké ledre ba kása a zí Timatíyo í'bí lorụ kíe zía gɨ ro bɨlámá mɨsi'di 'bɨ ini zí Lomo sɨmɨ kaṇísa ga bɨ íri ní kpá kí lorụ zía gɨ ro 'yị ga bɨ ndịsịní 'dódo ledre ṛanga zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní. Páwulo uku ledre kpá gɨ ro toso 'yị ga bɨ nɨyí útúásá do gélé yée káa do manda e sɨmɨ kaṇísa. 'Yị bɨ nɨ go manda ní nɨ ndịsị kí ngíti géyị 'yị ga bɨ káa zí owụ́phɨṛangá e, ngoko 'yị e nda kí kará umbu e lárá e káa be 'di.

Mɨzefị wáraga bɨ Páwulo eké zí Timatíyo ní

1 Timatíyo, máa Páwulo bɨ 'Bụzé Lomo 'yị yómo 'yị e gelé máa zíma ídíma káa do 'yịmɨkása zí Kírésịto Yésụ bɨ ndịsịzé óto komozé kací a ní.

2 Máéké ledre ba máa zíyị, gɨ zía áyị́ zíma go mbigí owụ́ 'bɨ amá sɨmɨ Lomo.

'Bụzé Lomo ma'dáa kí Ngére ezé Kírésịto Yésụ idíní ówo ledre kíyị, zíye méngị bɨlámá ledre zíyị gɨ do bɨ zíyị ndịsịyị́ bɨlámáne.

Páwulo i'bí lorụ zí Timatíyo

3 Ledre kóo máúku zíyị sɨmɨ bɨ kóo mááyí ịnyị ndéré sɨmɨ Mekedoṇiya ní, nɨ aka fú do biné. Ídí aka ndịsị fú sɨmɨ Éfeso íri, gɨ ro ụ́cụómo 'yị ṛanga ga bɨ íri née káa bɨ nɨyí ndịsị sínyi do 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní kí bɨsinyí 'dódo ledre e ke.

4 Ídí ésị sịlịyị komo 'yị ṛanga ga gére née, idíní ótoómo kí lịkpị́ kụṛú ledre ga bɨ kóo 'bɨ bulúnduyé e bɨ utúasá sáká 'yị e wá, ndịsị 'dí'biógụ kangú dongará 'yị e ní 'dá'ba. Gɨ zía ledre káa zí ga gére née sakání eyé 'yị e gɨ ro zíye ndịsịyé bɨlámáye méngị moko 'bɨ Lomo wá.

5 Máúku ledre née kenée gɨ zía, máíli 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto bɨ ndịsị 'dódo ledre zíye íri ní, idíní méngị yéme ledre dongaráye kí lafúye kí mɨmbé'deyé mbá kịé'do bɨlámáne, gɨ ro zíye ídíye mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní.

6 Ídí ówo a yá 'yị ṛanga ga gére née luyúní gɨ do bɨlámá mɨsi'di bɨ 'bɨ Lomo ní go, mongụ́ ledre eyé nda yị́ ené go lá ndịsị ítí kangú bɨ ngárá moko ndaá sɨmɨ a wá ní.

7 Iliní gɨ ro zíye ídíye 'yị 'dódo lorụ 'bɨ Lomo zí 'yị e, abú kenée ndotó, owoní eyé ledre ga bɨ ndịsịní úku yée kí roko'bụyé née wá.

8 Owozé bú bɨlámáne kídí, lorụ 'bɨ 'Bụzé Lomo bɨ kóo Mụ́sa eké ní, nɨ bɨlámáne gɨ ro zía sáká 'yị e, bɨlámá a tí lá ili do ndịsị méngị ledre kací a bɨlámáne.

9 Lorụ ma'dáa ndaá 'bɨ ené gɨ ro 'yị ga bɨ nɨyí 'yị méngị bɨlámá ledre e ní wá. Yị́ ené gɨ ro 'décị ngbanga 'yị ga bɨ ndịsịní méngị bɨsinyí ledre e, káa zí 'yị úfu 'yị e, kí 'yị máa yée ga bɨ ufuní 'yị ndíki yée ní. Kpá kí ngíti géyị 'yị máa yée ga bɨ

10 ndịsịní só'do royé kí ngíti géyị kará e. Nda kpá kí kará ga bɨ ndịsịní méngị 'berị ní. Kpá kí ngíti géyị ya'dá ga bɨ oyólo'bóní lafúye ya'dá e káa do kára e óto yée sogoyé ní. Nda kpá kí yée ga bɨ ndịsịní só'do mɨnzéré owụ́kará ga bɨ utúasání aka gɨ ro ya'dá e wá ní. Nda kpá kí 'yị máa yée ga bɨ ndịsịní úgu 'yị e kí úgúóyó yée ní. Kí 'yị ga bɨ ndịsịní lólóbụ́ sɨmɨ ṛanga ní. Nda kí ngíti géyị bɨcayi ledre ga bɨ nɨyí bo ní.

11 Née bɨlámá ledre bɨ 'Bụzé Lomo bɨ kí mongụ́ roko'bụné ili zíma ndịsịmá 'dódo a zí 'yị e ní.

Páwulo i'bí mbófo éyị́ zí Ngére Yésụ

12 Mbófo éyị́ zí Kírésịto Yésụ Ngére ezé, gɨ zía, lurú máa máútúásá mɨútúásá

kací komoa, zía í'bí moko ené née zíma
ndịsịmá méngị a. Zíma kpá mbófo ándá
wo, gɨ ro roko'bụ bɨ i'bí zíma, zíma
ndịsịmá méngị moko máa née kíe ní.
13 Wo, Yésụ owo bú kídí, ledre ga kóo
mándịsị méngị yée faa, kí úku sínyi ledre
gɨ do biné, kpá kí 'dó'do 'yị ené e kíngaya
ní, yị ené gɨ zía bɨ kóo máṇgúṇgu aka kóo
ledre ené wá ní. Gɨ zí kéyị née ní, zía
ịdrị mɨmbé'dené romá, zía ótoómo ledre
zíma.
14 Bɨ ba ní, máówoyéme go kídí, Ngére
Yésụ oto 'búma go kíngaya, nɨ kí rokinyi
gɨ romá. Saká máa go gɨ ro zíma ṇgúṇgu
ledre ené nda za kíngaya, kpá gɨ ro zíma
ídíma 'yị óto 'bú 'yị e za mbá. Née éyị́ bɨ
nɨ ndịsị méngị roné sɨmɨ bɨ togụ́ azé go 'yị
ga bɨ 'bɨ Kírésịto Yésụ ma'dáa ní.
15 Ba zaá mbigí ledre, 'yị e idíní
ṇgúṇgu a zíye lányáye roa kídí, “Ógụ bɨ
kóo Kírésịto Yésụ ogụ ní, ndaá gbékpịe
wá. Ogụ gɨ ro yómo 'yị lúyú ledre e.” Máa
Páwulo, lúyú ledre amá romo kóo rómó
go.
16 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, 'Bụzé
Lomo oyó sogoné zíma wá. Oyólo'bó máa
go káa do 'yị méngị moko zí Kírésịto
Yésụ, zíma ídíma káa do mongụ́ 'dódo
ledre zí 'yị e kídí, Lomo nɨ 'yị ótoómo
ledre zí 'yị lúyú ledre e, gɨ ro zíye ṇgúṇgu
ledre Ngére Yésụ, zíye ómoyé za fí.
17 'Yị e idíní ndịsị í'bí mbófo éyị́ zí 'Bụzé
Lomo ma'dáa kací kadra za mbá odụ a
ndaá ídí wá, gɨ zía nɨ Lomo bɨ nɨ trịdrị kpá
Ngére bɨ ngárá roko'bụ ené odụ a ndaá,
'yị e utúasání lúrú wo kí komoyé wá ní.

Páwulo enzị komo Timatíyo

18 Timatíyo owụ́ 'bɨ amáa, ledre ga bɨ
kóo 'Bụzé Lomo ukui'bí tara ngíti géyị 'yị
ené e 'desị́ zíye ndịsịyé úku yée gɨ royị́ ní,
ndaní lịgị yịị wá. Idíní ídí zíyị éyị́ sịlịyị 'bɨ
okó, zíyị ndịsịyị́ méngị okó kí 'yị ṛanga ga
gére née kíe.
19 Ledre Ngére Yésụ bɨ ṇgúṇgu ní, idí
ngbóró sɨmɨyị́ ndéréne fú 'dá'dá. Ndá
ídí káa zí 'yị ga bɨ otoomoní cóngó 'dódo
ledre kóo 'dodoní zíye ní go, nɨyí nda yị́
eyé go ndịsị méngị bɨcayi ledre e ní wá.
20 Lúrú aka, Amána e kí Alakɨzánde
nɨyí go gɨ dongará 'yị ga bɨ otoomoní
kací Lomo go, lodụ́ní nda yị́ eyé go 'dódo
ledre máa wo bɨ 'bɨ Satána ní. Gɨ zí kéyị
née ní, má'dí'bióyó yée gɨ sɨmɨ moko go,
máótoómo nda yée go zí Satána ma'dáa
gɨ ro zíye ówo a kídí, togụ́ 'yị ndịsị úku
sínyi ledre gɨ do bi Lomo yá, emengụ́, 'yị
máa née luyú go bɨsinyíne.

2

Lorụ gɨ ro ini zí Lomo

1 Timatíyo owụ́ 'bɨ amáa, utúasá
mɨútúásá zíyị ndịsịyị́ íni ini zí Lomo, idí
í'bí éyị́ zí 'yị e za mbá, idí ndịsị lúrú bi
kacíye. Zíyị ndịsịyị́ kí í'bí mbófo éyị́ zí
Lomo ma'dáa gɨ ro éyị́ ga bɨ mengị yée go
zí 'yị e ní.
2 Ídí íni ini gɨ ro ngére e kí 'yị ga bɨ sị́
sịlịye ní za mbá, gɨ ro zí mɨndịsịzé ídíne
bɨlámáne, zíze ndịsịzé méngị dụụ́ ledre
ga bɨ 'Bụzé Lomo ili yée ní dongará 'yị e.
3 Togụ́ ndịsị go kí méngị kéyị gɨ ro
lafúze e kenée yá, 'Bụzé Lomo 'Yị yómo
zée nɨ ídí kí rokinyi.
4 Gɨ zía ili 'yị e za mbá, idíní ówo ma'díi
ledre, zíye ṇgúṇgu ledre Yésụ gɨ ro zíye
ómoyé.
5 Ledre née mengị roné kenée, gɨ zía
wo mbigí Lomo nɨ dụụ́ ne Lomo bɨ nɨ 'Bụ
'yịma'dí e za mbá ní. Gɨ zí lúyú ledre 'bɨ
'yịma'dí e, zíye kóo ídíye go gɨ ro 'Bụzé
Lomo ma'dáa gbála. Née ní, zí Kírésịto
Yésụ ógụné yéme dongará 'yị e kí Lomo,
zía kótrụlúgu 'yị e cigí 'Bụzé gɨ ro zí ndịsị
eyé ídíne bɨlámáne, gɨ zía nɨ dụụ́ ne 'yị bɨ
utúasá go kótrụlúgu 'yị e ro Lomo ní.
6 I'bí roné do úyuné do bi kací 'yị lúyú
ledre e, gɨ ro zí Lomo yómo yée, gɨ zía
Lomo ma'dáa yeme kóo ledre née go kú
kenée 'desị́ gɨ ro zíne yómo 'yịma'dí e.
7 Née sị́ ledre bɨ Lomo ma'dáa gelé máa
zíma ídíma gɨ roa 'yịmɨkása zí Ngére Yésụ
kí ndịsị 'dódo ledre ené zí kúfú 'yị e za
mbá ní.
8 Bɨ kenée ní, togụ́ yókosé rosé go
do bi 'bɨ íni ini zí Lomo yá, ngíti géyị
'yị e dongaráse ndaní ótoécị bɨsinyí ledre

do mɨmbé'deyé, togṵ́ mbú sɨmɨkesḭ́ ro
lafúye, togṵ́ mbú ófṵ́ kɨ́ lafúye wá.
9 Gɨ ro kará e kpá kenée. Kará ga bɨ
nɨyí go 'yḭ́ lódṵ́ kacɨ́ Yésṵ ní, mɨméngḭ
ledre eyé idí útúásá kacɨ́ komo 'yḭ́ e
mbá mɨútúásá. Ndanɨ́ ésḭ́ lárá bongó bɨ
lá ṇgṵ́rṵ́nyṵ, togṵ́ mbú wo bɨ odó 'yḭ́
ngbɨ́'dáká do lúrú bi gɨ sɨmɨ a ví, zɨ́ye kpá
ndḭ́sḭ́ ésḭ́ lárá éyḭ́ mbílí e ro mbílíye wá.
10 Kará e káa zɨ́ ga gére née, lámá eyé
yḭ́ ené méngḭ́ bɨlámá ledre e zɨ́ 'yḭ́ e, gɨ ro
zɨ́ye útúásáye kacɨ́ komo 'yḭ́ e.
11 Kará e idínɨ́ ídí 'yḭ́ 'búó'bṵ́ royé zɨ́ye
ídíye ndoo sɨmɨ bɨ ya'dá 'bɨ eyé e nɨyí
ndḭ́sḭ́ ódro zɨ́ye ní.
12 Kará e ndanɨ́ ídí do ya'dá e kpá kɨ́
ndḭ́sḭ́ 'dódo ledre zɨ́ ya'dá e wá. Sɨmɨ bɨ
togṵ́ ásé go do bi ini zɨ́ Lomo ní, kará e
idínɨ́ ndḭ́sḭ́ 'bɨ eyé tí, lá úwú nzíyi ledre.
13 Máúku ledre née kenée gɨ zɨ́a, sɨmɨ
bɨ kóo Lomo otoogṵ 'yḭma'dí e ní, otoogṵ
kóo fḭ́ Ádama, zɨ́a nda ótoógṵ Áwa gɨ
'dá'ba.
14 Nda sɨmɨ bɨ kámá ogṵ ní, 'yḭ́ bɨ kóo
kámá londo wo zɨ́a lúyú ledre ní, ndaá 'bɨ
ené kóo Ádama wá, yḭ́ ené kóo Áwa.
15 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, gɨ zɨ́a bɨ
kará e nɨyí ye 'yḭ́ ndíkiógṵ 'yḭma'dí e do
sogo káṇgá ní, sɨmɨ bɨ nɨyí go kɨ́ sɨmɨyé
ayínɨ́ go gɨ ro árá ní, zɨ́ Lomo ndḭ́sḭ́né
sáká yée. Togṵ́ mɨndḭ́sḭ́ eyé nɨ bɨlámáne.
Nɨyí kɨ́ 'bú Lomo doyé zɨ́ye kpá kɨ́ óto 'bú
'yḭma'dí e mbá ní.

3

Ledre gɨ ro manda e sɨmɨ kanḭ́sa

1 Timatíyo, ídí ówo a bɨlámáne kɨ́dí
máúku zɨ́yḭ́ ba mbigí ledre. 'Yḭ́ bɨ i'bí roné
go gɨ ro zɨ́ne ídíne manda sɨmɨ kanḭ́sa ní,
'yḭ́ née gelé go cóngó moko gɨ dongará
moko e za mbá.
2 Manda máa née, ledre ga bɨ gɨ roa
ní nɨyí ídí káa, ndaá 'yḭ́ méngḭ́ bɨsinyí
ledre wá. Nɨ dṵṵ́ o'do 'bɨ kára kḭ́é'do. Nɨ
'yḭ́ 'búó'bṵ́ roné sɨmɨ ledre e za mbá. Nɨ
'yḭ́ ótoyéme ledre e. 'Yḭ́ 'dí'bi ṇgu e sɨmɨ
sṵmṵ, kpá 'yḭ́ bɨ utúasá go 'dódo ledre zɨ́
'yḭ́ e bɨlámáne ní.
3 Ndaá 'yḭ́ éwé le'yḭ́ ndḭ́sḭ́ kóyó kɨ́e kpá
kɨ́ méngḭ́ kéyḭ́ kɨ́e faa wá. Idí ídí ndoo,
zɨ́ mɨméngḭ́ ledre ené ídíne zɨ́ 'yḭ́ e kpá
za mbá bɨlámáne, ndaá ídí 'yḭ́ mongṵ́
mɨmbé'de gɨ ro késḭ́ wá.
4 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, idí ídí 'yḭ́
'dódo ledre zɨ́ 'yḭ́ 'be 'bɨ ené e, zɨ́ owṵ́ 'bɨ
ené e ídíye kɨ́ bɨlámá ówo ledre do ndḭ́sḭ́yé
óto úndrua kpá kɨ́ óto úndru 'yḭ́ e mbá.
5 Gɨ zɨ́a togṵ́ 'yḭ́ utúasá 'dódo ledre zɨ́ 'yḭ́
'bɨ 'be 'bɨ ené e zɨ́ye ídíye bɨlámáye wá,
'yḭ́ máa née utúasá ené kpá 'dódo ledre
zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yḭ́ ga bɨ 'bɨ Kɨ́résḭ́to ní zɨ́ye ídíye
bɨlámáye wá.
6 Manda idí ídí 'yḭ́ bɨ ṇguṇgu ledre
Kɨ́résḭ́to go 'desḭ́ ní, káa bɨ nɨ ndḭ́sḭ́ ḭ́lḭ́, zɨ́a
lúyú ledre, zɨ́ Lomo 'décḭ́ ngbanga roa káa
zɨ́ bɨ 'decḭ́ ngbanga ngére 'bɨ bɨcayi lomo e
ní ke.
7 Manda ma'dáa idí ndḭ́sḭ́ méngḭ́ zaá
mbigí moko bɨ 'bɨ Lomo ní dongará 'yḭ́ e
káa bɨ 'yḭ́ ga bɨ ṇguṇgunɨ́ aka ledre Ngére
Yésṵ wá ní, nɨyí ndḭ́sḭ́ úkucáyi wo, zɨ́
ngére 'bɨ bɨcayi lomo e ólṵ́ne sɨmɨ a zɨ́
mɨmbé'dea ésḭ́ne zɨ́a méngḭ́ bɨsinyí ledre.
8 Kpá kenée gɨ ro manda máa wo bɨ
ndolonɨ́ wo dḭ́kono, ngárá utúasá aka
méngḭ́ moko ngúcuné wá, nɨ aka sḭ́ sḭ́lḭ́
mɨngburoko manda e kɨ́ sáká yée ní. Idí
ídí 'yḭ́ bɨ nɨ kɨ́ úndruné, mɨódro ené kɨ́
mɨméngḭ́ ledre ené nɨ mbá bɨlámáne ní.
Ndaá kpá ídí 'yḭ́ bɨ ndḭ́sḭ́ éwé le'yḭ́ kɨ́ ndḭ́sḭ́
kóyó kɨ́e wá, ndaá kpá 'yḭ́ bɨ kɨ́ mongṵ́
mɨmbé'dené gɨ ro késḭ́ ní wá.
9 Cíyí ledre 'bɨ Lomo idí ídí sɨmɨ a
kɨ́ngaya, gɨ ro zɨ́a ídíne kɨ́ bɨlámá sómṵ́
ledre sɨmɨ mɨméngḭ́ ledre ené e za mbá.
10 'Yḭ́ máa wo bɨ káa zɨ́ née, idínɨ́
ówoyéme ledre gɨ roa zaá bɨlámáne togṵ́
utúasá go kacɨ́ komo 'yḭ́ e yá, do nda í'bí
moko née zɨ́a.
11 'Yḭ́ káa zɨ́ née, ledre nɨ kpá gɨ
ro me'bea káa, me'bea idí ídí kára bɨ
mɨméngḭ́ ledre ené nɨ bɨlámáne, ndaá
'yḭ́ lḭ́kpḭ́ wá ní. Idí ídí 'yḭ́ bɨ ndḭ́sḭ́
'búó'bṵ́ roné mɨ'búó'bṵ́, zɨ́a ídíne ndoo
sɨmɨ ledre e za mbá ní. Ndaá kpá ídí 'yḭ́
éwé le'yḭ́ ndḭ́sḭ́ kóyó kɨ́e wá.
12 Manda 'bɨ kanḭ́sa ndaá ídí 'yḭ́ bɨ nɨ
kɨ́ kará e zɨ́ne tṵ́'dṵ́ ní wá. Idí ídí dṵṵ́

o'do 'bɨ kára kḭé'do, zía óto komoné dụụ́ ro kára máa née. Idí ídí 'yị bɨ ndịsị í'bí lorụ zí owụ́ 'bɨ ené e, zí 'be 'bɨ ené ídíne bɨlámáne ní.
13 Dḭkono bɨ mengị moko ené e za mbá do bɨlámá mɨsi'diné ní, 'yị e nɨyí ḭnyị za mbá óto úndrua, gɨ zía 'di'bi go bɨlámá mɨsi'di. Gɨ ore, nɨ ídí kí roko'bụ zía ndḭsịné 'dódo ledre 'bɨ Kírésịto Yésụ zí 'yị e.
14 Timatíyo, abú máóto sómụ́ ledre yáa go kíngaya gɨ ro ngásáógụmá lúrú sée íri ndotó yá, nɨ mɨútúásáne zíma éké ledre ba kása a zíse 'dá'dá.
15 Gɨ zía máówo wá ke, togụ́ ngíti géyị ledre e nɨyí ụ́cụómo máa, máógụ aka íri 'diya wá yá, gɨ ro zí ledre bɨ sɨmɨ wáraga ba sáká sée. Gɨ do bɨ zíse ndḭsịsé méngị tí fú mɨméngị ledre 'bɨ 'yị ga bɨ nɨyí go 'yị ndḭsị lódụ́ kací Ngére ezé Yésụ ní. Gɨ zía 'yị lódụ́ kací Yésụ nɨyí ye 'yị ga bɨ ndịsịní tóro ngbúó sogo bɨlámá 'dódo ledre bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ma'dáa ní. Gɨ ro zí 'dódo ledre máa née ídíne fú kí roko'bụné ndéréne 'dá'dá kíngaya.
16 Lúrúsé aka mongụ́ ledre bɨ 'Bụzé Lomo mengị ní. Kasaogụ Ngére Yésụ bɨ 'yị yómo zée ní sága yáa sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo, zí maláyika e lúrú wo cụ́ kí komoyé. Do ndḭsị 'yị 'dódo ledre a zí kúfú 'yị e do sogo káṇgá za mbá, zí tụ́'dụ́ 'yị e ṇgúṇgu ledrea, gɨ do kací a née zía ndá'balúgu roné komo ere.

4

'Yị ga bɨ otoomoní ma'díi 'dódo ledre 'bɨ Lomo ní

1 Timatíyo, 'Dówụ́ Lomo uku'dodo ledre go zíze fúó kídí, ngíti géyị 'yị e gɨ dongará 'yị ga bɨ kóo ṇguṇguní ledre Ngére Yésụ go ní, nɨyí karanée ótoómo kí lódụ́ kací ledre ga bɨ kóo 'dodoní zíye ní kenée. Zíye nda ndḭsị lódụ́ yḭ eyé kací 'dódo ledre ga bɨ ndịsịní ógụ gɨ zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní yḭ eyé ledre ga bɨ 'bɨ bɨcayi lomo e ní.
2 'Yị ṛanga e nɨyí ye 'yị ga bɨ ndịsịní 'dódo ledre ṛanga née zí 'yị e ní. Ndịsịní méngị ledre ga gére née kenée, gɨ zía sómụ́ ledre eyé nɨ yḭ ené go umbuné. Somụ́ní 'bɨ eyé ya yée mengịní née go cóngó ledre, ábuwá sómụ́ ledre eyé uyu yḭ ené go.
3 'Yị ṛanga ga gére née, sɨmɨ 'dódo ledre eyé, ndịsịní úku ledre kídí, ndaá bɨlámáne zí 'yị e ndḭsịyé ófụ́ royé wá, ndaá kpá bɨlámáne zí 'yị e ndḭsịyé ánu esị wá. Ukuní ledre née kenée, gɨ zía owoní eyé bɨ kídí, Lomo oto éyḭ ga gére née zí mbigí 'yị ené e ndḭsịyé ánu yée sɨmɨ bɨ 'yị ené maáge nɨyí go íni ini zíne ní wá.
4 Éyḭ ga bɨ za mbá Lomo otoogụ yée ní, kémbḭ bɨsinyí a ndaá dongaráye wá. 'Yị e idíní ndḭsị ánu yée kí rokinyi kí í'bí mbófo éyḭ zí Lomo bɨ i'bíogụ éyḭ máa ga gére née zíye ní.
5 Gɨ zía, éyḭ bɨ ilizé ánu a ní, abú nɨ gáa 'díya, togụ́ ndu'yúzé Lomo go gɨ roa kí mɨmbé'dezé kḭé'do yá, azé ánu éyḭ née bɨlámáne bɨsinyí ledre mengị zée wá, gɨ zía Lomo nɨ go kí rokinyi gɨ roa.

Mbigí 'yị 'bɨ moko 'bɨ Kírésịto

6 Timatíyo, ledre ga bɨ má'dódo yée zíyị ba, ídí kpá fú ndḭsị 'dódotátá yée zí lúnduzé e kí lémịzé e, yée ga bɨ ṇguṇguní ledre Kírésịto Yésụ go kpá káa zí ze ní. Zíyị kpá fú óto mɨmbé'deyḭ kíngaya ro mbigí 'dódo ledre bɨ nɨ 'bɨ 'yị ga bɨ 'bɨ Yésụ ní, gɨ ro zíyị útúásá ídíyị káa do mbigí 'yị kasa 'bɨ Yésụ ma'dáa.
7 Gbékpḭ ledre 'bɨ 'yị ga gére née, bɨ ndịsịní lḭkpḭ yée, ngárá moko ndaá sɨmɨyé wá ní, ídí 'dí'bióyó royḭ gɨ sɨmɨyé 'dá'ba, zíyị ndḭsịyḭ lódụ́ dụụ́ kací 'dódo ledre bɨ 'bɨ 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní.
8 Togụ́ 'yị ndịsị méngị dụụ́ ledre máa yée ga bɨ ili yḭ ené ne gɨ ro zíne ídíne kí roko'bụné yá ní, roko'bụ 'yị née nɨ ndḭsị ụ́kụ́ ené mɨụ́kụ́. Togụ́ 'yị ndịsị méngị ledre máa yée ga bɨ bi ndḭsị éme ro Lomo gɨ zíye mɨéme ní yá, 'yị née, rokinyi ené ụkụ́ wá, abú uyu yá, nɨ kpá fú ídí kí rokinyi.
9 Ba zaá mbigí ledre ídí ṇgúṇgu a zíyị lányáyị roa.
10 Moko ga bɨ ndịsịzé méngị yée kí bɨsuwu komozé trịị ba, ndaá gbékpḭne wá, otozé komozé gɨ ro Lomo 'Yị yómo 'yị e, ilizé gɨ ro zíze ídíze trịdrịzé za fí,

gɨ zía Lomo ma'dáa yemeomo go gɨ rozé kenée. Nɨ ne 'yị bɨ nɨ yómo 'yị ené e, kíngaya yée ga bɨ ṇguṇguní ledre ené go ní.

11 Ídí 'dódo ledre née kenée zí 'yị e. Idíní ndịsị méngị ledre ga bɨ ndịsị úku yée zíye ní kíngaya.

12 Kụrụ'bụyị́, mɨódroyị́ zí 'yị e, kí mɨméngị ledre eyị́ e mbá, 'bú 'yị e bɨ ndịsị óto a doyị́, kí ledre 'bɨ Ngére Yésụ bɨ ṇgúṇgu kíngaya, gɨ zí kéyị née, 'yị e utúasání lúrúndíki lúyú ledre royé wá. Ledre ga bɨ gɨ royị́ ní za mbá, idí ídí káa do 'dódo ledre zí 'yị e.

13 Káa zí bɨ sịndị́ kadra utúasá aka zíma óguma íri wá ní. Ledre ga bɨ ndịsị méngị yée íri ní za mbá, ólo kúrú Lomo zí 'yị e, kí 'dódo ledre 'bɨ Lomo zíye, nda kpá kí ngíti géyị bɨlámá 'dódo ledre ga bɨ nɨyí bo ní, idíní kpá fú ndéré 'dá'dá ndá ótoómo yée wá.

14 Komokenzị bɨ kóo 'Dówụ́ Lomo i'bí zíyị, zí 'yị e kóo lúrúndíki a gɨ royị́ 'dá'dá zí sịndị́ kadra 'bɨ moko kóo óguné, zí mɨngburoko manda e óto sị́lị́ye doyị́ kí í'bí úndru moko zíyị ní, ndá ótoómo a wá.

15 Káa zí bɨ kadra moko ma'dáa ogụ nda go ní, ídí mu méngị a kí komokenzị máa née kíngaya gɨ ro zí 'yị e mbá lúrú bɨlámá kací moko eyị́.

16 Sɨmɨ ledre máa ga gére née mbá, ídí ndịsị bɨlámá ndịsị dongará 'yị e kí ledre ga bɨ áyí ndịsị 'dódo yée zí 'yị e ní. Ledre ga bɨ za mbá máúku yée zíyị ní, ndá ótoómo sị́lị́yị gɨ royé wá. Lomo nɨ karanée yómo kụrụ'bụyị́ kpá kí tụ́'dụ́ 'yị e kpụrụ́ gɨ sɨmɨ moko bɨ áyí ndịsị méngị a née.

5

Yata lorụ zí Timatíyo gɨ ro 'yị e mbá

1 Togụ́ áyí go ódro zí 'yị e, ya'dá máa yée ga bɨ nɨyí go mɨngburokoyé, eze sịndị́ 'bụyị́ ní, owụ́phɨrangá e ídí ódro zíye do bɨlámá mɨsi'diné káa zí ódro zí 'bụyị́ bɨ ndiki yị́ị ní. Mɨnzéré owụ́ ya'dá e, ídí ódro zíye kpá kenée do bɨlámá mɨsi'diné ndoo, káa zí ódro zí mbigí lúnduyị́ e ní.

2 Kará ga bɨ nɨyí mɨngburokoyé, eze sịndị́ mbágáyị ní, ídí ódro zíye kpá ndoo do bɨlámá mɨsi'diné káa zí ódro zí mbágáyị bɨ ndiki yị́ị ní. Gɨ ro mɨnzéré owụ́kará e kpá kenée, ídí ódro zíye kpá ndoo do bɨlámá mɨsi'diné káa zí ódro zí mbigí lémịyị́ e ní. Ídí ndịsị méngị ledre ga gére née za mbá kenée kí mɨmbé'deyị́ kị́é'do bɨlámáne.

Ledre gɨ ro kará umbu e

3 Kará umbu máa yée ga bɨ 'yị ndaá gɨ royé geré wá ní, ídísé lúrú bi kacíye.

4 Togụ́ kára umbu máa wo bɨ owụ́ 'bɨ ené e nɨyí bo, togụ́ mbú owụ́ 'bɨ owụ́ 'bɨ ené e yá, idíní nda lúrú bi kací 'yị eyé máa née ye. Gɨ ro zí Lomo ídíne kíye kí rokinyi, gɨ zía ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go. Ndịsịní née go méngị ledre bɨ Lomo ma'dáa ili ní.

5 Ngíti ledre nɨ kpá káa, kára umbu máa wo bɨ owo roné bú kídí 'yị ndaá roné wá ní, oto ené lolụ sómụ́ ledre ené gɨ ro ngíti géyị ledre e wá. Mongụ́ ledre ené yị́ ené go dụụ́ íni ini zí Lomo, gɨ ro zí Lomo ndịsịné sáká née dụụ́ ne.

6 Kára umbu máa wo bɨ oto mɨmbé'dené lá dụụ́ gɨ ro rokinyi ní, 'Dówụ́ Lomo ndaá 'bɨ ené lolụ sɨmɨ a wá. Bi ndịsị éme ro kụrụ'bụ a née ngbékpị́e, nɨ yị́ ené go umbuné, abú nɨ aka tí trịdrị ndịsị gámá.

7 Ídí kpá 'dódo ledre née kenée zí 'yị 'bɨ Kírésịto ga bɨ íri ní mbá, káa bɨ nɨyí lúyú ledre ke.

8 Gɨ zía, togụ́ 'yị lurú bi kací 'yị ené e wá, kíngaya 'yị ga bɨ sị́ sịndịne ní, 'yị née oyó sogoné go zí mbigí ledre bɨ ndịsịní 'dódo a zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní. Lúyú ledre 'bɨ 'yị máa née romo go gɨ do 'bɨ 'yị ga bɨ ngárá ṇguṇguní ledre Yésụ káa do Ngére eyé wá ní.

9 Kára umbu máa wo bɨ ásé éké ịrịa dongará lafúga kará umbu e gɨ ro sáká éyị́ ní, idí ídí wo máa bɨ sɨmɨbi ené romo cị́ ota go ní, ásé fú ndịsị sáká wo. Idí ídí kára máa wo bɨ 'di'bi o'do dụụ́ kị́é'do, zía kóo ndịsịné óto komoné dụụ́ ro o'do máa née ní ní.

10 Nɨ kára bɨ mɨméngị ledre ené nɨ bɨlámáne, ngboróogụ owụ́ e go do bɨlámá

mɨsi'di, nɨ 'yị bɨ ṇgu e ogụní bú zía 'be, nɨ 'yị bɨ ndịsị méngị ledre e ndoo bɨlámáne zí lafúne ga bɨ 'yị 'bɨ Kírésịto ní. Nɨ kpá 'yị bɨ togụ́ lafúga nɨyí go kí 'do'dó yá, zía ndịsịné sáká yée, zí mongụ́ ledre ené ídíne kací kadra mbá méngị bɨlámá ledre e ní.

11 Togụ́ kára umbu máa wo nɨ aka sɨmɨ owụ́kára roné, utúasá bú kpá 'dí'bi ngíti o'do ní, ndá óto ịrịa dongará lafúga kará umbu e wá. Gɨ zía, sɨmɨ bɨ 'bú 'dí'bi ngíti o'do nɨ méngị wo ní, nɨ geré óyó sogoné zí Kírésịto zía ndéréne 'dí'bi o'do ené.

12 Mongụ́ mócụ́ éyị́ bɨ kóo mocụ́ ní, zía ndéréne lá gbékpịe, moko ndaá sɨmɨ a wá, née nda go bɨsinyí ledre do komo 'Bụzé Lomo.

13 Nɨ nda óto komoné lá ro gbékpị́ ledre 'bɨ gámá rịị́ gɨ sɨmɨ 'be sɨmɨ ngíti a. Ndaá kpá lá dụụ́ wo née wá, do ndịsịné kí lịlịkpị́ kíngaya kí úku ledre ga bɨ ngárá ndaá mɨútúásáne zía úku yée wá ní.

14 Gɨ zí kéyị née ní, togụ́ kára umbu nɨ aka owụ́kára yá, utúasá mɨútúásá zía 'dí'bi ngíti o'do. Gɨ ro zía óto 'be zía ndịsịné kí lúrú bi kací 'be 'bɨ ené káa bɨ 'yị ga bɨ ngárá ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo wá ní, nɨyí ndịsị úku zée 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní ke.

15 Mengị roné go kenée zí ngíti géyị kará umbu ga bɨ nɨyí owụ́kará e ní. Otoomoní ledre 'bɨ Lomo go, nɨyí nda yị́ eyé go ndịsị lódụ́ kací Satána.

16 'Yị máa wo bɨ sụmụga, kará umbu e, nɨyí zía 'be ní, ndaá ótoómo kará umbu ga gére née gɨ ro zí 'yị ga bɨ 'bɨ kanịsa ní ndịsịyé lúrú bi kacíye ye wá. Idí geré í'bí roné ndịsị lúrú bi kacíye ne. Gɨ ro zí 'yị ga bɨ 'bɨ kanịsa ní nda ndịsị 'bɨ eyé lúrú bi dụụ́ kací kará umbu máa yée ga bɨ ngárá 'yị ndaní gɨ royé wá ní.

17 'Yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní, idíní ịnyị mbá óto úndru 'yị bɨ Lomo gelé wo go káa do manda, nɨ go ndịsị 'dódo ledre 'bɨ Lomo zíye kíngaya ní.

18 Gɨ zía, nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kídí, "Ndá ótoómo 'yị moko eyị́ zía ndịsịné méngị moko yáká kí 'bú wá." "Nɨ mɨútúásáne zí 'yị 'bɨ moko ndíki éyị́ kací moko bɨ mengị wo ní."

19 Togụ́ 'yị e ogụní go kó'dụ́yị kí ledre ro ngíti manda gɨ dongará manda ga bɨ 'bɨ kanịsa ní yá, ndá ịnyị geré gbagbagba 'décị ngbanga ro manda máa née wá. 'Búó togụ́ 'yị e gbre, ota, ukuní go kídí, ɨɨ, manda née luyú ledre tí go, yée lurúní go cụ́ kí komoyé, áyí nda fú 'décị ngbanga roa.

20 Manda ga bɨ luyúní ledre tí go ní, ídí úkulóko a doyé fúó kídí, luyúní ledre go, gɨ ro zí lafúga lúrútóko a gɨ royé, zíye éré ngịrị káa bɨ nɨyí ndịsị lúyú ledre ke.

21 Timatíyo, máúku zíyị do komo Lomo kí Kírésịto Yésụ kpá za kí maláyika e mbá, ídí ndịsị méngị zaá mbigí moko bɨ Lomo ili ní. 'Yị bɨ luyú ledre go ní, ídí tí úku a doa kídí, luyú ledre go. Wo bɨ ngárá luyú ené ledre wá ní, ídí tí úku a fúó kídí í'ɨ, wóyí luyú ené ledre wá.

Yata lorụ zí Timatíyo

22 Ndá lúrú 'yị lá gbagbagba geré zíyị óto sịlị́ doa, í'bí úndru moko zía, gɨ ro zía ídíne manda sɨmɨ kanịsa wá, káa bɨ áyí ídí sɨmɨ lúyú ledre 'bɨ 'yị máa née ke. Ídí 'bá'bá royị́ gɨ zí lúyú ledre mɨ'bá'bá.

23 Káa zí bɨ sɨmɨ sanáyị ndaá bɨlámáne wá, sɨmɨyị́ ndịsị lengbe fú lá kí 'dó'do yịị́ ní, ndá ndịsị éwé fú lá dụụ́ gbékpị́ iní sɨmɨ a wá, ídí 'dí'bi owụ́ le'yị́ kọ́ró cúku'dée káa do kágá zíyị éwé a, gɨ ro zía yéme sɨmɨyị́ máa née.

24 Ngíti géyị 'yị e nɨyí bo, ledre ga bɨ luyúní yée ní, nɨ geré mɨówoné, do 'décị ngbanga a kpá 'diya. Lúyú ledre 'bɨ ngíti géyị 'yị e nɨ 'bɨ ené mɨló'boné, ndịsị 'dódo roné ndoo gɨ 'dá'ba ngíti géyị 'yị e nɨyí nda fú ówo a.

25 Nɨ kpá kenée gɨ ro mɨméngị ledre. Togụ́ 'yị mengị bɨlámá ledre, ledre bɨ 'yị née méngị ní lo'bo wá. Abú gɨ dosị́ a ndaá mɨówoné wá, gɨ 'dá'ba, 'yị e nɨyí kpá fú ówoyéme a kídí ledre ba nɨ bɨlámáne, togụ́ nɨ bɨsinyíne yá, do kpá ówo a kídí ledre ba nɨ bɨsinyíne.

5:18 5:18 Gbre lorụ 25:4 **5:18 5:18** Lúka 10:7

6

1 Owụ́kụlụ́ ga bɨ ṇguṇguní ledre
Ngére Yésụ go, ndịsịní méngị moko zí
mɨngburoko 'yị eyé e ní, idíní óto úndru
mɨngburoko 'yị eyé máa ga gére née
kíngaya. Gɨ zí 'yị ga bɨ ngárá ṇguṇguní
ledre 'bɨ Lomo wá ní kí ndịsị úku sínyi
ledre gɨ do bɨ Lomo kpá kí ledre ené ga bɨ
azé ndịsị 'dódo yée zí 'yị e ní ke.
2 Owụ́kụlụ́ máa yée ga bɨ mɨngburoko
'yị eyé e nɨyí kpá 'yị ga bɨ ṇguṇguní
ledre 'bɨ Ngére Yésụ go ní, yée owụ́kụlụ́
maáge ndaní lúrúcáyi mɨngburoko 'yị
eyé ga gére née wá. Idíní ndịsị óto úndru
mɨngburoko 'yị eyé ga gére née gɨ ro zí
ndịsị eyé ídíne bɨlámáne káa do lúndu.
Gɨ zía, nɨyí kí mɨngburoko 'yị eyé maáge
go mbá 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní. Ídí 'dódo
ledre née kenée zí 'yị e.

Yata lorụ gɨ ro 'yị ga bɨ ndịsịní 'dódo ledre ṛanga zí 'yị e ní

3 Togụ́ ngíti 'yị ogụ kí ngíti 'dódo ledre
kpị́ gɨ ro ledre ga bɨ má'dódo yée zíyị ba
ní, 'yị née uku née kídí, ledre ga bɨ 'bɨ
Kírésịto Yésụ Ngére ezé bɨ ndịsịzé 'dódo
yée zí 'yị e ní, nɨyí yị́ eyé mbá ṛanga,
ndaní eyé ma'díi 'dódo ledre e wá.
4 'Yị́ káa zí ga gére née, odụ ledre eyé
yị́ ené go lá dụ́ụ́ ịlị́, ngíti éyị́ bɨ owoní bú
gɨ do kací ịlị́ née ndaá 'bɨ ené e wá. Nɨyí
yị́ eyé go káa zí 'yị ga bɨ sɨmɨ doyé sinyí
go mɨsínyí ní. Née sị́ ledre bɨ iliní ledre
'bɨ kangú kí ófụ́ gɨ zía kí ngíti géyị 'yị e
kíngaya gɨ ro ini ledre bɨ gɨ sɨmɨ ledre ga
bɨ sɨmɨ mɨékéne kúrú Lomo ní. Kangú
káa zí ga gére ní, ndịsịní lengbe 'dí'biógụ
bɨsinyí ledre ga bɨ káa zí sɨmɨkesị́ kí
bɨsinyí ódro dongará 'yị e, zí 'yị e ndịsịyé
kí ífi ngaráye kí lafúye.
5 'Yị́ kangú ga gére née sɨmɨ doyé sinyí
gɨ zí lúyú ledre go mɨsínyí. Odụ mongụ́
ledre eyé nda yị́ ené go lá kangú kí 'yị e.
Ndịsịní gága ledre ga gére née kenée gɨ
ro zíye ídíye 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní, gɨ
zía somụ́ní 'bɨ eyé kídí, togụ́ 'yị nɨ go 'yị
lódụ́ kací Kírésịto yá, mɨsi'di ndíki tụ́'dụ́
éyị́ e likpíní go zía. Ábuwá ledre ma'dáa
ndaá 'bɨ ené kenée wá.

Mɨsi'di 'bɨ ndíki bɨlámá ledre gɨ zí 'Bụzé Lomo

6 Mɨsi'di 'bɨ ndíki bɨlámá ledre gɨ zí
Lomo ndaá 'bɨ ené té bɨ yaá 'yị idí ídí
kí tụ́'dụ́ éyị́ e zíne ní wá, yị́ ené 'yị idí
ṇgúṇgu ledre 'bɨ 'Bụzé Lomo ma'dáa, wo,
'yị ma'dáa, zía ídíne kí rokinyi kí éyị́ bɨ nɨ
bo zía ní.
7 Gɨ zía sɨmɨ bɨ mbágáze e ndikiní zée
ní, ndikiogụní eyé kóo zée kí éyị́ e do
sị́lị́ze wá. Kpá kenée, sɨmɨ bɨ karanée azé
úyu ní, 'di'bizé éyị́ gɨ do sogo káṇgá gɨ ona
kpa ndéré kíe 'be 'bɨ Lomo komo ere wá.
Azé ndéré kpá kí gbékpị́ sị́lị́ze káa zí bɨ
kóo ogụzé ní.
8 Togụ́ éyị́ mɨánu kí bongó e gɨ ro zíze
ésị́ yée rozé nɨyí goó bo yá, ledre ezé e
emení go mbá.
9 'Yị́ máa yée ga bɨ kí mongụ́ mɨmbé'de
sɨmɨyé, mongụ́ ledre eyé yị́ ené lá gɨ ro
zíye ídíye kí tụ́'dụ́ éyị́ e zíye ní, mongụ́
mɨmbé'deyé née oto yị́ ené yée go zíye
ndịsịyé méngị lúyú ledre. Bi ólụ́ógụyé gɨ
sɨmɨ lúyú ledre ma'dáa ndaá 'bɨ ené lolụ
wá, lúyú ledre máa née odóngeṛị yị́ ené
yée go ndá káa zí éyị́ bɨ utúní sị́ abára ní.
Odụ a, nɨyí úyu go té mɨúyu omoní wá.
10 Togụ́ 'yị sịkpị mɨmbé'dené 'dága gɨ ro
zíne ídíne kí tụ́'dụ́ késị́ zíne yá, 'yị née nɨ
ndịsị lúyú tụ́'dụ́ ledre e, gɨ zía mɨmbé'dea
nɨ yị́ ené go dụ́ụ́ gɨ ro tụ́'dụ́ késị́. Mengị
roné go zí ngíti géyị 'yị e kenée, gɨ zía bɨ
otoní mɨmbé'deyé mongụ́ne gɨ ro tụ́'dụ́
késị́ ní, otoomoní ledre 'bɨ Lomo go,
ndịsịní nda yị́ eyé go lódụ́ mɨsi'di ga bɨ
yée nɨyí ndíki tụ́'dụ́ késị́ doyé ní.

Yata lorụ zí 'yị 'bɨ Kírésịto ga bɨ kí tụ́'dụ́ éyị́ e zíye ní

11 Timatíyo, káa zí bɨ Lomo gelé yị́ị go
zía óto yị́ị káa do 'yị 'dódo mbigí ledre
ené zí 'yị e ní, ídí 'dí'bióyó sómụ́ ledre eyị́
gɨ ro méngị bɨsinyí ledre 'dá'ba. Ídí ndịsị
méngị dụ́ụ́ éyị́ ga bɨ bi nɨ ndịsị éme ro
Lomo gɨ zíye mɨéme ní. Zí 'bú Ngére Yésụ
ídíne doyị́ za kíngaya kací kadra za mbá.
Zíyị kpá kí óto 'bú 'yị e doyị́. Zí mongụ́
ledre eyị́ ídíne óto komoyị́ gɨ ro ledre bɨ
kó'dụ́yị ní. Zíyị ídíyị kí 'yị e mbá ndoo do
bɨlámá mɨsi'di.

12 Ídí ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ kɨ́ngaya gɨ ro zɨ́yị ówo kací ụ́tụsɨmɨyḭ sɨmɨ ledre e,
gɨ ro karanée zɨ́yị ndíki trịdrị bɨ za fí ní gɨ
zɨ́ Lomo. Gɨ zɨ́a Lomo ma'dáa ndolo ené
yḭ́ gbékpḭe wá, ndolo yḭ́ gɨ ro zɨ́ mɨméngị
ledre éyḭ́ ídíne bɨlámáne gɨ ro zɨ́yị tóroyḭ
kɨ́ roko'bụyḭ́ dongará 'yị e úku ledre zɨ́ye
fúó, gɨ ro zɨ́ye tɨ́ ówo a kɨ́dí, ṇgúṇgu ledre
Ngére Yésụ go ma'díi.
13 Timatíyo, máúku zɨ́yị do komo 'Bụzé
Lomo bɨ otoogụ éyḭ́ trịdrị e za mbá ne
ní, kpá do komo Kɨ́résịto Yésụ bɨ kóo ụtụ
sɨmɨné zɨ́a úku mbigí ledre fúó zɨ́ Pánato
Piláto, ngére bɨ kóo 'bɨ Yụ́da e ní.
14 Ledre ga bɨ máúku yée zɨ́yị née,
ídí ndḭsị méngị yée tɨ́ kenée za cé, gị
sɨmɨ sịndḭ́ kadra bɨ karanée Kɨ́résịto Yésụ
Ngére ezé nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní, káa bɨ
'yị e nɨyí lúrúndíki kémbḭ́ lúyú ledre royḭ́
ke.
15 'Bụzé Lomo bɨ 'yị e ndḭsḭní kófó ịrịa,
bɨ nɨ kpá ne mongụ́ Ngére do sogo káṇgá
ba za mbá ní, nɨ ne wo bɨ karanée nɨ
'dódoógụ Yésụ ne sɨmɨ sịndḭ́ kadra bɨ
utúasá go mɨútúásá ní kɨ́dí, née go mongụ́
Ngére ezé.
16 Wo Lomo, nɨ dụụ́ ne Lomo bɨ nɨ
trịdrịné za fí ní. Bi bɨ ndḭsị ndḭsị doa ní,
ndḭsị ṛíṛí mɨṛíṛí ganya, ganya, ganya káa
zɨ́ sụ́lụ́ kadra ní, 'yịma'dí utúasá lúrú a kɨ́
komoné wá. Gɨ zɨ́ kéyị née ní, 'yị e idíní
ndḭsị kófó ịrị Lomo ma'dáa kací kadra za
mbá odụ a ndaá ídí wá. Idí kenée.

Mɨsi'di bɨ 'yị 'bɨ Kɨ́résịto nɨyí ndḭsị kɨ́e ní

17 'Yị ga bɨ kɨ́ tụ́'dụ́ éyḭ́ e zɨ́ye ní, ídí lórụ
yée, ndaní óto komoyé lá dụụ́ ro tụ́'dụ́ éyḭ́
ga bɨ zɨ́ye née, zɨ́ye ndḭsịyé ḭ́lḭye kɨ́e wá.
Idíní óto komoyé dụụ́ ro Lomo bɨ ndḭsị í'bí
éyḭ́ e zɨ́ 'yịma'dí e za mbá ne, zɨ́ bi ndḭsị
émené royé gɨ zɨ́a ní.
18 Ídí lórụ 'yị ga bɨ kɨ́ tụ́'dụ́ éyḭ́ e zɨ́ye
née, idíní ndḭsị méngị dụụ́ bɨlámá ledre kɨ́
tụ́'dụ́ éyḭ́ ga bɨ zɨ́ye née. Bɨlámá mɨméngị
ledre eyé, idí éye rómo do tụ́'dụ́ éyḭ́ ga bɨ
zɨ́ye ní. Idíní ídí 'yị sáká lafúye kɨ́ éyḭ́ ga
bɨ Lomo i'bí zɨ́ye ní.
19 Togụ́ ndḭsḭní go méngị kéyị kenée zɨ́
'yị e yá, ndḭsḭní née go yémeómo bɨlámá
ledre zɨ́ye komo ere. Karanée, Lomo nɨ
méngḭlúgu bɨlámá ledre zɨ́ye kací bɨlámá
ledre ga bɨ ndḭsḭní méngị yée zɨ́ 'yị e née.

Odụ lorụ zɨ́ Timatíyo

20 Timatíyo, ledre bɨ Lomo i'bí do sḭ́lḭyị
née, ídí 'dí'bi sḭ́lḭyị roa ngbúó. Ndá ólụ́
sɨmɨ ngíti géyị bɨcayi ledre e wá, káa bɨ
nɨyí 'dí'bióyó yḭ́ gɨ ro Lomo 'dá'ba ke. Ídí
ígí royḭ́ 'dá'ba gɨ ro bɨcayi kangú ga bɨ
moko ndaá sɨmɨyé wá, 'yị kangú ndḭsḭní
ndólo a ya née komokenzị, ábuwá yḭ́ ené
bɨrịfu ledre ní.
21 Ngíti géyị 'yị ga bɨ kóna otoní komoyé
ro ledre ṛifu ga gére ní, karaba ní luyúní
gɨ do bɨlámá mɨsi'di 'bɨ Lomo go. Ndá ídí
káa zɨ́ ye wá.
Lomo idí kɨ́yị.

Gbre wáraga bɨ Páwulo eké zí Timatíyo ní

Ledre gɨ ro gbre bṵ́kṵ bɨ Timatíyo ní

Páwulo eké ledre ba gɨ sɨmɨ sḭ́gɨnḭ. Sómṵ́ ledre ené nɨ kóo kídí nɨyí go úfu née 'diya. Gɨ zí kéyḭ née ili kóo zí Timatíyo ógṵné zíne 'diya 'dá'dá zíye kí úfu née. Gɨ zía bɨ kóo Timatíyo ndḭsḭ sáká Páwulo kíngaya kí moko ní, zía ídíne zí Páwulo káa zí owṵ́ 'bɨ ené ní, zí 'bú Timatíyo ídíne doa kíngaya.

Páwulo eké ledre ba gɨ zía bi sinyí roa mɨsínyí gɨ ro 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kírésḭto bɨ nɨyí ndḭsḭ 'dódo yée bɨsinyíne ní. Gɨ zí kéyḭ née zía úku ledre zí Timatíyo idí tóro ngbúó sɨmɨ ledre 'bɨ Kírésḭto bɨ ṇgúṇgu ní, ndḭsḭ úku ledre 'bɨ Lomo zí 'yḭ e ngḭrḭ ndaá roa wá abú sɨmɨ sḭndḭ kadra 'bɨ 'do'dó, idí kpá ndḭsḭ úkucáyi ledre 'bɨ 'yḭ 'dódo ledre ga bɨ 'yḭ ṛanga e ní.

1 Timatíyo, máa Páwulo bɨ 'Bṵzé Lomo gelé máa, zíma ídíma káa do 'yḭmɨkása zí Kírésḭto Yésṵ bɨ ndḭsḭzé óto komozé kací a gɨ ro trḭdrḭ bɨ za fí ní.

2 Máéké ledre ba máa zíyḭ, gɨ zía, áyí zíma go mbigí owṵ́ 'bɨ amá sɨmɨ Lomo.

'Bṵzé Lomo ma'dáa kí Kírésḭto Yésṵ Ngére ezé, idíní ndḭsḭ lúrú bi kacíyḭ gɨ do bɨ zíyḭ ndḭsḭyḭ́ bɨlámáne.

Páwulo I'bí mbófo éyḭ́ zí Lomo gɨ ro Timatíyo

3 Timatíyo owṵ́ 'bɨ amáa, ledreyḭ́ lḭgḭ máa wá. Kací kadra za mbá, kí'dí bɨ mááyí go íni ini zí 'Bṵzé Lomo ní, mándḭsḭ óto yḭ́ḭ kó'dṵ́ a. Gɨ zía, nɨ ne mbigí Lomo, bulúndu bulúnduzé e ndḭsḭní kóo íni ini zía kí mɨmbé'deyé kḭ́é'do. Kpá káa zí bɨ ndḭsḭzé karaba íni ini zía kí mɨmbé'dezé kḭ́é'do ní.

4 Máóyó sogomá zíyḭ wá, mááyí ógṵ lúrú yḭ́ḭ. Máówo bú, sɨmɨ bɨ kóo ifizé sɨmɨzé kéyḭ ní, nɨ kóo zíyḭ mongṵ́ lerḭ́, née sḭ́ ledre bɨ kóo léfe iní komoyḭ́ gɨ zía kíngaya ní.

5 Máówo bú bɨlámáne kídí, ṇgúṇgu ledre Yésṵ go káa do Ngére eyḭ́ cṵ́ kí mɨmbé'deyḭ́ káa zí bɨ kóo tetéyḭ Lóyisi kí mbágáyḭ Yṵ́ṇḭsḭ ṇguṇgunɨ́ ledre a ní.

6 Moko 'bɨ Lomo bɨ do sḭ́lḭ́yḭ née ndaá úyu wá, idí ngbóró tátá roné fú 'dá'dá káa zí bɨ kóo mái'bí úndru moko máa née go zíyḭ ní.

7 Ídí ndḭsḭ méngḭ moko née fú kenée ndéré kíe 'dá'dá, gɨ zía, 'Bṵzé Lomo i'bí 'dówṵ́ne go zíze gɨ ro zía ndḭsḭné óto zée zíze ídíze kí roko'bṵzé, do ndḭsḭ tórozé ngbúó sɨmɨ úzu éyḭ́, zíze ndḭsḭzé óto 'bú lafúze e, kpá gɨ ro zíze ndḭsḭzé méngḭ mbá bɨlámá ledre e.

8 Káa zí bɨ 'Dówṵ́ Lomo nɨ bo kíze, nɨ ndḭsḭ sáká zée ní, ngḭrḭ ndaá méngḭ yḭ́ḭ kí 'dódo ledre 'bɨ Ngére Yésṵ zí 'yḭ e wá. Dokuwu ndaá kpá méngḭ yḭ́ḭ kí 'dódo ledre ené zí 'yḭ e gɨ zía bɨ kóo otoní máa sɨmɨ sḭ́gɨnḭ gɨ ro bɨlámá ledre ené ní wá. Kací kadra mbá, ídí ídí nzíyiyḭ́. Togṵ́ 'do'dó ogṵ royḭ́ gɨ zía bɨ ṇgúṇgu ledre Ngére Yésṵ ní yá, ídí ótoómo royḭ́ zíyḭ 'dó'dóyḭ. Máótoómo kóo romá kpá kenée zíma ndḭsḭmá 'dó'dóma gɨ ro ledre ené.

9 Gɨ zía, wo Lomo, yomo ené kóo zée kéyḭ kpá kí tṵ́'dṵ́ ngíti géyḭ 'yḭ e, zíze ídíze káa do mbigí 'yḭ ené e ba ndaá gɨ zía bɨ azé bɨlámá 'yḭ e, mɨméngḭ ledre ezé e nɨyí mbá bɨlámáye ní wá. Yeme kóo ledre née gɨ rozé go kú 'desḭ́ kpṵrṵ́ gɨ sɨmɨ Kírésḭto Yésṵ 'dá'dá zía kóo kí ótoógṵ ere e kí káṇgá, gɨ zía, nɨ yḭ́ ené kú Lomo 'yḭ méngḭ bɨlámá ledre zí 'yḭ e.

10 Bɨ ba ní, owoyemezé nda bɨlámá ledre bɨ kóo sɨmɨ bɨ Kírésḭto Yésṵ 'Yḭ yómo 'yḭ e bɨ úyu do mɨngbúngbu kágá gɨ rozé ní go. Mɨúrúa bɨ kóo gɨ sɨmɨ umbu ní, 'dodo zíze kídí, wo Yésṵ, roko'bṵa romo do umbu go. Zée 'yḭ ga bɨ 'bɨ Yésṵ ma'dáa ní, togṵ́ uyuzé yá, Yésṵ ma'dáa nɨ úru zée, gɨ zía, urúṵtṵ kóo roné go ne gɨ sɨmɨ umbu ma'dáa, roko'bṵ a romo do 'bɨ umbu go.

11 Máa Páwulo, 'Bṵzé Lomo gelé máa káa do 'yḭmɨkása ené, 'yḭ 'dódo ledre ené

kpá 'yị ndịsị úku bɨlámá ledre ené zɨ́ 'yị e za mbá.
12 Née sị́ ledre bɨ otoní máa gɨ zía sɨmɨ sị́gịnị do ndịsị kɨ́ 'dó'do máa ní. Abú kenée ndotó, dokuwu mengị ené máa gɨ zɨ́ ledre ga gére née wá, gɨ zía, máówo bú, máṇgúṇgu yị́ amá ledre mbigí Lomo. Wo Lomo ma'dáa nɨ ndịsị yómo máa gɨ sɨmɨ 'do'dó ga gére née gị sɨmɨ odụ sịndị́ kadra bɨ karanée Ngére Yésụ nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní.
13 Owụ́ 'bɨ amáa, ledre ga bɨ kóo má'dódo yée zɨ́yị ní, ndaní lɨ́gị yị́ị wá. Ídí ndịsị 'dódo dụụ́ ledre ga gére née zɨ́ 'yị e, sɨmɨ bɨ áyí go ndịsị méngị ledre máa ga gére ní, ledre Kɨ́résịto Yésụ bɨ ṇgúṇgu ní, cíyí a idí ngbóró sɨmɨyị́ mongụ́ne, zɨ́yị ídíyị kpá 'yị óto 'bú 'yị e za mbá.
14 Máówo bú, 'Dówụ́ Lomo nɨ ndịsị sáká yị́ị, zɨ́yị ndịsịyị́ méngị moko 'bɨ Lomo do bɨlámá mɨsi'diné.
15 Máúku ledre née kenée gɨ zía, éyị́ bɨ 'yị 'bɨ Ásiya mengịní ní, oto máa, mándá kɨ́ rokinyi gɨ roa wá. Lúrú aka, Fugélo e kɨ́ Amogéno kɨ́ ngíti géyị lafúye e, oyóní sogoyé go zɨ́ ledre 'bɨ Lomo bɨ má'dódo zɨ́ye ní. Ndịsịní nda yị́ eyé go lódụ́ ngíti géyị mɨsi'di eyé e kpị́.
16 Abú mengịní kenée ndotó, Onésịforụ otoomo máa wá. Tɨ́ bɨ owo bú otoní máa sɨmɨ sị́gịnị ba gɨ zía bɨ máṇgúṇgu ledre Yésụ ní. Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, Onésịforụ otoomo máa wá. Ndịsị kpá fú ngásáógụ kɨ́ lúrú máa, zɨ́ mɨmbé'demá gịe ndịsị ịdrịne, zɨ́ síli ndịsị ílíne romá. Mámbófo wo go kɨ́ngaya sɨmɨ ledre bɨ mengị yée zɨ́ma née. Ngére Yésụ ídí méngị bɨlámá ledre zía kɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ ené mbá.
17 Sɨmɨ bɨ ogụ sɨmɨ Róma ní, zɨ́ mɨmbé'dea ídíne 'dága kɨ́ngaya gɨ ro zɨ́ne lúrú máa. Zía tónóne ndú'yúsó'do ledre gɨ romá, tɨ́ bɨ zía ógụné gị zɨ́ma do bi bɨ otoní máa doa ní.
18 Bɨlámá ledre ga bɨ kóo Onésịforụ ndịsị méngị yée zɨ́ma sɨmɨ Éfeso née, ndaní mɨló'boyé wá, ówo kóo bú bɨlámáne. Gɨ zɨ́ kéyị née ní, zɨ́ma ndịsịmá óto wo kɨ́ 'yị 'bɨ 'be 'bɨ ené e do sị́lị́ Lomo. 'Bụzé Lomo kɨ́ Ngére Yésụ, idíní ndịsị lúrú bi kací a gɨ ro zía ndịsịné bɨlámáne.

2

Páwulo énzị komo Timatíyo

1 Áko Timatíyo owụ́ 'bɨ amáa, káa zɨ́ bɨ Lomo mengị bɨlámá ledre go zɨ́yị kpụrụ́ gɨ sɨmɨ Owụ́ 'bɨ ené Kɨ́résịto Yésụ ní, ídí ídí kɨ́ roko'bụyị́, zɨ́yị ndịsị tóroyị́ ngbúó sɨmɨ ledre e kací kadra za mbá.
2 Ledre ga bɨ kóo lúrútóko gɨ zɨ́ma, mándịsị 'dódo yée zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e ní, ídí 'dí'bi ledre máa ga gére née, zɨ́yị 'dódotátá yée zɨ́ 'yị ga bɨ lúrú yée utúasání go gɨ ro 'dódotátá ledre e ní, zɨ́ye ndịsịyé 'dódotátá yée zɨ́ ngíti géyị 'yị e.
3 Ídí ódó mɨmbé'deyị́ sɨmɨ ledre e káa zɨ́ze ní, zɨ́yị tóroyị́ ngbúó káa zɨ́ asikíri 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ ní.
4 Bɨ áyí go asikíri 'bɨ Ngére Yésụ ní, ndá lolụ ndịsị méngị mɨméngị ledre 'bɨ gbékpị́ 'yị e wá. Ídí ndịsị méngị dụụ́ ledre máa yée ga bɨ Yésụ nɨ ídí kɨ́ rokinyi gɨ royé ní.
5 Togụ́ kenée wá, ídí ídí káa zɨ́ 'yị bɨ ndịsịní ngásá mɨdogelị́gélị ní. Lúrú, togụ́ 'yị nɨyí go ngásá mɨdogelị́gélị kɨ́ lafúne e ní, oto ené sómụ́ ledre ené gbre gbre wá. Nɨ óto komoné dụụ́ ro ngásá bɨ kó'dụ́ne ní, 'búó togụ́ ngasáonzóní ngásá máa née go.
6 Ngíti sómụ́ ledre nɨ kpá káa, ídí ídí káa zɨ́ 'yị bɨ nɨ 'yị ó'do éyị́ kɨ́ngaya ní. 'Yị bɨ nɨ 'yị ó'do éyị́ kɨ́ngaya ní, nɨ yị́ ené lengbe fú lá kɨ́ rokinyi.
7 Ledre ga bɨ máúku yée zɨ́yị née, ídí sómụ́ sɨmɨyé kpó kpó kpó. Ngére Yésụ nɨ í'bí komokenzị zɨ́yị kpụrụ́ gɨ sɨmɨ ledre káa zɨ́ ga gére née.
8 Ídí óto komoyị́ ro Kɨ́résịto Yésụ bɨ nɨ gɨ sɨmɨ kúfú ngére Dawídi bɨ kóo 'Bụzé Lomo uru wo gɨ sɨmɨ umbu ní. Née bɨlámá ledre bɨ mándịsị 'dódo a zɨ́ 'yị e ní.
9 Gɨ zía bɨ mándịsị 'dódo bɨlámá ledre née zɨ́ 'yị e ní, 'yị máa yée ga bɨ ngárá iliní bɨlámá ledre máa née wá ní, zɨ́ye ndịsịyé 'dó'do máa kpá kɨ́ ónzó máa sɨmɨ sị́gịnị

káa zɨ́ éyḭ bɨ mándḭsḭ méngḭ bɨsinyí ledre ní.
10 Abú kenée ndotó, máí'bí romá go zɨ́ma 'dó'dóma gɨ ro 'yḭ e za mbá, gɨ do bɨ
zɨ́ye ṇgúṇgu ledre 'bɨ Kɨ́résḭto Yésụ, zɨ́ye
ídíye mbigí 'yḭ ga bɨ 'bɨ Lomo ní za fí.
11 Ma'díi,
togṵ́ otoomozé bɨsinyí ledre ga bɨ kóo
ndḭsḭzé méngḭ yée ní mbá 'dá'ba
yá,
Yésụ nɨ yómo zée, zɨ́a óto zée, zɨ́ze
ídíze trḭdrḭzé za fí káa zɨ́ne ní.
12 Ndaá kpá lá dụṵ́ wo née wá, togṵ́ ụtụzé
sɨmɨzé sɨmɨ 'do'dó ga bɨ nɨyí kɨ́ ndḭsḭ
méngḭ zée ní gḭ sɨmɨ sḭndḭ́ kadra bɨ
Yésụ ma'dáa nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní
yá,
azé ídí dongará 'yḭ ga bɨ Yésụ ma'dáa
nɨ ídí Ngére doyé ní.
Togṵ́ otoomozé wo gɨ zɨ́ 'do'dó bɨ ndḭsḭzé
ndíki a gɨ ro ledre ené ní yá,
sɨmɨ bɨ karanée nɨ ndá'baógụ káa do
Ngére do 'yḭma'dí e do sogo káṇgá
ona ní, nɨ ótoómo zée kpá kenée,
zɨ́a úku ledre kɨ́dí, née owo ené zée
wá.
13 Togṵ́ owozé wo káa do Ngére ezé, zɨ́ze
ndḭsḭzé lódṵ́ kacɨ́ a yá,
oyólo'bó ené ledre ené wá,
ledre ga bɨ uku yée ní, nɨ méngḭ yée
mbá.

'Yḭ 'bɨ moko bɨ Lomo nɨ kɨ́ rokinyi kɨ́e ní

14 Káa zɨ́ bɨ kenée ní, ledre ga bɨ máúku
yée zɨ́yḭ née, ídí ndḭsḭ úku yée zɨ́ 'yḭ ga bɨ sḭ́
sḭ́lḭ́yḭ́ íri ní mbá, ndanɨ́ ndḭsḭ méngḭ kangú
sɨmɨ ledre 'bɨ Lomo wá. Kangú káa zɨ́ bɨ
ngíti géyḭ 'yḭ ga gére ndḭsḭnɨ́ méngḭ yée
née, sakánɨ́ eyé 'yḭ e wá. Bi ndḭsḭ sínyí ro
'yḭ ga bɨ ndḭsḭnɨ́ úwú yée ní mɨsínyí.
15 Máúku zɨ́yḭ, dokuwu moko 'bɨ Lomo
ndaá méngḭ yḭ́ḭ wá. Ídí í'bí royḭ́ ndḭsḭ
méngḭ moko ené kɨ́ ndḭsḭ 'dódo bɨlámá
ledre ené zɨ́ 'yḭ e.
16 'Yḭ ga bɨ ambá ledre eyé lá kangú kɨ́
úkucáyi ledre gɨ do bi ledre 'bɨ Lomo ní,
ndá í'bí royḭ́ zɨ́se ndḭsḭsé ítí kangú kéye
wá. Gɨ zɨ́a 'yḭ tara sinyí káa zɨ́ ga gére née,
ndḭsḭnɨ́ lengbe 'dí'bióyó 'yḭ e gɨ do mɨsi'di
'bɨ Lomo 'dá'ba.
17 Bɨsinyí ódro ga bɨ káa zɨ́ bɨ Amána e
kɨ́ Phḭléta ndḭsḭnɨ́ ódro yée emenɨ́ ngṵ́,
ndḭsḭnɨ́ 'dí'bióyó ledre 'bɨ Lomo gɨ do
mɨmbé'de 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kɨ́résḭto ní 'dá'ba,
zɨ́ mɨméngḭ ledre eyé nda ndḭsḭ ídíne
bɨsinyíne.
18 'Yḭ ga gére née ukunɨ́ eyé ma'díi ledre
wá, ambá ledre eyé yḭ́ ené lá dụṵ́ ṛanga.
Lúrú aka lá ledre bɨ ukunɨ́ kɨ́dí, 'yḭ e ndanɨ́
lolụ óto komoyé gɨ ro ledre úrú gɨ sɨmɨ
umbu wá, 'yḭ ga kóo uyunɨ́ ní, Ngére Yésụ
uru yḭ́ ené yée go. Ngíti éyḭ́ ndaá lolụ íri
ya úrú gɨ sɨmɨ umbu wá. Ledre eyé ga
gére née ndḭsḭ nda go sínyi sómṵ́ ledre
'bɨ 'yḭ e kɨ́ lódṵ́ kacɨ́ Yésụ.
19 Timatíyo, ídí ówo a bɨlámáne kɨ́dí,
ledre 'bɨ Lomo ndaá owṵ́ éyḭ́ cúku'dée zɨ́
'yḭ e ndḭsḭyé ndéndeke kɨ́e wá. Nɨ éyḭ́ bɨ
Lomo yeme ne kɨ́ ledrené owóowó zɨ́ 'yḭ e
za mbá ní, “Lomo ma'dáa owo mbigí 'yḭ
ené ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre ené go ní mbá
bú.” Kpá kenée, “'Yḭ bɨ ṇguṇgu ledre
Ngére Yésụ go ma'díi ní, idí nda ndḭsḭ
méngḭ dụṵ́ éyḭ́ ga bɨ Yésụ ma'dáa ili yée
ní.”
20 Ngíti ledre nɨ kpá káa, 'yḭ bɨ nɨ do
mongṵ́ moko kpá kɨ́ mongṵ́ 'be zɨ́ne ní,
éyḭ́ 'bɨ éyḭ́ mɨánu ga bɨ zɨ́a 'be ní, nɨyí
kacɨ́ ṛḭ́kḭ́ sḭ́ doyé mbá mɨngúngúcua. Ngíti
géyḭ 'bɨ eyé gɨ sɨmɨ dábu, ngíti géyḭ gɨ sɨmɨ
késḭ́ bɨ ndḭsḭnɨ́ ṛḭṛí mɨṛḭṛí ní. Zɨ́ ngíti géyḭ
ídí 'bɨ eyé gɨ sɨmɨ káṇgá kpá kɨ́ yée ga
bɨ cecenɨ́ gɨ sɨmɨ kágá ní. Éyḭ́ ga gére
née ndḭsḭnɨ́ méngḭ moko kɨ́ye kacɨ́ sḭndḭ́
kadra eyé e mɨngúngúcua. Ngíti géyḭ gɨ
ro mɨngburoko sḭ́lḭ́ e, zɨ́ ngíti géyḭ ídí 'bɨ
eyé gɨ ro gbékpḭ́ sḭ́lḭ́ e.
21 Ledre née nɨ kpá kenée gɨ ro 'yḭ ga
bɨ i'bínɨ́ royé go ndḭsḭ lódṵ́ kacɨ́ Ngére
Yésụ ní. Togṵ́ 'yḭ otoomo kɨ́ méngḭ bɨsinyí
ledre, zɨ́a ndḭsḭné méngḭ dụṵ́ ledre ga bɨ
utúasánɨ́ mɨútúásá ní yá, Lomo nɨ í'bí
moko bɨ kɨ́ ledrené owóowó ní zɨ́a, gɨ zɨ́a
'yḭ ma'dáa née i'bí roné go ndḭsḭ lódṵ́ kacɨ́
Ngére ené Yésụ. Gɨ zɨ́ kéyḭ née ní, 'yḭ máa
née nɨ go kpá nzíyiné gɨ ro ndḭsḭ méngḭ
ledre ga bɨ utúasánɨ́ mɨútúásá ní.
22 Timatíyo owṵ́ 'bɨ amáa, máúku zɨ́yḭ

2:19 2:19 Ólo 'yḭ e 16:5

fúó, lafúyị ga bɨ ambá ledre eyé lá dụ́ụ́ bɨcayi ódro kɨ́ bɨcayi mɨméngị ledre e ní, ídí ígí royị́ gɨ royé 'dá'ba. Ídí ndịsị méngị dụ́ụ́ ledre ga bɨ utúasání mɨútúásá ní. Zɨ́yị óto komoyị́ ro ledre 'bɨ Lomo kɨ́ngaya. Ídísé ndịsị bɨlámáse kɨ́ mɨmbé'desé kịé'do kɨ́ 'yị ga bɨ i'bíní royé go ndịsị lódụ́ kacɨ́ Ngére Yésụ ní.

23 Ndaá kpá lá dụ́ụ́ ledre máa yée ga gére née wá, ndá í'bí royị́ zɨ́se ndịsịsé méngị kangú kɨ́ 'yị ga gére née wá, gɨ zɨ́a, kangú ndịsị lengbe 'dí'biógụ ófụ́ kɨ́ okó dongará 'yị e.

24 Ídí óto ledre ba sɨmɨ doyị́. Togụ́ 'yị nɨ go 'yị kasa 'bɨ Ngére Yésụ yá, 'yị máa née ndaá lolụ 'yị ófụ́ kɨ́ 'yị e wá. Nɨ nda go 'yị bɨ mɨmbé'dea nɨ go bɨlámáne ro 'yị e za mbá, ambá ledre ené nda go 'bɨ 'dódo bɨlámá ledre bɨ 'bɨ Lomo ní zɨ́ 'yị e.

25 'Yị ga gére née, bɨ ndịsịní úkucáyi ledre gɨ do bi ledre 'bɨ Lomo ní, ídí 'dódo ledre zɨ́ye kpá kɨ́ íni ini gɨ royé. Lomo idí óyóló'bó mɨmbé'deyé gɨ ro zɨ́ye ówo dụ́ụ́ mbigí ledre ené.

26 Zɨ́ye óyóló'bó sómụ́ ledre eyé zɨ́ye ídíye nda 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ. Gɨ ro zɨ́ye ólụ́ógụyé gɨ sị́ sị́lị́ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e, gɨ zɨ́a ndịsịní nda kóo go méngị ledre ga bɨ Satána ili yée ní.

3

Tụ́'dụ́ 'yị e nɨyí karanée óyó sogoyé zɨ́ Lomo

1 Timatíyo, ídí óto ledre ba sɨmɨ doyị́ bɨlámáne, kadra mɨndá'baógụ Yésụ nɨ ídí bɨsinyíne zɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị e.

2 Gɨ zɨ́a ndịsịní yị́ eyé méngị dụ́ụ́ éyị́ bɨ bi ndịsị éme royé gɨ zɨ́a ní, do ndịsịyé óto komoyé kpá dụ́ụ́ ro késị́ eyé ga bɨ ndịsịní yóko yée ní, zɨ́ye ndịsịyé kɨ́ ịlịye káa zɨ́ éyị́ bɨ romoní do 'yị e go za mbá ní. Ndaá kpá lá dụ́ụ́ ledre máa yée ga gére née wá, zɨ́ye ndịsịyé kɨ́ óto 'yị e káa do sɨmɨ sịndịye, zɨ́ye 'dụ́tụ mbílíye ngbụ́rụ́ kɨ́ úwú lorụ ga bɨ 'yị ndíki yée ndịsịní úku a zɨ́ye ní. Ndaní kpá 'yị í'bí mbófo éyị́ zɨ́ 'yị e wá, zɨ́ye ndịsị óto royé 'duo káa zɨ́ éyị́ bɨ romoní do 'yị e go ví, gɨ zɨ́ kéyị née, ledre 'bɨ Lomo ndaá zɨ́ye owóowó wá.

3 'Bú 'yị e ndaá doyé wá. Ndaní 'yị ótoómo ledre zɨ́ 'yị e wá. Ambá ledre eyé lá lịkpị́, zɨ́ye ndịsịyé méngị ledre e 'duo faa káa zɨ́ éyị́ bɨ sɨmɨ doyé sinyí go mɨsínyí ní, sókụ́ nɨ royé 'duo sága, iliní bɨlámá ledre wá.

4 Ndaá kpá lá dụ́ụ́ ledre máa yée ga gére née wá, nɨyí kpá 'yị í'bí ngbángá 'yị e zɨ́ bɨsinyí 'yị e. Ndịsịní méngị ledre e 'duo faa somụ́ní eyé sogo a kí wá, zɨ́ye ndịsị sị́kpị fúndúye 'dága sɨmɨ ledre e za mbá, somụ́ní do Lomo wá, mongụ́ ledre eyé dụ́ụ́ rokinyi eyé bɨ iliní ní.

5 Owụ́ 'bɨ amáa, máúku zɨ́yị, ídí ígí royị́ gɨ ro 'yị e káa zɨ́ ga gére née 'dá'ba. Londoní royé kɨ́dí, yée nɨyí 'yị lódụ́ kacɨ́ Yésụ, ɨ́'ɨ, née gbékpị́ ledre, mɨméngị ledre eyé nɨ yị́ ené fú lá bɨsinyíne, gɨ zɨ́a Lomo ndaá 'bɨ ené kɨ́ye wá.

6 Ngíti géyị ndịsịní ndéré 'be 'bɨ 'yị e kɨ́ sínyi do kará ga bɨ kɨ́ sómụ́ ledre eyé cúku'dée ní, gɨ ro zɨ́ kará máa ga gére née ndịsịyé méngị ledre ga bɨ yée iliní ní.

7 Kará ga gére née iliní tɨ́ gɨ ro zɨ́ye ówo ledre gɨ sɨmɨ 'dódo ledre bɨ gɨ sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo ní, iciní royé má, utúasání ndíki a wá.

8 'Yị ṛanga ga gére née ndịsịní tóro'dụ́tụ mɨsi'di ledre 'bɨ Lomo gɨ zɨ́ 'yị e cé káa zɨ́ bɨ kóo sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ Mụ́sa, Yóna e kɨ́ Yombere otoní royé okó ro Lomo zɨ́ye ndịsịyé úkucáyi Mụ́sa ní. 'Yị ṛanga ga gére née sɨmɨ doyé sinyí gɨ zɨ́ lúyú ledre go mɨsínyí gɨ zɨ́a, ledre 'bɨ Lomo ndaá do mɨmbé'deyé wá.

9 Nɨyí méngị ledre ga gére née kenée má, kacɨ́ye utúasá akpa kɨ́e wá, gɨ zɨ́a 'yị e nɨyí lúrúcáyi yée mbá mɨlúrúcáyi, cé káa zɨ́ bɨ kóo 'yị e lurúcayiní Yóna e kɨ́ Yombere sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo 'bɨ Mụ́sa ní.

Yata lorụ gɨ zɨ́ Páwulo zɨ́ Timatíyo

10 Owụ́ 'bɨ amáa, káa zɨ́ bɨ 'dí'bi ledre ga bɨ kóo mɨ'dódo yée zɨ́yị ní go, zɨ́yị 'dí'bi mɨméngị ledre amá e kpá go mbá, zɨ́yị ndịsịyị́ go méngị kéyị cé káa zɨ́ma. Mɨsi'di bɨ mándịsị lódụ́ kacɨ́ Yésụ kɨ́e, kɨ́ mɨtóromá ga bɨ ngbúó sɨmɨ úzu éyị́ e, kɨ́ 'bú 'yị e bɨ mándịsị óto a, nda kɨ́ ụ́tụsɨmɨ

ga bɨ mándḭsḭ ụ́tụ yée mbá ní, ídí ndḭsḭ méngḭ ledre máa ga gére née kpá té kenée ndéré kɨ́e 'dá'dá za fí.
11 Lúrú aka lá ledre ga bɨ kóo mengḭní royé zɨ́ma, 'yḭ e sogóní máa, do ndḭsḭyé 'dó'do máa kɨ́ toso 'do'dó e mɨngúngúcua ní. Nda kpá kɨ́ wo bɨ mengḭní máa kɨ́e sɨmɨ Ánatiyoko kɨ́ Ikonḭyomo kpá kɨ́ Lísitra ní. Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, Ngére Yésụ otoomo máa wá. Ndḭsḭ kóo kpá fú sáká máa gɨ sɨmɨ ledre ga gére née za mbá.
12 Máúku zɨ́yḭ ma'díi, 'yḭ ga bɨ ṇguṇguní Kɨ́résḭto Yésụ go káa do Ngére eyé, i'bíní royé go ndḭsḭ lódụ́ kací a ní, ezeokó Yésụ nɨyí ndḭsḭ 'dó'do 'yḭ 'bɨ Yésụ ga gére née, gɨ zɨ́a bɨ ṇguṇguní ledre Yésụ ma'dáa go ní.
13 Bɨsinyí 'yḭ ṛanga ga gére née, nɨyí yóko royé kɨ́ ngíti géyḭ lafúye do ídíye tụ́'dụ́, zɨ́ye ndḭsḭyé sínyi do tụ́'dụ́ 'yḭ e káa bɨ nɨyí ídí 'yḭ ndḭsḭ lódụ́ kací Yésụ ke.
14 Gɨ zɨ́ kéyḭ née ní, ledre 'bɨ Ngére idí ngbóró sɨmɨyḭ́ ndéréne fú 'dá'dá. Ledre ga bɨ kóo 'dodoní yée zɨ́yḭ ní, ídí lányá royé kɨ́ngaya.
15 Káa zɨ́ bɨ kóo tonóní 'dódo ledre 'bɨ Lomo go zɨ́yḭ kú gɨ do owụ́yḭ, zɨ́yḭ ówoyéme mɨéké kúrú Lomo go bɨlámáne, bɨ karaba ndḭsḭ go í'bí komokenzḭ zɨ́yḭ, zɨ́yḭ ndḭsḭyḭ́ lódụ́ kací Kɨ́résḭto Yésụ kɨ́e gɨ ro zɨ́yḭ ídíyḭ trḭdrḭyḭ́ za fí ní.
16 Ledre máa ga gére née, 'Dówụ́ Lomo 'dodo kóo yée ne do ékéómo yée gɨ ro zɨ́ye ídíye bɨlámá mɨsi'di 'bɨ 'dódo ma'díi ledre zɨ́ 'yḭ e. Kpá gɨ ro do ndḭsḭ ụ́cụómo 'yḭ e kɨ́e káa bɨ nɨyí ndḭsḭ lúyú ledre ke. Ndaá kpá lá dụ́ụ́ wo née wá, nɨ kpá gɨ ro togụ́ 'yḭ luyú ledre go yá, do 'dózoyéme wo kɨ́e. Kpá gɨ ro 'dódoyéme mɨsi'di 'bɨ bɨlámá ndḭsḭ kɨ́e zɨ́ 'yḭ e.
17 Née mɨsi'di bɨ 'Bụzé Lomo yeme gɨ ro do ndḭsḭ yéme zée 'yḭ kasa ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ní kɨ́e, gɨ ro zɨ́ze ndḭsḭzé méngḭ dụ́ụ́ ledre ga bɨ utúasáni mɨútúásá ní.

4

1 Timatíyo, ba ledre bɨ o'bụ mɨó'bụ ní. Ídí óto a sɨmɨ doyḭ́, ndaá lḭ́gḭ yḭ́ḭ wá. Mɨndá'baógụ Yésụ ndaá owụ́ ledre wá. Yésụ nɨ ndá'baógụ 'décḭ ngbanga 'yḭ e za mbá. Yée ga bɨ nɨyí aka trḭdrḭ kí yée ga bɨ uyuní go ní. Gɨ zɨ́ kéyḭ née, zɨ́ma énzḭ komoyḭ́ 'desḭ́ do bi kací 'Bụzé Lomo kɨ́ Kɨ́résḭto Yésụ ma'dáa.
2 Ídí í'bí royḭ́ kɨ́ngaya ndḭsḭ 'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yḭ e. Zɨ́yḭ kɨ́ énzḭ komoyé. Idíní ndḭsḭ méngḭ dụ́ụ́ ledre ga bɨ bi nɨ ndḭsḭ éme ro Lomo gɨ zɨ́ye mɨéme ní. Ndaní lúyú ledre wá. Ídí ndḭsḭ 'dódo ledre née kenée zɨ́ 'yḭ e kɨ́ mɨmbé'deyḭ́ kḭ́é'do.
3 Gɨ zɨ́a sḭndḭ́ kadra nɨ ógụ, 'yḭ e nɨyí ésḭ'dụ́tụ mbílíye ngbụ́rụ́ kɨ́ úwú ledre 'bɨ Lomo. Zɨ́ye óto komoyé yḭ́ eyé dụ́ụ́ ndḭsḭ úwú ledre ga bɨ ngárá ndaní 'bɨ Lomo wá ní kɨ́ngaya. Gɨ zɨ́a née ledre ga bɨ iliní yḭ́ eyé yée ní.
4 Nɨyí ási gɨ ro cóngó 'dódo ledre bɨ 'bɨ Lomo ní kenée, do nda óto komoyé ro gbékpḭ́ bɨcayi 'dódo ledre ga bɨ ngárá ndaní 'bɨ Lomo wá ní.
5 Kací kadra za mbá, ídí ndḭsḭ tóro ngbúó, mɨmbé'deyḭ́ idí ídí dụ́ụ́ ro moko 'bɨ Lomo bɨ do sḭ́lḭyḭ ní, gɨ ro zɨ́yḭ ndḭsḭyḭ́ 'dí'bióguụ 'yḭ e zɨ́ Ngére Yésụ.
6 Máúku ledre ga gére née zɨ́yḭ kenée, gɨ zɨ́a kacɨ́ma akpa do sogo káṇgá go, mááyí nda go káa zɨ́ kadra tagá ní, mááyí go gbóo gɨ ro ndá'balúgu romá zɨ́ 'Bụzé Lomo komo ere.
7 Moko bɨ kó'dụ́ma ní, máméngḭónzó go. Máódó mɨmbé'demá zɨ́ma méngḭ a za kɨ́ sɨmɨmá mbá, gḭ do odụné tɨ́ káa zɨ́ bɨ Lomo, mḭ́ngḭ́ moko ma'dáa ili ní.
8 Gɨ zɨ́ kéyḭ née ní, Lomo ma'dáa yemeomo bɨlámá bi go zɨ́ma 'be 'bɨ ené komo ere, gɨ zɨ́a mɨútúásá go kací komoa káa do mbigí 'yḭ ené. Ngére Yésụ nɨ 'dí'bióto máa née do bɨlámá bi máa née. Ndaá kpá lá dụ́ụ́ máa ngúcumá wá, azé ídí kɨ́ 'yḭ ga bɨ ṇguṇguní ledre Yésụ go, otoní royé go ndḭsḭ lódụ́ kací a gḭ sɨmɨ sḭndḭ́ kadra bɨ karanée Yésụ ma'dáa nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní.

9 Timatíyo, méngị aka kéyị zíyị
ngásáógụyị́ zíma yáa 'diya.
10 Éyị́ bɨ Démasi e kí Kɨrɨséne e kí
Tị́to e mengịní ní, ndaá bɨlámáne wá.
Bayiomoní moko bɨ Lomo i'bí zíye ní
go. Démasi nderé go sɨmɨ Tasalonị́ka,
Kɨrɨséne nderé 'bɨ ené go sɨmɨ Galatíya,
Tị́to ndéré 'bɨ eyị́ sɨmɨ Dalamatíya. 'Yị
ga gére née mbá, 'bú ledre 'bɨ sága ba
'di'bioyó yée go.
11 Idíakázé nda yáa go lá dụ́ụ́ gbre kí
Lúka. Togụ́ áyí gɨrí go ógụ yá, ndá óyó
sogoyị́ zí Máriko wá, 'dí'biútú wo gɨrí kpa,
gɨ ro zía ógụné ndị́sị sáká máa,
12 gɨ zía máili aka kása Takíka sɨmɨ
Éfeso.
13 Sɨmɨ bɨ togụ́ áyí gɨrí go ị́nyị ní, mongụ́
bongó drụ́ amá kóo máótoómo lị́gị sɨmɨ
Tóra 'be 'bɨ Karapó ní, 'dí'biútú gɨrí kpa
zíma. Kpá kí mɨéké kúrú Lomo ga bɨ kóo
máótoómo yée íri ní, 'dí'biútú yée gɨrí
kpá kpa zíma.
14 Éyị́ bɨ Alakɨzánde 'yị 'boro mengị
zíma ní, sinyí romá go gbála. Máútúásá
méngịlúgu bɨsinyí ledre zía kací ledre bɨ
mengị zíma née wá. Odụ a, Ngére Yésụ
idí lúrú bi zía sɨmɨ ledre máa née dụ́ụ́ ne.
15 Komoyị́ idí ídí royị́ gɨ zí Alakɨzánde
ma'dáa. Oto roné go okó rozé, ndị́sị go
úkucáyi ledre gɨ do bi ledre 'bɨ Lomo bɨ
ndị́sị́zé 'dódo a zí 'yị e ní kíngaya.
16 Sɨmɨ mɨzefị 'dí'bi bɨ kóo 'di'biní máa
ógụ kíma kó'dụ́ 'yị 'décị ngbanga e gɨ zía
bɨ mándị́sị 'dódo ledre 'bɨ Ngére Yésụ zí
'yị e ní, bɨkéṛí 'yị bɨ kóo i'bí roné útúne
do kacíma ndéré úku yéme ledre gɨ romá
ní ndaá. Abú mengịní kóo bɨsinyí ledre
zíma kenée ndotó, Lomo ndaá méngịlúgu
bɨsinyí ledre zíye kací a wá.
17 Sɨmɨ ledre máa bɨ kóo née mbá,
Ngére Yésụ otoomo ené kóo máa wá. Nɨ
kóo fú kíma, ndị́sị kí í'bí roko'bụ zíma,
zíma ndị́sị́má úku bɨlámá ledre ené kíe zí
ṛị́kị́ kúfú 'yị e za mbá. Née sị́ ledre bɨ kóo
yomo máa gɨ roa gɨ zí kemị ga gére ní.
18 Máówo bú, Ngére Yésụ nɨ ndị́sị sáká
máa gɨ zí bɨsinyí ledre fú kenée gị zíma
ndéréma ndị́sị́má sị́ sịndị́a komo ere, gɨ
zía, nɨ ne Ngére amá. 'Yị e idíní ndị́sị
mbófo wo kací kadra za mbá, kenée za
fí. Idí kenée.

Mandá kí úndru gɨ zí Páwulo zí 'yị e

19 Mandá zí Akúwíla e kí me'bené,
Purisíla e kí Onésịforụ kí 'yị 'bɨ 'be 'bɨ
eyé e za mbá.
20 Sɨmɨ bɨ kóo máị́nyị ógụmá sɨmɨ Róma
ní, Erésito idíaká kóo cịkị sɨmɨ Korị́ndo,
zíma nda kóo ótoómo Tarafímo sɨmɨ
Meléto gɨ zía nɨ kí ndíyá.
21 Odụ ledre, ndá lú'bú wá, ídí
méngị kéyị, zíyị ógụyị́ 'dá'dá zí iní kí
ndá'baógụné. 'Yị ga bɨ 'bɨ Ngére Yésụ
azé kéye yáa ní, Yubúla e kí Pódene e
kí Lị́no e kí Kụlị́da e, I'bíní mandá zíyị
kíngaya.
22 Ngére Yésụ idí ídí kíyị, zía í'bí úndru
zíse za mbá.

Wáraga bɨ Páwulo eké zɨ́ Tịto ní

Ledre gɨ ro bụ́kụ bɨ Tịto ní

Tịto nɨ Gịrịgị, ṇguṇgu kóo ledre Kɨ́résịto go zɨ́a ndịsịné sáká Páwulo kɨ́ngaya do tụ́'dụ́ ngíti géyị mɨsi'di e sɨmɨ bɨ Páwulo nɨ ndịsị gámá kɨ́ úku bɨlámá ledre 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ zɨ́ 'yị e ní. Gɨ do kací a née zɨ́ Páwulo kása wo sɨmɨ káṇgá bɨ Kuréto ní káa do manda 'bɨ Kanịsa íri.

Páwulo eké sɨmɨ wáraga ba kɨ́dí Tịto idí gélé 'yị ga bɨ mɨméngị ledre eyé nɨ bɨlámáne ní gɨ ro zɨ́ye ídíye káa do manda 'bɨ Kanịsa e. Zɨ́a kpá í'bí yata lorụ zɨ́ Tịto káa zɨ́ bɨ nɨ ndịsị 'dódo ledre zɨ́ 'yị e kací ówo ledre eyé e mɨngúngúcua ní. Mɨngburoko ya'dá e, kará e, owụ́phɨṛangá e nda kpá kɨ́ owụ́kụlụ́ e. Odụ a zɨ́a úku ledre zɨ́ Tịto idí 'dódo ledre zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní, idíní ndịsị mbá kɨ́ mɨmbé'deyé kịé'do gɨ do bɨ zɨ́ye ídíye éyị́ kịé'do.

Wáraga bɨ Páwulo eké zɨ́ Tịto ní

1 Tịto owụ́ 'bɨ amá sɨmɨ Lomo, máa Páwulo bɨ 'yị 'bɨ moko 'bɨ Lomo kpá 'yịmɨkása 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ ní. 'Bụzé Lomo kɨ́ Yésụ kasaní máa go ndéré kɨ́ 'dódoyéme yata ledre gɨ ro Yésụ, zɨ́ 'yị ga bɨ Lomo geléogụ yée go káa do mbigí 'yị ené e ní. Gɨ ro zɨ́ye ṇgúṇgu ledre Yésụ káa do Ngére eyé nda za kɨ́ngaya, zɨ́ye ndịsịyé dụụ́ méngị ledre ga bɨ bi nɨ ndịsị éme ro Lomo gɨ zɨ́ye mɨéme ní.

2 Bɨlámá 'dódo ledre bɨ gɨ ro Yésụ née, nɨ óto 'yị e zɨ́ye ndịsịyé óto komoyé kɨ́dí, ma'díi karanée Lomo nɨ í'bí trịdrị bɨ za fí ní zɨ́ye, gɨ zɨ́a Lomo ma'dáa uku kóo go fúó kɨ́dí, 'yị ené e nɨyí karanée ídí kɨ́ trịdrị bɨ za fí ní.

3 'Bụzé Lomo bɨ 'Yị yómo 'yị e mbá ní, 'dodoogụ ledre née go sɨmɨ bɨlámá sịndị́ kadra, zɨ́a gélé máa ya máídí ndịsị 'dódo ledre máa née kenée zɨ́ 'yị e mbá.

4 Máéké ledre ba rị́ zɨ́yị Tịto, áyí zɨ́ma go káa zɨ́ owụ́ bɨ gɨ sɨmɨmá ní, gɨ zɨ́a ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo go kpá káa zɨ́ma ní.

Gɨ zɨ́ kéyị née ní, zɨ́ma ndịsịmá íni ini zɨ́ 'Bụzé Lomo kpá kɨ́ Kɨ́résịto Yésụ 'Yị yómo zée, idíní méngị bɨlámá ledre zɨ́yị, zɨ́ye í'bí úndru zɨ́yị, gɨ ro zɨ́yị ndịsịyị́ bɨlámáne.

Páwulo i'bí moko zɨ́ Tịto sɨmɨ kuréto

5 Moko bɨ kóo 'bɨ ótoyéme moko 'bɨ Lomo sɨmɨ Keréto, bɨ kóo idíaká gɨ zɨ́ma ngárá sịndị́ kadra ndaá kóo zɨ́ma méngịónzó a wá ní, nɨ bɨlámáne ídí ótoyéme yée tɨ́ káa zɨ́ bɨ kóo máúku zɨ́yị ní. Ídí géléógụ ngíti géyị 'yị e gɨ sɨmɨ gara ga bɨ nɨyí sɨmɨyé ní, zɨ́yị óto yée káa do manda 'dá'dá zɨ́ lafúye.

6 'Yị bɨ áyí gélé wo káa do manda 'dá'dá ní, mɨméngị ledre ené idí ídí bɨlámáne do komo 'yị e za mbá. Idí ídí dụụ́ o'do 'bɨ kára kịé'do. Ndịsị ené kɨ́ me'bené idí ídí bɨlámáne do komo 'yị e. Owụ́ 'bɨ ené e idíní kpá ídí owụ́ ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre Ngére Yésụ go bɨlámáne ní, káa bɨ 'yị e nɨyí ndịsị úku sínyi ịrị Lomo gɨ zɨ́ bɨsinyí mɨméngị ledre eyé ke.

7 Gɨ zɨ́a togụ́ 'yị nɨ go manda 'dá'dá moko 'bɨ Lomo yá, ndaá ídí 'yị lúyú ledre wá. Ndaá kpá ídí 'yị bɨ ili 'yị e idíní ndịsị méngị dụụ́ ledre ené ní wá. Ndaá ídí 'yị mbịrị́ wá. Ndaá kpá ídí 'yị éwé le'yị́ kɨ́ ndịsị kóyó kɨe kpá kɨ́ ndịsị méngị okó wá. Ndaá ídí 'yị mongụ́ mɨmbé'de gɨ ro késị́ wá.

8 Ndaá kpá ídí 'yị bɨ 'yị e ndịsịní éré 'be 'bɨ ené mɨéré gɨ zɨ́ bɨsinyí mɨméngị ledre ní wá. Idí ídí 'yị bɨ 'bú mɨméngị bɨlámá ledre nɨ doa kɨ́ngaya zɨ́ 'yị e za mbá ní. Zɨ́a ídíne 'yị bɨ ndịsị 'bá'bá roné gɨ zɨ́ bɨsinyí ledre mɨ'bá'bá ní, mɨméngị ledre ené e idíní ídí mbá bɨlámáye, ndaá ídí 'yị lúyú ledre wá.

9 Idí ídí 'yị bɨ ṇguṇgu ledre Yésụ go kɨ́ngaya tɨ́ káa zɨ́ bɨ 'dodoní zɨ́a ní, gɨ ro zɨ́a útúásáne ndịsị 'dódoyéme ledre a do bɨlámá mɨsi'diné zɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịní kála a mɨkála ní gɨ ro zɨ́ye ówoyéme a, zɨ́ye ṇgúṇgu a.

Páwulo i'bí roko'bụ zɨ́ Tịto

10 Tịto, máúku ledre née zɨyị kenée, gɨ
zɨa tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị e asiní kɨ́ úwú mbigí
'dódo ledre bɨ gɨ ro Ngére Yésụ 'yị yómo
zée ní go, ambá ledre eyé nda yị́ ené go lá
gbékpị́ ódro kɨ́ ndịsị ṛáṛanga zɨ́ 'yị e. 'Yị
ga bɨ máúku ledreyé zɨyị née, ndaá ngíti
géyị 'yị e sɨkala wá, kpá tɨ́ akpa Yụ́da ga
kóna ukuní ledre ya yée ṇguṇguní ledre
Yésụ go káa do ngére 'yị yómo yée ní,
oyóní sogoyé zɨ́ Yésụ née akpa ye.
11 Ndá ótoómo 'yị ṛanga ga gére née
zɨye ndịsịyé 'dódo ledre zɨ́ 'yị ga bɨ
ṇguṇguní ledre Yésụ go ní wá. Bɨsinyí
mɨ'dódo ledre káa zɨ́ ga gére née, nɨ óto
'yị e zɨye ótoómo kɨ́ lódụ́ kací Yésụ. 'Yị
ṛanga ga gére née, 'dodoní eyé née mbigí
ledre wá. Ndịsịní lá gámásó'do mɨsi'di gɨ
ro zɨ́ 'yị e ndịsịyé í'bí kési zɨye.

12 Tịto, 'yị 'bɨ Kuréto ga gére née ngúru
mongụ́ 'yị gɨ dongaráye, nɨ nébị sɨmɨ
Kuréto íri uku kóo ledreyé go 'desị́ kɨ́dí,
'yị ga bɨ 'bɨ Kuréto ní, mongụ́ ledre eyé
yị́ ené ṛanga. Nɨyí 'yị ga bɨ mɨmbé'deyé
emengụ́, yị́ eyé káa zɨ́ bangá sinyí e ní.
Nɨyí kpá 'yị ngịdrị e, iliní eyé méngị moko
wá. Ambá ledre eyé yị́ ené lá dụụ́ anu.
13 Máówo go kɨ́dí, ledre bɨ mongụ́ 'yị
née uku gɨ royé 'yị ga bɨ 'bɨ Kuréto ní,
nɨ ma'díi. Gɨ zɨ́ kéyị née ní, ídí ési sịlịyị
komoyé, idíní ótoómo ledre cayi ga gére
née mbá 'dá'ba, zɨye ṇgúṇgu dụụ́ mbigí
ledre bɨ 'bɨ Yésụ ní.
14 Ndaní óto sómụ́ ledre eyé ndịsị úwú
ledre gɨ tara Yụ́da ga gére née wá, gɨ zɨa
oyóní sogoyé go zɨ́ mbigí 'dódo ledre bɨ 'bɨ
Yésụ ní.
15 'Yị ga bɨ ngárá ndaní 'yị lúyú ledre e
wá ní, bɨsinyí ledre kɨ́ bɨsinyí éyị́ ndaá
'bɨ ené lolụ zɨye wá. 'Yị máa yée ga bɨ
ṇguṇguní ledre Yésụ káa do Ngére eyé
wá ní, mengịní eyé éyị́ ga bɨ bi ndịsị
éme ro Lomo gɨ zɨye mɨéme ní kú wá.
Sɨmɨ doyé nɨ yị́ ené lá rịị káa, owoní
eyé dongará bɨlámá ledre kɨ́ bɨsinyí a wá,
gɨ zɨa mɨméngị ledre eyé nɨ yị́ ené go
bɨsinyíne.
16 'Yị ṛanga máa ga gére née ndịsịní
úku ledre ya yée nɨyí go mbigí 'yị ga bɨ
'bɨ Lomo ní, ɨ'ɨ, mɨméngị ledre eyé nɨ yị́
ené kpị́ gɨ zɨ́ ledre ga bɨ ukuní yée ní. Nɨyí
nda yị́ eyé 'yị sógó 'yị e kɨ́ngaya. Erénɨ́ eyé
ngịrị lorụ 'bɨ Lomo kpá wá. Gɨ zɨ́ kéyị née
ní, utúasání eyé méngị bɨlámá ledre wá.

2

Bɨlámá 'dódo ledre emene zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní

1 Tịto máúku zɨyị, káa zɨ́ bɨ ówoyéme
'bɨ eyị́ ledre gɨ ro Ngére Yésụ go bú ní,
ídí ndịsị 'dódo zɨ́ 'yị e dụụ́ ledre bɨ utúasá
mɨútúásá bɨ 'bɨ Ngére Yésụ ma'dáa ní.
2 Ídí úku ledre zɨ́ mɨngburoko ya'dá e,
idíní ndịsị 'dí'bióyó royé gɨ sɨmɨ bɨcayi
ledre e za mbá 'dá'ba. Zɨye ndịsịyé méngị
dụụ́ ledre ga bɨ utúasání mɨútúásá ní.
Kpá kɨ́ 'búó'bụ́ royé mɨ'búó'bụ́, gɨ ro zɨye
ídíye 'yị óto 'bú 'yị e za mbá. Do ídíye
kpá 'yị ụ́tụsɨmɨyé kɨ́ngaya sɨmɨ ledre e za
mbá.
3 Gɨ ro mɨngburoko kará e kpá kenée,
ídí úku ledre zɨye idíní ndịsị méngị
dụụ́ mɨméngị ledre máa yée ga bɨ nɨyí
mɨútúásáye, tɨ́ toso mɨméngị ledre 'bɨ
kará máa yée ga bɨ ṇguṇguní ledre Ngére
Yésụ go ní. Ndaní ídí 'yị tara sinyí
zɨ́ lafúye, zɨye ídíye 'yị ndịsị éwé le'yị́
kɨ́ngaya wá. Idíní ídí 'yị 'dódo bɨlámá
ledre e zɨ́ lafúye, gɨ ro zɨ́ lafúye maáge
ídíye kpá 'yị méngị bɨlámá ledre e.
4 Mɨngburoko kará e idíní 'dódo bɨlámá
ledre zɨ́ owụ́kará e, gɨ ro zɨ́ owụ́kará
maáge ndịsịyé óto 'bú ya'dá 'bɨ eyé e,
do ndịsịyé kɨ́ lúrú bi kací owụ́ 'bɨ eyé e
bɨlámáne.
5 Zɨye ndịsịyé kɨ́ 'búó'bụ́ royé mɨ'búó'bụ́
sɨmɨ ledre e za mbá, do ídíye mbigí 'yị ga
bɨ 'bɨ Lomo ní. Zɨye ídíye kará 'yị úwú
kúrú ya'dá 'bɨ eyé e gɨ ro zɨ́ 'yị e lúrútóko
bɨlámá ndịsị gɨ zɨye. Kenée, utúasání óto
'yị e zɨye ndịsịyé úku sínyi ledre gɨ do bi
'Bụzé Lomo wá.

6 Ídí 'dódo ledre zɨ́ owụ́ ya'dá e kpá
kenée. Mɨndịsịyé kɨ́ mɨméngị ledre eyé e
za mbá, idí ídí bɨlámáne.
7 Kụrụ'bụyị́ idí ídí zɨye mongụ́ sáká éyị́.
Zɨye lúrútóko bɨlámá mɨméngị ledre gɨ
royị́, gɨ ro zɨye ndịsịyé méngị lódụ́ a.

8 Sɨmɨ bɨ áyí ndịsị 'dódo ledre 'bɨ Lomo
zɨ́ 'yị e ní, ídí 'dódo zaá mbigí ledre, káa bɨ
'yị e nɨyí lúrú'dófụ bi gɨ doyị́ zɨ́ye ndịsịyé
úkucáyi ledre gɨ do biyị́ ke.
9 Ídí kpá 'dódo ledre zɨ́ owụ́kụlụ́ e.
Idíní ndịsị méngị kéyị dụ́ụ́ kací kúrú
mɨngburoko 'yị eyé e, gɨ ro zɨ́ mɨngburoko
'yị eyé maáge ídíye kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́ye.
Ndaní ndịsị kɨ́ tarakafa zɨ́ mɨngburoko 'yị
eyé e wá.
10 Ndaní kpá ndịsị kɨ́ 'dí'biúgu éyị́ e kací
mɨnbguroko 'yị eyé maáge wá. Idíní ídí
bɨlámá 'yị e zɨ́ mɨngburoko 'yị eyé e ówo a
mbá, gɨ ro zɨ́ 'yị e óto úndru ledre ga bɨ
ndịsị 'dódo yée gɨ ro 'Bụzé Lomo bɨ 'Yị
yómo zée ní.
11 Gɨ zɨ́a Lomo ma'dáa mengị bɨlámá
ledre go zɨ́ 'yị e za mbá, zɨ́a kásaógụ
bɨkéṛị́ Owụ́ 'bɨ ené ógụné yómo 'yị e za
mbá.
12 Bɨlámá ledre bɨ Lomo mengị née ofụ
go. Ili zɨ́ze ótoómo ledre máa yée ga bɨ 'yị
ga iliní ledre 'bɨ Lomo wá ndịsịní méngị
yée ní za mbá 'dá'ba, zɨ́ze ndịsịzé méngị
dụ́ụ́ ledre ga bɨ utúasání mɨútúásá ní,
gɨ ro zɨ́ze ídíze mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo
ma'dáa.
13 Ndịsịzé go óto komozé gɨ ro sịndị́
kadra 'bɨ bɨlámá ledre bɨ nɨ ógụ méngị
roné zɨ́ze, bɨ nɨ mɨndá'baógụ Lomo ezé bɨ
kɨ́ mongụ́ roko'bụné, kɨ́ Kɨ́résịto Yésụ 'Yị
yómo zée.
14 Yésụ ma'dáa i'bí kóo roné do úyuné
née nda gbékpị́ wá, gɨ ro yómo zée gɨ sɨmɨ
umbu bɨ kóo azé úyu a ze gɨ zɨ́ lúyú ledre
ezé e ní. Yomo zée gɨ ro zɨ́ze ídíze dụ́ụ́
mbigí 'yị ené e, 'yị méngị bɨlámá ledre e.
15 Tịto, ga gére née za mbá ledre ga bɨ
máíli ídí 'dódo yée zɨ́ 'yị e ní. Ídí 'dódo
yée do bɨlámá mɨsi'diné gɨ ro zɨ́ 'yị e lúrú
roko'bụ moko ma'dáa gɨ royị́ káa bɨ nɨyí
lúrú'dófụ bi gɨ doyị́ ke.

3

Bɨlámá mɨméngị ledre emene

1 Tịto, ídí úku ledre zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ
Kɨ́résịto íri ní, idíní óto úndru 'yị ga bɨ
sɨmɨ akúma, nɨyí kɨ́ roko'bụ 'bɨ lúrú bi
kací káṇgá do sịlịye ní. Idíní ndịsị kéye
bɨlámáne kɨ́ mɨmbé'deyé kịé'do. 'Yị ga
bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní, idíní fú lá ndịsị méngị
bɨlámá ledre e kací kadra za mbá.
2 Ndaní ndịsị kɨ́ úku sínyi ledre zɨ́ 'yị e
wá. Idíní ndịsị méngị zɨ́ 'yị e za mbá
bɨlámá ledre e, zɨ́ye ndịsịyé 'búó'bụ́ royé
zɨ́ 'yị e kpá mbá mɨ'búó'bụ́, zɨ́ mɨméngị
ledre eyé e ídíye bɨlámáne do komo 'yị e
za mbá.
3 Kóo 'desị́, sɨmɨ bɨ kóo ngárá ṇguṇguzé
aka ledre Yésụ káa do ngére ezé wá
ní, ndazé ezé kóo 'yị komokenzị e wá,
ndịsịzé kóo kála ledre 'bɨ Lomo mɨkála,
zɨ́ze ndịsịzé kpá méngị ledre ga bɨ Lomo
ndaá kɨ́ rokinyi gɨ royé wá ní. Mongụ́
ledre ezé yị́ ené kóo lá dụ́ụ́ méngị bɨsinyí
ledre e kɨ́ ndịsị óto bɨsinyí mɨmbé'dezé ro
lafúze e. Gɨ zɨ́ bɨsinyí ledre ga bɨ ndịsịzé
méngị yée ní, zɨ́ 'yị e ndịsịyé sógó zée
mɨsógó. Sɨmɨ bɨ lurúzé kenée ní, zɨ́ze kpá
ndịsịzé sógó yée.
4 Abú kenée ndotó, sɨmɨ ledre ga gére
née mbá, zɨ́ 'búze kpá fú ídíne do 'Bụzé
Lomo 'Yị yómo 'yị e kíngaya zɨ́a méngị
bɨlámá ledre zɨ́ze, zɨ́a yómo zée.
5 Yomo zée née, ndaá 'bɨ ené gɨ zɨ́a bɨ
ya kɨ́dí mengịzé bɨlámá ledre ní wá, yị́
ené gɨ zɨ́ bɨlámá mɨmbé'dea bɨ rozé ní, zɨ́a
lúguóyó lúyú ledre ezé sɨmɨ roko'bụ 'bɨ
'Dówụ́ne, gɨ ro zɨ́ze ídíze dụ́ụ́ zɨ́ne, mbigí
'yị ené e.
6 Lomo kasaogụ 'Dówụ́ne zɨ́a ndịsịné
sɨmɨzé gɨ zɨ́ bɨlámá ledre bɨ Kɨ́résịto Yésụ
'Yị yómo zée mengị zɨ́ze, zɨ́a úyuné gɨ rozé
ní,
7 gɨ ro zɨ́ze ídíze owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo
ní, zɨ́ze ídíze do bi kịé'do kɨ́ 'Bụzé Lomo
ma'dáa sɨmɨ trịdrị bɨ za fí ndịsịzé óto
komozé gɨ roa ní.
8 Tịto, ga gére née za mbá mbigí ledre e,
idíní ídí zɨ́yị kɨ́ ledreyé owóowó. Sɨmɨ
bɨ áyí go ndịsị 'dódo ledre zɨ́ 'yị ga bɨ
ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go ní, ledre ga
bɨ za mbá máúku yée zɨ́yị ní, ídí kpá fú
ndịsị úkutátá yée zɨ́ 'yị e gɨ ro zɨ́ye óto
sómụ́ ledre eyé mbá ndịsị méngị bɨlámá
ledre e. Bɨlámá ledre ga gére née nɨ óto
yée zɨ́ye ídíye mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní.
9 Tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị e nɨyí bo ambá
ódro eyé yị́ ené dụ́ụ́ 'bɨ kangú gɨ ro ledre

ga bɨ 'bɨ ndíkiógụ 'yị e do sogo káṇgá ona,
zɨ́ye ndɨ́sịyé kɨ́ ófụ́ye gɨ ro lorụ bɨ kóo
Lomo i'bíogụ zɨ́ Mụ́sa éké a ní. Máúku
zɨ́yị Tɨ́to, ndá ólụ́ dongará bɨcayi 'yị ga
gére née zɨ́se ndɨ́sịsé méngị bɨcayi kangú
kéye wá, gɨ zɨ́a ledre ga bɨ ndɨsịnɨ́ úku yée
née ndanɨ́ eyé ledre ga bɨ nɨyí sáká 'yị e
ní wá.
10 'Yị ga bɨ ndɨ́sị 'dódo ledre zɨ́ye íri née,
togụ́ ngíti 'yị gɨ dongaráye ili 'dí'biógụ
ledre 'bɨ ífi dongará 'yị e yá, ídí ésɨ́ sɨ́lɨ́yị
komoa, ndaá méngị kéyị kenée wá. Togụ́
uwú wá, ídí kpá ésị ándá sɨ́lɨ́yị komoa.
Gɨ do kacɨ́ a née togụ́ uwú kpá fú wá, ídí
'dí'bióyó sómụ́ ledre eyɨ́ gɨ roa zɨ́yị ndɨ́sị
eyɨ́.
11 Ídí ówo a kɨ́dí, togụ́ 'yị nɨ go kenée
ukunɨ́ ledre zɨ́a má, nɨ yɨ́ ené go 'yị bɨ
sómụ́ ledre ené sinyí go mɨsínyí ní. 'Yị e
nɨyí ówo wo mbá kɨ́dí, 'yị née ndaá cóngó
'yị wá, mɨméngị ledre ené eme ené e ngụ́.

Odụ lorụ zɨ́ Tɨ́to

12 Ba ngíti ledre zɨ́yị Tɨ́to, máíli ídí aka
ngásáógụ zɨ́ma yáa 'diya. 'Dá'dá zɨ́yị kɨ́
ḭnyịyɨ́ gɨrí, mááyí aka kása ngúru 'yị gɨ
dongará Aratéma e kɨ́ Takíka, zɨ́a ndéré
ndɨ́sịné méngị moko do bi kacɨ́yị íri, gɨ ro
zɨ́yị ógụyɨ́. Ndá lú'bú wá, sɨmɨ bɨ ngúru
'yị gɨ dongará 'yị ga gére née ogụ go íri
ní, ídí geré ḭnyị ógụ, áyí ógụ ndiki máa
sɨmɨ gara Nịkopólị yáa. Ídí ógụ 'dá'dá gɨ
zɨ́ yana ndumu. Gɨ zɨ́a, kɨ́ ndumu ba máíli
ndɨ́sị bi sɨmɨ Nịkopólị ore mágámá wá.
13 Káa zɨ́ bɨ ówo bú togụ́ 'yị ili ndéré do
ngíti bi, ili tɨ́ sáká éyɨ́ ní, nɨ bɨlámáne ídí
sáká mongụ́ 'yị, Zená e kɨ́ Apólo kɨ́ éyɨ́ ga
bɨ iliní yée ní, gɨ zɨ́ 'do'dó kɨ́ ndíki yée do
mɨsi'di ke.
14 Ídí úku ledre zɨ́ 'yị ezé ga bɨ 'bɨ
Kɨ́résịto sɨmɨ Kuréto íri ní, ndanɨ́ 'dó'dó kɨ́
méngị bɨlámá ledre wá. Idínɨ́ ndɨ́sị méngị
bɨlámá ledre kacɨ́ kadra za mbá, zɨ́ 'yị ga
bɨ iliní sáká éyɨ́ ní.
15 'Yị ga bɨ yáa ní, i'bíní mandá zɨ́se íri
za mbá. Máí'bí kpá mandá zɨ́se kɨ́ 'yị ga
bɨ íri ní mbá.
Lomo idí ídí kɨ́se kéye za mbá.

Wáraga bɨ Páwulo eké zí Felemúna ní

Ledre gɨ ro bụ́kụ bɨ Felemúna ní

'Yịmɨkása Páwulo eké ledre ba zí Felemúna ngúru 'yị 'bɨ Kírésịto bɨ kí tụ́'dụ́ éyị́ e zíne ní. Ngúru 'yị 'bɨ moko 'bɨ Felemúna ma'dáa ịrịa Onésịmo ngasáoyó kóo roné gɨ do bi moko. Nda gɨ do kací a née zía ṇgúṇgu ledre Kírésịto, zía ndịsịné sáká Páwulo kíngaya sɨmɨ bɨ otoní Páwulo sɨmɨ sịgịnị ní. Née ní, zí Páwulo éké ledre ba kása Onésịmo kíe zí Felemúna, ndú'yú Felemúna idí ótoómo ledre zí Onésịmo abú lorụ 'bɨ Róma uku kídí owụ́kụlụ́ bɨ ngasá go gɨ do bi moko ní mongụ́ 'yị ené idí úfu wo 'dá'ba. Páwulo ya Felemúna idí 'dí'bi Onésịmo sɨmɨ sụmụ tí káa zí 'yị bɨ 'di'bi mbigí lúnduné ní.

Wáraga bɨ Páwulo eké zí Felemúna ní

1 Áko Felemúna lúndu 'bɨ ené e, máa Páwulo bɨ otoní máa sɨmɨ sịgịnị gɨ zía bɨ mándịsị 'dódo ledre 'bɨ Kírésịto Yésụ zí 'yị e ní.

Máéké ledre ba máa zíyị Felemúna, azé kí lúnduzé Timatíyo bɨ nɨ kpá eze 'yị mokozé ní.

2 Ledre bɨ ekézé ba ndaá kpá lá dụ́ụ́ zíyị ngúcuyị́ wá, kpá zí Afíya bɨ nɨ zíze káa zí mbigí lémịzé ní, kpá zí Arakípo bɨ ndịsịzé méngị moko 'bɨ Ngére Yésụ ndro kéye ní.

3 'Bụzé Lomo kí Kírésịto Yésụ Ngére ezé idíní lúrú bi kacíse gɨ do bɨ zíse ndịsịsé bɨlámáse.

Páwulo i'bí mbófo éyị́ zí Lomo gɨ ro Felemúna

4 Felemúna, kací kadra za mbá, ịrịyị́ 'decị gɨ taramá wá. Kí'dí bɨ mááyí go íni ini zí 'Bụzé Lomo ní, mándịsị fú lá óto yịị́ kó'dụ́ a, idí ndịsị lúrú bi kacíyị.

5 Ndaá gbékpịe wá, gɨ zía, máúwú ledre bɨlámá ledre ga bɨ ndịsị méngị yée zí 'yị e ní go mbá. Tụ́'dụ́ 'yị e ndịsịní go úku ledreyị́ zíma kídí, ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ go cụ́ kí sɨmɨyị́, zí 'bú 'yị e kpá ídíne doyị́ kíngaya.

6 Mándịsị íni ini zí Lomo, idí sáká yịị́, gɨ ro zíyị ndịsịyị́ méngị bɨlámá ledre zí 'yị e nda za kíngaya rómoné mɨrómo, gɨ do bɨ zíye ndịsịyé mbófo Kírésịto.

7 'Bú 'yị e bɨ óto doyị́ kíngaya née, oto máa go zíma ídíma kí mongụ́ rokinyi. Gɨ zía óto 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní go zíye ṇgúṇgu ledrea nda za kíngaya.

Páwulo ṇguṇgú roné gɨ ro Onésịmo

8 Gɨ zí kéyị née ní, zíma ṇgúṇgú romá zíyị kí roko'bụ bɨ Kírésịto i'bí zíma ní, ídí méngịtátá bɨlámá ledre née kenée ndéré kíe 'dá'dá kíngaya.

9 Káa zí bɨ mááyí 'yịmɨkása 'bɨ Yésụ ní, mááyí kóo úku ledre née zíyị kenée za kí roko'bụ bɨ 'bɨ moko ní, ɨ́'ɨ, utúasá zíma í'bí lorụ zíyị kenée wá, gɨ zía máówo bú, óto 'bú lafúyị e, 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní go doyị́, mááyí lá ndú'yú yịị́ gɨ ro zíyị méngị ledre ma'dáa.

10 Máṇgúṇgú romá zíyị, gɨ ro Onésịmo. Sɨmɨ bɨ mááyí sɨmɨ sịgịnị yáa ní, mándịsị 'dódo ledre gɨ ro Ngére Yésụ zía. Bɨ ba ní, ṇguṇgu ledre Yésụ go káa do Ngére ené. Gɨ zí kéyị née ní, nɨ zíma go owụ́ 'bɨ amá sɨmɨ moko 'bɨ Ngére Yésụ.

11 Togụ́ mɨméngị ledre 'bɨ Onésịmo ndaá kóo zíyị bɨlámáne wá, káa zí bɨ ṇguṇgu nda ledre 'bɨ Lomo go ní, ídí nda kpá ówo a kídí, nɨ nda ídí go 'yị méngị yéme ledre zíze kéyị gbrengárá.

12 Abú 'búa nɨ domá kíngaya ndaá kóo mɨútúásáne zía ndéréóyó roné gɨ cigíma wá yá, málúrú kenée, máyá ɨ́'ɨ, utúasá mɨútúásá zíma kása wo zíyị íri.

13 Nɨ kóo ídí bɨlámáne zí Onésịmo ndịsịné zíma yáa kí sáká máa do bi kacíyị káa zí bɨ mááyí aka fú sɨmɨ sịgịnị gɨ zí bɨlámá ledre 'bɨ Ngére Yésụ bɨ mándịsị 'dódo a zí 'yị e ní.

14 Ɨ́'ɨ, máíli méngị kéyị kenée wá, káa bɨ nɨ nda ídí káa zí éyị́ bɨ mágága yịị́ mɨgága gɨ ro méngị bɨlámá ledre zíma ní ke, 'búó togụ́ ledre bɨ ṇgúṇgu go yịị́ ní.

15 Ambí owone, ngíti géyị yá, Lomo yeme kóo ne kenée kídí, Onésịmo idí aka kóo ịnyị gɨ cigíyị cúku'dée, sɨmɨ bɨ nɨ

ndá'baógụ ní, zɨse ndḭsịsé kéne bɨlámáne za fí.
16 Tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, ndá lolụ lúrú Onésịmo ma'dáa zɨyị fú káa do owṵ́kụlṵ́ wá, idí nda ídí zɨyị cé káa zɨ́ lúnduyḭ owṵ́ 'bɨ 'bụyḭ ní, gɨ zɨa ṇguṇgu ledre Ngére Yésụ go.
17 Felemúna, káa zɨ́ bɨ 'dí'bi máa sɨmɨ sụmụ káa do bɨlámá eze 'yị mokoyḭ ní, mándú'yú yḭị, ídí mu 'dí'bilúgu Onésịmo zɨyị sɨmɨ sụmụ káa do bɨlámá eze 'yị mokoyḭ.
18 Togṵ́ Onésịmo ma'dáa mengị kóo bɨsinyí ledre zɨyị, togṵ́ 'di'bi kóo mbú késḭ gɨ zɨyị, i'bílugu wá yá, ídí úku ledre a zɨ́ma gɨ ro zɨ́ma í'bílúgu a zɨyị.
19 Máúku zɨyị ma'díi, togṵ́ éyḭ nɨ bo Onésịmo 'di'bi gɨ zɨyị i'bílugu wá, ídí úku a zɨ́ma mááyí í'bílúgu a zɨyị. Kpá káa zɨ́ bɨlámá ledre kóo máméngị, zɨ́ma 'dódo ledre 'bɨ Ngére Yésụ zɨyị ní, éyḭ bɨ méngịlúgu zɨ́ma kacɨ́ a ní ndaá.
20 Lúndu 'bɨ ené e, káa zɨ́ bɨ azé kɨ́yị 'yị lódṵ́ kacɨ́ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé ní, ídí mu 'dí'bilúgu Onésịmo zɨyị, gɨ ro zɨ́ma ídíma kɨ́ rokinyi.
21 Abú mándú'yú yḭị mɨndú'yú wá, máówo bú kɨ́dí, áyí tɨ́ méngị ledre née zɨ́ma kenée.
22 Ídí óto komoyḭ kacɨ́ma, mááyí yáa kɨ́ mɨsómṵ́ ledre togṵ́ Lomo likpí mɨsi'di zɨ́ma, zɨye 'dí'biógụ máa gɨ sɨmɨ sḭgịnị yá, mááyí ógụ zɨyị íri.

Mandá gɨ zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yị e zɨ́ Felemúna

23 Epáfura ezemá bɨ azé kéne sɨmɨ sḭgịnị yáa gɨ zɨa bɨ ndịsị kpá 'dódo ledre 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ zɨ́ 'yị e ní, i'bí mandá zɨse íri za mbá kɨ́ngaya.
24 Máriko e kɨ́ Arisitáka e kɨ́ Démasi e kɨ́ Lúka e bɨ ndịsịní sáká máa kɨ́ moko 'bɨ Kɨ́résịto yáa ní, i'bíní kpá mandá zɨse íri za mbá.
25 Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé idí í'bí úndru zɨse íri za mbá, gɨ ro zɨse ndḭsịsé bɨlámáne.

Wáraga zí 'yị ga bɨ Ébere ní
Ledre gɨ ro bṵkṵ bɨ Ébere ní

'Yị bɨ eké bṵkṵ bɨ Ébere ba 'yị ówo a ndaá. Tí lá nɨ mɨówoné bɨlámáne ngíti manda 'bɨ 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní, sɨmɨ sịndị́ kadra máa née nɨ kí roko'bṵ zíne sɨmɨ kanị́sa eké ledre née ne zí 'yị ga bɨ sɨmɨ kanị́sa ní. Née sịndị́ kadra bɨ kóo Páwulo ndịsị éké ledre e kí kása yée sɨmɨ kanị́sa e ní. 'Yị née eké bṵkṵ ba zí ngíti géyị Yṵ́da ga bɨ ṇguṇguní ledre Kírésịto go, ngíti géyị 'yị e nɨyí go ndị́sị lóndo yée gɨ ro zíye ótoómo ledre Yésụ bɨ ṇguṇguní ní.

Bṵkṵ ba uku ledre kíngaya zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre Yésụ go ní kídí Yésụ nɨ 'yị bɨ kí ledrené owóowó zí 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre ené go ní. Uku kpá kídí Yésụ nɨ Owṵ́ 'bɨ Lomo, roko'bṵ ené romo do roko'bṵ maláyika ga bɨ Yṵ́da e ndịsịní ṇgúṇgu ledreyé ní. Roko'bṵ Yésụ romo do roko'bṵ nébị ga kóo 'desị́ ní, romo kpá do roko'bṵ Mṵ́sa bɨ i'bíogṵ lorṵ ga bɨ 'bɨ Lomo zí Yṵ́da e ní. Uku kpá kídí ledre Yésụ owó romo do 'yị 'dáná éyị́ ga bɨ 'bɨ Yṵ́da e ní mbá gɨ zía luyú ené ledre kú wá, zía í'bí roné káa do mbigí éyị́ 'dáná gɨ ro lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e za mbá kí'dí kéṛị́ za fí.

Bṵkṵ ba uku odṵ ledre kídí mɨngburoko bulúndu Yṵ́da ga kóo 'desị́ bɨ ledre gɨ royé nɨ mɨékéne sɨmɨ kuṛú lorṵ 'bɨ Lomo ní, ótoní kóo Lomo zía ídíne kí rokinyi gɨ zía bɨ ṇguṇguní ledre ené ní. Kídí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní idíní kpá fú ndị́sị ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo ndaní ótoómo lịgị ledre ga bɨ Yésụ mengị yée ní kí yée ga bɨ ndịsị 'dódo a ní wá.

Owṵ́ 'bɨ Lomo ogṵ ódro zíze

1 Sɨmɨ sịndị́ kadra ga kóo 'desị́ ní, 'Bṵzé Lomo ndịsị kóo úkuí'bí ledre ené zí 'yị kasa ené ga bɨ nébị e ní, zíye ndị́sịyé úkutátá a zí bulúnduzé e do ṛịkị́ tṵ́'dṵ́ mɨsi'di e mɨngúngúcua.

2 Bɨ nda sɨmɨ sịndị́ kadra máa 'bɨ ezé ba ní, kasaogṵ nda go za cṵ́ mbigí Owṵ́ 'bɨ ené 'dódoyéme née zíze. Otoogṵní kóo ere kí do sogo káṇgá kí éyị́ e za mbá kéne. Gɨ zí kéyị née, zía i'bí roko'bṵ ledre e za mbá zí Owṵ́ 'bɨ ené máa née.

3 Owṵ́ máa née nɨ za nyé káa zí 'Bṵné Lomo ní. 'Dodo mongṵ́ roko'bṵ 'Bṵné go kí mɨménḡị ledre ené e za mbá. Éyị́ e za mbá nɨyí sị roko'bṵ ené. Sɨmɨ bɨ uyu, zía 'dí'bióyó lúyú ledre ezé 'bɨ 'yịma'dí e ní, zí 'Bṵ a 'dí'bilúgu wo komo ere zíye ndị́sịyé kéne do bi kị́é'do gɨ zía mengịonzó moko ené go.

4 Owṵ́ máa née nɨ go kí ledrené owóowó rómo do 'bɨ maláyika e, gɨ zía Lomo i'bí roko'bṵ ledre e go za mbá zía. Gɨ zí kéyị née zí ịrịa ówṵ́ rómoné gɨ do 'bɨ maláyika e za mbá.

Owṵ́ 'bɨ Lomo romo do maláyika e

5 Maláyika be 'di Lomo uku ledre go zía kídí,
"Áyí Owṵ́ 'bɨ amá,
karaba mááyí go 'Bṵyị́"?
Togṵ́ mbú maláyika máa wo be 'di bɨ uku ledre zía kídí,
"Mááyí 'Bṵyị́,
áyí Owṵ́ 'bɨ amá"?

6 Sɨmɨ bɨ kóo Lomo kasaogṵ owṵ́ 'bɨ ené née do sogo káṇgá ní, zí Lomo ma'dáa kóo úku ledre kídí,
"Máili maláyika e mbá idíní óto úndru owṵ́ 'bɨ amá née káa zí bɨ ndịsịní óto úndrumá ní."

7 Zí Lomo kpá úku ngíti ledre kídí,
"Mááyí kí roko'bṵ zíma óyóló'bó maláyika e kíe, zíye ndị́sị ílíye káa zí síli ilí ne ní.
Togṵ́ kenée wá, zíma óyóló'bó yée, zíye ndị́sị ndícíye káa zí pho'dṵ ndicí ne ní."

1:5 1:5 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 2:7 **1:5 1:5** 2 Sámele 7:14, 1 Ledre ga kóo 'desị́ ní 17:13 **1:6 1:6** Gbre lorṵ 32:43
1:7 1:7 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 104:4

8 Zía kpá úku ledre zí Owụ́ 'bı ené née kídí,
“Áyí Lomo, áyí ídí Ngére za fí.
Úndru 'bı roko'bụ bı máí'bí zíyị́ née,
áyí ndịsị́ méngị́ kíe tí fú ledre ga bı
mıútúásáye ní.
9 Gı zía bı íli bısinyí ledre wá, íli ndịsị́
méngị́ dụụ́ ledre ga bı ndịsịní óto
máa zíma ídíma kí rokinyi ní,
máa 'Bụyị́ bı Lomo ní, máóto yịị́ go zí
ledreyị́ ídíne owóowó rómo do 'bı
'yị e mbá
gı ro zíyị́ ídíyị́ kí rokinyi.”
10 Lomo uku kóo ledre gı ro Owụ́ 'bı ené
sımı mıéké kúrú Lomo kídí,
“Éyị́ ga bı za mbá ba, Ngére, ótoógụ yée
yịị́.
Ere kí do sogo káṇgá nıyí kací sịlịyị́.
11 Sịndị́ kadra nı ógụ zí éyị́ ga gére née
ụ́kụ́ye mbá,
gı zía nıyí káa zí bongó e ní, zíyị́
ídíákáyị́ dụụ́ yịị́ gı zía áyí yị́ eyị́
trịdrị́ za fí.
12 Ma'díi, éyị́ ga gére née nıyí lélị́
káa zí nzenze bongó ga bı ụcụoyóní
yée 'dá'ba ní,
áyí ídíáká dụụ́ yịị́
gı zía áyí yị́ eyị́ trịdrịyị́ za fí.”
13 Lomo uku ledre zí maláyika be 'di kídí,
“Ndịsị́ do sịlịma 'bı anú ona,
gı sımı sịndị́ kadra bı Mááyí óto
ezeokóyị́ e mbá
sị́ sịndịyị́ káa zí owụ́ gbá'dá bı ndịsị́
óto sịndịyị́ doa ní.”
14 Maláyika nıyí 'bı eyé 'yị kasa 'bı Lomo.
Lomo ndịsị́ kása yée zíye ndéréye kí sáká
'yị ga bı ṇguṇguní Kírésịto go nıyí go
nzíyiyé gı ro trịdrị́ bı za fí ní.

2

Lomo yeme ledre goó gı rozé

1 Owụ́ 'bı Babá e, káa zí bı Lomo yeme
ledre go gı rozé kenée ní, idízé 'dí'bi sịlịze
sokó ro ledre 'bı Lomo bı 'dodoní zíze ní
gı ro zí cíyí a ídíne sımızé ngịrị́ káa bı azé
lúyú ledre ke.
2 Gı zía lorụ bı kóo Lomo kasa maláyika
ené e ógụ 'dodo a, zí bulúnduzé ga bı kóo
'desị́ ní, nı lorụ bı kí ledrené owóowó ní,
Lomo ili ené do ndítí 'dófụ 'yị doa wá.
'Yị ga bı kóo ndítí'dofụní do lorụ née ní,
Lomo 'do'do kóo yée go.
3 Máúku zíse, ledre bı Ngére Yésụ ogụ
'dódo a gı ro trịdrị́ ní, owó romo do lorụ
bı kóo maláyika e 'dodoní zí Mụ́sa éké a
ní. 'Yị ga bı kóo uwúní Ngére Yésụ kí
'dódo ledre née gı zíze 'dá'dá ní, owoní
kóo go kídí nı ma'díi zíye 'dódotátá a zíze.
Sómụ́sé togụ́ ṇguṇguzé ledre née zíze
'dí'bi sịlịze ro a sokó wá ní, azé ómo?
4 Idízé ówo a kídí mıngburoko ledre ga
bı Lomo mengị́ yée kí roko'bụyé, nda kpá
kí 'Dówụ́ Lomo bı kasa zía ndịsịné kí sáká
'yị e ní 'dodo go kídí ledre ga bı 'dodoní
yée gı ro Yésụ ní, nıyí za mbá ma'díi
ledre e.

Yésụ oyólo'bó roné káa do 'yịma'dí

5 Máúku zíse, sımı bı karanée Lomo
nı óyóló'bó do sogo káṇgá ba, zí ledre
ga bı sımı a ídíye mbá mıkándayé ní,
maláyika e utúasání eyé ídíye 'yị ga bı
nıyí lúrú bi kací a ye ní wá.
6 Nı mıékéne sımı mıéké kúrú Lomo
kídí,
“Áko Lomo, 'yịma'dí 'be kpá éyị́ kí le-
drené owóowó
zíyị́ ndịsịyị́ sómụ́ ledre a kí
mımbé'deyị́ mbá kí ndịsị́ lúrú bi
kací a ní?
7 Ótoómo kóo wo zía ídíne sị́ roko'bụ
'bı maláyika e kí owụ́ sịndị́ kadra
cúku'dée.
Nda gı 'dá'ba zíyị́ í'bí roko'bụ zía, zía
nda ídíne kí ledrené owóowó,
8 do óto éyị́ e goó za mbá sị́ sịndịa.”
Mıóto a bı Ngére do éyị́ e mbá, nı go
kenée ma'díi, abú lurúzé aka ledre máa
née kí méngị́ roné kenée wá ndotó.
9 Owozé bú kídí Lomo oto kóo Yésụ zía
ídíne káa zí éyị́ bı maláyika e nıyí kí
roko'bụ doa kí owụ́ sịndị́ kadra cúku'dée
ndotó. Sımı bı uyu zía úrúne gı sımı
umbu ní, zí Lomo í'bí roko'bụ ledre e za
mbá zía. Gı zí bılámá mımbé'de Lomo bı

1:9 1:9 Ke'bị 'bı Dawídi e 45:6-7 **1:12 1:12** Ke'bị 'bı Dawídi e 102:25-27 **1:13 1:13** Ke'bị 'bı Dawídi e 110:1
2:8 2:8 Ke'bị 'bı Dawídi e 8:4-6

ro 'yịma'dí e za mbá ní, zía yéme ledre kídí Yésụ idí úyu ne do bi kacíye.
10 Gɨ zía bɨ Lomo otoogụ éyị e za mbá
ne ní, zía yéme ledre zí Yésụ úyuné
gɨ ro 'yịma'dí e za mbá gɨ do bɨ zíye
ndá'baógụyé zí Lomo. Gɨ zí kéyị née zía
ídíne zí Lomo kí ledrené owóowó.
11 'Yị ga bɨ za mbá Yésụ uyu gɨ royé
ní, nɨyí go mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní,
ndaní lolụ 'yị lúyú ledre e wá. Née sị
ledre bɨ dokuwu mengị Yésụ ma'dáa kí
ndịsị ndólo yée lúnduné e kí lémịné e gɨ
zía wá ní.
12 Zía úku ledre kídí,
“Babá, mááyí ndịsị kófó ịrịyị dongará
lúndumá kí lémịmá ga gére ní.
Zíma kpá ndịsịmá kí mbófo yịị don-
gará tụ́'dụ́ 'yị e.”
13 Nɨ kpá mɨékéne do ngíti bi sɨmɨ mɨéké
kúrú Lomo, Yésụ uku ledre kídí,
“Mááyí óto mɨmbé'demá dụụ́ ro Lomo.”
Zía kpá úku ngíti ledre kídí,
“Zée kí lúndumá e kí lémịmá ga bɨ í'bí yée
zíma ba, azé go do komoyị.”
14 Káa zí bɨ owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo née
nɨyí 'yịma'dí e ní, zí Yésụ óguné do sogo
káṇgá ídíne káa do 'yịma'dí káa zí yée
ní. Mengị kenée gɨ ro togụ́ née uyu go yá,
zíne rómo komo ngére 'bɨ bɨcayi lomo e
bɨ nɨ kí roko'bụné do umbu ní.
15 Mengị kenée gɨ ro zí owụ́ ga bɨ 'bɨ
Lomo ní ówo a mbá kídí née romo komo
umbu go káa bɨ nɨyí ndịsị éré ngịrị umbu
ke.
16 Owoyemezé go bɨlámáne kídí Yésụ
ogụ ené kóo gɨ ro sáká maláyika e wá,
ogụ yị ené gɨ ro sáká zée 'yịma'dí ga bɨ
bulúndu Abarayáma ní.
17 Gɨ zí kéyị née ní, utúasá mɨútúásá zí
Yésụ ídíne cé káa zí lúnduné e kí lémịné e
ní, gɨ zía i'bí roné go mbá kí mɨmbé'dené
kịé'do ídíne ne mongụ́ 'yị 'dáná éyị* ezé
do komo Lomo gɨ ro zí Lomo 'dí'bióyó
lúyú ledre ezé e gɨ zía.
18 Abú Satána uzu kóo wo zía 'dó'dóne
yá, romo kóo komo Satána ma'dáa go. Nɨ
cakaba go ndịsị sáká 'yị ga bɨ ṇguṇguní
ledre ené go ní sɨmɨ bɨ Satána nɨ go ndịsị
úzu yée ní.

3

Ledre Yésụ owó romo do ledre Mụ́sa

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, káa zí bɨ Lomo ndolo
sée go ndásé lolụ, 'yị lúyú ledre e wá, azé
kése go kịé'do sɨmɨ Lomo ní, idízé óto
komozé kése kíngaya ro Yésụ bɨ 'yịmɨkása
kpá mongụ́ 'yị 'dáná éyị e ní.
2 Kací kadra mbá, Yésụ ndịsị méngị dụụ́
éyị ga bɨ Lomo kasaogụ wo gɨ royé ní kí
mɨmbé'dené mbá kịé'do, cé káa zí bɨ kóo
Mụ́sa ndịsị méngị moko 'bɨ Lomo kpá kí
mɨmbé'dené mbá kịé'do ní.
3 Abú kenée ndotó, Lomo oto Yésụ go
zí ledrea ídíne owóowó rómo do ledre
Mụ́sa. Lịlị ledre née nɨ káa zí, togụ́ 'yị
ụbụ́ bɨlámá 'dịcị ené yá, 'yị e nɨyí mbófo
wo rómo do 'dịcị bɨ ụbụ́ née.
4 'Dịcị e za mbá 'yịma'dí e ndịsịní ụ́bụ́
yée ye, tí lá Lomo otoogụ éyị e za mbá ne.
5 Mụ́sa ndịsị kóo méngị moko bɨ Lomo
i'bí zía gɨ ro 'yị ené ga bɨ 'bɨ Lomo
ní kí mɨmbé'dené kịé'do. Zía kóo kpá
ndịsịné úku 'dódo ledre zí 'yị máa ga gére
née kídí, karanée Lomo nɨ méngị bɨlámá
ledre zíye.
6 Yésụ ndaá 'bɨ ené lá 'yị méngị moko
zí Lomo wá, nɨ 'bɨ ené za cụ́ mbigí Owụ́
'bɨ Lomo kpá Ngére 'bɨ 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo
ní. Togụ́ otozé komozé kpá fú ngbúó roa,
bɨlámá ledre bɨ ndịsịzé óto komozé gɨ roa
ní, nɨ karanée méngị yée zíze.
7 Née sị ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo uku ledre
gɨ zía kídí,
“Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, togụ́
Lomo odro go zíse yá,
8 ndásé ésị 'dụ́tụ mbílíse 'du'dorụ́
káa zí bɨ kóo bulúndusé e oyóní sogoyé zí
Lomo,
sɨmɨ sịndị kadra bɨ kóo 'bɨ úzu éyị
sɨmɨ súwú ní wá.
9 Bulúndusé e uzuní máa sɨmɨ súwú íri

2:12 2:12 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 22:22 **2:13 2:13** Isáya 8:17 **2:13 2:13** Isáya 8:18 * **2:17 2:17** Mongụ́ 'yị 'dáná éyị: Mongụ́ 'yị 'dáná éyị romo do manda 'bɨ 'yị 'dáná éyị e zí Lomo. Ndịsị lengbe ólụ́ dụụ́ ne sɨmɨ 'dịcị bɨ Mongụ́ Bi 'bɨ Lomo sɨmɨ 'Dịcị 'bɨ Lomo ní gɨ ro 'dáná éyị zí Lomo kí'di kéṛị sɨmɨ sɨmɨbi kịé'do. Ndịsị 'dí'bi sáma bangá bɨ oṇgoonzóní gɨ ro 'dáná a zí Lomo ní ólụ́ kíe 'dịcị íri gɨ ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e.

kí simibi cị́ gbre abú owoní tí ledre ga
bi mándịsị méngị yée ní bú.

10 Née sị́ ledre bi kóo zí mimbé'demá ésịne royé,
zíma kóo úku ledre zíye máyá,
‘Ndịsịní 'dụ́tụ mbílíye kí úwú ledre
ga bi mándịsị úku yée zíye ní.’

11 Gi zí mimbé'demá bi esị́ royé ní, zíma
kóo móócụ́ éyị́ máyá,
‘Bilámá bi bi kóo máyémeómo gi
ro zíye ógụ 'dówụ́royé doa ní,
utúasání lolụ ógụ doa wá.’ ”

12 Máúku zíse owụ́ 'bi Babá e, komosé idí ídí rosé káa bi Satána ni lóndo ngíti 'yị gi dongaráse zía ótoómo ledre 'bi Lomo zía ndá'bané lúyú ledre.

13 Mé bi káa zí bi sịndị́ kadra ni aka bo ba ní, ídísé ndịsị sáká lafúse e kí bilámá sómụ́ ledre káa bi niyí ótoómo ledre 'bi Lomo zíye ndá'bayé lúyú ledre ke.

14 Káa zí bi ṇguṇguzé ledre Kírésịto Yésụ go, azé kéye go kị́é'do ní, idízé tóro kpá fú ngbúó kenée gị simi sịndị́ kadra bi karanée Yésụ ma'dáa ni í'bí trịdrị bi za fí zíze simia ní.

15 Miéké kúrú Lomo uku kídí,

“Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, togụ́
Lomo odro go zíse yá,
ndásé ési 'dụ́tụ mbílíse 'du'dorụ́

káa zí bi kóo bulúndusé e oyóní sogoyé zí
Lomo ní wá.”

16 'Yị ga bi kóo Lomo odro zíye, zíye 'dụ́tụ mbílíye 'du'dorụ́, do óyó sogoyé zía ní 'be kóo náambi e? Kpá tí akpa bulúnduzé ga bi kóo Mụ́sa olụ́ogụ kíye gi simi Ízibiti ní.

17 Sara 'yị ga bi kóo mimbé'de Lomo esị́ royé kí simibi cị́ gbre ní nda yée wá? Née kpá tí yée ga bi kóo oyóní sogoyé zí Lomo zíye úyuyé cịkị simi súwú íri ní.

18 Sara yée ga bi Lomo lolóbụ́ gi royé kídí née utúasá 'dí'biógụ yée do bilámá bi bi née yemeomo gi ro zíye ógụ 'dówụ́royé doa ní wá ní 'be náambi e? Kpá tí fú bulúnduzé ga bi kóo oyóní sogoyé zía ní.

19 Owoyemezé go kídí ogụní eyé kóo 'be 'bi Lomo wá, gi zía bi ṇguṇguní eyé kóo ledre ené e wá ní.

4

Bilámá 'dówụ́ro ni wo bi gi zí Lomo ní

1 Bilámá ledre bi Lomo yemeomo gi rozé kídí karanée, née ni í'bí 'dówụ́ro zíze ní, ni aka fú lá bo do biné. Idízé tóro ngbúó káa bi ngúru 'yị gi dongaráze ni lúyú ledre, karanée zía zángá 'dówụ́ro máa née ke.

2 Bilámá ledre 'bi Lomo bi ukuní zíze karaba ní ní, ni kpá wo bi kóo ukuní zí bulúnduzé ga bi kóna ní. Iliní eyé kóo ṇgúṇgu ledre ma'dáa wá gi zía moko ndaá 'bi ené kóo simi a zíye wá.

3 Ni zíze karaba go bilámáne gi zía ṇguṇguzé bilámá ledre máa née go. Úku kóo ledre zí bulúnduzé ga bi kóo ṇguṇguní bilámá ledre máa née wá ní.

“Gi zía bi kóo mimbé'demá esị́ royé ní,
zíma kóo mócụ́ éyị́ máyá,
‘Bilámá bi bi kóo máyémeómo gi ro zíye
ógụ 'dówụ́royé doa ní, utúasání
lolụ ógụ doa wá.’ ”

Abú kenée ndotó, moko ené ụkụ́ kóo go kú simi sịndị́ kadra 'bi ótoógụ do sogo káṇgá.

4 Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Lomo 'dowụ́ kóo roné gi simi moko bi kóo ndịsị méngị a ní, simi sị́lị́ ịnyị doa gbre (7).”

5 Ni kpá miékéne simi ngíti bi simi miéké kúrú Lomo kídí, “Bilámá bi bi kóo máyémeómo gi ro zíye ógụ 'dówụ́royé doa ní, utúasání lolụ ógụ doa wá.”

6 Ni kpá fú miyémené kídí 'dówụ́ro née ngíti géyị 'yị e niyí karanée ndíki a ye. Yée ga bi kóo ukuní bilámá ledre née zíye ngárá iliní ṇgúṇgu a wá ní, Lomo utúasá í'bí 'dówụ́ro née zíye wá.

7 Nda gi 'dá'ba gi do kací tụ́'dụ́ simibi zí Lomo úku ledre zí Dawídi káa zí bi kóo odro zí bulúnduzé ga kóo 'desị ní kídí,

“Karaba ndéréne 'dá'dá, togụ́ Lomo odro
go zíse yá,

3:11 **3:11** Ke'bị 'bi Dawídi e 95:7-11 **3:15** **3:15** Ke'bị 'bi Dawídi e 97:7,8 **4:3** **4:3** Ke'bị 'bi Dawídi e 95:11
4:4 **4:4** Dosị éyị e 2:2 **4:5** **4:5** Ke'bị 'bi Dawídi e 95:11 **4:7** **4:7** Ke'bị 'bi Dawídi e 95:7-8

ndásé ésị 'dụ́tụ mbílíse 'du'dorụ́ kí
úwú a wá.”
8 Idí kóo Yósuwa i'bí 'dówụ́ro bɨ kóo Lomo
uku ledre a née bo zí owụ́ 'bɨ Isɨréle ga
kóo nderé kíye do bi bɨ kóo Lomo uku
ledre a ní, káa bɨ Lomo uku andá ené lolụ
ledre ngíti sịndị́ kadra 'bɨ 'dówụ́ro wá.*
9 Ledre née 'dodo kídí, ngíti bɨlámá
'dówụ́ro nɨ bo Lomo nɨ í'bí a zí 'yị ga bɨ
ṇguṇguní ledre ené go ní.
10 'Yị máa yée ga bɨ Lomo nɨ í'bí 'dówụ́ro
née zíye ní, kụ́rụ́ moko mengị lolụ yée
wá, cé káa zí bɨ kóo Lomo 'dowụ́ roné
sɨmɨ bɨ kóo mengịonzó moko 'bɨ ótoógụ
éyị́ e ní.
11 Káa zí bɨ goó kenée ní, idízé tóro ngbúó
gɨ ro zí Lomo í'bí 'dówụ́ro née zíze káa bɨ
azé zángá a káa zí bɨ kóo bulúnduzé ga
kóna zangání ní.
12 Owụ́ 'bɨ Babá e, ledre 'bɨ Lomo nɨ
kí roko'bụné, zía ídíne kpá afaáfa káa
zí bɨkafu maku ní. Idí óṇgolóko sɨmɨsé
gberé zía ólụ́ ndịsịné sɨmɨ mɨmbé'desé,
zía ówoónzó ledre ga bɨ íri kí sómụ́ ledre
esé e kpá mbá gɨ ro zí Lomo 'décịyéme
ngbanga gɨ roa káa zí bɨ owoyeme ní.
13 Lomo owoofụ ledre go, éyị́ bɨ kịé'do
káa azé útúásá ótoécị a yaá owo wá ní
ndaá. Ledre e nɨyí zí Lomo mbá do nyárá
bi. Née 'yị bɨ karanée azé tóro kó'dụ́ a
kadra 'décị ngbanga ní.

Ndazé ótoómo kací Yésụ wá

14 Káa zí bɨ ṇguṇguzé ledre Yésụ Owụ́
'bɨ Lomo go, nɨ ne Mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ e,
nda'balugu roné go zí 'Bụzé Lomo komo
ere ní, idízé tí fú 'dí'bi sịlịze roa ngbúó
ndazé ótoómo kací a wá.
15 Mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ ezé née owoyeme
ledre gɨ do bizé dụ́ụ́ ne. Tí bɨ ngárá ndaá
'yị lúyú ledre wá ní, zía ótoómo roné
'dó'dóne káa zí 'yị lúyú ledre ní sɨmɨ lúyú
ledre ezé e.
16 Ndazé éré ngịrị wá, idízé ódó
mɨmbé'dezé zíze ndéré ndịsịzé sị́ sịndị́
Lomo gɨ ro zía ịdrị mɨmbé'dené rozé, gɨ
do bɨ zía sáká zée karanée kí éyị́ ga bɨ
ilizé yée ní.

5

Lomo yemeomo Yésụ káa do mbigí 'yị 'dáná éyị́

1 Mongụ́ 'yị 'dáná éyị́, Lomo ndịsị gélé
wo ne gɨ tara mbotụ 'bɨ Isɨréle e gɨ ro zía
ndịsịné íni ini zíne gɨ ro lúyú ledre 'bɨ 'yị
ené e kpá gɨ ro 'bɨ ené lúyú ledre. Zía kpá
ndịsịné kí í'bí tákpásịlị́ kpá kí 'dáná éyị́ zí
Lomo gɨ ro lúyú eyé e mbá.
2 Gɨ zía bɨ nɨ kpá 'yịma'dí kí sómụ́ ledre
'bɨ 'yịma'dí e sɨmɨné ní, togụ́ ili go 'dódo
ledre 'bɨ Lomo zí 'yị ga bɨ luyúní go ní yá,
zía ndịsị ónzó mɨmbé'dené mɨónzó ndoo.
3 Gɨ zí kéyị née ní, zía ndịsịné 'dáná éyị́
zí Lomo, idí ótoómo lúyú ledre ené kpá kí
lúyú ledre 'bɨ 'yị e 'dá'ba.
4 'Yịma'dí utúasá óto roné kí roné káa
do 'yị 'dáná éyị́ wá, Lomo ndịsị gélé 'yị e
gɨ ro moko káa zí wo née ne cé káa zí bɨ
kóo gelé ngúru mongụ́ 'yị kí ịrịné Aróna
káa do 'yị 'dáná éyị́ ní.*
5 Ledre nɨ gɨ ro Kírésịto kpá kenée, gelé
ené roné kí roné gɨ ro ídíne káa do mongụ́
'yị 'dáná éyị́ wá, Lomo gelé wo ne. Káa zí
bɨ ukuní sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kídí,
“Áyí Owụ́ 'bɨ amá,
karaba mááyí go 'Bụyị́.”
6 Nɨ kpá mɨékéne do ngíti bi sɨmɨ mɨéké
kúrú Lomo, Lomo uku kídí,
“Áyí ídí 'yị 'dáná éyị́ za fí,
káa zí Malekesédeke kóna ní.”
7 Sɨmɨ bɨ kóo Yésụ nɨ aka do sogo káṇgá
ona ní, ndịsị kóo íni ini zí Lomo za cụ́ kí
iní komoné gɨ zía owo bú kídí Lomo nɨ
dụ́ụ́ ne 'yị 'dí'bióyó umbu gɨ komo 'yị. Gɨ
zía bɨ kóo otoomo roné za mbá zí Lomo
ní, zí Lomo úwú ini ené.
8 Abú Yésụ nɨ ba za cụ́ Owụ́ 'bɨ Lomo
ní, ndịsị úwú kúrú Lomo zía ndịsịné
ụ́tụsɨmɨné kíngaya sɨmɨ 'do'dó ga bɨ ndịsị
kí ndíki wo ní.

* **4:8 4:8** Yósuwa: Yósuwa nderéokpó nda ne kí Isɨréle e gɨ do kací umbu Mụ́sa sɨmɨ káṇgá bɨ kóo Lomo uku ledre a ní. Nda gɨ kací tụ́'dụ́ sɨmɨbi gɨ do kací umbu Yósuwa zí Dawídi nda ídíne mongụ́ ngére 'bɨ Isɨréle e. * **5:4 5:4** Aróna: Aróna e kí Mụ́sa nɨyí do lúndu. Nɨyí gɨ sɨmɨ kúfú 'yị ga ndịsịní ndólo yée Lévị ní. Zí Lomo gélé Aróna zía ídíne káa do mɨzefị 'yị 'dáná éyị́ zíne. **5:5 5:5** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 2:7 **5:6 5:6** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 110:4

9 Gɨ zí kéyị née zía útúásáne kací komo
Lomo káa do mbigí 'yị 'dáná éyị́, kpá 'yị
í'bí trịdrị bɨ za fí ní zí 'yị ga bɨ ndịsịní óto
úndrua ní.
10 Née sị́ ledre bɨ Lomo i'bí roko'bụ zía,
zía ídíne mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ kí ndịsị
ótoyéme ledre gɨ ro 'yịma'dí e káa zí bɨ
kóo Malekesédeke ndịsị méngị a ní.

Idízé í'bí rozé gɨ ro ledre 'bɨ Lomo

11 Owụ́ 'bɨ Babá e, tụ́'dụ́ ledre e nɨyí bo
gɨ ro zíze 'dódo yée zíse, utúasání ólụ́ sɨmɨ
dosé wá gɨ zía bɨ nyikiri dosé nɨ yị́ ené
ndoo ní.
12 Káa bɨ ásé ídí ba kóo goó se 'yị 'dódo
ledre 'bɨ Yésụ zí ngíti géyị 'yị e. Sɨmɨ ledre
ga gére née mbá, ílisé idíní kpá fú ndịsị
'dódo ledre mɨnzénzéré ledre 'bɨ Lomo
zíse mɨ'dódo. Ásé aka yị́ esé fú lá káa
zí owụ́ ga bɨ soyé ụtụ aka gɨ ro zíye ánu
ndụkụ kíe wá ní, ílisé aka yị́ esé fú lá
umba gɨ ro ụ́lụ́ a.
13 Ídísé ówo a kídí owụ́ owo ené don-
gará bɨlámá ledre kí bɨsinyí a wá, owo yị́
ené dụụ́ umba ené bɨ ndịsị ụ́lụ a ní.
14 Mɨngburoko 'yị e ndịsịní ánu ndụkụ
ye gɨ zía owoní dongará bɨlámá ledre kí
bɨsinyí a go bú sɨmɨ ledre ga bɨ ndịsịní
sómụ́ yée kpó kpó kpó ní.

6

1 Káa zí bɨ goó kenée ní, odụ ledre esé
ndaá ídí lá dụụ́ mɨzefị ledre 'bɨ Kírésịto
kóo 'dodoní zíse ní, ledre 'bɨ ótoómo lúyú
ledre do ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo ní wá.
Ídísé ówo rómo ledre nda gɨ do yée ga
gére née 'dá'dá. Cíyí ledre 'bɨ Lomo idí
ngbóró sɨmɨsé rómo wo née kíngaya gɨ ro
zíse ídíse kí roko'bụsé.
2 Ledre máa yée ga bɨ kóo 'dodoní yée
zíse gɨ ro babatịza kí ledre 'bɨ óto sị́lị́
do'yị, kí ledre 'bɨ úru 'yị e nda kpá kí
ledre ngbanga bɨ karanée Lomo nɨ 'décị a
sɨmɨ odụ sịndị́ kadra ní, ndásé tóro tí fú
lá dụụ́ do yée ga gére née wá.
3 Cíyí ledre 'bɨ Lomo idí ngbóró sɨmɨsé
rómo yée ga gére née kíe gɨ zía née ledre
bɨ Lomo ma'dáa ili gɨ zíze ní.
4 Togụ́ 'yị bɨ kóo 'dodoní ledre 'bɨ Lomo
go zía, zía ṇgúṇgu a go, zí 'Dówụ́ Lomo
ógụ ndịsịné go sɨmɨ a,
5 uwú yeme kóo kúrú Lomo go
bɨlámáne, owoyeme kpá go kídí karanée,
née nɨ ídí kí roko'bụ ledre e zíne.
6 Zía ndá'bané óyó sogoné zí ledre ga
gére née yá, Lomo utúasá ídí kí rokinyi
gɨ ro 'dí'bilúgu wo wá gɨ zía nɨ nda yị́ ené
go káa zí éyị́ bɨ 'di'biní Owụ́ 'bɨ Lomo kpá
úfu ándá wo mɨkándané ní.
7 Togụ́ 'yị o'do yáká zí iní é'dịné do
kúfú ené bɨlámáne, zía 'dí'bi éyị́ mɨánu
kíngaya yá, née úndru 'bɨ Lomo.
8 Yáká bɨ ngárá éyị́ mɨánu ndaá sɨmɨ a
wá, tó'dó ụ'bụ 'dụtụ wo lá ne yeré ní,
úndru 'bɨ Lomo ndaá sɨmɨ a wá, nɨyí
óngbóóyó a mbá 'dá'ba.
9 Owụ́ 'bɨ Babá e, abú ukuzé ledre káa
zí ga gére née zíse yá, owozé yị́ ezé bú
kídí trịdrị bɨ za fí ní Lomo nɨ í'bí a zíse.
10 Lomo nɨ 'yị méngị yeme ledre zí 'yị e.
Bɨlámá ledre ga bɨ za mbá méngịsé yée
zía, zíse í'bí rosé kí 'búne ndịsị sáká 'yị
ené e ní, ledreyé lịgị wo wá. Nɨ karanée
'décị ngbanga esé bɨlámáne.
11 Ídísé kpá fú ndịsị óto 'bú lafúse e
kenée gị sɨmɨ odụ sịndị́ kadra bɨ karanée
Yésụ nɨ í'bí trịdrị bɨ za fí zíse sɨmɨ a ní.
12 Ngịdrị ndaá méngị sée wá. Ídísé ídí
káa zí lafúse ga bɨ kóo ṇguṇguní ledre
Yésụ gɨ zíse 'dá'dá, nɨyí ba ndịsị ụ́tụsɨmɨyé
do tóroyé kpá fú ngbúó gị sɨmɨ sịndị́ kadra
bɨ karanée zí Lomo í'bí trịdrị bɨ za fí zíye
sɨmɨ a ní.

Éyị́ bɨ Lomo uku go ní, nɨ méngị roné

13 Lomo uku kóo ledre zí bulúnduzé
Abarayáma, nda lá gɨ zía bɨ ngíti Lomo bɨ
romo do Lomo ma'dáa ndaá ní, zía lóbụ́
roné kí roné kídí,
14 “Máa Lomo, ledre bɨ máúku go ní,
mááyí méngị a. Mááyí í'bí úndru zíyị,
zí bulúnduyị́ e étrịyé do ídíye tụ́'dụ́ tụ́'dụ́
tụ́'dụ́.”
15 Sɨmɨ bɨ kóo Abarayáma uwú ledre
née kenée ní, sịkpị ené kóo mɨmbé'dené
'dága wá, onzó kóo mɨmbé'dené ndoo, gị
zí Lomo kóo í'bí éyị́ bɨ mocụ́ ledre a ní zía.

6:14 6:14 Dosị́ éyị́ e 22:17

16 'Yịma'dí e ndịsịní lólóbụ́ kí ịrị
mingburoko 'yị eyé e gi ro do ówo a kídí
ledre bi yée ukuní ba ni ma'díi.
17 Ni kpá kenée gi ro Lomo. Togụ́ uku
ledre go, ili zí 'yị ené ga bi née uku ledre
zíye née ówo a kídí ledre bi née uku ní ni
ma'díi, zía lóló'bụ́.
18 Togụ́ Lomo uku ledre go yá oyólo'bó
ené e wá zía lólóbụ́ gi ro zíne ódóngéṛị
ledre bi née uku go ní zía ídíne kenée.
Née sị́ ledre bi kací kadra mbá ndịsịzé óto
komozé gi ro ledre bi uku go ní.
19 Mióto komozé bi otozé ro Lomo ní i'bí
roko'bụ go zíze gi ro zíze ólụ́ókpóze do
mongụ́ bi 'bi Lomo kpụrụ́ gi tara mbotụ
bi odó'dụtụní kí mongụ́ mbílí bongó ní.*
20 Yésụ nderéụtụ roné gi zíze go fị ne
íri kpụrụ́ gi tara mbotụ máa née káa
do mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ e za fí cé káa zí
Malekesédeke ní.

7

Malekesédeke 'yị 'dáná éyị́

1 Malekesédeke ni kóo ngére 'bi ngíti
gara ndoloní Salímu, ni kpá 'yị 'dáná éyị́
zí mbigí Lomo. Simi bi kóo Abarayáma
nda'baogụ gi simi okó bi kóo romo komo
ezeokó née simi a ní, zí Malekesédeke
ndéréne zía úku ledre zí Abarayáma kídí,
"Lomo bi roko'bụa ofụ go ní, bi otoogụ
ere kí do sogo káṇgá ní idí ídí kíyị."
2 Nda gi ore zí Abarayáma 'dí'bi
tákpásị́lị́ kị́é'do gi simi sokó 'bi éyị́ ga
bi ngakaní yée gi simi okó ní í'bí yée
zí Malekesédeke. Ịrị bi Malekesédeke
ní, ini ledre gi simi a kídí, "Mbigí 'yị 'bi
Lomo." Kpá kí ledre bi kídí ngére 'bi
Salímu ní, ini ledre gi simi a kídí, "Ngére
'bi bikịdrị́."*
3 Ịrị 'bụa kí ịrị mbágáa kpá kí
bulúnduga ndaní miékéye simi miéké
kúrú Lomo wá. Gbawá ledre gi ro
miárá a kí miúyu a 'yị ówo a ndaá. Ni yị́
ené cé káa zí Owụ́ 'bi Lomo ní, 'yị 'dáná
éyị́ 'bi Lomo za fí odụ a ndaá.
4 Lúrúsé aka ledre Malekesédeke kí
ówó zí Abarayáma. Zía ịnyịné za cụ́ ne
'dí'bi tákpásị́lị́ í'bí a zí Malekesédeke gi
ro óto úndru Lomo kíe.
5 Gi zí kéyị́ née, ni miékéne simi lorụ
bi Mụ́sa eké ní kídí 'yị 'dáná éyị́ ga bi gi
simi bulúndu Lévị ní, idíní ndịsị 'dó'dụ́
tákpásị́lị́ gi zí 'yị e za mbá abú kpá yée ga
bi niyí kéye do lúndu gi simi bulúnduyé
Abarayáma ní.
6 Abú Malekesédeke ndaá gi simi
bulúndu Lévị wá, zía 'dí'bi tákpásị́lị́ gi zí
Abarayáma zía kpá úku ledre, Lomo idí
í'bí úndru zí Abarayáma tí bi Lomo i'bí
úndru go zí Abarayáma ma'dáa ní.
7 Ni miówoné kídí, 'yị í'bí úndru romo
do 'yị bi 'di'bi úndru ní.
8 Abú 'yị 'dáná éyị́ ga bi gi simi bulúndu
Lévị ndịsịní née 'dí'bi tákpásị́lị́ yá, niyí
úyu miúyu gi zía niyí 'yịma'dí e. Tí lá
Malekesédeke ni 'bi ené yị́ ené trịdrịné
za fí.†
9 Abú bulúndu Lévị ndịsịní kóo 'dó'dụ́
tákpásị́lị́ ga gére née ye yá, née kpá fú
tákpásị́lị́ bi kóo Lévị i'bí zí Abarayáma
í'bí a zí Malekesédeke ní.
10 Ukuní ledre née kenée gi zía
simi bi Abarayáma ni í'bí tákpásị́lị́ zí
Malekesédeke ní, ndikiní aka kóo Lévị
wá.

'Dáná éyị́ 'bi 'yịma'dí e 'di'bioyó ené lúyú ledre wá

11 Abú lorụ bi kóo Mụ́sa eké ní uku
kídí 'yị 'dáná éyị́ idíní ídí dụụ́ gi simi
kúfú Lévị yá, 'dáná éyị́ eyé 'di'bioyó ené
lúyú ledre gi ro 'yị e wá. Née sị́ ledre bi
kasaogụní mikánda 'yị 'dáná éyị́ káa zí
Malekesédeke ndaá kúfú Lévị kí Aróna gi
zía wá ní.
12 Ni lengbe kenée togụ́ mikánda 'yị
'dáná éyị́ ni go ógụ wo bi ngárá ndaá

* **6:19 6:19** Mongụ́ 'yị 'dáná éyị́: Mongụ́ 'yị 'dáná éyị́ e ndịsị ólụ́ simi 'Dịcị́ 'bi Lomo máa née íri kpụrụ́ gi ku mbotụ bi odó'dụtụní kí mongụ́ mbílí bongó ní gi ro 'dáná éyị́ zí Lomo bi kí roko'bụné ní kí'di kéṛị́ simi simibi kị́é'do gi zía Lomo ma'dáa ndịsị ndịsị ore. Ólo Lévị 16:2. **7:1 7:1** Dosị́ éyị́ e 14:14-20 * **7:2 7:2** Zí Abarayáma í'bí tákpásị́lị́ gi simi éyị́ ga bi ogụ kíe gi simi okó ní zí Malekesédeke. I'bí kị́é'do gi simi sokó. † **7:8 7:8** Isiréle e ndịsịní ífi simi éyị́ eyé ga bi gi yáká ní sokó, zíye í'bí kémbị́ bi gi simia zí bulúndu Lévị e káa zí bi kóo Abarayáma i'bí tákpásị́lị́ zí Malekesédeke ní.

gɨ sɨmɨ bulúndu Lévị wá ní, nɨyí aka óyóló'bó lorụ bɨ 'bɨ Mụ́sa ní kí.
13 Máúku ledre née gɨ ro Ngére Yésụ,
ndaá 'bɨ ené gɨ tara mbotụ 'bɨ 'yị 'dáná
éyḭ sḭ mbayi 'bɨ Lomo gɨ do sogo káṇgá ba
wá, 'bɨ ené mɨméngị moko ené nɨ kpḭ.
14 Ngére ezé Yésụ bɨ ukuní ledre a née
ndaá 'bɨ ené gɨ tara mbotụ máa bɨ 'bɨ Lévị
ní wá, nɨ 'bɨ ené yḭ ené gɨ tara mbotụ bɨ
'bɨ Zụ́da ní. Sɨmɨ ledre ga bɨ za mbá Mụ́sa
eké yée ní, ịfḭ ené ịrị kúfú bɨ Zụ́da ní káa
do 'yị 'dáná éyḭ wá.
15 Ma'díi, nɨ mɨútúásáne gɨ ro
zí mɨkánda yéme ledre ídíne togụ́
ngíti mɨkánda 'yị 'dáná éyḭ káa zí
Malekesédeke nɨ goó bo ní.
16 Mɨógụ a bɨ zía ídíne 'yị 'dáná éyḭ née
ní, ndaá 'bɨ ené gɨ zía bɨ yaá tara mbotụ
ené nɨ kú 'bɨ 'yị 'dáná éyḭ káa zí tara
mbotụ 'bɨ Lévị ní wá. Yḭ ené gɨ zía nɨ 'bɨ
ené yḭ ené trịdrịné za fí uyu ené e wá ní.
17 Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo gɨ
ro Yésụ kídí,
“Áyí ídí 'yị 'dáná éyḭ za fí,
káa zí Malekesédeke kóna ní.”
18 Mɨyéme ledre kóo yemení 'dá'dá gɨ
ro do ndḭsị gélé 'yị 'dáná éyḭ e kíe ní
oyólo'bóní go gɨ zía utúasá ené óto 'yị zía
ídíne mbigí 'yị 'bɨ Lomo wá.
19 Mɨméngị ledre ga bɨ kací lorụ bɨ Mụ́sa
eké ní, oto ené 'yị zía ídíne mbigí 'yị
'bɨ Lomo wá, éyḭ bɨ nɨ nda goó bo ní,
mɨkánda yéme ledre 'di'bi nda bi goó
ne. Née nda go mɨyéme ledre máa bɨ nɨ
'dí'biógụ zée gbóo kí Lomo ní.

Yésụ nɨ 'yị 'dáná éyḭ bɨ nɨ trịdrịné za fí ní

20 Mɨógụ Yésụ bɨ káa do 'yị 'dáná éyḭ ní
ndaá 'bɨ ené káa zí 'bɨ ngíti géyị 'yị 'dáná
éyḭ e ní wá. Lomo lobụ́ 'bɨ ené gɨ roa za
cụ́ lóbụ́ gɨ ro zía ídíne káa do 'yị 'dáná éyḭ.
21 Zí Lomo úku ledre gɨ ro Yésụ kídí,
“Ledre 'bɨ Ngére Lomo bɨ mááyí úku a ba,
máóyóló'bó wá,
‘Áyí ídí 'yị 'dáná éyḭ za fí.’ ”
22 Káa zí bɨ Lomo lobụ́ kóo lóbụ́ gɨ ro zí
Yésụ ídíne káa do 'yị 'dáná éyḭ ní, bɨ ba ní
Yésụ yeme mɨkánda ledre go kí roko'bụné
kíngaya.
23 'Yị 'dáná éyḭ ga kóna ní nɨyí lengbe
tụ́'dụ́ gɨ zía nɨyí 'yịma'dí e ndḭsịní úyu
mɨúyu, togụ́ ngíti a uyu go yá, geré zí
eze a 'dí'bi bi kací a.
24 Gɨ ro Yésụ ní ndaá 'bɨ ené kenée wá,
nɨ 'bɨ ené yḭ ené 'yị 'dáná éyḭ za fí gɨ zía
uyu ené 'bɨ ené e wá.
25 Káa zí bɨ goó kenée ní, togụ́ ndḭsịzé
kací kadra mbá íni ini zí Lomo kí ịrị Yésụ
yá, Lomo nɨ yómo zée gɨ zía Yésụ ma'dáa
ndḭsị kpá fú ódro zí Lomo gɨ rozé kídí
Lomo idí yómo zée.
26 Idízé ówo a kídí Yésụ nɨ ne mongụ́
'yị 'dáná éyḭ bɨ azé óto komozé roa ní, gɨ
zía kémbḭ lúyú ledre ndaá roa wá. 'Yị e
za mbá ndḭsịní óto úndru a romo do 'bɨ
maláyika e komo ere mbá.
27 Ndaá 'bɨ ené káa zí ngíti géyị
mɨngburoko 'yị 'dáná éyḭ e zía ndḭsịné
'dáná éyḭ kací kadra mbá ní wá. 'Yị ga
bɨ ndḭsịní 'dáná éyḭ kací kadra mbá ní
ndḭsịní 'dáná éyḭ née kpá gɨ ro 'bɨ eyé lúyú
ledre kpá gɨ ro 'bɨ 'yịma'dí e. Yésụ 'daná
'bɨ ené éyḭ dụ́ụ́ kí'dí kéṛḭ sɨmɨ bɨ i'bí roné
do úyuné do mɨngbúngbu kágá ní.
28 'Yị máa yée ga bɨ nɨyí mɨngburoko
'yị 'dáná éyḭ e kací lorụ bɨ Mụ́sa eké
ní, nɨyí née lá gbékpḭ 'yịma'dí e roko'bụ
ndaá royé wá. Sɨmɨ bɨ Lomo i'bíogụ nda
mɨkánda lorụ ní, zía 'dí'bi mbigí Owụ́ 'bɨ
ené Yésụ bɨ utúasá mɨútúásá kací komoa
ní zía ídíne káa do 'yị 'dáná éyḭ za fí.

8

Mɨkánda yéme ledre

1 Sɨmɨ tụ́'dụ́ ledre ga bɨ 'dodozé yée zíse
ní za mbá, ídísé ówo a kídí wo bɨ nɨ kí
roko'bụné ní, nɨ kídí Yésụ nɨ mongụ́ 'yị
'dáná éyḭ, nɨyí cakaba mɨndḭsịyé kí Lomo
do bi kḭé'do komo ere.
2 Nɨ ndḭsị 'dáná éyḭ sɨmɨ mbigí 'Dḭcḭ 'bɨ
Lomo bɨ komo ere ní. Mbigí 'Dḭcḭ née
Ngére ụbụ́ ne, ndaá 'bɨ ené 'yịma'dí wá.
3 Káa zí bɨ mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ ndḭsị í'bí
tákpásḭlḭ e kpá kí 'dáná éyḭ e ní, Yésụ bɨ

7:17 7:17 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 110:4 **7:21 7:21** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 110:4

nɨ kpá mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ ní, nɨ kpá í'bí
'bɨ ené éyḭ zía kpá 'dáná éyḭ.
4 Idí Yésụ ma'dáa nɨ kóo ba do sogo
káṇgá ona yá, káa bɨ sḭ ledre bɨ zía kpá
ídíne 'yị 'dáná éyḭ gɨ roa ní ndaá, gɨ zía
'yị 'dáná éyḭ e nɨyí yḭ eyé goó bo ndḭsịní
'dáná éyḭ kací lorụ bɨ 'bɨ Mụ́sa ní.
5 Moko 'bɨ 'dáná éyḭ bɨ ndḭsịní méngị a
sɨmɨ 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo do sogo káṇgá ona ní,
nɨ lá dụụ́ lḭlị moko 'bɨ 'dáná éyḭ bɨ komo
ere ní. Née sḭ ledre bɨ sɨmɨ bɨ kóo Mụ́sa nɨ
ndḭsị ụ́bụ́ kụ́tụ́ gɨ ro ndḭsị íni ini zí Lomo
sɨmɨ a, zí Lomo kóo ésị sḭlḭ́ne komo a kídí,
"Ídí méngị moko ga gére née tí za cé káa
zí bɨ kóo máúku ledreyé zíyị do landa bɨ
Sináyi ní."
6 Moko 'bɨ 'dáná éyḭ bɨ Lomo i'bí zí
Yésụ méngị a ní, romo do 'bɨ ngíti géyị 'yị
'dáná éyḭ e go mbá. Kpá káa zí mɨkánda
ledre bɨ Lomo yeme gɨ rozé ní, nɨ kí
ledrené owóowó rómo do kụrú a bɨ kóo
'dá'dá ní mbá. Gɨ zía Yésụ toro 'dá'dá ne.
7 Idí mɨzefḭ yéme ledre kóo 'dá'dá ní
mengị kóo moko bo bɨlámáne, káa bɨ
Lomo yeme ené kóo ngíti mɨkánda ledre
wá.
8 Lomo owo bú bɨlámáne kídí ledre
kóo née yeme ní, 'yịma'dí e nderéní eyé
kací a wá, gɨ zí kéyị née ní, zía úku ledre
kídí,
"Sịndḭ kadra nɨ ógụ,
zíma yéme mɨkánda mɨyéme ledre
kí kúfú Isɨréle
kpá kí bulúndu Zụ́da e.
9 Mɨkánda ledre bɨ mááyí yéme a ní nɨ kpḭ
gɨ zí wo bɨ kóo
máyéme gɨ ro bulúndusé e
sɨmɨ bɨ máútú zíye 'dá'dá
zíma 'dí'biógụ yée gɨ sɨmɨ Ízibiti ní.
Gɨ zía ledre bɨ máyéme gɨ royé ní ndaá 'bɨ
ené zíye kí ledrené owóowó wá.
Gɨ zía bɨ mengịní ledre kenée ní, zíma
óyó sogomá zíye.
10 Ba nda go mɨkánda mɨyéme ledre bɨ
mááyí yéme a kí 'yị 'bɨ Isɨréle e
gɨ kací a ba.
Mááyí 'dódo lorụ amá e zíye ówoyéme a,
zí cíyí a ólụ́ne ngḭrị sɨmɨ mɨmbé'deyé.
Nda née zíma ídíma Lomo bɨ zíye ndḭsịyé
óto úndru a,
gɨ zía nɨyí go 'yị amá e.
11 Nda gɨ ore, 'yị bɨ nɨ ídíáká yaá owoyeme
máa káa do Ngére eyé wá,
ili kpá fú do 'dódo ledre amá zíne ní
ndaá.
Nɨyí go za mbá 'yị ga bɨ owoyemení máa
go ní,
mɨngburoko 'yị e kí mɨnzéré owụ́ e
mbá.
12 Gɨ zía bɨ owoyemení máa go ní, ledre
ga bɨ kóo luyúní yée 'dá'dá ní mbá
máótoómo yée go mbá,
mááyí lụ́lụóyó yée gɨ royé za mbá
'dá'ba."
13 Ledre máa wo bɨ Lomo yeme ba ní,
nɨ mɨkánda yéme ledre. Gɨ zía ledre máa
wo bɨ kóo yeme 'dá'dá née nɨ yḭ eyé go
kụrúne, moko ndaá lolụ sɨmɨ a wá nɨ ụ́kụ́
ené mɨụ́kụ́.

9

Lorụ gɨ ro mɨzefḭ yéme ledre

1 Ídísé ówo a kídí, mɨzefḭ ledre kóo
Lomo yeme zí bulúndusé ga kóna ní,
í'bí kóo lorụ káa do mɨsi'di 'bɨ ndḭsị óto
úndruné zíye, zía kpá úku ledre idíní ụ́bụ́
kụ́tụ́ káa do 'dḭcḭ zíne gɨ ro do ndḭsị íni ini
sɨmɨ a zíne.
2 Sɨmɨ bɨ ụbụ́ní kụ́tụ́ née ní ní, zíye ífi
sɨmɨ a gbre kí mbílí bongó. Mɨzefḭ sɨmɨ a
bɨ mɨ'dí tara mbotụ ní, zíye 'dí'bióto éyḭ
bɨ ndḭsịní ụ́ndụóto pho'dụ doa ní, kí
tarabíza kpá kí ambata bɨ yemení kí ịrị
Lomo ní mbá sɨmɨ a ore. Ndḭsịní ndólo
sɨmɨ 'dḭcḭ máa née kídí, Bi 'bɨ Lomo.
3 Nda sogo mbílí bongó bɨ ingí'dụtụní
zaá yana íri ní, ndoloní 'bɨ eyé sɨmɨ 'dḭcḭ
máa wo née kídí, Mongụ́ Bi 'bɨ Lomo.
4 Éyḭ ga bɨ 'di'biotoní yée sɨmɨ bi máa
wo née íri ní, nɨyí 'bɨ eyé mbá kpḭ. Nɨyí
mbayi bɨ o'bóní gɨ sɨmɨ dábu gɨ ro ndḭsị
óngbó abụ́rengú kí bɨlámá ndonyoné doa
gɨ ro zí cika a ndḭsị ndéréne zí Lomo ní,
nda kí sondụ́ụ bɨ kụrụruní sɨmɨ a kí roa
mbá kí dábu, née sondụ́ụ 'bɨ yéme ledre.
Do 'dí'bióto owụ́ pheṛé bɨ o'bóní gɨ sɨmɨ
dábu kí éyḭ mɨánu bɨ kóo Lomo ndḭsị

8:5 8:5 Ólụ́ógụ 25:40 **8:12 8:12** Yeremáya 31:31-34

ụ́cụ́ógụ a gɨ komo ere ndolonɨ́ mána* ní,
kɨ́ ngbángbá 'bɨ Aróna bɨ mbílía ndɨ́sɨ́
ụ́'bụ mɨụ́'bụ gɨ zɨ́ roko'bụ 'bɨ Lomo ní, nda
kpá kɨ́ mɨsɨsɨlekpe tutú bɨ ekénɨ́ lorụ 'bɨ
mɨyéme ledre 'bɨ Lomo bɨ sokó ní roa.
5 Do yéme lɨ́lɨ́ éyɨ́ e gbre káa zɨ́ lɨ́lɨ́
maláyika e ní, zɨ́ye yáya fúndúye mbá
mɨyáya do sondụ́ụ́ kɨ́'dí bɨ ndɨ́sɨ́nɨ́ óyụ
sámá bɨ gɨ ro zɨ́ Lomo 'dí'bióyó lúyú ledre
'bɨ 'yɨ́ma'dí e ní. Utúasázé úku yéme
ledre gɨ ro ledre máa née wá.
6 Sɨmɨ bɨ 'yɨ́ 'dáná éyɨ́ e yemeonzónɨ́ éyɨ́
ga gére née go mbá kenée ní, zɨ́ye nda
ndɨ́sɨ́ ólụ́ye sɨmɨ mɨzefɨ́ sɨmɨ kụ́tụ́ née ndɨ́sɨ́
íni ini zɨ́ Lomo kacɨ́ kadra mbá.
7 Sɨmɨ odụ sɨmɨ 'Dɨ́cɨ́ 'bɨ Lomo máa bɨ
'bɨ ené Mongụ́ Bi 'bɨ Lomo ní, mongụ́ 'yɨ́
'dáná éyɨ́ e ndɨ́sɨ́ lengbe ólụ́ sɨmɨ a íri dụ́ụ́
ne sɨmɨ sɨmɨbi kɨ́é'do kpá kɨ́'dí kéɨ́.† Togụ́
olụ́ go íri yá, ndɨ́sɨ́ lengbe íni ini zɨ́ Lomo
kɨ́ óyụ sáma bangá bɨ gáa oṇgoonzónɨ́ ní
gɨ ro zɨ́ Lomo lụ́lụ́óyó lúyú ledre ené, kpá
kɨ́ lúyú ledre bɨ 'yɨ́ e luyúnɨ́ ngárá owonɨ́
wá ní.
8 'Dówụ́ Lomo ndɨ́sɨ́ 'dódo ledre máa ga
ba zɨ́ze ne, kɨ́dí 'yɨ́ ndaá ólụ́ do Mongụ́ Bi
'bɨ Lomo née wá, káa zɨ́ bɨ 'yɨ́ e ndɨ́sɨ́nɨ́
aka lódụ́ ba fú mɨsi'di bɨ kóo lorụ 'bɨ Mụ́sa
'dodo ndɨ́sɨ́nɨ́ íni ini kɨ́e zɨ́ Lomo sɨmɨ kụ́tụ́
ní.
9 Lɨ́lɨ́ ledre née 'dodo karaba zɨ́ze kɨ́dí,
bangá ga bɨ kóo ndɨ́sɨ́nɨ́ óṇgoónzó yée
'dáná éyɨ́ kɨ́e zɨ́ Lomo ní, utúasá ené óto
'yɨ́ zɨ́a ídíne mbigí 'yɨ́ 'bɨ Lomo wá.
10 Lorụ ga gére née nɨ yɨ́ eyé lá gɨ ro zɨ́
'yɨ́ma'dí e ánu éyɨ́ kpá kɨ́ éwé éyɨ́ e nda
kpá kɨ́ ledre 'bɨ lúgu éyɨ́ e. Ambá yéme
ledre née nɨ dụ́ụ́ gɨ ro kụ́ṛụ'bụ 'yɨ́ma'dí,
'búó togụ́ sɨndɨ́ kadra ogụ go zɨ́ Lomo
óyóló'bó ledre ga gére née ne.

Ledre sáma Yésụ owó romo do 'bɨ bangá

11 Bɨ ba ní Yésụ ogụ nda go cụ́ ne. Nɨ
goó ne mongụ́ 'yɨ́ 'dáná éyɨ́ zɨ́ze sɨmɨ 'Dɨ́cɨ́
'bɨ Lomo komo ere. Moko ené ndaá kɨ́ bi
máa yée ga bɨ 'yɨ́ma'dí yemenɨ́ ye kɨ́ ɨ́rɨ́
Lomo do sogo káṇgá ona ní wá.
12 I'bí mbigí kụ́ṛụ'bụné bɨ romo do
bangá e ní do úyuné káa do mongụ́ 'yɨ́
'dáná éyɨ́. Zɨ́a ólụ́ne sɨmɨ Mongụ́ Bi 'bɨ
Lomo kɨ́ mbigí sámané. Gɨ zɨ́ kéyɨ́ née,
zɨ́ Lomo geré lụ́lụ́óyó lúyú ledre ezé 'bɨ
'yɨ́ma'dí e za fí.
13 Sáma bangá kɨ́ mbụkụ bangá ga bɨ
ongbónɨ́ yée zɨ́ 'yɨ́ 'dáná éyɨ́ ndɨ́sɨ́ óyụ yée
ní, ndɨ́sɨ́nɨ́ lúgu lá dụ́ụ́ gbékpɨ́ ro 'yɨ́ma'dí.
14 Sáma Kɨ́résɨ́to utúasá dụ́ụ́ ne
lúguráyi 'yɨ́ e gɨ sɨmɨ lúyú ledre gɨ zɨ́a
'Dówụ́ Lomo i'bí roko'bụ ne zɨ́ Yésụ
ma'dáa zɨ́a í'bí roné zɨ́ umbu do úyuné
káa do mongụ́ 'dáná éyɨ́ zɨ́ Lomo. Gɨ ro
zɨ́ sáma née lúguráyi sómụ́ ledre ezé káa
bɨ azé ndɨ́sɨ́ sómụ́ ledre ga bɨ nɨ 'dí'biógụ
zɨ́ze umbu ní, gɨ do bɨ zɨ́ze ndɨ́sɨ́zé méngɨ́
moko zɨ́ Lomo bɨ trɨ́drɨ́ ní.
15 Gɨ zɨ́a bɨ i'bí roné zɨ́ umbu ní, zɨ́a ndɨ́sɨ́
ódroné do bi kacɨ́ 'yɨ́ma'dí e zɨ́ Lomo gɨ zɨ́a
'di'biogụ mɨkánda mɨyéme ledre 'bɨ Lomo
go zɨ́ 'yɨ́ma'dí e gɨ ro zɨ́ye ndíki trɨ́drɨ́ bɨ
za fí ní. Sɨ́ ledre bɨ uyu gɨ roa ní, nɨ gɨ
ro úgú go 'yɨ́ e gɨ sɨmɨ lúyú ledre bɨ kóo
luyúnɨ́ sɨmɨ kụ́ṛú mɨyéme ledre kóna ní.
16 Káa zɨ́ ledre bɨ gɨ ro odụ kúrú 'yɨ́ ní.
Togụ́ 'yɨ́ ukuomo ledre zɨ́a úyuné yá, 'yɨ́
ga bɨ 'yɨ́ née ukuomo ledre née zɨ́ye ní,
idínɨ́ méngɨ́ a tɨ́ kenée gɨ zɨ́a née ledre bɨ
'yɨ́ née ili ní.
17 Togụ́ 'yɨ́ nɨ aka kɨ́ komoné yá, ledre
bɨ nɨ úku a ní owó ené e wá, ledre née
nɨ ówó komo 'yɨ́ e zɨ́ye méngɨ́ a nda gɨ do
kacɨ́ umbua.
18 Née sɨ́ ledre bɨ sɨmɨ mɨzefɨ́ mɨyéme
ledre bɨ dongará Lomo kɨ́ 'yɨ́ma'dí e gɨ
ro zɨ́a ídíne kɨ́ roko'bụné yá, ili zɨ́ sáma
ndé'yɨ́ne gɨ zɨ́a té kí ní.
19 Sɨmɨ bɨ Mụ́sa 'dodo asá lorụ 'bɨ Lomo
go zɨ́ 'yɨ́ 'bɨ Isɨréle ní, zɨ́a 'dí'bi mbílí tɨyɨ́ kɨ́
mɨmoli kálá bangá zɨ́a ésɨ́ yée sɨmɨ sáma
owụ́ ɨ́tɨ́ kɨ́ ína gáa oṇgoonzónɨ́ ní, óyụ
yée ro bụ́kụ 'bɨ lorụ 'bɨ Lomo nda kpá kɨ́
'yɨ́ma'dí e.
20 Sɨmɨ bɨ nɨ ndɨ́sɨ́ óyụ sáma ma'dáa ní,
"Zɨ́a úku ledre kɨ́dí, sáma ba 'dodo go kɨ́dí

* **9:4 9:4** Mána: Née éyɨ́ mɨánu bɨ kóo Lomo ndɨ́sɨ́ ụ́cụ́ógụ a zɨ́ Isɨréle e gɨ komo ere sɨmɨ bɨ nɨyí sɨmɨ súwú kɨ́ sɨmɨbi cɨ́ gbre ní. Ólo Ólụ́ógụ 16:1-36. † **9:7 9:7** Ólo ledre gɨ ro ledre bɨ mengɨ roné sɨmɨ ba sɨmɨ Lévɨ 16. **9:20 9:20** Ólụ́ógụ 24:8

ledre bɨ Lomo yeme wo dongaráne kɨse
'yịma'dí e ní nɨ ma'díi.”
21 Zɨa kpá óyụ sáma née ro kụ́tụ́ kpá kɨ́
éyḭ ga bɨ ore ndịsịní íni ini kɨe zɨ́ Lomo ní
mbá.
22 Nɨ kenée gɨ zɨa lorụ 'bɨ Lomo uku kɨdí
éyḭ e mbá nɨyí útúásá kacɨ́ komo Lomo
'búó togụ́ sáma nde'yḭ go gɨ royé. Kpá
kenée née Lomo nɨ ótoómo lúyú ledre
'bɨ 'yịma'dí e 'búó togụ́ sáma nde'yḭ go gɨ
royé.
23 'Dáná éyḭ ga bɨ za mbá 'yḭ 'dáná éyḭ e
ndịsịní 'dáná yée kɨ́ bangá do sogo káṇgá
ona gɨ ro óto 'yḭ e ídíye mbigí 'yḭ ga bɨ 'bɨ
Lomo ní, ndaní née mbigí a wá, née lḭ́lḭ a.
Mbigí 'dáná éyḭ nɨ wo bɨ kɨ́ éyḭ bɨ gɨ komo
ere ní.
24 Kɨ́résịto 'daná 'bɨ ené éyḭ do bi máa
wo bɨ 'yịma'dí e yemení ye kɨ́ sḭ́lḭye kɨdí
née bi 'bɨ Lomo ní wá. Bi máa wo bɨ
'yịma'dí yemení ye ní, née lá lḭ́lḭ 'Dḭcḭ 'bɨ
Lomo bɨ komo ere ní. Ndịsị 'bɨ ené yḭ
ené geré sɨmɨ mbigí 'Dḭcḭ bɨ 'bɨ Lomo ní
kɨ́ Lomo do bi kḭ́é'do komo ere íri za fí.
25 Nderé ené 'bɨ ené do Mongụ́ Bi 'bɨ
Lomo kɨ́'dí tụ́'dụ́ gɨ ro úyuné káa do 'dáná
éyḭ gɨ rozé káa zɨ́ bɨ Mongụ́ 'yḭ 'dáná
éyḭ e bɨ do sogo káṇgá ndịsịní ndéré ándá
royé mɨndéré ándá kacɨ́ sɨmɨbi e mbá do
Mongụ́ Bi 'bɨ Lomo ní kɨ́ sáma bangá e
ndḭsị óyụ yée wá.
26 Idí née kóo mbigí ledre bɨ Lomo yeme
ne kɨdí 'dáná éyḭ idí méngḭ roné kɨ́'dí
tụ́'dụ́ ní yá, káa bɨ Yésụ nɨ úyu ándá roné
mɨúyu ándá tónóne kú gɨ sɨmɨ kadra bɨ
kóo Lomo yeme do sogo káṇgá ba ní ní.
Ḟ'ɨ, ogụ do sogo káṇgá lá dụ́ụ́ kɨ́'dí kḛ́rḭ́ do
úyuné gɨ ro 'dí'bióyó lúyú ledre ezé za fí.
27 Gɨ zɨa Lomo yeme go kenée kɨdí
'yịma'dí e idíní úyu dụ́ụ́ kɨ́'di kḛ́rḭ́ nda gɨ
do kacɨ́ mɨzefḭ umbu née zɨ́ne nda 'décḭ
ngbangayé.
28 Cé káa zɨ́ bɨ kóo Kɨ́résịto uyu dụ́ụ́
kɨ́'di kḛ́rḭ́ gɨ ro zɨ́ Lomo ótoómo lúyú
ledre 'bɨ 'yịma'dí e gɨ ro karanée zɨ́ne
kpá ndá'baógụ ándá roné do sogo káṇgá.
Mɨndá'baógụ a née ndaá lolụ kpá gɨ ro
'dí'bióyó lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e wá,
nda gɨ ro í'bí trịdrị bɨ za fí ní zɨ́ 'yḭ
máa yée ga bɨ ndịsịní óto komoyé gɨ ro
mɨndá'baógụ a ní.

10

Yésụ nɨ mbigí 'yḭ 'dáná éyḭ

1 Tụ́'dụ́ ledre ga bɨ za mbá Mụ́sa eké
yée káa do lorụ ní, ndaní eyé mbigí
ledre ma'dáa wá, née za mbá lḭ́lḭ bɨlámá
ledre bɨ mɨúyu Yésụ káa do mbigí 'dáná
éyḭ 'dí'biógụ ní. Abú 'yḭ 'dáná éyḭ e
ndịsịní 'dáná ándá éyḭ mɨ'dáná ándá kacɨ́
sɨmɨbi e mbá yá, kụrụ́ mɨsi'di bɨ ndịsịní
'dí'bi a ndéré kɨe íni ini zɨ́ Lomo ní, oto
ené Lomo zɨa ídíne kɨ́ rokinyi zɨa 'dí'bióyó
lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e wá.
2 Idí kóo kụrụ́ mɨsi'di bɨ 'bɨ íni ini
zɨ́ Lomo ní oto kóo Lomo bo zɨa ídíne
kɨ́ rokinyi zɨa ótoómo lúyú ledre 'bɨ
'yịma'dí e, káa bɨ 'yḭ 'dáná éyḭ e otoomoní
kɨ́ 'dáná éyḭ go gɨ zɨa 'yḭ ga bɨ 'yḭ 'dáná
éyḭ e ndịsịní 'dáná éyḭ kpá gɨ royé ní
ndaní lolụ ba fú lá kɨ́ ngịrḭ 'bɨ lúyú ledre
royé wá.
3 Ngịrḭ ndịsị méngḭ yée gɨ zɨa 'dáná
éyḭ ga bɨ 'yḭ 'dáná éyḭ ndịsịní 'dáná a
kacɨ́ kadra kɨ́ sɨmɨbi e mbá née ní ndịsị
óto 'yḭ e zɨ́ye ndḭ́sịyé éré ngịrḭ kɨdí togụ́
'danání éyḭ zɨ́ Lomo gɨ royé wá yá, lúyú
ledre ụkụ́ gɨ royé wá.
4 'Dáná éyḭ bɨ 'yḭ 'dáná éyḭ e ndịsịní
'dáná a kɨ́ sáma ḭ́tḭ e kɨ́ ína e ní, Lomo
'di'bioyó ené lúyú ledre gɨ ro 'yịma'dí e
gɨ zɨa wá.
5 Sɨmɨ bɨ Kɨ́résịto Yésụ ogụ ní, zɨa kóo
úku ledre zɨ́ Lomo kɨdí,
“Lomo íli eyḭ zɨ́ma óṇgoónzó bangá zɨ́yḭ
káa do éyḭ 'dáná wá,
née sḭ ledre bɨ óto máa káa do
'yịma'dí ní.
6 Ndá 'bɨ eyḭ kɨ́ rokinyi gɨ ro do ndḭ́sị
óṇgoónzó bangá e kpá kɨ́ ngíti géyḭ
éyḭ e óngbó yée káa do 'dáná éyḭ
zɨ́yḭ gɨ ro lúyú ledre wá.
7 Née sḭ ledre bɨ máúku ledre gɨ zɨa máyá
mááyí ba ní ní, gɨ zɨa ekéní kóo
ledre go kenée gɨ romá sɨmɨ mɨéké
kúrúyḭ.
‘Máógụ go méngḭ éyḭ bɨ íli ní.’ ”

10:7 **10:7** Ke'bḭ 'bɨ Dawídi e 40:6-8

8 Zɨ́ Yésụ kpá úku ngíti ledre kɨ́dí, “'Dáná
éyḭ bɨ ndḭsḭní 'dáná yée zɨ́yḭ kɨ́ bangá,
togṵ́ mbú mɨkánda éyḭ gɨ yáká, togṵ́ mbú
bangá bɨ oṇgoonzóní do óngbó a zɨ́yḭ sḭ
mbayi ní, ndá 'bɨ eyḭ kɨ́ rokinyi gɨ ro éyḭ
ga gére née mbá wá.” Abú Mṵ́sa eké kóo
go sɨmɨ lorụ kenée ní.
9 Wo Yésụ, zɨ́a kpá úku ngíti ledre kɨ́dí,
“Lomo máógụ go do sogo káṇgá méngḭ
éyḭ bɨ íli ní.” Née ní, zɨ́a ḭ̀nyḭné 'dṵ́tụ tṵ́'dṵ́
mɨsi'di ga bɨ kóo 'bɨ mɨzefḭ mɨyéme ledre
ní mbá 'dá'ba zɨ́a líkpí mɨsi'di 'bɨ mbigí
'dáná éyḭ bɨ 'bɨ gbre yéme ledre ní.
10 Ma'díi, née ledre bɨ Lomo ili ní. Umbu
bɨ Kírésḭto Yésụ uyu wo kɨ́'dí kéṛḭ́ káa do
mbigí 'dáná éyḭ ní, oto zée go káa mbigí
'yḭ ga bɨ 'bɨ Lomo ní, gɨ zɨ́a lúyú ledre ndaá
lolụ rozé wá.

11 Kacɨ́ kadra mbá, 'yḭ 'dáná éyḭ e
ndḭsḭní tóro 'dáná éyḭ e zɨ́ Lomo kacɨ́ lorụ
'bɨ 'dáná éyḭ bɨ Mṵ́sa eké ní. Abú ndḭsḭní
'dáná éyḭ ga gére née tɨ́ kenée yá ní,
ɨ́'ɨ, oto ené Lomo zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi zɨ́a
'dí'bióyó lúyú ledre 'bɨ 'yḭma'dí e gɨ royé
fú lá wá.
12 Sɨmɨ bɨ Ngére Yésụ ogụ káa do mbigí
'yḭ 'dáná éyḭ ní, i'bí roné do úyuné káa
do mbigí 'dáná éyḭ dụṵ́ kɨ́'dí kéṛḭ́, geré zɨ́
Lomo ídíne kɨ́ rokinyi zɨ́a 'dí'bióyó lúyú
ledre 'bɨ 'yḭma'dí e gɨ royé za fí. Yésụ
ma'dáa nɨyí cakaba mɨndḭsḭyé kɨ́ Lomo do
bi kḭ́é'do za fí.
13 Tónóne gɨ sɨmɨ sḭndḭ́ kadra máa bɨ
kóo née, ndéréógụné gḭ karaba ní, nɨ
mɨndḭsḭné sóngó sḭndḭ́ kadra bɨ gɨ ro zɨ́ne
ídíne Ngére do ezeokóne e za mbá ní.
14 I'bí roné do úyuné káa do mbigí 'dáná
éyḭ kɨ́'di kéṛḭ́ gɨ ro zɨ́ 'yḭ ga bɨ ṇguṇguní
ledre 'bɨ Lomo go ní ídíye mbigí 'yḭ ga bɨ
'bɨ Lomo ní za fí.

15 Ledre née utúasá go kpḭnḭ kɨ́ ledre bɨ
kóo 'Dówṵ́ Lomo uku ní,

16 “Ba mɨyéme ledre bɨ mááyí yéme a kɨ́ye
gɨ do kacɨ́ a ba.

Mááyí 'dódo lorụ amá e zɨ́ye ówoyéme a,
zɨ́ cíyí a ólṵ́ne ngḭ̀ṛḭ sɨmɨ mɨmbé'deyé.”
17 Zɨ́a kpá úku ándá ledre kɨ́dí,

“Mááyí lụ́lụóyó lúyú ledre esé e za mbá
'dá'ba,
gɨ zɨ́a má'dí'bilúgu sée go zɨ́ma káa
do mbigí 'yḭ amá e.”
18 Káa zɨ́ bɨ Lomo lụ́lụoyó lúyú ledre ezé e
go, azé nda go mbigí 'yḭ ené ní, sḭ ledre
bɨ zɨ́ze ndá'bazé kpá fú ndḭsḭ óṇgoónzó
bangá ndḭsḭ 'dáná éyḭ kɨ́e zɨ́a ní ndaá lolụ
wá.

Ndazé óyó sogozé zɨ́ Lomo wá

19 Owṵ́ 'bɨ Babá e, ndazé lolụ ónzó
komozé mɨónzó gɨ ro ndéréze sɨmɨ Mongṵ́
Bi 'bɨ Lomo bɨ komo ere ní wá, gɨ zɨ́ sáma
Yésụ bɨ lefe bi gɨ rozé ní, mɨsi'di ere likpí
go zɨ́ze fúó.
20 Gɨ zɨ́a bɨ Yésụ i'bí roné káa do mbigí
'dáná éyḭ do úyuné gɨ rozé ní, nɨ zɨ́ze go
káa zɨ́ mbílí bongó bɨ ingíní 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo
zɨ́ze ólṵ́ze kpụṛṵ́ gɨ sɨmɨ a ndéréógụzé zɨ́
Lomo ní.
21 Káa zɨ́ bɨ Yésụ nɨ nda goó ne Mongṵ́
'yḭ 'dáná éyḭ gɨ rozé sɨmɨ 'Dḭcḭ 'bɨ Lomo ní,
22 idízé kpá fú ndḭsḭ ndéré zɨ́ Lomo kɨ́
mɨmbé'dezé kḭ́é'do kacɨ́ kadra za mbá.
Gɨ zɨ́a umbu bɨ Yésụ uyu wo gɨ rozé ní,
sáma a lugurayi zée káa zɨ́ éyḭ bɨ luguní
kɨ́ iní bɨ kɨ́ komoné drá ní.
23 Idízé lányá ro ledre máa née kɨ́
mɨmbé'dezé kḭ́é'do gɨ zɨ́a togṵ́ Lomo uku
ledre go yá, nɨ tɨ́ méngḭ a ma'díi.
24 Idízé ódó rozé káa do éyḭ kḭ́é'do kɨ́
lafúze e, zɨ́ze ndḭsḭzé óto 'búye kpá kɨ́
sáká yée kɨ́ bɨlámá mɨméngḭ ledre.
25 Togṵ́ go sḭndḭ́ kadra 'bɨ ini zɨ́ Lomo yá,
ídísé yóko rosé ndro kɨ́ lafúse e. Ndásé
ídí káa zɨ́ ngíti géyḭ 'yḭ ga bɨ iliní yóko
royé kɨ́ lafúye ndḭsḭ íni ini zɨ́ Lomo wá
ní wá. Ídísé ndḭsḭ sáká lafúse e kpá kɨ́
lórụ rosé dengbḭ́se gɨ zɨ́a sḭndḭ́ kadra 'bɨ
mɨndá'baógụ Ngére Yésụ nɨ go gbóo.
26 Káa zɨ́ bɨ ṇguṇguzé ledre Yésụ go,
togṵ́ zɨ́ze ndá'bazé ndḭsḭ lúyú ledre káa
zɨ́ éyḭ bɨ owozé aka fú lá wo wá ní, ngíti
'dáná éyḭ bɨ nɨyí 'dáná a gɨ rozé gɨ ro zɨ́
lúyú née ṵ́kṵ́ne ní ndaá lolụ wá. Gɨ zɨ́a
Yésụ ma'dáa uyu kóo gɨ rozé dụṵ́ kɨ́'di
kéṛḭ́.

10:9 10:9 Ke'bḭ 'bɨ Dawídi e 40:8 **10:16 10:16** Yeremáya 31:33 **10:17 10:17** Yeremáya 31:34

27 Togụ́ úwúsé ledre ba wá, zíse 'dụ́tụ mbílíse 'du'dorụ́ do ndá'basé lúyú ledre yá, ídísé ówo a kídí ásé go ezeokó Lomo ndịsịsé go dụ́ụ́ sóngó umbu 'bɨ pho'dụ bɨ owoofụ go nɨ úfu ezeokó née kíe ní.

28 Ídísé ówo a kídí ledre ba nɨ ma'díi, lịlị a nɨ káa zí lorụ 'bɨ Lomo bɨ kóo Mụ́sa ekéní kídí, togụ́ 'yị mengị lúyú ledre go, zí ngíti géyị 'yị e, togụ́ gbre kí ota úku ledre go kídí ma'díi 'yị née luyú tí ledre go kenée yá, nɨyí tí geré úfu wo 'dá'ba.

29 Togụ́ ledre nɨ kóo kenée bo gɨ ro lorụ, ídísé ówo a kídí togụ́ 'yị lurúcayi Owụ́ 'bɨ Lomo, kí umbu bɨ kóo uyu káa do mɨkánda mɨyéme ledre bɨ gɨ ro 'yịma'dí e ní yá, kídí 'yị née ndịsị go úkucáyi roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo bɨ oto mɨmbé'de Lomo zía ịdrịne ro 'yịma'dí e ní. Lomo nɨ 'décị ngbanga 'yị máa née bɨsinyíne kíngaya.

30 Ídísé ówo a bɨlámáne kídí togụ́ Lomo uku ledre kídí, “Mááyí dụ́ụ́ máa wo bɨ nɨ mɨútúásáne gɨ ro méngị lúgu bɨsinyí ledre zí 'yị ní.” Zí úku ándá ledre kídí, “Ngére Lomo nɨ 'décị ngbanga 'yị ené e.”

31 Ídísé ówo a kídí roko'bụ 'bɨ Lomo ofụ go. 'Yị bɨ nɨ lúrú komoa kí ledre ní ndaá, togụ́ 'décị ngbanga 'yị go yá, nɨ ídí zí 'yị ma'dáa bɨsinyíne kíngaya.

32 'Do'dó ga bɨ kóo 'dó'dósé yée gɨ zí lerị́, zí ngíti géyị 'yị e kpá 'dó'do sée gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre Ngére Yésụ ní, ndaá lịgị sée wá.

33 Sɨmɨ ngíti géyị sịndị́ kadra, 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre Ngére Yésụ wá ní, ndịsịní kóo 'dó'do sée kí ényị́ komosé, kí ócó sée do komo tụ́'dụ́ 'yị e. Ngíti géyị yá, zíse ndịsịsé kí sáká lafúse e togụ́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo wá ní nɨyí go méngị yée bɨsinyíne ní.

34 Bi ndịsị kóo sínyí rosé mɨsínyí kí lúrú lafúse ga bɨ otoní yée sɨmɨ sịgịnị gɨ zía bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Ngére Yésụ ní. Zíse ndịsịsé ụ́tụsɨmɨsé kíngaya sɨmɨ bɨ 'yị ga bɨ ndịsịní méngị sée 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto bɨsinyíne zíye ndịsịyé kí ngáka éyị́ esé e gɨ zíse ní. Ụ́tụsé sɨmɨsé née gɨ zía ówosé yị́ esé bú kídí Lomo yemeomo bɨlámá ledre bɨ ngárá ụkụ́ wá ní go zíse komo ere.

35 Ídísé 'dí'bi sịlịse ro Lomo kpá fú ngbúó, ndásé óyó sogosé zía wá gɨ zía ówosé go bú kídí bɨlámá ledre nɨ go ndịsị sóngó sée komo ere.

36 Ídísé ndịsị ụ́tụsɨmɨsé kíngaya gɨ do bɨ zíse ndịsịsé méngị moko 'bɨ Lomo ndéré kíe kpá fú 'dá'dá gɨ ro zí Lomo í'bí úndru bɨ yemeomo gɨ rosé ní zíse.

37 Gɨ zía ekéní ledre gɨ ro Ngére Yésụ sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kídí,

“Ngítí sịlị́ idíaká go lá cúku'dée gɨ ro zía
ndá'baógụné, lụ'bú lolụ wá.
38 Tí lá mbigí 'yị amá e nɨyí ndíki
trịdrị bɨ za fí ní gɨ zía ṇguṇguní
ledre amá go ní.
Wo bɨ nɨ oyó sogoné zíma ní,
máútúásá ídí kí rokinyi kíe wá.”

39 Ndazé ezé káa zí 'yị máa yée ga bɨ oyóní sogoyé go zí Lomo bɨ Lomo nɨ úfu yée ní wá. Zée ga bɨ ṇguṇguzé ledre 'bɨ Kírésịto go ní, azé ídí dụ́ụ́ ze trịdrị za fí.

11

Ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo

1 Ṇgúṇgu ledre nɨ ówoyéme a kídí ledre bɨ Lomo uku go ní, abú lurúzé aka kí komozé wá, ledre ma'dáa nɨ tí méngị roné.

2 Née sị́ ledre bɨ karaba mɨngburoko 'yị ga bɨ kóo 'dá'dá ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo ní ịrịyé nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo gɨ zía ní.

3 Gɨ zía bɨ ṇguṇguzé go kídí Lomo nɨ bo ní, zíze kpá ṇgúṇgu a kídí Lomo ma'dáa otoogụ ere kí do sogo káṇgá za mbá ne. Uku lá ledre zí éyị́ maáge méngị royé tí kenée. Owozé go bɨlámáne kídí éyị́ ga bɨ za mbá ndịsịzé lúrú yée ba ní, Lomo bɨ ngárá lurúzé aka wá ní, otoogụ yée ne.

4 Gɨ zía bɨ kóo Ábele ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo ní, zía kóo 'dí'bi mɨzefị yị́ ené e káa do tákpásịlị́ í'bí a zí Lomo kí mɨmbé'dené kịé'do. 'Bɨ ené éyị́ máa ga gére emeromoní kóo gɨ do 'bɨ Káyina. Zí Lomo kóo ídíne kí rokinyi gɨ ro éyị́ ga

10:30 **10:30** Gbre lorụ 32:35 **10:30** **10:30** Gbre lorụ 32:36, Ke'bị 'bɨ Dawídi e 135:14 **10:38** **10:38** Abụkụ́kụ 2:3-4

gére née gɨ zía wo Lomo, owo go kídí
Ábele ṇguṇgu ledrené go nɨ go mbigí 'yị
ené. Abú karaba Ábele ndaá lolụ do sogo
káṇgá ona wá yá, éyị́ ga bɨ kóo mengị yée
ní, azé aka fú ówotátá ledre gɨ royé.
5 Gɨ zía bɨ kóo ndịsị 'bɨ Enóka kí
mɨméngị ledre ené nɨ kóo bɨlámáne do
Lomo ní, zí Lomo 'dí'bi wo nyé trịdrị
komo ere káa bɨ nɨ úyu kí ke. Lomo mengị
ledre née zía kenée, gɨ zía mɨméngị ledre
ené oto kóo Lomo go kí rokinyi.
6 Togụ́ 'yị ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo kí
wá, utúasá óto Lomo zía ídíne kí rokinyi
wá. Mbigí 'yị 'bɨ Lomo nɨ ídí dụụ́ 'yị
bɨ ṇguṇgu go kídí Lomo nɨ bo ma'díi,
zía kpá ṇgúṇgu a kídí ma'díi, Lomo ndịsị
lengbe í'bí tákpásị́lị́ zí 'yị ga bɨ nɨyí mbigí
'yị ené e ní.
7 Gɨ zía bɨ kóo Nówa ṇguṇgu ledre 'bɨ
Lomo ní, zía kóo yéme kụrúngba zíye
ómoyé sɨmɨ a kí 'yị 'bɨ 'be 'bɨ ené e gɨ zí
mongụ́ iní kóo ucu ní. Omoní née kóo
gɨ zía uwú ledre bɨ kóo Lomo uku zía ní.
Gɨ zía bɨ ṇguṇgu kóo ledre 'bɨ Lomo dụụ́
ne sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní
ní, zí Lomo kóo 'décị ngbanga tụ́'dụ́ 'yị e.
Úndru bɨ Lomo ndịsị í'bí a zí 'yị ga bɨ
ndịsịní óto wo zía ídíne kí rokinyi ní, zía
kóo í'bí a zí Nówa.
8 Gɨ zía bɨ kóo Abarayáma ṇguṇgu ledre
'bɨ Lomo ní, zía kóo úwú ledre bɨ Lomo
uku zía kídí idí ndéré ndịsị sɨmɨ ngíti
káṇgá kpị́ zí káṇgá máa née nda ídíne
káa do káṇgá ené ní. Sɨmɨ bɨ Abarayáma
uwú ledre née kenée ní, zía tí geré ịnyịné
ndéréne. Abú owo kóo bi bɨ Lomo uku
ledre a zía née wá.
9 Sɨmɨ bɨ kóo Abarayáma nderéogụ sɨmɨ
káṇgá bɨ kóo Lomo uku ledre a zía ní,
ndịsị kóo íri kí sómụ́ ledre bɨ kídí née nɨ
ona 'yị mɨógụ, née ndịsị ndịsị sɨmɨ kụ́tụ́.
Nda gɨ do kací tụ́'dụ́ sɨmɨbi e, zí wotịa
Isáka kí owụ́ 'bɨ ené Yakóbo kóo kpá ndịsị
'bɨ eyé sɨmɨ kụ́tụ́. Ledre bɨ Lomo uku zí
Abarayáma ní, nɨ kpá kémbị́ ledre bɨ kóo
uku zí Isáka e kí owụ́ 'bɨ ené Yakóbo ní.
10 Sɨmɨ bɨ Abarayáma nderéogụ sɨmɨ
káṇgá bɨ Lomo uku ledre a zía ní, zía kóo
kpá fú ndịsị óto komoné gɨ ro 'be máa wo
bɨ Lomo yeme cụ́ ne bɨ nɨ ídí 'bɨ ené za fí
odụ a ndaá ní.
11 Gɨ zía bɨ kóo Sára e kí o'do 'bɨ ené
Abarayáma ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo ní,
abú nɨyí kóo go ngokoyé yá, zí Lomo kóo
í'bí owụ́ zíye ndíki a abú Sára nɨ kóo kára
mɨkoto ndotó. Abarayáma owo bú kídí
togụ́ Lomo uku ledre go yá, ledre ma'dáa
nɨ méngị roné.
12 Tí ma'díi kpụrụ́ gɨ sɨmɨ owụ́ bɨ
Abarayáma ndikiní wo kí me'bené Sára
nda do ngokoyé ní, zí owụ́ máa née nda
ndíkiógụ ṛịkị́ sị́ do 'yịma'dí do sogo káṇgá
tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ tụ́'dụ́, 'yị óloónzó yée ndaá.
13 Mɨngburoko 'yị ezé ga kóna
ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo ní, abú uyuní
kóo go mbá 'dá'dá zíye kí ndíki trịdrị bɨ
za fí Lomo uku ledre a zíye ní yá, owoní
kpá fú bú kídí Lomo nɨ karanée í'bí trịdrị
née zíye gɨ zía yée nɨyí yị́ eyé kóo do sogo
káṇgá lá 'yị mɨógụ e.
14 Togụ́ 'yị e káa zí ga gére ukuní ledre
ya yée nɨyí do sogo káṇgá lá 'yị mɨógụ e
yá, ndịsịní née lúrú bi gɨ ro mbigí bi bɨ
yée nɨyí ndịsị doa za fí odụ a ndaá ní.
15 Togụ́ ukuní née ledre bi bɨ kóo ogụní
gɨ doa do sogo káṇgá yáa ní yá, éyị́ bɨ
nɨ ụ́cụómo yée kí ndá'balúgu royé sɨmɨ a
'dága íri ní ndaá.
16 Gɨ zía yị́ ené ṇgúṇgu ledre eyé zí 'bú
bi bɨ komo ere ní ídíne doyé. Gɨ zí kéyị
née zí Lomo ídíne kí rokinyi kíye sɨmɨ bɨ
nɨyí ndịsị ndólo wo Lomo eyé ní gɨ zía
Lomo ma'dáa yemeomo bi máa née go
zíye.
17 Gɨ zía bɨ kóo Abarayáma ṇguṇgu
ledre 'bɨ Lomo ní, abú Lomo uzu kóo wo
kídí idí óṇgoónzó Isáka káa do 'dáná éyị́
zíne yá, asi ené kóo wá nɨ kóo go nzíyiné
gɨ ro óṇgoónzó Isáka.
18 Abú Lomo uku kóo ledre gɨ ro Isáka
ma'dáa kenée yá, “Ịrịyị́ nɨ ówụ́ do Isáka e
kí owụ́ 'bɨ ené e.”
19 Sɨmɨ bɨ Lomo ya Abarayáma idí
óṇgoónzó Isáka káa do 'dáná éyị́ ní,
Abarayáma owo yị́ ené kóo bú kídí, Lomo
nɨ úrulúgu wo. Tí ma'díi, zí Lomo kóo
yómo Isáka.

11:18 11:18 Dosị́ éyị́ e 21:12

20 Gɨ zía bɨ kóo Isáka ṇguṇgu ledre 'bɨ
Lomo ní, zía kóo í'bí úndru zí owụ́ 'bɨ
ené ga bɨ kóo gbre, Yakóbo e kí Ésawu
ní kídí, Lomo idí í'bí úndru zíye karanée
zíye ídíye mɨngburoko 'yị e.
21 Gɨ zía bɨ Yakóbo ṇguṇgu ledre 'bɨ
Lomo ní, sɨmɨ bɨ kóo lurú roné née ngoko
go kíngaya née utúasá lolụ méngị tụ́'dụ́
sɨmɨbi 'dá'dá wá ní, zía 'dí'biógụ owụ́ 'bɨ
owụ́ 'bɨ ené ga bɨ gbre ní, wotị́ Yoséfa zía
ịnyịógụné 'dága 'dókó roné ro ngbángbá
ené bɨ do sịlịne ní íni ini zí Lomo kídí
Lomo idí í'bí úndru zí owụ́ ga gére née.
22 Gɨ zía bɨ kóo Yoséfa ṇguṇgu ledre
'bɨ Lomo, sɨmɨ bɨ lurú roné, née ngoko
go kíngaya née utúasá lolụ méngị tụ́'dụ́
sɨmɨbi e 'dá'dá wá ní, zía ịnyịné úku ledre
zí lafúne Isɨréle e bɨ kóo nɨyí kéye mbá
sɨmɨ Ízibiti íri ní kídí, togụ́ karanée nɨyí
go ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ Ízibiti gɨ ona ndéréye
do bi bɨ Lomo ili idíní ndéré ndịsị doa ní
yá, ndaní óyó sogoyé zí cóngóne wá, idíní
'dí'biútú a kpa ndéré kíe.
23 Gɨ zía bɨ kóo 'bụ Mụ́sa kí mbágáa
ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo ní, zíye kóo
kála bɨcayi lorụ bɨ ngére 'bɨ Ízibiti i'bí
kídí idíní úfu owụ́ 'bɨ Isɨréle e bɨ owụ́
ya'dá e ní mɨkála. Zíye 'dí'bi Mụ́sa ndéré
ótoécị a, zía méngịné íri éfé ota káa bɨ
nɨyí úfu a gɨ zía nɨ kí lámá roné kíngaya.
24 Gɨ zía bɨ Mụ́sa ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo
ní, sɨmɨ bɨ lurú roné ngboróogụ nda yị́
ené go ya'dá 'yị ní, zía ási ené kídí ndaní
lolụ fú lá ndịsị ndólo née wotị́ nyị́ ngére
'bɨ Ízibiti wá.
25 Ili ené óyó sogoné zí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo
zíne ndịsịné 'be 'bɨ ngére gɨ ro ídíne kí
rokinyi sɨmɨ bɨ née nɨ ndịsị méngị bɨsinyí
ledre ní wá, née ili ndá'ba zíye gɨ ro zíye
'dó'dóye ndro kéye.
26 Owo bú kídí Isɨréle ga gére née nɨyí
mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní, yée idíní
'dó'dó ndro kéye gɨ ro Kírésịto bɨ karanée
nɨ óto yée zíye ídíye kí rokinyi, gɨ zí wo
bɨ née nɨ ídí kí rokinyi gɨ zí éyị́ ga bɨ 'bɨ
Ízibiti bɨ ndịsịní í'bí yée zíne bɨ nɨyí ụ́kụ́
eyé mɨụ́kụ́ ní.
27 Gɨ zía bɨ Mụ́sa ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo
ní, kí ndéréóyó roné gɨ sɨmɨ Ízibiti eré ené
ngịrị wá. Gɨ zía oto yị́ ené komoné dụụ́
ro Lomo bɨ ngárá lurú wo kí komoné wá,
ndaá ro ngére née wá.
28 Gɨ zía bɨ Mụ́sa ṇguṇgu ledre 'bɨ
Lomo ní, zía úku ledre zí Isɨréle e kídí
idíní ndịsị sómụ́ndíki Ayímbi Umbuokpó
bɨ kóo oṇgoonzóní kábịṛịkị e zíye ọ́ṛó
sámayé ro kágá mbotụ e gɨ ro togụ́
maláyika ga bɨ Lomo nɨ kása yée kí okó
do 'yị 'bɨ Ízibiti e ní ogụní go yá, nɨyí ówo
sáma bɨ ro kágá mbotụ 'bɨ Isɨréle e ní,
zíye ókpóye geré mɨókpó ufuní owụ́ e kírí
née wá.
29 Gɨ zía bɨ Isɨréle e ṇguṇguní ledre 'bɨ
Lomo ní, zíye 'dógụ Bɨkesị́ mɨkavu káa zí
éyị́ bɨ nderéní yị́ eyé gɨ do ngáká bi ní.
Sɨmɨ bɨ asikíri 'bɨ Ízibiti ogụní kpá gɨ ro
'dógụ lódụ́ kacíye ní, zí iní kúkú'dụ́tụ yée
yeré, zíye úyuyé mbá.
30 Gɨ zía bɨ Isɨréle e ṇguṇguní ledre 'bɨ
Lomo ní, ledre bɨ Lomo uku zíye ní, zíye
méngị a. Zíye gámá 'díkí gara bɨ kí ịrịné
Zérịko ní gbaá kí sịlị́ ịnyị doa gbre. Geré,
zí gara bɨ o'bó'dikíní gara máa née kíe
gbaá ní, zía ndụ́ṛụónzó roné rụ bi.
31 Sɨmɨ sịndị́ kadra máa bɨ kóo née ní,
ngíti kára nɨ kóo bo 'yị gámá kací ya'dá e
faa, kí ịrịné Rába, gɨ zía bɨ ṇguṇgu ledre
'bɨ Lomo ní, zía yómo Isɨréle e ga bɨ
lafúye kasaní yée káa do mbeze e sɨmɨ
Zérịko ní. Nda gɨ zí kéyị née, sɨmɨ bɨ
Isɨréle e ufuní 'yị e sɨmɨ Zérịko ní, zíye
kóo ótoómo Rába ufuní eyé wo wá.
32 Owụ́ 'bɨ Babá e, ṇgúṇgu ledre 'bɨ
Lomo tonó ené lá geré kíze kése wá.
Tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị e gɨ zíze
'dá'dá ṇguṇguní kóo ledre 'bɨ Lomo go,
máútúásá óloónzó yée zíse wá. Yée ga
bɨ ca gɨ dongaráye mááyí ólo yée zíse ní
go káa zí, Gịdịyóna, Baráka, Samasóna,
Zéfete, Dawídi, Sámele nda kí nébị e.
33 Gɨ zía bɨ 'yị ga gére née ṇguṇguní
ledre 'bɨ Lomo ní, zí Lomo í'bí roko'bụ
zíye. Zí ngíti géyị ndịsị rómo ezeokóye.
Zí ngíti géyị ídíye ngére e ndịsị 'déciyéme
ngbanga zí 'yị e. Ledre ga bɨ kóo Lomo

11:28 11:28 Ólụ́ógụ 12:21-30

mocụ́ zɨ́ ngíti géyị ní, zɨ́a tɨ́ méngị a zɨ́ye. Yée ga bɨ kóo bangá sinyí ga bɨ káa zɨ́ kemị ayíní nánáónzó yée ní, zɨ́ Lomo yómo yée, bangá sinyí oto soné royé wá.

34 Ngíti géyị ezeokó yée ayíní kóo 'dí'bi yée ụ́cụ yée ku pho'dụ gɨ ro zɨ́ye ạ́ráónzó royé 'dá'ba. Zɨ́ Lomo yómo yée gɨ sɨmɨ bɨsinyí pho'dụ née ạ́rání wá. Ngíti géyị roko'bụ nda zɨ́ye wá, zɨ́ Lomo í'bí roko'bụ zɨ́ye, zɨ́ye ndɨ́sɨyé rómo komo ezeokóye.

35 Ngíti géyị kará ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo ní, zɨ́ Lomo kóo úru sụmụyé ga bɨ uyuní ní gɨ sɨmɨ umbu. Yée ga bɨ 'di'biní yée gɨ ro 'dó'do yée gɨ zɨ́a bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo ní, zɨ́ye tóroyé ngbúó oyóní sogoyé zɨ́ Lomo wá gɨ zɨ́a owoní bú kɨ́dí abú ufuní yée yá, Lomo nɨ úru yée karanée.

36 Odóní ngíti géyị mɨ́ódó, 'dí'biógụ yée dongará tụ́'dụ́ 'yị e do ndɨ́sɨ́ úkucáyi yée kɨ́ ócó yée bɨsinyíne. Do 'dí'bi ngíti géyị ndéré ónzó yée sɨmɨ sɨ́gɨnɨ.

37 Ongboonzóní 'bɨ eyé ngíti géyị mɨ́óngboónzó kɨ́ tutú. Do óṇgo 'décị sɨmɨ ngíti géyị mɨ́óṇgo'décị tụ. Do óṇgoónzó ngíti géyị mɨ́óṇgoónzó kɨ́ maku e. Zɨ́ ngíti géyị ídíye 'yị lerɨ́ e, zɨ́ye ndɨ́sɨ́ ésɨ́ royé dụụ́ saná ndɨ́sɨ́ kɨ́e gɨ zɨ́ lerɨ́. Do ndɨ́sɨ́ 'dó'do yée do tụ́'dụ́ mɨsi'di e zɨ́ye ndúwúye mɨndúwú kɨ́ngaya.

38 'Yị ga bɨ 'bɨ Lomo née, ngíti 'yị bɨ zɨ́a ídíne bɨlámáne do komo Lomo káa zɨ́ yée ní ndaá. 'Yị ga bɨ iliní ledre 'bɨ Lomo wá ní gɨragá báyiní bɨlámá 'yị ga gére née go. Zɨ́ ngíti géyị ídíye sɨmɨ súwú faa, zɨ́ ngíti géyị ndéré kɨ́ ndɨ́sɨyé do landa e faa, ngíti géyị olụ́ ndɨ́sɨní 'bɨ eyé sɨmɨ gu landa e, zɨ́ ngíti géyị ólụ́ ndɨsɨ 'bɨ eyé sɨmɨ gu e sɨmɨ káṇgá.

39 'Yị ga gére née utúasání komo Lomo go kpɨnɨ gɨ zɨ́a ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go za cụ́ kɨ́ mɨmbé'deyé. Bɨlámá ledre bɨ Lomo yemeomo gɨ royé ní, nɨyí karanée ndíki a.

40 'Yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo née, Lomo ili idíní karanée ndiki trɨdrɨ bɨ za fí ní. Ledre máa née nɨ méngị roné sɨmɨ bɨ mengɨonzózé moko bɨ Lomo i'bí zɨ́ze méngị a ní go gɨ ro zɨ́ze ídíze ndro kɨ́ lafúze máa ga gére née.

12

Ndásé óyó sogosé zɨ́ Lomo wá

1 Káa zɨ́ bɨ azé go méngị moko 'bɨ Lomo dongará tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ kóo ṇguṇguní ledre ené go 'dá'dá gɨ zɨ́ze káa zɨ́ ndɨ́sɨ́zé ngásá mɨdogelɨ́gélị ní, idízé ótoómo ledre ga bɨ nɨyí ụ́cụómo zée kɨ́ méngɨ́ónzó moko máa née ní ní mbá 'dá'ba, gɨ ro zɨ́ze méngɨógụ a gị do odụné.

2 Bɨ goó kenée ní, idízé óto komozé kɨ́ngaya ro Yésụ bɨ nɨ cíyí ṇgúṇgu ledre ezé ní. Otoomo kóo roné káa zɨ́ éyɨ́ bɨ ledre romo wo go ní zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo wá ní úfu née do mɨngbúngbu kágá. Mengị kenée, gɨ zɨ́a owo bú kɨ́dí gɨ do kací a née, née nɨ ídí kɨ́ rokinyi. Tɨ́ kenée ma'díi, nɨyí karaba mɨndɨ́sɨyé kɨ́ Lomo do bi kɨ́é'do.

3 Káa zɨ́ bɨ azé kése karaba go kpá 'yị ga bɨ 'bɨ Yésụ ní, idízé lúrú tóko mɨtóro a bɨ kóo toro ngbúó sɨmɨ 'do'dó bɨ 'yị ga bɨ ngárá ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo wá 'do'doní wo kɨ́e ní, zɨ́ze ndɨ́sɨ́ tórozé kpá kenée sɨmɨ bɨ togụ́ 'do'dó nɨ ógụ rozé ní káa bɨ azé óyó sogozé zɨ́a ke.

4 Máúku zɨ́se, káa zɨ́ bɨ 'do'dó ndiki aka sée kɨ́ ási gɨ ro lúyú ledre wá ní, togụ́ ndiki sée go yá ídísé tóro ngbúó, togụ́ umbu yá ídísé úyu.

5 Ledre bɨ mɨéké kúrú Lomo uku zɨ́ze gɨ ro zɨ́a í'bí roko'bụ zɨ́se ní lɨgị sée go? Bɨ uku kɨ́dí,

"Owụ́ 'bɨ amáa e, togụ́ Ngére nɨ go lórụ yɨ́ị yá, ndá lúrú a káa zɨ́ owụ́ ledre wá,
togụ́ ụcụomo mbú yɨ́ị káa bɨ áyí ndɨ́sɨ́ lúyú ledre yá, bi ndaá sínyí royɨ́ wá.
6 Ngére ndɨsɨ lengbe lórụ owụ́ 'bɨ ené e
kpá kɨ́ 'dó'do yée kɨ́ngaya tɨ́ káa zɨ́ 'bụmɨowụ́ ndɨsɨ lórụ owụ́ 'bɨ ené e ní gɨ zɨ́a 'búye nɨ doa."

7 Togụ́ ngíti géyị 'do'dó ogụní rosé yá, ídísé ówo a kɨ́dí Lomo ndɨsɨ́ née énzị komosé gɨ zɨ́a ásé owụ́ 'bɨ ené e. Owụ́ e za mbá, 'bụyé e ndɨsɨní lórụ yée mɨlórụ.

12:6 12:6 Muruwayi 3:11-12

8 Owụ́ 'bɨ Lomo nɨyí tụ́'dụ́, togụ́ lorụ sée
káa zɨ́ bɨ ndɨsɨ lórụ ngíti géyɨ owụ́ 'bɨ ené e
ní wá, kɨ́dí ndásé esé née mbigí owụ́ 'bɨ
ené e wá.
9 Káa zɨ́ bɨ ndɨsɨzé óto úndru 'Bụzé máa
yée ga bɨ nɨyí 'yɨma'dí e do sogo káṇgá
ona ndɨsɨní lórụ zée gɨ ro zɨ́ze ídíze mbɨ̨
ní, idízé óto úndru 'Bụzé máa wo bɨ Lomo
komo ere ní kpá kenée gɨ ro zɨ́ze ídíze kɨ́
trɨdrɨ bɨ za fí ní.
10 'Bụzé máa yée ga bɨ nɨyí 'yɨma'dí e
do sogo káṇgá ní, ndɨsɨní lórụ zée kɨ́ 'bɨ
eyé sómụ́ ledre 'bɨ 'yɨma'dí e 'diya káa ní
zɨ́ye úyu eyé. 'Bụzé máa wo bɨ Lomo nɨ
komo ere ní, ndɨsɨ 'bɨ ené lórụ zée za cụ́ kɨ́
sómụ́ ledre bɨ 'bɨ Lomo ní gɨ ro zɨ́ze ídíze
mbigí owụ́ 'bɨ ené e.
11 Sɨmɨ bɨ nɨyí ndɨ̨sɨ lólorụ ní, 'yɨ ndaá kɨ́
rokinyi wá gɨ zɨ́a owo yɨ ené mɨówo. 'Yɨ bɨ
lorụní wo née, togụ́ 'di'bi tɨ́ lorụ máa née
yá, nɨ ndɨ̨sɨ méngɨ bɨlámá ledre zɨ́a ídíne
kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́ Lomo.
12 Bɨ goó kenée ní, ídísé 'dí'bi sɨ̨lɨ̨se ro
Yésụ ndá gɨ ro zɨ́se ndɨ̨sɨ tórosé kpá fú
ngbúó.
13 “Ídísé ndɨ̨sɨ méngɨ moko 'bɨ Lomo tɨ́
káa zɨ́ bɨ Lomo ma'dáa ili ní.” Gɨ ro zɨ́
lafúse máa yée ga bɨ ṇguṇgunɨ́ aka ledre
'bɨ Lomo kɨ́ngaya wá ní ndɨ̨sɨyé méngɨ
lódụ́ kacɨ́se, káa bɨ nɨyí lúyú gɨ do mɨsi'di
'bɨ Lomo ke.

Ídísé ndɨ̨sɨ méngɨ dụụ́ ledre ga bɨ Lomo ili yée ní

14 Ídísé ndɨ̨sɨ ndɨsɨ kɨ́ 'yɨ e mbá kɨ́
mɨmbé'desé kɨ̨é'do. Zɨ́se ndɨ̨sɨsé méngɨ
dụụ́ éyɨ ga bɨ Lomo ili zɨ́se méngɨ yée ní
gɨ ro zɨ́se ídíse mbigí 'yɨ ené e. Togụ́ 'yɨ
ndaá mbigí 'yɨ 'bɨ Lomo wá yá, utúasá
lúrú Ngére wá.
15 Ídísé ndɨ̨sɨ kɨ́ sáká rosé kɨ́ lafúse
káa bɨ ngíti 'yɨ gɨ dongaráse nɨ lúyú gɨ
do mɨsi'di 'bɨ Lomo ke. Togụ́ ngíti 'yɨ
oyólo'bó roné go ídíne bɨsinyíne káa do
gų̣́rụ mbiya dongaráse yá, nɨ sínyi sɨmɨ do
ngíti géyɨ 'yɨ e zɨ́ye ótoómo bɨlámá ledre
bɨ 'dodoní zɨ́ye ní kenée zɨ́ye óyó sogoyé
zɨ́ Yésụ.
16 Ídísé 'bá'bá rosé káa bɨ ásé lúyú ledre
ke. 'Yɨ bɨ ngárá ófų̣sé rosé kéne wá ní,
ndásé só'do rosé kéne wá. Ndásé ónzóóto
ledre 'bɨ Lomo lá gɨ ro gbékpɨ̨ éyɨ̨ ga bɨ 'bɨ
sága ba káa zɨ́ bɨ kóo Ésawu mengɨní wá.
Tɨ́ bɨ kóo nɨ ne ndíká, nɨ 'dí'bi 'be kací
'bụné zɨ́ Lomo í'bí úndru zɨ́a ní, onzóoto
kóo ledre née lá gɨ ro owụ́ éyɨ̨ mɨánu bɨ lá
cúku'dée ní.
17 Nda gɨ 'dá'ba sɨmɨ bɨ ili úndru gɨ zɨ́
'bụné ní, úndru ogụ ené lolụ zɨ́a wá. Ini
ini má, 'bụa i'bí ené lolụ kóo úndru zɨ́a
wá.
18 Ndérésé esé 'bɨ esé zɨ́ Lomo té do
landa bɨ Sináyi* kɨ́'dí bɨ kóo ndɨ̨sɨ ódro zɨ́
Isɨréle e zɨ́ roko'bụa ndɨ̨sɨ 'bɨ́lé'bené káa
zɨ́ mbílí pho'dụ ní wá. Sɨmɨ sɨndɨ̨ kadra
máa bɨ kóo née ní, zɨ́ mɨtụlụrụ kóo útúne
mbụụ́ zɨ́ bi ídíne mbɨ̨rɨ̨, zɨ́ mongụ́ síli ílíne
káa zɨ́ mɨgombɨ ní,
19 togụ́ mbú dɨbɨlɨ owụ́ne. Sɨmɨ bɨ Lomo
ndɨ̨sɨ ódro ní, zɨ́ sɨmɨ kúrúa ndɨ̨sɨ ówụ́ne
kɨ́ roko'bụné 'dága. Bi tóro Isɨréle e ndaá
kóo gɨ ro ndɨ̨sɨ úwú a wá. Zɨ́ye úku ledre
zɨ́ mongụ́ 'yɨ eyé Mụ́sa kɨ́dí, Lomo ma'dáa
idí lá úkuí'bí ledre taraa zɨ́a ógụné úku a
zɨ́ye, yée nɨyí úwú a.
20 Ukunɨ́ ledre née kenée gɨ zɨ́a ledre bɨ
Lomo uku zɨ́ye ní, ngɨrɨ a olụ́ go royé. Bɨ
Lomo uku kɨ́dí, “Togụ́ 'yɨ, togụ́ bangá ekɨ̨
go do landa ba yáa yá, idínɨ́ óngboónzó
wo kɨ́ tutú 'dá'ba ní.”
21 Zɨ́ ngɨrɨ ledre née ólụ́ne kpá za cụ́ ro
Mụ́sa bɨ nɨ manda 'bɨ Isɨréle maáge ní.
Zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “Ngɨrɨ ledre née olụ́
go kpá za cụ́ romá.”
22 Lomo mengɨ bɨlámá ledre go zɨ́se
owụ́ 'bɨ Babá e. Likpí mɨsi'di go zɨ́se
ógụsé kó'dụ́ne sɨmɨ bɨlámá gara ené
bɨ Yerụsaléma do landa bɨ Záyono ní.
Ógụsé go dongará tụ́'dụ́ maláyika ené ga
bɨ komo ere íri ní gɨ ro zɨ́se ndɨ̨sɨsé kéye
sɨmɨ rokinyi.
23 Ásé go ndɨ̨sɨ mbófo Lomo ndro kɨ́
ngíti géyɨ 'yɨ ené ga bɨ nɨyí komo ere íri bɨ
ɨrɨyé nɨ mɨékéne sɨmɨ bụ́kụ 'bɨ trɨdrɨ ní.
Ógụsé go zɨ́ Lomo ma'dáa gɨ zɨ́a nɨ ne 'yɨ
'décɨ ngbanga 'yɨma'dí e mbá. Lúyú ledre

12:13 12:13 Muruwayi 4:26
12:20 12:20 Ólụ́ógụ 19:12-13
* **12:18 12:18** Landa Sináyi: Née landa bɨ kóo Lomo i'bíogụ lorụ zɨ́ Mụ́sa doa ní.
12:21 12:21 Gbre lorụ 9:19

ndaá lolụ rosé wá, útúásásé kací komoa gɨ zía ásé go ndro kí 'yị ené ga bɨ nɨyí go zía íri ní.
24 Ógụsé kpá go zí Yésụ gɨ zía nɨ ne wo bɨ yeme mɨkánda ledre go dongaráse 'yịma'dí e kí Lomo ní. Zía léfe sámané 'di'bioyó umbu bɨ kóo azé úyu a ze gɨ zí lúyú ledre ezé e ní gɨ komozé 'dá'ba. 'Bɨ ené ledre bɨ sámaa mengị ní nɨ bɨlámáne gɨ zí ledre bɨ kóo sáma Ábele mengị zía ndá'bané do lúndua Káyina bɨ kóo ufu wo ní.
25 Bɨ goó kenée ní, ídísé 'dí'bi sḭlḭse ro ledre 'bɨ Lomo ngbúó. Togụ́ bɨ Lomo 'do'do kóo Isɨréle e gɨ zía bɨ kalaní ledre bɨ kóo kasa Mụ́sa úku a zíye mɨkála ní, sara togụ́ bɨ uku nda kúrúne cụ́ ne gɨ komo ere zíze kála a ní nɨ nda 'dó'do zée cụ́ káa be 'di? Nɨ rómo mɨrómo.
26 Sɨmɨ bɨ kóo Lomo odro zí Isɨréle e do landa Sináyi ní, kị'dị káṇgá ndịsị kóo méngị roné geré ne gɨ zí roko'bụa. Zía úku ándá ledre kídí, "Sɨmɨ bɨ karanée mááyí úku ándá kúrúma gɨ ro zí ledre e óyóló'bó royé mbá mɨkándayé ní, do sogo káṇgá kí ere nɨyí kịzị mbá mɨkịzị gɨ zí roko'bụmá."
27 Ledre née uku kídí, Lomo nɨ kịzị éyḭ ga bɨ otoogụ yée ní, zía 'dí'bióyó yée za mbá 'dá'ba. Éyḭ máa yée ga bɨ kịzịní wá ní, nɨyí ídíáká dụụ́ ye 'di'bioyoní yée wá.
28 Káa zí bɨ azé go ndéréógụ sɨmɨ Káṇgá 'bɨ Lomo kí'dí bɨ ngíti éyḭ utúasá kịzị zée íri wá ní, idízé íni ini kpá kí í'bí mbófo éyḭ zí Lomo ma'dáa za kí mɨmbé'dezé mbá gɨ zía azé go sḭ́ sḭ́lḭa nɨ go Ngére ezé za fí.
29 "Lomo bɨ ndịsịzé íni ini zía ba roko'bụa nɨ káa pho'dụ 'boro bɨ ndịsị ánuónzó ngánza bɨ ro késḭ́ ní." Nɨ ánuónzó lúyú ledre e kenée.

13

Ídísé óto 'bú lafúse

1 Káa zí bɨ ṇgúṇgusé ledre Kírésịto go ní, ídísé ndịsị óto 'bú lafúse kací kadra za mbá.
2 Togụ́ ṇgu ogụní go zíse 'be, ídísé 'dí'bi yée sɨmɨ sụmụ. Ambí owone éyḭ née kenée yḭ́ ené maláyika e, Lomo kasa yée ne. Ngíti géyị 'yị e 'di'biní kóo maláyika e go kenée sɨmɨ sụmụ owoní eyé bɨ kídí née maláyika e ní wá.
3 Lafúse ga bɨ otoní yée sɨmɨ sḭ́gịnị gɨ zía bɨ ṇguṇguní ledre Ngére Yésụ ní, ídísé ndịsị sómụ́ndíki ledreyé kpá kí sáká yée. Ídísé ndịsị 'dó'dó gɨ royé káa zí ásé kéye mbá sɨmɨ sḭ́gịnị ní. Ngíti géyị lafúse ga bɨ ngíti géyị 'yị e ndịsịní 'dó'do yée kpá gɨ zía bɨ ṇguṇguní ledre Kírésịto ní, 'do'dó bɨ royé née idí ndịsị ówoógụ gị mɨmbé'desé zíse ídíse kéye ndro sɨmɨ 'do'dó ma'dáa.
4 Sée ga bɨ ófụ́sé rosé go ní, ídísé óto úndru ófụ́ ro'yị. Ngíti 'yị ndaá ólụ́ógụ 'dí sogo só'do 'yị bɨ ngárá ofụ́ní royé kéne wá ní wá. Lomo ndịsị lengbe 'déci ngbanga 'yị ga bɨ ndịsịní só'do royé kí 'yị ga bɨ ofụ́ní royé kéye wá ní mɨ'déci.
5 'Yị ndaá ídí kí mongụ́ mɨmbé'de gɨ ro késḭ́ wá. Ídí ídí kí rokinyi gɨ ro wo bɨ nɨ go zíyị ní. Gɨ zía Lomo uku kídí,

"Máútúásá amá ótoómo yḭ́ị zí ledre rómo yḭ́ị wá.
Máútúásá óyó sogomá zíyị kpá wá."

6 Née sḭ́ ledre bɨ 'yị utúasá bú úku ledre kídí,

"Ngére nɨ ne 'yị sáká máa, gɨ zí kéyị née, sḭ́ ledre bɨ zíma éré ngịrị éyḭ́ bɨ 'yịma'dí nɨ méngị a kíma ní ndaá."

7 Ledre manda ga bɨ kóo ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo gɨ zíse 'dá'dá zíye ndịsịyé 'dódotátá a zíse ní, ndaá lḭgị sée wá. Ídísé lúrú tóko mɨndịsịyé bɨ kóna ní, zíse ndịsịsé méngị a kpá kenée.
8 Gɨ zía, Kírésịto Yésụ oyólo'bó ené roné wá, nɨ 'bɨ ené yḭ́ ené fú lá mbḭ́ kací kadra mbá. Nɨ ídí kenée za fí.
9 Togụ́ ngíti géyị 'yị e ogụní go kí ngíti mɨkánda 'dódo ledre kpḭ́ yá, ndásé ṇgúṇgu a wá. Roko'bụ bɨ ndịsịzé méngị moko 'bɨ Lomo kíe ní, Lomo ma'dáa i'bí ne kací bɨlámá mɨmbé'dené. Lorụ 'bɨ Mụ́sa ndịsị úku ledre gɨ ro ngíti géyị éyḭ́ e idíní ánu a, ngíti géyị ndaní ánu a wá. 'Yị

12:26 12:26 Agáya 2:6 118:6 **12:29 12:29** Gbre lorụ 4:24 **13:5 13:5** Gbre lorụ 31:6 **13:6 13:6** Ke'bị 'bɨ Dawídi e

ga bɨ kóo otoní komoyé ro lorụ née ní ní, ndikiní eyé kóo éyḭ gɨ sɨmɨ a wá.

10 Kírésịto Yésụ nɨ mbigí Mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ, i'bí za cụ́ kụ́rụ'bụné zí Lomo káa do 'dáná éyḭ gɨ rozé. 'Yị 'dáná éyḭ ga bɨ ndịsịní 'dáná éyḭ sḭ mbayi* sɨmɨ kụ́tụ́ bɨ do sogo káṇgá ona ní, utúasání ndíki sáká éyḭ gɨ zía wá.

11 Mongụ́ 'yị 'dáná éyḭ 'bɨ Yụ́da e ndịsị lengbe 'dí'bi sáma bangá bɨ oṇgoonzóní ní, ndéré kíe do Mongụ́ Bi 'bɨ Lomo. Ndḭsị 'dáná a zí Lomo gɨ do bɨ zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e. Umbu bangá máa née do 'dí'bi a ndéré óngbóóyó a do bi bɨ ngárá 'yị ndaní doa wá ní gɨ zía moko ndaá lolụ sɨmɨ a wá.

12 'Di'bioyóní kóo Yésụ gɨ dongará 'yị e kpá kenée káa zí éyḭ bɨ moko ndaá sɨmɨ a wá ní ndéréye úfu wo gɨ ro zí 'yịma'dí e ídíye mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní kpụ́rụ́ gɨ sɨmɨ sámaa bɨ lefe gɨ royé ní.

13 Idízé lányá ro Yésụ za kíngaya. Abú 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre ené wá ní nɨyí 'dó'do zée yá mengị éyḭ wá, idízé ụ́tụsɨmɨzé gɨ ro zíze ídíze sɨmɨ 'do'dó máa née ndro kí Yésụ ma'dáa.

14 Do sogo káṇgá ba ndaá 'bɨ ené 'be 'bɨ ezé wá. 'Be 'bɨ ezé nɨ yḭ ené komo ere. Ndịsịzé ba óto komozé gɨ ro zíze ndéréze íri.

15 Gɨ zí bɨlámá ledre bɨ Yésụ mengị zíze ní, idízé ndḭsị kófó ịrị Lomo kací kadra mbá nɨ óto Lomo zía ídíne kí rokinyi gɨ zía ndịsịzé née go 'dódo a zí 'yị e kídí azé go mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní.

16 Ídísé ndḭsị sómụ́ ledre lafúse kí sáká yée kí mɨmbé'desé kḭé'do. Née ngíti éyḭ bɨ bi ndịsị éme ro Lomo gɨ zía ní.

17 'Yị ga bɨ nɨyí manda e ndịsịní 'dódo ledre 'bɨ Lomo zíse ní, ídísé ndḭsị úwú yée gɨ zía née moko bɨ Lomo gelé yée ne zíye ndḭsịyé mengị a gɨ rosé ní. Ídísé óto yée zíye ndḭsịyé mengị moko née kí bikịdrḭ mɨmbé'deyé gɨ ro zí Lomo ídíne kíse kí rokinyi.

18 Ídísé ndḭsị íni ini zí Lomo gɨ rozé. Owozé go kídí mɨmbé'dezé nɨ go kḭé'do zí Lomo, ilizé ndḭsị méngị dụ́ụ́ éyḭ bɨ ili ní.

19 Ídísé kpá íni ini gɨ romá, idí líkpí mɨsi'di gɨ ro zíma óguma zíse íri 'diya.

20 Lomo 'yị méngị bɨlámá ledre zí 'yị e, nɨ ne wo bɨ kóo uru Yésụ bɨ kóo kasaogụ wo ógụ léfe sámané káa do mɨkánda yéme ledre bɨ za fí dongaráne Lomo kí 'yịma'dí e ní. Yésụ nɨ Ngére ezé kpá Mongụ́ 'yị 'bá'bá zée.

21 'Bụzé Lomo idí í'bí bɨlámá éyḭ e zíse gɨ do bɨ zíse ndḭsịsé méngị moko ené bɨlámáne. Idí kpá í'bí roko'bụ zíze gɨ do bɨ zíze ndḭsịzé méngị moko ené bɨlámáne. Owụ́ 'bɨ ené Kírésịto Yésụ bɨ kóo ogụ í'bí roné do úyuné do bi kacíze káa do mɨkánda yéme ledre dongaráze kí Lomo ní, 'yịma'dí e idíní ndḭsị mbófo wo za fí. Idí kenée.

22 Owụ́ 'bɨ Babá e, ledre bɨ máéké kása zíse ba ní, ídísé í'bí mbílíse ndḭsị úwú a. Idí í'bí roko'bụ sɨmɨsé gɨ ro ledre e za mbá.

23 Otoomoní sḭlḭ 'yị gɨ ro lúnduzé Timatíyo gɨ sɨmɨ sḭgịnị go. Togụ́ ogụ go 'diya zíma yáa yá, kí'dí bɨ mááyí go ndéré lúrú sée íri ní, mááyí 'dí'biútú wo kpa zíze óguzé kéne zíse íri.

24 Mandá zíse kí manda esé ga bɨ ásé kéye íri ní mbá. Lafúze 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Kírésịto, ogụní gɨ sɨmɨ káṇgá bɨ Ítali ní i'bíní kpá mandá zíse íri kíngaya.

25 Lomo idí lúrú bi kacíse gɨ do bɨ zíse ndḭsịsé bɨlámáne.

Odụ kúrú

* **13:10 13:10** Mbayi: Née bi bɨ 'yị 'dáná éyḭ e ndịsịní 'dáná éyḭ doa zí Lomo ní?

Wáraga bɨ Yakóbo eké ní

Ledre gɨ ro bṵ́kṵ bɨ Yakóbo ní

Yakóbo ngúru lúndu Yésṵ bɨ kóo nɨ nda go manda 'bɨ kanḭ́sa sɨmɨ Yerṵsaléma ní eké ledre ba ne. Eké zɨ́ 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kɨ́résḭto ngasá bayiní royé gɨ sɨmɨ Yerṵsaléma gɨ zɨ́ okó do báyiyé sɨmɨ ngíti géyḭ káṇgá e faa ní.

Yakóbo uku zɨ́ 'yḭ ga bɨ 'bɨ Kɨ́résḭto ní kɨ́dí mɨméngḭ ledre eyé kɨ́ mɨndḭ́sḭyé idí 'dódo a zɨ́ 'yḭ e kɨ́dí ma'díi ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Kɨ́résḭto go. Zɨ́a í'bí lorṵ zɨ́ye gɨ ro ledre ga bɨ káa zɨ́ ledre 'bɨ ḭ́lḭ́, lerḭ́, mongṵ́ mɨmbé'de, mɨmbé'de sinyí gɨ ro éyḭ́ 'bɨ lafú 'yḭ e, úzu éyḭ́ nda kɨ́ ófṵ́. Zɨ́a kpá úku ledre gɨ ro ídí 'yḭ mbigí 'yḭ 'bɨ Lomo, 'bó'bṵ́ ro 'yḭ, ini zɨ́ Lomo, ṵ́tṵsɨmɨ 'yḭ sɨmɨ ledre e nda kɨ́ ledre gɨ ro komokenzḭ tɨ́ káa zɨ́ 'yḭ bɨ nɨ go 'yḭ lódṵ́ kacɨ́ Kɨ́résḭto ní.

1 Máa Yakóbo bɨ 'yḭ moko 'bɨ Lomo kɨ́ Kɨ́résḭto Yésṵ Ngére ezé ní.

Máéké ledre ba máa zɨ́se, sée 'yḭ ga bɨ 'bɨ Ngére Yésṵ, bɨ báyisé ndéré kɨ́ ndḭ́sḭ kacɨ́ bi e faa ní.

Mandá zɨ́se za mbá kɨ́ngaya do bi ga bɨ ásé doyé íri ní.

Ṵ́tṵsɨmɨ sɨmɨ ledre

2 Lúndumá e sɨmɨ Lomo, togṵ́ úzu éyḭ́ kɨ́ 'do'dó nɨyí ndḭ́sḭ ndiki sée yá, ndásé 'dí'bi a káa do bɨsinyí ledre wá.

3 Sɨmɨ úzu éyḭ́ ga gére née mbá, togṵ́ komosé nɨ yḭ́ ené kpá fú lá ngbúó ro Lomo kɨ́ Ngére Yésṵ yá, Lomo nɨ í'bí roko'bṵ zɨ́se ódó mɨmbé'desé kɨ́ngaya.

4 Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, utúasá mɨútúásá, ídísé ndḭ́sḭ ṵ́tṵsɨmɨsé za kɨ́ngaya sɨmɨ ledre e za mbá gɨ ro zɨ́se ídíse kɨ́ roko'bṵsé, zɨ́se útúásásé kacɨ́ komo Lomo káa do mbigí 'yḭ ené e éyḭ́ bɨ lerḭ́ a nɨ méngḭ sée ní ndaá.

5 Togṵ́ 'yḭ gɨ dongaráse owo'di'bi éyḭ́ bɨ Lomo ili zɨ́ne méngḭ a ní wá yá, idí íni ini zɨ́ Lomo, Lomo nɨ í'bí cóngó sómṵ́ ledre zɨ́a. Gɨ zɨ́a wo Lomo ndḭ́sḭ lengbe í'bí bɨlámá sómṵ́ ledre zɨ́ 'yḭ ené e kɨ́ mɨmbé'dené kḭ́é'do.

6 Mongṵ́ ledre nɨ wo ba. Togṵ́ 'yḭ nɨ go íni ini zɨ́ Lomo gɨ ro éyḭ́ yá, 'yḭ máa née mɨsómṵ́ ledre ené ndaá ídí gbre gbre wá. 'Yḭ bɨ nɨ kɨ́ mɨsómṵ́ ledre gbre gbre ní, bi tóro ené ndaá kḭ́é'do wá. Nɨ yḭ́ ené go cé káa zɨ́ mɨkáda mɨkavu bɨ ndḭ́sḭ ílíló'bó roné gɨ zɨ́ mongṵ́ síli 'dáa 'dáa 'dáa ní.

7 'Yḭ bɨ nɨ kɨ́ mɨsómṵ́ ledre gbre gbre kenée ní, Ngére ndaá 'bɨ ené kɨ́ rokinyi gɨ ro í'bí éyḭ́ zɨ́a wá.

8 Gɨ zɨ́a, mɨsómṵ́ ledre 'bɨ 'yḭ máa née ndaá 'bɨ ené kḭ́é'do wá.

9 Máúku zɨ́se lúndumá e sɨmɨ Lomo, abú 'yḭ ndaá kɨ́ ledrené owóowó wá, bi ndaá sínyí roa wá, nɨ zɨ́ Lomo kɨ́ ledrené owóowó.

10 Tɨ́ lá 'yḭ bɨ kɨ́ tṵ́'dṵ́ éyḭ́ e zɨ́ne ní, sɨmɨ bɨ Lomo oyólo'bó wo go zɨ́a ídíne káa do 'yḭ lerḭ́ ní, bi ndaá sínyí roa wá, gɨ zɨ́a nɨ gágáóyó roné káa zɨ́ mɨsúrú kágá ní.

11 Gɨ zɨ́a kadra ndḭ́sḭ ólṵ́ógṵ kɨ́ pho'dṵné do óngbó kágá. Zɨ́ mɨsúrú ga gágáóyó royé kɨ́ lámá ga bɨ royé née mbá. 'Yḭ bɨ kɨ́ tṵ́'dṵ́ éyḭ́ e zɨ́ne ní nɨ gágáóyó roné kpá kenée sɨmɨ bɨ nɨ ndḭ́sḭ ngásá kacɨ́ moko ené e ní.

12 Úndru nɨ ídí zɨ́ 'yḭ bɨ ndḭ́sḭ ódó mɨmbé'dené sɨmɨ úzu ledre ní, gɨ zɨ́a sɨmɨ bɨ toro go ngbúó sɨmɨ úzu ledre ní, Lomo nɨ í'bí trḭdrḭ bɨ za fí bɨ mocṵ́ ledre a ní zɨ́ 'yḭ ga bɨ otoní 'búa ní.

13 Sɨmɨ bɨ 'do'dó ndiki ngíti 'yḭ go gɨ dongaráse ní, 'yḭ née ndaá sómṵ́ a bɨ ya kɨ́dí, Lomo uzu née ne ní wá. Gɨ zɨ́a bɨsinyí ledre uzu ené Lomo wá, Lomo uzu ené kpá kú 'yḭ wá.

14 Bɨsinyí mɨsómṵ́ ledre 'bɨ 'yḭ nɨ yḭ́ ené óto 'yḭ ma'dáa ne zɨ́a lúyú ledre. Zɨ́ lúyú ledre nda 'dí'bióyó wo gbála gɨ ro Lomo.

15 Gɨ zɨ́a 'bú bɨsinyí ledre ndḭ́sḭ óto 'yḭ, zɨ́ 'yḭ ma'dáa tɨ́ lúyú ledre. Sɨmɨ bɨ 'yḭ máa née luyú ledre go ní, zɨ́ lúyú ledre ma'dáa nda 'dí'biógṵ umbu do 'yḭ máa née.

16 Lúndumá e sɨmɨ Lomo, 'yḭ ndaá lóndo sée zɨ́se lúyú ledre wá.

17 Bɨlámá éyḭ́ e kɨ́ bɨlámá tákpásḭ́lḭ́ e za mbá, 'Bṵzé bɨ komo ere otoogṵ bɨmɨóṇgó

ne ngárá oyólo'bó ené roné káa zɨ́ lı̨ndı̨́
wá ní, otoogụ yée ne.
18 Lomo gelé zée go zɨ́ze ídíze káa do
owụ́ 'bɨ ené e gɨ zɨ́a bɨ ṇguṇguzé ledre ené
bɨ ma'díi ní go ní. Gɨ zɨ́ kéyı̨ née ní, azé
zɨ́a go mɨzefı̨ éyı̨́ ga bɨ kɨ́ ledreyé owóowó
gɨ dongará éyı̨́ ga bɨ za mbá 'yı̨ e ndı̨sı̨ní
í'bí yée zɨ́ Lomo ma'dáa káa do mɨzefı̨ éyı̨́
gɨ yáká ní.

Ledre ga bɨ Lomo ili yée ní

19 Lúndumá e sɨmɨ Lomo, ídísé úwú
ledre ba bɨlámáne. 'Yı̨ e idíní ídí 'díya
gɨ ro úwú ledre, togụ́ nda gɨ ro úkulúgu
ledre yá, idíní ídí ndo, mɨmbé'deyé nda
kpá ndı̨́sı̨ ésı̨́ 'diya wá,
20 gɨ zɨ́a, togụ́ ílisé gɨ ro zɨ́se ídíse mbigí
'yı̨ ga bɨ 'bɨ Lomo ní yá, ndásé ídí 'yı̨
mɨmbé'dekesı̨́ e 'di'diya wá.
21 Gɨ zɨ́ kéyı̨ née ní, ledre cayi ga bɨ kóo
ndı̨́sı̨sé méngı̨ yée, kɨ́ bɨsinyí sómụ́ ledre
ga bɨ kóo sɨmɨsé ní, ídísé ótoómo yée za
mbá 'dá'ba. Zɨ́se ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo
kɨ́ mɨmbé'desé kı̨́é'do, gɨ zɨ́a wo Lomo oto
ledre née kenée gɨ ro zɨ́ne yómo sée.
22 Mɨméngı̨ ledre esé e idíní ídí za mbá
kací kúrú Lomo bɨ ndı̨́sı̨sé úwú a ní.
Ndásé úwú kúrú Lomo lá kɨ́ mbílíse káa
zɨ́ ndı̨sı̨ní ócó gbékpı̨́ gboṛụ éyı̨́ ní wá.
23 Togụ́ méngı̨ kéyı̨ kací ledre 'bɨ Lomo
bɨ ndı̨́sı̨ úwú a ní wá yá, áyí ídí cé káa zɨ́
'yı̨ bɨ 'di'bi miráyi lúrú komoné sɨmɨ a,
24 kpálá bɨ oto miráyi bi zɨ́a ı̨́nyı̨né
ndéréóyó roné ní, geré zɨ́ tosoa bɨ gáa lurú
ní lı̨́gı̨ wo.
25 Togụ́ ndı̨́sı̨ méngı̨ kéyı̨ kací lorụ 'bɨ
Lomo bɨ oto yı̨́ı̨ zɨ́yı̨ ídíyı̨ kɨ́ ro doyı̨́ ní yá,
Lomo nɨ í'bí úndru 'bɨ tụ́'dụ́ ledre e zɨ́yı̨
togụ́ úwúómo ledre ené lá kɨ́ mbílíyı̨ lı̨gı̨
yı̨́ı̨ wá ní.
26 Togụ́ yá née nɨ mbigí 'yı̨ 'bɨ Lomo,
útúásá lolụ úku bɨlámá ledre zɨ́ 'yı̨ e wá
lóndo royı̨́ go, moko ndaá sɨmɨ éyı̨́ ga bɨ
ndı̨́sı̨ méngı̨ yée ní mbá wá.
27 Mbigí 'yı̨ bɨ 'bɨ Lomo ní, nɨ 'yı̨ máa
wo bɨ ndı̨sı̨ méngı̨ ledre ga bɨ 'Bụzé Lomo
uku yée ní, káa zɨ́ sáká kará umbu e kɨ́
owụ́sala e ní. Nda kpá kɨ́ ótoómo méngı̨
bɨsinyí ledre e za mbá 'dá'ba.

2

'Yı̨ e nɨyí za mbá kɨ́ ledreyé owóowó

1 Lúndumá e sɨmɨ Lomo, káa zɨ́ bɨ
ṇguṇguzé ledre Kɨ́résı̨to Yésụ Ngére ezé
bɨ roko'bụa romo do ngíti géyı̨ ngére e do
sogo káṇgá ba go za mbá ní, ndazé méngı̨
bɨlámá ledre lá kpara zɨ́ ngíti géyı̨ 'yı̨ e
wá.
2 Togụ́ 'yı̨ e gbre ogụní do bi kótrụro,
ngíti a esı̨ roné bɨlámá bongó kpá kɨ́
ngo'di gɨ sɨmɨ dábu ro sı̨́lı̨́ne, zɨ́ ngíti a ídí
'bɨ ené 'yı̨ lerı̨́ kɨ́ nzenze bongó roné,
3 togụ́ zɨ́se úku ledre zɨ́ wo bɨ kɨ́ bɨlámá
bongó roné ní kɨ́dí, “Mongụ́ 'yı̨, bɨlámá bi
ndı̨́sı̨ nɨ bɨ yáa ba,” tɨ́ lá nda zɨ́ 'yı̨ lerı̨́ née
yá, zɨ́se úku ledre zɨ́a kɨ́dí, “Bi ndı̨́sı̨ ndaá
gɨ royı̨́ yáa wá, ndı̨́sı̨ 'bɨ eyı̨́ bi ore,”
4 ndaá 'bɨ ené bɨ ndı̨́sı̨sé née ífi sɨmɨsé
dengbı̨́se zɨ́se ndı̨́sı̨ 'décı̨ ngbanga 'yı̨ e kɨ́
bɨsinyí sómụ́ ledre bɨ sɨmɨsé ní wá?
5 Lúndumá e sɨmɨ Lomo, ówosé esé bɨ
kɨ́dí Lomo gelé 'yı̨ ga bɨ 'yı̨ e ndı̨́sı̨ní lúrú
yée káa do 'yı̨ lerı̨́ e née ne zɨ́ye tóroyé
ngbúó sɨmɨ ṇgúṇgu ledre eyé, gɨ ro zɨ́ye
ógụyé do bi bɨ wo Lomo uku ledre a gɨ ro
'yı̨ ga bɨ kɨ́ 'búne doyé ní wá?
6 Tɨ́ lá ndı̨́sı̨sé née lúrú'dófụ bi do 'yı̨
lerı̨́ e. Ndaá 'bɨ ené bɨ 'yı̨ ga bɨ kɨ́ tụ́'dụ́
éyı̨́ e zɨ́ye née ndı̨sı̨ní méngı̨ láráse yée
ní wá? Ndaá 'bɨ ené bɨ ndı̨sı̨ní ndéré kɨ́se
ye do ngbanga ní wá?
7 Ndaá 'bɨ ené bɨ ndı̨sı̨ní kpá ye úkucáyi
ledre gɨ do bɨ Ngére esé Yésụ ní wá?
8 Togụ́ ndı̨́sı̨sé go mengı̨ ledre kací lorụ
bɨ mɨéké kúrú Lomo uku kɨ́dí, “Ídí óto
'bú lafúyı̨ e káa zɨ́ bɨ óto 'búyı̨ kɨ́ royı̨́ ní,”
ndı̨́sı̨sé née go méngı̨ cóngó ledre.
9 Togụ́ ndı̨́sı̨sé lúrú'dófụ bi gɨ do 'yı̨
lerı̨́ e, lúyúsé née go ledre, Lomo nɨ 'décı̨
ngbangasé gɨ zɨ́a ndítí'dófụsé do lorụ go.
10 Togụ́ 'yı̨ ndı̨́sı̨ méngı̨ ledre kací lorụ
ga gére zɨ́a lé'bé'dófụ gɨ do wo kı̨́é'do ní
yá, 'déwe née go zaá lorụ ga gére née
mbá.

2:8 2:8 Lévı̨ 19:18 **2:11 2:11** Ólụ́ógụ 20:14, Gbre lorụ 5:18 **2:11 2:11** Ólụ́ógụ 20:13, Gbre lorụ 5:17

11 Káa zɨ́ bɨ Lomo uku ledre kɨ́dí, “Ndá
só'do me'be 'yị wá,” zía kpá úku a kɨ́dí,
“Ndá úfu 'yị wá.” Sɨmɨ ledre ga gére
née mbá, togṵ́ só'dosé rosé kɨ́ 'yị bɨ ófṵ́sé
rosé kéne wá ní wá tɨ́ lá zɨ́yị úfu 'yị yá,
Lomo nɨ 'décị ngbanga royḭ́ bɨsinyíne gɨ
zía lé'bé'dófụ do lorụ 'bɨ Lomo go.
12 Mɨódrosé kɨ́ mɨménḡị ledre esé e
mbá, idí ídí káa zɨ́ 'bɨ 'yị ga bɨ owonɨ́ go
kɨ́dí ngbanga bɨ nɨyí 'décị a royé ní nɨ óto
yée zɨ́ye ídíye kɨ́ ro doyé.
13 Gɨ zía 'yị bɨ lerḭ́ lafúga mengị wo wá
ní, lerḭ́a utúasá méngị Lomo kadra 'décị
ngbanga wá. Gba kadra 'décị ngbanga
Lomo lurú lerḭ́ 'yị bú.

Ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo kɨ́ méngị moko a

14 Lúndumá e sɨmɨ Lomo, togṵ́ 'yị uku
ledre kɨ́dí née ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo go
mengị moko a wá ní, bɨlámá a nɨ ore wo
be? Toso ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo máa wo
née ní utúasá goó yómo wo?
15 Lúrúsé aka, togṵ́ ezesé gɨ dongaráse
nɨ do lerḭ́ bongó kpá kɨ́ 'bú roné kɨ́ngaya,
16 zɨ́ ngúrusé úku ledre zɨ́ 'yị lerḭ́ née
kɨ́dí, “Lomo idí kɨ́yị, idí í'bí éyḭ́ mɨánu kɨ́
bongó zɨ́yị.” Togṵ́ 'yị née uku lá ledre kɨ́
tarané saká 'yị lerḭ́ née wá ní, mengị née
go ledre bɨ Lomo ilinɨ́ ní?
17 Nɨ kpá kenée gɨ rosé. Togṵ́ ngíti 'yị ya
née ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo go togṵ́ mengị
ené bɨlámá ledre zɨ́ 'yị e wá, 'yị née ṛanga
yḭ́ ené ṛanga, ṇguṇgu ené aka ledre 'bɨ
Lomo wá.
18 Togṵ́ ngíti 'yị uku ledre kɨ́dí, “Áyí 'yị
bɨ ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo go, mááyí 'bɨ
amá 'yị méngị bɨlámá ledre.”

Mááyí úku ledre zía kɨ́dí 'dódo aka
ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo bɨ ndɨsịnɨ́ úku a
lá kɨ́ tara 'yị ní zɨ́ma, gɨ ro zɨ́ma 'dódo
ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo amá zɨ́yị kɨ́ bɨlámá
ledre bɨ mándɨ́sị méngị a ní.
19 Ṇgúṇgusé go kɨ́dí mbigí Lomo nɨ dụ́ụ́
kḭ́é'do, née bɨlámá ledre. Ídísé ówo a kɨ́dí,
bɨcayi lomo e ṇguṇgunɨ́ kpá kenée kɨ́dí
mbigí Lomo nɨ dụ́ụ́ kḭ́é'do. Zɨ́ye ndɨ́sịyé
éré ngịrị a.

20 Ówosé nzíyi ledre née wá gɨ zɨ́ 'di?
Mááyí 'dódo a zɨ́se ma'díi kɨ́dí togṵ́ 'yị
ṇgúṇgu lá ledre 'bɨ Lomo, mengị moko a
wá moko ndaá sɨmɨ ṇgúṇgu ledre ené née
wá.
21 Lúrúsé aka éyḭ́ bɨ kóo bulúnduzé
Abarayáma mengị zía útúásáne gɨ zía
komo Lomo ní. Mengị ené kóo lá éyḭ́
kḭ́é'do wá, i'bí za cṵ́ owṵ́ 'bɨ ené Isáka káa
do éyḭ́ 'dáná zɨ́ Lomo.
22 Ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo ené ndɨsị kóo
ndéré ndro kɨ́ mɨménḡị ledre ené. Zɨ́
ṇgúṇgu ledre ené útúásáne kpịnị kacɨ́
ledre bɨ mengị wo ní.
23 Ledre née utúasá go kpịnị kɨ́ ledre bɨ
mɨéké kúrú Lomo uku kɨ́dí, “Abarayáma
ṇguṇgu ledre 'bɨ Lomo, zía útúásáne kacɨ́
komo Lomo káa do mbigí 'yị ené,” do
ndɨ́sị ndólo wo gɨ zía ezegámá Lomo ní.
24 Ídísé ówo a kɨ́dí 'yị ndɨsị útúásá kacɨ́
komo Lomo káa do mbigí 'yị ené yḭ́ ené
kacɨ́ mɨménḡị ledre ené bɨ bɨlámáne ní
ndaá 'bɨ ené lá gɨ zía bɨ ṇguṇgu ledre 'bɨ
Lomo ní wá.
25 Lúrúsé aka Rába bɨ kóo kára 'yị gámá
kacɨ́ ya'dá e faa ní, utúasá kóo kacɨ́ komo
Lomo gɨ zɨ́ bɨlámá mɨménḡị ledre ené bɨ
kóo 'di'bi mbeze 'bɨ Isɨréle e óto yée zɨ́ne
'be káa bɨ nɨyí úfu yée, do kásalúgu yée
gɨ do ngíti mɨsi'di kpḭ́ ní.
26 Káa zɨ́ bɨ ówosé bú, 'yị bɨ 'dówṵ́ ndáa
sɨmɨ a wá ní nɨ yḭ́ ené goó umbuné. Kpá
kenée ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo nɨ yḭ́ ené
umbuné togṵ́ moko ndaá ní.

3

'Yị idí bándá dondenené

1 Lúndumá e sɨmɨ Lomo, ndaá 'bɨ ené
bɨ ya kɨ́dí tṵ́'dṵ́ se nɨyí ídí mbá 'yị 'dódo
ledre zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ
Kɨ́résịto go ní wá, gɨ zía ówosé bú kɨ́dí zée
ga bɨ i'bízé rozé 'dódo ledre 'bɨ Kɨ́résịto
zɨ́ lafúze ní, togṵ́ 'dodozé do bɨlámá
mɨsi'diné wá, Lomo nɨ 'dó'do zée kɨ́ngaya
rómo 'bɨ ngíti géyị 'yị e.
2 Másómṵ́ ówosé bú bɨlámáne kɨ́dí zée
'yịma'dí e do sogo káṇgá za mbá azé 'yị
lúyú ledre e, do mɨsi'di e mɨngúngúcua.

2:23 2:23 Dosḭ́ éyḭ́ e 15:6

Togụ́ 'yị bɨ taraa uku lúyú ledre wá ní, kɨ́dí
née go cóngó 'yị. Utúasá go ndɨ́sị́ 'bá'bá
roné gɨ zɨ́ bɨsinyí ledre.
3 Ndɨsɨzé ódóóto ká'dá ro tara usáni e
gɨ ro óyó komoyé kɨ́e zɨ́ye ndéréye kɨ́'dí
bɨ ilizé ní.
4 Nɨ kpá kenée gɨ ro mongụ́ kụ́rụ́ngba.
Abú tɨ́ bɨ nɨ mongụ́ne kɨ́ngaya mongụ́
síli bɨ roko'bụné ndɨsị ɨ́trɨ́ a ne ndéré kɨ́e
yá, 'yị kpụ́rụ́nyó a nɨ óyó komo mongụ́
kụ́rụ́ngba née lá kɨ́ owụ́ ngodrụ́ cúku'dée
bɨ ndɨsɨní kpụ́rụ́nyó a kɨ́e zɨ́a ndéréne do
bi bɨ ili ní.
5 Ledre née nɨ kpá kenée gɨ ro dondene.
Dondene nɨ owụ́ éyɨ́ cúku'dée rozé tɨ́ lá
ndɨsị mbófo roné mɨmbófo. Nɨ éyɨ́ bɨ kɨ́
roko'bụné kɨ́ngaya cé káa zɨ́ so pho'dụ bɨ
cúku'dée ní, togụ́ utú sɨmɨ ngáká súwú
yá, zɨ́a ạ́rá mongụ́ bi ndéré kɨ́e mɨndéré.
6 Dondene ndɨsị óngbó 'yị káa zɨ́ pho'dụ
ní. Nɨ bɨsinyí éyɨ́ kɨ́ngaya gɨ dongará éyɨ́
ga bɨ rozé ní. Ndɨsị sínyíónzó kụ́rụ́'bụ 'yị
nyé, zɨ́a ónzó a vuu ku pho'dụ. Zɨ́ don-
dene ma'dáa nda ạ́rá 'bɨ ené ku pho'dụ bɨ
ịlị́ wá ní.
7 'Yị e utúasání bú 'dí'bi ṛɨ́kɨ́ sɨ́ do
bangá e, solụ́ e, kɨ́ éyɨ́ trɨdrɨ ga bɨ ndɨsɨní
ndéré kɨ́ do sɨmɨyé bi kɨ́ ngíti géyị éyɨ́ trị
ga bɨ sɨmɨ iní ní do ụ́lụ́ yée 'be,
8 tɨ́ lá 'yị bɨ nɨ útúásá 'dí'bingéṛị don-
dene ní ndaá. Nɨ bɨsinyíne kɨ́ngaya sɨmɨ
ndɨ́sị́ ené kpá bɨsinyí súrú éyɨ́ bɨ ndɨsị
'dí'biógụ umbu ní.
9 Ledre nɨ gɨ ro dondene ore kpá káa,
ndɨsɨzé kófó ịrị Ngére Yésụ kɨ́ 'Bụzé Lomo
kɨ́ dondenezé. Zɨ́ze ndɨ́sị́zé úku sínyi
ledre gɨ do bi lafúze kpá kɨ́e, káa zɨ́ éyɨ́
bɨ Lomo otoogụ yée née sɨmɨ tosoné wá
ní.
10 Kémbɨ́ tarazé bɨ kɨ́é'do ba ndɨsɨzé
í'bí mbófo eyɨ́ kɨ́ úku bɨsinyí ledre e
mbá kɨ́e. Owụ́ 'bɨ babá e sɨmɨ Lomo,
ndaá mɨútúásáne zɨ́ze ndɨ́sị́zé méngị kéyị
kenée wá.
11 Bɨlámá iní mɨéwé kɨ́ bɨsinyí iní
utúasání bú kúkúógụ mbá gɨ sɨmɨ gu
'dawú kɨ́é'do?
12 Owụ́ 'bɨ babá e sɨmɨ Lomo, bongó
utúasá go ánáógụ mɨáná olíva, togụ́ mbú
zɨ́ kọ́ṛó ánáógụ mɨáná bongó? Kpá kenée,
bɨsinyí 'dawú utúasá ené 'dí'biógụ bɨlámá
iní mɨéwé wá.

Komokenzị bɨ gɨ zɨ́ Lomo ní

13 Ambí nɨyí 'yị ówo ledre kpá 'yị komo-
kenzị dongaráse ní ye? 'Yị idí 'dódo a
sɨmɨ bɨlámá ndɨ́sị́ ené kɨ́ mɨméngị ledre
bɨ ndoo bɨ ndɨ́sị́ ógụ gɨ zɨ́ komokenzị ené
ní.
14 Tɨ́ lá togụ́ mɨmbé'desé eme ro lafúse e
ngụ́ kpá kɨ́ mongụ́ 'bú éyɨ́ ndásé ndɨ́sị́
sɨ́kpị fúndúse gɨ zɨ́a 'dága, togụ́ mbú ásisé
gɨ ro ledre bɨ cóngóne ní wá.
15 Toso komokenzị máa wo née ní ogụ
ené gɨ zɨ́ Lomo komo ere wá, ogụ yɨ́ ené
gɨ zɨ́ Satána do sogo káṇgá ona.
16 Gɨ zɨ́a togụ́ ndɨ́sị́sé óto bɨsinyí
mɨmbé'desé ro lafúse e, zɨ́se ídíse 'yị 'bú
éyɨ́ e yá, ndɨ́sị́ esé utúasá ídí bɨlámáne
wá, komo bɨsinyí ledre nɨ ndɨ́sị́ óṇgó dosé
dụ́ụ́ ne.
17 Tɨ́ lá komokenzị máa wo bɨ ndɨsị ógụ
gɨ zɨ́ Lomo gɨ komo ere ní mɨzefɨ́ ledre
ené, luyú ndaá sɨmɨ wá, yɨ́ ené 'yị méngị
bɨlámá ledre zɨ́ 'yị e, mɨmbé'dea nɨ zɨ́ 'yị e
mbá bɨlámáne, nɨ 'yị bɨ ndɨsị lúrú bi sɨmɨ
ledre e cii kí, zɨ́a ídíne 'yị úwú ledre e gɨ
zɨ́ lafúne ní. Nɨ kpá 'yị bɨ lerɨ́ 'yị e ndɨsị
méngị wo mɨméngị ní, zɨ́a ídíne 'yị sáká
'yị lerɨ́ e. Ndaá 'yị lóndo 'yị e wá.
18 'Yị ga bɨ ndɨsɨní óto 'yị e zɨ́ mɨndɨ́sị́
'yị e ídíne bɨlámáne ní, sɨmɨ odụ sɨndɨ́
kadra nɨyí ídí mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní.

4

'Bú éyɨ́ ndɨsị́ sínyi dongará 'yị e

1 Éyɨ́ bɨ ndɨsị́ 'dí'biógụ ófụ́ kɨ́ okó don-
garáse ní 'di? Ndaá 'bú éyɨ́ bɨ dosé ní
ndɨsị́ 'dí'biógụ ledre ga gére née ne wá?
2 Ílisé éyɨ́ e tɨ́ lá útúásásé ndíki yée wá.
Zɨ́se ndɨ́sị́sé úfu 'yị e kpá kɨ́ óto 'bú éyɨ́
'bɨ lafúse e, tɨ́ lá útúásásé esé ndíki éyɨ́ bɨ
ílisé ní wá. Ndɨ́sị́sé kpá ófụ́ kɨ́ ndɨsị́ méngị
okó. Ndíkisé wá gɨ zɨ́a ínisé esé ini gɨ roa
zɨ́ Lomo wá.
3 Togụ́ íni ini gɨ ro éyɨ́ zɨ́ Lomo má ndíki
wá, yɨ́ ené gɨ zɨ́a sómụ́ ledre eyɨ́ nɨ yɨ́ ené
bɨsinyíne. Íli yɨ́ eyɨ́ éyɨ́ ga gére née lá gɨ
rokinyi eyɨ́.

4 Sée 'yị méngị bɨsinyí ledre e, ówosé
esé bɨ kɨ́dí togụ́ ótosé 'bú do sogo káṇgá
ba yá ní ásé go ezeokó Lomo ní wá? 'Yị
bɨ oto roné go káa do ezegámá do sogo
káṇgá ba ní ní, nɨ goó ezeokó Lomo.
5 Sómụ́sé kɨ́dí ledre bɨ mɨéké kúrú Lomo
uku kɨ́dí, Lomo kasa 'dówụ́ne zɨ́a ógụ
ndịsịné sɨmɨzé ní nɨ gbékpịne? Yị́ ené gɨ
ro zɨ́ze ídíze káa do mbigí 'yị ené e.
6 Tɨ́ lá Lomo ndịsị sáká zée ne kɨ́ngaya.
Née sị́ ledre bɨ mɨéké kúrú Lomo uku kɨ́dí,
"Lomo ndaá kɨ́ rokinyi kɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịní
óto ledreyé kɨ́ royé owóowó ní wá,
tɨ́ lá zɨ́a ndịsịné sáká 'yị ga bɨ ndịsịní
'búó'bụ́ royé mɨ'búó'bụ́ ní."
7 Gɨ zɨ́ kéyị née ní, ídísé í'bí rosé
ṇgúṇgu dụụ́ ledre 'bɨ Lomo. Zɨ́se óyó
sogosé zɨ́ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e geré za
fí gɨ ro zɨ́a ótoómo kacɨ́se.
8 Ídísé ídí gbóo kɨ́ Lomo gɨ ro zɨ́a
ídíne gbóo kɨ́se. Sée 'yị lúyú ledre e
ídísé ótoómo kɨ́ lúyú ledre. Zɨ́se óyóló'bó
mɨmbé'desé ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo kɨ́
mɨmbé'desé kị́é'do sée ga bɨ sómụ́ ledre
esé ndaá kị́é'do wá ní.
9 Ídísé ídí kɨ́ lerị́ zɨ́se ndịsịsé íni ini kɨ́
mbụ́mbụ́dụ́. Zɨ́se óyóló'bó kugú esé káa
do ini do óyóló'bó rokinyi esé káa do lerị́.
10 Ídísé 'búó'bụ́ rosé zɨ́ Ngére Yésụ gɨ ro
zɨ́a óto sée zɨ́ ledresé ídíne owóowó.
11 Owụ́ 'bɨ babá e, ndásé ndịsị lịlịkpị́
wá. 'Yị bɨ ndịsị lịlịkpị́ ro lúnduné sɨmɨ
Lomo, togụ́ mbú úku sínyi ledre roa ní,
ndịsị́ née úku sínyi ledre ro lorụ kpá
kɨ́ 'décị ngbanga a. Togụ́ ndịsị 'décị
ngbanga ro lorụ yá, óto royị́ go kɨ́ ledreyị́
owóowó rómo do lorụ, lodụ́ eyị́ née kacɨ́
lorụ wá.
12 Lomo nɨ dụụ́ ne 'yị í'bí lorụ kpá
'yị 'décị ngbanga. Nɨ ne kɨ́ roko'bụ 'bɨ
yómo 'yị, togụ́ úfu 'yị zɨ́ne. Sara áyí 'bɨ
eyị́ náambi zɨ́yị ndịsịyị́ 'décị ngbanga ro
lafúyị e ní?

Ledre gɨ óto ro'yị kɨ́ ledre 'yị owóowó

13 Úwúsé aka ledre bɨ mááyí úku a ba,
ásé náambi zɨ́se úku ledre kɨ́dí, "Karaba
togụ́ kɨ́lóndó azé ndéré sɨmɨ gara bɨ 'dáa
zɨ́ze ndịsịzé íri sɨmɨbi kị́é'do, do ndịsịzé
méngị moko íri zɨ́ze ídíze kɨ́ késị́ zɨ́ze
kɨ́ngaya."
14 Ndịsịsé úku ledre kenée gɨ zɨ́ 'di?
Ngárá ówosé gbawá éyị́ bɨ nɨ méngị roné
kɨ́lóndó ní. Ówosé káa zɨ́ bɨ ásé ógụ ídí
trịdrị ní bú? Trịdrịsé nɨ lá káa zɨ́ mụ́kụ́
bɨ 'dụtụ bi kuu kpá ba ní oṇgó yị́ ené go
ní.
15 Ledre bɨ kóo ásé útúásá úku a ní nɨ
kɨ́dí, "Togụ́ Ngére Lomo ṇguṇgu zɨ́ze yá,
azé méngị éyị́ ba togụ́ mbú wo bɨ 'dáa."
16 Ndịsịsé nda yị́ esé óto rosé kɨ́ ledresé
owóowó. Mɨméngị ledre bɨ 'bɨ sị́kpị
fúndú'yị kenée née nɨ bɨsinyíne.
17 Togụ́ 'yị owo tɨ́ bɨlámá ledre bɨ gɨ ro
méngị a ní bú, zɨ́a ótoómo a kenée, luyú
ledre go.

5

Lorụ zɨ́ 'yị ga bɨ kɨ́ tụ́'dụ́ éyị́ e zɨ́ye ní

1 Sée 'yị ga bɨ kɨ́ tụ́'dụ́ éyị́ e zɨ́se ní,
úwúsé aka ledre bɨ mááyí úku a zɨ́se ba,
ídísé íni ini kɨ́ mbụ́mbụ́dụ́ gɨ zɨ́ mongụ́
bɨsinyí 'do'dó bɨ nɨ go ógụ dosé ba.
2 Tụ́'dụ́ éyị́ ga bɨ zɨ́se née, enyeonzóní
royé go mbá, mɨmbúrédé e anu sinyiní
bongó e kacɨ́se kpá go mbá.
3 Ngánza anu sinyi dábu kɨ́ mɨrịrịrí
késị́ esé e kpá go mbá. Ngánza née
nɨ 'dódoyéme ledre gɨ rosé zɨ́a ndịsịné
óngbó sanáse káa zɨ́ pho'dụ ní. Sɨmɨ ledre
ga gére née mbá ásé ba fú lá bándáóto
tụ́'dụ́ éyị́ e kacɨ́se sɨmɨ odụ sịndị́ kadra ba.
4 Lúrúsé aka, késị́ 'bɨ 'yị ga bɨ kóo
méngịní moko gɨ roa zɨ́se sɨmɨ yáká esé e
zɨ́se ásisé kɨ́ í'bí a zɨ́ye ní nɨ go ndịsị íni ini
kɨ́ ịrịsé. Ini 'bɨ ngíti géyị 'yị ga bɨ ndịsịní
'dó'dụ́ógụ éyị́ e gɨ yáká esé e ní owụ́ ndiki
mbílí Ngére Lomo bɨ roko'bụa ofụ go ní
go.
5 Ndịsịsé do sogo káṇgá ona ndịsị
ánu láya éyị́ e kɨ́ mongụ́ rokinyi. Zɨ́se
ótosé gɨ zɨ́a káa zɨ́ kábịrịkị bɨ otoyeme
roné go bɨlámáne nɨ go nzíyiné gɨ ro do
óṇgoónzó a ní.
6 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, zɨ́se
ndịsịsé í'bí ngbángá 'yị ga bɨ ngárá ledre

4:6 4:6 Muruwayi 3:34

eyé ndaá kɨse wá ní do úfu yée lá gbékpḭne abú ndaní ezeokóse e wá.

Ṭ́tụsɨmɨ sɨmɨ 'do'dó

7 Lúndumá e sɨmɨ Lomo, ídísé ṭ́tụsɨmɨsé zɨse tórosé ngbúó gḭ sɨmɨ sḭndḭ́ kadra bɨ Ngére Yésụ nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní. Lúrúsé aka 'yḭ ó'do yáká, sḭ́kpḭ ené mɨmbé'desé 'dága wá. Ndḭsḭ sóngó té ndumu nɨ fú 'dḭ́yḭ́ éyḭ́ kɨ́ sḭndḭ́ kadra bɨ éyḭ́ ga gére née nɨyí aná zɨ́ye ngókoyé té kí nɨ fú tónó ánu a ní.

8 Gɨ rosé kpá kenée, ídísé ṭ́tụsɨmɨsé zɨse tórosé ngbúó gɨ zɨa sḭndḭ́ kadra bɨ Ngére Yésụ nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní nɨ go gbóo.

9 Lúndumá e sɨmɨ Lomo ndásé ndḭsḭ sínyi ḭrḭ lafúse e gɨ zɨ́ bɨsinyí ledre ga bɨ ndḭsḭní méngḭ yée zɨse ní wá, káa bɨ Lomo nɨ 'décḭ ngbangasé. Kadra 'décḭ ngbanga 'yḭ e nɨ go gbóo.

10 Lúndumá e sɨmɨ Lomo, káa do lḭ́lḭ ledre 'bɨ ṭ́tụsɨmɨ sɨmɨ 'do'dó zɨse, ídísé lúrútóko ledre née gɨ ro nébḭ ga kóna ndḭsḭní 'dódo ledre 'bɨ Ngére Yésụ zɨ́ 'yḭ e ní.

11 Káa zɨ́ bɨ ówosé bú ní, ndḭsḭzé mbófo kɨngaya 'yḭ ga bɨ ndḭsḭní ódó mɨmbé'deyé zɨ́ye tóroyé ngbúó sɨmɨ ledre e ní. Úwúsé ledre 'do'dó bɨ kóo Eyóbo ṭ́tụsɨmɨné sɨmɨ a ní go. Zɨse kpá lúrú ledre bɨ Ngére Lomo mengḭ zɨa kací a ní. Ngére Lomo nɨ 'yḭ lúrú lerḭ́ 'yḭ kpá 'yḭ méngḭ bɨlámá ledre zɨ́ 'yḭ e.

12 Wo bɨ mbá ní, ndásé lólóbṵ́ wá. Ndásé kpá lóbṵ́ ḭrḭ éyḭ́ ga bɨ komo ere togṵ́ mbú kɨ́ ḭrḭ éyḭ́ ga bɨ do sogo káṇgá ba togṵ́ kpá ḭrḭ ngíti géyḭ éyḭ́ e wá. Ledre esé idí ídí dụṵ́ "Ɨɨ," togṵ́ "Ɨ'ɨ," káa bɨ Lomo nɨ 'décḭ ngbanga rosé.

Ini 'bɨ 'yḭ ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Lomo go ní

13 'Yḭ nɨ bo dongaráse bɨ bɨsinyí ledre mengḭ zɨa ní? Idí íni ini zɨ́ Lomo. Sara 'yḭ nɨ bo sɨmɨ rokinyi? Idí úku ke'bḭ kófó ḭrḭ Lomo kɨ́e.

14 Togṵ́ ngúrusé nɨ kɨ́ ndíyá yá, idí ndólo manda ga bɨ 'bɨ kanḭ́sa ní zɨ́ye ógụyé íni ini doa zɨ́ Lomo do sṵ́sụ sụ'bṵ́ roa kɨ́ ḭrḭ Ngére Yésụ.

15 Togṵ́ ininɨ́ ini gɨ ro 'yḭ ndíyá kɨ́ mɨmbé'de 'yḭ kḭ́é'do yá, ndíyá nɨ ṵ́kṵ́ gɨ roa zɨ́ Ngére Yésụ yómo wo. Togṵ́ 'yḭ née luyú ledre, Ngére Yésụ nɨ ótoómo ledre zɨa.

16 Bɨ goó kenée ní, ídísé úkuógụ lúyú ledre esé e kó'dṵ́ lafúse zɨ́ Lomo, zɨse íni ini zɨ́ Lomo gɨ rosé mɨkékeṛḭa gɨ ro zɨ́ Lomo yómo sée. Íni 'bɨ mbigí 'yḭ 'bɨ Lomo zɨ́ Lomo nɨ kɨ́ roko'bụné kɨngaya zɨ́ Lomo ndḭ́sḭné méngḭ ledre kací a.

17 Lúrúsé aka, Ilíya kóo kpá 'yḭma'dí káa zɨze ní. Zɨa Íni ini zɨ́ Lomo cṵ́ kɨ́ mɨmbé'dené kɨ́dí iní ndaá é'dḭ wá, zɨ́ Lomo úwú ini ené, zɨ́ iní óroné kɨ́ sɨmɨbi ota kɨ́ yanané.

18 Gɨ do kací ledre máa wo née ní, zɨ́ Ilíya íni ini kɨ́dí iní idí mu é'dḭ, zɨ́ Lomo kása iní gɨ komo ere é'dḭné do sogo káṇgá za mbá, zɨ́ fụtṵ́ éyḭ́ e ṵ́tụógụyé.

19 Máúku zɨse lúndumá e sɨmɨ Lomo, togṵ́ ngúrusé luyú gɨ do mɨsi'di 'bɨ Lomo go yá, ndásé lúrú wo lá mɨlúrú kɨ́ komosé wá, ídísé sáká wo zɨse 'dí'bilúgu wo óto wo do mɨsi'di 'bɨ Lomo.

20 Ídísé ówo a kɨ́dí, togṵ́ sákásé 'yḭ luyú ledre, zɨa ótoómo kɨ́ lúyú ledre yá, sáká née go wo zɨa ómoné gɨ sɨmɨ umbu. Tṵ́'dṵ́ lúyú ledre ga bɨ mengḭ yée ní, Lomo nɨ lṵ́lụóyó yée gɨ roa.

Mɨzefị wáraga bɨ Pétero
eké ní
Ledre gɨ ro mɨzefị búkụ bɨ Pétero ní

Pétero 'yịmɨkása eké ledre ba zí 'yị 'bɨ Kírésịto ga bɨ sɨmɨ káṇgá bɨ karaba ndịsịní ndólo a Táki ní. Eké gɨ ro í'bí roko'bụ kíe zíye gɨ zía ngíti géyị 'yị e ndịsịní go 'dó'do yée kíngaya gɨ zía bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Kírésịto ní. Uku zíye kídí 'do'doní kóo Kírésịto do sogo káṇgá ona kíngaya, gɨ zí kéyị née 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre Kírésịto go ní, nɨyí 'dó'dó kpá kenée. Zía ịdrị mɨmbé'deyé kí ledre bɨ kídí Lomo nɨ óyóló'bó 'do'dó eyé née káa do bɨlámá ledre zíye sɨmɨ bɨ karanée nɨ 'dí'bióto yée káa do mbigí 'yị ené e zía í'bí úndru zíye ní. Odụ a zía úku ledre zíye kídí idíní kpá fú ídí káa do mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní.

1 Máa Pétero bɨ 'yịmɨkása 'bɨ Kírésịto Yésụ ní.

Máéké ledre ba máa zíse, sée ga bɨ Lomo geléogụ zée go kése káa do mbigí 'yị ené e ní. Nda gɨ zí okó zíse báyisé faa sɨmɨ káṇgá ga bɨ Pánato, Galatíya, Kapadósiya, Ásiya, nda kí Beteníya ní.

2 Abú kenée ndotó, máúku zíse 'Bụzé Lomo geléogụ yị́ ené kóo sée kú go 'desị́, zí 'Dówụ́ Lomo lá lụ́lụóyó lúyú ledre esé gɨ ro zíse ídíse káa do mbigí 'yị ené 'bɨ Lomo, kpá 'yị úwú kúrú Kírésịto Yésụ gɨ zí sámaa bɨ kóo nde'yị́ lúguóyó lúyú ledre esé e ní.

'Bụzé Lomo idí lúrú bi kacíse kíngaya gɨ ro zíse ndị́sịsé kpá fú bɨlámáse.

Mbófo éyị́ zí Lomo gɨ ro Kírésịto Yésụ

3 Idízé í'bí mbófo éyị́ zí Lomo bɨ 'Bụ Kírésịto Yésụ Ngére ezé ní. Kací bɨlámá mɨmbé'dea bɨ rozé ní, i'bí mɨkánda trịdrị kí óto komo bɨ za fí ní go zíze kpụrụ́ gɨ sɨmɨ mɨúrú Kírésịto Yésụ gɨ sɨmɨ umbu.

4 Lomo yemeomo éyị́ go zíze nzíyiné komo ere do bi bɨ ngárá éyị́ utúasá sínyí zía ényené do ụ́kụ́ne doa wá ní.

5 Nda gbékpịe wá, yị́ ené gɨ zía ṇgúṇgusé ledre 'bɨ Lomo go ní. Nɨ ndị́sị lúrú bi kacíse kí roko'bụné mbá gị odụ sịndị́ kadra. Nda gɨ ore nɨ yómo sée káa zí bɨ yemeomo go nzíyiné gɨ ro zíne méngị a ní.

6 Kadra née ní mɨmbé'desé nɨ ịdrị́, abú cakaba ásé aka tí ndị́sị 'do'dó gɨ zí tụ́'dụ́ ṛíkị́ úzu ledre e ndotó.

7 Ledre 'bɨ Lomo bɨ ṇgúṇgusé ní nɨ káa zí dábu bɨ kí ngánza roné do ésị a ku pho'dụ zí pho'dụ ánuónzó ngánza née ní ní. 'Do'dó ga gére née ógụní rosé kenée, gɨ ro 'dódo a kídí ledre 'bɨ Lomo bɨ ṇgúṇgusé ní romo goó gɨ do dábu bɨ utúasá go ndị́sị sínyí ní. Gɨ zí kéyị née ní Lomo nɨ mbófo sée do óto úndrusé gɨ zía ásé zía go kí ledresé owóowó sɨmɨ sịndị́ kadra bɨ Kírésịto Yésụ nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní.

8 Méngịsé bɨlámá ledre go, zíse óto 'búa dosé 'dá'dá zíse kí lúrú wo cụ́ kí komosé kí, ndaá kpá lá dụ́ụ́ wo née wá, zíse kpá ṇgúṇgu ledre ené tí bɨ ngárá lúrúsé aka wo cụ́ kí komosé kí wá ní. Ndị́sịsé go kpá drú kófó ịrịa kpá kí mbófo wo kí mongụ́ rokinyi kíngaya.

9 Gɨ zí kéyị née, nɨ go ndéré í'bí trịdrị bɨ za fí ní zíse gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre ené go ní.

10 Nébị e tonóní kóo íci royé gɨ ro zíye ówoyéme ledre gɨ ro trịdrị née go kú 'desị́. Née sị́ ledre bɨ kóo ukuogụní ledre sáká éyị́ bɨ Lomo yemeomo go zíse ní gɨ roa ní.

11 Iciní kóo royé kíngaya gɨ ro zíye ówoyéme sịndị́ kadra bɨ ledre máa née nɨ méngị roné sɨmɨ a ní gɨ zía, 'Dówụ́ Lomo tonó kóo go ódro gɨ ro ledre 'do'dó bɨ Kírésịto nɨ ógụ 'dó'dó a kpá kí ledre rokinyi bɨ nɨ ógụ ídí gɨ do kací 'do'dó née ní ní zíse.

12 Lomo uku kóo go zí nébị ga gére née fúó kídí ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo uku zíye née nɨ ógụ méngị roné gɨ do kací umbuyé, nda yị́ ené zíse ndaá lolụ zíye wá. Bɨ ba ní, 'yị ga bɨ ndịsịní 'dódo bɨlámá ledre 'bɨ

Lomo ní, nɨyí go ndḭsḭ 'dódo ledre máa ga gére née zɨse sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówṵ Lomo gɨ komo ere. Ledre ma'dáa nɨ kɨ́ ledrené owóowó, maláyika e iliní ba kpá cṵ ye gɨ ro ówoyéme ledre máa née.

Ndásé ídí 'yḭ lúyú ledre e wá

13 Káa zɨ́ bɨ éyḭ́ nɨ bo kenée ní, ídísé ódó mɨmbé'desé ndá, zɨse óto komosé kɨ́ngaya gɨ ro bɨlámá ledre bɨ Lomo mengḭ zɨse sɨmɨ bɨ Kɨ́résḭto Yésụ nɨ ndá'baógụ ní.
14 Káa zɨ́ bɨ ásé go kɨ́ mɨkánda bɨlámá sómṵ ledre kpḭ́ ní, ndásé lolụ ótoómo mɨsi'di zɨ́ bɨsinyí mɨménḡḭ ledre ga kóna ní ndá'baógụyé sɨmɨsé wá.
15 Gɨ zɨa Lomo bɨ gelé sée ndaá 'yḭ lúyú ledre wá ní, ndásé lolụ ídí 'yḭ lúyú ledre sɨmɨ ledre ga bɨ ásé kɨ́ ndḭsḭ ménḡḭ yée ní wá.
16 Gɨ zɨa mɨéké kúrú Lomo uku kɨ́dí, “Ndásé lúyú ledre wá gɨ zɨa, mándá 'bɨ amá 'yḭ lúyú ledre wá.”
17 Káa zɨ́ bɨ ndḭsḭsé ndólo Lomo, Babá ní, ifi ené sɨmɨ 'yḭ e wá. Ndḭsḭ 'décḭ ngbanga 'bɨ 'yḭ e dụṵ́ kací mɨménḡḭ ledre eyé. Káa zɨ́ bɨ go kenée ní, tɨ́ mé bɨ ásé aka trḭdrḭ née ní, ídísé ndḭsḭ ménḡḭ dụṵ́ ledre ga bɨ nɨyí óto wo zɨa ídíne kɨse kɨ́ rokinyi ní.
18 Ówosé bú bɨlámáne kɨ́dí, Lomo ugú ené gosé gɨ sɨmɨ bɨsinyí mɨménḡḭ ledre bɨ ówosé kací a gɨ zɨ́ bulúndusé ní kɨ́ éyḭ́ ga bɨ ndḭsḭní sínyí mɨsínyí káa zɨ́ mɨṛíṛɨṛí késḭ́ togṵ́ mbú dábu ní wá.
19 Ugú gosé kɨ́ sáma Kɨ́résḭto bɨ kɨ́ ledre née owóowó bɨ nɨ káa zɨ́ owṵ́ kábɨṛḭ́kɨ bɨ ngárá kémbḭ́ lúyú ledre ndaá roa wá ní.
20 Lomo geléomo kóo Kɨ́résḭto Yésụ go kú 'desḭ́ 'dá'dá, zɨa kóo kɨ́ ótoógụ do sogo káṇgá ba. Bɨ ba ní, kasaogụ nda Yésụ ma'dáa go cṵ do sogo káṇgá ona gɨ rosé.
21 Yésụ ma'dáa likpí mɨsi'di ne zɨse ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo bɨ uru Yésụ ma'dáa gɨ sɨmɨ umbu, do óto wo kɨ́ ledrené owóowó kɨ́ngaya, bɨ kenée ní nɨ go mɨówoné kɨ́dí, ótoómosé rosé go mbá zɨ́ Lomo.
22 Káa zɨ́ bɨ ṇgúṇgusé nda bɨlámá ledre bɨ 'bɨ Lomo ní go ní, ndásé lolụ 'yḭ lúyú ledre e kpá wá ní, ndḭsḭsé go óto 'bú lafúse e ní, ídísé ndḭsḭ óto 'bú lafúse e za kɨ́ mɨmbé'desé mbá.
23 Gɨ zɨa Lomo óto sée go zɨse ídíse mɨkándasé. Ndásé lolụ káa zɨ́ kúfú 'yḭ ga bɨ nɨyí ṵ́ngbụ mɨṵ́ngbụ ní wá, yḭ́ ené nda go kúfú 'yḭ ga bɨ utúasá ṵ́ngbụ wá ní. Gɨ zɨa ṇgúṇgusé bɨlámá ledre 'bɨ Lomo bɨ trḭdrḭné za fí ní go kɨ́ mɨmbé'desé kḭ́é'do.
24 Née ledre bɨ mɨéké kúrú Lomo uku gɨ zɨa kɨ́dí,
“'Yḭma'dí e nɨyí yḭ́ eyé lá káa zɨ́ súwú ní,
lámá bɨ ro 'yḭ máa ga gére née ní, nɨ yḭ́ ené lá káa zɨ́ mɨsúrú kágá ní.
'Diya káa ní súwú gagá yḭ́ ené go, kpá 'diya káa ní mɨsúrú kágá ṛeṛeoyó yḭ́ ené roné go.
25 Éyḭ́ bɨ ndḭsḭ ndḭsḭ za fí ní yḭ́ ené dụṵ́ kúrú Ngére.”
Née bɨlámá ledre ga bɨ ndḭsḭní 'dódo yée zɨse ní.

2

1 Bɨ nda goó kenée ní, ídísé 'dí'bióyó ledre ga bɨ ndḭsḭní óto dongará 'yḭ e zɨa sínyíne kɨ́ lafúye ní gɨ sɨmɨsé za mbá 'dá'ba. Ndásé lolụ ndḭsḭ ṛángaóto ṛanga ro lafúse, togṵ́ mbú lóndo yée gɨ ro yḭ́ eyé e wá.
2 Ówosé éyḭ́ bɨ mɨnzéré owṵ́ e ndḭsḭní ménḡḭ a ní bú, ndḭsḭní íni ini gɨ ro umba ini. Ásé cạkaba zɨ́ Lomo káa zɨ́ mɨnzéré owṵ́ e ní. Ídísé ndḭsḭ íni ini zɨa gɨ ro ledre ené, nɨ í'bí roko'bụ sɨmɨsé zɨse ówo wo nda za kɨ́ngaya gɨ ro zɨse ídíse kɨ́ trḭdrḭ bɨ za fí ní.
3 Bɨ ba ní, ówoyémesé go bɨlámáne kɨ́dí, ma'dii, Ngére Yésụ nɨ yḭ́ ené tɨ́ bɨlámá 'yḭ.

Kɨ́résḭto Yésụ kɨ́ mɨgélé 'yḭ ené e

4 Ídísé ógụ zɨ́ Kɨ́résḭto Yésụ. Nɨ kɨ́ roko'bụné káa zɨ́ cóngó tutú bɨ 'yḭ ó'bó 'dḭcḭ́ e asiní gɨ roa, tɨ́ lá Lomo géléógụ cóngó tutú ené née go zɨne kɨ́ ledrené owóowó.
5 Bi ba ní, ásé nda go ídí zɨ́ Lomo kɨ́ ledresé owóowó káa zɨ́ bɨlámá tutú gɨ ro ó'bó éyḭ́ kɨe ní. Lomo idí ó'bótátá moko ené kɨse, zɨse ídíse zɨa káa zɨ́ 'yḭ

1:16 1:16 Lévḭ 11:44,45, 19:2, 20:7 **1:25 1:25** Isáya 40:6-8

'dáná éyị ené e, zíse ndịsịsé 'dáná éyị e
zía sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo kpá kɨ́
Kɨ́résịto Yésụ gɨ ro zɨ́ Lomo ma'dáa ídíne
kɨ́ rokinyi.
6 Nɨ mɨékéne sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo
kɨ́dí Lomo uku kóo kɨ́dí,
“Lúrúsé aka mááyí go óto tutú amá sɨmɨ
mongụ́ gara amá bɨ Záyono ní,
nɨ mɨgéléógụné kpá kɨ́ ledrené
owóowó káa zɨ́ cóngó tutú zɨ́ 'yị
ó'bó 'dịcị e ní,
'yị ga bɨ nɨyí ṇgúṇgu ledre a ní
komokenyị́ utúasá ídí ro doyé e wá.”
7 Sée ga bɨ ṇgúṇgusé ledre 'yị máa née go
ní, ledrea nɨ zíse owóowó. Tɨ́ lá 'yị ga bɨ
ṇguṇgunɨ́ ledrea wá ní,
“Tutú bɨ 'yị ó'bó 'dịcị e asinɨ́ gɨ roa ní,
ogụ nda yị́ ené go tutú bɨ kɨ́ ledrené
owóowó ní,”
8 nɨ kpá
“Tutú bɨ nɨ óto 'yị e zɨ́ye ndịsị 'díkí roa
kpá tutú bɨ 'yị e nɨyí ndịsị léseútú doa
ní.”
Ndịsịnɨ́ 'díkí kɨ́ útú gɨ zía asinɨ́ kɨ́ úwú
kúrú Lomo go. Gɨ zɨ́ kéyị née ní 'do'dó
nɨ ndíki yée.

9 Ásé go 'yị ga bɨ Lomo geléogụ sée
go zíne káa do 'yị 'dáná éyị e zɨ́ mongụ́
Ngére eyé, kúfú 'yị ga bɨ Lomo yemeomo
yée dụụ́ zíne gɨ ro moko ené gɨ ro zɨ́ye
ndịsịyé méngị mɨngburoko ledre ga bɨ
Lomo ndịsị méngị yée ní zɨ́ 'yị e.
10 Ga kóo 'desị́ ní, Lomo gelé aka ené
kóo sée káa do 'yị ené e wá, bɨ nda ba ní
ásé nda go mbigí 'yị ené e, bɨ kóo ngárá
ledresé nda zía zaá owóowó wá ní, bɨ nda
ba ní ledresé nɨ go zía owóowó kíngaya.

11 Áko owụ́ 'bɨ babá e, káa zɨ́ bɨ azé kése
'yị ga bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Kɨ́résịto go ní,
máṇgúṇgú romá zíse, káa zɨ́ bɨ ngárá do
sogo káṇgá ba ndaá 'bɨ azé za fí ní wá ní,
ndásé ótoómo rosé zɨ́ 'bú sága ba ụ́lụ sée
wá. Togụ́ ụlụ sée go yá, karanée 'dá'dá
íri, trịdrịsé nɨ ídí sɨmɨ 'do'dó.
12 Mɨméngị ledre esé idí ídí bɨlámáne
dongará 'yị ga bɨ iliní ledre 'bɨ Lomo wá
ní. Abú nɨyí ṛáṛanga rosé 'du'dorụ́ yá,
bɨlámá ledre ga bɨ ndịsịsé méngị yée ní,
nɨyí fú lá ndịsị 'dódoógụ royé. Gɨ zɨ́ ledre
née ní, 'yị ga bɨ kóo ndịsịní ṛáṛanga rosé
ní, zɨ́ye ndá'baógụyé í'bí mbófo éyị́ zɨ́
Lomo sɨmɨ bɨ karanée Yésụ nɨ ndá'baógụ
'décị ngbanga 'yị e za mbá ní.

Ídísé óto úndru mɨngburoko 'yị esé e

13 Gɨ ro zɨ́ moko 'bɨ Kɨ́résịto ndéréne
bɨlámáne káa zɨ́ bɨ ásé 'yị ené e ní, ídísé
kpá ídí bɨlámáse kɨ́ 'yị ga bɨ Lomo oto
yée go mɨngburoko 'yị e sɨmɨ akúma togụ́
mbú ngére e yá ní.
14 Nda kpálá dụụ́ mɨngburoko 'yị e wá
kpá yée ga bɨ ndịsịní méngị moko sị́ sɨ́lɨ́
mɨngburoko 'yị ga gére née gɨ ro ndịsị
'dó'do 'yị méngị bɨsinyí ledre e nda kpá kɨ́
yéme ledre zɨ́ 'yị máa yée ga bɨ mɨméngị
ledre eyé nɨ bɨlámáne ní.
15 Bɨlámá mɨméngị ledre esé idí
'dí'bi'dụ́tụ tara 'yị ga bɨ ngárá ṇguṇgunɨ́
ledre 'bɨ Lomo wá ní. Idínɨ́ gámásó'do
ledre e má gɨ ro úkuóto yée rosé.
16 Ndásé esé sị́ sɨ́lɨ́ ngíti géyị 'yị e wá,
ásé yị́ esé kɨ́ ro dosé. Bɨ kenée ní, ndásé
lolụ méngị kéyị bɨsinyíne gɨ zía bɨ ásé kɨ́
ro dosé ní wá. Mɨméngị ledre esé e idí ídí
bɨlámáne, tɨ́ mɨméngị ledre 'bɨ 'yị ga bɨ 'bɨ
moko Lomo ní.
17 'Yị e za mbá idínɨ́ ídí zíse kɨ́ ledreyé
owóowó kpá kɨ́ 'yị ga bɨ ngére e ní. Ídísé
ndịsị kɨ́ óto 'búse dengbịse tɨ́ káa zɨ́ 'yị ga
bɨ ṇguṇgunɨ́ ledre 'bɨ Lomo go ní.
18 'Yị 'bɨ moko e za mbá, ledre
mɨngburoko 'yị eyé e idí ídí zɨ́ye owóowó.
Idínɨ́ í'bí royé mbá zɨ́ mɨngburoko 'yị
eyé máa ga gére née. Tɨ́ lá 'yị bɨ nɨ
mịngị́ moko ní, togụ́ mɨméngị ledre ené
nɨ bɨlámáne, togụ́ mbú bɨsinyíne, ledrea
idí ídí zɨ́ 'yị 'bɨ moko owóowó.
19 Togụ́ ódósé mɨmbé'desé ndá sɨmɨ
'do'dó bɨ ngíti géyị 'yị e nɨyí ndịsị 'dó'do
sée kɨe ní méngịlúgusé bɨsinyí ledre zɨ́ye
mbá wá gɨ ro zɨ́ ledre 'bɨ Lomo ndéréne
bɨlámáne yá, Lomo nɨ méngị bɨlámá ledre
zíse.
20 Bɨlámá a ndaní 'dó'do sée gɨ zɨ́ lúyú
ledre bɨ méngịsé se ní wá. Togụ́ 'do'doní

2:6 2:6 Isáya 28:16 **2:7 2:7** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 118:22 **2:8 2:8** Isáya 8:14

sée gɨ zí bɨlámá ledre bɨ ndḭsḭsé méngḭ a
ní yá, Lomo nɨ méngḭ bɨlámá ledre zíse.
21 Née sḭ ledre bɨ Lomo ndolo sée gɨ
roa ní, gɨ zía, kụrụ'bụ Kírésḭto 'do'dó
kóo gɨ rosé kpá kenée, ásé karaba go 'yḭ
méngḭlódụ́ kací a kí ledre ga bɨ kóo ndḭsḭ
mengḭ yée ní.
22 "Yésụ ma'dáa luyú ené ledre kú wá.
'Yḭ e uwúní kóo gbawá ṛanga gɨ
taraa."
23 Sɨmɨ bɨ kóo ndḭsḭní úku wo ní, ukulugu
ené kóo kese zí 'yḭ ga bɨ ndḭsḭní úku wo
ní wá. Sɨmɨ bɨ kóo nɨyí ndḭsḭ 'dó'do wo
ní, mengḭlugu ené bɨsinyí ledre zíye kpá
wá, otoomo roné lá dụ́ụ́ zí Lomo 'yḭ 'décḭ
yéme ngbanga zí 'yḭ e.
24 Yésụ ma'dáa oto kóo roné gɨ ro
'yḭma'dí e káa do 'yḭ lúyú ledre, zía
kóo ótoómo roné do kóo úfu wo do
mɨngbúngbu kágá. Ugúoyó umbu bɨ kóo
'yḭ e nɨyí úyu a ye gɨ zí lúyú ledre eyé ní
gɨ komoyé gɨ ro zíye ídíye trḭdrḭyé mbigí
'yḭ ga bɨ 'bɨ Lomo ní.
25 Ásé kóo káa zí kábḭṛḭkḭ ga bɨ luyúní gɨ
do kací mḭngḭye go, zíye ídíye nda lá faa
ní. Bɨ ba ní ndá'balúgusé rosé zí mḭngḭse
'yḭ lúrú bi kacíse kotrụlugu sée go trḭe sḭ
sḭlḭne.

3

Kará e kí ya'dá 'bɨ eyé e

1 Ledre ba nɨ kpá zíse, sée kará ga bɨ
ásé me'be ya'dá e ní, ídísé ndḭsḭ méngḭ
kéyḭ dụ́ụ́ kací kúrú ya'dá 'bɨ esé e gɨ ro
zíye ídíye kí rokinyi zíye ṇgúṇgu ledre
'bɨ Lomo gɨ zí bɨlámá mɨméngḭ ledre esé
bɨ zíye ní. Ndaá bɨ ya kídí ásé rókpó yée
mɨrókpó ní wá,
2 nɨyí lúrú lá bɨlámá mɨméngḭ ledre esé
bɨ zíye ní, zíye ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo.
3 Ndásé gága lámá mɨgága rosé gɨ ro
zíse émesé wá, kíngaya lárá toso ụ́nzụ do
'yḭ kí ésḭóto lárá éyḭ e ro sḭlḭ 'yḭ kí íngíóto
ngíti géyḭ ro mbílí 'yḭ kpá kí ésḭ ngíti géyḭ
bongó ga bɨ kí lárá tosoyé ní.
4 Lámá esé idí ídí bɨlámá mɨméngḭ ledre
esé kí mɨụ́tụsɨmɨsé sɨmɨ ledre, zíse kí ídíse
ndoo sɨmɨ mɨméngḭ ledre.
5 Kará ga bɨ kóo 'desḭ ní, lámá eyé ogụ
kóo ídí kíngaya gɨ zía sɨmɨ bɨ ṇguṇguní
ledre 'bɨ Lomo ní, zíye óto sómụ́ ledre
eyé za mbá ro ya'dá 'bɨ eyé e do ndḭsḭyé
méngḭ kéyḭ dụ́ụ́ kací kúrú ya'dá 'bɨ eyé
maáge.
6 Sára me'be Abarayáma nɨ kóo kenée
ndḭsḭ úwú kúrú Abarayáma kíngaya, zía
ndḭsḭné méngḭ dụ́ụ́ ledre bɨ o'do 'bɨ ené
uku go zía ní. Káa zí bɨ áyí kára ní, ídí
ówo a kídí née nɨ go nyḭ Sára. Togụ́ ndḭsḭ
méngḭ yḭ eyḭ dụ́ụ́ bɨlámá ledre yá, ngḭrḭ
mengḭ ené yḭḭ wá.
7 Sée ya'dá ga bɨ ṇgúṇgusé ledre 'bɨ
Lomo go ní, ídísé ndḭsḭ kí mɨmbé'desé
bɨlámáne kí mɨsómụ́ ledre esé kḭé'do.
Ídísé ótoyéme ledre e zíye bɨlámáne gɨ
zía, roko'bụyé ndaá káa zí 'bɨ esé 'bɨ
ya'dá e wá. Nda kpá lá dụ́ụ́ wo née wá,
Lomo nɨ í'bí trḭdrḭ zíse kéye za mbá cee
kḭé'do. Ídísé ndḭsḭ méngḭ kéyḭ kenée gɨ ro
togụ́ ásé go íni ini zí Lomo yá, zía ídíne
kí rokinyi gɨ ro méngḭ kéyḭ kací a zíse.

'Do'dó gɨ ro moko 'bɨ Lomo

8 Mɨméngḭ ledre esé kí mɨsómụ́ ledre
esé idí ídí mbá kḭé'do, zíse ídíse dụ́ụ́
lúndu e do ídíse bɨlámáse kpá kí ndḭsḭ
'búó'bụ́ rosé mɨ'búó'bụ́ zí lafúse e.
9 Ndásé méngḭlúgu bɨsinyí ledre zí 'yḭ e
káa do kulú bɨsinyí ledre bɨ 'yḭ e mengḭní
sée kíe ní wá, kulú ledre esé do bi kací
bɨsinyí a idí ídí bɨlámá ledre, gɨ zía ledre
bɨ Lomo yeme gɨ ro méngḭ a zíse káa zí bɨ
ndoloogụ sée go zíne ní, nɨ yḭ ené bɨlámá
ledre.
10 Káa zí bɨ mɨéké kúrú Lomo uku ní,
"Togụ́ ílisé gɨ ro zí mɨndḭsḭsé ídíne
bɨlámáne káa zí bɨ ásé aka trḭdrḭ do
sogo káṇgá ba ní ní,
ndásé ndḭsḭ kí tarasinyí kpá kí ndḭsḭ
ṛáṛanga wá.
11 Ndásé méngḭ bɨsinyí ledre wá, odụ
mɨméngḭ ledre esé idí ídí dụ́ụ́
bɨlámá ledre,
zíse méngḭ kéyḭ za kí roko'bụsé mbá
gɨ ro zí mɨndḭsḭsé kí lafúse ídíne
bɨlámáne.

2:22 2:22 Isáya 53:9

12 Gɨ zía, Ngére ndịsị yị́ ené óto komoné
dụ́ụ́ ro 'yị ga bɨ ndịsịní méngị dụ́ụ́
ledre ga bɨ mɨmbé'de Lomo ma'dáa
ili ní,
zía ndị́sịné úwú kpá dụ́ụ́ ini eyé.

'Yị máa yée ga bɨ ngárá iliní ndị́sị méngị
bɨlámá ledre wá ní, Lomo ndaá
lengbe kí rokinyi kíye wá, zía
ndị́sịné 'dí'bióyó sómụ́ ledre ené gɨ
royé 'dá'ba.”

13 Togụ́ mɨméngị ledre esé nɨ yị́ ené
bɨlámáne ní, ambí nɨ ógụ óto sị́lị́ne rosé
kí bɨsinyí ledre ní ne?
14 'Yị máa yée ga bɨ ndịsịní 'dí'biógụ
'do'dó rosé gɨ zía bɨ ndị́sịsé méngị bɨlámá
ledre ní. “Ndásé éré ngịrị gɨ zí ledre eyé
née wá, née gbékpị́ ledre.” Lomo nɨ óto
sée zí bi émené rosé.
15 Sɨmɨ mɨndị́sị esé, ídísé ótoómo sómụ́
ledre esé za mbá zí Kírésịto káa zí bɨ nɨ
Ngére esé ní. Zíse kpá ídíse nzíyisé gɨ ro
úkulúgu ledre zí 'yị ga bɨ togụ́ ndu'yúní
sée kídí ṇgúṇgusé ledre Yésụ gɨ ro 'díya
ní.
16 Ídísé ídí ndoo sɨmɨ ledre bɨ ásé
úkulúgu a zí 'yị bɨ ogụ ndú'yú sée ní káa
bɨ ásé úkuógụ ngíti géyị ledre ga bɨ zíye
ídíye zíse káa do lúyú ledre ní ke. Nda
sɨmɨ bɨ ngárá lúyúsé esé ledre mbá wá ní,
'yị ga kóo ndịsịní úku sée kpá kí ṛáṛanga
rosé gɨ zía bɨ ṇgúṇgusé ledre Kírésịto go
ní, zí dokuwu méngị yée kíngaya.
17 Nɨ mɨútúásáne togụ́ 'do'doní yị́ị gɨ zía
bɨ méngị bɨlámá ledre ní, gɨ zí wo bɨ nɨyí
'dó'do yị́ị gɨ zía bɨ méngị bɨsinyí ledre ní.
18 Toso a nɨ káa zí bɨ Kírésịto mengị ní,
tí bɨ ngárá ndaá 'bɨ ené 'yị lúyú ledre wá
ní, zía úyuné sɨmɨ lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e
gɨ ro likpí mɨsi'di bɨlámá mɨméngị ledre
dongaráze kí 'Bụzé Lomo. Sɨmɨ bɨ kóo
ayíní úfu wo ní, zía óto roné káa do
'yịma'dí do úfu wo. Nda sɨmɨ bɨ Lomo uru
wo gɨ sɨmɨ umbu ní, zía nda ídíne trịdrịné
kí roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo 'yị úfu ándá
wo ndaá lolụ wá.
19 Sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo, zí Yésụ
ma'dáa kóo ndéréne 'dódo ledre zí ngíti
géyị 'yị ga bɨ kóo ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo
wá uyuní go 'desị́ ndịsịní nda lá sóngó
ngbanga ní.
20 Née 'yị ga bɨ kóo iliní úwú kúrú Lomo
wá sɨmɨ bɨ kóo Lomo ma'dáa odro zíye
sɨmɨ sịndị́ kadra 'bɨ Nówa geré zí Nówa
kóo 'bɨ ené tónóne yéme kụṛúngba ní. Gɨ
zí kéyị née ní, odụ 'yị ga bɨ kóo omoní ní
kpá lá dụ́ụ́ Nówa ma'dáa kí 'yị 'bɨ 'be 'bɨ
ené e mbá nɨyí dụ́ụ́ 'yị e ịnyị doa ota.
21 Née mɨ'dódo ledre gɨ ro babatị́za bɨ
'dí'bisé, bɨ zíse ómosé gɨ zía ba. Ndaá
'bɨ ené mɨlúguóyó ịndrị gɨ ro'yị wá, yị́
ené mbigí ledre bɨ úkusé zí Lomo gɨ yana
mɨmbé'desé ní. Ómosé gɨ zía bɨ Kírésịto
Yésụ urú gɨ sɨmɨ umbu go ní.
22 Yésụ ma'dáa nda'balugu kóo roné go
komo ere, nɨ go mɨndị́sịné cigí Lomo do
sị́lị́a 'bɨ anú, káa do Ngére do maláyika e
kpá kí ngíti géyị lomo ga bɨ kí roko'bụyé
ní.

4

Mɨméngị ledre ga bɨ Lomo ili yée ní

1 Káa zí bɨ kóo Yésụ otoomo roné
zí 'yịma'dí e 'dó'do née ní, ídísé óto
mɨmbé'desé zíse méngị kéyị kpá kenée, gɨ
zía, 'yị bɨ i'bí roné go gɨ ro zí kụṛụ'bụné
'dó'dóne kenée ní, 'yị née ndaá 'bɨ ené
lolụ 'yị lúyú ledre wá.
2 Tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá,
mɨméngị ledre esé idí ídí dụ́ụ́ ledre ga
bɨ Lomo ili yée ní, ndaá ledre ga bɨ rosé
ili yée ní wá.
3 Ndị́sịsé kóo go kí tụ́'dụ́ sɨmɨbi e lá dụ́ụ́
ndị́sị méngị éyị́ ga bɨ 'yị ga bɨ ngárá iliní
ledre 'bɨ Lomo wá ndịsịní méngị yée ní,
máúku zíse ndásé lolụ méngị ándá ledre
ga bɨ kóo ndị́sịsé méngị yée 'desị́, ledre
'bɨ só'do ro'yị kí 'yị bɨ ófụ́sé rosé kéne wá
ní wá, kí ngíti géyị ledre ga bɨ 'bɨ dokuwu,
kí éwé le'yị́ do bɨsinyí mɨsi'diné, kpá kí íni
ini zí lomo ga bɨ 'yịma'dí e yemení ye ní,
ledre ga gére née mbá, ndásé lolụ méngị
ándá yée wá.
4 Káa zí bɨ ngárá ndị́sị kótrụsé lolụ
rosé kí 'yị ga bɨ nɨyí aka fú lá méngị
bɨsinyí ledre káa zí ga gére née wá ní,

3:12 3:12 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 34:12-16 **3:14 3:14** Isáya 8:12

mɨmbé'deyé ndịsị nda ésị́ rosé go mɨésị́, zɨ́ye ndị́sịyé úku sínyi ledre zɨ́se.
5 Abú mengịní kenée ndotó, Lomo bɨ 'yị 'décị ngbanga 'yị ga bɨ nɨyí trịdrị kɨ́ yée ga bɨ uyuní go ní, nɨ karanée 'décị ngbanga 'yị ga bɨ ndịsịní úku tarasinyí zɨ́se née bɨsinyíne.
6 Née sị́ ledre bɨ Yésụ nderé kóo kpá 'dódo bɨlámá ledre zɨ́ 'yị ga bɨ kóo uyuní go ní. Abú kụrụ'bụ royé uyu go mɨúyu ndotó, ukuní ledre 'bɨ Lomo zɨ́ye gɨ ro zɨ́ lomo royé ídíne káa zɨ́ bɨ Lomo ili ní.
7 Ndásé ndị́sị lịgị rosé wá, ídísé ndị́sị íni ini zɨ́ Lomo kɨ́ngaya, gɨ zɨ́a, sịndị́ kadra bɨ zɨ́ Yésụ ógụné 'décị ngbanga bɨsinyí ledre ga bɨ do sogo káṇgá ba sɨmɨ a ní nɨ goó gbóo.
8 Ídísé óto 'bú lafúse dosé kɨ́ngaya, gɨ zɨ́a, 'yị bɨ 'búa nɨ doyị́ ní, abú mengị kóo bɨsinyí ledre zɨ́yị yá, áyí ótoómo ledre née gɨ ro zɨ́ ndị́sị esé kɨ́ 'yị máa née ídíne bɨlámáne.
9 Mɨndị́sịsé 'be 'bɨ esé, komosé idí ídí zɨ́ 'yị e fúó.
10 Lomo i'bí mɨsi'di ledre e zɨ́se go mbá mɨngúngúcua, 'yị idí ówo kací méngị kéyị kací mɨsi'di ledre bɨ Lomo i'bí zɨ́a ní do bɨlámá mɨsi'diné.
11 'Yị máa wo bɨ moko ené nɨ 'bɨ ené 'bɨ úku kúrú Lomo zɨ́ 'yị e ní, idí úku a zɨ́a ídíne tɨ́ mbigí kúrú Lomo. 'Yị máa wo bɨ moko ené nɨ 'bɨ ené 'bɨ sáká 'yị e ní, idí ndị́sị sáká 'yị e za kɨ́ mbigí roko'bụ bɨ Lomo i'bí zɨ́a ní. Gɨ ro zɨ́ 'yị e ndị́sịyé mbófo Lomo kpụrụ́ gɨ sɨmɨ Kɨ́résịto Yésụ bɨ nɨ kɨ́ roko'bụ ledre e zɨ́ne za mbá ní. Zɨ́ mbófo éyị́ máa née ndị́sị ídíne kenée za fí odụ a ndaá. Idí kenée.

'Dó'dó gɨ zɨ́a bɨ ṇgúṇgu ledre Kɨ́résịto ní

12 Bɨlámá ezelámáma e, 'do'dó ga bɨ ásé ndị́sị 'dó'dó yée za mbá née ní, ndásé ónzóló'bó komosé gɨ zɨ́ye káa zɨ́ éyị́ bɨ nɨyí ngíti mɨkánda ledre kpị́ ndịsịní méngị royé ye zɨ́se ní wá.
13 Abú 'dó'dósé káa zɨ́ bɨ kóo Kɨ́résịto 'do'dó ní yá, ásé ógụ ídí kɨ́ rokinyi sɨmɨ bɨ karanée Yésụ ma'dáa nɨ ndá'baógụ kɨ́ mongụ́ roko'bụné ní.
14 Ídísé ídí kɨ́ rokinyi togụ́ 'yị e ndịsịní úku sée gɨ zɨ́a bɨ ṇgúṇgusé ledre Kɨ́résịto ní yá, roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo nɨ ndị́sị sáká sée.
15 Togụ́ 'do'dó ogụ ro ngíti 'yị gɨ dongaráse yá, ndaá ídí gɨ zɨ́a ya kɨ́dí 'yị máa née ufu 'yị, togụ́ mbú 'yị ugu, togụ́ mbú 'yị bɨ ndịsị ésị tarané sɨmɨ ledre 'bɨ 'yị e ní wá.
16 Togụ́ 'do'doní sée gɨ zɨ́a bɨ ásé 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní yá, dokuwu ndaá méngị sée gɨ zɨ́ ledre née wá, ídísé í'bí mbófo éyị́ zɨ́ Lomo gɨ zɨ́a, ndị́sịsé née go 'dódo Yésụ zɨ́ 'yị ga bɨ ngárá owoní aka wo wá ní.
17 Ídísé ówo a kɨ́dí kadra 'décị ngbanga nɨ go gbóo, Lomo nɨ 'décịụ́tụ ngbanga 'yị ené e 'dá'dá. Azé ídí ze 'yị ga bɨ Lomo nɨ 'décịụ́tụ ngbanga eyé 'dá'dá ní. Ngbanga nɨ 'dí'bi 'yị ga bɨ ṇguṇguní bɨlámá ledre ené wá ní bɨsinyíne.
18 Nɨ sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo kɨ́dí,
"Togụ́ bɨ nɨ mɨórụné zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní
ledre 'bɨ Lomo go zɨ́ye ndíki trịdrị
'diya ní,
sara 'yị ga bɨ ngárá ṇguṇguní ledre
'bɨ Lomo wá ní 'bɨ eyé 'do'dó nɨ nda
ídí 'bɨ ené cụ́ káa be 'di?"
19 'Yị máa yée ga bɨ 'do'dóní gɨ zɨ́a Lomo yeme kú ne zɨ́ye kenée ní, idíní ótoómo royé za mbá zɨ́ Lomo, zɨ́ye ndị́sịyé méngịtátá bɨlámá ledre nda 'dá'dá za kɨ́ngaya.

5

Lorụ zɨ́ manda ga bɨ 'bɨ kanị̂sa ní

1 Máa Pétero, málúrú kóo komo kadra go 'desị́, ba gɨ yáa kúrúma zɨ́se, sée mɨngburoko 'yị ga bɨ 'bɨ kanị̂sa ní. Ídísé ówo a kɨ́dí mááyí kpá ngúru manda 'dá'dá 'bɨ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní. Málúrú kóo 'do'dó bɨ ndịsịní 'dó'do Yésụ kɨ́e ní cụ́ kɨ́ komomá. Sɨmɨ bɨ karanée Yésụ ma'dáa nɨ ndá'baógụ kɨ́ mongụ́ roko'bụné zɨ́ 'yị e lúrú a mbá ní, mááyí ídí ngúru 'yị bɨ nɨ ídí sɨmɨ rokinyi máa née ní ní.

4:18 4:18 Muruwayi 11:31

2 Káa zɨ́ Lomo geléogụ sée go káa do 'yị
lúrú bi kacɨ́ kábịṛ́ịkị ené e ní, ídísé lúrú bi
kacɨ́ye za kɨ́ roko'bụsé mbá kɨ́ 'búne káa
zɨ́ bɨ Lomo ili zɨ́se méngị moko máa née ní
ní. Ídísé méngị moko máa née kɨ́ 'búne
gɨ yana mɨmbé'desé, ndaá lá gɨ zɨ́a bɨ ílisé
do í'bí éyị́ zɨ́se ní wá.
3 'Yị ga bɨ ndɨ́sịsé lúrú bi kacɨ́ye ní,
ídísé lúrú bi kacɨ́ye tɨ́ fú bɨlámáne káa
zɨ́ mɨ́ngị́ kábịṛ́ịkị bɨ ndɨsị lúrú bi kacɨ́
kábịṛ́ịkị ené e kɨ́ 'búne ní.
4 Sɨmɨ bɨ Ngére Yésụ 'yị 'bá'bá 'yị e nɨ
ógụ ní, nɨ ídí kɨ́ rokinyi, zɨ́a í'bí mongụ́
bɨlámá éyị́ zɨ́se, éyị́ bɨ ngárá utúasá sínyí
kú wá ní.
5 Sée ga bɨ ásé aka 'bɨ esé
owụ́phɨṛangá e ní, ídísé óto komosé ro
'yị ga bɨ nɨyí manda 'dá'dá zɨ́se ní. Ídísé
ndɨ́sị méngị ledre e zɨ́ 'yị e za mbá kɨ́
bɨlámá mɨmbé'desé, gɨ ro zɨ́ Lomo ídíne
kɨ́ rokinyi, gɨ zɨ́a,

"Lomo ndaá kɨ́ rokinyi kɨ́ 'yị ga bɨ ndɨsịní
óto ledreyé kɨ́ royé owóowó ní wá,
tɨ́ lá zɨ́a ndɨ́sịné sáká 'yị ga bɨ ndɨsịní
'búó'bụ́ royé mɨ'búó'bụ́ ní."

6 Ídísé 'bó'bụ́ rosé zɨ́se ídíse zɨ́ Lomo
ndoo sɨmɨ roko'bụ ené, nɨ sɨ́kpị sée ne kɨ́
roko'bụ ené zɨ́se ídíse kɨ́ ledresé owóowó.
7 Lomo nɨ bɨlámá 'yị lúrú bi kacɨ́ 'yị e,
ídísé ótoómo rosé kɨ́ ledre esé e za mbá
zɨ́a, nɨ sáká sée gɨ sɨmɨyé.
8 Komosé idí ídí rosé kacɨ́ kadra za mbá
gɨ zɨ́ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e bɨ ezeokó
'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní. Gɨ zɨ́a kacɨ́ kadra
mbá wo ngére 'bɨ bɨcayi lomo e, ndɨsị
gámásó'do mɨsi'di gɨ ro zɨ́ne lóndo 'yị ga
bɨ 'bɨ Lomo ní gɨ ro zɨ́ye lúyú ledre.
9 Ndásé ótoómo rosé zɨ́ Satána ma'dáa
lóndo sée wá. Ídísé ndɨ́sị ṇgúṇgú rosé zɨ́
Lomo kɨ́ngaya. Ídísé ówo a kɨ́dí lafúse ga
bɨ do ngíti géyị bi e ní, 'do'dó ndɨsị ndíki
yée kpá kenée, zɨ́ye ndɨ́sịyé ụ́tụsɨmɨyé
kɨ́ngaya.
10 Mbigí Lomo bɨ 'yị méngị bɨlámá ledre
zɨ́ 'yị e, bɨ geléogụ sée káa do 'yị ené e ní,
oto sée go zɨ́se ídíse kɨ́ Kɨ́résịto Yésụ za
fí. Abú 'dó'dósé kenée ndotó, 'do'dó née
mengị éyị́ wá. Lomo nɨ 'dí'bióyó a, zɨ́a óto
sée zɨ́ ledre ené ídíne nda kɨ́ roko'bụné
sɨmɨsé kɨ́ngaya, zɨ́se ndɨ́sị tórosé ngbúó.
11 Lomo idí ídí kɨ́ roko'bụné do sogo
káṇgá za fí. Idí kenée.

Odụ kúrúma zɨ́se

12 Ledre bɨ máéké ba Siliváno ngúru
lúnduzé bɨ ṇguṇgu ledre 'bɨ Kɨ́résịto go ní
saká máa kɨ́e ne. Kɨ́dí Lomo nɨ 'yị méngị
bɨlámá ledre zɨ́ 'yị e. Ídísé fú ṇgúṇgu a
zɨ́se lányáse roa.
13 Lafúse 'yị 'bɨ Kɨ́résịto ga bɨ sɨmɨ
kanɨ́sa 'bɨ Babelóṇiya yáa ní, kpá kɨ́
Máriko bɨ má'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́a,
zɨ́a nda ídíne go káa zɨ́ mbigí owụ́ 'bɨ amá ní,
i'bíní mandá zɨ́se za mbá.
14 Sée ga bɨ za mbá ṇgúṇgusé ledre 'bɨ
Kɨ́résịto go ní, Lomo idí lúrú bi kacɨ́se zɨ́se
ndɨ́sịsé bɨlámáse. Ídísé ndɨ́sị bɨlámáse kɨ́
lafúse kɨ́ mɨmbé'desé za mbá kị́é'do.

5:5 **5:5** Muruwayi 3:34

Gbre wáraga bɨ Pétero eké ní

Ledre gɨ ro gbre bụ́kụ bɨ Pétero ní

Pétero eké ledre ba zɨ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní gɨ zɨ́a ówo go kɨ́dí nɨyí go ógụ úfu née 'díya. Ili úku zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní idíní kpá fú ndịsị méngị ledre ga bɨ nɨ óto Lomo zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi ní. Uku zɨ́ye kɨ́dí ledre ga bɨ yée kɨ́ ngíti géyị 'yị e yée owoyemení gɨ zɨ́ Kɨ́résịto zɨ́ye 'dódo a zɨ́ye ní, ndaní ótoómo a wá. Zɨ́a énzị komoyé kɨ́dí idíní bándá royé gɨ zɨ́a ngíti géyị 'yị ṛánga olụ́ní go sɨmɨ kanḭsa káa bɨ nɨyí londo yée ke. 'Yị ṛanga ga gére née ndịsịní lóndo 'yị e zɨ́ye ndḭsịyé méngị bɨsinyí ledre, kpá káa bɨ nɨyí óto komoyé gɨ ro ledre mɨndá'baógụ Kɨ́résịto karanée ke. Pétero ya zɨ́ye ní, ma'díi Kɨ́résịto nɨ ndá'baógụ zɨ́ Lomo sínyiónzó kụṛú do sogo káṇgá ba zɨ́a nda ótoógụ mɨkánda a bɨ lúyú ledre ndaá lolụ sɨmɨ a wá ní.

Pétero i'bí mandá zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní

1 Máa Simúna Pétero, bɨ owụ́kụlụ́ kpá 'yịmɨkása 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ ní.

Máéké ledre ba máa zɨ́se, sée ga bɨ ṇgúṇgusé bɨlámá ledre 'bɨ Ngére Yésụ go kpá cé káa zɨ́ bɨ ṇguṇguzé ní. Yésụ ma'dáa nɨ kpá mbigí Lomo bɨ ndịsịzé íni ini zɨ́a ní, kpá 'Yị yómo 'yị e. Oyólo'bó zée ne, bɨ karaba zɨ́ze ṇgúṇgu ledre ené ní. Mengị ledre née kenée, gɨ zɨ́a bɨ nɨ yḭ ené kú 'yị méngị bɨlámá ledre zɨ́ 'yị e ní.

2 Lomo ma'dáa idí méngị bɨlámá ledre zɨ́se. Idí óto mɨmbé'desé zɨ́a ídíne teé teké káa zɨ́ bɨ ṇgúṇgusé ledre ené go, zɨ́se go kpá ṇgúṇgu ledre Ngére Yésụ káa do 'yị yómo sée ní.

Mɨsi'di bɨ 'yị 'bɨ Kɨ́résịto nɨyí ndḭsị doa ní

3 Gɨ zɨ́a bɨ owoyemezé Lomo go bɨlámáne ní, éyḭ ga bɨ za mbá ilizé yée gɨ ro zɨ́ze ídíze mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo, kpá gɨ ro zɨ́ze ídíze trịdrịzé za fí ní, i'bí yée go mbá zɨ́ze.

4 Mengị ledre née kenée, gɨ ro zɨ́se ótoómo méngị bɨsinyí ledre ga bɨ 'bɨ 'yị ga bɨ iliní ledre 'bɨ Lomo wá ní 'dá'ba, zɨ́se ídíse mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní.

5 Káa zɨ́ bɨ ṇgúṇgusé ledre Yésụ go ní, odụ ledre ma'dáa nda ídí lá dụ́ụ́ wo née wá, ídísé kpá í'bí rosé ndḭsị méngị bɨlámá ledre e zɨ́ 'yị e mbá.

6 Káa zɨ́ bɨ ásé go 'yị komokenzị e ówosé nda ledre go bú ní, ídísé kpá ndḭsị kɨ́ 'bá'bá rosé kɨ́ ụ́tụsɨmɨsé, gɨ ro zɨ́se ndḭsịsé méngị dụ́ụ́ ledre ga bɨ Lomo nɨ ndḭsị ídí gɨ royé kɨ́ rokinyi ní.

7 Kɨ́'dí bɨ ásé go ndḭsị méngị éyḭ ga bɨ zɨ́ Lomo ndḭsị ídíne gɨ royé kɨ́ rokinyi ní, ídísé kpá ndḭsị óto 'bú 'yị e za mbá mɨóto káa zɨ́ bɨ ótosé 'bú 'yị 'bɨ 'be 'bɨ esé e ní.

8 Ga gére née mɨméngị ledre ga bɨ máíli zɨ́se ídíse kɨ́e ní. Máúku zɨ́se ma'díi, togụ́ méngịsé ledre ga gére née tɨ́ fú kenée ndéré kɨ́e 'dá'dá, ledre 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé bɨ ṇgúṇgusé ní, nɨ ndíkiógụ tụ́'dụ́ bɨlámá ledre e.

9 'Yị máa yée ga bɨ iliní méngị ledre ga bɨ Lomo ili yée ní wá ní, nɨyí yḭ eyé go cé káa zɨ́ 'yị ga bɨ komoyé ndaá ní. Mongụ́ bɨlámá ledre bɨ Lomo méngị zɨ́ye, bɨ zɨ́a lúguóyó lúyú ledre eyé ní, lịgị yḭ ené yée go.

10 Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, owụ́ 'bɨ Babá e sɨmɨ Lomo, mɨméngị ledre esé e idíní nda ídí mbá bɨlámáye kɨ́ngaya, gɨ ro zɨ́ 'yị e ówo a mbá kɨ́dí, ma'díi, Lomo gelé sée go tɨ́ ne gɨ ro zɨ́se ídíse káa do mbigí 'yị ené e.

11 Gɨ do kací ledre ga gére née mbá, kɨ́'dí bɨ sịndḭ kadra utúasá go ní, Lomo nɨ 'dí'bi sée kɨ́ mongụ́ rokinyi zɨ́a óto sée do bi bɨ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé 'Yị yómo 'yị e nɨ ídí doa káa do ngére za fí ní, gɨ ro zɨ́se ídíse sḭ sḭlḭa trịdrịsé za fí.

Úkuógụ ini ledre gɨ sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo

12 Abú ówosé tɨ́ ledre ga gére née go kenée, ndḭsịsé go tɨ́ lányá ro ledre 'bɨ Yésụ bɨ ndịsịní 'dódo yée zɨ́se ní yá, ndaá 'bɨ ené lúyú ledre wá, utúasá mɨútúásá zɨ́ma kpá fú ndḭsịmá úku ándá yée zɨ́se.

13 Tí káa zí bɨ mááyí aka kí komomá ní,
utúasá mɨútúásá zíma ndịsịmá úku ándá
ledre ga gére née zíse.
14 Máúku ledre née kenée, gɨ zía
máówo bú, sɨmɨbi ndaá lolụ domá kpá fú
tụ́'dụ́ 'dá'dá wá, káa zí bɨ Kírésịto Yésụ
Ngére ezé 'dodo go zíma kenée ní.
15 Gɨ zí kéyị née ní, zíma ndịsịmá
'dódo ledre ga gére née zíse kenée za kí
roko'bụmá mbá, abú karanée gɨ do kací
umbumá yá, ledre ga gére née, lanyání
go sɨmɨ dosé.

Roko'bụ 'bɨ Kírésịto

16 Sɨmɨ bɨ kóo ukuzé ledre zíse kídí,
Kírésịto Yésụ Ngére ezé nɨ karanée
ndá'baógụ kí mongụ́ roko'bụné ní, ukuzé
ezé kóo née lá gbékpị́ ledre bɨ uwúzé lá
kí mbílíze gɨ tara ngíti 'yị ní wá, ukuzé
mbigí ledre, gɨ zía lurúzé Yésụ ma'dáa go
cụ́ kí komozé, roko'bụa ofụ tí go ma'díi.
17 Owozé ledre née, gɨ zía sɨmɨ bɨ kóo
'Bụzé Lomo 'dodo roné zíze do mongụ́
landa ní azé kóo kí Yésụ maáge. Zí Lomo
ma'dáa kóo ndịsịné óto úndrua, zí Lomo
ma'dáa úku ledre kídí, "Ba Owụ́ 'bɨ amá,
'búa ofụ domá go ní, Mááyí kí rokinyi gɨ
zía."
18 Ndaá bɨ ené lá dụụ́ bɨ lurúzé wo kí
komozé ní wá, sɨmɨ bɨ odro zíze gɨ komo
ere gɨ ro Yésụ ní, zíze kóo úwú kúrú a kpá
za cụ́ kí mbílíze.
19 Gɨ zí ledre ga gére née ní, ledre ga
kóo nébị e ukuní gɨ ro Yésụ ma'dáa, do
ékéómo yée bi ní, nɨyí yị́ eyé zaá mbigí
ledre. Ledre ga gére née utúasání go
kpịnị kí ledre ga bɨ ndịsịzé 'dódo yée zíse
ba.
20 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, ídísé
ówo a bɨlámáne kídí, ledre ga bɨ kóo mbá
nébị e ukuní yée do ékéómo yée bi ní,
ndaá 'bɨ ené lá ódro gɨ tarayé wá, yị́ ené
ledre bɨ gɨ zí Lomo ní.
21 'Dówụ́ Lomo ndịsị úkuí'bí ledre
ga gére née tarayé ne, zíye ndịsịyé lá
úkutátá nzíyi a zí 'yị e.

2

'Yị 'dódo ledre ga bɨ 'yị ṛanga e ní

1 Ídísé ówo a bɨlámáne kídí, nébị 'yị
ṛanga e nɨyí kóo bo dongará 'yị e 'desị́, cé
káa zí 'yị 'dódo ledre ga bɨ 'yị ṛanga e nɨyí
ógụ ídí dongaráse ní. Nɨyí lólo ndoo ndịsị
'dódo bɨsinyí ledre zí 'yị e do ásiyé gɨ ro
Lomo bɨ otoogụ yée ní. Gɨ zí kéyị née ní,
ledre née nɨ 'dí'biógụ umbu komoyé.

2 Tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní, nɨyí
karanée ndịsị lódụ́ kací 'yị ṛanga ga gére
née, nɨyí óto lafúye zíye ndịsịyé úku sínyi
ledre gɨ do bɨ ma'díi ledre 'bɨ Lomo bɨ
ndịsịní 'dódo a zí 'yị e ní.
3 'Yị ṛanga ga gére née, nɨyí kpá 'yị
mɨmbé'de e. Nɨyí ndịsị lóndo sée gɨ ro
zíse ndịsịsé í'bí tụ́'dụ́ éyị́ e zíye. Ledre bɨ
kóo Lomo uku kídí, née nɨ 'dó'do yée ní,
ledre née nɨ fú bo. Ma'díi, Lomo nɨ 'dó'do
yée.

4 Ówosé go bɨlámáne kídí, sɨmɨ bɨ kóo
ngíti géyị maláyika e luyúní ledre ní,
Lomo lurúomo ené kóo yée lá kí komoné
wá, 'di'bi kóo yée ónzó yée sɨmɨ bi 'bɨ
'do'dó. Nɨyí aka ídí fú sɨmɨ 'do'dó máa
née kenée íri gị sɨmɨ odụ sịndị́ kadra 'bɨ
'décị ngbanga.
5 Cé káa zí bɨ kóo mengị roné sɨmɨ sịndị́
kadra 'bɨ Nówa ní. Lomo lurúomo ené
kóo 'yị ga bɨ asiní kí úwú ledre ené ní wá.
Zía ufuonzó yée kí mongụ́ iní kóo ucu ní.
Zía kóo yómo dụụ́ Nówa kí 'yị 'bɨ 'be 'bɨ
ené e ịnyị doa gbre, gɨ zía Nówa ma'dáa
ndịsị kóo úku mbigí ledre zí 'yị e.

6 Lomo ongbóonzó kóo mɨngburoko
gara ga bɨ Sodóma kí Gomóra zí mbụlụyé
ídíákáne lá dụụ́ ne gɨ ro 'dódo a kídí née
ledre bɨ nɨ méngị roné zí 'yị ga bɨ nɨyí ási
kí úwú ledre 'bɨ Lomo ní.
7 Zí Lomo yómo lá Lóto e kí 'yị 'bɨ 'be
'bɨ ené e, gɨ zía Lóto ma'dáa nɨ yị́ ené
mbigí 'yị 'bɨ Lomo. Zí bi kóo ndịsị sínyíne
roa kíngaya kí ndịsị lúrú bɨsinyí mɨméngị
ledre 'bɨ 'yị e bɨ ofụ nda go ní.
8 Lóto ma'dáa ndịsị kóo dongará bɨsinyí
'yị ga gére ní. Kací kadra mbá, zí bi ndịsị
sínyí roa kí lúrú bɨsinyí mɨméngị ledre 'bɨ
'yị ga gére ní, zí mbílía kpá ndịsị ịwịne
mɨịwị́ kí úwú bɨsinyí ódro bɨ gɨ tarayé.

1:17 1:17 Matáyo 17:5, Máriko 9:7, Lúka 9:35

9 Togụ́ kenée yá Ngére Lomo owo ofụ kací yómo 'yị ené e go sɨmɨ bɨ ledre nɨ ndịsị úzu yée ní, zɨa ndịsịné 'dó'do 'yị máa yée ga bɨ asiní kí úwú ledre ené ní sɨmɨ bɨ nɨyí ndịsị sóngó sịndị kadra ngbanga ní.

10 Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, Lomo nɨ karanée 'dó'do 'yị ga bɨ ndịsịní méngị ledre cayi ga bɨ kụrụ'bụ royé ili ní, née 'yị ga bɨ iliní zí Lomo ídíne káa do Ngére eyé wá ní.

'Yị ṛanga ga bɨ mándịsị úku ledreyé zíse née, ngịrị mengị ené yée kí méngị bɨsinyí ledre bɨ togụ́ iliní go méngị a ní wá. Bi ndịsị éme ené royé mɨéme kí méngị bɨsinyí ledre. Iliní gbawá óto úndru maláyika e.

11 Lúrúsé aka, maláyika e, kí mbágá roko'bụyé ga gére née mbá, romoní tí do 'yị ṛanga ga gére née, sɨmɨ bɨ ndịsịní úku ledre bɨsinyí ledre 'bɨ 'yị ṛanga ga gére née zí Ngére Yésụ ní, ukuní eyé kóo 'yị ṛanga máa ga gére née mɨúku kí kese wá.

12 'Yị ṛanga ga gére née ndịsịní úku sínyi ledre gɨ do bi ledre bɨ ngárá owoyemení wá ní. Nɨyí yị eyé káa zí bangá rará ga bɨ ndikiní yée lá gɨ ro ndịsị 'dí'bi lafúye bangá e kí ndịsị úfu yée ní. Kí rará née mbá ndịsịní kpá úyu.

13 Lomo nɨ karanée 'dó'do 'yị ṛanga ga gére née bɨsinyíne, gɨ zɨa ndịsịní óto 'yị e zɨye ndịsị 'dó'dóye. Ambá ledre eyé lá anu, zɨye ndịsịyé kí méngị ledre cayi e 'duo faa do ndéré kɨe mɨndéré.

14 'Yị ṛanga ga gére née, otoní yị eyé komoyé lá dụụ́ ro só'do royé kí 'yị ga bɨ ofụ́ní royé kéye wá ní, ko'dóní eyé kpá kí méngị bɨsinyí ledre wá. Zɨye ndịsịyé óto 'yị máa yée ga bɨ cíyí ledre 'bɨ Lomo ndaá aka sɨmɨyé wá ní, ndịsịyé lúyú ledre. Owoní kací méngị bɨsinyí ledre go kɨngaya zɨye ídíye kpá 'yị mongụ́ mɨmbé'de e.

15 Asiní kí méngị bɨlámá ledre go do útú eyé nda go ndịsị méngị bɨsinyí ledre cé káa zí ledre ga bɨ kóo Baláma wotị Bowéra ndịsị méngị yée, 'bɨ óto 'bú késị kí ndịsị 'dí'bi késị gɨ zí 'yị e do bɨsinyí mɨsi'di ní.

16 Tí lá zí dongí máda Baláma gɨ ro bɨsinyí ledre ga bɨ kóo ndịsị méngị yée ní, sɨmɨ bɨ odro zɨa káa zí 'yịma'dí odrone gɨ ro zɨa ótoómo kí méngị bɨsinyí ledre bɨ utúasá zí nébị méngị a wá ní.

17 'Yị ṛanga ga gére née nɨyí yị eyé káa zí gu 'dawú bɨ iní ndaá sɨmɨ a wá kpá káa zí mongụ́ iní bɨ ụlụ zí síli ḭmbḭókpó a ní. Mongụ́ gu bɨ kí mɨtụlụrụ sɨmɨné mbḭrị ní nɨ goó mɨyémeómoné nzíyiné gɨ royé.

18 Ndịsịní úku ledre e kí roko'bụyé ledre máa ga gére née yị ené mbá ledre cayi. Zɨye ndịsịyé úku ledre gɨ ro ledre ga bɨ royé ili ní káa zí cóngó ledre ní ábuwá ndaní eyé cóngó ledre e wá. Ndịsịní née lóndo komo 'yị ga bɨ otoomoní aka lúyú ledre lá mɨkándané ní drú 'dá'ba, gɨ ro zɨye ndá'bayé lúyú ledre.

19 Ndịsịní úku ledre ídí kí ro do'yị zí 'yị e, ábuwá nɨyí yị eyé owụ́kụlụ́ 'bɨ lúyú ledre, gɨ zɨa lúyú ledre nɨ go mḭngḭye.

20 Togụ́ olụ́ogụní kóo gɨ sɨmɨ méngị bɨsinyí ledre e 'bɨ sága ba go gɨ zɨa bɨ ṇguṇguní ledre Kírésịto Yésụ Ngére ezé bɨ nɨ 'Yị yómo 'yị e ní, zɨye ndá'bayé drú 'dá'ba ndịsị lúyú ledre, 'do'dó bɨ nɨ ídí royé sɨmɨ odụ sịndị kadra ní nɨ nda rórómó.

21 Nɨ kóo ídí bɨlámáne ndaní ówo ledre gɨ ro ídí káa do mbigí 'yị 'bɨ Lomo wá gɨ zí wo bɨ owoní nda go zɨye ndá'bayé óyó sogoyé zí bɨlámá ledre ga bɨ kóo ndịsịní 'dódo a zɨye ní.

22 Ledre ga gére née, utúasání go kí muruwayi ga bɨ gbre bɨ kídí, “Ḭsị nda'ba ánulúgu si'dí ne.” Kpá kí wo bɨ kídí, “Mụkụ́rụ́ nda'ba ló'dó roné sɨmɨ monyó gɨ do kací ndúgú” ní.

3

Yésụ nɨ ndá'baógụ ma'dii

1 Owụ́ 'bɨ Babá e, ba goó gbre ledre bɨ máéké zíse ní. Máéké yée gbrengárá gɨ ro sáká sée zí sómụ́ ledre esé ídíne kpá fú bɨlámáne.

2 Máili zíse ndịsịsé fú sómụ́ndíki kúrú Lomo bɨ kóo nébị e ukuní yée 'desị ní, kpá

2:22 2:22 Muruwayi 26:11

kɨ́ ledre 'bɨ Ngére Yésụ 'Yị yómo zée bɨ kóo 'yịmɨkása ené e 'dodoní yée zíse ní.

3 Mɨzefị ledre bɨ ili zíse ówoyéme a ní nɨ, sɨmɨ odụ sịndị́ kadra 'yị e nɨyí ógụ zíye ndịsịyé fólo sée kɨ́ kúgú sée kací bɨsinyí ledre eyé ga bɨ royé ili ní.

4 Nɨyí úku ledre kɨ́dí, "Óo, Yésụ mocụ́ kóo ledre kɨ́dí née nɨ ndá'baógụ ní, nɨ kɨ́ ndá'baógụ goó 'dáa? 'Bụzé e uyuonzóní royé go mbá sɨmɨ ledre née, ledre nɨyí yị́ eyé fú lá do biyé káa zɨ́ ga kóo 'desị́ ní."

5 Tɨ́ lá zíye sómụ́lịgị ledre bɨ kɨ́dí Lomo i'bí kóo lá lorụ zɨ́ ere ídíne zía ótoógụ do sogo káṇgá gɨ sɨmɨ iní kɨ́ iní ní 'du'dorụ́.

6 Kpá akpa kɨ́ iní née ní zɨ́ Lomo úfuónzó éyị́ trịdrị ga bɨ do sogo káṇgá ní mbá.

7 Née kpá lorụ bɨ Lomo 'di'bingeṛị ere kɨ́ do sogo káṇgá kɨ́e gɨ ro óngbóóyó a kɨ́ pho'dụ ní. 'Di'bingeṛị sóngó sịndị́ kadra 'bɨ 'décị ngbanga gɨ ro zíne úfuónzó 'yị ga bɨ asiní gɨ ro ledre ené ní.

8 Owụ́ 'bɨ Babá e, ndásé sómụ́lịgị ledre ba wá. Sị́lị́ kị́é'do nɨ yị́ ené zɨ́ Ngére Lomo káa zɨ́ tụ́'dụ́ sɨmɨbi e ní, zɨ́ tụ́'dụ́ sɨmɨbi e ídíye zía káa zɨ́ sị́lị́ kị́é'do ní.

9 Ngíti géyị 'yị e ndịsịní 'bɨ eyé sómụ́ a kɨ́dí, Ngére ndịsị ówó mɨówó kɨ́ méngị ledre ga bɨ uku yée go ní, née sị́ ledre bɨ kasalugu Yésụ gɨ zía 'diya wá ní. Ɨ'ɨ, ledre ma'dáa ndaá 'bɨ ené káa zɨ́ bɨ 'yị ga gére née ndịsịní sómụ́ a née wá. Oto yị́ ené mɨmbé'dené ndoo gɨ ro 'yịma'dí e mbá. I'bí yị́ ené sịndị́ kadra zɨ́ 'yịma'dí e óyóló'bó mɨmbé'deyé gɨ ro zíye ṇgúṇgu ledrené.

10 Kadra mɨndá'baógụ Ngére kémbị́ 'yị ówo a ndaá. Nɨ ógụ káa zɨ́ 'yị ugu ogụ ne ní. Kadra mɨógụ a mongụ́ gborụ éyị́ nɨ ídí kíngaya komo ere, geré zɨ́ ere ma'dáa lélịne sií. Zɨ́ éyị́ ga bɨ ndịsịní ndịsị komo ere, kadra, éfé nda kɨ́ kele e ní, zɨ́ Lomo óngbóóyó yée mbá. Zía 'dódoógụ bɨsinyí ledre ga bɨ 'bɨ 'yịma'dí e ní za mbá, zía nda 'décị ngbangayé.

11 Ma'díi, káa zɨ́ bɨ née go mɨsi'di bɨ Lomo nɨ sínyiónzó éyị́ e doa ní, ili nda go zíse ówo a togụ́ mɨméngị ledre esé nɨ ídí káa be 'díya káa bɨ Lomo nɨ 'décị ngbangasé. Mɨméngị ledre esé idí ídí mbá bɨlámáne gɨ ro zɨ́ Lomo ídíne kɨ́ rokinyi kíse.

12 Káa zɨ́ bɨ ásé go ndịsị sóngó Lomo togụ́ nɨ ógụ 'décị ngbanga do sogo káṇgá ba kɨ́ be 'díya ní, ndịsịsé óto sị́lị́ 'bɨ ledre máa née gɨ ro zía méngị roné 'diya. Ɨ'ɨ tɨ́ mbị́ káa zɨ́ bɨ ndịsịsé sómụ́ a ní, tɨ́ lá ídísé ówo a kɨ́dí Lomo nɨ óngbó ere zɨ́ éyị́ ga bɨ 'dága íri káráónzó royé za mbá.

13 Zée 'yị ga bɨ ṇguṇguzé ledre Ngére Yésụ go ní, ledre ezé ndaá. Azé 'bɨ ezé lá ndịsị óto komozé gɨ ro mɨkánda ere kɨ́ mɨkánda do sogo káṇgá bɨ Lomo uku ledre a zíze, gɨ ro zíze ndịsịzé sɨmɨ a méngị ledre ené ní.

14 Owụ́ 'bɨ Babá e, káa zɨ́ bɨ ásé go ndịsị sóngó ledre ga gére née gɨ ro zíye méngị royé ní, ídísé méngị kéyị za kɨ́ roko'bụsé mbá gɨ ro zɨ́ mɨméngị ledre esé ídíye mbá bɨlámáye kadra bɨ Yésụ nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní gɨ ro zɨ́ Lomo ídíne kɨ́ rokinyi gɨ zía ásé go mbigí 'yị ené e.

15 Idí ídí sɨmɨ dosé kɨ́dí, Ngére Yésụ lu'bú gɨ zía mɨmbé'dea nɨ gɨ ro 'yị e, i'bí sịndị́ kadra zɨ́ 'yị e gɨ ro zíye óyóló'bó sómụ́ ledre eyé gɨ ro zíye ṇgúṇgu ledrené gɨ do bɨ zíne yómo yée. Ídísé lúrú toso ledre ga gére née tɨ́ lá gɨ ro lúnduzé Páwulo bɨ kɨ́ 'búne dozé kése mbá ní. Sɨmɨ bɨ kóo eké ledre zíse ní, uku zíse ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé bɨ Lomo ukui'bí yée zía ní. Uku kpá té ledre ga bɨ máúku yée zíse ní.

16 Zaá ledre ga bɨ eké yée kɨ́ yée ga bɨ uku yée zɨ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní, eké zíse ba kpá té ledre ga gére née. Ngíti géyị ledre ga bɨ eké yée ní, orụní yị́ eyé mɨórụ ngíti géyị 'yị e utúasání eyé ówo ini ledre gɨ sɨmɨyé 'diya wá. 'Yị ga bɨ owoyemení ledre gɨ ro ledre 'bɨ Ngére Yésụ mbị́ wá ní, zíye ndịsịyé óyóló'bó ini ledre ga gére née nda do ngíti mɨsi'diné kpị́, káa zɨ́ bɨ oyólo'bóní ngíti géyị ledre e sɨmɨ bụ́kụ ga bɨ 'bɨ mɨéké kúrú Lomo ní. Ledre bɨ ndịsịní méngị a née nɨ 'dí'biógụ 'do'dó royé.

17 Káa zɨ́ bɨ sée, ówosé 'bɨ esé ledre ga gére née bú kɨ́dí, nɨyí méngị royé tɨ́ kenée ní, ídísé tóro ngbúó káa bɨ gbékpị́

'yị ṛanga e káa zɨ́ ga gére née nɨyí lóndo
sée, zɨ́se lúyúse gɨ do bɨlámá mɨsi'di 'bɨ
Lomo bɨ ásé go ndḭsị lódṵ́ a ní ke.
18 Tɨ́ lá sáká éyḭ́ kɨ́ ówo kacɨ́ ledre bɨ
ndịsị ógụ gɨ zɨ́ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé bɨ
'Yị yómo 'yị e ní idí sáká sée zɨ́ ledre ené
ngbóróne sɨmɨsé ndéréne 'dá'dá. 'Yị e
idíní ndḭsị óto úndru a za fí odụ a ndaá.
Idí kenée.

Mɨzefị wáraga bɨ Yiwáni eké ní

Ledre gɨ ro mɨzefị bụ́kụ bɨ Yiwáni ní

Yiwáni 'yịmɨkása eké ledre ba ne zí ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto bɨ oto 'búye nɨyí zía káa zí owụ́ 'bɨ ené e ní. Uku zíye kídí idíní fú ndịsị méngị ledre ga bɨ Lomo kí Kírésịto iliní yée ní. Zía ésị sịlịne komoyé gɨ ro 'yị ṛanga ga bɨ nɨyí go sɨmɨ kanịsa ní, káa bɨ nɨyí lóndo yée ke. Uku zíye kídí née owoyeme ledre gɨ ro Kírésịto bú, yée ndịsịní go kéne, nɨ Owụ́ 'bɨ Lomo, zía ídíne kpá 'yịma'dí. Zía úku ledre zíye kídí togụ́ ṇguṇguní tí fú ledre Kírésịto yá, nɨyí ídí kí trịdrị bɨ za fí ní. Zía nda úku odụ ledre zíye kídí idíní lányá ro óto 'bú Lomo bɨ ṇguṇguní ledrea ní, zíye kpá fú ndịsịyé óto 'bú lafúye.

Ledre gɨ ro trịdrị bɨ za fí ní

1 Máa Yiwáni, mááyí kí rokinyi kí éké ledre ba zíse. Nɨ ledre gɨ ro 'yị bɨ ogụ kí trịdrị bɨ za fí ní. 'Yị máa née nɨ kóo kú go bo 'desị. Zée 'yị kasa ené e, lurúzé wo go cụ́ kí komozé, zíze óto sịlịze kpá za cụ́ ro kụṛụ'bụa, zíze úwú ledre ga bɨ ndịsị úku yée ní za cụ́ kí mbílíze.

2 Nɨ dụụ́ ne 'yị í'bí trịdrị bɨ za fí ní zí 'yị e. Zée 'yị ené e, ndịsịzé ba úku ma'díi ledre bɨ gɨ do bi a ní zíse. Gɨ zía kací kadra za mbá nɨ kóo kí 'Bụzé do bi kịé'do. 'Bụzé Lomo 'dodoyeme wo go zíze.

3 Ukuzé zíse ba ledre bɨ lurúzé go cụ́ kí komozé, zíze úwú a kpá za cụ́ kí mbílíze ní, gɨ ro zí mɨmbé'dezé ídíne kése kịé'do, kí 'bɨ 'Bụzé Lomo kpá kí 'bɨ owụ́ 'bɨ ené Kírésịto Yésụ.

4 Née sị ledre bɨ ekézé ledre ba zíse gɨ roa ní, gɨ ro zíze ídíze kése ndro mbá kí rokinyi gɨ ro ledre máa née.

Idízé lányá dụụ́ ro ledre 'bɨ Lomo

5 Ledre bɨ ukuzé zíse ba ní, nɨ ledre bɨ kóo uwúzé gɨ zí Yésụ ma'dáa ní kídí, Lomo nɨ bimɨóṇgó, ledre ené e za mbá, mɨtụlụrụ ndaá sɨmɨ a wá.

6 Togụ́ ukuzé go kídí mɨmbé'dezé nɨ kí Lomo go kịé'do, zíze ndá'bazé ndịsị méngị ledre ga bɨ 'bɨ mɨtụlụrụ ní, ṛangazé ṛanga go, mengịzé ezé née mbigí ledre bɨ 'bɨ Lomo ní wá.

7 Tí lá togụ́ ndịsịzé méngị ledre ga bɨ 'bɨ bimɨóṇgó, gɨ zía bɨ Lomo nɨ yị́ ené bimɨóṇgó ní yá, ma'díi, mɨmbé'dezé nɨ ídí kí lafúze kịé'do. Lomo nɨ lúguráyi zée drá gɨ sɨmɨ lúyú ledre ezé e kí sáma owụ́ 'bɨ ené Yésụ.

8 Togụ́ itízé kangú kídí, ndazé 'yị lúyú ledre e wá, ṛangazé ṛanga go. Mengịzé aka ezé mbigí ledre 'bɨ Lomo wá.

9 Idízé úkuógụ lúyú ledre ezé e za mbá zí Lomo, nɨ yị́ ené bɨlámá 'yị, ledre ga bɨ uku yée ní, nɨ méngị yée za mbá zíze, zía lúguráyi zée drá gɨ sɨmɨ lúyú ledre ezé e.

10 Togụ́ itízé kangú kídí ndazé ezé 'yị lúyú ledre e wá yá, ṛangazé ṛanga go roa, otozé wo go káa do 'yị ṛanga, ṇguṇguzé aka ezé ledre ené kí mɨmbé'dezé kịé'do wá.

2

Yésụ nɨ dụụ́ ne 'yị 'dí'bióyó lúyú ledre

1 Owụ́ 'bɨ amáa e, máéké ledre ba zíse káa bɨ ásé lúyú ledre ke. Togụ́ ngíti 'yị gɨ dongaráse luyú kóo ledre go yá, ndaá éré ngịrị wá, idí úku 'dódo a. Kírésịto Yésụ nɨ bo, bɨ nɨ dụụ́ ne mbigí 'yị 'bɨ Lomo ní, nɨ ṇgúṇgú roné gɨ rozé zí 'Bụné Lomo.

2 Yésụ ma'dáa nɨ ne 'yị bɨ kóo i'bí roné zí umbu do úyuné nda lá dụụ́ gɨ ro lúyú ledre ezé wá, zaá gɨ ro lúyú ledre 'bɨ 'yịma'dí e do sogo káṇgá za mbá.

3 Éyị́ bɨ nɨ 'dódo a kídí owozé Lomo go ní, 'búó togụ́ ndịsịzé go méngị dụụ́ ledre ga bɨ ili yée ní.

4 Togụ́ 'yị ya née owo Lomo go, mengị lolụ ledre ga bɨ Lomo ili yée ní wá yá, ṛaṛanga go. Uku ené née ma'díi wá.

5 Togụ́ 'yị ndịsị go úwú ledre 'bɨ Lomo, 'bú Lomo nɨ go doa ma'díi. Née ledre bɨ nɨ 'dódo a kídí azé go kí Lomo kịé'do ní.

6 Kpá kenée, togụ́ 'yị ya yée nɨyí go kí Lomo kịé'do yá, 'yị ma'dáa idí dụụ́ ndịsị

méngị ledre ga bɨ kóo Ngére Yésụ ndịsị méngị yée ní.

7 Sée ga bɨ mándịsị óto 'búse kɨ́ngaya,
lorụ bɨ mándịsị í'bí a zɨ́se ba, ndaá 'bɨ ené
mɨkánda lorụ wá. Nɨ lorụ bɨ kóo ndịsịsé
úwú a go 'desị ndéréógụné gị karaba ní
ní.
8 Ɨɨ, nɨ kpá ídí zɨ́se káa do mɨkánda lorụ
ma'díi. Gɨ zɨ́a éyị́ bɨ Yésụ mengị ní nɨ go
mɨkándané. Gɨ zɨ́ kéyị née ní, mɨméngị
ledre esé nɨ go kpá mɨkándané. Cakaba
mɨtụlụrụ bɨ kóo ásé sɨmɨ a ní okpó go,
mbigí bimɨóṇgó ndịsị nda óṇgó goó ne.
9 Gɨ zɨ́ kéyị née, togụ́ 'yị ya née nɨ go
sɨmɨ bimɨóṇgó 'bɨ Lomo, nɨ kpá fú ndịsị
sógó lafúne e yá, 'yị née nɨ aka yị́ ené fú
sɨmɨ mɨtụlụrụ.
10 'Yị bɨ óto 'bú lafúne go ní, 'yị née nɨ
go sɨmɨ bimɨóṇgó 'bɨ Lomo. Utúasá lolụ
ndịsị lúyú ledre wá.
11 'Yị bɨ oto 'bú lafúne wá ní, mɨméngị
ledre ené kɨ́ gámá ené e nɨyí aka yị́ eyé
fú lá 'bɨ mɨtụlụrụ. Owoyeme aka ené mbị́
éyị́ bɨ née nɨ ndịsị méngị a ní wá, gɨ zɨ́a
mɨtụlụrụ 'dụtụ yị́ ené komoa go.
12 Owụ́ 'bɨ amáa e, máéké ledre ba zɨ́se
gbékpịe wá
gɨ zɨ́a máówo go, Lomo lụlụoyó lúyú
ledre esé go gɨ zɨ́a Yésụ uyu umbu
bɨ kóo ásé úyu a se gɨ zɨ́ lúyú ledre
esé e ní go.
13 Máéké ledre ba kpá zɨ́se, sée ga bɨ
komosé enzị go ní,
gɨ zɨ́a ówoyémesé Ngére Yésụ bɨ kóo
nɨ yị́ ené kú bo gɨ dosịne ní go.
Kpá zɨ́se ga bɨ ásé owụ́phɨṛangá e
rómosé komo Satána go ní.
Nda kpá kɨ́se ga bɨ ásé aka mɨnzéré owụ́ e
ní,
gɨ zɨ́a, ówosé Lomo go káa do 'Bụzé
ma'díi.
14 Ma'díi, sée mɨngburoko 'yị e utúasá
mɨútúásá zɨ́ma úku ledre ba zɨ́se,
gɨ zɨ́a, ówoyémesé Ngére Yésụ bɨ kóo
nɨ yị́ ené kú bo gɨ dosịne ní go.
Máéké kpá zɨ́se owụ́phɨṛangá e,
gɨ zɨ́a ásé kɨ́ roko'bụsé
cíyí ledre 'bɨ Lomo nɨ go sɨmɨsé,
rómosé komo Satána go.
15 Ndá óto 'bú do sogo káṇgá togụ́ mbú
éyị́ ga bɨ sɨmɨ a ní wá. Togụ́ 'yị oto 'bú do
sogo káṇgá togụ́ mbú éyị́ ga bɨ sɨmɨ a ní
yá, 'bú 'Bụzé Lomo utúasá ídí doa wá.
16 Toso bɨsinyí mɨméngị ledre ga bɨ 'yị e
ndịsịní méngị yée gɨ zɨ́ 'bú ledre ga bɨ
doyé ní, mongụ́ mɨmbé'de gɨ ro éyị́ 'bɨ
lafú'yị, nda kɨ́ sịkpị fúndú'yị ogụní eyé
gɨ zɨ́ 'Bụzé Lomo wá yị́ ené gɨ zɨ́ do sogo
káṇgá.
17 Do sogo káṇgá kɨ́ éyị́ ga bɨ sɨmɨné bɨ
'yị e ndịsịní óto 'búa kɨ́ngaya ní nɨ ụ́kụ́
ené mɨụ́kụ́. Tɨ́ lá 'yị máa wo bɨ ndịsị
méngị ledre ga bɨ Lomo ili yée ní nɨ ídí
trịdrịné za fí.

'Yị ga bɨ ezeokó Yésụ ní

18 Owụ́ 'bɨ amáa e, odụ do sogo káṇgá
ba nɨ go gbóo. Káa zɨ́ bɨ úwúsé kɨ́dí
ezeokó Kɨ́résịto nɨ ógụ ní, bɨ ba ní tụ́'dụ́
ezeokóga ogụní go. Née ledre bɨ owozé gɨ
zɨ́a kɨ́dí odụ do sogo káṇgá ba nɨ go gbóo
ní.
19 'Yị ga gére née olụ́ogụní gɨ don-
garáze, tɨ́ lá ndaní eyé mbigí lafúze e wá.
Idí ṇguṇguní kóo ledre Yésụ bo, káa bɨ
azé ba tɨ́ kéye. Mɨólụ́ógụyé 'dodo go kɨ́dí
ndaní eyé lafúze wá.
20 Owụ́ 'bɨ amáa e, ásé go kɨ́ 'Dówụ́
Lomo sɨmɨsé gɨ zɨ́ Kɨ́résịto Yésụ bɨ ngárá
lúyú ledre ndaá roa wá ní, bɨ ba ní ówosé
ma'díi go bú.
21 Máéké ledre ba zɨ́se ndaá 'bɨ ené gɨ
zɨ́a bɨ ya ówosé ma'díi wá ní wá, yị́ ené gɨ
zɨ́a bɨ ówosé bú ní. Kpá gɨ zɨ́a bɨ 'yị úku
ṛanga uku ené ma'díi wá ní.
22 Ambí nɨ 'yị ṛanga ne? 'Yị ṛanga nɨ
'yị bɨ uku ledre yaá, “Yésụ ndaá 'bɨ ené
Kɨ́résịto wá ní.” 'Yị máa née nɨ ezeokó
Kɨ́résịto. Asi goó gɨ ro 'Bụzé Lomo kpá gɨ
ro Owụ́ 'bɨ ené Yésụ bɨ Ngére ezé ní.
23 'Yị bɨ asi gɨ ro Yésụ go ní, asi go kpá
gɨ ro Lomo bɨ 'Bụ Yésụ ní. 'Yị bɨ ṇguṇgu
ledre Yésụ owụ́ 'bɨ Lomo go ní, ṇguṇgu
kpá ledre Lomo go.
24 Nda gɨ rosé ní, ledre 'bɨ Lomo bɨ
tonózé kóo 'dódo a zɨ́se kú gɨ dosịne zɨ́se
lúrú a káa do ma'díi ledre do tónóse
ṇgúṇgu a ní, ídísé lányá roa fú kenée
ndéré kɨ́e 'dá'dá. Togụ́ méngịsé go tɨ́

kenée, Yésụ kɨ́ 'Bụné Lomo nɨyí kɨ́se kḭé'do.
25 Née sḭ ledre bɨ Yésụ mocṵ́ éyḭ́ zɨ́ze gɨ roa kɨ́dí azé ídí kɨ́ trḭdrḭzé bɨ za fí ní.
26 Máéké ledre ba zɨ́se gɨ ro 'yḭ ga bɨ iliní ndḭsḭ lóndo sée ní kɨ́ lóndo sée ke.
27 Bɨ gɨ rosé ní owṵ́ 'bɨ amáa e, 'Dówṵ́ Lomo bɨ Yésụ i'bí zɨ́se ní idí ídí sɨmɨsé gɨ zɨ́a ílisé esé lolụ ngíti 'yḭ gɨ ro zɨ́a 'dódo ledre zɨ́se wá. Káa zɨ́ bɨ 'Dówṵ́ Lomo nɨ 'yḭ úku ma'díi ní, nɨ go ógụ 'dódo ledre e za mbá zɨ́se. Kɨ́'dí bɨ 'dodo go zɨ́se ní, ídísé 'dí'bi ledre née gɨ ro zɨ́se ídíse kɨ́ Yésụ kḭé'do.

Lomo oto 'búze go kíngaya

28 Owṵ́ 'bɨ amáa e, ídísé óto komosé fú lá ro Yésụ gɨ ro zɨ́se ídíse kéne kḭé'do. Togṵ́ méngḭsé tɨ́ go kenée, kadra bɨ karanée nɨ ndá'baógụ sɨmɨ a ní, azé ídí kɨ́ mongṵ́ rokinyi dokuwu mengḭ zée wá.
29 Togṵ́ ówosé go kɨ́dí Kɨ́résḭto nɨ 'yḭ méngḭ ma'díi, née ní ídísé kpá ówo a kɨ́dí 'yḭ ga bɨ ndḭsḭní méngḭ ma'díi ní nɨyí owṵ́ 'bɨ Lomo.

3

1 Lúrúsé aka mongṵ́ bɨlámá ledre bɨ Lomo mengḭ zɨ́ze, zɨ́a óto 'búze kíngaya, zɨ́a ndḭsḭné ndólo zée kɨ́dí, owṵ́ 'bɨ ené e ní. Ma'díi azé tɨ́ owṵ́ 'bɨ ené e. Tṵ́'dṵ́ ngíti géyḭ 'yḭ e owoní eyé kenée wá, gɨ zɨ́a owoní eyé Lomo wá.
2 Máéké ledre ba zɨ́se owṵ́ 'bɨ amáa e, azé go owṵ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní ma'díi. Owozé aka azé éyḭ́ ga bɨ Lomo nɨ méngḭ yée zɨ́ze ní wá. Éyḭ́ bɨ kḭé'do owozé ní, nɨ togṵ́ Yésụ ogụ go yá, Lomo nɨ óyóló'bó zée zɨ́ze ídíze káa zɨ́a ní. Gɨ zɨ́a azé lúrú Yésụ ma'dáa za cṵ́ kɨ́ komozé.
3 Bɨ goó kenée ní, idízé óto komozé ro ledre máa née, zɨ́ze ótoómo lúyú ledre e za mbá 'dá'ba zɨ́ze ídíze drá káa zɨ́ Yésụ bɨ lúyú ledre ndaá roa wá ní.
4 'Yḭ bɨ ndḭsḭ lúyú ledre ní, 'dewe lorụ 'bɨ Lomo go, gɨ zɨ́ lúyú ledre nɨ cé káa zɨ́ 'déwe lorụ 'bɨ Lomo ní.
5 Tɨ́ lá ídísé ówo a kɨ́dí Yésụ ogụ kóo do sogo káṇgá gɨ ro lṵ́lṵóyó lúyú ledre e ezé 'dá'ba, gɨ zɨ́a ndaá 'bɨ ené 'yḭ lúyú ledre wá.
6 'Yḭ bɨ oto komoné go ro Yésụ ní, nɨyí kéne go kḭé'do, ndaá lolụ kpá fú ndḭsḭ méngḭ lúyú ledre wá. Gɨ zɨ́a, 'yḭ bɨ ndḭsḭ méngḭ lúyú ledre ní, ṇguṇgu aka ené ledre Yésụ wá, owo aka kpá wo wá.
7 Owṵ́ 'bɨ amáa e, ngíti 'yḭ ndaá lóndo sée wá. 'Yḭ bɨ ndḭsḭ méngḭ ma'díi ledre ní nɨ 'yḭ bɨ lúyú ledre ndaá roa wá ní gɨ zɨ́a Kɨ́résḭto ndaá 'bɨ ené 'yḭ lúyú ledre wá.
8 'Yḭ bɨ ndḭsḭ méngḭ bɨsinyí ledre ní, nɨ yḭ́ ené 'yḭ 'bɨ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e, gɨ zɨ́a ngére 'bɨ bɨcayi lomo e ma'dáa nɨ yḭ́ ené 'yḭ méngḭ bɨsinyí ledre kú gɨ dosḭne. Née sḭ ledre bɨ kóo Yésụ Owṵ́ 'bɨ Lomo ogụ gɨ roa do sogo káṇgá ona gɨ ro sínyiónzó moko 'bɨ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e ní.
9 'Yḭ bɨ nɨ go owṵ́ 'bɨ Lomo ní, ndḭsḭ ené lolụ fú lá luyú ledre wá, gɨ zɨ́a bɨlámá mɨméngḭ ledre 'bɨ 'bụa Lomo nɨ go sɨmɨ a. Utúasá ené lolụ méngḭ lúyú ledre wá, gɨ zɨ́a nɨ go mbigí owṵ́ 'bɨ Lomo.
10 Ba ledre bɨ ndḭsḭzé ówo dongará owṵ́ ga bɨ 'bɨ Lomo kɨ́ owṵ́ ga bɨ 'bɨ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e gɨ roa ní. 'Yḭ bɨ mengḭ bɨlámá ledre wá, oto 'bú lafúne kpá wá ní, née ndaá mbigí owṵ́ 'bɨ Lomo wá.

Óto 'bú lafú 'yḭ e

11 Úwúsé kóo ledre ba go kú gɨ dosḭne kɨ́dí, idízé óto 'bú lafúze e dozé.
12 Ndásé ídí káa zɨ́ Káyina wá. Nɨ yḭ́ ené 'yḭ 'bɨ Satána ufu kóo lúnduné Ábele. Ufu kóo wo gɨ ro 'di? Gɨ zɨ́a mɨméngḭ ledre ené nɨ yḭ́ ené bɨsinyíne, mɨméngḭ ledre 'bɨ lúndua nɨ 'bɨ ené yḭ́ ené za mbá bɨlámáne.
13 Owṵ́ 'bɨ Babá e, togṵ́ do sogo káṇgá ba nɨ go sógó sée yá, ndásé sḭkpḭ mɨmbé'desé 'dága wá.
14 Owozé go kɨ́dí okpózé gɨ sɨmɨ umbu go, azé go trḭdrḭ gɨ zɨ́a azé 'yḭ óto 'bú lafúze. Tɨ́ lá 'yḭ máa wo bɨ oto 'bú lafúne wá ní, idíaká 'bɨ ené go sḭ sḭlḭ umbu.
15 'Yḭ bɨ 'yḭ sógó lafúne ní, nɨ 'yḭ úfu 'yḭ e. Ówoyémesé go kɨ́dí 'yḭ úfu 'yḭ e ndiki ené trḭdrḭ bɨ za fí ní wá.
16 Ba ledre bɨ azé lúrútóko óto 'bú lafú 'yḭ e gɨ roa ní. Kɨ́résḭto Yésụ í'bí roné úyuné gɨ rozé. Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, idízé kpá í'bí rozé zɨ́ umbu gɨ ro lafúze.

17 Togụ́ 'yị nɨ kɨ́ éyḭ e zɨ́ne, zɨ́ lúndua
ndḭsịné ánu lerḭ cigí a somụ́ ledre a wá ní,
nɨ úku ledre bɨ kɨ́dí 'bú Lomo nɨ doné ní
lárá káa be 'di?
18 Owụ́ 'bɨ amáa e, ndazé ndḭsị ódro
lá mɨ́odro kɨ́ tarazé gbékpḭne wá. Idízé
óto 'bú lafúze e zɨ́ze kɨ́ sáká yée gɨ ro zɨ́a
'dódo a kɨ́dí otozé 'búye go ma'díi.
19 Sɨmɨ bɨ azé go ndḭsị óto 'bú lafúze ní,
azé ówo a kɨ́dí azé go 'yị méngị ma'díi
ledre. Nɨ óto mɨmbé'dezé zɨ́a útúásáne
kpịnị utúasá ndósó sɨmɨ bɨ azé ógụ kó'dụ́
Lomo ní wá.
20 Togụ́ mɨmbé'dezé ndịsị ndósó sɨmɨ
bɨ azé ógụ kó'dụ́ Lomo ní, roko'bụ Lomo
romo do mɨmbé'dezé, owo ledre gɨ ro
éyḭ e mbá bú.
21 Owụ́ 'bɨ amáa e, togụ́ mɨmbé'dezé
ndosó lolụ kɨ́ ógụ kó'dụ́ Lomo wá, nɨ
óto mɨmbé'dezé zɨ́a útúásáne kpịnị ngịrị
utúasá méngị zée wá.
22 Éyḭ ga bɨ azé íni ini zɨ́a gɨ royé ní,
nɨ méngị yée zɨ́ze gɨ zɨ́a ndịsịzé úwú lorụ
ené zɨ́ze ndịsịzé méngị éyḭ ga bɨ bi ndịsị
éme roa gɨ zɨ́ye mɨéme ní.
23 Ba ledre bɨ kúrú Lomo uku zɨ́ze ní
kɨ́dí, idízé ṇgúṇgu ledre Owụ́ 'bɨ ené
Kɨ́résịto Yésụ kɨ́ngaya. Zɨ́ze kpá óto 'bú
lafúze dozé káa zɨ́ bɨ Yésụ ma'dáa uku
zɨ́ze ní.
24 Ma'díi togụ́ ndịsịzé tɨ́ úwú kúrú
Lomo, zɨ́ze ndḭsịzé lányáze roa kɨ́ngaya,
azé ídí kéye éyḭ kḭé'do. Kasa 'Dówụ́ne go
zɨ́a ídíne sɨmɨzé. Née éyḭ bɨ 'dodo yeme
kɨ́dí, azé go éyḭ kḭé'do kɨ́ Lomo ní.

4

Ledre gɨ ro nébị 'yị ṛanga e

1 Sée ga bɨ máóto 'búse kɨ́ngaya ní,
ndásé ṇgúṇgu ledre ga bɨ za mbá nɨyí
ndḭsị úku yée zɨ́se kɨ́dí 'Dówụ́ Lomo
ukui'bí ne ní wá. Ídísé lúrú bi sɨmɨ ledre
ga bɨ ndịsịní úku yée née bɨlámáne kí gɨ
ro zɨ́se ówo dongará togụ́ née ledre bɨ ogụ
gɨ zɨ́ Lomo ní yá. Gɨ zɨ́a tụ́'dụ́ nébị ga bɨ 'yị
ṛanga e ní bayiní go do sogo káṇgá mbá.
2 Ásé ówoyéme ledre bɨ gɨ zɨ́ 'Dówụ́
Lomo ní gɨ ro ledre ba. 'Yị bɨ nɨ ṇgúṇgu a
kɨ́dí, Yésụ nɨ Kɨ́résịto bɨ Lomo kasaogụ wo
káa do 'yịma'dí ní ogụ gɨ zɨ́ Lomo ní.
3 Tɨ́ lá 'yị bɨ ṇguṇgu ledre née kenée
gɨ ro Yésụ wá ní, 'Dówụ́ Lomo bɨ sɨmɨ a
ní ogụ ené gɨ zɨ́ Lomo wá. 'Dówụ́ bɨ
sɨmɨ a née nɨ gɨ zɨ́ ezeokó Kɨ́résịto,* bɨ kóo
úwúsé ledreyé kɨ́dí nɨyí ógụ ní. Bɨ ba ní,
ogụní go. Nɨyí go do sogo káṇgá ona.
4 Owụ́ 'bɨ amáa e, ásé yḭ esé go mbigí 'yị
ga bɨ 'bɨ Lomo ní. Rómosé komo nébị ga
bɨ 'yị ṛanga e ní go, gɨ zɨ́a 'Dówụ́ Lomo
bɨ sɨmɨsé ní, nɨ kɨ́ roko'bụné rómo do
roko'bụ 'dówụ́ bɨ sɨmɨ lomo ga bɨ 'bɨ do
sogo káṇgá ní.
5 Nébị 'yị ṛanga ga gére ní, nɨyí 'yị ga bɨ
'bɨ do sogo káṇgá ní. Ledre ga bɨ ndịsịní
úku yée ní, yḭ eyé ledre ga bɨ 'bɨ do sogo
káṇgá ní, zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ní
ndḭsịyé úwú ledre máa ga gére née dụụ́
ye.
6 Gɨ rozé, azé yḭ ezé mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ
Lomo ní. 'Yị ga bɨ owoní Lomo bú ndịsịní
úwú ledre ga bɨ ndịsịzé úku yée ní. Yée
ga bɨ owoní Lomo wá ní, uwúní eyé ledre
ezé e wá. Bɨ goó kenée ní, née go éyḭ bɨ
azé ówo dongará ma'díi ledre bɨ 'Dówụ́
Lomo ndịsị úku yée ní kɨ́ wo bɨ 'dówụ́ bɨ
sɨmɨ 'yị ṛanga ga gére ndịsịní úku yée ní.

Óto 'bú lafú 'yị e

7 Sée ga bɨ máóto 'búse kɨ́ngaya ní,
ídíze ídí 'yị óto 'bú lafúze. Gɨ zɨ́a roko'bụ
bɨ ndịsịzé óto 'bú lafúze kɨ́e ní ogụ gɨ zɨ́
Lomo. Togụ́ ndịsịzé kací kadra mbá fú lá
kɨ́ 'bú lafúze dozé yá, ma'díi azé ídí mbigí
owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní gɨ zɨ́a owoyemezé
wo go.
8 'Yị bɨ oto 'bú lafúne wá ní, owo ené
Lomo wá, gɨ zɨ́a Lomo nɨ yḭ ené 'yị óto
'bú 'yị e.
9 Lomo oto 'búze 'yịma'dí e káa,
kasaogụ bɨkéṛḭ Owụ́ 'bɨ ené Yésụ ógụ
úyuné do sogo káṇgá ona gɨ ro zɨ́ze ídíze
trịdrịzé za fí.
10 Óto 'bú 'yị e nɨ káa, ndaá 'bɨ ené bɨ
yaá otozé 'bú Lomo ze ní wá. Oto yḭ ené
'búze ne zɨ́a kásaógụ bɨkéṛḭ Owụ́ 'bɨ ené

* **4:3 4:3** 'Dówụ́ bɨ gɨ zɨ́ ezeokó Kɨ́résịto: Nɨ 'dówụ́ bɨ Satána kasa wo ógụ lóndo 'yị e ní.

bɨ 'búa ofụ doa go ní ógụ úyuné gɨ ro lúyú ledre ezé.
11 Sée ga bɨ máóto 'búse kɨ́ngaya ní, káa zɨ́ bɨ Lomo oto 'búze go kɨ́ngaya kenée ní, idízé kpá óto 'bú lafúze.
12 'Yị bɨ kị́é'do káa lurú Lomo go kɨ́ komoné ní ndaá. Tɨ́ lá togụ́ otozé 'bú lafúze go yá, azé kɨ́ Lomo go éyị́ kị́é'do. Ma'díi óto 'yị bɨ 'bɨ Lomo ní nɨ go do mɨmbé'dezé.
13 Owozé bɨ kɨ́dí ndịsịzé go méngị ledre bɨ Lomo ili ní zíze ídíze kéye go éyị́ kị́é'do ní, gɨ zía kasa 'Dówụ́ne ógụ ndịsịné sɨmɨzé.
14 Lurúzé wo go cụ́ kɨ́ komozé, zíze ndịsịzé úkutátá ledrea zɨ́ 'yị e kɨ́dí, Lomo bɨ 'Bụ ní kasaogụ Owụ́ 'bɨ ené káa do 'Yị yómo 'yị e do sogo káṇgá.
15 Togụ́ 'yị ṇguṇgu ledre Yésụ kɨ́dí nɨ Owụ́ 'bɨ Lomo yá, 'yị née nɨyí kɨ́ Lomo go éyị́ kị́é'do ndịsị go méngị ledre bɨ Lomo ili ní.
16 Owozé go zíze ṇgúṇgu a ma'díi kɨ́dí Lomo oto 'búze go kɨ́ngaya.
Lomo nɨ 'yị oto 'bú 'yị e. 'Yị bɨ nɨ 'yị óto 'bú 'yị e ní, ndịsị méngị ledre ga bɨ Lomo ili yée ní zíye ídíye kɨ́ Lomo go éyị́ kị́é'do.
17 Káa zɨ́ bɨ azé go kɨ́ Lomo éyị́ kị́é'do ní, azé ndịsị óto 'bú lafúze káa zɨ́ bɨ ili ní. Gɨ ro karanée kadra 'décị ngbanga, ngịrị mengị zée wá. Gɨ zía mɨndịsịzé do sogo ona nɨ yị́ ené kị́é'do kɨ́ Lomo.
18 'Yị óto 'bú 'yị e eré ené ngịrị wá. Tɨ́ lá mbigí óto 'bú 'yị e ndịsị lágaóyó ngịrị gɨ sɨmɨ 'yị 'dá'ba, gɨ zía ngịrị nɨ éyị́ bɨ ndịsịní 'décị ngbanga roa ní. 'Yị bɨ 'yị ngịrị ndaá 'bɨ ené mbigí 'yị óto 'bú 'yị e wá.
19 Ndịsịzé óto 'bú lafúze, gɨ zía Lomo otoụtụ 'búze ne.
20 Togụ́ 'yị uku ledre kɨ́dí, "Máóto 'bú Lomo go" zía ndịsịné sógó lafúne ní nɨ 'yị ṛanga. Gɨ zía 'yị bɨ oto 'bú 'yị bɨ lurú wo go cụ́ kɨ́ komoné wá ní, útúásá óto 'bú Lomo bɨ lurú wo kɨ́ komoné wá ní wá.
21 Ba kúrú Ngére Yésụ zíze kɨ́dí, "'Yị bɨ oto 'bú Lomo go ní, idí kpá óto 'bú lafúne kenée."

5

Idízé ṇgúṇgu ledre Owụ́ 'bɨ Lomo

1 'Yị bɨ ṇguṇgu go kɨ́dí Yésụ nɨ Kɨ́résịto ní, nɨ go owụ́ 'bɨ Lomo. 'Yị bɨ oto 'bú 'bụzé Lomo go ní, oto kpá 'bú owụ́ 'bɨ Lomo go.
2 Ba ledre bɨ azé ówo a gɨ roa kɨ́dí otozé 'bú owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní go ní, nɨ óto 'bú Lomo kɨ́ méngị ledre ga bɨ lorụ ené ili yée ní.
3 Óto 'bú Lomo nɨ úwú lorụ ené. Lorụ bɨ Lomo i'bí zíze ní, utúasá rómo zée wá.
4 Gɨ zía 'yị bɨ nɨ go owụ́ 'bɨ Lomo ní, romo komo do sogo káṇgá go. Ṇgúṇgu ledre ezé i'bí roko'bụ née ne zíze romo komo do sogo káṇgá kɨ́e.
5 Ambí nɨ romo komo do sogo káṇgá ba ne? Dụụ́ 'yị máa wo bɨ ṇguṇgu go kɨ́dí, Yésụ nɨ Owụ́ 'bɨ Lomo ní.
6 Kɨ́résịto Yésụ ma'dáa nɨ ne wo bɨ kóo ogụ do bábátịzị wo kɨ́ iní zɨ́ sámaa ndé'yịne gɨ rozé ní. Ndaá 'bɨ ené lá babatịza bɨ kɨ́ iní ní wá kpá sámaa bɨ nde'yị́ ní. Ledre née mengị roné go káa zɨ́ bɨ 'Dówụ́ Lomo 'dodo ní gɨ zía 'Dówụ́ Lomo nɨ yị́ ené 'yị úku ma'díi.
7 Éyị́ ga bɨ 'dodo yemení sị́ ledre e ní nɨyí ota.
8 Mɨzefị a, nɨ 'Dówụ́ Lomo, gbre a, nɨ iní, ota a (3) 'bɨ ené sáma. Éyị́ ga bɨ ota (3) née 'dodoní ledre mbá kị́é'do kɨ́dí, Ngére Yésụ nɨ owụ́ 'bɨ Lomo ma'díi.
9 Abú azé tɨ́ úwú ledre gɨ tara 'yịma'dí e yá, ledre bɨ gɨ zɨ́ Lomo ní romo do ledre 'bɨ 'yịma'dí e. Gɨ zía nɨyí ledre bɨ gɨ ro Owụ́ 'bɨ ené ní.
10 'Yị bɨ ṇguṇgu go kɨ́dí Yésụ nɨ owụ́ 'bɨ Lomo ní, ledre bɨ Lomo uku ní utúasá do mɨmbé'dea go kpịnị. 'Yị bɨ ṇguṇgu kenée wá ní, oto Lomo go káa do 'yị ṛanga. Gɨ zía ṇguṇgu ené ledre bɨ Lomo uku gɨ ro Owụ́ 'bɨ ené ní wá.
11 Lomo uku kpá go kɨ́dí née i'bí trịdrị bɨ za fí ní go zíze. Trịdrị máa née ogụ gɨ zɨ́ Owụ́ 'bɨ ené.
12 'Yị bɨ nɨyí kɨ́ Owụ́ 'bɨ Lomo kị́é'do ní, nɨ ídí kɨ́ trịdrị bɨ za fí ní. 'Yị bɨ ndaní kɨ́ owụ́ 'bɨ Lomo kị́é'do wá ní, utúasá ndíki trịdrị bɨ za fí ní wá.

Odụ kúrú Yiwáni

13 Máéké ledre ba zíse gɨ ro zíse ówoyéme a kɨ́dí, sée ga bɨ ṇgúṇgusé

ledre Owụ́ 'bɨ Lomo go ní, ásé go kɨ́ trịdrị bɨ za fí ní.
14 Ngịrị ndaá rozé kɨ́ ógụ kó'dụ́ Lomo wá. Gɨ zɨ́a owozé go kɨ́dí éyị́ ga bɨ azé ndú'yú wo gɨ royé ní, nɨ úwú a zɨ́a méngị yée zɨ́ze kacɨ́ íli ledre ené.
15 Togụ́ owozé bú kɨ́dí Lomo nɨ uwú ini ezé, idízé kpá ówo a kɨ́dí, éyị́ bɨ azé ndú'yú wo gɨ roa ní, nɨ í'bí a zɨ́ze.
16 Togụ́ 'yị gɨ dongaráse luyú ledre bɨ nɨ 'di'biogụ umbu wá ní, ídísé íni ini gɨ roa. Lomo nɨ yómo wo. Máúku née ledre 'yị ga bɨ lúyú ledre eyé 'dí'biógụ umbu wá ní. 'Yị nɨ bo lúyú ledre ené ndịsị 'dí'biógụ umbu. Máúku amá ba kɨ́dí, ídísé íni ini zɨ́ Lomo gɨ ro 'yị máa wo née wá.
17 Bɨsinyí mɨméngị ledre nɨyí za mbá lúyú ledre. Tɨ́ lá lúyú ledre nɨ bo wo bɨ 'di'biogụ umbu wá.
18 Owozé go kɨ́dí 'yị bɨ nɨ go mbigí owụ́ 'bɨ Lomo ní, ndịsị ené lolụ fú lá lúyú ledre wá. Gɨ zɨ́a, Ngére Yésụ owụ́ 'bɨ Lomo nɨ nda ndịsị lúrú bi kacɨ́ a goó ne. Satána utúasá méngị lárá kéyị kɨ́e wá.
19 Owozé bú kɨ́dí azé owụ́ ga bɨ 'bɨ Lomo ní. Do sogo káṇgá za mbá nɨ 'bɨ ené sị́ sị́lị́ roko'bụ 'bɨ Satána.
20 Owozé kpá go kɨ́dí Owụ́ 'bɨ Lomo ogụ kóo go, i'bí ówo ledre go zɨ́ze gɨ ro zɨ́ze ówo mbigí Lomo. Azé go kɨ́ Lomo kị́é'do kpụrụ́ gɨ sɨmɨ Owụ́ 'bɨ ené Kɨ́résịto Yésụ. Nɨ ne mbigí Lomo kpá 'yị í'bí trịdrị bɨ za fí ní.
21 Owụ́ 'bɨ amáa e, ídísé ígí rosé gɨ zɨ́ lomo ga bɨ yemení yée kɨ́ sị́lị́ 'yị ní.

Gbre wáraga bɨ Yiwáni eké ní

Ledre gɨ ro gbre bụ́kụ bɨ Yiwáni ní

Yiwáni 'yịmɨkása eké ledre ba ne zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto sɨmɨ kanísa bɨ ndolo kídí “Owụ́kára ní”, nɨ kóo kpá ne 'yị bɨ ndịsị lúrú bi kací kanísa ma'dáa née ní. Uku ledre zí 'yị ga bɨ 'bɨ Kírésịto ní idíní úwú lorụ 'bɨ Yésụ zíye ndísịyé kí óto 'bú lafúye. Zía kpá lórụ yée idíní ówo dongará bɨlámá 'dódo ledre bɨ 'bɨ Kírésịto ní kí wo bɨ 'bɨ 'yị ṛanga e ní.

1 Nyịma sɨmɨ Lomo, máa ngúru 'bụyí máéké ledre ba máa zíyị kí owụ́ 'bɨ eyí e, zée kí 'yị ga bɨ za mbá owoní ledre 'bɨ Lomo go ní, otozé 'búse go kíngaya,
2 gɨ zía cíyí ledre 'bɨ Lomo olụ́ go do mɨmbé'dezé kíngaya, éyí bɨ nɨ 'dí'bióyó a ní ndaá.
3 'Bụzé Lomo kí owụ́ 'bɨ ené Kírésịto Yésụ idíní ídrị mɨmbé'deyé zíye méngị bɨlámá ledre zíze. Idíní óto zée zíze ídíze sɨmɨ bikịdrí, zíze ówo mbigí ledre ené zíze kí óto 'bú lafúze.
4 Mááyí kí mongụ́ rokinyi kí úwú ledre kídí, ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse íri ndịsịní go kpá fú méngị ledre ga bɨ utúasání mɨútúásá ní kací lorụ bɨ 'Bụzé Lomo i'bí zíze ní.
5 Cakaba ní Nyịma, máéké amá ba mɨkánda lorụ wá. Née lorụ bɨ kóo uwúzé go 'desí kú gɨ dosíne ní. Máṇgúṇgú romá zíze kídí idízé óto 'bú lafúze kí mɨmbé'dezé kíé'do.
6 Éyí bɨ óto 'bú 'yị ba ní, nɨ lódụ́ kací lorụ bɨ Lomo i'bí zíze ní. Káa zí bɨ kóo úwúsé go kú gɨ dosíne kídí, lorụ bɨ Lomo i'bí zíze ní, nɨ idízé óto 'bú lafúze.
7 Máúku zíse tụ́'dụ́ 'yị ṛanga e bayiní go do sogo káṇgá mbá. 'Yị ṛanga ga gére née ṇguṇguní eyé bɨ kídí ndikiní kóo Kírésịto Yésụ káa do 'yịma'dí ní wá. Ídísé ówo a kídí, 'yị káa zí ga gére ní nɨyí 'yị ṛanga e kpá ezeokó Kírésịto.
8 Gɨ zí kéyị née, máyá komosé idí ídí rosé, káa bɨ ásé zángá éyí bɨ kóo méngịsé moko gɨ roa ní, togụ́ kenée wá Lomo utúasá í'bí tákpásílí esé née karanée nyé wá.
9 'Yị ndaá óyóló'bó ledre bɨ 'dodoní zía gɨ ro Kírésịto Yésụ ní wá. 'Yị bɨ ndịsị óyóló'bó ledre bɨ 'dodoní gɨ ro Kírésịto ní do mɨsi'diné kpí ní, ndaní eyé kíé'do kí Lomo wá. 'Yị máa wo bɨ ndịsị 'dódo 'bɨ ené dụụ́ ledre 'bɨ Kírésịto Yésụ ní, nɨyí kí 'Bụzé Lomo kí Owụ́ 'bɨ ené Kírésịto Yésụ go kíé'do.
10 Bɨ goó kenée ní, togụ́ 'yị ogụ zíse 'be kí 'dódo ledre kpí gɨ ro 'bɨ Kírésịto Yésụ ní yá, ndásé 'dí'bi wo sɨmɨ sụmụ pịṛí wá.
11 'Yị bɨ 'di'bi 'yị káa zí née go sɨmɨ sụmụ ní, nɨyí ndro kéne go 'yị méngị bɨsinyí ledre.
12 Tụ́'dụ́ ledre nɨyí taramá gɨ ro zíma éké kása yée zíse, tí lá máíli amá éké yée mbá mɨéké wá. Mááyí kí óto komo Lomo idí likpí mɨsi'di gɨ ro zíma ógụ zíse íri. Zíze ndịsịzé kése bi, zíma líkpí ledre ga bɨ do mɨmbé'demá ní gɨ ro zíze ídíze kése mbá kí rokinyi.
13 Owụ́ 'bɨ lémịyí ga bɨ yáa sɨmɨ Lomo ní, i'bíní mandá zíyị íri.

Ota wáraga bɨ Yiwáni eké ní

Ledre gɨ ro ota bụ́kụ bɨ Yiwáni ní

Yiwáni eké ledre ba zɨ́ 'yị 'bɨ Kɨ́résịto kɨ́ ịrịné Gáyo. Mbofo wo gɨ zɨ́a Yiwáni kása kóo ngíti géyị 'yịmɨkása e zɨ́ Gáyo, zɨ́a 'dí'bi yée bɨlámáne sɨmɨ sụmụ. Zɨ́a úku ledre zɨ́ Gáyo idí kpá fú ndḭsị lódụ́ kací ledre 'bɨ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Kɨ́résịto bɨ ndḭsịní méngị bɨlámá ledre e ní. Kɨ́dí ndaá ndḭsị méngị bɨsinyí ledre kɨ́ óto roné kɨ́ ledrené owóowó káa zɨ́ bɨ ngíti géyị 'yị e ndḭsịní méngị a sɨmɨ kanḭsa ní wá.

1 Gáyo bɨlámá eze lámáma, máa bɨ manda eyḭ́ ní, máéké ledre ba máa zɨ́yị, 'búyị nɨ domá kɨ́ngaya gɨ zɨ́a ṇgúṇgu ledre 'bɨ Kɨ́résịto go ní.

2 Lomo idí kɨ́yị yḭ́ị bɨ máóto 'búyị kɨ́ngaya ní. Zɨ́ sɨmɨ sanáyị kɨ́ mɨméngị ledre eyḭ́ ídíye bɨlámáye kpá káa zɨ́ bɨ lomo royḭ́ nɨ bɨlámáne sɨmɨ Lomo ní.

3 Mááyí kɨ́ mongụ́ rokinyi kɨ́ úwú bɨlámá ledre bɨ lúnduzé e sɨmɨ Lomo ogụní úku yée gɨ ro ledre ga bɨ ndḭsị méngị yée íri kɨ́dí áyí fú méngị ledre ga bɨ Kɨ́résịto ili yée ní.

4 Ngíti éyḭ́ bɨ nɨ óto máa kɨ́ mongụ́ rokinyi gɨ do kací úwú ledresé owụ́ 'bɨ amáa e kɨ́dí, ásé fú ndḭsị lódụ́ kací ledre ga bɨ Kɨ́résịto ili yée ní ndaá.

5 Bɨlámá ezelámáma bɨ máóto 'búyị kɨ́ngaya ní, mbófo éyḭ́ zɨ́yị kɨ́ngaya gɨ ro bɨlámá ledre bɨ ndḭsị méngị yée zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní abú nɨyí 'yị lóṇgó e.

6 'Yị ga gére née mbofoní yḭ́ị go sɨmɨ 'Dḭcḭ́ Kótrụro zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto yáa ní kɨ́ngaya. Máṇgúṇgú romá zɨ́yị ídí kpá fú ndḭsị sáká yée kɨ́ sáká éyḭ́ bɨ nɨ mɨútúásáne zɨ́ 'yị kasa ga bɨ 'bɨ Lomo ní sɨmɨ bɨ nɨyí go ndéréókpó kací moko eyé ní.

7 Gɨ zɨ́a gamání eyé née lá gbékpḭ́ gámá wá. Ndḭsịní gámá née kɨ́ 'dódo ledre 'bɨ Ngére Yésụ zɨ́ 'yị e. Gɨ zɨ́ kéyị née, iliní eyé 'dí'bi sáká éyḭ́ gɨ zɨ́ 'yị ga bɨ ngárá ṇguṇguní ledre 'bɨ Ngére Yésụ wá ní wá.

8 Utúasá mɨútúásá zíze ndḭsịzé sáká 'yị 'bɨ Lomo káa zɨ́ ga gére née ze, gɨ ro zíze ídíze ndro kéye sɨmɨ moko 'bɨ Ngére Yésụ.

9 Máéké kóo ledre go kása a zɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto íri ní mbá. Tɨ́ lá Diyoteréfe* bɨ ili zɨ́ne ídíne ne káa do manda zɨ́se ní, utúasá ené ṇgúṇgu ledre ezé née wá.

10 Togụ́ máógụ go zɨ́se íri yá, ledre ga bɨ ndḭsị méngị yée ní mbá mááyí úkuógụ yée. Bɨsinyí ledre ga bɨ ndḭsị úku yée rozé ní kpá kɨ́ ṛanga ga bɨ ndḭsị ṛánga yée ní. Ndaá kpá lá dụụ́ ledre máa wo née wá, ili gbawá 'dí'bi 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní sɨmɨ sụmụ. Zɨ́ Diyoteréfe ndḭsịné ụ́cụómo 'yị ga bɨ iliní ndḭsị sáká 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní do ndḭsịné kpá ụ́cụómo yée kɨ́ ólụ́ sɨmɨ 'Dḭcḭ́ 'bɨ Lomo.

11 Bɨlámá ezelámáma, toso ledre káa zɨ́ bɨ Diyoteréfe ndḭsị méngị a née, éyḭ́ ndaá lóndo yḭ́ị zɨ́yị 'dí'bi a pḭ́ṛḭ́ wá. Ídí méngị dụụ́ bɨlámá ledre. 'Yị bɨ ndḭsị méngị bɨlámá ledre ní nɨ mbigí owụ́ 'bɨ Lomo. 'Yị máa wo ndḭsị méngị 'bɨ ené bɨsinyí ledre ní, owo ené Lomo wá.

12 Tụ́'dụ́ 'yị e ndḭsịní go úku ledre bɨlámá mɨméngị ledre 'bɨ Demetḭṛḭyo. Bɨlámá ledre bɨ ndḭsị 'dódo a gɨ ro Yésụ ní 'dodo go kpá kenée. Ndḭsịzé úku bɨlámá ledre gɨ roa kpá kenée. Ówosé bú bɨlámáne éyḭ́ ga bɨ mándḭsị úku yée ní nɨyí mbá ma'dii.

13 Tụ́'dụ́ ledre e nɨyí bo taramá, máíli éké kása yée mbá mɨéké kása wá.

14 Málú'bú wá, mááyí ógụ íri zíze ndḭsịzé mɨndḭsị bi zíma lḭ́kpḭ́ ledre máa ga gére née zɨ́yị kpịnị kpịnị kpịnị kací mɨmbé'demá.

15 Lomo idí kɨ́yị. 'Yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto yáa ní i'bíní mandá zɨ́yị kɨ́ngaya. Máí'bí kpá mandá go zɨ́se íri kékḭ́é'do mbá.

---

* **1:9 1:9** Diyoteréfe: Nɨ mɨówoné kɨ́dí Diyoteréfe e kɨ́ Gáyo ndḭsịní kóo íni ini zɨ́ Lomo sɨmɨ Kanḭsa bɨ kḭ́é'do ní.

Wáraga bɨ Yụ́da eké ní

Ledre gɨ ro bụ́kụ bɨ Yụ́da ní

Owụ́ gbụ́gbụ́ ledre ba Yụ́da bɨ nɨ kpá owụ́ 'bɨ mbágá Yésụ ní ekéne. Eké zɨ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ngíti géyị 'yị ṛánga e ndịsịní sínyi doyé ní. 'Yị ṛanga ga gére née iliní ndịsị óyóló'bó bɨlámá 'dódo ledre 'bɨ Kɨ́résịto kenée nda yị́ eyé 'dí'biógụ ledre máa wo bɨ 'yị idíní ndịsị méngị bɨsinyí ledre ní. Yụ́da i'bíogụ tụ́'dụ́ bɨlámá lịlị ledre e gɨ sɨmɨ kụrú mɨéké kúrú Lomo gɨ ro énzị komo 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní kɨ́e gɨ ro zɨ́ye tóroyé kpá fú ngbúó sɨmɨ ledre 'bɨ Lomo kɨ́ bɨlámá ledre 'bɨ Yésụ bɨ uwúní gɨ tara 'yịmɨkása ené e ní.

1 Máa Yụ́da lúndu Yakóbo, máa bɨ 'yị moko 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ ní.

Máéké ledre ba máa zɨ́se, sée 'yị ga bɨ 'Bụzé Lomo oto 'búse go, zɨ́a gélé sée káa do mbigí 'yị ené e, zɨ́ Kɨ́résịto Yésụ ndịsịné go lúrú bi kacɨ́se ní.

2 'Bụzé Lomo idí óto 'búse, zɨ́a méngị bɨlámá ledre e zɨ́se rómoné mɨrómo gɨ ro zɨ́se ndịsịsé bɨlámáse.

'Yị ṛanga e

3 Owụ́ 'bɨ Babá e sɨmɨ Lomo, mándịsị kóo go yéme romá gɨ ro éké ledre gɨ ro trịdrị bɨ za fí bɨ gɨ rozé ní zɨ́se. Máyá ɨ'ɨ, utúasá mɨútúásá zɨ́ma éké ledre máa wo ba ṇgúṇgú romá kɨ́e zɨ́se gɨ ro zɨ́se tórosé ngbúó sɨmɨ ṇgúṇgu ledre esé bɨ Lomo i'bí zɨ́se mbigí 'yị ené e ní za fí.

4 Gɨ zɨ́a 'yị ṛanga ga bɨ kóo ukuní ledreyé sɨmɨ mɨéké kúrú Lomo ní ólụ́ uguní royé go dongaráse. 'Yị ga gére ní oyólo'bóní bɨlámá 'dódo ledre bɨ kóo 'dodozé zɨ́se ní go nda yị́ eyé gɨ ro bɨsinyí 'dódo ledre eyé. Zɨ́ye kpá ásiyé gɨ ro Kɨ́résịto Yésụ bɨ nɨ Ngére ezé ní.

5 Máúku zɨ́se, ledre bɨ kóo mengị roné zɨ́ Isɨréle e sɨmɨ bɨ kóo Ngére Lomo 'di'bioyó yée gɨ sɨmɨ Ízibiti ní, ndaá lịgị sée wá. Gɨ 'dá'ba, zɨ́ mɨmbé'de Lomo ésịne royé do úfu yée ga bɨ kóo ṇguṇguní ledre ené wá ní mbá 'dá'ba.

6 Ówosé kpá ledre bɨ kóo mengị roné zɨ́ ngíti géyị maláyika ga bɨ kóo toroní do bi eyé kacɨ́ moko bɨ i'bí zɨ́ye ní wá ní go. Lomo odó yée go kɨ́ ká'dá késị́ bɨ utúasá 'décị kú wá ní, do ónzó yée sɨmɨ mongụ́ gu bɨ kɨ́ mɨtụlụrụ sɨmɨné ní, ndịsị sóngó kadra ngbanga.

7 Kpá kenée, ídísé aka sómụ́ndíki ledre Sodóma kɨ́ Gomóra kɨ́ gara ga bɨ gbóo gbóo ore ní. 'Yị ga bɨ sɨmɨ gara ga gére née i'bíní kóo royé kɨ́ngaya lá gɨ ro ndịsị só'do royé kɨ́ 'yị ga bɨ ofụ́ní royé kéye wá ní, kpá kɨ́ méngị ledre ga bɨ utúasá óto Lomo zɨ́a ídíne kɨ́ rokinyi wá ní. Gɨ zɨ́ ledre née ní, zɨ́ Lomo óngbóónzó yée kɨ́ pho'dụ bɨ utúasá ịlị́ wá ní gɨ ro zɨ́ 'yị e lúrútóko ledre gɨ roa.

8 'Yị ga bɨ máésị sịlịma komosé gɨ royé née, ndịsịní méngị kéyị cé káa zɨ́ 'yị ga bɨ ndịsịní ṛáṛanga kɨ́dí Lomo ndịsị ódro zɨ́ye sɨmɨ 'duru bɨ ufuní royé go kɨ́ royé ní. Asiní kpá kɨ́ úwú kúrú mɨngburoko 'yị eyé e go do ndịsịyé kpá úku maláyika e.

9 Gba ngére maláyika e bɨ kɨ́ ịrịné Máyikolo ní, sɨmɨ bɨ ndịsịní ófụ́ kɨ́ ngére 'bɨ bɨcayi lomo e gɨ ro ledre umbu Mụ́sa ní, uku ené kóo kese wá. Uku lá dụụ́ kɨ́dí, “Lomo idí 'décị ngbanga eyị́ ne”

10 Tɨ́ lá 'yị ṛanga ga gére née ndịsịní úku tara sínyi kɨ́ úku kese sɨmɨ ledre bɨ owoní wá ní. Nɨyí yị́ eyé káa zɨ́ bangá rará ga bɨ ndịsị ówo éyị́ e lá kɨ́ somoyé somụ́ 'dikíní sogo ledre kí wá ní. Née sị́ kókó umbuyé.

11 Mongụ́ nduwú nɨ karanée ógụ ro 'yị ṛanga ga gére née. Gɨ zɨ́a 'di'biní go nyé bɨsinyí mɨmbé'de bɨ kóo 'bɨ Káyina ní. 'Bú késị́ oto yée go zɨ́ye ndịsịyé méngị bɨsinyí ledre e káa zɨ́ 'bɨ o'do bɨ kóo kɨ́ ịrịné Baláma ní. Oyóní kpá sogoyé go zɨ́ Lomo cé káa zɨ́ ngíti o'do bɨ kóo kɨ́ ịrịné Kóra ní. Gɨ zɨ́ kéyị née Lomo nɨ karanée úfu yée mbá.

12 'Yị ṛanga ga gére née dokuwu ndaá royé wá. Sɨmɨ bɨ togụ́ ogụní go dongaráse

sɨmɨ ayímbi ní, sómụ́ní eyé do lafúye kɨ'dí bɨ 'yị nɨyí go ánu éyị́ ní wá. Nɨyí yị́ eyé káa zɨ́ iní bɨ ụlụ zɨ́ síli ḭmbḭ́ókpó a e'dị wá ní. Kpá káa zɨ́ kágá bɨ mbílía ndaá, ị'bịní cíyía uyu go utúasá lolụ áná wá ní.

13 Dokuwu ledre ga bɨ ndḭsịní méngị yée ní oto yée go zɨ́ye ídíye káa zɨ́ iní bɨ ucu zɨ́a ụ́nzụ cící éyị́ e doné sụụ ndéré kɨ́e kpá káa zɨ́ cící éyị́ bɨ síli ndḭsị ílí a moko ndaá sɨmɨ a wá ní. Máúku zɨ́se, Lomo nɨ karanée 'dó'do yée zɨ́ye úyuónzó royé kɨ́ bɨsinyí ledre eyé ga gére née mbá 'dá'ba za fí.

14 Enóka bɨ kóo bulúndu bulúndu Ádama gbála gɨ 'dá'ba gɨrí ní, uku'dodo kóo ledre bɨ Lomo nɨ méngị a kɨ́ 'yị e káa zɨ́ 'yị ṛanga ga gére ní go 'desḭ́ kɨ́dí, “Karanée Ngére Lomo nɨ ógụ, tụ́'dụ́ maláyika ené e,

15 gɨ ro 'décị ngbanga 'yị e do í'bí bɨsinyí 'do'dó ro 'yị ga bɨ za mbá ndḭsịní méngị bɨsinyí ledre e ní. Lomo nɨ 'dódo 'yị méngị bɨsinyí ledre ga gére née gɨ zɨ́ tarasinyí bɨ ndḭsịní úku a roa ní.”

16 'Yị ga gére née kacɨ́ kadra mbá, mongụ́ ledre eyé tɨ́ lá ndḭsị á'bá ledre. Zɨ́ye ndḭsịyé méngị ledre ga bɨ royé ili ní. Do ndḭsịyé óto royé kɨ́ ledreyé owóowó zɨ́ 'yị e mbá. Ndḭsịní úku mbá mɨngburoko ledre e lóndo 'yị e kɨ́e gɨ ro zɨ́ 'yị e ndḭsịyé méngị ledre ga bɨ royé iliní zɨ́ye.

Komosé idí ídí rosé

17 Owụ́ 'bɨ Babá e, tɨ́ lá ledre ga bɨ kóo 'yịmɨkása ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé ukuní zɨ́se ní ndaní lḭ́gị sée wá.

18 Ukuní kóo zɨ́se kɨ́dí, “Sɨmɨ odụ sịndḭ́ kadra, 'yị ṛanga e kɨ́ 'bú ledre bɨ royé ili doyé ní, nɨyí ógụ do tónóye úkucáyi ledre gɨ ro Ngére Yésụ.”

19 'Yị ga gére née nɨyí ye 'yị ga bɨ ndḭsịní óto 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto ní ndḭsị ífi sɨmɨyé. 'Bú ledre bɨ royé ili ní romo komoyé go, gɨ zɨ́a 'Dówụ́ Lomo ndaá sɨmɨyé wá.

20 Máúku zɨ́se, ídísé 'dí'bi sḭ́lḭ́se sokó (10) ro ledre 'bɨ Yésụ bɨ ṇgúṇgusé ní. Zɨ́se ndḭsịsé íni ini zɨ́ Lomo káa zɨ́ bɨ 'Dówụ́ Lomo nɨ 'dódo a ní kɨ́ mɨmbé'desé kḭ́é'do.

21 Ídísé lányá ro ledre 'bɨ Lomo kɨ́ngaya. Zɨ́se ndḭsịsé óto komosé gɨ ro kadra mɨndá'baógụ Kɨ́résịto Yésụ Ngére ezé gɨ ro zɨ́a í'bí trịdrị bɨ za fí ní zɨ́se, gɨ zɨ́a mɨmbé'de a nɨ yị́ ené bɨlámáne ro 'yị e za mbá.

22 'Yị máa yée ga bɨ sómụ́ ledre eyé nɨ goó gbre gbre ní, ídísé sáká yée kɨ́ bɨlámá sómụ́ ledre.

23 Ídísé 'dí'bilúgu 'yị ga bɨ luyúní gɨ do mɨsi'di 'bɨ Lomo go ní káa zɨ́ 'di'biogụní éyị́ gɨ ku pho'dụ ní gɨ ro zɨ́ye ómoyé. Ngịrị méngị bɨsinyí ledre idí ídí rosé zɨ́ mɨmbé'desé ídíne ro lafúse bɨlámáne. Ídísé sógó gba bongó eyé bɨ lúyú ledre nɨ go roa gɨ zɨ́ bɨsinyí mɨméngị ledre eyé ní.

Ini kɨ́ í'bí mbófo éyị̂ zɨ́ Lomo

24 'Bụzé Lomo bɨ roko'bụa ofụ go ní, idízé ndḭsị kófó ịrị a. Gɨ zɨ́a nɨ ne 'yị bɨ nɨ yómo sée káa bɨ ásé lúyú gɨ do mɨsi'di 'bɨ Yésụ, gɨ ro karanée zɨ́se ídíse kɨ́ rokinyi kɨ́'dí bɨ ásé ógụ kó'dụ́ a lúyú ledre ndaá rosé wá ní.

25 Lomo, ndḭsịzé kófó ịrịyị́ gɨ zɨ́a áyí mbigí Lomo, bɨ yómo zée kpụrụ́ gɨ sɨmɨ Kɨ́résịto Yésụ bɨ nɨ Ngére ezé ní. Otozé úndruyị́ gɨ zɨ́a áyí dụụ́ yḭ́ị Ngére 'bɨ 'yịma'dí e do sogo káṇgá mbá, cóngóro kɨ́ roko'bụ bɨ zɨ́yị ní odụ a ndaá. Idí kenée.

'Dódoógụ
Ledre gɨ ro bụ́kụ bɨ 'Dódoógụ ní

Yiwáni 'yịmɨkása eké ledre ba ne sɨmɨ kaṅísa ga bɨ ịnyị doa gbre bɨ ndịsịne lúrú bi kacɨ́ye ní. Sɨmɨ kápita 2-3, eké ledre e mɨngúngúcua sɨmɨ kaṅísa ga gére ní lórụ yée idíní óyóló'bó mɨmbé'deyé zɨ́ye ídíye tɨ́ fú mbigí 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní abú ngíti géyị 'yị e nɨyí kɨ́ ndịsị 'dó'do yée ndotó. Ngíti géyị ledre ga bɨ eké yée ní nɨyí ledre ga bɨ Lomo 'dodo yée zɨ́a ní. Lurú roko'bụ 'bɨ Lomo kɨ́ zingi ené bɨ ro 'yị luyú ledre e do sogo káṅgá nda kɨ́ roko'bụ 'bɨ Kɨ́résịto sɨmɨ bɨ karanée nɨ 'décị ngbanga 'yị lúyú ledre e gɨ zɨ́a bɨ kalaní ledre ené 'bɨ Kɨ́résịto ní cụ́ kɨ́ komoné. Zɨ́ Lomo nda óto mɨkánda do sogo káṅgá zɨ́ye ndịsịyé sɨmɨ a kɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre ené ní zɨ́a fí odụ a ndaá.

Ledre ga bɨ 'dodoní yée zɨ́ Yiwáni ní

1 Ba ledre ga bɨ Lomo i'bí yée zɨ́ Kɨ́résịto Yésụ gɨ ro zɨ́a 'dódo yée zɨ́ 'yị kasa ené kɨ́dí nɨyí méngị royé 'diya ní. Kasa maláyika ndéré 'dódo yée zɨ́ 'yị kasa ené Yiwáni.

2 Eké ga ba tɨ́ za mbá ledre ga bɨ lúrú yée za cụ́ kɨ́ komoné nɨyí za mbá ma'díi ledre e 'bɨ Lomo bɨ Kɨ́résịto Yésụ 'dodo yée zɨ́a ní.

3 Úndru nɨ ídí zɨ́ 'yị bɨ nɨ ólo mɨúkutátá ledre ba, úndru nɨ kpá ídí zɨ́ yée ga bɨ nɨyí úwú ledre bɨ ekéní ba zɨ́ye 'dí'bióto a do mɨmbé'deyé ní, gɨ zɨ́a sịndị́ kadra nɨ go gbóo.

Mandá zɨ́ kaṅísa ga bɨ ṇguṇguní ledre Kɨ́résịto ní

4 Máa Yiwáni, máéké ledre ba zɨ́se, sée 'yị ga bɨ 'bɨ Kɨ́résịto, ásé sɨmɨ Kaṅísa ga bɨ ịnyị doa gbre sɨmɨ káṅgá bɨ Ásiya ní.

Lomo bɨ nɨ yị́ ené kóo kú bo 'desị́, nɨ karaba kpá fú bo, nɨ ídí ené kpá fú bo ní. Idí ówo ledre kɨ́se gɨ do bɨ zɨ́se ndịsịsé bɨlámáse. 'Dówụ́ Lomo* idí kpá ídí kɨ́se gɨ zɨ́a kacɨ́ kadra mbá nɨ fú lá ndịsị tóro kó'dụ́ kịtị ngére 'bɨ Lomo.

5 Kɨ́résịto Yésụ bɨ 'yị ótoyéme ledre e, bɨ nɨ ne mɨzefị 'yị bɨ urú gɨ sɨmɨ umbu ní, nɨ kpá ne Ngére do ngére e do sogo káṅgá za mbá. Idí kpá ídí kɨ́se.

Oto 'búze go kɨ́ngaya zɨ́a í'bí roné zɨ́ umbu úyuné gɨ rozé.

6 Oto zée go zɨ́ze ídíze káa zɨ́ ngére e kpá káa zɨ́ 'yị 'dáná éyị́ e ní ndịsị méngị moko zɨ́ 'Bụné Lomo. 'Yị e za mbá idíní ndịsị í'bí mbófo éyị́ zɨ́a za fí. Idí kenée.

7 Lúrúsé aka, Yésụ nɨ go ndá'baógụ sɨmɨ
bụ́rụngụ́,
'Yị e za mbá nɨyí lúrú wo,
abú kpá 'yị ga bɨ kóo ufuní wo ní,
'yị e do sogo káṅgá mbá nɨyí útú ndịsị
íni ini gɨ zɨ́ ngịrị mɨógụ a née.
Ledre ma'dáa nɨ ídí kenée.

8 Zɨ́ Ngére Lomo úku ledre kɨ́dí, “Mááyí dosị́ éyị́ e kpá odụ éyị́ e.” Nda kpá lá dụ́ụ́ née wá, “Mááyí kpá wo nɨ bo, nɨ kóo kú bo, kpá wo bɨ nɨ ógụ ní. Mááyí Lomo bɨ roko'bụa ofụ go ní.”

Kɨ́résịto 'dodo roné zɨ́ Yiwáni

9 Máa Yiwáni, lúndusé, ndịsịzé 'dó'dó ndro kése gɨ zɨ́a bɨ Yésụ nɨ Ngére ezé, i'bí roko'bụ 'bɨ ụ́tụsɨmɨ ne zɨ́ze gɨ ro zɨ́ze ndịsịzé ụ́tụsɨmɨzé. Onzóní máa sɨmɨ sị́gịnị sɨmɨ cúkú bɨ Pátomosa ní gɨ zɨ́a mándịsị úku bɨlámá ledre 'bɨ Lomo kpá kɨ́ ma'díi ledre gɨ ro Yésụ zɨ́ 'yị e.

10 Sɨmɨ ngíti sịndị́ kadra 'bɨ ini zɨ́ Ngére Lomo, sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo, zɨ́ma úwú kúrú 'yị kɨ́ ódro zɨ́ma 'dága gɨ 'dí sogomá káa zɨ́ dịbịlị owụ́ne ní.

11 Zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “Ídí éké ledre ga bɨ áyí lúrú yée ba zɨ́yị kása yée sɨmɨ kaṅísa ga bɨ ịnyị doa gbre (7), Éfeso, Samuróna, Peragamóna, Tayatíra, Saradịsị, Filadelifíya nda kɨ́ Lawudikíya ní.”

12 Zɨ́ma óyó komomá lúrú 'yị bɨ ndịsị ódro ba. Mááyí lúrú bi káa ní, zɨ́ma lúrúndíki éyị́ bɨ ndịsịní óto lámba doa ní, ịnyị doa gbre yemení yée gɨ sɨmɨ dábu.

---

* **1:4 1:4** 'Dówụ́ Lomo ga ịnyị doa gbre ní: Ba ngíti mɨsi'di 'bɨ ódro gɨ ro 'Dówụ́ Lomo. **1:13 1:13** Dániyele 7:13

13 Zíma lúrúndíki 'yị káa zɨ́ “Owụ́ 'bɨ 'yịma'dí ní,” mɨtóroné dongará éyḭ ga bɨ ndḭsḭní óto lámba doa ịnyị doa gbre née. Esị roné mongụ́ ngbángbá bongó bɨ akpaogụ gị do sogo sịndḭa ní. Zɨ́a 'dí'bi bongó bɨ káa zɨ́ yemení gɨ sɨmɨ dábu ní ónzó ngílífi a do kó'dụ́ne.

14 Bị doa nɨ 'duo bɨkenyḭ́ne káa zɨ́ bɨkenyḭ́ bụ́rụngụ́ ní, togụ́ wá, 'dófḭ ní, zɨ́ kụ́rụ'bụ komoa ndḭsị ndícíne káa zɨ́ mbílí pho'dụ ní.

15 Zɨ́ sịndḭga ésḭ́ye káa zɨ́ késḭ gɨ zɨ́ pho'dụ 'boro ní, zɨ́ sɨmɨ kúrúa ndḭsị ngúndruné kɨ́ ódro káa zɨ́ mongụ́ vụ́rụ ní.

16 'Di'bi kele e go ịnyị doa gbre do sḭ́lḭ́ne 'bɨ anú, zɨ́ mongụ́ bukafu maku ndḭsị ólụ́ógụné gɨ kua. Zɨ́ sɨmɨ komoa ndḭsị ṛḭ́ríne káa zɨ́ bɨ kadra bɨ nɨ kpɨtere sɨmɨ do ní.

17 Sɨmɨ bɨ málúrú wo ní, zíma ndụ́rụmá bi kó'dụ́ a kenée káa zɨ́ éyḭ bɨ máúyu go mɨúyu ní. Zɨ́a óto sḭ́lḭ́ne 'bɨ anú romá, zɨ́a úku ledre kɨ́dí, “Ndá éré ngịrị wá. Mááyí dosḭ éyḭ e kpá odụ éyḭ e.”

18 Mááyí nda go trịdrịmá za fí. Ufuní kóo máa, zíma úrúma. Bɨ ba ní, mááyí nda yḭ amá go trịdrịmá za fí. Roko'bụmá romo 'bɨ umbu go, mááyí go ngére do umbu za fí.

19 Ledre ga bɨ áyí ndḭsị lúrú yée née, yée ga bɨ nɨyí méngị royé cakaba, kɨ́ yée ga bɨ nɨyí méngị royé karanée ní, ídí éké yée za mbá mɨéké ndaá ótoómo bɨkéṛḭ a wá.

20 Mááyí ba 'dódo ini ledre gɨ sɨmɨ kele ga bɨ ịnyị doa gbre (7) do sḭ́lḭ́ma 'bɨ anú ba, kpá kɨ́ éyḭ ga bɨ ịnyị doa gbre (7) ndḭsḭní óto lámba doyé yemení yée gɨ sɨmɨ dábu ní zɨ́yị. Kele ga gére, nɨyí manda e sɨmɨ kanḭ́sa ga bɨ ịnyị doa gbre (7) ní. Éyḭ ga bɨ ịnyị doa gbre (7) ndḭsḭní óto lámba doyé yemení yée gɨ sɨmɨ dábu née nɨyí 'bɨ eyé kanḭ́sa ga bɨ ịnyị doa gbre (7) ní.

2

Sanda zɨ́ manda 'bɨ kanḭ̂sa bɨ sɨmɨ Éfeso ní

1 Zɨ́a úku ledre zíma kɨ́dí, “Ídí éké ledre ga ba zɨ́ manda 'bɨ kanḭ́sa bɨ sɨmɨ Éfeso ní kɨ́dí,

“Ba kúrú 'yị bɨ nɨ kɨ́ kele e do sḭ́lḭ́ne 'bɨ anú ịnyị doa gbre, zɨ́a ndḭsị gámáne dongará éyḭ ga bɨ ịnyị doa gbre ndḭsḭní óto lámba doyé yemení yée gɨ sɨmɨ dábu ní.

2 Máówo mɨméngị ledre eyḭ e go, moko ga bɨ méngị yée kíngaya, zɨ́yị ídíyị kɨ́ mongụ́ ụ́tụsɨmɨ ní. Íli eyḭ kpá zíse ndḭsị kótrụ rosé kɨ́ 'yị méngị bɨsinyí ledre e wá. Sɨmɨ bɨ úzu 'yị ga bɨ ndḭsḭní úku ledre kɨ́dí yée nɨyí 'yịmɨkása amá e ní, zɨ́yị ówo a kɨ́dí, ɨ́'ɨ, ṛanganí yḭ eyé ṛanga ndaní eyé 'yịmɨkása amá e wá.

3 Máówo bú bɨlámáne kɨ́dí ɨ́'bí royḭ go ndḭsị 'dó'dó gɨ romá. Sɨmɨ 'do'dó ga bɨ ndḭsị 'dó'dó yée née mbá, zɨ́yị ndḭsịyḭ ụ́tụsɨmɨyḭ kíngaya óyó sogoyḭ zíma wá.

4 “Tɨ́ lá ngíti ledre nɨ bo mándá kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́yị gɨ roa wá, óto lolụ 'búma doyḭ káa zɨ́ wo bɨ kóo 'dá'dá ní wá.

5 Ídí ówo lúyú ledre eyḭ, zɨ́yị óyóló'bó sómụ́ ledre eyḭ zɨ́yị ndá'baógụyḭ méngị ledre ga bɨ kóo ndḭsị méngị yée 'dá'dá ní. Togụ́ óyóló'bó sómụ́ ledre eyḭ wá, mááyí ógụ 'dí'bióyó éyḭ ga bɨ ndḭsḭní óto lámba doyé née gɨ zɨ́yị 'dá'ba.

6 Ngíti éyḭ nɨ bo méngị wo mááyí kɨ́ rokinyi gɨ zɨ́yị gɨ roa. Née ledre bɨ sógó bɨsinyí mɨméngị ledre ga bɨ 'bɨ 'yị 'bɨ Nikóla e ní. Máa, másógó bɨsinyí mɨméngị ledre eyé née kpá mɨsógó.

7 “Togụ́ mbílíyị nɨ tɨ́ bo yá, ídí úwú ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo uku zɨ́ kanḭ́sa ní. 'Yị bɨ nɨ tóro ngbúó zɨ́a rómo komo Satána ní, mááyí ɨ́'bí mɨsi'di zɨ́a ólụ́ne sḭ kágá 'bɨ trịdrị bɨ sɨmɨ yáká 'bɨ Lomo ní.”

Sanda zɨ́ manda 'bɨ kanḭ̂sa bɨ sɨmɨ Samuróna ní

8 “Ídí éké ledre ba zɨ́ manda 'bɨ kanḭ́sa bɨ sɨmɨ Samuróna ní kɨ́dí,

“Ba sanda gɨ zɨ́ wo bɨ nɨ mɨzefḭ 'yị, bɨ nɨ kpá odụ 'yị ní, wo bɨ kóo uyu zɨ́a kpá úrúne ní.

9 Máówo 'do'dó kɨ́ lerḭ eyḭ go. Abú kenée ndá 'bɨ eyḭ 'yị lerḭ e wá. Máówo

kpá bɨsinyí ledre 'bɨ 'yị ga bɨ ya yée nɨyí Yụ́da e ní go, ndaní eyé Yụ́da e wá. Nɨyí yị eyé 'yị ga bɨ 'bɨ Satána ní.

10 Ndá éré ngịrị gɨ zí 'do'dó bɨ nɨ go ógụ royị ní wá. Máúku zíyị ngére 'bɨ bɨcayi lomo e nɨ ónzó ngíti géyị lafúyị e sɨmɨ sígịnị gɨ ro úzu yịị. Áyí ógụ 'dó'dó kɨ́ sịlị́ sokó (10). Abú ayíní úfu yịị za cụ́ mɨúfu, ídí tóro ngbúó. Odụ a mááyí í'bí trịdrị zíyị káa do tákpásịlị́.

11 "Togụ́ mbílíyị uwú ledre bú, ídí úwú ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo nɨ ndịsị úku a zɨ́ kanịsa ní. 'Yị máa wo bɨ nɨ tóro ngbúó sɨmɨ 'do'dó ní, utúasá 'dó'dó gɨ zɨ́ mɨówo gbre umbu* lolụ wá."

Sanda zɨ́ manda 'bɨ kanịsa bɨ sɨmɨ Peragamóna ní

12 "Ídí éké ledre ba zɨ́ manda 'bɨ kanịsa bɨ sɨmɨ Peragamóna ní kɨ́dí,

"Ledre ba nɨ gɨ zɨ́ wo nɨ kɨ́ mongụ́ bɨkafu maku zíne ní.

13 Máówo bi ndịsịyị́ bú, ndịsị dongará 'yị ga bɨ kɨ́'dí bɨ Satána oto kịtị ngére ené ní. Abú kenée ndotó, óyósé esé sogosé zíma wá, abú gba sɨmɨ bɨ kóo 'di'biní ezesé Andipá bɨ nɨ ngúru 'yị amá zíye úfu wo za cụ́ do komosé kɨ́'dí bɨ Satána nɨ ore ní.

14 "Sɨmɨ ledre ga gére née mbá, ngíti owụ́ lúyú ledre nɨ bo rosé. Ngíti géyị 'yị e nɨyí dongaráse íri lanyáni go fú ro 'dódo ledre bɨ kóo Baláma 'dodo zɨ́ Baláka† ní kɨ́dí, togụ́ Isɨréle e anuní éyị́ bɨ 'danání lomo ga bɨ yemení kɨ́ sịlị́ 'yị ní, kpá kɨ́ ndịsị méngị 'berị yá, née ndaá 'bɨ ené lúyú ledre wá.

15 Kpá séré kenée, ngíti géyị 'yị e gɨ dongaráse ndịsịní go méngị ledre ga bɨ 'yị 'bɨ Nikóla ndịsịní 'dódo yée ní.

16 Bɨlámá a, ídísé mu óyóló'bó mɨmbé'desé. Togụ́ ílisé úwú ledre née wá, mááyí ógụ méngị okó kɨ́ye kɨ́ mongụ́ bɨkafa maku bɨ nɨ ndịsị ólụ́ógụ gɨ komá ní.

17 "Togụ́ mbílíse nɨ tɨ́ bo yá, ídísé úwú ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo uku zɨ́ kanịsa ní kɨ́dí, 'yị bɨ nɨ tóro ngbúó oyó sogoné zíma wá ní, mááyí í'bí mɨótoécị mána zɨ́a. Mááyí kpá ịfị́ mɨkánda ịrị bɨ mɨékéne ro mɨsɨsɨlekpe bɨkenyị́ owụ́ tutú ní doa. Ngíti 'yị kpị́ utúasá ówo ịrị née wá dụụ́ 'yị bɨ máịfị́ ịrị née doa ní."

Sanda zɨ́ manda 'bɨ kanịsa bɨ sɨmɨ Tayatíra ní

18 "Ídí éké ledre ba zɨ́ manda 'bɨ kanịsa bɨ sɨmɨ Tayatíra ní kɨ́dí,

"Ledre ba nɨ gɨ zɨ́ Owụ́ 'bɨ Lomo, bɨ kụrụ'bụ komoa ndịsị ndící káa zɨ́ mbílí pho'dụ, zɨ́ nzísịndịga ésịye káa zɨ́ so pho'dụ ní.

19 Máówo mɨméngị ledre eyị́ e, 'bú 'yị e bɨ ndịsị óto a, kɨ́ ledremá bɨ ṇgúṇgu, bɨlámá moko ga bɨ ndịsị méngị yée, nda kɨ́ sɨmɨkụtụ bɨ áyí kɨ́e ní bú. Máówoyéme kpá go kɨ́dí cakaba ní, ndịsị go méngị moko rómo yée ga bɨ kóo 'dá'dá ní mbá.

20 "Abú kenée ndotó, ledre nɨ kpá fú bo sɨmɨmá royị́. Nɨ ledre bɨ ótoómo bɨsinyí kára née Izibéle,‡ bɨ oto roné káa do Nébị íri ní. Kɨ́ bɨsinyí 'dó'do ledre ené, londo tụ́'dụ́ 'yị 'bɨ moko amá e go zíye ndịsịyé só'do royé kɨ́ 'yị ga bɨ ofụ́ní royé kéye wá kpá kɨ́ ánu éyị́ ga bɨ 'danání zɨ́ lomo ga bɨ yemení yée kɨ́ sịlị́ 'yị ní.

21 Máí'bí tɨ́ sịndị́ kadra go zɨ́a gɨ ro zɨ́a óyóló'bó sómụ́ ledre ené gɨ sɨmɨ bɨsinyí mɨméngị ledre ga gére ní, tɨ́ lá ili ené e wá.

22 Mááyí ódóngéṛị wo kɨ́ bɨsinyí ndíyá zɨ́a ídíne mɨ'dú'duné do ṛangba bi gamá wá. Zíma kpá í'bí 'do'dó ro ya'dá ga bɨ so'doní royé kéne ní, 'búó togụ́ oyólo'bóní sómụ́ ledre eyé go.

23 Mááyí kpá úfu 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre ené ní 'dá'ba. Gɨ ro zɨ́ 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre amá go ní ówo a kɨ́dí ma'dii máówo sómụ́ ledre 'bɨ 'yị kɨ́ ledre

* **2:11 2:11** Gbre umbu: Ídí ólo ledre gɨ ro gbre umbu sɨmɨ 'Dódoógụ 20:6,14, 21:8. † **2:14 2:14** Baláma e kɨ́ Baláka: Ólo ledre gɨ ro Baláma e kɨ́ Baláka sɨmɨ Ólo 'yị e 22-24. ‡ **2:20 2:20** Izibéle: Nɨ ne kára bɨ ndịsị lóndo Isɨréle e zíye ndịsịyé íni ini zɨ́ lomo ga bɨ yemení yée kɨ́ sịlị́ 'yị ní. Ólo ledre gɨ roa sɨmɨ 1 Mɨngburoko ngére e 16:29-31, 18:4, 19, 2 Mɨngburoko ngére e 9:22.

ga bɨ do mɨmbé'dea ní mbá bú. Gɨ zí
kéyị née mááyí í'bí tákpásḭlḭ zí 'yị kací
mɨméngị ledre ené.
24 “Sée ngíti géyị 'yị ga bɨ 'bɨ Tayatíra,
ásisé gɨ ro bɨsinyí 'dódo ledre 'bɨ kára
née ní ní, ówosé esé éyḭ bɨ 'yị 'bɨ Satána
ndịsịní ndólo a mɨótoécị ledre 'bɨ Satána
ní wá. Gɨ zí kéyị née ní, máóto ngíti lorụ
dosé owóowó lolụ wá.
25 Ídísé lányá ro ledre bɨ 'dodoní zíse ní
gị sɨmɨ sịndḭ kadra 'bɨ mɨndá'baógụmá.
26 “'Yị bɨ nɨ tóro kíma sɨmɨ ledre kací
kadra mbá gị sɨmɨ odụ sịndḭ kadra ní,
mááyí í'bí roko'bụ zía. Zía ídíne ngére
do sḭ do 'yịma'dí e mbá.
27 “ ‘Nɨ ídí Ngére do ṛḭkḭ sḭ do 'yị e kí
mongụ́ roko'bụné káa zí késḭ ní.
Zía ndḭsịné kánya yée káa zí pheṛé
ndoko ne ní.’
Ledre née nɨ ídí kenée gɨ zía bɨ Babá í'bí
roko'bụ go zíma ní.
28 Mááyí kpá í'bí bimɨóṇgó zíye káa zí
kéṛḭkobị bɨ ndịsị ólụ́ógụ ne kí sɨmɨ bi ní.
29 Togụ́ ásé tí 'yị úwú ledre e, ídísé úwú
ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo ndịsị úku a zíse ní.”

3

Sanda zí manda 'bɨ kanḭsa bɨ sɨmɨ Saradḭsị ní

1 “Ídí éké ledre ga ba zí manda 'bɨ
kanḭsa bɨ sɨmɨ Saradḭsị ní kídí,
“Ba sanda gɨ zí wo bɨ nɨ kí 'Dówụ́
'bɨ Lomo zíne ịnyị doa gbre (7) kpá
kí kele e ịnyị doa gbre (7) ní. Máówo
mɨméngị ledre eyḭ e go bú. 'Yị e mbá
nɨyí sómụ́ ledre kídí áyí trịdrị, ábuwá
úyu yḭ eyḭ go.
2 Káa zí bɨ goó kenée ní, úrú mu
zíyị ó'bụ ngítíyị née gɨ zía idíaká go lá
cúku'dée zíyị úyu ókpó royḭ za fí. Máówo
go kídí éyḭ bɨ ndḭsị méngị a ní ndaá 'bɨ ené
bɨlámáne do komo Lomo wá.
3 Ídí sómụ́ndíki ledre kóo 'dodoní
zíyị bɨ kóo úwú ní. Ídí lányá roa zíyị
óyóló'bó sómụ́ ledre eyḭ gɨ sɨmɨ lúyú
ledre. Togụ́ méngị ledre née kenée wá,
mɨndá'baógụmá mááyí lḭyị yḭị mɨlḭyị káa
zí bɨ 'yị ugu ndịsị lḭyị 'yị e ní.
4 “Abú kenée ndotó, sée ngíti géyị
'yị e sɨmɨ Saradḭsị íri bongó esé ndaá 'bɨ
ené kí ịndrị roné wá. Gɨ zí kéyị née azé
ndḭsị gámá kése kí bɨkenyḭ bongó rozé
gɨ zía útúásásé go mɨútúásá.
5 'Yị máa wo bɨ toro go ngbúó ní, nɨ
kpá ésị bɨkenyḭ bongó roné. Málụ́lụóyó
ịrịa gɨ sɨmɨ bụ́kụ 'bɨ trịdrị wá. Mááyí úku
ledre zí Babá kí maláyika ené e máyá née
'yị amá.
6 Togụ́ úwúsé tí ledre bú, ídísé úwú
ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo ndịsị úku a zíse ní.”

Sanda zí manda 'bɨ kanḭsa bɨ sɨmɨ Filadelifíya ní

7 “Ídí éké ledre ga ba zí manda 'bɨ
kanḭsa bɨ sɨmɨ Filadelifíya ní kídí,
“Ba kúrúma bɨ mándá 'yị lúyú ledre
wá, kpá 'yị méngị cóngó ledre do komo
Lomo kpá go Ngére do bi kací Dawídi
ní. Sɨmɨ bɨ málíkpí mbotụ ledre go
ní, 'yị 'dụ́tụ a ndaá. Sɨmɨ bɨ má'dụ́tụ
mbotụ ledre go ní, 'yị líkpí a ndaá.
8 Máówo mɨméngị ledre esé e za mbá
bú. Lúrúsé aka málíkpí mbotụ ere go zíse
'yị bɨ nɨ 'dụ́tụ a gɨ zíse ní ndaá. Máówo
kpá bú abú owụ́ roko'bụsé nɨ cúku'dée
yá, óyósé esé sogosé zíma wá. Ásé kpá fú
mɨtórosé ngbúó sogomá do bɨlámá 'dódo
ledre bɨ kóo 'dodoní zíse gɨ romá ní.
9 'Yị 'bɨ Satána ga gére ní ndịsịní úku
ledre kídí yée nɨyí Yụ́da e, yḭ ené ṛanga
ndaní eyé Yụ́da e wá. Mááyí óto yée zíye
ídíye káa do mbigí sɨmɨ sịndḭse gɨ ro zíye
ówo a kídí, 'búse ofụ domá go.
10 Mbófo éyḭ zíse, gɨ zía ṇgúṇgusé
ledremá zíse go ụ́tụ sɨmɨsé kíngaya.
Mááyí kpá lúrú bi kacíse kadra úzu éyḭ
bɨ nɨ ógụ do sogo káṇgá úzu 'yị ga bɨ
ṇguṇgunɨ́ ledremá wá ní.
11 “Ídísé ówo a bɨlámáne kídí mááyí
go 'duo gbóo gɨ ro ndá'baógụ. Ídísé
tóro fú lá ngbúó sogomá káa bɨ nɨyí
'dí'bióyó tákpásḭlḭ bɨ nɨ trịdrị bɨ za fí ní
gɨ zíse.
12 'Yị máa wo bɨ nɨ rómo komo Satána
ní, mááyí óto wo kí ledrené owóowó sɨmɨ
'Dịcḭ 'bɨ Lomo. Utúasání 'di'bioyó wo gɨ

2:27 2:27 Ke'bị 'bɨ Dawídi e 2:9

do bi máa née wá. Mááyí ékéóto ịrị Lomo amá kí ịrị mongụ́ gara bɨ mɨkánda Yerụsaléma bɨ nɨ ógụ gɨ komo ere gɨ zí Lomo ní sɨmɨ komoa. Mááyí ékéóto mɨkánda ịrị amá sɨmɨ komoa.

13 Togụ́ úwúsé tí ledre bú, ídísé úwú ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo nɨ ndịsị úku a zíse ní.”

Sanda zí manda 'bɨ kanịsa bɨ sɨmɨ Lawudikíya ní

14 “Ídí éké ledre ba zí manda bɨ sɨmɨ kanịsa 'bɨ Lawudikíya ní kídí,

“Ba kúrú 'yị bɨ togụ́ uku ledre go yá, zí ledre née ídíne tí kenée ní. Nɨ 'Yị bɨ ndịsị méngị dụụ́ ledre bɨ Lomo ili ní, kpá Ngére do éyị́ e za mbá ní.

15 Máówo mɨméngị ledre eyị́ e bú. Ndá 'bɨ eyị́ bikịdrị́ 'yị togụ́ mɨịrị́ 'yị wá. Máíli kóo zíyị ídíyị ngúruyé.

16 Gɨ zía bɨ ndá 'bɨ eyị́ lolụ bikịdrị́yị, ndá kpá mɨịrị́yị wá ní mááyí sí'díógụ yịị gɨ komá 'dá'ba.

17 Ndịsị úku ledre yá éyị́ ofụní zíyị go, íli lolụ ngíti éyị́ e wá. Ówo bɨ kídí kémbị́ éyị́ ndaá zíyị wá, áyí mongụ́ 'yị lerị́, komoyị́ ndaá, ndịsị gámá kpá ngírá ní wá gɨ zí 'di?

18 Ídí 'dí'bi somụ́ ledre gɨ zíma, nɨ óto yịị zíyị ídíyị mbigí 'yị 'bɨ Lomo, kémbị́ lúyú ledre ndaá royị́ wá. Éyị́ ga bɨ kóo ndịsịní 'dí'biógụ dokuwu zíyị, kí yée ga bɨ ndịsịní 'dụ́tụ komoyị́ ní, Lomo nɨ 'dí'bióyó yée mbá 'dá'ba gɨ zía áyí go mbigí 'yị ené.

19 “'Yị ga bɨ máíli ófụ yée go ní, mándịsị lórụ yée zíma ndịsị 'dó'do yée mɨ'dó'do káa bɨ nɨyí lúyú ledre. Mé ba, ídísé óyóló'bó sómụ́ ledre esé zíse ótoómo kí lúyú ledre.

20 Mááyí goó mɨtóromá tara mbotụ ndịsị kóko mbotụ ba, 'yị bɨ uwú domá go zía líkpí mbotụ zíma ní, mááyí ólụ́ zía 'dịcị́ íri zíze ánu éyị́ kéne.

21 “'Yị bɨ nɨ tóro ngbúó zía rómo komo ezeokóne e ní, azé ndịsị kéne do kịtị ngére amá, cé káa zí bɨ márómo komo ezeokóma zíze go ndịsị ndịsịzé kí Babá do kịtị ngére ené ní.

22 Togụ́ úwúsé tí ledre bú, ídísé úwú ledre bɨ 'Dówụ́ Lomo nɨ ndịsị úku a zí 'yị ené e ní.”

4

'Yị e otoní úndru Lomo komo ere

1 Gɨ do kací a née zíma lúrúndíki bifúó komo ere káa zí mbotụ ní likpíní go fúó. Zí kúrú 'yị gáa máúwú 'dá'dá ní ówụ́ne zíma gɨrí káa zí dịbịlị ní kídí, “Ógụ gɨrí yáa zíma 'dódo ngíti éyị́ bɨ nɨ méngị roné ní zíyị.”

2 'Diya káa ní, zí roko'bụ 'Dówụ́ Lomo sólụ máa yeré, zíma lúrúndíki kịtị ngére komo ere ngíti 'yị nɨ mɨndịsịné doa.

3 'Yị bɨ ndịsị do kịtị íri née, sɨmɨ komoa ndịsị ṛíṛí káa owụ́ tutú bɨ ndịsị ṛíṛí mɨṛíṛí ní. Zí bi óṇgóne cigí kịtị ngére née gbaá do ndịsị ndícíne káa zí bi oṇgó gɨ zí míkóṛụ́ ní.

4 Zí ngíti géyị kịtị ngére e cịkéṛị́ doa eso (24) ídíye cigí wo máa née gbaá. Mɨngburoko 'yị e nɨyí do kịtị máa ga gére née kpá cịkéṛị́ doa eso (24). Nɨyí mbá kí bɨkenyị́ bongó royé kpá mbá kí tagíya ga bɨ mɨṛíṛíye gɨ sɨmɨ dábu ní ro doyé.

5 Gɨ 'dí zí kịtị ngére née gɨrí 'duo mongụ́ bimɨóṇgó wéé. Zí kúrú 'yị ndịsị ówụ́ne gɨrí káa zí nzagba ndịsị émbé née ní. Zí lámba e ịnyị doa gbre ídíye mɨndícíye kó'dụ́ kịtị ngére née íri. Ga gére née 'Dówụ́ Lomo.

6 Zíma kpá lúrúndíki mongụ́ nyárá bi wéé kó'dụ́ kịtị née íri.

Zí éyị́ trịdrị e eso (4) ídíye gbaá cigí kịtị ngére máa née, zí komo ídíne royé mbá.

7 Mɨzefị éyị́ trịdrị máa ga gére née toso a nɨ káa zí kemị ní. Gbre, toso a 'bɨ ené káa zí ya'dá ịtị́ ní. Ota (3), toso a 'bɨ ené káa zí 'yịma'dí ní. Eso (4), toso a nda 'bɨ ené káa zí gụ́'dụ ní.

8 Éyị́ trịdrị ga bɨ eso (4) née, nɨyí mbá kí fúndúye ịnyị doa kéṛí (6), ịnyị doa kéṛí (6) kacíye eso (4) cé. Zíye ídíye kí tụ́'dụ́ komoyé royé gbaá kpá gba sị fúndúye mbá. Zíye ndịsịyé kófó ịrị Lomo kí ndụlụ kí kadra mbá kídí,

“Mbigí Lomo, Mbigí Lomo, Mbigí Lomo,
nɨ Ngére.

Nɨ Lomo bɨ kɨ́ mongụ́ roko'bụné kɨ́ngaya ní,
nɨ kóo kú bo, nɨ cakaba kpá bo, nɨ ne wo bɨ nɨ ógụ ní."
9 Sɨmɨ bɨ éyḭ trḭdrḭ ga gére née nɨyí ndḭsḭ kófó ḭrḭ mbigí Lomo, kɨ́ ndḭsḭ óto úndru a zɨ́ye ndḭsḭyé kɨ́ mbófo wo bɨ nɨ ídí trḭdrḭné za fí ní,
10 geré zɨ́ mɨngburoko 'yḭ ga bɨ cḭ́ kérḭ́ a doa eso mɨndḭsḭyé cigí Lomo do kḭ́tḭ ngére ní, ḭ́nyḭyé útúye do ngụ́rụ́ sɨndḭ́ye bi ótụ́ doyé óto úndru wo bɨ nɨ trḭdrḭné za fí ní. Zɨ́ye óto tagíya gɨ ro doyé bi kó'dụ́ kḭ́tḭ ngére do ndḭsḭyé úku ledre zɨ́a kɨ́dí,
11 "Áyí Ngére ezé kpá Lomo ezé, utúasá mɨútúásá
zɨ́ze kófó ḭrḭyḭ́,
zɨ́ze kpá óto úndruyḭ́ gɨ zɨ́a roko'bụyḭ́ ofụ go.
Ótoógụ éyḭ́ e mbá yḭ́ḭ,
gɨ zɨ́ mɨyéme ledre eyḭ́ zɨ́ye ídíye kenée,
káa zɨ́ bɨ otoogụ yée ní."

5

'Yḭ e mbofoní Yésụ

1 Née ní zɨ́ma lúrúndíki mɨkụ́rókụ́ mbílí wáraga do sḭ́lḭ́ anú 'bɨ 'yḭ bɨ nɨ mɨndḭsḭné do kḭ́tḭ ngére ní. Ekéní ledre ro mbílí wáraga máa née gɨ 'dí kó'dụ́ a kpá gɨ 'dí sogo a, do kụ́rụ́ru tara a kɨ́ ko'dó e ḭnyḭ doa gbre.
2 Zɨ́ma lúrúndíki ngíti maláyika bɨ kɨ́ mongụ́ roko'bụné ní kɨ́ ndḭsḭ ótrụ́ ledre kɨ́dí, "Ambí nɨ útúásá sókooyó ko'dó ga bɨ ro wáraga ba ne?"
3 Tɨ́ lá 'yḭ bɨ togụ́ komo ere, togụ́ do sogo káṇgá ona, togụ́ mbú sḭ́ káṇgá bɨ nɨ útúásá líkpí wáraga née zɨ́a ólo ledre bɨ sɨmɨ a ní ndaá.
4 Gɨ zɨ́a bɨ 'yḭ bɨ zɨ́a útúásáne líkpí mbílí wáraga née ólo a ndaá ní, zɨ́ lerḭ́ méngḭ máa zɨ́ma íni ini kɨ́ngaya.
5 Zɨ́ ngúru mongụ́ 'yḭ úku ledre zɨ́ma kɨ́dí, "Ndá íni ini wá, lúrú aka wo bɨ ndḭsḭní ndólo wo kemḭ bɨ gɨ sɨmɨ sḭ́ do Zụ́da e bɨ bulúndu ngére Dawídi ní nɨ útúásá líkpí wáraga née."
6 Née ní, zɨ́ma lúrúndíki Owụ́ Kábḭrḭ́kḭ káa zɨ́ éyḭ́ bɨ oṇgoonzóní go mɨóṇgoónzó ní dongará kḭ́tḭ ngére ga gére née. Zɨ́ éyḭ́ trḭdrḭ e eso (4) kpá kɨ́ mɨngburoko 'yḭ e ídíye gbaá cigí a. Nɨ kɨ́ ngirí e ḭnyḭ doa gbre (7), kɨ́ komo e ḭnyḭ doa gbre (7) nɨyí 'Dówụ́ Lomo ga bɨ Lomo ifi bayi yée go do sogo káṇgá mbá ní.
7 Zɨ́ Owụ́ Kábḭrḭ́kḭ née ndéréne 'dí'bi mɨkụ́rókụ́ wáraga bɨ sḭ́lḭ́ anú 'bɨ 'yḭ bɨ ndḭsḭ do kḭ́tḭ ngére ní.
8 Sɨmɨ bɨ 'di'bi wáraga née ní ní, zɨ́ éyḭ́ trḭdrḭ ga bɨ eso (4) nda kpá kɨ́ mɨngburoko 'yḭ ga bɨ cḭ́ kérḭ́ a doa eso (24) ní útú ló'bụ komoyé bi kó'dụ́ Owụ́ Kábḭrḭ́kḭ née. Yée kékḭ́é'do mbá nɨyí kɨ́ kụ'dụ́ do sḭ́lḭ́ye kpá kɨ́ kó'do bɨ yemení gɨ sɨmɨ dábu ní kɨ́ abúṛengú sɨmɨyé. Née ini zɨ́ Lomo 'bɨ mbigí 'yḭ ga bɨ 'bɨ Lomo ní.
9 Zɨ́ye úku mɨkánda ke'bḭ kɨ́dí,
"Útúásá go 'dí'bi wáraga née,
zɨ́yḭ líkpí taraa,
Gɨ zɨ́a oṇgoónzóní kóo yḭ́ḭ go,
zɨ́yḭ úgú lúgu 'yḭma'dí e zɨ́ Lomo kɨ́ sámayḭ́
kací ṛḭ́kḭ́ sḭ́ do 'yḭma'dí e kɨ́ tara eyé e mbá do ídíye mbigí 'yḭ ga bɨ 'bɨ Lomo ní.
10 Óto 'yḭ e go gɨ ro zɨ́ye ídíye 'yḭ 'dódo ledre 'bɨ Lomo zɨ́ 'yḭ e káa zɨ́ 'yḭ 'dáná éyḭ́ e ní,
zɨ́ye ídíye zɨ́ 'yḭ e do sogo káṇgá káa zɨ́ mɨngburoko ngére e ní."
11 Máayí ídí kɨ́e ní, zɨ́ma úwú do tụ́'dụ́ maláyika e, toro'dikíní kḭ́tḭ ngére kɨ́ éyḭ́ trḭdrḭ e kɨ́ mɨngburoko 'yḭ ga gére née go gbaá.
12 Zɨ́ maláyika máa ga gére née ndḭsḭyé úku ke'bḭ kɨ́dí,
"Owụ́ kábḭrḭ́kḭ bɨ kóo ufuní wo ní,
utúasá mɨútúásá zɨ́a ídíne kɨ́ cóngóro, kɨ́ tụ́'dụ́ éyḭ́ e, kɨ́ komokenzḭ nda kɨ́ roko'bụ zɨ́ne.
Zɨ́ 'yḭ e ndḭsḭyé óto úndrua kɨ́ kófó ḭrḭa."
13 Zɨ́ma kpá úwú do éyḭ́ trḭdrḭ ga bɨ komo ere ní mbá, kɨ́ yée ga bɨ do sogo káṇgá ní kɨ́ yée ga bɨ sḭ́ káṇgá ní, kɨ́ yée ga bɨ sɨmɨ mɨngburoko iní e ní, nda kɨ́ ngíti géyḭ éyḭ́ trḭdrḭ e mbá, zɨ́ye ndḭsḭyé úku ke'bḭ kɨ́dí,
"Kófó ḭrḭ kɨ́ mongụ́ úndru,

idí ídí zɨ́ Lomo kpá zɨ́ Owụ́ kábịṛ́ịkị
za fí.”
14 Zɨ́ éyị́ trịdrị ga bɨ eso née ịnyịyé
ṇgúṇgu a yiii kɨ́dí, “Idí kenée.” Geré zɨ́
mɨngburoko 'yị ga gére née útú ándá royé
bi ndị́sịyé óto úndru Lomo kɨ́ Ngére Yésụ.

6

Mɨzefị́ Ko'dó

1 Mááyí ídí kɨ́e ní, Owụ́ Kábịṛ́ịkị likpí
mɨzefị́ ko'dó bɨ odó'dụtụní tara wáraga
née kɨ́e ní. Zɨ́ ngúru éyị́ trịdrị gɨ dongará
éyị́ trịdrị ga bɨ eso (4) ní ndóndóló kɨ́
kúrúne 'dága káa zɨ́ nzagba embéne ní
kɨ́dí, “Ógụ mu.”
2 Mááyí lúrú bi káa ní, bɨkenyị́ usáni nɨ
mɨtóroné kó'dụ́ma. O'do bɨ ekị́ ndị́sị doa
ní nɨ kɨ́ sama do sị́lị́ne kpá kɨ́ tagíya doné.
Zɨ́ usáni née ndị́sị ngásáne kɨ́e zɨ́ 'yị e
ówo a mbá gɨ zɨ́a romo komo ezeokóne e
go.
3 Sɨmɨ bɨ Owụ́ kábịṛ́ịkị likpí gbre ká'dá
ní, zɨ́ma úwú kúrú gbre éyị́ trịdrị kɨ́dí,
“Ógụ mu.”
4 Zɨ́ ngíti bɨkesị́ bɨrará usáni kpá ógụné.
'Yị bɨ ndị́sị ngásá káa ní nɨ kɨ́ mongụ́
maku do sị́lị́ne 'di'biogụ 'bɨ ené mɨmbé'de
késị́ zɨ́a óto 'yị e ndị́sịyé úfu royé.
5 Sɨmɨ bɨ Owụ́ kábịṛ́ịkị likpí ota (3) ko'dó
ní, zɨ́ma úwú kúrú ota (3) éyị́ trịdrị kɨ́dí,
“Ógụ mu.” Mááyí lúrú bi káa ní, bụkụlụ
usáni nɨ mɨtóroné kó'dụ́ma. 'Yị bɨ ekị́ doa
ní kɨ́ kakpá 'bɨ ụ́nzụ éyị́ do sị́lị́ne.
6 Zɨ́ma úwú kúrú gɨ dongará éyị́ trịdrị ga
bɨ eso (4) née kɨ́dí, “Éyị́ bɨ nɨyí ụ́nzụ a zɨ́
'yị kɨ́ owụ́ kakpá née nɨ ídí kɨ́ tụ́'dụ́ késị́.
Áyí ótoómo dụụ́ yáká ga bɨ kɨ́ éyị́ ga bɨ
sɨmɨyé gɨ ro ndị́sị lụ́rụ yée káa do sụ'bụ́
kɨ́ yée ga bɨ gɨ ro le'yị́ kọ́ró ní.”
7 Sɨmɨ bɨ Owụ́ Kábịṛ́ịkị likpí eso (4) ká'dá
ní, zɨ́ma úwú kúrú eso (4) éyị́ trịdrị kɨ́dí,
“Ógụ mu.”
8 Mááyí lúrú bi káa ní, usáni bɨ kɨ́ roné
káa zɨ́ mbụkụ ní nɨ go ógụ. 'Yị bɨ ndị́sị
doa ní ịrịa Owụ́ Umbu. Ịrị ezegámá a 'bɨ
ené Zɨ́umbu. I'bíní roko'bụ zɨ́ye do kị́é'do
gɨ sɨmɨ eso (4) * 'bɨ do sogo káṇgá zɨ́ye
ndị́sịyé úfu 'yị e kɨ́ mɨngburoko maku e,
kɨ́ mongụ́ 'bú, kɨ́ ndíyá, zɨ́ bangá sinyí e
ánu ngíti géyị ye.
9 Sɨmɨ bɨ likpí ịnyị (5) ko'dó ní, mááyí
lúrú bi sị́ mbayi bɨ káa ní, zɨ́ma lúrúndíki
lafúze ga bɨ ufuní yée gɨ zɨ́a bɨ ṇguṇguní
ledre 'bɨ Lomo zɨ́ye ndị́sịyé úku ledre a
kɨ́ngaya ní.
10 Zɨ́ye úku ledre kɨ́ kúrúye 'dága
zɨ́ Lomo bɨ roko'bụné kɨ́ngaya ní kɨ́dí,
“Ngére ezé Lomo, yị́ị bɨ kémbị́ lúyú ledre
ndaá royị́ wá ní. 'Yị ga bɨ 'do'doní zée
zɨ́ye úfu zée ba, áyí í'bí 'do'dó royé nda
kɨ́be'di?”
11 Zɨ́ Lomo í'bí bɨkenyị́ bongó zɨ́ 'yị ga
bɨ ufuní yée ní. Zɨ́a úku ledre zɨ́ye kɨ́dí,
ndị́sịsé aka kí 'búó togụ́ ufu asání 'yị amá
ga bɨ ṇguṇguní ledre amá go nɨyí lúndu e
mbá gɨ ro zɨ́ 'do'dó ma'dáa útúásáne
kpịnị.
12 Sɨmɨ bɨ likpíní ịnyị doa kéṛ́ị (6) ká'dá
ní, zɨ́ kị'dị káṇgá méngị roné, geré zɨ́
kadra ịlị́ne mbụụ́, zɨ́ komo éfé ésị́ne káa
zɨ́ sáma ní.
13 Zɨ́ kele e ndị́sị útúógụyé káa zɨ́ mɨáná
kágá ndị́sịní útúógụyé gɨ zɨ́ mongụ́ síli ní.
14 Do kɨ́ṛókụ́óyó ere káa zɨ́ kɨ́ṛokụ́ní
sáka ní. Zɨ́ landa e kɨ́ cúkú e lélị́ye mbá.
15 Zɨ́ mɨngburoko ngére e, kɨ́ 'yị 'bɨ 'be
'bɨ eyé e, kɨ́ mɨngburoko manda 'bɨ asikíri
eyé e, kɨ́ 'yị ga bɨ kɨ́ tụ́'dụ́ éyị́ e zɨ́ye ní,
kɨ́ 'yị ga bɨ kɨ́ roko'bụ ledre e zɨ́ye ní,
kɨ́ owụ́kụlụ́ e kɨ́ gbékpị́ 'yị e mbá zɨ́ye
ídíye kɨ́ ngịrị royé bɨsinyíne zɨ́ye ndị́sịyé
kɨ́ ló'boyé sɨmɨ gu landa e ngíti géyị sogo
landa e.
16 Zɨ́ye ndị́sị ngásáye kɨ́ úku ledre kɨ́dí,
“Áko landa ga ba, ịnyịsé gɨrí ógụ útú'dụ́tụ
zée wá gɨ zɨ́ 'di, líkpísé rosé mu zɨ́ze ólụ́
ló'bozé sɨmɨsé gɨ zɨ́ sɨmɨkesị́ 'bɨ Lomo e kɨ́
Owụ́ kábịṛ́ịkị.
17 Sịndị́ kadra 'bɨ sɨmɨkesị́ eyé utúasá go
zɨ́a gɨ ro úfuónzó zée. Ambí nɨ yómo zée
gɨ zɨ́a née?”

7

Otoní kací sị́lị́ Lomo sɨmɨ komo 'yị e (144,000)

* **6:8 6:8** Kị́é'do gɨ sɨmɨ eso: Togụ́ ifiní kóo sɨmɨ 'yị e eso do sogo káṇgá née ní nɨyí úfuónzó ngúru a bɨ ifiní ní mbá 'dá'ba.

1 Gɨ do kacɨ́ ledre née ní, zɨ́ma lúrúndíki
maláyika e eso kɨ́ toro do sogo káṇgá do
bi e mɨngúngúcú a. 'Di'bingeṛiṇí bɨsinyí
síli bɨ kɨ́ roko'bụné ayí ógụ ílí do sogo
káṇgá, togụ́ do mɨkavu e kɨ́ kágá e ní go
ndá.
2 Zɨ́ma kpá lúrúndíki ngíti maláyika kɨ́
ógụ 'dɨ́yị roné gɨ 'dí gbére, gɨ ro óto kacɨ́
sɨ́lɨ́ Lomo sɨmɨ komo 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo
ní. Zɨ́a úku ledre kɨ́ kúrúne 'dága zɨ́
maláyika ga bɨ eso i'bíní roko'bụ zɨ́ye gɨ
ro sínyiónzó do sogo káṇgá kɨ́ mɨkavu ní
kɨ́dí,
3 "Ndásé aka sínyiónzó do sogo káṇgá
kɨ́ mɨkavu e kɨ́ kágá e wá, 'búó togụ́ otozé
kacɨ́ sɨ́lɨ́ Lomo go sɨmɨ komo mbigí 'yị
ené e za mbá."
4 Zɨ́ye úku ledre kɨ́dí, otozé kacɨ́ sɨ́lɨ́
Lomo go sɨmɨ komo 'yị e álifu kɨ́é'do
doa cɨ́ gbre doa eso (144,000) née sɨ́ do
Isɨréle e.
5 Gɨ tara mbotụ 'bɨ Zụ́da 'bɨ ené álifu sokó
doa gbre (12,000),
gɨ tara mbotụ 'bɨ Rụ́bene 'bɨ ené, álifu
sokó doa gbre (12,000),
gɨ tara mbotụ 'bɨ Gáda 'bɨ ené álifu sokó
doa gbre (12,000),
6 gɨ tara mbotụ 'bɨ Aséra 'bɨ ené álifu sokó
doa gbre (12,000),
gɨ tara mbotụ 'bɨ Nafatáli 'bɨ ené álifu
sokó doa gbre (12,000),
gɨ tara mbotụ 'bɨ Manási 'bɨ ené álifu sokó
doa gbre (12,000),
7 gɨ tara mbotụ 'bɨ Simiyóna 'bɨ ené álifu
sokó doa gbre (12,000),
gɨ tara mbotụ 'bɨ Lévị 'bɨ ené álifu sokó
doa gbre (12,000),
gɨ tara mbotụ 'bɨ Isakára 'bɨ ené álifu sokó
doa gbre (12,000),
8 gɨ tara mbotụ 'bɨ Zebụlụ́na 'bɨ ené álifu
sokó doa gbre (12,000),
gɨ tara mbotụ 'bɨ Yoséfa 'bɨ ené álifu sokó
doa gbre (12,000),
gɨ tara mbotụ 'bɨ Benzemúna 'bɨ ené álifu
sokó doa gbre (12,000).

Tụ́'dụ́ ṛ́ḳ́ sɨ́ do 'yịma'dí e

9 Gɨ do kacɨ́ ledre née ní, zɨ́ma lúrúndíki
tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ 'yị e, 'yị bɨ nɨ útúásá óloónzó
yée ní ndaá. Tụ́'dụ́ sɨ́ do 'yịma'dí e do
sogo káṇgá, kacɨ́ kúfúye kɨ́ tara eyé e
mɨngúngúcua nɨyí kenée mbá mɨtóroyé
kó'dụ́ Lomo kɨ́ Owụ́ kábịṛ́ḳ́ị. Esịṇí royé
mbá bɨkenyị́ bongó, kpá kɨ́ mbílí mbɨ́ṛó
do sɨ́lɨ́ye.
10 Zɨ́ 'yị ga gére née úku ke'bị kɨ́ kúrúye
'dága kɨ́dí,
"Lomo ezé bɨ nɨ mɨndɨ́sịné
do kɨ́tị ngére ní
nɨ kɨ́ roko'bụ zɨ́ne
'bɨ yómo 'yị ené e.
Owụ́ kábịṛ́ḳ́ị nɨ kpá kenée."
11 Zɨ́ maláyika e ga bɨ toro'dikíní kɨ́tị
Ngére née gbaá ní, kɨ́ ngíti géyị
mɨngburoko 'yị ga bɨ ore, nda kpá kɨ́ ngíti
géyị mɨngburoko éyị́ trịdrị ga bɨ eso (4)
ní ịnyịyé mbá útúló'bụ komoyé bi ndɨ́sịyé
óto úndru Lomo.
12 Zɨ́ye úku ledre kɨ́dí,
"Idí kenée.
Azé ndɨ́sị mbófo yɨ́ị kɨ́ kófó ịrịyị́,
áyí 'yị komokenzị, azé mbófo yɨ́ị kɨ́ ndɨ́sị
óto úndruyị́,
áyí kɨ́ roko'bụ ledre e za mbá zɨ́yị,
azé ndɨ́sị óto úndruyị́ kenée za fí. Idí
kenée."
13 Zɨ́ ngúru mɨngburoko 'yị ga gére née
ndú'yú máa kɨ́dí, "Ówo 'yị ga bɨ kɨ́ bɨkenyị́
bongó royé née bú? Ogụní gɨ 'da?"
14 Zɨ́ma úkulúgu ledre zɨ́a kɨ́dí, "Mongụ́
'yị, ówo yée yɨ́ị."
Zɨ́a úku ledre zɨ́ma kɨ́dí, "Ga gére née
'yị ga bɨ kóo nduwúní kíngaya ní. Luguní
bongó eyé go drá kɨ́ sáma Owụ́ Kábịṛ́ḳ́ị.
15 Gɨ zɨ́ kéyị née,
"utúasání go tóroyé cigí kɨ́tị ngére 'bɨ
Lomo
ndɨ́sịyé óto úndrua sɨmɨ 'dɨ́cɨ́ ené kɨ́
kadra kpá kɨ́ ndụlụ mbá,
gɨ zɨ́a owoní bú kɨ́dí Lomo ma'dáa ndɨ́sị
sáká yée ne gɨ sɨmɨ ledre e.
16 Éyị́ bɨ 'bú ní mengị lolụ yée wá,
kodró mengị yée wá.
Pho'dụ kadra ongbó lolụ yée wá,
gba bɨsinyí bimɨ́ṛ́ị ogụ lolụ royé kpá
wá.
17 Owụ́ kábịṛ́ḳ́ị bɨ toro kó'dụ́ kɨ́tị ngére ní
nɨ ndɨ́sị lúrú bi kacɨ́ye,
zɨ́a ndɨ́sị ndéré kɨ́ye do 'dawú 'bɨ
trịdrị bɨ za fí ní.
Lomo nɨ ó'dó iní ini gɨ komoyé drá."

8

Ledre gɨ ro odụ ko'dó bɨ likpíní ní

1 Sɨmɨ bɨ Owụ́ kábịṛịkị likpí ịnyị doa gbre ko'dó ní, zɨ́ bi ídíne komo ere sií gbóo kɨ́ yana sịndị́ kadra.

2 Mááyí ídí kɨ́e ní, i'bíní dịbịlị go zɨ́ maláyika ga bɨ ịnyị doa gbre ndịsịní tóro kó'dụ́ Lomo ní kacɨ́ye mbá.

3 Zɨ́ ngíti maláyika bɨ kɨ́ saáni bɨ gɨ sɨmɨ dábu do sịlịne kɨ́ abúṛengú sɨmɨné ní ógụ tóroné cigí mbayi 'bɨ Lomo. Zɨ́a óngbó a 'dáná a zɨ́ Lomo káa zɨ́ bɨ mbigí 'yị 'bɨ Lomo ndịsịní íni ini zɨ́ Lomo ní do mbayi bɨ gɨ sɨmɨ dábu ní kó'dụ́ kịtị ngére née.

4 Zɨ́ cika abúṛengú née kɨ́ ini 'bɨ 'yị ga gére née ndéréne gɨ do sịlị maláyika née zɨ́ Lomo 'dága.

5 Née ní zɨ́ maláyika née 'dí'bi saáni do ụ́nzụ 'dúcu a kɨ́ so pho'dụ bɨ gɨ sị́ mbayi 'bɨ Lomo ní, zɨ́a léfe a ruu bi do sogo káṇgá. Gɨ ore geré zɨ́ pho'dụ née ndícíphụ́trụ roné kɨ́ mongụ́ roko'bụné zɨ́a ndịsị 'bɨ́lé'bené zɨ́ káṇgá kpá ndịsị kịzịné.

Maláyika imíní dịbịlị e

6 Nda gɨ ore, zɨ́ maláyika ga bɨ gáa ịnyị doa gbre (7) i'bíní dịbịlị e ịnyị doa gbre do sịlịye ní, yéme royé gɨ ro ímí yée.

7 Zɨ́ mɨzefị maláyika ímí 'bɨ ené dịbịlị. Geré zɨ́ mɨnguṛogó iní káa zɨ́ mongụ́ 'dófị ní kɨ́ ngíti éyị́ bɨkesị́ pho'dụ ní kpá kɨ́ sáma útúógụyé gɨ komo ere do káṇgá. Zɨ́ dogboṛụ do sogo káṇgá kịé'do gɨ sɨmɨ ota* kɨ́ kágá e kɨ́ súwú e áṛáye mbá.

8 Zɨ́ gbre maláyika ímí 'bɨ ené, zɨ́ mongụ́ so pho'dụ káa zɨ́ landa ní útúógụné bu sɨmɨ mongụ́ mɨkavu. Zɨ́ komo dogboṛụ mɨkavu née ésịne káa zɨ́ sáma ní.

9 Zɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị éyị́ trịdrị ga bɨ sɨmɨ a ní úyuyé mbá, zɨ́ dogboṛụ kuṛúngba e 'déweyé gɨ zɨ́ roko'bụ iní.

10 Zɨ́ ota maláyika ímí 'bɨ ené dịbịlị. Zɨ́ mongụ́ kele bɨ ndịsị ndící 'bɨ ené káa zɨ́ mɨụ́ndụ pho'dụ ní útúógụné ṛee buu sɨmɨ ngbuṛu e kɨ́ dokụ́'dụ ngbuṛu e.

11 Ịrị kele née nɨ Átá. Gɨ zɨ́ kéyị née, zɨ́ dogboṛụ iní e átáye mɨátá, zɨ́ tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yị ga bɨ ewéní ní úyuyé mbá.

12 Zɨ́ eso maláyika ímí 'bɨ ené dịbịlị. Zɨ́ dogboṛụ kadra kɨ́ dogboṛụ éfé kɨ́ kele e ídíye nda lụlụ'dụ oṇgoní lolụ bi mbị́ wá. Zɨ́ bi rịrịfị née ídíne gbóo kɨ́ yana kadra kpá gbóo kɨ́ yana ndụlụ.

13 Gɨ do kací ledre née, zíma lúrúndíki agi komo kadra 'dága, zɨ́a ndịsị gbúrógbóne 'dága kɨ́dí, “Nduwú, nduwú, nduwú ro 'yị ga bɨ do sogo káṇgá ní gɨ zɨ́a maláyika ga bɨ ota ní nɨyí go gɨ ro ímí 'bɨ eyé dịbịlị cakaba.”

9

Ịnyị maláyika imí 'bɨ ené dịbịlị

1 Zɨ́ ịnyị (5) maláyika ímí 'bɨ ené dịbịlị. Kpá lá bɨ imí ní, geré zíma lúrúndíki kele bɨ utúogụ do sogo káṇgá ní. 'Di'biogụ mafutáa 'bɨ líkpí tara gu bɨ olụ́ olụ́* kɨ́ngaya ní kpa kɨ́ne.

2 Sɨmɨ bɨ likpí tara gu née ní, zɨ́ bụkụlụ cika ólụ́ógụné kụụ káa zɨ́ cika mɨ'dụtụ́ ní, zɨ́a 'dụ́tụ komo kadra kɨ́ ere yeré.

3 Zɨ́ mbíra e ólụ́ógụyé gɨ sɨmɨ cika née sụụ ógụyé do káṇgá. Nɨyí kɨ́ roko'bụ 'bɨ é'be 'yị zɨ́ye káa zɨ́ ágarabu ní.

4 Ukuní zɨ́ye kɨ́dí ndaní é'be súwú e kɨ́ éyị́ ga bɨ ụtụní ní kɨ́ kágá e wá. Idíní é'be dụụ́ 'yị ga bɨ ngárá otoní kací sị́lị́ Lomo sɨmɨ komoyé wá ní.

5 Ukuní zɨ́ye kɨ́dí ndaní úfu 'yị ga bɨ nɨyí é'be yée née mɨúfu wá. Idíní tɨ́ lá 'dó'do yée mɨ'dódo kɨ́ éyị́ mɨówo bɨ káa zɨ́ 'bɨ ágarabu ní kɨ́ éfé e ịnyị.

6 Sɨmɨ sịndị́ kadra née gɨ zɨ́ éyị́ mɨówo, zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị e ndịsịyé ṇgúṇgú umbu, é'e umbu ogụ ené 'dí'bi yée wá, zɨ́ye ídíye tɨ́ nzíyiyé gɨ ro úyuyé, umbu ngásá nda yị́ ené gɨ zɨ́ye mɨngásá.

7 Mbíra ga gére née, tosoyé káa zɨ́ usáni ga bɨ yemeomoní yée go nzíyiyé gɨ ro okó ní. Nɨyí mbá kɨ́ tagíya ro doyé gɨ sɨmɨ dábu. Sɨmɨ komoyé nɨ mbá káa zɨ́ sɨmɨ komo 'yịma'dí ní.

* **8:7 8:7** Kịé'do gɨ sɨmɨ ota 'bɨ do sogo káṇgá: Togụ́ ifiní kóo sɨmɨ do sogo ota, nɨyí óngbóónzó ngúru a mbá 'dá'ba. * **9:1 9:1** Gu bɨ olụ́ olụ́ kíngaya ní: Ba bi bɨ kɨ́'dí bɨ bandáotoní Satána doa ní.

8 Zí bị doyé ídíne mbá káa zí bị do kará e ní. Zí soyé ídíne mbá kí mɨngburoko ngiṛiné káa zí so kemị ní.
9 Zí do kó'dụ́ye órụné gbɨgaga káa zí kés̨ị ní. Zí ngboṛụ fúndúye kí ị̀nyị 'dága ndị̀sị ngúndruné káa zí gboṛụ tụ́'dụ́ usáni e kí ndéréye sɨmɨ okó ní.
10 Sono mbíra ga gére née nɨ kí wowóne káa zí ágarabu ní. Nɨyí ndị̀sị é'be 'yị e kí sonoyé née kí éfé ị̀nyị (5).
11 Maláyika bɨ ndị̀sị lúrú bi kací mongụ́ gu ní, nɨ ne ngére doyé. Ịrịa sɨmɨ tara Ébere nɨ Abadóno, sɨmɨ Gịṛí̀gị 'bɨ ené Apolóno† ledre gɨ sɨmɨa kídí, 'do'dó.
12 Mɨzefị 'do'dó ụkụ́ aka née lá ne. Ngíti géyị 'do'dó e gbre nɨyí kpá ógụ.
13 Zí ị̀nyị doa kéṛị́ (6) maláyika ímí 'bɨ ené dịbịlị. Zíma úwú kúrú 'yị kí ódroné gɨ s̨ị mbayi kí'dí bɨ ndị̀sị́ní 'dáná éyị́ zí Lomo s̨ị mbayi 'bɨ Lomo bɨ gɨ sɨmɨ dábu ní.
14 Zí 'yị née úku ledre zí ị̀nyị doa kéṛị́ (6) maláyika née kídí, “Líkpí maláyika ga bɨ eso (4) 'di'bingeṛị́ní yée sɨmɨ ngbụṛu Efaráta ní mu.”
15 Née ní do likpí maláyika ga bɨ eso (4) yemeotoní yée nzíyiyé gɨ ro sị̀ndị́ kadra, kí éfé nda kí sɨmɨbi 'bɨ ledre née ní ní, ị̀nyị́yé ndéréye úfu tụ́'dụ́ ngíti géyị 'yịma'dí e do sogo káṇgá.
16 Maláyika ga bɨ eso (4) née, nɨyí kí tụ́'dụ́ asikíri e do usáni e, oloní yée zíma úwú a romoní cị́ sokó mị̀lị̀yono (200,000,000) go.
17 Zíma lúrú usáni e kí 'yị ga bɨ doyé ní, odóní mbá sókó és̨ị e do kó'dụ́ye ngíti géyị bɨkes̨ị̀ne, ngíti géyị káa zí cika ní, zí ngíti géyị ídí 'bɨ eyé rerembeyé káa. Usáni ga gére née toso doyé nɨ káa zí do kemị ní. Zí pho'dụ kí cika nda kí barụ́tụ ndị̀sị ólụ́ógụyé gɨ koyé.
18 Zí éyị́ ga bɨ olụ́ogụní gɨ ku bangá ga gére née úfu tụ́'dụ́ tụ́'dụ́ 'yị e.
19 Bangá ga gére née, roko'bụ 'bɨ úfu 'yị e nɨ sɨmɨ koyé, kpá ro sonoyé. Sonoyé nɨ kí doné káa zí do kámá ní togụ́ naná 'yị go yá, zí wowó a ídíne kíngaya.
20 'Yị máa yée ga bɨ omoní gɨ sɨmɨ umbu ga gére née, iliní eyé óyóló'bó mɨmbé'deyé wá. Otoomoní eyé óto úndru dokéké e, kí lomo ga bɨ 'yịma'dí yemení yée gɨ sɨmɨ mɨṛí̀ṛɨṛí és̨ị e kí dábu togụ́ mbú yée ga bɨ gɨ sɨmɨ tutú kí kágá, bɨ ngárá lurúní bi wá, uwúní ledre wá, gamání kpá wá ní wá.
21 Otoomoní eyé ledre 'bɨ úfu 'yị e, lóndụ́, 'berị, kpá kí ledre 'bɨ ugu ní wá.

10

Maláyika kí Owụ́ Wáraga do s̨ị̀lị̀ne

1 Nda née ní, zíma lúrúndíki ngíti maláyika bɨ kí roko'bụné kíngaya ní kí ógụné gɨ komo ere do káṇgá, bụṛụngụ́ solụ wo go yeré, zí mɨkóṛụ́ ídíne ro doa gbaá. Zí sɨmɨ komoa ndị̀sị ṛí̀ṛíne káa zí sụ́lụ́ kadra ní, zí kágá sị̀ndị̀ ga ídíye mbá káa zí ngbụṛu ngị̀ṛị́ ga bɨ kí pho'dụ royé ní.
2 Maláyika máa née ogụ kí owụ́ wáraga do s̨ị̀lị̀ne kí tarané mɨlíkpíne fúó. Zía ógụ tóroné óto sị̀ndị̀ne 'bɨ anú do mɨkavu, sị̀ndị́ a 'bɨ ngelị 'bɨ ené do káṇgá.
3 Zía gbúrógbóne 'dága káa zí kemị gburogbóne ní. Sɨmɨ bɨ gburogbó ní, geré zí nzagba émbéne kí'dí ị̀nyị doa gbre (7).
4 Sɨmɨ bɨ nzagba ga bɨ ị̀nyị doa gbre (7) née embéní gɨrí ní, geré zíma ị̀nyị́má gɨ ro éké ledre ga bɨ ukuní yée née. Zí ngíti 'yị ótrụ́ kása ledre zíma gɨrí kídí, “Ndá aka éké 'dódo ledre ga bɨ úwú yée née wá, idíní aka ídí mɨótoécịyé.”
5 Zí maláyika bɨ gáa toro do mɨkavu kí ngíti sị̀ndị̀ne do iní, ngíti a do káṇgá ní ị̀nyị́né s̨ị́kpị s̨ị̀lị̀ne 'bɨ anú 'dága.
6 Zía lólóbụ́ kí ịṛị Lomo bɨ nɨ trịdṛị za fí, bɨ otoogụ ere kí éyị́ ga bɨ sɨmɨné ní mbá, kpá kí do sogo káṇgá za kí éyị́ ga bɨ sɨmɨné ní mbá, mɨkavu e kí éyị́ ga bɨ sɨmɨyé ní mbá kídí, “Sị̀ndị́ kadra ogụ go.
7 Sɨmɨ bɨ sị̀ndị́ kadra ogụ go gɨ ro zí ị̀nyị doa gbre (7) maláyika ímí 'bɨ ené dịbịlị ní, ledre ga bɨ kóo Lomo yemeomo yée sɨmɨ roko'bụ ené ní geré zíye méngị royé tí káa zí kóo ukui'bí zí ngíti géyị 'yị kasa ené ga bɨ nébị e ní.”
8 Zí kúrú bɨ gáa mɨúwú gɨ komo ere ní kpá ówụ́ ándá roné zíma kídí, “Ndéré

† **9:11 9:11** Apolóno: Sɨmɨ tara Ébere ini ledre sɨmɨ a kídí sínyiónzó éyị́ e.

mu zɨyị 'dí'bi wáraga bɨ likpíomonɨ́ tara go fúó do sḭlḭ maláyika bɨ tóro kɨ́ kémbḭ sịndḭne do iní kpá do káṇgá ní.”

9 Zɨ́ma ndéréma úku ledre owṵ́ wáraga née zɨ́ maláyika née gɨ ro zɨ́a í'bí a zɨ́ma. Zɨ́a úkulúgu ledre zɨ́ma kɨ́dí, “'Dí'bi mu, ídí esị a koyḭ zɨ́yị ánu a. Sɨmɨ bɨ áyí ndḭsị ánu a ní, nɨ ídí koyḭ ngbéngbeté káa zɨ́ tezị ní, nɨ ndéréókpó sɨmɨyị nda mɨndogóne.”

10 Zɨ́ma 'dí'bi owṵ́ wáraga gɨ do sḭlḭ maláyika née ésị a komá ánu a. Nɨ komá tɨ́ ngbéngbeté káa zɨ́ tezị ní, máṵ́lṵ nda ní, okpó nda sɨmɨmá mɨndogóne.

11 Do úku kása ledre zɨ́ma kɨ́dí, “Ídí kpá fú úku ledre bɨ nɨ ógụ méngị roné zɨ́ ṛḭkḭ kúfú 'yịma'dí e, kɨ́ ṛḭkḭ sḭ doyé kɨ́ tara eyé e mɨngúngúcua kɨ́ ngére eyé e ní za mbá.”

11

Ledre gɨ ro 'dḭcḭ 'bɨ ini zɨ́ Lomo

1 Zɨ́ Maláyika í'bíógụ kágá 'bɨ ndárába éyḭ e zɨ́ma. Do úku ledre zɨ́ma kɨ́dí, “Ndéré mu ndárába sɨmɨ 'dḭcḭ 'bɨ Lomo, zɨ́yị kpá ndárába mbayi 'bɨ Lomo, zɨ́yị kpá ólo 'yị ga bɨ ndḭsịnɨ́ óto úndru Lomo íri ní mbá.

2 Tɨ́ lá, ndá ndárába ligá 'dḭcḭ máa née wá gɨ zɨ́a i'bínɨ́ go zɨ́ 'yị ga bɨ ndanɨ́ Yṵ́da e wá ní. Nɨyí ndḭsị 'dítí sɨmɨ gara bɨ lúyú ledre ndaá sɨmɨ a wá ní kɨ́ éfé e cḭ gbre doa gbre (42).

3 Mááyí í'bí roko'bụ zɨ́ 'yị amá e gbre nɨyí ésị royé mbá nzenze bongó zɨ́ye ndḭsịyé úku bɨlámá ledre amá zɨ́ 'yị e kɨ́ sḭlḭ álifu kḭé'do míya gbre doa cḭ ota (1,260).”

4 'Yị ga bɨ gbre née nɨyí káa zɨ́ kágá bɨ kɨ́ ịrịné olíva ní, kpá káa zɨ́ lámba bɨ 'dḭcḭ kacɨ́ Ngére 'bɨ do sogo káṇgá ní.

5 Togṵ́ 'yị ili méngị bɨsinyí ledre kɨ́ 'yị amá ga gére née yá, pho'dụ nɨ ólṵ́ógụ gɨ koyé óngbóónzó 'yị máa née. Née mɨsi'di bɨ 'yị bɨ nɨ méngị bɨsinyí ledre kɨ́ 'yị amá ga gére née ní nɨ úyu doa ní.

6 Ya'dá ga gére née nɨyí kɨ́ roko'bụ zɨ́ye úku ledre zɨ́ iní tóroné kɨ́ é'dị sɨmɨ bɨ nɨyí ndḭsị úku bɨlámá ledre amá zɨ́ 'yị e ní. Nɨyí kpá kɨ́ roko'bụ zɨ́ye úku ledre zɨ́ iní óyóló'bó roné káa zɨ́ sáma ní gɨ ro zɨ́ bɨsinyí ṛḭkḭ ndíyá e útúye do 'yị e 'diya káa zɨ́ bɨ iliní ní.

7 Sɨmɨ bɨ mengịonzónɨ́ moko bɨ mákása yée kɨ́e née go ní, bangá sinyí bɨ nɨ ólṵ́ógụ gɨ sɨmɨ mongṵ́ gu ní nɨ útú kɨ́ okó doyé do rómo komoyé zɨ́a úfu yée.

8 Umbuyé nɨ ídí sága do mongṵ́ mɨsi'di sɨmɨ Yerụsaléma ore. Née sḭ ledre bɨ ndolonɨ́ gara née gɨ zɨ́a kpá “Sodóma” do ndólo a kpá kɨ́dí, “Ízibiti ní.”* Née gara bɨ kóo phephéonzónɨ́ Ngére eyé sɨmɨ a ní.

9 Umbu ga gére née nɨyí ídí sága kenée kɨ́ sḭlḭ ota kɨ́ yanané gɨ ro zɨ́ ṛḭkḭ kúfú 'yịma'dí e, kɨ́ ṛḭkḭ sḭ doyé kɨ́ tara eyé e mɨngúngúcua ndḭsị ógụyé lúrú cáyi yée. Née sḭ ledre bɨ yaá ndanɨ́ óto yée gu gɨ zɨ́a wá ní.

10 Zɨ́ 'yị 'bɨ do sogo káṇgá e ídíye mbá kɨ́ rokinyi gɨ ro umbu ya'dá ga bɨ gbre née. Do ndḭsịyé méngị ayímbi kɨ́ í'bí tákpásḭlḭ zɨ́ lafúye gɨ zɨ́a ya'dá ga gére née i'bínɨ́ kóo 'do'dó go ro 'yị e do sogo káṇgá kɨ́ngaya.

11 Nda gɨ do kacɨ́ sḭlḭ ota (3) kɨ́ yanané, zɨ́ Lomo úru yée. Zɨ́ tṵ́'dṵ́ 'yị ga bɨ lurúnɨ́ ya'dá ga gére née uruní yḭ eyé gɨ sɨmɨ umbu go ní, ídíye kɨ́ mongṵ́ ngịrị royé.

12 Zɨ́ye úwú kúrú 'yị gɨ komo ere kɨ́ ndólo yée kɨ́dí, “Ógụsé gɨrí mu yáa.” Zɨ́ye ịnyịyé tɨ́ do komo ezeokóye ga gére née ndéréye komo ere 'dága kpụrṵ́ gɨ sɨmɨ bụrụngṵ́.

13 Sɨmɨ sịndḭ kadra née ní, zɨ́ kị'dị káṇgá ídíne zɨ́ tṵ́'dṵ́ ngíti géyị kṵ́tṵ́ e sɨmɨ gara ore ndṵ́rụyé mbá. Zɨ́ 'yị e úyuyé álifu ịnyị doa gbre (7,000), zɨ́ yée ga bɨ omonɨ́ ní ndḭsịyé mbófo Lomo bɨ nɨ komo ere ní gɨ zɨ́ ngịrị.

14 Gbre 'do'dó ụkṵ́ aka née lá ne, otayé (3) nɨ go kpá ógụ cakaba.

Ịnyị doa gbre maláyika imí dịbịlị

* **11:8 11:8** Sodóma kɨ́ Ízibiti: Lomo sinyionzó Sodóma gɨ zɨ́ bɨsinyí mɨméngị ledre eyé e. Ólo Dosḭ éyḭ e 19:1-29. Lomo yomo 'yị ené e Isɨréle e gɨ sɨmɨ 'do'dó 'bɨ owṵ́kụlṵ́ gɨ sɨmɨ Ízibiti. Ólo Ólṵ́ógụ 12.

15 Zɨ ịnyị doa gbre (7) maláyika ímí 'bɨ
ené dịbịlị. Zíma úwú kúrú tụ́'dụ́ 'yị e
komo ere kɨ úku ledre kɨdí,
“Do sogo káṇgá ba nɨ sị́ sị́lị́ Ngére Lomo,
kpá sị́ sị́lị́ Kɨ́résịto,
Nɨ goó ne Ngére doa za fí.”
16 Geré zɨ́ mɨngburoko 'yị ga bɨ cḭ́kéṛḭ́ a
doa eso (24) ndịsịnɨ́ gbaá cigí Lomo ní,
ịnyịyé útúye do ngụ́ṛụ́ sịndḭye bi óto
úndru Lomo,
17 kɨdí,
“Mbófo éyḭ́ zɨ́yị Ngére Lomo bɨ roko'bụyḭ́
ofụ go ní,
Áyí cakaba bo, gɨ zía áyí kóo kú yḭ́ eyḭ́
bo,
Áyí 'yị mongụ́ roko'bụ
tónó moko eyḭ́ 'bɨ Ngére go.
18 'Yị ga bɨ kóo mɨmbé'deyé nɨ royḭ́
bɨsinyíne ní, sịndḭ́ kadra 'bɨ 'dó'do
yée ogụ go.
Sịndḭ́ kadra ogụ 'décị ngbanga 'yị ga bɨ
kóo uyunɨ́ go ní,
kpá gɨ ro í'bí tákpásḭ́lḭ́ zɨ́ 'yị ịnyị kasa
eyḭ́ ga bɨ nébị e ní
kpá mbigí 'yị eyḭ́ ga bɨ kóo ndịsịnɨ́ óto
úndru ịrịyḭ́ ní,
mɨngburoko yée kɨ́ mɨnzéréye,
kpá sịndḭ́ kadra 'bɨ úfu yée ga bɨ kóo
ndịsịnɨ́ úfu lafúye do sogo káṇgá
ní.”
19 Nda gɨ ore, do líkpí mbotụ 'dḭcḭ́ 'bɨ
Lomo komo ere. 'Dḭcḭ́ íri zíma lúrúndíki
sondụ́ụ bɨ kɨ́ mɨyéme ledre 'bɨ Lomo gɨ
ro 'yị e ní sɨmɨné. Zɨ́ bimɨóṇgó 'bɨ́lé'bené,
zɨ́ mongụ́ gboṛụ éyḭ́ ówụ́ne káa zɨ́ nzagba
embéne ní, zɨ́ káṇgá ndḭsị́ kḭ́zịné zɨ́ 'dófḭ́ e
ndḭsị́ ṛéṛeógụyé gɨ komo ere bi.

12

Kára 'yị lárá

1 Mongụ́ lárá ledre mengị komo ere.
Kára esị kadra roné, zía óto sịndḭne e gá
do éfé, tagíya bɨ oto doné ní, yemenɨ́ gɨ
sɨmɨ kele e sokó doa gbre (12).
2 Nɨ kɨ́ sɨmɨné, owụ́ nɨ go ówo gɨ ro árá.
Gɨ zɨ́ mɨówo owụ́, zía mbụ́mbụ́dụ́ 'dága.
3 Zɨ́ ngíti mɨlárá kámá bɨkesḭ́ne
'dódoógụ roné komo ere. Doa 'dényé
ịnyị doa gbre (7), kɨ́ ngịṛíne e sokó (10), zɨ́
tagíya e ídíye ro doa ga bɨ ịnyị doa gbre
(7) née kékḭ́é'do mbá.
4 Zía sḭ́kpị sononé ndḭsị́ kpɨ́rákpɨ tụ́'dụ́
kele e kɨ́e, zíye ndḭsị́ ṛéṛeógụyé gɨ komo
ere do sogo káṇgá. Zɨ́ kámá née ndéré
tóroné mbḭ́ kó'dụ́ kára bɨ ayí árá née, gɨ ro
togụ́ árá go yá, zíne 'dí'bi owụ́ née ụ́lụ a.
5 Zɨ́ kára née árá owụ́o'do bɨ nɨ ógụ
ídíne ngére do kúfú 'yịma'dí e mbá kɨ́
mongụ́ roko'bụné káa zɨ́ késḭ́ ní. Sɨmɨ bɨ
ará ní, geré do 'dí'bi wo ndéré kɨ́e zɨ́ Lomo
'dága óto wo do kḭ́tị ngére.
6 Zɨ́ mbágá owụ́ née ngásá ndḭsị́né sɨmɨ
súwú gbála do bi bɨ Lomo yemeomo zía ní
gɨ ro do lúrú bi kacɨ́ a kɨ́ sḭ́lḭ́ álifu kḭ́é'do
míya gbre doa cḭ́ ota (1,260) doné.
7 Zɨ́ okó útúne komo ere. Zɨ́ Máyikolo
ịnyịné kɨ́ tụ́'dụ́ maláyika ené e ḭ́cḭ́ okó kɨ́
lárá kámá née kɨ́ lafúga ga bɨ gɨ do kacɨ́ a
ní.
8 Tɨ́ lá zɨ́ maláyika e rómo komo kámá
née, do ógóóyó wo gɨ komo ere gɨrí cụ́
'dá'ba.
9 Do ụ́cụógụ lárá kámá née bi. Bɨ
kóo ndịsịnɨ́ ndólo a 'desḭ́ ngére 'bɨ bɨcayi
lomo e togụ́ mbú Satána ní, bɨ 'yị lóndo
'yị e do sogo káṇgá mbá ní. Ụ́cụogụnɨ́ wo
do sogo káṇgá kɨ́ maláyika ené e.
10 Zɨ́ kúrú 'yị ówụ́ne komo ere gbélḭ́ kɨdí,
“Mbófo éyḭ́, Lomo bɨ kɨ́ roko'bụné 'yị
yómo 'yị e ní 'dodo roko'bụné go,
nɨ go ngére 'bɨ 'yịma'dí e mbá.
Wo bɨ kóo oto roné kacɨ́ kadra kɨ́ ndụlụ
mbá ndḭsị́ úkuóto ledre ro lúndu
zée kɨ́ lémị zée ní,
ndaá lolụ karaba komo ere wá,
ogóoyónɨ́ wo go, nɨ nda goó bi do
sogo káṇgá.
11 Lafúze ga gére née romonɨ́ komo
Satána
gɨ zía oyónɨ́ sogoyé zɨ́ Owụ́ kábịṛḭ́kị kɨ́
úku ledre umbu bɨ uyu gɨ royé ní
wá.
Gɨ zɨ́ kéyị née, ngịrị umbu mengị ené yée
wá.
12 Sée ga bɨ ndḭsị́sé ndḭsị́ komo ere ní mbá,
ídísé mu ídí kɨ́ rokinyi.
Lerḭ́ zɨ́ do sogo káṇgá kɨ́ mɨkavu,
gɨ zía Satána nɨ go zíse íri
kɨ́ mongụ́ mɨmbé'dekesḭ́ sɨmɨné.

Gɨ zía owo go kɨdí ngítí sḭlḭ ené nɨ nda
go lá cúku'dée.”
13 Simɨ bɨ Satána owoyeme kɨdí
ụcụogụní née go do sogo káṇgá ní,
zía ndḭsḭné gámásó'do kára bɨ ndikiogụ
owụ́o'do ní.
14 Zí Ngére Lomo í'bí fúndú e gbre zí
kára née káa zí 'bɨ agi ní gɨ ro zía ḭnyḭné
kɨe ndéréne gbála simɨ súwú, do ndḭsḭ
lúrú bi kací kára née íri kí simɨbi ota kí
yanané gɨ zí kámá.*
15 Zí Satána née sí'dí 'dḭyḭ iní kpúya káa
zí ngbuṛu ní ma'díi do bi bɨ kára née
ngasá doa ní, gɨ ro zí iní née ndéré úfu
wo 'dá'ba.
16 Zí káṇgá líkpí roné, zí iní bɨ Satána
si'dí née kúkúne mbá simɨ a, zí kára née
ómoné.
17 Zí mɨmbé'de Satána ésḭ tátá roné ro
kára née nda 'dá'dá. Zía nda ídíne go kpá
ezeokó ngíti géyḭ owụ́ ga bɨ 'bɨ kára née ní
gɨ zía nɨyí née go mbá 'yḭ úwú kúrú Lomo
zíye ndḭsḭyé méngḭ ledre ga bɨ Yésụ 'dodo
zíye ní.
18 Zí Satána née ndéré tóroné kó'dụ́
ngbuṛu née ndḭsḭ óndó bi.

13

Bangá sinyí e gbre

1 Zíma lúrú lárá bangá sinyí káa zí
bangá iní ní kí ólụ́ógụ gɨ simɨ mɨkavu.
Doa 'dényé ḭnyḭ doa gbre (7) kí ngiṛíne
sokó (10). Zí tagíya e ídíye do ngiṛíga ga
bɨ sokó (10) née mbá. Ekéotoní kese ga bɨ
ndḭsḭ úku Lomo kɨe ní ro doa ga bɨ ḭnyḭ
doa gbre (7) née mbá.
2 Bangá sinyí née, tífí a nɨ káa zí tífí
kérḭ ní, sókó sḭndḭga 'bɨ eyé nda mbá
mɨngburokoyé káa zí 'bɨ ngíti bangá sinyí
bɨ kí ḭṛḭné bíya ní, zí taraa ídíne káa
zí tara kemḭ ní. Zí lárá kámá née i'bí
roko'bụ bɨ nɨ kɨe káa do ngére ní zía gɨ
ro zía ndḭsḭné méngḭ lárá ledre e kɨe.
3 Ngúru do lárá kámá née nɨ kí mongụ́
mbiṛi roné. Zí tara 'yḭma'dí e do sogo
káṇgá ḭdṛḭye mbá mɨḭdṛḭ kí lúrú mbiṛi
née. Gɨ zí kéyḭ née zí 'yḭ e do sogo káṇgá
mbá ṇgúṇgu ledre bangá sinyí née.
4 'Yḭma'dí e ndḭsḭní óto úndru lárá
kámá née gɨ zía bɨ i'bí roko'bụ zí bangá
sinyí née ní ní. Zíye ndḭsḭyé óto úndru
bangá sinyí née kɨdí, “Ambi nɨ káa zía ne?
Ambi nɨ útúásá méngḭ okó kɨe ne?”
5 Lomo otoomo aka sḭndḭ kadra ne zí
bangá sinyí née ndḭsḭ úku née kí bɨsinyí
kese e kpá kí ndḭsḭ 'dódo roko'bụné kí
éfé e cḭ gbre doa gbre.
6 Nɨ ndḭsḭ úku Lomo kí úku sínyi ledre
gɨ do bi ere kí 'yḭ ga bɨ komo ere íri ní
mbá.
7 Otoomoní aka wo zía ndḭsḭné ḭcḭ okó
ro 'yḭ ga bɨ ṇguṇguní ledre Lomo go ní gɨ
ro zía rómo komoyé. Lomo i'bí aka kpá
roko'bụ go zía gɨ ro zía aka ídíne káa zí
éyḭ bɨ nɨ go ngére do 'yḭma'dí e do sogo
káṇgá za mbá ní.
8 'Yḭ ga bɨ ndḭsḭní óto úndru bangá sinyí
née nɨyí ye yée ga bɨ ḭṛḭyé ndaá mɨékéne
kú gɨ do sḭne simɨ bụ́kụ 'bɨ trḭdṛḭ bɨ za fí
'bɨ Owụ́ kábḭṛḭkḭ bɨ kóo ufuní wo ní wá.
9 'Yḭ bɨ mbílí a uwú ledre bú ní ídí úwú
ledre née.
10 Togụ́ Lomo ṇguṇgu ne kɨdí idíní 'dí'bi
'yḭ yá,
nɨyí 'dí'bi wo.
Togụ́ ṇguṇgu kɨdí idíní óṇgoónzó 'yḭ
mɨóṇgoónzó yá,
nɨyí tí óṇgoónzó wo.
Ledre née 'dodo kɨdí 'yḭ ga bɨ ṇguṇguní
ledre 'bɨ Lomo go ní idíní ndḭsḭ ụ́tụ simɨyé
zíye ndḭsḭ tóroyé ngbúó.

Mɨlárá bangá olụ́ogụ gɨ simɨ káṇgá

11 Zíma kpá lúrúndíki ngíti mɨlárá
bangá sinyí kí ólụ́ógụné gɨ simɨ káṇgá. Nɨ
kí ngiṛíne e gbre káa zí ngiṛí kábḭṛḭkḭ ní,
zía ndḭsḭ ódroné káa zí lárá kámá ní.
12 Bangá máa wo née ndḭsḭ méngḭ moko
kí roko'bụ 'bɨ bangá sinyí máa wo bɨ kí
mongụ́ mbiṛi ro doné ní. Ili ndḭsḭ lóndo
'yḭ e gɨ ro zíye ṇgúṇgu mbá ledre 'bɨ
bangá máa wo bɨ kí mbiṛi ro doné née.
13 Bangá máa wo bɨ olụ́ogụ gɨ simɨ gu
née, nɨ kí roko'bụ 'bɨ méngḭ lárá ledre
zíne, oto pho'dụ zía útúógụné gɨ komo
ere zí tụ́'dụ́ 'yḭma'dí e lúrú a mbá cụ́ kí
komoyé.

* **12:14 12:14** Kámá: Ndḭsḭní kpa ndólo a daragóna, ḭṛḭa Satána ngére 'bɨ bɨcayi lomo e.

14 Gɨ zɨ́ roko'bụ ledre ga bɨ ndịsị méngị
yée do bi kacɨ́ mɨzefị bangá sinyí née ní,
zɨ́a lóndo tụ́'dụ́ 'yịma'dí e do sogo káṇgá.
Oto 'yị e zɨ́ye yéme lịlị mɨzefị bangá sinyí
bɨ kɨ́ mongụ́ mbịri ro doné ní, zɨ́ye ndịsịyé
óto úndrua.
15 I'bíní roko'bụ zɨ́a gɨ ro zɨ́a óto lịlị
mɨzefị bangá sinyí bɨ 'yị e yemení ní gɨ
ro zɨ́ lịlịga máa née ídíye mbá trịdrị do
ndịsịyé ódroyé mɨódro. Gɨ ro zɨ́ye úku
ledre gɨ ro 'yị ga bɨ otoní úndru lịlị máa
ga gére née wá ní, idíní úfu yée 'dá'ba.
16 Zɨ́a kpá úku ledre kɨ́dí, 'yị e za mbá,
yée ga bɨ kɨ́ ledreyé owóowó kɨ́ yée ga
bɨ ledreyé owó wá, yée ga bɨ kɨ́ éyị e
zɨ́ye kɨ́ yée ga bɨ 'yị lerị e ní, gbékpị 'yị e
kɨ́ owụ́kụlụ́ e mbá, idíní éké lịlị mɨzefị
bangá sinyí née ro kágá sịlịye 'bɨ anú togụ́
sɨmɨ komoyé,
17 gɨ ro 'yị bɨ lịlị née togụ́ mbú éyị mɨólo
do bi kacɨ́ lịlị née ndaá mɨékéne roa wá
ní, ndaá ndéré úgú éyị, togụ́ úgúóyó éyị e
wá.
18 Ekéní lịlị mɨzefị bangá sinyí née kɨ́
námba. Mɨólo a nɨ míya ịnyị doa kéṛị́
kɨ́ cị ota doa ịnyị doa kéṛị́ doné (666).
Ídí sómụ́ sị ledre 'bɨ mɨólo ịrị bangá née
bɨlámáne gɨ ro zɨ́yị ówo ledre gɨ sɨmɨ a, gɨ
zɨ́a, mɨólo a née 'dodo ịrị 'yị.

14

Owụ́ kábịṛịkị kɨ́ 'yị ené e

1 Zɨ́ma lúrúndíki Owụ́ kábịṛịkị kɨ́ tóro
do Landa Záyono kɨ́ 'yị ené e míya kịé'do
cị gbre doa eso álifu (144,000). 'Yị maáge
nɨyí mbá kɨ́ ịrịa kpá kɨ́ ịrị 'Bụa mɨékéne
sɨmɨ komoyé.
2 Zɨ́ma úwú kúrú 'yị kɨ́ ndịsị ngúndruné
komo ere káa zɨ́ mongụ́ vụrụ ní, kpá káa
zɨ́ nzagba ndịsị émbé ne ní. Gborụ éyị bɨ
máúwú ní nɨ káa zɨ́ 'yị ímí káṇgá e ndịsịní
tólo kófó ke'bị kɨ́ káṇgá ní.
3 Zɨ́ tụ́'dụ́ 'yị ga gére née ndịsịyé úku
mɨkánda ke'bị kófó ịrị Lomo kó'dụ́ kịtị
ngére kpá kó'dụ́ éyị trịdrị ga bɨ eso nda
kɨ́ mɨngburoko 'yị ga bɨ nɨyí mɨndịsịyé ore
ní. 'Yị bɨ útúásá ówo ke'bị née ní ndaá
dụụ́ 'yị ga bɨ míya kịé'do cị gbre doa eso
álifu (144,000) omoní go do sogo káṇgá ní.
4 Née 'yị ga bɨ otoomoní royé kɨ́ sómụ́
ledre eyé e mbá zɨ́ye ndịsịyé méngị dụụ́
ledre ga bɨ Owụ́ kábịṛịkị ili yée ní. Gɨ zɨ́a
i'bí roné do úyuné gɨ royé 'dí'bióyó umbu
bɨ kóo ayíní úyu a ye gɨ zɨ́ lúyú ledre eyé
ní, nɨyí nda go zɨ́ Lomo kɨ́ Owụ́ kábịṛịkị kɨ́
ledreyé owóowó.
5 Kémbị ṛanga owụ́ogụ gɨ tarayé wá,
nɨyí yị eyé go mbigí 'yị 'bɨ Lomo.

Maláyika e ota

6 Zɨ́ma lúrúndíki ngíti maláyika kɨ́ ịnyị
kɨ́ fúndúne komo ere. Nderé kɨ́ ótrụ́
bɨlámá ledre bɨ za fí ní zɨ́ kúfú 'yịma'dí e
kacɨ́ sị doyé kɨ́ tara eyé e mɨngúngúcua
do sogo káṇgá za mbá.
7 Ndịsị ótrụ́ a kɨ́dí, “Sée 'yịma'dí e za
mbá, ídísé óto úndru Lomo zɨ́se ndịsịsé
kófó ịrị a, gɨ zɨ́a sịndị kadra ené 'bɨ 'décị
ngbanga ogụ go. Ídísé mu óto úndru
Lomo zɨ́se ndịsịsé kófó ịrị a gɨ zɨ́a bɨ
otoogụ ere kɨ́ do sogo káṇgá kɨ́ ngbụrụ e
kɨ́ dokụ́'dụ ngbụrụ e mbá ne ní.”
8 Zɨ́ gbre maláyika ógụné gɨ do kacɨ́
ezené née ndịsịné úku ledre kɨ́dí, “Mongụ́
gara bɨ Babelóṇiya* ba ụkụ́ go, ụkụ́ go. Gɨ
zɨ́a tụ́'dụ́ ṛịkị sị do 'yị e mbá 'di'biní nda
yị eyé go bɨsinyí mɨméngị ledre ga bɨ sɨmɨ
mongụ́ gara máa née ní ní.”
9 Zɨ́ ota maláyika ógụné ndịsịné úku
ledre kɨ́dí, “Togụ́ 'yị e ṇguṇguní ledre 'bɨ
bangá sinyí née, zɨ́ye ndịsịyé óto úndru a,
zɨ́ ịrịa ídíne mɨékéne sɨmɨ komoyé togụ́
mbú ro sịlịye yá,
10 Lomo nɨ 'dó'do yée kɨ́ 'do'dó 'bɨ odụ a
ndaá ní, zɨ́ye ndúwúye kɨ́ngaya, zɨ́ye
ndịsịyé náná do soyé gɨ zɨ́ mɨówo pho'dụ
do komo Owụ́ Kábịṛịkị kɨ́ maláyika e.
11 Cika pho'dụ bɨ gɨ doyé ní ụkụ́ wá
nɨ ídí fú lá gụ́ndrụ. 'Yị ga bɨ ṇguṇguní
ledre 'bɨ bangá sinyí née, zɨ́ye ndịsịyé

* **14:8 14:8** Babelóṇiya: Gɨ do kacɨ́ sịndị kadra 'bɨ Nówa, zɨ́ 'yị e ó'bó mongụ́ 'dịcị mbíwu 'dága sɨmɨ Babelóṇiya, tɨ́ lá zɨ́ Lomo gírágá báyi yée gɨ ro zɨ́ye ndịsị ódro tụ́'dụ́ ṛịkị tara e. Nda gɨ do kacɨ́ tụ́'dụ́ sɨmɨbi e, zɨ́ mongụ́ ngére 'bɨ Babelóṇiya 'dí'bi Isɨréle e káa do owụ́kụlụ́ e sɨmɨ Babelóṇiya. Lurúní nda kóo Babelóṇiya káa zɨ́ mongụ́ gara bɨ ndịsị ịcị okó ro Lomo kɨ́ 'yị ené e ní. Ólo ledre gɨ roa sɨmɨ Dosị éyị e 10 kɨ́ Dániyele 1:1-2.

óto úndru a, zɨ ịrịa ídíne mɨékéne sɨmɨ komoyé togụ́ mbú ro sịlịye ní, 'do'dó eyé nɨ ídí kɨ́ ndụlụ kɨ́ kadra 'dowụ́nɨ́ royé wá.”
12 Káa zɨ́ bɨ goó kenée ní, 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Lomo go, nɨyí go mbigí 'yị ené e ní, kací kadra mbá, idínɨ́ ndịsị úwú kúrú Lomo zɨ́ye ndịsị tóroyé ngbúó tɨ́ káa do 'yị lódụ́ kací Yésụ.
13 Zɨ́ma úwú kúrú gɨ komo ere kɨ́dí, “Ídí éké ledre ba kɨ́dí tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá 'yị ga bɨ umbu nɨ 'dí'bi yée kɨ́ lódụ́ kací Yésụ oyónɨ́ sogoyé zɨ́a mbá wá ní, Lomo nɨ í'bí úndru zɨ́ye.”
Zɨ́ 'Dówụ́ Lomo úku ledre kɨ́dí, “Nɨ kenée ma'díi, nɨyí 'dówụ́ royé gɨ zɨ́ kụ́rụ́ zɨ́ bɨlámá mɨméngị ledre eyé 'dí'biógụ rokinyi zɨ́ye.”

Nduwú ro 'yị lúyú ledre e

14 Nda gɨ ore, zɨ́ma lúrúndíki bɨkenyị́ bụ́rụngụ́ kɨ́ 'yị doné “káa zɨ́ owụ́ 'bɨ 'yịma'dí ní.” Nɨ kenée kɨ́ tagíya gɨ sɨmɨ dábu doné, kɨ́ bɨkafa maku do sịlịne.
15 Zɨ́ ngíti maláyika ólụ́ógụné gɨ 'Dịcị 'bɨ Lomo ótrụ́ ledre zɨ́a kɨ́dí, “Sịndị́ kadra ogụ go gɨ ro zɨ́yị 'décị ngbanga 'yị e kɨ́ maku eyị́ née káa zɨ́ sịndị́ kadra ogụ ne zɨ́ mịngị́ yáká tónóne óṇgo kére gɨ yáká ní.”
16 Tɨ́ ma'díi, zɨ́a tónóne óṇgo kére ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ní mbá 'dá'ba.
17 Zɨ́ ngíti maláyika kpá ólụ́ógụné gɨ 'Dịcị 'bɨ Lomo komo ere kpá kɨ́ 'bɨ ené bɨkafa maku do sịlịne.
18 Nda gɨ ore, zɨ́ maláyika máa wo bɨ ndịsị lúrú bi kací pho'dụ kɨ́'dí bɨ ndịsịní 'dáná mbayi 'bɨ Lomo ní ólụ́ógụné ótrụ́ ledre zɨ́ maláyika bɨ kɨ́ bɨkafa maku do sịlịne ní kɨ́dí, “Ndéré mu zɨ́yị líkpí mɨáná kọ́ọ́ ga bɨ yáká kọ́ọ́ íri née mbá 'dá'ba gɨ zɨ́a sịndị́ kadra 'bɨ líkpí yée ogụ go.”
19 Zɨ́ maláyika née tɨ́ ịnyị ndéréne do sogo káṇgá, zɨ́a líkpí mɨáná kọ́ọ́ ga bɨ yáká kọ́ọ́ íri née mbá do léfe yée sɨmɨ tóvị́ do útru yée gɨ ro 'dódo mɨmbé'dekesị́ 'bɨ Lomo.
20 Zɨ́ maláyika née ịnyịyé kɨ́ lafúne e ụ́nzụ mɨáná kọ́ọ́ ga gére née mbá ólụ́ógụ kɨ́ye gɨ sɨmɨ yana gara 'dí sogo do ndịsịyé útru kánya yée. Zɨ́ sámayé ndịsị kúkúne bi kpúya káa zɨ́ mongụ́ ngbuṛu bɨ olụ́ mɨólụ́ ní.

15

Maláyika bɨ kɨ́ odụ nduwú ní

1 Zɨ́ma kpá lúrú ngíti lárá ledre komo ere. Maláyika e ịnyị doa gbre kɨ́ ṛịkị́ 'do'dó e ịnyị doa gbre kpá gɨ ro 'dó'do 'yị e kɨ́e. Togụ́ wo née mengịní royé go yá, zɨ́ mɨmbé'de Lomo nda ịdrịne.
2 Málúrú éyị́ kɨ́ ṛịrí káa zɨ́ do mɨkavu kɨ́ mɨndící pho'dụ ní gɨ gbála. 'Yị ga bɨ mɨtóroyé kó'dụ́ mɨkavu née íri, nɨyí 'yị ga bɨ romoní komo bangá sinyí née kɨ́ lịlịa nda kɨ́ námba bɨ ndịsị 'dódo ịrị bangá sinyí née ní ní. Nɨyí kenée kɨ́ kụ'dụ́ bɨ Lomo i'bí zɨ́ye ní do sịlịye.
3 Ndịsịní úku ke'bị ga bɨ kóo Mụ́sa 'yị 'bɨ moko 'bɨ Lomo ndịsị kóo úku yée 'desị́, kpá kɨ́ kófó ịrị Owụ́ kábịṛịkị kɨ́dí,
“Ngére Lomo, áyí 'yị roko'bụ,
ndịsị méngị mbá mɨnbguroko ledre e.
Kací kadra mbá, ndịsị méngị ledre ga bɨ utúasání mɨútúásá ní, gɨ zɨ́a áyí yị́ eyị́ 'yị méngị ma'díi, gɨ zɨ́ kéyị née,
áyí Ngére 'bɨ kúfú 'yịma'dí e mbá.
4 Ngére Lomo, ambi utúasá ndịsị óto úndruyị́,
kɨ́ ndịsị kófó ịrịyị́ wá ní ne?
Áyí dụ́ụ́ yị́ị 'yị bɨ lúyú ledre ndaá roa wá ní.
Zée 'yịma'dí e do sogo káṇgá za mbá,
azé ndịsị kófó ịrịyị́
gɨ zɨ́a owozé go kɨ́dí ndịsị méngị dụ́ụ́ bɨlámá ledre e.”
5 Gɨ do kací a née, zɨ́ma kpá lúrúndíki ngíti ledre kpị́ komo ere. Née kụ́tụ́ bɨ yemení káa do lịlị 'Dịcị 'bɨ Lomo ní, likpíní mbotụ a go fúó.
6 Zɨ́ma lúrúndíki maláyika e ịnyị doa gbre yemení yée gɨ ro 'dí'biógụ 'do'dó do 'yịma'dí e do sogo káṇgá kɨ́ ólụ́ógụ gɨ do mbotụ bɨ likpíní née gɨrí. Esịní royé mbá bɨkenyị́ bongó, zɨ́ye ódó royé ká'dá bɨ yemení gɨ sɨmɨ dábu ní.
7 Zɨ́ ngúru éyị́ trịdrị ga bɨ eso ní, 'dí'bi kó'do e ga bɨ gɨ sɨmɨ dábu ịnyị doa gbre

14:14 14:14 Dániyele 7:13

(7) mbá kɨ́ 'do'dó e sɨmɨyé ní í'bí yée zɨ́ maláyika ga bɨ ịnyị doa gbre (7) née. Ga gére née bɨsinyí ledre ga bɨ Lomo bɨ nɨ trịdrị za fí ili 'dó'do 'yịma'dí e kɨ́e ní.
8 Zɨ́ cika mongụ́ roko'bụ 'bɨ Lomo ídíne 'dịcị́ íri kụụ. 'Yị utúasá ndéré ólụ́ne íri wá, 'búó togụ́ maláyika ga bɨ ịnyị doa gbre née mengịonzónɨ́ moko eyé go.

16

Kó'do 'do'dó e ịnyị doa gbre

1 Gɨ do kacɨ́ ledre née ní, zíma úwú kúrú 'yị kɨ́ úku ledre gɨ 'Dịcị́ 'bɨ Lomo gɨrí zɨ́ maláyika ga bɨ ịnyị doa gbre (7) née kɨ́dí, "Ndérésé mu léfe 'do'dó ga gére née do 'yịma'dí e do sogo káṇgá."
2 Zɨ́ mɨzefị maláyika ịnyịné ndéréne léfe 'bɨ ené 'do'dó do sogo káṇgá. Zɨ́ éyị́ ko'bo e ndịsị óto royé ro 'yị ga bɨ lịlịnɨ́ lịlị bangá sinyí royé zɨ́ye ndịsị óto úndrua ní.
3 Zɨ́ ngíti a ndéréne léfe 'bɨ ené sɨmɨ mɨkavu. Zɨ́ komo iní óyóló'bó roné káa zɨ́ sáma umbu 'yị ní, zɨ́ éyị́ trịdrị ga bɨ sɨmɨ iní máa née úyuyé mbá.
4 Zɨ́ otayé (3) ndéré léfe 'bɨ ené sɨmɨ ngbuṛu e kɨ́ dokụ́'dụ ngbuṛu e mbá. Zɨ́ komo iní ga gére née óyóló'bó royé kpá mbá káa zɨ́ sáma ní.
5 Zɨ́ maláyika bɨ kɨ́ roko'bụ 'bɨ do iní ní úku ledre kɨ́dí,
"Áyí yị́ eyị́ kóo kú bo,
áyí ídí fú lá bo.
Ndá 'bɨ eyị́ 'yị lúyú ledre wá.
Utúasá mɨútúásá zɨ́yị
kása 'do'dó ro 'yị e káa zɨ́ née.
6 Ufunɨ́ kóo tụ́'dụ́ 'yị eyị́ ga bɨ kóo ṇguṇgunɨ́ ledre eyị́ ní kɨ́ nébị eyị́ e.
Méngị go bɨlámáne, zɨ́yị óyóló'bó iní káa do sáma zɨ́ye ndịsịyé éwé a. Née ledre bɨ iliní ní utúasá go kpịnị kɨ́ye."
7 Zíma úwú kúrú 'yị gɨ sị́ mbayi 'bɨ Lomo gɨrí kɨ́dí,
"Ma'díi, Ngére Lomo, roko'bụyị́ ofụ go,
mɨ'décị ngbanga eyị́ nɨ mɨútúásáne."
8 Zɨ́ eso (4) maláyika née léfe 'bɨ ené komo kadra. Zɨ́ 'yị e ndịsị áṛáye gɨ zía káa zɨ́ pho'dụ ní.
9 Zɨ́ 'yị e ndịsị áṛáye gɨ zɨ́ pho'dụ kadra bɨsinyíne, iliní eyé nda oyólo'bó mɨmbé'deyé zɨ́ye ṇgúṇgu ledre 'bɨ Lomo wá, iliní eyé zɨ́ye mbófo Lomo wá. Ndịsịní nda yị́ eyé úku sínyi ledre kɨ́ mɨmbé'de késị́ zɨ́ Lomo bɨ nɨ kɨ́ roko'bụ 'bɨ ụ́cụómo 'do'dó née ní ní.
10 Zɨ́ ịnyị maláyika léfe 'bɨ ené mbá do kịtị ngére 'bɨ bangá sinyí, zɨ́ mɨtụlụrụ útúne sɨmɨ bi bɨ nɨ doa káa do ngére ní mbá. Zɨ́ 'yị ené ndịsịyé náná do soyé gɨ zɨ́ éyị́ mɨówo.
11 Gɨ zɨ́ bɨsinyí éyị́ mɨówo bɨ royé gɨ zɨ́ éyị́ ko'bo ní, zɨ́ye ndịsịyé úku bɨsinyí ledre gɨ do bi Lomo bɨ nɨ Ngére 'bɨ komo ere ní. Zɨ́ye kpá fú ndịsị eyé nda méngị bɨsinyí ledre e.
12 Zɨ́ ịnyị doa kéṛị́ (6) maláyika léfe 'bɨ ené sɨmɨ mongụ́ ngbuṛu bɨ kɨ́ ịrịné Efaráta ní, zɨ́ mongụ́ ngbuṛu née ndụ́kụ́ne gɨ ro yéme mɨsi'di zɨ́ ngére ga bɨ 'dí gbére ní.
13 Zíma lúrúndíki bɨcayi lomo e ota (3) káa zɨ́ mbó'dó e ní. Ngíti a olụ́ogụ 'bɨ ené gɨ ku mongụ́ kámá, ngíti a olụ́ogụ 'bɨ ené gɨ ku bangá sinyí, zɨ́ ngíti a ólụ́ógụ 'bɨ ené gɨ ku nébị bɨ 'yị ṛanga ní.
14 Bɨcayi lomo ga bɨ ota née nɨyí kɨ́ roko'bụyé gɨ ro méngị ledre ga bɨ kɨ́ roko'bụyé ní kɨ́e. Ịnyịní ndéré zɨ́ ngére 'bɨ káṇgá e mɨngúngúcua yéme ledre kéye gɨ ro asikíri e gɨ ro zɨ́ye ídíye nzíyiyé ịcị́ okó sɨmɨ bɨ Lomo bɨ roko'bụa ofụ go ili go 'décị ngbanga ní.
15 "Mɨndá'baógụmá, nɨ lịyị 'yị e mbá mɨlịyị. Yée ga bɨ nɨyí ndịsị kɨ́ komoyé kacíma ní, Lomo nɨ í'bí úndru zɨ́ye. Yée ga bɨ ndịsịní yị́ eyé sɨkala ní, dukuwu nɨ méngị yée gbála káa zɨ́ éyị́ bɨ ndịsịní ngịṛá do nyárá bi ní."
16 Zɨ́ye yóko ngére e mbá do bi bɨ ndịsịní ndolo a kɨ́ tara Ébere e, Aram-agédo ní.
17 Zɨ́ ịnyị doa gbre (7) maláyika léfe 'bɨ ené kụụ sɨmɨ síli 'dága. Zɨ́ kúrú 'yị ówụ́ne gɨ 'dịcị́ 'bɨ Lomo gɨrí kɨ́dí, "Utúasá go."
18 Zɨ́ zangba 'bɨ́lé'bené, zía ndịsị émbéne, zɨ́ bɨsinyí kị'dị káṇgá ídíne 'dá'dá a ndaá aka kenée kú wá.
19 Gɨ zɨ́ kị'dị káṇgá née ní, zɨ́ mongụ́ gara bɨ Babelónịya ní ndụ́rụ ífi sɨmɨné

za 'dényé ota. Zí gara 'bɨ kúfú ngíti géyị 'yị e kpá ndụ́rụné. Ledre lúyú ledre bɨ 'yị 'bɨ Babelóṇiya lịgị Lomo wá, 'do'do yée bɨsinyíne gɨ zí sɨmɨkesḭ.
20 Zí mɨngburoko cúkú e kpá kí mɨngburoko landa e lélḭye za mbá gɨ zí mongụ́ roko'bụ bɨ 'bɨ Lomo ní.
21 Zí mɨngburoko 'dófḭ e káa zí mɨsɨsɨlekpe tutú e owóowó kíngaya ní ndḭsịyé útúkánya 'yịma'dí e. Zí 'yị ga bɨ uyuní aka wá ní ndḭsịyé úku sínyi ledre zí Lomo gɨ zí 'do'dó bɨ i'bíogụ doyé ní.

17

Kára kí bangá sinyí

1 Zí ngúru maláyika ga bɨ ịnyị doa gbre (7), wo bɨ lefe bɨsinyí éyḭ gɨ sɨmɨ kó'do ené ní ógụné úku ledre zíma kídí, "Ógụ mu zíma 'dódo 'do'dó bɨ Lomo ili 'dó'do kẹ́ṛé kára 'yị gámá kací ya'dá e* bɨ ndịsị ndḭsị do tụ́'dụ́ iní e ní zíyị.
2 Kára née ngére ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ní ndịsịní go mbá kíe káa do kára. Mɨméngị ledre ené 'yị e ndịsịní nda kóyó gɨ zía mɨkóyó."
3 Sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo, zí maláyika bɨ gáa née 'dí'bi máa ndéré kíma gbála sɨmɨ súwú. Zíma lúrú kára née ekḭ ndịsị go gá do bɨkesḭ bangá sinyí.† Bangá sinyí máa née nɨ kí doné 'dényé ịnyị doa gbre (7) kpá kí ngịríne e sokó (10). Ekéní kese bɨ ndḭsị úku Lomo kíe ní go roa yeré.
4 Kára née esị roné bɨlámá bɨkesḭ bongó, do kpá íngí ngíti géyị éyḭ ga bɨ yemení gɨ sɨmɨ dábu kí tutú ga bɨ ṛịríní mɨṛíṛí ní roné. Zía 'dí'bi kó'do bɨ yemení gɨ sɨmɨ dábu ní do sḭlḭne. Kó'do máa née nɨ 'bé kí bɨsinyí ledre ga bɨ 'bɨ Satána ní, kpá kí 'bɨ kára máa née sɨmɨné.
5 Mɨéké ledre nɨ sɨmɨ komoa kídí,
BABELÓṆIYA BɨMONGỤ́ GARA NÍ,
NɨMBÁGÁ ṚḬKḬ BɨSINYÍ MɨMÉNGỊ
LEDRE E DO SOGO KÁṆGÁ.
6 Mááyí úku a máyá kára née ufu tụ́'dụ́ 'yị ga bɨ 'yị lódụ́ kací Yésụ ní go, koyó nda gɨ zí sámayé go mɨkóyó.

Sɨmɨ bɨ málúrú wo ní, zí bi sínyíne romá gɨ zía gbála.
7 Zí maláyika née úku ledre zíma kídí, "Bi sinyí royḭ gɨ zí ledre 'bɨ kára née kenée gɨ ro 'dí? Mááyí 'dódo bɨsinyí mɨméngị ledre 'bɨ kára née, kpá kí 'bɨ bangá sinyí bɨ kí doné ịnyị doa gbre kí ngịríne sokó bɨ kára máa née ndịsị ndḭsị doa ní zíyị.
8 Bangá sinyí née nɨ kóo trịdrị, bɨ ba ní, ndaá lolụ wá. Sịndḭ kadra nɨ go gbóo do úru wo gɨ sɨmɨ mongụ́ gu bɨ kóo 'dụtụní wo sɨmɨ a ní do nda kpá úfu ándá wo zía úyuné bɨsinyí umbu. 'Yị ga bɨ ịṛịyé ndaá mɨékéne sɨmɨ bụ́kụ 'bɨ trịdrị bɨ kóo nɨ goó mɨyémeómoné 'desḭ 'dá'dá do sogo káṇgá ba ndaá aka wá ní, tarayé nɨ ḭdṛḭ mbá mɨḭdṛḭ kí lúrú bangá sinyí née trịdrị.
9 "Ídí ówo'dí'bi ini ledre gɨ sɨmɨ ledre 'bɨ bangá sinyí née. Doa ga bɨ ịnyị doa gbre (7) née, 'dodo bi ekḭekḭ ga bɨ ịnyị doa gbre bɨ kára née ndịsị doyé ní.
10 'Dodo ledre kpá gɨ ro ngére e ịnyị doa gbre (7). Yée ga bɨ ịnyị ní uyuní go mbá. Ịnyị doa kẹ́ṛíye (6) nɨ aka bo. Ngítíye bɨ kḭé'do ní ogụ aka wá. Togụ́ ogụ go yá, nɨ ndḭsị lá ca, zía úyuné.
11 Bangá sinyí née nɨ kóo 'dá'dá ngére, bɨ ba ní ndaá aka lolụ ngére wá. Nɨ kóo ngúru ngére ga bɨ ịnyị doa gbre (7) ní. Nɨ ógụ ídíne káa zí ịnyị doa ota (8) ngére ní. Zí Lomo nda úfu wo geré 'dá'ba za fí sɨmɨ bɨ sịndḭ kadra ogụ go ní.
12 "Ngịṛí ga bɨ lúrú yée sokó (10) née, née mɨngburoko ngére e sokó tonóní aka moko eyé wá. Nɨyí karanée tónó moko ndro kí bangá sinyí née, tí lá kacíye akpa kíe wá.
13 Mɨméngị ledre eyé nɨ za mbá kḭé'do, zíye ndḭsịyé í'bí cóngóro kí roko'bụ bɨ zíye ní zí bangá bɨsinyí née.
14 Nɨyí ḭcḭ okó ro Owụ́ kábịṛḭkị, zía rómo komoyé gɨ zía nɨ Ngére 'bɨ ngére e za

* **17:1 17:1** Kẹ́ṛé kára 'yị gámá kací ya'dá e: Ngíti géyị ndịsịní kpá ndólo wo mongụ́ gara Babelóṇiya ngíti géyị kí'dí bɨ nɨyí go ódro gɨ ro mongụ́ gara Babelóṇiya ní, ndịsịní ódro née gɨ roa. † **17:3 17:3** Bɨkesḭ bangá sinyí: Bangá sinyí bɨ kí doné 'dényé ịnyị doa gbre kí ngịríne e sokó ba, nɨ mɨzefḭ bangá sinyí bɨ olụ́ogụ gɨ sɨmɨ mɨkavu ní. Lúrú 'Dódoógụ 13:1.

mbá. 'Yị lódụ́ kacíga nɨyí mɨgéléye gɨ zía
bɨ i'bíní royé ndịsị lódụ́ wo ní.”
15 Maláyika née ya zíma ní, “Mongụ́
iní bɨ lúrú kára née ndịsị ndịsị doa ní,
née ṛịkị́ sị́ do 'yịma'dí e kí tara eyé e
mɨngúngúcua.
16 Bangá sinyí bɨ kí ngịríne sokó (10)
née nɨ karanée sógó bɨsinyí kára née.
Nɨyí karanée 'dódo wo zíye í'díógụ bongó
ené gɨ roa do ótoómo wo wọróne. Zíye
ánu wo, zíye 'dí'bi ngítí a do ụ́cụ a bu ku
pho'dụ.
17 Lomo yeme ledre née kenée ne gɨ
ro zí mɨngburoko ngére ga gére née óto
sómụ́ ledre eyé kịé'do zíye í'bí roko'bụ
bɨ zíye ní zí bangá sinyí née gɨ ro zía
ídíne ngére 'búó togụ́ ledre bɨ Lomo uku
ní mengị roné go.
18 Kára bɨ lúrú wo née, nɨ go káa zí
mongụ́ gara bɨ ngére ené nɨ kí roko'bụné
do lafúne ngére e do sogo káṇgá mbá ní.”

18

Mɨútú gara Babelóṇiya

1 Gɨ do kací ledre née ní, zíma lúrúndíki
ngíti maláyika kí ógụ gɨ komo ere. Nɨ kí
mongụ́ roko'bụné, zí bi óṇgóne do sogo
káṇgá wé gɨ zí roko'bụa née.
2 Zía ótrụ́ ledre 'dága kídí,
“Utú go, mongụ́ gara Babelóṇiya utú go.
Nɨ nda go 'be 'bɨ ṛịkị́ dokéké e mbá,
solụ́ ku'dú e kpá kí ngíti géyị bɨcayi
lomo e nɨyí ógụ óto 'be 'bɨ eyé nda
sɨmɨ a ye.
3 Ṛịkị́ sị́ do 'yịma'dí e mbá koyóní go
mɨkóyó,
koyóní gɨ zí bɨsinyí mɨméngị ledre 'bɨ
kára née.
Mɨngburoko ngére ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá
ní 'di'biní go mbá bɨsinyí mɨméngị
ledre ené,
gɨ zí bɨsinyí 'dódo ledre 'bɨ kára née,
zí tụ́'dụ́ 'yị úgúóyó éyị́ e ídíye kí
tụ́'dụ́ éyị́ e zíye kíngaya.”
4 Zíma kpá úwú ngíti kúrú gɨ komo ere
kídí,
“Sée 'yị amá e, ídísé ólụ́ógụ gɨ sɨmɨ Ba-
belóṇiya 'dá'ba,
káa bɨ ásé 'dí'bi bɨsinyí mɨméngị
ledre ené,
do 'dó'do kótrụ sée ndro kéye ke.
5 Bɨsinyí mɨméngị ledre 'bɨ Babelóṇiya nɨ
go mɨówoné gị komo ere,
Lomo owoyeme lúyú ledre ené e go
bɨlámáne.
6 Ídísé méngịlúgu zía kpá ledre bɨ mengị
zíse ní,
zíse 'dó'do wo bɨsinyíne káa zí bɨ
'do'do sée ní.
Idí ndúwú káa zí bɨ nduwu sée ní.
7 Ídísé 'dó'do wo zía ndịsịné íni ini gɨ zí éyị́
mɨówo útúásáne kpịnị kí mongụ́
rokinyi bɨ kóo nɨ sɨmɨ a ní.
Ndịsị ịlị́ kíngaya zía ndịsịné úku ledre
kídí,
‘Máayí yị́ amá káa zí me'be mongụ́ ngére
ní, mándá 'bɨ amá 'yị lerị́ káa zí
kára umbu wá,
éyị́ bɨ máayí ndịsị íni ini gɨ roa ní
ndaá.’
8 Kadra kịé'do ledre ga ba nɨyí ógụ zía,
umbu, ini kí 'bú nɨyí ógụ zía.
Nɨ áṛáónzó roné za mbá,
Ngére Lomo, 'yị roko'bụ nɨ 'décị
ngbanga roa ne.
9 “Ngére ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá 'di'biní
bɨsinyí méngị ledre 'bɨ Babelóṇiya zíye
ídíye kí rokinyi gɨ roa ní, sɨmɨ bɨ nɨyí lúrú
cika pho'dụ gɨ doa gụ́ndrụ ní geré zíye
útúye ndịsị íni wo.
10 Zí mongụ́ ngịrị útúne sɨmɨyé, zíye
ngásá tóroyé gbála ndịsị ndịsị ótrụ́ kása
ini kí ledre kídí,
“ ‘Bɨ káa laká nduwú 'di, áko Babelóṇiya,
áyí tí go ụ́kụ́ do komozé ba,
lá sɨmɨ owụ́ sịndị́ kadra cúku'dée ba ke.’
11 “Zí 'yị úgúóyó éyị́ e kpá ndịsịyé íni
ini gɨ zía 'yị úgú éyị́ eyé e nɨyí go úyuónzó
royé.
12 'Yị bɨ nɨ úgú éyị́ eyé ga bɨ dábu e,
mɨṛíṛịṛí késị́ e, tutú ga bɨ kí lámá royé ní,
bongó ga bɨ kí lámá royé ní, kágá ga bɨ
kí ndonyoyé ní, bɨlámá éyị́ ga bɨ yemení
yée gɨ sɨmɨ kágá kí so ki'di ní, kpá kí
bɨlámá éyị́ ga bɨ yemení yée gɨ sɨmɨ késị́ e
kí tutú e ní ndaá.
13 Gba sụ'bụ́ mɨndonyo, kí kágá
mɨndonyo e, kí kágá ụkụ́, le'yị́ e, sụ'bụ́ e,
tụdụ e, kére e, ịtị́ e, kábịṛịkị e, usáni e,
arabíya ga bɨ bangá ndịsịní lála yée ye

ní, owụ́kụlụ́ e, kpá kɨ́ 'yị ga bɨ nɨyí bo ní 'yị úgú ndaá.
14 “Zɨ́ 'yị úgúóyó éyḭ e ndḭsḭyé íni ini kɨ́ mbụ́mbụ́dụ́ wáwá, wáwá, kɨ́ úku ledre kɨ́dí, ‘Sée 'yị 'bɨ Babelónḭya e, née kenée laká lerḭ 'di. Mbágá éyḭ ga bɨ kóo zɨ́se ba ndụkụ́nɨ́ gɨ zɨ́se go mbá, nda'baogụnɨ́ lolụ wá.’
15 “Zɨ́ 'yị ga bɨ ndḭsḭnɨ́ úgúóyó éyḭ ga gére née zɨ́ye ndḭsḭ ndíki tụ́'dụ́ késḭ e ní ídíye kɨ́ ngḭrḭ royé. Do ngásá tóroyé gbála íni kása ini gɨ zɨ́ ngḭrḭ ledre bɨ nɨ ndḭsḭ méngḭ roné ní.
16 Zɨ́ye ndḭsḭyé mbụ́mbụ́dụ́ wáwá wáwá kɨ́ úku ledre kɨ́dí,
“ ‘Bɨ káa lerḭ 'di, Babelónḭya mongụ́ gara,
tụ́'dụ́ éyḭ ga bɨ kóo zɨ́yḭ kɨ́ ledreyé owóowó káa zɨ́ ledre dábu e, késḭ e,
kɨ́ tutú ga bɨ ṛḭṛíní mɨṛḭṛí ní ndaní lolụ mbá wá.
17 Káa zɨ́ ledre izi ní, tụ́'dụ́ éyḭ ga bɨ kóo sɨmɨ Babelónḭya ba ndụkụ́nɨ́ go mbá.’
“Zɨ́ 'yị lála kụṛúngba e, kpá kɨ́ 'yị máa yée ga bɨ ndḭsḭnɨ́ gámá kɨ́ kụṛúngba maáge ní, kpá kɨ́ yée ga bɨ ndḭsḭnɨ́ méngḭ moko sɨmɨ ini ní, ḭnyḭyé ngásá tóroyé gbála ndḭsḭ lúrúkása bi íri.
18 Sɨmɨ bɨ lurúnɨ́ cika pho'dụ gɨ do Babelónḭya gụ́ndrụ káa zɨ́ cika ṛḭndḭ ní, zɨ́ye ndḭsḭyé mbụ́mbụ́dụ́ kɨ́ úku ledre kɨ́dí, ‘Ngíti mongụ́ gara bɨ zɨ́a rómoné gɨ do wo bɨ nɨ go áṛáónzó roné ba ndaá.’
19 Zɨ́ye ndḭsḭyé íni ini kɨ́ mbụ́mbụ́dụ́ kɨ́ léfe káṇgá kɨ́ mbụkụ sɨmɨ doyé, kɨ́ úku ledre kɨ́dí,
“ ‘Bɨ káa lerḭ 'di, Babelónḭya ụkụ́ go.
'Yị ga bɨ za mbá ndḭsḭnɨ́ gámá kacɨ́ komo ngbuṛu ní,
nɨyí kóo go mbá kɨ́ éyḭ e zɨ́ye gɨ zɨ́a.
Káa zɨ́ ledre izi ní, éyḭ ga gére née ụkụ́nɨ́ go mbá.
20 Sée 'yị 'bɨ komo ere e, ídísé ídí kɨ́ rokinyi.
'Yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní, 'yḭmɨkása e kɨ́ nébḭ e mbá, ídísé ídí kɨ́ rokinyi,
Gɨ zɨ́a Lomo 'do'do Babelónḭya go gɨ zɨ́ bɨsinyí ledre ga bɨ mengḭ sée kɨ́e ní.’ ”
21 Zɨ́ maláyika bɨ kɨ́ mongụ́ roko'bụné ní 'dí'bi mongụ́ tutú káa zɨ́ 'bɨ ụ́sụ éyḭ ní, ụ́cụ a bu sɨmɨ mongụ́ iní zɨ́a úku ledre kɨ́dí,
“Kɨ́ mɨmbé'dekesḭ,
Lomo nɨ ụ́cụóyó mongụ́ gara ga bɨ Babelónḭya ní kenée,
utúasá ndá'baógụ ídíne lolụ káa zɨ́ wo bɨ 'dá'dá ní wá.
22 Do 'yị úku ke'bḭ e kɨ́ kụ'dụ́, kɨ́ káṇgá,
utúasánɨ́ lolụ úwú a íri wá.
'Yị 'bɨ moko 'bɨ 'yị úgúóyó éyḭ e,
utúasá lolụ ídí íri wá.
Utúasánɨ́ lolụ úwú gboṛụ tutú kɨ́ ụ́sụ éyḭ ówụ́ íri wá.
23 Bimɨóṇgó utúasá lolụ ídí íri wá.
Kúrú o'do kɨ́ mɨkánda me'bené
utúasá lolụ ówụ́ sɨmɨ gara née íri wá.
'Yị ga bɨ kóo ndḭsḭnɨ́ úgúóyó éyḭ e ore ní nɨyí kóo ye kɨ́ roko'bụyé.
Londonɨ́ ṛḭkḭ sḭ do 'yḭma'dí e go zɨ́ye 'dí'bióyó komoyé gɨ ro Lomo.
24 'Yị ga bɨ 'bɨ Babelónḭya ní ndḭsḭnɨ́ kóo go úfu nébḭ e kɨ́ 'yị ga bɨ 'bɨ Lomo ní
kpá kɨ́ ngíti géyḭ do sogo káṇgá.”

19

Mbófo éyḭ zɨ́ Lomo

1 Gɨ do kacɨ́ a née, zɨ́ma úwú kúrú tụ́'dụ́ 'yị e komo ere kɨ́ úku ledre kɨ́dí,
“Idízé mbófo Lomo.
Gɨ zɨ́a nɨ kɨ́ roko'bụ 'bɨ yómo 'yị e zɨ́ne. Roko'bụ gɨ ro ledre e mbá nɨ zɨ́a.
2 Idízé mbófo wo gɨ zɨ́a ndḭsḭ 'décḭyéme ngbanga.
Gɨ zɨ́a nɨ bɨlámá ngére, owoofụ kacɨ́ 'décḭ ngbanga go.
'Decḭ ngbanga mongụ́ gara bɨ ndḭsḭ sínyiónzó 'yị e ní go.
Idízé mbófo wo gɨ zɨ́a 'do'do mongụ́ gara née go gɨ ro 'yị ené ga bɨ ufunɨ́ yée sɨmɨ a íri ní.”
3 Zɨ́ye kpá úku ándá ledre kɨ́dí,
“Idízé mbófo Lomo
gɨ zɨ́a cika bɨ gɨ sɨmɨ Babelónḭya ní ụkụ́ wá.”
4 Zɨ́ mɨngburoko 'yị ga bɨ cḭ́kéṛḭ́ a doa eso (24) kpá kɨ́ éyḭ trḭdrḭ ga bɨ eso (4) ní mbá útúye do ngụ́ṛụ́ sḭndḭye bi óto úndru

Lomo do kịtị Ngére ené. Do ịnyịyé mbá
ṇgúṇgu a kídí,
“Idí kenée, Mbófo éyị́ zí Lomo.”
5 Zí kúrú 'yị́ ówụ́ne gɨ kó'dụ́ kịtị ngére
gɨrí kídí,
“Ídísé í'bí mbófo éyị́ zí Lomo,
sée 'yị kasa ené e
ga bɨ ndịsịsé óto úndru a ní,
mɨngburokoyé kí mɨnzéréye mbá.”
6 Zíma úwú kúrú kí ngúndru káa zí
kúrú tụ́'dụ́ 'yị e ní, kpá káa zí gbọrụ
mongụ́ vụrụ ní, nda kpá káa zí nzagba
embéne ní kídí,
“Mbófo éyị́ zí Lomo.
Lomo bɨ kí mongụ́ roko'bụné ní nɨ
goó ne Ngére ezé.
7 Idízé ídí kí mongụ́ rokinyi,
zíze ndịsịzé óto úndrua.
Sịndị́ kadra 'bɨ ófụ́ ro 'bɨ Owụ́ Kábịṛịkị nɨ
go ógụ.
Me'bea* yeme roné go nzíyiné.
8 I'bíní bɨlámá mɨkánda bɨkenyị́ bongó go
zía ésị a roné.”
Bɨkenyị́ bongó née ini ledre gɨ sɨmɨ a kídí
bɨlámá mɨméngị ledre 'bɨ mbigí 'yị ga bɨ
'bɨ Lomo ní.
9 Zí maláyika úku ledre zíma kídí, “Ídí
éké ledre ga gére née mɨéké, ‘Lomo nɨ í'bí
úndru zí 'yị ga bɨ ogụní sɨmɨ ayímbi 'bɨ
ófụ ro 'bɨ Owụ́ Kábịṛịkị ní.’ ” Zí maláyika
née kpá úku ándá ledre kídí, “Ledre ga bɨ
Lomo uku yée née nɨyí mbá ma'díi.”
10 Zíma útúma bi óto úndrua. Zía úku
ledre zíma kídí, “Ndá óto úndrumá wá,
gɨ zía mándịsị méngị 'bɨ amá kpá moko
zí Lomo, káa zíyị kpá káa zí ngíti géyị
lúnduzé e kí lémịzé e yée ga bɨ ndịsịní
úku ledre Yésụ zí 'yị e ní. Ídí óto úndru
Lomo gɨ zía 'yị bɨ ndịsị úku ledre gɨ ro
Yésụ zí 'yị e ní, nɨ kí 'Dówụ́ Lomo sɨmɨné.”

'Yị do bɨkenyị́ Usáni

11 Zíma lúrú ere likpí roné go fúó,
bɨkenyị́ usáni, nɨ go tóro kó'dụ́ma kenée.
'Yị bɨ ndịsị doa ní ndolonɨ́ wo, Bɨlámá 'yị
kpá 'Yị méngị ma'díi. Nɨ 'yị 'décị yéme
ngbanga kpá 'yị méngị yéme okó.
12 Kụrụ'bụ komoa ésị́ 'duo pho'dụ,
zía ésị tagíya e ro doné, zí ịrị ídíne
mɨékéótoné roa. 'Yị ówo'dí'bi ini ledre gɨ
sɨmɨ ịrị máa née ndaá, owo yị́ ené dụ́ụ́ ne.
13 Esị roné bongó bɨ pha'daní sɨmɨ sáma
ní, ịrịa nɨ, “Kúrú Lomo.”
14 Zí tụ́'dụ́ asikíri ga bɨ komo ere ní
útúye do kací a, esịní royé kpá mbá
bɨlámá bɨkenyị́ bongó, do ékịye kpá mbá
do bɨkenyị́ usáni.
15 Odro bɨ olụ́ogụ gɨ kua ní nɨ káa
zí bɨkafu maku bɨ gɨ ro úfu ṛịkị́ sị́ do
'yịma'dí e kíe ní. “Nɨ ídí Ngére do ṛịkị́ sị́
do 'yịma'dí e kí mongụ́ roko'bụné káa zí
késị́.” Zía 'dódo sɨmɨkesị́ 'bɨ Ngére Lomo
bɨ royé gɨ zí bɨsinyí mɨméngị ledre eyé ní
zíye. Nɨ ndịsị 'dítí kánya yée káa zí 'yị
'dití kanya mɨáná kọ́ṛó ní.
16 Bongó bɨ esị roné ní, mɨéké ledre nɨ
roa kídí,
“BA NGÉRE 'BɨI ngére e ZA MBÁ.”
17 Zíma lúrú maláyika kí tóroné do
kadra, zía ótrụ́ ledre zí solụ́ ga bɨ ndịsịní
ịnyị sɨmɨ síli ní kídí, “Ógụsé mu sɨmɨ
mongụ́ ayímbi bɨ Lomo yeme zíse ní.
18 Ógụsé mu ánu umbu ngére e kí
umbu manda 'bɨ asikíri e, umbu 'yị ga
bɨ kí roko'bụ zíye ní, umbu usáni e kí 'yị
ngásá kíye, umbu 'yị e mbá, yée ga bɨ kí
ro doyé, kí owụ́kụlụ́ e mɨngburoko 'yị e kí
mɨnzéréye e mbá.”
19 Zíma lúrúndíki bangá sinyí kí ngíti
géyị ngére ga bɨ 'bɨ do sogo káṇgá ní kí
asikíri eyé e, yokoní royé go, nzíyiyé gɨ ro
útú kí okó do 'yị bɨ do usáni ní kí asikíri
ené e.
20 Do 'dí'bingéṛị bangá bɨsinyí kí nébị
bɨ 'yị ṛanga ní. Née nébị bɨ ndịsị méngị
mɨngburoko ledre e do bi kací bangá sinyí
née gɨ ro lóndo 'yị ga bɨ kí lịlị bangá sinyí
née royé ní zíye óto úndru lịlị a. Ụcụní
yée go gbrengárá sɨmɨ mongụ́ pho'dụ bɨ
ngárá ịlị́ kú wá ní.
21 Ufuní 'bɨ eyé ngíti géyị kí mongụ́
maku bɨ ndịsị ólụ́ógụ gɨ ku 'yị bɨ do
bɨkenyị́ usáni ní. Zí solụ́ e ógụyé sụụ ndịsị
ánu umbu e gɨ bi.

* **19:7 19:7** Me'be Kírésịto: Kára bɨ ona ba toro do bi kací 'yị ga bɨ ṇguṇguní ledre 'bɨ Yésụ go ní. **19:15 19:15** Ke'bị 'bɨ Dawídi e 2:9

20

Simibi e álifu

1 Zíma lúrúndíki maláyika kí ógụné gi komo ere, ni kí mafutáa 'bi mbotụ mongụ́ gu kpá kí mongụ́ ká'dá kési do sịlịne.
2 Zía 'dí'bingéṛị mongụ́ kámá bi kpá Satána ní do ódó wo kí ká'dá kési née ngịṛị zía ndịsịné kíe roné kí simibi e álifu.
3 Do ụ́cụ wo simi mongụ́ gu, do 'dụ́tụ mbotụ gu née kací a ngbụ́rụ́ káa bi ni fú ndịsị lóndo 'yị e ke. 'Búó togụ́ simibi bi álifu (1,000) ní ụkụ́ go, do nda líkpí mbotụ kací a kí owụ́ sịlị cúku'dée.
4 Zíma lúrúndíki 'yị ga bi i'bíní roko'bụ zíye gi ro 'décị ngbanga ní kí ndịsị do kịtị ngére. Zíma kpá lúrú 'yị ga bi kóo ufuní yée gi zía bi ndịsịní kóo úku ledre Yésụ kpá kí ledre 'bi Lomo ní. 'Yị ga gére née iliní eyé kóo ṇgúṇgu ledre bangá sinyí née wá. Iliní kóo kpá gbawá do éké ịrịa ro sịlịye togụ́ mbú simi komoyé. Zíye ídíye trịdrị kí Kírésịto Yésụ do bi kịé'do 'décịyéme ngbanga kí tụ́'dụ́ simibi e éyị 'bi álifu kịé'do (1,000).
5 Ngíti géyị 'yị e niyí aka ídí 'bi eyé fú simi bi 'búó togụ́ gi do kací simibi álifu kịé'do (1,000) zí Lomo nda úru yée gi simi umbu. Née aka lá mizefị úru 'yị e.
6 'Yị ga bi i'bíní úndru zíye niyí go mbigí ga bi 'bi Lomo ní, niyí yée 'yị ga bi urúní go gi simi mizefị úrú gi simi umbu ní. Gbre umbu ndaá lolụ kí roko'bụ doyé wá, niyí nda yị eyé go 'yị 'dáná éyị 'bi Lomo kpá 'bi Kírésịto, zíye ídíye kéye ngére e kí simibi e álifu (1,000).

Kírésịto kí 'yị ené e romoní komo Satána

7 Gi do kací simibi álifu (1,000), do líkpí Satána gi simi sịgịnị,
8 zía tónó gámáne kí lóndo 'yị e do bi eyé e do sogo káṇgá, kí káṇgá ga bi ndoloní Gógo kí Magógo ní mbá gi ro zíye ídíye nzíyiyé gi ro méngị okó. Niyí ídí káa zí sayi ní 'yị óloónzó yée ndaá.
9 Zíye ázayé do sogo káṇgá mbá ndéré 'díkí táya 'bi 'yị ga bi 'bi Lomo ní kpíkí, née gara bi kí 'búne do Lomo ní. Tí lá zí pho'dụ ógụné gi komo ere óngbóónzó yée za mbá.
10 Do ụ́cụ ngére 'bi bicayi lomo e bi londo 'yị ga gére née ku mongụ́ pho'dụ bi ngárá ịlị kú wá ní, kí'dí bi ụcụní bangá sinyí kí nébị ga bi 'yị ṛanga e íri ní. Zíye ndịsị ndúwúye íri kí ndụlụ kí kadra e mbá za fí.

Lomo oto Satána kí tụ́'dụ́ simibi e simi sịgịnị

11 Zíma lúrúndíki bikenyị usáni kí 'yị bi ekị ndịsị doa ní. Zí káṇgá kí ere ngásáóyó royé gi kó'dụ́a 'dá'ba, bi bi zíye ndéré ndịsịyé doa ní ndaá.
12 Zíma lúrúndíki 'yị ga bi kóo uyuní go ní mingburokoyé kí minzéréye mitóroyé kó'dụ́ kịtị ngére née, likpíní bụ́kụ e go fúó, ngíti a 'bi ené bụ́kụ 'bi trịdrị. Do ndịsị 'décị ngbanga 'yị ga bi uyuní ní kací miméngị ledre eyé e simi bi kóo niyí aka trịdrị ní káa zí bi ni miékéne simi bụ́kụ ma'dáa ní.
13 Umbu ga bi kóo niyí simi iní kí yée ga bi otoní yée mióto ní, zíye ólụ́ógụyé mbá do 'décị ngbangayé kací miméngị ledre eyé e simi bi kóo niyí aka trịdrị ní.
14 Nda gi ore do 'dí'bi umbu kí roko'bụ ené bi do 'yị e ní, do ụ́cụ yée simi mongụ́ pho'dụ bi ịlị kú wá ní. Née go gbre umbu.
15 'Yị bi ịrịa ndaá miékéne simi bụ́kụ 'bi trịdrị wá ní, niyí ụ́cụ wo komo mongụ́ pho'dụ bi ịlị kú wá ní.

21

Mikánda ere kí mikánda do sogo káṇgá

1 Zíma lúrúndíki mikánda ere kí mikánda do sogo káṇgá, yée ga bi 'dá'dá ní lelịní go mbá. Mingburoko ngbuṛu e lelịní go mbá.
2 Zíma lúrúndíki mbigí gara 'bi Lomo bi Yerụsaléma ní kí ógụné gi komo ere bi. Ni kí lámá roné kíngaya káa zí mikánda kára bi yeme roné gi zía o'do 'bi ené ni go ógụ kí lafa kací a ní.
3 Zíma úwú kúrú 'yị gi do kịtị ngére girí kídí, “Lomo oto 'be 'bi ené go dongará 'yị ené e, niyí go ndịsị kéye gi zía niyí 'yị ené e. Ni ídí Lomo eyé za fí.
4 Ni ndịsị ó'dóóyó iní komo gi komoyé. Éyị bi kí ịrịné umbu, ini, éyị miówo ní

ndaní lolụ wá gɨ zía mɨyéme ledre ga bɨ kóo 'dá'dá ní ndaní lolụ wá."

5 Zí 'yị bɨ ndịsị do kịtị ngére ní úku ledre kídí, "Mááyí go méngị éyị e za mbá mɨkándayé." Zía úku ledre zíma kídí, "Ídí éké ledre ga bɨ úwú yée née mbá, gɨ zía nɨyí kí ledreyé owóowó kpá ma'díi ledre e."

6 Zía kpá úku ngíti ledre kídí, "Utúasá go kenée, mengịní royé go. Mááyí Álafa kpá Ómega, dosị éyị e kí odụ éyị e. 'Yị bɨ kí kodró roné ní mááyí í'bí iní mɨéwé zía, gɨ sɨmɨ 'dawú 'bɨ trịdrị bɨ za fí ní zía éwé a gbékpịe.

7 "'Yị ga bɨ nɨyí tóro ngbúó ní, mááyí í'bí úndru zíye, zíma ídíma Lomo eyé, zíye ídíye owụ́ 'bɨ amá e.

8 "Tí lá 'yị ga bɨ toroní ngbúó wá kí yée ga bɨ ṇguṇguní ledremá wá, 'yị óto úndru lomo ga bɨ yemení yée kí sịlị 'yị ní, 'yị úfu 'yị e, 'yị 'berị e, 'yị lóndó e, 'yị mála e, 'yị kágá e, kí 'yị ṛanga e, nɨyí ụ́cụ yée mbá sɨmɨ mongụ́ pho'dụ bɨ ngárá ịlị kú wá ní. Née go gbre umbu."

9 Zí ngúru maláyika ga bɨ ịnyị doa gbre wo bɨ kí odụ kó'do 'do'dó e ịnyị doa gbre ní ógụné úku ledre zíma kídí, "Ógụ mu zíma 'dódo mɨkánda kára bɨ iliní ófụ́ a ba zíyị. Née me'be Owụ́ kábịṛịkị."

10 Zía 'dí'bi máa sɨmɨ roko'bụ 'bɨ 'Dówụ́ Lomo ndéré kíma do mongụ́ ngbángbá landa 'dága, zía 'dódo Mbigí gara bɨ Yerụsaléma ní kí ógụ gɨ zí Lomo gɨ komo ere bi.

11 Gara máa née ndịsị ṛíṛí gɨ zí lámá roko'bụ 'bɨ Lomo bɨ roa ní mɨṛíṛí káa zí mɨṛíṛí owụ́ tutú bɨ kí ledrené owóowó ní.

12 Gara bɨ o'bó'dikíní gbaá ro mongụ́ gara née mɨólóne 'dága kí mbotụné sokó doa gbre (12). Zí maláyika e kpá sokó doa gbre (12) ndịsịyé do mbotụ máa ga gére née kí óndó bi. Do mbotụ ga gére née do ekéoto ịrị sị do Isɨréle ga bɨ sokó doa gbre (12) ní.

13 Mbotụ máa ga gére née, ifiní yée káa, ota (3) 'dí gbére, ota (3) 'dí gólụ, ota (3) 'dí do ngelị, ota (3) 'dí do anú.

14 Otoní dosị gara máa née do tutú e sokó doa gbre (12). Tutú máa ga gére née, nɨyí mbá kí ịrị 'yịmɨkása ga bɨ sokó do a gbre 'bɨ Owụ́ Kábịṛịkị ní mɨékéye royé.

15 Maláyika bɨ ndịsị ódro zíma née, nɨ cụ́ kí ngbángbá bɨ yemení gɨ sɨmɨ dábu ní do sịlịne gɨ ro ndírábɨ mongụ́ gara née, kí mbotụ a nda kí gara bɨ o'bó'dikíní kíe ní.

16 Mɨákpa mongụ́ gara née kí mɨáya kí mɨóló gara bɨ o'bóní roa ní nɨyí mbá ndro, kilomịta álifu gbre doa míya eso (2,400).

17 Zía ndírábɨ mɨịndị gara née kí mɨóló a, káa zí 'yịma'dí ndɨrabɨ éyị née ní zía ndíki a kídí mɨịndị a kí mɨóló a nɨ mbá mítiri cị ota (60).

18 Éyị ga bɨ o'bóní gara née kíe ní, ṛiṛíní mbá mɨṛíṛí káa zí éyị bɨ yemení yée mbá gɨ sɨmɨ dábu togụ́ késị bɨ ndịsị ṛíṛí mɨṛíṛí kíngaya ní.

19 Tutú ga bɨ o'bóní gara née doyé ní, faráni yée mbá kí tosoyé mɨngúngúcua kpá mbá mɨṛíṛíye kíngaya. Mɨzefịyé ndoloní zásepa, gbreyé ndoloní safíra, otayé (3) ndoloní kalasedóni, esoyé (4) ndoloní emeraláda,

20 ịnyịyé (5) ndoloní saradonịkị, ịnyị doa kéṛíye (6) ndoloní karaneliyána, ịnyị doa gbreyé (7) ndoloní kirisolíte, ịnyị doa otayé (8) ndoloní berịyále, ịnyị doa esoyé (9) ndoloní topáza, sokóye (10) ndoloní kɨrɨsoparéze, sokó doa kéṛíye (11) ndoloní zasínita, sokó doa gbreyé (12) ndoloní ametayiséte.

21 Mbotụ ga bɨ sokó doa gbre 'bɨ gara née o'bóní yée mbá kí lísá. Mɨsi'di ga bɨ sɨmɨ Yerụsaléma ní mbá o'bóní yée kí dábu, zía ndịsị ṛíṛíne káa zí do mongụ́ iní gɨ gbála ní.

22 Málúrúndíki 'Dịcị 'bɨ Lomo ndaá sɨmɨ gara ore wá, gɨ zía Ngére Lomo bɨ roko'bụa ofụ go ní nɨyí go ye kí Owụ́ kábịṛịkị 'Dịcị 'bɨ Lomo ma'dáa.

23 Sị ledre bɨ ili kadra togụ́ éfé gɨ ro zía ídíne sɨmɨ gara ore ní ndaá gɨ zía roko'bụ Lomo kí Owụ́ kábịṛịkị ndịsịní nda óṇgó bi ore goó ye.

24 Ṛịkị sị do 'yịma'dí e nɨyí ndịsị gámá kací bɨmɨóṇgó máa née, zí tụ́'dụ́ mɨngburoko ngére e ndịsị ógụyé kí tụ́'dụ́ éyị ga bɨ zíye ní ore.

25 Kacɨ kadra mbá, mbotụ gara bɨ roa
nee nɨ fú lá fúó gɨ zía bɨ bimɨụ́lụ́ bɨ do
'dụ́tụ mbotụ gɨ zía ní ndaá.
26 Ṛịḳị sị do 'yịma'dí e do sogo káṇgá
mbá nɨyí ndịsị ndéré kɨ́ tụ́'dụ́ éyị́ ga bɨ zɨ́ye
ní sɨmɨ mongụ́ gara nee íri.
27 Mɨsi'di ndaá zɨ́ bɨsinyí ledre ólụ́ne
sɨmɨ gara nee íri wá. 'Yị ga bɨ ndịsịní
méngị bɨsinyí ledre e kɨ́ 'yị ṛanga e
utúasání ólụ́ íri kpá wá. 'Yị ga bɨ nɨyí ólụ́
sɨmɨ gara nee íri ní dụ́ụ́ yee ga bɨ ịrịyé
nɨ go mɨékéne sɨmɨ bụ́kụ trịdrị 'bɨ Owụ́
kábịṛịḳị ní.

22

Ngbuṛu bɨ iní a ndịsị í'bí trịdrị zɨ́ 'yị e ní

1 Zɨ́ maláyika nee 'dódo ngbuṛu bɨ iní a
ndịsị í'bí trịdrị zɨ́ 'yị e ní zíma. Komo iní
máa nee nɨ 'duo drá ngbeé ngbeé káa.
Ndịsị kúkúógụ gɨ sị́ kịtị ngére 'bɨ Lomo
kɨ́ Owụ́ kábịṛịḳị.
2 Iní máa nee ndịsị kúkú kpụrụ́ gɨ yana
mongụ́ mɨsi'di bɨ sɨmɨ gara ore ní. Zɨ́ kágá
trịdrị ụ́tụyé dogboṛụ ngbuṛu nee gɨ 'dí
keṛị́ kpá gɨ 'dí keṛị́. Ndịsịní áná kí'dí sokó
doa gbre sɨmɨ sɨmɨbi kịé'do kacɨ sɨmɨbi e
mbá. Mbílía nɨ kágá ndíyá zɨ́ 'yịma'dí e
do sogo káṇgá mbá
3 'Yị ga bɨ 'bɨ gara nee éyị́ bɨ kịé'do bi
nɨ sínyí ro Lomo gɨ zɨ́ye gɨ ro a ní ndaá.
Lomo kɨ́ Owụ́ kábịṛịḳị ndịsịní nda ndịsị
goó ye ore zɨ́ 'yị 'bɨ moko ené e ndịsịyé
óto úndru a.
4 Nɨyí ndịsị lúrú Lomo za cụ́ kɨ́ ko-
moyé, zɨ́ ịrịa ídíne mɨékéne sɨmɨ komoyé
mɨkékeṛịa mbá.
5 Mɨtụlụrụ ndaá lolụ sɨmɨ gara nee íri
wá. Gɨ zɨ́ kéyị nee, éyị́ bɨ zɨ́ye ídíye kɨ́
somụ́ ledre gɨ ro ngíti bimɨóṇgó kpị́ gɨ roa
ní ndaá. Ngére Lomo ndịsị nda óṇgó bi
zɨ́ye goó ne. Zɨ́ye nda ídíye káa zɨ́ ngére e
ní za fí.
6 Zɨ́ maláyika nee úku ledre zɨ́ma kɨ́dí,
“Ba zaá ma'díi ledre e, Ngére Lomo ndịsị
kóo úkuí'bí ledre zɨ́ nébị e, úkutátá a, bɨ
nda ba ní, kasa nda go maláyika ené ógụ
úku ledre ga bɨ nɨyí méngị royé 'diya ní.”

Yésụ nɨ ndá'baógụ cakaba

7 Zɨ́ Yésụ Úku ledre kɨ́dí, “Lúrúsé aka,
mááyí go ógụ cakaba. Lomo nɨ í'bí úndru
zɨ́ 'yị ga bɨ nɨyí 'dí'bi ledre bɨ sɨmɨ bụ́kụ
ba kɨ́ 'búne ní.”
8 Máa, Yiwáni, máúwú ledre ga gére
nee, zɨ́ma lúrú yee za cụ́ kɨ́ komomá. Sɨmɨ
bɨ máúwú, zɨ́ma lúrú yee kpá za cụ́ kɨ́
komomá ní, zɨ́ma útúma bi óto úndru
maláyika bɨ 'dodo ledre ga gére nee zɨ́ma
ní.
9 Zía úku ledre zɨ́ma kɨ́dí, “Ndá óto
úndrumá wá. Mándịsị méngị 'bɨ amá kpá
moko káa zɨ́yị, kpá káa zɨ́ bɨ ngíti géyị
lúnduyị́ ga bɨ nébị e kpá kɨ́ ngíti géyị 'yị ga
bɨ 'di'biní ledre bɨ sɨmɨ bụ́kụ ba kɨ́ 'búne
ní. Ídí óto dụ́ụ́ úndru Lomo.”
10 Zɨ́ maláyika nee kpá úku ledre kɨ́dí,
“Ledre ga bɨ éké yee nee, ídí ólo yee zɨ́
'yị e gɨ zía sịndị́ kadra bɨ zɨ́ye méngị royé
sɨmɨ a ní nɨ go gbóo.
11 'Yị méngị bɨsinyí ledre e idí fú ndịsị
méngị bɨsinyí ledre e, 'yị lárá ídí fú ídí 'yị
lárá, 'yị méngị bɨlámá ledre e idí fú ndịsị
méngị bɨlámá ledre e, mbigí 'yị 'bɨ Lomo
idí fú ídí 'yị 'bɨ Lomo.”
12 Zɨ́ Yésụ kpá úku ngíti ledre kɨ́dí,
“Mááyí go ógụ cakaba. Tákpásịlị́ nɨ bo
mááyí í'bí a zɨ́ 'yị kacɨ mɨméngị ledre
ené.”
13 Mááyí Álafa kpá Ómega, Mɨzefị 'yị,
kpá Odụ 'yị, Dosị́ éyị́ kpá Odụ éyị́.
14 'Yị ga bɨ nɨyí lúgu bongó eyé* drá
ní, Lomo nɨ í'bí úndru zɨ́ye. Nɨyí ndịsị
ánu mɨáná kágá 'bɨ trịdrị, zɨ́ye ndịsị ólụ́ye
sɨmɨ mongụ́ gara kpụrụ́ gɨ tara mbotụ
gara.
15 'Yị méngị bɨsinyí ledre e, 'yị lárá e,
'yị ga bɨ ndịsịní só'do royé kɨ́ 'yị bɨ ofụ́ní
royé kéye wá ní, 'yị mála e, 'yị úfu 'yị e,
'yị óto úndru lomo ga bɨ yemení yée kɨ́
sịlị́ 'yị ní, 'yị ṛanga e kpá kɨ́ ngíti géyị
'yị méngị bɨsinyí ledre e, nɨyí ídí 'bɨ eyé
sága.

* **22:14 22:14** Luguní bongó eyé e: Utúasání ólụ́ dụ́ụ́ ye sɨmɨ mongụ́ gara gɨ zía luguní bongó eyé go kɨ́ sáma Yésụ bɨ otoomo lúyú ledre eyé e ní. Sámaa óto bongó eyé zía ídíne drá bɨkenyịne. Lúrú 'Dódoógụ 7:14.

16 Zɨa kpá úku ngíti ledre kɨdí, “Máa
Yésụ, mákása maláyika amá go gɨ ro
zɨa ndéréne 'dódo ledre ga gére née zɨ
'yị amá e za mbá. Máa bulúndu ngére
Dawídi, bɨ kpá kéṛḭkobị ní.”
17 Zɨ 'Dówụ́ Lomo kɨ mɨkánda kára úku
ledre kɨdí, “Ógụ mu.” 'Yị máa wo bɨ uwú
ledre ba go ní idí úku ledre kɨdí, “Ógụ
mu.” Yḭị bɨ kɨ kodró royḭ ní ógụ mu, 'yị
bɨ ili go ní ogụ mu ewé iní 'bɨ trịdrị bɨ za
fí ní gbékpḭne.

Odụ ledre gɨ zɨ Yiwáni

18 'Yị bɨ uwú ledre bɨ mɨékéne sɨmɨ
bṵ́kụ ba go, zɨa 'dí'bi gbékpḭ ledre ésị a
sɨmɨ a ní, Lomo nɨ í'bí yata 'dó'do bɨ ekénɨ
ledre a sɨmɨ bṵ́kụ ba zɨa.
19 Kpá kenée, 'yị bɨ uwú ledre bɨ
mɨékéne sɨmɨ bṵ́kụ ba go, zɨa 'dí'bióyó
ngíti a gɨ sɨmɨ a ní, Lomo nɨ 'dí'bióyó
tákpásḭḷḭ bɨ trịdrị bɨ za fí ukunɨ́ ledre a
sɨmɨ bṵ́kụ ba gɨ zɨa 'dá'ba. Do 'dí'bióyó
wo gɨ sɨmɨ mongṵ́ gara bɨ ukunɨ́ ledre a
sɨmɨ bṵ́kụ ba kpá 'dá'ba.
20 Zɨ́ wo bɨ ndịsị úku ledre née úku
ledre kɨdí, “Mááyí go ógụ cakaba.” Máa,
Yiwáni, zɨ́ma úku ledre máyá, “Ídí kenée,
Ngére Yésụ ógụ mu.”
21 Ngére Yésụ idí méngị bɨlámá ledre
zɨse gɨ do bɨ zɨse ndḭsịsé bɨlámáse. Idí
kenée.